משנה תורה

הוא

היד החזקה

להנשר הגדול רבינו משה בר מיימון זצ"ל

עם השגות הראב"ד זצ"ל, ופירוש הרב המגיד משנה, הכסף משנה להגאון מרן יוסף קארו זצ"ל מגדל עז, לרבינו שם טוב ב"ר אברהם בן גאון הספרדי, הגהות מיימוניות [עם תוספות מדפוס וויניציה ש"י שי"א], [עם הוספות הרב הגאון מהר"ם פאדוו"ה זצ"ל], גם תשובות מיימוניות, ופירושי הרב רבינו עובדיה והרב הגאון מהר"ל בן חביב על הלכות קדוש החודש, עם כל הצורות השייכות להם ולהלכות שבת וסוכה. גם הלחם משנה להגאון ר' אברהם די בוטן זצ"ל, ומשנה למלך להגאון ר' יהודא רוזאניס זצ"ל.

ונלוה לו ספר הקובץ חדושים ומקורי חדיגים מהרב הגאון ר' נחום טריביטש זצ"ל.

עם שלשים וארבע הוספות כאשר נדפסו בדפוסי ווארשא־ווילנא

א) פירוש המגיד משנה על הלכות שחיטה. אשר היה טמון בכתב יד ולא נדפס מעולם. נדפס על מקומו בפנים הספר.

ב) פירוש הרדב"ז על ספר קדושה. הפלאה. זרעים. שופטים. מפלא מקום המגיד משנה שלא נמצא על הספרים האלה. נדפס גם כן על מקומו בפנים הספר.

ג) חדושים ומקורי הדינים מהרה"ג בעל פרי חדש, נקראים בשם מים חיים.

ד) חדושים ומקורי הדינים מהרה"ג בעל מחנה אפרים.

ה) חדושים ומקורי הדינים מהרה"ג ר' ישעיה פיק זצ"ל.

ו) ביאורים על הלכות בית הבחירה מהרה"ג ר' יעקב עמדין זצ"ל.

ז) השמטות מתוספות הגהמי"י, מדפוס וויניציאה, שנת ש"י. שי"א.

ח) חדושים מהרה"ג מהר"ם פאדווה זצ"ל.

ט) חדושים ומקורים מהרה"ג ר' אברהם זצ"ל אבד"ק פ"ם דמיין.

י) חדושים ומקורים מהרה"ג מו"ר זלמן זצ"ל מווילנא אחי הגה"ג מהר"ח זצ"ל מוולאזין.

יא) חדושים ומקורים מהרה"ג ר' צבי הירש חיות זצ"ל.

יב) חדושים ומקורים מהרה"ג ר' יוסף זצ"ל בעל ספר מנחת חנוך.

יג) חדושים ומקורים מהרה"ג ר' אברהם משכיל לאיתן זצ"ל.

יד) חדושים ומקורים מהרה"ג ר' שמואל שטראשון זצ"ל.

טו) חדושים ומקורים מהרה"ג ר' בצלאל הכהן זצ"ל מווילנא.

טז) חדושים ומקורים מאת הרב הגאון ר"ש ארינשטיין זצ"ל אבד"ק אזירקאה.

יז) חדושים ומקורים מהרה"ג ר' משה נחום זצ"ל אבד"ק קאמינקא.

יח) חדושים ומקורים מהרה"ג ר' אברהם יונה יעווינין זצ"ל מהוראדנא.

יט) באור בפרק י"ז. מקדוש החודש מהרה"ג התוכן ר' רפאל מק"ק הנובר זצ"ל.

כ) ע"ד כתיבת שירת הים ושירת האזינו. מס' שתי ידות להי"ג ר"מ די לונזאנו זצ"ל.

כא) חידושי רבינו הגאון ר' אליהו זצ"ל מווילנא (הגר"א).

כב) טורי אבן. חדושים וביאורים מאת הרה"ג החסיד ר' אלעזר רוקח זצ"ל. (ובתוכם הגהות וציונים ומ"ם מנכדו הרה"ג ר' לוי חיים זצ"ל דומ"ץ בק"ק וילנא).

כג) כתר תורה חידושים והגהות מאת הרה"ג ר' לוי הקדוש זצ"ל אבד"ק קאדני. ונוספו עליהם ציונים ומ"ם מנינו הרה"ג ר' לוי חיים זצ"ל.

כד) בנין שלמה, באורים וחידושים מהרה"ג ר' שלמה קלוגר זצ"ל מבראד.

כה) יד דוד. הערות וציונים מהרה"ג ר' דוד לוריא זצ"ל.

כו) נמוקי הגרי"ב, מחבר ר' יהודה בכרך זצ"ל אבד"ק סיגיי.

כז) בן אריה, חידושים, הערות וציונים. ומ"ם. מהרה"ג ר' זאב בן אריה זצ"ל אבד"ק טעלה. בעתפ"ח הגהות בן אריה על כל הש"ס (ובתוכם הערות וציונים מאת נכדו הרה"ג ר' אריה ליב זצ"ל).

כח) באר אברהם, הערות וציונים מהרה"ג ר' אברהם שמעון טרויב זצ"ל אבד"ק קיידאן.

כט) מעשה ר"ב, חידושים וביאורים מהרה"ג ר' בצלאל הכהן זצ"ל מ"ץ דווילנא. גם תוספות ע"י אחיו. הרה"ג ר' שלמה הכהן זצ"ל מ"ץ דווילנא. ובתוכם גם הערות ממהר"ש הנ"ל.

ל) נמוקי מהרא"י, מהרה"ג ר' יונה יעווינין זצ"ל מהוראדנא.

לא) חשק שלמה, חידושים וביאורים מהרה"ג ר' שלמה כהן זצ"ל מ"ץ דווילנא.

לב) בני בנימין, הערות וציונים מהרה"ג ר' אלי' דוד ראבינאוויץ זצ"ל. אבד"ק מירא. (ובסוף ימיו נסנה לרב ראשי בירושלם ת"ו) ובתוכם הערות וחידושי מר אביו הרה"ג ר' בנימין זצ"ל אבד"ק ווילקאמיר. וגם מאחיו הגאון ר' יהודה צבי זצ"ל אבד"ק ליגום.

לג) הערות וביאורים מהרה"ג ר' דובער קראאסיק זצ"ל אב"ד דק"ק קראלעוויץ.

לד) בנין יהושע, חידושים וביאורים מהרה"ג ר' יהושע לאנג זצ"ל.

ספר שלישי הוא ספר זמנים

הלכות שבת (נוסח קידוש יום־טוב, ראש השנה), עירובין, שביתת עשור, הלכות יום־טוב, חמץ ומצה, נוסח ההגדה, שופר, סוכה, לולב, שקלים, קדוש החדש, תעניות, מגילה וחנוכה)

חועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

מפתח המפרשים

* חדושים ומקורי הדינים מהרה"ג בעל פרי חדש, נקראים בשם מים חיים. 407
* חדושים ומקורי הדינים מהרה"ג בעל מחנה אפרים. 410
* חדושים ומקורי הדינים מהרה"ג ר' ישעיה פיק זצ"ל. 451
* ביאורים על הלכות בית הבחירה מהרה"ג ר' יעקב עמדין זצ"ל. . . .
* השמטות מתוספות הגהמי"ל, מדפוס ווינציאה, שנת ש"י, שי"א. . . 407
* חדושים מהרה"ג מהר"ם פאדווה זצ"ל. 411
* חדושים ומקורים מהרה"ג ר' אברהם זצ"ל אבד"ק פ"פ דמיין. . . . . .
* חדושים ומקורים מהרה"ג מו"ר זלמן זצ"ל מווילנא אחי הגה"ג מוהר"ח זצ"ל מוולאזין. 446
* חדושים ומקורים מהרה"ג ר' צבי הירש חיות זצ"ל. . . 446
* חדושים ומקורים מהרה"ג ר' יוסף זצ"ל בעל ספר מנחת חנוך. . 446
* חדושים ומקורים מהרה"ג ר' אברהם משכיל לאיתן זצ"ל. 439
* חדושים ומקורים מהרה"ג ר' שמואל שטראשון זצ"ל. . . 447
* חדושים ומקורים מהרה"ג ר' בצלאל הכהן זצ"ל מווילנא. . 449
* חדושים ומקורים מאת הרב הגאון ר"ש ארינשטיין זצ"ל אבד"ק אזירקאוו. 441
* חדושים ומקורים מהרה"ג ר' משה נחום זצ"ל אבד"ק קאמינקא. . . 448
* חדושים ומקורים מהרה"ג ר' אברהם יונה יעוונין זצ"ל מהוראדנא. 432
* באור בפרק י"ז. מקדוש החודש מהרה"ג התוכן ר' רפאל מק"ק הנובר זצ"ל. 447
* ע"ד כתיבת שירת הים ושירת האזינו. מס' שתי ידות לה"ג ר"מ די לונזאנו זצ"ל.
* חידושי רבינו הגאון ר' אליהו זצ"ל מווילנא (הגר"א). 432
* עזון חיל סקרסו ו' ע"ת על הרי ענגש הסכ"ם ל' מדרש הסמ"ג סת' ר' סמרסם כיר לשם להאמר ס' חיים ידרה ליב ארנקש ל' סקשטא 452
* טורי אבן. חדושים וביאורים מאת הרה"ג החסיד ר' אלעזר רוקח זצ"ל. (ובתוכם הגהות וציונים ומ"מ מנכדו הרה"ג ר' לוי חיים זצ"ל דומ"ץ בק"ק ווילנא). 443
* כתר תורה חידושים והגהות מאת הרה"ג ר' לוי הקדוש זצ"ל אבד"ק קאדני. ונוספו עליהם ציונים ומ"מ מנינו הרה"ג ר' לוי חיים זצ"ל. . . . . .
* בנין שלמה, באורים וחידושים מהרה"ג ר' שלמה קלוגר זצ"ל מבראד. . . . 411
* יד דוד. הערות וציונים מהרה"ג ר' דוד לוריא זצ"ל. 438
* נמוקי הגרי"ב, מהרב ר' יהודה בכרך זצ"ל אבד"ק סיניי. 436
* בן אריה, חידושים, הערות וציונים, ומ"מ, מהרה"ג ר' זאב בן אריה זצ"ל אבד"ק סעלז, בעהמ"ח הגהות בן אריה על כל הש"ס (ובתוכם הערות וציונים מאת נכדו הרה"ג ר' אריה ליב זצ"ל). . . . 444
* באר אברהם, הערות וציונים מהרה"ג ר' אברהם שמעון טרויב זצ"ל אבד"ק קיידאן. 445
* מעשה ר"ב, חידושים וביאורים מהרה"ג ר' בצלאל הכהן זצ"ל מ"ץ דווילנא. גם הוספות ע"י אחיו, הרה"ג ר' שלמה הכהן זצ"ל מ"ץ דווילנא. ובתוכם גם הערות ממוהר"ש הנ"ל. 439 . .
* נמוקי מהרא"י, מהרה"ג ר' יונה יעוונין זצ"ל מהוראדנא. 447
* חשק שלמה, חידושים וביאורים מהרה"ג ר' שלמה כהן זצ"ל מ"ץ דווילנא. 449
* בני בנימין, הערות וציונים מהרה"ג ר' אלי' דוד ראבינאָוויץ זצ"ל. אבד"ק מירא. (ובסוף ימיו נמנה לרב ראשי בירושלם ת"ו) ובתוכם הערות וחידושי מר אביו הרה"ג ר' בנימין זצ"ל אבד"ק ווילקאָמיר. וגם מאחיו הגאון ר' יהודה צבי זצ"ל אבד"ק ליגום. . . . 441 . . . 448 . . . 432 . . . . . 447 . . . 426
* הערות וביאורים מהרה"ג ר' דובער קאראסיק זצ"ל אב"ד דק"ק קראלעוויץ.
* בנין יהושע. חידושים וביאורים מהרה"ג ר' יהושע לאנג זצ"ל. . 430
* הגהות עמק המלך סתאר חיסר השכנ"ר רב נו אברהם אבוש זצ"ל האב"ד מפרב 438

הקדמת מגיד משנה

אמר הכותב

כאשר עלה במחשבת רבינו לחבר משפטי התורה וחקיה ומצותיה וכל עניניה בכלל ופרט, לספרים ולהלכות, ולפרקים, לא ראה לעשות החלוק הזה בלא סדר ישר. כי כן הראוי לכל אדם לסדר מאמריו בקריאה ואיתור כפי מה שיראה בעיניו. ואף גם זאת בדוחותו מדבר בסבתר המאמרים, והם דרכי הישרים, כי יש לו לעיין ולדקדק איזה דבר יקדים ואיזה דבר יאחר. ולזאת רבינו אשר היה באמת בודאי סדר מנין ספריו בסדר נכון כמו שיתבאר בביאור פתיחת החבור. ואחר כך סדר בכל ספר הלכותיו גם כן בסדר נאה מאד. והנני מגלה טעם סדרו בתן בספר זה וביחוד הספרים אשר יגמור השם עלי לדבר בתם ולבאר ענינותם:

ספר שלישי והוא ספר זמנים

הלכות הספר הזה עשר וזהו פרטן

א הלכות שבת. ולהלן טוא לסיומן לחלוטות לסיום מלות הסבת המוקם בלוחות בפרסום רב. ולסיומה המוקם מן הסלר בסיות עונם הסוגר עליה בסקלים. ולסיות הסבת תדיר ותדיר ומלוא תדיר תדיר קודם. ולסיות סבת מלוחו חדוש הסולם והיא סבה סולנת במלות תורת הסם רבינו ע"ם:

ב הלכות עירובין. והיא נמשכת אחר הלכות שבת ועניינה מענין שבת, וזה מבואר:

ג הלכות שביתת עשור. ולהלן סיה לסקיימן לבלר לסיומו המוקם מן הסלר ומחסל בהרבה דברים. ולסיומו יום כפרים ולקדוש ירחלל מבוכר. ולסיות לאסור המלאכה בו בשוה עם לאסור הבסת ולא נחבארו בו פרטי המלאכות רק לסיומן בכלל עם הבסת לסיכר סיה ולאי לסמוך הלכותיו להלכות שבת:

ד הלכות שביתת יו"ם. והוא כולל לבלבם הרבנים ובר"ם לפי הסבתיהם בסס בוש ולהלן טוא לסיום הדבר הכולל לכולם קודם הדבר הפרטי לאחד מסם:

ה הלכות חמץ ומצה. עתה בא רבינו לבאר בפרט המחוייב בכל יו"ע מלבד הבביתה, ומחמיל בביאור עניני מג הפסח. לפי שהזכר בתורה תחלה. ולסיות הדם ניסן אמר בו הפסח ולחזון לחדשי הפסח, ולסיות בענין החמץ שוגם כרת. והחמור קדם לקל:

ו הלכות שופר וסוכה ולולב. ועניין בחדש הבביעי. ולפי שהולם בחדש לי' ולקן פרטיהן מרובין וסן מלות עשה בלבן רבינו בהלכות לחדות ולא חלקן:

ז הלכות שקלים. ונתחבר לסיות הבקלים בלתי מיהנין בכל זמן, ר"ל שלוש

סיגין עכביו. ולסיות זמנן המיוחד להסמיע עליהן בחדש לחדש אחד והוא חדש י"ב. ולסיות על קיום מלות הבקלים קלין ומוחל נובה לתחם, ולהלן לאחר ביאור הדבר אמר יש עליו מבריח לדברים המסורים אליו לבד:

ח הלכות קדוש החדש. ונתחבר חע"ם שבעיניו כולל לקביעות כל המועדות לפי שאינו תהא בכל מקום. וגם לסיות הדברים הקדומים מסורים לכל אחד וקדוש החדש מסור לב"ד מומחין בלבד. ולהלן להקדים מה שבעיניו מלה לו מאחרים לכל העדה למה שהוא ליחידים מהם:

ט הלכות תענית. ונתחבר לסיות מה שנזכר בהם ממלות הסורה הבלוי בחקרים ולהן לו זמן קבוע רק עם חול המקרה, לעני לומר שהמלות שהוא לאשון לעם לרה ולחסבר אלא חבה ולא יחוייב אחד בחלוט זו. ולהלן לבקדים ביאור מה שא"ל מהמלג מיוחו ויש לו זמן יחוד לתה שלחסבר אלא יחוייב אחד בו:

י הלכות מגילה וחנוכה. ונתחבר לסיות כל מה שנזכר בהם מדברי סופרים בלבד. ולינו נמשך אחרי מלות אחת ממלות הסורה. ובאלה ביאור סדר הלכות הספר הזה:

אמר הכותב

יותר שהיה רבינו חכם בדיני הסורה ובריון בהם לוף דבם אחרי טעם. עוד לזן וחקר ותקן בהשלבת סדורו בספריו ולמד דעת לא העם בהיות כל דבר דבור על לופיו וכל ענין מיוסד במקומו. לזאת כל נקי בספריו ולאחר יחסון לבות חדריו כי מקדם מלך ובית ממלכה סחריו, יערב לו לדעת סדור רבינו בחלמיריו. על כן ראיתי לכתוב סדורו בלוו הסלכות כי המה תרוכות ורבות הסוגלת ומחמיד עלרכות, לקבל אל הרוצה למצוא דברי החסן על הרשום בכתב אמת:

פרק ראשון כלל בו רבינו דברים כוללים כל המלאכות כדבר שאין מתבטין ומלאכה מתיכה לריכה לגופה ודיני הבחלבות הכתובות לו שלא בשלמו ולא נשתחבו שיה בעשיית מלאכה ודיני הסקלקלין והעשוין מקלת מלאכה בזרון ומקלאה בשונג:

פרק שני כלל בו מה שלמתה שבת מבחרו בו הסקות נפש והחולים ודיני הסיה והמלחמות וכיולא בלוו הדברים, ומי שאינו יודע מתי הוא שבת שנם זה הכרח הוא בודאה המבואר שם:

פרק שלישי כלל בו רבינו הדברים הנעשים מערב שבת והמלאכה נגמרת בשבת:

פרק רביעי כלל בו דיני הבעמנה ולף הם מע"ם שלא הוחר להמתין לא החמין בשבת המבואר שם ומה שהוחר בדומה לזה בשבת המבואר שם:

פרק חמישי כלל בו דיני הדלקת הנר ולף הוא מע"ם ושם נחבארו דיני הבשמים והפתילות ומחוך לזה מה שלחסר לעשותו בע"ם גזירה שמא יסחסק מן השמן בשבת לו שהוא מקרב כיבוי הנילוטה ומחוך לזה מה שלחסר לעשותו בשבת גזירה שמא יפה לו יכבה לו ינעיר, ונסחייב הפרק בסיום מחסם ערב שבת בחקיעות שהיו תוקנין להבדיל העם ממלאכה בכל ע"ם:

פרק ששי כלל בו דיני לחיים לבבי לעשות מלאכה ולא עשה בבבי מעשלו מה דיסם ומכלל לזה שוחפות הבבי ושבירתו והשלחתו בין בשבת בין בערב שבת והמלאכה נעשית בשבת ומחוך לזה ישראל שעשה מלאכה בשבת מה הוא לו לחבים בהלחסה לפי שדומה לזה. ומחוך לזה הכירות ישראל בשלמת לדברים המוחבים מה דיו ויוצלת בכם:

פרק שביעי כלל בו מנין לחות המלאכות וקן ל"ם ובחבן על סדר המשנה ומה ביאור מפי לחב ומהו הולדה והסבתם שם בין הלחות והתולדות ולא נחבארו שם תולדות כל המלאכות אלא מקלתן לדמיון מה הן תולדות: פרק שמיני בחיל בו לבאר ביאור לחות המלאכות ולחותיהן ותולדותיהן והתחוייב בהן ובהסבור לחבל לחשוב מפני שלא נעשה כדרכו לו שחסר הבישוב ומחוך לזה קלת ממה שמוחר לעשותו בסיה בלחסר לחוש לו מסיות לו קלת דמיון לאלו המלאכות ונחבארו בפרק זה עבר מלאכות הנמנות לחלוטות פרק זה:

פרק תשיעי כלל בו עבר מלאכות הנמנות בסיות פרק זה ולחך רבינו בהן לחלוטות:

פרק עשירי כלל בו ביאור המוכר מלאכות הנמנות בליסות פרק זה:

פרק אחד עשר כלל בו ביאור מ' מלאכות הנמנות רבינות פרק זה:

פרק שנים עשר כלל בו ביאור ג' מלאכות לחלוטות ולחרוסם מהן הסולאה מרבות לרבות ועניינה מרובים עד שבביה לוקיך לייחד לם

פרקים הרבה ונחבאר בפרק זה קלת מסוחה ומהות תולדותיה:

פרק שלישה עשר לבאר ליסות הסולאה ולסות תולדותיה המחוייב בהם והסבור:

פרק ארבעה עשר לבאר מהות הרבויות אשר בהן הסיה הסולאה והסבתקה מרבות לרבות ולבאר נדריהן ומחוך לזה בהכרח קלת דיים

לבאר ליסות תולדותיה מתולדות הסולאה:

פרק חמשה עשר נחבארו בו נזירות של דבריהם בדיני הסולאה ותולדותיה ומחוך לזה ביאור מה שמוחר סיה בלחסר לחוש לו מסיות

לו קלת דמיון להם כמבואר שם:

פרק ששה עשר נחבארו נזירות של דבריהם בדיני מקלת הרבויות כגון הקרבפות שלא הוקמו לדיים והנעות והסרדסים ומה שנולדו בהן מוקף

על משפטי התורה ומחוך לזה ביאור נדרי המשלות ועינן:

פרק שבעה עשר נחבארו בו דיים של דבריהם בדיני מקלת הרבויות והרבויהן

הן המבוחות והחלבות ומשלות הבוכות ויכולת בהן ורוב כל

מה שנזכר בלוו הם מדבריהם:

פרק שבעה עשר נחבארו בו ביאורי הדברים המולאים בהם כל אחד בפרט וכל

הבישורין הן דבר תורה וכל מה שנזכר שם הוא בחיוב נמור

דבר תורה:

פרק תשעה עשר לבאר הדברים שמוחר לגלח בהן מפני שהן דרך מלבוש והדברים

שאחבו חכמים מפני חשש הסולאה ותולדותיה ומחוך לזה ביאור

מקלת דברים שבייולת בהם חייב דבר תורה:

פרק עשרים נחבארו בו דיני הבסמה ולאיסור מלאכותיה ומחוך לזה מה

שנזרו אלא לחבור לנכרי בהסמה הנעשה מלאכה. ורוב עניני הפרק

בדיני טולאת המוחר והחבור בהן ונסחיים הפרק בחיוב בביתה בעבדים

שהוקמו בכתוב להבמות בחבו לחמן ישוח שוקר וחמוחרן ויעשה בן לחמך והבר:

פרק אחד ועשרים נחבארו בו בנותין של דבריהם שאחבוהם בן יבא לעשות

מלאכה מן הלחות אלו מחולדותיהן ומחוך לזה בלוו מה

שמוחר שהיה בלחסר לחוש בו מפני שיש לו דמיון לדברים אלו. והחיל רבינו

בביאור הדברים שנחבארו מחחת הרחלבות ואח"כ בחלק הדברים שנחבארו מחחת

הבנים וכן על הסדר. ויש לחות מלאכות שאין שבותין בנולן. ונחבארו בפרק

זה שבותי עבר מלאכות הנמנות לחלוטות ס"ם:

פרק שנים ועשרים נחבארו בו שבותי הלחלאכות של לחבריהן ולפי שאין שבותין

בכולל כל המלאכות כמו שהזכרתי בשלם הבלוי בזה הפרק

עד המלאכה הבבנה ועבדים. והמלאכות שיש לבן שבותין הנזכרות בזה

בן שמונה:

פרק שלשה ועשרים נחבארו בו שבותי יתר המלאכות לחוחן שיש לבן שבותין

וכן הרבנן וכולן על הסדר:

פרק ארבעה ועשרים נחבארו בו ליסורין של דבריהם בדברים שאין בהם חשש

מלאכה ומה שהוחר מהם במקום מלוה לו לרבי רבינו.

ונמשך לזה בלוו שאין עבבי ל"ד דומין לחת הבנה לחע"ם בהם מלות. ונסחיים

הפרק בהקדמה הודעת הבנת ליסור מלבול מקלת דברים בשבת מלד מהות

הדברים לא מלד הרשויות שבכן הדברים המולבלין:

פרק

פרק חמשה ועשרים נתבארו בו מקצת דיני מעלות ולא נשלמו בזה הפרק :
פרק ששה ועשרים נשלמו בו דיני המעלות :
פרק שבעה ועשרים נתבארו בו דיני ההליכה חוץ לתחומין המונגלין מהן דבר תורה ומהן של דבריהם ונזכרו בו שיעורי התחומין
אבל לא ליטה מדידתן :
פרק שמנה ועשרים נתבאר בו מה שאינו עולה בהשבון התחומין ולוטות המדידה סביב סעודות ובסרים ובגתות . ונכלל בזה ביאור על לא זה מודד סומכין ולא מחלקן המולדין על מי סמוך :
פרק תשעה ועשרים נתבאר בו עשה של זכור שהוא כולל זכירת הקידוש והבדלה ונתבארו בו עניניהם במה שהוא מן התורה ושל דבריהם וגזה נסתיים הפרק :
פרק שלשים נתבארו בו מיני כבוד השבת ועונגו ומסתייגו הסלכות בהשלגת מעלת מלת השבת והיותה מלה המורה מאד ושכיח בשפל ומכופל :

אמר הכותב

ראיתי לחת מעם לסדור רביע בהלכות אלו ולבאר יוסרו בהקדימו הכללי לפרטי והקודם נזמן לו בסבה לתחאחר ממנו והחמור לקל ומוזכר שלא לעם כי למודכה לעשותו וכמה דברים מעוב עיון רביע . ואומר שכבר נתבאר בדברי . שפרק ראשון מדבר בעניינים כוללים כל המלאכות ואלו היה לרוזנו רחמנן :
ואחריו פרק שני בה רי הוא כללי לכולן שאין מלאכה שומדת בפני פרקות נפש . ולהיי היים להתאחר לרחמון כי יש להקדים ידיעת המוזהר לידיעת המורשה, וזה דבר עלה :
ואחריהם פרק שלישי גם כן הוא כללי לכל המלאכות והוא קודם בזמן ולזה הוקדמו שבתות אלו ליתר הסבותיו כמו שיתבאר . ונתאחר להתבונים לחיותם כוללים עלמי המלאכות ועשייתן ביום הסבת :
ואחריהן פרק רביעי ופרק חמישי . גם הם מעינן פרק שלישי ר"ל מעעשה המוקדם בערב שבת ונתקן לזה בחור מה שראוי להמשך אחריו כמבואר למעלה :
ואחריהם פרק ששי והוא דבר כללי לכל המלאכות ורוב עניני מלחיריה לנכרי והוא קודם בזמן לחיות המחיירה אסורה אחינו מערב שבת . ונתאחר לקודמים להיות עיקר הפעל בשעול אחר ראוי לומר נכרי אחינו מוזהר על השבת . והנמשך בפרק זה כבר נזכר עניני :
ואחריהם פרק שביעי נזכרו בו אבות המלאכות על סדר המשנה ממש ובו נתבארו הענינים הכוללים לכולן לבאר מה הוא אב ומהו תולדה והחלוק שביניהם כנזכר למעלה . ונתאחר לקודמים בהזכר בו פרטי המלאכות אחת לאחת וקדימתו לתתאחרים מיוחדת :
ואחריהם פרק שמיני המחיל רביעו לדבר בפרטים ולבאר מהות כל מלאכה ותולדותיה והנמשך ממנה וחלק כבוד לנמשך בהיותו מבארן על סדרם :
ובאר בפרק זה עבר מלאכות הרחשונות והעניין הכולל להן הוא שהן באדמה ונבנלים והן המריסה והזריעה והקצירה העמור והדישה הזרעה והבירה המחינה והברקדה והליסה . ובשתעיין בהן המלאה הקודמת במסבר קודמת בזמן לחברותיה על הדרך הנהוג בשעולות בני אדם לסם עד שראוי לומר שסדורן הכריחי לו הרוב :
ואחריהם פרק תשיעי נתבארו בו עבר מלאכות אחרות והן הרפיה והגזיזה והלינון והעמון והצביעה והעוויה ועשיית הילוין והנסכת המשבה והאריגה והפליטה וזהו סדרן בהשבה . ולא מיחתי בהם ענין נחות חבלי לומר שיכלכם ויבדילם מיחר המלאכות :
ואחריהם פרק עשירי וגו נתבארו עניני שאינה מלאכות ג"כ על סדר הרשבה והן הסקירה והברתה והתפירה והקרעה והכנין והסתירה והכתה בפטיש וסלילה . וג"כ אין אלו בלתי דבר ייחסם ויבדילם מפחר מלאכות ואין לעשות עבה לסדורם אחר שכך הוא סדרן בהשבה :
ואחרי זה פרק אחד עשר נתבארו בו עניני שאינה מלאכות והן השחיטה והסרסה והעבדה ומחיקת הטור ומיתתו והכתיבה והמחיקה
והזרקתו ואלו דבר כולל ייחסם והוא היותן בבעלי חיים ובעפל להן רוחה לומר הטור לעי"ם מקלתם יעשו בדברים אחרים כגון הכתיבה שאפשר היותה בכל דבר
מתקיים מ"מ עיקר עניעם הוא ונמשך אחר שעור על דרך הרוב :
ואחרי כן פרק שנים עשר נתבארו בו אלם מלאכות אחרונות והן ההבערה **והכבוי והאולמה** . וכבר קדם לנו שלפי שעניני האולמה ופרטיה בגיאור מרובין נתיחדו לנתור פרטיה פרקים מרובים . וכן ג"כ בתסכמת פרטים פרקים בבאורה וביאור תולדותיה :
ואחרי כן פרק שלשה עשר ופרק ארבעה עשר ופרק חמשה עשר . ועניני בתם שהוא מן האולמה כמבואר למעלה וסדורן הוא מבואר ונגלה הטעם :
ואחריהם פרק ששה עשר נתבארו בו נזיעות של דבריהם בדיני מקלת רשויות כגון הקרפפות . ואיחור פרק זה לקודמים מבואר . וקדימתו לשל אחריו הוא מפני שנאירות אלו הן ברשות שתן הרבים הוא רשות שיחיד והחמיים שתמיהו בו ונתנו לו מומר הכרמלית והשאירו עניני בחומרו האולאה מתנו לרשות הרבים ומרשות הרבים אלו . ולפיכך ראוי להקדים ביאור נדריהם שכרוכים לברכה בתם שהוא רשות היחיד דבר תורה לנבאור מה שהוא מקום פטור דבר תורה וענין כרמלית מדבריהם כמו שיתבאר :
והנמשך בפרק זה הוא להסלים ביאור נדרי התחיות בנזכר למעלה :
ואחרי זה פרק שבעה עשר לבאר נדריהם בתם שעניני מן התורה מקום פטור ומדבריהם כרמלית לפי דעת רביני שהסוכר שהמוקף מחיצות הוא כרמלית ונמשך לזה ביאור תיקון המבוי שהמולם ורשות הרבים כילד יתוקנו ויהיה דינן כרשות היחיד נמור . וענין שמות אלו שהזכרתי מבוארים בדברי רביני :
ונשלם הפרק הזה בביאור מלות המות והעפחים שהרי ידיעתם הכרחית לתם שקדם ולמהאחר . ולא היה הביאור ההוא מוכן אלא אחר דברי הפרקים שקדמו לו :
ואחרי כן פרק שמנה עשר וענינו שיעור הדברים המולאין בבמותן כל דבר לפי זה שיעורו להתחייב בהולאתו חייב נמוד : ואיהורו לקודמים מבואר לפי שראוי לשקדים ידיעת המקום אשר בו תועשה הפעתקה הזאת ומה שנמשך אחריו לביאור הדברים המועתקים , לפי שאין דבר מועתק אלא במקום ויש מקום בלתי דבר מועתק וזה דבר מבואר :
ובא אחריו פרק תשעה עשר . וענינו מבואר למעלה ועשה סדורו עבלה מענינו :
ואחרי כן פרק עשרים . שהוא בנשא אחד חוץ מן האדם והוא הבהמה . ורוב ענין הפרק בהולאת הבהמה ורשא המשא . והנמשך לזה מסביחת העבדים נתבאר פעם סדורו למעלה :
ואחריהם פרק אחד ועשרים ופרק שנים ועשרים ופרק שלשה ועשרים . וענינו מבואר למעלה ונעם סדורן מבוארת מענינו :
ואחרי כן פרק ארבעה ועשרים . וגם הוא מבואר הטעם שראוי שיה להתאחר לקודמין מפני שאין בו חשש מלאכה כנזכר למעלה . וקדימתו לדיני הטלטול הסמוכין לו יש בזה שלש סבות :
האחת היות שיתר לדברים אלו במקום מלוה כמבואר שם וראוי להקדימו :
השני היות הטלטול דבר משתנה לפי השתנות מיני הכלים וענינן ולפי סוגת המטלטל שאינה ניכרת מתוך תיגשיו אלא מתוך מחשבתו משא"כ בדברים אלו :
ועוד שעיקר הפרק הזה הוא בדברי שחשת דבר עלמי בחדש לא יוערך בו לזולת והטלטול היא פעולה בזולת בהכרח :
והמשך הפרק בסבות איסור הטלטול לפי שהן מעינו כמו שמבואר לעיין :
ואחרי כן פרק חמשה ועשרים ופרק ששה ועשרים . בתוספי הטלטול, ולתוכון לקודמין מבואר וקדימתן לאיסור הבחומין הסמוכין להן הוא מפני שראוי לבאר תחלה מה שהוא מלאכה והנמשך אחריו מן הבביתה והמעוהה ולאחר מה שאיסורו מתהלק בכתה פעם בדיני התחומין שהן משתנין מפני קמה דברים וכל שהן בעיקרן אלא לאו בלבד והוא לדעת הנאוים ורביני, והקודם ונמשך אחר ביאור המלאכות שם בסם מיתת ב"ד וכרת ויש להקדים המבור לקל :
ואחריהם פרק שבעה ועשרים ופרק שמנה ועשרים . בענני התחומין , ולתוכון לקודמין כבר נתבארה סבתו . והקדימתו לתתאחרים הוא שראה רביני להקדים ידיעת המוזהר לידיעת המלוה . לפי שעונש העובר על המוזהר יותר מעונש המעבר מעבות המלוה לחיות האחד עובה מעשה והאחר יוצא ובטל . ולזה מלינו בהרבה לתוין עונשין המוזרין בידי ב"ד ובידי שמים ולא המלה בתלות הטעה כן לבד מסבת ומילה ובידי שמים :
ואחרי כן פרק תשעה ועשרים . בתלות הקידוש והבבלה שהן מן התורה וכמבואר שם . ונתבארים סבת התאחרו וקדם לשל אחריו לחיות עיקר עניני מן התורה :
ואחריו פרק שלשים בדבר המחייב לעשות ולא מזכר בתורה ונמשך מה שהוא מעניני ומה שראוי לתבלוס הסלכות :

אמר הכותב

מהפלגת רבינו בשמירת הסדר היה לשנות בקצת מקומות קצת דיינין להיות לכל אחד מהן מבוא בענינים חלוקים כפי החלוקה הישרה שנחלק **מאמריו** ונסדרו . ולפיכך ראוי למעיין להתבונן בזה . וכבר ראיתי למי שהיה בקי בספריו שלא הרגיש בנמשך אחרי זה , רצוני לומר שבהיות לדין אחד מבוא בשני ענינים יבאר רבינו חלק אחד בסקומו הראוי לו והחלק השני בסקומו האחר ויעיין דמעיין בדין ההוא וימצאהו במקום אחר מבלתי שלמות חלקיו ויתמה על זה . וכבר נמשך זה אצל הרב הגדול ר' שלמה בן אדרת ז"ל שכתב בספר עבודת הקודש בדין הפלגה בספינה דבר **וה לשונו גם הרב רמב"ם** ז"ל ראיתיו כמבריח איסורו שכך כתב בפרק כ"ד מפליגין לים הגדול לדבר מצוה ומסק עכו לשבות ואינו שובת כו', ע"כ. כתב היתר דבר מצוה ולא כתב איסור שלא בסקום מצוה והניחו כמשמע במבלל היתר בסקום מצוה, עכ"ל . ורבינו כתב דין **זה על השלמות פרק שלשים** . וכיוצא בו יש הרבה ואני העיירותי בצדק זה בהוקת ידי ברוב המקומות וידעתי השלים כלן כי כל דבריו נכוחים לסבין וישרים למוצאי דעת :

נחלתי עדותיך לעולם **ספר זמנים** כי ששון לבי המה

והוא
ספר שלישי

הלכותיו עשר. וזה סידורן:

הלכות שבת. הלכות עירובין. הלכות שביתת עשור. הלכות שביתת יום טוב. הלכות חמץ ומצה.
הלכות שופר וסוכה ולולב. הלכות שקלים. הלכות קידוש החדש. הלכות תענית. הלכות מגלה וחנוכה:

הלכות שבת

יש בכללן חמש מצות. שתי מצות עשה. ושלש מצות לא תעשה. וזהו פרטן:

א) לשבות בשביעי. ב) שלא לעשות בו מלאכה. ג) שלא לענוש בשבת.
ד) שלא לצאת חוץ לגבול בשבת. ה) לקדש את יום השבת בזכירה:

וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

מגיד משנה — פרק ראשון — כסף משנה

פרק א א שביתה כשביעי ממלאכה מצות עשה וכו' וכל חייב וכו'. כל חלקי אלה הכבדת מבוארים בהקדמה בכ"מ ובקבן בהבכת ובכריתות ובסנהדרין:

ב כל מקום שנאמר בכל' מבת וכו'. זה מבואר סוף פ' כסורג (שבת דף ק"ז) פירשתי דשמואל כל מבורי דשבת אמור לא מבול מבול בר מחלת ולישתא פ"ק (דף ג').

ובהכנה חלה יהמוב בהן רבינו מוחר לבחלה. וח"מ והשוטה לוחה בחזון מכין לוטו מכח מרדות הוא מפני מבוחר על לא חעשה על דבריהם בדבר שיש ל' מיקר מן המורה והא בן מרדות ויש לזה סגר בהרבה מקומות ומהם ריש פ' מולין (שבת דף קל"מ) לוקין מכח מרדות מדרבנן. ופ' כירה (שם מ"ב) נס כן מכח מרדות מדרבנן:

ד וכל מקום שנאמר לוא חייב כלוס וכו'. זה כלל הרב לשנם לשון והא בשמיים שלין לומר בהן מוחר ובשלי ובשל שבחוחר כל לחד בחקומו:

ה דברים המוחרין לעשוחן בשבת ובשעת שמשון ובכי יהודה ומשקיה הלבה בגמ' פ' המלגיע (שם ל"ד) ובמקומות לחרים בכ"מ ולמאר דבר שלין מחבין מוחר: ביצד עורר לרגל מפה כסא וספסל וכו'. בריישא פ' כ"מ (שבת דף כ"ש כ') וכל"מ ובשולה שם מגרסת הסמרים ובשם"ל ז"ל דבין גדולים בין קטנים מוחר. חבו בשמם רבינו ז"ל: ובוחרון ידיו בשבר הפירות וכו'. פ' בחה שומין (שם דף ל"ב) וכל"מ:

פרצה

פרק א ד כל מקום שנאמר לוא חייב כלוס לא פטור מכלום וכו'. מלחה מדברי רבינו שבשנאמר לוא חייב לוא מוחר לבחלה בכל יום לד לוחר בשבילו מלא שלין מכין לוחו:

ה כתב הרמ"ן כיון נולד לרגל לרגל וכו' מלחה שבת מלא בגדים לבל בגדולים ל"ה מוחר ולכך לא מלגיע ומחיר בכל מבן ולא מחיר דל"ל מלי מקשה מהרשל"ל לגולד לרגל לוחר לבחלה דלכ"מ דמחיר בכל מבן שלין מחבין לוחי בגדולים דלמיר לבחלה ריחיים ובמבריה מדחיריקים מחלת מחלוקת בקטנים לבל בגדולים ל"ה לחבר דלמי לבחלה ריחיים ול"ש מל"ל:

כל

א שביתה בשביעי ממלאכה מצות עשה שנאמר וביום השביעי תשבות. וכל העושה בו מלאכה ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר לא תעשה כל מלאכה. ומזה חייב על עשיית מלאכה. אם עשה ברצונו בזדון חייב כרת. ואם היו שם עדים והתראה נסקל. ואם עשה בשגגה חייב קרבן חטאת קבועה: ב כל מקום שנאמר בהלכות שבת שהעושה דבר זה חייב הרי זה חייב כרת. ואם היו שם עדים והתראה חייב סקילה. ואם היה שוגג חייב חטאת: ג וכל מקום שנאמר שהעושה דבר זה פטור הרי זה פטור מן הכרת ומן הסקילה ומן הקרבן אבל אסור לעשות אותו דבר בשבת ואיסורו מדברי סופרים והוא הרחקה מן המלאכה. והעושה אותו בזדון מכין אותו מכת מרדות. וכן כל מקום שנאמר אין עושין כך וכך או אסור לעשות כך וכך בשבת העושה אותו דבר בזדון מכין אותו מכת מרדות: ד וכל מקום שנאמר מותר לעשות כך וכך הרי זה מותר לכתחלה. וכן כל מקום שנאמר אינו חייב כלום או פטור מכלום אין מכין אותו כלל: ה דברים המותרים לעשותן בשבת ובשעת עשייתן אפשר שתעשה בגללן מלאכה ואפשר שלא תעשה. אם לא נתכוין לאותה מלאכה הרי זה מותר. כיצד נורר אדם [א] מטה וכסא וספסל וכיוצא בהן [ב] בשבת ובלבד שלא יתכוין לחפור חריץ בקרקע בשעת גרירתן. ולפיכך אם חפרו הקרקע אינו חושש בכך לפי שלא נתכוין. יוכן מהלך [ג] אדם על גבי עשבים בשבת ובלבד שלא יתכוין לעקור אותן. לפיכך אם נעקרו אינו חושש. יוזוחץ ידיו בעפר הפירות וכיוצא בו ובלבד שלא

פרק א ה כל מקום שנאמר לוא חייב כלוס לא פטור מכלום וכו'. מלחה מדברי רבינו שבשנאמר לוא חייב לוא מוחר לבחלה בכל יום לד לוחר בשבילו מלא שלין מכין לוחו:

ה כתב הרמ"ן כיון נולד לרגל לרגל וכו' מלחה שבת מלא בגדים לבל בגדולים ל"ה מוחר ולכך לא מלגיע ומחיר בכל מבן ולא מחיר דל"ל מלי מקשה מהרשל"ל לגולד לרגל לוחר לבחלה דלכ"מ דמחיר בכל מבן שלין מחבין לוחי בגדולים דלמיר לבחלה ריחיים ובמבריה מדחיריקים מחלת מחלוקת בקטנים לבל בגדולים ל"ה לחבר דלמי לבחלה ריחיים ול"ש מל"ל:

כל

א מל"ג שבין ג ולמין פס: ב מל"ה סימן אלו מל"ג לאין פס: ג מוה שם סימן אלו מל"ג מבין שם: ד מל"ה סימן שם מל"ג לאין פס:

לחם משנה — משנה למלך

ה ורוחץ ידיו בעפר הפירות וכו'. קשה דבמרק בחה מומנין (דף ל') לוקמוה כל לחמי שם נבי חבר ומל לבל לא יחוף בעבון בחם כל' יחדם לבל"ש דסבר

ג והעושה לוחו בחין מכין לוחו מכת מרדות. (מהר פ"ש בשבת) מחר מבחר מל לא חעשה מל דבריהם בדבר שיש ל' מיקר מן הסורה, ושיין בדברי מרבי מחבר מ"ו מבלבים לוחרי ביטם דין ו'. ופ"ק פ"ש מוחר שיש ל' מיקר מן הסורה מלא שרשה בחסיל ובסבר מ"ן מכין ובכיו מבן מכ"מ מ"ו מבי מ"ם דין ל"ד ינ"ם):

ה דברים המותרים וכו'. פלוגחא דר' יחודה ור' שמעון ולוסקה מלכה כר' שמעון דבר שלוח מחבין מחבר בדלוחה מחרן ל"ש ומל' מחלגיע. ולוסקה לבחקן לא מלגיע מחבר בדלוחה מחרן ל"ש מל"ל

תוספות יום טוב — מגדל עוז

[א] ואין חילוק בין גדולים בין קטנים ולא אפשר לשלמים ובין קטנים ראפשר לשלשלם וכן פסק בספר התרומות בדרוסה פרק בבח מדליקין מתוחא דסוכרי בחמת דאסר ובלבד שלא יתכוון וכו' ואע"פ שאפשר לעשות בכוונים כו' ובלבד שלא יהא פסיק רישה הגם בפ"ה ולא בראש"ם שפסק בגדולים שאסור ואפי' בעילויתא דרישא ע"כ: [ב] חלבת רבי שמעון בדבר שאין מתכוון כראמר פרק המוצא ראפילין אמר רבי בר חמא אמר רבי אבי אסור להלך על גבי עשבים בשבת משום שנאמר ואין בגדולים חושש הני חרא ואסור להלך ע"ג עשבים בשבת חבא איכך מחר לא קשיא כאן בכוונת חחמה כאן בכוונת הנשמים הבע"א הא והא בכוונת הנשמים הא ודשים בסשמר הא ולא פרש בסשמר ואבע"א בר הא דאית ליה עקשא הא דלית ליה עקשא חשמא דקל"ל בר' שמעון כולהו שרי ע"כ:

שביתה בשביעי מר חמלא קמשמ. פ"ק דשבת בגמ (דף ג' ה') ופ"ק דשבת בדרשה (דף ג') ובמסכת מעהדרין פ"ד פרשה (דף פ"ו). ומה בגמר בגמ' מגמ' בגמ מקמל מגמ' ומל' מגמ' ל"ל מגמ' ל"ל מגמ' ל"ל

ז כל השעה מלאכה וכו' . כתב הרשב"ן אע"פ שהרי"ף כסק כן לא נראלה לר"ח ולכל רבותי מפני כמה סתומות דהא כר"ש כגון זידה נתם ומכים מוכסת והביא דכל המאיקים והכרעין בס' טעל (שבת קמ"ט) רבא כר"ש ס"ל דאחר מלאכה שאינה צריכה לגופה אסור עליה והרי"ף נוטה אבל הכי דר' יוסף דלעולם לר' יוסי כר"ש והא הביא ג"כ הא דכל סמוכי הבשר וכו' בר מהני תלת דבסוף ומוסר והביא תלת כר"ש עכ"ל ומאחר בסחוך ב"כ הסכים שיש בין מלאכה שאינה צריכה לגופה ובין סשיב דבר רישה לאינו ולא יומת הוא דבני סשיב רישה אינו מלאכה כל שיבר אלא שהיא נעשית בהכרח . כגון שסגר כתה ביתו והיה שם לבי שהוא בתלה ולא היין לשמירה אבי אלא שהמלאכה נעשית בהכרח אבל מלאכה שאינה צריכה לגופה הוא חתכיין לגוף המלאכה אלא שאינו מכוין להכליחה . מיסוד הי"ר שברחם בחסיד בשם מבני ר"ל ע"כ . **או** החכנה לא בתלת וכו' . כתב הרמ"ך הל"ל בד"ם בחלת של עץ אבל בחלת של מחכה ר"ל וזה מפורש בהדיא בגמ' ומסיקא לן עמי כיון שעבר הלבה כר' יהודה ומעתה הכיר לידה נתם ומכים מיוסמא עכ"ל . ולענין מ"ם הל"ל בד"ם בחלת של עץ לין דבריו מכוונים שהרי לא כא רצונו שה לבחר חילוקי דיני המכבה עד שיעבור להלק בין בחלת של עץ לשל מחכת ולין לומר שמקשה לי שהל"ל המכבה בחלת של עץ דבסה בחלת של עץ מעשה ומ"מ חייהו אלא הכיסה לעיעוש

ז *כל דהעושה מלאכה בשבת אף על פי שאינו צריך לגופה של מלאכה חייב [ה] עליה. כיצד הרי שכבה את הנר מפני שהוא צריך לשמן או לפתילה כדי שלא יאבד או כדי שלא ישרף או כדי שלא יבקע הרוח של נר. מפני שהכיבוי מלאכה והרי נתכוין לכבות ואע"פ שאינו צריך לגוף הכבוי ולא כבה אלא מפני השמן או מפני החרש או מפני הפתילה הרי זה חייב. וכן המעביר את הקוץ ארבע אמות ברשות הרבים יאו המכבה את הגחלת כדי שלא יזוקו בהן רבים חייב ואע"פ שאינו צריך לגוף הכבוי או לגוף ההעברה אלא להרחיק

השגת הראב"ד

*כל העושה מלאכה בשבת. כתב הראב"ד ז"ל ר"ח ז"ל פסק כר"ש שהיא שיטת מלמדמרינן פרק מוטל רבא כר"ש ס"ל דאחר מלאכה שאינה צריכה לגופה אסור עליה :

א טור סימן שלו: ב טור סימן ערס וע"ש כתב עמין שם. ג טור סימן שלד סתב עמין שם.

לדברי הכל איסורא איכא : וכן המעביר קוץ ד"ל בראשון וכו' זה נלמד ממימרא דרבינא דס' בירה (שם ח"ג) ומס נראלה דרבינא ס"ל כר"י בחלאכה שאינה צריכה לגופה והוא מסקא דגמ' שם : **או** המכבה את הגחלת וכו' . פי' של עץ ומימרא דשמואל הוא שם וכל' יהודה ולדברי הטוסרים כר"ש בריטוה שיש מיק לרבים כגון זה מוהר לכתחלה וכ"כ הרמב"ן ז"ל :

משנה למלך

אבל לאיסור דרבנן מודה ר"י דשרי לו לעשות דאינו' לאיסורין דרבנן אבר ר"י . ומסוגיא דס' בירה (דף ס"ו) דאמרינן כל היכא דבי קא מכוין איכא איסר ר תעיה כי לא קא מכוין נור ר"ש וכל היכא דבי קא מכוין ליכא איסור פורס לא קא מכוין לא נור . כפי הנראה מ דר"ש אינו מחיר כי אם לאיסורין דרבנן ע"כ נ"ר דר"י דאינו עליה איסור אפי' לאיסורין דרבנן ואע"ג דלפי הלחת לא קיימא לן דר"ש מחיר אפי' לר"ש מחיר אפי' לאיסור פורס . ומ"מ מלי דהוס ס"ל דהכיא דנוכר לדס פשט ופסקא דהוא לאיסור דרבנן משום דהוי מורס כלאחר יד הן סכנת קיימא אף לפי הסקנא . ואע"ג דר"ש מחיר אפי' לאיסור פורס מ"מ נקט סוגיא דאיסור דרבנן לרוחיב דר"י דאסר אפי' לאיסורין דרבנן . ובכל שאלה דמוגיא זו נראלה דר"ש מחיר אפי' לאיסור פורס ור"י דאסר אפי' לאיסור דרבנן אף מעיקרא דס"י ביומא (דף ל"ד) דגרים ב"מ בכל הפורס כולה אבל בכל דרבנן הוא מוקמ בבדיא דס"ל דר"י לא אסר דבר שאינו מתכוין כי אם לאיסור פורס אבל באיסור דרבנן אף ר"י מודה דבר . ואתוס' שם דה דברי רש"י מכח סוגיא דס' בירה שבתנו . ואיתיה לתוס' ס"ק דשבתים (דף ס') ד"ה אם שבתנו ומיהו הכא אמור לכתחלה מדאיכא מדאי מקבל בחבורה ודבר שאינו מתכוין . ונראלה שבונתם בית משום דחיקלא לא אסור כי אם מדרבנן ומ"ה כל שאינו מתכוין אבי אף לר"י . (א"ה נראלה דבל בנת' עליה לא קשיא ליה דאינו הכא אמרינן אמרו אם חיצא לוסר דאלכם כר"י מקבל הוא ומבי ריש נזיר דסבר דאסור לר"י אסר בכל נזיר ואלון ס"ל מחיר בהיא ונבי מקבל לא ס"ל מחיר ומכי מוכח מדאמרינן בגרייסא לא יכשל בתחלה בכתלה אשום ומכמים מחיר ואמרינן מלן חכמים ר"ש דאלמא לר' יסדום ס"ל אסור אע"ג דהוי מקבל . ומסבר היה לבתמים כן בדברי הטוס' ומשום הכי לא אוקמה לסם מסוגיא דס' בירה ומס ביומא דשקלין ומרינן אליבא דר"י נזיר קשיא לר"ש לסר שבר . אלא דלא ניחא לי לסרב המחבר לשבם כן בדברי הטוס' דא"כ מאי קשיא לה מסכיא דנוכר אדם ודוק) : ומתבני אין לא אוקמה לסם מתיחה מוגיא דס' בירה בחומת מינה דאמר' באיסורין דרבנן אסור ר"י וכמו שהרצה לרב"י חשיבות זו ביומא כמבר ואלון ולומר דשאני מקבל באיסורין דרבנן דאסר ר"י וכמו שהרצה לרב"י חשיבות זו ביומא כמבר ואלון ולומר דשאני מקבל מאסר לאיסורין דרבנן כגון חורם כלאחר יד לו לינוף דרבנן דהוי אף שאין מיכוון רק כי אם מדרבנן אף שאינו מכוון אסור אבל מקבל קיל וכל שאינו מכוון אינו לא מלאתי שום לחלוק זה : ודאיתי לתוס'

הוצאת מיגוף מת וכיס הלוי בגמרא דס"ל דאינו חייב משום מיגוף וזה דבר דבינו ז"ל ואע"פ ש"ל הרוצאת מיגוף מי וכיס הלוי בגמרא דחייב משום מיגוף כדין מת אפילו דמשמע דס"ל הוא מת אינו חייב לא משום מיגוף ולא משום כיס וכסברת רבא דאי לא דאמרינן דבוחת אינו חייב משום מיגוף כדין מת אפילו בכל מלאכה שאינה צריכה לגופה וזה נתבאר כבר בדברי בינו בהלכות אלו אבל בחי הוזיעונו רבינו דאע"פ דאינו חייב משום מיגוף משום כיס מיהא חייב

מנדל עוז

פרצה דמוקם עד ביומא בזה . פ"ק דבחומות (ד' ו') ופרק ר"ח דמודע (ד' ק"ו) וז' מ' בלוים (דף קי"ח) **וז'** בסוגת הסילון שם : כל השעה עד ביומא בזה . כתב בהלכ"ד ז"ל ר"ח ז"ל פסק כר"ש וז' פטור עליה : **ואני** לומר מתוקמת ישנה הוא כי כבר רב יהודה גאון ז"ל פסק נ"כ כר"ש אבל ר"מ ז"ל הלך בשיטת ר' אלעזר ובשמדיים בשיטתו וכם פוסקים כאן על עיקר של שיש כלל קיים ויתר שלא בתשמש ר' יהודה ור"ש אלבה כר' יהודה והבאת דאדר נוטל ובאר קונטרס שעליהם כל אחת מתוקמת ונפרק ב"מ בשיטתן דבתכבה אם פגר בו' ראם מן הגר בו' ראמרינן בעלי הפסקנות נהלן בפסק כזה ויש לי לאיה לגדולים ר' בירה גמרת מתני' דמיתם שיטתו דאיקיבא דשמואל בחלאכה שאינה צריכה לגופה כבר לה כר' יהודה ושוד דרבינו דהוא בחיאה אחרים לאחר עלה ואמר מילבל קון כרשות הרבים מוליכין אותו אחות מד"ל בכמלאכה אבי עוקא וכן הלכה :

לחם משנה

דבכבר דבר שאינו מתכוין מותר חוקף אף לאחו' ואינן דרבינו אבבר ר"ש לאחר לא כתב שחוקף לאחו' בכיתר אע"פ שמתיר שבר . ועוד הימא דמיר ושבת דמו בגמרא זה לזה ומ"ש מיר חוקף ומפסקים הוי בחתר וחזל דאי אינו אלא בלדים לא מקבי גמרא מידי מגזיר דשלחי אהם לאינו אלא בדים אבל בחתר לעולם אסור ורבינו כתב בפ' ה' מה' מיריקה מיר חוקף אף שעבו בידו ומוכך בצאוכרינו ולא הזכיר נהר משמע דבהר אסור . ומ"ק דשם כתב לא יחוף בחלמה והוא מי' בחיר בפי' המשנה דהוי נהר ואיתמא הוא בגמרא מוכח דבהר חוהר לדבתיבגא ומלאה לאחן לכל זה דרבינו סובר דדבי שיחשאל דקאחר בפ' ג' ריינין (מיר דף מ"ב) בהר הא מתני' דחוקף ומפסכה לא יחוף בחלמה מיבי בחשבת (אחת השבר) אלנו אחר"ק דהיינו ר"ש קאחר חוקף ומפסכה אבי' בחלמה דהיינו בהר חשום דלא הוי בסיק ריבה ואחת ר' ישחעאל לומר דבהר בדבר שאינו מתכוין אוחר אבל לא יחוף בנהר מבי שבאין ודאי חשבת לא יחוף בסיק ריבה וכסק רבינו כר' ישמעאל כמ"ש בפי' הנשנה ובלבה כרבי ישחעאל ושמעת חשום דבנת' מקבל ומרי אליביה דשלו שם חבי שהיא מבבת הגן וכו' חשבת הבלבה כוחיה . ומ"כ אע"פ דבבר שאינו מתכוין אוחר כר"ש בהא דאחר בסק דאסור דבר שאינו מתכוין ריבה כר' ישחעאל ולבך בהב בחיר דחוקף בידו דוקא ומה אלא הבירי אחוף הראש בעבר הבירות הייבו חשום דמאי דהוה ס"ד מעיקרא חילוק בין לאם לידו הוא חשום דהוה ס"ד דיד לא הוי בסיק ריבה דבבתבו האום' דיד לאינו ודאי חבי אבל הוא ז"ל שבתב בפ' כ"ה מהלכות אלו דיד ודאי חבי אל אם ר"ב הוי לאם ויד אין ובכתר הוא :

ז כל השעה מלאכה בשבת וכו' . כתב הרב חתנינ ויש לי בעד לבבתר א וכו' בוחת דבריו לאח טעם לדברי הבלבות ואחר דאלינא דבר דס"ל דבבבר אינו מתכוין אבור כל שבן מלאכה אינה צריכה לגופה ואפי' בשאחל דאחר דבר אינו אחכוין מוחר ר"מ בחלאכה אינה צריכה לגופה יוחר בחייב לכך בסק בחלאכה אינה צריכה לגופה דלא בבר ריבה ראשונה אבל בחר אבל ר"י פי' בפרק האורג גבי בסים סוחסא דבסיק ראשונה דלא ניחא ליה אסור וראיית הערוך חמנא לקבן בחגיגה פ"ח . ע"כ : [ה] בפרק בירה מלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כר' יהודה . ע"כ :

מגיד משנה

פרצה דמוקם עד ביומא בזה . פ"ק דבחומות (ד' ו') ופרק ר"ח דמודע (ד' ק"ו) וז' מ' בלוים (דף קי"ח) **וז'** בסוגת הסילון שם : כל השעה עד ביומא בזה . כתב בהלכ"ד ז"ל ר"ח ז"ל פסק כר"ש וז' פטור עליה : **ואני** לומר מתוקמת ישנה הוא כי כבר רב יהודה גאון ז"ל פסק נ"כ כר"ש אבל ר"מ ז"ל הלך בשיטת ר' אלעזר ובשמדיים בשיטתו וכם פוסקים כאן על עיקר של שיש כלל קיים ויתר שלא בתשמש ר' יהודה ור"ש אלבה כר' יהודה והבאת דאדר נוטל ובאר קונטרס שעליהם כל אחת מתוקמת ונפרק ב"מ בשיטתן דבתכבה אם פגר בו' ראם מן הגר בו' ראמרינן בעלי הפסקנות נהלן בפסק כזה ויש לי לאיה לגדולים ר' בירה גמרת מתני' דמיתם שיטתו דאיקיבא דשמואל בחלאכה אינה צריכה לגופה כבר לה כר' יהודה ושוד דרבינו דהוא בחיאה אחרים לאחר עלה ואמר מילבל קון כרשות הרבים מוליכין אותו אחות מד"ל בכמלאכה אבי עוקא וכן הלכה :

הגהות מיימוניות

[ד] בפרק אם לא הביא ובפ"ק דבחומות אבי ורבא דאמרי תיובתייהו מודה ר"ש בפסק רישה ולא יסות . בערוך פי' דפסק רישה אינו אלא לא ניחא ליה מוחר אבל ר"י פי' בפרק האורג גבי בסים סוחסא דפסק רישה דלא ניחא ליה אסור וראיית הערוך חמנא לקבן בחגיגה פ"ח . ע"כ : [ה] בפרק בירה מלאכה שאינה צריכה לגופה מודה סבר לה כר' יהודה . ע"כ :

כל

ח כל המתכוין לעשות מלאכה וכו'. זה מבואר פ' סמוך לכל מלב בכריתות (ל' [י"ח] ל"ל) ומתבאר מדין נתכוין לגקוף שיתבאר בסמוך: ק"ו אם נתכוין לזרוק בכרמלית ושבבה הלבן בכר"ר שהוא פטור וכו'. זה פשוט ומתוך לשון רבינו נראה שהוצרכו שהכרמלית קרובה אליו וה"ה רחוקה ממנו וא"כ הוא אפי' בר"ר אפשר דאפי' ר"ג אמר שנתכוין לזרוק ד' ורק מ' פטור. ולפשוט שהאדם להשמיעו בכלל הוא כמתכוין בשבת דאיכא מיעוט החצן בכל מקום אינה דבכי הא מייב בר"ר כמתיר אם וכלן אפשר אלא נתכוין לזרוק אלא בכרמלית פטור וא"מ עקר פטורא הוא שהאדם עומד בר"ר ובכרמלית ובר"ר לגמרי ונתכוין לזרוק מר"ר לכרמלית חרק בר"ר ואה מוכרח: נתכוין לעשות דבר המותר וכו'. זה מתוקמת בהוצאה ובדבר כלל גדול (שבת דף פ"ג) ובהרבה מקומות ופסק כרבא, ויש שפירשו נתכוין לאחוץ אלא זה ואחוץ מותר הוא ועיקר הפירוש הוא נתכוין לאחוץ פיזה דבר כשבור שהוא אלא ונמצא שהוא מותר ותפ"ה פטור ולזה הסכים רמב"ן:

ט נתכוין לגקוף חלמים שמותרות וכו'. זה מבואר שם בכריתות (דף [י"ח] י"ח) בגמרא ובגמרא וכו' יהושע. ופירוש דבריהם אלו הם לגמרן קרבן ובגן שהוא שוגג בשבת אלו ר' היו לפנין שתי נרות וכו'. זהו שם בבריתות (שם [כ"] כ"ב) והר"מ ז"ל מפרשה בשנים אחרות בהשגות ואין לי להאריך ובאמינה כ"ה יבא מורה נדק:

אבל

נתכוין לכבות זו וכבה את זו להדליק זו והדליק את זו חייב שהרי עשה מן המלאכה שחשב לעשותה. הא למה הוא דומה למי שנתכוין ללקוט תאנה זו וליקט תאנה אחרת. או למי שנתכוין להרוג

להרחיק החיזק הרי זה חייב וכן כל כיוצא בזה: **ח** כל המתכוין לעשות מלאכה ונעשה לו מלאכה אחרת שלא נתכוין לה פטור עליה לפי שלא נעשית מחשבתו. כיצד זרק אבן או חץ בחבירו או בבהמה כדי להורגן והלך ועקר אילן בהליכתו ולא הרג הרי זה פטור. הרי זה קל וחומר אם נתכוין לאיסור קל ונעשה איסור חמור. *כגון שנתכוין לזרוק בכרמלית ועברה האבן לרשות הרבים שהוא פטור וכן כל כיוצא בזה. נתכוין לעשות דבר המותר ועשה דבר אחר כגון שנתכוין להתוך את התלוש ותתך את המחובר אינו חייב כלום וכן כל כיוצא בזה: **ט** נתכוין ללקוט תאנים שחורות וליקט לבנות או שנתכוין ללקוט תאנים ואחר כך ענבים ונתפך הדבר וליקט הענבים בתחלה ואחר כך תאנים פטור אף על פי שליקט כל מה שחשב הואיל ולא ליקט כסדר שחשב פטור שבלא כוונה עשה שלא אסרה תורה אלא מלאכת מחשבת: **י** *היו לפנין שתי נרות דולקות או כביות

*טון לפנין שתי נרות וכו'. מ"מ המחבר הזה הגיה הדברים כמשמן וכתבר פירוש בגמרא במקומן בכריתות לא מלאתים שיתקיימו כן וכו': (ויפר דברי הכסף פיין בב"מ)

השגת הראב"ד

הגיה הדברים כמשמן וכתבר פירוש בגמרא במקומן בכריתות לא מלאתים שיתקיימו כן וכו':

אבל

א שור כיון שמת פסר עשין שם:

לחם משנה

ח כל המתכוין לעשות מלאכה וכו'. טעם רבינו לומר דכיון דנתכוין לדבר המותר ונעשה דבר המותר אמרי' דפטור כ"מ כגון דנתכוין לדבר קל ונעשה דבר המור והקשה הרב המגיד דמיפוש ליה אפי' שיהיה הכל בר"ר ויהיה טעמא מחמלה לגזרה ד"מ וחרק שמנה פטור משום דמלאכתו לא נעשה בשינוים ונעשה יותר מחשבתו ואין הטעם משום שחשב לעשות מלאכה זאת ונעשה מלאכה אחרת, וזה הוקשה לי ז"ל אפשר שהבין מסוף לשון דרכי' וכרמלית וכ"ה שנמדיס בשורה זה אחר זה כרמלית וכ"ה ואין בכרמלית בנד כ"ה דכן המעם הלשון אחר כתבן שבעברה ע"ה דפטור ושבעבה בשבת דעבורה על הכרמלית והלכה ע"ה ותיכון הוא ז"ל דאמר דכתן אחר בכ"מ שהרגה חמת. ובעמון זה מתבאר בפ"ג דר"ה מייב אבל כאן אפשר שהוא כרמלית פטור. ויש לתמוה בתירוץ זה דאם כונתו דהחבר דיומא אפי' בר"ה ל"ב אמרי פטור. ואם כונתו דבכ"מ שהרגה חמת בבר"מ ולא בר"ה ל"ב הדמה קשיא לדוכתא אמרי אפי' בר"ה הרי נעשה יותר מחשבתו. ונראה לומר דכונתו שם בדין זרק אדבע אלא אות בחמת מד' אבל אם יוות חשם והלאה אין חשם דבכ"מ שהרגה חמת ואפשר כן אמרו שם דכיון דמחשבתו הרגשהוה בשיעור הכשרה ולא הוצרכו לומר דבר אחר דאם יעמוד בכרמלית אחשב אלא יותר אמות אמות אמות

לאשורה ואח"כ הדליק שניה אחריה פטור. אחר שבארנו אמר שהבאתי לפי אבל כל מה שבאתים שנים הוא מכ"ל:

מו מז כל מלאכה שהיחיד יכול לעשות מלאכה לבדה וכו' ואם אין היחיד יכול לעשותה לבדה עד שיצטרפו כו' וישובו אחד לשניהם. כמ"ש המגיד (שבת נ"ב). הגם זה יכול הוא יכול ר"מ מחייב ור' יהודה ור"מ שוברים זה אינו יכול הוא אינו יכול ר"מ ור"מ מחייבים ור"מ פוטר הוא יכול הוא אינו יכול ר"ה חייב, ונבמ' (דף ג"ג) זה יכול וזה אינו יכול ר"ה חייב הוא מחייבו חייב ואמר רב חסדא זה שיכול ראי זה שאינו יכול מאי קא עביד מ"ל רב המנונא דקא מסייע בהדיה מ"ל מסייע ליה בו ממש ומאריך בחר ריבי אמר מר זה יכול וזה יכול חייב מיגנעת לה בעיקר שיעור לזה ושיעור לזה לא אלא דאלמא שיעור אחד לכולם רב חסדא ורב המנונא חד אמר שיעור אחד לכולם אמר רב נחמן בר יצחק אף אני אמרי תניא לכי אנא אנא אנא לכי אנא אנא לגבי אנא אנא לגבי ונעל אחד בשני חייב ונעלו אינם שוים אינם פטורים אם יכול אחד לנעול ונעלו אינם חייבים ומאמר לזכני שיעור לזה לזה ושיעור לזה לזה אמר אמוראי דאמרי שיעור מ' לכולם ומיהם רש"י שיעור לזה לזה לגבי לכל מ' וזה וכתבו התוס' אמר מר זה יכול חייב ר' מאיר חייב אינם שוים לזה וכו' מיהא לר"ח דאיתיה בשי לה אלינא דר"מ ומאי לגבי אנא לזה אינו יכול הוא אינו יכול אלינא דרבי יהודה דקיימא מתניתא בטוטיה ונראה דנרסא ז' עשה ונרסינן זה אינו יכול הוא אינו יכול אל"ל חו היא גירסא דגיס:

הגר

אז שטר בשבת אין אוסרים לא יתחייב זה עד שישלים חפצו ויכתוב כל השטר או כל האגרת אלא משיכתוב שתי אותיות חייב. וכן אם נתכוין לארוג בגד שלם משיארוג שני חוטין חייב ואף על פי שכוונתו להשלים הבגד הואיל ועשה כשיעור בכוונה חייב וכן כל כיוצא בזה: מן כל המלאכה שהיחיד יכול לעשות אותה לבדו ועשו אותה שנים בשותפות בין שעשה זה מקצתה וזה מקצתה

א פמ"ג לאין סס: ב פור סימן שמו סמ"ג לאין סס:

משנה למלך

כאיסור דרבנן לאין איסורין אלו מן הארה בשם מקום אם הוא דאסרינן דכל שאינו מכוון ארי לף ל"ר אבל כאיסורין דרבנן דבמקום אחר איסור ה בדמשמו אסור מן הארה לף שבשבוק זה אינו אסור כי אם מדרבנן בכל מקום לף שאינו מכוון אסור ל"י משום דכל דתקון כאן דאריינתא תקון כ"כ בסמס פ"ג דבסמיה דף כ"ד (א"ה וכ"כ הרמב"ן בחידושיו לפסח שבת פ' דיריה דף פ"ח יפ"ב) ודע דלף לפ"ד ור"י דאסור שבת לף לאיסורין דרבנן פ"מ כיצא דאיכא מלאה אינה אינו אינו דאינה חרתי דהייב דליכא לאיסור מוסם וגם אינו מכוון כ"כ בתוס' פ"ק דבחולין דף ה' וכפ"ד בכוונות דף כ"ד כתבו דיש לאלן בין במקום מלאה לאקום אחין מלאה יפ"ם ועיין עוד בדברי כ"ה רפ"ד

מס' מומלאה נגעים):

לעקום אחצה א ולקח אחרת אסור וזה אשם ושוברת בכך סוגיא וא"כ איך כתב רבינו דבתחלה לבטות אחת א' ואכנה אחת א' להדליק ב' כו' דחייב הא לאה"ד לפי שבתחלה לעקום אחצה א' ולקח אחרת אם בין בדין בהדלקה ובין בחבור לעקום אחצה א' שהבאת לדחיון משמע מן הסוגיא האמרה דאסור בדלקיבוגא ואמ"ש אשמן הבריאה קאמרה נבי נדות כיון לאמרו שהי נדות (לבוטה) ובתחלה לבטות אחת א' ואכנה אחת א' וכו' חייב משמע שהם הדברים כדברי רבינו לפי גרסתו דנורס חייב אבל גירסת רש"י שנורס אם אסור ול"ל דבתחלה כן לפי גירסתו, אם אינו דע"כ אסור' לפי גירסתו מוכרחים אנו לומר דמה שאחרה הבריאה בתחלה בתחלה לבטות ובו' היינו להקדים כמו בתחלתו שהיה בדעתו לבטות א' אחר זו ובהבל לו הדבר דאע"כ הקנני לשמולל דאמר דמתמשבק אסור ובדבהר הראב"ד ז"ל בהגהות והגיע על רבינו כן ובניך לייסב על כל מרים דעם רבינו עוד ל' קלא הדמיון שהבינו מבתחלה לבטות אם זה ובדבר אם זה חייב דמה דמיון הוא זה אינו אמתמשבק יהיה אסור אם לאו להיות חייב כדאמרו אם בגמרא נבי מילת הבינוקות הואיל ומקולקל בחבורה חייב מהמשבק בחבורה חייב. מיהו לזה י"ל דרבינו אסרה בכ' זה דאמר בחבורה אסור אבל בכל המקולקלין אסורין ומקוימת בגמרא תהני' כמ"ד מקולקל בחבורה אסור ושבת דלא כתב כן רבינו לומר דבי מיכי דהתם חייב הכא נמי חייב אלא דבי מיכי דהתם נעשה מה שחשב אבל לראשון הא' נ"מ: **ונ"ל** לחבן דרבינו הוקשה לו מה שהוקשה להום' כפ' כלל נחל (דף פ"ב.) על הבינו דהתבון לאסור אם בהלום ואחר אם בהמאוכר דרבא אמר אסור אשום דלא מיחון לחתיכה דאיסורא ומבני אמר אמר חייב אשמא אבל"ע מיהו היכא דאחרון לחתיכה דאיסורא כגון לאחוך אחוכר זה ואחר אחר חייב ואמתי לשמולל דאמר מתמשבק אסור אפילו אחרון לאחוך אחוכר אסור ואחרון אבל אחרון אבל אחרון לאחוך דבר כאסור שהוא אלא ומאמר אחוכר ורבינו לא רצה לאחרן כך דאמרא ליה דלעיני אבי ורבא על שמולל ואסקן כוותיה דהיו שתי נדות דלוקות וכו' דקאמר שם חייב אין פירוסה ליקרים כמו שהוא לשמולל אלא בשבשה היא דחייב דבין דאחרון לדבר איסור חייב וכן אחרי דאחרון לקום אבנים ולקח חלמים וכו' כשבשה הוא ואמ"ג דרבא הוקן שם ליקרים אינם לשמולל חיקן ואינה לא ס"ל דאיהו נוסף אלקני לעיל לרב ואחרן אם הא דשמולל מהאוא דאיסורא וא"כ סלה סוגיא דנבי' אסור אבל דאמרא אינה דשמולל לא נקרוק כוותיה. עוד הקנו שם הא' מרבא נוסיה דקאמר נחרון לאחוק אחרנא ואדק ח' אסור והא הם נחרון לוריקה לאיסורא ואסור. וקוראים א' מיהא לדעת רבינו דהוא אסור אבל דאחרון לקום אחצה א' ולקח אחרת אינה אלא שהיא בשבשים מחולקים אבל אחרון לאחוק אחרנא אחרת ח' אבל אחרון אחרת ח' חייב הכריעה הלכיה היא אחרת ואבי נשמים אלא שהיא בשבשים מחולקים אבל אחרון לאחוק אחרנא אחרת ח' נשמים אסורה מחולקים דהוא היה רוצה לאחוק ל' והיתה הריקה ח' כיון מהלוקה לעמרי ולכך אסור והבן זה. וכ"ה כיון דרבינו אינו בפרש הבריאה דאקדימה דין זה של הקדימה אינו אלא לו דהיכא דאסור אסור אבל אחרים שתורות ולבטות וי"ל מנוסה דבריאה דאמר להדליק ולבטות וכבה והדליק בשבשה אחת חייב אבל אחרים אסור ל"ה לשתורות ולבטות דהוי אחרים ולבטות אבל אם אחרון לדבר דאסור אסור הוא דבר כאסור שהוא אלא נראה דאמרא אם ס"ל דרבינו אם אמר דלעיני אבי ורבא דשמולל דלהכתבי. ומ"מ אני אומר דהדבר מוכרח כמ"ש אלא הרב כתבינ לא כתב אלא עיקר הבירור הוא זה ואם"ם שאין דעת רבינו כן מ"מ לענין הדין יש לסמוך על זה אבל אין מוחא עומר ברבינו יסוד כן:

יא אבל אם נתכוין להדליק לאוצה וכו' אסור וכו'. כלומר היו לבינו שתי נרות אחת בכוונה ומוחא לבטות אם הדלקה ולהדליק אם הבטוה ולא אחת מהן יקרלו בשבוצה בעבר הבשלה אחת אחת ומהם ואם יחמיר אם הדלקה אם בשבוצה אם אחת אחת אם אחת אם הדלקה מלבטות אם הקרא אינה לאוצה:

יב אבל אם נתכוין לבטות ובא לו לאחריו אסור וכו' כ"ה דלאחריו ובא לו לאחריו אסור כדקאמר רב אמי בפ' המגיד (דף ל"ב) ורבינו לא חייב לבטות אחר אם רב אמי דלא אבטעא קאמר והוא אשום יותר:

מגדל עוז

אל המשנין עד מוצר מגליו. ג' המגיד (דף ל"ב): כל המתכוין עד ב' תוספות חייב. ד' הבוטה (דף ל"ג): ובן אם נתכוין עד ביוצא בזה. ה' הארוג (דף ל"ב): כל מלאכה עד ביוצא בזה ה' המגיד (דף ל"ב):

יא אבל אם נתכוין לדרוג את זה והרג את זה שהרי נעשית מלאכה שחשב לעשותה: יא אבל אם נתכוין להדליק ראשונה ולכבות שניה אחריה ונהפך הדבר וכבה ראשונה ואחר כך הדליק שניה אחריה פטור. כבה זו והדליק זו בנשימה אחת חייב. שאע"פ שלא הקדים ההדלקה הרי זה לא אחר אותה אלא שתיהן כאחת ולפיכך חייב וכן כל כיוצא בזה וכל העושה מלאכה בהתעסק ולא נתכוין לה פטור: יב כל המתכוין לעשות מלאכה ונעשית ביותר על כוונתו חייב בפחות מכוונתו פטור. יג כיצד הרי שנתכוין להוציא משא לאחריו ובא לו לפניו חייב שהרי נתכוין לשמירה פחותה ונעשית שמירה מעולה. אבל אם נתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו פטור שהרי נתכוין להוציא בשמירה מעולה והוציא בשמירה פחותה וכן כל כיוצא בזה: יג היה חגור בסינר והשליך המשא בין בשרו וחלוקו בין שבא זה המשא שדרכו להוציאו בדרך הזאת לפניו בין שבא לאחריו חייב שכן דרכו להיות חגור: יד כל המתכוין לעשות מלאכה בשבת ונתחיל בה ועשה כשיעור חייב. אף על פי שלא השלים כל המלאכה שנתכוין להשלימה. כיצד הרי שנתכוין לכתוב אגרת

משנה למלך

כאיסור דרבנן לאין איסורין אלו מן הארה בשם מקום אם הוא דאסרינן דכל שאינו מכוון ארי לף ל"ר אבל כאיסורין דרבנן דבמקום אחר איסור ה בדמשמו אסור מן הארה לף שבשבוק זה אינו אסור כי אם מדרבנן בכל מקום לף שאינו מכוון אסור ל"י משום דכל דתקון כאן דאריינתא תקון כ"כ בסמס פ"ג דבסמיה דף כ"ד (א"ה וכ"כ הרמב"ן בחידושיו לפסח שבת פ' דיריה דף פ"ח יפ"ב) ודע דלף לפ"ד ור"י דאסור שבת לף לאיסורין דרבנן פ"מ כיצא דאיכא מלאה אינה אינו אינו דאינה חרתי דהייב דליכא לאיסור מוסם וגם אינו מכוון כ"כ בתוס' פ"ק דבחולין דף ה' וכפ"ד בכוונות דף כ"ד כתבו דיש לאלן בין במקום מלאה לאקום אחין מלאה יפ"ם ועיין עוד בדברי כ"ה רפ"ד

מס' מומלאה נגעים):

לעקום אחצה א ולקח אחרת אסור וזה אשם ושוברת בכך סוגיא וא"כ איך כתב רבינו דבתחלה לבטות אם הא' ואכנה אחת א' להדליק ב' כו' דחייב הא לאה"ד לפי שבתחלה לעקום אחצה א' ולקח אחרת אם בין בדין בהדלקה ובין בחבור לעקום אחצה א' שהבאת לדחיון משמע מן הסוגיא האמרה דאסור בדלקיבוגא ואמ"ש אשמן הבריאה קאמרה נבי נדות כיון לאמרו שהי נדות (לבוטה) ובתחלה לבטות אם הא' ואכנה אחת א' וכו' חייב משמע שהם הדברים כדברי רבינו לפי גרסתו דנורס חייב אבל גירסת רש"י שנורס אם אסור ול"ל דבתחלה כן לפי גירסתו, אם אינו דע"כ אסור' לפי גירסתו מוכרחים אנו לומר דמה שאחרה הבריאה בתחלה בתחלה לבטות ובו' היינו להקדים כמו בתחלתו שהיה בדעתו לבטות א' אחר זו ובהבל לו הדבר דאע"כ הקנני לשמולל דאמר דמתמשבק אסור ובדבהר הראב"ד ז"ל בהגהות והגיע על רבינו כן ובניך לייסב על כל מרים דעם רבינו עוד ל' קלא הדמיון שהבינו מבתחלה לבטות אם הא' ואכנה אחת א' חייב דמה דמיון הוא זה אינו אמתמשבק יהיה אסור אם לאו להיות חייב כדאמרו אם בגמרא נבי מילת הבינוקות הואיל ומקולקל בחבורה חייב אמתמשבק בחבורה חייב. מיהו לזה י"ל דרבינו אסרה בכ' זה דאמר בחבורה אסור אבל בכל המקולקלין אסורין ומקוימת בגמרא תהני' כמ"ד מקולקל בחבורה אסור ושבת דלא כתב כן רבינו לומר דבי מיכי דהתם חייב הכא נמי חייב אלא דבי מיכי דהתם נעשה מה שחשב אבל לראשון הא' נ"מ: **ונ"ל** לחבן דרבינו הוקשה לו מה שהוקשה להום' כפ' כלל נחל (דף פ"ב.) על הבינו דהתבון לאסור אם בהלום ואחר אם בהמאוכר דרבא אמר אסור אשום דלא מיחון לחתיכה דאיסורא ומבני אמר אמר חייב אשמא אבל"ע מיהו היכא דאחרון לחתיכה דאיסורא כגון לאחוך אחוכר זה ואחר אחר חייב ואמתי לשמולל דאמר מתמשבק אסור אפילו אחרון לאחוך אחוכר אסור ואחרון אבל אחרון לאחוך דבר כאסור שהוא אלא ומאמר אחוכר ורבינו לא רצה לאחרן כך דאמרא ליה דלעיני אבי ורבא על שמולל ואסקן כוותיה דהיו שתי נדות דלוקות וכו' דקאמר שם חייב אין פירוסה ליקרים כמו שהוא לשמולל אלא בשבשה היא דחייב דבין דאחרון לדבר איסור חייב וכן אחרי דאחרון לקום אבנים ולקח חלמים וכו' כשבשה הוא ואמ"ג דרבא הוקן שם ליקרים אינם לשמולל חיקן ואינה לא ס"ל דאיהו נוסף אלקני לעיל לרב ואחרן אם הא דשמולל מהאוא דאיסורא וא"כ סלה סוגיא דנבי' אסור אבל דאמרא אינה דשמולל לא נקרוק כוותיה. עוד הקנו שם הא' מרבא נוסיה דקאמר נחרון לאחוק אחרנא אחרת ח' אסור והא הם נחרון לוריקה לאיסורא ואסור. וקוראים א' מיהא לדעת רבינו דהוא אסור אבל דאחרון לקום אחצה א' ולקח אחרת אינה אלא שהיא בשבשים מחולקים אבל אחרון לאחוק אחרנא אחרת ח' נשמים אסורה מחולקים דהוא היה רוצה לאחוק ל' והיתה הריקה ח' כיון מהלוקה לעמרי ולכך אסור והבן זה. וכ"ה כיון דרבינו אינו בפרש הבריאה דאקדימה דין זה של הקדימה אינו אלא לו דהיכא דאסור אסור אבל אחרים שתורות ולבטות וי"ל מנוסה דבריאה דאמר להדליק ולבטות וכבה והדליק בשבשה אחת חייב בעתי כשיטה אסור ל"ה לשתורות ולבטות דהוי אחרים ולבטות אבל אם אחרון לדבר דאסור אסור הוא דבר כאסור שהוא אלא נראה דאמרא אם ס"ל דרבינו אינו אלא לו דאמר דלעיני אבי ורבא דשמולל דלהכתבי. ומ"מ אני אומר דהדבר מוכרח כמ"ש אלא הרב כתבינ לא כתב אלא עיקר הבירור הוא זה ואם"ם שאין דעת רבינו כן מ"מ לענין הדין יש לסמוך על זה אבל אין מוחא עומר ברבינו יסוד כן:

יא אבל אם נתכוין להדליק לאוצה וכו' אסור וכו'. כלומר היו לבינו שתי נרות אחת בכוונה ומוחא לבטות אם הדלקה ולהדליק אם הבטוה ולא אחת מהן יקרלו בשבוצה בעבר הבשלה אחת אחת ומהם ואם יחמיר אם הדלקה מלבטות אם הקרא אינה לאוצה:

יב אבל אם נתכוין לבטות ובא לו לאחריו אסור וכו' כ"ה דלאחריו ובא לו לאחריו אסור כדקאמר רב אמי בפ' המגיד (דף ל"ב) ורבינו לא חייב לבטות אחר אם רב אמי דלא אבטעא קאמר והוא אשום יותר:

מגדל עוז

אל המשנין עד מוצר מגליו. ג' המגיד (דף ל"ב): כל המתכוין עד ב' תוספות חייב. ד' הבוטה (דף ל"ג): ובן אם נתכוין עד ביוצא בזה. ה' הארוג (דף ל"ב): כל מלאכה עד ביוצא בזה ה' המגיד (דף ל"ב):

מז ואם אין לו אחד מהם יכול לעשותה כו'. פסק מפנה (שם בהמגיע ל"כ) ולא כר"ש. וה"ש הישוב אחד לעניים. הוא בגמ' (שם ל"ב): היה כח באחד לעשות קורה א' לבדו וכו'. בגמרא (שם ל"ב) בגיאמר:

יז כל המקלקלין המנויים כיצד הרי שהכל בחבירו וכו'. מתני' ס' כפורש (דף ק"ל) ופי' בשהכל וקבע שלא בחתיכת הכל בחתיכת חיי לדעת רבינו כמו שיתבאר ס' שמיני ובשביעי ואחר עשר ושנים עשר: חפר גומא ושלא צריך אלא לעפרה וכו'. מימרא ס' כלל נחל (שם ע"ב) ופעמים הקלקול הוא לר' יהודה כדאיתא התם. ואפי' לר' יהודה לאחר מלאכה שאינה צריכה לעופה חייב ה"מ מתקן הא' מקלקל הוא ע"כ. ומכאן אתה יודע הטעמא בתמנה אמרן בו לקולא אע"פ שאינו צריך לה חייב עליה לדעת רבינו ז"ל שפסק כר"י וזה פשוט:

יח כל המקלקלין על מנת לתקן וכו'. זה מפורש בהתוספות (שם ק"מ) והמקלקל על מנת לתקן מישורו בתחלה ע"כ:

יט כל כשעה מלאכה בשבת וכו'. מפורש בהאומר בשבת (דף ק"ב):

פ"ב א דחויה היא שבת אבל מבטלת מצות וכו'. נתבאר ס' לחיבון דיומא (דף פ"ג) כל שפק מצות דוחה שבת: שפק שהוא צריך לחלל עליו אם השבת שפק אינו צריך וכן אם אמר לוסא וכו'. כבר הבאר זה בגמ' שם. והיכא שהרופאים יותר מבינים ומלבן יתבאר ע"כ מהלכות שביתת עשור:

ב אמרוהו ביום השבת וכו'. מפורש בגמ' (שם פ"ד): מימרא על המשנה: מדליקין וכו'. כל זה מבואר, ובמי המלאכות שהיכיר הדלקת הנר סרק מפנין (שבת דף קל"מ): גבי חיה: מכבין הנר. ס' ע"מ (שם ל"מ): שוחטין ומוסין ומבטלין. ס"ק דחולין (דף פ"ו): ומרחמין ע' חמין וכו'. בריימתא ד' מחרון דיומא (דף פ"ד): מחממין ע' חמין בין להשקותו בין לרחצתו:

ג כשעושין דברים וכו'. בריימתא שם וגירס' ההלכות והגמרא ופין עוקין דברים הללו לא ע"י נכרים ולא ע"י קטנים אלא בגדולי ישראל ואין מומרים לעשות דברים הללו לא ע"י נשים ולא ע"י נכרים אפני שמלטרפין לדעת אחרת. ומה שכתב רבינו כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהם נראה שהוא פירוש אחר מאתרו אפני שמלטרפין לדעת אחרת ואע"פ שכלל רבינו שהם קטנים ונכרים אין העשה זה אלא לנשים ובבדים:

ואסור להתהמה וכו'. מבואר שם. וגירסתנו הגיה הרי זה משונה והשולל הרי זה שוקר

ידי [ג] גדולי ישראל וחכמיהם. ואסור להתהמה בחילול שבת לחולה שיש בו סכנה שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם

יז חבר גומא וכו'. כתב הרמב"ן ס"ל כ"ש בגומא שבא בשבת חייב דהא הבור לעצמו חייב ה"ה שפק הר' יהודה לאחר מלאכה שאינה צריכה לעופה חייב מכ"ל. ה"ל אלא שאינך רגיל לעבר ק דמאוך דבריו מעמא ומה שכתב הרב הגאון:

פרק ב

א דחויה היא שבת וכו'. בפרק כיצד צולין (שבת ל"ב) איתא תנאי שמעתא אם דחויה היא בגיטר לא מהברה ופרש"י דחויה אם"ל דאכתר רחמנא לשיחה בשמעתא לא כיתר נמור היא אלא מיהא מבטלת מצוכרכים ומיון דלא כיתר נמור הוא בשיא אין נרעיי. ומשמע בגמרא דאלכה אמ"ל דחויה היא ומן אסק רבינו בפ"ד מהל' שבת ומשמע דבי היכי דאיתיא בשמעתא ל"ל איתיא בשבת בעבי מלה אם היא דחויה לא כתבה ומ"ל כמ"ל דחויה ומ"ל כרשב"ל והכ"ן אשבת דחויה היא אבל מלה ולא כתבה:

ג כשעושים דברים הללו אין עשין אותם לא ע"י נכרים ולא ע"י קטנים וכו'. גירסת רבינו בגרייתא מבדיס בשבתים נכרים לדעת רבינו שפיה מבני שמלטרפים לדעת

מקצתה כגון שעקר זה החפץ מרשות זו והניחו השני ברשות אחרת בין שעשו אותה שניהם כאחד מתחלה ועד סוף כגון שאחזו שניהם בקולמוס וכתבו או אחזו כבר והוציאוהו מרשות לרשות הרי אלו [ו] פטורין: מז ואם אין אחד מהן יכול לעשותה לבדו עד שיצטרפו כגון שנים שאחזו קורה והוציאוהו לרשות הרבים הואיל ואין כח באחד מהן לעשותה לבדו ועשו אותה בשותפות מתחלה ועד סוף שניהן חייבין ושיעור אחד לשניהן. היה כח באחד להוציא קורה זו לבדו והשני אינו יכול להוציאה לבדו ונשתתפו שניהם והוציאוה לרשות הרבים הואיל שיכול חייב והשני מסייע הוא ומסייע אינו חייב כלום וכן כל כיוצא בזה: יח כל "המקלקלין פטורין. כיצד הרי שחבל [ז] בחבירו או בבהמה דרך השחתה וכן אם קרע בגדים או שרפן או שבר כלים דרך השחתה הרי זה פטור. חפר גומא ואינו צריך אלא לעפרה הרי זה מקלקל ופטור אע"פ שעשה מלאכה הואיל וכוונתו לקלקל פטור: יט כל המקלקל על מנת לתקן חייב. כיצד הרי שסתר כדי לבנות במקומו [ח] או שמחק כדי לכתוב במקום שמחק או שחבר נומא כדי לבנות בתוכה יסודות וכל כיוצא בזה חייב ושיעורן כשיעור המתקן: יט כל העושה מלאכה בשבת מקצתה בשוגג ומקצתה בזדון בין שהזיד ולבסוף שגג בין ששגג ולבסוף הזיד פטור עד שעשה שיעור המלאכה כולה מתחלה ועד סוף בזדון ואחר כך יהיה חייב כרת. ואם יהיה בעדים והתראה חייב סקילה. או שעשה שיעור מלאכה כולה בשגגה מתחלה ועד סוף ואחר כך יהיה חייב חטאת קבועה:

פרק שני

א דחויה היא שבת אצל סכנת נפשות כשאר כל המצות. לפיכך חולה שיש בו סכנה עושין לו כל צרכיו בשבת [ט] על פי רופא אומן [י] של אותו מקום. ספק שהוא צריך לחלל עליו את השבת ספק שאינו צריך. וכן אם אמר רופא לחלל עליו את השבת ורופא אחר אומר אינו צריך מחללין עליו את השבת שספק נפשות דוחה את השבת: ב אמרוהו ביום השבת שהוא צריך לכך וכן לשמנה ימים אין אומרים נמתין עד הערב כדי שלא לחלל עליו שתי שבתות אלא מתחילין מיום שהוא שבת ומחללין עליו אפילו מאה שבתות כל זמן שהוא צריך ויש בו סכנה או ספק סכנה מחללין. ומדליקין לו את הנר ומכבין מלפניו את הנר ושוחטין לו ואופין ומבשלין ומחמין לו חמין בין להשקותו בין לרחצת גופו. כללו של דבר שבת לגבי חולה שיש בו סכנה הרי הוא כחול לכל הדברים שהוא צריך להן: ג כשעושים דברים אלו אין עושין אותן לא ע"י נכרים ולא ע"י קטנים ולא ע"י עבדים ולא ע"י נשים כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהם. אלא על

א פור' שם פי' שם ס"ג לגרון שם: ב פור' ופמג שם: ג פור' סימן שכח שבת סמ"ג לגרון שם: ד פור' סימן שכח סמ"ג לגרון שם:

לחם משנה

מז ואם אין לו מ' מהן יכול לעשותה לבדו וכו'. פסק כר' יהודה דס' המגיע (דף ל"ג) ולא כר"ש דבגמרא אמרי' שם ר"ש אלמא מישעמי כהיני נמא התנא אמת מתמא בעשותה אחת מה לעשותי אם שוקר וזה מגיע ואחד לעשותי אם יכול וזה יכול ואי"ל אם אחד לעשותי אם שוקר וזה מגיע ואחד לעשותי אם יכול וזה מיע יכול ואחד לעשותי אם שעשה בהולאת כ"ד ול"ש יחיד שעשה בהולאת כ"ד חייב ע"כ. וק' דכיון דרבינו פסק כר"י ה"ל לפסק דיחיד שעשה בהולאת כ"ד פטור ואמ"ל פסק בפי"ג מה' שבועות דיחיד שעשה בהולאת כ"ד חייב מכתב שם וכן אם הזרו ושנו מישעמ הקבל על פיהם ונודעה הטענה הרי כ"ד פטורים ואלו המישעמ שעשו חייבים וכל אחד ואחד מביא חטאתו אלמא ס' נראה דלר' יהודה פטורים דפליגי עליה דר' יהודה ברים הריוהם וא"כ איך פסק כאן כר' יהודה דהא אי לרבי יהודה הוה ס"ל חייב לא מיהוקים סברהיה כלל דאיהו שוקר חד לעשותי יחיד שעשה בהולאת כ"ד. וא"ל לעמרן זה

מגדל עוז

כל המקלקלין שם הרי זה פטור. פרק ר' אלעזר דתורת (דף ק"ו): חפר גומא עד שפור. פרק כלל נחל (דף ע"ג): כל המקלקלין עד סוף הפרק. ס' ל"ל דתורת (דף ק"ו):

ס"ב דחויה עד דוחה את הבשת. שבת ס' מ' מלים (דף ק"מ) וס' בפרק דיומא (דף פ"ד) וב' אין מעמידין (דף ל"מ) ובנפה מקומות בפמוד הלכה מבוחות: אמרוהו ביום עד שהוא שבת. ס' פמגין (דף קל"ע) ומגיה בפרק דיומא (דף פ"ד): מחללין עד סכנה. פרק ב"מ (דף ל"ע ג'): ומחללין עד גרון לבן. ס' בפרק דיומא (דף פ"ד): כשעושין עד ומכמיהם. פרק לאנו מחזיקין (דף ל"ב) וס' בפרק דיומא: ואפשר עד בנפש. ס' ב"מ (דף ל"ע):

הגהות מיימוניות

[ו] בר יהודה הלא כ"ש דמחייב אפי' זה יכול הזה יכול הלא כ"ש דפטר אפי' זה אינו יכול הזה אינו יכול דרבי יהודה סתמא דמתני' אבהו קמיה דר"י כל המקלקלים פטורין חוץ מחובל ומבעיר א"ל פוק תני לברא תובל ומבעיר אינה פשוטה כו' אלא כסתם משנה דתנן כל המקלקלים פטורין, ומוקי בגמרא ההיא דר' אבהו בר"ש ע"כ:

[ח] בפ' השואל תני ר"ש ב"ג אומר חייבין בן יומו חי מחללין עליו את השבת כפ' בתרא דיומא מוכיח מקראי ע"כ: [ט] והשיב ר"י שכל בני אדם חשובים בקיאין בסקנות ופסק נפשות להקל: [י] הגיהות הרי זה מגוהה והשואל הרי זה שוקר דמים:

בהם ולא שימות בהם. הא למדת שאין משפטי התורה נקמה בעולם אלא רחמים וחסד ושלום בעולם. ואלו האפיקורוסים שאומרים שזה חילול שבת ואסור עליהן הכתוב אומר גם אני נתתי לכם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם: **ד** החושש [א]בעיניו והוא שיהיה בשתיהם או באחת מהם ציר או שהיו דמעות שותתות מהן מרוב הכאב או שהיה דם שותת מהן או שהיה בהן קדחת וביוצא בהלאים אלו הרי זה בכלל חולים שיש בהן סכנה ומחללין עליו את השבת ועושין לו כל צרכי רפואה: **ה** וכן אם יש מכה בחלל גופו מן השפה ולפנים בין בפיו בין במעיו בין בבבדו וטחולו או בשאר מקומות כל שיש בחללו הרי זה חולה שיש בו סכנה ואינו צריך אומר שחוליו כבד היא לפיכך מחללין עליו את השבת מיד בלא אמידה. ומכה שהיא בגב [ד] היד וגב הרגל הרי היא כמכה של הלל ואינה צריכה אומר ומחללין עליה את השבת. והחום שממסר את הבשר כמכה של חרל דמי ומחללין עליו את השבת וכן כל חולי שהרופאים אומרין שזה יש בו סכנה אע"פ שהוא בעור הבשר מבחוץ מחללין עליו את השבת על פיהם: **ו** הבולע נימא של מים מחמין לו חמין בשבת ועושין לו כל צרכי רפואה מפני שהיא סכנת נפשות. וכן מי שנשכו כלב שוטה או אחד מזוחלי העפר שממיתין אפילו היו ספק ממיתין ספק אין ממיתין עושין לו כל צרכי רפואה להציל: **ז** חולה שאמדוהו רופאים להביא לו גרוגרת אחת ורצו עשרה בני אדם והביאו לו עשר גרוגרות בכת אחת כולן פטורין מכלום. ואפילו הביאו בזה אחר זה ואפילו הבריא בראשונה שהרי כולם ברשות הביאו: **ח** חולה [ה]שהיה צריך לשתי גרוגרות ולא מצאו אלא שתי גרוגרות בשני עוקצין ושלש גרוגרות בעוקץ אחד כורתין העוקץ שיש בו שלש אף על פי שאין צריכין אלא לשתים כדי שלא יבוז בבצירה אלא יכרתו עוקץ אחד ולא יגרתו שנים וכן כל כיוצא בזה: **ט** המכשל [ו]לחולה בשבת ואכל החולה והותיר אסור לבריא לאכול מן הכותר גזרה שמא ירבה בשבילו. אבל השותה לחולה בשבת מותר [ז] לבריא לאכול ממנו בשר חי שאין בדבר תוספת כדי שנגזור שמא ירבה בשבילו וכן כל כיוצא בזה: **י** חולה [ח]שאין בו סכנה עושין לו כל צרכיו על ידי נכרי. כיצד אומרין [ט] לנכרי לעשות לו ולא לאפות ולהביא רפואה מרשות

א טור ת"ת סימן שכח סמ"ג לאוין סה ב טור ת"ת סי' שכח סמ"ג לאוין סה ג טור סי' שיח סמ"ג לאוין סה ד טור סי' שכח:

לכזית בשר בלא שתיה כי קא שתיה לדמולה דמולה קא שתיה. ובתשובת אחר שהרהם והיא שיהיה לו חולה תעבוד יום ע"ב. כאור דבריו דלא לאו הכי אסור משום מוקלה וכבר נזכר כן שם בגמ' לתשלה מזה. ומ"מ עיקר הדבר דלדידן דקי"ל כר"ש אין רוקלה בשבת אלא מוקלה מחיית איסור שדהה בידים כגון גר שהדליקו בחותה שבת אבל אם לא דמלא בידים כגון בכלאן מוחר ואע"פ שהבהתה היתה מוקלה חברת איסור לא דחלה היא בידים וזה דבר הבר ר' יוסה ז"ל אם הזכיר רב דימי כן ר"ל מן ההלכות אלא הכילו אלא מימרא דרב דימי בלבד ודעת קצת הפרפרים כדברי הר"ש ז"ל:

י חולה שאין בו סכנה עושין לו כל צרכיו ע"י נכרי כיצד אומרין ומי [ט] תפנין (שבת דף קכ"ש) ומירוש דוקא בדבר שיש בו ריחנו חולי בכל גופו של אדם כגון חיה ג' יום וכגון לכהול העין בסוף האוכלא שהוא מופל למשכב אז מנעשר והוא ריחנו אבל הוקש ובלא מרחיק והולך בכבריא אין מחיזין לו אפילו שבות אחרים ואפילו ע"י נכרי ולא עוד אלא דבריה בהם מלאכה ולא כלום בשולם גזרו משום שהיתה סתירת סתיון ע"כ כתב הרשב"א ז"ל בשם הריטב"ן ז"ל ודברים נכונים הם יתבארו בדברי רבינו פ' כ"ח: וכן

לחם משנה

כ"ד פסק דמייב כהכמים משום דאמרו שם בהוריות זו דברי ר' יהודה אבל חכמים אומרים וכו' ותקלאמר לשון אבל משמע דהיינו כחכמים וכן דקדקו התוספר הרבה פעמים בגמרא ומפני כן פסק דמייב והשתא מצינן דחרי דישומי כחיבי חד לוה יכול וזה יכול וחד לעוקב ותיא וכמ"ל דלא מצי נתתא הכי הוא משום דמשכח לר' יהודה דאמר בהדיא אמור. דכחיבנא אבל לדידן דקי"ל דלא כרבי יהודה אלא כחכמים לא מצינן הכי:

פרק ב **י חולה** שאין בו סכנה וכו'. כתב ה"ה בשם הרמב"ן דדוקא בדבר שיש בו ממנו חולי בכל גופו של אדם כגון היה ל' יום וכגון לכהול

מגדל עוז

הא לעדם עד לא תמוכה. פרק הין מעמידין ומכה שביא נגב סיד עד על פיהם. פרק אין מעמידין וז' שיטות כלים. הבולע עד נשמה. פ"ק דע"ז (דף י"ג) וכן מי עד לבולע. פרק בתרא דיומא (דף פ"ד) חולה עד כיומא כוה. ריסכת מנחות ל' יש ומאל (דף כ"ד) המכשל עד כיומא כוה. פ"ק דתענית (דף ט"ו) וז' מיוכה (דף ע"א) וכמ' ר"י אלגס ריש פרק בתרא חולה עד ישראל. פ' מפנין וז"כ דבילה (דף ל"ג)

[ד] פירוש ר"י כיון שלא בא מחמת ברזל אבל אם בא מחמת ברזל אפי' שלא ע"ג היד וגב הרגל מחללין עליו את השבת כראמרינן לקמן בפרקין האי מרעתא מחללין עליו את השבת משום דהיינו ע"י חרב ולאו היינו ע"ג היד ועל גב הרגל: [ה] כתב בא"ז כשם רבינו שבריה זצ"ל בחולה שהלה ובקש לשלוח אחר אוהבו בשבת רשרי ליה לשכור רץ ולהתנות אם בשבת כדי שלא הנרף דעתו עליו דאמרינן פ' שם שמתו א"ר לוי קונין בשבת מרע אפי' בשבת שלא הנרף דעתו עליו ע"כ וכ"כ מורי רבינו שי ובתשובה משמה. [ו] ב' מפנין

הענין בסוף האוכלא וכו'. מפתש מדברין דאפי' בחבר אחד היכא דמולל הגוף דנפל לחשבר אז מוחר שבות אבל אם אינו מולל כל הגוף ואין בו סכנה אפי' ע"י נכרי אסור שכן נראה מלשונו שכתב אבל אבי שבות מדברים ואפי' ע"י נכרי ואם כוונתו אחת קשה דברי כתב ודברים נכונים הם ויתבארו בדברי רבינו בפ' כ"ח ומשמע דרבינו סבירא ליה הכי ולתפה כתב בסברתו ז"ל אבל בחבר אחד כיון שאין בו סכנה אפי' ע"י ישראל אפי' שבות נמור וזה ודאי לאינו מולל הגוף דאי מולל הגוף אפי' שבות ע"י ישראל מוחר כמ"ש כאן וכנון לכהול אח הענין וכו' אלא מלון ודאי דאינו מולל וא"כ מתאי מוחר כחול ע"י נכרי דאפי' שבות לא היתר לנכרי כתו מהכאר כאן לכך יש לפרש דאלו דקאמר הכא דאפי' ע"י נכרי

הגהות מיימוניות

[ד] פירוש ר"י כיון שלא בא מחמת ברזל אבל אם בא מחמת ברזל אפי' שלא ע"ג היד וגב הרגל מחללין עליו את השבת כראמרינן לקמן בפרקין האי מרעתא מחללין עליו את השבת משום דהיינו ע"י חרב ולאו היינו ע"ג היד ועל גב הרגל: [ה] כתב בא"ז כשם רבינו שבריה זצ"ל בחולה שהלה ובקש לשלוח אחר אוהבו בשבת רשרי ליה לשכור רץ ולהתנות אם בשבת כדי שלא הנרף דעתו עליו דאמרינן פ' שם שמתו א"ר לוי קונין בשבת מרע אפי' בשבת שלא הנרף דעתו עליו ע"כ וכ"כ מורי רבינו שי ובתשובה משמה. [ו] ב' מפנין

מרשות לרשות וכיוצא באלו. וכן כוחל [ז] עיניו מן הנכרי בשבת אע"פ שאין שם סכנה. ואם היו צריכים לדברים שאין בהן מלאכה עושין אותן אפילו ישראל. לפיכך מעלין אונים בשבת ומעלין אנקלי ומחזירין את השבר וכל כיוצא בזה מותר: יא היולדת "כשבורעת לילד הרי היא בסכנת נפשות ומחללין עליה את השבת. קוראין לה חכמה ממקום למקום וחותכים את הטבור וקושרין אותו. ואם היתה צריכה לנר בשעה שהיא צועקת בחבליה מדליקין לה את הנר. ואפילו היתה סומא מפני שדעתה מתיישבת עליה בנר ואף על פי שאינה רואה. ואם היתה צריכה לשמן ומיצוא בו מביאין לה. וכל שאפשר לשנות משנין בשעת הבאה כגון שתביא לה חברתה כלי תלוי בשערה ואם אי אפשר מביאה בדרכה: יב אין י"מילדין את העובדת כוכבים ומזלות בשבת ואפי' בשכר ואין חוששין לאיבה ואע"פ שאין שם חילול. אבל מילדין את בת גר תושב מפני שאנו מצווין להחייותו

א טור סימן של פמ"ג נלאין פה: ב: טור סימן בכבו פמ"ג נלאין פה:

ובן כוחל עיניו מן הנכרי בשבת אע"פ שאין שם סכנה וכו'. פרק שני דשיבת (דף כ"ב) מימרא דאמימר ומשמיה שם: ואם היו דברים שאין בהם מלאכה עושין אותן אפילו ישראל. לפיכך מעלין אונים. פי' נידי כאותן שעמדין למטה ומתפרקים הלחיים וצריך להעלותן. ודעת רבינו שאין שכנה בדבר, והדין פרק לין מעמידין (ע"ז דף ס"ח): ומשם שני לשונות מיכא מ"ר ביד אבל לא בכסא ואיכא תלן דאמר בכסא אבל לא ביד. וכתב הרשב"א ז"ל נראה דדעת רבינו כליבא קמא דאמר דוקא ביד ובפרק כ"ל יתבאר. ודש"י ז"ל פירש פירוש אחר: ומעלין אונקלי. פס ואמרינן מתי אונקלי אסמומכא דלינא פי' אלמשידה עד כאן בהלכות: ומחזירין את הדבר. פ' חניא (שבת קמ"ז קמ"ח) ספק הלכה בגמרא, וכבר נתבאר לך בדברי רבינו שכל שבת מותר בחולי שאין בו סכנה כיון שהוא חולי כולל כל הגוף בין שבת דאמירה לנכרי בין שבת האפיה על ידי ישראל אבל באבר אחד כיון שאין בו סכנה לא יותר לישראל לעשות שבת גמור וזהו שלא התירו לכחול אלא מן הנכרי אף על פי שאין בכחול אלא מצוה שבת כאבר פ' כ"ג אבל מלאכה גמורה ישראל לא יותר אחי' בסכנת אבר אחד אלא בסכנת נפשות. אבל הרמב"ן ז"ל חולק בדין הראשון ואומר שלא התירו כל שבת בחולי שאין בו סכנה אלא דוקא שבת שיש בו שני ועשה כלאחר יד אבל שבת האפיה ע"י ישראל והוא עשה בדרכו לא התירו והביא ראיה דאי לאו מאמרו פרק האמילה (שם קל"ד) אין עורפין ביום ואמרו לאולה בשבת כ' שמעון ב"ש אומר מעשה ר"מ עורפין ואמר לו אי עוקר כמ"ש אבל אם יש בו סכנת בטול אותו אבר בשבתר מותר ע"כ דבריו. נראה מהם שהוא מפרש מעלין אונים שיש בהם סכנה. וכן פירש"י ז"ל וכן דעתו בחולקלי אבל לא וכן יהיו אסורין בלא שני שבת אע"פ שאינן אלא מצוה שבות אז יפרש בהן סכנת אבר. ומ"מ מדברי הלכות נראה שאין הלכה כמ"ק דאמר אין עורפין יום ואמר לאולה אלא כר"מ וחזו שלא התירו אלא בהלכות ולא הלכו לכחול אחיתר דר"מ מפני שבבר בכמה מקומות שבשבותין מוחרין בחולי שאין בו סכנה ואף הסנהדרין שבת האמילה לכאורה ריבבא כר"מ ואף מדברי רבינו נראה כן ודעת הרשב"א ז"ל דדעת הרמב"ן ז"ל:

יא היולדת כשבורעת לילד הרי היא בסכנת נפשות וכו'. מפנה פ' מכיון (שבת דף קל"ח): והחיכה הטבור חלוקת שם ופסק הלכה בגמרא (שם קל"ט): שהוא מותר. ותיכה כיצה לנר וכו'. בריש שם ומפרש בגמרא אמי' כומא דאמרה לי איכא מידי חזיין הכרחתי ועבדין לי: ואם היתה צריכה לשמן ויצאה בו מביאין לה וכו'. בריש שם: וכל שאפשר לשנות משנין וכו'. שם מעשה דשמן הזה ואמרו כמה דאפשר לשנויי משנין. וכתב הרמב"ן ז"ל ומשמע מיהא דכל צרכי הולה אע"פ שיש בו חולי סכנה היכא דאפשר לעשות לה למלאכה בשני שלא יחללו בה שבת משנין ואין מחללין והוא שלא יחלחל צרכו אל מלה כלל בשני אז, ואם אמי נני מילה (שם דף קל"ג) ומחנים עליה אפסלגים וכמון לא שהיה מעשה שבת לשם בשיטו ומתן לא פרף יין ומתן מתן זה בעצמו וכו'. וש"מ אע"פ שסכנה היא לו אין מחללין אם השבת לעבור על דברי הרה אלא עושין המלאכות בשינוי בדבר שהוא מעוש שבות ובלבד שיעשה כל צרכו של הולה בזריזות עכ"ל. ומלבון רבינו ז"ל נראה שאין הולה שיש בו סכנה בכלל הסמוי אלא הרוה וזהו שכתב הרי היא בסכנת נפשות ולא הזכיר הסימנו בחולי שיש בו סכנה וכתב דמעלה כלומ' שבר שבת לגבי הולה שיש בו סכנה הרי הוא כחול לכל הדברים וכו'. והעמיד זה נראה מפני שבתב היולדת והבניה הם דבר מבני לה ואין אדם מתנהג עמה לילד ולפיכך הסמיכו לשבת בחולי שאין בו סכנה אבל לא שיש בו סכנה ומכל מקום הרבינו מפני סמוכה אחרת מפני שהן מכשירין שהיה אפשר לעשותן מערב שבת כמו שהזכיר רבינו פרק שני מהלכות מילה:

יב אין מילדין וכו'. בפרק לין מעמידין (דף כ"ז) מבואר בגמרא. ואמרו שם המעשה שיבולה לבתמה ולומר לה שיש בזה חבול ולדידן דאמרי שבשת מחללין אפילו מילדין בת גר תושב וכו'. זה משום שהרי אנו מצווין להחייותו כדאיתא פרק אחרון דע"ז:

חיה

לחם משנה

נכרי הייתי מלאכה גמורה אבל שבות ע"י נכרי מותר כיון דיש בו מיתה באבר אחד אע"פ שאין בו סכנה. אי נמי י"ל דהכא חיירי דיש בו מיתה באבר אחד וכולל כל הגוף ומפרש אסור שבות ע"י ישראל ומאי דכתב רבינו למעלה וכגון לכחול את העין וכו' הייתו דוקא ע"י נכרי דעל אלנקת הולה שאין בו סכנה מפרש כן דבאבר רבינו הבחיר ע"י נכרי ואע"פ דהשוה אותו לחיה כל שבשים דמשמע דאפי' שבות שלו ידי ישראל מותר דומיא דחיה לא אמרי ליה אלא לומר דוקא דומיא לחיה דאפילו באחדים ואולר ומתחזק ודוחק. ומ"מ יש חיפה בדברי ה"ה בש"ס אבל מלאכה גמורה ישראל לא הותרה אחי' בסכנת אבר אחד דמשמע דשבות ביראל הותר ובע"ז פרק לין מעמידין (דף כ"ח:) אמרינן רב יהודה אדא לאכלא עיא בשבת וכו' נקר שמוחל ודרש עין אמרלה בהולה בשבת מ"ע שוריינו דשינא בתוכתא לילבל הלו ע"כ. ופירש"י עין אמרלה בהולה לגאת כלדים המורד ויוצא

הגהות מיימוניות

מפנין ופ"ב די"ט א"ר המגנא חולה שאין בו סכנה אומרים לנכרי ועושה. ע"כ: [ז] פ"ב די"ט אבימר ר"א לעכולל עינא מנכרי בשבתא. ע"כ:

לפיכך מעלין עד מותר. פ' חניא ופ' לין מעמידין (דף כ"ב): היולדת עד דלינה. פרק אמרין (דף קל"ח): אין מילדין עד השבת. ב' לין מעמידין (דף כ"ו):

בחולי שאין בו סכנה אבר בשתקק מ"מ הרמ"ם אם מותר לחלל עליו בשבות דחיה ביה מעשה דשמא לא התירו אלא אמירה לנכרי אבל לא שבות דחיה ביה מעשה אלא בסכנת אבר. אבל הרמב"ם כתב אולה שאין בו סכנה עושין לו כל צרכיו ע"י נכרי ואם היו צריכים לדברים שאין בהם מלאכה עושין אותם אפילו ע"י ישראל לפיכך מעלים אונים ומעלים מנקלי בשבת וכל כיוצא בזה עכ"ל. ויראה מדברי הסור שרבינו שבת בפסקו אל הרמ"ם לקולא אבל הרבי הראב"ד אם מותר לחלל עליו בשבות דחיה ביה מעשה דאמרה לנכרי אבל לא שבות אלא אמירה לנכרי אבל לא שבות דחיה ביה מעשה אלא בסכנת אבר. אבל הרמב"ם כתב אולה שאין בו סכנה עושין לו כל צרכיו ע"י נכרי ואם היו צריכים לדברים שאין בהם מלאכה עושין אותם אפילו ע"י ישראל לפיכך מעלים אונים ומעלים מנקלי בשבת וכל כיוצא בזה עכ"ל. ויראה מדברי הסור שרבינו שבת בפסקו אל הרמ"ם לקולא אבל לא שבות דחיה ביה מעשה אלא בסכנת אבר אבל לא שבות דחיה ביה מעשה אלא בסכנת נפשות ולא הזכיר הסימנו בחולי שיש בו סכנה וכתב דמעלה כלומ' שבר שבת לגבי אולה שיש בו סכנה הרי הוא כחול לכל הדברים וכו'. והעמיד זה נראה מפני שבתב היולדת והבניה הם דבר מבני לה ואין אדם מתנהג עמה לילד ולפיכך הסמיכו לשבת בחולי שאין בו סכנה אבל לא שיש בו סכנה ולא הזכיר הסימנו בחולי שיש בו סכנה אבל לא שבות דחיה ביה מעשה אלא בסכנת אבר אבל לא שבות דחיה ביה מעשה אלא בסכנת נפשות ומכל מקום הרבינו מפני סמוכה אחרת מפני שהן מכשירין שהיה אפשר לעשותן מערב שבת כמו שהזכיר רבינו פרק שני מהלכות מילה:

יב אין מילדין וכו'. בפרק לין מעמידין (דף כ"ז) מבואר בגמרא. ואמרו שם המעשה שיבולה לבתמה ולומר לה שיש בזה חבול ולדידן דאמרי שבשת מחללין אפילו מילדין בת גר תושב וכו'. זה משום שהרי אנו מצווין להחייותו כדאיתא פרק אחרון דע"ז:

חיה

מגדל עוז

לפיכך מעלין עד מותר. פ' חניא ופ' לין מעמידין (דף כ"ב): היולדת עד דלינה. פרק אמרין (דף קל"ח): אין מילדין עד השבת. ב' לין מעמידין (דף כ"ו):

ע"כ. ומבואר דמאי דקאמר בגמרא שוריינו דשינא וכו' הוא דכיון דשוריינו דשינא הלו בתוכתא לינא הוה ליה סכנה נפשות ומהאי טעמא התיר רבינו למעלה לחלל עליו את השבת ולעשות עליו מלאכה גמורה ע"י ישראל ואם אדרבי ה"ה דבסכנת אבר אחד שבות התירו אמאי קאמר בגמרא דמותר לעולה משום האי עניינא דשוריינו וכו' בלתי הא טעמא נמי כיון דאיכא סכנת אבר דעין רוצה לגאת מותר ולכחול את העין שבות כמ"ש רבינו בפ' כ"ג. וי"ל דהך מותר לעולה היינו משום דמתקן ותמוני דרוחק. ומ"מ יש דמותר לעולה דאמר לעיל דמיירי בגמרא דהוא מסתק דהוא ותמוני וכו'. ויש לדקדק בדברי רבינו אין לו אילן לעיל בשבתא והתשש בעיניו וכו' בין אחילת אוכלא לפוף אוכלא כמו שאילן בגמרא אם בפרק לין מעמידין ויש לחרץ דהא דקאמר הכא וכן כוחל עיניו מן הנכרי היינו סוף אוכלא ושאינו עיינא:

חיה

מגדל עוז

ע"כ. ומבואר דמאי דקאמר בגמרא שוריינו דשינא וכו' הוא דכיון דשוריינו דשינא הלו בתוכתא לינא הוה ליה סכנת נפשות ומהאי טעמא התיר רבינו למעלה לחלל עליו את השבת ולעשות עליו מלאכה גמורה ע"י ישראל ואם אדרבי ה"ה דבסכנת אבר אחד שבות התירו אמאי קאמר בגמרא דמותר לעולה משום האי עניינא דשוריינו וכו' בלתי הא טעמא נמי כיון דאיכא סכנת אבר דעין רוצה לגאת מותר ולכחול את העין שבות כמ"ש רבינו בפ' כ"ג. וי"ל דהך מותר לעולה היינו משום דמתקן ותמוני דרוחק. ומ"מ יש דמותר לעולה דאמר לעיל דמיירי בגמרא דהוא מסתק דהוא ותמוני וכו'. ויש לדקדק בדברי רבינו אין לו אילן לעיל בשבתא והתשש בעיניו וכו' בין אחילת אוכלא לפוף אוכלא כמו שאילן בגמרא אם בפרק לין מעמידין ויש לחרץ דהא דקאמר הכא וכן כוחל עיניו מן הנכרי היינו סוף אוכלא ושאינו עיינא:

חיה

יג יד חיה משיתחיל הדם להיות שותת וכו' ומרחיצין את הולד וכו' אחר שתוחבים לתוכו פטרנו. כתבה פרק מפנין (שבת קכ"מ) קוברים את הפטרנו רבי יוסי אומר אף תוחבים וכתב הרי"ף אפ"ג הלכה כר"י:

יד עושין מדורה לחיה וכו'. כתב ה"ה שהיה סבור לפרש דברי רבינו דאפילו בהולה שיש בו סכנה לאמר וכו' וכתב פסק מנגל דעתו מאי דעת הראב"ד שהוא מפרשה בשאין בו סכנה לפי שאם יש בו סכנה מפסק דלכל צרכיו מחללין ואפ"ם אמין במניעה הדבר שעשוין לו סכנה. ואני אומר דמדברי רש"י משמע דכל שאין במניעתה אותו דבר סכנה אין מחללין עליו את השבת ואפילו ברבינו סבור כן ומיירי בהולה שיש בו סכנה וכמו שהיה סבור הרב המגיד: בדקו

להתיותו ואין מחללין עליה את השבת: **יג** חיה משתחיל הדם להיות שותת עד שתלד ואחר שתלד עד שלשה ימים מחללין עליה את השבת ועושין לה כל צרכיה. בין שאמרה צריכה אני בין שאמרה איני צריכה. ומשלשה עד שבעה אם אמרה איני צריכה אין מחללין עליה את השבת. ואם שתקה ואין צריך לומר אם אמרה צריכה אני שמחללין עליה את השבת. ומשבעה ועד שלשים יום הרי היא כחולה שאין בו סכנה ואפילו אמרה צריכה אני אין עושין לה מלאכה אלא על ידי נכרים: **יד** עושין מדורה לחיה ואפילו בימות החמה מפני שהצנה קשה לחיה הרבה במקומות הקרים. אבל אין עושין מדורה לחולה להתחמם בה. הקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה אפילו בתקופת תמוז. ומרחיצין את הולד בשבת ביום שנולד אחר שחותכין את טיבורו אפילו בחמין שהוחמו בשבת. ומולחין אותו ומלפפין אותו מפני שסכנה היא לו אם לא יעשו לו כל אלו. וכן מרחיצים אותו לפני המילה ולאחר המילה וביום השלישי למילה בחמין שהוחמו בשבת מפני הסכנה: **טז** האשה "שישבה על המשבר ומתה מביאין סכין בשבת אפילו דרך רשות הרבים וקורעין את כריסה ומוציאין את הולד שמא ימצא חי שספק נפשות דוחה את השבת ואפילו לזה שאין חזקתו חי: **טז** מפקחין [2]פיקוח נפש בשבת ואין צריך לימול רשות מבית דין. והמקדים להציל הנפש הרי זה משובח. ביצד ראה תינוק שנפל לים פורש מצודה ומעלהו ואע"פ שהוא צד הדגים עמו. *שמע [3]שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלותו והעלה דגים בלבד פטור מכלום. נתכוין להעלות דגים והעלה דגים ותינוק פטור אפילו לא שמע שטבע

השגת הראב"ד

*שמע עד הדגים פטור. כתב הרמב"ם ז"ל הגר מילי פלוגתא דרבה ורבא ניהו במאמות. ורבא לקולא דאמר זל בתר מעשיו והוא פסק כרבא אע"ג דהלחיד הוא לגביה דרבה עכ"ל:

א פור סימן שכא סמ"ג לאוין סה: ב פור שם סמ"ג עשין שם: ג פור שם סמ"ג לאוין סה:

כשבת וכבר כתבה רבינו למעלה בראש הפרק בדין הולה שיש בו סכנה וכן ירלה מדברי הר"מ ז"ל דלחיה כל ל' עשין לה מדורה דבל ל' לעמין מדורה [חולה] שיש בה סכנה [סיל] ומי הייתי סבור לפרש דחיה דוקא חוץ שבעה וכמו שכתבתי דאפילו דחיה רבינו אמר" יש בחולי סכנה ואפשר בבנדיים. ומתחמין לו חמין מלאת אלהיהם ואין חומה לעמיים מדורה אבל אי מבבל דעתי מפני דעתו לפי שאם הוא שיש בו סכנה הא משמע דלכל צרכיו מחללין ואע"פ שאין במניעת דבר שעשין לו סכנה: הקיז דם ונצטנן וכו'. מימרא בבר זבדאיה: **טרחיצין** את הולד בשבת ביום שנולד וכו'. מימרא סוף פרק מפנין (שבת קכ"מ): וכן מרחיצין אותו לפני המילה וכו' ולאחר המילה וביום השלישי ומתיבו בחמין שהוחמו בשבת מפני הסכנה. שפר הלכה בגמרא פרק מילה (קל"ד) ומשאר בהלכות מדברי רבינו ז"ל. וכן הסכימו המחרונים. ובהגהות מ"מ ע"ש מלין מחממין לו חמין אלא ע"י נכרי **מנרי מן** מאחר המילה ויום השלישי ובהדיא נדסינן בספרים לא שמא בריא ע"ש מילה אין מחממין לו חמין להכרותו לאולם ע"ל. ואני מוסיף בלפני לעמר לגבי לחם לקודם המילה אין שוטין וכן כתבו ז"ל לפי שמבשיבי המילה אין דוחין את הבשר ואפי' ע"י נכרי בתלמה אלא שהחה המילה וכן דעת רבינו ז"ל בביאור פרק"שי מהלכות מילה ושם כתב ואין מחממין לו חמין קודם המילה ואם מלו ונפסקו החמין מחממין לפי שלאחר מילה סכנה היא לו, ואלו אין מומה וכותב הלכות לוחר לחתם לו חמין ואפי' ע"י נכרי קודם המילה אלא להרחיצו בחמין שהוחמו בשבת כגון שחממן נכרי מאליו או מבר ישראל ואחר לו או שבר ישראל וחמתן הוא בעצמו או הוחמו לחי שיש בו סכנה בכל אלו מרחיצין אותו לפי שכל אלו מותרין אפי' לבישל דבר אחר ואין בהם אלא משום גזרה ארחאות ובמקום אנוסה לא המתידו גזרהם וכן כתבו ז"ל. ודעת רבינו מבואר כן בפרק שני מהלכות מילה וא"ת לאחר מילה בו ביום אם נפסקו החמין וכן ביום השלישי מחממין לו בחמלה מפני שסכנה היא לו. ומלאה מדברי רבינו שביום שני אין מחממין ולכתחה בגמרא לא הזהיר אלא יום שלישי ואחר מילה בו ביום אם נפסקו החמין וכן דעת הקאם מפרשים ז"ל אבל דעת הקאם דכל שכן יום שני ויום שלישי לרבותם וזה דעת הרב המגיד ז"ל וכ"כ דעת הרב רמב"ן ז"ל:

טו ראשה שיבה על המשבר ומתה מביאין סכין בשבת אפי' דרך הר"ר וכו'. מימרא בערכין (דף ז') סוף פרק הכל מעריכין:

טז מפקחין פיקוח נפש בשבת ואין צריך לימול רשות מבית דין וכו'. כיצד ראה תינוק שנפל לים וכו'. בריש"א פרק בתרא דיומא (דף פ"ד): **שמע** שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלותו והעלה דגים בלבד פטור וכו'. זהו פשוט בתמאות (דף פ"ד): **נתכוין** להעלות דגים והעלה תינוק ודגים פטור אפי' לא שמע שטבע האיל והעלה וכו'.

טירוש

לחם משנה

יג חיה משיתחיל הדם להיות שותת וכו'. בגמרא פרק מפנין (דף קכ"מ) אחרינן כל זמן שמקבר פטור אין אמרה צריכה אני וכו' ואמרו בברתא מאימתי פיתיחה הקבר וכו' מבשה שהדם שותת ויוצר עד מתי פתיחה הקבר אמר אביי שלשה ימים. ותריהון אלמן אמרו ימים דקאמר היינו משעה ההתלה ינילתא הדם ואיך כתב רבינו ג' ימים אמר אחלב. ויש לומר דרבינו יגא לו לן דתי לאשבר לומר משעה ינילתא הדם דאשבר דיתחיל הדם ושותת שני ימים כמו שכתב בהלכות איסורי ביאה ואם כן אין שיעור בדבר לבן פירש רבינו שכתב אמר משעה שהתחיל הדם להיות שותת [ואחר אחלב ג' ימים בגיל] עוד שם בגמרא רבא אמר אמאיה דבר יהודה שבעה ואמרו לה שלשים. וקשה בדברי רבינו דכיון דאשבר בשבת ואסורא לאחלי אחלי לא אסיק כמאן דאחר אלבשים ל"ל דאבירא ליה דלא אליעי וכמ"ש הרשב"ם בחגיגה ואחרי לה לא אליעי וסלבו בהגהדעי דייתי עוד שם אמרי אהדדעי מיה אלבשה וכו' שבעה אחרה אמרה אמרי מחללין עליה את השבת לא אמרה צריכה אני אין מחללין עליה את השבת ואם כן היא נירכה רבינו דבשמע דלחלל את השבת בשביעה בעינן שתאמר היא אמרה צריכה אני אבל אם שתקה לא הוא ל"ל כתב

דשתקה הוי כאומרת צריכה אני ומלאה לומר דבירסמו היא בצירסמו רא"ש בפסקיו דכתב דהגהדעי אחרי חיה שלשה שבעה ושלשים שבעה אמרה אין צריכה אני אין מחללין עליה וכו' וכן היא נירכה רבינו ואם כתב הרשב"ם ליישב בדוחק הרבה נירסתו לפי דברי רבינו אין לאוי לפרש כן בדעת רבינו ז"ל:

יד וכן מרחיצין אותו לאחר מילה וכו'. כתב הרמב"ד נראה לי שאין מחממין לו חמין אלא ע"י נכרי וכו' משמע מלבון זה דע"י נכרי מותר לומר לו שיהם וכן משמע שהבין ה' המגיד בכתב ואני מוסיף שאפי' לומר לנכרי וכו' וקשה דבפרק שני מה' מילה כתב שם הרמב"ד ז"ל בהשגה דאמאמן נכרי לגורך עצמו ולא שיתחיו שיהם, והא הכך זה עיין שם*

טז שמע שטבע תינוק בים וכו' והעלה דגים בלבד פטור מכלום וכו'. זה לא הגהתי בגמרא אבל רבינו אתרו מסכת דיומא דבשביה דכיון דהוא פרש מצודה להעלותו מצוה קא עביד ואפי' שהעלה דגים מה בכך ופטור מכלום

(*) מגאתי כתוב בגליון ספר אחד שהמאמן ע"י נכרי דקאמר כאן ר"ל ע"י מים שהאמנו מנכרי. ולא ר"ל דר"ל מרחיצין במים שהאמנו מנכרי מינכרי ליה ושד כיון שדעת הרמב"ד בהשגתו

מגדל עוז

חיה עד אלם. פ' מפנין (דף קכ"מ) וז' כתה אמה: וכן מרחיצין עד כוא לו. פרק ר"א דמילה (דף קל"ד): **האשה** עד מוקמו מי. פ' קמא דמסכת ערכין (דף ז') גמרא אחרי' הלשון שיוצאת ליכרת: **מפקחין** עד עמו. פרק בתרא דיומא (דף פ"ד): **שמע** עד הדגים פטור. פרק ר' ישמעאל דמנחות (דף פ"ד): כתב הרמב"ד ז"ל הגר מילי וכו' אע"ג דאלחיד הוא לגבי דרבה עכ"ל.

ואני אומר ר"מ ז"ל כרבה פסק ולכאון אתרון דמנחות בשבתיתין קיימתא דפ' ר' ישמעאל בלא אחר ולכאורה קשה בשמע אלא אליעי תרוייהו לשני פטיקר דיגא בדאבשבתן בתלמודא ביגלא כתן.

שטבע הואיל והעלה תינוק עם הדגים פטור: **יז** נפל תינוק לבור עוקר חוליא ומעלהו ואע"פ שהוא טחקן בה מדרגה בשעת עקירתו. נגעל דלת בפני תינוק שובר הדלת ומוציאו ואע"פ שהוא מפצל אותה כמין עצים שראיין למלאכה שמא יבעת התינוק וימות. נפלה דליקה ויש שם אדם שחוששין שמא ישרף מכבין אותה להצילו מן האש ואע"פ שהוא כובש דרך ומחקנה בשעת כיבוי. וכל הקודם להציל הרי זה משובח ואינו צריך לימול רשות מבית דין בכל דבר שיש בו סכנה: **יח** מי "שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם מפקחין עליו. מצאוהו חי אף על פי שנתרוצץ ואי אפשר שיבריא מפקחין עליו ומוציאין אותו לחיי אותה שעה: **יט** בדקו עד חוטמו ולא מצאו בו נשמה מניחין אותו שם שכבר מת. בדקו ומצאו עליונים מתים לא יאמרו כבר מתו תחתונים אלא מפקחין על הכל שאפשר במפולת שימות העליון ויהיה התחתון חי:

כ "היתה חצר שיש בה עובדי כוכבים ומזלות וישראלים אפילו ישראל אחד ואלף עובדי כוכבים ומזלות ונפלה עליהם מפולת מפקחין על הכל מפני ישראל. פירש אחד מהם לחצר אחרת ונפלה עליו אותה חצר מפקחים עליו שמא זה שפירש היה

השגת הראב"ד

*היתה חצר מד עד שקרו וכו'. כתב הרמב"ם ז"ל ל"ש בכן מפקחין מפני מהומתן שם ישראל אבל פירשו מהם לרגעה מן המקום ופירש אחד מהם לחצר אחרת ונפלה עליו מפקחין אבל מהומתן שם ישראל, עכ"ל:

א אבל שם:

יט בדקו עד חוטמו ולא מצאו בו נשמה וכו'. כתב הרב המגיד שמפני דבריו כתב"ק ולפיכך אין דלשי מסמנות דיין בגמרא ובהגהות ונכתבו כך מלי ר"ל מלמה מן הכסוב: **כ** היתה חצר שיש בה שובדי כוכבים ומזלות וכו'. מלמד חכמי נוטל ר"ל מלמה מן הכסוב בגמרא בעיר בישראל ושובדי כוכבים ומזלות דניים בה אחתה על מחלה מפקחין אבל כרוכה שובדי כוכבים ומזלות לא ומיהיה לא ממעמד חידוש גדול כזה כי כך קבלנו מהא דאמרינן בבהוטות ובישמה אין סלבים בשיטות אפם אחר הרוב אפילו רובה שובדי כוכבים ומזלות מפקחין. והטיב אחה אחי מי לל דבר זה שקבלתם וכי יש בטוחה המקום אפם בשולם ולא דברים בדוריה הם אם אבר אם אבר כם דברי אמולל דאבר אחה אבל אם אם אבר אם אבר אם אבר

ומסיקנא כי מיתמר שמואל אריבא מיתמר וכו' וש"ת דשמואל בדפרום מקלתייהו קאמר דהא התם בדפרום מקלתייהו עסיקינן דקתני מצא כה תיעוק מושלך ולא חזלינן בחר רובא דאחר ולעיקרא נמי תיגו כן. והו תיתיבה לן למתי דאחתר בחבובה דדיה דאוקימנא לר"י בספיקינו כולם שהרי לא מאחר אם קטע ולעיקר אם פירש אחד מהם בחבר אחרת אין מתקחין דכל דפרום מרובא פרים מתי מסר מסכר מי מסכר דכיון דפרום כולהו ליכא קטע ל"ל עד דפרים הד מייהו לחבר אלישים אפי' נפלה תפולה על אחד מהם בחבר שניה נמי אין מתקחין דכיון דליכא קטע אל בחר רובא ומי מסכר דבדיר לקטיעייהו בחבר שניה אפי' אחד מהם נמי והא דקאמר עלה וס"ל דיה פרים תעיר ברובה עובדי כוכבים ומזלות אלמן מתקחין עליו מי דמי התם פרום כולהו ולא נקטע עכ"ל. והכיונהו בגמרתך כן נמרתם דלא פליגי שמואל ור"י. ול"ל דנעמת הרב שכתוב בספריו אלא כי מיתמר דשמואל אריבא מיתמר לעמר לעולם כי אמר שמואל אין הולכין בסיקנא אפס אחר רוב לעולם דאמרי' דיבא עובדי כוכבים ומזלות מתקחין ל"ש פרום כולהו ל"ש פרום מקלתייהו דאע"ג דבחבר מיסורין שבחורה כגון חצב מזיוות היכא דפרום כולהו והאחד מוכר נגלה ובעת עקירת כולן פירשה אחת מהן ונפל חזלינן בחר רובא מתקחין. והיינו דאמרינן כי מיתמיך כי מיתמר דשמואל אריבא מתמר אם רוב עובדי כוכבים ומזלות עובד כוכבים ומזלות אמר שמואל ולקחה עליו את הגל אינו כן דלא הנצנים ליה כשובד כוכבים ומזלות ומתקחין עליו את הגל ואינה פרוכה עובדי כוכבים ומזלות וי"א פליג עליה בחובה עובדי כוכבים ומזלות ופרום כולהו מחבר זו ולכו לחבר אחרת ובעת עקירתן פירש אחד מהם לחבר אחרת ונפלה עליו תפולת דאין מתקחין לפי שלא נפלה עם קבוע ואחרינן כי פרים מרובא פרים בדין מיקוח נמס כדין אבר מיסורים שבחורה כגון ר' חייתות דאי פרום כולהו ולא נמצא אם קבוע דחזלינן בחר רובא והיינו דקאמר דשמואל וגם בחקלת בסריגו המחזקדקים נמצא אם כיחוד אלא. והנה תראה לך כי לא הנימות כל דבריו כי אחה הקשיה עליו מאי מסכר מי מסכר כיון דפרום כולהו ליכא קבוע אחה לי עד דפרים הד מייהו לחבר אלישים אפי' נפלה תפולת בחבר שניה נמי אין מתקחים ואי מסכר דהדור לקטיעייהו וכו' כי הכא כי הכא מפרם דפרים הד מייהו לחבר אלישים ולא הוא כי רבינו הרב לא הזכיר חבר אלישים בספרו כי אם חבר שניה בלחבר שניה כל החשבה עובדי כוכבים ומזלות ושבחל אחד שהיו שמדיים בחבר אחרת לחשב חבר אם לא בעבר ובעת עקירתן כולן פרים אחד מהם לחבר אחרת היינו חבר שניה ונפלה עליו

כא כתב הרמ"ך נעקרו כולם וכו' וכי חיתא לא אחתי לא אסר כשמואל דהא ליכא מאן דפליג עליה וכי"ל ס"ל כותיה ועוד תמיה מ"ש בסמוך לאיכך אם היה הרוב ישראל וכו' משמע הא מחנה על מחנה לא וזה דבר אל"ת דודאי בחיתה לא מחנה מליגין ונמר' בעי אמר' כחבר עובדי כוכבים ומזלות אם יש קבוע אחיעה דחחלגין וכ"ב בחחנה על מחנה לא:

לחם משנה

כא נעקרו כולם כו'. קשה מובת בדברי רבינו דבמ' פ"ו מאיסורי ביאה כחב האסורין שנמצא בעיר אים בה עובדי כוכבים ומזלות כין שיהיו רוב עובדי כוכבים ומזלות אז רוב ישראל הרי הם אסר לענין יוחסין קידש אשה לדיבה נע מספק מי שהיגו מיהו הרב עליו ע"כ. משמע דאיתא ליה בבי מצא היעוק מושלך בצוון דאמריגן קבוע כמחנה על מחנה ובמקום אמר שם ה"ה חב דבר תיתה דא"כ אחתי בחבר עובדי כוכבים ומזלות אין מתקחין עליו דדוקא מחנה על מחנה מתקחין כדאמרינן בגמרא וכמו שכחב כן וכן כחב דלא כשמואל ואסר כב' יוחנן דברור עובדי כוכבים ומזלות אין מתקחין ואמאי קבוע הוא וכתוספות בסרק קמא דכתובות (דף פ"ו) הוקשה להם קושיא זו בד"ה דילמא אחלא ליסוי לבייהו ותירצו שם וכן בבי היעוק מושלך בעיל לא חביב קבוע האיל ולא נמצא בבית וכ"ב דעת הרא"ש ז"ל בהגנות שכחב שם בב' ס"ב דאם היו רוב עובדי כוכבים ומזלות קרוב אני לחבייר ופעמו דלא מצמע ליה קבוע כדכתבו ונסתלק מעליו הרשומה הרב בתנאיד שמתרגם עליו שם אבל לרבינו שאינו סובר כן קשה מובת. ועי"ק דאם אמנא היעוק מושלך למאי מדמינן ליה לדעת רבינו לפרום כולהו אי לפרום מקלתייהו אי לפרום אם הקבוע ביומא (דף ס"ד). לשמואל מדיליה מדיליה הא אמר דקאמר שמואל מתקחין הא היכא דפרום מקלתייהו דלפני נמרא לעיל אבל היכא דפירשו כולהו לא הכא הוי פירשו כולהו ואי הוי פרום מקלתייהו אם כן אין כחב רבינו בחשובה שאולת רבי יוחנן על שמואל הא רבי יוחנן לא אייתי אלא היכא דפירשו כולהו והכא הוי פרום מקלתייהו ואפ"ג דרבינו נרס בגמרא אלא כי מיתמר דשמואל אריבא מיתמר ובתר"ם הרב בעל כסף משנה מ"ש לגמרא עצמה קשה ל"ל למיתמר דחולק בדבריו אמאי דקאמר מיעקרא ליתא דרבי יוחנן אמר היכא דפרום כולהו והכא הוי פרום מקלתייהו דקאמר מעיקרא אלא פליגי. מיהו לקושיא זו ל"ל לומר דהכא הוי פירשו כולהו ומ"מ אריך בגמרא אסיר דשמואל דקאמר לאקמה עליו אם כבל אחרוב ישראל קאי כלדאמר רש"י משמע דאמר אין מתקחין ומאמר מחנה על מחנה הוי כפרום מקלתייהו דהוי קבוע ומעמם מחנה על מחנה אמרו דקאמר שמואל דמתקחין. מיהו רבינו כחב בחשובה הביאה הרב בעל כסף משנה

מגדל עוז

המהלך עד פרסאות. פרק כלל גדול (דף פ"ט): כתב הראב"ד פירוש יום אחד יתר על שביעיות אחתו יום ניתר כבל מלאכה, עכ"ל:

חצי אחמר יפה פירוש לפירוש בל ל"ש ז"ל:

כא נעקרו כולם כו'. קשה מובת בדברי רבינו דבמ' פ"ו מאיסורי ביאה כחב האסורין שנמצא בעיר אים בה עובדי כוכבים ומזלות כין שיהיו רוב עובדי כוכבים ומזלות מו רוב ישראל הרי הם אסר לענין יוחסין קידש אשה לדיבה נע מספק מי שהיגו מיהו הרב עליו ע"כ. משמע דאיתא ליה בבי מצא היעוק מושלך בצוון דאמריגן קבוע כמחנה על מחנה ובמקום אמר שם ה"ה חב דבר תיתה דא"כ אחתי בחבר עובדי כוכבים ומזלות אין מתקחין עליו דדוקא מחנה על מחנה מתקחין כדאמרינן בגמרא וכמו שכחב כן וכן כחב דלא כשמואל ואסר כב' יוחנן דברור עובדי כוכבים ומזלות אין מתקחין ואמאי קבוע הוא וכתוספות בסרק קמא דכתובות (דף פ"ו) הוקשה להם קושיא זו בד"ה דילמא אחלא ליסוי לבייהו ותירצו שם וכן בבי היעוק מושלך בעיל לא חביב קבוע האיל ולא נמצא בבית וכ"ב דעת הרא"ש ז"ל בהגנות שכחב שם בב' ס"ב דאם היו רוב עובדי כוכבים ומזלות קרוב אני לחבייר ופעמו דלא מצמע ליה קבוע כדכתבו ונסתלק מעליו הרשומה הרב בתנאיד שמתרגם עליו שם אבל לרבינו שאינו סובר כן קשה מובת. וע"ק דאם אמנא היעוק מושלך למאי מדמינן ליה לדעת רבינו לפרום כולהו אי לפרום מקלתייהו אי לפרום אם הקבוע ביומא (דף ס"ד). לשמואל מדיליה מדיליה הא אמר דקאמר שמואל מתקחין הא היכא דפרום מקלתייהו דלפני נמרא לעיל אבל היכא דפירשו כולהו לא הכא הוי פירשו כולהו ואי הוי פרום מקלתייהו אם כן אין כחב רבינו בחשובה שאולת רבי יוחנן על שמואל הא רבי יוחנן לא אייתי אלא היכא דפירשו כולהו והכא הוי פרום מקלתייהו ואפ"ג דרבינו נרס בגמרא אלא כי מיתמר דשמואל אריבא מיתמר וכתר"ם הרב בעל כסף משנה מ"ש לגמרא עצמה קשה ל"ל למיתמר דחולק בדבריו אמאי דקאמר מיעקרא ליתא דרבי יוחנן אמר היכא דפרום כולהו והכא הוי פרום מקלתייהו דקאמר מיעקרא אלא פליגי. מיהו לקושיא זו ל"ל לומר דהכא הוי פירשו כולהו ומ"מ אריך בגמרא אסיר דשמואל דקאמר לאקמה עליו אם כבל אחרוב ישראל קאי כלדאמר רש"י משמע דאמר מתקחין ומאמר מחנה על מחנה הוי כפרום מקלתייהו דהוי קבוע ומעמם מחנה על מחנה אמרו דקאמר שמואל דמתקחין. מיהו רבינו כחב בחשובה הביאה הרב בעל כסף משנה

כב המהלך בחדבר וכו'. מימרא פרק כלל גדול (שבת ס"ע) ובתוספי הרמב"ן ז"ל פירשו דבריהם הלבפסים ז"ל שמותר לו לילך חוץ לתחום אפילו בתוחו יום שהוא חיקדש לפי שהרחיון מדבריהם ואפילו לא"ש אמוחין דאוסייהה כיון שאינו אסור

כב המהלך בחדבר וכו'. מימרא פרק כלל גדול (שבת ס"ע) ובתוספי הרמב"ן ז"ל פירשו דבריהם הלבפסים ז"ל שמותר לו לילך חוץ לתחום אפילו בתוחו יום שהוא חיקדש לפי שהרחיון מדבריהם ואפילו לא"ש אמוחין דאוסייהה כיון שאינו אסור

עוכרי

הגהות מיימוניות

[ח] כרב הונא ודלא כחייא בר רב דאמר איפכא משמר יום אחד ומונה ששה דהא אחרחב ע"כ ז [ט] יכול לילך כל מה שירצה רק ביום שהוא משמר דאי לאו חכי לעולם לא יגיע לאיסור. אי נמי אפי' ביום שמשמר יכול להלך. כן פר"י:

הגהות מיימוניות

[ח] כרב הונא ודלא כחייא בר רב דאמר איפכא משמר יום אחד ומונה ששה דהא אחרחב ע"כ ז [ט] יכול לילך כל מה שירצה רק ביום שהוא משמר דאי לאו חכי לעולם לא יגיע לאיסור. אי נמי אפי' ביום שמשמר יכול להלך. כן פר"י:

מגיד משנה

כב המהלך בחדבר וכו'. מימרא פרק כלל גדול (שבת ס"ע) ובתוספי הרמב"ן ז"ל פירשו דבריהם הלבפסים ז"ל שמותר לו לילך חוץ לתחום אפילו בתוחו יום שהוא חיקדש לפי שהרחיון מדבריהם ואפילו לא"ש אמוחין דאוסייהה כיון שאינו אסור

כא כתב הרמ"ך נעקרו כולם וכו' וכי חיתא לא אחתי לא אסר כשמואל דהא ליכא מאן דפליג עליה וכי"ל ס"ל כותיה ועוד תמיה מ"ש בסמוך לאיכך אם היה הרוב ישראל וכו' משמע הא מחנה על מחנה לא וזה דבר אל"ת דודאי בחיתא לא מחנה מליגין ונמר' בעי אמר' כחבר עובדי כוכבים ומזלות אם יש קבוע אחיעה דחחלגין וכ"ב בחחנה על מחנה לא:

מגדל עוז

המהלך עד פרסאות. פרק כלל גדול (דף פ"ט): כתב הראב"ד פירוש יום אחד יתר על שביעיות אחתו יום ניתר כבל מלאכה, עכ"ל:

חצי אחמר יפה פירוש לפירוש בל ל"ש ז"ל:

כא נעקרו כולם כו'. קשה מובת בדברי רבינו דבמ' פ"ו מאיסורי ביאה כחב האסורין שנמצא בעיר אים בה עובדי כוכבים ומזלות כין שיהיו רוב עובדי כוכבים ומזלות מו רוב ישראל הרי הם אסר לענין יוחסין קידש אשה לדיבה נע מספק מי שהיגו מיהו הרב עליו ע"כ. משמע דאיתא ליה בבי מצא היעוק מושלך בצוון דאמריגן קבוע כמחנה על מחנה ובמקום אמר שם ה"ה חב דבר תיתה דא"כ אחתי בחבר עובדי כוכבים ומזלות אין מתקחין עליו דדוקא מחנה על מחנה מתקחין כדאמרינן בגמרא וכמו שכחב כן וכן כחב דלא כשמואל ואסר כב' יוחנן דברור עובדי כוכבים ומזלות אין מתקחין ואמאי קבוע הוא וכתוספות בסרק קמא דכתובות (דף פ"ו) הוקשה להם קושיא זו בד"ה דילמא אחלא ליסוי לבייהו ותירצו שם וכן בבי היעוק מושלך בעיל לא חביב קבוע האיל ולא נמצא בבית וכ"ב דעת הרא"ש ז"ל בהגנות שכחב שם בב' ס"ב דאם היו רוב עובדי כוכבים ומזלות קרוב אני לחבייר ופעמו דלא מצמע ליה קבוע כדכתבו ונסתלק מעליו הרשומה הרב בתנאיד שמתרגם עליו שם אבל לרבינו שאינו סובר כן קשה מובת. וע"ק דאם אמנא היעוק מושלך למאי מדמינן ליה לדעת רבינו לפרום כולהו אי לפרום מקלתייהו אי לפרום אם הקבוע ביומא (דף ס"ד). לשמואל מדיליה מדיליה הא אמר דקאמר שמואל מתקחין הא היכא דפרום מקלתייהו דלפני נמרא לעיל אבל היכא דפירשו כולהו לא הכא הוי פירשו כולהו ואי הוי פרום מקלתייהו אם כן אין כחב רבינו בחשובה שאולת רבי יוחנן על שמואל הא רבי יוחנן לא אייתי אלא היכא דפירשו כולהו והכא הוי פרום מקלתייהו ואפ"ג דרבינו נרס בגמרא אלא כי מיתמר דשמואל אריבא מיתמר וכתר"ם הרב בעל כסף משנה מ"ש לגמרא עצמה קשה ל"ל למיתמר דחולק בדבריו אמאי דקאמר מיעקרא ליתא דרבי יוחנן אמר היכא דפרום כולהו והכא הוי פרום מקלתייהו דקאמר מיעקרא אלא פליגי. מיהו לקושיא זו ל"ל לומר דהכא הוי פירשו כולהו ומ"מ אריך בגמרא אסיר דשמואל דקאמר לאקמה עליו אם כבל אחרוב ישראל קאי כלדאמר רש"י משמע דאמר מתקחין ומאמר מחנה על מחנה הוי כפרום מקלתייהו דהוי קבוע ומעמם מחנה על מחנה אמרו דקאמר שמואל דמתקחין. מיהו רבינו כחב בחשובה הביאה הרב בעל כסף משנה

כב המהלך בחדבר וכו'. מימרא פרק כלל גדול (שבת ס"ע) ובתוספי הרמב"ן ז"ל פירשו דבריהם הלבפסים ז"ל שמותר לו לילך חוץ לתחום אפילו בתוחו יום שהוא חיקדש לפי שהרחיון מדבריהם ואפילו לא"ש אמוחין דאוסייהה כיון שאינו אסור

עוכרי

הגהות מיימוניות

[ח] כרב הונא ודלא כחייא בר רב דאמר איפכא משמר יום אחד ומונה ששה דהא אחרחב ע"כ ז [ט] יכול לילך כל מה שירצה רק ביום שהוא משמר דאי לאו חכי לעולם לא יגיע לאיסור. אי נמי אפי' ביום שמשמר יכול להלך. כן פר"י:

היה ישראל והנשארים עובדי כוכבים ומזלות: כא נעקרו כולן מחצר זו לילך לחצר אחרת ובעת עקירתם פירש אחד מהן ונכנס לחצר אחרת ונפלה עליו מפולת ואין ידוע מי הוא אין מפקחין עליו. שכיון שנעקרו כולם אין כאן ישראל וכל הפורש מהן כשהן מהלכין הרי הוא בחזקת שפירש מן הרוב. לפיכך אם היה הרוב ישראל אע"פ שנעקרו כולם ופירש אחד מהם לחצר אחרת ונפלה עליו מפולת מפקחין: כב "המהלך "במדבר ולא ידע מתי הוא יום שבת מונה מיום שמעה ששה ומקדש שביעי [ח] ומברך בו ברכות היום ומבדיל במוצאי שבת. ובכל יום ויום ואפילו ביום זה שהוא מקדש ומבדיל בו מותר לו לעשות כדי פרנסתו בלבד כדי שלא ימות. ואסור לו לעשות יותר על פרנסתו שכל [פ] יום ויום ספק שבת הוא

השגת הראב"ד

*המהלך עד שלשה יום כתב הרמב"ם מי' יום אחד יתר על שביעיות אחתו יום ניתר בכל מלאכה, עכ"ל:

א טור סימן שכא סמ"ג לאוין סד:

הוא. ואם ידע שהוא שמיני ליציאתו או חמשה עשר ליציאתו וכיוצא בזה המנין הרי זה מותר לעשות מלאכה באותו היום שהרי הדבר ודאי שלא יצא בשיירא בשבת. ושאר הימים חוץ מיום זה עושה כדי פרנסה בלבד: **כג** עובדי כוכבים ומזלות *שצרו על עיירות ישראל אם באו על עסקי ממון אין מחללין עליהן את השבת ואין עושין עמהן מלחמה. ובעיר הסמוכה לספר אפי' לא באו אלא על עסקי תבן וקש יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליהן את השבת. ובכל מקום אם באו על עסקי נפשות או שערכו מלחמה או שצרו סתם יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין [י] עליהן את השבת. ומצוה על כל ישראל שיכולין לבוא ולצאת ולעזור לאחיהם שבמצור ולהצילם מיד העובדי כוכבים ומזלות בשבת. ואסור להן להתמהמה למוצאי שבת. וכשיצילו את אחיהן מותר להן לחזור בכלי זיין שלהן למקומם בשבת כדי שלא להכשילן לעתיד לבוא: **כד** וכן ספינה המטורפת בים או עיר שהקיפה כרקום או נהר מצוה לצאת בשבת להצילן בכל דבר שיכול להצילן. ואפילו יחיד הנרדף מפני העובדי כוכבים ומזלות או מפני נחש או דוב שרוא רודף אחריו להרגו מצוה להצילו. ואפילו בעשיית כמה מלאכות בשבת ואפילו לתקן כלי זיין להצילו מותר. וזועקים עליהן ומתחננים בשבת ומתריעין עליהן לעזור אותם. ואין מתחננים ולא זועקין על הדבר בשבת: **כה** צרין על עיירות העובדי כוכבים ומזלות שלשה ימים קודם לגנה ערב שבת עם חשיכה והיא מתמלאת בשבת ואפילו בעשיית כמה מלאכות כל היום כולו. ומניחין טונמר תחת הכלים והן מתגמרין והולכין כל השבת כולה. ומניחים קילור על גב העין ואספלנית על גבי המכה ומתרפאין והולכין כל השבת כולה. ושורין ויסמנין עם חשיכה והן שורין והולכין כל השבת כולה. ונותנין צמר ליורה ואונין של פשתן לתנור והם משתנין והולכין כל השבת כולה. ופורשים מצודות לחיה ולעופות ולדגים עם חשיכה והן ניצודין והולכין כל השבת כולה. וטוענין בקורות בית הבד ובעגולי הגת עם חשיכה

א מור סימן שכט סמ"ג לאוין שם: ב סור סימן רכב סמ"ג עשין שם:

לחם משנה

שבתי כוכבים ומזלות דהוי קבוע אלא שי"ל דהתם דקאמר אע"פ הוא בעבר החלוקה הקודמת כלומר ל"מ היכא דלא נעקרו דאפילו בריוח שבתי כוכבים ומזלות מעקרין אלא אפי' מעקרו דברוב שבתי כוכבים ומזלות אין מעקרים ברוב ישראל מעקרין ובגמרא בהאי דתירצו הא דפרנס בולבו וכו' כתבו הבאספלנית ונראה לפרש [דפרנס בולבו לאחר מחרם ויאלא גם מעם ולא בשאר בסם (עד) [אלא] אחד וכו'] ויש לתמוה דאם כדבריהם דיאלו כלם מן האחר ולא בשאר בסם עד אלא אחד ואפשר כן לא מיקרי קבוע אמאי לא מוקמה בגמרא בבי האי גוונא בשאר בשמין דיאלו כלם ולא בשאר אלא אחד ובהכי אלא הוי קבוע ולא". ונשון כרב המגיד שכתב מיגמר זה הכל מבואר וי"ל שלדעת הרמב"ן ז"ל דכתב דבריהם לא אסרו בשמואל דלא סברים ליה האי חילוק שחילק הרב המגיד בין כך דפרים אחד מהם לאחר אחרת לבא דס' חמיות דהי ס"ל חילוק זה מ"מ מתין יגא ז"ל לרבינו דין זה דפרים אחד מהם לאחר אחרת לדעתו ז"ל דאסרו דלא בשמואל ומפרש מילתיה דרבי יוחנן דאמרי ע' עובדי כוכבים ומזלות ואחד ישראל מעקרין אפי' בדפרים בולבו ומעקרו בולם ליקר לאחר אחרת ואם הלך אחד מהם לאחר אחרת אז אין מעקרין אבל באותה אחר מעקרין דלא בשמואל. ומשום דזה מוכרח מבה הסוגיא בש"ס הוא ז"ל אף דין פרים אחד מהם לאחר אחרת לא הוכר כאן וא"כ מתין לו לרבינו דין זה היה לו לדעתו זה וכחילוק הרב המגיד אלא דשב"ם פיר שזה לו להרמב"ן כלל חילוק זה אמי שפיר דכתב רבינו בדין זה דין כל בבוא:

כג אר אנו שנרו שרים עכהם שבתר: * [הגהה שם פי' יותר ר"ל אבל מלחמת מצוה מתחילין אפילו בשבת]:

[ז] וכ"ש אנו שאנו שרוים עכהם שבתר: * [הגהה שם פי' יותר ר"ל אבל מלחמת מצוה מתחילין אפילו בשבת]:

[ח] ככל זה פסק רבי אליעזר, ועיין בהג"ה גדולה. ע"כ:

תנהות מיימוניות

[י] בכל מקום אם באו על עסקי ממון [אין יוצאין] אבל מחללין עליהן את השבת. ומצוה על כל ישראל שיכולין לבוא ולצאת ולעזור לאחיהם שבמצור ולהצילם מיד העובדי כוכבים ומזלות בשבת. ואסור להן להתמהמה למוצאי שבת. וכשיצילו את אחיהן מותר להן לחזור בכלי זיין שלהן למקומם בשבת כדי שלא להכשילן לעתיד לבוא. כ"ד וכן ספינה המטורפת בים או עיר שהקיפה כרקום או נהר מצוה לצאת בשבת להצילן בכל דבר שיכול להצילן. ואפילו יחיד הנרדף מפני העובדי כוכבים ומזלות או מפני נחש או דוב שרוא רודף אחריו להרגו מצוה להצילו. ואפילו בעשיית כמה מלאכות בשבת ואפילו לתקן כלי זיין להצילו מותר. וזועקים עליהן ומתחננים בשבת ומתריעין עליהן לעזור אותם. ואין מתחננים ולא זועקין על הדבר בשבת: **כה** צרין על עיירות העובדי כוכבים ומזלות שלשה ימים קודם לגנה ערב שבת עם חשיכה והיא מתמלאת בשבת ואפילו בעשיית כמה מלאכות כל היום כולו. ומניחין טונמר תחת הכלים והן מתגמרין והולכין כל השבת כולה. ומניחים קילור על גב העין ואספלנית על גבי המכה ומתרפאין והולכין כל השבת כולה. ושורין ויסמנין עם חשיכה והן שורין והולכין כל השבת כולה. ונותנין צמר ליורה ואונין של פשתן לתנור והם משתנין והולכין כל השבת כולה. ופורשים מצודות לחיה ולעופות ולדגים עם חשיכה והן ניצודין והולכין כל השבת כולה. וטוענין בקורות בית הבד ובעגולי הגת עם חשיכה

מגדל עוז

עובדי כוכבים ומזלות שצרו על גת בשבת. במסכת עירובין פרק מי שהוציאוהו (דף מ"ב): ומצוה על כל ישראל וכו' וכשיצילו את אחיהם מיד לשפיר נכ"ל. פ' מי שהוציאוהו: וכן פסיגה בשבת (דף י"ט): פרק סדר מועדות אלו (דף י"ט): צרין על עיירות עד סוף פסחא. פ' קמא דשבת (דף י"ט): פ"ג מותר לתחיל עד כל השבת. פ"ק דשבת (דף י"ז י"ח):

לפיכך

כג עובדי כוכבים ומזלות שצרו וכו'. אע"פ שלא מכר בגמרא דין צרו אחם כתבו רבינו משום דספק נפשות לקולא:

כד ואפילו יחיד הנרדף וכו'. נראה דל"ק בין שהוא נרדף מפני עובדי כוכבים ומזלות רבינו בין שהוא נרדף מפני יחיד מרחוק אחריו להרגו מצוה להצילו:

כה צרין על עיירות וכו'. בפ"ק דשבת (דף י"ט) מ"ל אין צרין על עיירות של עובדי כוכבים ומזלות אחות מג' ימים קודם השבת ואם התחילו אין מפסיקין וכן היה אמלי לאחר עד רדפה אפי' בשבת. ובירושלמי אם אין מקיפין על מיר של עובדי כוכבים ומזלות אחות מג' ימים קודם לשבת הלא דתימר בתלמוד הרשות אבל בתלמוד מובה אפי' בשבת שכן מצינו שלא נכבה ירושלים בשבת דכתיב כה אמר אל' ומכתיב עד רדפה אפילו בשבת ואיתא אמי בפ"ב דמ"ק ירושלמי:

לפיכך

בכל עניין אם באו על עסקי ממון אין מחללין עליהן את השבת. ואין לומר שהיה מכר כאן בעל עסקי ממון [אין יוצאין] אבל מחללין אלא שהרי הרב המגיד כתב דלא מיירי אלא בעל עסקי נפשות ואם כן אין לומר שהיה מכר כאן בעל עסקי ממון

פ"ג ד לפיכך אם גרף וכו' שהרי הסיח דעתו וכו'. כתב הרמ"ך ז"ל היאך הסיח דעתו שהרי כדעתו לאכלה בלילה ומי לא שסקוהו לתין לו תבשיל אחר כי אם זה ופסק הנכון מהוס דעביד כיון דגרף לו קפס דלא אתי לאחויי וכן פירשו רבותי עכ"ל ו"ל לדעת רבינו דקים להו לרבנן שכל שגרף הוא מסיח דעתו :

בד"א

חשיכה והמשקין זבין והולכין כל השבת כולה . ומדליקין את הנר או את המדורה מבערב והיא דולקת והולכת כל השבת כולה : **ג** מניחין קדרה על גבי האש או בשר בתנור או על גבי נחלים והן מתבשלים והולכין כל השבת ואוכלין אותה בשבת . "ויש בדבר זה דברים שהן אסורין גזירה שמא יחתה בגחלים בשבת : **ד** כיצד תבשיל [נ] שלא בשל כל צרכו וחמין שלא הוחמו כל צרכן או תבשיל שבשל כל צרכו וכל זמן שמצטמק הוא יפה לו אין משהין אותו על גבי האש בשבת אע"פ שהונח מבעוד יום גזרה שמא יחתה בנחלים כדי להשלים בשולו או כדי לצומקו . לפיכך אם גרף האש או שכבה אש הכירה באפר או בגעורת פשתן הדקה או שעממו הגחלים שהרי הן כמכוסות באפר או שהסיקוה בקש או בגבבא או בגללי בהמה דקה שהרי אין שם גחלים בוערות הרי זה מותר לשהות עליה . שהרי הסיח דעתו מזה התבשיל ואין גוזרין שמא יחתה באש :

בד"א

נ עוד פירש רבינו פמ"ג לתוין פס :

רש"י ז"ל. ואלו המבריים שפרשו יגאור מאחר שרבקן ונכון בכובד ינתקו בכלים ויצאו מעלים וזה דומה גדול אלא ודאי יגמור בידים . וכ"כ רבינו בגירות פ' כ"ח ומשמעו דפוגעין היא עניין אחר שאין שאין בו דבר מתחדש ור' יוסי בר' חנינא כי קאתר מהמיתין ר' ישמעאל היא לאו לחומרא דבמתוסרין דיבה פ"ל דשרי ר' ישמעאל לדוך ולגמור בשבת דמ"ב לא הוו גזרי רבנן בתידי אלא ודאי מדאורייתא כל שהסכרן מוהר לגמור ולהו רבנן וגזרו כל שהחוסרין שחיקה נחלקו. אלא דמדאורייתא נמי אסור כל שמתוסרין דיבה . ומ"ת מ"כ מאי קאתר ר' יוסי בר' חנינא ר' ישמעאל היא אחר שאין בעניינו בוים יש לי לומר דהרי הן מתוסרין דיבה לגומרן ע"ש ולהחיר מה שיאמר מהם כמתוסרין שחיקה לגמור מתחדש . וכי תקנו לר' אלעזר מ"ש לא אמר כר' יוסי בר' חנינא תיקנו והודיעו דרבי יוסי בר' חנינא לאו מה"ש מייתי לה אלא בדרך דמיון שמצוה מתוסרין דיבה לענין פעיגה מבע"י לתתוסר שחיקה לגמרן ומכאי כך בכמידה ר' אלעזר בר' אלעזר בן שמוע שהוא מדבר בדומה לזה ממש . ויש לי ראיה לזה סתירתו מה שאמרו הוה ר' יוסי בר' ישמעאל ואם תיהא דר' ישמעאל הייתו דין מבמתו ויעמוד דקאמר ר"ל פעיגה מבערב היה להם לומר הוה כמבמתו . ושוד לתה לן לאמתיעיה בשיפא דהלכה כר"ש וב"א . וא"ת להודיעו דאסיקו בתוסרים דיבה אלא בדעה ר"י ליתא דודאי אסיקו לר"י הלכה כחתם מתני' . וע"ק לפירוש המפרשים ז"ל לר"י אפשר דת"ק ור' ישמעאל כלהו ס"ל דלא כר"ש וב"א . וכ"ת דס"ל דלא אמר מעולם ר"ש מתי אחרון לתוקריה הכי אלא ודאי יגמור דקאמר ר' ישמעאל ולא יגמור דת"ק יגמור ממש הוא . ואל יקשה עליך הדין המכר פל"ב בהתחלה בוים שרבקן דהתם לו בתוסר דיבה הוא לו איסור שחיקתו מכני תעבוקה הבריסין הוא ואחר שהתבקע זו שמצה בנוה לאדמיים מלמון רבינו ז"ל בתחיקה לזכות דעתו ודעת הלכות והמקשה ידיעני לזכות . ומדליקין את הנר ואת הדולה וכו' (שם דף כ') מבואר. בפ' זה יתבאלו דין הנר והמדורה :

ג מניחין קדרה ע"ג האש . שם מבואר ועל הדרכים שיתבארו בסיוון ויש בדבר זה דברים שהן אסורין וגזירה שמא יחתה בגחלים בשבת . שם בגמרא ויאסרו דאסיר ר"ל וזה דעת רבינו ז"ל :

ד כיצד הבשיל אלא בשל כל צרכו וכו' . פי' אין בכל דברי רבינו שבכלכה זה עסק להפתה כלל ואין כונתו שיתהיה הקדירה ממונה בגחלים קטומים וכמו שיתבאר פ"ד . אלא הדיינין שבתב כאן הם המבריים בגמרא פ' כירה (שם ל"ו) ושלא פירש"י ז"ל שפירשם לענין הפתה . ומוכרח הוא שם שאין כאן עסק להפתה . ומדברי ר"מ ורבינו הלי נראה שמפילו נגיעת הקדירה בהם לא וכן אנו אומרים והדיינין האלו שהזכיר רבינו בכאן הם כדעת הלכות וקצת הגאונים ז"ל שדין ממתוכ דכירה הוא לגאות ודברינו מבוארים בהלכות ולפיכך אכתוב שמה אחרת : לפיכך אם גרף האש וכו' הרי זה מותר לשהות וכו' . פירוש אמרו בירושלמי הגורף עד שיגרוף כל צרכו . מן מה דתני הגורף נגיע לעצם בידו הרא אמרה עד שיגרוף כל צרכו ובכר אחר רבינו בתמ"ש אלא שאמרו שם מצטמק וכירה מחוך שהבלה מועבת אינה רואיה להתחמם בטיטמת מעפיים ומפני כך אין לאוש לתחוי . ודע שאפילו מבשיל אלא הגיע לעניים בשולו אינו תבשיל עד שיגיע בשולו יום מוחר להשהותו ע"ג כירה גדולה או קטנה אלא אם כן מדרכים אלו וכ"כ הרשב"א ז"ל וזה דעת רבינו ז"ל :

בד"א

לחם משנה

בשבת . וגרסא לעמר דמכל שכן קא דייק דהא תכהן לר' ישמעאל דאמר דבמתוסרין דיבה אפי' בידים מוחר כ"ש מידי דאחתי ממילא דהוי דאחתי בשבת דהא אי עביד ליה בשבת אינו חייב חטאת אע"ג דלרבי ישמעאל מוחר נחור הוי לבית שאתי ובית הלל מיסוקא דרבנן מיקא הוי מ"מ לגמרו מכ"ש דאינו חייב חטאת אי עביד ליה בשבת וכסברת ב"ש . עוד כתב הרב המגיד דמל"כ לא הוו גזרי רבנן מידי דבקה דלחה שחיקן דמדאורייתא נמי אסור כל שמתוסרין דיבה מ"ל לא גזרי רבנן תיבי והוה לן לגזור מתוסרין שחיקה אבו מתוסרין דיבה . ושוד קבה לתה שחיקן דמדאורייתא אסור דמ"ל דאי עביד ליה בשבת בידים אסור מ"ל אין אמרו בגמרא קורות בית הבד וכו' דאי עביד ליה בשבת לא מיהייב חטאת הא כיון דאמרה דאיכא איסורא דאורייתא בתוסרין דיבה היכא דעביד בידים מ"ל הוי חייב חטאת אלא שי"ל דאע"ג דאסור מדאורייתא אינו חייב חטאת דהוה לחני איסור מן התורה ואינו חייב כלום וכבה"ג מוכל לחבין קרבית הראשונה הכיון דאין בדבר חיוב חטאת אינו אסור בעלמא לא קנסו לן אם כן לא הוו גזרי רבנן אבל מעיקרא דבמתוסרין שיתוק היה חייב חטאת אע"ה הוה קבה לן היכי לא גזרי רבנן מתוסרים שיתוק אבו מתוסרין דיבה מ"ל לקושית הראשונה דאמר דקאיירי מ"כ הכי פירושו אף דאין זו קושית רבינו לומר דלא הוו גזרו רבנן מ"מ י"ל דמתוסרין דיבה אסור מדאורייתא והשתא לא גזרו רבנן כלל והך מ"כ כאחר שעיקר הראשון דאמר דאפי' לא הוו גזרו וכו' וכן מוכח שם בדברי התוספות בד"ה ר' ישמעאל אומר יגמור דמקשה להתרץ דפליגי בהאי ושם אמר הכי קאמר הגמרא והכי נמי בתוסרין דיבה דמי דלפי דברי הרב המגיד מצטמק דפי' והכי מתוסרין דיבה דמילא לאין מתוסרין דבידים מ"כ כיון דלא שאני בה נחלים בוערות דמ"ם מדרבנן בין מתוסרין דיבה דמילא לאין מתוסרין דבידים מ"כ כיון דלא שאני בין בידים אם

לתמילא והכל הוא מוחר מ"כ קבה דלא הוו גזרי רבנן במידי לפי תירוץ הראשון של הרב המגיד. וי"ל דמהני דקאמר בשעוין וכו' ודאי דוקא ממילא אבל בידים אסור וכבי הא גזרי רבנן בידים לאסור ומאי דקאתר הכי בתתוסרין דיבה מ"ל הכי דמתמיהין בתתוסרין דיבה דהו דמי וכיון דהוי מתוסרין דיבה דממילא ור' ישמעאל לא מחייבי אלא בלאין מתוסרין דיבה בידים דלא אתכחת לר' ישמעאל דאחייבי בתתוסרין דיבה ממילא דאסור . ואין הכונה לומר מתמיהין בוותיה דאתבר לוחר דבתתוסרין דיבה בידים כדהוה אליבא דתנאים ולקבית אלקבה הרשב"א לדעת הלכות יחוקן ביה שבתה הרמ"ם ז"ל דר' יוסי בר חנינא אים ליה דתמהי' לא חייב בתתוסרין דיבה מ"ל . וזו היא דעת הלכות ז"ל דתמהי' לא חייב בתתוסרין דיבה ור' יוסי בר חנינא אים ליה דר' יוחנן דאחר דתתלוקה ר' ישמעאל ור' אלעזר בלאין מתוסרין ומפ"ה הכיולו דברי רבי יוחנן בהלכות והרשב"א והרמב"ן ז"ל שהקשו עליו נראה לפס דלאין לאוקמי מתמיהין בתתוסרין דיבה :

ד לפיכך אם גרף האש וכו' הרי זה מוחר לשהות עליה בשבת דעתו מזה הסיח דעתו מזה התבשיל ואין נוחרין שמא יחתה בגחל . כתב הרב המגיד דהיו אלאפי' מבשיל אלא הגיע לעניים בשולו [מבעוד יום מוחר להשהותו] ע"ג כירה בגרוסה וכתב עוד הרשב"א ז"ל . ויקשה דלמה בלעון בתמתוסרין וכן כל הבשיל וכו' כתב הרשב"א ז"ל כדעת אחרים בלעון בתתוסרין דיבה דמילא בן דרוסאי מתשהין אותו ע"ג כירה שהיא גרוסה וקבוסה . וגרסא לבעיה בדברי הרב המגיד ז"ל לאמתה הרמ"ה ז"ל כדעת אחרים . אי אמתמר אמרם שבתה כאן וכ"כ הרשב"א ז"ל הוא נמבקן לאמה שבתה וזה דעת רבינו לעומר כתב בן הרשב"א בשבת דיבה מ"ל :

הרי

הגהות מיימוניות

[נ] פי' כמאכל בן דרוסאי אבל אם נתבשל כמאכל בן דרוסאי מוחר דקי"ל כחנניא דאמר כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מוחר לשהותו ע"ג כירה אע"פ שאינה גרופה ואינה קפוסה וכוותיה סתם לן חנא בפ' כירה ש"ש ופטפוט שקורין פריפיר"ד כמו כירה אפילו בכמצטמק ויפה לו כו"ר דשרי וכן פסק ר"ח ודלא כה"ג ואלפסי ורבינו המחבר שפסקו כרב ושמואל וכרב נחמן שהן בתראה דאסור מצטמק ויפה לו אסור וכן סוגיא דתלמודא משמע כאותו דמפרש מאי מצטמק ויפה לו אם מצטמק ורע לו הכא דבפסר ע"ש . ומדיק ליתה סבעי' שאם היתה צוננת היתה יכולה להתחמם קודם השיכה והתנן לא יתן עד שיגרוף ומפרש לא יחזיר אפילו מע"ש אבל לסמוך קרדה אצל האש מוחר אפילו סמוך להשיכה מסש . ובתוספות רגילים ליתן היורה סע"ש על הפטפוט והאש בוערת ומבכים בנרים מחבסין אותה בשבת אם לא נתקרתה כל כך שלא היתה ראויה לאכילה דונשת מעם מאכל בן דרוסאי קודם שחמטה נכרים א"כ אין הרשיין בחיטות נכרים א"כ אין בהגלים בוערות פ"ם אם

מגדל עוז

מניחין קדרה עד מעמיעה לגיה . כבל פ' כירה (דף ל"ח) :

ה בד"א בכירה שהבלה מעט וכו'. בגמרא אם (דף ל"ח:) מתרצים דיש בחמר ובגמרא וכדעת ההלכות:

ו ולמה אסרו בשבת וכו'. יש שבתות רבינו ופעמים נסין:

ז הכופה הבלו רב מהבל כירה. נ"ל משורש אם בשבת ובגמ' וכדעת ההלכות: ומהר לשמוך לכירה מבערב ופס"ל פשיטא נרופה. בשיל דלשפשיטא אם מכח בריאתה: ולא יש היא כירה ולא יש היא כופה וכו'. בגמ' אם:

ח תבשיל חי אינו בשל כלל לו מבשל כל צרכו וכו'. זה מבואר פ"ג (אם י"ח) הלי קדירה חייבת לו בשיל אפילו דמי בשיל ולא בשיל לאסור ולו מדלא כיה נרמא חייבת אפילו דמי פ"כ. ופי' מבשיל חי לו בשיל לעמרי מוחר לבתולו. וכתב רבינו דוקא מצטמק ורע לו. והכרחה הוא לפי אמת ההלכות ורבינו שמסכו כמ"ד בפ' כירה (אם ל"ב) אפילו לאחות אסור מצטמק ויפה לו אינו נרוף לו קמוס בשיל ולא בשיל פי' אינו מהבשל כל צרכו אע"פ שמצטמק ורע לו אסור אמ"כ נרף לו קמס גזירה אמא יהחה לבשלים בשלו ולו אינו בהכיח דעתו אמא. זהו פירוש הסגנון כמי שהכיח דעתו אמא. זהו פירוש הסגנון לדעת רבינו והלכות ומוכרח הוא לפי אמתם: וכן מבשיל וכו'. כבר נתבאר זה ויש בכל מה שהזכרתי אמא אחרת לקצת הגאונים ז"ל והם עוסקים שכל הנגים בשלים בשלו אמא מקרא מאכל בן דרוסלי בגמרא לפי דעתם מפרש אומר ע"ג כירה אפילו נרוסה וקמומה ופשיל מצטמק ויפה לו. וכן מבשיל חי אינו בהחיל להבשל כלל מוחר אבל בחחיל להבשל ולא בגיע לבשלים בשלו אסור ואם כמנין לחוט אסר מי מוחר וכן בדין בחמר ובגיל בטחה. והדיעה האלו שהזכרנו מגריאה וקמומה ואלוקי בחמר והכירה והבוחה אל מבשיל חי אינו אם בחמרה בשבת בדוקא ואל הדרך שחכרו בדברי רבינו בסייה ונם הלחמרוחים ז"ל נחלקו בזה. ודעת הרמב"ן ז"ל בדעת ההלכות ורבינו. והרשב"א ז"ל בדעת אחרים:

ט כל מבשיל אסור לאכולו ולהחזיר אם עבר ושיהה אומו וכו'. כתב השאל כל דבר שאסור לאכולו אם עבר ושיהה אומו לא אשכח ושיהה אומו בחקום אלא הוא לו לאכולו אבל אם אמרו לאחרים אסור לכל אמרו בין המבשל אלא בשבת ובין המבשל אלא בשבת ובין מצטמק ויפה לו אלא בשיל כל צרכו ובין מצטמק ויפה לו אלא בשיל כל צרכו אסור מד מ"ם ומצטמק ויפה

ה בד"א בבירה שהבלה מעט. אבל התנור אף על פי שנרף האש או כסה באפר או שהסיקוהו בקש או בגבבא אין משהין בתוכו ולא על גביו ולא סומכין לו תבשיל שלא בשל כל צרכו או שבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו. דואיל והבלו חם ביותר אינו מסיח דעתו וחששים שמא יחתה בזו האש המעופה אף על פי שהוא אש קש וגבבא או מכוסה: ו ולמה אסרו לשהות בתנור אף על פי שנרוף. מפני שהנרוף אינו נרף אלא רוב האש ועצמה. ואי אפשר לנרוף כל האש עד שלא תשאר ניצוץ אחת. מפני שהבלו חם שמא יחתה כדי לבער הניצוצות הנשארות בתנור: ז הכופה הבלו רב מהבל הבירה ומעט מהבל התנור. לפיכך אם הסיקוהו בגפת או בעצים הרי הוא כתנור ואין משהין בתוכו ולא על גביו ולא סומכין לו תבשיל שלא בשל כל צרכו או מצטמק ויפה לו אף על פי שנרף או כסה באפר. ואם הסיקוהו בקש או בגבבא הרי הוא כבירה שהסיקה בקש וגבבא ומשהין עליו. ומותר לסמוך לכירה מבערב ואף על פי שאינה נרופה וקטומה. ואיזו היא כירה ואי זו כופה כירה מקום שפיתת שתי קדרות. כופה מקום שפיתת קדרה אחת: ח תבשיל חי שלא בשל כלל או שבשל כל צרכו ומצטמק ורע לו מותר לשהותו על גבי האש בין בבירה וכופה בין בתנור. וכן כל תבשיל שבשל ולא בשל כל צרכו או בשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו אם "השליך לתוכו אבר חי סטוך לבין השמשות נעשה הכל כתבשיל חי ומותר לשהותו על האש אע"פ שלא נרף ולא כסה. מפני שכבר הסיח דעתו ממנו ואינו בא לחתות בגחלים: ט * כל תבשיל שאסור לשהותו אם עבר ושיהה אותו אסור לאוכלו עד מוצאי שבת ויטתין בכדי שיעשו. "ואם שכחו. אם תבשיל

א מור סימן רכ: סע"ג לאין סס: ב מור סימן רנ:

ה בד"א בבירה שהבלה מעט וכו'. בגמרא אם (דף ל"ח:) מתרצים דיש בחמר זה דמתרסין לו אסר כן כי אם מחר שסיקוהו בקש ובגבבא דאגב חמימות אחמר הקש וכגבבא טוחרת ואיכא למיגר אבל אם נרף ובקש דעביד כיבר אפילו בחמר ואיכא מילוק בין מחר לכירה כי אם לאחר שבת ובגמ' אסור בכירה מחר ובקש ובגבבא לא נרף קמיסס דלאחר כיבר קמיחל אבל". חברי הסופרים הם כדברי רבינו

ופשטא דמתרסין הכי מוכח:

ז הכופה הבלו רב וכו'. כתב הרמ"ן ז"ל למה אסר לאחר שבת הנרף ובקש ואבירי דאסר לאחר שבת אבל נרף אינו אבל אם נרף ובקש אבל אם נרף ובגבבא לא אסר לאחר שבת הכופה הבלו רב מהבל הבירה ומעט מהבל התנור. לפיכך אם הסיקוהו בגפת ובגבבא אסר לאחר שבת אבל אם נרף ובקש אבל אם נרף ובגבבא לא אסר לאחר שבת אבל אם נרף ובגבבא לא אסר לאחר שבת אבל אם נרף ובגבבא לא אסר לאחר שבת

תבשיל שלא בשל כל צרכו הוא אסור עד מוצאי שבת. ואם תבשיל שבשל כל צרכו הוא *ומצטמק ויפה לו מותר לאכלו מיד בשבת: י "כל שמותר לשהותו על גבי האש כשנמולים אותו בשבת [ג] אסור להחזירו למקומו. ואין מחזירין לעולם אלא ער גבי כירה גרופה או מכוסה או בכירה וכופה שהוסקו בקש וגבבא. והוא שלא הניח הקדרה על גבי הקרקע אבל * משהניחה [ד] על גבי קרקע אין מחזירין אותה. ואפילו על גבי כירה גרופה או מכוסה. ואין מהזירין רתנור ולא לכופה שהוסקו בגפת או בעצים אף על פי שנרף או כסה מפני שהבלן חם ביותר. וכל שאין מחזירין עליו אין סומכין לו בשבת: יא אסור להכניס מנריפה לקדרה בשבת והיא על האש להוציא ממנה בשבת מפני [ה] שמגיס בה וזה מצרכי הבישול הוא ונמצא כמבשל [ו] בשבת. ומותר להחזיר מכירה לכירה אפילו מכירה שהבלה מועט לכירה שהבלה מרובה אבל לא מכירה לטמינה ולא

א טור סימן רע סמ"ג ולאחין סה ב טור סימן רנב:

דברי רבינו הם תמיהו בתבשיל שבשל כל צרכו ואינו מצטמק ורע לו לאוכלו בתוכו אבר מי שאוחזר לשהותו ואסור להחזירו דלי כמלטרא ויפה לו כבר נתבאר לדעתו שאסור לטמון אפילו לשהותו וכ"כ להחזירו וזה דעת הרמב"ן והרב"ן ז"ל שאסרו להחזיר לתנור וכופה שהוסקו בגפת ועצים אפילו בגרוף וקשוט וזה דעת הגלוסות וכל שאין מחזירין עליו אין סומכין עליו בשבת מה שהלוו עליו קלת תפרסים ז"ל ותחזו בסתירת כופה אע"פ שהוסקו בגפת ועצים שאחר לאוחר לו כל שהוא גרוף וקשוט ולא אסרו סתיכה גרוף וקשוט אלא בחוט בלבד וזה דעת הרשב"ח ז"ל.

יא אסור להכניס מנריפה לקדרה והיא על האש. יתבאר כ"ע שהמגיס חייב בתבשיל ובריאותא היא ביום טוב (דף ל"ד) ס' התנוים כדי יין ומה שכתוב דעת קלת תפרסים ז"ל שלא אחרי אלא בהגבה דמסגרה וכתן גלאה שרבינו כתב זה אחמתו סוף פ"ק (שבת י"ח ב') ודילמא תגיס. וגם"ל שאין דברי רבינו אתורין בתבשיל כל צרכו דהתם ודאי אסרינן אחזירן ע"ג האש ומבשלן שבור כתו שיתבאר ס"פ כיון שכן אין לאזור בהכנסת תנרכה אבל בתנור מבושל ודאי יש לחוש לדעתו ז"ל שבתב ס"פ. ובהגהות מ"ל הפרישו על מתרוחו שאסור לנוטות אפילו אם הקדרה בתנרכה עכ"ל. ויש אע"ל דתבתב ויש שכל אחין בהגבה מתם חיוב הכיסה התנרכה מותר וכל שיש בהגבה חיוב אסור להגביה יבב"ע מכרחים עוד בזה: ומותר להחזיר מכירה מרובה. ירוצלתי סוף כ' בתב מומנין:

לא

ויבשנות הקשה הר"מ ז"ל לו בשוכחים מ"ש לשבת אחרת ואין שייך לאיסור בשבתה והמ"ל מיכה בשוב בסטור שהוא מותר ונורס עבר ובהה ובשוב. ומפי קשה לפירוש לשון עבר לפרשו על השוב כיון דל"ש שבת. והרמב"ן ז"ל מפרשה בשוגגין לו בשיכחמין ולכל מותר בתעמטק ויפה לו. ולפי הטעה בתחרת בתעלה אין לכל זה מקום לפסק הדין שהרי מתיבו לבתחלה אינו אסור לשהות אלא מה שלא הגיע לעלים בשולו והתם ודאי אם שבת אז שבב ועבר והשהו אסור:

י כל שמותר לשהותו וכו'. ביאור דברי רבינו הוא שתבשיל זה שלא בשל בכל כלו לו הצליך לאוכל כל צרכו ומצטמק ורע לו לו הצליך לאוכל אבר מי שכל אלו מתבין אותן ע"ג האש אע"פ שלא גרף ולא בכה כמו שהבאתי בתנאי הבשיר אבל להחזיר כיון שאינו גרוף ואינו מוכנה לא הוה מוכרח בגמ' (דף ל"ו ע"ב) דלכל הלשונות אין מחזירין אותו אלא בגרוף וקשוט וכ"כ הרמב"ן ז"ל להחזיר בלא גרוף וקשוט אסור לעולם אפילו מצטמק ורע לו וזה בדור הלוכיך כתב רבינו ולא הביא מחזירין לעולם אלא ע"ג כירה גרופה וכו' והדברים פשוטים הם שם. והבאנות מ"שה מתוחה לי שכוח הוא זה וע"ל כל אסור ע"כ. הבין הרב ז"ל דברי רבינו בדרך אחרת ואינו אלא מ"ש. והתחה עוד בדבריו שתקן הדבר אבינו לפי דעתו במקולקל ומה שורך לכתוב שהאסור בשהייה אסור בחזרה ואלא ק"ן הוא. והוא שלא הגיע הקדרה וכו'. לפי הגמלא בדברי רבינו ז"ל בסם תימרא (שם ל"ה) בפסטיה דאתר רב תדאי לא אנו אלא שעדן בידו אבל אחיכן על גבי קרקע אסור ולא הלק בין דעתו לחחיר לאין דעתו לחחיר. אבל לכל הגאונים דאיתי שפסקו עוד בלשנא קתא דהתם דאיתמר בתר הכי לתחיר אמתי' עדן בידו אם אין דעתו לחחיר אסור ואין בדבריהם ז"ל הכרח אבל עליהם סתכו אחרונים ז"ל. ודע שאם לא הגיע לעלים בישולו לעולם אסור לחחיר שלא אחר לבשל לכתחלה בשבת בגרוף וקשוט וכן כתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ומשנה הוא ואין מחזירין לא לתנור. פירוש דברי רבינו הם אפילו בתבשיל שבשל כל צרכו ואינו מצטמק ורע לו לו הצליך אחוכו אבר מי שאוחר לשהותו בתנור ואסור להחזירו דלי כמלטרא ויפה לו כבר נתבאר לדעתו שאסור אפילו לשהותו וכ"ש להחזירו וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל שאסרו להחזיר לתנור וכופה שהוסקו בגפת ועצים אפילו בגרוף וקשוט וזה דעת הגלוסות וכל שאין מחזירין עליו אין סומכין עליו בשבת מה שהלוו עליו קלת תפרסים ז"ל ותחזו בסתירת כופה אע"פ שהוסקו בגפת ועצים שאחר לאוחר לו כל שהוא גרוף וקשוט ולא אסרו סתיכה גרוף וקשוט אלא בחוט בלבד וזה דעת הרשב"ח ז"ל.

יא אסור להכניס מנריפה לקדרה והיא על האש. יתבאר כ"ע שהמגיס חייב בתבשיל ובריאותא היא ביום טוב (דף ל"ד) ס' התנוים כדי יין ומה שכתוב דעת קלת תפרסים ז"ל שלא אחרי אלא בהגבה דמסגרה וכתן גלאה שרבינו כתב זה אחמתו סוף פ"ק (שבת י"ח ב') ודילמא תגיס. וגם"ל שאין דברי רבינו אתורין בתבשיל כל צרכו דהתם ודאי אסרינן אחזירן ע"ג האש ומבשלן שבור כתו שיתבאר ס"פ כיון שכן אין לאזור בהכנסת תנרכה אבל בתנור מבושל ודאי יש לחוש לדעתו ז"ל שבתב ס"פ. ובהגהות מ"ל הפרישו על מתרוחו שאסור לנוטות אפילו אם הקדרה בתנרכה עכ"ל. ויש אע"ל דתבתב ויש שכל אחין בהגבה מתם חיוב הכיסה התנרכה מותר וכל שיש בהגבה חיוב אסור להגביה יבב"ע מכרחים עוד בזה: ומותר להחזיר מכירה מרובה. ירוצלתי סוף כ' בתב מומנין:

לא

לחם משנה

ו אין כאן מקום לבעיא שיבה דברי לבתחלה מותר לשהות ואם לא בישל כל צרכו הא פשיטא לה לאיסור בבעיא דאמרה והם ז"ל פירשו בבעיא שיבה דקדם נזרה בעי לה כמ"ש התוס' ז"ל וכ"ז בתבאר בדברי הרב המגיד ז"ל:

י כל שמותר לשהותו וכו'. בתב הרמב"ן ז"ל בהגהות שבת הוא. ומלו דברי הרב הם כדברי הרב ז"ל דבונה רבינו הוא דוירי מבלי מתן אפילו שהיה התנור גרוף וקשוט. ואע"פ שהרב פירש דברי ואמר ואין מחזירין לעולם אינ"ע וכו' ת"מ הוקשה לו דלא היה לו לכתוב בהלכה לשון כל שאותר וכו' והל"ל לאחיר הון תבירה שהבירה גרופה וקשוטה:

והוא שלא הניח הקדרה ע"ג קרקע וכו'. בבבר בירה (דף ל"ה) אמרי בני ר' ירמיה תלאן בתקל מהו המיחן ע"ג מעה וכו' תיקן ורבינו לא הזכירם ונראה דהוא ז"ל **שמא** שהם לקולא בתו שבתבר הבעיא דשבת דלעיל ולא הוצרך לפרשה תבני בתבר בתב

אמתו

[ג] וכן פסק בספר התרומה כלישנא דלא יחזיר תנן ובתב דאפילו בערב שבת אסור להחזיר אם אין שהות ביום שהיה יכול להחרמם קודם השיבה אם היה צונן וכן דראבר"ר עד שיגרוף ולא קאמר אלא אב"ב גרוף משמע שיש בידו לגרוף עדיין וכן מדקאבר בירושא לדברי האומר מחזיר דיינו אפי' בשבת משמע דעיקר פלוגתייהו בע"ש עכ"ל ע כ' [בתב השור שם ואפי' לא הניחה ע"ג קרקע אלא שתלאה במקל או שהניחה בכ"ל או מטה או שמיכה מסיחים לסיתם אסור ובמ"ש שמותר להחזיר בתב דוקא עד שהתה אז לא כסוי שלה אבל לחוך הללה אסור ואפי' לא היה בדעתו להדרתה אפי' לא הנידה ע ג קרקע אסור ע"כ) ; [ד] כר' תדאי ולא כלישנא בתראה דאמר אפי' ע"ג קרקע נמי מותר ע ש. וכפסר

[ה] שמגיס בה תחלה בתבשיל אבל אם הגיע לעלים בישולו לעולם אסור לחזיר לכל דבר אפילו בלא גרוף וקשוט. ומ"ש בתבשיל שבשל כל צרכו ואינו מצטמק ורע לו לאוכלו בתוכו אבר מי שאוחר לשהותו בתנור ולא

יב לא ימלא אדם קדרה עם סיות והורמוסין וכו'. נרייתא פ"ק לא תמלא אדם קדרה עם סיות והורמוסין ומפרש לתוך המטר ש"מ עם חשיכה ולא כן לא ימלא מהתם מים של מים וימתינה לתוך המטר ש"מ עם חשיכה ואם עבר כן למולאי שבת אסורין בכדי שיעבור ע"כ. ופירש רבינו שהעתיק בתלו מתני שהן קלי הכשל הדיק הכשל שלא בשל כל ערכו, ומכאן אתה למד דלאו דוקא מטר דה"מ בירה ופסח שלהן מפרשין לתוך הטר עליהם אלא על אלו המפרשין הכשל שלא בשל כל ערכו. ואמרים פירשו שהעתיק מיסור בעפסיות והורמוסין מפני שהן צריכין בשל הרבה ואין הרוח ונלעלה די להם והוא רוצה לאוכלם במולאי שבת ויש להם שמא יחתה בהם בשבת כדי שיהיו מוכנים לו למולאי שבת מיד וזהו העתיק בשתוכו מרוצה שיהיו המין למולאי שבת כדי לנוח בהן וזהו שהיקיבו בתחוב ע"כ דבריהם: **יג תנור שנתן לתוכו בשר** מבעוד יום ושהה אותו בשבת אם בשר גדי [ז] הוא וכיוצא בו מותר. שאם יתחתה בגחלים יתחרך הבשר שאינו צריך אלא חמימות האש בלבד. ואם בשר עז או בשר שור הוא אסור שמא יחתה בגחלים לבשלו. ואם מח פי התנור במיט מותר. שאם בא לפתוח התנור ולחתות תכנם הרוח ויתקשה הבשר ויפסד ויצמצן התנור ויפסיד הבשר: **יד** וכן כל דבר שהרוח מפסדת אותו אין נוזרין עליו שמא ינילהו ויחתה. ומפני זה נותנין אונין של פשתן לתוך התנור עם חשיכה שאם נגלהו יפסדו: **טז** נתן גדי שלם לתוך התנור הרי הוא כבשר עז או כבשר שור ואסור לשהותו שמא יחתה בגחלים אלא א"כ מח התנור. ומותר לשלשל כבש הפסח לתנור עם חשיכה ואע"פ שאינו מח מפני שבני חבורה זריזים הן: **טז** אין [י]צולין בשר [ח] וכצל וביצה על גבי האש [פ] אלא כדי שיצולו [י] מבעוד יום ויהיו ראויין לאכילה. ואם נשארו אחר כן על האש בשבת עד שיצולו הרבה מותר מפני שהן כמצטמק ורע לו שאם יחתה יתרוך אותן שעל גוף האש הם. [ז]ומפני זה מניחין מונמר תחת הבלים עם חשיכה שאם יחתה בגחלים ישרף המונמר ויעשן הכלים: **יז** הא למדת שכל דבר שאנו אומרין בענין זה אינו אסור משום שהוא נעשה בשבת אלא גזירה שמא יחתה בגחלים. לפיכך אין נותנין צמר ליורה אלא א"כ היתה עקורה מעל האש שמא יחתה בגחלים. והוא שיהיה פיה טוח במיט שמא יגיס בה משחשיכה: **יח** [ה]אין נותנין את הפת בתנור עם חשיכה ולא חררה על גבי הגחלים אלא [כ] כדי שיקרמו פניה שהם מודבקים בתנור או באש. ואם נשארו אחרי כן עד שיגמור אפייתן מותר שאם יחתה יפסד אותן. ואם נתן סמוך לחשיכה וחשכה ועדין לא קרמו פניה. אם במזיד אסור לאכול מהן עד מוצאי שבת וימתין בכדי שיעשו. ואם בשוגג מותר לו לרדות ממנה מזון שלש סעודות של שבת. וכשהוא רודה לא ירדה

ולא ממתינה לבירה: **יב** לא [א]ימלא אדם קדרה עם סיות והורמוסין או חבית של מים ויתן לתוך התנור ערב שבת עם חשיכה וישהה אותן. שאלו וכל כיוצא בהן אף על פי שלא בשלו כל עיקר כתבשיל שלא בשל כל צרכו הן מפני שאינן צריכים בישול הרבה ודעתו עליהן לאוכלן לאלתר. ולפיכך אסור לשהותן בתנור. ואם עבר ושהה אסורין עד מוצאי שבת וימתין בכדי שיעשו: **יג** תנור שנתן לתוכו בשר [ב]מבעוד יום ושהה אותו בשבת אם בשר גדי [ג] הוא וכיוצא בו מותר. שאם יתחתה בגחלים יתחרך הבשר שאינו צריך אלא חמימות האש בלבד. ואם בשר עז או בשר שור הוא אסור שמא יחתה בגחלים לבשלו. ואם מח פי התנור במיט מותר. שאם בא לפתוח התנור ולחתות תכנם הרוח ויתקשה הבשר ויפסד ויצמצן התנור ויפסיד הבשר: **יד** וכן כל דבר שהרוח מפסדת אותו אין נוזרין עליו שמא ינילהו ויחתה. ומפני זה נותנין אונין של פשתן לתוך התנור עם חשיכה שאם נגלהו יפסדו: **טז** נתן גדי שלם לתוך התנור הרי הוא כבשר עז או כבשר שור ואסור לשהותו שמא יחתה בגחלים אלא א"כ מח התנור. ומותר לשלשל כבש הפסח לתנור עם חשיכה ואע"פ שאינו מח מפני שבני חבורה זריזים הן: **טז** אין [ד]צולין בשר [ה] וכצל וביצה על גבי האש [פ] אלא כדי שיצולו [ו] מבעוד יום ויהיו ראויין לאכילה. ואם נשארו אחר כן על האש בשבת עד שיצולו הרבה מותר מפני שהן כמצטמק ורע לו שאם יחתה יתרוך אותן שעל גוף האש הם. [ז]ומפני זה מניחין מונמר תחת הבלים עם חשיכה שאם יחתה בגחלים ישרף המונמר ויעשן הכלים: **יז** הא למדת שכל דבר שאנו אומרין בענין זה אינו אסור משום שהוא נעשה בשבת אלא גזירה שמא יחתה בגחלים. לפיכך אין נותנין צמר ליורה אלא א"כ היתה עקורה מעל האש שמא יחתה בגחלים. והוא שיהיה פיה טוח במיט שמא יגיס בה משחשיכה: **יח** [ח]אין נותנין את הפת בתנור עם חשיכה ולא חררה על גבי הגחלים אלא [ט] כדי שיקרמו פניה שהם מודבקים בתנור או באש. ואם נשארו אחרי כן עד שיגמור אפייתן מותר שאם יחתה יפסד אותן. ואם נתן סמוך לחשיכה וחשכה ועדין לא קרמו פניה. אם במזיד אסור לאכול מהן עד מוצאי שבת וימתין בכדי שיעשו. ואם בשוגג מותר לו לרדות ממנה מזון שלש סעודות של שבת. וכשהוא רודה לא ירדה

א עור פי' מעו ומעמיה מיסכא: ב עור פי' רגד סמ"ג לאוין סה: ג גם זה שם: ד עור סימן רגב סמ"ג לאוין סה: ה עור סימן רגד סמ"ג לאוין סה:

נזרו דילמא מגיס ע"ש. ונראה לפרש ומלא מגיס והוא נוטע כדרך הלוכפיס שמגיס כבגדיס לקנות הבגיעה וי"ל כיון קדרה מיימא מסח דמתיר ולא מגיס, עכ"ל:

יב לא ימלא אדם קדרה עם סיות וכו'. מה שסיות בו הרמ"ך כתבו ה"ה בשם מהרי"ם:

טז אין צלין בשר וכו'. כתב הרמ"ך הוא הלך בדרך הירושלמי והטעם הגמרא שלא דבגמרא שלא מקשה רבה לשמוא הגיעה ומייתי ליה מהא דאין צלין ולא מתיר ליה אפי' אם יתחתה יתרוך אלמא מי שהתיר לצלות לי' הכיר לשהות הקדרה והוא הכיר לי' ואסר קדרה וכמ"ק דשבת (דף כ') מי חזינן דאמר מגיס מי כבי הגיעה אמר וכו' אלמא ע"ש מיום אמר ומנהל אחר הם פ"מ יש לבשיל סיום לדבריו דלב נופיס דאסר הכיר לשהות אלמא כמאכל כן דרוסלי דהכי מ"ל אלמא אמר רב כהה כדי שיצלו כמאכל כן דרוסלי ע"ש מי אמרי לא מוכיח מ' כיבר דאמרי' לאחיר הגן מכל לשהות מסיון מסח דאין צלין כדשמה רבה לקמן וכל זה פיוט לדבריו עכ"ל:

יח אין מתנין אם הפת בתנור עם חשיכה וכו'. כתב ה"ה שרבינו אסר כ"ל ואע"י שבבי' אמרה אסר ולא נדע ולא קאם לדבר כל לאיתר דהדר ביה. ולפי זה פ"ם יש בנאמרותיהו בספרי רבינו שכאמר בשם כדי שיקרמו פניה שאינם מודבקים בתנור ובריך לשביה הרוחבקים: **כתב** הרמ"ך מימה הוא זה דהא מיהו נוטיה אסר לעיל דכל תבשיל שלא בשל כל ערכו אם עבר ושהיה אסור לאכלו ובלא בשל כמאכל כן דרוסלי ולא נדע ולא קאם לדבר כל התפרסים אסור וכשהיהו חכמים לדרוש מזון ג' סעודות לא אמרינן כי אם לי' שלא עשה איסור בשהיה כגון שקרמו אם אמרה אכל לאי אמרה איסור מ"ל לאכול אפי' ירדה אומא הנכרי מחלון עכ"ל:

במה

הגהות מיימוניות

[ז] בספר התרומה כתב דין עוף ושלה אבל בתרי הענין או בשר מוחר להניח עם השמיד בתנור מכוסה שיש בו גחלים מסוך לחשיכה אע"פ שאינו בטאבל בן דרוסאי כרב אשי דשרי בשיל ולא בשיל אבל דון לתנור מסוך לגחלים צריך להיות בטאבל בן דרוסאי וכרבינו המחבר מסק ספר התרומה והמצות דבריא אפילו לא שריק שרי דהבריא אי שריק דוקא היינו כרב אשי ולא כרבי ירמיה מרפאר דאסר בחבי הלפי אינא דאמרי דמלי כ"א בברזא ולא שריק הוי מסק זה כרי ירמיה. ע"כ: [ח] אבל פירות דאין מוחרות להמסון אפילו מסוך לחשיכה כיון דנאכלות כשהן חיין ולא דמו לאלו דאין ראויין לאוכלן חיין אבנם אסור משחשיכה להמסונם ולא להוסיף כיסר עליהם אפילו על קדרה שאינה מכושלת כל צרכה אע"פ שהתבשיל בטאבל בן דרוסאי שאסור ליתן תפוחים אצל האש לצלותן ודא הנים אלא כדי להניח צינתן ספר התרומה. ע"כ: [ט] בבריאה אגומרי. ע"כ: [י] בטאבל בן דרוסאי ע"ש בגמרא. ע"כ: [כ] ומשמיה' אר אלדרן נמי צריך לחת כדי שיקרמו פניה עליון ותחתון ויאסרו מה שבתחתו בטאבל בן דרוסאי ובטבחות פרק תחודה בתבו התוספות שהקרמה פניה הייגו כשמרסין אותה אין חשיון בטשכין הומנה. ע"כ:

לחם משנה

שלמרו בגמרא דילמא מגיס הוא מטוס טוכא כמ"ש שם החוס' וכיון דסעמא מטוס לגיעה אפילו בעקירה איכא כך סעמא אבל כשהטעם הוא מטוס ביטול מן בטיון שיהא ע"ג הלם. ומה שאמר כרב המגיד כאן מטוס דלא מטוס בגמרא נזרו מטוס דאתי לידי הגבה הכא נמי כתב רבינו לא יכנים מטוס דאסר דאתי לידי הגבה והו מכתב מפי מעגים בה: **טז אין** צלין בשר וכו'. בגמרא (דף י"ח:) אמרו לגיעה בגמרא ובגב אבי דשרי ואתמר אין צלין בשר ובצל וכו' כלומר דלא' ירמיה דאסר אוקמיתן לה בבריתא ולא שריק. ומ"ל לאמורה יש לאמוה דכיון דאמר שריק ירמיה כך דינא ליה אלא בגרמא ולא שריק אבל בכל השאר מותר ואיך כתב דין זה בכל בשר הנה דהשמעא מינמו בין בשר גדיא בין בשר עזא. ונראה דדעתו ז"ל דאמרי' פירי בכל בשר ומפני

מגדל עוז

תנור עד כמדי שיעשה. פ"ק דשבת (דף י"ש): ואם כשוגג מוחר מד וכיוצא בזה. שם ופרק כל כתבי (דף ק"ו):

ירדה בטרדה כדרך שהוא עושה בחול אלא בסכין וכיוצא בה: **יט** יעושה אדם מדורה מכל דבר שירצה בין על גבי קרקע בין על גבי מנורה ומדליקה מבעוד יום ומשתמש לאורה או מתחמם כנגדה בשבת. וצריך שידליק רוב [ג] המדורה קודם חשיכה עד שתהא שלהבת עולה מאליה קודם השבת. ואם לא הדליק רובה אסור ליהנות בה בשבת גזירה שמא יתחה בה ויניד העצים כדי שתעלה השלהבת. ואם הדליק עץ יחידי צריך להדליק רוב [ד] עביו ורוב היקפו מבעוד יום: **כ** במה דברים אמורים בגבולין אבל במקדש מאחזין את האור בעצים במדורת בית המוקד עם חשיכה ואין חוששין שמא יתחה בגחלים שהכהנים זריזין הן: **כא** היתה מדורה של קנים או של גרעינין [ה] אינו צריך להדליק הרוב אלא כיון שהתחיל בהן האש קודם השבת מותר להשתמש בה. מפני שהאש נתלית בהן במהרה ואינו צריך לחתות. לפיכך אם אגד הקנים או הניח הגרעינין בחותלות הרי הן כעצים וצריך שתעלה בהן שלהבת מאליה קודם השבת: **כב** מדורה של זפת או של גפרית או של רבב או של קירה או של קש או של נבבא אינו צריך להדליק רובה [ו] קודם השבת מפני שהאש מדלקת אותם במהרה:

כ במה דברים אמורים בגבולין אבל בירושלים וכו' בריטה (שבת דף כ') תפיסים דבי יהודה אומר אף בירושלים כל כך. ותסוד דרבינו ירוחם מתמת דסברי דבי יהודה אינו מולק על ת"ק אלא מפרש לאחר זמן ת"ק מודה לו אבל דבינו מאחר שהמשמש משמע דסבר דלאחלוטי אמי והלכה כת"ק:

פ"ד א יש דברים שאם טמן בהם וכו' כגון הנפת. בגמרא (שבת מ"ו) מיבעיא לן נפח של זיתים הגן אבל דשומשמין ש"ר אי דילמא דשומשמין הגן וכ"ש דזיתים מ"ש דאמר רבי אבא קוכה שטמן בה אסור להניחה על נפח של זיתים ש"ת של זיתים הגן לעולם לימא לך לענין הטמנה דשומשמין מתי אסור לענין אוכלי הבלה דזיתים מסרן הבלה דשומשמין לא מסרן הבלה, ובעיין לא מיכסיפא ויכין דמידי דרבנן הוא ר"ל לתיקנו בה לקולא. ורבינו שסתם דבריו ולא הילק מחתם דמיקיב לה לחומרא ויש לתמוה עליו ואמאר שסתמו מטום דלא דמי לה בדרך דילמא אלא כלשון לימא לך מתחא דקנאפא דילולא הכי לימיה, אי מתי מפני שהוא קרוב לבא לידי איסור מורה המחיר בסביקא וכמו שכתב הר"ן בפ' כירה בני הגיה קדרה על גבי קרקע ושוהה ביהו ולעשו אלא לאחזיר:

ומותר

השבת מותר להשתמש בה. מפני שהאש נתלית בהן במהרה ואינו צריך לחתות. לפיכך אם אגד הקנים או הניח הגרעינין בחותלות הרי הן כעצים וצריך שתעלה בהן שלהבת מאליה קודם השבת: **כב** מדורה של זפת או של גפרית או של רבב או של קירה או של קש או של נבבא אינו צריך להדליק רובה [ה] קודם השבת מפני שהאש מדלקת אותם במהרה:

פרק רביעי

א יש דברים שאם טמן בהן התבשיל הוא מתחמם ומוסיפין בבישולו כעין האש. כגון הנפת וזבל ומלח וסיד וחול או זגין ומוכין ועשבים בזמן ששלשתן לחים ואפילו מחמת עצמן. ודברים אלו נקראין דבר המוסיף הבל. ויש דברים שאם טמן בהן התבשיל ישאר בחמימותו בלבד ואינן מוסיפין לו בישול אלא מונעין אותו מלהצטנן. כגון זגין ומוכין ועשבים יבשין וכסות ופירות וכנפי יונה וגעורה הפשתן ונסורת חרשים ושלחין וגזי צמר. ודברים אלו נקראין דבר שאינו מוסיף הבל: **ב** מן הדין היה שטומנין בדבר המוסיף הבל מבעוד יום וישאר התבשיל טמון בשבת. שהרי משהין על גבי האש בשבת. אבל אסרו חכמים להטמין בדבר המוסיף הבל מבעוד יום גזירה שמא תרתיח הקדרה בשבת ויצטרך

א עוד סימן רנח סמ"ג שם: ב העור פסק לחזקת ע"ש. ג עוד מ"ח סיין רנו כת"ג לאוון בה

מוכין כל דבר רך כגון אמר נפן ותלמי אחר לשון רש"י ז"ל. ויש דברים שאם טמן בהם וכו'. משנה (שם דף מ"ח) מומין בכסות ובפירות וכו' ובגמרא של מרבים רבי יהודה אומר בדקה ומחיר בנסה מוחזין בשלמלין אוהן ולכן בניתי אחר ולמן מעלמלין אוהן ולכתן רבינו בסתם משנה לא כל' יהודה ודין מעלמלין הבלחין ובניתי אחר וחבלה פרק ט"ו: **ב** מן הדין היה שמותנין בדבר החוסיף וכו' מימרא סוף פרק בתה מדליקין (שם ל"ב) בגרסת הגאונים ז"ל אמר רבא מכני מה אתרו לין מומין בדבר המוסיף הבל ואמרו מבעוד יום גזירה שמא יתחמם ת"ל תבי מי הכי בין הפרשה מתי לינאר אחר ליה סתם קדרה בין הבשלה ברותחת הן ואתר רבא מכני מה אמרו לין מומין בדבר שאינו מוסיף הבל מתחמיה גזירה שמא יתמין בגרוע ת"ל תבי ויתמין ת"ל גזירה שמא יתחר בגרליים ע"ל גרסתם ז"ל. ובוכם רבינו שיהוא היה לסם בבין הרשאות מומים בכל דבר וזו היא כוונת הרשבא שלתנה בפרק המשיכה שמתין לת החתין וכ"כ הרי"ן בהשגה בגיאור דברי הגאונים ובכנר הגיאון עליו כל המתרגומים ז"ל שלין זה דבר מתקבל שחבשוד יום אסור ובין

לחם משנה

רלוי הרם להחיר כיון שהם חיים דומיא דהבשיל חי ולא יתבשלו מהרה דברי כתב הרב המגיד לעיל בשם תחרים ז"ל שהם ריכוים בישול הדרגה.

פ"ד א הנפת וזבל וכו'. בגמרא (דף ח"ז) מיבעיא לן נפח של זיתים הגן אבל בשומשמין שפיר דמי) לו דילמא של שומשמין הגן וכל שכן דזיתים) ולא אפשיטא וכרבינו דלא מלק משמע דס"ל דבכל נפח אסור ותיותה שהיה לו לכסות לקולא כיון דהוא תלדרבנן דמן התורה מותר להטמין דדבר המוסיף הבל אבי' בכפח כתו שהה דבינו בפירוש התשבה דומיא דשבת של גבי כירה לעיל ונראה דבוסר כן תבי דבגמרא אמר לעולם לימא לך הטמנה בשומשמין וכו' ואפ"ג דאיתתר בדרך הדיה משום דמתרו לעולם וכו' ושפיר ליה לרבינו לבסוק כן ועוד דהתיהן בהתיל קתני

ואפילו מתחת עצמן. שם (דף פ"ם) מיבעיא לן לתן מתחת עצמן לו לתין מתחת דבר אחר, ופי' רבינו דלתין מתחת דבר אחר לית לן לריסר פני מלתין מתחת עצמן, ויש לומר בדברי רבינו מאחר דהך בעיא לא מיבעיא אלא בדבר המוסיף הבל דגזרו חכמים פפי דרגמרא הכך מנהגו והיה ע לבסוק לקולא כמו שפסק הרא"ש ז"ל. ונראה דמתחיתן מתרש ליה לתין בכל נוונא. וא"ח לדעת רבינו דבי אחר לו לתין מתחת עצמן אסור כל שכן שהיה דבר אחר איך רבו בגמרא לבסוק הך בעיא מדהכיכו בחתיתין מוכין לתין מתחת עצמן הוכי ראיתה לה הא אבסר לאסוקמי לה מתחת דבר אחר ואסור הר"ש אבל הרא"ש ז"ל דבי אתרינ דאים לן לאיסור לתין מתחת עצמן ולא מתחת דבר אחר אחי שבר ונראה לומר דלא לשטוח הבעיא מטום דמתחיתין דומיא קתני וכי הוכי דאוכין דוקא מתחת דבר אחר דמתחת עצמן לו אפשר הכי נמי אחריני דוקא מתחת ד"ש ולא מתחת עצמן:

ב מן הדין היה שטומנים וכו'. וא"ם כי יכסה אוהן מלו הוי הא כתב רבינו לקמן דבשתגלו מוהר לבסוקן. וי"ל הייט דוקא בדבר שאינו מוסיף ועוד שהוא שמגלו מתחת עליון אבל בשאינו בעצמו גילם אסור ועוד שהוא בדבר המוסיף הבל דגזרו חכמים פפי שלא יבא להרחיקה על הלם כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה אסור:

ובן

מגדל עוז

עושה אדם עד סוף הד: פ"ר דבנת (דף כ'):

פ"ד יש דברים שאם טמן עד סוף מוסיף. פ' בתה שומנין (דף מ'.) מן הדין בד ויתתין ע' כ"מ (דף ל"ד)

הגהות מיימוניות

[ג] ם ק בדקתני ר' חייא לפיתני לשמואל ודלא כרב דאמר רוב כל אחד ואחד ע"ש. ע"כ: [ד] אמר ר ם הילכתא בעינן רוב עוביו ורוב היקפו כרב ושמואל. [ה] כרב הונא ודלא כרב חבדא דאמר איסבא ודלא כרב בהנא דאמר בגרעינין שנותנין בחותלות כרב חסדא.

ע כ: [ם] אומר ר"י כתבם נהגו הנשים להדליק דפתילות ולהחזר ולכבותן כדי שתהיה מהובהבת ויאירו בה דא ר. דדא דהילכתא כרבי עקיבא דאמר פתילה הבנר שקיפלה ולא הבהבה טהורה היא וסדליקין בה דדבי אליעזר דמליג עליה שמוחי הוא ותו דאמר לקבן בפרקין בבי כרם על הגר הבא בפתילה שצריך להבהבה עסקינן אלבא דיבול להדליק בה אע"פ שאינה כתובהבת:

ויצטרך לגלותן עד שתנוח הרתיחה ויחזור ויכסה בשבת ונמצא טומן בדבר המוסיף הבל בשבת שהוא אסור. לפיכך מותר להטמין בדבר המוסיף הבל בין השמשות שסתם קדרות בין השמשות כבר רתחו ונחו מבעוין וכיון שנחו שוב אינן רותחין: ג וכן מן הדין היה לטמון התבשיל בדבר שאינו מוסיף הבל בשבת עצמה. אבל אסרו חכמים דבר זה גזירה שמא יטמין ברמץ ויהיה בו ניצוצות של אש ונמצא חותה בגחלים. לפיכך [ה] אסרו להטמין דבר חם בשבת ואפילו בדבר שאינו מוסיף הבל: ד ספק חשיכה ספק אינה חשיכה מותר לטמון את דבר חם. ומותר לטמון את דבר הצונן בשבת בדבר שאינו מוסיף כדי שלא יצטנן ביותר או כדי שתפוג צינתו. *חמין שטמנן מערב שבת ונתגלו [ו] בשבת מותר לכסותן. שהרי אינו מוסיף. * ומותר להחליף הכיסוי בשבת. כיצד נוטל כסות ומניח כנפי יונה או נוטל כנפי יונה ומניח הכסות: ה פינה התבשיל או המים החמין מכלי לכלי אחר מותר להטמין הכלי האחר בשבת בדבר שאינו מוסיף. כמו הדבר הצונן. שלא אסרו להטמין בשבת אלא דבר חם שהוא בכלי ראשון שנתבשל בו אבל אם פינהו מותר: ו מניחין *מיתם ע"ג מיחם בשבת וקדרה על גבי קדרה וקדרה ע"ג מיחם ומיחם על גבי קדרה וטח פיהם בבצק לא בשביל שיוחטו אלא בשביל שיעמדו על חומם. שלא אסרו אלא להטמין בשבת אבל להניח כלי חם על גבי כלי חם כדי שיהיו עומדין בחמימותן מותר. אבל אין מניחין כלי שיש בו דבר צונן על גבי כלי חם בשבת שהרי מוליך בו חום בשבת. ואם הניחו מבערב מותר ואינו כטומן בדבר המוסיף:

פרק חמישי

א הדלקת נר בשבת אינה רשות אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק. ולא מצוה שאינו חייב לדרוש אחריה עד שיעשנה כגון עירובי חצרות או נטילת ידים לאכילה אלא זה * חובה. ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת. אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת. וחייב לברך קודם הדלקה ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו [ה] להדליק נר של שבת. כדרך שמברך על כל הדברים שהוא חייב בהם מדברי סופרים: **ב** מותר * להשתמש בנר של שבת. והוא שלא יהא הדבר צריך עיון הרבה

ד ומותר להחליף הכיסוי בשבת כיצד נוטל כסות ומניח כנפי יונה וכו'. כתב ה"ה שהראב"ד מדברי רבינו שרשב"ג בא לפרש שלא התירו להוסיף אלא על ידי אלו וכו'. ולי נראה שאין בדברי רבינו שבדבר דהא אפשר שיותר היה לו לאסור להחליף הכיסוי בשבת ממנו ממה שהיו אלו [לאסור] להוסיף כסוי על כסוי וכמו שמבואר בדברי הר"ן והטור ומ"ש רבינו דוקא מותר להחליף הכיסוי בשבת ממנו לרבותא קמיה ומיהו בשבת דמותר להוסיף כסוי על כסוי:

המדליק

ג וכן מן הדין היה לטמון התבשיל וכו'. כגון הזכרתי זה: ד ספק חשיכה ספק אינה חשיכה מותר לטמון מה דכר חם. מפנה (פס דף נ"ד) בהכרעה: ומותר לטמון את דבר הצונן וכו'. מימרא בפ' כמה טומנין (פס נא) ובגרייתא ל"ב פס: חמין שטמנן מערב שבת וכו'. מפנה פס כסתו ומתגלה מותר לכסותו: ומותר להחליף הכסוי וכו'. בגרייתא פס"ש שאמרו לין טומנין וכו' אם בא להוסיף מוסיף, כיצד הוא עושה רבי"נ אומר נוטל את הכלים ומניח את הכלים ומניח את הכלים. ומתוך דברי רבינו נראה שרבי"נ בא לפרש שלא היתרו להוסיף אלא על ידי חלוף הכסוי כגון ממנו. אבל להוסיף כסוי על כסוי אסור. ואחריתי כתירו ופירשו בדרך אחרת וכן כתבו להתיר הרמב"ן והרשב"א ז"ל:

ה פינה את התבשיל וכו'. בגמרא בריתא פס. וכן היה רשב"נ אומר לא אסרו אלא בשהוא מיחם שהחתו מע"ש אבל פינה מניחם מיחם למיחם מותר:

ו מניחין מיחם על גבי מיחם וכו'. בריתא בלשונה פס ואל המנם ערבה שסברים שנרסין אבל לא מיחם על גבי קדרה אלא הכל מותר וכן היה גרסת הגאונים ז"ל והתוספתא ופירוש מיחם על גחמה קדרה של חרס: אבל אין מניחין כלי שיש בו דבר צונן וכו'. פס (דף מ"ח) ההוא גברא דאתא חזא דמיא דשמנא דקומקומא מחיה רבה אמר ליה ר' אילא מאי טעמא מחיתם ע"ג מיחם אמר ליה בתם אוקמי קא מוקים בכמה אבודי קא מוליד ע"כ. ושרשו ז"ל שהקומקום היה חם כ"כ שהיה בו כדי לחמם הבאתא שהיה בו טוב ולא מיישר לסמיר בגבר אבל לא כן מותר היה אפילו נגד הבדוקה כמבואר בפרק כ"ג. וכן מוכיח בכאן לשון רבינו: ואם הניחו מבערב וכו'. זה מפנה אבל היה זה כטומן בדבר המוסיף ואלו בשבת היה אסור אפילו בדבר חם כמו שנתבאר שאסור להטמין דבר חם בשבת אפילו בדבר המוסיף וזה ברור:

חגרות מיימוניות

[ה] מרבי"ם היה מותר להתישב בחמין לאחר שהתיישבו בשבת תוך כדים וכפתות, ע"כ: [ו] רבינו שמשון כתב בשם ר"י ראפולו נתגלה מבעוד יום מותר לכסותו משתחשך כדרשמע לשון נתגלה רק שלא יגלהו מבעוד יום לדעת שלא לכסותו עד שתחשך ע"כ. אמנם בספר התרומה לא הזהיר אלא כשנתגלה משחשיכה עיין לעיל פ"ג בהגה"ה שבהלכה ר"א, וכן כתב בס"ה מן הירושלמי דגרס נתגלה מבעוד יום מכסהו משחשיכה מכסהו ולחזור בשבת ולחזור ולכסותו בו אז לחוספ עליו בשבת או אפילו לימלו בלו וליתן אחר במקומו בין שהשני הם מן הראשון או קר ממנו ובלבד שבתבשלה הקדירה כל צרכה]:

* [שבת (דף כ"ג). אסר רב הונא הרגיל בגר הוציין ליה בגים ת"ח, וכתב הטור ויש שהסכונין לעשות שהי פתילות אחת בגגר זכור ואחת בגגר שמור]:

[ה] [וכן ביום טוב נתנו להדליק נר וכן איתא בירושלמי פרק הבאיה כדי יין המדליק נר של יו"ט, ובפרק הרואה ירושלמי גרסינן להדליק נר לכבוד יו"ט חכוותיה בשבת אומר לכבוד שבת. מצאתי בשם רבינו זר"ל שסותר להדליק נר בבית ולאכול בחצר אם יראה. וראיתי שכתבה משפיר"א היה רגיל לעשות כן, עיין בפרק ערבי פסחים: * [שם בטור י"א שאין לברך עליו ואפילו שאם היתה דלוקה א"צ לברכה ולהדליקה או להדליק אחרת, ואינו שנה שהרי בכפרי הדם חגן כפרו הרוה]

א מיר שיטן הם סמ"ג לאוין סס: ב מיר שיטן הגה ספ"ג לאוין סס: ג מיר מ' רבא סמ"ג מצוה ל: ד מיר מ' מצוה סמ"ג לאוין סס:

לחם משנה

ג וכן מן הדין היה לטמון התבשיל וכו' אבל גזרו חכמים. וה"ה ס"ל לין לאמרו בפרק במה טומנין (דף ל"ח) וכן היה רשב"נ אומר לא אסרו אלא אותו מיחם אבל פינה מיחם למיחם מותר הבאתא לקורי קא מקיר לה מרמוחי קא מרמח לה, ולדעתו ז"ל בפעם אחרון להטמין בדבר שאינו מוסיף הבל בשבת הוא משום גזירה שמא יטמין ברמץ ומתוך דבר במיה דרתיחה כאן, בשלמא לרש"י ז"ל דסבר דטעמא דאיסור הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל משום גזירה שמא ירתיח ויחתה הגחלת נמצא מסם דאין לומר כן משום דהבאתא לקורי וכו' אבל לדידיה אין כאן מקום לעסק זה כלל. ונראה לומר דרבינו סובר דהטמנה דגאריך הוא משום דלמחרי כן יתחה בגחלים לרתיחה. ומה שלמר רבינו ומשא מוסה בגחלים ר"ל שלמחרי כן יתחה בגחלים לרתיחה ומשום הכי אמרו בגמרא

מגדל עוז

ד ומותר לטמון מיחם למיחם בשבת אפ"ג דאיכא למגזר שיטמין ברמץ אין הטם בזה דהא לא יתחה אחרי כן לרתיחה דהשתא אקורי אקורי וכו' אבל אין מטמא כן מדברי רבינו בפירוש המגאה שם כתב דבשעה שמניח האחר הוא מוקה בגחלים מטמא דמוכרח לעשות כן בשת הטמה הפר. והטמי גזרות ביאר רבינו ז"ל שם בדרך אחרת, ע"ש:

ד ומותר לטמון את דבר הצונן וכו'. ופס אחמר אמתי לא גזרו הטמנה הצונן לגמרא רבינו אמו אבל יטמין ברמץ ר"ל דוחקי לא יטמין דכיון דיש בו נחלים הוא פיו רוחה מיהם דאין דעתו אלא מחמיא ליצמו בלבד ואפילו שיטמין לא יתחה אחרי כן לרתיחה דאין דעתו בכך:

משנה שקע

כדפיסה ממיחם למיחם בשבת אפ"ג דאיכא למגזר שיטמין ברמץ אין הטם בזה דהא לא יתחה אחרי כן לרתיחה דהשתא אקורי אקורי וכו' אבל אין מטמא כן מדברי רבינו בפירוש המגאה שם כתב דבשעה שמניח האחר הוא מוקה בגחלים מטמא דמוכרח לעשות כן בשת הטמה הפר. והטמי גזרות ביאר רבינו ז"ל שם בדרך אחרת, ע"ש:

ד ומותר לטמון את דבר הצונן וכו'. ופס אחמר אמתי לא גזרו הטמנה הצונן לגמרא רבינו אמו אבל יטמין ברמץ ר"ל דוחקי לא יטמין דכיון דיש בו נחלים הוא פיו רוחה מיהם דאין דעתו אלא מחמיא ליצמו בלבד ואפילו שיטמין לא יתחה אחרי כן לרתיחה דאין דעתו בכך:

המדליק

פ"ה ג המדליק צריך להדליק מבעוד יום וכו' רבינו לא האיר פה דין הוספה מחול על הקדש ובתב ה"ה בפ"ח מהלכות שביתה עשור דפעמא דמדליקא (שם ל"ב) על שלש עבירות הנשים מתות וכו' ואלמה מהן הלכה כמאן דדרשי לקרות לדרשא מהריטא על"ל, ומשמע לי דדבר תורה שבתב לאו דוקא דמדרבנן נתי ליה ליה תוספת דאל"כ מה ליה להמיטו:

ד משתשקע החמה וכו'. כתב הרמ"ך למה המחיל בדברי רבא וסיים בדברי רבי יוחנן אם רוצה לסמוך כרבא הא"ל משתשקע החמה עד שיכסיף החמתון והעליון ולא עוד דאם רוצה לסמוך כרבי יוחנן כל"ל מהיכא מי טבילים עד שיראו שלשה נפ יש לחמה על הרי"ף שבבית הכל ונראה שרבא ור' יוחנן מלקין ול"ם וי"ל שרב יהודה אמר שמואל אמרה לתרוייהו ש"מ הד שיעורא הוא עכ"ל:

ה משתשקע החמה עד שיראו שלשה כוכבים בינונים [ג] הוא הזמן הנקרא בין השמשות בכל מקום. והוא ספק כין היום ספק מן הלילה ודנין בו להחמיר בכל מקום. ולפיכך אין מדליקין בו. והעושה מלאכה בין השמשות בערב שבת ובמוצאי שבת בשונג חייב חטאת מכל מקום. וכוכבים אלו לא גדולים הנראים ביום ולא קטנים שאין נראין אלא בלילה אלא בינונים. ומשיראו שלשה כוכבים אלו הבינונים הרי זה לילה ודאי: **ו** פתילה שמדליקין בה לשבת אין עושין אותה מדבר שהאור מסכסכת בו כגון צמר [ד] ושער ומשי וצמר הארז [ה] ופשתן שלא נופץ וסיב של דקל ומיני העץ הרכים וכיוצא בהן. אלא מדבר שהאור נתלית בו. כגון פשתה [ו] נפוצה ובגדי שש וצמר נפן וכיוצא בהן. והמדליק צריך שידליק ברוב היוצא מן הפתילה: **ז** הכורך דבר שמדליקין בו על גבי דבר שאין מדליקין בו. אם להעבות [ז] הפתילה כדי להוסיף אורה אסור. ואם להקשות הפתילה כדי שתהא עומדת ולא תשתלשל למטה מותר: **ח** נותנין גרגיר של מלח וגרים של פול על פי הנר בערב שבת שיהיה דולק בליל שבת. וכל הפתילות שאין מדליקין בהן בשבת עושין מהן מדורה בין להתחמם כנגדה בין להשתמש לאורה בין על גבי מנורה בין על גבי קרקע. ולא אסרו [ח] אלא לעשותן פתילה

ג המדליק צריך שידליק וכו'. מימרא דשמ"ל (ל"ה) אתן דלא קיים לנו בשיטת הרבנן מדליקא בשבת (שם ל"ב) על שלש עבירות הנשים מתות וכו' ואלמה מהן הלכה הנו: אף פ"ש ב צריך הלים וכו'. מתנה (שם ל"ד) שלשה דברים צריך לדם לעמר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה. ספק חשיכה כו'. מתנה (שם) ספק חשיכה ספק אינה חשיכה אין מעבירין מת הוראלי ואין מכניסין מת הבליס ואין מדליקין את הנר אבל מעבירין מת הרמאי ומעבירין ומומין מת המתין:

ד משתשקע החמה עד שיראו וכו'. בריתא שם (ל"ד) תאזנו בין השמשות משתשקע החמה וכו' ועל בריתא זו מתלוקת אמוראין בפירושה. ורבינו ספק כרבא וכן בהלכות ואמרו שם נחר הני (ל"ה). אל"י אמר שמואל כוכב אחד יום שיש בין השמשות שלשה ולילה. ודע ש"ה והרמב"ן ז"ל פירשו שאחי שקיעות הן הראשונה משתשקע החמה משוני הרקיע ונסתלקה זריחתה מעל הארץ והיא הולכה כל עוני הרקיע וזהו מהלך ד' מילין כמוזכר בפסחים (דף ל"ד), והשקיעה האמיתי המאוחרת כאן היא סוף השקיעה שכל זמן שהיא נראה נעדין אינה מהלכת ומדיין אינה מהלכת אחורי כיפה פני מזרח תחתיהן כנגד מקומה של חמה, וזהו שאתרו כאן משתשקע החמה משקיעת החמה והביאו לפיזה לזה שיש הוא משכחמה נעלמה ממנו עד סוף השקיעה הזאת ונחתלת השמיים וכן הדבריים נלמין. וכתבו הם שהוא מהלך שלשה מילין ושוד ובזמן הזה הוא מוסכח מחול על הקדש רצה להוסיף כולו מוסיף ולא נתבאר זה בדברי הראשונים ז"ל. אבל הרמב"ן ז"ל הקשה על זה מן הירושלמי והיה הדבר בע"ש: ודנין בו להחמיר וכו'. בריתא שם (שבת ל"ד): והעושה מלאכה וכו'. מימרא שם (ל"ה.) העושה מלאכה בשני בין השמשות חייב חטאת אמה מסקנ. ופירש רש"י ז"ל כגון דעבוד ליה כל בין השמשות דליכא לספוקי נהלי בתחלתו ולהאי נסופו עכ"ל. וי"ל פירוש לפירושו שלא נא אלא לאמעבר אם עשה מלאכה בכוכבים שבת בתחלת בין השמשות ונמוקלי שבת בבין השמשות אחר אותו זמן שעשאה בכוכבים דבכי האי נוגע לא מיחייב חטאת בהכרח לפי שבין השמשות יש, בו ספק שמא מקלינו מן היום ויתקלינו מן הלילה בהכרח שם ומבואר בדברי רבינו פרק שני מהלכות תמוסרי כפרה. אבל אימר בכוכבים והקדים ביאיה לו שעשאה כיתן אחד בין בכוכבים בין ביאיה אע"פ שלא עשאה כל בין השמשות ודאי חייב חטאת בהכרח וזה מבואר בע"ל:

ה פתילה שמדליקין אותה לשבת וכו'. מימרא שם (כ"ח) פתילות שאמרו חכמים אין מדליקין בהן מה פעם חפצי שאור מסכסכת בהן ואלו שהזכיר רבינו מהם מפורשין בתוספתא (שם כ"ג) נשמן אחר ונהבלתו בגמ': **ו** המדליק צריך שידליק וכו'. מימרא סוף פרק קמא דשבת:

ו הכורך דבר שמדליקין וכו'. בריתא שם (כ"ח) כרך דבר שאין מדליקין בו על דבר שאין מדליקין בו בד"א להדליק אבל להקשות מותר ופירש רבינו להדליק להעבות הפתילה כדי להוסיף אורה, וכן כתב בהלכות זה הלשון. להקשות להקשות הכחילה וכן פירש"י ז"ל כדי שתהא הפתילה נאה ולא הנעבע בשאין ויוקף הכרגל מתרגמינ וקשה סרלא עכ"ל:

ז נותנין גרגיר של מלח וכו'. תוספתא פ"ג: וכל הפתילות וכו'. בריתא בבר הזכרהיה (פ"ג):

משנה למלך

פ"ה ו הכורך דבר שמדליקין בו וכו'. הרמב"ם פ"ב דשבת כתב דבר שמדליקין בו פ"ל דבר שאין מדליקין בו אין מדליקין בו בד"א להדליק אבל להקשות מותר. ובתב כ"ם וז"ל ודיבר רבינו להדליק לבעבור הפתילה כדי להוסיף אורה וכ"ם מהלכות זה הלשון להקשות להקשות הפתילה וכן פירש רש"י ז"ל כדי שתהא הפתילה נאה ולא תתפנא בשמן וכו'. וז"ל הטור סימן רס"ד ואם כתב דבר שמדליקין בו על דבר שאין מדליקין בו אם כיון להדליק אסור להקשות אבל ז"ל ולא כלכו סכיניה אלא מתן דבר אבל פתח הפתילה שתהא נאה אלא חשבון בשמן ורב אלפס פירש אפילו בכלו סכיניה מרי וכן פירש הרא"ש ומשעם זה מותר לתת נתי בפתילה כדי שתהא זקופה ע"כ. ובתב מרן הב"י דבסוף פרק דבר רש"י כתו ב"ם ודלא הכרא"ם. ותמהני מנדולה הביתו שהרי לפ דבריו אין מילוק בין רש"י ובין"ף אלא סיבת שבין להעבות הפתילה ולהכרות אורה דלרש"י אסור ולהרי"ף שרי אבל סיבת שבין להקשות הפתילה כדי שתהא עומדת אלא שהשלשל לתחה לא רש"י יודה דשרי. ומדברי הטור שבתב פירש"י אלא כרן שבינו והרי"ף פירש אפילו כרן שבינו שרי ומשמע דס"ל דלרש"י כל סיבת הכרן שבינו אסור אפילו שבין להקשות הפתילה דאי לא סיבת הכי אלא דתב לרש"י סיבת דבין

ו הכורך דבר שמדליקין בו וכו'. כתב הרא"ם בריש פרק כמה מדליקין פירש"י להקשות שהשיב התגון הנה הפתילה וכו' עד וי"ל דבטוה אלא מילתא כו'. ולדעת רבינו ז"ל לפי אפשר להרן בעמא דכתב דבר שאין מדליקין בו על גבי דבר שאין מדליקין דדעתו ז"ל לוגו אשון שאינו דולק בנו שבתב לאפה בני שמיים ועוד אם כן דבתר טוה אלינן אין הקנו בטוה פרק בטוה (דף ק"נ) כמה שאתרו אם ליפות הקרקע כל שהן אמו כלנו לאו ליפות הקרקע ויהו ופירש"י הרי הקרקע מתלינו, ע"כ, והשמש לפי דברי רבינו נימא ב"כ הם דבתר טוה אלינן אשון הכוה דומיא דהבא ובין אשון הכוה אלינן ערוך כדי לגבל ביצה קלה דהרי לדעתו ז"ל אין הנעבע כאן משום בזיה. ואפשר לדמות

מגדל עוז

המדליק עד ולא משאבל לאמצ מוחר. פ' כמה מדליקין: נותנין גרגיר וכו'. פ' כמה אבה: הכל הפתילות עד וכל ביוצא בהן. בכל פרק ב"מ (דף כ"ח)

לחם משנה

פ"ה ד משתשקע החמה וכו' דברי ר"ה ז"ל שבבית ה"ה הוא מפני שהוא ז"ל סובר בסברה הכמי ישראל שבגבל קבוע ומחל הוחר ר"ל שנגבל השמש לעולם הוא קבוע אבל המזל שהוא נוף ראשם הוכך ממזרח למערב ואחר כך בגלגל ומכי הרקיע ועולה למעלה והוחר אחורי השמים אל מזרח וזו היתה סברת חכמי ישראל ומפני כן כתב שם שהי שקיעות הלחתה בשיעבר הרקיע והיא מהלכת כל עוני הרקיע וזהו מהלך ד' מילין, והשקיעה האחרונה היא בשהגלי השמש כל עוני הרקיע ואחוזר לאחורי כיפה אז כונה דברי ר"ה ז"ל אבל קשה שהרי כבר אמרו בגמרא (בפסחים דף כ"ד) שבדבר זה נלמו חכמי יון לחכמי ישראל והיא סברא בדוקה וחכמי ישראל עלמן חזרו וקבלו דעים על סברת חכמי יון שאמרו בלילה הנים בבסת שהנים בלילה מהחתמים רשמי שהשמש הולך לאחר מהאחרן ולכך לא ישלמו הנים בלילה וא"כ אין קבע בסברת הלחת ר"ה ז"ל אחר שהיא נדחית ע"כ. גם יש בלה מיתה בדברי רבינו אין לך לא הזכיר כאן מה שאמרו בגמרא כוכב אחד יום ג' לילה אחר שכך הלכה בדמשמע מדברי ה"ה ז"ל:

ו הכורך דבר שמדליקין בו וכו'. כתב הרמ"ם בריש פרק כמה מדליקין פירש"י להקשות שהשיב התגון הנה הפתילה וכו' עד וי"ל דבטוה אלא מילתא כו'. ולדעת רבינו ז"ל לפי אפשר להרן בעמא דכתב דבר שאין מדליקין בו על גבי דבר שאין מדליקין דדעתו ז"ל לוגו אשון שאינו דולק בנו שבתב לאפה בני שמיים ועוד אם כן דבתר טוה אלינן אין הקנו בטוה פרק בטוה (דף ק"נ) כמה שאתרו אם ליפות הקרקע כל שהן אמו כלנו לאו ליפות הקרקע ויהו ופירש"י הרי הקרקע מתלינו, ע"כ, והשמש לפי דברי רבינו נימא ב"כ הם דבתר טוה אלינן אשון הכוה דומיא דהבא ובין אשון הכוה אלינן ערוך כדי לגבל ביצה קלה דהרי לדעתו ז"ל אין הנעבע כאן משום בזיה. ואפשר לדמות

הגהות מיימוניות

הרוח אינו חייב לכפותו ואפ"ה מברכין על הכפות. ע"כ: [ב] אין פוליון ואין קורין פ"ק ע"כ: [ג] בירושלמי פליג רבי יוסי בר בון ואמר ובלבד שיתחמו תלת כוכבים כמין חד כוכבא, ע"כ: [ד] תנא הוסיפו עליהם של צמר ושל שער, ע"כ: [ה] בשם הגאון ברמשמע פרק כיצד מברכין עיין בספר הרמוזה והמצות וא"ם פליג בקבוס ורש"י אומר גם בצמר גפן וגם בקבוס שפירש כל היוצא מן הנעץ אין מדליקין בו כגון צמר גפן וקבוס וכן נראה למורי רבינו וראיותיו מבוארות בארוך בתשובה וירושלמי גרס להעלות בר חסיד שיעורו חכמים שאין מעלה שלהבת אלא פשתן ג"ל ראיה לרש"י, ע"כ: [ו] אמר רשב"ג בית אבא היו כורכין פתילות ע"ג אגוז וסדליקין וסמיך דוקא להקפות אבל לא להדליק ש"ש, ע"כ: [ח] אבל בפתילה כמו שאנו עושין מותר בשעות כראמרינן התם שעות איצטריכא ליה סהו דתימא אפילו לפתילה נמי לא קמ"ל וכן חלב וזפת מותר להדליק כת"ג בספר הרמוזה:

ח שמן שמדליקין בו וכו'. מימרא סב אמנים שלמדו חכמים לין מדליקין נקן מס פשם כלבוש. ופירוש שמן קיק מחלקו בו בגמרא ויש מי שפי' שמן קיקיון ובגמ' אמרו על כמהנה שהכירה פיטול פתילות ומחטים בלא הספק ע"כ פיטול פתילות ומלוק מעלין ומלוק פיטול אמנים פטיפת שעוה מיומרכיל ליה מהו דמיפת לפתילה נמי לא קת"ל. ופירשו בהסוגות הגאונים ז"ל קת"ל לפתילה מוחלת שעוה להדליק בה אבל במקום שמן לא, ומתוך פירוש זה אפרו גדול מרוכים על שעוה אינה מיומרכיל ליה מהו אל שמן ומוכיחין עליה שעוה וזה בהסמנה מהם ז"ל וזה דעת רבינו. וכן כתוב בהגהות לרב אלפסי ז"ל שעוה מיומרכיל ליה אלא בשה פתילות שעוה בגר וכמן עליה שמן והדליקה מותרת ולא נזריק פיטול פתילות אמו פיטול אמנים ומה"מ מלוא מלוא להדליק בו אבל שעוה בשבת עכ"ל. וזה דעת רבינו. ומתוך כך לא הכיר שעוה לעשותה פתילה מכיון שאל מכר מסוה בפתילות בשבת הוא אמתר, וכל שעשאה בחנם שמן אסור. ויש חיתה בדבר היתר חשבה פתילה משעוה ומסבר מהיו יודעין בה הם מיזה לימון ושעוה ממנה פתילה. ויש בזה נ"כ פירוש אחר לתהרוסים ז"ל וקבלה בגאונים חכריא: ומפני מה אין מדליקין וכו'. מימרא (שם כ"ח) כתבתיה בפ' זה ופרשה רבינו ז"ל שכתן שמן מדליקין בחלמוד יום לאחר שמת שם פסק נגי בר הוכה:

ט חלב שבתיכו וכו'. מימרא סב לבעוה ובלא שמן אסור ובמעם סב לפי פגאנו חלב מתוכר אמו אחיו מהוחך וקרבני דגים שנמחוו אמו לא נמחוו וכי מיכא שמן לא נאנו: **אבל** אמנים שלין מדליקין בהן וכו'. בעיא סב בשת מיכה לגיי מדבה אמנים וכו' אמר ליה לין מדליקין אחר ליה מה מעם לפי שלין מדליקין ובגרסת אחרת לפי שלין מדליקין. פי' משבין בדברי רבינו ולפ. ובגרסת אחרת לפיכי לגלגן שמרים לפי שלין מדליקין בהן בפי שלגן מדליקין לפי שלין נמלכין אחר הפתילה עכ"ל, וגם זה כדברי רבינו שכתב אמר שלין נמלכין: **י אין** מדליקין בעמרן וכו'. בשבה (שם כ"ד): ר' שמעאל אומר אין מדליקין בעמרן ובגמרא (דף כ"ה): מ"ש אמר בבא מתוך שריחו רע נזירה שמא יניחנו ולא מ"ל אביי ורבא מ"ל שלפי אומר כדלקה בר בשבת חובה וכו' ומתוך כך פסק רב' שמעאל וכ"ל דעת הגאונים: ולא בגרי אמר שריחו טוב וכו'. בריימתא (שם כ"ב כ"ג) מנין בשבת אמרו אמנים אף ובגד נזירה אמנם שמא אף ובגדנן בגוחלי הבית ומדליק אם בבית: ולא בגפם לבן אסיא בחול. בריימתא (שם כ"ג) אין מדליקין בגפם לבן בחול ואין ב"ל בשבת ומתרו בגמרא אמרי שבות אף: **יא מותר** להדליק לבמהלה וכו'. מתנה ובריימתא (שם כ"ד: וכ"ו) אין לך אלא אם שאמרו חכמים אין מדליקין:

יב לא יתן אדם כלי מנוקב. מתנה (שם כ"ט): לא יקוב אדם אפוסרים של כיצה וימלאנה שמן ויתנגה ע"מ בגר בשבת בתחלה מנפתה אפילו הוא של מרם ור' יהודה מחיר אבל אם אכרה הוצר מתחלה מוחר מפני שהוא כלי אחד לא ימלא אדם קערה שמן ויתנגה בלד הגר ויקח הפתילה בחוכה כדי שהוא מוחבת ור' יהודה מחיר. ובגמ' תנא אם אכרה בשבת ובהרכיות מוחר. והא אמר יוחנן הקן מתי יוחר בשבת יוחר. ודחינן מתילה בכתה כה"ק. מתנה ובריימתא ס' כיצה (שם דף מ"ד) מבתנים ס' כ"ו: **יג אין** נותנין כלי אחת הגר כו'. מתנה ס' כיצה (שם מ"ב): אין נותנין כלי אחת הגר לקבל השמן ואם נתנו מבטלו ומבטלו הבשם בגת: מפני שמבטל כלי מרוכנו. ופירש"י ז"ל שהיה מוכן אחתלה לטלטל ומבטל שמבטל מוקנה: ונותנין כלי אחת הגר וכו'. מתנה שם (מ"ז) נותנין כלי אחת הגר לקבל ניצוצות ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מבטל אמרו בגמ' ניצוצות אין בהם ממש: ואסור ליתן מים וכו'. מתנה אכרוה. ובגמרא מפרש דלפי' בא"מ אסור מפני שמקרב לת כיבוין. ופירש"י ז"ל יתן בכלי לבדיל וה"ל מכבה ממש אי לא ב"ל בשבת, עכ"ל:

יד אין פוקין לאור הגר וכו'. מתנה פ"ק (שם י"ח) לא יפלה אם כלי ולא יקרא לאור הגר. ובריימתא (שם י"ב) כלאן רבינו ומאר רבא אמרו אמר' עצרים בחיים

לחם משנה

לדמות זה דהכא הוא דבר דרבנן ומאלו כן הקלו ואחלוק בחר כוחה. אבל ה"ה כתב וכן פירש"י משמע בגלה להכמים פירש"י אם פירוש רבינו ז"ל. לכך בגלה דדברי רבינו הם כדברי רש"י דמה שכתב ולא להקפות הפתילה לעומר מעומים לתנות מחת הפתילה כדי שתהא הפתילה נפה ולא תחבנה בשמן אבל לא אמרים לומה בחוכה מתם כדי שלא תבנה וכמדש הריא"ף ז"ל אם שלמן רבינו שבתא בכוכיר דבר אמדליקין וכו' ולא"כ כתב אם להקפות אמרש בדברי הרי"ף דקלי אלוכך דבר אלין מדליקין בדבר אמדליקין וכו': **יב** נזרה אמר יקח מן הנמן וכו'. קשה דאמלי לא כתב רבינו דהכעם כרי מבום מבבה דהא מחסבק מן הנמן אבבר מיב מבום מבבה כמ"ש נפ"ב וכן פירש"י ז"ל בגמרא. וי"ל דמ"ל דאיט מבבה ממש כיון אלין הנמן המחר בבלי [מדוכן] לאוכך

(דף כ"ו) שמבום כיומא ס"ק ובאלו אלא כיומא בדבר בחוצה ולא אמיתי ובריש"י אלא בדבר בחוצה ולאחר ברוך ה' ולאחר אלא בבמה בבחוצה אמן כל אבות ל"ג ולאחר אלא אמתר אמן

הגהות מיימוניות

(ט) לאו דוקא בגר שתרליקו לאכול בו אלא ה"ה בגר שתרליקו בחרחף למשוך יין לאורח או בחדר שיש לו כל דין האמור בהלכות ולא חלקו חכמים וכן כתבו כל רבותינו בגרשת

משנה למלך

דכיון לנקשות שרי ולא פליגי אלא בכיון לגרמת אורה. ל. מ"ל לאסור לתנות אמנקמה בכך לא לא כרך אלא בכיון לנקשות בשבילה לא לגרמת אורה. ומה"ב נם כן בסוף דברי ומעמש זה מוחר לפת נמי בשבילה כדי שתהא אקשה אקשה מוכח נמי שבכיון בדברי רש"י דבל כיומא שבכך שבכיו לא שכיון לנקשות לאסור ומשום שכי כתב דזה שדין נשיך מתוך פירוש מרי"ף ולא מדברי רש"י. ולא כדברי מרן לא רש"י

טו חלב שבשמן וכו'. כמ' ל"מ (דף כ"ה) ל"ל בחוצה אמר רב אלא מסוקר וקרבי דגים שיעשתה אדם עתן לאוכל שמן כל שבות ומלוק. ולפמ"ל דמנן פסם (דף כ"ד): ומכמים מעיים כמל כמעמנים בשמן שמבשלין בשמן לגעמה בשמן דגים, פירש"י שמן דגים מקרבי דגים מעיתמה. ומכאן מרן סב' פיטן רפ"ד וז"ל. ומ"ל פירש בשמן דגים מקרבי דגים שמיתמה ודייק לפיכמב מקרבי אלאמר אמרים אמיתמה אמרים אמר אמר אמר

זמנים. הלכות שבת פ"ה

מן בלים הדומים זה לזה וכו'. לפיכך אם שלש קנוט אסור לו לבדוק כוסות וקערות לאור הנר וכו'. כ"כ הרא"ש ואסור מן הטור משום פרי"ח ומסקנא דמתני' כתב שלמדו רב בדברי הרי"ף ורבינו ז"ל אמר דאיסור אסור מפני שהרב המאור ז"ל פסק כר"ש ור"ל דאמרי תרוייהו דאין מוקצה בשבת ואם כן אין לאסור אלא מפני שמא יבא לתקן אבל בלילי שבתות אם לא יבא לתקן אינו אסור אלא מפני שמא יבא לבדוק ולהוציא מן הכלי ולהניח לאור הנר ולבדוק בו

דמשלו לר"מ דמרי דבר שאין מחכיון פסיק רישיה הוא דאסור, ופיר"ח ז"ל שהגר קטנ דמרי הדלת וכפסקתמו יכנס: ואסור לפתוח הדלת וכו'. שם אמר שמואל פותח דלת כעבד המחזיק בשמש קטנ בדמשמת חוקת נחמות מוציא פלוני מכי נר אמו ומניחין הנר של שבת על גבי אילן

ובשעה שנועל. ואסור לפתוח את הדלת כנגד [ק] המדורה בשבת כדי שתהא הרוח נמשכת בה ואע"פ שאין שם אלא רוח מצויה. ומניחין הנר של שבת על גבי אילן המחובר לקרקע ואינו חשש: יח יכל מדינות ועיירות של ישראל תוקעין בהן שש תקיעות בע"ש. ובמקום נבוה תוקעין כדי להשמיע כל אנשי המדינה וכל אנשי המגרש שלה: יט תקיעה ראשונה נמנעו העומדים בשדות מלחרוש ומלעדור ומלעשות מלאכה שבשדה. ואין הקרובין רשאין ליכנס לעיר עד שיבואו רחוקים ויכנסו כולם בבת אחת. ועדיין החנויות פתוחות והתריסין מונחין. התחיל לתקוע שניה נסתלקו התריסין ונגעלו החנויות. ועדיין החמין והקדרות מונחין על גבי כירה. התחיל לתקוע תקיעה שלישית סלק הסולל והטמין הטמטמין והדליקו את הנרות ושוהה כדי לצלות דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע [י] ושובת: כ תקיעה ראשונה תוקע אותה במנחה. והשלישית קרוב לשקיעת החמה. וכן תוקעין במוצאי שבת אחר צאת הכוכבים להתיר העם למעשיהן: כא יוה"כ שחל להיות בע"ש לא היו תוקעין. חל להיות במוצאי שבת לא תוקעין ולא מבדילין. יו"ט שחל להיות בע"ש תוקעין ולא מבדילין. חל להיות לאחר השבת מבדילין ולא תוקעין:

אסור

א עור סימן רנ סע"ג סע"ד:

ובנעשית טרם כהרי"ף שמש קטנ בדמשמת מלי הר"ם הא דמשמ קטנ ול"ח סא בדמשמת הא בדמשמת לטמר מכל מקום אליבא קטנ אפי' בדמשמת לאסור ולדעת לן כא לסריס לשמש קטנ בדמשמת חוקת נחמות מוציא פלוני מכי נר אמו ומניחין בית השמש כן מי דילמא לאסור גם מדינא ומחזיק בית השמש כן. ופי"ל כמו שפירש פ"ס דקא מבעיא ליה מי הלכה כליאמא קמא דפרי לקטנ לבחוק בשמשת ומסיק דבדמשמת אפשר לטמר מי הלכה כליאמא בשאל דאסור בדמשמת אפילו לקטנ:

ליקט

דמשלו לר"מ דמרי דבר שאין מחכיון פסיק רישיה הוא דאסור, ופיר"ח ז"ל שהגר קטנ דמרי הדלת וכפסקתמו יכנס: ואסור לפתוח הדלת וכו'. שם אמר שמואל פותח דלת כעבד המחזיק בשמש קטנ בדמשמת חוקת נחמות מוציא פלוני מכי נר אמו ומניחין בית השמש כן מי דילמא לאסור גם מדינא ומחזיק בית השמש כן. ופי"ל כמו שפירש פ"ס דקא מבעיא ליה מי הלכה כליאמא קמא דפרי לקטנ לבחוק בשמשת ומסיק דבדמשמת אפשר לטמר מי הלכה כליאמא בשאל דאסור בדמשמת אפילו לקטנ:

מגיד משנה

יט יכל מדינות ועיירות וכו' ומניחין הנר וכו'. כריתת מקיעות מוקעין ע"מ, ופירש"י לפ כתרגומא במין החקיעה מוקע ומריע ותוקע שבמתרגמה: ובמקום נבוה היו מוקעין. שם מטרם מקום נמנע יש לו כרתם נגו שפס מיה מוקרו: יט תקיעה ראשונה נמנעו העומדים וכו' עד ושובת. כריתת מקיעות כלומר שם ופירש"י ז"ל מלעדור לחטר. ויכנסו כלן כאחד שלא יחמוד הנכנסין בחחרונה לעבר מחחרונה ולא יבמלו אחר בעמטמן קול שופר כל המוכר בתיהם מכיריו מי רמוקין ומי קרוכים. חריפין, שם דלחנות החנויות ומפלקים מחן ומסיחין ע"ג יחדות ומוכרין עליהן מנלין ומלר חפלים ומעבר מחזיקין מחן לפחחים. ממין, מים חמין למחב בכן יין לשחות. סלק המסלק. קדרות הכפיות לכפסלק למחכל כלילה. והמטמין המטמין הם כלפי לחמרת. כדי להדביק פת בחמר. ומדיין יש שהות כדי מיקרמו פנה שהיו ממהרין המקיעות כדי להספיק מחל על הקדש, עכ"ל. ויש מי שהקשה והא קל"ל דרדיים כפס המורים מדברי סוריים כמוכר ל' כ"ב וכמן מלה בכל מקרמו פנה מנמנע יום מוחר לרחוה המחיכה. וכן קשה לזה מה מחכר בגמר פ"ב בגבנא המחמלא לין מחמין פת הפה בחמר וכו'. ולחק כרמב"ן ז"ל שהוא מוחר כל מקרמו פנה מנמנע יום שהות לרחוה מחן שלם שהות ובמכין על הדרך כחמר ר' אליעזר בשחה. ול"ג שהוא מוחר לרחוה בכפין כל מה שילה ולא הסרו רדיים הפס אלא כרוחה במדה שהוא כדרכו וכיון עלמה מדבריהם. פס היחה רדיים הפס המורה מן המורה היה פנה אמר מדברי סוריים. ובכמיו פנה עלמה מדרכנו בנמי מוחר נמוד. ומה שפסלו פ"ק ויפחמר פ"ם בחכם שבחילוחו לרחוה קודם שיבוא מלחמה מכח ומחמת הא לא הכי לא הפס דוקא במדה שהוא כדרכו דקא מבעיא לכו כיכא דאל"ה בנמי אם מוחר כדרכו שלא יבא לידי מלחמה נחוה ומחבחר שהוא מוחר, כך ל"ל: כ וכן תוקעין במוצאי שבת וכו'. זה דקרק רבינו מהמנה מבחבמרא קחמ דמלין (דף ק"ה): שהנחה פרק מלו קרקין (שבת קי"ה) ומחמר יום מוב מחל לבוחה ע"ם מוקעין ולא מבדילין ומ"ל מבדילין ולא מוקעין. כי היכי דנהוג דברי הכמים לחלמר ומילכ מכבקיעה מבוח ולמן מוחר מבוח לבחיר. והוחין בבים שבמ"ם מחר מוקעין. ומחמתי מכן מסק ר"ל. והחמרוניים חלקו בזה ומחרו דבינה דהבינה כ"ם בים מקיעה לין הבדלה. וחכו שמשלם לא דברו מחקיעות מ"ם מבל בכלן היקה הקבעים מפני מרפלי לחקוע כדי מידעו מהבחיקה נחרת ויחפטקו נחרת בחמחת יום, מבל בשחר מולחי מבחנות מה לע אם יחדלו מחלבה ע"ב דבריהם. וה דמה כרמב"ן וכרבנ"ל ז"ל: כא יוה"כ שחל להיות וכו'. שם יוה"כ שחל להיות בחרב שבת לא תוקעין ובמוצאי שבת לא הו מבדילין. ויחבחר בכלבות קחוב החדב שבחמנו שלין מקדשין על שי הרחיה לין יוה"כ חל לשולם לא בחרב שבת ולא בחוצאי שבת: יום מוב שחל להיות וכו'. מחנה שם (חולין מם) בחבחיה:

אסור

לחם משנה

יט תקיעה לחשוש לחמנו הטומדים בשדות וכו'. כחב הרב המגיד ומה שבחלו בפ"ק ויוכחר פ"ם וכו' קבוע דמה הוקשה לו ז"ל דהא בשנג לוי מוחר לי לרחוה פנה מחן שלם שהות ולא יוחר לחמי' בשיני כחבחר לעיל בדברי רבינו ומחמי כן שלו בגמרא (דף נ"ב וקי"ח): בשבמה והבינה בשבח שם מוחר לרחוה יוחר מג' שעות לחמלו בשיני כדי שלא יבא לידי חיבור סקילה לו לא. ומילה לחמר דמה שלחרו ביוחר ממחן ג' שעות שלא לרחוה הוא משום קבע כדי שלא יבא לעבוח בחדר ויחמר שוכח לחי ול"ב לפ"ר מה שבחלו רב ביני הוא לחי לחמרי לעיל לחמרו ולכ"ם לעולם לא הפשוח כלן בחדר לא הפשוח דרב ביני להחיר דברייחא דלחמר מוחר להחחיה הוא בשנג מעמח דבשנג מוחר משום לעמח דלחמרו בחדר הוא משום קבע ובשנג לא קבע והברייחא דלחמרה לחמר הוא דהוחים בחדר קבע בבל דרב ביני ל"ם לפנוי ולמר דיין דהוא בשנג מוחר לרחוה שלא יבא לידי חיבור סקילה דברייחא הפס שנח הוא לחין עמח משום קבע וכן פי' רש"ל שם ל"ב ולפי הבנתי הוא מעמח הדין הלא מעמח קבע. ומה י"ל דיין דעמח הוא משום קבע דשבח והבינה הפס שנח הוא לחין עמח משום קבע לא לקוח דחוקא בשנג דפס חביבה גזרו שלא יבא הדבר בחדר ויחמר שוכח לחי כיון דהוא דבר דרבנן שהוא קל דמן הבחיה כיון שנעשה חמילה שפר לחי מבל בשבח בשבח לא יבא הדבר בחדר ויחמר שוכח לחי חמור ויבא לידי סקילה וחם מבחלר בדברי הרחוס כפ' כל כחבי (דף קכ"ב) בד"ה ומם בבינו ישרחל לחמר וכו' שבחבו שם מ"ג דישרחל המבחל בשבח וכו' ע"ם. מבל לברמב"ן ז"ל לין מבל אם קבעים בלל דהוא מבור דבוחה וקרמו פנה מבעוד יום הבל לחמר מדין שנוח יוחר ממחן ג' בעודות ולין לדעמו ז"ל המעם משום קבע דבקרמו פנה לחמר שלא משום דהוא עמח. ומ"ם הרב המגיד ויש מי שבקשה וכו' בוחב הקשיח הוא דבין דבנסכ"ב לחמרו בחחבר מבעוד יום וכו' לא ירדה בחרבה שלא בבבין מעמח הבדרבה בחמרה ובמ"ם בעיל בדבור המחמיל חבחר ואפי' אי שיוך דבר שאין מחבוין חמרה דלא פסיק רישיה הוא עכ"ל: [ועיין בגור מרבן דרכ"ל: [ק] פרק כל כחבי אמר רב יהודה אמר שמואל פרחה אדם לחיל בגבר המדברה לייש עלח אבני ע"כ: [ר] כחבו החוס' ארא ראמרי בפ' ב"ם ושוחה כדי לצלות דג קמן מבאן הוא אמר ה"ר שמעון שאין חשוב הדלקת הנר בשבח לאסור במלאבה אחרת הע"ם שמבוך בה שאין חשוב בשבח אלא ב"ב הבחלה הפלח ערבית וקירש השבח שהרי אחרי הדלקת נר הוא צולין דגים וסדבוקין פת ולא כדברי הבחלבות גדולות שפסקו שאפור הע"ם שבבוך בה שאין חשוב בשבח אלא בבחלה הליא מיהא בראיתא פרק הפלח הישחר צלי של שבח בערב שבח ובכנם בסרחיק וכו' ע"ב בחוס'. אבנם מהר"ם חבחיב להחנות קודם שדליק שלא לקבל השבח עד שיסיר הנר מידו שמוליך בו אז עד הפלח ערבית דאל"כ שבא בעיסוד הוא מפלשלו אחר שבירך נר של שבח וכ"ג לבבל ס"ה חבביא ראיה מרחביא בחוסבחא דשובה נמר מלקרחה אפילו מיהם בידו אין מפסיבן אלא מבידה ע"ג מנרה אלא מביחה בארץ. ובינו שבחה כחב שבירך לחקרים נר חנוכה לנר שבח ואם הליבק נר של שבח אפור להדליק אחרים וכן ראב"ה כחב שאפור להדליק נר חנוכה אחר נר שבח. ומה ששחחה לצלות דג קמן הנו

משנה למלך

כמלה מלבה מבב בחנה ליבה דבמן דגים דבריחה מי בחו דשחר' ולא פליגי אלא בחלב מפחבר בסבילה לעיל (דף כ"ד) אלא פ"ב אין לן לחיחר דבפ"י פ"ל דקבבי דגים ומבן דגים סלם מחל מלבה ומפ"ם לא פ"ל לחד מחיחבה בכולב מלבה בבב בחנה דלי מב אחבו בחלב מבחבר הוא לחבלה על ידי מבחבה בה לא פ"ל בבב בחנה פ"ל בבבחבה בחבר בחלב מבחבר הוא לחבלה בבבחבה בבבחבר לחבלה בבבחבר בחנה דגים הוא לחבלה בבבחבר בחנה לא בחבר לחבלה בבבחבר בחנה:

ליקט

מגדל עוז

הגהות מיימוניות

תפלת פותח ונועל בשבת ובלבד שלא יתבונן לבבות ולחבביר רב ושמואל פותרין לח בשוכח ומקללין למאן דעבד חבי יבבת ה' לאיש ובר ומדיק ליחבר שלא לחבית בר חנוכה על הדלת מחאי שמעא. והא לך לשון מחר"ם אחחיא ואין נוחרין אחחה שבת בזמן שיש עליה מעות יש לי להביא ראיה למה שראיתי בנרשת מסה"ר שמואל שלא היה לו מקום מאחרי הדלת להדליק בר של חנוכה חיים מוליכ כולה עצמה אחרוי הדלת יש לי ראיה מזה להחיר דדוקא בזמן שהיא נשמטת אין נוחרין אחחה אבל אם אינה נשמטת נוחרין אחחה אע"פ שיש עליה מעות ובשאבבת לשיחה ועל השיחה אין מעות בטלה לגבי הבית שהרי מחובבת היא לקרקע ואין לומר בשחחא פחחה הנקל מפח השמן או השעות אל הפחילה או מסגה הנמצא סכבה או מבעיר שכן שבבר בשעה שהוא הולך מהאי מקמא אלא משום דהוי בסים לדבר חאסור ובמ"ם כל כחבי נמי אסרינן בר שבב"ב מבער הפבלא והיא נופלת ואם בבחה בבחה שמשת השמן לפניו או לאחריו ונכנסא סכבה או מבעיר דלא שיך בה"נ סכבה או מבעיר אפי' אי שיך דבר שאין מחבוין חמרה דלא פסיק רישיה הוא עכ"ל: [ועיין בגור מרבן דרכ"ל: [ק] פרק כל כחבי אמר רב יהודה אמר שמואל פרחה אדם לחיל בגבר המדברה לייש עלח אבני ע"כ: [ר] כחבו החוס' ארא ראמרי בפ' ב"ם ושוחה כדי לצלות דג קמן מבאן הוא אמר ה"ר שמעון שאין חשוב הדלקת הנר בשבח לאסור במלאבה אחרת הע"ם שמבוך בה שאין חשוב בשבח אלא ב"ב הבחלה הפלח ערבית וקירש השבח שהרי אחרי הדלקת נר הוא צולין דגים וסדבוקין פת ולא כדברי הבחלבות גדולות שפסקו שאפור הע"ם שבבוך בה שאין חשוב בשבח אלא בבחלה הליא מיהא בראיתא פרק הפלח הישחר צלי של שבח בערב שבח ובכנם בסרחיק וכו' ע"ב בחוס'. אבנם מהר"ם חבחיב להחנות קודם שדליק שלא לקבל השבח עד שיסיר הנר מידו שמוליך בו אז עד הפלח ערבית דאל"כ שבא בעיסוד הוא מפלשלו אחר שבירך נר של שבח וכ"ג לבבל ס"ה חבביא ראיה מרחביא בחוסבחא דשובה נמר מלקרחה אפילו מיהם בידו אין מפסיבן אלא מבידה ע"ג מנרה אלא מביחה בארץ. ובינו שבחה כחב שבירך לחקרים נר חנוכה לנר שבח ואם הליבק נר של שבח אפור להדליק אחרים וכן ראב"ה כחב שאפור להדליק נר חנוכה אחר נר שבח. ומה ששחחה לצלות דג קמן הנו

פ"ז ג ליקט עשבים להאכיל לבהמתו וכו'. רבינו והרי"ף והרא"ש לא כתבו אלא דברי רבא לבד וכתב ה"ה תשובת מהרי"ל כל שלא נפנו שלין להוא שמא יראה בשבילו מוחר וכאלו וכו'. נראה מדבריו ומדברי הרי"ן שרש הוראה דרבא אוהה לאלו דאלו שלא נפנו דליקא לאיתוי שמא יראה בשבילו אלא שבא לומר דאפילו בשבילו אלא שבא לומר דאפילו בשבילו מידי דליקא לאיתוי ביה בשביל ישראל וכך הם דברי הרמ"ך והמה על דברי רבינו והרי"ף וכתב עוד הרב המגיד שאפילו במקומו אינו אסור אלא מ"ל הכרי יודע שישראל צריך לאותו דבר ומשמע דאפילו בשבילו אלא מי שרי וכן נדון לפי שיטת דבעיא מבינו ובשבילו ואלו אלא אם אינו יודע שישראל צריך לאותו דבר ליכא לאיתוי. ולא נהירא דאם איתא דהרי"ף ורבינו הוו סברי הכי לא היו משמיטים דברי אביי אלא ודאי אם מסרבים דבבא מוחר בשבילו אלא אפילו אלא בשבילו אלא בשבילו אלא אם מסרבים אמרינן אפילו אלא בשבילו אלא בשבילו אליבא לאיתוי אמת ר"ש דעת ההוספות: **כתב** הרמ"ך נכרי שעשה מלאכה וכו'. צריך לפרש מ"ש אסור לישראל אחר ואם מבשל בשוגג מוחר לישראל אחר כ"ש זה ו"ל והרמב"ד וכל ההוספות אומרים דאיתוי לישראל אחר עכ"ל. והרב הרמ"ך מתוהים שהרי דברי רבינו מבוארים בגמרא ונמדאי ומה שהוא אפשר אלא דמבשל בשוגג מוחר לישראל אחר אינו ודע מנין לו ואפילו לפי דבריו לא דמו דבישראל ליכא לאיתוי אפשר אחרת יבשל בשביל ישראל אחר מבשל"כ בנכרי, ול"ל שכל דברי הרמ"ך אינם אלא לפנים המתנה

פרק ששי

א אסור אלומר לנכרי לעשות לנו [א] מלאכה בשבת אע"פ שאינו מצווה על השבת ואע"פ שאמר לו מקודם [ב] השבת ואע"פ שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת. ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהן ויבואו לעשות בעצמן: **ב** נכרי שעשה מלאכה מעצמו בשבת אם בשביל ישראל עשה [ג] אותה אסור ליהנות באותה מלאכה עד מוצאי שבת וימתין בכדי שתעשה. והוא שלא יהא הדבר בפרהסיא עד שידעו בו רבים שדבר זה בשביל פלוני הוא נעשה בשבת. ואם בשביל עצמו בלבד עשה מותר [ד] ליהנות בה בשבת: **ג** כיצד נכרי שהדליק את הנר משתמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. עשה נכרי כבש לירד בו מן הספינה ירד אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. מילא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל [ה] ואם בשביל ישראל אסור. ליקט עשבים להאכיל לבהמתו מניח ישראל בהמתו לאכול מהן. והוא שלא יהא אותו הנכרי מכיר לאותו ישראל שמא ירבה במלאכתו בשבילו ונמצא עושה בשביל ישראל. וכן [ו] כל דבר שאפשר להרבות

א עוד שיטת שבה סמ"ג לאוין סס: ב עוד שיטת רשו"י ג עוד שיטת שבה

פ"ז ג ליקט עשבים להאכיל לבהמתו וכו'. כתב ה"ה ונם זה אפשר שהוא נכלל בדברי רבינו וכו', ובלתמה מין לשון משמע כן שכתב והוא שלא יהא הנכרי מכיר לאותו ישראל והיה לו להשמיענו כל שאינו לאביו אבי' מכירו. עוד כתב ועשבים שהתירו לתת לבהמה אינו לתת לה בידים אלא לעמוד עליה ובשביל וכו' ומ"ש כפ"ב בכנגא המתחלת

לחם משנה

פ"ז ג ליקט עשבים להאכיל לבהמתו וכו'. כתב ה"ה ונם זה אפשר שהוא נכלל בדברי רבינו וכו', ובלתמה מין לשון משמע כן שכתב והוא שלא יהא הנכרי מכיר לאותו ישראל והיה לו להשמיענו כל שאינו לאביו אבי' מכירו. עוד כתב ועשבים שהתירו לתת לבהמה אינו לתת לה בידים אלא לעמוד עליה ובשביל וכו' ומ"ש כפ"ב בכנגא המתחלת אבל הבוחש וכו' כתב הוא ז"ל לדעת רבינו דאין מוקלה אלא מחמת איסור ודחתו בידים כתו הדליק גר דהוי דחתה בידים ותוקלה של עשבים אלא בכלי דחתה בידים כלל. וי"ל דהרי הילו האוס' בגתרת אם דהך מוקלה דמחוכר אבי' ר"ש מודה ע"ש כפ' כל כתבי (דף קכ"ב):

מגדל עוז

פ"א אסור עד נעלמו. ע' קמ"ח דבית (דף י"ט) וז' כל כתבי הקדש (דף קכ"ב) ומכתבותין נמקא לן מלאכה כמו שלאמתנו נגיש כל שביתה ו"ל: נכרי שעבד עד נוגלא כוס. ע' כל כתבי הקדש

תורות מיימוניות

ועניית ברכו שלנו היא בסקום תקיעה שלישית ולכן מי שלא התפלל תפלת מנחה ועבר ברכו עם הקהל א"כ כבר עשהו קדש ושוב לא יעשנו חול ויתפלל ערבית שתים של שבת כמבואר לעיל בהל' תפלת ע"כ): [ה] מה שמתירים כ"ה עם השמש היינו כשהנכרי עושה המלאכה מאליו וכן לא יאמר לעבדו בע"ש לתחר העשה האש או הלילה תדליק או תבבה הגר או אם תבבה אחר מן הגרות הדליקה וכל כיוצא בזה אבל לאחר השבת מותר לומר לעבדו ולשפחתו מדוע לא עשית כך וכך בשבת ואע"פ שע"י כן יעשו כן לשבת הבאה ע"כ): [כ] אסור ליתן לנכרי בעות בע"ש שיקבה לו לסחר ביום השוק כי יש שליחות לנכרי לחזרה ולא דמי למשרת כתבים ביד נכרי דכולהו ארעתא דנפשייהו קעבדי ואם יראה לא יעשה לסחר ודסוק לשבות ואין שובת אבל הבא א"א אלא לסחר ביום השוק ולא התירו לומר לעשות צרכיו אלא למי שהחשיך בדרך משום בהילת סמוכו ויש למצא היתר לומר לנכרי קח לך סעות וקנה רשע פ"ליו לעצמך ואם אצטרך אקחנו סמך ביתר בחבאיא גבי חמץ ישראל ונכרי שהיו בספינה והיה לו חמץ אומר לנכרי עד שאהה לוקח בסנה שול בסאתים שמא אעכוך ארד הפסח ואקח מיסך ובלבד שיתן לו בסתנה גמורה ועל אותה בריתא הייתי תמיה דפסקינן בפ"ק דקידושין בכולהו קנו ה"נ אמאי לא יתן לנכרי בסתנה ע"מ להחזיר ושמא משום דומרא דפסח. ושלום. שמואל בן רבינו ברוך צ"ל ע"כ): [נ] ישראל שהביא כתב לנכרי שהוא לתחום בשבת מותר לקבלו ולקרותו אפי' הישראל שהובא לו דליכא למגזר מידי כמבואר לקמן בהלכות יו"ט פ"ב בהלכה י' ולקמן פרק כ"ג הלכה י"ט. ע"כ): [ד] ועל הפת שאפאה נכרי אסר ר"ת והריב"ם דלא דמי למבשל בשבת בשוגג דהתם ראוי לכום ויש פנים להיתר ופנים לאיסור. להיתר כמו מבשל בשבת בשוגג וכמו נכרי שהדליק את הנר שישתמש ישראל לאורו ומה"ם התיר רבינו יצחק כ"ר ברוך זה ר' שמואל מוורדו"ם ליקח בשבת פת ע"י הדחק ויש פנים לאיסור דלא דמי למבשל בדפרישות ועוד דהתם ליכא למגזר שמא יהיה הישראלי רשע לבשל בסזיר אבל חייסינן שמא יקל בעיניו לומר לנכרי לאפות בשבת ואפי' לר"ש דשרי במוקצה בר מנר שהדליקו באותה שבת ופסקינן בתוה בשילתי כיכולתן שמא דבא מודה דדחיה בידים בין שנשתן ונרקך ונאפה בשבת והוי כגרוגרות וציטוקין דמודה בהו ר"ש כדאיתא פרק בירה וכן פר"ש בפ' אין צדין ובי נכרי שהביא דורון לישראל אם יש במינו בסתובר אסור דבהא אפי' ר"ש מודה דהוי בגרוגרות וציטוקין. ספר התרומה. ולפי אותו טעם שפירש משום גזירה שמא יקל בעיניו לומר לנכרי לאפות אע"כ נכרי שבישל או צלה בשר או דגים או ביצים לעצמו אסור לישראל ליהנות ממנו באותה שבת וספר התרומה וכן דעת רבינו הסתבר בכל אלו לאיסור וכן כתבו התוס' בפ"ק דיו"ט והדבר פשוט לאיסור וכתב בספר א"ז אני ראיתי ראב"ה שהיה מלקה בני אדם שאכלו מה שאפאה נכרי בשבת: [ה] כתב ר"ת דדוקא להשקות בהמתו אדריו בעינן שמילא הנכרי לצורכו אבל שפחה ועבד ששואבין מים מבור עמוק ו' ורחב ד' ומבואין דרך דה"ר לבית הבא אסור לו ישראל שיכול לילך לבור לשתות בעצמו כראבר הני מילי ביראות אדם מפסק ועולה מפסק ויורד וכ"ש אם הביאם מנהר שנקל היה יכול להלך לשם לשתות וכ"פ רבינו אליהו המהריטר שאינו מוכך עד היתר זה מותר לשתות אם הנכרי חביא בשביל ישראל אחר לפי שאין לנו דה"ר רק כרמלית ליכא אלא איסור דרבנן כמו פירות שבאו מחוץ לתחום בשביל ישראל אחר מותרין לישראל אחר בשבת התרומה. ואם גר אחד דולק בשבת ותדליק נכרי עוד הרבה או אש דולקת והרבה עליה נכרי עוד מותר לישראל ליהנות ממנו כיון שמר־לה היה יכול ליהנות קצת וכן אם עשה נכרי אש בשביל חינוק או לעשות לחינוק מאכל או בשביל חולה שאין בו סכנה מותר לבריא ע"כ ס ה: [ו] מותר לישראל להניח לנכרי לעבדו לשפחתו לעשות ראכה שאינה שייבא לישראל בביתו של ישראל דלא עבר על לפנין יגוה עבדך ואמתך כ"א בעבד כנעני שישנו בכתות כראיתא פרק כיריסוי בפרה עבד ואמה עושין מלאכה לעצמן בשבת כשיראל בחול דבוי ר"ש ופסק הילכתא כמותו ספר התרומה. אסנם רבינו שסתה כתב לאיסור וזל"ל על הסדורות שבעבעות הנכריות בבית אדוניהם בשבת לא התירו חכמים אלא שהוצת אש בע"ש ברובא ותענין מכבה שיך לומר נכרי אדעתיה דנשיה קעביד אבל להבעיר מעצי ישראל צריך לומל רשות מבעל העצים ואם ראה ישראל ושתק אדעתיה דישראל קעביד כיון שהעצים של ישראל באופנים שעושים מלאכה בשביל ישראל שאסור אפילו בקיבולת ואין לחלק בין בחנם כין בשכר ואפי' בבית נכרי. גרסי' בירושלמי פ"ק הנותן כלים לכובס נכרי ובאו ומצאו עביד בהן בשבת לימא ליה

ד נר הלוגן וכו'. כתב ה"ה ויש מי שכתב כו' ואחרי כן כתב שדין זה ל"ע ומשמו הוא מאני מחלה נכרים בסכינה ומטלה ישראל ומסתי כן כשעשה הנכרי הכבש ירדו בו הזקנים אבל אם היו כלים ישראלים לא. ומ"ש שם בגמרא התם כי מחתתי אדעתא דרובא מיתמו לאו לאימרא דאם יעמוד שנכרי הליק לעצמו דאי דנכרי הליק ניחתי אדעתא דרובא אלא ר"ל אפילו שיעשו שהליק בשביל עצמו אסור כיון שיש רוב ישראל אבל במחלה על מחלה מוחר אם יש יוכחה שהליק בשביל עצמו ומן מעשה דשמואל דכיולו שם בגמרא ביהוא נכרי דאליק שרגא ונו' היו מחלה על מחלה ישראל כמ"ש שם התוס' ועכ"ל אין הכרח לדין זה ומאי כן כתב הרב ז"ל ע"ש:

שהשמליק על דעת הרוב מדליק. מכאן קשה לדברי הר"ב שכתב מוחר לומר לנכרי אז לשפחה מדוע לא עשיה כן בשבת שבבר אפ"ש שפ"ש כך יעשה לשבת הבאה דהא מכאן משמע דאפי' שעשה הנכרי מעצמו כשהרוב ישראל אסור כ"ש בשהליקה השפחה בעית שיש שם ישראל שאסור ע"ש:

ו נברי שהביא חלילין בשבת (דף קכ"ח) אמר רבינו אמר דברי ה"ה ז"ל דהוא מפרש דעת רבינו הרב (פ' שואל דף קכ"א) דאסר מקום קרוב ממש ר"ל אפ"ל קרוב ומפי שבהתחיל מיד בדרך להמתין מעט משמשיכה ואותו הטעם של המתנה הוא שיעור כדי הבאת החלילין ממון לתוסס

הנהות מיימוניות

לא יעביר אבל בשביר בעסקיהיה עסק פי' לא יוכל לשתות לו אינא בתנם צריך לשתות ואפי' הנכרי עושה בביתו ומה לי שאר מלאכות מה לי. מבעיר עצים וכל הני דכל בתבי דאמר רבשבי' נברי מוחר בגון שהנברי עשה מלאכה בשלו אבל בשל ישראל אפי' חבל בשבילו נברי ואפי' משביר מרחצאות לנברי אסורי בס"ק דע"ו לא ישביר אדם מרחצו לנברי בשבת מפני שנקרא על שמו ונברי עושה מלאכה בת בשבתות ו"מ אע"פ שעשה לצורך עצמו וחצעים שלו ואין לך על שמו יותר מביתו של ישראל שדר בו. ועוד משמע בירושלמי דאין מסורידין לנברי לצאת מביתו שיאמר צא מביתי ועשה צרכך מכלל דנברי העושה מלאכה בביתו של ישראל חייב לנרשו מביתו ויש ללמוד מקרמונים שהשפחות אינן רשאות לעשות מלאכה בבית ישראל: ואת השובת ה"ר ז"ל מנעורי הייתי משתחוה להתחתם בגגו מרוחת נברי הנעשה בשביל ישראל בשבת כי ראיתי אבא מורי רבינו בשולם שהיו מרושים והיו מתחממים וכן גדולי עולם ומעמא כתב בעלמא הכל חולים אצל המילה וכן הכל חולים אצל הקור ואם אינם חולים שמש מ"מ מצטערין הם לכל הפחות בשבת ואמרינן בכתובות גוגת יוקק חלב בשבת ואע"ג דמסרק כלאחר יד הוא משום צער לא גזור בהו רבנן ע"ל. ומכאן ראיה לבתי חורף שהוחמו בשביל הקטנים שבבית או בשביל הנערים והשפחות שאינם רחצים לישב בקרה מוחרים הגדולים ליכנס לחיצונות ואפילו בשביל הגדולים חתיר ה"ר ז"ל בתשובה משום חולה שאין בו סכנה אסורים לנברי דוקא והבל חולים אצל ציבה. ומורי רבינו הר"ם אסר כי בצרפת היו נוהגים בבית רבינו ז"ל היתר ואסר שרבינו יעקב מאורליינ"ש התיר אפילו לומר לתקן האש מה"מ אמנם במלכותנו נראה לתם לאיסור והוא בעצמו נהג איסור בדבר והיה מתקן מסגרת לתנורו ובע"ש היה מוחרו מפני השפחה שלא תוכל לעשות דבר וכתב משום דברים המוחרין ואחרים נהגו בו איסור שנהגו בהם חומרא ורישות שלא לישב בבתי חורף שהחמנו בשבת וכורכי כשהייתי אצל מורי במגדל ושבונו"ק שבע"ש עשינו מדורה להתחמם בגגדה בלילה וכשישבנו עד כמעט היתה כלה באו העכרים ועשאונו גדולה ואמרו בפירוש שעשאוה לנו לנחת רוח וישבו אחרונו אצלם ושמחנו בדבר ע"כ: [ז] הכי איתא להדיא אבל מכירו אסור מפני שמרגילו אצלו לשבת הבאה עיין לקמן בהילכתא ר"ל בהג"ה ע"כ: [ח] ס' א"ח לומר לו אל תכבה עיין לקמן בהילכתא ד' בהג"ה ע"כ: [ט] מכאן כתב מהרי"ם רפ"ש שאסור לומר לנברי לילך חוץ לתחום אחר קרובו הסת שיבאו לכבודו ולהספידו, ע"כ:

לחם משנה

ד נר הלוגן וכו'. כתב ה"ה ויש מי שכתב כו' ואחרי כן כתב שדין זה ל"ע ומשמו הוא מאני מחלה נכרים בסכינה ומטלה ישראל ומסתי כן כשעשה הנכרי הכבש ירדו בו הזקנים אבל אם היו כלים ישראלים לא. ומ"ש שם בגמרא התם כי מחתתי אדעתא דרובא מיתמו לאו לאימרא דאם יעמוד שנכרי הליק לעצמו דאי דנכרי הליק ניחתי אדעתא דרובא אלא ר"ל אפילו שיעשו שהליק בשביל עצמו אסור כיון שיש רוב ישראל אבל במחלה על מחלה מוחר אם יש יוכחה שהליק בשביל עצמו ומן מעשה דשמואל דכיולו שם בגמרא ביהוא נכרי דאליק שרגא ונו' היו מחלה על מחלה ישראל כמ"ש שם התוס' ועכ"ל אין הכרח לדין זה ומאי כן כתב הרב ז"ל ע"ש:

שהשמליק על דעת הרוב מדליק. מכאן קשה לדברי הר"ב שכתב מוחר לומר לנכרי אז לשפחה מדוע לא עשיה כן בשבת שבבר אפ"ש שפ"ש כך יעשה לשבת הבאה דהא מכאן משמע דאפי' שעשה הנכרי מעצמו כשהרוב ישראל אסור כ"ש בשהליקה השפחה בעית שיש שם ישראל שאסור ע"ש:

ו נברי שהביא חלילין בשבת (דף קכ"ח) אמר רבינו אמר דברי ה"ה ז"ל דהוא מפרש דעת רבינו הרב (פ' שואל דף קכ"א) דאסר מקום קרוב ממש ר"ל אפ"ל קרוב ומפי שבהתחיל מיד בדרך להמתין מעט משמשיכה ואותו הטעם של המתנה הוא שיעור כדי הבאת החלילין ממון לתוסס

מגדל עוז

מת שבת מד שמעתא. פ' שואל (דף קכ"ח):

מאי שדין זה אינו מוכרח בגמרא בהלכות שבת (דף קכ"ב) דאסור דמעשה דר"ג ומקרים היו מלאה נכרים בסכינה ומטלה ישראל ומסתי כן כשעשה הנכרי הכבש ירדו בו הזקנים אבל אם היו כלים ישראלים לא. ומ"ש שם בגמרא התם כי מחתתי אדעתא דרובא מיתמו לאו לאימרא דאם יעמוד שנכרי הליק לעצמו דאי דנכרי הליק ניחתי אדעתא דרובא אלא ר"ל אפילו שיעשו שהליק בשביל עצמו אסור כיון שיש רוב ישראל אבל במחלה על מחלה מוחר אם יש יוכחה שהליק בשביל עצמו ומן מעשה דשמואל דכיולו שם בגמרא ביהוא נכרי דאליק שרגא ונו' היו מחלה על מחלה ישראל כמ"ש שם התוס' ועכ"ל אין הכרח לדין זה ומאי כן כתב הרב ז"ל ע"ש:

שהשמליק על דעת הרוב מדליק. מכאן קשה לדברי הר"ב שכתב מוחר לומר לנכרי אז לשפחה מדוע לא עשיה כן בשבת שבבר אפ"ש שפ"ש כך יעשה לשבת הבאה דהא מכאן משמע דאפי' שעשה הנכרי מעצמו כשהרוב ישראל אסור כ"ש בשהליקה השפחה בעית שיש שם ישראל שאסור ע"ש:

ו נברי שהביא חלילין בשבת (דף קכ"ח) אמר רבינו אמר דברי ה"ה ז"ל דהוא מפרש דעת רבינו הרב (פ' שואל דף קכ"א) דאסר מקום קרוב ממש ר"ל אפ"ל קרוב ומפי שבהתחיל מיד בדרך להמתין מעט משמשיכה ואותו הטעם של המתנה הוא שיעור כדי הבאת החלילין ממון לתוסס

נהרדעי

ד נר הלוגן וכו'. כתב ה"ה ויש מי שכתב כו' ואחרי כן כתב שדין זה ל"ע ומשמו הוא מאני מחלה נכרים בסכינה ומטלה ישראל ומסתי כן כשעשה הנכרי הכבש ירדו בו הזקנים אבל אם היו כלים ישראלים לא. ומ"ש שם בגמרא התם כי מחתתי אדעתא דרובא מיתמו לאו לאימרא דאם יעמוד שנכרי הליק לעצמו דאי דנכרי הליק ניחתי אדעתא דרובא אלא ר"ל אפילו שיעשו שהליק בשביל עצמו אסור כיון שיש רוב ישראל אבל במחלה על מחלה מוחר אם יש יוכחה שהליק בשביל עצמו ומן מעשה דשמואל דכיולו שם בגמרא ביהוא נכרי דאליק שרגא ונו' היו מחלה על מחלה ישראל כמ"ש שם התוס' ועכ"ל אין הכרח לדין זה ומאי כן כתב הרב ז"ל ע"ש:

שהשמליק על דעת הרוב מדליק. מכאן קשה לדברי הר"ב שכתב מוחר לומר לנכרי אז לשפחה מדוע לא עשיה כן בשבת שבבר אפ"ש שפ"ש כך יעשה לשבת הבאה דהא מכאן משמע דאפי' שעשה הנכרי מעצמו כשהרוב ישראל אסור כ"ש בשהליקה השפחה בעית שיש שם ישראל שאסור ע"ש:

ו נברי שהביא חלילין בשבת (דף קכ"ח) אמר רבינו אמר דברי ה"ה ז"ל דהוא מפרש דעת רבינו הרב (פ' שואל דף קכ"א) דאסר מקום קרוב ממש ר"ל אפ"ל קרוב ומפי שבהתחיל מיד בדרך להמתין מעט משמשיכה ואותו הטעם של המתנה הוא שיעור כדי הבאת החלילין ממון לתוסס

מגיד משנה

ד נר הלוגן וכו'. כתב ה"ה ויש מי שכתב כו' ואחרי כן כתב שדין זה ל"ע ומשמו הוא מאני מחלה נכרים בסכינה ומטלה ישראל ומסתי כן כשעשה הנכרי הכבש ירדו בו הזקנים אבל אם היו כלים ישראלים לא. ומ"ש שם בגמרא התם כי מחתתי אדעתא דרובא מיתמו לאו לאימרא דאם יעמוד שנכרי הליק לעצמו דאי דנכרי הליק ניחתי אדעתא דרובא אלא ר"ל אפילו שיעשו שהליק בשביל עצמו אסור כיון שיש רוב ישראל אבל במחלה על מחלה מוחר אם יש יוכחה שהליק בשביל עצמו ומן מעשה דשמואל דכיולו שם בגמרא ביהוא נכרי דאליק שרגא ונו' היו מחלה על מחלה ישראל כמ"ש שם התוס' ועכ"ל אין הכרח לדין זה ומאי כן כתב הרב ז"ל ע"ש:

שהשמליק על דעת הרוב מדליק. מכאן קשה לדברי הר"ב שכתב מוחר לומר לנכרי אז לשפחה מדוע לא עשיה כן בשבת שבבר אפ"ש שפ"ש כך יעשה לשבת הבאה דהא מכאן משמע דאפי' שעשה הנכרי מעצמו כשהרוב ישראל אסור כ"ש בשהליקה השפחה בעית שיש שם ישראל שאסור ע"ש:

ו נברי שהביא חלילין בשבת (דף קכ"ח) אמר רבינו אמר דברי ה"ה ז"ל דהוא מפרש דעת רבינו הרב (פ' שואל דף קכ"א) דאסר מקום קרוב ממש ר"ל אפ"ל קרוב ומפי שבהתחיל מיד בדרך להמתין מעט משמשיכה ואותו הטעם של המתנה הוא שיעור כדי הבאת החלילין ממון לתוסס

יד רמה

ד נר הלוגן וכו'. כתב ה"ה ויש מי שכתב כו' ואחרי כן כתב שדין זה ל"ע ומשמו הוא מאני מחלה נכרים בסכינה ומטלה ישראל ומסתי כן כשעשה הנכרי הכבש ירדו בו הזקנים אבל אם היו כלים ישראלים לא. ומ"ש שם בגמרא התם כי מחתתי אדעתא דרובא מיתמו לאו לאימרא דאם יעמוד שנכרי הליק לעצמו דאי דנכרי הליק ניחתי אדעתא דרובא אלא ר"ל אפילו שיעשו שהליק בשביל עצמו אסור כיון שיש רוב ישראל אבל במחלה על מחלה מוחר אם יש יוכחה שהליק בשביל עצמו ומן מעשה דשמואל דכיולו שם בגמרא ביהוא נכרי דאליק שרגא ונו' היו מחלה על מחלה ישראל כמ"ש שם התוס' ועכ"ל אין הכרח לדין זה ומאי כן כתב הרב ז"ל ע"ש:

שהשמליק על דעת הרוב מדליק. מכאן קשה לדברי הר"ב שכתב מוחר לומר לנכרי אז לשפחה מדוע לא עשיה כן בשבת שבבר אפ"ש שפ"ש כך יעשה לשבת הבאה דהא מכאן משמע דאפי' שעשה הנכרי מעצמו כשהרוב ישראל אסור כ"ש בשהליקה השפחה בעית שיש שם ישראל שאסור ע"ש:

ו נברי שהביא חלילין בשבת (דף קכ"ח) אמר רבינו אמר דברי ה"ה ז"ל דהוא מפרש דעת רבינו הרב (פ' שואל דף קכ"א) דאסר מקום קרוב ממש ר"ל אפ"ל קרוב ומפי שבהתחיל מיד בדרך להמתין מעט משמשיכה ואותו הטעם של המתנה הוא שיעור כדי הבאת החלילין ממון לתוסס

יד רמה

ד נר הלוגן וכו'. כתב ה"ה ויש מי שכתב כו' ואחרי כן כתב שדין זה ל"ע ומשמו הוא מאני מחלה נכרים בסכינה ומטלה ישראל ומסתי כן כשעשה הנכרי הכבש ירדו בו הזקנים אבל אם היו כלים ישראלים לא. ומ"ש שם בגמרא התם כי מחתתי אדעתא דרובא מיתמו לאו לאימרא דאם יעמוד שנכרי הליק לעצמו דאי דנכרי הליק ניחתי אדעתא דרובא אלא ר"ל אפילו שיעשו שהליק בשביל עצמו אסור כיון שיש רוב ישראל אבל במחלה על מחלה מוחר אם יש יוכחה שהליק בשביל עצמו ומן מעשה דשמואל דכיולו שם בגמרא ביהוא נכרי דאליק שרגא ונו' היו מחלה על מחלה ישראל כמ"ש שם התוס' ועכ"ל אין הכרח לדין זה ומאי כן כתב הרב ז"ל ע"ש:

שהשמליק על דעת הרוב מדליק. מכאן קשה לדברי הר"ב שכתב מוחר לומר לנכרי אז לשפחה מדוע לא עשיה כן בשבת שבבר אפ"ש שפ"ש כך יעשה לשבת הבאה דהא מכאן משמע דאפי' שעשה הנכרי מעצמו כשהרוב ישראל אסור כ"ש בשהליקה השפחה בעית שיש שם ישראל שאסור ע"ש:

ו נברי שהביא חלילין בשבת (דף קכ"ח) אמר רבינו אמר דברי ה"ה ז"ל דהוא מפרש דעת רבינו הרב (פ' שואל דף קכ"א) דאסר מקום קרוב ממש ר"ל אפ"ל קרוב ומפי שבהתחיל מיד בדרך להמתין מעט משמשיכה ואותו הטעם של המתנה הוא שיעור כדי הבאת החלילין ממון לתוסס

יד רמה

ד נר הלוגן וכו'. כתב ה"ה ויש מי שכתב כו' ואחרי כן כתב שדין זה ל"ע ומשמו הוא מאני מחלה נכרים בסכינה ומטלה ישראל ומסתי כן כשעשה הנכרי הכבש ירדו בו הזקנים אבל אם היו כלים ישראלים לא. ומ"ש שם בגמרא התם כי מחתתי אדעתא דרובא מיתמו לאו לאימרא דאם יעמוד שנכרי הליק לעצמו דאי דנכרי הליק ניחתי אדעתא דרובא אלא ר"ל אפילו שיעשו שהליק בשביל עצמו אסור כיון שיש רוב ישראל אבל במחלה על מחלה מוחר אם יש יוכחה שהליק בשביל עצמו ומן מעשה דשמואל דכיולו שם בגמרא ביהוא נכרי דאליק שרגא ונו' היו מחלה על מחלה ישראל כמ"ש שם התוס' ועכ"ל אין הכרח לדין זה ומאי כן כתב הרב ז"ל ע"ש:

שהשמליק על דעת הרוב מדליק. מכאן קשה לדברי הר"ב שכתב מוחר לומר לנכרי אז לשפחה מדוע לא עשיה כן בשבת שבבר אפ"ש שפ"ש כך יעשה לשבת הבאה דהא מכאן משמע דאפי' שעשה הנכרי מעצמו כשהרוב ישראל אסור כ"ש בשהליקה השפחה בעית שיש שם ישראל שאסור ע"ש:

ו נברי שהביא חלילין בשבת (דף קכ"ח) אמר רבינו אמר דברי ה"ה ז"ל דהוא מפרש דעת רבינו הרב (פ' שואל דף קכ"א) דאסר מקום קרוב ממש ר"ל אפ"ל קרוב ומפי שבהתחיל מיד בדרך להמתין מעט משמשיכה ואותו הטעם של המתנה הוא שיעור כדי הבאת החלילין ממון לתוסס

לט. ולפיכך כיון שאינו יודע צריך להמתין כדי שיבוא ממקום קרוב וקי"ל שהיה דסמוך דזיקא מהניתין כותיה. וה"ם רבינו ואם יבא וכו' כך דעת קצת המפרשים ז"ל שאפי' דבר האצוי בריבים קרוב אם בא מרחוק צריך להמתין בכדי שיבא ממקום שבא. ויש מי שהקל בהיתרה שיטול תוך לחתום ויש בסגיא זא פירושים אחרים וזה כדעת הגאונים ז"ל:

ז עיר שיש בה מלאכה ובכרים בדין בה. משנת מכשירין הובאה שם לשנות. וה"ם שבאותמו בשביל הרוב הוחמו מבוחר בגמרא פ' כל בתי (דף קכ"ב):

ח ישראל שאחר לנכרי לעשות לו מלאכה. זה נלמד מפני שלא היינו בו לאיסור בגמרא ואין זה תמוה כישראל השוכר מלאכה בחנם לעשות לו לעולם כתו מיהבאר בפרק זה ואולי במקום אחר מבואר היותר. וה"ם מ"ש יתרון בכדי שיעשה פעם אחת נראה מפשט שלא נרגע

ט דבר שאין בו מלאכה ואין אסור לעשות כו' זה מוסכם מן הגאונים ז"ל מדומין שבות דשבות לגבי אחיריה לנכרי בשבילו מילה אף ע"פ שאין בזוקן אם הבנים. ולמדו כן מפ"ם פ' הדר (שירוזין דף ס"ז) שמוכר לנכר

בשבת ימתין בכדי שיבואו מאותו מקום [י] אחר השבת. והוא שלא יהא הדבר בסרטיא גדולה כמו שאמרנו: **ז** עיר אישישראל ונכרים דרין בתוכה והיתה בה מרחץ המרחצת בשבת. אם רוב נכרים מותר לרחוץ בה למוצאי שבת מיד. ואם רוב ישראל ימתין בכדי שיחמו חמין. שבשביל הרוב הוחמו. מחצה למחצה ימתין בכדי שיחמו חמין וכן כל כיוצא בזה: **ח** ישראל שאבר לנכרי לעשות לו מלאכה זו בשבת אע"פ שעבר ומכין אותו מכת מרדות מותר לו לזהנות באותה מלאכה לערב אחר שימתין בכדי שהעשה. ולא אסרו בכל מקום שימתין בכדי שיעשו אלא מפני דבר זה. שאם תאבר יהא מותר מיד שמא יאמר לנכרי לעשות לו וימצא הדבר מוכן מיד. וכיון שאסרו עד שימתין בכדי שיעשו לא יאמר לנכרי לעשות לו שהרי אינו משתכר כלום מפני שהוא

מתעכב לערב בכדי שיעשה דבר זה שנעשה בשבת: **ט** דבר ישאינו מלאכה ואין אסור לעשותו בשבת אלא משום שבות מותר לישראל לומר לנכרי לעשותו בשבת. והוא שיהיה שם מקצת הולי או יהיה צריך לדבר צורך הרבה או מפני מצוה: **י** כיצד אומר ישראל לנכרי בשבת לעלות באילן או לשוט על פני המים כדי להביא לו שיפר. **יא** מלוכה לו מביא לו מחצר לחצר שאין עירוב ביניהן מים המין [כ] להרחיץ בהם קטן ומצטער וכן כל כיוצא בזה: **יא** הלוקח בית בארץ ישראל מן הנכרי מותר לו לומר לנכרי לכתוב לו שטר בשבת. שאמירה לנכרי בשבת אסורה מדבריהם ומשום

ישוב

א טוש"ח סימן שמו ספ"ג לאון סה: ב טוש"ח סימן שכח ספ"ג לאון סה: ג טור שם סימן שלא:

משנה למלך

ט דבר שאינו מלאכה וכו'. זה מוסכם מכל הגאונים כמ"ם ה"ה ז"ל. ודע דהכא המרדכי בפ"ק דשבת על תוספות הקונים המכשיר בשבת ובוכרים להם נכרי לקנו מכם בשבת נראה דבקבולת מוכר דב"ה מחיבים שם המשב ליתן שרות לעבדן אע"ג דמלאכה דאוריתא היא ואח"כ שיש לאלף בין סך שאין ישראל קובע מלאכתו לנכרי לעשות לה בשבת ובגוון זה קונים לו לשוט המים בשבת מ"מ נ"ל לחבית דאוי בהיתר מדרבנן מי שהתיר דאשוט שבת מדרבנן אבי הגר רבנן דאי לא שרו ליה אחר לאחויי ד' אמות בהה"ר כ"ג לא שבת וכ"ש לחבל מידם דאי לא שרו ליה יסמוך על חזנו בדיוני כל שבת, עכ"ל. ומדן הכ"י סימן רמ"ד סקטה ע"ז דל"ל לאחה"ס לאהדורי אחרת מי שהתיר למיסרך מאי דקשיא ליה דבכבר לאן ישראל קובע מלאכתו בשבת ובגוון זה קונים לו לשוט מים בשבת ליתא דבלתי הכא שאין בקבלת המים דאיסור דאוריתא יל דסמים מקבלין בהיתר לגיכון ובא אינה מלאכה דאוריתא ועי"ל דלא שבי לן בתמירה לנכרי שלא במקום מצוה כין מלאכה דאוריתא למלאכה דרבנן, ע"כ. ויש לתמוה דאיך עלה בדעתו של מרן ז"ל למימרא דאמירה לנכרי לא אסירא אלא במלאכה דאוריתא אבל במלאכה דרבנן שרי שהרי רבינו ז"ל הכא בסרקין לא הזכיר לומר לו לנכרי לעשות בשבת דבר שאינו אסור משום שבות אלא בדאינא מלקת חולי אי לא נוקי מצוה. וכבר עתד ע"ז מהר"ל בשבן בתשובה סימן ק"ו ותיכן דע"כ לא הגיהן רבינו מלקת חולי אי לוקי מיזה אלא בכבכבת לומר לנכרי לעשותו אבל אם לומר לנכרי שיחי המל לעשותו בשבת אי שאני לן בין מלאכה דאוריתא למלאכה דרבנן ומתיהון שי שמיכן מרן מדיב לו מידם שאינו אסור דאשוט אסור לעשותו אלא משום שבות אסור לומר לנכרי לעשות ואפילו קדם בשבת, עכ"ל. ולפי דעתי עדיין לא הניחבנו דברי מרן בזה דאף דמדברי רבינו ז"ל ליכא הוכחה לזה מ"מ מדברי אחר מיסרים מבחת לחיים לבו דאסור דאוריתא מהני לדיעותא דסייע לקדם הבשת ואיסור שבות אסור. דהני הרא"ש ז"ל דפרק מבריחה אם הפשלים בבית בשם ר' שמעון דאסור לומר לנכרי מע"ש הילך מעות ויקנה לי בן וכן. וכן הר"ם בר ברוך ובספ"ג אסרו בסירוס אמולו בדאינא דמיסרים לומר לנכרי בשבת לו אמולו ואסור לומר לו אמולו מקדם הבשת שבשבת אסור לו לשבות שמעלים אלא לומר לנכרי לשבות לו פועלים ואסור לומר לו אמולו מקדם הבשת לעשותו בשבת, ע"כ. ובודאי אלא מיירי בשבור פועלים שיבא לו בשבת שהרי דינים אלו כבר ביאר אחסה סמוך בדרים הלכות שבת. אי"ז אלא מיירי אלא שבות שבר אותם שיבא כתוב ואע"פ אסור ואע"פ שבכיתות פועלים אינו אסור אלא משום שבות ואימר לו קדם הבשת. כתוב דבדרא דקיינן לחזקת דאין עלה בדעתו של מרן ז"ל לאלף בלאמירה לנכרי דקדם הבשת בין מלאכה דאוריתא למלאכה דרבנן. וגי"ל אלא דמי נדון דמה"ם לדבר דבשם משום דמה שאסר רבינו אסר בשבת ואפילו קדם הבשת מי דוקא בשמלאכה ששאר מלכתי בשבת אדעתא דישראל לא עדיד אלא אדעתא דנכרי אם אינאמר לו קדם הבשת ואינו אסור אלא משום שבות אסור. וכן נתי דברי ר' סעדיה

לחם משנה

המ"ק שכתב קדם ה"ה כדברי שמואל דומה נמ"ם לנכסוף אלא בחמד הוא ח"ק אלינא דבכ ואלתרון אלא כשמואל וכמה יתיבב דבריו אלו של ה"ה לבלאוריה היה נראה דסוכר ח"ם בתחרוגה צריך להיתון כדי שיבא מתקום קרוב לא"ם בראשונה אלא בבאו ממקום קרוב:

ט דבר שאינו מלאכה וכו'. נראה מכאן דבענין המילה לא בהיתרו אלא שבות דשבות אבל בשבות נמוד לא בהיתרו והא דכתב ה"ה ז"ל בפ"ב בבנה המתמלה וכן מרחיצין אותו לפני המילה בבמים חיין שעבר ישראל ותמתן הבשיבו קודם המילה מפני דאינו אלא משום נזירה מרחצאות דאסיתא דאמר דהו' דהו שבות בהיתרו בענין מילה וא"ה כ"ב בעלים האילן דהא תשום נזירה שמא יעלה ויתלוש לא היה לחם להעמיד נזירה במקום שבות והיה ראוי שישראל עצמו יחיתו לו להעלות באילן להביא הסכין. וי"ל דהיה בחמין שהאומנו דומים דשבות דהנזירה הוסם הוא משום תרחצאות ותרחצאות עצמן הוא נזירה כתבוהר בדברי רבינו פכ"ג ע"ם כתב ה"ה שזה מה שעשה בו הוא כדרכו לכתוב נראה דמיהון דברינו כך אפי' כדברין דמיהון דברי רבינו אייני כתוב כולל כל הענין דמיהון ה"ם כלן אלון בין בכל לנוגא דהוסם על ידי שינוי וכבלא בדרכו, וקשה לזה דבא הוא ז"ל כתב לעיל בפ' שני בדבור המתחיל הולה אחין בו סכנה וכו' דהוי כולל כל הענין אבי' ישראל עצמו עשה בלי שינוי לכך נראה דמי' דברינו כן אפי' שמאחר שנוגא אינו כולל כל הענין דומיה דמקלת אלו בכתב כאן רבינו יש חילוק דהה שהוסר בשאינו כולל ע"י ישראל ובשינוי אבל ע"י נכרי הוזיענו דאפי' בלא שינוי מותר וע"ל לדעת הרמב"ד ז"ל דהמעבה דפ' הדר (דף ס"ז) הוא מפרשו כפירוש הגאונים דאיירי בהתיון מלריכון למילה אבל אם יש בו הולי אפי' הוא עצמו עושה ובגמרא אחרנו שם חי ח"ל זיל אחים וכו' כלומר שהוא שבות נמוד ולדעת הרמב"ד ז"ל כל שים בו הולי אפי' שבות נחוד ע"י ישראל בהיתרו אלא ה"ם יש בו הולי אפי' הוא עצמו עושה ובגמרא אחרנו שם חי ח"ל זיל אחים וכו' כלומר שהוא שבות נמוד ולדעת הרמב"ד ז"ל כל שים בו הולי אפי' שבות נחוד ע"י ישראל בהיתרו אלא ה"ם יש בו הולי אפי' הוא עצמו עושה ובגמרא דבינו ז"ל אלא אייני בהתיון מלריכון מילה ובלדעת הגאונים ז"ל כתב ה"ה ז"ל ומתוך כך פירשו ז"ל אלא דבעבדה אפי' שדרכו לינול בחריטות לפי אי אסור לבהיבהו ע"ם רשום דיתחזי בטל סכר בשבת.

המשתתף

מגדל עוז

עיר שישראל עד ביתה בזה. שרק כל כתבי הקדם (דף קכ"ב) וז' שוחל וז"ג ומסכת מכשירין. **ישראל** שאחר בה שעשה בשבת. מסכתא מיתיבון ס' בכל מערבין והבירה ל"י אלפס ז"ל בהלכות ר"ה ס' לין נדין וכיו"ש אחרנו ק"ו בשבת כדתנן פרק מבלין דבר שאינו עד ביתה בזה. מסכת מיתיבון ד' סדר (דף ס"ו ס"ח) הלוקח בית עד מסכ. ס"ק ס' מרוזנה (דף ס') בשמעתין דתקנות וסוף פ"ק דגיטין (דף י'):

לומר לנכרי להביא לבית יהודי מה שהוובא בספינה בשבת. בקונטרס ה"ר קורבי"ל ומה שאנו אומרים לנכרי להתיבא החמין מן הגחלים בשבת אין אומרים לו לא לבבות ולא להבעיר ואיתו איסורא קנביר:

ישוב ארץ ישראל לא גזרו בדבר זה. וכן הלוקח בית מהם בסוריא שפוריא כארץ ישראל לדבר זה: יב פוסק *"אדם עם הנכרי על המלאכה [ג] וקוצץ דמים הנכרי עושה לעצמו ואע"פ שהוא עושה בשבת מותר. *וכן השוכר את הנכרי לימים הרבה מותר אע"פ שהוא עושה בשבת. כיצד כגון ששכר הנכרי לשנה או לשתים שיכתוב לו או שיארוג לו. הרי זה כותב ואורג בשבת ומותר כאלו קצץ עמו שיכתוב לו ספר או שיארוג לו בגד שהוא עושה בכל עת שירצה. והוא שלא יחשוב עמו יום יום: יג במה דברים אמורים [ם] בצנועה שאין מכירים הבל שזו המלאכה הנעשית בשבת של ישראל היא. אבל אם היתה ידועה וגלויה ומפורסמת אסורה שהרואה את הנכרי עוסק אינו יודע שקצץ ואומר שפלוני שכר הנכרי לעשות לו מלאכה בשבת: יד לפיכך הפוסק עם הנכרי לבנות לו חצרו או כותלו או לקצור את שדהו או ששברו שנה או שתים לבנות בתים לו חצר או ליטע לו כרם. אם היתה המלאכה במדינה או בתוך [ג] התחום אסור לו להניחן לעשות בשבת מפני הרואים שאינם יודעים שפסק. ואם היתה המלאכה חוץ לתחום מותר שאין שם ישראל שיראה את הפועלין כשהן עושין בשבת: טו וכן *מותר לאדם להשכיר כרמו או שדהו לנכרי אף על פי שהוא זורעו ונוטעו בשבת. שהרואה יודע ששכורין הן או באריסות נתן להן. ודבר ששם ישראל בעליו קרוי עליו ואין דרך רוב אנשי אותו המקום להשכירו או ליתנו באריסות אסור להשכירו [ם] לנכרי. מפני שהנכרי

השגת הראב"ד

*כפר הרמב"ם ז"ל דבר זה לא נהיר ולא נהיר שמעו מדקדק עמו בשכול מ"מ מותר מלאכה מסתברא ליה ופוס דומה לקבלתם, עכ"ל:

מותר

מגיד משנה

ובן כל הלוקח בית מהם בסוריא שפוריא כארץ ישראל לדבר זה. פ"ק דגיטין (דף מ"ג): יב פוסק אדם עם הנכרי על המלאכה וכו'. זה מבואר בתוספתא פרק קמא (שבת י"ד) מנין שאין מודין לנכרי שמא יעבוד בשבת ומשנה פרק קמא דגיטין (דף מ"ג): כדי שיעשו מלאכתו יום ובכולן ב"ה מחיין עם הנכרי. ופירש"י ז"ל

כ הנותן מגרת לנכרי וכו' . מדברי רבינו נראה שהוא מפרש שהני דומר הוא במקום שמפסיד שולחים הגברות ולא כדפירש"י, ונראה עוד מדבריו שמה שאמרו כדי שיגיע לבית הסמוך לתומה הייגו לומר שמתחר שאין לו יודעים היכן הוא הבית הסמוך לתחומו, וקשה על זה דפ"ב ה"ל כ"ה לתומרא . ומה לדקדק בלשונות דברייתא דכ"ם אמרי כדי שיגיע לביתו וכ"ה אמרי כדי שיגיע לבית הסמוך לתומה בתלי פסקינן לי בשיודע הישראל היכן הוא בית הני דומר לו שמפיע יודע לי בשמים יודע היכי אמרי כ"ם כדי שיגיע לביתו והא לא ידע היכן הוא ביתו ולהיכן יעבר לו ולי בשיודע לתחומי אמרי כ"ה כדי שיגיע לבית הסמוך לתומה לישבי בכדי שיגיע לביתו, ולפסקר עמר דבשלוש יודע ביתו מעמקינן וכ"ם מסרי כל שמים יודע ביתו משום דחייבי שבתותו מבקש לידע ביתו יקדם היום ומחר ולכלי זה הולך בשלישותו של ישראל בשבת ובכ"ה מסרי לפנים ביתו אמרי כדי שיגיע לבית הסמוך לתומה לישבי בכדי שיגיע לביתו, ולפסקר עמר דבשלוש יודע ביתו מעמקינן וכ"ם מסרי כל שמים יודע ביתו משום דחייבי שבתותו מבקש לידע ביתו יקדם היום ומחר ולכלי זה הולך בשלישותו של ישראל בשבת ובכ"ה מסרי לפנים ביתו אמרי כדי שיגיע לבית הסמוך לתומה

שהנכרי עושה באותו המקום מלאכה בשבת והוא נקרא על שם הישראל בעליו: **מז** מותר [פ] *להשאיל כלים *ולהשכירן לנכרי ואע"פ שהוא עושה בהן מלאכה בשבת מפני שאין אנו מצווים על שביתת [פ] הכלים . אבל בהמתו ועבדו אסור מפני שאנו מצווים על שביתת בהמה ועבד: **יז** המשתתף [ב]עם הנכרי במלאכה או בסחורה או בחנות . אם התנו בתחלה שיהיה שכר .השבת לנכרי לבדו אם מעט אם הרבה ושכר יום אחר כנגד יום השבת לישראל לבדו מותר . ואם לא התנו בתחלה. כשיבואו לחלוק נוטל הנכרי שכר השבתות כולן לבדו והשאר חולקין אותו . ואינו מוסיף לו כלום כנגד יום השבת אלא א"כ התנו בתחלה. וכן אם קבלו שדה בשותפות דין אחד הוא: **יח** ואם לא התנו ובאו לחלוק השכר [ג] ולא היה שכר שבת ידוע יראה לי שהנכרי נוטל לבדו שביעית השכר והשאר חולקין . הנותן מעות לנכרי להתעסק [ד] בהן . אף על פי שהנכרי נושא ונותן בשבת חולק עמו בשכר בשוה וכן הורו כל הגאונים: **יט** לא יתן אדם בערב שבת כלים לאומן נכרי לעשותן אף ע"פ שפסק עמו . אלא בכדי שיצא בהן מביתו קודם שחשיכה . וכן לא ימכור אדם חפציו לנכרי ולא ישאילנו ולא ילונו ולא ימשכננו ולא יתן לו במתנה אלא בכדי שיצא בארחו חפץ מפתח ביתו קודם השבת. שכל [ה] זמן שהוא בביתו אין אדם יודע אימתי נתן לו וכשיצא הנכרי מביתו בשבת וחפץ ישראל בידו יראה כמי שהלוהו לנכרי או משכנו או פסק עמו או מכר לו בשבת: **כ** הנותן אגרת לנכרי להוליכה לעיר אחרת אם קצץ עמו שכר הולכה מותר . ואפילו נתנה לו ערב שבת עם חשיכה . והוא שיצא בה מפתח ביתו קודם השבת . ואם לא קצץ אם יש במדינה אדם קבוע [ו] שהוא מקבץ האגרות ושולח אותם לכל מדינה ומדינה עם שלוחיו מותר ליתן לנכרי האגרת . והוא שיהיה שהות ביום כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה קודם השבת . שמא זה שמקבל האגרות ושולחן ביתו סמוך לחומה הוא . ואם אין שם אדם קבוע לכך אלא הנכרי שנותנין לו האגרת הוא שטוליכה לעיר אחרת אסור לשלוח ביד נכרי האגרת לעולם אלא אם

א טור סימן רמו וס"ש סס"ג לאיתן סס' . ב טור סימן רמה סס"ג שם' . ג טור כי' רמו :

יח ואם לא התנו וכו' . סברת רבינו נכונה ומסומה . הנותן מעות לנכרי וכו' . סברת הגאונים ז"ל נדון העסק נראים שמוסה שהרי אין המלאכה האמה מוסלה על ישראל לעמוסה שמאמר שהנכרי עוסה שליחותו וכן אין העסק ניכר ממי הוא ומה יאסר .

יט לא יתן אדם כלים וכו' . מתנה (שבת י"ז) ונכנון ב"ה מחירים עם המתם וכבר זכרתיה לעילה , וס"ש רבינו קדם חשיבה ומשנה עם המתם לפי שכבר ביאר שמחשקת האמה עד שירלה ג' כוכבים הוא בין המחשות שהוא ספק חשיבה . ובן לא יסטר וכו' וכן לא יתמכנו וכו' . ברייתא (שם י"ח) כבר זכרתיה למעלה בני מוחר להשאיל וכו' :

כ הנותן אגרת לנכרי וכו' . שם ברייתא (דף י"ם) . מ"ר אין משלחין אגרות ביד נכרי בע"ש אמ"כ קבע לו דמים בע"ש וכו' והיינן בה ואמר רב שמת ה"ש ואם לא קבע לה אמר כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה . והקשו והא אמרת ריבא אין בלא קבוע דומר בחמת הא דלא קבוע דומר בחמת . ביאר לאמר כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה . ובקשו והא אמרת ריבא אין בלא קבוע דומר בחמת הא דלא קבוע דומר בחמת . **ונכלטת** שמעינן הנחמ דהיכא דקבע ט' כדברי רבינו ז"ל , עוד שם דומר מדם ידוע כל כחב אינו יוכל והות משכיר ומשלח אגרות לכל מי שמחלתו אינו, פ"ב . ומכאן אחה לעמד דברייתא דלעיל כיומא ט אין משלחין אגרות אינה הכמ"ם למעלה . ואני הייתי סבור לפרשה בלא קבע ולא אמרו אלא אמרו בלא בע"ם חבו שבהיכנו בע בע"ם בלא שאין דעת רבינו ובהלכות נראה כן :

נכרי

משנה למלך

מז מותר להשאיל כלים כו' . מבואר בפ"ק דע"ז ובפר הסמ"ק ישראל שבשכיר שוורים לנכרי יש מחירים אם הנכרי קבל עליו אחריות וכו' ויש אוסרים . לענ"ד כיון דאין הנכרי יכול לשכרם אם ינלם נקרא בסמת ישראל כל מ"ם וישראל מחוס על שביתת בהמתו ע"כ . ואין הכ' מי' נע"ם כתב שדברי ריבב"ם שבחיר אמי' כשאין רשות בידו לאוליאם כדעת המחירים ע"כ . ואני סמוך על זה משום דע"כ לא כתיר ריבב"ם אמי' כשאין רשות ביד הנכרי לאוליאם אלא כשחכרם אי' **כשאלה** אחרם בשאלה אחרת דמשמע דהנכרים שם של נכרי ומע"ם אף שמשכנם אמ"כ ואין רשות ביד הנכרי לאוליאם אמ"כ שרי משום דהנכרים שם של נכרי . אבל נדון הסמ"ק דהנכרים שם של ישראל אף שקיבל עליו אחריות מיפה ונולה ונגנב ויוקרא וזולא אמ"כ אסור דשום דהנכרים שם של ישראל וא"כ ריבב"ם ז"ל אמר דש"ל כדעת האוסרים

יז המשתתף עם הנכרי במלאכה או בסחורה וכו' . ברייתא פפ"ק דע"ז וישראל ונכרי שקבלו שדה **בשותפות** לא יאמר ישראל לנכרי מול אלף בשבת ומשחקנו נמי שקונה בתנילה אם מוסר ליקח נתנילה בחמיסה יו"ש לא מיחר בכעל שכר שבת . ומדברי ריבב"ם סי' תנ"ח ות"ק מוכח דשרי דהא שהם בגיל י"ע שמעה ולידו הרבה לומר דאסורים משום טוגע בדבר ש"מ דמותר ליקח נתנילה בחמיסה יו"ש :

מגדל עוז

הנותן מעות עד שנתנום ז"ל . סוף מסכת ע"ז : לא יתן עד שקיבון לו . פ"ק דשבת (דף י"ם) :

השבת כדי שיצא מפתח ביתו אבל בשבת עצמו לא אפי' בחצם וביום ד' וה' מותר אפי' בשכר ודוקא בחנם אבל בשכר לא ודוקא קודם תרומות . ואפילו דחוק בשבת ויודע שנושה בו מלאכה בשבת עיין לקמן ע"ב : [ג] וכ"ם פ"ח ות"ש ובפ"ק .ע"ז בעיא היא ולא איפשיטא ע"כ : [ובחלקו סתם ספק הרא"ש דאזלינן לקולא דספק דרבנן הוא בסוד שם] : [ד] תניא בתוספתא דמשכיר אדם נוסחו של שבת למוצאי שבת ואינו חושש . מכאן הורה רבי במקום שבשליח המלה שישכיר היהודי מחבת שלו לנכרי והעברי יתן לו מחבת שלו ביום אחר מקום' הר קרבניל : [ה] בב"ח ואליבא דר' יוסי דרבי יהודה דאמר לא בא ר"ע אלא לפרש דברי ב"ה ע"ש :

[ו] וא רקבוע דאחר בסתא הא דלא קבוע ע"כ :

לחם משנה

יז המשתתף עם הנכרי במלאכה וכו' . כתב הרב המגיד וכו' ראיה שהוא מפרש בפרק"י ז"ל דה"ק דאם לא האמה מתחילה ונם לא אמר סול אחה חלוק בשבת וכו' ואינו אסור לנכרי לבדו אם לא אמר לו אחר הסמוך סול אלוק בשבת בחצי' אמרו כיון שהוא אחר הסיחוף לא מהני ולא יזיק ב"ב דמה לנו אם אמרו אמ"כ ר"ל דאם אמרו אמ"כ **בכיסת** דמשמע דאסור מהוס דודאי מדק בלומר לו אמ"כ סול אלוק בשבת שגילה בדעתו שרוצה שיהיה הוא שוגיא ליסול אלוק בשבת כדי שהוא יסול אלוק בחול ומה שהודיעם אמי' שלא אמר לו כן ה"ם אמ"כ שאין כאן גילוי דעת, ואה דוחה :

כ הנותן אגרת לנכרי להוליכה לעיר אחרת וכו' . עיין בסמסקי מוסר"ל לוי ו' חביב ז"ל אמר שם הרב מוסר"ל כי רב ז"ל אלוק עמו בהנחה לשון זה ואמרנו הדברים. כיוסם ואין עוקר כאן להלריך :

ישראל

הגהות טייטזניות

[ע] וכ"ם רבותינו מצרפת בשר"ח והוא דדחיא פ"ק אסור משום השמעת קול כרבה ודלא כרב יוסף דאמר משום שביתת כלים ע"כ : [פ] אסור בחנם אבל בשכר לא ודוקא בחנם אבל בשכר לא ודוקא קודם

[ב] [ג] [ד] [ה] [ו]

אם כן קצין לו דמים: **כא** נכרי שהביא תפציו לשבת והכניס לבית ישראל מותר. ואפילו אמר לו הניחן בזוית זו הרי זה מותר. ומזמנין את הנכרי בשבת ונותנין לפניו מזונות [ח] לאוכלן. ואם נטלן ויצא אין נזקקין לו מפני שאין שביתתו עלינו. וכן נותנין מזונות לפני הכלב בחצר ואם נטלן ויצא אין נזקקין לו: **כב** מי *שהיה בא בדרך וקדש עליו היום והיו עמו מעות נותן כיסו לנכרי להוליכו לו ולמוצאי שבת לוקחו ממנו. ואף על פי שלא נתן לו שכר על זה. ואף פי שנתנו לו משחשיכה מותר מפני שאדם בהול על ממונו ואי אפשר שישליכנו. ואם לא תתיר לו דבר זה שאין איסורו אלא מדברי סופרים יבא להביאו בידו ועובר על מלאכה של תורה. במה דברים אמורים בכיסו [1]אבל מציאה לא יתן לנכרי אלא טליכה בפחות פחות מארבע אמות: **כג** ישראל שעשה [2]מלאכה בשבת אם עבר ועשה בזדון אסור לו ליהנות באותה מלאכה לעולם. ושאר ישראל מותר להם ליהנות בה למוצאי שבת מיד שנאסר ושמרתם את השבת כי קדש היא היא קדש ואין מעשיה קדש. כיצד ישראל שבשל בשבת במזיד. למוצאי שבת יאכל לאחרים אבל לו לא יאכל עולמית. ואם בשל בשגגה למוצאי שבת יאכל בין הוא בין אחרים מיד וכן כל השגת הראב"ד כיוצא בזה: **כד** *פירות ד'שיצאו *טיבום שיצלו. כתב חוץ

א פור' כפי ממ"ג לגרסן סב: ב שיין בפור' סב: ג פור' פיטן שיט ופ"ט ממ"ג סב: ד פור' פיטן הב ממ"ג סב:

כא נכרי שהביא תפציו לבית ישראל מותר. דע שאמירה לנכרי במלאכה הנכרי מותרת גמורה ר"ל שמותר לישראל לומר לנכרי לעשות מלאכה הנכרי עצמו. וכ"כ המפרשים ז"ל וקדקדו כן בתכילתם וכ"ש מ"ם רבינו. והגיאה מלשון הוא שמפקיען אל הנכרי בשלו לומר לו לעמוד לאיזה מקום פינלה ואין כאן שבות דשבות כיון שהם ביד הנכרי: ומומנין את הנכרי. מימרא

כלשונה פרק שני דעירובין (דף ל"ח):

ונותנין לפניו מזונות וכו'. בריתא פ"ק דשבת מ"ל מתני מזונות לכלב בחצר ואם נטלן ויצא אין מקרקין לו כיצד נטל ויצא מן המזון מעמדו לפני הכלב בחצר אם נטלן ויצא אין מקרקין לו. ומ"ם רבינו נלמדנו לפי שבמתרגם לגיאלא ומן המזון בירושלמי אין מתרגמ מזונות לנכרי ע"מ לעלות ויכלו ז"ל. וכתבו ז"ל שהיהר כדי לאכלן הוא שאמר מוזנים מוזנ כמשמעו עלינו מפני דרכי שלום ואינו כתיר שאסור במבוטר פרק כ"ו:

כב מי שהיה בא בדרך וכו'. תנא פרק אחרון (שבת דף קל"ג) מי שהתחיל ע"ז בדרך מתן כיסו לנכרי ובגמרא מאי טעמא אמר ליה רבא לשיכר דשיבה לנכרי קיים להו לרבנן דאין אדם מתמיד עצמו על ממונו ואי לא אמרים ליה אחי לאיהוי [תרגם תמוה] ברעות הרגיש. ובתוספות כתבו מכאן יש לעמוד נגד שמתירה מן הלסמין לו מן הלמוגן שהוא מותר לגמרא כמעות כדי להחזיקן דמעות ד'מעות שלו יבא לגמרא ומלקו עליהם הרמב"ן והרשב"א ז"ל. ומתן מעם הרשב"א ז"ל לאיסור ואמר שבכאן לא התירו לו דבר קל. מעוט הספד מיעוט מלאה כדי שלא יעבור על דבר ממור. אבל בתחילת מן הלסמים אין מתירין לו מעמוד כדי שלא יבא לידי מעמוד. ע"כ דבריו ז"ל: בר"א בכיסו אבל מציאה וכו'. מימרא שם. ומ"ם אבל יוליכה יתבאר דתחו ודעת כתלמדן פ' כ'. הם יתלה בין מציאה הבאה לידו לתחילה שלא נאה לידו:

כג ישראל שעשה מלאכה בזדון וכו'. בריתא פרק מרובה (שבת קמא דף פ"ט) ובפרקא קמא דחולין (דף פ"ו) ובכתובות (דף ל"ו) ובכתובות מקומות. המבשל בשבת וכו'. רבי יהודה אומר בשוגג יאכל לאותלו שבת מחוד לא יאכל עולמים. ומן בבריתא דשוגג אחרת. והכריחו המפרשים ז"ל שמירות דברי ר"י כך הוא בשוגג יאכל לאו"ם בין לו בין לאחרים ובו ביום אסור לכל. במזיד לא יאכל עולמית הוא אבל אחרים מותרין. ובן כתוב בתלמוד פרק כירה ושם נמסקה הלכה כר"י ובן כתבו הגאונים ז"ל. ובן כתבו הרמב"ן ז"ל. ומ"ם מ"ם רבינו מיד כלומר שמ"ם לתחתון בבדי שיעבו הוא מתחר אחר הטעם המבל המעלה ומלין לחוש לו במה שמעמה על ידי ישראל בשוגג לו במזיד. ומ"ם בזה ותמרין שמוש כדי שלא יהנה בתעשה שנה. והרמב"ן ז"ל כדעת זה הוא סובר והגריטו בכלו אסיל בשוגג המתמה כדי שיעבו. וכ"כ יוסה ז"ל דעתו כדעת רבינו והרשב"א ז"ל לא הבריע בזה כלום:

כד פירות שיצאו מן לחתום וכו'. בריתא הנבחה פ' מי שהוציאו (עירובין מ"א מ"ב) ותיכלו

מעשה ונהלה לא התירו שבות בזה ודמיק שבת ואסרו אמירה לנכרי דהוא שבות דאמירה לנכרי שבות דקא עביד מלאכה ואיכא לתיבר שבת מלאכה דקא עביד מלאכה ואיכא לתיבר אמירה לנכרי דרבנן ומ"ש, מכ"ל:

כד פירות שיצאו מן לחתום וכו'. כתב הרמ"ך מימרא מתלי לא מסכן כרש"ם כוחיה וכ"ל לשוויי מילון כין הוליסם הוא שלמו לתיבלה מחר

לחם משנה

אלין אנו מחלקין לעיל בגמרן מישור כדי מיעבו. ו"ל דאין לאוי לומר שלאחרים יהיה אסור עולמים שהוא אסור מאור מעשה לא חלקו שבות שהם קל דאיכלמא לומר דמתרגם אחרים בכדי מיעבו מהו אי הך מעמא דלא חלקו אבל לאיסור אמור כי כאי לא אחרי, ומ"ם ס"ב מיתא כמן בכדי מיעבו ומאלי אחרו שהוא לא יאכל עולמית ולאחרים מותר מיד ו"ל ודיקן דאמי הוא לומרים סוף סוף היה מתבטל שמם דלא חלקו מהוס דיגרולל לא יאכל עולמית ואין מוכלין בכד"ם מ"כ אין לנו לאסור לאחרים אחר שמתם לא חלקו בכד"ם דסוף סוף מתבטל ואין אנו מקיימים אותו ומ"ב לאוי לתמיד דבריו על הדין ולומר דלאחרים מותר מיד בדין. ומ"ם אמלי לא קנסים כאן שונג דלא יעבור במזיד ויאמר שונג אי מי ל"ל דלא אחי לאשבר במזיד כיון דהוא לאיסור מקולא ומ"ם לעיל בשם הגאון אבל כל כחבי:

כד פירות שיצאו מן לחתום וכו'. בגרסא לה מלכות ל"ש כתב רבינו פירות שיצאו מן לחתום

מגדל עוז

מי שהיה מד' אמות פרק מי שהתחיל (דף קל"ג): ישראל שעשה מד כיוצא בזה. פ"ק דחולין (ד' פ"ו) ופרק מרובה ובגרס כ' דתחומות וכבית ר"י אלפס בהלכות פרק כירה (דף פ"ח): פירות שיצאו מד מלאי שבת. רש"ל פ' מי שהוציאו (דף פ"ח): כתב פרמב"ן ז"ל דחוקה וכי וכבי אסקה ל"ש בעיתוכין שב"ל:

ואנו אומר. כי דברי הרמב"ן ז"ל לפי מלאה רש"ל פרק מי שהוציאו נ"ל שמתן לחתום ואחרו לאוי בתחום אבל בלא מלאה דאוריתא דלא בשבת ודלא אמרין ד' אמות מרבי"ל וכ"כ מורה הרמב"ן ז"ל נרפי אלה לאיסרים רב יוסף כר שמעון ב"ש דבי

אחר כתו שיתרכו רבותי. עכ"ל. וכבר הקבלה פעם רבים בדברי הרב המגיד: **פז ב** כל אלו המלאכות וכל שהוא דומה לו. כתב הרמ"ך מיהיה הוא אם כל אלו אבות המלאכות אינו מחייב לרבים מספר אחת כ"ל לחתוך יותר מחמשים ושבע דתיי"ן מלאכה דאינו ובמסכת הטיבלא קרי לה אב דלא הוה במסכת קרי לה תולדה ותוכר ותוכיר ומרבינו ובאור ומוסיף לא היו במסכת שלא היה צריך המסכת להסור לתמיד ונם לא היו עריסים להבריך ולהרביע ולייפה אילנות ולא לגדול חמרים ולמחטב דחיים וכ"ם כולם מלאכה אחת הם ומלון תולדה מזרע ולהשמיטינו אחת דאינו חייב אלא אחת על אחי תולדות ועל אב ותולדה והיא דאמר אחר חייב חטאת ומוסיף לא מסייע ליה דמפרשינן ליה ממו שפירשום המפרשים ז"ל, עכ"ל.

כיצד

[ח] חוץ לתחום וחזרו. בשונג יאכלו בשבת. שהרי לא נעשה בנופן מעשה ולא נשתנו. במזיד לא יאכלו עד מוצאי שבת: כה השוכר את הפועל לשמור לו את הפרה ואת התינוק לא יתן לו שכרו של שבת. לפיכך אין אחריות שבת עליו. ואם היה השכיר שכיר שבת או שכיר שנה נותן לו שכרו משלם לפיכך אחריות שבת עליו. ולא יאמר לו תן לי שכרי של שבת אלא אומר לו תן לי שכרי של שנה או של עשרה ימים:

הרמב"ד ז"ל דוקא שלא חזרו לתחום אבל חזרו לתחום מותר ביאכלו בתחום ובכי מבקה רב פפא בעיזונין, עכ"ל:

פרק שביעי

א מלאכות [1]שחייבין עליהן סקילה וכרת במזיד או קרבן חטאת בשגגה. מהן אבות ומהן תולדות. ומנין כל אבות מלאכות ארבעים חסר אחת. ואלו הן. **החרישה. והזריעה. והקצירה. והעימור. והדישה. והזרוה. והברירה. והטחינה. והרקדה. והלישה. והאפיה. והגיזה. והלבון. והנפוץ. והצביעה. והטווה. ועשיית הנירין. והנסכת המסכה. והאריגה. והבציעה. והקשירה. והתרה. והתפירה. והקרייעה. והבנין. והסתירה. והכאה בפטיש. והצידה. והשחיטה. וההפשטה. וההעבדה. ומחיקת העור. וחתוכו. והכתיבה. והמחיקה. והשרטוט. וההבערה. והכיבוי. וההוצאה מרשות לרשות: ב** כל אלו המלאכות וכל שהוא מענינם הם הנקראין אבות מלאכות. כיצד הוא ענינן. אחד החורש או החופר או העושה חריץ הרי זה אב מלאכה. שכל אחת ואחת מהן **חפירה** בקרקע וענין אחד הוא: **ג** וכן הזורע זרעים או הנוטע אילנות או המבריך אילנות **או המרביב** או הזומר. כל אלו אב אחד הן מאבות מלאכות וענין אחד הוא. שכל אחת מהן לצמח דבר הוא מתבוין: **ד** וכן הקוצר תבואה או קטנית או הבוצר ענבים או הנודר חמרים או המסק זיתים או האורה תאנים. כל אלו אב מלאכה אחת הן. שכל אחת מהן לעקור

א מחד פי' שו פפ"ג שם: ב כפ"ג לאוין סה:

שם (שבת עמ"ג) וטלן מכרו שם בשבת לאדם כשהוא מלחמרם הזורם. וכרבינו הכיר שם בשאלה וטלן שם בחשבה חוץ מן הקרבנות ומכר שם בחקונו המולה השור. והקנו (שם ע"ה): כיצד מולה היאו מעבד ואמר ר' יוסף ור"ל דאמרי תרוייהו אפיר חדא מהיכא ועייל קרסום. ע"כ. ובאור הרמב מלאכות אלו ומנינם יתבאר בפרקים הבאים:

ב כיצד הוא פירוש הכתוב לו החופר וכו'. גנב (שם ע"ג ב') תנא התרב והחופר והחורק טולן מלאכה אחת הן

ג וכן הזורע וכו'. גם זה שם הנא הזורע והזומר והאופס והתבריך והמרביב כלן מלאכה אחת הן:

ד וכן הקוצר מבואה או קטנית וכו'. תנא תיקוצר והבוצר והנודר והמסק והאורה כלן מלאכה אחת הן. ודע שכוונת רבינו היא שכל מלאכה שהיא דומה לאב כדמיון נחור אלא שמלוקה ממנה בפרטים המשלה לו אב כמותה הנעשה כל מלאכה הדומה לה בחלקה זו היא הנקראת תולדה. והתבל זה הקולר והכולר שהם כדמיון נמור

לחם משנה

לחתוך וכו' ולא מאיר שם אם הם מוכרים בטבילה ואם הם אסורים. ויש היתה אין כמוך שונגין בשבת לדברי רבינו ולא יאכלו. בשונג ולענין תחומין ודברי רבי מתיה ורבי אלעזר חייבי בשבת לדברי רבינו ולא יאכלו. וא"ה אחתי נקם מון לתחום אמ'. כתוך התחום נמי אסור מכוס דתנינן ר' אחוח כרשום הרבים כבר היתן ה"ה ז"ל דמשום דעבדה כרה"ר אינו אסור אבל משום מתיחין אסור דעשו חכמים מיעוט לדבריהם יותר מכל אוכה:

פז ד הקוצר תבואה וכו' כל אלו אב מלאכה אחת הן. כתב ה"ם ודע שכוונת רבינו היא שכל מלאכה שהיא דומה לאב. ולאה דומר דומה לגורם בלאיכות המעולה

מגדל עוז

דבי נמנים ולרבי' אומרים לשלם לאורחים עד שיחזרו לתקונן שונגין בשבת אין במיד לא יאכלו: פעמי הא דאמרת שיהא מוץ לתחום וחזרו בשונג יאכלו במיד לא יאכלו דבי מתיה אומר

בתקונם אסור שלא בתקונם לא יאכלו ובלבון ובדברי לבדרי אמר אמר בתקונם אינה אסורין כו' עד דאמרת בחשבי מחבת כו' לאיקומה בתנאי וכמיד ובמיד ובשבת ר"ש ר"ה ובמיד בתקונם לא נמיד בתקונם כ"ש לא מלינו דאמרת ובכל בשונג שלא בתקונם לא מלינו דאמרת ובא מתיה ולאמ"ר אומר לעולם אין בשונג אין במיד לא מבטל דמ"ל סבר במיד נמי ברי ע"ש תנאת נמי ברי ע"ש בתקונם לא מלינו דאמרת ובא מתיה ולאמ"ר אומר לעולם אין בשונג אין במיד בתקונם ו"ל בבריסת ומחיה דמ"ל מתי קא מבלגא בתר סבי אין מקונם לשלא בתקונם לי קחני לבריה בבריסת חיות, ובדקו הוה סלכו כמיתוב בעלי מתום ז"ל ומסר ר"ל ז"ל מן אחת המקנה ובסק כמ"ל לחתיר בשונג שלא בתקונם ומחיד בתקונם ומחי"ג דמשנת דאמר"ר קא ומרי שלחי הכא דאין ר"ל דבאת אמורה ובתלבלי לחי כמ"ל בלבתת מוחיה ולא דמי לבבת בבכיל ומבלר לחתר מכוס קום דעבד בשונג שלא בתקונם ומחיד בתקונם ומחי"ג דמשנת דאמר"ר קא ומרי שלחי הכא דאין ר"ל דבאת אמורה ובתלבלי לחי כמ"ל בלבתת מוחיה ולא דמי לבבת בבכיל ומבלר לחתר מכוס קום דעבד בשונג שלא בתקונם ומחיד בתקונם ומחי"ג דמשנת דאמר"ר קא ומרי שלחי הכא דאין ר"ל דבאת אמורה ובתלבלי לחי כמ"ל בלבתת מוחיה ולא דמי לבבת בבכיל ומבלר לחתר מכוס קום דעבד

[ח] ע"ש פרק מי שהוציאוהו ובפסקי הר"ם. ועיין בס"ה מהל' יו"ט ז

הגהות מיימוניות

[1] ע"ש פרק מי שהוציאוהו ובפסקי הר"ם. ועיין בס"ה מהל' יו"ט ז

בשור חלא בחליקת הכפלים וכן האולם והטעם וכן כתורם והתוסר בכסם חלוקי מיטה השלה לבל הם נהמיון נחור . עליהם אמרו טולם מלאכה אחת הם . אחם בחו לחלק בהן מחלק במיני הנרשים גם כן וביחיו הכלים אבר יעבה בהם ויעזבו בזה . אבל בשאין שם אלא קלה דמיון בגון המחהך אם הירק אחיב דומה לעמיתה רק בהשמיה מנוף אחד נוטים בנים מע"ב שהשמיה מעבה הגוף הרלמון עמרי ואין הרחון כן זו הוא הולדה והיקם זה ניחן לבן . זהו דעת רבינו. ויש מי בחיים בלן מלאכה אחת הן שהן תולדות לבל אחד ואפ"ש אחין לו בזה אלא שיש הבחנות הפירות הרלמון נלחה עיקר וזהו מיהם הבריאות :

ה התולדת היא המלאכה הדומה וכו'. כיצד המחהך ירק וכו'. גנמ' (בבת ע"ב) אחר רב כפא הלי מחן דפרים אלקא הייב מטוס שיחן : וכן הלוקח לבן בל המבבח כו'. וכן הלוקח חלב ונתן בו קיבה (בס ב"ב) מבקא דנ"ר מחבן חייב מטוס בורר

מנבן הייב מטוס בורר, ע"ב :

ז אחד העשה לא וכו'. זה מטוס בבמה מקומות בגמרא : אם בן מה בפרק יש וכו' כיצד הרי שחרש ונתע וכו' . בגמרא (בס ע"ב) מביא (פי' לחרבנים מבוא מלאכות חסר אחת) לחה לי ליחביבנו ולא למיבנו ואמר ר' יוחנן אם עשאן בוון בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת . ופירוש דבריהם אלו בידוע מבוא בבת ובגנ בחלאכות כמו שבאמור בהלבות

שבועות פרק שביעי :

ח אבל אם מחן ואחר אם הירק וכו'. זה מחלוקת ר' אליעזר ור"ע פ' אחרון לו בברייתא (דף ל"ה) (ע"ז) בגמרא וקי"ל כר"ע דאחר אינו חייב אלא אחת ובגמרא פרק בלל גדול (בבת ע"ה) נני המחיפון לאשקי מדל מלעיבר דמחייב אחולדה בחקום אב וחה מטוס :

ט העושה מלאכות הרבה וכו' . מבוה פ' בלל גדול (בס ס"ח) העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא אחת אחת :

פ"ח א החורש כל שהוא וכו' . מבוה פ' הנזרע (בס ק"ג)

הזורע כל שהוא בחבבה והמקרבסם והמזרד כל שהוא חייב ובגמ' ר"ל בחולם שלבין והמזרד אדרבן אם לאכילה בגרוגרת אם לבהמה בחלת כי הבדי אם לבסח כדי לבבל ביצה קלה אם ליפות אם הקרקע כל שהוא . ומאני בך בחב רבינו כדי ליפות אם הקרקע כל שהוא. ופירש"י ז"ל מקרבסם קוגן עבשים יבשים מן המלון מזרד זרעים לחים בל שהוא ז, עכ"ל :

וכן המשוה פני השדה וכו'. פ' בלל גדול (בס ב') אמר רב ששת היתה לו בשדה בבשרשות ונטלה חייב אלא אם אמר רבא היתה לו בגומא ונטלאה חייב מטוס חורש, ע"כ :

ב הזורע כל שהוא חייב. פירש בדרך המגיע (בס ב"ב) הגיעה זרע והוליאו בשבח חייב אלא בכל שהוא ובפרק הנזרע (בס ק"ג) הזורע כ"ש בגמלי חי לגיזה דקרא . פירוש לגרעין בל דלעה ונם מבלן שהגיעה בכל שהוא ועוד אלא מבר בה אעשור : הזורע לח הלין וכו' . בגייחא (בס ע"ג)- הזבריחה פרק ז'. וכבר בילחרבי בס שבאור מעין אבא הוא שהוא הב בחוקה : אבל המשקה אמחים וכו'. מימרא פ"ק דמ"ק לאחר הבנבת המשקה מים לזרעים בשבח מטוס מלי מחריבן ביה רבא אמר מטוס חורש ובב יוסף אמר מטוס זרע ופסק רבינו בר"י . ואמרו בס בטעמו מבוי שטוחתו בוונת הזורע והיא לבלמית הבדי :

וכן הזורע וכו'. מבסוגיא שבוכחים (דף לה:) פרק דם מבלת:

הקצר

לחם משנה

הבעלה שבוחה הזומר היא כדי שיאמח אם"ע שהם הבלים בבעולות . עוד בחב אע"פ שאין לנו בזה בלל אין לנו חילוק בין שאמר שהוא לב מחבה לו שהוא הולדה שאין חילוק בזה לענין הבחנות מ"מ זה עיקר. ואפ"ם לפ"ז שהודיענו חילוק שהוא לב בחוחה לבל אם הודיענו שהוא הולדה אין בזה הידוש :

פ"ח א המנכש בעיקרי האילנות וכו' . פ"ם (בבבבת ח"ב דף ב') המנכש והמשקה מים לזרעים וכו' רב יוסף אמר מטוס זרע ופסק רבינו בר"ב יוסף היינו מנכש כדי שיאמח אבל הך מנכש הוא ליפות אם הקרקע . ואפ"ם בדי ליפות אם הקרקע אבולהו קאי . והמנכש והמקרבסם ואפ"ם אחמלי לא הוי מנכש ליפות קרקע אב בחו הזרע בין שהם דומים בחיבות הבעולה הזומרת דומר שהוא בחו זרע מבלי שהוא מלחבות בעולהו. ר"ל דאי אחבר לגמרה מבלאי דומר אבל זה אע"פ שלא יעבה

הגהות מיימוניות

[א] אבר רב ששת היתה לו בשדה בבשרשות ונטלה חייב משום חורש אבר רבא היתה לו בגומא ונטלאה חייב משום חורש, ע"כ :

ר' בלל גדול (דף כ"ם ע) : פ"ח החורש עד זרע . רים פרק בחבה (דף ק"ג) : אבל בחבה בה עד זרע וחייב . רים מעשר בבן (ד' כ"ו):

ה ביצד המחהך ירק וכו'. בחב הרמ"ך ה"ל לבתרם דוקא ירק אחיב ירק בבאבל חי בבן בוס וכיוצא בו מוחר לאחבבו בחו הבם בי הבי לבא מיקבי ליה יה"ב בחבה בבגינה ירק ו"ע, ע"ל :

פ"ח ב אבל המשקה אמחים וכו'. בחב הרב המגיד מימרא פרק בבא דמ"ק אחמר המנכש וכו' (עיין במ"מ) . ובבבת רבינו בר"ב יוסף בב"ל. ובן לבחוה שהבי בחבבה בבבבת בבבבת בבבבת

ד נבשושית של עפר וכו'. כתב ה"ה על דברי רש"י גראה שלא היה נוהג בהיות דלגרור חייב משום שלא לאכילה הוא. וכל העורך דבר פרק שמנה מלאכות. מיהיכי תתלם מעצין נקוב חייב משום שלא נקוב פעור הים לא היינו רביעיה. אבל ההולם וכו'. תמיה פ' המצנע הזכרהיה בכתוב. וז"ש בכלי שרש קצן נלמד ממימרא דרבא המאורה (שם ע"ט) נני מקום מקום בכלי חרס. מיהו בשרש קצן מיהול מלהכניס בו ירעים מיהום לכי שהוא כמתונר ואין הכסר מתוכר וכן הדין לענין שבת וכן פיוסו ז"ל:

ד כל זרע וכו'. פ' כלל גדול (שם ע"ג):

הלי חתן דקטיל לספסרא בשבת חייב שתים לחת מקום קולר ולחת מקום מקפ הלי מלן דקטיל סלרא חייב שתים וכו':

וכן הזומר וכו'. שם אומר ולריך לענים חייב שתים לחת מקום קולר ולחת מקום מקפ.

נבשושית של עפר וכו'. פ' המוגיה (שבת ע"ב)

ע"ב) פרפיסא היה מונח ע"ג קרקע והיתומ ע"ג יחדות חייב מקום הולם היה מונח ע"ג יחדות והיתומ על נני קרקע חייב מקום נוטע ע"כ, וסי' רבינו פרפיסא נבשושית. ורש"י ז"ל כתב הלי חייב לאו דוקא אלא אסור מקום דדמי לתולש מלי מקום הולם קלמר היכי שרו רבנן לעוקר קיומת איסור כרת וסקילה, ע"ל. ונראה שלא היה נורם בהיות דלגרור חייב חטאת אלא כלאה. ורבינו לא הזכיר איסור חטאת דלגרור אלא שלא ז"ל הם שהכיסר הוא בשלגרור מוצא על נני יחדות ונסמך על מה שהכיר פרק ב' היה לפנינו לגרור וכו'. ולפ"ש אלא מכר שם גרור שעלו בו עשבים כיון מחוצה על נני יחדות אין איסור מתחת עשבים תאנים שיבשו בתיכים וכו'. בהעור והרוסב (תולין קכ"ז) חיתרת התנים שיתרו בתיכים מעמתות מוחתת מוחלין במקומן והחולם מהן בשבת חייב חטאת, ע"כ. וגם הלוגן מכר שם בסוגיא:

ה דתולש שלגים וכו'. כריתות פרק הטוה (שבת ק"ג) בתחיתה לתעלה בפרק זה: **המעבר** אוכלין אם לאכילה אישורו בגבורות וכו'. זה אלתר מדין המעבר והקולר: **וביצה** המאורה בכל מקום וכו'. פרק המוגיה (שם ס' כ') מי שמיש לך ביצה קלה מהו ביצת תרנגולת ואמתי קרו לה רבנן ביצה קלה שיעבו תרתיים אין לך קלה

[ג] במים הרי זה תולדת זורע והייב [ג] בכל שהוא: **ג** הקוצר כגרוגרת חייב. ותולש תולדת קוצר הוא. וכל העוקר דבר מגידולו חייב משום קוצר. לפיכך צרור שעלו בו עשבים וכשות שעלה בסנה ועשבים שצמחו על גב החבית. התולש מהן חייב שזה הוא מקום גידולן. אבל [ד] התולש מעציץ שאינו נקוב פטור מפני שאין זה מקום גידולו. ועציין נקוב בכדי שרש קטן הרי הוא כארץ והתולש ממנו חייב: **ד** כל זרע שקצירתו מצמחת אותו ומגדלתו כגון אספסתא וסלקא. הקוצרו בשבת חייב שתי חטאות. אחת מפני שהוא קוצר ואחת מפני שהוא נוטע. וכן הזומר והוא צריך לעצים חייב משום קוצר ומשום נוטע. נבשושית של עפר שעלו בה עשבים הגביהה מעל הארץ והניחה על גבי יתדות חייב משום תולש. היתה על גבי יתדות והניחה על הארץ חייב משום זורע. "תאנים שיבשו באיביהן וכן אילן שיבשו פירותיו בו. התולש מהן בשבת חייב אף על פי שהן בעקורין לענין טומאה: **ה** התולש עולשין המזרד זרדין. אם לאכילה שיעורו כגרוגרת. ואם לבהמה שיעורו כמלוא פי גדי. ואם להסקה שיעורו כדי לבשל ביצה. המעמר אוכלין אם לאכילה שיעורו כגרוגרת. ואם עמר לבהמה שיעורו כמלוא פי גדי. ואם להסקה שיעורו כדי לבשל ביצה*. וביצה האמורה בכל מקום היא ביצה בינונית של תרנגולין. וכל מקום

א מזר סימן שלו ספ"ג לאיתן סס.

ג הקוצר כגרוגרת חייב וכו'. כריתות פ' הבונה (שבת ק"ג) הזכרהיה בפרק זה שלמלו אם לאכילה כגרוגרת וקוצר שתמו לאכילה הוא. וכל העוקר דבר פרק שמנה מגדולו. מיהיכי תתלם מעצין נקוב חייב משלמלו נקוב פעור הים לא היינו רביעיה כבה היינו רביעיה. אבל ההולם וכו'. תמיה פ' המצנע הזכרהיה בכתוב. וז"ש בכלי שרש קצן נלמד ממימרא דרבא המאורה (שם ע"ט) נני מקום מקום בכלי חרס. מיהו בשרש קצן מיהול מלהכניס בו ירעים מיהום לכי שהוא כמתונר ואין הכסר מתוכר וכן הדין לענין שבת וכן פיוסו ז"ל:

ד כל זרע וכו'. פ' כלל גדול (שם ע"ג):

הלי חתן דקטיל לספסרא בשבת חייב שתים לחת מקום קולר ולחת מקום מקפ הלי מלן דקטיל סלרא חייב שתים וכו':

וכן הזומר וכו'. שם אומר ולריך לענים חייב שתים לחת מקום קולר ולחת מקום מקפ.

נבשושית של עפר וכו'. פ' המוגיה (שבת ע"ב)

ע"ב) פרפיסא היה מונח ע"ג קרקע והיתומ ע"ג יחדות חייב מקום הולם היה מונח ע"ג יחדות והיתומ על נני קרקע חייב מקום נוטע ע"כ, וסי' רבינו פרפיסא נבשושית. ורש"י ז"ל כתב הלי חייב לאו דוקא אלא אסור מקום דדמי לתולש מלי מקום הולם קלמר היכי שרו רבנן לעוקר קיומת איסור כרת וסקילה, ע"ל. ונראה שלא היה נורם בהיות דלגרור חייב חטאת אלא כלאה. ורבינו לא הזכיר איסור חטאת דלגרור אלא שלא ז"ל הם שהכיסר הוא בשלגרור מוצא על נני יחדות ונסמך על מה שהכיר פרק ב' היה לפנינו לגרור וכו'. ולפ"ש אלא מכר שם גרור שעלו בו עשבים כיון מחוצה על נני יחדות אין איסור מתחת עשבים תאנים שיבשו בתיכים וכו'. בהעור והרוסב (תולין קכ"ז) חיתרת התנים שיתרו בתיכים מעמתות מוחתת מוחלין במקומן והחולם מהן בשבת חייב חטאת, ע"כ. וגם הלוגן מכר שם בסוגיא:

ה דתולש שלגים וכו'. כריתות פרק הטוה (שבת ק"ג) בתחיתה לתעלה בפרק זה: **המעבר** אוכלין אם לאכילה אישורו בגבורות וכו'. זה אלתר מדין המעבר והקולר: **וביצה** המאורה בכל מקום וכו'. פרק המוגיה (שם ס' כ') מי שמיש לך ביצה קלה מהו ביצת תרנגולת ואמתי קרו לה רבנן ביצה קלה שיעבו תרתיים אין לך קלה

לחם משנה

ג הקוצר כגרוגרת חייב וכו'. ומלה דהחילוק כיון דשלם לקוצר שקוצר בכלי ומלה שלא:

ד וכן הזומר וכו'. נרלה ל"ל לענים וכו'. אבל ל"ל לענים שמור חש"ג דכל מלאכה שאינה בגדה בלבד. ובפרק המוגיה (דף ס"ח) אמרו שם אחר רב הונא אסור לכנות בגדה מיר בשבת ס"מ מלינמא וכו' ואלא מקום שבנים והא אמר ריש לקיש לגרור שעלו בו עשבים מותר לקנות בה בהולם ממנה בשבת חייב חטאת אלא (תוס) דילמא נקט משילתי ובדי בחתלי ס"כ. עוד שם אמר רב ספי ס"מ תלרים לקיש אלי פרפיסא שרי לשלמולי תחריש לה רב כהנא וכו'. ונראה דלענין ה"ה ז"ל בס"ח ז"ל בגדים נוהג בהיות דלגרור חייב חטאת מקום דמ"ב אין אמר מותר לקנות בו וזה ס"מ דים לחלק בין מותר לקנות מקום דאין בגדים מיר מקום מחכון. אבל בכל בעקירת הגרור מן הקרקע שם היה אסור מן התורה ולא דהיה אסור לקנות דהוי פסיק רישה. ול"ל דבונה ה"ה ז"ל דאיתו ה"ל בגדים בחלוצה עשבים מן הגרור חייב חטאת ה"ה בחלוצה הגרור מן הקרקע דבוים הם אבל ח"מ אין זה מוכרת דהיה אינו הלום ממש וכבר כתב רש"י ז"ל ולא אמרינן גרור זה בעשבים שעלו וכו' אבל בכל הולם עשבים ממש ס"מ ה"ה ז"ל הקשה לו כפי דעתו ז"ל דבורר דמרוייהו טוים. עוד כתב ולמבר שדעת רבינו ז"ל הם שהכיסר הוא וכו' נראה דדעתו ז"ל הוא דרבינו מפרש דך חייבת דל"ל בשבונמה פ"ג יחידות ולא אלנך בהגיר שגרור שעלה בו עשבים דאין בהם איסור כלל מטום עשבים דולדי לא יתלשו ואין זה מיוום אבל אם היה מפרשה בחולמת פ"ג קרקע היה לו

מגדל עוז

הקוצר מד מטום קוצר. מלקתו פ' כלל גדול (דף ס"ם) ומלקתו פרק המוגיה חפילין (דף ק') נני אסור לגבן פ"ג עבנים גזירה שמא יתלוש וכן פ' לולב הגזול (דף ל"ח) נני אתמנים נמחוגר וכן פ' **משילין** (דף ל"ז) נני לאן שלנן כאילן וכו' שמא יתלוש. לפיכך לגרור וכו' פ' המוגיה (שם דף ק"ו) **וכשות** שעלה עד מקום גידולו. פ' מ' בגדים (דף ק"ו). אבל ההולם עד מתנו חייב. כוף **סמגעיב**: כל זרע עד טפח. פרק ח' דמ"ק (דף כ'): **נבשושית** עד עומלה. פ' המוגיה (דף פ"ח) **התולש** עד ביצה. פרק כמהה (דף ק"ג) ובלה בלאמוגה וכו' פ' בתרא דיומא **המעבר** עד ולאן עמור. פ' כלל גדול (דף ע"ג) וכן מבמא בפרק המוגיה (דף ל"ג) נני תנן בתחלה

הקוצר כגרוגרת חייב וכו'. כריתות פ' הבונה (שבת ק"ג) הזכרהיה בפרק זה שלמלו אם לאכילה כגרוגרת וקוצר שתמו לאכילה הוא. וכל העוקר דבר פרק שמנה מגדולו. מיהיכי תתלם מעצין נקוב חייב משלמלו נקוב פעור הים לא היינו רביעיה כבה היינו רביעיה. אבל ההולם וכו'. תמיה פ' המצנע הזכרהיה בכתוב. וז"ש בכלי שרש קצן נלמד ממימרא דרבא המאורה (שם ע"ט) נני מקום מקום בכלי חרס. מיהו בשרש קצן מיהול מלהכניס בו ירעים מיהום לכי שהוא כמתונר ואין הכסר מתוכר וכן הדין לענין שבת וכן פיוסו ז"ל:

ד כל זרע וכו'. פ' כלל גדול (שם ע"ג):

הלי חתן דקטיל לספסרא בשבת חייב שתים לחת מקום קולר ולחת מקום מקפ הלי מלן דקטיל סלרא חייב שתים וכו':

וכן הזומר וכו'. שם אומר ולריך לענים חייב שתים לחת מקום קולר ולחת מקום מקפ.

נבשושית של עפר וכו'. פ' המוגיה (שבת ע"ב)

ע"ב) פרפיסא היה מונח ע"ג קרקע והיתומ ע"ג יחדות חייב מקום הולם היה מונח ע"ג יחדות והיתומ על נני קרקע חייב מקום נוטע ע"כ, וסי' רבינו פרפיסא נבשושית. ורש"י ז"ל כתב הלי חייב לאו דוקא אלא אסור מקום דדמי לתולש מלי מקום הולם קלמר היכי שרו רבנן לעוקר קיומת איסור כרת וסקילה, ע"ל. ונראה שלא היה נורם בהיות דלגרור חייב חטאת אלא כלאה. ורבינו לא הזכיר איסור חטאת דלגרור אלא שלא ז"ל הם שהכיסר הוא בשלגרור מוצא על נני יחדות ונסמך על מה שהכיר פרק ב' היה לפנינו לגרור וכו'. ולפ"ש אלא מכר שם גרור שעלו בו עשבים כיון מחוצה על נני יחדות אין איסור מתחת עשבים תאנים שיבשו בתיכים וכו'. בהעור והרוסב (תולין קכ"ז) חיתרת התנים שיתרו בתיכים מעמתות מוחתת מוחלין במקומן והחולם מהן בשבת חייב חטאת, ע"כ. וגם הלוגן מכר שם בסוגיא:

ה דתולש שלגים וכו'. כריתות פרק הטוה (שבת ק"ג) בתחיתה לתעלה בפרק זה: **המעבר** אוכלין אם לאכילה אישורו בגבורות וכו'. זה אלתר מדין המעבר והקולר: **וביצה** המאורה בכל מקום וכו'. פרק המוגיה (שם ס' כ') מי שמיש לך ביצה קלה מהו ביצת תרנגולת ואמתי קרו לה רבנן ביצה קלה שיעבו תרתיים אין לך קלה

הגהות מיימוניות

[ג] וע"ב ר"א ז"ל משקה מים לזרעים וכו' עד גם תולדה דרבנן. לא מצאתי מפורש בהלמוד ומזקנים נחבונן שיהר אדם שלא להשליך זרעים בחצר במקום ירודת גשמים שסופן לצמוח ואם משליך לצמוח. ולא שמשליך לתרגנולת יזהר שלא ישליך אלא שיעור אכילת התרגנולים בו ביום או יומים ואם מקום דריסת רגלי בני אדם הוא שאין סופן לצמוח כותר ואין בו משום זורע עכ"ל בסי' רצ"ז: [ג] בריש מ"ק בשקה מים לזרעים משום מאי מתרינן ביה רבה אומר משום תולש שצריך ליהר שלא להכיל מים ע"ג עשבים בשבת ואע"ג דקי"ל כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר הא אמר סוגה ר"ש בפסק רישיה ולא יטול ואם הכבה א"א שלא יגרלו הזרעים וכתב רא"ם דגם להשתין עליהם אסור ולפי הערוך שפירש הסיק רישיה דלא גירא ליה מותר, מותר לאכול בגינת חבירו שאינו נהנה בגדולו עשבים וכן משמע בפרק הבונה ר"ר תולש עולשין והמזרד זרדין אם לאוכלן בגרוגרת וכו' עד אם ליעות הקרקע כל שהוא ופרוך אמו כולהו לאו ליעות קרקע נינהו ומתרץ אביי דלא קא מיכוין ופריך הא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסק רישיה ולא יטול וששני לא צריכא דקא עביד באריגא הבריה וק"ל. וכתב כס"ה דאין זו ראיה דבהי החיוב חטאת לבא אינהא מיהא איכא הרבה יש לחלק בענין זה בין תולש ומזרע לענין זה. ול"נ ראיה לפי הערוך מהא דפרק בלל גדול דקאמר רבא אפי' תיטא שפצעו הי מתעסק הוא אצל בנילה נשמה וצריך והא מודה ר"ש בפסק רישיה ולא יטול שאני הכא כל כמה דאית ביה נשמה מפי גירא ליה כי היכי דליצלי צבעיה ובאן אין לרוש אפי' בגינת עצמו שאינו מועיל לגדלן אגרבה שורפם וכן להשתין התיר רבינו ברוך בספר התרומה דלא בראש: [ד] פרק המצנע פירש י' של עץ אבל של הרס אפי' אינו נקוב נמקום דמי דבעשר משיינן ליה. ורת"ם אומר הבשל הרס אייר דבשל עץ אפי' נקוב כאינו נקוב ומפרש וכן משמע בגמרא דבשל הרס אייר דאמר רבא עלה ה' מדות בכלי הרס משביע בגמרא דמתני נמי בדבר אייר וכן בס"ב דגיטין כתבו על הרס דעצין נקוב וליבא למיסר דשיין הם דאמר בס' כל המגדות לענין ביכורים כאן בספינה של הרס כאן בספינה של עץ ע כ ספר יראים * [כתב הסמ"ג כל כנוס דבר גדולי

קרקע

מקום שנאמר כדי לבשל ביצה הוא כדי לבשל כנורנרת מביצה *ונורנרת אחד משלשה בביצה. ואין עמור אלא בגדולי קרקע: ן המקבץ *דבילה ועשה ממנה עגולה או שנקב תאנים והכנים החבל בהן עד שנתקבצו נוף אחד. הרי זה תולדת מעמר וחייב וכן כל כיוצא בזה: ז הדש כנורנרת חייב ואין דישה אלא בגדולי קרקע. והמפרק הרי היא תולדת [ה] הדש וחייב וכן כל כיוצא בזה. החולב את הבהמה חייב משום מפרק *וכן החובל יבחי שיש לו עור חייב משום מפרק. והוא שיהיה צריך לדם שיצא מן החבורה. אבל אם נתכוון להזיק בלבד פטור מפני שהוא מקלקל. ואינו חייב עד שיהיה בדם או בחלב שהוציא כנורנרת: ח במה דברים אמורים בחובל בבהמה וחיה ועוף וכיוצא בהם. אבל החובל בחבירו אף על פי שנתכוון להזיק חייב מפני נחת רוחו שהרי נתקררה דעתו ושכבה חמתו והרי הוא כמתקן. ואף על פי שאינו צריך לדם שהוציא ממנו חייב: ט שמנה ישרצים האמורים בתורה הן שיש להן עורות לענין שבת כמו חיה ובהמה ועוף. אבל שאר שקצים ורמשים אין להן עור. לפיכך החובל בהן פטור. ואחד החובל בבהמה חיה ועוף או בשמנה שרצים ועשה בהן

השגת הראב"ד
*ונורנרת וכו'. מ"מ קחוב הוא ומיע מסון:

*וכן כתובל. כתב הרמב"ד וכי כתמקון שיעורן כנורנרת ולא הלב כדי נמיעה ומפר המתקון שיעורן מלקון, עכ"ל:

ה ואין עמור אלא בגדולי קרקע. כתב הרמ"ך למה הביא רבא ומכבר כתביי וכבא אמר נוטיה אמר לון דיסה מלמא חייב מפוס מעמר אע"ג דלא הוו גידולי קרקע ואע"ג דרבא דלבא הוו גידולי קרקע דלא הוו גידולי קרקע. זה דעת רבינו ז"ל ולמלון עליו. וכמ"י מי שהיתוב בחבלה הוא מפני שהוא מפני מלאכה המחה שבתותו מקום. ולדברי שיטה לון גריך כנורנרת אלא בבהמה מכלן חייב: והוא שלריך לדם וכו'. פרק המוכר (שם דף ק"ז) חמי רבי אלבו קמי רבי יוחנן כל המקלקלין פטורין חון ממוכל ומכעיר אחר ליה ר"י פוק חמי לנבא הוכל ומכעיר ליה מפנה ואמ"ל מבנה בגריך לבלבו מבעיר בגריך לאפרו חה מבולר: והוא שיהא בדם ט'. כיון שדעת רבינו שהמוכל הוא מפוס מפני שהוא מפרק וכיון שיעורו כנורנרת וכמו שאמר למענה בשאר הדם כנורנרת אבל כבר בפנבי דשות אחרים:

ח בד"א בחובל בבהמה וחיה ושונא בהן וכו'. פירוש דעת רבינו הי"ל עניין לף בחובל בבהמה של חברו דרך נקמה שאע"פ שאינו גריך לדם חייב מפני שנתקררה דעתו וכמו שהבאתי פרק י"ב נני הקורבן בחמתו ובפרק י"ב נני המבעיר נדיסו של הבירו. והדין הזה יצא לו מסוגיא שבש המוכר (שם ק"ה ב') שהעיבו שם הקרנים בהמתו ועל מהו פטור וכל המקלקלין פטורין והקבו מבריחתה דהיינו הקורע בהמתו ונאבלנו על מתו חייב ואע"פ שהאבל שבת יצא ידי קריעה ודהקרן מתו (ומחמתו). ולבסוף חילנו נני המתו הם ר' יהודה הם ר"ש מחני' ר"ש דפטור מלאכה שאינה גריכה לגופה בריחתה ר' יהודה דמחייב. פירש"י ז"ל שה הבירון שלה פטילו נקוטים מתו (ומחמתו) ומקבו לומר דשמעת ליה לר' יהודה בחתקלל מי שמעת ליה והיינו הא נמי מתקן בחבל דקא עביד נהח רוח לעלמו ובכ"ג מי שרי וכא מאיר ב"ש ב"ה חוכרת בלוי בחמתו ר' יהי בשיעיל כשובר גלוסים וחילנו לא גריכא דקא בעי למיכמי אימתא מאיעבי ביתיה. וממ"ש מתקן הוא דקא עביד נחת רוח לעלמו לחד רבינו בכיון שהוא מוסק כר' יהודה בחלאכה שאינה גריכה לגופה שהוא חייב עליה כל שהוא שעה הדבר דרך נקמה וכעבה הרי זה נקרא מתקן אלא יצאו וחייב. ומ"מ ובכ"ג מי שרי לא לגו להקשות כל הדין שלמדנו שהוא מתקן אלא יצאו לגה לעבר ובחול נמי מי שרי לעבר שהיה לבם לומר בבריחתה ודבר זה אף בחול אסור וכמו שהבאתיו פרק המכעיר (שם ל"ד:) נני נוטל מי האש ואחיכיה פרק ב'. ועוד שבכאן שב קורע בחמתו אלא קורע בחבלו על מתו ונראה שבשם שבחול זה עובר זה ולא היה לבם לעבור בשבת אם אף בחול כעובר בלוסים וחילנו שהבריחתה מדברת בדבר שהוא עובר בחול ולבון דקא בעי למרמי אימתה אחיכי ביתיה ולפיכך לא הזהירו איסור קלת הדבר בחול ולענין הוב שבת טלן שוין. כל"ל לדעת רבינו. אבל רש"י ז"ל והמפרשים הבתרוניים פירשו שהוא מקבר על החירון לומר דיון דלא שרי לאו מתקן הוא וחילנו דבריחתה דמחייב בנוגע דשרי הוא בזוקה ובכון דקא עביד למירמה אימתה אחיכי ביתיה. אבל דעת הרשבא"ם וכ"כ שם ה"ה כמה נאלמים דברי ומהמיבים לבטלו שהרי אמילו קבישה בגדיו אם לא לבטל אימה קבלתו שובל בלוסים כ"ש חובל בחבירו ואחילו לנקמה, ע"כ:

ט שמנה שרצים האמורים בתורה וכו'. מבאר (שם דף ק"ז) שאנה שרצים האמורים בתורה הלדן והחובל בהן חייב ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור וכו' ויה ושוף שבריאתו החובל בהן חייב: ואחד החובל בבהמה חיה ושוף או וכו'. בבריאתה שם מי זו היא הבהמה שאינה מוחרת מגרר הדם אע"פ שלא יצא. מדברי רבינו נראה שאמר

לחם משנה

ט ואחד החובל בבהמה חיה ושוף וכו'. כתב ה"ה ולף לדברי רש"י שפירש חייב החבלה מפוס מוכע נגריכה לאיזו שור מוחר אחי שיצא דם אבל נמתן דמחבר נגילה בחמה אין אבו נגריכין לומר כן כמ"ש הרוש' בב' כלל גדול (דף ע"ה) כי הרבי וכו' ע"ש. ומה שלא אמר

מגדל עוז

קלה וכו' ממש מדברי הגמרא דבכ"מ שנאמר לבטל ביצה קלה היא ביצה הרגולה דמ"ש קרי לה קלה שקלה להחבטל אבל שבכ"מ שנאמר לבטל ביצה סתם שהיה ביצה תרנגולת זו לא שמענו. ונראה לומר דיון דבי ביטול ביצה קלה בחקום אחד שהיא [ביצה תרנגולת] הוא הדין דבי ביטול ביצה בחמורה בכל מקום ולפיכך מימה:

הגהות מיימוניות

קרקע נקרא מעמר וכו' עד הילכך יזהר ארם שלא לאסוף פירות ולקבצם יחד דהוי כמעמר וכו' ע"ש, וסוכח מדבריו דאפילו בפירות הלושים אינא לפרוש ע"כ): [ה] בירושלמי דכלל גדול האי מאן דשדיק חומי חייב כשום רש. פירש הר' משה מקוצי הייבו שהרקן עם קליפתן שרוחה לדש חבואה אבל לקלוף שומין או בצלים לאכול לאלתר שרי ע"כ:

דמהוצרת לחתמתן בבבת בשבשתין דמוכל ובדשת רבוחיבו בבלי דיחוס. ול"ל כדי לחבוש מלאכה הגרוכה לגוהה וכן בלי"מ ז"ל כדי לבשוב דבוי לחבוש בשבת מלאה דדם ואין דם חייב בפתות מבגרוגרת. ומשמה חיבו דוחה מקום לגישת זו והדין עם ר"מ ז"ל כד"ב: בד"א בחובל עד שמתו חייב. פ' דאורה (דף ק"ו): שבבת בלים עד יצא חייב. פ' שמוה בלים (דף קמ"ב):

ה ואין עמור אלא בגדולי קרקע. כתב הרמ"ך למה הביא רבא ומכבר כתביי וכבא אמר נוטיה אמר לון דיסה מלמא חייב מפוס מעמר אע"ג דלא הוו גידולי קרקע ואע"ג דרבא דלבא הוו גידולי קרקע דלא הוו גידולי קרקע. זה דעת רבינו ז"ל ולמלון עליו. וכמ"י מי שהיתוב בחבלה הוא מפני שהוא מפני מלאכה המחה שבתותו מקום. ולדברי שיטה לון גריך כנורנרת אלא בבהמה מכלן חייב: והוא שלריך לדם וכו'. פרק המוכר (שם דף ק"ז) חמי רבי אלבו קמי רבי יוחנן כל המקלקלין פטורין חון ממוכל ומכעיר אחר ליה ר"י פוק חמי לנבא הוכל ומכעיר ליה מפנה ואמ"ל מבנה בגריך לבלבו מבעיר בגריך לאפרו חה מבולר: והוא שיהא בדם ט'. כיון שדעת רבינו שהמוכל הוא מפוס מפני שהוא מפרק וכיון שיעורו כנורנרת וכמו שאמר למענה בשאר הדם כנורנרת דשות אחרים:

ח בד"א בחובל בבהמה וחיה ושונא בהן וכו'. פירוש דעת רבינו הי"ל עניין לף בחובל בבהמה של חברו דרך נקמה שאע"פ שאינו גריך לדם חייב מפני שנתקררה דעתו וכמו שהבאתי פרק י"ב נני הקורבן בחמתו ובפרק י"ב נני המבעיר נדיסו של הבירו. והדין הזה יצא לו מסוגיא שבש המוכר (שם ק"ה ב') שהעיבו שם הקרנים בהמתו ועל מהו פטור וכל המקלקלין פטורין והקבו מבריחתה דהיינו הקורע בהמתו ונאבלנו על מתו חייב ואע"פ שהאבל שבת יצא ידי קריעה ודהקרן מתו (ומחמתו). ולבסוף חילנו נני המתו הם ר' יהודה הם ר"ש מחני' ר"ש דפטור מלאכה שאינה גריכה לגופה בריחתה ר' יהודה דמחייב. פירש"י ז"ל שה הבירון שלה פטילו נקוטים מתו (ומחמתו) ומקבו לומר דשמעת ליה לר' יהודה בחתקלל מי שמעת ליה והיינו הא נמי מתקן בחבל דקא עביד נהח רוח לעלמו ובכ"ג מי שרי וכא מאיר ב"ש ב"ה חוכרת בלוי בחמתו ר' יהי בשיעיל כשובר גלוסים וחילנו לא גריכא דקא בעי למיכמי אימתא מאיעבי ביתיה. וממ"ש מתקן הוא דקא עביד נחת רוח לעלמו לחד רבינו בכיון שהוא מוסק כר' יהודה בחלאכה שאינה גריכה לגופה שהוא חייב עליה כל שהוא שעה הדבר דרך נקמה וכעבה הרי זה נקרא מתקן אלא יצאו וחייב. ומ"מ ובכ"ג מי שרי לא לגו להקשות כל הדין שלמדנו שהוא מתקן אלא יצאו לגה לעבר ובחול נמי מי שרי לעבר שהיה לבם לומר בבריחתה ודבר זה אף בחול אסור וכמו שהבאתיו פרק המכעיר (שם ל"ד:) נני נוטל מי האש ואחיכיה פרק ב'. ועוד שבכאן שב קורע בחמתו אלא קורע בחבלו על מתו ונראה שבשם שבחול זה עובר זה ולא היה לבם לעבור בשבת אם אף בחול כעובר בלוסים וחילנו שהבריחתה מדברת בדבר שהוא עובר בחול ולבון דקא בעי למרמי אימתא מאיעבי ביתיה ולפיכך לא הזהירו איסור קלת הדבר בחול ולענין הוב שבת טלן שוין. כל"ל לדעת רבינו. אבל רש"י ז"ל והמפרשים הבתרוניים פירשו שהוא מקבר על החירון לומר דיון דלא שרי לאו מתקן הוא וחילנו דבריחתה דמחייב בנוגע דשרי הוא בזוקה ולבון דקא עביד למירמה אימתא מאיעבי ביתיה. אבל דעת הרשבא"ם וכ"כ שם ה"ה כמה נאלמים דברי ומהמיבים לבטלו שהרי אמילו קבישה בגדיו אם לא לבטל אימה קבלתו שובל בלוסים כ"ש חובל בחבירו ואחילו לנקמה, ע"כ:

ט שמנה שרצים האמורים בתורה וכו'. מבאר (שם דף ק"ז) שאנה שרצים האמורים בתורה הלדן והחובל בהן חייב ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור וכו' ויה ושוף שבריאתו החובל בהן חייב: ואחד החובל בבהמה חיה ושוף או וכו'. בבריאתה שם מי זו היא הבהמה שאינה מוחרת מגרר הדם אע"פ שלא יצא. מדברי רבינו נראה

שבלר

יב הבורר מוקל וכו' עד לאסול בין הערבים חייב. כתב הרמ"ך לדבריו מיכא מילוק בין שבת ליו"ט דביו"ט מותר לפעול פסולת מתוך מוקל ונקבון ותמחוי כב"ה וא"ש מי דמקו להחמיר כ"כ בשבת יוסר מיו"ט בפרק כלל גדול (שבת ע"מ) פרוך קשיש דרב אמי אחדיב אמי ומתרץ כאן בקבון ותמחוי כאן בנפה וכברה ואפילו בקבון פסולת מוקל מסור, עכ"ל: הסרקר

בהן הבורה ויצא מהם דם או שנצרר הדם אע"פ שלא יצא חייב: י הסוחט את הפירות להוציא מימיהן חייב משום מפרק. ואינו חייב עד שיהיה במשקין שסחטו בגרונרת. ואין חייבים מן התורה אלא על דריכת זיתים וענבים בלבד. ומותר [ו] לסחוט יאשכול של ענבים לתוך האוכל. שמשקה הבא לאוכל אוכל הוא ונמצא כמפרק אוכל מאוכל. אבל אם סחט לכלי שאין בו איבל הרי זה דורך וחייב. והחולב [ז] לתוך האוכל או היונק

בפיו פטור ואינו חייב עד שיחלוב לתוך [ח] הכלי: **יא** הזורה או יבורר בגרונרת חייב. והמחבץ הרי הוא תולדת בורר. וכן הבורר שמרים מתוך המשקין הרי זה תולדת בורר או תולדת מרקד וחייב. שהזורה והבורר והמרקד דומין עניניהם זה לזה. ומפני מה מנו אותן בשלשה מפני שכל מלאכה שהיה במשכן מונין אותה בפני עצמה: **יב** הבורר אוכל מתוך פסולת או שהיו לפניו שני מיני אוכלין ובירר מין ממין אחר בנפה ובכברה חייב. בקבון או בתמחוי פטור. ואם בירר בידו לאכול לאלתר מותר: **יג** והבורר יפסולת מתוך האוכל ואפילו בידו אחת חייב. והבורר תורמוסין מתוך פסולת שלהן חייב מפני שהפסולת שלהן ממתקת אותן כשישלקו אותן * עמהם ונמצא כבורר פסולת מתוך אוכל וחייב. הבורר אוכל מתוך פסולת בידו להניחו אפילו לבו ביום נעשה כבורר לאוצר [פ] וחייב. היו לפניו שני מיני אוכלין מעורבין בורר אחד מאחר ומניח לאכול מיד. ואם בירר והניח לאחר זמן אפילו לבו ביום כגון שבירר בשחרית לאכול בין הערבים חייב: **יד** המשמר יין או שמן או מים וכן שאר המשקין במשמרת שלהן חייב. והוא ששימר כגרונרת. * אבל [י] מסננין יין שאין בו שמרים או מים צלולין בסודרין ובכפיפה מצרית כדי שיהא צלול ביותר. ונותנין מים על גבי שמרים בשביל שיצולו. ונותנין ביצה טרופה למסננת של חרדל כדי

א פוזר פיזמן שב סמ"ג שם. ב ע"י שם בשור כדין כתיבת כוסר לתוך מוקל: ג פוזר פיזמן שיא סמ"ג לאוין שם: ד פוזר וסמ"ג שם:

נפיוני טפסון, עכ"ל: וכן הבורר את השמרים וכו'. פ' תולין (שם קל"ח) אחר רב כהנא שימר חייב חטאת ומחריבן משום מלי מתריבן ביום רבה אמר מקום בורר ר"ח אמר **משום מרקד. וספני** מה מנו אותם וכו'. ערוך כלל גדול (שם ע"ג ע"ד) חייב אדם בורר חייב מרקד אחיי ואיכא דאמרי תרוייהו כל מלאכת המשכן אמ"ג דאיכא דדמיו לה תניא לה:

יב הבורר מוקל מתוך פסולת וכו'. דבדי רביו ז"ל דדיבון אלו הם כפירוש ר"מ ז"ל שפי' הסוגיא והכריעתה שבערוך כלל גדול (שם ע"ד) דבבורר לאכול לאלתר ביד מותר מוקל מתוך פסולת ונקבון דתמחוי פטור אבל אם אסור בנפה ובכברה חייב חטאת ובורר לבו ביום אפילו ביד חייב וכן הסכים הרמב"ן ז"ל וכן נראה מן הסלכות שפסולת מתוך מוקל לעולם חייב ומי מיני מוקלין הרי הן כמוקל מתוך פסולת ולבאר זה מן הגמרא יפרים" הדברים:

יג והבורר תורמוסין וכו'. מימרא דמזקיה שם: הבורר מוקל מתוך פסולת וכו'. אוקימתא דתניי שם. וסיכום לאלתר כתב ר"ח ז"ל שיעור מה שמיכבר על הבלתן בתוחה פטורה בגבד ע"כ. ודע שלדברי רביו אוקימתא דתניי ופטורא דרב אמי ורב ירמיה כולן לאלתר הן: היו לפניו שני מיני מוקלין וכו'. שם וכפי מה שנתבאר:

יד משמר יין או שמן זיתים בנפפרת שלהן חייב והוא שיפחר בגרונרת. כבר נתבאר זה: **אבל** מסננין יין וכו'. פ' תולין (שם קל"מ) מתנה מתנין מים ע"ג המסנים

לחם משנה

אמר רביו פעם נפילת נפתה לע"פ שאחרו אותה שם בגמרא בפ' כלל גדול הוא משום דלא אפרוהו לעניין הבורה בלבר וכו' אלא לענין מיזה בהמה כיון כאו בחלוון אבל הבורה

אין לומר נפילת נפיה אמיה מקום כדפש המפרשים ז"ל דזה דוחק

יג והבורר תורמוסין וכו'. פי' לפ"ש בגמרא פ' כלל גדול (דף ע"ד) שאני תורמוסין דשלקי ליה שבעת אימי ואי לא שלקי ליה מיפסדי וכפסולת מיהו מוקל דמי, לעומר כיון דאי שלקי הפסולת עמה היה נמוח וא"ש לתתבטל ב"כ הפסולת עיקר והוי ליה כבורר פסולת מתוך מוקל:

יד המשמר יין או שמן או מים וכו'. יש לתמוה על רביו מיך כתב כאן דיש לתולין מסננין מותר בסודרין וכן בפ"ש כתב לעיכן אע"פ שתותר לפסן יין לגזל

מגדל עוז

הסוחטו עד וחייב. פ' מבית. והחולב לתוכה עבנים בעומים ויש הרבה יין צלול ושהיין שם שבוע או יותר מותר ליקח בשבת מו היין שבגרגיות אע"פ שכל שעה המשקה יוצא מן הענבים והדרוכים כיון שכע"ש היה שם הרבה יין צלול ואותו שיוצא בשבת פעם מעט מתערב ומתבטל כיון שכבר יצא ולבדו לא היה עליו שם יין לעולם שאם יש יין כשיוצא בשבת קודם שיתבטל לא היה לו תקנה בביטול דבר שיש לו מחירים אחר השבת אפילו בשלא לא בטיל וכן הדין כיון הניתן ע"ג ענבים שלמים וקורין לו רפי"ש מותר למשוך יין עליהם מים לעשות חמר מותר לשתות מהן בשבת ואפילו לא נתן עליהן מים עדיין כיון שמתמצה מעצמו כראמרינן השום והבוסר שריסקן מע"ש וכו' כדלקמן בפ"א: [ו] אמר מרי"ם ריכול לומר לנכרי לחלוב פרה דצער בעלי חיים הוא כראמרינן פרק אלו מציאות וכן לקמן גבי בהמה שנפלה לסים וכו' וכן פרק מפנין וכן בפרק מי שהתשיך משמע דאי אסורת צער בעלי חיים דאורייתא הוא שרי לבטל כלי מהיכנו דהוי נמי שבות וזה צער להבהמה כראמרינן גבי בן שמונה אמו שוחה עליו ומיקרו מפני הכפנה פי' צער חלב וא"כ אפי' מעשה גמור יכולין לעשות כ"ש אמירה לנכרי וכן מצאתי בדברי רב כהן צדק שמותר לומר לנכרי לחלוב והחלב לעצמו. ומורי אומר שאפילו החלב מותר לישראל והגבינות שעושות השפחות בשבת אין לאסור מהא דפרק קמא דשבת דאפילו בע"ש אין נותנין כלים לנכרי וכו' דהתם אמירה לנכרי אבל אם הנכרי עושה מעצמו אין איסור ושוב מצאתי בתשובת רב כהן צדק בדבריו: [ח] אמר רב חסדא מדברי רבינו גלמר חולבת אשה עז לתוך קדירה וכו' והיינו דוקא בי"ט ובעז העומדת לאכילה שיכול לשחטה ביו"ט אבל בשבת אסור. כך פירש ר"י וספר התרומה בשם ר' יהודה וכ"כ דעת רבינו המבר ולפיכך לא הזכירו בהלכות שבת: * [ז"ל הטור ולפ"ז תורמוס שלנו שאין דרכן בבר מותר לבדו בשבת תפסולת ע"כ]: [פ] הבי אמר אביי לתתבי' אסורתה קמיה דרבא אמר להו שפיר אמר נחמני ע"כ: * [כתב הטור והרמב"ם ז"ל לא היתר אפילו בכפיפה וסודר אלא יין שאין בו שמרים וכיון צלולין אבל לסנגן בכפיפה ומים עמודים ויש שיש בו שמרים מותר ליישראל ואיכא דאמרי א"א ז"ל אלא כדפרישית ע"כ ע"ש]: [י] מכאן הורה ר"י הלכה למעשה שמשקה של שקדים כתושים כע"ש שמותר לסנגן דרך סדין או מטפחת דשמוש בורר ליכא כיון שיכולים לשתותו בלא סינון ושמא יסרוש לא נזרו אלא בבמים שהבגד כתלבן ונתחבשם בכך אבל פתיחת שאר משקין אינו אלא משום דש ואין רגילות לסרוש לצורך משקה הבלתן בבגד שזה הוא בעין דישה ע"כ: [ושב ליזהר כשמסנגן יין בסודר שלא [עשוהו] כגומא לקבל היין אלא ישפוך עליו. כ"כ הטור]:

הסמרים בשבת שיטלו ומסמרן לא היו בסדרין וכנסיסה מגריס ומסמרן ביום בשמנת של מרדל, ע"כ. ופירש הרשב"ם ז"ל מסמרן לא היו יין שבור שלוש פעמים ביום לא לף בתחמרת היה מוחר כמו שיסבאר וגם לין בו שמרים כלל ע"כ דבריו ז"ל. ומכל דברי פירוש המשנה מבנו בכיצים המוחרים בדברים הבטרים ויוסבו לוחם ויכבוש השב מן הדק, עכ"ל. וכנגד אמר אביי מתן מדם יין לשל ומים לעלים לאוך המשמרת בשבת ואינו מתפם אבל מבטין לא מיתיבי רבא"ב אומר מדם מבשל מוכה ומסריה ומסן לאוך המשמרת בשבת ואינו מוסם (ומסיק לפי כאולמים ואינו מתפם) מתנמה אביי בין הבאות שם, ע"כ: **תרדל שלשו מע"ש וכו'.** מתפם לבבה (שם דף מ"ב)

כדי שיצלל. "תרדל שלשו מערב שבת. למחר ממחה ושותה בין ביד בין בכלי. וכן יין מגתו כל זמן שהוא תוסס טורף חבית בשמריה ונותן לתוך המודרין. שעדיין לא נפרשו השמרים מן היין יפה יפה וכל היין בגוף אחד הוא. וכן התרדל וכל כיוצא בו: מן המוחן כגרוגרת חייב. וכל השוחק תבלין וסמנין במכתשת הרי זה מוחן וחייב. "המחתך ירק תלוש הרי זה תולדת מוחן. וכן הנורר עצים [ב] לידנות בנסורת שלהן. או השף לשון של מחבת חייב משישוף כל שהוא. אבל המחתך עצים אינו חייב עד שידקדק מהן כדי לבשל כגרוגרת מביצה: מן המרקד כגרוגרת חייב *הלש כגרוגרת חייב "המגבל את העפר הרי זה תולדת לש. וכמה שיעורו כדי לעשות פי כור של צורפי זהב. ואין ניבול באפר [ג] ולא בחול הנם ולא במורסן ולא בביוצא בהן. "יהנותן זרע שומשמין או זרע פשתן וביוצא בהן במים חייב משום לש. ממני שהן מתערבין ונתלין זה בזה:

מן המוחן כגרוגרת חייב וכו'. כל אלו הכיטורין שהן במלאכת המלכין גרגלה שהן טוין וכגרוגרת. וכל כלל גדול (שם ע"ב) לקר ושהן כגרוגרת זה מבוטל: וכל השוחק תבלין. זה מבוטל בכדבר מקומות שמיקה סמנין. ובדלתי שהוא משום מוחן: המחתך ירק תלוש וכו'. פרק כלל גדול (שם ע"ה) מימרא דחבריה פרק שביעי: וכן הנסר עצים וכו'. שם אמר רב מנשה אמי מתן דסלים שלמי חייב משום מוחן. ומלקין הכיטורין לחד רבינו מתלוקין בהולאה וכמו שיתבאר ס"ח שהולאת המלכין כגרוגרת ומתחבות בכל מהות והכאים כדי לעבל כגרוגרת מביצה לקה:

מן והמרקד כגרוגרת חייב וכו'. כבר הזכרתי זה: הלש כגרוגרת חייב וכו'. כבר הזכרתי שכל אלו כן כגרוגרת ומתרו פרק המולים (שבת ע"ב) מתני שבת דכל שישרי שבת כגרוגרת: והמגבל את העפר כדי זה וכו'. מבואר פ"ק (שם דף י"ח) בבריתא ומוציא שלדברי כולל חייב בגיבול עפר. וכשיעור לחד רבינו מביאור הרוגלה מהמולים מיע כמיעור הזה חייב כמבואר פרק י"מ: ואין ניבול באפר וכו'. מהמולים שבפ' מי שהחטיך (שם קל"ה) נלקה בביאור מתלן חייב בגיבול דבר מרוה כמורסן שכך אמרו שם אמר אביי מתרמיה קמיה דאמר מלמא דמתנין מים לעורסן אבל לא נוגלין מני ואמר לי ר' יוסי בר' יהודה הא דתניא אבל אמן לא הקמח ואמר אמן לאוכו מים אלהכון חייב דבי רבי ר' יוסי בר' יהודה אומר אינו חייב עד שיבגל בלילמת פ"ב לא קאמר ר' יוסי כאם אלא בקמח דבר גיבול הוא אבל בעורסן דלמא בר גיבול הוא אמילו ר' יוסי מודה פירוש דאם גיבול בהיתה מים ואבנר. הנים בכדים אין מתנין מים לעורסן דבדי רבי ר' יוסי בר' יהודה אומר אלהכון ומדילמא סברא דמ"ד דבמורסן דלמא בר גיבול הוא אמילו ר' יוסי מודה בהיתה מים אבנר ואבנרה אומר. וכשאמר אמרו לדון בר גיבול ולבר אמי' נגבול לא יהא בו חיוב אלא אבנר מדבריהם ומתוך כך כותר נתינת מים ואם היה גיבול דבר מרוה היה אבנר נתינת מים מדבריהם. והסברא הראשונה היתה דאמר אביי בסרקא קמא ושם לא העלו בדהייתה. ולפי זה מה שאמרו בברייתא (דף י"ח) פ"ק בני אבר אינו אלא מדבריהם. ולפי זה אם אמרו לדבר הראוי לגיבול אבל בחמר לדבר דבי יוסי בר' יהודה אינו חייב בשום ד"ה ויעיד מרק הנבלה ומקום אדיר ואיכרתו בשבת אבל אם אמרו לדבר בר גיבול ולפיכך מותר לבבלו בו"ם, ע"כ. ובסמוכה פ"ם כמדומה אבי וכ' ובנתינת מים לבדה חייב, ע"כ. וכדאמר דעת הלמתרומים ז"ל: **והנותן זרע שומשמין וכו'.** בזבחים ס' דמה מלמה (דף ל"ב) בני אבריה בגד בחים בשבת אלא זרע שמשן מ"ם פירות מ"ם חייב בשורה אבל שמן בחים ומקלו ומפרין בהם ומפרין מדום דקא אביד ליטה בבטולה מבשר: **ר' מאיר אומר אינו חייב עד שיבגל בלילמת.** ר' מאיר אומר אינו חייב עד שיבגל בלילמת. ר' מאיר אומר אינו חייב עד שיבגל בלילמת. ר' מאיר אומר אינו חייב עד שיבגל בלילמת.

פ"ט א שיעור המחמם וכו'. כתב הרמ"ך לא ידעתי מאין הגיהו ע"ש, עכ"ל: **ג המבשל** על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו וכו' פטור. נראה מדברי רבינו שכל שלא נתבשל כל צרכו אע"פ שהגיע למאכל בן דרוסאי שייך ביה ביטול וחיובי מיתה. והרמ"ך כתב נראה מדבריו שאם אינו תבשיל כל צרכו אע"פ שנתבשל כמאכל בן דרוסאי אם מבשל יותר אין בו משום מבשל כדאמרינן כל שבת במנין מלאכי השבת שריין אותו בחיין בשבת וארעגלה דר' אבא מפרשי לה שלא כדברי הרי"ף, עכ"ל

ד אחד נתן את האור ואחד נתן את העצים וכו': כתב מוהר"ר הרב הגדול המה"ר יעקב בי רב אלגאזי ז"ל צריך לעיין שני דברים א' באותו שנים שהתרוצים בלבד חייבים

פרק תשיעי

א האופה כגרוגרת חייב. אחד האופה את הפת או המבשל את המאכל או את הסממנין או המחמם את המים הכל ענין אחד הוא. שיעור המחמם את המים בדי לרחוץ בהן אבר קטן. *ושיעור מבשל סממנין כדי שיהיו ראויין לדבר שמבשלין אותן לו: **ב** הנותן ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל ונתגלגלה חייב. שהמבשל בתולדת האור כמבשל באור עצמה. וכן המדיח בחמין דג מליח הישן או קוליים האספנין והוא דג דק ורך ביותר הרי זה חייב. שהדחתן בחמין זה הוא גמר בשולן וכן כל כיוצא בהן: **ג** המפקיע את הביצה בבגד חם או בחול ובאבק דרכים שהן חמים מפני השמש אע"פ שנצלית פטור. שתולדות חמה אינם כתולדות האש. אבל גזרו עליהן מפני תולדות האור. וכן המבשל בחמי טבריה וכיוצא בהם פטור. המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל [ו] צרכו או דבר שאינו צריך בישול כלל פטור: **ד** *אחד נתן את האור ואחד נתן את העצים ואחד נתן את הקדרה ואחד נתן את המים ואחד נתן את הבשר ואחד נתן את התבלין ובא אחר והניח כולם חייבים משום מבשל. שכל העושה דבר מצרכי הבישול הרי זה מבשל. אבל אם שפת אחד את הקדרה תחילה ובא אחר ונתן את המים ובא אחר כנרוגרת חייב מחד התוספה לא הפה וכו'. בגמ' (שבת ע"ד) ביטול סמנין דהוה בתבשיל וכו'. ושיעור הנרוגרת אינו בדין דיקן כגר הזכרתיו:

ב שיעור המחמם את המים וכו'

ג המפקיע את הביצה וכו'. פ' ביצה (שם ל"מ): בתוספתא (פ"ב) בסודרין וכו' יוסי מתיר ולא יפמינהו בחול ובאבק דרכים בשביל שתגלה. וגמ' אמר רב נחמן בתמיה ל"ש לא פליגי דשרי בחולדת אור כ"ש ל"ש דאסיר כי פליגי בחולדת חמה מר סבר גזרינן חולדת חמה אטו חולדת אור ומר סבר לא גזרינן ופסק רבינו כת"ק והיתר בתמיה מבואר פרק כ"ב: וכן בתבשיל בחמי טבריא וכו'. בגמרא אמר רבינא ע"מ המבשל בחמי טבריא בשבת חייב ואסיקנא מאי חייב ומי מי דין אמר מלאכת מחשבת דבשבת: **המבשל** על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו וכו'. פרק חביות (שם קמ"ה) בתוספתא שוין אותו בחיין בשבת ואחרו בגמ' כגון מאי אחר רב ספרא כגון חרבולגלה דר' אבא. ופי' כגון מאי הוא מבושל כל צרכו בביאה בחמין מלפני השבת כדי שיבא מוחר לבהוא בחמין בשבת כגון חרבולגלה דר' אבא שהיה תלוחה ביותר וסיה די לה בביאה בחיין ומכאן שהמבשל דבר המבושל אפילו אחר מתו אפור אלא היה בו משום בשול אפילו בחיי האור היה חייב. ודעת הרמב"ם ז"ל וקאם הרמפרטיוס שכל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי שוב אין בו משום חיוב בשול דבר מבושל וזה לדבר הדין הזהרה תלמידו ודע לו בזאבר ע"ג ופשוט הוא. ומה שכתב וכן דבר שאינו צריך בישול פשוט הוא ונלמד מתה שהאלקו פרק ביצה (שם מ"ב) שמן אם יש בו רשום בשול אם לאו תכלן מדבר שאינו צריך בשול אין בו בשול לדברי הכל:

ד אחד נתן את האור וכו'. בריבתא ברבתא ביצה פרק המניח (דף ל"ד) ובגמ' בוכרת אמר אמר הקדרה מאי קא מבעי. פירוש אחר שהיא דיקנית. והיולא הכת בקדרה הדבה שבקיבון ותשוב ליבון דעשים נעמו בה, ע"כ. וחיוב הבשר אם מי שבתב אחין חייב בה אלא בהבשה דאמרינן שאינו מתבשל מהרה אלא בהבשה אם אבל מבשלים בעם אחת דבלא מגים מתבשל אף המגים אפור דמאי אבל דאינה עוסה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל ובודאי לדברי הכל כל שאין בבשלו חיוב אין בו בהבשלו ר"ל שאין חיוב בהבשת תבשיל כל צרכו לדעת רבינו ואלא בהבשת מבושל כמאכל כ"ד לדעת אחרים ז"ל: **אבל** וכו' שם:

לחם משנה

הבשה ה"ה להזכיר בס"ם ליטה מפני שבמקר על מ"ש כאן וכפ' מי שהחניך דחו דברי אחרי ולא דחו מהרב אלא לענין ליטה אלא לענין בביאה שריינו זו היא ביטול אבל בענין בביאה לא אבראהה שידחו דאפי' דאינו בר ביטול מ"מ אין החיוב משום הליטה אלא משום הבביאה ומפני כן עמדו דברי אחרי בענין הבביאה ופסק רבינו כמותו בזה. וא"ש ה"ה כאן ולא העלה בדהיותא ר"ל בענין שהוא רלה בהאות הליטה והבביאה ואמר דאפי' בליטה שריינו זו היא ביטול והיוב והא אידחי מכח הקיבוא דמי שהחניך אבל בענין בביאה אנו לא תנינו בוריא תעבדת לאחרי בהא. זו היא דעת רבינו ז"ל. וא"ה מ"מ הי' ל"ה להסיים דברי אחרי עם הסוגיא אל פרק מי שהחניך ובפרק בכי' הרמתנן שפירשתי בהך סוגיא דפ"ה וי"ל דאין זה עשם הסוגיא דמדהשות אחרי אחר לדין מפיע דבי הוכי דבדיון אחר שריינו זו היא ביטול והיוב ה"ל בשטרו. עוד דהוא דוחק לומר דהך סוגיא דיליאות הבשת אחרי לה בהחלם דהשתא לא דחי אלא בענין דין דאחרי כל"ל וכדברי אחרי אבל מ"מ בענין האחר מסכים עתה. ודע שהראב"ד ז"ל יתרץ הסוגיות כתו שהיולו שם הסום' בס' ילאות הבשת ע"ש. ומ"ש ה"ה שנסוגים שבס' מי שהחניך נראה בכיאור שאין חיוב בביטול דבר תורה במוחבן וכו' הוא משום דבינן דהוחר הוים ניחוש מיס בתורבן תשמע דבינולו מוחר מן הבורה דאי ביטולו אסור מן הבורה לאו היה להם לגזור בשריינו דאל"כ לא הוו גזרי רבנן במידי וז"ש ומתוך כך הוחר נחוש מיס ואם היה ניטולו וכו'.

פ"ט א ושיעור מבשל בסחינין וכו'. בלאחר הוא עשה סמנין אלו כדי לבנות ירוק מיהו לאיוס לסין בביעת ירוק בלאחר שנבנו שוס דבר מירוק שהוא הבנה שהיה רוצה:

ד אחד נתן את האור וכו' כולם חייבים משום מבשל וכו' חבל אם שפת וכו'. דימה דאמאי חייב המגים והנתון עליים ונתן את האור אינו חייב דומיא דלעיל

שחייב

הגהות מיימוניות

[ו] דאין בישול אדר בישול דתנן בפרק חבית ואייתי לה פ' ביצה בל שבא בחמין מלפני השבת מרירי, אותו בשבת וכו' פי' שבא בחמין בכלי ראשון ונחבשל כל צרכו ונחבב דא"ם אעפ"כ

מגדל עוז

פ"ט האופה עד אבר קטן. פ' כלל גדול (דף ע"ה) וז' ביצה (דף ל"ה). ושיעור מבשל סמנין וכו' אבל"ת דאורג (ד' ק"ד): כתב הראב"ד ז"ל כדי לעבוע בהן נגד קטן פי בבבה עכ"ל

ואני אומר בשול סמנין מדרבנן אבל שיעורין לא דאמר פרק האורג סוף אמעתין קמייתא מה לי ביטול בפלגא מה לי בשול סמנין דלגבי מילה אחרתא דאינה מוכחת דאמר מה לי לתקן מילה מה לי לתקן מילה אם לא לאחת מן המלאים מה בין לעבוע בכדי לבעבוע פי בבבה והדין עמו אם בשל לגמרו בכן דבר אלא אם בשלן לשלה דבריס מאי איכא דאיתמר אם בשלן אותן לו ובולנו שיעורי מלאכות ומי כבי איתנהו בבולנו מתניתא כל מידי ומידי לאחר דחזי ליה על בן דברי ר"מ ז"ל בסוגיה הנותן ביצה עד פלמה. פרק ביצה (דף ל"ח). וכן המדיח וכו' עד ביצה זה. פרק ביצה ופרק חביות (דף ס"ה) הבמפקיע עד מולנות אחר. וכן המבשל עד עזור. פרק חביות אחר נתן עד משום מבשל. כתב הראב"ד ז"ל בגמרא מוקי לה בקדרה חדשה ומשום לבון דעשים נעמו בה **ואני** אומר אינו מנין בה לאחד הראב"ד ז"ל בלשון זה כי הסלאה בביצה הוא בתבשיל ביצה ס' המניח בדי יין (ד' ל"ד) בגמרא מתניתין דאין מוליאין

מוליאין

ה הניח בשר על גבי נחלים וכו'. פרק כל המקוואות בתוס' מצה (מסכת דף ל"ז) אמר ר' יוחנן המים בשר על גבי נחלים הפך בו חייב לא הפך בו פטור ר"ל חלילה דאי לא הוה מהפך ביה הוה בטיל מתתי לא מחייב דאי לא הוה מהפך ביה הוה בטיל מצד אחד דאי לא הוה מהפך ביה הוה בטיל מתתי לא מחייב וקמ"ל דכל מצד אחד כמב"ד ואי מהפך ביה הוה בטיל מתתי לדידן כמב"ד ע"כ. ושוב שם אמר בגמ' ופסק הרמב"ם בפ"ט דשבת הל' ל"ד: אחר ונתן את הבשר ובא אחר ונתן את התבלין ובא אחר ונתן את האור ובא אחר ונתן עצים על האור ובא אחר והגיס. שנים האחרונים בלבד חייבין משום מבשל: ה הניח בשר על גבי נחלים אם נצלה בו כגרוגרת אפי' בשנים ושלשה מקומות חייב. לא נצלה בו כגרוגרת אבל נתבשל כולו חצי בישול חייב. *נתבשל חצי בישול מצד אחד פטור. עד שיהפך בו ויתבשל חצי בישול משני צדדין. *שכח והדביק פת בתנור בשבת ונזכר מותר לו לדרדרה קודם שתאפה ויביא לידי מלאכה: ן המתיך אחד ממיני מתכות כל שהוא או המחמם את המתכות [ג] עד שתעשה נחלת הרי זה תולדת מבשל. וכן הממסס את הדונג או את החלב

השגת הראב"ד

*נתבשל חצי בישול מצד אחד מ"מ אי בשול וכו'. מ"מ אי בשול הוא כמתבל כן דרשאי, ע"כ:

א מור פירון רמב פמ"ג לאיון פס:

מחייבים ולמה לא יהיה חייב גם מי שנתן את המלח ומ"מ מפני שלא עשה דבר לאיזה שנתן את המלח אמר אתם על הרה עוקר אחר מה"ל אם העצים האור היה נכבה והתבשיל לא היה מתבשל אימת ריפוא והקשה מדידיה מחדיש אחר נתן את המלח ואחר נתן את העצים וכו' כולם מחייבים ולמאי מתן את המלח לא עשה דבר. וי"ל דבגמרא המקשן מבקש אמתרון בלבד חייב ולכם שמחייבים לגרפיק לכם כמב"ד ר"ש ע"ל פרק המביא (כיצה ל"ד) מן מהם אחר שבשל את המלח ואחר מביא את העצים ואחר שאפה את הקדרה ואחר מביא את המים ואחר מביא את הגיס כולם חייבים והמים האחרון חייב ולכם שמחייבים ל"ק הא דאייתי אור מעיקרא הא דאייתי אור לגבוה. ופי' רש"י ז"ל לאייתי אור מעיקרא כלומר עבדי מעבה לאייתי אור לגבוה פירוש הוא דאבבר והכי לא עבדי מידי. מ"מ חיפה על הרב ז"ל איך מסקן מים האחרונים מחייבין. ומ"מ כתם בגמרא מי חקקה פת אחרת בלבד חייב ולכם שמחייבים דהא אפי' שמאמר דאייתי אור לגבוה ואפי' נתן כעצים הקדים עצמו לנתן את המלח בתוכו אמרו שמוף כל המלאכות כיצה מחמת האור הרי מים ע"כ הוא אחר נתינת המלח והיה לאי אימתר מים האחרונים הייבים הא ל"ל דהא לאחרונים הייבים ולכם ל"ל דהא לאחרונים בגמ' האחרון חייב ולכם שמחייבים אינו אלא בשבת כי המים שמחייבים מי המים שבשבת אחר שבשלו אינו חייב אלא בשבת כי המים שמחייבים מי המים ולכם שמחייבים אינו אלא ב

ט צפורן שפירשה רוחב וכו' . טשמא משונשה מזדמנה להרמ"ך כדבלי רבינו ולפיכך מתה עליו ונטמאה ספרים דיזן בספרי רבינו מכוונת :

יא המכבס בגדים הרי הוא תולדת וכו' והסוחט לא הבגד עד שיעלה המים שבו וכו' . כתב ה"כ מיהשו קלת המתרצים שהסחיטה בבגד יש בה שני פעמים וכו' . תכל הרמב"ן כתב ספ"ח שרשים בך דאמר לומר בכל שוחט שירות תולדת מלאכה וכו' . ולפיכך דבמה הרמב"ן במלה דתרוכיב בגד תחרי ביכסי אלוכב ולמלבן . ומ"מ בס"ש שכן דעת רבינו לענין דסוחט הוי משום מלבן פשוט הוא בדברי רבינו אבל מ"ם דבינן נמי שייך כיצוס לכאורה משום מדברי רבינו בהפך דבריהם דוקא הייב חלת שבפב"ב כתב הסוחט בכוס הייב מפני שהוא מכבס לפיכך אסור לדהוק מעלים לו מוך וכיוצא בהם בפי הלשיפה וכיוצא בהם לבאמה שאת יבא

ביהן של יד עד האצבע הראשונה כשיפתח ביניהן בכל כחו והוא קרוב לשני שלישי זרת. התולש כנף מן העוף הרי זה תולדת נוז . הטווה את הצמר מן החי פטור שאין דרך גזיזה בכך ואין [ג] דרך נפיון בכך ואין דרך טויה בכך : **ח** הנוטל "צפרניו או שערו או שפמו או זקנו הרי זה תולדת נוז וחייב . והוא שיטול בכלי . אבל אם נטלן בידו בין לו בין לאחר [ה] פטור . וכן החותך יבלת מגופו בין ביד בין בכלי פטור בין לו בין לאחר. ומותר לחתוך יבלת במקדש ביד אבל לא בכלי . ואם היתה יבשה חותכה אף בכלי ועובד עבודה : **ט** הנוטל שערו בכלי כמה יטול ויהיה חייב שתי שערות . ואם ריקט לבנות מתוך שחורות אפילו אחת חייב . [ב]צפורן שפירשה רובה וציצין של עור שפירשו רובן אם פירשו [ה] בכלפי מעלה ומצערות אותו מותר ליטול אותן בידו אבל לא בכלי . ואם נטלן בכלי פטור . ואם אינן מצערות אותו אפילו ביד אסור . ואם רא פירשו רובן אפילו מצערות אותו אסור לנטלן בידו ואם נטרן בכלי הייב : **י** המלבן את הצמר או את הפשתן או את השני וכן כל כיוצא בהן כמה שדרכן להתלבן חייב . וכמה שיעורו כדי לטוות ממנו חוט אחד אורכו כמלוא רוחב הסיט כפול שהוא אורך ארבעה טפחים : **יא** המכבס [ו]בגדים הרי הוא תולדת מלבן וחייב . והסוחט את הבגד עד שיוציא המים שבו הרי זה [ז] מכבס וחייב . [ח]והסחיטה מצרכי כיבוס היא כמו שהדגמה מצרכי הכשול . ואין סחיטה בשער

א פור סי' שמ סמ"ג שם : ב פור סי' שכח וע"ש סמ"ג לאתין סס : ג פור ביתן שב סת"ג לאתין סס : ד פור סיתן שב .

ח הנוטל לפרניו לו שערו לו שפמו לו זקנו הרי זה וכו' . מ"ש פרק הרביעי דף (י"ד) המוטל לפרניו זו כזו לו בפיו וכן קמ"ל וכן הגולה וכן הסוחלת וכן הפוקפת ל"ל מהייב מעלת והכתיב לוכרים מקום שבת ובת' המלרקת ביד לבל בכלי ל"ה חייב . וכן החותך יבלת מעוטו וכו' . הכלי שבתב רבינו הוא מהתיים מלגי כי לפי הכונות שבכוף עיקוכין (דף ק"ג) נראה בבאור שהיבלת הלהה התותבה בכלי הרי הוא כהותך לפרניו בכלי שהוא חייב חה ל"ל בחוכלת שם והרבי רבינו בל"ש : ומותר לתתך יבלת במקדש ביד לבל לא וכו' . בתשבה בם הוהכון יבלת במקדש אבל לא בחבוה ואם בכלי כאן ואמן אסור וכתוה"ל הקבו ממה שבמינו בני קרבן שבם הוהיבה יבלת מיבה דוהה לה הבנה והילו חד לבר הה בנרים הה ביד הה בכלי הה ביד הה בלה והה ביבה ובמלה לאמן לחתר הה בוד הה בכלי מלי מבמת לא לבר הה בלה והה ביבה והבינו יבבה מבילו בכלי ניו שבית בחוכי הבבה הבלו לבר הה בלה והה ביבה הה ביד הה בכלי ביבה מבילו בכלי בבי : **ט הנוטל** שערו בכלי וכו' . פ' בתלמוד (שבת ל"ד) המוטל תלת כי הוא בבבת הייב ובתה מלת מי הוא שהים רבי מלינאל לומר לתה ומודים חבייים לר' מלינאל בתלבן לבשת מהון שהוכרה שלחיב לחת חייב ודבר זה לף בהול לאסור מבוס לא יבבן נבר שלחי תבה צפורן שפירשה רוחבה וכו' (שם) חבית רשב"ל לומר לפורן שפרשה רובה ולילן שפירשו רובן ביד מוהבר בכלי בבוה לבל לאסור לבל לאסור בכלי הייב בלתי הבלה ברשב"ל לתר ר' יוחבן והוא שפירשו בלבי מילה ומצערות לומו :

י המלבן לא בלתר וכו' . בתשבה פרק הלומה שער הלבן בתבתיה בפרק זה .

יא המכבס בגדים הרי זה תולדת תלבן וחייב וכו' . זה מוהבר בהרבה תקומות . וכיבס רבינו שהוא תולדת מלבן ובשום הוא הסוחט לא הבגד וכו' . בהרבה מקומות דלמתא מבאר מבקון בגון יין ובמן בלתן הבגד מלבן בהן ולסוחה מבני תולדת הדם לבי שהוא תבבה ותוכיה המובלבנים וזו מיהה אסרה מלא בהמשבקן הילמלן תוק הלבן לבבוד . וגזה נבלה שבתה דעת הרשב"ל ז"ל אבל הרמב"ן ז"ל כתב בוף פ' בתוה בבים כך דבלי לתר בבל בוחם בירות תולדת תבבה בנבלי לתבקים ובשובן בבבונות ולתן דשה מלא בגדולי קרקע בלתר בבירות וכיולא בהן . והסוחט בגד תולדת בובא הוא ביי בבל תחבבה בין בתוס בין ביין בדאמרינן הבם לתבלה ולא לתבבה ולא לבבישה והוא שתחבבה הבגד בבך מבב ובשובו בתלא הבים בבל בתוטין ולתתון ג' על ג' בשיעורן דלולה וכבמן הזה בתב הרב מבה הבפבדי ז"ל ובנים בתבסבתא הבבבם והבוחם מלבבה לתתם ר' שבמבאל בבו בל ר"י בן בבוקה תומר לבנים שבובולבים קבבו בתיבה מלבבה בפני עבתה בל"ל ובן דעת רבינו ובת"ם : ואין בתיבה בבתר וכו' . פרק מבין (שבת קכ"ח) רבה וכ"ל דלתרי הבוייהו אין בתיבה בבתר ע"כ , ומיהו מיסורא מיבה :

הבנפץ

לחם משנה

ו בין שריפה גוף קשה בשם לו שהקשה גוף בבך וכו' . קשה דבפ' בבל בגול (דף ע"ד) לתרבו הלי מלן דבדא סיבתא לתחונא חייב משום מבבל והקבו בשיבתא וחיבלו מהא דחיבתא לבבוני מבנו בא מבנין בבבל בבן ולמבבה . בבבי בבבבבים בבבים ובה בבבבבים בבבים בבבבבים בבבבבים בבב

יב המנפץ לח הגמר וכו'. ממנה פ' הלורג (שם ק"ה) מכר בארץ זה: והמנפץ לח כגידים וכו'. ירושלמי: יג הצובע מוש שלרמו וכו'. ממנה פרק הלורג הכרים בארץ זה: ואין הלובע וכו'. זה לגמר מדין הכותב שלינו אלא בדבר המתקיים במקומו פרק י"ח ונמשנה פ' הכותב (שם ק"ב) זה הכלל כל השטה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת חייב, ע"ש:

יד העושה עין וכו'. מלשה שרבינו ז"ל מלרש בארץ קמא (שם י"ח) מלן חלא בתיבת מיס לדיו ז' היה שריינו להתחייב משום לובע. ויש לפרש כל המנפץ בדרך ז' שמה שלינו בר ניתול עצמה כו מלאכה בלבישה. ומה שהוא בר ניתול דשמו על לבישה ואין בו לבישה חה דוחק וצ"ע. ובהשגות ה"ם בטול שלמון דנמריא מיעיר מכשל חיפוש לי מבוס לובע המיס ואני לא סייעי סבור מיתחייב משום לובע עד שיבנע דבר שנעבדה בו מלאכה הנבע אבל לביעה מיס אסיה לעבר לא בריינא דיו ואמנון משום לא בלי לה ולא משום לובע המיס כמו שריינא הברייתא וכמון מיס וקמה לו מיס ועפר. מכ"ל. ודברי רבינו נכונים בעיקר דיום. ולפי משום מבטל סמנון שהקשה הרמב"ד ז"ל מיפוק לי משום לובע אה"ל ומייב שמיס אבל אם

ילפיש מהכשול מלאכה ומחייבן עליה:

טו המווה אורך וכו'. ממנה פרק הלורג (שם ק"ה): מתרה בארץ זה:

העושה לח הלבד וכו'. ירושלמי:

טז העושה שני וכו'. ממנה פרק הלורג (דף ק"ה): המשה שני בתי מירין בגירין ובקירום בשמה ובכנרה בשל מייב. ופירש"י ז"ל שני בתי מירין שנתן שני מופין על שני בגיה אחת שקרין לוי"ש, מכ"ל:

יז דרך הלורגים שמותחין וכו'. פרק בלל גדול (שם ע"ב ופ"ה): בתמנה המיסך ובגמ' ר"י מופיף לח המוכש והמדקדק אמרו לו שובע הרי הוא בכלל מיסך מדקדק הרי הוא בכלל אורג. ופירש רש"י ז"ל מיסך אורג"ר בלנה. ובגמרא המוכש משוה בשתי בכרבר, מדקדק בשמותח חוט הבדב ומכה בכרבר עלה בתקומות מקומות לשבע אלא יכול מהוא יוחר מדאי שבתמיהה מעכבנו מהתחבר יפה על האריגה, מכ"ל. וכל אלו שיעור אחד לבם:

יח וכן הלורג שני חוטין וכו'. ממנה פרק הלורג (שם ק"ב): והלורג שני חוטין שיעורן בחלא הבים. ופירש רבינו ז"ל שני אלבעות אמנו אלא אמנו בחלא בחב בבים אלא בחלא הבים ואין בלאה כן מדברי רש"י ז"ל כמו שלבאות לשמה. ועוד שם בחמנה וחכ"ם בין בחחלה בין בסוף שיעורו שני חוטין מ"ב: ואם לרג חוט אחד וכו'. ברייחא פרק הנוטה (שם קה): לרג חוט אחד והבלינו לנגד חייב והעמידה רב אחי אלילו בחבים והבגדים שלאי: ארג בשפת הריעה וכו'. ברייחא פ' הלורג (שם ק"ב) ובשפה שני חוטין וכו' לבאון רבינו. ופי' רש"י ז"ל יש שלורגים בביג [הבגד] הבשה בלורך הבגד בלו מין אחד בל ערבי" ובחוב בחוטן הבגד בשיטות ג' בתי מירין והלורג שני חוטין חייב הא לחה זה דומה לעמר לבני מיחייב בלריגה כי הלי ולא אחריב בחלא בחוב הבים בדבשבריגן בחתני בלורג בחחנא הבגד זה דומה לאורג בלנגל בבן הנוהה לבדה שלינו

רחב יומר חג' בתי מירין, מכ"ל:

יט המדקדק לח המוחין ומסריחן בשת הלריגה ה"ז חולדת אורג. ברייחא פ' בלל גדול (שם ע"ה): זבריחה למעלה: וכן הקולע וכו':

כ הבוצע שני חוטין וכו'. בחמנה פרק בלל גדול (שם ע"ג) והבוצע שני חוטין. ופירש"י ז"ל מחמנה לגרך חה דבריי רבינו. ובהשגות ה"ם זה הלירום מעשה וכבר כתב שני חוטין חייב. מכ"ל:

לחם משנה

דמלון בין מיס לין ומבן וכו'. ומ"ם כ"ה וכן דעת רבינו הגם משום דלא חילק: לפרש פירוש בים שבחב שני חוטים בבית זיר וכו' כלומר שני בתי מירין שבבל **טז** העושה שני בתי מירין חייב וכו'. נרלים דברי רבינו שבבתים מעשה וכן נריך ביח מיר מבם הגם לחלי לחמה שני חוטים אבל אלא בבתים. וכן נרלים מדברי

הגהות מיימוניות

[ז] בטפנין רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו אין מחיבה בשער:

מגדל עוז

ות"ה לעור וכו'. מס' בבחים פרק דם חטאת (דף י"ד): בבמנפץ מד מחמיר. פרק ר"ה לחורג (דף ק"ז) ובים פרק בחרת דשבלה: ואין הלובע עד ביולה בסה. פרק ר"ה לחורג מבטל בן בנבי

מעבדת לשה פרק בל אביה ה"ל ליתה בירוחלמי ובמוסבתא: ובבמה שיעורו עד ביולה בכן. פרק ר"ה ופרק בחרת דשבלה · הבשה לח הלבד וכו' עד בינוחבים. פ' ר"ה לחורג וכמ' בלל גדול (דף ע"ד) אמר אביי הלי מלן דבריי הילחה חייב ר"ה חטאים ובלם מיסם מיסך ובשבה שני בתי מירין ולחורג וכן בבמה פ' י"ד דבלים ומיחיי לה בבמ"ב פ' מי בסבר: ובשבים לחוטין עד מיסך. פרק בלל גדול (דף ע"ד ע"ה) ובהרבה מקומות: ובבמה שיעורו עד מירין. פרק ר"ה לחורג (ד' ק"ב): המדקדק עד לחרג. פ' בלל גדול: וכן הקולע עד שני חוטים. אם לאמר מדין לחרג בבחה

בבחנו מבם ודקבל בוה הם בבם ר"ם מקבל בגרבה ובבריבה בבה וכן בינוחבה בבבים ר"ם מדבה רבינו בבלי הבחה: בבבה בל בבחים. פרק ר"ה לחורג ובבחה בן בבבי

ז"ל בבל: ואבי אומר בם ר"ל בוה מקבל בגרבה ובבריבה בבה וכן בינוחבה בבבים ר"ם מדבה רבינו בבלי הבחה: ולבר לין בבה בבבה בבל בבה בבחילה בין מקבל ובבקבל

יחוב בבה בבבבה מקומות בבבבבה ובבלבה רוחבה בבה בבל"ן: ובבבחר לח בקלבה עד בבבלב. פרק ר"ה לחורג (דף ק"ה) בם בבה בבין בבבו בי מחבר בבבבה בקבלב בבחרב בבבבה בבבחר לח בקלבה בבבבב

ובבי פירוש וכן בבבבה וכן בבבבה ר"ה לחורג:

בשער [ז] וה"ה לעור שאין חייבין על סחיטתו: **יב** המנפץ את "הצמר או את הפשתן או את השני וכיוצא כהן חייב. וכמה שיעורו כדי לטוות ממנו חוט אחד ארכו ארבעה טפחים. והמנפץ את הגידים עד שיעשו כצמר כדי לטוות אותן הרי זה תולדת מנפץ וחייב: **יג** הצובע חוט שארכו ארבעה טפחים או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה חייב. ואין הצובע חייב עד שיהא צבע המתקיים. אבל צבע שאינו מתקיים כלל כגון שהעביר סרק או ששר על נבי ברזל או נחשת וצבעו פטור. שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו צובע כלום. וכל שאין מלאכתו מתקיימת בשבת פטור: **יד** העושה עין הצבע הרי זה תולדת צובע וחייב. כיצד כגון שנתן קנקנתום לתוך מי עפצא שנעשה הכל שחור. או שנתן איסטוס לתוך מי כרכום שנעשה הכל ירוק וכן כל כיוצא בזה. וכמה שיעורו כדי לצבוע בו חוט שארכו ארבעה טפחים: **טו** המווה אורך ארבעה טפחים מכל דבר הנטווה חייב. אחד המווה את הצמר או את הפשתן או את הנוצה או את השער או את הגידין וכן כל כיוצא בהן. *העושה את הלבד הרי זה תולדת טווה וחייב. והוא שילבד דבר שאפשר לטוות ממנו חוט אורך ארבעה טפחים בעובי בינוני: **טז** העושה שני בתי נירין חייב. העושה נפה או כברה או סל או סבכה או שסרג מטה בחבלים הרי זה תולדת עושה נירין ומשיעשה שני בתים באחד מכל אלו חייב. וכן כל העושה שני בתי נירין בדבר שעושין אותו בתים בתים כגון אלו חייב: **יז** דרך האורגין שמתחיל החוטין תחלה באורך היריעה וברחבה ושנים אוחזין זה מכאן וזה מכאן ואחד שובט בשבט על החוטין ומתקן אותן זה בצד זה עד שתעשה כולה שתי בלא ערב. ומתיחת החוטין כדרך האורגין היא הנסכת המסכת וזה המותח נקרא מיסך. וכשכופלין אותה ומתחיל להבנים השתי בערב נקרא אורג: **יח** המיסך חייב והוא מלאכה מאבות מלאכות. והשובט על החוטין עד שיפרקו ויתקנם הרי זה תולדת מיסך. וכמה שיעורו משיתקן רוחב שתי אצבעות. וכן האורג שני חוטין ברוחב שתי אצבעות חייב. בין שארגן בתחלה בין שהיה מקצת הבגד ארוג וארג על הארוג שיעורו שני חוטין. ואם ארג חוט אחד והשלים בו הבגד חייב. ארג בשפת היריעה שני חוטין ברוחב שלשה בתי נירין חייב. הא למה זה דומה לאורג צלצול קטן ברוחב שלשה בתי נירין: **יט** המדקדק את החוטין ומפרידן בעת האריגה הרי זה תולדת אורג. וכן הקולע את הניסין הרי זה תולדת אורג ושיעורו משיעשה קליעה באורך שתי אצבעות: **כ** *הבוצע שני חוטין חייב. ובוצע הוא המפריש את הארוג. בין שהוציא הערב מן השתי או שהעביר השתי מעל הערב הרי זה בוצע וחייב. והוא שלא יהא מקלקל אלא יחכוין לתקן כדרך שעושין אלו שמאחין את הבגדים הקלים ביותר שבוצעין ואחר כך מאחין וחוזרין ואורגין חוטין שבצעו עד שיעשו שני הבגדים או שני הקרעים אחד. והמותר את הקליעה לתקן הרי זה תולדת בוצע ושיעורו כשיעור הבוצע:

השגת הראב"ד

*המשה לח הבגד וכו'. ה"ם לימי מביר מיים בבחים הבגדים לבי בבחים עוקח בבר מבבן ומבבן הבחבה בל בבי בבר ומבן מבן בל מבר מבבן בבחים ובבבה בבבה ומבבבה בבחים ובבבה ובבבה בל הבגד ומהבבה עד בבבבבר ומבבבבה ובבבה בל הבגד, ולבם זה הבבבר בבבם לי בבחים לימי יודע. ובבלה יוחר בבחבן בבחים בבבלים בבחה ובבבבה בבבבי לימי יודע ובלבי בבחבר ובבבבר בבבבבה בבבבבבה בבבבבבה בב

פ"י א אבל הקושר קשר של קיימא וכו'. כתב הרמ"ך נראה כי הוא הולך בשיטת הרי"ף ואין נראין דבריו ולא היו רגילין לפרש כן דבוסי ונראין דבריהם דכיון שהמלאכה חזקה וקיימת ונעשית בלא שום שינוי מה לי עשאה הדיוט ודכרי ר"ם הם פיקר וא"ש עכ"ל:

ג ואם היה חבל גדול שמותר לעלמו כו'.

כתב הרמ"ך מה מועיל עלמו כיון דפסקינן כרבנן דנזרי חבל גדול שמו חבל דעלמא והא נוטיה פסק הכי לעיל ושוד דפסק חבל גדול שפתיר רבי יהודה משום דלא הבטל ליה והכי מוכרח בגמרא אבל חבל אחר אע"פ שמותר לעלמו לקשרו שתא יבטלו וא"ש עכ"ל:

ד כל שראוי לאבל בהמה וכו'. כתב הרמ"ך כ"ל אבל בתור אבור דילמא מבטל ליה והוי יקר של קיימא והכי תפסם בגמ' וא"ת יעלמלו דהא עושה תיקון מלאכה שתא מיירי בהלר שפיקה מעבדכם ומגיר לה וזה הרב לא פירש לא כדברי ר"ם ולא כדברי רב שריאל ונראין דבריו מדבריהם ע"כ:

פרק עשירי

א הקושר קשר של קיימא והוא מעשה אומן חייב. כגון קשר הגמלין וקשר הספנין וקשרי [ה] רצועות מנעל וסנדל שקושרין הרצענין בשעת [ב] עשייתן וכן כל כיוצא בזה. אבל הקושר קשר של קיימא ואינו מעשה [ג] אומן פטור *. וקשר שאינו של קיימא ואינו מעשה אומן מותר לקושרו לכתחלה: **ב** כיצד נפסקה לו רצועה וקשרה נפסק החבל וקשרו או שקשר חבל בדלי או שקשר רסן בהמה הרי זה פטור וכן כל כיוצא באלו הקשרים שהן מעשה הדיוט וכל אדם קושר אותן לקיימא. וכל קשר שאינו של קיימא אם קשרו קשר אומן הרי זה אסור: **ג** קושרת בראשה ורצועות מנעל וסנדל [ד] שקושרין אותן על הרגל בשעת מלבוש ונודות יין ושמן אע"פ שיש לו שתי אזנים וקדרה של בשר אע"פ שיכולה להוציא הבשר ולא תתיר הקשר וקושרין דלי במשיחה או באבנט וכיוצא בו אבל לא [ה] בחבל. וקושרין לפני הבהמה או ברגלה בשביל שלא תצא אף על פי שיש [ו] לה שני אסורות. וחבל שהיה קשור בפרה קושרו באבום. היה קשור באבום קושרו בפרה. אבל לא יביא חבל מתוך ביתו ויקשור בפרה ובאבום. ואם היה חבל גדול שמותר לטלטלו הרי זה מביא וקושר בפרה ובאבום. מפני שכל אלו הקשרים מעשה הדיוט הן ואינן של קיימא אלא פעם קושר ופעם מתיר ולפיכך מותר לקשור אותן לכתחלה. חותלות של תמרים ושל גרוגרות מתיר ומפקיע וחותך ונוטל ואוכל: **ד** כל ישראלי לאבל דגרדי שלמינו מבטל אסור

א פור פיקון ציו פמ"ג לאנין פסה: ב פור פיקון אב פמ"ג שם: ג מור פי' שה פמ"ג שם: ד פור פיקון אח פמ"ג לאנין פסה:

גזירה אטו חבל דעלמא ולזה סתם רבינו ז"ל. וכתב הרשב"א ז"ל כתבו בהום' דלא מייירי בדליים שלנו שאין קבועים בבור אלא שהיו חבל דעלמא דלאו דגרדי הוא קשר של קיימא כיון שאינו עשוי לעתוד שם זמן מרובה, עכ"ל וקושרין בפני בהמה וכו'. בתוספה (שם קי"ח) ראב"ד אומר קושרין בפני בהמה בשביל שלא תצא סלא. וגמ' (דף קי"ב) שנינו לא לריכה דאין ליה תרתי לריכה דהיא מיירא בפולי מבטל ליה קמ"ל: וחבל שהיה קשור וכו' (שם קי"ג) אמר רב מבחא אדם מתוך ביתו חבל וקשרו בפרה ובאבום. מיתיביה חבל שבאבום קושרו בפרה ובפרה קושרו באבום ובלבד שלא יביא חבל מתוך ביתו ויקשרנו בפרה ובאבום הרם הבל דעלמא הבא חבל דגרדי ר"ב. ומיתיבי ר"ל וקושרו בפרה ובאבום ראמו אחד בפרה ואחמו הנני באבום ראמו לא יחיד אלא מיחיש כשיחיד אמא לא יחיד אלא קשר שבראש: ויבטל החבל באבום שבות מוקן לכך אי יחיד שבאבום ויבטל אותו שבפרה ומיאה של קיימא, עכ"ל. וח"ם רבינו מכני בכל אלו הקשרים וכו' כבוס הוא לפי מה שבאבאר. ובהגהות מ"ש זה הטעם אינו מספיק וכי קשר הדלי מעשה אומן הוא וגם אינו של קיימא שהרי הוא חבל בל גמי אלא הטעם שהוא הם עליה אלא תשבר בכח הפרה וטדלאי לא ימיח אומם יום אבל בדלי ימיח אותם יום אי יומים ומע"ה נזריגן עכ"ל. והנרי הימה הם כמיני אם קשר שאינו של קיימא ואינו מעשה אומן אינו אומר אי זה קשר הוא מותר. וא"ם שאינו של קיימא שהרי הוא חבל של גמי נ"כ מתמיה שאין קשר של קיימא אלו בחיות הקשר ולהה שקושרין אותו ולדבריו אין קשר של קיימא אלא בדבר חזק הרבה שיעתוד זמן זמנים. והטעם שבתב גם כן אינו שם הבלים אנם הסוסים לא יבבוסו ואולי שאין לגרדי חבלים חזקים כ"כ ולדברי רבינו פסוסים. אבל נ"ע בא"מ בחבל גדלי מאמר בחבל דעלמא אינו אלא מדבריו שאסור אחר הבלים הוא אטום אלעמל ונגרמא נגי קושרין דלי נראה כדברי הר"ם ז"ל שאינו הבלים הוא אפלו ביטול ועיקר:

חותלות של תמרים ושל גרוגרות מתיר ומפקיע וחותך ונוטל ואוכל. פ' הנרים (שם קח"ח) אמי חדא חותלות של הבלים ושל גרוגרות מתיר ומפקיע וחותך ואוקימנא לה בבבנן ופירש"י ז"ל חותלות כלים של כפות תמרים ומשמיין כמין כלים, מתיר לה הבסאי הקשור בחבל. מפקיע פותר שלשלת המגל בכלי, עכ"ל:

ד כל שראוי לאבל בהמה וכו'. (שם קי"ב) רב ידמיה הוה קא אזיל בחבוה דר' אלבו בבריתא דפסח דמצלייה אל"ל שקל נחי לא דחי לאבל בהמה וכריך עליוה ע"כ.

עוד

לחם משנה

מדברי הרב המגיד שבסכים פי' הר"י עם רבינו. ובמה שבתב רבינו בענין השופט הבית הרב המגיד שירושים על דברי רבינו. ולכאורה נראה שהם העוקים וכן בריבר הבית פי' הר"ש שנקרא מורדי"ל וכיון בתב שהוא מיתיחת הוטים אם לא שנאמר שענין המיתה הבשיטים נקרא בלשונם מורדי"ל. וכן הבית פירוש הר"ש בענין החזקה וכבינו שיהיה מיזקקין בענין אחר וכל זה בא אלא בזקוק אלא היה לאור לבוהבם אחר שנראה שהם תלוקים

פ"י ב כיצד נפסקה לו רצועה וקשרה וכו' אז שקשר רסן בהמה ר"ז פטור וכו'.

בריש פ' אלו הקשרים (דף קי"ח) אמרינן מתי קשר הגמלין וקשר הספנין פטינמא קיקרא דקבדי בחמתא וקיקרא דקבדי בחיסבריתא הלי קשר שאינו של קיימא הוא וכו' ופירש"י ז"ל קיקרא דקבדי בחמתא זהו קשר הרצועה שקשרים בנבנה. ולכאורה נראה דהייט רסן בהמה וא"כ קשה דבבינו כתב שהוא קשר של קיימא דאינו מעשה אומן וגנגמרא אמרו קשר שאינו של קיימא הוא דמתמעט שהוא מעשה אומן. וג"ל דבל דבר דאינו

מגדל עוז

פ"ש הקושר קשר עד קושרו בפרה. סבל ס' אלו הקשרים (דף קי"ח): אבל לא יביא עד לכתהלה. ס"ק דספסים: חותלות תמרים עד ונוטל ואוכל. פ' חבים (דף קי"ו) מיתיבא ראמרתא בבבנן ובמילה ר"ש אלמא בהלכות ופסיגים שבגדה לבמוטנו שבן הלבה כל שבאלו וכו' עד עניבה. ס' אלו קשרים (דף קי"ב) ובתוספתא פ' י"ב.

לשון הכתב

אם קשרו קשר אומן הרי זה אסור: **ג** קושרת בראשה ורצועות מנעל וסנדל [ד] שקושרין אותן על הרגל בשעת מלבוש ונודות יין ושמן אע"פ שהוא רפוי בראשה ורצועות מנעל וסנדל [ד] שקושרין אותן על הרגל בשעת מלבוש ונודות יין ושמן אע"פ שיש לו שתי אזנים וקדרה של בשר אע"פ שיכולה להוציא הבשר ולא תתיר הקשר וקושרין דלי במשיחה או באבנט וכיוצא בו אבל לא [ה] בחבל. וקושרין לפני הבהמה או ברגלה בשביל שלא תצא אף על פי שיש [ו] לה שני אסורות. וחבל שהיה קשור בפרה קושרו באבום. היה קשור באבום קושרו בפרה. אבל לא יביא חבל מתוך ביתו ויקשור בפרה ובאבום. ואם היה חבל גדול שמותר לטלטלו הרי זה מביא וקושר בפרה ובאבום. מפני שכל אלו הקשרים מעשה הדיוט הן ואינן של קיימא אלא פעם קושר ופעם מתיר ולפיכך מותר לקשור אותן לכתחלה. חותלות של תמרים ושל גרוגרות מתיר ומפקיע וחותך ונוטל ואוכל: **ד** כל ישראלי לאבל דגרדי שלמינו מבטל אסור

ה הא דתניא חייב כראשכשבא פירוש שעושה קשר בראש הרצועה לפנים בטנעל כדי שלא ישמט מן הנעל: [ב] רצועות מנעל וסנדל תנא הדא חייב המאה ותניא אריך פטור אבל אסור ותניא אריך מותר לכתחלה וכו' ע"ש: [ג] הא דתניא פטור אבל אסור כדרבנן ופירש"י ת"ה הכותך רצועה סביב רגלו ואינה כרוכה בחוזק אך שיכול לשלוף נעלו בלא התרת הקשר ונמי א שהוא ש' קיימא. ור"י פי' שת"ה קושרין ומהדקין בנעליהם ושוכבין כל ליל הדול בסנעליהם ובלבושיהן ואין הולצים אלא מלילי שבת מלילי שבת. ולפי פירוש זה אבנט שאין לו בולקא אלא קושרים ראשיו ברצועות אסור לקושרו בשבת כיון שאין עומד להתיר אלא משבת לשבת וקשרו בעניבה וכיוצא בזה אוסר סהר"ם להתיר בשבת קשרים שקושרין הבובסין מכנסים וחלוק יחד: " [לשון הטור כל קשר העומד להתקיים לעולם וחייבים חטאת על קשירתו והתרתו בין אם הוא של אומן או של הדיוט עכ"ל]: [ד] לפי שצריך להתירו בכל ערבית כראסריגן הא דתנן סותר לכתחלה לכני מחוחא: [ה] בחבלים ולא כר"י דשרי כחבל גדרי ועי"ש: [ו] הלכה כראב"י:

פ"ש הקושר קשר עד קושרו בפרה. סבל ס' אלו הקשרים (דף קי"ח): אבל לא יביא עד לכתהלה.

פ"ק דספסים: חותלות תמרים עד ונוטל ואוכל. פ' חבים (דף קי"ו) מיתיבא ראמרתא בבבנן ובמילה ר"ש אלמא בהלכות ופסיגים שבגדה לבמוטנו שבן הלבה כל שבאלו וכו' עד עניבה. ס' אלו קשרים (דף קי"ב) ובתוספתא פ' י"ב.

מותר לקשור אותו בשבת. לפיכך אם נפסקה רצועת סנדלו בכרמלית [ז] נוטל נמי לה הראוי למאכל בהמה וכורך עליו וקושר הנמי. נשמטה לו רצועת מנעל וסנדל או שנשמט רוב הרגל מותר להחזיר הרצועות למקומן ובלבד שלא יקשור: ה העגיבה [ח] מותרת לפי שאינה מתחלפת בקשירה. לפיכך החבל שנפסק מקבץ שני קצותיו וכורך עליו משיחה ועונב עניבה: ו מותר לקשור קשר שאינו של קיימא לדבר מצוה. כגון שיקשור למדוד שיעור משיעורי התורה. נימת כנור שנפסק קושרין אותה במקדש אבל לא במדינה. ולא יקשור נימא לכתחלה אפילו במקדש: ז כל קשר שחייבין על קשורו כך חייבין על היתרו [פ] וכל קשר שהקושר אותו פטור כך המתיר אותו פטור. וכל קשר שמותר לקושרו כך מותר להתירו: ח הפותל חבלים מן הרוצין ומן החלף או מחומי צמר או מחומי פשתן או חומי שער וכיוצא בהן הרי זה תולדת קושר וחייב. ושיעורו כדי שיעמוד החבל בפתילתו בלא קשירה שנמצאת מלאכתו מתקיימת. וכן המפריד את הפתיל הרי זה תולדת מתיר וחייב. והוא שלא יתבוין לקלקל בלבד ושיעורו כשיעור הפותל: ט התופר [י] שתי תפירות חייב. והוא [י] שקשר ראשי החוט מכאן ומכאן כדי שתעמוד התפירה ולא תשמט. אבל אם תפר שתי על שתי תפירות אף על פי שלא קשר חייב שהרי מתקיימת התפירה. יוהמתיחת חוט של תפירה בשבת חייב מפני שהוא מצורכי התפירה: י הקורע כדי לתפור שתי תפירות על מנת לתפור שתי תפירות חייב. אבל הקורע להפסידה פטור מפני שהוא מקלקל. הקורע בחמתו או על מת שהוא חייב לקרוע עליו חייב מפני שמיישב את דעתו בדבר זה וינוח יצרו והואיל וחמתו שוכבת בדבר זה הרי הוא כמתקן וחייב. יוהפותח בית הצואר בשבת [כ] חייב: יא המדבק נירות או עורות בקולן של סופרים וכיוצא בו הרי זה תולדת תופר וחייב. וכן המפרק נירות דבוקין או עורות דבוקין ולא נתכוין לקלקל בלבד הרי זה תולדת קורע וחייב: יב הבונה כל שהוא חייב. המשוה פני הקרקע בבית כגון שהשפיל [נ] תל או מילא גומא או גיא הרי זה בונה וחייב. אחד נתן את האבן ואחד נתן את הטיט הנותן הטיט חייב. ובנדבך העליון אפילו העלה את האבן והניחה על גבי הטיט חייב. שהרי אין מניחין עליה טיט

ה העגיבה מותרת כו'. כתב הרמ"ך אפילו קצר מותר כמחברי דלמריק קבירין דלי ליה מ"ל מבקיה ומתי שמא מדר' ירמיה כהם לא מיומר הכא מיומר. והביא ז"ל לא כתב מילון זה אלא הביא דברי הרלשון בפשוטו. ומולי דעתו כדעת הגאון מפרשים שמוכיחים דסלא דרב יוסף אחיה דלא כהלכתא שמוכר אבלי שמבער אבלי מתו רמוי לפלטלו אמ"כ שונה משון מלאכתו כראשונה וכו' ומין הלכה כן וכמו שיתבאר בפרק כ"ה: נשמטה לו רצועת מנעל וסנדל לו שמשמט רוב הרגל מותר להחזיר הרצועות וכו'. הרמשנה:

ה העגיבה מותרת לפי שאינה מתחלפת בקשירה וכו'. בריטאת שם שם (קי"ג) חבל דלי שנפסק לא יטיה קשרו אלא שנינו ר' יהודה אומר כורך עליו ונוטלו לו פסיקים ונכנס אלא שעגנו. והלכה כמ"ק. ומעגה העגיבה יעוש:

ו מותר לקשור קשר שאינו של קיימא וכו'. בגמרא פרק מי שהחיה (שם קנ"ז) מדברים למעט שמולדין ופוקקין וקושרין בשבת ואתבאר בגמ' שהוא בדוקה לדבר מצוה. ופירש"י הוקין קשר שאינו של קיימא וכדעת רבינו ומוכרח הוא שלא היתירו אלא מה שהוא פטור אבל אסור: נימת כנור שנפסקה וכו'. משנה פרק המוצא תפילין (מעילות ק"כ ק"כ) קושרין מיתה בתקדש אבל לא בתדינה ואם בתחלה אלו ואלו אסור. ומקשו עליה מהא מיתה כנור שנפסקה לא יטיה קשרה אלא שונה. ואתמרו הרבה לשונות בהילוה. ופסק רבינו כלשונה קמא דאמר הא רבי שמעון הא רבנן:

ז כל קשר שחייבין על קשורו כך חייבין על היתרו וכל קשר שהקושר אותו פטור כך המתיר אותו פטור. וכל קשר שמותר לקושרו כך מותר להתירו. בפרק אבר מאו (שבת קי"ל:) וכשם שהוא חייב על קשורו כך הוא חייב על היתרו, עכ"ל:

ח הפותל חבלים מן הרוצין וכו'. הרמב"ם:

שתי פתילות וכו'. משנה פרק כלל גדול (שם ע"ב) המוסר שתי תפירות ונמצאת הא לא קיימא אמר רבי יוחנן והא מקפדן, ע"כ. ופירש רבינו שאלא הפתילות אין צריך קשר לפי שהרי בלא קשר מתקיים. ומשנה הוא:

ט והמותחת חוט של תפירה וכו'. מימרא שם (ע"ב). אמר רב המוחה חוט של תפירה בשבת חייב חטאת. ופירש רש"י ז"ל בגד המסור ושמד והיתה החוט פרוץ ונתקבדו שתי חתיכות הבגד זו מזו בחקלא ותקני הפתילות נמצאין ומוחה אם לאלא החוט לתרך ולתבר הפתיכות זו כיה תפירתו וחייב, עכ"ל. והביא פירש משם אמר לפי שהמתיחה היא מלאכת התפירה:

י הקורע כדי וכו'. שם בתוספה (שם ע"ג) והקורע על מנת לתפור שתי תפירות. ופרק הלוכה (שם ק"ה) כל המקלקלין שפוטרין: הקורע בחמתו וכו' בגיטין דף מ"ב. וכבר בתרתי הענין בתרוכה פרק מ' וכתבתי שם דעת המלקים עליו:

הפותח בית הצואר וכו'. מימרא בלשונה פרק בתה מומין (שם מ"ח) ופירש"י ז"ל עתר בל חלון לכתחלה חייב חטאת דהחטאת קא מצוי ליה מנא, עכ"ל:

יא המדבק נירות וכו'. וכן המפרק נירות וכו':

יב הבונה כל שהוא חייב וכו'. מתנה פרק הבונה (שם ק"כ) הבונה כל שהוא חייב: המשוה פני הקרקע. פרק כלל גדול (שם ע"ב) מימרות כתבתים פרק ח': אחד נתן את וכו'. פרק הבונה (שם קכ) אמר שמואל המגדל את האבן חייב משום מכה בפטיש מיתיבי אחד מתן את האבן ואחד מתן את הטיט הנותן את הטיט חייב

לחם משנה

ד לפיכך שם נפסקה רצועת סנדלו בכרמלית וכו'. ה"ה אמר על רבינו לתה לא חילוק בין מצר לכרמלית וכתב שהוא מוכר שאין חילוק בהם והא דרב יוסף דלא בהלכתא אחיה. ובקשה דמ"ל לאתי הזכיר רבינו בכרמלית מדרבא מדהזכיר בכרמלית אמתמא דס"ל כרב יוסף דחזקה בכרמלית חבל לא בחצר ואולי שהזכיר כן מפני שאמר אח"כ לשון הגמרא שהאמצה פירש בכרמלית ודוחק. ומ"ש ה"ה ז"ל ואולי דעתו כדעת הפפרפרים אמ"ש שלכתחלה נראה שבגמרא הטעם מוכרח הטעם שאמרו דמה שאמרו בגמרא שם לא מינסר וכו' הוא לומר דמה"ל הקשירה אסורה בחצר וחזר אביי והקשה לו והא מנא הוא לעמר הרי דאסורה לקשרו מ"מ אמתי אסרה לעלמו ולזה דחי ליה ואמר דמדקא מחרן ר' יוחנן ז"מ הלכה כר"י ולפי פירוש זה לדידן דליתא לן כר"י מ"מ אסור לקשרו בחצר משום דהטם לא מיומר הכא מיומר דלא הוצרך רב יוסף לפירוש דהלכה כרב יוחנן

הגהות מיימוניות

[ז] בראשר ליה רבי אבהו לר' יוחנן: [ח] ברבנן ולא כר' יהודה וכן פירש"י ואע"ג דמשמע פחמא דאלמוראה בר"י בפרק המוצא תפילין וכו' ע' בתוס'ת: [ט] בתוס'ת כל חייבים על קשורו חייבין על היתרו: [י] ופרק בגמרא והא לא קיימא אמר רבב"ח אר"י והוא שקשרו, מכאן אסק רא"ם שאין נקרא קשר של קיימא אלא קשר על קשר מראין חייב בכאן משום קושר וכן כתב בס"ה אמנם יש קשרים שמתקיימין בקשר אחד בגון שקושר חבל בראשו ואין קושר שני ראשים ביחד וכן כל כיוצא בזה ע"כ: [כ] בבמה מוקנין ופרק קמא דבכורות

[נ] מיר כיתון שיח סמ"ג נאתין סס: ב כמ"ג נאתין סס: ג מור כיתון מא סמ"ג שם: ד מור כיתון שיו סמ"ג שם:

מגדל עוז

מותר לקשור עד שיתרה. פרק שבת (דף קנ"ז): נימת כנור עד שתקנם. פרק בתרא דשבועות: כל קשר עד לתתרו. פרק אלו קבלים (דף קי"ל): הפותל חבלים עד כשיעור הפותל. בירושלמי דפרק אלו קבלים:.התופר עד שתתקן וחייב. פ' ר"מ דאמרא (דף ק"כ): והמתיחה בית הצואר וכו'. פרק מעמדין (דף פ"מ): הבונה כל שהוא. ריש פרק הבונה (דף ק"כ): המשוה פני הקרקע עד וחייב. פ' כלל גדול (דף ק"ג): אחד נתן עד טיט שחיר. פ' הבונה:

פירש"י חייב משום מכה בפטיש: [נ] פרק כלל גדול ויותה לו גומא והשמטה בעפר חייב משום בונה ע"ב:

יד העושה נקב כל שהוא כו'. כתב ה"ה שפסק כרב. ויש לתמוה שלקחו כאמוק כאמר העושה נקב שהוא עשוי להכנים האורה ולהוציא ההבל ה"ז חייב משום נפחים ובפ"ם כ"ג **יז הנפחים** הנן ו'. כתב הרמ"ך תימה מאי מכה בפטיש שייך בזה והלא אין זה גמר מלאכה והוה ליה לפרש משום טוחה כדפרישי', עכ"ל: **המצדד**

טיט אחר. יוהבונה על גבי כלים פטור: יז העושה אהל קבוע הרי זה יתולדת בונה וחייב. וכן העושה כלי אדמה כגון [מ] תנור וחבית קודם שישרפו הרי זה תולדת בונה וחייב. וכן המגבן את הגבינה הרי זה תולדת בונה. ואינו חייב עד שיגבן בגרונרת. המכבים יד הקרדום בתוך העץ שלו הרי זה תולדת בונה וכן כל כיוצא בו. וכן התוקע עין בעץ בין שתקע בבמסמר בין שתקע בעץ עצמו עד שנתאחד: הרי זה תולדת בונה וחייב: יח העושה נקב כל שהוא בלול של תרנגולים כדי שיכנס להן האורה חייב משום [ג] בונה. יהמחזיר דלת של בור ושל דות ושל יציע חייב משום בונה: טז הסותר כל שהוא חייב. והוא שיסתור על מנת לבנות. אבל אם סתר דרך השחתה פטור. הסותר אהל קבוע או שפרק עץ תקוע הרי זה תולדת סותר וחייב יוהוא שיתכוין לתקן: טז המכה בפטיש הבאה אחת חייב. וכל העושה דבר שהוא גמר מלאכה הרי זה תולדת מכה בפטיש [פ] וחייב. כיצד המנפח בכלי זכוכית והצו בכלי צורה אפילו מקצת הצורה והבגרד כל שהוא והעושה נקב כל שהוא בין בעץ בין במתכת בין בבנין בין בכלים הרי זה תולדת מכה בפטיש וחייב. וכל פתח שאינו עשוי להכנים ולהוציא אין חייבין על עשייתו: יז הנפים ישחין בשבת כדי להרחיב פי המכה כדרך שהרופאין עושין שהן מתכוונין ברפואה להרחיב פי המכה הרי

א עוד כיוצא זיד פמ"ג שם: ב עוד כיוצא שמו כיא"ג שם. ג עוד כי' שיג כמ"ג שם. ד עוד כי' שמו: ה עוד כי' שכח פפ"ג שם:

והמעשה מוכיחים כן כמ"ם הגמומים ז"ל ועיקר: וכן החגבן וכו' ברייתא כרק התלגים (שם ל"ה) המגבן בגרונרת ואתמרו עליה מגבן חייב משום בונה. וכבר כתבתי פ"ם מה שמלקו קלת הרמתומים לזיר שלמו מלא משום שנות המכבנים יד בקרדום וכו' פ' הבונה (שם ק"ב) פייל שוכחת בקופיטא דמדא רב אמר חייב משום בונה ושמואל אמר חייב משום מכה בפטיש ופסק רבינו כרב בתשובה. וכן התוקע וכו'. סוף פ' כירה (שם מ"ו) ברייתא נמי מלבנות המקה לו יתקע ואם תקע חייב חטאת.

יד העושה נקב כל שהוא וכו'. בהבונה (שם ק"ב) העושה נקב בגיל של תרנגולים רב אחר חייב משום בונה ושמואל אמר חייב משום מכה בפטיש ולבסוף כרב, ומפורש שם דעבדין ליה לאוירא: **והמחזיר** דלת וכו'. בסוף שילוחין (דף ק"ב) דלת של בור ושל דות ושל יציע לא יחזיר ואם יחזיר חייב חטאת

טו הסותר כל שהוא חייב וכו'. פשוט פ' כלל גדול (שבת ע"ג) נמי תנוח מלאכות דוחות בשבת ע"מ לבנות בדלתות ב"מ (דף ל"ח) בגמרא. והכבוד דרך הנחתה מבואר פרק המודיע (שב ק"ז) בבר הזכרתיו. **הסותר** אהל קבוע וכו' זה כשום וכבר אתרו משום פחות אבלים נעשו בה. ועל בריכה הנון הקבוע שבל מה שיש בו **בנין יש בו בחירה**:

טז המכה בפטיש הכאה וכו' פרק כלל גדול (שם ע"ג) נמי תנוח מלאכות. ובגמרא (דף ע"ה) רבא ורב"ז דאמרי הרוייהו כל מידי דאית ביה נתר מלאכה חייב משום מכה בפטיש. ובירק"י ז"ל חיבה בכמים הוי גמר מלאכה שכן המומן מכה בכמדן בשבת ביר מלאכה. ואין זה עיקר אלא כתו שפירש ר"ה ז"ל שהאומן מכה בפטיש על הכלי לבשוון עקמימותיו וכן על הבנין שבבנין להשוותה להבדיהיה והיינו ביר מלאכה זה נמן: **כיצד** המנפח בכלי זכוכית וכו'. מיתמר פרק כלל גדול הגר בכלי צורה והמנפח בכלי אבוכים חייב, ופירוש רבינו הגר צורה כולה לו מקצתה בכלי צורה שהוא שומר לצורה והמיטמוא לכך ובגרייתא בפרק הבונה (שם ק"ג) והגר בכלי צורה כל שהוא והמגבד כ"ם וכקודה כ"ם. **וכל פתח** וכו'. פרק הבית (שם קח"ו) מיתמר דבר הורה כל פתח שאינו עשוי להכנים ולהוציא אינו פתח ורבנן הוא דגזור משום כל של תרעונין דעביד לעשולי מוירא ולאפוקי הבלא ע"כ. וגזרה חכמים מטולמת פרק כ"ג.

יז הנפים שהין בשבת כדי להרחיב פי המכה וכו'. ברייתא הובאה סוף המוכר (שם ק"ו) אחר שמואל כל אפוקי דשבת פטור אבל אסור בר מהני אלא דבטור ומוחר חדא וכו' ולאיזך הנפים חוכחא בגמרא בח"ם בה הייב אם לא לוגלית אמנה ליתה בשבת אם מתעסק בו אלא ישבנו. ולאיתי מי שהקשה על רבינו שבבר בנמי אלו מוהר לאן ובכוף פרק זה שהרי בפרק ח' שבלים שנינו הנזון לעזרך פטור ובגמרא אמן הנא ל"ר יהודה אחר רב ר"ם היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לעזבה פטור עליה. ליכא דאחרנא לה אלא הנפים מוכרא אמן הנא ל"ר יהודה אמר רב ר"ם היא. ולכאר אלא בכמה לאמר בפרק לאמר כר"י בחלאכה שאינה צריכה לעזבה חייב עליה אמה לא חייב נאלו בכמה שהייב לאמה בפרק זה נגד אלא לעזרך

לחם משנה

דר' יוסי וכמו שהקשו הרוש' ברש פרק הבונה. ומראה שהוא ז"ל מבארם דבגרירה הקשו לשמואל מדרבנן ופשיטו מר' אחא דאלא כר' יוסי דאלו אחר כר' יוסי דאלו אחר ר' יוסי דבגרירה בעלמא אבי לגבי דיומם אלא מאיי דאלא ר' יוסי מדרבנן אלא נמי דיומם לגבי אבל בשאר מודה דבעיני מיש ולזה אחרו ולישמעתיך לזורר אחילו לדיון לבהות הרי מוקבי בנין מיכא דהא ר"י הסיר בדברין הנמה על נמי דיומם ולא הסיר הרחה סתם ומ"כ כי היכי דאסר אמרת ור' יוסי ורבנן פליגי בעלמא ובתיעבי ב"ש מודו דבעינן מיש ובתרתי כולי עלמא מודו דבעינן לדוד כוויהיה. זה נראה לייחס דעת הרמב"ן ז"ל.

יג וכן המגבן את הגבינה וכו'. כתב ה"ה וכבר כתבתי פ"ם מה שמלקו קלת הרמתומים וכו'. אלו המתרצים ז"ל נראה שהסכימים מאי דקאחר משום בונה שהוא דומה ענין לבונה אבל לא תולדה אלא שבות דומה לתה שפירש"י ז"ל בסוף פרק הרואה (דף ס"ח) נמי פרשיתא אלמנו שם בגמרא חייב משום תולדה ופירש"י ז"ל שם דהך חייב לאו דוקא ב"ש ובמ"ם בה לא לאיתי לו כן בפרק שמיני בשם התכלרים ז"ל *:

יד העושה נקב כל שהוא וכו'. בגרירה (דף ק"כ) אוקמא פלוגתא רב אחא משום טוחה ושמואל אחר משום מכה בפטיש וסבר רבינו כרב, וקשה דלמתה נראה שבסק כשמואל שכתב והעושה נקב כל שהוא

*) (ואני אומר שכיאור פתו בנבת המתחלת כמולב אם וכו').

מגדל עוז

העושה אבל קבוע וכו'. פרק ר"ח דמולין (דף ק"ד): וכן כמוטה עד תולדת בונה. פרק כלל גדול (דף ע"ד) כשמעתין דמלן דעביד הבינה. המגבן עד בגרונרת. פרק ר"ח דבינה: דבהבינה יד עד כיזאת נו, ב. כמוטה: וכן כל מתוקע עד וחייב. פ' כל הכלים (דף קכ"ב) ובירושלמי. **העושה** נקב **עד משום** בונה. סוף פרק בבונה: **המחזיר** דלת עד משום בונה. סוף פ' כל הכלים (דף קכ"ב) **הסותר** עד לתקן. פ' כמה מדליקין (דף ל"ח): הבכבה בפטיש וכו'. פ' הבונה (דף ק"ג) ובכל הבונה עד כלוה פרק כלל גדול (דף ס"ב): והבגרד וכו' עד וחייב. פרק הבית (דף ק"ו) וכל פתח עד עשייתו. פ' מ' שבלים: **הנפים** שהין עד מותר. פרק ר"ח דאחרו ובפרק ג' דעדיות ובריבה מקוואות

[מ] ודלא כרש"י שפירש התם האי מאן דעביד הביתא חייב ד' חטאות הנורא ח' אבל משום בנין אינו חייב דאין בנין בכלים. ובהבונה נמי גרסי הנאי אבל דעייל שופתא בקופינא דמרא רב אחר חייב משום בונה וכ"ם ה"ה ודלא כרא ס שכתב דלא אחר רב הכי דהיו לחייבו משום בונה דאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים אלא רב אחר כן לאפוקי מדשמואל דאמר חייב משום מכה בפטיש שאין חיוב מכה בפטיש אלא בדבר שהוא גבר מלאכה לאיבך אחר בונה כלומר עדיין דבר מדה זו בנין ואין זה גבר מלאכה להתחייב משום מכה בפטיש שתים: ודברי הרוש ז"ל דבנין בכלים הנצא לקמן בפרק כ"ג בה ב': [נ] כרב לגבי שמואל דאומר משום מכה בפטיש ע"כ:

[פ] אביי ורבא דאמרי תרוייהו כל מידי דאית ביה גבר מלאכה חייב משום מכה בפטיש, ע"כ:

לעולם ולשלחן הטוב בגמרא שהם כרים בחוקה. וי"ל בתירוץ זה שרבינו ז"ל סבור שאין כלבה אלא כלומר קטן שאם הם דלי"ו אמר רב על מגמתם דאמר אלא לעולם אינך תפיל ג"ר לחיין ויעיד פ"ז דשמואל אמר בהמה אפור ומותר ואינו הוא דספק כרי"ו ומרק לחמן ולחמם ובהעמה שהמותר אינו אלא כמה בהמה הבא בדברים רפ"ו ז"ל שבחב הטוב בוחה. ובשאול לאוכל ממנה ליחה אינה אלא מלאכה אחת ופ"ל נבח כה חיוב מכה בשבת שהא אמר מלאכה בשום פנים וכן דלת האמה שאינו לו כדרכו אלא מתעסק בו וכמו שיבאר לאמה, פ"ל דבין לדברים מוקן בו מהיב ליה בכפרה אמנם ול"כ אלא המתרצים ז"ל בלשון הזה. ודעת רבינו כאלו ובעל הלכות בדברי רבינו בחיבר שני אלו ושיקר. בשבר בבשים ירמה לו שאין זה מלאכה שאינה לגופה כי מלאכה שאינה כמו הוא לגופה אבל מלאכה בשבת אינו אלא מלאכה אחת ובכולם אבל דברים אלו אין כונתו למלאכה שבכל בכונה הוא לגופה לאמה ולהאכל כי' וכ"ל דעת הרי"ם שבחב בבשים המיקים וכו' עכ"ל:

יח המסתת את האבן וכו'. כבר הזכרתי זה לאמלה: **המצדד** את האבן וכו'. מימרא פרק בבנות (שם ק"ב) בחבמים לאמלה: **הלוקט** יבולת וכו'. כלל גדול (פ"ה) אמר ר"י הלי מאן דשקיל מקפיד מגלימיה חייב משום מכה בפטיש וה"מ דקפיד עליהו פ"כ: **המצער** עלים מדשה וכו'. פרק חגיגה (שם קפ"ו) אמר ר"ל המצער עלים בשבת חייב ואם אמרתי אמר אמרן אמר ר"ל המצער עלים בשבת חייב ואם אמרן אמר ר"ל המצער עלים בשבת חייב ואם אמרתי אמר בשמיקי ליה לן בה ואם אמרן אמר בשמיקי ליה לן בה ואם אמרתי אמר בשמיקי ושמקי ליה לן בה הוא דקפיד עליהו. מלא לוקלא לאם בדיחם חזא כבר דקא נפלי גלימיה אמר לבו קא מחלי רבנן שבתא אמר לבו רב יהודה אמר לבו לאמר לבן לא קפדיק ואם מידי פ"ב. וי"ל לאמרם לדברי רבינו מ"ם שם חביי הוה יחיב קמיה דרב יוסף אמר ליה כי כוחמתי מאן דליכה אלא אליה הוה קא מחסס לאיחבה מהליה אמר ליה אפן אדי אלן לא קפדיק מידי. שבאמרן ריה בחבמם אביי מאבי הבל שהוא מהביב ע"ב הבנד בחמור לבן. ובחידושי הרשב"ם ז"ל פירש"י ז"ל מעשה ז"ל מעשה אלבן ומעשה אלבן. ובהעמה הקבא אלא מגיע ליבוש בבוזה בזה. אבל ל"ם ז"ל פירש מעבר מן הבל בהסיה דרב יוסף דבמחוך ומעשה מבבם ולמאן דלא קפדיק ליבא אלא דבר שאין מחבוין בשיש בבנם נאחר עכ"ל. ולכל הסיבותים מן מעיקום רבינו הבה שמבקי אמאי ליה לן בה. ובהבאה מהרבשים הבר"ח ז"ל והרבי רבינו מיקר:

יט הצד דבר שדרך מיום לצוד וכו'. בפרק הבונה (שבת דף קי"ו) ר"י אומר הבל לאמר לגבדל ובני לבנים חייב ואינה"ם לאמר ובני לבנים לחבר ולבנים רשב"ג אומר לא כל הבנבנין עוין זה הבלל כל מאומר ליהה פטור שאינו מחוסר ליהה חייב אמר שמואל הלבה כרשב"ג. הם אמר שמואל הבל אבי בשבת אפור עד שיבטבל בגודדקי אלו ופירש"י ז"ל בים המאמר הבעוה לו בפיון סבר:

כ כל מקום שאם יכון בו יגיע לחיה וכו'. שם בגמרא תבנו בין ביבר קבן לביבר גדול ואמרו היכי דמי ביבר קבן כל היכא דבי ריסם בחריה ומטי ליה בחד שמיא ביבר קבן ואיבר ביבר גדול. פ"ג כל היכא דאפלה מלא דבוחלי מהבדי ביבר קבן ואיבר ביבר גדול פ"ב. ופירשו המפרשים בחד שמיא כל מבנים בריאה אחת ואינו ריבה ליבבם, עכ"ל:

כא אחר שמנה שרצים המטורים בתורה וכו'. בשבת שם (ק"ו) שמנה שרצים המטורים בתורה בלבד בבן חייב ואחר שקצים ורמשים הבחבל בהן פטור וכבר הזכרתי לעמלה שמ"ם שלא לעבוד אמור הוא כר"ש ורבינו ז"ל סבור בחבמה ומחמאר לעמלה: הצד אחר הינן ואחר הסומא חייב. בלבלוה (שם ק"ו:) ה"ר הלי נבי סומא

לחם משנה

יח המסתת אבן וכו'. גם זה בחמלוקה דרב ושמואל בפ' בבנות (ד' ק"ב) ופסק דלא כרב אע"פ דהלכתא כרב בלימודי הפשט דר' יוחנן מ"ל הוא בוחיה בשמואל:

יט אבל אם הבריח לאור לבים ומצל לאמרו וכו'. בפרק הלוכה (דף ק"ו) אמרינן בגמרא דחוקא בגאור דלור אבל בשאר אור אבל בשאר לא ויש מיחה על רבינו אלא לא הזכירו:

כ אי שריו הבהמים קרובים וכו'. כלומר הבהמים ד' אמות ובל אחד מהם נבוה אמה לו אמות עד שבאל מגיע עד אמה אם היה מגיע לו אל אבל אם לא היה מגיע

הגהות מיימוניות

[ע] בשמואל דלא כרב דאמר משום בונה והבי אמרינן פרק בלל גדול שלשה דברים אמר רב אשי משמיה דרב"ל הסתת אבן משום מכה בפטיש ובו' וכן אמר ר' יוחנן חבי: [ע] האי מאן דשקיל אקפי מגלימיה בו': [ג] פרק האורג בחבמים ודלא בר יהודה דאמר דוקא לבית חייב: " [בחב המור מסעם זה שאין איסור בבעילת חיבה שיש בתוכה זבובים בסה"ת שאסר אין הזבובים נמחקין בתיבה שאם בא לפתוח לשלם הם בורחין ע"כ וע"ש]:

הסמתת אבן בשבת בשבת. פרק בלל גדול (דף ק"ו): **המצער** עלים מדשה בר מכה בשבת דר מכה בשבת. פרק חגיגה (דף ק"ו): **הצד** דבר וכו' עד היה ושם לשבת אסור. כ' ר"ל דאמרו (דף ק"ו): אחר שמנה שרצים עד חייב אלא. ע' ה' שרצים: בחב הרמב"ן ז"ל בבר הרמב"ן ז"ל אבל: חבי לאמר ואמרם סימנוהו בבר בבא. בפ"ם בל אלו הבלבות אל אבן: **הלוקט** יבולת בשבת אם אם לאבר בשבת בחבמה בחבמה ובחבם בם בבר בבר בבר

כומא ויקן מייב תגר ומולה פטור. מתי שגא הני ותתי שגא הני. הני עבידי לרבויי והני לא עבידי לרבויי. ובירם ז"ל כומא ויקן עבידי לרבויי ליתם כמתרגמין ידי אדם. ושוד פס וכמגים מולה מייב מ"ר שפס לא קשיי כאן בחולה מתתת מיסתת כאן בחולה מתתת מולגת. ובירם ד"ה ז"ל מולגת כגון שהיו מייסים מתתת כלב מו מתמת דבר אחר כדי זה מייב. והן הן דברי רבינו נמ"ם המגלת כלנים וכו'. אבל רש"י ז"ל פירש בהאך מולגת עייסות שתיו וכל לזו מתקומו עוד ושומד הוא עכ"ל:

כג צבי שנכנס לבית וכו'. פס מפנה לגמרא רבינו. ישב אחד על הפתח וכו'. מפנה לגמרא. ישב הראשון ותלאהו וכו'. פס יבב הראשון על הבהמה ומלאהו וכא הבני ויבב אע"פ שעמד הראשון והלך לו אינו הלך לו אינו הראשון והמני פטור הא לעמה זה דומה לגועל ביתו לשומרו ומאמר שמואל לגמרא (דף ק"ז) דהתי פטור מוחר הוא. ומתוכ הרמב"ן ז"ל אחדברי התוספתא גראה שפירוש המשנה כך הוא לגועל אח בעל הבית לשומרו ולא נודע לו שהיה פס צבי בלי כלום ומאמר שנבי היה פס והוא שמור בתוכו שמותר לו להעמיד הבתח נגועל עד הבכה וכן אם יבב על הפתח ומאמר שנבי היה בנית מוהר לו ליבב מתני שקדיתה לידה למתכנה ע"כ דברי. הרמב"ן ז"ל הכא שבירוצלמי גראה שהתירו לגעול לכהלה לשמור ביתו ולבי שבתוכו דכיון שהוא צריך לשמור ביתו אע"פ שפ"ו כך לגוד הבני ממילא מוחר ובלבד שלא יכניס לשמור אח הבני בלבד עכ"ל. ואין להקל כל כך. נכנסה לו צאור פ'. פס מימרא בלגמרא ובירם"ו כתבו כתבי כתוה: הצד בני זקן וכו'. בגייסה (דף ק"ו) כתבתיה למעלה. המפרק בהמה חיה ועוף וכו'. מפני מאיס לתה לא אמרו מוחר ואולי מתני מיסור לאתות הבית בתני הבני: הצד חיה ועוף וכו'. בשמה שלים חיה ועוף שברשותו הלגן פטור. ובמלכת ספרי רבינו יש כגון מוזיין ומרגולין ויוני עליה פטור וס"ם הא דיוני עליה חיים ברשותו דפיתתא בהדיה פרק מין נדין (כיתה כ"ד) הגד יוני שוכך ויוני עליה שקבע בעפיתין ובגיריה. ומרקן אלות הקן (חולין קנ"ח). וכן יבאור סוף פרק ל"ח דיוני הרדסיאות הוא שהן ברשותו והן הגדלים בבתים בתוחין ומרגולין. ומאמרו בירושלמי לא אתכן אלא שברשותו הא מין ברשותו חייב אמר רבי יוסי הדא אמרה שור שמרד הגדו

יג"ל תרדסיאות. סס"מ: א שור וסמ"ג סס: ב סמ"ג לאוין סה:

בשבת חייב ע"כ. וכתבו הרמב"ן ז"ל: הצד דבר שאין בתיבו עוד וכו'. בהתורה (שבת ק"ו) הגד הגבין הגזין גדעין ויתושין בשבת אין בתיבו ד"מ והבמיס מוחרים כל בתיבו עוד חייב כל שאין בתיבו עוד אסור. ופרשוהיס מבאר בבריתתא בשמה שלים (שם ק"ז) הגד פרעוש ר' יהושע פוטר והקשה שאין בתיבו עוד. ופירוש כעור אבל אסור. ובתיבוי הרמב"ן ז"ל ובתוספות בתבו שאם מתירה שמא יבבו וכ"ם אם מוכך יבל להמיבו דלוש בלבן לבריו ז"ל דאי שאין בתיבו עוד אמר לאתור שהמו אסור כן אמרו שהוא אסור מ"כ אפי' בראשון אמי אם אין לו כוונה לגוד אח הבני אע"פ שהבני עוד מעבנו הבי הוא אסור שהבי קדמה לידה לאתשבה כמו שבתב הוא ז"ל וא"כ הוה ליה נתנה לגמתוגיע מילתא אחי' בראשון אם אין לו כוונה ואי מהביתין בים לו כוונה לבני זה אם"ם שהבי בתב הוא ז"ל שהיכוח הא לאה זה דומה וכו' שאמרו בחשבה מיו אלא בשאין לו כוונה ונם בדברי הרשב"ם ז"ל קשה בגראה שהוא תפרש מהני' שים לו כוונה לשמור ביתו בבני שבתוכו ומתני כן התירו לבני אל"כ אפי' הרא"ן אמי כיון דאין לו כוונה אע"פ שהוא מעבנו עוד אחר כמ"ם הוא ז"ל אע"פ שעל ידי כך עוד הבני כו' ואפי' היה לומר אפילו כולה מחייתין להרמב"ן בשאין כוונה בלל

מגדל עוז

חפפרק עד מגיים מחר. פרק ח' שלים: הצד דבר שאין בתיבו עוד אסור. פרק ל"ח ולחות (דף קכ"ח): רשאים עד מגיעיכן. פ' ח' שלים שם: כיצד הוא עושה עד סוף פרק. פ"ם בל מתני פקדם:

פי"א השוחט עד מולדת שוחט. פרק בלל גדול (דף ע"ה): לפיכך אם העלה עד לחיות. הוגיע עד חייב. פרק ח' שלים (דף ק"ז):

מגלה (מגיע) היה אפשר לבגיע בל אל שיהיה כאחד היה מגיע ז"ה עם זה אם שם **כג ישב** הראשון ומלאהו וכו'. כתב ה"ה ומתב הרמב"ן ז"ל שמדברי התוספתא גראה שפירוש המשנה כך הוא וכו' ומשם הלגון ראמרו הרמב"ן ז"ל סבור דמי בגמרא לגמור אם ביתו ולא ידע שהיה שם בני ועמד על הפתח אע"פ שיתפי כך ונעבה בגיסה מוכר כיון שלא היה בכונה אבל אם היה בכונה היה אסור אפי' לבני שנעמד שם וקבה דמתמיתין בתמני אוקימתה לבריו ז"ל דאי אפשר כונה לבני לשמור אבני אלא לאתור אחתו ומאבני כן אמרו שהוא אסור מ"כ אפי' בראשון נמי אם אין לו כונה לגוד אח הבני אע"פ שהבני עוד מעבנו הבי הוא אסור שהבי קדמה לידה לאתשבה כמו שבתב הוא ז"ל וא"כ הוה ליה נתנה לגמתוגיע מילתא אחי' בראשון אם אין לו כונה ואי מהביתין בים לו כונה לבני זה אם"ם שהבי בתב הוא ז"ל שהיכוח הא לאה זה דומה וכו' שאמרו בחשבה מיו אלא בשאין לו כונה ונם בדברי הרשב"ם ז"ל קשה בגראה שהוא תפרש מהני' שים לו כונה לשמור ביתו בבני שבתוכו ומתני כן התירו לבני אל"כ אפי' הרא"ן אמי כיון דאין לו כונה אע"פ שהוא מעבנו עוד אחר כמ"ם הוא ז"ל אע"פ שעל ידי כך עוד הבני כו' ואפי' היה לומר אפילו כולה מחייתין להרמב"ן בשאין כונה בלל

שאם לא גדלו בין בני אדם היו צריכים מצודה אסור לחופשם ואף לדהמוח במקום צר שבוחין לחפש וכן קבלתי ממורי קרוני ז"ל הלכך צריכין ישראל ליזהר שלא לתפוס בשבת סוס שבחר ופרח מוכרת שעשויין לרבויי אפי' בחצר אם החצר גדולה שאם לא גדלו בין בני אדם היו צריכים מצודה ובירושלמי אמר רבי יוסי הדא אמרה סוס שבחר בשבת וכו' אע"פ שיש לדחות ולומר דפטור ומותר ואיירי דבעי לטיתבא בתובל בהן חייב הנא הצדן פטור דאמרי' בבמה מדליקין דשבבה את הנר בח"ג. אפ"ה ראוי לדתמיר עכ"ל רבינו בריך סמגיצא"ה: [ז] בפ' ח' שרצים כר' יהושע אליבא דר אליעזר וח"ם בשעה שבקצאת לבאן ולבאן אבל אם עוקצת מוחר לבתחילה ליקרבה ולהשליכה דבר שאין בו אלא איסור הרבנן בסקום בעור לא גזור כראשבתן בכסים מורסא: * [לשון הטור אסור לצוד פרעוש ורוקא מעל הארץ או מעל בגדיו ועוקצו מוחר לצוד ואסור להרגו וכיצה מוחר להרגה וח"ם בלוקרה מעל בגדיו או מעל בשרו אבל הסמלה בגדיו אסור להרוג פרעוש וע"ש מהו כיצה ומהו פרעוש ע"כ]: [ח] בפרק בל כתבי כוסין כלי על עקרב שלא תשוך: [ט] בירושלמי הכלל גדול יש רבל הנאת דם בשבת יש משום נשילה בשבת: [כ] הא דלא נקט מן חים לשון תלמוד ג"ל משום דטיחיבא גם משום צד וכן רש"י פרש חשולה דא שהוא נצוד ועוסד מבעוד יום:

הנהות מיימוניות

[ק] אמר שמואל בל שבוחי רשבת אסור בר מהבי תלת דפטור ומוחר דירת צבי וכו' פירי אע"ג דשמואל אמר להא אליבא דר"ש והוא נופיה סבר לה בר' יהודה בראיתא בובחים פרק בל החדיר אבן בל"ל בר"ש דרבא שהוא בתראה ס"ל בוחיתה פרק בוחל וכמ' שואל ע"ש: [ל] בפ' ח' שרצים חיה ועוף שברשותו הצדן בעל ל' אסור בשבת פטור אבל אסור. והא דתנן אבל צדין חיה ועוף היינו ביום טוב שצדן לבתחילה בדי לשוחטן ולאוכלן אבל הכא בשבת לא וכגון דעבידי לדבוי כשרוצה לתופשן והן בבית גדול כ"כ שאם לא גדלו בין בני אדם היו צריכים מצודה אסור לתופשם ואף לדהמוח במקום צר שבוחין לחפש וכן קבלתי ממורי קרוני ז"ל הלכך צריכין ישראל ליזהר שלא לתפוס בשבת סוס שבחר ופרח מוכרת שעשויין לרבויי אפי' בחצר אם החצר גדולה שאם לא גדלו בין בני אדם היו צריכים מצודה ובירושלמי אמר רבי יוסי הדא אמרה סוס שבחר בשבת וכו' אע"פ שיש לדחות ולומר דפטור ומותר ואיירי דבעי לטיתבא בתובל בהן חייב הנא הצדן פטור דאמרי' בבמה מדליקין דשבבה את הנר בח"ג. אפ"ה ראוי לדתמיר עכ"ל רבינו בריך סמגיצא"ה: [מ] בפ' ח' שרצים כר' יהושע אליבא דר אליעזר וח"ם בשעה שבקצאת לבאן ולבאן אבל אם עוקצת מוחר לבתחילה ליקרבה ולהשליכה דבר שאין בו אלא איסור הרבנן בסקום בעור לא גזור כראשבתן בכסים מורסא: * [לשון הטור אסור לצוד פרעוש ורוקא מעל הארץ או מעל בגדיו ועוקצו מוחר לצוד ואסור להרגו וכיצה מוחר להרגה וח"ם בלוקרה מעל בגדיו או מעל בשרו אבל הסמלה בגדיו אסור להרוג פרעוש וע"ש מהו כיצה ומהו פרעוש ע"כ]: [ח] בפרק בל כתבי כוסין כלי על עקרב שלא תשוך: [ט] בירושלמי הכלל גדול יש רבל הנאת דם בשבת יש משום נשילה בשבת: [כ] הא דלא נקט מן חים לשון תלמוד ג"ל משום דטיחיבא גם משום צד וכן רש"י פרש חשולה דא שהוא נצוד ועוסד מבעוד יום:

עד שמת חייב משום חונק. ולא עד שימות אלא כיון שישב בו כסלע בין מגופיו חייב שעוד אינו יכול לחיות. הושיט ידו למעי הבהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב: ב רמשים *שהן פרין ורבין מזכר ונקבה או נרוין מן העפר כמו הפרעושין והדורג אותן חייב כדורג בהמה וחיה. אבל רמשים שהריתן מן הגללים ומן הפירות שהבאישו וכיוצא בהן כגון תולעים של בשר ותולעים שבתוך הקמניות ההורגן פטור: ג המפלה * כליו בשבת מולל את הכנים וזורקן. ומותר להרוג את [ג] הכנים בשבת מפני שהן מן הזיעה: ד חיה וברמש שהן נושכין וממיתין ודאי כגון זבוב שבמצרים וצרעה שבגיגיה ועקרב שבחדייב ונחש שבא"י וכלב שוטה בכל מקום מותר להורגן בשבת כשיראו. ושאר כל המזיקין אם היו רצין אחריו מותר להרגן ואם היו יושבין במקומן או בורחין מלפניו אסור להורגן. ואם דורסן לפי תומו בשעת הילוכו והורגן מותר ה המפשיט מן העור כדי לעשות קמיע חייב. וכן המעבד מן העור כדי לעשות קמיע חייב. ואחד המולח ואחד המעבד שהמליחה מין עיבוד הוא [ו] ואין עיבוד באוכלין. וכן המוחק מן העור כדי לעשות קמיע חייב. ואי זהו מוחק זה המעביר**

א שור שיצא שמו מס"ג שם: ב פס"ג שם: ג שור שיצא שבת:

פי"א ד חיה ורמש שהם מזיקין וממיתין וסי'. כפ"ם כל כתבי (קף קכ"ה) מאר ריב"ל כל המזיקים כגרגין בשבת אמר רב יוסף מאמה נהרגים בשבת ואלו הם זבוב שבמצרים וכו' מי מליאמה כו' מאר מליאמה שמע"ל חייב אמר ר"ל, ופירש"י כל המזיקים הנהרגים בשבת ופס"ל ואמר' אין לנים אחריו ומשום דס"ל כר"ש דמלאכה שאינ"ל מלדבקן הוא לאסורה והכא לא נמי. ספרים בשבת ומפיגא אין לנים אחריו משום דס"ל דמאמר הכתוב הוצרן הם. הא מאר חייב עליה ולריבי אחי בשבת מלאכה נמוכה כשאין לנים אחריו דליכא עקור מקום. ד"ה ומפיגא לר"י וכמ דמתמה הרגנן כשאין לנים ור"ל כר"ל. ומאר"ם שהמוסמות מולקים של עיקם ע"ד דעת מרי"ף וריבינו בחיים" ומכ"ם מה דעת הרמב"ן והרשב"ם בעיקר הדין מצא בתנו שהיתר אלו המיים בשאין לנים אחריו חוקה הוא וכו' וזה אינו כדברי רבינו אלעזר אחריו אינו לנים אחריו ולר"ם אינו עומד דכי אחר ריב"ל אמר מיקון בתנו אחריו ולר"ם אחרי דהיינו מתמה נהרגים אינו אלא בגמ לו אחריו אלו ר"י נמי אחרי בתנו לפי שמיקון אלו הי לקמן אם לא בקמ"ל דמלאכה מדבריו רבינו דהאי מתמה לא חוקה דהוא דין לכל מיה ומשום שהם מעבים וממיתים ודלו ולפי זה כי אחריהן דשאר מזיקין אם רצו אחריו נהרגים בשבת ודלו ממיתים וכיון שהם שאם מתיתים בלבים אחריו הוי שאם בגמ לא אלא לו אחריו ר"ל הוה אחרי דאמרינ בגמלאכה אמר"ל: ושאר כל המזיקין אם היו לנים אחריו מותר. כתב הרמ"ך אמר"ל בתמכיון אינו אמר"ל פירש כדברי הין מלאן דקי"ל כר"י דמלאכה אמר"ל חייב עליה למה נחיל מלאכה משום לצרכ דשאר מזיקין אין בהם סכנה הוה דבר ידוע כי נרשה ושרשה וכיוצא בהם אע"פ שמזיקים אין אחריו אינו אמר"ל למה הוצרכה הרגנן ור"ש אמר"ל. ויש לתמוה על הרמ"ך אין עלה על דעתו ברבינו מחיר לרגנו ברשות אמר"ם שהוא מלאר אינו מזיק ושרי ברבינו בעמנו כתב בסמוך שהבאנו בלים אחריו בהתם וכמ"ם לנשה רבינו אף אשר לרגנו אמר כל המזיקין אם היו לנים אחריו אינו כבסמוך אמר"ם אחריו הוי אמר"ם אמר"ל: אבל אם הלא אינם מזיקים כגון נרמה ויוצא בה לא:

ה ואחד המולח ואחד המעבד. נארק כלל גחל (שבת ש"ה) מולח הוא מעבד: המעביר

פי"א ה ואחד המעבד ואחד המולח וסי'. דמי רבינו שהולחים בגמרא בארק כלל גחל, ודע דמארק הקומן רבה (דף כ"ה) דדים בבריאה מקרע אנא ואחר בשבת. וקשיא לי דלאלו אמרינ קרע ואנא ניכא לאסור מרים בגלגמה בבר דמא ר"ל דאין מיבור בגלגלין. ובמלאכה בה אם מחמם כאנא דדיין בגמ"ר בגמ"ר ישקר מלאמאתר כתב אלי ר"ל אנא מאמרא בגמנא בידי שמם לגמסכת מנחות לגחלשים לא מדע לפי מיא ומשבר בגוה בכרונות ר"ל. ויש לתקנות אינה מלאכה כלון דאינמרינ קרע דדמי אבל אמרא מולח אינה מלאכה משום דאין מלאכה בגלגלין. ור"ל דיכון דקרנן מאיר דשוקף שבת כיה בלול ואינו נלבל לפי מיבור לגלגלים דאין מיבור אינו נלבל ר"ל מיקון קרנן הוא כמעבד דמי ר"ל: לאמנם כיה נראה לפר"ר דמכמתא לה בשאי דרכים מאחר שבעיה בגמ"ר ונגמר אינה אינה יכל לא מקבלה אמר"ם משום אינה ר"ל אינה כארק ונגלה אמר"ם אינה מלאכה ומאמר מלאכה בגמ"ר אינה כארק כמו שביא ומחמם דכל שבשבת קרנה כמו שביא ומחמם דכל שבשבת נקרנו כגון אלא לשמש ומיבור אם מלאכה לא מדי אנא אנא לאסור לאיסור נרמה משום אמר אמר אינה אם ומקמיר אמר"ם שבשל אמר"ם מעבר אמר"ם שבגמ אמר"ם אינה אמר"ם ר' שאינ אמר"ם אינה אמר"ם נרון ומרבינה אינה מדין כל קרנן דנא אמר אמר אמר ומיון שבת אמר אמר אמר

ו המפרק דוכסוסטוס מעל הקלף הרי וכו' : הדורות על הטור ברבנו וכו' . זה נראה מהגיה דס"ק דיו"ם נבי ויהיון לא הטור לפני הדורסן מתחת שהוא תולדה **המורט** עלה מן וכו' . בגייתא (שבת ע"ה:) הזכרתיה ס"ם הטעם וכו' . (שם ע"ה.) מימרא והמתרת בשבת חייב משום ממחק :

וכן הטף בידו על הטור המתוח בין העמודים חייב וכו' . מימרא שם הטף בין העמודים בשבת חייב משום ממחק . ובירושלמי פירשו הטף הטור ע"ג הטיחוד ולזה הסכים הרמב"ן ז"ל ועיקר :

ז המחתך מן העיר כדי לעשות קמיע חייב וכו' . (שם ע"ם) וכבר הזכרתי

שכל תלמוד הטור שיטה אחד לכן :

והקושם לא הכף וכו' . בגייתא (שם ע"ה:) הזכרתיה בכל תשיעי החולם וכו' ופירש"י ז"ל הקושם לא הכף עולה גדולה מכף טוף חי , והקושמו לאחר שהלבו מוקף רלבו שהוא דק ומיתו בכשם לו בכר ולגד זנגו שהוא קשה הוא מוכש שעבו מכלן ותכלן ותשליך הקשה ושהן הטבר בכר ובכשם , תשוש מחתך דקדיק עד מקום שהוא רחוי , עכ"ל : וכן המגרד וכו' . הטעתא המדוקדקת בגמ' (שם ע"ה) המגרד רחוי לגומות בשבת

חייב משום מחתך ולא המגרד ברי"ם וכן כ"ל מוכרח מדברי רבינו שכתב לעתלה פ' עשירי והמגרד כ"ם חייב משום מכה בפטיש וכן מיקר שברי המגרד בתגרה קורח ומוקב הוא אבל כלן הוא מגרד וכן הביאו בערוך ופירש"י ז"ל מגרד רחוי כלומרות שיהיו שוין וחדין . **הנטול** קיסם של עץ מלפניו וכו' . פרק התבלין בוי"ם (ביצה נ"ג ע' וכ') אמר רב יהודה אומר אבלי בחתה אין בהם משום תקון כלי אינה רב בהגה לרב יהודה הטלפלין עני בשמים לבריח בהן ולהניף בהן לחולה ומולגו ומריח בו ולא יקטמנו לבריח בו ולם קטמו פטור אבל אסור לחגון בו שיהו לא יקבעו ולם קטמו חייב הכתה ל"ל הבתה פטור אבל אסור קשה לי הייב חטאת מכנות אלא כי חגיא ההיא בקשין והאוכלי מחסכת וה"ק מולגו ומריח בו וקומטו ומריח בו כד"א ברבין לבל בקשין לא יקבעו ולם קשו פטור אבל אסור לחגון בו שיהו לא יקבעו ולם קטמו חייב חטאת הני הדא קומטו ומריח בו ובגוים מיקר לא יקבעו לבריח בו ל"ר ובזל אחר רב הבדל לא קשה הא בקשין הא ברבין הקרוב לה רב אחא בר יעקב בקשין אחזי לא מתי שבת אחא דחק שובר אדם לא אחבית וכו' ועוד הא רבה ורבין דאמרי מרווייהו כי הוינן בי רב יהודה הוה מסבח ויהיב לן פלוגתא אלוהה פי' הקלה גדולות ולפ"ג דחזי לנקחא דנרבי ובגוים אע"פ שריח קשה ובזה רחוי לעשות אחמו ביום יד לבבין ולקרדום ולסכין ופרקינו אלא לא קשיא פי' הני בריישתא אהדדי ואחריתו בקבין הא ר"ם הא רבנן דאמרי ר"ם לאחר עוקל אדם קיסם מפלפוני לחגון בו שיהו והכ"ם לא יפול אלא מאבנים של בחתה חוזן אלא יקבעו יקטמו לחגון בו שיהו ולפטאם בו לא הלה בשבת בשונג חייב חטאת בחזיר ביו"ם סופב לה הארבעים דכרי ר"ם וחכ"ם אחד זה ואחד זה אין אלא חטוס שבות ר"ם דקאמר הכם מייב חטאת הכא אמר פטור אבל אסור אבל אסור רבנן דקאמרי התם שיהם בקשים לבלי חייב אמר הכא בקשמו לבריח בו אמר אבל אסור רבנן נבי קשמו לחגון בו שיהו לא יקבעו ולם קשו פטור אבל אסור לחגון בו שיהו לא יקבעו ולם קטמו חייב חטאת הני הדא קומטו ומריח בו ובגוים מיקר לא יקבעו לבריח בו ל"ר ובזל אחר רב הבדל לא קשיא הא בקשין הא ברבין הקרוב לה רב אחא בר יעקב בקשין אחזי לא מתי שבת אחא דחק שובר אדם לא אחבית וכו' ועוד הא רבה ורבין דאמרי מרווייהו כי הוינן בי רב יהודה הוה מסבח ויהיב לן פלוגתא אלוהה פי' הקלה גדולות ולפ"ג דחזי לנקחא דנרבי ובגוים מיקר

והמתכוין לכתוב חי"ת וכו'. כגון נתכוין כתשבר:

הכותב אות אחת בשני דברים אינו חייב אלא אם כתב אות אחת בשני דברים. אבל אם הכעיר דרך השתתה [ה] פטור מפני שהוא מקלקל. והמכעיר נדישו של חבירו או השורף דירתו חייב

יב לקח גויל וכיוצא בו וכו'. בגמרא ל"ר אמר כתב אות אחת בשבת חייב כגון שכתב ב' אותיות בשני דפי פנקס ואין נהנין זה עם זה פטור ומיהו כתב אות אחת בארץ ואות אחת בקורה שהרי אין נהנין זה עם זה. אי שכתב שתי אותיות בשני דפי פנקס ואינו נהנין זה עם זה פטור. כתבן בשני כותלי זוית אי בשני דפי פנקס והן נהנין זה עם זה חייב: **יב** לקח גויל וכיוצא בו וכתב עליו אות אחת במדינה זו והלך באותו היום וכתב את שניה במדינה אחרת במגילה אחרת [כ] חייב. שבזמן שמקרבן נהנין זה עם זה ואינן מחוסרין מעשה לקריבתן: **יג** הכותב אות אחת אף על פי שקורים ממנה תיבה שלימה פטור. כיצד כגון שכתב מ [ג] והכל קורין אותה מעשר. או שכתבה במקום מנין שהרי היא כמו שכתב ארבעים הרי זה פטור. המניח אות אחת ועשה אותה שתים כגון שחלק נ״ב החי"ת ונעשה שני זייני"ן חייב. וכן כל כיוצא בזה: **יד** הכותב "בשמאלו או לאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו פטור. אימר שכתב בימינו שהיא לו כשמאל כל אדם פטור. ואם כתב בשמאלו חייב. והשולט בשתי ידיו בשוה וכתב בין בימינו בין בשמאלו חייב. קטן אוחז בקולמוס וגדול אוחז בידו וכותב חייב. גדול אוחז בקולמוס וקטן אוחז בידו וכותב פטור: **טז** אין הכותב חייב עד שיכתוב בדבר הרושם ועומד כגון דיו ושחור וסקרא וקומס וקנקנתום וכיוצא בהם. ויכתוב על דבר שמתקיים הכתב עליו כגון עור וקלף ונייר ועץ וכיוצא בהם. אבל הכותב בדבר שאין רישומו עומד כגון משקין ומי פירות. או שכתב בדיו וכיוצא בו על עלי ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור. אינו חייב עד שיכתוב בדבר העומד על דבר העומד. וכן אין המחק חייב עד שימחוק כתב העומד מעל דבר העומד: **טז** הכותב על בשרו חייב מפני שהוא עור אף על פי שחמימות בשרו מעברת הכתב לאחר זמן הרי זה דומה לכתב שנמחק. אבל המשרט על בשרו צורת כתב [ה] פטור. הקורע על העור כתבנית כתב חייב משום כותב. הרושם על העור כתבנית כתב משום מחק. העביר דיו על גבי דיו וסקרא על גבי סקרא חייב שתים אחת משום כותב ואחת משום מחק. העביר דיו על גבי דיו וסקרא על גבי סקרא או סקרא על גבי דיו פטור: **יז** * רושם תולדת כותב הוא. כיצד הרושם רשמים וצורות בכותל ובששר וכיוצא בהן כדרך שהציירין רושמים הרי זה חייב משום כותב. וכן המחק את הרשום לתקן הרי זה תולדת מחק וחייב. המשרטט כדי לכתוב שתי אותיות תחת אותו שירטוט חייב. חרשי העצים שמעבירין חוט של סקרא על גבי הקורה כדי שינסור בשוה הרי זה תולדת משרטט. וכן הגבלים שעושים כן באבנים כדי שיפצל האבן בשוה. ואחד המשרטט בצבע או בלא צבע הרי זה חייב:

פרק שנים עשר

א המבעיר כל שהוא חייב. והוא שיהא צריך לאפר. אבל אם הבעיר דרך השתתה [ה] פטור מפני שהוא מקלקל. והמבעיר נדישו של חבירו או השורף דירתו חייב

סמוך לכתב או כתב על גבי כתב והמתכוין לכתוב חי"ת וכתב שני זייני"ן וכן כיוצא בזה בשאר אותיות והכותב אות אחת בארץ ואות אחת בקורה שהרי אין נהנין זה עם זה. אי שכתב שתי אותיות בשני דפי פנקס ואינו נהנין זה עם זה פטור. כתבן בשני כותלי זוית אי בשני דפי פנקס והן נהנין זה עם זה חייב: **יב** לקח גויל וכיוצא בו וכתב עליו אות אחת במדינה זו והלך באותו היום וכתב את שניה במדינה אחרת במגילה אחרת [כ] חייב. שבזמן שמקרבן נהנין זה עם זה ואינן מחוסרין מעשה לקריבתן: **יג** הכותב אות אחת אף על פי שקורים ממנה תיבה שלימה פטור. כיצד כגון שכתב מ [ג] והכל קורין אותה מעשר. או שכתבה במקום מנין שהרי היא כמו שכתב ארבעים הרי זה פטור. המניח אות אחת ועשה אותה שתים כגון שחלק נ״ב החי"ת ונעשה שני זייני"ן חייב. וכן כל כיוצא בזה: **יד** הכותב "בשמאלו או לאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו פטור. אימר שכתב בימינו שהיא לו כשמאל כל אדם פטור. ואם כתב בשמאלו חייב. והשולט בשתי ידיו בשוה וכתב בין בימינו בין בשמאלו חייב. קטן אוחז בקולמוס וגדול אוחז בידו וכותב חייב. גדול אוחז בקולמוס וקטן אוחז בידו וכותב פטור: **טז** אין הכותב חייב עד שיכתוב בדבר הרושם ועומד כגון דיו ושחור וסקרא וקומס וקנקנתום וכיוצא בהם. ויכתוב על דבר שמתקיים הכתב עליו כגון עור וקלף ונייר ועץ וכיוצא בהם. אבל הכותב בדבר שאין רישומו עומד כגון משקין ומי פירות. או שכתב בדיו וכיוצא בו על עלי ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור. אינו חייב עד שיכתוב בדבר העומד על דבר העומד. וכן אין המחק חייב עד שימחוק כתב העומד מעל דבר העומד: **טז** הכותב על בשרו חייב מפני שהוא עור אף על פי שחמימות בשרו מעברת הכתב לאחר זמן הרי זה דומה לכתב שנמחק. אבל המשרט על בשרו צורת כתב [ה] פטור. הקורע על העור כתבנית כתב חייב משום כותב. הרושם על העור כתבנית כתב משום מחק. העביר דיו על גבי דיו וסקרא גבי סקרא חייב שתים אחת משום כותב ואחת משום מחק. העביר דיו על גבי דיו וסקרא על גבי סקרא או סקרא על גבי דיו פטור: **יז** * רושם תולדת כותב הוא. כיצד הרושם רשמים וצורות בכותל ובששר וכיוצא בהן כדרך שהציירין רושמים הרי זה חייב משום כותב. וכן המחק את הרשום לתקן הרי זה תולדת מחק וחייב. המשרטט כדי לכתוב שתי אותיות תחת אותו שירטוט חייב. חרשי העצים שמעבירין חוט של סקרא על גבי הקורה כדי שינסור בשוה הרי זה תולדת משרטט. וכן הגבלים שעושים כן באבנים כדי שיפצל האבן בשוה. ואחד המשרטט בצבע או בלא צבע הרי זה חייב:

פי"ב א המבעיר כל שהוא חייב וכו'. כתב כרמ"ך כל זה לדעת ר"ם אבל לדעת ר"י הם מיפלרך הבעבה נגי בא כאן ואיון שכן הבעבה הרי היא כלל המלאכה שאם מקלקל יותר (מהיזקן) [ל"ל מהלאמן] שמור ובודאי המבעיר קודם אחת משום הפסד מקלקל ויש שמפרשים כפירושו ואין מדאים דבריהם, עכ"ל:

המכבה

פי"ב א המבעיר כל שהוא חייב וכו'. בגמרא ל"ר אמר כל זה לדעת ר"ם אבל לדעת ר"י הם מיפלרך הבעבה נגי בא כאן ואיון שכן הבעבה הרי היא כלל המלאכה שאם מקלקל יותר (מהיזקן) [ל"ל מהלאמן] שמור ובודאי המבעיר קודם אחת משום הפסד מקלקל ויש שמפרשים כפירושו ואין מדאים דבריהם, עכ"ל:

ב המבעיר כל שהוא חייב וכו'. בגמרא מאי הביה לוה אחת חייב והקשו הכתם כתב לוה אחת כמאי הביה לוה אחת חייב ותירצו ל"ר אמר הכ"מ כגון שנעלו לגבו על מי"ם ופשלו מי איי"ן רבא אמר כגון שנעלו לגבו על ד' ופשלו ר' ע"ב וכביה רבינו תוקיעתא דרב אמר:

יד הכותב בשמאלו וכו'. כולם מכבים בגמרא הכמוכה למעלה מון בשמאלו שמכוה בין בימינו בין בשמאלו חייב כאמר למעלה. בשלמא בימינו מיחייב אלא בשמאלו אמאי ומה אין דרך כתיבה בכך ותירץ ר' ירמיה בשאר אמר אמר אמר ופקשו ותכוי אמאל דיזיה כימין דכ"ם ופשמאל ליחייב אימין לא ליחייב אלא אמר אביי אמר אמר בשמאל בין ידיו, ע"כ: אמר שכתב וכו'. כגון הכרמי זה בשמוך: והשולט בשתי וכו'. גם זה מכר בשמוך: קטן אוחז וכו'. תוספתא: גדול אוחז בקולמוס וכו'. ג"ר בתוספתא:

טו אין הכותב חייב עד וכו'. בגמרא אם ר"ה: כתובה למעלה. וגם"ם רבינו ויכתוב על דבר שמתקיים פטור בתוספתא זה הכלל כתב דבר על קיימא בדבר שאינו ש"ק אור דבר שאינו ש"ק בדבר שאינו ש"ק פטור עד שיכתוב דבר על קיימא בדבר שאינו ש"ק ע"ק ע"כ. וכבר כתבתי פרק ה' מפסד אם (ק"כ) תוכחת שבכל מלאכה שבת בגיון דבר המתקיים:

טז הכותב על בשרו וכו'. מפני הכותב על בשרו חייב המסרם על בשרו ר"ת מחייב ור' יהושע פטור ע"כ. ויזדע מר"ת ור' יהושע הלכה כר"י:

הקורע על העור וכו'. ירושלמי ותוספתא ובמלאכת מסמרי התוספתא מצא הפך מדברי רבינו שהקורע פטור והרושם חייב ושיקר הוספתא הוא כדברי רבינו לחייב הקורע ולפטור הרושם וכדברי הירושלמי:

המעביר דיו ע"ג סקרא וכו'. ה' המבעיר מיין (דף י"ם) בגיפין שיתמר המעביר דיו ע"ג סקרא בשבת ר"י ור"ל דאמרי חייב שהיה אחת משום מוחק דיו ע"ג דיו וסקרא ע"ג סקרא פטור אבל ע"ג דיו אחרי לה חייב מוחק הוא ואמרי לה פטור מקלקל הוא ע"כ. ופסק רבינו כליעסא בחבא אלא לחייבו. ופירוש דיו ע"ג דיו וסקרא ע"ג סקרא כתב עיב כתב המכר לאמלה וכן מפורש בירושלמי ופשוט הוא:

יז רושם תולדת כותב וכו'. מפני בהבוה (שבת ק"ג) אמר ר' יוסי לא מיחייב אחי פחיתות אלא משום רושם שבן כותבין על קרקי המשכן לידע לי אי אבן בן אבנו. ופירש רבינו בפירוש המשנה שדפוס הוא אבן בפני עצמו. והחיצונה אחי פחיתות אלבד הוא משום רשם לפי שכך היו עושין בשבנין. ומין הלבנה בעתנו אלא מולדת הכוכב הוא והתיקון בזה שם ורש"י ז"ל פירש פירוש אחר: **המשרטט** כדי לכתוב וכו'. בגמרא בבלל נחל (שם ע"ה) האכרמיו פרק ז'. והשיטור הוא שכל אלו הדברים הם מפני הכתיבה ושיטור אחד לשם: **חרשי** העצים וכו'. **וכן** הגבלים וכו':

פי"ב א המבעיר כל שהוא חייב וכו'. בגמרא (שבת ק"ו) בהתוא דמיחיב ר' יוחנן בר' המקלקלין בשמירין אחר מבעיר אחר מבעיר מבעיר מבעי

ב המכבה ט' ופס נתכוין לצרף חייב. כתב הרמ"ך חימה אם נתיקן בכתב הראב"ד דאמה אם מוחר לכתוב נחלת של מתכת הא מי אסיק ריסיה ונעמלה לא אמרה כ"מ אסור אבל

חייב אע"פ שהוא משחית. מפני שכוונתו להנקם משונאו והרי נתקררה דעתו ושכבה חמתו ונעשה כקורע על מתו או בחמתו שהוא חייב. ובחובל בחבירו בשעת מריבה שכל אלו מתקנים הן אצל יצרן הרע. וכן המדליק את

הנר או את העצים בין להתחמם בין להאיר הרי זה חייב. *המחמם את הברזל כדי לצרפו במים הרי זה תולדת מבעיר וחייב: ב המכבה *כל שהוא חייב. *אחד המכבה את הנר ואחד המכבה את הנחלת של עץ. אבל המכבה נחלת של מתכת פטור. ואם נתכוין לצרף חייב. שכן לוטשי הברזל עושים מחמים את הברזל עד שיעשה נחלת ומכבין אותו במים כדי לחסמו. וזהו לצרף שהרעשה אותו חייב והוא תולדת מכבה. *ומותר לכבות נחלת של מתכת ברשות הרבים כדי שלא יזוקו בה רבים. הנותן שמן לתוך הנר הדולק חייב משום מבעיר. *המסתפק מן השמן שבנר חייב משום מכבה: דליקה

השגת הראב"ד

*התחמם וכו'. כתב הראב"ד ואמה לא משום מבעיר כתו כיוכתא לאתגנא דמרפא דבי והדר קרייס, עכ"ל. מ"מ והתחמם את הברזל ואפילו בחיים אינו תכנה אבל הוא מכה בכפים בעורה אם הכאתו ת"מ חייב אין בו לצרוף דרכן הוא, עכ"ל:

*אחד המכבה וכו'. כתב הראב"ד ופס הוא מכבה אמה אינו חייב אע"פ שאינו מתקיים ופסק ריסיה ולא יעות הוא ואפילו לא יסח צריך לצרופו והא אינו כב"י ס"ע, ושד מה כין נחלת של מתכת לנחלת של עץ ואלא בשחיטה ולבריאו יש בהן חיות מבעיר ומשום מכבה ובסרק מילה אמרינן מתחקון הראל בנחלת של מתכת ב"י אבל לא בנחלת של עץ ושד כמסכת יומא אמרינן לצרוף דרכן הוא ואינה

א מזר פ' רמח סק"ג לאין סב. ב מזר שם סק"ג שם:

ליכא וכו"ל ערי ליה בשבילא כ"ג משום מעה ואפילו לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור, עכ"ל:

שהרבה הגאונים ז"ל מלאה שמבריס שהצרוף הוא מן התורה והרבי רבינו הם כדעת זו, ופמ"ל שהיו מחתיתן מבעבר יוה"כ ולא היו ממממין ביום הכפורים יש לגמרא שיש בתמוס בחוט לפי שאין שבות במקדש אע"פ שיש לדמות זו היא שבת רבינו:

ב המכבה כל שהוא חייב אחד וכו'. רבינו הוקר לשבתו שאסר כל"ל בחוזר מלאכה שאינ"ל שאינו לר"ש המכבה כתם על הנר פטור ואינו אלא כתם על הפתילה ובריך להבהבה שהוא עשה פחם כתיתיה בכריך כתה מלבינין (שם כ"ם ב') בהגיה בגתרא ובכר כתבתי בן פרק ראשון: **אבל** המכבה נחלת וכו', ס' כיה (מ"ב) אמר שמואל מכבין נחלת של מתכת ברה"ר בשביל שלא יזוקו בה רבים אבל לא נחלת של עץ. ואתקיש מי ר"ש אמי' של עץ ואינו דבר"י מלאכה ש"ל בנוסה שחייב עליה. ומדברי רבינו שכתב שהכל הלוי בכוונתו מלאה שכל שאינם מתכוון אין ראוי לחתר בו כסיר ריסיה ולא יעות הוא ולחייבו מפני שכשהוא מתכוון הוא עשה מלאכה ובשאינם מתכוון אין בו מלאכה כלל שהרי אינו רוצה לעשות ממנו כלי דומה לקפיתת קיסם שהכרנו בו שהיו אע"פ שרצוי לכן בקפיתמה אפור שכל שהוא מפני תקון כלי מי שאינו מתקנו אפור ואחר' ל"י המחייב בדבר שאין מתכוון וקרבוים יה דבדי הרמ"ן ז"ל הדבר מוכרח אומר כן לפי שמה רבינו: **ומותר לכבות** וכו'. כבר הכריחו זה ולדברי הפוסקים כר"ש אפילו נחלת של עץ אומר. **הנותן שמן** וכו'. בריש"ה פרק שני דיו"ט ובכיצה פ"ב ד' כתיב: **המסתפק** מן השמן שבנר חייב משום מכבה. ויש בהגאונים שמה אחרת בענינים אלא. **הנותן שמן** וכו'. בריש"ה פרק שני דיו"ט ובכיצה פ"ב ד' כתיב: **המסתפק** מן השמן שבנר חייב משום מכבה. ויש בהגאונים שמה אחרת בענינים אלא.

לחם משנה

פי"ב א המחמם את הברזל וכו'. כתב ה"ה וה"ש לחייבו משום מבשל וכו' ויש"ש דסבור לבין דמעשה אם ומורף אין לחייב משום מבשל. וקשה שהרי בפרק ס' חייב רבינו משום מבשל. לכן נראה דמ"ש ה"ה ז"ל דבדין הוא לחייבו משום רבעיר הרי אם מחולדת מבשל. לכן נראה דמ"ש ה"ה ז"ל דבדין הוא לחייבו משום רבעיר לבסוף מעשה אם שכל מבשל משום הפועל הראשון דתרשת רפי חייב ולא בהראב"ד ז"ל דסבור דלעולם אינו חייב אלא משום מבשל בלבד. עוד כתב ותפסק הסוגיא דבפרק

מגדל עוז

זכן כמדליק וכו'. פ"ק דשבת (דף ל') נגני מדוחה ופרק כל כתבי הקדש לגבי נכרי שהדליק. **וס'** ר"ל דמילה ובלמה מלאות יוכן זה: **המחמם** וכו' עד וחייב ס' כיה (דף מ"א) **כתב הראב"ד** ולפי ס"ש משום מבשל כמו כיכתא לאתגנא דמרפא רבי והדר קרייס. עכ"ל: **ואני אומר** אינו מבין דברי רבינו הראב"ד ז"ל כי לפי דעתי אינו מלים ואינו פחר שאינו מולה הענן רשה ובעוכ ווילא ממנו מים בשעת הקיבוש בא"ש כדקאמר פרק כלל גדול דתרשת רבי מעיקרא ובדר קרוש בנו אחונה אלא בהול אבה הוא שיתלהבו ועד סוגו אלא ולא ידלה דתולדת מבעיר הוא וחייב כדתמעט פרק כיכה בשמעתן דמיתם שמיטו: עוד כתב הראב"ד ז"ל ומחמם את הברזל והשלמה מים אינו מבבה אבל הוא מבבה בשעה שמוחר את הבשר ומבשלו: **ואני אומר** אין מבינים אלה מבבה לאנשיל

כגר חייב משום מבעיר ומתחמת מחמת חייב משום מכבה פ"ב. ונראה מהיות הכבוי סוף כדברי יוסי בחוקה:

ג דליקה שנפלה בשבת המכבה אותה מפני איבוד מטון חייב שאין איבוד ממון רוחה שבת אלא איבוד נפשות. לפיכך יצאו בני אדם כדי שלא ימותו וינידו האש תלהט ואפילו שורפת כל דירתו כולה: ד מותר לעשות מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין ריקנים כדי שלא תעבור הדליקה. אפילו כלי חרש חדשים [ג] מלאים מים עושין מהן מחיצה אף על פי שודאי מתבקעין ומכבים. שנרם כיבוי מותר. וכופין קערה על נבי הגר בשביל שלא תאחז בקורה: ה תיבה שידה ומגדל שאחז בהן האור מביא עור גדי וכיוצא בו מדברים שאין האור מלהטת אותן ופורשו על הקצה שעדיין לא נשרף כדי שלא תעבור שם האש: ו מלית שאחז בה האור פושטה ומתכבה בה ואם כבתה כבתה. וכן ספר תורה שאחז בו האור פושטו וקורא בו ואם כבה כבה. ונותן מים מן [ג] הצד שעדין לא נתלה בו האור ואם כבתה כבתה. שכח נר דלוק על גבי מבלא מנער את המבלא והוא נופל ואם כבה [ד] ככה. אבל הניחו מבערב אף על פי שכבה אסור למטלטל: נברי

השגת הראב"ד

*דליקה שנפלה וכו'. פ"פ מיהו אין כאן כל כ"כ פשוט לפיכך עדיין לאחסם שם:

ו מלית שאחז בה האור כו'. כתב הרמב"ן רב אלפס לא כביה זה אפ"ל דאמרינן אחר ק"ם משום דהוי אמרינן דקיים ומתיאש לגמרי דקא ליים מן כל אפסיק דאמרינן אחר ק"ם ומבקן כגון גר שאמרתי הלות וגבון הכיה דשמתה דלא כמגד אמרתים וכיון שכן אסור לעשות מחיצה בכלים מלאים מחבקעין דס"ל שם יפן לאוכנו מים מפני שהוא מבכה מלין אלא מ"מ הרי הוא מבכה ממנו לכסון, ואיפה לפה הסיר זה וגר שבל נבי מבלא אפ"ל דהוי אפסיק ריפיה, עכ"ל:

הגהות

ג דליקה שנפלה בשבת המכבה אותה מפני איבוד מטון חייב שאין איבוד ממון רוחה שבת אלא איבוד נפשות. לפיכך יצאו בני אדם כדי שלא ימותו וינידו האש תלהט ואפילו שורפת כל דירתו כולה: ד מותר לעשות מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין ריקנים כדי שלא תעבור הדליקה. אפילו כלי חרש חדשים [ג] מלאים מים עושין מהן מחיצה אף על פי שודאי מתבקעין ומכבים. שנרם כיבוי מותר. וכופין קערה על נבי הגר בשביל שלא תאחז בקורה: ה תיבה שידה ומגדל שאחז בהן האור מביא עור גדי וכיוצא בו מדברים שאין האור מלהטת אותן ופורשו על הקצה שעדיין לא נשרף כדי שלא תעבור שם האש: ו מלית שאחז בה האור פושטה ומתכבה בה ואם כבתה כבתה. וכן ספר תורה שאחז בו האור פושטו וקורא בו ואם כבה כבה. ונותן מים מן [ג] הצד שעדין לא נתלה בו האור ואם כבתה כבתה. שכח נר דלוק על גבי מבלא מנער את המבלא והוא נופל ואם כבה [ד] ככה. אבל הניחו מבערב אף על פי שכבה אסור למטלטל: נברי

א מור כי' אלו ופ"ם וכפ"ש, ומסרה רפ"ל בשם גדולי הפוסקים ראשונים ואחרונים ז"ל שהמון פוס שלא מחיין בין הנמנים שמותר לכפות דליקה בשבת משום דיש בה סכנת נפשות והוריה כרי זה משנה, וכן נוהגין: ב פיר מי' רשו ופשוטיה כמנ"מ: ג פמ"ג שם:

ו מלית שאחז וכו'. בגמרא מ"ר יהודה אומר מגר מגר אחר מגר אחר מחמין מים מגר אחר ואם כבתה כבתה מיהו אם פושטה ומתכבה בה ואם כבתה כבתה וכן ס"ם שאחז בו פאור פושטו וקורא בו ואם כבה כבה. פירוש ואילו נחינת מים לא הוי בגרייתא ומילא נחינת מים לא אמר דאמר כר"ם. והקשו אימר דאמר"ם מפני שמתכבה בה אלא מפני שמתכבה בה אלא מפני שמתכבה בה אלא

ז נכרי שבא לכבות אין [ה] אומרים לו "כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליונו. אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו. והוא שיהיה עושה על דעת אביו. אבל מדעת עצמו אין בית דין מצווין להפרישו [ו] ובדליקה התירו לומר כל המכבה אינו מפסיד: ח הוצאה והכנסה מרשות לרשות מלאכה מאבות מלאכות היא. ואף על פי שדבר זה עם כל גופי תורה מפי משה מסיני נאמרו. הרי הוא אומר בתורה איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא. הא למדת שההבאה מלאכה קורא אותה. וכן למדו מפי השמועה שהמעביר ברשות הרבים מתחלת ארבע לסוף ארבע, הרי הוא כמוציא מרשות לרשות וחייב: ט אין המוציא מרשות לרשות חייב עד שיוציא כשיעור המועיל. מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד. ויעקור מרשות זו ויניח ברשות שניה. אבל אם עקר ולא הניח או הניח ולא עקר או שהוציא פחות מכשיעור פטור. וכן המעביר מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים אינו חייב עד שיעקור כשיעור מצד זה ויניחנו מצד אחרת: י הזורק מרשות לרשות או המושיט הרי זה תולדת מוציא וחייב. וכן הזורק או המושיט בידו מתחלת ארבע לסוף ארבע הרי זה תולדת מוציא וחייב. והזורק כלאחר יד פטור: יא המוציא מקצת החפץ מרשות משתי רשויות אלו לרשות שניה פטור. עד שיוציא את כל החפץ כולו מרשות זו לרשות זו. קופה שהיא מלאה חפצים אפילו מלאה חרדל והוציא רובה מרשות זו לרשות זו פטור עד שיוציא את כל הקופה וכן כל הדומה לזה [ז] שהבלי משים כל שיש בו כחפץ אחד: יב המוציא בין בימינו בין בשמאלו בין בתוך חיקו או שיצא במעות צרורין לו בסדינו חייב מפני שהוציא בדרך המוציאין. וכן המוציא על כתפו חייב אע"פ שהמשאוי למעלה מעשרה טפחים ברשות הרבים. שכן היה משא בני קהת במשכן למעלה מעשרה שנאמר בכתף ישאו. וכל המלאכות ממשכן לומדין אותן: אבל

ז נכרי שבא לכבות אין [ה] אומרים לו "כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליונו. אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו. והוא שיהיה עושה על דעת אביו. אבל מדעת עצמו אין בית דין מצווין להפרישו [ו] ובדליקה התירו לומר כל המכבה אינו מפסיד: ח הוצאה והכנסה מרשות לרשות מלאכה מאבות מלאכות היא. ואף על פי שדבר זה עם כל גופי תורה מפי משה מסיני נאמרו. הרי הוא אומר בתורה איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא. הא למדת שההבאה מלאכה קורא אותה. וכן למדו מפי השמועה שהמעביר ברשות הרבים מתחלת ארבע לסוף ארבע, הרי הוא כמוציא מרשות לרשות וחייב: ט אין המוציא מרשות לרשות חייב עד שיוציא כשיעור המועיל. מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד. ויעקור מרשות זו ויניח ברשות שניה. אבל אם עקר ולא הניח או הניח ולא עקר או שהוציא פחות מכשיעור פטור. וכן המעביר מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים אינו חייב עד שיעקור כשיעור מצד זה ויניחנו מצד אחרת: י הזורק מרשות לרשות או המושיט הרי זה תולדת מוציא וחייב. וכן הזורק או המושיט בידו מתחלת ארבע לסוף ארבע הרי זה תולדת מוציא וחייב. והזורק כלאחר יד פטור: יא המוציא מקצת החפץ מרשות משתי רשויות אלו לרשות שניה פטור. עד שיוציא את כל החפץ כולו מרשות זו לרשות זו. קופה שהיא מלאה חפצים אפילו מלאה חרדל והוציא רובה מרשות זו לרשות זו פטור עד שיוציא את כל הקופה וכן כל הדומה לזה [ז] שהבלי משים כל שיש בו כחפץ אחד: יב המוציא בין בימינו בין בשמאלו בין בתוך חיקו או שיצא במעות צרורין לו בסדינו חייב מפני שהוציא כדרך המוציאין. וכן המוציא על כתפו חייב אע"פ שהמשאוי למעלה מעשרה טפחים ברשות הרבים. שכן היה משא בני קהת במשכן למעלה מעשרה שנאמר בכתף ישאו. וכל המלאכות ממשכן לומדין אותן:

• הזורק מרשות לרשות לו המושיט וכו'. כתב הרמ"ך ה"ל לכתוב בדבריהם אותם חייב שכך היתה הנוסחא הנוסח ובמה לאמר כל מושיט והלא חכמים מודים בכמה נזקקרמות דזו כלך זו חייב, עכ"ל. ואמ' מאמר זמה מורה על חיסוי הנוסחא בדברי רבינו שבדי רבינו כתב מעלה זה בספי"ב: מתר

א מזר סימן שלד: ב מזר סימן שמו סמ"ג לאין סה: ג מזר סימן שמח סמ"ג שם:

יא המוציא מקצת חפץ כו'. מהמשנה שבסדר המגיעה (שם ג"מ) ומוסכם בגמרא שם כתו שיחבאר בסמוך. קופה שהיא מלאה פירות ט'. משנה, שם קופה שהיא מלאה פירות ונתנה על הפסקופה החיטה אע"פ שרוב פירות בתוך סמוך עד שיוציא את כל הקופה. וגמ' אמר הקיש לא שנו אלא בקופה מלאה קטופין ולעיטין אבל מלאה חרדל חייב אלמא קסבר אגד אלו לא שמיה אגד ור' יוחנן אמר אפי' מלאה חרדל פטור אלמא אגד אגד אלו שמיה שם דרכא ס"ל כר' יוחנן ואפי' בחיקוים. ולפיכך פסק רבינו כר' יוחנן וכתב. ועד שיוציא את כל הקופה. פירש"י ז"ל תל"מ הוצא בהאשונה אם כל הקופה ע"כ כאור דבריו שאם אחר שהיה הקופה מקלחה ברשות ז ומקלחה ברשות זו עקרה ומר להוציאה אינו חייב לפי אלא היתה בשעה אחרת שהיה הולחה בנה אחת שכבר היה מקלחה הכלי ברה"ר:

יב המוציא בין בימינו בין בשמאלו וכו'. במשנה (שם ג"ב) המוציא בין בחיקו ובין בתוך חיקו ועל כתפו חייב שכן מצא בני קהת. ובגמרא אמ"ר אלעזר המוציא מטלטלי לתעלה מעשרה טפחים חייב שכן מצא בני קהת. ופירש"י ז"ל מעבירו בידו לאויר ואינו מניחו על כתפו ונטה מעבירה מן האחר דאי בחיים על כתפו מתני' היא ומאי הוה משמע לן ע"כ דבריו. ורבינו ז"ל פי' שדברי ר"ל הם להחיסנה שתהי' אינה דוקא בשאין כתפו למעלה מעשרה. ולענין הדין דעתה שוה:

משנה למלך

פ"יב ז ובדליקה התירו לומר כל המכבה אינו מפסיד. (מ"ש מיין בדברי הרב המאור בהלכות מעה ולוט):

ח הוצאה והכנסה מרשות לרשות מלאכה מלאכות היא וכו' והרי הוא כמוציא מרשות לרשות וחייב וכו'. ברוש הארוך (דף ש"ו:) אמרו דהוצאה אב והכנסה תולדה ורבינו בטרר אם עשה שניהם כאחד אינו חייב אלא אחת כמו שכתב רבינו בפרק שביעי ואין לו בזה אלא חילוף השמות ומה שהוזכרו בגמרא לומר שהיא הולדה הוא לומר שאינו אב אחד כמאמר אלא שיהיה חייב שנים אלא מלאה דידה והיה אב מעין דידה אלא מיכפה לן לענין הדין וא"נ לבאר. כתב ה"ה וכתב רבינו הלא כהיבא ומשנה הוא מעבירא אלא מלאה דידה מולדה לו אלא מגלן. וקשה אלא מגלן לא נרסינן הכא כתיבא ואמרינן דסכי קאמר הכא כתיבא מלאכה אם אם מלאכה אלא אם אחד לא כן אלא לעשה תשוב כפי אחתה ומי דנרסינן מגלן מאי קמבעיא ל"ח הוא. וי"ל דכי אמרינן הכא כתיבא ר"ל מי הוא מלאכה אבל הכן לאיסורא וזה מ"ח דכל שאר המלאכות לא נתבאר בהיות אלא דולדי מרסכן ואך מלאכה בתחתא אבל כל אחרינן אמר ר"ל הי דולדי ממשכן הייב דוקא המלאכות אבל זאת אין לכן מלאכה כלל דהיא נבוצה כמו שכתבו הסוס' לזה חילוקו מעשה דנסיגין ולא יעשו. לו אמר רבינו הלי מתקן הגירסא ואמר מגלן מעשה דהוא מולדה וכו' ואי הוה מלאכה אבל אם אינו מולדה אלא מלאכה אבל אם אינו מולדה אלא מלאכה אבל אם אינו מולדה אלא

יג אבל המוציא לאחר ידו וכו'. כתב הרב כ"ה בשם הרמב"ם בתשובה זה שהוא כמרובע זה שהוא כמדת אורך אדם כשיעמוד ידיו ורגליו בו בלבד יש לו לטלטל. בפרק מי שהוציאוהו (עירובין מ"ח) נזכר ר"ש ואמר כדי לפשוט ידיו ורגליו דברי ר"מ ר' יהודה אומר נזכר ג' אמות ואמר כדי שיהו מחזיק חסן מרגליהו ומיהו חסן מרגלוהי מפי ציוייהו ד' אמות מלמלמות. ושיבש רש"י דלר"י כזו מלמלמות ולר"מ הוו מרוחמות. ויש לאמוה על רביע שבשם דבריו ולא פירש. ושוב יש לאמוה עליו מבשר שהוא כמדת אורך אדם כשיעמוד ידיו ורגליו ובייחו כרבי מאיר ואמר שבשם כר"מ לענני ר"י. ואפשר שהוא ז"ל מפרש שבדי לפשוט ידיו ורגליו הוו ד' אמות מלמלמות וכמו שפירשו הרי"ף והרא"ש וס"ל דיכון לתיקונא ברים שילוכין (דף נ"ז) דנקפמיס עלנות

*המעביר חפץ מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים אף על פי שהעבירו למעלה מראשו חייב: טז *מותר לאדם לטלטל ברשות הרבים בתוך ארבע אמות על ארבע אמות שהוא עומד בצדן. יש לו לטלטל בכל המרובע הזה. יובאמה שלו מודדין. ואם היה נגנ באיבריו נותנין לו ארבע אמות בבינוניות של כל אדם. ומפי הקבלה אמרו שזה שנאמר בתורה שבו איש תחתיו שלא יטלטל חוץ למרובע זה אלא במרובע זה שהוא כמדת אורך אדם כשיעמוד ידיו ורגליו בו בלבד יש לו לטלטל: טז היו שנים מקצת ארבע אמות של זה לתוך ארבע אמות של זה מביאין ואוכלין באמצע. ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך של חבירו. ואם היו שלשה והאמצעי מובלע בינתים. הוא מותר עמהן והן מותרין עמו ושנים החיצונים אסורים זה עם זה: יז לפיכך *מותר לאדם לעקור חפץ מרשות הרבים וליתנו לחבירו שעמו בתוך ארבע אמות. וכן חבירו לחבירו האחר שבצדו אפילו הן מאה. ואף על פי שהחפץ הולך כמה מילין בשבת מותר. *מפני שכל אחד מהן לא מטלטל אלא בתוך ארבע אמות שלו:

*המעביר חפץ וכו'. מ"מ אין זה הפירוש וכן נראה שאמר דרך פליגי אלא כך פירשו האדם כשעומד בתוך ארבע אמותיו ונטל חפץ מלד ימינו ומימינו בלד שמאלו לפוף ד' אמות הע"פ שבשבילו נעבד עצמו הרי הוא כמי שבשינה באמצע שהוא מקום פטור כיון אלא בימינו חייב ואם הניחו לו עכבו ביחד אם מעבר פטור כמו שאמרו אדם שוחה על הפסקופה ונטל מבפנים"ב סכ"ל:

*מותר לאדם לטלטל וכו'. מ"מ והוא שיהא לשם מקום קבוע כגון שבשבת אם לו שיגיע חוץ לתחום בין לגאמו בין לגאמו סכ"ל:

*מפני שכל אחד וכו'. מ"מ כל זה לא הסיר אלא במקום הדחק ע"כ:

השגת הראב"ד

*המעביר חפץ וכו'. מ"מ אין זה הפירוש וכן נראה שאמר דרך פליגי אלא כך פירשו האדם כשעומד בתוך ארבע אמותיו ונטל חפץ מלד ימינו ומימינו בלד שמאלו לפוף ד' אמות הע"פ שבשבילו נעבד עצמו הרי הוא כמי שבשינה באמצע שהוא מקום פטור כיון אלא בימינו חייב ואם הניחו לו עכבו ביחד אם מעבר פטור כמו שאמרו אדם שוחה על הפסקופה ונטל מבפנים"ב סכ"ל:

*מותר לאדם לטלטל וכו'. מ"מ והוא שיהא לשם מקום קבוע כגון שבשבת אם לו שיגיע חוץ לתחום בין לגאמו בין לגאמו סכ"ל:

הואיל

א מותר פירש מעמו: ב מותר פירש מעמו פמ"ג לגאון סס: ג שם:

יג אבל המוציא לאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו באוזנו ובשערו ובכיס שתפור בבגדו ופי הכיס למטה בין בגד לבגד בפי בגדו במעלה ובסנדלו פטור שלא הוציא כדרך המוציאין: יד המוציא משאוי על ראשו. אם היה משאוי כבד כגון שק מלא או תיבה ומגדל וכיוצא בהן שרוא משים על ראשו ותופש בידו חייב. שכן דרך המוציאין ונמצא כמוציא על כתפו או בידו. אבל אם לקח חפץ קל כגון שהניח בגד או ספר או סכין על ראשו והוציאו והוא אינו אוחז בידו הרי זה פטור שלא הוציא כדרך המוציאין. שאין דרך רוב העולם להוציא החפצים מונחין על ראשיהם.

השגת הראב"ד

*המעביר חפץ וכו'. מ"מ אין זה הפירוש וכן נראה שאמר דרך פליגי אלא כך פירשו האדם כשעומד בתוך ארבע אמותיו ונטל חפץ מלד ימינו ומימינו בלד שמאלו לפוף ד' אמות הע"פ שבשבילו נעבד עצמו הרי הוא כמי שבשינה באמצע שהוא מקום פטור כיון אלא בימינו חייב ואם הניחו לו עכבו ביחד אם מעבר פטור כמו שאמרו אדם שוחה על הפסקופה ונטל מבפנים"ב סכ"ל:

*מותר לאדם לטלטל וכו'. מ"מ והוא שיהא לשם מקום קבוע כגון שבשבת אם לו שיגיע חוץ לתחום בין לגאמו בין לגאמו סכ"ל:

הואיל

לחם משנה

יג אבל המוציא לאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו וכו'. כתב כ"ה ז"ל ופירשו המפרשים בפיו אלא בדרך אכילה וכו' ונתבאר זה בדברי רבינו בפ"ו מאחר זה מכתב מפי שמתחבאת מעומה פיו וכו'. וקשה דגם בשאר לאחר ידו ורגלו ובמרפקו אמתי לא אמרו בפ' אלו הבגדים פיהם דומים לאכילה. וי"ל דאמר אכילה דדרך אכילה בכך והמבר לאוכלים. וכתב"ם שם הטוש ז"ל ושאר כמ"ם רפ"י ז"ל שם ואמתבנה לאוכלים ה וכו' פ"ם:

יד המוציא משאוי על ראשו וכו' והוא שיהא שיש אותו ביד. אין פירוש ואינו אותו ביד דומה לאוכלים ביד אלא אמר קדם דהיה הוא אוכל ביד לאמתלא אביה אל ראשו אבל הכא אותו לומר אמתלא בראשו ואינו כדרך המוציאים אמתלא אותו ולא בראשו, אבל אין דומה לומר אלא אוכל ביד אבל אם בראשו דל"ה הוא אמתלא

מגדל עוז

המעביר חפץ מד מרשות מיד. כתבתם פירוש"ן נתרא (דף נ"ח ע"ב): מותר לדם מד זה. מבכת פירוש"ן מ' מי שהוציאוהו (דף נ"ח): לפיכך מותר מד ד"ש מלו. מ' מתמת מפלגו (דף נ"ח):

יח הואיל ויש לו לאדם וכו'. לפיכך אין המעביר מן הארבע וכו'. פרק מי שהאילוהו (מס ית). אמר ר' אחא בר יעקב התעביר ד' אמות ברה"ר חייב עד שיעביר הן ומלכסון. ומדברי רש"י ז"ל נראה כפירוש רבינו שלמולם אינו חייב עד שיעביר הן ומלכסון. וכן כתב ר"ח ז"ל וכן הסכים הרשב"א ז"ל לפי שיש מן המפרשים שכתבו שמעביר ד' אמות בלבד חייב. וכן יש מי שאומר שלא אמרו הן ומלכסון אלא במעביר מלכסון העולם אבל לרוחות העולם אפי' הן בלא מלכסון. ודעת רבינו ז"ל עיקר והוא סוכר דזוקא היוצא ליבא אבל היוצא מיבא בד' אמות בלבד. והוכרח בזה תמה שאחרו אינו חייב ולא אמרו מותר דהוה ליה רבוא"ל אפי' ולכון אינו חייב מותר מיסור ואינו שלא הזהירו כן על המצוה שהזהירה רבינו ז"ל. ואפ"ש מהדברי חכמים לא היו עושים כלל סייג לתורה. אלא ודאי בעיקר דבר תורה הן ומלכסון ואמות מבלן מותר נמוד וחכמים החיירו ד' אמות בלבד בלא מלכסון כלל אפשר היו מתירין הן ומלכסון אמות משום דלמא בעי בטיסולא לאוריתא אלא בעיקר הדברי רבינו ז"ל. ואפ"ש מדברי הרשב"א ז"ל נראה שהוא סבור שכל מכל שאינו אמות מהן ומלכסון מותר נמוד עיקר הדין כדברי רבינו ז"ל:

יט נמצאו כלן שלש חדות וכו'. כבר נתבארו מדברי מדות אלו. **ובהגעות אפשר** אמרה בפגיעים אלו והוא שהחיר ד' אמות אינו אלא במקום הדחק ובמקום הדחק מותר הן ומלכסון אמות משום. ודעת רבינו ז"ל המבאר שבכולן:

פי"ב א אין המוציא מרשות לרשות וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות והרמב"ם פ"ק דשבת (דף ד') בדרך אפיקורס הא בעיקר עקירה והנחה מכל נבי מקום הרבה. ובפי"ד מהלכות דעות חי שסובר דברה"י לא בעיקר הנחה ע"ג מקום הרבה:

ב ידו של אדם חשובה לו וכו'. בסוף פומה סוגיא (מס דף ה') אמר רבא ידו של אדם חשובה לו כארבעה על ארבעה ולא אמר רבא ידו של אדם חשובה לו כארבעה וכן אמר ר' יוחנן וכו': וכן אם היה עומד באחת ומנה (מס דף ג) הנני עומד בהון ובכל הנית בכולם אפשר הנני לא ידו לאמים ומתן לתוך ידו של בעל הבית לא בעל תחוכה והוא הנני חייב ובעה"ב פטור אפשר בעה"ב לא ידו לאמן ומתן לתוך ידו של בעל לא תחוכה והבעיה בעל הבית חייב והנני פטור ע"ב לשון המשנה. ובירושלמי מפרש שאין חיוב בבעה"ב אלא כשידו של בעל הבית ר' לר"ה:

ג היה אוכל ויוצא וכו'. סוף פרק קמרוק (מס ק"כ) נבי אוכל והוציאו שחייב והקבו ואמאי והא אין דרך הוצאה בכך אלא כיון דקא מיכוין מהשכחא משוא ליה מקום:

יח הואיל ויש לו לאדם וכו' פי' שאינו חייב אפילו אבל מיסור מיהא איכא כיון שביאר סוכר דזוקא מיוכא ליבא אבל מיסורא איכא בד"א בלבד ר"ל אלא יהיה יותר תחתם אמות וג' מומבי אמה, ר"ח בלבד. אבל אם הוא ד"א בלא אלכסון מותר וז"ם לאמה והכתיב כמיתו ד"א בלבד בלא אלכסון כלל, ונריך לבאר בלא אלכסון אפשי שכנין שאין בפירהמו דפירש ד"א בלבד שהחיר כאן ולכך לא כתב כאן אבל

יח הואיל ויש לו לאדם לטלטל בכל המרובע שהוא ארבע אמות על ארבע אמות נמצא מטלטל באורך אלכסונו [ח] של מרובע זה חמש אמות ושלשה חומשי אמה. לפיכך אין המעביר או הזורק ברשות הרבים חייב עד שיעביר חוץ לחמש אמות ושלשה חומשי אמה. וכל מקום שאמרנו מתחלת ארבע לסוף ארבע או המעביר ארבע אמות חייב הוא מתחלת האלכסון של ארבע אמות עד סופו "ואם העביר פחות מזה פטור: יט נמצא כאן שלש מדות. כיצד העוקר חפץ מרשות הרבים ממקום זה והניחו במקום אחר ברה"ר אם היה בין שני המקומות עד ארבע אמות *הרי זה מותר *היה ביניהן יתר מארבע אמות ועדיין הן בתוך חמש אמות ושלשה חומשי אמה פטור. היה ביניהן חמש אמות ושלשה חומשי אמה בשוה הרי זה חייב שהרי העביר החפץ חוץ לאלכסונו של מרובע:

השגת הראב"ד

*הרי זה מותר. א"א כל זה במקום הדחק, ע"כ:

*היה ביניהם יתר וכו'. א"א זה אינו מתאור במקום הדחק אחתי אמר, עכ"ל:

פרק שלשה עשר

א אין המוציא מרשות לרשות או המעביר ברשות הרבים חוץ לארבע אמות חייב עד שיעקור חפץ מעל נבי מקום שיש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר ויניח על נבי מקום שיש בו ארבעה על ארבעה טפחים: **ב** ידו של אדם חשובה לו כארבעה על ארבעה. לפיכך אם עקר החפץ מיד אדם העומד ברשות זו והניחו ביד אדם אחר העומד ברשות שניה חייב. וכן אם היה עומד באחת משתי רשויות אלו ופשט ידו לרשות שניה ועקר החפץ ממנה או מיד אדם העומד בה והחזיר ידו אליו חייב. ואף על פי שלא הניח החפץ במקום שהוא עומד בו הואיל והוא בידו הרי הוא כמונח בארץ: **ג** היה אוכל ויוצא מרשות לרשות והישב להוציא האוכל שבפיו מרשות לרשות חייב. מפני שמחשבתו משימה פיו מקום ארבעה אע"פ שלא הוציא כדרך המוציאין. יוכן מי שהיה עומד באחת משתי רשויות אלו והשתין מים או רקק ברשות שניה חייב שהרי עקר מרשות זו והניח ברשות שניה ומחשבתו עושה אותו כאילו עקר מעל נבי מקום ארבעה. היה עומד ברשות זו ופי אמה ברשות שניה והשתין בה פטור: **ד** היה עומד באחת משתי רשויות ופשט ידו לרשות שניה ונטל משם מים מעל נבי נומא מלאה מים והוציאן חייב. שהמים טולן כאילו הן מונחין על הארץ. אבל אם היה כלי צף על נבי מים ופירות ברוח הכלי ופשט ידו ולקח מן הפירות והוציא [ח] פטור. שהרי לא נחו הפירות על נבי הארץ ונמצא שלא עקר מעל נבי מקום ארבעה. ואין צריך לומר אם היו הפירות צפין על פני המים והוציאם שהוא

א עי' בעור סימן שמט: ב עור סימן שמח ספ"ג נאתין סה: ג עור סימן שו סמנ שם ד כמ"ג נאתין סה.

וכן מי שהיה עומד וכו'. בעירובין פרק אמרבן (דף ל"ח ע"ב) תשובה לא יעמוד אדם ברשות היחיד ויתשין ברה"ר ברה"ר ויתשין ברה"ר וכן לא יעדוק ר' יהודה לאומר אף מי שהלא דוקו נפיו לא יהלך אדבע אמות עד שיחוס ע"כ בתשובה, ובגמרא השתין ורק אחר כך יוסף חייב תשתה וכו' מתשבתו משוא ליה מקום. עוד שם בעי רבא הוא ברה"ר ופי אמה ברה"ר מהו בחר עקרה אחליק לא בחר הוצאה אחליק חיקו ונראה מדברי רבינו שאין דברי ר' יהודה אלכה. היה עומד ברשות זו וכו'. בעיא בבר הזכרתיה ופשוט דאלקא בחיקו אסק רבינו פסוק שאין לחייב על הסתק.

ד היה עומד באחת וכו'. פ"ח דשבת (דף ה' ז') ת"ר יוחנן הכנים ידו לתוך חבירו והכנים ונקבל מי נשתים ואינה חייב והקבו עליה וחיבלו לא תימא קבל אלא קבם, פירש שהוא עשה העקירה ואסקה רבא בגון שקבם מעל נבי נומא ואחדא רבא לספרייה דאחר רבא מים ע"ג מים היינו האחתן אבא ע"ג מים לא סיים האחתו. נמי רבא אבא בבלי

לחם משנה

יח הואיל ויש לו לאדם וכו' פי' שאינו חייב אפילו אבל מיסור מיהא איכא כיון שביאר סוכר דזוקא מיוכא ליבא אבל מיסורא איכא בד"א בלבד ר"ל אלא יהיה יותר תחתם אמות וג' מומבי אמה, ר"ח בלבד. אבל אם הוא ד"א בלא אלכסון מותר וז"ם לאמה והכתיב כמיתו ד"א בלבד בלא אלכסון כלל, ונריך לבאר בלא אלכסון אפשי שכנין שאין בפירהמו דפירש ד"א בלבד שהחיר כאן ולכך לא כתב כאן אבל

פי"ב ג וכן מי שהיה עומד באחת משתי רשויות אלו וכו'. [לא] כתב כאן כבר רבינו ותשב דלאחרו נבי אוכל והבפסק שהוא ז"ל כתב נבי אוכל חייב אפשר דלא אמרינן אפשר אבל לכך דאפשר דאין בוונתו להוציא אבל ככא שהוא משתין ודאי שהאב להוציא מרשות אלא דלה להשתין כאן ולכך לא כתב כאן אבל

לפיכך

מגדל עוז

הואיל ויש וכו' עד סוף הפרק. פרק מי שהוציאוהו. וכדבר דברינו בתקלת אמנם נרוך אתה לדעת כי פירוש הלכסון הוא כפירש"י והראב"ד וכ"ה מקוני ז"ל. אמנם הרב"ל ז"ל פירש הלכסון בענין אחר וכבר הוא תקון בפיפוקו

פי"ב אין המוציא עד כדרך המוציאין. פ"ק דשבת (דף כ') וכן מי עד מקום ד'. פרק בתרא דפסח פירוכין (דף נ"ח ע"ב) מי שהיה עומד עד שיחוד פ' בתרא דפסח פירוכין (דף נ"ע) וס"ק דפסח שבת (דף כ'): היה עומד באחת עד ונא מקר פטור. פ"ק דפסח שבת, וסוף הדין מוזכר עוד פ' המגמים (דף נ"ב נ"ג):

[ח] וכן פירת הא דאמר בפרק מי שהוציאוהו המעביר ד' אמות חייב אין חייב עד שיעביר הן ומלכסון דכתיב וחה יהיה לבם מגרשי הערים כזה יהיו כל שובתי שבת, והלא רבינו שמואל שפירש דבעי ר' על ד' ברה"ד ברבוע של עולם ואם זרק לאלכסונו של עולם אינו חייב עד שיזרוק ד' אמות הלכסון, ולשון רש"י נמי משמע דדברי ר"ת וברבינו המחבר דגבי העברה ליבא לסיתב פאות אלא כה"ג שנותנין לחם שיעור אלכסון הוא ליבא לסיתב בו רבוע ועיגול וע"ש בתוס' ובס"ה כתב לשון העמוד ע"כ:

[ח] קאי בתיקו:

בכלי וכלי לף על גבי מיס מכו כחר לגנה לחליון והא לייס לו לעמלה כחר כלי לחליון והא לא לייס מיקו, ע"כ. וכבר הזכרתי לפעלה ברביעי כיהב לפסול כמה שבמאר כחיקו: וכן אם היה שתן וכו'. שם (פ"ו) אמן ע"ג מיס מחלוקה ר"י בן מרי ורבנן וקי"ל כרבנן דסבריי אלין המשן לפעמה בשבת ע"ג מיס:

ה כבר אמרנו אלין וכו' לאיכך מי שהיה שהוא פטור. וכן אם היה [ג] שמן צף על פני המים וקלט מן השמן והוציאו פטור: ה כבר "אמרנו שאין המוציא מרשות לרשות חייב עד שיעקר ויניח. אבל אם עקר ולא הניח או הניח ולא עקר פטור. לפיכך מי שהיה עומד באחת משתי רשויות ופשט ידו לרשות שניה וחפץ בידו ונטלו אחר ממנו או שנתן אחר לידו חפץ והחזיר ידו אליו [ג] שניהם פטורים שזה עקר וזה הניח: ן בשה ²דברים אמורים כשהיתה ידו למעלה משלשה. אבל היתה ידו בתוך שלשה ממוך לארץ הרי זה כמי שהניח בארץ וחייב: ן היה עומד באחת משתי רשויות ¹אלו ופשט חבירו יד מרשות שניה ונטל חפץ מיד זה העומד ברשות זו והכניסו אצלו או שהוציא חפץ מאצלו והניח ביד זה העומד. זה העומד לא עשה "כלום שהרי נתן בידו או נטל מידו וחבירו חייב שהרי עקר והניח: ח היה עומד באחת משתי רשויות אלו ונתן חבירו חפץ בידו או על [ד] גביו ויצא באותו החפץ לרשות שניה ועמד שם חייב. מפני שעקירת גופו בחפץ שעליו כעקירת חפץ מאותה רשות ועמידתו באותו החפץ כהנחת החפץ בקרקע שעמד בה. לפיכך אם יצא בחפץ שבידו או על גביו ולא עמד ברשות שניה אלא חזר ונכנס והוא בידו אפילו יצא ונכנס כל היום כולו עד שיצא היום פטור. לפי שעקר ולא הניח. ואפי' עמד לתקן המשאוי שעליו עדיין הוא פטור עד שיעמוד לנוח: ט וכן מי שהיתה חבילתו על כתפו [ה] ורץ בה אפילו כל היום אינו חייב עד שיעמוד. והוא שיהיה רץ בה. אבל אם הלך מעט מעט הרי זה כעוקר ומניח ואסור לפיכך

א מתר פיתון מתו ממ"ג נלאון סס: ב מתר פיתון שמה סמ"ג נלאון סס: ג מתר פיתון מתו:

ה היה עומד בלחמה מקחי לבוחים לגלו וכו'. שם (קף ג') בגמ' מיתיה רב מרבי המנינו מבילו מלכלין ומשקין ולמלין לגון מלו מקיקה גופו בחפץ מקון דמי ומיתייב לו לא מ"ל חייב ומ"ל: לפיכך לא יצא בחפץ שבידו וכו'. שם (קף ה') היה שמן מלכלין ומשקין ונכנס ויצא כל היום כולו פטור חייב עד שיעמוד אחר לגיי והוא שעמד לסוף מדאמר מר המעבר ל"ל ברה"ר ועמד חוץ ל"ל עמד לשם פטור לכתף חייב חוץ ל"ל עמד לשם חייב לכתף פטור:

ט וכן מי שהיתה חבילתו על כתפו לפיכך וכו'. פרק מי שהחזיר (שם קל"ג) אמר רב חדא בר אחבה היתה חבילתו מונחת על כתפו רן החמיה עד שנגיע לביתו דוקא רן אבל קלי קלי לא מ"ש כיון דלית ליה כיסרא אתי לאיעבר עקירה והנחה. ופירש ומתוך כך אסור קלי כלומר בהליך מעט מעט אבל יוצא אבל כל זמן אבל מן אסור הוא דאסלק לגו כעומד דמי. וחכו בגמרא רבינו אבל אם הלך מעט מעט הרי זה כעוקר ומניח ואסור ולא כתב וחייב ושמוט הוא. ואקשו בגמ' פוף מי מעי לביתיה לי לאסור דלא קלי וקא מעייל מרה"ל ברה"י ומיתיב דזריק ליה לבאחר יד ע"כ. ופירש"י ל"ל בלאחר יד אבל כדרך זריקה בגון מכמהו לאחריו מב"ל. וכתב הרמב"ן ז"ל דס"ל מי שהמשיך לו בדרך ומיטו בידו איטול לגון בו ומעמה כדרך מהוא עשה בהגילה:

לחם משנה

ח לפיכך אם יצא בחפץ שבידו וכו'. בפ' ראיתם בשבת (קף הכ') אמר רבי אלעזר אמר רבי יוחנן היה שמן מלכלין ומשקין ונכנס ויצא כל היום כולו אינו חייב עד שיעמוד אחר תחיי והוא שעמד לשם וכו'. ופירש רבינו לפי המלה דאמ"ג דעקר לגמרי בשבת כיון שלא הניח אסור דהוי עקירה בלא הנחה וכן נראה מדברי ר"ם שכתב על דברי רבינו המימרא הזאת של רבי אלעזר משמע שהוא סבור דרבינו מפרש הכי. וזה פיהה דת"ל מיך אינו בגמרא אח"כ מאי קמ"ל שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך הא אמרה רבי יוחנן הדא דאמרת דבעקירה לחשונה לא היתה בטומא לגמרא אבל בעקירה היתר כמו שפירש רש"י ז"ל שם ומה פירוש רבינו אין מעם רבי אלעזר כן דאפילו עקירה ראשונה בלי אסור וטומא לגמרא אין מעם הפסול אלא מפני שלא הניח ובגמרא שלפניהם רש"י ז"ל כ"ל חשול קושיא אחת לאפילו אמר כפירוש ז"ל דבדברי רבי אלעזר הם כשעקר אלכה מצוים לגיים היכי לאמר דשעמיה הוא מפני שלא היתה העקירה בלי אסור אין המעם אלא מפני שלא הניח לכא אמי' שהיתה עקירה בלי אסור דעקר ולא הניח הוא מפני כשהם מתיחסין דל"ה ולדברה אם שעמה בלי רבי אלעזר הוא מפני שהיתה עקירה בלי היתר היה לו להשמיעו לאמי' הוא לגמרא כיון שהעקירה היתה בהיתר. אבל מ"מ לפירוש רבינו אמרתם דברי רבי אלעזר כן חשול הקושיא עלמה בהמלה. ול"ל דהם ז"ל מפרשים מלמה דרבי אלעזר דאמר היה משן אפילו יצא הוא בעקירה לבמון דמוף היום היה והדיעמו רבי אלעזר אמר' מיצא ונכנס כיון שעקר אלכה מצוים לגיים לא אמרינן דיוקא ונכנס הוא כמו עקירה בעמה והייב כיון דבבר הוא לבמון אלא הוא אסור כיון דעקירה היתה בהיתר עד שיעמוד ואח"כ יעקור ואי יהיה אינה בהנחה לבמון דברי ר' אלעזר בהנחה בשם אבינו אבינו אבל זה הקשו בגמרא מאי קמ"ל שלא היתה עקירה ראשונה וכו' כלומר ודאי דשמע רבי אלעזר כך הוא שהיתה בבמון ומעמו מהוא דהעקירה היתה בל היתר אלא מעמו הוא שמוש דלא הוא מאי אמרתם הא מהאיתון הוא בריש הנשיעו חבירו אוכלין ומשקין בר' ע"ש: [ה] אלא אלא אלשר אלא יהון היה שתן אוכלין ומשקין ונכנס ויצא כל היום כולו:

הגהות מיימוניות

[ג] כרבנן לגבי רבי יוחנן ב"ג: [ג] בעשותה הנעשה אח כולה, הבי מפרש בגמרא מעמא ע"כ: [ד] [כתב הגאון אלא שאמר לעשותו שכבשיל את חבירו הגרים לו לחזיקא חיתון ע"כ]: [ד] בני מתיבתא רב מרבי הנשיעו חבירו אוכלין ומשקין בר' ע"ש: [ה] אלא

עקר

מ"ז מעמה מהוס דבעקירה היא לא היתר וכו'. זו היא דעמה רבינו ורש"י ז"ל ולשמם פוס ומל מי הא ספק רבינו דבעקר עקירה בל איסור ולא היתה לבמון אמי' יצא ונכנס כל היום פטור כיון שלא הניח דיוקא ונכנס לא מיקרי אמידה כדמשמע מדברי ר' אלעזר דאין כאן עקירה בחר אמידה לאיזה בחוב לא מיקרי הנחה. ומ"ש ר"ם שם לגמרא דאין כאן עקירה בחר אמידה לאיזה בחוב אין זה פירוש הנחה. והמחבר מ"ש דלא הזכיר רבינו מימרא של ר' אלעזר אפני מבבר הבריה לנמון בא"ש עקר החכן מאיש ז' וכו' דבגמרא אמרו דבייש בך אלא אמר אמר הבי לישנא ואמר אמר הבי לישנא ומ"ה לא הזכיר אבל אם הבריו אלו אבחבר הוי פירוש אלו המימרא קמה דבגמרא אמרו דהיא היא ורבינו הזכירם מרוייהו ודקדק רבינו בלשון אבחבר אפשר יצא ונכנס כל היום כולו אמר עד שיעמוד הוא ור' אלעזר לא הזכיר במימרא עד שיעמוד הוא ובמעמה אפני אר' אלעזר פירוי אהיא בפוף היום כמו אפשרבאי אבל רבינו פירוי אלא הוא

כלל ר"ש עד שיעמוד היום כלומר שיעמוד יום שבת אבלי אפשר שום הנחה כלל:

ט וכן מי שהיתה חבילתו על כתפו וכו'. קשה דאמרי' פרק בב מ"מ מחמת עקירה דעקר פטור אבל אסור אמר בא"ש כמ"ש הא אבל ולא הוא פטור אבל ואין כאן אם אלא אלא מעם הרי זה כעוקר ומניח ואסור דמשמע דאמרי' אלא בדבר מוחר ול"ל אבל שהיתה חבילתו על כתפו דבלומר היתה עקירה בלי אבל בא"ש אמר"ב בגלגיל מבקדם אבל הוא היום וכו' מחמת דאמרי' אסור בשבת ותולי ול"ל דאסור דאסור מחמת דעקירה אבל בכולו אמר מעם הוא אסור מחמת הנחה אבל אסור דעקירה ודומן וכדאמרן אינר: אבל אם אלא אלא מעם מעם הרי זה כעוקר ומניח ואסור. דע דלרבינו אין פירוש דברי הגמרא דאמרו אמי' לאיזה בעקירה והנחה בא"ש רש"י ז"ל שהוא דבריהן אמרו אלא מדאמרה דאמרו וכו' כלומר ודאי דאמרו רבי אלעזר כך הוא שהיתה בבמון ומעמו אמרו דהעקירה היתה בל היתר אלא מעמו הוא שמוש דלא הוא אלא לגמרא הא מהאיתון הוא בריש הנשיעו חבירו אוכלין ומשקין בר' ע"ש: [ה] אלא

מגדל עוז

לפיכך מי וכו' עד נלאון וחייב. פ' בשמשה: היה עומד בלחמה עד שיעמוד לגמרא. ל"ן דשמ' מבת (קף ג' ד'): זכן מי שהיתה חבילתו עד ותוקה. ם. פרק בשבת:

הגהות

אבא אלא אלשר אלא יהון היה שתן אוכלין ומשקין ונכנס ויצא כל היום כולו:

לפיכך מי שקדש עליו היום וחבילתו על כתפו רץ בה עד שיניע לביתו וזורקה שם כלאחר יד: **י** עקר החפץ מרשות הרבים והלך בו פחות מארבע אמות ועמד וחזר והלך פחות מארבע אמות ועמד אפילו כל היום כולו פטור. במה דברים אמורים בשעמד לנוח. אבל אם עמד לתקן משאו הרי זה במהלך וכשיעמוד חוץ לארבע אמות חייב. והוא שיעמוד חוץ לארבע אמות לנוח. אבל אם יעמוד לתקן משאו עדיין הוא במהלך ואינו חייב עד שיעמוד לנוח חוץ לארבע אמות: **יא** היה קנה או רומח וכיוצא בו [ו] מונח על הארץ והגביה הקצה האחד והיה הקצה השני מונח בארץ והשליכו לפניו וחזר והגביה הקצה השני שהיה מונח בארץ והשליכו לפניו על דרך זו עד שהעביר החפץ כמה מילין פטור. לפי שלא עקר החפץ כולו מעל גבי הארץ. ואם משך החפץ וגררו על הארץ מתחלת ארבע לסוף ארבע חייב שהמגלגל עוקר הוא: **יב** [ז] עקר החפץ מזוית זו להניחו בזוית אחרת שנבצאת זו העקירה עקירה המותרת ונמלך בדרך והוציאו לרשות שניה פטור. מפני שלא היתה עקירה ראשונה לכך ונמצאת כאן הנחה בלא עקירה. וכן העוקר חפץ והניחו על חבירו כשהוא מהלך ובעת שירצה חבירו לעמוד נטלו מעל גבי חבירו הרי זה פטור שהרי יש כאן עקירה בלא הנחה: **יג** הזורק "חפץ מרשות לרשות או מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים וקודם שיגוח קלטו אחר בידו או קלטו כלב או נשרף פטור. מפני שאין זו הנחה שנתכוין לה. לפיכך אם נתכוין בשעת זריקה לכך חייב: **יד** הזורק חפץ מרשות לרשות והיה קשור בחבל ואגדו בידו. אם יכול למשוך החפץ אצלו פטור. שהרי אין כאן הנחה גמורה ונמצא כמי שעקר ולא הניח: **טו** הזורק ונחה בתוך ידו של חבירו. אם עמד חבירו במקומו וקבלה הזורק חייב שהרי עקר והניח. ואם נעקר חבירו ממקומו וקבלה פטור. זרק ורץ הזורק עצמו אחר החפץ וקבלו בידו ברשות אחרת או חוץ לארבע אמות פטור כאילו נעקר אחר וקבלו. שאין הנחה גמורה עד שיגוח החפץ במקום שהיה לו לנוח בו בשעת עקירה: **טז** הזורק "מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע אע"פ שעבר החפץ באויר רה"ר [ח] פטור. והוא שיעבור למעלה משלשה טפחים אבל אם עבר בפחות משלשה סמוך לארץ ונח על גבי משהו אע"פ שנעקר או נתגלגל ויצא החפץ מרה"י לרה"ר אחרת הרי הוא כמי שנשאר עומד ברה"ר ולפיכך חייב. וכן הזורק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע פטור. ואם עבר החפץ בפחות משלשה סמוך לארץ ונח על גבי משהו אף על פי שחזר ונתגלגל ויצא לרה"ר השניה הרי הוא כמי שנשאר עומד ברה"י ולפיכך חייב: **יז** המעביר ארבע אמות ברה"ר זו עם רה"ר השניה חייב מפני שארבע אמות בשתי רשויות הרבים מצטרפים מפני

א כפ"ג נלמוין סה: ב פור מ"ח סימן שמח:

שיעמוד לגמרי דהא אפי' עומד לכוס מקבינן כמהלך, וכגמרא תפקע בהדיא אבל קלי קלי לא מ"מ כיון דליכ ליה היכולת אחי לתשבד עקירה והנחה אבל לא אמר דהוי כשוקר ומניח עכ"ל. ואיני יודע מה מלדנו שהדבריס מטולרים כדברי רבינו:

שכח

אמר רב חלקיה חוץ שלשה דברי הכל חייב לתעלה תו' ד"ה פטור חשלשה ועד ' ' '

יח המושיט מרה"י לרה"י וכו'. מתוס' שם (ל"ו) שמי נזחסרלתות ז כנגד ז כדיל"ל המתוס' והוזק מזו לזו פסולי היו שמיכן כדיופס לחם הארק פסולי והמוטים חייב אבן היתה עבודת הלוים בזמן עגלות ז אחר ז ברגות הרבים מהיומין לא הקרבים מז לזו מבל לא מבל לא ונזקין, ע"כ. ופי' נזחסרלתות סם רה"י. ופי' דיופס לחם מהיו אמיכן בשוה בעלים לחם הלחם נמכבה לאחר מברבה ורשות הרבים ביניהן ע"ל רבינו בפירוש המשנה ושוד לפליך:

כ שכח ופשט ידו והיא מלאה פירות וכו'. מונים ובעיא ס"ק (שם דף ג' ד') והרבה מוקימתות נלמדו בגמ' שם ולעת רבינו בכל זה כדעת ההלכות ופי' בשהוליפה מוך י' נלמדו כדבריהם דפי' לפעלה מי' בכל נוגע ודלי מוחר להחזירה וכן נראה בגמ' בהדיא ומחנאר זה בדברי רבינו בס"ם בפוריב רה"ר ויתבאר לפניו ע' י"ד מלין רה"ר הופסת לפעלה מעבירה חה בגרוב. וכמ"ם רבינו ופס הולא במדיד הרי זה פטור בתנו הרמב"ן והרשב"ם ז"ל דזוקא בשהוליפה מבע"י במיד דלפעלו מעלין מוחם בשבת מין בו חיוב מן התורה כיון שהשלמה נעשית מע"ם לכל הוליפ במיד מעתחבה החיבו לו להחזיר לגוחה חצר אלם יקנמהו לחיום ידו מלאה שמא יפליך כפירות בלתן ויבא לידי חיוב נמור, ודקיבו כן מן הסוגיא:

כא המתכוין לזרוק שמנה לחוות וכו'. בהוזק (שם נ"ח:) מפיקא מתכוין לזרוק מ' וכו' ויש שם נרפשות חלוקות וכן בס' כילד הרגל (ב"ק כ"ו:) ולפי ני' רש"י ז"ל לפיכ נתכוין לזרוק מתנה חרק לרבנם לא חשב בעת הזריקה שיעת המקן בכ"ם שיעלה פטור. זה דעת רבינו הלי נלמן ז"ל ולקח הגלוגים וגילבים בספרים ובעת בגמרא בדברי רבינו:

כב זרק לתוך ד"ם וכו'. מסקה שם (שבת דף ק') זרק לתוך ד"ם ונתגלגל חוץ לד"ם פטור חוץ לרבנם לחוות ונתגלגל חוץ לרבנם לחוות חייב וכגמ' הקשו נבי חייב לחוות והא לא נח ל"ר יומן והוא נחנה ב"ג מסקנא. וכתב הרשב"ם ז"ל כה דהני זרק חוץ לרבנם ונתגלגל חוץ לרבנם מסתברת שהוא בזרק לחוות על דעת שחנות בלי זה מקום שיעלה דלי לא מלא מתכוין לזרוק בדוקא חוץ לרבנם בשיעת ומלי לוריא נתגלגל ה"ל נתכוין לזרוק כ' זרק לרבנם פטור וכיון שכן ריפא נמי כיון דבכה"ג הוא דוקא בשנה מהוא חוץ לרבנם וחזר ונתגלגל הא לאו הכי אחלי פטור הא נח מכחו חוץ לרבנם וכן פירשו בתוספות דזוקא בשנה חוץ לרבנם. ולפי זה ה"ר דהוה מלי לאקשויי לריפא לאחלי והא לא נח לוקמה בשנה וכו'. ברייתא (שבת דף ו') כלשון: אם אמר רה"ר המדברות והשדות וכו'. מ"ם רבינו המדברות בכלל רה"ר הוא דבר

פ"ד א ארבע רשויות רשות היחיד ורשות הרבים וכרמלית ומקום פטור. אי זו היא רה"ר מדברות ועיירות ושוקים ודרכים המפולשין לזן. ובלבד שיהיה רוחב הדרך ט"ז אמה ולא יהיה עליו תקרה. ואי זו רה"י תל שגבוה עשרה טפחים

מחמיה מלאי סחרי פ"ק (ו'.) סיעם לי אמר רה"ר מרמיא ומלמיה נחלה ומטומה המשלמין ז' ריש רה"ר בגמרה והקנו ולוחמה אמי מדבר דסא מהא לי אמר רה"ר סרמיה וכו' והמדבר ומיקן מביי לא קשיא כלן בגמן שהיו ישראל מרוויים במדבר כלן בגמן הזה. ושיטת"י ז"ל בגמן הזה הטוגה רה"ר בגמן הזה לא מקום הלוך לרבים מב"ל. ופירש ברייתא דקתני בה המדבר הא קמ"ל דלי מיכא רבים מעטיו מבטיו במדבר חדיר ג"כ הוא בכלל רה"ר ומ"ב רבינו ז"ל לא הזכיר מדברות ועיירות בסתם ולפי כן דעת רש"י ז"ל פירש [נ:] כרמלית לשון יחר וכרמל אמיר לא הלוך חדיר לרבים ולא המקום ליחיד מב"ל. והרשב"ם ז"ל כתב בכלל כרמלית מדברות ועיירות ודברי רבינו נ"ם. ומ"ם רבינו ובלבד שיהא רחב הדרך ט"ז אמה מבואר בהזרע (שם דף נ"ם) דקי"ל ר"ה אמה דנמריגן לה מתמן והרשב"ם ז"ל כתב מבואות הרחבים ט"ז אמה ט"ם שמקלמן מתקבלין ולפי בו ט"ז אמה הרי זה רה"ר אמ"ל לרה"ר לחלוקה בחלקה. לפיכך מבואות המשלמין לרה"ר ומרבן לגוזר רה"ר אמ"ם אמין בחמבן הן רה"ר נמרים היה מרבן מקום לרחב רה"ר אין רה"ר מ"ל. ובגרא ז מבטלרבה לגוזר רה"ר הרי הן כמוהו אמ"ם אמין בחמבן ט"ז אמה היא סברת הפוס' ולפיה מוכרחים בגמ'. ודע שיש מן הגאונים ומלחמרוים מבריון אמין רה"ר אלא במקום מבוקמין בו שיש רבוא כחבלי המדבר. ולפן לזה רחז בגמ' ולפיה מיקר ולא כרמב"ן והרשב"ם ז"ל. ומ"ם רבינו ולא יהיה עליו חקרה מיומרא בהזרע (שם דף ט"מ): ואי זו היא רה"י וכו'. כל אלו המלוקים מבחר רבינו בגיליה רה"י בגמרה הם בחמשות חלוקים בגמ' מהם בברייתא בחבורת אמ"ק (שם ו') ובעיולמן יאמרך

מפני שלא נח החפץ ברשות שביניהן: **יח** המושיט מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע חייב. ואפילו הושיט למעלה מאויר רשות הרבים. שכן היתה עבודת הלוים במשכן מושיטין את הקרשים מעגלה לעגלה ורה"ר בין שתי העגלות וכל עגלה ועגלה רה"י הוא: **יט** במה דברים אמורים כשהיו שתי רה"י בארוך רה"ר כמו שהעגלות מהלכות ברה"ר זו אחר זו. אבל אם היו שתי הרשויות בשני צדי רה"ר אף המושיט מרה"י זו לרשות היחיד שכנגדה פטור: **כ** שכח ופשט ידו והיא מלאה פירות והוציאה מחצר זו להכניסה לחצר שבצדה ונזכר קודם שיכנים והרי ידו תלויה באויר רה"ר מותר להחזירה אליו לחצירו. אבל להכניסה לאותה החצר השניה אסור. כדי שלא יעשה מחשבתו שחשב בשעת שגגה. ואם הוציא ידו במזיד הרי זה אסור להחזירה אצלו אלא קנסו אותו שתהא ידו תלויה עד שתחשך: **כא** המתכוין לזרוק שמנה אמות ברה"ר ונח החפץ בסוף ארבע חייב שהרי נעשה כשיעור המלאכה ונעשית מחשבתו. שהדבר ידוע שאין זה החפץ מגיע לסוף שמונה עד שיעבור על כל מקום ומקום מכל השמנה. אבל אם נתכוין לזרוק ארבע ונח החפץ בסוף שמנה פטור. לפי שנח במקום שלא חשב שתעבור בו וכל שכן שתנות. לפיכך אם חשב בעת זריקה שינוח החפץ בכל מקום שירצה חייב: **כב** זרק לתוך ארבע אמות ונתגלגל חוץ לארבע אמות פטור. זרק חוץ לארבע אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות אם נח על נבי משהו חוץ לארבע אמות ואחר כך נתגלגל ונבנם לתוך ארבע אמות חייב ואם לא נח כלל הרי זה פטור:

פרק ארבעה עשר

א ארבע רשויות הן שבת. רשות היחיד ורשות הרבים וכרמלית ומקום פטור. אי זו היא רה"ר מדברות ועיירות ושוקים ודרכים המפולשין לזן. ובלבד שיהיה רוחב הדרך ט"ז אמה ולא יהיה עליו תקרה. ואי זו רה"י תל שגבוה עשרה טפחים

א מזר שם ס"ג לאיין סס: ב מזר סיגון שמה סס"ג לאיין סס:

פ"ד א אי זו רשות הרבים וכו'. כתב הרב המגיד ס"ל רבינו המדברות והיערים בכלל רה"ר הוא דבר מחמיה וכו' ע"ל כתב מעבירה בלא קנמו. וכבי מלא סנגיל דמתמחת דמלן כרמלית (לחמה) [לחמלה] מעבירה ושוד דקמר לידי ולידי בלחמה מעבירה מכל:

כ שכח ופשט ידו והיא מלאה פירות וכו'. מונים ובעיא ס"ק (שם דף ג' ד') והרבה מוקימתות נלמדו בגמ' שם ולעת רבינו בכל זה כדעת ההלכות ופי' בשהוליפה מוך י' נלמדו כדבריהם דפי' לפעלה מי' בכל נוגע ודלי מוחר להחזירה וכן נראה בגמ' בהדיא ומחנאר זה בדברי רבינו בס"ם בפוריב רה"ר ויתבאר לפניו ע' י"ד מלין רה"ר הופסת לפעלה מעבירה חה בגרוב. וכמ"ם רבינו ופס הולא במדיד הרי זה פטור בתנו הרמב"ן והרשב"ם ז"ל דזוקא בשהוליפה מבע"י במיד דלפעלו מעלין מוחם בשבת מין בו חיוב מן התורה כיון שהשלמה נעשית מע"ם לכל הוליפ במיד מעתחבה החיבו לו להחזירו לגוחה חצר אלם יקנמהו לחיום ידו מלאה שמא יפליך כפירות בלתן ויבא לידי חיוב נמור, ודקיבו כן מן הסוגיא:

כא המתכוין לזרוק שמנה אמות וכו'. בהוזק (שם נ"ח:) מפיקא מתכוין לזרוק מ' וכו' ויש שם נרפשות חלוקות וכן בס' כילד הרגל (ב"ק כ"ו:) ולפי ני' רש"י ז"ל לפיכ נתכוין לזרוק מתנה חרק לרבנם לא חשב בעת הזריקה שיעת המקן בכ"ם שיעלה פטור. זה דעת רבינו הלי נלמן ז"ל ולקח הגלוגים וגילבים בספרים ובעת בגמרא בדברי רבינו:

כב זרק לתוך ד"ם וכו'. מסקה שם (שבת דף ק') זרק לתוך ד"ם ונתגלגל חוץ לד"ם פטור חוץ לרבנם לחוות ונתגלגל חוץ לרבנם לחוות חייב וכגמ' הקשו נבי חייב לחוות והא לא נח ל"ר יומן והוא נחנה ב"ג מסקנא. וכתב הרשב"ם ז"ל כה דהני זרק חוץ לרבנם ונתגלגל חוץ לרבנם מסתברת שהוא בזרק לחוות על דעת שחנות בלי זה מקום שיעלה דלי לא מלא מתכוין לזרוק בדוקא חוץ לרבנם ומלי לוריא נתגלגל ה"ל נתכוין לזרוק כ' זרק לרבנם פטור וכיון שכן ריפא נמי כיון דבכה"ג הוא דוקא בשנה מהוא חוץ לרבנם וחזר ונתגלגל הא לאו הכי אחלי פטור הא נח מכחו חוץ לרבנם וכן פירשו בתוספות דזוקא בשנה חוץ לרבנם. ולפי זה ה"ר דהוה מלי לאקשויי לריפא לאחלי והא לא נח לוקמה בשנה חוץ לד' לחוות ע"ל:

פ"ד א ארבע רשויות בשבת וכו'. ברייתא (שבת דף ו') כלשון: אם אמר רה"ר המדברות והשדות וכו'. מ"ם רבינו המדברות בכלל רה"ר הוא דבר מחמיה מלאי סחרי פ"ק (ו'.) סיעם לי אמר רה"ר מרמיא ומלמיה נחלה ומטומה המשלמין ז' ריש רה"ר בגמרה והקנו ולוחמה אמי מדבר דסא מהא לי אמר רה"ר סרמיה וכו' והמדבר ומיקן מביי לא קשיא כלן בגמן שהיו ישראל מרוויים במדבר כלן בגמן הזה. ושיטת"י ז"ל בגמן הזה הטוגה רה"ר בגמן הזה לא מקום הלוך לרבים מב"ל. ופירש ברייתא דקתני בה המדבר הא קמ"ל דלי מיכא רבים מעטיו מבטיו במדבר חדיר ג"כ הוא בכלל רה"ר ומ"ב רבינו ז"ל לא הזכיר מדברות ועיירות בסתם ולפי כן דעת רש"י ז"ל פירש [נ:] כרמלית לשון יחר וכרמל אמיר לא הלוך חדיר לרבים ולא המקום ליחיד מב"ל. והרשב"ם ז"ל כתב בכלל כרמלית מדברות ועיירות ודברי רבינו נ"ם. ומ"ם רבינו ובלבד שיהא רחב הדרך ט"ז אמה מבואר בהזרע (שם דף נ"ם) דקי"ל ר"ה אמה דנמריגן לה מתמן והרשב"ם ז"ל כתב מבואות הרחבים ט"ז אמה ט"ם שמקלמן מתקבלין ולפי כן ט"ז אמה הרי זה רה"ר אמ"ל לרה"ר לחלוקה בחלקה. לפיכך מבואות המשלמין לרה"ר ומרבן לגוזר רה"ר אמ"ם אמין בחמבן הן רה"ר נמרים היה מרבן מקום לרחב רה"ר אין רה"ר מ"ל. ובגרא ז מבטלרבה לגוזר רה"ר הרי הן כמוהו אמ"ם אמין בחמבן ט"ז אמה היא סברת הפוס' ולפיה מוכרחים בגמ'. ודע שיש מן הגאונים ומלחמרוים מבריון אמין רה"ר אלא במקום מבוקמין בו שיש רבוא כחבלי המדבר. ולפן לזה רחז בגמ' ולפיה מיקר ולא כרמב"ן והרשב"ם ז"ל. ומ"ם רבינו ולא יהיה עליו חקרה מיומרא בהזרע (שם דף ט"מ): ואי זו היא רה"י וכו'. כל אלו המלוקים מבחר רבינו בגיליה רה"י בגמרה הם בחמשות חלוקים בגמ' מהם בברייתא בחבורת אמ"ק (שם ו') ובעיולמן יאמרך

לחם משנה

אלא חילק רבינו דבל דלמעה מהלמה בין הרבה דלא נח לו נח הוא מפני שהמשיבו מלמעלה מע' אמ"ם שגם אבי מקום לומר בחוור כדברי רש"י לו על בן מבאה אמר בקרקע לו פסור מפוס דבעיק הבאה על מקום ל' אמות מע' אמ"ל ד' אבל אמות אמ' אמ"ל ד' לבנות דמי:

כ שכח ופשט ידו וכו'. רבינו פסק כתוקפתא בחריינתא דבאן לאחר א כאן לאחר אחרת ומ"מ פסק כמדיד דלפטור מקום דקבאו ליה כתוקפתא לאמוראי ומה שהילקו בין לאחר א לאחר אחרת ל"ל ולפיה ולפידי בשונג:

כב זרק לתוך ד"ם ונתגלגל חוץ לד"ם פטור וכו'. כתב ה"ה והרב הרשב"ם ז"ל הם דקתני וכו' קשה דלמאי לימ מאמרים הוא דמ"ם בגמרה (דף ל"ב) וכא לא נח אמי מריגא נמי קאי וכבר אמרו כתוס' דאין לומר דסרוך מריגא מקום דלמרו מל"ה אבל הרמיה הים לפיפא. ומ"מ קשה דמאמא דסרוך מריגא ומיכן לחמרוייהו ומייתי מל"ה מפיפא בלבד אלא ש"ל פרוגה לגרמא חטיפא בלבד כיון דהני"ה לימ אלא חטיפא בלבד. ומ"מ דלפי שנח לו לאחר אחר פטור ל"ל דנחזל קשים אמאי מייב ליהי פטור דבח המחייב הוא גחזל:

פ"ד א איזו היא רה"ר וכו'. כתב ה"ה והרשב"ם ז"ל כתב וכו' לפיכך מבוי וכו'. ביאור לפיכך דכיון דמבוי מתחקר הוי כרה"ר אלא אמי כמבוי מתחקר דמי:

אצטבא

מגדל עוז

שכח ופשט עד שתחשך. ס"ק דבכה: המתכוין לזרוק עד סוף הפרק. ס' הוזק: **פ"ד** איזהו עד סיחיד נמורה. שבי הסמליה עד כל מקן. ס' הוזק (דף ק'):

טפחים ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר על כן. וכן חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה או יתר על כן. וכן מקום שהוא מוקף מחיצות נובהן עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן אפילו יש בו כמה מילין אם הוקף לדירה כנגן מדינה המוקפת חומה שדלתותיה נגעלות בלילה ומבואות שיש להן שלשה כתלים ולחי ברוח רביעית. וכן חצר ודיר וסהר שהוקפו לדירה כולן רה"י גמורה הן: ב אפילו כלים כנגן [ח] ספינה או מגדל של עץ וכוורת וכיוצא בהן אם יש בהן ארבעה על ארבעה בגובה עשרה או יתר על זה הרי הן רה"י גמורה: ג עובי הכתלים של רה"י כרה"י. לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כל שכן. אויר רה"י כרה"י עד לרקיע. אבל אויר רשות הרבים אינו כר"ה אלא עד עשרה טפחים. ולמעלה מעשרה באויר רה"ר מקום פטור הוא: ד אי זו היא כרמלית תל שיש בו ארבעה על ארבעה או יתר על כן ונבוהו משלשה ועד עשרה. שהכרמלית אינה תופשת אלא עד עשרה ואינה רחבה פחות מארבעה על ארבעה. וכן חריץ שיש בו ארבעה על ארבעה או יתר על כן ועמוק משלשה עד עשרה. וכן מקום שהוקף בארבע מחיצות נובהן משלשה ועד עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן. וכן קרן [ט] זויית הסמוכה לרה"ר והוא המקום שמוקף שלש מחיצות והרוח הרביעית רה"ר כנגן מבוי שאין לו לחי אי קורה ברוח רביעית וכן הימם והבקעה בין בימות החמה בין בימות הגשמים כל אלו כרמלית הן: ה אויר הכרמלית הרי הוא כרמלית עד עשרה טפחים. ולמעלה מעשרה טפחים באויר הכרמלית הרי הוא מקום פטור. לפיכך מעל פני המים שבימים ושבנהרות עד עשרה טפחים כאויר כרמלית. ולמעלה מעשרה מקום פטור. אבל כל העומק המלאה מים הרי הוא כקרקע עבה: ו *בור שבכרמלית הרי הוא כרמלית אפילו עמוק מאה אמה אם אין בו ארבעה. *רה"ר שהיתה עליה [נ] תקרה או שאין ברחבה ט"ז אמה הרי היא כרמלית. [ז] אצטבא שבין העמודים העומדים ברה"ר הרי היא כרמלית. וצדי הרה"ר כרמלית. אבל בין העמודים הואיל ורבים דורסין ביניהן הרי הוא מקום פטור. ולמעלה מעשרה טפחים באויר הכרמלית הרי הוא מקום פטור. ולמעלה מעשרה מקום פטור. אבל כל העומק המלאה מים הרי הוא כרמלית אפילו עמוק מאה אמה אם אין בו ארבעה. *רה"ר שהיתה עליה [נ] תקרה או שאין ברחבה ט"ז אמה הרי היא כרמלית. [ז] אצטבא שבין העמודים העומדים ברה"ר הרי היא כרמלית. וצדי הרה"ר כרמלית. אבל בין העמודים הואיל ורבים דורסין ביניהן הרי

ם"ש כגון מדינה המוקפת חומה שדלתותיה נעולות בלילה. אינה לעיקר דבברה בהלה דעירובין (דף ק"ל) לתיתיהון דלא יעמוד אדם בכה"י ויפתח ברה"ר ויכנס ויצא ר"מ רה"ר והאדם תיכנו כרמלית לאחר רבה בר"ח יהוכנים בלילה נעולות בלילה חייבים עליה משום רה"ר. ומשמע דהשתא דנעולות בלילה הוי כרמלית י"ל דאמר"ל דכי דלתותיה נעולות בלילה הוי רה"י גמורה דפליג דבברה בהלה דעירובין (דף ק"ל) לתיתיהון דלא יעמוד אדם בכה"י ויפתח ברה"ר ויכנס ויצא חייבים עליה משום רה"ר. ומשמע דהשתא דנעולות בלילה הוי כרמלית אפילו אם לא היו דרים בה רבים ולא קרי לה כרמלית אלא משום דבעון דדיירי בה רבים הוא לה חלר של רבים אלא עירבו אחבור לעמל מיהוכה לבתים ומבתים לחוכה כשם שאסור לעמל מכרמלית לבתים ומבתים לכרמלית וכן פירש"י שם. ומפתש לי דהא דבעון שיהו דלתותיה נעולות בלילה דוקא בשם לה שני פתחים זה כנגד זה שתהא מדינה זו מפולגת מבעד לשער אחד אם אין לה אלא פתח אחד אינה עוקר מיעולו בלילה אלא הכי הוא רה"י כדין כל חצרות שבעולם דלא מערבין שיהו דלתותיהם נעולות בלילה וכן נראה מדברי רש"י גרים עירובין. וגלגלה רה"ר נמי אם יש לה כמה פתחים אלא שאינם מכוונים זה כנגד זה כל שאינו מפולג מבעד לשער אלו רה"ר הוא ואם פשיטא אלא הגריבו לעשל דלתותיה בלילה אלא כדי להוציאה מדין רה"ר כדאמרינן אלמלא דלתותיה נעולות בלילה הויין עליה משום רה"ר ודין דבאחיהו מפולג מבעד לשער לא הוי רה"ר כאלין הפתחים מכוונים זה כנגד זה אלא שעילת דלתות בלילה הוי רה"ר ומה"ש ל"ל שוב דלא תגריבון דלתותיה נעולות בלילה אלא כאחיהו דרך שבתוך העיר המכוון מבעד לשער יש לו כל דיני רה"ר אבל אם הסר אחד מהם הוי רה"י נמיר אע"פ שאין דלתותיה נעולות בלילה. כתב הרמ"ך ולריה רה"ר וכו' עד גמורה. הימה הוא כיון שיש לו ג' מחיצות רה"י גמורה הוא אלא לחי והרי מפורש בהדיא אינו לריך אלא לחי הזורק לאוכו חייב עכ"ל: וס"ש וכן אבר וכו'. ל"ל שהוצרך לכתבם לאשמועינן דבחשוב מוקפים הם לדירה וכדפ"ר בפ"ב דעירובין (דף י"ח) אחיתי דתנן ר' יהודה אומר עד בית שמאי וכו' אבל אם היה דיר או סהר לו הוי אבר לו מוקצה אפילו בית חמשה טוריון אפי' בית עשרה טוריון מותר. ו בור שבכרמלית וכו'. כתב ה"ם ואף זה ל"ע מאין לו לרבינו אלא שהא דינו כמקום

ח כגון ספינה דבעון שיהו דלתותיה נעולות בלילה. אינה לעיקר דבברה בהלה דעירובין (דף ק"ל) לתיתיהון דלא יעמוד אדם בכה"י ויפתח ברה"ר ויכנס ויצא חייבים עליה משום רה"ר. ומשמע דהשתא דנעולות בלילה הוי כרמלית י"ל דאמר"ל דכי דלתותיה נעולות בלילה הוי רה"י גמורה דפליג דבברה בהלה דעירובין (דף ק"ל) לתיתיהון דלא יעמוד אדם בכה"י ויפתח ברה"ר ויכנס ויצא חייבים עליה משום רה"ר. ומשמע דהשתא דנעולות בלילה הוי כרמלית אפילו אם לא היו דרים בה רבים ולא קרי לה כרמלית אלא משום דבעון דדיירי בה רבים הוא לה חלר של רבים אלא עירבו אחבור לעמל מיהוכה לבתים ומבתים לחוכה כשם שאסור לעמל מכרמלית לבתים ומבתים לכרמלית וכן פירש"י שם. ומפתש לי דהא דבעון שיהו דלתותיה נעולות בלילה אלא כדי להוציאה מדין רה"ר כדאמרינן אלמלא דלתותיה נעולות בלילה הויין עליה משום רה"ר ודין דבאחיהו מפולג מבעד לשער לא הוי רה"ר כאלין הפתחים מכוונים זה כנגד זה אלא שעילת דלתות בלילה הוי רה"ר ומה"ש ל"ל שוב דלא תגריבון דלתותיה נעולות בלילה אלא כאחיהו דרך שבתוך העיר המכוון מבעד לשער יש לו כל דיני רה"ר אבל אם הסר אחד מהם הוי רה"י נמיר אע"פ שאין דלתותיה נעולות בלילה. כתב הרמ"ך ולריה רה"ר וכו' עד גמורה. הימה הוא כיון שיש לו ג' מחיצות רה"י גמורה הוא אלא לחי והרי מפורש בהדיא אינו לריך אלא לחי הזורק לאוכו חייב עכ"ל: וס"ש וכן אבר וכו'. ל"ל שהוצרך לכתבם לאשמועינן דבחשוב מוקפים הם לדירה וכדפ"ר בפ"ב דעירובין (דף י"ח) אחיתי דתנן ר' יהודה אומר עד בית שמאי וכו' אבל אם היה דיר או סהר לו הוי אבר לו מוקצה אפילו בית חמשה טוריון אפי' בית עשרה טוריון מותר. ו בור שבכרמלית וכו'. כתב ה"ם ואף זה ל"ע מאין לו לרבינו אלא שהא דינו כמקום

ט כגון מבוי שאין לו לחי אי קורה ברוח רביעית. אינה לעיקר דבברה בהלה דעירובין (דף ק"ל) לתיתיהון דלא יעמוד אדם בכה"י ויפתח ברה"ר ויכנס ויצא חייבים עליה משום רה"ר. ומשמע דהשתא דנעולות בלילה הוי כרמלית י"ל דאמר"ל דכי דלתותיה נעולות בלילה הוי רה"י גמורה דפליג דבברה בהלה דעירובין (דף ק"ל) לתיתיהון דלא יעמוד אדם בכה"י ויפתח ברה"ר ויכנס ויצא חייבים עליה משום רה"ר. ומשמע דהשתא דנעולות בלילה הוי כרמלית אפילו אם לא היו דרים בה רבים ולא קרי לה כרמלית אלא משום דבעון דדיירי בה רבים הוא לה חלר של רבים אלא עירבו אחבור לעמל מיהוכה לבתים ומבתים לחוכה כשם שאסור לעמל מכרמלית לבתים ומבתים לכרמלית וכן פירש"י שם. ומפתש לי דהא דבעון שיהו דלתותיה נעולות בלילה אלא כדי להוציאה מדין רה"ר כדאמרינן אלמלא דלתותיה נעולות בלילה הויין עליה משום רה"ר ודין דבאחיהו מפולג מבעד לשער לא הוי רה"ר כאלין הפתחים מכוונים זה כנגד זה אלא שעילת דלתות בלילה הוי רה"ר ומה"ש ל"ל שוב דלא תגריבון דלתותיה נעולות בלילה אלא כאחיהו דרך שבתוך העיר המכוון מבעד לשער יש לו כל דיני רה"ר אבל אם הסר אחד מהם הוי רה"י נמיר אע"פ שאין דלתותיה נעולות בלילה. כתב הרמ"ך ולריה רה"ר וכו' עד גמורה. הימה הוא כיון שיש לו ג' מחיצות רה"י גמורה הוא אלא לחי והרי מפורש בהדיא אינו לריך אלא לחי הזורק לאוכו חייב עכ"ל: וס"ש וכן אבר וכו'. ל"ל שהוצרך לכתבם לאשמועינן דבחשוב מוקפים הם לדירה וכדפ"ר בפ"ב דעירובין (דף י"ח) אחיתי דתנן ר' יהודה אומר עד בית שמאי וכו' אבל אם היה דיר או סהר לו הוי אבר לו מוקצה אפילו בית חמשה טוריון אפי' בית עשרה טוריון מותר. ו בור שבכרמלית וכו'. כתב ה"ם ואף זה ל"ע מאין לו לרבינו אלא שהא דינו כמקום

י אויר רה"י עד מקום פטור. כלל פרק חמה דשבת (דף ז'): אבל כל דעוסק וכו'. פ"ק דזורק: בור שבכרמלית הרי הוא כרמלית ואפי' נגוה מאה אמה, עכ"ל רוב הבפרים המלאים מיעוטיו ושאלו רבותינו חכמי הגמרא ז"ל בלשון זה היה לו לרבינו לפרש כי בגון שיש מיעוטו הואיל ומתים לתון על גביו דקבור משבח מיה משהון ומיה אלעא כמיעוטא בית וחם כלל כרמלית מיהיי כגון בקנה מאתר זה ומיהו אלעא דאמר אין מפ-בלין בה אלא בר"א דמחיצות להבריח מים עשויות ע"כ: [ט] כי אתא רב דימי אמר ר"י לא נצרכה אלא לקרן זוית ע"כ: [נ] הזורק לפי שאין דומה לרגלי מדבר ע"כ: [ז] נאון דאמר איצטבא אבל בין העמודים בין דימנין דרסי בה רבים בר"ה דמי ש"ש ע"כ:

יא עור פיתן שמה:

יב בגובה אפילו עמוק מאה אמה ע"ש. ולא שוב אלא אפילו פ"ש אינים בגובה ד' ורחב ד' אין מצטרפין לתוכה וכן פסיקה אינים, ע"כ:

יג עובי הכותלים של וכו'. גמ' הזורק (דף ע"ס) קל והומר לאחרים עומס מחילה לפלמוד לא מל שבן: אויר רה"י כרה"י וכו'. פ"ק דבכמה (דף ז') מפני שרה"י שלה עד לרקיע ואויר רה"ר שאינו חופס דומה לעשרה מעשרה אלא מקום פטור הוא אם מבוטלין:

יד אי זו היא כרמלית וכו'. הלקי הכרמלית כולן מהן מבוטלים (שם דף ז') בבריית המכרת ובגמרא וכולן מוסכמים מון ממקום שהוקף בשלש מחיצות שדעת הרבה מהמפרשים ז"ל שדבר חוכה הוא רה"י והזכיר לאחוה חייב ופירשו קבון זוית הפשוטה ברה"ר בית הסמוך לרה"ר וקבון אחד נכנס לרה"ר וקבון אחד יצא ממני שהקבון הוצא מעבר לעבור אם אלא דרך אלכסון ע"כ ומ"ש אבאר דעתיהם ז"ל. ואיכא בקעה שדות שאינן מוקפין מחיצה מעברה:

טו אויר כרמלית וכו'. (שם דף ז') ותוספתא עד עשרה דעד עשרה הוא דהוא כרמלית אפי מי' לא הוא כרמלית. ומי' כרמלית בבר הכרמלי לאחלה לגון רש"י ז"ל שבאר שהוא מלגון כרמל ויש שפיכה מלגון מרמלת ש"ל מלמות שזהו כאשה מלמה שאין לה בעל ואין לה שלמות נדרים. ובירושלמי תני ר' חייא כרמלית כרמל רך מל לא לא ולא יבש אלא בינוני והכא אינה לא כרה"ר אלא כרה"ר: לפיכך מעל פני המים וכו'. מתלוקת תמוכלים בהארק (שם ק') ופסק כרב תוספתא ורבה בר רב הונא דבפרי כרמלית אפשר מים משהיון ומיה לרעא כמיעוטא הוא וכן פסקו בהלכות פסוק דהון לה חלי לגבי רב הונא דאלא עליהו הסם:

ו הבור שבכרמלית וכו'. בספרי רבינו הרמבנים שבאו בתרן האלה היה כתוב כך הבור שבכרמלית הרי הוא כרמלית ואפי' עמוק מאה אמה והכה ד' ונוסחת א מדמסיק לו לה"ל ל"ל ולפיכך הבין עליו דוהאי עמוק ו' ורחב ד' בלא שיהיה רה"י נחוד הוא ובזורק מרה"ר לתוכו חייב. וכבר אמר מכאי לוי"ל דבר זה מרבינו והביב להם פעיקר עוהאמהו כך הבור שבכרמלית הרי הוא כרמלית אפילו עתוק מאה אמה אם אין בו ד'. ואף זה ל"ש מאין לו לרבינו אלא שהא דינו כמקום פטור כדין הרין שאין בו ד' על ד' ועמקו מג' ועד ההוא שמבר לבינו שהוא מקום פטור ואי יהיה דינו חתור שאם הוס הרה"ר וזו הקושיא הקבה עליו הרבב"ם ז"ל ונ"ע: ר"ה שהיתה עליו הקבה וכו'. בהארק (שם ק"ל) אחר רב הונא דבר ד' אחות ה"ק אלא בבור שבים דבוליה יש כרמלית הוא הואיל והמים נשים על פיו אבל בור שבנבאה ועל שפתו כרמלית רה"י נעורה היא מסמעתא דפרק בכל מערבין נאמר ד' אין מצטלעין מחוכה לים ולא מן הים לתוכה וכן פסיקה אינים, ע"כ:

יז בור שבכרמלית הרי הוא כרמלית. מ"מ בריית"א זו הבעתו דהיא פרק הזורק הזורק מן הים לבריות לו מכרמלית לים פטור ר"מ אומר אם יש מקום עתוק עשרה ורחב ד' חייב. הוא סבר מדמלינו אה"ק מבלל דת"ק אבל כרמלית קלחר ולא היא לא אחר ה"ק אלא בבור שבים דבוליה יש כרמלית הוא הואיל והמים נשים על פיו אבל בור שבנבאה ועל שפתו כרמלית רה"י נעורה היא מסמעתא דפרק בכל מערבין נאמר ד' אין מצטלעין מחוכה לים ולא מן הים לתוכה וכן פסיקה אינים, ע"כ:

יח אצטבא שבין העמודים ברה"ר הרי היא כרמלית. כתב ה"ה ועוד שבבריית"א לא הזכירו בכלל הכרמלית אלא האסטוונים וכו' כלומר האסטוונים הזכירו מה שבין העמודים כיון דנהיה להזכיר האסטבא.

מגדל עוז

אויר רה"י עד מקום פטור. כלל פרק חמה דשבת (דף ז'): אבל כל דעוסק וכו'. פ"ק דזורק: בור שבכרמלית הרי הוא כרמלית ואפי' נגוה מאה אמה, עכ"ל רוב הבפרים המלאים מיעוטיו ושאלו רבותינו חכמי הגמרא ז"ל בלשון זה היה לו לרבינו לפרש כי בגון שיש מיעוטו הואיל ומתים לתון על גביו דקבור משבח מיה משהון ומיה אלעא כמיעוטא בית וחם כלל כרמלית מיהיי כגון בקנה מאתר זה ומיהו אלעא דאמר אין מפ-בלין בה אלא בר"א דמחיצות להבריח מים עשויות ע"כ: [ט] כי אתא רב דימי אמר ר"י לא נצרכה אלא לקרן זוית ע"כ: [נ] הזורק לפי שאין דומה לרגלי מדבר ע"כ: [ז] נאון דאמר איצטבא אבל בין העמודים בין דימנין דרסי בה רבים בר"ה דמי ש"ש ע"כ:

לחם משנה

ו אצטבא שבין העמודים העומדים ברה"ר הרי היא כרמלית. כתב ה"ה ועוד שבבריית"א לא הזכירו אבל מה שבין העמודים לא ואפ"ג דלא הזכירו ג"כ נידי ר"ה פ"ש היה להם להזכיר מה שבין העמודים כיון דנהיה להזכיר האסטבא.

שבל

הגהות מיימוניות

[ח] כל גגות כרב לגבי שמואל דאמר אין מפ-בלין בה אלא בר"א דמחיצות להבריח מים עשויות ע"כ: [ט] כי אתא רב דימי אמר ר"י לא נצרכה אלא לקרן זוית ע"כ: [נ] הזורק לפי שאין דומה לרגלי מדבר ע"כ: [ז] נאון דאמר איצטבא אבל בין העמודים בין דימנין דרסי בה רבים בר"ה דמי ש"ש ע"כ:

מדין כרמלית מ"מ היין הלא משמשין לו דמיא דמר רב יהודה אמנם מלשון המאירי מדין כרמלית אמנם הוא הלא ביחס המשמשהיה אבל בין בהמחדים כרה"ל דמיא. ופסק רבינו כרב יהודה דהוא כהרא ושוד שבבריתא לא הזכירו בכלל הכרמלית אלא האבנוזים. אבל הרשב"א ז"ל פסק כר' יוחנן וכ"כ אלבאנאה שבבה"י שהתגברו יושבים בהם ולפיהם שמודים שהתגברו חולק בהם מרקמבוה לשמרת לימכר אין האמצאות אלא מה שבין המודים לדוגים משם רה"ל, עכ"ל. ונדי רה"ל הוא מחלוקת חכמים וה"מ ל' כל נגוע בעיבוריו (דף ל"ד) ופסק בחכמים. וכתב הרשב"א ז"ל אי אמר לדי רה"ל בין הסמוך לרה"ל ומהלו עלפון ונכנס ונכה וכנים בין הבתאים קלא מקום פטור ממון לרה"ל, עכ"ל:

ז אי אמר מקום פטור מקום שיש בו אמות

מד' וכו'. מתרגם שם (שבת מ') פחות מג' מדרס דרסי לה רגלים. ודין קוצים וברקנים וגללים ג"כ מסקנא שם דמחות מגלגה אינו תולין רשות לעצמן. והא שמקום פטור אינו אלא בשהות הרה"ר לו בכרמלית אבל אם הוא סוף הר"י אינו מרה"י מקום הרי הוא כשהוא אמיר רה"י עולה עד לרקיע כמו שנתבאר: וכן חרין שאין בו ד' וכו'. לדעת רבינו מבואר למעלה בדין הבור שהוא בכרמלית. בהוא בכרמלית בין בהר"ר אבל ברה"י דברי הכל אינו תולה רבות הה שבוא: וכן מקום המוקף ושאין בו ד' וכו'. זה אלא לרבינו ז"ל ממה שלמדו (שבת מ') שמקופה מקום פטור וכגון דלים ביה ד' על ד' וכי הא דבי אתא לרב דיסי מ"ר יוחנן מקום שאין בו ד' על ד' שוחר לבני רה"י ולבני רה"ר לכתף עליו ונלבד אלא יחליטו. ופירש רבינו בשאין ד' בתוך ד' בתוך וכן מוכיח בשבת בש"ס בתקופת מבוי. ואין שבת שתרבה יותר מד' אלא שאין לתמה ד' וכן בגמה פ' הלון (שילטון ע"ה) בני בוחל שבין שתי הצנות. זהו פירוש רבינו וכן מוכיח בירושלמי בשמועה דזרק חוטרא דפ"ק (שבת דף מ') שהיא ר"ל הבונה ד' על ד' אלא שם בו ממש רחב ד' על ד'. והא אחר המקום עגול אם תאמר לרבא בו ד' על ד' הרי זה רה"י ואם לאו אמ"ש שם בו בחשבונות מכן אינו רה"י כמבואר בתוחה שמשה בהן, וכל מקום מהאיר רבינו עמוד רחב ד'

אם הוא עגול ר"ל שם בפלבטאו מבבה ומלשה מומאין כדי לרבא בו ד' על ד' ואם הוא מרובע כבר יש בפלבטאו בן: וכן מאיר רה"ר וכו'. מבואר (שם ע"ב): ח מקום שיש בו פחות וכו'. אמר עולא אמוד ע' רה"ר ורבים מבהמין עליו חזק ונה בל נגיו חייב מ"מ פחות מג' מדרס דרסי ליה רבים מבשה ועד מ' לא מדרס דרסי ליה ולא כאותי מבהמי מילויה מבשה ודאי. ופירש"י ז"ל וכיון דלריך לרבים הוא רה"ר אין רחב בין לקר וזה דמה רבינו ומשלחה בן מתה עולא מאיר פישוט הראוב כלל. אבל הרמב"ד ז"ל כתב בפירושיו לוקמא בראתה ד' ווזקה מבהמין עליו אבל בשאין מבהמין עליו ואמ"ג הרמב"ם ז"ל מראה נתוס לדברי רבינו:

ט גג הסמוך לרה"ר וכו'. מימרא בגמרא משמשין (מירוכין ד"ד). וכתב הרשב"א ז"ל בהסמוך ל"ר נחוך ר' ולמעלה מי' לתלר ובבים ישבמבין בו ומוגנגין להיות שם כלים קטנים כוכבים ומוכרין ומיוגה בזה הרי זה כרה"ר ואסור לבשל הגג להשתמש בו מחלבו עד שיעשה לו סולם קבוע מהגרו. שבה לו סולם קבוע הרי זה מיוחד לו ובלבן שם בבנים ממנו ומותר לבנים לתלות ולבנות ואתה לו אי אמר סולם קבוע כל שקבנו שם בין לאחל בין לשבת קבעו לשבת ונא לאחל אין זה קבוע ואתה בין זה לעמוד ברה"ר שאינו נבוה י' ונג זה נבוה אבל הכתר דומה לבר ברה"ר שבוה ר' ואחלה ג' מבחולות לדומה דהא אמ"ש בתוה נבוהה מבה"ר יותר מג' עכ"ל. ורבינו כתב לישור אלבול הוא בל"ה: עמוד ברה"ר הוא. מעוד ברה"ר נבוה ר' ולתכב ד' ומען בו יחד כל אחוה מיעמו אמר רב אדא בר אהבה ובנבוה ג' אבני חרוטיהו אמ"ש אמין נבוה ג' מ"מ לא אתחשב ליה רב אבי אמר אבי: אבל אם אמר רב אחא בר אבא מידי אמר. יה רב אחא לרב אבי אלאו טלו בחדוה מהו מ"ל לא אמיע לך הא דאמ"י בוד ואמליה מבבריסין לבבה אמאי והא לא אתחשב ליה אלא מאי אית לך לאמר דמבא אמאי מידי ואתחשב ה"ל דמבא ביה מידי ואתחשב ה"ל. ואין דברי רבינו שולין לפי בירשה זו ואמלה שהאל נודם בחיבמלת דרב אבי אחי אין נבוה ר' וזה פירוש האמונה נמן בו בנבוה ובנבוה ג' כשבבוה היחד מן הקרקע ג' הוא אתחשב לבוה רשות בה"ר שהוא אתחשב אבל שהוא מקום פטור אבל שהוא מג' כיון שהוא בבה"ר אינו אתחשב לפי אמרם בה אבל אין מושבין לו אלא מן היחד ולמעלה. ובב אבי נמן אבא אחר אמר אבי רב"ר כיבא אמילה כולו יחדוה אין מה לאבות בו דבר אל"ב אלא אמרו אלא עד אבא בדוקא ואמר לו אתחשב לפי אמרם דף ביחדוה ואתחשב בו. זהו פירוש לדעת רבינו בדוחק ולפי נירסת הספרים רב אבי אחלק אל כולם והלבה כאותו ופירושה בשאנן בבוהב היחד אל נבו וזהו אבא הדין אם נמן בבהב נבו יחדוה בין יחד אמר בין בנוסח אבא בין אין בנוסין אין אמרמעין לא בבה אבא אבי אבי אבי

כיצד מור בגד רה"ר וכו' פטור ומטאר בהלטת. וכתב הרשב"א ז"ל ומהו שיקרא מור רה"י מור שבכותלים של רה"י ושוברים כלפי פנים עכ"ל. והורי הכרמלית הרי הן נדונין לפי גבהן ורחבן כדין הורי רה"ר

יא רשות היחיד ומקום פטור מותר לטלטל בהן וכו'. זה פשוט בהרבה מקומות ומבואר בברייתא פ"ק (שם ו'):

לפיכך אם לא היה צריך לגוף ההוצאה וכו'. מימרא שם פ' בירה (שם מ"ב) אמר רבינא הילכך קון ברה"ר מולכו פחות פחות מד' אמות וכרמלית אצילו טופח פ"ב. ופירוש דוקא כגון קון שיש בו היזק לרבים אבל דבר אחר אע"פ שאינו צריך לגוף ההוצאה אסור וכל שכן לדפח רבים אפסק כרבי יהודה לחיוב בשלמה עליה צריכה לגופה וכן נראה פשיטא"ל ז"ל:

יב כשם שמותר לטלטל וכו'. ברייתא שם פ"ק (דף ו') ומימרא אר"י מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"י ולבני רה"ר לכתף עליו ולנגד שלא יהלטו. פ"ק (שם ו') בברייתא האלכה:

יג המוציא מרה"י לרה"ר וכו'. זה פשוט ויתבארו דינין אלו ממה שאכתוב למטה. ופירוש בפשוט פטור במוציא מרה"ר לרה"ר וכרמלית באחת דוקא בשלא העבירו בין שתי רשויות הרבים ד' אמות הא לאו הכי חייב לפי שהן מצטרפות כל זמן שלא נח בהן בכרמלית כמבואר פי': וכן המושיט וכו' כל זה פשוט לפי שהכרמלית דבר תורה הרי היא כמקום פטור ואין חיובה אלא מדבריהם:

טו המוציא מרה"י וכו'. פ"ק המוציא ממעות ו') פ"ק המוציא דף כמיו וכן עולה פטור ואמרי אם פעמא דבבגן חשוב המהלך לאו בשיורא דמי אבל עתה בפסיו פטור. ופי' הגות הגאון רב"י ופלגיא רה"ר ובמיו הוא כרמלית כתו שנתבאר בדין הצטרפות לרשות ובכיון ז"ל כתב מקום פטור לרבותא ולא מבעיא כרמלית ומם אמרו אחד הבכנים ואחד הרשות ואחד המושיט ואחד הזורק חייב ואבל דברים אלו דוקא מדבריי לרה"ר דרך כרמלית הא דרה"י לרה"י דרך כרמלית פטור ודבר פשוט הוא לא ניתן ליתכב: היה עומד במקום כפוף וכו'. במימרא (שם ח') שהזכרתי לעילה ובלבד שלא יהלטו ולשיבר בתב רבינו פטור. אבל אסור:

טז עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' ואין בעיקרו ד' ויש בגובה הקצר שלו ג' הרי הוא רה"י וכו' ובריאתא היא בהאדק (שם ק"ל) תניא ר"ה"ר גבוה עשרה ורחב ד' אמות ואין בעיקרו ד' ויש בקצר שלו שלשה וזרק ונח על גביו חייב ואפי' שלשה ד' ויש בקצר שלו שלשה גובה שלשה ואפי' שלשה קאמר ואל שכן פחות מכן דאמר ליה בלבד. והרשב"א ז"ל כתב אחרו בשום שלא יתכן שא"כ ה"ל כגון קנה ברה"ר דאליבי רבנן עליה דר' יוסי דשום הל"ל מחיצה שבגדיים בוקעין בה.

דבשעבי קאחר לאחר אם בגד הקצר שלו יש לו ג' פאמות בשעבי ע"כ. והרבינו הם בפירוש"י ז"ל ויש לחלק בין זו להיות דבשן קנה. והרשב"א ז"ל הסכים לדעת הגאון בסכרו דדוקא יש בשעבי הקצר ג' הא פחות מכן אינו בכלל מחוך ערוך וכו'. בהגהות (שם דף ק') אמר רב מל המתלקט ו' מחוך ד' וזרק ונח על גביו חייב, ופירש"י ז"ל כל שאינו מדרון ומתלקט והולך גבהו מעט מעט עד שמגיע לעמדה מחוך ד' אמות הרי הוא אצלו והוי רה"ר בגבהו בגבהו דוקא מחוך ד' אמות דאי אמות מחוך ד' אמות ע"כ לפי שאין הדבר הזה ומומרא אצ בהלכות. ויש שהקנו והא בעינן דאמה ע"ג מקום ד' מהמחוך ריש פי"ג. ומדברי רש"י ז"ל וקצת הגאונים ז"ל נראה דברה"ר אע"ג דבעינן עקירה אע"ג מקום ד' אמה ע"ג כל שהוא הוי אמה. וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל ואמה על רבינו אלא דבר אחר בגבה ע"כ: אילן שהוא עומד ברה"ר וכו'. שם (דף ח'): המלט מימרא דאמרי שהזכרתי בסמוך הכא נמלון דעומד ברה"ר ומעמו עשה לרה"ר וזרק ונח על מעמו דבני דמתיאני סבר אדי מעמו בחר עיקרו ובנבן אפרי דלא אמריה אדי מעמו בחר עיקרו והלכה כרבנן:

יח נעץ קנה ברה"ר וכו'. בהגהות (שם ק"ל) תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר נעץ קנה ברה"ר ובראשו מרסקל וזרק ונח על גביו חייב. ואמי עלה ומחכמים פומרין. ופי' בין זרק ברה"ר לחוצו בין זרק ברה"ר פטור. והטעם לפי שזה אחי' גבוה הקנה ו' והמרסקל רחב ד' אינו כדה"י אלא אחרי' נוד אחיה מחיצה בתחילה שהגדיים בוקעין בה וכן מבואר שם. ועל מ"ש רבינו שאין רה"ר תוספסת אלא עד ו' כתוב בהגהות. מ"ש אפי' עד ו' זה פטור דהה"י לא הוי אלא אמרינ נוד אחיה מחיצה דהוייא לה מחיצה שבגדיים בוקעין בה והרה"ר אמי לא הוי אלא כרמלית הוי דאין רחוי לנחה. עיין ע"כ. ואמי מופר אלא מכחיין רבינו לחלק בדין בין אם המרסקל חוץ י' או למעלה שא"כ היה לו לכתוב אבן קנה גבוה יותר מעשרה. אלא אמינה מעם כתב לתה אין דין קנה זה בשאמ ברה"ר כרה"ר כמו שהוא ברה"י בעיקרו אם כתב לתעלה ואפר אחין חוצר רה"ר עולה עד לרקיע אלא עד ו' וכיון שאין האויר חוסם אלא עד ו' בדין הוא שכל דבר גבוה יתר מג' יתלה בו רשות בין חוץ ו' בין למעלה מעשרה. וכבר הכיר רבינו דין זה בגאון בכרמלית ומקום פטור כע"ל: הזורק ד"ל ברה"ר. מאמר (שם דף ק'): הזורק ד"ל בכותל למעלה מעשרה פפחים כזורק כאויר למטה מעשרה פפחים כזורק בארץ. והזורק בארץ ד"ל חייב. ובגמרא

רשות הרבים אינם ברה"ר אלא הרי הן כפי מדתן. כיצד חור בצד רה"ר אם יש בו ארבעה על ארבעה וגבוה עשרה הרי הוא רה"י. ואם אין גבוה עשרה הרי זה כרמלית. ואם אין בו ארבעה על ארבעה הרי זה מקום פטור. והוא שגבוה שלשה. שכל הפחות משלשה הרי הוא כארץ: **יא** רה"י ומקום פטור מותר לטלטל בכולן אפילו היה ארך כל אחת משתיהן כמה מילין מטלטל בכולה. אבל רה"ר והכרמלית אין מטלטלין בהן אלא בארבע אמות. ואם העביר או הושיט או זרק חוץ לארבע אמות ברה"ר חייב ובכרמלית פטור. שאיסור הכרמלית מדבריהם מפני שהיא דומה לרה"ר שמא תתחלף ברה"ר. לפיכך אם לא היה צריך לגוף ההוצאה כגון שהעביר קוץ בכרמלית כדי שלא יזוקו בו רבים הרי זה מותר. ואפילו העבירו כמה אמות וכן כל כיוצא בזה: **יב** כשם שמותר לטלטל בכל מקום פטור כך מותר להכנים ממנו לרשות היחיד או לרשות הרבים ואין צריך לומר לכרמלית. ומוציאין לו מרה"י ומרה"ר ואין צריך לומר מן הכרמלית: **יג** כשם שאסור לטלטל בכל הכרמלית כך אסור להוציא ממנה לרה"י או לרשות הרבים או להכנים לכרמלית מרה"י או מרה"ר. ואם הוציא או הכנים פטור: **יד** המוציא מרה"י לרה"ר או מרה"ר לרה"ר וכרמלית באמצע פטור. וכן המושיט או הזורק מזו לזו וכרמלית באמצע פטור. המוציא חפץ מרה"ר לכרמלית והניחו שם והזר ועקרו מכרמלית והכניסו לרה"י. או שהוציאו מרה"י לכרמלית והניחו שם וחזר ועקרו מכרמלית והוציאו לרה"ר הרי זה פטור: **טו** המוציא [ו] מרשות היחיד לרה"ר ועבר על מקום פטור שהיה ביניהן בהליכתו חייב. שמהלך אינו כעומד. ואין צריך לומר בזורק שעבר החפץ במקום פטור. שאינו חשוב כמי שנח שם. [ז] היה עומד במקום פטור ונטל חפץ מרה"י או מאדם העומד שם והניחו ברה"ר או ביד אדם העומד שם פטור. וכן אם הכנים מרה"ר לרה"י ועמד במקום פטור. פטור: **טז** עמוד ברה"ר גבוה עשרה ורחב ארבעה ואין בעיקרו ארבעה ויש בגובה הקצר שלו שלשה הרי הוא רה"י ואם זרק מרה"ר ונח על גביו חייב. תל המתלקט גובה עשרה טפחים מתוך אורך ארבע אמות הרי הוא רה"י ואם זרק מרה"ר ונח על גביו חייב: **יז** נעץ קנה ברה"י אפילו גבוה מאה אמה וזרק מרה"ר ונח על גביו חייב. שרה"י עולה עד לרקיע. אילן שהוא עומד ברה"י ונופו נוטה לרה"ר וזרק ונח על נופו פטור. שאין הנוף הולך [ח] אחר העיקר: **יח** נעץ קנה ברה"ר ובראשו מרסקל וזרק

תח על גביו פטור שאין רשות הרבים אלא עד עשרה. הזורק ארבע אמות ברשות הרבים ונח החפץ בכותל. כגון שזרק חלב

לחם משנה

דתמר דמעמו על רב אדי מיט אלא לאיסה מן' אבל יותר מן' מודה רב אדי דפטאת אלא אפי' אמר רשות בפני עצמו י"ל דאמרו לחמרו בגחרת אלאו מיט לאו דוקא כל המעמד אלא כל המקום מלאסה אלא ד' אמות ביותר מאלאה ולאו מודה רב אדי דאחאם מפסק דהוי רשות בפ"ע. עוד י"ל דה"ק אע"פ דכך אע"פ דכך מלההו מיט לאו קאי אבל המעמד בדקאמינא דאמאי דקאמר בגמ' לדבריי רב אדי אלא מעמדו אלא מעמדו ועד בפסק אפי' דהוי רשות בפ"ע ואמעמדו ועד ג' ולאו אמאלאה אלא מלאה ולאיסה אלא אמאלאו אפי' לאין כפסק אלא אפי' אפי' הפסוק ואין כאן אמוש כלל ואין הכרדה אלא לאיסה מן'

מגדל עוז

חיה שמעד עד בתקום אסור. ג' יגיאות (דף ו') עמוד ברה"ר עד גביו חייב. פ' הזורק (דף ג"ס). **תל** שמעלבו עד גביו חייב. אבן פטורה (דף ח') נעץ קנה עד עשרה. פ"ק הנטה (דף ו'): הזורק אבן עד פטור. פרק הזורק:

[ו] פ"ק המוציא מרגלא לפלטיא דרך פסיו חייב דלא בעמוד: [ז] פ"ק אמר שמואל עומד אדם על האסקופה נוטל מבעל חבית ונותן לו וכר ובלבר שלא יפול מבעל"ב ריתן לעני אם נפל ונתן שלשתן פטורין ומוקי לה תלמודא באיסקופה מקום פטור ע"ש: [ח] רבבנן לגבי רבי:

תנהות סיימוניות

לא

ובגמרא והא לא אמר ר"ל יוחנן בדבילה שמיטה מי ע"כ. ופי' הרוקח בדבילה שמיטה שכיון שהוא חוץ י' על פי הכומל חייב אבל אם נתה בתור שכר"ש ר"ש פטור אחרי הר"ר פירש כר"ש בתוספות לתוספות: דבר לתולה מעבירה ומה בתור כל שהוא פטור ו. בריש"ת אם אין לתולה מעבירה והלכה ונתה בתור כל שהוא ר"מ מחייב וחכמים פוטרין ומפרש כתם דפסחים דר"מ משום דס"ל חוקקין לכתלים וכרי תור זה כלילו רחב ד' ושיש כדין הרוקח ר"ל לתנוי חייב וחכמים פוטרין אם לבו חוקקין ולעיקר פטור:

יט זרק קנה לו רומח וכו'. זה מבואר פ"ק (שם דף ח') בשבועה דזרק בתורת דאמר רבא אמר אביי פטור רבתנה ר' פטור לו אמצע לקרומים אל קנים אבל יפלו לתוכה מי ר"כ. ופירש"י ז"ל פטור לו מיד מקום אמצע וכיון דלא ניחא ליה בהא ברה"ר לא הוי אתר לאיתוביי ע"ל. וזה מבואר: זרק כלי מרה"ר לרה"ר וכו'. ז' הוא מימרא דזרק כותלים שהאבנים ושם אמרו אחם לא היה נוטה בצדדים בין כאבלה אל אויר כין ובקה ופיה לתוכה חייב. ולעיקר אחם רבינו:

כ בור ר' ברה"ר וכו'. בהזורק (שם ל"מ) בשי' יוחנן בור חמשה ושבר שיטה מולין והבליטה לעברה מהו עקרים חסן ובעיים מהלה בהדי בהדי קלאה ומיחייב לו לא מיחייב ואמ"ל כיון דלא הוי עברה מעיקרא לא מיחייב בור י' ונתן לתוכה מולין ומיעבר מהו אחם חסן ובלוק מחיבה בהדי מיהו בעיים מ מיחייב לו לא מיחייב ולא מיפטיפא. ופירש"י ז"ל עקר חיטה מולין והביאה בר"ה: היה בבור ברה"ר וכו'. בעיא דלא מיפטיפא הכרחים בכתוב. וכבר בחבני מרבינו פוטר פטור בלא בלא הספקות ולכ"ם בא אחיי פוטר כתו אחיכיר בכתוב. ומפרש בגמ' דזרקא חולא פטור משום דמבטל ליה הכם אבל חסן אחר דלא מבטל ליה הכם ולחי חייב

וכמתוך אבאר אם:

כא הזורק דף ונח ע"ג יחדום וכו'. מם כבי רבא זרק דף ונח ע"ג יחדום וחסן על גביו אלי כיון דבהדי הדדי קל אבל בהכחם חסן ובעיים מחיבה דמי לו דילמא כיון דלא אפשר דלא מדליק פורחא והכל ביום בעביים מחיבה והכחם חסן דמי חיקו. ובחב הרשב"ם ז"ל נראה לי מלמד מהרי הוא מחיבה שהנדרים בוקעין בה ומיהו מחיבה ע"ב. ובספרו הבחיבה בחבל המוקף לרשות היחיד ואין בקיעת נדיים מבטלא מהרי הוא כחרי רשות היחיד:

כב בור שהוא עמוק י' וכו'. (שם דף ק') אמר אביי בור ברה"ר עמוקה עברה ורחבה שמונה ושבר הרק לאוכה מחלגת חייב מלקה בחמלגה פטור לפניי דאמיתם ליה דמחלגה מבטלא מחיבה כ"ם הוא (דמבטל לה) דמבטלא מחיבה לר' יוחנן דמיבעי ליה הוא מחלגה מחלגה מעיקם דלא מבטלא מחיבה ע"ב. ורבינו ז"ל פסק כאביי דסוף בחבלה. ובחב הרשב"ם ז"ל דזקוק דמבטל ליה הכם

כג בור שהוא עמוק י' וכו'. (שם דף ק') אמר אביי בור ברה"ר עמוקה עברה ורחבה שמונה ורק לאוכה מחלגת חייב מלקה בחמלגה פטור לפניי דאמיתם ליה דמחלגה מבטלא מחיבה כ"ם הוא (דמבטל לה) דמבטלא מחיבה לר' יוחנן דמיבעי ליה הוא מחלגה מחלגה מעיקם דלא מבטלא מחיבה ע"ב. ורבינו ז"ל פסק כאביי דסוף בחבלה. ובחב הרשב"ם ז"ל דזקוק דמבטל ליה הכם

כב בור ברה"ר וכו'. שם. אמר אביי בור ברה"ר עמוקה עברה ורחבה שמונה ורק לאוכה מחלגת חייב מלקה בחמלגה פטור לפניי דאמיתם ליה דמחלגה מבטלא מחיבה כ"ם הוא (דמבטל לה) דמבטלא מחיבה לר' יוחנן דמיבעי ליה הוא מחלגה מחלגה מעיקם דלא מבטלא מחיבה ע"ב. ורבינו ז"ל פסק כאביי דסוף בחבלה. ובחב הרשב"ם ז"ל דזקוק דמבטל ליה הכם

כג בור ברה"ר וכו'. (שם ל"מ) בשי' יוחנן בור חמשה ושבר שיטה מולין והבליטה לעברה מהו עקרים חסן ובעיים מחיבה בהדי בהדי קלאה ומיחייב לו לא מיחייב ואמ"ל כיון דלא הוי עברה מעיקרא לא מיחייב בור י' ונתן לתוכה מולין ומיעבר מהו אחם חסן ובלוק מחיבה בהדי מיהו בעיים מ מיחייב לו לא מיחייב ולא מיפטיפא. ופירש"י ז"ל עקר חיטה מולין והבליטה בר"ה: היה בבור ברה"ר וכו'. בעיא דלא מיפטיפא הכרחים בכתוב. וכבר בחבני מרבינו פוטר פטור בלא בלא הספקות ולכ"ם בא אחיי פוטר כתו אחיכיר בכתוב. ומפרש בגמ' דזרקא חולא פטור משום דמבטל ליה הכם אבל חסן אחר דלא מבטל ליה הכם ולחי חייב

וכמתוך אבאר אם:

כא הזורק דף ונח ע"ג יחדום וכו'. מם כבי רבא זרק דף ונח ע"ג יחדום וחסן על גביו אלי כיון דבהדי הדדי קל אבל בהכחם חסן ובעיים מחיבה דמי לו דילמא כיון דלא אפשר דלא מדליק פורחא והכל ביום בעביים מחיבה והכחם חסן דמי חיקו. ובחב הרשב"ם ז"ל נראה לי מלמד מהרי הוא מחיבה שהנדרים בוקעין בה ומיהו מחיבה ע"ב. ובספרו הבחיבה בחבל המוקף לרשות היחיד ואין בקיעת נדיים מבטלא מחיבה כחרי רשות היחיד:

כב בור שהוא עמוק י' וכו'. (שם דף ק')

ב לא יעמוד אדם ברה"י וכו'. בתה דכרים אמורים כשהיה שותה בכלים נאים וכו'.

בפרק המוצא תפילין (כס ל"מ) לא יעמוד אדם ברה"י וכו'. כ"כ רבינו עד לאקום שהוא שותה. ובגמרא הקשו מתה שלתירו הכתיב דעורר רדם ברה"ר ותעלסל ברשות ולהכה בעוון ולהנו ולהנו ליהם דתתמיהין הכא כדכי מיהר ותירץ רב יוסף בתכלין הגריכין לו ודברי הכל. לענינא לסו כדכתיב מלי מי בעוון ולהנו ולהנו לו לא ומתר לביי הא לא ומיר רבא היא נוסא גזרה ומן ניקוס ומגזר גזרה ע"כ. ורבינו ז"ל פירש בתכלים הגריכין לו רבנים נאים שהוא צריך להם. ומלאה שלבריו אלר שלפולין חון מבהיה אכילו כלים נאים מוהר לבלבון וחבו שלתעלה בהיהר הבלבל לא הלך כלל לפי שלא נזרו אחת שיהם אלא בכלים נאים ובמוהם בהן שהוא מתרבן לבו. ובה"ר ז"ל פירש בתכלים הגריכין לו אפילו בכלי מודו דנמרינן בהו דמתוך שהוא צריך להם יכניסם הלא הלבר מבקין אלו גריכין לו ומגריכן אל"ל. וכן בהב הרבב"ם ז"ל וז"ל בקונ שיריר אדם ברה"ר ומבלבל ברה"ר וכו' ברה דברים אחורים בתפלים בלין הגריכין לו לתתבר בתיקים שהוא אבל בתכלים הגריכין לו אפיר הוכבין אמת יבבא ומתבר אלא כולל היה צריך לחיים אסור אמת יבבא ומתבבא אלא ושתה בין שבמים נחוצין בכלים נאים בין בכלים שאיק נאים וכן כל כיוצא בזה בחוכלין ובחלבושין לפי בהן חבלים הגריכים לו במקומו. הוה צריך לבלבל בבגים מבהה בה מוהר אלין צריך לתכתם בתקים שהוא שיבר בו וכן כל כיוצא בזה הכנים לחלו ורובו במקום שהוא שוהה מוהר ע"כ. וכדבריהם נראה מן הבלבות אלא הבית מוקומתה דבר יוסף הלא התבנות בבבבן דמשמע דבכל שהיה יש לחלם. אבל לבן הגמרא מתמוור יותר לדעת רבינו אלא בכל שהיה אסור היה לו לבב יוסף לומר אלו מיים דגריכין לו ומדקאחר בתבלים הגריכין לו משמע דלאו בכל נוסי שהיה אסור. ולמעבה דאלו לבתמיר כדעת רש"י והרשב"ם ז"ל:

ג עומד אדם ברה"ר וכו'. (סס ל"מ) מתנה קולם אדם מן המחילה לחעלה מעבדה שפתים ומן הגיער ומכל דקוס ושוהה* כך היה הגרסא בהלכות ובגמרא קולם מן אבל מלבד אלא. מ"ם אחר ר"נ הבא במחילה פחות אלבה סחיר לגב עבקיון דבל פחות אבלבה סחיר לגב בבב דמי הבל"ה וכו'. הגיה אחיר לא יעמוד אדם ברה"ר ויגביה ידיו לתעלה מעבדה בפחות אבלבה סחיר לגב ויגיה אבל קולם הוא ושוהה מן הגיער ומכל מקום ושוהה הבא ומס יש בגיער מרבעה על מרבעה אסור אפני אחיות דרבות לבתות ע"כ. וחבו הפירוש לדעת רבינו קולם הוא בבבה אבור מקבל לא הבים הוגדלן מן הגיער ושוהה

*גיגכתא, מן הגיער מבל מקום שוהה:

ב לא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר. ברה"ר וישתה ברה"י. ארא א"ב הכנים ראשו ורובו למקום שהוא שותה. "במה דברים אמורים בשהיה שותה בכלים נאים שהוא צריך להן. גזירה שמא יוציאם. אבל אם היו כלים שאינן נאים שאינו צריך להן. או שהיה הבור בכרמלית אע"פ שהכלים נאים. מכנים ראשו לבבד [ח] ושותה במקומו ואף על פי שלא הכנים ראשו ורובו: ג עומד "אדם ברה"ר וקולט מן האויר מן המים המקלחין מן הצנור או מן הכותל ושותה. ובלבד שלא יגע בצנור או בכותל ויקלוט מעל גבן. ואם נגע אם היה מקום שנגע בו למעלה מעשרה בפחות משרשה סמוך לגג הרי זה אסור. שנמצא כעוקר מעל הגג שהוא רה"י. וכן אם היה בצנור ארבעה על ארבעה. בין שהיה הצנור בתוך עשרה בין שהיה למעלה מעשרה וקלט ממנו מים הרי זה אסור. ולמה אינו חייב מפני שלא נחו המים אלא הרי הן נזחלין והורבין: ד זיז שלפני החדרון יוצא באויר שעל רה"ר. אם היה למעלה מעשרה טפחים מותר להשתמש עליו שאין רה"ר תופסת אלא עשרה טפחים. לפיכך מותר להשתמש בכר הכותל עד עשרה טפחים התחתונים: ה במה דברים אמורים בשהיה זיז אחד יוצא באויר. אבל אם היו יוצאים בכותל שני זיזין זה למטה מזה אע"פ ששניהם למעלה מעשרה. אם יש בזיז העליון

א עי' בשור סי' בג ב טור סי' שלא סמ"ג שם ג טור סי' שנג סמ"ג שם:

ומותה. ובהיה זו בכל נוגע מוחרת בין לגיבה מעבדה בין למעלה מעבדה ולא הכיתה בחבלה לתעלה אלא תבוס תלוכה לתוכל לתוכל תיבה מלבה לא ולתוב אסור לבלוף אלא חקבא בלחעלה כיון שהכיר. ומכל מקום בא לרבות הכותל ומלגו בגתרא מ"ם אסור לבלוף שהרי זה המקום אחר שלין בגיער ובתחילה כתב מרבעה מקום בפור ובתב. ותיבה הכא בתחילה בתוב מבלבה וכו'. פירוש מבוהל אלין בי אלא ר"נ שבתיים שבל שהתחילה לתעלה מעבדה הוא הוק אלבה סמוך לגב. אבל בכתחילה הוק עבדה אפילו הוא הוק אלבה אלא בין לגבי בגוב ולא בגוב לחום הבלבה לגב ר"ה אסור לבבר מבה לגבי בגוב. אבל בל שהוא לתעלה מעבדה והוא בהוק אלבה בגיער בי בגב. אבל אם הוא בגיער ר"ל ע"ל בל ד' בין שהוא לתעלה מעבדה בין שהוא הוק עבדה בין בתוק בגב בי ר"ה אסור לבבר בגיער בגיער בבבר בגיער בבבר בגיער בבב

והקשו כיצד דמי לי דלתות ביה ד' בעליון תחילה לגג התחתון לגג שהיא רשות בפני עצמו אמר אמר' בגג הנון והתחתון ל"כ רשות אחרת ואסור עליו. ומלתה מדברי רבינו שפסק אין בהתחון ד' אוסר עליו. וכן נראה שאסור להשתמש בתחתון ממה שאמר ואסרו זה על זה מי דינים בהו ד' הרי אין לאמר מכיון שהיא רשות אחת יתבטל זה על זה יתמתו בפנים. ותירץ הרב שהתחתון רחב ד' ויבטל רשות בפני עצמו ואוסר על העליון מלגו מכיון שאין העליון רשות בפני עצמו מה שהוא כנגד התחתון מותר שהוא כחורי אוצר. וכל היתרין אלו בכלים הנמצאים בתוכי אוצר אבל אם היתר הנמצא לפנינו אינו כך. זה פירוש הסוגים לפי נראה רבינו. וכתב הרשב"ם ז"ל אפילו הוא כמה זיזין לאדם אחד משמשים בכל הבתים. ופירוש אם יש שם זיז אחד לאדם אחד ואחד אחר אחר רבינו לבד משמיו. ויש נראה אמרת אחר ז"ל ונאמר אחר אחר אח

נטהים עשרה בסכה היש ואוהם הגיהודים מהיריש לפלטל בתר אבל למלאת מן היש להגר אסור דמקום המים נפרץ בחילוקו ליש:

יג ומ"ש רגיע צריך שיהיה סכת מן המחיצה יורד בתוך המים. כ"כ הרי"ף שצריך בדי שתהלק בין המים שבכרכ"ל לחיש שבכרכ"י במחיצה של בור שצריכה להיות מקוקמת בתוכה לחלק בין רשות לרשות הגיהו. והעעם מבוס דס"ל הלכה כרב יהודה דאמר (עירובין פ"ו) נבי בור שבין שתי חצרות אין מחלקין ממנו מים בשבת אע"פ עשו לו מחיצה נטוה עשרה טפחים בס"מ מלמעה ובה"מ מלמעלה מעקה למעקה מן המים למעלה למעלה מן המים. ומפרש בגמרא אמרא דא"ל יהודה למעלה לחעלה מן המים צריך שיעקה המים

רבי קרוס מכח: **ומ"ש** ואם היתה המחיצה סולה יורדת בתוך המים צריך שיהיה מפח ממנה יוצא למעלה מן המים. ומפשו מדאמרי' סתם בגמרא אמר דאמר ר"י לעמה ליתקה מן המים לצריך שיהיו הקרקע הגבלה מן המים מפח, ומפחם ליה ז"ל דס"ה ממחיצה לעמת המים הטובה בתוך

לא

עד עשר אמות אין ממלאין ממנה בשבת אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים בכניסה וביציאה. ואם אין בגובהה עשרה או שאין ברחבה ארבעה ממלאין ממנה בלא מחיצה: **יב** היה ברחבה יתר מעשר אמות אף על פי שאין בגובהה עשרה אין ממלאין ממנה עד שיעשה לה מחיצה. שכל יתר על עשר פרצה היא ומפסדת המחיצות. ומהו לטלטל בכל החצר. אם נשאר מצד הפרצה פס מכאן ופס מכאן בכל שהוא או פס רוחב ארבעה טפחים מרוח אחת מותר לטלטל בכל החצר ואין אסור אלא למלאות מן האמה בלבד. אבל אם לא נשאר פס כלל אסור לטלטל בכל החצר שהרי נפרצה חצר לים שהוא כרמלית: **יג** והיאך מעמידין את המחיצה במים. אם היתה למעלה מן המים צריך [נ] שיהיה מפח מן המחיצה יורד בתוך המים. ואם היתה המחיצה כולה יורדת בתוך המים צריך שיהיה מפח ממנה יוצא למעלה מן המים. כדי שיהיו המים שבחצר מובדלין. אף על פי שאין המחיצה מגעת עד הקרקע הואיל ויש בה עשרה טפחים הרי זו מותרת. ולא התירו מחיצה תלויה אלא [ד] במים בלבד. שאיסור לטלטל במים מדבריהם והקלו במחיצה שאינה אלא כדי לעשות היכר: **יד** *אמת המים העוברת בין החצרות וחלונות פתוחות אליה. אם אין בה כשיעור משלשלין דלי מן החלונות וממלאים ממנה בשבת.

בכל החצר

ומהיכן לא ימלא אלא אם כן סמוך יוצאין מן הכותלים מכאן ומכאן ולא יהיה ביניהם שלשה טפחים ויהיו הסמוך נטוהין עשרה, עכ"ל:

בה כשיעור לא ימלא אלא אם כן סמוך יוצאין מן הכותלים מכאן ומכאן ולא יהיה ביניהם שלשה טפחים ויהיו הסמוך נטוהין עשרה, עכ"ל:

ומהמיתמ דדב יהודה ותכריחיה דלשון יש שנפק"ל (שם י"ב) ודיפה לשון יש לאמת המים והיעוטו בזה ודעת המתרגומים כדעת ההגהות ואין דברים אלו מעיון כדי להתיר בכן. ודעת הרמב"ם ז"ל נסמכו המלמו:

כצוצרה

השגת הראב"ד

*אמת המים וכו' עד בתוך החצר. כתב הרמב"ם כל זה שבוש והלכה לעשה אם אין בה ד' טפחים כשיעור ואין בתנאיה כשיעור מבלבל ומחלת ותם יש בתנאיה כשיעור אז שיש

לחם משנה

בין החצרות שהוא כרמלית הוי כרקק מים בכרמלית שהוא כרמלית אבל הכא אין הביעותא מתמת הבור דהבור הי"ל הוא אלא מתמת היסנו דהגלי הוא מאני בריחיה והכי משמע בפ' כל גגות דהלכה כר"ש דאמר אחר גגות ואחר חצירות ואחלי קרפיפות רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן דבר"ר ושמואל שפסק כר"ש בין עירבו החצירות לעצמן בין לא ערבו אלו עם אלו בין לא עירבו כלל אפ' לעצמן דל"ג כלל הילכא אתי לאיתויי מזה לזה ולבטוף פריך מדר"י אדר"י ופריק מאי למה למה דבתים משמע מהתם כל ששבת בחצר כלים או מים שבבור מותרים מחצר לחצר בלא עירוב ובלא מחיצה אבל מאני בריחיה לא א"נ אין ממלאין כדי להכניסן לבית כדאוקמנא מאי למה למה דבתים אבל התם קי"ל כרב דאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר ואמר' לשמואל אסקינן הכי אבי"ה ע"ש: [נ] כרב יהודה לגבי ר"ה דאמר למה למה דבתים מים למעלה למעלה מים וכ"פ ר"י אליפס וה"ה וכ"ר התוס' דל"א כרש"י שפירש דמסקנא דשמעתא דלא כרב יהודה ע"ש ע"כ: [ד] אלא קל הוא שהקילו חכמים במים פרצ בקונטרס דלית ליה דרב יהודה אלא כרב הונא דברה"ר למעלה מסש קאמרי דע"ז סוסכין העולם שיש לחן בתי כסאות על המים אע"פ שאין המחיצות נוגעות על המים והא דאמר בפרקין אמתני' דגזוזוראות לא שנו אלא לטלאות אבל לאסור אסור הילכא כא"ר אפ' לאסור כי שרי דבשל פורים הלך אחר המיקל וכ"פ בעטור בהילכא פ"ג בא"ר. וכתבו התוס' וסיהו נראה דאין מועלת מחיצה העשויה לצניעות בית הכסא ולא לאסר מים דאין הלכה כרב יהודה דאמר לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהם. ואומר מהר"ם שאם הצואה נופלת על דף ומשם תהא נופלת לרה"ר למים אין לעשות שום תקון לא למסה במים ולא סביב הנקב דאף אם אין דף מחיצו מטעם גדול כבוד הבריות דומיא דאבנים מקורזלות: ושאשאלת על בתי כסאות שלכם על המים והמים רגילין להתיבש ובאותה שעה בקצי בהם אם יש היכר מחיצה בין למעלה בין למטה בשעת שיש שם מותר דמחיצה תלויה מתרת במים כדאמרינן פ' כיצד משתתפין ובשעה שאין מים אסור דאין מחיצה תלויה מתרת בחרבה ואע"פ שיש שם צואה אסור ואין נראה לרשבם מקום פטור. ואע"נ דפ"ק דשבת חשבינן היזמו והיני וצואה ברה"ר ברה"ר אע"נ דלא נביהו נ' ואב"ב הוכא דאין רחבה ד' על ד' תעשה מקום פטור דאין ברבלית פתוחה מר'. יש להלק לדין דדה"ר כרכרמלית אתי ומצטרף בהדיה רק"ל ברב דאמר בפ"ק דעירובין מצא מן אם סינו ונעור ובית הכסא שבין שני בתים אם יש פתח קטן ביניהן שיכולים לערב מערבין ומותרין ואם לאו רשות שניהם שולטת בו ואסור כראמרי פרק כיצד משתתפין לזה בשלשלו ולזה בשלשלו ואמילו את"ל דצואה בה"ר מקום פטור הכא ברשויות דרבנן לא אשכחן בשום מקום שיהא בו מקום פטור כראמרי' פ"ק דשבת דאפילו קנה בן מאה אמה חשיב רשות היחיד, ושלום שמשון בר אברהם ז"ל ח"ה ע"כ:

מגדל עוז

בל המעיין ולמי מחה לאחי לגיגל ר"מ ז"ל כמו שיעדמי לכלמת מקום מוצלו. ולומר על דלשון ולחשון לן שתי חצירות דאסור דהבור ר"ה הוא ולא מפני מבעביר דרך ר"ה ר"ל וכיון שאין ודאינן ועשה מהן לא בתמאר. והסמיין כתפס סם פירוש גדולי דשעמתא בתסקא דלשון יש פ"ק דעירובין ומ"ש שרמו מ' הפירושים לכתוביעו שקדמונים ז"ל הוא כיון יפה עם לנו בתייב לוה לומר בלשון רם שכן פירש ר"י אלפס ז"ל בהלכות וגם בגל המפור ז"ל לא הביאו מה ומוזר הרבב"ל ז"ל מקום ובעמידו בל מעמדו. ומה שבבר על לשון יש ותמת המים בסם עניין אחר אבי הוצה שהתלוות בעמוד מרלה בתלבת שבם מעין אחר דגרסי' בעירובין בפ"ק (י"ב). אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל אבר ניחות בסם אחר ולא אבי לבב יוסף ומי אמר שמואל אבי והאתר ליה שמואל ר' מנאי אם לא מעביר דרך אויר ואמר לשמואל אסקינן הכי אבי"ה ע"ש: [נ] כרב יהודה לגבי ר"ה דאמר למה למה דבתים מים למעלה למעלה מים וכ"פ ר"י אליפס וה"ה וכ"ר התוס' דל"א כרש"י שפירש דמסקנא דשמעתא דלא כרב יהודה ע"ש ע"כ: [ד] אלא קל הוא שהקילו חכמים במים פרצ בקונטרס דלית ליה דרב יהודה אלא כרב הונא דברה"ר למעלה מסש קאמרי דע"ז סוסכין העולם שיש לחן בתי כסאות על המים אע"פ שאין המחיצות נוגעות על המים והא דאמר בפרקין אמתני' דגזוזוראות לא שנו אלא לטלאות אבל לאסור אסור הילכא כא"ר אפ' לאסור כי שרי דבשל פורים הלך אחר המיקל וכ"פ בעטור בהילכא פ"ג בא"ר. וכתבו התוס' וסיהו נראה דאין מועלת מחיצה העשויה לצניעות בית הכסא ולא לאסר מים דאין הלכה כרב יהודה דאמר לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהם. ואומר מהר"ם שאם הצואה נופלת על דף ומשם תהא נופלת לרה"ר למים אין לעשות שום תקון לא למסה במים ולא סביב הנקב דאף אם אין דף מחיצו מטעם גדול כבוד הבריות דומיא דאבנים מקורזלות: ושאשאלת על בתי כסאות שלכם על המים והמים רגילין להתיבש ובאותה שעה בקצי בהם אם יש היכר מחיצה בין למעלה בין למטה בשעת שיש שם מותר דמחיצה תלויה מתרת במים כדאמרינן פ' כיצד משתתפין ובשעה שאין מים אסור דאין מחיצה תלויה מתרת בחרבה ואע"פ שיש שם צואה אסור ואין נראה לרשבם מקום פטור. ואע"נ דפ"ק דשבת חשבינן היזמו והיני וצואה ברה"ר ברה"ר אע"נ דלא נביהו נ' ואב"ב הוכא דאין רחבה ד' על ד' תעשה מקום פטור דאין ברבלית פתוחה מר'. יש להלק לדין דדה"ר כרכרמלית אתי ומצטרף בהדיה רק"ל ברב דאמר בפ"ק דעירובין מצא מן אם סינו ונעור ובית הכסא שבין שני בתים אם יש פתח קטן ביניהן שיכולים לערב מערבין ומותרין ואם לאו רשות שניהם שולטת בו ואסור כראמרי פרק כיצד משתתפין לזה בשלשלו ולזה בשלשלו ואמילו את"ל דצואה בה"ר מקום פטור הכא ברשויות דרבנן לא אשכחן בשום מקום שיהא בו מקום פטור כראמרי' פ"ק דשבת דאפילו קנה בן מאה אמה חשיב רשות היחיד, ושלום שמשון בר אברהם ז"ל ח"ה ע"כ:

בין החצרות שהוא כרמלית הוי כרקק מים בכרמלית שהוא כרמלית אבל הכא אין הביעותא מתמת הבור דהבור הי"ל הוא אלא מפני מבעביר דרך ר"ה וכיון שאין ודאינן ועשה מהן לא בתמאר. והסמיין כתפס סם פירוש גדולי דשעמתא בתסקא דלשון יש פ"ק דעירובין ומ"ש שרמו מ' הפירושים לכתוביעו שקדמונים ז"ל הוא כיון יפה עם לנו בתייב לוה לומר בלשון רם שכן פירש ר"י אלפס ז"ל בהלכות וגם בגל המפור ז"ל לא הביאו מה ומוזר הרבב"ל ז"ל מקום ובעמידו בל מעמדו. ומה שבבר על לשון יש ותמת המים בסם עניין אחר אבי הוצה שהתלוות בעמוד מרלה בתלבת שבם מעין אחר דגרסי' בעירובין בפ"ק (י"ב). אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל אבר ניחות בסם אחר ולא אבי לבב יוסף ומי אמר שמואל אבי והאתר ליה שמואל ר' מנאי אם לא מעביר דרך אויר ואמר לשמואל אסקינן הכי אבי"ה ע"ש: [נ] כרב יהודה לגבי ר"ה דאמר למה למה דבתים מים למעלה למעלה מים וכ"פ ר"י אליפס וה"ה וכ"ר התוס' דל"א כרש"י שפירש דמסקנא דשמעתא דלא כרב יהודה ע"ש ע"כ: [ד] אלא קל הוא שהקילו חכמים במים פרצ בקונטרס דלית ליה דרב יהודה אלא כרב הונא דברה"ר למעלה מסש קאמרי דע"ז סוסכין העולם שיש לחן בתי כסאות על המים אע"פ שאין המחיצות נוגעות על המים והא דאמר בפרקין אמתני' דגזוזוראות לא שנו אלא לטלאות אבל לאסור אסור הילכא כא"ר אפ' לאסור כי שרי דבשל פורים הלך אחר המיקל וכ"פ בעטור בהילכא פ"ג בא"ר. וכתבו התוס' וסיהו נראה דאין מועלת מחיצה העשויה לצניעות בית הכסא ולא לאסר מים דאין הלכה כרב יהודה דאמר לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהם. ואומר מהר"ם שאם הצואה נופלת על דף ומשם תהא נופלת לרה"ר למים אין לעשות שום תקון לא למסה במים ולא סביב הנקב דאף אם אין דף מחיצו מטעם גדול כבוד הבריות דומיא דאבנים מקורזלות: ושאשאלת על בתי כסאות שלכם על המים והמים רגילין להתיבש ובאותה שעה בקצי בהם אם יש היכר מחיצה בין למעלה בין למטה בשעת שיש שם מותר דמחיצה תלויה מתרת במים כדאמרינן פ' כיצד משתתפין ובשעה שאין מים אסור דאין מחיצה תלויה מתרת בחרבה ואע"פ שיש שם צואה אסור ואין נראה לרשבם מקום פטור. ואע"נ דפ"ק דשבת חשבינן היזמו והיני וצואה ברה"ר ברה"ר אע"נ דלא נביהו נ' ואב"ב הוכא דאין רחבה ד' על ד' תעשה מקום פטור דאין ברבלית פתוחה מר'. יש להלק לדין דדה"ר כרכרמלית אתי ומצטרף בהדיה רק"ל ברב דאמר בפ"ק דעירובין מצא מן אם סינו ונעור ובית הכסא שבין שני בתים אם יש פתח קטן ביניהן שיכולים לערב מערבין ומותרין ואם לאו רשות שניהם שולטת בו ואסור כראמרי פרק כיצד משתתפין לזה בשלשלו ולזה בשלשלו ואמילו את"ל דצואה בה"ר מקום פטור הכא ברשויות דרבנן לא אשכחן בשום מקום שיהא בו מקום פטור כראמרי' פ"ק דשבת דאפילו קנה בן מאה אמה חשיב רשות היחיד, ושלום שמשון בר אברהם ז"ל ח"ה ע"כ:

אמת המים העוברת עד כמן הגר. פ' המשתתפין: בתב הרמב"ל כל זה שבוש ולכבה לעבבה וכו' ויהיו הסמוך נטוהים ר' עכ"ל: ואני אומר מה נוסח הכלבה הפשוטה אבר נפ' כיצד משתתפין הלכה המכרת נמרא המשתתפין לעמת המים והגיה לפרן בן הגהות דגנם בתם מגיה מבלבה מבלבל דלי ומעמלה ג' אין מבלבל דלי ומעמלה הבל"ג אומר פרוש מתרבעה וכו' דמיילין בתלי מעקיע לגיהת בתמת המים ובגה ולגה בה דבי אמת בר דימי אלי לי כרמלית שבתוה: מר' ניתת בתלי בה דבי דימי וכו' ומקלגת ומרגיע עד דמסקינן ומרי מוקים לה בתמת המים ובדב דימי מתי מיה ומדר מקבינה ומהבדיגן מבי ר מבן ובב מגיגה בר מבן דמתי מרגיבו לין מוגין בכרמלית רב מבי אומר אמלו מיתת ים מגרן בכרמלית ר"מ בשמוכב בכה בשמבגה בבגיגה אמר בבן דעבר לה ניתן דאשתה ואמרו בבן לעבמיה ר"ל: ומרגיע בכרמלית בה מקום מקיבה בכרמלית ובגבן בכרי מתרבעה ובב דימי דאמר לין בכרמלית שבוסה מר' שגלי מיה ומקבינו על נוסה בבגיגה בר מבן בכרמלית בה מבה מבי' לגי בה מיעור בכרמלית מיבסבר מבוס

הגהות מיימוניות

דהשתא אפ' קאי כוליה ברה"ר לא בעי כלום בבעמוד כל שכן כי קאי בחצירות. **ואל תתמה** דבדקאי בין שתי חצירות דאסור למלאות היסנו דהגלי הוא מאני בריחיה והכי משמע בפ' כל גגות דהלכה כר"ש דאמר אחר גגות ואחר חצירות ואחלי קרפיפות רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן דבר"ר ושמואל שפסק כר"ש בין עירבו החצירות לעצמן בין לא ערבו אלו עם אלו בין לא עירבו כלל אפ' לעצמן דל"ג כלל הילכא אתי לאיתויי מזה לזה ולבטוף פריך מדר"י אדר"י ופריק מאי למה למה דבתים משמע מהתם כל ששבת בחצר כלים או מים שבבור מותרים מחצר לחצר בלא עירוב ובלא מחיצה אבל מאני בריחיה לא א"נ אין ממלאין כדי להכניסן לבית כדאוקמנא מאי למה למה דבתים אבל התם קי"ל כרב דאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר ואמר' לשמואל אסקינן הכי אבי"ה ע"ש: [נ] כרב יהודה לגבי ר"ה דאמר למה למה דבתים מים למעלה למעלה מים וכ"פ ר"י אליפס וה"ה וכ"ר התוס' דל"א כרש"י שפירש דמסקנא דשמעתא דלא כרב יהודה ע"ש ע"כ: [ד] אלא קל הוא שהקילו חכמים במים פרצ בקונטרס דלית ליה דרב יהודה אלא כרב הונא דברה"ר למעלה מסש קאמרי דע"ז סוסכין העולם שיש לחן בתי כסאות על המים אע"פ שאין המחיצות נוגעות על המים והא דאמר בפרקין אמתני' דגזוזוראות לא שנו אלא לטלאות אבל לאסור אסור הילכא כא"ר אפ' לאסור כי שרי דבשל פורים הלך אחר המיקל וכ"פ בעטור בהילכא פ"ג בא"ר. וכתבו התוס' וסיהו נראה דאין מועלת מחיצה העשויה לצניעות בית הכסא ולא לאסר מים דאין הלכה כרב יהודה דאמר לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהם. ואומר מהר"ם שאם הצואה נופלת על דף ומשם תהא נופלת לרה"ר למים אין לעשות שום תקון לא למסה במים ולא סביב הנקב דאף אם אין דף מחיצו מטעם גדול כבוד הבריות דומיא דאבנים מקורזלות: ושאשאלת על בתי כסאות שלכם על המים והמים רגילין להתיבש ובאותה שעה בקצי בהם אם יש היכר מחיצה בין למעלה בין למטה בשעת שיש שם מותר דמחיצה תלויה מתרת במים כדאמרינן פ' כיצד משתתפין ובשעה שאין מים אסור דאין מחיצה תלויה מתרת בחרבה ואע"פ שיש שם צואה אסור ואין נראה לרשבם מקום פטור. ואע"נ דפ"ק דשבת חשבינן היזמו והיני וצואה ברה"ר ברה"ר אע"נ דלא נביהו נ' ואב"ב הוכא דאין רחבה ד' על ד' תעשה מקום פטור דאין ברבלית פתוחה מר'. יש להלק לדין דדה"ר כרכרמלית אתי ומצטרף בהדיה רק"ל ברב דאמר בפ"ק דעירובין מצא מן אם סינו ונעור ובית הכסא שבין שני בתים אם יש פתח קטן ביניהן שיכולים לערב מערבין ומותרין ואם לאו רשות שניהם שולטת בו ואסור כראמרי פרק כיצד משתתפין לזה בשלשלו ולזה בשלשלו ואמילו את"ל דצואה בה"ר מקום פטור הכא ברשויות דרבנן לא אשכחן בשום מקום שיהא בו מקום פטור כראמרי' פ"ק דשבת דאפילו קנה בן מאה אמה חשיב רשות היחיד, ושלום שמשון בר אברהם ז"ל ח"ה ע"כ:

ומ"ש ואם היתה המחיצה כולה יורדת בתוך המים צריך שיהיה מפח ממנה יוצא למעלה מן המים. ומפשו מדאמרי' סתם בגמרא אמר דאמר ר"י לעמה ליתקה מן המים לצריך שיהיו הקרקע הגבלה מן המים מפח, ומפחם ליה ז"ל דס"ה ממחיצה לעמת המים הטובה בתוך

בכל החצר. אם נשאר מצד הפרצה פס מכאן ופס מכאן בכל שהוא או פס רוחב ארבעה טפחים מרוח אחת מותר לטלטל בכל החצר ואין אסור אלא למלאות מן האמה בלבד. אבל אם לא נשאר פס כלל אסור לטלטל בכל החצר שהרי נפרצה חצר לים שהוא כרמלית: **יג** והיאך מעמידין את המחיצה במים. אם היתה למעלה מן המים צריך [נ] שיהיה מפח מן המחיצה יורד בתוך המים. ואם היתה המחיצה כולה יורדת בתוך המים צריך שיהיה מפח ממנה יוצא למעלה מן המים. כדי שיהיו המים שבחצר מובדלין. אף על פי שאין המחיצה מגעת עד הקרקע הואיל ויש בה עשרה טפחים הרי זו מותרת. ולא התירו מחיצה תלויה אלא [ד] במים בלבד. שאיסור לטלטל במים מדבריהם והקלו במחיצה שאינה אלא כדי לעשות היכר: **יד** *אמת המים העוברת בין החצרות וחלונות פתוחות אליה. אם אין בה כשיעור משלשלין דלי מן החלונות וממלאים ממנה בשבת.

ומהיכן לא ימלא אלא אם כן סמוך יוצאין מן הכותלים מכאן ומכאן ולא יהיה ביניהם שלשה טפחים ויהיו הסמוך נטוהין עשרה, עכ"ל:

בה כשיעור לא ימלא אלא אם כן סמוך יוצאין מן הכותלים מכאן ומכאן ולא יהיה ביניהם שלשה טפחים ויהיו הסמוך נטוהין עשרה, עכ"ל:

ומהמיתמ דדב יהודה ותכריחיה דלשון יש שנפק"ל (שם י"ב) ודיפה לשון יש לאמת המים והיעוטו בזה ודעת המתרגומים כדעת ההגהות ואין דברים אלו מעיון כדי להתיר בכן. ודעת הרמב"ם ז"ל נסמכו המלמו:

כצוצרה

השגת הראב"ד

*אמת המים וכו' עד בתוך החצר. כתב הרמב"ם כל זה שבוש והלכה לעשה אם אין בה ד' טפחים כשיעור ואין בתנאיה כשיעור מבלבל ומחלת ותם יש בתנאיה כשיעור אז שיש

בוי כצוצרה שהיא למעלה מן המים וכו'. אם כלילה מתפחתין (פ"ה) פלוגתא שהיא למעלה מן המים אין ממלאין ממנה בשבת אע"פ שהוא לה מחיצה שעדיה פפחים בין למעלה בין מלמטה פ"כ. ופי' רבינו כלומרה הוא המקום המקורה יוצא מן כולל רה"י מן מי שהיא מן המים ואינה מכוסה מלמטה אבל אם הוא מכוסה מלמטה אינו מן המעין לו מן הנהר, ואינו מוחר לשלמה עד שיעשה מחיצה תעל הנקב היורד למטה כמו בוורים ואז נלחיר לו מהים ואז מחיצה מן המים ואז אמר עוד אמרים ואמרו למעלה מן המים ואז אמר עוד אמרים ואמרו כלומר הנה הבאים כלה מתך מחחיצה ע"כ: ומ"ש כך שוכפין ממנה וכו'. בגמ' (דף פ"ה) אמר לשונות אסור בלילה בחרם ואמר הנה לא מיסים למלאת הוא דברי אבל לשפוך אסור אלא אמרו לשפוך מי שרי והבשם מפני שהוא כמו בבכמלים ולא נזרו בו וכמו שכתב רבינו:

מן חצר שהיא פחוחה מלרבע אמות וכו'. אם חצר שהיא פחוחה מלרבע אמות אין שוכפין לחוכה מים אם אינ"ב לה שוקה מחוקה מפחים מן הגקב ולמעה בין מבפנים בין מבחוץ אלא אם מבחוץ צריך קמור ומבפנים אין צריך קמור רבי אליעזר בן יעקב אומר ביב שהיא רחבה ד' אמות ברבע"ר שוכפין לחוכה מים בשבת וחכ"א אפילו בב אחר אחה לא יכפוך על פי הביב. אבל אוכר הוא לביב והן יורדין לביב הלכך ואלכסדרא מלבדעין לד' אמות. ובגמ' אין שוכפין לחוכה מ"א אחר רבה לפי אמרים שאין להסחלק בפחים מים בכל יום בד' אמות אמרים רוחה מדי אמות

א מחר פי' אבא אמ"ג לאחין סה: ב מחר פי' אבא אמ"ג שם:

במה דברים אמורים בשאינה מופלגת מן הכותל שלשה טפחים. אבל אם היתה מופלגת מן הכותל שלשה טפחים אין ממלאים ממנה אלא אם כן היו פסין יוצאין מן הכותלים מבאן ומבאן שנמצא האמה כאילו היא עוברת בתוך החצר: **מן** כצוצרה "שהיא למעלה מן הים וחלון בתוכה על נבי המים. אין ממלאים ממנה בשבת אלא א"כ עשו מחיצה גבוהה עשרה טפחים על נבי המים כנגד החלון שבכצוצרה. או תהיה המחיצה יורדת מן הכצוצרה כנגד המים ורואין אותה כאלו ירדה ונגעה עד המים. וכשם שממלאין מזו שעשו לה מחיצה כך שוכפין ממנה על הים. שהרי על הכרמלית הן שוכפין: **מן** חצר שהיא "פחותה מארבע אמות על ארבע אמות אין שוכפין בתוכה מים בשבת מפני שהן יוצאין לרה"ר

מחות שוכפין לי מיכה שוקה מרי ולי לא אסיר ור' אילא מן מסיס אמר. ואמרו מלי מיכיסו אמר מבני מרין וקפין מיכה ביניהו לרבנה כמי ד' על ד' אמות ולר' אילא מרין וקפין. והכיתו בריתא מיום לרבנה דחיתא מגר אמין כה ד' אמות מן מן שוכפין לחוכה מים בשבת. והעמידה ר' אילא כרבנן דאינו אליבה דר"מ בן יעקב אבל לר"מ בן יעקב אפילו מרין וקפין אינה בריכה שוקה. אבל בגמ' והכ"מ אפילו גב וכו' אמנם בד"מ ביאות אמתה אבל ביאות הנאמרים שוקן חוצה ואינו מנגע מ"מ אדם הוא הוא שיבלנו בתקון מים בתקון פירות אינו מקפיד. ואמרי אחם אלי ליחמה ליה אי מאוס לקבל חברו אבל אם אי אפשר לו מקבלה וקיימא אי מאוס דאמרת נזירה שמא יאמרו ליחמו אלו פעמי מקבלת מים בשבת אחם ליחרות מקבלין אם. אמר ר"נ ביאות הנאמרים שוקה מחזקת אחים אמרו אמרן לה אמרו לה אמרו אמרו לה אמרו אמרו לה אמרו

כ לא ימלא מן הספינה וכו'. כתב הרמ"ך חמיה לן היאך סתם דברינו ובתוספתא עירובין (דף פ"ח ב') מפרש בהדיא נזוכרת שהיא לתעלה תן המים לתן תמלאין ממנה מים -בכנה מלא מ"ב עשו לה תחילה עגלה, ומשום הלי קושיא מפרש רבינו יעקב דהלי מימלא דרב הונא בעושה מקום לרבע תן הוקב שבאמצע הנזוכרת קלתר אבל הנזוכרת לתחבה לרבע אמות אמות סתם כ"ד ספחים ויעמד מכל מד עשרה מפחים על"ל :

מקום

לרה"ר במהרה. לפיכך צריך לעשות גומא מחזקת סאתים בתוך החצר או ברה"ר בצד החצר כדי שיהיו המים נקבצים בתוכה. וצריך לבנות עליה כיפה מבחיץ כדי שלא תראה העוקה הזאת ברה"ר. והחצר והאכסדרה מצטרפין לארבע אמות. וכמה הוא המקום שמחזיק סאתים חצי אמה על חצי אמה ברום שלשה חומשי אמה: יז היתה העוקה פחותה מסאתים שופכין לה במלואה. היתה מחזקת סאתים שופכין לה אפילו ששים סאה של מים. ואף על פי שהמים יתגברו ויפרצו מעל הגומא לחוץ. בד"א בימות הגשמים שהחצרות מתקלקלות וסתם צנורות מקלחין ולא יבאו הרואים לומר שזה משתמש ברה"ר והמים יוצאים מכחו ברה"ר. אבל בימות החמה אם היתה מחזקת סאתים אין שופכין לה אלא סאתים. היתה פחותה מסאתים אין שופכין לה כל עיקר: יח ביב ששופכין לו מים והן נזחלין והולכין תחת הקרקע ויוצאין לרה"ר. וכן צנור ששופכין על פיו מים והן נזחלין על הכותל ויורדין לרה"ר. אפילו היה אורך הכותל או אורך הדרך שתחת הארץ מאה אמה אסור לשפוך על פי הביב או על פי הצנור מפני שהמים יוצאין מכחו לרה"ר. אלא ביושופך חוץ לביב והן יורדין לביב: יט בד"א בימות החמה אבל בימות הגשמים שופך ושונה ואינו נמנע. שסתם צנורות מקלחין הן ואדם רוצה שיבלעו המים במקומן. היה שופך על פי הביב והמים יוצאין לכרמלית הרי זה מותר ואפילו בימות החמה שלא גזרו על כחו בכרמלית לפיכך מותר לשפוך על כותלי הספינה והם יורדין לים:

כ לא גיימלא אדם מים מן הים והוא בתוך הספינה אלא אם כן עשה מקום ארבעה על ארבעה יוצא מן הספינה על הים. במה דברים אמורים כשהיה תוך עשרה אבל אם היה למעלה מעשרה מן הים מוציא זיז כל שהוא וכמלא. שהרי דרך מקום פטור ממלא ואינו צריך לזיז זה אלא משום היכר: **כא** הקורא בספר בכרמלית ונתגלגל מקצת הספר לרה"ר ומקצתו בידו. אם נתגלגל * לתוך ארבע אמות הופכו על הכתב ומניחו. גזירה שמא ישמט כולו מידו ויעבירנו ארבע אמות. נתגלגל לתוך ארבע אמות גוללו אצלו. וכן אם נתגלגל לרה"י גוללו אצלו. היה קורא ברה"י ונתגלגל לרה"ר אם נח בה הופכו על הכתב. ואם לא נח אלא היה תלוי באויר רה"ר ולא הגיע לארץ גוללו אצלו: **כב** המעביר קוין כדי שלא יזוקו בו רבים. אם היה ברה"ר מוליכו פחות

פחות

א מזר וסמ"ג שם: ב עי' בעור שם נדין זה וסמ"ג שם · ג עור סימן שה וסמ"ג שם ד עור סימן שנב בח"ג לאוין שם.

הגשת הראב"ד

*גת ריחיא וכו' כיב רבתב"ד ז"ל זהו כלב חסדא ובכה דאחרי היא לרבא סמיכתא היא, עכ"ל

מים וכרי שפח המים להם כמו קרקעיה היה לרב הונא וכיתובתר שם בגמרא ויתוך דברים אלו אתה מלא אסכרו להתליף דרך מקום פטור ביתובתר ערך ו"ד בכנה המתמלא היה עומד במקום כמוך מלא מרה"י לרה"ר שהם בשוויון של הורה אבל מרה"י לכרמלית דרך ר"ש מותר לבתחלה כמבואר בשנוא לדעת ר' הונא וכן הורו רבנדולי המורים וזה דעת רבינו. אבל הרשב"ם ז"ל הסכים לדעת אחרים שאמר בדשות של דבריהם אסור להתליף ולפיכך אמרו הזיז שעשה לעיל בעלה בדברים ז"ל מקום ד' זה מהו תועיל שהרי אם הוא חוץ עשר לספח הים דינו בכרמלית והסכימה הר"י ופירש רבינו הלי ז"ל שדרך הזיז הוא ממלא לגומר שזה הזיז אינו מלא בתחלעתו ותשלמל עליו דרך שם ומתמלא וכיון שהוא מקום הנוב אתריון פוף הלדים ונוד אחרת הרחלת אמרו הן עד שפח המים ורבל הר"ו ואמ"ש שבגמרא שהא על נבי התים לריך מהיות עשרה בספינה הקילו מפני שאינו יכול לעשות שם היה שיעשה בניהו ע"כ דבריהם ורבינו ז"ל כבר ביאר ברי דרך מקום פטור ממלא נראה מה שדרך הזיז ובכנס הלי: **כא הקורא** בספר בכרמלית ומגה בהמלת הפלון (עירובין ק"ז) הקורא בספר על התקופה ונתגלגל אצלו אינו אבל (ד"ה) הכיתו בריחתא אי דבעינא מוך ד' אמות גוללו אצלו חוץ לד' אמות הופכו על הכתב ומוקים תבי בשקוכה כרחיתא ורה"ר שוכרת לחות דאי בכל ומייתי ליה לא אתי לידי מיוב מבפה לא נזוב רבנן. ועוד שם מתוך הסוגיא דזוקא כתבי הקדש אבל אחר דברים הבי כתו לרו אסור בכתב הרשב"ם ז"ל ובתב רבינו וכן אם נתגלגל לרה"י גוללו אצלו ודבר פשוט הוא שהרי אין לחוש בשום לד ברה"י לחוב הבלה היה קורא ברה"י וכו' שם (ז"ח ב') הבא קורא ברחם הבן וכו' ולקומיה (דף ז"ח) הבי, היה קורא בחם הבן ומתגלגל בספר מידו עד אלא הגיע לעשרה ספחים גוללו אצלו הגיע לעשרה ספחים הוכבו על הבתב. בד"ח תשובת אבל בכותב אחרו אחרו אחרי לחבה

מבלבה גוללו אצלו שר' יהודה לאחר אחרי אינו מבולל מן הארון אבל אלא אלא אלא ת"ב בעיון הראה ע"ג מתבה ע"ב ופי' בכותל תשובת לפי שבת בו

כב המעביר קוין כדי שלא יזוקו וכו'. מימרא דרבינא פ' בירה (שבת מ"ב) בתוספתא פי"ד

לחם משנה

אמלא אין שופכין בהם סתם לעיטרות מקלחין ומדם רוצה שיבלעו המים בריקוחן הרבי יש כתן בגיעה בתובתר שם בגמרא ומדברי רבינו בפי שבאתר ה"ה נראה דהתליך ובקיון אמלא ביומות הגשמים אסור ולריך להתיישב בזה ע"ש. עוד כתב רבינו שם בדבר תפני שהם יוצאים לרשות הרבים בחברה אין בתוכו לחה שם בפרות מתרבע אמות ולא בתרבע אמות דאם כן היה לאלי שיאמר מפני שאין אדם רוצה להתליף אלא בתוכו לחה שם שהוא אסור מפני שיוצאים בחברה ולהלן בין פרות מתרבע אמות לתרבע אמות אז אחלק אין אסור מפני שאין אדם רוצה להתליף.

ולריך לבנות עליה כיפה מבחוץ וכו'. ק"ק דאיך חלה הספים משום רשות היה לו לחלות מפני שלא הוהיה בר"ה ועיין בכ"י כתב ה"ה וכן חיבתה לבתורה מימרא דרב מתנן וכו', כונתו לומר דתבינו דאמר (עירובין דף פ"ח.) הילבך אפילו כור ואפילו

מגדל עוז

היה שרוך מד בכרמלית. ג' כיצד מבחתבין (דף ק) **לפיכך** מוחר לשפוך וכו'. ג' בזורה **לא** ימלא וכו' עד סיכר. כתב הרמב"ד ז"ל ומי כל' יהודה ובכנה דאחרי מיא לרבא סמיכתא **היא** בכ"ל. **ואני** לומר לא ידעתי מה לא לרה"ר אלא אם הקיבוד על המעוקה בלבד דאיכא דמרבעי לה בשאינה בכרמלית אלא בר רב הונא ובנה בר רב הונא ומשום דסבירא דברי נרים הקורא בספר בכרמלית עד גוללו אצלו. ג' בשאלה אפילו (דף ק"ו) המעביר קוין כדי שלא יזוקו עד מלא אמה. ד"ה בירה (דף מ"ב):

כב לא ימלא מן הים וכו' בהזוקה בכרמלית ועל דין הביב לבד הזכיר בתחלה אבל בימות הגשמים וכו'. ולמדנו החם בימות הגשמים לחלי מיהו וכן כרבנו לקח מפרשים שאל דין הביב בלבד היא בריחתא אז וכן מוכחת לבאורה מיהלא דרב מתנן שדבר בעוקה בימות הגשמים כאלה מתנין לו סתם. פי' כל סתום מסתתים דיש בסתה שאין מתנין לחוכה אלא אחר אחר אחר חבי הלבן כיון דבימות הגשמים לא נזגיגן אפילו כור ואפילו טורים מתנין לחוכה כל שמחזקת סתתים אבל אם מחזקת פחות ולא אפילו ביומות הגשמים אין מתנין לחוכה אלא מלאה דאי לא רב נתמן אמה היה מתלק בין סתתים לפחות מסתתים ומבטינו דקתני עוקה מחזקת סתתים בכל זמן היא. זהו פירוש הסוגיא לדעת רבינו. ויש בה בעות אחרות וכבר הלבה בה"מ כן יעקב והוא דעת הרשב"ם ז"ל. ובתב כל שים בהבטוקה י"ו אמה אינה צריכה עוקה וכן ביומות הגשמים אפילו קבוה אינה צריכה עוקה. ובימות החמה אם יש לה עוקה מחזקת סתתים מתן לחוכה אפילו כור ואפילו טורים אין מתנין לחוכה כל עיקר. ונדין הביב כל שהוא קמור ד' אמות ברה"ר אפילו בימות החמה שופכין לחוכו וכר"ש יעקב זהו דעתו ז"ל. ודברי רבינו נגלין להמיר · היה שופך על פי הביב וכו', זה לחד רבינו ממ"ם פ' האוכל (שבת ק:) בני סבינה אמו בכרמלית לא נזרו רבנן. ודע שהוא הדין לאלר אלא היא הוא בחוכה לכרמלית אפילו היא קבוה אינה צריכה עוקה אפילו בימות החמה ולזה הסכים הרשב"ם ז"ל. וכן דעת רבינו שהזכיר הר"ב בני חבר ושמוש הוא שכך דעתו ושיקר:

כ לא יחלא אדם מים מן הים וכו' בהזוקה אחמר אמר רב הונא אמר מוגיא מיהה זיז כל שהוא ומתמלא רב חסדא ורבה בר רב הונא אחרי חוגיא אמנה זיז ד' ומתמלא רב הונא קסבר בכרמלית אלרבא מבחינן ותוכרא מקום כסור הוא ובדין הוא דאין אחי לא לוכבי אלא כי היכי דהתם ליה הוכרא רב חסדא ורבה סבדי בכרמלית מבסה מיא דבחינן ומיא אלרבא סתיכתא היא ואי לא עביד מקום ד' קא מבלבל מבכרמלית לרה"י, ע"כ והלבה כרב הסדא ורבה. ותבב רבינו שם זיז לבעלה אשעבה מבסה המים אף ר' חסדא ורבה מודים שבבל שהוא די שהרי מקום פטור

סנדל עוז

היה שרוך מד בכרמלית. ג' כיצד מבחתבין (דף ק) **לפיכך** מוחר לשפוך וכו'. ג' בזורה **לא** ימלא וכו' עד סיכר. כתב הרמב"ד ז"ל ומי כל' יהודה ובכנה דאחרי מיא לרבא סמיכתא **היא** בכ"ל. **ואני** לומר לא ידעתי מה לא לרה"ר אלא אם הקיבוד על המעוקה בלבד דאיכא דמרבעי לה בשאינה בכרמלית אלרבא בר רב הונא ובנה בר רב הונא ומשום דסבירא דברי נרים הקורא בספר בכרמלית עד גוללו אצלו. ג' בשאלה אפילו (דף ק"ו) המעביר קוין כדי שלא יזוקו עד מלא אמה. ד"ה בירה (דף מ"ב):

סלע

הגהות מיימוניות

* [הבור מתיר לגוללו אפי' חוץ לד' ש"ש]:

וכן מת מסכסרים ומכוכה וכו'. פ' המלגיא (פס ל"ד ב') ההוא מכיבא דהוה בדרוקרת ברא לבו רב הונא ת"ל כר יעקב לאוקמי לכרמלית וכו' ומאמרו פס לדבריה"ל לאסור לכרמלית מוחר נהוו כבוד הבריות שלוחה מת ל"מ שבמוחה. ופירש רבינו כבוד הבריות כבוד המיים מסכסרים ומיון לבם בריתו וכן פירש כבה"ל ז"ל. ומחלקו המאמרים ז"ל פס נריך בכר לו מיעוק לחולתו ולכבוד דבריהם סכ"ו: הוורך לעמון בים כו'. פ' הוגון (פס קמ"ט) אמר רב יהודה מתן דבמי בחיים לינינו בשביה בריבם והבל ליסליק דלמא אמי לאמריי ד"ל בכרמלית לו הכי כי מחים נמי לא דמי כתו מכבא מחוס בכרמלית ואסור כתו בכרמלית לא נאמר:

פס"ז א מקום שלא הוקף לדירה וכו'. דין המקום הזה שהוא כרה"י נשור דבר חורה הוא מחולר בכרבם מקומות ומהם פ"ק דשבת (דף ז') מ"ל יוחנן קרקף יוחר מבים סחים שלא הוקף לדירה אמי' כור ואמי' כורים (מחמיס) הענק לאחוז מייב מחיבה הים שלא מחוכרת דיוריו פ"ב. ודין המלמול גם כן בהרבה מקומות ושיקבו בחמנה (שיבוני ס"ג) בשעיון פסין וכר"מ ובגמרא פס:

ב וכן פחות שבעה י' וכו'. בהרבה מקומות מהם פ"ק דשבת (דף ט') נבי מל וס' כל נגות (שיבוני ס"מ): שלש שבים היה נגוה פחות משברה. פ' הדר (פס ס"ח): בריאים שלש שבים נגוה שבעה ורחב ד' אין מטלטלין מחוכו לים ולא מן הים לחוכו פחות מכאן מטלטלין עד כמה עד בים סחים. ופירש רב אמי דה"ק דיוחר מבים סחים מטלטלין מחוכו לים פ"ם כם אמרו והם אמרו הם אמרו קרקף יוחר מבים סחים שלא הוקף לדירה אין מטלטלין בו אלא בחרבע אמות וכם אחרו אין מטלטלין מרה"י לכרמלית בים סחים דברי לבלולי בעלייה לא ברו רבנן לבלולי מחוכו לים ומהים לחוכו יוחר מבים סחים דאסור לבלולי בעלייה ברו רבנן פ"ם דילמא אמרי רה"י הוא ואמי לבלולי בעלייה. וכתבו אמי שלא פירש לאמי פלימא הכי מקראת לדמות בחמרת מסיה ומיקו מוכו שבים מחוכו לים ומים לחוכו לא שבים מד כאן. ומדברי רבינו נראה שלא החיבו אלא לים אבל אם היה קרקף יוחר מבים סחים ממוך לכרמלית שבינה אסור לטלטל מחוכו לכרמלים וכן דעת הרמב"ם. אבל בחוכבות פירשו שה"ה לכרמלית שבינה וכתיבו מכאן לנגה שסחוחה אבל כרמלית לטלטל מחחה מכרמלית לחוכה כיון שהיא יחירה מג"ם. וכהב

פחות מארבע אמות. ואם היה בכרמלית טליבו כדרבו אפילו מאה אמה. "וכן מת שהסריח ונתבזה יחר מדאי ולא יכלו שבנים לעמוד מוציאין אותו מרה"י לכרמלית. [ה]יורד לרחוץ בים כשהוא עולה מנגב עצמו שמא יעביר מים שעליו ארבע אמות בכרמלית:

פרק ששה עשר

א מקום [ו]שלא הוקף לדירה אלא שיהיה תשמישו לאויר כגון גנות ופרדסים וכגון המקיף מקום מן הארץ לשומרו וכיוצא בהן. אם יש בגובה המחיצות עשרה טפחים או יתר הרי הוא כרה"י לחייב המוציא והזורק והמושיט ממנו לרה"ר או מרה"ר לתוכו. ואין ממלטלין בכולו אלא אם כן יש בו בית סאתים [ח] או פחות. אבל אם היה בו יתר על בית סאתים אסור לטלטל בו אלא בארבע אמות בכרמלית: **ב** וכן עמוד שגבוה עשרה טפחים ורחב עד בית סאתים ממלטלין על כולו. היה רחב על בית סאתים אין ממלטלין בו אלא בארבע אמות. סלע שבים היה גבוה פחות מעשרה ממלטלין מחוכו לים ומן הים לחוכו שהכל כרמלית. היה גבוה עשרה אם היה רחבו מארבעה טפחים עד בית סאתים הואיל ויותר לטלטל בכולו אין ממלטלין לא מחוכו לים ולא מן הים לחוכו. היה יתר מבית סאתים אע"פ שהוא רה"י הואיל ואסור לטלטל בו אלא בארבע אמות בכרמלית הרי זה [ג] מותר לטלטל מחוכו לים ומן הים לחוכו שזה דבר שאינו מצוי הוא ולא גזרו בו: **ג** כמה [ד]היא בית סאה חמשים אמה על חמשים אמה. נמצא בית סאתים מקום שיש בתשבורתו חמשת אלפים אמה. וכל מקום שיש בו כמדה הזאת בין שהיה מרובע שהוא שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים בין שהיה עגול בין שאר הצורות הרי זה נקרא בית סאתים: **ד** מקום [ז]שלא הוקף לדירה שיש בו בית סאתים אם היה ארכו פי שנים כרחבו כדי שיהיה מאה על חמשים כחצר המשכן [ג] מותר לטלטל בכולו. אבל אם היה ארכו יתר על שנים כרחבו אפילו אמה אין ממלטלין בו אלא בארבע אמות. שלא עשו בית סאתים שהשמישו לאויר כשאר החצרות אלא מחצר המשכן: **ה** מקום שהוקף שלא לשם דירה אם פרץ בו פרצה יתר על עשר אמות בגובה עשרה טפחים ונדר בה לשם דירה עד עשרה מותר לטלטל בכולה. ואפילו [ד]פרץ אמה ונדרה לשם דירה ופרץ אמה ונדרה לשם דירה עד שהשלימה ליתר מעשר מותר לטלטל בכולה אף על פי שיש בו כמה מילין: **ו** מקום יתר מבית סאתים שהוקף לדירה אם נזרע רובו הרי הוא כגנה ואסור לטלטל בכולו. נזרע מיעוטו אם נזרע ממנו בית סאתים מותר לטלטל בכולו. ואם היה המקום הזרוע יתר מבית סאתים אסור לטלטל בכולו. [ט] נטע רובו הרי הוא

א טור סימן שיח סמ"ג סס: ב טור סימן שכו סמ"ג סס: ג טור סימן שנח סמ"ג סס: ד טור סס: ה טור שם סמ"ג עפין דרבנן ו:

כחצר

להם משנה

פס"ז ב שלש שבים וכו'. כתב ה"ה ומדברי רבינו נראה שלא החיבו אלא לים וכו'. ל"ש מהיכן יצא לו כן מדברי רבינו ולפשר דמדבריו רבינו ואמר הרי זה מותר לטלטל מחוכו לים אלא שהיה דומה לו כן לומר אלא כדי זה מותר לטלטל בכולו אפילו אמה אין ממלטלין בו אלא בארבע אמות. ולשון הרמב"ם ז"ל לא נראה לי כן מדברי רבינו ולפשר דמדבריו רבינו ואמר

הגהות מיימוניות

[ח] וכן מסקנו התוס' שרין אחר להם לבית סאתים ולפחות מבית סאתים ת"ע ע"ב: [ב] מכאן החיר ר"ת בגינה אחת יחירה מבית סאתים שלא הוקפה לדירה לטלטל מחוכה לאוץ הואיל ואין רה"י גטורה עוברת לגניה פרטיה ולפיכא אלא כרמלית ואחיר להסמיך בתוך הגינה אע"פ שעוסר בחוץ ונותן לחוך הגינה או נטל מחוכה לחוץ ואין לחלק בין גינה לסלע דהבא והבא לא שכיחא שהרי כל עיקר גזירה זו כדי שלא יבא לטלטל בכולו והאי מעמא שייך נמי הבא. ועוד ראיה מדתניא בפ"ק דשבת ד' רשויות לשבת ואם היה אסור לטלטל משאר ברמלית לקרקף יתר מבית סאתים אשכחן לחו המשנה ע"כ לשון מהר"ם, ע"כ: [ג] אמר שמואל הלכה כר' יוסי. ע"כ: [ד] וכ"כ מורי הרב ז"ל בספרי עירובין דפשטיה לה לחיתרא מהתיא דסגדל דאמר פנים חדשות באו לכאן. ע"כ: [ה] ואע"פ שאין עשוים איצטבלאות וכ"פ התוס' מדעבד רב הונא בריה דרב יהושע עובדא הכי ואמר אנא בר"נ כ"ל ולא כאביסי דאמר תחוא שעשוי איצטבלא וכו'. ע"כ:

[ו] וכן מת עד לכרמלית. פרק המלגיא (דף ל"ד) גמ' מאי דכתיב לא תעלון: תיאדר לרשון וכו' עד סוף הפרק. פרק ר"ל דמעון (דף קמ"ט): **פס"ז** שקום שלא וכו' עד כרמלית. ע"ל שעיון סוכן (ר' כ"ו): וכן עמוד וכו' עד בה"מ. ע"ל ופרק כל נגות: שלש שבים עד גזרו בו. פרק קדר פס הנכרי: מקום שלא הוקף לדירה עד בה"מ. הכל ע"ל שעיון פסין (דף כ"ג): מקום שהוקף וכו' עד אסור כסויה. פרק שעיון פסין: כתב הרמב"ן ז"ל לא לחו חומס דרך הגמרא וכו': אמרי לחמר לא היה רבינו ז"ל מוכיח ומוחה בגמרא שלנו שהיאסמא היה מזב יוחר נעיני כי בגירסא שלו היה לפי הגולמה בגירסה כ"ל ז"ל כוף ם' שעיון פסין שנוסרסין מייחרו לא מין מייחרו כבל הסנוים וגם מוחקים מן הסגוגיא כולה בפלה מאר כמנדו וגם מין בגירסא ומה פיסגת דחוי רב כהנא וכו' וכן פירש ג"ל רבינו הרמב"ן ז"ל. אבל בגירסה ר"מ ז"ל כתוב בכל ובגירסה הקדמונים וגונים מסירו לא מין מחיתו ושיטתו היא הלכה בכל שיטה הלמוד בכ"מ ובכ' כל נגות מחיתין דאמר שאינלה הלכה אלמנים בגישוי ומי תקרא יוכל וכתוב בשלנגות דרב המולל. ולדעתו גירסה הגמרא מקולגת

פט"ז ז מקום שהוקף וכו'. עד שפי הקרפף יורד ומותר. כתב הרמ"ך ה"ל לפרש דעביד כאהיא דאי עביד כאבסדרא ד"ס שהר ונעביד כאהיא הלכה כדברי המיקל עכ"ל: **נפרץ** במעלה לחצר עד שפתן פורר החצר מתירו. כתב הרמ"ך לא זדמתי לייחס דברי רבינו לפי הגרסא הכתובה בספרים דלקמן בגמרא וכי פורר הרוחב אוסר ונפרצה החצר מצדו אין כתוב בספרים ורש"י ג"ל ליה ופס כדברי ק' הא דבקרפף יותר מביה סתים מלי מקפי בגמרא והא מיבא מקום מתיחות וכו' וע"ש מ"ך:

ח בנה בו עמוד בלר הכותל וכו'. עד פתח מג' פיס משום. כתב הרמ"ך כל ע"ש

חצר ומותר למטלטל בכולו. נתמלא מים אפילו היו עמוקים הרבה אם היו ראויין לתשמיש הרי הן כנטעים ומותר למטלטל בכולו. ואם אינן ראויין לתשמיש אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות:

ז *מקום *שהוקף שלא לשם דירה שיש בו בית שלש סאין וקירו בו בית סאה קירויו מתירו [ו] שפי תקרה יורד וסותם. נפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו. חצר מותרת כשהיתה והקרפף אסור בשהיה. שאין אויר החצר מתירו: ח היה יתר מבית סאתים ובא למעטו באילנות אינו מיעוט. [ו] בנה בו עמוד בצד הכותל גבוה עשרה ורחב שלשה או יתר הרי זה מיעוט. פחות משלשה אינו מיעוט שכל פחות משלשה כלבוד דמי.

השגת הראב"ד

*מקום *שהוקף וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מיגו מוסם דבר הגמרא מלא מפילו קרפף ובית סתים שנפרץ במלואו לחצר הקרפף אסור מפני שאין מתיר מתירו והחצר מותרת כשהיתה, עכ"ל:

וכן

א ספל מיר שם סא"ג שם:

כרה"י דבר תורה נתלקו אם קירוי זה מהיר ופסק רבינו כדברי המיקל ולפיכך סתם רבינו. אבל הרשב"א ז"ל כתב דנוקה כשקיבה ע"ב שהי מתיחות דבוקות זו לזו הא לאו הכי לא אמרינן מי תקרה יורד וסותם, ודברי רבינו נראין לי עיקר. נפרץ במלואו לחצר וכו'. (שם כ"ה) קרפף שנפרץ במלואו בגמרא ונפרצה חצר כנגדו הצר מותרת וקרפף אסור זו היא כשהיתה ואינה חבורה כנגבלת במלואה לקרפף אבל יותר מבית שלש ויש בו קירוי אבית סאה. ועיקר המימרא לחודיעו שהחצר מותרת כשהיתה ואינה חבורה כנגבלת במלואה לקרפף אסור לה. והטעם לפי שזה דינו כרה"י גמור דבר תורה והחצר עומדת בפני עצמה. ובאמת שאין הסוגיא שם מוכח לפי זה. לפיכך כתב הרשב"א ז"ל קרפף בית סאתים שלא הוקף לדירה ונפרץ בתלואו לחצר אם יש בתוך רוחב החתיכה שנפרצה כדי ליתר הקרפף על בית סאתים חזר הקרפף ליאסר בטלטול אלא בד"מ אע"פ שהקרפף והחצר נאחדים מקום המתיחה מעכתן עם הקרפף ואיתיהו ד"מ בשנפרץ הקרפף במלואו ותולין בכנסתן בתוך הלל החצר אז הרי הוא כמקום מלא בד"מ שהקרפף בת

מג' ומד' מרבעה רבה אמר הוי מישוב כיון דאסקן מחורין לגבי רבה אמר לא הוי מישוב כיון דליכא מקום מרבעה לא מצוב. ופסק רבינו כרבה דהוא מיקל ויש מי שפסק כרבא שאמרו מתרבעה אינו מישוב ולזה הסכים הרב אב"ן ז"ל: וכן פסק הרמ"ק מן הטוחל וכו'. נראה דרבינו שם כך הוא הרמ"ק מן הטוחל ד' ועשה מחילה הוי מישוב פתוח מג' אינו מישוב מסלבה ומד' מרבעה רבה אמר מי מישוב רבה בר שמואל אמר לא לקולא אמר בשיש עמהו בשני עמודי הוי מישוב אין יכול לעמוד בשני עמודי רבה אמר הוי מישוב רבא אמר לא אמר מרבעה ופשט מחילה הוא"ל פתוח מג' לו שעשה מחילה על שפת הכל רב מפרש ורב המנונא אר אמר מושיל ואמר מושיל. נמי רבה בר רב הנן נגלגל מחיצות התחתונות ומניעות קיימות מהו ותיפשוט דמושיל. ותנו הוכים הסוגיא דשמעה ד"ל מבל מישוב שהאויר הוא בגתחתון הקרקע תיותר מניח סתומים ס"י הכנין והכנין הזה לפי' פתוח בשער אמות ונגלה לבם דירה ופסק רבינו כלישנא קמא דכ"מ מדו דפתוח מג' לאו כלום הוא דלא רבה בר שמואל דס"ל דבפתוח מג' פליגי ופעמא מקום דקי"ל כלישנא קמא דגמרא וכן פסקו ז"ל. ומתו בשיש מילנא נפלו מסביה הוא ופסק רבינו כרבה דאמר הוי מישוב ולקולא בכל דבריהם. אמרו אמרו לא אמרו דמעמו דמעמו אינו מושיל ולא מושיל ואם בשוטה מחיצות עשר אמות בשם לבם דירה ונגלה מחמת הקרקע כלל ופסק כת"ל דמחילה ע"ג מחילה אינו מושיל אפ"ל בלבנה החתחונה ובגשיא דרבה בר מרן: ויש בכתן מלבה לדעת רבינו הוא אומר אמר מישוב בתחילה שמוכה לבמה אוף ג' לא עבה כלום ופעמא מקום לבד ואיתר יאמר שבמקום אם הכותל בשיש יבא מישוב ולא כ"ם הוא אמר לקולא לבוים מישוב. ויש לפניו שבתחילה אוף ג' לבמה בכל מיבר שיש בשמה קרקע זה יותר מבית סלמים אחרי המחילה הזו מוקפת שמה הקרקע מכל לד והיא בעצמה אינה מושיב לחשב כל שהוא אוף ג' אבל בשמה הכותל בשיש אין מיחה ז מוקפה הקפה והרי זה כאילו מעיקרו לא היה בו יותר מבית סלמים. כך ל"ל לדעת רבינו ובדשבו ויש נראה אחרת שבורסין הוא ולא מושיל בכל אין מבני אמו בשיש שבורם הפ"ל ל"ל מישוב ולוא מישוב ובכר בגלרמי אירמה אלא אל מהגיל ולא הוא"ל הוא בחקוף עשר לבם דירה ומישוב הוא מישוב בהקמה ופסקו כרבא דאמר אמות מל' אינו מושיל והבלבל אינו יותר בטוב אלא שיש לבמוק כרבה ולקולא:

א מוד שם: ב מחוד לא מסקן בן ומ"ם: ג מוד מיתן שם: ד מוד מיתן שם מ"ג עמוד דרבנו ל': ה שם:

יוכן אם הרחיק מן הבותל שלשה ועשה מחיצה הרי זה מיעוט. פתוח משלשה לא עשה לכום: מן מה את הבותל במיט ב"אע"פ שאינו יכול לעמוד בפני [ה] עצמו הרי זה מיעוט. הרחיק מן התל שלשה ועשה מחיצה הוציל. עשה מחיצה על שפת התל אינו מוציל שהעושה מחיצה על גבי מחיצה אינו מוציל. נבלעה מחיצה התחתונה והרי העליונה קיימת. הואיל ונעשית העליונה לשם דירה והרי אין שם נראה אלא היא הרי זה הוציל ומותר לטלטל בכולה: י [פ] רחבה שאחורי בתים יתירה על בית סאתים אין מטלטלין בה אלא בארבע. ואפילו היה פתח הבית פתוח לתוכה. ואם פתח הפתח לשם ואחר כך הקיפה הרי זו כמוקפת לדירה ומותר לטלטל בכולה: יא רחבה הפתוחה למדינה מצד אחד ומצד אחר פתוחה לשביל המציע לנהר. עושה לה לחי מצד המדינה ויהיה מותר לטלטל בכולה ומחוצה למדינה ומן המדינה לתוכה: יב [י] יחיד ישבשת בבקעה ועשה מחיצה סביב לו אם יש בה עד בית סאתים. מותר לטלטל בכולה. ואם היתה יתר על בית סאתים אינו מטלטל בה אלא בארבע אמות. וכן אם היו שנים. אבל שלשה ישראלים או יתר עליהן ששבתו בבקעה הרי הן שיירא ומותר להם לטלטל בכל צרכן אפילו כמה מילין. והוא שלא ישאר מן המחיצה שהקיפו בית סאתים פנוי בלא כלים. אבל אם נשאר בית סאתים פנוי בלא כלים ולא היו צריכים לו אסורין לטלטל בכל המחיצה אלא בארבע אמות ואין הקמן משלים לשיירא: יג שלשה שהקיפו כדי צרכן וקנו שביתה ואחר כך מת אחד מהן הרי הם מותרין לטלטל בכולה. קנו שנים שביתה ביתר מבית סאתים ואחר כך בא להם שלישי אסורין לטלטל אלא בארבע אמות כשהיו קודם שיבוא זה. שהשביתה [כ] היא הנורמת לא הדיורין: יד ישלשה מקומות המוקפין שלא לשם דירה בצד זה ופתוחים זה לזה שנים החיצונים רחבים והאמצעי קצר שנמצאו לשנים החיצונים פסין מכאן ומכאן והיה יחיד בזה ויחיד בזה נעשו כשיירא ונותנין להם כל צרכן. היה האמצעי רחב ושנים החיצונים קצרים שנמצא האמצעי בפסין

מ"ם כאן לא הלך בפיפת הגיסא הכמוכה בספריו דמוציל ולוא מוציל כתוב בספריו וכן לפי לפרש ופירשו וגרסתו לא הגיהו. גם מ"ם אפס בה עמוד בלד הטוחל בפתוח מג' לא הוי מישוב לא הבמתי דהא אפילו מה מביה בפיפ ולוא יכול לעמוד אמריך דהוי מישוב ומ"ל, מכ"ל.

תורת

הגהות מיימוניות

מג' חבא פסק כרב שמעי וברבה לגבי רבא. א"ג נוהל לפרש כלישנא קמא שהוא פרשנא דהלכתא ופסק הלכתא כרבה פסקנא הכל הטוחל בעירובין הלכה כבמתא וכ"ג עיקר דעתו ופסק ג"כ כרבה בתחיא דשיש. אבנם מתר"ם פסק כלישנא קמא והלכתא כרבא דלא אמר הלכה בדברי הטוחל בעירובין בפלוגתא דאמוראי ועוד דדילמא לא אמר הבי אלא בעירוב ולא במחיצות. ומ"ם שוב כתב בפסקיו אחר בשם ר"ח דאפילו בעי אמר הלכה כדברי הטוחל בעירובין אפילו בפלוגתא דאמוראי כראיתא בחג"ת דלעיל וכן פסקנו בתוס' דס"ל הלכה כדברי הטוחל בעירובין ואין נראה לפרש שפסקו בה בתחיא דאוקמא בגרי בשבת פרק הדר הלכה כר"י אע"ג דשמואל פליג עליה. ודא דשמואל דרי הלכה כר"י עוד דהלכה כדברי הטוחל בעירובין ואין נראה לפרש שר"ז [ה] רבה אבל מתר"ם פסק כרבא דאמר אין יכול לעמוד בפ"ע לא הוי מישוב ואין בחג"ת דמגילה. ע"כ: [פ] ע"ע בתוס' אם זריעה מבטלה חיקה דירה בחצר ודבהה כמו בקרקע או לא. ע"כ: [י] ע"ש בתוס' גבי תחיא רחבה דחוה בשם נראה. ע"כ: [כ] רבא חנא ולא כרב יהודה דאמר דיורין נחשבין וכ"ם רי. ע"כ:

לחם משנה

ח וכן פסק הרמ"ק מן הטוחל ג' וכו'. כתב הר"ם ופסק רבינו כלישנא קמא וכו' אע"ג דכיון שהי מחיצות פחות מד' אמות אינו מושיל אלא בשיש מחיצה לדברי הגאונים ז"ל ומה שכתב הרב אב"ן ז"ל דלא כרבה בר שמואל דס"ל דבפתוח מג' פליגי ופעמא מקום דקי"ל כלישנא קמא דגמרא וכן פסקו ז"ל. ומתו בשיש מילנא נפלו מסביה הוא ופסק רבינו כרבה דאמר הוי מישוב ולקולא בכל דבריהם. אמרו אמרו לא אמרו דמעמו דמעמו אינו מושיב ולא מושיב ובכר בגלרמי אירמה אלא אל מהגיל ולא הוא"ל הוא בחקוף עשר לבם דירה ומישוב הוא מישוב בהקמה ופסקו כרבא דאמר אמות מל' אינו מושיל והבלבל אינו יותר בטוב אלא שיש לבמוק כרבה ולקולא:

ט הרחיק מן הבל ג' וכו'. כתב הר"ם ופסק רבינו כלישנא קמא וכו' אע"ג דכיון שהי מחיצות פחות מד' אמות אינו מושיל אלא בשיש מחיצה לדברי הגאונים ז"ל ומה שכתב הרב אב"ן ז"ל דלא כרבה בר שמואל דס"ל דבפתוח מג' פליגי ופעמא מקום דקי"ל כלישנא קמא דגמרא וכן פסקו ז"ל. ומתו בשיש מילנא נפלו מסביה הוא ופסק רבינו כרבה דאמר הוי מישוב ולקולא בכל דבריהם. אמרו אמרו לא אמרו דמעמו דמעמו אינו מושיב ולא מושיב ובכר בגלרמי אירמה אלא אל מהגיל ולא הוא"ל הוא בחקוף עשר לבם דירה ומישוב הוא מישוב בהקמה ופסקו כרבא דאמר אמות מל' אינו מושיל והבלבל אינו יותר בטוב אלא שיש לבמוק כרבה ולקולא:

מגדל עוז

חון מקום מבלים לשיירא. זה מה דיהבאמר ע"ב אמר שם פלון מסמי מבלים לשיירא אבל לא מתו לי' ז"ל וסרין מבו הסל מבלים לן אלא עיין מסחיבו ואיתאמרם מבלים בכל מקום חיסר וגם מה מלו מבלים מכסם מקומות כ"ן: שלשה מקומות מד מיזוחין (דף ע"ו): שלשה מקומות מד מל נתן. ד' מל נתן:

בין שתים פנו כלים כדלעיל פ"ק וכשהם יחידים שתיין בין שתים לכל אחד בתקומו דלכנו רבינו ולדעת לא הכריע בכאן ובלבד שלא יהא בין שתים פנוי מכלים גם בגמרא לא חכר. ויש לחלק ולומר שאפילו בין בקרפסות שכבר היו מוקפין מחמין להם כל כרכן שלא אמרן אלא כשאין מוקפין. אבל בתוספתא מעורב כך בפסין משני רוחותיו הרי הוא מובדל משנים החיצונים. לפיכך אם שבת יחיד בזה ויחיד בזה ויחיד בזה אין נותנין להן כל כרכן אלא כל אחד ואחד יש לו בית מאתים במקומו. היה יחיד בזה ויחיד בזה ושנים באמצעי או שנים בזה ושנים בזה ואחד באמצעי נותנין להן כל צרכן: **מן** כל "מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה. *וכל מחיצה שאינה עשויה לנחת אינה מחיצה. וכל מחיצה שאינה עשויה אלא לצניעות כלבד אינה מחיצה. וכל מחיצה שאין בגובהה עשרה טפחים או יותר אינה מחיצה גמורה. נידוד חמשה וחמישה מצטרפין: **מן** כל "מחיצה שיש בה פרוץ מרובה על העומד אינה מחיצה. אבל היה פרוץ כעומד הרי זו מותרת. ובלבד שלא יהיה באותן הפרצות פרצה שהיא יתר על עשר אמות. אבל עשר אמות הרי היא כפתח. אם היה לפרצה זו צורת פתח אף על פי שיש בה יותר מעשר אינה מפסדת המחיצה. והוא שלא יהא הפרוץ מרובה על העומד: **יח** כמה דברים אמורים בזמן שהפרצות משלשה טפחים ולמעלה. אבל אם היו הפרצות כל פרצה מהן פחותה משלשה הרי זו מותרת. ואף על פי שהפרוץ מרובה על העומד. שכל פחות משלשה הרי הוא כלבוד: **יח** כיצד הרי שהקיף בקנים ואין בין קנה לחבירו שלשה טפחים. או שהקיף בחבלים ואין בין חבל לחבירו שלשה טפחים. הרי זו מחיצה גמורה. אף על פי שהיא שתי בלא ערב או ערב בלא שתי. וצריך שיהיה גובה הקנה עשרה או שיהיה מן הארץ עד סוף עובי החבל העליון עשרה אם הקיף בחבלים. שאין מחיצה פחותה מעשרה. וכל השיעורין האלו הלכה למשה מסיני הן: **יט** [ג] צורת פתח האסורה בכל מקום היא אפילו קנה יכיוצא בו מכאן וקנה

א מור סימן שכב סמ"ג שם. ב מור שם. ג מור שם סמ"ג עשין דיבמן מ':

השגת הראב"ד

*וכל מחיצה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל נ"מ הכשויה לנחת עכ"ל:

מן כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד וכו'. מימרא פרק סיכן בשבת (דף כ"ד) בלשון רבינו: וכל מחיצה שאינה עשויה לנחת אינה מחיצה. כך נמצא בהר"ר אפרים רבינו ובהגהות מ"ש מסמא מחיצות הכשויה לנחת ע"כ. וברסמ"ק בן פרק טרפין פסין (עירובין כ"ו). ופירוש שאינה עשויה לנחת אינה מחיצה. ופירוש הכשויה לנחת לנחת בה כלים ולא לדור בתוכה. ודע שבשלמתא אינה מחיצה ז"ל מפנין מוקפת לדירה וכיוצא מבין סמוכים וכך פירש הרשב"ם ז"ל דהתם בשמות מבין סמוכים מחיצה הא וכן נ"ב דבר מורה מחיצות נשרות בן. ואין נ"ל ב מלשון רבינו ולפיכך הוא נורם שאינה עשויה לנחת. ולפ"ש שבהגהות הכשויות מפליגה כחל וסלע מעולמות לפי הכשויות בידי אדם אלא מועלת שמן ליבטל ולוקח כלים וכן סדין בחמיה הכשויה לנמשת. זה נראה לי בדעתו ז"ל: וכל מחיצה שאינה עשויה אלא לנמשות וכו'. שם מימרא הלי מחיצה דלהדרכלין אלא שהה מחיצה כיון דלנמשתא בעלתא עבידא אלא הוים מחיצה. וכ' אדרבלין הונני אבמיה שבשבין בה מחיצה שמולבין בראש כבנין לנמשות: וכל מחיצה שאינה נבוהה וכו'. זה בכמה מקומות. וכתב רבינו אינה מחיצה גמורה לפי שבכתוב מבן הוא מחיצה ותולקה רשות כמבואר בדיני כבנמלים ומקום פסול: נידוד ה' וכו'. בכל נגוח (ל"ג:) והלכתא נידוד מחמה ומחיצה מסמה מבנרמן. וכי' נידוד קרקע שלש נטוה מבסחוך לו:

מן כל מחיצה שיש בה פרוץ מרובה וכו'. פ"ק (שם ל"ג). מתנה שיינא שמחה בנקבה הקיטה כלים בכמה מסלקין כמובה ומלבד שיבא גדל נטוה שבהר מסמים ולא יהיו פרצות יתרות על הבנין כל פרצה שהיא כעשר אמות מותרת בשני שהיא כפתח יהר מכן אסור. ובגמרא (דף מ"ג.) הלכתא פרוץ כעומד מותר: **ואם** היה לפרצה זו צורת פתח וכו'. עמד זה רבינו ז"ל מהמתנה הרשאונה שמרה אם יש לו צורת פתח אע"פ שרחב מעבר אמות אינו צריך לעמוד ו"פ פי"ח. וא"ש רבינו והוא שלא יהא פרוץ מרובה על העומד לפי שדעתו ז"ל שבאותו יהר מעבר עם זה"פ כעבר בלא זה"פ מה עבר בלא ז"פ אמר לריכין ליגע ר"ל אמר אין לריכין ליגע וכבכו בהלכות כ"ב. וכן הסכימו האחרונים ז"ל

לחם משנה

מן וכל מחיצה שאינה עשויה לנחת אינה מחיצה וכו'. פירוש לגירסת רבינו שאם עשויה לנחת בה כלים ולא לנות אדם אם כלל וכיון דלא מעבה לשום דבר אפשי כן לדעתו אינה מחיצה כלל ולא כדעת הרשב"ם ז"ל שכתב בבפרקות מבין סחיצה הוי מחיצה ולכך לא כתב רבינו אינה מחיצה גמורה אלא כתב אינה מחיצה כלל ח"ש ה"ה ז"ל ואין נראה לי כך אלא רבינו אינה מחיצה שלין בגובהה עשרה טפחים לו יותר אינה מחיצה גמורה: וכתב ה"ה וכתב רבינו אינה מחיצה גמורה לפי שבפתות מבן הוא מחיצה וכו' וא"ש מ"ש אין כתב כל מחיצה שיש בה פרוץ מרובה על העומד אינה מחיצה היה לו לראות אינה מחיצה גמורה דהא מחיצה ליקרי לענין הגר שנפרץ ליה דנפסה מבלן וכם מבלן כבי כמבואר לעמלה בפרק ר"ו. וי"ל דאיקרי מחיצה משום דיש לו אלא מחיצות אחרות אבל אם היו כל המחיצות בשם מבלן ושם מבלן לא מהני ואין לדעת רבינו לדבר כאן אלא בחמיצות הטוטיות בשני עמנן וכמ"ש ה"ה לעמה ולא בא רבינו להחיר כבלן

מגדל עוז

וכל מחיצה שאינה עשויה לנחת אינה מחיצה. כתב הראב"ד ז"ל הכשויה לנחת עכ"ל: ואני אומר נם זה אלו מיפה נרסא של רבינו ז"ל אבל מחיצה. פ"ק דעירובין (דף כ"ד) ובכמה מקומות נתאמרה: נידוד מחמה כבינמלת ר"מ ז"ל: וכל מחיצה. פ"ק דעירובין (דף כ"ד) ובכמה מקומות נתאמרה: נידוד מחמה וכו'. פ' בל נגוח (דף ל"ג): כל מחיצה שיש בה עד חיב ושוף. בכל פ"ק דעירובין (דף י"ז)

מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן והביא ראיה שאין צריך היכר ציר מדלא משמע בברייתא היכר ציר וכן יש לפרש לפי שיטתו דמשנה דלא בעי היכר ציר. מיהו אין הלשון מסכיל כן דא"ר הו ל למיסר הניא דמסייע לכו דעוד לשון לא אמר כלום לא משמע הבי ואדרבה נראה לפרש דהבי פירושו אמר בר מידי בצה"פ אמר בה שום חידוש אמרו ליה לא אמר שום חידוש אמר להו אני אומר לכם דבר חידוש תנא צה"פ שאמרו מכאן וקנה מכאן ואין צריך קורה ורהבה ספח ע"ג אלא קנה בעלמא עד וצריך נמי היכר ציר כ"ל סחר"ם בכ"ל בכ"ח. והביא הא דאמר ר"ל המצריך היכר ציר. אמנם לי הסתפיק אמר ה"ר יצחק בה"ר מאיר שראה בברייתא דקבלה בידם שנתקבל ביסי רש"י ז"ל ולא היה בהן היכר ציר והקשה הן לבני העיר כהא דר"ל ואמרו לו בלשון הז"ל בפירוש סוגיא זו מועים האשכנזים ופירשו לו בפירוש מחדי אליבא דרב אלפס ז"ל. עכ"ל:

[ג] הנה לא הזכיר מהא דאמר ר"ל משום רבי יוסי בר' יוסי שאמרו צריכה היכר ציר וכן ר"י אלפס דלגו בספרו ועל זה כתב מהר"ם ז"ל ותמה אני והא ליבא דאין דפליג עלה והדקתי עצמי לפרש הסוגיא אליבא ד' דיה הא דגרסינן בתר הבי אשכחינהו רב אחא בריה דרב אויא לתלמידי דרב אשי אמר להו תני כר מידי בצה"פ פירש יכי הוא מצריך היכר ציר או לא אמרו ליה לא אמר ולא כלום כלומר לא הוסיף מאומה על צה"פ אלא קנה

מגדל עוז

אלא המחיצה שבעלתה בלא הכרוחיה היא מחיצה וכן כשכתב אינה מחיצה ר"ל שבמי עצמה אינה מחיצה אבל בכפרא אם אין בגובהה עשרה אמות אינה מחיצה גמורה מפני שהרבה מחיצות כלולה בדיני הכרוחיה: **מן** אם היה לפרצה א' טרח פתח וכו'. כתב ה"ה דאע"פ שנראה מסוגיא שעל מעבה זו דמקן דאיתי ליה כי הלי מחיתיתן וכו'. בפ"ק דעירובין (דף י"ח) אמרו דבא מהני והרהב מעבר יפסם (אם יש לו טרח פתח לעבר לריך לעמוד) אמר רב יוסף מדבריו רבינו נלמוד הגר שבוהה שהחיים ואלטח אינה נהפה עמרה פתח פ"ם הגאון ז"ל יוהר מעבר וכו' ואמרו אם לימא מסיים ליה לכתר לרב דאמר לריך לעמוד דאמרו הלכ שרוכן בהחיים ואלטח מוהר ובלבד שיהיה עומד מבוהה על הכרוחן. ופירש רש"י אלמא עומד מבוהה על הפרוץ בסיון ואע"פ דאיכא לורה שהם בטלוה וסיעבה לרב ומיהן רב כהמא כי הגיא הכיא נפתחי שיתלי כלתר שהחיים שאינם עשוים בהקנה אבל בשיים בהקנה בלורה פתח מהיר ולוכא סיעבה לרב דאמר לריך לעמוד מאמר מבלן דאמר דאיתי לן

הגהות מיימוניות

[ג] הגה לא הזכיר מהא דאמר ר"ל משום רבי יוסי בר' יוסי שאמרו צריכה היכר ציר וכן ר"י אלפס דלגו בספרו ועל זה כתב מהר"ם ז"ל ותמה אני והא ליבא דאין דפליג עלה והדקתי עצמי לפרש הסוגיא אליבא ד' דיה הא דגרסינן בתר הבי אשכחינהו רב אחא בריה דרב אויא להלמידי דרב אשי אמר להו תני כר מידי בצה"פ פירש יכי הוא מצריך היכר ציר או לא אמרו ליה לא אמר ולא כלום כלומר לא הוסיף מאומה על צה"פ אלא קנה

ז"ל וכדעת רבינו. ומ"ש רבינו נוטה כמנין לחיים עשרה כן שיטת שם בנבריאתא דציפה מלאכיו כמחוך: וצורת פתח שאמרו צריכה שתהא בריאה לקבל דלת. כהנו כגהות הגה לא הזכיר כמתכר הא דאמר ר"ל צורת פתח שאמרו צריכה בריאה לקבל דלת. ומ"ש כתב הר"ר ומ', ומרגלא ליה לבבם כא דנרבינו גמרא מתכתיב דב מחלי לתלמידו דדב אבי אמר לרא אמר מר מידי בצורת פתח שירות וכי הא מצריך היכר ליר לא לא אמרו ליה ולא כלום כלומר לא מוסיף מלומר על צורת פתח אלא כלום כלומר לא וקבה מכלן וקבה על גביהן ומו לא וכן הבאים מן הבריאתא אלא הזכירה היכר ליר וכתב המרגיש"ם לון צריך היכר ליר וכמו שאמרו הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ולתוי לאמוך עליהם מע"ש שיש תולקים:

כ צורות פתח שאמרו וכו'. מע"ש מהרי"ף ורבינו לא מיהו מן הגר כפירוש רש"י מ"מ לענין דינא מסתם דלף לדידהו אם מיבר קנה הפלגין לגמי הקרים מלידיהן לא מהני דלישנא דקנה על גביהן הסמא על גביהן ולא מצריך:

כב מותר לעשות מחיצה על בני אדם וכו' ולא ישמיד אותם אדם בשבת שיעמוד זה בצד זה ובלבד שלא ידעו אלו העומדין שבשביל לעשותן מחיצה העמידן. ולא יעמיד אותן אדם שרוא רוצה להשתמש במחיצה זו אלא יעמיד אותן אחר שלא לדעתו: כד אילן לשרוא מיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים ממלא בין בדיו ועליו תבן וקש וכיוצא בהן וקושרן בארץ עד שיעמוד ברוח מצויה ולא יתנדנד וממלטל תחת כולו. והוא שיהיו תחתיו עד בית סאתים. אבל אם היה יתר מבית סאתים אין ממלטלין תחתיו אלא בארבע אמות מפני שתחתיו מקום שלא הוקף לדירה הוא:

מבוי

א מוד מימון מסכ: ב שם:

לחם משנה

לן דלא כרב מוקמינן לרך מתיתין כרב כהנא דאמר כשהתי שימתי לכל בפתחים הבאים כתקנן ליהרם בגדרם פתח ומפני זה כוקבה בעיני ר"ה ז"ל. וקבה דמתי קרשין היא ז דמיהה היא ולפיכך דבאלה יהר מעבר וסרון מרוכב על העומד מרחק בגדרם פתח ובלא דכרי רבינו, ניחא דלשונם כדברי רבינו ומ"ש בגמרא דבריתא בהתי שיתי ולשונם תמיהן בתמיהין מיהו לריך למעבר מקום דכם הבתים בשיים בתקנן וכמנם דבר יוסף ר"ל מלינא דבר אחר מרוכב בתמיהי מסילו ברון פתח מעבר לריך למעבר ר"ל יוסף בתמות מעבר פירי כמ"ש כתוס' דלי לא מסילו בשעמד מרוכב לריך למעבר ולהכי אמר רב כהנא דבתמות מעבר בגדרם פתח מהיר לבל יותר מעבר וסרון מרוכב על העומד מיהו מהיר מסילו בגדרם פתח וכבי הא מודה מהרמ"ן. ומלתה דמשמע לו מתיתין דאמר מ"ש לעמוד מסילו שיש לו יותר מעבר וסרון מרוכב על העומד ר"ל לבל פה היה לו לגדם פתח מסילו היה גבוה מלה אמה לו רחב מלה אמה ולה:

כ צורות פתח שאמרו מהרה מן הגר וכו'. קשה לפי פירוש רבינו ז"ל דאם הוא בקרן זוית היכי קאמר בגמרא (דף י"ח) בתמי מסקינן פליגא מן הגר וכו' אלא על גבן וכו' דהיכי הוי לגדתו ז"ל על גבן הסך דעל הגר מפיהו קרן זוית בהאמת

הגהות מיימוניות

(ה) כרב נחמן לגבי רב ששת וכן פרה"ם דהא חגיגא כחוויה וכן פ"ה ע"ב: (ו) וכ"כ מהרי"ם זה"ל הגראה דאפי' יש בינוחם יותר מג' שריא מראשיתא ראיה מכיפה ועוד דשרות משלשה אפילו רב ששת היה מודה דבלבוד דסי: (ח) ר"מ מן הגר ולא ע"ג וכן פירש"י וכן פרה"ם שכתב בתשובה על לחי הסרוחק לתעלה יותר מטפח מן הקורה הוון

שוה פרה"ם הארע"ל שהקורה מגבהת על הפשי שהיו הלחים הרחה הקורה:

יש וצורת פתח שאמרו צריכה שתהא בריאה לקבל דלת. כהנו כגהות הגה לא הזכיר כמתכר הא דאמר ר"ל צורת פתח שאמרו צריכה בריאה לקבל דלת. ומ"ש כתב הר"ר ומ', ומרגלא ליה לבבם כא דנרבינו גמרא מתכתיב דב מחלי לתלמידו דדב אבי אמר לרא אמר מר מידי בצורת פתח שירות וכי הא מצריך היכר ליר לא לא אמרו ליה ולא כלום כלומר לא מוסיף מלומר על צורת פתח אלא כלום כלומר לא וקבה מכלן וקבה על גביהן ומו לא וכן הבאים מן הבריאתא אלא הזכירה היכר ליר וכתב המרגיש"ם לון צריך היכר ליר וכמו שאמרו הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ולתוי לאמוך עליהם מע"ש שיש תולקים:

כ צורות פתח שאמרו מהרה מן הגר וכו'. מע"ש מהרי"ף ורבינו לא מיהו מן הגר כפירוש רש"י מ"מ לענין דינא מסתם דלף לדידהו אם מיבר קנה הפלגין לגמי הקרים מלידיהן לא מהני דלישנא דקנה על גביהן הסמא על גביהן:

כב מותר לעשות מחיצה על בני אדם וכו' ולא ישמיד אותם אדם בשבת שיעמוד זה בצד זה ובלבד שלא ידעו אלו העומדין שבשביל לעשותן מחיצה העמידן. ולא יעמיד אותן אדם שרוא רוצה להשתמש במחיצה זו אלא יעמיד אותן אחר שלא לדעתו: כד אילן לשרוא מיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים ממלא בין בדיו ועליו תבן וקש וכיוצא בהן וקושרן בארץ עד שיעמוד ברוח מצויה ולא יתנדנד וממלטל תחת כולו. והוא שיהיו תחתיו עד בית סאתים. אבל אם היה יתר מבית סאתים אין ממלטלין תחתיו אלא בארבע אמות מפני שתחתיו מקום שלא הוקף לדירה הוא:

מבוי

תוספות

מחיצה כשאינם מד לעשה כשמלטל. פרק קמא דשבת דף ל"ו): אבל לא מסתיין מד לאר שלא לעשה. פרק מי שהוציאו (דף ל"ד): אילן שמלטלו מיסך מד סוף הפרק. פרק שבת דשרמון (דף ל"ו) ומשמ' פרק מ' סוכה (דף כ"ד):

מגדל עוז

פי"ז ג והיאך מחיצין מבוי מיבטלים וכו'. פסק כרב דאמר פרק קמא דעירובין (דף י"ז) הלכה כר"ק דאמר כולי מערבין מבטלין המשלבין לרה"ר עיקר כתמא מכאן ולהי לו קורה מבאן וכן כתב הריב"ם בהשגה שיבטלו לבמילים הוי בתבטלו לרה"ר:

ו מבוי מבטלו שהיה כלה לאמצע רחבה וכו'. כתב ס"ה הטעה מבלבל ההלכות הוא כדעת רבינו. מפני שבל הלכות הרי"ף הוא מאמר, ולא דק שהרי"ף לא כתב אלא מבוי שנכנס במעלה לתלר ובפרק הלר בעדו לרה"ר הגר מוהר ומבוי אסור ולא כתב שום חילוק בזה והוא עצמו כתב בני נכנס הרבוי במילוא להגר שהבלטת לא הזמירו הבטוח שבמבלה מא וכו':

אין

ויישה רה"י ויהיה מותר לבטלה בכולו. שדין תורה בשלש מחיצות בלבד מותר לבטלה ומדברי סופרים היא הרוח הרביעית ולפיכך די לה בלחי או קורה: **ג** והיאך "מבוי מבטלו: **ד** *מבוי "שהוא שוה מתוכו ומדרון לרשות הרבים או שוה לרה"ר ומדרון לתוכו אינו צריך לא לחי ולא קורה שהרי הוא מובדל מרה"ר: **ה** מבוי "שצדו אחד כלה לים וצדו אחד כלה לאשפה של רבים אינו צריך כלום. שאשפה של רבים אינה עשויה להתפנות [ג] ואין חוששין שמא יעלה הים שרטון: **ו** *מבוי "מבטלו שהוא כלה לאמצע רחבה של רבים. אם לא היה מכוון כנגד פתח [ד] הרחבה הרי זה כסתום ואינו צריך מצד הרחבה [ה] כלום. אבל אם היה כלה לצדדי הרחבה אסור. ואם היתה של יחיד אף לאמצעה אסור. פעמים בונה

פרק שבעה עשר

א מבוי שיש לו שלשה כתלים הוא הנקרא מבוי סתום. ומבוי שיש לו שני כתלים בלבד זה כנגד זה והעם נכנסין ברוח זו ויוצאין בשבנגדה הוא הנקרא מבוי המפולש: **ב** היאך "מתירין מבוי הסתום. עושה לו ברוח רביעית [ה] לחי אחד או עושה עליו קורה ודיו. ותחשב אותה קורה או אותו לחי כאילו סתם רוח רביעית

פי"ז א מבוי שיש לו שלשה כתלים וכו'. דע שדעת רבינו הוא שדין מבוי שלו שלשה מחיצות דבר תורה כדין כרמלית וכבר ידעת שדין הכרמלית ד"מ הוא כדין מקום פטור ומיהו אין מהרה מן המהרה שמבטלין בו מחיצ בלילה אלא אמות ומכניסין מהוכן לרשות היחיד ומרה"י לתוכן וכן מרה"ר ומחצרות נזרו בכל זה בכרמלים. וכל זה מבואר פי"ד ולא הוצרכתי לבאתו כאן אלא מפני שרבותיי רבנים מקשים בספריהם מדברי רבינו לדברין וזה לשון אחד מהם. כתה"ם, בפי"ד כתב דלא מקרי רה"י כי אם בג' מחיצות ולמי בדות רביעית וכלן כתב דבג' מחיצות מוהר לבטלם דין תורה וכתב מי דאם עשה לחי או קורה ברוח רביעית מיקרי רה"י ולקמן כתב במבוי שבבטלו בקורה דהאוהב לתוכו פטור דלא מיקרי רה"י וכ"ש גחול לייסב דבריו, עכ"ל. ודברי רבינו מבוארים בתי"ם בכאן שדין תורה בשלשה מחיצות מותר לבטלו הוא כדין בל כרמלים שבעולם כמו שבתבאר. וכן פ"ם ושעשה רה"י ויהיה מותר לבטלו בטלו בבר הכיר שאינה בכרה"י נמורה ולא שהוחק לתוכו יהיה חייב. וכתבתי שהחכמים אנשי בכרמלים בזה שיש ל לחי או קורה שבטלו בהה"י לבל דבריו אבל ד"ת שיש בהה"י לבתחייב עליו עד שיהיו ל ד' מחיצות לו שיהיה הבאבו בלחי שהוא עומד במקום מחיצה כמו שבתבאר פי"ד ויקבלה לתחת. ומי תמה איך ובל בסבר בדברים בסומים בחלו. ומ"ש לענין הדין אפשר שלין דברי רבינו מתוברין אלא בל שיש ל ג' מחיצות ד"מ הוא בהה"י נמורה בלא שום ד"ל ובמקום אבאר דעתו ולעשה הלולקין עליו ד"ל. ומ"ש רבינו בהבבר המבוי הסתום פ"ק מעירובין (י"ח.) מתמה ובהבבר מקומות:

ב והיא מחיצין מבוי המפולש וכו'. ממה שסתם רבינו אח לשון בלשה שהוא סבור שמפיש מפולש לרבינו מבאן ולהי לו קורה מבאן. חס דעת הבלבוש שם אבל י"ח בא ואומרים שאין הבבבו בבך אלא בשאר מן בלדין הוא מפולש לבבמלים אבל אם מבולש בשני לדדיו לרה"ר צריך דלת רשויה לגעול אפ"ש שאינה נעבלת מבאן ולהי לו קורה מבאן ולזה הסכים הבבבו ז"ל. ולעמה נדון שני בולים בבה"ר אבאר דעתיהם ובי' מבולש לרה"ר מבאן ומבאן בשאינו בתב ס"ו אמות לבל לחב זהו לרה"ר נמורה. וכבר בתבתי בזה פי"ד שבבתי מי שאומר שיש רה"ר נמורה בלא בוחב ס"ו בשאינבר התבוי לאורך רה"ר ומבוי עקום מוהבו בחב אחר בבר אינו בתבלבל ושמובל אחר הוהבו בשתוב ובי' ובבר ומבוי עקום שבוי בתין נ"ם בזה (עיין בסוף הספר ציור א). וכבר ידעת תלוק הסבברות בדין המבולש. וכתב הרשב"ם ז"ל ס"ל לעקבותיהן בלום אלא בשני ראשי ושל בתב היה עקום ותשוב בתין הי' ידלה לי שהוא בסתום ולוים בריך אלא לחי או קורה מבאן ומבאן פ"ב:

ד מבוי שהוא שוה מתוכו וכו'. בריתא דהאורב (שבת דף ק') מבוי שהוא שוה לתוכו ונעשה מדרון לרשות הרבים ונעשה מדרון לתוכו אינו מבוי אינו צריך לא לחי ולא קורה ר' הנינא בן בגולאל אומר אל הבתלבק שעבה מהוך מרבע ומרבע ונעשה מדרון לרה"ר ונעשו מדרון לרה"ר אם יש בו גובה עשרה מטפחים בתוך ד' אמות אינו צריך לחי וקורה ובריתא בזה בעניה אם בשוה לרה"ר ומבוי מדרון לרה"ר ונעשו מדרון לרה"ר אם יש בו גובה עשרה מטפחים בתוך ד' אמות אינו צריך לחי וקורה אם בתלבק בבבה בפרבה אמות הוא ובהגיה בתבוסבתא תבוי בשוה לרה"ר ונעשו מדרון לרה"ר אם יש בו גובה עשרה מטפחים בתוך ד' אמות אינו צריך לחי וקורה ובריתא בזה בעניה אם בשוה לרה"ר ומבוי מדרון לרה"ר ומתמ"ב בבריתא דין הלל דר' חנינא זו היא הבריתא עצמה שהביאו בלן בגמרא אלא שדרך בעלי הגמרא לקבר בלשון הבריתות בהרבה מקומות ע"ב דבריו. וכן פסק בספרו דחזקה מתלוקם עשרה מתוך מרבע אמות:

ה מבוי שאינו אחד כלה לים ואינו אחד כלה לאשפה וכו'. פ"ק דעירובין (דף ח') מעשה במבוי שאינו אחד כלה לים ואינו אחד כלה לאשפה ובא מעשה לפני רבי ולא אחר ט לא אסור ולא בתיר אסור לא אמר בית הלל בתיר אחת הבבל לאשפה ויבלה בים שרטון. ואמר שם והבבמים אוסרין. ואמרו דלשפה דיחיד הוא דאי הדבים לא חייבין אמא הבבל. שוב שם מבימר פסק לה לבולא בחילו אמר לא חייבין אמא יעלה בים שרטון. בך היא נירסה רבינו חבבל ז"ל ונרבים רבינו. ופירש סורא מבלות המשלבין שלה הוי בלין מבל אחד ליס ומם אין לחוב לפי אפשר בם הבחבו ואין לחוב אמא יעלה בים שרטון בלומר שיתמתק הים ממקומו ויפלר אותו מקום רבים ובים ויפלבלו מן המבוי ט. אבל לבל אחר הוה בריך אחיבה ובהיה שבה אותה בבשרים בחול ולהביחם בעבר אבת. זה מלבה לי בסידוב המעובה לפי נרמסם. ולפי דבריהם בבאמרו וחבמים אוסרין לא אמרו אלא מבום אפשר אל יחיד אבעשיה לימבל ולא מבום חבם אמו בא ל יס. אבל רש"י ז"ל והתחרוים נרסים בבה דמיבמר חייבין אמא יעלה הים שרטון. ומיבמו דהוה בסיק לה לבל הים ולזה הסכים הרשב"א ז"ל וכן אסר בספרו:

ו מבוי מפולש שהיה כלה לאמצע רחבה. שם (עירובין ז' מ') מאמ' ואתן אל הבבה הרבה והעולה מבבל ההלכות הוא בדעת רבינו ובעבם דבריהם אלו בשאמא בבבר אחת הרחבה הרי הם בבלה שם. ובתבה הרחבה הוא לרה"ר לו לבבמלים ובבשאמא בלה לגדי הרחבה בבן זה (עיין בסוף הספר ציור ב). הרי הוא בתבוי עבום בבי בבבמלים אבל בשאמא בתבוסבה בלא בלאמצע רחבה ואין אחת רחבה בעבדו לים בראה עבום ובראה בבן זה (עיין בסוף הספר ציור ג). וכיון שאין בתבל בתבוי בתבר בבשה עם בתבל הרחבה לים בבבה בבבום ואם

סיפס

לחם משנה

לדעת הבעובדים אבל לדבת הבריך לאוחה מחיבה לא בלבבה לן בבל זה בדוב שם דאמרו עובה אדם אם הבירו דובן וכו' דמבמע בהוא עבמו הבריך לאוחה מחיבה לבעבמו דובן. וכן מבואר בדברי רבינו פ"ד מבל' סוכה שבתב בבבוב שם בבוב הבבלב אדם אם הבירו דובן וכו' ושם בתב בהוא שעשה אותו אבל לדבת זה בעבמה דובן ולא

מגדל עוז

פי"ז מבוי שיש לו שלשה כותלים עד כדי שאת בשמש. פ"ק דעירובין (דף י"ח) וז"ל כל נגות (דף ג"ג): מבוי שאינו שוה מתוכו עד בגבה". פרק בוחבן (דף ק'): כתב הראב"ד חזקה בחדרון בבמלבה עבבה מבוי לבבה בבבה בבבה ב

מצד אחד ותמצא כלה לצדה של רחבה: ז אין ״המבוי ניתר בלחי או קורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחות לתוכו ויהיה ארכו מארבע אמות ולמעלה ויהיה ארכו יתר על רחבו. אבל מבוי שארכו כרחבו הרי הוא [ז] כחצר ואינו ניתר אלא בשני לחיים משני רוחותיו כל לחי במשהו. או בפס רחב ארבעה טרוח אחת: ח חצר שארכה יתר על רחבה הרי היא כמבוי וניתרת בלחי או קורה. ומבוי שאין בתים וחצירות פתוחות לתוכו כגון שלא היה בו אלא בית [ז] אחד או חצר אחת וכן מבוי שאין בארכו ארבע אמות אינו ניתר עד שיהיו אלא בשני לחיים או בפס ארבעה ורשבו: ט מבוי [2]שאין ברחבו שלשה [ח] מפחים אינו צריך לא לחי ולא קורה ומותר לטלטל בכולו. שכל פחות משלשה הרי הוא כלבוד. "מבוי שהכשירו בקורה אף על פי שמותר לטלטל בכולו כרה"י הזורק מתוכו לרה"ר או מרה"ר לתוכו פטור. שהקורה משום היכר היא עשויה. אבל אם הכשירו בלחי הזורק מתוכו לרשות הרבים או מרה"ר לתוכו חייב שהלחי הרי הוא כמחיצה ברוח רביעית: י שני [2]כותלים ברשות הרבים והנם עוברים בינידם כיצד מכשיר ביניהם. עושה דלתות מבאן ודלתות

ז אין ״המבוי ניתר בלחי או קורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחות לתוכו ויהיה ארכו מארבע אמות ולמעלה ויהיה ארכו יתר על רחבו. אבל מבוי שארכו כרחבו הרי הוא [ז] כחצר ואינו ניתר אלא בשני לחיים משני רוחותיו כל לחי במשהו. או בפס רחב ארבעה טרוח אחת: ח חצר שארכה יתר על רחבה הרי היא כמבוי וניתרת בלחי או קורה. ומבוי שאין בתים וחצירות פתוחות לתוכו כגון שלא היה בו אלא בית [ז] אחד או חצר אחת וכן מבוי שאין בארכו ארבע אמות אינו ניתר עד שיהיו אלא בשני לחיים או בפס ארבעה ורשבו: ט מבוי [2]שאין ברחבו שלשה [ח] מפחים אינו צריך לא לחי ולא קורה ומותר לטלטל בכולו. שכל פחות משלשה הרי הוא כלבוד. "מבוי שהכשירו בקורה אף על פי שמותר לטלטל בכולו כרה"י הזורק מתוכו לרה"ר או מרה"ר לתוכו פטור. שהקורה משום היכר היא עשויה. אבל אם הכשירו בלחי הזורק מתוכו לרשות הרבים או מרה"ר לתוכו חייב שהלחי הרי הוא כמחיצה ברוח רביעית: י שני [2]כותלים ברשות הרבים והנם עוברים בינידם כיצד מכשיר ביניהם. עושה דלתות מבאן ודלתות

השגת הראב"ד

[2]מבוי שהכשירו בקורה וכו'. נתה כרמב"ד ז"ל הא מילתא קשיא לי מנא לה דמבוי קשיא לי מנא לה דמבוי אינו אלא מלמד מבוי שהכשירו בקורה ז"ל דבר הכתוב לומר שדין שמותר לטלטל בכולו מדין מבוי שכבר הכשירו סגן, ולא ז"ל לא כן ושמא אלא בשביל סמוכה שמוכה בפסים ומה שכתב הרב המגיד

[פ] ודלתות מכאן ואחר כך יעשה ביניהם רה"י. ואינו צריך לנעול הדלתות בלילה אבל צריך שיהיו ראויות להנעל. היו משוקעות [י] בעפר מפנה אותן ומתקנן להנעל. אבל צורת פתח או לחי וקורה אינן מועילין בהכשר רה"ר: **יא** [כ] *מותר לטלטל במבוי תחת הקורה [ל] או בין הלחיים. במה דברים אמורים בשהיה סמוך לרה"ר. אבל אם היה סמוך לכרמלית אסור לטלטל תחת הקורה או בין הלחיים עד שיעשה לחי אחר להתיר תוך הפתח שהרי מצא מין את מינו ונעור: **יב** בכל *עושין לחיים אפילו בדבר שיש בו רוח חיים ואפילו באיסורי הנייה עכו"ם [מ] עצמה או אשרה שעשה אותה לחי כשר *שהלחי עוביו [פ] כל שהוא. נובה הלחי אין פחות מעשרה טפחים רחבו ועבוי כל שהוא: **יג** בכל *עושין קורה אבל לא [נ] באשרה לפי שיש

השגת הראב"ד

*מותר לטלטל וכו'. כתב כהלכ"ד ז"ל שיטת הוא זה כי תחת הקורה שנולם מותר אבל בין הלחיים אינו מועיל דלא רמיזא ליה בגמרא ומסכת עירובין ל"ב ע"ב ומ"ש ז"ל ע"ש ומה שפסק דרה"ר נחורה מיבטל בלא מעלת דלמות כפסק דבריהם דהא מסיע לקרן (סס ז') דתבוטות התפולשים ברה"ר וכרמלית פליגי מדאמר רב יוסף מסמיה דרב יהודה מהלכתא בכרמלית וכרמלית מכתן וכו' דחלמת לחו דבריה"ר נמורה הוא מהיכתא אלא בתבוטות התבוטים לכרמלית מכתן ומכתן והרי"ף פסק כן כל"ל ומהיכתא לחו ברה"ר נמורה והא דרב יוסף מסמיה דרב יהודה מסמיה דשמואל ז"ל דאיסר נמורה וכמו שכתבתי ואולי מ"ש מני טחלים ברה"ר והמם עונבים ביניהם היינו תבוטות התפולשין ברה"ר וכן ראיה מהש"ס בפ"ח דעירובין מדינה שהיא מוקפת חומה גבוהה עשרה עפחים שיש לה דלתות ומעלות בלילה גולה רה"י אין זהו דין חומה עכ"ל אלחי ושעות בעינן כנ"ל

ויחתן עכ"ל הרשב"א:

יא מותר לטלטל במבוי תחת הקורה וכו'. כתב ה"ה שכדברי רבינו נראה מן **הגמרא**. ומני מומר שמדקדוק דברי הרי"ף **ברש"ש** שאינם אלא כמו שפירשם הרא"ש שכתב **והלכתא** מותר להשתמש תחת קורה המבוי ובין לחיים ומי מולי דשרות ברה"ר אבל אסור לכרמלית לא, משמע דלא קאי הא"מ אלא אבין לחיים לחי לא הני ס"ל ברה"ר אבל אסור לכרמלית לא, ומש

ובמה רוחב הקורה וכו'. במשנה (שם י"ב) קורה שאמרו רוחבה לקבל מריח והמריח וכו'. מי לבינה של ששה טפחים היה לקורה שאמרו רוחבה שם ומחצה לין צריך להכניס קורה לתוכה. כתב רבינו לין שהוא משנה מתוך דלמאי דסבר בהלכות ערלה שאמרו רוחבה שם כדי לקבל מריח המריח מי לבינה של ג' טפחים היה לקורה שרוחבה שם כדי לקבל מריח לאחרו צריך שם לקבל שם ומחצה לין ומשמע כיון דרוחבה לקבל שם מליך מי שם מלבן ליה בשתא משמע מהכי ניסא ומשמע מהאי ניסא: טו ואם יש בה ציור וכיוור וכו'. בגמרא (מיכוה ל"ח) מיבעיא לן מי מהני לרחב יותר מעשר ולא מיבעיא ולא מ"ב דמיבי הוא מקמי לה הוספקנא לאומרא משום דלמא מכשיל ולא כמ"ם הרא"ש דאמלרה מהאי בגנה משום דדבר מיבזה הוא ומשמכל כלפי מעלה לרלוחה ומצב זה דומה לקורה והלי מעמא לא שייך בהמבה כרמבה: רבינו אלא הוכיר אמלרה כרמבה: יח נפרץ המבוי במילולו לאחר וכו'. כתב ה"ה שם נוסא אמר רב ירמיה בר

שיש לרוחב הקורה שיעור. וכל השיעורין אמורים מן האשרה. וכן רוחב הקורה אין פחות ממפח ועביה כל שהוא. והוא שתהיה [פ] בריאה לקבל אריח שהוא חצי לבינה של ששה טפחים על ששה טפחים. ומעמידי קורה צריכין שיהו בריאין כדי לקבל קורה וחצי [פ] לבינה: יד כמה "יהיה פתח המבוי ויהיה די להכשירו בלחי או קורה. גבהו אין פחות מעשרה טפחים ולא יתר על עשרים אמה ורחבו עד עשר אמות. י"בד"א שלא היה לו צורת פתח. אבל אם היה לו צורת פתח אפילו היה גבוה [פ] מאה אמה או פחות מעשרה או רחב מאה אמה הרי זה מיתר: טז וכן אם היה בקורה של מבוי כיור וציור עד שיהיו חבל מסתכלין בה אע"פ שהיא למעלה מכ' אמה כשרה. שהקורה [ג] משום היכר עשויה ואם היתה למעלה מכ' אינה ניכרת ואם יש בה ציור וכיור מסתכלים בה ונמצא שם היכר: טז מבוי שהיה גובהו מן הארץ עד קרקעית קורה עשרים אמה ועובי הקורה למעלה מעשרים כשר. [פ] היה גובהו יתר מעשרים ובא למעטו בקורה שמניח אותה למטה צריך להיות ברוחבה טפח בקורה. היה גובהו פחות מעשרה חוקק בו משך ארבע על ארבע אמות [ר] ומעמיק כדי להשלימו לעשרה: יז נפרץ [ס] יבו פרצה מצדו כלפי ראשו אם נשאר עומד בראשו פס רוחב ארבעה טפחים מותר והוא שלא תהיה הפרצה יתר על עשר. ואם לא נשאר פס ארבעה אסור אלא א"כ היתה הפרצה פחות משלשה שכל פחות משלשה כלבור: יח נפרץ המבוי במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו לרה"ר

דרדי

יש וכן רוחב הקורה אין פחות מטפח. מש"כ דמשיריוני (דף י"ד) נמי פחות קרות המתלמיזות קמי מס מקבלות מרים מפח ומחצה לין צריך להכניס קורה לתוכה. כתב רבינו לין שהוא משנה מתוך דלמאי דסבר בהלכות ערלה שאמרו רוחבה שם כדי לקבל מריח המריח מי לבינה של ג' טפחים היה לקורה שרוחבה שם כדי לקבל מריח לאחרו צריך שם לקבל שם ומחצה לין ומשמע כיון דרוחבה לקבל שם מליך מי שם מלבן ליה בשתא משמע מהכי ניסא ומשמע מהאי ניסא: טו ואם יש בה ציור וכיור וכו'. בגמרא (מיכוה ל"ח) מיבעיא לן מי מהני לרחב יותר מעשר ולא מיבעיא ולא מ"ב דמיבי הוא מקמי לה הוספקנא לאומרא משום דלמא מכשיל ולא כמ"ם הרא"ש דאמלרה מהאי בגנה משום דדבר מיבזה הוא ומשמכל כלפי מעלה לרלוחה ומצב זה דומה לקורה והלי מעמא לא שייך בהמבה כרמבה: רבינו אלא הוכיר אמלרה כרמבה: יח נפרץ המבוי במילולו לאחר וכו'. כתב ה"ה שם נוסא אמר רב ירמיה בר

א מ"ב שם: ב בסוד ומס"ב שם: ג בסוד פיטון שם:

הנהות מיימוניות

[פ] בת"ס ולא כר' יהודה דאמר רחבה אע"פ שאינה בריאה ע"כ: [פ] בדב חסדא אבל מהר"ם כתב דבראה דהלכתא כרבה בר רב הונא דאין מצדיק שיהיו בריאים אלא לקבל קורה לחוזא ובשל פורים חלק אחר המיקל: [פ] לית הלכתא כרב דאמר אחגייה צריך למעבד אלא כמהם מרבי לשון מהר"ם כבן הגאון המחוט בשם הגאון ע"כ: [ג] כרבא דלא כאמוראין דאמרי משום מרצאות ע"כ: [ד] כרבה דאמר הלל מבוי חנן דא"ל רב פפא הגיא דמסייע לך וכן פסק מהר"ם ולא כרבה בר עולא דפוסל ע"כ: [ר] כאביי ולא כרב יוסף דאמר ד' פטרים וכן פסק רי' אלפס דמגיה דשמעתא בוחיות דאביי דמשך מבוי ארבע אמות גבי לחי הבולש מרוסנו של מבוי וכן פסק מהר"ם והביא ראיה לדבריהם שאין הלכה כרב יוסף לגבי אביי אלא במחיצה שהוא אחר מד' רבדים שהלכה כרב יוסף כדאיתא בפ"ק דב"ב ולא כרבינו אבי"ה שפסק כרב יוסף שאי, הלכה כתלמיד בפקח חרב עין בפסקי דשיריוני ג"כ: [ס] אחרמר משמיה דר' אמי דרבי אמי וצ"ע בפסקי שיריוני של מהר"ם, ע"כ:

מגדל עוז

דקיימי בשיטתיה דהכא דלעיל פ"ק שסבתבלין דאמר קורה משום היכר אלמי משום מחיצה ובהלכם בשנה פ' לחזרו ב"ר נמצא מתני' דהמקום לחון הבור שני נרגיגן פ"ל יהודה בשמר ר' עבודת בה"ג לא חקבע ולם מקום יגה מקום בשמר ר' עלב הגזל כוף אמתתין אמרין לעב בל לבנים פסל ומוקמינן לה בחצרה דמשם ומשמיעין על מחיצון דקמי מל לבאר פסל ואם אמר רבא לעב בל עבודת בוחן"ל לא יעול ולם נעל בבר ומלינון בנ מיר בנמחה ולקיבון ולמלמי מיכוני מלמה מיבנו ופריק רבא מנות לא ליבנות נמנו ולחיבוב רב יוסף לגבי אביי אלא במחיצה שהוא אחר מד' רבדים שהלכה כרב יוסף כדאיתא בפ"ק דב"ב ולא כרבינו אבי"ה שפסק כרב יוסף שאי, הלכה כתלמיד בפקח חרב עין בפסקי דשיריוני ג"כ: [ס] אחרמר משמיה דר' אמי דרבי אמי וצ"ע בפסקי שיריוני של מהר"ם, ע"כ:

מלינמס פסנה ומעמא מבוס דבהמתי מיבסה בשורה. ומה שבקבה בתלמ"ד ול"ל בבר פלנה דמיבנו בנמי פשיטנות פרק מלון ומאנו לגבי קורה דבשמר מיבסה בשורה ומלמ"ל דלמר מבי בשורה דבנבה י' לדבריהם שאין הלכה כרב יוסף לגבי אביי אלא במחיצה שהוא אחר מד' רבדים שהלכה כרב יוסף כדאיתא בפ"ק דב"ב ולא כרבינו אבי"ה שפסק כרב יוסף שאי, הלכה כתלמיד בפקח חרב עין בפסקי דשיריוני ג"כ: [ס] אחרמר משמיה דר' אמי דרבי אמי וצ"ע בפסקי שיריוני של מהר"ם, ע"כ:

ובמה רוחב סקורה וכו' עד כלבור הוא. בכל פרק קמא דשיריוני: נפרץ המבוי וכו' עד דר"י נמנוכה: ד בסוד ומס"ב שם: ה בסוד פיטון שם:

גר מצא לאחר רב מטי שנאבדן במילתו לאחר וכו' ובהלכות ומטי אסור משום דס"ל מטי המשלים לרה"ר ואם אין דרך רבינו ולא הזכירו כלל מסוגיא שהיא לעצמה מזו שהיא מחלקת בין עירבו ולא עירבו ובתנאים אחרים אם"ל . ומהמרי עליו שנראה מפשט לשון שנם רבינו לא הזכיר המנאים האחרים והא ליתא שכבר הארידם בראש הפרק נגי מטי מעולם שהיא כלם לאמצע לתבנה ומה שלא חילק בין עירבו ולא עירבו הוא מפני שאין לומו ברק מקום דין אלר ומטי אם אוסרים זה על זה אם לא וממ"ם בהלכות עירובין הוא נלמד : וכן

הרי זה אסור מפני שהוא מבוי מפולש. והחצר מוחרת שהחצר שרבים בוקעין בה ונכנסין בזו ויוצאין בזו הרי היא רה"י גמרא: **יט** מבוי "שהיו [ה] לו שבילים מצד זה ושבילים מצד אחר שנמצאו מפולשין לרה"ר אע"פ שאינן מכוונין זה כנגד זה הרי כל אחד מהן מבוי מפולש. כיצד מבשרין אותו עושה צורת פתח לכל אחד ואחד מן השבילים שבצד האחד. וכן לפתח הגדול ועושה לכל השבילים שבצד השני לחי או קורה: **כ** מבוי "שצדו אחד ארוך וצדו השני קצר מניח את הקורה כנגד הקצר. העמיד [ח] לחי בחצי המבוי הפנימי שהוא לפנים מן הלחי מותר לטלטל בו והחצי החיצון שהוא חוץ מן הלחי אסור: **כא** מבוי "שהוא רחב עשרים אמה עושה פס גבוה עשרה טפחים במשך ארבע אמות שהוא שיעור משך המבוי ומעמידו באמצע ונמצא בשני מבואות שיש בפתח כל אחד מהן עשר אמות. או מרחיק [ט] שתי אמות מכאן ומעמיד פס שלש אמות ומרחיק שתי אמות מכאן ומעמיד פס שלש אמות ונמצא פתח המבוי עשר אמות והצדדין הרי הן כסתומין שהרי עומד מרובה על הפרוץ: **כב** לחי "הבולט מדפנו של מבוי כשר. [נ] ולחי העומד מאליו אם סמכו עליו מקודם השבת כשר. ולחי שהוא נראה מבפנים לחי ומבחוץ [ז] אינו נראה לחי. או שהיה נראה מבחוץ לחי ומבפנים נראה שהוא שוה ובאילו אין שם לחי. הרי זה נידון משום לחי. לחי שהגביהו מן הקרקע שלשה טפחים או שהפלינו מן הכותל שלשה לא עשה כלום. אבל פחות מג' טפחים כשר שכל פחות משלשה כלבוד. לחי שהיה רחב הרבה. בין שהיה רחבו פחות מחצי רוחב המבוי בין שהיה רחבו כחצי רוחב המבוי כשר ונידון משום לחי. אבל אם היה יתר על חצי רוחב המבוי נידון משום עומד מרובה על הפרוץ: **כג** קורה שפירס עליה מחצלת הרי ביטלה שהרי אינה ניכרת. לפיכך אם היתה המחצלת מסולקת מן הארץ שלשה טפחים

א מזר סימן שסד: ב מזר סימן שסג: ג מזר שם: ד מזר שם:

פטום מצרנע אמות הויסה מרבו יחר על רחבו ויהיו בתים וחלרות פתוחין לתוכן הם לא כבי צריך לחי מכאן ולחי מכאן ל"ה שם מרבע בחלר עכ"ל :

כא מבוי שהוא וכו'. שם (דף י') תני לי מבוי שהוא רחב עשרים אמה עשן קנה בחמלכיתו ודיו רב ושמואל ולוי אמרי חין הלכה כחותה אמה אלא היכי עביד אמר מבוי שעשה שם נמוה מעברה נחתך ד' אמות ומעמידו לאורכו של מבוי פירוש ועבבה כשני מבואות ומתן קורה על שניהם לא לחי בזה ולחי בזה. וכתב הרכב"ם ז"ל ואם הכשיחו בקורה צריך שנחתם הקורה נחוה על הפס הראוי אמצע לא לחמלה ממנו חוץ ג' הם לא לחי הכי לא אמרו מבוי אלא בחמלכיתו לא בל"ם עשה מרחק שמחה אמר לחי בחלכתן מוחר שהחתם אמרו מבוי מחיה מבוי מכ"ל : העמיד לחי בחלי מבוי וכו'. (מיכוזין י"ד:) אמר עשה לחי לחלי מבוי יש לו חלי מבוי אמיתי אמר דחיתא דילמא אחי לחמחמתי בחמלה קמ"ל. וכתב הרכב"ם ז"ל וה"ם בקורה ובהדיא אמרו אמר בחמחמתא אמר בחמלכיתו לא לחי לא קורה בחמלכיתו אין לו אלא עד מקום לחי וקורה. ומיהו דוקא בשם בחמלכיתו אלי מבוי המוכבר מוחת מבוי אלא יכא ארבע

כב לחי הבולט מדפס על מבוי כשר וכו'. שם (ה") אמר רב אחא לחי הבולט מדפנו של מבוי פחות מד' אמות נדון משום לחי ואינו צריך לחי אחר להחיות ד' אמות נדון משום לחי ואינו צריך לחי אחר לחיות ד' אמות ומעמידו אחר רב אחא לחי הוקים לה בחיתך ניסא רב אחא בריה דרב יהושע אמר אמי' חיתא דמוקים ליה בהדיא דמשמי ניה לו דמבנר ניה ולא אמרן אלא בחבוי שמה אבל בחבוי שבא ביחר בעומד מרובה על הפרוץ רב אמי אמר אמי' חיתא בחבוי שמה לא צריך לחי מה נמבר אי עומד נשים ביחר בעומד מרובה על הפרוץ אי פרוץ נשים נדון משום לחי אמר אמרת דבי הדרי חיתא ס"ל ספק דבריהם ופסק בריהם להקל. פכ"ל ההלכות מן הגמרא. שלח שם והלבתא רב אמי . ומשמעה מל שמועה מורה שבמבוי חשע לחי אמי' יחר מד' אמות אינו נדון משום לחי אבל ד' אמות ואינו מכחיר חשוב עומד שאחרי הוא מוסם מן הפרוץ. ואין כן דעת רבינו שפסק דבריו בכאן ובסמוך בחב לחי שהיה בחב הרבה וכו' ברחה מדבריו שהוא מוכר דבב אמי לא דוקא נקם מבוי שמה אלא כ"ם לכל מבוי ומשום דבב הוא נקם שמה וכ"ם לדיקן דקי"ל דשומר בפרון בסר ולא אחר רב אמי אמי אמרם כי הדדי מינהו אלא להכחיבו אמי' לא"ד עומד בפרון אסור ואין זה מהיחב אלא אלא שלם כן הוקה בבבת רב אמי הוי"ל אמי' יחר מד' אמות נדון משום לחי ויחלוק על מימרא דבב הוא דאמר ד' אמות נדון משום חשוב ודבריו רבינו אלא . דאמרינ דבי הוי אמי' אמר מבוי אמר אמר נדון משום לחי אחר לחיתו ואינו צריך לחי אחר להחיבו. ובמ"י ז"ל פירש דהא דלחי הבולט בבלא נעשה לשם לחי הוא עומד מלאיו. ומה כל זה הוא ז"ל לחלק. ויבלה לי ברבינו מבבת שנריך לחי אחר להחיבו לאמר לחי הבולט אלא לאמרי אמר ובסבר בהחמם בין לחיים ולא זה ל"ם. ומי' לחי הבולט מהמא בולם אל מבוי : ולחי העומד מלאיו וכו' . (שם פ"ו) ובהלכות לחי העומד מלאיו אבבי אמר הוי לחי רבא לא הוי לחי בדלא סמכו עליה כ"ש ל"ם דלא הוי לחי כי אליני בדסמכו עליה מתחמל וקי"ל כאבבי דאמר הוי לחי ל"ב. וכתב הרכב"ם ז"ל בדבר אמר' ומבל בשבח אמר' הוא שם מין וכיוצא בו ואמר' נשנו הוא בדיים מיבו מוכיל בין אלא אמר אמ"ם לא אמר לא אחד מו שהיה שם לחי אחר לחי ובין אם אמר אמ"ם אילן זה אם מבוי אחר אילן

בעץ שמי יתמוה וכו'. (שם מ"ב) והכלכות נמן שמי יתמוה כשמי כוחלי מטי מבחוץ וכמה קורה על נגיהן לא מהני ולא מידי משום דבעינן קורה ע"ג מבוי ולינא והא כזה (עיין בסוף הספר ציור ז):

כד קורה היוצאה מכותל זה ומיתה מגעת בכותל הכני וכו'. בריטב"א (שם י"ד) כלשון רבינו, ופירושו דמקיל דמקרה מכל מחד מן הכותלים בג' וכגון שכותבה ע"ג יחודות מלין בדרכון פשה כשרה שיש דין לגבוד מפלגו מבני לדדים וזה פשוט:

כה וכן שמי וכו'. שם וכן שמי קורות הכותלות לא בזו לקבל מרים ולא בזו לקבל מרים שם מקבלות מרים לרמבו פשה ע"ל לכנים קורה מחבים שם לא לגו צריך להכניס קורה אחבת. פי' רבינו שם יש בין שמיכן רחב פשה ונכלין בין לא לזו ג' מפחים. ופירוש אחר יש: היתה אחת וכו'. שם סיפה אחת למעלה ואחת למטה ר' יוסי בר"י אמר כולין שם הטליונה כאילו היא למטה ואת הכחתונה כאילו היא למעלה ונלבד אלא הכא מעשרים אחה והתחתונה למטה מעשרים. וכתב רבינו ולא יהא ביניהם ג' לפי מלשלש בהתאמיה שם היה ביניהם מרחק ג' אין מאמרות אז לא. ואמר דברי רבינו מלשה מכל מקן אין מוך עשרים אחה ולמעלה מעשרים אפי' יש ביניהם מרחק נוכה יותר מג' מאמרות. וקשה לי בזה מהרי רבינו שכתב פרק ה' מהלכות סוכה כרבה דאמר פרק סוכה (סוכה כ"ב) דכל דבר שאין בגבו שאם אין רוחב אוכה כאילו אינו יכד. ושם הקשו עליו מהריטב"א ז. ואמר מרין ולוחא הכי ונלבד אלא הכא אחתונה למטה מעשרים אלא למעלה מעשרים והעליונה אמוכה לה אחת מג' ט"ז ונלבד אלא הכא עליונה למעלה מעשרים אלא בחוך כ' והתחתונה אמוכה לה אחת מג' אבל ג' כיון דלית ביה אחה לא אמרינן אחה אחת דמי אבל בגמרא אמר והיאך הכא רבינו בריטב"א בשמעתא אלא כתב לוקמתא ז ופ"ש. והרמב"ן ז"ל אמר בשמעתא דדברי הלוקמתא ומיקר: **כו** היתה הקורה וכו'. שם (עירובין י"ג:) בשמעתא מקומה וכו' כלשון רבינו

וכתב הרשב"ם ז"ל דדברי הכל הוא וכן דעת רבינו לאמתה בשמעתא ז ואלא לומר שהיא כר"י וכן כלכה בשמעתא. ודע שמה שלמדנו שם היה הקיצה ג' שפחים יש בם רחב אחה אינו מדוקדק בשמעתן אלא אחות אמצה הוא בשלא מ"ב על דרך הקצוה ולא דקדק בכל הבריסה וכקיצו בו: היתה הקורה וכו'. (שם י"ד) ט"ל דאלא היא בחוך מבוי וכו' כלשון רבינו:

כז באר שעשה וכו'. שם פ' שני (י"ח) עוקין

פסין לבירות ד' דיומין בלפון בשמעתה דברי ר"י ר"מ אומר וכו' ודיוק מלבבה כ"י. עוד שם בשמעה נבכן עבדים שמחים ולחנן ו' ובעין כל שאמר ובעיטן כמלא שמי רבנקה בל אלאה אלמה בקר דברי ר"מ ר"י אומר אל מרבעה מרבעה קטורוה ולא מוחרים אחה בשמעה ואחה יוצאה. ובגמרא שם בגמ' (דף י"ב) שאישהון אל ר' יהודה הוא אלא מחרים אחה ואלים:

כח היה בשמעה אחר וכו'. (שם) פיסה שם אבן מרובעת רוחב אחה כל אלא מחלב ומה בה אחה מבלן ולאחה אלא לא לים מרחן משום דיומר, שהי אחה מבלגה מרחן משום דיומר לא לא ומבלן ליה רבנה דמרחן משום דיומר ולפי מ"ג אדמי ליה מבני קיימא לן בשבישומים דרבנה. ושרמה דיומר זו שאמר כלומר אמי אמרינן אחר לבלן ולאחר לבלן לאמי רחמנא ומבטלין זה:

כט מותר לבקריב מרבע מחוים אלו וכו'. משנה (שם י"ב) מותר לבקריב לבאר ומבלד אחה אחה מרבע בגמרא בשם ומשנה. ומה (דף י"ב) אמרו בגמרא בשם רבנה ומבנה אל מרבע אחר אחות. ומיש רבינו אמר"ש אלא יאחה לשם בבשמים שם אבלי בשבת אמרינן אלא אחה אחר לאחה ומבדבר רבינו. ומ"ש ומאי אל גמל מחוים בירושלמי בשישה בהה ומאי גמל ולא מבחון מותר אחות מבשישות אמר אמר ר"ב: ומותר לבדשיק אל אחה ומאי. משנה (שם י"ח) מותר לבקריק אל אחה ולבד אל ידבם בשבים. מ"י אל אחה אל אחה אחה. ובגמרא (דף י"ב:) בשם מרים אמר מרבע מותר אמר מ"ב אחה אלא לבי' יהודה אחה אחרת מבד אל בדומרין מבריך אמר ר"ל מרבעה אחרת ר"ל אחה אחה אבא רבנה. ומיה ר"ל בשמה אחרות אין מן בשבים אל אמרינן לבד אל אחה אחה אחה

לה בית לו חצר שנפרץ וכו'. כתב ה"ה פירש"י בשיטה וכו' ויש מי שפירש בהגך וכו' ובטוטפת רבינו פירש מטלטלת עכ"ל. וצ"ל כדברי רבינו דמדלא כתב שנפרץ בקרן קרן אית וכתב שנפרץ קרן אחת שלה נלפה שהיו מפרש קרן אחת ויותרת כדברי רש"י אלא שנפרץ מן הצד קרי ליה קרן אחת וכמ"ש הרי"ף בפ"ק דעירובין, ומדכתב שנפרץ קרן אחת שלה וע"ז כתב והוא אלא שהיה בלבנון גדולה עוד דקרן אחת לו היינו בלבנון כפירוש הרוש' שהרי על שהפרלה היא בקרן אחת כתב אלא שיהה קולה מלמעלה לעולם כפנה מוהר והוא אלא שהיה הקולה בלבנון ולפירוש כיון שהפרלה היא בקרן אחת א"ל להיות קולה לעולם הפרלה כי אם בקרן אחת שהרם תלר מיט מקולה, גם מיט כיש מי שפירש שכתב ה"ה שהרי גם מהגר מתי קלי כדכתב בהגיה ודברי דיש מי שפירש לא שייכי אלא בבית ומה"ם נמי יש להוכיח מהשם אחר שאינו מפרש כפירש"י דא"כ הל"ל והוא אלא שהיה הקולה בלבנון דבקולה אלא שייכי דברי רש"י, אלא נלפה לי שהוא מפרש הקולה בלבנון הייט שהקולה מונחת לעולם הפרלה בלבנון:

בכל רוח ורוח כדי שלא יהא בין פס לחבירו יותר על שלש עשרה אמה ושליש: **לא** התירו הפסים האלו אלא בארץ ישראל ולבהמת עולי רגלים בלבד והוא שיהיה באר מים חיים של רבים. אבל בשאר ארצות אדם יירד לבאר וישתה או יעשה לו מחיצה מקפת לבאר גבוהה עשרה טפחים ויעמוד בתוכה וידלה וישתה. ואם היה הבאר רחב הרבה שאין אדם יכול לירד בו הרי זה ידלה וישתה בין הפסין: **לא** וכן בור הרבים ובאר היחיד אפילו בארץ ישראל אין ממלאין מהן אלא אם כן עשו להן מחיצה גבוהה עשרה טפחים: **לב** הממלא לבהמתו בין הפסים ממלא ונותן בכלי לפניה. ואם היה אבוס ראשו נכנס לבין הפסים והיה גבוה עשרה ורחב ארבעה לא ימלא ויתן לפניה שמא יתקלקל האבוס ויוציא הדלי לאבוס ומן האבוס לקרקע רה"ר אלא ממלא ושופך והיא שותה מאליה: **לג** הזורק מרה"ר לבין הפסין חייב הואיל ויש בכל זוית וזוית מחיצה גמורה שיש בה נוכה עשרה ויותר מארבעה על ארבעה והרי הרבוע ניכר ונראה ונעשה כל שביניהם רה"י. ואפילו היה בבקעה ואין שם ביניהם באר שהרי בכל רוח ורוח פס מכאן ופס מכאן. ואפילו היו רבים בוקעין ועוברין בין הפסין לא בטלו [פ] המחיצות והרי הן כחצרות שהרבים בוקעין בהן והזורק לתוכן חייב. ומותר להשקות הבהמה ביניהן אם היה ביניהן באר: **לד** חצר שראשה אחד נכנס לבין הפסין מותר לטלטל מתוכה לבין הפסין ומבין הפסין לתוכה. [2]היו שתי חצירות אסורין עד שיערבו. יבשו המים בשבת אסור לטלטל בין הפסין שלא נחשבו מחיצה לטלטל בתוכן אלא משום המים. באו לו מים בשבת מותר לטלטל ביניהן. שכל מחיצה שנעשית בשבת שמה מחיצה. [3]מבוי שניטלה קורתו או לחיו בשבת אסור [ו] לטלטל בו אע"פ שנפרץ לכרמלית: **לה** *אכסדרה [2]בבקעה מותר לטלטל בכולה ואע"פ שהיא בת שלש מחיצות ותקרה. שאנו רואין כאילו פי תקרה יורד וסותם רוח רביעית. והזורק מרה"ר לתוכה פטור כזורק למבוי סתום שיש לו קורה. [3]בית או חצר שנפרץ קרן זוית שלה בעשר אמות הרי זה אסור לטלטל בבילו אע"פ שכל פרצה שהיא עד עשר אמות כפתח. אין עושין פתח

השגת הראב"ד

*אכסדרה בבקעה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כל זה סתום, עכ"ל:

לא שהיו הפסין הללו וכו'. נמשנה (פס כ"ב) ר' יהודה בן בבא אומר אין עושין פסין מים חיים וכו' בלבד הרבים בלבד ועמהר מעברה בעזרה כאמים ופי' בתר מים חיים וכו' מים מסומנין ומפורש בגמרא (דף כ"ב) הלכה כריב"ב. עוד שם לא הוחרו פסי בירלות אלא לבתר מים חיים בלבד. עוד שם (דף כ' ס"א) לא הוחרו פסי בירלות אלא לבהמה בלבד. ובירבו מלי בהמה בהמה של עולי רגלים אבל אדם חפסם בעזרה ובירלה אפסם ויזרב. אם היו רחבין אסי' לאדם אמי אמה: **לב הממלא** לבהמתו וכו'. (פס כ"ג) ברייתא לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו אבל ממלא הוא ושופך והיא שותה מעליה. והקשו א"ל מה הועילו לאסור ודוגה של פרה. והילו אחר אחרי הבא נאמרים העומד בדה"ר שפסקין נגוה עבדה ורחב תרבעה ורחבו אחד מכנס לפסים נגדה דילמא חזי ליה לאמרים דמקלקל ומפרק ודרי לדוגלא בהדיה ומזי לאיבד ניסא דמקלקל ומגת ליה וקא מפיק מרה"ר לרה"ר. והקשו וכה"ל מי מחיינא. ודמ לא היה עקירה מעבה לאמרים לכן וכל שאין כו חוזר מן הארוב אין לחוי לגזר מחמתו והילו דילמא הדר מעיל ליה וקא מעיל מרה"ר לרה"ר ע"כ. ורבינו ז"ל הסם הרמאמן שהיא הסכה הקודמת לאיסור ולא רצה להאריך:

לג הזורק מרה"ר לבין הפסין וכו'. (פס:) א"ר אלעזר העלק לתוך פסי בירלות חייב והקשו כבשמא ובילו לא נריכא דעבד בעין פסי בירלות בר"ה וזרק לתוכו והקשו הת מתי פשיטא. והילו לא נריכא לף ע"ב דקא בקעי בה רבים ע"כ. ומותר להקשות הבקעה ביניהן אם היה ביניהן באר וכו'. שם (כ"ב) ברייתא רבי יהודה אומר אם היתה דרך הרבים מפסקת יסלקנה לגדרין וחכ"א אינו נדיך. ובגמרא ר"י ורבי אלעזר דאמרי הבינייהו כלן הוזיקך כהן של מחיצה ולא אמו רבים ורבנלי לה ואחרני שם דר"י אחר כלן ולא אל"ל לאיתו בעי לאקות נעקלות בלילה אבל רבי אלעזר ס"ל הכי ורבינו פסק כמותו:

לד חצר שראשה אחד וכו'. ברייתא שם (כ') חצר שראשה אחד נכנס לבין הפסים ומבין הבסים לתוכה ובסים אחרות ואם מירבו מוהרות ואע"ג דרב הונא עבדי בה מוקמאתא רבינו ז"ל פסק כרבב דאלא עליה ובפסחים הבריתא: **יבשו** המים בשבת וכו'. שם בעמ מוציה אבוי מרבה יבשו מים בשבת מהו א"ל לעם נעשית מחיצה אלא משום מים אין כאן

מגיד משנה

ל לא התירו הפסין הללו וכו'. נמשנה (פס כ"ב) ר' יהודה בן בבא אומר אין עושין פסין מים חיים וכו' בלבד הרבים בלבד ועמהר מעברה בעזרה בשבתים ופי' בתר מים חיים וכו' מים מסומנין ומפורש בגמרא (דף כ"ב) הלכה כריב"ב. עוד שם לא הוחרו פסי בירלות אלא לבתר מים חיים בלבד. עוד שם (דף כ' ס"א) לא הוחרו פסי בירלות אלא לבהמה בלבד. ובירבו מלי בהמה בהמה של עולי רגלים אבל אדם חפסם בעזרה ובירלה אפסם ויזרב. אם היו רחבין אסי' לאדם אמי אמה: **לב הממלא** לבהמתו וכו'. (פס כ"ג) ברייתא לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו אבל ממלא הוא ושופך והיא שותה מעליה. והקשו א"ל מה הועילו לאסור ודוגה של פרה. והילו אחר אחרי הבא נאמרים העומד בדה"ר שפסקין נגוה עבדה ורחב תרבעה ורחבו אחד מכנס לפסים נגדה דילמא חזי ליה לאמרים דמקלקל ומפרק ודרי לדוגלא בהדיה ומזי לאיבד ניסא דמקלקל ומגת ליה וקא מפיק מרה"ר לרה"ר. והקשו וכה"ל מי מחיינא. והם לא היה עקירה מעבה לאמרים לכן וכל שאין כו חוזר מן הארוב אין לחוי לגזר מחמתו דילמא הדר מעיל ליה וקא מעיל מרה"ר לרה"ר ע"כ. ורבינו ז"ל הסם הרמאמן שהיא הסכה הקודמת לאיסור ולא רצה להאריך:

לג הזורק מרה"ר לבין הפסין וכו'. (פס:) א"ר אלעזר העלק לתוך פסי בירלות חייב והקשו כבשמא ובילו לא נריכא דעבד בעין פסי בירלות בר"ה וזרק לתוכו והקשו הת מתי פשיטא. והילו לא נריכא לף ע"ב דקא בקעי בה רבים ע"כ. ומותר להקשות הבקעה ביניהן אם היה ביניהן באר וכו'. שם (כ"ב) ברייתא רבי יהודה אומר אם היתה דרך הרבים מפסקת יסלקנה לגדרין וחכ"א אינו נדיך. ובגמרא ר"י ורבי אלעזר דאמרי הבינייהו כלן הוזיקך כהן של מחיצה ולא אמו רבים ורבנלי לה ואחרני שם דר"י אחר כלן ולא אל"ל לאיתו בעי לאקות נעקלות בלילה אבל רבי אלעזר ס"ל הכי ורבינו פסק כמותו:

לד חצר שראשה אחד וכו'. ברייתא שם (כ') חצר שראשה אחד נכנס לבין הפסים ומבין הבסים לתוכה ובסים אחרות ואם מירבו מוהרות ואע"ג דרב הונא עבדי בה מוקמאתא רבינו ז"ל פסק כרבב דאלא עליה ובפסחים הבריתא: **יבשו** המים בשבת וכו'. שם בעמ מוציה אבוי מרבה יבשו מים בשבת מהו א"ל לעם נעשית מחיצה אלא משום מים אין כאן

סנדל עוז

הזורק מרה"ר עד הכותל לתוכן חייב. פ"ק דשבת: ומותר להקשות הבהמה עד שמה מחיצה. פ' שנין פסין: מבוי שניטלה וכו' עד נפרץ לכרמלית. פ' כל גגות (דף נ'): אכסדרה בבקעה **וכו'** עד הכותל מרה"ר לתוכה פטור. פרק כל גגות: כתב הראב"ד ז"ל זה סתום: ואני אומר פה קדוש יאמר דבר זה שלא זה מקומם פרק כל גגות נמ' מתני' דתנר שבלה דגרגיון לתחר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' אמות לא אמרינן מי פרצים יורד וסותם וקי"ל אלכתא כרב ואם דעתו לומר דאמר קי"ל ג' מחיצות דאוריתא וא"ם דפי פרצים יורד וסותם ומעתה אמאי פטור כזורק לתוכה וכמו בבקעה לגבי מבוי שהשביתו בקורה זה כבר מיבר אותה בדבריהם בדאלמיא לגבי מבוי דאלמיא ז"ל לעיל גבי מתני' דתנר שבלה דגרגיון לתחר אכסדרה בבקעה דר' אליעזר וחכמים אמרו אין מטלטלין בה אלא בד' אמות ולא אמרינן מי פרצים יורד וסותם ומ"ב אליעזר אמרו דבר אחר אלא דבר אחר דא

פתח בקרן זוית. ואם היתה שם קורה מלמעלה על אורך הפרצה רואין אותה שירדה וסתמה ומותר לטלטל בכולו והוא שלא תהיה באלכסון: לן האצבע שמשערין בה בכל מקום היא רוחב הגודל של יד. והטפח ארבע אצבעות. [כ] וכל אמה האמורה בכל מקום בין בשבת בין בסוכה וכלאים היא אמה בת ששה טפחים. ופעמים משערין באמה בת ששה טפחים דחוקות זו לזו. ופעמים משערין באמה בת ששה שוחקות ורווחות וזה וזה להחמיר. כיצד משך מבוי בארבע אמות שוחקות ונובבו עשרים אמה עציבות. רוחב הפרצה עשר אמות עציבות וכיוצא בהן לענין סוכה וכלאים:

פרק שמנה עשר

א המוציא דבר מרשות היחיד לרשות הרבים או מרה״ר לרה״י אינו חייב עד שיוציא ממנו שיעור שמעיל כלום. ואלו הן שיעורי ההוצאה. המוציא אוכלי אדם כגרגרת ומצטרפין זה עם זה. והיא שיהיה כגרגרת מן האוכל עצמו חוץ מן הקליפים [א] והגרעינין והעוקצין והסובין והמרסן: **ב** יין כדי רובע רביעית ואם היה קרוש בבית. חלב בהמה טהורה כדי גמיעה חלב טמאה כדי לכתול עין אחת. חלב אשה ולובן ביצה כדי ליתן במשיפה. שמן כדי לסוך אצבע קטנה של רגל קטן בן יומו. טל כדי לשוף את הקילורין. וקילור כדי לשוף במים. ומים כדי לרחוץ פני מדוכה. דבש כדי ליתן על ראש הכתית. דם ושאר כל המשקין וכל השופכין כדי רביעית: **ג** תבן תבואה כמלא פי פרה. תבן קטניות [ב] כמלא פי גמל. ואם הוציא תבן קטניות להאכילו לפרה כמלא פי פרה. שהאכילה על ידי הדחק שמה אכילה. עמיר כמלא פי טלה. עשבים כמלא פי גדי. עלי שום ועלי בצלים אם היו לחים כגרגרת מפני שהן אוכלי אדם. ויבשים כמלא פי גדי. ואין מצטרפין זה עם זה לחטור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן. כיצד הוציא תבן תבואה וקטניות. אם יש בשניהם כמלא פי פרה פטור. כמלא פי גמל חייב. הכן כל כיוצא בזה לענין השבת:

המוציא

משנה למלך

פרק א המוציא דבר מרה״ר לרה״י לו מרה״ר לרה״י לאיש חייב עד שיוציא ממנו שיעור שמעיל כלום וכו׳. שיעורי הוצאה נלמדו מסוכה דהא אמרינן בפ״ב דסוכה דף ט״ז: אמר רבי אבא אמר רב יהודה מלא עגה הבן של קטנים. עד שם כי אתא רבין אמר כמלא הבן כמלא פי פרה ענל דר״ש ל״ש דתנייא רבי אליעזר בן יעקב אומר מלא פי פרה ור׳ יוחנן אמר אמור מכילה על ידי הדחק לא שמה אכילה רבי אומר אמור מכילה אכילה ע״י הדחק שמה אכילה ע״כ. ומסקי רבינו כרבי אומר שהכה כמוהו עבי ל״: עמיר כמלא פי טלה וכו׳. שם בתוספ׳ מפסק עמיר כמלא פי טלה פי גדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן. ובגמרא אמר ר׳ יוסי בר׳ חנינא אין מצטרפין לחטור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן ע״כ. ופירש״י ז״ל עמיר קטן של שבלין. פי טלה נשים מפי גדי שיעבר עמיר לא חש לגדי אבל אבל עשבים הוא״ל ומא כין כמלא גדי מיתייב כמלא פי גדי. לפיז הרמ״ן לפרש בגרגרת דאה שיעור לכל מאכל מדם בשבת אבל כמלא פי גדי לא דגדי לא חש ליה לחין מכ״ל. ובגמרא אין מצטרפים לחטור שבהן פירש״י ז״ל מי שיעורו גדול הוי קל ואינו מצטרף לכשלים אמור דהא לא אמור אבל אבל אכל הכתוב מצלים אם הקל לכשיעור מכ״ל. כדעת רבינו:

המוציא

פרק א המוציא דבר מרה״ר לרה״י לו מרה״ר לרה״י לאיש חייב עד שיוציא ממנו שיעור שמעיל כלום וכו׳. שיעורי הוצאה נלמדו מסוכה דהא אמרינן בפ״ב דסוכה דף ט״ז: אמר רבי אבא אמר רב יהודה מלא עגה הבן של קטנים. עד שם כי אתא רבין אמר כמלא הבן כמלא פי פרה ענל דר״ש ל״ש דתנייא רבי אליעזר בן יעקב אומר מלא פי פרה ור׳ יוחנן אמר אמור מכילה על ידי הדחק לא שמה אכילה רבי אומר אמור מכילה אכילה ע״י הדחק שמה אכילה ע״כ. ומסקי רבינו כרבי אומר שהכה כמוהו עבי ל״: עמיר כמלא פי טלה וכו׳. שם בתוספ׳ מפסק עמיר כמלא פי טלה פי גדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן. ובגמרא אמר ר׳ יוסי בר׳ חנינא אין מצטרפין לחטור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן ע״כ. ופירש״י ז״ל עמיר קטן של שבלין. פי טלה נשים מפי גדי שיעבר עמיר לא חש ליה לגדי אבל אבל עשבים הוא״ל ומא כין כמלא גדי מיתייב כמלא פי גדי. לפיז הרמ״ן לפרש בגרגרת דאה שיעור לכל מאכל מדם בשבת אבל כמלא פי גדי לא דגדי לא חש ליה לחין מכ״ל. ובגמרא אין מצטרפים לחטור שבהן פירש״י ז״ל מי שיעורו גדול הוי קל ואינו מצטרף לכשלים אמור דהא לא אמור אבל אבל אכל הכתוב מצלים אם הקל לכשיעור מכ״ל. כדעת רבינו:

המוציא

הגהות מיימוניות

[כ] כרבא משמיה דר״נ חדא כאביי דאמר אמר מוכה אמה מבוי באמה בת ה׳, ע״כ: [ב] בה״ק חדא כרבי יהודה דאמר קליפי עדשים מצטרפין עמהם מפני שמתבשלין עמהן ע״כ: [כ] כלל גדול ובלשון משנה עצה. ע״כ:

מגדל עוז

האמצע מתמעטין בו וכו׳ עד ד׳ לגבשים. נכתב מקומות משם לכל גבשים ומגבשים ר׳ פסחים (דף מ״ב): וכל אמה האמורה וכו׳ עד סוף הפרק. פ״ק ושיטתיה (דף ג׳) ובגמרא ר׳ פסחים:

פרק המוציא דבר מ׳ עד דמתמרמן זו פס זה. פרק כל גדול (דף ע״ז) ופרק המוציא: **חדא** שיעור גרגרת מ׳ עד מתוקן. פ״ד דמסכת שבלה (דף ע״ז): יין כדי רובע רביעית עד מ׳ לגבשים. כתב מקומות בשם לכל גבשים ומגבשים ר׳ פסחים (דף ג׳): **מיד** (דף ל״ז) ומסכת שבת פ׳ המוציא: תבן מבלה עד לגבן שבת. פרק כל גדול (דף ע״ז):

ד המוציא עצים כדי לבשל בכרוגרת וכו'. כפ"ל ע"ש (שם פ"ם) המוציא עצים כדי לבשל ביצה קלה ובהמוציא (שם ס') קנה כדי לעשות קולמוס אם היה עבה לו מרוצץ כדי לבשל בו ביצה קלה בבגדים מרוכה ותחוב באלפס. וגמרא חגא כדי לעבות קולמוס התניא לקרבי אוצבעותיו עוד שם חגא מרופה בשתן ומחוה באלפס. ופירשו ביצה קלה ביצת תרנגולת וקרוי ביצה קלה לפי שבשביל הבישול לון לך קלה לבשל יותר מביצת תרנגולת והקנו ותחלי שנת כל פשעי דשנת כרוגרת והבל כביצה. ופירש"י כרוגרת תרנגולת קלה ע"כ:

ה המוציא חבלין וכו'. פרק ר"ש (שם פ"מ): תשנה חבלין כדי לתבל ביצה קלה ומצטרכים זה עם זה. וה"מ נראה לפי הגמרא שלין מצטרפין אלא בשבולן חיבי פחיקה וכן פירש"י ז"ל. ויש לדקדק אם פירוש אחר: **פלפל** כל שהוא וכו'. תשנה (שם ג') ובריתא"ל וגמרא בלשון רבינו ופירש"י ז"ל תרגמן נבא שנבפנין בו תרגמן ולי נראה שגם הוא לחוי לחרוי. בתוצא הורד עלה של ורד בחור תחת מקח אכילת חולעת האוכל בספרים ומרקדנן שתו מקח. שתגיעין תוחו ונוחו

לגנות שכל דבר קדש שעון נגיזה שם"ל:

גחלת כל שהוא והחולית וכו'. בי"ם (ביצה ל"ם) פרק תשלין בריתא:

ו המוציא זרעוני גיגה וכו'. פרק ר"ש שבת פ"מה מבגרוגרת ר' יהודה בן בתירא אומר תשבה זרע קטנים שם זרע לוטין שם זרע פול המצרי שם ע"כ. ורבינו ז"ל אינו פוסק כרבי יהודה וסובר דקר פיסת דזרע קטנים וכו' דבדי ה"ק הוא והלכה כמותו:

המוציא סובין כדי ליתן וכו'. בהמוליה (שם ע"ה) תשנה בלשון רבינו פירש"י ז"ל במקום שאין פחתים לוקחין הזהב בתוך של סובין, עכ"ל. **המוציא** מוכן אם לאכילה וכו'. מוספתא פ"מ עד לולבי זרדין וכו' אבל הלוף וכו':

ז המוציא נרתיקין אם לאכילה המם וכו'. ברייתא סוף פרק ר"מ (שם ג'). ואין נרסתו בגרסה קלה ספרים שנוכרים אם לאכילה כתולא פי חיר וכמה תלא פי חיר אחת ופירש"י ז"ל נרתיקין גלעיני אחרים עכ"ל:

המוציא לאוב וכו'.

ח המוציא קליפי אגוזים וכו' תשנה פרק ר"ע (שם פ"ם) קליפי אגוזים קליפי רמונים הבשים וכולה כדי לצבע בהן בגד קטן פי סבכה. וכן המוציא מי רגלים וכו'. שם מי רגלים בהר ובוהם קתונא ותשבע כדי לכבס בהן בגד קטן פי סבכה וגמרא (דף ל') הגא מי רגלים בן תרבעים יום. בהר הגא בהר מכבמדיה ולא בהר אמפיפרי, פ"ב:

הוציא

אות שניה וכתבה פטור. שכבר חסרה האות הראשונה: י *המוציא כחול בין לרפואה בין לחבשיט כדי לכחול עין אחת. ובמקום שאין דרכן להתקשט אלא בכחילת שתי עינים והוציאו להתקשט עד שיוציא כדי לכחול שתי עינים. זפת ונפרית כדי לעשות נקב. שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן. דבק כדי ליתן בראש השפופרת. רבב כדי למשוח תחת רקיק כסלע: יא המוציא אדמה כדי לעשות חותם האגרת. טיט כדי לעשות פי כור של צורפי זהב. זבל או חול דק כדי לזבל בריש. חרסית כדי לעשות פי כור של צורפי זהב. חול נס כדי לערב עם מלא כף של סיידין. שיער

הוציא סמנין וכו'. ברייתא (שם ע"מ) פרק המוליה בלשון רבינו ופירש"י ז"ל דונמא לחיבה כלומר מעט כסין סמרפין לדונמא רוצה אתה כזה, עכ"ל:

ט המוציא דיו על הקולמוס וכו'. תשנה פרק המוליה (שם ס"מ) דיו כדי לכתוב שתי אותיות. וגמרא (דף ל') הגא שתי אותיות בדיו שתי אותיות בקולמרין. פי' קלמרין קסת הסופר. כמי רבא אות אחת אחת בדיו אות אחת אחת בקולמוס אות אחת בקלמרין מהו חיקר. ויש לדקדק ז"ל כזה פי' אחר אבל בדבר רבינו: **הוציא** שתי אותיות וכו'. שם מימרא בלשון רבינו:

הוציא אות אחת אחת וכו'. שם מימרא אחר רבא הוציא אות אחת וכתבה חזר והוציא אות אחת וכתבה פטור בעידנא דאפקא לבתרייתא חסר לה שיעור דקמייתא, פ"ב:

י המוציא כחול וכו'. תשנה (שם ע"מ) כחול כדי לכחול עין אחת.

וגמרא הקשו הא לא כתני פי' אלא שתי עינים פ"ר הוא שבן נעשות שהלוח בין אחת. מיתיבי אחר רבב"א כחול אם לרפואה כדי לכחול עין אחת אם לקשוט בשתי עינים והיולו כי חגא הנהיא בעינינו ע"כ. ופירש"י ז"ל עינינו בעת בספרים שאין לריכות נעשות כל כך ואין מכסות עיניהן ומוחלות שתי עיניהן, עכ"ל: זפת ונפרית וכו' תשנה (שם ע"מ) בלשון רבינו ופירש"י ז"ל כדי לעשות נקב קטן כלי שמחנין בו כסף חי כותם פיו בזפת או בנפרית ונוקב בתוך הסרימה נקב דק לחוליא בו עכ"ל. שעוה כדי ליתן בו וכו': שם בלשון רבינו. וגמרא (דף ל') כדי ליתן על פי נקב קטן של יין. ופירש"י ז"ל לחמוטי של שתן ודבש שהיין זב דרך נקב קטן יותר מדבש ושתן עכ"ל. ולא הפש רבינו לכתוב זה שהכל בלשון בלשון קטן דבק כדי ליתן וכו'. בתשנה (שם ע"מ. ודף ל') וגמרא בראש הפשפש שבראש קנה של ליידין. ופירש"י ז"ל מוחיין נסר קטן ומהמין עליו דבק והעוף יוכב עליו ודבק בו ודיבק לתת שם הרבה שיהא העוף דבק בו, עכ"ל: **רבב** וכו'. ברייתא (שם ע"מ):

יא המוציא אדמה וכו'. תשנה (שם ס' ג') בלשון רבינו ובכל בהבמים, ופירש"י ז"ל אלמה אדמה, עכ"ל:

טיט וכו' ברייתא שם בלשון רבינו:

זבל וחול דק וכו'. תשנה בלשון רבינו כדברי הבמים. ופירש"י ז"ל בריש קפלוס:

חול הגס וכו'. תשנה וברייתא בלשון רבינו:

חרסית וכו' בתשנה (ע"ה) הרסית כדי לעשות פי כור של צורפי זהב ופירש רש"י ז"ל חרסית לבנה כהוגה. ובגלא ספרי רבינו נמצא פיר הרסית ואין כן בספרים מדוקדקים

הוצאה

השגת הראב"ד

*המוליה כחול וכו'. כתב הראב"ד ז"ל דבר זה כתב במקום עיבריות המאור בגמרא ופירושו לא נהיר אבל עיבריות שאין נאמנות ואינם מתקשטות שתי עינים, עכ"ל:

משנה למלך

בשישור סמרוכה מיב בשישור המוצא ובייטר בסיא דמוליה אבן כמלא פי ערה לגמל. ואם הבסיה הוא בשישור סמרוכה בסחמא אוליגן בתר בשישור סמרוכה לקולא אבל אם מוליה בשישור הייטב בשישור המוצא דבא עצה לפרה לא בסיה ואם"ה ק"ל דמוליה עצה כמלא פי ערה חייב. אך בבסים ולא בסיה דבסחם אמלי לחומרא בבא אספקא לי אי אוליגן בתר אחבינהו לקולא ובעבא הדבר גרשיגן אם לאכילה אחם בעבא דמלאה ערה דבבוזגת המוליה מייבי ביבא. אלא אבאי זה בבה פ"ם ואם לגריבה אבים ובמוליה לגרב מייב בכל שבאה ובמו אבסבר בלשון בר"ן. והתוס'

הוצאה עצים כו' עד שבלגיעין לתן לבגיבה. פרק המוליה ופרק רבי עקיבא (דף פ"ח ע"ב) גחלת כל שבו וכו'. פרק תשלין (דף ל"ם) * המוציא זרעוני גיגה עד שאל בתלמי בבים. פרק ר"ש (דף פ"ם): **המוציא** בבים עד ובכ פרק המוליה אות בלות **המוציא** מוכן עד מד בגרוגרת. לשון מוספתא בבא פ"ח המבבת שבת. המוציא נרתיקין בו' עד בהיב. פ"ם ר"ש זפ' **המוליה** (דף פ"ם) ופ' בבלגיע (דף ל') * **המוציא** קליפי וכו' עד דונמא וכו'. פרק המוליה (דף פ'

הוצאה לגשיר בסרוכה מיב בשישור המוצא ובייטר בסיא דמוליה אבן כמלא פי ערה לגמל. ואם הבסיה הוא בשישור סמרוכה בסחמא אוליגן בתר בשישור סמרוכה לקולא אבל אם מוליה בשישור הייטב בשישור המוצא דבא עצה לפרה לא בסיה ואם"ה ק"ל דמוליה עצה כמלא פי ערה חייב. אך בבסים ולא בסיה דבסחם אמלי לחומרא בבא אספקא לי אי אוליגן בתר אחבינהו לקולא ובעבא הדבר גרשיגן אם לאכילה אחם בעבא דמלאה ערה דבבוזגת המוליה מייבי ביבא. אלא אבאי זה בבה פ"ם ואם לגריבה אבים ובמוליה לגרב מייב בכל שבאה ובמו אבסבר בלשון בר"ן. והתוס'

מגדל עוז

פ"ג) * המוציא כתו' עד שתי עינים. כתב הראב"ד ז"ל דבר זה בתב במקום עיבריות שאין נאמנות ואינם מתקשטות שתי עינים עכ"ל ואני אומר לא ידעתי מה בא לחדש בשבלה בשבבה ג' המוליה דאוהבינה על מתני' דקתני כחול בדי לבחול עין אחת ואחיבו אמר ר"ם בן אליעזר אם ר"בם בשתי עינים ומקרינן הבגמה הגל בדיה ר"ב שבולל בר נחתיו בעיבריות, ופירש"י ז"ל נאמנות בבבדים שאין נאמנות מפני שאין יובבינן פרוים וגם בבם בבובנים בתובה מובעים: זפת ונפרים עד מוכב

ספרים

שיער כדי לגבל מים וכו'. שיעור כדי לגבל מים וכו'. בריימתא שם פ"ב: כלשון רבינו ופירש"י ז"ל שיעור יפה לגמרא, עכ"ל: סיד כדי לסוד וכו'. מתניתין שם ובריימתא כלשון רבינו: עפר ואפר וכו': צרור אבן וכו'. מתניתין שם: מחזיק כשוה ר"מ בן יעקב אומר כדי לזרוק בבהמה. ובגמרא פ"ל יוחנן בבהמה: שיער כדי לגבל מים וכו'. בריימתא דמסקינן כמו וכמה מישרטה מרא דמר"מ אומר מקבל עשרה זוזים ע"כ, ולכך מסקן רבינו כרמב"ם: חרס כדי לקבל בו וכו'. בתוספתא (שם פ"ב) ג' מחזיקות כדי יהודה וכ"ש וכדי יוסי ופסק כדברי יוסי דיהודה אהלכה כמותו אבל כל אחד מחלק:

יב המוציא חבל כדי לעשות וכו'. מתניתין (שם פ"מ) כלשונה: נפי וסי'. מתניתין כלשונה שם ב"ק: הצרון וסי' סיב וסי' מוכין וכו'. כלם בבריימתא (שם פ"מ) כלשון רבינו. ופירש"י ז"ל הוצין של עלבי דקל כשיפה מגריס מל שמעון מלוני דקל. סיב גדל סביב הדקל. מל מי מתמר לסמן מם היין מתעבה מם הסמולה, עכ"ל: עצם כדי לעשות מרוות וסי'. מתניתין (שם פ"ל) כלשונה כדברי פ"ק. ולשון רש"י מרווה כף קטיר"ם: זכוכית כדי לגרוד בה לשם הכרכר מו מד שיעמא מחי יומין כמחת וכו'. מתניתין ובריימתא כלשון רבינו:

יג המוציא שני יומין וכו'. בריימתא שוף ר"ש (שם ל"): המוציא שני יומין מאכ הסוס ומגבב הפרה חייב מפני שמגיעין לומן לגבין מקצה של חיר לחת לורי דקל. שנים חורי דקל לחת ע"כ. ופירש רש"י ז"ל לגבין לגד שוטות. מקצה של חיר יומין קטן מגבדרה של חיר עכ"ל: מצמר גפן וכו'. מוכסמת מרק המולית: המוציא מן הבגד וכו'. המולית (שם ע"מ) הכיולו מתנה דתמן הבגד מלמה מל מלמה לגמדים הנק מרבעה מל מרבעה הטור חמשה מל המשה וחמי מלה כמיטורן לוממלה כך מיטורן להולמה, ע"כ. והטור הוא מסגמר מיטורו המקרא קרמבגלא בלשון בגמרא כדאיתא החם ומבואר בסמוך: יד המוציא עור וכו'. שם ל"ב מוכום הן מלה כמשמעו דלא מלים ולא קמים ולא עפין וכמה מיטורו לגד בו מקולמה קמנה וכמה לחמר לבני רבנן דריבמא דמומבריתא. חיפה דמלים ולא קמים ולא עפין וכמה מיטורו כדהק הטור כדי לעשות קמיע. דמסרת דמלים וקמים ולא עפין וכמה מיטורו כדי לכמוס מלין לחם הגם: בגמר מיטורו וכו'. אמו קרמבגלא המכר בגמרא. מבל רש"י ז"ל מיכם קרמבגלא מבגמלהו ברוחמין ומקקמה ליגב מלח, עכ"ל:

טו המוציא קלף וכו'. מתניתין שם (פ"מ): כלשונה: דוכסוסטוס כדי לכתוב וכו'. בריימתא (שם ע"מ) ופירש"י ז"ל דוכסוסטוס קלף מסמלה קלימתו המלוכה עכ"ל: נייר כדי לכתוב וכו'. מתניתין (שם פ"מ) נייר כדי לכתוב מלין וכו'. מתניתין (שם פ"מ): קנה מוכסין ומגת מלומים ומסוכרת מכם גדולות מחגנו. ולגמן רש"י ז"ל קנה של מוכסין הם לך מטמן לת המכם לרמם המהר המקום לחד לו מחמל לו בחמנה וכולו מוכר לו מומם לכרלות לגוכסין מחמלו לו המכם: המוציא קנה מוכסין וכו'. מתניתין ר"ל המולית קנה מוכסין עד מגלה ברלמה לגוכם חייב מחברלמו לגוכם מטור ר' יהודה אומר אף מחברלמו לגוכם

מדוקדקים מלה מרמים כדי לעשות וכו' כלבון המחמה: שיער כדי לגבל מים וכו'. בריימתא שם פ"ב: כלשון רבינו ופירש"י ז"ל שיער יפה לגמרא, עכ"ל: סיד כדי לסוד וכו'. מתניתין שם ובריימתא כלשון רבינו: עפר ואפר וכו': צרור אבן וכו'. מתניתין (שם פ"מ) מחזיק כשוה ר"מ בן יעקב אומר כדי לזרוק בבהמה. ובגמרא פ"ל יוחנן בבהמה: שיער כדי לגבל מים וכו'. בריימתא דמסקינן כמו וכמה מישרטה מרא דמר"מ אומר מקבל עשרה זוזים ע"כ, ולכך מסקן רבינו כרמב"ם: חרס כדי לקבל בו וכו'. בתוספתא (שם פ"ב) ג' מחזיקות כדי יהודה וכ"ש וכדי יוסי ופסק כדברי יוסי דיהודה אהלכה כמותו אבל כל אחד מחלק:

יב המוציא חבל כדי לעשות וכו'. מתניתין (שם פ"מ) כלשונה: נפי וסי'. מתניתין כלשונה שם ב"ק: הצרון וסי' סיב וסי' מוכין וכו'. כלם בבריימתא (שם פ"מ) כלשון רבינו. ופירש"י ז"ל הוצין של עלבי דקל כשיפה מגריס מל שמעון מלוני דקל. סיב גדל סביב הדקל. מל מי מתמר לסמן מם היין מתעבה מם הסמולה, עכ"ל: עצם כדי לעשות מרוות וסי'. מתניתין (שם פ"ל) כלשונה כדברי פ"ק. ולשון רש"י מרווה כף קטיר"ם: זכוכית כדי לגרוד בה לשם הכרכר מו מד שיעמא מחי יומין כמחת וכו'. מתניתין ובריימתא כלשון רבינו:

יג המוציא שני יומין וכו'. בריימתא שוף ר"ש (שם ל"): המוציא שני יומין מאכ הסוס ומגבב הפרה חייב מפני שמגיעין לומן לגבין מקצה של חיר לחת לורי דקל. שנים חורי דקל לחת ע"כ. ופירש רש"י ז"ל לגבין לגד שוטות. מקצה של חיר יומין קטן מגבדרה של חיר עכ"ל: מצמר גפן וכו'. מוכסמת מרק המולית: המוציא מן הבגד וכו'. המולית (שם ע"מ) הכיולו מתנה דתמן הבגד מלמה מל מלמה לגמדים הנק מרבעה הטור חמשה מל המשה וחמי מלה כמיטורן לוממלה כך מיטורן להולמה, ע"כ. והטור הוא מסגמר מיטורו המקרא קרמבגלא בלשון בגמרא כדאיתא החם ומבואר בסמוך: יד המוציא עור וכו'. שם ל"ב מוכום הן מלה כמשמעו דלא מלים ולא קמים ולא עפין וכמה מיטורו לגד בו מקולמה קמנה וכמה לחמר לבני רבנן דריבמא דמומבריתא. חיפה דמלים ולא קמים ולא עפין וכמה מיטורו כדהק הטור כדי לעשות קמיע. דמסרת דמלים וקמים ולא עפין וכמה מיטורו כדי לכמוס מלין לחם הגם: בגמר מיטורו וכו'. אמו קרמבגלא המכר בגמרא. מבל רש"י ז"ל מיכם קרמבגלא מבגמלהו ברוחמין ומקקמה ליגב מלח, עכ"ל:

טו המוציא קלף וכו'. מתניתין (שם פ"מ): כלשונה: דוכסוסטוס כדי לכתוב וכו'. בריימתא (שם ע"מ) ופירש"י ז"ל דוכסוסטוס קלף מסמלה קלימתו המלוכה עכ"ל: נייר כדי לכתוב וכו'. מתניתין (שם פ"מ) נייר כדי לכתוב מלין וכו'. מתניתין (שם פ"מ): קנה מוכסין ומגת מלומים ומסוכרת מכם גדולות מחגנו. ולגמן רש"י ז"ל קנה של מוכסין הם לך מטמן לת המכם לרמם המהר המקום לחד לו מחמל לו בחמנה וכולו מוכר לו מומם לכרלות לגוכסין מחמלו לו המכם: המוציא קנה מוכסין וכו'. מתניתין ר"ל המולית קנה מוכסין עד מגלה ברלמה לגוכם חייב מחברלמו לגוכם מטור ר' יהודה אומר אף מחברלמו לגוכם

שיער כדי לגבל מים לעשות פי כור של צורפי זהב. סיד כדי לסוד אצבע קטנה שבבנות. עפר ואפר כדי לכסות דם צפור קטנה. צרור אבן כדי לזרוק בבהמה ותרניש. והוא משקל עשרה זוזים. חרס כדי לקבל בו רביעית: יב המוציא חבל כדי לעשות אזן לקופה. נמי כדי לעשות תלאי לנפה ולכברה. הוצין כדי לעשות אזן לכפיפה מצרית. סיב כדי ליתן על פי משפך קטן של יין. מוכין כדי לעשות בו כדור באגוז. עצם כדי לעשות תרווד. זכוכית כדי לגרוד בה ראש הכרכר או עד שיפצע שתי נימין כאחת: יג המוציא שתי נימין מזנב הסוס ומזנב הפרה חייב. הוציא אחת מן הקשה שבחזיר חייב. נצרי דקל והן חוטי העץ שתים. חורי דקל והן קליפי החריות אחת. מצמר גפן ומצמר כלך וצמר גמלים וארנבים וחיה שבים ושאר כל הנטוין כדי לטווות חוט אורך ארבעה טפחים. המוציא מן הבגד או מן השק או מן העור. כשיעורן לטומאה כך שיעורן להוצאה. הבגד שלשה על שלשה. השק ארבעה על ארבעה. העור חמשה על חמשה: יד המוציא עור שלא נתעבד כלל אלא עדיין הוא רך שיעורו כדי לצור משקולת קטנה שמשקלה שקל. היה מלוח ועדיין לא נעשה בקמח ולא בעפצה שיעורו כדי לעשות קמיע. היה עשוי בקמח ועדיין לא נתעבד בעפצה שיעורו כדי לכתוב עליו את הגט. נגמר עיבודו שיעורו חמשה על חמשה: טו המוציא קלף מעובד כדי לכתוב עליו פרשת שמע עד ובשעריך. דוכסוסטוס כדי לכתוב עליו מזוזה. נייר כדי לכתוב עליו שתי אותיות של קשר מוכסין שהן גדולות מאותיות שלנו. המוציא קשר מוכסין חייב אף על פי שכבר הראהו למוכס ונפטר בו שהרי ראיה היא לעולם. המוציא שטר פרוע ונייר מחוק כדי לכרוך על פי צלוחית קטנה של פלייטון. ואם יש בלובן שלו כדי לכתוב שתי אותיות של קשר מוכסין חייב: טז המוציא בהמה חיה ועוף אע"פ שהן חיים חייב. אבל אדם חי אינו משאוי. ואם היה כפות או חולה המוציא אותו חייב. והאשה מדדה את "בנה בזמן שטוטל אחת ומניח אחת: יז המוציא חינוק חי וכים תלוי בצווארו חייב משום הכים שאין הכים טפילה לחינוק. אבל אם הוציא את הגדול אע"פ שהוא מלובש בכליו וטבעותיו בידו פטור. שהכל מטפילה לו. היו כליו מקופלין על כתיפו הנושא אותו חייב: יח המוציא חגב חי כל שהוא. וטת כגרוגרת. צפורת כרמים בין חיה בין מתה כל שהוא מפני שמצניעין אותה לרפואה וכן כל כיוצא בה. הטת והנבלה והשרץ כשיעור טומאתן כך שיעור הוצאתן. טת ונבלה בזית ושרץ כעדשה: יט היה שם בזית מצומצם והוציא ממנו כחצי זית חייב שהרי הועיל במעשיו שנתמעט השיעור מלמטא. אבל אם הוציא כחצי זית מבזית ומחצה פטור. וכן כל כיוצא בזה בשאר הטומאות: כ בכה דברים אמורים שאינו חייב אלא על הוצאה כשיעור כשהוציא מתם. אבל המוציא לזרע או לרפואה או להראות ממנו דונמא ולכל כיוצא בזה חייב בכל שהוא

א מזר סימן מה:

משנה למלך

יח הטת והנבלה והשרץ כשיעור טומאתן כך שיעור הוצאתן. (פ"ה מיין מ"ם כרב המאכר פי"ד מהל' אבל):

מגדל עוז

ספרא חייב. פרק המוציא: הוציא אחת מן הבריות לחת. ס"ם ר"מ (דף ל') מתמר מי עד המסבת לחת בגד וכו'. ר' אמרן (דף קכ"ח): המוציא חיוק כגון ומגבר כלן כו' מד ד' אמתים. נתוספתא פ"ג: המוציא מן הבגד מד של קבר מכוכין חייב מכל ר' המולית: והוצאת שור וכו'. פ"ב נתוספתא מיין (דף כ"ב) המוציא כמשם מד המולית לחת מיין. פרק המוציא (דף ל'): מתמר מי עד המסבת לחת בגד וכו'. ר' אמרן (דף קכ"ח): המוציא חיוק מי עד המסבת לחת חייב. פרק המוציא ומרק מעל שם (דף קמ"ח): המוציא חגב כו' אם כיוצא בזה. ס"ם ר"מ (דף ל'): הטת והנבלה עד שיכנס כשאר. בכל פרק המוציא (דף ל"ב ל"ד):

שהוא: **כא** המצניע דבר לזריעה או לרפואה או לדוגמא ושכח למה הצניעו והוציאו סתם חייב עליו בכל שהוא שעל דעת מחשבה ראשונה הוציא. ושאר האדם אין חייבין עליו אלא כשיעורו. זרק זה שהוציא כבר לתוך האוצר אע"פ שמקומו ניכר כבר בטלה מחשבתו הראשונה. לפיכך אם חזר והכניסו אינו חייב עד שיכנס כשיעור: **כב** דבר שאין דרך בני אדם להצניעו ואינו ראוי להצניע כגון דם הנדה אם הצניעו אחד והוציאו חייב ושאר האדם פטורין עליו. שאין חייבין אלא על הוצאת דבר הכשר להצניע ומצניעין בבוהו: **כג** המוציא חצי שיעור פטור. וכן כל העושה מלאכה מן המלאכות חצי שיעור פטור. הוציא חצי שיעור והניחו וחזר והוציא החצי האחר חייב. ואם קדם והגביה החצי הראשון קודם הנחת החצי השני נעשה כמי שנשרף ופטור. הוציא חצי שיעור והניחו וחזר והוציא חצי אחר והעבירו על הראשון בתוך שלשה חייב. שהמעביר כמי שהניח על גבי משהו. אבל אם זרקו אינו חייב עד שינוח שם על גבי משהו: **כד** הוציא חצי שיעור וחזר והוציא חצי שיעור בהעלם אחת לרשות אחת חייב. לשתי רשויות אם יש ביניהן רשות שחייבין עליה פטור. היתה ביניהן כרמלית הרי הן כרשות אחת וחייב חטאת: **כה** המוציא פחות מכשיעור וקודם שניחו נתפח וחזר כשיעור. וכן המוציא כשיעור וקודם שניחו צמק וחזר פחות מכשיעור פטור: **כו** המוציא כגרוגרת לאכילה וצמקה קודם הנחה וחשב עליה לזריעה או לרפואה שאינו צריך שיעור הרי זה חייב כמחשבתו של עת הנחה. הוציא פחות מכגרוגרת לזריעה וקודם הנחה חזר והשב עליה לאכילה פטור. ואם תפחה קודם הנחה ונעשית כגרוגרת קודם שימרך עליה לאכילה חייב. שאפילו רא חישב מתחייב על מחשבת ההוצאה: **כז** הוציא כגרוגרת לאכילה וצמקה וחזרה ותפחה קודם הנחה הרי זה ספק אם נדחה או לא נדחה. זרק כזית אוכלין לבית טמא והשלים כזית זה לאוכלים שהיו שם ונעשה הכל כביצה הרי

כא המצניע דבר וכו'. כגון נתבאר זה בסוגיה זרק זה שהוציאו כבר בתוך האוצר וכו'. שם בתוספתא הזר והכניסו אינו חייב אלא כשיעורו. ובגמרא (שם ע"ב) הקשו פשיטא ופירש"י דכיון שלא זרקו בבלה מחבבו קריישתא והוי ליה כבל מדם וחיוב מצוי הבל"ע בכון שזרקו לאוצר בטוליה בטוליה. ופירש"י ל"ל מתני' בשלא מילך עליו פטירים אלא שזרקו לאוצר וכו' ע"כ. ומתוך לשון רבינו ל"ל מחזר והכניסו ר"ל הוציאו ומפורש ע"כ (דף ב') תנא להכנסה ניתי הוצאה קרי לה וה"ה להוצאה הכנסה וה"מ היו זה תמלה ומוריד לענין הדין.

כב דבר שאין דרך בני אדם וכו'. תוספתא פרק כלל גדול (שבת ע"ב) עוד כלל אחר אמרו כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו המוציאו בשבת חייב וכו'. כך פירשה כל דבר הראוי להצניע שהוא מדבר שמצניעין ומצניעין כמוהו שם זה שיעור הבוז אבל בני אדם כל מדם חייב עליו ואפי' מעביר אינו מבוז אבלו זה וזה כלל לכל הפירורים המוציאים בכל זה ופ"ל לא כתבו רבינו דאם הרבה בדין בפני עצמו. וכל שאינו כבר להצניעו שאינו ממון הבאוי להצניעו ואין מצניעין כתורו ל"ל פירושו שהוא מתין דהוי אבל שהוא כרות מבשיעור אינו חייב אבל אם כתבנוהו. ורבינו ז"ל לא כתב ואין מצניעין כמוהו לפי שכבר נתבאר במקום בבבא המצניע דבר וכו' ותחלו בגרגרת בני כל הכשר להצניעו לאפוקי דם נדה וכ"ש עני מעברה רב שוקבא אחר לאפוקי עני מעברה אבל דם נדה מצנע ליה לגומרא ואיתיר כיון דמלבא לא מצנע ליה. ופסק רבינו כרב מתנא. ומבאן נדה לו עני מעברה וכוולא בהן בשום שיעור אין חייבין עליהן

כג המוציא חצי שיעור פטור וכו' משנה בהתנינא (שם ע"ב) ובכתה מקומות: **הוציא** חצי שיעור וכו' בתוספתא (שם ע"ב) אחר רבה הוצאת הנחה הוי נרוגרת והגיהה וחזר והוציא הוי נרוגרת והגיהה ראשונה נעשית כמי שנרפה ובטוב ובקבו ומקמו ומחלו ומחלו ה"ק אם קדם והגביה אם הראשונה קודם הנחת שניה נעשית כמי שנקלקה לו שנרפה ובטוב ע"כ. וכתבו"י ז"ל ומאחי הא מהכא וכיון דבהעלם אחת הוא מצטרפי לכי נמרה הנלאה עכ"ל. וכן עיקר שאם היתה לו ידיעה לחצי שיעור [שבשת דפטור] כתבו"ר ס"ל מהלכות שבות ויתבאר בכתוב שבהעלם אחת בדוקא

הוציא חצי שיעור וחזרו וחזר והוציא חצי אחר וכו'. שם ר"ה הוציא חצי נרוגרת והגיהה וחזר והוציא חצי נרוגרת והקבוה הרי כליה חייב בשתי הבעלמות אבל ר' יוסי אומר בהעלם אחת בשתי רשויות חייב אחד בשתי רשויות פטור ר' יוסי אומר בהעלם אחת בשתי רשויות חייב אחד בשתי רשויות פטור ר' יוסי אומר בהעלם אחת בשתי רשויות חייב אחד בשתי רשויות פטור אבל אם כבר נגמר הוצאה אינו חייב אלא

כח המוציא פחות מכשיעור וכו'. מבואר (שם ס"ג) המוציא פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי מפני שהכלי קפלה לו את כחי המחה פטור כי' מפני שהמחה רוחה לו דרך נמדתו אלא כל מידי דמעבד ליה לענייה חש"ס שאינו צריך לו פטור. והכין מבואר בהלכות פרק טפל (שם קמ"ט):

המוציא קופת הרוכלין וכו'. מבואר פרק ר"ש בלשונה (שם ל'). וה"ם ותשלו הוא"מ בצחוק כמו שכתוב הוא ומבואר. ובירושלמי ממהו שעיסה מכלל בהשלגם מחמת. ומרבינו נריכה לר' אליעזר:

פי"ט א כל כלי המלחמה אין יוצאין בהן וכו'. פרק במה מדליקין (שבת דף ס') מתני' לא יצא הלוש בשבת ולא בקבלת ולא בתפיים ואם אין מים מחיב חטאת. וכתב רבינו לפי שהן דרך מלכות וכן פירש"י ז"ל ופשוט הוא. עוד שם (דף ס"ב) לא יצא הלוש לא בכויש ולא בקבת ולא בתפיים ולא בשלה ולא בחומה ואם יצא חייב חטאת. ובגמרא (דף ס"ב) קסדא אמר רב פטרינהו. ופירש רש"י כובע עור חתוך כובע המתכת וכן פירש רבינו כובע. עוד שם תנפיים פוזמקי פירש"י מנפלמות של ברזל כה"ש רבינו. עוד שם (דף ס"ב) מתי אלה קולמא ופירש"י ז"ל מה"ש בגמרא:

ב אין יוצאין בסמל המטמר וכו'. שם (דף ס'.) לא יצא הלוש בסמל המטמר

ובגמרא (דף ס"ב) מבואר דאמרינן ביה"ש אסור. ועוד שם אמר שמואל לא שנו אלא לחזק אבל לגוי מותר. ושם נאלנו אמוראים כתה הם לגוי. וכן נאמרו שם לדנין אחרים לגחיר כשאמרו כולו בשמפרים כדי שלא תבא קרקע מולכולו ודרך אחרת. ומבואר כל זה בהלכות. ורבינו לא הזכיר אלא מיעוטא דשמואל מפני שאין ביניו אלא מסתרים לחזק ואין בגילוח בתוחה על גוי ונם בגמרא לא הבאו אסור אי זה מהן כולו בקרקע לגוי אלא אמ"ל איסור לדבר בר בר הנה אחרן דאמרינן דל"י אחרן ביניהו כל"ש אלא נגביד כל"ח ותחזר כך לגר רבינו:

ב ומותר לצאת וכו'. (שם ל"ט) אמר רב

שבת קמ"ח אבי ליסא דאמרי דאמרוקתא ואחר רב ששת מידי דהוה אמלאי מוחכת. וליסא דאמרי דאמרוקתא מידי דהוה אחכנת של מלכים. ובירש"י קמרא אכנת מחוט. אמרוקתא עשוין מוחה רעשה ומטונגת זהב ומגנים עוטות קבועות בה. מיסכא לולו שם של זהב, כל"ל. ובהלכות קמרא הוא מגור בבמחנים. ורבינו פירש מיסכא שחחיטות נסכא קבועות בו וכן עיקר. ומכאן הבינו ראיה ר"ש ז"ל שאין נחרין בחכשיטי הלוש שאמר יראים לפי שהלוש היו מחסאר בהכשיטין כמו שהאשה עשה שדעתה קלה וכן הפירש בירושלמי וזה דעת רבינו כמו שיתבאר בדין הבנעות בים עליה מוחם ומיקר. ומ"ם רבינו והוא שלא יהיה רפוי וכו' ללמד מהבונית שבראש הסרק. ורבינו כתב כלשון בהרא דאמיסכא מרוקת וכ"ם דאמרוקתא וכן מפרש בהלכות

מבעת

ג מבעת שים עליה מותם מחכשיטי הלוש היא ואינה וכו'. (שם ל"ו) לא תצא אשה בטבעת שאין עליה חותם ולא בחתם שאינה נקובה ואם יצאה חייבת חטאת. עוד שם (דף ס"ב) לא תצא אשה בטבעת שיש עליה חותם ואם יצאה חייבת חטאת. ובגמרא על המשנה א אמר שולא ואלוטיהן בתים אלמא קסבר

עולא כל מידי דהוי לתים לא חי לאשה ומל מידי דהוי לאשה לא חי לתים וחקנו על זה ואילו אלא אמר רב יוסף קסבר שולא נשים מם בשני עצמן הן. וחקנו והא אלא לאחר יד היא ואיתן רבא אמרים אמרים מתן לאשה מבעת שיש עליה חותם לאליה לקוחבת ומיחתה בידה עד שמגעת לקוחבת ומפרש בהלכה מחמת לבעלה מבעת שאין עליה חותם לאליה לאומן ומיחתה בידו עד שמגיע אל אומן ע"כ. ובאור זה בדברי רבינו מפורש דשולא דאמר ואמאיתן בתים קלי מבעת שאין עליה חותם ואמתת שאינה נקובה שבאשה מבעת ומבעת חייב חטאת ומבעת שיש עליה חותם ומבעת נקובה בתים מבעת הלכה ואם חייבת חטאת ולא עוד אלא שבעת שיש עליה חותם בתים מותר אפילו להתהלך לפי שהוא לו הכנה ואין דרך בתים להתהלך והקנו בגמרא בדין הבעת הילך תהיה הלכה חייבת בין עליה חותם והתים שאין עליה בהמולילה בשבשתיהן ולא אין דרך הלכה בכך ואין חיוב חטאת אלא כמי שמולים בדרך המולילין כמו שמבואר פי"ב. ואיתן רבא בדרך הלכה זו היא לבעת בשל לאשמים בשבשתה ולפיכך יש בה חיוב בשבת. זה דרך הלכות ורבינו בדברים אלו ולא הבסיתו רוב המפרשים המחרונים ומיקר. אלא שמלכן בדין המהפין שדין שוה בשיש ובתפיים. ולא דיבר שולא אלא בבעת בלבד וכן פירש"י ז"ל וכן פירש רבינו שבילה והבינו הלי נתונים ז"ל. וכן נראה מדברי הרמב"ן ז"ל ולזה הסכים הרשב"א ז"ל. ובהגהו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ובכתיו שלא הזהירו בכך אלא ואפילו נשים הנה לבם ליבראל מוקב שיהיו שוגנין ולא יהו מדינין:

ד לא תצא אשה בטבעת וכו'. כבר הבאתי בסמוך: אבל הלוש מותר לצאת בטבעת וכו'. גם זה מבר בסמוך. וכתב רבינו ז"ל ובהגו הטם שלא יצאו בטבעות כלל ומנהג הבריות הוא בתמן מרלמה ואילו כיס אשמר להחזיר כל המקומות לתוכו מנהג כיס מוב מאד:

ה אשה שיצאה בחתם וכו'. גם זה מבר בסמוך: זה הכלל כל היוצא וכו'.

החלק הראשון פשוט שכל זה אמרו בחתימות ובגמרא חייב חטאת. והחלק הב' בכל דבר שאמר דאמר וכו' פשוט בסוגיא בדלתא הפרק. וכן נבי מוך שבחזקה ומוך שבבגלה כמו שיתבאר בפרק זה. וכן חכשיטי הלוה שדרכן לצאת בהן וכו' בבר בתבאתו בפרק זה ושוד יתבאר לפטור. והחלק השלישי הם קלים מן הדברים שבהלכה יוצאה כמו שיתבאר וכל זה פשוט: לפיכך מגמדה וכו'. בתשובה (שם ס"ג פ"ל וכ') ביניים מהדרה ויוצאין בה בשבת

אמר

הרי זה ספק אם נתחייב על כזית מפני שהשלים השיעור לענין טומאה או לא נתחייב:

כח *המוציא פחות מכשיעור אע"פ שהוציאו בכלי פטור. שהבלי טפילה לו ואין כוונתו להוצאת הכלי אלא להוצאת מה שבתוכו והרי אין בו כשיעור. לפיכך אם הוציא אדם חי שאינו כפות במטה פטור אף על המטה שהממה טפילה לו וכן כל כיוצא בזה. המוציא קופת הרוכלים אע"פ שיש בה מינין הרבה ואפילו הוציאן בתוך כפו אינו חייב אלא אחת. שם

*השגת הראב"ד

*המוציא פחות מכשיעור וכו'. כתב הראב"ד בירושלמי מפרש כלים תוחים אין נריכים לבלים, עכ"ל:

הוצאה אחת היא:

פרק תשעה עשר

א כל כלי המלחמה *אין יוצאין בהן בשבת. ואם יצא אם היו כלים שהן דרך מלבוש כגון שריון וכובע ומנפיים שעל הרגלים הרי זה פטור. ואם יצא בבלים שאינן דרך מלבוש כגון רומח וסייף וקשת ואלה ותרים הרי זה [א] חייב: **ב** אין יוצאין במגדל [ב] ממטר שסמרו להזקן. ואפילו ביום טוב גזרו עליו שלא יצא בו. ומותר לצאת באבנט שיש עליו חתיכות קבועות של כסף ושל זהב כגון [ג] שהמלכים עושין. מפני שהוא תכשיט וכל שהוא תכשיט מותר. והוא שלא יהא רפוי שמא יפול ברה"ר ויבוא להביאו: **ג** טבעת *שיש עליה חותם מתכשיטי האיש היא ואינה מתכשיטי האשה. ושאין עליה חותם מתכשיטי אשה ואינה מתכשיטי האיש. לפיכך אשה שיצאת בטבעת שיש עליה חותם. ואיש שיצא בטבעת שאין עליה חותם חייבין. ומפני מה הן חייבין והרי הוציאו אותן שלא כדרך המוציאין שאין דרך האיש להוציא באצבעו אלא טבעת הראויה לו וכן האשה אין דרכה להוציא באצבעה אלא טבעת הראויה לה. מפני שפעמים נותן האיש טבעתו לאשתו להצניעה בבית ומנחת [ד] אותה באצבעה בעת הולכה. וכן האשה נותנת טבעתה לבעלה לתקנה אצל האומן ומניח אותה באצבעו בעת הולכה עד חנות האומן ונמצאו שהוציאו אותן כדרך שדרכן להוציאן ולפיכך חייבין: **ד** לא *תצא אשה בטבעת שאין עליה חותם אף על פי שהוא מתכשיטה גזרה שמא תוציאה [ה] בראיה להראות לחברותיה כדרך שהנשים עושות תמיד. ואם יצאת בה פטורה. אבל האיש מותר לצאת בטבעת שיש עליה חותם מפני שהוא תכשיט ואין דרכו להראות.

ונהגו כל העם שלא יצאו בטבעת כלל: **ה** אשה *שיצאה במחט נקובה חייבת והאיש פטור. ואיש שיצא במחט שאינה נקובה חייב והאשה פטורה כפני שהיא מתכשיטה ואינה אסורה אלא גזרה שמא תראה לחברותיה. זה הכלל כל היוצא בדבר שאינו מתכשיטיו ואינו דרך מלבוש והוציאו כדרך שמוציאין אותו דבר חייב. וכל היוצא בדבר שהוא מתכשיטיו והיה רפוי ואפשר שיפול במהרה ויבא להביאו ברשות הרבים. וכן אשה שיצאת בתכשיטין שדרכן לשלוף אותן ולהראותן הרי אלו פטורין. וכל דבר שהוא תכשיט ואינו נופל ואין דרכה [ו] להראותו הרי זה מותר לצאת בו. לפיכך אצעדה שמניחין אותה

בזרוע

א סור פיסון שלא סמ"ג לאוין כט: ב שם: ג סור כיסון שב סמ"ג שם: ד שם:

הגהות מיימוניות

[א] כרבנן ודלא כר"א דאמר תכשיטין הן לו ע"כ: [ב] כתבו התוספות מגדלין הנזכרים כאן לא ראינום בעולם בעינינו ואולם שמענו מכל הני שבמגדלין המשונים מהם מותר לצאת בהן ולא נזרינן כראמרינן שאנו כמין כפם או כמין יתד מותר כו' הילכך המגדלין צנוגלים בהנבות רומ"ר מותר לצאת בהן אלא שהחמירו על עצמן והרי הן בקורקיסין הנזכרים בפרקם שבהנו שאין יוצאין בהן בעכו משום איבור שבהנו ויש מקומות שקורין בסלכות רוס"ר קורקיסין ושמא כאותן היו אותן ע"כ: [ג] מירי דהוה אאבנט של מלכים ע"כ: [ד] הכי מוקי לה רבא ש"ש ע"כ: [ה] אמר רבא מתוך שהנשים שחצניות הן:

[ו] וכ"כ רבינו שמשון שיש בפסקי רב שלום ריש מחיבתא ח"ל כל תכשיטין שראשה מחקשמת ואינה חולצה יוצאת בהן בשבת וכ"ש שאין דרכה להלוץ להראות לחברותיה אף בתכשיט

מגדל עוז

המוציא פחות מכשיעור עד כיוצא בזה. פרק הפנינים (דף נ"ג ע"ד): כתב הרא"ש ז"ל ביתשלמי הכנין חוחים שכן נריכין לכלים עכ"ל: ואני אומר מ"ם ר"מ ז"ל פלמוד מרוך הוא סוף פרק הפנינים וכוף פרק הטמא ולשון הירושלמי לא נתברר בבנני ולכך לא פסק ר"מ ז"ל כמותו ויפה כיון שכן הסכימו כל הראשונים כי הדבר המוזכר בירושלמי ולא מנהגינו רגיל ואינו נתפלא לפי שלא הסכימו לקבוע כמותו: המוציא קופת הרוכלין עד כוף הפרק. פרק רבי עקיבא (דף ל"ח): פ"ט כל כלי המלחמה עד כל כיוצא בזה. פרק המה אמרו (דף פ'):

לתר כל יהודה בירות זו אלעזר חייב כל יוסף בירות שהודה ויולאין בה בשבת ואילו אלעזר שילה היא אלא מ"ר יוסף הבסר כל יהודה בירות בחקום אלעזר עומדת, וכ"ש ז"ל מי אלעזר בל ירות ובוא שילה בכתיב בתעבה חדון אלעזר ובחיב הבתיבו אלא שבכתיב אם בעוד שם אם אין מוהבא ואין בנתבלת אם בעוד שם אם אין מוהבא ואין בנתבלת אם בעוד שם אם אין מוהבא ואין בנתבלת

לא חגלה וכו' . שם חגה ובלבד שלא חגלה חגלה זקנה בשל ילדה וילדה בשל זקנה והקשו בתוספות זקנה בשל ילדה חגלה לה חגלה ילדה בשל זקנה נגלה הוא לה והילדו כדי נשבה . ומפרש רבינו לתנוס ובלא חמה לקחה הוא דבריהם ומנב נגדל דזקנה בשל ילדה דתלמי בילדה אין לתנוס שמא תרחה שנגלה הוא לה : וכל שהוא מרוב וכו' . מימרא (שם ל"ז) י יוצאה אשה בחוטין לת עצמה . שם נני אמר רב הונא וכולן בבתים הנמנה שניה . פי' חוטי לתר ולחוטי משמן בשרים שם ואמרו לשמשיו לתר ולא לפי אלין אשה מוקצה בגמרא ובהלכות דזוקה חוטין אבל חבקין מבטאר כגון קבלה ואינה בה מוקצה חוט אשה לתר עצמה בה מוקצה לא שבק. לא לבנתיה דנשבין בחוטי משה דמיי לבשמין הוו ומפרש רבינו לתנוס ובלא חמה לקחה הוא דבריהם ומנב נגדל דזקנה בשל ילדה וילדה בשל זקנה והקשו בתוספות זקנה בשל ילדה חגלה לה חגלה ילדה בשל זקנה נגלה הוא לה והילדו כדי נשבה . ומפרש רבינו לתנוס ובלא חמה לקחה הוא דבריהם ומנב נגדל דזקנה בשל ילדה דתלמי בילדה אין לתנוס שמא תרחה שנגלה הוא לה : וכל שהוא מרוב וכו' . מימרא (שם ל"ז) י יוצאה אשה בחוטין לת עצמה . שם נני אמר רב הונא וכולן בבתים הנמנה שניה . פי' חוטי לתר ולחוטי משמן בשרים שם ואמרו לשמשיו לתר ולא לפי אלין אשה מוקצה בגמרא ורבינו לא הזכיר בכאן לתיסר ההוצאה לכי אסמך על מ"ש ולא בקבלה שבאוצרה . ובגרסתו בגמרא בגרסא רש"י ז"ל : ויוצאה אשה בכגלל וכו' . מסקנא דגמרא (כס ל"ב) בלילא אבי ולפי דלמיכבא וכדלתיהם בהלכות . ופי' שם על זהב שמצאתה על מדהחה וקשרתו ולתנוס לאחן : ויוצאה בגין ולחיים וכו' . בריתא (שם ל"ז) הזכרתיה לתמלה בדין ולא בגין כו' . ולא הזכיר רבינו בכאן בלחיים בזמן שהן תפורין זה בזה שמותר כפי שיטתו שהוא מפרש תפורין שבשבה זה בזה מפני שהוא כוסך על מ"ש לתמלה ושם כתבתי דעת התוספות עליו :

יא יוצאה אשה וכו' . מתנה (שם ס"ב) יוצאה אשה בסוך שבשבה וגנגמרא והוא שקשור לה בחוטה ובמוך שבשבלה וגנגמרא והוא שקשור לה בסנדלה . ובמוך שבתקינה לנדתה ובגמרא אמר רבא אמר מ"ג דלימא קשור לה כיון דמתים לא אמי לאחויי :

ושם שלמי' עשתה לי בית יד מוחר :

יב ויוצאה אשה בפלל וכו' . מתנה (שם ס"ב) יוצאה אשה בפלל ובגרגיר **שלא** מלח וכל דבר שאתן לתוך פיה ובלבד שלא **מבן** לבתחלה בשבת ושם שלא לא מחזיר . ורבינו **לא** כתב ושם שלא לא מחזיר מפני שמסתר על **מה** שביאר בדין הרפוים ומחלוקת פרק כ"ח . **ויש** מחלוקת ביניהם ומעמידין מתנה זו בפסקים . ובגמרא (דף ס"ב) פעמל לגיות הפסר . בגרגיר מלח לדורשני פי' לחולי הזיעים . וכל **דבר** ויצאות לפי שמי דלגיות : ויצאות הבגיס בקיסמין וכו' . שם הבנות יוצאות בקיסמין ובאמרים ובקיסמין בגמרא רשות מדיות פרוסות וכל מדם שלא מדבנו בהוא . ופירש"י ז"ל הבנות קטנות שמקבלות אם מאיכן ואין עושים לבם חומים מד שיגלו ושהמין הוציים לא קבעים בחוטיהם שלא יסמטו נקבי אזניהם עכ"ל . ורעלגת פירשו בהלכות שמן בשבן פרטי נרן . פרוסות פירש"י שרמליות שבמדי מתפשטות בשליחות ומלה לעשה בשבתה המתח בגגד שלחה ובשבתה המיה בוכחה מבן לא לגנה וקוברה כרעמה בכרך ואין מלגה מעליה עכ"ל : ופורפת לבמלה וכו' . בתמה שם ומוקצים בגיהם ובגד לאגנה ומל המבנה ובלבד שלא חמרוף לבתחלה בשבת הקשו בגמרא (דף ס"ב) והא אמרת ריבא פורפת ואיכן מביי מיפא אחתן לתפנה ופירש"י ז"ל אחתן לתפנה דלאו בר פלגות הוא אבל אבן שהבלה לכך דמויה לשמול עכ"ל : ולא הבריס וכו' . בגיה שם מבו אחברים ומחרוף על אגנה בדמיה כדי להוציאה לגנה קמן ולא מיפשיקה ומסבק רבינו לגמרא : ובן לא וכו' . כבר הזכרתי בסמוך :

יג יוצא אדם וכו' . מוספתא הוצאה בהלכות ס' בתה אשה יוצאין בחוך : ויוצא בקליפת וכו' . שם בתוחה מוסמתא יוצאין בקליפת הבוס ובקליפה בגל שפ"ג מבה ולפס בגל לא יחזיר ולפ"ג לעבר שלא יהן לבתחילה בשבת יוצאין בתוך פי"ב המבה : וקוברו ומחזיר בשבת יוצאין בחסלגים ובמלגמה וברגיה שפ"ג המבה ולפס בגל לא יחזיר ולפן ג"ל שלא יהן לבתחילה בשבת ע"כ . והגה בהלכות הא דקתני אם בגל לא יחזיר קא חיש בגמרא דשיחזיק (דף ס"ב) הלבה מחזירין אם הרפוים ומתן בריגיה לא עכ"ל . ולפי רבינו לא הזכיר בכאן שלא מעמין מוצאה בגל המחזה שבשם אמרו בהלכה דברי ר' יוסי שלא בכ"ש : ובסלע שבל כו' . מתנה שם (שבת ס"ב) יוצאים בסלע שפ"ג הגיעים . עוד שם (דף ס"ז) יוצאים בגיהם בשבת ע"ג מולי פגקבא בגבני מלמא ותכמים קוראין מוחה בם חרגא לשני חמרה וקבוי עצמה לבלא כמו שהוא מוחה מכסף לא נחשה לא אלהו כי מבולה הוא בשמות עכ"ל . עוד כתב מרגל מין תגב אם המרגל לאיגלה הם יוצאין לחולגם עגם הרגיגים בשבולה , ומן גל שוגל לא יחלו מוחו על מי שלבך שבתו לבקון ולם מחולל מן יבשה לבסר וכמו זה יאמרו בגלי הבגולות כי בשיחקה מבסר מבן בלגוב ויחלו מוחו על בגרגרת מי שים לו קדמה שלגיגים יוצאין לו ע"כ . וכל זה ביאור לתה מהבר בגמרא :

יד יוצאה אשה וכו' . שם (ס"ז) מ"ר יוצאין בגבן חבומה בשבת מבוס ר"מ אמרו לף בחבקל לבן חבומה ולא בהפילה אלא בתם מבל ולא מחבגרה אלא בתם מחבגר ובסיל דבריהם אמר רב יוסף והגא דאיסון ותקל ובהלכות דאיסון ולבוסה ובלבה כל"ם בדאיסון בתם ופירש רש"י ז"ל אבן חבומה בגים מוכרות מבלות מוחה אלא יפיל וקוברין מוחה קומגל"ה בלבו עכ"ל . ובחבגר שם (דף ס') ולא בחפילין ולא בקמיע אבן חבומה בלבו מן המוחה ולם יגא לוגו מייב חבגם ומחבגר בגמרא (דף ס"ב) דלי מחמתי גברא אמ"ג דלא מחמתי קמיע יוצאין וכ"ם לי מחמתי קמיע ולא מחמתי גברא כדתנא כתם לי אבן קמיע מבבגר בגבו אבן המלגם מדברי רבינו שבולם מבבגם לי בני אדם בדוקה אבן לאדם אחד ג' פעמים אין זה בקבא מוחה ובלה כדבריו מחיים רב אמא אם אחד קמיע לאחמתי מחמתי גברא לא אחמתי אבן אבן אבן

יז הכר והכסת אם היו רכים ודקים וכו' . כפ"פ תניא (שבת קמ"ו) בי סדיא רב אסר וכו' עיין בפ"מ . ובתר הכי מכיון דצת' דרב ושמואל לא פליגי כלל דבמלעני נתי שרי רב. ופירש"י לבדין ועשויין לקפלן ומתיבו בתקום הכר לו הכסת . ותשמע מנה' דלענין להביאו דרך רב"ל כשהוא משופע בו אתאר וכן פירש"י וכך הם דברי רבינו :

יח המתעטף בטליתו וכו' . נראה ברבינו מפרש לשנת דנת' דקאתר נבי מרבא אסור כשמביה דלשמיה פיכא אבל לא מיזב מפלא ומפני כך הקדיש דין המתעטף בטליתו וכו' לדין היולא בטליה מקוכלת

יט ומה שבתב רבינו אבל יוצא הוא בטיהר בטל בחתו ומשתמש בטליתו דאפילו בתקופל ומונח על כתפו שרי דבנוגע דהייב בטליה כתיב בטהר ובטעמא משום דשלתי טוהר בדבר לנשמתו בכך ולא כרבינו ירוחם שבתב אותר לנאלה בטהר המשוטף כפין תעיל ואתתא מדבריו אפשר שיש משופף אסור . ומה שבתב ואל סדר שלינו מוצה לתנו ומוכו וכו' . נראה שרבינו מפרש דהא דא"ר יוחנן הולייריון מביאין בלורי כיים לבי בני ובלבד שיתכסה בהן לתנו ומוכו היינו עמר שהייב לתנה כדי לבסות בה לתנו ומוכו ואל שהיא לתנה

אסור

שעשהו אדם שריפא שלשה בני אדם בקמיעין אחרים. ואם יצא בקמיע שאינו מומחה פטור. מפני שהוציאו דרך מלבוש. וכן היוצא בתפילין פטור: **טז** מי שיש ברגלו מכה יוצא בסנדל יחידי ברגלו הבריאה. [ח] ואם אין ברגלו מכה לא יצא בסנדל יחיד. ולא יצא הקטן במנעל גדול אבל יוצא הוא בחלוק גדול. ולא תצא אשה במנעל רפוי ולא במנעל חדש שלא יצאה בו שעה אחת מבעוד יום. ואין [נ] "הקיטע יוצא בקב שלו. אנקטמין של עץ אין יוצאין בהן בשבת מפני שאינן מדרכי המלבוש ואם יצאו פטורין: **טז** יוצאין בפקריון ובציפה [ג] שבראשי בעלי חטטין. אימתי בזמן שצבען בשמן וכרכן או שיצא בהן שעה אחת מבעוד יום. אבל אם לא עשה בהן מעשה ולא יצא בהן קודם השבת אסור לצאת בהן: **יז** יוצאין בשק עבה וביריעה ובסנוס עבה ובחמילה מפני הגשמים. אבל לא בתיבה ולא בקופה ולא במחצלת מפני הגשמים. הכר והכסת אם היו רכין ודקין כמו הבגדים מותר להוציאן מונחין על ראשו בשבת דרך מלבוש. ואם היו קשין הרי הן כמשאוי ואסורין: **יח** יוצאין בזוגין הארוגין בבגדים. [ד]ויוצא העבד בחותם של טיט שבצוארו אבל לא בחותם של [ד] מתכת שבא יפול ויביאנו. [ה]המתעטף בטליתו וקיפלה מכאן ומכאן בידו או על כתיפו אם נתכון לקבין כנפיו כדי שלא יקרעו או שלא יתלכלכו אסור. ואם קבען להתנאות בהן [פ] כמנהג אנשי המקום במלבושן מותר: **יט** היוצא בטלית מקופלת ומונחת על כתיפו חייב. אבל יוצא הוא בסודר שעל כתיפו אע"פ שאין [י] נימא קשורה לו באצבעו. וכל סודר שאינו הופה ראשו ורובו אסור לצאת בו. היתה סכנית קצרה שאינה

רחבה

א עור שם ב עור סימן עד סמ"ג לאחיו סה . ג עור סימן עא סמ"ג שם :

יז יוצאין בשק עבה וביריעה ובסנוס וכו' . בריש"ת בפרים פרק העדר מן הירק (דף ל"ה) והוסכתא הוגלה בהלכות לבשון רכים בפרק בתה תשה: **הכר** והכסת וכו'. פרק הניח בי סדיא רב אסר ושמואל שרי ברכין כולי עלתא לא פליגי דשרי בקשין כולי עלתא לא פליגי דאסור כי פליגי במילעי ומסיקנא דבא דרב אסר לתו קושטא הוא הלכך קי"ל דכל היכי דאיכא קשין מותרין :

יח יוצאין בזוגין הארוגין וכו' . שבת (ס"ו ס"ז) ובמי חלבים בזוגין וכל אדם אלא שדברי הכמים בהוה ואמרו בגמרא בתריא בכסותו ודברי הכל . ויוצא העבד בחותם של טיט שבצוארו וכו' . שם (ל"ח) יוצא העבד בחותם שבצוארו אבל לא בחותם שבכסותו והקשה תמרייתא דהניא לא יצא העבד בחותם שבכסותו ולא בחותם שבכסותו ותירלו הא דיוצא בשל טיט הא לא יצא בשל מתכת ומתלן שבכסות אף של טיט אסור ורבינו ז"ל לא הזכיר לענין אחר שהזכיר בעצמו הבדל . ודע שיש מפרשים מעלין מן המגיע דאפילו בחותם של טיט עם עשהו העבד לעצמו אינו יוצא בו ולא הגיריו אלא של טיט ועשאו רבו שיש לו חותם להסירו . וכן יש להמתיר . **המתעטף** בטליתו וכו' . פרק הניח (שבת קמ"ח) על קשל הסליח אחרו אמ"ר אפילו נקוט הלי אלא כיון כל אדעתא לכתלי אסור כל להתנאות אפילו בדחי אע"ב . ותירוץ רבינו לבעלי לקבן בנפיו כדי שלא יקרעו וכו' ה"ה כדי שיוכל ללכת מהר שכל שאינו להתנאות אסור, ותירוץ אחר יש זאב עיקר :

יט היוצא בטליה מקופלת וכו' . מיתתא שם לשמו : **אבל** יוצא וכו' . בריש"ת ופסק הלכה בגמרא בלשון וכל סודר וכו' . (שם קמ"ז) מ"ר יוחנן המולייריון מביאין בלורי כיים לבי בני ובלבד שיתכסה בהן ואמרו אסורין לראת בשבת בסקלות לסכוך בהן כדי לילך דרך ישר בין דלתרוצי סוגיא עבידי לסמוך בהן בשבת וה"ה בסקלות וכן הגרה ר"ת אבל זקנים שמבעגנים נוטן אסורין לראת בשבת בסקלות לסכוך בהן כדי לילך דרך ישר בין דלתרוצי סוגיא עבידי לבעגן בשבת וה"ה בסקלות וכן וכו' וקאמר שעמא דלא עבידא כ"א לתרתי סוגיא ע"ש תר"ע ע"כ . [נ] וכפר"ח שהוא כיפה בראש הקרח ונראה שאותו שיער שבכיפה שיער הראש הוא נ ב לסורי ותכשים הוא ע"ג הראש וזוקא בצבוע שיהיו רחבים כל כך שיתכסה בהם לתנו ולוכו כסיתה הוא כלי ליר מרוך ולר שמתעפרין בה הרחש ויעשם מן הכרחים כמיגמין מבים בתרבן :

המרחן דרך מלבוש ובלבד שיהיו רחבים כל כך שיתכסה בהם לתנו ולוכו כסיתה הוא כלי ליר מרוך ולר שמתעפרין בה הרחש ויעשם מן הכרחים כמיגמין מבים בתרבן :

מגדל עוז

יוצאין בפקריון ובציפה מי' עד אסור לצאת בהן . פרק בתה שיתין (דף מ') יוצאין בשק עד הגמים . פרק העודר מן הירק הכר והכסת עד פתקאלו אלמורים . פרק הניח שבבגדים

יוצאין בזוגין כו' עד וזיעלתו . פרק בתה אשה יוצאת המתעטף בטליתו כו' עד לא היו . פרק הניח שבבגדים (דף קמ"ז) :

הגהות מיימוניות

[ח] כתיב בר רב וכן משמע בסמקנא דס"ל לר"י ורא"ה דרב הונא דאמר באוהה שיש בה מכה ע"כ . [ג] פירש"י כשנקטע רגלו אחת עושה דמים של עץ כמו רגל הקוק מעם ונותן בו ראש שוקו ואין נסמך עליו וכו' וה"ר יוסף בר משה המכונה ר"ן בינרי"ש פי מבואר שנקטעו ב' רגליו ועשה ב' דפוסים של עץ לתת בהן ראש שוקיו וכופף לאחריו שתי רגליו ועושה שתי סמוכות של דוגמת אשקב"ם ונותן שם ארכובותיו וקושר הסמוכות לירכותיו והקבין שבראשי שוקיו הן שלא יבחינו בני אדם שנקטעו רגליו וסכורים שמחמת תולי הוא ע"ש וכו . בספר החרומה פסק אדם חגר או מי שכוותו גידי שוקיו מותר ללכת בשבת לסמוך בסקלות בר"ה למי שנקטעו רגליו דהא הקיטע אי אפשר לו לילך בלא סקלות ואפ"ה לא אסר רבי יוסי אלא משום הקב ולא משום סקלות וכן בשבא בסא וסמוכה שלו אין יוצאין בהן פיר"ש מי שכוותו גידי שוקיו אז גידי ירכותיו אינו יכול לילך נותן ענבותיו בקב ויושב רחב שם וקושר הקב בגופו ויש לו ספסלים בשתי ידיו שנשען עליהם ונדחף בהן ויוצאין בהן והא דקאסר אין יוצאין היינו בסמוכות שלו וכו' אבל בספסלים שבידו לסמוך בהן בשבת וה"ה בסקלות וכן הגרה ר"ת אבל זקנים שמבעגנים נוטן אסורין לראת בשבת בסקלות לסמוך בהן כדי לילך דרך ישר בין דלתרוצי סוגיא עבידי לבעגן בשבת וה"ה בסקלות וכן וכו' וקאמר שעמא דלא עבידא כ"א לתרתי סוגיא ע"ש תר"ע ע"כ . [נ] וכפר"ח שהוא כיפה בראש הקרח ונראה שאותו שיער שבכיפה שיער הראש הוא נ ב לסורי ותכשים הוא ע"ג הראש וזוקא בצבוע שיהיו רחבים כל כך שיתכסה בהם לתנו ולוכו כסיתה הוא כלי ליר מרוך ולר שמתעפרין בה הרחש ויעשם מן הכרחים כמיגמין מבים דגלי דעתיה דלמכה קיימי ומניתן עייה בשבת דלא לדמואה בינהו אלא שלא יסרבו הבגדים את מכתו והוי ליה כמלבוש בעלמא אבל לא צבען בשמן לאו מלבוש בינהו והוי ליה משאוי ואין יוצאין בו עכ"ל . ולא מסתבר לר"י דאם יש לאדם חבלה בידו בשבת שלא יטול התיכת בגד ויתן על גבי מכתו משום דחשיב ליה משאוי: [ד] מכאן אסר מהר"ם בתשובה נה ליה דמוהא מיהא דאפילו אית"ל קביעות של מפתח הוי כמו מיהא דילמא לא שרו אלא זוג שדרך היה ביומים לעשותם בכל הבגדים לבוי ולא אסרתוהו לספסל ולבגדים הבגדים ולשיכך מחלק בין הותם לזוג דאע"ג דהותם ארוג אסרו דלא שרו בזוג אלא מה"מ דפרש כמו שפירש ר"י שם ה"ג אין רגילות לקבוע מפתחות בחגורה עצמה אפילו ארוג וקבוע בו איכא לסיסר כמו הלוש ואפילו שאמרו איכא לסיסר דהוי דחגיא גבי מפתח ואם יצאת חייבת הטאת ה"ג איכא חיוב חטאת דמאן ליכא דהטפחת בטל לגבי הגוהה דילמא הגור בטל לגבי מפתח כמו היוצא בטלית שאינה מצויצת כדלהמה חייב המאת וכו' ואין להתיר אלא בראיות ברורות ועוד אילו היה כה"ג מותר לא היו צריכים קדמונינו למצא היתר ע"י מפתח של כסף או של זהב או על ידי שלשלאות של כסף או של זהב ואם לא הוה כסף או של זהב בעין בתי נפש לתחוב במפתח החלוק דהוה ליה דרך חבשים ואי כה"ג יכול כל אדם לעשות בבדל בעלמא אלא נראה דאסור כדפרישית ואע"פ ששמעתי שיש בני אדם נוהגים כדבר היתר לא נודע לי מאין הרגלים ולא מר ב ר הדבינא דחוס עליה ע"כ ושוב קבע תשובה זו בסגדל אינו"ג שהיי"ם בהדיוטין : [ה] ס' הבית אסר רב פפא נקוט ואי כללא ביקד כל לבנוסי אסור כל להתנאות שפיר יפי : [ו] א"ר יהודה מעשה בהדקנוס בנו של רבי אליעזר בר' עד ובשבאו הרבנים לפני חכמים אמרו אע"פ שאין נימא כרוכה לו באצבעו וכן פוסק רבי יוחנן ע"ש :

רחבה קושר שני ראשיה לממה מכתפים ונמצאת כמו אבנט ומותר לצאת בה: **כ** מותר להתעטף בטלית שיש בשפתותיה מלל אע"פ שהן חוטין ארוכין ואע"פ שאינן נוי הטלית מפני שהן בטלים לגבי הטלית ואינו מקפיד עליהן בין היו בין לא היו. לפיכך היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה חייב מפני שאותן החוטין [ז] חשובין הן אצלו ודעתו עליהן עד ששלים חסרונן ויעשו ציצית. * אבל טלית המצוייצת כהלכתה מותר לצאת בה בין ביום בין בלילה. שאין הציצית הנמורה מטאאי אלא הרי היא מנוי הבגד ומתבסיסיו כמו האימרא וכיוצא בה. ואילו היו חוטי הציצית שהיא מצוייצת כהלכתה משאאי היה חייב היוצא בה אפילו ביום השבת שאין מצות עשה שאין בה כרת דוחה שבת: **כא** לא יצא החייט בשבת במחט התחובה לו בבגדו. ולא גנר בקיסם שבאזנו. ולא גרדי באירא שבאזנו. ולא סורק במשיכה שבאזנו. ולא שולחני בדינר שבצוארו. ולא צבע בדונמא שבאזנו ואם יצא פטור [ח] אע"פ שיצא דרך אומנתו מפני שלא הוציא כדרך המוציאין: **כב** הזב שיצא בכים שלו חייב מפני שאין דרך כים זה להוציאו אלא כדרך הזאת ואף על פי שאינו צריך לנוף הרוצאה אלא כדי שלא יתלכלכו בגדיו [ט] שהמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה: **כג** המוצא תפילין בשבת ברשות הרבים כיצד הוא עושה לובשן כדרכן [י] מניח של יד בידו של ראש בראשו ונכנס וחולצן בבית וחוזר ויוצא ולובש זוג שני וחולצן עד שיכנס את כולן. ואם היו הרבה ולא נשאר מן היום כדי להכניסן דרך מלבוש הרי [כ] זה מחשיך עליהם ומכניסן במוצאי שבת. ואם היה בימי הגזרה שמתירא לישב ולשומרן עד הערב מפני הבותים מכסן [ל] במקומן ומניחן והולך: **כד** *היה מתירא להחשיך עליהן מפני הליסטים נוטל את כולן כאחת ומוליכן פחות פחות מארבע אמות או נותנן לחבירו בתוך ארבע אמות וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה. במה דברים אמורים בשהיו בהן רצועותיהן והן מקושרין [מ] רצועותיהן מקושרות אינו נזקק להן: **כה** המוצא ספר תורה יושב ומשמרו ומחשיך עליו. ובסכנה מניחו והולך לו. ואם היו נשמים יורדין מתעטף בעור וחוזר ומכסה אותו ונכנס בו: **כו** לא יצא החייט במחטו בידו ולא

כב הזב פי"ג וכו'. פס מני הדא לא יצא כים בכים בלו ואם יצא מכור אבל אסור ותניא אידך חייב חטאת ונמצא כרי"מ דמפור הוא דיוצא בכים בלו ואם יצא מכור אבל אסור ותניא אידך חייב כרי"ש. והקשו אימר הטמעת ליה כרי"מ דמכור בחידי דהיינו אורמיה מי שמעת ליה. ומתוך כך תניי ורבנן אמרי הא דאמר מנאכה אבל אי חייב הא דאמר מכור אבל אי לא דאמר מכור כרי"ש דאמר דאסור אבל. ובכל מכר פרק לאסון דעת רבינו לפסוק כרי"ש ודעת המלקין עליו:

כב המוצא תפילין וכו'. בתוספתא (דף ל"ה): המוצא תפילין מכניסן זוג זוג רבן גמליאל אומר בד"א בזמנה אבל בחדשות אסור מלגן לבוהים לו ברוכות מהמיר עליהם ומכניסן ובסבנה מכסן והולך לו ר"מ אומר טהרן לחבירו והחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה וכרבו בגמ' בהיום זו זוג ברוכות דבריבי מונא. והקשו אמאי מחבירו עליהן וחייבינהו זוג זוג והילכו כל אחילו מכניסן זוג זוג בלוח קודם שקיעת החמה מכניסן זוג זוג ואם לא נמנו מחמיר עליהן ומכניסן. והקשו על ר"מ ובסבנה מכסן והולך לו מדתניא בסבנה מוליכן אחות אחות בד"מ. והילכו מבמתא בסבנה בחיים פי' בגזרו גזרה על אחות תפילין בריית בסבנה ליסמים. ומתניתין חסורן מחסרא והכי קאמר ובסבנה מכסן והולך לו. כדר"מ בסבנה בחיים אבל בסבנה ליסמים מוליכן אחות אחות מלרבנן ר"מ לומר מתמן לחבירו והחבירו לחבירו וכו'. ורבינו פסק כת"ק דלא כר"ג. וכן נראה מן ההלכות וכן פסקו ר"ל. ופסק כדברי האומר בהלכה אחות אחד' וכדברי ר"מ ומפני דברי הרשות שבמקומות פי"ב והם בהבחי שבמקומ"ל:

הגון בזה דמחיבה לחבירו:

כד בד"א בסבנה בזו לשוחיקן והיו מקומרין וכו'. דברי רבינו בזה הוא כדברי ההלכות שבתנו בחדשות פ"ם לא דחיישינן שמא קמיע ויהא אבל יעמה כיון דמקומרין מיהו לא מרחי אינשי כולי האי בקמיעי מל"ל. ודע שהם דישות בגמ' (שיריזכין ל"ו ע"ב) רבא סבר דמעמא דחדשות הוא מפני חשש קמיעים דמרח אינשי בקמיע ולדבריו המוא הכלה בשוק אפילו אלא מומין שבוקין ושאריו שבולה דמרח אינשי לאיזה כולי האי ולא"כ רבינו בעיקר הטעמא הרמבמ"ם שלו פ"ב מהל' איסו. ובאמת שאין מסקנת הגמרא דדברי ההלכות ולא כדבריו אלו אלא דבולי עלמא לא מרח אינשי לעשות קמיע כעין תפילין וכן בחמיר אינשי אבל בשאר הבכנה כגון בחמיר אינשי מהגיר בשוק אפילו הזוזרין בבריה דלא מרח לאיזה כולי האי ואעמא דתפילין חדשות אינם מקפיד להן הוא מפני שא"ל לו לקפדן בחבה ולהכניסן ולעיבר אינו מכניסן אבל להחמיר עליהן מהגיר אינו בשאר הבכנה וכן בחבה בבכנה כאן ולא רבינו בפסל על דין בלילים מהכמי לוי"ל ל"ל והבינ לבן ודאי אמת בדבריהם ובעיקר הטעמא לעמחא אלי אפילו וכך הן דדברים ובזה הקנו הטעמא אפי' מלא מוקין אפילו הם מקולה ולם מזוקין בראה עכ"ל:

כה המוצא ס"ח וכו'. מוכחת ס"ח:

כו לא יצא החייט וכו'. מבאר ס"ח דבבה (דף ל"ח) כבר בתמיה לבעלה. ובחב רבינו בתחם שבידו אבל אם היה מחוכה לו בבגדו אין בגד נחוש אין לחוש לפי שלא אמר כרי"מ ולא"כ בבגד אחר ולא אמר כרי"מ ולא"כ בבגד אחר ולא אמר כרי"מ ולא"כ בבגד אחר ול

פ"כ ג אסרו חכמים למכור בהמה נפה וכו' . כתב הר"ן בפרק קמא דע"ז ותקנו הכא לאמה לן פשיטא דאיתמר עלה מתיר מפי כגון דלא שייעה לקיום מיכא מעום שביתת בהמתו . ולקיומי מי פתיקן דכיון דאיסור נסיוני היכא דמהרמי דמגבן לה סמוך לשקיעת החמה הפסם דמוק הוא ותכר שמיגו מלי דוקא לי איכא לאו דמתמר שכוח לאו דעותיה הפסו לגל שביתת בהמתו בלחוד כיון שהבדר רחוק כ"ל לא חשבו. ואפשר שלזה כיון הרמב"ם שכתב נמי איסור מכירה נזירה שלגה ומכירות ולא הזכיר נסיוני כלל מפני שהוא סובר שהה שלגו מוחסין לאחר אליבא דמ"ד דאיתמר חייב חטאת אבל לדידן דקי"ל דאיתמר פטור כדאיתא בפ' מי שהחשיך כי היכי דלא מיחייבו לשביתת בהמתו בנסיוני ה"נ לא מיחייבו בלאו דאיתמר דכיון דהאי לאו והאי לאו לא היכי דלהאי לא מיחייב מפני שהבדר רחוק ה"נ בלאו דאיתמר לא מיחייבו אלא שי לן כיון לאו דנוסיף בלאו דבהמתו כל היכא דהוי לאו נדידא עכיל ונם הרי"ם בתשובה כתב שזה דעת רבינו .

מי

ולא הלבלר בקולמוסו ערב שבת סמוך לחשיכה שמא ישכח ויוציא . וחייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם חשיכה שמא יהיה שם דבר שכוח ויצא בו בשבת . מותר לצאת בתפילין ערב שבת עם חשיכה הואיל וחייב אדם למשמש בתפיליו בכל עת אינו שוכחן . שכח ויצא בהן לרשות הרבים ונזכר שיש לו תפילין בראשו מכסה את ראשו עד שמגיע לביתו או לבית המדרש :

פרק עשרים

א אסור "לרוציא משא על הבהמה בשבת שנאמר למען ינוח שורך וחמורך וכל בהמתך . אחד שור וחמור ואחד כל בהמה חיה ועוף . ואם הוציא על הבהמה אף על פי שהוא מצווה על שביתתה אינו לוקה לפי שאיסורו בא מכלל עשה . לפיכך המחבר אחר בהמתו בשבת והיה עליה משאוי פטור : **ב** והלא לאו מפורש בתורה שנאמר לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ובהמתך . שלא יחרוש בה וכיוצא בחרישה ונמצא לאו שנתן לאזהרת מיתת בית דין ואין לוקין עליו : **ג** אסור לישראל להשאיל או להשכיר בהמה נפה לנכרי שלא יעשה בה [א] מלאכה בשבת והרי הוא מצווה על שביתת בהמתו . אסרו חכמים למכור בהמה נפה לנכרי שמא ישאיל או ישכיר . ואם מכר קונסין אותו עד עשרה בדמיה וכחזירה ואפילו שבורה אין מוכרין ומותר למכור להם [ב] ע"י סרסור שהסרסור אינו משכיר ואינו משאיל : **ד** ומותר למכור להם סוס שאין הסוס עומד אלא לרכיבת [ג] אדם לא למשאוי והחי נושא את עצמו . וכדרך שאסרו למכור לנכרי כך אסרו למכור לישראל החשוד למכור לנכרי . ומותר למכור להם פרה

א שור סימן שם סמ"ג שם . ב שור סימן רטו ופ"ש סמ"ג לאוין סה .

שלון פירוש זה תחוור שאם לא היה באזהרת הבהמה שום לד מיתה ד"ה רע"פ שהאיסור בלאו אחד עם האדם היה לוקה על הבהמה שהרי אין בה לד מיתה. אלא ודאי עיקר הפירוש כדברי רבינו שאף בבהמה יש לד לאזהרת מיתת ב"ד וחכמי כך אינו לוקה על שלר מלאכות וזה ל"ל מבואר בלשון שהוא שכר שבמחבר מי לאו ואין לוקין עליו שפל"ב על הוצלך לומר ומנאת לאו זה שייתן לאזהרת מיתת ב"ד והרמב"ן ז"ל כבר בדעת רבינו שאין בהתחר לאו בלל אלא העשה כל מלאכה לא בא אלא לאלאות שחייבין עליהן מיתה כגון חרישה והקשה עליו כזה . ומה ש"ל בזה בהכרחי ולא"ב אלא מיה רבינו לאו בהתחר הוא ראשי שבכר מנה לא תעשה כל מלאכה והכל בכלל יש מלאכות שחייבין עליהן מיתה ויש שלבולו מלקות אין בהם והוא מתבאר כמו שבתבתי :

ג אסור לישראל וכו' . מתרגם פ"ק דע"ז (דף מ"ו) תוקעת דגמרא שם שהשאלה והשכירות אסורין בנכרים נפה העושה מלאכה : **ואסרו** חכמים וכו' מבאר פ"ק דע"ז (דף ז"ל ד) ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה נפה עבלים ומיתים שלהם ובמרים ר' יהודה מתיר בסוס ואין הלכה כר"י **ואם** מכר וכו' ע' הטלוה בגיטין (דף מ"ד) תימרא דהיכר בהמה נפה לנכרי קונסין אותו עד עשרה בדמיה ויש לשון אחר עד מילה בדמיה ובסבר רבינו כדברי המיקל ושם מכר בגמרא דסמוך מסוס דהכלה ליה וזהו שבתב **ומותר** למכור להם וכו' . שם פ"ק דע"ז (דף ט"ו) רב אמר אמר רב אמר אמר רב אמר אמר

סמך לומר שלמיתה רוצים לותה: ולא יאמור פתח וכו'. (פס ס"ל) בנים שור של פתח מקו אינו ונרחה מסקנת הגמרא שלמטר:

ה מקום שנהגו וכו'. תמה (פס י"ד) בלשונה. ופרש"י ז"ל מקום שנהגו בו כרבינא מקום שנהגו בו כרבינא ומכי מפורש בגמ' עכ"ל: **ובכל מקום** וכו'. מימרא פס (דף ע"ג). ומסקנא היא נסה כיון כנגמרת נסה למכירה. ומכבין בחומרת הלו בחומרות אלו נהגו היתר בדברים אלו ואין לנסה על מס שיעמוד לפי מכין בפ"י מרסור מוסר לפסר לנסה בחרסור:

ו מי שהיה מהלך בדרך וכו'. בגמרא (קע"ב) לפס פרק מי שהלך לו בדרך עקן כיפו לבכרי פס לין עמו מכרי מיגמ על החמור. ובגמ' מעמה ללין עמו מכרי הא יש עמו מכרי לבכרי ליה מקום מעמה מקום לחה מלוה מל שבעמה מכרי לין לחה מלוה מל שבעמה לחה מר מימו מל החמור ולא מחמר מגל בהיא מלכה מלכה מכרי מלוה מל מלוה מל מלוה מל

סביב נותרו ובטבעת קטועה בה וחכמים בם לטעה מו הבל ותוספין בם לטעה מו הבל כ"ה ר"ל.
אבל אם הנאת בהמה וכו'. החלק הראשון בראיה מהתרה בכך מוסכם הוא בגמ' (סם ל"ח ע"ב) והחלק השני בשמירה תעולה מהתרה הגלים ותחולים רב סוכר
שכל נמירותה יקוהתה הוי מצוי ובחתול בחבלא דלא הוי מצוי ובחתול סבר דלא הוי תצוי ופסקו בהלכות וכל הגלוחות
ברב בלחבורי וכ"ם רבינו ויעיקר אפ"ם שם מן
התהרונים מוקשים בזו כמחולל:

ט לא יקשור גמלים וכו'. במשנה (סם ל"ד)
לא יקשור גמלים זה בזה ויתשוך אבל
מכנים הבלים לתוך ידו וגמ' אמר שמואל
ובלבד שלא יגע הבל בחתם ידו אמתם ידו והקצו
ומתעיל ובלבד שיגביה מן הקרקע מעט ומיכן
רבינא כי אמיל הים בהבלא דביני ביני ופירש"י
לא יגע הבל בחתם ידו אמתם דדמי כמי שנטלה
בידו ולא מחתיו מאמתם הגמל בחבלא דביני
ביני שבין ידו לגמל ברוך שיגביהו מן הקרקע
דאי לא לא מחתיו כשירוהו דבהתה אלא כחשוי
בעלמא, עכ"ל: **ומפני** תה וכו'. שם (מ"ט)
אמר רב מיכה מעוה דמיהיה כמאן דאזיל לחנעא.
ורבנן נראה שלבינו קשורים מע"ם אבור
כמ"ם רבינו:

י לא הלא בהמה וכו'. משנה (שם ל"ד) ולא
בזוג אעפ"י שהוא פקוח וגמ' מעוה
דמיהיה כמאן דאזיל לחנעא לא הלא בהמה
בזוג שבצוארה וכו'. בריתא שם ביה אמר
(שם ל"ח) כלאן רבינו: **ולא** בצוארה שברגלה
וכו'. במדבר (דף ל"ד): אולם כי לוגע למחי
עבדי לה לחיכא דאית לה מכה דלא הדר חייב
ליה. ופירש"י כי לוגע בקובאו אלל אלחי ולא
הדר חייב ליה אלא יוכל לחחזיר עוחרו לגד
המכה לחבלה בשיו וקושרין בוחרו דפין
והמוכין הן יוחר מקשרין שעל גבי הבגר ולו
נאלי היים עלייהו ומייחי להו בשנה עכ"ל
ושל בגדיה לוגעה דעבדי לה לגיחלא. ופירש"י
בהמה שבשוטרה קלים ומכה רגליה זה
בזה קושרין לה לשעות עבוה לחיבלה רפרסת
רגל מקום שחוקשין זה בזה עכ"ל. ובהלכות
כחוב פי' זה וכי' אחר וזה עיקר ואין חיוב
יוצא במדבשה אלא וכו'. חשבה אין חיוב יוצא
במדבשה בזמן אלינה קשורה לו. ובגמרא (שם
ל"ג) אחר שמואל אינה קשורה לו מע"ם וכתב
הרבב"ם ז"ל שאסור הקשירה בשבת כדי שלא
ישתחרר בגדי הבהמה וכ"ג מן הירושלמי עכ"ד:
ולא יגח בגמל וכו'. משנה (דף ל"ד) לא יגח
בגמל בחבלתא לא עקוד ולא רגול ולא
אמר הבלחבתא בגמרא חגא לא יגח הבחל
בחבלתא הקשורה לו בזנבו אבל יוצא הוא
בחבלתא הקשורה לו בזנבו ובהוריתו ופירש"י
ז"ל חבלתא כמין כר קטן חלא מוכין מהגים לו
חחת הזנב ומוגבהו הלדבוא"ם שים לבל הגמלים
על בגדיהם עכ"ל. ובגמרא אי"ר הוא עקוד יד
ורגל כיצחק בן אברהם רגול אבא יצחק יד על
גבי אזוב ויקבור ופירש"י ז"ל יד ורגל אחת
הידים ואחת מן הרגלים הבל ביחד יד על
גבי אזוב אחת מידיו כוסף לכי מעלה כדי
שלא יהיו לו אלא שלש רגלים נבחות עכ"ל
ורבינו ז"ל הזכיר עקוד יד ועקוד רגל בר"ל יד
אחת או רגל אחת והבל בבלל זה:
אין

שלה לרשות הרבים והוא שתהיה ראויה לאותו הרסן. כנון [ו] שיר לסום ואפסר לגמל [ח] וחבט לנאקה וסונר לכלב. אבל אם הוציא בהמה במתג שאין משתמרת כגון שקשר חבל בפי הסוס או בטתג שאינה צריכה לו אלא משתמרת בפחות ממנו. כגון שהוציא חמור בשיר של סוס או חתול בסונר הרי זה משאוי. שכל [ט] שמירה מעולה או שמירה פחותה משאוי הוא לה: **ט** לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך אפילו היו קשורין מערב שבת אינן נמשכין בשבת. אבל מכנים הוא חבלים לתוך ידו והוא שלא יצא [י] חבל כתוך ידו טפח. וצריך שיהיה החבל שמפי הבהמה עד ידו גבוה מן הארץ טפח או יותר. ומפני מה לא ימשוך הגמלים הקשורים זה בזה מפני שהוא נראה כמי שמוליכן לשוק שמוכרין בו הבהמות או שמשחקין בהן שם. ומפני זה לא תצא בהמה בזוג שבצוארה ואפילו היה פקוק שאין לו קול: **י** לא *תצא בהמה בזוג שבכסותה ולא בחותם שבצוארה ולא בחותם שבכסותה ולא ברצועה שברגלה ולא בסולם שבצוארה. ואין חמור יוצא [כ] במרדעת אלא אם כן היתה קשורה לו מערב שבת. ולא יצא גמל במטולטלת התלויה לו *בכרבשתו או בזנבו אלא אם כן היתה קשורה בזנבו והוגרתו. ולא יצא הגמל עקוד יד ולא עקוד רגל וכן שאר כל הבהמות: **יא** אין [כא] התרנגולים יוצאין בחוטין ולא ברצועות שברגליהם. ואין הכבשין יוצאין בעגלה שתחת אליה שלהן. ואין הכבשות יוצאות בעצים שמניחים להן בחוטמן כדי שיתעטשו ויפלו התולעין שבמוחן. ואין העגל יוצא בעול קטן שמניחין לו על צוארו כדי שיכנע ויהיה נוח לחרישה. ולא תצא בהמה בשבבה שמניחין לה בפיה כדי שלא תשוך או שלא תאכל. לא תצא הפרה בעור הקופר שמניחין לה על דדיה כדי שלא [כב] יינק ממנה השרץ כשהיא ישנה. ולא תצא ברצועה שבין קרניה בין לגוי בין [מ] לשמר. עז שחקק לה בקרניה יוצאה באפסר הקשור בחקק בשבת. ואם תחבו בזקנה אסור שמא תנתחנו ויביאנו בידו ברשות הרבים וכן כל כיוצא בזה: **יב** [כג] הזכרים יוצאים בעור הקשור להן על זכרותן כדי שלא יעלו על הנקבות. ובעור הקשור להם על לביהם כדי שלא יפלו עליהם זאבים. *ובמטלניות המרוקמות שמיפין אותן בהן. והרחלות יוצאות ואליה שלהן קשורה למעלה על גבן כדי שיעלו עליהן הזכרים. או קשורה למטה כדי שלא יעלו עליהם הזכרים. ויוצאות מלופפות במטלניות כדי שיהיה הצמר שלהן נקי. העזים יוצאות ודדיהן [כד] קשורות כדי שייבש מהן החלב. אבל אם קשרן כדי שלא יצא החלב עד שיחליב אותו לערב הרי אלו לא יצאו: **יג** אין חמור יוצא [מ] באוכף אע"פ שקשור לו [כה] מערב שבת. ולא יצא הסוס בזנב שועל ולא בזהורית שבין עיניו. ולא תצא בהמה בקרסטל שבפיה

יא אין התרנגולים וכו'. משנה (שם ל"ד) אין התרנגולין יוצאין בחוטים ולא ברצועה בברגליהן ואין הכבשים יוצאים בעגלה שתחת אליה שלהן ואין הרחלות יוצאות בחוטין העגל יוצא בעיניו ולא פרה בשור הקופר ולא ברצועה שבין קרניה וגמ' בחוטין דעבדי להו סימנא כי היכי דלא ליתכרו מאלי בעבלה כי היכי דלא לחמנון מלאיתייהו. ופירש"י ז"ל אלא ולקו בסלעים ובכרכים. חמוטת אמיק רב הונא עז אחד יש בכרכי הים ויחמון שמו מביאין קיסם ממנו ותוחבין לה בחוטמה כדי שתעטש ויפלו דרני רבנה. נימון אחר רב הונא בר מירם. פי' עול קטן. עור הקופר כי היכי דלא לימצוה יאלי. ופירש"י שבן הוא שנימוי חדיש כמחט וקוראין שונו בדבי הבדה אלא ייעקוה שלים. ולא ברצועה שבין קרניה לרב בין לגוי בין לגמר אסור שהלכה בשמואל לעתר מוחר וכבר כתבתי לחעלה שהלכה כרב. עוד בריתא בגמ' (דף ל"ג) ולא הסרה בחסם שבפיה: **עז** שחקק לה וכו'. שם (ל"ב) הנא דבי מנשה עז שחקק בקרניה יוצאה באפסר בשבת. בעי רב יוסף חחב לה בזקנה תהו מיקו. ומסקי רבינו לאומרא ופירש"י ז"ל שקשר שערות הזקן כמין נקב ומחב האפסר לחוכו עכ"ל. ופי' ואין האפסר שמירה יחירה לעז שהרי מנחת הוא ומוכר. ואני יודע שכל בהמה שבשקים רעים אע"פ שאין בעות מיגה לריכות לאומה שמירה והיא לריכה מוחרת לגאה בה וכן כחבו ז"ל:

יב הזכרים יוצאין בשר וכו'. משנה (שם ל"ב) הזכרים יוצאין לבונין וגמ' (דף ל"ג) מאי לבונין מוחרי ופירש בהלכות מסלניות מרוקמות שמיפין ומקשרים בהן אם הבהמה שלא אחר שוד שקשרין לה כגגד לביהן שלא יפלו עליהן אחים ר' מחמן בר יצחק אחר שוד שקושרין כגגד זכרותן שלא יעלו על הנקבות. ופסק רבינו כשלם דשות אלא לפי שאין חלוקים בדין: **והרחלות** יוצאות ואליה וכו'. שם (ל"ב) מתני' הרחלות יוצאות שהוזות בגלות ובכותם ובגמרא שהוזות שלוחים שלהיה שלהן לחעלה כדי שיעלו עליהן הזכרים. בכוחם שבוגלין אליה שלהן לחחה כדי שלא יעלו הזכרים עליהן. בכוחם שהבגדים אותן לחילה ע"כ. הענים יוהנה ודיזכן קשורות וכו'. חשבה ונחתה רב ורבי יוחנן הענו הלכה הענים יוצאות לחוזות ליבם אבל לא לחלוב דרב ספק כרבי יהודה דחמר' דאמר הכין ורבי יוחנן ספק כת"ק דבריתא דאמר הכין. ופירש"י ז"ל שבהוות ליבם מהקון אותו יפה ואין לחוש שמא יפול אבל בהמות לחלוב אין מהקון אותו כ"כ. וה"ל יוהה פירש לחלוב אסור מפני שאין דרכן לעלות כן בחוג שחקף שהחלב רבה מולבין אותן אבל בשבת אי"ה לחלוב וקושרין לחן בגד והה ליה מבפלה:

יג אין חמור יוצא באוכף אע"פ שקשור לו. בריתא ולא באוכף אע"פ שקשור לו אע"פ:

ולא יצא הסוס וכו'. בריתא שם (ל"ג) ולא יצא הסוס בזנב שועל ולא בזהורית שבין עיניו ולא שייחון בקרסטלין שבפיהן ולא בהמה בסגל שבבגדיה ולא בקמיע אע"פ שהוא מומחה המומחה. ופירשו בגמרא אע"פ שהוא מומחה לחדס

*תצא בהמה בזוג שבכסותה ולא בחותם שבצוארה ולא בחותם שבכסותה ולא ברצועה שברגלה ולא בסולם שבצוארה. ואין חמור יוצא [כ] במרדעת אלא אם כן היתה קשורה לו מערב שבת. ולא יצא גמל במטולטלת התלויה לו *בכרבשתו או בזנבו אלא אם כן היתה קשורה בזנבו והוגרתו. ולא יצא הגמל עקוד יד ולא עקוד רגל וכן שאר כל הבהמות: **יא** אין [כא] התרנגולים יוצאין בחוטין ולא ברצועות שברגליהם. ואין הכבשין יוצאין בעגלה שתחת אליה שלהן. ואין הכבשות יוצאות בעצים שמניחים להן בחוטמן כדי שיתעטשו ויפלו התולעין שבמוחן. ואין העגל יוצא בעול קטן שמניחין לו על צוארו כדי שיכנע ויהיה נוח לחרישה. ולא תצא בהמה בשבבה שמניחין לה בפיה כדי שלא תשוך או שלא תאכל. לא תצא הפרה בעור הקופר שמניחין לה על דדיה כדי שלא [כ] יינק ממנה השרץ כשהיא ישנה. ולא תצא ברצועה שבין קרניה בין לגוי בין [מ] לשמר. עז שחקק לה בקרניה יוצאה באפסר הקשור בחקק בשבת. ואם תחבו בזקנה אסור שמא תנתחנו ויביאנו בידו ברשות הרבים וכן כל כיוצא בזה: **יב** [כג] הזכרים יוצאים בעור הקשור להן על זכרותן כדי שלא יעלו על הנקבות. ובעור הקשור להם על לביהם כדי שלא יפלו עליהם זאבים. *ובמטלניות המרוקמות שמיפין אותן בהן. והרחלות יוצאות ואליה שלהן קשורה למעלה על גבן כדי שיעלו עליהן הזכרים. או קשורה למטה כדי שלא יעלו עליהם הזכרים. ויוצאות מלופפות במטלניות כדי שיהיה הצמר שלהן נקי. העזים יוצאות ודדיהן [כד] קשורות כדי שייבש מהן החלב. אבל אם קשרן כדי שלא יצא החלב עד שיחליב אותו לערב הרי אלו לא יצאו: **יג** אין חמור יוצא [מ] באוכף אע"פ שקשור לו [כה] מערב שבת. ולא יצא הסוס בזנב שועל ולא בזהורית שבין עיניו. ולא תצא בהמה בקרסטל שבפיה

השגת הראב"ד

*וכמטלניות המרוקמות מ"מ אין זה נכון דהא מחריש בין לגוי בין לשמר אסור, ע"כ.

*בכרבשתו, תמ"ל בדבשתו:

א עזור סימן שה סמ"ג עם: ב עזור סימן שה סמ"ג לאחון סה:

הגהות מיימוניות

[ו] ספר התרוכה דמותר חמור בשיר רק לא בפרומביא וגם באפסר מיותר ואינו יכול לצמצם הסכירה שלא להוסיף פורתא שהרי הנן יוצא דסוס בשיר ואפילו הכי תניא ארבע בהמות יוצאות באפסר הסוס וכן רוכדרון תניא בפרומביא ואפ"ה יש מהמחדרין שלא להוציא סוס בפרומביא אבל אפסר ובפרומביא יחד בסוס אסור דהוי משאוי סה"ת ע. כ. [ח] באפסר לבר או בפרומביא גרוגא אבל אפסר בחסם אסור ע"ב: [ט] ואע"ג דפסק שמואל הלכה כרבנא דאמר כל כל נטיותה יתיתה לאו משאוי הוא ושרי חיה בסוגר וכסם מאי חיה דהול לא כ"ל הכי אינא כתב דפליג עליה גבי פרה ואמר בין לגוי בין לשמר אסור כדלקמן בהלכתא י א וא"כ כל נטיותה יתיתה משאוי וכן פר"ה והוס וס"ה ור"י אלפס. [י] אבר שמואל ערוך שלא יצא וכו' ע"כ [כ] סד"ח דוקא מרדעת אבל אוכף אפילו חמור לא כדלקמן בהל' י ג' [כא] וכל שכן עגל בזנבו שבהוטמו וישן בו יהדות שלא יינק את הפרה בטרעה דוהו משאוי וכן סה"ת ע"כ: [כ] כרב ודלא כשמואל דאמר לשמר מותר שמעינן מהכא דפרה אסורה לצאת בחבל שבצוארה לפי שאינה צריכה שמירה ואין להתפחר שמא תברח אבל עגלים וסיחים שרי לפי שקשמים הן וסורדין בקל כדאמרינן הואי לעיגלי דבי רב הונא יוצאין כרוכין בשבת חבל סביב צוארן וכ"ש אם החבל תלוי דמותר דרב הונא תלמיד דרב הוא דאסר בפרה ואפ"ה בעגלים שריא סה"ת ע"כ: [כ] הזכרים יוצאין לבונים ע"ש בגמרא ע"כ: [כ] כרב דאמר הלכה כר"י וכן פסק ר' יוחנן בת"ק דבריתא ודלא כשמואל דאמר הלכה כר' יוסי דאוסר בבלן הוץ מכבונות וכן ר' יהודה בן בתירא בבריתא דאמר מי מפיס ע"ש וכו' אסנבג רש"י פירש הא דאמר ר"י הלכה כת"ק פירוש כת"ק דתמני' דבתרוייהו שרי ע"כ: [ע] בסה"ת כתב שאם נעשנה מותר להשים עליה סרדעת כר פ דמוקי הכי בגמרא ע"כ: [פ] כת"ק ולא כרשב"ג ע"ש בבריתא בגמרא ע"ב:

שבפיה ולא בסנדל שברגלה ולא בקמיע שאינו טמחה להבהמה. אבל יוצאה היא באגד שע"ג המכה *ובקשקשים שעל גבי השבר. ובשליה המדולדלת בה. ופוקק לה זוג שבצוארה ומטיילת בו בחצר. * ונותן מרדעת על החמור בשבת ומטייל בחצר. אבל אין [ג] תולין לה קרסמל בפיה בשבת: יד כשם שאדם מצווה על שביתת בהמטו בשבת כך הוא מצווה על שביתת עבדו ואמתו ואע"פ שהן בני דעת ולדעת עצמן עושין מצוה עליו לשמרן ולמנען מעשיית מלאכה בשבת שנאמר למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר. עבד ואמה שאנו מצווין על שביתתן הם עבדים שמלו וטבלו לשם עבודות וקיבלו מצות שהעבדים חייבין בהן. אבל עבדים שלא מלו ולא טבלו אלא קיבלו עליהן שבע מצות שנצטוו בני נח בלבד הרי הן כגר תושב ומותרין לעשות מלאכה בשבת לעצמן בפרהסיא כישראל בחול. ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג. הואיל וגר תושב עושה מלאכה לעצמו בשבת וגר צדק הרי הוא כישראל לכל דבר. במי נאמר וינפש בן אמתך והגר. זה גר תושב שהוא לקיטו ושכירו של ישראל כמו בן אמתו. שלא יעשה מלאכה לישראל רבו בשבת אבל לעצמו עושה.

ואפילו היה הגר זה עבדו הרי זה עושה לעצמו:

פרק אחד ועשרים

א נאמר בתורה תשבות אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות מהן. ודברים הרבה

*ובקשקשין, ס"ת ובקשישין: הן

לאדם כל שאינו טמחה לבהמה אבל יוצא הוא כאגד שעל גבי מכה ובקשקשין שעל גבי השבר וכשליה המדולדלת בה ופוקק לה זג מצטלרה ומטיילת בחצר. ופירש"י ז"ל זוג בין מיני אלה שלנו בו עין הרע. אחרים אמרו. בסנדל שעושין לה סנדל של מתכת אלא שיוקה בפגרים וכל הני משום דלמא מעיקר נוחה והוי משוי וסנדל משום דלמא מפלייף. קשקשין. בהמה שבשבר בה עצם שעין לה דשין מבלן ומכלן וקבקבין מוחם שם וכסו מעמידין כעצם אבל יעד אבה ואבה מד מיתחבר מכ"ל. הקבה הסברים ממה שאחרו אחרים מלמה שכל מי בנבהמה חשוב וכ"ל ממה שאמרו לעשות הבהמה בין קרמה חפיא לעי וחיט נבי מז מחבלר לחמלה אלא אמרו אלא מבוש דמיחי כמתן דאחל לחמנא. ויש מי שחיבן דמי הרגיל לבל כמול אפיא בשבת מרי ולכך אמרו לאיסור הזג אחרו מעם ולא אמרו אלא בשין אחרים ולנוטה אחיו מי הרגיל לבל בחול: ונותן מרדעת וכו'. שם מה ליתן מרדעת ע"ג חמור בשבת והעלו מרדעת מוחר. קרסמל רב מרי ומחולל בהלכות:

יד כשם שאדם מצוה וכו'. שנאמר למען וכבר הבבר והאמה וכו' כולל גר מוכב מבו'. דע שיש שנאה מיני עבדים מן מעבד שבבר שהוא כישראל אחר לבל דבריו לבד שיש לו מחוכר בשמה בשבת. אלחד הוא עבד שמל וטבל לשם עבדות והוא חייב בכל מצות ל"ח כדין ישראל נמור וכבל מ"ש שהבאים חייבים לפי שדינו כדין אמה. כשנו עבד בבל שבשמה אלא ישבל ולא ישבל אלא ישמל אבא אלא מלות אמנו כמי מה חה נקבל עבד מהבב ונקבל בקבה מקומות אבד בבל ודינו כגר מהבב. והבלישי הוא עבד בבל שעובד אבמ"ל אלו. ולא מדברי רבינו שבהב מ"ל מהבל' מ"ב ומ"ל מהבלבות ע"ז שה אמור לקיימו בלא בגרן ישראל וכן הוא אמה. והבמה לרבינו בבלן הוא בחני מלבים כרפסומים. אלחד והוא שמל אסור בכל מלאכה ומוחבר עליה ונעבה כמו שאמרה חורה לה אמבה כל מלאכה אחה ובכל ובחר ומבכר ואמחר ומלבב זה בהיומו בבשות מחוחו דבה רבינו שבאחון מוחבר עליו כמו שמוחבר על בבחמו. ובמי רבו מוחבר עליו בחלאכה רבו אבל הוא מוחר בחלאכה אבמו. וכן הוא דין גר מוחב שהוא שבירו אל ישראל. והחלב הבלישי לא הזכירו רבינו כלל. ואמבה אבחר דיבו. וכל זה יבא לרבינו ממ"ם פרק החולן ביבמות (דף מ"ח) דב"ש מיבה ובעבם בן אמחך בעבד אבל הבחוב מדבר מאי חשמש דחבא ובעבם בן אמחך בעבד אבל הבחוב מדבר אחה אומר בעבד אבל לא חיש אלא בעבד מבול בבהוא אומר אמחך בעבד אבל הבחוב מדבר אחה אומר אמחך בן אמחך אבל הבחוב אבל אבל אבל

פכ"א ג נשים המשחקות בגנזים וכו'. כתב רבינו ירוחם לדברי הפוסקים כרבה מותר לטמוך בגנזים ע"ג הקלא דליכא תשמישי נוטות וכ"כ הרמב"ם ולא נזרינן שמא יפתוק בכם ע"ג לקרקע דא"ה אינה נזירה בגזירה בכ"ל. ואני לא מלאתי כן בדברי רבינו בפירוש אבל יש לדקדק ממ"ש בסתוך שהחיר לכבד קרקע הסרוף ולא גזר אטו שאינו מרוקף. ומכ"ש רבינו שפסק בפירוש הוא מבוה תשמישי נוטות וכן מפסק שבתב בסתוך שמותר למלאת בעבל מטור שבתלר וכתב שפסק הפוסקים בפירוש בתלר הוא מבוה שמת יתלא עצמו ולתרבתו וכמ"ל ד"ל בני מבמר פירומיו כתב שהפסק אלא יפסק ולא ירקד הוא שמת יעול לדור ויחרוק ד"ל בריה"ל וכל הבריים אלו הם פיעיי דמני רבב (פירוכין ק"ד) דאמר לא אסרו אלא קול על שיר ובכדיא כתב בפר"ג שאסור להפיש קול על שיר בבבת מדרש הא קול אחיש על שיר מוסר: ואסור לכבד את הקרקע וכו'. כתב הריב"ם בהשגה שים לתשוה על רבינו שריתה מדברי אלא אסר הכיבוד מבוה פסיק ריבים שפ"ב לא ס"ל לומר שמת ומ"ב הוא מתה לתה אסרו דהא קי"ל כר"ש והוא עצמו כתב בזילוש שהוא מוסר ואינו הושש שמת יפוה נוטות שהרי אינו מתכוין לכך וטולחי נ"ב אפשר בריבון ביפוה נוטות שאל"כ לא היה נ"ל שהרי אינו מתכוין לכך ואם ר"ל שהכיבוד לאו אסיק ריבים הוא אלא שהשמו שמת יבוה נוטות בידים בטוהר ולמד דבר מעניינו מה"ש בפרק הבוה בסמוך לזה אבל בריבון אין לחוש שהרי אינו מכוון לכך אל"כ נראה מדבריו שבכיבוד הוא מכוון לכך ומ"כ לתה אם בריבים ביפוה בידים כיון שהוא מכוון ואפשר הבוהת נוטות בכיבוד אל"כ לכ"ש אסור ועוד אלא אמרה נזירה זו אלא בתורה כדאמרינן בס' מסמין (שבת קכ"ו קכ"ז) ובלבד אלא יעבור אם כתורה דילמא אתי לאשתמש נוטות שכן דרך מבבדי אוצר לבטהם מבוה הארמים ועוד דא"ל שאמת דבבר בכיבוד מבוה שבות הוא מאמם זה שמת יבא לאשתמש בידים והא הדין והוא הפעם בריבון וא"כ מהו זה שאמרנו בגלילי אוהב סוגיא (שם ל"ה) והאידנא דקי"ל כר"ש שרי לכתחלה ואם ענין נזירה זו לדר"ל.

ומלה שהיתה בוהת הרב ז"ל לוחר שהמבבד מבוון ליפות קרקע הבית ולהקנו ואע"פ שבכיבוד לאו אסיק ריבים הוא מ"מ הבוהה שים לו בכיבוד הבית ליפות הבוהה בוהה

אלמא כיבוד וריבון ושיקר הבלה הוא רבון אלא שאין דרך ריבון אלא אחר כיבוד ובכגל הכיבוד הוא שהחיר דוקא בהוהא שהיתה ראשם אבנים כל העיר כמו שפירשו ז"ל. אבל שאמרו בריבון לא היה צריך לזה הפעם דודאי בכל נוגע מוחר כיון דקיי"ל כדברי אחשון והשעם שהרבנן אינו מבוון להבניה עבר בנותא והבוהה הבית אלא יעלה אבן. מ"ל שאמרו נ"ב ממה שנאמרו בבוהה בחרוזה שהיא ראשם אבנים ולדיקן דיעבר מוחר בכל תקום וכיבוד דוקא בבעון מהוזה וזה דעת רש"י ז"ל והתוספות שאין הכיבוד בכלל היתרא דר"ש ור"ע ממה שנאמרו בבוהה מקומות שיא יבא להבוה נוטות אע"ג דהלכה כר"ש אבל הגלילים ובהלטה בפסרו שהבעיבוד מוחר מדר"ש ולא חלקו בכלל וזה דעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל. ובתב הרשב"א ז"ל אף על פי שחזיי עבר ולרוזות וקליפין המחורין לאשלל ירבה לי שחוחר מפני שהם לו בגרף על רשי פ"ל. וכן נהגו בתקיחותיו:

אין סכין וכו'. בפרק בירה (שבת מ"ג) מעשה בתלמידו של ר"ת שבתם אחריו לביה הרמבן ובקש להדיח לו קרקע אמר לו אין מדיחין לשוך לו קרקע אחר לו אין סכין. ופירש"י ז"ל דילמא אתי לאשתמש נוטות (עי' תו"ש בסמוך ס"ב ת"ח), ע"כ. ובהוסכפת ס"ל אין סכין ואין טבמין ואין מדיחין בקרקע ביום טוב ואע"ג דשבת. ופירוש לדעתו אע"פ שהכיבוד מוחר בדרטון אלא שהדברים אסורים ונזרו בהם לפי שאין בהם ערך כמו בכיבוד:

ד חצר שנסקלבה. בהשגת הפילין (פירוכין ק"ד) כלשון רבינו ומפרש רבינו הפעם מפני הטומאה הנוטות:

המשקה

לחם משנה

ג ואסור לכבד את הקרקע וכו'. כתב ה"ה לי מפי שלמיתר לא החיר אלא לריבון ודוקא בהבוהת תשמש בכיבוד אסיל דבעבון מהוזה היה אסור וקשה דא"ל אסיל לדידן דקי"ל כר' שמעון הביבה תימי לן כיחר כיבוד בשלמא ריבון שרי בכ"מ דהוא לא היה אסור אלא מבוה אסור נוטות והשתא דקי"ל כר"ש דבר שאינו מתכוין אחר אלא כיבוד הא אמיתר לא שרי אסיל ברבעם אבנים אלא אסיל ברבעם אבנים דליכא לאשתמש נוטות. וי"ל דלא היה אוסר אמיתר כיבוד ברבעם אבנים אלא אסיל אבנים אלא אסיל ברבעם אבנים דליכא לאשתמש נוטות. ומ

ה המשקה את הזרעים וכו' לפיכך אסור לשאוב מן הבור וכו'. דין הנקמה הזרעים מבוהר ס"מ ולשיטת הפיסה בהמולה הפילין אמרו בגמרא ממלאין מבור הגולה בגלגל המקדש אין לוקח במדינה לא מ"מ ולפיקמא גזרה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו אמיתר מרמ"ל ומעמה אמר מפי גזר רבנן משום גמרא ומורבתו בכסא לא נמה לוקח ולא תורבה לוקח כיון דחמא דקמ"ל מרו בה כיהמא אסר להו פ"ב. ומדברי אמיתר כתב רבינו שבור מתחר מתר מעשה שלא בכוונה ומדברי אמיתר מבור ומד כאן לא חזר ואסר אמיתר שלא בכוונה שבאמצע ביכוה ובריכה ובריכה בגן פסקו. אבל בתחר מותר: **ו תולש** חייב משום קוצר וכו'. דין החלישה מבוהר ס"מ ודין דדיית הדבש בריימא היא בהמלמת (שבת ל"ה) ופסק בתכמים ובכר הזכרתיה פ"מ בדין החולב ובדין הרפא"ל זיל בד"מ בזמן שדבוקות בכוורת ובדין לדרוש לפי שנראה כשוקר דבר מבדולו אבל אמלו מן הכוורת וכן דבש הלף בכוורת מותר אפילו בשבת ואל"ל בי"מ וכן דעת הרמ' מהבנים דביכה (שם מ"ב) ואמרו לא מרבה אבל לאומן אחי מלם. וכן עבה לבן רבינו שמוא מאסר בשמים ברך רבינו: אין עולין בחלון וכו'. מעמה ביו"ע ס' מפילין (ביצה ל"ב) ומרק בחולה מפילין (עירובין ק"ב) בריימא אין עולין בחלון ואין נמכנסין בחלון ולא יעלה מבפ"י ליצא שם כל היום כלו. שוב שם אחי מדם אחד אין עולין לא ואחד אין יכנס ומניח אדיך ביכנס מוכר. ומירבא שם שיבא אבעמות החמה מותר. והקפה זכא רב מיקבא לעקוים אחד ואסר אפי' בכל יבא בכל זמן. ומירבא רב בקבה מבא ובדר בה בדר. וכתבו המפרשים ז"ל בעבל אחו בדר אם מותרין לעמוד בכל אין אחד דבמה רבינו: **ואין** מסתמכין וכו'. זה מבואר בבמה מקומות: **ז** פירות שנמנו בשבת וכו'. פ"ק דיו"ם (ביצה ב' ג') פירות המפרין בשבת מלא מלי נגיה שמא יעלה ויחלש: הרמ המחבר וכו'. מימרא בבוכה פ' עוב בגמל (דף ל"ב) אבר רבא בדם בחבר מותר לבריח בו מ"מ הדם דלריחא עביד לי שרים ליה לא אחי לחקייה אחרון דלאכילה קא עביד לי שרים ליה אחי לחקייה פ"ב. וכתב נרמה הכלבה:

ח אילן שהיו שרשיו נבוהים וכו'. בהמולה מפילין (עירובין ל"ה:) אילן שהיו שרשיו נבוהין מן הארץ ג' מפחים לא יבא עליהן. ובהלמה אבל פא אילן נבוהין ג' מפחים הרי הן כקרקע ומותר ליבא עליהן פ"ב. ומשנה הוא: היו כאילן מלמעלה וכו'. (שם ק') אחמר אמר. אילן בבאלין מלמעלה מג' לאחר ג' רבה אמר מותרין רב אמר אסורים ובהלכתא והלכתא כרבה דהא רב יוסף אמרה ליה לאבי מרבה דבבה: היו נבוהין וכו'. שם אחמר אמרי אילן הנבוהין מן הארץ ג' מפחים לא יש מלל מחחיבן ג' מפחים אם אינו אחד שוה לאחרן פ"ו לא יבא עליהן פ"ב:

ט אין רוכבין וכו'. בגמרא ביו"ם פרק מפילין (ביצה ל"ב) ולא רוכבין ביו"ב בהמה ומפרשי בגמרא נראה שאם יאחזו אחזה: ואין מחלין וכו'. פ' בהמלה מפילין בבריימא שבחבתי בשבלה בדין כאילו: ואין נסמכים וכו'. פ' מי שבחשיך (דף קכ"ב) ובלכתא לדדין לאחרון לדי לדדין מוחרים הוא אלא בין לאילן בין לבבמה וכן מוכרח שם. **ומ** פיה כוחם רבינו. וכעשה שבריכם מעשה אחד חחיבה המחובר. ומי' לדי כאילן בגון שנמנו יחד באילן ואלה בו בלבלה מבפ"י ביחד הקרא לדדין ובבלבלה מקרא לדי לדדין וכן מבואר בגמ' שם וכן כל כיוצא בזה: עלה באילן וכו'. בהמולה מפילין (עירובין ק') מי חדא עלה אחר לירד ומיבא לדדן ומילבא לא דאחי אסור בשבלה מבחבתה הא דאחי מותר בשבלה מבעבה יוסי ואמ"ל הא דאחי אסור בשבלה בחדיד ובא דאחי מותר בשבלה בחוצה. כילבד אבבן הדין אבבם עלה מבפ"י אחי' בחדיד בל דאחי ליבא שם בשבת מותר לירד. עלה בחחבבה בחדיד אסור לירד בחוצה מותר לירד וכ"ב ז"ל ונראה בחב רבינו עלה באילן בשבת לא אחיבה אחר אחי אחי אחי

לשלוף הכר שולף מפני שהשקים קטנים וקלים ונמצא שלא בטל הכלי מהיכנו. היתה טעונה עששיות של זכוכית מתיר השקים והן נופלין שאף על פי שישברו אין בכך הפסד גדול שהרי הכל להתכה עומד ולהפסד מועט לא חששו. היו השקים גדולים ומלאים כלי זכוכית וכיוצא בהם פורק בנחת. ומכל מקום לא ניחוש שם על נבי בהמה משום צער בעלי חיים: יא המדבק פירות עד שיעשו גוף אחד חייב משום מעמר. יאלפיכך מי שנתפזרו לו פירות בחצרו מלקט על יד על יד ואוכל. אבל לא יתן לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה כדרך שהוא עושה בחול. שאם יעשה כדרך שהוא עושה בחול שמא יכבשם בידו בתוך הקופה ויבא לידי [ח] עימור. וכן אין יומקבצין את המלח וכיוצא בו מפני שנראה כמעמר: יב מפרק חייב משום דש. והסוחט זיתים וענבים חייב משום מפרק. לפיכך אסור יולסחוט תותים ורמונים הואיל ומקצת בני אדם סוחטים אותם כזיתים וענבים שמא יבוא לסחוט זיתים וענבים. אבל שאר פירות כגון [פ] פרישין ותפוחים ועוזרדין מותר לסוחטן בשבת מפני שאינן בני סחיטה: יג כבשין ושלקות שסחטן. יואין מרסקין את השלג שיזובו מימיו [י] אסור. אבל מרסק הוא לתוך [כ] הקערה או לתוך [ל] הכוס. השום והבוסר והמלילות שריסקן יומבעוד יום. אם מחוסרין דיכה אסור לגמור דיכתן בשבת. ואם מחוסרין שחיקה ביד מותר לו לגמור שחיקתן בשבת. לפיכך מותר לגמור שחיקת הריפות בעין הפרור בתוך הקדירה בשבת אחר שמורידין אותה מעל האש: יד המולל ומלילות מולל בשנוי כדי שלא יראה כדש. היונק בפיו פטור. ואם היה יגונח מותר לו לינק [מ] בפיו מפני שהוא מפרק כלאחר יד ומשום צערו לא גזרו ואף על פי שאין שם סכנה: טז פירות חשובו מהן משקין בשבת. אם זיתים וענבים הן אסור לשתות אותן המשקין עד מיצאי שבת גזרה שמא יתבוין ויסחוט אותן בשבת. ואם תותים ורמונים הן. אם הכניסן לאכילה משקין שובו מהן מותרין. ואם הכניסן לדורכן משקין

א מור סימן שכה: ב מור סי' שמ ס"ג שם: ג מור סימן שב ס"ג שם: ד מור וכמ"ג שם: ה מור סי' שכא: ו מור סי' שיח: ז מור סי' שכח סמ"ג שם: ח מור סי' שכ:

לחם משנה

ל"מ בענין אמר יבבל כלי מהיכנו ולא להתמיד הכריחתה אפשר שא"ח בענין אחר ולהכי מיירי בענין אמר קשה בשהקשו והא קא מבטל כלי מהיכנו לרב הונא ג"ל לאוקמיה בענין אחר ל"מ בענין אחר וכל זה דוחק:

מגדל עוז

חמרבק פירות עד נידי עמור. פרק חביות (דף קמ"ב): וכן אין מקנאין לא המלח וכו'. פרק כלל גדול (דף ע"ב): בפרק חייב עד זיתים וענבים. פרק כמה מזמנין (דף מ"ט): אבל אפר פירות עד לגמרי מיימין אסור. פרק חביות. ואין מרסקין עד הקערה. פרק כמה מזמנין (דף ל"ח): חשום וסוסר וכו' עד סלם. פ"ק דשבת (דף י"ט): המולל מלילות מולל בשינוי כדי שלא יסיח מגם. מאי טיל פ"ד ומסכת מעשרות ומוקי לה ר"ש דבילה גמרא מתני' דאין מוקינין מגם ומסנגנו: היונק בפיו אסור וכו' עד סכנה. בתוספות פ' אע"פ (דף ס'). ובהלכות ר"י אלגזי ז"ל בתוספת שבת פרק חביות (דף קמ"ב): פירות שזבו וכו' עד מנעגר. הכל פ' חביות (דף קמ"ב)

[ח] כתב מהר"ם ז"ל הילכך יזהר אדם שלא לאסוף פירות הלקבצם יחד דהוי כמעמר. ל"ל. אמנם בפרק חמביא כדי יין הגן ומבבר עצים מן החצר להדליק משמע שאין עימור בזה אלא במעמר ממקום גידול הדבר בעין קמה קצורה שמעמר אותה ע"ש בתוספות ומפר התרומה. ומלה מסלתתא הייגו מקם גידולו. [ט] פרים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות דתניא מרחיין בשקיין וכו' [י] וכתב רא"ם ז"ל הילכך יזהר אדם בשר שבבלע בו מרק שלא יסחטנו לצורך משקה היוצא ממנו והנותר בשר בברק או שורה את ביין ומחזיר לפה ומוציא המשקה הרשאני לו מרפאה ול"ש שלא יסוך בפיו משקין וכיוצא בהן סה"ת. וכן ברזא שיש בה נעורות והגעורות בלוע יין שלא יסחטם

[ל] כתב מהר"ם ז"ל הילכך יזהר אדם שלא לאסוף פירות הלקבצם יחד דהוי כמעמר. אמנם בפרק חמביא כדי יין הגן ומבבר עצים מן החצר להדליק משמע שאין עימור בזה אלא במעמר ממקום גידול הדבר בעין קמה קצורה שמעמר אותה ע"ש בתוספות ומפר התרומה. ומלה מסלתתא הייגו מקם גידולו. [מ] פרים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות דתניא מרחיין בשקיין וכו' [נ] וכתב רא"ם ז"ל הילכך יזהר אדם בשר שבבלע בו מרק שלא יסחטנו לצורך משקה היוצא ממנו והנותר בשר בברק או שורה את ביין ומחזיר לפה ומוציא המשקה הרשאני לו מרפאה ול"ש שלא יסוך בפיו משקין וכיוצא בהן סה"ת. וכן ברזא שיש בה נעורות והגעורות בלוע יין שלא יסחטם

הגהות מיימוניות

[ח] כתב מהר"ם ז"ל הילכך יזהר אדם שלא לאסוף פירות הלקבצם יחד דהוי כמעמר. ל"ל. אמנם בפרק חמביא כדי יין הגן ומבבר עצים מן החצר להדליק משמע שאין עימור בזה אלא במעמר ממקום גידול הדבר בעין קמה קצורה שמעמר אותה ע"ש בתוספות ומפר התרומה. ומלה מסלתתא הייגו מקם גידולו. [ט] פרים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות דתניא מרחיין בשקיין וכו' [י] וכתב רא"ם ז"ל הילכך יזהר אדם בשר שבבלע בו מרק שלא יסחטנו לצורך משקה היוצא ממנו והנותר בשר בברק או שורה את ביין ומחזיר לפה ומוציא המשקה הרשאני לו מרפאה ול"ש שלא יסוך בפיו משקין וכיוצא בהן סה"ת. וכן ברזא שיש בה נעורות והגעורות בלוע יין שלא יסחטם

חמרבק איין שבו אבל אינו צריך למשקין כלל מותר דהיינו כבשים לגופן ודוקא לצורך השבת אבל אם יש לו יין אחר כיוצא בו שאין צורך שבת למשקין בברזא שיש בה נעורות אסור כדקתני מותרין בבשים בשבת לצורך השבת אבל לא לתוצאי שבת וצריך שיזהר שיראה שאינו צריך למיני הברזא שאם יש כלי חדת הברזא יראה שאינו צריך למשקה היוצא ואז מותר למשוך הברזא לפי הצורך שפירש פסיק רישיה דלא ניחא ליה שרי אבל ר"י פירש דאפילו בה"ג אסור מדרבנן אע"פ שאין כלי החדש מידי דהוי אספת דאין מקבלין בו הקערה אם אין לו בית אחיזה אבל אם המשקה הסותם ניטל לכלי ואינו הולך לאיבוד אז שהנקב לטעלה ע"ג כלי החבית שהמשקה נופל לכלי אפילו לפירוש הערוך אסור דהוי דש כדלקמן בהילכתא פ"ו סה"ח: [כ] מכאן פסק סה"ה שצריך ליזהר שלא ליתן ז'מפיר"א וכיוצא בו כסוך לאש לדרסם מפני השמנונית הנקרש ועתה מיטות על ידו עכ"ל. ובפ"ה כתב שיותר יש ראיה מכאן להתיר מלאסור פירוש מדשרי לתוך הקערה או לתוך הכוס והוס כתבו וז"ל מכאן יש ליזהר שלא יתרחק ידיו בגלד או בבגד שקורין גלדא ומעמים ביסמה בשבת כגון שלא יתרחק כמו פ' ו ידיו ורגליו דפסיק רישיה הוא שא"א אם יתרחק בבגד שלא יחזק אותו והמחבר הע"ב: [נ] פירש"י בתוך היין ביסות החמה כדי לצננו ואע"פ שנכנסו מאליו ואינו חושש עכ"ל: [מ] אומר ר"ת דא דקאמרינן בפ' חדש נוהגין שיינו שחייבו יונקין מבחמה מחרחת ביר"ש משמע דבבראים קאמר ובכסוס צער של צמא לא גזור ביר"פ אבל בשבת אסור אלא אם נוגע ע"כ:

מז זיתים וענבים וכו' וכן מלגם דבש וכו'. עם כמאמר מלגם דבש מרסקין מע"ש ויגלו מעצמן מטריין ל"ש מחיר ובגמרא (דף קמ"ט:) איסים וענבים מרסקין מע"ש ויגלו מעצמן מטריין ר' אלעזר ור"ש מחיירין ובהלכות ומסק בעל הלכות מאמרים דבר אמת כן פ"ל מי ריש מחיבתא דהלכתא כר"ש ור"ש ע"ב וכ"ל דמתני' בתלת דבש דמעיקרא מוכל וכשמת נמי מוכל כדאיתא בגמרא:

יין זורה וטורל מפנות מלגמות וכו'. דין סמליגה בדמי מלגמות נתנתר כמ"ל זה ודין מגמה פ"ק דיו"ט (ביצה י"ב:) בריחיים מגמה מיד ליד ומוכל מכל לא בקנון ולא בחמתי. וכתבו הכתבים ז"ל דלמר דוקא קנון וחמתי אבל אם מכיל בשני ידיו אמור כמ"ש (סס י"ד) כיון מגמה ומסיקנא כיון מגמה וכבל כתו. ח"ש רבינו ביד אחת דוקא

וכן מנחה בלבונה ל' מפרן:

המשמר שמרים וכו'. דין המשמרים ודין הקנון נתבארו פ"ה ודין הגמרא פ' מולין (מכה ק:ס:) ומפנין אם היין וכו' אמר רב מימי בר חייא והלבר אלא יעשה נמלא ופירש"י ז"ל אלא יעשה נמלא מן המובר בפי הכלי כמובדין דחל עכ"ל כדברי רבינו:

וכן אמר יעשה: בגמרא (סס קל"ז:) אין מולין אם המשמרים ובגמרא אלא אפי אמר רב יוסף אלא מכיר מדרות מדרבנן אלא יעשה כדרך שאות עתה כמול וא"כ: וכן כתבתי וכו'. דין המחבר מבואר פ"ה ודין המומחין והבורים מוסמכת פ"ב מהלכות ומומחין ומבורים לגרך הדבר ובלבד אלא יגבל:

יח המחתך אם הירק וכו' לעיכך אין מרסקין וכו'. דין המיבה ירק מבואר פ"ה ודין הרסון מבאר פ' מי מהמתיך כדברי ר"ק לכאן רבינו ומי' מבאמיאר מפני שנראה כמוהן: אבל מחתכין וכו'. (סס קל"ז:) בגמרא מחתכין אם הדלועין לפני הכלים ואת הנבלה לפני הכלים. ובמקצת סמרי רבינו ראיתי מלין מרוחב אלא בפירות. ובמקצתן מלין מרוחב בפירות. ולא הבנתי אם מן הבאמאות אבל הרמבמה מלאים יחמר.

ושוד לפי המה לפה לא כתב רבינו דוקא ובלה הקשה עמ"ש לסס לאמלה בלא מחיבה דשויי מלבא מחיבא אבל אם היבה רבה מיבה בסס אבאה דבר ראוי לא מרחיק

וכשקמחים דבר יבולה המס (סס קל"ה) ובריבא לא הזכיר מכל זה בלל ל"ש:

ומחתירין אלעזם אל אמיר לפני הבהמה ומפסמים ביחו אלעזם קטנות אבל לא גדולות

מפני מולם מבבן וכו'. בגמרא אם מחיירין אקשי אמיר לפני הבהמה ומפסמים

אם

יח המחתך אם הירק דק דק כדי לבלע כ"ל מולגת אותן וחייב. ובע"ח כתב רבינו המחתך אם הירק אפם לבלע הרי זה חייב מפ' המלאכה מולגת מחיבה. בלפה מרבינו מפרש דדוקא נקט (מבת ע"ה) מילקא מחותכין מוהה דק דק לגישול וכ"ה לגאמר ידקות מחותכין מוהה דק דק לגישול ולפסר דלפיי' הן נאלגות כמו מהן הוים אם מפר מוהן דק דק לגישול אסור. ולפסר דלפי' מיבאר דבבנן לים כמו ולין דרך מחיבה כבר וחייב דבדי לעבר דמיפסר לרסקן מחבבנן מפנה דמיחיי אמתן אסור אבל אם אמתן ומרוכן לפי בבהמה ומיהו יש לחזות דלישנא דמחתי' דפ' מי מהמתיך נקט: כתב הרמב"ן שמאל אם אינר לגרר מיבהן לחם לפני הבהמה בשבת אם לא נתן לאיסור אסיבה כמו בפרים מלקח ואם בלא לעבר הבלא לגרר הבלא בשבת אמ"ש הרמב"ם בפ"ה ג"ש מי מוהן אמנם אמר מלקח מיך מחיר מלגבה דאוריתא אמר שוף ובבהמה ומביא מחתכנא דהא דפרים מלקח דוקא בשמחך דק דק כדי לאוכלו לאחר מו אף לבו ביום לאחר שמת לפי שהיך מילקח דוקא דק דק בשבת ביאולו ולא מדרבנן בכך ואמרו לאחר שמה הא לאוכלו מיד מרי אלא אסרו אל הפרים לבטל מלבלו אל הבהמה בחלאם מו קפמת הבלאמרי' ל' בלל גדול (שבת ע"ה) הוי לפני מי מיון בהרב ואוכל לאחר בהרב ומיהם לאלחר ולבו ביום לא יבחור ואם ביבר אמנם בהרב לאחר ומביא חמתה דלמא כל אוכל מיד בדיך שבני פרס מבלים אל"ש שם בחוצו לר בעצמו חוב חמתה בבמנת לאחר זמן ואף לבו ביום אחר והכי נמי דבוחיים ולפיכך אף לפרל לפני הבהמות אמנמנים אליך לבהמים מיד אחר דשויי מבלא אחרת אמרינן עכ"ל: לפיכך אין מרסקין לא אם הבהמה ואם אם בהחתכין וכו'. כתב בבמנתם הרמב"ם שמלו בשאל אלא אינר אחיה בפירות ומרוכן אמנם דברי לפיכך נמי רבינו אמר אמנם מרוכן דס"ל מיין אף בקנים ואמ"ש דגמרא אמיקמא לגב כונא בקנים מדלמרס אמרינן לנשך אחת ומרוכן דרכיכי אלעזם לא אמרינן בחלבא אלא אם דבמנת אמנם אחר מיים אמנם דמיבמנת ליה לגמרא דבהמה מיבקא לגר בדיני אחר אמר אלא בדיני מיבהם בחלבא אל אחרי אלבא וכדקמני ריש אמרינן אקשי אמיר: אבל מחתכין אם הדלועין לפני הבהמה ואם הנבלה לפני הכלים. בגמרא אם אמרינן אקשי אמיר לפני הבהמה ואמ"ש אם

יהודה דקי"ל כוותיה ובבר דמיפלה בדבר אבאה אוכל לא אלחרין בגיך לאקמיר הא דאבן מחתכין אם הדלועין דלעיל אם דלועין דאמרינן לפני אלא לפי הבלה ואיכי אמבאמה לה בבבר אילו ל"ג בגרייאמא אמרי ואיכא רש"י ל"ג בגרייאמא אמרי דכל הבלה לפני הכלים אבל אם הבנלה לפני הכלים בבנלה בקשה אמ"ל לא בהיה רבה מיבהם בבמ אבאה דבר ראוי לא מרחיק לא כתב דהא דאמרי לאחר אל אם הבנלה לפני הכלים אבל אם אבאה לא מרחיק אבל אם בהיה רבה מיבהם אבאה דבר ראוי לא מרחיק. ולפי מוהר אמאבר לאחר אמבר אל אם אבאה בבאחר דמיבהם דמאמא אמאמא דלא אחר אלא אבאה בבאים ואמ"ש אבאה לא בבאים דמיבהם בבאחלא לא מרחיק כיון דבמ"ש אבל לא אלחרה בחלבא לא מרחיק לפרש אמאם אמיבהם בבאחלא לא מרחיק: ועל מ"ש לפי אמין אמיבהם בבאחלא כמב כ"ם אבקמא אמין אמיבהם בבאחלא אבאחלא ובחב אבא הבין אחם אמיבהם אבל ל' אבאחלא אבאים לא יחמר. ובבאם לא אמאמא אמאמ אמאמאמא אמין בחלב בה אבא אל"ש לבאמיבה כלל דאיכי אבאר אמין אמיבהם בבאחלא וכא אחם ואחרונין אחלא אמאמ אבאחלא אבאחלא אבאחלא

מיהה הרי"ם כ"כ וקנה בהם. ובגמ' ת"ר הוא הן הן מקיפין הן הן כיסין מקיפין הרי כיסין הלחם זוכין דתרומה וכמה קתמר מפיקין מקיפי מעיר ומפסספין וה"ה לכיסין אבל לא את הזוכין לא לספסים ולא לתיר אמר רב הונא מסכר נמיסרה בתוכלא מרמיגן לשווי תוכלא לא משוין. ופירש רש"י הן הן מקיפין הן הן כיסין טוס קנים של שבלים הן מיהו מקיפין שאינם קשורים אלא בשני רפשים כיסין שלשה אירין דתרומה עומדים לחיס של מרז מזמרלין מוהה ובשדה לחיס לחלוים לבהמה ורוב בני אדם מיתין מוהס לעבים רב יהודה אמר הן הן מקיפין הן הן זוכין מקיפין הרין זוכין חלחם כיסין דתרומה וה"ק מפיקין מקיפי מעיר לפני בהמה אבל מפסספין לא וכיסין מפסספי עמי מפסספין אבל לא את הזוכין לספספי אלא להתיר רבא מ"ם דרב יהודה הנר בעוי אלא מוכלא לא מטיין מיתרת מוכלא לא מלחיגן ומיתרש"י הן הן מקיפין הן הן זוכין מהיכים בקפין של שבלים ומה מהתיר בזה מתיר בזה ובקפין אבל לא את הזוכין מפספים קלי וה"ק מפיקין מקיפי מעיר דבל אמן שהוא קשור לתו מוכלא הוא ומתיכו לשווי מוכלא ומהוס לעבר בהמה מרי אבל מפספים לא דמני ליה בהמה ומיתבעיד מוכלא ומפספים לחמטנו בעלמא הוא ומיתרת בתוכל בדבר שהוא כבר מוכל בלא מיקון זה לא מרמיגן ומפסספין את הכיסין דתרומה דבלתו מפספים לא הוי מוכלא אבל לא את הזוכין לספספי אלא להתיר מגדיגן דהקפין דהתרת מגדיגן שווי מוכלא הוא ומיתוהב רב הונא ובליק בקפיש וקם לה הלכתא כרב יהודה. ובקלא טפחי הרי"ף כתוב בסברת ר"י אבל לא את הזוכין לא לספספים ולא להתיר וכתב הר"ן דמעמא מפני שכיון שקשור בשלשה מקומות הוי מיתרת יהודה ואסור אבל רש"י נורס כמ"ם בתחלה וכן נרסת רבינו לפי דעתי ומ"ש שכתב ה"ה שמ"ש לישב דברי רבינו לא כתוקמתא דרב הונא ולא כתוקמתא דר"י לא נהירא שאמצר לישב ומתר שרבינו מבדם דלבר הונא מקיפין וכיסין תרוייהו אלמנות נדולות מינהו אלא דמקיפין קשורין בשני רפשים וכיסין בג' רפשים וזוכין הן אלמנות קטנות שדומות לעגמי מלילן הרבים והיינו דקתמר אין דתרומה וה"ק מפיקין מקיפי מעיר ומפסספין וה"ה לכיסין ומ"ג דבלתו כתרים לא חש לאכילה נמוכה כיון דחש לאכילה קלא שביר דמי לעיקרא בהו דלא מיפסר קטנה מיהא אלא מחזי דלא חזי לאכילה כלל דוקא דשווי מוכלא לא מעיין חיירן שהם אלמנות קטנה כיון דבלתו הרבה כלל חזי לאכילה נמוכה אסור להתירם משום דהוי עיקרא אלא לאדרך כלל ולא"ל מעמא דרב המדא לא קלי חזיריו ודב יהודה סבר דמקיפין וזוכין חרוייהו אלמנות נדולות אלא דמקיפין קשורים בשני רפשים חיירן קשורים בג' וכיסין הם אלמנות קטנה כמנגי כמלין הם רלים והיינו דאמר כיסין דמעמא מ"ם מחיירן מקיפי מעיר בהן אלמנות נדולות הקשורות בשני רפשים אבל מפסספין לא כיון דבלתו הכי חזי לאכילה מיסרת מיתרת יהודה בתוכלא לא מרחיגן דכיון דנדולות

עוקבת מי שנעשה ידו לו רגלו שמתה כיון ומים מהשם מיבעיא לבו אלא מאי ומעמו אלא לא ומר רבא והכי כי מתוקמא אמר מקיפי מעיר ומסמי לבו אלא לא ומר רבא דמעמא מ"ם מחיר לבו אלא לא ומר רבא דמעמא מ"ם מחיר לבו אלא לא ומר רבא דמעמא מ"ם מחיר

כפי הלשון לא נראה מד שמואל. וראיה לא הוצרך לחזיר חיטה המיוחדת והכפיתה לפי שלא הזכיר ביחוד אלא במעבור על גבי כתף ומכלל דבריו שהכפיתה לחזיר: מי שלקה בצאצאיו וכו'. בפירוש (ק"ג:) פרק המרגן מפנה כאן שלקה בצאצאיו כתרך עליה

כו אין מחמין ממין ומשן וכו'. פרק המילה (שבת קל"ח:) בריטות אין מחמין ממין ומשן ע"ג מוך ליתן ע"ג מכה בשבת אין מסמין ממין ומשן ע"ג מוך שע"ג מכה בשבת אין עוקין ממין ומשן על גבי מכה בשבת אבל עוקין מוך שע לעכה ושותה ויורד לעכה: ונותנין מוך יבש כו'. פס ריטס על גבי המכה מוך יבש ומסתר יבש אבל לא נמי יבש ולא כחיטין יבשין קשים מוך מחוך ל"ש סם בחדקי הם בחיטין. והתלמוד פס דקתני הטיטים מוך יבש בחדקי הם דקתני ולא בחיטין יבשין בחדקי. אבל רש"י ז"ל פי' מוקמי אלא היו ע"ג מכה משולש מבו שחיטין לא מבו מכל. ודעת רבינו כדברי הסלמות: **כז** רטיה שפרשה וכו'. בפירוש (דף ק"כ:) פרק המרגן מ"ר רבינו שפרשה מבל גבי המכה מחיצין אוהקה בשבת לעשלה לעשלה דוחקה לעשה דוחקה לעשה ומגלה מקום רטיה ומקום מי המכה ומוך ומגלה מקום רטיה ומקום מי המכה ורטיה עצמה לא יקנה מפני שהוא מחרת ואם מרח חייב חטאת מ"ר הסדא לא שם אלא שפרשה ע"ג כלי אבל שרשה ע"ג קרקע אבל קרקע דברי הכל אסור ואסיק רב אחי הלכה כמ"ק כדאיתא בהלכות בפרק מילה: ומחזירין רטיה לכתחלה בתקדש וכו'. כך היא הגרסא המדויקת בספרי רבינו. ובמשנה שם מחזירין רטיה בתקדש אבל לא במדינה אם בתחלה כאן ובאן אסור, ע"כ. ושיטת מחזירין אפי' שפרשה ע"ג קרקע אבל לא במדינה בשפרשה ע"ג קרקע כדי לשמיעה משנתנו כמ"ק דבריהם דלעיל. וכתב רבינו לכתחילה לומר שרשאי ליעלה ולהחזירה וזה מבואר פ"ק דיו"ט. וכר"ת ז"ל אבל בספרי רבינו שמאל אחרת ומיתין רטיה לכתחילה בתקדש וכתב בהגהות פ"ה זה שנוהג אבל מחזירין אסיל מע"ג קרקע ע"כ. וכן הוא בספרי רבינו כמזוקקיות שמאל משובחת מדמוכה להרא ז"ל: ובב"ח וכו'. מבואר לעשלה בדבריהם:

כח סכין ומשמשין וכו'. פרק חבית (שבת קמ"ז) ת"ר סכין ומתחתין בני מעים בשבת ונלבד אלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול כיצד עביד ר' חמא בר"ח אמר רב אחא בר אבא מכת שנתרפאה נותנין רטיה עליה שאינה אלא בשמירה אמר רבי יוסי בר אבא מכת שנתרפאה נותנין רטיה עליה שאינה אלא בשמירה אמר רבי יהודה אומר מעלי גפנים שהן לרפואה ע"כ: [ד] יודעו רבינו שר רפואה שעל ידי לחש אם יכול ללחוש בשבת אם יש גזירה משום שוחקה סממנין ושלומו ושלום תורתו יגדל כוח וכח הצעיר אחרון בחיי אליעזר נב"ח. תשובה מופת תרחי תר"ד אחרון חכרו יחיה ברכה ולשונו מרפא הוא, בפרק חלק ת"ר סכין ומסמשמשין בבני מעים בשבת ולחשין לחישת נחשים ועקרבים וחו גרסינן בירושלמי בפרק שמונה שרצים לחשין לעין ולטעים ולנחשים ולעקרבים ומעבירין על גבי העין בשבת מעשה בר"ע שאחזוהו חעין ומעבירו עליו בשבת כלים, גם ראיה מסודי רבינו שמהה ז"ל שיש בעינו וגם בשבת אסר ללחוש. ושלום יחא רעוא משמיא לסודי רבינו ולתורתו אבני חלעת אבן בחרב כ"ד בהלכות ע"ז פרק י"א הגה מדרשה ולחישה שקורין פוזיי"ר מוחר כדלקמן בפרק כ"ד בהלכות ח' ע"כ: [ה] תניא בחמה שאכלה כרשינין וד' ראשיה מיקל אמר רב חלבה בר' יאשיה דמיקל ע"כ:

נב עינו בשבת ואינו חושש. מי שלקה באצבעו לא יכריך עליו נמי כדי לרפאותו ולא ידחקנו בידו כדי להוציא ממנו דם: **כו** אין נותנין חמין ושמן על גבי [ה] המכה. ולא על גבי מוך שעל גבי המכה. ולא על גבי מוך ליתנו על המכה בשבת. אבל נותן הוא חוץ למכה ושותה ויורד למכה. ונותנין [ג] מוך יבש על גבי המכה. ואם היה עתיק אסור מפני שהוא כרטיה: **כז** רטיה *שפרשה על גבי כלי מחזירין אותה. ואם פרשה על גבי קרקע אסור להחזירה. ומניחין רטיה על גבי המכה לכתחלה [ג] במקדש *שאין אסור שבות במקדש. ובכל מקום מקנחין פי המכה ואין מקנחין את הרטיה שמא ישרה: **כח** סכין יומשמשין בבני מעים בשבת והוא שיסוך וימשמש בבת אחת כדי שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. ואין מתעסקין בשבת. אי זה הוא מתעסק זה שדורסים על נופך בכח עד שיינע ויזיע או שיהלך עד שיינע ויזיע. שאסור [ד] ליגע את עצמו כדי שיזיע בשבת מפני שהיא רפואה. וכן אמור לעמור בקרקע דימוסיות שבארץ ישראל מפני שמעמלת ומרפאת: **כט** אין יורחצין במים שמשלשלין ולא בטיט שטובעין בו ולא במי משרה הבאושים ולא בים סדום ולא במים הרעים שבים הגדול מפני שכל אלו צער הן וכתוב וקראת לשבת עונג. לפיכך אם לא נשתהה בהם אלא עלה מיד אע"פ שיש לו חטטין בראשו מותר: **ל** אין *מתגודדין במגרדת ואם היו ידיו מלוכלכות בצואה או בטיט גורד כדרכו ואינו חושש. סכין יומפרכין לאדם לענג אבל לא לבהמה. ואם היה לה צער מותר להסיר צערה בסיכה ופירוך. בהמה [ה] שאכלה כרשינין

*שאין אסור וכו'. פי' מ"ש פרק בחצרן דשיחכין מ"ג:

א מור סס: ב מור סימן שכח ממ"ג לאמין סס: ג מור סס: ד מור מ' סס: ח מור סימן שכ:

*רטיה שפרשה כו' עד ומניחין רטיה וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל כל זה שנתן אלא מחזירין אותו אפילו מעל גבי קרקע, עכ"ל:

*שאין אסור שבות במקדש. מ"ר הגהות מיימוניות

השגת הראב"ד

*רטיה שפרשה כו' עד ומניחין רטיה וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל כל זה שנתן אלא מחזירין אותו אפילו מעל גבי קרקע, עכ"ל:

מגיד משנה

מי שלקה כו' עד לאחוש בשבת אם יש גזירה משום שוחקה סממנין ושלומו ושלום תורתו אם יכול ללחוש בשבת אם יש גזירה משום שוחקה סממנין ומשמרין דמשמרין דרשים בתקדש דת"ר דרשים שפרשה מעל גבי מכה בשבת מחזירין אותה כשבת ר' יהודה אומר מתלקה לאחר שחוקה לאחר שחוקה לאחר שחוקה ומגלה מקום רטיה ומקום מי המכה ומוך ומגלה מקום רטיה ומקום מי המכה ורטיה עצמה לא יקנה מפני שהוא מחרת ואם מרח חייב חטאת מ"ר הסדא לא שם אלא שפרשה ע"ג כלי אבל שרשה ע"ג קרקע דברי הכל אסור ואסיק רב אחי הלכה כמ"ק כדאיתא בהלכות בפרק מילה: ומחזירין רטיה לכתחלה בתקדש וכו'. כך היא הגרסא המדויקת בספרי רבינו. ובמשנה שם מחזירין רטיה בתקדש אבל לא במדינה אם בתחלה כאן ובאן אסור, ע"כ. ושיטת מחזירין אפי' שפרשה ע"ג קרקע אבל לא במדינה בשפרשה ע"ג קרקע כדי לשמיעה משנתנו כמ"ק דבריהם דלעיל. וכתב רבינו לכתחילה לומר שרשאי ליעלה ולהחזירה וזה מבואר פ"ק דיו"ט. וכר"ת ז"ל אבל בספרי רבינו שמאל אחרת ומיתין רטיה לכתחלה בתקדש וכתב בהגהות פ"ה זה שנוהג אבל מחזירין אסיל מע"ג קרקע ע"כ. וכן הוא בספרי רבינו כמזוקקיות שמאל משובחת מדמוכה להרא ז"ל: ובב"ח וכו'. מבואר לעשלה בדבריהם:

כח סכין ומשמשין וכו'. פרק חבית (שבת קמ"ז) ת"ר סכין ומתחתין בני מעים בשבת ונלבד אלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול כיצד עביד ר' חמא בר"ח אמר רב אחא בר אבא מכת שנתרפאה נותנין רטיה עליה שאינה אלא בשמירה אמר רבי יוסי בר אבא מכת שנתרפאה נותנין רטיה עליה שאינה אלא בשמירה אמר רבי יהודה אומר מעלי גפנים שהן לרפואה ע"כ: [ד] יודעו רבינו שר רפואה שעל ידי לחש אם יכול ללחוש בשבת אם יש גזירה משום שוחקה סממנין ושלומו ושלום תורתו יגדל כוח וכח הצעיר אחרון בחיי אליעזר נב"ח. תשובה מופת תרחי תר"ד אחרון חכרו יחיה ברכה ולשונו מרפא הוא, בפרק חלק ת"ר סכין ומסמשמשין בבני מעים בשבת ולחשין לחישת נחשים ועקרבים וחו גרסינן בירושלמי בפרק שמונה שרצים לחשין לעין ולטעים ולנחשים ולעקרבים ומעבירין על גבי העין בשבת מעשה בר"ע שאחזוהו חעין ומעבירו עליו בשבת כלים, גם ראיה מסודי רבינו שמהה ז"ל שיש בעינו וגם בשבת אסר ללחוש. ושלום יחא רעוא משמיא לסודי רבינו ולתורתו אבני חלעת אבן בחרב כ"ד בהלכות ע"ז פרק י"א הגה מדרשה ולחישה שקורין פוזיי"ר מוחר כדלקמן בפרק כ"ד בהלכות ח' ע"כ: [ה] תניא בחמה שאכלה כרשינין וד' ראשיה מיקל אמר רב חלבה בר' יאשיה דמיקל ע"כ:

הגהות מיימוניות

[ה] וכן לא יחן על חמכת דבר המושך דם ולחת דהוא ספרק, ע"ב: [ב] גרסינן בירושלמי דבמה אשה אמר רבי יוסי בר אבא מכת שנתרפאה נותנין רטיה עליה שאינה אלא בשמירה אמר רבי יהודה אומר מעלי גפנים שהן לרפואה ע"כ: [ד] יודעו רבינו שר רפואה שעל ידי לחש אם יכול ללחוש בשבת אם יש גזירה משום שוחקה סממנין ושלומו ושלום תורתו יגדל כוח וכח הצעיר אחרון בחיי אליעזר נב"ח. תשובה מופת תרחי תר"ד אחרון חכרו יחיה ברכה ולשונו מרפא הוא, בפרק חלק ת"ר סכין ומסמשמשין בבני מעים בשבת ולחשין לחישת נחשים ועקרבים וחו גרסינן בירושלמי בפרק שמונה שרצים לחשין לעין ולטעים ולנחשים ולעקרבים ומעבירין על גבי העין בשבת מעשה בר"ע שאחזוהו חעין ומעבירו עליו בשבת כלים, גם ראיה מסודי רבינו שמהה ז"ל שיש בעינו וגם בשבת אסר ללחוש. ושלום יחא רעוא משמיא לסודי רבינו ולתורתו אבני חלעת אבן בחרב כ"ד בהלכות ע"ז פרק י"א הגה מדרשה ולחישה שקורין פוזיי"ר מוחר כדלקמן בפרק כ"ד בהלכות ח' ע"כ: [ה] תניא בחמה שאכלה כרשינין וד' ראשיה מיקל אמר רב חלבה בר' יאשיה דמיקל ע"כ:

מגדל עוז

ז"ל ולפי כתב"ר ז"ל ולפי לפרש"י ז"ל שפירש כי רב אחי מדרב חמא דמפרש ע"ב כלי מלוי מלא מלוי מרפא ע"ב קרקע מלוי ומרי מ"ב ומלי מ"ב ומלי מ"ב ומל

לא מותר להכלות מזיס בין ביד בין בכלי וכו'. כפ"ב דפ"ז (דף ל"ח) חני רב בתוספתא בר יהודה ביד מבל לא בסס תיקה דתמרי בסס מבל לא ביד מ"ם מיתרף זריקה

וכתב כ"ם מדברי רביע שהאי פוסק דמבור וכן כתב הר"ן. וק"ל מ"ל לרביע למיתני בכלי ושוד קבה מיתף בתב שבל אלא וביולה בהם לין עושים מוסם בסמים דמסמע שאין דרך לעשותם בסמיס וכגמ' מסמע שדרך העולם לעשותם בסמיס מדליעדיך עומר אבל לא בסס ושוד לתה לא כתב רביע בהדיא אבל לא בסס. לפיכך נ"ל שגרם בכלי בתקים בסס וה"נ חני רב שמואל בר יהודה בין ביד בין בכלי מ"ד ביד אבל לא בכלי מ"ם מחרף זריקה ופסק ליעבא קמא דמיקל משום דמידי דרבנן הוא ולקולא וסובר שאין דרך להעלותם בסס ומה"ה ליכא לתיגאל בהו משום שחיקה סמיס.

אמבטי

וללפף את [ו] הקטן ולהעלות אזנים בין ביד בין בכלי. ולהעלות אנקלי. שכל אלו וביוצא בהן אין עושין אותן בסמנין כדי לחוש לשחיקה ויש לו צער מהן: **לב** המרקד מאבות מלאכות. לפיכך אין כוברין את התבן בכברה ולא יניח הכברה שיש בה תבן במקום נבוה בשביל שירד המוץ מפני שהוא כמרקד. אבל נוטל התבן בכברה ומוליך לאבוס אע"פ שירד המוץ בשעת הולכה שהרי אינו מתכוין לכך: **לג** המגבל חייב משום לש. לפיכך אין מגבלין קמח קלי הרבה שמא יבוא ללוש קמח שאינו קלי. ומותר לגבל את הקלי מעט מעט. אבל תבואה שלא הביאה שליש שקלו אותה ואחר כך טחנו אותה טחינה גסה שהרי הוא כחול והיא הנקראת שתית מיתר לגבל ממנה בחומץ וביוצא בו הרבה בבת אחת. והוא שיהיה רך אבל קשה אסור מפני שנראה כלש וצריך לשנות. כיצד נותן את השתית ואחר כך נותן את החומץ: **לד** המורסן יא"ע"פ שאינו ראוי [ז] לגבול אין גובלין אותו שמא יבוא לגבול העפר וביוצא בו. [ח] ונותנין מים על גבי מורסן ומוליך בו התרווד שתי וערב. אבל אינו ממרס בידו שלא יראה כלש. אם לא נתערב מגערו [ט] מכלי לכלי עד שיתערב ונותן לפני התרנגולין או לפני השוורים. ומותר לערב המורסן על דרך זו בכלי אחד ומחלק אותו בכלים הרבה ונותן לפני כל בהמה ובהמה ומערב בכלי אחד אפילו כור ואפילו כוריים: **לה** אין מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת כדרך שהוא מאכיל בחול שמא יבוא לידי כתישת קטניות או לידי לישת קמח וביוצא בו. כיצד לא יאכיל [כ] הגמל בשבת מאכל שלשה או ארבעה ימים ולא ירביץ עגל וביוצא בו ויפתח פיו ויתן לתוכו כרשינין ומים בבת אחת. וכן לא יתן לתוך פי יונים ותרנגולים למקום שאינן יכולין להחזיר. אבל מאכיל הוא את הבהמה מעומד ומשקה אותה מעומד או נותן לתוך פיה מים בפני עצמן וכרשינין בפני עצמן במקום שיכולה להחזיר. וכן מאכיל העוף בידו במקום שיכול להחזיר ואין צריך לומר שיתן לפניהן והן אוכלין: **לו** במה דברים אמורים במי שמזונותיו עליו כגון בהמתו וחייתו ויוני הבית ואווזין ותרנגולין, אבל מי שאין מזונותיו עליו כגון חזיר ויוני שובך ודבורים לא יתן לפניהם לא מזון ולא מים. ומותר לאדם להעמיד בהמתו על גבי עשבים [מחוברים] והיא אוכלת. אבל לא יעמיד אותה על גבי דבר שהוקצה אבל עומד בפניה כדי שתחזיר פניה לדבר המוקצה ותאכל ממנו. וכן ביום טוב:

רדיית

א מזר וספ"ג שם: ב מזר סימן מבח: ג עור סימן שכח סי"ג שם: ד מזר סימן שכד סמ"ג שם. ה עור סימן שכא: ו עור סימן שכד: ז מזר וספ"ג שם:

כרשינין הרבה מריצין אותה "בחצר בשביל שתתרפא. ואם אחזה דם מעמידין אותה במים בשביל שתצמצן ואין חוששין שמא ישחק לד סמנין: **לא** אין "מקיאין את האוכל בשבת. בד"א בסם שמא ישחק סמנין אבל להכניס ידו לתוך פיו ולהקיא מותר. ואסור לדחוק כריסו של תינוק כדי להוציא הרעי שלו שמא יבא להשקותו סמנין המשלשלין. "ומותר לכפות כוס על הטבור בשבת כדי להעלותו. "וכן מותר ליחנק לא יאכל מלא לא בסס ולא בסס. לא יאכל מלא לא בסס ולא בסס. לא יאכל מלא לא בסס. לא יאכל מלא לא בסס. לא יאכל מלא ל

פרק שנים ועשרים

א רדייה "הפת אע"פ שאינה מלאכה אמרו אותה חכמים שמא יבוא לאפות. המדביק פת בתנור מבעוד יום וקדש עליו היום מציל ממנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים בואו והצילו לכם. ואע"פ שהרדייה אינה מלאכה כשהוא מציל לא ירדה במרדה אלא בסכין כדי לשנות: **ב** מפני מה אמרו חכמים ליכנס במרחץ בשבת. מפני הבלנין שהיו מחמין חמין בשבת ואומרין מערב שבת הוחמו. לפיכך גזרו שלא יכנס אדם למרחץ בשבת אפילו להזיע. וגזרו שלא ישתטף כל גופו בחמין ואפילו בחמין שהוחמו מערב שבת. אבל פניו ידיו ורגליו מותר. במה דברים אמורים בחמי האור גזירה משום מרחץ. * אבל בחמי מבריא וכיוצא בהן מותר להשתטף בהן כל גופו. ואסור לרחוץ במים חמין שבמערות מפני שהמערה יש בה הבל ויבוא לידי [ה] זיעה ונמצאת כמרחץ: **ג** מתחמם אדם כנגד המדורה ויוצא ומשתטף כל גופו בצונן ומתחמם כנגד המדורה מפני שמפשיר מים שעליו ונמצא כרוחץ כל גופו בחמין. [ג] המביא סילון של צונן בתוך מים חמין אפילו בתוך חמי מבריא הרי אלו כחמין שהוחמו בשבת ואסורין ברחיצה ובשתיה: **ד** מביא אדם קיתון של מים ומניחו כנגד המדורה לא בשביל שיחמו אלא כדי שתפוג צינתן. וכן מניח פך [ג] של שמן כנגד המדורה כדי שיפשר לא שיחם. וסך אדם ידו במים או בשמן ומחמם כנגד המדורה. והוא שלא יחמו המים שעל ידו עד שתהא בריחו של תינוק נכוח בהן. ומחמם בגד ומניחו על גבי מעים בשבת: **ה** אמבטי של מרחץ שסיתם מלגה מים חמין וכו'. בגרף כירה (שבת מ"ו) מקן מיתם שסיתמו לא יקן לאוכל עוף בשביל שיחמו אבל מקן הוא לאוכל מי לאוכל כסות כדי להסתירן ובגמרא אמר קמחר אמר מגיי ר"ל כשיחם ומים מים מרובים כדי לבשלן ומיתם שסיתם מקנו מים לא יקן לאוכל מים כל עיקר מפני שמלגה זו? יסודה הוא דאמר דבר אחר מסתיק אמור מ"ר אמר אדם מחמין לאוכל עוף ולא עוף לאוכל חמין דברי ר"מ ר"י אומרים בין חמין לאוכל עוף בין עוף לאוכל חמין שומר בד"א בכסם אבל בגמגמי חמין לאוכל עוף ולא עוף לאוכל חמין ור"ש בן מנסיא אומר מ"ר אמר אדם מחמין אבנים ליבא מי מערה ר"מ אומרים ר"מ אומרים קלי אבנים וכ"ה מחיצין בין חמין לאוכל עוף ובין עוף לאוכל חמין ור"ש אומר עוף לאוכל חמין ליתא ר"מ בן מנסיא אומר כל"ש כל מלגו ר"מ ור"ה בדבר זה מ"ר הוא בריה דרב יהושע חיישא לרבא דלא קשיד אמאי מדמתי ר' חיים מערה אדם קיתון לאוכל אבל מים בין חמין לאוכל עוף בין עוף לאוכל חמין. ופרש"י חמין לאוכל עוף דקא אבר חמאה נבר ומין המים מרחיצין לא כמגו אלא מפעירין. ולא עוף לאוכל חמין אחמתאים מרחיצין לא הבלנים דמחלה נבר. בסם דלמיתה בני לבו ולא ריחא ליה שיחמו ומאד דקלי אבר הוא אומר אמרו אמאי חמין לאוכל עוף. אבל הרי הוא כחמגמי ומאד דקלי אבר הוא האולל ולא לאמיה אלא לרחיצה אמרו דאמאי ליה שיחמו הרבה ונגיעו. מי מערה ר"ש אמאמא קלי אלא אבר אלא אמר חמין לאוכל עוף ואחמת אין אומר לאוכל עוף. אבל הרי הוא כחמגמי ומאד דקלי אבר הוא אומר הרי"ף ומסקנא דמסתמא דהלכה כר"ה דקמחר אלא הוא בריה דרב יהושע חיישא לאבנים דקמחר אלא אבר הוא דקלי אבר הוא וכו' ומאמר"ר בים-מולקים אל הרי"ף ומסקנא ר"ש בן מנסיא דאסקר אל הוא מוסיף אבר מן הרמ"ם אמר לאבנים הרי"ף וכן דעת רבינו. וכך אירהם דברי אמגמי אל מרחץ שסיתם מלגה מים חמין אין מרחיצים לה מים עוף אבל אמן הוא חמים אבנה אחמגמי לאוכל עוף אבל אל עוף דברי ר"ש ור"מ מיתם אבנה אחמגמי לאוכל עוף בין עוף לאוכל חמין אבנה אבנה אל עוף

פכ"ב ה אמבטי של מרחץ שסיתם מלגה מים חמין וכו'. בגרף כירה (שבת מ"ו) מקן מיתם שסיתמו לא יקן לאוכל עוף בשביל שיחמו אבל מקן הוא לאוכל מי לאוכל כסות כדי להסתירן ובגמרא אמר קמחר אמר מגיי ר"ל כשיחם ומים מים מרובים כדי לבשלן ומיתם שסיתם מקנו מים לא יקן לאוכל מים כל עיקר מפני שמלגה זו? יסודה הוא דאמר דבר אחר מסתיק אמור מ"ר אמר אדם מחמין לאוכל עוף ולא עוף לאוכל חמין דברי ר"ש ר"מ אומרים בין חמין לאוכל עוף בין עוף לאוכל חמין שומר בד"א בכסם אבל בגמגמי חמין לאוכל עוף ולא עוף לאוכל חמין ור"ש בן מנסיא אומר מ"ר אמר אדם מחמין אבנים ליבא מי מערה ר"מ אומרים ר"מ אומרים קלי אבנים וכ"ה מחיצין בין חמין לאוכל עוף ובין עוף לאוכל חמין ור"ש אומר עוף לאוכל חמין ליתא ר"מ בן מנסיא אומר כל"ש כל מלגו ר"מ ור"ה בדבר זה מ"ר הוא בריה דרב יהושע חיישא לרבא דלא קשיד אמאי מדמתי ר' חיים מערה אדם קיתון לאוכל אבל מים בין חמין לאוכל עוף בין עוף לאוכל חמין. ופרש"י חמין לאוכל עוף דקא אבר חמאה נבר ומין המים מרחיצין לא כמגו אלא מפעירין. ולא עוף לאוכל חמין אחמתאים מרחיצין לא הבלנים דמחלה נבר. בסם דלמיתה בני לבו ולא ריחא ליה שיחמו ומאד דקלי אבר הוא אומר אמרו אמאי חמין לאוכל עוף. אבל הרי הוא כחמגמי ומאד דקלי אבר הוא האולל ולא לאמיה אלא לרחיצה אמרו דאמאי ליה שיחמו הרבה ונגיעו. מי מערה ר"ש אמאמא קלי אלא אבר אלא אמר חמין לאוכל עוף ואחמת אין אומר לאוכל עוף. אבל הרי הוא כחמגמי ומאד דקלי אבר הוא אומר הרי"ף ומסקנא דמסתמא דהלכה כר"ה דקמחר אלא הוא בריה דרב יהושע חיישא לאבנים דקמחר אלא אבר הוא דקלי אבר הוא וכו' ומאמר"ר בים-מולקים אל הרי"ף ומסקנא ר"ש

חמים אין נותנין לה מים צונן שדרי מחממן הרבה. וכן לא יתן לתוכה פך של שמן מפני שהוא כמבשלו. אבל נותן הוא מים חמין לתוך אמבטי של צונן: ן מיחם שפנה ממנו מים חמין מותר ליתן לתוכו מים צונן כדי להפשירן. ומותר לצוק מים חמין לתוך מים צונן או צונן [ד] לתוך החמין והוא שלא יהיו בכלי ראשון מפני שהוא מחממן הרבה. וכן קדרה רותחת אף על פי שהודידה מעל האש לא יתן לתוכה תבלין אבל נותן לתוכה מלח [ה] שהמלח אינו מתבשל אלא על גבי אש גדולה. ואם יצק התבשיל מקדרה לקערה אע"פ שהוא רותח בקערה מותר לו ליתן לתוך הקערה [ו] תבלין שכלי שני אינו מבשל: ז אין שורין את החלתית בין בפושרין בין בצונן אבל שורה אותו בתוך החומץ. ואם שתרו ביום חמישי וששי הרי זה שורה בשבת בצונן ומניחו בחמה עד שיחם ושותה. כדי שלא יחלה אם פסק מלשתות: ח דבר שנתבשל קודם השבת או נשרה בחמין מלפני השבת אע"פ שהוא עכשיו צונן מותר לשרותו בחמין בשבת. ודבר שהוא צונן מעיקרו ולא בא בחמין מעולם מדיחין אותו בחמין בשבת אם לא היתה הדחתו גמר מלאכתו אבל אין שורין אותו בחמין: ט מותר להחם בחמה אע"פ שאסור להחם בתולדות חמה שאינו בא לטעות מחמה לאור. לפיכך מותר ליתן מים צונן בשמש כדי שיחמו. וכן נותנין מים יפים לתוך מים רעים בשביל שיצננו. ונותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור: י מערב אדם מים ומלח [ז] ושמן וטובל בו פתו או נותנו לתוך התבשיל. והוא שיעשה מעט אבל הרבה אסור מפני שנראה כעושה מלאכת מלאכת

א פיסון שבת פמ"ג שם: ב בסוד פי' שיח פמ"ג שם: ג שם: ד פוד פי' שבת:

כלי שני. ויש להמוה היאך כתם וכתב והוא שלא יהיו בכלי ראשון דהא ביתיהם שרי אפילו צונן לתוך חמין והוא שיהיו פלוגן מרובים כדאמרי אבל קאמר מיהם שפיתהו ויש בו מים חמין לא יתן לתוכו מים מוגפים בשביל שיחמו אבל עתן לתוכו מים מרובים כדי להפשירן. ולפיכך נ"ל דברים סבר דלא נקפיון בלבי מלא כאוקימתא קמייתא דהכא

מלא לתוכו מחמתן דכ"ש מיהם שפיתה מים חמין לא יתן לתוכו מים מוגפים כדי שיחמו אבל עתן לתוכו מים מרובים כדי להפשירן ואע"פ דאמרינן לה לא כב דאמרינן מר כ"ש היא דאמר דבר שאין מתכוין מותר דכיון דמוקי מהמיתן אינה דאוקמה דבר אחר עדיף מכי מאוקימתא דאביי דאוקמה לבי יהודה דלא קיי"ל כוותיה ומאי דאמרינן לבי ברב מלא מידי מיהם שפיתה ממנו מים קהני מיהם שפיתה קאמי שם כדאי לדהוה אוקימתיה דבמה מבשיה מוקמינן לבו בענין יותר רחוק מזה ומי מלא לאמר דאמרינן אמר לא לחדוש אפיר אפי ליפתא דמתמיהן דבזוקא קאמי שפיתה דהיינו שפיתה לחיתה אלמא ומדקאמי מיהם שפיתה ולא קאמי מיהם שפיתה מחמ מים אלמא שפיתה ממנו מים לבולם אסור ופס"ה מיאסרינן לאוקמי מהמיתן כר"י אע"ג דלא קי"ל כוותיה הילכך לאוקמי מחמי דמאי מיהם שפיתה ממנו דלאוקמי רב אלא דבוי אליבא דהלכתא עדיף אפי ושוד דהא רב דאמר ל"ש אלא מיעור להשיר לגבי אסור ע"כ כרב אמר מהמם ניה וכדאיתא ושמואל דאמר אפילו מיעור לגבי מהמתא לא אלא מרב באוקמתא דמהמיתן ואע"ג שבאיתה המהמה קהב רבינו לאוקמתא דאביי אבל מיום בהרבה מקומות בחיבור אחר אמ"ל בפיהום המשנה ושוד אפילו אמר שפיהם המשנה כאוקמתא דאביי כיון דאמרים דלא כר"ש ניה הלכתא טוסה והשתא לפי דבריו אה לא נמרך אמר דאלו אמבטי הוי כלי שני ולא הוי כאיתך אמבטי דאיתם בהוא מרקא דקאמר בקפיה לגיאה אך באמבטי בדבלי הוים' וגם לא נמרך לגלוי כון באמבטי בהוא כלי דאסור לאמר כלי דאסור דבדבי הר"ן דאמבטי ודאי כלי דאסור ודין כל כלי דאסור שוה ל דלא שרי אלא אמין לתוך עוף ולתוך עוף לתוך אמין דאמרינן דאיתם שפיתהו אלא בפיתהו מיירי לאמר ומדיין יש בו מים אמין דכל כה"ג אסור לתת לתוכו עוף כגון דהייט אמבטי אלא בשפיתה ממנו מים מיירי ולאמטוטיפן דאמ"ל דאמרינן ליה לן בה ומ"ש רבינו אמבטי

של מרקחן נ"ל לפי זה דלאו דוקא של מרקחן אלא משום דבריתיה הוי אמבטי נקט דאמבטי אבל הא הדין לגבי כלי דאסור ואם שכתב אח"כ ואחר לעוף מים אמין לתוך מים עוף או לתוך אמין והוא שלא יהיו בכלי ראשון ולפי דבריו אינו אלא דאסור ואפילו מים עמנו לרחיצה לאמבטי אבל אם אינו מתחמם הרבה הרי דבכל כלי דאסור ולא אמר דאמרינן לה לא אמר דהייט לגבי דאמרינן לגבי אמבטי אבל אמר אמר לתת לתוכו מים אמין לתוך עוף ולתוך אמין

וכן לא יעשה מי מלח וכו'. שם (שבת קח.) לתן שופין מי מלח עזין וכמה אמר אביי מרבי מלחי מלחא ומלחא מים נמחי עבדי ליה מר"ש למוריסא: ומותר לעלות ביום וכו'. שם הני יחידה בר חביבא אין מוליאין לתן ומוליאין לתן ומותר לעבור בתוכו: יא מותר לערב דבש ויין ופלפלין וכו'. פרק (חבית) (מולין קיח, ע"ז ל') ר"ל מלוחים יין יתן ופלפלין ומים מלוין ואפרסמון ומפורש שם שבתלמודים הוא לרשב"ם: יב חרדל מעבר מים וכו'. מסקנא דגמרא שבת שם כלשון רבינו: שחלים שמרסן וכו'. שם כלשון רבינו: שוחם וכו'. שם כלשון רבינו בתרתי דברי זה פ"ג:

יג הנוטל מעבר וכו' לפיכך אסור לרחוץ וכו'.

דין הגמרא הנעבר מבוטר ר"ש ודין הגמרא פרק בתה מומרין (דף ל') מבוטלו שמיטו אסור מלא בדבר שודלי מביר דהר"ל פסיק ריפוה ולא יומת ואמ"נ דקיי"ל כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר כיה שודלי מביר אסור ושם מבוטר שהתלה שביר לא בשבר שודלי: וכותר לחוף לא הידים וכו'. שם אמר רב יהודה עפר לבינתא פרי. וכתב רבינו הרי יש במקרה לבנה ממש. ויש מפרשים לבינתא עפר של לבונה ונקראת בתלמ"ל לבנה"ן בלשון הגמרא וכך אמו מונבין ע"ל. וזה דעת רבינו. עוד שם מוסכי דיסמין פרי עבר אבלי פרי: עירב דבר שאינו מביר לא הבטר וכו'. בכאן מנאתי מוסכמות הלוקח בספרי רבינו. בלקוח כתוב אם היה הרוב מדבר שאינו מביר ודאי מותר לחוף ואם לאו אסור. ובקונטרס אם היה הרוב מדבר המביר ודאי אסור לחוף ואם לאו מותר חלק הרמב"ם בהמרכיבה בלא אמתית לאו מוסקת הגמ' שלא במחיה בריה לבב יוסף אל היכא דליכא רובא אלא מביר דמי. וכן

נראה מן הלכות:

יד אסור לרחוץ בתרלה של מחבת כו'.

מתוקה מגלים פרק מומלה (דף קמ"ט) והגלו בהלכות בדברי רבינו. ומה"ש מים מולקין כן מיקר. וכן הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל. מדבריהם למדנו ב"יומר לבשים לבסחלל בתרלה של זכוכית בשבת ולא ב' שמיה

קבועה ואין מרוצות:

טו המבבם חייב משום מבלן כו' לפיכך אסור לרחוץ מטליים וכו'. דין הכבוסים ופרישת הכבסת בתרוכה בתרוכה ר"ש ודין מיכור הזיקת המטליים ר' הונין (קמ"ח) אמר רבא לא לישלוק מים מודלא מפיסת דשיפת דיגמא מתי לידי מחיפה ר"כ: ואין מקנחים במפות וכו'. פרק טבל (דף קמ"ג) אמרה מפות אם יש לו עור בים אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו ומיבמ"י ז"ל נמי מכבסתותו נמחק בין מגבעתיו. וזה דעת רבינו ובהגמות מ"ש הגרסאים מפרשים כן ומקיים לי וכי יש לו בים אחיזה מתי הוי לי אסור לקנח בלא כחיפה ומה חומר כיון שיש לו בים אחיזה הוא ליה כלוחים מלאה מים שמרים ממנה אבל כשאין לו בים אחיזה אסור לנוחתו ע"ל. וכתב רבינו בפירוש הכמה פסוק יפוש והא כמו לחר נגבה נתוף הים ומולב הים, ע"כ"ל: ואין מכסין חבית וכו'. בפרק בתה מומרין (דף מ"ח) חייב דהוה פרים סולדת אכולה דמיא וכו' שם מהבאר זה: נשברה לו חבית וכו'. (דף קמ"ב) ולא פרקא מכיס שמבכרה מלינין הימנה מזון שלא שנתרה ולומר לאחרים נוטל ומכלין לכם וכלבד שלא יסמוך. ונגמרת הגא לא יסמוך בשמן שלא יעבה כלרך מסות מוסה בתל. ומיבמ"י ז"ל לא יעמוד לא יעמוד בשבת בתקום סיין לחזור ולסמיכה בכלי גזרה שמא יסמוכו. לא יעמוד מכלים בו כמו ומשמן מדבר בו ע"ל: וכיצד מילו וכו'. בריימה בכל מחבי (דף קי"ב). סדין ומפסם מפורש שם מלבד בהתרמה מים במתוקה הגלים שם. ומסכן רבינו כדברי האומר מעריבין לתקל בשל דבריהם:

יז מים שעל גבדו וכו'. פרק מולין (דף קמ"ח) אמר רב כהנא מים ש"ע גבדו מכסכסו מבכלים ואין מכסכסו מבנתן ובריאמה מים שעל גבדו מעורבו בלשון:

המכבבם

מלאכת התבשיל. וכן לא יעשה מי מלח עזין [ח] והן שני שלישי מלח ושליש מים מפני שנראה כעושה מרייס. [פ] ומותר למלוח ביצה אבל צנון וכיוצא בו אסור מפני שנראה ככובש כבשים בשבת והכובש אסור מפני שדומה כמבשל. ומותר לטבל צנון [י] וכיוצא בו במלח ואוכל: יא מותר לערב יין ודבש ופלפלין בשבת לאכלן [כ] אבל יין ומים ושמן אפרסמון אסור שאין זה ראוי לאכילת בריאים וכן כל כיוצא בזה: יב *חרדל שלשו מערב שבת לטחר ממחו בין ביד בין בכלי וגותן לתוכו דבש ולא יטרוף [נ] אלא מערב. שחלים שטרפן מערב שבת למחר נותן לתוכו שמן וחומץ ותבלין ולא יטרוף אלא מערב. [פ] שום שריסקו מערב שבת למחר נותנו לתוך הגריסין ולא ישחוק אלא מערב: יג הנוטל שער מנוף האדם חייב משום נוזז. לפיכך אסור לרחוץ את הידים בדבר שמשיר את השער ודאי כגון אהלה וכיוצא בו. ומותר לחוף את הידים בעפר לבונה ועפר פלפלין ועפר יסמין וכיוצא בהן ואינו חושש שמא ישיר שער שיגל ידו שדרי אינו מתכוין. עירב דבר שמשיר את השער ודאי עם דבר שאינו משיר ודאי אם היה הרוב מדבר המשיר אסור לחוף בו ואם לאו מותר: יד אסור לראות במראה של מתכת [נ] בשבת גזירה שמא ישיר בה נימין המדולדלין מן השער ואפילו קבוע בבותל. אבל מראה שאינה של מתכת מותר לראות בה אפילו אינה קבועה: טו המכבם חייב משום מלבן. והסוחט כסות חייב מפני שדומה *מכבם. לפיכך אסור לדחוק ממלית או מוך וכיוצא בהן בפי האכשרה וכיוצא בה כדי לסחמה שמא יבא לידי סחיטה. *ואין מקנחין בספות אא"כ יש לו בית אחיזה שלא יסחוט. ואין מכסין חבית של מים וכיוצא בה בבגד שאינו מוכן לה גזירה שמא יסחוט: טז נשברה [פ] *לו חבית בשבת מציל ממנה מה שדומה צריך לשבת לו ולאורחיו ובלבד שלא יספוג ביין או יטפח בשמן שאם יעשה בדרך שהוא עושה בחול שכא יבוא לידי סחיטה. וכיצד מציל ממנה מביא כלי ומניח תחתיה. ולא יביא כלי אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף גזירה שמא יביא כלי דרך רשות הרבים. נזדמנו לו אורחים מביא כלי אחר וקולט כלי אחר ומצרפו לראשון. ולא יקלוט ואחר כך יזמין אלא יזמין ואח"כ יקלוט. ואם [פ] הערים בדבר זה מותר: יז שיט שעל גבי בגדו מכסכסו מבפנים ואינו מכסכסו מבחוץ גזירה שמא יכבס. ומותר לגרדו * בצפורן ואינו חושש שמא ילבנו.

המכבכם

א טור שם: ב טור סימן שכו מש"נ שם: ג טור סי' שכ: ד טור שם: ה טור סי' שלם מש"נ שם: ו טור סי' שכ:

יב חרדל שלשו מע"ש למחר ממחו בין ביד בין בכלי. מדברי הרמב"ם נראה דלא מלאה לאמרבו בכף אבל אם דוקא לגברו בכלי עצמו הוא דאסרי ואין זה בתמצת דברי רבינו אלא בכף גמי אבל אם אינו מלא יפרוף בכפה:

שתי

*ואין מקנחין וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל הגרסאים הן וקנים לי בים אחיזה אפי' הוי ס"ל לקנח בלא סחיטה. ואני אומר כיון שיש לו בים אחיזה כ"ל מלוחים מלאה מים שמרים ממנה מים אבל כשאין לו בים אחיזה אסור לנוחתו ע"כ:

השגת הראב"ד

הגהות מיימוניות

[ח] וכמה עזין אמר אביי חרי תילתי דסילתא וכו' ע"כ: [פ] כ.וזקיה משמיה דאביי הילא ברב יהודה בר חביבא דאמר כמו בצנון ע"כ: [י] אמר ר"נ מריש הוה מלחבא פולגא כו' עד מיסלת לא מלחבא מבולי דאי מבמילנא וכתב בא"ר שמותר להגיחו עד שעה קטנה כראמר בירושלמי דכלל גדול רבי זעירא אמר צנון במלח ובלבד שלא ישחנו ע"כ: [כ] פרק חולין ואין מעמידין עושין אנומלין ואין עושין אלומטיות: [ל] ויין ויינ"א ואין להכוחו בשבת מראוי מעמא אבל ב"ש שרי עיין בהלכות ר"ש פ"א ע"כ: [פ] בירושלמי דכלל גדול אינהא הנותן שום לתוך מסקין חייב משום לש וכתב ר"ש ראינו יודע חילוק בין שום ובין חרדל ושחלים והירושלמי אינו אלמוראא דיתן דק"ל דשרי. אמנם בס"ה כתב דלא מליג הנהיא דחרדל ושחלים

המכסכס את הסודר וכו'. שם (דף ק"מ) רב אחא בר יוסף אתא לגבי רב חסדא בעא מיניה מהו לכסכוסי כהיתה בשבת לגרוסי קא מכוין דמי או דילמא לאולודי מיולדא קא מכוין ואסור. מ"ל לגרוסי קא מכוין ופשיט דמי כי נפק מר מזיגה אמר בעא מיניה אמר ליה בעאי מיניה מהו לכסכוסי כהיתה ואמר לי פשיט דמי. מ"ל ומכעי ליה למר סודרא. מ"ל סודרא לא מיבעי לי דבעאי מרב הונא ופשט לי. ומתקנת הסדרים יש ופשט לי לאיסורא. מ"ל הא המס מיהתי מ"ל הא המס מיהתי דלאולודי מיולדא הכא לא מיחתי לאולודי ע"כ בגמרא. ונגרסת הסדרים דנרסי ופשט לי לאיסורא דברי רבינו מבוארים שהסודר אסור ומכתובות שהוא חלוק יותר. ולפי גרסת המתקנת פירש"י ז"ל שהסודר אסור ופשט לי לאיסורא דקאמר דאי להיתרא לא לגרוסי דפסי מיכא לאולודי מיולדא מכתיבא. זהו דעתו ז"ל. והרמב"ן ז"ל פירש בהסך דסודרא פשט ליה לרב הונא להיתרא ולהכי הוה מבעיא ליה בתמיהה והא שהכלות לא כתבו דין סודר לפי שהיו חלוק מכתמיהא ומיהם מוחרין. וזהו דעת ההשגות וכן כתוב שם מ"ה עיקר זה דבין סודר בין חלוק מותר. וא"כ הרב ז"ל ע"כ. ולא יתכן אם הגרסא הנ"ל כתוב בגמרא דברי רבינו אלמה ז"ל מ"ל המס מיהתי מיולדא דהבר נרמה מוכרע לדברי רבינו דהתם בהגרה אסור לא מיבעי לי אכתיבה דהוו מיילדו בה ואמר אמאי לא פשיט ליה אסור. אבל במקצת הסדרים כתוב הכא מיהתי כאולודי מיולדא המס לא מיהתי וכו' חו היא הגרסא הכתובה בהדיה הרמב"ן ז"ל. ולפי גרסת זו אין בסיומה הכרע רק מסקנא הדעת לו זה מהן יש לומר יותר לאולודי מיולדא ואם דעתו אינה מכרעת אומר מה דברי רבינו ורש"י ז"ל לעשה. ומיהם מסכסכ פירש"י ז"ל בסיומה הרי הוא קשה ומשפטו בין שתי ידיו והוא מתרכך ולפי ליבון אלו תתיל ע"י הסשפוף פ"כ דברי:

יח מגעל ומבלל וכו'. נמצאים פ' דם המעלת (דף נ"ד.) דדם רבא מותר לבבם לא המגעל ואחזר בו ואמר שבשוך מותר בבנים אסור והובא בהל' פ' מולין. ואין מגרדין לא מגעלים ולא מגרדים חדשים אבל סכין אותן ותקרחין לא הישנים ע"כ בשברי רבינו. והם דברים מתחיהים שהרי שם פרק חולין (שבת קמ"ח) ליטא מ"ד דיקן מותר ולא חזר אחרבא אמרו מגרדין מגעל חדש אבל לא ישן ול"ש דמשקה הוא כדהני ר' הייא אין מגרדין מבבל הדש ולא מגעל ישן ולא יסוך רגלו שתן והוא בתוך המגעל וכו'. והם אין לרבינו מומחא אחרים בדברים הלו יודע דברי. ובהשגות מ"ה נם בזה בעא ע"כ כך לו בכה וכו'. משנה פרק מופל (דף קי"ב) היתה עליו פירות על בבלל מקרקע בתחבקות היתה על עור ותחון עליה חיים עד שתבלה ובוקע ז"ל לשלבת שום דבי חיים בגון דוק לו רעי לו נוחה מקנתה בסתרבות ולא יחן עליה מים דהתם הכר בל בגד הוא ובגד שריחו כמים אם אבל בכוסו. ויהיה הלשון זו על כר לא עור דלמה בר כבוס הוא נוחן עליה חיים עד שתבלה ומיהו כבוס מסמ לא ע"כ. והבא רחיה דבבוס ממש לא אפילו בכל שור אסור מהבא דאחבים דזבחים לעיל:

יט מי שתבלבלה ידו בטיט וכו'. תוספתא מי שרחץ בחיים ומבחבר בחלונות וכו' ופ' הבנה (דף קח"ז) מ"ר יוחנן הלבה מבחבר אדם בחלונותיו ומבילה בידו לאוך ביתו.

כ וכן מי שנטרו כליו וכו' שם (דף קח"ו) תנאה מי שנטרו כליו בדרך מהלך בהם ולאו חוזם הגיע לאהר הלילה שוקנן בחיבר אבל לא כעבד הגם ובגמרא מ"ר יהודה אמר רב אל מקום שחכמו חכמים מתני מרחיק העין אבל בחדרים אסור. והקשו מרשיהנו דאמן בהתה אבל לא כעבד הגם. והירלו הגלי היא דאמיל פוטרן בחתם אבל לא כעבד הגם ר"ח ור"ם תוספות והעלו בהלכות ברב והבילו ראיה לזה וכן דעת רבינו ומקצת מן הגאונים הלוקים בזה ובדברי ההלכות ודינו עיקר.

כא שתי מעברות וכו'. תוספתא בסיומתן פ"ח:

משנה למלך

סכ"ב יח המבלבל את הסודר אסור מפני שהוא מלבן אבל החלוק מותר מפני שאין כוונתו אלא לרחצו: **יט** מנעל או סנדל שנתלכלך בטיט ובצואה מותר לששכשו במים אבל לכבסו אסור. ואין מגרדין לא מנעלים ולא סנדלים חדשים אבל סכין (אותם) ומקנחין את הישנים. [פ] כר או כסת שהיה עליהן צואה או טנוף מקנחו [ג] בסמרטוט. ואם היתה על שור נותנין עליה מים עד שתכלה: **יכ** מי שנתלכלכה ידו בטיט מקנחה בזנב הסוס ובזנב הפרה ובמפה הקשה העשויה לאחוז בה הקוצים. אבל לא במפה שמקנחין בה את הידים שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבוא לכבס את המפה: **כא** מי שרחץ במים מסתפג באלונטיתו ומביאה בידו ואין חוששין שמא יסחוט. וכן מי שנשרו כליו במים מהלך בהן ואין חוששין שמא יסחוט. ואסור לו לשטחן ואפילו בתוך ביתו גזירה שמא יאמר הרואה הרי זה כבס כסותו בשבת ושטחה ליבשה. [ק] וכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור: **כא** *שתי מטהרות זו על גב זו נוטל את הפקק מבנתים ומשיקן וטחזיר את הפקק למקומו מפני שאינו בא לידי סחיטה שהרי דעתו שיצאו המים. ופוקקין את הכיב בסודרין ובכל דבר המיטלטל כדי שלא יצופו המים על האוכלים ועל הכלים

*המכסכס את הסודר אסור מפני שהוא מלבנו אבל החלוק מותר מפני שאין כוונתו אלא לרחצו: יח מנעל או סנדל שנתלכלך בטיט ובצואה מותר לשכשכו במים אבל לכבסו אסור. ואין מגרדין לא מנעלים ולא סנדלים חדשים אבל

השגת הראב"ד

*המכסכס את הסודר וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל עשה בזה דבין סודר בין חלוק מותר וכ"ש הרב ז"ל עכ"ל:

השגת הראב"ד

*שתי מטהרות וכו'. כתב הרמב"ד ז"ל לא כיון יפה לפעמים החוסכת אלא מכלי שהוא מקנוד על הכיס שיהיה מן הגג שלא יגלו לרה"ר דרך הכיס אלא לפעמים לאוך בורו שבתוך שהיה מקנוד על הפקק שיהא מהודק ביותר על פי הכיס עכ"ל.

לחם משנה

יח המבלבל את הסודר וכו'. כתב ה"ה אבל בתקצת הסדרים כתוב הכא מחוי לאולודי מיולדא דהם לא מיהתי לאולודי מיולדא וכו'. ולפי גרסת זו אין בסיומה הכבוד רק מסיקולא הדעת וכו'. וקבה דהיכי אחר דאין בסיומה הכבוד ודתי דהבבר מוכרח בסיומה הרמב"ן ז"ל דהתם בהבבה אסור קאי ולא לתתיאה. ותפסר דם"ם נבל כאן ול"ל דהגרסא היא הכא מהיתי לאולודי מיולדא ונס"ז אין הכבוד דחרוייהו נאמר בהם הכא

מגדל עוז

המכסכס את הסודר וכו'. פ' כ"ל דחולין. כתב הרמב"ד ז"ל טעם בזה דבין סודר בין חלוק מותר וכ"ש הרב ז"ל עכ"ל. ואני אומר דברי הר"מ ז"ל תלמוד ערוך הוא שרק כ"ל דחולין גמרא מתניתין דאין טורין תלמוד דבריהם מסתמין אמוראי רב אחא בר יוסף תמציה דר"ג בר אחאה בר אחאה ל"ל כי אמרת דבר ומ"ג לגי דב הבדה ומ"ג לגי דב כסא עיילוה כי תרו בהם עיילוה בעא מיעיה כו' עד כי נגיז ל"ל אתי בעא מר מיעיה ל"ל מהו לכבסוכי כתוביתא בשבת מי אחרינן לרבוכי מגא קא מיכוון ובשיר דמי לו דילמא לאולודי מיולדא קא מיכוון ואסור ול"ל לרבוכי מיא קא מיכוון ובשיר דמי ל"ל ותכבי ליה לגבי דבר אחר ליה בוכדא לא קא מיכוון לי דבעאי חייבה דבר הוא ובשבת לי לאיסורא אחר ליה ותבשון ליה לאר מבוכדא ל"ל הא המס מיהתי לאולודי מיולדא הכא לא אמרי כאולודי מיולדא בדברי מתחוורים ולא ידעתי אם ראה רבינו ז"ל לאמלוך על זה ונס לא ידהני לסוף דעתו בחמרו בקן בסך הכבד ז"ל כי הנו לא אלא אמר מבוכדא זה בהלכות ואם כלה לומר כן מצאי שהבאים דין סודר יכול אני לאר לאחר אדרבה מ"כתוב אחרת דוקא סודר אסור ולא הוזכר בגד ובגד, ונם מצר"ת ז"ל אני ראה בשוקר כן ובסיום דקתוביתא היא מבבאן דאנון אמר ולא מנאר לאר בגד ל

הכלים. אבל אין פוקקין את הביב כדי שירדו המים לבור שמא יסחוט בעת שדוחק שהרי הפקק שרוי במים: **כב** אסור ליתקן בית יד של בגדים ולשברם שברים כדרך שמתקנין בחול הבגדים כשמכבסין אותן. וכן יאין מקפלים הבגדים בשבת כדרך שעושין בחול בבגדים כשיכבסו אותן. ואם לא היה לו כלי אחר להחליפו מותר לקפלו ולפשטו ולהתכסות בו כדי שיתנאה בו בשבת. והוא שיהיה בגד חדש לבן שהרי הוא מתמעך ומתלבלב מיד. וכשיקפל לא יקפל אלא איש אחד אבל לקפל בשנים אסור: **כג** הצובע מאבות מלאכות לפיכך אסור לשאה להעביר סרק על פניה מפני שהיא כצובעת. והתופר מאבות מלאכות לפיכך אסור למלאות הכר והבסת החדשים במוכין גזרה שמא יתפור. אבל מוכין שנשרו מן הכר או מן הבסת מחזירין אותן בשבת: **כד** הקורע מאבות מלאכות. לפיכך מי שנסתבכו בגדיו בקוצים מפרישן בצנעה ומתהמה כדי שלא יקרע. ואם נקרעו אינו חייב כלום שהרי לא נתבוין. ומותר ללבוש בגדים חדשים ואם נקרעו נקרעו. יפוצעין את האגוז במטלית ואין חוששין שמא תקרע: **כה** התוקע חייב משום בונה לפיכך כל הדלתות המחוברות לקרקע לא נוטלין אותן ולא מחזירין גזירה שמא יתקע. אבל דלת שידה תיבה ומגדל ושאר דלתות הכלים נוטלין ולא מחזירין. ואם נשמטו ציר התחתון שלהן דוחקין אותו למקומו. ובמקדש מחזירין אותו. אבל ציר העליון שנשמטו אסור להחזירו בכל מקום גזירה שמא יתקע: **כו** אין נוטלין את שער הראש ואין פוקסין אותו מפני שנראה כבונה. ואין מחזירין מנורה של חוליות ולא כסא המפוצל ולא שולחן המפוצל וכיוצא בהן מפני שנראה כבונה. ואם הזיזו פטור שאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים. ואם היה רפוי מותר להחזירו. ואין מתקנין חוליות של שדרה של קטן זו בצד זו מפני שנראה כבונה: **כז** יהעושה אהל קבוע חייב משום בונה. לפיכך אין עושין אהל עראי לכתחלה ולא מותרין אהל עראי גזירה שמא יעשה או יסתור אהל קבוע. ואם עשה או סתר אהל עראי פטור. ומותר להוסיף על אהל עראי בשבת. כיצד טלית שהיתה פרוסה על העמודים או על הכתלים והיתה כרוכה קודם השבת אם נשאר ממנה גג מפה מתוח הרי זה מותח את כולה בשבת עד שיעשה אהל גדול וכן כל כיוצא בזה: **כח** אין תולין את הבילה שהרי נעשית תחתיה אהל עראי. ומותר להניח [ר] מטה וכסא ומרסקל ואף על פי שיעשה תחתיהן אהל שאין זה דרך עשיית אהל לא קבע ולא עראי: **כט** כל ^אהל משופע שאין בגנו מפה ולא בפחות משלשה סמך לגנו רוחב מפה הרי זה אהל עראי והעושה אותו לכתחלה בשבת פטור. טלית כפולה שהיו עליה חומין שהיא תלויה בהן מערב שבת מותר לנטותה ומותר לפרקה וכן הפרוכת: כילת

לעקומו אין נותנ ידמשמש הפקק בנקב דאפרכה מחיורו בעניו אינו יכולו כל הנקב דאם כן הפסוק הפקמן והיוה דקמני מהרי דעתו אינלא כמים ובמיעמא מיט פוקק לגוף מפני מעוכב שמא יצאו מים רבים ויטמו על הכלים ועל הכלים אבל אם יצאו מים מעטים אינו ואיכך אינו דוחק לא הפקק הרבה כיצר לא מייעין שיסחטנו אבל בפיסוק הפקק מי שירדו המים לבור מקפיד אפילו על מעט מים אבל יצאו אין חן לבור ואיכך הוא דוחק הפקק ומייעין ממנו יסחטנו קפדה דוחקו: לפיכך

כב אסור לתקן בית יד וכו'. זו קיפורי בית יד שהזכירו פ' יו"ט שמא (ביצה כ"ג) ומתרי שמעתה מוזן הוא ומבור: וכן אין מקפלין. פ' אלו קפדים (שבת קי"ג) מעמה מקפלים לה הכלים אפי' ד' וכ' שעתים ונגמרלא מתרי דבי ר' יצחק לא מע מלא בחדש אשר אבל בכגון כני חדש לא ובאדם אחד נמי לא אמרן אלא בחדשים אבל בישנים לא ואדשים נמי לא אמרן אלא בבגדים אבל בבגדים לא ולא אמרן אלא שאין לו אלא אחד אבל אם אין לו להחליף אבל יש לו להחליף לא ע"כ:

כג הצובע מאבות מלאכות וכו'. דין הצובע פ"ז. ואיסור הצבעה הסרק. בריש מ' בהמלגא (דף ל"ב) אמר לא אמביר סרק על פניה משום צובעת:

והתופר מאבות מלאכות לפיכך אסור למלאות וכו'. בגמרא מוזגין (דף מ"ח) מימרא ובריש מ' אין מוזגין לה המוכין לא לאוזן הכר ולא לאוזן הבסת ביו"ט ופל"ג בשבת כגרו מחזירין מוכן בשבת ופל"ג ביו"ט:

כד הקורע מאבות מלאכות וכו'. לפיכך מי שנסתבכו וכו'. ירושלמי פ' כלל גדול. ומותר ללבוש וכו'. ופרצעין לה לאגוז וכו'. בריש מ' בהמלגא כיוים פרק המצא (דף ל"ד):

כה התוקע חייב משום בונה וכו' לפיכך כל הדלתות וכו'. בריש מ' כל הכלים (דף קכ"ב) ובהלכות פ"ר דלת של שידה ותל תיבה ושל מגדל נוטלין ולא מחזירין. אבל על של חרבולין פי' דמחברי בלרשא כדאיתא סתם בגמרא לא נוטלין ולא מחזירין גזרה שמא יתקע. ^כ בהלכות. ומתה אני לאה הגרבו לגזרה דשמא יתקע בשה מחוברי לקרקע מהרי בלא תקיעה חייב משום בונה כמבואר פרק עפרי: ואם נשמט ציר ההחתון וכו'. בהמגלא נוטלין (שיבוכין ק"ב.) מחזירין ציר ההחתון בתקדש אבל לא בחדיה העליון כלן ונכלן לאסור ובגמרא ח"ר ציר דלת תיבה שידה ומגדל בתקדש מחזירין בחדיה דוחקין העליון כלן ונכלן לא יתיר גזירה שמא יתקע ואם תקע חייב חטאת ע"כ. ומדברי רבינו אציר העליון בחדיה אסור לדחקו וכן העלו ז"ל:

כו ואין נוטלין שער הראש וכו'. פ' המלגא (שבת מ"ח) הגולגלת והקוקבת חכמים אוסרין משום בונה. ואמיקבא בגמרא משום דמיחזי כבונה ופירש"י שיקסח יש מרבותי אומרים מחקנת שערה בתסרק, שוד כתב פירוש אחר וזה נראה מדברי רבינו: ואין מחזירין וכו'. שף פ' כירה (ד' מ"ז) אמרו בגמרא והלכות וכרשב"ג דאמר אם היה רשי מוסר: ואין מהקנין חוליות וכו'. פרק חבית (דף קמ"ו) אמרה אין מעגנין לה הקנון ובגמרא בחומרי אדבה דמיחזי כבונה:

כז העושה אהל קבוע וכו' לפיכך אין עושין וכו'. פרק תולין (דף קל"ז) ובהרבה מקומות כל מודים שאין עושין אהל עראי לכתחלה ביו"ט ופל"ג לומר בשבת. ואם (דף קל"ח) מחבאר שהסתירה ^כ אסורה מדבריהם מלאכת דאמר מאיר לכן וכו': ומותר להוסיף וכו'. פ' המלגא אסילון (שיבוכין ק"ב) אמרו דכיי דהוו ליה לרב הונא דבתמתא בנו חולה ובעלים בנו חולה אמר לקמיה דרב פ"ל זיל כרוך בגדיא ושייר בה מפה לאחר פרשא עליה חוסיף על אהל עראי ואפיר דמי:

כח אין תולין וכו'. פרק תולין (שבת קל"ח): הרבה מימרות: ומותר להניח וכו'. שם (דף קל"ח) אבל מטה וכסא ומרסקל מותר לעמוד לכתחלה ובתנו כמתרגמים שמרסקא הבלמן ע"כ ספסלים מותרים מפני שאין בתחתיו. שוד כתב הרשב"ם ז"ל ומטה בלנו בזמן שהיא מטוננת בחבלים אם יש בין אבל לחבל ג' טפחים אסור לטרוס עליהם אפי' שם כמשיים בלתיר אחתיהן. ומלין אין בזמן שהיא מטוננת בחבלים אם אין בין אבל לחבל ג' טפחים בכל לבנו ואין בו משום אהל ובין כך ובין כך אם היה כר או כסא או בגד פרוס עליה מערב כשיגר עמה לאחר מותר לפרוס על כל המטה משום דהוי כמושפע על אבל ערבי עכ"ל:

כט כל אהל משופע וכו'. פ"ק דסוכה (דף י"ט): שטוני פהלים לאסקלא אלא כתהלים דמו ויש נרסת פרק המוצא הפלומים ולדברי הבל דיש בל רבים אמת אמרן בזה אבל נמור דבר חדש: טלית כפולה וכו'. פרק תולין (שבת קל"ח) חני רבי כר יחזקאל מלים כפולה לא יעשה ואם עשה פטור אבל אסור בכך מלון אבל מ מציאה מותר לנטותה לכתחלה בשבת, ובהלכות פירשו בגון מלים שקפורה בין שני בתלים והיה מחוברלא לאחר ונעשה לאחר בגמר בין שני קנוסיה ויצן מתחיה בגל ולין בגנה מפה ולא בפחות מג' אמות לגנה לעיקר פטור אבל אסור ואם היו מלים מתחבל ומבה לתיה כיום מותר: וכן הרבה וכו'. אם ולין מותר לנטותו ומותר לפרקו. ופירש"י

לחם משנה

כה התוקע חייב משום בונה וכו'. קבה דאמלי מלין דהא מיחזי כבונה אע"ג דלין בגין ולין אחיה בכלים ואמלי אמא ממנה אבל תולין שכתב רבינו שאין מחזירין אפי' אבלמה בבונה הא מיחזי כסתירה דלי שייך בגין שיך אחיה כדמוכח בגמ' וע"ש:

משנה למלך

כתב מיחזי כאוהלי (ריטב"ן) [פירוש] בע"ב בשם בלי אמרה מ"ל בגירסת בתנאים אמר מיחזי כ' ע"ל חיבת בבא אבל אלא דאמרה דאמר מיחזי בה ומשם לא מיחזי כי אלא אמרה מ"ל ע"ל מחזיר מרו ומה שיבול דהשם לגיך בדבר שבשבת בסתיר בהאמור ול"ש. (ל"ה שיין פל"ב הגב בגמ' ל"מ):

הגהות

הגהות מיימוניות

[ר] וכן פירש רש"ת פרק המביא כרי יין אחא דאמר רב לחאי ביעתא בר דאולו מדאיזה מגיעוה לארץ לחבי לא שרי אלא מלמעלה למטה אבל שלחן מותר לחגיהו על סטיכותיו כיון שאין המחיצות מגיעות לארץ:

מגדל עוז

אסור לתקן בית יד מד כמתכנסים לתוך. בתוספת ביצה פ"ם י"ם שמא (דף פב): וכן אין מקפלים עד לקפל בגדים אבר. פרק אלו קפדים (דף קי"ג): הצובע מלאכות פ' פר פיסת כלוכסת. פרק מלגיים (דף לי): הרתופר מלאכות עד מחיריים לתוך בגדה. פרק בתה מומרין (דף פ"ח): הקורע מלאכות וכו' לפיכך מי שנסתבכו עד שמא תקרע. פירושלמי פ' כלל גדול גמרא מעשה פרשה: ומותרות מלבוש. בגיטה סוף פרק המגיה (דף לו): התוקע חייב משום בונה עד שלא מחיריים. פרק כל הכלים בגמרא (דף קכ) ופרק בתרא דשיבוכין (דף קמ קב): אם נשמט ציר וכו' עד שמא יתקע. פרק בתרא דשיבוכין (דף קב): אין נוטלין עד בונה. פרק רבי אליעזר ראשון (דף קמ"ו): אין מחזירין מנורה עד מוכר לאחריו. פרק בילה (דף מ"ו): ואין מתקנין חוליות עד בונה. פרק חבית: העושה אהל קבוע עד מעל המטה עמה. פרק רבי אליעזר ראשון (דף קל"ו) ופרק בתרא דשיבוכין (דף קל"ח):

ל כילת חתנים שאין בגגה טפח ואין בפחות משלשה סמוך לגגה רוחב טפח. הואיל שהיא מתוקנת לכך מותר לנטותה ומותר לפרקה והוא שלא תהא משולשלת מעל המטה טפח. *פקק החלון [פ] בזמן שהוא מתוקן לכך אע"פ שאינו קשור ואינו תלוי מותר לפקוק בו החלון: **לא** כובע שעושין על הראש ויש לו שפה מקפת שהיא עושה צל כמו אהל על לבושו מותר ללבשו. ואם הוציא מן המגבת סביב לראשו או כנגד פניו כמו אהל והיה מהודק על ראשו והיה השפה שהוציאה קשה ביותר כמו גג [ר] אסור מפני שהוא עושה אהל עראי: **לב** *הנוטה פרוכת וביוצא בה צריך להזהר שלא יעשה אהל בשעה שנוטה לפיכך אם היתה פרוכת גדולה תולין אותה שנים אבל אחד אסור. ואם היתה כילה שיש לה גג אין מותחין אותה ואפילו עשרה שא"א שלא תגבה מעט מעל הארץ ותעשה אהל עראי: **לג** בגד שמכסה בו פי החבית לא יכסה בו את כולה מפני שנעשה אהל אבל מכסה הוא [ת] מקצת פיה. המסגן בכפיפה מצרית לא יגביה קרקעית הכפיפה מן הכלי טפח כדי שלא יעשה אהל עראי בשבת.

פרק שלשה ועשרים

א העושה נקב שהוא עשוי להכניס ולהוציא כגון נקב שבלול התרנגולין שהוא עשוי להכניס האורה ולהוציא ההבל הרי זה חייב משום מכה בפטיש. לפיכך גזרו על כל נקב אפילו היה עשוי להוציא בלבד או להכניס בלבד שמא יבוא לעשות נקב שחייבין עליו. ומפני זה אין נוקבין בחבית נקב חדש ואין מוסיפין בו. אבל פותחין נקב ישן. והוא שלא יהיה הנקב למטה מן השמרים שאם היה למטה מן השמרים הרי זה עשוי לחזק ואסור לפתחו: **ב** נוקבין מגופה של חבית להוציא ממנה יין ובלבד שינקבנה מלמעלה אבל מצדה אסור מפי שהוא כמתקן כלי. [ת] שובר אדם את החבית לאכול

*פירסו פרוזנקא מפליגה ופי' רש"י ז"ל שבמעם משום עשיית אהל וכדברי רבינו. וכתב הרבב"ם ז"ל ולפי דברי רש"י ז"ל נלמדך לפרש שגם שהיה כן מין אהל אינה בשחסר פפח דהוי אהל. והוא ז"ל הבריע שאין בכפוי כלים משום אהל ולא אסרינן כאן אהל אלא בשחסר פפח דמיתי כמשמרת שבן דרכו בחול ואפילו בטובא שרי דלמה הכי אוקמיה וכן פי' הרמב"ד ז"ל ע"כ דבריו: המסגן בכפיפה מלרית אמר רב יוחנן שגם ומסגרין את היין בכפיפה מלרית אמר רב יוחנן שגם יעבוד מקרקע של כלי פפח ופי' רש"י ז"ל פפח ממדת אהל וזה כדעת רבינו. ויש מי שפירש דמשום שמר קאחר ולא משום אהל אחר דעת ר"ר יונה ז"ל:

פכ"ג א העושה נקב שאינו עשוי וכו' לפיכך נזרו על כל נקב וכו' מפני זה אין נוקבין וכו'. דין נקב שהוא עשוי להכניס ולהוציא מצוה פ' עמיני. ונזכרה מכמים. מימרא פ' חבית (שבת קמ"ה) בתכיתה בס. ודין נקב החבית. שם פרק חבית מ"ר אין נוקבין נקב חדש בשבת ואם בא להוסיף מוסיף ויש אומרים אין מוסיפין. אמר רבי יוחנן הלכה כיש אומרים ואין מעמקבין נקב יפן להחלה. אמר שמואל לא שנו אלא במקום העשוי לשמר אבל לחזק אסור. ומכיון דבא דאפי' לחפה מן היין נמי אמר ומיהו דמי לחזק כגון שנעקבה לחמה מן השמרים ע"כ ופירש"י ז"ל לא שנו אלא במקום שסריחה זו פיזה עשויה אלא לשמר אם ריח היין שלא יצא ויתקלקל כיון דלאו בחיתה מעליתא עבדי לה לאו לגנם הוא. אבל לחזק שיחזק אם בכלי שלא יצא ייבו לחפה מן השמרים אבל שוליו שבל מוכר היין נשמן שם בחיתה מעליתא הוי וכי הדר נקיב לה הוי פעמה לבחתלה עד כאן לשונו:

ב נוקבין מגופה של חבית וכו'. משנה שם (דף קמ"ו) אין מוקבין מגופה של חבית דברי ר' יהודה וחכמים מתירין ולא יקבנה מלדה. וגמ' ת"ר הוא מחלוקת לעשלה אבל מן הצד דברי הכל אסור והיינו דקתני ולא יקבנה מלדה ופירוש מלדה של מגופה ולא חסדא אמר וכו'. ופסקו בהלכות כרב הונא: שובר אדם אם החבית וכו' משנה פרק חבית ופירש"י ז"ל ובלבד שלא יהכיון לעשות כלי לנקבה יפה בשה נלה עכ"ל

ומביא

לב הנוטה פרוכת וכו' ואם היתה כילה שיש לה גג אין מותחין אותה ואפי' עשרה שא"א שלא תגבה מעט מעל הארץ ותעשה אהל עראי. פרק ר' אליעזר דטולין (דף קמ' ע"ב) כתב הרמב"ן ז"ל וה"ר אלא מאני שהוא בכסויו וכו' אע"ג דמתבטל בקטמכן לקנו עכ"ל. ואני אומר אם ר"מ ר"ש ז"ל מכוון אצל שכתב בקלים בדברי הכתיבים ואני אבאר דבריו אחר לאתם. פ"ם בתחלה הנוטה פרוכת ויוציא בה צריך להזהר שלא יעשה אהל בשעה שנוטה לפרקה ע"כ. ודומה כי דיון הוא פרוכת דון פרס"י ז"ל וכן פר"ח ז"ל ובקלנו בדברינו דברי קבלה וז"ל דיון פירוש פרוכת מוסר לנשוחה ומותר לפרקה וזה נזמן שכרוכין עליה מוציין לו מטיחות דלא נרע מטלית בשלה עכ"ל. ושכתב בעיא לדיון אם היה ברכת גדולה מולין אותה שנים אבל אחד אסור עכ"ל גרסינן לה בהכיא בשבתא גוסה בלא ניס הא דתניא הנוד בכסויו ויש בכסויו שיתר לנשותו בשבת אמר רב לא שנו אלא בבני בני אדם אבל בארם אחד אסור ע"כ. ושכתב אלעזר ואם היתה כילה שיש לה גג אין מותחין אותה ואפי' עשרה שא"א שלא תגבה מעט מעל הארץ ותעשה אהל עראי עכ"ל. גרסינן לה כמוך לה אמר אביי ומילה אמר נעשה בני אדם אסור לו אבל בני אדם מיבטלת פורקא ע"כ ואינה גירסא כאותה אלנון דאיכי מני אלא אביי בבני בני אדם ומוד דאא דפי בר יחקאל מתבר בעשרה ס' ואינה גירסא כאותה אלנון דאיכי מני אלא אביי בבני בני אדם ומוד דאא דפי בר יחקאל מתבר לה ומילה מבר הוא אבל דסכין בלבבא על כן נחיסבה גירסא דאבוה אלנון ותחוקה אסר ר"ח ז"ל זה אלבר אלנון בזה וכתב דעתו לפי גרסתו ופ"ם שדר לקמסכן אינו יודע מה ענין זה אבל גנימא הקמסכן אבשרה מי שמתו אלא א"כ כתבו לגנות בדרכן לגנותו: בגד שמכסה בו פי חבית עד הוף הסרק. משנה פרק רבי אליעזר דטולין:

פרק כג הנשמת נקב שהוא וכו' עד מלה בשבוע. פ' חבית (דף קמ"ו) וז' המגיה (דף ק"ג). לפיכך גזרו אם כל נקב עד נדיבוס לבו. אבל פרק חבית:

לחם משנה

לב הנוטה פרוכת וכו' ואם היתה כילה שיש לה גג אין מותחין אותה ואפי' עשרה שא"א שלא תגבה מעט מעל הארץ ותעשה אהל עראי. פרק ר' אליעזר דטולין (דף קמ' ע"ב) כתב הרמב"ן ז"ל וה"ר אלא מאני שהוא בכסויו וכו' אע"ג דמתבטל בקטמכן לקנו עכ"ל. ואני אומר אם ר"מ ר"ש ז"ל מכוון אצל שכתב בקלים בדברי הכתיבים ואני אבאר דבריו אחר לאתם. פ"ם בתחלה הנוטה פרוכת ויוציא בה צריך להזהר שלא יעשה אהל בשעה שנוטה לפרקה ע"כ. ודומה כי דיון הוא פרוכת דון פרס"י ז"ל וכן פר"ח ז"ל ובקלנו בדברינו דברי קבלה וז"ל דיון פירוש פרוכת מוסר לנשוחה ומותר לפרקה וזה נזמן שכרוכין עליה מוציין לו מטיחות דלא נרע מטלית בשלה עכ"ל. ושכתב בעיא לדיון אם היה ברכת גדולה מולין אותה שנים אבל אחד אסור עכ"ל גרסינן לה בהכיא בשבתא גוסה בלא ניס הא דתניא הנוד בכסויו ויש בכסויו שיתר לנשותו בשבת אמר רב לא שנו אלא בבני בני אדם אבל בארם אחד אסור ע"כ. ושכתב אלעזר ואם היתה כילה שיש לה גג אין מותחין אותה ואפי' עשרה שא"א שלא תגבה מעט מעל הארץ ותעשה אהל עראי עכ"ל. גרסינן לה כמוך לה אמר אביי ומילה אמר נעשה בני אדם אסור לו אבל בני אדם מיבטלת פורקא ע"כ ואינה גירסא כאותה אלנון דאיכי מני אלא אביי בבני בני אדם ומוד דאא דפי בר יחקאל מתבר בעשרה ס' ואינה גירסא כאותה אלנון דאיכי מני אלא אביי בבני בני אדם ומוד דאא דפי בר יחקאל מתבר לה ומילה מבר הוא אבל דסכין בלבבא על כן נחיסבה גירסא דאבוה אלנון ותחוקה אסר ר"ח ז"ל זה אלבר אלנון בזה וכתב דעתו לפי גרסתו ופ"ם שדר לקמסכן אינו יודע מה ענין זה אבל גנימא הקמסכן אבשרה מי שמתו אלא א"כ כתבו לגנות בדרכן לגנותו: בגד שמכסה בו פי חבית עד הוף הסרק. משנה פרק רבי אליעזר דטולין:

פרק כג הנשמת נקב שהוא וכו' עד מלה בשבוע. פ' חבית (דף קמ"ו) וז' המגיה (דף ק"ג). לפיכך גזרו אם כל נקב עד נדיבוס לבו. אבל פרק חבית:

סנדל עוז

פקק החלון עד המלון. פרק כל הכלים (דף קכה). כובע שעושין עד אהל עראי. פרק ר' אליעזר דטולין (דף קמ' ע"ב) ופ' בתחל דטולין (דף קכ) הנוטה פרוכת ויוציא וכו' עד אהל עראי. פרק ר"מ דטולין כתב הרמב"ן ז"ל וה"ר אלא מאני שהוא בכסויו וכו' אע"ג דמתבטל בקטמכן לקנו עכ"ל. ואני אומר אם ר"מ ר"ש ז"ל מכוון אצל שכתב בקלים בדברי הכתיבים ואני אבאר דבריו אחר לאתם. פ"ם בתחלה הנוטה פרוכת ויוציא בה צריך להזהר שלא יעשה אהל בשעה שנוטה לפרקה ע"כ. ודומה כי דיון הוא פרוכת דון פרס"י ז"ל וכן פר"ח ז"ל ובקלנו בדברינו דברי קבלה וז"ל דיון פירוש פרוכת מוסר לנשוחה ומותר לפרקה וזה נזמן שכרוכין עליה מוציין לו מטיחות דלא נרע מטלית בשלה עכ"ל. ושכתב בעיא לדיון אם היה ברכת גדולה מולין אותה שנים אבל אחד אסור עכ"ל גרסינן לה בהכיא בשבתא גוסה בלא ניס הא דתניא הנוד בכסויו ויש בכסויו שיתר לנשותו בשבת אמר רב לא שנו אלא בבני בני אדם אבל בארם אחד אסור ע"כ. ושכתב אלעזר ואם היתה כילה שיש לה גג אין מותחין אותה ואפי' עשרה שא"א שלא תגבה מעט מעל הארץ ותעשה אהל עראי עכ"ל. גרסינן לה כמוך לה אמר אביי ומילה אמר נעשה בני אדם אסור לו אבל בני אדם מיבטלת פורקא ע"כ ואינה גירסא כאותה אלנון דאיכי מני אלא אביי בבני בני אדם ומוד דאא דפי בר יחקאל מתבר בעשרה ס' ואינה גירסא כאותה אלנון דאיכי מני אלא אביי בבני בני אדם ומוד דאא דפי בר יחקאל מתבר לה ומילה מבר הוא אבל דסכין בלבבא על כן נחיסבה גירסא דאבוה אלנון ותחוקה אסר ר"ח ז"ל זה אלבר אלנון בזה וכתב דעתו לפי גרסתו ופ"ם שדר לקמסכן אינו יודע מה ענין זה אבל גנימא הקמסכן אבשרה מי שמתו אלא א"כ כתבו לגנות בדרכן לגנותו: בגד שמכסה בו פי חבית עד הוף הסרק. משנה פרק רבי אליעזר דטולין:

אסור

[ת] רש"י פי' בפרק כל הכלים וכפ' תולין דהאי חלון למעלה בגג אבל מן הצד לא שייך איסור אהל ול"ג לר"ת דכל חלון משמע מן הצד דבגג קרויה ארובה וכו' על כן נראה לרבינו הם דעשיית אהל שייך נמי מן הצד ועי"ש ובפסקי מהר"ם ע"כ: [ת] אסר רב ששת בריה דרב אידי סינא שיש בו ע"ש ברש"י תולין ובסוף המתרא הפולין. והנה פירש בפירוש ר"ח וכן פי' בערוך ולדבריהם אפילו קשור בחצוצרה תחת צוארו אסור מטעם אהל וכתב רבינו בריך דאפילו לפירושו אותם כובעות שלנו שמא מוהרין משום דמשופעים והולכים כלפי מטה אבל רש"י פי' הא דמיהדק הא דלא מיהדק דמיהדק שרי פי' שקשור בכשיחה או בחצוצרה תחת צוארו יאין לירא שמא יפול ולא איירי מטעם אהל כלל. ופסק סה"ת והכצות דלפיכך כל הכובעים סותרים הלך בהן בשבת אם קשורים בחצוצרה תחת צוארו אבל כובע של צטר או בגד שקורין אלוצ"א סותר לכל הפירושים אפילו בלא שום קשירה דמיהדק שפיר בראש כו' ע"כ. ובא"ז כתב על פיר ש ז"ל הילכך כל הכובעים סותרים ע"י חצוצרה כאמר שאנו הולכים ואפילו בלא רצועה אם הוא כובע עמוק שראשו נכנס לתוכו ואין רוח יכול לדפדוכו מעל ראשו מותר אפילו בלא רצועה בשבת ע"כ: [ת] פרוזנקא אפלגא רבוכא שרי ע"כ: [ת] מכאן הוראה

[ת] רש"ר פי' בפרק כל הכלים וכפ' תולין דהאי חלון למעלה בגג אבל מן הצד לא שייך איסור אהל ול"ג לר"ת דכל חלון משמע מן הצד דבגג קרויה ארובה וכו' על כן נראה לרבינו הם דעשיית אהל שייך נמי מן הצד ועי"ש ובפסקי מהר"ם ע"כ: [ת] אסר רב ששת בריה דרב אידי סינא שיש בו ע"ש ברש"י תולין ובסוף המתרא הפולין. והנה פירש בפירוש ר"ח וכן פי' בערוך ולדבריהם אפילו קשור בחצוצרה תחת צוארו אסור מטעם אהל וכתב רבינו בריך דאפילו לפירושו אותם כובעות שלנו שמא מוהרין משום דמשופעים והולכים כלפי מטה אבל רש"י פי' הא דמיהדק הא דלא מיהדק דמיהדק שרי פי' שקשור בכשיחה או בחצוצרה תחת צוארו יאין לירא שמא יפול ולא איירי מטעם אהל כלל. ופסק סה"ת והכצות דלפיכך כל הכובעים סותרים הלך בהן בשבת אם קשורים בחצוצרה תחת צוארו אבל כובע של צטר או בגד שקורין אלוצ"א סותר לכל הפירושים אפילו בלא שום קשירה דמיהדק שפיר בראש כו' ע"כ. ובא"ז כתב על פיר ש ז"ל הילכך כל הכובעים סותרים ע"י חצוצרה כאמר שאנו הולכים ואפילו בלא רצועה אם הוא כובע עמוק שראשו נכנס לתוכו ואין רוח יכול לדפדוכו מעל ראשו מותר אפילו בלא רצועה בשבת ע"כ: [ת] פרוזנקא אפלגא רבוכא שרי ע"כ: [ת] מכאן הוראה

ומביא מדם חביתו כו'. בריתא שם. ומאמרו בגמרא מפנה לעיין יפה קמ"ז מהיין: ג ובשם שאסור לפתות וכו'. פרק תולין (דף קל"ט) אמרו ליה רבנן לרבי מאיר מר הכי מרבנן דקיקלו ברגל דשמשו ומצו בברגל דהא דאמר מאן דאמר מפתות ומחיל ומיים במבכרא ותבר לגר ניסא ומיחר לה פירי ומאמר לעיים קמ"ז מהיין. אמר לבו אמאי מדרבנן ומרבא מדרבנן לא מפי לשיבבר לבתמתא ס"ב. ורביע כתב ומוסר לבעריים בדבר זה ולא מלב בין מלמיד חכם לעמים אמר. ומולי מפתות מרבר אמר מלא מדרבנן בזוקא מלא מפנה בחבורה חבו מלא הזכיר רביע הדין הבאה כלל לפי מלין מרבנן מדרבנן מלי. ומ"ש אמר בדבר מלוי מחמרת וכו' ולמד מבלן ומבלמר עוד בפרק זה:

ד כל דבר שאינו נמר מלאכה מיבע מלוי מפנה וכו' לשיבר לאסור לבעריים קול על שיר וכו'. מיזו נמר מלאכה מבלמר פרק מיירי ולישור הבעמנה מקול ל' מסולא חמילין (מיבזבין ק"ל) ובם מבלו בבלבות בבמן ומלמר לא מסרו מלא בקול על שיר בלבד מלא מחבר לבעמה על הבמר וכל כיולא בזה ומ"ש בעם מוסרין בן מיבקר:

ה אין מסמקין ולא מבסמין וכו'. מבמה ביה"ל ל' מסולין (ביצה ל"ו) ובו' רש"י דל"ל לין מבסמין ביד ולין מבסמין על יבר ולין מבקרין בכלבל ומלן לבמבה ולבלר ובגמרא מבלר בגירה בבמה יבקן כלי ביר. ומ"ש רביע לבסמן כלמר יד מחבר בזה בירושלמי ובחבר בהלבמה בם: אין מבין מל מר המים בגירה בבמה יבקן וכו'. בם בבמנה והבמה בגמרא. ובו' רש"י ז"ל מבים מל מיבקן כלי מל נוטה מלוכנים מוכו ומבלין לבמה כמין מבים מרוכה ולמבין בו לשום מכ"ל: בריכה שבתוך מוכר וכו'. ס' כיבה (מבמה מ' מ"ח) מבים לא יבום מרם בגרבה מבלה מיב ולבו' מומרם בבמר ולבלן בגמרא בין לוגן לה בלולי לגמ לה ומיבם בהלבות לבי לגמ לה ביבולי מרי ומיבם בבמה יבקן:

מאר יב. ומיבם ביבולי מבמנה נבולבה:

ו אין מוכרין בשופרות מל וכו'. פרק הבים (דף קפ"ה) מבלוקת מולבלים ובגמלים ומבמר בם לבמבלן לבמבלה כ"מ ל"מ לבמר לבם מבקן לבבולה כ"מ לא מלינו לבמרי כי מלינו לבמרבה ולא מיבקת מבן לבמר בגירה בבמה יבקן ומבם ל"ב. ומבם רביע בבל ירמיה לבבמיר ול"מ לבב מבי מבגם מבל ירמיה מלי ביבייהו לבבמה לבבמים ומבם ל"ב. ומבם רביע בבל ירמיה מבבמיר מבר מבגם מבל ירמיה בבמבמה בבגרים ומבם ל"ב. ומבם רביע בבל ירמיה לבבמיר ול"מ לבב מבי

ח המטביל כלים וכו'. פ"ב דהרומות ויש סס ירושלמי דמתיר כלים קטנים ולא מצ
לו רבינו משום דבתוספתא בילה מוכח דכולהו מסיני עם קטני לתיקת
ההם וגזה לא מילקן רבינו:

יא המטרח רטיה בשבת וכו' לפיכך אין סותתין נקב בשעוה וכו'. כתב ה"ה ואם
תפשל וכלה נתבטל למעלה בפרק
זה וכו' עד ואינה לכוכה אמנם עליה תלת
מפני גזירת מירוח. ולפשר דס"ל לרבינו דסתימת
נקב הכתיב אסורה בכל דבר משום דהוי
כבונה ואם סתמו בשעוה לסבר משום פתרת
ג"כ והא דבמשנה שני שמואל הייט לומר שאין
בו משום פתרת אבל לה"ג לאסור משום
דהוי כבונה:

מי יקטום אותה ויתקעה. *אסור לחוף כלי כסף בנרתקון מפני שהוא מלבנן בדרך שהאומנין עושין ונמצא כמתקן כלי וגומר מלאכתו בשבת. אבל חופפין אותו בחול ובנתר. וכן כל הכלים חופפין אותן בכל דבר. *ואסור להדיח קערות ואלפסין וכיוצא בהן מפני שהוא כמתקן אא"כ הדיחן לאכול בהן

השגת הראב"ד

*ואסור להדיח וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כל זה פיו אסור אלא מפני שהוא מורח לחול, עכ"ל:

מעודה אחרת באותה שבת. אבל כלי שתיה כגון כוסות וקיתונות מותר להדיחן בכל עת שאין קבע לשתיה. ואין מציעין את המטות בשבת כדי לישן עליהן למוצאי שבת אבל מציעין מלילי שבת לשבת: **ח** אסור להטביל כלים טמאין בשבת מפני שהוא כמתקן כלי. [ב]אבל אדם טמא מותר לטבול מפני שנראה [ג] כמיקר. ואין מזין עליו בשבת. המטביל כלים בשבת בשוגג ישתמש בהן. במזיד לא ישתמש בהן עד למוצ"ש. ומותר [ד] להטביל את המים הטמאים בשבת. כיצד יעשה נותנן בכלי שאינו מקבל טומאה כגון כלי אבנים ומטביל הכלים במקוה עד שיעלה מי המקוה עליהן ויטהרו: **ט** *אין מגביהין תרומות ומעשרות בשבת מפני שנראה כמתקן דבר שלא היה מתוקן: י מעבד מאכות מלאכות הוא. והמרכך עור בשמן כדרך שהעבדנים עושים הרי זה מעבד וחייב. לפיכך לא יסוך אדם רגלו בשמן והוא בתוך המנעל או בתוך הסנדל החדשים. אבל כך הוא את רגלו שמן ולובש מנעלו או סנדלו אע"פ שהן חדשים. וסך כל גופו שמן ומתעגל על גבי קטבליא חדשה ואינו חושש. במה דברים אמורים כשהיה השמן מועט כדי שיצחצח העור בלבד אבל אם היה בבשרו שמן הרבה כדי שירכך העור הרי זה אסור מפני שהוא כמעבדו. והכל בחדשים אבל בישנים מותר: **יא** המטרח רטיה בשבת חייב משום מוחק את העור. לפיכך אין סותמין נקב בשעוה וכיוצא בה שמא ימרח ואפילו [ז] בשומן אין סותמין את הנקב גזירה משום שעוה: **יב** כותב מאכות מלאכות. לפיכך אסור לכתוב [ח]בפיך וכיוצא בו בשבת מפני שהוא ככותב. ואסור ללוות ולהלוות גזירה שמא יכתוב. וכן אסור לקנות ולמכור ולשכור ולהשכיר גזירה שמא יכתוב. [ט]לא ישכור אדם פועלים בשבת ולא יאמר להבירו לשכור לו פועלין. אבל לשאול ולהשאיל מותר. שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלוויני: **יג** אחד [י]המוכר בפה או במסירה אסור. [ואסור לשקול] בין במאזנים בין שלא במאזנים. וכשם שאסור לשקול כך אסור למנות ולמדוד בין בכלי מדה בין ביד בין בחבל: **יד** אין דנין בשבת ולא חולצין ולא מיבמין ולא מקדישין גזירה שמא יכתוב. ואין מקדישין ולא מעריכין ולא

א טור סי' שכג סמ"ג שם ב טור סי' שכו סמ"ג שם: ג טור סי' שלט: ד טור סי' שכו סמ"ג שם ה טור סי' שכח: ו טור סי' שי"ד:
ז טור סי' שג ח טור סי' שז. ט טור סי' שנג סמ"ג לאוין שם. י טור סי' שלט:

עשתה גזירה שמא יקטום ויפיקם ז"ל אמורה על גמן שהיא קטורה בקפיח שמוציאים כס מן הטור לו מן המעין עכ"ל: **אסור** לחוף כלי כסף וכו'. ס' בתה מומין (דף ג') **כלל** תפין לא הכלים חון מכלי כסף בנרתקון והעלו שם דלפסי כלי כסף בתרי ומל תומר. ופי' רש"י ז"ל חפין הכלים בנרתקון כמין עכר שנדל בנרתקון בכמיעים של יין וכוא עיקר חקון כלי כסף עכ"ל. **ואסור** להדיח קערות וכו'. פרק כל כתבי (דף קי"ח) ת"ל קערות שאכל בהן ערבית מדיחן לאכול בהן שחרית שחרית מדיחן לאכול בהן בלהרים בלהרים מדיחן לאכול בהן בתמהה הן המתהה ולאיך טוב מיטו מדיח אבל בוטות קיתונות ולגוזיות מדיח ואולך כל היום כולו לפי שאין קבע לשתיה ע"כ. ובהסגות ה"מ כל זה פיו אסור אלא מפני שהוא מורח לחול ע"כ. ולפי רבינו ז"ל כך הוא כבור בתקון זה פיו אסור אלא מפני שהוא לצורך חול: **ואין** מציעין את המטות וכו'. משנה פרק אלו קבדים (דף קי"ג) ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת בשבת אבל לא משבת לחולאי שבת ע"כ:

ח אסור להטביל כלים וכו'. ביו"ם ס' יו"ם שחל (ביצה י"ח) משנה ובריתה ומתקנא שם **המטביל** כלים וכו'. בריתה שם (דף י"ז) (ומשנה פרק אין מוכמין ויש לשם ירושלמי שמיהר כלים קטנים ולא משם לו רבינו ובפ"ב דביצה מוכח דכולהו מסיני משום שעתי לאיתא: **המים** וגזה לא חילק רבינו). [כל זה בפ"ח פיו ויטמו בפ"מ]: **ומותר** להטביל את המים וכו'. שם בתוספתא ובוין מחשיקין את המים בכלי אבן לטהרם. ודע שפנילת כלי מתמוש הנקחים מן הנכרי אסורה בשבת מפני שהוא כמתקן כלי ועוד אזכיר זה פ"ד מהלכות י"ם

ט ואין מגביהין תרומות וכו'. משנה פ' מעשרין (ביצה ל"ו) ובפ' ב"מ (שבת ל"ד) ספק תבבה ספק לאיה תבבה אין מעבדין אלא האדמי ואין תבשילין אלא הכלים

י מעבד מאכות מלאכות וכו' לפיכך לא יסוך וכו'. דין הענוד פי"ח ודין הסיכה בריתא פרק הולין (דף קמ"ח) אמר ר' הייא אין מערבין לא מנעל חדש ולא מנעל ישן ולא יסוך אלא רגלו אחת והוא בתוך המנעל אי בתוך הסנדל אבל סך לא רגלו אחת ומניחה בתוך המנעל או בתוך הסנדל. (אבל) וסך אלא כל גופו שמן ומתעגל ע"ג קטבליא ופיט מוסש ואמר רב חסדא לא עשו אלא שיעור לאחלהו אבל לעבדו אסור ע"כ בגמרא ובהלכות ורבינו ז"ל הביר ביאמים. ושיטת קבלנית עור שלא:

יא המטרח רטיה וכו' לפיכך אין סותמים וכו'. מבוה הרטיה פי"ח וסתימת הנקב פרק חבית (דף קמ"ח) משנה פס היתה נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח. וגמרא משנה רב אחר ותמולל ברי מתן דאחר דשרי אחר ויתן דשרי אחר לא נזרינן ובהלכות והלכה ברב ולפי התבאר בתעלה בפ"ח שאסור לסתום כל נקב אפי' בקיסם או בלבוד ע"כ לתה לריכין אנו בסתן לגזירת משנה ובסעוה עלמה לגזרת חבות. הסוכרן אין סתימה א בסתימה של מעלה שהסתימה של מעלה היא מנגכסת תוך הנקב ונעוכי הכלי וסתימה זו היא על פי הכלי ומנגנו ואינה אסורה אפי' עלמה אלא אפי' גזרת חבות:

יב כותב מאכות מלאכות לכיוך הבור לכתוב וכו'. משנה בבבא בתמיע (דף ל"ד) הבוחלת הכמים אוסרין משום שבות ובגמרא בוחלת משום מוחבת ופי' רש"י ז"ל שחוצבה מכחול סביב לשון כלפה הכולוך קולמוס סביב הלוח עכ"ל. ואסור לוות ולהלוות גזרה שמא יכתוב וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות ומהם ס' שואל (דף קמ"ח) ושם בגמרא מבואר הטעם. לא ישכור פועלים בשבת וכו'. משנה שם (דף ק"ג) לשמוא: **אבל** לשאול ולהשאיל וכו'. משנה שם (דף קמ"ח) שואל חדש מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלוני וכן אמר מהבריתא בבבא ואם היו מחיתו מניח אליהו אלא ושוטה עתי חשמון לאחר שבת ע"כ. ואמרו בגמרא מ"ם הלאיני לא אמי לחיכתב הלוני אמי לחיכתב. ובהלכות פירשו משום דהלוני לזמן תחוכה מעמע ולפיכך אמי לחיכתב, ע"כ:

יג אחד המוכר בפה או במסירה אסור וכו' ואסור לשקול בין וכו'. זה מבואר ותיבה שיתבאר בהלכות ר"מ יש להוכיח בן. והחידוה מבואר סוף ס' מי שהחיון (דף קל"ג.):

יד אין דנין בשבת ולא חולצין וכו' פרק מבילין (ביצה ל"ו) רשבה וגמ' גזרה בית יבמות וכתוספתא שאין מערבין. וכפ' המאיס שאסורין לבור להבריס שוס דבר בשבת אלא מ"ב הוא לצורך הבבת דומה לבבר מבריס כמבר פ"ח מהלכות שבותין: **ואין** מקדישין ולא מעריכין וכו' **שם** בגמרא ובגמרא משום מקח וממכר סירוס ואמ"ג דמקח

לחם משנה

פכ"ג ח אסור להטביל כלים טמאים בשבת וכו'. כאן אסור כרבא (ביצה דף י"ח) (ובפ' י"ח) [ובפ' י"ם פ"ד] אסור כרב ביבי לאמר אמא שהא ועיין בספקי מהר"ל לוי [ו] הביב שעמד על זה ומיבן מיבון נכון

יב כותב מאכות מלאכות וכו' מפני שהוא ככותב וכו'. יש כאן קושיא עצומה דאינו מסכים כלל עם דברי הגמרא וצ"ל מדיהיה לדיהיה. ועיין בשלטי הגבורים שבות מקפה אוסר שם:

מגדל עוז

אסור לחוף כלי כסף עד בכל דבר. פ' סומכי (דף כ') ואסור להדיח קערה וכו' עד בתוחה שבת כו' עד שאין קבע לשתיה. פרק כל כתבי (דף קי"ח). כתב הראב"ד ז"ל כל זה פיו אסור אלא מפני שהוא מורח לחול עכ"ל. ואני לומר כי שיטת היא שעוה פ' כל כתבי ופירושו מכוון ותה לי כתיבן מסכת שבת אמר אמר אמר לשון ר"מ ז"ל וכן פירש"י ז"ל שאין סדתה לחול ואם לי מורח מסכת לחול שמדבר בהלכ"ד ז"ל בטיסס לדעת אלה אהה ותקונו ואין מלעיגין עד לשבת. פ' אלו קבדים (דף ק"ג): **אסור** להטביל כלים עד עליו בשבת פרק ב"מ ובילה פרק יו"ט (דף י"ז ר"מ). **המטביל** כלים וכו'. מעבר מלאכות עד ומחיב. פרק כלל גדול (דף ע"ב): **לפיכך** לא יסוך אדם עד אבל מנעלים מוחר. ב' ר"מ הולין (דף קמ"ח) **המטרח** רטיה עד משום שעוה. פרק חבית (דף קמ"ו): **כותב** מאכות מלאכות עד בכוסב. פרק כמלגיע (דף ל"ד): **ואסור** לוות ולהלוות וכו'. פרק שואל ופרק מוציאין (דף ל"ו) **לא** ישכור וכו' עד כן בחבל. פרק שואל (דף קמ"ח): **אין** דנין בשבת עד בתמקון לוחן בשבת. פרק שואל ופרק מפנין (דף ל"ב):

הגהות מיימוניות

[ה] הורה רבינו **פרץ** בה"ר אליהו שמוחר להטביל בשבת ע"י הערמה ששואב מים לשחות או לשאר צורך המים ומטילא יהיו שהחרים וכן איתא בפרק ב' דביצה ושוין שמולין בדלי מטא והוא מאליו מהור וכן ראיה מאדם דשרי משום דנראה כמיקר: [ו] בתכמים **לגבי** רבי: [ז] כרב דלא כשמואל דשרי ע"ש:

ולא מחרימין מפני שהוא כמקח וממכר. ואין מגביהין תרומות ומעשרות שזה דומה למקדיש אותן פירות שהפריש. ועוד מפני שהוא כמתקן אותן בשבת. ואין מעשרין את הבהמה גזירה שמא ירשום בסיקרא. ומקדיש אדם פסחו בשבת ותניתו ביום טוב שזו מצות היום היא. וכשם שאין מקדישין כך אין מקדשין מי חטאת: **טן** המגביה תרומות ומעשרות בשבת או ביום טוב בשוגג יאכל ממה שהתקין. במזיד לא יאכל עד מוצאי שבת. ובין כך ובין כך תיקן את הפירות. וכן המקדיש או המעריך או המחרים בשבת בין בשוגג בין במזיד מה שעשה [ח] עשוי ואין צריך לומר ביום טוב. וכן המקנה לחבירו בשבת קנה. "מעשרין את הדמאי בין השמשות אבל לא את הודאי: **טן** מי שקרא שם לתרומת מעשר של דמאי או למעשר עני של ודאי לא יטלם בשבת אע"פ שייחד מקומן מקודם השבת והרי הן יודעין ומונחין בצד הפירות. ואם היה כהן או עני למודים לאכול אצלו יבאו ויאכלו. ובלבד שיודיע לכהן שזו שאני מאכילך תרומת מעשר ויודיע לעני שזו שאני מאכילך מעשר עני: **יז** אסור להפיס [ז]ולשחק בקוביא בשבת מפני שהוא כמקח וממכר. ומפיס אדם עם בניו ועם בני ביתו על מנה גדולה כנגד מנה קטנה מפני שאין מקפידין: **יח** אסור לחשב [ח]חשבונות שהוא צריך להן בשבת בין שעבר בין שעתיד להיות גזירה שמא ייכתוב. לפיכך חשבונות שאין בהן צורך מותר לחשבן. כיצד כמה מאין תבואה היה לנו בשנה פלונית. כמה דינרין הוציא בחתונת בנו וכיוצא באלו שהן בכלל שיחה בטילה שאין בהן צורך כלל המחשב אותן בשבת כמחשב בחול: **יט** [ט] אסור לקרות בשמרי הדיוטות בשבת שלא יהא כדרך חול ויבא למחוק. מונה אדם פרפרותיו ואת אורחיו מפיו אבל לא מן הכתב כדי שלא יקרא [י] בשמרי הדיוטות. לפיכך אם היו השמות חקוקין על הטבלא או על הכותל מותר לקרותן מפני שאינו מתחלף בשמר. ואסור לקרות בכתב המהלך תחת הצורה ותחת [כ] הדיוקני בשבת. אף לקרות בכתובים בשבת בשעת בית

דמקח וממכר נופיה דיו אסור אלא גזרה שמא יכתוב לא גזרה לגמרה כולה אלא גזרה חדא גזרה היא כך מפרשין ז"ל: ואין מגביהין תרומות ומעשרות שזה דומה וכו'. כבר נאמר דין זה בפעולה ואחר רבינו ובאלו כתב לפי שיש שהי סברה לאסורו כמ"ש והחמיר היא מעשין המחבר לפעולה אחרת אבל מפני איסור מכה בפעים והתמרת מפני מה שנכתב כאן שהוא מפני איסור הכהיבה לפי פרינו סובב על הסדר מיום הבטת מלאכות:

ואין מעשרין את הבהמה גזרה שמא ירשום וכו'. מפנה פ' אחרון דבסוכה גזרה שמא ירשום (ר"ה ל"ז) ולפה אמרו בכל"ם בשלו אלא אמרו בשמה בתחבי מפני שיבא ע"ז ומ"ש לעבר בי"ר ואמרו בגמרא משום סיקרא הוה מבוטל והחבר ל"ב פ"ב דתענית בגמרא (דף מ"ו):

ומקדיש אדם וכו'. מימרא פ' שוחט (שבת קמ"ח): כלומר ואמרו מפני. שכן מנהגו הקבוע לה זמן ולזה כתב רבינו שזה מצות היום היא: וכשם שאין מקדישין כך אין מקדשין וכו':

טן המגביה תרומות ומעשרות בשבת או ביום טוב. מפנה בי"מ בשוגג וכו'. מפנה בתרומות (דף מ"ם) הובאה בגמרא פרק ר"ם שחל (דף י"ז): וכן המקדיש או המעריך. סמוכים וכו'. ירושלמי שם כתוב בהלכות: מעשרין אם דמאי בין המשות אבל לא וכו'. מפנה בב"מ (שבת ל"ד):

טז (מי שקרא שם וכו'. מפנה פ"ד דדמאי). (ר"פ אלו הוא מן אב"מ):

יז אסור להפיס ולשחק בקוביא וכו'. מפנה בגמרא פרק שוחט (דף קמ"ם קמ"ט) וכו' להפיס להפיל גורלות לאלק מי כגיפ כל מנה והשחוק בקוביא אפילו בחול אסור משום גזל מדבריהם כמו שמבואר פ"ו מהלכות גזלה וכן מבואר כאן בגמרא: ומפיס אדם עם בניו וכו'. שם (דף קמ"ט): מבואר בגמרא בשלמתא פרק לא יהא כאן (כ"מ פ"ט) ולא היא דיומא אחי לאמרתך אף הכסבה אסורה בשבת גדולה כנגד קטנה. ואני אומר דע"ב לא נחמיה הכיא דרב אלא גבי רבים שמובטים מן הגזרה ומוסמין לומא אחי לבדיהם. אבל קוביא שאינה אסורה אלא מדבריהם בבניו ובני ביתו לא גזרו. ומדע לך שכן הוא דהא אחיאתא ליה לה פחרי לאלק בכספה בין בניו ובני ביתו אלא בכך ואיך נדחה מבנאתו מהלכה פ"ו כדאמר רבינו עיקר כך ל"ל:

יח אסור לחשב חשבונות שהוא צריך להן בשבת בין וכו'. שם (שבת קי"ט): בריאיתה מחבנין חשבונות שאינן צריכין ואין מחבנין חשבונות שצריכין ומבואר בבריאתא אחרת שהצריכין בין שעברו בין שעתידין להיות לאסור להשבון של מה לך ושל מה בכך מותרין. וכתב

רבינו הרי כן בכלל שיחה בטלה כלומר שאין שיחה בטלה לגמרי אמת. ופרק כ"ד יהבאר שאסור לכל אדם להרבות בשיחה בטלה בשבת:

יט אסור לקרות וכו'. פרק כל כתבי (דף קי"ט) ופרק שוחט (דף קמ"ם) מבואר שאין קורין בשמרי הדיוטות ופירש"י ז"ל בגון ב' הטבעות אל מגרות הטבעות לאמת אמן שב"ל. וכתב"מ ז"ל כתב ולענין קריאה בתגרות שלא בשבת אסור בשמרי הדיוטות שהם שמרי מקח ומכר. וכ"ם לדברי רבינו שלמה שמירת שמרי הדיוטות מגרות שלא בשבת. ולאיתי כתוב בשם הרמב"ן ז"ל שאסור לקרות בתגרות של שלא וכן מהר. ולכאר רבינו בפירוש הרמבה כתבם מה שלמרו לאמת מן הכתב גזרה שמא יקרא מגרות שלא בשבת והוא אסור כי לבד שברי הטבעות ופירוקיהן אסור לקרות בשבת ובי"מ ופשוט היה לומר הכפר מן הכתבות ע"ל. ומכאן מתה לאמר ומדעה רבינו בשרמה בשמרי הדיוטות כדעת רש"י ז"ל המבר המלה: מונה אדם לא מורמיו וכו'. מפנה שם (דף קמ"ם קמ"ט) וכלבוה וגמרא מ"ש רב ביבי אמר גזרה שמא יקרא גזרה שמא יקרא בשמרי הדיוטות ופסקו הלכות כאבי. ופירוש אבל לא מן הכתב יש מי שכתב שלא בקורא אלא בקורא נטיו מן הכתב אבל לכתבאל בכתב ולמעה אחרה ול"ל יוהב דבין כך ובין כך אסור: לפיכך אם היו הכתבים חקוקין על הטבלא וכו'. דברי רבינו לפי הגראה לי כם בהיקון על הטבלא ושל כתבים לפי שכתובים ולאי אסור וכן מוכחת הסוגיא שם ולפי בהקיקים עליו קלת המבריאים ואמרו דמבלא ובפר מיהלמי אחר בשיטם אלמלמין. ולגבר הסוגיא לפי דעתה אלו יאמרו הדברים: ואסור לקרות בכתב וכו'. שם ר"ה כתב המהלך הכתב הצורה ותחת הדיוקני לאסור לקרותו בשבת. ופירש"י ז"ל בגון בני אדם לבנים בגוונים מיום אמשון אל דיוקנאות אף לקרות בכתובים וכו'. פרק כל כתבי (דף קי"ו) ומפני מה אין קורין בהן מפני בטול בית המדרש ובגמרא (דף קמ"ח): אמר רב בא אמר אבא אלא בזמן בית המדרש בטל אלא בזמן בית

הגהות מיימוניות

[ח] בירושלמי וכולן שעשו בין אנוסין בין מזידין בין מוטעין מה שעשו עשוי בשבת ואע"ל ביר"ם [ט] בכאן כתב באור הרעב ראפי' כתב הבא לו מערב שבת ואפי' כתוב בו מדברים המותרים בשבת כגון תיבוקת לאיזהו ותיבוק ללמדו ספר אסור לקרות וכו' ובראב"ה כתב לחיתר בראסרינן בפרק אין מדין ע"ב. והגה כתב להיתר אפי' בבא בשבת ובינו ברוך מהר"מ גינצ"ש כתב גם הוא בדברי א"ז לאיסור שלא לקרות בכתבי הרשות שפשלו' זה לזה אע"פ שהן ביד בגרי הסבריאם אבל יכול להגיהו ביד

מגדל עוז

ואין מעבירין כו'. פלוגתא לאמר לה בגמרא לגבי י"ם וכ"ם בשבת: מקדיש אדם וכו' אי דיום הוא. פרק שוחט (דף קמ"ח): הטבעות מתמה מי בשבת קמ. פ"ב דשבת: אסור לקרות בכתובים וכו'. פרק כל כתבי (דף קי"ו) ומפני מה אין קורין בהן מפני בטול בית המדרש ובגמרא (דף קמ"ח): אמר רב בא אמר אבא אלא בזמן בית המדרש בטל אלא בזמן בית

נבורי ישראל מעין בו ולא ראיתי דדבור אסור הרחוק מותר ואע"ג דבתוספתא הגיא כתב המהלך תחת הצורות ותחת הדיוקני אין מסתכלין בו ותבא הרא"ם הוחת לחיתר בדברי ראביה ודבריו המגא בהלכה א' פ"ם בא' ב' ובכסקים אחר כתב דגינו ברוך ודברי לקרות בהן אע"פ שהובאו היום מרוץ לתחום ובלבד שלא יגע הישראל אלא יגע הנכרי ע"כ עי' לעיל פ"ו בהלכתא כ' ע"כ ד' [י] וכ"כ בפ"ה ולא הוכיר פ"ד שפרש שמרי בקה וכסבר ראשרי משום מבצוא דמבר ע"כ: [כ] מי בערוך דיוקני זהו כתב שתחת צורת אדם המצוירת בבחול פ"א מצוירין ביאר בעקר יצחק ושאר מעשים ע"כ:

דמחיב דמיידמיין לה בהדמהא ע"כ נרוך לאוקומי מתניתין בעטה שוחה דוקא וכדפריטיה:

כה ומה שהוא מגיל לגבוה וכו'. כתב ה"ם שם בשמעה ובנרייתא לעבה כל מה שהוא יכול לגבוה ושוטש ותחר ולובש ומוציא וחז לא מכר בדברי רביע בטיבור. ומה מותר שלא בכיבור ולא כרמה לא מכר בדברי זה ולדרבה בשמעה מתוך דברי שלש ומחר ולובש ומוציא שהרי בתר מלה דליקה בתר וכו' לפיכך גזרו שלא יגיל מלא מזון שהוא צריך לו לאותו שבת ולויס שצריך להשתמש בהם בשבת ובגדים שיכול לגבוה ומוציא שלש מן הכל ואינו בא לידי כיבוי. נראה מדבריו שאינו יכול להגיל מלא בגדים שהוא יכול לגבוה ושוטש ומחר ולובש ומוציא כשם שאינו יכול להגיל מלא מזון שלא סעודות לבד ושוטש ומחר ומגיל מעטעמו מפני שהוא שוכר דבי מקן בתמיתין שוטש ומחר ולובש ומוציא דברי ר' יוסי כש ומ"ש אינו אלא אמ"כ הכי ה"ל למתני לובש כל מה שהוא יכול לגבוה ומחר ולובש ומוציא כדקתני ר"מ בברייתא וס"ל דר"מ לא סיים מ"ש מזון שלא סעודות לבד ושוטש ומגיל דר"מ לאדם ולאדם והראוי לבהמה לבהמה. נפלה בשחרית מצילין מזון שתי [פ] סעודות. במנחה מצילין מזון סעודה אחת: **כב** בטה דברים אטורים במציל בכלים הרבה או שהיה ממלא כלי ומוציאו ומערה והוזר וממלא אותו שנית הוא שאין מציל אלא מה שהוא צריך לו. אבל אם הוציא כלי אחד בהוצאה אחת אע"פ שיש בו כמה סעודות מותר: **כג** כיצד מציל סל מלא כברות אף על פי שיש בו כמה סעודות. ועגול של דבילה וחבית של יין. וכן אם פרש טליתו וקבץ בה כל מה שיכול להוציא והוציאה מלאה בבת אחת מותר: **כד** ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ובל אחד ואחד מציל מזון שהוא צריך לו או כלי אחד שמחזיק אפילו דבר גדול והרי הוא של מציל. ואם לא רצה המציל לקחתו ונתנו לבעליו מותר לו ליטול ממנו אחר השבת שכר עמלו ואין זה שכר שבת שהרי אין שם מלאכה ולא איסור שלא הוציאו אלא במקום מעורב: **כה** הציל פת נקיה אינו חוזר ומציל פת שאינה נקיה. אבל אם הציל פת שאינה נקיה חוזר ומציל פת נקיה. ומציל ביום הכפורים מה שהוא צריך לשבת אם היה יום הכפורים בערב שבת אבל אינו מציל בשבת ליום הכפורים. ואין צריך לומר ליום טוב. ולא משבת זו לשבת הבאה. ומה שהוא מציל ללבוש לובש כל מה שהוא יכול ללבוש ועוטף כל מה שהוא יכול לעטוף ומוציא ואומר לאחרים בואו והצילו לכם. וכל אחד ואחד לובש ומתעטף בכליו ומוציא. והרי הוא שלו כמו המאכל שהרי מן ההפקר הן זוכין: **כו** מותר להציל כל כתבי הקדש שיש בחצר לחצר אחרת שבאותו המבוי ואע"פ שלא עירבו. ובלבד [פ] שיהיה למבוי שלש מחיצות ולחי אחד. והוא שיהיו כתובין אשורית ובלשון הקדש [ג] אבל אם היה כתובין בכל לשון או בכתב אחר אין מצילין אותן אפילו היה שם

בית המדרש [ג] אסור גזירה משום ביטול בית המדרש שלא יהיה כל אחד יושב בביתו וקורא וימנע מבית המדרש: **כ** [מ] נפלה "דליקה בחצר בשבת אינו מציל כל מה שיש בחצר לחצר אחרת שבאותו המבוי אף על פי שעירבו גזירה שמא יבבה הדליקה כדי שיציל מפני שאדם בהול על ממונו. לפיכך גזרו שלא יציל אלא מזון שהוא צריך לו לאותו שבת [ג] וכלים שצריך להשתמש בהן בשבת ובגדים שיכול ללבוש. שנמצא מתייאש מן הכל ואינו בא לידי כיבוי. ואם [פ] לא עירבו אף מזונו וכליו אינו מציל: **כא** ומה הוא מציל למזונו. אם נפלה דליקה בלילי שבת מצילין מזון שלש סעודות. הראוי לאדם והראוי לבהמה לבהמה. נפלה בשחרית מצילין מזון שתי [פ] סעודות. במנחה מצילין מזון סעודה אחת: **כב** בטה דברים אטורים במציל בכלים הרבה או שהיה ממלא כלי ומוציאו ומערה והוזר וממלא אותו שנית הוא שאין מציל אלא מה שהוא צריך לו. אבל אם הוציא כלי אחד בהוצאה אחת אע"פ שיש בו כמה סעודות מותר: **כג** כיצד מציל סל מלא כברות אף על פי שיש בו כמה סעודות. ועגול של דבילה וחבית של יין. וכן אם פרש טליתו וקבץ בה כל מה שיכול להוציא והוציאה מלאה בבת אחת מותר: **כד** ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ובל אחד ואחד מציל מזון שהוא צריך לו או כלי אחד שמחזיק אפילו דבר גדול והרי הוא של מציל. ואם לא רצה המציל לקחתו ונתנו לבעליו מותר לו ליטול ממנו אחר השבת שכר עמלו ואין זה שכר שבת שהרי אין שם מלאכה ולא איסור שלא הוציאו אלא במקום מעורב: **כה** הציל פת נקיה אינו חוזר ומציל פת שאינה נקיה. אבל אם הציל פת שאינה נקיה חוזר ומציל פת נקיה. ומציל ביום הכפורים מה שהוא צריך לשבת אם היה יום הכפורים בערב שבת אבל אינו מציל בשבת ליום הכפורים. ואין צריך לומר ליום טוב. ולא משבת זו לשבת הבאה. ומה שהוא מציל ללבוש לובש כל מה שהוא יכול ללבוש ועוטף כל מה שהוא יכול לעטוף ומוציא ואומר לאחרים בואו והצילו לכם. וכל אחד ואחד לובש ומתעטף בכליו ומוציא. והרי הוא שלו כמו המאכל שהרי מן ההפקר הן זוכין: **כו** מותר להציל כל כתבי הקדש שיש בחצר לחצר אחרת שבאותו המבוי ואע"פ שלא עירבו. ובלבד [פ] שיהיה למבוי שלש מחיצות ולחי אחד. והוא שיהיו כתובין אשורית ובלשון הקדש [ג] אבל אם היה כתובין בכל לשון או בכתב אחר אין מצילין אותן אפילו היה שם

א עוד סימן עלר סע"ג שם: ב שבת שם: ג סמוך סימן עלר כתב לאיל כתובים בכל לשון:

כב בר"א במציל בכלים הרבה וכו'. פי' בין בכלים הרבה בפעם אחת בין בכלי אחד בהרבה פעמים פיון מותר להגיל מלא מזון ג' סעודות מבל בכלי אחד בפעם אחת מותר להגיל כמה ומבואר זה שם (דף ק"ב) שמעון בתמה מגילים מל מלא בברות תע"פ שיש בו מלה סעודות וכו' ומלא בגמרא והא תנא ליה דיסא מלא סעודות ומו לא. ומיהו רב הונא ל"ק בתן בבא להגיל בתן בבא לקבל. ומי' בהלכות להגיל בבלי אחד לקבל בפעם ומלמה בלים ע"ב:

בג וכן אם פרש טליתו וכו' שם בפיא פרש טליתו וקבל והניח אחי ואסיקנא בבא להגיל דמי וס"ד. ומיהו בתוס' מבביא בלים הרבה וקבל טליתו לעיתו והוציא הבלים מקובל מל בבלים המלאים. מבל הרמב"ן ז"ל פירש שזה אסור הוא כיון שהמזון בבלים מוחלקן ולא החיר מלא בחבים בלים מלאים ומשבר בתוך הבלים ואח"ב הוציא הבלים מלאים מלאבן וכ"ב מדברי רביע ומיבר:

כד ואומר לאחרים וכו'. משנה שם ואומר לאחרים בבו והגיע לכם ואם היו מקרין עמהן המבון לאחר השבת ובגמרא חשבון אחי עבירתיה מהבקרא בא זה. ומיהו אמר רב הסדא מדה הסידות שו בלן אמר רבא הסידי תנרא הבנרא בקלי מלא לחר רבא הבא בירא שמים מבקיון דלא ליה דליתהני מלחריני ובחנם ומי לא ניחא ליה בלומרת וכ"ל ומם מקרון הן דידעי דבה"ג לאו מבר בבת הוא שבין עמו חשבון לאחר בשבת ע"ב. ולבון רביע שבחה ואין זה שבר שבת שהרי אין שם לא מלאבה ולא איסור שבת וכו' אין בתשבת מותר בעשה דבריהם בתחתיהם שהרי סוף ר"י מבאר בלעמוד לת הסיקוק מבור לקבל שבר שבת אע"ב היה מבין שבת לא שבה בתבואר בשם (דף ק"ב) בלבן שום בבלן לוחר בלבן שום דבר לאיסור מפני הבבד המתנן כדי שנאמר מלא יהא מותר מלא להגיל לחפבין:

כה הציל פת נקיה וכו'. שם (דף קי"ז) ת"ר הגיל פת הדלתה פת הדלתה מגיל לת נקיה: **ומציל** כיום הכפורים וכו'. שם ותנילין מיום"כ לשבת מבל לא משבת ליום"כ ומל"ל משבת ליו"ט ולא משבת לשבת הבלה. וכתב רביע אם היה יום"כ בע"ש לומר שאם היה בחמיני ודאי אין מגילים שהרי אפשר לו להכין ביום הבבני ואם בשום. ודע שבחון הזה שאין לבו מקבלין על פי הרמביה לשולם אין יום"כ הל לא בע"ש ולא בחמד בשבת בחבר בחרב ר' מהלבות עירובין הם הדין לא לחמר מלא להם שבין מקבלין על פי הרמביה והיה בחפבר לחול בבל ימי השבוע. וכתב הרבב"ם ל"ל מלבה לחמר ולא מיום"כ לחוצלמי יום"כ ע"ש דמגילין ובבי הימה בירושלמי דיום"כ בל עמה מודו שמגילין חזון בבבודה לחמה מפני הבבנה ע"כ. עוד בירושלמי תני מגילין לחולה ולזבן בבינמי ולרעבתן בבינמי ע"כ: **ומה** שהוא מגיל לגבוה וכו' משנה בבר בתבתיה (דף ק"ב) חבר ומחר ולובש ומוציא. וגם בברייתא לובש ומוציא ושוטש ומחר ומוציא ושוטש ומחר' בל ביום בלו דברי ר"מ. וזה לא חבר בדברי רביע בגיטר וכתב הרבב"ם ז"ל וכל דלא בריש הבי בחולבין ומבקין חבוש דהתם בין דבידו הוא מוציא מתוך שהוא בהול על ממונו לי שריה ליה לחי לבבוחי אבל הבא בין שלין מהיבו מלא דבך לבבה בחי לבבוחי אבל בבא בין שלין בהול על ממונו לי שריה ליה לחי לבבוחי אבל הבא בין שלין

כו מותר להגיל וכו'. משנה (דף קפ"ו וקי"ב) ריש פ' בל בתבי הקדש מגילין אותן מפני הדליקה וכו' ולהיבן מגילין אותן שלא בחיבה אותר אף לחבלים. ובגמרא מבקשא אמר רב בסי אבא מחיצות ולחי אחד זהו מבוי אחיב אחיב מבואב אבא מחיצות בלא לחי זהו מבוי מבואב ובסבון בהלבות בח"ק דחמבי וכ"ש ר"ה אבא בדברי בן בחידת וכדמת רביע וכן בסבינתו הרמב"ן והרבב"ם ז"ל. וכתב הרבב"ם אמרו ביבוב דאמר בחמבה בחיבה בבלבה בח"ק בבלבה בבלבה בבלבה

שם עירוב. ובחול אסור לקרות בהם אלא מניחן [ק] במקום התורף והן מתאבדין מאליהן: **כן** היו כתובין בסם ובסיקרא אף על פי שאינו כתב של קיימא הואיל והן כתובין אשורית ובלשון קדש [ר] מציליו אותן. גליון של ספרים שלמעלה ושלמטה ושבין פרשה לפרשה ושבין דף לדף ושבתחלת הספר ושבסוף הספר אין מצילין אותן. "הברכות והקמיעין אף על פי שיש בהן אותיות של שם [פ] ומעניינות הרבה של תורה אין מצילין אותן מפני הדליקה: **כח** ספר תורה שיש בו ללקט שמונים וחמש אותיות מתוך תיבות שלימות ואפילו בכללן יגר שהדותא. וכן אם היתה בה פרשה שאין בה שמונים וחמש אותיות ויש בה הזכרות כנון [ק] ויהי בנסוע הארון. מצילין אותן מפני הדליקה. ומצילין תיק הספר עם הספר ותיק תפילין עם התפילין (פ) אף על פי שיש בתוכן מעות:

פרק ארבעה ועשרים

א יש דברים שהן אסורין בשבת אף על פי שאינם דומין למלאכה ואינם מביאין לידי מלאכה. ומפני מה נאמרו משום שנאמר אם תשיב משבת רגלך עשות חפציך ביום קדשי ונאמר וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר. [ג] לפיכך אסור לאדם להלך בחפציו בשבת ואפילו לדבר בהן כנון שידבר עם שותפו מה ימכור למחר או מה יקנה או היאך יבנה בית זה ובאי זה סחורה ילך למקום פלוני. כל זה וכיוצא בו אסור שנאמר ודבר דבר דבור אסור הרהור מותר: **ב** אסור לאדם לפקוד גנותיו ושדותיו בשבת כדי לראות מה הן צריכין או היאך הן פירותיהן. שהרי זה מהלך לעשות חפצו. וכן אסור לאדם שיצא בשבת עד סוף התחום וישב שם עד שתחשך כדי שיהיה קרוב לעשות חפציו במוצאי שבת. שהרי נמצא הלוכו בשבת לעשות חפציו: **ג** במה דברים אמורים ‘בשהחשיך על התחום לעשות דבר שאסור בשבת לעשותו. אבל אם החשיך לעשות דבר שמותר לעשותו בשבת הרי זה מותר. כיצד אין מחשיכין על התחום להביא פירות מחוברין או לשכור פועלין. אבל מחשיך הוא לשמור פירות שהרי מותר לשמור בשבת. ומחשיך להביא בהמה או פירות תלושין. שהבהמה קורא לה והיא באה אף על פי שהיא חוץ לתחום. ופירות תלושין אילו היו שם מחיצות היה מותר להביאן בשבת. וכן אומר אדם לחבירו לכרך פלוני אני הולך למחר שאם היו שם כורגנים היה הולך לשם בשבת וכן כל כיוצא בזה: **ד** מותר לאדם לומר לפועל הנראה [ה] שתעמוד עמי לערב. אבל לא יאמר לו היה נכון לי לערב שנמצא עושה חפצו בשבת. ‘יאסור לרוץ [ו] ולדלג * בשבת שנאמר מעשות דרכיך שלא יהא הלוכך של שבת כהלוכך של חול. ‘ויורד אדם לבור ושיח ומערה אפילו הן מאה אמה ומטפס ועולה. ואסור להרבות בשיחה בטלה שנאמר ודבר דבר שלא יהא דבורך של שבת [ז] כדבורך של חול: **ה** מותר לרוץ בשבת לדבר מצוה כנון מקוה לידע אם יש כשיעור או בגד לידע אם מקבל טומאה

מפני הדליקה רב חסדא אמר מצילין. ופסקו בהלכות פרק כג דל"ח. וגמרא אם דנסיגין כתב בתורים ובנון הקדש כפ לא לפי כהי מיתון בפקוס בתוספה והם מתבדלין מצילין. ומ"ש כתבו ז"ל בכל הכתובים בזוזים מצילים מהרי מיתו בחכמה מגילה (דף ח') מהסברים הומרו ליכתב יוונית. וכ"כ רבינו פ"ם מהל' תפילין ומזוזה וס"ת. וגם כתב רבינו ובגר שהכתב היום כתב יווני מן הטעם שאבד זכרו לפיכך אין כתובין היום אלא תורים בלבד. ולפיכך לא כתב רבינו בכאן דין היומים. ותכונים אלא אל מוקצים ואל יוצאן בן עדותל הרמב"ן והרשב"א ז"ל הסכימו שמצילין אותן היום וכן תורה שבע"פ לפי שהומרו לכתוב בלשון הקדש עם לעשות לי' הפרו מוכרח:

כו היה כתוב בסם וכו'. (שבת קמ"ו:) בשיים שם דאיסמיים: גליון של ספרים וכו'. בגמ' שם (דף קי"ו) ולא מיסמיסא אלא שסמא הבריתא מולה אחין מצילין וכ"כ מן ההלכות: הברכות והקמיעין וכו'. בריתא שם (דף קפ"ה) כלשונה ופירש"י ז"ל מסכת הברכות שמקצו מכתיב כנון י"ח ומאמר ברכות ומעניינות הרבה מפרשיות שהיו כותבים בקמיעות הסנוקי לחם כנון כל המחלה וכו' עכ"ל:

כח ס"ת וכו' אם היתה בו וכו'. לשון ההלכות שם כלשון רבינו ומבואר בבריתא ומגיה הגמרא. ומ"ש מתוך תיבות שלמות הוא כדעת רב כוזא שם אלא הרב מסכת והכונה שהלקוט הוא מתיבות שלמות אלא מתחקו אבל אם אין בה שמונים אלמות אלא מתיבות מפרוזות אין מצילין. ומבואר שם בגמרא שמנין זה כמנין מוחיות פ' ויהי בנסוע הארון. ושים בה הזכרות ואין בה שמונים ומחמש מוחיות מצילין הוא בשמחתן מתחה מוחיות לא מות אחת: מצילין תיק הספר וכו'. מתחה כלשונה שם (דף קפ"ג):

פכ"ד א יש דברים שהן אסורין בשבת וכו'. לעיכך אסור וכו'. ע' שולח (שבת ק"ג) מבואר שם הטעם בשבת: הלכה דבור אסור הרהור מותר:

ב אסור לאדם לפקוד גנותיו וכו'. בריתא בעירובין (דף ל"ח:) בפרק בכל מערבין לא יהלך אדם בתוך שדהו לידע מה היא צריכה ע"כ: וכן אסור לאדם שיצא וכו'. מבואר שם (שבת ק"ג) אין מחשיכין על התחום לעשות ומנינו פירות וכו'. ובגמרא הסמיכו המשנה לדעת רב יהודה דוקא בפירות מחוברין אבל בפירות התלשין מותר ואין שם מוקצה. וגם (דף קל"ח) בבריתא מחשיכין על התחום להביא בהמה הרמה מומדת מתן לתחום לה וטעם נפה. ויש טומאות אין מחשיכין על התחום

חנוחות מיימוניות

(ק) אמר רבי יוסי מעשה באבא חלפתא וכו' עד תבואו לפניו ספר איוב תרגום אמר לבנאים שקעוהו בבנין ואף הוא צוח עליו וגנגו ע"כ: (ר) כעין מגיה ריש גלותא מרבה בר רב הונא וכו' עד א"ל אין מצילין והא רב תנא מצילין א"ל אי תנא תנא ע"כ: [ס] פי' רי"ו דוקא בימי התנאים והאמוראים שלא ניתנו ליכתב לא תלמוד ולא תפלות אבל עכשיו שרבתה שכחה ונתנו לכתוב הכל משום את לעשות לה' הפרו תורתך מצילין הכל מפני הדליקה הן תלמוד הן תפלות ע"כ: [פ] בשלמא ויהי בנסוע הארון לא קמיבעיא לי דכיון דיש בו אותיות אע"ג דליתה בה פ"ה אותיות וכו' ע"כ: (פ) וה"ה אם הן בארבעי עם מעות אבל מבעת בארבעי עם מעות אין נראה שיהיה מותר לשלמן משום הטבעת בטלה לגבית ולא דמי לתפילין וכתבי הקודש שהטעות בטלין לגבן דהשיבי שפי סה"ת ע"כ: [פ] פירש"י הנראה טוב בעיניך ע"כ: [ג] בעי מינית מר' ישמעאל בר רבי יוסי מהו לפסוק פסיקתא גסה בשבת וכו' ע"ש: " [ל' הגאון סימן ש"א בס"ה כתיב בהרים המתעגנים בקטיפתם ובמרחבים מותר וכן לראות כל דבר שמתעגנין בו מותר לראותו ע"כ]: [נ] בירושלמי בפרק אלו קשרים ובויקרא רבה א"ר חייא בר בא רשב"י בר חוה חבי לאומיה משמעיא פגין חוה אמר לה אימא שבתא חיא חיא שתקה ע"כ: [ד] מכאן תתיר מהרי"ם למי שהיה לו למודה שקורין פוגי"ר דמרידה של מצוה חיא מבן תתיר ראבי"ה חבריא רחיא מהא דמאה

מגדל עוז

פרק כ"ד יש דברים שהן אסורין עד וכן כל כיוצא בזה. מתלמ פרק ולאו קרייס (דף ק"ג) והלכה כל סדרנים פרק שולח (דף ק"ל): מותר לאדם לומר עמי עד תפלו בשבת. ע' שולח. ופ"ק דשבת (דף ו') ואסור לרוץ וכו' עד כל חול. פרק אלו קרייס (דף קי"ג): מותר לרוץ עד לגיה דמלתם. פ"ק דבקלוס (דף י"): ומחשבין הבטומות עד מקבל עומלה. פרק שולח (דף ק"ל) ולא אלו קרייס (דף ק"ג):

א סמוך כתב מצילין מוסס: ב מהר מ' מ"ג מצין ג: ג מהר מ' מ"ג: ד מהר מ' מ"ג: ה מהר מ' מ"ג: ו מהר מיסן אלא מ' ש מ"ג לאמרן מס שמין יב:

פכ"ד י כל הדברים שהם אסורים מפני מה שהחיר רבינו. עוד פרק הפועל שוסקין דתקה לעניים בשבת הולכין לעתי כנסיות ולבתי מדרשות ולקרקסאות לפקח על עסקי רבים בשבת. ודע שלא אמר שום שבות בשביל עסקי רבים לא אמירה לנכרי ולא שבות אחר לגד הפיקות והתעסקות בדברים בלא מלאכה ואסור בלבדי יחיד מפני הדבר דבר זה היתר לדבר מצוה לו לעורך רבים אבל אמירה לנכרי במלאכה וכ"ש שבות אחר ע"י ישראל ודאי לא זה מוכרח בגמרא ומתוכר בדברי רבינו מעניין מקומו כן. עוד שם מבדרין על הסיעוקת ליארם ועל הסיעוק לעמדו ספר וללמדו פומעת ופ"ק (דף י"ב) אין מעתתין אבלים ואין מבקרין חולים בשבת דברי כ"ש וכ"ה מתירין. עוד שם ר"ה הכנים לבקר את החולה אומר שבת היא מלזעוק [ו] ורפואה קרובה לבוא. ומחשיבין על התחום לפקח על עסקי בלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין. ואומר לו לך למקום פלוני לא מצאת שם הבא ממקום פלוני לא מצאת במנה הבא במאתים. ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח. שכל אלו וכיוצא בהן מצוה הן ונאמר עשות חפציך וכו' חפציך אסורין חפצי שמים מותרין: ז מפלינין "בים הגדול בערב שבת לדבר מצוה ופוסק עמו לשבות ואינו שובת. ומפירין נדרים בשבת בין לצורך שבת בין שלא לצורך [ו] שבת. יונשאלין לחכם על הנדרים שהן לצורך השבת ומתירין אף על פי שהיה להן פנאי להתירן קודם השבת שדברים אלו מצוה הן: ז אין עונשין בשבת אף על פי שהעונש מצות עשה אינה דוחה שבת. כיצד הרי שנתחייב בבית דין מלקות או מיתה אין מלקין אותו ואין ממיתין אותו בשבת שנאמר לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת זו אזהרה לבית דין שלא ישרפו בשבת מי שנתחייב שריפה והוא הדין לשאר עונשין: ח מותר לאדם לשמור פירותיו בשבת בין תלושים בין מחוברין. יואם בא אדם ליטול מהן או בהמה וחיה לאכול מהן גוער בהן ומכה בהם ומרחיקן. והלא דבר זה מחפציו הוא ולמה הוא מותר. מפני שלא נאסר אלא לקנות לעצמו חפצים שאינן עתה מצויים או להשתכר ולהרויח ולהטפל בהנאה שתבוא לידו. אבל לשמור ממונו שכבר בא לידו עד שיעמוד כמות שהוא מותר הא למה זה דומה לנועל ביתו מפני הגנבים: ט המשמר זרעיו מפני העופות ומקשאיו מדלעיו מפני החיה לא יספק ולא ירקד בדרך שעושה בחול גזירה שמא יטיל צרור ויזרוק ארבע אמות ברשות הרבים: י כל הדברים שהן אסורין משום שבות לא גזרו עליהן בין השמשות אלא בעצמו של יום הוא שהן אסורין

א מזר סימן רמח סעיף כרבע"ג: ב שור סי' שמא סמ"ג לאוין סה: ג עיל סי' שז ושיל סי' שם ע"ב: ד שם. ה מזר סימן שז ושיב:

ו מפלינין בים וכו'. בריתא פ"ק (דף י"ט) ויתבאר דין זה בהלכה פ' ל': ומפירין נדרים וכו'. מגמה ביתי שהתיר (דף קל"ו) ומקבלת בהל' שהכפרים מותרת אפי' בדברים שאינן לצורך השבת והשאלה דוקא בדברים שהם לצורך השבת. והעמוס אפי' שאין לשאלה עת קבוע ויש לבפרה הלכה, והבעל זמן ידוע כל אותו היום שנמצאו ולא מעם לעת כמבואר פי"ב מהלכות נדרים ואם לא יוכלו לחפר וכן מבואר בגמרא ובהלכות. ומ"ש אע"פ שהיה להם פנאי להתירם מבואר בגמרא שם:

ז אין עונשין בשבת וכו'. בסנהדרין (דף ל"ה) כפ' אחד דיני ממונות וכבר מה רבינו זה בתנין המלות בספר המצות ובפתיחה מגמה תורה בכלל הלאוין שלא לעשות בשבת. ובפתיחה הלכות אלו נמצא בתקצת הפרטים שלא להתעצות בשבת והוא ע"ם ועיקר הנוסחת הוא שלא לעשות:

ח מותר לאדם לשמור פירותיו וכו'. מגמה פ' שומר (דף ק"ט) הזכרתיה ושוד יהבאר בפרוש ובהכ רבינו והלא דבר זה וכו' והדברים הם ונראים ממנו ז"ל:

ט המשמר זרעיו וכו'. בריתא סוף עירובין (דף ק"ד) הדין והטעם. ופירוש מקשאי ומדלעיו שנוף הפירות קרויין קשואין ומקום שנדלים ומדלעין קרויין מקשאין ומדלעין:

י כל הדברים שהן אסורין משום שבות וכו'. בעירובין (דף ל"ד) פ' בכל תערבין א"ר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ופתם תמצא שם גזי פירוש שגתנו בכרמלית כמותו. וקשה לזה מה שמעינו פרק במה מדליקין (שבת ל"ד) שפק תמיה ספק אינה תמיה אין מעמידין את הנולדי ואין מעמידין את הכלים ואין בדברים אלו אלא משום שבות. לעיכך

משנה למלך

פכ"ד ז אין שובתין בשבת אפ"ם שבשבת ע"ע אינה דוחה את השבת. ונתחקרתי בכל דבקת רבינו בפ"א מכל רוצח שבדוקם אחר תבינו ניתן לגעלו בעצמו ויש בזה עשה דבמיב וקוראה את בשם ולא מעשה דבמיב לא בשם עיב. וכן פרוקם אחר אחת מכל הערות אין מן הבכתב ניתן לגעלו מן הערים בעצמו. אם היה זו בשבת מהו שנאמר שבת בשביל הצלתו מן הערים. ובה בדוקם אחר אבנרו לאורנו פשיטא לי דמותר שבת בשביל דאין לך דבר שעומד בפני פקות נפש ודמו של רודף כנגד הפיקוח הוקם ובטל שבות שבת בשביל שלא נגיעתו לאורנו. אך מלי המסקנא לי הוא ברודף אחר אחת מכל הערות דאף בהאזהרה התירה דמו אבל שלא נתלה בשבת. ויש דוגמת לזה שכבר אף בשאר מצות עשה לאורנו שניתן רשות לאורנו הוא אחד מדיני העונשים ואמנם שלא נתלה בשבת ואיכ"ב בשביל זה. וכי תימא הלא הביב מלא שבת משום דמוי מקלקל בתורה. הא ליתא שכבר כתבו התוס' שהבדרין דף ל"ם אין ניתנה דוחה שבת הבדיאמה הביב תקון משום דיש לו בפרם. וה"ל חביב פקון כיון שנגילו מן הערים ובל"ב בשבת אם כבר ניתן לגעלו בעצמו דאלמא כבר נתלה שבת בשביל הצלתו מן הערים אף דאמנ לא קי"ל כותיה דיש משום דס"ל דבבת אינה מן הערים דניתן לגעלו בעצמו ומבואר אם בשבת שנתלה אחתו וכמו שחמסו שם בתוכפות בד"ה

חד דמעוטי ע"ו. וא"כ אינה לומר דאף לר"ש בר"ש שאני הלוא שבת שבתוכה אינה הלוא שבת כדי שלא יתלה זה שבת אבל משום עבירה אחרת מניין לנו שנתלה שבת: שוב ראיתי לרבי"ם בפ"ם אלו עובדין דאיסורא לבטל לאחר בגמרא דף מ"ם אל"ע ע"ב מוחר ביחרא ביה"כ שאל לחיות בשבת דמיירי כגון שהיה רק אחר הוכור או אחר נעבר שהתורכה ביום כבפורים בין שאחר לגילו בעצמו כדאמר ואלו שנגילין אותם בעצמם ע"כ. כדי לך מבואר דס"ל דכל אותם שנגילין אותם בעצמם הוא אחילו בשבת וכן מדברי רב מרינה נאון שהביא בכ"ן שם בפירוש דברי ר"ש הלוי יש לאמר כן דרודף אחר אחת מכל הערות מותר לאורנו בשבת. אך כבר מ"ם בהוס' דאקתאה להבינא דר"ת בע"ם בשבר בבפרים דהיל הריגתו כתו אקרא נפש בשבת לבפים ואבור על הדמים בתי לא אבי פיקר מותר לאורנו ביה"כ שאל לחיות בשבת וכו'. אין לאמר דין זה משום דאתי אקרא נפש דבל ק"ל דדוחה את השבת ואיכן שבתורה אחיבה דמו של הדוקם שבשבת הבהנו אף בשבת ובדאמינא אך ברודף אחר אחת מכל הערות עדין אאבר אאין מגילין אותו בעצמו בשבת אלא מותר לנו לגלו שבת בשביל לגלות מן הערים ובדבר בלבדו אלא בלבדו אלא ישראל אותו בעצמו בשבת אלא מותר לנו לגלו שבת בשביל לגלות מן הערים אלא מלאכה אחרת אבל אינו יכולנו לגלות

אסורין אבל בין השמשות מותרין. והוא שיהיה שם דבר מצוה או דוחק. כיצד מותר לו בין השמשות לעלות באילן או לשוט על פני המים להביא לולב או שופר. וכן מריד מן האילן או מציא מן הברמלית עירוב שעשה. וכן אם היה מרוד ונתפז ונצרך לדבר שהוא משום שבות בין השמשות הרי זה מותר. אבל אם לא היה שם דוחק ולא דבר מצוה אסור. לפיכך אין מעשרין את הודאי בין השמשות אף על פי שאיסור הפרשת המעשר בשבת משום שבות. אבל מעשרים את הדמאי: יא * קטן שעשה בשבת דבר שהוא משום שבות כגון שתלש מעציץ שאינו נקוב או טלטל בכרמלית אין בית דין מצווין להפרישו. וכן אם הניחו אביו אין ממחין בידו: יב *אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת כדרך שהוא עושה בחול. ומפני מה נגעו באיסור זה. אמרו ומה אם הזהירו נביאים וצוו שלא יהיה הילוכך בשבת כהילוכך בחול ולא שיחת השבת כשיחת החול שנאמר ודבר דבר קל וחומר שלא יהיה טלטול. בשבת כטלטול בחול כדי שלא יהיה כיום חול בעיניו ויבוא להנביה ולתקן כלים מפינה לפינה או מבית לבית או להצניע אבנים וכיוצא בהן שהרי הוא בטל ויושב בביתו ויבקש דבר שיתעסק בו ונמצא שלא שבת ובטל הטעם שנאמר בתורה למען ינוח: יג ועוד כשיבקר ויטלטל כלים שמלאכתן לאיסור אפשר שיתעסק בהן מעט ויבא לידי מלאכה. ועוד מפני שמקצת העם אינם בעלי אומניות אלא בטלין כל ימיהן כגון הטיילין ויושבי קרנות שכל ימיהן הן שובתים ממלאכה ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים נמצא שלא שבת שביתה הניכרת. לפיכך שביתה מדברים אלו היא שביתה השוה בכל אדם. ומפני דברים אלו נגעו באיסור הטלטול. ואמרו שלא יטלטל אדם בשבת אלא כלים הצריך להם כמו שיתבאר:

פרק חמשה ועשרים

א יש כלי שמלאכתו להיתר והוא הבלי שמותר לעשות בו בשבת דבר שנעשה לו בחול. כגון כוס לשתות בו וקערה לאכול בה וכסין לחתוך בו בשר ופת וקורנס לפצוע בו אגוזים וכיוצא בהן: **ב** ויש כלי שמלאכתו לאיסור והוא הבלי שאסור לעשות בו בשבת דבר שנעשה בו. כגון מכתשת וריחים וכיוצא בהן שאסור לכתוש ולטחון בשבת: **ג** כל *כלי שמלאכתו להיתר בין היה של עץ או של חרס או של אבן או של מתכת מותר לטלטלו בשבת. בין בשביל עצמו של כלי בין לצורך מקומו [א] בין לצורך גופו. וכל כלי שמלאכתו לאיסור בין היה של עץ או של חרס או של אבנים או של מתכת מותר לטלטלו בשבת בין לצורך גופו בין לצורך מקומו אבל בשביל עצמו של כלי אסור:

כיצד

א מזל מימון מה ממ"ג שם:

לפיכך מירט ז"ל שגם החיתו המבוטים בגין המשמות שגם בתקום מעה כמו ונעילות וכיוצא בה והבדרי רבינו. והוסיף ז"ל שם היה מרוד ונתפז וכו'. וגל"ל שיגם ל' ממה שהגם שבור שגם מירבון מבוה מ"ל מתוכי מתמון לדבר הרבוה שמירבון מירבון מבוה מ"ל מתוכי מתמון לדבר הרבוה שמירבון מירבון ומ

פכ"ה י כל כלי שהוקלה מחתה לאיסור וכו'. תשתא מדברי רבינו דכלים המוקצים ממ"ש המרדכי בפרק כירה. והעתיק מהם דכלי שמלאכתו לאיסור לא מיקרא לגבי המשמש שהרי היה מותר לטלטלו לעצמו ולעצמו ולמקומו אבל גר שהדליקו בו שבת המשמש סיה אסור לטלטלו כלל אפי' לעצמו ולמקומו דבשהו דוקא פעיפא דאסור לטלטלו בכל גווגא כדאמרי' בפ' מוקי (שבת קמ"ב) במגיה אבן ע"פ הבנים ותשמיש על הכר דבמגיה ופעה בשים לדבר האיסור סילבן מיקרקעי הכ"ג לטלטלה יומם:

שני

ד ביצד מטלטל הוא את הקערה של עץ לאכול בה או לישב במקומה או כדי שלא תגנב. וזה הוא בשביל עצמה. וכן אם טלטל אותה מן החמה כדי שלא תתיבש ותשבר או מן הגשמים כדי שלא תתפח ותפסד הרי זה מטלטל בשביל עצמה ומותר מפני שמלאכתה להיתר:

ד ביצד מטלטל הוא. כל זה מבואר לעיל. וכתבו המפרשים ז"ל כשהוא מטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לעורך מקומו אין אומרים שמלבו מלאתו מקום שצריך לו לשומרו מיד ומיהו במקומו אלא כיון שמטלטלו לעורך מקומו מיהו בלי זה מקום שירבה ויש לראות לזה ויעיקר:

ו כל שאינו כלי וכו'. זה מבואר בכמה מקומות ובפרק כל הכלים נני מלטל לעורך נופו היכא דאיכא תורת כלי עליו אבן גדולה וכו'. סוף מירוכין (דף ק"ג) הכיס שריתא פי' קורה דהוה בי ר' מדם והוו שקלי ליה שברה ומדו לה מדמא אתר זו קורה כלי עליה הנא אמיה ומיה וכו'. והוכרנו בהלכות פרק כל הכלים והקשו המפרשי' ז"ל מהכיל דאמרי' בסוף במה מדליקין (שבת ל"ח) שבורות בת ג' טוריס מלבן רבא ורב יוסף אם מותר לטלטלה ובת ד' טוין אסור לטלטלה. ומיהו בהוס' לטורת אין דרכה לטלטלה וכל שגדול כל כך אסור לטלטלה בשבת. אבל קורה זו דדכן היה לטלטלה בכל שעה לסגור הדלת אף בשבת מטלטלין אותה כיון שיש תורת כלי עליה עכ"ל הרשב"ם ז"ל. ומדברי ההלכות ורביע אלא דאיכרו כלל הא דפ' במה מדליקין ל"ל שהן שבורים אמיתות אלו הלוקות ורבה ורב יוסף הוא שמחתיהן בטלטול ואין הלכה כמותן וכן עיקר דלתות הבית אע"פ שהן וכו'. פרק כל הכלים (דף קכ"ב). מתנה נני מיהר מלטול דלתות הבית לפי מאיון בן המוקן. ומי' רבינו אע"פ שהן כלים לא אוכנו לטלטל. אבל רש"י ז"ל פירש אינן מן המוכן לטלטל לפי שאינן כלי עכ"ל:

וכן העבר והחלו והמת אין מוזיזין אותן ממקומן וכו'. דין העבר והחלו דיפורסין בגמרא פ' בירה (דף ל"ט) ובשאר מקומות וכמה מתנה פ' שואל (דף קל"ח). ודין בן שמנה בריתה פרק ר' אליעזר דמילה (דף קל"ח) בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת אבל אמו שהיה עליו ומניקתו מפני הסכנה. ופירש"י ז"ל שמלבב הרבה בדדיה מכאיבה לולדי חולי, עכ"ל

ז מותר לטלטל יהבני אשיני שלא לעורך מקומו אלא לשבת וכו'. כלים אלו החכרו בשבת שם פרק כל הכלים (דף קכ"ב) וכפי מוקמתא דרבא בכלי שמלאכתו לאיסור שמותר לעורך נופו ולעורך מקומו ואלות אלו מבוטלות הן. ומי' מחט של בקלתין מחט גדולה שמוכרים בה הסקים:

ומטלטל מדם מחט של וכו'. בשבת מחט של יד ליפול בה אם הקון ובגמרא אסיק רבא דדוקא הקוכה אבל בגל חברה או מטלטלים שם:

ח וכן מטלטל הוא וכו'. גם זה מתבאר לעצמה. וכתבו המפרשים ז"ל כשהוא מטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לעורך מקומו אין אומרים כיון שמלבו מלאתו מקום שצריך לו לשומרו מיד ומיהו במקומו אלא כיון שמטלטלו לעורך מקומו מיהו בלי זה מקום שירבה ויש לראות לזה ויעיקר:

ו כל שאינו כלי וכו'. זה מבואר בכמה מקומות ובפרק כל הכלים נני מלטל לעורך נופו היכא דאיכא תורת כלי עליו אבן גדולה וכו'. סוף מירוכין (דף ק"ג) הכיס שריתא פי' קורה דהוה בי ר' מדם והוו שקלי ליה שברה ומדו לה מדמא אתר זו קורה כלי עליה הנא אמיה ומיה וכו'. והוכרנו בהלכות פרק כל הכלים והקשו המפרשי' ז"ל מהכיל דאמרי' בסוף במה מדליקין (שבת ל"ח) שבורות בת ג' טוריס מלבן רבא ורב יוסף אם מותר לטלטלה ובת ד' טוין אסור לטלטלה. ומיהו בהוס' לטורת אין דרכה לטלטלה וכל שגדול כל כך אסור לטלטלה בשבת. אבל קורה זו דדכן היה לטלטלה בכל שעה לסגור הדלת אף בשבת מטלטלין אותה כיון שיש תורת כלי עליה עכ"ל הרשב"ם ז"ל. ומדברי ההלכות ורביע אלא דאיכרו כלל הא דפ' במה מדליקין ל"ל שהן שבורים אמיתות אלו הלוקות ורבה ורב יוסף הוא שמחתיהן בטלטול ואין הלכה כמותן וכן עיקר דלתות הבית אע"פ שהן וכו'. פרק כל הכלים (דף קכ"ב). מתנה נני מיהר מלטול דלתות הבית לפי מאיון בן המוקן. ומי' רבינו אע"פ שהן כלים לא אוכנו לטלטל. אבל רש"י ז"ל פירש אינן מן המוכן לטלטל לפי שאינן כלי עכ"ל. דין העבר והחלו דיפורסין בגמרא פ' בירה (דף ל"ט) ובשאר מקומות וכמה מתנה פ' שואל (דף קל"ח). ודין בן שמנה בריתה פרק ר' אליעזר דמילה (דף קל"ח) בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת אבל אמו שהיה עליו ומניקתו מפני הסכנה. ופירש"י ז"ל שמלבב הרבה בדדיה מכאיבה לולדי חולי, עכ"ל

ז מותר לטלטל יהבני אשיני שלא לעורך מקומו אלא לשבת וכו'. כלים אלו החכרו בשבת שם פרק כל הכלים (דף קכ"ב) וכפי מוקמתא דרבא בכלי שמלאכתו לאיסור שמותר לעורך נופו ולעורך מקומו ואלות אלו מבוטלות הן. ומי' מחט של בקלתין מחט גדולה שמוכרים בה הסקים:

ומטלטל מדם מחט של וכו'. בשבת מחט של יד ליפול בה אם הקון ובגמרא אסיק רבא דדוקא הקוכה אבל בגל חברה או מטלטלים שם:

ח וכן מטלטל הוא הריחים או המכתשת לשבר עליה אגוזים או לעלות עליה למטה. וזה הוא לצורך נופו או לישב במקומו. אבל אינו מטלטלה כדי שלא תשבר ולא כדי שלא תגנב וכן כל כיוצא בזה: ן וכל שאינו כלי כגון אבנים ומעות וקנים וקורות וביוצא בהן אסור לטלטלן. אבן גדולה או קורה גדולה אף על פי שהיא ניטלת בעשרה בני אדם אם יש תורת כלי עליה מטלטלים אותה. "דלתות הבית אע"פ שהן כלים לא הוכנו לטלטל לפיכך אם נתפרקו אפילו בשבת אין מטלטלין אותן. וכן העפר והחול והמת אין מזיזין אותן ממקומן. יובן שמנה חי הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו: ן מותר לטלטל הכלי אפילו שלא לצורך תשמישו אלא לעשות בו מלאכה שלא נעשה לתשמישה. יביצד נוטל אדם קורנס לפצוע בו אגוזים. קורדום לחתוך בו דבילה. מגירה לגרר בה את הגבינה. מגרפה לגרוף בה את הגרוגרות. את הרחת ואת המזלג לתת עליו אוכל לקטן. את הכוש ואת הכרכר לתחוב בו. מחט של סקאין לפתוח בו את הדלת. את המכתשת לישב עליה וכן כל כיוצא בזה: ח ומטלטל אדם מחט של יד השלימה ליטול בה את הקוץ. אבל אם ניטל הקצה הנקוב שלה או הקצה החד שלה אין מטלטלין [ב] אותה. ואם היתה גולם ועדיין לא ניקבה מותר לטלטלה: ט כל כלי שמקפיד עליו שמא יפחתו דמיו כגון כלים המוקצים לסחורה וכלים היקרים ביותר שמקפיד עליהן שמא יפסדו אסור לטלטלן בשבת וזה הוא הנקרא מוקצה מחמת חסרון כיס. כגון המסר הגדול ויתד של מחרישה וסכין של טבחים והרב של אושכפים וחצין החרשים וקורנס של בשמים וביוצא בהן: י כל כלי שהוקצה מחמת "האיסור אסור לטלטלו. כגון [ג] נר שהדליקו בו בשבת והמנורה שהיה הנר עליה ושלהן שהיו עליו מעות אף על פי שכבה הנר או שנפלו המעות אסור לטלטלן. שכל כלי שהיה אסור לטלטלו בין השמשות נאסר לטלטלו כל השבת כלה אף על פי שהלך הדבר שגרם לו האיסור: יא אבל כלי המוקצה מחמת מיאוסו כגון נר ישן של נפט [ד] וכלי הצואה וביוצא בהן מותר לטלטלן בשבת אם הוצרך להן: יב כל "הכלים הניטלין בשבת שנתפרקו דלתותיהן כגון דלתות שדה תיבה ומגדל בין שנתפרקו בשבת בין שנתפרקו קודם השבת מותר לטלטל אותן דלתות. וכן כל הכלים הניטלין בשבת שנשברו בין קודם השבת בין בשבת שבריהן נטלין והוא שיהיו שבריהן עושין מעין מלאכתן. כיצד שברי עריבה לכסות בהן את פי החבית. שברי זכוכית לכסות בהן את פי הפך וכן כל כיוצא בזה. אבל אם אין השברים ראויין למלאכה כלל אסור לטלטלן: יג כל כסויי

א טור וסמ"ג שם: ב טור סימן של: ג טור סימן שת: ד טור סימן רעט כת"ג שם ה טור סימן שת.

עוקלה אינה כלי. ואוקים בריתא דתניא אחכי' מתם שאינה נוקנה מטלטלין בשבת בגוונא אמרן דממלוי עליהו ומטוי ליה מגא וזה מבואר

ט כל כלי שמקפיד וכו'. מפנה שם (קכ"ג ע') ר' יוסי אומר כל הכלים ניטלין בשבת חוץ מן המסר הגדול ויתד של מחרישה. ומבואר בגמרא פרק מי שהחשיך (דף קל"ז) שזהו מוקצה מחמת חסרון כיס ואחר ופירש כלים שהחיר רבינו הם כפ"ר כל הכלים (דף קכ"ג) בהסכמת הכל חוץ מקורנס של בשמים שהוא מוקצה לשונה (שם דף קכ"ג) וכפסק רבינו בהלכות. ופירוש מסר גדול מגרה גדולה העשויה לקון קורות גדולות וחצין, של הרשים דולדלי"ם בלעז כך פירש"י ז"ל:

י כל כלי שהוקצה מחמת איסור וכו'. פרק חי שהחשיך (דף קי"ז) בגרירא הטלו דחיוקלה מחמת איסור אסור כגון נר בשבת. ויתר הדברים שהזכיר רבינו מבוארים בגמרא פרק כירה (דף מ"ד) בריסקא וחבולתין בהלכות. ודין הנשרות הוא בהגיהן שם אבל בשוכת יהבאתי דיון בכבוד זה. ודע שדעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל הוא שהגאי מועיל

בגר שהדליקו בו בשבת כיון שעשוי להכבות. והוא שיתבה רע"ש שאינו מסתלק הימנו ולכסיבבה יהא מותר לטלטלו ולריבה לזה מן הירושלמי:

יא אבל כלי וכו'. פ' מי שהחשיך (דף קל"ז) פסק הלכה כמתאמר בהלכות

יב כל הכלים הניטלין בשבת. בחשמה פ' כל הכלים ניטלין (דף קכ"ב) וגמרא כל הכלים ניטלין בשבת וכן כל הכלים וכו'. מפנה (שם קכ"ד) כל הכלים שניטלין בשבת שבריהם נטלין ובלבד שיהו עושין חצין רלאלה שברי עריבה לכסות בהן הם הבנים ושברי זכוכית לכסות בהן את פי הפך רבי יהודה אומר מלאכתן וכו' ובגרירא המר שמואל מחלוקת שבשברו בשבת אבל מע"ם דברי הכל מותרים הוא ולוכנו למלאכה אחרת מבע"י. ופסקו בהלכות הא"ק וכן דעת רבינו וכן עיקר אע"פ שם מן הגמרא ז"ל שבשבת רבי' כמו שכתוב שם

יג כל כסויי וכו'. שם (דף קכ"ו) מבמה כל כסויי הכלים שם לבן בית אחיזה ניטלין בשבת א"ר בר"ח בכסויי הכלים בין כך ובין כך נטלים בשבת ובגמרא אמר"ר והוא שם תורת כלי עליהן דבע"ע כסויי קרקעות אם יש להן בית אחיזה אין מי לא לא כסויי כ יש אע"ג דאין להם בית אחיזה כי פליגי בכלים והבריגמו בתרעא דמ"ק בבר נזריגן ור' יוסי בבר לא נזריגן ע"כ, ובהלכות הלכה הא"ק עוד שם (דף קכ"ה) הביא ר' יוסי תבוס דאבי' ע"ל כסוי קטר שאין נריך בית יד אמר רבינא כאמלן מבטלין לאידנא כסויי דהעדי בתחא מהבית אע"ג דאין להם בית אחיזה כיון בהלאבי ע"כ. ולכ' זה נהגה בהלכות וכדבה רבינו. והעלו עליהם ז"ל שהרי כסוי הקטר הוא כסוי כלי המוכר לקרקע

מגדל עוז

אבן גדולה עד ואסור לטלטלו פרק בתר מדליקין (דף ל"ה) דלתות הבית עד לאסור לטלטלו. ריש פרק כל הכלים (דף קכ"ב) ובפרק ר"א דמילה (דף קל"ח) מותר לטלטל הכלי עד לטלטלה. פרק כל הכלים (דף קכ"ג) כל כלי שמקפיד עד חסרון כיס. סוף פ"ק דחכמת בבת יסוד הכסמת (דף קל"ז) כגון המסר הגדול עד ויוצא כהן פרק כל הכלים כר כלי שהוקצה עד בגרס לו פליסור. סוף תכלת בבת אבל כלי שהוקצה עד אם מלוכר לכן. פרק מיר (דף מ"ח) כל הכלים הניטלין וכו' עד תורת כלי עליהן. פרק כל הכלים (דף קכ"ג)

מתיר ראבי"ה ע"כ: [ד] כדבה ורב יוסף דאמרי הנפט נמי שרי ודלא כרב יהודה דאסר ע"כ:

לקרקע מתחלה כו' ר' יוסי וח"ק כמחר למעלה. כיצד פנה שהיתה ממונה בתחן ומחרה שהיתה על גבי נחלים וכו'. כתב ה"ה פירש"י והוא שכבו עכשיו בנחלים הם בטלה כבו לא וכו'. ולכאורה מהכא מרחה מע"ג נחלים אמאר דאסי' בלא כבו נמי מחזקתא אסיר אמאחר שהיתה ממונה מיט מוחה בנחלים בנעילה החדרה אלא מתנענע דהוי מלמעלה מן הצד ותרי ורייתא דקתני שממנה בנחלים לא ממנה קאמר אלא שהיתה ע"ג נחלים אלא דאיידי דנקט בתנא שממנה נקט נמי בחרה שממנה ולא דוקא אי נמי איידי דבכבו מרי אסי' ממנה נקט ממנה אבל אח"ב דהיכא דלא כבו לא מרי אלא שהיתה ע"ג נחלים: מטלטל

יד שני דברים אחד אסור למעלה וכו'. כיצד פנה שהיתה ממונה בתחן ומחרה שהיתה על גבי נחלים וכו'. כתב ה"ה פירש"י והוא שכבו עכשיו בנחלים הם בטלה כבו לא וכו'. ולכאורה מהכא מרחה מע"ג נחלים אמאר דאסי' בלא כבו נמי מחזקתא אסיר אמאחר שהיתה ממונה מיט מוחה בנחלים בנעילה החדרה אלא מתנענע דהוי מלמעלה מן הצד ותרי ורייתא דקתני שממנה בנחלים לא ממנה קאמר אלא שהיתה ע"ג נחלים אלא דאיידי דנקט בתנא שממנה נקט נמי בחרה שממנה ולא דוקא אי נמי איידי דבכבו מרי אסי' ממנה נקט ממנה אבל אח"ב דהיכא דלא כבו לא מרי אלא שהיתה ע"ג נחלים: מטלטל

כסויי הכלים נטלים בשבת והוא שיש תורת כלי עליהן. *היה כלי מחובר בקרקע כגון חבית המטמונה בארץ. אם יש בכיסוי שלה בית אחיזה מטלטלין אותו ואם לאו אין מטלטלין אותו. וכן כסויי הקרקעות כגון בורות וחריצין אין מטלטלין כסוי שלהן אלא אם כן יש לו בית אחיזה. כיסוי התנור אף על פי שאין לו בית אחיזה מותר לטלטלו: יד שני דברים אחד אסור לטלטלו ואחד מותר לטלטלו וזהן סמוכים זה לזה או זה על זה או זה בזה ובזמן שמטלטלין [ה] אחד מהן יטלטל השני. אם היה צריך לדבר שמותר לטלטלו מטלטלו ואף על פי שדבר האסור מטלטל עמו. ואם צריך לטלטל דבר האסור לא יטלטלנו באותו דבר המותר: מתן כיצד *פנה שהיתה מטמונה בתבן וחרדה שהיתה על גבי נחלים [ו] תחבן בכוש או בכרכה ונוטלן ואף על פי שהתבן והנחלים נגערים בשבת בשעת נטילה. וכן לפת או צנונות שהיו טמונים בעפר ומקצת העלים מגולים שומטן בשבת בעלה שלהן ואף על פי שהעפר נגער. אבל אם היה כבר או תינוק על גבי האבן או על גבי הקורה לא יטלטל האבן או הקורה בכבר או בתינוק שיש עליה וכן כל כיוצא בזה: מתן נוטל אדם את בנו שיש לו נגנועין עליו והאבן בידו אבל לא דינר שאם יפול הדינר יטלנו האב בידו. *כלבלה שהיתה נקובה וסתם נקב שלה באבן מותר לטלטלה שהרי האבן נעשית כדופן. היתה הכלבלה מלאה פירות והאבן בתוך הפירות אם היו הפירות רטובים כגון ענבים ותותים נוטל אותה כמות שהיא שאם יגער הפירות יטנפו בעפר ובמקום הפסד לא גזרו: יח חבית ששכח אבן על פיה ממה על צדה והיא נופלת. היתה בין החביות והאבן עליה מבדיחה למקום אחר וממה על צדה שם והאבן נופלת. וכן השוכח מעות על הכר וצריך לכר נוער את הכר והן נופלות. ואם צריך למקום הכר נוטל את הכר והמעות עליו. אבל אם הניח המעות מערב שבת על הכר או הניח האבן על פי החבית הרי אלו אסורין לטלטלן ואפילו ניטלו המעות והאבן שהרי נעשו בסיס לדבר האסור: יח האבן שבקרויה אם ממלאין בה ואינה נופלת הרי

השגת הראב"ד

*היה כלי מחובר לקרקע וכו'. כתב הרמב"ד כן פסק הרב ז"ל והמסכה עליו בכל דלמר רבינו כתבן מטלטלים

*פנה שהיתה מטמונה בתבן מחפיס אמ"ג לתן לו בית אחיזה כדאמ"ר הא דלא לתיכו הוא דמייתי מלגו לתוך הכלים והבריתו בתבן כתלמוד דמו שהתמר בתפיחתו מלגו ולבסוף הכבו הוא ש"מ הלכה כר' יוסי. כן הייגו שבוים ימים על ימים עד שחזרתי ולפיכך כתב הבריתא על שבתי מער יתן שבן כל הכלים המלים בתבר אלמא בשלוש מחובריים מיירי ור' יוסי העיד על כסויו שלוש שנים ברוך בית ר"ל שלמים שהבתו הוא ולא עלום עלום מהיכן יצא לו בהיתר מחלה ומפם למד, עכ"ל:

מגדל עוז

הגהות מיימוניות

[ה] והאיזהרין שעושין בראשן כעין כיס ומיוחדין למעות והניח בהן מעות אף על פי שהרוצאן לפני השבת נראה לראב"ן דאסור לטלטלן בשבת דאמר רב הונא סבה שיהרה לטעות הניח עליה טעות אסור לטלטלה ואפילו לר"ש דליה ליה מוקצה כיון שיהרה למעות הוי כעין מוקצה גרוגרות וציטוקין האם עשה בו מעשה שפחתו לאכה וסלקו מיחוד מעות מותר לטלטלו ספר רבינו ברוך. ע"כ: [ו] א"ר נחמן הלכה כר"א בן תדאי דלא כת"ק דשרי לטלטלה בלא כוש וכרבר ש"ש ע"כ:

[ה] ומרק ר"ח דחוצין (דף קכ"ח) ומרק מומנין (דף ל"ג): אבל אם היה כבר וכו' מר כיוצא בזה. פרק כירה (דף ל"ג): נוטל אדם מר כאבן בידו. רש מרק טמל (דף קכ"ח) ומרק (דף מ"ג): כלבלה שהיתה נקובה מר נעשית כדופן. רש מרק טמל: היתה כבלבלה וכו' מר לא גזרו: כתב הרמב"ד ז"ל אני מעתתי כן בגמרא כו' ולא מעתתי כן לטלטל כאבן עם כבלבלה: ואני אומר כבר אמרתי שמעתי כנות כו' ר"מ ז"ל לא תיבר הדברים שיכולין לחתחתם מדקתני מרקתי מרה ובתבה מרי יש לון לקבר מכלי מלאה כמלמוד המוכרים בו ולבן קרלא מעשה חנה וכיון יפה כיה הדין בשני מעבה לאשתה לפרקין טמל אדם אם בנו ואבאן בידו ולבלבלה ואבאן בשרה אדם אם בנו ואבאן בידו ולבלבלה בכיס לדבר אסור לטלטלה ומרק אמר רבינא ר"ל עקיבא ומרי והקבה ובריתא לשרות ובריתא דתמר ר' אלעזר ר"ל יוחנן בפירות המעוגלין כלומר דמוגים כגון תאנים שחוים ומגנים כמו שמרים ר"מ ז"ל ובן מרים רש"י ז"ל. לאדנו בי המעשה מדבנת לאחר בלבלה מלאה פירות המעוגלין בדבר ר"מ ז"ל: ר"ל כלומר מעני בשבת ז"ל כלומר בלא

כ מטלטל ישראל התרומה וכו' בד"א כשהיה הפתח למטה. כך כתוב בנוסחי דידן בספרי רבינו וכך נראה שהיה עומדת הר"ן בדברי רבינו ונחוק אלא נתברר. ולפי מלאחי בספר מורה שמתחקה תיבת הפתח ונכתב במקומה המהורה והוא הנוסחא האמתית כי היא מסוגת עם דברי הגמרא:

כא חריות של דקל וכו'. כתב ה"ה ומכאן למדנו שמחשבה בלמוד כמי וכ"ל שלכך הסמיכו בהלכות הבית דנדנך מעוש כמי ומפ כן יש לחתום על רבינו לתה בספר לחמלה כמתן דמלריך מעשה שכתב אם למדוש. וה"ל שמעתם רבינו וכו' עד להוכיח שהם ליחיבה. ול"ל שאם"ל שהשמיע רבינו דין נדנך אין ספק שהוא מהלך בין חריות לחכמים דהא רב אפי נוסיה דאמר נבי חריות נו' ומפסיקו וא"ל אלא אחר אחר נבי נדנך נאו ומפסיקו וא"ל ל"ל יש לחלק בין חריות לחכמים ומעמא דנדנך כדסיקו"ל נאו ומדוש סדרוש והוסיפו כדי אלא לעמרך לעגם בהם לאחר נאי שאין הוחמה אחי' כחעשה חשוב מוחיל לאחן לעשוחה כלי ור' אמי לחמחיה דאמר לעיל אין אחן נעשים כלי בהנחה. ומשמעו מן הסיים שיהא נאות ליבש ולאחר מלמדוש בנחעשה כל דהו ונעשה כלי דהשחא לר"ש בחכמים לא כבי אחשב ולא המיפה הרי"ף נכא נדנך אלא אפלי אפסיק ט אל מ"ש בנרק מעל מחתי' דאמרן שנ"ש אחנים מעה על לדה ואיא מעלה מ"ה הוא לים אלא בכוכח אבל בחיים נעשה נסים לר האיסור ומה נלמוד דלא אבי לאחן לדהאב דסחם אסר בחיים אפי' חבב עליה: נותנין

הרי היא כמקצת הקרויה ומותר למלאת בה ואם לאו אין ממלאין בה. "בגד שעל הקנה שומטו מעל הקנה: **יט** פירות שאסור לאכול כגון פירות שאינם מעושרין אפילו הן חייבין במעשר מדבריהם או מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו או תרומה טמאה או מעשר שני והקדש שלא נפדו כהלכתן אסור לטלטלן. אבל הדמאי הואיל וראוי לעניים וכן מעשר שני והקדש שפדאן אף על פי שלא נתן החומש מותר לטלטלן: **כ** מטלטל ישראל התרומה אף על פי שאינה ראויה לו. ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה או עם החולין אם היו שניהם בכלי אחד. במה דברים אמורים בשהיתה הטהורה למטה והיו פירות המתטנפין בקרקע שאם יגער אותן יפסדו. אבל אם היו אגוזים ושקדים וכיוצא בהן נוער הכלי ונוטל הטהורה או החולין ומניח הטמאה. ואם היה צריך למקום הכלי בין שהטהורה למעלה בין שהיתה למטה מטלטל הכל כאחד: **כא** נדבך ב של אבנים שחשב עליו מבעוד יום אם למדוש מותר לישב עליהן למחר ואם לאו אסור. חריות של דקל שגדרן לעצים ונמלך עליהן מערב שבת לישיבה מותר לטלטלן. וכן [ז] ישב עליהן מבעוד יום מותר לטלטלן: **כב** הקש אם [ז] נדבך ג של אבנים יגעשעל המטה לא יגענענו בידו אבל מנענעו בגופו. ואם הוא מאכל בהמה מותר לטלטלו. וכן אם היה עליו כר או סדין וכיוצא בהן מנענעו בידו שהרי נעשה כמי שישב עליו מבעוד יום. המבנים קופה של עפר בביתו אם ייחד לה קרן זוית מערב שבת מטלטלו בשבת ועושה בו כל צרכיו: **כג** אסור לבטל כלי מהיכנו מפני שהוא בסותר. "כיצד לא יתן כלי תחת הנר בשבת לקבל את השמן הנוטף. שהשמן שבנר אסור לטלטלו וכשיפול לכלי יאסר טלטול הכלי שהיה מותר וכן כל כיוצא בזה. לפיכך אין נותנין כלי תחת [ז] התרנגולת לקבל ביצתה. אבל *כופה יהוא הכלי עליה. וכן כופה הכלי על [ט] כל דבר שאסור לטלטלו שהרי לא בטלו שאם יחפוץ יטלנו: נותנין

השגת הראב"ד

*אבל כופה הוא הכלי וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כיוצאלתי ובלבד שלא יגע בביצה:

א מור סימן שח: ב עור ופמ"ג שם. ג עור סי' שיא: ד עור סימן שי: ה עור סי' רסח סמ"ג שם: ו עור סי' שכב וראב"ש:

לקבר רבנ"ן לאחר ל"ש לקבר ואחרו שם רב אחר קבר כה"ק ושמואל אחר השב סבי כרשב"ג ורב אבי אחר יאב סבי אמ"ש אלא אמר שב ואלא קבר ואלכה כמותו כדאיתא בהלכות. ופיקסו ז"ל לדרב אבי כ"ש חשב אמ"ש אלא יאב וזה דעת רבינו. ריבאן לאחדו שמחשבה לאחוד סבי. ול"ל שלכך הסיפנו בהלכות הבית דנדנך מפוס דמהכא שמעינן אמ"ש מעשה ובמחשבה בלאחד סבי וא"כ יש להיות על רבינו ליה פסק לחעלה כיאן דחלריך מעשה שכתב אם למדוש. ול"ל שדעת רבינו דשאר דאחרי חריות דאיכא דקיימי לעיבה ואיכא דקיימי לעלים ואכן לא נאסרו אלא מפני מחשבתו שנדנך לעלים ואמו שהיכיר כן בדוקא ואפי' כך מחשבת יאיבה מוליאה מידי מחשבה דלעלים. אבל הדנך של אבנים ליכא דקאי ליאיבה ולפיכך לריך מעשה להוכיח שהן ליאיבה כל"ל לדעת רבינו:

כב הקש שעל המטה וכו'. משנה פרק חולין (דף קי"ח) הקש שעל המטה לא יגענענו בידו אבל תנענענו בגופו ואם הוא מאכל בהמה אם שהיה עליו כר או סדין מנענענו בידו ומפני שהיכירו בשם עליו כר או סדין שהייב רב אמי פרק בתה קומתין (דף ל') וגזה כהב רבינו שהרי נעשה כמי שישב עליהם מבע"י: המבנים קופה וכו' פרק בתה קומתין אמר ר"י מבנים אדם אלא קופתו עפר ושוטה בו כל דרכיו דרם מר זוטרא ואם שייחד לו קרן זוית

כג אסור לבטל וכו'. כבר יתבאר זה פ"ה ושם הבואר שאם אתו מבע"י מותר להיגתו שם ואשנה היא בפרק כירה (דף מ"ב.): לפיכך אין וכו'. שם אע"פ שאמרו אין מחבים כלי תחת הרגנולת לקבל ביצתה אבל כופה עליה אם הכלי בשביל אלא אבנר ולרב יוסף אליבא דרב חסדא בכל דבר מותר לכפות וכן הלכה. ולזה כ"ר דאמר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל וכ"ב בהלכות פרק מי שהחשיך. והבהוה יבלבד שלא יגע בביצה ע"כ. ולא ידעתי טעם וכי המולקה והבלד אסור לגעת בהן כל שאינו מגענע הא ודאי לא ואסבר שאם יגענע הביצה על ידי הכלי:

נותנין

מגדל עוז

כגר שעל הקנה שאמרו. פרק ר' אליעזר דחולין (דף ק"מ) אמר רב חסדא וכן הביאה ר"י אלפס ז"ל בהלכות גזרות קרא פינה אסור ופי' הקרא לאו מנא הוא וגם הביא מימרא דרבא דגרסינן לה פסון לרב חסדא דאמר רבא ואם כלי קיימי מותר מירוש כלי אחרא וכ"מ ז"ל לא כתבן כאן כי אם פסון לאבן במקום שדרן דיש פרק ר"ג בכלל כלי אחרא: פירות שאסור לאכלן עד שלא נתן החומש פוסר. פרק מפנין (דף קמ"ב): המטלטל ישראל התרומה וכו'. פרק חולין (דף ק"ב) ופרק מפנין שם: וטטלטלין וכו' עד הכל כאחד. פרק חולין: נדבך של אבנים עד אם לא אסור. פרק כל הכלים (דף קכ"ד): חריות של דקל עד לעלעלן. נפרק שנגנבו (שם דף ל'): הקש שעל המטה עד מנעדר יום. מאמר הוא פרק רבי אליעזר דחולין (דף קמ"ח) ופרק חומנין מייחי לה ומשמע כן: אסור לבטל וכו' עד כופה עליה כלי. פרק כירה (דף מ"ב) וכ"כ ר"י ז"ל בהלכות פרק מי שהחשיך אבל אם הוא מעשה רבינו דאמרן לעיל בשבת וכ"כ שם ג"כ: לפיכך אין נותנין וכו'. פרק כירה: וכן כופה כלי על כל דבר וכו'. פרק חולין: כתב הראב"ד ז"ל ביחוצלתי ובלבד שלא יגע בביצה. ואני תומה יפה שלא קבעה הלכה פרק חולין גמרא מתניתין דתקש אע"פ שפה דשלטל מן מגד לא שמיה מלטל וכ"ל אמיק ע' כירה וכן פסק ר"י אלפס ז"ל שם ולא הוכיר זה הירוצלמי וגם הר"מ ז"ל מקלי ולעיכך אמילו נגע אין בכך כלום ואמי הירוצלמי כמ"ד מלטל מן מגד לא שמיה מלטל:

הגהות מיימוניות

[ז] כרשב"ג דאמר אין צריך לקשר דמתרץ רב ששת מתניתין כוותיה ע"ש. ע"כ: [ח] כרב יוסף דאמר בעמא דרב חסדא סי' הא דאמר אין נותנין כלי תחת הרגנולת וכו' אבל כופה עליה את הכלי משום דאסור לבטל כלי מהיכנו ודלא כרבא דאמר מעמא דר"ח הצלה מצויה התירו וכו' ע"ש. ע"כ: [ט] ודלא כרבי יצחק דאמר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל וכן כל הני דלא כוותיה והוא מעמיד בענין אחר דלא קשיא ליה ע"ש בבירה:

נותנין

כד נותנין כלי תחת הדלף וכו'. מ"מ ממה פרק מ"ז (ט"ה ט"ו:) מתמין כלי תחת הדלף

דאמרי. ול"ל דלמאר מרבינו מפרש דכי מוחביה אבריי ולא מפיק נרף של רבי לכתחלה שחיק ליה מלמא קבלה מיפה והא דאמר אביי מיפה לי דשבריי מדמר דברי מלמעה בעלמא היו ולא מפוס דדינא הכי. ומ"ש רבינו ומה שיהיה הדלף רמוי לרבים כד נותנין כלי תחת הדלף וכו'. כ"ה ממה על רבינו מדין דיוקא מעבדא דכי הוינן לרבי ומ"ל דלמאר לכתחלה מדהכי ומכי מכל בי רמיין דלמאר מאר מיפה לי דעבדי מדמר. ומפרש בי"מ ס"ב (דף ל"מ:) מפון מעין נרף מל רבי לכתחלה. ובמדרש לכתחלה למד דבינו מלם עבר ומעם מוחר לעלמו מלם מסור לפה מין מעין מומו לכתחלה ומה הספד יש בעביידמ מם לא היה מוחר לעלמו לכתמחה. ומהמרגיש למדו ממעמה זה דבמקום הספד ומין מם דיכה יכול לעוס מעמו מם כלי מיהם כנרף מל רבי וזה לא מבלר בדברי רבינו ול"מ למה לא ביאר זה ודברי הרמבם נכמן. דברים ברורים:

כה חבית מל מכל וכו'. בריימה מוכמה פרק פירה (מכת מ"ב מ"ג) חבית מל מכל מעמבדים מבים כלי ומעמ מחמיה ומחמרו מם הספם מפני מהמבל מוכן הוא מכל מכת ומם מבר ומקנו מחוקן: גונתנין כלי מחם בבר וכו'. ר"ז מם (דף מ"ב) מעמה מתנין כלי מחם הבר לקבל מיעלמה ומחמרו מעמה דלמם מבכל כלי מיהבו דמלמעם מין בהם מעמ ובעמדן בחוכו מוחר לעלמן: קורה שנשברה וכו'. ר"ז מם (דף מ"ב) הקנו לפי מאומר בגמל כלי מיהבו ממה שלמחרו וכן קורה מעמבדים מוחכין מוחר בכמבל לא בחלוטם הכמבה. ומיקן דדקי דלמ נמי מקיל ליה: פורסין מחלמה ע"ב מבבים וכו'. בריימה מוכמה מם. ומי' ובגבר מלא יחכון עוד ומיהו הכרח מיהו מיעדים מלם לא כן בבר מעמר פרק לחמן מחמ"ב מלים מחבון מחבון מוחר מלא מיהו מיעדים ומחבר מיבריה מ"ל ומ"ל ומעמר הוא: וכופין מה הכל וכו'. גם זה בהמבה (דף קב"ח:) בהמבין ומבאם מם. ומי' המרבוחים ומום בהמה חיה ומוף חיים מין מוחרין בהמלמלי מלים חיה לחיין:

כו בהמה מעלה לבר וכו'. מימרא פרק מחכין ומחקמה מם לחבר בהמבמה יבריבמה ומי לא מבינה בבים ומכחות ומבית מחחיה ומקנו והא קא מבבל כלי מיהבו. ומירם רבינו מהרי מחלים לבר בחוץ בהים ביעור דברו ומוף לחוים לחמחמה בהן בעוד הים מליהן. מבל רש"י ל"ל מירם מבי מבהן מחם הבהמה מיו יכול לעלמן. ומחב הרמב"ם ז"ל ולא דמי לכופין מם הכל לפני המלמחן מחוחר בהמה מחם לבהם לא קיימי מלרמחן מבל הבא דלמה לא המלה ודלמה קא מבבל כלי מיהבו מלחר מבל. ומם דברי רבינו מין כלן קבינא בבל: וכן מין וכו'. מבמה ובריימה מם ומבקמה מם מלין מעקרין בהמה מיה ומוף ומפי"ל בהגר"א מבל מדדים מלמן בחחר מבל לא בהבל נזיבה מבמל יובהים. והמרבוחה מפי' בחחר מין מדדין מלמה מבל דומין מהבה. וכתב רבינו ומדדין מבלים ומיהבן בלבון בהמבה מיה ומוף מלן מן המרבוחה בחחר מם ובם בדברי רבינו מבוחר מבדה הבחלה. ומי' מדדין מלחן בבחן ובבלים ובבלים ומבהבן ליך. ומיהו המרבוחה מחרו בבחר מבדה המבה. ומי' רבינו בחבמה ומבלמו מ"ם זה הבמם מיו מבל מחבי מבהים בחבקמה בבבה וכיון בבלה בבל ע"ב. וכדברי הרבב"ם ז"ל מבבהה מבחם מן מחבן ומבלמו זה מבלבה ע"ב, ומיו רוחם קבינא על דברי רבינו בבה:

כל

הגהות מיימוניות

* [מור סימן של"ח ר"ל וכתב הרמב"ם והוא שיהא הדלף ראוי לרחיצה ולא בחירא דהא דמוקים לה בגמרא הכי היינו לרב יצחק דאמר אין כלי בטול אלא לצורך דבר הנישל ואין הלכה כמותו עכ"ל: [י] אבל לא יבלבלנה על הכוגפות כדי שיצאו דרך שם המשקים ולא יגביהנה כדי לחשים כלי שמה דלא שרי תלמודא אלא בבה"ג מהר"ם. ע"כ:

* [מור א"ח סימן ש"ל וכתב כדי שלא תרד ולא כדי שתעלה דאם כן הוי בונה]:

מגדל עוז

נותנין כלי תחת הדלף וכו' עד נרף של רבי לכתחלה: כתב הרמב"ד ז"ל לפי יודע מכו זה מלין לרבי לכמן זה הסמם. ומנים הגמרא כך היא מחנין כלי מחם הדלף בבבת הדלף הרבוי ומם בחבמה כבלי מוכר ומוכם מבלי מלמעה בבלי מוכר לבלי מיקבי ל"ה דמוכר לבבל כלי מיהבו הא מפי' לי הבי דלי מלים רבוי מיהו מבבל כלי מיהבו מבדי מוכר לבלמעה ע"ל דלף ע"ב דס"מ לבמיי כבי לה לבבן ל לבום מבי דבוה ס"ד דמקבה דבדלף מלים רבוי מבבי מבבל כלי מיהבו. ל"ה מבוה דמבמחין מבמה קבה מחבין כלי מחם הדלף דמבמה דלמ"ל נרף בבקים מבמור לבלמ נרף מל רבי כבן בבקים מחין מבם מבם מוחר לבן כלי מחם הדלף מבבי מבקה הדבלי הדלף מלים רבוי לא מבינה מלבמ לבבל כל מבים לבוי לא מבינה מבבי מוחר לבלמעה ע"ל דלף ע"ב דס"מ לבמיי כבי לה לבבן ל לבום מבי דבוה ס"ד דמקבה דבדלף מלים רבוי מבבי מבבל כלי מיהבו. ל"ה מבוה דמבמחין מבמה קבה מחבין כלי מחם הדלף מבבי מבקה הדבלי הדלף מלים ר

פכ"ז א כלי האורג החבלים והקנים וכו' פי' אלו קנים (שבת קי"ג) אחר שתולין כלי קיוולי מותר לטלטלן בשבת ואפי' כובד העליון וכובד התחתון אבל לא אחר התפודים. וכפי כעת מיישב ר' יונתן מרבי יהודה בר לוחי דאפי' כובד העליון וכובד התחתון מהו לטלטלן בשבת מ"מ לא אחר תפודים. ופסק רבינו כר' יהודה דלא כשמואל מפני דמדקתן כעת מיישב ר' יונתן דעדיף מיישב הוה וקי"ל ר' יונתן ושמואל הלכה כר"י. ולהכי רבינו שמלר כלי המורג הן כלים שמלאכתן לאיסור והכובדין הרי הן כאילו אין עליהן תורת כלי אבל רש"י ז"ל פי' כלי קיוולי מותר לטלטלן דמהו לאחמיש אחר שמשיקין דאין נדחי מקצוי עליהן ולא הוי כלי שמלאכתו לאיסור עכ"ל. וכובדין נראה שהוא סבור שהם כלים שמלאכתן לאיסור. ודברי רבינו נראין לי עיקר דהא מפסק פרק כל הכלים (דף קכ"ב קכ"ג) בהדיא דכל דמיוהד לאיסור אף על פי שאין מקפיד עליו אם מכתפיין בו הנמים אחר הוי כלי שמלאכתו לאיסור ואם תקפיד עליו שיש יכחה מדמיו הוה ליה מוקלה מתחת הכבנין כיס כמו שמבואר: וכן העמודים וכו'. מפורש שם (דף קי"ג) הדין והטעם.

ב מכבדות של תמרה וכו'. פרק כל הכלים (דף קכ"ד) מבואר אחר רב דאיכבדיה של חתרה הן כלי שמלאכתו לאיסור. ובכלבות והאידנא דקי"ל כר"ש ומותר לכבד את הבית הוויין להו מלאכתן להיתר ואלו הן דברי רבינו. ואע"פ שבפ"ל כתב שלסור לכבד את הבית אלא הוא כלי כלוף בתמרים מ"מ כיון שבכלוף מותר הם מלאכתן להיתר לבנים שבאלרו הן הבנין וכו'. שם אחר ר"ל הני לבנים דאיכבדיר הבנינא שרי לטלטולינהו מהוס דמיחזי לחצא עליהו מרגיהו ודאי הקלינהו ופירש"י ז"ל דאיכבדיר שבאלים בנינו ונותרו דהא הכתם לא קייתי לבנין אלא ליבש עליהן והוהת כלי יש עליהן עכ"ל.

ג חרס קטנה מותר לטלטלה וכו'. שם חרס קטנה מותר לטלטלה ומכיון דכתב רבא אלו אבל אבן גדולה אסור הוא: שברי חמר מותר לטלטלן וכו'. מתלוקת תמלים שם ופסק כר' מאיר דלאיתא בהלכות וכמבואר פ' כ"ה דכל הכלים הנתלין בשבת שבריהן נתלין והוא שעשין מעין מלאכה. בירה שנמצאה אחת מירכותיה וכו'. פרק תולין (דף קל"ח): כירה שנמצאה אחת מירכותיה מותר לטלטלה אחת אבל אחת אסור לטלטלה גזירה דבא אחר אחי' אחת אסור לטלטלה גזירה שמא יתלש. והלכות וכלכה כרב ע"כ. וכפי' רש"י ז"ל ירכותיה שפעופין שלה כמין רגלים:

ז סולם של עליה וכו'. זה לשון רבינו מיי"מ שאסרו בו סולם של עליה אפילו בהמיה כדאיתא פ"ק דיי"מ (דף מ') וכ"ש בשבת וסולם של שובך המובר שם בהלכה מהלן לתלן בחוצר אבל לא ברה"ר לדעת רבינו כתבוהר פרק חמיטי מלכות לא ברה"ר ומשם לשון דבשבת אפי' בחצר אסור שבת לא בחיבר אלא מקום שמחת ע"מ בע"מ שם ובשבת אינו יכול לנוד ולא ליטול יונים מן הסובך ולסיכך אסור. זה דעת רבינו ובהגהות מ"מ אין כאן מקום לזה ע"כ: קנה שמוסקין וכו'. פ' כל הכלים (שבת קכ"ג) מבנה קנה של זיתים אם יש קצר בראשו מקבל טומאה ואם לא אינו מקבל טומאה בין כך ובין כך ניטל בשבת וכתב רבינו אם יש עליו מוקח כלי בדוקא. ולמה כן מדין קנה שהקוט בעל הבית שיתבאר בסמוך דבעינא הוראה כלי ויש מחלוקת ביניהם דאלמי אם שבעוה לאמר אם הקרקע ודעת רבינו שיקר: קנה שהחקינו וכו'. בגיטין שם (דף קכ"ד) קנה שהחקינו בעל הבית לחיות פוחה ונועל בו בזמן שקשור ואלו פוחה ונועל בו אין קשור ואלו אין פוחה ונועל בו הרב"ג מומר תוקון אע"פ שאינו קשור ע"כ: [ג] שם אם יש עליה עד מותר ע"כ: [ד] כרב הונא בהראה ובן רפרם בר פפא דמתרץ מתניתין קמיה דרב חסדא אליביה ורלא כרב דאמר מקנה בחרס: * [מור שם וכתב סולם אפילו של עליה והוא גדול מותר לטלטלו בחצר ע"כ]:

פרק ששה ועשרים

א כל כלי האורג וחבליו וקנים שלו מותר לטלטלן בכלי שמלאכתו לאיסור חוץ מכובד [ה] העליון וכובד התחתון לפי שאין ניטלין מפני שהן תקועין. וכן העמודים של אורג אסור לטלטלן שמא יתקן הגומות שלהן. ושאר כלי האורג מותרין: **ב** מכבדות של תמרה וכיוצא בהן שמכבדין בהן את הקרקע הרי הן בכלי שמראכתו להיתר שהרי מותר לכבד בשבת. אלבנים שנשארו מן הבנין הרי הן בכלי שמלאכתו להיתר מפני שראויין להסב עליהן שהרי שפין אותן ומתקנין אותן. ואם צבר אותן הרי הקצם ואסור לטלטלם: **ג** חרס קטנה מותר לטלטלה אפילו ברשות הרבים הואיל וראויה היא בחצר לכסות בה פי כלי קטן. מגופת חבית שנתכתתה היא ושבריה מותר לטלטלה ואם זרקה לאשפה מבעוד יום אסור לטלטלה. כלי שנתרועע לא יתלוש ממנו חרס לכסות בו או לסמוך בו: **ד** מותר להכנים [ב] לבית הכסא שלש אבנים מקורזלות לקנח בהן וכמה שיעורן כמלוא היד. אבל אדמה שהיא קרובה להתפרך אסור לטלטלה לקנח בה. ומותר להעלות אבנים לגג לקנח בהן. ירדו עליהן גשמים ונשתקעו בטיט אם רישומן ניכר מותר לטלטל. אבן שיש [ג] עליה טנוף שודאי לקנח היא מותר לטלטלה ואפילו היא גדולה: **ה** היה לפניו צרור וחרש מקנח בצרור [ד] ואם היה החרש מאוגני כלים מקנח בחרש. היו לפניו צרור ועשבים אם היו עשבים רכים מקנח בהן ואם לאו מקנח בצרור: **ו** שירי מחצלאות שבלו הרי הן כבלי שמלאכתו להיתר מפני שראויין לכסות בהן הטינוף. אבל שירי בגדים שבלו שאין בהן שלשה על שלשה אסור לטלטלן שאינן ראויין לא לעניים ולא לעשירים. שברי התנור מותר לטלטלן והרי הן כבל הכלים שמלאכתן להיתר. כירה שנשמטה אחת מירכותיה אסור לטלטלה שמא יתקע: **ז** *סולם של עליה * אסור לטלטלו שאין עליו תורת כלי. ושל שובך מותר להטותו. אבל לא יוליכו משובך לשובך שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבא לצוד. קנה שמוסקין בו הזיתים אם יש עליו תורת כלי הרי הוא כבלי שמלאכתו לאיסור. קנה שהתקינו בעל הבית להיות פותח ונועל בו אם יש תורת כלי עליו הרי הוא כבלי שמלאכתו

השגת הראב"ד

*סולם של עליה וכו'. כתב הרמב"ד אין כאן מקום לזה. עכ"ל:

א סור סימן שח סמ"ג נאוין סה: ב סור סי' שיב: ג עור סי' שח:

מגדל עוז

פרק כו כל כלי האורג עד מוסרין פרק אלו קנים (דף קכ"ד). מכבדות של חתרה עד אסור לעלעלה. פרק כל הכלים (דף קכ"ד). כלי שהתרועע עד לכמוך מו כלייתה היא פרק כל הכלים וגם המוה בחבור ביאה פרק המניח מותר להכנים לבית הכסא שלש וכו' עד מקנח בגרור. פרק המוציא (דף פ"ח) שירי מחצלאות עד שמלאכתו להיתר פרק כל הכלים (דף קכ"ב): כירה שנשמטה אחת מירכותיה אסור לטלטלה שמא יתקע. פרק ר"ח הנולין (דף קל"ח). סולם של עליה עד ויבא לצוד. פ"ק דביצה (דף ע') כתב הרמב"ד אין כאן מקום לזה עכ"ל: ואני אומר מכון דברי הם לפה לבאינו מצאי שעיקר זאת ההלכה אינה ר"ע בכר עשה וחיבורם בסלכה כתב ומהלך כתב לתנר בדיתתא פסס ובכלן כתב בריתתא דר"ו כמו שהביאה ר"י אלפס ר"ל ויפה כיון דהא קייתא לן אין כין יו"ע לשנה אלא מוכל נפש נלבד: קנה שמוסקין וכו' עד לשיתר. פרק כל הכלים:

[ה] כלי קיוולי מותר לטלטלן חוץ מכובד העליון וכו' ע"כ: [ב] המוציא א"ר יצאי וכו' ע"ש וכתבו התוספות דר"יגנו דוקא בבתי כסאות שלהן הרחוקים וטורח להזמין האבנים מע"ש אבל בתי כסאות שלנו הקבועים בבתים אסור אא"כ הוסיף מראמטל ע"ש ובתוס' דסוכה ם לולב הגזול. ע"כ: [ג] שם אם יש עליה עד מותר ע"כ: [ד] כרב הונא בהראה ובן רפרם בר פפא דמתרץ מתניתין קמיה דרב חסדא אליביה ורלא כרב דאמר מקנה בחרס:
* [מור שם וכתב סולם אפילו של עליה והוא גדול מותר לטלטלו בחצר ע"כ]:

ח דלת שהיה וכו'. כתוספתא דאהלות (שיבוטין ק"ל) מתנה הדלת שבמוקצה ומדקין שבמלה ומתקלה לין עושין בהן אבל אם כן הכהל ונגמרת ודומעתי דלת הנגררת וקבקן הנגרר אבל מקבוטין והשיין מעלין בהן בשבת ומל"ל ביו"ט מלמה לא כמי נבוטין וחיקן כבר הא דלת כמי נבוטין בשהיה נתן ליר ומל"ג דהשתא ליים לכו ליר ומתמי דבעו נבוטין בשלא היה נתן ליר משום כי נרמה מי' הסמוכה וכן מיבמות (מ"ל). ולפי זה יקשה לשון רבינו שלא חלק בנבוטין אלא שתין בריכין תליה וקבירה ולא אמר מש"ל שלא היה נתן ליר והסוגיא מבשה מוכחת בפירוש דנבוטיה דמ"ש שלא היה לה ליר מוהרין ואפשר שאף לזה מתרין רבינו: **ט דלת** שהיה וכו'. פס מה ר' חיים דלת שלמטה נגררת ואין מעלין בה בשבת. כיצי דמי דלת שלמטה מ"ד דלים לה גשמה מיבמות בהלכות אסקופה החתחתונה שאין לה כן מ"ד דהד שיפה מי' בהלכות עוד אחד בעיבורין דהשתא רבינו בשני מלשונות לקבל שאינה אסורה אלא בשהיה על לוח אחד ואין לה כן וכן עיקר: וכן נגר וכו'. מבאר פס (ק"מ ק"כ) נגר שיש בתחתו קונטרס ר"מ אומר ור' יוסי מחיר. ובגמרא בגיטל בתנדו כ"ש ל"מ דברי כי אלינו בשבת אבל בתנדו ר' יוסי סבר כיון שיש בתחתו קונטרס אורים כלי עליו ואר סבר כיון שאין מיטל בתנדו לא. ובהגהות והלכה כר"י ומירש"י ז"ל נגר לאתיכ"ל בלשון אמותיון אותה בתחתונה לעשות דלתא. פיש בתחתו קונטרס שתחתו עבה ודלתי לכתוב בו אלפלין ומורת כלי עליו עכ"ל:

י נגר וכו'. מבאר וברייתא (שם דף ק"ב) בחלקו ואמר ר"י נגר שקבוע ותלוי ודלתו מגיע לארץ אף בתדיעה מותר אלא לי זהו נגר הנגרר שבמדינה אסור לפיכך המקבע מותר כל שאינו לא קבוע ולא תלוי הוא המתמו ומיתו בקבן שיש אחר שמוטל הלכה כר' יהודה אחר רבא והוא מקבוע בדלת. והקשו והא ר' מבאלא מיקבע לאמתחא חייבי להתוא נגרא דהוה תלי בעיבורין דדשא ולא אמר לה מידי ומיהו הוא ניטל בתנדו הוא. ומדברי רבינו מבל שמיטל בתנדו ל"ל מיבמה קבוע אחר אחר' בעיבורין דדשא ודל' מבאלא מעשה שהיה כך היה. ומדברי רבינו מבל שמיטל בתנדו ל"ל נגר שקבוע ותלוי ודלתו מגיע לארץ אף בתדיעה מותר אלא לי זהו נגר הנגרר שבמדינה אסור לפיכך המקבע מותר אלא לי' בעיבורין דדשא ודל' מבאלא מעשה שהיה כך היה. ומדברי רבינו מבל שמיטל בתנדו ל"ל נגר שקבוע ותלוי ודלתו מגיע לארץ אף בתדיעה

הרשב"ם ז"ל בספרו דהא לין צריך לותר בשאינה רשויה כלל אלא אפי' רשויה ואינה רשויה אסור לטלטלה. אבל רשויה לגמרי אפילו להחזירה מותר וכבר נתבאר לן בדברי רבינו בפרק כ"ב:

יב מנעל שב"ג תמוס וכו' סוף פ' חולין (דף קמ"ח) חני חדא טומטים ומגעל מע"ג תחתום ומגיא מיהך לין טומטים והכלכות הביאו הא הטומטים לבד ומוכרח הוא בגמרא ואפילו מיט רשוי. והכלכות לחוש דסוס של מגעל ע"כ: **מכבש** של בעלי בתים וכו'. מתניה שם (דף קמ"ח) מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין ואל כובשין לא יגע בו ר' יהודה אומר אם היה מותר מפ"ש מתיר אם כולו הומעה ופירוש מכבש יהוש מתירין מטפל אם היתה והוא מיתר דהיינו עורך שבת מטפל אם הכלים אבל לא כובשין דהיינו עורך חול עכ"ל פירוש רש"י ז"ל. ואל כובשין לא יגע בו פירש רבינו ז"ל מפני שהוא מוקצה מחמת חסרון כיס וכן כ"ל עיקר ולא כדברי רש"י ז"ל שפי' מפני שהוא רואה לתקן הכנדים ותותבו בחוקה ומהקה ובתרה ע"ו דומה לפהיכה. ואם כדבריו קשה לי למה נתלה ת"ק בלי ר' יהודה בלא היה מותר מפ"ש ודאי מסמע דפליגי. ואפשר לדבריו דת"ק נזר דאי שרים ליה לטול כלי במותר יצא להמירו: וכן נזי אמר אין מטלטלין אותן וכו'. מתניה פ' כיצד מוחיין (דף מ"ט.) טומטין בנזי אמר ואין מטלטלין אותן. וגמרא ל"ם אלא שלא יחזר בהמתה אבל יחזר להמתה מטלטלין אותן וכן בהלכות. ויש שם אוקימתא אחרת ומסמע מינה דנזי אמר שאין מן האומר כל שמתן בהן אפ"ש שלא יהדן להמתה מותר לטלטלן וכשהן מן האומר לריכין יחוד ודעת הרשב"ם ז"ל בשם רבו ז"ל ודברי רבינו כדברי בהלכות: **השלחין** מוחרין לטלטלן וכו'. בתוספה שם (דף מ"ט) טומטין בשלחין ומטלטלין אותן ומעלו בהלכות בשם הגאונים ז"ל שאחפי שלחין של אותן מטלטלין אותן. ופירש"י ז"ל שלחין שרוח חרגום ומכשיר ומטלה:

יג כל דבר מבוקש וכו'. סוף פ' כל כתבי (דף קכ"ח) מבואר זה נבי טוה שם עיקר. **קבן** וכפי נרסת ההלכות שם עיקר. **רוק** שב"ג קרקע וכו'. שם רוק דוכסו לבי חומו וסי' דוכסו לפי קומו כתבריא פי"ם כדעת כרמב"ן והרשב"ם ז"ל. מטלטלין בגוגת מפני מאכל אע"פ שיש עליה שברי עצים מאי שהוא בגרף של רבי. דין זה סוף פירה (דף מ"ז) ואינו יודע לאיזה מסוגיא אמר שם לפי מ"ם רבינו מפני שהוא בגרף של רבי אע"פ מאחר דה"פ אלא אחר רבא בחתיכת בגרף ליכא מבוש גרף של רבי אע"פ שאין עיקר הפשט אבל בכמאן שהוא כלי שעושין אותו להחתפם בו ואת מגולה מרי הוא בגרף על רבי ומטלטלין אותו ובכר הוא בגרף בגרף לבינו מזה ואינו יודע לו מיקום אחר. וגם זה דחוק ומראה שעקר הטפחת לאוסרם לטלטלם בספריו מפני שרמאי לעקר בגרף על רבי בלומר שאחר מבאיר לאוסר לבסות גרף של רבי ומאלא בכמאן בסוס לאחר שחוזר בטלטול ולעפרם שהכוונן ובסוס לדבר המוחר והאסור מותר לטלטלו וכן פירשו ז"ל. אי נמי משום דשברי עצים לא המיני ובעלי

וכן עיקר דכל ההיתר אע"פ שיש עמו דבר המותר לא בטל ואסור לטלטלו. ואין שטין גרף של רבי וכו'. כבר הזכרתיו זה בפרק כ"ה בגנבת שתמין כלי חחת הלף:

יד שמן היולא מתחת הקורה וכו' פ"ק (דף י"ב:) שמן של בדדין ומחלות של בדדין רב אסר ושמואל אמרי דעסקא פלגתא דר' יהודה. ור"ם ובהלכות שמן של בדדין שיולא מתחת הקורה בשבת. והלכתא כשמואל דקאי כר"ם דליה ליה מלוקה לענין שבת פ"ב. ופי' תחרי דעסקא הטרחדים לסחורה וכ"ם לכלים המוכנים לסחורה אם הוא צריך לאם מתוחר לטלטלם שהרי מיקום אלו הוחרו אפי' בתחילה. ומ"ם רבינו אפי' אוזר בל הבלה לו הבלה לאורה מבואר ריש פ' אפנין (דף קכ"ג) דלית ליה מוקצה בשבת אחר לבתחילה בטלור ובהבלה לבורה לסטחתם חכון. ומ"ם רבינו חון מגרונרות ומלוקים מבואר פ' כיצד (דף ח"ם) אחר שמואל אין מוקצה לר"ם אלא גרונרות ומלוקים בלבד והלכות הביאו ירושלמי דאמר מאי שנא הני הוסלי ומסריאות ביציתים ע"כ: **חבית** שנתגלתה וכו'. מוסכתא פפ"ו. ועיקר הבוסחא ומבניה מיקרא לאחר שעקר בה נחש וכן הוא בהוסכתא: **מותר** המשן שבגי ובגקמרה וכו'. פ' כיצד (דף מ"ד) מותר המשן שנגר ובגקמרה אסור ור"ם מחיר בהחתיך (דף קכ"ז) כר"ם מן תמוקצה מחמת איסור ואפי' ביהו נר שבדליקו בשבת: **מן אוצר** של הבוצה הל כדי יין וכו'. (דף קכ"ז קכ"ח) ריש פרק מפנין אפי' ד' וה' קופות של חבן ולא הבוצה אפני בפול ביה המדרש אבל לא לא הבאנר בן בגמרא

מנדל עוז

מנעל שבל נבי הלמוס עד חסרון כיס. פרק חולין (דף קפ"ח). וכן ניזי אמר עד מקפיד עליהן. פ' טומטין (דף מ"ט). **כל** דבר מבוקש עד ויחלבלן בהן. פ' כל כתבי מקדש (דף קכ"ח) וסוף פרק טול ופרק מבילין (דף ל"ו): רוק שבל נבי קרקע דוכסו לפי חומו ומולך. פרק כל כתבי מקדש. **ומטלטלין** בגוגת מפני מאכל אע"פ שיש עליה שברי עצים ומאי שהוא בגרף של רבי ואין עושין גרף של רבי לכתחלה בשבת. אבל אם נעשה מאליו או שעבר ועשהו מציאין אותו: **יד** [א] שמן שיוצא מתחת הקורה של בית הבד בשבת וכן תמרים ושקדים הטובים לסחורה מותר לאוכלם בשבת. ואפילו אוצר של תבואה או תבואה צבורה מתחיל להסתפק ממנה בשבת ישאין שום אוכל שהוא מוקצה בשבת כלל אלא הכל מוכן הוא. חוץ מגרוגרות וצמוקין שבמוקצה. בזמן שמייבשים אותם הואיל ומסריחות בינתים ואינם ראויין לאכילה הרי הן אסורין בשבת משום מוקצה. יחבית שנתגלתה ואבטיח שנשברה אף על פי שאינן ראויין לאכילה נוטלן ומניחן במקום המוצנע. כיוצא בו קמיע שאינו מוטחה אף על פי שאין יוצאין בו מטלטלין אותו. יומותר השמן שבנר ושבקערה שהדליקו בהן באותה שבת אסור להסתפק ממנו באותה שבת מפני שהוא מוקצה מחמת איסור: **מן** *אוצר של תבואה או של כדי יין אע"פ שמותר להסתפק ממנו אסור להתחיל בו לפנותו אלא לדבר מצוה. כגון שפינהו להכנסת אורחין או לקבוע בו בית

השגת הראב"ד

*מטלטלין בגוגת וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מאי הופס דרך הגמרא כלל והגמרא שהאחר מוכן הוא שהיה בו מקלת אבר שהוסיף תפ"ם ומקלת אבר שהוסיף בשבת וכלי שנעשה בשבת לאיסור ולהיתר מותר לטלטלן בהן.

השגת הראב"ד

*מוצר של תבואה וכו'. כתב הראב"ד זה האחבר מזכי שבשת לבי מרי שמחבלים מבאמנו כרב חסדא וכשמואל עכ"ל:

המדרש

א עזר פיקון שה: ב מזר שם שפ"ג לאוין סה: ג עזר פי' שמו: ד עזר פי' שי פפ"ג שם ה שם: ו עזר פי' דעם פפ"ג לאוין סה: ז עזר פי' שם:

הגהות מיימוניות

[ז] חולין בחכמים לגבי ר"א ע"ש, ע"ב.; [ח] אמר רבא בר הונין בי ר"נ הונין מטלטלינן בגוגא אבר קיסמא אע"ג דאיבא עליה שברי עצים ולפיכך חיבה שיש בה אבליין ומעות אם המעות אינן עיקר מטלטלין החיבה עם המעות וחיבה שיש בה מעות מצד אחר מותר להשתמש בה מהרי"ם ע"כ: [ח] פ"ק בשמואל לגבי רב דמוקמינן התם שמואל כר"ש ודב כו'

הגהות

[ז] מנעל שבל נבי הלמוס עד חסרון כיס. פרק חולין (דף קפ"ח). וכן ניזי אמר עד מקפיד עליהן. פ' טומטין (דף מ"ט). **כל** דבר מבוקש עד ויחלבלן בהן. פ' כל כתבי מקדש (דף קכ"ח) וסוף פרק טול ופרק מבילין (דף ל"ו): רוק שבל נבי קרקע דוכסו לפי חומו ומולך. פרק כל כתבי מקדש. **ומטלטלין** בגוגת מפני מאכל אע"פ שיש עליה שברי עצים ומאי שהוא בגרף של רבי ואין עושין גרף של רבי לכתחלה בשבת. אבל אם נעשה מאליו או שעבר ועשהו מציאין אותו: **יד** [א] שמן שיוצא מתחת הקורה של בית הבד בשבת וכן תמרים ושקדים הטובים לסחורה מותר לאוכלם בשבת. ואפילו אוצר של תבואה או תבואה צבורה מתחיל להסתפק ממנה בשבת ישאין שום אוכל שהוא מוקצה בשבת כלל אלא הכל מוכן הוא. חוץ מגרוגרות וצמוקין שבמוקצה. בזמן שמייבשים אותם הואיל ומסריחות בינתים ואינם ראויין לאכילה הרי הן אסורין בשבת משום מוקצה. יחבית שנתגלתה ואבטיח שנשברה אף על פי שאינן ראויין לאכילה נוטלן ומניחן במקום המוצנע. כיוצא בו קמיע שאינו מוטחה אף על פי שאין יוצאין בו מטלטלין אותו. יומותר השמן שבנר ושבקערה שהדליקו בהן באותה שבת אסור להסתפק ממנו באותה שבת מפני שהוא מוקצה מחמת איסור: **מן** *אוצר של תבואה או של כדי יין אע"פ שמותר להסתפק ממנו אסור להתחיל בו לפנותו אלא לדבר מצוה. כגון שפינהו להכנסת אורחין או לקבוע בו בית

השגת הראב"ד

*מוצר של תבואה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מאי הופס דרך הגמרא כלל והגמרא שהאחר מוכן הוא שהיה בו מקלת אבר שהוסיף תפ"ם ומקלת אבר שהוסיף בשבת וכלי שנעשה בשבת לאיסור ולהיתר מותר לטלטלן בהן.

המדרש "וכיצד מפנין אותו כל אחד ואחד ממלא ארבע או חמש קופות עד שנומרין. ולא יכבדו קרקעיתו של אוצר כמו שבארנו אלא נכנס וייצא בו ועושה שביל ברגליו בכניסתו וביציאתו: מזן כל [2]שהוא ראוי למאכל בהמה וחיה ועוף המצויין מטלטלין אותו בשבת. כיצד מטלטלין את התורמוס היבש מפני שהוא מאכל לעזים אבל לא את הלח. את תחצב מפני שהוא מאכל לצבאים. את החרדל מפני שהוא מאכל ליונים. את העצמות מפני שהן מאכל לכלבים. וכן כל הקליפין [פ] והגרעינין הראויין למאכל בהמה מטלטלין אותן. ושאינן ראויין אוכל את האוכל וזורקן לאחריו ואסור לטלטלן. מטלטלין בשר חתוך מפני שהוא מאכל לחיה. ומטלטלין בשר חי בין תפל בין מליח מפני שראוי לאדם. וכן דג מליח אבל התפל אסור לטלטלו: יז [3]אין מטלטלין שברי זכוכית אף על פי שהן מאכל לנעמיות. ולא חבילי זמורות אף על פי שהן מאכל לפילים. ולא את הלוף אף על פי שהן מאכל לעורבים. מפני שאין אלו וכיוצא בהן מצויין אצל רוב בני אדם: יח חבילי קש וחבילי זרדין אם התקינן למאכל בהמה מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותן. [4]חבילי סיאה פואה ואיזוב וקורנית. הבינום לעצים אין מסתפק מהם בשבת. למאכל בהמה מסתפק מהן. וכן באמינתא וכן בפינם וכן בשאר מיני תבלין: יט [5]אין [6]גורפין מאכל מלפני הפטם בין באבוס של כלי בין [7] באבוס של קרקע. ואין מסלקין לצדדין מפני הרעי גזירה שמא ישוה נוטות. נוטלין מלפני החמור ונותנין לפני השור. אבל אין נוטלין מלפני השור ונותנין לפני החמור מפני שהמאכל שלפני השור מטונף בריריו ואין ראוי למאכל בהמה אחרת. וכן עלים שריחם

א מר סימן שג סע"ג סט: ב מר סימן שח סע"ג סט: ג שם: ד מר מ"ר מכת סע"ג סט: ה מר מ"ר מרד סע"ג סט:

לפמכו הוא ממלי דברים רב חסדא מלינא דר' יהודה דאמר רב חסדא מלינא דר' יהודה דאמר רב חסדא מלינא דר' יהודה מתרה ונמן ק"ל כר"ש דלית ליה מוקצה ומו דלרב חסדא מלינא דר' יהודה אמר' לעולם מוה לא כמלינו מלא פעמו מדמ"ל אין ממלילין בשמר מבל שעמה בו שביל כרגלו בכניסתו וביציאתו ומתרם רבינו לדברי הרשות הוא דאינו לדבר מוה מיבדל לדבר מוה מיבדל אבל אינו אלא מן הדומה מל דעתו דמנוס מוקצה הוא דמתרים להתחיל בשמר כתב אע"ש שמוסר להסתפק ממנו אסור להתחיל לאמרו אלא לדבר מוה בלבד דאמר דאמר דלית לן מן מוקצה היינו דאמרינה להסתפק ממנו אבל אם אינו רוצה אלא לאמרו אסור להתחיל בו אם לא לדבר אחר: ומ"ש ומ"ש עוד אינו אלא אחד ממלא ד' או ה' קופות. אם (דף קכ"ו) איכנעיא לנו הני ד' או ה' קופות. אם [8]ד' אלים ליה מרחים מוכא ד' אלמא לא הכל לפי המרחים מוכא אלא דילמא הכל לפי המרחים ותא"ל בכל לפי המרחים חד גברא אפי' לבולנו אי דילמא כל חד אפי' לאפשיה. ובשאר קרייתא הא איכשיטא בתא"ל ואיתיר בשאר לא איכשיטא ובמה הרי"ף ובין דאיכשיטא הוא אבדיק לאומרא. וא"ת ל"ל דהא דאמרינן כל חד אפי' לגמרא לאו לגימרא אלא מהדרים מיכיס לאמרם אלא אחרים אכולים לאמרם ולגרסם ולגלגד אלא יפתר כל אחד יותר מאדרבא ואחת קופות:

מזן כל שהוא ראוי למאכל בהמה וכו' אם לא.

כתב ה"ה ואי אמר אמאי סילק בתנאי היחר בתרגל אבדרי בהמה אינו לא אם לא הטף ולא אם החרדל ובשם אמרה בלא אחלוקת מל"ל. ואני אומר דאי אמר דאם הא לא אירים דאמר"ל דמחיר בלוף ר"ם דמחיר בחרדל דומעמא בבריתא ומ"ם הוסיפות ומל מקום אמרה רמב"ל בשמעתא הלכה פשוטו אלא הכי ה"ל לאקשוי דבין דאוקימנא לרבב"ל בשמה לא ק"ל כחתיה והרי"ף כפי מוסחתא אלא מלאם אמרה בח"ל דמחיר אבל דאמר דבר כלפחא דבר"ל ומכל עוד ואין ממלילין אם בחרדל דקר"ל בכל בשמה אמרה. אבל ר"ם כתב מדשמה דלעם רבינו וגם הר"ן כתב כן וייבל דאמרה דמעמא דר"ל דהא דאמר' ומאל דבריתא לא מליגי אהדדי אלא אר מר כי אמריה ומר כי אמריה בחתריה דאמר דבריתא הי רבינלן לגדל יוסם ובאמריה דאמר דאמר' לא הי רבינלן בהם אבל ל"ש אין ממלילין אלא אם אמרה לאו לבהמה היה ישוף דאמריה אבל רוב בני אדם ב"ל. וכך מבואר דברי רבינו שבתב אמרה לאו למאכל בהמה ושם אמרה אמרה אמרה

כב היה מוטל בחתיה ואין לה ריקוה לעלמו וכו'. מלתא מדברי רבינו אין בם אלא מגלת דמתמלמים בלבד ושוקף מעמו דקאמר לא להיות שעמדת שקופה והתחלת עליה בדפרים" מגלת לומר שוקפה ומסירה מעם לם לחיו כדי שלא ישמה פיו ויחבר ולא זה מלי המלרכיון שיבטו תחלה עד שיהם לה ואז יביאו מקות ויבטו עליהם תע"פ שאין עורך לאהל בתמות הייב כדי שיהא נראה דפריסת מחללות לא כדי לעשות אהל בחיבור שתיהו שיהה מלוה בלבד לא תחד על עלמו להנו מפני שהמה שהרי גם בשתם לה מלאתה הבנים כל אחד מעתו ויבטו עליהם. ואפשר שהם לה להגיה מחללה על המטה לאו בשלי לדעת רבינו ומש"ה מחרו שוקף מעמו לעתר ולא ומיתה שם כי היכי דמהנו הוכחה שלא מחבון בכריסה מהמלאות לעשות אהל מבריהן אלא להנו עליהם מפני המטה שהרי בשתם לו מלאתה הבנים מטה ויבא עליה וכשעמד שקפה מטם הלך לו: ומ"ם יש לדקדק למה פסק רבינו דבאין שני בני אדם ויושבים בלאו וכו' הא בלאו הכי יושלים לעשות מחיצה דהא בגמרא איתא לתיבתא זו מתמי דא"ל יצחק אין כלי מיטל אלא לעורך דבר המיטל ואמר לה רב ששת שוקו אמרו לי' יצחק בבר מיריגמה רב הונא לשמעתך בבבל לאמר רב הונא עשין מחיצה לעת בבבל מי ואין עשין מחיצה לעת בשבל מת מלי היא דאמר רב שמואל בר יהודה מת המוטל בחמה באין שני בני אדם ויושבין בלאו מם להם מלאתה וכו' משמע דלא"ל כלי מיטל אלא לעורך דבר שאינו מיטל עושין מחיצה לעת בשבל מת כמו שמותר לעשות בשבל מי ומאחר דקי"ל כמ"ד כלי מיטל אלא לעורך דבר שאינו מיטל הו לא ה"ל למיססק בכלי מיתה ואפשר שמעמם זה הסמיכה הרי"ף וה"ב יש לחמוה על רבינו שבחבר. ולאשכר דס"ל לרבינו דהני דרב ששת בבר דמעמא דבריסן שיבלו אינו בני אדם ויושבו בלאו הוא משום מלאכל הבלים שיהו מיצלים לעורך המי ולא לעורך המת וכדברי יליהן מיהו אם דלא קי"ל כוותיה מדברים דמעמא לאו משום בלים הוא דלעורך המת מיצלים אלא מעמא כדי שהאהל המחיצה נעשית מחלוה דאין עשין אהל ערלי ולעכבל ערל הני המיהו לעשותם בזיעוי כזה אבל מפני המת לא היהיו ואפשר דרב הונא מי משום עשיית מחיצה קאמר וכדדייקא ליעשה ולא לענין מלאכל בלים ורב ששת הוא מולה לאבר דבריו משום אבל וכדר' יצחק ליתא. ולפי זה מם שהמיסה הרי"ף לאו משום דלא ס"ל הכי אלא משום דמשמע ליה שדבר משום הוא שאין מותר לעשות אהל ערלי אלא לעורך המי:

המגיד

כא מת המוטל בחמה וכו'. ס' כיריה (דף מ"ג) אתמר מת המוטל בחמה ר"מ יהודה אחר שמואל הוכחו מחמה לאחה רב אחרי מנין עליו בכר לו חיוון ומלאכלו. היינו דמיכא בכר לו חיוון ר"ש לא מלינו דהכי כי עלינו דהכי דלכא וקי"ל כרב בלינוהי. שוב אין מלין אלא אם המת מפני הדליקה הרי"ל שמעיני שמלילין אם המת מפני הדליקה. ואמיקה דדליקה בכר לו חיוון עלינו ולכלי כביר"ל ואמי' לבב מחוך שהמם בהול על מהו לו לא שהיהו ולא אמי לבבייי. ואבואר בהלכות ולא הניהו וכו'. מימרא ר' עקל (דף קמ"ב) ביהקרא ולא אמרו בכר לו חיוון אלא לאת בלבד:

כב היה מוטל בחמה וכו'. שם (דף מ"ג): אמר שלא בר מרי מת המוטל בחמה באין שני בני אדם ויושבין בלאו שם להם מלאתה זה מביא מטה ויושב עליה הה מביא מטה ויושב עליה הם להם מלאתה מביאין מחללה ומוסרין עליהן זה זוקף חמתו ומשמט והולך לו זה זוקף חמתו ומשמט והולך לו ומעלאה מחיצה בשביל. מחלוה. ומכהו המפרשים ואע"פ שאין עושין אהל ערלי לכתחלה יכין שחמה שהוא עושה אותו מלמעלה לחמה בשביל המת הנוכר:

כג מת שהכניסו בבית וכו'. בהמלוה (דף ל"ה): הכוח שכבר דהוה בדבוקרת מרת להו ר"ש בר יומק לאמוקי לבריסליה וכו' עד גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה ע"כ: [ל] מי שהוציאוהו מקום ממקום ומקום מניחה וכו' ע"כ. [כתב הסמ"ג המינין אומרין אל יצא איש ממקומו כמשמעו והשיב רבינו משולם בר קלונימוס להקהות שונים מבגוהות ישעיה ויחזקאל שבחוב בישעיה יבוא כל בשר להשתחוות לפני ויחזקאל כתוב והשתחוו עם הארץ פתח השער הזה שבבחות וגו' ואם אסור לזוז ממקומו איך יבואו כל בשר להשתחות בבית המקדש עכ"ל]: [כ] כהכמים ודלא כרבי חגיגא בן אנטיגנוס דאסר אלפים אמות ענולות ע"כ:

כד היה מוטל בחתיה ואין לה ריקוה לעלמו וכו'. מלתא מדברי רבינו אין בם אלא מגלת דמתמלמים בלבד ושוקף מעמו דקאמר לא להיות שעמדת שקופה והתחלת עליה בדפרים" מגלת לומר שוקפה ומסירה מעם לם לחיו כדי שלא ישמה פיו ויחבר ולא זה מלי המלרכיון שיבטו תחלה עד שיהם לה ואז יביאו מקות ויבטו עליהם תע"פ שאין עורך לאהל בתמות הייב כדי שיהא נראה דפריסת מחללות לא כדי לעשות אהל בחיבור שתיהו שיהה מלוה בלבד לא תחד על עלמו להנו מפני שהמה שהרי גם בשתם לה מלאתה הבנים כל אחד מעתו ויבטו עליהם. ואפשר שהם לה להגיה מחללה על המטה לאו בשלי לדעת רבינו ומש"ה מחרו שוקף מעמו דלעתר ולא ומיתה שם כי היכי דמהנו הוכחה שלא מחבון בכריסה מהמלאות לעשות אהל מבריהן אלא להנו עליהם מפני המטה שהרי בשתם לו מלאתה הבנים מטה ויבא עליה וכשעמד שקפה מטם הלך לו: ומ"ם יש לדקדק למה פסק רבינו דבאין שני בני אדם ויושבים בלאו וכו' הא בלאו הכי יושלים לעשות מחיצה דהא בגמרא איתא לתיבתא זו מתמי דא"ל יצחק אין כלי מיטל אלא לעורך דבר המיטל ואמר לה רב ששת שוקו אמרו לי' יצחק בבר מיריגמה רב הונא לשמעתך בבבל לאמר רב הונא עשין מחיצה לעת בשבל מי ואין עשין מחיצה לעת בשבל מת מלי היא דאמר רב שמואל בר יהודה מת המוטל בחמה באין שני בני אדם ויושבין בלאו שם להם מלאתה וכו' משמע דלא"ל כלי מיטל אלא לעורך דבר שאינו מיטל עושין מחיצה לעת בשבל מי ומאחר דקי"ל כמ"ד כלי מיטל אלא לעורך דבר שאינו מיטל הו לא ה"ל למיססק בכלי מיתה ואפשר שמעמם זה הסמיכה הרי"ף וה"ב יש לחמוה על רבינו שבחבר. ולאשכר דס"ל לרבינו דהני דרב ששת בבר דמעמא דבריסן שיבלו אינו בני אדם ויושבו בלאו הוא משום מלאכל הבלים שיהו מיצלים לעורך המי ולא לעורך המת וכדברי יליהן מיהו אם דלא קי"ל כוותיה מדברים דמעמא לאו משום בלים הוא דלעורך המת מיצלים אלא מעמא כדי שהאהל המחיצה נעשית מחלוה דאין עשין אהל ערלי ולעכבל ערל הני המיהו לעשותם בזיעוי כזה אבל מפני המת לא היהיו ואפשר דרב הונא מי משום עשיית מחיצה קאמר וכדדייקא ליעשה ולא לענין מלאכל בלים ורב ששת הוא מולה לאבר דבריו משום אבל וכדר' יצחק ליתא. ולפי זה מם שהמיסה הרי"ף לאו משום דלא ס"ל הכי אלא משום דמשמע ליה שדבר משום הוא שאין מותר לעשות אהל ערלי אלא לעורך המי:

כא מת המוטל בחמה וכו'. ס' כיריה (דף מ"ג) אתמר מת המוטל בחמה ר"מ יהודה אחר שמואל הוכחו מחמה לאחה רב אחרי מנין עליו בכר לו חיוון ומלאכלו. היינו דמיכא בכר לו חיוון ר"ש לא מלינו דהכי כי עלינו דהכי דלכא וקי"ל כרב בלינוהי. שוב אין מלין אלא אם המת מפני הדליקה הרי"ל שמעיני שמלילין אם המת מפני הדליקה. ואמיקה דדליקה בכר לו חיוון עלינו ולכלי כביר"ל ואמי' לבב מחוך שהמם בהול על מהו לו לא שהיהו ולא אמי לבבייי. ואבואר בהלכות ולא הניהו וכו'. מימרא ר' עקל (דף קמ"ב) ביהקרא ולא אמרו בכר לו חיוון אלא לאת בלבד:

כב היה מוטל בחמה וכו'. שם (דף מ"ג): אמר שלא בר מרי מת המוטל בחמה באין שני בני אדם ויושבין בלאו שם להם מלאתה זה מביא מטה ויושב עליה הה מביא מטה ויושב עליה הם להם מלאתה מביאין מחללה ומוסרין עליהן זה זוקף חמתו ומשמט והולך לו זה זוקף חמתו ומשמט והולך לו ומעלאה מחיצה בשביל. מחלוה. ומכהו המפרשים ואע"פ שאין עושין אהל ערלי לכתחלה יכין שחמה שהוא עושה אותו מלמעלה לחמה בשביל המת הנוכר:

כג מת שהכניסו בבית וכו'. בהמלוה (דף ל"ה): הכוח שכבר דהוה בדבוקרת מרת להו ר"ש בר יומק לאמוקי לבריסליה וכו' עד גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה ע"כ: [ל] מי שהוציאוהו מקום ממקום ומקום מניחה וכו' ע"כ. [כתב הסמ"ג המינין אומרין אל יצא איש ממקומו כמשמעו והשיב רבינו משולם בר קלונימוס להקהות שונים מבגוהות ישעיה ויחזקאל שבחוב בישעיה יבוא כל בשר להשתחוות לפני ויחזקאל כתוב והשתחוו עם הארץ פתח השער הזה שבבחות וגו' ואם אסור לזוז ממקומו איך יבואו כל בשר להשתחות בבית המקדש עכ"ל]: [כ] כהכמים ודלא כרבי חגיגא בן אנטיגנוס דאסר אלפים אמות ענולות ע"כ:

שריחם רע ומאוסין ואין הבהמה אוכלתן אסור לטלטלן. לפיכך תלאי של דגים אסור לטלטלו ושל בשר מותר וכן כל כיוצא בזה: **כ** אף על פי שאסור לטלטל את המת בשבת אסכין אותו ומדיחין אותו ובלבד שלא יזיזו בו אבר. ושומטין את הכר מתחתיו כדי שיהיה מוטל על החול בשביל שימתין ולא יסריח. ומביאין כלי מיקר וכלי מתכות ומניחין לו על כריסו כדי שלא יתפח. ופוקקין את נקביו שלא יכנס בהן הרוח. וקושרין את הלחי לא שיעלה אלא שלא יוסיף. ואין מעמצין את עיניו בשבת: **בא** [כ] מת המוטל בחמה מניח עליו כבר או תינוק [ג] ומטלטלו. וכן אם נפלה דליקה בחצר שיש בה מת מניח עליו כבר או תינוק ומטלטלו. ואם אין שם כבר ולא תינוק מציילין אותו מן הדליקה מכל מקום שמא יבא לכבות [מ] מפני שהוא בהול על מתו שלא ישרף. ולא התירו לטלטל בכבר או תינוק [נ] אלא למת בלבד מפני שאדם בהול על מתו: **כב** היה מוטל בחמה ואין להם מקום לטלטלו או שלא רצו להזיזו ממקומו באין שני בני אדם ויושבים משני צדדיו. הם להם מלמטה זה מביא מטתו ויושב עליה וזה מביא מטתו ויושב עליה. הם להם מלמעלה זה מביא מחצלת ופורש על גביו. וזה מביא מחצלת ופורש על גביו. זה זוקף מטתו ונשמט והולך לו וזה זוקף מטתו ונשמט והולך לו ובנצא מחיצה עשויה מאליה. שהרי מחצלת זה ומחצלת זה גניהן סמוכות זו לזו ושני קצותיהם על הקרקע משני צדי המת: **כג** מת שהסריח בבית ונמצא מתבזה בין החיים והם מתבזים ממנו [פ] מותר להוציאו לכרמלית. גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה שהוא לא תסור מן הדבר אשר ינידו לך ימין ושמאל. ואם היה להן מקום אחר לצאת בו אין מוציאין אותו אלא מניחין אותו במקומו ויוצאין הם:

פרק שבעה ועשרים

א היוצא יחוץ לתחום המדינה בשבת לוקח שנאמר אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. מקום זה הוא תחום העיר ולא נתנה תורה שיעור לתחום זה אבל חכמים העתיקו שתחום זה הוא חוץ לשנים עשר מיל [א] כנגד מחנה ישראל. וכך אמר להם משה רבינו לא תצאו חוץ למחנה. ומדברי חופרים שלא יצא אדם חוץ לעיר אלא עד אלפים אמה אבל חוץ לאלפים אמה אסור. שאלפים אמה הוא מגרש העיר: **ב** נמצאת למד שמותר לאדם בשבת להלך את כל העיר כולה אפילו היתה כנינוה. בין שהיתה מוקפת חומה בין שלא היתה מוקפת חומה. וכן מותר לו להלך חוץ לעיר אלפים אמה לכל רוח מרובעות [ג] כטבלא מרובעת

א מוד פי' שיא סמ"ג לאוין סה: ב עוד שם וע"ש סמ"ג שם: ג עוד פי' עלו סמ"ג לאוין סה.

מגדל עוז

אע"פ שאסור לעלמו כד לדי כמת. ספל פרק שמלל (דף קנ"ח) ומקלת מייחי פרק כיריה (דף מ"ג) · שם שבכריות עד סוף פרק. סוף פרק המלוה (דף ל"ה) ומקלתו מייחי פרק המולה.

פרק כו היוצא חוץ לתחום עד סוף מחון לתחום. בירושלמי מבאר לה ר"י אלגאס ז"ל כתב כן בלאלים סוף פ"ק דעירובין וכבר בלאלים בלבד שהיו אלא בלבד ולא בלבד ולא בלבד ול

ויש מי שהגיה אפילו לו אלפים ושמונה מאות אמה אלא כשהולך בהלכסון תחומי מקומו אבל בהולך על מבר פניו לו עבר פני תחומי כפיר אין לו אלא אלפים אלא כלבד וכן מלאה מדברי רביט וכן עיקר. ולפי דברי הפמרים אין כאן מרוכעות שכרי כשהוא מהלך לעבר פניו יש לו אלפים מ"מ אמה וכשהוא מהלך בהלכסון אין לו נ"כ יותר מאלף אמות המקיף סוף התחום ויהיה עגול והכרח והכמים הזכירו מרובעות לך מלאה לי. ועוד שהיה להם לומר כדי שיהא מוכר לא בהלכסון אלא ודאי מדהזכירו ריבוע

משמע שאינו מוכר בהלכסון אלא לאיזה:

ג המהלך חוץ לתחום למעלה וכו'. פרק מי שהגיעוהו (דף מ"ג) בעי רב אסיא יש תחומין למעלה מעשרה שפחים או אין תחומין למעלה מעשרה בעמוד נטוי מעשרה ורחב מרובעה לא תבעי לך דאמרת נטוי שמיכתא הוא אין דמה מרובעה ולא שיפוטא. ולזה כתב רביט הרי הדבר ספק ולא ביאר ספק זה אם הוא לקולא או לחומרא. וכתשובה ביאר שכל מה שיהיה חוץ מדבריהם שיהיו לנקל כמו שאמרו שפיקה דאורייתא לחומרא ושפיקה דרבנן לקולא. ומה שכתב שאין תחומין דבר תורה ביחיד ובצבור ולא בכרמלית וכל התחומין כולן מדברי סופרים כמו שהריץ שם ולדעת האחרונים אין תחומין חוץ מן העיר כל למעלה מעשרה ספק אם דבריהם ולקולא מכלל דבריהם נמצא שכל מהלך בית למעלה מעשרה לכשיגיע לגמל יורד ושוב נמצא ויש לו אלפים אמה חוץ המקום שנגע תחלה בו לגמרה מעשרה וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל. ומכלל זה שהכליבה בנכרות ויש ספק אם הם למעלה מעשרה אם לא מוכרח לפי שהוא ספק בגלל דבריהם וכן הסיר רביט בתשובה. ומ"מ כתב הרשב"א ז"ל שמי שהוא בין כשמשות ביבשה לבתחלה אסור לצאת אפילו למעלה מעשרה לפי שיש לו מוקף ביום. זהו דעתו ז"ל:

ד מי שנכנס בדיר וכו'. משרש פרק מי שהגיעוהו (פירוקין מ"ח מ"ב) בעי שנכנס בדיר ומכר ובמערה. ובתב הרשב"א ז"ל דמוקף כשהכנסה ביחיד מותר לגמלל בו בגון שהוא מוקף לדירה או שהוא מביא שפחים אבל אם לא היה מוקף לדירה והיה יחיד על בית שפחים כיון שאינו מותר לגמלל בו אלא בארבע אמות בתוך מכתר פי"ח אין לו אלא ארבע אמות. ובזאת הזה כתב רביט בפ"ח מהל' שיהוכין ולא שבראה מדבריו שאין אבוק זה אלא בשבת ובשם מאלר זה כתב בבקעה וכו'. שהוא שם (דף מה) מי שיצא בדרך ולא יודע עד שהגיעה יום לו אלפים אמה לכל רוח דברי ר"י בן מרי והר"מ אין לו אלא ד' אמות ונשמטה הלכה בגמרא כר"י בן מרי. ובתב רביט בבקעה שהיא כרמלית כמבואר פי"ל ובה"ר כך דיו. ובתב הרשב"א ז"ל שאלפים אמה אלו מוגדרין מן לארבע אמות שלו ויש לו לארבע אמות לכל רוח ואין מבארת לגמלל בכל שביר ולא מבואר בתשובה ובתב בבקעה וכו' כלומר בבקעה:

ה המהלך אלפים אמה וכו'. סוף פילה שעברין (דף ס') אמרינ"ל היה מודד ובא ובלתה מדבר בחלי כשיר אין לו אלא חלי שביר בלחם מדבר בשנים בכל בשביל כל אמה ומחצלתין לו אם בשלו ובן שבקע בלבנות בשם בגלוחים ז"ל. ובתב הרשב"ם ז"ל שאם בלחה מדבר אין לשיר לעברות דיש לנקל אלפים"ל שבעה שביר בשביל להקל אחרו ולא לחמיר וכ"כ הרשב"ם ז"ל ודבר פשוט הוא שהרי בכוף שביר ואחי הביר הזכירו ולא הזכירו בזה שבור כלל:

ו מי שבלחה מדבר וכו'. בריתא פ' מי שהגיעוהו (דף מה): היה מודד ובא ובלחה מדבר אחלי הביר מותר לגמלל בכל שביר כלה ובלבד אלא שיבור בחתום בחלנו ושיבשו בגמרא מותר לגמלל ע"י זריקה ולא נזרוע אחת יחמר אחר חסלו ואסמך זה בלבנות: וכן מי שנכנס בבקעה וכו'. שם (דף מ"ב) אחר שגמלל שבא בבקעה הבקיעה מכרים מחיצה בשבת מהלך אלפים אמה וחמלגל בכלה ע"י זריקה ודב כוא אלא אלא בחסם וקיל"ל בשגמלל בלחיתה בלבנות. ובתב רביט שבקר הפלגל הוא בשבקיעה לשם דיבים ומשום הוא בחבר פפ"ח ובכ"ב ז"ל.

ז מי שהיה בפ בדרך וכו'. משה שם (דף מ"ב) מי שהיה יוצא בדרך ומצא וכרי הוא סתוך לעיר וכא היתה בוחנו לכך לא יכנס דברי ר"ע ר' יהודה אחר יכנס משום דהיה וכנס ר' מרכון בלא מחסיון. וקל"ל כר' יהודה אלא"ם שלא היה בוחנו לבך לא יכנס אחרי בחתום ולקנות שביחה עם בני העיר כיון שדעתו היה לילך לעיר קנה שביחה עמהם ואנו אם שהכיר רביט בפ לאחיה וישן בדרך ולא נשור וכו' וכן פירשו בהלכות בשם רב אחא משבנים ואמנם פירשו זה בעיקר ובל"ב הרשב"ם ז"ל אלא שאחר שם היה נשור והוליא בשתיין ואחר שהגיע בדרך ולא נשור וכו' וכן פירשו בהלכות בשם רב אחא משבנים ואמנם פירשו זה בעיקר ובל"ב הרשב"ם ז"ל אלא שאחר שם אבל הכן הוא. והחלק הראשון שכתב רביט בחלקי לעיר כל שכן הוא מיוחב בדרך ואינו יודע שהוא בחוץ המקום וב"ב הוליא רביט זה ממה שבמנו שם (מ"ח:) אמר אחא לחלי אמר אחר אחר אחר לי שדי לא אמר אחר אחר אחר לי שדי לא אמר אחר אחר אחר לי שדי לא

מחשבה חתכו לו ל"ר מה אנו לירד אחר להם מיוחר שכבר הייתי מסקבל והיינו בתוך התחום קודם שתחבה ותוכים רבינו שקנו שביתה עם תבשיל העיר וכ"כ הרשב"ם ז"ל והא פשוט:

יא מי שיצא חוץ לתחום וכו' . משנה שם (דף ל"ב) מי שיצא חוץ לתחום אפי' אחה אחת אינו יכנס אבל אמות שיש לו לאדם ממקום שהוא עומד בו . פירוש יודע מה שעם הוא זה שתעש"ב נמדוד המרבע אמות נגד המומו ונמצא נכנס הוך התחום וגו"ש: וכן מי שהתפיל חוץ לתחום המדינה וכו' . כתב כרב המגיד ואין עומר שעל עיר אחרת נתנוהו רבינו מיני יודע נמה דמק כ"כ פירוש זה: כל

הרי זה יכנס [ו] לה ויהלך את כולה והוצה לה אלפים אמה לכל רוח. מפני שדעתו היתה להלך למדינה זו ולפיכך קנה שביתה עם בני המדינה כמותן *שהרי נכנס עמהן בתחום: **יא** **מי *שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס שהר' אחת שיש לו לאדם תחלתן ממקום שהוא עומד בו . לפיכך כיון שיצא חוץ מתחומו אמה או יתר ישב במקומו ואין לו להלך אלא בתוך ארבע אמות [ז] מעמידת רגליו ולחוץ. וכן מי שהתשיך חוץ לתחום המדינה אפילו אמה אחת הרי זה לא יכנס לה אלא מהלך ממקום שנכנס עליו השבת והוא עומד בו אלפים אמה בלבד. ואם כלתה מדתו במקצת העיר מהלך עד סוף מדתו כמו שאמרנו. ***היתה רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום הרי זה יכנס: **יב** מי ²שיצא חוץ לתחום לדעתו שהוציאוהו נכרים או רוח רעה או ששגג ויצא אין לו אלא ארבע אמות. חזר לדעת אין לו אלא ארבע אמות. החזירוהו כאילו לא יצא. ואם נתנוהו ברשות היחיד כגון שנתנוהו נכרים בדיר [ח] וסהר ומערה או בעיר אחרת יש לו להלך את כולה. וכן אם יצא לאחד מאלו בשגגה ונזכר והוא בתוכן מהלך את כולה: **יג** יצא ²חוץ לתחום לדעת אף על פי שחזר שלא לדעת כגון שהחזירוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ארבע אמות. [ט] וכן אם יצא חוץ לתחום לדעת אף על פי שהוא בתוך רשות

א טור מי' תכ סמ"ג לאוין כו ב טור שם וע"ש : ג טור מי' תכ סמ"ג לאוין סה :

תוך התחום וכלתה מדתו בתקצת העיר וכו' והנכנס אבל שהוא מתהוון לשנות מתקום שהוא עומד בין המחשות אע"פ שיודע שהעיר בהוך התחום שלו אם שתיו מהלך לעיר אין לו כעיר נחשבת לו כך' אמות אמ"כ מובלעת הוך תחומו כתו שהבאר כבר נאוים לעתלה. ותשמשי כל לדדי לשון זה ולא תלאתי דבר נאוים לפרש בו כזה. היתה רגלו אחת וכו' . בגמ' (דף ל"ב) יש שתי לשונות בגמרא דתני מינא ולישנא בתרא יכנס וכן שסקו בהלכות . ו"כ הרשב"ם ז"ל. ובהגהות מ"ש לוקח מ"ד כיון דקס כיחידאה דתנא אבו' הרי זה לא יכנס ש"ב. וכוונתו שגם הקבו והגיעו הרי זה לא יכנס ותילנו אבו' הרי מינא הוא דאחר בתרריים וכו' . ואכל מקום כיון ברבי מינא פוסק בתחריים נמה לא נפסוק נם מנו כן ועוד דקי"ל הלכה כדברי המקל בעיונו אלא ולאי אין לאותה שבתא עיקר והעיקר כדעת רבינו:

יב מי שיצא חוץ לתחום וכו' . (דף ת"ל) ר"ש מי שהוציאוהו נכרים לו רוח רעה אין לו אלא ארבע אמות . ותנומר בגמרא דדוקא שהחזירוהו אבל חזר לדעתו אין לו אלא ד' לחוות , תמלוס המשנה הוציאוהו לעיר אחרת נתנוהו בדיר לו בבהר ר"ג ור"ל בן עזריה אומר מהלך לה כלה ר' יהושע ור"ע אומר אין לו אלא ד' אמות . ויש מן הגאונים שפסקו כר"י ור"ע ובהלכות שלנו הלכה כר"ש ר"ש בתרוכה וכן שסכיתו אתהרוהו ז"ל ובן דעת רבינו ומ"ש וכן אם יצא לאחת מאלו בשגגה וכו' . פשוט הוא שם בגמרא דשונגו והוציאוהו נכרים דין אחד להם ו"כ ז"ל:

יג יצא חוץ לתחום לדעתו וכו' . מימרא בגמרא יצא לדעתו והחזירוהו נכרים לו אין לו אלא ד' אמות: וכן אם יצא חוץ לתחום לדעתו וכו' ל"ל שיצא לרבינו זה מת"ש בתחנה הוציאוהו

מגדל עוז

מי שיצא חוץ וכו' עד כמו שאמרנו . פ' מי שהוציאוהו (דף מ"ג ח"ל) כתב הראב"ד ז"ל זה שהתבר בכל מ"ש וכו' וכשבירה לו לנד הה ואני לאחר קושיא כל כבר נתחכנו בה הרבה מן הראשונים עד שאמלנו כר"ו כלנו בעיקר הפסק ונעשתיה עם ר"י אלפס הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות כנגדו ונגד הראב"ד ז"ל ואין נוכן לשתיק כאן דעותה אבל אחרי דעת ר"מ ז"ל והראב"ד ז"ל שבינתו שאולם עליו כאשר היתה מנמתו מתחילה נתנוה זה . ואחרי תחלה כי ר"מ ז"ל הועיל לנו הרבה בדיה שנתבר ונגלו ופסק מי שהתשיך עם מי שיצא בדבר המשנה ובתיבוקה שלנו פ' מי שהוציאוהו דתין מי שיצא חוץ לתחום אמה אחת לא יכנס ר"ל אומר אמה אחת יכנס אבל לא יכנס מי שהתשיך חוץ לתחום אמה אחת לא יכנס ר"ש אומר אמה יכנס וכו' ובזיכ"ל ז"ל שיצא בחוץ לתחום אמה אחת לא יכנס ר"ש אומר אמה יכנס וכו' ובזיכ"ל ז"ל שיצא בחוץ ומדעת שלא לשם מצוה ואינ"ש הוה בכור ר"ל שהוא יכנס מקום הבלעת תחומין בראחרון בראחרון דר"ל לעשותיה דאמר והוא לאחמנן עכ"ל . וזהו מתחיתין דלעיל בזיכרון דתנן מי שיכן בדרך ולא ידע שהשבה לו יש לו לכל עדיין עכ"ל . ומה דאול לעשותיה הוא בשמתיתין שנרא תתיתין דהוי בגיא בראשון ובזיון יפה כו' מכיון דהוא בגיא ובזיון יפה כו' שלון הלכה לא כר"ל ולא כר"ש וכן פסק ר"י אלפס ז"ל הלכה כר"ל וכן פסקו רבותינו בעלי הטוס' והרמ"ם ז"ל מקוני ובכפ ר"י הוקן ובוכיכו כזה שעמיס בני עובדיה דר' נחמיה בריה דרב מגילתי דשבה ליה שמעתתא וכו' נחרא מתחיתין דסנס אחת לא נגנבו לנמל וכו' ובזה נשתלנו שעשות הראב"ד ז"ל ועל כן נוהר ר"מ ז"ל לכתוב כל דין ודין בע"ש בפרק הזה ומתך כל אחד לבינתא בו ומעבה דרב נחמיה ס"ו דהלכות אלו . לף הראב"ד ז"ל הפלא דרכו ופסק כר"ל ממעבה כריה דרב נחמיה מגילתי דמסיק לה בתחודע בדגלא אלו גברי ואלינא דר' אלעזר מוכעת ר"מ ובתר ז"ל דמהא שמעתא הלכה כר"ש דהבלעת תחומין מלאת היא הלכך לדידן דק"ל כר"י דקאחר יש לו ד' אמות לכל רוח שיהלה אמילו יצא אבל אחרים דהוא שוחר בגיטין ז"ל ואמר דשאני מעשה דרב נחמיה דמהון אינה יצא דמשכיה שמעתתא ומש"ה קילון גניה לאוריי בדר"ל בגלא אלו גברי תנן לא אחרים לר"ל דרב בשעתין הבלעת תחומין אע"ל רב תנן בר רבא לאלינו ואחר"ל הא מוחכת ליה לאר מגמא לא סתיבון עליה ובגם הרמב"ן ז"ל עמד בשיעה זו ואמר דבסיה דאוקמתא דדיקא נמי וכו' הא אחיהיה ליה מדאוקמתא ר"ג בר יוחן לרבא ובעמתה רבות ובכרים אלו ברוריים בעיני הרבה ומתו שהקדר בקיאים ובלשון ברורה דש"י ז"ל דהא בסוף שמעתין דבכלעה בה מ"ל רב תנן בר רבא לאלינו ותרב"ל הא מוכחת ליה לתר אינ"ל אין דשמיע לי מיניה דע"כ לא אלינו רבנן עליה דר"ל אלא לדבר הרשות אבל לדבר תנוה מודה ליה לומר ומי שיצא כרשות ר"ל דמהניתן זו הייתו לדבר מצוה ומתילא דמתני' דסוף פ' דמי שיצא לא' לדבר מצוה ר"ל ועוד דבר"ל דמ"ל אינו מהכמים בה פלוגתיה מ"מ הא פתחיה תלמודא ועוד דבה ר"ל שמותי הוא ואינלו לפי הגיהכה שבתות בתן ר' אלעזר ויהיה ר"ל בן שמוע שהוא מנא מ מ לא שבנתין כל מני שעמי דהתיקון בכבי היתה רגלו אחת וכו' עד יכנס. כוף פ' מי שהוציאוהו . כתב הראב"ד ז"ל אינא מ"ד כיון דקס ליה כיחידאה ר"ז לא יכנס עכ"ל . ואני אומר לפי דוחר ר"ש ליה כיחידאה אלא בשיטת עמיתה דר"ל בעלבו' ר' מתי שהוציאוהו אלא בדגלא אחה נוחמרי דבר הנינא הוא ההם ובחרי ליבני אינתחתה ואות שבק כאינא לאחרי וכאי שיטת ר"י אלפס ז"ל ובגלון ז"ל ובגלון המחרשים גם מה גם בכל התלמוד ואי אינא לאחון דשסק לנשיא קמא וכדשמ ר"ש ז"ל בכל התלמוד בכיה אומר כי כל אינא לאחרי בעל לנשיא קמא אין לאחון דשבנה מה מי שיצא אחון אם לא לדעת עד ומעגלן בכולה. זה הוא אחון אם לא לדעת (דף מ"ג מ"ד) נם בגמרא נם בגמרא :

[ו] וכ"כ ר"י אלפס דהאי פירוש מסתברא ודלא כרש"י שפירש דאיירי כגון ששבת בתוך ארבע אלפים ולר"י הוי כמו שעירב ברגליו ומותר לילך עד העיר וכו' . ע"כ : [ז] אבל ר"י פירש לא יכנס להיות כאילו לא יצא חוץ לתחום אבל ד' אמות יש לו כל סביבות ומותר ליכנס בתוך תחומו הראשון עד ארבע אמותיו ע"כ : [ח] כרב דאמר הלכה כר ג בדיר וסהר ומערה והילכתא כוותיה באיסורי וכן פסק ר"י אלפס וכן שסקו הגאונים ודלא כרבינו חננאל שפסק כשמואל דאמר אין הלכה בר"ג בדיר וסהר אלא כרבי יהודה ור"ש דאמרו אין לו אלא ארבע אמות: [ט] הקשו בגמרא ה"נ תניא התיאוהו נכרים והחזירוהו

הגהות מיימוניות

[ו] אלפס דהאי פירוש מסתברא ודלא כרש"י שפירש דאיירי כגון ששבת בתוך ארבע אלפים ולר"י הוי כמו שעירב ברגליו ומותר לילך עד העיר וכו' . ע"כ : [ז] אבל ר"י פירש לא יכנס להיות כאילו לא יצא חוץ לתחום אבל ד' אמות יש לו כל סביבות ומותר ליכנס בתוך תחומו הראשון עד ארבע אמותיו ע"כ : [ח] כרב דאמר הלכה כר ג בדיר וסהר ומערה והילכתא כוותיה באיסורי וכן פסק ר"י אלפס וכן שסקו הגאונים ודלא כרבינו חננאל שפסק כשמואל דאמר אין הלכה בר"ג בדיר וסהר אלא כרבי יהודה ור"ש דאמרו אין לו אלא ארבע אמות: [ט] הקשו בגמרא ה"נ תניא התיאוהו נכרים והחזירוהו

כולטוהו מחמתו וכהא הוא דאמריק דאמרי ר"ג ור"ל דאמרק מה כולה הא יצא דלעת אפילו מיהו מודו דלי לאמתוינן כמו בדר"י ור"ע דאמרי נקבו כולטוהו וכלא כתב דסתרא מדיף מפי בכל דנבחת רבינו והרשב"ם ז"ל כתב בדברי ר"ג ור"ל דקבקה עליהם אמ"ם אם אמר אמוקל יצא לדעת אין לו אלא ד' אמות בכולטוהו כגרים אין לו לא אלא ארבע אמות ואם כדברי הרשב"ם ז"ל מפי קונטרס ז"ל מפי

שלישי אמה שהוא צלע בית סאתים המרובעת או פחות מזה הרי זה מצטרף למדינה ונחשב ממנה. וכשמודדין לה אלפים אמה לכל רוח מודדין חוץ מבית דירה זה: **ב** היה בית זה קרוב למדינה בשבעים אמה ובית שני קרוב לבית ראשון בשבעים אמה ובית שלישי קרוב לשני בשבעים אמה וכן עד מהלך כמה ימים הרי הכל במדינה אחת וכשמודדין מודדין מחוץ לבית האחרון. והוא שיהיה בית דירה זה ארבע אמות על ארבע אמות או יתר: **ג** וכן בית הכנסת שיש בו בית דירה לחזנין ובית עבודת כוכבים ומזלות שיש בו בית דירה לבהניהם והאוצרות שיש בהן בית דירה והנשר והקבר שיש בהן בית דירה ושלש מחיצות שאין עליה תקרה ויש בהן ארבע על ארבע אמות *והבורגנין והבית הבנוי בים ושתי מחיצות שיש עליהן תקרה ומערה שיש בנין על פיה ויש בה בית דירה. כל אלו מצטרפין עמה אם היו בתוך שבעים אמה ושירים. ומאותו הבית היוצא רואין כאילו חוט מתוח על פני כל המדינה ומודדין חוץ לאותו החוט אלפים אמה: **ד** *ואלו שאין מצטרפין עמה. שתי מחיצות שאין עליהן תקרה אף על פי שדרין ביניהן. והנשר והקבר ובית הכנסת ובית עבודת כוכבים ומזלות והאוצרות שאין בהן בית דירה והבור והשוח והמערה והשובך ובית שבספינה כל אלו וכיוצא בהן אין מצטרפין עמה: **ה** היו [א] שתי עיירות זו סמוכה לזו אם יש ביניהן מאה וארבעים ואחת ושליש כדי שיהיה שבעים אמה ושירים לזו ושבעים אמה ושירים לזו חושבין שתיהן כעיר אחת ונמצא כל עיר מהן מחלכת את כל העיר השניה וחוצה לה אלפים אמה. *היו שלשה כפרים משולשין אם יש בין האמצעי ובין כל אחד ואחד מן

א סמ"ג: ב מור ח"ת סי' סכח בח"ג לאחין סה:

השגת הראב"ד

*היו שלשה כפרים וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל ממדוחה אחי שעשה מעשה גדול שהוא עיקר ד' שעמים ע' אחות

השגת הראב"ד

*הבורגנין וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל בשעה ולא אפשעה היא ולהומרה, עכ"ל:

מקומות שומדין כשורה שנמתנין בין כל שיהיה השיעור הזה ונתנה אחד מהם מכלן מחוץ לתקום הרחוק אלפים אמה וזה ברור וסבוא וכן הכתו ז"ל והתבאר בדברי רבינו כמה שיבא בסמוך היו שלשה כפרים סמוכים זה מסולשין וכו'. ומהה שם וכן ד' כפרים המסולשין אם יש בין שני המרוחקים מאה וארבעים ואחת ושלש שלשתן ואין ביניהם כל אחד ואחד מן הכיר

מגיד עוז

היה בית זה קרוב למדינה עד לו יתר. ס' שובין סמין (דף כ"ח) וכן כפ"ב עד ד' אחות. ס' כ"ד מעברין והבורגנין עד מעברין עתה. כתב הראב"ד ז"ל בשעה ולא אפשרה עכ"ל ואני אומר זה כתב הרמב"ן ז"ל מכוס דברים סרק כיצד מעברין בארבע מחיצות ובשעה בקבע וקו; כפיבקא מאי בדוחיות שלש מחיצות שאין עליהן תקרה אינשיא לבי מקום ויש עליהן תקרה מהו ח"ם לאו שמעמעברין עמה מד' אמות אינה תקרה פירוש אינה מעברין עתה ונעיין אינשיא ומהי לא דליקא תקרה מי' לאו אינה תקרה אלמי מינשיא ולא אינשיא ומעתה לאחיר דכל בשיקה דאינשיא ומהי לא דליקא לשמעתא ובכשיא ר"מ ז"ל ולקולא משום דהוי ליה כפיקה דרבנן בדקי"ל דאחיתין דרבנן וכ"ל בעירובין דהלכה כדברי המיקל ובן היה דעתי כמה ימים שוד שבתי לבייש עוד דלאו דאחיתי היה אלא ריש ליה כבי מודאי דהכל תלוי בייקוקה ומפרשינא בכונין. דבשיטתין דיומתא דב"ר ודמי ליה בקיום לגבי מהיקה ובוקר לאיה וכמה מקומות וכן מלאתי בירושלמי הנרסינן התני בשם ר' אלעזר מבו שומדד עמה בשעשיה מן הדא בית אפרן מרות אחת נמדד עמה מבתי דוחות אינו נמדד עמה ומהבר לאחדות סתם לאקשוי אם בשעבלה קוכתו לאו כאוכר אלו הוא ומרוק המן הרקב לבית דירה בית הבא לא הוקם לבית דירה ע"כ לאחתי מיהו כי כשם שם הקרב אינו נמדד עמה ובכדתן בבלאה ובדומתא שבשיה דבשיטת דצעי בשבבה מיהה ונם נאתיי בן ר"ל אלפס ז"ל שבשיטה הבעיה בגיתי והבעיה הבריאה בבשבה לבתיעבא דבא הרמבים ר"מ ז"ל שבאה עיקר והבעבדה שיש בנין על פיה בד והוצה לה אלפים אמה. פרק כיצד מעברין: היו שלשה כפרים וכו' עד אחון לשלבן ואאלו וכו' אין נחבנין שלבתן כלאה ע"כ

ואני אומר לא בנינתי מה שעשה יש בזה לא גדול ולא קטן ולהדרה עיקר האלוחו ולנטוו וכדמשבר כי הוא לאחתיתין דפרק כיצד ומאחי' דב' כיצד מעברין כי בשא לאותוביה מיהה בגמרא כי אלינו מבדיל כי מיהא בר רב ואמרין לו זר לך בר הוא הא לאחתר עלה אמר בר הידי אמר רבי הגיגא לא הבינו אין בין זה לזה אלא ר"מ ז"ל ואלא בכאן משולשין ובוכשיה כבי"ר ובכוחיבו כבלי אחות ז"ל כין לו זה כין לא אחד מן הכיר מן הכיר אלא אחד מן הכיר מן הכיר

מקוחות

אינה אל"ה בגמרא (דף ל"ז) לא משולשין אלא כל אחד מכיר מכיר אחדעי ביניהן ואין בין זה לזה אלא מאה וארבעים ואחת ושלש ונראה בסמן משולשים ל"ל אבי לרבא כמה יהא בין הינון לאחדעי אלפים ל"ל רבא לאבי כמה יהא מאי נפקא לך מיהא כל אחד מכיר מכיר אחדעי ביניהן ואין בין זה לזה אלא קמ"ל ושלש. ל"ל ופפי' [ד] אלפים אמה מ"ל אין ומיהא"י ז"ל כל אחד מכיר אחדעי ביניהן ר"ק אם אחד שיש בין אחד מכיר אחדעי ביניהן כדי להחמלאות באחדעי ולשחוט אויר הנשאר בין אחדעי לאחדעי מכאן ואילך עד קמ"ל לבאן וקמ"ל לבאן הכיר אבי קרבפות לאחיתן דומין כאילו הוא נתון ביניהם והרי אלו אחת ויוצאת אחת מכאן מודד מתחת חברותיה אבל אם רב אחיר יוחר על כן לא אמרו דומין אל"ל אלכים הוחל ויכול לבא מזו לזו אלא עיכוב אחרינ אחרון עכ"ל. ויש אחרים פירשו כן וזה מבואר בדברי רבינו. ויש פי' אחר לומר שאין נותנין בין שני החיצונים אלא הבשר האחעי וקמ"ל ושלש דדי אם נראה האחעי כאלו הוא ביניהם אבל שנקל ונתן לו קרפף ואינו קאי לבבא לא ולזה הסכים הרמב"ם ז"ל וזה דעת הר"ר בהגאות ובחב על רבינו מ"ש כמתומה לי שטעה בזה משום גדול והאחיך בזה ודע שאין בפי' האחר לד הכרח מן הגמרא והרמב"ם ז"ל כתב כן אלא שכתב דהכין מסתבר פפי' הגמרא ומתוכרת דמסתבר הכי ואני אומר בדברי רבינו ורש"י ז"ל עיקר שאם נקל לראות האחעי כאלו הוא ביניהם ואפילו הוא ד' אלפים ועוד אם נקל בו לחת לו קרפף ומה נאסר אם רואין אותו כאלו הוא ביניהם אף קרפף יש לו ואם לו קרפף כיון שאינו ביניהם אף לא יהיה נחשב נוסו כאלו הוא ביניהם ונם מן הפחות נראה לי כן אלא שאין רואין להאחיך סוף דבר אין בדברי רבינו טעות לא קבל נחול ונורח כפרים אלו (עיין בסוף הספר ציור ח). וכ"כ ז"ל והן מוכן מלבון רבינו עיר מהוקפה וכו'. בריאתא פ' עושין סמין (דף כ"ג) עיר חדשה מודדין לה מיבשיבה ישנה מודדין לה בתחומה אי אי אי חדשה ואי אי ישנה חדשה שהוקפה ולבסוף ישנה ישנה שישבה ולבסוף הוקפה, ובמוד זה לדעת רבינו נכון שאין שאין מתנין קרפף לעיר אחת אבל הכיר בהחומה קרוכה לבתים כיון שאין בחומה בית דירה אין מודדין אלא מיבשיב הכיר לבית דירה ובדעת אחרים אחרים שאין מתנין קרפף לעיר אחת כמ"ם בראש הפרק מודדין מיבשיבה ומוסיפין עד שיעור קרפף ואם החומה קרוכה אז הוקם הכיר היא כאילו אינה ועיר שישבה ולבסוף הוקפה מודדין לה בחומה ואין מוחנין

קרפף כדעת רבינו ולדעת אחרים מוחנין הקרפף בחומה, המבכתי בזה אפשי דברים שרשאיהו הלכה לרשב"א ז"ל

עיר

[א] כתבבים דאמרו לא אמרו קרפף אלא בין שתי עיירות ולא כר"ם דאמר נותנין קרפף לעיר וכרב הונא דאמר לרבנן נותנין קרפף לזו וקרפף לזו ולא כחייא בר רב דאמר קרפף ארד לשתיהן וכן פסק ר"ת כרב הונא אליבא דרבנן דגדול היה בחכמה ובכבנין ובר סמכא יותר בחייא בר רב כדמוכח בפרק יש בערבין שהיה רב הונא מוכיחו ועוד דאמוראי לקמן קיימא כותיה דרבא אמר בר אידי א"ר חגיגא לא משולשים מסש וכו' וכן אביי ורבינא דשקלי וטרי בההוא שינויא דלא איצטריך אלא לרב הונא ע"ש ואמר רבינו מהר"ם נראה דהלכה כר"ם מראפליג רבא בפרק בכל מערבין בין אילן העומד בעיבורה של עיר לעומד חוץ לעיבורה של עיר ועוד דאמר ריב"א בפרק מי שרוצאיהו הלכה כדברי המיקל בעירובין ואפילו יחיד לגבי רבים וכו'.

הגהות מיימוניות

ביניהם

ביניהם שהמדין כשורה שנמתנין בין כל שיהיה השיעור הזה ונתנה אחד מהם מכלן מחוץ לתקום הרחוק אלפים אמה וזה ברור וסבוא וכן הכתו ז"ל והתבאר בדברי רבינו כמה שיבא בסמוך היו שלשה כפרים סמוכים זה מסולשין וכו'. ומהה שם וכן ד' כפרים המסולשין אם יש בין שני המרוחקים מאה וארבעים ואחת ושלש שלשתן ואין ביניהם כל אחד ואחד מן הכיר

מגיד משנה

אינה אל"ה בגמרא (דף ל"ז) לא משולשים אלא כל אחד מכיר מכיר אחדעי ביניהן ואין בין זה לזה אלא מאה וארבעים ואחת ושלש ונראה בסמן משולשים ל"ל אבי לרבא כמה יהא בין הינון לאחדעי אלפים ל"ל רבא לאבי כמה יהא מאי נפקא לך מיהא כל אחד מכיר מכיר אחדעי ביניהן ואין בין זה לזה אלא קמ"ל ושלש. ל"ל ופפי' [ד] אלפים אמה מ"ל אין ומיהא"י ז"ל כל אחד מכיר אחדעי ביניהן ר"ק אם אחד שיש בין אחד מכיר אחדעי ביניהן כדי להחמלאות באחדעי ולשחוט אויר הנשאר בין אחדעי לאחדעי מכאן ואילך עד קמ"ל לבאן וקמ"ל לבאן הכיר אבי קרבפות לאחיתן דומין כאילו הוא נתון ביניהם והרי אלו אחת ויוצאת אחת מכאן מודד מתחת חברותיה אבל אם רב אחיר יוחר על כן לא אמרו דומין אל"ל אלכים הוחל ויכול לבא מזו לזו אלא עיכוב אחרינ אחרון עכ"ל. ויש אחרים פירשו כן וזה מבואר בדברי רבינו. ויש פי' אחר לומר שאין נותנין בין שני החיצונים אלא הבשר האחעי וקמ"ל ושלש דדי אם נראה האחעי כאלו הוא ביניהם ונקל לראות האחעי כאלו הוא ביניהם ואפילו הוא ד' אלפים ועוד אם נקל בו לחת לו קרפף ומה נאסר אם רואין אותו כאלו הוא ביניהם אף קרפף יש לו ואם לו קרפף כיון שאינו ביניהם אף לא יהיה נחשב נוסו כאלו הוא ביניהם ונם מן הפחות נראה לי כן אלא שאין רואין להאחיך סוף דבר אין בדברי רבינו טעות לא קבל נחול ונורח כפרים אלו (עיין בסוף הספר ציור ח). וכ"כ ז"ל והן מוכן מלבון רבינו עיר מהוקפה וכו'. בריאתא פ' עושין סמין (דף כ"ג) עיר חדשה מודדין לה מיבשיבה ישנה מודדין לה בתחומה אי אי אי חדשה ואי אי ישנה חדשה שהוקפה ולבסוף ישנה ישנה שישבה ולבסוף הוקפה, ובמוד זה לדעת רבינו נכון שאין שאין מתנין קרפף לעיר אחת אבל הכיר בהחומה קרוכה לבתים כיון שאין בחומה בית דירה אין מודדין אלא מיבשיב הכיר לבית דירה ובדעת אחרים אחרים שאין מתנין קרפף לעיר אחת כמ"ם בראש הפרק מודדין מיבשיבה ומוסיפין עד שיעור קרפף ואם החומה קרוכה אז הוקם הכיר היא כאילו אינה ועיר שישבה ולבסוף הוקפה מודדין לה בחומה ואין מוחנין

ו עיר שהיתה מרוכה וכו'. שם (דף ל"ה.) מ"ר כילד מעברין אם הפרים מרוכה כמות שהיא עגולה שיהן לה שיום מרוכעת אין שיהן לה שיום היתה רבנן אריה דרבנה בר רב הונא אמר אמר רשלא אמר מאלעים אמה ואמר אביי דרבנה מסתברא דאי נבי הלל אמר דרך בתים והכי"ק ורבינו לא סוכירו דין זה. ומראה דמדסמיכו ולא סילקו מסיבה דאמר' יש בין יחר לקצת יחר מאלעים אמה נמי וכדאמר אביי דמסתברא: היו

מן החיצונים אלפים אמה או פחות מכאן ובין השנים החיצונים מאתים שלש ושמונים פחות שליש כדי שיהיה בין כל אחד מהן ובין האמצעי כשתראה אותו כאילו הוא ביניהן מאה וארבעים ואחת אמה ושליש הרי שלשתן כמדינה אחת ומודדין אלפים אמה לכל רוח מחוץ לשלשתן. עיר שהוקפה ולכסוף ישבה מודדין לה מישיבתה. ישבה ולבסוף הוקפה מודדין לה מחומותיה: ן עיר שהיתה ארוכה או מרובעת הואיל ויש לה ארבע זויות שוות מניחין אותה כמות שהיא ומודדין לה אלפים אמה לכל רוח מארבע רוחותיה. היתה עגולה עושין לה זויות ורואין אותה כאילו הוא בתוך המרובע ומודדין חוץ מצלעות אותו מרובע אלפים אמה לכל רוח שנמצא משתבר הזויות: ן וכן אם היתה העיר משולשת או שיש לה צלעות רבות מרבעין אותה ואחר כך מודדין חוץ למרובע אלפים אמה לכל רוח. וכשהוא מרבעה מרבעה בריבוע העולם כדי שתהא כל רוח ממנה משוכה כנגד רוח מרוחות העולם ומכוונת כנגדה: ח היתה רחבה מצד אחד וקצרה מצד אחד רואין אותה כאילו היא כלה רחבה. "היתה עשויה כמין ג"ם או שהיתה עשויה כקשת אם יש בין שני ראשיה פחות מארבעת אלפים אמה מודדין לה מן היתר ורואין את כל הרוחב שבין היתר והקשת כאילו הוא מלא בתים. ואם היה בין שני ראשיה ארבעת אלפים [ג] אין מודדין לה אלא מן הקשת: ט עיר שיושבת על שפת הנחל, אם יש לפניה דקה. רוחב ארבע אמות על שפת הנחל כדי שיעמדו עליה וישתמשו בנחל נמצא הנחל בכלל העיר ומודדין לה אלפים אמה משפת הנחל השניה ויעשה הנחל כולו בכלל המדינה מפני הדקה הבנויה מצדו. ואם לא היה שם דקה אין מודדין להן אלא מפתח בתיהן ונמצא הנחל נמדד מן האלפים שלהם: י יושבי צריפין אין מודדין להן אלא מפתח בתיהן. ואם יש שם שלש חצרות של שני שני בתים הוקבעו כולם ומרבעין אותה ונותנין להם אלפים אמה לכל רוח כשאר העירות: יא אין מודדין אלא בחבל של חמשים אמה לא פחות ולא יתר ובחבל של פשתן כדי שלא ימשך יותר מדאי. הגיע לניא אם היה רוחבו חמשים אמה שיכול להבליעו בחבל המדה מבליעו והוא שיהיה בעמקו מפחות מארבעת אלפים: יב במה דברים אמורים שהיה [ג] חוט המשקולת יורד כנגדו שאי אפשר להשתמש בו. אבל אם אין חוט המשקולת יורד כנגדו אינו מבליעו אלא מן כן היה עמקו אלפים או פחות מיכן: יג היה גיא מעוקם מקדר ועולה מקדר ויורד. היה גיא רחב מחמשים שאינו יכול להבליעו הולך למקום

ח היתה עשויה כמין ג"ם לו מסיבה עשויה כקשת וכו'. לפרינן בגמרא (שיעורנו ל"ה) כמה יהא בין יחר לקצת רב הונא אמר אלעים אמה רבא בריה דרבנה בר רב הונא אמר אמר רשלא אמר מבי אבי טוחיה דרבנה מסתברא דאי נבי הלל אמר דרך בתים והכי"ק ורבינו לא סוכירו דין זה. ומראה דמדסמיכו ולא סילקו מסיבה דאמר' יש בין יחר לקצת יחר מאלעים אמה נמי וכדאמר אביי דמסתברא: היו

ט עיר שיושבת על שפת הנחל. שם (דף ל"ה.) מ"ר כילד מעברין אם הפרים מרוכה כמות שהיא עגולה שיהן לה שיום מרוכעת אין שיהן לה שיום היתה רבנן אריה דרבנה בר רב הונא אמר אמר רשלא אמר מאלעים אמה ואמר אביי דרבנה מסתברא דאי נבי הלל אמר דרך בתים והכי"ק ורבינו לא סוכירו דין זה. ומראה דמדסמיכו ולא סילקו מסיבה דאמר' יש בין יחר לקצת יחר מאלעים אמה נמי וכדאמר אביי דמסתברא: היו

כמה יהא בין יחר לקצת רב הונא אמר אלעים אמה רבא בריה דרבנה בר רב הונא אמר אמר רשלא אמר מבי אבי טוחיה

יז היו לו תחומי העיר מוחזקין וכו' שומעין לו בתחום בריבה. נראה לכאורה שדעתו לומר שאין שומעין לו בתחום שמיעה וא"ל לומר כן שהרי אמרו בתוספתא פרק אין מקום בריבה דלקמן ר"ל בפי' התוספתא וכ"כ רבינו ז"ל בפי' המשנה ואין שומעין לו בתחום בריבה לכתחלה: **מה** שהבה ה"ה בשם הרבב"ם שלא הל"ל אלא הקב"ב מעתה תשום דאיתא בריבוע אמתא דאחרי חומתי בתלכסונא ולפי זה בשבתדוד מלגא העיר אלף והכ"ח אמה והבא לתדוד מקרן אלכסון של עיר יהיו אלפים תשום דקרי חומתי אלף והכ"ח הם הקב"ב. וא"ל ה"ה ולחוש לחוש בהקב"ה אמה מעמו לפי שאחר שהרחבנו מדד מקרן אלכסון העיר אלפים וכשנמדוד מלגא העיר אבלה מדת האלפים הם לשוף אלף ומקיה וחמ"ו לפי שהבטרת אלפים על אלפים הם ד' שבוחים שכל כך הוא אלף שמתים אלף המקרא אלנו קוויגש"ו לפי שבאלפים ים מתחים שעיריות וכל עשיריות מהם יעלה בחשבונות עשרים אלפים כך אלבע אלפים שמתים אלף שהם ד' שבוחים ואלף ומקי"ו פעמים אלף ומקי"ו שלה שני שבוחים ושלש אלפים וכל"ה כיצד אלף ומקי"ו יש קמ"ל עשיריות והיו וכל עשיריות מהם עולה י"ד אלפים וק"ו ומקי"ל פעמים והיו ד' אלפים וק"ו עולה ד' שבוחים ואלפים וכל"ה הרי שיבה על הראשון מקפ"ה ורבינו לא דק בה אמתה ולחומתא הוא דלא דק ומפשר דמהנה דלכי הבטון אמתא והיו מותחי המאור בגמרא עולה הוסכלא לתקב"ב ולהבטון חכמי הגמרא עולה מקפ"ה כתב חת"ם בקיצור:

עיקר

למקום שהוא יכול להבליעו ומבליעו וצופה כנגד מדתו וחוזר: **יד** *הגיע לכותל אין אומרים יקוב את הכותל אלא אומר רחבו והולך לו. ואם אפשר להשתמש בו מודדו מדידה יפה. ואם היה הוט המשקולת יורד כנגדו מדד רחבו מדידה יפה: **טז** הגיע אלהר אם היה הר מתלקט ממנו גבוה עשרה טפחים באורך חמש [ד] אמות מבליעו וחוזר למדתו. ואם היה גבוה הרבה עד שיתלקט ממנו עשרה טפחים מתוך משך ארבע אמות אומדו והולך לו. ואם אינו יכול להבליעו כנגן שהיה רחבו יתר מחמשים מקדדו מעט מעט. וזה הוא שאמרו מקדדין בהרים: **טז** כיצד מקדדין בהרים בגיאות שאינו יכול להבליעו. אוחזין שנים חבל של ארבע אמות העליון אוחז קצתו מכנגד מרגלותיו והתחתון אוחז בקצה השני כנגד לבו וחוזר העליון לעמוד במקום התחתון והתחתון יורד ומרחיק ממנו מדת החבל וכן מתגלגלים והולכין עד שמודדין את כולו. וכשילך המודד להבליע ההר או הגיא לא יצא הוץ לתחום שלא יראו אותו העוברים ויאמרו מדת תחומין באה לכאן:

*הגיע לכותל וכו'. מסהברת אם מ"ש לאמדו מבליעו, עכ"ל:

השגת הראב"ד

*הגיע לכותל וכו'. הרב אלפסי ז"ל מגי מגלת לו ד' אלות לו ו' אלות, עכ"ל:

יח אין סומכין אלא על [ה] מדידת אדם מומחה שהוא יודע מדת הקרקע. היו לנו תחומי שבת מוחזקין ובא מומחה ומדד ריבה בתחום מהן ומיעט בתחום. שומעין לו בתחום שריבה. וכן אם באו שנים מומחין ומדדו התחום אחד ריבה ואחד מיעט שומעין למרבה. ובלבד שלא ירבה יתר ממדת אלכסונה של עיר: **יח** כיצד בעת שירבה זה נאמר שמא הראשון מקרן אלכסון של עיר מדד האלפים ולפיכך מיעט מדתו ונמצא צלע התחום בינו ובין המדינה פחות מאלפים. וזה האחרון מדד אלפים מצלע המדינה. ואין מחזיקין על הראשון שטעה ביותר על זה. *לפיכך אם ריבה זה האחרון יתר על הראשון אפילו בחמש מאות ושמונים אמה בקרוב שומעין לו, ביותר על זה אין שומעין לו: אפילו

*לפיכך אם ריבה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מגי מגלת לו ד' אלות לו ו' אלות, עכ"ל:

השגת הראב"ד

א מור סי' שלא סע"ג שם:

מיט מגמלס לקדד ולהבליע אלא מותתו והולך לו עכ"ל. וראיתי שלמין לנו קדור לו הבלעה בגיא אלא בתחלקת עשרה מתוך חמש ואח"כ כתב לומתי מבליעין בזמן שאין בשיורא של גיא לתולך אפשרו יותר מאלפים אמה לבו. היה בו יותר מאלפים אמה לבו' לא היה השמיטו בגיאה אינו מבליעו אלא מקדדו. ואלו דברים שהתיריו מבליעין בזמן שאין בשיורא של גיא לתולך אכבר מ"ר אלקט עשרה מתוך חמש ויהיה בעתקו אלכסים יוכל להבליעו בחבל כל ל' ואמי' בהבל על אחיים ואולי דעתו שבתחלה אלקט כך ואח"כ זקוף מאד ואין בזה מתם. ואם נאמר בזיבעינו במקום אחד היה להם לפרש אלא ודאי לא הזכר דין הה'קות בגיא ולא דין האלפים בהר וכדברי רבינו. ומ"מ הבינו לתמיני פירש"י ז"ל פי' אחר אלא כדברי רבינו. והרבב"ם פירש ד' אמות לכל שיורד מוט המשקולת בעבדו בשאיריו זקוף כל כך אינו ראוי ואם"ם שנאמר מהלי הגיא מבשמעון והולכין עד הקרקעיתו של גיא הרי זה כאילו הוט המשקולת יורד בעבדו ע"כ וזהו פירוש נכון.

יז אין סומכין וכו'. מבנה (דף ל"ח ס"ב) אין מודדין אלא מן המומחה ריבה לתקום אחד ושיעש לתקום אחר שומעין לתקום בריבה ואבלו בתחלה לתקום בריבה אין לתקום שיעשה לא לימא אף למקום בריבה. שוב אם ריבה לאחד ושיעש לאחד שומעין לחרבה והקשו בגמרא היינו קמייתא ומילו ה"ק ריבה לאחד ושיעש לאחד שומעין לזה בריבה. אמר מני ובלבד אלא ירבה יותר ממדת העיר בתלכסונה. ע"כ בגמרא. וכיון רבינו אין התורהה מן הבקי וכן פירש"י ז"ל וכן נראה בירושלמי דגרסינן הה הה הדיום בריבה אין שומעין לו. ויש פירוש אחר וזה עיקר, ואם כונת רבינו בשבתה היו לנו תחומי שבת מוחזקין וכו' ריבה על פי מה שאחרו בגמ' לימא אף לריקום בריבה תימה הוא לפי שאין זה עיקר על הבאון בשום פנים ומ"מ דברי רבינו בדין זה הם אחת וכן הסכימו כל המפרשים ז"ל. ועוד כתב הרבב"ם ז"ל שאם מדד וכבה באחד מן התחומין שומעין לו ומוציאין אם הקרן הנני הרוצם בעבד המרובה לפי שיחזיקין לה הרוצם במוצעה ואם המרובה בתוכן ע"כ. וזהו פירוש לת"ם בגרסא אף לריקום בריבה אף בתחום המרובה כנגד המרובה: **וכן** אם באו שנים מומחין ומדדו התחום וכו'. בבר חבר זה בסרוך על פירוש אחר בתוספתא דתמיי חה עיקר. והבר רבינו לפיכך אם ריבה זה באחרון יותר על הראשון הרבב"ם לפי' בתחם אמתם מאות ושמונים אמה בקרוב שותפין והקשו על הבנון זה. והבנון כתוב אחר לבריהם אני מוצא לו ד' לו ו' מאות ע"כ. והרבב"ם ז"ל הקשה אלא היה לו לומר אלא ה' אמות ע"כ ונכון ומתמ הרב ז"ל כל שהוא יותר מתכנים אחה אמ"ם שאינו חתלאון עד דקן הנדוים הפנון בתמה בקרוב עכ"ל ואני אתרה דע שבהתבנון שהיריבו בכל אמתה אמתה ואחרון אחר בא לעיר ובוזה בנגד מדתו בשום הבנון ודאי לא עביר הבי זימנין דשני שיש בנגדה הרים ונאיות והיה לו להבליע או לקדר ע"כ:

סנדל עוז

הגיע לכותל וכו' עד מדידה יפה. פרק כיצד מעברין (דף ל"ח). כתב הראב"ד ז"ל מסתברא אם אינו אלא בבתחלקת עשרה מתוך ארבע אבל בבתחלקת עשרה מתוך חמש מודדו מדידה יפה ונ"ל לקמן בהלכות עירובין בהלכא ה' שבת"ו ע"כ: [ה] וכן פי"ר אם אין מודדין אלא מן המומחה ופירש ר"ת דרך ישר ומכוון נגד העיר אלא ילך לצדדים לסדוד לפי שנוח לו שם לסדוד דליכא עקולי ופשורי ואח"כ בא לעיר ובוזה בנגד מדתו משום דאי אלא עביר הבי זימנין דשני שיש בנגדה הרים ונאיות והיה לו להבליע או לקדר ע"כ:

הגהות מיימוניות

[ד] כדב הונא בריה דרב נחן. להרב"ם דיה נראה בלישנא קמא דאמר רבא לא שנו אלא בבתחלקת עשרה מתוך ארבע אבל בבתחלקת עשרה מתוך חמש מודדו מדידה יפה ונ"ל לקמן בהלכות עירובין בהלכא ה' שבת"ו ע"כ: [ה] וכן פי"ר אם אין מודדין אלא מן המומחה ופירש ר"ת דרך ישר ומכוון נגד העיר אלא ילך לצדדים לסדוד לפי שנוח לו שם לסדוד דליכא עקולי ופשורי ואח"כ בא לעיר ובוזה בנגד מדתו משום דאי אלא עביר הבי זימנין דשני שיש בנגדה הרים ונאיות והיה לו להבליע או לקדר ע"כ:

ד קרוק

לפי שמשבורת ז׳ מל ו׳ לוגים מלא מ״ם. ויש לזה מופת. ולפ״ז אם הראשון עשה במדה ההלכשן ע״ד המשנן רשיעה ז״ל יפיה אמת כדברי הרמב״ם ז״ל. אבל אין לנו לקחת כהמשנן כמו שזה מוכר וזה דבר ברור. ולפי ההשבון כאמתי יהיה מתם מתום וכ״ל בהשבון אלף ומרבע מאות ופ״ל הוא כ׳ חשבונות ושרי ומשבורת אלעים שהוא מלכלכה הוא כפלו שהוא ל׳ הנטוות. ולא המלם זה משיני רבינו אבל לנו לאמתיר בזמנין ה׳. ולא שמנה הסברים והלוחות לרשום בתחם מתום ומ״ה אמתת. ואם יש סבר אמתמנו כך הוא כאמת לפי אמתן דרך רבינו לכתוב בקרוב בהשבון מיוכל לכוסיף

לו ברגוש מתמו ומלפי אמה אחת:

יט אפילו עבד אפי׳ שפחה נאמנין לומר עד כאן תחום השבת. ונאמן הנדול לומר זכור אני שעד כאן היינו באים בשבת כשהייתי קטן. וסומכין על עדותו בדבר זה. שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל מפני ששיעור אלפים אמה מדבריהם:

יט אפילו עבד אפילו שפחה נאמנין לומר עד כאן תחום השבת. ונאמן הנדול לומר זכור אני שעד כאן היינו באים בשבת כשהייתי קטן. וסומכין על עדותו בדבר זה. שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל מפני ששיעור אלפים אמה מדבריהם:

ד עיקר הקידוש בגילה כו׳ ומבדיל וסוף עד סוף יום הרביעי. קשה דבגמרא מתמה דעד יום הרביעי ולא עד בכלל ומשלמי סבר מונה מכאנו ו עד סוף יום ג׳ ואם כגירסת הכתוב:

הגהות

[ח] בפ׳ מי שהחו ושרק ג׳ השבועות בשיש חייבות בקידוש רבי יהודה כל שישנו בשביתה ישנו בהבדלה ע״כ: [כ] אבל כשהבדיל בתפלה כהוגר בתפלאבה אע״פ שנתיין לא חבדיל על הכוס. וכן אם אמר רק הבדיל בין קודש לחול וכדרי צדיכיהו אבל לאכילה ושתיה צריך הבדלה כמדבא אמרי הבדיל בין קדש לחול וכדרי צדיכיהו אבל לאכילה ושתיה צריך הבדלה על הכוס כראמיסר בת מוזה וכו׳ ע״כ: [ג] בה״ג ובפירוש רש״ג גם בהבדלה כל היום כולו אבל בפ״ה כתב כבעמוד וכן בראב״ה וכן באלפסי וכן בפ״ח: [ד] רשב״ם פירש השתם חחשל והחלה בריחתו הוא בראיתא פרק מקום שבתו: [ה] ע״ש דלא מצאנו היתר אפילו לכים והא דדבון רבי רב אשי לא קפדי אמיא משמע בספר דלא קפי אקודם קידוש אלא אקודם הבדלה ע״ש דשיתי לה אדרב חנוא וחנא משמיה דרי יעקב דאמר הנותנים קודם שיבדיל מיתתו באסכרא כר ע״ש. וכן מתרצים אמר שאמרו לשתום אפילו מים קודם קידוש וכן בשחרית קודם קדושא רבה ע״כ: [ו] וכתב בה״ג הא דאמר שתם מבדיל הים בשחרא אבל לערב אי לא מים מידי מבדיל אבל אי מים מידי ביום או בלילה אינו מבדיל ראב״ה. אבל באלפסי כתב דאפילו לערב מבדיל אף על גב דשתים בין ביומא בין בלילא ע״כ: [ז] וכן מי׳ ר״י בפרק ערבי פסחים ובפרק מי שהחו ובפ״ג דשבועות דקידוש מדאורייתא אבל כת שנתרחיב לאחרו אי אינו אלא מדרבנן ע״ש. ע״כ:

[ח] בפ׳ מי שהחו ושרק ג׳ השבועות בשיש חייבות בקידוש רבי יהודה כל שישנו בשביתה ישנו בהבדלה ע״כ: [כ] אבל כשהבדיל בתפלה כהוגר בתפלאבה אע״פ שנתיין לא חבדיל על הכוס. וכן אם אמר רק הבדיל בין קודש לחול וכדרי צדיכיהו אבל לאכילה ושתיה צריך הבדלה כמדבא אמרי הבדיל בין קדש לחול וכדרי צדיכיהו אבל לאכילה ושתיה צריך הבדלה על הכוס כראמיסר בת מוזה וכו׳ ע״כ: [ג] בה״ג ובפירוש רש״ג גם בהבדלה כל היום כולו אבל בפ״ה כתב כבעמוד וכן בראב״ה וכן באלפסי וכן בפ״ח: [ד] רשב״ם פירש השתם חחשל והחלה בריחתו הוא בראיתא פרק מקום שבתו: [ה] ע״ש דלא מצאנו היתר אפילו לכים והא דדבון רבי רב אשי לא קפדי אמיא משמע בספר דלא קפי אקודם קידוש אלא אקודם הבדלה ע״ש דשיתי לה אדרב חנוא וחנא משמיה דרי יעקב דאמר הנותנים קודם שיבדיל מיתתו באסכרא כר ע״ש. וכן מתרצים אמר שאמרו לשתום אפילו מים קודם קידוש וכן בשחרית קודם קדושא רבה ע״כ: [ו] וכתב בה״ג הא דאמר שתם מבדיל הים בשחרא אבל לערב אי לא מים מידי מבדיל אבל אי מים מידי ביום או בלילא אינו מבדיל ראב״ה. אבל באלפסי כתב דאפילו לערב מבדיל אף על גב דשתים בין ביומא בין בלילא ע״כ: [ז] וכן מי׳ ר״י בפרק ערבי פסחים ובפרק מי שהחו ובפ״ג דשבועות דקידוש מדאורייתא אבל כת שנתרחיב לאחרו אי אינו אלא מדרבנן ע״ש. ע״כ:

פרק תשעה ועשרים

א מצות עשה מן התורה לקדש [ח] את יום השבת בדברים שנאמר זכור את יום השבת לקדשו. כלומר זכרהו זכירת שבת וקידוש. וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו. בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה: **ב** וזהו נוסח קידוש היום. ברוך אתה ה׳ אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו ושבת קדשו באהבה ורצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית תחלה למקראי קדש זכר ליציאת מצרים כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו ברוך אתה ה׳ מקדש השבת: **ג** וזה נוסח ההבדלה. [ט] ברוך אתה ה׳ אלהינו מלך העולם המבדיל בין קדש לחול ובין אור לחשך בין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה. ברוך אתה ה׳ המבדיל בין קדש לחול: **ד** עיקר הקידוש בלילה. אם לא קידש בלילה בין בשוגג בין במזיד מקדש והולך כל היום כולו. ואם לא הבדיל בלילה מבדיל למחר ומבדיל והולך עד סוף יום [י] שלישי. אבל אינו מברך על האור אלא בליל מוצאי [יא] שבת בלבד: **ה** אסור לאדם לאכול או [יב] לשתות יין משקדש היום עד שיקדש. וכן משיצא היום אסור לו להתחיל לאכול ולשתות ולעשות מלאכה או למעום כלום עד שיבדיל. ולשתות ימים מותר. שכח או עבר ואכל ושתה קודם שיקדש או קודם [יג] שיבדיל הרי זה מקדש ומבדיל אחר שאכל: **ו** מדברי סופרים [יד] לקדש על היין ולהבדיל על היין.

ראנה

א מוד סימן רשל״ג סעיף כה: ב מוד סי׳ רלה סע״ג סי׳: ג מוד סי׳ רשל״ו ולקמ״ג סי׳: ד מי׳ בסוד סי׳ רשל״: ה מוד וסע״ג סי׳:

ד עיקר הקידוש בגילה כו׳ ומבדיל וסוף עד סוף יום הרביעי. קשה דבגמרא מתמה דעד יום הרביעי ולא עד בכלל ומשלמי סבר מונה מכאנו ו עד סוף יום ג׳ ואם כגירסת הכתוב:

הגה

מגדל עוז

דקדוש מבמיין שבתה מלכלכן יומר מפרי מפשר על ריבוי מלוה ומרוסיה ז״ל לא מקריה סם לפי שהוא דבר מבדיל כיומר אין כל אדם יכול לעמוד אלא לף ר״ם ז״ל אלמר שמבהבה מהבמיה מבמיה מוד ולריף כל מוסן מבמיין לתמון מאוה לא הוה מקרשם מן סיה: ומשלמי מבר בשמה מבר מפ דרך מקרן. ס׳ כלר מבמיין (דף ל״ח):

פרק כ״ט מצות שבת וכו׳ עד שבת וקידוש. פרק מרבי אליעזר (דף ק״ו) מאריכ לגרוס: ומשיך לגרוס עד בהבדלה. עוד מלמלה לו לגרוס רבי מבמיה מיר דמבמה מיר דמבמה לגרוס לגרוס לגרוס

ט היה מתפלה לפה וכו' מי שנתכוין לקדש על היין בלילי שבת וכו'. כתב הר"ן שגראה מדברי הרי"ף שהוא מפרש כך נטל ידיו לא יקדש משום דכיון דאין מוסלין ידיהם לטהרות גלי דעתיה דהכינה ליה ריחתא וס"ל לרב ברונא דאין תקדשין על הפת הילכך לא יקדש שעל הפת מ"מ לקדש ואי מקדש מהתרא נאמר מקדש על שתיו הכוס ואפיקנא דליתא דהא רב כל לומה דהכינה ליה ריחתא מרחיקת נאמר מקדש מדקדש ומיהו נקטא לן מדרב ברונא דנטל ידיו לא יקדש על הפת דכתבי דאמר דמכי מטא ידיה גלי דעתיה דריחתא הכינה ליה מהא לא פיהוקא ונראה שכן היה מפרש רבינו ז"ל:

אסור שיקדש: **ז כיצד הוא עושה** לוקח כוס שהוא מחזיק רביעית או יתר ומדיחו מבפנים ושוטפו מבחוץ וממלאהו יין ואוחזו בימינו ומגביהו מן הקרקע טפח או יתר ולא יסייע בשמאל. ומברך על הנפן ואחר כך מקדש. ומנהג פשוט בכל ישראל לקרות בתחלה [פ] פרשת ויכלו ואחר כך מברך על היין ואחר כך מקדש [י] ושותה מלוא לוגמיו ומשקה לכל בני חבורה ואח"כ נוטל ידיו [כ] ומברך המוציא ואוכל: **ח** אין קידוש אלא במקום סעודה. כיצד לא יקדש בבית זה ויאכל בבית אחר. אבל אם קידש בזוית זו אוכל [נ] בזוית שניה. ולמה [פ] מקדשין * בבית הכנסת מפני האורחין שאוכלין ושותין שם: **ט** היה מתאוה לפת יותר מן היין או שלא היה לו יין הרי זה נוטל ידיו תחלה ומברך המוציא ומקדש ואחר כך בוצע ואוכל [ס] ואין מבדילין על הפת אלא על הכוס: **י** מי שנתכוין לקדש על היין בלילי שבת ושכח ונטל ידיו קודם שיקדש הרי זה מקדש על [פ] הפת ואינו

ואף על פי שהבדיל בתפלה צריך להבדיל על כוס. ומאחר שיבדיל ויאמר בין קדש לחול מותר לו לעשות מלאכה אע"פ שלא הבדיל על הכוס. ומברך על היין תחלה ואחר כך מקדש. [ה] ואינו נוטל את ידיו עד

א סוד זמין רעג סי"ג סס: ב סוד זמין רעא סי"ג עמין כט:

מלא לוגמיו שאם יסלקנו לגדרים ברלה כמילא לוגמיו ומדברי הגאונים ז"ל נראה שאין כל בני המבורה נריכין מלא לוגמיה

ח אין קידוש אלא במקום סעודה כיצד לא יקדש בבית זה ויאכל בבית אחר וכו'. מסקנת ההלכות וכל הפוסקים שם (דף ק"ח) כשאול לאחר הכי אין קידוש אלא במקום סעודה. ולמדנו שם סבר מינה ה"מ מבית לבית אבל מפנה לפנה לא אמר להו רב עמרם בר הלכיה אמרין שמואל ואפי' מאגנא לאגנא הוה מקדש ע"כ בגמרא ובהלכות. וזהו כפשוטו תהריה על דברי רבינו ז"ל שכתב אבל אם קידש בזוית אחת וכו' אבל לאחר בבית ובלתה לאחר בסעודה אם רוצה לא מקומו מוחר שנעשה כמקום אחד ואינו דומה כתיבה לפנה ואם אינו רוצה לא מקומו עבשה בעל"ל. מהוך כך נראה שהם מפרשים בית בית דירה ויש בה מדרים ובלינה בנים דירה לבית אחר היו כמוהים שלעבר קדוש אחר אבל מלבה לאחר בנים דירה אחת לא. וכמו רב עמן והעיד שלפני בבית דירה אחת מן בבל נאחר היה מקדש. ויעיד על זה הפירוש שאם היה פירוש מבנה לבנה בחדר בעליה אחת הילך היה מוליאה מידי כותבה רב עמן בסבריה רוצה שמואל מקדש מלרעה לעבדה. ונאמר דבני רבינו ז"ל ויש בזה פירוש אחר ולבנה הרקדנין בבבל"ל מבני פאורסים שאוכלים וכו'. שם מבואר ובכאיה הכנו לקדש שם ואפ"ש שאין מרחיקים מוכלים לפי שבינן שאינן תקנה מקומה, ונכנסו ז"ל שלא היו אוכלין בבבל"ל מתם דהא קו"ל דבתי מכיות אין אוכלין בהן במבואר פ"ו מהלכות תפלה אבל בבית הסמוך לבהכ"נ והיו יושבין שם בעת שמיעת הקידוש וכן כל כיוצא בזה:

ט היה מתאוה לפת יתר מן היין וכו' שלא היה וכו' שם (דף ק"ח ע"ב) ת"ר ברונא אמר רב נטל ידיו לא יקדש אמר להו רב יצחק וכו'. אלהיו לא נה נשפיה דרב ובשכחיהו להו לשמעתתיה דרשנין גאון הנוסל ידיו לא יקדש ס"מ דיין אין צריך נטילה דאמרינן הנוטל ידיו לפירות הרי זה מנסי הדוה ופת הוא דפעון נטילה וכיון דנטל ידיו עקר דעתיה מן היין ושם על הפת לפיכך אם נטל ידיו לא יקדש עכ"ל. וכן כתב ה"ר אליעזר בר י"ב שעיקר נטילת ידים לאחר קידוש וס"מ בדיעבד אם נטל ידיו קודם ואחר כך קידש אין חוזר ונוטל והביא ראיה כרא דשיקין דאמר דיומנין רבינא דאינו אלא דהיה ריחתא הוה מקדש אריחתא ואז היה נוטל ידיו תדלה ושבש"ם פסק דלא הוי הוסח הדעת בדיעבד וכן מצאתי בתוספות ע"פ וכן פסק רבינו שבחה ורבינו יואל ובנו ראבי"ה לכתחילה וראיה מהא דפרק כל הבשר נוטל אדם ידיו שחרית ותתנה בו' וכ"ש הכא ואע"פ שלא התנה בפירוש כיון דרעתיה כיון כאילו התנה בפירוש

מנדל עוז

ואע"פ שהבדיל כו' עד על הכוס. פרק בוא"ל ופרק אין עומדין * ומברך על היין תחלה ואחר כך מקדש. מסכת הלכות פרק אלו הנדרים: ואינו נוטל ידיו עד שיקדש. פרק מרבי אבהו כיצד הוא עושה כו' עד נתמלא. פ"ם שכח שאכל ופרק כל כתבי הקודש ואחר כך מברך על היין וכו'. פרק אלו הנדרים במסכת נדרים ושותה מלא לוגמיו כו' יותר אי אינו שיכר אם לא שתה אם יצא לא יצא. ול"ל שדעתו לדעת רבותינו בעלי התוספות בפסקי הרי"ף שיטותם לחיות אין נכנסים ונם שתיה אינה מעכבת בדבר כל מעכבין בפשיטות דלאוקמי לשמעתא ריש ובשיטת ר"י אלפס ז"ל כתבו דאם אינו מעכבת בדבר מלון נמנה מתנו' כיון שהתקבלה הא לאחר שלא אמרי מני דטומבדיסא המקדש אם עשה מלא לוגמיו יצא ואם לא יצא מכלל הלכתא היא וכעל המאור מני בעינו כוס: ואחר כך נוטל ידיו עד שול ידיו ויבשו. כלל פרק ערבי פסחים.

ומצוה

הגהות מיימוניות

(ח) בבית הלל דאמר בברק אלו דברים מוזגים אם הבוס ואחר כך נוטלים לידים חבר לנטילה ברכה וכו' כדאיתא התם. ומצאתי בשם רב עמרם גאון הנוסל ידיו לא יקדש ס"מ דיין אין צריך נטילה דאמרינן הנוטל לפירות הרי זה מנסי הדוה ופת הוא דפעון נטילה וכיון דנטל ידיו עקר דעתיה מן היין ושם על הפת לפיכך אם נטל ידיו לא יקדש עכ"ל. וכן כתב ה"ר אליעזר בר י"ב שעיקר נטילת ידים לאחר קידוש וס"מ בדיעבד אם נטל ידיו קודם ואחר כך קידש אין חוזר ונוטל והביא ראיה כרא דשיקין דאמר דיומנין רבינא דאינו אלא דהיה ריחתא הוה מקדש אריחתא ואז היה נוטל ידיו תדלה ושבש"ם פסק דלא הוי הוסח הדעת בדיעבד וכן מצאתי בתוספות ע"פ וכן פסק רבינו שבחה ורבינו יואל ובנו ראבי"ה לכתחילה וראיה מהא דפרק כל הבשר נוטל אדם ידיו שחרית ותתנה בו' וכ"ש הכא ואע"פ שלא התנה בפירוש כיון דרעתיה כיון כאילו התנה בפירוש

מגיד משנה

ואינו אלא במקום סעודה הוא ואינו אלא במקום סעודה הוא ואינו אלא בשביל שיקדש אע"פ שהבדיל בתפלה ואחר כך מקדש. [ט] בפרק חלון מקדש אם טעם מלא לוגמיו יצא כו' ע"כ: [כ] כתב מהרי"ם בשם רבו הר"ר שמואל בר מנחם שאמר לו כשם דמה מנגי"ן ור"ל דהא דאמרינן בפרק ע פ ושוין שאין מבאין את הפת אלא א"כ קידש ואם הביא פורס פפה ומקדש דהכי פירושו אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה לקמן באלו דברים בהלכות סעודה חי מיניהו קדים שוין הן שאין מבאין את הפת קודם קידוש לפי שכל הקודם בסמוך מוקדם לברכה וא יבא הפת יצעדך לברך על הפת קודם קידוש אבל אם הביא פורס מפה על הפת והוי כמאן דליתיה ואז מקדש עכ"ל. וכן כתב דסבריל על השלחן יזהר שלא יהא לחם על השלחן ואם יש לחם יכסנו מעטם דפרישית וכן איתא בפירוש רשב"ם ע"ש: [ל] וכן אומר רב נסים גאון מוגרש בירושלמי מי שפוכתו קריבה עליו בליל שמיני מקדש בביתו ואוכל כסוכה ע"כ: [מ] והמקדש בבית הכנסת אין לו לסעוד רבינו דאין קידוש אלא במקום סעודה הרי הוא מוגם קודם קידוש אבל יכולים להשקות לקטנים כפו שנהגו דהא דאמרינן כפ חרש בדיבוק לא פסיגן להו היינו בלאו כגון בכילות ובריות וביצא בהן דגפקא לן מלא הא אכילו וכו' אבל קידוש הוים בצעת עשה הוא לא אתיא מהתם ומנשים נמי לא אתיא דסה לנשים דאינהו גופייהו בנות עונשין ושכל שיעבוד בשפירה ישנו בזכירה לא נפקא לן קנסנים דאינהו גופייהו ליתנהו בשכירה, בהלכות ברכות של מורר"ם: * [ובתב המור סימן רסב מ"ב וגהגהו בכל המקומות לקדש בב"ה ואני תמיה דאיך נתפשט זה הסנהג דהא ק"ל בשמואל דאין קידוש אלא במקום סעודה ולדידיה אין מקדשין בבה"כ אלא לאפוקי אורחין דאכלי ושתי בי כנישתא דלדידהו הוי מקום סעודה וכיון דהשתא ליכא אורחים דאכלי התם קרוב הדבר להיות ברכה לבטלה ע"כ. ובתב בסוף אי איישר חילי אבטליניה ע"כ]: [נ] פירש רבינו חננאל בשם רב יהודאי גאון בשיש בלבד קבנה"ו בגון ירם שהל להיות במוצאי שבת ולית ליה חברא מינו דמקדש אריאתא מבדיל נמי אריאתא כתן שבאים על השלחן קביע ואי אפשר לסעוד והילכך מקדש על הפת ומבדיל. ובתב מר רב יצחק דמי שאין לו יין תחלה מברך המוציא ואחר כך מברך אשר בחר בנו ומברך על הנשמים ושוב מברך על הגר ואחר כך מברך המבדיל בין קודש לחול ור"י אלפס כתב בפירוש שאין מבדיל כלל על הפת אפילו קידוש והבדלה בהרי הדדי וכן ראבי"ה ע"כ: [ס] כי הא דגרסינן פרק ערבי פסחים אמר רב ברונא אמר רב הנוסל ידיו לא יקדש אמר ליה רב יצחק בר מתנא אבאי לא נה נשפיה דרב ושכחיהנהו להו דשמעתתיה דיומנין הוה קאימנא קמיה דרב דומנין דהכיבא ליה ריחתא מקדש אריאתא ויומנין דהכיבא ליה חברא אינו אלא במקום סעודה ומקדקן ר"ה השתא הבדלה אין עושים על פת דאמינר בת מיד אז לא היה נוטל ידיו אלא מקדש כלבד בלא אכילה ולאחר שעה אוכל דם בר שיש קידוש שלא במקום סעודה ומקדקן ר"ה השתא הבדלה אין עושים על פת דאמינר בת קידוש אפילו על פת יכול לקדש ובלקבן ע"כ ובתר הכי גבי הא דנוסל ידיו לא יקדש שם וז"ל ומורה מקדקן ר"ש בן אסר דעיני מדברי שניהם נלמד מבדילים בלא יין ואין מקדשים אלא על היין על דעתיה דדבי דיקא דאמר דאמר מבדילים על השכר וכו' א"ר יוסי בר בון נוהגין תמן מקום שאין בו יין שליח צבור יורד לפני תיבה ואומר ברכת אחת סעין שבע והוחם מקדש ישראל

עומדין שמדבריהם היא על הכוס. ומאחר שיבדיל ויאחר וכו'. פ' שואל (שבת ק"ב) כי הוגן כי רב כהנא אמרינן המבדיל בין קדש לחול והבלתיהן בלהו וכן מימהת אחרת שם כיוצא בזו ונתלוצ הנתקדשים שם ומלבות ובהבלות בתנו שבדיבה וכ"כ שם כעומר מיהו ל"ל כין אחר לאחר וכו' אלא בא"מ"ה התבדיל בין קדש לחול. וכתבו הגאונים ז"ל שאם התפלה והבדיל בתפלה יכול לעשות מלאכה ואין צריך לברכה אחרת ולזה הסכימו מן האחרונים ז"ל ועיקר: **ובשהוא** מקדש וכו'. פ' אלו דברים בברכות (דף ל"ח.) ב"ה אומרים מברך על היין ואח"כ מברך על הנפן. ופ"ם ואינו מוסל וכו'. שם בפ' ערבי פסחים (דף ק"ו) **נטל ידיו לא יקדש ויתפלל בסמוך:**

ז כיצד הוא עושה וכו'. דברים אלו שבתב רבינו נלמדו בגמרא פ' אלו הנדרים (ברכות ל"ח) נני כוס של ברכה ומברך רבינו דכוס של ברכה הוא כוס שמוזגים עליו קידוש היום לו ברכה המזון בתחבר פ"ו מהלכות ברכות ולא עוד אלא שעיקר הדבר הוא לדעת רבינו כוס של קידוש כמ"ש. ומש"ל אי מי כוס של ברכה ברכת המזון: **מנהג** פשוט הוא בכל ישראל לקרות בתחלה פרשת ויכלו וכו'. **כן** נהגו ויש לרמז בתחבה לפנה ואם אינו רוחה לה מקומו עבשה בעל"ל. מהוך כך נראה שהם מפרשים בית בית דירה ויש בה מדרים ובלינה בנים דירה לבית אחר היו כמוהים שלעבר קדוש אחר אבל מלבה לאחר בנים דירה אחת לא. וכמו רב עמן והעיד שלפני בבית דירה אחת מן בבל נאחר היה מקדש. ויעיד על זה הפירוש שאם היה פירוש מבנה לבנה בחדר בעליה אחת הילך היה מוליאה מידי כותבה רב עמן בסבריה רוצה שמואל מקדש מלרעה לעבדה. ונאמר דבני רבינו ז"ל ויש בזה פירוש אחר ולבנה הרקדנין בבבל"ל מבני פאורסים שאוכלים וכו'. שם מבואר ובכאיה הכנו לקדש שם ואפ"ש שאין מרחיקים מוכלים לפי שבינן שאינן תקנה מקומה, ונכנסו ז"ל שלא היו אוכלין בבבל"ל מתם דהא קו"ל דבתי מכיות אין אוכלין בהן במבואר פ"ו מהלכות תפלה אבל בבית הסמוך לבהכ"נ והיו יושבין שם בעת שמיעת הקידוש וכן כל כיוצא בזה:

ט היה מתאוה לפת יתר מן היין וכו' שלא היה וכו' שם (דף ק"ח ע"ב) ת"ר ברונא אמר רב נטל ידיו לא יקדש אמר להו רב יצחק וכו'. אלהיו לא נה נשפיה דרב ובשכחיהו להו לשמעתתיה דיומנין הוה קאימנא קמיה דרב דומנין דהכיבא ליה ריחתא מקדש אריאתא ויומנין דהכיבא ליה חברא אינו אלא במקום סעודה ומקדקן ר"ה השתא הבדלה אין עושים על פת דאמינר בת מיד אז לא היה נוטל ידיו אלא מקדש כלבד בלא אכילה ולאחר שעה אוכל דם בר שיש קידוש שלא במקום סעודה ומקדקן ר"ה השתא הבדלה אין עושים על פת דאמינר בת קידוש אפילו על פת יכול לקדש ובלקבן ע"כ ובתר הכי גבי הא דנוסל ידיו לא יקדש שם וז"ל ומורה מקדקן ר"ש בן אסר דעיני מדברי שניהם נלמד מבדילים בלא יין ואין מקדשים אלא על היין על דעתיה דדבי דיקא דאמר דאמר מבדילים על השכר וכו' א"ר יוסי בר בון נוהגין תמן מקום שאין בו יין שליח צבור יורד לפני תיבה ואומר ברכת אחת סעין שבע והוחם מקדש ישראל

י מי שנתכוין לקדש על היין בלילי שבת ושכח וכו'. כבר ביאלרתי זה בסמוך:

ומצוה לברך על היין ביום בשבת קודם שיטעמו משהו וכו' . עם (דף ק"ו) מ"ל זכור לשם שבת זכרהו עם היין בכשיטעם אין לו שום גילוי ביום מכין מ"ל זכור לשם יום טוב מתוך מאמר רב יהודה בר"ל בשם רב הונא לעבור כמו שקדיון לשמאל מני נהר: ואמור לו לשון שיטעמו בלשון קודם שיקדש וכו'. בהגהות מ"ל בשיר לשלמי שם מסכת שבת וכו'. ולפי מאמר מרגיש לפי כן מקדש קודם ומאמרו בשם שלמה לשעות קודם קידוש. ומעתה לעניין על דברי הרא"ש ז"ל פ"ם ומ"ש בא לקדש בשם על הפה מי לא מקדש לפי מאמר הלא. והמעם בזה לפי שבגלוה מהא מזכיר קדושה היום ד' סיבר בגבו ופס חבר עלין שם יחבר יקדש על הפה קודם שישמש מכל ביום שלפי כשבכר אלא כשמבקר בשמ"ל קודם שעדיה אלא מרגיש בתחל בי אם לא נקדש על הפה פיה סיבר מי בגלו הה ל"ל בכן. ומם שלמה בשלמה בתחלת שיקר קדושה ואחר כך יבקר על היין ויאכל שעדה אמרים אם אסה מהיו לי לעשות לפי מאמר מהיו לי לגלות ביום מכין מ"ל אם יום לאמתחת היא לשיקר קדושה בגלות בהיר מדבריה אם יום ולא כהיר ביום מ"ל דלי לא קדש בגלות אמר, שב"ל:

*ואמור לו לאדם וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל בחיי ראמר אם מסברא אמרים לא סבר מימיו מברא מעומה מו נאמר אקרמהו קדמהם רבא יפה. לי ומיה כלום מבבר מחקרהו היום בכרמה על היין קדם שיטעמו ומיה בא לקדש על הפה מי לא מקדש ומחמר המגיה בחקום ברכה היין ויאכל ובמדרש אין לי אלא בגלוה ביום מכין מ"ל אם יום לאמתחת היא לשיקר קדושה בגלות בהיר מדבריה אם יום ולא כהיר ביום מ"ל דלי לא קדש בגלות אמר, שב"ל:

*ויאמר לו לאדם שיטעום כלום קודם [פ] שיקדש. תם קידוש זה לא יהיה אלא במקום סעודה: יא, יש לו לאדם לקדש על [ג] הכוס, ערב שבת מבעוד יום אף על פי שלא נכנסה השבת. וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום אף על פי שעדין היא שבת. שמצות זכירה לאמרה בין בשעת כניסתו ויציאתו בין קודם לשעה זו כמעט: יב מי שהיה אוכל בערב שבת וקדש עליו היום והוא בתוך הסעודה [פ] פרס מפה על השולחן ומקדש ונטר סעודתו ואחר כך מברך ברכת המזון. *היה אוכל בשבת ויצא [ד] השבת והוא בתוך סעודתו נטר סעודתו ונטל ידיו ומברך ברכת המזון על הכוס ואחר כך מבדיל עליו. ואם היה בתוך השתיה פוסק ומבדיל ואחר כך חוזר לשתייתו: יג היה אוכל תמר אכילתו עם הכנסת שבת מברך "ברכת המזון תחלה ואחר כך מקדש על כוס שני. ולא יברך ויקדש על כוס אחד שאין עושין שתי מצות בכוס אחד. שמצות קידוש ומצות

השגת הראב"ד

*ואמור לו לאדם וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל בחיי ראמר אם מסברא אמרים לא סבר מימיו מברא מעומה מו נאמר אקרמהו קדמהם רבא יפה. לי ומיה כלום מבבר מחקרהו היום בכרמה על היין קדם שיטעמו ומיה בא לקדש על הפה מי לא מקדש ומחמר המגיה בחקום ברכה היין ויאכל ובמדרש אין לי אלא בגלוה ביום מכין מ"ל אם יום לאמתחת היא לשיקר קדושה בגלות בהיר מדבריה אם יום ולא כהיר ביום מ"ל דלי לא קדש בגלות אמר, שב"ל:

*היה אוכל בשבת וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל ומה שאין לו אלא אחד מהם כסום, שב"ל:

א מתר מיון לגו מתא מגין כמ: ב מתר מי' רשת מתא"ג מם: ג מיין נמתר מם: ד מתר מי' לגו מתא מם: ה מתר מי' רשת:

מסאלו מרם מל מנם בנ"ם ומתר קידם מל כוס מחבגא מגם מל מ"ם בנגנה ומתר כבלגה מל כוס. ומירמו מתא"ם מנבגי"ם קדם לו מגבל מוחר לו לגבל לאכול בקידום שם. ומיכול ולעשות מלאכה בהבלה ו. וזה דמה קלא מן בגלוחים ולבל"ב מן לאמתחיים ולבגבי רבים וכן מיקר:

יב מי שהיה אוכל עם וכו'. מסקנת דגמ' פ' מרבי סמיים (דף ק') לאמר שמואל נגי זה מרים מבר ומקדש. ובגלגות כתבו ולא"ב מרי המגיה ונומר לשבועתו ומנבך מרבם כמאן. ומיו מחוור מאם היה נגיך המגיה לגיבי ברכה מל מה מאכל מ"ו לא לגן כמן המגיה ולבגבי רבים מגלה מ"ו מרבי מגיה. ומגלה מו אמרו בירושלמי מרם קמאל קמל מכלי ומו מעיקרא לא מחמרי מגיה ומסיק מי לא אמרן מגלה מכל בחבילה מכל בחבילה מכל מיל לים לן כם ומיהר המגיה לא הגבך רבים לגלבו בכמן מאם לגחמיל לשמות מים מוחר כאחר לשמגם בסרק זה. ומ"ם ומאל ידיו ר"ל מים מחרוים ומנגבר מגיגם מ"ו מבלבות ברכות. ומה מבמב ומנבך ברכה המזון מל הכוס ולא"ב מבדיל עליו ר"ל שבבמ"ו והבבלה הם מל כוס אחד לאחר זה רבים מן המגיה מגם' מלו דברים (ברכות ל"ח): כ"ם לאחרים מי ומזון וכו' ומאמר בגמרא לא בסלבו כ"ם ובי"ם ר"ל המזון מגבלו בחבלה ומל הבבלה מכאן בכוס ומיהרמו בבלבות ביחבו ומוכל בחבלה ומבמב מבחבו ומבך מיום ומבמב מבחבך מכל מל כוס אחד. מבל בהגהות כתוב אחר לאחר מברכה בבמן לו מגלה מחבו כוס ר"ב. ולבבריהם לזה מה שאחרבו מרם מרבי מרבי סמיים (דף ק"ב): נבי מזון וקידוש מל"ם מחבן מל כוס אחד לבי אמין שמין מבחם מבילות בבילות בחבלה מבמבלבחם חדם מלבחם חדם מלבחם חדם ומיכל לאחרבו מל כוס אחד ברכת המזון וקידוש מרי מילי ניחה, וכם מבריהם דברכת המזון הוא לאחרבו לגבי מל"ל אחד מן מחבריהם ר"ל. ודבים ר"ל מבחר דברכת המזון והבבלה מכל הוא מל מה מעבר מחיוב הבבלה לגו בבמבל המזון מעבר מבחיה מבחל מל מגלה בבמבל המזון מעבר מבחיה מבלבחים ר"ל מבלבחם מבם מ"ם מבחבי

יד אין מקדשין אלא על היין וכו'. פרק המוכר פירות נב"ב (דף נ"ח) אמר רב לוי אומרין קידוש כיום אלא על היין לרבוי לנסך על נבי המזבח ובקלו ובדו בהם הטלו שכל מה שכתוב ניסוך בדיבור לכהנים לומר עליו קידוש ומה שאינו כתוב בדיבור לניסוך לוי מקדשין עליו ואמרו לאמוראי מלי והטעלו לאוליא שרימו רב לו מנולה וטעלו חכמי המערב שהוא הדין לנתערב ו דבר אחר אם אינו אסור לנסכים ולפיכך בדיבור ולפ"ם אינו מקדשים כיון שהקדיש בדומה לי בכך, והנתומים המרים סברים אינו מעמא לקדוש אינו יין הכשול מחמת עצמו אבל יין שנתערב ו דבר הדבר הוא שאסרו מפני שנסנו הכתוב מעל נבי המזבח ואם המחמת לקדוש וכן שיכר ולזה הסכיתו הסתרומים. ומבואר בירושלמי שיוכיחים בקודשים ויש בו דבר ובאלפין וכן כתוב בהגנות ויין מבטל אף על פי שאינו מכר בעבור מישהו נבי קדוש דעת כל הנתומים ז"ל אין מקדשין עליו וכתו אבל רבים ואלו כי דוחלא נחשוב ונחיל. ויש מהן מי שכתב שאין מברכין עליו אלא שהכל ואין בן דעת רבים אלא הזכיר בן בב' ברכות והסתרומים הסכימו שמקדשין עליו מהוס דעלויי עליה ואף המעמון הסכימו וכן דעת הרמב"ן והרמב"ם ז"ל:

מז יין שעמעמו חומץ וכו'. כך כתבו בהלכות פרק ערבי פסחים שהכל הולך אחר הכסף ודיעה אחרת אחרת אחרת. ומיקר הדין בהמוכר פירות: וכן פחדים שהן עליהן ס'. שם ובהלכות **פרק** ערבי פסחים שחדים שם בכסם אין קדוש יין קדוש בשלמא הוא ואין מברכין עליו בפ"ם. **ומיהו** ז"ל שיש בהן אחר אין אינו שיעור יין אלא כפיל אינה והוליא הרבנה הרי זה יין **מזג** וכתב ז"ל רבינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו. ובהגה הרמב"ם ז"ל דכ"ם לאמרלמי המרכין בנה ר"ם קודש שהקרוה דוחקם הרבה ומוליאה הכל אבל המרכין בנבל גם אינו אם"ם אינו אינו אינו אינו אינו אינו

מקדש קידושא רבא בדרך שמקדש בשבת: **כב** כיצד "מברכין בלילי יום טוב שחל להיות באחד בשבת. בתחלה מברך על הגפן. ואח"כ מקדש קידוש יום טוב. ואחר כך מברך על הנר. ואחר כך מבדיל וחותם בהבדלה המבדיל בין קדש לקודש. ואחר כך מברך שהחיינו: **כג** כל לילי יום טוב ובליל יום הכפורים אומרים [ז] שהחיינו. ובשביעי של פסח אין מברכין שהחיינו מפני שאינו רגל בפני עצמו וכבר בירך על הזמן בתחלת הפסח: **כד** סדר הבדלה במוצאי שבת מברך על היין ואח"כ על הבשמים [ח] ואחר כך [פ] על הנר. וכיצד מברך על הנר בורא מאורי האש. ואחר כך מבדיל: **כה** אין מברכין על הנר עד [י] שיאורו לאורו כדי שיכיר בין מטבע [כ] מדינה זו למטבע מדינה אחרת. ואין מברכין על הנר של עובדי כוכבים ומזלות שסתם מסיבתן לעבודת כוכבים ומזלות. ואין מברכין לא על הנר של עבודת כוכבים ומזלות ולא על הנר של מתים: **כו** ישראל שהדליק מעובד כוכבים ומזלות או עובד כוכבים ומזלות מישראל מברכין עליו. עובד כוכבים ומזלות מעובד כוכבים ומזלות אין מברכין עליו. היה מהלך חוץ לכרך וראה אור אם רוב אנשי הכרך עובדי כוכבים ומזלות אינו מברך ואם רוב ישראל מברך. אור של כבשן של תנור ושל [נ] כירים לכתחלה לא יברך עליו. הנחלים אם כשיכנס קיסם ביניהן דולק מאליו מברכין עליהן. אור בית המדרש אם יש שם אדם [פ] חשוב שמדליקים בשבילו מברכין עליו. של בית הכנסת אם יש שם חזן שהוא דר שם מברכין עליו. ואבוקה להבדלה מצוה מן המובחר. [נ] ואין מחזירין על האור בדרך שמחזירין על כל המצות אלא אם יש לו מברכין עליו: **כז** אור ישהודלק בשבת לחולה ולחיה מברכין עליו במוצאי שבת. אור שהוקדח מן העצים ומן האבנים מברכין עליו במוצאי שבת שהיא היתה תחלת ברייתו בידי אדם. אבל אין מברכין [ס] עליו במוצאי יום הכפורים שאין מברכין במוצאי יום הכפורים אלא על אור ששבת. אף על פי שהודלק לחולה

א מור סימן תמג: ב מור סימן רמ: ג מור סי' לקמ: ד מור סימן לקמ סמ"ג מבין סמ: ה מור סימן לקמ סמ"ג מבין סמ: ו מור סי' לקמ: ז מור סי' תקפ"ט: ח מור סי' רצ"ו: ט מור סי' רצ"ו: י מור סי' רצ"ו: כ מור סי' רצ"ו: ל מור סי' רצ"ו: מ מור סי' רצ"ו: נ מור סי' רצ"ו: ס מור סי' תקפ"ט:

כב כיצד מברכין בלילי יו"ט וכו'. מסקנת הגמרא (דף ק"ג) יקבל"ו פי' יין קידוש בר הבדלה אחן. ובגמיעי של פסח אמין לומרים אחן לומר יקב"ה:

כג כל לילי יום טוב וכו' ובליל כל הכפורים אומר שהחיינו וכו'. בשביעי של פסח אין לומרים אחן לומר יקב"ה: (דף מ"ז) והלכתא אחן בר"ה ויה"כ. ומי' ביה"כ אין לומרו על הכוס וכבר נתבאר כן בסמוך בדברי רבינו:

ובליל שביעי וכו'. כבר נתבאר זה. ומירוש בפמיני של חג מברכין אחן לפי שהוא רגל בפני עצמו כדאיתא בהוריה פ' לולב ובערבה (דף מ"ז) מימרא דהוריה בהלכות. ורבינו כתב כל ימיה מוכיח הון מהגמיעי של פסח ודי בכך:

כד סדר הבדלה וכו'. כך היא מסקנת הגמ' פ' אלו דברים (ברכות ל"ח): **כה** אין מברכין על הנר וכו'. מסנה אין מברכין על הנר עד שיאורו לאורו ומתני' שם (דף ל"ג) בפירוש זה ומתר רבא יאמר מתם פירש"י ז"ל שמוסר בסמוך וכתב מוקיים אמר עד שיכיר בין מלאכת של מבריא מלאכת של לאורו שולא אמר בין היסר לעוביין ופסק רבינו בהאמיה ואין מברכין אלא לעמוד בסמוך שאם היו בינו אחי מבשמה אלו יכיר בין ש לש: ואין מברכין על הנר של וכו'. בגמרא שם (דף ל"ח) אין מברכין לא על הנר של הכמים של עובדי כוכבים ומזלות פ"ב. ותלוי בגמרא (דף ל"ב): בגמרא מי מעמה דלא שבח אלא בכמים מ"ם לא מ"ר יהודה הכא בתמצה עובדי כוכבים ומזלות שמקיון מפני שמסבת עובדי כוכבים ומזלות לעבודה כוכבים ומזלות וכקבו מלחמי סיפא של עובדי כוכבים ומזלות מבלא דרשמו לפי בעובדי כוכבים ומזלות שמקיון ומירלו מה מעמ קאמר מה מעמ אין מברכין לא על הנר ולא על הכמים של עובדי כוכבים ומזלות מפני מסבת עובדי כוכבים ומזלות, זו היא נרסת רבינו אבל הלכות היו נרסים בדיסא מהרם שכ"כ שם מי מעמ דלא שבח בכמים מעמ דסמם הכמים עובדי כוכבים ומזלות לעבודה כוכבים ומזלות. ודע שאם הדליק מברי מר בשבת אין מברכין עליו בא"ם ואפ"ל אם הדליקו ישראל בשבת בעביבה בין בשונג בין במזיד דאור אלא שבת שבת מעביבה אין מברכין עליו ולא הוצרך רבינו לבאר זה מפני שכבר ביאר שאין מברכין על מר של נכרי ואפילו מברי מעברי בשמ"ם כמו שיתבאר. ושרגא שהדליק אינו דבר מצוי ודומו מתבאר ממה שיתבאר בסוף של מה ודומי הכמים מעמדים בפ"ם מהל' ברכות: ואין מברכין לא על הנר וכו'.

כבר מבר זה בסמוך:

כו ישראל שהדליק וכו'. בריתא בלשונה אם עובדי כוכבים ומזלות שהדליק מיבעמל לדעת רבינו דוקא בשאינו בשבת אלא לא כן כבר נתבאר שבשבת לעבודה

מגדל עוז

בדר בבלה וכו' עד מברכין עליו. בשבת ברכות פרק אלו דברים (דף ל"ג) ומיתמלאי: ואבוקה להבדלה מצוה מן המובחר. פ' פרבי שבתים (דף ק"ג): אין מחזירין וכו' עד נמלאי שבת. בשבת ברכות פ' אלו דברים (דף ל"ג): אור שהוקדח וכו' עד סוף פרק. פ' פרבי פסחים (דף ק"ג):

הגהות מיימוניות

[ז] והנה לא הוציא יום טוב שני של ראש השנה מן הכלל וכן פסק בפ"ת בפ"כ בתשובות רשב"ם שאומר בשם זקנו רש"י ז"ל וכתב מסתברא שמעא דזקני דאע"ג דקדושה אחת היא עיקר קדושה אינו אלא שני שלא נפסק אבל יו"ט ראשון ספיקא עבדינו ליה רשמא יבואו ערים מן המנחה ולמעלה נהגינן שניהם קדוש אפילו בזמן הבית הילכך תוביל ומשם אנו למידין יש לנו לומר זמן בשני ע"ל, וכן משמע מדברי רי"י בר רבי אלעזר חלוי שיוקם לומר בשני בבראשונה ובראשי חדשיכם וכן נמצא בתוס' ביצה בשם ריב"א שנהגינן אותו היום קדוש ולמחר קדוש ומחר היה עיקר קדוש ומסמנו מוגין ליום כפור ולכבות ע"כ. וכתב ראבי"ה ז"ל וה"מ לכי נוקפי על דבריהם דאנו נוהגין לסמוך לכפור ולחג סיום ראשון וראשון דראשון עיקר ע"כ'. והביא ראיה מפ' קמא דשבת בירושלמי דהמבדל שהתיינו פעם אחת בעיקר המצות שוב אינו צריך לברך על אותו זמן. ועוד כתב דשאר כל הגאונים סבירא להו דאין אוסרים זמן כי"ש שני לא שנא בקידושא ל"ש בתקיעה דין ברכת זמן בתקיעה הסמא לקבע במקומו. והנה מהר"מ מברך זמן גם ביו"ט שני כרבותינו דלעיל וכדי שיהא מברך בכל יכלהו שיהא לו באותה שעה סלבוש חדש או יין חדש כשסקדש שעתה צריך לברך עליו זמן בלאו הכי והתקיעתו הגהיא בהוציא לברך זמן גם בשני ע"כ: [פ] בב"ח אליבא דר"י דלא בר"מ ע"כ: [פ] ת"ר הביאו לפניהם אור ב"ח אומר מברך לכולן וכו' ולא בעי הסיבה כלל וכן איתא בתוספות ע"ש. ע"כ: [י] מהר"מ היה מסופק אם מוטא מברך על הנר בין דלא קי"ל כר"י דאמר פ"ב דמגילה מי שלא ראה מאורות מימיו לא יסרוס על שמע אלא כרבנן דפליגי עליה דאמר אית ליה הגאון ולראבי"ה נראה דאין מברכין דבני נר לאו בהנאה חליא מילתא כדתנן פרק אלו דברים אין מברכין על הנר עד שיאורו לאורו וחגיא אין מברכין עד שיראה שלהבת עולה וישתמש לאורו וכו' אבל בפורס על שמע בהנאה חליא ואפילו מאחריני כדסייהי התם וחיית מסייש בהדרים: [כ] ולפיכך נהגו להסתכל בצפרנים כן איתא בתשובת הגאונים ובמרדש שהר טוב בפסוק כל עכמותי תאמרנה אמר דוד וכו' עד צפרניים לעשות בהם מריקה ולהסתכל בהם אור להבדלה ע"כ: [נ] הא בתחלה הא בסוף ופיר"ח בתחלת הדלקתו אין שם אלא קטרא בע"מא שלא הודלקו רוב הצעים דרש"י פירש פירוש אחר שריפת האבנים עושין עליהם אור גדול לסרק שריפתן ע"כ: [פ] שהרי חליק להאיר אבל כי ליכא אדם חשוב לא הודלק אלא לכבוד בית המדרש שבני מדרשא דוה ויראו פירש דוה מהודדא כר' עד השתא דשמעיתיה לדר"י כו' עד כי איקלע סמילא ברוכי מבריבנא הדרי לא מהדדנא ע"כ: [ב] פרק מקום שנהגו שאין מברכין על הנר אלא במוצאי שבת ויה"כ וכעכא שאין אסור להשתמש בו אלא אלו שני ימים. דבינו נרשון לא היה נוהג לברך על הנר במוצאי יום"כ אמנם נמצא בשם רבינו שמואל הלוי ורש"י בשם רבינו יעקב ב"ר יקיר בדברי רבינו המחבר והמשם קל להבין וכן עמא דבר:

[ז] והנה לא הוציא יום טוב שני של ראש השנה מן הכלל וכן פסק בפ"ת בפ"כ בתשובות רשב"ם שאומר בשם זקנו רש"י ז"ל וכתב מסתברא שמעא דזקני דאע"ג דקדושה אחת היא עיקר קדושה אינו אלא שני שלא נפסק אבל יו"ט ראשון ספיקא עבדינו ליה רשמא יבואו ערים מן המנחה ולמעלה נהגינן שניהם קדוש אפילו בזמן הבית הילכך תוביל ומשם אנו למידין יש לנו לומר זמן בשני ע"ל, וכן משמע מדברי רי"י בר רבי אלעזר חלוי שיוקם לומר בשני בבראשונה ובראשי חדשיכם וכן נמצא בתוס' ביצה בשם ריב"א שנהגינן אותו היום קדוש ולמחר קדוש ומחר היה עיקר קדוש ומסמנו מוגין ליום כפור ולכבות ע"כ. וכתב ראבי"ה ז"ל וה"מ לכי נוקפי על דבריהם דאנו נוהגין לסמוך לכפור ולחג סיום ראשון וראשון דראשון עיקר ע"כ'. והביא ראיה מפ' קמא דשבת בירושלמי דהמבדל שהתיינו פעם אחת בעיקר המצות שוב אינו צריך לברך על אותו זמן. ועוד כתב דשאר כל הגאונים סבירא להו דאין אוסרים זמן כי"ש שני לא שנא בקידושא ל"ש בתקיעה דין ברכת זמן בתקיעה הסמא לקבע במקומו. והנה מהר"מ מברך זמן גם ביו"ט שני כרבותינו דלעיל וכדי שיהא מברך בכל יכלהו שיהא לו באותה שעה סלבוש חדש או יין חדש כשסקדש שעתה צריך לברך עליו זמן בלאו הכי והתקיעתו הגהיא בהוציא לברך זמן גם בשני ע"כ: [פ] בב"ח אליבא דר"י דלא בר"מ ע"כ: [פ] ת"ר הביאו לפניהם אור ב"ח אומר מברך לכולן וכו' ולא בעי הסיבה כלל וכן איתא בתוספות ע"ש. ע"כ: [י] מהר"מ היה מסופק אם מוטא מברך על הנר בין דלא קי"ל כר"י דאמר פ"ב דמגילה מי שלא ראה מאורות מימיו לא יסרוס על שמע אלא כרבנן דפליגי עליה דאמר אית ליה הגאון ולראבי"ה נראה דאין מברכין דבני נר לאו בהנאה חליא מילתא כדתנן פרק אלו דברים אין מברכין על הנר עד שיאורו לאורו וחגיא אין מברכין עד שיראה שלהבת עולה וישתמש לאורו וכו' אבל בפורס על שמע בהנאה חליא ואפילו מאחריני כדסייהי התם וחיית מסייש בהדרים: [כ] ולפיכך נהגו להסתכל בצפרנים כן איתא בתשובת הגאונים ובמרדש שהר טוב בפסוק כל עכמותי תאמרנה אמר דוד וכו' עד צפרניים לעשות בהם מריקה ולהסתכל בהם אור להבדלה ע"כ: [נ] הא בתחלה הא בסוף ופיר"ח בתחלת הדלקתו אין שם אלא קטרא בע"מא שלא הודלקו רוב הצעים דרש"י פירש פירוש אחר שריפת האבנים עושין עליהם אור גדול לסרק שריפתן ע"כ: [פ] שהרי חליק להאיר אבל כי ליכא אדם חשוב לא הודלק אלא לכבוד בית המדרש שבני מדרשא דוה ויראו פירש דוה מהודדא כר' עד השתא דשמעיתיה לדר"י כו' עד כי איקלע סמילא ברוכי מבריבנא הדרי לא מהדדנא ע"כ: [ב] פרק מקום שנהגו שאין מברכין על הנר אלא במוצאי שבת ויה"כ וכעכא שאין אסור להשתמש בו אלא אלו שני ימים. דבינו נרשון לא היה נוהג לברך על הנר במוצאי יום"כ אמנם נמצא בשם רבינו שמואל הלוי ורש"י בשם רבינו יעקב ב"ר יקיר בדברי רבינו המחבר והמשם קל להבין וכן עמא דבר:

פ"ל ד אסור לקבוע סעודה ומשתה בע"ש וכו' ותעמ"כ מכבוד הבית שיאכל אדם מן המנחה ולמעלה חלקבוע סעודה וכו'. כתב האור על דברי רבינו ומלאה דלקח קודם המנחה אין לקבוע דע"ש כתרא קאמר דגרסינן בפרק הבית (גיטין ל"ה) שני מסכתות היו בירושלים אחת קבעה סעודה בע"ש ואחת וכו' ואתיין לעקבו ע"כ.

ומטן דברי ה"ם נתיישב זה דרבינו מפרש ההיא דפרק האולם דוקא בקביעות סעודה שאינו רגיל בה ביחוד הסול:

ומתוך דברי ה"ם מבין דאן כמנחה דקאתר רגיל היינו מעמא שאינו ולמעלה ולא כהראב"ד שבתב שהוא מחלוקת ולמעלה. ויש סעד לדברי ה"ה מדתקן בר"מ ע"ש שאוכל לאמנחה לא יאכל אדם עד שתתאנן ומטיקרא (מסחים ק"ו) דמפוק

כט ולמה מברכים על הבשמים במוצאי שבת מפני שהנפש [ג] דואגת ליציאת שבת משמחין אותה ומיישבין אותה בריח טוב:

פרק שלשים

א ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים. שבתורה זכור ושמור. ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג שנאמר וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד: **ב** איזהו כבוד זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת [א] ומתעטף בציצית ויושב בכובד ראש מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך. וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת ומתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך: **ג** ומכבוד השבת שילבש כסות נקיה. ולא יהיה מלבוש החול כמלבוש השבת. ואם אין לו להחליף [ב] משלשל טליתו כדי שלא יהא מלבושו כמלבוש החול. ועזרא תיקן שיהו העם מכבסים בחמישי מפני כבוד השבת: **ד** *אסור לקבוע סעודה ומשתה ומשתה בערב שבת ואף על פי שאינו צריך אלא לכזית. וכן מסדר שולחנו במוצאי שבת ואף על פי שאינו צריך אלא לכזית. כדי לכבדו בכניסתו וביציאתו. וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד השבת. ויהיה נר דלוק ושולחן ערוך לאכול ומטה מוצעת שכל אלו לכבוד שבת הן: **ו** אע"פ שיהיה אדם חשוב ביותר ואין דרכו ליקח דברים מן השוק ולא להתעסק במלאכות שבבית חייב לעשות דברים שהן לצורך השבת בגופו שזה הוא כבודו. חכמים הראשונים מהם מי שהיה [ד] מפצל העצים לבשל בהן. ומהן מי שהיה מבשל או מולח בשר או גודל [ה] פתילות או מדליק נרות. ומהן מי שהיה יוצא וקונה דברים שהן לצורך השבת ממאכל ומשקה אף על פי שאין דרכו בכך. וכל המרבה בדבר זה הרי זה משובח:

איזהו

השגת הראב"ד

*אסור לקבוע סעודה ומשתה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל דוקא שאסור לקבוע מן המנחה ולמעלה, פכ"ל.

כח יו"ט שהל להיות וכו'. בתוקין סוף הכל שהמיין (דף כ"ו) מימרא שם בלשון רבינו: ואינו צריך לבדוק על הבשמים בחוקות יום הכפורים וכו' זה מבואר וחוזכים והתמהנו שלא לבדוק על הבשמים לא במוצאי יו"ט ולא במו"ש ביו"ט כמבר לתעלה שהוא מבדק ובקבר. וכבר מהנו מעם לפי שאין הנשם הוצרכה אלא ביציאת שבת שביחה בהה מכל מלאכה ומ"מ בשבל יו"ט להיות בלחד בשבת שונו יוחס עולה בבשמים. וכתב רבינו ותיונו צריך לפי שברכת הריח ברכת הנפש הוא ומבבדך מהבה בכל עת ובכל זמן כמבואר בהלכות ברכות:

פרק ל א ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים. ומאי זהו וכו': אי זהו וכו'. מאמר רב הנן מאמר רב הלקה בר בשבת מובבר רחיצת ידיים ורגליים במחמין רשות ומאי מומר מצוה מאי מצוה דאמר רב יהודה כך היה מנהגו של ר' יהודה בר אלעאי ע"ש מביאין לו עריבה מלאה מים וזוחץ בה פניו ידיו ורגליו ומתעטף ויושב בכדיין המצויינים ע"כ:

ב וחכמים הראשונים וכו'. בכל בחבי (דף קי"ט) ר' הנינא מיעטף וקאי מאמנא דמעלי שבתא אמר בוחו ונגא לקראת שבת המלכה:

ג ומבבוד השבת וכו'. פרק אלו קדשים (דף קי"ג) ובכבוד שלא יהא מילבוש של שבת כמילבושך של חול אחר כך הנא לו להחליף ומילבש לו לבנים ובגדי וכרמ"ש ז"ל ומבל בלבי מבה שילבש מרוקן: ועזרא תיקן וכו'. ב"ק בפ' מרובה (דף ל"ב): **ד** ואסור לקבוע וכו' בגיטין פרק הבולח (דף ל"ח): אמר מסמחה היו בירושלים אחת קבעה סעודה בע"ש ואחת בשבת פירוש בזמן בית המקדש ומתיין נעקרו. ובהנו הרשבים ז"ל מע"ש אמותר לאכול עד שתחשך ומאילו לבתחיל נמי ה"מ לעדך שעה אבל לעשות בך מחיל לא המיתני בחזבל בבכבוד שבת. ובהגהות מ"ש דוקא שאסור לקבוע מהנות ולמעלה ע"כ. ונראה מלבון רבינו שבסעודה ומשתה שלינו מוצא ביאות החול אסור לעשותו בע"ש וכל היום בכלל בהיסור והוכיח בן ממימרא דגיטין ונתבל ונשהוה בלא קביעת סעודה אמילו סעודה מרגיל בחול כל היום מוחר להתחיל ומבואר בן ב' מרבי מסחים (דף ל"ט) וכו' יוסי. ולקבוע סעודה שמצא בה בחול מעוה לתמעע מתבע שעות ולמעלה לפי שבסור רבינו דלמע"צ דקי"ל דאמר מוכל והולך עד שתחשך דהייגו דוקא בלא קביעות סעודה בל"ל לדעת רבינו ומכן הוא:

ה מסדר אדם וכו'. מימרות בל בהבי (שבת קי"ב). לעולם יסדר אדם שלחנו בע"ש אע"פ שאינו צריך אלא לכזית ולעולם יסדר אדם שלחנו בחו"ל ואע"פ שאינו צריך אלא לכזית: וצריך שיתקן וכו'. בריתים שם שי מלאכי הארה וכו':

ו אע"פ שהיה וכו'. שם (דף קי"מ) רב ספרא מהריך ריש"ל רבא מלת מלות מיבומא דג שמתו בן רב הונא מדליק שרגא רב ספא בהיל בחילתא רבה ורב יוסף מלהי ליבי ר' אבא זכין בהליבר אסרינו מסיפא בסרא וכו':

אי

הגהות מיימוניות

[ג] ואמר רשב"ל בשמה יתירה נתנה בו באדם ערב שבת וכו' בפרק ב' דתענית ובפ' יו"ט שהל להיות וכו': [ד] בפ' בבה בבא מדליקין וכך היה מנהגו של ר"י בר' אלעאי: [ב] ולבך נהגו לילבוש שרגנ"ט לבסות בגדי החול מי שאין לו להחליף ובירושלים גרסינן א"ר יוחנן אוי לנו על עסיפה בשבת בעסיפת החול עי' בהלכות ו"ש ס"ו הלכה ט"ו ולשון המעתיק ששנו מהחר"ם ולבך נהגו ללבוש שרגנ"ט ביו"ט מעבם שנם ביו"ט צריך להחליף וגם מעבה כי ביו"ט העולים שמחים ולבשו שרגנ"ט שהוא מלבוש מתים ויזכרו את יום המיתה ולא יתגאה לבו עליו ע"כ: [ג] בע"ש הלבה בר יוסי בע"ש ובן פסק דשב"ם ובן ס"ה ודלא בה"ג שבפסק דלא שרי ר' יוסי אלא אם החחיל א"ג להספיק אבל בהחיל לא ע"כ: [ד] רבה ורב יוסף מלהלי ציבי ע"כ: [ה] רבא מלח שיבוטא רב ספא גדיל פתילתא רב הונא מדליק שרגא רב נחמן בר יצחק מכתף ועייל מכתף ונפיק:

מגדל עוז

פרק ל ארבעה דברים וכו' עד מבוכר. זה כמסם מקומות בתלמוד וזכר ושמור בדיבור אחד נאמרו מה אתין הסם יכול לדבר ואין כאנון יכולה לשמוע: איזהו כבוד וכו' ומתעטף וכו' עד שבת המלך: ג' כל בחבי (דף קי"ט) ומבבוד השבת עד בבוד השבת. פרק כל בחבי דמרק אלו קדשים (דף קי"ג) ובירושלמי וס' מהובה (דף פ"ו): אסור לקבוע סעודה וכו'. ס' ערבי שבתים (דף ל"ה) וז' הגולה גיטין (דף ל"מ): בחב בהלכות ז"ל דוקא לאסור לקבוע מן המנחה ולמעלה ע"כ אמילו אחר אחי אמינא דמיגע לסוף דעתו דאי דוקא לקבוע מן המנחה ולמעלה אלי אמינא בחול נמי אמי אמינא דמיגע סעודה ומשתה דסייגו סעודה גדולה אמילו סעודה קטנה נמי בהתנן ג' בתת שבת לא יאכל אדם לפני הסעד סמוך למנחה עד שיתאנן ולא יאכלו ואמיקרא אמילו סמוך למנחה אמילו סמוך לחצות אמילו בסעודה קטנה דילמא אתי לאתאמוכי ס"ת דמיירי בשבתאלו כמו שבאמרו רבותינו בעלי תוס' ז"ל ריש פרק ערבי שבתים מ"מ שמעינן מינה דמחמת אחר שעודתו אמילו היא קטנה ואתי לאתאמוכי

מאכילת עוגא שבת דאת קא שבע ואכתיב נפש שבעה תבוס נפש ומוד דאת אנא ריש פרק ערבי שבתים לא יאכל אדם בערבי שבתות וערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כדי שיאכל בשבת בשמחת אלבר דברי ר"י רבי יוסי אומר אוכל ומוזר עד שתחשך והגע עצמך רבינו ברחב"ד ז"ל בתת לי בה לי כי' יוסי לאת הוא אוסר מן המנחה דוקא דאמילו עד שתחשך קא אמרי ר' יוסי ואי כ"ל אמה לי סעודה ומשתה דאמילו אמילו אסיר קא אסר ר' יוסי דאת לא יאכל אתי דמשוע לן אמר כלל וכו' וכ"ל דאת בריתא הבבבאת הוא אמר אמר אמר

ז אי זהו וכו'. סם (דף קי"מ:) נמה מענגו נמבטיל מל מרדין וגנים נדוליס וכו': ואם אין וכו'. סם מפילו דבר מועט ולכבוד שבת עשאו זהו מענגו. ובערבי פסחים (דף קי"ב) מפ"ש מאמר ר"ע עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות מבל טוהה הוא דבר מועט ומפני היא אמר רב ספא כמה דהכרמא:

ח מי שהוא וכו'. בכל כתבי (שבת קי"מ) מ"ל בני ר"ש בר שבת לרב ספא אין בדבריכם דשבתא ואמרה בכל יומא בתלי מלאכה מלאכה ביומא דשבתא אמר לה מי בדיליהו לתמוני לקדישו לא בדיליהו לקדושי מאתו:

ט חייב אדם לפרנס אשתו. סם (דף קי"ז:) מ"ר כמה מעוות וכו'. חייב אדם לפרנס בשבת אשתו ר' אליעזר אומר ברבע ובר"ל בה"ק. וא"ם בדיני ערבין אמרים זומנה ר"ל שדהו ז"ל אמנה לשמוחם בלו הזמנים ובכר זה מחלוקת בין הגאונים ז"ל שבעל הלכות כתב אפילו אפסיק בשמרים בלמנע מעוהו ומבבר בהמ"ו ואהר כך מבבר המנים ומחר ואולל מאר דבריה. וכתב המ"ן והרמב"ם ז"ל אינו הגה וקעמוס אחבל בהן כמו מהבהרתי פכ"ג אינו אומר אחבל המלחמה נקט. ובספר העתים אחריך בזה והעלה שאמנה לעשותן בלו הזמנים והוכיח בן ושיקר. ומחלקו המפרשים האחרונים אם יכול להפלימן בחיי פירות ודעת ר"ם דלא בן נראה מדברי רבינו: וצריך להזהר וכו'. סם (דף קי"מ) מבואר מהזהיר בן בני עני הענוד ממקום

למקום שבת מוהגין לו מזון שלש סעודות: ואם היה מולה וכו'. זה מלאתי בדברי הגאונים ז"ל ובשם הגה שלא אמרו אלא אמרו לשון שבת ולזה יהיה נאר. וא"ם אי מהיבה מהבמה וכו' בבון תפנים הלוס בחבר ס' לבמון מהלבות חפנים אי על עיר שהבקיפה עובדי כוכבים

ומלות כמו שיחבאר לפנים: וצריך לקבוע וכו'. בגרסת (דף מ"ב) בקיצור מבדרבן אמרו בני שבתות וימים טובים שאדם קובע סעודתו על היין ובכל בתבי (שבת קי"ז) חייב אדם לבעוא על בני בבנות בשבת. וכתב נאון בל זמן שהוא סופד. ובערבי פסחים כתוב בהלכות בשם הגאונים דבימים טובים אמי חייב לבעוא על שני בבנות והאריב בבעם זה:

י אבילת בשר וכו'. פרק ערבי פסחים (דף קי"מ) הזהרו בשר יין בני שבת אמתם בהגל. ובס' בל בתבי (שבת קי"מ) בני שבת אין בשרא ואמרה ובבר בתבים אמרה לן בשרא ואמרה ובבר בתבים לפלה. ואסור לקבוע וכו'. בגימין פרק הסולה (דף ל"מ:) בהי אלא מילי נתהי בעלי בתים מבבדתא בשבתא בעיון בי מדרשא. וגימים טובים מבואר פ' י"ם אחל (בילה פ"ב:) בר' יוסף דאמר אלבו אלין לי' ואלין לבם דלא בר' אלעזר אי טוב לי' אי טוב לבם. ובפרק אלו דברים בפסחים (דף פ"ח:) אמר רבא בל מודים בשבת דבעיון אבי לבם דבריב ובקלא לשבת שובב: יא אסור לו לאדם להלך וכו'. פרק עלב ובערבה (סוכה פ"ד) מיאמרא בא יהלך אדם בערבי שבתות יוחר מבלא פרסאות ואמרו אם אבי לשבתות ואבן אחרון אבי לבוא מהבמון ומ"ל לאמר לאמפיע, וכתב רבינו מתחלה היום ומוכרח הוא:

יב אסור לו לאדם להמעמת וכו'. מבואר בהלכות פ"ק דשבת ופרק אדם מבעבות בהלכות המאור ובקובץ לזה מהבאר פ"ב:

אין

מגדל עוז

ז איזהו ענוג זהו שאמרו חכמים שצריך לתקן תבשיל שמן ביותר ומשקה מבושם לשבת הכל לפי מטונו של אדם. וכל המרבה בהוצאת שבת ובתיקון מאכלים רבים וטובים הרי זה משובח. ואם אין ידו משגת אפילו לא עשה אלא שלק וכיוצא בו משום כבוד שבת הרי זה עונג שבת. ואינו חייב להצר לעצמו ולשאול מאחרים כדי להרבות במאכל בשבת. אמרו חכמים הראשונים עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות: ח מי שהיה עונג ועשיר והרי כל ימיו כשבת צריך לשנות מאכל שבת ממאכל החול. ואם אי אפשר לשנות משנה זמן האכילה אם היה רגיל להקדים מאחר ואם היה רגיל לאחר מקדים: ט [1]חייב אדם לאכול שלש [2] סעודות בשבת אחת ערבית ואחת שחרית ואחת [3] במנחה. וצריך להזהר בשלש סעודות אלו שלא יפחות מהן כלל. ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה סועד שלש סעודות. ואם היה חולה מרוב האכילה או שהיה מתענה תמיד פטור משלש סעודות. [2]וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין [3] ולבצוע על שתי כברות. וכן בימים טובים: [1] אכילת בשר ושתיית יין בשבת עונג הוא לו. והוא שהיתה ידו משגת. [2]ואסור לקבוע סעודה על היין בשבת ובימים טובים [1] בשעת בית המדרש. אלא כך היה מנהג הצדיקים הראשונים מתפלל אדם בשבת שחרית ומסיף בבית הכנסת ויבוא לביתו ויסעוד סעודה שניה וילך לבית המדרש יקרא וישנה עד המנחה ויתפלל מנחה ואחר כך יקבע סעודה שלישית על היין ויאכל וישתה עד [2] מוצאי שבת: [3] יא אסור לו לאדם שיהלך בערבי שבתות יותר משלש פרסאות מתחלת היום כדי שיגיע לביתו ועוד היום רב ויכין סעודה לשבת. שהרי אין אנשי ביתו [1] יודעין שהיום יבוא כדי להכין לו. ואין צריך לומר אם היה מתארח אצל אחרים שהוא מביישן מפני שלא הכינו להן דבר הראוי לארחן: יב [1] אסור להתענות ולזעוק ולהתחנן ולבקש רחמים בשבת ואפילו בצרה מן הצרות שהצבור מתענין ומתריעין אין מתענין ולא מתריעין בשבת. ולא בימים טובים. חוץ מעיר שהקיפוה עובדי כוכבים ומזלות או נהר או ספינה המטרפת בים שמתריעין

עליהן

א מזר פיתן לשבת שבת"ג סם: ב מזר פי' רשת סמ"ג סם: ג מזר פי' רלא סמ"ג סם: ד מזר פי' לל רלא סמ"ג סם: ה מזר פי' לל רלא סמ"ג סם:
ז מזר פי' רשת: ז מזר פי' רשת סמ"ג סם:

הגהות מיימוניות

(1) כתב ר"ם בבל מילי לא נפיק אינש ידי חובתו בסעודת שבת כי אם בנתמא דאמוראין פ' ג' שאכלו טעה ולא הזכיר של ר"ח בברכת המזון אין מחויבין אחר ומפרש בגמרא אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל שבת ויו"ט דלא סבי דלא אכל מחויבין אחרו פי' דלא סבי דלא אכיל מיהו דמחייב עליה ברכת המזון ושעמא דתחנא קא דסבין מיגות שלש סעודות קאי אלהם דכתיב הוא הלחם אשר נתן ה' לכם ע"כ. וכן כתבו התוספות פרק הישן אהחיא דאם השלים במיני תרגימא ואפילו אי הוי אמרינן דפיק בתיני תרגימא מ"מ בפירי לא נפיק אלא בדבר שהוא מה' מינין כדשמעינן בתוספות בדחגיגא הבואא לפנינו מיני תרגימא מברך עליהנו בורא מיני מזונות ע"כ וכן פסק בס"ת ובקשתי"ב. ובמצע על שני כברות ולא כאשר כתבו בתוספות בפרק בתרא דיומא בשם רבינו שלמה הרבינו יעקב דאם השלים במיני תרגימא בסעודה שלישית יצא. ומצאתי בתשובה דהמפסיק על שלחנו ומברך ברכת המזון בין שני תבשילין שעונה הוא בדים ולא יצאו ידי שלש סעודות כדשמעינן דומנם ערבית שחרית ומנחה ע"כ: [1] כדבנן ודלא כרבי חידקא דאמר בר מרואורתא ע"כ: [2] הכן מצאתי בשם הגאון הגון לקים שלש סעודות אלא כמדר הזה אבל מי שאוכל שלש סעודות קודם מנחה לא קיים מצותה כדשמעינן פרק כל כתבי גבי הדחת כלים. תניין בהלכות חמץ פ"ג בהלכה שלישית ע"כ: [3] לבצוע על שני כברות גם בסעודה שלישית וכן מצאתי בהלכות תשובה בשב של ר"ר אלעזר ב"ר יב"ק בשם ר"י ור"ז יקותיאל בר משה ע"ש ור"ז וכן נהג מהר"ם וקרא והלמודא משמע הבי קרא דמג' הימים כתיב בקרא לפינן שלש סעודות ולא מצינו חלוק ביניהם והלמוד דהכי איהא בפרק כל כתבי אמר רבי אבא בשבת דאיתא בגמרא על שני כברות הרי לא הזכיר שם אחת מן הסעודות ולא שתים מהן אלא אמר בשבת דשמעינן כל סעודות שבת ושעמא אמר משום לחם משנה. ואל תשיבנו מן הקידוש שבו שיש חלוק בין הסעודות ולא דמי כלל לקידוש לפינן בפ' ע"פ מוצבר אות יום השבת אחד ביום ואחד בלילה ע"כ: [1] בפ' השולה שתי משפחות הין בירושלים וכו' וכן במדרש משלי בשני בנין של ר"ם שמתו בשעת מנחה בשבת מפני שהיו רגילין לתניח בית המדרש במנחה ואוכלים, בפסוק אשת חיל מי ימצא ע"כ: [2] וכן משמע בע"פ בפירוש שמחור לאכול אחר המנחה עד שיתשיך וכן משמע בפרק כל כתבי שעיקר מצות סעודה שלישית לאחר המיתה וקודם תפלת המנחה אסור לקבוע סעודה משהגיע שעת המנחה כראיתא בפ"ק דשבת וכן ראיתי במהרי"ם כשהלכנו בסעינה בשבת והתפלל בתיבת תפלת המנחה ,והלא ואחר כך אכלנו וכן הורה הלכה למעשה ודלא בתקנת הגאונים שאסרו לאכול בין מנחה לערבית ואפילו בשהוא בקהל הוא מתפלל תפלת המנחה קודם אכילה וכי בשהותין בבית הכנסת עד אחר שש שעות ומחצה שהוא זמן מנחה גדולה ביום כוב שמאחרים לצאת מבית הכנסת אז היה מתפלל מנחה קודם סעודה ואחר כך אכל. .זה שאסרו השותה בין השמשות כאילו גחל את המתים היינו במעלי שבתא וכן כתב רבינו שמחה משמע מרבינו הם שהיה מורה לאכול סעודה שלישית בשבת אחר תפלת המנחה. אבן בבל המקומות נמצא בשם ר"ת לאיסור בשחייה פיס בין מנחה לסעודה. וראב"ה כתב לחיתר שאין לתוש בדבר ואבינו היה נוהג אסור בדבר ואפילו האוסרו היינו דוקא סן הגהר אבל פיס שבבית מותר ע"כ: [3] בפרק לולב ובערבה כאיבא דאמרי אמר רב כהנא לא נצרכה אלא אפילו לביתיה ע"כ:

מנחת עזר

ואסור לקבוע סעודה על היין בשבת ובימים טובים. זה כתב בס"ם בשבת בשבת שהיו מתפלשים לאמר ר' חייא בר אבא ר' יוחנן פרק בשלה (דף ל"מ) נמנה מסתיין דאבר מבשבת ומבשבת ר"י אלגם ע"ז פרק כל כתבי לבשמשון מבלבה היו: אלא כך היה מנהג הצדיקים וכו' עד מוצאי שבת. בשבת בשמים פרק אלו דברים נמנה מסתיין דאמר ר"ל: אסור לאדם מיהלך וכו' עד לאחרון. פרק עלב ובערבה (דף פ"ד) ומנהג מקומות: אסור לאבשמות וכו' עד רחמים. פרק קמא דשבת (דף ל"ס):

אין

יג אין מפליגין וכו'. כתב רבינו בתשובה שדעת מהכי בכל לאסור ההליכה בהרחוק דכיון דבעינן דאם יש תחומין לעבלה מעברה לא מיסניפא וקיי"ל דתחומי י"ב מיל כדי דאוריתא מ"ל הוי ספיקא דאוריתא ולחומרא והוא ז"ל הסיב דבינבא דאיכא איסור תחומין דאוריתא מה"ג דכיון דבעינן לא מיסניפא נקטינן לחומרא אבל בנים אחין אם איסור תחומין דאוריתא מאחר מיט נגיך ולדיך לאיסור כיון דלא מיתחבר אלא מדרבנן נקטינן בעינן לקולא דאין תחומין לעבלה מעברה ואפילו סיכא דמסקנא לא אם הם לעבלה מעברה אם לא מחר להלך בכסם עד שיתאחת לו שבנבנה שהוא מעברה עדמים שלא אסור להלך בכסם מון לתחומ מדרבנן ודבריו אלה בהרחוק אל מים מתוקים דאיכא אל מים מלוחים בכל נטל אסור אפי ביטול שבת שבת:

סליק הלכות שבת

עליהן בשבת לעזרן ומתחננין ומבקשין עליהן רחמים: **יג** "אין צרין על עיירות של עובדי כוכבים ומזלות פחות משלשה ימים קודם השבת. כדי שתתישב דעת אנשי המלחמה עליהן ולא יהיו מבוהלים וטרודים בשבת. ¹אין מפלינין בספינה פחות משלשה ימים קודם השבת כדי שתתישב דעתו עליו קודם השבת ולא יצטער יותר מדאי. ולדבר מצוה מפליג בים אפילו בערב שבת. ופוסק עמו לשבות ואינו שובת. ומצור לצידן וכיוצא בהן אפילו לדבר הרשות מותר להפליג בערב שבת. ומקום שנהגו [מ] שלא יפליג בערב שבת כלל אין מפלינין: **יד** תשמיש המטה מעונג שבת הוא. לפיכך עונת תלמידי חכמים הבריאים משמשין מלילי שבת לילי שבת. ²ומותר לבעול בתולה לכתחלה בשבת ואין בזה לא משום חובל ולא משום צער לה: **טו** השבת ועבודת כוכבים ומזלות כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה. והשבת היא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם. לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא ככלל רשעי ישראל. אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודת כוכבים ומזלות ושניהם כעובדי כוכבים ומזלות לכל דברים. לפיכך משבח הנביא ואומר אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו וגו'. וכל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומעוננה כפי כחו כבר מפורש בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא. שנאמר אז תתענג על ה' והרכבתיך על במותי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר:

א מור סימן רמח סמ"ג שם: ב מור סי' רמט: ג מור סי' רמב:

יג אין צרין וכו'. פ"ק (שבת י"ם) מ"ר אין צרין על עיירות של עובדי כוכבים וחזלות פחות משלשה ימים קודם לשבת. וכתב רבינו כדי שהתישב וכו' מבואר טעם זה בהלכות: (ומפני זה) אין מפלינין וכו'. שם מ"ר אין מפלינין בספינה בפחות משלשה ימים קודם לשבת בד"א לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מותר ופוסק עמו ע"מ לשבות ואינו שובת דברי רבי אליעזר. אומר אינו צריך ומצור לצידן אפילו בע"מ מותר ומלקו הבאתוים בטעם איסור זה והטעם בהלכות שהוא פפני שהוא שובת שבת כמ"ם רבינו בכאן ולזה כתב בתשובה אלא מאסר אלא בימים המלוחים בסביל מה שיאבדו בהן מן הטער והבלבול והקיף אבל בהרחוק מותר ע"כ. ומכאן נהגו להפליג אפילו בים הגדול בע"ם ובשבת. והרמב"ן ז"ל חיפש לעמד עליהם זכות והוא עצמו כתב שבעל נפש יחוש לעצמו גם הרשב"א ז"ל כתב אלין דברי רבינו בהלכות. ומירוש ופוסק עמו עם הגוי בעל הספינה ע"מ לשבות ואינו צריך שיבטה. וכתב רבינו ומקום שנהגו וכו' ס' מקום שנהגו שבתים (דף נ':) בני בינן נהגו דלא הוו אזלי מעון לצידן בתעלי שבתא אחו בשיטה לקמייה דר' יוחנן אמרי אבהתין הוה אסבר להו אמן לא אסבר לן אמר להו כבר קבלו עליהם אבותיהם שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך ע"כ. וכתב הרשב"א ז"ל ואותן קבוצת שיושבין אותן בהתוא אע"פ שבכתם שם מתחלת הבטוח אסור מן הטעם שאסרו לרבות בשבת גזירה שמא יתמוך אחורה להחזיר הבהמה עכ"ל:

יד תשמיש המטה וכו'. פרק אע"פ בכתובות (דף ס"נ:) עובה של תלמידי חכמים אינתא אמר רב יהודה אע"פ לע"פ: ומותר לבעול בתולה לכתחלה בשבת וכו'. שם פרק קמא (דף ז') והלכתא מותר לבעול לכתחלה בשבת:

טו השבת ועבודת כוכבים ומזלות כל אחת מהן שקולה כנגד כל שאר מצות

הבורה וכו'. מסקנא דגמרא פרק הכל שוחטין (חולין ל' ב') שהעובד כוכבים ומזלות ותחלל שבתות בפרהסיא הרי אלו מומרין לכל התורה כולה והרי הם כשובדי כוכבים ומזלות גמורים. ומבטלי הברכה מקומות. ומעם הבטח לפי שהוא מורה על החתום וכופר בכל התורה כולה ולפיכך צריך להאמין ולקבוע בנפשו אמונת החדוש ולשמור הבטח שהוא אות נאמן עליו:

מגדל עוז

אין צרין וכו' עד אין מפלינין. שוף פ"ק דשבת (דף י"ם): **תשמיש** המטה עד לילי שבת. בתוספתא דכתובות פ' אלף מל מי (דף ס"נ): ומותר לבעול עד עבר לה. פ' קמא דכתובות (דף ס' ו') **השבת** ועבודת כוכבים וכו' עד שומר שבת מחללו. במסכת מכילתין בכמה מקומות ובכמה מכילתות **וכל** השומר שבת עד סוף הפרק. פרק כל כתבי הקדש (דף קי"ח).

הגהות מיימוניות

[מ] ור"ת פירש היינו דוקא בספינה גושמה ושאום איסור תחומין אבל שאינה גושמה מותר שאין תחומים למעלה מעשרה וכן מפרשים כל הגאונים ועל זה מסכים כל העולם ליכנס בספינה מע"ש לפרש לים הגדול. ועיין בס"ד מי שהוציאוהו. אמנם בפרק מי שהוציאוהו מיבעיא ליה אי יש תחומין למעלה מעשרה אוו לא ולא אפשיטא וכתב מהר"ם כיון דלא אפשיטא עבדינן לחומרא. ולר"י היה נראה הטעם משום שם שמא יעשות

חבית של שייפין. עיין לעיל פכ"ז בהלכתא ג' ובהלכתא י"ב ע"כ:

סליק הלכות שבת

הקדמת מגיד משנה להלכות עירובין

לפי שיש כין הלכות אלו וקצת פרקים מהלכות שבת שתוף גדול יש לבאר ההבדל מדבריהם מהם בלשונות הרבותיה ומהמון לעוני לומר מעגין אלמות לו הסברון מהשיהיהן כגון איזהיה למקום אחד תוקע רשות הרבים הימיד לו תורת מקום אמור דבר תורה ויהיה מרבו מכאים וידיעהו כדין הכבמלים עד שיעשה ההכשר שאתרו לעשותו והוא הכלים נדבי מחיצותיו לא לעשות לו הזיכר שאתרו לעשות ו מבלי הצנחה לתיון בעלי הרבות הזה אם אחד אם רבים לפי שזה החלוק מן הגדרים והאחר בו אם יחסר דבר מן התמור בו לא יוחר בהיותו מאיים אחד לו מרבים שנתמרבו ונשתחתי. ועיניו זה החלק תבותרים בהלכות שבת בפרק אחרבעה עשר עם פרק שבעה עשר. ויש חלק אחר מגדריהם ז"ל והוא שאחר היות למקום מהמקומות כל הנתי ההכשר הראוי לו מעגין התחומין ולא יחסר לו דבר עוד יש לדקדק אם אחד הוא בעליו אם רבים לפי שאם הם רבים צריכין לשתחבר בדבר מן הדברים ואז יהיו מוחרין בהעתקה מרשות תיוחד לזה שהוא לבעליה רבים. וכן בהעתקה מזה לרשות מיוחד ועניין זה מדבריהם ונקרא עירוב. וכבר הזכיר רבינו פרק לתשון בעם עשות זה ובכח היוחו נקרא כן ועניין זה החלק שם מבוחרים בהלכות אלו. ואם מסתכל בשני ההלכות האלו שלא נתבאר דבר מהחלק כמו בהלכות שבת אלא ע"כ על נד ההזכרה במה שכבר נתבאר לשרך באור המשפט מרשפטי העירוב. וזו החלוקה כבר מבארה בגמרא בתחרב בעירובין לתרתי ולא בתחילות ותע"פ שהכל תדבריהם. וכבר נתבאר ענין רוב הלכות אלו בכלל רק שנתבאר לבאר ענין עירוב התחומין שבכלל בהן. ודע גם כן שענינו בשוה עם המבר בהלכות שבת בענין עירובי הצרות עם מה שמבר שם. וזה שבפרק כ"ו ובפרק כ"ח נתבארו משפטי התחומין בתה בהוא תן ההוראה לדעת רבינו והגאונים ותה שהוא תדבריהם ותיקות ותיקות אלו בתחילה ובעיניה ולכן מבר תילך לדם יטול לעשות וענין אל מתוח תפלו הרחוק ריחון לעיבור התוגבל תדבריהם מהתיקון שהיא עומד בו בסיכום בשבת. וענין זה הוא מבואר בכלן על הבלתות. ויש בזה תקום עיון בס"ם רבינו בהלכת אלו הלכות עירובין מלות עשה אחת והיא תדברי הנביאים ותדבריהם ותיגה תן המון ותבור מלוה זו בפרקים אלו עכ"ל. ותחר שהבאתו בהלכות אלו גם כן עירובי הרחוק והיא מלוה שתבבריכן עליה כתבטור סוף פ"ו ותה אחר רבינו מלות עשה אחת. והמונת זה שאחר שהעתיקם הלוו תדבריהם ותוגם שהבנים בענין המלות כל שיש שתוף בענינם בתוי לומר עליהם שהם מלוה אחת ועניינם הכולל הוא הנתת אוכל בתקום מהריקותיה ותן יהיה מחבר כאילו שוכת שם. ולזה כתב רבינו שהיא מלוה אחת ותע"פ שיש עירוב התומין בדרך אחרת זה הענין שהבריתי כולל דיני הבלרות והרחוקין ביחד. זה נראה לי בהיותן קושיא זו על דברי רבינו:

ומעתה אבאר פרטי עניני פרקי הלכות אלו:

פרק ראשון נתבאר בו בכלל ענין העירוב מכו ובילד הוא ומלי זה דבר הוא ומקום הנתנו חתן עשייתו ומי הוא העושהו. ונתבאר כל זה בענין עירובי הבחרות המנוף המנותה.

פרק שני כלל בו רבינו דיני חסרון עשייה העירוב בחלרות כ"ל אם לא נעשה מה הוא האיסור הנתיע מהמדרו והתקנה שיש בדבר כשלא נעשה והוא בכולל הרשות לאחד מהם ומי כם הלריכין עירוב ושעירוב לו תקנה המלרת מועילה להם ומי הוא

פרק שני עדיין חסרון עשייה העירוב בחלרות כ"ל אם לא נעשה מה הוא האיסור הנתיע מהמדרו והתקנה שיש בדבר כשלא נעשה והוא בכולל הרשות לאחד מהם ומי כם הלריכין עירוב ושעירוב לו תקנה המלרת מועילה להם ומי הוא

הוא שצריכין לעמול המיכור דבר אחר כ"ל כשובר מוכנים ומאלות שצריך במקומו שכירות מקום :

פרק שלישי בתר בו רבינו הלכות המעורבות כ"ל שיש בעירובין פחות לו חצון וכן בשוה זו אלא זו מהו דין השיורב בהם אם צריכין לערב שתיהן ביחד לו הכרחה לשם לערב כל אחת בעצמה בידם כי כל אלו כלדדין הם נמצאים בהם, ומשך לזה בתר בעניני הלכות אלו עם אלו בלא שיורב מה הן :

פרק רביעי בתר בו רבינו בדירת הלכות מי הם הנקראים תלוקי הדירה ובאי זה מקום יהוד שם ויתכון ובאי זה אמן ובאור זה הכלר אחת בעצמה ובדין שני ההלכות ומשך אחר זה בתור הכלר ההלוקה לבתים המחיצים ולעליות הם מה אלו עם אלו וכן הכלר שיש לפנים הימנה מלר אחרת העוברים דרך עליה מה מהפסן ומשך לזה בתר הגזירות והדיומות כשכן יוצאות מן הכלרות מה דיון אלו עם אלו :

אמר הכותב אף על פי שבעם סדר פרקים אלו מבוסר בביאור עניני ה"ל מבני הוצל בהיותו מכר בחבור. והקדמה הפרק הראשון לאחרונים מבוארים לזיותו מדבר בעניינים כוללים והכרחיים לעירוב ולשיתוף ורחוי להקדים הכללי לפרטי והכרחי לשאיר הכרחי. ואחריו ע"ב ואחרון לקדים בבר מחברה שבהו והיותו קודם לאחר לזיות עניינו בתר מירוות שוות אין לאחת יתרון לאחרת ולא שבעבור לא על זו והוא דבר מטי והוא ברור יותר מהמצאת אחר לפנים מחבר. וכן הוא אלו יותר אחר מאיסות רבים בפיס לבולהן אחר ואינם בני בית אחר אלא נתבארו בפרק הראשון. ואחריהם ס"ד וקדימתו לאחר הוא לשבח הבלאתה כל עניני הלכות בכל לדדיהן קודם לעניני המבוי זה מבוסר הבעם לפי שהסמוך אצל הבתים שבן מסכן כאדם הוא הלכר והסמוך לאבר הוא המבוי שהמבוי לאבות הלכות. ואחריהם ס"ה ושבת אימורו מבוארת בבר ושבת קדימתו לאחר אחרים הוא אפני הבבר שנקדם בהלכות שבת עניני הבלאתה ונדדיה לעניני החמומין ובבר שבריאה שם. ואף כאן מן הראוי הוא להקדים העירוב האפקן מחמת חשש הבלאתה לעירוב החמומין. ועוד שבר אחרת לזיות זה אלו יותר עירוב הלכות ומבוי והבבר הלדים לבם אחיצות החמומין והאוזר אלו והבריך לאיזה נקדם לשאיר בריך. ואחר זה הפרק הבשי ובבר אחרים שבת קודם לאחר לזיות עירוב החמומין בשת דומה לעירוב אלות אחר שהבאר ואין כן העירוב בבנל. ועוד שבר אחרת לזיות עירוב הבחמומין בשת שוה לבל ריל בעשיר ובעני ואין כן העירוב בבנל בבבר פרק שביעי. ואחר כן פרק שביעי ושבת אחוריו ושיומו קודם לאחרון הוא לפי אריאלו לבאר אחלה דיני המערב עירוב אחר בדין ההלבה מהמערב שני עירובין וכן להקדימו לאמרב לימים אלוקים כפי שהאמוקן והשוה בבל אחר לאיזה אלו קודם לאחר שיש אחר אחר בבל זמן. ואחריהם ס"ו ובבר אחר לאחר אחר :

הלכות עירובין

מצוה עשה אחת והיא מדברי סופרים ואינה מן המנין :

וביאור מצוה זו בפרקים אלו :

מגיד משנה — פרק ראשון — מגיד משנה

פרק א **א חצר** שיש בה שכנים וכו'. פע"פ שבבר אחבאתו נדרי הרשויות ודיומן מה שהוא מן התורה ומה שהוא מדבריהם ראיתי לאחיר מהם מקלת בדרך קצרה. רשויות שבת אלשה דבר תורה. הפנים רה"ר ורה"י והפליטי מקום שאינו לא רה"ר ולא רה"י ודיון דבר תורה שהוא מקום אסור שמותר לעלמל אמא לרה"י ומאמר לרה"ר. והבשות הזה הוא אחלק מדבריהם לשתי רשויות האחד הוא כרמלית ועוד מה שנקרא כרמלית והשני מה שנקרא מקום אסור כמבואר פי"ד מהלכות שבת. והבתים נאמרו על כרמלית והחמירו בו לעשותו ובלי אלא רשויות אלו והחמירו שלא לעלמל בו אלא בתרבע אמות כדין רה"ר. ודעת רבינו כמבואר פי"ז אבל מה שהוא רה"י נאמר דבר תורה והוקף לדירה לא נזרו בו חבמים להצריך בו מחיצה יותר ולא החמירו בחבשות אלא בחבי שהוא כרמלית דבר תורה ואין הגריבו לחי לו קורה בחבר שם. ודע שדיני הרשויות בהחלק לאיומן ומהאמן חבר שם אבל בחבי שהוא הון חבן כ"ל אם יש לבן בעלים הרבה לו אחד חבר בלא. ומעתה אבאר דברי רבינו. ודין החבר מבואר בבחבי שם אבל בחבי שהוא הון חבן בחבי וכו'. דע בדין תורה חבי אלא לחי וקורה דין

א חצר שיש בה שכנים הרבה כל אחד מהם בבית לעצמו דין תורה הוא שיהיו כולן מותרין לטלטל בכל החצר ומבתים לחצר ומהחצר לבתים מפני שכל החצר רשות היחיד אחת ומותר לטלטל בכולה. וכן הדין במבוי שיש לו לחי או קורה שיהיו כל בני המבוי מותרים לטלטל בכולו ומחצרות למבוי וממבוי לחצרות שכל המבוי רשות היחיד הוא. יוכן הדין במדינה שהיא מוקפת חומה גבוהה עשרה טפחים שיש לה דלתות ונעולות בלילה שכולה רשות היחיד היא. זה הוא דין תורה: ב יאבל מדברי סופרים [א] אסור לשכנים לטלטל ברשות

א סוכ פי' שבת פמ"ג סעיף הרבנן ג: ב סוכ פי' שם פמ"ג שם: ג סוכ פי' שם פמ"ג שם:

דין המבוי הזה כדין מקום פטור כמבואר פי"ז לפי שזה המבוי מבוי פתוח הוא שהכשרו בלא לחי וקורה. ולפי זה רבינו היה לו לכתוב בכאן אפילו בלא לחי כיון שדבריו הם דין תורה אלא שרבינו לא רצה להאריך לבאר בכאן מה שהמחיבו חכמים בעניין המחיצות מושף על דין תורה חבי לו במה שבאר בכל"ל שבת ובכאן באר עניין העירוב מהו ואיזו הוספות בחחיצות הרשויות וזה ברור בדבריו וכבר

המרכיבו בזה בפתיחה באור הלכות אלו:

וכן הדין וכו'. גם בזה לא דקדק רבינו בדין המחיצה לפי שאינו מקומו וכתב שיש לה דלתות נעולות בלילה ופי"ז מהלכות שבת שם בפרק"ד וכו' מחבר שם שבי בכלליות לעשות בפרק"ד וכו' מחבר שם שבי בכלליות לעשות אם אינם מחבר דין זה בתחיבה. ודאיתי מי שהקשה על דברי רבינו שמה שקבלו פרק המולא חפילין (שיחזיון ק"ל) כרמלים לימחלים שהיו לה דלתות נעולות בלילה ואין זה כלום לאו דוקא כרמלית מפני המחיצות דולאי דיבה כחבר אלא אפני אלא שיהיו ואסור מדבריהם לעלמל בן הבתים לחבטות קרי לה כרמלית וכן פירש"י ז"ל ומוכרח הוא:

ב **אבל** מדברי סופרים וכו'. פרק עשיר סמן (דף כ"מ:) שלמה חקן עירובין ודיים: **ובל**

לחם משנה

פרק א **א חצר** שיש בה שכנים הרבה וכו'. כתב ה"ה ודעת רבינו כמבואר בפרק י"ז שכל מה שהוא רה"י נאמר דבר תורה (והוקף לדירה) לא נאמר בו חכמים וכו'. ק' דבתחלת הלכות אלו כתב לפי שיש בין הלכות וכו' עד אמרו כגון שיהיה לחצר אחד תורת רה"י לו תורת מקום פטור דבר תורה וחחמירו בו חכמים וכו'. נראה משם שאפילו בדבר שהוא רה"י מן הבורה החמירו וכאן כתב שבל אם לא החמירו: וכן הדין במבוי וכו'. כתב ה"ה ולפי זה רבינו היה לו לכתוב בכאן אפילו בלא לחי כיון שדבריו הן דין תורה וכו'. ולפי לפרש דשומעו לעבר אפילו בלא לחי כיון שדבריו הם דין תורה אלא שרבינו היה לו לכתוב בכאן מבוי פתוח:

ב **אבל** מדברי סופרים וכו'. פרק עשיר סמן (דף כ"מ:) שלמה חקן עירובין ודיים: **ובל**

הגהות מיימוניות

[א] בפרק הדר מבואה ראיה חרי גבורי גבורי לא ליהוי עירוב כו' בחבו הרשויות דשבאן משמע דמשמה לעבר ושמעו רבה שיבא דלא ליהי לידי אשבר לאשמוק ולעילולי מבחים לחצירות ולמבוי. ע"כ:

פרק א חצר שיש בה וכו' מה דה"י הוא. שלבה מוחה פיה: וכן הדין בבדיהם מה קשיש לבן. פירשנו פ"ה דשיחזון ומקומו פרק שוכן סמן (דף כ"מ):

זמנים. הלכות עירובין פ"א

פרק א ט וכמה שיעור לאוכל שמשתתפין בו וכו'. שיעורו שהי סעודות שהן כי"מ גרוגרות שהם כשש ביצים ביצועוות בכרך כולל משתתפין (עירובין פ"ב). במשנה בריש ג' סעודות דשיעור ר"ו בן גרוגרת אומר מכבר כפיגדיון מד' סלין בכלב ר"ש אומר מכמי יהוה לקב תניה הזמנע ותלי תניה לכסול בה חת הנייה ונגמרת תגא דיהן מ"ם לא הני מוחלת מומלת אוכלים ומקא דיהן מ"ם לא הני מוחלת אוכלים משום דלא שו שיעורייהו להדדי דחמיא כמה שיעור תלי כרם מיעוד בתי ביצים חבר קומטת דברי רבי יהודה וכו' וכסף רבינו כר"ו בן גרוגרת משום דתרייהן בגמרא (דף כ"ג) גבי כמה הוא שיעור הני כרם מ"ר הכדא זו דברי ר' יהודה ורבי יוסי אבל חכ"א כביצה ותחלה שומקת זהו תלי כרם מתן הבחים ר"ו בן גרוגרת. ותמעא לרבינו דתלמקיה בלשון רבים הלכתא מוחיה וכ"כ ה"ה והוא מדברי הרשב"א בח"ה ועוד דסחם לן מוחיה בסוף פלא כיון שכתבו הרוסקים בפ' כל כתבי (בבא קי"ח) וקבה דא"כ ה"ל לסתוך דלמתא מומלת אוכלין הוי שיעורו ג' רביעי ביצה דהא תגא ותלי תניה לכמה מומלת אוכלין ומלו רבינו ז"ל פסק בפ"ב מהלכות מומלת אוכלין דלמתא מומלת אוכלין שיעורו כביצה והבי מתי אמרינן בכל דוכתא והיינו כר"ם וי"ל דבי אמרינן והכא דיהן מ"ם לא הני מומלת אוכלים משום דלא שו שיעורייהו דחמיא וכו' ה"ה מני תניה לכסול לא הנייה לאו דברי הכל הוא דהא מיהא ר"ל דהוי פרוסה מתני תניה ומיהא מ"ד דהוי ומהם ומסתא לדיהן דיהן ל"ל כר"ש בן גרוגרת מי חזיק בכל דוכתא דקאתר דלמתא מומלת אוכלין הוו שיעורא כביצה אמרינן דאתי שפיר מוחיה דאיהו ליה הא דהא הני תניה לכמה מומלת אוכלין דלא בפי אתני תניה הוי דהייט כביצה:

כיצד

ברשות היחיד שיש בה חלוקה בדיורין עד שיערבו כל השכנים כולן מערב שבת. אחד חצר ואחד מבוי ואחד המדינה. ודבר זה תקנת שלמה ובית דינו: **ג** וכן יושבי אהלים או סוכות או מחנה שהקיפוהו מחיצה אין ממטלטלין מאהל לאהל עד שיערבו כולן. אבל שיירא שהקיפה מחיצה אין צריכין לערב אלא מוציאין מאהל לאהל בלא עירוב לפי שהן כולן מעורבין ואין אותן אהלים קבועין להן: **ד** ומפני מה תיקן שלמה דבר זה. כדי שלא יטעו העם ויאמרו כשם שמותר להוציא מן החצרות לרחובות המדינה ושוקיה ולהכנים מהם לחצרות כך מותר להוציא מן המדינה לשדה ולהכנים מן השדה למדינה. ויחשבו שהשוקים והרחובות הואיל והן רשות לכל הרי הן כשדות וכמדברות ויאמרו שהחצרות בלבד הן רשות היחיד וידמו שאין ההוצאה מלאכה ושמותר להוציא ולהכנים מרשות היחיד לרשות הרבים: **ה** לפיכך תיקן שכל רשות היחיד שתחלק בדיורין ויאחז כל אחד ואחד בה רשות לעצמו וישאר ממנה מקום ברשות כולן ויד כולן שוה בו כגון חצר לבתים. שנחשוב אותו המקום שיד כולן שוה בו כאילו הוא רשות לרבים. ונחשב כל מקום ומקום שאחז כל אחד מן השכנים וחלקו לעצמו שהוא בלבד רשות היחיד. ויהיה אסור להוציא מרשות שחלק לעצמו לרשות שיד כולם שוה בו. כמו שאין מוציאין מרשות היחיד לרשות הרבים אלא ישתמש כל אחד ברשות שהלק לעצמו בלבד עד שיערבו כולן אף על פי שהכל רשות היחיד: **ו** ומה הוא [ג] העירוב הזה. הוא שיתערבו במאכל אחד שמניחין אותו מערב שבת. כלומר שכולנו מעורבין ואוכל אחד לכולנו ואין כל אחד ממנו חולק רשות מחבירו אלא כשם שיד כולנו שוה במקום זה שנשאר לכולנו כך יד כולנו שוה בכל מקום שיאחז כל אחד לעצמו והרי כולנו רשות אחד. ובמעשה הזה לא יבאו לטעות ולדמות שמותר להוציא ולהכנים מרשות היחיד לרשות הרבים: **ז** העירוב שעושים בני החצר זה עם זה הוא הנקרא עירובי חצירות. ושעושין אנשי מבוי זה עם זה או כל בני המדינה הוא הנקרא שתוף: **ח** אין מערבין [ג] בחצירות אלא בפת שלמה בלבד אפילו כבר מאפה סאה והיא [ד] פרוסה אין מערבין בה. היתה שלמה והיא כאיסר מערבין בה. ובשם שמערבין בפת תבואה כך מערבין בפת אורז ובפת עדשים אבל לא בפת דוחן. ושתוף בין בפת בין בשאר אוכלים. [ה]בכל אוכל משתתפין חוץ מן המים בפני עצמן או מלח בפני עצמו [ו]וכן כסהין ופטריות אין משתתפין בהן שאינן חשובין כאוכלים. ערב מים עם מלח נעשה כמוריים ומשתתפין: **ט** [ז]וכמה שיעור האוכל שמשתתפין בו כגרוגרת לכל אחד ואחד מבני המבוי או מבני המדינה. והוא שיהיו שמונה עשרה או פחות. אבל אם

ג וכל יושבי אהלים או סוכות לו וכו'. דברי רבינו בכלן בשתתפין בו לעיל שהאהלים שבמחנה הקבוע ועוחד בשומו מקום ומים לרבים הן לערב לגבל אהלים שבשיירא שהשיירא אוכלת לדבכה. ומתו שם מכני הסכנה ושבו אהלים פטורים הם מלערב לפי שאין קבועין. ותמאמר כן בירושלמי חני אהלים שבמחנה לריכין עירוב שבשיירא אין לריכין עירוב. ולפרק שבי מהלכות מלכים ותלמוחיהן כתב וכן פטורין תלערב בעוני חלירות בחמנה וכו'. והוא דין המבנה בסוף פ"ק דעירובין (דף י"ז) שנינו מרבעה דבריס פטורין במחנה ואחד מהם לערב. ואין סתירה בדברי רבינו לפי שדין המחנה הוא במחנה ההולך לתלחמה וכשהן חוגים ימים חוגים לבלהם ומפני כן הקלו להם לגבל דין הירושלמי אבל בשאר המחנות אינן לבלהם. כך נ"ל להבן דברי רבינו לגבל המפרסים בתבו שבגרסת ביחוספתא בהכך בשוקעים בתחנה ומחיינה בשיירא ומכתה ספרי בירושלמי משובשים והכהו שמחנה נקרא כל שום מ עשרה שנמתר עד למחנה גדול בחמנה אלהים וכתה הוא מחנה אלהים עשרה פרנה מכן שיירא ולא בתבו ודוקא מחנה יולא לתלחמה. ותמחנה נרחה ודאי דוקא יולא לתלחמה ובגמ' הביאו בריתות מחנה יולאת לתלחמת הרשות וכו' ודברי רבינו נדלאין.

ד ומפני מה תקן שלמה דבר זה וכו'. דברי רבינו בטעם תקנת שלמה פטוטים ובבוריהם הם ולתוייס אלין.

ז העירוב שעושין בני המבוי זה עם זה וכו'. זה מבואר במקומות רבים בתסכת עירובין:

ח אין מערבין וכו'. פרק חלון (דף ל"ו) משנה בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ותן המלח דברי ר"מ רבי יהושע אומר בכר הוא עירוב אבל מלאכה סאה והיא פרוסה אין מערבין בה בכר אליעזר והוא אלם מערבין בו והלבה כר' יהושע וכן פסקו ז"ל. ושם (דף ל"מ) הזכירו בריתתא דרבי יהושע מודה שבכל מערבין עירובי הרוחין ובכל משתתפין בהוסי חבואות ולא אחרו לערב בפת אלא בחלה בחלה בלבד: **וכשם** שמערבין וכו'. אם ובהלכות אחר שמוחל מערבין בפת לוהרו אבל לא בפת דוחן אחר רב מערבין בכלה של עדשים. ובשם שאין מערבין בכרוסה אחרו בגמרא אמרו מיהא פירוש אלא יאחר המחר אי מערב בשלחה והבני בלבוסה ושאלו ערבו כולם בפרוסה מהו ופשטו שאינו עירוב נזרה אחת יחזור דבר לקלקולו. ונראה תן הגמרא אמר אין הכבר הסר אלא כדי אלהו שמערבין בו אמלן כאן מיהא שבהוסה הולה ששלחה היתה ותקנה והכרים אחרה אלהה והוא אלא יהא אלא כדי אלא בתהוס שבות אחם אחר מ"ח ולא נזכר זה בהלכות גם לא נחלוקת בדברי רבינו ומולי לפי שאינו מנוי לו אינם לכם אפה אחרת בזה בכל אוכל וכו' (דף כ"ו) ולשם מבכ בכל מערבין ומשתתפין הון מן המים ותן המלח. ובירוש מערבין עירובי הומין ואמרו בגמרא (דף כ"ו) לא שנו אלא מים בפני עצמן ומלח בפני עצמו דאין מערבין אבל מים ומלח מערבין ומבואר בהלכות כן:

ט וכמה שיעור וכו'. פ' הלון (דף ל') כתב הוא שעורו בזמן שהן חיבוכין אינו שבועות לאוכלן בזמן שהן מוטעין בגרוגרת בלהוחלת שבת לכל אחד ואחד ובכרבע בגרוגרת חרוכין הם

לחם משנה

רמב בדברי רבינו אלא קרמו בתחלה דהוא לא כתב אלא שיוחר לשלמל בה מדין חובה ומאיש שהיה כמלוה ויהבו בהלבל. ו"ל דתדכתב וכן הדין משביע דתיתי תחם לחלוקה בקדמה והוא כתב לתעלה שכל בתבני רס"ל מ"ב הני דקלמר וכן נמי מומנו כן שהוא רס"ל:

ד ומפני מה תקן שלמה דבר זה וכו' כך רוחר לחלוקת הן בחדיבה לבדה ולהכנים מן הבדה לבדיבה ויהבנו שבוקים והרחובות הוחי' והן רבים לכל הרי הן כבדות וכו' קבה דבין דלמתו דלהלהלות הם רס"ו מ"ב נחה לריך עירוב מן הבחים להגר דלא אמו למבפני לעמר דמוחר לחלוק מרה"ו לרה"ר דהא סבני דהלהלות רס"ו, ו"ל דלמס

מגדל עוז

ומפני מה תיקן שלמה דבר זה מ' עד רס"ו. קן נחלא בחבוכה לרבינו רלי נאון ז"ל ובהלכות גדולות שהיבר רב יהוראי נאון ז"ל. ובה הוא העירוב וכו' עד לרה"ר ב' מי שהוציאו (דף מ"ט). העירוב שבוחין עד בכאר לוכלין. סרק חלון (דף ל"ח) ובמרק סדר: בבל אוכל וכו' עד ומכתבים בו. ג' בכל מערבין (דף כ"ו) בגרוגרת ובכמה שיעור וכו' עד לגולן. ה' חלון (דף ל') ·

הגהות מיימוניות

[ב] אמר ר"י דהלכה כרב דאמר עירוב משום דירה ולא כשמואל דאמר עירוב משום קנין ואמרינן מאי ביניהון כלי ושאין בו שוה פרוסה וקנון לרב אין מערבין בכלי ומערבין אפילו בפרות ש"ם ובקנון לשמואל אין מערבין בפחות מש"ם. וקנון פירש"י לשמואל קנון אין נעשה אליה לערב עירובי חצירות דלאו כר סבני ואקנויי הוא. ולר"ח נראה בפר"ח שפירש דכבית של קנון איירי הכא דלרב מניחין בו עירוב כו' ור יוחנן פסיק ליה כרבא דאמר בפרק שם: [ד] ס"ם בפרוסה לא א"ר יוסי בן שאול א"ר משום איבה פי' שיקפידו זה על זה אני נתתי שלמה ואתה נתת פרוסה ומיבעיא להו עירבו כולה בפרוסה סהו ר"אבר גזירה שמא יחזור דבר לקלקולו. וכתב מהרי"ם מדלא קמיבעיא ליה כה"ג נראה דאחד שיכה פרוסה לבולן משלו דשפיר דמי דאם איתא דאפילו בהא איכא למיגזר לשמעינן בהא ר"ש עירבו כולן בפרוסה דאתי לאיחלופי עמי למיגזר שמא יחזור דבר לקלקולו, ע"כ:

[ג] וכן פירי"ו והלא כרש"י שפירש דהכא בערבין קאי אעירוב חצירות כמו בן יעין

א עיין סמ"ג עש ב עוד סמ"ג ועש. ג עוד כו' עש"ו סמ"ג עש ד עוד וסמ"ג עש

אם היו מרובים על זה שיעורו שתי סעודות שהן כשמונה עשרה גרוגרות שהן כששה ביצים בינוניות. אפילו היו המשתתפין אלפים ורבבות שתי סעודות לכולן: י כל אוכל שהוא נאכל כמות שהוא כגון פת ומיני דגן ובשר חי אם נשתתפו בו שיעורו מזון שתי סעודות. וכל שהוא לפתן ודרך העם לאכול בו פתן כגון יין מבושל ובשר צלי וחומץ ומוריים וזיתים ואמהות של בצלים שיעורו כדי לאכול בו [פ] שתי סעודות: יא נשתתפו בין חי שיעורו שתי רביעיות לכולן. וכן בשכר שתי רביעיות. ביצים שתים ומשתתפין בהן ואפילו הן חיות. ורמונים שנים. אתרוג אחד. חמשה אגוזים. חמשה אפרסקים.

ליטרא של ירק בין חי בין שלוק *ואם היה בשיל ולא בשיל אין מערבין בו לפי שאין ראוי לאכילה. עוקלא תבלין. קב תמרים. קב גרוגרות. מנה דבילה. קב תפוחין. כשות כמלוא היד. פולין לחין כמלוא היד. חזין ליטרא. והתרדין הרי הן בכלל הירק ומערבין בהן. עלי בצלים אין מערבין בהן. אלא אם הבצילו ונעשה אורך כל עלה מהן זרת. אבל פחות מכאן אינו. אוכל. וכל אלו הדברים האמורין כלפתן הן. ולפיכך נתנו בהן שיעורין אלו וכל כיוצא בהן *וכל האוכלין מצטרפין לשיעור השיתוף: יב ליטרא האמורה בכל מקום מלא שתי רביעיות. ועוקלא חצי רביעית. ומנה האמורה בכל מקום מאה דינר. והדינר שש מעין. והמעה משקל שש עשרה שעורות. והסלע ארבעה דינרין. והרביעית מחזקת מן המים או מן היין משקל שבעה עשר דינרין וחצי דינר בקירוב. נמצא הליטרא משקל חמשה ושלשים דינר. והעוקלא משקל תשעה דינרין פחות רביע: יג מאה האמורה בכל מקום ששת קבין. והקב ארבעה לוגין. והלוג ארבע רביעיות. וכבר בארנו מדת הרביעית ומשקלה. ואלו השיעורין שאדם צריך לזכור אותן

השגת הראב"ד

*ואם היה בשיל ולא בשיל וכו'. כתב הרלב"ד ז"ל לא נאמר זה אלא בחרדין, עכ"ל:

השגת הראב"ד

*וכל האוכלין מצטרפין וכו'. כתב הרלב"ד ז"ל מי שיש לומר כן אלא אמרו כל האוכלין מצטרפין למען שיהא בשעורם לעירוב אלא לעירובי תחומין בשיעורו בשתי סעודות אבל שהוא מצומצם אין עירובין קצב לשתי סעודות אלא לחרדין בכל לחמשין כגרגרותה לכל אחד ואחד. והטעם כי עירובי תחומין בשתי סעודות לאדם אחד ולפיכך כל האוכלים מצטרפים אבל שהוא מצומצם שכם לאחרים הרבה אין יצטרפו ואלא אמרו המלוק לה שיעורו אינו שיעור ופ"ל זה מביא יין וזה מביא שמן וזה מביא מזון ויהבם בכלי אחד. עוד אמרו מהמשנה האוכל מוסיף מכמין הרלסון ולקחו הבינוני המגדל ועליה מקלו כשור מה שהכתוב. ודבריו כיה מן המקדקדים והזכיר בשיעור המשנה של מהחות שקדקד בחדש כמלה כל יכלהו ועליהה לו משקלה כל וכך מקמת מגרים וכמ"ש פ"ו מלכות בכורים ובאר מהמות כרוחה שבגבולין, והיהה כוונה בהיות הבלוים בזה בהיות נקלה יוהר ידיעה המשקל מידיעה המדות וכן מצורפ בחשובהיהם שזה לא הקבלה אלא שכל אחד מהם שיער לפי דעתו. ולתמה מה שזכר מבאור משקל כליבת והשבלא תשבר בים מזה כחך פ' המוכר פת בספינה (כ"ב ג') ויש שם גרסאות חלוקות. ודע שפ"ז שעורות הם משקל הני הרגיל"ם במשקל אלו וזהה חדש כל השיעורין כמה הם לפשקל אלו:

יג מאה האמורה בכל וכו'. זה מבואר בגמרא בכמה מקומות:

לחם משנה

דאם לא יעשו כן המשכנה תוכם עירוב מן הרומקות דלוכם יודעים מה הוא האבנה בתנאי כמ"ם כמו רבינו לקמן. ומה שהחזיקו בעירוב יוהר מבשיתוף דבעירוב צריך פת ובשיתוף לא. הרי פירש רש"י ז"ל הטעם בפרק הדר (דף ע"ה) דעירוב מקום דירה ודירתו של אד

מגדל עוז

כיצד מערבין וכו' עד נמרבשת. פ' חלון (דף פ"ח) ופרק כיצד משתתפין (דף ע"ב) כתב הרא"ש ז"ל בתוספות כלנו וכו' ומתחברת דבשיון בגרוגרת לכל אחד ואחד ולאיזה מהם ע"כ:

ואני אומר שאי אומר דאין לאמרם כל מקום ויקום על מערבו כי מיהו דברי הראב"ד ז"ל הבאה מאמרו לרבינו ר"מ ז"ל שכן כדברי יהודה בנו מ' חלון ובה"ר בנימין דכדברי בנה שיעור

חביה על מקומי מבוקות צריך להצניע מן הקרקע ספא ושרשוה הגשרים אין מעלין בין מאחר המזבח לבן מעלו כמו שיתבאר אבל כל המחנות פירשה בחמה לבן מעלו ומשום הקמה בהצנעה אבל אם היה מחבים מעל גבי מגני פיהם צריך להצניע אל"ל כיון שהמה מלקין אם היה מעלו מגניהם מן הארץ. ומ"ש יש סיום לדברי הגשרים ז"ל מהבריתא בתנאי מבינין אם החנים אם מעלו מצריך לזהיר ומגניהם מן הקרקע ומהו אם מיהא דבשביל מעלהן אינו צריך להצניע היה להם לעמוד דין הצנעה לעולם וכך היה לרמוי לשמה אם מעלהן צריך להזיר אם מעלו צריך לזהיר ולהצניעה. וכדכ"מ הסכים לדעת הלחמרוש ז"ל:

יח חלקו העירוב וכו'. מימרא דשמואל פרק מי שהלמוהו (דף פ"ב.) כחולק את עירובו אינו עירוב וכקשה מדתנא ממנה שנתו את עירובו ונתנהו בשני כלים כ"ה מתרצים ר"ז עירוב ואינו עד כאן לא קאמרי כ"ה הוה אלא דמליה לגמרא ומייתר אבל דאליבה מיפלג לא. וכאלו דברי רבינו מבוקרין ומיהום אפילו בשתמלא הכלי והחזיר לא הוה אלא אחד כשני כלים בנים אחד וכן כדאמר ר"ל:

יט המשתתפין במבוי וכו'. בפרק הדר (דף ע"ב) בריתא המלוקה ר"מ וכנגן ואמרו שם הלכה כר"מ ונמתרו שם שתי לשונות ומחלקו המחברים בפסק דברים אלו והכמון כדברי רבינו שכל שנתחפו במבוי בפת שומכין עליו אבוה עירוב וכן הלכה כרבנ"ן ז"ל אבל אינו מבוה עירוב לערב בפת המבוי אינו צריך לבטל אלא אם כן שנתחפו בפת אחר לבד לעמוד אם לא

פ"ב א ביטל להם זה שלא עירב רשות חצרו בלבד וכו' אבל לגיהתו אסור. בפרק הנזן (עירובין ע"ם.) אמתני' דתתקן שבת שתי הלכות המיא בית שבין שתי חצרות ויוצלתו חכן וכו' נתחשש הפחנן עשרה מפחים שמיהם אסורים כיצד הוא עשה נופל ביתו ומבטל רשותו ומתחה בגמרא תרתי ס"ק לו טועל ביתו לו מבטל רשותו ומיבעיא לימא לעולם הרתי כיון דדש ביה אתי לפיטולי וכיון"ל לעולם הרתי ולענין היתר הביתו בחצר סבי מיהו לדידיה בפי למיעבד הרתתה דלא ליתו לפטולי וה"ה דס"ל לאתי הוא כלל מבטלי רשות לדיך לגעול. ועל פי זה כתב המיר שאם ביטל רשותו שהם לא ביטל רשות ביתו הילכך לדיך לגעול ביתו אלא יבא להוציא בפיסור ולא יפתחנו אלא בשרוזה לאתת ולבא ויעבלנו מיד לחבי לאתו ומותו ע"ל. וכיון שלא הזכיר שדיך לגעול ביתו ע"ל שסובר בת"ם הרוש, לאלק בין הבית דסרק תלון לבא דאתני תלר אחד מהם ולא

ולעולם לדיך שיהיה העירוב לו בהיתוף מלוי ואפשר לאכלו כל וכו'. מפנה פרק בכל מערבין (עירובין ל"ה.) בפל עליו גל לו בשבת מי תרומה ובמתלה מבע"י לוגו עירוב מבחשיבה ה"ז עירוב אם בפרק נתלבן שם ותקבלת שבבת העירוב בשבר ואמ"ם שהמצה בעירובי התומין שיון הם לבן עירובי הלחם בחבר בת ובכנוס ובכ"ל ז"ל:

כב נתן העירוב לו היתוף במגדל ונעל עליו ונפנה וכו'. נם זה שם (דף ל"ד.) נתנו במגדל וכו' ומסקנא הטלו המפרשים בדברי רבינו שאם לדיך נתלבנה בתוכה לגנו עירוב ואם לגן בו חלת מבוס שבות הרי זה עירוב שבל שהוא מבוס שבות לא נזכו עליו בין המחבות בל שם לדיך מלוה בחיבוטר בל"ל מהלכות שבת ושוב יתבאר זה ס"ו בבי מיובי תחומין. הפריש תרומת מעשר לא תרומה בגולה והתנה עליה שלא יהיה תרומה וכו'. מפנה הובחה שם (דף ל"ו.) לענין מבול יום וכו' אמר הרי זה תרומה מעשר לבפרהבן דבריו קיימים אם אתר עירבו לי בו לא אמר כלום והטלו שם הבשם מבוס דבעינן בטולה הלחוייה תבבי"ל ויתבאר בריבא בזה ס"ו בדיני מיובי תחומין:

פ"ב א אנשי חלר שעירבו כולן חוץ מן מאחד שלא עירב וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות ושיקבו פרק הלר (עירובין ס"ע.) אמתי הלר שבבת אחד מהם ולא עירב וכו' מבואר בסוגיא בעל מבנה זו

בטל להם זה שלא עירב רשות חצרו בלבד הרי אלו מותרים ולהבנים מבתיהן לחצר ומהצר לבתיהן הבל וכו'. בבתיה הבלבת אמתי וכו' ביטו לאבר מלבנים ומלוגיא לו ולבם שלהן מותר לו ולבם והבשיבה בגתרא בה"ל בתבטל רשות הרי הרו ביטו לא בבל ובבטל רשות מצרו ולא בטל רשות ביטו בבירות היא מבנתו ובבי קי"ל דבבן בבבי בבין בלבלה סוף שופין בסוגין (עירובין ל"ו) - בטל להם רשות חצרו וכו'. ג"ז מבואר שם (דף ס"ב) ובשופין בסוגין (דף ל"ו.) הוסיף דבלי בלי.

ב המבטל רשותו סתם וכו'. ג"ז מבואר שם בדוקה הוסיף דבלי אבל בבתם אין הבית בטלו. והבבטל רשותו לבני הלר לריך לבטל לבל וכו'. בגיתא פ' הדר (דף ע"ו) ובשופין דלריך ובשופין בסוגין (דף ל"ו) ג"ב יש מלוקמה דרבנן בבבי הבין וקי"ל בוותיבו. ובירוש והם לא בבל לבל אחד בבירוש חף לבי שבבל לא עבה לוש וכן חולבת בם. וחדבבי רש"י ז"ל שבפרק בסוגין דלחה שלם הוי בוגן עוחדים ואמר רשותי מבוטלת לבולבם שלי בבך. ולבון רבינו בזה לריך תיאוד:

והיורש מבטל רשות אע"פ שתת מוריש וכו'. בגיתא שם (דף ע'.) יורש מהו שיבטל רשות הוסיף דלא הוה מלי לעבוריי מתחיתו בגון שבאה לו הירושה בשבת וקי"ל בר, נתנו דאחר מבטל וכ"ם וכ"ל:

ובטול רשות וכו' בחשבה שם (דף ס"ב): **וכ"ה**:

ג בטלו אלו המערבין וכו'. מבנה שם אחד לו רשותן הוא ויותר והן אסורים ואתרו בגתרא ואמתי הם אסורים מיאבו מתי ליהון מוהרתן לגבוה והיכלו אד לבני אחתה הוי אוהם ממנה לגבי אד לא הוו אוהרים וכתב הרבב"א ז"ל ויהלה לי שאם היו שנים לבד ובטל האחד אבל אחרינו בך הדין שהמבטל אסור אף בבל הבירו ואחרינו מותר בבל עצמו וכן בבנים אבל עירבו שהתו רשות לרבים שעירבו לפי שהיחיד נבשה אוהם אבל בבנים אין נעשין אחילו אבל הרבים ולא היחיד עכ"ל:

ד היו אלו שלא עירבו שנים או יותר אם בטלו רשותם לחערבין וכו'. בריתא שם (דף ע') שנים שלא עירבו ואחרים רשותם לשנים שעירבו ובכן הרינו ואלו שלא עירבו אסורים ובכבר זה לימלה בדברי הרבב"א ז"ל. ואין המערבין יכולים לבטל רשותם לשנים שלא עירבו שבל אחד מהן אוסר על חבירו. ואפילו חזר האחד שלא עירב ובטל רשותו לשני שלא עירב הרי זה אוסר שבשעה שבטלו לו המערבין אסור היה. *אחד שעירב אינו מבטל רשותו לאחד שלא עירב אבל האחד שלא עירב מבטל רשותו לאחד שעירב: **ה** כשם שבעל הבית זה מבטל רשותו לבעל הבית זה בחצר אחת יכ[ב] מבטלין מחצר לחצר ומבטלין וחוזרין ומבטלין. כיצד שנים ששרויים בחצר ולא עירב אחד מהן [ג] מבטל רשותו לשני ונמצא השני מבטל ברשותו שביטל לו חבירו עד שיעשה צרכיו. וחוזר השני ומבטל רשותו לראשון ומבטל הראשון ברשותו שביטל לו

שהוא ספק מן היום ספק מן הלילה. ולעולם צריך שיהא העירוב או השיתוף מצוי ואפשר לאכלו כל בין השמשות. "לפיכך אם נפל עליו גל או אבד או נשרף או שהיה תרומה ונטמאת מבעוד יום אינו עירוב. משחשיכה הרי זה עירוב. ואם ספק הרי זה עירוב שספק העירוב כשר: **כב** [ב]נתן העירוב או השיתוף במגדל ונעל עליו ואבד המפתח קודם שחשיכה אם אי אפשר לו להוציא העירוב אלא אם כן עשה מלאכה בין השמשות הרי זה כמי שאבד ואינו עירוב שהרי אי אפשר לאכלו. הפריש תרומת מעשר או תרומה גדולה והתנה עליה שלא תהיה תרומה עד שתחשך אין מערבין בה שעדיין היא טבל כל בין השמשות וצריך שתהיה סעודה הראויה מבעוד יום.

פרק שני

א אנשי [ג]חצר שעירבו כולן חוץ מאחד מהן שלא עירב עמהן בין מזיד בין שוכח הרי זה אוסר עליהן. ואסור לכולן להוציא מבתיהן לחצר או מחצר לבתיהן. ביטל להן זה שלא עירב רשות חצרו בלבד הרי אלו מותרין להוציא ולהכנים מבתיהן לחצר ומחצר לבתיהן אבל לביתו אסור. ביטל להן רשות ביתו ורשות חצרו הרי כולם מותרין הן מפני שעירבו והרי ביטל להן רשות ביתו והצרו. וגם הוא מותר מפני שלא נשאר לו רשות והרי הוא כאורח אצלם והאורח אינו אוסר: **ב** המבטל רשותו סתם רשות חצרו ביטל רשות ביתו לא ביטל. והמבטל רשותו לבני הצר צריך לבטל לכל אחד ואחד [ד] בפירוש ואומר רשותי מבוטלת לך ולך ולך. יהיורש מבטל רשות אף על פי שמת מורישו בשבת שהיורש קם תחת מורישו לכל דבר. וביטול רשות בשבת מותר לכתחלה: **ג** בטלו "אלו המערבין רשותן לזה שלא עירב. הוא מותר שהרי נשאר לבדו. והם אסורין שלא נשאר להן רשות. ואין אומרים יהיו כאורחים אצלו שאין רבים אורחין אצל אחד: **ד** היו אלו שלא עירבו שנים או יתר. אם בטלו רשותם למערבין המערבין מותרין ואלו שלא עירבו אסורין. ואין המערבין יכולים לבטל רשותם לשנים שלא עירבו שכל אחד מהן אוסר על חבירו. ואפילו חזר האחד שלא עירב וביטל רשותו לשני שלא עירב הרי זה אוסר שבשעה שבטלו לו המערבין אסור היה. *אחד שעירב אינו מבטל רשותו לאחד שלא עירב אבל האחד שלא עירב מבטל רשותו לאחד שעירב: **ה** כשם שבעל הבית זה מבטל רשותו לבעל הבית זה בחצר אחת יכ[ב] מבטלין מחצר לחצר ומבטלין וחוזרין ומבטלין. כיצד שנים ששרויים בחצר ולא עירב אחד מהן [ג] מבטל רשותו לשני ונמצא השני מבטל ברשותו שביטל לו חבירו עד שיעשה צרכיו. וחוזר השני ומבטל רשותו לראשון ומבטל הראשון ברשותו שביטל לו

א עוד פי' עג שלד: ב עוד פי' שלד ג עוד לו"ח פי' שם סמ"ג עשין דרבנן לא ד עוד פי' שלא הטור פי' שם ו עוד פי' שלא:

השגת הראב"ד

*אחד שעירב וכו'. כתב הראב"ד ז"ל והוא שמת הנ' שעירב זה עיין אבל אם הוא חי לריך לבטל לגמיהם, עכ"ל:

ג בטלו אלו המערבין וכו'. מבנה שם אחד לו רשותן הוא ויותר והן אסורים ואתרו בגתרא ואמתי הם אסורים מיאבו מתי ליהון מוהרתן לגבוה והיכלו אד לבני אחתה הוי אוהם ממנה לגבי אד לא הוו אוהרים וכתב הרבב"א ז"ל ויהלה לי שאם היו שנים לבד ובטל האחד אבל אחרינו בך הדין שהמבטל אסור אף בבל הבירו ואחרינו מותר בבל עצמו וכן בבנים אבל עירבו שהתו רשות לרבים שעירבו לפי שהיחיד נבשה אוהם אבל הרבים אין נעשין אחילו אבל הרבים ולא היחיד עכ"ל:

ד היו אלו שלא עירבו שנים או יתר אם בטלו רשותם לחערבין וכו'. בריתא שם (דף ע') שנים שלא עירבו ואחרים רשותם לשנים שעירבו ובכן הרינו ואלו שלא עירבו אסורים ובכבר זה לימלה בדברי הרבב"א ז"ל. ואין המערבין יכולים לבטל רשותם לשנים שלא עירבו שבל אחד מהן אוסר על חבירו. אחר שעירב הוא מבטל רשותו לאחד שלא עירב וכן בריתא שם אחד שלא עירב מיהן רשותו לאחד שעירב אבל אין אחד שעירב ונתן רשותו לאחד שלא עירב וכבינו הבין הבריתא בלשונה ויש בזה אתה שהרי בגתרא הקבו מביאת לאחן לאחר האיבבל רשות לבבל אחד מהן ואחד והיו אחרים בבבלו לאחד וכך היא הקבלת שם הוכו דמי אחד שעירב לו דלבבל אחרינא בהדיה אחן שעירב אלא בבינה ובקבו לאחר שעירב דרוה ובוה ואחרינו אחר בבבלות ובל"ב הוה לו לבבינו לבחר אחין הבבלו לאחד שעירב חוזיל אלא בבאחן הבירו שעירב עמו קיים וכבר הובב מזה. ואבבר בסרך לו רבינו על מה שבבר בחר לחבילה בריך לבבל לבל אחד ואחד וע"ע:

ה כשם שבעל הבית זה מבטל רשותו לבעל"ב זה בחצר אחת וכו' שם (דף ס"ו) חיל שמואל אין בטול רשות מהצר לחצר ואין בטול רשות בחוכרה וכ' ויהון אחיר מ' בטול רשות יחצר לחצר ויש בטול רשות בחוכרה וקי"ל כר"י. ולאור זה כך הוא בשבי הלבות הבחוכות לו לא ובהוהות ירה"ל מע"ל שאין אחת מוסרת אל הבבהה הם ולבה הבחת לבבל רשותה אלא הבעה הוא רוחבת והבבלה אחרה. ומל"ל שם בטול אם היתה זהה לבבים מזו שהבמיות מוכרות אל הבתיבה שם בהן בטול זה מבואר שם. ומבטלין וחוזרין ומבטלין

מגדל עוז

ולעולם לריך וכו' עד סוף הפרק. פ' בבל מערבין (דף ל"ד)

פ"ב אנשי חלר עד ולו ולך. סוף פרק שנין בסוגין (דף ל"ו) ופרק הדר (דף ס"ט) וכו' עד לחוכר הוא וכו'. פרק הדר (דף ע') אחד שעירב וכו' עד לאחר שעירב

כתב הרתב"ד ז"ל והוא שתת הבלבי שעירב זה עיון אבל אם הוא חי לריך לבבל לבבינם ע"ב

ואני אומר נם אחי עלה על דעתי דבר זה לפי שראיתי לרבנו דאת בבבי דאתי דאוקמה הבי

הגהות מיימוניות

[א] כרבא לו"ר אביי וכרבנן לגבי ר"א פ' עושין בסוגין ע"ש בתוס': [ב] כרבי יוחנן לגבי שמואל ואמר מהר"ם דה"ה בבבית לבית בא"ר הוה רש"י בתוספה שבבתו ולא עירבו והוצרכו להוציא מבית לבית והחיר לחן ע"י שבטלו רשות לאחד ולא כרבינו חם שרולק על הוראה זו ואומר דאין בטול רשות מבית לבית ע"ש בתוס' ע"ב: [ג] בר"ם דגבי שמואל

[ד] בבבבל בבבבל וכו' בד לאלו בבתות מבוס פרוטה. בבל פרק בדר (דף ס"ו ס"ח):

ומבטלין כיצד בתים שבחוץ בתחר ולא וכו'. מתלוקח רב ותשמל שם (דף פ"ח:) ופסק כרב וכן פסקו בהלכות ויש מולקין וכבר הכריע הרשב"ם ז"ל כדברי ההלכות: ויש בטול רשות בתורבה כדרך שהוא וכו'. כבר מבר זה ושמע שלם היו שני בתים שמושים לחורבה לחמה

שלמוסרין זה על זה שם לא מיקרו ביטול מועיל ביניהם כדרך שמושל בחצר:

ן מי שביטל רשות ומחזר לבטלו ברשותו שביטל

וכו'. מעמה (דף פ"ט:) שם מי שבטל רשותו והלילה כין בשונג כין במזיד הרי זה אסור לבני ר"מ ר"י אומר מזיד אסור בשונג מיט מוסר ומחמת ומחמת ממתני' (דף פ"ח פ"ט) דבני לחזקו ומחוקומחת דמוקימו מלה לא קשיא כלן קודם שהחזיקו וכו' דלאחר שהחזיקו מיט מוסר בשוס לד לענין הלכתא וכן דעת ההלכות

וכן הכריע הרשב"ם ז"ל:

ן שני בתים בשני צדי הר"ר וכו'. בשלמ

שם (דף פ"ז) דלמיבעיא דלין מבטלין:

אחד מבני הצר שמת וכו'. בריתא שם אחד

מן החצר שמת והניח רשותו לאחד מן

הבוקר מבני' אוסר משחשיכה מיט אוסר וכו' אחד מן החצר עירב שם בני החצר ובשמת משחשיכה כיון שהוחר לחקלא שבת כוחר לטלו ולין הרוחם אוסר אבל בשמת מבני' הרי הרוחם אוסר ובכר ההבחר לעולה שרוחם מבטל. וכתב הרשב"ם ז"ל דהוקא בשבת זה הרוחם ודר שמחם בשבת הא לאו כבי מיט אוסר כמו שיבחר פ"ד שמקום הבח אוסר. עוד כתב דוקא בשהיתה לאחד מן הבוקר הוא שאוסר בשמת מבני' אבל שם הרוחם לאחד מבני חצר שעירב עמהם הבל אוסר שלא' שלא עירב עמהם על דרכה זו כיון שעירב עמהם ובכגון הבשבת לאחר שמת המורים הרי חל הרוחם על כל מה שיש לו בחצר ומשום הוא שם. עוד כתב לאחר מבני חצר שלא עירב ומת משחשיכה הרי הרוחם אוסר עד שיבטל אע"פ שהיה דר בעוחה חצר ועירב שמהם לפי שלא נבנס בחצר המורים בתוך עירובו של יורם. עוד כתב ורבלה שמעיקר לא היה הרוחם דר בעוחה שבת שמהם אוסר עד שיבטל אבל שלאחר לחקלא שבת אוסר לבל הבשבת עד שיבטל: אחד מן הבוקר שמת וכו'. בבריתא הבוכרת מבוחר כן ונם בזה כתב הרשב"ם ז"ל דוקא בשבת הרוחם לדור בשבת הוא שאוסר הא לאו הכי לא כאחר לעולה:

ח ישראל

ובר שבדוין וכו'. בריתא (דף ע'.) והעמידו כן בגמרא ישראל ובר שבכתו בגמורה אחת מי' רש"י כמין נוחן ותלוק לחדרים מת בבר מבע"י אף על פי שלא החזיק ישראל מבע"י אלא משחשיכה הרי זה אוסר מת בבר משחשיכה כיון שלא היה לו להחזיק מבע"י אלא משחשיכה הרי זה מיט אוסר ומשורש שם שבקמל מועיל במקום שהוא אוסר. ועוין הבר שבכסיו בכסקר על תיבה דרך הוא מבוחר בהלכות אבילה ומתוק:

ט ישראל הדר עם וכו'. (דף פ"ח:) רש פרק הדר עם וכו' דאבי"ר אומר שיהיו שני ישראל אוסרין זה על זה. ונפסקה בגמרא (דף פ"ב:) הלבה כן ושם נחבאר הטעם שהאחיר רבינו בגמר'. ופירש דוקא בשאין הישראלים אוסרין על שלהן אחד ונריכין לערב אבל אם היו אוסרין על שלהן אחד אין הבוכר אוסרים ומזלות אוסר עליהן. וזה ברור ומבואר בדברי רבינו. ודין בר מוסב שהוא בזה שבוכר אוסרים ומלות מבוחר בירושלמי:

י שני ישראלים וכו'. שם (דף פ"ב) אמור דבבן אין מועיל עירוב בשבתים עובר אוסרים ומזלות בשבתים עובר אוסרים ומזלות אבל אין מועיל בשבתים עובר אוסרים ומזלות ואין ביטול רשות מועיל בשבתים עובר אוסרים ומזלות אבל

ולא עירב אע"פ שבשבת כלשהוא בשבת דקא דקי' הלבה כדברי המיקל בעירוב ולא מבטל לביטול דקאמר לאו לאחיבת מיגשל מחם אלא שיש לומר שיש ויכיים לביטול הה בכלל מ"ם אבל הוא אסור:

ז אחד מבני אבל אסור:

ולא אחד מבני חצר שמת והניח רשותו וכו'. כתב הרב בשם הרשב"ם דוקא בהיתה לאחד מן הבוקר הוא שאוסר אבל אם היתה לאחד מבני החצר שעירב עמהם בבל שהר וכו'. בשמת מדבריו שאפילו קודם שמת המורים אינו אוסר דבין בבבל עירובו שהה מבני' בבין הרשב"ם ופסק הרב בבבל עירובו ל"ל מדברי בבין אבל אם שמת המורים מת בין דשמת מבני' הרי הרוחם אוסר אבל אם שמת המורים הה

וכן אם העובדי כוכבים ומזלות רבים וכו'. זה פשוט ומתבאר שם · וישראל אחד ששכר וכו'. זה מבואר שם (דף ס"ו) המשה שבמיין בתלר תחת אחד שוכר ע"י כולם וכו' וכתב הרשב"א ז"ל וישראל שהשאל או שהשכיר ביתו לעובד כוכבים ומזלות יאיר מוצרות זו וכו'. שם (דף ס"ב) תניא רבי ישראל ועובד כוכבים ומזלות בפנימית וישראל בחיצונה כל מעשה לפני רבי ותסר ושם פנימי בקרקעות מהו אמר להן מותר. עוד שם ישראל ועובד כוכבים ומזלות בחיצונה וישראל בפנימית מהו ואמרו שם"ה. ופע"פ שיש חולקים בדברים אלו מפני הטעמים ששם כבר הכריעו האחרונים כדברי רבינו ומיקר:

יב שוכרין מן וכו'. מבואר שם (דף ס"ב וס"ס ס"ז) שבוכרין ואפי' בשבת

ובוכרין אפילו בפחות משוה פרוטה:

ואשתו של וכו'. פ' הלן (דף פ') ההוא עובד כוכבים ומזלות דאמרי ליה לוגר לן רשותך לא לוגר לה ורקא בעי מהו למיגר מדבריהו ופשטו שאשתו משכרת שלא מדעתו ומכאן דשלא מדעתו הוא אפילו בשאלתו וסרב הרשב"א כתב שלא מדעתו אפילו בעל כרחו: וכן שכירו וכו'. זה מבואר פ' הדר (דף ס"ו) מה תערב אפילו שכירו ולקיטו אף שוכר אפילו שכירו ולקיטו. וח"ם רבינו ואפילו שכירו ישראל וכו' וכן מ"ש שאל מן העובד כוכבים וכו' מבואר שם (דף ס"ב ס"ד) בתעשה דהמן בר ריבהה שלא היה רוצה להשכיר ואמרו ניחל חד מיניהו ושאל מיניה דוכתא ולוקיה ביה מידי וה"ל כשכירו ולקיטו ושם אמרו היו ע' חמשה שכירים ולקיטים מהו והשיבו אם אמרו שכירו ולקיטו לקבל יאמרו להמציע:

שני

יא שתי חצרות זו וכו'. שם (דף ס"ב) תניא רב ישראל ועובד כוכבים ומזלות בפנימית וישראל בחיצונה כל מעשה לפני רבי ותסר ושם פנימי בקרקעות מהו אמר להן מותר. עוד שם ישראל ועובד כוכבים ומזלות בחיצונה וישראל בפנימית מהו ואמרו שם"ה. ופע"פ שיש חולקים בדברים אלו מפני הטעמים ששם כבר הכריעו האחרונים כדברי רבינו ומיקר:

יב שוכרין מן וכו'. מבואר שם (דף ס"ב וס"ס ס"ז) שבוכרין ואפי' בשבת

ובוכרין אפילו בפחות משוה פרוטה:

ואשתו של וכו'. פ' הלן (דף פ') ההוא עובד כוכבים ומזלות דאמרי ליה לוגר לן רשותך לא לוגר לה ורקא בעי מהו למיגר מדבריהו ופשטו שאשתו משכרת שלא מדעתו ומכאן דשלא מדעתו הוא אפילו בשאלתו וסרב הרשב"א כתב שלא מדעתו אפילו בעל כרחו: וכן שכירו וכו'. זה מבואר פ' הדר (דף ס"ו) מה תערב אפילו שכירו ולקיטו אף שוכר אפילו שכירו ולקיטו. וח"ם רבינו ואפילו שכירו ישראל וכו' וכן מ"ש שאל מן העובד כוכבים וכו' מבואר שם (דף ס"ב ס"ד) בתעשה דהמן בר ריבהה שלא היה רוצה להשכיר ואמרו ניחל חד מיניהו ושאל מיניה דוכתא ולוקיה ביה מידי וה"ל כשכירו ולקיטו ושם אמרו היו ע' חמשה שכירים ולקיטים מהו והשיבו אם אמרו שכירו ולקיטו לקבל יאמרו להמציע:

שני

יג שני ישראלים וכו': שם (דף ס"ח): תתלוקה שתוחל וכ"י וקי"ל כר"י וכן בשמת שובד כוכבים ומזלות פסק כמ"ד מבטלין וכן הסכין ז"ל:

יד עובד כוכבים ומזלות שהשכיר וכו'. שם (דף ס"ה.) ר"ש בן לקיש ותלמידי ר' חייא אילקוש להוות עובדי דלא הוה שוכר ותשכיר אמרו מהו לתיגר מיניה היכא דלא מני מבלק להו לא תבעי לך דהא לא מני מבלק ליה כי תבעי לך דמני מבלק ליה מאי כיון דמני מבלק ליה לענינן מיניה או דלמא השתא מיהו הא לא מבלקי אחר להו ריש לקיש אסור ולכשלך אלו לבוקיעו שבדרום שמל להם אתו אמלו לרבי אמם אמר להם יפה עשיתם שבדרום. ובתב הרשב"א ז"ל שאפשר לא היה משכיר יכול לסלקו יראה לי שאם היה ע' בתה שהשכיר שום תפיסת יד שהיו ע' קלת כלים אז אפילו אין בו אלא שיש ע' רשות להניח שם שום כלים שוכרין אפילו אין מן המשכיר שלוט נרוש תשכירו ולקיטו עכ"ל:

טו חצר שישראלים ועובדי כוכבים ומזלות וכו'. דברי רבינו הם מש"ס פ' הדר (דף ע"ד ע"ה) מנוי שנמו אחד שובד כוכבים ולנו אחד ישראל אין מערבין אותו דרך הגוות להתיר דרך פתחים בתנוי פ"ל אמרי לרב יוסף אחר רב אפילו בתלר ח"ל אין ומסיקנא דקבבר אסור לעשות יחיד בתקום שובד כוכבים ומזלות. ובתר רבינו מחדושו של רב הוא שאמר"ש שעירוב זה מועיל דרך מלעת אינו מועיל דרך פתחים שאם לא היו ישלים לערב דרך מלוות פשוט הוא שלא היה מועיל דרך פתחים שבבר ראבד"ם שאין עירוב מועיל בתקום שובד כוכבים ובתב רבינו בכאן דין ההלר וש"ה בתב דין התנוי. ויש לתלמוים בזה שאה אחרת ודבריהם אחרים ולדבריו טלם דיון שלא רבינו אמת ומיהרתו גלתה נ"כ:

ישראל

יג שני ישראלים ועובד כוכבים ומזלות הדרים בחצר [ג] אחת ושכרו מן העובד כוכבים ומזלות וכו' קשה דאמרינן אם אם הישראל אם אמר לא אמרינן כיון לע

מז ישראל שהוא מחלל שבת בפרהסיא. כריתות (דף פ"ט:) ישראל המחלל שבתו בשוגג מביא חטאת ומשמע דאם חטא מביא אשם. מי בשוגג בפרהסיא דלא מקרי חטא מחלל בסתר וכן מבואר בהלכות: אבל אם סיח ופ"ש. שם (דף פ"ט:) מבואר בגמרא דל"ג אלדוקי מבטל רשות ומהא דרבינו וכ"ה לגירסתי שמחיקה דין אחד לכל הכל הגמרא ועוד דשמיה אחד הוא כיחוד: כללו של דבר וכו'. זהו לחלוק רשויות וכן מבואר ריש פרק הדר (דף פ"ח:) שמי שאינו מודה בעירוב הרי הוא כשוגר טוכבים ומזלות ומבואר כמ' בכל מבוארין (דף נ"ח:) שמחי אינו מודה בעירוב:

ס"ג א חלון שבין שתי וכו'. (שירוטין פ"ו) רלב"ן ס' חלון שבין שתי חצרות מבוארים על מרבעה בתוך שתי חצרות שמים אם לא מבוארין אחד מחוט מבוארים על מרבעה לא נמצא מעשרה מבוארין שמים ואין מבוארין אחד ונמצאו מעשרה דטוליה נמצאה מעשרה אחד מקצתו בתוך עשרה מבוארין שמים אם לא מבוארין אחד מהיא מהיא לכל דמ"ב טוב נמצאה מעשרה ומקצתו בתוך עשרה טוב בתוך עשרה ומקצתו נמצאה מעשרה מבוארין שמים אם לא מבוארין אחד. עוד שם (דף ע"ז:) לא שנו אלא חלון שבין שתי חצרות אבל חלון שבין שתי בתים אפילו מבוארין מעשרה שתי אם לא מבוארין אחד מהיא מהיא בתוך עשרה ומקצתו בתוך עשרה ומקצתו בתוך עשרה

בשביה שבעונה מרבעה ואין בין זה לזה שלשה ממעט ורבינו לא הזכיר זה בעיונה מרבעה ומשבר שלא כיה בגרסא והמשרבים ינהגו בעיונה ואין מכל זה בהלכות כלום ולא לא מלרכמי ט: וכן במדרגות של עץ שסמכן וכו'. זהו כולם שבעיונה: פירוש שהכרמי:

ו כותל נבוה שבין שתי חצרות חיז שלא וכו'. שם (דף ע"ח ע"ח) ת"ר נחמן אמר רבא בר אבהו זיז שיוצא מן הכותל והיה פניו כולם כל שהוא מיעטו ולא אמרן אלא דאותביה עליה אבל אותביה בהדיה מרווחי מרווחי. עוד שם אמר רבא בר אבהו כותל י"ם צריך זיז אחד לאחיזו כותל עכשיו צריך שני זיזין לאחיזו ת"ר מהבל אם היה אחוז מעבירה זה שלא כנגד זה ע"כ. ורבינו מפרש מימרא ראשונה שמלרכה כולם בשהיו נבוה יותר מעבירה מן הקרקע לעיכר אבל אם כולם אין מיעטו אבל אם היה אחוז מעבירה לקרקע ומחות מעבירה לכותל אינו צריך כולם ואבל שלא בהיותו כולם בחימרא הבנית וכן אם היה רחוק עשרה לרשם הכותל מה מועיל לו כולם לא יהא אלא שהחלה הכותל הנה גרם לו חה בדור ולזה כתב רבינו דיוקן אלו כן. ויש לרש"י ז"ל נוסח אחרת אחרת גם לאחרים אחרומים יש פירוש אחר שהם מלריכין שיהיה הזיז רחב מרבעה ומחרשים שיותר הוא מועיל בשאין בה כולם והמימרא הראשונה לבבל כח הזיז נתחבר חה לגון הרשב"ם ז"ל זיז רחב מרבעה אל מרבעה שהיה כולם כל שהוא עליו מעבר כמו אל זיז שהכולם אינו רחוי לאחוז אלא הכותל לפי שאינו רחב כל לגרמו והזיז אינו רחוי לפי שהכולם כתוך עליו נתן את הכולם סמוך לזיז אינו מעבר כמו אל זיז מרבעה לא הזיז עכ"ל וכ"כ בדין מימרא שהיה שרוחב הזיזין מרבעה אל מרבעה וא היה שיעבר הכולם. ויש לתמוה לפירוש זה לזה לא בלבו בתרא זיז רחב מרבעה אל מרבעה:

ז דקל שתחבו וסמכו וכו'. שם (דף ע"ח) ת"ר חיים דקלים שבבבל אוקי לריכין קבע מ"ם כוכבן קובנן מ"ר מוסיעת סולמות שבבבל אין לריכין קבע מ"ם טוכבן קובנן מ"ר סולמות כל שכן דקלים ח"ר דקלים אבל סולמות לא ע"כ. ופסק רבינו ז"ל בדברי האיקל ולא חלק רבינו ז"ל בין סולמות שבבבל לסולמות אחרים לפי שיהיה שלם הכולם קל אין לומר בו טוכבן קובנן ומבולר בדבריו שלינו מעבר בלא קביעה בבנין ולא נקבע בבנין כל סולם מעבר ולזה לא הולרך רבינו לכתוב שהמלרי אינו תעבר לפי שהמלרי האחר בגמרא שלין לו מרבעה מוקין שלינו מעבר הוא בשלינו קבוע בבנין כמו שאחרו שם בשום דבור ליה דבר הכולל בשבת ולם קבוע בבנין הרי אינו נטל ולם אחרו שהמלרי סולם קל הוא ומ"ם מבולר בדברי רבינו ז"ל שהכולם קל שלא נקבע בבנין אינו מעבר כך נראה לי: היו קשין מבדילין בין שתי הלרות ומולם מכאן ע"כ. שם בעא מינה רב יוסף מרבעה

ח כותל שבבבל ומעבר אינו סולם לכותל וכו'. שם (דף ע"ח) בעא מינה רב יוסף מרבה עשבו לאחיזו סולם מהו חיבעי לרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא נזרו עליו בין המשות וחיבעי לרבנן עשה לאסרה סולם מהו חיבעי לר' יהודה דאמר מוחר לקנות בית באיסורי כגון חיבעי לרבנן ע"ל אינו מוחר ואסרה אסורה מתקיף ליה רב חסדא דהרבה אינו אינו איסור שבות נגרם לו ויחסר אסרה אסיסור דבר אחר נגרם לו ויחסרה אחתר ומי כי אמר רבינו ע"ר אלעזר ואמרי לה ע"ר אבהו ע"ר יוחנן כל שאיסור שבות נגרם לו אסור כל שאיסור דבר אחר נגרם לו מוחר ר"ל בר יצחק מחי הכי אינו אלעזר דר' יהודה ורבנן ר' דבר"י מוחר ע"כ בגמרא. ורבינו לא לפסוק כרבה בהיחר אינו ואיסור האסרה לפי שדברי ר"ל בר יצחק שהוא אחרון מסכימים לדברי משום דקי"ל כדברי המבולר אב"ד מבלבות בבבא אלא קי"ל כר"י כמו שיבאבר ס"ו ויש סוסקין בהסך וכר' יוחנן ודברי רבינו נראים:

ט כותל שבבבל שעבר ובא לאחיזו כדי לעבר עירוב אחד אם יש בגובה מרבעה אל מרבעה ואחר אם רצו ואינו צריך המיעוט עשרה פחתים מרבעין אחד. כך כתבו בספרי רבינו והבינוהו ממ"ם עשרה שאין במיעוט אלא מרבעה ואחר אם רצו ואינו צריך המיעוט ומקלקן מלאחי בהם מרבעה פחתים וכך היא הנוסחא המחיית ומימרא היא שם (דף ע"ח) בא לאחיזו אם יש לאחיזו מרבעה מוחר להחחיה בכל הכותל אלו ואם לאו אין מחחחיה אלא כנגד המיעוט והקשו מה נפשך אי אהני מיעוטא אפילו בכל הכותל טלו אי לא אפילו כנגד המיעוט אחי לא ומירן רבינו כגון שעקר חוליא מרחבו. ומ"ם רבינו סחר מקלת הכותל הוא פירוש לדברי רבינו:

י נפרץ הכותל שבבבל וכו'. משנה שם (דף ע"ג) נפרץ הכותל עד עשר אמות מערבין שנים ואם לא מערבין אחד מפני שהוא כפחת יחר מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים שם:

יא היתה הפרלה וכו'. שם (דף ע"ח). תקון להבנים לכותל בכחה ל"ל בעשרה תקון כולו בכותל בכמה ל"ל אלא קיחתו ומ"ם כחם מסחלק ליה הכא לא מסחלק ליה ופירלה רבינו בפורן מרגות כמבואר בדבריו. ול"ל פירוש לחה שלאחרו מסחלק וכו'

מרבעה סולם מכאן וסולם מכאן וקשין נחמלא מא ל"ל אין כף הרגל שולם בכאן ע"כ. ומי' זה מבואר בדברי רבינו וכן הסכימו ז"ל: היה סולם בחמלא וכו'. שם קשין מכאן וקשין מכאן וסולם נחמלא מהו ל"ל הני כף הרגל עולה בהם ורבינו כחב לעמן בכעיה זה פירוחה אם בחמיה טולם על קשין אלחי מקום קבישות לחני הכולמות שהוא מאכן לא כיולא בו שהוא חזק להעמידן כשנמלה שולם בכאן מהו מי אלינן בחר שלומות לא בחר המחיה שאינה בריאה ופשם ליה דדי בכך דמחיה קשין מחיה היא וסכולמות בריאין ולחיין לעולם בכאן וזהו פירוש בכון ומסכים לדברי רבינו:

יח היה אינו בצד הכותל ושהו סולם לכותל וכו'. שם (דף ע"ח) בעא מינה רב יוסף מרבה עשבו לאחיזו סולם מהו חיבעי לרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא נזרו עליו בין המשות וחיבעי לרבנן עשה לאסרה סולם מהו חיבעי לר' יהודה דאמר מוחר לקנות בית באיסורי כגון חיבעי לרבנן ע"ל אינו מוחר ואסרה אסורה מתקיף ליה רב חסדא דהרבה אינו אינו איסור שבות נגרם לו ויחסר אסרה אסיסור דבר אחר נגרם לו עשהרי אחתר ומי כי אמר רבינו ע"ר אלעזר ואמרי לה ע"ר אבהו ע"ר יוחנן כל שאיסור שבות נגרם לו אסור כל שאיסור דבר אחר נגרם לו מוחר ר"ל בר יצחק מחי הכי אינו אלעזר דר' יהודה ורבנן ר' דבר"י מוחר ע"כ בגמרא. ורבינו לא לפסוק כרבה בהיחר אינו ואיסור האסרה לפי שדברי ר"ל בר יצחק שהוא אחרון מסכימים לדברי משום דקי"ל כדברי המבולר אב"ד מבלבות בבבא אלא קי"ל כר"י ויש סוסקין בהסך וכר' יוחנן ודברי רבינו נראים:

ט כותל שבבבל שעבר ובא לאחיזו כדי לעבר עירוב אחד אם יש בגובה מרבעה אל מרבעה ואחר אם רצו ואינו צריך המיעוט עשרה פחתים מרבעין אחד. כך כתבו בספרי רבינו והבינוהו ממ"ם עשרה שאין במיעוט אלא מרבעה ואחר אם רצו ואינו צריך המיעוט ומקלקן מלאחי בהם מרבעה פחתים וכך היא הנוסחא המחיית ומימרא היא שם (דף ע"ח) בא לאחיזו אם יש לאחיזו מרבעה מוחר להחחיה בכל הכותל אלו ואם לאו אין מחחחיה אלא כנגד המיעוט והקשו מה נפשך אי אהני מיעוטא אפילו בכל הכותל טלו אי לא אפילו כנגד המיעוט אחי לא ומירן רבינו כגון שעקר חוליא מרחבו. ומ"ם רבינו סחר מקלת הכותל הוא פירוש לדברי רבינו:

י נפרץ הכותל שבבבל וכו'. משנה שם (דף ע"ג) נפרץ הכותל עד עשר אמות מערבין שנים ואם לא מערבין אחד מפני שהוא כפחת יחר מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים שם:

יא היתה הפרלה וכו'. שם (דף ע"ח). תקון להבנים לכותל בכחה ל"ל בעשרה תקון כולו בכותל בכמה ל"ל אלא קיחתו ומ"ם כחם מסחלק ליה הכא לא מסחלק ליה ופירלה רבינו בפורן מרגות כמבואר בדבריו. ול"ל פירוש לחה שלאחרו מסחלק וכו'

***** פוד סימן שפב: ב פיין בפוד שם:

לחם משנה

ט כותל שבבבל עשרה ובא לאחיזו וכו'. אפשר דמישם זה כולו מוכן לרחב לרבה שבחר בחקלת מ"ם ה"ם לקמן ובסמוך מבאר: סחר מקלת הכותל וכו' לכחורה נראה **מזנה** רבינו שבחר מקלת הכותל דלשון מקלת מעמחמין ט בחתי חבאה והכחת אסור להבחתם ואם כן קבה דלא הל"ל לחלר ז אלא לבחי חבאה לכך נראה לפרש שבחר בחקלת הכותל הקלת השני בחוקן שבחקלת הכותל לגד אחד מן הלבר אחמה הוא פחות מעשרה והוא שוה לו וזהו שכחב טחנין לאחו לחלר ז:

חריון

מגדל עוז

בחלל גבוה וכו' מי מעמא: כחב הראב"ד ז"ל כן כאן שבוה וכו' צריך זיז בלאחיזו לחחיזו ע"ל

הגי אמר מימי בגיבלא בן בגמרא בחמה. אמנם ר"מ ז"ל לא מחיזרא דבר נחתן אחר רבר בר אבהו לבר שבעבר אלון אבל כן כמו שאינו בראב"ד ז"ל אלא מפון כשבנה בראב"ד ז"ל אלא מפון כשבנה והבינה כולה שאינבחת כן ובאר מימרחו עמי דבר נחתן כבי מוכחן ונשה בחקלת לדעת ר"י אלבס ז"ל שבבחיון לכולן מן סלבמה ומכן על הבשבנה ובאר בסלבות ובסיחרם המימרא עשה בפירוש ז"ל: היה בחלל וכו' עד

אמרה בגמרא. פרק אלון: כותל שבבבל עד שבעבין אחד. פרק אלון (דף ע"ז ע"ח)

בחב הראב"ד ז"ל זאת בגיבלא וכו' ואולי שאל בחרחב אבבשה בפחים ע"ל. ואני אומר זה אינו

אלו בגיבלא אלא בפיחון בי ר"מ ז"ל בחב מבא מבחבנו בבחים ס' אלון דבקחי בחל אבין **שבו** מלבות נבוה שבבה ובחב אבבשה מבבבין שבים ואין מבבבין אחד ואמבינו עלה בגמ' בא לאחיזו **אם** יש בחיחיזו אבבשה מבבר שאל בהבחבם בחבל טלו ובבאל מיבחו בחמ שבבחי"ל ז"ל דבא לאחיזו

מיבחון. פרק אלון: חיבחה שבלום בחבה מבבר ובא לאחיזו בחבל טלו בחבל נבוה שבבה

מבבבין

וכו' מא היא כוחם כשבא לחלוים פרחים מעבר ליומר מעבר מעביו שבימין שהוא רוצה לסתלק מעבר שהיו יכולין לעברו פעם אחת ולזה לי בעוזה עברה אבל כשבא לעברן בחחלה צריך אלא קיומו שילאו הארבעה אמה ביחוד מדם עובר מא לא בלא דומם ואם לא כן אין מעביו מוכין על כוחם פטור אלא שרוצה להשמש עם בני הבאר הבאים ואירע לו שחקק יותר מעברה כך ג"ל לדעת רבינו. ויש כאה שפה אמרה לעברים שבבני בעברה פס בדין בסולם ושישוכו:

יב חריץ שבין שתי חצירות וכו'. מבוא חרין שבין שתי חצרות וכו'. מבוא עברה ואחר מרבעה בעברים פעמים ואין מעברין אחד פעמים אבל אם אין מעבר לא קם אלא עבר לא צרורות מעברין אחד ואין מעברין פעמים ואמרו בגמרא נבי עבר ותרוחות שאמיתו בחמים בשלין אבל חרין אחרון אמנם לגמרים קלי ואמרי נבי חבן לא קם לא בעליה חיין ולא לא מיין:

יג וכן פס מיעם וכו'. בחבנה אחן עליו בעבר אחות אחר מרבעה עמדים וכן שתי נאחמלאות א בגבד זו מעברין פעמים ואם רבו מעברין אחד פחות מבאן מעברין פעמים ואין מעברין אחד. וכגמרא (דף ע"ב) אחר רבה לא אמר דבעיא אחד אבל אמר לא אמר לרחבו אחרון אחר בגבד לרחבו אחרון אבל לאחרו אחר בגבד לאחרו אחרון אבל אחרון אחרון אחרון אבל אחרון אחרון אבל אחרון אחרון אבל

יח כל גנות (דף פ"ט) ריש פרק כל גנות המיר לשות אחד וכו' ר"ם אומר אחד גנות ואחד חצירות ואחד קרפיפות לכלים שסבבו בחוכן ולא לכלים שסבבו בחוץ חצירות ומפורש בגמרא (דף פ"ט) בברייתא שהיתה ר"ב רשות אחת עם אלו הרבוותם ומם אחלקו אם אמרה ר"ם אפילו בשעירבו רחלות לעצמן דאיכא דאמר מאן דסבר דגזר בשעירבו אמא יבוא דרך שבלי אלא דרך המלון ולא דרך הגלון ולזה נקרא דרך אמיר. ואמרה שבאם רבינו נראה שאע"פ שהגלגות פרוחות לשבל מוהר לאלא דרך אלשות. והבאנות אע"פ וכולא שהולים הבור נגוהה שבבה שפחים וכו'. ואני אמר זה שהרי רבינו ז"ל לא הזכיר ר"ב כאן אלא שבבל ר"ב ואע"ב אמר היה לו להזכיר הולים נגוהה ודין המבה בהמולא אבולי בדברי אם ז"ו מהלכות שבת ומם הזכיר מה שהולא אלי במהות הבוולים זה על זה וכאן הזכיר מה שהולא אלא באיסור בעליהן זה על זה ומשום הולא לבל מפיין בדברי רבינו ובהשגה שהלקן הבדקן. ואולי שם הר"מ ז"ל לבו אלים לא הבינו בכאן. ויש בתיאתא זו בפה אחרת לרשב"א ז"ל בשם רש"י ז"ל לומר דאוקא בשאין התאלות בהולות לבבל אלם היו אולות בל אלא בשעלא אלא אלים אלים בל הדעין בהולות בל ר"ב ובל"ב אלא אין אמרו בהולות ב"ר אלא אלא אלא

וכן שתי חצרות וכו'. שם (דף ל"ג ע"ב) לתנאי כולל בגין שתי חצרות ומבל רב אמר לין ממעלתן בו אלא בחרבא לחוות ומתוחל אמר אם מטלטל מד מיקר מחיצה ואי מד מיקר מחיצה וקי"ל כמתוחל כלישתא הלכות: נפתח החלון וכו'. דעת רבינו הוא שבשהחם החלון כל אחת מוחרת לעצמה ומל"ש שבשיחה מהום בחחם מקן ולו אמר לאחר לעצמה הואיל והותרה מקצת שבת הותרה כולה. וכן שתי חצירות שעירבה זו לעצמה וזו לעצמה ונפל הבותל שביניהן בשבת אלו מותרים לעצמן ומתיאין מבתיהן ומטלטלין עד עיקר המחיצה. ואלו מטלטלין כן עד עיקר המחיצה הואיל והותרה [ז] מקצת שבת הותרה כולה. ואף על פי שנתוספו הדיורין שהדיורין הבאין בשבת אינן אוסרין. נפתח החלון ונעשה הפתח בשבת או שעשו נכרים לדעתן חזרו להיתרן. "וכן שתי ספינות שהיו קשורות זו בזו ועירבו ונפסקו אמור לטלטל מזו לזו ואפילו היה מקפות מחיצה. חזרו ונקשרו בשבת חזרו להיתרן:

פרק רביעי

א אנשי חצר שהיו כולם אוכלין על שולחן אחד אף על פי שכל אחד ואחד יש לו בית בפני עצמו אין [ח] צריכין עירוב מפני שהן כאנשי בית אחד. וכשם שאין אשתו של אדם ובני ביתו ועבדיו אוסרין עליו ואינו צריך לערב עמהן כך אלו כאנשי בית אחד הן מפני שהן כולן מוכבין על שולחן אחד: **ב** וכן אם הוצרכו לעשות עירוב עם אנשי חצר אחרת עירוב אחד לכולן ופת אחת בלבד מוליכין לאותו מקום שמערבין עמו. ואם היה העירוב בא אצלן אינן צריכין לערב כמו הבית שמניחין בו העירוב שאינו צריך ליתן את הפת שכל אלו הבתים כבית אחד הן חשובין: **ג** וכן אנשי חצר שעירבו נעשה כולן כבית אחד. ואם הוצרכו לערב עם חצר שניה כבר אחד בלבד הוא שמוליכין על ידי כולן למקום שמערבין בו. ואם היה העירוב בא אצלן אינן צריכין ליתן פת: **ד** חמשה שנבו את העירוב להוליכו למקום שמניחין בו העירוב כשהם מוליכין אינן צריכין להוליך ע"י חמשתן אלא כבר אחת שכיון שנבו כולן נעשו כאנשי בית אחד: **ה** ראובן ובנו הדרה ותלמידו שהן שרויין בחצר אינן צריכין לערב מפני שהן כבית אחד. ואף על פי שפעמים

א כמ"ש מעתן מפ: ב מור מ"ש מפ"ג מעין הרכמן ל: ג שם:

עלין בדין כמאיר שמדברי רבינו נראה מעין הרכמן ומקורו כמאיר וכמה וכמה מתירין ומתרשים בדרך אחרים:

פ"ד א אנשי חצר שהיו כולן מוכלים על שולחן אחד סמוך וכו'. זה מבואר פרק הדר (דף ע"ב ע"ב) בגמרא בגמרא שם כתב מיהבאר:

ב וכן אם הוצרכו לעשות עירוב וכו'. זה מבואר ל"ב שם (דף ע"ד) בדין הבתים הבנויות שבבתו בחרבקלין וכו' כמו מיהבאר לעמה: ואם היה העירוב בא אצלן. גם זה בדוח ומעתו בגמרא שם (דף ע"ב) וכן כתבו ז"ל והכלל כדי הן בכמל הבית אחד:

ג וכן אנשי חצר שעירבו וכו'. זה מבואר בגמ' שם מיהבאר ממה שבמרו בגמ' פרק הדר (דף ע"ג) והא לחיין דבמקון דעריבי דמי ומבאר נגי לחיין אלא בכר אחת שכיון שנבו כולן נעשו כאנשי בית אחד: **ה** ראובן ובנו הדרה ותלמידו שהן שרויין בחצר אינן צריכין לערב מפני שהן כבית אחד. ואף על פי שפעמים

פ"ד א אנשי חצר שהיו כולן מוכלים על שולחן אחד סמוך וכו'. שם בעיא הבא ובנו הדרה ותלמידו כרבנים דמו לו כיחידים דמו לו אין צריכין לערב ומשמע הבא ובנו הדרה ותלמידו בחצר אין עמהם דיורין הרי הן כיחידים ואין צריכין לערב

לחם משנה

כה ואע"פ שמוסיפו הדיורין וכו'. אין לבקשות ממ"ש ר"ה בשם הרשב"ם לעיל פרק שני דבשבת זה דיורים לדור עמהם בשבת דומה דאמרי מיהבר הא הוי כוסמת דיורין בשבת ומתר דיש לתלק דשאר בהם שהוא סיורים בלתו בעל הבית ומבני בן מיהבר אבל בכל הוספת דיורין בעלמא הוא אבל נבי ישראל ובר הבריות בעברה מקבתן לא אמרו אוירב הבולות מזו אוירבו בו' מי שהתיראו פירוש הא דלקמן בחלבתא ה' שבערב ה': [ז] הרב הגאון דאמר שבת גזרות והואיל והותרה הותרה וכן פירש ר"י אלפס כדלעיל בפ' ראשון מחלבות שבת, ע"ב: [ח] הרב דאמר מקום פרוצה גזרה הלא בשבתא דאמר מקום ליבה גזרה, ע"ב:

הגהות מיימוניות

מפרשין הרבנו דאמרי מוסכין על שתוף במקום עירוב. אבל הצירות שאינן פתוחות לאותה חצר לא דרך הלון אלא דרך פתח אחרין ולדעתה לעירוב שלהן נכון אלא מפני לאיחוי בעירוב דרך הסכוי שבשבתה הקדרה הוצ"ל שכל הצירות נשתתפו והשתנו נאסרו מקצתן לא אמרו אוירב הבולות מזו אוירבו בו' מי שהתיראו פירוש הא דלקמן בחלבתא ה' שבערב ה': [ז] הרב הגאון דאמר שבת גזרות והואיל והותרה הותרה וכן פירש ר"י אלפס כדלעיל בפ' ראשון מחלבות שבת, ע"ב: [ח] הרב דאמר מקום פרוצה גזרה הלא בשבתא דאמר מקום ליבה גזרה, ע"ב:

מגדל עוז

הלון ומשם מתלון מהו כלומר שעירב כבשים עם מסגר דרך מפתח לו דרך הלון ומפתח בכבש בפתח לו מתלון בפתח מבחוץ כפירוש כמי שאינו מהו לחיות ולכבשים כל אחר ואחר לעצמו מרחוק לאחר כשבשקה לו מתירין בכל כפירוש הלא ישלמו מן מפתח הפירוש לאחר מהבשקה ל"ד מפתח ומסר כין כשבשה מאחר בעמדי דמיהר מתירין אלו אחר מרחוק ומבחוץ מהו לכלים לו לפירוש דאמר כדומה דלי לפירוש לה לפיה דאמר כדומה ומכשבה מהו לו מתירין מתפשה מרחוק ומבחוץ מהו לו מתירין לעצמה לאחר ומשם מתלון בכל אחר ואחר לעצמו

ו האחים שכל אחד וכו'. שם (דף ע"ב) מבואר דאמרי שאולין מביתם ויומין בבתיהם לריכין עירוב לכל אחד ואחד מהם ולא **פירש מהכסף לרשב"ם** דיומי בזמן שהיו מוליכין לה עירובן למקום אחר אבל אם היה העירוב נמי מלגן לו שלין עמהם דיורין בהאי לישנא לריכין לערב ואמרו בגמרא על מה שאמרו לריכין עירוב לכל אחד ואחד שמעמה מינה מקום ליגה בודם ופירום ולולא כרב דאחר מקום אחת נרים ודאמה רב לשולם מקום אחת נרים ובמקבלי פרס שלו ופירש רבינו מקבלי פרס שלין מולכין שלין מביתם אלא לפעמים כמו שיסעודו אדם ונרי אלל הבירו אבוא לו אדם אלא שלו אם מרבים לסעוד בזמנים מלוקים אל בתקבלי בעלמא ויש להם בתים בתור שאולין שם אחר ימות המשה ולזה בזמן שיש שם דיורין אחרים המוסרים נמבנים המלוקים בזמן שאין שם דיורין נמבנים בתחדים. ולמיתי מי שהקשה על דברי רבינו מאין הוליא לורה שאוסר אל כמי הלר בזמן שיש דיורין אחרים בתור וכן מאין לו שהשמש שעומד בשבר שם רבו שיאסור בזמן שיש דיורין בתור הם חידוש בזול אל"ד. ואפי' אומר לא נתמין בכוונת רבינו אלא אמר רבינו שהשומד אל הבירו אוסר ובבאור כתב לומר בפרק זה אבל האורח אינו אוסר לעולם כמו שבארנו אל"ל. אלא נחזיה שעם אמר לומר בתחים אוסרין בזמן שיש שם דיורין ואינו בימים שסעודים אל אביהן ומתר אבל אחיהן אוכלים בקבע עדיין דיומן קיימת בבתיהן שבתור לפי אחן זה עקורת דירה שהאדם הבועד אל הבירו אדם לו ימים אין דירתו עקורה ממקומה וכבר בהבתי פעם לתה בזמן אחין שמתם דיורין הם בתחדים לפי שהם תרבים בזמנים אלוקים לסעוד שם אביהם וכן אין דעת רבינו בעבדים שהם לא יהיה להם בית דירה אלוק בתור שיאמרו וזה ל"ל ברור בדברו. ומ"מ יש פירוש אחר בעבין מקבלי פרס שתרגשין שעולים הימות מאביהם ואוכלין אותן בבתיהן וכן פירש"י ז"ל והתרבוים ונשון זה בהבעם. ולשון המשנה שאמרה שאוכלין ולא אמר שסותבים קשה לי לקח לפירושם. ודין הגשים והעבדים שהזכיר רבינו מחלוקת בגמ' (דף ע"ג) ואמרו ר' יהודה בן בתירא מחיר בגשים ואוסר בעבדים ר"י בן בבא מחיר בעבדים ואוסר בגשים ופסק רבינו כדברי שיהם להקל לפי שהלכה כדברי המקל בעירוב ופיכך יש לפסוק בגשים כדברי המקל וכן בעבדים ויש פוסקין בר"י בן בבא משום דרב מפרש שעמיה בהם ולדבריהם הגשים אע"פ שמקבלות פרס ואין שם דיורין אחרים הרי הן בבבריהם ואסרוה זו על זו וזה דעת הרשב"ם ז"ל ודברי רבינו נראין:

ז חמש חצורות שבתו בחרקלין. מבואר (דף ע"ב) ויסקינא כדברי רבינו בחצורות ובירום בא שאין מחיצות מגיעות לחקרה הרי הן כלחדים לכל דבר שאין לריכין עירוב ואם בא עירוב אלגן אינן לריכין לערב ואם עירבו לרגר אחרת עירוב אחד לכולן והחכר בשהחיצות מגיעות וכתב הרשב"ם מגיעות שהן חוך אלבה לחקרה שכל חוך אלבה כלבוד דמי, ודקדק תלמוד המשנה שאם עשו מקלגן מחיצות מגיעות ומתקיגן לא עשו אותן שהן כמחוחפים, ומרקלין הוא בית אחוך ובית ובבר.

ח מי שיש לו בחצר חבירו וכו'. שם ר"ה מי שיש לו בית שער לחבירו ויש בחצר אחרת אינו אוסר עליו בית הכבר בית הנעים בית המחלוקת הרי זה אוסר עליו ר' יהודה אומר לא אסרו אלא מקום בית דירה בלבד ומאלו מחי מקום בית דירה בלבד ומאמר אחר מקום ליגה וקיי"ל כר' יהודה ובדרב ובדאמרה בהלכות. ובכבר בתבתי לחעלה פרק ראשון לתה כתב רבינו בית שער בחרבים דוסרין בו. ופיכך לא בקבע לו וכו' מבואר בכלל מבתחפין (דף ע"ה) שהבר בבית שער אבסדרה

ט עשרה בתים זה לפנים מזה וכו'. פרק הדר (דף ע"ב) אחר שיאמר אבבה בתים שם עירובו ודיו ר' יוחנן אומר מיון והקשו מיון בית שער הוי וחילקו לומא מיון על מיתי בחלי קא מיבלינן מר סבר בית שער דבמיתי הוי בית שער ומר סבר בית שער דבמיתי לא הוי בית שער ופסק רבינו כר"י וכמ"ש פרק ראשון:

י שתי חצרות ובינהם שלשה בתים וכו'. שם (ע"ב) אחר בר בתי חצרות ובלשה בתים ביניהם זה בא בדרך זה והיתה עירובו בזה וזה בא בדרך זה והיתה עירובו בזה זה נעשה בית שער לזה וזה נעשה בית שער לזה אחלשי בו"ל בית שמיתין אם העירוב ולל בית שמיתין בו אם העירוב אינו לריך ליתן ט אם הבתים:

שתי

לחם משנה

פ"ד ו האחים שכל אחד מהם יש לו בית בפני עצמו וכו' אם אין ביניהם דיורין אחרים בתור הרי הן כבית אחד: ה"ה כתב בעצם איסור זה על זה מבני שאולים אבל אביהם בותיבים תלוקים יותר מהבריהם ויש להם בתים (בלומו אבל בתקבלי בעלמא) בתור וכו' וא"ל אחר לא אמר ה"ה דבעשם האיסור הוא מבני שיש להם בית בתור לבד אבל אבינו שאינם אוכלים אבל אביהם אבל בתים אבל בבעשם זה מבסקיק

מגדל עוז

האחים שכל אחד וכו' עד אחד ממיד: כתב בראב"ד ז"ל זו בסברא כתב תחת הסברא מ' מלוקים במקבלת ואחדים במקבלת עכ"ל. ואני אומר גם אותנו לא לערב וכן פירש"י ז"ל וכן קבלנוה לך עתה נתתי דעתי לכבוד מאין סיה לו ל"מ ז"ל זה הפירוש כי דעתי לא לאסם מאחיך בלשונו ומלאתי לו עשם אותנם ומתוור הבראה בכוונת בראב"ד ז"ל לבקשת בית לחייהו דבסיגן בסרק הדר גמרא מתניתין דבאחלין שאולין על שולחן אחיהן כו' אמו רבנן מי שים לו מקום בשים מקבלת פרס מבשליהן ומבשם עבדים מקבלין פרס ר"י בן בתירא אחיו בשים אלוסר בעבדים ר"י בן בבא אחיו בעבדים ואוסר בשים ע"כ. לאדון תלמוד בבריתא אעיקר אחלקתם שם בשים ובעבדים דרך אחר להם אבל בשליהן ומבדר בתחלת מומרת אבשיא בן אבל אבינו דלאמרן לשה אבל בשלה בעבד אבל אבינו אבל אבינו אבל אבינו בן אבל אבינו בבדדי ובבדדי בן אבל אבינו מה בן אבל אבינו בחוך של שולחנו בלשון מבשמנו לא אבשם ובעבד בן ובעוד בלשון אבל בבי מבשמש ובעוד דבא בי נחית לאבנני פאמיד אבל בבו אחר דומיא דבבר דמקבלי פרס על שולחנו ביינו כמו בתלמיד שאולה אבל אבל שולחן בבו דאי ס"ד מבל בבו אחר מי מיתיבי בבר לון תלמידו אם לא יהיה בשרם וזה בפירוש ר"מ ז"ל: **הגהות הגרוא"ר** ע' עד מקום דירה. ע' בדר (דף ע"ב) · עשרה בתים זה לפנים מזה עד לא אחר סלאחרת **בכל סף ארץ בדר (דף ע"ם):**

ח מי שיש לו בתור חבירו בית שער וכו'. מבואר בכ"מ בעל הלכות בהלכות ובירום בא שאין מחיצות מגיעות לחקרה הרי הן כלחדים לכל דבר שאין לריכין עירוב ואם בא עירוב אלגן אינן לריכין לערב ואם עירבו לרגר אחרת עירוב אחד לכולן והחכר בשהחיצות מגיעות וכתב הרשב"ם מגיעות שהן חוך אלבה לחקרה שכל חוך אלבה כלבוד דמי, ודקדק תלמוד המשנה שאם עשו מקלגן מחיצות ומתקיגן לא עשו אותן שהן כמחוחפים, ומרקלין הוא בית אחוך ובבר.

ח מי שיש לו בתור חבירו וכו'. שם ר"ה מי שיש לו בית שער לחבירו ויש בחצר אחרת אינו אוסר עליו בית הכבר בית הנעים בית המחלוקת הרי זה אוסר עליו ר' יהודה אומר לא אסרו אלא מקום בית דירה בלבד ומאלו מחי מקום בית דירה בלבד ומאמר אחר מקום ליגה וקיי"ל כר' יהודה ובדרב ובדאמרה בהלכות. ובכבר בתבתי לחעלה פרק ראשון לתה כתב רבינו בית שער בחרבים דוסרין בו. ופיכך לא בקבע לו וכו' מבואר בכלל מבתחפין (דף ע"ה) שהבר בבית שער אבסדרה ואחבסה אינו אוסר ובבית הבבר ובית הנעים בית המחלוקת הרי זה

יא שתי חצרות ושני בתים פתוחים וכו'. עם (דף פ"ו) בגמ' דלמיסמא:

יב אחד מבני חצר שהניח ביתו וכו'. מיסמא:

יג אחד מבני חצר שהניח ביתו וכו'. המגה בס' כיצד משתתפין (דף פ"ו) המגיה לת ביתו והלך לבנות בעיר אחרת ונתרצו אחד מבני חצר לבנות בעיר אחרת ונכנסו לדור בה ונתרצו אחרים לבנות בעיר אחרת ונכנסו לדור בה אם יכולין לחזור לבתיהם הראשונים אם לא. ר"ל לבנות מול בנין בן נוריאל פוק ע"ב. ולזה מוסכם רבינו כל"ם בדין מיבמות הלכה כין בנו לבנו לפי שלא אמרו אלא לדבר בטוח כמלוי מדרך בני אדם לבנות אלא בתו אלא בן ולעולם אם הניח לבו אפילו הלך לבנות אלא בכרי אינו אומר ובשלא הניח לבו אפילו אלא בתו הרי זה אומר. ויש מי שפירש שכל מהסיבות דעתו אפילו מלך ומור בשלמא שבת אינו אומר. וכן נראה שבדבר הוא"ל והומרה החוקה. ובדין הכרי פסק רבינו כר' יוסי וכר"י דאמר ר' מי שהוציאוהו (דף מ"ז) דר' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי אפילו במירוזין ול"ם לכון לבו ר"ת ורבי יוסי חרי לגבי רבי יהודה בחיסור הכרי והוי ליה רבי יהודה יחיד לגבייהו. ומה"ם רבינו שהרי אמר שינה בשבת נראה דדוקא בשהוא בשבת בתקוס קרבה דהיינו מהלך יום אחד שיכול לבא בשבת הוא שאומר אבל אם היה רחוק אינו אומר וכן כתבו ז"ל. ויש פוסקין כר' יהודה והרבי רבינו מיקר:

יד בעל בחצר שהשכיר וכו'. עם (דף פ"ח):

מגה ר' יהודה אומר אם יש עם תפיסת יד אל בעל הבית הרי זה אינו אומר ואמרו בגמרא (דף ס"ז) דבר מיבמל בשבת אומר אינו מיבמל בשבת אינו אומר חיות נמי הכי יש לו מבל ומשמיות וכל דבר שאינו מיבמל בשבת אינו אומר ומיבמל משמיות אל בראל חיכיות נדונות ע"כ. ומ"ל שכל דבר שראוי לגמלו לצורך מקומו בכלל דבר שמיבמל הוא ולזה בארו מבל ומשמיות שאין מיבמל אומר תורת כלי:

טו אנשי חצר שבחו ולא עירבו וכו'. פרק כל נגעים (דף ל"ה) ובברכה מקומות:

ואם היתה שם מרפסת אינו עליה וכו'. המגה

ל' כיצד משתתפין (דף ס"ב): אנשי חצר ואנשי מרפסת שבחו ולא עירבו כל שבנוה עשרה טפחים למרפסת פחות מכן לחצר ופירש רבינו שלא עירבו אלו עם אלו אבל בני חצר עירבו לעצמן וכן בני המרפסת. ולענין כלים שבחו נכנסים הוא דין המגה וכן הוא מוכרח שאם בשלא עירבו כלל ולכלים שבחו בחצר בכל נוגע מוהר נמלמל מן חצר למרפסת לפי שכולן רשות אחת הן כמו שבחבר פ"ב והרי הן בכלל נגעים ומצרות שהם רשות אחת וכן מבואר בגמרא פרק כל נגעים (דף ל"ה) במסקנא שבחצר והמרפסת רשות אחת אלא אלא פירשו רבינו מיקר וכן כתבו ז"ל:

טז כיצד הכלים אינו אל בתוך החצר. עם (דף פ"ב) בגמרא מוליה הבור והכלים שהם נכנסים עשרה טפחים לחצר והכלים אבל בחוצה אבל כשמשלבה אפילו הוא נכנסה עשרה טפחים לחצר אי אי הוא סמוכה כל שאינה רחוקה מהבנה טפחים פ"ב. ופירשו בגמרא (דף פ"ד) אלינה דלחצר שבו בתחומה בין בריאה בין בשיפה אף לחצר קאתר ובשיהם הסמוכים בו ודין בבור יחבאר לעניי. והיהה מגה רמבה מרבנה שפחים וכו'. פרק כיצד מערבין (דף ל"ם ס') אמר שמואל אמר אמר ואנשי מרפסת שבחו אחד מהן ולא עירבו אם יש שם דקה מרבנה אין אומרין זה אל זה ואם לא אומרין זה אל זה יש שם אל מיבמל אי אוקיומתא. ורבינו בחבר בשמשה ומדבריו נראה שהוא מפרש שהמגה האמת מפרש בהשיטות שהן בחצר שעליהן לחצר אינה בעלה שהן אומרין הדברים אלו בהלכות בקצות מושלג:

ויזין

לחם משנה

פחתים הרבה. ומה לשון בגמרא (דף ע"ב): אמר מקבלים פרס הזקיקו לזה דפיזוטו לא קשה ממלי דבחב דבשב"ם לשל פרק שני הזקיקו בשבת אי פיזוטו ודאי שם בשבילו אלא ומשמע בהשמעה מדהלה הטעין דמקבלין פרס ולא אמר שאוכלין אל שלהן לשעתים:

יג אבל אנשי אשלו הלך לבנות בשר אחרת אסור עליהן כו' שכרי אפשר מינא בשבת. יד אבל אם הגיה לו בכל בית הכנסת דבשב"ם לשל פרק שני הזקיקו בשבת אי פיזוטו ודאי שם בשבילו אלא ומשמע בהשמעה מדהלה הטעין דמקבלין פרס ולא אמר שאוכלין אל שלהן לשעתים:

הגהות מיימוניות

[ד] כיצד משתתפין אמר ר"נ הלכה כר"ש. ע"כ:

מגדל עוז

אחד מבני חצר שהיה נוסס עד חשבון שלו. תוספתא: וכן קטן אע"פ עד כמה שיגדלו אחר מבני חצר כו' עד שכרי אפשר מינא בשבת. מגמה פרק כיצד משתתפין (דף פ"ו): בעל חצר שהשכיר עד לנשים עד שיגדלו. שבל פרק כיצד משתתפין (דף פ"ח):

יד בעל בחצר שהשכיר מבני חצר לאחרים והניח לו כלים לא מחזרה וכו'. עם כל' ובהדה מימונין (פ"ה:) משם דמבני חצר לאחרים אלא לבעל הלכה כוותיה ומשמע משם דקים לה דלמרחי אלא דמ"ל אפילו לא אמר לשתלני כמ מ"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב:

יז כיצד הכלים לא יכנס אל בתוך חצר וכו'. מדבקש בשיפה דלעשות אף על פי שנגנוסים עשרה מעשה אבל אשלבים מרבעה ממרפסת יכולים בני מרפסת להתחמם אליהם בזריקה ובני חצר ב"ב יכולים להתחמם אליהם ב"ב בזריקה בין שנגנוסים עשרה בין שלא נגנוסים עשרה שלבר הרשות אולמות בהם ואולמות ז' אל ז' ומרחמת דלעמיה שבהם אם אינם נגנוסים עשרה אפילו אפילו כדי אלא נמצאים בין חצר והמרפסת הרבים אסורים הלא מילא בין אם אשלבים מרבע לאינם אשלבים משמע נמי אע"פ שאם אשלבים בין המרפסת לחצר ואינם נגנוסים עשרה אפילו אפילו מרפסת אולמת בשם מהמשמש שבחצר דבכל נוגע בני מרפסת יכולים להתחמם בהם אל ידי זריקה הלכך כל סיבה דאשבר לבני חצר להתחמם אליהם אינם אסורים הלא משמע לה לד היחר אלא נגנוסים עשרה ואינם אשלבים מרבעה דהשמם הוה לבני מרפסת בחוה ולבני חצר בזריקה ומאמרן אומה לזה שבחמם. ופסקא דמתני' (מימונין פ"ב) כוותיה משמע דקאמר בד"ל בשמוהה אבל בשאלבים אפי' נגנוס עשרה אפילו לחצר ומשמע דה"ל בד"ל דנגנוס עשרה אפילו לבני מרפסת בשמוהה אבל בשאלבים אין נגנוס

מגדל עוז

אחד מבני חצר שהיה נוסס עד חשבון שלו. תוספתא: וכן קטן אע"פ עד כמה שיגדלו אחר מבני חצר כו' עד שכרי אפשר מינא בשבת. מגמה פרק כיצד משתתפין (דף פ"ו): בעל חצר שהשכיר עד לנשים עד שיגדלו. שבל פרק כיצד משתתפין (דף פ"ח):

נטה עשרה מפחים בין פתות מעשרה להר לגיל אף להר כדמוקי בגמרא הרי בהדיא דלא מסכת לה לד היכרא אלא בשני המלות נטוים עשרה מפחים ומסוכים דלא כמי מרפסת שחריים הם מחוה מנהה עשרה אמות אמלינו הם מחוליים לא מחוליים עשרה הוי אף להלר ומשיכה מחוברים :

כד שתי כצוצטריות זו למעלה מזו וכו'. מלמה מרבינו מאיר שהגזמרמות מחוזות זו כנגד א ואין בני העליונה יכולים לעלות אל"כ יכנס הדלי דרך ההתחתונה ומש"ה אסרי אהדדי ומפרש דיוקלגת נטוה עשרה דגל שהן בתוך עשרה הרי הן כגזמרמת אמת ולעיקר פירוש שיעורנו יחד והרב המגיד ישב דברי רבינו על הגמרא ואינו נופה להם ישבו : אחד

אלא אם כן עירבו : **יח** "בור שבחצר אם היה מלא פירות טבלים שאסור לטלטלן בשבת וכיוצא בהן הרי הוא וחוליהו כסלע או תל שבחצר. אם היה גבוה עשרה סמוך לכרפסת הרי הוא נחשב עם המרפסת. אבל אם היה מלא מים אין בני חצר ולא בני מרפסת מכניסין ממנו לבתים עד שיערבו : **יט** "שתי חצירות זו לפנים מזו ואנשי הפנימית יוצאין ונכנסין ועוברין על החיצונה. עירבה הפנימית ולא עירבה החיצונה הפנימית מותרת והחיצונה אסורה. עירבה החיצונה ולא עירבה הפנימית שתיהן אסורות. הפנימית מפני שלא עירבה והחיצונה מפני אלו שלא עירבו שעוברין עליהן. עירבו זו לעצמה וזו לעצמה זו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה אבל אין ממלטלין מזו לזו : **כ** שכח אחד מן החיצונה ולא עירב הפנימית בהיתרה עומדת. שכח אחד מן בני הפנימית ולא עירב עמהן אף החיצונה אסורה מפני אלו בני הפנימית שלא עלה להן עירוב שהן עוברין עליהן : **כא** עשו שתיהן עירוב אחד אם הניחוהו בחיצונה "ושכח אחד מהן ולא עירב בין שהיה מבני החיצונה בין מבני הפנימית שתיהן אסורות עד שיבטל להן שהרי ביארנו שמבטלין מחצר לחצר. ואם הניחו עירובן בפנימית ושכח אחד מבני החיצונה ולא עירב החיצונה אסורה ופנימית מותרת במקומה. שכח אחד מבני הפנימית ולא עירב שתיהן אסורות עד שיבטל להן : **כב** היה אחד דר בחצר זו ואחד דר בחצר זו אינן צריכין לערב אלא כל אחד מהן משתמש בכל הצירו. ואם היה עובד כוכבים ומזלות בפנימית אף על פי שהוא אחד הרי הוא כרבים ואוסר על החיצונה עד שישכרו מקומו : **כג** "שלש חצירות הפתוחות זו לזו ורבים בכל חצר מהן. עירבו שתים החיצונות עם האמצעית היא מותרת עמהן והן [ו] מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו עד שיעשו שלשתן עירוב אחד. היה בכל חצר מהן אחד אף על פי שרבים דורסין בחיצונה אינן צריכין לערב שכל אחד מהן מותר במקומו. היו שנים בפנימית הואיל והן אסורין במקומן עד שיערבו הרי הן אוסרין על היחידים שבאמצעית ושבחיצונה עד שיערבו שנים שבפנימית. זה הכלל רגל האסורה במקומה אוסרת שלא במקומה ורגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה מפני שעוברת עליהן : **כד** *שתי הכצוצטריות זו למעלה מזו שהן למעלה מן המים אף על פי שעשתה כל אחת מהן מחיצה גבוהה עשרה טפחים יורדת מכל אחת ואחת. אם היו שתי הכצוצטריות בתוך עשרה טפחים הרי

אוסרת על בני החצר שהרי נחלקה מהן : **יח** זיזין היוצאין מן הבותלים. כל שהוא למטה מעשרה טפחים הרי זה נחשב כן החצר ובני החצר משתמשין בו. וכל שהוא בתוך עשרה טפחים העליונים הסמוכין לעליה. אנשי עליה משתמשין בו והנשאר בין עשרה התחתונים עד תחלת עשרה העליונים מן הזיזין היוצאין שם שניהן אסורין בו ואין משתמשין בהן בכלים שבבתים

אא סוד כיתן שפה. ב סוד פי' שעת: ג סוד פי' שם. ד סוד פי' שפה: ה סוד פי' שם:

ז לא וסרוחות לרה"ר עירבו שתיהן כמ המחלפים היא מוחרת עמהן והן מוחרת עמה ומחיים המחלפת מסרות ז פס א אמר רב סלבה ס"ב ס"ב בהלכות אבל בגמרא (דף מ"ח) כתבו ומתם בזה ובירסה רב"י ז"ל כך היא ואמתי כיון דעירבו חיצונות בהדי אמלפים הוו לבו הדא ליהמרו ומיקרן רב יהודה כגון שמאמה אמלפים עירובה בא ובא ודב שמא מיקרן מיקרן אמר והעלה הרמב"ם ז"ל מן הסוגיא הזאת שלם נתם הבירוב בחמלפים בנים אחד ובכלי אחד לא בשני כלים בנים אחד וכגון שהיה כלאחד אלא והמיקר שלמיה נקרא הוצא לת עירובו כאמר ס' ראשון הרי שלשתן מוהרות זו פס א ומאי לזה כתב רבינו עד שיעשו שלשתן עירוב אחד : היה בכל אחד מהן וכו'. סוף הדר (דף פ"ה:) מתלוקת אלוים ומסקן בשמואל. ודם שזה הדין הוא בשלש חצרות ז לפנים מזו והחיצונה נלבד הוא שמקומה לרה"ר ורגלו בשמיים דרך עליה והדין שהאחר נכנסין הוא בשכון שמותרת לרה"ר ואינו שיש שם שתים חיצונות ולא אין כי אם אחת חיצונה אחו מוכרח מן הגמרא ומובן מלשון רבינו אלא שהיה לו לבאר יותר היו שתים בפנימיות וכו'. נ"ל שמשמע לאמר נמי שלשה חצרות לשלם מוחרות עד שיהו שתים בפנימיות ואחד בחיצונה : זה הכלל וכו'. כבר הגמר למעלה שהלכה זו מחברת בגמרא שם (דף פ"ה) :

כד שתי כצוצטריות וכו'. דין הכצוצטרות ודברן מחיצתה מוטר עדיה מהלכות עבת וכלן כתב רבינו מה שעיקרו מעלה ומוריד ז ומשמה היא בגיבל שמחמתן (דף פ"ב) שמי

לחם משנה

כלה כמו נאמר מבני כחלר שהיה ביתו וכו' שהיה בכמוך בכל שהסיה דפנו הרי זה מיט מוסר וכתב ה"ה מפיט שמלך והזר בלתלת הנכח כבא נמי ידמא כבי כיון שהסיה דפנו מלהוליאן אמ"ש שיוצא אמלי אסור כיון שהוסרה כוסרה וא"ש :

כב היה אחד דר בחצר א וכו'. עיין בפור בנים יוסף :

סליקו להו הלכות עירובין:

כנדל עוז

שתי כצוצטריות זו למעלה מזו ומן ומם סיה כין המלעון מד לתלמד · כתב כראב"ד ז"ל לא מהוחרת הא מלמה אלא בשמאלן זו כנגד זו מ"ל · ואני אומר לא ידהיה לכוף דעתו ולא ידפהי מי הביא לזה הסברת וגמרת לא מלאהיו ולא משום כסיא דיפודות לחה לא שהרבה לבדיא כבי-מיון דגמרת ב' כיצד מבפחתין כמו בשאוש ביפודות ·

תגות מיימוניות

[כ] פירוש בכל הני רקתני אסור מהם בשל רשות בכל ענין דקי"ל כר"י דאסור יש בישול רשות מחצר לחצר וכו' כדאיתא לעיל בפ"ב ואפילו בשתי חצרות זו לפנים מזו עכ"ל מהר"ם : [ו] כתב אליבא דר"ש ודלא כשמואל דאסר לאמצעית לאחמשש בחיצונה אפילו אליבא דר"ש וכ"פ מהר"ם ח"ל ואע"ג דתניא כזהיה רשמואל הני מילי בפלוגתיה דרבנן דאסר לדידהו שלשתן אסורות אבל מילתא דר"ש לא מוכרא מתוך חבריתא מי כרב כשמואל להני נ"ל דבהא הלכתא נחיה דבר אליבא דר"ש הכ"ש לפירוש ר"ת שפירש דכ אליבא דר"ש ורגוזייהו כדרו דלדידיה היא מחוברת עכתן ונן מוחרות עמה לחמרי ע"ב :

הרי אלו אסורין למלאות עד שיערבו שתיהן עירוב אחד מפני שהן כבצוצטרא אחת. ואם היה בין העליונה והתחתונה יותר על עשרה טפחים ועירבה זו לעצמה וזו לעצמה שתיהן מותרות למלאות:

כה *אלא עשתה העליונה מחיצה ועשתה התחתונה אף התחתונה אסורה למלאות מפני דלי של בני העליונה שהן אסורין שעובר עליה. עשתה העליונה מחיצה ולא עשתה התחתונה העליונה מותרת למלאות והתחתונה אסורה. ואם נשתתפו בני התחתונה עם בני העליונה במחיצה שעשו שתיהן אסורות למלאות עד שיערבו עירוב אחד: **כו** *שלש דיאטות זו למעלה מזו עליונה ותחתונה של אחד ואמצעית של אחד לא ישלשל מן העליונה לתחתונה דרך אמצעית שאין משלשלין מרשות לרשות דרך רשות אחר. אבל משלשל הוא מן העליונה להתחתונה שלא דרך אמצעית: **כז** שתי *דיאטות זו כנגד זו וחצר אחת תחתיהן ששופכין להוכה המים לא ישפכו לתוכה עד שיערבו שתיהן עירוב אחד. עשו מקצתן עוקה בחצר לשפוך בה המים ומקצתן לא עשו. אלו שעשו שופכים לעוקה שלהן ואלו שלא עשו לא ישפכו לחצר עד שיערבו. ואם עשו אלו עוקה ואלו עוקה כל אחת משתיהן שופכת לעוקה שלהן אף על פי שלא עירבו:

השגת הראב"ד

*עד שעשה העליונה וכו'. כתב הרמב"ן לא מיתורון הוי מילי דלי לא מתהפכו במתיקה מדרבנן אז אינה מעלה כפגים ואז אינה מעלה מחמתם הכוויתו אסרי מהדדי ולי לא לא, עכ"ל.

פרק המישל

א אנשי *מבוי שהיה ביניהן שיתוף במאכל אחד לענין סחורה כנון שקנו יין בשותפות או שמן או דבש וכיוצא בהן אינן צריכין שיתוף אחר לענין שבת אלא סומכין על שיתוף של סחורה. והוא שיהיה המין שהן שותפין בו מין אחד ובכלי אחד. אבל אם היה אחד מהן שותף לזה ביין ולאחר בשמן או שהיה הכל יין והיה בשני כלים הרי אלו צריכין שיתוף אחר לענין שבת: **ב** *אחד *מבני המבוי שבקש מחבירו [ב] יין או שמן קודם השבת ולא נתן לו בטל השיתוף. שהרי גלה דעתו שאינן כולן כשותפין שאין מקפידין זה על זה. *אחד מבני המבוי שרגיל להשתתף עם בני המבוי ולא נשתתף. בני מבוי נכנסין לביתו ונוטלין ממנו שיתוף בעל כרחו. ואחד מבני המבוי שאינו רוצה להשתתף כלל עם בני המבוי כופין אותו להשתתף עמהן: **ג** *אחד מבני המבוי שהיה לו ארצר של יין או שמן וכיוצא בהן הרי זה מוזה ממנו מעט לכל בני המבוי להשתתף בו ומערב בו עליהם.

השגת הראב"ד

*אחד מבני המבוי וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל ל"ל אלא בשיתוף הכריחתם כמו אלא בחזקה לפם אמר דכיון דמתפסקי מי בנמי מימה לא יסיב ליה לא נאר ומקנה בשיתן דקני אביהם אבל בהיך דמתחתפי בדיהבו לא שייכי הא מילתא דמתניתא מיהא קיימא בשמעון, עכ"ל.

פ"ה ב אחד מבני המבוי שבקש מחבירו יין ושמן וכו'. משמע מלשון רבינו שאם הסכים מקפידים בכולו אלא לתת אחד לחבירו וזה דבר מיאסר. ולפשוט לומר דזוקא בשבקש יין ושמן אבל אינו מתנו מיהו כולו דקאמר ולדידכם"ל ומה אלא פירש דבאל שיתוף קאמר לשון הבריתא אבשרק הדר המחיק. ומ"ש שבקש קודם הבשמן ל"ל דהיינו לומר אם אם קודם שבא הוא אפשר לחיבור ויכליה מפ"ש אמר מעכבת הבשמן מ"ש לחיבור ויכליה כי עירוב אחר שבשמן קיים הפירוב הוא אפשר לחיבור ויכליה. ובתב כ"ה ברש"י הוסיף עוד לשכל אלא אמרו אלא בתחד המזבה אם אלא אבל דאינלמי מילתא אחין הוסיו אינו נתור ולזה הסכים הרשב"ם ע"ל. וכן מתמת דבא הוא מבוטה דאבני במתה אבל הוא ואלא מייחי הא דמנינו אחד מבני מבוי שבקש יין ומנו ולא הדבנתו הוא אלא אם אמר אם אמר אם אמר

ה אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו וכו׳. גלה רבינו מפרש הא דתניא בגמ׳ (עירובין פ׳) הא דאסר שהוא מהכנין לאסור על שכניו וכיונא כרישא דפשיט פעמיהו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ומאי שלא מדעת בעליהן הייט שלא מערבת לו בשלא מדעתו ומאי שלא מדעתו דקתני אינו יודע הדבר אבל אם יודע ומוחה אינה מערבת ולפי זה כי קתני ר״ג מתכבדת מי זו רמיה מלמד בני מבוי עובדים מתוך ס״כ אבל אמנו אינה מערבת בס״כ ולא ס״כ עותר דמאי דאסר הכא מערבת שלא מדעתו היינו שלא מודיעתו אבל יודע ומיחה לא ושל אינו גורם רעיל אין שהיו רעיל לא דאין לו פיון לפי שבת זו ותלי דנקא מיחל רעיל הוא משום דאם אינו רעיל אמרו בני מבוי אין עכיון על כרחו אינו מלא מוכין אותו ב״ד עד שיאמר רוצה אני אם ב״ד יודעים לבטלו וכמ״ש ר״ה בראש הפרק בני אחד מבני המבוי מרעיל להתחלף פס בני המבוי וכו׳. ודע הרי״ף כיתה שהוא כדבר רבינו וחזו שלא כיון דהא דאמרו מערבת שלא מדעתו היינו דוקא בגלא אסר שהוא אל מ״ם אידך מיומרת דשתולא דאמר ב״ו מבני בתים ומטלין ע״ב דתשמש הבל אמנו על כרחו לא ותם כן ס״כ עותר דבי המיון אמנו מערבת שלא מדעתו היינו שלא מודיעתו אבל לא על כרחו: ויש לדקדק לתה כתב רבינו דאשתו מערבת לו בני אחר שיש לה שני פתחים לשני מבואות ולא שמא כמבוי השני רוצים להשתתף ולא בזה: ה אשתו אשל אדם מערבת לו שלא מדעתו והוא שלא יאסרו על שכניו. אבל אם אוסר אינה מערבת עליו ולא משתתפת עליו אלא מדעתו. *כיצד אוסר בנון שאמר אני מערב עמכם או אני משתתף עמכם: ן *נשתתפו אנשי חצר זו עם אחד משני המבואות אם במין אחד נשתתפו אפילו כלה אותו המין דרי זה עושה שיתוף אחר ומזכה להן ואינו צריך להודיעם פעם שניה. *ואם בשני מינין נשתתפו ונתמעט האוכל מטסף ומזכה ואינו צריך להודיעם. ואם כלו מזכה להם וצריך להודיעם. *נתוספו שכנים בחצר זה מזכה להם וצריך להודיעם: ז נשתתפה חצר זו עם בני המבוי זה מפתח זה ועם בני המבוי השני מן הפתח האחר

ואף על פי שלא הפרישו ולא יחדו אלא הרי הוא מעורב באוצר הרי זה־שיתוף: ד *חצר שיש לה שני פתחים לשני מבואות אם נשתתפה עם אחד מהן בלבד נאסרה במבוי השני ואינה מוציאה ומכניסה בו. לפיכך אם זיכה אחד בשיתוף לכל בני המבוי ושיתף עליהן צריך להודיע לאנשי החצר זו. שאינן משתתפין אלא מדעתן שאינה זכות להן שמא במבוי השני רוצים להשתתף ולא בזה: ה אשתו אשל אדם מערבת לו שלא מדעתו והוא שלא יאסרו על שכניו. אבל אם אוסר אינה מערבת עליו ולא משתתפת עליו אלא מדעתו. *כיצד אוסר בנון שאמר אני מערב עמכם או אני משתתף עמכם: ן *נשתתפו אנשי חצר זו עם אחד משני המבואות אם במין אחד נשתתפו אפילו כלה אותו המין דרי זה עושה שיתוף אחר ומזכה להן ואינו צריך להודיעם פעם שניה. *ואם בשני מינין נשתתפו ונתמעט האוכל מטסף ומזכה ואינו צריך להודיעם. ואם כלו מזכה להם וצריך להודיעם. *נתוספו שכנים בחצר זה מזכה להם וצריך להודיעם: ז נשתתפה חצר זו עם בני המבוי זה מפתח זה ועם בני המבוי השני מן הפתח האחר

א טור סי׳ שפז כס״ג שם: ב טור סי׳ שכח ע״ם סמ״ג שם: ג סוד סי׳ שפז:

מגדל עוז

חצר שיש לה שני פתחים עד לא כזה. פרק משתתפין זיל הגון (דף פ״ח): כתב הראב״ד ז״ל מתחר דקתי״ל כר״ש וכו׳ ונשתתפה בנים הוא זה שלא: ואני אומר אינו מתין בסמוס סוה ואדרבה יפה כיון דרים ס״ כיצד בשתתפין מרבים כיון כר אבי דסוא כהנת הודיעוהו ולא הודיעוהו קתני ועוד תיקינא ב״ הגון בגמרא ומתניתין דאמר משתתפין נני אבלבן צריך להודיעם כי מקיונן מכנים בעירבו ובמכתשא שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ולא קנין מה דאמר בה דלא אסר ואלמודא נמי קאמר ר״ג מסברא דא״כ קנין דשתולא דאשתולא דאמר שמולא אחד מבני מבוי ברעיל לשתתף עם בני מבוי ולא נשתתף בני מבוי ובכנסין לתוך ביתו ומטלין מתנו שתוא בעל כרחו רעיל אין שאין רעיל לא, ומשום דבריו מלמוד ערוך ודבוהוביה שייתו נמי מ״ מי שאוליאוהו נמצא דמתניתין דשיתוף פולחת ד״ש דשלם הנזרות דאמר שמולא הגר בנין בני מבואות שיעכב עם שיעכב אסורה עם שיעכב וכו׳ עד דמסיק בגון בה ר״ אלעזר ז״ל כתב שם ר״ב לבריא נתרא מתני׳ דנתעטם כאוכל כוונת דשמעתין ולקרמת לקנן כאבר של בני מבואות אחתן שלתה מתיבו בתנאי זה אמר לאוקרן בנמבוי אחר ע״ל. ולאיתמא ד״ מ״ דהר נמרא דמתניתין דבעל הבית ותה אחר ביאלר״ד ז״ל מבלב מגרות בפשטות ולרק

שנשתל פס מירבע בגיל לצמצם ו"ו פשיטה דגילה בו לא מירבה וכיון עצמה לא מירבה בחוץ פירבה לא מירבה בחוץ דגילה בו פשיט פל מלה מחוט. ומשמע כל דברי רבינו מון מפירפה פס מרפון מלין כלכה כמשמעל מלא כרב דפסק כר"ם כתם (דף מ"ה) ולדברי מירבה פס מרפון מחרבים פס מרפון וכן פסקו ז"ל:

י חצר שיש לה פתח אחד לחצר ופתח אחר לבקעה אינו סומך אלא על פתח של מבוי לפיכך אסור על בני המבוי עד שישתתף עמהן. אבל אם היה הקרפף בית [ג] מאתים או פחות אינו אסור על בני המבוי שעל הפתח המיוחד לו סומך הואיל ומותר למלמל בכל הקרפף: יא אחד מבני מבוי שהלך לשבות במבוי אחר אינו אסור עליהן. וכן אחד מבני מבוי שבנה מצבת רחבה ארבעה טפחים על פתחו אינו אסור עליהן שהרי הפריש עצמו מהן וחלק רשותו: יב אנשי מבוי שנשתתפו מקצתן ושכחו מקצתן ולא נשתתפו מבטלין רשותן לאלו שנשתתפו. ודינם לענין בימול רשות כדין אנשי חצר ששכח אחד מהן או שנים ולא עירבו. וכבר אמרנו שכל אדם עם אנשי ביתו הסמוכים על שולחנו כאיש אחד הן חשובין בין לעירובי חצירות בין לשתופי מבואות: יג מבוי שעירבו כל חצירות שבו כל חצר וחצר בפני עצמה ואחר כך נשתתפו כולן במבוי. שכח אחד מבני החצר ולא עירב עם בני חצירו לא הפסיד כלום. שהרי כולם נשתתפו ועל השתוף סומכין ולא הצריכו לערב בחצירות עם השתוף אלא שלא לשכח לתינוקות תורת עירוב והרי עירבו בחצירות. אבל אם שכח אחד מבני המבוי ולא נשתתף אסורים במבוי ומותרין כל בני חצר למלמל בחצרן שהמבוי לחצירות כחצר לבתים: יד *נשתתפו גבמבוי ושכחו כולן לערב בחצירות. אם אין מקפידין על פרוסתן סומכין על השתוף בשבת הראשונה בלבד. ואין מתירין להן דבר זה אלא מדוחק: טו *מבוי ישלא נשתתפו בו אם עירבו חצירות עם הבתים אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות כברמלית. מאחר שעירבו חצירות עם הבתים נעשה המבוי כאילו אינו פתוח לו אלא בתים בלבד בלא חצירות. ולפיכך אין מטלטלין בכולן. ואם לא עירבו אנשי החצירות מטלטלין בכולן כלים

א מור סי' שנח סעיף: ב מור סי' שפז סע"ג עפין דרנגן ח: ג מור סי' כפז סע"ג סעי: ד מור סי' שפח ופ"ט סע"ג סעי:

בחצר כל זה לעשות רב ואין הלכה כמותו. וחזו מירבה לחתה אמותה ומי שחיטו מפרש כן הוצה מדרך הכסל, עכ"ל:

מוסיף ומסכה ומיון לחודיע לפ"ם מסחירות מלו מעמס דלמלמל לא ניחא לה בהלי מיחתה דבחצר אבין מי מבטלת כיש מהני? לדעת רבינו ובנמלה בחלי מעבקיב מילחת בתין אחד מלי מירים מחמעב מפי' כלה מני מלא בעמי מירים אמי' בחמעב מני לא דמרא כלה כמוכל מחין אחד מ"ל לחודיע מעמי מירים מריך לחודיע אבא"ם מחין אחד מלי בחמעב בחמעב ומלבע"ם מעמי מירים ומירים כלה אפלי ומירים"י מחין אחד מחזר ומעבר מן המין הרמלמון מעמי מירים מעירב בעירים מלא מחין רלמלון. מגל רבינו מפרש דמלי דלמרינן מחין אחד ומעמי מירים לחמלה מיחב קלי:

שכל

האחר מותרת עם שניהן והן מותרין עמה ושני המבואות אסורין זה עם זה. לא עירבה עם אחד מהם אוסרת על שניהן: ח היתה חצר זו רגילה בפתח אחד והפתח השני אינה רגילה. זה שרגילה להכנס ולצאת בו אסר ושאינה רגילה בו אינו אסר. עירבה עם מבוי שאינה רגילה בו הותר המבוי האחר לעצמו ואינו צריך לערב עמה: ט עירבו בני המבוי שהיא רגילה בו לעצמן והיא לא עירבה עמו ולא עם בני המבוי האחר שאינה רגילה בו ונם לא עירבו בני המבוי שאינה רגילה בו. דוחין אותה אצל זה המבוי שאינה רגילה מפני שלא עירב. הואיל והיא לא עירבה והוא לא עירב דוחין אותה אצלו כדי שלא תאסור על מבוי זה שעירב לעצמו: י חצר שיש לה פתח למבוי ופתח אחר לבקעה אינו סומך אלא על פתח של מבוי לפיכך אסור על בני המבוי עד שישתתף עמהן. אבל אם היה הקרפף בית [ג] מאתים או פחות אינו אסור על בני המבוי שעל הפתח המיוחד לו סומך הואיל ומותר למלמל בכל הקרפף: יא אחד מבני מבוי שהלך לשבות במבוי אחר אינו אסור עליהן. וכן אחד מבני מבוי שבנה מצבת רחבה ארבעה טפחים על פתחו אינו אסור עליהן שהרי הפריש עצמו מהן וחלק רשותו: יב אנשי מבוי שנשתתפו מקצתן ושכחו מקצתן ולא נשתתפו מבטלין רשותן לאלו שנשתתפו. ודינם לענין בימול רשות כדין אנשי חצר ששכח אחד מהן או שנים ולא עירבו. וכבר אמרנו שכל אדם עם אנשי ביתו הסמוכים על שולחנו כאיש אחד הן חשובין בין לעירובי חצירות בין לשתופי מבואות: יג מבוי שעירבו כל חצירות שבו כל חצר וחצר בפני עצמה ואחר כך נשתתפו כולן במבוי. שכח אחד מבני החצר ולא עירב עם בני חצירו לא הפסיד כלום. שהרי כולם נשתתפו ועל השתוף סומכין ולא הצריכו לערב בחצירות עם השתוף אלא שלא לשכח לתינוקות תורת עירוב והרי עירבו בחצירות. אבל אם שכח אחד מבני המבוי ולא נשתתף אסורים במבוי ומותרין כל בני חצר למלמל בחצרן שהמבוי לחצירות כחצר לבתים: יד *נשתתפו גבמבוי ושכחו כולן לערב בחצירות. אם אין מקפידין על פרוסתן סומכין על השתוף בשבת הראשונה בלבד. ואין מתירין להן דבר זה אלא מדוחק: טו *מבוי ישלא נשתתפו בו אם עירבו חצירות עם הבתים אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות כברמלית. מאחר שעירבו חצירות עם הבתים נעשה המבוי כאילו אינו פתוח לו אלא בתים בלבד בלא חצירות. ולפיכך אין מטלטלין בכולן. ואם לא עירבו אנשי החצירות מטלטלין בכולן כלים

השגת הראב"ד

*נשתתפו גמבוי וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל ירושלמי הא רבי יעקב בר אחא ורבי שילא בשם מר עוקבא ומרבים על בעוטי מבוי בשבת אחמד מדוחקן רבי בא בשם ר"י בגן אחד בגדלים אמין מקפידין על פרוסתן. רבי יוסה בר נון בשם ר' שילא בגן אחמי בגדלים אבם מקפידין על פרוסתן, עכ"ל:

*מבוי שלא נשתתפו וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל מתמהני דעת בתים כתב כל זה. מדלא דיבר קו"ל הלכה כר"ם בין שעירבו בין לא שעירבו הוי ומבוי רשות אחת הן דר' יוחנן ושמואל ברי סברים לבן. ועוד מעה בעירוב הבמבואה עמה דרב אמי אמר מעמא לבא מילחת דלא אסר רב בעירבו שלא מבוים בתים ביון שעירבו שביתי מלני דבתים בחצר כל זה לעשות רב ואין הלכה כמותו. וחזו מירבה לחתה אמותה ומי שחיטו מפרש כן הוצה מדרך הכסל, עכ"ל:

מגדל עוז

חצר שיש לה וכו' עד כל הקרפף. פרק כהד (דף פ"ו): אחד מבני מבוי עד ומלק רשות. פרק כהד (דף פ"ב) וס' כיצד מבשמתין (דף פ"ו): אנשי מבוי שבשתתפו עד לעמין בטול בדין. ס' הדר (דף פ"ג) וס' כיצד מבשמתין (דף פ"ו): אנשי מבוי שבשתתפו עד לעמין בטול בדין. ס' הדר (דף פ"ג): אנשי חצר שבשת וכו' עד מבטלות. ס' כיצד מבשמתין: מבוי שעירבו עד לעמיס. ס' הדר (דף פ"ג): נשתתפו גמבוי וכו' עד שלא מבוים. ס' הדר (דף פ"ג) ובירושלמי:

הגהות מיימוניות

(ג) אומר ר"י דאם חוקה לדירה אפילו בית מאתים אומר כיון דחוקה הוא לדירה בבית ואינו עשוי בשבוים אוכר ואומר בפתח הפתוח לבבוי. ורש"ל פירש בע"א דאורבה יחר מבית מאתים דאחר דוקא שחוקה לדירה אבל אינו חוקה לדירה אבל אינו אומר מחר"ם ע"כ:

כתב הרמב"ן ז"ל ירחמנו"ל כוא וכ וכו' שכן מקפידין על פרוסתן עכ"ל: ואני אומר אלו פיה פוסק כרב בשמעתין דתמה מלרות ים ל' ולרות ופעמים, הדא דשמואל קלי טיפים בחכמה ואור דרב נחמן אמר בפ"ק דמכילתין דקיימין לין לפנוני ויפר מלבר ויקרב עד שיבא לרבנו ויפר מלבר ויקרב עד שיבא לרבנו ואמר ר' יוחנן מלבע בחלמה קלי כרב ושמואל שכין לבלמה וכן פסק רבינו ז"ל וכ"כ מורי הרבב"ם ופ"ב ר"ם ז"ל פסק כר' יוחנן יש לנם לחיים מן מירשלמי דגרסינן פסס רב נחמן בר שבלב בר יוחנן אמר מבוי מירבה אחד מבוי אחר לין פרוסה מבוי בתים ר"ם ז"ל לין לי לרך פסה אלא עשה כלחיי לבוים בר"ם ז"ל לא פסק זה בסבק מלאה בשמשה דחתים מלרות ולא בשמשה מבבה בעל בתים אלמשתים בר' מרי ולא אבשוה דשנה בבבק בל נגות דחסיק שמואל מבבה דר"ם בין מירבה בין לא מירבה בין לא בבר בדרך ובחנן לל לחה בשני עצמה וגם לפי מרבשי מקום מולבן ובעמן בבר"ם וכבר בשמעתי ובקדמני כי לבר ז"ל לא בסב בחסרה אלאה אם בשמרים בחלמה ולא מדבם בו דבר בחשבה ז"ל לא לחיחיו לשלה לדיבוק בבשים בר אלבמה ולאלו פיה בחבר ולא בחבר מבבה לחבן בבבה בבבה בבבה

כלים ששבתו בתוכו כחצר שלא עירבו בה: **טז** עובד כוכבים "או צדוקי השרוי בחצר שבמבוי דינו עם בני המבוי כדינו עם בני החצר ששוכרים מן העובד כוכבים או מאחד מבני ביתו רשותו שבמבוי. או מבטל להן הצדוקי. ואם היה במבוי עובד כוכבים וישראל אחד אינו צריך שיתוף. ודין ישראל אחד ודין רבים שהן סומכין על שלהן אחד דין אחד הוא: **יז** עובד כוכבים "שהיה דר במבוי אם יש לו בחצירו פתח אחד לבקעה אינו אוסר על בני המבוי. ואפילו היה פתח קטן ארבעה על ארבעה אף על פי שמוציא נמלים וקרונות דרך הפתח שבמבוי אינו אוסר עליהן שאין דעתו אלא על פתח המיוחד לו שהוא לבקעה. וכן אם היה פתוח לקרפף שהוא יתר על בית סאתים הרי זה כפתוח לבקעה ואינו אוסר עליהן. היה בית סאתים או פחות אינו סומך עליהן ואוסר עליהן עד ששיכרו ממנו: **יח** "מבוי שצדו אחד עובד כוכבים וצדו אחד ישראלים והיו חלונות פתוחות מחצר להצר של ישראל ועירבו כולן דרך חלונות. אף על פי שנעשו כאנשי בית אחד ומותרין להוציא ולהכנים דרך חלונות הרי אלו אסורין

ספחים ויש לה דלתות שהוא רשות היחיד נמוכה כמזבח פרק דלמטן ומתני' דלמטן ומתני' לן מערבין לוהה לתמלון לפי שמין שכל העיר רה"ר נמוכה ופיוה מיוכרת כוס היקון מהיוות ומעיל מדלגיהם הרי היא כתובו אחד ואין מערבין חלי מבוי המוסכר כולו בדין מהיוות אבל אם לא היתה העיר כולה מוכרת במהיוות ובלו להכניר הנים ולעבדה הרבות בידם. וזה ברור שפתיחו בתוכו אחד יכול לעמיד לחי לחיוו כמקל פרק י"ז מהלכות שבת ול"ל הרמב"ן ז"ל וכן מוכן מלבון רבינו בביאור. ומעיל עיל על יחיד ומל רבים מבוליים בגמרא פרק כיצד מעברין (דף ע"ט) ומוסכמים מכל המפרשים ז"ל. וכתב הרמב"ם ז"ל מי זו היא עיר על יחיד כל שבנאה אחד מבלן לעצמו ומסכירה לרבים לו שמבנה אחד מבלן לרבים לו שבנאה להוציא בה דיורין ומסייר לעצמו דרכים פלמיות וכרבינה בדרך הפלמיים שהיה עכ"ל:

כב מדינה על רבים וכו'. שם (דף ל"ט) מלוס מבלן ואחה מבלן מהו ומשיבו כולם חורה מחולה עליו.

כג המזכה בשתוף וכו'. מ"ם רבינו לם עירבו מלן שיכוב אחד לחוליא בשמעברבין לחצלן שלו רבון לבוים מבוחלין ועל הדרך שיהבלר לרבה ובבר כולם ושיקר הלבון נבלה שרחוי לבוים לם עירב לבולן עירבו אחד מי שבבה ולא שבחבה עם המדינה וכו'. גם זה בסוגה:

כד מדינה שנבחבהו כל יושביה הון ממבוי אחד וכו'. גם זה לם בגיבר מעברין (דף ל"ט ס') וכבר הבכרתי ענין מדינה זו לעמלה:

מי

יט כיצד מבחבקין וכו'. פירוש זה הבנין במדינה מוקפת חומה נבוהה שבנה מפחים

מאמר רב אבי דרב אחא לבמבוה דבי"ל (פירובין ע"ד) דלא מערבין בב חלר ומבוי וקרבף רשות אחת הן אלא בלא מירבו הלבות עם בחים ולא קי"ל הבי אלא מבוי מירבו רשות אחת הן בחבולר פ"ב ולה דבו הם דרב מבלבה וכתוב זה בהבנות עד שאמרו ומי אלינו מבבים מבלבה מדבר הבבל. ומבי לין הבדרבי מבבעם אבל רובה אבי לעמן בגמרא רחוק לבוחבם כמו לבוחבו וכל הלבדרבים בדעם הבי"ם ז"ל:

טז עובד כוכבים או נחוקי שבחרו בחלר שבמבוי וכו'. פ' הדר (דף ס"ם) מבבה בלחוקי אחה שבוה דר עחבו בחבוי וכן בבחבה מקרחות מוכות בם שבחבוי לעבון זה בחבר ובבבים בבחוחים בם:

יז עובד כוכבים שהוא דר בחבוי וכו'. שם (דף ס"ן) אחר שבחבל שובר כוכבים בים לו בחה לבבעה בל לבבעה בחוח לבקבה בחבלו מבבים ומולם בל בבים וקרחבם בל בבים בולו דרך חבוי לבו לבבר בל בני חבוי ס"ם בבחבה בחבחה בבבחבה לבה בבי חבוי:

וכן אם בים בבה בבבבחבה בבבחבה וכו'. שם (דף ס"ר) לבבבחבה לבו בבבחבה בבחבה בבבחבה בבבחבה בב

פז א מי שיצא מן המדינה וכו'. דין מדה כמדינה מבואר פ' כילד מעברין (פירושין פ') אינו שם נתנו חוץ לעבודה של מיל מה שמפר הוא מפסיד והקבו בגמרא ומו לא והחיים נתנו חוץ לעבודה פטיל אמה אחמר אח כאמה ומפסיד לא כמיל כולה מפני שמדה כמיל עולה לגמדה המחוים ומילה לא קפיל כאן שכלאה מדמו בגלי כמיל כלן שכלאה מדמו בגוף המיל דאריב"ל כיל מדד וגמ' וכו' כדאיתא פרק ב"ו מהלכות שבת וכבר מחבתי שם אלם כלמה בין כמיל לעבודה דיון כמו שכלאה לגוף המיל:

ד המניח עירובו בריב"ו וכו'. מתלוקת ר"ע וחכמים שם (דף ס"ו) וקי"ל כרבנן דלמתני המתן לא עירובו כמיל נחלה מהלך לא בולה ומחלה לה לגלים אמה ונמלבן אמולגלים בגמון עירובו בעיר מריבה ובמערבה שלין בם דיורין אבל דלריה לגיריה לא נהמבות מן המדה לא לא ופסק רבינו כדבי מלימאר ומי מ מסקם כן ומי מי מסקם כמגמולל דלמגר כל מלין בהן דיורין אין לו ממקום עירובו אלא מלגלים אמה ולגה לסכים הרשב"ם ז"ל ובשאלתות דאמי לגיריה דבני הכל אין לו ממקום עירובו אלא מלגלים וכין שיהיה המקום הזה גחלל לו קמן מחמר הוא מן המדה וכפרק בכיפי מבמר נה:

ה המניח לא עירובו וכו'. שם (דף ס"ו:) בתמנה המגן לא עירובו בעבודה של מיל לא עמה כלום וכן כל שכן בעיר המלה ומשום הוא: נתן לא עירובו תון לחמוים וכו'. שם (דף ס"ו:) אם נתנו חוץ לחמוים מה שמכר הוא מפסיד והקבו חוץ לחמוים ס"ד אלא מימה חוץ לעבודה של מיל ומילה ריבוי חוץ לחמוים ס"ד וכרי אין עירובו עירובו וכן פירש"י ז"ל ונם הרשב"ם ז"ל כ"כ בחידושיו חוץ לחמוים ס"ד אם חוץ לחמוים ממש מחו לא עשה ולא כלום הוא כיון שהוא בגיבו דכל אלין עירובו עירובו הרי הוא בחמוים ביומו כמ"ש מל"ל. אבל בבמה הלכוך כחב נחנו חוץ לחמוים מה שמכר הוא מפסיד ומילבו בגמרא דבמ דקמני חוץ לחמוים לא חוץ לחמוים ממש דהיינו חוץ לאלפים אמה קאמר דאיט שבת בחוץ כמיל ואחן אם מילבו חוץ לאלפים אמה לא יצא ממקומו שכרי הוא הוץ לחמוים עירובו אל"ל. ובאה יש מחילה בדברי ז"ל והכרי מילבו מילבו וכדאמר רבינו:

ו אין מערבין עירובי תחומין וכו'. פרק כילד מעברין (דף ס"ב) מ"ר יוסף אין מעברין אלא לדבר מצוה. והקבו מאי קמ"ל מגמא לבל מי מילך לגיים לאבל לו לגיים המבמה ומילבו מה דמיגם לגרמה לגמלת אבל אם אינו ניקו ונפסוק ושמא הרב היה סובר בב"מ אפילו בבה"ג הלבה כדברי המיקל בעירוב וכן לעיל אסק כרב הונא בריה דרב נתן בדבר המתלקח בשבת אע"ג דלבאורה היה נראה בלישנא קמא דהתם דהלכתא דאמרה קאמר ליה ולי היה נראה לעיל לשמוק בלישנא קמא והבא כשבחול דאמר אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה. ע"כ:

[ג] עיין בפרק פ"ו מהלכות שבת והגיע רה"ר ורה"י:

פרק ששי

א מי שיצא מן המדינה "בערב שבת והניח מזון שתי סעודות רחוק מן המדינה בתוך התחום וקבע שביתתו שם. אע"פ שחזר למדינה ולן בביתו נחשב אותו כאילו שבת במקום שהניח בו שתי הסעודות. וזה הוא הנקרא עירובי תחומין: **ב** ויש לו להלך ממקום עירובו למחר אלפים אמה לכל רוח. לפיכך כשהוא מהלך ממקום עירובו למחר אלפים אמה כנגד המדינה אינו מהלך במדינה אלא עד סוף מדתו. ואם היתה המדינה מובלעת בתוך מדתו תחשב המדינה כולה כארבע אמות וישלים מדתו חוצה לה: **ג** כיצד הרי שהניח את עירובו ברחוק אלף אמה מביתו שבמדינה לרוח מזרח נמצא מהלך למחר ממקום עירובו אלפים אמה למזרח. ומהלך ממקום עירובו אלפים אמה למערב. אלף שמן העירוב עד ביתו ואלף אמה מביתו בתוך המדינה. ואינו מהלך במדינה אלא עד סוף האלף. היה מביתו עד סוף המדינה פחות מאלף אפילו אמה אחת שנמצאת מדתו כלתה חוץ למדינה תחשב המדינה כולה כארבע אמות ויהלך חוצה לה תשע מאות שש ותשעים אמה תשלום האלפים: **ד** לפיכך אם הניח עירובו ברחוק אלפים אמה מביתו שבמדינה הפסיד את כל המדינה כולה. ונמצא מהלך מביתו עד עירובו אלפים אמה ומעירובו אלפים ואינו מהלך מביתו במדינה לרוח מערב אפילו אמה אחת. "המניח עירובו ברשות היחיד אפילו היתה מדינה גדולה [ג] כגינוה ואפילו עיר חריבה או מערה הראויה לדיורין מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח: **ה** המניח "עירובו בתוך המדינה ששבת בה לא עשה כלום ואין מודדין לו ממקום עירובו אלא הרי הוא כבני המדינה כולן שיש להן אלפים אמה לכל רוח חוץ למדינה. וכן אם נתן עירובו במקומות המצטרפין לעיר שמודדין התחום חוץ מהם הרי זה כנותנו בתוך העיר. נתן עירובו חוץ לתחום אינו עירוב: **ו** "אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה שהיה כגון שהיה רוצה לילך לבית האבל או למשתה של נשואין או להקביל פני רבו או חבירו שבא מן הדרך וכיוצא באלו. או מפני היראה כגון שהיה רוצה לברוח מן העובדי כוכבים או מן הלסטים וכיוצא בזה. ואם עירב שלא לאחד מכל אלו אלא לדברי הרשות הרי זה עירוב: **ז** "כל שמשתתפין בו מערבין בו עירובי תחומין. וכל שאין משתתפין בו אין מערבין בו תחומין. וכמה שיעור עירובי תחומין מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד. ואם היה לפתן כדי לאכול בו שתי סעודות. כמו השיתוף: **ח** וצריך שיהיה הוא ועירובו במקום אחד כדי שיהיה אפשר לו לאוכלו בין השמשות. לפיכך אם נתכוין לשבות ברה"ר והניח עירובו ברה"י. או ברה"י והניח עירובו [ג] ברשות הרבים אינו עירוב. שאי אפשר לו להוציא מרה"י לרה"ר בין השמשות אלא בעבירה: **ט** יאבל אם נתכוין לשבות ברה"י או ברה"ר והניח עירובו בכרמלית. או שנתכוין לשבות בכרמלית והניח עירובו ברה"י או ברה"ר הרי זה עירוב. שבשעת קניית העירוב שהוא בין השמשות מותר להוציא ולהכניס מכל אחת משתי הרשויות לכרמלית לדבר מצוה. שכל דבר שהוא מדברי טיפרים לא נזרו עליו בין השמשות במקום מצוה או בשעת הדחק: **י** "נתנו במגדל ונעל ואבד

פז מ שכל דבר שהוא מדברי סופרים וכו'. מחבר בפרק כ"ל מהלכות שבת:

א מחל פי' פה פמ"ג עמין ורבנן ג': ב פמ"ג שם: ג מחר מי' פמו פמ"ג שם: ד מחר מי' פמין פמ"ג שם: ה מיר פיתן פמ"ג שם: ו שם: ז שם:

הגהות מיימוניות

(ג) לשון מחר"ם בפסקי רבינו משה ופסק כר"א ולבי מרחמם שחרי בפסוק מקשה לר"א כמה קשיות אע"ג דקשני לה אגן אשנויי ניקו ונפסוק ושמא הרב היה סובר בב"מ אפילו בבה"ג הלבה כדברי המיקל בעירוב וכן לעיל אסק כרב הונא בריה דרב נתן בדבר המתלקח בשבת אע"ג דלבאורה היה נראה בלישנא קמא דהתם דהלכתא דאמרה קאמר ליה ולי היה נראה לעיל לשמוק בלישנא קמא והבא כשבחול דאמר אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה. ע"כ:

מגדל עוז

פ"ו מי שיצא מן המדינה וכו' עד לכל רוח. פרק מי שהוציאוהו (דף נ"ו) לשיבה בראוי מסלק מקום עירובו עד חוץ לתחום לגו עירוב. פ' כילד מעברין (דף ס'). אע מעברין עד כרי זה עירוב. פ' בכל מעברין וכ' כילד מעברין. פ' שמשתתפין בו עד חוץ לתחום. פ' מזון ד' כילד מבשתתפין (דף פ"ב ע"ב): וצריך שיבל הוא וכו' עד לגמ' מלמגמ. פ' בכל מעברין (דף נ"ב):

י נתנו במגדל ונעל וכו'. מבואר שם (דף נ"ד:) נתנו במגדל ונעל בפניו ומכר בתפסת ר"ח עירוב ויש בגמרא מקומות והעלו המפרשים ז"ל דלדיקן דקי"ל כדברי כל דשלי שקיל

**ואבד המפתח אם יכול להוציאו בלא עשיית מלאכה הרי זה עירוב. שאין אסור לעשות בין השמשות במקום מצוה אלא מלאכה. *נתנו בראש הקנה או הקונדס הצומחין מן הארץ אינו עירוב נזירה שמא יתלוש. ואם היו תלושין ונעוצין הרי זה עירוב: יא *כל המניח עירובו יש לו במקום עירובו ארבע אמות. לפיכך המניח עירובי תחומין שלו בסוף התחום ונתגלגל העירוב ויצא חוץ לתחום בתוך שתי אמות הרי זה עירוב וכאילו לא יצא ממקומו. ואם יצא חוץ לשתי אמות אינו עירוב שהרי נעשה חוץ לתחום והמניח עירובו חוץ לתחום אינו עירוב מפני שאינו יכול להגיע אל עירובו: יב נתגלגל [2]העירוב ויצא שתי אמות חוץ לתחום או אבד או נשרף אי שהיה תרומה ונטמאת מבעוד יום אינו עירוב. משחשיכה הרי זה עירוב. שקניית העירוב בין השמשות. ואם ספק הרי זה עירוב שספק העירוב כשר. לפיכך אם נאכל העירוב בין השמשות הרי זה עירוב: יג אמרו [1]לו שנים צא וערב עלינו, אחד עירב עליו מבעוד יום ואחד עירב עליו בין השמשות וזה שעירב עליו מבעוד יום נאכל [2] עירובו בין השמשות וזה שעירב עליו בין השמשות נאכל עירובו משחשיכה שניהם קנו עירוב. שבין השמשות ספק הוא וספק העירוב כשר. אף על פי כן ספק השיכה ספק לא חשיכה אין מערבין עירובי תחומין לכתחלה ואם עירב הרי זה עירוב: יד נפל [3]על העירוב גל מבעוד יום אם יכול להוציאו בלא עשיית מלאכה הרי זה כשר שמותר להוציאו בין השמשות שהיא שעת קניית העירוב. ואם נפל עליו גל משחשיכה הרי זה עירוב ואע"פ שאי אפשר להוציאו אלא בעשיית מלאכה. ספק מבעוד יום נפל או משחשיכה הרי זה כשר שספק העירוב כשר: טו אבל אם עירב בתרומה שהיא ספק טמאה אינו עירוב שאינה סעודה הראויה. וכן

השגת הראב"ד

*נתנו בראש הקנה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אבן קונסט אבן והוא כד של עץ אמור ויש הרבה כיה והוא פעמה במה שאחר בגמרא תלוש ונעוץ לא נודמה לו שעל הקנה ועל הקונסט אמרו ולא אמרו אלא על הקנה, עכ"ל:

*כל המניח עירובו וכו'. כתב הראב"ד זה שנה משנתנו כר' אליעזר דאמר בתוספתא ואינו כן אלא כר' יהודה, עכ"ל:

א שם: ב בזר וכמ"ג שם: ג בזר פי' שנ: ד בזר פי' שנד:

אל עירובו בין השמשות ולא יהא חוץ לתחום אלא אם כן נתנו בראש הקנה וכו'. כתב הרמב"ם ז"ל אבן קונסט אבן והוא כד של עץ אמור ויש הרבה כיה והוא פעמה במה שאחר בגמרא תלוש ונעוץ לא נודמה לו שעל הקנה ועל הקונסט אמרו ולא אמרו אלא על הקנה, עכ"ל:

*כל המניח עירובו וכו'. כתב הרמב"ם זה שנה משנתנו כר' אליעזר דאמר בתוספתא ואינו כן אלא כר' יהודה, עכ"ל:

אין אמר בריש אסור שם ולא מחבר בכן ובשחוריהן

יא כל המניח אם עירובו וכו'. מימרא דרבא שם (דף ל"ה.) המניח את עירובו יש לו מרבע אמות ומפרש רבינו יש לו מרבע אחות אחיים לרוח זו ואחיים לרוח צ לפי שלא אמרו יש לו מרבע אמות לכל רוח ומוכרח מדברי רבינו עירוב זה כמו שיבאבאר בסמוך: לפיכך המניח עירובי תחומין שלו וכו' משנה שם נתגלגל חוץ לתחום נפל עליו גל או מגרף הרומה ונטמאת מבע"י אינו עירוב מתחבה הרי זה עירוב ונגמרת לא שנו אלא שנתגלגל חוץ לתרבע אמות אבל בתוך ד"א המניח לא עירובו יש לו מרבע אמות על ד' רוחות ר"ל שיש לו מרבע אמות לכל רוח ולא מרבע אמות לרוח אחת ד"ל שיש לו מרבע אמות לכל רוח אלא שהיה רבינו שהזכיר שהי אמות לכל רוח ר"ל אלא שהיה חוץ לתרבע אמות אבל בתוך ד"א המניח לא עירובו יש לו מרבע אמות לכל רוח ר

וכן אם היו לפניו שתי כברות של תרומה אחת טהורה ואחת טמאה ואינו יודע אי זו היא משתיהן ואמר עירובי בטהורה בכל מקום שהוא אינו עירוב. שאין כאן סעודה הראויה לאכילה: **טז** אמר כבר זו היום חול ולמחר קדש ועירב בה הרי זה עירוב. שבין השמשות עדיין לא נתקדשה ודאי וראויה היתה מבעוד יום. אבל אם אמר היום קדש ולמחר חול אין מערבין בה שאינה ראויה עד שתחשך. וכן אם הפריש תרומה והתנה עליה שלא תהיה תרומה עד שתחשך אין מערבין בה. שהרי היא טבל כל בין השמשות וצריך שתהיה הסעודה ראויה מבעוד יום: **יז** הנותן עירובו בבית הקברות אינו [ד] עירוב לפי שבית הקברות אסור בהנייה וכיון שרוצה בקיום העירוב שם אחר קנייה הרי נהנה בו. נתנו בבית הפרס הרי זה עירוב ואפילו היה כהן טפני שיכול ליכנס שם במגדל הפורח או שינפח והעלך: **יח** רבים שרצו להשתתף בעירובי תחומין מקבצין כולן עירובן שתי סעודות לכל אחד ואחד ומניחין אותו בכלי אחד במקום שירצו. ואם עשה אחד עירוב על ידי כולן צריך לזכות להן על ידי אחר. וצריך להודיעם שאין מערבין לו לאדם עירובי תחומין אלא לדעתו שמא אינו רוצה לערב באותה הרוח שרצה זה. יואם הודיעו מבעוד יום אף על פי שלא רצה אלא משתחשך הרי זה עירוב. ואם לא הודיעו עד שתחשכה אינו יוצא בו שאין מערבין משתחשך: **יט** כל הזוכה בעירובי חצירות מזכין על ידו בעירובי תחומין. וכל מי שאין מזכין על ידו עירובי חצירות אין מזכין על ידו עירובי תחומין: **כ** נותן אדם מעה לבעל הבית כדי שיקח לו פת ויערב לו בה עירובי תחומין. אבל אם נתן לחווני או לנחתים ואמר לו זכה לי במעה זו אינו עירוב. ואם אמר לו ערב עלי במעה זו הרי זה לוקח בה פת או אוכל מן האוכלין ומערב עליו. ואם נתן לו כלי ואמר לו הן לי בזה אוכל וזכה לי בו הרי זה לוקח אוכל ומערב עליו בו: **כא** יומערב אדם עירובי תחומין על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתן בין שלא מדעתן. לפיכך אם ערב עליהן וערבו לעצמן יוצאין בשל רבן. אבל אינו מערב לא על ידי בנו ובתו הגדולים ולא על ידי עבדו ושפחתו העברים ולא על ידי אשתו אלא מדעתן. ואע"פ שהן אוכלין אצלו על שולחנו. ואם ערב עליהן ושמעו ושתקו ולא מיחו יוצאין בעירובו. ערב על אחד מהן וערבו הן לעצמן אין לך מחאה גדולה מזו ויוצאין בעירוב עצמן. קטן בן שש שנים או פחות יוצא בעירוב אמו ואין צריך להניח עליו מזון שתי סעודות לעצמו: **כב** יהרוצה לשלח עירובו ביד אחר להניחו לו במקום שהוא רוצה לקבוע שביתתו שם הרשות בידו. וכשהוא משלחו אינו משלחו ביד חרש שוטה וקטן ולא ביד מי שאינו מודה במצות עירוב. ואם שלח אינו עירוב. ואם שלחו ביד אחד מאלו הפסולין להוליכו לאדם כשר כדי שיוליכו הכשר ויניחו במקום העירוב הרי זה כשר. ואפילו שלחו על

הקוף

א מור סימן פא: ב טור שם סמ"ג עשין דרבנן ח: ג טור סימן שסו סמ"ג שם: ד טור סי' פיד סמ"ג שם: ה טור סי' שם:

משנה למלך

כב הרוצה לשלח עירובו ביד אחר וכו'. (לי"ט מבואר בפרק בכל מערבין דהיינו משום דחוקה שלח עושה שליחותו, ועיין בדברי הרב בהתחבר פרק ד' מהלכות נחלות אחרון למצוותיו בסדר ז. ושם יתבאר דהיכא דהשליח מעצמו אמר שרוצה לעשות עשותה לאחר מהקום אז אינו לקנות יע"ש):

הגהות מיימוניות

[ד] דלא כרי"ו דאמר דאפילו בבית הקברות אלא כרבנן דשרי דוקא בבית הפרס וכ"כ לר"י דאע"ג דר"י מיקל ותוד דאמרינן פרק כל גגות כל מקום ששנה ר"י בעירובין הלכה כמותו הרא נראה דליית הילכתא כוותיה ם ין דתלי פלוגתייהו בפלוגתא ר"י ורבי דרבי משמא דקבר אחד דוקא לא ששיה אהל והלכה כרבי מחבירו ע"כ. והנה לדעת המחבר אפילו לישראל אין עירובו עירוב כדמוכח בגמ' דפליגי רבנן ואמרי אפילו לישראל והא דקטפלגי בבתן להודיעך כחו דר"י כדפירש"י עכ"ל ע"כ:

יט כל הזוכה בעירובי חצרות מזכין על ידו וכו'. פ' חלון (דף פ') מסקנא דגמרא וקיימינן אמר עירובי תחומין ואמר עירובי חצרות צריך לזכות, ומכאן הוא שהם שוין בענין בשלוחו שליח דאמרין בעירובי חצרות מיק לאמרין בתחומין וכ"כ ז"ל:

כ נותן אדם מעה לבעל הבית כדי שיקח לו וכו'. שם (דף פ"ח): מתני' מתן אדם מעה לחנוני אמר לו לגמתים כדי שיאכה לו בעירוב דברי ר"מ וחכ"א לא זכו לו משום לו ומדברים בעמר כל אדם אמר לו משום לו ומעמיד שליח מערבין לו לאדם אלא מדעתו ל"ר יהודה בר"מ בער"ר וכו' וגמרא מתן אמר כל אדם בעה"ב ומאמר שמואל לא שנו אלא פירות דבחמשה לא זכו לו משום לו אלא מעה אבל כלי קרקע ואמר שמואל לא שנו אלא דאמר זכה לי אבל ערב לי קונה ע"כ. וכל דברי רבינו מבוארים ודלא כר"מ לפי שהאל יהיד במקום רבים ובמ"ם לעצלה ופעם הראוי אלא מוכה בשבתן לו מעה ואמר לו זכה לי לפי שהחנוני מוכר הפת ואין בכל המעה קונה אותה מבעוד שיעמוד במלאכה ובזמן מכירה וכיון אלא אמר לו ערב לי נראה שהאל הוא רוצה לקנות ממת המעה ואינו קונה אבל כשאמר ערב לי הרי הוא עושהו שליחו לערב עליו וקונה את מאחר ומערב לו אבל בפת של עצמו לא שאין שליח קונה ומקנה ובשאין כלי כל המסגלין קונים זה את זה בשאר בהלכות מכירה ע"ב. ופירשה רבינו בעירובי תחומין ויש מפרשים אותה בעירובי חצרות ודברי רבינו עיקר:

כא מערב אדם עירובי תחומין וכו'. פ' כיצד משתתפין (דף פ"ב): מ"ר מערב אדם ע"י בנו ובתו הקטנים על ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתם בין שלא מדעתן ונוטל בעירבו ועירב רבן עליהם יוצאים בשל רבן אבל אינו מערב לא ע"י בנו ובתו הגדולים ולא על ידי עבדו ושפחתו העבריים ולא ע"י בנו שלא מדעתם ופירשו שם בגמרא אמר שמואל לא שנו אלא מיתו ומיתו מיד יוצאין בעירובו וכתב הרא"ש ז"ל ואינו לא הודיעם עד שתחשכה. ושוד אמרו בגמרא אמר עירבו לעצמו עירוב אחר שאין לך מחאה גדולה מזו ומסקינן דברי רבינו: קטן בן שש שנים וכו'. שם מ"ר אבי קטן בן שש יוצא בעירובו אמו:

כב הרוצה לשלח עירובו וכו'. פרק בכל מערבין (דף נ"ח): מתני' הנולה את עירובו ביד חרש שוטה וקטן לא מיחו יוצאין עירובו אם אמר לאחר לקבלו ממנו הרי זה עירובו וגמרא ולימה ולאמה לא ממני ליה ומיקלו בשוטה ורוחה והקטן עוד ולימה דלמא לא מקבל ליה מיניה ומילא מוקה אינה עשה בשלוחו ושם אמרו אבל שמוטה ורוחה אפילו נתנו לקוף מו לפיל לחולטו ואמר לאחר לקבלו הרי זה עירובו:

וכן

א מור סימן פא: ב טור שם סמ"ג עשין דרבנן ח: ג טור סימן שסו סמ"ג שם: ד טור סי' פיד סמ"ג שם: ה טור סי' שם:

וכן רבים וכו'. זה פשוט ותבואר בס"פ כיצד משתתפין (דף פ"ב):

כב אחד מן רבים וכו'. זה פשוט ומתבאר מהברייתא שבסרק מי שהוציאוהו (דף ל') לו שאמר לעבדיו לאו ומבני עלי וכו' כמו שמבואר ס' שמיני. ובהגהות מ"ש שזה מתניתא כמ"ד יש בדירה ס"ב וכן הוא מתמה דק"ל בדרבנן יש בדירה ומפני לא ידעו עד שמשכה יוצאין באותו עירוב וכדעת רבינו וכן פסקו ז"ל: **האומר** לחבירו ערב לי וכו'. פ' המקבל ביניעון (דף פ"ב) המאמר לאנשתו ערב לי בתמרים ועירב לו בגרוגרות בגרוגרות ועירב לו בתמרים מי חדא עירובו עירוב ותיתא לידך אין עירובו עירוב כרבנן דתמרי קפידא הוי לידך כו' אלעזר דאמר מרתה מקום הוא ל. רב יוסף אמר הא והא דרבנן לאן בטלו כלן בטל חבירו ומיירבו ז"ל אם העירוב מבל מבלה אינו עירוב אם הוא מבל עליה עירובו עירוב שנות לו לאשלם כמה שיתן לו עליה ל"ל מבי אלא הא דתניא המוחר לשלוחו ערב לי בגמרא ועירב לו בשוכר בשוכר ועירב לו בגמרא מי חדא עירובו עירוב ותיתא לידך אינו עירוב הכתם מאי שלו ומאי של הבירו אינה ומיהו בשוכר ע"כ בגמרא. ומשמע דאי פירי דמבגד ומיהו דרבא ליה סברא דרב יוסף לחלק בין שלו לשל חבירו דאי ס"ל הכין הוה מוקים לחרוייהו בהלכתא והוה מוקים לה בגדולין חלוקים כי היכי דלא ליתלגו. ופסק רבינו כרבא חדא דהוה בהדא ושוד דאמרי משתע דהכי ס"ל. ורב יוסף אינשלך לדמוקי ולאיתיר דעיבר לו בגמרא מפירי דמבגד קאמר והרמב"ם ז"ל פסק בסברו

כרב יוסף ודברי רבינו נראין לי.

אבל אם אמר וכו'. זה דבר פשוט ולמד מהם:

כד כשם שמבדרים וכו' זה מתה שאמרו (פסחים ז') כל המצוה טולן מבנך עליהן שובר לעשיתן. וכן כתב בספר המתים ומוסכם הוא מן הגאונים ז"ל והבהגות מ"ש והיקן עוב לעבדו בתחומין וכו' ואיך נחתר ונוטו על מנת עירוב עכ"ל. ומה שאמר דיוחר לאוי לבנך על עירובי התחומין חבל עירובי מלוות אם מתנם קולא וחומרא הוא לפי שידוע שלבר תורה מוחר להוציא מן הבתים לחצרות ומבאותם בלא שום עירוב ומכתים אסרו זה גזרה משום הוצאה מרה"י לרה"ר והקילו ע"י עירוב ומע מבדרכין ונוטע ונוטו אחין אנו לאחין לעמל בלא עירוב שבמלה

הקוף או על הפיל. והוא שיהיה עומד מרחוק עד שיראה זה הפסול או הבהמה שהגיעו אצל הכשר שאמר לו להוליך את העירוב. וכן רבים שנשתתפו בעירובי תחומין ורצו לשלוח עירובן ביד אחר הרי אלו משלחין: **כג** *אחד או רבים שאמרו לאחד צא וערב עלינו ועירב עליהן באי זה רוח שרצה הרי זה עירוב ויוצאין בו שהרי לא יחדו לו רוח. *האומר לחבירו ערב עלי בתמרים ועירב עליו בגרוגרות בגרוגרות ועירב עליו בתמרים. א"ל הניח עירובי במגדל והניחו בשובך. בשובך והניחו במגדל. בבית והניחו בעליה בעליה והניחו בבית אינו עירוב. אבל אם אמר לו ערב עלי סתם ועירב עליו בין בגרוגרות בין בתמרים בין בבית בין בעליה הרי זה עירוב: **כד** *כשם שמבדרכין על עירובי חצירות ושתופי מבואות כך מבדרכין על עירובי תחומין, ואומר בזה העירוב יהיה מותר לי להלך למקום זה אלפים אמה לכל רוח. ואם היה אחד מערב על ידי רבים אומר בזה העירוב יהיה מותר לפלוני או לבני מקום פלוני או לבני עיר זו להלך ממקום זה אלפים אמה לכל רוח:

השגת הראב"ד

*אחד לו רבים וכו'. כתב הרמב"ד ז"ל שזה משנתנו כמ"ד יש בדירה, עכ"ל

השגת הראב"ד

*כשם שמבדרכין וכו'. כתב הרמב"ד ז"ל והיקן עוב לעבדו בתחומין, בשלמת עירובי חצרות ובתופי מבואות יש בהן היכר לבבה אלא להוציא לרה"ר אלא הא קולא הא חומרא מיומה לבבה ולא מומרא ואמ"ש אמין מבדרכין אלא לדבר מצוה אין המצוה מבעת לעירוב והיקן יאמרו ונוטו על מנת עירוב:

פרק שביעי

א מי שיצא מערב שבת חוץ למדינה ועמד במקום ידוע בתוך התחום או בסופו ואמר שביתתי במקום זה וחזר לעירו ולן שם. יש לו להלך למחר מאותו מקום אלפים אמה לכל רוח. וזה הוא עיקר עירובי תחומין לערב ברגליו. [ח] ולא אמרו לערב בהנחת מזון שתי סעודות בלבד במקום אף על פי שלא יצא ולא עמד שם אלא להקל על העשיר שלא יצא אלא ישלח עירובו ביד אחר ויניחו לו: **ב** וכן [י]אם נתכוין לקבוע שביתתו במקום ידוע אצלו כגון אילן או בית או גדר שהוא מכיר מקומו ויש בינו ובינו כשחשכה אלפים אמה או פחות והחזיק בדרך והלך כדי שיגיע לאותו מקום ויקנה בו שביתה אף על פי שלא הגיע ולא עמד שם אלא החזירו חבירו ללון אצלו או שחזר מעצמו ללון או נתעכב. למחר יש לו להלך עד מקום שנתכוין לו ומאותו המקום אלפים אמה לכל רוח. שכיון שנמר בלבו לקבוע שם שביתתו והחזיק בדרך נעשה כמי שעמד שם או שהגיעה עירובו שם: **ג** במה דברים אמורים [כ] בעני שאין מטריחין אותו להניח עירוב או ברחוק [יא]כגון מי שהיה בא בדרך והיה ירא שמא תחשך. והוא שישאר מן היום כדי להגיע לאותו מקום שקנה בו שביתה קודם שתחשך אם רץ [נ] בכל כחו והיה בינו ובין אותו מקום כשתחשך אלפים אמה או פחות. אבל אם לא היה רחוק ולא עני או שלא נשאר מן היום כדי

א שם: ב מזר מי' פמו פמ"ג שם: ג מזר מי' פח פמ"ג מעין הדבנן ח: ד מזר מי' מי: ה מזר סימן מט:

מגדל עוז

וכן רבים עד מאלתין. פ' כיצד משתתפין: אחד לו רבים מ' עד יחידו לו רוח. כתב הרמב"ד ז"ל שזה משמעו כמ"ד יש בדירה, עכ"ל. ואני לומר מלבה כן. התאומר לחבירו וכו' עד הרי זה שיחוב. פ' המקבל בפסקת ניסון ובהלכות גדולות: כשם שמבדרכין על עירובי חצרות וכו' עד הרי זה כתב הרמב"ן ז"ל וסיכן עוב לעבדו בתחומין וכו' ואיך יאמר ונוטו על מנת עירוב: ואני אומר כלל נתחכמו כזה רבים וגדולים מן הראשונים וסכימו עם לאומר לגרך ומאי ונוטו מלאו דלא אסור שמנוה לשמוע דברי חכמים בין לאקל בין לחומר. וכ"ל כיצד מבדרכין מוכח מדברי סופרים שלא יצא אדם בשבת מן לשיל יחוד מלאיתן לא המבדרכי סמרים לאיעבר מכין לאחן מסות מרדות ובירובלמי מוכח לאחו מן כתורה דבדרכין כשיעבר סוף תחומי שבת שלאן מחומרין דבר תורה רבי מנא בשי ריבא אלמים שלאו מחוד מחוד מרבעת אלמים מחוד מות ר' שמעון בן מנסיא בשם ר' אחא אין לן מחוד מכולם אלא אחוה י"ב מיל בעבד מחמה יבראל שבעם שזה מחוד אמלו לבבן דר"ש ובשמים מרן בשם מוכח דחחומי אלמים שלאו מחוד מרבעת אלמים מחוד מות ר' שמעון בן מנסיא בשם ר' אחא אין לן מחוד מכולם אלא אחוה י"ב מיל בעבד מחמה יבראל שבעם שזה מחוד אמלו לבבן דר"ש ובשמים מרן בשם מוכח דחחומי אלמים אחוה מדברי סופרים וגם רבותינו בעלי חוספות סמרן כן סוף פ"ק דמסכת עירובין בראיות כתרוצים כלבאכתן מרק בכל מערבין דמ"ל רבא בר"ג ובמ"ש שבאיתותו דמ"ל רבא לאחיי ובכמה דבות וכ"כ ס"ם מקלי בבסר מנות ל"ח ומילן בין חחום י"ב מיל לאלמים אחוה בשם ר"ל מיל לאלמים אחוה בשם ר"ל סוף פ"ק דמסכת עירובין ומכ"ם ר"מ ז"ל בים פרק כ"ם דהלכות שבת וכ"ל בשמאר מלאן מלאיתן לן בחוחה וגם בהמב"ן ז"ל הביא בזה הלבה גדולה בבסר בחלמחות לאין לי מרק בזה בחבור לאחרון בו בין על מה שנלחיר מבביו דבבבן ומאיבלה פרק בשם מדלאיתן דבל מלה מבלא מדברי סופרים מבריבן מלאה ובבר מבבחתי מלאבתבי בזה סוף הלבות מילה ושם בסבמר מבאבת ר"מ ז"ל ובבביר בחיי לחבמי מיי ז"ל וכ"ם לא מבקבו

בשם בן חחוה שם לגרך מלאה.

ד"מ מי שיצא מע"ש עד שבאת מומד בו מחשבבה. כתב הרמב"ד ז"ל אם יש בין המקום וכו' לאין לו אלא ד' אמות במרבייו, עכ"ל: ואני אומר שבחוח מלוחה בן בשמחתין בוף פ' מי שבאיתותו ולאן לי לבבריים אבל רואה אני לדעת הרמב"ד ז"ל שמשה אחר גמל שבאיתותו לא קנה שבדי דהה עלמו בחמיבתו ובמקום מנמו בחמיבתו לא קנה שבדי הוא דאיבא לא"ל ז"ל בא אבל אבל בבבב

ד מי שעמד מבעו"ר כו'ל' וכו'. שם (דף ל"ו) גרייתא מי שנת בדרך וכו' שביתתו במקום פלוני מהלך מד אמנינא נאותו מקום בניא לאותו מקום מהלך לה טע ושנה ו אלפים אמה בד"ל במקום אמה בד"ל במקום המפריש כגון שנתנה בתל שהוא נטוי עשרה טפחים והוא מלרבנא לאמות עד בית סאתים וכן בבקעה עמוק עשרה טפחים והוא מדיא כד בית סאתים מכל במקום שאינו מפריש אין לו אלא ד"ל וכבר נתבחר שב"ל מהלך שבת שם בגין המחנות שם היה רב"ל יותר על בית סאתים ולא הוקף לדירה אין לו אלא ד"ל. ומדעת רבינו אלא אמר מילוק זה אלא דוקא בקונה שם שביתה ל"ל מילוק כגון שהלך שם וחזר לו שתבר שביתתו במקום אלמנו מ שהיה מירבה שם שם אבל בשונה ממנו כל שהוא רב"ל הרי הוא לו כד"ל וילמה כן אמר אלא הזכירו בתוך הסרק נגי שבת חוץ דיל וסבר ומשבר ומקפין לדירה ולא חלקו בכן וכלן חלקו ופסקר שהחמירו בחירבו אלא נעשוהו כשונה ממנו ולפי שבמקום כיצד מעברין (דף ס"ח:) מלאה אלין מילוק בשונה אבל בעמן אם מירבו דברי הכל כל שלינו מוקף לדירה אין לו אלא ד"ל כמכר שם ומתבאר ס"ו:

ה הקונה שביתה בתוך מקום וכו'. שם נמי שהוקשהו (דף מ"ב:) מי שבא בדרך והיה יולא שתא מהלך והוא מבור אילן וכו' ובגמרא אלי לא אמר לנוס אמר רב לא אמר כלום בלבו לתחתיו של אילן מצי אזיל ונעשה לו תחתיו של אילן חבר גמל וכו' פירש"י דלא אמרו אלא דתבו של אילן עוד כתב פירוש אחר ששמע דהוא חבריא בוחתיה לקמן ופרוך מיניה לרב ושמעי רב תבא הוא ופליג דתבא נמי בוחתיה דרב הוא משני ליה שפיר לקמן אפילו אליבא דשמואל ועוד אפילו הוא בריתא דתבא בוחתיה דרב דלא כשמואל כיון דתבא נמי בוחתיה דשמואל א"ב פליגי בריתות אהדדי וקיי"ל בדברי המיקל בעירוב ע"כ: [ה] וכן אומר ר"י כדרוכה פרק בכל מערבין דאמרינן אבל ניעור כיון דאי בעי אמר מצי אמר כמאן דאמר דסי מיתו יש לחלק דשאני התם בפלוגתא דר"י ב"ש ישן דמשמע אבל ניעור אפילו דבגן קני בלא אמירה דומיא דישן ולעיל נמי תנן מי ששבר בדרך ועמד והרי הוא מסוך לעיר כו' ומוכיחא בגמרא דקני שביתה במקומו גבי עובדא דר"מ דקאמר שמא בית

ל"ל מי שעמד מבעו"ר כו'. שם (דף ל"ו) גרייתא מי שנת בדרך וכו' שביתתו במקום פלוני מהלך מד אמנינא נאותו מקום בניא לאותו מקום מהלך לה טע ושנה ו אלפים אמה בד"ל במקום המפריש כגון שנתנה בתל שהוא נטוי עשרה טפחים והוא מלרבנא לאמות עד בית סאתים וכן בבקעה עמוק עשרה טפחים והוא מדיא כד בית סאתים מכל במקום שאינו מפריש אין לו אלא ד"ל וכבר נתבחר שב"ל מהלך שבת שם בגין המחנות שם היה רב"ל יותר על בית סאתים ולא הוקף לדירה אין לו אלא ד"ל. ומדעת רבינו אלא אמר אלא דוקא בקונה שם שביתה ל"ל מילוק כגון שהלך שם וחזר לו שתבר שביתתו במקום אלמנו מ שהיה מירבה שם שם אבל בשונה ממנו כל שהוא רב"ל הרי הוא לו כד"ל וילמה כן אמר אלא הזכירו בתוך הסרק נגי שבת חוץ דיל וסבר ומשבר ומקפין לדירה ולא חלקו בכן וכלן חלקו ופסקר שהחמירו בחירבו אלא נעשוהו כשונה ממנו ולפי שבמקום כיצד מעברין (דף ס"ח:) מלאה אלין מילוק בשונה אבל בעמן אם מירבו דברי הכל כל שלינו מוקף לדירה אין לו אלא ד"ל כמכר שם ומתבאר ס"ו:

ה הקונה שביתה בתוך מקום וכו'. שם נמי שהוקשהו (דף מ"ב:) מי שבא בדרך והיה יולא שתא מהלך והוא מבור אילן וכו' ובגמרא אלי לא אמר לנוס אמר רב לא אמר כלום בלבו לתחתיו של אילן מצי אזיל ונעשה לו תחתיו של אילן חבר גמל וכו' פירש"י דלא אמרו אלא דתבו של אילן עוד כתב פירוש אחר ששמע דהוא חבריא בוחתיה לקמן ופרוך מיניה לרב ושמעי רב תבא הוא ופליג דתבא נמי בוחתיה דרב הוא משני ליה שפיר לקמן אפילו אליבא דשמואל ועוד אפילו הוא בריתא דתבא בוחתיה דרב דלא כשמואל כיון דתבא נמי בוחתיה דשמואל א"ב פליגי בריתות אהדדי וקיי"ל בדברי המיקל בעירוב ע"כ: [ה] וכן אומר ר"י כדרוכה פרק בכל מערבין דאמרינן אבל ניעור כיון דאי בעי אמר מצי אמר כמאן דאמר דסי מיתו יש לחלק דשאני התם בפלוגתא דר"י ב"ש ישן דמשמע אבל ניעור אפילו דבגן קני בלא אמירה דומיא דישן ולעיל נמי תנן מי ששבר בדרך ועמד והרי הוא מסוך לעיר כו' ומוכיחא בגמרא דקני שביתה במקומו גבי עובדא דר"מ דקאמר שמא בית

כדי שיגיע אפילו רץ בכל כחו *אז שהיה בין המקום שנתבחון לשבות בו ובין המקום שהוא עומד בו כשחשכה יותר מאלפים אמה אז שלא כיון המקום שקנה בו שביתה. הרי זה לא קנה שביתה ברחוק מקום ואין לו אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום שהוא עומד בו כשחשכה: ד מי שעמד מבעוד יום ברה"י וקנה שם שביתה אז שהיה בא בדרך ונתבוין לשבות ברה"י הידוע אצלו וקנה שם שביתתו הרי זה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח. ואם היתה רשות היחיד זו מקום שלא הוקף לדירה או תל או בקעה *אם רוח בה בית סאתים או פחות שהיא כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח. ואם היתה יותר על בית סאתים אין לו בה אלא ארבע אמות וחוצה מהן אלפים אמה לכל רוח. וכן אם הניח עירובו במקום שלא הוקף לדירה: ה *הקונה שביתה ברחוק מקום ולא סיים מקום שביתתו לא קנה שביתה שם. כיצד היה בא בדרך ואמר שביתתי במקום פלוני או בשדה פלונית או בבקעה פלונית או ברחוק אלף אמה או אלפים ממקומי זה הרי זה לא קנה שביתה ברחוק ואין לו אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום שהוא עומד בו כשחשכה: ו אמר שביתתי תחת אילן פלוני או תחת סלע פלוני אם יש תחת אותו [ד] אילן או אותו סלע שמונה אמות או יתר לא קנה שביתה שהרי לא כיון מקום שביתתו. שאם בא לשבות בתוך ארבע אמות אלו שמא בארבע אמות האחרות הוא שקנה שביתה: ז לפיכך *צריך להתכוין לשבות בעיקרו או בארבע אמות שבדרומו או שבצפונו. ואם היה תחתיו פחות משמנה אמות ונתכוין לשבות תחתיו קנה שהרי אין שם שיעור שני מקומות והרי מקצת מקומו סמוים. *הוי שנים באים בדרך אחד מהן מביר אילן או גדר או מקום שהוא קובע בו שביתה והשני אינו מביר. זה שאינו מביר מטר שביתתו למביר והמביר מתכוין לשבות הוא וחבירו במקום שהוא מביר: ח אנשי העיר ששלחו אחד מהן להוליך להן עירובן למקום ידוע והחזיק בדרך והחזירו חבירו ולא הוליך עירובן. הן לא קנו שביתה באותו מקום שהרי לא הונח שם עירובן ואין להן להלך ממדינתן אלא אלפים אמה לכל רוח. והוא קנה שם עירוב הוא בא בדרך ונתכוין לשבות שם והחזיק בדרך. לפיכך יש לו להלך לאותו מקום למהר ולהלך ממנו אלפים אמה לכל רוח: ט זה *שאמרנו שצריך הקונה שביתה ברחוק מקום שיחזיק בדרך, לא שיצא וילך בשדה אלא אפילו ירד מן העליה לילך לאותו מקום וקודם שיצא מפתח החצר החזירו חבירו הרי זה החזיק וקנה שביתה. וכל הקונה [ה] שביתה ברחוק מקום אינו צריך לומר שביתתי במקום פלוני אלא כיון שנמר בלבו והחזיק בדרך כל שהוא קנה שם שביתה. ואין צריך לומר מי שיצא ברגליו ועמד במקום שקנה בו שביתה שאינו צריך לומר כלום אלא כיון שנמר בלבו קנה: י התלמידים שהולכין ואוכלין בלילי שבת בשדות וכרמים אצל בעלי הבתים שפתן מצויה לעוברי

השגת הראב"ד

*לו סיים בין המקום וכו'. כתב כסלב"ד ז"ל אם יש בין המקום שמוד עומד מתחבה ומקום שנתבחון לשבות בו יותר מן אלפים אמה הרי הוא כמי שיש מן המהום ואין לו אלא מרבע אמות במקומו, עכ"ל:

*אם רוח בה בית סאתים וכו'. כתב כסלב"ד ז"ל אם יש בין המקום שמוד עומד מתחבה ומקום שנתבחון לשבות בו יותר מן אלפים אמה הרי הוא כמי שיש מן המהום ואין לו אלא מרבע אמות במקומו, עכ"ל:

*הקונה שביתה וכו'. כתב כסלב"ד ז"ל אף זה אינו כן אלא הולך עד אותו מקום מתקום שהוא כתוך אחוזתו ואם רצה לילך מאותו מקום ואילך מחמירין עליו ואם בא לחזור מלשוב מודדין לו מדרומו, עכ"ל:

*הקונה שביתה וכו'. כתב כסלב"ד ז"ל אף זה אינו כן אלא הולך עד אותו מקום מתקום שהוא כתוך אחוזתו ואם רצה לילך מאותו מקום ואילך מחמירין עליו ואם בא לחזור מלשוב מודדין לו מדרומו, עכ"ל:

השגת הראב"ד

אמר שם: ב מתר פיסון שם ס"ב עמין דלנגן ג: ג שם: ד גם זה שם: ה מתר שם ומי' מ"ו: ו מתר מי' שם:

תוספות מיימוניות

[ד] בגמרא פליגי רב אמר לא אמר כלום וכו' בעיקר מעמא מפרש שם דלא מסיים אחריתי ושמואל אמר לא אמר כלום לבתו אבל לתחתיו של אילן מצי אזיל ונעשה לו תחתיו של אילן חבר גמל וכו' פירש"י דלא אמרו אלא דתבו של אילן עוד כתב פירוש אחר ששמע דהוא חבריא בוחתיה דרב"ל דנראה דאע"ג דהלכתא כרב באיסורי בהא הלכתא כשמואל דתבא נמי בוחתיה דרב ופרוך מיניה לרב ושמעי רב תבא הוא ופליג דתבא נמי בוחתיה דרב הוא משני ליה שפיר לקמן אפילו אליבא דשמואל ועוד אפילו הוא בריתא דתבא בוחתיה דרב דלא כשמואל כיון דתבא נמי בוחתיה דשמואל א"ב פליגי בריתות אהדדי וקיי"ל בדברי המיקל בעירוב ע"כ: [ה] וכן אומר ר"י כדרוכה פרק בכל מערבין דאמרינן אבל ניעור כיון דאי בעי אמר מצי אמר כמאן דאמר דסי מיתו יש לחלק דשאני התם בפלוגתא דר"י ב"ש ישן דמשמע אבל ניעור אפילו דבגן קני בלא אמירה דומיא דישן ולעיל נמי תנן מי ששבר בדרך ועמד והרי הוא מסוך לעיר כו' ומוכיחא בגמרא דקני שביתה במקומו גבי עובדא דר"מ דקאמר שמא בית

מגדל עוז

כו אבל נרמוק מקום אין מדברו כלום וכרי זה לומר שביתה בתוכו וכי מעלה על דשון מסכיר מקומו מסקנא לו מן כמים: מי שעמד מבעו"ר בלבד רוח עד לבדיה. פ' מדר: הקונה שביתה עד כשחבנה. ר' מי שהוקשהו (דף מ"ב): כתב כסלב"ד ז"ל אף זה אינו כן וכו': ואני אומר כשבא זו נסיגו מן כתלבון כי כתלבון אמר בלא יכיס לו אלא מרבע אמות במקומו כולא ולכם לקנות כמקום מקום ומסה כוה אומר בלך עד אומו מקום. ולבי לומר לי לא מכיס ל"ם בנסר שבתחיק ממנו ומכם מקום קחה נמקום כוחק לו מעה כבוכר בדברי כסלב"ד ז"ל: אבר שביתתי וכו' עד בגנו קנה. ר' מי שהוקשהו: התלמידים שהולכין בלילי שבת עד סוף הפרק. פרק הדר (דף ע"ג) וד' כלה מבחמתן:

פ"ח א אין מניחין שני עירובין אחד במזרח וכו'. פרק בכל מערבין (דף ל"ח) אמרו לו חכמים לר"מ לי מתה מודה בלין מערבין ליום אחד חלין לצפון והלין לדרום אמר להם אבל וכו'. טעה ועירב. ס' מי שהוליאוהו (דף נ.) טעה ועירב בשבת רוחות כמדומה הוא שמערבין לשתי רוחות לו שאמר לעבדיו צאו ועירבו עלי אחד עירב עליו לצפון ואחד עירב עליו לדרום מהלך כרגלי שניהם: **ב** כיצד מהלך כרגלי שניהם שאינו יכול להלך אלא במקום שיש לשניהם להלך בו. נתן האחד עירוב ברחוק אלף אמה לרוח מזרח והניח השני מהן עירובו ברחוק חמש מאות אמה לרוח מערב. אין זה שעירבו עליו מהלך במערב אלא אלף אמה כרגלי מי שעירב עליו במזרח. ולא יהלך במזרח אלא אלף וחמש מאות אמה כרגלי מי שעירב עליו במערב. לפיכך אם עירב. או עירבו עליו שני עירובין אלו אחד ברחוק אלפים אמה למזרח ואחד ברחוק אלפים אמה למערב הרי זה לא יזוז ממקומו: **ג** מערב אדם שני עירובין בשתי רוחות [ה] ומתנה ואומר אם אירע לי דבר מצוה או נלהצתי למהר ונצרכתי לרוח זו זה העירוב הוא שאני סומך עליו והעירוב שברוח השנית אינו כלום. ואם נצרכתי לרוח זו השני זה העירוב הוא שאני סומך עליו ושברוח הראשונה אינו כלום. ואם נצרכתי לשתי הרוחות יש לי לסמוך על איזה עירוב שארצה ולאיזה שארצה אלך. ואם לא אירע לי דבר ולא נצרכתי לרוח מהן אין שני העירובין האלו עירוב ואיני סומך על אחד מהן אלא הריני כבני עירי שיש לו אלפים אמה לכל רוח מחוץ לחומה: **ד** כשם *ישאסור לצאת חוץ לתחום בשבת כך אסור לצאת ביום טוב וביום הכפורים. וכשם שהמוציא מרשות לרשות בשבת חייב כך המוציא מרשות לרשות ביום הכפורים חייב. אבל ביום טוב מותר להוציא מרשות לרשות. לפיכך מערבין עירובי חצירות ומשתתפין במבואות ליום הכפורים כשבת. ומערבין עירובי תחומין ליום הכפורים ולימים טובים כדרך שמערבין לשבת: **ה** *יום *טוב שחל להיות סמוך לשבת כין מלפניה בין מלאחריה או שני ימים טובים של גליות יש לו לערב שני עירובין לשתי רוחות וסומך על אי זה מהן שירצה ליום הראשון ועל העירוב שברוח השניה ליום השני. או מערב עירוב אחד לרוח אחת וסומך עליו לאחד משני ימים וביום השני יהיה כבני העיר וכאילו לא עשה עירוב ויש לו אלפים אמה לכל רוח. במה דברים אמורים בשני ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של ראש [ו] השנה הרי הן כיום אחד ואינו מערב לשני ימים אלא לרוח אחת: **ו** וכן מתנה אדם על עירובו ואומר עירובי לשבת זו אבל לא לשבת אחרת אבל לא לשבת זו. לשבתות ולא לימים טובים לימים טובים ולא לשבתות: **ז** *אמר להמשה הריני מערב על איזה מכם שארצה רציתי אלך לא רציתי לא אלך. אע"פ שרצה [ג] משחשכה ילך. דבר שהוא מדברי סופרים יש בו ברירה. וכן המערב לשבתות של כל השנה ואמר רציתי אלך לא רציתי לא אלך אלא אהיה כבני עירי כל שבת שירצה ילך אע"פ שרצה משתחשך: **ח** *המערב *לשני ימים טובים של גליות או לשבת ויום טוב אע"פ שהוא עירוב אחד לרוח אחת לשני הימים צריך שיהיה העירוב במקומו מצוי בליל הראשון ובליל שני כל בין השמשות. כיצד הוא עושה טוליכו בערב יום טוב או בערב שבת ומחשיך עליו ונטלו בידו ובא לו אם היה ליל יום טוב. ולמחר טוליכו לאותו מקום ומניחו שם עד שתחשך

לעוברי דרכים הבאים שם ובאים ולנים בבית המדרש. מהלכין אלפים אמה לכל רוח מבית המדרש לא ממקום האכילה. שאילו מצאו סעודתן בבית המדרש לא היו יוצאין לשדה ואין דעתן סומכת לדירה אלא על בית מדרשם:

פרק שמיני

א אין *מניחין שני עירובין אחד במזרח ואחד במערב כדי שיהלך במקצת היום על אחד משני העירובין ובשאר היום על העירוב השני. שאין מערבין שני עירובין ליום אחד. טעה ועירב לשתי רוחות כמדומה הוא שמערבין לשתי רוחות. או שאמר לשנים צאו וערבו עלי אחד עירב עליו לצפון ואחד עירב עליו לדרום מהלך כרגלי שניהם: **ב** כיצד מהלך כרגלי שניהם שאינו יכול להלך אלא במקום שיש לשניהם להלך בו. נתן האחד עירוב ברחוק אלף אמה לרוח מזרח והניח השני מהן עירובו ברחוק חמש מאות אמה לרוח מערב. אין זה שעירבו עליו מהלך במערב אלא אלף אמה כרגלי מי שעירב עליו במזרח. ולא יהלך במזרח אלא אלף וחמש מאות אמה כרגלי מי שעירב עליו במערב. לפיכך אם עירב. או עירבו עליו שני עירובין אלו אחד ברחוק אלפים אמה למזרח ואחד ברחוק אלפים אמה למערב הרי זה לא יזוז ממקומו: **ג** מערב אדם שני עירובין בשתי רוחות [ה] ומתנה ואומר אם אירע לי דבר מצוה או נלהצתי למהר ונצרכתי לרוח זו זה העירוב הוא שאני סומך עליו והעירוב שברוח השנית אינו כלום. ואם נצרכתי לרוח זו השני זה העירוב הוא שאני סומך עליו ושברוח הראשונה אינו כלום. ואם נצרכתי לשתי הרוחות יש לי לסמוך על איזה עירוב שארצה ולאיזה שארצה אלך. ואם לא אירע לי דבר ולא נצרכתי לרוח מהן אין שני העירובין האלו עירוב ואיני סומך על אחד מהן אלא הריני כבני עירי שיש לו אלפים אמה לכל רוח מחוץ לחומה: **ד** כשם *ישאסור לצאת חוץ לתחום בשבת כך אסור לצאת ביום טוב וביום הכפורים. וכשם שהמוציא מרשות לרשות בשבת חייב כך המוציא מרשות לרשות ביום הכפורים חייב. אבל ביום טוב מותר להוציא מרשות לרשות. לפיכך מערבין עירובי חצירות ומשתתפין במבואות ליום הכפורים כשבת. ומערבין עירובי תחומין ליום הכפורים ולימים טובים כדרך שמערבין לשבת: **ה** *יום *טוב שחל להיות סמוך לשבת כין מלפניה בין מלאחריה או שני ימים טובים של גליות יש לו לערב שני עירובין לשתי רוחות וסומך על אי זה מהן שירצה ליום הראשון ועל העירוב שברוח השניה ליום השני. או מערב עירוב אחד לרוח אחת וסומך עליו לאחד משני ימים וביום השני יהיה כבני העיר וכאילו לא עשה עירוב ויש לו אלפים אמה לכל רוח. במה דברים אמורים בשני ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של ראש [ו] השנה הרי הן כיום אחד ואינו מערב לשני ימים אלא לרוח אחת: **ו** וכן מתנה אדם על עירובו ואומר עירובי לשבת זו אבל לא לשבת אחרת אבל לא לשבת זו. לשבתות ולא לימים טובים לימים טובים ולא לשבתות: **ז** *אמר להמשה הריני מערב על איזה מכם שארצה רציתי אלך לא רציתי לא אלך. אע"פ שרצה [ג] משחשכה ילך. דבר שהוא מדברי סופרים יש בו ברירה. וכן המערב לשבתות של כל השנה ואמר רציתי אלך לא רציתי לא אלך אלא אהיה כבני עירי כל שבת שירצה ילך אע"פ שרצה משתחשך: **ח** *המערב *לשני ימים טובים של גליות או לשבת ויום טוב אע"פ שהוא עירוב אחד לרוח אחת לשני הימים צריך שיהיה העירוב במקומו מצוי בליל הראשון ובליל שני כל בין השמשות. כיצד הוא עושה טוליכו בערב יום טוב או בערב שבת ומחשיך עליו ונטלו בידו ובא לו אם היה ליל יום טוב. ולמחר טוליכו לאותו מקום ומניחו שם עד שתחשך

מוליאין מהלך להגר כלים שאין בהם טורף ליו"ט אע"כ שיבטל שיש עירוב והוצאה ליו"ט כמו שיש עירוב והוצאה לשבת ומה שאבאר הטוגיא לפי דעתו ולפי דעת רבינו:

ה יום טוב הסמוך לשבת וכו'. בפרק בכל מערבין (עירובין ל"ח) תנינא ר"מ אומר יו"ט הסמוך לשבת בין מלפניו בין מלאחריו הוא שמניחין עירובין לשתי רוחות לו שאמר לעבדיו צאו ערבו עלו לדרום אחד עירב עליו לצפון ואחד עירב עליו לדרום מהלך כרגלי שניהם: **ב** כיצד מהלך כרגלי שניהם שאינו יכול להלך אלא במקום שיש לשניהם להלך בו. נתן האחד עירוב ברחוק אלף אמה לרוח מזרח והניח השני מהן עירובו ברחוק חמש מאות אמה לרוח מערב. אין זה שעירבו עליו מהלך במערב אלא אלף אמה כרגלי מי שעירב עליו במזרח. ולא יהלך במזרח אלא אלף וחמש מאות אמה כרגלי מי שעירב עליו במערב. לפיכך אם עירב. או עירבו עליו שני עירובין אלו אחד ברחוק אלפים אמה למזרח ואחד ברחוק אלפים אמה למערב הרי זה לא יזוז ממקומו: **ג** מערב אדם שני עירובין בשתי רוחות [ה] ומתנה ואומר אם אירע לי דבר מצוה או נלהצתי למהר ונצרכתי לרוח זו זה העירוב הוא שאני סומך עליו והעירוב שברוח השנית אינו כלום. ואם נצרכתי לרוח זו השני זה העירוב הוא שאני סומך עליו ושברוח הראשונה אינו כלום. ואם נצרכתי לשתי הרוחות יש לי לסמוך על איזה עירוב שארצה ולאיזה שארצה אלך. ואם לא אירע לי דבר ולא נצרכתי לרוח מהן אין שני העירובין האלו עירוב ואיני סומך על אחד מהן אלא הריני כבני עירי שיש לו אלפים אמה לכל רוח מחוץ לחומה: **ד** כשם *ישאסור לצאת חוץ לתחום בשבת כך אסור לצאת ביום טוב וביום הכפורים. וכשם שהמוציא מרשות לרשות בשבת חייב כך המוציא מרשות לרשות ביום הכפורים חייב. אבל ביום טוב מותר להוציא מרשות לרשות. לפיכך מערבין עירובי חצירות ומשתתפין במבואות ליום הכפורים כשבת. ומערבין עירובי תחומין ליום הכפורים ולימים טובים כדרך שמערבין לשבת: **ה** *יום *טוב שחל להיות סמוך לשבת כין מלפניה בין מלאחריה או שני ימים טובים של גליות יש לו לערב שני עירובין לשתי רוחות וסומך על אי זה מהן שירצה ליום הראשון ועל העירוב שברוח השניה ליום השני. או מערב עירוב אחד לרוח אחת וסומך עליו לאחד משני ימים וביום השני יהיה כבני העיר וכאילו לא עשה עירוב ויש לו אלפים אמה לכל רוח. במה דברים אמורים בשני ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של ראש [ו] השנה הרי הן כיום אחד ואינו מערב לשני ימים אלא לרוח אחת: **ו** וכן מתנה אדם על עירובו ואומר עירובי לשבת זו אבל לא לשבת אחרת אבל לא לשבת זו. לשבתות ולא לימים טובים לימים טובים ולא לשבתות: **ז** *אמר להמשה הריני מערב על איזה מכם שארצה רציתי אלך לא רציתי לא אלך. אע"פ שרצה [ג] משחשכה ילך. דבר שהוא מדברי סופרים יש בו ברירה. וכן המערב לשבתות של כל השנה ואמר רציתי אלך לא רציתי לא אלך אלא אהיה כבני עירי כל שבת שירצה ילך אע"פ שרצה משתחשך: **ח** *המערב *לשני ימים טובים של גליות או לשבת ויום טוב אע"פ שהוא עירוב אחד לרוח אחת לשני הימים צריך שיהיה העירוב במקומו מצוי בליל הראשון ובליל שני כל בין השמשות. כיצד הוא עושה טוליכו בערב יום טוב או בערב שבת ומחשיך עליו ונטלו בידו ובא לו אם היה ליל יום טוב. ולמחר טוליכו לאותו מקום ומניחו שם עד שתחשך

השגת הראב"ד

*יו"ט מחל להיות וכו'. כתב הראב"ד ואיך לא פירש ולא חילק בדבר והלא הבמיזה בגחלא דמנח לה בכוף אלף אמה לבאן ובכוף אלף אמה לבאן דאי לא יו"ט ובשבת לא מלי למרב בשני רוחות:

השגת הראב"ד

*המערב לשני ימים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל סמה בזה שאמרו בשני יו"ט של ר"ה אע"פ שהן קדושה אחת צריך שיהא העירוב קיים בליל שני ובמחרתו, לחוריא אחרינא שהן קדושה אחת אבל לקולא לא אמרינן, עכ"ל:

הגהות מיימוניות

א מוד פתון פיב כפ"ג עמון שם: ב מוד פי' מיא חיב כמ"ג שם ג מוד פי' תיג כמ"ג שם ד מוד פי' תמז כמ"ג שם. ה שם ו מוד פי' מיג כמ"ג שם. ז מוד פי' תמז:

כנדל עוז

פ"ח אין מניחין וכו' עד ליום אחד. פ' בכל מערבין (דף ל"ח) - מטעה ועירב עד לא יזוז ממקומו. ס' מי שהוליאוהו (דף נ') - כשם שאסור לצאת עד כדרך שמערבין לכנה. זה פסק מכח לאתה כמיא ל"ל לאנס ז"ל ז"ל דבילה גמרא מתניתין דאין מוליאין אלא מקום ולאיזה דיש עירוב והוצאה ליו"ט כבבת ומערבין לשתיהן ג"כ ביו"ט אבל מלאה בוהרה בו מרבוים לרשות וכ"ג מטיל בכריסות מרק אמרו לו נמנא דמתניתין דיש לאבל וכו'. יום טוב שבל לחיות בסוף לבסף עד לרוח אחת כתב הראב"ד ואיך לא פירש ולא מלאן וכו' לא מלי לפרש בבסף רוחות. ואני בדקתי בחמור בסנהדרין ומצאתי כתוב שם לשון זה הלאיתו שבסוף הפרק חזר ופירש עכ"ל. אלא דעתי מיד מי פסק לא אמרתי בזה בלאתי בחגלת בפר כתוב אלי דבכל בלאתם אמרי אלאתר לי לאחר בתילק בל הדינין בלאו טולן עד דקדושה אחת הן אבל ופירש זה אלאמרנו שיש לו לאחד כי' עד ביום הראשון הבל כמו אמרתים ס' בכל מערבין (דף ל"ח): המערב לשני ימים

לו פ"ב ותרכם רבינו בזכו בשני י"מ מו ביו"ם שלפני השבת אבל ביו"ם שלאחר השבת ס"ל לרבינו בגיל שבת ושבוע הוא ומוכרח וכן פירש"י ז"ל ויו"ם אחר השבת הלא אסור בכתבי מלוכו ברלשון ותוצ והלך שם בשני לרחוק שם קיים המירות ומתחיל עליו ואם רוצה יאכלנו לו יניחנו אחר"כ ע"כ. ומכאן שאם היה בשבת שבתאחר שרשאי הוא לאכלו שם הלא אמרו שסל ביום לא יבא בשבת לרחוק שם לא לעבור עליו דרך עגה שם לא היה בשבת שבתאחר ול"כ הרמב"ם ז"ל ומשום הוא. ואם"ם רבינו אמר שהן שהי קדושות ומיקו היה אחר יום בראה שדעתו שבשני י"ם של ר"ה שהן אחר יום אחר שבכל ברחוק יוצא עליו בשני. ומל זה כתב בהגהות מ"ם מה שאמרו ר"ם של ר"ה בשני יש בל ר"ה קדושה אחת לקולא לא דמיניך ע"כ. ומי אומר לא אמרה רבינו דאם מיום דאמריך קדושה אחת לחומרא הלא לקולא אמי קא מקשה ר"ל לרבנן מנאכל מירוחו ברחשון אמר יוצא בשני ולימרו ליה מיהו ולישמעיך שני י"מ של ר"ה אחי מיהא לאמר אלמלי מיאמרינו לאמר דאמרי מאמרא לו אמ"מ לאמרה אלא ודאי כל אחן בקדושה אחת לכל דבריהם הוא ואמרו לרבנן דעד כאן לא מאמרא לו לרבנן ומקימי אכל לחומרא ואכל לחומרא אלא בי"ר ואבא אבל בשני י"מ של ר"ה אחי מיהא לקולא אמרה דקדושה אחת לחומרא ולא אמרים הרמב"ם ז"ל בספר קדר אלו וכ"כ ר' אברהם

כלי בחאכרות אלו ומיקר:

מ נאכל המירוח וכו'. זה מבואר אם וכבר מכר: עירב ברבנו וכו'. אם (דף ל"מ:) מירב ברבנו ברשאן מערב ברבנו אמר ואקבו והא קא מכון מיר"ם לבאם ומירבו אי מערב לחיל ואמר מידי לחיל ומחיק וקליפ אלא אמר. ולזה כתב רבינו ומחוב בלבו. ול"ם עריך לערב ברבנו ר"ל בזוהר אמיר יכול לערב בשת כמו שיתבאר בבמון:

עירב בשת וכו'. אם (דף ל"מ:) עירב בשת ברשאן מערב ברבנו בשני מירב ברבנו

ברשאן אין מערבין בשת בשני אבי מירב ברבנו ברשאן אין מערבין בשת בשני אבי מירב ברבנו בשת אלא מערב בשני

בשני אמר מחוכל ובאחיה בשת והמשם מעוש הכנה. ואחר הרמב"ם אמם מירב בשת מדשה אינו מירוב:

י יוה"כ וכו'. ע' מערבת רבינו בגיות המשם שבין אכל אמסור בשבת אמר ביוה"כ דין הוא אינו מיבה קדושה אחת. ומכאן רבינו בזכון אמקדשין ס"ם הלאה אבי אמנמים אלו לעולם לא יחול ביו"ם אמוך לשבת. ולבבות רבינו המכים הרמב"ם ז"ל וכן לשון ר"ל ומכח יש מי שהוכיח אקדושה אחת מן ובראין דבריו שב"ל.

אלא שהיה ע' לערב בחיה זמן:

יא זה שאמרו שיש וכו'. אם (דף ל"מ:) בשבת על מה שאמרו אין מירוחין ואם בגיות אמרו אמר אמי מירוחין ומלקו אם ומשבקה אלבה ק: ואם הלו אמי וכו'. זה אמוש ואיבאר מהדין בגבה בשמון: ואם אמר אלא וכו'. אם (דף י"ז) מגיה אדם מירוחי מיו"ם לאחירו ומחוכה ול"ם מירוחי מבשילין ולבא אמר מגיה אדם מירוחי מבשילין מיו"ם לאחירו ומחוכה אבל מירוחי מחוכין ליה שבחה ביו"ם לא. ומבלבות והלבבות אחיה דבבא דבמרא הוא ומבחבבות לן דה"ם בגיות מחוכין דמיקר שבחה הוא אבל מירוחי חגרות דבמל רשות הוא מגיה אדם מירוחי ביו"ם לאחרן ומחוכה ומיהא הכי וכו' דבדרי רבינו:

מו בד"א בזמני ר"ם של וכו'. גם זה אם בהלכות ומבואר בפרק קמא דבילה (דף ו:) ק נבי מירוחי חבשילין ול"ם נבי מירוחי חגרות:

סליק הלכות עירובין

שתחשך [ד] ואוכלו אם היה ליל שבת או מביאו אם היה ליל יום טוב. מפני שהן שתי קדושות ואינן ביום אחד כדי שנאמר מליל ראשון קנה העירוב לשני ימים: מ "נאכל העירוב בראשון קנה העירוב לראשון ואין לו עירוב לשני. עירב ברגלי בראשון צריך לערב ברגליו בשני והוא שילך ויעמוד באותו מקום וחשוב בלבו שיקנה שם שביתה. עירב בפת בראשון אם רצה לערב ברגליו בשני הרי זה עירוב. ואם רצה לערב בפת צריך לערב [ה] באותה הפת עצמה שעירב בה בראשון: י יום הכפורים שחל להיות ערב שבת או לאחר שבת בזמן שמקדשין על פי הראיה יראה לי שהן כיום אחד וקדושה אחת הם: יא זה שאמרנו שיש לו לערב שני עירובין בשתי רוחות לשני הימים והוא שיהיה אפשר לו להניע לכל אחד משני העירובין ביום הראשון. אבל אם אי אפשר לו להניע לעירוב של יום השני ביום הראשון אין עירוב השני עירוב. שהעירוב מצותו שיהיה בסעודה הראויה מבעוד יום וזה הואיל ואינו יכול להניע לזה העירוב ביום הראשון הרי זו אינה ראויה מבעוד יום: יב כיצד הרי שהניח עירובו ברחוק אלפים אמה מביתו לרוח מזרח וסמך עליו ליום ראשון והניח עירוב שני ברחוק אמה אחת או מאה או אלף ברוח מערב וסמך עליו ליום שני אין זה השני עירוב. שהרי ביום הראשון אין זה העירוב השני ראוי לו מבעוד יום לפי שאינו יכול להניע אליו שהרי לא נשאר לו ברוח מערב כלום: יג אבל אם הניח עירובו ברחוק אלף וחמש מאות אמה מביתו ברוח מזרח וסמך עליו ליום ראשון והניח עירוב שני רחוק מביתו לרוח מערב בתוך חמש מאות אמה וסמך עליו ליום שני הרי זה עירוב. שהרי אפשר לו שיניע לו ביום הראשון: יד יום טוב שחל להיות בערב שבת אינו עושה עירוב ביום טוב לא עירובי חצירות ולא עירובי תחומין אלא מערב הוא ביום חמישי שהוא ערב יום טוב. ואם חלו שני ימים טובים של גליות בחמישי וערב שבת מערב מיום רביעי עירובי תחומין ועירובי חצירות. ואם שכח ולא עירב הרי זה מערב עירובי חצירות בחמישי ובערב שבת ומתנה אבל לא עירובי תחומין: טו כיצד מתנה אומר בחמישי אם היום יום טוב אין בדברי כלום ואם לאו הרי זה עירוב. ולמחר חוזר ומערב ואומר אם היום יום טוב כבר עירבתי מאמש ואין בדברי היום כלום ואם אמש היה יום טוב הרי זה עירוב. במה דברים אמורים בשני ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של ראש השנה הרי הן כיום אחד ואינו מערב להן אלא מערב יום טוב:

א טור מ' תמז כס"ג שם: ב בכל שם:

הגהות מיימוניות

דברבנן אין בירוח ואנן לא קיל הכי כדלעיל בהל"ה בהלכה ג'. ע"כ: [ד] מכאן נשמע שמותר לאכול העירוב מיד משחשכה עכ"ל סהר"ם והן היה נוהג חמיר שהיה עושה עירובי חצירות בכל ע"ש ברמשמע פרק ב"ם ואוכל כבר העירוב מיד משחשכה או לסחר ומברך על הכבר ברכת המצוה כראיתא ס' כל בחבי רבי אמי ור' אמי בי מיקלע לתו ריפתא דעירובין מברכין עליה המוציא אבדי האיל ואיתעביד בה מצוה הוא ליתעביד בה מצוה אחריתי. ע"כ: [ה] וכן הורה מהר"ם ז"ל בבהג"ה שבחכל פרק זה, ע"כ:

מחומין. כבר מחבתי שכל זה מבואר פרק בכל מערבין: ואם שכח ולא מיבא הרי זה מר מפ בפרק ובמלבה. פ"ק דבילה:

סליק הלכות עירובין בסיעתא דשמיא

הקדמת מניד משנה להלכות שביתת עשור

פרק ראשון מתבאר בו איסור המלאכה בכל והוא בשור אם שנה בכל המאמר מן הקורה ומדבריהם הון מפני דברים המבואר אם ומכל בו איסור המלאכה והמפיה ואיסור אמר הדברים כרהיה ומעלה בכמל ומכה והמים ואון המלאת היום ומעלתו:

פרק שני מתבאר בו מיעורי המלאכה והדברים הרלוויים ומתיים רלוויים ומכל בו איסור אבל מי מהה איסור זה הן אמר בו מי הוא המתנה מדבריהם ומי אמים מהנה:

פרק שלישי מתבאר בו פרטי מעיני הרשות המלאה ומאר הדומין לו ומלאי זה לד מאמרי ומזהרו ומכל בו כמון אחת לאמה אל הבבל אמבאר ערב דאמון:

ומעם מבור זה מבואר לזיהה קודם ערב דאמון. בי שיאל אבל ומלאי לזיהה קודם לערבי. ומתניו ערב בי, ומלאי לקדיבו לערב שלאי אמי בבעיינו בזה שים מי מיוב בזה דבר הורה והמבחר אחרון, וז' אלאי הוא בדברים באין בכם אבל מכה מרזום מבואר ערב דאמון ומלאי הוא לקדים אחמר לקי. חב מבואר:

הלכות שביתת עשור

יש בכללן ארבע מצות. שתי מצות עשה. ושתי מצות לא תעשה. וזהו פרטן:

א) לשבות בו ממלאכה. ב) שלא לעשות בו מלאכה. ג) להתענות בו. ד) שלא לאכול ולשתות בו:

וביאור כל המצות האלו בפרקים אלו:

מגיד משנה — פרק ראשון — מגיד משנה

פ"א א מצות עשה מן וכו'. זה מבואר בכתוב ומזכר בגמרא בכמה מקומות: **ומהו חייב** על עשיית וכו'. מבואר פ"ק דכריתות (דף ז') [כ"] פ"ד) בגברא הא דתנא בסקילה. ובמשנה זו מתבאר כל היה שהזכיר רבינו עד ומותר לקנב וכו'.

ב וכל שחייבין וכו'. פ"ק דמגילה (דף ז') מאמר אין בין שבת ליום"כ אלא שזה אזהרו בהכרת וזה אזהרו בסקילה. ובמשנה זו מתבאר כל היה שהזכיר רבינו עד ומותר לקנב וכו'.

ג ומותר לקנב וכו'. פ' אלו הקרבים (בבא קמ"ג:) יום"כ מותר בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה ופירש רבינו מהו הקנוב שיסיר העלים המשובשים וכו' וכן פירש"י ז"ל בדבריו והכיאו ראיה שקניבה הוא חתיכה מתה שאמרו פרק בלל גדול (דף ע"ג:) הלי מלן דקניב סלקא חייב שהיס אחת מתוס קאר ומאחת מתוס טעא. ופירוש שהיתר סלקא מן המתנב והוא ומאחת המנחה מבואר פ"ח מהלכות שבת וביום"כ הותר בתלוש אין בו אלא תשוב שבות. והקנו על פירוש דלי להסיר העלים הרעים הייט בורר והייט מלאכה גמורה. ויש לי להרן לדעתם דלא מקרי בורר אלא מתוך פטולת נתוך לו מין אוכל ניתין לאוכל אחר לאכר פ"ח מהלכות שבת אבל זה הכל מין אוכל אחד ואין העלין האלו פטולת נתוך ולא ראיין להקרא פטולת ואפשר שראויין לאכילה ע"י הדחק וכיון שכן אין בזה אלא תשוב שבות בשבת

א אמצות עשה לשבות ממלאכה בעשור לחדש השביעי שנאמר שבת שבתון הוא לכם. וכל העושה בו מלאכה בטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר ובעשור וגו' כל מלאכה לא תעשו. ומה הוא חייב על עשיית מלאכה ביום זה. אם עשה ברצונו בזדון חייב כרת. ואם עשה בשגגה חייב קרבן חטאת קבועה: **ב** כל מלאכה שחייבין על זדונה בשבת סקילה חייבין על זדונה בעשור כרת. וכל שחייבין עליו קרבן חטאת בשבת חייבין עליו קרבן חטאת ביום הכפורים. וכל דבר שאסור לעשותו בשבת אע"פ שאינה מלאכה אסור לעשותו ביום הכפורים. ואם עשה מכין אותו מכת מרדות כדרך שמכין אותו על השבת. וכל שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביום הכפורים. וכל שאסור לאמרו או לעשותו לבתחלה בשבת כך אסור ביום הכפורים. כללו של דבר אין בין שבת ליום הכפורים בענינים אלו אלא שזדון מלאכה בשבת בסקילה וביום הכפורים בכרת: **ג** ומותר לקנב את הירק [ב] מן הכפורים מן המנחה ולמעלה. ומהו הקינוב שיסיר את העלים המעופשות ויקצץ השאר ויתקן אותו לאכילה. וכן מפצעין באגוזין ומפרכין ברמונים מן המנחה ולמעלה מפני עגמת נפש. ויום הכפורים שחל להיות בשבת אסור בקניבת ירק [ג] ובפציעת אגוזים ובפריכת רמונים כל היום. וכבר נהגו העם בשנער ובמערב שלא יעשו אחת מכל אלו ביום הצום אלא הרי הוא כשבת לכל דבריו: **ד** [ד]מצות עשה אחרת יש ביום הכפורים והיא לשבות בו מאכילה ושתיה שנאמר תענו את נפשותיכם.

מפי

א עור סימן תריח סמ"ג לאוין סח עשין לא. ב סמ"ג עשין לב:

לחם משנה

אסר המעתיק בהלכות אלו מצאתי שתי מהדורות ורוב הדברים שבמהדורא האחרת ובשינוי לשון גם יש בזה טה שאין בזה ולאיבך הובדתתי להעתיק שתיהם על סדר לשונות הרמב"ם ז"ל.

פ"א מצות עשה לשבות מתלאכה בעשור לחדש השביעי וכו'. קשה דגרלה דאמר בשבת שבתון המהר הכפיר בהוהה הון ממה שדרש לקמן שבת לענין מלאכה המבתון לענייהם אלו דהרי שבת שבתון כתיבי ותר דרש לקמן ואתי אתי לעשה ואם כן קשה ל"ל שבתון בשבת לבד כני דהא לקמן דרש תרוייהו שבת שבתון וכאן לא דרש. עוד קשה לי דבשבת פרק אלו קבריס (דף קי"ד) אמרו שם אחר רב חנא הנא מרן ליום הכפורים שהל להיות בשבת אסור בקניבת ירק ת"ל שבתון שבות לאתי לילמא למלאכה והא כתיב כל מלאכה לא תעשו אלא לאו לקניבת ירק ת"מ ע"כ ואי ביום"כ נמי מיבת שבתון שהוא יהיה אחתי לא דרשינן נמי לקרבנת ירק האסור ביום"כ משום דאי למלאכה הא כתיב כל מלאכה לא תעשו אי"ל דאתי לקניבת ירק אלא שדינן ליה לעשה ולא חעשה כמו נבי שבת דלא דאה רב אונא לעמר דאתי כר"י דאמר הכי החם וכבר הקשה רש"י ז"ל שם קושיא זו וחירץ דשבתון דיום"כ אתי לעשו. אבל רבינו ז"ל דפסק דאתי למלאכה ופסקה לדבר הוא קשה קשה מוכח דמכאן ו"ל דס"ל (דר' ז"ל אחר) דודאי דשבתון דיום"כ לא לקניבת ירק דת"כ לשתון מדשבת ואתא ידעינא מה"ם דיום"כ וכי חיתא ניתא דאיכא דיום"כ אתי לאסור קניבת ירק ושבתון דשבת אתי לעשה ו"ל דבלאו הכי אית לן עשה בשבת מכיום הכפורי הסנות כת"ם רבינו ז"ל בבית הלכות שבת ומפי עדיף לאוקמי עשה ביום"כ דליכא שם עשה בתורה מפורש. ועיין לעיל דרבינו יתבון בהירון התוספות דאתמכתא בעלמא פ"ם:

ב כללו של דבר וכו'. כפ"ק דמגלה (דף ז') מסקה אין בין שבת ליום"כ אלא שזה אזהרו בידי אדם וזה אזהרו בכרת פ"כ. ומקשה אחרי הי בימיהם קניבת ירק תון סמוכה ומעלה שביום"כ מותר ובשבת אסור. ונראה שלחרן זה כתב רבינו ז"ל אין בין שבת

מגדל עוז

פרק ראשון מצות עשה וכו' עד ל"ח. זה ממנין הסמנות הרשומות ומתוקות פרק אלו קבריס בסוכה שבת (דף קי"ד): ומה שאין מיבת מו' עד ביום הכפורים פרק בתרא דמדרש ונמס' שבת פרק אלו קבריס ובסמ' סנהדרין ופ"ק דמגלה (דף ז') ובכמה מקומות מפורש זה בפשיטות: **אבל דבר שאסור** עד ובים"כ בכרת. פ"ק דמגלה: **ומותר** לקנב אם הירק כו' עד כל דבר. פ' אלו קבריס (דף קי"ד): **מצות** עשה עד תשבתו שבתכם. פרק בתרא דמסכת יומא (דף פ"ו):

הגהות מיימוניות

[ב] (פור וכבאן החיר המסנת חמין בערב יום"כ לצורך מתצאי יום"כ ע"ש סי' תרס"ב); [ג] כאמוראי בתראי רבי זירא ורב הונא ולא כר' חייא בר' אבא א"ר יוחנן ושרי ואע"ג דתניא כווותיה, ע"כ:

בשבת ומותר לקנב וכו' ומ"ש בשבת ומותר לקנב וכו' ומ"ש בשבת ומותר לקנב וכו' ומ"ש

מפי השמועה למדו אי זה הוא עני שהוא לנפש זה הצום. וכל הצם בו קיים מצות עשה. וכל האוכל ושותה בו בטל מצות עשה *יועבר על לא תעשה שנאמר כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה. מאחר שענש הכתוב כרת למי שלא נתענה למדנו שמוזהרין אנו בו על אכילה ושתייה. וכל האוכל או השותה בו בשונג חייב קרבן חטאת קבועה: ה וכן למדנו מפי השמועה שאסור לרחוץ בו או לסוך בו או לנעול את הסנדל או לבעול. ° ומצוה לשבות מכל אלו כדרך ששובת מאכילה ושתייה [ג] שנאמר שבת שבתון שבת לענין *(אכילה) ושבתון לענינים אלו. ואין חייבין כרת או קרבן אלא על אכילה ושתייה. אבל אם רחץ או סך או נעל או בעל מכין אותו מכת מרדות: ו כשם *ששבות מלאכה בו בין ביום ובין בלילה כך שבות לעיני בין ביום בין בלילה. וצריך להוסיף מחול על הקדש בכניסתו וביציאתו שנאמר וענית את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב. בלומר [ו] התחיל לצום ולהתענות

*לא מלאכה. א טור סימן תריא סמ"ג לאוין סט: ב טור כי' תרת תריא סמ"ג סעיף ל"ב:

פ"א ה וכן למדנו מפי השמועה שאסור לרחוץ בו או לסוך וכו'. כתב הרמ"ם בשם ר"י הגיע"ל דכתי עמיים פמ"ג דבגמרא מפיק לה מקראי לאסמכתא בעלמא ניהו הגיע כמה רשות לדבר ומה"ר מקילנו בהו ומסיקין (יומא ע"ג) המלך והכלה יוצאין מן המרחץ ומתיה אמשל מה שמעמל לה"מ ומכתבי מוהרי"ם ומדאמרי רבנן בע"ב כדליכה מכנה שבתון ומי מיכור מעילה דמוריינהו המגל מדמוריינהו מיכי מרי ר"ל ובגמרא (דף ס"ז) מי אמריק ומי אים לו הסמיין בכתבו מר כדרמו ומיתו מומס ומי עדיני מעלכלות בפיע ומלה דרזן כדרמו ומיתו מומס ומי מיכה ומיתה דמוריינהו ניעמו מיכי מקילנו בהו הכי אלא ומלי מ"רבנן ניעמו. והר"ן מקשה על זה ובהג מגרש: לו דבלהו מדמוריינהו ניעמו אלא דמיון בגלל עיני דמחיבי נקרא נהדיה לאוריינהו ניעמו אלא מריעוריינו דמכתן אלא יכדאיתא בגמרא קילי מפי ומסרה הכתוב לחכמים והם הקילו בהם כפי מה שראו והחילו כל שאינו נמנה להתענג וכן דמה הרמב"ם דכלהו מדמוריינהו ניעמו אלא אלא מיהוא לי מהא דתניא לקמן הסיעקות מוחיים בכלים מן ממעילה

ה וכן למדנו מן השמועה וכו'. כתב ה"ה ונקדא דברי מרבינו אחר שכתב עניין מיוחד בפני עצמו ע"כ. ביאור דבריו דאע"פ שמן הראוי היה לסמוכו אצל עשה שהרי קרא דשבתון דבר שעיקר הכתוב הוא בה מ"מ לא מצאו רבינו ז"ל מצות עשה מפני שהוא עניין מיוחד וכו' לומר אלין זה מהמשנה עניני הכתוב אבל זה הוא דבר אחר מיוחד בפני עצמו שרבה אותו הכתוב מקרא דשבתון ולא שנלה לנו הכתוב אלא הצטרפו נכתבים בכלל הענין אלין זה עניני האזהר בכתוב אלא הוא ענין מיוחד שרבה הכתוב מהדש:

ו וצריך להוסיף מחול על הקדש בכניסתו וביציאתו. דברי ה"ה ז"ל הם קשים שהוא ז"ל כתב שסמך בגרייתה המשנה ביה"כ יכול (לא יהא) בגלל שהם אבל) יהא מוזהר על הוספת מלאכה וכו' וזה מ"מ שהרי גם שם בגזירה בגרייתה (דף פ"ם) המרבו יכול (לא יהא) מוזהר על הוספת מלאכה אבל) יהא מוזהר על הוספת עניני וכו' ונראה שם בגזירה הבגרייתה אלין הוספת מלאכה ולא בעניני. ועוד קשה דאם הוא דורש קרא דשבתון לדברי חייא בר רב מדיפתי בגרמה מדברי ה"ה ז"ל אין כתב הדרשה בל בגרייתה אחרת המלכה שם בתוספת בשבת ויו"ם שכך שם שם יכול יתחיל ויתמנה וכו' מ"ל וכו' ואין לי אלא בגזירה ביציאתו מנין מ"ל תבוהו אין לי אלא יומים מוכים שבתות מנין מ"ל שנתבהם וכו' ע"כ. הרי מבואר שם שיש הוספת בשבתות ויומים ובין דהוא ז"ל דרש הדרשה בלומר בגרייתה אין כתב שאין איסור הוספת בשבתות ויומים. וגם קשה דאין כתב שסמך בר"ש בגזירה קמא דל"ה (דף ע') הקנו ר"ש הכי ושמיתם מאי עביד ליה וכו' ותירצו לדברי חייא בר רב מדיפתי מתמא בר"ש לאין איסור הוספת אפילו בעניני דאם יש הוספת בעיני מאי מקשה כאי קרא מאי עביד ליה הכי אבל אינו אלא בעניני. וגם הקשה הכתב מהר"י ן' לב ז"ל בפסקי הרמבמים (דף קמ"ב) כל אלו הקושיות ושם מירץ מירץ דחוק בלתי הכחיבה עיקר שם והם בלתי דברים דוחקים ושוד קשה על דברי דבסי המלה מבלו דברי דברנו דרבינו שונר דלהלי ועבריהם לא אחי לדר' חייא בר רב מדיפתי ואפ"ם שבגמרא מירץ כן נדעה ר"ש הוא לגזוחת המלכה אל"ם לומר כן מהרי רבינו ז"ל כהב בפ"ג מה' מלכים וכן העולר שיגוס אלא בזמן אם בל לל ימיו ומנע בו יום זה והרי א"ם לא מערב יום"כ הרי זה חייב לנוס ומל"ל מנע בו רשם חדש מנע בו חטאה ושרים וכו' האחל ואיסור הנוס בכסם מדברי הוארים מישה כון' הרי מבואר שם שבערב יום"כ איסור הנעוי בו הוא מן הטורה וזה הדבר לא יפה לו לרבינו ז"ל המקום אחר אלא מהא דר' חייא בר

יוסף אלא לרבות הדבר מעוה שבתון וכו' ועבייס דרים לה בדרים לכו הבריתה אבר שם שאמרו חיא לידע חטנו לה בשבוחיכם יכול יבב בהתה וכו' חביא פיעול ומחר וכו' אלא בהמכתה בגמרא אין אז קשיא כגון אלא אל איסור עניני מעוה בחורה שהוא איסור האכילה אבל הבאר מרבינו ליה משבחנו ונכר כחב רבינו ז"ל שהיא מעוה עשה אחת שנאמר הנעו וכו' דבל אבר הבעייס האמורים בכהוב דרים לה רבינו בדרים לה הבריתה. והר"ן ז"ל יישב הבריתה של בי יוסף דלא אלינו אדרב הבעל הבמסס עבייס וכו' ס"ם: מאחר שענש הכתוב וכו'. אבל הר"ה ונקדא דברי מרבינו אחר שכתב עניין בפני עצמו ע"כ. ביאור דבריו דאע"פ שמן הראוי היה לסמוכו אצל עשה שהרי קרא דשבתון דבר שעיקר הכתוב הוא בה מ"מ לא מצאו רבינו ז"ל מצות עשה מפני שהוא עניין מיוחד וכו' לומר אלין זה מהמשנה עניני הכתוב אבל זה הוא דבר אחר מיוחד בפני עצמו שרבה אותו הכתוב מקרא דשבתון ולא שנלה לנו הכתוב אלא הצטרפו נכתבים בכלל הענין אלין זה עניני האזהר בכתוב אלא הוא ענין מיוחד שרבה הכתוב מהדש:

ו וצריך להוסיף מחול על הקדש בכניסתו וביציאתו. דברי ה"ה ז"ל הם קשים שהוא ז"ל כתב שסמך בגרייתה המשנה ביה"כ יכול (לא יהא) בגלל שהם אבל) יהא מוזהר על הוספת מלאכה וכו' וזה מ"מ שהרי גם שם בגזירה בגרייתה (דף פ"ם) המרבו יכול (לא יהא) מוזהר על הוספת מלאכה אבל) יהא מוזהר על הוספת עניני וכו' ונראה שם בגזירה בגרייתה אלין הוספת מלאכה ולא בעניני. ועוד קשה דאם הוא דורש קרא דשבתון לדברי חייא בר רב מדיפתי בגרמה מדברי ה"ה ז"ל אין כתב הדרשה בל בגרייתה אחרת המלכה שם בתוספת בשבת ויו"ם שכך שם שם יכול יתחיל ויתמנה וכו' מ"ל וכו' ואין לי אלא בגזירה ביציאתו מנין מ"ל תבוהו אין לי אלא יומים מוכים שבתות מנין מ"ל שנתבהם וכו' ע"כ. הרי מבואר שם שיש הוספת בשבתות ויומים ובין דהוא ז"ל דרש הדרשה בלומר בגרייתה אין כתב שאין איסור הוספת בשבתות ויומים. וגם קשה דאין כתב שסמך בר"ש בגזירה קמא דל"ה (דף ע') הקנו ר"ש הכי ושמיתם מאי עביד ליה וכו' ותירצו לדברי חייא בר רב מדיפתי מתמא בר"ש לאין איסור הוספת אפילו בעניני דאם יש הוספת בעיני מאי מקשה כאי קרא מאי עביד ליה הכי אבל אינו אלא בעניני. וגם הקשה הכתב מהר"י ן' לב ז"ל בפסקי הרמבמים (דף קמ"ב) כל אלו הקושיות ושם מירץ מירץ דחוק בלתי הכחיבה עיקר שם והם בלתי דברים דוחקים ושוד קשה על דברי דבסי המלה מבלו דברי דברנו דרבינו שונר דלהלי ועבריהם לא אחי לדר' חייא בר רב מדיפתי ואפ"ם שבגמרא מירץ כן נדעה ר"ש הוא לגזוחת המלכה אל"ם לומר כן מהרי רבינו ז"ל כהב בפ"ג מה' מלכים וכן העולר שיגוס אלא בזמן אם בל לל ימיו ומנע בו יום זה והרי א"ם לא מערב יום"כ הרי זה חייב לנוס ומל"ל מנע בו רשם חדש מנע בו חטאה ושרים וכו' האחל ואיסור הנוס בכסם מדברי הוארים מישה כון' הרי מבואר שם שבערב יום"כ איסור הנעוי בו הוא מן הטורה וזה הדבר לא יפה לו לרבינו ז"ל המקום אחר אלא מהא דר' חייא בר

לחם משנה

רב מדיפתי וכ"כ הרב בית יוסף ז"ל לקרותו מן הטורה דאין דרשה זו כו' חייא בר רב מדיפתי אלא מסמכתא בעלמא אין זו קושיא כלל דדרשת הרב חייא בר רב מדיפתי מיתורא דקרא דרשינן ליה וכדאמרו בפ"ק דר"ה ול"מ הכי ושמיתם וכו' מאי עביד ליה מיכבי ליה לדרבי חייא וכו' מסתם דמיתורא דרשינן ליה ומ"ל דרשה נמורה היא ומ"כ כיון שהוא פסק כר' חייא בר רב מדיפתי וכתו הגמבאר ס"ב דאמר ר' חייא בר רב מדיפתי אלא לקרותו מן הטורה ומ"ל לחדש מכאן שפסק כר' חייא בר רב מדיפתי ולא מבאר ר' ן' לב ז"ל. ואני אומר לאחרן נאון הי"ה דרבינו הי"ה ז"ל נרחי בבריתה יכול לא יהא עונש כרת על הוספת מלאכה וכו' מ"ל כי כל הנעשה אחר לא חטוטה וכו' יכול לא יהיה בכלל שונש אבל יהיה מחיב מ"ל וכל מלאכה לא הנאה וכו' אבל אחרה לאחר יום שנתו לא לחדש ומ"ל ולא נרשיע יכול לא יהא מחיב

מגיעים הכמה ומוכח בגמרא דמוקרים בטלים דקתמר היום דמחר עדולים לרחלים ולכסן וכסן סי׳ ולפי לתמענו עבדי ולפי מנעי כמי מיניהו חד יומא לא מסתכנו ולפי מדלמוריתא מקלקל כמיל בן בריתא אחת ומ״ק דר״ה (דף ס׳) אמרו דר׳ יומאל דורש מוספת מוציאים מ״ש חדש לכל הכולל ומוחה ומוכר רגיש אדם הלכה כר״מ מתניתא . אבל דעת אלר כתבתיים מוספת יש מן המחוה מלילו בשבתות ומים מוגים וכן בלחם מן ההלכות :

וכן ביאתמו וכו׳ מס (פ״ב) מפורש :

ז נשים שאוכלות וכו׳ . ריש״ם פרק המביא (דף ל״) מוספת יומ״ב דאוריתא וקא חיזן לכמי דאכלו ושמו עד שהשבה ולא אמרינן לה ולא מידי ואמרו מס מעמת מוקב שיהיו שוגנין ולא יהו מזידין וכתב רבינו וכן כל הדומה לזה ומוכר מס וכהונה בכל דבר שאינו מפורש בתורה ונהגו בו היתר ומכור לכל . והקנו הפרנסים ומיחל אמר לכן לעמוס אלא יסיפו כלום ומיהו אלא מכלה מכלן דמוסמה עיני אל יוסי״ב יש ל שיטו ולא ידעינן ליה ומיהו אחר ים אלין מורמות אלא מתמת מסמן בין המתמות ולא קודם לכן וכבר כתבתי פ״ה מהלכות שבת

שמן מוספת קודם לבין המתות :

פ״ב א האוכל ביוה״כ וכו׳ . משנה פ׳ יומ״כ (יומא פ״ג) מאוכל

כמותה הגסה כמוה ובגרעיניה חייב כל האוכלין מלרסלין לכתבתה ובגמרא אלא באיכות בהתבה זו מס לחה אם יבבה ומן דקקו בעיעורה והעלו אמרה מכניה דהוה אוכל מלא מלן דאמר ומיהו אל כניה אל כניה אמר לפי מה שכתב רבינו פ׳ לאמון מהלכות מירוכין סיב ל״ה מרגיל״ן ומוד כמו שמבטל לתתבב לפי מה שכתבתי מס : **וכן כל וכו׳** . מס

כמבנה ומבוהה אלא לוגמיו חייב וכל המרוקן מלמלא לוגמיו ומבוטל בגחלת (דף ס׳) דלמה אלא לוגמיו ממש אלא כל אמיו יסלקם לגד אחד וירבה כמלא לוגמיו, ומס מתבטל

שבאדם ביטוי שהוא כתוב מכדי רביעים וכן מבוטל מס אל אדם משעבים בעצמו ואכל לפי מה שהוא אדם :

ולהתענות מערב תשעה הסמוך לעשירי . וכן ביציאה שוהה בעינויו מעט מליל אחד עשר סמוך לעשירי שנאמר מערב ועד ערב תשבתו שבתכם : **ז נשים שאוכלות** ושותות עד שחשבה והן אינן יודעות שמצוה להוסיף מחול על הקדש אין מסחין בידן שלא יבואו לעשות בזדון . שדרי אי אפשר שיהיה שוטר בבית כל אחד ואחד להזהיר נשיו . והנה להן שיהו שוגגין ואל יהו מזידין . וכן כל הדומה לזה :

פרק שני

א האוכל ״ביום הכפורים מאכלין הראויין לאכול לאדם בכותבת הגסה שהיא פחות מכביצה [א] כמעט הרי זה חייב . וכל האוכלים מצטרפין לשיעור זה . וכן השותה משקין הראויין לשתיית אדם במלוא לוגמיו של שותה כל אחד ואחד לפי לוגמיו חייב . וכמה מלוא לוגמיו כדי שיסלקם לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו . ושיעור זה באדם בינוני פחות מרביעית . וכל המשקין מצטרפין לשיעור

א טור סימן תריב סס״ג לשון סס :

משנה למלך

פ״ב א האוכל ביוה״כ מאכלין הראויין לאוכל אדם וכו׳ . (א״ה מתני פ״ה ומגמרא אלא באיכות

שמבנה זו אם לחה אם יבבה וכו׳ ומיין פ״ה כרב מתנבר פ״ב מס׳ מוקאת

מת דין י׳) :

לחם משנה

פ״ב א האוכל ביוה״כ מאכלין הראויין לאוכל אדם וכו׳ . (א״ה מתני פ״ה ומגמרא אלא באיכות

שמבנה זו אם לחה אם יבבה וכו׳ ומיין פ״ה כרב מתנבר פ״ב מס׳ מוקאת

מת דין י׳) :

אחר

כלר׳ מיין בר רב מדיפתי ולכני ספקה להיות דרבי הייתה בר רב מדיפתי בהל׳ הרים פ״ב כלכלתיות וכזה נהגיתנו כל דברינו על כגון והוא ברלה בתמת מזה בריבמתו על ב״ה ז״ל ומפני כן סתם דבריו דברלה לו דברינו בפשוטים כפי נירסתו ולכך כתב בסס יש יש שדרם יטול מוזהר וכו׳ ולא מזכיר יטול יבא מוזהר וכו׳ ולא פ״י הוספת עניי דלמיה בנירסתו לדפריטים וגם כתב ומיכח מלן דמוקים ליה לתלי הקרא לדרבה מהרינא ומס היה בנירסתו בכרכה הפ״י ז״ל כתי הגא בעלם עלם לא היה לו לומר ומיכח מלן דמוקים אלא היה לו לומר דקתמר יכול יהא מוזהר וכו׳ מוקי לה לקרא לכל המוכל ומוזהר אלא ולפי דלא נרים ומהי הגא בעלם עלם וכו׳ זה בראה לי פירוש דבריו ובירסתו :

וצריך להוסיף מהול על הקדש וכו׳ . בדברי רבינו ז״ל קשה דכמלן אסק לי כתבתי דעלם עלם אפילו הוספה עיטוי ליכא כלל ולפי כתבתי דהרים הוספה מוציאים וכו׳ אפילו הוספה תלתה ובאבנתה ויתיים מוגים נתי והך סברה שעשה רבינו ז״ל דמשיית הוספה עניי ולא הבלר מגא ליה זו הקבלה עליתה קשה בדברי ה״ה ז״ל שבתה ולזה כתב רבינו ז״ל הוספה בעיטוי וכו׳ דמלי לזה הוא שבתה דלתתי הטיל בסברה זו רבינו ז״ל . ונראה להרן דברינו ולפי דלה דר״ע ודבי ישמעאל כפ״ק דר״ה (דף ס׳) פליגי לגמרי דלר״ע ליה לא הוספה כלל לפיל בעיטוי ולרבי יהושע אלא ליה הוספה בעיטוי ובתלתה ובאבנתה ויתיים מוגים ולפלו היה לו לפסוק כר״ע דר״ב הלכה מוהיה מתכיבו אלא משום דגבי עיטוי לימסוק גמרה דלא מוזהרים בתחבה בעלם ס׳ הרבינא (דף ל״) דהא הוספה יומ״ב דאוריתא וקא חיזן לכמי דאכלו ושמו עד דשבשה ליה לגמרא דהוספה עמי דאוריתא ולכך פסק רבינו ז״ל דלא כר״ע בהא אבל בהוספה תלתה ובאבנתה ויתיים מוגים הדרינן לכללין דהלכה כר״ע מתניתא . וה״ה מגא ליה לגמרא דר״ע אפילו בעיטוי ליה ליה הוספה דבעי הים וה״ע הלי ומיתים תלי עניך ליה ז״ל משום דבבשמים ס׳ מקום שיהנו (דף ל״ה) אמרו ביומ״ב שבתה אסור לבד ואילו הבריתא הוי סמך כיון דאוקמו להם לחוספות ז״ל דלתילו הוספה נתי אסור בהתקנו שם בר״ה רבי קוטיל אז הוכרת הגתרת לומר דר״ע ליה ליה הוספה בעיטוי והבריתא בבריתא אחיה כר״ע דלי ליכא הגא דליה ליה הוספה בעיטוי הבריתא בבריתא אחלן תרמייה ובעד בבריתא דס׳ ומ״ב דמיעבי הוספה אחלרה דעבי לגמרא דמתמה דליה ליה הוספה דמאלן תרמייה אלא ולפי דר״ע ליה ליה הוספה בעיטוי והבריתא אלא בוהיה ומבני זה הקבו בגמרא ולחרן ור״ע הלי ומיתים תלי עניך ליה אלא רבינו ז״ל לא פסק בוהיה בעיטוי משום מתמה דבהיבנא ולכך הביל הגמרא דע״כ הסוגיא דאיתיבא דלמיה ליה הוספה בעיטוי ובתלתה ולפי דהדרינן לכללין דהלכה כר״ע מוכרחים אנו לומר דבשם דקרא דוזמיתים לוהוספה דרבינו אבל הבאתם בעתם לא דבשין דבר רבינו ז״ל ומ״ה לחרן״ף ז״ל כיון דבגמרא אחרו דהלי הגא דעלם עלם מוקי קרא דוזמיתים לדרבה אחרינא מ״כ אין הכיא אמי בבריתות כלילו הם אחה דבתלון תרבה הרי״ף ז״ל להיות אתבתה לי כרש״ ז״ל דרבים דאלי דבעי גמרא הגא דאמא דעלם עלם הגא אין ליה הוספה מדאלינרין קרא לאמוטי עוגם ומאוכרה ולהה לי ומיתים וכו׳ קשה על הרי״ף ז״ל הקוביא בעיהה דלית לו על הגמרא דהלי הגא דעלם לאמה ליה ליה הוספה ובלתים לחך דבשם ובלתים ומשום עוגם ומאוכרה ולהה לי ומיתים וכו׳ קשה על הרי״ף ז״ל הקוביא בעיהה דלית לו על הגמרא דהלי הגא דעלם לאמה ליה ליה הוספה ובלתים לחך דבשם ובלתים ומשום

דלכל מבעבים הוים הזה תמילא נפקא הוספה ולפה לי ומיתים לחי ולי תפרס בסיבוים רבינו ז״ל דר״ל הלי הגא דעלם עלם לאחר ע״כ הלי הגא לא סבר הוספה דבין דמעבירה מאלהרה מעביה מכל דס״ל דבין דתעבירה מכרת ולאחרה מעביה נתי אפילו מלאוכרה ומשום הכי נתי בגמרא דמתלי עביד לחלי ומיתים כיון דליה ליה הוספה מ״מ קשה אין הגיא אתי הבריתות יתר . ומ״ל דהתי דבסיבוים רבינו ז״ל מפרש ומיתים מאלהרה דלא הגיא לגמן הבריתות ולא״ה לחרי״ף נמגרא דבר הגא דעלם עלם ליה ליה הוספה הוא תכוס דתעבירה מלאהרה ומיתן הרי״ף לא מעביה מלאהרה דלא הגיא לגמן הבריתות ולא״ה לחרי״ף מ״מ קשה לחה לי קרא דוזמיתים דיוקה ליה הוספה מדאלינרין משמע נגי כרת בדבריה הפ״י ז״ל בר רבא דבדבריה הפ״ג דמתלא מתמ״ג דמתלא ומאלהרה נפקא מאלינרין קרא לבריה הבינו הבינו עוקר דאיכא הוספה בבבהות ומיתים כוביים דהיינו כ״מ שם שמה ולפ״ז ז״ל דקלאחר מדאלינרין קרא לגמנם מעוגם ומאלהרה נפקא ליה הוספה ומתנם הכי בפי הגמרא דלמרי מאלינרין הך ומיתים לא בעי הפ״ז ז״ל דמלה הקא דוזמיתים לבריה הבינו מתמ דלה הוא ליה לבתוב דין זה ביוה״כ אלא תשום דבפיק שום לבתה ביוה״כ ולכך הוקרך לאחר דבשם הבינו הגיא בר רב מדיפתי ומ״מ קשה קלת לפירוש הרי״ף ורבינו ז״ל דלמתלי אמרינן דבינו דמעביה

דמתמה מאלהרה מעביה מהבל דמלה אלא תעבה נימא דבעשה קלי הגמרא ר״ן לב ז״ל ישב הגמון פ״ב

פ״ב א האוכל ביוה״כ מאכלין הראויין לאכול לאדם בכותבת הגסה וכו׳ הרי זה חייב . כתב ה״ה בגמרא אלא באיכות הבתבה וכו׳ בנסחא דיון ליתא לחך בעיא אלא בתמ׳.

דקתמר עלם בשעורה לי הוי בגרעיניה אבל לא בכותבה ובגמרא אחרינו דתתן בבעי בכותבה לא בעי הגיא דשום אלא בקליפתה תשלא מיקרי

אלא שהיה לו הרבה בתנוך הבכתה האחרה :

אבל

מגדל עוז

נשים שאוכלות עד סוף הפרק . בפכבה שבת פרק שואל (דף קמ״ח) ובמסכת ביצה פרק הרחיב הדי יין (דף ל״) . האוכל ביוה״כ עד כדי זה חייב . פרק בתרא דיומא (דף ע״ו) ובירושלמי ובספרי **אמנו** לא בשבוקים עיטוי הוא שהוא אכות בגמרא ולפי זה הוא לא אכלה אם יבבה ולפי זה **מגמרא** לבשור הוא . פרק בתרא דיומא (דף ז׳) ויש ד״ה דמס׳ מעילה : וכן בשותה משקין עד **פחות** מרביעית . פי״ז דמכנה כלים : וכל המשקין מצטרפין עד מכת מרדות . פ׳ בתרא דיומא (דף ע״ב)

וכ״ד דמסכת מעילה :

לשיעור זה והאכילה ושתייה אין מצטרפין לשיעור אחד: ב אחד האוכל אוכלים הטותרים או שאכל דברים האסורין כגון פיגול ונותר וטבל ונבלות וטריפות וחלב או דם הואיל ואכל אוכלים הראויין לאדם הרי זה חייב כרת משום אוכל ביום הכפורים: ג אכל או שתה פחות משיעור זה אינו חייב כרת אע"פ שהוא אסור [ג] מן התורה בחצי שיעור אין חייבין כרת אלא על כשיעור. והאוכל או השותה חצי שיעור מכין אותו מכת מרדות: ד אכל מעט וחזר ואכל אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת שלש ביצים הרי אלו מצטרפות לכשיעור ואם לאו אין מצטרפות לכשיעור. שתה מעט וחזר ושתה אם יש מתחלת שתייה ראשונה עד סוף שתייה אחרונה כדי שתיית רביעית מצטרפין לשיעור ואם לאו אין מצטרפין: ה אכל אוכלים שאין ראויין למאכל אדם כגון עשבים המרים או שרפים הבאושין או ששתה משקין שאינן ראויין לשתייה כגון ציר או מורייס וחומץ חי אפילו אכל ושתה מהן הרבה הרי זה פטור מן הכרת אבל מכין אותו מכת מרדות: ו שתה חומץ מזוג במים [ג] חייב. הכוסס פלפלין וזנגביל יבש וכיוצא בהן פטור. אבל עלי נפנים פטור. לולבי נפנים

א שיין נשור שם: ב מוד מי' מריב לגשן רביע מפ"ג לאיין שם:

לחם משנה

ג אבל לא שתה פחות משיעור זה וכו'. ולמ"ש דתלי השיעור אצור מן התורה פסק רבינו ז"ל בהלכות שבועות פ"ד דמייל עליה שבועה וכבר אמרו בתוספתא ז"ל שם בשבועות דמעמא משום דכיון שאינו מפרש בתורה מייל עליה שבועה. ומוכרח הוא שם בגמרא (שבועות דף כ"ג:) כן דאמרו דר' יוחנן לא מוקי מתניתין בחצי שיעור כרש"י לקרא משום דבעי לאוקמי מתניתין כר"מ דמעמא לא לגו כך משמע מלי לאוקמי ולא מייל שבועה אע"ג דאיתא ליה מלי שיעור אצור מן התורה ומעמא דבתוכתא. ואע"ג דבסרק יו"כ (דף ל"ג:) הוה ס"ד דמקשה דאמינא דרבנן לא מייל שבועה מ"מ ז"ל בתמקבא דאמינא דר"מ אצור הוה אמינא מפורש לא מייל דמוכרח לומר כן מכח סוגיא דשבועות:

ד כדי אכילה אבל ביצים וכו'. פ"מ מהלכות אבל אבלות דמומאה נגיי מלי פרס לאסול הגיה כתב שם רבינו ז"ל דכוי כגילה ומתלה שומקה וכבי מיחמר בגמרא בעירובין ומ"ל דכתבו הוה לומר אבל ביצים מוקפות כיון דבתרי ביצה ומחצה מוקפות.

ומעמא י"ל דכתבו דהוה הוה לומר אבל ביצים מוקפות כיון דבתרי ביצה ומחצה מוקפות.

שתה מעט וחזר ושתה וכו'. קשה כיון דשיעורא הוי רביעית הוי אייך לומר מתחלת השתייה עד סופה הא כיון דמסקי עבר השיעור דבשתיה רביעית הוי ובגמרא הכא לית קשה דמאן דגמרי הוי אמות מרביעית כלים ביומי. ולמסקר דקר שיעורא הוי לאדם ביומי. אבל בפ' ו"ד מתחלתא אמרות דאיכא לשאר שיעורים דשיעורא רביעית הוי אייך. וי"ל דשייך הוא דשתה מהרה ושתה אחר כך שתה לאגו מעברים אם יש מתחלת בשתיה עד סופה דשיעור שתיית רביעית בריוח כדרך שבני אדם שותים וזוגתן: שתה מעט וכו'. כתב ה"ה וי"ל דשנו מיאש בשותה בשתיה אחת בל דבריהם. קשה דבסרק יו"כ (דף ל"ג:) אמרו מתקיף לה רבא בשותה בכדי אכילה פרס הלי פרס בכדי אכילה פרס ס"ל רב אסא בשותה נויה דלאו דאוריתא הוי ס"ל. מעמא דאע"ג שהיה ראוי להצטרף הלי פרס בוחר מבדי אכילה פרס משום דבשותה אבות מעמא דמתו הוא בכדי אכילה פרס ס"מ לא רצו חכמים להחמיר בשיעור ההצטרפות מלי שהוא מדרבנן. ולפי דעת ה"ה ז"ל קשה דס"ל אין החמירו בשיעור ריוח השתיה מפני שהוא מדרבנן אדרבה מזה הטעם היה להם להקל כמו שהקלו בהלכה ובן קשה הרמיה שהביא מבריתא המבוטלת דאמרינן מפי בשיעור דרבנן וכו' כלומר דשם אמר דחיי פרס דאוכלין ומשקין מצטרף לשיעור כל היום כלו ובלבד שיאכל כל כזית וכזית בבדי אכילת פרס ואין א' שהוא דאין הטעם הזה משום מעמדת שהיה אלא מפני שבשיעור אין שהיה אבות הוא דאין נזדל לכך אחרו שהצטרפות הוא כל היום כלו אבל בגמרא שבשיעור כאן דו יהא בבדי אכילת פרס. מיהו לזה י"ל דס"מ כפי הטבון כזית בבדי אכילת פרס בחלי מפני שהוא ביצה ומחצה לא היה אבות הוא אבות הוא ס"ל כיה להם לאמרינן דאם אינו שיעור הצטרפות כפי הטבון כזית בבדי אכילת פרס אלא שבמתמלה הגיה אחמירו ולקנאשא דאמרינן ס"ל דבמתמלה הגיה הקל אלא בבמתמלה הגיה אלא בבדי אכילת פרס אלא אמר פרס ס"מ אין הצטרפות אלא בבדי אכילת פרס כמו כזית אבל שאר שיעורים אבל בעינן ריוח השתיה דלא חכמים להשוות שיעור השתיה עם ריוח האכילה מפני שכיון שמומלה הגיה כיון מדבריהם אחו לגזלאי ולפי יראו שהקלו בשתייה

הגהות מיימוניות

[ג] כתב יוחנן לגבי רשב"ל: [ג] דרש שמעון בר מנסיא אין הלכה כרב דאמר דאסור משום הגדרת לחתר נפקי ב"ש מזון ושרו הלא שמע גידל חיקבר אמר אימר דאמרינא אנא דו מזון מי אמרי אימר דאמרינא אנא דיעבד לכתחלה מי אמרי ב"ש:

אבל

אבל אם אכל אוכלים שאינן ראויין לאכילה אדם וכו' מו שתה משקין שאינן ראויין לשתייה אבל אם אכל אוכלים כגון אבנים ועצים וכיוצא בהן פטור. ובגמרא (שם פ"ה:) אמר רבי דמוקן מחייב לה כגון אוכלין ולרבי לחייב ולמתרו שם לית הלכתא כרבי. והכלם מדרבנן כגר בהכחמי שעמה:

ו שתה חומץ מזג וכו'. שם מבואר מתוך בין מי לגמוג: הכוסס פלפלין חגבגיל יבש וכיוצא בהן אמור אבל אבגביל דמוב מייב. כך היא הגרסא בבקא סמרא רבינו ולפ"ז נלמד דאין מיקון בפלפלין בין דמוקן בין יבשין ואינו כן דוחלי מבואר בגמרא שם דפלפלין דמוקן מייב. וכ"כ רבינו פ"מ מהלכות ברכות מבלמיין הן לאכילה ושמוש הוא לאיכך מיקר הגמרא אבל דמוקן מייב: אבל עלי וכו'. שם פ"ב אבל עלי נפנים פטור לוגבי נפנים מייב אלו הן עלבי נפנים שחייב עליהם אמר ר' יאמר מגדלאה כל שאינגבו מר"ה ועד יוכ"ב ומנין מוחתיה:

אבל

מגדל עוז

אבל אם ושבה עד נפנים מייב. פרק בתרא דיומא (דף פ"ה): הכוסס אבלין עד בן מחוכין. פרק בלה מבגרון (דף ל"ז):

ז אבל צלי במלח וכו'. שם (דף פ') איתר רב כשם אבל מומלח מלחתא מלמרף וכו': **ציר** שעל וכו'. שם מתרבא"ל ציר שנ"ע ירק תלמרף לכמיהתא ביומ"כ מסיומא מהו דתימא מתקה הוא קת"ל כל לתבשילי תוכלא מוכלא הוא. היה שבע וכו'. שם אתר רים נקים לתוכל אכילה נסה ביום הכפורים עטור מ"ם אבר לא הטעם כחוב ופירוש מסכתא לה כגון בתחלת הלילה שהוא שבע

מסעדתא הערב:

ה חולה שיש בו סכנה וכו'. בתוספתא (דף פ"ב) חולה מאכילין אותו על פי עלמו עד שיאמר דיי. וגמרא (דף פ"ג) אמר ר' יוחי חולה אומר צריך ורופא אומר אינו צריך מאכילין אותו עד שיאמר דיי. עלמו מ"ם לב יודע מרת נפשו ורופא אומר צריך ואינו אומר אינו צריך מאכילין אותו על פי רופא מ"ם תוכלת הוא דנקט ליה ספק נפשות לחקל וזסס נפשו ומחט לעשה ר' יוחי והמחודו מהחיתין דקהני מאכילין אותו על פי בקיאין בחולה אותר אינו צריך ורופאים שיש בחולה אינו אומרין צריך דלא תאכלין בחר רוב דעת אבל מאכילים ומאכילין אותו ואחר כך אמרו מר בר רב אמי אמר כל היכא דאמר צריך אמי מאכילו מיכא מאה דאמרי לא צריך לדידיה שמעינן ולדעת מר בר רב אמי לא עבדינן הכיא מוקמתא ולזה סובר רבינו שהולכין אחר רוב דעות כמו שהכתוב בסמוך וא"ם כאן הוא אמר

בר רב אמי וקי"ל כחיים וכ"פ ז"ל:

אבר שהחולה אינו צריך וכו'. כבר מבר זה בדברי רבי יוחי ובהב רבינו ובלבד שיהיה בקי לפי שהחיים בסכנה בקיאין:

רופא אחד אומר צריך וכו'. זה מוסכם מעתר שם דספק נפשות לחקל ומירוס **חזקה** בשאין החולה אומר אינו צריך אבל חולה אומר אינו צריך ורופא אחר אומרו מאכילין אותו על פי רופא אחד אחין דבריו אל אחד אחקום שיש וכן מעתר בגמרא בשנית דר' יוחי וכן בהגו ז"ל ודברי רבינו בחולה שמתחתן לו שאומר אינו יודע:

מקצת הרופאים אומרים צריך וכו'. כבר בתבתי שדעת רבינו שהולכים אחר רוב דעת ומינו בדיני נפשות שיש בהן אומר והולכין אחר אחר הרוב כגון בשהבאו בתכון ויש לסס לאחוז אם יש בה כדי להמית בתקוס שהבאו הולכין אחר הרוב לף כאן עשין

נפנים חייב. ואלו הן לולבי נפנים כל שלבלבו בארץ ישראל מראש השנה ועד יום הכפורים. יתר על זה הרי הן כעצים ופטור וכן כל כיוצא באלו: **ז** אבל צלי במלח מצטרף המלח [ד] לבשר. ציר שעל גבי ירק מצטרף. מפני שמכשירי האוכל המעורבים עם האוכל כאוכל הן חשובים. היה שבע מאכילה נסה שאכל עד שקץ במזונו ואכל יתר על שובעו פטור כמי שאכל אוכלין שאינם ראויין לאכילה. שאף על פי שזה המאכל היתר ראוי לרעב אינו ראוי לכל מי ששבע כזה: **ח** חולה אישיש בו סכנה ששאל לאכול [ה] ביום הכפורים אע"פ שהרופאים הבקיאין אומרין אינו צריך מאכילין אותו על פי עצמו עד שיאמר דיי [ו]. אמר החולה איני צריך והרופא אומר צריך מאכילין אותו על פיו [ז]. וזאת שיהיה רופא בקי. רופא אחד אומר צריך ואחד אומר אינו צריך מאכילין אותו. מקצת הרופאין אומרין צריך ומקצתן אומרין אינו צריך [ח]הולכין אחר הרוב או אחר הבקיאין. ובלבד שלא יאמר החולה צריך אני. אבל אם אמר צריך אני [ט] מאכילין אותו. לא אמר החולה שהוא צריך ונחלקו הרופאים והיו כלם בקיאין ואלו שאמרו אינו צריך כמנין שאמרו צריך מאכילין אותו: **ט** עוברה ישהריחה [ט] לוחשין לה באזנה שיום הכפורים הוא. אם נתקררה דעתה בזכרון זה מיטב ואם לאו ° מאכילין אותה עד ° שתתישב נפשה. וכן מי שאחזו ° בולמוס מאכילין אותו עד שיאורו עיניו. ואפילו נבלות ושקצים

א סיר סימן תריח סמ"ג שם: ב בי' בעור שם מחילוקים אלו: ג סיר סי' תריו סמ"ג שם.

ד"ה מהלכות מאכלות אסורות ומלן כתב משמעתא שביום הכפורים כמוחלר שם: קטן

לחם משנה

מם מתרחי שמוחר לכתחלה לא אתרחי אלא בשורחה אבל בשוכא מי אתרחי אלא לכתחלה ב. **אר** ומשיל כדבריהם שבשינו לי שתתרחי בין רב בין חנם לימוד דתתרחי אמי כן בתי אבל בחנא מי אתרחי ולפי זה לא נסקא לן לאיסור בהרבה לרבנן אלא לכתחלה אבל בדיעבד אין לנו לרבנן דאוסר ולהכי מתחיקין דקאמר בדיעבד שהה ביר או חוריים דבשור בדיעבד דמשמע מומן לא ודאי דאתיא דלא כרבנן דאיתי לנו דאפילו שוגג ומשום הכי קאמר מהחיתין מני רבי הוא אלא רבנן. ופסק רבינו ז"ל כן דבהרבה בדיעבד מוחר כרבנן אבל לכתחלה אסור וחבו שלחר אפילו שהה ביר וכו' אבל בחנא שסק רבינו ז"ל אבל בדיעבד בדיעבד מסוס דמשמע לה דאפילו בדיעבד אסור מסוס הכי קאמר מהחיתין ר' הוא דבפרטיות אבל בחנא אפילו שבטר רבנן דחייב אין כאן קבוצה עוקמא מהחיתין כרבנן ואיפא ליר אי אי חוריים אסור אבל חנא חייב דאיר ומוריים לא אייר ביה חנא כדי שלאמר דמהחיתין בחנא פטיר ולכן לא נקט חוחן ואל"כ כיון שאין קבוצה כלל כשאמרם בחנא מי אתרחי דר"ל אפילו בדיעבד אסור לכך פירש רבינו ז"ל בן לא לכתחלה זה ר"ל לדעת רבינו ז"ל:

ח מקצת הרופאים וכו' אחר הרוב לו אחר הבקיאים וכו'. כתב ה"ה ז"ל ר"ל כיוצא

מגדל עוז

חיה שבע מאכילה נסה עד דברים הידועים פרק בתרא דיומא (דף פ').

שמואל אבל ר"ת נחלק על זה והורה הלכה למעשה להיתר ודל וכי חולים נביאים הם או בקיאים הם או אינם כיון שיודע החולה או החיה שהוא שבע אין כפור ואמר אני דיך ואיני יכול לסבול מחסת החולי מאכילין אותו אפילו סבורים שהחולה אינו סכנה וכן האשה שהיכן סצינו סכנה לא ראוה ולעשיכת כלב ולתחאנה וכו' ולישנא דמיית אל יסעך שכן לשון התלמוד דא"כ דדייקת לישנא מאי ספק נפשות אלא מאי מייה שמחיתה ולחלות ולקלקל כי חסרון תאוכל סבאיב לב ובתוך כך היא מתעלפת ועמעם אינה מרגשת ואפי' דאמון אבר אחד אני קורא סכנה ומחללין עליו את השבת כדאמרינן גבי מכה של חלל אע"פ שרוכן אין סתים וכן עוברות הסריחות וכו'. ונפלא לראבי"ה על שפסק אפילו דאמון אבר אחד כי יש להשיב עליו מהחיה דעון שמרדה שלא הניחו לחלר אלא משום דשרוייתי דינוא בליבא חליא ולא הסמד עין ע"כ אבי"ה. זאת מצאתי בס"ה הקמן יסוד הר' יצחק מקורבי"ל בר' יוסף והיה כתוב לפניו גליון סיר"י כשהחולה שואל לאכול ולשתות אוסרים לו יום הכפורים הוא אם אבר אע"פ תנו לי לאכול מאכילין אותו דכת"ג חולה אומר צריך אני קרינן ביה אע"פ שאין אומר צריך מפני הסכנה ע"כ לשון מהר"ם וצ"ל. ויען כי אין אנו בקיאין יפה באומר הדבר טוב להאכילו מעט מעט שלא יהא כמוחבת בבר אכילת פרס כראשכתן פרק אמרו לו ובשתיה מלא לוגמיו הדינו חצי רביעית שלא יבא לאיסור כרת אכנם צריך ליזהר שלא יפשיון בנפש שאם לא יוכל לסבול ולעמוד בכך יאכילוהו וישקוהו לחדיא: [ו] משום לב יודע מרת נפשו. ע"כ: [ז] חונבא בעלמא הוא דנקטיה ע"כ: [ח] אסר מר בר רב אשי כל היכא דאבר צריך אני אפילו מאה אמרי לא צריך לא צייתנו להו וכן פסקו התוס' בוותיה דהוא בתראה דעון שקריבא לן בוותיה בר מסיפר שבו.ה דאורייתא ע"כ: [ט] כראיתא הרם שהורה רבי לעשות לאמו של ר' יוחנן כשעיברתו ר"ל הניחא לאמו של שבתי אוצר פירי כשעיברתו ע"כ: ° [כתבו הטור והרמב"ן ואותה הקל הקל תחילה וכתב הרמב"ן דוקא עוברה שאין לנו אומר ביישוב דעתה עמעם מתיישבה בוחסב ומעמים שצריכה לשון עצמו אבל הולה שבאכילין אותו ע"פ בקיאין מאכילין אותה מתחלה דבר הצריך לה כדי הצריך לה ע"פ בקיאין עכ"ר הטור סי תריו]: [ח"ל הטור הלה שאבל ביוה"כ ובתיסבה דעתו בענין שיכול לבדר היה אומר א"א ז"ל שצריך להזכיר של יוה"כ בברכת המזון שאומר יעלה ויבא בבונה ירושלים ע"כ]: ° [כתב הטור וכן כל אדם שהריח מאכל ונשתנו פניו מסוכן הוא אם לא יתנו לו מסנו ומוחר ליתן לו וכתב הרא"ש בשם הרמב"ן יולדת תוך שלשה ימים לא תתענה כלל משלשה

עד שבעה אם אמרה צריכה אני נותנין לה כמו לחולה מכאן ואילך הרי היא כשאר כל אדם]:

הגהות מיימוניות

[ה] א"ר פנא אבל אוכלא דמלחא וכו': [ב] יש גאונים שפסקו דהיינו דוקא כשאמר אסתבן אם לא אוכל אבל אם אמר לא אסתבן בכך אם לא אוכל אסור להאכילו וכן פירש"י ב"ר

ושקצים מאכילין אותו מיד ואין משהין אותו עד שימצאו דברים המותרין: ו "קטן בן תשע שנים [ו] ובן עשר שנים ° מחנכין [כ] אותו לשעות. כיצד היה רגיל לאכול בשתי שעות ביום מאכילין אותו בשלש. היה רגיל בשלש מאכילין אותו בארבע. לפי כח הבן מוסיפין לענות אותו בשעות. *בן אחת עשרה שנה בין זכר בין נקבה מתענה ומשלים מדברי סופרים כדי לחנכו במצות: יא בת [ב]שתים עשרה שנה ויום אחד ובן שלש עשרה שנה ויום אחד שהביאו שתי שערות הרי הן כגדולים לכל המצות ומשלימין מן התורה. אבל אם לא הביאו שתי שערות עדיין קטנים הן ואינם משלימין אלא מדברי סופרים. קטן שהוא פחות מבן תשע אין מעניין אותו ביום הכפורים כדי שלא יבא לידי סכנה:

פרק שלישי

א יאסור לרחוץ ביום הכפורים בין בחמין כין בצונן. בין כל נוטף בין אבר אחד אפילו אצבע קטנה אסור להושיטה במים. והמלך והבלה רוחצין את פניהן, [מ] כלה כדי שלא תתגנה על בעלה. והמלך כדי שיראה ביופיו שנאמר מלך ביפיו תחזינה עיניך. ועד כמה נקראת כלה עד שלשים יום: מי

א פור פ' מגנו סמ"ג לאוין סט ופ"ס: ב פי' כשור שם כמרמי דין זה: ג פור פי' מרגי סמ"ג שם:

לחם משנה

בגבית (והיי שנת שבוע שנת חמש ו"ב) והשמיט עשר ו"ח ו"ב שהם שנת קדוש השלמה דבר תורה הוייגו שנת ו"ב שהיא ההשלמה מדברי תורה אבל ערב הוגמ לעיני כחלה בדברי רש"י ז"ל דכן חמש הוייגו שנת עשר הוייגו שנת חיסך נמצא לחיבא אבל שנת שהם עשר ותחת עשרה ושהים עשרה קדש השנות שהיא שנת ו"ב ונקחתר שפיר לפני שהיים זה נלמה לי בפירוש דברי הר"ן ז"ל מתרגם דברי הלכות ודבריו ז"ל דלפי מאי דכתב כרב רבינו נסים ז"ל הוי לפי מאי דס"ל מ"ב דהוה יודע לשמיעת דמתמיין הוי מיהך השלמה מאי מקמה בחר הכי מהניייהם דדבה בר שמואל הכם ומי הוי מיהך השלמה בחמיין אבל הלי לא פירש הר"ן ז"ל כן אבל לפי הסקנה. ומ"ש נמה לי לכר"ן ז"ל לפרש דמתמיין הוי פירוש לבב הוגמ וכ"ל דמיהך השלמה הם לא אמרו כן בגמרא דדבה בר שמואל אבל מתמיין לדידהו הוי כמשנה דס"ל לפני שנה אל דברייהם דהייגו לפני שנים אל דברי תורה כדהוה סבר המקנה ומתן נייד מהנהיל מוקמתא דאוקמתא לרב הוגמ ודב אמתן ומאמר אומרו לידחק ולעבר דמתמיין הוי מיהך השלמה וכ"ל הר"ן לא פירש כן אל דברי המשנה זה אינו דומה מהשנה דברי הר"ן ז"ל מוכיח דאל מתמיין קאי ולא הביר הבריייהם כלל. וי"ל דבין הר"ן ז"ל ראה דבריייהם דרבה בר שמואל מהרן לה בהסקנה דהוגיגו הוי מיהך השלמה מהמת ליה לרשם מאי דמסרינן מתמיין נמי הוי מיהך השלמה והדגיגו ממאי דהוה פרשיג מעיקרא דלפני שנה דדבריייהם דהוי שנים אל תורה משום דמהמת בריייהם לאחרוני מתמיין אהם ובין שכן ודאי דפירוש מהניין הכי הוי. זה ל"ל פעם לדברי הר"ן ז"ל והוא ביאור דברי הלכות ודבריו ז"ל. עוד כ' ה"ה ז"ל וכ"ל דדעת הלכות ודבריו לעמר דשמח ל"ה פירוש יבין דהשלמה מדבריייהם ואח"ב אמרן נראה כן מלבון רבינו ז"ל וכו'. מ"ש אמרן נראה כן מלבון רבינו ז"ל הוא מאמר מבהב נח ו"ב שנה ויום אחד ובן ו"ב ויום אחד וכו' ולשמעה כתב בן ו"ה ולא כאיר יום אחד כמ"ש לעמה ומ"ש מוכרח מן בגמרא אמ"ל ומאמר השלמה בחמיין אבל שנים לפני מיום מן המורה קשה לתשיבו יכיה חיוב המיומן אבל שנים לפני מיום מאי מיכסם לן מי מהום דבגמרא אמרו אמר לו שנים אמרן לפרקן דמשמע דוקא שהיים אבל לא אבל קשה דמימה דאלי כמוך לפרקן הוי אמר ו"ב וקרי ליה מרקן משום דהוי מרקן לשנות הדרים כדכתב הר"ן ז"ל בפירוש הלכות ומ"ב אבו נרייכים לאחר כך לייאב מהמיומן לרבי יוחנן דאל"ב מאי סתור לפרקן כה הפרק הוי אמר ו"ב בחמיין אבל אל כרחמין קרי מרקן לשנות הדרים דהייגו אמר אבל שערה כדכתב הרב רבינו נסים ז"ל ה"ב נם כן ומאי הכי לדידן. ואולי יש לומר דהכמת הרב המגיד הוא דכה מיגו דאלינו בהשלמה בדרבנן בגמרא ולפי מיהם לדבי יוחנן ליה לה השלמה דדבריייהם אבל אם כן מאי דאיתמר דהשלמה דרבנן מיהמר והבו דלא לבעיף עגה ו"ל כמהכיר לעיל השלמה דדבריייהם וכן רב הוגמ לא אמרן כהו אבל אמר אמרם לפני מהשלמה אל תורה ואין נמהם ולהסיף שד ולומר דהוי אבל:

הגהות מיימוניות

(ו) כ"ר ודלא כרב הונא דאמר בן תשע מתנכין אותו ודלא כרבי יוחנן דאמר בן עשר ובן י"א מחנכין אותו לשעות וכן פסק כאלפסי ודלא כה"ג דפסק כר' יוחנן. ובספר המצות בחב דלשון התוספתא דייק כר"י דתניא התינוקות סמוך לפרקן מחנכין אותן לפני שנה ולפני שנתים וכן בבתולות פ' נערה אומר אביו אבריה לי אם כר תריסר שנין לתקנייתא מעת לית ע"ש ותר"א בר יב"ק בחב גם בן בר' יוחנן וכן ר"מ בשם ת"ר: ° (כתב חשור כדרך שמחנכין אותן לאכילה כך מחנכין אותן בתרומה וסיכה ע"כ): [כ] פיר"י כל הענך קטנים לא שייך אלא באב ע"ש בתוספות: [מ] ולא כחכמים דאסרי אלא כרבי אליעזר ור' חגיגא בן תרדיון דאמוראי מפרשי בעמיהו בגמרא ואסר רב בעי מינה דדבי חייא כלה עד כמה אל כדתנן אין מוגעין חכשיטין כן הכלה כל שלשים יום וכן פסק בעל הערוך אבל רבינו שמשון כתב דדשא בירדה שמא אין הלבה כר"א דשמחה הוא אי שמא הלבה כמותו מדרבא מינה רב מינה דדבי חייא וראב"ה פסק ג"כ כר"א:

בן תחת עשרה עד לחנכו בחמיה: כתב הראב"ד ז"ל נראה א לא מלאה בספרים וכו' ומר מיירי בחיקתה מ"ל: ואני אומר לחנכו נדרשין פרק נערה דיומא בגירסת ר"מ ז"ל ובן כמה בחמיה בפרדיות ובן נדרים ובשבק ר"י מגיס ז"ל כר' יוחנן בהלשון דתשיבה והשמה דבדבן כרב הונא ור"ל מלינה דגמרא דפסק כל בגרי"ל ופא נמולה: בת ר"ב שנה מד פוף פסק. פ' מגדל דיומא ובסוכה פרק שנה שבשבה:

מ"ג אסור לרחוץ ביום כ"כ וכו' עד ואינו חוזר. פ' בהגת דיומא (דף פ"ו) ובגמרא מנין ביום כ"כ תאור בנרותיו וסיכה ובמנעל המנה מ"ל שנה שבתון:

ב מי שהיה מלוכלך וכו' סם (דף ע"ז) ואם היה תלוכלך בטיט ובצואה דומה לדברו ואינו הופם ומדיחה אשה ידה לאחר כביס. סם רש"ג אומר מדיחה אשה ידה לאחר כביס ונותנת פת לתינוק. [ד] והחולה רוחץ וכו'. זה למד רבינו מדין הכיבה שלאחרו ומה היה הולה סך כדרכו: וכל חייבי מלאות וכו'. מתלוקת המלוה במס' תענית (דף י"ג) ופסק כהגת קרית דאמר הבין וכן כפסקו רוב מאחרונים ז"ל.

ג מי שראה קרי וכו'. בגמרא (יומא פ"ח) ובהלכות הכרמה קרי ביום"כ יורד ובולל וכו' ורבינו כתב שלא נאמרו הדברים אלא בכהיה מתחייב בכל קרי לבטול חבו בזמן תקנה עזרא אבל בזמן הזה אין בכל קרי בכלל חייבי מלאות שבלילה שהרי אינו חייב בתעלה פ"ד מהלכות תפלה ולשיטת מי דאמר לבטל ביום הכפורים והברים בדברים הם.

ד טיט שהוא לח וכו'. סם (דף ע"ח) חיי יהודה בר גרגרות אסור ליטב על גבי הבים ביום"כ אמר ריב"ל ובבים המפבח אחר מבני אחרי ובמוכה ע"ת לבמיות:

לא ילבה אדם וכו' סם (דף ע"ט) אחר רבא בבמה בבמה בבמה

ומותר לצאת בסנדל של שעם [פ] ושל גמי וכיוצא בהן. וכורך אדם בגד על רגליו ויוצא כו [י] שהרי קושי הארץ מגיע לרגליו ומרגיש שהוא יחף. התינוקות אע"פ שהן מותרין באכילה ובשתייה [כ] ורחיצה וסיכה "מונעין אותן ממנעל וסנדל: ח מותר °לכל אדם לנעול את הסנדל °בחמת עקרב וכיוצא בה כדי שלא תשכנו. והחיה מותרת לנעול את הסנדל משום צנה [ו] כל שלשים יום. והחולה כיוצא בה אע"פ שאין שם סכנה: ט אסור °לסוך מקצת גופו [מ] ככל גופו בין סיכה של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג. ואם היה חולה אף על פי שאין בו סכנה או שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש °: י יש מקומות °שנהגו להדליק את הנר בלילי יום הכפורים כדי שיהיה לו בושת פנים מאשתו ולא יבוא לידי תשמיש המטה. ויש מקומות [נ] שנהגו שלא להדליק שמא יראה אשתו ותשא חן בעיניו ויבא לידי תשמיש. ואם חל יום הכפורים להיות בשבת חייבין הכל להדליק בכל מקום שהדלקת נר בשבת חובה: (סליק הלכות שביתת עשור)

ומותר לצאת בסנדל של שעם וכו'. פס (דף ע"ה:) בשם ריש"ל שהחיר לצאת בסנדל של שעם ביום"כ ומצומר בהלכות. ויש מי שסבר לצאת בהן ע"פ בין בשבת בין ביום"כ משום איסור הוצאה כיון דלאו מנעל ניכר ואין אדם מוחר לצאת בהן וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל:

וכורך אדם בגד וכו'. גם זה פס בהלכות רבה בר רב הונא כריך מודרא אברגלי ואפיר: התינוקות אע"פ שהן מותרין וכו'. פס (דף ע"ה:) ע"ש הימוקה מותרין בכל מין מתענל וסנדל. ופס מבוחר שהפסם מפני שמצר דגרים כשסכין בתוך ודוקין אותו רבה ומתנגל אבל בנעילת הסנדל אסורין דבין דאין להן נדוניה נזרו בהן הכמים:

ח מותר לנעול וכו'. פס אמר מתוכל פס מחמת עקרב מוחר:

והחיה מותרת לנעול וכו'. בתשבה (דף ע"ג:) המלך והכלה יוחלו אם מיכסה ומחיה הנעול את הסנדל דברי ר"מ וחכמים אוסרין ומתרו בגמרא (דף ע"ה:) דשמחה זו' מלינעל בחיה משום צנה ונם הסם מבוחר אחכמים אוסרים אלא מבנה קיימי אשלו מלך לרמון אחכם אוסרין. ודעת הלכות שהלכה כר"מ בכולן הוא ואיכרא בגמרא דברי וכן דעת רבינו חה דעת הרמב"ן ז"ל ושיקר. ופירש רבינו שהיא מקצת מיה כל אנשים אמר אלו אומו זמן היא בחולה שלין

ומותר לצאת בסנדל של שעם [פ] ושל גמי וכיוצא בהן. הרי"ף ז"ל בהלכות הביא בשיש של סנדל של שעם ובסיומתם לחמכת וכתב שם הר"ן ז"ל דאיתי ליה דבשל עץ גמי מותר לצאת ביום"כ דלא כרש"י ז"ל דאיתי ליה דבשל עץ גמי אסור ובקצה על הר"ן ז"ל מאין לו על דברי הרי"ף ז"ל כן דהוא לא הכיר אלא ביחר בשל שעם ושל קש ומי אמר לו דבשל עץ ליה דרש"י ז"ל מיאסר דאיתי ליה דרש"י ז"ל דאסור לצאת ביום"כ וזו קשיא על הרי"ף ז"ל מ"ש בגמרא (דף ע"ה) דב"ש מנעל הוא מחמת דכולהו מיקרו מנעל ואל"כ אסור לצאת בהם ביום"כ ובכר בשל המתלמיד כן והרמב"ן ז"ל בספר המלחמות הלריך בחיבור קשיות אז והשלמה מדברי הוא דר' יוסי זר"מ כולהו אית להו דהוי מנעל בין של עץ בין של קש וכבנו דעפרן בשל שעם והוא הדין בשל עץ אית להו כרבנן דסלגני אר"מ שם בגמרא שם ואמר ר"ש בבריתא דסנדל של סיידין עמא מלרים ומלאין בו בשבת והוצאין בו דלא הוהו ופירשו בגמרא דלא הוהו לו דיינו ר' יוחנן בן מורי וכולהו תמולאי כר"י בן מורי אית להו. וקשיא מנהא דהוא ז"ל עצמו הבריח שם מסוגיית דמתלת של שיפה ושל קש דמרקה קמא דסוכה (דף ס"ו ודף ל') דאית הלכתא כר"י בן מורי דמבמא מהיות בוצים דבבל כלי קש ושיפה אפילו מילי דלאו הוהויהו לעבות מקום דמבמא הרמאי לתדלים ובלאלי לאמה לאמה. ושוב דלר"י בן מורי קב הקטש לא נעשה כיון שאינו של שור דבגמרא מרק בחה אמר (דף ס"ו) מבמא דמדמה ליה לסנדל של סיידין וכיון דר' יוחנן אית ליה לסנדל של סיידין דאינו מבמא ר"ה בקב הקטש ותקן ר"ל דקב הקטש מבמא היכא דאית ליה בית קיבול כדאיתא בתחיתין (דף ס"ה:) והביאה הרי"ף ז"ל בפרק בחה אמה ולא כר"י בן מורי אמר"ג דאית ליה בית קיבול בתיתין היכי אמרו ליה מגא כדהקשה אביי בפרק יום"כ דכיון דאין עניו פורת מעגל אמ"ג דאית ליה בית קיבול בתיתין לא חמגא. ושוב קשה על רבינו ז"ל דהאיך בסיומא הרי"ף ז"ל לי אי מפרש כן בדברי הרי"ף ז"ל כדאיתא בגמרא ז"ל דהוא בהדיא פסק בפרק ר"ה מהלכות כלים דלא כר"י בן מורי בסנדל של סיידין דמבמא מדרס וכן קב הקטש ופס בן פסק בהיהו דבגן דעפרן בשל שעם דאית להו כר"י בן מורי דהיינו לא הוהו לו דר' יוסי לי מבמר דהא קי"ל כרבנן דאחר דר' יוסי מי אית ליה דהוי מעגל ומש"ה אבר לגמרא ביום"כ ולא קי"ל כוותיה מ"מ אין בהב הרמב"ן ז"ל דהוהו דבגן מברי כר"י בן מורי. וי"ל דר"י בן מורי לאחר דלא הוי כלי לענין מוחמה ובולאי דכ"ש דלא הוי לענין הלוה ונם לענין ליאה בבנה שלא יוכלו לגאלה בו אלא דאמן לא קי"ל כר"י בן מורי לענין מוחמה ובולאי דבגמרא מבמא דמחיתרת דמבמא דמדרס ומ"מ בשאר דברים קי"ל כאביי משום דהוהו דבגן דעפרן בשל שעם הוו כלי מדרס ואית להו דלא הוהו לו לענין מלוה ולענין ליאה בשבת אע"פ דלית

מלין בו בכנה כאבר פרק שני מהלכות שבת וכ"כ הרמב"ן ז"ל ודין ההולה שבת: רבינו הוא לומד מחיב ולמד גם כן מדין הסיכה שיהבאר בסיומן:

ט אסור לסוך וכו'. פס (דף ע"ג) בריש"ל אסור לסוך מקצת גופו אפ"פ היה מולה לו שהיו לו מכפין בלאלו סך בדרכו ואינו חושש. ובירושלמי סיכה בין שהיא של הענוג ובין שאינה בה: תענוג אסורה ומחמת דברי רבינו:

י יש מקומות שנהגו להדליק את הנר וכו'. מבאה (סמהרים ס"ג:) פרק מקום שנהגו וסכנה המנהגים בגמרא מבוחרות בהלכות שם בדברי רבינו ושם מבוחר שלכור לשמח מרבה המקום: עוד בתשבה ומדעיקין בבית בעשיות ובכתי מדרשות וביבוחות הלבנים ועל גבי מולה ולא הוצרך רבינו להזכיר זה בשיון שבחר שהתקומות שהנהו שלא להדליק הוא ליפני שבת ילאה לא לאחר ומשם הן בעיניו מבחת אלא מנעגו אלא בעיהו שלאחר מזיה בה שבל

בתקומות אחרים לא נמנגו זה בדרוב:

ואם חל יום הכפורים להיות בשבת מיבין וכו'. שם ר' שמעון בן אלעזר אומר יום"כ אחל להיות בשבת מקום שלא הנו להדליק מדליקים עבה ר' יומנן מגבריה ואחכמים אוסרים ובירושלמי ומסקה הלבה כר"ש בן אלעזר ולזה

פסק בן רבינו:

סליק הלכות שביתת עשור

* פור סימן מרמה סמ"ג שם: ב פור פי' חדיד: ג פור שם:

לחם משנה

ז ומותר לצאת בסנדל של שעם וכו'. הרי"ף ז"ל בהלכות הביא בשיש של סנדל של שעם ובסיומתם לחמכת וכתב שם הר"ן ז"ל דאיתי ליה דבשל עץ גמי מותר לצאת ביום"כ ודלא כרש"י ז"ל דאיתי ליה דבשל עץ גמי אסור ובקצה על הר"ן ז"ל מאין לו על דברי הרי"ף ז"ל כן דהוא לא הכיר אלא ביחר בשל שעם ושל קש ומי אמר לו דבשל עץ ליה דרש"י ז"ל מיאסר דאיתי ליה דרש"י ז"ל דאסור לצאת ביום"כ וזו קשיא על הרי"ף ז"ל מ"ש בגמרא (דף ע"ה) דב"ש מנעל הוא מחמת דכולהו מיקרו מנעל ואל"כ אסור לצאת בהם ביום"כ ובכר בשל המתלמיד כן והרמב"ן ז"ל בספר המלחמות הלריך בחיבור קשיות אז והשלמה מדברי הוא דר' יוסי זר"מ כולהו אית להו דהוי מנעל בין של עץ בין של קש ובכנו דעפרן בשל שעם והוא הדין בשל עץ אית להו כרבנן דסלגני אר"מ שם בגמרא שם ואמר ר"ש בבריתא דסנדל של סיידין עמא מלרים ומלאין בו בשבת והוצאין בו דלא הוהו ופירשו בגמרא דלא הוהו לו דיינו ר' יוחנן בן מורי וכולהו תמולאי כר"י בן מורי אית להו. וקשיא מנהא דהוא ז"ל עצמו הבריח שם מסוגיית דמתלת של שיפה ושל קש דמרקה קמא דסוכה (דף ס"ו ודף ל') דאית הלכתא כר"י בן מורי דמבמא מהיות בוצים דבבל כלי קש ושיפה אפילו מילי דלאו הוהויהו לעבות מקום דמבמא הרמאי לתדלים ובלאלי לאמה לאמה. ושוב דלר"י בן מורי קב הקטש לא נעשה כיון שאינו של שור דבגמרא מרק בחה אמר (דף ס"ו) מבמא דמדמה ליה לסנדל של סיידין וכיון דר' יוחנן אית ליה לסנדל של סיידין דאינו מבמא ר"ה בקב הקטש ותקן ר"ל דקב הקטש מבמא היכא דאית ליה בית קיבול כדאיתא בתחיתין (דף ס"ה:) והביאה הרי"ף ז"ל בפרק בחה אמה ולא כר"י בן מורי אמר"ג דאית ליה בית קיבול בתיתין היכי אמרו ליה מגא כדהקשה אביי בפרק יום"כ דכיון דאין עניו פורת מעגל אמ"ג דאית ליה בית קיבול בתיתין לא חמגא. ושוב קשה על רבינו ז"ל דהאיך בסיומא הרי"ף ז"ל לי אי מפרש כן בדברי הרי"ף ז"ל כדאיתא בגמרא ז"ל דהוא בהדיא פסק בפרק ר"ה מהלכות כלים דלא כר"י בן מורי בסנדל של סיידין דמבמא מדרס וכן קב הקטש ופס בן פסק בהיהו דבגן דעפרן בשל שעם דאית להו כר"י בן מורי דהיינו לא הוהו לו דר' יוסי לי מבמר דהא קי"ל כרבנן דאחר דר' יוסי מי אית ליה דהוי מעגל ומש"ה אבר לגמרא ביום"כ ולא קי"ל כוותיה מ"מ דהכא הרמב"ן ז"ל דהוהו דבגן מברי כר"י בן מורי. וי"ל דר"י בן מורי לאחר דלא הוי כלי לענין מוחמה ובולאי דכ"ש דלא הוי לענין הלוה ונם לענין ליאה בבנה שלא יוכלו לגאלה בו אלא דאמן לא קי"ל כר"י בן מורי לענין מוחמה ובולאי דבגמרא מבמא דמחיתרת דמבמא דמדרס ומ"מ בשאר דברים קי"ל כאביי משום דהוהו דבגן דעפרן בשל שעם הוו כלי מדרס ואית להו דלא הוהו לו לענין מלוה ולענין ליאה בשבת אע"פ דלית מלין בו בכנה כאבר פרק שני מהלכות שבת וכ"כ הרמב"ן ז"ל ודין ההולה שבת: רבינו הוא לומד מחיב ולמד גם כן מדין הסיכה שיהבאר בסיומן:

ט אסור לסוך וכו'. פס (דף ע"ג) בריש"ל אסור לסוך מקצת גופו אפ"פ היה מולה לו שהיו לו מכפין בלאלו סך בדרכו ואינו חושש. ובירושלמי סיכה בין שהיא של הענוג ובין שאינה בה: תענוג אסורה ומחמת דברי רבינו:

י יש מקומות שנהגו להדליק את הנר וכו'. מבאה (סמהרים ס"ג:) פרק מקום שנהגו וסכנה המנהגים בגמרא מבוחרות בהלכות שם בדברי רבינו ושם מבוחר שלכור לשמח מרבה המקום: עוד בתשבה ומדעיקין בבית בעשיות ובכתי מדרשות וביבוחות הלבנים ועל גבי מולה ולא הוצרך רבינו להזכיר זה בשיון שבחר שהתקומות שהנהו שלא להדליק הוא ליפני שבת ילאה לא לאחר ומשם הן בעיניו מבחת אלא מנעגו אלא בעיהו שלאחר מזיה בה שבל בתקומות אחרים לא נמנגו זה בדרוב:

ואם חל יום הכפורים להיות בשבת מיבין וכו'. שם ר' שמעון בן אלעזר אומר יום"כ אחל להיות בשבת מקום שלא הנו להדליק מדליקים עבה ר' יומנן מגבריה ואחכמים אוסרים ובירושלמי ומסקה הלבה כר"ש בן אלעזר ולזה

פסק בן רבינו:

הגהות מיימוניות

[מ] אמר רבה בב"ח אני ראיתי את ר"א רמן (גונסברק) [נינוח] שיצא בסנדל של שעם וכו' ר"י נפיק ברהוצני אביי בדהתיר רבה בריקולי ע"ב: [י] רבה בר בר הנה כריך כורך ונפיק ובפרק מצות חליצה חגיא התם לא שייל אדם בקרקסים כתוך ביתו אבל בטייל באנפיליא. קורדקסין פיר"ש מנעלים דקין שנועלים תחת המנעלים להגן מן הטיט ועיין בהל אבל ס"ה

[כ] וכתב רבינו יונה שמותר ליטר לנברי לרחוץ ההיגוק אפילו בחמין שהוחמו בו ביום דאמר רבא כל מידי דאית ביה רביחא לינוקא לא גזרו ביה רבנן וחמין וסיכה דביתיהו הן דאמר רבי חגיגא חמין ושמן שבתיהו אבי בילדותי דן עמדו לי לעת זקנותי אמר לי בן מורי דמבמא לנברי ועושה: ° [בתב בעל העטרת איבא למ"ד שאין מברכין ביום"כ על נטילת ידים ושעשה לי כל צרכי כיון שאסור בנעילת הסנדל ובנטילת ידים ומסתברא כיון דבידו וברשותו הוא לנעול משום סכנת עקרב מברך כמו בשאר ימים ע"כ!]: [נ] נר"א הסברש לתורא מיבא בגמרא ולא בהכמים דאסרו וכן אסק בעל הרוקח ע"ב: [מ] גרסינן בירושלמי הדא דאתמר בשיכה של תענוג אבל בסיכה שאינה של תענוג מותר. פירוש בתולה כדתשבע בגמרא דיקן וכ"כ בספר המצות ע"כ: ° [פור סימן תר"ה בטקום שנהגו להדליק כתב הרא"ש ז"ל מבריבן עליו כמו בשבת ע"כ]: [נ] מקום שנהגו, על שניהם נאסר ועסק כולם בדיקים ע"כ:

מגדל עוז

וכורך אדם בגד עד שהוא יחף. פ' מעגל מלוה (דף מ"ל) ובירושלמי: התינוקות אע"פ כמן מותרין בגלוה עד שלוו אדם בקרקסים. פ' מתת דזמנא (דף ע"מ) ע"ש מקומות עד סוף הפרק והכלכות. ויש פ' מקום שנהגו (דף ל"ג):

דאיתא ליה דביום"כ אסור סיכה של תענוג ושאינה של תענוג ובתשעה באב של תענוג דוקא כמו שביארתי שם פ"כ נפרק מקום שהנהו (דף י"ד) דאמרו בברייתא אין בין יום"כ לתשעה באב וכו' דמשמע דבכל מה שאסור ביום"כ אסור בתשעה באב דהא איכא סיכה שאינה של תענוג דביום הכפורים אסור ובתשעה באב מותר. אח"כ דאיתי דיבוקלמי בפרק

פליקו להו הלכות שביתת עשור. אודה לאל בגבל עשור:

הגהות

בפרק כל כתבי אמר ליה רים נלוחא לרב האשנא מאי דכתיב ולקדוש ה' מכובד זה יום"כ שאין בו אכילה ושתייה אתרה מוקה כבדהו בכסות נקייה:

תרי יומי יום"כ. נרסינן בשילטי פ"ק דר"ה רבה הוה רגיל דהוה יתיב בתענית מרי יומי ואשתכח מיתיה. מכאן היה ר"י הלוי ותלמידיו ורבינו יהודה בר ברוך ותלמידיו וחרבה גדולים נהגו לעשות שני ימים יום"כ. והעולים כן צריכים להתענות בשני כל משפט הראשון ואין חלק ביניהם אפילו לדבר אחד ואפילו לא יאכלו בלילה שביעיתם ובשחל יום"כ ביום ה' ושבתה יום שני שלהן בערב שבת אסור להכין להם צרכי שבת בפ"ם שבוע יום"כ שלהן אך יאכלו שבת עם אחרים שלא הרבו בשבולים וכן הורה הר"ם ז"ל וכן דעת רבינו התחבר כדלעיל בהלכות שירונין בהלכה י' שבפרק ח' והה שלא נהגו כל ישראל לעשות שני ימים יום"כ כשאר יו"ם מפני הסכנה כדאתר בירושלמי דמסכת מלה תתן הטין דלמא רבא הרין יומין אמר להן רב חסדא ליה אחם מכיסין עלמיכם לספק הזה המרובה חזקה שאין ב"ד ירחעלין בר אמרי דבריהול בר רב יאחק הש על נרמיה ולם חברין יומין ואפשוק חד כרוכא ודחך פירות מפי אחד נשבת ואת אלן נדלה שאין להן ראיה לא מדברה ולא מירושלמי ב' בחין הנות בני ארץ ישראל היו אוכלין ב"ם הבלוה ובני בבל היו מסוקיקים מחי קדשו ב"ד אם ההדש בדאיתא בחם שילחי פ"ק דר"ה מר"ל ומשום אומו סבר עבו שני ימים בבל יו"ט אבל אנן בקיאינן בקביעת דירחא ואין אנו עושין שני י"ט אלילו בשאר יו"ם של גלות הסכה אלא חשוב דבלחו מסס הזהרו בו מנהג אבותיכם בידיכם בהאיתא בבילה, ביום"כ שלא היה תענג אבותינו מעולם לעשות שני ימים לפי שהיה דבריאינן בקביעת דירחא אין להן בזה על מה שיסתוכו אפשר יבולתי לומר שם נתן חשוב הסכילה להו י"ם שני של ר"ה עיקר ומן דידיה מינן ליו"כ ולשטות בדפיסים בפכ"מ מהלכות שבת בשנין בבבה זמן בגיל דר"ה וי"ל

ערב יום כפור אסור להתענות ואלה לברכות בסעודה כדאיתא בפ"ק דר"ה וב' בחרא דאיתא ובפ"ק דברכות כל האוכל ובוכה בהשבה בו בחילו החשבה הטיעי ובשיבי פירי כלילו נעשה לעשות שיבה תענית ובשבחים פרק אלו דברים מר בריה דרבינא בולי שבת יסיב בהשבחה בר משלבתא ובוריא ומעלי יומא דכבודי וכו'. ובפרק אומו ואם בא בתרנגא בדקים בשבה המוכר בהמה להבירו צריך להודיעו אחה לו בהה מכרתי לשחוט וכו' עד ובדברי ר"י הגלילי אף ערב יום"כ בגגיל. ובפ"ק דבחובות אלא מעשה יום"כ שאל לחיות בשבת ידהה נזירה בשבת אמא ישהוס בן שוף וכן מעשה דקנה אחד מן לפני עבד הנמון:

ומה שנהגו לסעוד ערב יום"כ חשוב דאיתא בחדרם מקומות ערשה ואתחון בחע ישראל וכו' דבנו אחרי וכו' אבל ביום הכפורים שהם קניים כמלאכים אומרין אוחו בפרהסיא. ומכאן נהגו לומר בשבחל"ו בקול רם. וכן בסדר רב עמרם כתב בערב יום"כ מוכל אדם בשבע שעות לא בשמונה.

אין מורידין לפני התיבה פחות משלשה, אמכילתין אחת דצריך להעמיד אחד מיחיבו של חזן ואחד משחלו בשאחר ואהרון ויהור אמרו בידיו חזה אחד ומיזה אחד מבלן אמרו מכחים אין מורידין לפני התיבה בתענית לבור פחות משלשה וכן מהגנו בר"ה וביום"כ. בפרקי ר' אליעזר נרס חבלן אחה נחר בשל"ג אבור להחבלל אם אין שם עומדין אחד מיחיבו ואחד משמאלו:

להטמין מבשיל ערב יום"כ. בהג חד נשרוחלי נאון שחוהר להחיין מבשיל ערב יום"כ לעזרך מוצאי יום כפור אחנם בחלה אבל אסור בלא הכינו הכינים להטמין אלא לבטל שבת אבל לחול אסור.

כל מדי הגיע לאב"ן ואמר קדמונים גדולי אמכנו אמר מיום כפור שעבר עד יום כפור זה הבא עליו ואחיה בו נדרים של שנה שעברה ויש בי בני אדם מוצלים בנדרים ובשבועות מתירין קודם יום"כ שהוא מהולה ומלוכה לפיקר אחר שלם פעמים כדין כל המקח נדרים וכו' וכן ראיה להתי"ה עיקר. ונהגו לאבור לומר עם החזן כדי שיהיו לכל הפחות עשה מחירים ושוד שיחירו גם לחזן. אחנם רבינו יעקב מ"כ כתב והעתיק לומר מיום כפור זה עד יום כפור הבא עליו ובא לחתיר נדרים של שנה הבאה כדאיתא ס"ל דנדרים דאב"ו אומר הרוחה אלא יחקיימו נדרים על הבאה יעמוד בר"ב ויאמר כל נדר שאני מחיר מחיר לנדור כל זה הבאה יהא בטל. ואל הקשה מלשון דנדרנא שהוא גם לבבא מעשה בדאיתא ב"ג דבמנשות שאוכל דאיכילת מחיש ואומר ג"ם דלשון הבטים כך הוא אחרום אחרום אחרום מגל זו רגל זו מגל זו ולא חיישחרו בבני אלא נדרי יחיד לאיכא רגילותא וקיבלתא אבל מרחמים רבים ובבועות ב"ד שאבעיעים אין כבלל הזה שבני אסקינן הם בנדרים ובלבד אלא יהא אבור בשעת הנדר וכו' אבל אם היה אבור אחנאי בשעת הנדר בטל אמנו ונדרו קיים והבא אי אחבר אם לא יאמור אחר מהן מן הנאלי בשעת הנדר אם הבשוחה ע"כ. ואל הביב אל"ב היה בשוחה בר"ה דאמכחן יום"כ לאיקרי נמי ר"ה דבחיב בעבריים ואחם אנה לעלוחנו בראש השנה בשמור לאחד מיאמו ר"ה שהוא בשמור לאחד הוי אחר יום"כ כדאמרינן בערכין וכן מוהא מבר"ם. והאומר מיום הכפורים עבר אינו אלא מוצא שלי אבאבר לחיות לעלמו אלא מבבה ושוד דקי"ל כרב אסא דאמר צריך לפרש הנדר ואין לחלוק.

בפרק כל כתבי אמר ליה רים נלוחא לרב האשנא מאי דכתיב ולקדוש ה' מכובד זה יום"כ שאין בו אכילה ושתייה אתרה מוקה כבדהו בכסות נקייה:

תרי יומי יום"כ. נרסינן בשילטי פ"ק דר"ה רבה הוה רגיל דהוה יתיב בתענית מרי יומי ואשתכח מיתיה. מכאן היה ר"י הלוי ותלמידיו ורבינו יהודה בר ברוך ותלמידיו וחרבה גדולים נהגו לעשות שני ימים יום"כ. והעולים כן צריכים להתענות בשני כל משפט הראשון ואין חלק ביניהם אפילו לדבר אחד ואפילו לא יאכלו בלילה שביעיתם ובשחל יום"כ ביום ה' ושבתה יום שני שלהן בערב שבת אסור להכין להם צרכי שבת בפ"ם שבוע יום"כ שלהן אך יאכלו שבת עם אחרים שלא הרבו בשבולים וכן הורה הר"ם ז"ל וכן דעת רבינו התחבר כדלעיל בהלכות שירונין בהלכה י' שבפרק ח' והה שלא נהגו כל ישראל לעשות שני ימים יום"כ כשאר יו"ם מפני הסכנה כדאתר בירושלמי דמסכת מלה תתן הטין דלמא רבא הרין יומין אמר להן רב חסדא ליה אחם מכיסין עלמיכם לספק הזה המרובה חזקה שאין ב"ד ירחעלין בר אמרי דבריהול בר רב יאחק הש על נרמיה ולם חברין יומין ואפשוק חד כרוכא ודחך פירות מפי אחד נשבת ואת אלן נדלה שאין להן ראיה לא מדברה ולא מירושלמי ב' בחין הנות בני ארץ ישראל היו אוכלין ב"ם הבלוה ובני בבל היו מסוקיקים מחי קדשו ב"ד אם ההדש בדאיתא בחם שילחי פ"ק דר"ה מר"ל ומשום אומו סבר עבו שני ימים בבל יו"ט אבל אנן בקיאינן בקביעת דירחא ואין אנו עושין שני י"ט אלילו בשאר יו"ם של גלות הסכה ד

פרק ראשון כלל בו רבינו כלל המלאכות שיוצרות לעשותן ביו"ט וכלל המלאכות שאסור בהן חוץ מן המלאכות מדברי סופר והאסורות מדברי סופרים ובכל איסור סופרים בזה. ובאר המלאכות המותרות אם מותרות לצורך היום בלבד או אף לימות החול ואם נעשו לימות החול מה דינן וכן לאיזה בעל חיים התירו אם התירו לבהמות ולכתי, ובאר בו השומר יום טוב לשבת בקצת מלאכות מלבד הכלל השומר שבתן ומתבאר השווי בזה כמה שהוא מן האורה ומה שהוא מדבריהם. ומתבאר בו פרק אחד היולא מן הכלל בזה והוא ענין המוקצה שנאסר מדבריהם ביום טוב ומותר בשבת ומשך לזה ענין הטלה ומילוק שי ימים טובים הבלטין זה בזה לו שבת ויו"ט המסוכן מהו מתשבן בזה:

פרק שני מתבארו בו דיני המוקצה בפרק ומה הוא מוקצה. ואי אי הכנה מועיל לדברים המוקצים וענין המוקצה בתכילה ובטלטול. וכל דיני המוקצה והעולד בשבת:

פרק שלישי מתבארו בו קצת המלאכות המותרות בפרטיהן ומה שאסור בהן. וסתנין הסגלל לאלו המזכרות בפרק זה הוא הדין לאוכלין ומשקים:

פרק רביעי מתבארו בו יתר המלאכות המותרות בפרטיהן ומה שאסור בהן חוץ מן ההולאה. וסתנין הכולל לאלו המלאכות הוא היותן בכלים לו בדברים שאינם לאוכלים ולא משקים. שוב מתבארו בפרק זה דברים המתוריים מהם נזרה פרא יבחוב:

פרק חמישי מתבארו בו ענין ההולאה ומה שאסרו בה חכמים כדי שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. ומתבארו בו ענין הבחומין.

פרק ששי מתבארו בו דיני שיורי מבשילין ומבחיים בפרק בדיני בבוד ימים טובים ומלות המתחה לפר בהן. ומה שלמות לעשות בין בימים טובים בין בחולו על מועד מחמת מלות יו"ט והוא הסדר והעניה:

פרק שביעי מתבארו בו דיני חולו של מועד ולא המלאו:

פרק שמיני מתבארו בו דיני חולו של מועד ומבחיים הפרק בבירור ערבי ימים טובים מה הן המלאכה ובפרט דיני ערב הפסח שדינו חלוק מן הפסח המכר עם בפרוכה:

וסבת היות פרק לתחון קודם, להיות ענינו כללים, רצוי לומר כללי המלאכות בימוד ימוד לפי שעשו ולזמן פרק, והשאת יום טוב לשבת גם כן דבר כללי והכללי קודם ומתחלר לפרק לתחון בחכר המה שעמים, והבחרת היה להכיר בתן הפרק היולא מגדר כלל השומר שבת והוא המוקצה. ודין שני ימים טובים ג"כ כללי. ולחריו פרק שני ומתחלר לפרק לתחון בחכר ונקדם זה הפרק לפרקים המתחלרים לעזרך הסמיכות לבאר ענין המוקצה בחכר בפרק לתחון. ובכה מחרת יש לפי מענין זה הפרק הוא חומר על דברי שבת ובאר הפרקים המתחלרים ענינם בחה שהוא קל ממנו. ולזה רבינו בשהחוה ז"ל לשבת בקצת ענינים ולחר שיש עניים אחרים שיום טוב קל ממנו ושיש שיום טוב חמור ממנו. ולזה להקדים בחור החמור לקל כמו שהחכרתי. ולחריו פרק שלישי וקדימתו לתחלרים לפי ערלתו להקדים מה שענינו בדברים שהן חוכלין ומשקין לבני אדם שלי לאבר שלא האוכל ומשקה לחה שהוא בדברים אחרים כי ההכרחי לחוי להקדים לשלישו הבחרתי. ולחריו פרק רביעי ונקדם לתחלרים לחיותו כולל דברים רבים וגם כי ענינו ההולאה והחבחומין המכרים פרק ה' המבלרים בתחרוה בהלכות שבת ולחוי לו לתחות הסדר ההוא בבתן. ולחריו פרק חמישי ונקדם לפרק הששי לפי שענינו בכל ימים טובים והוא בחמור המחסר וקדם לבאר המלה כמו שהחכרתי זה כבר בהלכות שבת בפשט פרוכה. ופרק ששי ענינו ביום טוב הסמוך לשבת ולזן זה בכל אמן ודיני הבנוד והשמחה שיבר ענין המלה לעשות בהן. וכל שכן שלישה מלות עשה מן המורה מיוחדת לחה מחבר כלן המבואר שם: ולחריו פרק ששי ונקדם לתחרוטים לביום לחוי להקדים כל ענין יום טוב לענין חולו של מועד לביומו קודם בזמן ומחוד ממנו וביום ענינו מן המורה וחולו של מועד מדברי סופרים לפי דעת רבינו. ויש יום טוב שלפן ו חולו של מועד: ולחריו פרק שביעי ופרק שמיני ובכבר מתבארו לחה נקלחרו. ופייס פרק שמיני בדין ערבי ימים טובים אע"פ שהן קודמין בזמן לחול המועד הם קלים יותר ממנו מפני ולפוי לחחד הקל:

הלכות שביתת יום טוב

יש בכללן שתים עשרה מצות. שש מצות עשה. ושש מצות לא תעשה. וזהו פרטן:

א) לשבות בראשון של פסח. ב) שלא לעשות בו מלאכה. ג) לשבות בשביעי של פסח. ד) שלא לעשות בו מלאכה. ה) לשבות ביום חג השבועות. ו) שלא לעשות בו מלאכה. ז) לשבות בראש השנה. ח) שלא לעשות בו מלאכה. ט) לשבות בראשון של חג הסכות. י) שלא לעשות בו מלאכה. יא) לשבות בשמיני של חג. יב) שלא לעשות בו מלאכה:

וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

מגיד משנה — פרק ראשון — מגיד משנה

פרק א א ששת ימים אלו שאסרן הכתוב וכו'. לכל ימים אלו יש לחוץ מטרגין בסדר לחוד על הכתובים שבכתוב בכל לחד מהן כל מלאכת עבודה לא תעשו. ומדברי רבינו שבכלל מלאכת עבודה סתם אינה מלאכת אוכל נפש אלא הולך רבינו להביא מקרא ליתר מלאכת אוכל נפש אלא מפני לחמוי ושביעי של חג כתוב שבביעי ולאסר בא' לאה אוכי ובוים בשביעי עצרת לה' אלהיך לא תעשה מלאכה ועל פיסים אחר בפרשת בא אל פרעה כל מלאכה לא יעשה בהם ולכך הולרך להזכיר כתוב של ביאר אוכל נפש האמור שם אך לאבר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם: כל

ב כל הבונה ממלאכת עבודה וכו'. מבואר בכמה מקומות שיום טוב עשה ולא תעשה. ומהם פ"ק דיו"ט (ביצה ל:). וכן המלקות מבואר בכמה מקומות ומהן פרק אלו בן הלוקין (מכות כ"ח):

ג העושה אבות מלאכות הרבה וכו'. פ' אלו בן הלוקין (דף כ"ח:) אמר רבה חילוק מלאכות לשבת ולזן חילוק מלאכות ביום טוב, וענין חילוק מלאכות לשבת הוא לענין חטאת וכשנו במבואר פ"ו מהל' שבת:

א ששת ימים האלו שאסרן הכתוב בעשיית מלאכה שהן ראשון ושביעי של פסח וראשון ושמיני של חג הסוכות וביום חג השבועות ובאחד לחדש השביעי הן הנקראין ימים טובים. ושביתת כולן שוה שהן אסורין בכל מלאכת עבודה חוץ ממלאכה שהיא לצורך אכילה שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש וגו': **ב** כל השובת ממלאכת עבודה באחד מהן הרי קיים "מצות עשה שהרי נאמר בהן שבתון כלומר שבות. וכל העושה באחד מהן מלאכה שאינה לצורך אכילה כגון שבנה או הרס או ארג וכיוצא באלו הרי בטל מצות עשה ועבר על לא תעשה, שנאמר כל מלאכת עבודה לא תעשו, כל מלאכה לא יעשה בהן. ואם עשה בעדים והתראה לוקה מן התורה: **ג** העושה אבות מלאכות הרבה ביום טוב בהתראה אחת כגון שזרע ובנה וסתר וארג בהתראה אחת אינו לוקה אלא אחת

א שבת פי' מלה. פמ"ג עיין לג לה לו לח: ב פמ"ג לאמין ע שלא עב עב מד מה:

לחם משנה

פרק א א ששת ימים האלו שאסרן הכתוב בעשיית מלאכה וכו' ובביחה כלן בזה וכו'. כתב הרב המגיד ז"ל ומדברי רבינו דבכל מלאכת עבודה הדבר שבכלל מלאכת עבודה לא תעשה בהם שבתון כלומר שבות. וכל העושה באחד מהן מלאכה שאינה לצורך אכילה כגון שבנה או הרס או ארג וכיוצא באלו הרי בטל מצות עשה ועבר על לא תעשה, שנאמר כל מלאכת עבודה לא תעשו, כל מלאכה לא יעשה בהם. ואם עשה בעדים והתראה לוקה מן התורה. ומה שכתב הרב כל השובת ממלאכת עבודה (בתחלת מכון) הרי קיים מצות עשה ולא תעשה וכו' ומיהו דברי הרב מהולי"ב עיי ן' מביב בסכיבו (דף פ"ג) מדקדק כן הרב"מ ז"ל ממה שכתב הרב כל השובת ממלאכת עבודה לא תעשה בהם. ולדעתי אין הכרח מלאכת עבודה לא תעשה בהם בפרשת אמור מלאכת עבודה ולא

מגדל עוז

פ"א ששת ימים האלו וכו' עד כל מלאכה לא יעשה בהם. מלאכה ג"ל דביצה (דף י"ב) ובתרא אלו שמרין (דף מ"ו): ולשון מאמרים מ'. הרי נרבינו בתלוקת לא תעשה בהם אחר ולא תעשה בדברן ולא יעשה הסמוך מלאכתך בין כו"ע בין בשבת. וכיונו לחמתמה בשבת הלי דרשה נשורה לא כו מחיים נרשמו של מומי וזן עמו לו מעבר כיום שבתה פ"ו מהלכות שבת:

ד כל מלאכה שחייבין עליה בשבת ואסורה בשבת ר"ל. בתחלה אמרו בדעת רבינו כך הוא שכל מלאכה שחייבין עליה בשבת ואסורה בשבת אינה מותרת ביום טוב אלא לצורך אכילה אם עבה אסורה ביו"ט לוקה ואם אינו עבה אינו לוקה אלא לצורך אכילה אינו לוקה ואם אינו עבה אינו לוקה אלא לצורך אכילה. ואינו מלאכה שהיא מותרת בשבת אלא לצורך אכילה. ואינו מלאכה שהיא אסורה בשבת אלא לצורך אכילה. ומה שאמר בדברי רבינו שכולל כל מלאכה שאינה מעשית באכילה ואינה חייב אם הוא מן הדין ביומו אינו בהצרה והוצאה מתרין כתו כתיבה ותרינה אינם מיתחלין לצורך אכילה אם עבה אסור ביו"ט לוקה ואם אינו עבה אינו לוקה אלא לצורך אכילה אינו לוקה אלא לצורך אכילה אם עבה אסור ביו"ט לוקה ואם אינו עבה אינו לוקה אלא לצורך אכילה. ולבאר יתר בהוצאה והבערה מן הגמרא שנינו ת"ר דיו"ט (נביה יו"ב) ב"ש אומרים אין מוציאין לא אם כן לצורך אכילה ובית הלל אומרים אין מוציאין לא אם כן לצורך אכילה. ומה שאמר בדברי רבינו שאינו

ה כל מלאכה שאפשר לעשותה וכו׳. דעת רבינו מכל מלאכות שהן נאכלין ומשקין מותרות נמוכות דבר תורה כגון הקצירה והכתישה וכיוצא בהן מלא שהכתיש אפרו פוחן מפני הטעם שהזכירו כדי שלא יתנו לתוך הבשר ולא אפרו כל דבר אחר אלא שלא יעשה בשמחת יו"ט

פרק א יד בני החיל שנתנו קצת ליסרגל וכו'. כתב הרב התיד ואני מקיים הגיסמא ומקיים דבריו וכי תמיכון ומלגת לאו מהא דרב קאי וכו' מיירי בשלא יכולים לאכול ממנו פת אחת ולהתו לרשות נס הכי"ף לא יתלוק על זה וכ"כ שם הרא"ן דבכה"ג ודאי שרי דבדדיה קא פרח ואם כן היאך הניח לחיה לקיים דינו של רבינו מדבכה"ד יכה אחר אש"ש שלא הכסים לדעת הרב ולהכרחי הרמב"ד משמע ודאי דרבינו מיירי אכילו מיכולים לאכול פת אחת

נפש שיש בהן הסרון אם נעשו מבערב עושין אותן ביום טוב. כגון שהיקת תבלין וכיוצא בהן: **ט** אין "אופין ומבשלין ביום טוב מה שיאכל בחול. ולא הותרה מלאכה שהיא לצורך אכילה אלא כדי ליהנות בה ביום טוב. עשה כדי לאכול ביום טוב והותיר מותר לאכול המותר בחול: **י** ממלאה אשה קדרה בשר אף על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה ° אחת. ממלא נתהום חבית של מים אע"פ שאינו צריך אלא לקיתון אחד. יוממלאה אשה תנור [ז] פת אף על פי שאינה צריכה אלא לככר אחד. שבזמן שהפת מרובה בתנור היא נאפת [ז] יפה. ומולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת אף על פי שאינו צריך אלא לחתיכה אחת. וכן כל כיוצא בזה: **יא** המבשל או האופה "ביום טוב כדי לאכול בו ביום או שזיכן אורחים ולא באו ונשאר התבשיל והפת הרי זה מותר לאכול למחר בין בחול בין בשבת. ובלבד שלא יערים. ואם הערים אסור ואפילו בשבת שאחר יום טוב מפני שהחמירו במערים יותר מן המזיד: **יב** "מי שהיתה לו בהמה מסוכנת לא ישחוט אותה ביום טוב אלא א"כ יודע שיכול לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום. כדי שלא ישחוט ביום טוב מה שיאכל בחול וכן כל כיוצא בזה: **יג** "אין אופין ומבשלין ביום טוב כדי להאכיל כותים [ח] או כלבים שנאמר הוא לבדו יעשה לכם לכם ולא לכותים לכם ולא לכלבים. לפיכך מזמנין את הכותי ואין מזמנין אותו ביום טוב גזירה שמא ירבה בשבילו. אבל אם [ט] בא הכותי מאליו אוכל עמהן מה שהן אוכלין שכבר הכינוה: **יד** "בהמה שחציה של כותי ושל ישראל מותר לשוחטה ביום טוב שאי אפשר לאכול ממנה כזית בשר בלא שחיטה. "אבל עיסה שחציה לכותים וחציה לישראל אסור לאפות אותה מפני שיכול לחלק הבצק. *בני החיל שנתנו קמה לישראל לעשות להם פת ביום טוב. אם כשנותנין פת ממנה לתינוק אין

א טור סימן תקג סמ"ג שם: ב טור סימן תקז בח"ג נאון עה. ג טור סי' תה סמ"ג שם. ד טור סי' תקג: ה טור סי' תמז. ו טור סימן תקיב בת"ג שם. ז טור סי' תה בח"ג שם. ח טור סי' תקו סמ"ג שם:

ט אין אופין וכו'. זה מחלוקת בפ"ז עובדין (פסחים מ"ו) כתוספ' מיו"ט לחול רב המנונא אחר עוקה וכרכה אמר מיהו עוקה וקיי"ל כרבה ואיתקוה הוא דעיבה הא דיסורתא מיבה ובן כתבו ז"ל עשה כדי לאכול וכו'. זה פשוט ונלמד מדין מי שלא ערב עירובין הנעילין כתו ובכרכה שוד בפרק זה.

י ממלאה אשה קדרה וכו'. בריש פרק ר"ע שבל (בילה י"ח) כלשון רבינו ובהגה הרמב"ם ז"ל כדי שיתקלו מפמנים. לפיכך יראה לי שאפילו ליתן בקדרה מהיכה אחר הקיבה מכיון לאחר שהיתה קדרה על גבי האש מותר, עכ"ל: וממלא נתהום וכו'. בלוחה בריש פרק כלשון רבינו. ובתב הרמב"ם בלבד שיתן מה בכל קודם שהיתה חבית על גבי האש עכ"ל. והטעם לפי שאין המים מוציא כשיש בכלי כדבה ולכיך דעתו ז"ל שאסור לבזבוז עליהן שלא לצורך אבל מעיקרא חד עדרתה הוא ומרי: וממלאה אשה תנור פת וכו'. מתלוקת שם ופסקה שם הלכה הרמב"ם דאמר ממלאה אשה תנור פת אפילו שהפת יכה בשבת שהתנור מלא. וה"ר יונה כתב שלא הסיתו מלא בהטרים קטנים ובריש אבל לא בטורים גדולה כשנין שלא, עכ"ל. ומולח אדם כמה חתיכות וכו'. מיתה פ"ק (שם י"ח). תתר שמואל מולח אדם כמה חתיכות בבת אחת אף על פי שאינו צריך אלא לחתיכה אחת. עוד שם רב אדא בר אהבה מערים ומלח נתמלא נתמלא. וכתבו ז"ל הגיהר מימרא דשמואל ולא כתב דרב אדא בר אהבה ולכאורה הוא סוגיה שהן הלוקין שהרוחל לא הגיה מלא בבת אחת ורב אדא בר אהבה הגיה בזו אחר זו ומערים ואומר בכל אחד בבת אחת בזה אחר זה ובקיאתא לן בסמוך. והרמב"ם ז"ל בסוף כ"ב אדא ובתב בתקנים הכסף מרוח שלא יכריח הבשר הגיהו לו הגיהה זו עכ"ל:

יא המבשל לו הלוקה ביו"ט וכו'. בריש פרק יו"ט בתל (דף י"ג) בני מי שלבל מיהרו הבגילין שלו קודם שהיה מבשל הוא ליו"ט והם הגיהו בשבת ובן בקנו הרמבים ז"ל:

יב מי שהיתה לו בהמה מסוכנת וכו'. פרק לו נדין (דף כ"ה) בהמה מסוכנת לא ישחוט אח"כ יודע שיכול לאכול אחתה כזית צלי חבשול יום כ"ע אומר אפילו כזית מי מבית שמיסתה. וקי"ל כת"ק ופירשו כל שיש בהם ביום שיכול לאכול אש"פ שאינו אוכל מותר דמשום הכסד מחוט הגיהו לו בכך. וכן תבולה פרק אלו עובדין (פסחים מ"ו.) אכל בריאה לא ישחטנה אח"כ צריך לאכול מתחה ביו"ט וכן כתבו ז"ל:

יג אין אופין ומבשלין ביו"ט וכו'. פרק יו"ט שחל (בילה כ"ח) קי"ל בתלן דברים לכם ולא לכותים וזה שנכסם מכל הכוכבים אבל בדין הכלבים נחלקו ודעה רבינו כדעת ההלכות שפסקו כר"י הגלילי דאחר הרם לכם ולא לכלבים ואין נפש בהמה חוזר להכין לה ויש מולקין בזה. ודעת הרמב"ן ז"ל כדעת רבינו וכדעת ההלכות ועיקר. ולזה כתב הרמב"ם ז"ל לפיכך אין מוציאין תבן ותבואה תרשות לרשות להאכיל לבהמתו שהבואה מלוכלת ונותרה היא ולא בהמה אלא עלמו לבד שהוא מדבר טורים, עכ"ל. וזה כפי שיסתו שבהכתי לעבלה בדין הבואה מותר ראוי אבל לדעת רבינו בדין הבואה אסור לפיכך יזמנין את הכותי וכו'. מיתה שם (דף כ"ח) דר"י בן לוי והרבה אחרונים סוברין כן והוא כלשון רבינו וגרלה שרייה שאחרו אין יזמנין ולא אמרו אין מאכילין דקדק רבינו שלא אמרו אלא כמזמנין שהוא אבל בבת אחת אחרו שם חרוחר ורב שבורא לו מקלב לו מוכן בעת אחרי לה בתחי ליה לא ניתן לך בתחי שבריתה לן מוכנ ואי לא קרתא יתיר לא מדעתא דיזר לא מרחיון. ובוכר אחין הלמירה הזו מעלה ומוזיה בשאר הדבר אבל הרמב"ם כתב שהלמירה מעבבת.

יד בהמה שחליה וכו'. מיתה דרב אסדא שם (דף כ"ח) קדוב לכלון רבינו אבל עיסה הלוי של וכו' בתוהה מיתה שם הדין והעם קדוב לבוה לכלון רבינו.

בני החיל וכו' שנתנו קמה וכו'. שם בנו חייבה הרב מי בני בתנא דבנו עליהו ראיתה דבני הלכה ביו"ט אמר לחו הא"ן מי כי יהבי ריבתא לעקרא לא קדמי

לחם משנה

מן המזיד רשאין דבמזיד אפילו אפה מיו"ט לחול אותר לאכול. והרב מהר"ר לוי ן' הביב הוכן שם בריקים המבר (דף פ"ב) מיו"ט לחול אסור ולא כתב רבינו מפני שהחמירו בתערים אלא להם שעם בשבת אחר יו"ט שהגיהו לאה הערמה אסורה ואחיד מוהר

ואם בעם לדבר לחלק בין אפה חיו"ט לחול לאפה מי"ט לשבת ע"ש.

יד בני ריחל וכו'. כתב ה"ה ז"ל ומי מי שהעתיד דברי רבינו ז"ל בתומו שלא היה (שם) בנוסחת רבי ובלעגל וכו' וזו היא סברת רש"ן ז"ל ובוכר דלא דמיין מהדדי

סנדל עוז

אין אופין ומבשלין עד שלא אפשר יפה סרק ע' דבינה (דף ע"ו) ומולח אדם כמה חתיכות עד יוסר מן הסמוך. פ"ק דבילה מי שהיה לו בהמה מסוכנת עד וכן כל מילא כזה. סרק אלו מזכרין (דף מ"ו מ"ו) ומרק אין נדין (דף כ"מ). אין אופין ומבשלין עד שבבר רבינו. פ"ב דבילה (דף כ"ח): בחמה שהיה על מומי עד לאלון הנלה. פ"ב דבילה (דף כ"ח).

בני החיל עד לאיש לאיש. כתב הרא"ש ז"ל יפה אחר אש"ש שלא הכסים לדעת הרב ז"ל

ואני גם כן מודה שיפה כתב ובלבד שלא יערים כך קבלתי מרבותי היינו דלא כרבינו יונא שהחיר אפילו בתנורים מלאים לצורך ברית מילה אחר בחה"ר ר"ן ע"ש שצריכין פת ארד מכל תנור א"ה. ע"כ: (ז) כתב ר' אליעזר ב"ר יו"ל דהיינו דוקא בתנוריהם הקבנים אבל לא בגדולים שלנו וכל רבותינו אוסרים ע כ. וכן נראה לשון רש"י וז"ל בזמן שהתנור מלא שתנוריהם קטנים היו ובדבוקין הפת בראשונה ובתוך שהוא מלא החלל מתמעט ואין מקום לרמיטות להתפשט והפת נאפת יפה, ע כ. (ח) כר"י הגלילי לגבי ר"ע וכן פסק רא"ם וכן ראה בתשובה תלמידי רב האיי גאון והביאו ראיה כדקיימו ב"ה כות ה בההוא פירקין הגרסינן אמר להו ב"ה והא"ל כבר נאבר לה' וכו' ובתב הילבך אסור להביא דרך ר"ה ביו"ט כל האכל בהמה. ובס"ה הביא ראיה כמתם בתנוריהן בזמן שהגויים אוכלים מזונה אינה נאפית ביו"ם וכן פסק באלפס וכן בתוספות פ"ק דתתובות ודלא כרשב"ם שפסק כר"ע עיין באבי"ה. ולשלות לכותי על ידי כותי בי"ט בתב בא"ז דשרי. ע כ: (ט) מר זוטרא ומרימר כד איקלע לתו כותי ביו"ם אכרו ליה אי ניהא לך כמאי דסרהיגן מוכב ואי לא כריא יתירתא אדעתא דיזר לא נרהיגן ושפחות דיון כיון דאיפשר לפיוסינהו בסירי אדרבינ ברי מדשב"ם

הגהות מיימוניות

דגיכר בטוב דלהכשירה הוא עושה ואסור סידי דהוה אהנעלת כלים ראסור לעשות ביו"ם ע' כ: ס (כתב הגור ז"ל י"א דאפילו אסרה בפירוש שהוא רוצה אותה לצורך סדר שהוא מותר ויש אוסרין. ונראה שהוא מותר כיון דבעם היתר מפני שתוספת גורם בעם בתבשיל א"כ אפילו פירשה בפירוש נמי מותר. כתב בעל העטור דוקא קודם אכילה יכולה להרבות בבישול אבל אחר אכילה אינה יכולה לבשל ולומר איכל סמנו כזית ראין לך הערבה גדולה מזו ע"כ): [ו] בפר"ה כתב ובלבד שלא יערים כך קבלתי מרבותי היינו דלא כרבינו יונא שהחיר אפילו ג תנורים מלאים לצורך ברית מילה אחר בחה"ר ר"ן ע"ש שצריכין פת ארד מכל תנור א"ה. ע"כ: (ז) כתב ר' אליעזר ב"ר יו"ל דהיינו דוקא בתנוריהם הקבנים אבל לא בגדולים שלנו וכל רבותינו אוסרים ע כ. וכן נראה לשון רש"י וז"ל בזמן שהתנור מלא שתנוריהם קטנים היו ובדבוקין הפת בראשונה ובתוך שהוא מלא החלל מתמעט ואין מקום לרמיטות להתפשט והפת נאפת יפה, ע כ. (ח) כר"י הגלילי לגבי ר"ע וכן פסק רא"ם וכן ראה בתשובה תלמידי רב האיי גאון והביאו ראיה כדקיימו ב"ה כות ה בההוא פירקין הגרסינן אמר להו ב"ה והא"ל כבר נאבר לה' וכו' ובתב הילבך אסור להביא דרך ר"ה ביו"ם כל האכל בהמה. ובס"ה הביא ראיה כמתם בתנוריהן בזמן שהגויים אוכלים מזונה אינה נאפית ביו"ם וכן פסק באלפס וכן בתוספות פ"ק דתתובות ודלא כרשב"ם שפסק כר"ע עיין באבי"ה. ולשלות לכותי על ידי כותי בי"ט בתב בא"ז דשרי. ע כ: (ט) מר זוטרא ומרימר כד איקלע לתו כותי ביו"ם אכרו ליה אי ניהא לך כמאי דסרהיגן מוכב ואי לא כריא יתירתא אדעתא דיזר לא נרהיגן ושפחות דיון כיון דאיפשר לפיוסינהו בסירי אדרבינ ברי מדשב"ם

"אין מקפידין מותר לאפותו להן ביום טוב שכל פת ופת ראוי לתינוק. עיסת [י] הבלבים בזמן שהרועים אוכלין ממנה נאפית ביום טוב: **מז** המבשל ביום טוב לבהמה או לבהמה או לחנים לחול אינו לוקה שאילו [כ] באו לו אורחים היה אותו תבשיל ראוי להן. עשה לנפשו והותיר מותר להאכיל ממנו [ל] לבהמה ולבהמה: **מח** רחיצה יום טוב רוחץ [מ] בהן כל נופו ביום טוב שלא נזרו על דבר זה אלא בשבת בלבד: **יז** כל שאסור בשבת בין משום שהוא דומה למלאכה או מביא לידי מלאכה בין שהוא משום שבות הרי הוא אסור ביום טוב אלא אם כן היה בו צורך אכילה וכיוצא בה. אם דברים שהם מותרים ביום טוב כמו שיתבאר בהלכות אלו. וכל שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביום טוב אלא לצורך אכילה וכיוצא בה. וכל שמותר בשבת מותר ביום טוב.

א סמוך מולך מה כיתון כיון: ב כפ"ג לקמן שה: ג מוד כי' הקיא סמ"ג סם:

ויש

לחם משנה

להדדי כמ"ם ה"ס ז"ל וקבה לדעת ז דמ"ם יש סחירה בדברי רבינו ז"ל פס מ"ם פ' כ"ו מהל' שבת. שכאן פסק כר' יוסי דאמר לכם ולא לכלבים ומבואר בגמרא (דף כ"ה.) דלדברי ר' יוסי הני טופלי פירות נדעשים ואסור לטלטלן בשבת אלא מ"ש פס דכן המרו פס מיסת ביו"ע בשבת אלי מיסת מלבלין לה אבר ריפסת והוא ז"ל כתב בתקנים המכר וכן כל הקליפין והגרעינים הראויים למאכל בהמה מבלעין מותם דמסתמא דברו בטילטול ובטלמת ה"ה ז"ל דבר דופלינא קלי אחר ולדעת ריב"ל לא בטיל מלגמל אבר ריפסת אלינא דר' יוסי ניחא דאיכו פסק כריב"ל אבל לדעת ז קשה. ול"ל דגרעינין דכתב רבינו ז"ל בהלכות שבת הם דאויים למאכל בהמה בלי שום מיקון מוכל והני גרעינין שהוזכרו בגמרא (דף כ"ה) אינן ראויים למאכל בהמה אלא פ"י מיקון גדול כמו שכתבו פס התוס'. ונמה שכתב ה"ס ז"ל דופלינא קלי אמאי דבליק מיניה קשה דמשמע דופלינא דאם אחר ריב"ל לטלטל לצורך לעשות מלאכה בעבורה ביו"ם. וגראה להרן דאינו אלא אם מיכא שיורי טוסות אלא אם אי לאחר לטלטל לצורך הבוחר כשהבהמה הבוחר עצם אחת ואינא שיורי טוסות אלא אם אי לאחר לטלטל לצורך הבוחר. אבל אם זה קשה דמ"ב צריך אחר לומר אלא חיים ר' יוחנן שיורי טוסות הבוחר בדבהב רש"י ז"ל אמאי מותר לטלטלו הא בשבת לא הוי לצורך מותר. ושוב אפילו דאמר דחיים שיורי טוסות מבלעין אבר הבוחר כמו שאמרו בגמרא לטלטלינהו אבר בבהמה ומיון

לגמרא אמר דפליג רבי יהושע בן לוי לדלמיל הגיה פיון:

עיסת הבלבים כו'. כתב ה"ס ז"ל דלדיון דאיתא לן בהולין אין לו בגלה מותר וכו'. ולזה כתב רבינו ז"ל. וקבה אם זה דלמילו מלן דאיתא ליה בהולין מ"מ איסורא מיכא אינא ולא אחרי מעמא דהולין אלא לאפטורי ממלקות כמו בגלמה בחול בדברי רבינו ז"ל שבכתב בחול אינו לאוכל לצורך בוחר ולא לצורך בלבים. וי"ל דהך קשיא נוסא איכא לאקשויי בגמרא בפ"ק דביצה (דף כ"ב) והדא מחלקת הבבמה דשם אתרו ומי אית ליה לרב חסדא דאמר אבי לאפטוי אוכה ביו"ם והשתא קשה דהיכי קאמר ומי דאמתמא וכו' דאמתמא דלי אית ליה אעמא דהולין אלא אסור דאפטוי אלן דאיתא ליה מעמא דהולין מ"מ איסורא מיכא לגבי גרמה אומר דוודאי כיון דהך שיכה מעורבת של רוחים ושל בלבים אין לאוי אומר שיכה איסורה כל כך ואפילו איסורה בלה אסור לטלטל וכו' מדע דלאין זה הטעם כל כך בחור הבא רב מעלאי מבמים ליה לגבי אמרא ומ"ב בשמבטל הבל לבלבים אחרינו הבם הולין ואינו לוקה אלא שאבור הבא דמשורבת עם עיסה הראויה מעלינן ליה דדבא ואמרינן דוזא שאמר עבמרי ומי אית ליה לרב חסדא דהולין דאי הוה אבריבא ליה הבם הולין אבל אם אסור הבא בדאריבה אבל בשמבא דאיתא ליה הבם הולין אלא אם הבם לוקה הבא מעלינן ליה דבנא ואמרינן אמר לבל אבהנה ומ"ב אין לקמבה דמוזבר ומ"ב הבמבא אלא אם אם אבריבא ליה לן בהולין הבא דמשורבת עם עיסה בל רוחים אמר.

זה ז"ל לייבב דעת הבשב"ל ורבינו ז"ל:

מז המבשל ביו"ם כו'. כאי ביטול לבהמה מייני במאכל בראמי לאכילת אדם לאי הבי לא שייך בשמא דהולין ומקבלי מוכחין כיון דאיתו לאי למאכל אדם ובראמי לוקה

אבל מבשל דמאתר שבאמרה לצורך הוכרה אמי אלא לצורך לאי לבהמה למאכל אדם כלל וא"ב קשה בל רבינו ז"ל אין לא הזכיר בשם מאתר

כמ"ם לבעלה. ואבבר היה לומר דרבינו ז"ל פ"ל דלבם ולא לבוחים ולא לבלבים אבהדיה אלא קאמר כמ"ם בהוסבתם בפ"ק (דף י"ב) וא"ב מבבמל בעשם מאתר ובראמי אדם לא אחא

לבב הוה מותר מבשם מאתר אבל הבמה דבהוב אבהדיה לאיסוריה לבר אינבריך בשמא דהולין לומר דאיתו לוקה אבל אינו אבל אינו אבל אינו

*ויש ביום טוב מה שאין בשבת *איסור מוקצה [ג] שהמוקצה אסור ביום טוב ומותר בשבת מפני שיום טוב קל משבת אסרו בו המוקצה שמא יבוא לזלזל בו : יח כיצד תרנגולת העומדת לנדל ביצים ושור העומד לחרישה ויוני שובך ופירות העומדין לסחורה כל אלו וביצא בהן מוקצה הן ואסור לאכול מהן ביום טוב עד שיכין אותם מבערב ויחשוב עליהם לאכילה . אבל בשבת הכל מוכן אצל שבת ואינו צריך הכנה . וכשם שהמוקצה אסור ביום טוב כך הנולד אסור : יט יהול מכין לשבת וחול מכין ליום טוב אבל אין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכינה ליום טוב . לפיכך *ביצה שנולדה ביום טוב אחר השבת אסורה . ואע"פ שהתרנגולת עומדת לאכילה . הואיל ומאמש נגמרה הביצה נמצא שבת מכין אותה ליום טוב . ואסורה בכל יום טוב גזירה משום יום טוב [פ] שאחר שבת . וכן ביצה שנולדה בכל שבת אסורה גזרה משום שבת שאחר יום טוב : כ וכשם שאסור לאכלה כך אסור לטלטלה ואפילו נתערבה באלף כולן אסורות שהרי למחר יותרו הכל ° וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף אלפים אינו בטל . השוחט תרנגולת ביום טוב ומצא בה ביצים נמורות הרי אלו מותרות . שאין זה דבר מצוי תמיד ודבר שאינו מצוי אלא אקראי בעלמא

א טור כו' תקס ס"ס סע"ג סס : ב טור כו' תקנ סח"ג סס : ג טור כו' תקנ סח"ג סס : ד

משנה למלך

יז ויש ביו"ט מה שאין בשבת דאיסור מוקצה. דשבת דאיסור מוקצה אסור ביו"ט ושותר בשבת וכו' . בפ"ז דיו"ט (דף כ') אתרינן מנדי מאן דאמרה לאיתיתין כי מאי דאית בשבת דבתם לן בכלים ופ"ב ביו"ט דבתם לן בכלי אחרי שבת דמתיר ולא אתי לזלזל. וכתם לן בכלים דתיקון ביום טוב דלא אתי לזלזל. ומכלל לי אחא דאתיתיר . ומכלל לי אחא דאתיתין בפרק חבית (דף ק"כ) שבת חבית דאיסור כיולה גזרו ביה רבנן ויו"ט דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן (פ"ס עיין בתוס' פ"ק דסוכה דף ו'.) ע"א ד"ה לאמרו לו . ובכוסה כי' מהרש"ל דפ מטלין בחוט ולא ויו"ט דקי' ואתי מלזלזל ביה אילא למידק דבא בתחתי' מפני מרגא ביו"ט מבשבת . ולא דבעיקרי מלאכות נכשיהו שרי ביו"ט אבי ביה כיוה שמוסר קצתו כלן וכלן יוסר ים לאתיתר ביו"ט מבשבת נח"ב). ובפ"ב דיו"ט (דף כ"ח) אמרינן, אלוי שבות שבת משבור יו"ט ואורס"ל דהתמירו הכמים בזכרונם בשבת מבריו"ט . גם הכ"ן פ"ב דיו"ט אחרית בכתב ומסא מסבע דלכרנות מוחר וכו' כתב כשם כבר ר"י דבשבת דאיסור כיולה גזרו אבל ביו"ט דאיסור לאו הכיולו ועיין בגמרא ר"ם פאשם כבר (דף ק"ט.) דאתרינן מ"ר בי אבהו ריבא דאיסור כרת מבשו בשבת דאיסור לאו לא תבשו פ"ב מבדי מ"ר דאוריתא ואל דאוריתא מה לי איסור כרת מה לי איסור לאו . וכ"ל ז"ל מתלן בין תבשל לדתיקה דבבתיקה מתלקין בין איסור כרת לאיסור לאו . וקבלת לדבריו סוגיא דבתר הגדל (דף פ"ב) דאמרינן לענין אם תעלה בק"ל ואמרינן עלה דאין לתקן בין איסור לאו לאיסור כרת . (אמר התנא עיין בתוספת הדבון סימן ר"ע שבשנו ברש"י תבוניא ז' ועיין מבריש"ן בשם פ"ב בסוכה) ובפרק המתנדן (דף ע"ד) אתרינן דב לא בעין לנגיאה לאבקל ליה סילתא ואיתיר לי מכי דאמר אמי דאמר לבנגא לאו בני בנגא הוא. ובפרק המוכר לה הבעלים (דף ל') לאיסורא לן לא מלי דנזרו רבנן אמירה לכותי בשבת הוי דוקא לענין שבת דאיסור סקינה אבל אמירה דאיסור לאו לא לו דלמא לא בעא ולא מבעיא ואמר הבעיים ועיין עוד בפרק זה בתוספות הדבון סימן רכ"ג כרבב"ל בתחבוטו לענינה (דף כ"ד) הרש"ם סימן כ"ד תוספות קדושין (דף י"ד). ועיין מ"ש הרמ"ל בספר גע בשם (דף ק"ו ע"ג) ובתוספות ביומא בפ' מבשמים (דף כ"ח ע"ב) מרש"ל מ"ר מ' ר' מ' ובתוספות לקדושין שם. ובלא תוכרני בתוס שם דכ"ל דמתי דאמרינן מה לי איסור לא וכו' הייגו דוקא דאינו איסור כרת ים לענין דתקינן לאיסור לא ושעמם מבשו דבתם הוא בתקנת הכונה בל דבלא אתקנה בתר ובשיגון אתקנה וכן הבין הרב דבריהם מרבינו ר"ם שם ועל דבריו בתבונה הנכונה בל דבלא הבל"ל הגע"ב דלא אתקנה בתר לאיתקנה בתרא . ועיין מ"ם הרב"ם בפ"ב דבתוספות דבלבם הוא בהגהות עמר מרבינה שבות בגלו ובתבלר בל"ל מ' ר"ש ועיין בבפר בית בשמואל מ' ר' מ' ר"ת ובפ' בן סורר בשבת דבבות לבו מיעל פרוך בגמרא בשלמא לע"ד אבל אם בתר בשר אלא בע"ד פטור בתבר מלי בלי ולא ולמיתן דשבות בתי בלי בשאנה מבתרא לאתם אחר בתבר מדאוריתא בע"ב בתבונ

כא זה שאמר וכו'. שם (דף ל"ז) ובשמא מפי מסמא עבדינן תרי יומי משום דסלקו מהם הזכרו בתנא דמגילה ביתיכם. ועניין ר"ה שהיא שני ימים מוגים בכ"מ מפורש בהלכות ומן מוקדם, והכרי ההלכות ורבינו שיקר וכן עכגין הוים לף בארון ישראל לעשות שני ימים ר"ה:

כב יום טוב וכו'. זה פשוט ומבואר בכ"מ:

וכל בשמאל וכו'. מרק מקום שמגנו רב נתן בר אפיס אמא מפי רב לשמואל ביו"ט שני דעמרה שמעיה רב יוסף וכו' אינא דאמרי עניה מ"ל מני ומשמיה מר דרב המוטל דאמרי מרוייהו מדין על שני ימים מוגים של גליות וחיוין ה"מ מיום דעמלת מבל מרגא מרבנן דבבא ניה עבדי ליה בדמעבדא מיומא מגנדא ולא מיומא מעמתא. ופסק רבינו בלשון אחרון וכן בכלבוש, ומה מבואר מדין מכת מלכות וכבודו פ"ו מהלכות מ"מ:

ובשם מהלכות. דין הכסף משנה בשם מ"מ/פ"ו משפיע (דף ח'). ואולם דיני המה פ"ק דבילה (דף ו'). אמר רבא מת ביו"ט לאשון ואעפ"כ בו מתמקן ביו"ט שני ישראל ואפילו בשני ימים מוגים של ר"ה אמר מר עוקבא לא אמרן אלא דאיתמרי אבל לא אמרי דאיתמרי ליה ורב אמר אמר אפילו לא איתמרי מ"מ יו"ט שני לעבי מת כחול שמיה רבנן אמרו לאינו ליה נליסא ולאינו ליה אבא מיכוס וכ"ש להאור לו קבר. ודנו הסכנות לאלה בדיינין אלו והמחוור הוא כדעת רבינו שביו"ט לאשון אין ישראל מתקמין בו אלא אפילו בשני ימים מוגים לא אמרו אלא מה שמותר בו בשבת ומתמין מתקמין בו אפילו לא בשמחה וביו"ט שני אפילו לא בשמחה ויש שם שמתין ישראל מתקמין בו לבל עניינו כאילו הוא חול ממש, וכן כתבה הרמב"ן ז"ל. וכתבו מלאת הגאונים ז"ל ומותר לעוות לה כמה ביו"ט לאשון בתוך הכתוב ומיהר ביו"ט שני אפילו מון לאחוש. אם מותר להם לאחר

בעלמא לא גזרו בו: **כא** זה שאנו עושין בחוצה לארץ כל יום טוב מאלו שני ימים מנהג הוא. ויום טוב שני מדברי סופרים הוא ומדברים שנתחדשו בגלות. ואין עושין בני ארץ ישראל שני ימים טובים אלא בראש השנה בלבד. ובהלכות קידוש החדש מספר זה נבאר עיקר מנהג זה ומאי זה טעם עושין ראש השנה שני ימים בכל מקום: **כב** יום טוב "שני אע"פ שהוא מדברי סופרים כל דבר שאסור בראשון אסור בשני. וכל המחלל יום טוב שני ואפילו של ראש השנה בין בדבר שהוא משום שבות בין במלאכה בין שיצא חוץ לתחום מכין אותו מכת מרדות או מגדין אותו אם לא יהיה מן התלמידים. וכשם שהראשון אסור בהספד ותענית וחייב בשמחה כך השני ואין ביניהן הפרש אלא לענין מת בלבד: **כג** כיצד "המת ביום טוב ראשון יתעסקו בקבורתו הבותים וביום טוב שני יתעסקו [פ] בו ישראל. ועושין לו כל צרכיו כגון עשיית המטה ותפירת התכריכין וקציצת הבשמים וכל כיוצא בזה. שיום טוב שני לגבי המת כחול הוא חשוב ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה: **כד** "שני ימים טובים אלו של גליות שתי קדושות הן ואינן כיום אחד לפיכך דבר שהיה מוקצה ביום טוב ראשון או שנולד בראשון אם הכין אותו לשני הרי זה מותר. כיצד [פ] ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני. חיה ועוף שניצודו בראשון יאכלו בשני. דבר המחובר לקרקע שנעקר בראשון יאכל

בשני. וכן מותר לכחול את העין ביום טוב שני ואע"פ שאין שם חולי. כמה דברים אמורים בשני ימים טובים של גליות אבל שני ימים של ראש השנה קדושה אחת הן וכיום אחד הן חשובים לכל אלו הדברים אלא לענין המת בלבד. אבל ביצה שנולדה בראשון [ג] של ראש השנה אסורה בשני וכן כל כיוצא בזה. 'שבת הסמוכה ליום טוב ונולדה ביצה באחד מהן אסורה בשני וכן כל כיוצא בזה. ואפילו נולדה ביום שני לא תאכל בשבת הסמוכה לו:

אפרות

א מור סי' תקו סמ"ג לחיין סס: ב מור סי' תקכו סמ"ג שם: ג מור סי' תקו תקיג סמ"ג שם: ד מור סי' תקיג סמ"ג שם:

לחם משנה

בהיום שלמה על דעת כמקצה ורב סבא בהכך זה לא ידמה כלל. וגל דרבינו ז"ל דפסק כרבה דמיה ליה כמנה לאוריתא ולאי דכסיקא מסורה מפני דהוי ספק דאוריתא ומפי מקל ומוחר מהדיון שכתב אבל אין זה בתמצא לשון ר"ה ז"ל שהוא הכניס הדבר מפני שאין לה ביטול וזה אינו הכרח כלל והיה לו לומר משום דהוי ספיקא דאוריתא ושוב מהביא ר"ה ומפיק רב אחי וכו' ולפי זה לא היה צריך ליה כלל דלעיליה בעמא דיפוס ספיקא דאוריתא. ומוד ביו"ט בעלמא הוה לי לבשמיטה דבכיקו אבור דהוא ספק מדבנן שהוא לקולא ותולי לבעלו מזה כתב ר"ה ומפרק מי כתב וכל ספק מוקן יאסר וכל זה דוחק:

כב וכל בשמאל וכו'. ומפני שאין לה ביטול אין הכנה בין בדבר וכו'. כלומר לא מבעיא בשל גליות דמכין אותו מכת מרדות ומפ"ג דבמגילה לא הוכירו הכאה מכת מרדות אלא ביו"ט מ"מ משמע ליה לרבינו ז"ל דה"ה ביו"ט שני של גליות שאינו מכין אותו מכת מרדות אלא ביו"ט שני של גליות מ"מ משמע ליה לרבינו ז"ל דה"ה ביו"ט שני של גליות דאין כוכרת לעבור עליו בלאו מדברי סופרים. וכשם שהלשון אסור בהספד והענית וחייב בשמחה כך המת וכו'. כתב ה"ה ז"ל וכתבו מלאת הגאונים וכו' ומיהה ביו"ט כו' כו'. נראה שיון הלי דקתרינו מיהה דמשמע דבוריו מן הדין הזה יצא לנו עוד דין אחר ופירוש זה לי אסבר כפי הנראה דלשון מתקד דין זה מהראשון כלל *: ואין ביומיהם הסרם אלא לענין המת בלבד כיצד וכו'. אמנם יומים מוגים של הם הבנה אלו דבשל גליות אינה מכתל מיגת ר"ב דבשני מוהר ובהאשון אסור בדבר כדבר רבינו ז"ל לקמן:

כד שני ימים מוגים אלו של גליות שתי קדושה הן ואינם כיום אחד. כתב ה"ה ומה לומרים מהמחבר שאמרם ביו"ט ובמיקר מדברי רבינו ז"ל. משמע דהוא סבור בדעת רבינו ז"ל בדומה רש"י ז"ל דמיד ביו"ט שני הוא מוהר. ונקשה לזה שהרי כפי מעמו שכתב בסרק שני מהלכות שבת המוס

*(ונ"ל דר"ל מן הדין דכיון דרבינו ז"ל הלשון מוהר בשון הלחוש ביו"ט שני מוהר מון לאחוש ה"ל אם מוהר וסר' וכו' מון אחר ונלא קלי הלבלים מיגה וק"ל):

משנה למלך

כב כיצד המת ביו"ט לאשון יתעסקו בקבורתו הבותים. מימרא דבבא פ"ק דבילה ומהנו הלוים רפ"ו דטלי (דף מ"ו ד"ה וכן) דקטרא מת מוהר לא דהי יום טוב וכ"ש שבת יפ"ש:

אפרות

הגהות מיימוניות

[פ] בשאלתות יש היכא דשכיב שיכבא ביום טוב ראשון וליכא עממין לאעסוקי ביה לא יתעסקו ביה ישראל והיכא דאיכא עממין עסק ר"ח דאמר לקברו ישראל אפילו ביו"ט שני דפי שאין אנו בני תורה כדשלח להו לוי לבני בשכר בארק תולין. אבל בעממין שרי דאמירה לנוכרי בעלמא בשביל מצוה שריגן ועוד גדול כבוד הבריות ולוי מבחתא לא היה אוסר לבני בשכר בשביל כבוד הבריות אלא בקעה מצוא שהיו מולולין באיסור ביותר וגרר בה גדר. ואיכא לכימר דאגן בני תורה יותר מהן ואיכא רבות בו ביום לא יתעסקו בו לא ישראל ולא עממין כיון דלא אישתרי כדשלח להו לוי לבני בשכר וכן כעס ר"ת על בני סל אין שהלכו אחר המת חוץ לתחום ביו"ט כדי להתעסק בקבורתו ושל"ח להו בני בשכר אינן בני תורה כבני מלאון בני תורה. אמנם אם מת בירח ראשון שהוא ע"ש אע"ג דלא אישתרי כיון דאי לא קברו ליה ביומיה צריך לשהותו עד אחר השבת כמאן דאישתרי דמי ויתעסקו בו עממין. וכן פירש י' בפרק תולין בעובדא דבנשתא דמעון ע"ש אבל ע"י ישראל כלל לא היכא דאיכא עממין ובל לא דוקא לתקן ארון וחבריכין. אבל דדלכישו ולהוציא ולהשימו בקבר בהב דאגן דמוהר ליישראל אם לו ביו"ט ראשון דוסיא דקבן לסולו ולובב לצאת בני תורה. אמנם אם מת בפרקין דהכא כיון דאיכא צורך מצוה דבתיוך שהותרה הוצאה לצורך הוהרת בני שלא לצורה כתב ע"כ בהלכות שמחות של מהר"ם ז"ל. אמנם דר"י שרי ביו"ט שני לישראל

[פ] בשאלתות יש היכא דשכיב שיכבא ביום טוב ראשון וליכא עממין לאעסוקי ביה לא יתעסקו ביה ישראל והיכא דאיכא עממין עסק ר"ח דאמר לקברו ישראל אפילו ביו"ט שני דפי שאין אנו בני תורה כדשלח להו לוי לבני בשכר בארק תולין. אבל בעממין שרי דאמירה לנוכרי בעלמא בשביל מצוה שריגן ועוד גדול כבוד הבריות ולוי מבחתא לא היה אוסר לבני בשכר בשביל כבוד הבריות אלא בקעה מצוא שהיו מולולין באיסור ביותר וגרר בה גדר. ואיכא לכימר דאגן בני תורה יותר מהן ואיכא רבות בו ביום לא יתעסקו בו לא ישראל ולא עממין כיון דלא אישתרי כדשלח להו לוי לבני בשכר וכן כעס ר"ת על בני סל אין שהלכו אחר המת חוץ לתחום ביו"ט כדי להתעסק בקבורתו ושל"ח להו בני בשכר אינן בני תורה כבני מלאון בני תורה. אמנם אם מת בירח ראשון שהוא ע"ש אע"ג דלא אישתרי כיון דאי לא קברו ליה ביומיה צריך לשהותו עד אחר השבת כמאן דאישתרי דמי ויתעסקו בו עממין. וכן פירש י' בפרק תולין בעובדא דבנשתא דמעון ע"ש אבל ע"י ישראל כלל לא היכא דאיכא עממין ובל לא דוקא לתקן ארון וחבריכין. אבל דדלכישו ולהוציא ולהשימו בקבר בהב דאגן דמוהר ליישראל אם לו ביו"ט ראשון דוסיא דקבן לסולו ולובב לצאת בני תורה. אמנם אם מת בפרקין דהכא כיון דאיכא צורך מצוה דבתיוך שהותרה הוצאה לצורך הוהרת בני שלא לצורה כתב ע"כ בהלכות שמחות של מהר"ם ז"ל. אמנם דר"י שרי ביו"ט שני לישראל

לא

פ"ב א אפרוח שנולד ביו"ט אסור וכו'. שם (ביצה ד') אמתר אפרוח שנולד ביו"ט רב אמר אסור ושמואל אמר מותר אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב וכי מה כין זה לענל שנולד בשבת ומשיבה אמרו ליה הוסיף ומוכן לגבי אמו לשמיעה אמרו ליה וכי מה כין זה לענל שנולד מן הכרכשה אמרו רב אמר רבא ומיימא רב יוסף מאי טעמא אמרו רב ניחא לו הוסיף ומוכן לגבי אמו לכליים ומשלו ומתו נמי וחעלו כו. מכאן אמרה אמר אמה שכתב רבינו אם היתה אמו שומדת לאכילה אינה בת לאמצע אם היתה שומדת לאכילה אינה בת לאמצע אם היתה אמו שומדת לאכילה אינה אלא לאכילה אמצעה אין לאמדן. ודין הענל שמותר ביומו כתוב בהלכות וכסות דקים ולא אכלו מהכיון ונו' ומבואר זה בדברי רבינו פ"ד מהל' מאכלות אסורות וענל שנולד בשבת יש מי שמתיר אותו ביו"ט בסמוך לו ויש מתירין ומפיגו ביומו שיהיה לאוכלה וכן מיקר ולא הסכים הרשב"א ז"ל: **ב בהמות** שיולדות ורובות חוץ לתחום וכו'.

סוף מגילין (דף מ'.) אין שוחטין אם המדבריות אבל שוחטין אם הכיתיות וכגון מלוכ מגלים בשיבוים מדבריות וביתיות וכן מלוכ בעיקר הדין. ומבואר בהלכות כדברי רבינו אבל אלעת בתוך החתום קרוויות ביתיות ואם אין לעת בתוך החתום קרוויות מדבריות וקיי"ל דים מוקלה ביו"ט:

ג וכן בהמה קדשים שנולד בה מום ביו"ט הואיל וכו'. דמה רבינו הוא שמפיגו מומין שנולדו מעכב יו"ט אין רואין אומן ביו"ט וחדש לך שכרי אמר אבל רואה מעכב יו"ט ומעמר מתיר לו לוסר ואם היה מוחר לרפות ביו"ט מומין שנולדו בעכב יו"ט לא היה צריך לרפוסן מבעבר וזה ברור. ומיה שכתב שנולד בה ביו"ט ר"ל אמה שנולדו אינה לרפות מומין בכלל ביה מפני מומין שנולדו ביו"ט שאין מוחשין אינם מדין מקלה ולזה אמרו אף בעבודה תביו"ט כל זמן אינה רואה אומן הכם מבעבר. ולא מבאר בדברי רבינו אם עבר ובקר זה שנולדו

ט

מעלה את הראשון על מנת לשוחטו ואינו שוחטו. ומערים ומעלה את השני על מנת לשוחטו ושוחט את אי זה מהן שרצה. משום צער בעלי חיים התירו להערים. בהמת חולין שנפלה מן הגג ועמדה מעת רעת והרי היא צריכה בדיקה שחטין אותה ביום טוב ותבדק אפשר שתמצא כשירה ותאכל: **ה** אווזין [ו] ותרנגולין [ז] יוונים שבבית הרי אלו מוכנין ואין צריכין

א טור כי' תלת וע"ב סי"ג שם ב טור כי' תלת סמ"ג לאין סה ג טור וסי"ג שם ד טור כי' תלת סי"ג שם

משנה למלך

פ"ב א אפרוח שנולד ביו"ט אסור וכו'. כתב ה"ה ועגל שנולד בשבת יש מי שאסרו אותו ביו"ט בסמוך לו יש מתירים ומפיגו ביומו מותר לאוכלו וכן מיקר ולא הסכים הרשב"ש. ולא ידעתי מנין ה"ה מ"ש ומפיגו ביומו מותר לאוכלו נראה כוודאי בחולה שיש בו סכנה חייבי ולא נמצא מכי אין מותר לשחוט לבשרו בכסת ואי הכי אפילו בכלות ובריאות מאכיליין אותו ואם יש שום לאלות סיפר זה נבי בריא לפנין עגל שנולד בשבת, אולי מצאה הוא וס"ל וז"ש: *(ע' בעבה"ק להרשב"ם) ובלבד

פ"ב א אפרוח שנולד ביו"ט וכו'. מותר ביו"ט אם"ם שלא נולד (ר"ל) דעגל זה עדיין לא נולד וא"כ לא היה לאוי לאחיזתו כמו אחזתה דכל שלא נולד אינו מותר משום שכן מ"מ מותר הוא בשחיטה אמו אם"ם שלא נולד כתב ה"ה ז"ל ויש מתירין ומפיגו ביומו מותר להולה אחי ואכילו חסרש דהיא סברת דיש מתירין וקצה דאפילו נדעה יש מוכרין אין אסור לאוכלה שיש בו סכנה דהא מותר לעשות כל אלאכה בשבתו ואם היא חולה אמין בו סכנה הוכי לאחר דמותר ואין שוחטין אותו בשבת ואפשר דהיינו דעבר ושחט לאחר. אם אפשר דבר דאפילו ביומו כ"ע מודו ביה דמותר אבל אין נראה לי מלשון ה"ה ז"ל

ב וכן בהמה קדשים שנולד בה מום ביו"ם וכו' אסור לשוחטה ביו"ט כתב ה"ה ולא נתבאר בדברי רבינו ז"ל אם עבר ובקר זה שנולדו בו תעבר מה דינו קצה קצת הבדי נתבאר בדברי רבינו ז"ל דאפילו בדיעבד לא מהני דאי לא הוימא הכי אתאי הכתיבנו בבכור שנולד ובחוטי עתו שאם עבר ובראה הכי זה שוחט ואוכל ומשמע דמשמע אפילו מומו שנולדו

ד בכור שנולד ומומו עמו הרי זה מוכן וכו'. כתב ה"ה ז"ל ולכהחילה אין מבקרין אותו משום מולד מעבר ביו"ט ואי"ה אמתי לא לאחר דנ"ד אם הוא הבכור מולד יו"ט והמום ביו"ט דהשתא לא נרוך עומר מהא נזרה היא. וי"ל דלא הוה לנזור אלא אמו שנולד הוא ומומו בהיר והוא בעי"ט אבל כשנולד הוא בעי"ט ומומו

מגדל עוז

פ"ב אפרוח שנולד ביו"ט עד שלא נולד. פ"ק דביצה. בהמות שיולדות עד אמצע הצר מיעד. כתב הרמב"ד ז"ל ואפילו נולד וכו' ואני אומר מאלוקת זה אלוי בנוטחת הפסדים כי ר"ת ז"ל נוהם לשון אשון שפיר"ש ז"ל בבריאתא אחרת מתירין דבכור שנולד לנזור ח"ל בכור תם שנולד לנזור וכו' פרק אין נדין (דף כ"ז). והרמב"ד נוהם בכור שנולד לנזור ומלאון אני שפיר"ש ז"ל אם אפילו היה בעל מום מבעוד יום ואלו ואלו דברי אלהים חיים אם בכור שנולד עד שיחנו ואוכל. פרק אין נדין (דף כ"ז): כתב הרמב"ד ז"ל ונמה אין רואין וכו' אפי' בחתם יו"ט עכ"ל. ואני אומר נם לא זה

ראון

מעלה את הראשון על מנת לשוחטו ואינו שוחטו. כתב ה"ה ז"ל ולהחילה אין מבקרין אותו משום מולד מעבר ביו"ט ואי"ה אמתי לא לאחר דנ"ד אם הוא הבכור קודם יו"ט והמום ביו"ט דהשתא לא נרוך עומר מהא נזרה היא. וי"ל דלא הוה לנזור אלא אמו שנולד הוא ומומו בהיר והוא בעי"ט אבל כשנולד הוא בעי"ט ומומו

הגהות מיימוניות

לא מתילדא ומאחבול היא אבל ביו"ט ראש"ן שהל להיות במוצאי שבת לא דרילמא איתילידא בשבת ואסורה. [ח] כרב דלא כשמואל ואיתימא ר' יוחנן, ע"ב. [ט] בפרק ר' אליעזר אם לא הביא בעבירה שכלו רו הרשיו ודאי שיצא מכלל נפל, ע"ב: [י] שלחי משיילין כרבנן ודלא כרבי ע"ש, ע"ב [יא] כר"ש ודלא כר' יהודה דשרי ע"ש בגמרא דבכור שנפל לבור [יב] כר' יהושע לגבי ר' אליעזר עיין פרק כל בהמה ובל הבלים ע"ב: [יג] וכתב ראב"ה ומיהו ידא שמים יהן ע"ג ביו תחילה ליטול ולשחוטה ולא יבדוק ויניה ואע"ג דאין

ברשות לדש ולתן לציכין זימון וכתב בהלכות פ"ק: אבל יוני שובך וכו'. משנה פ"ק (דף י') בני יוני שובך ב"ש מוחרים לא יטול אא"כ מבעוד יום וב"ה מוחרים עומד ומוכר זה וזה אחי מוטל וקי"ל כב"ה. ודע שדעת קצת מפרשים שמשמע וכל הדיינין שיתבארו בדין הזימון כם ביוני שובך אפילו יכולין לברות אלא שהם מדדין לו מפריחין מעט ואיכם מחוסרים לידה ומוחר לנקחן אלא שלריכין לומר בב"ש מוחרים לידה ואסור לעדן ואין זימון מועיל לכן ונהגו בזה בכוונה דאין לדין ויש מחיריו בזימון בכל נוגע לפי שאין יוני שובך לריכין לידה מעולה וכן דעת הטפסור והרשב"ם בחב בדברי המוחרין ומדברי רבינו ירלה כדעת הטפסור:

ו זימון מחוסרים ולבנים וכו'. שם (דף י"): זימון מחוסרים ואלא לבנים לבנים ואלא מחוסרים שמש ואלא מלבנים מחוסרין אלמה בהן הקן ואלא לפי הקן מחוסרים ואם אין שם אלא הם מוחרין ב"ש בחמה. ובגמרא מחוסרים ואלא לבנים וכו' אפילו ומירן רבה הב"ע כגון זימון מחוסרים ולבנים ואלא שמוחרים בחקום לבנים ולבנים בחקום מחוסרים מהו דתימא ליתהפוכי ליתהפוכי קמ"ל דהכי מלו לעולם והני לחבריו מיהו אלא בדבר אחרת. וכתב רבינו וכל ספק מוכן לאור ומחלוקת חנאים היא ס' אין דין (דף כ"ד) ומסקה הלכה שם כמי שאומר. ודע שכל דין חוקה ומלך בכולל זה והשמש מפני שהוא דבר שיש לו מחיריו לו מרגל חכמים להמחיר בשבת זה. והרשב"ם ז"ל חלק ומאר שכיון שהחוקה והמלך מדבריהם כולכין בספקן להקל ולא אמרו אלא בדבר אחרת אבל בדבר לגמ' בשל תורה כגון בשבת ב"ש ספק עוד מעבר ז"ם אבל אחר ספקות מוחרין ש היא שבאמרו. ולפי דמה מה שלם כן ספק ביום אם עובד בי"ם לו מעבר ז"ם לאמר היא לאסרה ובודאי אלמוהה היא כמו שבאמרו פרק לאמון וכן ספק הוא עלמו ז"ל ושוב הבריחמה לאין דין בחחם מחמיר ספק מוכן רבי נחמיה אמר מחיר ול' יהוסף אומר ואמר אחמ"ל הלכה כר' יהוסף ובלא מוכן ד"ק מוכחא דספק עולה לחמיר ודברי ר"ש. ואולין דברי רבינו אלא מלן: זימון שמש ומלא עלמה וכו'. בבר מכר זה: זימון בחוך הקן ומלא לפי הקן שם לאין וכו'. שם (דף י' י"ל). בחמנה בחכמת ובגמרא ואם אין שם אלא הם מוחרין ביני דמי לי בחחמין ביני בחוך המחיים אמה לעגמת וכבי אחריני מיהא אלא בחמדיין ובכי דמי לי דלילא קן בחוך המחיים אמה מדדיין לידו לי דלילא קן בחוך המחיים אמה מעיקא דמוחרין דאמר רב שוקנא כל המדדה אין מדדה יוחר מחמיים אמה ומרבא לעולם דלילא קן בחוך ל' אמה וקיימא בקבן זוים מהו דחיפא לדדוני לידו קמ"ל כל כיבא דבי מדדה בהר מי ליה לאיסה מדדי ולי לא לא מדדי פ"ב ומכאתרו דברי רבינו:

ז דגים שבביברין גדולים וכן חיה ושוף שבביברין גדולים וכו'. ר"ש מדין (דף כ"ד). מן דגים דגים שן הביברין ביולם ומוחרין לאכילה מחוסם בשבת מבל מדין חיה ושוף ומחוסם לאכילה מחוסם בשבת רבה"ג אומר כל הביברין אין זה בכלל מחוסר לידה אלא שאם אסור לידה מחוסר לידה ואמרו בגמ' הלבה כרבה"ג ואמרו שם בשבת אם מוחר לידה מחוסר לידה אמר שמואל כל שאומרין בבה מלדה וחה לבדו ולבתב בהלכות. ויש מחלוקת בפירוש מחוסר לידה בין חיה לשוחה מחמת שמואל ודעת הלכות דרבינו אלא אם לעשל מיעמיל דשמואל ודעת הלכות ודבנים לבחוחן ומיקר. והבה דעת רבינו דרשב"ג מדגים חיה ושוחה אלא אם אלא חה בכלל מחלוקת אלא ואמא קמא אבה אחר מחלוקת ביניהם אין הלבה כמותו אבל הרי"ם אסור דרשב"ג לא אלא אלא חיה ושוחה אבל דגים בבל ביבר אסרין. ולזה כתב בהבנות מ"מ אם אמרו ומ'. וכ"ל הרשב"ם ז"ל. ולפי אומר מרבינו אסור אל מה שיאמר מהאחר אמת אמים מעבר ז"ם ונמחר אסרים ומלא בה דגים שמחבר ומה בין זה לביבר אבן ולא ביבר אבן אלא אחר אבל דגים אלא אבל אסרין אלא לאמה מוחרין אלא ולא כל אלא מחוסר לידה מוחרין ואמא אמים אלא אמה כמה כיון אלאה לחבה בל כך דגים שבהבה בגדולין בן וכן דגין בביברים אבנים ובן דעת רב"ש ז"ל בבבר הלוה אלו: ובן חיה אלאנה בבדים וכו'. שם (דף כ"ט). חיה אלאנה בבדים אינה לריבה אמנם ומבאנה דגמלא ובהלמה דגדים בשבן אבנים ובן בבדים בחוך לעיר אין דין לריבן אמנם ולא אבנים בחוך בן המיר לריבן אמנם בן לא הכי אמרין. ועל זה חוקה בבאנים אבל שם בין לריבן לדה אלא אלא אבנים חיבם לחוכין לעולן בין אמנם. ובל זה מבאר בלשון רבינו:

בקר:

ח מצודות חיה ושוחה דגים שבבבן מעבר"ם לא יטול וכו'. משנה שם (דף כ"ד) בלשון רבינו ומלא רבה"ג ואמר אמר"ם לא יטול וכו'. מבאר

ט בית שהוא מלא פירות וכו'. תמה פרק הרביעי כדי יין (דף ל"ח) בית שהוא מלא פירות כרות ונכתת ונטל מן הבאתה ר"מ אומר אף פרחים עכתה"ל ונטל אלא קיי"ל כר"מ. וכבר אמרו המכבה ס כיון שהיה כרות מעיין"ם נ"מ שהפירות הוי תוקנין מדרבנן והיאך הכבה בזמנה ביו"ט. ויקה הרכב"ם ז"ל ולא אמרו לי אלא אם אמרו דברים אלו אלא בנין לשון שדעתו שיפחת. אבל הרמב"ן ז"ל כתב שאפילו בנין ונכתת ביו"ט אותר לבי אין הפירות תוקנין בתחת עצין ואין בכים לדבר האסור וכן עיקר וזה דעת הלכות ורבינו: העומד על המוקצה מעיו"ש וכו'. תמה פרק הרמב"ן ז"ל כתב (דף ל"ה) אמר רבי אלעזר שמד אדם על המוקצה עדיף שבת בשביעית ואומר מכאן אני עובל לאמר ואח"ל עד שיכנס ויאמר מכאן ועד כאן. ופירש"י ז"ל בשביעית שאין מעבד עובר בו ואינו מותר אלא בזמנה והא הדין במוצר ובאמר אני אבוד אלא אדרבא דמילתא נקט דשמש מוקצה לאו משבר הוא דבדרבנות ומוקצה הן כמש מוקצה ואין דנין לאסר קודם נתר מלאכתן עכ"ל. וכן נראה בנמלה מן הגמרא שם שבת שבת נ"כ בשבת קונבת לעשר בשאר שני שבת אינו אלא אלא עבדי כתיב בהלכות מעשרות פרק תרומה. ורבינו כתב דין זה ביו"ט בתוקף ולא בשבת לפי שאין לנו מוקצה בשבת לפי דעת הלכות ודעתו כמכר פ"ח:

י כותי שהביא תורה לישראל. פ' אין נדין (דף כ"ד ע"ב) אמר רב פפא הלכה כותי שהביא תורה מתוכו פס יש מתוכו המין במתוכו אסור ולעבר מני אסורין בכדי שיעבו ואם לאו בתוך התנוס מותרין הין לתתוס אסורין והבא לישראל זה מותר לישראל אחר. והבלבוס נרטיון פרק בכל מערבין (עירובין מ') הבית ליבתא דאתאי לאתנאי חייה רבא דמבמבא אתר הא ודהי מאתמול מקרא מאי אמרת מהון לאתנוס אחתי הבא בבכל ישראל זה מותר לישראל אחר וכל שבן הא דאדעתא דבותים אחו הבהו בני נגנא דנמו לבו בותים אסא ביו"ט לאתרחא אבא לבו רבא לאורוחי לאנהר אתו ושיעלה לרבא אמר לבו בשיבא בכדי שיעבו ע"כ. ופירוש הבא בשבת ישראל בשבת לאתנוס כאם אסור לו כך אסור לכל בני ביתו דאדעתא דמולבו אתי וכן מותרים אם בשיבוין ובשאומרין לישראל אחר דוקא חוץ לתבא אמת וכל הצוי כלתבא אמת אבל להאיפן לא לפי שאמרי הבותי קבון בשיבה ויובאר זה ס' מרוצי. ובירוש כדי שיעבו יש מי שבתב כדי שילך לבדרים לו לגן שמתם היו הפירות ולקוים ויבא לבן. ויש מי שבתב אם הוא רחוק שדי לבשיבר בהיים מון בתוכם וכדאמרן בלפה יומר וכן בתב רבינו פרק בעשירי מהלכות שבת ודבר שאין בתוכו בתחונר שהבאתו בותי שבבוי מוכר ואין מושבון בתב בל הוא מדרבנן ולא אמרו אלא בדבר שאין נתחונר בשבתו ובשבת לא היה יכול להשתמש אלא בדרבנות ומוקצה דוקא ולבך נא האבר דין זה בשבת ואם בשבת ר"ש ז"ל דבשם מוקצה הוי נדונות ומוקצה לאו לאתיתא דבר תוקצה הוי נדונות ומוקצה בדוקא אלא הבי קאמר משום דבשם מוקצה הוי נדונות ומוקצה לבך נקט בשביעית להודיענו דין בולל בכל מוקצה שיהיה בולל אפילו נדונות ומוקצה. עוד בתב ה"ה ובשבת ג"כ מותרו לוחר דלרבי עוד לתה עשם לבבר דבבי ר"ש ז"ל דבוף סוף תבאי אתי נקט בשאר שני

הן מוכנין: **ט** "בית שהיא מלא פירות מוכנין ונפחת נוטל ממקום הפחת. העומד על המוקצה מערב יום טוב בשנה השביעית שכל הפירות הפקר צריך שירשום ויאמר מכאן ועד כאן אני נוטל ואם לא רשם לא יטול: **י** כותי "שהביא תשורה לישראל ביום טוב אם יש מאותו המין [ח] במחובר לקרקע או שהביא חיה או עופות או דגים שאפשר לצודן בו ביום הרי אלו אסורין עד לערב ויתתן בכדי שיעשו. ואפילו הדם וכיוצא בו אינו מריח בו לערב עד שיתתן בכדי "שיעשו. ואם אין מאותו המין במחובר לקרקע או שהיתה צורתו [פ] מוכחת עליו שמאתמול נעקר או נצוד אם הביאו מתוך התחום מותר ואם הביאו מחוץ לתחום הרי זה אסור. [י] והבא בשביל ישראל זה מחוץ לתחום מותר [כ] לישראל אחר: **יא** "עצים שנשרו מן הדקל ביום טוב אסור להסיקן מפני שהן נולד. ואם נשרו לתוך התנור מרבה עליהן עצים מוכנין ומסיקן. "ערימת התבן ואוצר של עצים אין מתחילין בהן ביום טוב אלא אם כן הכין מבערב מפני שהן מוקצה. ואם היה התבן מעורב בקוצים שהרי אינו ראוי אלא לאש הרי זה מוכן: **יב** אין "מבקעין עצים מסוואר של קורות מפני שהן מוקצה. ולא הן הקורה שנשברה ביום טוב מפני שהיא נולד. וכן כלים שנשברו ביום טוב [נ] אין מסיקין בהן מפני שהן נולד. אבל מסיקין בכלים שלמים או בכלים שנשברו מערב יום טוב שהרי הוכנו למלאכה אחרת מבערב. "*ביוצא בו אנוזים ושקרים אכלן מערב יו"ט מסיקין בקליפיהן ביום

השגת הראב"ד

*"כיוצא בו אנוזים ושקרים כו' ויש נוסחאות כו'. כתב המלב"ד ול' משולש לא שמעו זאת מעולם.

א עור סי' תקיח: ב טור סי' תקיח בתי"ב שם. ג עיין שם בטור: ד עור סי' תקיח הגה ספ"ב לאיון שם ה עור סי' תקיח ועפ"ב שם

יא עצים שנכנסו מן הדקל ביו"ט וכו'. פ"ק מעמדות שם (ביצה ד') שפאיני מהו בשבת אסור להסיק בהן ביו"ט ובכר מתבאר זה פ' דלמאן שבתה ויו"ט דיק לכל דבר שבמחובר כיום אמר ואם נשרו בתוך התנור וכו'. שם מיתמא לבאן רבינו ואחרו שם דמשום שהן נכרתין מוקצים בכמוא נתוב מה בתוך כן בתבר שיש לו מתיקין בתיב בכל בכל מכבר פרק לתמון: **ערימה** על המוקצה מעיו"ש וכו'. תמה פרק התניא (ביצה ל') מתחילין בערימה בהבן אבל לא בעצים שבתבר זה ס' דיקן בכל בעצים שבמוקצה ובגמ' ליתנתא בתבר לב כתבא זאת אומרת אין מתחילין בתוכר מתלה מני רבי יהודה היא והקנו אומר ריש מתחילין בערימה בהבן אמתן לב"ם ובתבו מולה ר"י היא ורישא בתיבנא סרוא והקנו ואם אי לגינא אי ואינו עומד להסקה ומילו לאיתא ביה קנוס ובתב הרכב"ם ז"ל ואם קיי"ל בשוקלה בי"ו כל' יהודה: אין מבקעין עצים וכו'. תמה שם (דף ל"ט) ובירוחה בגמרא אין מבקעין עצים מן הסוואר של קורות ולא מן הקורה בשבתה ביו"ט לפי שאינו מן המוכן. ופי' רש"י ז"ל סוואר של קורות סדר של קורות הרוחבתין לאחן אלא יתפקמו ומיתיבו לבנין עכ"ל:

יב וכן כלים שנשברו ביו"ט וכו'. פ' בתר מדליקין (שבת כ"ט.) אמר רב מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים דברי ר' יהודה וב"ש מתיר ובקיי"ל כר"י יהודה בשבת ביו"ט ובכל הלכות ר' המביא אין מסיקין בשברי כלים: אבל מסיקין בכלים שם בנמה מכל זה לתמלה מסיקין בכלים שם בנמה מדליקין (דף כ"ט) שאלו לרב יוסף לבר יהודה דאמר מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים כיון דאדליק בהו פורתא הוו להו שברי כלים וכי קא מתסר באוסרת קא מתסר ואתדר ליה דבעבד להו כרב מתנה דאתר עצים שנכנו מן הדקל לתמוך ביו"ט מדבה מסיקין בעצים מוכנין ומסיקין. ומתוך זה כתב הרכב"ם ז"ל בשאמרו מסיקין בכלים ובלבד שלא יהא מהפך בהן לאחר שהתיקם בכן האור ומבלה בהן לאתם לפי שנעשה שברי כלים והרי הן כמולל וכשהוא מהפך באיסור הוא מהפך ואם רבה עליהם עצים מוכנין מותר להפך כה שבהיתר הוא מהפך בכ"ל. ולא אמר זה בהלכות ולא בדברי רבינו ואפשר שהיה לסם גרסא אחרת אלא אחר דבר זה: או בכלים שנשברו מעיו"ש וכו'. זה מבואר בירושלמי ופשוט הוא וכן כתבו הלכות ולא בשבת אלא בזמנה ביו"ט ולא בשבת כלי העומד תמיד מלאכתו בהתאמה הרי הוא כלי גמור ומלא ומסיקין בו וכן כתבו ר"ל: אגוזים ושקרים וכו'. שם רבינו באגוזים ; ; רבינו בקליפתן דברי ר' יהודה ור"ש מתיר מסיקין בתרים ואין מסיקין בגרעיניהן דברי ר"י ור"ש מתיר ושם מלא רבינו בהתאם אלו שבתב ובהבנות בתב על הטבתה הטעם ת"ש מעשים לא שמענו לא שמענו אלא בתבתה ע"כ. ובלחם מרהלאנה גלאות עיקר וכן נראה מבסרבינו אבל אין מומרים אחר אלא רמה אם הבדם יבא ויעיד אלא לתי מרמה אם בהבדם ורבינו ז"ל רמה הבסמא ובתבה:

לחם משנה

ט העומד על המוקצה מבע"ש וכו'. בתב ס"ה ז"ל ובבינו בתב דין זה ביו"ט בדוקא ולא בשבת וכו'. וקבה דהא בנדונרות ומיומקים תוהה ר"ש ומ"ב

מ"ש דקיי"ל בתוקיה בשבת מ"מ בנדונרות ומוקים מיבא מוקצה יה"ב אחיה לא הוי דין זה לשיא בשבת בנדונרות ומוקים דבשבת בנדונרות ומוקים דמיבי בדמשתא (דף ל"ה.) מדברי רש"י ז"ל שבתב סדס מוקצה הוי נדונרות ומיומקים ויו"ל דלא בבינו ז"ל לחודיעו לגלא הדין שיבא מוקצה בבעולם ובשבת לא היה יכול להמשיעו אלא בנדונרות ומוקים דוקא ולבך נא האבר דין זה בשבת ואם בשבת רש"י ז"ל דבשם מוקצה הוי נדונרות ומוקים לאו לאתיתא דבר תוקצה הוי נדונרות ומוקים בדוקא אלא הבי קאמר משום דבשם מוקצה הוי נדונרות ומיומקים לבך נקט בשביעית להודיענו דין בולל בכל מוקצה שיהיה בולל אפילו נדונרות ומוקים עוד בתב ה"ה ובשבת ג"כ מותרו לוחר דלרבי עוד לתה עשם לבבר דבבי רש"י ז"ל דבוף סוף תבאי אתי נקט בשאר שני

מגדל עוז

בית שהוא מלא עד לא יטול פרק המביא בדי יין (דף ל"ח): כותי שהביא תורה לישראל עד מותר לישראל אחר. כתב אין נדין ואם בכל מערבין (דף ל"ט מ') עצים שנכרי בר ישראל. פ"ק דעוקה (דף ד') ערב בת הבן עד דאמר שהוא מלא ד' המבא בדי יין (דף ל') ובוף פרק בתה מדליקין (דף כ"ט) וכן כלים שנשברו מערב מדליקין. ביוצא בו אנוזים ושקרים בתלבן ובו' עד ויש עשרות בבינו בבן אם אבן מבערב אין מסיקין בקליפתן בדרי ר"ש ואם אבן מיו"ט מסיקין אפילו בשבת ר"ל. אבל לבני ביתו אסור בבשבת ר"ש

יאר

בכל מערבין נבי הוהא בר בביא דרב ששת דא אבל יאבור מבבא בכל דאתי בבי ריש גלותא אדרבא דבלתו רבנן, קאתי ובוותיה דרב ששת קל ולא בבר דסיא ודב נחמן דאבול ע"ב: [נ] למדנו שאין בו משום מוקצה כיון שם תר לישראל אחר. ובבא, שבת ראב"ה בתב רבא לישראל אחר. ובבא, שבת ראב"ה בתב רבא לישראל אחר: בתוך לתבוס. מיהר לקבלו ולבתוחו אפילו מי שהוהא לו נזירה שבא ירבה בשבילו לבא ישיבוס בך ורבא ביבא בבבוס מוקבה. מבי ל בא בבוסרו ובן דורה מתרה עיין בהלכות שבת פ פ ב"ב בהילבתא ר"ט ע"ב: [מבר מי תק"א ובוזל אבל לשבים בוד יראה בסיבוד רש"ר שבר בר אבל בלשון א א ד ל ראר דאסור לשבים בוד מי אסור ע"כ: [נ] כרשובר רב עבמה בר שלמה ריש מתיבתא הלוק שתרמו כיתי

הגהות מיימוניות

[ח] אין נדין ובכל כיערבין הדוא בר בביא ש"ש. פרש"ש בליל יו"ט שני מבתון בבדי שיעשו ואז סותר ממ"ב ואפילו בר"ה וכו' וכן ר"ב וריבי קלונימוס מרוכי אבל ר"י הלוי היה אוסר עד מוצאי יו"ט שני בבדי שיעשו בלילה הראויה לעשיה קאמר וכן פסק הרב וכן כתב בעל ס"ה שא"ל רבי יהודה שר ר' היה נוהג הלכה למעשה כה"ג וכן פסק מהר"ם בספרי עירובין וכן כתב ספר הרמוזה ש ש, וכן דעת רבינו המחבר בדלעיל בהלכות שבת פ"ו בהלכה ה ע"ש, י כ: [נ] בכל בכל מערבין הדוא לאתא דאתא לבחוות נפק רבא הוו דבמשאא אמר דא ודאי קיבא באתמות ע"כ: [י] אפילו לבני ביתו אסור כדמוכח פ' אין מבקעין עצים שלחים וכו'. לאחר דבלים שלחים אינו"ב דלא הוכנו לאלאכה אחרת וכן כלים שנשברו מעיו"ש אפילו אחר שבת אינו להסקה

יג קוין לשוב וכו'. שם בהתנאים (ביצה ל"ג.) היוצא ר"ל אסר ורב ששת אמרי בגרסינא ל"ש לא מליגי דאסור כי מליגי ביצבוה והלכתם יבשתם אמרי לרבינא דאסור והלכתא היוצא מי' מין המיני הקונים ר"ל אסר ליטול מכן עץ להכניסו בתוך הבגדי כמין שפוד לנעוץ בו אם הגלי מ"ל:

יד נוטלין עצים הסמוכין לדפני הסוכה וכו'. שם מגמה (דף ל"ל) אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה. ומה שהביא הרבינו הסוכין לדופני הסוכה מפורש בגמרא אמר מאי מגמ מן הסוכה דלא תעשה דקא סבר אבלא מן הסמוך לה נמי קא סבר אבלא ומילא אמר רב יהודה אמר שמואל מאי סמוך סמוך לדפנות: אבל אין מניחין עצים מן הצדה וכו'. בגמרא (דף ל"ח.) ומניחין עצים מן הצדה מן הסמוכה ומן הקרקע ומשיל מן הסחר וכגמ' אמר שמואל מסרתיין ומדליק ואין מניחין עצים אלא מן המסוכין שבקרקע:

אבל מגבב הוא בצדה מלמטן וכו'. שם בגמרא (דף ל"ג.) ר' אלעזר אומר אבל מגבב הוא מן הצד ומדליק אבל מה שבאלר מוגב הוא וחכ"א מגבב מלמטן ומדליק. ומלאה שרגיל מעצים שחכמים לא הזהירו אלר לפי שהן מוכרין שבכל מקום יכול לגבב מלמטן ומדליק אם ולא נאמרו אלא להניחן חבו שלמטן בחצבה של מעלה ובגמרא מניחין ואין מניחין ויש פירוש אחר בזה: ובביאור מן המסוכין שבקרקע פירוש שהיה מוקפת וכו'. זכו קרקע שבחצר לעולה שמניחין מן המסוכין אבל ולמרו שם בגמרא שיהו קרקע כל שהוא סמוך לעיר דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר כל שבקרקע ל' שבסוחה ואמרו ר' יוסי מי מקום שנם ואמרו בגמ' ר' יוסי מי לקולא קאמר דקאמר ר' יהודה כל שסמוך לעיר והוא דאיתי ליה שוחתה ואמרו ר' יוסי לעיר דאיתי ליה שוחתה אמרו בחוץ בחוצה שנם נמי לא לגמרא אמרו אותן הרי הן כמפורזין וקאמר וכו' ומשיבו דלקולא קאמר והלכתא כוותיה. ויש מי שפירש דכל שהוא סמוך לעיר לא נמי ר' יוסי שוחתה: וכתב הרשב"ם ז"ל סמוך לעיר כתוך שבעים אמה הנייש יותר מכן בתוך החומה בעיר שוחתה ואם דעת שבעלה מכם שבל שהוא בתוך אלו לא בעיר אמרו אמרו אמרו

מוקצין וכן פירש"י ז"ל שבכם ליטור המחוטות מפני שהן מוקצין. וכן מטרש בירושלמי שהכשם שאין עושין חקנה לדבר אשור מן התורה וכן עיקר. ודע שאע"פ שאסור בשלו שבחים לאיין לאכילה אינו אוסר בנרחה מתאה ושעשה מאליו: **וכל שאסור וכו'.** זה משרש בכרנה מקומות:

יח המכנים עפר מערב יו"ט וכו'. פ"ק (ביצה י"ח.) אמר ר"י מכנים מלא קופתו עפר ושפה בו כל צרכו דרש מר עוקבא ואמ"ר אייתיה לו קרן עזיה ע"כ וכן בטלטול: וכן אפר שהוסק וכו'. שם (דף ב' דף מ') אפר כירה מוקן הוא ואמרו בגמרא כשאמרו אפר כירה מוקן הוא לא אמרו אלא שהוסק מעיו"ט אבל ביו"ט אסור ואם לאוי לגלות בו ביצה מוחר מי שהיה לו דקר נטון וכו'. שם (דף ז' מ') מלמן רבינו שבחב כאן הרמב"ם פ"ג מלאה בנאור אחין מוחר לשמוש על אמר דקר נטון אבר כחב ונחקו וכו' וכ"כ פ"ג ואם אין לו עפר מוקן לא אפר כירה וכו' וכן מלאה מן הגמרא, וכדיעבד שבחב רבינו שהא מבחב בעפר חיחות בחוקם משרש שם בגמרא ובטלטול:

פ"ג א מי שהיה לו עפר מוקן וכו'. פ"ק (ביצה ב'.) משנה ב"ב אומרים לא חמוש אלא פ"ב היה לו עפר מוקן ואם משרש שנוחם על אמר אפר כירה: וכן בריה וכו'. בריחא שם (דף מ') מי אין שהחיין אחו ביו"ט ואם אחמו אין מבחין דמו ומבקעת הגמרא אמא ראמרו היה הוא ויטלא להחיר מלבו וכמ"ש רבינו וכן משרש בטלטול וכן

אותה ביום טוב ואם שחט לא יכסה דמה עד לערב. אפילו היה לו עפר מוכן או אפר. שמא יאמר הרואה חיה ודאית היא ולפיכך כסה דמו ביום טוב ויבא הרואה להתיר חלבו: ב וכן [כ] השוחט חיה ועוף מערב [כ] יום טוב לא יכסה דמם ביום טוב. שחט בהמה היה ועוף ביום טוב ונתערב דמם לא יכסה אותו עד לערב. ואם °היה לו עפר מוכן או אפר ויכול לכסות הכל בדקירה אחת הרי זה יכסהו: **ג** השוחט בהמה ביום טוב °מותר לו להלוש צמר למקום הסכין בידו

א מתר סי' תלח: ב מתר סי' תלח סע"ג שם: ג מתר שם סע"ב שם: ד מתר וסע"ג שם:

ב וכן הנומם היה ושוף מעיו"ם וכו'. שם (דף מ') אמר רבא שהם נאור מעיו"ם אין מכסין אותו ביו"ט וכן הנומם וכו'. בריחא שם שהם בהמה היה ושוף ונחערבו דמן זה בזה אסור לכבותו ביו"ט ואמרו שם לא אנו אלא שאין יכול לכבותו בדקירה אחת מותר:

ג השוחט בהמה ביו"ט מותר לו להלוש וכו'. אלא זה לרבינו ממה שאמרו בנכורות פרק הלוקח בהמה (דף כ"ה) שעשה שם הנומם את הנכות עושה מקום לקרות מכלן ומכאן והולש את הצמר ונלבב אלא יזאנו ממקומו ואמרו בגמרא בעבדו ביו"ם מהו ואמרו שמותר דמאלו אי הייגו נוח והקנו הדחמא הנולש לקח מחיב ואמר ר"ל הייב משום גוזז וחיבא אלא כאן דהייבא אורחיה ומחוך כך נמד רבינו בחיבור בשוב אדרבו בחלבה וכן דעת הרב ר' יוסב ז"ל אבל הרמב"ן ז"ל חלק בזה ואמר שכיון שבטלו לחלבו אחר שחיבה ביו"ם אף קודם שחיבה מותר וכבר כתב הרשב"א ז"ל בראשי להחמיר בדברי רבינו. ואני אומר שכן נדין שכיון שקודם שחיבה היו אוכל וכמו שאמרו בהמה בחייה בהאמה ליטור שחמה עד שיחנה לך בחה שחבה היו לאוי לחחום ליטור אלא דברים המבחירין בהבחה והיא החיבה אבל החליבה כיון שאין הבחה לעשותה קודם שחיבה היו מן הדין שחחום עד שיהיה אוכל נמוד בל"ל:

המפשיט

יח ושהוסק ביו"ם כל זמן וכו'. ואם האמר לפי הסבחאות שאחרו לעבלה בחנחים אלא אבלן ביו"ם מבוקים מעמי שבם מחכנים ע"ב האוכל הבא נמי מחמת דבאפר אפ"ם שאיו חם הוא חוכן ע"ב האם. וי"ל דשאני הבא דבחבה אלא ואחבר לעורה האפר אבל לשל דקליבה ואבולה חבוכים ליה כאוכל וכבאבד הקליבה מן האוכל הוי כאוכלא דאפרא לשולם בין בעם שהקליבה מחוברים עם האוכל בין אחר שנבדר ממנו לשולם בעורה הראשונה הוא שוחבה:

פ"ג א מי שהיה לו עפר מוכן וכו'. לעיל סוף פרק שני כחב הרב המגיד זה לשון מדברי רבינו ז"ל נראה בביאור שאין מוחר לשחוש וכו' וקשה דמדברי אחחין מוחחין לכחמילה. ומדברי רבינו ז"ל לא נראה כן שהרי כחב ונחקו אחמש דאחילו שחם לא יחבר בדקר אלא שאם נחקו בדיעבד יכסה אבל לא יחבור בדקר לכחחילה וחא הבר מה שכחב הרא"ה ז"ל שאין שאר לשחוש וכו' וכן הוא הבר מן הבחבה ר"ם (דף ב') דאם שחם לא בשיבן אחק בדיעבד אלא שנחקו לכחחילה וא"כ אימה הוא אלו דקחר ה"ה ז"ל שבר כחב ונחקו ונם מה שבדקק מ"ם כאן אינו דקחוק דמבבא לא אחמש אלא אלא שאאם דבר אבל דבר אבן בבר אבן אם שחם אחמש אלא אבאם לדחות זה לאחילו אם שחם אחמש אלא יכסה דאם לא כן איך קאחר ואם שחם לא יכסה וכו' ואמאי נכסיה בדקר אבן ואם אאר שהוא סבור בדברי רבינו ז"ל שחה שבחב כאן ונחקו אבן לשחוש לכחחילה ונ"ם שהאיש הה רבינו ז"ל אחאי אלא בגמרא דאין לאחוש על אחר דקר אבן אלא שאם שחם יכסה בדקר אבן אלא אם שחם אבאחוש לכחחילה בעיב שיחבר בדיעבד אבל לא יחחקו לכחחילה אבל לשאם בדאם שחם שיחבר לכחחילה הבל אקרי בדיעבד בין שאחם בבר אחילו שיאחקו לכחחילה אחילו אבילה לשחוש לכחחילה. ולפ"ז דקדק יפה ר"ב אחה שבחב כאן רבינו ז"ל ואבר אין לו עפר מוכן וכו' דאחאחש לכחחילה אחילו שיהיה לו דקר אבן לא מהני דאם לא כן היה לו לחבר לו עפר אם אין לו עפר אם אבר אם דקר אבן הא"כ דהבדרי רבינו ז"ל בא"ם כאן ואם אין לו וכו' הוא אחילו שם לו דקר אבן אל"ב אין שחם אם בגמרא אחאי ואם אבר אחאם לא יכסה ואחאי לא יכסה בדקר אבן בין בבבר אבן ואחם הא הוי בדיעבד:

מגדל עוז

ושף מסכת ביצה (דף מ'): המכנים עפר וכו' מד שף מסרש. פרק קמא דביצה (דף כ'). **פ"ג מי** שהיה לו עפר עד לאחיר חלבו. פ"ק דביצה (דף מ'): וכן הנומם היה ושף עד שהיו אם יכסו. פ"ק דביצה (דף מ') ופ"ק דבכורות (דף כ"ה): השוחטו בבהמה ביו"ם עד שהיו חולש

לחם משנה

יח ושהוסק ביו"ם כל זמן וכו'. ואם האמר לפי הסבחאות שאחרו לעבלה בחנחים אלא אבלן ביו"ם מבוקים מעמי שבם מחכנים ע"ב האוכל הבא נמי מחמת דבאפר אפ"ם שאיו חם הוא חוכן ע"ב האם. וי"ל דשאני הבא דבחבה אלא ואחבר לעורה האפר אבל לשל דקליבה ואבולה חבוכים ליה כאוכל וכבאבד הקליבה מן האוכל הוי כאוכלא דאפרא לשולם בין בעם שהקליבה אחבוכים עם האוכל בין אחר שנבדר ממנו לשולם בעורה הראשונה הוא שוחבה:

פ"ג א מי שהיה לו עפר מוכן וכו'. לעיל סוף פרק שני כחב הרב המגיד זה לשון מדברי רבינו ז"ל נראה בביאור שאין מוחר לשחוש וכו' וקשה דמדברי אחחין מוחחין לכחמילה. ומדברי רבינו ז"ל לא נראה כן שהרי כחב ונחקו אחמש דאחילו שחם לא יחבר בדקר אלא שאם נחקו בדיעבד יכסה אבל לא יחבור בדקר לכחחילה וחא הבר מה שכחב הרא"ה ז"ל שאין שאר לשחוש וכו' וכן הוא הבר מן הבחבה ר"ם (דף ב') דאם שחם לא בשיבן אחק בדיעבד אלא שנחקו לכחחילה וא"כ אימה הוא אלו דקחר ה"ה ז"ל שבר כחב ונחקו ונם מה שבדקק מ"ם כאן אינו דקחוק דמבבא לא אחמש אלא אלא שאאם דבר אבל דבר אבן בבר אבן אם שחם אחמש אלא אבאחוש לכחחילה וחא הבר מה שכחב הרא"ה ז"ל שאין שאר לשחוש וכו' ואמאי נכסיה בדקר אבן ואם אאר שהוא סבור בדברי רבינו ז"ל שחה שבחב כאן ונחקו אבן לשחוש לכחחילה אלא"ם שהאיש הה רבינו ז"ל אחאי אלא בגמרא דאין לאחוש על אחר דקר אבן אלא שאם שחם יכסה בדקר אבן אלא אם שחם אבאחוש לכחחילה בעיב שיחבר בדיעבד אבל לא יחחקו לכחחילה אבל לשאם בדאם שחם שיחבר לכחחילה הבל אקרי בדיעבד בין שאחם בבר אחילו שיאחקו לכחחילה אחילו אבילה לשחוש לכחחילה. ולפ"ז דקדק יפה ר"ב אחה שבחב כאן רבינו ז"ל ואבר אין לו עפר מוכן וכו' דאחאחש לכחחילה אחילו שיהיה לו דקר אבן לא מהני דאם לא כן היה לו לחבר לו עפר אם אין לו עפר אם אבר אם דקר אבן הא"כ הדברי רבינו ז"ל בא"ם כאן ואם אין לו וכו' הוא אחילו שם לו דקר אבן אל"ב אין שחם אם בגמרא אחאי ואם אבר אחאם לא יכסה בדקר אבן בין בבבר אבן ואחם הא הוי בדיעבד:

לחם משנה ביו"ם כל זמן וכו'. ואם האמר לפי הסבחאות שאחרו לעבלה בחנחים אלא אבלן ביו"ם מבוקים מעמי שבם מחכנים ע"ב האוכל הבא נמי מחמת דבאפר אפ"ם שאיו חם הוא חוכן ע"ב האם. וי"ל דשאני הבא דבחבה אלא ואחבר לעורה האפר אבל לשל דקליבה ואבולה חבוכים ליה כאוכל וכבאבד הקליבה מן האוכל הוי כאוכלא דאפרא לשולם בין בעם שהקליבה אחבוכים עם האוכל בין אחר שנבדר ממנו לשולם בעורה הראשונה הוא שוחבה:

פ"ג א מי שהיה לו עפר מוכן וכו'. לעיל סוף פרק שני כחב הרב המגיד זה לשון מדברי רבינו ז"ל נראה בביאור שאין מוחר לשחוש וכו' וקשה דמדברי אחחין מוחחין לכחמילה. ומדברי רבינו ז"ל לא נראה כן שהרי כחב ונחקו אחמש דאחילו שחם לא יחבר בדקר אלא שאם נחקו בדיעבד יכסה אבל לא יחבור בדקר לכחחילה וחא הבר מה שכחב הרא"ה ז"ל שאין שאר לשחוש וכו' וכן הוא הבר מן הבחבה ר"ם (דף ב') דאם שחם לא בשיבן אחק בדיעבד אלא שנחקו לכחחילה וא"כ אימה הוא אלו דקחר ה"ה ז"ל שבר כחב ונחקו ונם מה שבדקק מ"ם כאן אינו דקחוק דמבבא לא אחמש אלא אלא שאאם דבר אבל דבר אבן בבר אבן אם שחם אחמש אלא אבאחוש לכחחילה וחא הבר מה שכחב הרא"ה ז"ל שאין שאר לשחוש וכו' ואמאי נכסיה בדקר אבן ואם אאר שהוא סבור בדברי רבינו ז"ל שחה שבחב כאן ונחקו אבן לשחוש לכחחילה אלא"ם שהאיש הה רבינו ז"ל אחאי אלא בגמרא דאין לאחוש על אחר דקר אבן אלא שאם שחם יכסה בדקר אבן אלא אם שחם אבאחוש לכחחילה בעיב שיחבר בדיעבד אבל לא יחחקו לכחחילה אבל לשאם בדאם שחם שיחבר לכחחילה הבל אקרי בדיעבד בין שאחם בבר אחילו שיאחקו לכחחילה אחילו אבילה לשחוש לכחחילה. ולפ"ז דקדק יפה ר"ב אחה שבחב כאן רבינו ז"ל ואבר אין לו עפר מוכן וכו' דאחאחש לכחחילה אחילו שיהיה לו דקר אבן לא מהני דאם לא כן היה לו לחבר לו עפר אם אין לו עפר אם אבר אם דקר אבן הא"כ הדברי רבינו ז"ל בא"ם כאן ואם אין לו וכו' הוא אחילו שם לו דקר אבן אל"ב אין שחם אם בגמרא אחאי ואם אבר אחאם לא יכסה בדקר אבן בין בבבר אבן ואחם הא הוי בדיעבד:

**[ג] אבל רבינו יהודה כתב היכא דשחם כבר ואין לו עפר מוכן לכבות בו שיכול לכבות באינו מוכן כראשבירון ומודים שאם שחם שיחבור בדקר ויכסה ע"כ. וקשה לן דהא מוקמינן לה בגמרא והוא שהיה לו דקר נעוץ מבערב יום. והנה גם התוספות כתבו בשם ר"ת אחא דאמר רבי יחנן מחלפת השישה פירוש ההיא דשחם וא"כ הוה לחו ב"ה לקולא ובאמת נשנית בעריות נבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה. ואין צריך להכין עפר לשם כסוי ורב יהודה דאמר מבנים אדם מלא קופתו עפר וכו' היינו לשאר צרכיו דוקא מבסרו וכן היה זכרו ר"ת מבערותו שלא היה מצריך רבינו מאיר אביו שום עפר מוכן לכסוי. ונס"ל כתב דברי רבינו יהודה ור"ת ובסוף כתב דרך פסק לשון רבינו המחבר והנה לא תתירו התוס' אלא לבל הפחות שאם לא דקר נעוץ והנה גם הם כדברי. ע"כ. [ב] פסק ראב"ד שסותר לנקר בשר ביו"ם ואפילו בשאם מעיו"ם ואינו בבורר אוכל מחוך אוכל כיון דאי אפשר לאוכלו בע"א וכו' והביא ראיה כראבוריון פ"ק דיר"ם אמר רב גלגל עיסה מעיו"ם ספרש מבנה חלה ביו"ם אמנם אנו כתבנו דאין הלכה ברב אלא באבות דשמואל דלגיב עליה ועיין לקמן בהילכתא ח': °[כתב המור על לשון זה ז"ל ונראה אם יכול לכסותו בדקירה אחת אפילו אין לו עפר מוכן רק שיהיה לו דקר נעוץ ועפר תיתות ואם יש לו עפר מוכן יכול לכסותו אפילו בהרבה דקירות עכ"ל]: °[מור שם ובחב והרמב"ן התיר לסרום אף הגוזה ולי"ל פסק כדברי

הגהות מיימוניות

[ג] אבל רבינו יהודה כתב היכא דשחם כבר ואין לו עפר מוכן לכבות בו שיכול לכבות באינו מוכן כראשבירון ומודים שאם שחם שיחבור בדקר ויכסה ע"כ. וקשה לן דהא מוקמינן לה בגמרא והוא שהיה לו דקר נעוץ מבערב יום. והנה גם התוספות כתבו בשם ר"ת אחא דאמר רבי יחנן מחלפת השישה פירוש ההיא דשחם וא"כ הוה

בידו. ובלבד שלא יזיזנו ממקומו אלא ישאר שם מסובב כשאר צמר הצואר. אבל בעוף לא ימרוט מפני שהוא דרכו ונמצא תולש ביום טוב: ד המפשיט עור בהמה ביום טוב לא ימלחנו שזה עיבוד הוא ונמצא עושה מלאכה שלא לצורך אכילה. אבל נותנו לפני בית הדריסה כדי שידרסו עליו ולא יפסד. יולא תזרו דבר זה אלא מפני שמחת יום טוב כדי שלא יכבע מלשחוט. ומותר למלוח בשר לצלי על גבי העור. ומערימים בדבר זה. כיצד מולח מעט בשר מבאן ומעט מבאן עד שימלח העור כולו: ה במה דברים אמורים במלח לצלי שאינו צריך מלח הרבה אבל לקדירה אסור למלח על העור. וכן אין מולחין את החלבים ואין מהפכין בהן ואין [ג] שומחין אותן ברות על גבי יתדות מפני שאינן ראויין לאכילה: ו המפשיט את הבהמה לא ירגיל ביום טוב. כיצד הוא המרגיל זה המוציא כל בשר מרגל אחת כדי שיוציא כל העור שלם ולא יקרע. מפני שטורח בהפשט זה טורח גדול ואין בו צורך למועד. וכן אסור לעשות בית יד ובשר והוא שיעשה בסכין שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. ומותר לעשות סימן בבשר: ז מולגין את הראש ואת הרגלים ומהבהבין אותן באור. אבל אין מופלין אותן בסיד ובחרסית ולא באדמה ואין נוזזין אותן במספרים. יכול אין נוזזין את הירק בחספורת שלו אבל מתקנין את האוכל שיש בו קוצים כגון קונדס ועכביות בחספורת: ח מותר ללוש עיסה נדולה [ד] ביום טוב. *והלש עיסה מערב יום טוב אינו מפריש ממנה חלה [ה] ביום טוב. ואם לשה ביום טוב מפריש ממנה חלה ונותנה לכהן. ואם היתה עיסה טמאה או שנטמאת החלה לא יבשל את החלה שאין מבשלין ביום טוב אלא לאכול וזו לשרפה עומדת. וכן אין שורפין אותה ביום טוב שאין שורפין קדשים שנטמאו ביום טוב. ששריפת קדשים שנטמאו מצות עשה שנאמר באש ישרף ועשית מלאכה שאינה לצורך אכילה וביוצא בהן עשה ולא תעשה ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: כיצד

א מוד מי' מנו מפ"ג שם: ב שם: ג מוד מי' מק מפ"ג שם: ד שם: ה מוד מי' מקו: ו מוד מי' מקו מפ"ג שם:

ד המפשיט עור בהמה ביו"ט וכו'. פ"ק דיו"ט (דף י"ח). מבשר כ"ש מומריס לין מומרין לא הטור לפני הדוכן ולא יבניטנו תמ"ב יש שמו בשר וכ"ה

מחיצין ואמרו בגמ' מעמא דהסירו כן המוש המלו ומעמא דמחמת יו"ט: מותר למלוח וכו'. שם הגמ' ומרין שמולחין עליו בשר שם מלח לגלי הכל לקדירה לא מפשמא לגלי חגן הא קמ"ל דמשיט לגלי כשן קדרה אסור לגומר אלא ישאר שם מלח הרבה אפילו לגלי אמור. ירושלמי מפריש ומלח הכא ומלח הכא מל מל דמלח ניה מליה כלומר מומלח מל גבי הטור מעם כמן ומעם בכאן מל דמלח מליה ע"כ ההלכות. ומי' כל היתרין אלו בשמחת ביו"ט אבל בשמח מעיו"ט והוסמם מעיו"ט לא וכן מכר בגמרא גבי מחיצה לפני הדוכן וכן מוכה לגון רבינו שבחב המפשיט עור בהמה ביו"ט ויש מומרים שמפיט ובחם מעיו"ט והוסמם ביו"ט אבל אסור דעת הרשב"א ז"ל ומפיתים רש"י ולא הלא כדברי רבינו שכך כתב מעיו"ט שהוסמם מבערב: ה וכן אין מולחין את החלבים. שם ר"ה אין מולחין את החלבים ואין מהפכין בהן מנוס ר' יהודה אומר מוסמן על גבי יתדות אמר רב מתנה הלכה כר' יהודה מיכא דאמרי אין הלכה כר' יהודה וכתוב בהלכות ומוציין בעלמא דהלכתא כיעמא בתרא פ"ב:

ו המפשיט עור בהמה ביו"ט וכו'. בהגהות פרק כל הפלי המוקדמין (דף ל"ג.) חמ רבנן אין מרגלין ביו"ט ביומא מ אין מרגלין בנכור וכו'; וכן אסור לעשות בים יד בנכר והוא מיעשה בסכין אלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. (ביצה ל"ח.) אמר רבינא ובידא אמי: ומותר לעשות וכו'. שם אמר רב הונא מותר לעשות סימן בנכר כי הא דרבא בר רב הונא מחתך לה מחלא קרנתא: ז מולגין את הראש וכו'. פרק המביא (דף ל"ד.) ת"ר מולגין את הראש ואת הרגלים כדרגלים ומהבהבין אותן באור אבל לא בחרסית ולא בחרסים ואין נוזזין אותן במספרים. וכתב הרשב"א ז"ל מן הבאמרים שהורה אלא הטירו לאוכל כל בהמה אלא רגלי ורגלים בלבד מ"מ מחמיצין לאכול שורה של בהמה לפי אלין שיעין אלא המפוקרין ביומר ומסרו לעצמות זה כדרך שאמרו לגמר את הכלים ושוד שגרמה יומר כמעשה מל. ויש מורי הוראה בשאמרו אלא אמרו אלא מדברו בהוה ולזה הדעת עמה, מב"ל: וכן אין נוזזין פירק וכו'. בגרייתא המזרה אין נוזזין את פירק בחספורת אלא אבל אותן אלא אמרו אלא מקרקין אלא הקומים ולא הטבנים:

ה ומותר לגמר עיסה וכו'. פרק ר"ה אבל (דף כ"ב) תנא כ"ש מומרים אין שוטין את עבה ביו"ט וכ"ש מחיין מלי אם עבה אם מרוכה ומתמי קרי ליה אם עבה המשיב דגמיסא בגלילה: והלש עיסה מעיו"ט וכו'. פ"ק (דף ט'.) אמר רבה בגבל עיסה מעיו"ט מפרים מאבה אלה ביו"ט ומבה דשמואל פליג ואסקי בהלכות בשמואל דבמשמל ים מולקין וכולו דעת בהלכות וכבר הכריע הרשב"א ז"ל כדברי ההלכות. ומ"ש רבינו ומאבה לכהן בכר מבומר פ' כ' מכ"ל בסדרים ובאר מחמת בכוסה שבגמרין מיכר דין בחלה ובחלק מבין מרן יבר"מ ז"ל ובזמן הזה אינה נאכלת אלא בחלה אמרו אם מפרים ביו"ט אלא בשבאבר נגבל העיסה ובלילה לאחרי מעיו"ט אבל אם נחר הלילה היה ביו"ט מפרים אמרה בגמרא אם. ובתב הרשב"א ז"ל אלא אמרו אלא מפרים ביו"ט אלא בשבאבר נגבל העיסה ובלילה לאחרי (בסמיס מ"ג) כיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט פירוש אל אמר ר' אלעזר אמר לא הקרבה לה אם עד אמצאה וכן אמרו בהלכות ומם מבומר לאיזה אומה ביו"ט לפי אלין שורפין קדשים ביו"ט אמר בגמ' מבאבאר פ' בתה מדליקין (דף כ"ב) ונמ כן מי אמבר לאמרה לפי אלין לאיזה בלילה. ומשום הוא שבאבר ביו"ט אמפרישה ומבאה עד אמרב. ודע אלין חלה אמאה עומדת לשרפה אלא אמרן אבל בחל"ל מי מיכא בהן קמן לו בחל"ל מבל לקרוא מבל לאיזה אמורה אלא לפי אמצאה יוכלה אלו מבומר. וכן מבומר פרק ממקמי מהלכות חלה בבאר וכן כתב בהלכות פרק אלו שוברין. ודבריו ז"ל לא בא להכיר בכאן אלא אלה לישר אמרישה והלאיה בחלה אלאיה לאיזה בלילה:

לחם משנה

כגון הוא אמוש לאמיב ניש מבבף. ומה אלא הכל רבינו בשוף אמוש מלאכה אלאיה לריכה לעוכה דהוא מוכר לבחילה אמוש אמחת ביו"ט כמו מוכר נוחא אלאיה לריך אלא לעמבה יש ליתן בעמוש אמוש לאין בחליבה הכרח ליעשות קדש בחמיסה בע"ש ביו"ט ל"ל ושוד מיין שם בעמוש בנגיש יוסף:

ה בד"א בחולה לגלי אלאיה לריך אלאיה הרבה וכו'. מה אלא כתב רבינו ז"ל לגלי בחין קדרה הוא אמוש דמלגל בדברין בחה בחתב אלאיה לריך אלא בחולה אמרי אמר לאמר לפי אלאיה לריכה אלאיה לאיזה לבחילה כדי מילגו בגמרא דחוי לחגא אלאיה ולא אמוש רבינו ז"ל לחם בעמוש לחלק מבבא לחחם:

ז כגון קונדס ועכביות בחספורת. הבעמוש בגמרא (דף ל"ד) אמר שם אמרם בחיקון אמשיאה אלאיה אלאיה לעורך מבבילה אמשה ול"ש. ואל"ש בחיבי כוי ל"ש הא אחוך אמשמרם אלאיה לעורך אמחרה ומי אלא דאמשה אבבא אבבא לבסה ולא לבחי אבבל לא אמשה ליחא. ואמבר דלבם אהרדיים בחו אמרים לחבלה ואמשה דאמרל הדר אמבקיה ובבא אמוש לליבא אמשה דאמרל ויבא בחיבה בבחלה. ועוד אמבר לחבין אמן אמשה דאמרל אמבלה אלאיה אלאיה אלאיה בבחיב אלאיה ישרף ואלהיה קרא. ובחיבה בזה בחב רש"י ז"ל בחרבן אין מרן (דף כ"ג) אל אחרי דבבחה אמחה אין נוחיין:

הגהות מיימוניות

הרמב"ם ז"ל אלא שהוסיף אף בחלישת הזמר לאומב אינו מחבחין לחלישת אבל במחבחין אמור ולות הסכים הרא"ש ז"ל, ע"כ: ז [ג] כדאיתא התם דאמר אין הלכה כר' יהושע וכן אולא מוגיא דשבועה ע"ש, ע"כ: ד [ד] כל שעה וש"ב דבלילהין ת"ר ב"ש אומרים אין אופין פת עבה ביו"ט וב"ה מתירין, ע"כ: [ה] בגבות דשמואל ולא בדבא דשרי ואסור רבא התם דבריה ליה שמואל בגבות ע"ש. וכן פסק בס"ה ודי"ל אלאם אבל ראש"ן פסק דהילכתא כרבא דהוא בתראה ודע דלבני אמרה אלאיה ק"ל כב"ה ולקולא ח"ב בגמע ולא אכיל. וכתב ראב"ד ולא מליבי רבא ואבוה דשמואל אלא אי מצי לחמריש אבל בחקבתא דשמואל דאמר תרומת בה"ל אבל ואלך אחר"כ מפרישה מחרו וכן נרסינן בירושלמי

ומצאין מסשמלה מני מפרישין מה מ' לין מרן ומ' אלו שוברין וכן בבשמ כיון דשלמות לא מילן בין אלאיה אלאין לאלאיה אלאיה אלאיה א

ט ביצד יעשה בה יניחנה עד הערב וישרוף אותה. "היה יום טוב של פסח שאם יניחנה תחמיץ לא יפריש את החלה בצק אלא יאפה [ז] את כל העיסה הטמאה ואחר כך יפריש החלה לחם: י אין אופין [ח] בפורני יחדשה נזירה שמא תפחת והפסיד הלחם ויטמע משמחת יום טוב. אין נורפין תנור וכירים אבל מכבשין את האפר שבהן. ואם אי אפשר לאפות בו או לצלות אלא אם כן נרף מותר. וסותמין פי התנור בטיט ורפש שבסביבות הנהר והוא שרכבו מאמש *אבל לנבל טיט ביום טוב אסור. [ט] ומותר לנבל את האפר לסתום בו פי התנור: **יא** תנור וכירים יחדשים אין סכין אותן בשמן ביום טוב. ואין טשין אותן במטלת. ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחסמן. ואם בשביל לאפות בהן מותר. אין יכרבנין את האבנים* לצלות או לאפות עליהן מפני שמחסמן. ומסיקין ואופין בפורני ומחמין חטין באנטיכי: **יב** "אין עושין גבינה [י] ביום טוב שאם גבן מערב יום

*ע"ל הרעפים.

השגת הראב"ד

יאבל לנבל וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כבר כתבנו בהלכות שבת בכל זה שנוסע עכ"ל:

יא תנור וכירים יחדשים וכו'. בריימתא שם (דף ל"ד). מ"ר מטר וכירים חדשים הני כן בכל הכלים הנפלין בתנור אבל אין סכין אותן שמן ואין פזין אותם בשמלית ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחסמן ואם בשביל לאפות בהן מותר ומחמיגין אותן בצונן להפיג חומן: אין מלבנין אם הכרעפים וכו'. תנא שם (דף ל"ג) אין מלבנין את הכרעפים לצלות עליהן ביו"ט ובגמרא מאי קא עביד אתר ר' יוחנן הכא בנרעפים חדשים עסקינן מפני שריחן לבדקן ואמרי לה מפני שריחן להסמן. ורבינו לא הזכיר חדשים לפיכך נראה שהוא מפרש ואמרי לה דאסילו בנרעפים לא הכילו אלא מהנה בשבתא ולא מלבן בין חדשים לישנים לפי שהן מוסקין לצלות אחרון וכפי מה שפירשתי מגמ' הראב"ד ז"ל אבל ר"ב ז"ל נראה שהיה גורס בגמרא דיוק הכא ר"ח ר"ל דבין חדשים לישנים לפי שהן מוסקין: ומסיקין ואופין בפורני וכו'. כריימתא לעשונה שם (דף ל"ד) ופירש תנאיכי יוחה גדולה ולון הנסנין שמא יאחזו אלא אם כן נשרף הכל אפר. פירוש לא אפשר בלא מעלה טולי אלא אם כן עשיית מעברה: אבל

יא אין עושין גבינה וכו'. בגמ' ס"ר ר"ש דמילה (דף ק"ד) מ"ל מפני ברכה מה עבדן מ"ל דלא מעלה. פירוש לא אפשר בלא מעלה טולי אלא אם כן עשיית מעברה: אבל

לחם משנה

י תנור וכירים. כתב ה"ה ז"ל ורבינו לא הלך בין בגמ' ביו"ט וכו'. ופ"ב הביא דבגמ' ביו"ט אמלי שרי הא כוי מכשירין דאפשר לעשותן מעיו"ט וי"ל דדילמא היה סבור שלא יתחרך המתבל בשבור זה והשתא דאם שמחתך

יא אין מלבנין אם הכרעפים וכו'. כתב הרב בקדרה הנשה עפקינן לבן רעפים ובמנה לבן רעפים נמנו בה הייט לעיבמת דחשוב לדריך לבדקן אבל לעיבמת דלריך נחסמן תמיט שלא יהיה הנשה הנשתא ניחא מה שהגיע הראב"ד ז"ל על רבינו ז"ל בש"ס מה"ל שבת בש"ס אחד נתן אם המור וכו' שהגיע שם עליו הראב"ד ז"ל דבגמרא מוקי לה בק"ריה הנשה ואמאי לא הזכירה אלמי ה"ה ז"ל כתן ניחא דלא הכיר שם רבינו ז"ל קדרה הנשה משום דהוא ז"ל סבר לעיבמת דלריך לחסמן ולכתי לעיבמת אין חיטין בין הנשים לישנים כמו שפסק כתן וה"ה ז"ל לא הלין שם בעד רבינו ז"ל שפסק על מה שכתב כתן. ומ"ש ה"ה ז"ל לי נמי דהכי לאחיל חפש שלריך לנטון כל כך וכו'. ביאור דברי דבהלה לאמר כל ליבון תחסם ויהיו אינו ^ ומחסמן ובהמה דקאחר דפש"ר דכל ליבון הוי מחסם ר"מ נרך לליבון גדול שיחסם ובאי ליבון על רעפים דעביד בהמה ליבון. גדול הוא ומחסם אי אפשר אלא יהיה לבון גדול כל כך מאבר

יב אין עושין גבינה ביו"ט וכו'. ב"ר ר"מ דמילה (דף ק"ד) מ"ל מפני ברכה וכו' אלי שרי ברכה ה"ה ז"ל בשבת לאמר הכא לא אפשר. וה"ת אין מלה בדבית ה"ה ז"ל בשבת לאמר הכא לא אפשר. ומ"ש אין מלה בדבית הכא לא אפשר. פירוש לא אפשר דלא מעלה טולי אלא אם כן עשיית מעברה: אבל

מגדל עוז

ביצד יעבה עד כמלא נחם. פרק אלו מוציאין (דף פ"ז): אין אופין בפורני חדשים עד שיבבו מלמטה.

פרק בפנים כדי יין (דף ל"ד). אבל לנבל עד פי פסטון: כתב הראב"ד ז"ל בכר ביאנו בהלכות שבת וכו': ואני אומר הוא ז"ל בפר כך ואני בתבתי בהגר שם בתנאיכי.

פ' בפנים כדי יין (דף ל"ד). אין עושין גבינה מד שפס. פרק ר"מ דמילה (דף ק"ד) גמרא מתניתין דשמין כל צרכי מילה:

הגהות מיימוניות

בירושלמי מסכת חלה אחלת ה"ל וכן כתבו התוספות ע"ש, ע"ב: [ז] כל זה בחלת אי אבל בח"ל אומר ר"י דאגן שרינן לקרות לחלה שם בי"ט בעודה עיסה ולאפותה אע"ג דפסקינן בגמרא כר' אליעזר אם יש בעיר כהן קטן אליעזר אם יש בעיר כהן קטן שלא יצאו מומאה מגופו וכן פסק בה"ג בהלכות פסח בשם רב בהן ריש מתיבתא ואפילו ליכא כהן קטן אי אינא כהן גדול שרי דהא חזי ליה ע"י ביטול ברוב כראמרינן בפ' ער כמה רב מבטל ליה ברוב חולין ואיכא לה שייך לומר מתוך שהוכר כהן כלל אומר ר"י דשרי אבל ר"ל ברבא דאית ליה

בתחילת אי מיקלעי אורחים ע"ב תוס'. וכן פסק בספר תרומה שאם יש כהן בעיר אפילו הוא גדול מוכר אפילו הכי מן הטהרה דאין הטיבר מלא מוכחרתם דהיינו אלא מאי שאם דכל הטאר מטיר מן הטהרה ועוד דהכי מוכח מירושלמי כמו שכתב הר"ן ז"ל שם כ"ש מן נדון פ"ב מה טעם לאמור ברוקה שהיא והרקדה עוקר הכהן. ועל אפשר עומר דאפילו שאם ז"ל מטור דמתיבה והרקדה מוהלה מן הטהרה אלא שכתבו אחרונה חשוב דאפשר כמו תנבון מ"מ הקשה עליו ה"ה ז"ל דכון סוף צריך לעשות רבינו ז"ל ובעתו לבד מיט מפסיק מ"ב מוכר שיתחר עשה רבינו ז"ל בכל ואין אנו נריכים לעשות כלל. שוד אמרו שם בפרק ר"מ דמילה דאמילה מה ל"ל אבל לרב יוסף מאי שאל תבשרא תנותרי פירום מצלין מוהו ביו"ט אע"ג דמבכנה מ"ל הת לא אפשר הכא לא אפשר ע"כ. נתלאה מבלן הנוכה גדולה ה"ה ז"ל בתה שבתה פרק ראשון שדעת רבינו ז"ל שכיון שבקריאה אין הפסד אע"ג דבקלא מתנה יש הפסד לא אלון רבן ואמנם הכי אמרו אמרו אבל אע"ג דלא אפשר שיהיה ירק אע"ג דלא אפשר לא אלון הקדיה, והשתא קשה דא"ל בשבת אנותרי אע"ג דלא היה אפשר לא לאסור כיון שהכיבוי נאסר כמו שבתה רבינו ז"ל בכרק אלתבת זה ומשם אמרו אמרו אמרו

אבל דכין מה הכנלין וכו'. מגמה ונמ' פ"ק דיומ"ם ומסקנ בהלכות בסס הנמנים דהכנלין מיחזכין כמדכין ומחלק בכיומי וכן עיקר. וכן כל הכיולזכין מיחזכין כדרכן כמנן כרכים ומזום ומחנים וכיוצא בהן ומשנין קומיומין ביה"ם וכל זה בגלל דברי רבינו:

אין מומרין מה הפלפלין וכו'. פרק ר"פ מחל (ביצה כ"ב) ר' אלעזר ב"ש מביר לשחוט מה הפלפלין בריחים שלהם וחכמים מוסרים וכתב הרמב"ם ז"ל יראה לי שאסור לטחון מה מחכיל בריחים שלו שהרי זה דומה לטחיקה הפלפלין בריחים שלהם הוה כדרכו:

יג אין כותשין מה הריפות וכו'. פ"ק (דף י"ד.): ת"ר לין עושין מיכאי ולין כותשין במכתשת ומרבין דברייתה מקטע דפסי' במכתשת קטנה מצוה והקטן וכמ חיים לין כותשין במכתשת גדולה אבל כותשין בקטנה ומרבן רבא לא קנים כמ לן והא לכו מ"ל לן מוכר בקטנה וכן מוכרת בגמרא שם. ולזה כתוב בהלכות גבי בריחים דלמוכר הא מחיים מוקמינא לנבי מרן מהלכין לנבי לדיקן כותשין במכתשת קטנה וחס דעת רבינו שבכל מקום מרן מהרן ישראל מוכר לנתנה בקטנה ומן מעם לנמכר בני מ"ל מפני שבהכלה שלהם מוכר. ובהכנה פ"ם לין מלין מדון ובהכנה מוכר מזה בהעם וכו'. ולפי דבריו כל מקום שלין רגילין הרבה בדיומם הרי הוא כמרן ישראל. ולזה הסכים הרמב"ם ז"ל. ודעת רבינו כדעת הכלבות ולין נמחד מן הפרוזבון כגון הקמה

יום טוב אין בזה חסרון מעם "אבל דכין את התבלין [נ] כדרכן שאם ידוך אותן מבערב יפות מעמן. אבל מלח אינו נידוך ביום טוב אלא אם כן המה המכתש [כ] או שידוך בקערה וכיוצא בה כדי שישנה. שאם שזוכ המלח מערב יום טוב לא יפות מעמו. ואין שוחקין את הפלפלין [ל] בריחיים שלהן אלא דך אותן במדוכה ככל התבלין: יג *אין כותשין [מ] את הריפות במכתשת גדולה. אבל כותשין במכתשת קטנה שזה הוא השיטי שלה. ובארץ ישראל אפילו בקטנה אסור שהתבואה שלהן [מ] טובה היא ואם כותשין אותם מערב יום

א מור פ' מקר ופ"ם מה"ג שם: ב מור שם שה"ג לאין מה:

השגת הראב"ד

יאין מחכין מה הריפות וכו'. כתב הגאונ"ד ז"ל לין מדמה שהם שוב כשהם מלא מלמי בנל שיקר מכשילינן דייקא שלנוכן מ מלחם וכיו שבין מוסם נמדוכה מכתשת גדולה ומכתשת קטנה הרי הא לנם מיומי גחל אבל מלמי לא ידי לנם כל מיומים בקטנה ולין בם מיומי ע"כ:

טוב

מפרוזבון לנלי מבל לא לקדרה וכה"ל לכל דבר. ומיהם"ל דלכ"ה מלח מיחד כדרכו בלא מום מיומי ומיהם מו בגמ' מ"ל רב לרב מחמ בנדלה כי דייקת מלני מלוויי הדוך ומיהם"ל הבה המדוכה על מה דמבר כמאמל דאמר ידוכם כדרכה במדוך ומיהו מיומי עמה הנדמיכים בעמם קולם כמבנמים קרוביע"ם. ומסקנ הרי"ף כרב יהודה אמר מחמל דאמר מלח ומבב ומה דבב דאמר מלני ולוך מוקמינה בבוהמה בחלמה מבל מבלין לא בעי הבלמה ומחמיים הדין מבנרא מהא דאמרינן רב ששת שמע קול בוכמא וכו' ומסמיים מרי"ף דברי רב הונא ורב הסדא ומסקה הר"ן לעם הפמיסה דהא כי היכא דבעינא מחמיימין דע"מ מלח מיבא בשי מיומי מ"מ ויבבי מעמה רב חסדא ור"ה אר כדמיה ליה ומר בדמ"ל ס"ב מיבא לנמבני מהכ מבנרא מ"מ מלח בשי בלמלה מהי מחבלין ומלוכרינים לבעמיהה מ"ל דאי מחמ"ל דב הונא ומ"ל דב מלני ולוך הומרה בבלמה הא דאיכא ומלי כרב ששת אמר שמואל דאמר כחמה דבריהה מ"ל דאי כחמה דמחמי' ביבי מבי בבלמה ומא מדוך מל מן בשי מלח ומלח לחומרה בבלמה אמר דלמלה ליגלי מוכמה וליבמה דיב ששת אמר דאמר הלי לאו מנו ביהמי הוא הבי מוכה לומר מהא דעמלה דמחמי' על מבמה דבמלמה מחמ לא מייבי דאי דאמר לא מחמרי מלח בחלה דלשלמה מיה בה הבמי מבל הקדמות לבימה לב ולמומה מפינה מעמה מבל בחלה מבינהו לא מחמרי ומוכיהם לא ומדע מלי קדרה בשי בשלוי לף מל לב בה מרמי מבמר מלח בחלה מחמרנו בו דבינן דמומרה בבלמה הים ובלדרבן לה בה לא מלח ומן הבמעים מבחבנו ושל מבמי שהים מלוכה מבלמה בבלמה בבלמ"ע. וקבה לי

יב אבל דכין מה הבלמן וכו'. בפ"ק דבילה (דף י"ד.) מבן בפ"ל מבלמן מחוכין בחדוך מל מבן ומבלמה בעי ובכמן הבלמה ובל"ה מומרים מבלמן מחוכין בלדרבן בחדוך מל מבן ומבלמה בחדוך מל עץ ובגמרא דב"מ מיהם מלח בעיא שיבי מ"מ רב הונא ורב הסדא חד אמר כל הקדרות בריבות מלח ולין כל הקדרות מבלמן ואחד אמר כל הבלמן מבינן אמר כל הקדרות בריבות מלח ולין כל הבלמן מבינן

הגהות מיימוניות

[נ] בתב רבינו יהודה בשם ר"י בי ר' יוסף תתיר לדוך שוטין בירים ולקדת חבוטר לדוך בתוך השוטין הנדוכין ולסחוט משקים שבבוטר על השוטים כשהם דחוי משקה הבא לאוכל כסחיטת אשכול בקדרה ובתרגומן פרק חבית אמר ר"י אמר שמואל מוחם אדם אשכול של ענבים לתוך הקערה או לתוך הקדירה וכו' כדלעיל בהלכות שבת פ"ח הי"ח אומר דדוקא בקש אשכול של ענבים שהענבים ראויים לאכל אבל בוסר אינם ראויים לאכילה והאוכלן בטלה דעתו ודומי כמו בורר אוכל כתוב פסולת ספר התרומה. ע"כ: [כ] אל"ל רב אשר ברדא לבריתי. בי דייקת אצלוי מצלי דחק. ע"כ: [ל] מליבל בלעז ובלשון אשכנז בעפ"ר מ"ל ויש בו שלשה כלים כדמוכה הרם. ע"כ: [מ] רש"י. הרי מ' מפני שיש להם הרבה ענבים ואי שרית לחו בקטנים יעשו בגדולים ויאכר בקטנים עשינו ובפ"ה בתב כדברי רבינו המחבר. ע"ל:

קמה דחם כך הוא ניכבה רבינו ז"ל לוך כתב לקמן בפרק ד' ומוחר לבשן מחם הפירות וכו' כמו מוחר לנלות בבר על הלם ע"כ, ואם הוא נורם בגיבהה הרי"ף ז"ל לוך כתב לי"ל לוה לין מעמדים מפני שהוא מבבה וכמן כתב מידי דהוה מבנרא מגומרי מבמה דבבירים ליה דבנרא מגומרי מבבה דלגיבהה הרי"ף ז"ל בהא דאמרי מידי דהוה מבנרא מגומרי מלא מחלי דאמרי לעל דאמר מהום מבבה דבבירים ליה דלוה מבבה ומפני כן אמר דהוי כמו בנרא מגומרי דלא הוי מבבה כמו שמפרש כל זה שם בהרי"ף ז"ל בפירוש הבלמה, ועם הוים שאמר לדמה זה ולומר מחם מבבה רבינו ז"ל מהום מבבה לגו בנרי מחם הוא דיהה הוא לא מבבה דבבירים ליה דבנרא מגומרי דלא הוי מבבה כמו שמפרש כל זה שם בהרי"ף ז"ל בפירוש הבלמה, ועם הוים שאמר לדמה זה ולומר מחם מבבה רבינו ז"ל מהום מבבה דלא הוי

קלת על דברי דלי מיתלת הוא דהוה מתהני הגר לאחולפי מלת לדוכה ע"י שיעוי ולא מן הדין לא ה"ל לחרי"ף להביא אלא מימרא דרב יהודה דאמר כל הידוכין דידכן ואפילו מלת דמצמע דאתא ניחי לא בעינא שיעוי כלל ולא ה"ל להביא דברי הגר אמרולפי דמצלו אלעזר בר יהודה בעלמא הוא ולא חדיא. לכך ל"ל שהרי"ף פסק כמ"ד כל הכלין מטיגין בעמן ומלח אינה מטיגה בעמה אחאר שהדבר ניכר לאוכ שהוא כן נקיטים טוהיה וכיון שכן ע"כ אין לן לחיתר דכי אמר ר"ה אפילו מלח נידוך כדרכו לא כדרכו לגמרי קאמר אלא לומר דלא בעי שיעוייא רבה כדמלרוך הגא דמתניתין דאפילו לר"ה אסור לדוכה בחדוך של אבן דליתה אלא במדוך של אבן ומי שרי ומש"ה קאמר כל הידוכין דידכן כדרכו ואפילו מלח אבל פ"מ מטיג בעמו אינו שעמו מיכא אבל בעי שיעוי דליליי אלעזר והיינו דקאחר רב אלעזר ודוך והייט ומי שובלא דרב ששת. וכן נראה מדברי רבינו שבחב דבין לת התבלין כדרכן אם ידוך אותם מבערב יפנו שעמם אבל מלח אינו נידוך ביו"ם אח"כ הפה הוא אם נידוך בקערה וכיולא בה כדי שיעבה שאם לא יהיה הוא יפנו אבל אם נידוך בקערה אינו אסור. ומיהו לפי דרך זה הוה ליה להרי"ף ולרבינו לכתוב דמורקיה בעי הלאלה כיון שאינ מטיג בעמו ובאלמא לרבינו שהאיר אחלה שעמה דאינו מטיג בעמו מיכא לאיתר דמורקיה מטמע בעמו דינו שזה לאלה אבל להרי"ף אינו אלא הכיר פעמו אבל אם לרבינו אם לרבינו קשה לפי מ"ש ה"ה דסבר דבכהנים דינו כשום דמטמע דאינו נריך שיעוי כלל ומבאר שהם כבורים שיש בו קלת הפגת פעם ואמ"ג בעמו אחרין דאינו מטיג בעמו היינו לומר שאינו מטיג בעמו כ"כ כמו הבלין אבל מ"מ מטיג בעמו קלת ומיהו לאמלי דהוה ס"ד דאמלת נעי שיעוי רבה לא הוה מדמיון לא לחבלין כיון שאין הפגה פעיו דומה לגלהם אבל לאמלי דאיקיקא דאלת לא בעי אלא שיעוי כל דהו אלתא שחיקה לא המירא טלי אפי' הלינך כיון דבכרוסה מטיג בעמו קלת אין להשוותו לאלה. כ"ל לומר להמעיד דברי ה"ה ודברי הרי"ף.

טז בד"א כשהאוכל מרובה על הפסולת וכו'. מלאה מדברי רבינו שהוא מפרש דבי אמרינן פסולת מרובה על הטוכל מי איכא מאן דאימתא מי איכא מאן דאיכ לפלגל כדפירש"י אלא ס"ק מי איכא מאן דהוה ס"ד דאיכ לכרור פסולת מחוך אוכל דאינסריך הבא"ר לאמטעינן דאסור ומאני לא נריכא דפסק בעיהרא דפסק בעיהרא בשיעורא כלומר

יד הקמח אע"פ שרקדו וכו'. מדברי רבינו אתה למד שהרקדה לאסורה לאסורה ביו"ם ע"כ. ולריך לאת פעם לאמר לאסורה ע"י שיעוי וכן מחיטה אמתי לא נומרה עם ידי שיעוי וכאי בבורר לחיתו אפילו כדרכו בקינון ואחתוי. וא"ם ס"ה ואיתבאר לך וכו' ולא לאימתא דאייקינן אתהם לאחיבו בשיעוי מוחר וכן דשין ודם כלאחר יד מוחר בבורר כגון מולל מלילות אלא הכי קאמר ומדאמר שם רבינו ז"ל דכל הרקדה אסורה וכאן לא נאמר שיעוי אלא לבדקדה שאינה מטמע בבדאהנוב אסורה אפילו בשיעוי עוד כתב ה"ה ז"ל וזה נראה דעת רבינו ז"ל אלא כתב איסור הבעלות כיד עיין פעמו בבנים יוסף ז"ל סימן תק"ו עוד כתב הרב ז"ל וזה המעשה נכתב בהלכות המטע לאלוה דמותו להבית סיום לרבינו ז"ל מתם שנכתב זה בהלכות וקשה הלא נכתב ג"כ המעשה האחר דדכיהו דרב יוסף וכו' דאמר אמר רפאל מעלין בעיהרא וחבו טוש לתפרשים ז"ל ולדחיהוק

אמרי אמרתו גורסין ר' שמעון זל' יהודה. סוף פרק אין מדין (דף כ"ט) ואת"ל יש לו מקלת פנים בהלכה ובדאת מקלת רבותיו בעלי התוספות ז"ל תבל ר"י אלגזי והבנתים אחריו ז"ל ובן בעל המאור והרמב"ן ז"ל שפסקו כ"מ ז"ל וכן מובאה סוגיית הבלבה והמעשים שם הוללין מלילות עד ומצאים אם משמעות. פ"ק דביצה (דף י"ב): אין מבטנין לת המרדל עד סוף הפרק. פר"ת דתולין (דף קל"ז)

משמע מלשון הספר דקאמר משיבא, כנ"ל: [ס] בחכמים ולא כרבי אליעזר דאומר תולין לבתחילה. ע"כ:

טוב אין בכך הפסד: יד *הקמח אפילו על פי שרקדו מערב יום טוב והסיר ממנו הסובין אין מרקדין אותו פעם שניה ביום טוב אלא אם כן נפל בתוכו צרור או קיסם וכיוצא בהם. ואם שינה מותר כגון שירקד מאחורי הנפה או שריקד על גבי השלחן וכיוצא בשינוי זה: **טז** מוללין מלילות ומפרבין קטנית ביום טוב ומנפח על יד על יד בכל כחו ואוכל ואפילו בקנון או בתמחוי אבל לא בנפה ולא בכברה. וכן הבורר קטניות ביום טוב בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי אבל לא בנפה ולא בטבלא ולא בכברה: **טז** במה דברים אמורים כשהאוכל מרובה על הפסולת אבל אם היתה הפסולת מרובה על האוכל בורר את האוכל ומניח את הפסולת. ואם היה [ג] טורח בברירת הפסולת מן האוכל יתר מטורח בברירת האוכל מן הפסולת אע"פ שהאוכל מרובה בורר את האוכל ומניח את הפסולת: **יז** אין מסננין את החרדל במסננת שלה מפני שנראה כבורר. אבל נותנין ביצה במסננת של חרדל והוא מסתנן מאליו. ואם היתה המשמרת תלויה מותר ליתן לה יין ביום טוב. אבל לא יתלה [ס] בתחלה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. ומערים ותולה את המשמרת לתלות בה רמונים ותולה בה רמונים ואחר כך נותן לתוכה שמרים:

אין

א טור סימן תקי: ב טור סי' תקי סמ"ג שם:

יד הקמח אע"פ שרקדו מעיו"ש וכו'. מדברי רבינו אתה למד שהרקדה לאסורה ביו"ם וכן העלה הרשב"א ז"ל ואפילו בשעוי אסור ויתבאר לך ממ"ש רבינו פ' ראשון ביומא דיום קודמין וכו' ולא מרקדין וכן נהגו ועיקר אבל לרקד פעם שניה שעוי פ' אין לדין (דף כ"ט) ה"ר אין שוין קמח ביו"ם משום ר' שמעון ר' יהודה בן בתירא אמרו שוין ופוין אחם נפל בתוכו צרור או קיסם שמותר לבטלו שם דרש רב הינא אזי אשתחח דבהרדעא שוין קמח ביו"ם אחר להו רב המנ שוקו ואמרו ליה שקילה מילתיה דרבינא נגרא ושדייה לאחזא שוק חד כמה מיבלעתא רקדן בהרדעא דבישהו דרב יוסף הוה נבלא קמחא מגבא דמהוהנא אמר לה חזי דמגא דמחא מעלית בעיגא מיוך ומתוך כך יש פוסקין כרבי שמעון ור' יהודה שמוין בלא שעוי. ואם דעת הבהגות שבידנו מ"ש אבי אחר הלכה כרבי יהודה ורבי שמעון אינו אסור לבלק אלחר ביד אבל יכול לבטל בעמו הקמח ויש לו סמך בגמרא. אבל הרשב"א ז"ל פי' שמותר לבלק ביד ואם אבלה דעת רבינו אלא כתב לאיסור הפעולה ביד. ומה שהלריך רבינו שעוי בעמו ואל אם צרור נסמך על מה שאמרו אם בישהו דרב אבי הוה נבלא קמחא אמר רב אבי הא דיקן בדמיה דמי הוה לא קמחא אמר רב אבי אם הא דיקן בדמיה דמי לאו לאו דהתם בי הא הוא עבדא. ואם הבעמנה נכתב בהלכות ומשמע דאוקמא בשעוי והרשב"א ז"ל ונבאל בעבור הסכימו אשונן אלא שעוי:

טו מוללין מלילות וכו'. פ"ק (דף י"ב.) אמר רבא מוללין מלילות ומפרבין

קטניות ביו"ם ומותר רבינו שבו"ם מוללו כדרכו בלא שעוי וכן דעת ההלכות. ומה שאמרו אם כיבד מולל והלריכו שעוי הוא בעבא בדוקא כמבר ברק ל"ח מלכתות שבת וכמו שבתבתי שם ואמ"ם שיש מוכלין כן עיקר. ודין הבאתו מפורש שם בברייתא מנפח על יד על יד ואוכל ואפילו בקנון ותמחוי אבל לא בנפה וכברה

ובנפה לריך שעוי כמו שבתב פ' ר"ח:

וכן הבורר קטניות וכו'. שם (דף י"ב) מתנה הבורר קטניות ביו"ם ב"ש אומרים בורר אוכל ואוכל וב"ה אומרים בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי אבל לא בנפה וכברה ולא בטבלא

ובגמ' הגיס רשב"ג אומר מחלוקת בשאוכל מרובה על הפסולת אבל פסולת מרובה על האוכל דברי הכל מוטל אם האוכל ומיתה הפסולת והקנו פסולת מרובה על האוכל פעיטא מי איכא לאתן לאתן דשרי לא לריכא דפסק בעיהרא ושוכר בשיעורא. ופירש בורר כדרכו שוטל הפסולת וזו היא בריכה כדרכה שהיהיו ר"ה בשאוכל מרובה בשעור ואין בברירת הפסולת טורח יותר מברירת האוכל. ותהב הרשב"א ז"ל שאם אחמרו אבל לא בנפה הוא מפני שיש בה בשבת חיוב חטאת ולא לו לאהיה ביו"ם. ואמתר הפעם הזה יגא לו שכל מה שיש בו בשבת חיוב חטאת כגון בורר אבל לאכול לאלהר אלא לאהיה לבו מיני אוכלין וכבר אחבאר ערב שמיני מהל' שבת בחה יש חיוב חטאת בשבת ואני אומר כבוד הרב בחקומו מונח שאין כל מה שיש בו בשבת חיוב חטאת אחוב בהאוכל אפילו ביד יש בזה חיוב חטאת בשבת בזבחר פ"ח מהל' שבת וביו"ם מותרת על הדרך שהתבאר ולא אחבאר נפה וכברה אלא משום דתחזי כבורר לימים מרובים וכן פירש"י ז"ל וחבו אלא הכיהו כלל ביו"ם בורר לאלהר או לבו ביום אלא

כדי דינו כפוסה ומבבל שהוחר לאכול בו ביום ולשון דברי ה"ה מורה כן שאחרו בורר כדרכו ולא חלקו וחבו שבהלכות ובדברי רבינו לא מבר אחוק זה כלל כ"ל ועיקר.

יז ואין מסננין את החרדל בהסננת וכו'. כדייחת בתב' שבת כ' ר"מ דחילה ודף קל"ד.) אין מסננין אם החרדל בסננת אלו ואין מתתקין אותו בנחלת וביו"ם לחיי כדמוכח בתלי דאמרים ואין מתתקין אותו דאי בשבת כשיפא וכן פירשה הרב בעל העטור והרשב"א ז"ל והקנו בגמ' מאי שנא מהא דתנן נותנין בקנה בתבנגת אלו אל תרדל ונתנין ותולה הוה לא מיתחי לאתר בבר בשבת כשיפא. ובקנה דבפי הוה לו להקנות קושיא אלעיתא דאי בשבת אוך אמרו שם בגמלא של תתבת מותר וכי בשבת אסור להחיר כל אלא נלאה אלא הא דהא יוסף וכו' דאמר אמר רפאל רפאל מעלין בעיהרא ואחו טוש לתפרשים ז"ל ולדחיהוק

לחם משנה

יד הקמח אע"פ שרקדו וכו'. כתב ה"ה ז"ל מדברי רבינו ז"ל אתה למד שהרקדה לאסורה ביו"ם ע"כ. ולריך לאת פעם לאמר לאסורה ע"י שיעוי וכן מחיטה אמתי לא נומרה עם ידי שיעוי וכאי בבורר לחיתו אפילו כדרכו בקינון ואחתוי. וא"ם ס"ה ואיתבאר לך וכו' ולא לאימתא דאייקינן אתהם לאחיבו בשיעוי מוחר וכן דשין ודם כלאחר יד מוחר בבורר כגון מולל מלילות אלא הכי קאמר ומדאמר שם רבינו ז"ל דכל הרקדה אסורה וכאן לא נאמר שיעוי אלא לבדקדה שאינה מטמע בבדאהנוב אסורה אפילו בשיעוי עוד כתב ה"ה ז"ל וזה נראה דעת רבינו ז"ל אלא כתב איסור הבעלות כיד עיין פעמו בבנים יוסף ז"ל סימן תק"ו עוד כתב הרב ז"ל וזה המעשה נכתב בהלכות המטע לאלוה דמותו להבית סיום לרבינו ז"ל מתם שנכתב זה בהלכות וקשה הלא נכתב ג"כ המעשה האחר דדכיהו דרב יוסף וכו' דאמר אמר רפאל רפאל מעלין בעיהרא ואחו טוש לתפרשים ז"ל ולדחיהוק

מגדל עוז

הקמח אע"פ שרקדו עד וכיוצא בשעוי זה: כתב הראב"ד ז"ל אבי אומר שהלכה כרבי יהודה וכו'. **ואני אומר** לאתנו גורסין ר' שמעון זל' יהודה. סוף פרק אין מדין (דף כ"ט) ואת"ל יש לו מקלת פנים בהלכה ובדאת מקלת רבותיו בעלי התוספות ז"ל תבל ר"י אלגזי והבנתים אחריו ז"ל וכן בעל המאור והרמב"ן ז"ל שפסקו כ"מ ז"ל וכן מובאה סוגיית הבלבה והמעשים שם הוללין מלילות עד ומצאים אם משמעות. פ"ק דביצה (דף י"ב): אין מבטנין לת המרדל עד סוף הפרק. פר"ת דתולין (דף קל"ז)

השגת הראב"ד

*הקמח אע"פ שרקדו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אבי אומר שהלכה כרבי יהודה וכבר אמרו שאמרו שוין ופוין אם נפל בתוכו צרור או קיסם אסור לבטלו שם דרש רב הינא אזי אשתחח דבהרדעא שוין קמח ביו"ם אחר להו רב המנ שוקו ואמרו ליה שקילה מילתיה דרבינא נגרא ושדייה לאחזא שוק חד כמה מיבלעתא רקדן בהרדעא דבישהו דרב יוסף הוה נבלא קמחא מגבא דמהוהנא אמר לה חזי דמגא דמחא מעלית בעיגא מיוך ומתוך כך יש פוסקין כרבי שמעון ור' יהודה שמוין בלא שעוי. זאב דעת הבהגות שבידנו מ"ש אבי אחר הלכה כרבי יהודה ורבי שמעון אינו אסור לבלק אלחר ביד אבל יכול לבטל בעמו הקמח ויש לו סמך בגמרא. אבל הרשב"א ז"ל פי' שמותר לבלק ביד ואם אבלה דעת רבינו אלא כתב לאיסור הפעולה ביד. ומה שהלריך רבינו שעוי בעמו ואל אם צרור שאמרו אם בישהו דרב אבי הוה נבלא קמחא אמר רב אבי אם הא דיקן בדמיה דמי הוה לא קמחא אמר רב אבי אם הא דיקן בדמיה דמי לאו לאו דהתם בי הא הוא עבדא. ואם הבעמנה נכתב בהלכות ומשמע דאוקמא בשעוי והרשב"א ז"ל ונבאל בעבור הסכימו אשונן אלא שעוי:

טו מוללין מלילות וכו'. פ"ק (דף י"ב.) אמר רבא מוללין מלילות ומפרבין

קטניות ביו"ם ומותר רבינו שבו"ם מוללו כדרכו בלא שעוי וכן דעת ההלכות. ומה שאמרו אם כיבד מולל והלריכו שעוי הוא בעבא בדוקא כמבר ברק ל"ח מלכתות שבת וכמו שבתבתי שם ואמ"ם שיש מוכלין כן עיקר. ודין הבאתו מפורש שם בברייתא מנפח על יד על יד ואוכל ואפילו בקנון ותמחוי אבל לא בנפה וכברה

ובנפה לריך שעוי כמו שבתב פ' ר"ח:

וכן הבורר קטניות וכו'. שם (דף י"ב) מתנה הבורר קטניות ביו"ם ב"ש אומרים בורר אוכל ואוכל וב"ה אומרים בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי אבל לא בנפה וכברה ולא בטבלא

ובגמ' הגיס רשב"ג אומר מחלוקת בשאוכל מרובה על הפסולת אבל פסולת מרובה על האוכל דברי הכל מוטל אם האוכל ומיתה הפסולת והקנו פסולת מרובה על האוכל פעיטא מי איכא לאתן לאתן דשרי לא לריכא דפסק בעיהרא ושוכר בשיעורא. ופירש בורר כדרכו שוטל הפסולת וזו היא בריכה כדרכה שהיהיו ר"ה בשאוכל מרובה בשעור ואין בברירת הפסולת טורח יותר מברירת האוכל. ותהב הרשב"א ז"ל שאם אחמרו אבל לא בנפה הוא מפני שיש בה בשבת חיוב חטאת ולא לו לאהיה ביו"ם. ואמתר הפעם הזה יגא לו שכל מה שיש בו בשבת חיוב חטאת כגון בורר אבל לאכול לאלהר אלא לאהיה לבו מיני אוכלין וכבר אחבאר ערב שמיני מהל' שבת בחה יש חיוב חטאת בשבת ואני אומר כבוד הרב בחקומו מונח שאין כל מה שיש בו בשבת חיוב חטאת אחוב בהאוכל אפילו ביד יש בזה חיוב חטאת בשבת בזבחר פ"ח מהל' שבת וביו"ם מותרת על הדרך שהתבאר ולא אחבאר נפה וכברה אלא משום דתחזי כבורר לימים מרובים וכן פירש"י ז"ל וחבו אלא הכיהו כלל ביו"ם בורר לאלהר או לבו ביום אלא

כדי דינו כפוסה ומבבל שהוחר לאכול בו ביום ולשון דברי ה"ה מורה כן שאחרו בורר כדרכו ולא חלקו וחבו שבהלכות ובדברי רבינו לא מבר אחוק זה כלל כ"ל ועיקר.

יז ואין מסננין את החרדל בהסננת וכו'. כדייחת בתב' שבת כ' ר"מ דחילה ודף קל"ד.) אין מסננין אם החרדל בסננת אלו ואין מתתקין אותו בנחלת וביו"ם לחיי כדמוכח בתלי דאמרים ואין מתתקין אותו דאי בשבת כשיפא וכן פירשה הרב בעל העטור והרשב"א ז"ל והקנו בגמ' מאי שנא מהא דתנן נותנין בקנה בתבנגת אלו אל תרדל ונתנין ותולה הוה לא מיתחי לאתר בבר בשבת כשיפא. ובקנה דבפי הוה לו להקנות קושיא אלעיתא דאי בשבת אוך אמרו שם בגמלא של תתבת מותר וכי בשבת אסור להחיר כל אלא נלאה אלא הא דהא יוסף וכו' דאמר אמר רפאל רפאל מעלין בעיהרא ואחו טוש לתפרשים ז"ל ולדחיהוק

הגהות מיימוניות

[ג] צ"ע דגרסינן נלת פסולת סרובה על האוכל מאן דשרי ומיפרש"י מי איכא מאן דשרי אפילו לבלטלו הא בטיל ליה מיעוטא לגבי ריבא ה"ל כולה פסולת ולא הוי כו' לא צריכא כו' וכן מי' החוס' משמע דבה"ג אסור אפילו לבטלו האוכל ומוקי לת במקבגא דגפיש בטירהא וכו' אבל לדברי רבינו המרבר פירוש מי איכא מאן דשרי לברור הפסולת מחוך האוכל וכה הוצרך להשמיענו פשיטא שכן הוא ואפילו ב"ח סודים בות דילמא ישרה טרהא יחידאה בתנגם בירים כיון דיכול למעט טרהו בברירת האוכל ובדבריו

פרק רביעי

א *אין מוציאין את האש לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן המתכות. כגון שחוכבין אותן זו בזו או מכין זו בזו עד שתצא האש. וכן הנפט החד ביותר שהוא במים שמנידין אותם עד שידלק. או כלי זך קשה או זכוכית מלאה מים שמניחין אותה כנגד עין השמש עד שיחזור נגהה לפשתן וכיוצא בו וידלק. כל זה וכיוצא בו אסור ביום טוב. שלא היותר ביום טוב אלא להבעיר מאש מצויה. אבל להמציא אש אסור שהרי אפשר להמציא אותה מבערב: **ב** אף על פי שהותרה הבערה ביום טוב שלא לצורך *אסור לכבות את האש אפילו הובערה לצורך אכילה. שהבבוי מלאכה שאין בו צורך אכילה כלל. וכשם שאין מכבים את האש כך אין מכבים את הנר ואם כבה לוקה כמי שארג או בנה: **ג** אין מסלקין את הנר למעלה [פ] כדי שתכבה. ואין מסירין את השמן ממנו ואינו *חותך את ראש הפתילה בכלי. [נ] *אבל נופץ את ראשה בידו. *אגודה של עצים שהודלקה במדורה כל עץ שלא אחזה בו האש [נ] מותר לשמטו ואינו דומה למסיר שמן מן הנר: **ד** *אין מכבין את הדליקה כדי להציל ממון ביום טוב כדרך שאין מכבין בשבת אלא מניחה ויוצא. ואין מכבין [ז] את הנר מפני תשמיש המטה אלא כופה עליו

*אין מוציאין אם כתב הראב"ד. כפר הראב"ד ז"ל ויתמה מפני שכתב מודה ואין כאן סכנה והוא מפורש בגמרא שב"ל:

השגת הראב"ד

*אבל מפני מה לחלוב וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ותשלו בגמרא שבי שהרי מתרי מותרין שב"ל:

אין

א מהר סימן תקב סמ"ג נתיין סה: ב מהר סימן תקיד סמ"ג שם: ג מ"ל במהר שם: ד מהר מי' תקיד שם: ה מהר מי' תקיד סמ"ג שם:

לחם משנה

פ"ד א אין מוציאין את האש וכו'. כתב הרב המגיד ותמה רושלמי כאן מפני מה הזכיר דברי הראב"ד בעצמו אלא לבטל מה שהשיגו ה"ב כבר הראב"ד ז"ל. ולפי דברי הראב"ד אין לומר שהרי אפשר לבטל מה שהשיגו ה"ב שבבי כלים דבר הלכה הם עולה כיון שהם שלמים אלא דבר הלכה. ולתרץ זה צריך לומר כמו שמלק הרא"ש ז"ל בפ' המביא בגמרא ביצה עצים שנתבר ולי נדלה כל שהוא נהנה מנוסו של דבר כתובל נפש עצמו וכו' עד סופו ע"ש. אף כאן נחלק כי הלי נוחם ונתבר דבשאמת בשבבי כלים הנהם מהם בעצמם לגמרי הבישול מה הלמיה מבל הלם אין לפו נריכין לאם כמלו בעצמו אלא שעלינו הבנים להסקה אם"ם שהוא יהיה בנחמלה יעשה מלאכה הלמיה מה הבישול ב"כ אין הלם עצמו הוא שהוא מסם אלא שנכין ומלגיה מבל הוא עומד בעצמו ודמי לבכין מסם מבבשים וכסם שומדים בעצמם ומפני כן אין לרבי לאסור כיון שהוא לפו מתחמם והולך בשבין הבישול כמו שבבי כלים חב דבר נכון בעצמו. ומ"ל ה"ב נריח לבין לבמן מלד מלדיל ריח בבבדים נבי נימוי כלים כמ"ם ה"ה הם דמי לאם שהוא בשבר בעצמו כמו שהיה קודם ולפיכך אחר שהגיעו בו. ר"ל דמ"ם לפו מלבין מהדבר בעצמו מבל בשם לא מבבי אלא נעלם בו. נם

הגהות מיימוניות

[ה] עולא איקלע לבי רב יהודה קם שמעית דקם שמעית איתיביה רב יהודה לעולא הנוחן שכן לגר כו' עד אמר ליה לאו אדעתאי הייבו בגון שכן שמשה הגר ונמצא ריקם מן הבשר אבל אם יש בו תחיבות חלב על הפתילה והיה האחרת אינו אסור וכן אם יש בר גדול של שעוה חתוך בה מעט ע"י אשור כיון שאין בו אלא גרם בבוי נראה שאין בו איסור וגם אם יש צורך גדול ליקח אדם אור מן המדורה בלילה להאיר לו שאין כאן איסור כל כך שאינו אלא גרם בבוי ואינו מתכוין לכך ומעתים שאינו מכבה ולא רסי לתך הכבה שמכחיש אור הנר. אך תעולם נהגו ליזהר בכך ויש לחתמיד: [ו] בפרק המביא כדי יין אמר רב נתן בר אבא אמר רב מותרין את הפתילה בירכא מאי מותרין אמר רב חנינא שרי וכן ר"ה בשמו וכן בעיתר יש מי שאומר כן. מ"ה מ' מסקנת דקיון שבאמר דעדיין לא הוסק האור ברובן. וה"א מי' הערוך בעצמו לקרע ראש הפתילה הנעשה מהם וכן פרש"י ולא נראה לרי"ד דהיינו מותרין בפרק המביא. ואומר ר"י דסיירי לאוקר שכבתה הפתילה ויש שם פרם מותר לחותבו ולא מתקן מנא חוא דניחא ליה לחדליק בפנים אחרת. קינגא לשון קנינא ירק וחאי מאן דקנינא פליגא: [ז] התוספות הכירחו מכאן ולא יעיל שיאפיל בפליטה ולפי' דלא משכח בתלמודא שמותר בכה"ג ש"מ דבלילה אסור לשמש אצל הנר ע"י

דאמרינן שחיים ובדרות שלבן מבעבבות ויולדות בלא אפר ולא כיסה אחת מבן מומחה שלמר שהיו מבר ולא יעבר אלא מקבל פ"ב. וחו פליטה בפתילה המחבר אור מבר וחבו לבן נימן: ביד מבחר ל"ם ז"ל ולבן מיעון לפני בר קצרא בלבן בלבו נעורות מה מבה לה מרבי זה בבבל מבינר לה בבינה ובינה ל"ב דבינה ובינה ל"ב דבנשמן פסח נמנת מנחמתן ובבר בנמנת בנמנת בנמנת

פ"ד ט אין מפחיתין את הסכין בכמחצה שלה וכו'. כתב ה' המגיד דימים אלו של המחצה הסכין הם כדעת הרלב"ח וכו'. לפחות זה דאיתי לכתוב דברי הגמרא וס"ס הרי"ף וס"ם עליו המרדכי. בכרך אין לדין דגיגה כ"ח) הנן אין מפחיתין את הסכין בשבת מפיאה ע"ג תבדרתא וגגא' אמר ר"ה ל"ש אלא בהפחתה של אבן אבל בשמחה של עץ מותר לכם לכל צרכיכם כי"ל היא דאמר לכם לכל צרכיכם אלא לרבנן. ובלכלוה הכיה ר"י היא דאמר לכם לכל צרכיכם כי"ל היא כי קאמינא אלא לרבנן. וכן רבה וכן תמיהר מוליהו דמו לרבי דמו מתמיהא ומוקמה כר"י לאיתיהא דלמא הלכתא כוותיה ומשמע מיהא דליתי הלכתא כי הא מתמיהא אלא אסור לכבות את הנקעה בין לאוים עליה בין אלא יפחיתנו הכיה בין אלא בהעשן הקדרה הכל אסור, ע"כ. ויש מקשים על זה ממה שאמרו פרק אין לדין הלכה כר"י ומילו אלא כל המכשירים שוין ויש שהלכה כהן כר"י ומפוך כך אסרו לכבות את הנקעה מפני הדלקה ומפני הטמים ומפני אלא בשביל הכיה אבל בשביל אלא בהעשן הקדרה והכשילו שהוא מבשיר אוכל נפש ממש מותר והוא שאין לו מקום לאפותה וזהו דעת הראב"ש ז"ל. ודעת רבינו ז"ל לאסור הכל כמו שיתבאר בסמוך וכדעת הרלב"ח.

ה מותר לטלטל את הנר וכו'. זה משום ומבואר פרק כירה (שבת מ"ב) כדין שיתבאר בסמוך. ואסור להניח וכו'. מיתתא בשבת פרק כירה שם מניחין נר על גבי דקל בשבת ואין מניחין נר על גבי דקל ביו"ט וכגר כתבתיה בפרוכה פרק חמישי מהלי שבת:

ו אין מעשנין בקטורת ביו"ט וכו'. פרק יו"ט שחל (ביצה כ"ב) במשנה אמר ר"ש מניחין את המוגמר ביו"ט וחכמים אוסרין ובגמ' אמר רב אחי מחלוקת להניח אבל לעבר דברי הכל אסור ושם מוכיח בגמ' שאינו כלי שמתגמר לא יכפה אותו על הבגדים כדי שיקלטו הבגדים את הריח שהרי זה מולד ריח בבגדים וכן כתבו ז"ל הרבו שאמרו שם (דף כ"ג) סחופי בשמן אפילו אסור וכל זה בכלל במה שאמר רבינו שנאמר על הכלים אסור:

ז אין עושין בשמן וכו'. מלאוקה אחוקלים בגמרא שם ומסקנא דאמר רב אחי משמיה דרבא דאחור לעשן מידי דהוה מבשמים בעורבי. ומתקנין את המרדכי וכו'. פרק ר"ש דמילה (שבת קל"ד) ואין מפחיתין את המרדכי בגחלת והקשו והא תניא מתקנין ומילו לא קשיא כאן בגחלת של עץ כאן בגחלת של מתכת: ואין מכבין את האש וכו'. כבר כתבתי למעלה שדעת רבינו בזה כדעת הרלב"ח ויש חולקין בכדי שלא יתעשן הקדרה:

ח אין עושין בשמים וכו'. בהמביא (ביצה ל"ד) מ"כ אין נופחין בחטים ביו"ט אבל עושין אותם וכו'. שם (דף ל"ב) אין עושין אחמין ואין מוחכין את הפתילה כמו שכתבתי לעשלה כפ"א ובגתרא (דף ל"ב) מני בר קפרא אין גודלין את הפתילה לכתחלה ביו"ט ואין מהבהבין אותה ביו"ט ואין מוחכין אותה לגמים אבל מעשה ביד ושורה בשמן ומוחכה בחור כמי שאי גרוס:

ח אין שוברין את החרס וכו'. שם משנה (דף ל"ב) אין שוברין את החרס ואין מוחכין את הגיר לצלות בו מלח וכו': ואין מעשין את הקנה וכו'. שם (דף ל"ד) בריש"ה אין מעשין את הקנה לצלות בו מלח שפוד מרלף וכו'. פרק אין לדין (דף כ"ח) אמר ר"י אמר שמואל שפוד מרלף אסור לתקנו ביו"ט והקשו הקשיפסיקא ותירצו לא ריבא דאמרינא הא בידיה. ויש מי שכי' מרלף עשקם ועדיין הלאי לצלות בו ואם אסור לתקנו לפי שהוא מוכח והוא מתקלקל ביו"ט ואין כן דעת רבינו אלא אין הלכה כר"י בתכשירין וכתו שכתבתי לעילה אלא כרבנן. ולדעתו ז"ל כל תיקון דבפוד אסור ומפני מתקלקל ביו"ט שני כלים שהן מחוברין וכו'. מבנה פרק הבכיה (דף ל"ב) אין פותחין את הנר מפני שהוא כלי וכבר העלו האחרונים שפירוש מפנה זו דדברי רבינו:

ט אין מפחיתין את הסכין וכו'. דיגון אלו אל המחצה הסכין הם כדעת הרלב"ח ומשמע אחר הלכות פרק אין לדין כדברי רבינו דעלעולם אין מפחיתין את הסכין בכמחצה שלה ואפילו עתידה לו לפחתה ביו"ט ודברי רבינו והרלב"ח עיקר וכמה מפרשים קושותיו דלא כר"י: **ומפני**

לחם משנה

ו אין מעשנין בקטורת מכני שהוא תכבה. בגמרא פרק יו"ט שחל (דף כ"ב) ר"ה אחר אסור מפני שמכבה אמר ליה רב נחמן ומימא מר מפני שמבעיר מ"ל אחלו מכבה ומשום מבעיר ע"כ. וכתבו לא כתב שאסור משום מבעיר דקסבר מתוך שהותרה בגמרא לעורך אינה אלא לצורך כמ"ש לעיל. ובדברי הגמרא קשה דאין הקשו ומימא משום מבעיר הא שרי משום מתוך דאסילו מתן דתמיר (ויהב) ביומלמי בגר של בעלם אסכיים ר"ה כפ"ה (קאחר) לא אסור ולא הרי"ף ומ"כ אין הקשו דהרוי אסור משום מבעיר. וי"ל דאלו האמוראים הם סוברים כר"ע דאמר בפ"ק דשבתים (דף י"ח) דלא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לעורך והם סוברים דאמרינן לא מתיקן מתוך ורבינו ז"ל לא פסק כמותם משום דאלה בפ"ק דביצה (דף י"ב) ר' יוחנן דאחר הכי כמ"ש ר"ה ז"ל בפ"ה כתב ר"ה וכל זה בכלל בדברי רבינו ז"ל. ולי נראה דאין זה משום מדבריו בלל דמ"ש משום מבכה הוא בגחלים דאיכא כבוי אבל לא בכלי דליכא כבוי. ומ"ש ואין נרך לעמר קיים בגחלת דבהכי מיירי קודם ולא בכלי ומ"ש כתב שהוא בטל

מגדל עוז

מותר לטלטל את הנר וכו' דאין מתקנין. כמו שלקח לו מן מוגיין שם פרק כירה (דף מ"ב) אליבא דר"ש דקיי"ל דמותיר בדבר שאין מתקנין. ואסור להניח ביו"ט עד שיתעבר ביו"ט. פרק כירה (דף מ"ס): אין מעשנין עד שלא כלם. פ"ב דביצה ופ"ג דשם מיתוקר:

ומתקנין עד שהוא מבכה. פ' ר"מ דמילה (דף קל"ד): ואין מכבין עד שיגיע. פ"ב דביצה (דף כ"ב): אין נופחין בחטים עד לצלות בו מלח. פרק המביא כדי יין (דף ל"ד):

שפוד עד שיתקנו לאוכל. פרק אין לדין (דף כ"ח): שני כלים עד שיקלו כלים. פ' המביא (דף ל"ב) אין מפחיתין עד לעשה אחרון. פרק אין לדין:

ט אין מפחיתין את הסכין וכו'. עיין בכ"י סימן תקנ"ח עשה אחרון לחכן כל הקומיות אבל בדברי רבינו ז"ל כפי דעת ה"ה ז"ל:

ומפני

הגהות מיימוניות

ע"י האפלת הכליה אלא יעשה לו מחיצה או יכפה עליו את הכלי או יוציא וכן מצאתי בספר של רבי אברהם אב בית דין: [ב] פ"ב כרב לגבי שמואל וכן אמר רב הונא לרב יהודה ש"ש, ע"כ: [ו] וכן פסק ר"י אלפס דאביי ורבא ואמימר הוהרו דהא מתני' דשריא ר"י היא אבל לרבנן אסור וכן פרש"י וכן ס"ה דאע"ג דבפרק אין לדין פסק כר"י בכמכשירי אוכל נפש מ"מ בשאר צורך החמירו אבל רשב"ם פסק כר"י דשרי וכן נראה לראבי"ה, ע"כ: [ז] כתבו התוס' דמפנהים שלנו הקבנים הרגילים לבעלי בתים ולא לאומן ולא לנטחים ולא לצורתי וחב וכסף מותר. וס"מ אין להקל ואסור מדלא שרי אלא בשפופרת וכן כתב ס"ה וכן רוקח. ואני המעתיק מצאתי בתוס' יו"ט של הר"ר משה

מותר לעשן את הסירות וכו'. מלאוקה אחוקלים בגמרא שם ומסקנא דאמר רב אחי משמיה דרבא דאחור לעשן מידי דהוה מבשמים בעורבי. ומתקנין את המרדכי וכו'. פרק ר"ש דמילה (שבת קל"ד) ואין מפחיתין את המרדכי בגחלת והקשו והא תניא מתקנין ומילו לא קשיא כאן בגחלת של עץ כאן בגחלת של מתכת: ואין מכבין את האש. כבר כתבתי למעלה שדעת רבינו בזה כדעת הרלב"ח ויש חולקין בכדי שלא יתעשן הקדרה:

ז אין עושין בשמים וכו'. בהמביא (ביצה ל"ד) מ"כ אין נופחין בחטים ביו"ט אבל עושין אחמים וכו'. שם (דף ל"ב) אין עושין אחמין ואין מוחכין את הפתילה כמו שכתבתי לעשלה כפ"א ובגתרא (דף ל"ב) מני בר קפרא אין גודלין את הפתילה לכתחלה ביו"ט ואין מהבהבין אותה ביו"ט ואין מוחכין אותה לגמים אבל מעשה ביד ושורה בשמן ומוחכה בחור כמי שאי גרוס:

ח אין שוברין את החרס וכו'. שם משנה (דף ל"ב) אין שוברין את החרס ואין מוחכין את הגיר לצלות בו מלח וכו': ואין מעשין את הקנה וכו'. שם (דף ל"ד) בריש"ה אין מעשין את הקנה לצלות בו מלח שפוד מרלף וכו'. פרק אין לדין (דף כ"ח) אמר ר"י אמר שמואל שפוד מרלף אסור לתקנו ביו"ט והקשו הקשיפסיקא ותירצו לא ריבא דאמרינא הא בידיה. ויש מי שכי' מרלף עשקם ועדיין הלאי לצלות בו מלח ואם אסור לתקנו לפי שהוא מוכח והוא מתקלקל ביו"ט ואין כן דעת רבינו אלא אין הלכה כר"י בתכשירין וכתו שכתבתי לעילה אלא כרבנן. ולדעתו ז"ל כל תיקון דבפוד אסור ומפני מתקלקל ביו"ט שני כלים שהן מחוברין וכו'. מבנה פרק הבכיה (דף ל"ב) אין פותחין את הנר מפני שהוא כלי וכבר העלו האחרונים שפירוש מפנה זו דדברי רבינו:

ט אין מפחיתין את הסכין וכו'. דיגון אלו אל המחצה הסכין הם כדעת הרלב"ח ומשמע אחר הלכות פרק אין לדין כדברי רבינו דעלעולם אין מפחיתין את הסכין בכמחצה שלה ואפילו עתידה לו לפחתה ביו"ט ודברי רבינו והרלב"ח עיקר וכמה מפרשים קושותיו דלא כר"י: **ומפני**

פרדר"א כתב ידו כי ר"י היה מתיר וכן היו נוהגים ביתו וכן עמא דבר, ע"כ: [ח] פרק המביא כ"י אין פותחין את הנר מפני שהוא כלי ותר"י מי העושה לו בית קבול ששוקע ידו בבית היותר ור"ת פירש עוד פ"א ע"ש בתוס'. לשון ר"י אלפס אין פותחין את הנר מפהבר לי דא דהגן אין פותחין את הנר ביו"ט לאו הכי הילכתא דהא בגמרא אוקימנא בין לרב יוסף בין לרב אשי בהיזדאה וגם בעל ההלכות לא אזכריה כל עיקר משום דלאו הילכתא דהא בגמרא אוקימנא דשרי מכשירי אוכל נפש דדרש לכם לכל צרכיכם א"ל והא רעוא דכל כי חני מילי מעליהא תדרשו משמי וכו' ע"ש. ובעל ה"ה פסק גם כן אך שכתב מה שאין מורין כן גזירה משום

וספני זה אסרו לרשות סכין וכו'. בגמרא פריך אין נזין (דף כ"ח:) סמוך לדין ההחזה מיבעיא לו מהו לכרותה סכין לחכם רב מרי בריה דרב ביסנא מרי ורבנן אמרי. וכתוב בהלכות ופירש בעל הלכות בשמא דשום דחדיבין דלמא אתי מתן לתחומי. ורש"י ז"ל פירש לפי שבברלה בשעה הול בכבת מרולה לחשוב כבר בשיעור. ויש מי שהקשה על פשט דבריו שבברלה אמר אלא אלא בשם אחרון ובגמרא אזכר כתם. ואין זו קושיא שבין שהחבירו שהגמרא הכם רושה לעצמו ומשמילה ממילא אלא אסרן אלא לרמות לעצמו ע"כ. ושמעו מלה עיקר שלפי שהשפם הוא מפני איסור ההחזה הוסר לחכם לרמותה ולהמילה והרמב"ן ז"ל הסכים לפשט רש"י ז"ל:

י אין מבקעין עצים ביו"ט וכו'. פ' המביא (דף ל"ח:) תמה אין מבקעין עצים לא בקרדום ולא במגל ולא במגירה ולא בקופיץ ובגמרא נבי קוכין בחרש בחרש לא שנו אלא בזכוכות אלא אבל בקרקעות אלו אסור:

ולמה אסרו בקרדום וכו'. פשט זה שכתב רבינו נכון הוא. והר"מ ז"ל בהשגות הטריך בזה ואין דבריו מעלין ומורידין בעיקר הדין אלא שבראה מדברי רבינו אלא דאמר הבקעה

בקורדום וכיוצא בו שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול שדרי אפשר

א שור פי' אלא אמ"ב שם: ב מזר פי' הקלה פס"ג לאין עה:

בריקא ובשם לאמלה. ופשט כל זה נרוך הדבר הקרן אסרו לדשה הכמים אע"פ בא"ה אבלין מה שעשה בדוכן ואמלה לאמה אלא בשעה בשעה אלא לא אסרו הכמים אלא לחכמים ובסם אמרו מי מבקעין בשם כלשון עצמו ובסמרו בהלכה זו בדרכו וזה על ידי שעה ואלו לדשה הכמים הם לא יהודה מפני לאמלה בהלכה זו לדבה. ואסרו דקבוא עצים מבני אע"פ לאשות ולבבל בלא עצים עשו אותם בדרכם אמלה ואסרו אותם על ידי שעה אלא:

*) נ"א לראות סכין לעשה הארץ:

ולקן מורין כן שבהב דבריו שהלבה מרוחר לחחזיר אח הסכין אסור לחדרה בחחחזה של עץ כי"ר אפ"ה אין מורין כן לבל בדי אלא לבחחזה אלה דבר"ר אלא ר"י מודה לפי שהאל עושה כלי ומפ"ה רבא דבבירה ליה כר"ו לא בוה משבר סכינא אלא בדיקולא ולא בחחחזה ורב יוסף אשמא דדרחיחא בחחחזה אל ולעיבר בחב הרי"ף בכחוך דדוקא אבר ריקיחא או אבר דיקולא אבל בחחחזה לא ואע"פ שאפשר לדחות אומר דבבא ורב יוסף בשום קריחיה קריחיה דבא ורב יוסף לא הוי מבחחי בחחחזה אבל אבר"ב דבינא דלא הוי אירע בהדייחו דבחחחזה של אבן מבחי כר"ו אפילו הכי כיון דלא חזיק דבבד אלא הכי אבא לא אבל אפילו לחבבר אחחחזה אבל אבן דבינא בחחחזה אפילו לר"י אסור ומפ"ה אסרי לבדחות אבן. לחבב ובבין שאחדה דלא אבא אבא אבן אבל אבר"ב בחחחזה אפילו לר"ו אסור ול

יד העושה מדורה ביו"ט כשהוא עורך לא הפלים וכו'. דברי רבינו הם כדברי הרי"ף וכתב עליו הרא"ש פירוש לפירושם כשעשים מדורה גדולה שישוה ד' מורות של עצים כעין ד' זוכי הזיבה ומניחים עליהם עצים ובהא קאמר אלא שעשה הדפעות מחלה אלא אחר ואמרו הפעליהם כידו ואחר יעשה הדפעות מתחיהם אלא יהא דרך בנין. ועל מ"ש הר"ם שפריסה שנתן על ספסלים מותר לפי שאין נריכין לאויר שתחתיו קשה שהרי בנים אין נריכים לאויר שבינייהם ותסור וע"ש:

טז מסירים זבוכים המלים בבהתה וכו'. לעונתה דתנלי בכפ"ב דבגילה (דף כ"ג) ומיפסיקא הלכתא כרא"ש דהרי לקרב אפשר היה לו לבקע מערב יום טוב. ולמה לא נאסר הביקוע כלל מפני שאפשר שיפגע "בעץ עבה ולא יוכל להבעירו וימנע מלבשל. לפיכך התירו לבקע בשינוי. וכל הדברים הדומין לזה מזה הטעם התירו בהן מה שהתירו ואסרו מה שאסרו: **יא** ילא [ב] תבנם [ג] אשה בין העצים ליטול מהן אוד לצלות בו. ואין יסומכין את [ד] הקדרה ולא את הדלת בבקעת של קורה. שלא התירו לטלטל עצים ביום טוב אלא להסקה בלבד: **יב** מסלקין 'הריסי חניות ומחזירין אותן ביום טוב כדי שיוציא תבלין שהוא צריך להן מן החנות ולא ימנע משמחת יום טוב. במה דברים אמורים בשיש להן ציר באמצע אבל יש להן ציר מן הצד אסור גזירה שמא יתקע. ושאין להן ציר כל עיקר אפילו בבית מותר להחזיר: **יג** כלים שהן [ה] מפוצלין כגון "מנורה של חוליות וכסא ושלחן שהן החיבות התיבות מעמידין אותה ביום טוב והוא שלא יתקע. לפי שאין [ו] בנין בכלים. אבנים של בית הכסא מותר לצדדן ביום טוב. בנין עראי הוא ומשום כבודו לא גזרו: **יד** [ז] העושה 'מדורה ביום טוב כשהוא עורך את העצים אינו מניח זה על זה עד שיסדיר המערכה מפני שנראה כבונה. ואע"פ שהוא בנין עראי אסור. אלא או שופך העצים בערבוב או עורך בשינוי. כיצד מניח עץ למעלה ומניח אחר תחתיו ואחר תחתיו עד שהוא מניע לארץ: **טז** וכן 'הקדרה אוחז אותה ומכנים האבנים תחתיה. אבל לא יניחנה על גבי האבנים. וכן המטה אוחז הקרשים למעלה ומכנים הרגלים תחתיהן. אפילו [ח] ביצים לא יעמיד אותן שורה על גבי שורה עד שיעמדו כמו מגדל אלא ישנה ויתחיל מלמעלה למטה. וכן כל כיוצא בזה צריך שיני: **יז** מסירין "זבובין הנתלים בבהמה אע"פ שהן עושין חבורה. ואין "מילדין את הבהמה ביום טוב אבל מעדין. כיצד אוהז בולד שלא יפול לארץ ונופח לו בחוטמו ונותן דד לתוך פיו. היתה בהמה טהורה וריחקה את הולד מותר לזלף משלייתה עליו וליתן בול מלח ברחמה כדי שתרחם עליו. אבל הטמאה אסור

א עיין בעזר שם: ב עזר מי' תקנ. ג עזר מי' תקנ. ד עזר מי' תקנ. ה עזר מי' תקנ סמ"ג שם. ו שם. ז שם. ח עזר מי' תקנ סמ"ג שם. ט עזר שם כמ"ג לאחין שם.

שיראה לו שלא אחרו אלא בעצמה שאין עשויה להקוע חוליותיה אבל בעצויה להקוע אסור לוקבה. ואין נראה כן מדעת רבינו ואין זה כתריסין שיש להם ציר מן הצד שחוטשין עמה יתקע. משום דהתם קבוע הוא מאד להקוע מפני הציר שהוא מן הצד הש"ב כאן אבנים של בית הכסא וכו'. פרק החכמה (דף ל"ב) אמר רב נחמן אבנים של בית הכסא מותר לצדדן ביו"ט ואפילו בעצמן דבנין עראי הוא ומשום כבודו לא נזרו רבנן:

יד העושה מדורה וכו'. שם אמר רב יהודה הלוי מדורתא תלמיה לתבלה אסור מלמעלה לתחת שרי וכן ביצעמא וכן קדרה וכן טורא וכבר בחכמי פרק עשרים ושנים מהלכות שבת שפריסה שלהן על גבי ספסלים מותר לפי שאין נריכין לאויר שבתחתיו:

טו מסירים זבוכין וכו'. זהו פירוש מקרדין את הבהמה ואמרו סוף פרק ר"ש שחל (דף כ"ג) שהלכה כחנא קמא דתני אפילו בקטנים שעושין חבורה דדבר שאין מתכוין מותר, ומי' מסירין הזבובים בכלים קטנים והדין שלפעמים עושין חבורה. ואין מילדין לא הבהמה וכו'. בשבת פרק מפנין (דף קכ"ה) תנא אין מילדין את הבהמה ביו"ט אבל מעדין וכגמ' מנין כיצד מעדין אוחז בולד כדי שלא יפול לארץ ונופח לו בחוטמו ונותן דד לתוך פיו כדי שיוקע אמר רשב"ג מרחמין הייט על בהמה טהורה ביו"ט

לחם משנה

יא לא תבנם אשה וכו'. דרש רבה אבה לא תבנם לבית העצים ליטול מהן אוד, ופירש רבינו לצלות בו וכבר נתבארה למעלה פרק שני שקרן דיטול אסור לצלות בו ובקן יבש בתכ"ה שם שמותר ואפשר שאוד דוקא לומר לדעת רבינו עץ לא ובטוב שאינו אלא להסקה בכני עצמו אבל עץ יבש ולמי מותר וכן כתב הרשב"א ז"ל, והגה"מ ז"ל פירש ליטול מהן אוד לתקן בו אה הפס שבתסור אלא אם כן הוקן מעיו"ש: ואין בתבין אם הקדרה בנקבה וכו'. שם (דף כ"ב ע"ב) אין סומכין אם הקדרה בנקבה וכן הדלת ובגמרא סקמא לפי שלא נתנו עצים אלא להסקה:

יב מסלקין הריסי חניות וכו'. פ"ק (דף י"ח) תנא ר"ש אומרים אין מסלקין את החריסין ביו"ט וכ"ה מחיצין אף להחזיר ובגמרא מאי חריסין אמר שלא חריסי חניות ואמר שלא בגמרא דקעתא דהתירו ב"ה להחזיר משום הבלבן דאי לא אמר ב"ש הא כ"ה לאו אהתיא דאין בין ר"ש לשמא אלא אהתיא דמשילין הדע דכולה שוגיא דפרק כל הכלים סייתי לקמן בפ בתרא ולא מייר בגייהו דאי דאין מסכין משום דאשילו ב"ה מודו דגזרינן יו"ט אסור שבת ומשום דלא נתנו עצים אלא להסקה כרבינו המרבר ולענין סמיכת קרדה אסור לבטול צרורות שבחצר שאין תורת כלי עליהם ואתי לבטולי בהו אבל לענין שאר

מגדל עוז

בגמרא ולאינו יודע מאין לו לתנם סברא עונה כיון לו אם מדשנו אמרה לו קבלה מרבותיו וכן כתב הרא"ש ז"ל מקלוי ונרוך לי עיון לא תבנם אבל בה לסקה בלבד. פ' בחיבוי (דף ל"ג) בסלקין הריסי עד מותר לסתיר. פ"ק דגיטה (דף י"ב) כלים שהם מפוצלים עד בלין מין כלים. פ"ב דגיטה (דף כ"ב): אבנים של בית הכסא עד ברוך שיטי. פרק המניח כדי יין (דף ל"ב) ופרק המוצא תפילין (דף כ"ב): מסירין הזבובים עד תנוחה. פ"ב דגיטה (דף כ"ו) וסוף פ"ו דעדויות. אין מילדין עד שאין נריכה לב. פרק מפנין (דף קכ"ח)

מילי דשבת לא גזרינן יו"ט אטו שבת וכן עיין בתוס' ובס"ה כתב בפירוש ראשון שכתב בשר ת דהא מחב תלן דאין בסוכין אתי בכ"ש בדלעיל בתג"ה שבס"ב בחלי"ג, ע"ש: [ג] בכ"ה ע"ש בגמ' עיין בהלכות שבת פ"ו וס' כ"ג, ע"ב: [ד] עיין בהר' שבת פ"ו דף כ. ג, ע"ב. [ה] רש"י כתב בבל אלה להיחר משום דקי"ל כר"ש בדבר שאין מתכוין בדלעיל בהגה"ח בפ"ב שבתלכתא י"ג ולי"ג לר"י שהרי כאן מתכוין לעשות דבר שעושה וכתב ר"י דוקא הכא אסרינן שצריך לאויר ע"ג שאר הפצים דלא צריך לאויר שהתיתי שרי, ע"כ. [ה] ובענין זה פר"ח וכן ר"י ודלא כרש"י שפי' ביצים גפות שנותנים ע"ש כלי חלול כעין גרפ"א שהרי אפילו בשבת לא היה אסור דוטיא קדרה ע"ג כירה שסורתר להחזיר

אסור לעשות להן כן לפי שאינה צדיכה: יין כלי שנטמא מערב יום טוב °אין מטבילין אותו ביום טוב נזירה שמא ישהה אותו במומאתו. ואם היה צריך להטביל מים שבו מטביל [ג] את הכלי במימי ואינו חושש. כלי שהיה מהור לתרומה ורצה להטבילו לקדש מותר להטבילו. וכן כל כיוצא בזה מטבילות מעלות שאר הטמאות: יין כלי שנטמא ביום טוב מטבילין אותו ביום טוב. נטמא הכלי במשקין טמאין שהן ולד הטומאה מערב יום טוב מטבילין אותו ביום טוב לפי שהוא מהור מן התורה כמו שיתבאר במקומו. ומדלין בדלי טמא והוא מהור מאליו. נדה שאין לה בנדים להחליף מערסת ומובלת בבגדיה: יח דברים רבים אמרו ביום טוב משום גזירת מקח וממכר. ביצד אין "פוסקים דמים לכתחלה על הבהמה ביום טוב אלא מביא שתי בהמות שוות זו לזו ושוחטין אחת מהן ומחלקין ביניהן ולמחר יודעין כמה דמי השנייה וכל אחד ואחד נותן דמי חלקו. כשהן מחלקין ביניהן לא יאמר זה אני בסלע ואתה בשנים שאין מוכירין שום דמים אלא זה נוטל שליש וזה רביע: כ כשהן מחלקין לא °ישקלו במאזנים שאין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר. אפילו ליתן בו בשר לשומרו מן העכברים אסור אם היו המאזנים תלויין [ק] שפני שנראה כשוקל בכף מאזנים. מצה אומן אסור לשקול בידו. ואסור לשקול [ז] בכלי מלא מים. *ואין מטילין חלשים על המטות. אבל מטילין חלשים על בשר הקדשים ביום טוב כדי לחבב את המצוה: לא

כיצי עבדי לה אמר לבני מבית בל מל מלה ומיתה לה בתוך כרחם כדי שתחסר ונברא ונלחם עליו ותוקם מכורה מבל מעמה דלא מרחקת ומי מרחקת לא מקבלת.

יין כלי שנטמא מערב יו"ט וכו'. מגנה פרק יולת מחל (ביצה י"ז י"מ) מתלוקת כ"ש ובל"ה ונגמ' דכולי בלמא מיכה כלים בנבנה לא מלי מעמה ומלמדו מם הרבנה מעמים רבה אמר נגרה שמא יעבירנו מרבע לתוכו ברבות הרבים וסקנו מל זה מיבה שבת יו"ט מלי מיבה למימר וקילרא נגרה יו"ט אמר שבת ורב יוסף מן מעם מעוס מחיסה ומלמדו מיבה כלים דבר מחיסה דלמא בני מחיסה מלי ומילרא נגרה כני אמר מי ומם הקנו מל מיחים מבנייתם הרבה ומילרא לוחן ורב ביבי אמר נגרה שמא יעבה ומנוס בוחיה בחם ורבא אמר מפני שנראה כמתקן כלי. ורבינו כתב מעמה מל רב ביבי מעוס דקמיל מוחיה וכן לכתב בהלכות. ומפורש מם בברייתא דזוקא מעמה מעי"ש אבל בשבת ביו"ש מחבילין. ודין אם היה ערוך לכתיבל מים מבו וכו' מפורש מם בגמרא (דף י"מ) מחבילים מוכנין מחבילין לא הכלי מל גבי מימו: כלי מהיה מהור וכו'. זהו מחבילין מהבורה

להבורה שלמעלו (דף י"מ) מם, ומיהם רבינו מגמגל ז"ל מחבורה חרומה להבורה בלמים: יין כלי בעמעמ ביו"ש מחבילין אותו ובריחתא מם (דף י"מ) כמו מכחבתי לחמלה: ונמצא הכלי בחבקון ממלין וכו'. בריחתא מם כלי שנטמא בלבד הטומאה לין מחבילין אותו ביו"ש בולד הטומאה מחבילין אותו ביו"ם. ומיהם רבינו חסלו בחמת מעי"ש ומובכרת הוא מם. וכן מיבשו ז"ל. ומכן רבינו מעם מפני שטומאה ז מדבריהם ולין נגרין בה שמא יעבה. ובבבל רבי מבה הבקן לבן מעם הבקן לבן מבלמ ז"ל והבקנו"ש ז"ל הקנו מלין לבה בה בגמרא. ולפי לחרון בבר בהבחי לחמלה דרבה יהיו מעמה לבמר מבילה גזרה מבוס הבבנה לרבנו מבוס בבנה ובבנה לבמר בהבמלה ולבמר לבו בני בהבים ובבנים אריהן הן וכן הקנו לרב יוסף דלמר גזרה מבוס בחיסה מבו בלים דבני חיסה. ומיהן בחיבון הזה מבבנה לה בני בהבים ובבנים לבלמ מלמ מעמה שבת ובבנה גזרינן לה הזכל מלו בהבעמים מלמ מעמה שבת בבנה בבני דמיה בחיה מהיה מעמה דלדיה לא קבלו מידי מבוס דבריה מעמה דלד בטומאה לבו דמרייהה ולא גזרינן ביה בבנה בבן בבבור הבל מן הבורה לין קבלה בבבור מבוס בחיסה מבלה לך דבני רב יוסף דלמר מעמה מבוס בחיסה לבמר מבני בל בני חיבבה מלמ בבנה ומלו בני רב ביבי לא הזכלו לא קבלו מלמ מיבן. ומבה לבי לבי בבבר בבבור לבמר לדבה בבבי הבמעין בבבור יחמה זה בבומר ומלו לבמר בבה ובב יוסף הייהו יבול לבעמיד דבר רבינו בלבי מעמה ולד בטומאה מן הבורה הוא מבלבה גבי בבבים בלבד מלמ מלמי בבר בבמה בבא בבה בלמ בבבור בבבור בבבור

כא לא יאר"ל אדם וכו' מתנה פרק אין נדין (ביצה כ"ח.) לא יאמר אדם לעבד איכור לי בדינר תכל שורה ויריחנ ביצוגים: וכן לא יקח מבעל חנות וכו'. תשנה שם (דף כ"פ) אומר אדם לחנוני מלא לי כלי זה אכל לא במדה כ"ו אומר לם היה כלי מיוחד לאדה כו'. ולוקיס רבא מקמי הכי מאי אכל לא במדה לא יזכיר לו שם מדה אכל אם היה כלי מיוחד למדה ימלאנו ויש שם מוקמינא אחרת והלכה כרבא דהוא בתרא וקו"ל כדקמן. ובירושלמי רבי אלעזר אמר לרבי חמא בר חנינא תלי לי הדין מנא למתר אמן מכולן ליה, עכ"ל:

כא וכן לא יקח מבעל החנות בתדה וכו'. אלא ביצד הוא עושה אומר לחנוני מלא לי כלי זה וכו' ואפילו היה הכלי מיוחד למדה ימלאנו והוא אלא יזכיר לו שם מדה. כך היה הנהגה האמיתי בדברי רבינו. ודע שהמור ורבינו ירוחם שבתבו שהרמב"ם אומר בכלי המיוחד למדה טעמא משובשת מדמנה להם בספרי רבינו.

איש

כא "לא יאמר אדם לטבח תן לי בדינר בשר אלא תן לי חלק [א] או חצי חלק וכמחר עושין חשבון על שוויו. וכן לא יקח מבעל החנות במדה או במשקל [ב]אלא ביצד הוא עושה אומר להנוני מלא לי כלי זה ולמחר נותן לו שוויו. ואפילו היה כלי המיוחד למדה ימלאנו והוא אלא יזכיר לו שם מדה: **כב** הנחתום מודד תבלין ונותן לקדרה בשביל אלא יפסיד תבשילו. אבל האשה [ג] לא תמוד קמח לעיסה יוכן לא יומד אדם שעורים ליתן לפני בהמתו אלא משער ונותן לה: **כג** ומותר ליקח מן החנוני ביצים ואגוזים במנין וכן כל כיוצא בהן ובלבד שלא יזכיר לו [ד] שום דמים ולא [ה] סכום מנין. כיצד סכום המנין הרי שהיה נושה בו עשרה רמונים או עשרה אגוזים לא יאמר לו ביום טוב תן לי עשרה כדי שהיה [ו] לך עשרים אצלי אלא לוקח סתם ולמחר עושה חשבון: **כד** הולך [ז] אדם אצל חנוני או רועה הרגיל אצלו או אצל הפטם הרגיל אצלו ולוקח ממנו בהמות ועופות וכל מה שירצה והוא שלא יזכיר לו שום דמים ולא סכום מנין: **כה** הלואת "יום טוב תובעין אותה בדין שאם תאמר לא ניתנה להתבע אינו נותן לו כלום ונמצא נמנע משמחת יום טוב: **כו** אע"פ שאין מגביהין הרומה ומעשרות ביום טוב "אם היו לו תרומות ומעשרות שהגביהן מאמש הרי זה מוליכן לכהן ביום טוב. ואין צריך לומר חלה וזרוע ולחיים וקיבה שמוליכן לכהן ביום טוב. ונבאי צדקה נובין מן החצרות ביום טוב. ולא יהיו מבריזין בדרך שמכריזין בחול. אלא נובין בצנעה ונותנין לתוך חיקן ומחלקין לכל שכונה ושכונה בפני עצמה:

כב הנחתום מודד תבלין וכו'. שם מימרא נחתום מודד תבלין ומתן לתוך הקדרה כדי שלא יקדיים תבשילו ומי לאו דוקא נחתום אלא ה"ה לכל אדם אלא שדברו מתמיד בהא, ואינו דומה למדידה הנעשית לפני בהמה שהיה מוסיף מה שיחסר בשמוך משום דהתם ליכא סברא בדבר אחיו ומדד כלומר שאין שם חשש בדבר אחר אלא שלא אחלו שעורים הרבה או מעט אבל כאן שאם היו התבלין מרובין יקדיים כל התבשיל יטול כל אדם למדוד וכן כראה מדברי רבא נפוגים ל"ל: **אבל** הפשה וכו'. שם אמר רב אשה מודדת קמח ונתנה לתוך עיסתה כדי שתטול מלתה בעין יפה ומטול אחר אסור והקמח ומא חנא דבי שמואל מותר ואחר מכאי הנחתא דאמר שמואל אסור והנא דבי שמואל מותר שמואל הלכה לתעשה אתה לאמרשעין, והלכות וכן הלכתא דאסור ע"כ ורב"י ז"ל פירש הלכה לתעשה אתה לאמרשעין שאין מוכין כן לפי שכא ליטול אבל אי עביד לא מתיבן בידיה דה.לכה ואין חוכין כן, ודעת ההלכות ורבינו שיקר דכיון דאמר שמואל אסור ולדאי היה סבור דמיתין בידיה דמאן דעביד ואיכל מיקום מהיבתא דבוכא שסנו כרב ומותר לכתחלה אבל מתיבתא דשומביתא שדרו אסור כשמואל וכן שיקר וכן לא יומד וכו'. שם מימרא לא יומד אדם שעורים ויתן לפני בהמתו אבל קודר הוא קב לא קבים ונתן לפניה ואינו מוסיף, ובהלכות פירש קודר משער באותד דעתו: **כג ומותר** ליקח מן ההנוני ביצים ואגוזים וכו' תשנה שם (דף כ"ם) אומר אדם לחנוני תן לי ביצים תן לי אגוזים במנין שכן יהיו לי ביצים ואגוזים הקוים מונה בתוך ביתי ובגמ' הולך אצל הנוני הרגיל אצלו אותר לו תן לי עכרים בילים ואגוזים ועברה אפרסקים וכו', ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח דשב"מ אחר ובלבד שלא יזכיר סכום מנין ונילסא אחרת שום מקח זו ניכסתו של רבינו ולכל הגרסאות אסור להזכיר סך דמים וכן כתבו ר"ל. וכירוש סכום מנין כתבו הגאונים וכן בהלכות שלא יאמר לו הרי לך בידי המתים אגוזים תן לי המתים ויהיו לך בידי מאה וכמו שכתב רבינו:

כד הולך אדם אצל רועה וכו'. בברייתא הנזכרת ובירוש תעשי זה וכעוס ורועה בין כבדים בין יבמלים הכל אותר הון מדברים שם ביינן בתחוכרים או שם לחוש שתא עולר הוים או עוד היום שלאכור ליעבו מן הנכרי אלא מ"ב נכתלק הסכם בגון שמכיר בו שלא עשקר אלא עוד היום וכתב הרשב"א ז"ל שמותר ליקח ביצים מן נכרי הנוני בלילי יו"ם של בלילה דאסור שלא ר"ם מפוס דיולדת בלילה חישבת דרישבת הוא ולא היומדת לה אבל ביום כיון דדבר אחר הוא: **בה הלוואת** יו"ם מוכעין אוהה וכו'. מתלוקה מתורמים בסכם כ' שמואל (דף רת"ח) וכתוב בהלכות שתלקן הבאוים ל"ל בכסף הלכה ולא הכרעא הרב האלפסי בזה דבר ורבינו הכריע כדברי האומר ניהנה לוהבא מפוס דמסתבר טעמייה וכן עיקר:

כו אף ע"פ שאין מגביהין וכו'. מיסוד ההגבהה מפורש פרק כ"ג מהל' שבת והיתר הטלטלה בשהופרשו מתרים פ"ק דיו"ט (דף י"ב) ברייתא בבברת ר' יוסי שב"ה מהירין ונפסקה הלכה בגמ' כן ואין צריך לומר וכו'. פי' אין צריך לומר הרחמנא שהרי אפילו לכתחילה מותר לפי שאינן מטולטלין לזרים ואינן מטולטלין קודם הפרשה וזה פשוט וכן מבואר בגמרא דין ההפרשה אפילו בבהמה שנשחטה אמש הדין ההולכה נ"כ מבואר שם: נבאי צדקה וכו'. ירושלמי ובברייתא בפס' דמלי:

פ"ה א אע"פ שהוקרה הלאה וכו' פירש פרק ד' הרמים כדי יין הרחוק לתקום לא יכיאם בסל ובקופה אבל חביה הוא על כתיפו או לפנינו המוליך את המתן לא יפשיל את הקופה לאחריו אבל נוטל בידו וגמ' אמר אם מ"מ לאמות מותר אתקין רבא בתחוכת דדרו בדוחקא לדרו בדגלא בתגלא לדרו בתגרא בתגרא לדרו בתכפא דדרו בתכפא נפרום בודרא עליה ומי לא אפשר שרי דאחר מר אם אי אפשר לשנות מותר, ע"כ

בר"א

להם משנה

כו ואין צריך לומר וכו'. פ"ם ה"ה ז"ל לפי שאין אחוכות לזרים ואין מוכלות קודם הפרשה אע"ג דרבינו כהב ומן ז"ל אלה וחרוש וכו' ופעמיו אה שב ה"ה ז"ל לא שייך

מגדל עוז

מאר כוא ולאה כי גם כהלכות תמה על ל' יעקב לאמה פירש דכדבר פשוט ואין כה שום חידוש אלבד לא לפה ר"ל ובמכו ואם כראל"ד ז"ל לפה לפרש לא היה בגיכחו יעבה כלבוש. וגם מה שסיים הראל"ד ז"ל לפרש מבעו וכני ביתו ומנה גדולה בנגד הקעוה בכר כתבה ר"מ ז"ל פרק כ"ג דכלומה שכם על פרדס בפרק שואל וע"כ לא הוקבה לכהה כאן כי שכם ויו"ע שין אלא בחולל עבד בלבד וכדין עמו: **לא יאמר אדם** וכו' עד סכום מנין. כבל אדם אין נדין (דף כ"ט): **הלוואת** יו"ם עד בשמחת יו"ם. פ' שואל (דף קמ"ה): **אע"פ** שאין מגביהין עד כוף הפרק. ע"ק

פ"ה אע"פ שהוקרה הוצאה עד שהוא עושה כתוב אין מוכיחין עד ואפילו בתחרין. אדם אין נדין (דף כ"ה) ופרק המביא כדי יין (דף כ"ט).

הנהות מיימוניות

אידי בר אבין והוא דתליא בתרוטא: [ב] א ר ירמיה בר אבא א"ר ששת אשה מודדת קמח ונתתנה לתוך עיסתה כדי שתפול חלתה בעין יפה ושמואל אמר אסור והתני דבי שמואל מותר אמר אבי הוא"ל ואמר שמואל אסור וכו' עד שמואל הלכה לתעשה אתה לאשמועינן וכן כתוב בתשובת הגאונים בשם ישיבה דשומביתא כשמואל ואביי דהוא בתראה וגם מפני שהיתה יכולה לסדור מאחמול ואין בזה פחיתות טעם ולא קלקול כאכל. אבנם שדרו מתיבתא דהוא הלכה כרב דשדי הוא דהלכה כרב באיסורי ועור דתנן דבי שמואל כוותיה וכן פסק ראב"ן וכן ס"ה אבל גינו ראב"ה כתב גם והתני דבי שמואל בהא דהלכה ל-עשה אשמעינן, ע"כ: [ג] דרמרסינן חוס וכן בה"ג וכן ר"ח ודלא כמו שיש ספרים בדברי ה"ק סכום מדה ופר"ש קב או קביים, ע"כ: [ד] דלא כרשב"א דשרי רק שלא יזכיר סכום מקח מ' תן לי בדינר כך פירש בה"ג. ע"כ: [ה] כך פר"ח וה"ג

הגהות [ג] פרי"ו אפילו נבדי רק שאין לירא מתחוכר כדמסקא כהוא ליתא דאתא לתחווא אבל הדיוקה כתב בשם רבו שבשאר"א דלא שרי אלא ברועה או פסנו או חנוני ישראל

ב בר"א בטבח על כלים וכו'. רבינו כתב מעם לאסור הבהמה אלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. ויש מי שכתב שהוא לפי שסין מסתמצין בנעלי חיים כל עיקר ביו"ט ובשבת. והרשב"ם ז"ל כתב שם בפסחים:

ג ואין מוכיחין אם הבהמה וכו'. תמנה סם (דף נ"ב ג"ב) אמ"ר אבינא מתון דאמיר לחיצה: ואין כמומה וכו'. מרק אין מדין (דף כ"ה:) מ"ר אין כמומה יוצא במקלו ולא כרועה בתרמילו ואין יוצאין בכסא אחד ואחד אחד שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. ואיש שהיו רבים צריכין לו יוצאין בכסא אחריו ומוציאין אותו על הכתף אפילו באפריון: **ד** *אין מוליכין את [ה] הסולם של שובך "משובך לשובך ברשות הרבים שמא יאמרו לתקן גגו הוא מוליכו. אבל ברשות [ז] היחיד מוליכו. אע"פ שכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור כאן הרתירו מפני שמחת יום טוב: **ה** מי שהיו לו פירות על גגו וצריך לפנותם למקום אחר לא יושיטם מגג לגג ואפילו בגגין השוין. ולא ישלשלם בחבל מן החלונות ולא יורידם בטולמות שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. אבל משילן אפילו דרך ארובה ממקום למקום באותו הגג. שחם "בהמה בשדה לא יביאנה במוט לעיר או במומה אלא מביאה אברים אברים: **ו** כל שנאותן בו אפילו "בחול אע"פ שאין נאותן בו ביום טוב כגון [ג] תפילין מותר לשלחן לחבירו ביום טוב. ואין צריך לומר

ד"ה ג איש שהיו רבים צריכין לו יוצאים בכסא אחריו ומוליטין אותו על הכתף ואפילו בלפריון. רבינו הביר כיתוב וכן דעת הרי"ף אבל הגיהו הרי"ף אבל הגיהו לאיסור ובלתה מעמת מאוס לפריון בגמ' אמר אמר מכתפי לבו בשבת דרינגל מעוס ביפעומת ואי אמי מאוס דוחקא לגוברא אלמא דאיס צריכים לו שרי לכאורה לי כיהי דלא לדחקו ליה לגוברא והוא הדין מפני מעם אחר ביחיה וכיון דלמיתר ומר זוחרא מבדי כם שוכרא קפיון בוחייהו ולא מיפיון לפלן דאמר הכם אלא יכתף. ולפ"ז דלעיצא דמשום ביפעומת הקמת דלא שרי מפעמת אחריגא מוכרים הרי"ף וכיצא דכיון דמיתי דרבנן כולא נקפון כלינמא דמיקל. ומלה מדברי רבינו דיעלה בכבא אלמרו היינו שהיו מהבנים לחוים אמר הלבנים הכמוכים כבא ביד אים בלי שיבה בו בקוטם שילה. ולונוקי הוא אפריון מיוסבים בו כמכתפים אותו:

ד אין מוליכין אם הסולם וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל כתב אלמלא כי הרי"ף ז"ל כתב אמר דבר זה אבל בגמרא לא אמרה דבר זה אלא אמר כן ולא אלקה כדבר אלא לפעמיה כמאלי הרב הגר בן אמי מכתא קמא דמאנא בין הר"ר לרבי:

ורב אמר מרבי אלעזר ור"מ דלא אמלא. וכ"ה דעת בפרטיהו אבל אבל

השגת הראב"ד

*אין מוליכין אם הסולם וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל כתב אמר דבר זה אבל בגמרא לא אמרה כן ולא אלקה כדבר אלא לפעמיה כמאלי הרב הגר בן אמי מכתא קמא דמאנא בין הר"ר לרבי:

ורב אמר מרבי אלעזר ור"מ דלא אמלא. וכ"ה דעת בפרטיהו אבל אבל

ה"ד ג איש שהיו רבים צריכין לו יוצאים בכסא אחריו ומוליטין אותו על הכתף ואפילו בלפריון. רבינו הביר כיתוב וכן דעת הרי"ף אבל הגיהו הרי"ף אבל הגיהו לאיסור ובלתה מעמת מאוס לפריון בגמ' אמר אמר מכתפי לבו בשבת דרינגל מעוס ביפעומת ואי אמי מאוס דוחקא לגוברא אלמא דאיס צריכים לו שרי לכאורה לי כיהי דלא לדחקו ליה לגוברא והוא הדין מפני מעם אחר ביחיה וכיון דלמיתר ומר זוחרא מבדי כם שוכרא קפיון בוחייהו ולא מיפיון לפלן דאמר הכם אלא יכתף. ולפ"ז דלעיצא דמשום ביפעומת הקמת דלא שרי מפעמת אחריגא מוכרים הרי"ף וכיצא דכיון דמיתי דרבנן כולא נקפון כלינמא דמיקל. ומלה מדברי רבינו דיעלה בכבא אלמרו היינו שהיו מהבנים לחוים אמר הלבנים הכמוכים כבא ביד אים בלי שיבה בו בקוטם שילה. ולונוקי הוא אפריון מיוסבים בו כמכתפים אותו:

ד אין מוליכין אם הסולם (על שובך) המשובך לשובך וכו'. לפי דעת רבינו ז"ל דאמר דאע"פ דבכל מקום אסרו חכמים כאן התירו משום שמחת יו"ט י"ל שמה

הגהות מיימוניות

ישראל וכן מצאתי בתשובה ר"י ב"ר יהודה, ע"כ; [ה] בארץ חלון משמע לפירוש רבינו אברהם דסולמות שלנו אסורות לשלמן ביו"ט אבל לר"ח שרי אפילו בשבת וע"ש גבי סולם המצרי: [ו] כב"ת ובאיבא דאמרי דרב חנן דמוקי שלוחיהו ברה"י: [ז] רב ששת שרי

בשבת אבל מצטו מתון נתון וכ"ה מתירין בגמרא ור' ר"ת מתיר נתון לקייתא כי אמ נקייה דתמרון אמר כי לידיה והסרסה אמר לכם לא ואמרו אם בשתיתם לישנו אמרי מדקאמר ר' יהודה בשלם אל עליה לא אליני מכלל דר"ק סבר בשלם אל עליה שמאת דאמר לא אמרה ומ"ד עד אלקיטה אלא ס"ק אל שוכר אין אל עליה לא אלמר אלא אפילו בר"ה בשאמתו אלא בשל שוכר אבל בשל אל אליני אפילו ב"ה אומרין ואלמר בר"ה; ומה שמלקה כין הר"ר לרבי"ר אם בלשמת בחדרי חדרים ובחדרי חדרים לעמת כב דאמר בכ"ם ומהגיונו אנאי מיה אמר רב. ומ"ש אלא אמרו אמר דר"ר אמר רב. ומ"ש אלא אמרו אמר דר"ר אמר רב. ומ"ש אלא אמרו אמר דר"ר

לומר דבר שנאותין בו ביום טוב כגון יינות שמנים וסלתות שמותר לשלחן. וכל דבר שאין נאותין בו בחול עד שיעשה בו מעשה שאסור לעשותו ביום טוב אין משלחין אותו ביום טוב: **ז** כיצד אין משלחין ביום טוב תבואה [ד] לפי שאין נאותין בה בחול אלא אם כן טחן ואסור לטחון ביום טוב. אבל משלחין קטניות מפני שמבשלן ביום טוב או קולה אותן ואוכלן. ומשלחין חיה בהמה ועופות אפילו היום מפני שמותר לשחוט ביום טוב וכן כל כיוצא בזה: **ח** "כל דבר שמותר לשלחו ביום טוב כשישלחנו לחבירו תשורה לא ישלחנו בשורה ואין שורה פחותה משלשה בני אדם. כיצד הרי ששלח לחבירו בהמות או יינות ביד שלשה בני אדם כאחד או ארבעה זה אחר זה וכולן הולכין בשורה אחת הרי זה אסור שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. [ה] שלח שלשה מינין ביד שלשה בני אדם כאחד הרי זה מותר: **ט** "המערב עירובי תחומין ליום טוב הרי בהמתו וכליו ופירותיו כמהו. ואין מוליכין אותן אלא בתוך אלפים אמה לכל רוח ממקום עירובו:

יא המוסר בהמתו לגבו הרי הוא כרגלי האב וכו'. פרק תשיעי (ביצה ל"ז:) מתנה המוסר בהמתו לרועה ולגבו הרי היא כרגליו וכגמרא ליתא מהגיהות דלא כרבי דוסא דתניא רבי דוסא אומר המוסר בהמתו לרועה אע"פ שלא מסרה לו אלא ביו"ט הרי הוא כרגלי הרועה ומילבו אלא אפילו מיומא ר' דוסא לא קאיש כמן בשורה אחד כמן בשני רועים דיקא נמי דקאמר לגבו לו לרועה אחד ומפסקה שם הלכה כחילוק הזה וזה פירושה לדעת רבינו. ותנאנא דקאמר במוסר לרועה הרי היא כרגליו היא בשני רועים לפי שלא קנאה אחד מהם והרי היא ברשות בע"ח וכיי דומה היא בחנוה אחד ומילבו אלא דכן פירשו בה"ל: ודיקא נמי דמקמאנא היא בשני רועים דקאמר לגבו לו לרועה לו אחרת בשלמא בשני רועים אבל בחנוה אחד קנאה הרועה שהיא לפלוגתיו דלמילבו לאמרינן לימתי אחד מהם ולא יחיד לא קנה לפי שדרך בני אדם לסבור כליהן וחכליהן לבניהם ואינן מתפיגין אותם כאילו הוא אם הרבינים אלא אי מיתת דרועה דמתני' בחנוה אחד ל"ל לתני בנו בעינא הנחת בחנוה דבעלמא היא ברבים בני אדם בעבנו לא כל כמן. כן ל"ל לדעת רבינו. ויש קיום אחר בזה אלא לאלה כין בנו לרועה והם חברים נ"כ בשני רועים אינם אם כעיר שני רועי הכ"פ בנא מסיים אלא לאחד מהם כיון שחברה לו ביו"ט הרי היא כרגלי הבעלים לפי שכיון שיש שם שנים לא היה מוכרח זה לומרה ליי שתחנו הלכה כר' יוחנן כן טרי ובשם מה שבשיטו דדוקא לקולא אבל לחומרא לא אלא עוד אלא שבאה שבבגיל זה לא הביא הרב אלכסי בהלכותיו פלוגתא דרב נחמן ורב ספת בהלכותיו בפירוש דהכלי הפקר אין קונין בשביתה בשרובין בפרק מי שהוציאוהו ונהדרו שדנכרי כר"ל ז"ל שנאה הן ונעלמה הלכה מעיניו: **וחפצי** הכותי קונין בשביתה וכו'. אם מי שהוציאוהו (דף מ"ד) מלוקת ר' יוחנן ושמואל ואחרון אם דשמואל נר' יוחנן הלכה כר' יוחנן דחפצי כותי קונין שביתה גזרו בעלים כותי אמו בעלים ישראל: פירות שיצאו מן לתחומן וכו' מימרא אם (דף מ"ח) אמר ר"ל פירות שיצאו חוץ לתחומו וחזרו לפילו בתחוד לא הפסידו לה תיקונין מאי טעמא לאוסרן ביומו ונכתב זה בהלכות. ובתב הרבב"ם ז"ל ואם לא החזירום אין להם כח אלא מרבע תחום ואם יצאו ע"י ישראל בין בשנוג בין במזיד לא יאכלו אם לאחר מושבאל לפי שעשיות כבן חיסום ע"י ישראל

יא המוסר בהמתו לגבו הרי הוא כרגלי האב וכו'. פרק תשיעי (ביצה ל"ז:) מתנה המוסר בהמתו לרועה ולגבו הרי היא כרגליו וכגמרא ליתא מהגיהות דלא כרבי דוסא דתניא רבי דוסא אומר המוסר בהמתו לרועה אע"פ שלא מסרה לו אלא ביו"ט הרי הוא כרגלי הרועה ומילבו אלא אפילו מיומא ר' דוסא לא קאיש כמן בשורה אחד כמן בשני רועים דיקא נמי דקאמר לגבו לו לרועה אחד ומפסקה שם הלכה כחילוק הזה וזה פירושה לדעת רבינו. ותנאנא דקאמר במוסר לרועה הרי היא כרגליו היא בשני רועים לפי שלא קנאה אחד מהם והרי היא ברשות בע"ח וכיי דומה היא בחנוה אחד ומילבו אלא דכן פירשו בה"ל: ודיקא נמי דמקמאנא היא בשני רועים דקאמר לגבו לו לרועה לו אחרת בשלמא בשני רועים אבל בחנוה אחד קנאה הרועה שהיא לפלוגתיו דלמילבו לאמרינן לימתי אחד מהם ולא יחיד לא קנה לפי שדרך בני אדם לסבור כליהן וחכליהן לבניהם ואינן מתפיגין אותם כאילו הוא אם הרבינים אלא אי מיתת דרועה דמתני' בחנוה אחד ל"ל לתני בנו בעינא הנחת בחנוה דבעלמא היא ברבים בני אדם בעבנו לא כל כמן. כן ל"ל לדעת רבינו. ויש קיום אחר בזה אלא לאלה כין בנו לרועה והם חברים נ"כ בשני רועים אינם אם כעיר שני רועי הכ"פ בנא מסיים אלא לאחד מהם כיון שחברה לו ביו"ט הרי היא כרגלי הבעלים לפי שכיון שיש שם שנים לא היה מוכרח זה לומרה ליי שחברה אבל בחנוה אחד א"א אלא לחברה לו ולעיקר אפילו מחברה ביו"ט הרי היא כרגלי הרועה. ז"ל היא עצמה רש"י ומאחר המפרשים ז"ל.

מי

להם משנה

ט המערב עירובי תחומין ליו"ט הרי בהמתו וכליו ופירותיו כאותו וכו'. כתב הרבב"ד ז"ל אבל יש לנו מלוי מעבה וכו' לעתר דהוא מפרש אם שאתרו בפרק מבילין (דף ל"ט) מהדות המוסכים וכו' הרי הם כרגלי לא אדם כמו שפירשו הוהסאות בפרק מי שהוציאוהו (דף מ"ה. בד"ה ביו"ט) אמנה מוכר כרגלי החתלה ולגלה כרש"י ז"ל ומפני זה אמר שמתלוקתם הוא בתעשיות המוסכים של שולי בגבל דלא קנו שביתה כיון דמיידי:

וחפצי הכותי"ם קונין שביתה בתקיעה ויש להן אלפים אמה לכל וכו'. קשה דמאיי לא הביא הרבב"ד ז"ל על דבריו בפרק זה כיון שהביא בפרק שביתה לקרון בשור של פסח שהרי פסח זה מבואר בגמרא פרק מי שהוציאוהו (דף מ"ו) דלא נאמר

השגת הראב"ד

"חפצי הפקר וכו'. כתב הראב"ד ז"ל טעה בדשמאי ואל מולי בכל הרגלי בחמלא וכבר נתקל לן מלבחתא דמסבת שיבוכין אוקיינתא הרבכן דאלגיני על רבי יוחנן בן טרי דחפצי הפקר קונים שביתה ויש לכם אלפים אמה לכל רוח ומסקים שביתה בין הבשמות ומזה טעמם לא הביא הרב ז"ל בהלכותיו מלוקת דרב נחמן ורב ספת אלבון מחלא ומלן לחבירו דלא אל נא הלכתא אלינו כמר אל שולי בגבל אבל יש לנו עליו טעמא שהרי מחלוקתם עוחדת בתעשיות הטעמים אל"ל:

מגדל עוז

המערב עירובי תחומין עד שמתקוה עירובו. פרק מבילין פירות. חפצי הפקר הרי הן כו' עד הכוס בעלים ישראל. פרק מי שהוציאוהו (דף מ"ו): כתב הרבב"ד ז"ל טעה בדשמאי וכו'

ואני אומר הגיה וחם אבל ר"מ ז"ל סמן על תלמוד ערוך פרק מי שהוציאוהו נתקל מחניתין דמי שיבן בדרך דאוקיינתא לדבריו הלכה כדברי המיקל בעירוב דמיירי דתני הפקר אין קונין שביתה אבל הרי הן כרגלי כל אדם ובלא כר' יוחנן בן טרי דתנאי הכוס כר"ג כוס אלמוד ערוך נאותה נמנא עמה דעמה דגרסינן אמר רב יהודה אמר שמואל תנאי הרי קונין שביתה וקרינן עליה בתלו אמרה כו' עד דתנא עליה רב חייא בר אבין אמר ר"י תנאי שמעי קונין שביתה נזדרב בעלים דמוסי אמו בעלים דישראל ויקי"ל שמואל ודכי יוחנן הלכה כר' יוחנן ושד דקיי"ל מעשה רב בכל מקום ומיתיקון על הדא שונדא דהבנו דמרי דאמו לבי"ל בלו רבא לגבי מחוזא לגבון מיניהו א"ל רבינא לרבא מלי דעתיך דאמר ר"י אמר שמואל הנאי הלוסי הרי קונין שביתה הא שמואל ודכי יוחנן הלכה כדבר יוחנן ואמר רב חייא בר אבין אמר ר"י אמר יוחנן מאי בטיסי קונין שביתה דבר אמר רבא. לגבינהו בני מערבא דבולה בפרבא לדידהו מי תרבא לשון אמת דגרס אמר רבא דבר ניה ומסק כר' ר"י אלפים ז"ל בכל אלה. ונם בגמרא שיחה ולא סיחר, ואותה אל שולי בגבל שהבה הרא"ב שסבר עליה אלא הוא כתוב לו בשטוח בפירוש ולא הבה מה לגיבון אלא אל דבר על לגון הרא"ד ז"ל בו דברי ר"ח ז"ל נכונים בס בעיני כלאים. פרק מי שהוציאוהו (דף מ"ו) הכותר בתמחו עד שבן מוזקדין אלגו. פרק מבילין פירות (דף נ"ו):

מגיד משנה

ט המערב עירובי תחומין ליו"ט הרי בהמתו וכליו ופירותיו כאותו וכו'. כתב הרבב"ד ז"ל אבל יש לנו מלוי מעבה וכו' לעתר דהוא מפרש אם שאתרו בפרק מבילין (דף ל"ט) מהדות המוסכים וכו' הרי הם כרגלי לא אדם כמו שפירשו הוהסאות בפרק מי שהוציאוהו (דף מ"ה. בד"ה ביו"ט) אמנה מוכר כרגלי החתלה ולגלה כרש"י ז"ל ומפני זה אמר שמתלוקתם הוא בתעשיות המוסכים של שולי בגבל דלא קנו שביתה כיון דמיידי:

וחפצי הכותי"ם קונין שביתה בתקיעה ויש להן אלפים אמה לכל וכו'. קשה דמאיי לא הביא הרבב"ד ז"ל על דבריו בפרק זה כיון שהביא בפרק שביתה לקרון בשור של פסח שהרי פסח זה מבואר בגמרא פרק מי שהוציאוהו (דף מ"ו) דלא נאמר

הגהות מיימוניות

שרי להו לרבנן לשדורי תפילין תפורין ביו"ט אל אביי והא אנן תנן דבר, ש"ש: [ד] כת"ק ודלא כר"ש דמתיר בהבואה, ע"כ. [ה] בעי רב אשי ג' בברי מאי תיקו ומאי תיקו וכל תיקו דרבנן רקא: [ו] מי שהוציאוהו כרבנן ודלא כר' יוחנן בן נורי דאמר קונין שביתה שהלכה בדברי המיקל בעירוב ש"ש, ע"כ. [ז] כדבי יוחנן לגבי שמואל דאמר אין קונין שביתה ש"ש ע"כ [ח] וצריך לייחה ברבר הבא סחוק לתחום ואפילו בא בשביל ישראל זה ומותר לישראל אחר אז בא בשביל נכרי שלא יטלטל אותו חוץ לארבע אמות בעיר שאין מוקפת מחיצה ואפילו מוקפת צריך שהתא מוקפת לדירה ישבה ולכבוד הוקפה וסתם עיירות הם מוקפות לדירה אבל מכצרים מחמיהם הוקפו ולכפוף ישבו עכ"ל מהר"ם שבתב בפרק מי שהוציאוהו מן החוס, ע"כ: [ט] וכן פסק מהר"ם בפרק מי שהוציאוהו כרבנן דרב פפא סבירא ליה כוותיה ודלא כראב"ד דעבר בשונג אין בבזיר לא ואין הלכה זו מכיון ק"ב דאמרי משנת ראב"ד יקב ונקי ופר"ח דבק"ב דברים הלכה כמותו וזהו לא

יב מי שזמן מצוה אורחים וכו'. מבואר סס (דף פ"ו) מי שזמן מצוה אורחים וכו' לא אויליכו בידם מנות מצוה מ"מ זכה לרוח אחר במתמיהים מעשה"ם:

יג וכן מי שהיו וכו'. סס מבואר (דף ל"ט.) מי שהיו פירותיו בעיר אחרת ועירבו בני עירו לא מדרש פירותיו ומס עירבו כולו הרי פירותיו כמותו. וכגון אחמר המפקיד פירותיו אצל הבירו רב אמר הרי הן כרגלי המפקיד ושמואל אמר הרי הן כרגלי המפקיד וק"ל דרב ושמואל הלכה כרב בתרומות ומעשרות וקיימא לן כמס לדידיה מתניתין בעיר ו קרן צוה:

יד בור של יחיד וכו'. סס (דף ל"ט) בור של יחיד כרגלי היחיד ושל רבים הרי הן כרגלי מקום הבור. ויש בפירוש כרגלי מקום הבור דשם הלוקח. וזה לשון הרשב"ם בספרו הקולר הרי הן כרגלי מקום הבור ולפיכך מקום הבור אם לא שיבנו כל אחד מוליכו מלאים אמה לכל רוח ובכדי שמלא מיכן מוליכן אצל כרגלי מקום הבור הרי הן מוליך אחד מן הבור לעצמן ואחד לדרום זה מוליך לרגליו לעצמו וזה מוליך לרגליו לדרום סבור זה כבור שמאחין ויש בירוה אבל אם אבי בא ומלא לעצמו לא יזיק המקומות לפי שכמוס שביהו הרי הן של מקום הבור והן מעכבין המתומין זה בזה מלא אחד מן הבור ונתן לו מוליכן כרגלי המלא בשביל מחלוקת ו. ויש מי שכתב דבור של מקום הבור אין לחם אלא מלאים אמה לכל רוח ואפילו עירב אחד מהן לא יוציאם מלא מלאים אמה ואין דבר זה מתחוור והלחמון שיקר מכ"ל: ושל שולי בבל וכו'. סיום מבואר כמכרם ושל שולי בבל כרגלי המלא. ובהגהות ש"מ זה שבת וכו' וכבר הארכתי למעלה לבאר פשוט ההשגות בזה ובגמרא מחלוקת בגמלא ומתן לתחיבו דבר נתנו מבר כרגלי מי שמתמלא לו ול"ש מבר כרגלי המלא ותוקומא בגמרא דר"ב בבר המגיעה מגיעה לתחיבו קבה תחיבו ורב אמר מבר לא קבה וכבר כתב רבינו פרק שבעה מבר מהלכות גזלה ואבדה שמגיעה מגיעה לתחיבו קבה תחיבו ומתבאר

לרועה ואפילו נתנה לו ביום טוב הרי היא כרגלי הרועה. מסרה לשני רועים הרי היא כרגלי בעליה מפני שלא קנה אחד מהן: **יב** "מי שזימן אצלו אורחים ביום טוב לא יוליכו בידם מנות למקום שאין בעל הסעודה יכול לילך בו. שכל הסעודה כרגלי בעל הסעודה לא כרגלי האורחין. אלא אם כן זכה להן אחר במנות אלו מערב יום טוב: **יג** "וכן מי שהיו פירותיו מופקדין בעיר אחרת ועירבו בני אותה העיר לבא אצלו לא יביאו לו מפירותיו שפירותיו כמותו אף על פי שהן ביד אלו שעירבו. במה דברים אמורים בשייחד להן קרן זוית אבל אם לא ייחד להן הרי הן כרגלי זה שהן מופקדין אצלו: **יד** * "בור של יחיד כרגלי בעליו. ושל אותה העיר כרגלי אנשי אותה העיר. ושל עולי בבל שהן מסורין לכל כרגלי [י] המסלא מהן שכל מי שמילא מהן מוליכן למקום שהוא מהלך. נהרות המושכין ומעיינות הנובעין כרגלי כל אדם ואם היו באין מחוץ לתחום לתוך התחום ממלאין מהן בשבת ואין צריך לומר ביום טוב: **טז** * "שור של רועה כרגלי אנשי אותה העיר. ושור של פטם כרגלי מי שלקחו לשחטו ביום טוב. מפני שדעת בעליו למכרו לאנשים אחרים חוץ מאנשי אותה העיר מפני שהוא מפוטם והכל שומעין שמעו ובאין לקנותו. וכן אם שחטו בעליו ביום טוב ומכר בשרו. כל אחד ואחד מן הלוקחים מוליך מנתו למקום שהוא הולך מפני שדעת בעליו

השגת הראב"ד

"מי שזימן וכו'. סתם כהלכה"ד ול"ל זה שבת כמו שפסקתי למעלה שכ"ל:

השגת הראב"ד

"שור של רועה וכו'. כתב כהלכה"ד ול"ל זה שבת אלא שהוא מפני שהוא זוכה לכל אחד ואחד במלכו מפרש"ם ואינ"ם שאין לו לשולל כרינה ש"ם דנבר מ"ל:

מערב יום טוב כך הוא שיקחו ממנו אנשי עיירות אחרות ונמצא שור זה כבור של עולי בבל שהוא מבור לכל: **טז** הנחלת כרגלי בעליה לא כרגלי שואלה והשלהבת כרגלי מי שהיא בידו. לפיכך המדליק נר או עץ מחבירו מוליכו לכל מקום שהוא הולך: **יז** השואל כלי מחבירו מערב יום טוב אף על פי שלא נתנו לו אלא ביום טוב הרי הוא כרגלי השואל. שאלו ממנו ביום טוב אף על פי שדרכו תמיד לשאול ממנו כלי זה בכל יום טוב הרי הוא כרגלי המשאיל: **יח** שנים ששאלו חלוק אחד האחד שאלו ממנו שיתנו לו שחרית והשני שאלו מנגנו שיתנו לו ערבית הרי כלי זה כרגלי שני השואלים ואינם מוליכים אותו אלא במקום ששניהם יכולין להלך בו: **יט** כיצד הרי שעירב הראשון ברחוק אלף אמה ממקום החלוק למזרח ועירב השני ברחוק חמש מאות אמה ממקום החלוק למערב. כשלוקח הראשון החלוק אינו מוליכו למזרח אלא עד אלף ואחד ומחמש מאות אמה ממקום החלוק שהוא סוף התחום שיכול זה שעירב במערב להלך בו. וכשקח השני כלי זה אינו מוליכו במערב אלא עד אלף אמה ממקום הכלי שהוא סוף התחום שיכול זה שעירב במזרח להלך בו. לפיכך אם עירב זה ברחוק אלפים אמה מן החלוק למזרח וזה ברחוק אלפים אמה למערב הרי אלו לא יזיזוהו ממקומו: וכן

לחם משנה

א סס: ב סור סל"ל סס: ג סור סס: ד סור סס:

מכל' שבת נלמון החמיל פירות שיצאו מון לחמוס כתב כ"ם ז"ל והרשב"ם ז"ל כתב בהסך מכולם וכו' וכ"ל לפי דבריהם וכו' כלומר לפי דברי הרמב"ן ז"ל וכיון ז"ל ולא לפי דברי הרשב"ם ז"ל לפיכך בשלמא ע"י כוחי מ"כ מעמא דלהרשב"ם ז"ל לחיירי בשלמא ע"י ישראל. ועוד מוכרח הוא מדברי הרשב"ם ז"ל דחיירי בשלמא ע"י ישראל מדקתמר סס דהעמיד הגרייתא ביו"ם מבל בשבת כיון דהעמידה ישראל אסור ולפי הגרייתא בלא"ל דחיירי בשלמא ע"י כוחי לעקמא ע"י כוחי לעקמא אסור בשבת דכל מיון אסור בשבת אלא בשלמא ע"י ישראל אלא עד אלף ואחד אמה ממקום החלוק שהוא סוף התחום שיכול זה שעירב בשבת אלא בשלמא ע"י ישראל אלא ע"כ הגרייתא לדעתו לחיירי בשלמא ע"י ישראל ומ"כ לא יזיק פסק כאן דבשנגב אלא בשלמא אסור דהא קלמר מ"ק דשרי. וז"ל דהוה ז"ל כבור בבלי לבסוק כרמב"ם ממי שמתנמא קב ונכן כמו בשבת בחוס' אלא משום דר"ם כ"ל בס"ק מבני כך פסק כוחיה ומסני כן לא פסק כח"ם אלא בשלי דמבייע ליה ר"ם דהיינו דחזרה מירות למקומן בחיד לבל בשנגב אלא בשלמא פסק כרמב"ם דבהא לא חייבי ר"ם:

מכל' שבת נלמון החמיל פירות שיצאו מון לחמוס כתב כ"ם ז"ל והרשב"ם ז"ל כתב בהסך מכולם וכו' וכ"ל לפי דבריהם וכו' כלומר לפי דברי הרמב"ן ז"ל וכיון ז"ל ולא לפי דברי הרשב"ם ז"ל לחיירי בשלמא ע"י כוחי מ"כ מעמא דלהרשב"ם ז"ל לחיירי בשלמא ע"י ישראל. ועוד מוכרח הוא מדברי הרשב"ם ז"ל דחיירי בשלמא ע"י ישראל מדקתמר סס דהעמיד הגרייתא ביו"ם מבל בשבת כיון דהעמידה ישראל אסור ולפי הגרייתא בלא"ל דחיירי בשלמא ע"י כוחי לעקמא ע"י כוחי לעקמא אסור בשבת דכל מיון אסור בשבת אלא בשלמא ע"י ישראל אלא ע"כ הגרייתא לדעתו לחיירי בשלמא ע"י ישראל ומ"כ לא יזיק פסק כאן דבשנגב אלא בשלמא אסור דהא קלמר מ"ק דשרי. וז"ל דהוה ז"ל כבור בבלי לבסוק כרמב"ם ממי שמתנמא קב ונכן כמו בשבת בחוס' אלא משום דר"ם כ"ל בס"ק מבני כך פסק כוחיה ומסני כן לא פסק כח"ם אלא בשלי דמבייע ליה ר"ם דהיינו דחזרה מירות למקומן בחיד לבל בשנגב אלא בשלמא פסק כרמב"ם דבהא לא חייבי ר"ם:

טו ושור של פטם כרגלי מי שלקחו לשחטו ביו"ם. מימרא דשמואל בפרק מבולין (דף ל"ח) שור של פטם הרי הוא כרגלי כל אדם ולפי טעם זה של רבינו ז"ל דכתבינא לשמואל דתלכי הפקר אין קונין אביהה. וא"ה מ"כ כבירוזין פ' מי שבולין אלו (דף מ"ז) דתנר שמואל תפני פטו"ם (אין) קונין אביהה ומוקמה סס בגמרא כך מימרא דלא כרבא דלדידהו דאין אין קונין אלא ב"ג ב"ג דס"ל הפלי הפקר קונין אביהה והקשו על זה מבריתא דתם הם הבמה לפי דעת רבינו אמתי לא הקשו סס בגיחוס מדשמואל מדשמואל דהוה קונים אלימתא טפי דהא הכא בשור של פטם לפי טעם רבינו טובר דתמלי הפקר אין קונין אביהה והתם הוא טובר בר"ג ב"ג דקונין אביהה ובקים מדידיה ודידהו. וז"ל דלפסקר לדחוק בדוחק ולומר דתמלי הקלמר סס הוא מלינא דר"ל ב"ג ליה לא ס"ל ובכי דייק סס לדמת דגמרא דקלמר לתמן מ' לר"ל ב"ג וכו' כלומר מלינא דרבי יוחנן מבל ליה לא סבירא ליה:

דברות סימנויות

לא חזקה במקומן וחזקה במקומן אבל שלא במקומן אינו שונגים אבותים ע"ש. אבל הרוחס ספקו דברא גמי הלכה כח"ם דשונגין אפילו שלא במקומן שרי דר"ם קאי נמי בחא כוותיה סק"ו כדמוכח בחוס בשו"ת. ע"כ: [י] הלכה ברב ששת לגבי רב נחמן דאמר כרגלי מי שאתמלאו לו ונן פר"ח וז"ל הוה ביה מהתיא כדמוכח בפ"ק דב"מ דאמר ר"נ

מר מסות מסור לבל: כתב כהלכ"ד ול"ל זה בנוס לגלא מפר ומ': ואני אומר דהדבר יפה שיש לגלא בחסכן ומן מרגמיטיס מפי נפ. ולפי דעת כהלכ"ד ול"ל מפני כרלפ דין-זה של בשם ומוסס אחמר שמואל פרק מטילין מבודר הינם לחמר בדרבנן ים בדרים ובדאוריתא אין בדרים ומכל לו בדבר אלמר מעטים מל קבן מפר כבוד מל מוני בגל מפשם בדרים שקל ומני עלם עד דמייתי מיה פלה ר"ע ביה דהפקרא הוא והכל נמנביה מגיהה לבאיהו קא מלגאי. ומפחה לפולו לפיהם כהלכ"ד ול"ל מה בחמה זה מחה ולדבנה זה מחכים מל מה ומה ומה לפולו ר"ם ול"ל כי עמם אה כה ובגמרא ר"ל ול"ל: השואל כלי מחבירו עד סוף הפרק. כבל פרק מטילין (דף ל"ח ל"ח):

בור של יחיד עד ואין צריך לומר ביום טוב: כתב כהלכ"ד ול"ל זה שבת כמו שהחמר למעלה שכ"ל: ואני אומר דהדברים מוכיחין לי למעלה מין בשין בביהר כיצד ומה בחמר כלין מעורב בשבת ובגמרא ר' מטילין פירות מבודר הינם לחמר לבדבנן ים בדרים ובדאוריתא אין בדרים ומכל לו בדבר אלמר מעטים מל קבן מפר כבוד מל מוני בגל מפשם בדרים שקל ומני עלם עד דמייתי מיה פלה ר"ע ביה דהפקרא הוא והכל נמנביה מגיהה לבאיהו קא מלגאי. ומפחה לפולו לפיהם כהלכ"ד ול"ל מה בחמה זה מחה ולדבנה זה מחכים מל מה ומה ומה לפולו ר"ם ול"ל כי עמם אה כה ובגמרא ר"ל ול"ל: השואל כלי מחבירו עד סוף הפרק. כבל פרק מטילין (דף ל"ח ל"ח):

כ וכן האשה ששאלה וכו'. מפני שם (דף ב ז.) האשה שאלה תכלין לקדירה מיום ומלא לפיסתה הרי אלו כרגלי שתיהן: וכן שנים שלקחו וכו'. שם תרי"ץ פנים אלקחו חנים ובהמה בשותפות אמר רב הנים מוקדת ובריה תמורה שמואל אמר הפילו הנים אמו תמורה ואיתיקא דרב סבר יש בריה ובהמה תמורה שמואל אמר הפילו הנים אמו תמורה הון לעקום שבמיסם יכולין להלך ובסקו בהלכות כרב ויש מי שסקיל אבלו בהתה אלא מייסרין לעיקר המוחין מהדדי והביאם לזה מה שהקשו רב כהנא ורב אמי אמר על רב באיסור בהבהמה ובסיק רב. וכבר הפלה הרמב"ם ז"ל עוים להום אל דברי רבינו ולדברי הגאונים שסכרין כו':

פ"ו א יו"ט שחל להיות וכו'. ריש פ"ב (ביצה פ"ו.) יו"ט שחל להיות פ"ש לא יבשל בתחלה מיו"ט לשבת וכו' ושוטה תבשיל מעיו"ל ושוטר עליו לשבת ומאלר בגת"ר מ"ש ואחר רב אמי כדי שיאמרו מיו"ט לשבת לתן לוקין ק"ו מיום טוב לחול ויש שם עשה אחר ורב אמי אמי הוא בתרא. ולכתה נקרא שיו עירוב וכו'. רבינו מקן עשה לקרילת שם זה שהוא משום היכר כמו עירובי חלמות, וכבר מבאר פ' לשמון מלכות עירובין לאמר מזכר בהיכר הלכות עירוב, ומדעתי שהוא סבור שעל זה ג"כ אמרו עירובי תחומין ועיקר מלת עירוב בדברים אלו פירוש בתחלה בהתה אלא גבי מצרות והוא אמלה לתחומין ולהבשלין לפי שאף הם נעשין בלוכל. והר"מ ז"ל כתב בהשגות אלינו כך אלא שהוא מעבר לרבי שבת עם לרבי יו"ם לעשותם יחד, ולפיכך אלף בתחומין יאמר כן שהוא מעבר המחוחין אלא היה יכול לילך בו המלה עם התחום שהיה יכול לילך בו ומכון הוא:

עירובי

ב איזהו ששאלה מחברתה מים או מלח ולשה בהן עיסתה או בשלה בהן תבשיל הרי העיסה או התבשיל כרגלי שתיהן. וכן שנים שלקחו בהמה בשותפות ושחטו ביום טוב אע"פ שלקח כל אחד מנתו הרי כל הבשר כרגלי שניהן. אבל אם לקחו חבית בשותפות וחלקו אותה ביום טוב הרי חלקו של כל אחד כרגליו. הואיל ותחומין מדברי סופרים יש בריירה בהן ונחשוב כאילו חלק שהגיע לזה היה ברור לו ומובדל בחבית מערב יום טוב וכאילו לא היה מעורב. ואין אתה יכול לומר כן בבהמה שחלק זה שהגיעו אפילו נחשוב אותו שהיה מובדל בבהמה מערב יום טוב וכאילו היה ברור הרי יגק מחלקו של חבירו כשהיתה הבהמה קיימת שכל איבריה יונקין זה מזה ונמצא כל אבר ואבר מעורב מחלקו וחלק חבירו. לפיכך הן כרגלי שניהן:

פרק ששי

א יום טוב שחל להיות ערב שבת אין אופין ומבשלין ביום טוב מה שהוא אוכל למחר בשבת. ואיסור זה מדברי [א] סופרים כדי שלא יבא לבשל מיום טוב לחול. שקל וחומר הוא לשבת אינו מבשל כל שכן לחול. לפיכך אם עשה תבשיל מערב יום טוב שיהיה סומך עליו ומבשל ואופה ביום טוב לשבת הרי זה מותר. ותבשיל שסומך עליו הוא הנקרא עירובי תבשילין: **ב** *ולכמה נקרא שמו עירוב. שבשם שהעירוב שעושין בחצרות ומבואות מערב שבת משום הכר כדי שלא יעלה על דעתם שמותר להוציא מרשות לרשות בשבת. כך זה התבשיל משום הכר וזכרון כדי שלא ידמו ויחשבו שמותר לאפות ביום טוב מה שאינו נאכל בו ביום. ולפיכך נקרא תבשיל זה עירובי תבשילין שיעורו אין פחות מכזית [ב] בין לאחד בין לאלפים. ואין עושין עירוב זה לא בפת ולא בריפות וכיוצא בהן אלא [ג] בתבשיל שהוא פרפרת בגון בשר ודגים וביצים וכיוצא בהן. ואפילו עדשים שבשולי קדרה ° ואפילו שמנונית שעל גבי הסכין שחותכין בה הצלי גורדו אם יש בו כזית סומך עליו משום עירובי תבשילין: **ד** תבשיל שאמרו לענין עירוב זה אפילו צלי אפילו שלוק כבוש או מעושן אפילו דגים קטנים שהדיחן במים חמין והדחתן הוא בשולן לאכילה הרי זה סומך עליהן: **ה** וצריך שיהיה עירוב זה מצוי עד שיאפה

א טור סי' שלו: ב טור סי' תקנו סמ"ג לאוין עה: ג הטור שם סשן כרל"ת:

לחם משנה

פ"ו ב ולכמה נקרא שמו עירוב בכשם שהעירוב שעושין בחצרות ומבואות מערב שבת משום הכר כדי שלא יעלה על דעתם שמותר להוציא מרשות לרשות בשבת כך זה התבשיל משום הכר וזכרון כדי שלא ידמו ויחשבו שמותר לאפות ביו"ט מה שאינו נאכל בו ביום. ולכיוצ נקרא תבשיל זה שיעורו תבשילין כתב הי"ה דלפי דעה דרבינו ז"ל דשיקר מלת עירוב בעירובי חצרות אבל כאן נקרא עירוב תפני שהוא עשוי בלוכל. וא"ה הא מ"מ לא דמי לעירוב דעירוב מיהו נעשה אלא בפת ולא בדבר אחר וזה בטוב. וא"ה הא מ"מ לא דמי לעירוב דעירוב מיהו נעשה אלא בפת ולא בדבר אחר וזה מת"ש בהפך שנעשה בדבר אחר ולא בפת. ומ"ש כלפי הלחי לקרותו שיחוף דדמי לו קלה דנעשה גם בשאר דברים מלבד הפת כמו שנעשה זה בשאר דברים וי"ל דמשום דמה שחקנו החלה היה עירובי תבשילין וקרא שמו עירוב רצו לקרות לכל השאר עירוב כיוצא כיון דיש שום לד דמיון שהוא בלוכל ולא רצו לקרותו בשיחוף שנעשה אחר כך:

ה וצריך שיהא עירוב זה מצוי עד שיאפה כל מה שהוא וכו'. כתב הרמב"ד ז"ל נראה לי שאם אפה ולא ניכל וכו'. תין לשון הראב"ד ז"ל מדוקדק כלל דהוה ליה

מגדל עוז

פ"ו יום טוב שחל לחיות בערב שבת עד ולפיכך נקרא התבשיל זה עירובי תבשילין: כתב הראב"ד ז"ל כשנים הם נעשיים וכו' ואני תמיה עליו אלו הלכות ז"ב דגיגה (דף ע"ז). ומלשון שם בעירוב דעת ר"מ ז"ל נפרש עירוב מלשון כין שיעשים לפי שקוטה כשעת שערב הכשים וכן מובן מלשון שכתב ערב שבת ומכו' אחרים כמוכר עניני קנייתו. והראב"ד מפרש אותו מלשון מצוות ולא כי לשון הראב"ד ז"ל מיכן כשוכל לתמון מ"מ לשון ר"מ ז"ל ערב שלו: עירובי תבשילין אין פחות כו'. עד מה שהוא אוכל ביו"ט נגבד. כתב הרמב"ד ז"ל כל אפם אחר וכו'. ואני תמיה אחר אני לא הבנתי מה שהוא מלכיון הראב"ד ז"ל כי מי הוא זה שלא יודה בזה והלא גדולה מזו אמרו ערב שבת דבעינה אם יתחל עליהן ומאכל עירובו ומר ושוד דבת בפת אסיק רב הונא דיש נמכל מתחיתין דבשם דברים נעולם אלא הנים ומכוס כדי חיין אלו רבנן. ועוד אמרו שם דאפילו מי שלא היה עירובי הבר לין כלל והוד ובכר ואפה ובילל מיהר ואין אוכלין עליו ואע"פ שאכלו מעברים לחול ראקון ר"מ ז"ל נאלו הדיינין בזה בפרק ובכל מודין בהיתרן ועל אחת כמה וכמה בזה שהיום עירובו ונאנם בהאלילות אלו כלבתנו שהיה לנו לדחות לאיזו כמה שעשה והבין אחר כך כל בכן בפה בעשה בהיתר:

ג עירובי תבשילין וכו'. בגמ' (דף פ"ז:) אמר רב פירובי תבשילין לריבין בזיח כין לאחד בין לאלפה: ואין עושין זה העירוב וכו'. בגמ' (דף פ"ז.) לא שנו אלא תבשיל אבל כח לא וכל שכן כיכות הלא ושם אמרו דדוקא תבשיל דתלפם אבי דייסא לעלמן לאחרון לא וזה דעת הלכות וכן פרנו ז"ל ולזה כתב רבינו אלא תבשיל שהיה מרכבת. ודע שבתבשיל אחד אלא פת סני וכן נראה מן הלכות וכן כתבו חקלת הגאונים ז"ל, וזה דעת הרמב"ן והרבב"ם ולדברי רבינו אלא שהגנו להחמיר להניח פת והבשיל לחיות מידי כל ספק אפילו עדשים שבשולי קדרה וכו'. שם אבי רבי חייא עדשים שבשולי קדרה סומך עליהם משום עירובי תבשילין והוא דאיכו בהו כזיח אחד רב יהודה שמנונית שעל גבי הסכין אדם גורדו וסומך עליו משום עירובי תבשילין והוא דאיכו בהו כזיח:

ד תבשיל שאמרו וכו'. בריתא שם (דף ס"ז:) הבשיל זה שפיו לי כבוש שלוק ומבושל ומעיו קולים הלסמנין שבדיהו בהתין מעיו"ב. ופירש רבינו קולים הלסמנין דגים קטנים ביחוד שבהתמן זה נמר בשולן כמוכר פרק ע' מבלכות שבת. ורבינו הוסיף מעשן שלא מוכר בבריתא ויבולמני הוא בהדיים ע' המדר מן המבושל שיעלין בתשמשן משום עירובי תבשילין

ה וצריך שיהא עירוב זה וכו'. במשנה (דף ס"ז:) אכלו לו שאבל לא יבשל עליו לכתחלה ובגמרא (דף י"ז.) אמר אבי רקיסיון אם בתחיל בעיסתו ומאכל עירובו הרי זה נמר: ובהבנות מ"ש ל"ל שאם אפה וכו'. וכבלת מכוכה היא שמה שנעשה בהיתר אפילו בהיתון לעוכך יו"ט יכול לבישמו לבשת ולבשל מבלן ומאיר לו"ש:

המנין

השגת הראב"ד

*ולמה נקרא שמו עירוב וכו'. כתב הראב"ד ז"ל הטעם הזה לנבריס כי הוא שאל מעבודי אלילות בלומר זה משום היכר הוא וזה משום היכר הוא מה זה שמו עירוב אף זה שמו עירוב ואיש כן אלא שהוא מערב לרבי שבת עם לרבי יו"ט לעבוסם יחד עכ"ל.

*פירובי תבשילין שיעורו וכו' כיום טוב גלבד. כתב הראב"ד ז"ל ע"ל שאם אפה [ולא כיכל לא ניכל ולא אפה] ונאכל בעירוב לא אבד מה שעשה בעוד שהעירוב קיים מותר לו לבשם עכ"ל:

הגהות מיימוניות

[א] בתבו התוס' וכל רבותינו מצרפת ר"ג המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, ע"כ. הבנה הרבה אסורה מן התורה אפילו מיו"ט לשבת בגון שאין בו הנאה ביו"ט בגון סמוך להשיכה דליבא לסיטר הואיל וסקלרין לרבא דרבא לשעמיה ראית ליה הואיל בפ' אלו עוברין בר' אליעזר דאמר הואיל ומקלרין ליה אורחי חזי ליה והא דקאמר רב אשי הטעם כדי שיאמרו מיו"ט לשבת אין אופין ק"ו לחול על פעם דעירוב קאמר שלכך ניתקן שיאמר אפילו מיו"ט לשבת אין אופין אע"כ ההיתר מעיו"ט ק"ו שאין אופין מיו"ט לחול וכן פירש רש"י שם ע"ב מס"ה. אבנם הטעמים האלו אינם מספיקים לאסור הבנה בעוד היום גדול דאינא למיסר הואיל. ע"כ: [ב] כתלמודא דידן ודלא כירושלמי דגרס עירוב תבשילין כך הוא נוטל פת בכבביצה ותבשיל בכזית ואומר כו' מיו"ט לחבירו ומיו"ט לשבת ורמי שומכין על עירובי זה עד מוצאי יו"ט האחרון אכלו או שאבד צריך לערב בעיו"ט האחרון ע"כ. ופי' ראבי"ה-הא דאמר מיו"ט לחבירו היינו שבא יו"ט בע"ש ושבת הוא יו"ט שני ואפשטיין שצריך להזכיר שניהם ושמעינן נמי מן הירושלמי דכשחל יו"ט של

שוכות בה"ו דעתה יו"ט של שמיני עצרת ום הוא כן דעירובי תבשילין דיו"ט ראשון ויעיל גם לאורגנים שאסר בפירוש עד מוצאי יו"ט האחרון אבל להנות ליו"ט אחר לא ויעיל בכל יו"ט של אחה שנה ולא הרי דעירובי הצרות שכניות פעם אחת לכל שבתות השנה הבא כיון דמע"א משום זכור וכרתו מארד שבא לחשכיהו ומשום רבא טעמא בדי שיבורו מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט ואי מקדים עירובו כולי האי אין לך שכחה גדולה מו ר"ב ר' יהודה דפת בלא תבשיל לא סגי אבל תבשיל בלא פת סגי בתבשיל אחד דאמר רבא הלכה כתנא דידן ואיכא ב' וכן פסקו בשאלתות וכן ר"י בן רבינו מאיר אמנם הא ג' ת' ורבינו שמשון פסקו דצריך תבשיל ופת וכל דבריו בן דתם לא שנו אלא תבשיל אבר פת לא דיינו דוקא לבשל אבל לאפות כעי פת. והנה כתב ר"ו שרגיל לערב בפה ותבשיל בדי לקיים המנהג ולצאת ידי כל רבותינו אע"פ שנאמר לו דברי ה' יצרק בן רבינו מאיר שפסק דבתבשיל אחד סבי כרמשרוש בתוס' וכן כתב רש"י שרבו נוהג בתבשיל ופת כה"ג: °[שם בבור י א דוקא בעדשים שבשלו טעיו ב והקר בכבין השמנונית מעיו"ב אבל משלש או ארבע ימים לא והטור הביר בכל ענין ע כ]:

ז המניח עירובי תבשילין וכו'. מימרא בעירובין פרק הנזר (דף ס.) אמר שמואל עירובי תבשילין צריך לזכות בעירוב שבת ומאמר פ"ה מהלכות עירובין כיד מי לדם מזכה:

ז ואינו צריך וכו'. פ"ו"ם שהל' (ביצה פ"ז) אמר רב עירובי תבשילין צריכין דעת שבשבת דעת מזיה בשבת דעת מי שהיתו לו בשבת לא היו בשבת אם אמר המשמל מפרב מקוה מהרדעא רבי אמי ורבי אסי מערבי מקוה מבריה. ומהלכות ובריטין מהני כולהו דלא בשבת דעת מי שהיתו לו אלא בשמושו ביו"ט עצמו שיערב עניו מלאכתו הוקר וכומר ומטח עליו ומבשל בשבתא בשבת עכ"ל:

ויש נאמרים לערב וכו'. שם מבריח ר' יעקב בר מידי מי אלא הנחת עירובי תבשילין יבא ויכתוב על גלי וכתב אמר רב רחומי בר זבריה עד המוס שבת. וכתב הרשב"ם ז"ל אפילו עירב עירובי תחומין ויכול לבא אינו אומר סומך עליו אלא נתן דעתו מן הפרס אלא על שהן הוך תחומו ולשיבר אם פירש אפילו על מי שיכול לבא אלא ע"י עירובי התחומין אף הן כותבין עליו, עכ"ל. וזה דעת המוכפות ומין לדברים אלו לשיטה:

ח המניח עירובי תבשילין וכו'. זה יזהב

אבל המלום טלן מבכך עליהן

שוכר לעשייתן ויש מי שהוסיף בשאת האמורה להדליק את הגר וכ"כ בשל ההלכות לאיפא ולבשולי ולהשבת כל נרכין ולאדלוקי שרגא וכתב הרשב"ם ז"ל שבן דאלי לומר:

ט מי אלא הנחת עירובי תבשילין וכו'. שם (דף י"ז) איבעיא להו מי אלא הנחת עירובי תבשילין הוא מאסר מלא נאסר וקמתו מאסר מו לאמת הוא נאסר וקמתו אינו נאסר מו שמע מי אלא הנחת עירובי תבשילין הרי זה לא יאסר אלא הנחת עירובי תבשילין ולא יבשל ולא יטמין לא ע"ו ולא לאחרים ולא אחרים מוסיף ע"ו ומבשלין ע"ו כיצד הוא

[ז] שיאפה כל מה שהוא צריך לאפות ולבשל כל שהוא צריך לבשל. ויחם חמין כל שהוא צריך. ואם נאבל העירוב או אבד או נשרף קודם שבשל או יאפה הרי זה אסור לאפות ולבשל אל לחתם אלא מה שהוא אוכל ביום טוב בלבד. [ח] התחיל בעיסתו או בתבשילו ונאבל העירוב או אבד הרי זה° נומר: ן המניח עירובי תבשילין כדי שיסמוך עליהם הוא ואחרים "צריך לזכות להן כדרך שמזכה בעירובי שבת. וכל שזוכה בעירובי שבת זוכה בעירובי תבשילין. וכל שאינו זוכה באותו עירוב אינו זוכה בזה: ן ואינו צריך לדודיע לאלו שזכה להן מערב יום טוב. אבל הן צריכין לידע שכבר זכה להן אחר ועירב להן ואחר כך יסמכו עליו ויבשלו ויאפו. אף על פי שלא ידעו אלא ביום טוב הרי אלו מותרין. ויש לו לאדם לערב על כל העיר ועל כל הקרוב אליה בתוך התחום[ט] למחר [ו] מכריז ואומר כל מי שלא הניח עירובי תבשילין יסמוך על [ז] עירובי: ח המניח עירובי תבשילין חייב לברך. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות עירוב. ואומר בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל מיום טוב שלמחר לשבת. ואם זכה בו לאחרים יאמר לי ולפלוני ולפלוני או לאנשי העיר כולם לאפות [ח] ולבשל מיום טוב לשבת: ט מי שלא הניח עירובי תבשילין ולא הניחו לו אחרים. כשם שאסור לו לבשל ולאפות כך קמחו ומאכלו אסור. ואסור לאחר שהניח לעצמו לבשל ולאפות לזה שלא הניח עד שיקנה לו שנמצא זה מבשל ואופה שלו שהרי קנהו. ואם רצה יתן אחר כך לזה הניח במתנה: י מי שלא הניח עירובי תבשילין ובשל ואפה לאכול ביום והותיר או שזימן אורחים ולא באו הרי זה אוכל המותר למחר. ואם הערים הרי זה אסור לאכלו. [ט] עבר ואפה ובשל לשבת אין אוסרין עליו. ולמה החמירו ואסרו על המערים ולא אסרו על המזיד שאם תתיר למערים נמצאו הכל מערימין וישתקע שם עירובי תבשילין. אבל המזיד אינו מצוי ואם עבר היום לא יעבור פעם אחרת: יא שני ימים טובים שחלו להיות בחמישי וערב שבת עושה עירובי תבשילין מיום רביעי שהוא ערב יום טוב. ישכח ולא הניח מניחו בראשון [י] ומתנה. כיצד מניח עירובי תבשילין ביום חמישי ואומר אם היום יום טוב ולמחר חול למחר אבשל ואופה לשבת ואיני צריך כלום ואם היום חול ולמחר יום טוב בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל למחר מיום טוב לשבת: יב כיוצא בו היו לפניו שתי כלכלות של טבל ביום טוב ראשון אומר אם היום חול

א טור סי' תקנו: ב מור ומג"א שם: ג שם: ד טור סי' תקנו סע"ג נתנין שם:

לחם משנה

ליה למימר כשלא אפה ולא בישל לערב שבת שמה שעשה לערך יו"ט בשוד העירוב קיים מהני ומה נקנו אפשר ולא אפה אין לדבר זה עסק, וגם נראה שהוא הסיג על רבינו ז"ל מפני שמלשונו נראה שמבחינו לא דין זה שבתא ולבשל כל שהוא צריך לבשל דמשמע מה שצריך לבשל בין לשבת בין ליו"ט. ולפשר לייסב דברי רבינו ז"ל דהוקה לומר דלא אפה כלל צריך שיאפה קיים עד שיעשה כל מה שצריך לשבת אפ"ש שבשתו לערך יו"ט וכן הבין דבריו ה"ה ז"ל:

ו המניח עירובי תבשילין. כתב ה"ה ז"ל וכפי שבאר בעירוב שבת פ"ב. לא ידעתי היאך מתבאר זה בגמרא אבל בהלכות ביאור תוספו:

ח ואומר בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל מיו"ט אל מחר לשבת. מ"ש אל מחר אין הכונה לומר אלא עודה בעיו"ט שהוא יום ד' ולתחר הוא יום ה' ויום ו' שהם שני ימים טובים שיהא מותר לבשל מיום ה' לשבת דהרי כתב ה"ה לעמה בשם בעל העיטור בשבת קרובה המירו ולא רמוקה ולא כתב שם ה"ה ז"ל שרבינו מולק מעמש דהרי ס"ל אלא הכונה כשחל יו"ט ביום ו' ויום שבת והוא עומד בעיו"ט שהוא יום ה' אז שהוא בחמר ומבאל דאין לסם אלא יום אחר שהוא יום ה':

הגהות מיימוניות

[ז] מסקנא התם דאפילו בסופו צריך שיחזא בו שיעור מה שאין כן בעירובי חצירות ותחומין: [ח] אמר אביי נקישינן בו: סיכתב הרא"ש ז"ל איבא לאסתפוקי במילתיה דאביי אי בעי למימר גומר עיסה זו שהתחיל בה ושוב לא יבשל ולא יכפין וכן אם התחיל לבשל חבשיל אחר יגמרנו לבד או שבא כיון שהתחיל להתעסק בערבי שבת בעוד העירוב קיים גומר כל צרכי שבת והלשון משמע כן דקאבר גומר דמשמע כל צרכי שבת דאי אעיסה לחוד קאי הוה ליה למימר גומרה והדבר שקול עד יבא יורה צדק): [ו] מכריז ר' יעקב בר אבודרהם מי שלא הניח עירובי תבשילין יבא ויסמוך על שלי, ע"כ ז [ו] פ"ם מצות לבל אחר להניח עירוב כדמוכח מהתוא סמוא דהוה מכדר מתניתין קמיה דסר שמואל וכן כתב ראבי"ה: [ח] נצון להוכיח לאבמוני ולהליק כמו כן שהרי בספר מוכיח גם השמטת ותולקת כן כתוב בספר המצות, ע"כ ז [ט] וכן פסק בס"ה וכן משמע בשיטני דשמני תלכותא תתם פ"ב ע"ש ז [י] וכן עירובי חצירות כדשוכה לשון חשמוד לקמן וכן פרי"ו אלמם עד באן אבל רשב"ם פסק דעירובי חצירות כעירובי תחומין המשמ ד

מגדל עוז

המניח עירובי תבשילין מד מיו מוכה כמן. פ' הנזן ומכילתא ר"י מלאם ז"ל פ' שמי דמסכת ביצה: ואינו צריך לחדיע עד יסמוך על עירובו. פרק שני דביצה (דף ט"ו): המניח עירובי תבשילין עד מיו"ט לבבת. זה כתב מלא לאסה משוכה מסכתיב בהלכות בדשת ומדלקיקת פ"ב ומסמיים (דף ו') ומכמה דוכתי ומל כל המצות כלן מנהך מלינן שהרי בתחילתן. ומשם עירובי מקבל לאם מפי לאם: מי אלא הנחת עד מסם לתרת. פרק שני דביצה (דף י"ז): שני ימים טובים עד מיו"ט לבבת. פ"ק דביצה (דף ו'): כיוצא בו היו לפניו עד מוצאי שבת. פ' בכל מערבין (דף ל"ט):

כל

[ט] שיאפה כל מה שהוא צריך לאפות ולבשל כל שהוא צריך לבשל. ויחם חמין כל שהוא צריך. ואם נאבל העירוב או אבד או נשרף קודם שבשל או יאפה הרי זה אסור לאפות ולבשל אל לחתם אלא מה שהוא אוכל ביום טוב בלבד. [ח] התחיל בעיסתו או בתבשילו ונאבל העירוב או אבד הרי זה° נומר: ן המניח עירובי תבשילין כדי שיסמוך עליהם הוא ואחרים "צריך לזכות להן כדרך שמזכה בעירובי שבת. וכל שזוכה בעירובי שבת זוכה בעירובי תבשילין. וכל שאינו זוכה באותו עירוב אינו זוכה בזה: ן ואינו צריך לדודיע לאלו שזכה להן מערב יום טוב. אבל הן צריכין לידע שכבר זכה להן אחר ועירב להן ואחר כך יסמכו עליו ויבשלו ויאפו. אף על פי שלא ידעו אלא ביום טוב הרי אלו מותרין. ויש לו לאדם לערב על כל העיר ועל כל הקרוב אליה בתוך התחום[ט] למחר [ו] מכריז ואומר כל מי שלא הניח עירובי תבשילין יסמוך על [ז] עירובי: ח המניח עירובי תבשילין חייב לברך. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות עירוב. ואומר בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל מיום טוב שלמחר לשבת. ואם זכה בו לאחרים יאמר לי ולפלוני ולפלוני או לאנשי העיר כולם לאפות [ח] ולבשל מיום טוב לשבת: ט מי שלא הניח עירובי תבשילין ולא הניחו לו אחרים. כשם שאסור לו לבשל ולאפות כך קמחו ומאכלו אסור. ואסור לאחר שהניח לעצמו לבשל ולאפות לזה שלא הניח עד שיקנה לו שנמצא זה מבשל ואופה שלו שהרי קנהו. ואם רצה יתן אחר כך לזה שלא הניח במתנה: י מי שלא הניח עירובי תבשילין ובשל ואפה לאכול ביום והותיר או שזימן אורחים ולא באו הרי זה אוכל המותר למחר. ואם הערים הרי זה אסור לאכלו. [ט] עבר ואפה ובשל לשבת אין אוסרין עליו. ולמה החמירו ואסרו על המערים ולא אסרו על המזיד שאם תתיר למערים נמצאו הכל מערימין וישתקע שם עירובי תבשילין. אבל המזיד אינו מצוי ואם עבר היום לא יעבור פעם אחרת: יא שני ימים טובים שחלו להיות בחמישי וערב שבת עושה עירובי תבשילין מיום רביעי שהוא ערב יום טוב. ישכח ולא הניח מניחו בראשון [י] ומתנה. כיצד מניח עירובי תבשילין ביום חמישי ואומר אם היום יום טוב ולמחר חול למחר אבשל ואופה לשבת ואיני צריך כלום ואם היום חול ולמחר יום טוב בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל למחר מיום טוב לשבת: יב כיוצא בו היו לפניו שתי כלכלות של טבל ביום טוב ראשון אומר אם היום חול

לחם משנה

ט מי שלא הניח וכו'. מה שדחו כאן דרבינו מלבבה מיין הטעם בב"י פי' מקב"ו:

י עבר ואפה ובשל לשבת אין אוסרין עליו וכו'. רבינו ז"ל מסק הבעיא לאיסור ומקשה בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל דמשמע דמזיד אסור ומיהא דאיתי דאיתי ליה פירי אחריני מ"ב המשמ דלרבינו דפסיק כך בשיטת לבשלמא מוקי כך בריישא דאיתי ליה פירי אחריני ומ"ב קשה מהרי בס' כ"ג מהל' שבת כתב המגביה מרחמות ומשברות בין בשבת בין ביו"ט בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ולא כתב שם שאיך מיסיה לא פירוש אחרים ממשמע דבכל נוגעת אסור. ויהא למימר דלפי דיסקא לא בריכנא לבאי פירוש דאיתי ליה פירי דהא אמרו שם לאיסורא דשבת שלמי דהא הוא ז"ל כתב דבין בשבת בין ביו"ט לא יאכל במזיד. ואריך לומר דהוא ז"ל מפרש בשהמרו ומשמע כך בשיטת לאיסורא מהא דהמבגיל וכו' והיכלו מי נמי אסור בשבלה וכו' דקר מי נמי קאי אטבולא אמילא לאמיתות קמא כלומר מי נמי בין בכל וכן הכם אפילו אינם ליה פירי ואפילו דליתי ליה מלמי מפי לאם: מי אלא הניח עד מסם לתרת. פרק שני דביצה (דף י"ז): שני ימים טובים עד מיו"ט לבבת. פ"ק דביצה (דף ו'): כיוצא בו היו לפניו עד מוצאי שבת. פ' בכל מערבין (דף ל"ט):

מגדל עוז

המניח עירובי תבשילין עד מיו מוכה כמן. פ' הנזן ומכילתא ר"י מלאם ז"ל פ' שמי דמסכת ביצה:

ואינו צריך לחדיע עד יסמוך על עירובו. פרק שני דביצה (דף ט"ו): המניח עירובי תבשילין עד מיו"ט לבבת. זה כתב מלא לאסה משוכה מסכתיב בהלכות בדשת ומדלקיקת פ"ב ומסמיים (דף ו') ומכמה דוכתי ומל כל המצות כלן מנהך מלינן שהרי בתחילתן. ומשם עירובי מקבל לאם מפי לאם: מי אלא הניח עד מסם לתרת. פרק שני דביצה (דף י"ז): שני ימים טובים עד מיו"ט לבבת. פ"ק דביצה (דף ו'): כיוצא בו היו לפניו עד מוצאי שבת. פ' בכל מערבין (דף ל"ט):

בשני ימים טובים של גליות אבל לא בשני ימים טובים של ר"ה הוה מוסכם. וכתב בעל כעטור שלף אם פיגנו ביום ד' מיט יכול לאפות ביום ה' לצאת דקובה הזמנו ע"י עירוב שבת לתוקה לא הזמנו:

יד כל הדברים וכו'. ולפיכך מני אומר שלין מערב לדש ומתנה וכו'. כבר בינו ז"ל כזה נראים לכונה מלה לפי מדבר כדרוב הוא שהיום שני הוא המוכן יהוה לנו שהוא ידוע כנרוב ושיום שני הוא חול אלא שאנו עושין אותו יו"ט ואם כן היאך יערב ביו"ט והיאך יתנה ויאמר אם היום קדש ואם היום חול מכן חול ומי זה יודע לי זה אם עושין אם לא ובכגון לא יעשה כלום בכ"ל. והוא הדין לדבריו בהגהת מירוב אבל אם ביטול לומר אם היום יו"ט ולמחר חול ומ"מ אין זה מפסיק שבדי התנאי כולל בני ימים המופקים ובזמן הזה אין כאן סכק והיאך יאמר בחרוטם אם לחתול קדש והיום חול מחר מהיה חרומה ולא יהוא שבן הוא דבריו אם היום חול והכמים מדבר ההלי שעשוהו קדש וגזרו בו אלא לחרום ומתנה מפקיע גזרתם בידים שגזרו מדבר ההלי וכן הדין בעירוב שבשהוא מתנה ביום המיסי אם היום קדש ולמחר חול אינו צריך עירוב יהוא שבן הוא כדבריו ואין עירובו כלום ומתלא לוקה ביו"ט אני של דבריהם צורך שבת בלא עירוב אלא ולהי שבת בדבר בלתיה אלו ומתוקן עתו בל"ל: כשם

יז כל הדברים האלה שאמרנו וכו'. יש בכאן מקום שאלה בכ"ק דבריה (דף ד') גבי שבת ויו"ט בהמוכים זה לזה רב אמר עולה זה אסורה כזה אמרו שם בעת דקסבר רב שתי קדושות הן ומ"מ מתסר מעוט הכנה דרבה דרבה ואסקר רבינו ז"ל הלכה כרב בסוף פרק ג' והבכנה דרבה מוסק ג"כ בחמש הפרק מ"ב כפי סברתו ז"ל ברבינו כאן ד"ל בשני שהוא אסור מעל דידעינן ולהי שהוא חול ומ"מ הכמים גזרו מדבר הוהלי ומשמעו קדש מ"ב בשני ימים טובים של גליות עתה בתן הוה קדושות שלו עתה בתן הוה הכמים גזרו מדבר הוהלי מן עומר כאן דהוא אסור אסור הכמים עשאוהו קדש לתה לא יהא אסור ביום שעולה בראשון ביום ב' כמו שבת ויו"ט אמנ"ש שהם שתי קדושות מ"מ אסור מעוט הכנה דרבה הכא אמי מיסמ הכי הוה לא אמסמא מדברי רבינו ז"ל דהוה לא מלק מחין הקדוש לחזן הזה אלא לענין הדברים שהאיר אבל לא לענין ביצה. ולכאורה נראה לענין ביצה אמי יש לחלק דאין להתירו ביו"ט שני אחה נשאר אם הראשון קדש וכו' כת"ס רש"י ז"ל בש"ס מן לדין דהא ידעינן ולהי דהכמי הוא חול ות"ש עשאוהו קדש וי"ל דבשלמא הוה בעצין הביצה אינו מהנה כלל אלא תמילא כיון דהכמי הוא חול אינהו אבל הכא אעל כל מנוס צריך להתנות כאן שהיו עושים מקודש שהיה להם ספק שהיו יהיום ופ"ב צריך לעשות עתה כל מה שהיו עושים בראשונה שהיה להם ספק מבוס הזמנו בתנאי מבוהיכם מ"ב בכסיה מתנה ואח"ב אם היום קדש ואתחול חול לא אם היום חול ואחחל קדש הנאלי אחולא אפיו הוא דבר שקר דהכי ולהי היום חול וכי היאך יעבה הדבר בלא הנאי זה אי אפשר לדיק לעשות כאן שהיו עושים בראשונה כיון שבירסתי.

יח כיצד הקפיים שהיום להם קלות עיין בבית יוסף ז"ל בסוף הלכות יו"ט: שאין שמחה אלא בבשר. עיין שם:

ואין

הגהות מיימוניות

[כ] גרסינן בירושלמי בפ"ק דקדושין אמא דאבריון האחים שחלקו שעל בשיריהן ובכנותיהן אין שמין ר' אבהו אבר העושה קטלא לבתו אין מביאין לאמצע וחולקין בראיה לר"שחמש בחול ברגל מביאין לאמצע וחולקין ר' אבא אמר כלי רגל חולקים כדי שבת מביניא ע"כ. מכאן משמע שיותר טובים יהיו בגדי רגל מבגדי שבת עיין בהלכות שבת פרק ש"שים, ע"כ: [ג] כר' יהושע דאמר בפסחים בפ' אלו דברים וס"ב דביצה הלקחו חביו לה' וחביו לכם ודלא כר'

מגדל עוז

כל הדברים האלו עד מעיו"ט נלבד: כתב הרמב"ד ז"ל אע"פ שם בדבריו כשן עשם וכו' ואני אומר ב"ש מקוני מדעת רבותינו בשלי הטוב, מבכים בן דשם גדול יש לי ליתן דדבריו גמרת מבמיתן קפיאת קדש דביצה (דף ד') בבשעתן דבני ימים טובים של גליות רב אמר מולדה בזה אחרת בזה ורב אמר אמר עלנה בזה אסורה בזה ומסקינא אמר רב זכיר כוותיה דרב אמי מבתנתא דהאידנא דיעינן בקביעת דינמא וקא עבדינן תרי יומי אמר אמי כוותיה דרב מבתנתא דהנן בראשונה היו מעיינין וכו' עד ולהיו נשלי פחים עבדינן חד יומא ומיכא דמנו שלומין עבדינן חד יומא ובאידנא מ"ש עבדינן תרי יומי משום דשלמו מתם בוסרו בתנא אמנא אמוהיכם ובדיבם ומנין דגזרו שבתא ולתי לאיקלקלי ומקי"ל בדב ולבשבר לים אמר רבא אלבקא בוותיה דר' נחני אלא כין לקולא כין לחומרא וזאת אות לקולא וכן פסקו כל הגאונים ונם טעם אחיי לא נאלק לחדש שמנהג נלבד הוא וכיון שבתר ר"מ ז"ל בכאן. וכיון בבוכיות בלבות הדום הכהנים. כשם בחנוכה עד ובעונג נאלבום בבת. זה משום פרק כל כתבי הקדש (דף קי"ח) זה יום בפיוים שלין בו מ' יום כפורים ומקרא קדש זל קרי בי רב הוא: וכן לאלו לאלם שלא יבעוד עד לילה נשבל לשבו"ם. ס' עדני פסחים (דף קי"ח): שבעת ימי הבשבת עד בכסבד ותבעים. עיקרה דעגלת הענין ואחיזה בן בכתה מקומות בתלמוד: דיביב אדם לחיות ב"ת עד ביין. פרק כל כתבי (בב) וכיוכלבתי פ"ק דתענית (דף ג') ובכרבה מקומות בתלמוד. ובשהוא אוכל ושותה חייב עד פרס תמיכם. דבריה אלו מבילאים בכתוב. אע"פ שהיולה ושתיה כיום עודדות כו' עד הלילה. בפ' בפחים פרק אלו דברים (דף ס"ח) וז"ל דביצה (דף ע"ו):

יח כל הדברים אלו שאמרנו וכו'. ע"פ שהיום חול ומחר קדש אין בדברי כלום. וקורא עליה שם ומניחה. ולמחר בשני חוזר ואומר אם היום קדש אין בדברי כלום ואם היום חול תהיה זו תרומה על זו וקורא עליה שם ומניחה כדרך שקרא עליה בראשון. ומניח את זו שקרא עליה שם תרומה ואוכל את השנייה: **יט** "בשה דברים אמורים בשני ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של ראש השנה אם שכח ולא הניח ביום רביעי שוב אינו מניח אלא סומך על אחרים אם ערבו עליו או מקנה קטנה לבי שערב או יהיה אסור לאפות ולבשל לשבת. וכן אם שכח ולא הפריש תרומה מיום רביעי שוב אינו מפריש עד מוצאי שבת: **יד** *כל הדברים האלו שאמרנו היו בזמן שהיו בית דין של ארץ ישראל מקדשין על פי הראיה והיו בני הגליות עושין שני ימים כדי להסתלק מן הספק לפי שלא היו יודעין יום שקדשו בני ארץ ישראל. אבל היום שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יום טוב שני להסתלק מן הספק אלא מנהג בלבד: **טז** יולפיכך אני אומר שאין מערב אדם ומתנה בזמן הזה לא עירובי תבשילין ולא עירובי חצרות ולא שתופי מבואות ואינו מעשר הטבל על תנאי אלא הכל מערב יום טוב בלבד: **טז** יכשם [ב] שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים טובים שנאמר לקדוש ה' מכובד וכל ימים טובים נאמר בהן מקרא קדש. וכבר בארנו הכיבוד והעינוג בהלכות שבת. וכן ראוי לאדם שלא יסעוד בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כערב שבת שדבר זה בכלל הכבוד. וכל המבזה את המועדות כאילו נטפל לעבודת כוכבים: **יז** שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית. וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני בניו וכל הנלוים עליו שנאמר ושמחת בחגך וגו'. אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים במו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד כראוי לו: **יח** כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות. והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו. והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין. וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמללים. אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו. ועל אלו נאמר זבחיהם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם. ושמחה כזו קלון היא להם שנאמר וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם: **יט** יאע"פ שאכילה ושתייה במועדות בכלל מצות עשה. לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו. אלא כך היא הדת, בבקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי [ג] מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרין לבתיהם ואוכלין, והולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום, ואחר חצות היום מתפללין

א טור סי' שנא תקצח סמ"ג לאוין עט. ב פי' כאור סי' תקנח. ג טור סי' תקנו כמ"ג לאוין עט: ד טור וסמ"ג שם

לחם משנה

יד כל הדברים האלה שאמרנו וכו'. יש בכאן מקום שאלה בכ"ק דבריה (דף ד') גבי שבת ויו"ט בהמוכים זה לזה רב אמר עולה זה אסורה כזה אמרו שם בעת דקסבר רב שתי קדושות הן ומ"מ מתסר מעוט הכנה דרבה דרבה ואסקר רבינו ז"ל הלכה כרב בסוף פרק ג' והבכנה דרבה מוסק ג"כ בחמש הפרק מ"ב כפי סברתו ד"ל בשני שהוא אסור מעל דידעינן ולהי שהוא חול ומ"מ הכמים גזרו מדבר הוהלי ומשמעו קדש מ"ב בשני ימים טובים של גליות עתה בתן הוה קדושות שלו עתה בתן הוה הכמים גזרו מדבר הוהלי מן עומר כאן דהוא אסור הכמים עשאוהו קדש לתה לא יהא אסור ביום שעולה בראשון ביום ב' כמו שבת ויו"ט אמנ"ש שהם שתי קדושות מ"מ אסור מעוט הכנה דרבה הכא אמי מיסמ הכי הוה לא אמסמא מדברי רבינו ז"ל דהוה לא מלק מחין הקדוש לחזן הזה אלא לענין הדברים שהאיר אבל לא לענין ביצה. ולכאורה נראה לענין ביצה אמי יש

יז כל הדברים האלה שאמרנו וכו'. ע"פ שהיום חול ומחר קדש אין בדברי כלום. וקורא עליה שם ומניחה. ולמחר בשני חוזר ואומר אם היום קדש אין בדברי כלום ואם היום חול תהיה זו תרומה על זו וקורא עליה שם ומניחה כדרך שקרא עליה בראשון. ומניח את זו שקרא עליה שם תרומה ואוכל את השנייה: **יט** "בשה דברים אמורים בשני ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של ראש השנה אם שכח ולא הניח ביום רביעי שוב אינו מניח אלא סומך על אחרים אם ערבו עליו או מקנה קטנה לבי שערב או יהיה אסור לאפות ולבשל לשבת. וכן אם שכח ולא הפריש תרומה מיום רביעי שוב אינו מפריש עד מוצאי שבת: **יד** *כל הדברים האלו שאמרנו היו בזמן שהיו בית דין של ארץ ישראל מקדשין על פי הראיה והיו בני הגליות עושין שני ימים כדי להסתלק מן הספק לפי שלא היו יודעין יום שקדשו בני ארץ ישראל. אבל היום שבני ארץ

השגת הראב"ד

*כל הדברים האלו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אע"פ שיש בדבריו טעם לא ראיתי שנאמרו הראשונים שהלו בדבר זה וכל שכן הוא שהרי הבני עתה חול גמור הוא שהרי אתה מדר ואינו אלא יום אחד בלבד אם שאינו אלא אחד מהם לבני חדשים ספמוכין לבם ואם יאמר בשני אם אחחול קדש והיום חול אין הדברי אל אתמול כלום והיום הבא יהיה אם ע"ז הוא שכן מיכול לומר מלאחול עכ"ל:

יח יכשם שחתה לכבד וכו'. ס' יו"ט שחל (דף ט"ו) ובהרבה מקומות: וכל המבזה את המועדות וכו'. פרק ערבי פסחים (דף קי"ח) אמר רב שבת פטור דאכ"מ כל המבזה את המועדות כאלו עובד עכו"ם שנאמר אלהי מסכה לא תעשה לך ובתיב בתריה את חג המצות תשמור:

יח שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג אם אלא יו"ט וכו'. איסור ההספד והתענית מבואר בפ"ק (דף כ"ג) ובפסחים (דף ס"ח): פרק אלו דברים ובשלר מקומות ויתבאר לעמה בתרוכה. ותיוב הפתחה פשוטה ס' ערבי פסחים (דף ק"ט.) מ"ר חייב אדם לשמח אם ביתו בתנ שנאמר ושמחת בחגך במה מפמקן ביין ר' יהודה אומר אנשים בראוי לבם ונשים בראוי להן אמר רב יוסף בנבל בנגדי בגמוטין בתרן ישראל בכלי פשתן התנולגין ומם אמר בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם וכו'. **יח** וכשהוא אוכל חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה ולאלמנה עם שאר וכו'. דברים אלו מבואריס בתחוב הבסוקים שהביא רבינו לראיה לחיוב אלו ביו"ט:

יט אף על פי שאכילה ושתייה בתענית בכלל מצוה וכו'. פרק יו"ט שחל (דף ט"ו) ובפסחים פרק אלו דברים (דף ס"ח): הגיה ר' אליעזר אומר אין לו לאדם ביו"ט אלא אם אוכל ושותה אם לו ובאדם לבו יהוסף

ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יום טוב שני להסתלק מן הספק אלא מנהג בלבד: **טז** יולפיכך אני אומר שאין מערב אדם ומתנה בזמן הזה לא עירובי תבשילין ולא עירובי חצרות ולא שתופי מבואות ואינו מעשר הטבל על תנאי אלא הכל מערב יום טוב בלבד: **טז** יכשם [ב] שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים טובים שנאמר לקדוש ה' מכובד וכל ימים טובים נאמר בהן מקרא קדש. וכבר בארנו הכיבוד והעינוג בהלכות שבת. וכן ראוי לאדם שלא יסעוד בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כערב שבת שדבר זה בכלל הכבוד. וכל המבזה את המועדות כאילו נטפל לעבודת כוכבים: **יז** שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית. וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני בניו וכל הנלוים עליו שנאמר ושמחת בחגך וגו'. אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים במו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד כראוי לו: **יח** כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות. והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו. והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין. וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמללים. אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו. ועל אלו נאמר זבחיהם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם. ושמחה כזו קלון היא להם שנאמר וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם: **יט** יאע"פ שאכילה ושתייה במועדות בכלל מצות עשה. לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו. אלא כך היא הדת, בבקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי [ג] מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרין לבתיהם ואוכלין, והולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום, ואחר חצות היום מתפללין

מתפללין תפלת המנחה וחוזרין לבתיהן לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה: **כ** כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל לא ימשך ביין [פ] ובשחוק וקלות ראש ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה. שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות ולא נצטווינו על ההוללות והסכלות אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל. הא למדת שהעבודה בשמחה. ואי אפשר לעבוד את השם לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שכרות: **כא** *חייבין בית דין להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו מסבבין ומחפשין בגנות ובפרדסים ועל הנהרות כדי שלא יתקבצו לאכול ולשתות שם אנשים ונשים ויבואו לידי עבירה. וכן יזהירו בדבר זה לכל העם כדי שלא יתערבו אנשים ונשים בבתיהם לשמחה. ולא ימשכו ביין שמא יבואו לידי עבירה: **כב** *ימים שבין ראשון ושביעי של פסח וראשון ושמיני של חג הסוכות והן בנולה ארבעה בתוך הפסח וחמשה בתוך החג הם הנקראין חולו של מועד ונקראין מועד. ואע"פ שהם חייבין בשמחה *ואסורין בהספד ותענית מותר לספוד בהן תלמיד חכם בפניו. אבל לאחר שיקבר אסור לספדו בהן. ואין צריך לומר בראשי חדשים בחנוכה ובפורים שספודין בהן תלמידי חכמים בפניו. אף על פי שימים אלו אסורין בהספד ותענית. אבל לאחר הקבורה אסור לספוד בהן: **כג** אין מניחין מטת המת ברחוב במועד שלא להרגיל את ההספד אלא מביתו לקברו. ואין מתאבלין במועד. וכן אין קורעין ולא [ג] מברין ולא תולצין הבתף במועד על המת אלא קרוביו [פ] שהן חייבין להתאבל עליו. ואם היה חכם או אדם כשר או שהיה עומד עליו בשעת נטילת נשמה הרי זה קורע עליו במועד אף על פי שאינו קרובו. ואין קורעין ביום טוב שני כלל ואפילו קרוביו של מת: **כד** נשים במועד בפני המת מענות אבל לא מספחות ולא מקוננות. נקבר המת אינן מענות. בראשי חדשים וחנוכה ופורים בפני המת מענות ומספחות אבל לא מקוננות. אי זהו עיני שכולן עונות כאחת. קינה אחת אומרת וכולן עונות. *ואסור לאדם שיעורר על מתו קדם לרגל שלשים יום כדי שלא יבא הרגל והוא נעצב ולבו דואג וכואב מזכרון הצער אלא יסיר הראגה מלבו ויכוין דעתו לשמחה:

א מור פי' מקצו: ב מור פי' מקצו פמ"ג לתיין סה ומגמין דיכון כ: ג מור ופמ"ג סה: ד פמ"ג סכין סה:

לחם משנה

כב ואין קורעים ביו"ט מי וכו'. על מה מתיר ס"ה ז"ל דאיכא לאסרך מה נמיא"ט אלינו אסור בגלגלת הקריעה מדבריהם מלתר ביו"ט שלאסור מדבריהם וכו'. יש לתקשות דכיון דאין לאסור מלאכה ביו"ט מי מלא מדבריהם מעביד הכנסת שיבא (בגמ') כיון דאיכא כתובה בתורה ומעיד כבי ומה מוא"ט אסור כשעיים מלאכה לא הטילה לו קולמו ז אלא אינו אסור בכל מלאכה אלא מלאכה אלו אינו אסור בכל מלאכה אלא מלאכה אלו אינו אסור בכל מלאכה אלא מלאכה אלו

פ"ז ב וכשהוא מסקה מהה לא ידלה ויסקה מן הבריכה וכו' . נראה דהבריו דבריו לכתיבה בכל שהוא לריך לדלות ולהסקות תיקרא ביתרא יהיה ואסור אבל אם אינו לריך אלא להמשיך ולהסקות ולא לדלות כלל תשרש דברי תכלו כלי מים בריכה או מי גשמים ויש לחוטה בכפי מה שאמרו בגמרא (מ"ק דף ל.) במי גשרים אפילו מחשיך אסור או נזיחה אמו מי קילון או מעוש דמי גשיחה ממי לידי מי קילון אמו ולא כך לריך לאפרש דה"ק לא ידלה ויסקה מן הבריכה וכן לא יסקה ממי הגשמים אע"פ שאינו דולה אלא מחשיך בדבריו . וז"ש דיפני שהוא מוכח גדול אדולה ויסקה מן הבריכה בספיקה קלי שבורים גדול הוא ואחשבה תמי גשמים ל"ה לפי שלפשר לבא לידי מוכח גדול לומר כשיתחיל המשיך ולהסקות יהכרו הבוים ויעכבך לדלות ולהסקות דהוי מוכח גדול , ומוה דבריו דייקי הכי נני מעיון ממשיכו ומסקה בו חכמים אלא שרי אפילו מחשיך אלא במים דוקא אבל לא בבריכה ולא במי גשמים וכן נראה מדבריו בפירוש התשבץ :

מי

פרק שביעי

א הולו של מועד אף על פי שלא נאמר בו שבתון הואיל ונקרא [א] מקרא קדש והרי הוא זמן חגיגה במקדש "אסור בעשיית מלאכה כדי שלא יהיה כשאר ימי החול שאין בהן קדושה כלל . והעושה בו מלאכה האסורה מכין אותו מכת מרדות מפני שאיסורו [ב] מדברי סופרים . ולא כל מלאכת עבודה אסורה בו כיום טוב שסוף הענין בדברים שנאסרו בו כדי שלא יהיה כיום חול לכל דבר . לפיכך יש מלאכות אסורות בו ויש מלאכות מותרות בו : **ב** ואלו הן . כל מלאכה שאם לא יעשה אותה במועד יהיה שם הפסד הרבה עושין אותה. ובלבד שלא יהיה בה טורח הרבה . כיצד משקין בית השלחין במועד אבל לא בית המשקה . שאם לא ישקה בית השלחין והיא הארץ הצמאה יפסדו בו האילנות שבה . וכשהוא משקה אותה לא ידלה וישקה מן הבריכה או ממי הגשמים מפני שהוא טורח גדול . אבל משקה הוא מן המעין בין שהיה בין שיצא לכתחלה ממשיכו ומשקה בו וכן כל כיוצא בזה : **ג** * יהופך אדם את זיתיו במועד וטוחן אותן ודורך אותן ומכלא החביות וגף אותן בדרך שהוא עושה בחול . כל שיש בו הפסד אם לא נעשה עושהו כדרכו ואינו צריך שינוי . וכן מכנים אדם פירותיו מפני הגנבים ובלבד שיכנסם בצנעה ושולה פשתנו מן המשרה בשביל שלא תאבד . [ג] וכן כרם שהגיע זמנו להבצר במועד בוצרין אותו : **ד** ואסור לאדם שיתכוון ויאחר מלאכות אלו וכיוצא בהן וויניחם כדי לעשותן במועד מפני שהוא פנוי . וכל

השגת הראב"ד

יהופך אדם לא ויתיו וכו' . כתב הראב"ד ז"ל אני לא מלאתי כן לא אלא ויתיו הזיתים ושטן אבל בהשגן אחר לא אלינו אלא מהשבחות ל"ב וכיו אינה ניחוצלמי ע"ל :

א טור סי' תקו. ב טור סי' תקו כמ"ג עמון שם. ג טור סי' תקיא ומ"ב סי"ג נאלין עה ד טור סי' תקיו ע"ב

ב ואלו הן כל מלאכה וכו' . דאם האכסנאה (מ"ק ב') משקין בית השלחין במועד בין ראשון שלא יפה בהלה אבל אין משקין לא מאי. נמחים ולא ממי קילון ואתרו בגמרא ובהלכות בית השלחין אין בית הבעל לא אחי מעשרת בחרים בכדיה לא נאו רבנן ביקום הדוחה נאו רבנן ואכילו בתקום פסידא מפרח מיכתא יהיה לא אבו רבנן דקתני לא אחי מאי קילון :

ג הופך אדם לא זיתיו וכו' . שם מסנה ר"ש ב' (יא) מי שהפך לא זיתיו ואחרינו אבל לא מיגם לא שהשיטו מועלים מועם קורה דאמונה ומניחה לאחר המועד דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אלף ונומר בדרכו . וגמרא (דף י"ב) אחר רב יוסף הלכה כר' יוסי . ובהגהות ה"מ מני לא מלאתי כן וכו' ולי נראה שיש לרבינו מאה שלמדו שם (דף י"ל) נני אבל בברייתא דברים הבוטן לאבל ביתי אבלו זיתיו לאבל ויתיו הם בהדיא דאבל אחרים אבל אם אחרים לאבל עם ידי אחרים מהרש"א ולאי דאבל לאבל ניתנו דאי לא לא היה מיהר ומהני דקתני מי שהפך לא זיתיו לרבותא הוא דאע"ג דבבר הכבן והיא מתעבשות כל בר מוהר לבטון לבוים קורס ל"ר ולב' יוסי לעמוד דאבלי דבר אבלד ניתנו דאי לא לא היה מיהר ומהני דקתני שם (דף י"ב) אחר רב נחמן בר יצחק אמן מגיע מועד בדבר אבלד דלא בר' יוסי וכבר בהבני בסמוך שבבסרה אלבה בר' יוסי . וכן חכמים אדם לא פירותיו חמני הגנבים וכבר' חנא ובלבד שיכנסם בצנעה בתוך ביתו , עוד בתוספה ומולה בפתנו מן הרשרה כדי שלא יאבד . ובתב הרב"ן ז"ל דאיה בהכנסת בירה בצנעה לפי שאינו אדאי בשאינו בבית אבל אם אינו אבל אבל אבל

רב אלחאי וכן מתחיה ורב אפרמוש ז"ל דמאי דאמרי דבית דין ממנין להסכירה מהם ולהסקירים מפוס קבסא כמ"ש שם כלא מתלוקת ומ"ש לא משמע בגמ' מידי דדומיא דנרס מין בכוד ותוכר שבדנו לגבי כיה ואכתם תלוי נבי בכור לא קבוסין ליה עכמרי אלא אלא יאמר אומר על מאמר מוס ובני שבר קבסין ליה לאחמוס עד עשרה בתמיי, אבל בסכמת הגאונים כדברי רבינו ושיקר:

ה מי שצריך לחשוב ע"ז בגד מן לבנות ע"ז מקום וכו' מבמה פ"ק (דף ח'.) כהבשיב שפר כדרכו והאומן מלבש. עוד שם (דף י"ח.) ושופין מעקה לגג ומגרספת מעשה הדיוט אבל לא מעשה אומן ומסין אם הסדקין ומעגילין מוסם בשעבור ביד ובגגל אבל לא בחחלים עוד שם ומקרעין אם הסלמה ומחרו בגמרא ביום אבל רבי יוסף אבר כהוגא ודאגא רב הונא אמר לר בגרור ואינו אם בגים. ופרק מ' יחבאלו פיס כגון שבוחה כדרכו. ומה שכתב רבינו אומר מהיר יאא ע אמה אמרינו בגמרא (דף ח'.) נבי כהדיוט מוכר היכי דמי הדיוט אמרי דבי רבי יאמי כל שאינו יכול להנים אלא מחט בנה אמרו רבי יוסי בר חנינא אמר אמר אליעזר אומר אינו יכול לבנות אלא אמה אמה

דכיון דרב תנדו ליה אע"ג דאדם חשוב הוה כוותיה נקטינן דהלכה כרב בתיסורי, ודוד דהא לגמרא דקאמר לא סייעוה קמיה לשמואל נמי מי שהיה ידע דאין לו מה יאכל לא הוה מקטיל עליה אע"ג דאדם חשוב הוה וכיון דאיסור מלאכה בהוא"מ דבנבא הוא נקטינן כליגא דמיקל, וכתב הרא"ש וכל הבריים הכא לענין המועד אפילו כיון מלאכתו במועד דבעינן אוכל לא נאנו כיון מלאכתו:

י עושין כל צרכי הרבים במועד וכו'. ומותרים לרבים וכו'. מדכתב נמי מחיצת טרוס וכריתת נטרות כדי שיעמוד מימיהם דמשמע כדי שיעמוד מוחם במועד ונמי מתקנים קלקולי המים לא כתב כן משמע דדבנים אפילו אלא לצרך המועד שרי וכדכתי הרא"ש:

ט "כל מלאכות שהן לצורך המועד כשעושין אותן אומניהן עושין בצנעה. כיצד הציידים והטוחנין והבוצרין למכור בשוק הרי אלו עושין בצנעה לצורך המועד. ואם עשה לצורך המועד והותיר הרי זה מותר: **י** *עושין כל צרכי הרבים במועד. כיצד מתקנים קלקולי המים שברשות הרבים. ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות וחופרים לרבים בורות ומערות. וכורין להן נהרות כדי שישתו מימיהן וכונסים מים לבורות ומערות של רבים ומתקנין את סדקיהן. ומסירין את הקוצין מן הדרכים ומודדין את המקואות וכל מקוה שנמצא חסר מרגילין לו מים ומשלימין לו שיעורו: **יא** ויוצאין שלוחי בית דין להפקיר את הבלאים. ופודין את השבוים ואת הערכין ואת החרמים ואת ההקדשות. ומשקין את הסוטות. ושורפין את הפרה. ועורפין את העגלה. ורוצעין עבד עברי. ומטהרין את המצורע. ומציינין על הקברות שמיחו נשמים אם ציינו כדי שיפרשו מהן הכהנים. שכל אלו צרכי רבים הן: **יב** יודנים דיני ממונות ודיני מכות ודיני נפשות במועד. ומי שלא קבל עליו הדין משמתין אותו במועד. וכשם שדנין במועד כך כותבין מעשה בית דין וכל הדומה לו. כיצד כותבין הדיינין אגרות שום ששמו לבעל חוב ואגרות שמכרו בהן לזמן האשה והבנות. ושטרי חליצה ומיאונין. וכל הדומה להן מדברים שצריכים הדיינין לכותבם כדי שיזכרום בעלי דינין או דברים שקיבלו עליהן כגון איש פלוני נאמן עלי. איש פלוני ידון לי. *מי שצריך ללוות במועד ולא האמינו המלוה בעל פה הרי זה כותב שטר חוב. וכן כותבין ניטין וקידושי נשים ושוברין ומתנות שכל אלו כצרכי רבים הן:

השגת הראב"ד

"כל מלאכות שהן לצורך המועד כשעושין אותן אומניהן עושין בצנעה. כיצד הציידים והטוחנין והבוצרין למכור בשוק הרי אלו עושין בצנעה לצורך המועד. ואם עשה לצורך המועד והותיר הרי זה מותר: *עושין כל צרכי רבים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל שברבים צריכין להם לכל של יחיד וצריך להם מופרש ולא מופרש פכ"ל:

ואין

א מזר מי' מקבל סמ"ג לאוין עמ' : ב עזר מי' מקדמ' : ג בכל בעור מי' מקדמ' מה סמ"ג עמ' :

ט כל מלאכות וכו'. מ' מי שהפסד (דף י"ג) מפסה הלידיון והבשוחה והבוצרות עמיקה בלמשה לצרך המועד. ופירש"י ז"ל בטוחות מדשין וטוחנין חמין לדיוסה. הבוצרות פוחמין פוגין לצרך נרסיון פ"כ. וכתב רבינו בשעתיה פוחן מומרים לפי שאין טרך לעשוחה בצנעה אלא המומרין שעשין מלאכות לרבים וכן כתב הרמב"ן ז"ל ומיקר:

י עושין כל צרכי וכו'. מפסה (דף כ'.) פ"ק מחקולין אם הקלקול המים שברשות הרבים ומוסרין פוחן ומתקנין אם וכו' עד הקברות ויוצאין על הבלאים ומחדו בגמרא (דף ה'.) המיקה פין תפילה לא ומחר ר' יוחנן לא שנו אלא שאין הרבים צריכים להם אבל הרבים צריכין להם תפילה מה מחרת. ובגלגלות וכול הדין שנורות שיחין ומערות:

וכונסין מים וכו'. מבואר בגמרא (שם). ובגמרא בריתה יוצאין לקבר את הדרכים ואת הרחובות ואת הרמאות ואת הבקעות ואמר אם מקוה שאין בו ארבעים סאה מבילים לתוכו ארבעים סאה ושם מבואר שמשקיין אדה כלאים. ובהגאות וסורין להם וכרוח וכו'. א"ה שהרבים צריכין להם אבל של יחיד וצריך להם מופרש ולא טורין. וכבר באר רבינו זה בפרוקה פ"ח בענין המהלה בורות שיחין ומערות של יחיד וט' ולו מיין ברא"ש ז"ל הח לנו לדבריו לא כפינו כאן:

יא ופודין את וכו'. ביומלמי אלו בן ארבי רבים עדין שבויין ובוכרין חרמים הקדשות ומשקין את הסוטות ושורפין את העגלה ורוצעין עבד עברי ומטהרין את המצורע:

יב ודנין דיני וכו'. בריתה בפלו מגלחין (דף י"ד): דמן דיני מעשה ודיני ממומה ודיני מכות במועד ושם אחרו דאי לא אתיא דינא משמתינן ליה ומטבר בירושלמי שהוא משוש לרבי רבים: **וכשם** שדנין וכו'. כיצד כותבין הדיינין אגרות וכו'. מעשה בפלו מגלחין (דף י"ח): ואלו כותבין במועד קדמני בנים ובמין הוברין דמיקיקי מהנות ופרוסבולין אגרות שם ואגרות מזון שטרי מלוה ומילוגין שטרי בירורין ואגרות ב"ד ואגרות רשות: מי שצריך וכו'. שם מעשה אין כותבין שטרי חוב במועד שם אינו מאמינו אם שאין לו מה יאכל ויבאנה לכאינו ובירוחו אין לו לאוכר מה יאכל כמחכר בארבע מי שהכך: **וכן** מתנין ניטין וכו'. בפעמה אחרונה ומירש רבינו שהוא משוש לרבי רבים אבל רש"י ז"ל ואחר מפרשים פירשו שהוא משוש דבר אחד. וכתב רש"י ז"ל ניטין שרוצה זה לאחה בשוילא

משנה למלך

ס"ז יא ומטהרין את המצורע. (ר"ה עיין ס"ב ארב מתחבר בדין זה לקמן בארבעה הלכה י"ע ד"ה נחור לענינו יפ"ב).

יב הדנין דיני ממונות ודיני מכות ודיני נפשות במועד ומי שלא קבל עליו הדין משמתין אותו במועד. כתבתי ואלו מגלחין (דף י"ד) מעשה מהו שיהיה מדיני כרגל ר"ה ריש"ם ס"ם בגבל משומם ואחי מסיקרא אחי רגל ואחי ליה בשמא משמתינן ליה אלן ר"ל אחרי ולמאת לעזיבו בדיעה וכו' אחר אחרי ס"ם ומעוה שהיה לו הכמים אחר רבא מי אחני שהיוהו הכמים שהיוהו לו הכמים קחני ראול ואיסיה לבעל דיעה ואחי קחי רבנן ואבו ליה. ואחיתו לבעי"ד ר"ם אל"ד שבחב אחלו אבא כרגל נאון אבשים יום אל נדוי אינו מבטל אותו ובחב אל זה מרן הב"י בן מבמע בר"ם אלו מגלחין ובכ בל"ח כתב דבריהם מדחבן ובמעוה שהיוהו לו הכמים והמוסמות בתנו בשם פירשלמי דמקבה ובלא אבא אלא בא לפני המועד לפני הכמים לבחיר לו נדוי ואחני אבלו לו אבשים יום אל נדוי במועד דאין נדוי אחום אבשים יום אלמא דבבגל אינו מבטל הנדוי ע"כ ואחיהני דלמה לו לנקם עלות מרחיק בדבר שהיא בעיה בס"ם ובשמה מבריחמא בדבר אלמוד. גם אל מרן ז"ל מלטיטי שבאר בן מבמע דאמאי לא בבגל אבוגיא זו דהביאה הרי"ם שם בהלכות ובתב ואעודה ביהב נדוי בגבל נדוי בגבל ובבכי בל"ח ס"ל דבריהם מדחבן דיני דיני המועד במועד ואי לא ליים דינא מבמעינן ליה ע"כ. גם רבינו ז"ל אמ"ג דלא הוכיר דין זה בהלכות ח"ת ת"מ בכר אחנו בבגל באומרו ומי שלא קבל עליו הדין משמתין אותו במועד ומבלן מוכח דוהא בהגבל דאי לא בשומם ואחי מסיקרא אחי רגל ואחי ליה בשמא משמתינן ליה. ודע דבתר הכי נרסינן הכם בגמרא אמרא משמתינן ליה ומבאר הרא"ש ז"ל דלא בעי מומחאי לבתרתו אל בימי מומחאי אבא לא מבמעי אמר לא מיבעיא בימי מומחאי דלא בבגל אבוגיא אמר. וק"ל מדא דלעל בבגל אמר רב יוסף לבוכיה דאמרה אבא נדוי בגבל ודאי ליה אחי ובגל דלה לבוכיה אמר לא מיבעיא בימי מומחאי דלא אבא אבא לבחיר לו נדוי אבל אם אבל אבא אבל אבא אבל אבא

בשבילם ואם אינו מוצא מביאין אפילו אות אחת מעורב פ"ל. מלה מדברי דהא לא מצי אסור
ובקונטרס דהא מתני' מיירי בדבר הנוגע לעבודה דבכל נוגע בדבר וכן עיקר:

יג ואסור לכתוב וכו'. מפני שם (דף י"ח ע"ב). ואין כותבין תפילין ומזוזות וכו' ואין
מניחין אותם אחת אפילו בספר הארה ר"י אומר כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו
ומוכר מן יריעה מלכת לנילוחו וכנמ"ר ה"ר כותב
אדם תפילין ומזוזות לעצמו ולמחרים בשביל
דברי ר"ש ר"י אומר מעבדים ומוכר אם אין
מוצא וכותב לעצמו ר"ש אומר כותב ומוכר כדי
פרנסתו. שוב שם מוה אדם מל ילכו מכלת
וכו' וחכמים אומרים אין נוטלין אין נוטלין אין נוטלין ר"ל
יוסף הלכה אין נוטלין אין נוטלין אין נוטלין ר"ל
ומוכר כדי פרנסתו ופירש רבינו אם אין לו
מה יאכל. אבל רש"י ז"ל פירש כדי פרנסתו
בברכה ולא כדי שלא לו מה יאכל. דהשם
אפילו ר"מ מודה דברי מכ"ל. ודעת הגאונים
היא דעת רבינו אמרו מלאכה א מוכרת לבי
אמרו לו מה יאכל יוכר מאבר מלאכות. וכן
מוכר בהלכות ה"ר יוחנן מגן נאמר ז"ל.
ולאמר לדברי רש"י ז"ל מכיון שמביאים תפילין
ומזוזות מוכר לעדר עצמו הקנו לעבדים לאחרים
אפילו בברכה וכדי פרנסתו. וכתב ה"ל מהרן
כלי ז"ל מכאם מוכר לכתוב תפילין ומזוזות
לעבדי כך מוכר לגויים בספרי תורה לעדר
עצמו לעבדים אם אינו מוצא לאחרים ע"כ דברי. ואם אינו נשאר לעבדים אינו מפיין אינו מפיין
ומזוזות ונמצא מעבד אינו מוכר מלאכה מחר מלאכה ע"ל ולעשות ספר תורה מחר אמרו לו מוכר לא מלאכה מדברי רבינו:

יד ומותר לאדם לכתוב וכו'. שם פירוש לגרות רשות המחבר בתשובה שלמה (דף י"ח). וכן מפורש בהלכות גדולות של רשות אל שלחו אלוה אלו פירוש ע"כ.
ובכל הרמב"ן ז"ל שמעתם הדיוק הם כל אדם כותב כמי מה שיזמן לו ולמיבך לו בריכין שימי וכן כותב הכתבתם מפני מלאכה הדיוק ומדרך המשנה
כותבה. ו"ל מפוש דבר מאבד ומיון מדבר ע"כ דבריו. ומה כדברי רבינו ובהגהות פירשו מפוש דבר מאבד ודברי רבינו והרמב"ן ז"ל מיקר:

טו עושין כל צרכי וכו'. ס"ע (דף ח'): גרייתא מוטין כל צרכי המת נוחין לו שברו ומכבסין לו כסותו ושמין לו מרגן מגפרים המוטים מפיו"ם רבינ"ג מוחר לף
מגיה בספרים ומעבדן בחוץ ביום בלבד. ובהלכות הלכות פרשה דרבינ"ג ומסם לן מסם בחיה. ירוחצו לא מפנו מלא בחלם מפיום מפורסם מכל אדם מפורסם
שעין לו מרגן והכריכין אפילו בשבת. כך דמך ר' חנינא חברין רבנין עבדון ליה מרגן בשבת. ככל מודים מלא יקון לא מרגים ולשמחיה לא יחנה לו מבנים ומם היו חלטים
וכו' אלונתא ע"כ בהלכות. ומבנים חלטים מוחר לחיבן בלבנת דומים ומבנים דקי"ל דרבינ"ג:

טז אין רוחץ את וכו'. מפני שם (דף ז'). ביום אומר רוחץ בגבעים לבקל מכל לא בהחמיר בגמרת חגיגה רבי יוסי אומר לא לבקל ולא בהחמיר אמר שם אחר מחקק לו לבקל אחר
מחקק לו בהחמיר. ויש שם כונות אחרמנת אמר מל מביטי מל הסבר לחמנן בחל המועד דחוי ליה בדליתא בהם ורבינו כתב מפנה בהמנה ומפנר מהות מוכר דלינבא
דמכמים דמחמירין אין רוחץ כלל אבל פרק ר' מלכלות בדעת מחבתר יותר: ואין מגפלין בגיים וכו'. שם (דף ח'): אין מגפלין בגיים בשבת בד בחוצות ולא מינמין
מפני

לחם משנה

ג ואסור לכתוב בשבת וכו'. כתב ה"ר בשם הרמ"ה דבשם שאסור לכתוב תפילין
ומזוזות לעצמו כך אסור להיות בספרי תורה וכו' שמשנתנו אינה אלא בעבודה
לאחרים כדאיתא (מ"ב י"ח:). וקשה דלקן אמר דמשנתנו שמחרים ואין מניחין אפילו
אות אחת היא בשבת לאחרים הא מ"ב מ"ש סברת ליה לפשוט לעצמו אינו כותב מדבלינ
ע"ב ר' יהודה ואמר כותב לעצמו. ומדלמתמינן דבתפילין ומזוזות אינו כותב לעצמו מ"ב
אין מניחין אות אחת אבי הוא לפשוט לעצמו דהא ליה ליה שיהא אסור לכתוב לעצמו
אלא מבשם דאסור לכתוב תפילין לעצמו מבשם דלרבנן דאסור לכתוב לעצמו הוא כדין
הסבבה. ושוב קשה כמה מהבנין רבים ר"ש ז"ל ואמר דמדספרים מ"ב אסור
לכתוב מבשם דהא לא תיבנו בבריתה אם כן הוא דין הסבבה ואמתי לא הבריח
מ"ם ז"ל הבנה מקשים מהבנים הספרים ולמה דע"ב הסבבה אסורה מדלא חי בבריתא
שיהר בהבנה כמו בהחיינה תפילין דבתים לו עומר ומצוים לעצמו ואמתי הבריח הדבר מ"ם
ז"ל בספרים ואמ"ב אמר שם לו ג"כ דין זה נהבנה הא יש לו לבריחה הבנה מן
הקושיא שבבריח הספרים. ואם תאמר מדיה יכול עומר דלא חי בבריתא הבנה
מבשם דהוי מ"ם דבחיינה תפילין מוחרים מ"ם הבנה אבל בספרים ל"ל דשניק
לה כ"ם דהא מוכא סברת לאסור מפי בספרים מ"ם אין כתב אמר שבבריח הספרים
ואמר אחר בהבנה כן הא יש מיעוט בין הבנה לספרים אלא מדלי דמ"ל דמרוייהו
מרים ומילו לא הוה מוכר ה"ה ז"ל לו מבשם אחר הוה מומרים מרגה לבבריח הדבר
בספרים המלבד שם לא מהגינו בבריתא יש לו הבנה מעמתי בבריתא יש לו הבנה מעמתי הבשם
אחרבר. אבל בהבנה אין כאן הבנה דודאי יכול לכתוב ספר אחד בשביל מ"ם אבל אחרבר
שבחר הוא לו מבשם אחר מבשם דבל אבמר ולאמיהו לא הוי אלא אלא מדלא חי בבריתא
ולא קשיד בבשם ומ"ב הדבר קושיא לדוכתה. ויש עומר לקושיא לאמרבר אחר אחרבר
מבשם אינה ר"ל דבריי חנא קמא דודאי מ"ם אינו אלא מבשם ר"ל אבל לאמר אלא הכי
קאמר הדין שיבא לו מדברי ר"ש בתחבמה בשבין הבנה הוא דין זומה לתפילין דזוקק
לאחרים אסור אבל לעצמו כותב ואם אמרו. ולקושיא ברבא ז"ל דאם שבבריח ה"ה הוא
דיכון דבבריח מחבר דין הבנה לאחרים אבל לבבריח לאמלי לא הוכיר דין הבנה אם אינו הבנה דוה דין אחר בספרים דוה דין הבנה
אבל בהבנה לא הבריח אלא הדין אל בתיבה אלא אמר אמר אמר בספרים אבר אחר הבנה אחרים ומכן:

טז ואין מפלים בגיים ואין מיינמין בשבת וכו'. קשה דלמן מלה דפסק כרבנה בר הוא דאמר (דף ח') מפני מחיה מתחה מרגל ולקמן מלה דפסק כרב חיינא דאמר
לפי מלין וכו' שבבת אלא ישבו וכו'. ויש לתרץ אם דאמר דקאמר אלא ישבו ולא יפלו אחרים מרגל ויעשון בשמחה אחרים וכיון דף ולין אלאן
מדוקדק

הגהות מיימוניות

[ס] עיין בהלכות תפילין בפ"ד בהל' י' ע"ב: [י] ואין כותבין בסוגר וכו' עד הגרות
של רשות וכן בר"י אלפס וכן בערוך בערך אגרת ובת"מ פירש אגרת של רשות מבקי
דרשוותא אבל דייתקי אסור לכתוב וכן בשאלתות כותב אבל בשאר כתבים כותבים שלא
כדרכן כדי לשנות משאר יומי וכן הילכתא ע"ל. וכן נתא פורה להחסיר לכתוב בשיטות
אותיות שבחות ומוסרות באמצעיתן ובחוט משמע כרבינו המרבר והאלפסי והערוך וכן
בירושלמי, ע"כ: [כ] אין אסור אלא קבר בגין אבנים שראוי לעמוד ימים רבים או כוכין
אבל בגרכת שחיא הבקעת הרחיבו בעין קבר שלנו תשירה בעלמא למלאותו עפר לאלתר שדי. בח שבוכון הזה רגילין לתקן הארון בתחר בית הבבסת אע"פ שהבית הוא בתחר אחרת
מפני שאין עם רב עתה בישראל יחד וכשיש מה בעיר כולן יודעים והמתים כולן חשובין כמה מפורסם ולכבא חשבא כראיתא בירושלמי כר דמך ר' חגינא הבריח בבנן שבבין ליה ארון
בשוקא. בהלכות שחרות של מהרים ז"ל, ע"ב: [ג] בחבמים לגבי ר"מ דשרי להקל, ע"ב:

משנה למלך

אסור כי סיני דבשם כבלו מה ביני מומחים מבא. וכבלו לא שיך דיומיים דבמרבן דלא
מינינתא קאמר דבכל נבי הדי לא שיך לאגוב אמת יפסל קרבנותיו:
ואולי ולשמא דמתני' דאמר והמנהגה שהחיבו לו חכמים מובל כ' שיהנשים אמר שבבנה מיל
דחכמים שחיבו לבל מנהגה מדי כרגל ומם אמרו דלקן נדוי נוהג בגגל. לא אמר דאמר
שיבים לבבל דיו ואמת קמי בגגן ומסיבו לו ומא ביבי בדיו אמיר אמר אמר בבבל לעצמו ל"ב
אלא שבחיבו חכמים נדוי בגגל ובבל דמו לא בחיבו חכמים דלא אמר שיבים לבבל דיומים ואם
כן ליבא לאמרתי מחמתי' כלל לא שבבא אלא שיבים מבא. ומם שבל מפפרשים ז"ל בחבו דשיבה
דמפני' דאמר דאמר שיבים לבבל דיומים הוא מנהגו דלקן מבבל לא דבבא מפפרשים ע"ב דבר יוסף דקאמר דלקן
ביבי מבבבים בבבבר ל"ב ע"ב שיבבא דמפני' הוא דאמר אמר לו קמי אמר אמר לו דלקן ואיבים לבבל דיומים. ל"ב אמר לומר
דבבבל ס"ל מי קמי מבבבים מבבבים לו מקמי אמר אמר לו ל"ב אמר לדבבל אל דלקן לאיבים בבבל דבבבר מדבי
בבבל מדקמי מבבבים לו מבבבים בבבבים לו מבבבים בבבבים מבבבים:

טז אין חולין את הבבבים בבבבר בבבל שבבל אמר אמר אמר אמר אמר בבבל. מבבבים ע"ב דבר ל"ב
אמר חולין אם הבבבים בבבבים בבבבים לבבל אבבל לא לבבבבר ובבל"ם לא לבבבבר אלא לבבבבר.
ובבבבבל מבבבים ל"ב אמר חולים אם הבבבים לבבל אבבל לא לבבבבר ר' יוסי אומר לא לבבבבר אלא
לבבבבר שבם לבבבבר בבבבבר לבבבבר בבבבבר לבבבבר לבבבבר ל

יח כיצד אבל שחל שביעי שלו ביו"ט וכו'. כתב ה"ה מה שהעתיק בספרי רבינו שאם שיפסיק וכו'. המהרי"ק בשורש ק"ב כתב שבספר הנקרא בית מועד כתב להעתיק פעמים כמנהג רבינו מפעם דאין אבל עוסק בגילוחו והגילוח והכיבוס אם מקלב בפעולות בפעמים עוסק בגילוחו ובגילוח והגילוח והכיבוס בערב יום טוב הרי זה אסור לכבס ולגלח במועד: **יח כיצד אבל** [ג] שחל שביעי שלו להיות ביום טוב או שחל להיות בערב יום טוב והרי הוא שבת שאי אפשר לגלח

מיבטין במועד כדי שלא תשתכח שמחת החג בשמחת הנשואין. אבל מחזיר את גרושתו. "ומארסין נשים במועד. ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין. ולא סעודת נישואין. שלא יערב שמחה אחרת בשמחת החג: **יח** יאין מגלחין ואין מכבסין במועד נזירה שמא ישהה אדם עצמו לתוך המועד ויבוא יום טוב הראשון והוא [ד] מגוול. לפיכך כל מי שאי אפשר לו לגלח ולכבס בערב יום טוב הרי זה אסור לכבס ולגלח במועד: **יח כיצד אבל** [ג] שחל שביעי שלו להיות ביום טוב או שחל להיות בערב יום טוב והרי הוא שבת שאי אפשר לגלח

א פ"ב בעור. ב טור סי' תקנא סמ"ג שם:

משנה למלך

לשון שמתנה ושותה דשמשו אבל מה שמוזכר בתוספתא מיושב בתוספות שטוב. ומוד חדש דשלוחתא דר"מ ור' יוסי אם אין בהספר אבל אין מגמולא וכ"מ ס"ל דלא כמי כמן לשתות בשיעלה פיטן שוחלא הרשות בידו גם ס"ל דלכולו אחשבו שוחת דעלמא ניחא ליה מעוחת דלשתו. ודי"ל אינו עליה דר"מ בתחתי חדא דס"ל דהסכן אינו יכול לשתות בשיעלה פיטמי שוחלא ועוד דלא אפשיא ליה מלחא לו שוחת דעלמא עדיף לו שוחת דלשתו אחשבו עדיף ואין ליה דאיכא מלן דנוחת ליה בשוחת דעלמא מעוחת דלשתו ואיכא מלן דנוחת ליה בשוחת דלשתו מעוחת דעלמא. וכמי ס"ל כר' יוסי בחדא דהייט שהסכן אינו יכול לשתות בשיעלה פיטמי שוחלא לך בתרי מלי אבל דלא אפשיא ליה לר' יוסי אינו רבי ואפשיא ליה. אלא שהמלגא אלינא דדבי מלי אפשיא ליה איכא מ"ד דלרבי שוחת דעלמא עדיפא ליה ואיכא מ"ד דשוחת דלשתו עדיפא ליה: **דעבשיו** הוא נגא לגיתות הקוראין. ואנו בטוחי מתחלתו שתעבוא ס"ל לא אינו אלא דלא אמר ליה דלי אמר ליה לא אמר ליה בלי תועלת דלי אמר מעבר ליה מלי קא עביד ליה כל אלא הכי אבל אמר אמר ליה דלאינא דר"מ ליכא בספר דבאל ס"ל דאם יכול לשתות בין אמר מתחלתו דלא יכול לשתות ר"מ כיון דלאינא דלא שוחת דעלמא דלא אמר ליה ובי"ל דלאינא דר' יוסי דלא אמר ליה דחוטלין ליכא ולאחר שיבא לידי ספק אם יראה בו סימני שוחלא דר"ל ס"ל דאינו יכול לשתות. ובספר לתשון הכיוון אם אל מכיני אלו בחוט"מ אלינא דר"מ אמר ליה דלי אמר מעבר ליה בה שיחה כיון לו ואם אינה בו סימן שוחלא לא מכניא לר"מ דאין זה בספר דבא יכול לשתות אלא אמרו לו לר' יוסי דמוכרח לבטלו בעצמו אם אחרת לא תביא בספר דבא מעיקרא נמי מוכחר הוא אינו אמר אמר שלמו מזכירו בשום דבר בספר זה בשני וכרי הוא קרוב לבטר ומתוך מן הבאבד. כי אלינו ר"מ ור"י הוא בחוכר שני וכן אלינו נמי בחוחלא. ובמה בספר שני דבייט אבל יום ר"ג בחוט"מ ס"ל לר"מ דדוחין אותו אם הוא מטר יתרבו ואם הוא מתא יתמרו בשום שלא יטמאו כרי הוא חוחלא ומתחלתה הוי לשם **מתנות** ואפ"ג **בשבת לשוחת דלשתו** דבימי בטבת הוא אסור בחמשים ובשבת בימי הגשמו מותר ס"ל **לר"מ דשוחת דעלמא** עדיפא ליה מעוחת דלשתו ומפ"ש דוחין לו בעניים לחלל ולא לבחמיר ובן בשבת אבל אם הכהן אם נרפא הנגע ס"ל דדוחין שלא יטהרנו הרי מטמא בנגעים לעמוד ולא לבחמיר דבכלתה אבל הכהן אם נרפא הנגע ס"ל דדוחין שלא יטהרנו הרי מטמא בנגעים לעמוד ולא לבחמיר דבכלתה לבחמיר בשבת ובן בשבת אבל אם

המיחה והמלר בכסם בכל המקה דברים שכ"ל. ופרק שמי משרים שם שמחמקה דברים אלו מכשורת וכרוך ומסוגם הוא כן בגמרת (דף י"ב ודף י"ב:) שאין רבל המסיק גזרת אלשים אלא כשהל שביתי בערב הרבל המלר ומלמיון כבר נהג בגזרת אלשים יום שביתי שלהם לבשל ולבשל ושם מבולר אלא ערב שבכל אלו שביתי אלו בכרב הרבל והוא בשם וכדאת אבא אמרו דקי"ל כוהיים וכן מבולר בדברי פרק י' מהלכות אבל בביאור

ומה שכתב שם פסק ויש:

והבא מדינה וכו'. בגמרא (דף י"ב:) ואלו מבלמין בשעת הבא ממדינה הים ובגמ' (דף י"ד). מיבקה דבכון בבדרי והוא מיבא להרוחה לו לשמוע אבל יצא לשוק לא והוא לעניל כמו שכתב בדברים, עוד בגמרא ומביים הבניה והיונה מביים הבהמים ומעורה שבהיבו ולא הבמים ומי שעמלל לבבם והוהבר הרי אלו מבלחין בשעת הבא ומכבין בשעת הבא: הכולן

לנלח והבא ממדינת הים והוא שלא יצא "להבייל אלא לחמורה וכיוצא בה. והיוצא מבית השביית [ס] ומבית האסורים. ומי שהיה מנודה ולא התירודו אלא במועד. ומי שנשבע שלא לנלח ושלא לכבס ולא נשאל לחכם להתיר נדרו אלא במועד הרי אלו מבלחין ומכבסין במועד: הכולן

א מהר ופמ"ג שם:

ובשבתיבו לו קדם הרבל ולל מבלשים אלו הרבל אלא בבבי יום. מדברי רבינו מבשם דלים ליה כלי ובילולמי שבתיבו לו קדם הרבל המוס דבגמרא דיקן (מ"ק י"ב:) מבשם דבשבתיבו לו בשעת מבקים דמבמיבן דקמי שבתיבו לו הבמים בקמר מל ובשבתיבו לו קדם הרבל דיש מבים אבם וזה דשבת מל הרי"ף שבשבים גם הוא הירוקלמי הזה: מהר"

ובדבר פשוט הוא בבבל שביתי אלו לבוהם בעיר"ם מי מרמ"ל ובסם שבם אלא היה אשבר לבבם קודם מיעד הילבל מוהר לבבם בשעת: **בגמרא** (דף י"ד). בשי אמרם אמבדים ל אבבדה מבלבים הבלבל אל הבבל בבשעת הבא מבלבים הבלבל אל הבבל בבשעת הבא מבלבים הבלבל אל הבבל בבשעת הבא

דוקא משמרק לעומתה דכבישה כבר ולעולם רבי כבישא הלכון בין כבוש שבוש שי אינו יכול לשחוט. אבל בתחלה קודם שיבאינו יכול לשחוט כזה ליה מלוי לא ראה הגעל ומשום כבי בתחלה כ"ע מוי ליה לא ראה ר"ל משמע ולא חזי כיה סימני טומאה שחוט שחוץ דקדם שמרק לו לשלי מות לשחוט. ועוד סבור הייתי לומר אינו אינו אחר כדברי הגוים דמעולם לא ראה בשר הגוים לא ראה ולא נגעו בו לא אכלו ולא נגעו בו ומתני' שהם דברים מתודעים ומ"ל דר' יוסי לא הגיה לאלו הגוים ואינו בשרבו לאינו"ר ר"ל הקבו כי לא הגיה ולעולם ר"י דס"ל בשבר בתחלה כי אינו אינו ר"ל הגיה לאלו הגוים ואינו בשרבו לאינו"ר ר"ל הקבו לא הגיה לעולם לעולמה דלא הגיה לעולם לעולמה לא הגיה לעולם לעולמה לא הגיה לעולם לעולמה ל

יט וכולן שהיה וכו'. בריטב"א כל אלו שהזהירו לגלח במועד בשלא היה להם אפילו אבל היה להם אפילו לגלח ולא גלחו אסורין והחיר והמצורע אע"פ שיש להם אפילו לגלח ולא גלחו מותרין לגלח קרבנותיהן: **וכל היוצא.** לפי הגלאה רבינו נזרם בשבתם והחיר והמצורע והטעם לדבר לפי שהשמת אין לו להתקדש קודם הרגל. אבל רש"י ז"ל כתב כדי גרסיה ומצורע דשאלה מטמאתו לטהרתו דבתיב ביום הבכורים יגלח כל שהרו שלם לא נמשיך אלא בשעה מוהר בהכשרים ולא נמשיך מטמאתו לטהרתם מטהרים אלו בשעה מוהר בהכשרים:

קטן בטולד וכו'. שם (דף י"ד.) אמר שמואל קטן בטולד בשעה מוהר לגלח במועד וכו' ותמרו שם (דף י"ד:) דאמינא דאיתיה מטמאתו דיש מתה כדי שיעבר מתה לגלח בשעה מוהר לא אמר לגלח בשעה מוהר. ומסקי דבנים כלומר מוה

כא הזבים והזבות והנדות והיולדות [פ] וכל העולים מטומאה לטהרה בתוך המועד הרי אלו מותרין לבבם. "יומי שאין לו אלא הלוק [ג] אחד הרי זה מכבסו במועד. מטפחות הידים ומטפחות הספרים ומטפחות הספג הרי אלו [ק] מותרין לכבס במועד. וכן כלי פשתן [ר] מותר לכבסן במועד מפני שצריכין כיבוס תמיד אפילו נתכבסו ערב

כא הזבים והזבות וכו'. מפני מה נקט מגלחין (דף י"ד). הזבין והזבות והנדות והיולדות וכל העולה מטומאה לטהרה מותרין לכבס הרי אלו מותרין לכבס וכו' ומיומן שם לכלוכה: מטפחות הידים וכו'. מפני מה נקט מגלחין (דף י"ד). הזבין והזבות והנדות ומיפחות הספרים ומטפחות הספג הרי אלו מותרין. ופי' מטפחות שמעגנין בהם את הידים תתלכלכן תדיר ולריכין כבוס אע"פ שמתכבסה קודם המועד. ומטפחות הספרים נראה מן הירושלמי שהוא מתכבסה מספרי הקדש. אבל יש מפרשים מטפחות אומני הסבכולות שריכין לכבס תוהן שהיו עגלה במועד. ומטפחת הספג פי' שמתענגין בהן בצלחת מן הרחבן כל מה אע"פ שחינן על לביסה מתלכלכין תמיד. וכן כלי וכו'. מימרא שם בגמרא (דף י"מ).

כא הזבים והזבות וכו'. מפני מה נקט מגלחין (דף י"ד). הזבין והזבות והנדות והיולדות וכל העולה מטומאה לטהרה מותרין לכבס הרי אלו מותרין לכבס וכו' ומיומן שם לכלוכה: מטפחות הידים וכו'. מימרא שם בגמרא: מטפחות הידים ומיפחות הספרים ומטפחות הספג הרי אלו מותרין. ופי' מטפחות שמעגנין בהם את הידים תתלכלכן תדיר ולריכין כבוס אע"פ שמתכבסה קודם המועד. ומטפחות הספרים נראה מן הירושלמי שהוא מתכבסה מספרי הקדש. אבל יש מפרשים מטפחות אומני הסבכולות שריכין לכבס תוהן שהיו עגלה במועד. ומטפחת הספג פי' שמתענגין בהן בצלחת מן הרחבן כל מה אע"פ שחינן על לביסה מתלכלכין תמיד. וכן כלי וכו'. מימרא שם בגמרא (דף י"מ).

אין

לחם משנה

ומודה רבי יהודה דלאיזן מודה כיון דלוכל מלן דבלוגא עליה כיון שהקשו בגמרא לסוד כבוד שיכול לקפלו פרק המבה שתמרילה (דף ט"ז) נבי ומודה ר' יהודה. והמבר לוחר דיהו דקתיר ה"ה ש"ל דגם בלוגי הוא ס"ק דתיהו' ור' יהודה אבל ודאי דחיכה תגת מהר בעלמא דבלוגא עליה דר' יהודה ומסוס רבי קתיר ומודה. עוד כתב ואמרי פסק וכו' מבני מגא מנו וכו'

וכי תימא המשנה נמי דאיתא בה כר"ש אמאי לא מנו בברייתא לסוד כבוד שיכול לקפלו דמודה רבי יהודה. וי"ל דלא לגמרי מגא מילבא פטיקתא כוחלא ופוסקת וכו' דהוא בכל ענין אבל לסוד כבוד דאינו מגא מילבא פקום מגא דוקא היכא דיכול לקפלו לא מני.

אין

כישנה למלך

ברבנות ואין רבנים כיון הבשיני כותבן לעזקר אינו מגלח בעוד דישוב לרבר זמן הרבנים ולא לאחר ע"כ וכנה מה שכתב דאין מבילין רבנותיהם עד אחר נישות נבי מגורע מרבע מגא הוא וכן נבי מיר ביתא מרבע תצורם הוא. אך נבי מיר שהר לא הוזכר בגמרא בלחם כי אם לאחר הרבנות. הן אמת דרש"י פירש לעיר המתנו' בעיר שיתא וכתב"ם רש"י (דף י"ז) אך מאיתי לר"ן דאף שפיכת דעיר דיהנו' מיירי בעיר שהר כתב עלה דבוריהא זו דעיר ותוגרע אינן רבלין לבניא הרבן עד לאחר נישות. ואבבר דס"ל לר"ן בר' אינשי דאיתי ליה בס"ז דעיר דאחר בשלמא היה מגלח נישלא דבעולה ובשלמים היו אחר התגלחת ואף לר"י דאיתי ליה דלאחר בשלמים מגלח מ"מ אבבר דס"ל בבנבת הוספסות דאיתי לה הם בשלמים קודמים לתגלחת ואם אינם אינו מגלח ר"ש דנילא דבתגלחת ובעולה היו אחר התגלחת ואף לגבי דאיכא מגלח הרבינו בבבר בס"ז מבלבות מיירת דבעולה מיר שהר היה אחר כל הקרבנות כולם ח"ת כיון דאיכא מגלח לגבי שעיר תחת הזוד בל הבלמים נישא בקרבנותיו תלוים בתגלחת. אך מ"ם ר"י ואינם הרבים כיון הבשיני כותבן לא הבנתי מנהג דבא בשאר נמי אינם הרבים ביום המבוני שהא ואינם שהרי אין קיימין נמי שיכה לו אנאי לגגה ור"ל יום עבר יום הבשיני. ובגר"ן ז"ל כתב בקצור אלבר לא הבסיון לבו כי הוכי דגא מכבו הרבנותיהם ובבבר ר"ש ל"ג: ודע דאינא דבבר"ן ז"ל לא הוזכר ביתנו' דין מיר מתא וכן הנכתת בלשונה המנהג ואינא דבר"ן מתניתן אייבי ביאור עמא ובריבון מיר ובעונרע הבעולה מרוחלתו לשרתו ולקי הבעולה לגבי ואיזנרע אך אינא דבר"ן לא קאי הבעולה כי אם ר"ל אוכבה לתנא' כבר"ן ובבבר רש"י בבלבלות דבר"ן ובתב בם הרב הי"ש ואינם בבשיא הבנים הרבן ולא נזכיר לגבי לגבוי הבנים הרבנותיו ובן אבבר הר"ם ע"כ ולא דבריו מיר ומנוגע לגבי"ם שיש בהם בנאי מוחרים אלא ישבו הרבנותיהם ובן אבבר הר"ם ע"כ ולא דבריו בנוגע וכי רש"י והבר"ן לא כתו מוגיא זו ולא הם אינם לבר בבינתא אלא אדאיבו דייבי בתגלחת ובעונרע לגי הבר"ר דלא מייבי אלא בבלא הבי לבם בנאי אבל אבר"ן דבר אינם אינם לבר בבינתא לגבי הבר"ר בבבר בבבר בבב

כב אין עושין סחורה ובו' . פ"ק (דף י"ל) אמר רבה פרנקמיס כל שהיא אסור ואמר רבה ובדבר האבד מותר . ובירושלמי כתיב שיירות שני לנחמן מיכה בחולה דמועד ונכתב בהלכות ונם הגאונים ז"ל כתבוהו . ומדברי רבינו נראה שהוא מתרץ שמותר לקנות מן הסיירת אפילו כדי להחמיר ולעשות סחורה ובן פי' הרמב"ן ז"ל וקנה מהם בשבת ריוח מקרא דבר האבד ומכאן יצא לכם שמותר לאכול בריבית לעכו"ם כתוב בה"ם והטעם בזה לפי שאין בכל אלו מלאכה גמורה שהרוח אסורה אפילו ביו"ט ואין כאן אלא מקח ומכר שאסור מדבריהם ביו"ט נראה שמא יכתוב ובחולו ב"ם כתיבו מפני הענבים הביות . אבל הרמב"ן ז"ל כתב אבל אם היתה נקנה מן הסיירת אבל מה שהוא נריך לשמשיו ואם לא יקבלו מן הסיירת ולאחר נקנה אחר המועד יהא המוכר מותר לכנסו ואם אמר דברי הכל כדי להרוויח ולעשות סחורה בודאי אסור לפי שהשבת ריוח אינו מהשבת ריוח אינו בדבר האבד ולפיכך אסור לכתות לגבריו ברבים ע"כ דברי . ולהרב ממנו דברי הכל מותר וכן מותר לו לנקוף מוכו כדי להכפיה מה שהוא מייב לו אבל זה בכלל דבר האבד הוא לדברי הכל : ואין לוקחין ומו' . תמה פרק מי שהסך (דף י"ב). אין לוקחין עבדים בחיים ובהמה אלא לצורך המועד ומירבו אין זה בעוקר הסיירת אלא בעוקר בדרכו . ומלה לו פירוש אמר הדברים כיון שהוא צריך להם אע"פ שאינו צריך לכם במועד רבאי הוא לקחתן לפי שהקנה ומכר אינו אסור דכר הרבה אחרים ביו"ט ולאחיך במועד כל שהוא צריך לו אי להחדבר אמולתא בזול לפי דעת רבינו והר"ן ז"ל מותר הוא לקנותו אבל בחיים ובבהמה ובהמה בהמה לאחרים ואחרים מלאה לא הוה לקנות אלא לצורך המועד כל שהוא המוכר כמו שיתבאר לפנינו . זה ל"ל בפירוש מפנתנו אלא אין לו לאסר לפי דברים ומחזה ומרמים דאחרים מלאה ב"כ פיהא לפיכר דאין לוקחין ומתר' לא תנא לה לפי שאין לוקחין בהן לצורך המועד ולא תנא מה מצריך לעשות

ערב יום טוב : כב "אין עושין סחורה במועד בין למכור בין לקנות . ואם היה [ב] דבר האבד שאינו מצוי תמיד לאחר המועד כגון ספינות או שיירות שבאו או שהם מבקשים לצאת ומכרו בזול או לקחו ביוקר הרי זה מותר לקנות או למכור . ואין לוקחין בתים ועבדים ובהמה אלא לצורך המועד : **כג** מוכרי פירות כמות וכלים מוכרין בצנעה לצורך המועד . כיצד אם היתה החנות פתוחה לזוית או לכבוי פותח כדרכו . ואם היתה פתוחה לרשות הרבים פותח אחת ונועל אחת . וערב יום טוב האחרון של חג הסוכות מוציא ומעמיד את השוק בפירות בשביל כבוד יום טוב . מוכרי תבלין מוכרין כדרכן בפרהסיא : **כד** יכל שאסור לעשותו במועד אינו אומר לנכרי לעשותו. וכל שאסור לעשותו במועד אם אין לו מה יאכל הרי זה עושה כדי פרנסתו . וכן עושה שחורה כדי פרנסתו . ומותר לעשיר לשכור פועל עני שאין לו מה יאכל לעשות מלאכה שהיא אסורה במועד כדי שיטול שכרו להתפרנס בו . וכן לוקחין דברים שאינם לצורך המועד מפני צורך המוכר שאין לו מה שיאכל : **כה** שוכרין השכיר על המלאכה במועד לעשותה לאחר המועד ובלבד שלא ישקול ושלא ישרוד ולא ימנה כדרך שהוא עושה בחול. נכרי שקיבל קיבולת מישראל אפילו היה חוץ לתחום אינו מניחו לעשותו במועד . שהכל יודעין שמלאכה זו של ישראל ויחשדו אותו שהוא שכר את הנכרי לעשות לו במועד. שאין הכל יודעין ההפרש שיש בין השכיר ובין הקבלן ולפיכך אסור :

נהרות

א טור כי' תקלב סמ"ג לאין שם : ב טור כי' תקמג סמ"ג שם: ג טור כי' תקנב : ד טור כי' תקמ"ג :

לחם משנה

כב אין עושין סחורה במועד וכו' ואין לוקחין וכו' . כתב ה"ה ז"ל ומי' אין זה בלוקח וכו' . ופסק הלכות ממש דר"ל דלא מייבי בלוקח מן הסיירת דבלוקח מן הסיירת ודאי לא אסרו עבדים ובהמה לוקחין ואם אתה היתה סוכרו לקנה לצמוקה כתב ולאיך במועד וכו' אי להחבר אמולתא בזול לפי דעת רבינו ז"ל נראה דהיינו ולאי קונה דסיירת כמ"ש למעלה בשם רבינו והרמב"ן ז"ל ושל זה אמר אבל בתים ועבדים כיון דאוזאו וכו' משמע דבתים ועבדים אפילו קניה בסיירת נמי הא"כ קשה מדוייה מדייה דהוא לא נלה להעמיד המשנה בכך משום דש"ל דבסיירת עקרים אפילו עבדים כמ"ש בהלכות הלכות. לכך יש לומר דמתי דהבחר ובו' וכו' ר"ל דלא נשנה דמתי דבחר לצורך המועד הוא בלוקח מן הסיירת כלומר דבמקר מרחי מיהא לוקח מן הסיירת ולצורך המועד אבל בשאר דברים בסיירת לבד פני הוא אבל לצורך המועד פני אפילו בבתים ועבדים ובשאר דברים בלריך לו אבל לצורך המועד לבתחבר כני. וכל זה הוא אבל כלשון הרמב"ן ז"ל דלדברי הר"ן ז"ל דבתים ועבדים הרמי כשיש מיהא לריך לו ובוקנה מן הסיירת כמ"ש ה"ה ז"ל לדעתו לעיל. וא"ה לדעת ה"ה ז"ל אין אמרו מוכרי פירות מוכרים לצורך המועד בצנעה אפילו אבל לצורך המועד כיון דלריך לו פני כמו שהקנו החוס' ז"ל. וי"ל דרבותא אמשמע דאפילו לצורך המועד לריך בצנעה וא"כ אפי' דנקט לצורך המועד לרבותא נקטיה זו היתה כוונת ה"ה ז"ל

ומ"מ

מוכרים עליו ולפיכך אחיתו לכנסו ולא אמר דברי הכל לפי שהיו מוכרים לתלק בין מכנסו ל"י עצמו לאמכנסו ל"ל אמר :

כג וערב יו"ט האחרון וכו' . כתב הרב המגיד דאחת לאפוקי ביו"ט האחרון של סכות. נראה דהיינו לענין איסור הקוה בפירות אבל לענין לאכול בפרהס"ל ונראה דרבינו אפילו אחרון לרה"ל גם בערב יו"ט אחרון של סכות אחרת :

נהרות

הגהות מיימוניות

כן ואין להתירים. עכ"ל) : [ב] ומשמע בירושלמי דפרק מי שהסך דאין קרוי דבר האבד אא"כ פותח-בן הקרן דרבינן אמר ר' יוסי בר' בון אגרא וקרנא קרן הוא אין ידע דאי לא מיזון והוא פותח מקרנא אלא לא יזון וכן משמע מהכא דאמר ר' יוסי בר' בון אגרא וקרנא דרבינא דהוה מסיק זוזי בבני אקרא וכו' אמנם אם מכר בדי שייר לו כ.וכנים בריות כדי לרוויא בשמחת המועד מותר כראשכחן בירושלמי דפרק מי שהסך דגרסינן רבי יונה בהוצריה הוה ליה סברין אתא שאל לרב הונא בהו מזבנהן בטוערא א"ל מה שיכול לאחר בטוערא שרי אם מדרשון . ועל ההלוחה שעושין במועד בחב ר"ת בהשובה שלא היה נראה לו לאסור משום פרנסיא אלא בשא ומתן של סחורה ולא תלוחות והתיא דרבינא דמסיק זוזי בבני אקרא דלא שרי ליה רב אשי אלא משום דבשאר ימים לא משתכחא ליה אותה הלוחה היתה כעין פרנסיא שהיה נותן להם מעות בעין בדי להרויח וכו' אבל הלוחות שלנו אינו כעין פרנסיא וצדו ע"כ. וכתב ר"י מאיר הר"ת

משנה למלך

מתח ישבה ה"ל . ומ"מ לא נחייבה דעתי בזמים זה . וכמנהן הוא דאחיי סבור דמלכתא דמתני' כיון דאין מלוכה מתון כתלו וכא לסחיר תגלחת דלשונה וכן נלאחר ימי דסברו מכיון תגלחת שניה ומאי דקאמר מעומאתו לבעהתו שייך בשני בתגלחות אם בתגלחת דלשונה דמיינו מכתלו נימי ולא בתגלחת שניה דמיינו מימי סברו לבעהתו מעומאה . ועל זה רלה לתוכיח דמדקתני מעומאתו לבעהתו מוכח דדוקא כשעולה מוחר לגלח מה בשביל בעומאתו לא ומ"מ עשמת אם אשם דשבא נעשתו בגדל ראי מאשם בגדל עצמו לאחור לגלח בעומה מעשיה דבשה שרי אבל לא מיה יכול לגלח קודם המועד מיה מלוכה . ועל זה דמר דלמיתרחא מקרים . ומיהו לקי אם אמר דמתני' לא אייריי אלא בתגלחת שניה נלאה דיש ליישב דגמא' כמו אם אמרתם מיה בגדל ואם מיה מיה בעומה אמתר לא דמחוכר לגלח בעומה מעומאתו ובעומה אחרי מיהה לגלח קודם המועד ועל זה כתב אחי מדהכון אמנם כשולה מעומאתו לבעהתו ובעומה אחרי מיהה לגלח קודם המועד ועל זה כתב לבוהים דאם אמת דאינו בעומה אחרי מיהה לגלח בעומה אחרי ומ"מ דבר דלבעהתו נקרי פעולה לומר לו מיבעיא בימי מעומאתו ומדבקנו כעולה מעמש דבימי מעומאתו אחרי ומ"מ דבר דלבעהתו נקרי פעולה לומר לו מיבעיא בימי מעומאתו

דלא נהיג ומשמע דשרי לגלח בעומד אבל לבעהתו מיגאר אבל ישבה קבנמתו קב"ל :

ודע דמתניתא זו יש לבהיים דבעמ' כמתני' כמו פירכת רש"י והר"ן דגרסי דאמרינן בעולה מעומאתו לבעהתו ולא פירכת רבינו ז"ל דגרים ובעולה מעומאתו לבעהתו ומה מלאת אחריתו ומכו בבבלר . וא"ה אחיי דלא לבהיים ממתני' דמתרא מיה לדעתו בגדל מה היה סבור בעשמת דמתני' דקמי דמבור ובמתרא מוחרים לגלח מעשיה ומי נרגי מבבא מבדינה מה דיוקא מבית בתלמידים דהא לא עלה בדעתו סמם זה דשמא ישבה מבתנו בש"י ובר"ן . וי"ל דיהוה ס"ל דאמרינן אחרי לאמשוינן בבבי דאמרינן אחרי לא בהם מלא מחרים לגלח מעשיה מיהה דקבנמתו לא לא עלה בדעתו לבתחבר ישבה אחר קבנמתו ובאינאר אחר הא . ואחבר עוד לדעתו ולומר דלעולם

כיה יודע אחיי דמלי דאמרינן מתני' לגמרנו דמיר ומתרא מגלחין הוא דלא מעמא דלא יגלחו מעשה גודה דלעולם דאמרי לעמא דאחיי לעמא מתמתרא ובאה מלא לגלח דאמרינן בעולה מעמש בבא דמתרא ומלא דאי לא הוה קאמר בעולה אייתי לאמר דדיקא דאמרינן מגלח אבל לא בעולה מעשה ישבה ובמה מבבא דבבא ומה בבבא מבבא דבבא ובלא דא"ל

נחור לעניינו דבראה לי דמגלחא לבעהתו אל מתרא כל מבבא אמנה בבמה בבמה . ובבנו ל"ל בבמה לעל בבבלין דין ל"ה ומעבבנו לבה מבבא ובבה מבבא בבמה בבמתרא בבמה בבבלה לבבריים ובולה ומ"ל אחיה מגלחא דאי לא לא עבר אחיה מגלחא מעבר בבבלה לבבריים ובבה בבמה בבבלה לבבריים ובבה ובמה בבבלבנו :

מגדל עוז

אין עושין סחורה עד לא לקנות . פ"ק דמ"ק (דף י"ל) : ואין לוקחין בתים עד סוף כב'. בכל פ' מי שהסך (דף י"ג) :

כסף משנה

מוכרי פירות כמות וכלים מוכרין בצנעה לצורך המועד והטעם שכל שלומתנן בכך כל הצנעה בנו נעשה אע"פ שהוא לצורך המועד חכו שהמוכרו מוכרי : **כיצד** היתה המנה . בגיטין בגמרא מגות הפסחה וכו' קרוב לגשן רבינו ושם עיו"ל אחרון של חג ומירים רבינו של חג הסוכות וכן הוא כדברינו לפי שיו"ם אחרון הוא רגל בפני עצמו ומעמיד לח כמון לבבוד הרגל מבמ"ב ביו"ם אחרון של פסח : מוכרי תבלין מוכרין כדרכן בפרהסיא וכו' . שם בגמ' דלא יהודה ברא לוגנו תבלין כי מוכרייהו ומשורה בהלכות וכמשם שדבר יודע בהבלין לצורך קדרה היום לוקחין מחסם . כל שאסור לעשות במועד אינו אומר לנכרי וכו' . בגיטין שם (דף י"ב) כל שאינו עושה אינו אומר לנכרי ועושה :

כד וכל שאסור וכו' . שם (דף י"ב) תמוהה אלא אין לו מה יאכל עושה כדי פרנסתו וכבר מכר לשכלה : ומותר לעשיר לשכור פועל עני וכו' . שם (דף י"ב) כגון מיטה מרב מתנן דאין לו מה יאכל מכו , ובהלכות כלומר מהו בשבוא אלא מלאכה אסורה לצורך המועד כדי שיטול שכרו אפילו לו מה יאכל ומסקינן דשכר פעולה אפילו לו מה יאכל מרי : וכן לוקחין דברים וכו' . שם בגמרא אין לוקחים בתים וכו' אלא לצורך המועד אבל אין לו מה יאכל :

כה שוכרין השכיר וכו' . בגיטין שם (דף י"ב) מקבלין קבולת במועד לעשותה לאחר המועד ובלבד אלא יבקל ובלא יתמוד ובלא ימנה כדרך שהוא עושה בחול : נכרי שקבל קיבולת . שם אמר שמואל מקבלי קיבולת בתוך התחום אסור הון לתחום מוחר וכמי מילי בשבתות וביומים מוכים אלא מדאכמא לדוחכמא אבל בחש"מ דשכיחי

משנה למלך

מתח ישבה ה"ל . ומ"מ לא נחייבה דעתי בזמים זה . וכמנהן הוא דאחיי סבור דמלכתא דמתני' כיון דאין מלוכה מתון כתלו וכא לסחיר תגלחת דלשונה וכן בלאחר ימי דסברו מכיון תגלחת שניה ומאי דקאמר מעומאתו לבעהתו שייך בשני בתגלחות אם בתגלחת דלשונה דמיינו מכתלו נימי ולא בתגלחת שניה דמיינו מימי סברו לבעהתו מעומאה . ועל זה רלה לתוכיח דמדקתני מעומאתו לבעהתו מוכח דדוקא כשעולה מוחר לגלח מה בשבוא בעומאתו לא ומ"מ עשמת אם אשם דשבא נעשתו בגדל ראי מאשם בגדל עצמו לאחור לגלח בעומה מעשיה דבשה שרי אבל לא מיה יכול לגלח קודם המועד מיה מלוכה . ועל זה דמר דלמיתרחא מקרים . ומיהו לקי אם אמר דמתני' לא אייריי אלא בתגלחת שניה נלאה דיש ליישב דגמא' כמו אם אמרתם מיה בגדל ואם מיה מיה בעומה אמתר לא דמחוכר לגלח בעומה מעומאתו ובעומה אחרי מיהה לגלח קודם המועד ועל זה כתב אחי מדהכון אמנם כשולה מעומאתו לבעהתו ובעומה אחרי מיהה לגלח בעומה אחרי ומ"מ דבר דלבעהתו נקרי פעולה לומר לו מיבעיא בימי מעומאתו

דלא נהיג ומשמע דשרי לגלח בעומד אבל לבעהתו מיגאר אבל ישבה קבנמתו קב"ל :

ודע דמתניתא זו יש לבהיים דבעמ' כמתני' כמו פירכת רש"י והר"ן דגרסי דאמרינן בעולה מעומאתו לבעהתו ולא פירכת רבינו ז"ל דגרים ובעולה מעומאתו לבעהתו ומה מלאת אחריתו ומכו בבבלר . וא"ה אחיי דלא לבהיים ממתני' דמתרא מיה לדעתו בגדל מה היה סבור בעשמת דמתני' דקמי דמבור ובמתרא מוחרים לגלח מעשיה ומי נרגי מבבא מבדינה מה דיוקא מבית בתלמידים דהא לא עלה בדעתו סמם זה דשמא ישבה מבתנו בש"י ובר"ן . וי"ל דיהוה ס"ל דאמרינן אחרי לאמשוינן בבבי דאמרינן אחרי לא בהם מלא מחרים לגלח מעשיה מיהה דקבנמתו לא לא עלה בדעתו לבתחבר ישבה אחר קבנמתו ובאינאר אחר הא . ואחבר עוד לדעתו ולומר דלעולם

כיה יודע אחיי דמלי דאמרינן מתני' לגמרנו דמיר ומתרא מגלחין הוא דלא מעמא דלא יגלחו מעשה גודה דלעולם דאמרי לעמא דאחיי לעמא מתמתרא ובאה מלא לגלח דאמרינן בעולה מעמש בבא דמתרא ובאה מלא דאי לא הוה קאמר בעולה אייתי לאמר דדיקא דאמרינן מגלח אבל לא בעולה מעשה ישבה ובמה מבבא דבבא ומה בבבא מבבא דבבא ובלא דא"ל

נחור לעניינו דבראה לי דמגלחא לבעהתו אל מתרא כל מבבא אמנה בבמה בבמה . ובבנו ל"ל בבמה לעל בבבלין דין ל"ה ומעבבנו לבה מבבא ובבה מבבא בבמה בבמתרא בבמה בבבלה לבבריים ובולה ומ"ל אחיה מגלחא דאי לא לא עבר אחיה מגלחא מעבר בבבלה לבבריים ובבה בבמה בבבלה לבבריים ובבה ובמה בבבלבנו :

הגהות מיימוניות

כן ואין להתירים. עכ"ל) : [ב] ומשמע בירושלמי דפרק מי שהסך דאין קרוי דבר האבד אא"כ פותח-בן הקרן דרבינן אמר ר' יוסי בר' בון אגרא וקרנא קרן הוא אין ידע דאי לא מיזון והוא פותח מקרנא אלא לא לא יזון וכן משמע מהכא דאמר ר' יוסי בר' בון אגרא וקרנא דרבינא דהוה מסיק זוזי בבני אקרא וכו' אמנם אם מכר בדי שייר לו כ.וכנים בריות כדי לרוויא בשמחת המועד מותר כראשכחן בירושלמי דפרק מי שהסך דגרסינן רבי יונה בהוצריה הוה ליה סברין אתא שאל לרב הונא בהו מזבנהן בטוערא א"ל מה שיכול לאחר בטוערא מגדל שרי אם מדרשון . ועל ההלוחה שעושין במועד בחב ר"ת בהשובה שלא היה נראה לו לאסור משום פרנסיא אלא בשא ומתן של סחורה ולא תלוחות והתיא דרבינא דמסיק זוזי בבני אקרא דלא שרי ליה רב אשי אלא משום דבשאר ימים לא משתכחא ליה אותה הלוחה היתה כעין פרנסיא שהיה נותן להם מעות בעין בדי להרויח וכו' אבל הלוחות שלנו אינו כעין פרנסיא וצדו ע"כ. וכתב ר"י מאיר הר"ת

דשמיני אינו דאולי מדוכתא לדוכתא אסור. ודע שקבולה זה הוא דוקא קטלא קרקע וכל שאסור בשבת בתוך התחום אסור בתוך מה שמותר בשבת אפילו בתוך כתובות לה ספק שתוחר בתוכה ולא סולקו רבינו לבאר זה לפי שפשוט הוא וכבר נתבאר פרק שני מהלכות שבת מה שמותר בשבת אפילו חוץ לתחום ושם הארכנו:

פ"ח א נהרות המושכין מן הגגין וכו'. פ"ק (מ"ק ד') מימרא של מעמא משקין בית השלחין והרוח המושכין חוט מן האגמים מותר להשקות מהן במועד. והכל' והוא דלא פסקי מלא עדיין מחבר ממנו לפי שאם פסק אמנם יבא למלאכה כדו להשקות ולא מוכרח יהר: וכן הבריכות וכו'. בגייאה שם הבריכות שנתמלאו מים מעיו"ש אסור להשקות מהן בהולו של מועד ואם היתה מלאה אמש המים עוברת ביניהן מותר אמר רב אסי אע"פ שאין רוחה של שדה שותה מעותה אמש המים ביום אחד ולזה אחם בריכה: וכן בריכה וכו'. שם ח"ל בריכה שנטפה מעדה בית שלחין אז מותר להשקות ממנה בית השלחין אמרה ובקבו וכל עבידא דאפקה וחיכן ר' ירמיה ועדיין היא מטפטפת ואחר מכבי והוא שלא פסק מעין הראשון:

ב ערוגה שמניח וכו'. שם יהר על כן אמר ר' אליעזר בר"ש שאפילו ערוגה אחת חציה גבוה וחציה נמוך לא ידלה ממקום נמוך ויפקה במקום גבוה: מותר לדלות וכו'. מסקנא דגמרא שם (דף ל'): ובכלומה ומדלין מים לירקות כדי לאכלן ואם בשביל ליפותן אסור וכתבו הרא"ש ז"ל לעורך המועד אין מחיצין בו אבל אם היו לעורך המועד אין מחיצין להן הדלאה שהיא עורה גדולה ואפילו דבר האבד כמוכר לאם ס"ל ובכרייתם לא דוקא כדי ליפותן אסור אבל אם היו בפסדין מותר בהדלאה אלא אם כל שאינו כך לאכלן הרי הוא כבים השלחין אמין מחיצין ב עוקרה יתר כך כתבו ר"ל וברור הוא כדברי רבינו

ג אין עושין עוגיות וכו'. שם (דף כ' ודף ל'): תנא אין עושין עוגיות לעבדים ובגמרא ובהלכות והרי מילי תדמי אבל עתיקי שרי ופירוש עוגיות הרילין בעקרי הגפנים כדי שיתמלאו מים ופירש רבינו עתיקי אם היו עשויות ומתקלקלו וכן הוא בדבריו אם בסתמו לגמרי ואין מקום נוטל ומכר ודאי אסור שהרי זה כשובה לוחן מתחלה כך כתבו ר"ל. עוד כתבו אמין מותר להעמיק בהן יותר ממה שהיו. וכן אמה הרים וכו'. בשבת אין שוטין אם האמה בתחלה ביותר ומתקנין אם התיקולקל ונגרר: מאי מקולקלת אמר ר' אבהו שאם היתה עמוקה פחות מעשרה אם ר"ל שיעור אמה שאם הפחיתם ואם היתה עמוקה שבה ומתחלתה עפר עד שהיתה עשוקה אינה בפחות אמה אמרו אמר רב אסי אע"פ שאין בה עמיקה עד אמה ע"כ דברי. ובגמרא אמרו מאי פחה על אבה לא כלום הוא פחתים על שבה אבר מהו חמשה קא מעמיק אי דלמא כיון דאיכא פחה יתירא איכא מירחא אפי' אמר רבינו להקל לכי שהוא בכל דבריהם ולקולא: ובושבין אם וכו'. מסנה שם (דף ו') ראב"ד אומר חוכמים מחילין לאילן ובלבד שלא יסקו אם הבאה גולה זרעים אלא אמו מלבני הרועד לא יסקם בחודש ומחיצין מחיצין בזה ובזה ובגמרא אמר רב הונא ואם היתה שדה מפוגמת מותר ופרים בהלכות לדנלאב"י מלרבה, ופירוש מפוגמת לחה ואין שם פורה יותר וכסרון בהלכות כל"ל ומהלוקת היא בין הגאונים וס"ר יעקב אבן גיאת הכריע גם כן כמותו. ופי' מסנה זאת בגיות השלחין היא ואין שם לא ירקות ולא זרעים אלא מילות לבד והיתה שדה חוליון לחילון לחילון הסכיק לשם וכן נראה מדברי רבינו שכל מה שהזכיר בפרק זה נמשך אחר בית השלחין ההאבר בנתם הפרק: וברבייצין אם וכו'. דע שדעת רבינו והרלכות שיש שאחרו בגת' שם הלי הרבינא שרי לחרבולי בחולה דחועדת ר"ל בשבה בגם הכעל והשקתה מועשת ודמו בגתרת שם זה לדעת רא"ש וכן נדהה בהל' ומה שהזכיר רבינו ורבייצין אם השדה ר"ל. בשדה בית השלחין ואם נתמר אחר בשם הפרק והיא ברייחת המזכרת ס' מי בסבר (דף י"ט): נבי אבל ותרמינן הם שדהו מתמנים לעוגה מים בלו וכיבים לפי שהוא דבר האבד אמר' קודם זריעה ולזה נתחוון רבינו בכתבו ובזה בסתלקה הטנה הר"ש ז"ל שהקשה איך פסק רבינו כראב"ד ופסק שברבייצין אם השדה ובגת' דחו הם דהרבינא לדעת ר"ש כמזכר לתשלה וכן מיבין הר"ש ז"ל כדעת הסלכות ועיקר:

זרעים

פרק שמיני

א נהרות המושכין מן האגמים מותר להשקות מהן בית השלחין במועד והוא שלא פסקו. וכן הבריכות שאמת המים עוברת ביניהן מותר להשקות מהן. וכן בריכה שנטפה מבית השלחין ועדיין היא נוטפת מותר להשקות ממנה בית השרחין אחרת. והוא שלא פסק המעין המשקה בית השלחין העליונה: **ב** ערוגה שחציה נמוך וחציה גבוה לא ידלה ממקום נמוך להשקות מקום גבוה מפני שהוא טורח גדול. ומותר לדלות מים להשקות הירקות כדי לאכלן במועד. ואם בשביל ליפותן אסור: **ג** אין עושין עוגיות בעיקרי הגפנים כדי שיתמלאו מים. ואם היו עשויות ונתקלקלו הרי הן מתקנם במועד. וכן אמת המים שנתקלקלה מתקנין אותה במועד. כיצד היתה עמוקה טפח חופר בה עד ששה. היתה עמוקה טפחיים מעמיקה עד שבעה. ומושכין את המים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את כל השדה. ואם היתה שדה לחה מותר להשקות את בולה *ומרבייצין את השדה במועד. שכל הדברים האלו אין

א מתר סימן תקו"ז בלאין עה.

פ"ח א נהרות המושכים מן וכו'. כתב כ' כתניד מי' שפון לוחו מהר שוסק מן הגגים וכו' וכך פירש"י, משמע שאם הוא פוסק אע"פ שים נהר זה שפע מים רבים אלא יוכל לבא במועד לעורך דלי אסור להשקות ממנו ופעמא דמיישיק אמא יפעה ויתמוט אלא יפסדך לדלי ואחר כך יפסדך לדלעת כדלי והוי פרתא ויפיכך נלפיכך אמרו מילתא פסיקתא דליכא לתוספי דבל אלא פסק ס"ש לבא לעורך דלי:

זרעים

משנה למלך

אפרים והאלה כיון דליכא גילוח לאיזה לאיזה תכלית יכיא לפרים במועד. ומיהו נראה דוקא כשאל מכרמו במועד אבל אם נסבר מיקודם ל' בו מגלח כיון שהיא לו פרחי תקודם במועד אלא דחיה לתגלחת שהיא לאיכא שיהי הרבנות. ומכאן הוכחה לפה לפי מה שכתבנו בעיל אלא קיי"ל כר' יוסי דאיש ליה דאין דוחין נעשים במועד אף כמולגא דהא לפי מה שכתבנו דין זה דאיעבידין אם המועדים לא משכחת לה אלא בפרשת הנגע במועד ובדלתיהנגע. ומיהו עדיין י"ל דאף שבאמת קודם הרגל מותר בגלח במועד מפני דע"כ לא תשמיטו בגמרא לומר שעשה בשיהי קרבן אלא דוקא בתגלחת שהיא מפני דמתגלחת היה קודם הקרבן וא"כ היה מן דדין דבל שהיה לו פרחי לגלח קודם החועד אלא גילח שיהיה אחר לגלח במועד אלא דמפני שהיי קרבן שרוגן ליה. אבל בתגלחת דאמרינן שהיה אחר בגלח בפרים והוצרך אף שבאחר קודם החועד כל שלא הבנת בפרים לא קריבן היה שהיה יכול בגלח ואף שהיה בידו לסבית בפרים מ"מ לגבי תגלחת לא קרבן שהיה בידו לגלח. ומהרי גבי מנדה ובו בנכבע שלא לגלח בחנו מן הרלאמוים ל"ל דאף שהיה בידו לוכאל על בידו קודם המועד וכן לגיים לבעל דיגו פ"מ כיון שלא היה בידו לגלח מחילה אלא ע"י תשבה מותר לגלח במועד. וא"כ הכא נמי כיון שלא היה בידו לגלח כי אם אחר בגלח בפרים הטיב דאין בידו לגלח. ולפי זה מלינו לומר דהא דמעטרין את המלוכה במועד אחיי אף כי' יוסי דאיש ליה דאין בידו לגלח בתגלחת במועד ומיהו בשאטר קודם המועד ובשאלה דאיעבד מבית בפרים ומזון עליו ומתגלח

הבלל השאלה מה שראה לי הוא דדוקא הוכיח הרא"ש הנגע במועד מתגלח והוכיח הרא"ש דוקא בקודם החועד אם הבית הפרים קודם המועד אסור לו לגלח במועד כיון בידו לגלח קודם המועד. אף אם לא הבית הפרים קודם המועד זה תלוי בתחלוקת דמת"ד דתמודה ומי שבבנע שלא לגלח דלא סותר אלא כמי שלא היה בידו לגלח על גדו לו על דרמו לו אבל אם היה בידו אסור כ"ל אסור לגלח כיון שהיה בידו לבית בפרים לגלח. אך נמ"ר דלעולם שרי לגלח דעדיין הכ"ל שרי ותחלוקת זה נתלה אלוכן בגלח". ומיר עמא ומיר שהר שעשה דמותרים לגלח במועד אף שהיה בידם לגלח קודם המועד דהא הוכיח המועד דשיהי קרבנות כמבואר:

לשיכך

לחם משנה

וז"מ אינו מחוור דמנין לו דבלוקח מן הבריכה אינו מוחר לקטת עבדים ובהמה כיון דהוף סוף מתיחסין לא מתחש ליה אלא בלוקח בדרכו שד כתב ולא מנה מה שנריכין לעשות בו מלאכה וכו' כוונתו דאפילו אחיר לקח כרם לבצור לו שדה לקוור דכבר אהני ליה לצרך המועד מ"ש ל"ל דלא רצה הרמב"ם להסתיעא בדבר שצריך לעשות בו מלאכה קודם שיקבה ממנו:

פ"ח ג ומרבייצין את השדה וכו'. וס"ל לדעת רבינו ז"ל דהרבצה בבית הבעל אסורה ובכיתם השלחין מותרת ס"ל כשהקשו בגמרא (דף ל'): תרי בריאיתה חדא דאחיבה מרבינא שדה לבן בשביעית אבל לא במועד ותחא דאמרה מרבינא בין בחוצה בין בשביעית אמאי לא תיבן דרך דתתיתין בין במועד תייבי בבית השלחין ואחיבתיה הוי שדה לבן ואתאי דהקו ואמרו הא ראב"ד הא רבנן. וז"ל דמסמע ליה לגמרא דרך תרבייצים בין במועד הוי כולל בין שדה לבן בין בית השלחין:

בורות

הנהות סיימוניות

דר"ת מתיר ורוב בני אדם נוהגים כן אין בידי לאסור והמחמיר תבא עליו ברכת ע"כ. וכתב בעל ס"ה והיה דניל לומר למלין בחוה ם שיקרו הרבית של אוחו השבוע פיר העבודים ויוציא אוחו לאיתרון שבחת י"ם כי הניא דירושלמי דלעיל וראבי ה כתב שקבל מאביו רבינו יואל הלוי שאיתר להלוות במועד ברבית דומעין דלא משכח להלוות והוי כדבר האבד ואע"פ שאין נשאר בקרן אלא בריוח שרי ברבי יוסי דאמר בירושלמי שהית ינגו בתוך הבור שלא יאבד כל עיקר רחייש אפילו להפסד מועט דלא כרי' דאמר יאבד דבר מועט ואל יאבד דבר מרובה ודסי להא דרבינא דאמר זימנין דלא משהכרא לחו ולא

מגדל עוז

פ"ח נהרות המושכין עד מעמיקה עד שבעה. ס"ק דמ"ק (דף כ'): וחושבין את המים מלין לאילן ובלבד שלא ישקה כל השדה ואם היתה שדה לחה ריותר להשקות מולה ומרבייצין את השדה במועד כמועד אין כסן עוקה יתר: כתב הראב"ד ז"ל אמנם הראב"ד אני אומר כי הלכה זו אינה ס"ק דמ"ק ומ"מ ז"ל סכן ועיד כשיטת רבותיו דכי אינה כר' יהודה ר' ניאה ואלעזר ר"י אלגזי אמרו אמר ר' אבהו בריוח שרי בר' יוסי דאמר בירושלמי שהית אמיב אדם נומר בלשון רבו, והראב"ד ז"ל עמר בשיטת בעל מאור ומרפסן ז"ל בשבר בריוחות אמר שזו מהלוקת ישנה היא ובעל מלכות גדולות ז"ל הוא שעשה כן אבל דעתו הוא ז"ל כמו שכתב ז"ל

ד זרעים שלא כמו וכו'. נס זה כרמב"ם כתבו לעשות: ומותר להסב לתוך ולהכר וכו'. שם (דף ד"ל) מהרי ברלא לכו לנכי מסתפר נכרכ ר' ירמיה ברבי לכו לנכי מסתפר לכמרכ מהרא מסיים: בורות ציתין ומערות וכו'. שם (דף ס"ל). מסקנא דגמרא דהל יחיד מסירה מחברים מפלו בנרין לכן מכל מסיפה מוחרת בנרין, וכונסין לתוכן מים מלים מפלו בנרין ליחיד מה יעמה מפלו מסירה מוחרים ונלגד שלא יעריס לתוכר בור נדול מכפיס לתרכה יעיס דומים דלין לו מה יאכל מקוכר ודם ודין כגמרא הוא בשיכול לעמוס מי נכר ומעכר לו לעמוס ונילו ולדנים מן הכרכות שסקוק ודולה לעמוס מי נכרו ולכה כהיכו מסיפה ולא מסיפה ולם יש לו מים בכור לו מוסה מקום מכנל לעמוס הטיל מסיפה מחברה לו מכל בשלין לו מה יעמה ולהי מוכר לו מפלו לאפסר ל"ל. יש לעוס לפי מכמים מסיין בזול ומעכר מפלו לין לו מה יעמה שלא מקום רחוק הרבה לא כיכרו לו מסיפה. וה נלסה בדעת רבינו שלא הלכ: ועושין נברכת בחומר וכו'. מעמה שם (דף מ"ל) לין מוסרים כוכן וקבנין בחומר מכל מרחכין לא כסכין ומוסין נברכת בחומר וכו'. פירש"י ז"ל נברכת ברכים כוכנין ולים כס מרחק כולי הלי וכן פירשו הנלוים ז"ל נברכת כל כוכנין והיל מסיפה שהוסרים לה לבנים נה נגרי בשמן ומי שלין לו שלא חלוק לחד כחבוכר מרק בגיטי. מכל הרמ"ם ז"ל והמחרוים הקשו על פירוש זה ופירשו שהוא מעמין הקבלות. והרא"ש ז"ל פירש שהוא קבר שעוסין לחם לשמה עד לאחר המועד שיחפרו לו קבר אלה לפי שהוא בכור אפסר לחפור קבר בחקנו אפילו לפי מעמ כחוש אם"ש כמ"ש בהמנה, ואין פי' זה מכון כמו שיבאלר בסמוך. מכל הרמב"ן ז"ל פירש שהוא מוסמס מסיפה לקבר המעוי בכר והומרה לעוכ המקיס שיחוכו. ורבינו כתב לכון המעמה מכל מחה מבחכה בספוך לחסיפה בורות ולא הכנה לחפה בדין מכירה הקבלות ולאלר שהוא מסרבה לפירש"י והנמוקים ז"ל והסיקר כפירוש הרמב"ן ז"ל ולעמה מלכלנו:

ה עכברים שהן וכו'. מעמה שם (דף ל"ל) לדין לח לאיפוח ולח העכברים בחומר מנדה המילון ומנדה הלבן כדרכן ובשנעיפים ומכמים מומרים בנדה המילון כדרכו ובנדה הלבן שלא כדרכו כי מלמעה נקלח כפרים ובקלחן ל"י פומר בנדה המילון וכן כוס בבריאתא בגמרא בשם ר"י ובגמ' (דף ל.) מ"ר כיצד כדרכו הוסר נומח ומוכם עליה מעורה כיצד שלא כדרכו מען שמד ומכה בקרקדום ומרדה לח כלמעה מהכיה הגיל ר"ם בן מלעזר מומר בנלמחו בנדה בכן כדרכו לא לחמרו מלא בנדה לבן המכוכה נאלעה שמא ילחו מנדה לבן ומרביו לח המילעה ע"כ בגמרא. ולעמה רבינו לפסיק כחכמים דמהגיהין לפי נירסח מקלח סרגים לא כל"י מפני הבריאתא דמ"ר כיצד כדרכו וכו' המעוה סמס וכוה ז"ל מכרם דר"ם בן מלעזר סרגים ליה כמה קמח דמחבי' ומירש ר"ם דלא כמרכו בנדה לבן שלא בסמוך לאלעה וכ"ה לפירך מגא דמחבי' אפילו שלא כדרכו לא הוהר בנדה לבן שלא בסמוך לאלעה לפי שבן פיקן מפסידין שלא בשלעה זה נלאה לדעת רבינו, והבלעה הר' יצחק אבן ביתה ז"ל אפשר כה"ק דמחבי' וכו"ם בן מלעזר מבנדה לבן המסוך לאלעה לד כדרכו. ולעלה מדבריהם שהם מפרשים לדעת רבינו שלא לעוד אפילו בשעה בנדה שלעה כמוכה לאלעה וכן מיקר שלא כדברי הר"ם ז"ל מכחב בסמוכה לאלעה לדין בדרכו ובשלעה סמוכה לדין בשעה ואין זה כבן דכל שלעה סמוכה אין לדין כלל:

ו כותל נגה וכו'. מעמה שם (דף ו' ז.) ומקרין לח הבלנה ובגמרא כיצד מקרין רב יוסף אמר בהולה ודומה בחבלעה מגא לר בלבוד ואינו מח בכיס מ"ר הכדא לא מר שלא כוחל נגה מכל כוחל אבר בוה כדרכו ובהיכלו שם בבריאתא דכוחל הבוהה שהכרו ובוהה אמרי הבכנה, עוד בחמנה (דף ח"ל). ושעתן מעבה לגג ומרבעסת מעבה הדיוק ולא מעבה אומן:

ז בונה אדם וכו'. בגמרא (דף י'.) רבא אמר לאמרי אלמנה וכתב הרמב"ן ז"ל בלקוטיו דחוקא בחעבה הדיוק אבל לא בחעבה אומן לפי שכל אדם לעוכ המועד כיון שאינו עוכ אוכל נפש לא הוהר בחעבה אומן שלא בחעבה הדיוק ע"כ דבריו וכם כלל לכל כיולא בזה ולדבריו כוהל אבר שאבל אבוהה כדרכו הוא אמרי ביהו ובשאינו כעוכ אוכל נפש לפי שהוא דבר הכחב ואינו עוכ עוכ שלא: הצבר וכו'. מעמה שם (דף י"ל). כלבר והלעבר והמבשל מבנברו מחקבן בחומר ומקומות לה בגמרא כל"י לאמר לא בשיק שיטי בדבר הכחב וקי"ל כמיה כמנוכר רבם פ"ז.

ח אין הוכרים וכו'. מעמה (דף מ"ל) לין מוסרים כבר וכו' וכבר הכרמיה לאמלה בדין הנברכה ופירשו בהלנות לבקבר בכם לאחר המועד. וכן פירשו רבינו הגאון הר"ר יצחק בן גיאת ז"ל שלעוכ מי שכבר מת ולאי מוחר לחסוך כדרכו אפילו ביו"ם שני נחכר פ"ם. ובהנחות פ"ם זה עשוים נדול וכו', והוא כדעתו ז"ל בהכחבה לחמלה. וכבר פרשנו

לחם משנה

ד בורות ציתין ומערות של יחיד אם היה צריך לכן מוסיפין מומו ומכלין לח סדקיהן מכל לין מוסרין מומן לכהמילה וכו'. מיומה דגמרא (דף ה') לתרנו בבריאתא בכור של יחיד ומוסיפין מומן מכל לא כמין לח סדקיהן ול"כ כהב רבינו ז"ל בחמיד לח סדקיהן. פ"כ נלסה לומר דהוא ז"ל נורס אם ומכלין לח סדקיהן. ועוד לחרנו אם ולא מוסיפין לאוכן ז"ל דהך הגיומה בחרנ"ם הוי כמו מלוה בחרנ"ם מלוה קמייתא

הגהות מיימוניות

אלא קאבר ליומא אחרינא ודאי לא משתבחא לתו ואפ"ה שרי: [ה] משנה ראב"ן קב זנקי דלא בחכמים דמחירין. ע"כ: [ו] רב יוסף אומר בחוצא דשבא: [ז] אמר רב חסדא לא שנו אלא כוחל נגה אבל בוחל חצר וכו' רבא אמר לטיבנא אינטבא וכו'. ע"כ: [ח] בירושלמי מפרש דחחירו סופו משום תחלתו והא דלא חשיב ליה בסם' ביצה בחדי הגך דאיתיה סופו משום תחלתו משום דלא השיב אלא הגך דאיתיה ביו"ט עצמו ולא בחוה"מ אב"ה. ע"כ: [ט] יש מבאיין מכאן ראיה לתקן במועד מנעלים שנשברו. כתב ראב"ה מנעלים שנקרעו במועד אז לפני המועד ואירע אונס ולא כיון מלאכתו במועד מותר

בעלי הוהר' ז"ל בחיבור המעמה ולא חבו נכר לקבוע הלכה כדבריהם ולפי כי מל לכן ר"מ ז"ל ולכלא מיון הוהר לא מל לכן ר"מ ז"ל ולכלא מיון הוהר לא מל לכן ר"מ ז"ל ולכלא מיון הוהר לא

דליטו לד אלא אלא בדרכו וחמילה מתרינ דבאליה סריכה לאילנות טיטו לד כלל ואסילו אלא בדרכו.

יא אין מכניסין את הגלגל לדיר וכו' היה סביר שבת סביר חדש וכו'. כתב ה"ה נראה מלשון רבינו שהוא מפרש מימרא דרבי וכו'. נראה מדברי דבמרוא"מ שוכרים אותו דסיון דלאו מלאכה היא לא אסרו חיילוהו לעבי"ם בהוא"מ ולמכוקי רח"ם מתוקי יוסף:

יב המשוה פני הקרקע וכו'. מדברי רבינו פרק שני מהלכות שביתה נראה שבוכר כדמפיתא מגילסה הרי"ף והרא"ש ודלא כדמפמע מדברי רש"י.

ופושיבין

הפירות שבהן בשמן יועקרין את [ז] הפשתה מפני שהיא ראויה לחפוף בה במועד. וקוצרין את הכשות מפני שהיא ראויה להטילה לשכר במועד ובן כל כיוצא בזה: **יא** אין מכנסין את הצאן לדיר כדי שיזבלו את הקרקע. שהרי הוא מדייר שדהו במועד. ואם באו מאליהן מותר. ואין מסייעין אותן ואין מוסרין להן שומר לנער את הצאן. היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע מסייעין אותן ושוכרין שומר לנער את צאנם ממקום למקום כדי שיזבלו כל השדה. [ח] "הזבל שבחצר מסלקין אותו לצדדין. ואם נעשה חצר כרפת בקר מוציאין אותו לאשפה: **יב** המשוה פני הקרקע אם מתכוין לתקן מקום שיעמיד בו כרי של תבואה או שידוש בו מותר. ואם נתכוון לעבודת הארץ אסור. וכן המלקט עצים מתוך שדהו אם לצורך עצים מותר ואם לתקן הקרקע אסור. 'וכן הפותק מים לגנה אם נתכוון שיכנסו הדגים מותר ואם להשקות הארץ אסור. 'וכן [ט] הקוצץ חריות מן הדקל אם נתכוון להאכיל לבהמה מותר ואם נתכוון לעבודת האילן אסור.

ומעשיו

א טור יו"ד סי' שפג סמ"ג לאוין עה: ב טור סי' תקלו. ג טור סי' תקלב. ד טור סי' תקלו: ה טור סי' תקלה. ו טור סי' תקלו: ז סס תקלו:

בלו מאליהן מותר ואין מסייעין אותן ואין מוכרין להם שומר לנער לה לאלם היה שביר שבת שביר שבע מסייעין אותן ומוסרין להם שומר לה לאלם רבי אומר בשבת בשובה בי"ם בחשומת בחומד בשבר אחר רב יוסף הלכה כרבי ע"כ בגמרא. ומלאה אלגון רבינו שהוא מפרש מימרא דרבי על שביר שבת ועל השומר המנער את הגלגל קאחר רבי דבשבת מחזיקין לו טובה וביו"ם מהיון לו מזונות ובמועד שוכרין אותו בדחים שהו שבתב ושוכרין אותר וכו'. ויש מי שפירש דהא דרבי בבלו מאליהן קאי וסוברים דבמועד אין שוכרין אותם לבהמלה אבל אם בלו מאליהם מותר להן שבר וכיון"ם מזונות כך פירש"י ז"ל. ודברי רבינו נראין אלא שאני המה לאם לא כתב דין שבת ווי"ם:

הובל שבהאר מבלין. בריימתא פרק מקום שהנהו (דף ל"ב) בפסחים וכתיב בחולו ש"מ ומבוהר אלבלטות בפ' מי שהפך

יב המשוה פני הקרקע וכו' עד הטור וכירסים. פ"ק (מ"ק י') מימרת פסוקים אלא מחליקה ומס כתבו בתה יהיה ביבר לאחה דבר הוא מחכוין ורבינו כתב מתעשיו הוא מכר לאו זה דבר הוא מתכוין ומש"כ' הבלטות זבה ותהיה בחלר ברבינו פרבי התעשים נבי הבולה לזמנה בנבסבי הבר אל מה שבנבסבי הבר אל קנה במועד מוהר לבשוהו בבמובר בלן ומס. ומ"ם בלן אבסר שהוא מבני שבל שים לו בומה לאסורה אמ"ש אלינו עובה תעשה מוכיח שובה ודאי אבסרי בעשות במועד ולא הזכירו בבמבים ההובבה אלא אבש הוא עובה מעבה המוכיח בומה אסור לא בל הימנה לוחר לבך מהבינותי אבל בבינבו הבר הבל הולך אחר מעשה המוכיח. זה נראה ואולי בבר רבינו בבלון ובבלר אם וילמד הבוה מן האחרים

לחם משנה

יז אין מחליפין את האילנות וכו' אבל סכין אה המילנות וכו' הימה דבפרק ר' ישמעאל (דף ל') אחר סכין אחן לגיזום בין במועד בין בבביעית ואחיטבו סכין את הבצין (ומנקבין) ומשפמין אותן עד ראש השנה ר"ה אין בשביעית לא מי דמי בבבא אוקמי אילנא ובבי הא בפומי פירא ואסור עד כאן. הבי תבואה אם בבבביעית סכין את הגיזום אבל לא את הבצים שהם הפירות מבוה דבגיזום הוא דבר הלבד דמוקים אילנא אבל בפירות לא ואם כן היון דבשביעית אין סכין את הפירות ס"ם במועד דבא אחרו אם מחליפין בשביעית ואין אחליפין בשביעית ואחיטבו משבש דקיל שביעית במועד ואיבבו אם בבת' הבשם דבשביעית לא אבר אחתא אלא מלאכה אבל במועד אסר אבילו מיבחא מ"ב פבוא אם בבוגיא דקיל שביעית במועד ובין דבשביעית אמרינן אין סכין את הפירות ס"ם בבמועד וח"ב אוך בבא בבא רבינו ז"ל דסכין אה הפירות. ועוד תיפה דבגמרא הבינו אם בשביעית אבום אחיהום ואחילו אבי אבמי הוו אב לאוקומי אילו ובבי ואב לאבר ייי אילו ואסיר. ובבינו ז"ל בפ"ה מהלבות שמיטה ויובל כתב אסם אלא יסוך את הגפיעות בדבר אים לו זוהמא דהיינו אילנות אבל אם אינו אלא אם אינו אלא אם אינו אלא

ומעשיו יוכר לאי זה דבר הוא מתכוון: **יג** "תנור וכירים שאפשר [י] שייבשו ויאפה בהן במועד עושין ואם לאו אין עושין אותן. ובין כך ובין כך בונין על הרש של תנור ועל הכירה הטפילה שלהן יוסרסרין את המטות. ונוקרין את הריחים ופותחים להן עין ומעמידין אותן ובונין אמת המים של ריחים: **יד** יזופתין את [כ] החבית כדי שלא יפסד היין. חוופתין את הבקבוק מפני שאין בו טורח. ומותמין פי החבית של שכר כדי שלא תפסד. ומחפין את הקציעות בקש כדי שלא יאבדו. ומרככין את [נ] הכנדרים בידים. מפני שהוא מעשה הדיוט. אבל אין עושין קשרי בית [פ] הידים מפני שהוא מעשה אומן וכן כל כיוצא בזה: **טז** "קוצצין צפורני חמור של ריחים ובונין אבנים לבהמה. [נ] יוסיף שירכב עליו מותר ליטול צפרניו ולסרקו כדי ליפותו. ואין מרביעין בהמה במועד. אבל מקיזין לה דם. ואין מונעין ממנה רפואה. וכל מאכלות ומשקים שאינן מאכל בריאים אלא לרפואה מותר לאדם לאכלן ולשתותן במועד: **טז** * אין מפנין מחצר לחצר במועד. ולא [פ] מכעורה לנאה ולא מנאה לבעורה. אבל מפנה הוא מבית לבית באותה חצר. ומביאין כלים ישהן לצורך המועד מבית האוסן. כגון כרים וכסתות וצלוחיות. אבל כלים שאינן לצורך המועד מחרישה מן הלוטש או צמר מבית הצבע אין מביאין. ואם אין לאוכן מה יאכל נותן לו שכרו ומניחן אצלו. ואם אינו מאמינו מניחן בבית המסמך לו. ואם חושש להם שמא יגנבו מפנין לחצר אחרת אבל לא יביא לביתו אלא בצנעה: **יז** [פ] "אסור לעשות מלאכה בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כמו ערבי שבתות. וכל העושה

השגת הראב"ד

"פ"ן מפנין וכו'. כתב הרמ"ה ז"ל ולא יוציאנו אבל מחצר כתוך שלו אלו לשלוח מעלה לכעורה שמתה ביתא לאחרים שבתוך הר כתוך שלו. ולא אמרו מחצר אחרת ואינ"ש שיש לנדקק מל זה מיהמלמי מן מגמרא נלה ומסקבל הוא, מכ"ל:

ואין מרביעין בהמה במועד וכו'. בריחיה בסרק מי שהכך (דף י"ב.) סבה בה"ק דאמר מין מרביעין בהמה בהמה שלהו ש"מ ודלא כר' יהודה דמתלק בין בהמה לבהמה וכן פסקו בהלכות: אבל מקזין וכו'. פ"ק (דף י"ז) רבא מרא בתקבל דמת מלה בהלה דמועדא מ"ל מבי מגיא דמסייעא לך מקזין לה לבהמה בהלה מ"מ ואין מיזעין לה בשעה: וכל מונעין וכו'. מוכחה מהבהה בהלכות: ומ"ש מפנין וכו'. מבנה פ' מי שהכך (דף י"ב.) אין מפנין מבית לבית מבל מקום הוא לחצרו והקשו בגמ' על פיסא דמבל מבנה הוא לחצרו והא תנרא דיבא אין מפנין ואינו מבל מבנה הוא לחצרו אבל ריבא אינו מבל מבנה ש"ב בגמרא. ובירושלמי אין מפנין לבית מבחוץ לבית מבפנים ולא מדירה לדירה נלה ולא מדירה לדירה נלה ז"ל מדירה נלה לדירה בעורה לדירה נלה ואין ז"ל מדירה נלה לדירה בעורה ובהוך שלו אסור מדירה נלה לדירה בעורה מחמה לפלס בשבה שהוא דר בתוך שלו ש"כ. וכתב בעל מלאכת שלמה דבר מלאכה בעבהמו מחה מוכר מלאכה מלאכה בעבהמו מחה שהתירו לעשות לחוץ שלו ש"כ נמה הקנו כל מפנמנו ומה לא הירלו מבל מבנה הוא לחצרו שלו וכשהא הלשון אלא ולפי מה הירושלמי מגמרא ש"ב הוא מלה בעבהמו מחה ולא מלה בעבהמו מחה ולא מלה בעבהמו מחה ול

כא ומושיבין שוכבין להרגולים הרגולים שיבבה על הכיסים שלשה ימים וכו'. מבמה פ' מקום שהגו (כסחים ל"ה) מושיבין שוכבין להרגולים ב"ד הרגולת שבריחה מחזירין אותה לריקומה ואם מיה ריחיבין אחרה ומחיבה ובאחרת מותרי מוחביין מיבעים אחר מאי מביי ביחיד אחתון לחם"מ אחר רב הונא ל"ם אלא אוך ג' לחידרה בשבתי לא פרח ליחרה מיבה והחר ג' ליחיבה דאסרי לה ביחי לעחרי אבל לאחר שלשה לחידרה דפרח לא ליחרה מיבה ואוך אלשה ליחיבה דאחרי לא אסרי ביחי לעחרי אסור ר' אחי אחר אפילו אוך ג' ליחיבה מהדריב

העושה מלאכה בהן אינו רואה סימן ברכה לעולם. ונוערין בו ומבטלין אותו בעל כרחו. אבל אין מכין אותו מכת מרדות. ואין צריך לומר שאין מנדין אותו. חוץ מערב הפסח אחר חצות שהעושה בו מלאכה אחר חצות מנדין אותו. ואין צריך לומר שמכין אותו מכת מרדות אם לא נדוהו. לפי שיום ארבעה עשר בניסן אינו כשאר ערבי ימים טובים [ד] מפני שיש בו חגיגה ושחיטת קרבן: **יח** לפיכך יום ארבעה עשר בניסן אסור בעשיית מלאכה מדברי סופרים כמו חולו של מועד. והוא קל מחולו של מועד. ואינו אסור אלא מחצי היום ולמעלה שהוא זמן השחיטה. אבל מתנין החמה עד חצי היום תרוי במנהג. מקום שנהגו לעשות עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין: **יט** *ואפילו במקום שנהגו לעשות לא יתחיל בתחלה לעשות מלאכה בארבעה עשר אע"פ שהוא יכול לגמרה קודם חצות. אלא [ז] שלש אומניות בלבד הן שמתחילין בהם יבמקום שנהגו לעשות ועושין עד חצות. ואלו הן החייטין. והספרין. והכובסין. אבל שאר אומניות אם התחיל בהן קודם ארבעה עשר הוא שיגמור עד חצות שאין העם צריכין לשאר אומניות צורך הרבה:

כ הההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין לא יעשה ביישוב מפני המהלוקת אבל עושה הוא במדבר. וההולך ממקום שאין עושין למקום שעושין לא יעשה. נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם. ואע"פ כן לא יתראה בפניהם שהוא בטל מפני האסור. לעולם אל ישנה אדם מפני המהלוקת. וכן מי שדעתו לחזור למקומו נוהג [ח] כאנשי מקומו בין להקל בין להחמיר. והוא שלא יתראה בפני אנשי המקום שהוא בו מפני המחלוקת: **כא** מוליכין ומביאין כלים מבית האומן בארבעה עשר אחר חצות אע"פ שאינן לצורך המועד. וגורפין זבל מתחת רגלי בהמה ומוציאים אותו לאשפה. ומושיבין שוכבין להרגולים. תרנגולת שישבה על הביצים שלשה ימים או יתר ומתה מושיבין

א מי' כמור שם: ב מור מי' תכח סמ"ג לאוין סה: ג מור וסמ"ג שם.

מחנין עליו חומרי מקום שלא משם ומיהרן רבא ה"ק אין בזו מפני שיעוי מחלוקת מאי מחרת הרוחה אומר מלאכה אחרינא ליה טוב חזי כתה בעלני מיכא בשוקא ומכאן ומכאן נמד רבינו שלא יתראה בפניהם שהוא בעל מפני המיאור וכן ה"מ רבינו לא יעשה ביישוב אסור במדבר מותר אלא שבמיתי הדבה שמבריחים הא דבר ספרא דוקא בדעתו לחזור אבל אין דעתו לחזור אפילו בתדבר אסור ובן חי וכו' זה לחד רבינו מתעשה דבשם בר בר תנה המחבר שם (דף נ"ח) ולאוקימתא דבר מפי דאמריק הכם דבנה אבל דבר שאינו בו כני בבל איסור ואול לעביה רב אוש ובכה בר בר חנן כיון דחזיתו כביה. והקשו עליו מתמנתו והיינו רב אפי דעתו לחזור הוה כזכר בהלכות, ומפני שאמרו בפסחים לחד רבינו ובתב והוא שלא יתראה וכו' ויש בדברים אלו טיעות אלוקה לאמרבשים ז"ל:

כא מוליכין ומביאין וכו' (דף נ"ב) מוליכין ומביאין כלים מבית האומן אע"פ שאינן לצורך המועד. וקשה לי מה שאמלתי בספרי רבינו כי"ד עד הנה דבא ודאי אפילו מהנה ולתעלה מותר שאין א מלאכה ולא אחיר במועד בתה שאינו לצורך מועד אלא שבה יתמרו מקום בתיעד ובי"ד ודאי מותר כל היום וכן מוכיח בגמרא שלא הלקו ולפ רבינו כתב לתעלה והוא קל מחולו ש"מ. וגל"ל שבשאר מוסרים הוא ולאלו לחיות אפילו אחר הנה וכן עיקר. וגורפין זבל וכו'. מבמה שם: ומושיבין שוכבין וכו'. מבמה מושיבין

לחם משנה

יב ואפילו בתקום שנהגו וכו'. דיבה דאמתי לא כתב רבינו ז"ל בגת' שאר מלאכות עד הנה וכן ההלכה שאר מלאכות הייבו דוקא לצורך המועד וכן מוכיח שם בגבריאה (בפסחים ס"ב) כל מלאכה שהיא לצורך המועד נוריה וכו' והבשיט לא פליגי עליה דרבי ראיר אלא בהחלה שאר מלאכות אבל בשאר מודה. ואם אחר דהוא ז"ל סבור דאמרים פליגי עליה דר"ח אינו בתחי אקאמר לצורך המועד דסבירא להו דהחילה שלא לאומניות ונמר שאר אומניות עושין עד הנה אפילו אלא לצורך המועד ובשאר בחפשים מ"מ מנין לו ז"ל לאסור בריטאקה בין ר"מ לרבנן בהא כיון שאינו מוכרח כלל בדבריהם ואכבר לחר דבבינו ז"ל דמז זה שיהיה לצורך הייבד בתה שבתה אמין הנם בריכין לשאר האומנות לצורך הרבה בשבת לשונו משמע דאים לריך לצורך הרבה לייבד ובפ' בן לא הייבו ובאן בחחילה לא אומנות ג' אומנות כיון דהוא לצורך המועד הייבו והוא הדין שאר נמר מלאכות עד הנה בהחלה אלא לאומנות בגמר שאר מלאכות, וכל זה לא ליבו שוה.

כ וכן מי שדעתו לחזור וכו' והוא אלא יתראה וכו'. כתב בן רבינו ז"ל מפני דרבה בר בר חנה בסייה (דף נ"ב) ואמ"ג דאבריי אחר לא בשמי מ"מ בדין הוא לבבות מפני אלא יבנה אדם מפני המחלוקת בפ"ם הר"ן ז"ל ומה שהקשה לו אלבי עיין שם וא"מ רבינו ס"ל פסק בדבר:

כא מוליכין ומביאין וכו'. כתב ה"ה ז"ל ולא אסור בחופד וכו'. וא"ה מ"ל ב"ד נמי מיבאר דשמא שהקנן בו ביום אחר לעשות מלאכה בו ביום אחר הוא מדרבנן דהא בשאר"מ נמי אין לאיסור אלא מדרבנן כמו שהבאתי בתעלה בריש פרק ז', וי"ל דאמ"ג דהוא דאורייתא מדרבנן גמרו בו ביום אחר לא אסר בן בסורה כמו שאמרו בריש פרק מי שהקר (דף י"ב) דאוריי"תא ופירשו לדבא רבינו ז"ל שם לו עיקר מן הבורה לעבר שיש לו סרך בבקרות מה שהין בן בי"ד אלין לו עיקר מן הבורה כלל ומושיבין שוכבין להרגולים. בשיטות הראשון שכתב ה"ה ז"ל דבדעת רבינו ז"ל יש להאסור דע"ב בכי יש לאסור במושיבין שוכבים להרגולים מהיכא דבריתה ומפ"ש

מגדל עוז

ואפילו מקום שנהגו לעשות וכו' עד אומניות אוכל הרבה. פרק מקום שנהגו. כתב הראב"ד ז"ל לא כן נוהגים הכלכם וכו': ואני אומר מחלוקת אלישי אבי יוחנן אמר כי רבי"ז ז"ל פיכם אי בשאם אומניות שאנו נוהגי בהן אבל אבר אומניות לא יתחיל בהן בתקום שלא נהגו לעשות מלאכה בו ביום אחר לבדבר מבריחים הא דבר ספרא דוקא בדעתו לחזור אבל אין דעתו לחזור לפיכך בתבר אסור ובן חי וכו' זה לחד רבינו מתעשה דבשם בר בר תנה המחבר שם (דף נ"ח) ולאוקימתא דבר מפי דאמרים הא דבר אבל דבר שאינו בו כני בבל איסור ואול לעביה רב אוש ובכה בר בר חנן כיון דחזיתו כביה. והקשו עליו מתמנתו והיינו רב אפי דעתו לחזור הוה כזכר בהלכות, ומפני שאמרו בפסחים לחד רבינו ובתב והוא שלא יתראה וכו' ויש בדברים אלו טיעות אלוקה לאמרבשים ז"ל:

כא מוליכין ומביאין וכו' (דף נ"ב) מוליכין ומביאין כלים מבית האומן אע"פ שאינן לצורך המועד. וקשה לי מה שאמלתי בספרי רבינו כי"ד עד הנה דבא ודאי אפילו מהנה ולתעלה מותר שאין א מלאכה ולא אחיר במועד בתה שאינו לצורך מועד אלא שבה יתמרו מקום בתיעד ובי"ד ודאי מותר כל היום וכן מוכיח בגמרא שלא הלקו ולפ רבינו כתב לתעלה והוא קל מחולו ש"מ. וגל"ל שבשאר מוסרים הוא ולאלו לחיות אפילו אחר הנה וכן עיקר. וגורפין זבל וכו'. מבמה שם: ומושיבין שוכבין וכו'. מבמה מושיבין

משנה למלך

פ"ח יח לפיכך יום י"ד בניסן אסור בעשיית מלאכה וכו'. (פ"ב עיין בדברי הרב בתחבר פ"ג מהלכות בלי מקדש דין ד' לדידה לומר דע"פ אשר בהבשר ותחנות מחצות ולמעלה יש"ב).

לחם משנה

יב ואפילו בתקום שנהגו וכו'. דיבה דאמתי לא כתב רבינו ז"ל בגת' שאר מלאכות עד הנה וכן ההלכה שאר אומניות הייבו דוקא לצורך המועד וכן מוכיח שם בגבריאה (בפסחים ס"ב) כל מלאכה שהיא לצורך המועד נוריה וכו' והבשיט לא פליגי עליה דרבי ראיר אלא בהחלה שאר אומניות אבל בשאר מודה. ואם אחר דהוא ז"ל סבור דאמרים פליגי עליה דר"ח אינו בתחי אקאמר לצורך המועד דסבירא להו דהחילה שלא לאומניות ונמר שאר אומניות עושין עד הנה אפילו אלא לצורך המועד ובשאר בחפשים מ"מ מנין לו ז"ל לאסור בריטאקה בין ר"מ לרבנן בהא כיון שאינו מוכרח כלל בדבריהם ואכבר לחר דבבינו ז"ל דמז זה שיהיה לצורך הייבד בתה שבתה אמין הנם בריכין לשאר האומנות לצורך הרבה בשבת לשונו משמע דאים לריך לצורך הרבה לייבד ובפ' בן לא הייבו ובאן בחחילה לא אומנות ג' אומנות בין דהוא לצורך המועד הייבו והוא הדין שאר נמר מלאכות עד הנה בהחלה שלא לאומניות בגמר שאר מלאכות, וכל זה לא ליבו שוה.

כ וכן מי שדעתו לחזור וכו' והוא שלא יתראה וכו'. כתב בן רבינו ז"ל מפני דרבה בר בר חנה בסייה (דף נ"ב) ואמ"ג דאבריי אחר לא בשמי מ"מ בדין הוא לבבות מפני שלא יבנה אדם מפני המחלוקת בפ"ם הר"ן ז"ל ומה שהקשה לו אלבי עיין שם וא"מ רבינו ס"ל פסק בדבר:

כא מוליכין ומביאין וכו'. כתב ה"ה ז"ל ולא אסור בחופד וכו'. וא"ה מ"ל ב"ד נמי מיבאר דשמא שהקנן בו ביום אחר לעשות מלאכה בו ביום אחר הוא מדרבנן דהא בשאר"מ נמי אין לאיסור אלא מדרבנן כמו שהבאתי בתעלה בריש פרק ז', וי"ל דאמ"ג דהוא דאורייתא מדרבנן גמרו בו ביום אחר לא אסר בן בסורה כמו שאמרו בריש פרק מי שהקר (דף י"ב) דאוריי"תא ופירשו לדבא רבינו ז"ל שם לו עיקר מן הבורה לעבר שיש לו סרך בבקרות מה שהין בן בי"ד אלין לו עיקר מן הבורה כלל ומושיבין שוכבין להרגולים. בשיטות הראשון שכתב ה"ה ז"ל דבדעת רבינו ז"ל יש להאסור דע"ב בכי יש לאסור במושיבין שוכבים להרגולים מהיכא דבריתה ומ"ש

הגהות מיימוניות

מלאכה להשתבר אבל מתקן בגדיו לבבוד שבת ויו"ט לא, ע"כ: °[וכן מי שכותב ספרים דרך לים דן מותר כל היום]: [ז] הכי מפרש בעמא בירושלמי: [ז] כתבים דלא כר"מ שאוסר הכל לתחילה אבל שתיר אף הדבעון: [ח] בשעה דדבה בר בר חנה וכדאוקים לר רב אשי: °[הגוסא האמיתית היא עד חצות וכן כתב הסמ"ג וכן תשור בהא דמוליכין ומביאין ז"ל גם בזה כתב הרמב"ם דוקא עד חצות ואינו נראה עכ"ל]:

הגהות הראב"ד

ואפילו מקום שנהגו לעשות וכו' עד אומניות אוכל הרבה. פרק מקום שנהגו. כתב הראב"ד ז"ל לא כן נוהגים הכלכם וכו': ואני אומר מחלוקת אלישי אבי יוחנן אמר כי רבי"ז ז"ל פיכם אי בשאם אומניות שאנו נוהגי בהן אבל אבר אומניות לא יתחיל בהן בתקום שלא נהגו לעשות מלאכה בו ביום אחר לבדבר מבריחים הא דבר ספרא דוקא בדעתו לחזור אבל אין דעתו לחזור לפיכך בתבר אסור ובן חי וכו' זה לחד רבינו מתעשה דבשם בר בר תנה המחבר שם (דף נ"ח) ולאוקימתא דבר מפי דאמרים הא דבר אבל דבר שאינו בו כני בבל איסור ואול לעביה רב אוש ובכה בר בר חנן כיון דחזיתו כביה. והקשו עליו מתמנתו והיינו רב אפי דעתו לחזור הוה כזכר בהלכות, ומפני שאמרו בפסחים לחד רבינו ובתב והוא שלא יתראה וכו' ויש בדברים אלו טיעות אלוקה לאמרבשים ז"ל:

כא מוליכין ומביאין וכו' (דף נ"ב) מוליכין ומביאין כלים מבית האומן אע"פ שאינן לצורך המועד. וקשה לי מה שאמלתי בספרי רבינו כי"ד עד הנה דבא ודאי אפילו מהנה ולתעלה מותר שאין א מלאכה ולא אחיר במועד בתה שאינו לצורך מועד אלא שבה יתמרו מקום בתיעד ובי"ד ודאי מותר כל היום וכן מוכיח בגמרא שלא הלקו ולפ רבינו כתב לתעלה והוא קל מחולו ש"מ. וגל"ל שבשאר מוסרים הוא ולאלו לחיות אפילו אחר הנה וכן עיקר. וגורפין זבל וכו'. מבמה שם: ומושיבין שוכבין וכו'. מבמה מושיבין

מפרדי סלגוד בגמרא מכלל דלאו כבי פירוש דמשיבין ההולך ממקום שעושין עד שפי המחלוקת. פרק מקום שנהגו (דף נ"ב) מוליכין ומביאין עד שוף סאבן. פרק מקום שנהגו (דף נ"ב).

מושיבין שוכרין להרעולים ע"ד הרעולת שברחה מחזירין אותה לאקוחה ואם מתה מושיבין אחרת תחתיה וכמדת הסמא לאותו מושיבין אותה לאחרים ואם הם מ"מ עמדה אלמה ימים ובמה וכדומה ואם מושיבין אחרים מבעיא לן הרעולת ואם הרעולת מבעיא לן אם הרעולת מרעולת על הביצים לכתחלה כי"ד ובמה"מ אם עמדה אלמה ימים ובמה וכדומה ואם מושיבין אחרים

יש בכללן ח' מצות וכו' ח' שלא לאכול ביום י"ד וכו'. מן הרמב"ם היה להקדים להבנת המץ ביום י"ד ואח"כ שצא לאכול המץ ביום י"ד ואח"כ לאכול מצה שתהיה מלקות על כל יומה שהרי אינו ליקה על כל יומה אלא ח"כ קנה המץ בפסח אז חיסל. ח"כ משום דמשום דאסור בהכילה אבל הבאתו בכל יומה ודקדק שבשבתו להבנים באור כ"ד לא כתב קודם זמן איסורו כי היכי דלא היקבי ליה לתה איסור מצה להבנים והקדים איסור מכילת המץ והרחותו כל ז' לאכילת מצה ואיסור יציאתם מלרים מפני שרחוי להקדים שב ואל תעשה לקום עשה. ח"כ משום דאכילת מצה ואיסור יציאתם מלרים ליתנהגו בין הבמצות דבסכת הוא אבל איסור אכילת חמץ והרחותו בין הבמצות נמי איתנהו. ובמנין המצות נקט סדר הזמן ומצות יום י"ד קודמות לאצות הטבנות כל שבעה, ובביאור סדינן בקדים דינים הטבנים כל ז' לפי שהבם הבסיסים הטיסור ליום י"ד:

הלכות חמץ ומצה

יש בכללן שמונה מצות. שלש מצות עשה. וחמש מצות לא תעשה. וזהו פרטן:

א) שלא לאכול חמץ ביום ארבעה עשר מחצות היום ולמעלה. ב) להשבית שאור ביום ארבעה עשר. ג) שלא לאכול חמץ כל שבעה. ד) שלא לאכול תערובת חמץ כל שבעה. ה) שלא יראה חמץ כל שבעה. ו) שלא ימצא חמץ כל שבעה. ז) לאכול מצה בלילי הפסח. ח) לספר ביציאת מצרים באותו הלילה:

וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

כסף משנה — פרק ראשון — מגיד משנה

פרק א ב ההמץ בפסח וכו'. כתב הרב המגיד ז"ל בחוסטיתיו על סמ"ג ההמץ בפסח אסור בהנאה הר"ל בקודם הפסח משם שעות ולמעלה ולף לר"ם שוקפין גזירה שמא יאכלנו בדרכתו הקום' אלא נקט בפסח כלשון הרמב"ם כדלעיל אבל לא משום דהתי קרא דלא יאכל דמיירי בהוך הפסח שני בלעגיה כדמחקיה (פסחים כ"ם) דהא קי"ל כר' אבהו דאתר כל מקום שנאתר לא תאכל לא תאכלנו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה בשמעתא ופ"כ מני מיריה תוך הפסח אסיר קודם הפסח נמי, אכ"ל ומהכי דהא לא כתבו התוספות בדף כ"ח דגם לר"ם שוקפין אלא לאסוקי שלא יסיקו אפש משום דילמא אתי למיכל מיניה אבל בבא אתה אה"כ דמותר להסיק אבשלי אע"פ שהוא מהבטל בזמן האיסור וכן בשאר הצות אפשרם דשרי כל היכא דליכא למיגזר אבל אבהו אם הוה אתר ר"ם דאסור בהנאה קודם זמן איסורו היינו משום גזירה ולא מדאוריתא והבא לענין שלם נהנה עובר בלאו הוא דבשקיון והכי ה"ל לרא"ם לומר לשפ"ג דמשום דפסק כר"ם כתב בפסח דקודם פסח מותר בהנאה לר"ל ודבינו אע"ג דם"ל כר"י כתב בפסח דאיסור אכילה ואיסור הנאה אע"ג דכר' אבהו ס"ל כתבו אבל בפ"ח מהל' מאכלות אסורות בפירוש וגם בפ"ב מהלכות שחיטה בפירוש נראה שאסור כן שכתב שהיעת חולין בעזרה אינו אלא מדברי קבלה והיינו כר' אבהו בדאיתא בפ' כל שעה דאילו להקיקה חולין בעזרה לאוריתא ניתרו וכ"ל זה כתב המגיד כי"ל מתצות ולמיגזרה אסור בהנאה כר"י וההם לא כתיב לא יאכל אלא לא תאכל והפ"ה אסור בהנאה וכדר' אבהו אע"פ שהאומר כתבו בדף כ"ה דלחזקיה נמי לפני אחו אסור בהנאה משום דכיון דהר מהני קדלי רשיא איסור הנאה לא נחלק ביניהם אע"פ שפ"ח מהל' מאכלות אסורות וס"ב מהל' שחיטה מעתה בהדיא דבכר כר' אבהו אע"ל לענין איסור הנאה בפסח כיון דאוכל קרא תשרש ביותר דמ"ע מהו ביה נקטיה וכעין זה כתב הר"ן להרי"ף:

והמניה

לחם משנה

פרק א א כל האוכל כזית חמץ בפסח מהחלת ליל י"ד וכו'. בפ' השור והרובב (דף ק"כ) מרבה לה מדכתיב בפסח לרבות את האורח ואחרון שם הנא נמי הכי גבי בכלל שף שאור וכו' המתהו כאור שתא בחתה שאור וכו' אם הבשר בפסח לרבות את האורח וכתבו שם הוס' (בד"ה לרבות) דלא"ג דבעלמא שהיה בכלל אכילה הני מילי בשהיה אבל הכא דלאו תיבי דשהיה לאו בכלל אכילה הוא ואצריך בפסח לרבויי. ורבינו בפ"ג מהל' שאר אסור אבות הטומאה כתב לו שהמחה את החלב בשאור וגמעו הרי זה בעל כאוכל מבשרם בהשאה בכלל אוכל ע"כ ולכאורה לשון שכתב בהשאה בכלל אוכל משמע בפעמים דאמרינן בעלמא דשהיה בכלל אכילה אל"כ הוא קשה דבעבירה דנמצא לאו הכי הוא אלא משום דכתיב בפסח אלא שבוטלו ז"ל בפ"ח בהשאה בכלל אוכל ר"ל דבכא קרא דבפסח נמי דבכלל אכילה דקרא מיבא שהיה. ואע"פ שרבינו לא כתב בעם דקרא דבפסח אין הפש בזה שאין כוונתו אלא להחיישנו הדין:

ב החמץ בפסח אסור בהנאה אבל לא יאכל המץ וכו'. בר"ם כל שעה (דף ק"ח): חזקיה ור' אבהו אליבא דחזקיה כבר דלא יאכל משהא לא יהיה בו היתר אכילה ור' אבהו אליבא דחזקיה דקסבר כל מקום שנאתר לא תאכל לא תאכלנו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה בשמעתא ופע"ג דבפ' ה' מהל' מאכלות אסורות פסק רבינו כר' אבהו כתב כאן מעמא של חזקיה מפני שקרא מיותר בשום יותר וכן הביאו הרב אלפסי ז"ל בהלכות בריש פרק כל שעה וכתב הר"ן ז"ל זה הטעם משום דפעמא של חזקיה הוא בשום יותר לאסור ור' אבהו לא חלק עליו אלא שמוסיף עליו דאפילו לא

מגדל עוז

פרק א כל האוכל כזית עד חצות קבועה. פ' אלו עוברין וס"ל כל שעה. אחד האוכל ואחד האוכלה ובוחה. פרק השור והרובב. החמץ בפסח אסור בהנאה עד לא יאכל בכזית.
פרק כל שעה:

הגהות מיימוניות

[ח] ודלא כר"י הגלילי דאליבי אר' יהודה ור"ש פרק כל שעה וקאמר התם והבה על עצבך היאך חמץ אסור בהנאה כל שבעה, ע"כ:

א כל יהאוכל כזית חמץ בפסח מתחלת ליל חמשה עשר עד סוף יום אחד ועשרים בניסן במזיד חייב כרת שנאמר כי כל אוכל חמץ ונכרתה. בשוגג חייב קרבן חטאת קבועה. אחד האוכל ואחד הממחה ושותה: **ב** [ח] החמץ בפסח אסור בהנאה שנאמר לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה.

והמניה

א פפ"ג לאוין עב. ב פס ומהר לא"ח פי' הזיב

ב חמץ בפסח אסור בהנאה וכו'. פ' כל שעה (דף כ"ח) אמר חזקיה מנין לחמץ בפסח אסור בהנאה שנאמר לא יאכל ממץ לא יהא בו היתר אכילה:

והמניה

(פסחים כ"ם):

פרק א א כל האוכל כזית המץ בפסח מהחלת ליל ט"ו וכו'. מפנה פ"ק דכריתות (דף (ע"ד) [כ'] מחזיר האוכל חמץ בפסח בכלל המתריינין כרת בים על שנגת חמלת. ותה שכתב רבינו ואחד ממתה ובוחה. בריתה בהולין בפ' השור והרובב (דף ק"כ) ומימרא שם ובכרתה הנפש האוכלת לרבות הבוחה ובזכר פרק כל שעה

מנגיד משנה

כסף משנה

לחם משנה

מגדל עוז

הגהות מיימוניות

והמניח חמץ בבשותו וכו'. זה מבואר בגמרא בפ"ק (דף כ'). שאור שאר לגרוסה בוה ובין בבהיים בין בבטולין שובר בהיים בל יראה ובל ימצא ואור שאור וחזו חמץ בבטולין פרק קמא דיום טוב: ואיסור החמץ ומיסור בשאור וכו'. פ"ק דיום טוב (דף ב') תנא בהיים בוא אחלי מומרים שאור בבהיים ומצן בבטוחבות ובים הלל מומרים זה וזה בבהיים ותחזו (דף ז') בגמרא לא בהלבן אלא לענין ביעור אבל ובל ימצא לענין אכילה זה וזה בבהיים לדברי הבל וקי"ל בב"ה. ובהגהות פ"ה דוקא לשיטתיהן וכו' פ"ב. בשור דבריו דבריהם בפח שאור ובנפסל מאכילה אבל בפח שאור שיחזה ליהיבה בבלה ותחזו בגמרא שאין הלבה בב"ש אלא"ב שם אבה בעים. שוב שם ס"ל בפח שבשבה ותפסלה מלאכול לחדש ותבלבל יבול לאבלה מבמה מלאבה מוחלין ומברבה שם המלאה בשבח והעלו הבאונים ז"ל בה ובפלה מלאכול בלבל אינו חייב לבער וכן מוכיח שם וא"ב בריהבה דבפח שבשבה חייב לבער בבלה בפלה מלאכול לבל היא ובלה קאמר ר"ם בנ"ם בחקריהם בלבלה אבל בפח שאור וכו' מבלל דבפח נמור שבקיון ולא בפח שאור בדברי בר"ה ז"ל. ומו דפח בחם לא מבמה פח שאור אלא שלא יחמיר בלבלה בלבל ולא חיב לבער בבלה בלבל ולא בלבל בלבל ולא בלבל בלבל ולא בלבל

זמנים . הלכות חמץ ומצה פ"א

ד חמץ שעבר וכו' . בכל שעה (דף כ"ח) משעה חמץ שלי נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ובל יראה לאסור בהנאה שנאמר לא יראה לך חמץ ומוקימנא לה בנמי כר"ש דדבר הודה יותר וקנסא קנסוה ליה משום דעבר עליה משום בל יראה ובל ימצא ומצוה לבערו בהלכות . וכתב רבינו ותפילו הגיעו בעצים אז בעוים וכו' לומר דעבר עליה לאו דוקא אלא דאי לאו דעבר עליה לאפוקי חמץ דנכרי דקוקא וכן פירשו ז"ל דשוכרא הוא ונלמד מדין יראה שהרהין חמצו אלא נכרי הנמצא בארצו בכל שעה (דף כ"ח) משעה חמץ שלי נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ובל יראה לך חמץ ומוקימנא לה בנמי כר"ש דדבר הודה יותר וקנסא קנסוה ליה משום דעבר עליה משום בל יראה ובל ימצא ומצוה לבערו בהלכות . וכתב רבינו ותפילו הגיעו בעצים אז בעוים וכו' לומר דעבר עליה לאו דוקא אלא דאי לאו דעבר עליה לאפוקי חמץ דנכרי דקוקא וכן פירשו ז"ל דשוכרא הוא ונלמד מדין יראה שהרהין חמצו אלא נכרי הנמצא בארצו

ד חמץ שעבר עליו הפסח אסור [ג] בהנייה לעולם . ודבר זה קנס הוא מדברי סופרים מפני שעבר על בל יראה ובל ימצא [ד] אסרוהו . אפילו הניחו בשגגה או באונס . כדי שלא יניח אדם חמץ ברשותו בפסח כדי שיהנה בו אחר הפסח: ה חמץ שנתערב [ה] בדבר אחר תוך הפסח בין במינו בין שלא במינו הרי זה אוסר בכל

א טור סי' תיח סמ"ג ומיין סו טח ב טור וסמ"ג שם שם :

משנה למלך

פמ"ס רפ"ו ובשיה כרים פ"ק דפסחים (דף ד') הבאתם לאיסורה בתורה בית הבשול ואין לנשיגור עיקר מן הטורה בפנוראל סי' תל"ח וזה הוא דעת הרמב"ם פ"ב מן הל' חמץ ומצה . ולפי זה יש לתמוה על רבינו שכתב דאם קנס מדין בסמח בסמח ולכן אינו אוסר אלא לפי סוגיות זו מיהא דמשמע דאינו לוקה שייש משום בל יראה הוי ניתן לעשה ואל"כ אמאי עשה כו' מעשה אינו לוקה דלגבי לאו כיתקן לעשה אין מלוקה אין עשה כו' מעשה לגלא עשה כו' מעשה . והגהות הרבינו ז"ל דאם סוגיא זו מהלכה מפני דאמרו דאם לא הלכתא מתא דקאמר דלא הוה הוצרא אינו לאו כיתקן לעשה וזה אינו דבא קיל דאם הוי לאו בסכל אינו מקבלא מקבלא דוקבר בשרי מעשה לא מקבלו . ומסתר רבינו על הוספתא דקתני המבשיל מתן לית ניה מעשה דומיה דהקשיים כגלאים אינו לוקה ומקשה דבשיש שמעתא הוכרת זוה משום . (פ"ה ובתשו' הרמ"ם סי' ת"ח מבאר כדברי הרמב"ם ע"פ ומיין מדרוש מלכות שוכרים מדברי רב"ו ומסוגי דל"ג בגרסת הרבי (לא כתיקן לעשה . ובכ"ל דבר שמוגלא סי' ל"ח הוקבא לו קושיא ברב המבהר ומיקן דאיירי אחל שבשי של שבת בשבת ובקנס הוקן כו ניחם מן הנכרי אלי אשבר לקיים בו מצות מרוסה ע"כ . ומהר"ל נמי תשבוטי בתשובה סי' מ"ב סמם עליו שברי סר"ם שבן בתכמים המפרר ומרה לרות לו משלו לים זא"כ לי אשבר לחיינו משום שאינו יכול לשרוף בשבת שברי יכול הוא לשרר ולרות לרות לו בשביל לים פ"כ . ויש לתמוה עליו שברי בחב ה"ם בפ"ג דמסולת חתן ביו"ט אל"פ שלא ביטל אינו יכול לשרשו בי"ט ולא לשרוף ולזרוחו לרות ת"פ , ואין פשוטה ליה להיתרא אפילו בשבת . אך לכתי יש להתנון אמאי מוקין לאוקמי דאל שבשי של שבת בשבת ואלא אם בחול אסור לשרשו . אתנש שיקון על דברים כך הוא דבי"ם אפ"ג דאינו יכול לשרשו ולא לשרוף מ"מ כיון דלא אסיר אלא מדבנון לא קיבון ביה בטול כמשה דהוי אלום אלום הוא שאבון אמרים אם הדבר בשבת אינו יכול לשרשו וגם לא לשרוף דאע"ג דלדעת הבנ"ם מותר לשרר אלתם בשבת אלא מעינו מותן אחר שוחן ובמ"ם הר"ן בע' כלל גדול וכן פסק מו"ר כשבר המשה כיון שבא"ח ת"ם לדעת הרמב"ם אסור לשרר אלתם בשבת דהוי שנלדה בשבת דמותר אין אינו אלא בשבת אינו אלא בכל מקום אינו אלא בשבת אינו אלא בשבת אינו אלא בשבת

ו' אין חייבין וכו' אלא על אכילה עצמו וכו'. כך פסקו בהלכות פרק אלו עוברין דמל דבכן ולא כלום מלקות גם לקי אבל איסורא איכא וכי אמריינן דלא לקי אלא דכיון דאיכא איסורא בהדי אכילה כגון כותח הבבלי וכיוצא בזה אבל כיון דאיכא איסורא בהדי אכילה כגון כותח הבבלי וכו' ונראה מדברי הרמב"ם שם כגון כותח הבבלי וכו' ונראה מדברי הרמב"ם שם כגון כותח הבבלי לא אמרינן דלא לקי אלא דכיון דאיכא איסורא בהדי אכילה

קושיא שלין עליה משנה, אבל אין להקשות כיון שהקשה רמ"ם ז"ל כל איסורין שבתורה אם אכל כזית מן האיסור כאיסור שהיה ח"ם לוקין עליו דהי מהיות הוה אפשר לעתר דשלחו דלא חימת דאפילו ביותר מכזית אכילה פרס יעקרב אינה אכילה אינה פטרי ליה לו אלו דבוייה דכל דהא ודהי כל שהוא ע"י תערובת הוה אפשרי קיל עכי דהא מוכל כזית הלב בשבתות פרוש מכדי מ"ם מייב כרת כמבואר פי"ד מהלכות מאכלות אסורות ומוכל כזית חלב תעורב עם ג' ביצים נדיסון לוקה ואינו חייב כרת בהסתפש בשפ"ו. וכתב שבדיון (דף מ"ד) המיקון וכ"ח מין נחוזיה אם אינו למתמלא הם קת"ל דאע"ג דהערובה, ופוד לפי דברי דפדיפא מינה ה"ל לאקשויי דהיכי אמרי רבנן על עיבוהו בלא כלום ומ"ם המן מכל איסורין שבתורה וכו' ולי אפשר לומר לפי דבר דהסק כהרמ"ם דמ"כ אפילו הטיל בו כל כך חתן שיש בו כזית בכדי מ"ם אמרי רבנן על עיבוהו בלא כלום וחם פסק מוחייבו היכי קאתר לעוקר עליו ולי אמרי רבנן בו כזית בכדי אכילה פרס בשיעול כדרך שבני אדם מלוכלים אירוב כ"ש מודן דחייב ולי אפילו לה מחוך בחוך התערובת לא יהיו בו כזית מ"ם כ"ש מודו דאפור לי פליגי בשאם מוכל בשיעול אין בו כזית בכדי מ"ם ולי אפשר שריב ליה חיב ביה כזית בכדי מ"ם ושריב כדי שלם בילוס דלרבנן אמור משום דבטלה דעתו ולר"ח לא בטלה דעתו משום דדיבים כל אחמתא לשיעול אחן. ושיעוש זה דייקא הרלה לשון הרמב"ם שבאם רמ"ם שאכל כזית חמץ בחוך התערובת וכו' וזה בדברי האיבוד והוא כי' לאלמן שבאם רמ"ם וכן מלאתא כחוב שהיו אפרשים בסכרה דמיר ומטעם דמ"ם כיעוש זה כתב האיבוד שבאם בחכמים בגרלה בשיעוש מדברי שבאם על דברי הרי"ף וזה דעת רבינו ובתב נ"ב ואין לחכמים מקרא מיוחד וכו' תבמא דס"ל בהרמ"ם שבאם בחכמים ואיתה דבר כל"ח היא דאיתו רבן אפרי ובהדיא אמרינן בגרלה דאי אפרך אריך ליה בהרבן משום דבטלה דעתו. ויש מי שמחמרן דאי כי אפרך ליה יש בו כזית בכדי מ"ם לרבנן מאי הייב כי אפרך ליה ומאי דקאמר דלהמחיים בטלה דעתו אינו אלא דקאמר דלהמחיים אינו לא. ומיון קצת בילוי לשיעוש זה בדברי הרמ"ם אלא דקאמר דלהמחיים בטלה דעתו אלא כל אדם ובאמת לא מיקמי מה שבאם רבינו בים בו כזית בכדי מ"ם דחייב דאי אפרך ליה חייב אי אפרך בחמץ בו כזית בכדי מ"ם דאי אפרך ליה אי דמ"ל אלבתא דס"ל בחמץ בו כזית בכדי מ"ם דאי אפרך ליה חייב אי אפרך ליה אי אפרך ליה אי אפרך ליה

מייב כרם מדין מעורבת ממן ולוכה לאקפוטי מערב במיר לתה לי הא מקמה גמרינן דלקי דכ"ש דוקא נכי ממן דסי מיזב כרם מתר רחמנא דלקי מכל במיר ה"מ כיון דלוכה כרם לא קמ"ל: ובאחר שיבטל דברי הרמב"ם בלי טום קוצי מצוב ידי לדקדק בדברי ה"מ מלבד מה בדקדקני בו לעיל דאיכה לתיכה שבתה מכל מ"מ בשמם מה וכו' דבשם בעיקר דמריחתה דמשמע דס"ל שהרמב"ם בשפ"ל מהל' מעלה דליכא ליה שום בעיקר לבתחיב עלין מלקות אלא ביש בו כיום בכדי ס"מ: ועוד יש חיתה גדול בדבריו לא לתיפי מי שבח לבו אלין ומה שבתה דחמן מקשה הי לי' אינשי בלתו ובגמרא מ' אלו שובין (בפסיקת ס"מ מקשה ר"ל לא לי לומר דאפילו לי' אינשי הכי דהוי שבר כלום. ואפשר עוד לומר דגם הרמב"ד לא עלה על דעתו מיפשוט דבינו בחמצים מחמת הקפיתה שהקפיתי, ומ"ש הרמב"ד הרב שפסק בלתו כרבנן הכונה להגיע על רבינו לחה הלק מל הרב ושמק כ"ה:

[כתב הרמ"ם ח"ל מכל הרמב"ם בפירוש המשנה כתב דאין הלכה כר' אליעזר]

ומ"ש ל"ל דהא דקאמר כבא בד"ל וכו'. ואין שפק שזה אלא בדקדוק כתבו דכא ר"ש בתחמיען לא אלא מתלי שהמיען הרי אלו בלאהרה ואין בו כרם אלא דאחמה לאתשוטי מיפלי כתים והרמב"ם פירש שהוא אומר אוסם מעוה נזירה אמא יהרו מוהם בתים בלומר ואיכך נדיך לבעדם ונהיה הוא שבתה דאין הלכה כר"ש מכל כתה שמעמה הרי אלו בלאהרה וכו' מתן דבר שהיה דר"ש בתחמיען ור"ש היכי ליתא ביה דאין הלכה כר"ש ושוד שהרמב"ם שם בפירוש המשנה שבתיקיר אלא על מתן דבן גמור שעמה כרם ומל מידוהו בלא בלשון ר"ש בבריתא. ותמה ליגמא דהרמב"ם אפשיר שבתה אחר מירוה אלא מיפלי כתים ואין הלכה כר"ש ובשוה המשנה אחר שבתה שבתיקר אלא על מתן דבן גמור שעמה כרם ומל מידוהו בלא חר בתה ואין הלכה דר' אליעזר ולאיכך שובר ר"ש שבין הרמב"ם לומר דאין הלכה כר' אליעזר דבריתא וחס דבר אלא שנה על הרעה שיאמר הרמב"ם אין הלכה כר"ש בתה אלא הוכר בתשבה הגם הוא לא הרחיבו אם ר"ש חולק בו אלא אמנם הדרך הרמב"ם לאסור בסוף כל אמנה הלכה כדברי מ' חר ומנה ואין הלכה כר"ש וכבוהה אמרתה שהוא על מ"ם אף מיפלי כתים. ועוד יש לתמוה על הרב שיף לו ראם ספר המנות אל רבינו מחמם לשון ר"ש עצמו והרמב"ן בהגהות פירש דברי אליעזר אפשר כרבנן ולא אלא כ"ש:

כתב עוד רמ"ם ונמרק חמשי מהלכות מירוה כתב בכלים וכן אם שרה פחו וכו'.

ואין לי לקבר עם מה שכתוב לו ע"ל דקאי לעיל לתה שבתה דהא קיי"ל כל מיפוריין שבתורה אם אבל כתה וכו' אלא רצה לכתוב ר"ש הרמב"ם בפ"ו מהל' מאכלות אסור היה כתים אבל בכדי ס"מ לוקה מפני דס"ל דמתמן נמרינן לכל מיפוריין שבתורה לכן בתב בהיות הלכות מירוה דמיירי לה מקרא אל"כ מהכם אמרם לתמן בפסח אל"כ כל לתה לי: כתב עוד רמ"ם קצה דבא בגמרא אמרי כגון לוכתה דלים ביה כיה כתים לא. בלומר ובין דבומה ליה ביה כיה בכדי אלא אלא ס"ל דאיכא בשבלה כיה בכדי ס"מ וזה היא הבנת הרמב"ל ודמה הבינ ע ל"ה ויש לתמוה על הרמ"ם לתה בכנבה מהם. מיהו אפשר לומר שבין לומר דמיל לגיעור לא בעינן כדי מהלת מרה דבבנה לתה מיה דבוהר בהלכה כ"ל בשום דמשמר שמאים ובמ"ם מתן פס ס"ם:

והאוכל

ע"ל אחד שאני דבריה כאחרונים שהכהרתי בפי' פלוגתת דרבי אליעזר וחכמים לדעת הרמב"ם יתיישבו דברי הבור שבתה כל אלו לר' אליעזר הם בלתו וכו' ושפק הרמב"ם כי' אליעזר והרי"ף פסק כחכמים אלין לתו וכו' ומחייבי מי אלין בכם כיצת וכו' מיהו בתה שבתה ודוקא אלין בתמרוהם בעם מתן וכו' בעשם בעיקר דאוריתתה ליתיה לדעת הרמב"ם בשפ"ל מהל' מאכלות דליתן ליה עמה בעיקר לבתחיב עלין מלקות אלא ביש בו כיום בכדי ס"מ: ועוד יש חיתה גדול בדבריו לא לתיפי מי שבח לבו אלין ומה שבתה דחמן מקשה הי לי' אינשי בלתו ובגמרא מ' אלו שובין (בפסיקת ס"מ מקשה ר"ל לא לי לומר דאפילו לי' אינשי הכי דהוי שבר כלום. ואפשר עוד לומר דגם הרמב"ד לא עלה על דעתו מיפשוט דבינו בחמצים מחמת הקפיתה שהקפיתי, ומ"ש הרמב"ד הרב שפסק בלתו כרבנן הכונה להגיע על רבינו לחה הלק מל הרב ושמק כ"ה:

[כתב הרמ"ם ח"ל מכל הרמב"ם בפירוש המשנה כתב דאין הלכה כר' אליעזר]

ומ"ש ל"ל דהא דקאמר כבא בד"ל וכו'. ואין שפק שזה אלא בדקדוק כתבו דכא ר"ש בתחמיען לא אלא מתלי שהמיען הרי אלו בלאהרה ואין בו כרם אלא דאחמה לאתשוטי מיפלי כתים והרמב"ם פירש שהוא אומר אוסם מעוה נזירה אמא יהרו מוהם בתים בלומר ואיכך נדיך לבעדם ונהיה הוא שבתה דאין הלכה כר"ש מכל כתה שמעמה הרי אלו בלאהרה וכו' מתן דבר שהיה דר"ש בתחמיען ור"ש היכי ליתא ביה דאין הלכה כר"ש ושוד שהרמב"ם שם בפירוש המשנה שבתיקיר אלא על מתן דבן גמור שעמה כרם ומל מידוהו בלא בלשון ר"ש בבריתא. ותמה ליגמא דהרמב"ם אפשיר שבתה אחר מירוה בלא בלשון ר"ש ואין הלכה כר"ש ובשוה המשנה אחר שבתה שבתיקיר אלא על מתן דבן גמור שעמה כרם ומל מידוהו בלא חר בתה ואין הלכה דר' אליעזר ולאיכך שובר ר"ש שבין הרמב"ם לומר דאין הלכה כר' אליעזר דבריתא וחס דבר אלא שנה על הרעה שיאמר הרמב"ם אין הלכה כר"ש בתה אלא הוכר בתשבה הגם הוא לא הרחיבו אם ר"ש חולק בו אלא אמנם הדרך הרמב"ם לאסור בסוף כל אמנה הלכה כדברי מ' חר ומנה ואין הלכה כר"ש וכבוהה אמרתה שהוא על מ"ם אף מיפלי כתים. ועוד יש לתמוה על הרב שיף לו ראם ספר המנות אל רבינו מחמם לשון ר"ש עצמו והרמב"ן בהגהות פירש דברי אליעזר אפשר כרבנן ולא אלא כ"ש:

כתב עוד רמ"ם ונמרק חמשי מהלכות מירוה כתב בכלים וכן אם שרה פחו וכו'.

ואין לי לקבר עם מה שכתוב לו ע"ל דקאי לעיל לתה שבתה דהא קיי"ל כל מיפוריין שבתורה אם אבל כתה וכו' אלא רצה לכתוב ר"ש הרמב"ם בפ"ו מהל' מאכלות אסור היה כתים אבל בכדי ס"מ לוקה מפני דס"ל דמתמן נמרינן לכל מיפוריין שבתורה לכן בתב בהיות הלכות מירוה דמיירי לה מקרא אל"כ מהכם אמרם לתמן בפסח אל"כ כל לתה לי: כתב עוד רמ"ם קצה דבא בגמרא אמרי כגון לוכתה דלים ביה כיה כתים לא. בלומר ובין דבומה ליה ביה כיה בכדי אלא אלא ס"ל דאיכא בשבלה כיה בכדי ס"מ וזה היא הבנת הרמב"ל ודמה הבינ ע ל"ה ויש לתמוה על הרמ"ם לתה בכנבה מהם. מיהו אפשר לומר שבין לומר דמיל לגיעור לא בעינן כדי מהלת מרה דבבנה לתה מיה דבוהר בהלכה כ"ל בשום דמשמר שמאים ובמ"ם מתן פס ס"ם:

ע"ל אחד שאני דבריה כאחרונים שהכהרתי בפי' פלוגתת דרבי אליעזר וחכמים לדעת הרמב"ם יתיישבו דברי הבור שבתה כל אלו לר' אליעזר הם בלתו וכו' ושפק הרמב"ם כי' אליעזר והרי"ף פסק כחכמים אלין לתו וכו' ומחייבי מי אלין בכם כיצת וכו' מיהו בתה שבתה ודוקא אלין בתמרוהם בעם מתן וכו' בעשם בעיקר דאוריתתה ליתיה לדעת הרמב"ם בשפ"ל מהל' מאכלות דליתן ליה עמה בעיקר לבתחיב עלין מלקות אלא ביש בו כיום בכדי ס"מ: ועוד יש חיתה גדול בדבריו לא לתיפי מי שבח לבו אלין ומה שבתה דחמן מקשה הי לי' אינשי בלתו ובגמרא מ' אלו שובין (בפסיקת ס"מ מקשה ר"ל לא לי לומר דאפילו לי' אינשי הכי דהוי שבר כלום. ואפשר עוד לומר דגם הרמב"ד לא עלה על דעתו מיפשוט דבינו בחמצים מחמת הקפיתה שהקפיתי, ומ"ש הרמב"ד הרב שפסק בלתו כרבנן הכונה להגיע על רבינו לחה הלק מל הרב ושמק כ"ה:

לחם משנה

דמשמע לן לרבנם מכל מחמצת כי מרחי לתיכה דבבלו בתחמצו אלא אלא מלבד כדרך מלילתו בכיתה ומכר המדי אפילו אין בו כיתה ויפת דקרא לא אחת אלא אלבד כדרך מלילתו אפילו אין בו כיתה בין לאכר המדי בין לאחת הבנלי אלא כדרך מלילתו כיתה בכדי מלילה מרה דבלה לכתו ובכי המדי לא אלינו ר"ל אלא בחדש ומתא ליה לגמרא לומר דאלינו אליה דרבנן מרחי אין בפסק בהלכות אלו אלא אלא אלא

דנים בו כזית בכדי אכ"ם כ"ש ל"ם דחייב כי פליגי באין בו ולפי זה פסק כהכמים מו מפרש דבאין בו כ"ש לא פליגי דבאור כי פליגי בים בו ולפי זה פסק בר"ח ולפי הירושלים קשה. הם לרהמנן כיון דנים בו כל"ש חייב כבשאר איסורים כרת נמי ליחייב כמו בשאר איסורים ומצא ליה לרבינו לשערו מכרח. ועי"ק במאמר מרבינו טוסק כהכמים כיכי מייתי רבינו ראיה מפסוק דכל מחמצת הא רבנן לא דרשי כל תחתיה ושל קשה דר"ח נמי לא מייתי קרא דכל מחמצת אלא באין בו וכיכי מייתי ליה רבינו ים בו ועוד קשה דהא באין בו הוי כאוכל הני שיעור ומאכל כהני שיעור אכילה בעיניה פטור כבל האיסורים ואיתא אפשר אחייב ל"ם באין בו דמי עדיף מאוכל פחות מכשיעור בעיניה ועל הכירוח הנני קשה מאחר שבכל איסורים שבתורה חייב בים בו ואיתא עליה הדם ראיה על הדפס עמר שחכמים פוטרים בו. ועוד קשה דבגמ' אמרינן דבוחה הבנלי אין בו כזית בכדי אכ"ם ואיתא מוהר"ם בבריתא בגמ' דבל בוחה הבנלי חייב אלא"ם שאין בו בדרך מיכול אי אריב ליה חייב בכרת משום דנני אוכל מחמצת לא כחיב כרת ומיהו להרב המגיד שכתב ברבינו פסק הכהמים דפטרי באין בו ואיתייבי בים בו קשיא מה שהקשיתי על הכי' הראשון: ונראה לעמר לדברי רבינו שפסק הכהמים ואמר מפרש דנים בו להכהמים נמי חייב מלקות ובאין בו פטור ור"ל סבר דבאין בו חייב משום קרא דכל מחמצת וחכמים סברי דס"מ אמר דקרא דכל מחמצת באין בו ריבוי דנים בו אתא קרא לא אתא אלא בים בו לחייבו מלא כ"ש דבשאר איסורים כרת נמי חייב בפסח פטור מכרת ושמעת מדהכא נבי אוכל הרן וזכרהה ונבי מחמצת שהוא שעובדת אחן בו הל"מ לעחיבו בלל כת"ם הילכך על כרחך לעחר דאתא לשערו מלכת אכ"ם בים בו וגזירת הכתוב היא להבל בו בקר מבשאר איסורין ולפי זה כשבחר רבינו שלאמר כל מחמצת לא אתכלו לא קאי לא"ם נוקה דלהא לא מיצמריך קרא דמדין שאר איסורין נפקא אלא לאיתו חייב כרת אבל אחמצו ולא ונכרתה. ובהכי מחיישבים דברי ה"ה בפירוש דברי רבינו בלי אקפוקים:

ז האוכל מן המחמץ עצמו בפסח וכו' ם אחר לא יאכל מכיון שבחוורה הוא קיים לי לחה לי אכל איסורין שבחורה קי"ל אלי שיעור אסור מה"ח. ושוב קשה דאי מקבל דיליף מיעה אכילה איסור מכילה מעשה וכ"ש. ועל מ"ם והאוכל כל שעה מחמצת מכיון בחיוב וכו' קשיא לי לחה לי פחות מכיון אחמצת דהא אאוכל כל שעות לחמוץ דאי לאו שעות אחר לאיסורא אי"ל דעונש אי"ל דעונש אחר אבל אחר אחר אכילה לקרא מחמצתו אכל וכל אף לאיסורא וקרא דכל אלא נאחר בכתוב הוא נמי אלא דלא אחיבה אכילה לקרא מחמצתו אלא לענין עונשין ולא לאיסורא, אבל בשאר איסורין אחר אכילה ואחיבה לקרא מחמצתו [ומכל וכל אף לאיסורא, אבל בשאר איסורין לקרא אחיבה לן דהוי לאיסורא] אלא לענין עונשין אבל לאיסורא לא משום דחוי לגיעה. ומכה כפי דברי הרמ"ם ז"ל אלו אף לאוכל מתן קודם הפסח אסור בכל שהוא מן המחוה וכן כתב הרא"ם ז"ל בפירוש ודלא בסברא מוהרל"ח ז"ל. ויתוכו אלי אמיה כפי בכרה הרא"ם דאיה ליה לאכילה בכל שהוא מחמצ אלי אלי אחמרין בגמרא ויש לקיש אחר מוחר מן המחוה אכילה אחר אחרת ולכל אכילה כל שהוא מחמצ. ומי מיחמא דס"ל דבאלא אלינו רבי יוחנן ור"ל דר' יוחנן בכיאה ליה לאכילה כל שהו בחמצ ומשום הכי אלא ליה דאלי שיעור אסור מן המחוה דר"ל ס"ל לאכילה הוי בזים ומשום הכי אלא ליה דאלי שיעור מוחר מה"ח. אלא יש לחמוה דמנא ליה לבחמא ולגזרה דר"ל אולם עם רבי יוחנן בחמצמות אכילה אחיה הוי ר"ל נמי מוחר לאכילה כל שהו מחמצ אלא בסכיבה ליה לחמא אכילה ואחיבה לקרא מחמצותיה אף לאיסורא דהא ר"ל בקרא לו קשיא מ"ל דבריה בפסנון לחמא אכילה ואחיבה לקרא מחמצותיה הרא"ם ז"ל ור"ל דלא ליה אלי שעמא מ"ל דבריה בפסנון לחמא אכילה ואחיבה לקרא מחמצותיה מכל וכל אף לאיסורא עוד אלי אמיה דבמאלא מ"ל אמיה בפסנון מ"ע כתב בסמ"ג אחיבה זם דר' יוחנן ור"ל וכתב דשעייה דר' יוחנן הוא משום דחוי לאיסורא ביניים וכתב לפיכך אוכל לא בהוחה אלי אלי שיעור אכיון אחיו מכת מרדות ע"כ. וכתב הרמ"ם ז"ל על זה וזה לשון כיון דחוי לאיסורא אינ"ב דשעייה דר' אינו אלא משום דאכילה בל דאיה מחמצ מדאיכ אסרה בכלנות אחן בבלבה בעיניה אינו אלא לענינים מ"ח אולקין לזה הענש לחודיעם לאה לא נאחר בבלבה הוא אף לענין לאיסורא כו' ע"כ. ויהיה יש לחקור מה ס"ל לר"י בפי' אמנו אי פ"ל דחמנו אלינו כל שהוא בחמצמ דומיא דאכילה אלא אלא דאחר אכילה ואחיבה לקרא מחמצותיה לענינו ולאיסורא אבכוחבה אלא אחר אחר אחרינו כל בחמא דיומא (דף פ"ח) מנאי מה לא נאחר אוכרה בעינוי משום דלא אחר אחר הוי כבוחה לחמא לא יאכל אכילה בכוחה ומלבד דענינו של דברים דאחר אכילה בכוחה אינו אינו דבר בפסנון אכילה אינו בוחה ולא יש לחמוה דבפסח נמי דבחה לחמא אלא בכל שהו אלא דאחר אכילה ואחיבה לקרא מחמצותיה אלא אלא אלא

ולמעלה שהוא מתחלת שעה שביעית ביום. [ז]וכל האוכל בזמן הזה לוקה מן התורה שנאמר לא תאכל עליו חמץ, כלומר על קרבן הפסח. כך למדו מפי השמועה בפירוש דבר זה לא תאכל חמץ משעה שראויה לשחיטת הפסח שהוא בין הערבים והוא חצי היום: **ט** ואסרו חכמים לאכול חמץ מתחלת שעה ששית כדי שלא יגע באיסור תורה. [ח]ומתחלת שעה ששית יהיה החמץ אסור באכילה ובהנייה כל שעה ששית מדברי סופרים ושאר היום משביעית ולמעלה מן התורה. שעה חמישית אין אוכלין בה חמץ נזרה משום יום המעונן שמא ישעה בין חמישית לששית. ואינו אסור בהנייה בשעה חמישית. לפיכך תולין בה תרומה ולחם תודה וכיוצא בהן מחמץ שהוא קדש לא אוכלין ולא שורפין עד שתגיע שעה ששית

ט שעה חמישית אין אוכלין חמץ נזרה משום יום המעונן שמא ישעה בין חמישית לששית. כתב הרב המגיד"ל פליס מהרמ"ל ז"ל בהוכחותיו על סמ"ג כ"ל שמא ישעה בין חמישית לששית ול"נ בין חמישית לשביעית דלא נגע מדברי סופרים דאם כן בכדי דשעה ששית משעה חמישית בין חמישית לשביעית הוא ולא בין חמישית לששית ושוב דשעה נוסף לא נאסרה אלא נזרה משום שביעית ואיכף דיקום ונאכל נזרה לגזרה אלא כ"ש בין חמישית לששית לשביעית ולא הוצרך לגזרה אלא שכבר כתב לעיל מזה שתחלת שעה שלישית מן הבוקר, עכ"ל. וכדבר הרמ"ל מצאתי מן הבוקר, עכ"ל. ומה שהרמ"ל מצאתי מלבקלר ז"ל כתב וז"ל שמא ישעה בין חמישית לשביעית ולא נגע מוכח דרבנן דאסיק גזרה משום יום המעונן כיון שעה אחר שלא יכולו לבוקר בהמה ומשעה בין שביעית לחמישית. וכבר הביא הגאון ז"ל בתשובה וז"ל מ"ש בהלכות בין חמישית לשביעית הוא לחמה ולא מחמה אבל כפי מה שהקשו שם. ואלמלי מי כדרך מפני יומר מחמה ישעה בין שעה לשעה שלחמה כי כיוונתי בכל זה כמיבר לקרב הדברים אל המנהג יומר, עכ"ל: לא אוכלין ולא נשרפין עד שתגיע שעה שביעית. ובקצה דבין מחצית שעה שביעית אסור בהנאה מדרבנן ול"ל לגרוף להוציא מכיסו קודם שעה שביעית. ומאחר כיון לא לומר דמשום דאסור לגרוף קדשים ולמדבש אמרו שיתפרו עד מחצה שעה שביעית ומפ"ג דעבר בתחבירו כיון דמדרבנן הוא ושב ואל תעשה הוא שרו ליה רבנן עד שיגיע שעה. אבל מה שאמר לפה שבתוך מדם וכו' שונים אם בתנוק אחד מד מחצה שעה שביעית כיון שמלון מיירי. ובספרי כ"מ הביא הפוסקים רמ"ש שבתוך שעה שביעית בשעה מריבה ופי' כ"מ דבתחלה שעה שביעית לגרוף מכיסו ובסוף מחצה אמן אסור בהנאה. אבל מה שביעית קודם מחצה אמן אסור בהנאה דלו מיא יכול לבטל. וכיון שכן גם מי שפרש דברי רבינו דתחלה שעה שביעית לא דוקא אלא סוף המחצית קודם ואיכ לגרוף מד קרוב לתחלת שעה שביעית לגרוף בשורפו מאלי זמן לגרוף מבא חה מורם יומר מקריבים מצוה. ומ"ל דנכי דשעה שביעית לאמרבנו בהנאה מ"מ לא מיירבנו לגרוף מכיסו קודם לוקה שעה חה מיקר:

לחם משנה

מוכר ולו ליתא דמלי דקאמר רבא אלא בחמץ וכו' לחודי בין לאלי בין לאחר כלא מוכר קאחר דמשמע דיכר לגמרי אפילו מדרבנן דבא בגמרא אליו והא אחר רבא (ר"ם) קאמר קרם וכו' מחמת דיכר לגמרי קאמר ול"ב כיון דכך ביכר מחמת לגמרי אפילו לחודיה ליכא כלל אלא ולחי שמה שאחר אלא בחמץ מוכר לא כי אלא לאחר אחר אבל לאחר אחר אמר לא, הה דיה מה שנהנה לכבדיה כבר כמבוד ז"ל:

ט ואסרו חכמים לאכול וכו'. בפ"ק (דף י"ב) אמרו בתחנה ר"מ אומר אוכלים כל חמש ושורפים בתחלת שש. ובגמרא תנו כאם אחר בשמים אחדים ואחר אומר בשלשה וכו' אחד אומר בשלשה כו' אחד אומר בשני שעות ואחד אומר בשלש שעות עדותן קיימת אחד אומר בשלש ואחד אומר בחמש עדותן כבלה דברי ר"מ ר' יהודה אומר עדותן קיימת ואיפלגו אם בגמרא אלא דברא ודבא בשרפם כך אחר' אכלו אבלה מבהיה מוגים דלאבלי לחד ליתנא ל"מ אין אדם שוחה ולא כלום, לרבנן ר"י אדם שוחה חלי שעה ולאידך ליתנא לרבנן ר"מ אדם שוחה אמנו לר"י אדם שוחה שעה ומשהו ודב פריך ליה ולאחר ומה לא אלא דיקוק בהם אחרים דאמר בשלש בתחילת שלש ובסוף דקאמר אמנם בסוף ולו ולו הוא עדות מוכחת ולא קמליף ליה וכו' אלא אמר רבא לדברי ר"מ אדם שוחה אחר שעות אחר אמנו אמנם כי הוה בתחילה שהיה לו בסוף בשלש שעות אחר אמנו מבבה כי הוה לו בתחלה שלש לו בסוף כי' ומד מיירבנו קמשי אחר שעות אחר אמנו לדברי ר"י אדם שוחה שלש שעות אחר אמנו מבבה כי הוה לו בתחלה שלש לו בסוף כי' ומד מיירבנו אמנם אמנו כבר אמר אמנו אמנו אמנו דר' יהודה ור' אמתלא מרבא לא מיסל ומיירבנו אמנם אמנם בתחלה ובסוף אמנם בתפרבר ולא מרבא ולקבנו עוד בתחלה אמנו מיכל ומיירבנו בתחלה אלא אמר רבא אמר בתחלה בבדוק כך מחלוקת אמנם אמנם אינו לא מיכל אמנם דשמא יאמרה בשבת ביום המעונן לדיבא אחר אבל לי הוה נגרים אמנם אמר אמר אמנם אמנם אמנם

פ"ב א מצות עשה מן התורה וכו' ראיה לדבר מה שכתוב בתורה וכו'. וא"ם מאחר שכתב שמפי השמועה למדו הראשון זה הוא יום י"ד למה לי קרא דלא תעשה. וי"ל דמיום הראשון לא משתוענין אלא להשבתה חמץ היא כי"ל אבל לא שתעיגן כלי א עשה ביום. וא"ם ביום הראשון שלמדנו מפי השמועה שהוא יום י"ד למה לי הא אלא

ששית ושורפין הכל: י' **הא** למדת שמותר לאכול חמץ ביום ארבעה עשר עד סוף שעה רביעית. ואין אוכלין בשעה חמישית אבל נהנין בו. והאוכל בשעה ששית מכין אותו מכת מרדות. והאוכל מתחלת שעה שביעית לוקה:

פרק שני

א מצות "עשה מן התורה להשבית החמץ קודם זמן איסור [א] אבילתו שנאמר ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. ומפי השמועה למדו שהראשון זה הוא יום ארבעה עשר. ראיה לדבר זה מה שכתוב בתורה לא תשחט על חמץ דם זבחי כלומר לא תשחט הפסח ועדיין החמץ קיים. ושחיטת הפסח הוא יום ארבעה עשר אחר חצות: **ב** ומה היא השבתה זו האמורה בתורה היא [ב] שיבטלו בלבו ויחשוב אותו כעפר וישים בלבו שאין ברשותו חמץ כלל. ושכל חמץ שברשותו הרי הוא כעפר וכדבר שאין בו צורך כלל: **ג** ומדברי סופרים לחפש אחר החמץ בהבראות ובחורים ולבדוק ולהוציאו מכל גבולו. וכן מדברי סופרים שבודקין ומשביתין החמץ בלילה מתחלת ליל ארבעה עשר לאור הנר. מפני שבלילה כל העם מצויין בבתים ואור

א טור סימן תל"א סמ"ג עכין לט

פ"ב א מצות עשה מן התורה וכו' ראיה לדבר מה שכתוב בתורה וכו'. וא"ם מאחר שכתב שמפי השמועה למדו הראשון זה הוא יום י"ד למה לי קרא דלא תעשה. וי"ל דמיום הראשון לא משתוענין אלא להשבתה חמץ היא כי"ל אבל לא שתעיגן כלי א עשה ביום. וא"ם ביום הראשון שלמדנו מפי השמועה שהוא יום י"ד למה לי הא אלא

תחתם שלא יעשה בהשבתת חמץ בי"ד מחתיו ולישלה ל"ל דלה"ל אלא דיום דבעינן דבמקום שהה על הבשרתה חמץ נלהה לם תורה ההשבתה בי"ד וא"כ ביום דכרי רבינו כך הם. מלות עשה להשבית החמץ קודם זמן איסור אבילה שנאמר לך ביום הראשון וכו' כלומר כי שבמקום שהה תורה על הבשרתה פירשה שנריך שתהיה קודם זמן איסור אכילתו דמיה שפי' לך ביום הראשון יום י"ד לא השחט וכו' וא"כ ע"כ יש לנו לפרש דיום ראשון הוא י"ד כי היכי דלא ליקשו קראי אהדדי ומקרא דלא תשחט שמעינן דמתלת ולישלה אסור. וא"ם למה לי למידה מפי השמועה נומר דלך ביום הראשון פי' י"ד היינו לילה דכי היכי דלא ליקשו קראי אהדדי אית לן לאמר הכי כדאריש ל"ל שאילה שלמוד מפי השמועה הוא ס"ד לאיסור דיום הראשון הייט לילי פי"ו כדאמרינן בגמרא וקרא דלא תשחט על החמץ וכו' הוה מוקמינן ליה בשאר קרבנות ואתא לאתויי כל שאר לא תקריבו אבל השחט שלמדו דביום הראשון הוא יום י"ד אית לן לאוקומי קרא דלא תשחט על החמץ בשעתו דהייט לילי הראשון הפסח ועדיין החמץ קיים ולמדנו מפס דמלות ולמעלה דלא לאסור ובגמרא (שבחים ס') בריש אך ביום הראשון פעבר יו"ם לא אינו אלא ביו"ם עצמו מ"ל לא השחט על חמץ דם זבחי לא השחט

ד אין בודקין וכו'. פס (דף ז' מ') מ"ר אין בודקין לא לאור הלבנה ולא לאור הנרות ולא לאור הנר יפה לבדיקה. ואין קובעין מדרש בסוף יום שלשה עשר. וכן החכם *לא יתחיל לקרות בעת זו שמא ימשך וימנע מבדיקת חמץ בתחלת זמנה: ד יאין בודקין לא לאור הלבנה ולא לאור [ג] החמה ולא לאור [ד] האבוקה אלא לאור הנר. במה דברים אמורים בחדרים ובמחבואות אבל [ה] אכסדרה שאורה רב אם בדקה לאור החמה ריו. ואמצע החצר אינו צריך בדיקה מפני שהעופות מצויים שם והן אוכלין כל חמץ שיפול שם: ה יאור שבאמצע הבית שבין אדם לחבירו זה בודק עד מקום שידו מגעת וזה בודק עד מקום שידו מגעת והשאר מבטלו בלבו. אבל חור שבין ישראל לעכו"ם אינו בודק כלל שמא יאמר העכו"ם כשפים הוא עושה לי אלא מבטלו בלבו וריו. וכל מקום שאין מבניסין בו חמץ אינו צריך בדיקה: ו *חורי הבית התחתונים והעליונים וגג היציע ורפת בקר ולולין ומתבן ואוצרות יין ואוצרות ישמן שאינו מתפתח מהן ובית דנים גדולים אינן צריכין בדיקה אלא אם כן הבנים לוקן חמץ. אבל אוצרות שכר ואוצרות יין שמתפתח ממנו ובית דנים קטנים ובית העצים ובית הטוריים וחורי הבית

ד אבל מכסדרה שאורה רב אם בדקה לאור החמה ריו. מימה דבמס' (דף ח') אמרינן אמר רבינא מכסדרה לאורה נבדקה ומוכח התם דלהחמה קאמר ומהדרי רבינו מ"מה דחוקה דיעבד. וכתב הר"מ דמשמע דרבינו דלהחמה צריך לבדקה בלילה אפי' שבו אדם מצויים בבתיכם תע"ב דליכא משמע דאור הנר יפה לבדיקה ומו שארי כולל אין בודקין לאור החמה דאיתא בירושלמי:

ה אבל חור שבין ישראל לעכו"ם אינו בודק אלא מבטלו בלבו ריו. אמר העכו"ם כשפים הוא עושה לי אלא מבטלו בלבו וריו. כך היא הגרסא בספרי רבינו. ובשאר מקומות אמר הכוסקי. ואני אלא היה כתוב בן בסתם כ"ה מעצר לידמק בדבר וכתב הר"מ דאפילו לאלילים הוקנה אבל ביחמה ומכולא לצרך בדיקה דכי הכי אינו ניזון ליה והאמר מבטלו בלבו:

[ו] חורי הבית התחתונים והעליונים. פירש"י] ההבנוים ביותר ועליונים ביותר. כתב הר"מ ודעת הרלב"ד דחוקא בבית שאין הכוסקות מצויים אבל בחקים הכוסקות מצויים אפילו חוריים התחתונים צריך לבדוק אמתא הגיעו שם חתן. וגג היציע. אמ"מ שהוא גחוך וכוון לשמתם בו הוא"ל והמופש הוא. כתב הר"מ ברבינו לא הבנתי הא (דף ח') דתמה הגלקה בחוך בבית וכו' משום דבל הבלוקות דשייכי בה הם בכלל דברינו אלא לעמה עצמה הרי הם כחורי הבית ולא לגמרן בית בלבדוק ומה שיבמת מצריך לבדוק ומה שיש לו שבמת אין צריך והאיבה אם פנים ותבנים מחדרים מחתיה אין צריך שברי אין מבחמנים שם ומי אין פנים ותבנים מחדרים ולא אין צריך: חורי הבית וכו' ואוצרות יין ושמן אינן מתפתח מכם. כך כתוב בנסחאותינו ואל זה כתב בהגהות מ"מ אמ"מ וכו'. ביאור דבריו דבשמרא אמרינן דשמן יש קבוע לאמתא שברי יודע כמה הוא צריך לבר וכך בני מדם ומבינו מדוקה

לחם משנה

מהות הדרך פיזור מבן שכיון מהות ברשותו ורוחה ולאי צריך מיבטלו כך נראה לי דעת רבינו *:

ג ואין קובעין מדרש בסוף יום וכו'. רבינו מפרש מכ"ם מלא יכוה בלילה עלמא ואם מכתב ה"ם ומירם רבינו בסוף יו"ג:

ד אבל מכסדרה וכו' אם בדקה וכו'. נראה לפי דעת הרב לשון רבינו מתמא

ה אור שבאמצע הבית וכו'. נרייסים שם מור שבין אדם לחבירו אם בודק עד מקום שידו מגעת ומבטל בלבו אינו בודק עד מקום שידו מגעת ומבטל בלבו ואם אמר ברייסא מחרים מור שבין יהודי לנכרי אם בודק עד מקום שידו מגעת ומבטל בלבו אינו בודק עד מקום שידו מגעת ומבטל בלבו. אבל חור שבין ישראל לנכרי ור"ל מהות מוכר שאין הנכרי בלבד דלא מיישיב לבבי וכיון שבתב דין חור שבין אדם לחבירו שבודק כל אחד עד מקום שידו מגעת ממילא מתמא שבתהות בין יהודי לנכרי אם יהודי בודק עד מקום שידו מגעת ואם אינו מגעת ומבטל בלבו:

ו חורי הבית התחתונים והעליונים וגג היציע וכו'. כך היא שיבר הגרסא בספרי רבינו המדוקדקים לבקרים שבן ליין ובאין מבסמך מבן ליין בלבוד קלי לאוצרות שבן מבטלו מבסמך מבן לין צריך בדיקה וישיר על זה. מה שבתב רבינו אבל אוצרות שבר ואוצרות יין שמתפתח וכו' ולא מבר ואבה אוצרות שבן אלו אוצרות שבן בכל נוגע לין בדיקה לפי אוצרות שבן בכל נוגע לבטלו וכן מבוטל בגמ' בלא מחלוקת וכן בהלכות. וכבר ה"ל ולא מצא בהגהות מ"מ בעה בשבן וכו'. מיהו דבגמ' (דף ח') אמרינן בה אוצרות יין ואוצרות שבן אלין מבסמך מבן לין בדיקה אבל אוצרות שבן אלין מבסמך מבן לין בדיקה ומשמע מבן לין בדיקה ומשמע מבן לין בדיקה ומשמע

סעודה ואין צריך לעמוד מן הסלתן ולהביא אבל יין אין קבע לשתיה כעמיס שבתיה פעודה טוב מרובה רבל אתמול ואין הפרש בקי נדבר. ומפני הנאה זו כתב הרב הגיעד שהשמחה המתמיתן לבקרים אמן ליין ובחיר המבשלים מהם לקיים מכתה סברינו שהרי כתב הר"ן שסברת ר"ש כך היא דאמרן אם מבשלים ממנו צריך בדיקה וכיון דמעמא דכיון דאינו דאינו נאכל להליק בשמן הוו להו תולדות שמן כניה הנעשה מצריך בדיקה. וא"ש לתם לא כתב רבינו בפירוש תולדות שמן שמבשלים מהם צריך בדיקה כשם שכתב ביין י"ל דבשר נמי קניא דבקניה בהמתבקן ולא נקניה בתוכו מבשלים מלא מלי מיא לך לתיתר דבקניה בהמתבקן לומר מהום הכי לריך בדיקה דאי היו מבשלים לא בריך בדיקה תולדות שמן שמן נמי נקניה בתוכו מבשלים דאינו צריך בדיקה בהמתבקן לריך בדיקה, וא"ש היינו בעמתא דבקנו רבינו שכר בהמתבקן ולא נקניה בתוכו מבשלים לפי שכר שמנו בגם שכר בגבל בגם בגבל בתולדות יין בגם בהמתבקן מהם. גם שמן שמרינן בגם תולדות שמן אין לריך בדיקה ולכוס תיבגא דיקן ה"ל בתוכו כתוב נמי אין מבשלים מהם ובכיון מהם ל לשון הגמרא. כל זה שלא נשבר בהמתבקן אבל לפי הגמרא אם הבשלתות יבשיתו

כן יותר נכונים דברי הרב המגיד:

ובשבודק המרתף וכו'. הקב הרא"ש בשבקין דשמואל דיין דאלהו הנאי אם טוחיה והרא"ש ז"ל אסר הרב וכן רבינו יונה ז"ל דבל בריתה דלא מתניא כי ר' חיים ובי ר' תומים לתו כר מחלק הוא ובין דר' חיים תני תני הרב אין לאתר לאיך בריתה דתנו דשמואל ואבינו מיתם ר' תומים היה בכללם מ"מ ה"ל ר' חיים ר' תומים אין מבשלים אבל אם הוא בטבלתם בגמרא והלכתא כשמואל כתו שהוא בטבלתות אלו אם"כ לא היה חולק על אסר הגמרא:

ז אין מחשבין אותם גרגרה תולדה. פ"ה כתב פירש רבינו ופירש"י וכתב שבירוחים רבינו ביקר ויבקר כיון. ולפי מאחר דלענין דינא לריכא אלוגתא בעיינינו מה לי אם אבלים בתר הנשמן אותם גרגרה תולדה מבין אם מבשלים אין מבשלים אין בדוק לבין בדוק ואם אבלים לשון הנשמה יותר מחייבא בפירש"י אמבנים הכרח לאתין הנשמן אותם גרגרה מבין אלוגתא בדוק לבין בדוק אם"כ ויהום נ"כ אותם גרגרה מהלר אלוגתא בדוקה לבדוקה ובין אם"ש לאתם לכך גם אבל לא הנאם אלוגתא בדוק לבדוק אבל לדבוק מבין הכרח לאתין הנשמן אותם גרגרה *(מבין אלוגתא מבשלים בו אחין לבין מבשלים) בו אחין אם"כ לאתם מעיד אלוגתא לבדוקה ובין אין לא כ"ב הכרח אם"כבר הוא אלוגתא בדוק לבדוק בין אם אבלים אבל אחר אבלתא לא נהום בעד יום אחד אבל לפי הסמם לענין דינא לא נפיק לן מידי תלינא דחרחיבה לא חייבינן מבין *(בלין מבשלים לבין מבשלים) ולא מבין אלוגתא בדוק ולא אין לומר לן מידי תלינא דחרחיבה לא חייבינן מבין אלוגתא בדוק לבדוק ולא אין לומר לן מידי תלינא דחרחיבה לא חייבינן מבין אלוגתא בדוק לבדוק אם הוא אחן אם אבלים אבל אם לא נכנס אחרים אבל אם לא נכנס אחרים אבל אם לא נכנס אחר

אחריו ומצא "פירורין אינו צריך בדיקה שחזקתו שאכלו ואלו הפירורין שנפלה ממנו בשעת אכילה שדרך התינוק לפרר בעת אכילתו ואין דרך עכבר לפרר. ואם לא מצא פירורין כלל צריך לבדוק:

* "הניח תשעה צבורין [פ] של מצה ואחד של חמץ ובא עכבר ונטל ולא ידענו אם חמץ אם מצה נטל ונכנס לבית בדוק צריך לבדוק שכל הקבוע כמחצה "על מחצה:

יא * "שני צבורין אחד של חמץ ואחד של מצה ושני [פ] בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ובא שני עכברים זה נטל חמץ וזה נטל מצה ואין ידוע לאי זה בית נכנס זה שנטל החמץ. וכן שני בתים [י] בדוקין וצבור אחד של חמץ ובא עכבר ונטל ואין ידוע לאי זה בית נכנס. יא שידע שנכנס לאחד מהן ונכנס אחריו [כ] ובדק ולא מצא כלום או שבדק [ל] ומצא ככר. או שהיו תשעה צבורין של מצה ואחד של חמץ [מ] ופירש ככר מהן ואין ידוע אם חמץ או מצה ובא עכבר ונטל הכבר שפירש ונכנס

א מיין כמור שם: ב מור סי' קכו וס"ש: ג מור שם: ד מור סי' תנו:

הגהות הרא"ש

יכנס תבשם וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל לא משמעותא מילתא אלא לענין בטול אבל לענין בדיקה הוא מכ"ל:

"שני צבורין וכו' עד שלין כאן קבוע. כתב הרמב"ן ז"ל זה כשהם דומים אבל אם שנים דקבוע ודאי הוא אלא שיש לדון לקולא דהוה ליה כספק ביאה לענין בדיקה ותולין אז בס הוא ומה דמתלה. ויש לומרים דלא תלו תולין אז כשהם לחומרא אלא לאכולי עכבות וכן לענין בדיקה אבל לגבול אינו לומרא"ל ויש דמיים דאמילו בדאיכא לתולין לקולא כגון בדק ולא מצא כדבגן דאינו מל ל"מ לי מי נמי בבדק ומצא כרבה"ל דמלא אדרבי וכן כתב בשיט ז ומצא בתים לחמרא כרבה"ל לקולא דאינו אל רבי מכ"ל:

יא וכן אם בתים בדוקים וכו'. פסק (דף י') צבור אחד אל חמץ ואם בתים בדוקים וכו' דייט אם אינו והקשה ה"כ מ"ש דין כשמפלה מדין הבדיקה והיינו לענין הסומלה מ"ש אינו יכול בבא לתת לתם בתמלין אבל בבא לתת לענין הבדיקה אין כאן שום מעלה בים מעלה כולה ולכן כשבטל בטלה בטל ביטול אבל אם ליה וכיון שבבר היו בדוקים לא הבריתוהו לחזור ולבדוק בולה דהא ביטול אבי ליה וכיון שבבר היו בדוקים לא הבריתוהו לחזור ולבדוק. ולי דייט מעמא דכיון דאם אינו צריך בדיקה מדינא דתמלוייהם מהרים לתת דמתלין דייט מדרבנן דתמלוייהם מהרים ניכר דבספק מומלה ברה"ל מהר לגבי בדיקה מהן דרבנן דבמיהו דבריהם על דין תורה. ול"ם והלא בספק דבדיקה בהה"ל הוא ומדין הוהיה בספק מומלה ברה"י מעמא דיש כיון דבדיקה מהן דרבנן כך לי רה"י כמו רה"ל וכיון דמלוייהם מעלה לא מעלה לענין בדיקה. מ"מ מעמא מעמם מהרים כ"ם בדבר דרבנן דבדיקה בהה"ל דבדיקה מהן דרבנן בך לי רה"י כמו רה"ל וכיון דמלוייהם מעלה לא מעלה לענין בדיקה. מ"מ מעמא דהכי נמי דבדיקה מהן דרבנן הוא מעלה ולא מעלה לענין בדיקה. ולפי זה נמצא דאם בבדיקה מהן דרבנן אינו מעלה אינו

מטהתם היה סבור הראב"ד דשלין כלן קבוע קאי לכל ההלוקות וכיון לא כן דמה ולנו לא כן חסב ולא קאי אלא לכל דפרים מרובת פרים :

יב הניח ההמן בזויות זו וכו' . המוסתת הלחיתיה כך היא הנוסח ההמן בזויות זו ומלאו בזויות מ הרת לו שהניח הטבע הלוח ומלא עפר לו שבא עכבר ונפל ההמן

ונכנס לבית בדוק בכל אלו אינו צריך לבדוק פעם שניה שאין כאן קבוע: **יב** * "הניח החמץ בזויות זו

השגת הראב"ד

"הניח המן בזויות זו . א"א כדרכם שנהגים מי כמו דאיסקא מנים בזויות זו וכו' ואינו צריך לבדוק כדבר"ג דמלא מדרבי מנים חבש אלא מדרבי מנים חבש לא בעכבר ועל המן ספק נכנס לבית זה לא נכנס אינו צריך בדיקה עכ"ל :

ופסק נכנס לבית זה לו לא נכנס בכל אלו צריך לבדוק. והכיסחאות שהביאו לדיל ה"ה קנסם היה כתוב בהם לו שהיו הטבעה לטרים של מלח ואחר כך הין ובחרם כתב וכו' ואחר מהם בכל אלו צריך לבדוק ובכם הוא ז"ל ולא הבשהת שבאיזהו מקום בגמרא שאינו צריך לבדוק ולכן קיים מוסחה הכפרים שבאלו בהם לא שהיו הטבעה לטרים ואחר מלח וכו' ואחר שלא הולך לבתר רבינו דין כוב מלח לפי שכל שלין

לחם משנה

כהכי הוי ספק דרבנן ולהכי בגמרא הכוו הבים דעני לטרים ולבניהם שני בחים וכו' להיות הבדומה דרבנן מפני שאין כאן איסור קבוע וכן לקרן נבי לא ידעינן לי לבאי מייל ולא לבאי עייל לא רצו להשוותה לנתרי לטומאה דאוריתא מפני שאין כאן איסור קבוע ולדעת הראב"ד אמורה ז"ל דאיסור מילוק בין ספק דעבוע לספיקא דדיעה דבדיקה חמץ בעשות על ספק הכוונה היא ספק דבשהם מלריכין לבדוק בית זה הוא מיום ספק לי מילוק בו חמץ לו לא שהוא ספק דעבוע וג"כ בכל ספק דעבוע כי הלי מחמריך מכל כשאין בכם בעבוע אלא ספיקא דדיעה כאן ספק המיקו דבעיין דהוי ספק אם הדין כך לו לאו ולאי דבהא מלינן לקולא דלא הוי לספיקא דעבוע דעבוע הבדיקה מחמחו :

יא שאין כאן קבוע . יש כאן הבנה קלת קצה ההבנה וכתוב שם זה שבוא דקבוע ולאי הוא אלא שהולין לקולא דהוה לי כספק ביאה ליתם לעניין בדיקה הולין זה בזה ויש לוחר אף לעניין ביטול דומיה דטומאה ויש מומרים דלא אמרו הולין זה בזה

משנה למלך

שמאים ע"כ . וכתב בסוד ר"ם פל"ג ז"ל לגזר אחד על המן ושני בחים בדוקים ואחת עכבר וקל ולא ידעינן לבי מנייהו עייל לא שם בבחים על אדם אחד לא על מנים ולא לשאול בבת אחת לו שבת אחת לשאול עליו ושל מברו שיבסם נרכים בדיקה אצלו אם ביעלו כלא לשאול זה אחר זה אין שום אחת לשאול עליו ולא מברו שיבסם נרכים בדיקה אצלו אם ביעלו אם לשאול זה אחר זה אם הבדיקה אלו בבת אחת בבים"ם מעשה מצוה שיחומר הטבכרים אלמוהו אשבר דלא המי הבא ובכבר נרך בדיקה דאדרבנן לקל נרך לומר בהיה שם מעבה אחומר הטבכרים אלמוהו אשבר דלא המי הבא ובכבר נרך אלו אלמוד : והראב"ד אלו בבנינא לו הבא מיירי דבבכר גדול דלינא לנימר אלמוהו ובכ"ב כתוס' בס"ר דבבחים (דף ע') ד"ה הייב דבולה שמעמון מיירי שבבכר כ"כ גדול דלינא לאיחר אלמוהו . ובין שבן הוי ודאי דרבנן ומדמעון לה לבני בבנין . ובינא ז"ל לא ידאה ליה בה דאשיבו שבבכר גדול אחומר מבכרים מצאו שם ואלמוהו . ואראה דבלא מיעל אלו בינא יודע אלמוהו בלו בה אחר בה דבני בדיר דבא בבחים דבבכר גדול ולמומרו ולא אלינו אלו בינא ובלו בבבת אחת לבבינא ז"ל לא נעי בדיקה ולאבור שיהמו בני בדיקה דומיה דבני שבלין דלא ע"ג דבבבר עוראלה בהה"ר לבל בבת אחת אחינן לאומרה ס"ל לעניין בדיקה ובן מיבה"י ז"ל . אלו אינא לעיוני טיבא בדברי רבינו שבני ספק בדין ר"ל דבבר נבנס לא נבנס נרך לבדוק ולבני בד ונר בבני עלמו הוי אולין בו לבבל ולעוקר בשבם בחדרים אלו לאלו אחבאונין בבת אחת ומבלינן בה אחר בה אבל בבבר בבל בד ונר בבני עלמו ראוי לחמיר מעולם לא שמעמו שיבינו אולין בו לבבל שבר יש שבלין בהה"י אלינא דל"ש אף בה אחר זה שבבם שמאים . ובבאלה"ר ז"ל כתב בהבנות ז"ל שאולין לקולא דהוה לי כבבר ביאה לעניין בדיקה ואולין זה בזה . וז"ל אף לעניין ביטול דומיה דטומאה ז"ל דלא אחבו אולין זה בזה לטומאה אלא לאוכלי שבבות וכן לעניין בדיקה אבל לביטול אלינן לאומרה ס"ל . ובתב על זה בבבר לאם מבנה ס"ל אף לעניין ביטול דומיה דטומאה דבהם בה בבבר לדבר ס"ל אולי שבאל בנים אחת דעמאים מיירי בבבבנן בבבר לבבבר ס"ל . ואין נוכר לזה בבא בי נמי אחי בר"י אל דבבים בר' יוסי שבבבים ובבבר בבוים הא לאו בבל אלא מטבבר בבא בבת אחת ב"ש מודו בטמא ולא"ב אינא לאוקמי דבבי הלה"ר בבבא לבבל אל"ו ובבבבמנו ובבבר בר' יוסי . אן אינא לאבמוני בבבר ראבב"ד בבבא דבוכי אלינ ביטול טומאה שלו בבם מבנה דבבי טומאה בר"ס ובר"ל בבבינו עבוד מבנה בבי אולין זה בבא ע"ש .

שם לא שבבר ואלא בבר . שם בגמרא אל ובבר ובבבה אלונאת דבבי ובבב"ג . ובתב בבור מי"ס ראה בבבבים בבבר לבבים ובבבנם אחבינו ובבבר בל בבבים אלא מבא אלו מבא אלינן לבבוב יותר ואלינו לא בל ביטל אל נרך לבבוב ואם בבבן בבא בבבן אלינן לבבל אבבו ביטל אלינן לבבל בבבבים ואלא אל נרך לבבוב ואם בבבן אלינן לבבל אבבו ביטל אלינן לבבל בל בבבים ע"כ . ובעבל אחבור עבב בבבי בבבי אלינו ביטל לא נעינן ובן ובאה שבבא דבא בבבל"ר אלא בבבבא ובב בבבבים בבבוב בבבבל"ר אלינא בבבבא אלינו לבבל אבבו ביטל אלינן לבבל בבבבים אלינו לבבל בבבבים אלינו לבבל בבבבים אלינו

ז"ל מהלכות מעשה מכבר ומוכר ויש פוסקין כרשב"ג להקל: או שהגיע מעשה חלות וכו'. (דף י') כתיב הכא ומצת עצר מלנמא דכני וכנגן דמקן הגיע מנה וכו' וקיי"ל כרבנן וגריך בדיקה: או שהיו משמה לטוריין חמץ ומלמד מלה וכו'. כך היא המומחה המחייבים בספרי רבינו, ויש שנוס במקלת ספרים וכתוב כאן משמה מלה ומלמד חמץ ובוכים ספר מקן וכו' וזה מנוסח הרשות שבפירוש לחיבו רוב הגמ' נגמ' נגי משמה לטוריין מלה ומלמד חמץ מרים ומסמס עכבר ומעגלת הלך מחר הרוב מלה ולמי כאן בחוב חמץ כן דברי רבינו ולא הגיע לכתוב דין רוב מלה לפי שכל שאין קטע עכבר ביטר רבינו שאינו גריך בדיקה וזה ברור:

או מבטל עכבר ומעגל המץ וכו'. שם (דף י') ספק על ספק לא מל מיינו בקשה המץ וכו' וקיי"ל כחמיים דמומחין וגריך בדיקה וכו' דשמ רבינו והגאונים וקנה מן המחרוזים ויש מי דעבר דבני המץ לשילו מן הגמ' מוזו דמין גריך בדיקה וכן מרמ"ם ז"ל וזה דעת הטיטור: וקשה לי לדעת רבינו שכבר מחבאר למעלה שלם ולפי מכנס בנים אחד מלא שאין יחוש בלי זה בית מצוי בנים נכנס אין מחד מכם גריך בדיקה ח"ל מלמה שכל מקן ומאין יחוש שם נכנס כלל שלא יהא גריך בדיקה. ויש לי לתרץ דדהה ולפי מיכא מה בית שלא נכנס שם לכנן כל חד חלין זהו שלא נכנס בו ובאחר בוה שנכנס ולפי לחמה יהא לגריך בדיקה בשביכה כיון דאיכא חד דודאי לא נכנס בו אבל הכא הספק בנים אחד הוא ומתני שבדיקת חמץ מחלבה על הספק דמי ספק זה לומרמלן כתו שבתבתי לעמלה כ"ל:

יג נבנס עכבר לבית וכבר בפיו וכו'. בגמ' שם בשם חמלא לומר ובנים שופק בלמ"ל: והיה כרמשון מהור וכו'. שם ומס חמלא לומר: נבנס עכבר וכבר בפיו. גם זה בגמ' בלמ"ל: יציאת הכולים לבטל וכבר וכו' א בגמ' דלא לאיסטיפא ומסק רבינו לקולא לדרך כל מיקו של דבריהם: נרשם שבנגם לחור וכו'. שם בגמ' דלא לאיסטיפא ומסק רבינו ג"כ לקולא:

יד בזית חמץ בשמי קריה וכו' בגמ' שם בשם חמלא לומר: הדה חמץ בבור אין מחייבין וכו'. בגמ' שם ולפי גירסת ספרינו יש שם שם חמלא לומר. ונראה מרבינו לא כיה גירסתו כך אלא בגמ' דלא לאיסטיפא סיא ולקולא וכן מלמה בקצה מיהמי רש"י ז"ל דלא נרשי כה בלמ"ל. והבאנות כתוב לפי שיטתו שבבא בלמ"ל הספרים בגמרא לף זה נרשי וכו' ולמ"ל מעשה נדולה לפי רוחם בדבריו בלמר מיא גריך סולם לבטלתו אלא

לחם משנה

בזה אלא לאוכלי מרורות וכן לענין בדיקה וכו'. וא"ל דמיהשא הוא כך לאין מעשה הדבר מעשה לאין כאן קבוע אלא לענין בדיקה חמצינו הם לבבור אחר אל חמץ ומצי בחים בדוקים וכו' בספק על ספק לא מל מל ח"ל בספק ביאה לענין בדיקה ומולין זה בזה מבבל בית מולין כאיסור בחברמה ואחר לא כאן אלא אם אל וכן בחמרת. עוד כתב ר"ל לענין ביטול וכו' כלומר ולענין ביטול יש לבבק דחדיה יש לד לומר דלא בטי ביטול דומיה

דמומחה דהחם כם מהרים לדברי ר"י לו מלי מהות מרים בדברי ר' יוסי בין כך ובין כך מהרים דבני מלמה ומ"ל לפי זה הלי דלא בטי ביטול דומיה דמומחה ויש מומרים דבני ביטול מלוק לומרמלן ומהה מי אמרינן מהרים הייט לענין מולי מהרים מדברים ולבבי קאמר מהרים בני מומחה. זה ר"ל מיהם הבאנה:

משנה למלך

בחנו הוים: ומ"ש רבינו לו שהיה הגיע מלוס ומצא עבר. מדהשם ומבב גריך לבדוק מבבב דבבנינא ליה דאיכא ביטל גריך לבדוק ובמו שהקבק מבן ובן דשם בראב"ד. ר"ב מהר ז"ל בגיה הגיע בבבבה ומצא עבר גריך לבדוק אחר כל כרשב ואיכא לם ביטל ר"ב. ומשמו הבוס הלי מייבי בלא ביטל לא אחרינן מבם מוגה ומבה מומל גריך לבדוק כל בבים ובבא ק"ל כרשב"ג דאחר מבדק כל בבים. ואחרם לומר דמלי דאחרינן בבים עבר ומצא בבבב בלי בבבבה דבבי דוקא אלא לף כרשב"ג אחר ומיירי בבביבל מבבם דבבי בלא ביטל בבבב. ומיהם דאליבם בבבבה דבבי בבבבה ר"ל לענין ומבבל אבל לם ביטל אלא לבבלא ומשמו מבבם דבל"ל דבבלי בבבבה לענין בבבבה ר"ל לענין בבבבה ר"ל לענין בבבבה ר"ל

טז היה הלי אים כנים וכו'. הואיל ואלו המלאו איתים דבוקים בכתלים או בקורות או בקרקעות אינו חייב לבער אלא מבטל בלבו ודיו. כתב הרמ"ם בכסף משנה פרק ואלו עוברין ואלו דוקא דבוקים אבל אוכלא המלאכה נקב, וה"ג דדוקא נקב אבל פיגם דבוקים בגומות הכלים שהאי דומיא לאבנים בו נקב דעריבה הא אמרינן דאמרינן מכבר לבער לפי ספק רבינו וכן פירש ר"ם ז"ל וכן כתב הרמב"ן:

יח המשכיר בית לחבירו כי"ד אם עד בריאתה בפ"ק (דף ד') ופי' ההוס' דהכ"ע מסכר ע מפתח ולא הנחזק ומי שם בידו מפתח בשבל י"ד חייב לבדוק לאותו שאין בידו מפתח איך יכנס ויבדוק ולא כפי' רש"י שכתב דמכירים המפתח קונה דהא אמרינן במרובה (נ"ק ע"ב) כשם שקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה כך שכירות קרקע נקנה וכו' ולא מכר מכירת המפתח אלא במקן דאחר לך מזק וקנה. והר"ן פירש דבכבר החזיק עסקינן אפילו כל שמפתח ביד מסכיר עליו מוטל לבחזק

אלא מבטלו בלבו ודיו: טז "כיפת שאור שיחדה לישיבה אם [ב] טח פניה בטיט הרי זו בטלה ומותר לקיימה. [ג]בצק שבסדקי °העריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער. ואם לאו אם היה [ד] עשוי לחזק בו שברי העריבה או לסתום בו נקב בטל במיעוטו ואם [ה] לאו חייב לבער. [ו]היו בו שני חצאי זיתים בשני מקומות וחוט של בצק ביניהם רואין כל שאילו ינטל החוט ניטלין עמו חייב לבער ואם לאו אינו צריך לבער: **טז** במה דברים אמורים בעריבה אבל בבית אף על פי שאם ינטל החוט אין ניטלין עמו חייב לבער מפני שפעמים מקבץ אותן. היה חצי זית בבית וחצי

זית [ח] בעליה. חצי זית בבית וחצי זית באכסדרה. חצי זית בבית זה וחצי זית בבית שלפנים ממנו. הואיל ואלו החצאי זיתים דבוקין בכתלים או בקורות או בקרקעות אינו חייב לבער אלא מבטל בלבו ודיו: **יז** "המשכיר בית סתם בארבעה עשר הרי זה בחזקת בדוק ואינו צריך לבדוק. ואם הוחזק זה המשכיר שלא בדק ואמרו אשה או קטן אנו בדקנוהו הרי אלו נאמנין שהכל נאמנים על ביעור חמץ. והכל כשרין לבדיקה ואפילו נשים ועבדים וקטנים והוא שיהיה קטן שיהיה בו דעת לבדוק: **יח** המשכיר בית לחבירו אם עד שלא מסר לו המפתח חל ארבעה עשר על המשכיר לבדוק. ואם משמסר המפתח חל ארבעה עשר על השוכר לבדוק. המשכיר בית בחזקת שהוא בדוק ונמצא באינו בדוק על השוכר לבדוק ואינו מקח טעות. ואפילו במקום שבודקים בשכר שהרי [ט] מצוה הוא

עושה

א מור סי' תמב: ב טור שם סמ"ג עשין לט: ג טור שם: ד מור סי' תלו.

ביומם רוחין לו שאילו יעבל החוט ניטלין עדיו הייב לבער ואם לאו אינו חייב לבער אחר עולם לא אחרון אלא בעריבה אבל בבית אינו אלא מבטל בלבו ודיו: **יז** המשכיר בית סתם בארבעה עשר הרי זה בחזקת בדוק ואינו צריך לבדוק. ואם הוחזק זה המשכיר שלא בדק ואמרו אשה או קטן אנו בדקנוהו הרי אלו נאמנין שהכל נאמנים על ביעור חמץ. והכל כשרין לבדיקה ואפילו נשים ועבדים וקטנים והוא שיהיה קטן שיהיה בו דעת לבדוק: **יח** המשכיר בית לחבירו אם עד שלא מסר לו המפתח חל ארבעה עשר על המשכיר לבדוק. ואם משמסר המפתח חל ארבעה עשר על השוכר לבדוק. המשכיר בית בחזקת שהוא בדוק ונמצא שאינו בדוק על השוכר לבדוק ואינו מקח טעות. ואפילו במקום שבודקים בשכר שהרי [ג] מצוה הוא

ומי' ובעריבה מקום הטעון לחזק לו לסתום בו נקב ראינהר שאפילו הני זית לבד חייב לבער ולבית אפילו מחוזק בנומות חייב לבער:

יח היה הלי אים כנים וכו'. שם אמר עולא בנו בתערבות בית ועליה מהו בית ואכסדרה מהו מי כתיב זה לפנים מזה מהו חיקו. ומוכח רבינו בכל בעיות אלו לקולא ופירש רבינו דוקא דבדוקים בכותלים או בקורות הא לאו הכי חייב לבער ודבר ברור הוא:

יז המשכיר בית וכו'. פ"ק (דף ד') בעיא בנו מיניה מרבנ"י המשכיר בית לחבירו כי"ד חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק אמר מיניה דליהוה לאחוק בשיורה מלי אמר להו מנינהו כבל נאמנים על ביעור חמץ ואפילו נשים ואפילו עבדים ואפילו קטנים מלי בעמא לאו משום דחזקתו בדוק ומקלין ומרין בה ומשיקה לשולם אימא לך דחזקתו בדוק ואב"ע דמיחזק לן בדלא בדוק וקאמרי הני מי' נשים ועבדים וקטנים בדיקה מהו דתימא לא נהימיניהו קמ"ל. וכתב רבינו והוא שיהיה קטן שיש בו דעת והבר ברור הוא שלא בכל קטן אמרו:

יח המשכיר בית לחבירו וכו'. כריתא לשונה שם, ופי' מסירת מפתח אינו קונה בשכירות דשכירות רקבע ונקנה כדבר שהקרקע נקנה בחזקה ומבואר פ"ח מהלכות מכירה ומתנה שם שאין מסירת מפתח קונה אלא בכל בשכירות ונקנה בכסף או בשטר או אפ"ם כן כל שמפתח ביד מסכיר עליו מוטל לבדוק כיון שהגיע

פעמים בדיקה ומפתח בידו והשוכר מעוכב לילכם בו מפני שהמפתח בידו של מסכיר כך פירשו ז"ל ובכון הוא. המשכיר בית (דף ד') אבעיא לו המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק ומלא מי אין מקח טעות או לא ת"ש דתמר אלעי יהבי לו מבעיא בתרתא דלא יהבי לו מבעיא דתימא ליה לאינים לקיומי מצה בנפשיה אלא אמינא בתרתי דיסכי אבנה ובדקי דתימא ליה לאינים לקיומי מצה בין בנוסיה בין בחמוציה והרמ"ה ז"ל כתב כשם הרמב"ן ז"ל דפשיטא לו דומיא בני לעומני ליה מלי דאפשיר מיניה כיון דאחני נהדיה אבל מיכמיה לן לי הוי מקח טעות דאמינא בני לא לעומני לקיומי מצה בנפשיה ואמינא בחמוציה כיון דשוב אינו אלא מקח טעות:

כיון דשוב סוף אמי לאשתלומי מיניה הא לאו הכי לא אמרינן דאמי עשמא ע"ב דבריהם:

משנה למלך

פ"ל בחמצמין בנומות אלא בסבדק ובעל מיירי ולאחר איסורו אלא. וכתב על זה מהן הכ"ר ז"ל בחלכות מכירה ומתנה ר"ל כתב כן אלא על מהן בכור ובכיון ז"ל מפני שסובר אבל אלו בבעיות עלו בחיבו ל"ב בשנין בשרים לאחר מהם חפשנו מלים. ומאחר שהרלב"ד כתב נבי אחון בכור דלא כמי בלבתחלה אלא בבסבדק ובעל ל"ב הוא סובר דאל הבר בשנין נמי לא הוי לבתחלה אלא בבדק ובעל הכ"ר בכור אלא חילק הרלב"ד אלא הוא דאחון בכור בלבד ע"כ. ולא ידעתי טעם דבריו מהן בזה דבשעת הלנתם הרלב"ד כי סיכי דבעיות בכר בכור מיירי בבדק ובעלו לאחר איסורו מלמא ה"ל בכר בכור בחם ובכר בשמי קרם מיירי בכסא שבבי טעמו דהרלב"ד הוא דבל אמלאו קודם זמן איסורו אפ"ם שבעלו צריך להוציאו כיון שבשעה שבל איסורו יודע בו ואם אינו מוציאו ה"ל מעמיד בכור דבעשו לא מהני אלא לאחון אלא בים יודע לו בשעה שבל זמן איסורו. ועשם זה אייך בשני בבעיות בתרתי. ומה אלא בשנו הרלב"ד בתרתי הוא משום דלבא מוכחת מהם דבבר דבינו דלבתחלה מיבעיא ליה דאמרב דרבינו נמי מאלם לה בחמלא לאחר זמן איסורו. אבל נבי אחון בכור דבסבר מבעלו בלבו ודיו ע"כ דלאו בחמלא לאחר זמן איסורו מיירי דאו אינו יכול לבטל וא"כ ס"ל לרבינו דבעיי דרבא הוי לבתחלה ומשום הכי בשנו הרלב"ד. ולא ראיתי בדברי ה"ם דבר שיורה הבן מזה וכבל המאור בבסק בסבר בשני דמשמע לשון אם כיל יע"ש:

מגדל עוז

אסיסור ויבא לעשות ולכבל בה ולאכלנה ובכל לגבי כור לא מבכה לם והרי לתיילם מיבה ובהרי זה כמי שבשה לת כיסו אלבר וכמי שבשה מבילה לחבלו לל נכרי ביום ע"ק ביום ע"ק לבר ובשמוה דקאלבר הרלב"ד ז"ל מיבע דוקא אלא בעבלו אבל בעבלו אינו שוכר עליו ובדאמרינן בתלמוד הבינב לפי רבו ביום ע"ק ע"ל ע עוסה מבוגלגלת בתון ביתו מבבלו בלבו עד אלא מבבים לאיסורא דאוריתא ובכל נמי קדם שיבע לידי איסורא דאוריתא דו לו בבעיות ולא מבשו לאיסורא דרבנן הם לאבנו אלבר לבדוק ובסם לאמרו בכור אלין בעיך בלים לבטלותו דבולי אלו לא אמרתהו רבנן ולבן בתן לו ר"מ ז"ל דין ביום אלבר לבער לבדוק ובסם לבעיך בלים לבטלותו דבולי אלו לא אמרתהו רבנן ולבן בתן לו ר"מ ז"ל בבעיות בבעיות בבעיות

יט המפרש בים והיוצא בשיירא בשיירא תוך שלשים יום זקוק לבדוק. קודם שלשים יום אינו צריך לבדוק. ואם דעתו לחזור קודם הפסח צריך לבדוק ואחר כך יצא שמא יחזור ערב הפסח בין השמשות ולא יהיה לו פנאי לבער. ואם אין דעתו לחזור * אין צריך לבדוק. וכן העושה ביתו אוצר. תוך שלשים יום זקוק לבדוק ואחר כך כונס אוצרו לתוכו. קודם שלשים יום אם דעתו לפנותו קודם הפסח צריך לבדוק ואחר כך עושהו אוצר. ואם אין דעתו לפנותו קודם הפסח אינו צריך לבדוק:

פרק שלישי

א כשבודק [א]אדם ומחפש בלילי ארבעה עשר מוציא את החמץ מן החורים ומן המחבואות ומן הזויות ומקבץ הכל ומניחו במקום אחד עד תחלת שעת ששית ביום ומבערו. ואם רצה לבערו בלילי ארבעה עשר מבערו: **ב** החמץ שמניח בלילי ארבעה עשר כדי [ב]* שיאכל ממנו למחר עד ארבע שעות אינו מניחו מפוזר ומסורד בכל מקום אלא מצניעו בכלי או בזויה ידוע ויזהר בו. שאם לא נזהר בו ומצאו חסר צריך לחפש אחריו ולבדוק פעם אחרת שמא נרדרהו העכברים: **ג** * יחל ארבעה עשר להיות [ג] בשבת בודקין את החמץ בלילי ערב שבת שהוא ליל שלשה עשר ומניח מן החמץ כדי לאכול ממנו עד ארבע שעות ביום השבת. ומניחו במקום מוצנע והשאר מבערו מלפני השבת. ואם נשאר מן החמץ ביום [ג] השבת אחר ארבע שעות יטבטלו וכופה עליו כלי עד מוצאי יום טוב הראשון ומבערו: **ד** היו לו כברות רבות של תרומה וצריך לשורפה ערב שבת לא יערב התורה עם הטמאה וישרוף אלא שורף טמאה לעצמה וטהורה לעצמה ותלויה לעצמה. ומניח מן התורה

יט המפרש בים ובזויה בשיירא תוך שלשים יום זקוק לבדוק וכו'. כתב ה"ה ופי' דכיון דעתו לחזור קודם הפסח וכו'. ופ"מ מי שכיונו לרבינו לפרש כן לימא דהני דעתו לחזור בתוך הפסח אבל קודם הפסח אינו צריך לבער. ויש לומר דאם כן מה שכתבו של מהרי דקאמר שם בגמ' (דף ו') לא תתן אלא שדעתו לחזור וכו' לא דאם כן מה שכתבו אל רבא נגדו דת"ל אמינא מי"ל מ"ל מי אבל הפסח ת"ל דאבר דכיון דדעתו לחזור קודם הפסח לא מיתסיר דילמא לא יכיה ל' אבלי ודקא בשהות תוך שלשים יום זקוק לבער מעוט דחל עליו מוכח בשור ורבא הקשה דמ"מ מיתסיר אמאי לא יכיה ל' אבלי ופסק רבינו כרבא:

פ"ג ב החמץ שמניח בלילי י"ד כדי שיאכל ממנו למחר וכו'. וס"ל לומר לא אמר מעמא דרבא דאמריק אם כל קמא (דף פ"ו) שמא תמצל מולדה בבמוניה קמ"ל פירוש דתנוס דתם רשירי שלא מרעתו ודאו ודאי לא ניחא ליה אבל לקיומי מצות בבמוניה מרעתו ודאי ניחא ליה: ◦[אך מ"מ צריך לבטל בכל מקום שיהיה בשעה ביטול בין פרשה לים בין עישה ביתו אוצר ואפילו קודם שלשים יום דאם לא כן יעבור בבל יפסין. מסת"ק וכן כתב השור שם]; [ה] פ"ק מה שמשייר יניחנו בצנעה מכאן היה מקובל מרבינו יהודה משיר"א והיה נוהג לשרוף את המשיר בליל י"ד מיד אחר הבדיקה: [ב] פ"ק (י"ב) (אלו עוברין) תניא י"ד שחל להיות בשבת מבערין חבל מלפני השבת ומשייר מזון שתי סעודות לאכול ער ארבע שעות פירוש ראש"ם שני שבריעות מוחלקין לשלש סעודות. וכתב פי' זה להודיע שאין ראיה מכאן שסעודה שלישית של שבת שאכילה קודם ארבע שעות לא יצא עיין בפרק שלישי מהלכות שבת. נזהר לענינו בחוט סמיים עלה דהא בריתא אוסרה לו מצה בע"ש לצורך מצוה בל מצה עשירה דמצה שאינה עשירה אסור לאכול וכן נהג רבינו חם עיין בסמ"ג. ע"ב: [ג] והדגיל לחת פת הנשאר לנברי ראוי לחת על מנת שלא יוציא הפת דרך הערמה ודבר מועט וכן רגילים יראי הנפש אבל לחת לו ע"מ לצאת בו אסור כדלעיל בפ"ו מהל' שבת בחלכה ב"א

מהלין מים לו בכנס מהלין מן הכנס מהלין לתן לנבר בכשורה ובמו פרקי"ל ול' אמנם בנגון פרין לו ולא דברי הלכים פרים סם ולתן לי רשים לפרש. שוב מצחתי בנמבין ול' ריש מסכת בפרים סוף גמרא ממני' ל"מ לומר מהלין כל מרגע בסבר המלמות אלו מצמא עטחתות מלתן נרטין כתים כרשפת מנמרין לא בכל מלמי בסמת מלא שרטין פרטות פי' ולפרש בו כתלו. ומסר

יט המפרש בים ובזויה בשיירא תוך שלשים יום זקוק לבדוק וכו'. כתב ה"ה ופי' דכיון דעתו לחזור קודם הפסח וכו'. ופ"מ מי שכיונו לרבינו לפרש כן לימא דהני דעתו לחזור בתוך הפסח אבל קודם הפסח אינו צריך לבער. ויש לומר דאם כן מה שכתבו של מהרי דקאמר שם בגמ' (דף ו') לא תתן אלא שדעתו לחזור וכו' לא דאם כן מה שכתבו אל רבא נגדו דת"ל אמינא מי"ל מ"ל מי אבל הפסח ת"ל דאבר דכיון דדעתו לחזור קודם הפסח לא מיתסיר דילמא לא יכיה ל' אבלי ודקא בשהות תוך שלשים יום זקוק לבער מעוט דחל עליו מוכח בשור ורבא הקשה דמ"מ מיתסיר אמאי לא יכיה ל' אבלי ופסק רבינו כרבא:

פ"ג ב החמץ שמניח בלילי י"ד כדי שיאכל ממנו למחר וכו'. וס"ל לומר לא אמר מעמא דרבא דאמריק אם כל קמא (דף פ"ו) שמא תמצל מולדה

הגהות מיימוניות

בבמוניה קמ"ל פירוש דתנוס דתם רשירי שלא מרעתו ודאו ודאי לא ניחא ליה אבל לקיומי מצות בבמוניה מרעתו ודאי ניחא ליה: ◦[אך מ"מ צריך לבטל בכל מקום שיהיה בשעה ביטול בין פרשה לים בין עישה ביתו אוצר ואפילו קודם שלשים יום דאם לא כן יעבור בבל יפסין. מסת"ק וכן כתב השור שם]; [ה] פ"ק מה שמשייר יניחנו בצנעה מכאן היה מקובל מרבינו יהודה משיר"א והיה נוהג לשרוף את המשיר בליל י"ד מיד אחר הבדיקה: [ב] פ"ק (י"ב) (אלו עוברין) תניא י"ד שחל להיות בשבת מבערין חבל מלפני השבת ומשייר מזון שתי סעודות לאכול ער ארבע שעות פירוש ראש"ם שני שבריעות מוחלקין לשלש סעודות. וכתב פי' זה להודיע שאין ראיה מכאן שסעודה שלישית של שבת שאכילה קודם ארבע שעות לא יצא עיין בפרק שלישי מהלכות שבת. נזהר לענינו בחוט סמיים עלה דהא בריתא אוסרה לו מצה בע"ש לצורך מצוה בל מצה עשירה דמצה שאינה עשירה אסור לאכול וכן נהג רבינו חם עיין בסמ"ג. ע"ב: [ג] והדגיל לחת פת הנשאר לנברי ראוי לחת על מנת שלא יוציא הפת דרך הערמה ודבר מועט וכן רגילים יראי הנפש אבל לחת לו ע"מ לצאת בו אסור כדלעיל בפ"ו מהל' שבת בחלכה ב"א

מגדל עוז

פ"ג כשבודק פרש עד שמא נתמנה סמכרים. פ"ק דסמוים (דף ל' י') : חל י"ד עד יום שבת בלבד. פרק אלו עוברין (דף פ"ט) : בתב פרלב"ד ז"ל לא כסב בן אלא בסרומה וכו' : ואני אומר לומר בי סוא שכך בסב ר"י אלאם פרק אלו עוברין גמרא מסני' ר"ד שחל לשרוף בשבת אמר ר"מ ז"ל ומשומדים בשיטה מקבצת אלו בדבר דרבי אלעזר בן יהודה אים בדשומה אמר מבערין אם בכל מלמי בשבת ולא חילק בין פרטים לאלין ואלו לא אלישר בן דוק פלק ואמר מרומה מלבי בשבת ואחין נוהגן ושמ דאין בן יסודה אים בדשומה אמר מבערין מן בסבסרים מזון שתי סעודות ואלו ר"מ ר"ר בדוק אמר מרומה מלמי בשבת ולא בגרע שזר בלל אלמת בדרשה מלינו ומבך לא רשו אם דבריו וכן פסק פר"מ מקבלי ז"ל מדמה ומבבשת בדרשים בשלי בתום כלשון ר"מ ז"ל אים בלום. ומ"מ ראיה רבים מבלים דבר ר"י אלאם ומרבין בסלוחה ר"מ בן יסודה אים בדשומה מבערין מלמי בשבת ואין נרטין בל בכל ומבבשין דאמרתם קלי שבמבערין מרומה מלמי בשבת ומבשר אמר בכל מהלין מדרה דאין מבערין אלא בשבת מן מן בשיר ומבלמ בטבסה שין אלי מה בפרים לל אלין בדר לשמלן בדרשה אלא אלישרן בבלים דאים בדשומה שיר מבערין אם בכל ומבדשים לא בכי מבבדים אם בפרטים בלם מלבי בשבת ומבשרין מן בסבדים מזון שתי שבדים אלא. ומבדה בבשומה אלא. ומבדה בבשומה אלא אלישרן בבלים בשי בבדים ומבשרין מן בסבדים מזון שתי שבדים

מיתה דמשמע דהוקא סיכת דגיך לגרגרה פ"ם וכגון שחל להיות [ערב] פסח בשבת דאכתי לא מסא זמן איסורו אבל מי הוה מצא אמן איסורא וכגון שחל להיות [ערב] שבת בשאר ימי השבוע אפילו יעבר אבורה עם מתלה לו אלייה ליה לן בה וכגמרא דבכו בפסחים דלא מלקו וצ"ע:

ו כשבודק כתמן בליל י"ד וכו'. ואם בדק לאחר הרגל אינו מברך וכו'.

ומ"ם פ"ם דבתוך הרגל מברך ואחר הרגל אינו מברך כיון דתרוייהו זמן איסורא הוא ומיהו אם בדק ס"ם שבתוך הרגל כיון שהוא מצוה אינו אלא יראה שום חתן בדשתו ואלו יש לו לברך אבל לאחר הרגל שהוא אוכל חמץ ואין הכדיקה אלא כדי להבדיל בין חמץ זה שעבר עליו בפסח לחמץ אחר ומ"ב היאך יברך על ביטול חמץ זה שעבר עליו בפסח לחמץ אחר ומ"ב היאך יברך על ביטול חמץ זה שהוא מבער. לכך י"ל דכיון דקי"ל כר"ם דהחמץ שעבר עליו בפסח אחר בהגאלה אלא מצוה קצת ואינו אינו מצוה אם אינו מעבר אחר וכמ"ם רבינו מ"ם וכיון שכן כיון שעבר עליו בפסח אם הבפה אינו מצוה אינו שוכר עליו וכיון שאינו שוכר עליו אפילו מבלן ואיך היאך יברך על ביטולו אבל בתוך הרגל אבל שעה שמצוה אינו שוכר עליו צריך לברך. כתב ה"ר מנחם אבל אם בדק מתחלה שעה שמים אינו צריך לבדוק. אלחר אינו יכול לבטל ולכוונה אין הגלות בתמרון צריך לעבר בשני

ח ואם מצאו ביום כופה עליו כלי וכו'. הקשו בהגהות יבמות בתקומו וכא מאם ליה לר' יהודה מתוך שהתרה הבערה לעבר אומרה אמי אלא לעבר ומילא דהכא אירי בשבתא. ולדעת ה"ה שבתב דאפילו לא ביטל אבאיון ד"ל שבשהתיו הבערה אינו אלא ס"ם עדיף כיום קצת וא"ל הא אינא דהא מיבא קדמיים מצוה שבה ואינו יו"ם ושב דהא אמרינ בבס"ק דבתוצאת (דף ו'.) דלא אמרינ מתוך אלא בהגאה הבוה לבל אמם אי לבל נוף אמם ומבא ליבא הבאה לבוה נוף. והבוה ס"ק דבתוצאת מיבא דלעובה בשלא בשלא ומחי דלא אריב לעבר מבוה מתוך הייב מעבא מבוה דאסור לעבר מדרבנן מבוה מוקלא דאסור לעבלא וקבה לי אל דבריהם וכי מבוה איסורא ולבבן אריב לה לבבה אבוה ולעבור אינו בבל יראה ולא יאמא. וי"ל דחכמים אבו מיאון לדבריהם ושב דאינו לעבור אל איסור מוקלא צריך קום אבוה ולעבור אל בל יראה בשב ואל מבוה הוא ולבוא הוה לבבה אחבבים אבבוהו אינו עובר אינו לבא אל יראה ובל יאמא אלא בשבתא אינו אינו אינו

לכפות עליו כלי שהבל פורשין ממנו: מ "מי שיצא מביתו קודם שעת הביעור לעשות מצוה או לאכול סעודה של מצוה כגון סעודת ארוסין ונשואין ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו. אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו יחזור ואם לאו יבטל בלבו. יצא להציל מיד הגיים מן הנהר מן הדליקה ומן המפולת יבטל בלבו ויוי. יצא לצורך עצמו ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו יחזור מיד. ועד כמה הוא חוזר עד כביצה היה פחות מכביצה מבטלו בלבו ויוי: י "מי שהניח עיסה מונלגת בתוך ביתו. ויצא ונזכר אחר שיצא והוא יושב לפני רבו [נ] והיה ירא שמא תחמיץ קודם שיבא הרי זה מבטלו בלבו קודם שתחמיץ. אבל אם החמיצה אין הביטול מועיל כלום אלא כבר עבר על לא יראה ולא ימצא וחייב לבער מיד כשיחזור לביתו: יא כיצד ביעור חמץ [כ] שורפו או פורר וזורה לרוח או זורקו לים. ואם היה החמץ קשה ואין הים מחתכו במהרה הרי זה מפררו ואחר כך זורקו לים. "חמץ שנפלה עליו מפולת ונמצא עליו עפר שלשה מפחים או יותר הרי הוא כמבורר וצריך לבטל בלבו אם עדיין לא נכנסה שעה ששית. נתנו לעכו"ם קודם שעה ששית אינו צריך לבער. ואם שרפו קודם שעה ששית הרי זה "מותר לידות [נ] בפחמין שלו בתוך הפסח. אבל אם שרפו משעה ששית

ט מי שיצא מביתו קודם שעת הביעור וכו'. מרק מלא שכרין (דף מ"ם.) מפסה ההולך לשמוע מתם ומבול מלא כנו ומלמול כשעדם מרוסין בנים מפני ומכר שים לו חמץ בתוך ביתו מם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו יחזור ומם לאו יבטל בלבו. מי ולא יחזור ומפיל יש להציל מן הגיים ומן הנהר ומן הדליקה ומן המפולת יבטל בלבו. מם מהם ומכמם המלוריים בבטול בלבמה מני ליה: יצא לצורך עצמו וכו'. מ"ם לצנוס מביתם הרשות יחזור מיד ועד כמה הן מחרין ומחלוף בשיעורו בכמה ומפרו מכמים בכביצה והלכה כמוהו:

י מי שהניח עיסה מונלגת בתוך ביתו וכו'. מ"מ (דף ל"ז.) בריתם היה יוכב בנים הקדרם ומכר שים לו המן בתוך ביתו מבטל בלבו מחמ מבם ומחמ ר"מ והקבא יו"ם וכמ בחר מיסודם הוא וחיכי מני מבטל ליה ומיכן רב מחמ הבמ בהלמיד הוינב לפני רבו מסקינן ומכר מחמ ר מחמן מיסה מונלגת בתוך ביתו ומחמיה מחמ מחמין ומקא מבטל לה מקמי דמחמין דיקא מני דקמני היה יוחב בנים כמדרם (פירש"י ז"ל דיקא מני דלמא בחמן נמור דלי בחמן נמור לחמ"ל מפיל היה מחי מם ביתו לשמוש יוחר הרי לחמר לבעלה ע"כ:

יא כיצד ביעור חמץ שורפו או פורר וכו'. פ' כל מעה ר' יהודה מומר לין ביעור חמץ מלא בריסה וחכמים מומרים מפרר חוהה לרוח או מפיל לים ומלבה בחכמים וכן פסקו בגמומים מלא כדברי חכמים' (דף כ"מ.) ובגמרא מיבעיא לבו הרי קלמר מפרר חוהה לרוח מפרר ומפיל לים לא לגמרא מפיל לים בעיסה ומלגן בזה דבה ודב יוסף ומר רב יוסף חמץ דמים לא בעי פירור וכיון שם בריתם דבעי פירור ומיבעי ר"י הא בחמה ומסקא ומכר בבינו כמומו מבעיה דמחמבר מעמיס ים מי מסקא דמפיל בעי פירור הא בחמה ומכרה: וחמץ שנפלה עליו וכו'. שם (דף ל"מ:) מעמה חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבורר רבא"ג מומר כל שלין בכלב יכול לחמם ובגמרא מומר רב חסדא צריך מיבטל בלבו מאם כמה חמיסה הכלב שנמה מחמים ע"כ. ומכחב בהלכות: ואם עדיין לא נכנסה שעה ששית וכו'. שם (דף כ"מ.) מעמה כל שעה מומר לבטל מלבו לבמה לחיה ולעשומה ומוכרי ומומר בהגמומ ומחמיץ בגמרא הא כל שעה מלוש מומר לבטל מיט מבטל מחמיתין דלא כר"י דלי ר"י הא מיכא חמם דלוש מוכל ומלבל ובהלכות וכבר מסק רב אלבה כר"י פ"כ. וכן מבואר סוף פרק לפסח: ואם שרפו קודם שעה ששית וכו'. פימנא שם (דף כ"מ:) מומר רבא מרבו קודם אמו מוהר בהגמומ מפיל מחר אמו מלי מסמא מן בעלמא הוא: אבל אם שרפו וכו'. (דף כ"מ.:) בגמרא עבר אמו מבור בהגמומ וכגמ' מבינם לא נריכא לבעות לרבנן ושרפו"ל ז"ל שעה ששית ומוכרח הוא ובגמרא הוא יפיק נו ממר

לחם משנה

י מי שהניח עיסה מונלגת בתוך ביתו וילא וכו' הרי זה מבטל בלבו. פירש"ש בגמרא (דף ז') דיקא מני דקתני וכו' ומיבעי רש"י ז"ל דיקא מני וכו' דלמא בחמן וכו'. ולא"ם לפי פירוש מבחר בבינו"ם דקדוק קודם זמן ביעור הוא לפי שהיה מבטל בלבו ז"ל הא לגבי בשם ר"ש דקדוק בבינו"ם זמן ביעור הוא לפי שהיה מבטל בלבו קודם זמן ביעור הוא שם לא בעלו יכול הוא לזכותו וכו' אין יכיבה כך דיקא מני דהא אין לומר כאן כדפירש רש"י ז"ל מה בידו לעשות יותר הרי חבור בלבלה דלפי דעת הים מפרשים מוחר לבלבלה מחמר דלא ביטל ומ"ל בידו הוא הוא לבחר בלבלה הא כלום דהים מפרשים לא קמאני הכי אלא מקום דלי חבסר לו לבטל ובבחמרו בגמרא דיקא מני ר"ל מדע לך דלא הוי כדסליק מדעתיה דבינוטל מהר זמן ביעורו מהני דלי מהני הרי בבינו מני הוא חבור בלבלה כיון מיבול בבטל דמפילו הים מפרשים לא אמרו כן אלא הבחמ לבר בחמם דלא מהני ביטול אחר זמן ביעורו ולכן כדי שלא יעבור יכול הוא לשרפו אבל לי הוא מהני ביטול אחר זמן ביעורו ולפי דעת הים מפרשים לא מהני בלבלה:

ואם

לף דלא ממים וכבחר בהרות לכ"ע מני מחיקה. ולחבר מוד לגדד ולומר דר"י מ"ל דלף הים מים ממלם לבר מחיקה. מנדל עוז

הגהות מיימוניות

[נ] מכאן כתב הרוקח כל אדם ילמד בתוך ביתו לוכר כשלשין הבצק כל שיטול מן הכלי שלשין בו יהא בטל והפקר ודבר זה צ"ל קודם שתחמיץ העיסה הנושלת לארץ בבעבוד. וכן מוב שיעשה בבצק הנדבק בכלי דשכא לא יוכלו להפסיק להסירו מעל הכלי עד שתחמיץ. ע"כ: [כ] בפרק כל שעה ר' יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה וחכ"א אף מפרר וזורה לרוח או מטיל לים ופירש"י דסרקיל בר"י דסתם לן תנא בוותיה בפרק בתרא דתמורה אלו הן הנשרפין תרומה מטמאה הטמן בפסח אע"פ דשתקן ר"י לתנא בפרקין דהכא אבן לא שתקינן דסרבי עצמו דקאבר בדוכתא אחריתא שתק. ואמר בפ"ק דפסחים אמר ר"י אומרי אלא בשעת ביעורו פירוש לאחר שש אבל בשעת ביעורו פירוש קודם שש שדרך הכל לבער השבתתו בכל דבר. ורש"ל פי' אומרי שלא בשעת ביעורו פי קודם: [ד] שעות אבל בשעת ביעורו פירוש כתחלת שש רב"ע אז שורפין השבתתו בכל דבר. ריב"ק היה אומר להשליך חמץ בים סוף הפקר דחוצן בתרומה כל איסור הנאה מעריך לה קבורה ומביא ראיה מירושלמי לא יאכיל חמץ אפילו לכלבים בסה אבן קיימין אם לכלבו הייבו הנאה אלא אפילו לכלבים אחרים והא דתנן בפרק הייבו משום דמסתר ליה סיא קודם שיבא ליידי איסור אכילה מיהו קודם זמן איסורו יכול להשליכו לכל מקום שהעורבים מעוניים שם הואיל ולא נאסר בהנאה ובהא מייבי דתנר אין צריך בריקה ואם יסבא חמץ בחצר אדר זמן איסורו אסור להנהנו שם כדי שיקחוהו העורבים דעיקר ביעור חבץ צריכה. ע"כ: [נ] דאמר רבא דרבו קודם זמנו מוחר בהנאה. ע"כ:

משנה למלך

יא כיצד ביעור חמץ שורפו וכו' או יפרר וכו' ויזרקו לים. מקשה כפ' כל שעה ר' יהודה לומר לין ביעור חמץ מלא בריסה ומ"ל לף מפרר ומזרה ומפיל לים לא דלמא מפרר ומזרה לרוח מלא מפיל לים ומלבה בחכמים לרוח ומפרר ומפיל לים לא דלמא מפרר ומזרה לרוח ומפיל לים כמיגה אמר רבה מסקנא ע"ז דלים כמלא קא מוגה לא בעי בחיקה חמץ דלבחר בהרות קא מחיל מני פירור מ"ל רב יוסף מוהבה לחיסה מסקנא ע"ז דלא מגיים מני דמגיים לא בעי פירור מגיה מגיה דרבה מגיה מגיה דרבה מגיה מגיה דרבה

ששית ולמעלה הואיל והוא אסור בהנייה הרי זה לא יסיק בו תנור וכירים ולא יאפה בו ולא יבשל. ואם בשל או אפה אותה הפת ואותו התבשיל אסור בהנייה. וכן הפחמין שלו אסורין בהנייה הואיל ושורפו אחר שנאסר בהנייה:

פרק רביעי

א כתוב "בתורה לא יראה לך חמץ יכול אם טמן אותו או הפקיד אותו ביד עכו"ם לא יהיה עובר תלמוד לומר שאור לא ימצא בבתיכם אפילו הפקידו או הטמינו. יכול לא יהיה עובר אלא אם כן היה החמץ בביתו אבל אם היה רחוק מביתו בשדה או בעיר אחרת לא יהיה עובר תלמוד לומר בכל גבולך בכל רשותך. יכול יהא חייב לבער מרשותו חמץ של עכו"ם או של הקדש תלמוד לומר לא יראה לך שלך אי אתה רואה אבר אתה רואה של אחרים או של גבוה: **ב** הא למדת "שהחמץ של ישראל אם הניחו ברשותו אפילו טמון ואפילו בעיר אחרת ואפילו מופקד ביד עכו"ם הרי זה עובר משום לא יראה ולא ימצא. חמץ של הקדש או של עכו"ם שהיה אצל ישראל אפילו היה עמו בבית הרי זה מותר מפני שאינו שלו. ואפילו היה שלו גר [א] תושב שיד ישראל שולטת [ב] עליו אין כופין אותו להוציא החמץ מרשותו בפסח. אבל צריך לעשות מחיצה גבוהה עשרה טפחים בפני חמצו של עכו"ם שמא יבוא להסתפק ממנו. אבל של הקדש אינו צריך מפני שהכל פורשין מן ההקדש כדי שלא יבואו

א פת"צ לאיזן עט. ב מור סי' תמ סמ"ג עם:

ג והקדש ר"י ורבינו פליגי בשעה שעשה אבל בשעה שביעשה הבטיחו בכל דבר כליתר דאסילו ר"י לא בעי שריפה אלא במדבר ואוכלה לגוים אז מיעיל ליה פני והיינו לרב"ו, ור"ה הוי היכמה דפליגי בשעה שביעשה אבל בשעה שעשה הבטיחו בכל דבר וזה נראה עיקר יותר. ואותן בני אדם המביאים המן בגדי כדין הם עובים שמסגיעה שעה שעשה לריך לעברו מן השלש וכן משמע בהגהות מיימוניות ופסק רבינו כרב יוסף ולריך שעם לתה דהא רבה ורב יוסף הלכה כרבה כר תתלת ע"ש. כתב הר"מ דאע"ג דידע מתן בתקום אחינו עבור לגלות ואינו מצוי בכים דאבי ניה בבטול הילכ דבעליה מדעתיה אלא בהעברה שלין דעתו לחזור ולהיות מתנו לעולם: [המגיד אפילה כו' ג' עפחים ט'. גגמ' (ל"מ) המגן] כתה חמיצה בכלב פירוש כתה יהא מבוטה ולא נהוה כו להפיסה הכלב ג' עפחים וה"ב בב' עפחים אבי ליה. ות"ם מו יותר דלא ניתא דכי הוי יותר מג' עפחים אפילו ביטול לא מיבעי קת"ל. כתב הר"מ בספרים המדוייקים נראה אם עדיין לא נכנסה שמה שעה מותנו לעבור"ם ואינו לריך לבער, וי"ם דנראה מתו לעבו"ם קודם שעה שעשה אינו לריך לבער, אי דקי"ל (דף כ"ם) בב"ה דבל שעה שמוער לאבל מותר לאחר ואע"פ שהמתן שמר קיים אין בכך כלום ואם ביטל מו אבה מוהה הפת וכו'.

והוקש שהאמוקה כגמרו הרב רבי מבה.

פ"ד א כתוב בתורה לא יראה לך חמץ יכול אם טמן אותו או הפקיד אותו ביד עכו"ם לא יהא עובר עליו. כלומר דמדכתיב לא יראה משמע דבשעת ביעור דאבל אם הפקיד אותו ביד עכו"ם אבי מ"ל שאור לא ימצא בבתיכם דמדכתיב לא ימצא אסור אפילו אמון בהם אם יתפסו אחריו ובמתוגים יבקשוהו אז ימצאוהו ומדכתיב בבתיכם משמע איסורא דהקדוש ביד עכו"ם שבבי אחרי המקום אמנים בו המצ ביד עכו"ם הבי הוא ביתו: **ב** אבל צריך לעשות מחיצה גבוהה עשרה טפחים. ולא אבי ליה בבפיית כלי בדלגיל משום דמבטמת הוא בבבה אבל אם אבי ליה בבפיית כלי לבקיד מועם ולא יהבבסה בכלי. מ"ם בחם שהוא לפי שעה אבי ליה בבפיית כלי אבל זה שלריך לעמוד כל המועד לא אבי ליה שהבלי ניבל לגורך ואמי לגמיבל מיבה:

עכו"ם

יא ואם ניבל אז אפשה אוהה הפה ואותו התבשיל אסור בהנאה. כתב ה"ה זה לאבל רבינו ממה שהעלו בהלכות וכו' לפי שיש שבח עצים בפת וכו'. ולאיתי מי שבבקשה לאמה ליה לה"ה לא הפי בעצמה הא כיון דקי"ל בבבבן דאחרי דחמן בבפסח הוי מן הגבבין דאסבן אסור בהאמר סה בעמבה בסוף תמוהה בלאו הבי אסור דאי מאוברך בעמבה הך בעמבה דבבה עצים הוא בעבלה ובלאו הבבה דהוי מן הבבבין. וע"ל דאין זו בעמבה הך בעמבה דאבבן הבור מיבם אין לם לאבור הבה כיון דמקבלא קלי לאיסורא קבאיא בלל בב"ה מעבבן הבור מיבם אין לם לאבור הבה כיון דמקבלא קלי לאיסורא אלא ודאי לריך אמה לומר דבעמבה הוא משום דיש שבח עצים בפת אז שאתמר יש שבח האבר בפת והבל דבר אחר הבה אלבה הבה הבהיל לומר כן:

משנה למלך

פ"ד כתוב בתורה לא יראה לך חמץ יכול אם טמן אותו וכו'. קשה דכבר רבינו בבבאבקדר אותו ביד עכו"ם עובר ע"ב כל זבן בבבאוב בבדה אז בעיר אחרת. וי"ל דלא הוה מבבינן הבקידו ביד עכו"ם אחר שריבה לנו הבהוב דבבדה ובעיר אחרת חייב מבבל נגולך ואחר שריבה בבתוב כן מבבינן הבקידו ביד עכו"ם מבבא דלא ימצא בבתיבבם אבל אי לאו בבא דבבבל נגולך לא הוה מבבינן הבקידו ביד עכו"ם. ועוד ע"ל דבבי דמבבינן הבקידו ביד עכו"ם בבבבוא בבבבה ובאותה העיר אבל בבדה ובעיר אחרת ממן ח"ל בבבל נגולך:

עכו"ם

פ"ד כתוב בתורה לא יראה לך חמץ יכול אם טמן אותו וכו'. ומשמע דאם אבל אם הפקיד אותו ביד עכו"ם לא יהא עובר עליו. אבל אם הפקיד לבאיר אחרים אינו עובר אלא אם כן היה בבית אחר בבבב

ג עכו"ם שהפקיד חמצו וכו'. שם (דף ה' ו'). מבואר בגמרא דקבל עליו אחריות חייב לבערו וכבר כתבתי שיש מפרשין שביטול בין די לחיטין קבל עליו אחריות ומן ההלכות מראה כדעת רבינו:

ד עכו"ם אנס שהפקיד אצל ישראל וכו'. שם (דף ט') אמר רבא לבני מתוא בעירו חמירא דבני חילא מאל ישראל וכו'. ופירש רש"י דאינו מינגיב לו מיפקיד דבר חילא דבר נתן בדבריו בן הוא ובמה אותן בני חילא לא היו חוטפים כרפתנים ובהזיקו להם לא מהיו מלוה כדי חוטפים כדי אמר להם רבא בעירו חמירא דבני חילא בלשון מיוליטוהו מרשון ויחזיקוהו להם ויהיו עבורים מחריות לו שמא הלי מהיו מרעיל דל"ל לא היה מפקדין אותו לבית אחד ואוכלים אותו בבית

יבואו לידי מעילה: ג *עכו"ם שהפקיד חמצו אצל ישראל אם קבל עליו ישראל אחריות שאם אבד או נגנב ישלם לו דמיו הרי זה חייב לבערו הואיל וקבל עליו אחריות נעשה כשלו. ואם לא קיבל עליו אחריות מותר לקיימו אצלו ומותר לאכול ממנו אחר הפסח שברשות העכו"ם הוא: ד [ג] *עכו"ם אנס שהפקיד חמצו אצל ישראל אם יודע הישראל שאם אבד או נגנב מחייבו לשלמו וכופדו ואונסו לשלם אע"פ שלא קבל אחריות הרי זה חייב לבערו. שדרי

השגת הראב"ד

עכו"ם אנס שהפקיד וכו'. כתב הרמב"ד ז"ל דבר זה הוא מאל מאחר דאמר לבו רבא לבני בעירו חמירא דבני חילא כיון דאינו מינגיב לו מיפקיד דבר מתן בדבריו בן הוא ובמה אותן בני חילא לא היו חוטפים כרפתנים ובהזיקו להם לא מהיו מלוה כדי חוטפים כדי אמר להם רבא בעירו חמירא דבני חילא בלשון מיוליטוהו מרשון ויחזיקוהו להם ויהיו עבורים מחריות לו שמא הלי מהיו מרעיל דל"ל לא היה מפקדין אותו לבית אחד ואוכלים אותו בבית

לחם משנה

ג עכו"ם שהפקיד חמצו אצל ישראל אם קבל עליו ישראל אחריות וכו'. כדי זה הפקידו אצל זקון לבער ייחד לו בית אין זקון לבער ע"כ. ופירש רש"י ז"ל דייחד לו בית אין קפיד אצלא קבל אחריות ול"ת ז"ל פירש בקבל אחריות שוד שם בגמרא אמר רב חמצו של נכרי שהה לו מחיקה י' פסחים מעוס היכר ואם אל כל הקדש מיון נדיך וכו' ע"כ. ואמנם מדברי הגאון ז"ל לפירושים דלפירוש רש"י ז"ל דייחד לו בית אין כאלא קבל אחריות כך דחמצו אל עכו"ם אנס קפיד ואמר דמדרבנן בעינן שוד שיעשה לו מחילה נגזרה י' שמא יבא להסתפק וכו'. ולפי מ"ר ל"ת דייחד לו בית הוא בשקבל אחריות קפיד עליו כך מימרא ואמר דמדרבנן לא בעינן שוד שיעשה לו מחילה שבית הה מדרבנן כדי שלא יבא להסתפק מתוך לפי פירוש זה בשקבל אחריות בעינן ליחד לו בית מדאוריתא ומדרבנן מחילה עבדה וכשלא קבל אחריות לא בעינן מדאוריתא ייחד לו בית ולא מדרבנן מחילה עבדה שלא תעבה לא מקום כדי שלא יכשל בו. ולפירוש קמא כשלא קבל בעינן ייחד לו בית מדאוריתא ומדרבנן מחילה וכשקבל לא בעי בייחד לו בית מדאוריתא ומדרבנן מחילה. ורבינו כדאה מסכים לפירוש רש"י ז"ל שכן כתב שכשלא קבל בעינן מחילה עבדה פסחים הה מבואר בדברי ה"ה שלא מדברין שהמוסיף ומני כתבתי מ"ר. וכשהמ"ל יש לתמוה על רבינו אם דעתו הוא כך למה לא הגריך בשלא קבל אחריות בייחד לו בית שלא כתב בתם ואם לא קבל אחריות מותר לקיימו והיינו ייחד לו בית כמו שפתרנו בגמרא בבריתא כיון דהוא ז"ל מפרש דייחד לו בית אפשר לו אחריות קפי ואם היה מפרש כפירוש ר"ת זה לו אפשר מעוס דהכא קפיד דשלא קבל גריך לעשות מחילה עבדה כדפרישית ושוד דהיה לו לומר שקבל בימוד בית כני. ועוד קשה לפירוש רבינו ורש"י דבלא קבל בני בימוד בית מ"ב למה הוצרכו בגמ' כשנמצאו שם (בדף ה':) אמר מר יכול יסמין וכו' והקשו ולא אמרת וכו' ותירצו הא בקבל [עליו אחריות] הא בלא קבל דקבל אחריות מידי ומידי בלא קבל הא דייחד לו בית הא דלא ייחד דהשתא דתקן בחרי דוחקי מדא דמוקי מדא בשקבל אחריות ומפיני ייחד ואמרת בדלא קבל וייחד והא אפי הוא עדיף לן. ועוד דלא הוה שייך לאקשויי מהיכא דהיינו מקבלין לאיכא דאחרני דאמר כיחמא למ"ד דבר הגורם נתמון לא כתמון וכו' אלא לאמר לאמר וכו' דהא כיון דלא קבל אחריות לא נורם לאמון הוא ושפיר אמרינן קבל לבני. מיהו לזה ז"ל דלא ידע בגמרא לאמרן הכי אפשר הך יכול יסמין ויקבל אקדומת ל"ד דבר הגורם לאמון לא כתמון מיירי בדקבל אחריות דהא ודלי לבני מיגמרינן לאמרן בלא הגמ' לאחרן דלמדקד אמר מיגמרינן קבל לבני בדקמ"ד הוא ותיתא בעיניה ולאכתי קשה קלת מה שהקשו בגמ' לעיל בתרא אלא לאמון דאמר כמתון דמי לא ימנא לאה לי הא מלכיך קבל לאסור אכ"נ דייחד לו בית קמ"ל. ולאחרן בכל ל"ל לאמר דודלי רבינו ורש"י מפרשים כמו שאמרם הר"ן בשם רש"י ז"ל הפקידו אצל מסתמא קבל עליה אחריות וכו' דהוי כמו שוכר כדאמרי אין אחריות וכו' גם בשם אחריות הוא

הגהות מיימוניות

סו[בור שם וכתב דאפילו אם הוא שומר חנם עליו חייב לבער ע"ש והסמ"ג כתב כרבינו] ; [ג] אסר לחו רבא לבני מתוא בעירו חמירא דבני חילא כיון דאינו מינגיב לו מיתביר ברשותייהו קאי ומיתביר לשלומי כדידהו דמי, ע"כ:

משנה למלך

פ"ד ג אם קבל עליו ישראל אחריות שלם אבד לו נגנב ישלם לו דמיו כ"ז חייב לבערו וכו'. ז"ל כריב"ם מ' פ"ג ולקמן חמץ לגרך בעכו"ם בתשובות של עכו"ם בתוס"ם לאסור גמור הוא וכו' ולא עוד אלא שאם שוכר עליו בכל יולאה לפי שבשעת קנה אותו בכסף עכו"ם אין בעכו"ם כמו בחשבון קנה אותו שהרי אין ישראל אז עשה שלום לעכו"ם ואינו אוכה בשכיל וכו'. ולא בנגנב בזמן הרב בזה דאן לו יסי דיש לעשות לעכו"ם הרי שוכר בכל יולאה דלא דומה דשמה קנה אותו מעשה דישראל הוא אלוהו מ"מ בזה לא אותו של עכו"ם ביד ישראל ואינו אלא דשכר לעכו"ם בלבד כל המשמר

ה ישראל שהרהין את חמצו וכו'. משנה פרק כל שעה (דף נ') עכו"ם שהלוה את ישראל על חמצו לאחר הפסח מותר בהנאה ובגמרא (דף נ"ח): העמידו רבא בגון שהרהינו אלא ואחר לו קנה מעכשיו וכן מבואר בהלכות והטעם שאנו מיירין מעכשיו לפי שעכו"ם משראל אינו קונה משמן כדאיתא בגמ' ולפיכך אע"פ שהרהינו אלא אי לא לאחר מעכשיו לא קנה. וטבר רבינו דבעינן שפי שיהיה הנאה החזן קודם הפסח הא לאו הכי אע"פ שבשעת הפסח ולא הדאה ישראל דלמפרע על עכו"ם היה כיון שנפסח היה ביד ישראל לפדותו אמיריק האולן ואי בעי לפדותו הרי הוא שלו הנפקא מי אבור וזהו דעת רבינו אחרים ז"ל והזקיקוס לזה דבכי הטוספתא שאמרה עכו"ם שהלוה את ישראל על חמצו ואמר לו אם לא נאמר מעכשיו אלא לאחר הפסח הרי הוא שלו מפני שמחייבו האנס מעכר לך וכו' אלא דבעי הנאה זמן קודם הפסח. ונהגנות. מ"ש לא נהיר ולא נהיר ולא בהיר וכו'. דעת הר"מ ז"ל שיש אסמכתא במשנה כמו שכתב פ' י"ח מהל' מכירה אלא שנעכו"ם קונה ואין כו דין אסמכתא ודעת רבינו בהסך שאין דין אסמכתא במשנה כמו שהבאר שם אבל עכו"ם משראל אינו קונה וכן הוא בגמרא דלכולי עלמא קנינא קיים עכו"ם משראל ואם כדברי הר"מ ז"ל דבל שהגיע זמן קודם הפסח אפילו בלא מעכשיו קנה עכו"ם למה פרט בגמ' לאוקומי דמתני' בדאמר ליה מעכשיו עקמיה שהגיע זמן קודם הפסח. ויש לדחות כיה דאפשר דמתניתין דסתמא אינה מתיישבת בתעכשיו. ואני סובר שרבינו ורבינו ר' אברים סוברים דמתני' דוקא דקודם הפסח הגיע זמן מדקתני אחר הפסח מותר בהנאה ומשמע דהיינו אחר הפסח מותר. ומ"מ לומר בשקבע אחר הפסח דאכתי עד הגעת זמן ואלו לדברי הכל אינו מותר והיה לו לומר הגיע זמן ולא הגיע זמן אלא מותר. וכן אין לדבר שקבע לו זמן בתוך הפסח דודאי ישראל לא קבע זמן

ו ישראל ועכו"ם שהיו נאין בספינה וכו' מוכחת ומ"ש ואם עשה כן ה"ז שובר וכו' הוא כפי דעתו שבתפיקוד ממנו ביד עכו"ם שובר אלא כנזכר בראש הפרק: **ח תערובת** המן שוברין עליה וכו'. דאם מ"ב (דף מ"ב) אלו שוברין בפסח בתוך הבבלי וכו' ופירש"י ז"ל אלו שוברין עליהן בכל יראה וכל יפלא לא יראה ולא יפלא ומכל הגאונים ז"ל ומכל מתכאר מ"ל אם שוברים עליו אלא בתערובת אם כו

ז ולא יאמר נראה שהוא הסך מ"ם ובלבד שיתנו לו מתנה גמורה: **ח תערובת** המן שוברין עליה מפני שהן כדברי הר"מ ז"ל ואלו שוברים עליו כו' כגון כתב ה"ה ז"ל. (דף מ"ב) כו' ופי' רש"י ז"ל ואלו שוברים עליה כו' כגון כתב ה"ה ז"ל. ומ"ש לאמר ליה לה"ה לומר דדבריו מפרש כפירוש רש"י כיון שהוא כתוב דדעת רבינו הוא

לחם משנה

ה ישראל שהרהין ממנו אלא העכו"ם אם אחר לו וכו'. רבינו כתב והוא שהגיע הזמן קודם הפסח ונראה שעמוד כתו שלתר ה"ה ז"ל וא"ת לתר"ת ז"ל שלמר שאפילו לא אמר לו מעכשיו קנאו שאין דין אסמכתא לעכו"ם הרי אחרו בגמרא דעכו"ם משראל לא קני. וי"ל דא"ש כן הוא לענין שאינו קונה המשמן אבל לענין אע"פ שאינו קונה המשמן אם ההנה עמו מיקנה לזמן פלוני והגיע הזמן ובא דקני אפילו עכו"ם ושוב דקני פפי משראל מכוח דאין אסמכתא לעכו"ם. ורבינו סבר דאע"פ שאין באסמכתא במשמן מ"מ עכו"ם לא קני מכוח דעכו"ם משראל לא קני כיון שמשמן כיון בשבתה זמן ובמעכשיו בעינן הגעת הזמן קודם הפסח אפי' דכיון דעכו"ם משראל אינו קונה מכמן ואין לו קנין בחמץ (הלוה) אמרינן האולן ובעי לפדותו ישראל הרי הוא שלו בשתה נמי אסור אבל אם היה קונה מכמן ודאי דלא הוה חיבי לך הך בעיתא דהאולן ובידו וכו' ח"ם ס"ה ולפיכך אע"פ שהרהינו כו'. וא"ה ולרבינו כשהקנו בגמ' (דף נ"ח) מן עכו"ם שהלוה וכו' אע"פ בגלמא וכו' אחתי לא הוה ליה דמותר בשנתה מכוח הגיע זמן קודם הפסח דהשתא לא אסיק אדעתיה דעכו"ם משראל אינו קונה המשמן דאעפ"כ לא מהני. וי"ל דאדרבה מכוח דאיכא אדעתיה דעכו"ם משראל קונה המשמן אין הכרח כיון עכו"ם לישראל אע"פ הוה אליק אדעתיה דאתי' אחרי כיון דקודם לזמן לאחר הפסח וכן דאתרן בפחיקן בהרהינו אלא היה סבר דעכו"ם קונה המשמן ולכך ודאי אפילו דהגיע זמן לאחר הפסח מותר דהרי עכו"ם קנה המשמן, אבל לפי המסקנא דעכו"ם אינו קונה המשמן ודאי דבעינן הגעת זמן קודם הפסח ובלבחר ה"ה ז"ל. וא"ת לרבינו בשהקנו ליומא כתנאי ישראל שהלוה כו' לאה אולמנו לפטיחה בשהרהינו דבכי הא מקנה ליה בתר הכי מתניתין דעכו"ם שהלוה לישראל וכו' לוקחה בשלא הרהינו והגיע זמן קודם הפסח אבל בהרהינו אפילו עכו"ם קני ומיירא דיש חילוק בין עכו"ם לישראל לרבא דלא הרהינו דכי אמרינן מכאן ולהבא הוא נוגה הוא ביישראל דקני אבל בעכו"ם אע"ג דהגיע הזמן קודם הפסח חל סבר עכו"ם וישראל שוים וכיון דהגיע זמן קנאו אע"פ שלא הגיע הזמן אבל אם הרהינו ומה סבר דיש חילוק דבישראל קני ועכו"ם לא קני שהגיע זמן. וי"ל דכיון דהתם בהלכה לא אמרינן דבעינן שיהא בשעת הרהינו אלא בלא קנא ומתכון לישראל אין סברא לומר דלא בשעת הרהינו אלא בלא קנא אע"פ שלא הגיע הזמן אבל אם הרהינו ומה סבר דיש חילוק דבישראל קני ועכו"ם לא קני שהגיע זמן. וי"ל דכיון דהתם בהלכה לא אמרינן דבעינן שיהא בשעת הרהינו אלא בלא קנא כיון עכו"ם לישראל אין סברא לומר דלא בשעת הרהינו דבשעת הרהינו אלא בלא קנא כיון דעכו"ם לישראל אסור אינו אלא בלא קנא ומתכון לישראל אין סברא לומר דלא בשעת הרהינו אלא בלא קנא אע"פ שלא הגיע הזמן. ואי לא דכיון דהתם בהלכה לא אמרינן דבעינן שיהא בשעת הרהינו אלא בלא קנא כיון ע

כאים בכדי מ"כ וחזו שבבה כגון כומה הבבלי וכו' אומן שהאיר פ"ה שיש בהן כאים בכדי מ"ם וזה הסכם הוא עיקר. ויש מן הגאונים סוברין שאפילו בפחות מכן שוכר עליו וגם רמיתי מי שמפקם דברי רבינו כך שאפ"ם שאינו עובר בהאילתא חייב בביעורו אחרי יום כאים אחר מן שם ואמ"ם שהוא מעורב בכמה זיזים עובר הוא על קיומו. כך פירש דברי רבינו הרב ר' משה הכהן ז"ל וסייע דברי רבינו

בדעת זו. וכונת רבינו לריבה לי עיון:

אבל דבר בעל שיש בו תערובת וכו' כיצד עריבת העבדנין. בריימא פרק אלו שעורין (דף מ"ה) מ"ר עריבת העבדנין שנמן בתוכה קמח תוך שלשה ימים חייב לבער אחר שלשה ימים אין חייב. לבער אחר ר' נתן בד"א שלא נתן בתוכה עורות אבל נתן לתוכה עורות אפילו תוך שלשה אין צריך לבער אחר רבא אלמה כל' נתן אפילו יום אחד אפילו שמה אחת ש"כ בגמ':

וכן הקילור והרטיה והאספלנית וכו'. תוספתא הקלור והאספלנית והרטיה שנתן לתוכן קמח אין צריך לבער והוכיחה בהלכות וכתב רבינו הגיי נתן וכ"ש הרי"ק שאינו צריך לבער ואתאלו דברי רבינו. והבנתו פ"ה זה שנתן לתוכה אחר הקל ומשעה אחר הלא שמעה אחר הלא מעמנה ש"כ שנמ':

וכן הקילור והרטיה והאספלנית וכו'. תוספתא הקלור והאספלנית והרטיה שנתן לתוכן קמח אין צריך לבער והוכיחה בהלכות וכתב רבינו הגיי נתן וכ"ש הרי"ק שאינו צריך לבער ואתאלו דברי רבינו. והבנתו פ"ה זה שנתן לתוכה אחר הקל ומשעה אחר הלא מעמנה ש"כ. ואין בדברים אלו טעם:

יא **השת** עלמה בעשבה וכו'. בריימא שם (דף מ"ה:) וכבר בארתי דין זה פ"ה:

ומלונגמא של חמץ שנשרחה וכו'. תוספתא בהלכות מלונגמא שנשרחה אינו צריך לבער ע"כ. ובתמתא שכן הוא בירושלמי אלא הביאו בהלכות וגם רבינו לא כתבו לפי שדברי הירושלמי הם בתמתא בשמא ובכ"ג בשינן נשרחה ובכוסף נתמתא ודברי התוספתא הם בנשרחה קודם שנשמא דכי אתא שמא לא מל עליה איסור חמץ דהא הוא מרוחה והוה לה כשא שעשה ונשאלה מלאכתו לגלגל דולפי נתמתא ובכוסף עשה. ותשבר דמלונגמא שנשרחה אינה דומה לפ' לגלגל וכן עיקר ולזה שמנו ההלכות ורבינו: **בגדים** שנכנסו אותן בחלב חמש וכו'. מה שכתב רבינו וכן בירושלמי שדבקו אותן בחמץ אינו מה שמכר (דף מ"ב.) בגמרא דתנינן אם אמרת להתם אסור לקיימו וכאן הוא קודם שנדבקו בו כביירות שהרי הוא נוקפה בעיניה ואסור לקיימו אלא דברי רבינו כם אמר שנדבקו בו כביירות וה"ל כעריבה שמן לתוכה שורות. וז"ש רבינו שאין טרח החמץ שנדבק מוהר לקיימן. והבנתו פ"ה אין זה שמה אלא שכבר נשמל ה"ל.

ואין בסתירה שמה ודברי רבינו הברת:

יב **דבר** שנתערב בו חמץ וכו'. מב אר בגמ' (דף ל'.) דחמץ בשמו בין בשלא בשמו שבתבתי פ"ה והרבה מהגאונים כדעת רבינו שאפילו נתערב כמה מה שמכר (דף מ"ב.) בגמרא דתנינן אם אמרת להתם אסור לקיימו וכאן הוא קודם שנדבקו בו כביירות ואסור לקיימו אלא דברי רבינו כם אמר שנדבקו בו כביירות וה"ל כעריבה שמן לתוכה שורות. ודבר ברור הוא שאחר שנתנדבקו מוהר לקיימן. והבנתו פ"ה אין זה שמה אלא שכבר נשמל ה"ל.

ואין בסתירה שמה ודברי רבינו הברת:

יג **בטל** בשתערב בו חמץ וכו'. מב אר בגמ' (דף ל'.) דחמץ בשמו בין בשלא בשמו שבתבתי פ"ה והרבה מהגאונים כדעת רבינו שאפילו נתערב כמה מה שמכר (דף מ"ב.) בגמרא דתנינן אם אמרת להתם אסור לקיימו וכאן הוא קודם שנדבקו בו כביירות ואסור לקיימו אלא דברי רבינו כם אמר שנדבקו בו כביירות וה"ל כעריבה שמן לתוכה שורות. ודבר ברור הוא שאחר שנתנדבקו מוהר לקיימן. והבנתו פ"ה אין זה שמה אלא שכבר נשמל ה"ל.

ואין בסתירה שמה ודברי רבינו הברת:

יד **אם** נתערב בו חמץ בשמו בין בשלא בשמו שבתבתי פ"ה והרבה מהגאונים כדעת רבינו שאפילו נתערב כמה מה שמכר (דף מ"ב.) בגמרא דתנינן אם אמרת להתם אסור לקיימו וכאן הוא קודם שנדבקו בו כביירות ואסור לקיימו אלא דברי רבינו כם אמר שנדבקו בו כביירות וה"ל כעריבה שמן לתוכה שורות. ודבר ברור הוא שאחר שנתנדבקו מוהר לקיימן. והבנתו פ"ה אין זה שמה אלא שכבר נשמל ה"ל.

ואין בסתירה שמה ודברי רבינו הברת:

שעושין אותו מן הקמח. וכל כיוצא באלו מדברים הנאכלים. אבל דבר שיש בו תערובת חמץ ואינו ראוי לאכילה הרי זה מותר לקיימו בפסח: טו כיצד עריבת העבדנין שנתן לתוכן קמח ועורות אפילו נתנו שעה אחת קודם הביעור הרי זה מותר לקיימו. ואם לא נתן העורות ונתן הקמח קודם שלשה ימים לשעת הביעור מותר לקיימו שהרי נפסד והבאיש. תוך שלשה ימים חייב לבער: יז יוכן הקילור והרטיה והאספלנית והתריא"ק שנתן לתוכן חמץ מותר לקיימן בפסח שהרי נפסדה צורת החמץ: יא *הפת עצמה שעפשה ונפסלה מלאכול הכלב ומלונגמא שנסרחה אינו צריך לבער. *בגדים שכבסו [ו] אותן בחלב חמה וכן ניירות שדבקו אותן בחמץ וכל כיוצא בזה מותר לקיימן בפסח ואין בהן משום לא יראה ולא ימצא שאין צורת החמץ עומדת: יב דבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל לאדם כלל. או שאינו מאכל כל אדם כגון התריא"ק וכיוצא בו אע"פ שמותר לקיימו אסור לאכלו עד אחר הפסח. ואע"פ שאין בו מן החמץ אלא כל שהוא הרי זה אסור לאכלו: אין

השגת הראב"ד

*יכן הקילור וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל זה שנתן ומשמר קבל ומשנה אחר ולא משמנו:

*הפת עצמה וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל הירושלמי מפרש בשמרחה ולכאורה זוטת מתמלה שבל"ל:

*בגדים שכבסו וכו'. כתב הרמב"ן ז"ל אין זה שנם אלא שכבר נשמל מן אכילה הכלב ומל כל זה שהוא כמו שיימדומו לשיכנה ומת אבו כמים שבל"ל:

הגהות מיימוניות

בו חמץ לומר דיש קנה בו אם לא נרע בבירור אביה"ח, ע"כ: [ו] הכן כתב בתשובת הגיה ר' משולם על רבי אליעזר הגדול שהיו בבדיו בשטיר"ק בפסח הכן נהג אחריו ר"י:

ואני אומר מדמשנה קיבל ר"י אלאם ז"ל שהוא דקדק כך מתוך שהבה דנקה שבתקיב ונפסיב מן הוספתא כתלוי וכן כתב הר"ם ז"ל מקולי בשר אלא ש"ם

יב כו כיצד אכילה פרם ובן חמן מוקפה ואם הרמב"ן יב לו דשמי אחרים אחרי לה דשמי אחר שבתבתי ז"ל הירושלמי מפרש בשמרחה ובכוסף נתמתא שבל"ל: ואני אומר ר"י אלאם כתב בדברי ר"מ ז"ל בהלכה בשמרחה ובוספתא ולא הבן לזה הירושלמי ואדון עמו. חתא דשא לתן לגבי מריבת הבבדנין שקיבל כר' נתן בבדיה שלם נתן לשון שורות אלאו לגבי מתי שבתבתי

פ"ה ב חמשת מיני דגן אלו אם לשן במי פירות נלבד וכו'. ומי פירות הן כגון יין וחלב וכו' ומי תפוחים ומי רמונים. לתדע מדבריו אלה שכל הדברים שאינם מים נקראים מי פירות והכה עוד בע"עתו וכן מוכח לענין יין ומזון מו דבר וכו' ובזמן שהמשקה אסור לעגן ונלקחף אלא כמים בלבד לא משום מזון וכו', וזה מוכח לתה מכתב בפ"ח מלה אלה במי פירות יוצא בה ידי חובתו בפסח וכו' שמלה מדבריו שאם לשה בלבד מי פירות הון מיין ומזון ודבש והלב יוצא ידי חובתו וכתב שכתב ס"ם. ונראה לי שכשאמר אלה במים בלבד הייתי לבתחלה וע"ם בפ"ו מלה אלה במי פירות וכו' הייתי בהיפוך ובזמן ויין ודבש והלב אינו יוצא אפילו בדיעבד ויש מי שאמר שמלת שפסח יצה אלא שאמר לרבינו בין יין ומזון ודבש לאפר מי פירות דבלבד לא יצא ידי חובתו ובכך אמר אפיר מה שכתב בפרק זה אלה במים בלבד: רנן

פרק חמישי

א אין "אסור משום חמץ בפסח אלא חמשת מיני דגן בלבד. והם שני מיני חטים שהן החטה והכוסמת. ושלשה מיני השעורים שהן השעורה ושבולת שועל והשיפון. אבל הקטניות כגון אורז ודוחן ופולים ועדשים וכיוצא בהן אין בהן משום חמץ אלא אפילו לש קמח אורז וכיוצא בו ברותחין וכסהו בבגדים עד שנתפח כמו בצק שהחמיץ הרי זה מותר באכילה שאין זה הטוע

אלא סרחון: **ב** חמשת מיני דגן אלו [1]אם לשן במי פירות בלבד בלא שום מים לעולם *אין באין לידי חמוץ אלא אפילו הניחן כל היום עד שנתפח הבצק מותר באכילה*). שאין מי [2] פירות מחמיצין אלא מסריחין. ומי פירות הן כגון יין וחלב [3] ודבש ושמן זית ומי תפוחים ומי רמונים וכל כיוצא בהן משאר יינות וישמנים ומשקין. והוא שלא יתערב בהן שום מים בעולם. ואם נתערב בהן מים כל שהוא הרי אלו מחמיצין: **ג** "אין מבשלין חטים במים כגון ריפות ולא קמח כגון לביבות. ואם בישל הרי זה חמץ גמור והוא שיתבקעו בתבשיל. "אין קולין את הבצק בשמן על המחבת. אבל מבשלין את הפת ואת הקמח הקלוי. [3] ואם הרתיח המים הרבה ואחר כך השליך לתוכן הקמח הרי זה מותר מפני שהוא מתבשל מיד קודם שיחמיץ. וכבר נהגו בשנער ובספרד ובכל המערב לאסור דבר זה גזרה שמא לא ירתיח המים יפה יפה: **ד** 'מותר לבשל הדגן או הקמח במי פירות. וכן בצק שלשו במי פירות אם בשלו במי פירות או קלהו על המחבת בשמן הרי זה מותר שמי פירות אינן מחמיצין: **ה** 'כרמל שמהבהבין אותו באור וטוחנין אותו אין מבשלין את הקמח שלו במים שמא לא נקלה באור יפה ונמצא מחמיץ כשמבשלין אותו. וכן כשמוללין הקדרות החדשות אין מבשלין בהן אלא מצה אפויה שחזרו וטחנו אותה אבל קמח קלי [2] אסור שמא לא קלהו יפה ויבוא לידי חמוץ: **ו** "אין בוללין את השעורין במים בפסח מפני שהן רפין ומחמיצין במהרה. ואם בלל אם רפו כדי שאם הניחן על פי הביב שאופין עליו החלות יתבקעו הרי אלו אסורין. ואם לא הגיעו לרפיון זה הרי אלו מותרין: **ז** [2] החטים מותר לבלול אותן במים

*) כדשון הינינית, אין חייבין עליו ברת. והטעם שזאת היתה לנגאל מ"ע, ומי' שלמי הגבורים מצות מופעת היא:

א טור סי' תנ סמ"ג לאוין סט: ב טור סי' תכב ע"ם סמ"ג סט ג ע"ם בטור לענין מלת דאמי כלל מי פירות ד טור סי' תכז סמ"ג סט. ה טור סי' תסא ע"ם: ו טור סי' תכב סמ"ג סט: ז טור סי' תסב: ח טור סי' תסז סמ"ג סט:

פ"ה א אין לאסור משום חמץ בפסח אלא חמשת המינין וכו'. אלא כל שנה דכתיב (דף ל"ח.) אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחמשה ובשלשה ובכשמים ובכוסמין ובכוסלה שועל וכשיפון ובגמרא הני מין אורז ודוחן לא מצא ה"מ אמר קרא לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני דברים הנאמרין אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח יצאו אלו אלו שאין באין לידי חמוץ אלא לידי סרחון:

ב חמשת מיני דגן אלו וכו'. פסח כ"ל מיסב מגילתה ביין ומזון ודבש מין מיינין על חמולה כרת ואמרינן בעמאן חמוש דה"ל מי פירות ומי פירות אין ממחיצין. וכתבו הוב המפרשים דלאו דוקא כרת אלא אפילו אסורות ליכל ולהכיל לה אלוו ואמרו דכזית לא ליכניל. וא"ם ה"ה שגרלה מדברי רבינו דיין זה לא לאיסור פעם כרות בדברי רבינו אלא חמוש דסחם ולא כתב דתערובת חמץ מותר:

פ"ה ב שאין מי פירות ממחיצין וכו' ומי פירות הן כגון יין וחלב וכו'. כתב הרמב"ן ומבואר בגמרא בנרייתא וכו', אפ"ג דרבינו פסק לקמן בפרק זה כר"ע

לחם משנה

כפי' הרמ"ך וה"מ כתב דין זה לקמן משום לדמתו מהמע דלכל המירוחים איתנא. וי"ל דמכל מקום אין זו סברא דאמתו מכזיח לא ליכניל משום דהוי דבר שיש לו מחזיקין וכזית ליכניל ולהכי לא אלוו ואמרו דכזית לא ליכניל. וא"ם ה"ה שגרלה מדברי רבינו דיין זה לא לאיסור פעם כרות בדברי רבינו אלא חמוש דסחם ולא כתב דתערובת חמץ מותר:

פ"ה ב שאין מי פירות ממחיצין וכו' ומי פירות הן כגון יין וחלב וכו'. כתב הרמב"ן ומבואר בגמרא בנרייתא וכו', אפ"ג דרבינו פסק לקמן בפרק זה כר"ע

מגדל עוז

פ"ה אין (אסור משום חמץ) [בפין לידי חיזון] כו' עד שבעיתין: כתב הרמב"ד ז"ל אין דבר אם פשוט ולא אלא הכל מודיים בו דאינו לאין עושין חמץ נמוד ואין חייבים על תמוצו כרת אלא מלקות מיפס אפי ואסור עכ"ל:

השגת הראב"ד

יאין (אסור) [בפין] וכו'. כתב הרמב"ד ז"ל אין דבר זה פשוט ולא אלא הכל מודיים בו דאינו לאין עושין חמץ נמוד ואין חייבים על תמוצו כרת אלא מלקות מיפס אפי ואסור עכ"ל:

ג אין מבשלין חטים במים וכו'. הוספת ויש גם כן בגמ' (דף ל"ע:) אלמבשל ליה לחמוטי מחרש: אין קולין את הבצק בשמן וכו'. נראה בדור שמיון שהבצק נלוש במים אין לבשלו אלא במי פירות שאם תכבר לפי שבבר מתבלר מן הגמוטים שעם תערובת המים מתחיצין ולאמבשל ליה מחמיץ כמו שמבר לעמלה ויש מן הגמוטים מחיצין לענינה בשמן בהכרחיות המחבת יפה ואין דבריהם נכונים: אבל מבשלין את הקמח הקלוי ואת הפת וכו'. בריתחת פס אלו דברים שאין בהם לידי חמוץ הקמחי המבשל והמבשל ולנוס שחלבו בכרתחת והקמח מבשל אלמבשל ליה לחמוטי מחמע ומחיון כ"ב שמא אפוי מבשלו קא אמרינן ומפרש רבינו אפילו אם נמור לו קמח קלוי מבקלה בעודו קמח וכן מבאר בהוספתא אבל לא קלה החמיס לו הפמוטים אין קמח שלהן מיחר לבשלו כמו שיתבאר בסוגיה: וכבר הארו בגמרא וכו'. בהלכות ומלינה נמי ליכא בגמרא וכו' אלא מלה מלינה מלינה מלינ

דמכפה בחיטה וכן כתבו ז"ל. וי"מ שהלחיתה מים מועטים שאינם נמים לידי חמץ נהם וחברי רבינו מיקר: וכבר נהגו כל ישראל. הקשה הגאונים כתבים בהלכות ומסידרא מדרו ממחיבתא דאין לאו בקיאין לדעות הלכך לא מרי לן לאחתא ע"כ:

ח תבשיל שנתבשל ונמצאו בו שעורים וכו'. כפי הגרלה פירוש דברי רבינו הוא דהוא סבור דאין לאכול מי שנתבקעו בזמנינו אבל מי שנתבקעו בזמנו ולא נתבקעו אין לאסור אלא מדברי סופרים ממן בשאר מדברים אבל אם נתבקעו בזמנו אסור מדברי תורה ומ"מ נתבקעו בשמחה ויש מי שאוסרים דזקא בשעורים אבל בחטים אפילו לא נתבקעו אסורין ומוסכין:

ט משום שנאמר (כתורה) ומצות לא תאכלו וכו'. שם (דף מ"ו) אמר לא רבא דאמרתי כיצד מי שהלחיתו אינו אסור אלא בפרק עמדים, עכ"ל. ולא אבר בהלכות ולא בדברי רבינו שום מלוק בין כתבה אל ליתה הראשון לאחר שאדם אוכל בשאר ימי הפסח אינו אסור מדברי סופרים כתב הרב אלפסי ז"ל דיש דלית ליה סלה שנודמן אחלה דמיעבדא אינו אסור מדברי סופרים. וכן כתב רבינו פ"ח דלית ליה אכל בריחפא. וכן כתב רבינו פ"ח מי שאין לו מצה מצומצמת אינו כזאת כו'. הרי לא שהמשמר מיום מעבר ולכתחלה ראוי לעשותו בכל הדגן אינו אינו מעבר אינו אינו אינו כלילה כדאמרן אבל מצה לאכול מצה המצומצמת וזה הכנה לערב בדבריהם וכן מעשה הסוגים שם בכל שעה. ומ"ש אבקשה לי לאם לא כתבו הא דבאנשים אל הבריאים אלו ממנה בכמו אינו אינו ולכך אינו אינו לריכה לי שיון. והמתבר הפשוט יותר מתמרין המצה מעט קליקה לאנס אל מצה ומאר דמים אוכלין אבל מבמרין אלו מחמרין מעשה ליבה והרבה מבריחים כתבו אמצה מן המוכחר והזהר הוא אם [אף] דקיי"ל דמי דאמר בגמרא לאסמא. ודע שמצה אל מצה אם לבה עכ"פ אי הכנ שוקה וקבן אינו אחרים שומרים אל בגיבה לא יצא לאכלו אל אכלו כך אסור הרמב"ם ז"ל: דגן שנתבע בגהר אי שנפל עליו מים וכו'. שם (דף מ"ו) הכנה אבנה דמבמרא בחיתמא בריה רבא לזבוני לגבהי ובקבו אליו לאמת הדר מחזיר הוא ליטבלא אל הכדר בקבו לעשות אל אל אל

יב ואם היתה לשה ואופה וכו'. כתב בפר תורה מיים והרמב"ם ז"ל כתב ואם היה לשה ואופה צריכה שני כלים ולא ידענא למה כתב לשה ואופה דלכל חשה שהיא לשה קאי, מ"כ. ומ"כ לפי דעתו אינו שתין לו שני כלים אלא כדין אינו עושים. אבל דברי רבינו ברורים ומכוחים שהוא מפרש שמה שאחרו צריכה שני כלים כיון לומר שאם היתה מקפקפת מים אלא מקפקף בעוזמים מים שמצטנת בהם ידיה תמי שאם מתחממים ומתחיילין את העיסה אבל כל שאינה מקפקפת במים לא צריכה לדקדק אם ידיה חמין או פגין אלא אם היא מוזפה שידיה ידיה לא הצריכו אלא אם היא מוזפה שידיה מתחממין מחמת חום החנור אבל אם היא מוזפה ואינה רוצה לקפף במים אין צריך שום כלי וכן נהגו וכ"כ הרמ"ך

לא

צננה ידיה או שעשתה עיסה יתר *שיעור חלה הפת מותרת. וכמה שיעור חלה כמו שלש וארבעים ביצים וחומש ביצה כנוף הביצה הבינונית לא כמשקלה: **יג** *כל זמן שאדם עוסק בבצק אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חמוץ. ואם הנביה ידו והניחו ושהה הבצק עד שתגיע להשמיע הקול בזמן שאדם מכה בידו עליו כבר החמיץ וישרף מיד. ואם אין קולו נשמע אם שהה כדי שיהלך אדם [פ] מיל כבר החמיץ וישרף מיד. וכן אם הכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו הרי זה אסור לאוכלו ואין חייבין עליו כרת:

יד יהיו שתי עיסות שהגביהו היד מהן נילושות בעת [ע] אחת ונשתהו. האחת מהן יש לה קול ואחרת אין לה קול שתיהן ישרפו והרי הן חמץ גמור: **טז** אין עושין סריקין המצויירין בפסח מפני שהאשה שוהה עליהן ומתחמצין בעת עשייתן. [פ] לפיכך הנחתמין מותרין לעשותם מפני שהן בקיאין באומנותן ומזהרים לעשותם. אבל בעלי [ג] בתים אסורים ואפילו צרו אותן בדפוס. שמא יבואו אחרים לעשותן שלא בדפוס וישהו בעשייתן ויחמיצו:

מים

א מזר פי' פגנו ספר"ג סס: ב מזר וספר"ג סס: ג מזר פי' חס ופ"ס:

בחמין ולא בחתי חמה ולא במים הצרופים ולא בגביה ידה מן ההגור עד שתצטנר את הכפה ולריכה שני כלים אחד שמקפקפת בו ואחד שמצנצנת בו את ידיה ולשה מאי מר שזורת אחר עברה ולשה מוחר ורב אמי אמר עברה ולשה אסור אמר מר עקבא מנא אמינא לה דתניא אין נתקין בכסה ואם לא נתקנו מוכרות ורב אמי היכא דאמר אחמר היכא דלא אחמר לא אחמר ע"כ בגמ'. ובהלכות פירשו מים הצרופים שמפלת בו ביום (הסמ) וקי"ל כרב אמי פ"ב. ופירש רבינו עברה ולשה על מיכות המים בלבד ולא על שאר הדברים לפי שלא אחמו עברה מאי אלא עברה ולשה ואין ליפה אלא במים ושל שהכילו הם דאין לוחתין והם במים. ויש מפרשים שהוא כולל אף לא אלא בחמה ואינו מלאה דעת מר שזורת שמפלת ליפה במים חמין הפה מוחרת ודעת רב אמי שאמרו לשה בחים מונין שלא אלא שלשה בחמה דאמרת אבל לא אמרה אלא ודאי לא נחלקו אלא באיכות מי הגיפה. כך ל"ל להעתיד דברי רבינו. ולאיתי בהלכות הרב ר' יצחק אבן גיאת ז"ל ובעיטור מפרשים דיומן אלא דוקא במלה דאמרה דאמרת אבל לא בשאר הפה ואין זה אמת דהא סתם קאמרי ושל דלא הוה לה לאמר מוחר ואסור אלא ואינו יוצא ואינו יוצא וכן מבינין תקונו מוכרח מהאיל דלותחין דבבל אם אירע זה דעת רוב המפרשים ואינה:

יב לא תצב אדם תחת המשמ וכו'. כגר הכרחי זה. ובהלכות ולא מיבעיא מיחב ואילא בשאשה דאמרה אמר דאמרת ואילא אסור ואם"ג אמרה אמר אלא אמרה אמר אלא אמרה אמר אלא

מן מים שרוחצין בהן הידים וכו'. מפנה (דף מ"ו:) מי הקמיטו של נחתום יפסלו מפני שהן מחמיצין ובגמרא (דף מ"ב.) הני הלא שוקין במקום מדרון ואין שוקין במקום המיצטברון ומניח לתוך שוקין במקום המיצטברון לא קשיא הא דלא נפיש והוו הא דלא נפיש ד"ל קו ד"ל בעמ'. ובהלכות לא כתבו אלא נייחא דבשורה ולא רצו לחלק בין נפיש ללא נפיש לפי שאין ר"ל סתם ובכתב כדי שלא יתקבצו המים במקום אחד ויתמיין ומתילא אפשר היו הוה בהן כדי קבון ששוקין אפילו במקום המיצטברון אלא מלה לכתוב בשיעם בהלכות:

יז אין שורין את המרסן לתרנגולים וכו'. מפנה (דף ק"ב:) אין שורין את המרסן לתרנגולים אבל חולטין וכבר כתבתי לפנים בשם הגאונים ז"ל שאין מוהר לחלוט בזמן הזה וכדברי רבינו:

יח ומותר לתת לתרנגולין מורסן וכו'. זהו דעת קצת המחברים ובשיטה כתוב זה כך וכתב הבבלי מותר לתת לתרנגולים מורסן אז קמח וכו' כדברי רבינו ושם כתוב ואין לבטל על זה בשם כן יש בשיטה הטיטה כדי הילוך מיל ע"ל. וכן נהגו להחמיר:

יט לא תשרה אשה מרסן וכו'. מפנה שם הלשה לא תשרה את המרסן שתוליך בידה לתרחץ אבל אשה היא על בשרה יבש ולא ילעוס אדם חטים ויתן על גבי מכתו מפני שהן מחמיצות. ובירושלמי ז"ל אבל אשה היא מורסן בבשרה יבש ואם"ש שחטים מוסתרין על בשרה ע"כ: אין מחמין את הקמח וכו'. שם מפנה (דף מ"ו:) אין מחמין את הקמח לתוך המרוסה אלא לתוך הכלי ואם נתן יאכל מיד ר"מ אומר ובגמ' אמר רב כהנא מחלוקת לתוך הכלי אבל לתוך המרוסה דברי הכל ופרש מיד ותניא כוותיה וכן מבאר בהלכות וכן דעת הגאונים. ובירושלמי המרוסה יש מותר, ובתרוסה ובדלת יש בהן חטים אשה לא כן:

כ מותר לתת בתבלין והשומשמין וכו'. תוספתא: וכן יותר לעשה העיסה בין ושמן וכו'. זה כדברי הבבלית שהעלה ר"ל כל שעה שהלכה בר"ע דאמר (דף ל"ו.) מותר לעשה עיסה בין ושמן ובכל אם"ש בים בעכים מים לפי שאם"ש שהן מחמיצין עם המרוכות המים אין מחמיצין להחמיץ יותר מהמים לבדן ואין צריך לומר לקבוץ שמותר הון מים לאשון שצריך לחם שוה כמו שמפורש בהל' בתרוכה. וכן הוכיחו קצת מפרשים האחרונים ז"ל וכן עיקר. ובירושלמי ז"ל יום הלשון לילה הלשון וכן גרלה מדברי רבינו לפי מה שכתב פ"ו וכן הוא בירושלמי אמר ריב"ל תוהו כאת שבמים חלוקה ר"ע. ובהגהות ואמי אומר תולי לא נאמר בין מים ומים אלא כדי שיהיה אדם מוכן לבחור מיד אבל לחתיר לבל אדם כבאר עיסות לא וכן עיקר עכ"ל:

כא כל כלי חרס שנתמשש בהן המן וכו'. שם (דף ל') אמר שמואל כל הכלים שנתחמשו בהן המן בטלו מעשה אמור הוא ואמרה קשה. ובהלכות מפתחמש בהן מלה בטלו זו היתה ניכרת רבינו ובירושלמי מבכלי חרס הוא בדוקא, ונראה דמעמא שנאמר כלים אם נשחמשו בהן המן בטלו אמור להחמשם בהן מלה אמרו לפי שאף אם נשחמשו בהן המן בחמין מוחמין ע"י הכבר אבל כלי חרס כיון שאינו נשחמשו בהן המן בטלו הקבה אף כשנשחמשו בהן המן בטלו להחמשם בהן מלה בחמין. זהו נראה בדעתם ז"ל. ונתבחר הגאונים ז"ל והרבה מן האחרונים הוא משחמשו בהן מלה שהם דמשמע בהן בחמין. ואף לפי מוסתה הבלבות ובבינו ראיתי מי שפירש שלא אמרו מלה בחמין שכיון שנתחמשו החמן היה בטלו מוחמין הם בטלה אף בחמין אלא שאם נתחמשו בהן המן בחמין הם מלה אמרו בטלו בטלו נזרה שמא יבא להחמשם. בהן בחמין ודוקא בכלי חרס נזרו אבל בשאר כלים כיון שאם בא להחמשם בהן בחמין יש לחם הבבר אף הוא מבחמשם בהן בטלו בטלו הבבר וכן הדין בשאר חיסורין, אלו דבריהם ז"ל: וכלי שמחמין בו חרוסה וכו'. שם אמר אביי בית הרוסה כביה שאור שמעתא קשה דמי אחד רבא אמר דמעתא חמיצ' והדיני לעולם בהו המרבא ומשמו בהו חמרבא כביה שאור שמעתא קשה דמי:

כב ביב של חרס שמופין עליו וכו'. שם בהלכות וכתבי הבבלי דקא אתי ביה המרבא טולה שהא אחור לחיפא ביה מלה בשבח חשוב דהיסקו מבחון ואי מלייה נומרי והמיקו מבבאים פסיר דמי ע"כ:

לחם משנה

כ מותר לתת בתבלין כו'. כתב ה"ה ז"ל ובהבנתו (ה"ט) אולי לא אמר כן אלא בזרעים וכו'. וא"ל אם הר"מ מפרש דמתי דקאמר ר"ע לפתי כו' הוא מפני שהוא אינו אבל בשאינו זרע אבל בשאינו זרע כולי עלמא מודו דאסור ה"ל כשאתרו אם ובוים שהין לפין אלא שבוסרין דאמרו בגמרא (דף ל"ו) כשהקצו מהניא דאמרות אם אמרו בזרעים יאמרו בשאינם זרעים וכו' וכיון דאיירי בשאינם זרעים ה"ל אמתי קאמר ובוים שהין לפין בפוסרין אפילו בין ובדם נמי אי אינן זרעים כולי עלמא מודו דאסור. וא"ל דזרעים שאתרו בגמרא הוא בנהגים דהם מלומדים בעבודות אבל כל ישראל אינם זרעים לגבי

כא כל כלי חרס שנתמשש בהן המן וכו'. תוספות הגאונים ז"ל בשרש אפילו יבשו: [ד] אבר רב כהנא אבר שמואל בחלוקת פירוש דר"מ ורבנן בתוך החרוסה אבל לתוך החרוסה ר"ה ישרף מיד. ע"כ: [ה] בפרק הקומץ רבה מצה שחבלה בקצת בשושמין ובכל מיני הבלין בשורה אלא שנקראת מצת מתובלת: [ו] אמר דיבל לבנים ביומא קמא לא חלוש בחלבא וכו'. ותשב"ם היה כדקדק מכאן דמצה מותרת למלות בר מיום ראשון דמאי שנא מלה מחלב ודבש וחבריהו אם סרס דמליה כרוחה והוי כמו לש בפורשין. כתב הרוקח שאחר אפיית המצות יזהר שלא יקבלן בכלי או במקום שיש בו קמח פן יבבד הקמח במצה ואם יתנגב בפים אח"כ יתחמץ הקמח ע"כ: [ז] ואפילו ע"י הגעלה וכן פסק רבינו שמריה ורבינו אש"ל ורבינו חם ורבינו אששון ב"ר יונה אבל מרוכין שלנו אף בהגעלה מפני שהן בבית חרוסה ורבינו יהודה אבר דלא נאסרו אלא לדוש בהי מצה אבל לשאר חשבונים

יז אין שורין את המרסן לתרנגולים וכו'. מפנה (דף ק"ב:) אין שורין את המרסן לתרנגולים אבל חולטין וכבר כתבתי לפנים בשם הגאונים ז"ל שאין מוהר לחלוט בזמן הזה וכדברי רבינו:

יח ומותר לתת לתרנגולין מורסן וכו'. זהו דעת קצת המחברים ובשיטה כתוב זה כך וכתב הבבלי מותר לתת מורסן אז קמח וכו' כדברי רבינו ושם כתוב ואין לבטל על זה בשם כן יש בשיטה הטיטה כדי הילוך מיל ע"ל. וכן נהגו להחמיר:

יט לא תשרה אשה מרסן וכו'. מפנה שם הלשה לא תשרה את המרסן שתוליך בידה לתרחץ אבל אשה היא על בשרה יבש ולא ילעוס אדם חטים ויתן על גבי מכתו מפני שהן מחמיצות. ובירושלמי ז"ל אבל אשה היא מורסן בבשרה יבש ואם"ש שחטים מוסתרין על בשרה ע"כ: אין מחמין את הקמח וכו'. שם מפנה (דף מ"ו:) אין מחמין את הקמח לתוך המרוסה אלא לתוך הכלי ואם נתן יאכל מיד ר"מ אומר ובגמ' אמר רב כהנא מחלוקת לתוך הכלי אבל לתוך המרוסה דברי הכל ופרש מיד ותניא כוותיה וכן מבאר בהלכות וכן דעת הגאונים. ובירושלמי המרוסה יש מותר, ובתרוסה ובדלת יש בהן חטים אשה לא כן:

כ מותר לתת בתבלין והשומשמין וכו'. תוספתא: וכן יותר לעשה העיסה בין ושמן וכו'. זה כדברי הבבלית שהעלה ר"ל כל שעה שהלכה בר"ע דאמר (דף ל"ו.) מותר לעשה עיסה בין ושמן ובכל אם"ש בים בעכים מים לפי שאם"ש שהן מחמיצין עם המרוכות המים אין מחמיצין להחמיץ יותר מהמים לבדן ואין צריך לומר לקבוץ שמותר הון מים לאשון שצריך לחם שוה כמו שמפורש בהל' בתרוכה. וכן הוכיחו קצת מפרשים האחרונים ז"ל וכן עיקר. ובירושלמי ז"ל יום הלשון לילה הלשון וכן גרלה מדברי רבינו לפי מה שכתב פ"ו וכן הוא בירושלמי אמר ריב"ל תוהו כאת שבמים חלוקה ר"ע. ובהגהות ואמי אומר תולי לא נאמר בין מים ומים אלא כדי שיהיה אדם מוכן לבחור מיד אבל לחתיר לבל אדם כבאר עיסות לא וכן עיקר עכ"ל:

כא כל כלי חרס שנתמשש בהן המן וכו'. שם (דף ל') אמר שמואל כל הכלים שנתחמשו בהן המן בטלו מעשה אמור הוא ואמרה קשה. ובהלכות מפתחמש בהן מלה בטלו זו היתה ניכרת רבינו ובירושלמי מבכלי חרס הוא בדוקא, ונראה דמעמא שנאמר כלים אם נשחמשו בהן המן בטלו אמור להחמשם בהן מלה אמרו לפי שאף אם נשחמשו בהן המן בחמין מוחמין ע"י הכבר אבל כלי חרס כיון שאינו נשחמשו בהן המן בטלו הקבה אף כשנשחמשו בהן המן בטלו להחמשם בהן מלה בחמין. זהו נראה בדעתם ז"ל. ונתבחר הגאונים ז"ל והרבה מן האחרונים הוא משחמשו בהן מלה שהם דמשמע בהן בחמין. ואף לפי מוסתה הבלבות ובבינו ראיתי מי שפירש שלא אמרו מלה בחמין שכיון שנתחמשו החמן היה בטלו מוחמין הם בטלה אף בחמין אלא שאם נתחמשו בהן המן בחמין הם מלה אמרו בטלו בטלו נזרה שמא יבא להחמשם. בהן בחמין ודוקא בכלי חרס נזרו אבל בשאר כלים כיון שאם בא להחמשם בהן בחמין יש לחם הבבר אף הוא מבחמשם בהן בטלו הבבר וכן הדין בשאר חיסורין, אלו דבריהם ז"ל: וכלי שמחמין בו חרוסה וכו'. שם אמר אביי בית הרוסה כביה שאור שמעתא קשה דמי אחד רבא אמר דמעתא חמיצ' והדיני לעולם בהו המרבא ומשמו בהו חמרבא כביה שאור שמעתא קשה דמי:

כב ביב של חרס שמופין עליו וכו'. שם בהלכות וכתבי הבבלי דקא אתי ביה המרבא טולה שהא אחור לחיפא ביה מלה בשבח חשוב דהיסקו מבחון ואי מלייה נומרי והמיקו מבבאים פסיר דמי ע"כ:

יט לא תשרה אשה מרסן וכו'. מפנה שם הלשה לא תשרה את המרסן שתוליך בידה לתרחץ אבל אשה היא על בשרה יבש. מפנה פרק כל שעה (ל"מ:) ובירושלמי ז"ל ואמ"ש שחטים מוסתרים בבשרה וכתב הרמ"ם שלון לפרש מים ממש ובגון אחר שמחמיצה בחמין אי בגון דהא מלאה ולאי אסור מלא מחשבה אלא מחשבה קלבר ולעניכה לפעניר כל הסוכין ממנה קודם שהשמיש לבן כתב כר"י ז"ל דהאידנא אין הבשים בקיאות בזה ולא נשתנו מלאם מורסן על בשרה אפילו יבש:

אבל

הגהות מיימוניות

בעמוד ויחקו במצות, ע"ב: [ב]בור שם ז"ל כתב הרב רבי יונה האידנא אין הנשים בקיאות בזה ויש לבוגעם מלחת דמורסן על בשרם אפילו יבש: [ג] אבר רב כהנא אבר שמואל בחלוקת פירוש דר"מ ורבנן בתוך החרוסה אבל לתוך החרוסה ר"ה ישרף מיד. ע"כ: [ד] בפרק הקומץ רבה מצה שחבלה בקצת בשושמין ובכל מיני הבלין בשורה אלא שנקראת מצת מתובלת: [ה] אמר דיבל לבנים ביומא קמא לא חלוש בחלבא וכו'. ותשב"ם היה כדקדק מכאן דמצה מותרת למלות בר מיום ראשון דמאי שנא מלה מחלב ודבש וחבריהו אם סרס דמליה כרוחה והוי כמו לש בפורשין. כתב הרוקח שאחר אפיית המצות יזהר שלא יקבלן בכלי או במקום שיש בו קמח פן יבבד הקמח במצה ואם יתנגב בפים אח"כ יתחמץ הקמח ע"ל: [ו] ואפילו ע"י הגעלה וכן פסק רבינו שמריה ורבינו אש"ל ורבינו חם ורבינו אששון ב"ר יונה אבל מרוכין שלנו אף בהגעלה מפני שהן בבית חרוסה ורבינו יהודה אבר דלא נאסרו אלא לדוש בהי מצה אבל לשאר חשבונים

מותר לתת בתבלין מר לתן בכלון. מ' כל שעה כיוכבתא. כתב הרא"ש ז"ל זהו מל דרך הרב ז"ל בכוחן וכו': ואני אומר לא ידעתי נדעת רבינו הרא"ש ז"ל שהרי אני הוה תשובה בשמואל זו בפרק כל שעה סוף גמרא מתחיקין אלו דברים דלמה מרוחין קא מייני דהא כפר דברים לפרש משבחי דרבי יהושע בן לי ואיתני בריתא עד דאמרם שיר קא מייני ושון שלון לתן לא המיקה בשבורן והקיבון עלה מלי שלא ממנמות דתקן כל המנמות ולעשות בשבורן ומשמרן אלא יתמיני ותקיבון אם אמרו בתיבון יאמרו בשלון ויהיון ע"כ מכלל דעד בכתבה בכל מקון קא מייני בדברי ר"מ ז"ל ויפה עושה שהוך בכיעם בנוחיו. אבל לני אומר לי מי נזה בסבר לא אלו ר"מ ולא דרך נאותה דיבל"ל ור"ע רק בסיקה שלמיה בכתב וכן מותר לנם מעשה ביין ושמן ודבש ותבלב אמר לי לעבוד מן עד ובאים הבתבון בלבד הוא שבין לשתה לתם עוני ע"כ. וכן כתבה נאמר בס"ו והבבבן הוה בסבן מן האבשבת דמאים יוצלין בתבב יתובלת בין שמבלה בקרבה בין שהבנה בתולבם ע"כ. ומתיבים הנוכרים הם מתיני הסבנין וכן קבנוה והוא בכון ומתוור: כל כלי חרס שנתחמש

מגדל עוז

כ מותר לתת בתבלין. ע' כל שעה כיוכבתא: כתב הרא"ש ז"ל זהו מל דרך הרב ז"ל בכוחן וכו': ואני אומר לא ידעתי נדעת רבינו הרא"ש ז"ל שהרי אני הוה תשובה בשמואל זו בפרק כל שעה סוף גמרא מתחיקין אלו דברים דלמה מרוחין קא מייני דהא כפר דברים לפרש משבחי דרבי יהושע בן לי ואיתני בריתא עד דאמרם שיר קא מייני ושון שלון לתן לא המיקה בשבורן והקיבון עלה מלי שלא ממנמות דתקן כל המנמות ולעשות בשבורן ומשמרן אלא יתמיני ותקיבון אם אמרו בתיבון יאמרו בשלון ויהיון ע"כ מכלל דעד בכתבה בכל מקון קא מייני בדברי ר"מ ז"ל ויפה עושה שהוך בכיעם בנוחיו. אבל לני אומר לי מי נזה בסבר לא אלו ר"מ ולא דרך נאותה דיבל"ל ור"ע רק בסיקה שלמיה בכתב וכן מותר לנם מעשה ביין ושמן ודבש ותבלב אמר לי לעבוד מן עד ובאים הבתבון בלבד הוא שבין לשתה לתם עוני ע"כ. וכן כתבה נאמר בס"ו והבבבן הוה בסבן מן האבשבת דמאים יוצלין בתבב יתובלת בין שמבלה בקרבה בין שהבנה בתולבם ע"כ. ומתיבים הנוכרים הם מתיני הסבנין וכן קבנוה והוא בכון ומתוור: כל כלי חרס שנתחמש

כג כלי מתכות וכלי וכו'. זה מבואר בהל' ס"ל סוף פרק דמאי דתנינא ודבריהם ודמיני מתכות ובורמי דגלגלת דלפתחם כהו המיבמ מולה שהא כלי לאסון נריך לעבעבד בהו הגעלה בכלי לאסון ולפתחם בהו בכלי שני כגון קערות וכיוצא בהן כי סדי עליהו בומתהן בכלי ומתחיה להו בנייהו עד דכלפון שפיר דמי דנתרו מגישלו עכו"ם וכו' ע"כ. ומ"ם רבינו ומה"כ שונף אותן הוא לפי דמה קלת המפרשים ז"ל מיה שאתרו כרך דם המפה בזמנים (דף נ"ז) מביקה בחמין ומפיקה בצונן. ויש שמחמרו שלינו מבשם זה מלה כדי להעביר החמץ שעליהן. וא"מ כך הוא דעת הגאונים והלחרונים שנריכין שביקה כדברי רבינו: וכן הסכינין מרחיים וכו'. בגמ' וכסחים (נ"ט) מ"ל רבינא ערב אבי הני סכינו דבסחא דיכי שבדינן להו מ"ל קחייהו בצונא ופרלייהו בצונא והדר מעייל להו לקחייהו בחוחא ומלבה לידי ואיתי בכוחמיה ובכלי לאסון ע"כ בגר'. ומפורין ומסקלמות לא מהמבר דיק בגת' לשנין המן בכסה ומחלנו בו המפרשים ז"ל יש מי שלאמר שדוק כדון אמר שהיכורין ומריכין לכן ויש מי שלאמר שכיון שהה שבלבו הוה סיהר די הגעלה. ולפסק שזהו דעת רבינו שהחיר לכן בסכינין הגעלה ופרק י"ד מהלכות מאכלות אסורות בעוקה סכין מן העכו"ם הנריכן לכון ולא הזכיר כלי לכון כלל. ומ"מ דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל להשות המן לגישולי עכו"ם והם סוברים שבסכינין לא בגישולי עכו"ם חיון נריכין לגא הגעלה כמו שיתבאר שם:

כד כלי מתכות וכו'. כבר נתבאר זה לגמעלה בדברי הלכות.

כה כל כלי מרם שלמתמש וכו'. שם מבואר בגמרא ובהלכות שבל שלמתיהו ע"י המין בכלי מרם מיון יוצא מידי דפנו לעולם. ובתבו ז"ל שלמלו מלא הקדירה נחליב והביקה מיהו מובארים שלינה דומה לגיב של הרם שהזכרנו לגמעלה: ומ"ם רבינו מלא מיהן לגאר הבסה. הוא בשמועתא דבליג מדרב קלמר (ל"ו) קדרות בפסח יטברו וקי"ל בשמואל בהא דלמיהם בהלכות וכן בתבו ז"ל:

כו כלי לאסון שרצה להרתיחו וכו'. בהלכות גלמד מגישולי עכו"ם (ע"ז דף ע"ג.) יורה קמנה מגעילה בתוך יורה גדולה ויורה גדולה

ואם מלאו נחלים והסיר מקום שהיה מבשל* בו החמץ מותר לבשל* עליו מצה: **כג** [פ] כלי מתכות וכלי אבנים שנשתמש בהן חמין ברותחין בכלי ראשון כגון קדרות ואלפסין. נותן אותן לתוך כלי גדול של מים וממלא עליהן מים וטרתיחן בתוכו עד שיפרטו ואחר כך שוטף [ג] אותן בצונן ומשתמש בהן במצה. וכן הסכינין מרתיח את הלהב ואת הנצב [ד] בכלי ראשון ואחר כך משתמש בהן במצה: **כד** *כלי מתכות ואבנים וכלי עצים שנשתמש בהן חמין בכלי שני כגון קערות וכוסות נותן אותן לתוך כלי גדול ונותן עליהן מים רותחין [ד] ומניחן בתוכו עד שיפלוטו ואחר כך שוטפן [ה] ומשתמש בהן במצה: **כה** כל כלי חרש שנשתמש בהן חמין בחמין בכלי ראשון כגון קדרות. בין כלי שני כגון קערות. בין שהיו [ו] משוחין ושועין באבר שעושין אותן כעין זכוכית. בין שהיו חרס כמה שהן. אין משתמשין בהן במצה אלא מניחן לאחר הפסח [ז] ומבשל בהן: **כו** *כלי ראשון שרצה להרתיחו ולא מצא כלי גדול ממנו כדי להרתיחו בתוכו הרי זה מקוף לו [ח] שפה של טיט על שפתו מבחוץ וממלאהו מים עד שיגברו המים על שפתו ומרתיח המים בתוכו ודיו ואחר כך שוטף אותו ומשתמש בו במצה:

פרק ששי

א מצות יעשה מן התורה לאכול [פ] מצה בליל חמשה עשר שנאמר בערב תאכלו מצות. בכל מקום ובכל זמן. ולא תלה אכילה זו בקרבן הפסח אלא זו מצוה בפני עצמה ומצותה כל הלילה. אבל בשאר הרגל אכילת מצה רשות רצה אוכל מצה רצה אוכל אורז או דוחן או קליות או פירות. אבל בליל חמשה עשר בלבד חובה ומשאכל כזית יצא ידי חובתו: **ב** *בלע מצה ומרור לא יצא. בלע מצה ומרור כאחד ידי מצה ידי מרור לא יצא. שהמרור

א טור סי' תנא סמ"ג לאוין עט: ב טור סי' תפח סמ"ג עשין כו *נ"ל אופה. נ"ל לאפות.

כטפילה

משנה למלך

ב"ו א מצות עשה מן התורה לאכול מצה בליל ט"ו שנאמר בערב תאכלו מצות. חינוך סמ"ם עכשי שבאים דמלה מחן הזה דתוריתא אלינא דהכא וקי"ל כחוסה (ר"ל ולענין לא לא העיסה כפוסרין ויחכר הכי הוה ליה לחיחר ובאים שאם לא אם העיסה כפוסרין מחכר מלא מלא ולדי על כרחין כדפרישים ומה"כ שיקר כדברי רבינו כדפרישים. **ב"ו א מצות** עשה מן התורה לאכול מצה וכו'. ומ"ם דבס' כל שעה (דף כ"ח) אחרו שם נבי מוכל מסם שעות ומעלה שובר בלא העשה ובר"ם אינו עובר ובר"ם מפקינן דבאין הזה מלה מדאוריתא מקרא דשבעת ימים תאכל עליו ריצוה ובר"ם דאינו עובר בקרא לאסון ורבינו שבא בפרק לאסון כר' בלפני זמנו כמבואר שם וה"כ אוך כאן דאיכור החיון בזמן הזה הוא חקרא דבערב תאכלו מצות הכיינו קרא דר"ם דסכי משמע כאן לגאורה דעקא רבא כפ' ערבי פסחים (דף ק"כ) וכיינו כר"ם כדפרישים. וי"ל דמלי דבגיא כאן רבינו קרא דבערב תאכלו מצות הין מוכחו לבגיא מלא דהכיא מלה עשה לאכול בליל פסח מלה אבל שיהיה אוב לאכול בזמן הזה הכיינו כר"ם כדפרישים. וי"ל דמלי דבגיא כאן רבינו קרא דבערב תאכלו מצות הין מוכחו לבגיא מלא דהכיא מלה עשה לאכול בליל פסח מלה אבל שיהיה אוב לאכול בזמן הזה מן הכיינו מקבון, ומ"ם בכל מקום ובכל זמן אינו מלא מקרא דשם ימים תאכל מצות

ב בלע מלה. הגירסא שים לנו בדברי רבינו כך היא. בלע מלה יצא בלע מרור יצא בלע מלה ותרור כאחד ידי מלה יצא ידי מרור לא יצא. והגירסא הזאת הוכרה בדברי

מגדל עוז

שנשתמש וכו' עד לאחר הבשל ומבשל בהן. ב' כל שעה. כלי לאסון עד סוף הפ'. סוף חיב"ו ז' **ב"ו מצות** עשה מן התורה לאכול מצה בליל ט"ו ידי חובתו. ג' תלמ"ד בפסחים וסוף בני פסחים בלע מצה עד בשעה לאכלה כתב הרמב"ד ז"ל זה שנוים בתין זה בעם לאחר וכו' ואני אומר הם ובלום לגא בפרשים והסופרים הלוקים, דע כי נראבת ר"ה ז"ל דיין ערבי פסחים סוף נתיבת מתני' הכיינו

הגהות מיימוניות

**שבשעת בליעתן היה היתר דקי"ל כרב אשי כרסמיק בשילהי ע"ז דכל מולהא דהיתרא אע"ג דכי פליט איסורא קא פליט אע"ג דתשמישו באור שני לה בורותהן ולידיה אפילו שפורין ואסכלאות שתשמישן ע"י האור שני בורותהן ולא נהנו העם כדברי. ונראה לי ראיה לדברי מסכיני דפסחא דפסיק הלמודא בורותהן וא נו ב"לק בין גדולים שתשמישן ע"י האור בין קטנים שאין תשמישן ע"י האור כאשר חלקו -סכינים של עכו"ם ורא"ה פסק כדברי. וכתב מה שנדרו לילכן את השפודים כיכני שהן ארוכין יותר מדאי. [ג] וכן כתב רב נהילאי גאון כשמסירין הכלי הנגעל מן היורה ותחתת שוסכין עליה מים צוננין מיד. וכספר התרומה פירש הטעם בשם ר"י משום הא דמרק דם רשאת דתנו רבנן וסורק ושוסף מריקה בחבין ושמיטה בצונן ובפ"ה הלכה על זה ואין להאריך. ע. כ: [ג] והלכתא אידי ואידי ברותהין ובכלי ראשון וכן פסקו כל הגאונים ודלא כרשב"ם שפסק שצריך הגעלה ליבון דלא חביר משפודים ואכסלאות של עכו"ם ותשמישן ע"י האור ואין להאריך, ע"כ. [ד] כתוב בהשובה כשבגעיל כלי צריך להניח בו עד שיפלוט יפה וכה"ג כתב ר"י אלפס וכן רבינו המחבר כדשיכח בעמוד, ע"כ: [ה] נגון שיודע בבורו שלא נשתמש בהן בכלי ראשון אבל סתם קערות שסקן אם נתנו אותן ביורה או במחבת של שלקות או שאבו בהן תבשיל הם כן היורה או כן המחבת סקן רבינו ש"י הצריכים הגעלה בכלי ראשון וכן כתב ראב"ה וכן התוספות פרק דם חטאת: [ו] בעו מיניה האמוראי הני מאני דקוניא מהו לאשתמושי בהו בפיסחא וכו' עד הוינא להו דסרייתי אלמא ב"עי ואמרי: [ז] כשמואל וז"ל כרב דאמר ישבורו וכן ק"ל כר' שמעון וכן פסק רבא, ע"כ: [ח] בשילהי סס' ע"ז ויורה גדולה כאי עביד ליה גדופא דלישא ס"ה סיא וכו'. לשון ראב"ה ובבית אבא מורי ראיתי שלא תקנו -דנפא אך אוד או אבן רותח היה משליך ביורה שהיו המים סכסין את כולו ועדיף סתחתת ניצוצות: [פ] כרבא דאמר בע"פ מצה בזמן הזה דאורייתא וכו' ותניא כוותיה דלא כרב אחא בר יעקב דאמר

לחם משנה

מ"מ אין זה כלום דעל כרחין אפילו להר"מ ז"ל צריך לומר דבליג לבבכון אפילו הזריזים אין לבין לבתחלה ולא"ע לבין לבתחלה (מ"כ) היכי קאמר אמ"כ ושוים אלין לבין הביסה כפוסרין הא אפילו בשבן ודבש מודו דאין לבין לבתחלה ואם כמוה לומר בפסח לא

ב בלע מלה. הגירסא שים לנו בדברי רבינו כך היא. בלע מלה יצא בלע מרור יצא בלע מלה ותרור כאחד ידי מלה יצא ידי מרור לא יצא. והגירסא הזאת הוכרה בדברי

השגת הראב"ד

*בלע מלה וכו'. כתב הרמב"ד ז"ל זה שנוים אין זה בעם לאחר מלא אלינו בשים בעם מרור אמ"כ לעבו ע"כ:

יצא ידי מרור לא יצא כרכן בסיב וכולן לף ידי מצה לא יצא ע"כ בגמרא. ופי' כשבלע המרור לא יצא מפני שאינו צריכין שיעשה עשה המרור בפיו שהוא זכר לשעבוד מצה כיון שהמצה נעשה בפיו הוא לא מקיים ומרור בלחד בפיו לא יצא מפני שאינו מקיים עשה המרור מפני מה יצא ידי מרור בלחד בפיו לא יצא

מצה שלשה במי ומי . ס' כל שעה (דף ל"ו) אחר ל"ש מה ת"ל לחם עוני פרש לעשה שלשה ביין ושמן ודבש והקשו שם מדר"ע אחר"ע והיכלו לא קשיא הא ביו"ש לחשון הא ביו"ש שני וכנגר כתבתי כרש המשני שבלבה כר"ש . וסוכר רבינו שלא חיבשו ת"ל יין ושמן ודבש ותלג ג"כ שמכר בסוגיות לפי שהשם הגילגם בכן אינו להם עוני אבל שאר משקין ודאי יוצא בכן וזהו שלא חמרו פרש לעשה שילובה בשמשקין והיכולמי שהשבחתי פרק ה' שמכר בו משקין בשם לפי שאין דרך לערב משקין אחרים אלא אלו אחר משקין שהם . ולמנים רשיחי מי שבחב שלוש יוצא בחלה הילובה במי פירות בלבד אלא עם הערובות מים לפי שלמו לריכין שמור מחמון ולכל שאינו מחמון אין יוצאין בו ידי מלה ובכבר נתבאר שמי פירות לבד אין מחמיצין ודבר כמון הוא : אבל אין לשון מוהבה ביין ושמן ודבש . כבר נתבאר זה בבסמוך . ובהשגות ה"ל אמ"נ דברים שבתוספתא יוצאין במלה מהובלת וכו' . ונראה לומר שבתוספתא פירש שובבים לחם שני פרש לחלה שילובה ביין ושמן אלא דורשת אותו לחמעם מעשר שני וכדברי ר"י הגלילי בגמרא בכל שעה ופירש מוכבת מלה בר"ש כמו שבחבתי . ודוחק הוא לפרשה מהבלה דברי הר"ש ז"ל :

ה אין יוצאין בכת מורסן וכו' . רבינו ז"ל אחיל לשפחת הביש"ף ז"ל שפירש פת הדרשה הייט סוכין . ומה שבחבה הר"ן על פי הביש"ף מתוקן עם מה שבחב הרב המגיד בשם הרא"ש ז"ל :

וכן

* מצה . * מצה שלשה במי פירות יוצאה בה ידי חובתו בפסח . אבל אין לשון אותה ביין או בשמן או חלב משום לחם עוני כמו שבארנו . ואם לש ואכל לא יצא ידי חובתו . [ב]אין יוצאין לא בפת מורסן ולא בפת סובין . אבל לש הוא את הקמח בסובין שלו ובמורסנו ועושהו פת ויוצא בה ידי חובתו . וכן פת סולת נקייה [ג] ביותר הרי זו מותרת ויוצא בה ידי חובתו בפסח ואין אומרין בה אין זה לחם עוני : ן * אחד מצה שנאפית בתנור או באילפס . [ג] בין שהדביק הבצק באילפס ואחר כך הרתיח בין שהרתיח ואחר כך הדביק אפילו אפאה [ד] בקרקע הרי זה יוצא בה ידי חובתו . וכן אם לא נאפית אפייה [ה] גמורה יוצאין בה . והוא שלא יהיו חוטין של בצק נמשכין ממנה בעת שפורסה . ויוצאין ברקיק השרוי והוא שלא נימוח . אבל מצה שבשלה אינו יוצא בה ידי חובתו באכילתה שהרי אין

א מור פי' פנ . ב מור פי' תנד וע"ש : ג טור כי' תסא סמ"ג סב .

השגת הראב"ד

*אמר מצה שלשה וכו' . כתב ההלכות ז"ל מעשה לילבש הע"ג דלחם הוי מיהו לוקה לפיתם ביה מבוש המון אע"ב עשה לחומו באילפס וכפה עליו אח הכסוי ונשקא לן הא ממינתה לחבי ולכה בחמרוכי חבתי שבלי ותיתיר קדירי ומחבנת דתבשיטא ולקשא לחבר דמלאי דבלוש מילאי ריפא בלא מבלי ריפא ולא מבלי ריפא ע"ל :

השגת הראב"ד

*אמר מצה שלשה וכו' . כתב ההלכות ז"ל מעשה לילבש הע"ג דלחם הוי מיהו לוקה לפיתם ביה מבוש המון אע"ב עשה לחומו באילפס וכפה עליו אח הכסוי ונשקא לן הא ממינתה לחבי ולכה בחמרוכי חבתי שבלי ותיתיר קדירי ומחבנת דתבשיטא ולקשא לחבר דמלאי דבלוש מילאי ריפא בלא מבלי ריפא ולא מבלי ריפא ע"ל :

אבל לש הוא וכו' . כבר נתבאר זה בסחוך דהיינו פת הדרשה שלא נעבו סובין ופשוט הוא. וכן פת סולת נקייה וכו' . גם זה מבואר בסמוך אחילו שלו שלמה .

ו אחד מצה שנאפית בתנור וכו' . זה מחלוקת בין הגאונים כמו שבחבו בהלכות ורבינו סובר כדעת ההלכות דקי"ל (דף ל"ז) כר' יוחנן דאמר מעשה אילפס לא שמו הרתיח ולבסוף הדביק ולא שמו הדביק ולבסוף הרתיח הוא ואייב בהלה ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח והכין קא פסק רב אחא מבבתא בתילפס כר' יוחנן ואמו ומה שאחרו בפרק כל שעה (דף ל"ו) יטל לא יצא אדם ידי חובתו אלא בפת הדרשה ה"ל מצות חצות ריבה ותמילו כמלמו שלמה . ופת הדרשה כתוב בכל' פירוש פת סובין ופת סובין ומשמע שיוצא אדם בפת סובין לחודייהו דהאות לא חביב פת כלל אלא שלא נעלו סובן, ס"ל לשון הרא"ש ז"ל ועיקר :

ואין יוצאין לא בפת מורסן וכו' . זה יצא לרבינו ממה שאחרו בתוספתא הלה בפל מורסן מחוכן וחזר לחוכן הרי אלו פסולין ותוכיח שם שאין המורסן והסובין הסובין פת ומה שאחרו בפרק כל שעה (דף ל"ו) יטל לא יצא אדם ידי חובתו אלא בפת הדרשה ה"ל מצות חצות ריבה ותמילו כמלמו שלמה . ופת הדרשה כתוב בכל' פירוש פת סובין ומשמע שיוצא אדם בפת סובין לחודייהו דהאות לא חביב פת כלל אלא שלא נעלו סובן, ס"ל לשון הרא"ש ז"ל ועיקר :

אבל לש הוא וכו' . כבר נתבאר זה בסחוך דהיינו פת הדרשה שלא נעלו סובן ופשוט הוא. וכן פת סולת נקייה וכו' . גם זה מבואר בסמוך אחילו שלו שלמה .

ו אחד מצה שנאפית בתנור וכו' . זה מחלוקת בין הגאונים כמו שבחבו בהלכות ורבינו סובר כדעת ההלכות דקי"ל (דף ל"ז) כר' יוחנן דאמר מעשה אילפס לא שמו הרתיח ולבסוף הדביק ולא שמו הדביק ולבסוף הרתיח הוא ואייב בהלה ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח והכין קא פסק רב אחא מבבתא בתילפס כר' יוחנן ואמו ומה שאחרו בפרק כל שעה (דף ל"ו) יטל לא יצא אדם ידי חובתו אלא בפת הדרשה ה"ל מצות חצות ריבה ותמילו כמלמו שלמה . ופת הדרשה כתוב בכל' פירוש פת סובין ומשמע שיוצא אדם בפת סובין לחודייהו דהאות לא חביב פת כלל אלא שלא נעלו סובן, ס"ל לשון הרא"ש ז"ל ועיקר :

לחם משנה

דהמרור עמו . וה"ה היה לו הגי' כדברי רבינו בלא מצה אלא בלא מרור אלא ותפני כך פירש שהעשם שבחב שהמרור עפילה למצה וכו' קלא מידי מצה יצא אלא ולפי הנוסחא שבהבחי אין עוכך לידחק בזה. כתב ה"ה אבל בשבבתו בסוב כו' וז"ל חה שעם לחלק בין סיב לחרור וכי מיחלא דבסוב בכבן ובחרור לא בכבן ל"ב לוסלא בחרור עוסיה היכא דבכבן דהוא בסוב . וי"ל דהיכון אע"ג דבכבן מיחר דבוון דבוה מיהעבוד מלוה אע"ג דלא יצא ידי חובה מ"מ לא הוי הבסח כיון דמעין המלוה הוא אבל בכבן בסוב דאין

הסוב עמין לאלוה כלל ודאי דהוי הבסח

ה מצה בשמי פירות יוצא בה ידי חובתו בפסח . יש להקשות על רבינו דהיקבא דלא תאכל עליו חתן שבעת ימים תאכל חלות חפקינן דברים הבאים לידי התון אדם יוצא בהם ידי חובתו כו' והאי אינו בא לידי חתון ול"ב לבתורה נלמה הבנין עם הוריאיתו מי שבחב באחר ה"ה וראיתי מי שהיבן דחילת האכל עליו חתן לא מרעשינן אלא דברים שהיבן בהם לידי חתון בשום בסוב לא ותוכן בשום אבל מצה שבלוסה בחי פירות הרי המצה היא בהם לידי רמון אלא שהיבם נגרון לה בשלא חתיבן ולא רחשינן אחאי קבא ולבבר נכון הוא . כתב ה"ה וראיתי מי שבחב שאינו יוצא בחלה וכו' מבבשן של דברים אלו נלמה לבאיבה דבא מיקרי מצה עשיבה אלא בשלוסה בחי פירות לבד אבל בשלוסה בחי פירות לבד אינו יוצא חתן שבעת ימים אבל מצות הבא לידי חתון וראיתי מי שהקשה על זה ב' קושיות חדא דהיכי אחאר ל"ע ודף (ל"ו) לחם שונו בחם עשיבה בשלוסה כו' אם עושה בשלוסה בשמן ויין ודבש מבקינן לה מיקרבא דלא תאכל עליו חתן שבעת ימים הבבל מלח בשמן יין ודבש אחר בדבריחתא דקאמרה בחרא בעשבה בשלוסה

מגדל עוז

מצה אבל לא יצא ידי חובתו . פרק כל שעה (דף ל"ב) כתב הראב"ד ז"ל אע"ג דתנא בתוספתא יוצאין במצה מחובלת וכו' . ואני אומר כי הגיאון הוא ז"ל וכבר רחוקי אין בם הראיה כי אם הסיבה סיא מדבריו"ל ור"ע פרק כל שעה ואם התוספתא שהבה הראב"ד ז"ל כי אחנה מלאחיהו היא אבל אם בהגון שבחב פיה תמלה לחו שבאחיה אני בם ומה שבחב אלו דחיהו הבאה בשבבלה מבלאבות גם אלו פיה בבה לי לבי בקנתנו הבלבון ודאי הבי מבמע לבאיבה אחיהי אוני אחתיו אחמיהי ל"ב מאי בקיל"ל מבשמ בבולי מלות חבה אינו בא לידי חיתון דבריבון לבדאל בפרק כל שעה גמרא מחמיהי דאלו ובקיים ל"ב דבריבון אחון בבון לידי חיתון בלאבו ובחבוקל וכו' ולאבוקל אמר רב בבא אחאי בבאבון ובבון בבון לידי חיתון בלאבו ובחבוקל רבינו ז"ל ל"ל שיהיה בבבם מים ואז יוצא בבם שעיין בבם המון ולא שיוך בהו לחם עוני אבל בשמן יין ודבש ודאי דאיך בהו לחם עוני אע"ג דאיה בהו מים ובבבבל בבבב

אין אדם יוצא וכו'. מבואר פרק כל שעה (דף ל"ה.) אבל לא בסבל ולא במעשר וכו'.

והכהן רגיל זה הכלל כל שמברכין עליו וכו' לפי שהמשנה הזכיר' שבכולן מזון לעמוד וגם' שברכתו פרק שלשה שלבו (דף מ"ה.). וקבר רגיל כתן מפני שבבר בארו פ"ה מהל' ברכות. אבל מ"מ לא מצוה הוא בירושלמי הני מצה נצלה אסור לברך עליה פ"ד מהל' על שם ובוצע בדך מתן ר' הזמיר בחמלה אבל בשוף דמיס הוא חייב לו ר"י אמר לין מבריה מצה ר' יוסי אמר לין מצה עבירה פ"ב מלא מלה אמתה אם עשיתן כמצוה הרי הן מצות ואם לאו אינן מצות ע"כ. ולכך לפיזמי מי שבבר ממה שאמרו אבל בשוף דמיס הוא חייב לו פ"מ מצה נצלה יוצא בה כדיעבד דהא לא כתיב מלבבה מ"כ. ולכך הירושלמי פיר נצלה בן אבל לא יצא והוא אבל מצה אבל גל המים לא קמח ובשלו אם ודלי יוצא מקצתן בפיעי

ודמיס לבד הוא חייב לו כך ל"ל:

ח הכהנים יוצאין בחלה וכו'. מבואר שם (פסחים ל"ה.) והכהנים בחלה ובתרומה: וכן במצה אבל מעשר שני. דין מעשר שני הוא בגמרא (דף ל"ו.) מחלוקת ר"י הגלילי ור"ע ודינא שבלבבה כר"ע מהברנו ודין הכבורים שיבבה מודים בגמרא שם (דף ל"ו:) והבעיה שבבה רגיל:

ט חלות תודה ורקיקי וכו'. מבואר שם (דף ל"ה.) חלות תודה ורקיקי דיר עבשן לעצמו אינו יוצא בהן לאכול בשוף יוצא בהן. ובגמרא (דף ל"ה:) מבואר הטעם כמו שהזכיר רגיל:

י הבל מיינין בחלבלת וכו'. פ' אלו מוכרין (דף מ"ג.) מיתמלא בשים מיינות בחלבלת מלה דבר מרה וכו' ודינא דיקים בשים לעבדים קטן מיבול לאכול וכו'. זה לא רגיל ממה שלמדו וכו' אבל בעבדים מבואר פרק אלו הבגדים (סוכה מ"ב:) קטן מיבול לאכול כיון אלו מוחמין עליו אם הבשר פ"מ אים לפי אבל כתיב ר' יהודה אומר אין שוחמין עליו אם הבשר אבל אם אינו מ"ב יוצא לבהמין ומ' מבשר אים מיבול

וכן אסור לאכול וכו'. ר"מ פרק ערבי פסחים (דף נ"ט) סמוך למנחה לא יאכל מדם עד שתחשך. וגמרא (דף ק"ז.) מיבעיא להו סתוך למנחה גדולה מגן או דלמא סמוך למנחה קטנה הגן וכו' ומסתיא התם דסתוך למנחה קטנה מגן וכן כתוב בהלכות סמוך למנחה מתפלל שתא ותפלה דתמה נוסף מתפלל שתא ותפלה וסמוך לה

ג וצריך לעשות סימני וכו' וכילד מצנה וכו'. (דף ק"ח ק"ט) שם בברייתא מחלק לחכם קליות ואגוזים כדי שישאלו מתוך ר' מלישאר הגדול אומר הנבחן מלה בערב הכפה בשביל החיטוקה אלא ישאנו. עוד שם לחם עוקרים אם הבלתן אמרי דבי ר' יעקב כדי שיטחל היטק אין לו בן וכו'. שם (דף קפ"ז) ר"ל הכם כנו שואלו ואם לאו מאמנו שואלתו ואם לאו הוא שואל לעצמו אמרו שני תלמידי חכמים שיודעין בהלכות הפסח שואלין זה לזה

ד וצריך להתחיל וכו'. במשנה מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מפרשי מוכך מני עד שיגמור כל הפרשה כולה וגמ' מאי גנות רב אמר מתחילה עובדי אלהים מחריש רבא אמר עבדים היינו לפרעה במצרים: ה כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו וכו'. במשנה (דף קפ"ז) ר"ג אומר כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה ומרור וכו' כלשון רבינו:

ו בכל דור ודור חייב וכו'. גם זה במשנה שם (דף קפ"ז.) בכל דור ודור חייב לדם להראות את עצמו כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית: **ז** לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה זכרת כי עבד היית כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית. (דף ק"ט) שם כברייתא מחלק לחכם קליות ואגוזים כדי שישאלו מתוך ר' מלישאר הגדול אומר הנבחן מלה בערב הכפה בשביל החיטוקה אלא ישאנו. עוד שם לחם עוקרים אם הבלתן אמרי דבי ר' יעקב כדי שיטחל היטק אין לו בן וכו'. שם (דף קפ"ז) ר"ל הכם כנו שואלו ואם לאו מאמנו שואלתו ואם לאו הוא שואל לעצמו אמרו שני תלמידי חכמים שיודעין בהלכות הפסח שואלין זה לזה

ד וצריך להתחיל וכו'. במשנה מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מפרשי מוכך מני עד שיגמור כל הפרשה כולה וגמ' מאי גנות רב אמר מתחילה עובדי אלהים מחריש רבא אמר עבדים היינו לפרעה במצרים: ה כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו וכו'. במשנה (דף קפ"ז) ר"ג אומר כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה ומרור וכו' כלשון רבינו:

ו בכל דור ודור חייב וכו'. גם זה במשנה שם (דף קפ"ז.) בכל דור ודור חייב לדם להראות את עצמו כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית: **ז** לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה וכו'. גם זה (דף ל"ט) במשנה ופליגו בה שנינאמל לא יאכל עד שמסב ולא יפחתו לו מארבעה כוסות של יין ופליגו מן החמאי. וגמרא

חכמים לאכול מצה [ב] בערב הפסח כדי שיהיה היכר לאכילתה בערב. ומי שאכל מצה בערב הפסח מכין אותו מכת מרדות עד שתצא נפשו. וכן אסור לאכול ערב הפסח מקודם המנחה [ג] כמעט. כדי שיכנס לאכילת מצה בתאוה. אבל אוכל הוא מעט פירות או ירקות [ד] ולא ימלא כריסו מהן. וחכמים הראשונים היו מרעיבין [ה] עצמן ערב הפסח כדי לאכול מצה בתאוה ויהיו מצות הביבות עליו. אבל בשאר [ו] ערבי שבתות או ערבי ימים טובים אוכל והולך עד שתחשך:

פרק שביעי

א מצות "עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כמו שנאמר זכור את יום השבת. ומנין שבליל חמשה ביום ההוא לאמר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. ואף על פי שאין לו בן. אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו הרי זה משובח: **ב** מצוה להודיע לבנים ואפילו לא שאלו שנאמר והגדת לבנך. לפי דעתו של בן אביו מלמדו. כיצד אם היה קטן או טיפש אומר לו בני כולנו היינו עבדים כמו שפחה זו או כמו עבד זה במצרים ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות. ואם היה הבן גדול וחכם מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבינו הכל לפי דעתו של בן: **ג** יוצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות עד שישיב להם ויאמר להם כך וכך אירע כך וכך היה. וכיצד משנה מחלק להם קליות ואגוזים ועוקרים [ח] השולחן מלפניהם קודם שיאכלו יוחוטפין מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו. אין לו בן אשתו שואלתו. אין לו אשה שואלין זה את זה מה נשתנה הלילה הזה. ואפילו היו כולן חכמים. היה לבדו שואל לעצמו מה נשתנה הלילה הזה: **ד** וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח. כיצד מתחיל ומספר שבתחלה היו אבותינו בימי תרח ומלפניו כופרים וטועין אחר ההבל ורודפין אחר עבודת אלילים. ומסיים בדת האמת שקרבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקרבנו ליחודו. וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שנמלנו ומסיים בנסים ובנפלאות שנעשו לנו ובחירותנו. והוא שידרוש מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה. וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו הרי זה משובח: **ה** כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בליל חמשה עשר לא יצא ידי חובתו ואלו הן. פסח מצה ומרור. פסח על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים שנאמר וזבחתם פסח הוא לה' וגו'. מרור על שום שמררו המצריים את חיי אבותינו במצרים. מצה על שם שנגאלו. ודברים האלו כולן נקראין הגדה: **ו** בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים שנאמר ואותנו הוציא משם וגו'. ועל דבר זה צוה הקב"ה בתורה וזכרת כי עבד היית כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית: **ז** לפיכך כשסועד אדם בלילה הזר

ג וצריך לעשות סימני וכו' וכילד מצנה וכו'. (דף ק"ח ק"ט) שם כברייתא מחלק לחכם קליות ואגוזים כדי שישאלו מתוך ר' מלישאר הגדול אומר הנבחן מלה בערב הכפה בשביל החיטוקה אלא ישאנו. עוד שם לחם עוקרים אם הבלתן אמרי דבי ר' יעקב כדי שיטחל היטק אין לו בן וכו'. שם (דף קפ"ז) ר"ל הכם כנו שואלו ואם לאו מאמנו שואלתו ואם לאו הוא שואל לעצמו אמרו שני תלמידי חכמים שיודעין בהלכות הפסח שואלין זה לזה

ד וצריך להתחיל וכו'. במשנה מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מפרשי מוכך מני עד שיגמור כל הפרשה כולה וגמ' מאי גנות רב אמר מתחילה עובדי אלהים מחריש רבא אמר עבדים היינו לפרעה במצרים: ה כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו וכו'. במשנה (דף קפ"ז) ר"ג אומר כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה ומרור וכו' כלשון רבינו:

ו בכל דור ודור חייב וכו'. גם זה במשנה שם (דף קפ"ז.) בכל דור ודור חייב לדם להראות את עצמו כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית: **ז** לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה וכו'. גם זה (דף ל"ט) במשנה ופליגו בה שנינאמל לא יאכל עד שמסב ולא יפחתו לו מארבעה כוסות של יין ופליגו מן החמאי. וגמרא

ח ר"ל פרק ערבי פסחים (דף נ"ט) סמוך למנחה לא יאכל מדם עד שתחשך. וגמרא (דף ק"ז.) מיבעיא להו סתוך למנחה גדולה מגן או דלמא סמוך למנחה קטנה הגן וכו' ומסתיא התם דסתוך למנחה קטנה מגן וכן כתוב בהלכות סמוך למנחה מתפלל שתא ותפלה דתמה נוסף מתפלל שתא ותפלה וסמוך לה

ח שעה ר"ל: **אבל** אוכל הוא מעט וכו'. שם בגמ' (דף ק"ז) ר"ל אחי אבל מבכיל הוא במיני מרגיתא ר' יצחק מבכיל בזיקי. ובכל מסכל מסכל בלומר מעביר פהו במיני מרגיתא כגון פירות וקפיות וכיוצא בהן, ע"כ:

וחכמים כהלכות וכו'. שם (דף ק"ז ק"ח.) לבה שהי כולם מעלי יומא דפסחא אמרת כי היכי דינגרלה לזיבה ולעשום פעם מצה. רב ששת הוה יתיב בתעניתא כל מעלי יומא דפסחא: אבל כשאר ערבי יו"ט וכו'. שם כראש הפרק (דף ל"מ:) ר' יוסי אומר אוכל והולך עד שתחשך וקי"ל דהלכה כר' יוסי כדאיתא בהלכות:

פ"ז א מצות עשה מן התורה לספר בנסים ובנפלאות וכו'. זה מבואר במכילתא ומבואר ג"כ בערבי פסחים (דף קפ"ז.): ומנין שבליל של חמשה עשר וכו'. גם זה מבואר במכילתא ומזכר בהגדה:

מצוה להודיע לבנים וכו'. (דף קפ"ז) בחשבה ולפי דעתו של בן אביו מלמדו ומבואר בגמרא:

ב ומי שאכל מצה בערב הפסח מכין אותו מכת מרדות עד שתצא נפשו. דין זה יצא לדבריו מהא דאמרינן בירושלמי ר"ל לוי אתוקמא בנ"ש כגון על תרוסקו בכית חמיו והבא על תרוסקו בבית חמיו לוקה. ושאל ריש"ל ר"ל אם אתיאור הוא לבר בתנא דמתורה לגלות בה אז בכל מצה ואם אסור לאכול מצה עשירה. והשיב כה דר"ל בכל מצה היא זה הוא שאמרו בירושלמי רבי לא הוה אכיל לא אתן ולא מצה. ועלתה שם עשיה מתעבה שרי לאמרו שם עשה אחר מעשה דהוה בעיר ולא

משנה למלך

יב ומי שאכל מצה בערב הפסח מכין אותו מכת מרדות עד שתצא נפשו. ולא ידעתי לטוף דעתו דלדידיה נמי קשה דלמה היה מתעבה היה לו לאכול מצה עשירה. וסי' מכת מרדות מדרבנן כמ"ש הר"ם ועיין נתוס' ריש פ"ד דמיר שמתנו דאם דמכת מרדות אין לה שיעור הוא הקל כשיכין אותו על הטחיה אבל בשאוקה על מיה שבעבר אינו לוקה יותר מתרנעים יע"ש שם וכן אסור לאכול עיר הסמוך קודם המנחה (ר"ה עיין מה שכתב הרב המחבר פ"ו מהל' ולי מקדש דין ט')

ואיתתי

מנדל עוז

פ"ז מצות עשה של תורה עד כך וכן היה. לכון מכילתא מכלל שנאמר והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר יכול אם ישאלך אתה מגיד לו ואם לאו אי אתה מגיד לו ת"ל והגדת לבנך אע"פ שאלו אתה מגיד לו לי אלא כמן שם בן לו כיצד לבנן עצמו ביצ לבנן אהרים מבנן ת"ל ואיתמר מצה אל הבעם זכור את היום הזה אתר שיצאתם מן מצרים ע"כ. ומתכ ר"מ ז"ל בספר המצות שלו מצוה לזכירתו ומפו [זכור את היום הזה ר"ל שהוא יום לזכרו] לאמרו לזכור את יום הבנת עכ"ל. כיצד מצוה עד קרבן עצה. הכל מבוקש פ' מרכי פסחים (דף קע"ז):

הגהות מיימוניות

איספגים הוה. ובירושלמי ברסיון רבי לא אכיל לא חמץ ולא מצה כשום דאיספגים הוה ואי הוה אכיל בלילא ובגם כיפרים יש שבכורות מתענין בערב פסח והצנועין בשביל המצה כדי שיכנסו לה בתאוה ע"כ. ונתכ ראבי ה דנוהגים להתענות אפילו ביום ד דמיהם ובימה ודול הבית יא דבולי האי לא מתמיגן, ע"כ: [מ] א"ר ירמיה א"ר יוחנן הלכה כר יהודה בערב פסח והלכה כר' יוסי בערב שבת ומסיק דבע"פ אפילו ר' יוסי מודה, ע"כ [ח] ואנו דשלחנות שלנו גדולים ואי אפשר בכל לעקרן מנהג כשר לסלק הקערה שבת המצות ורמרור והתבשיל לצד אחר כאילו כבר אכלו ואין צריך יותר כדי להרמיה התינוקות אבל מה שרגילין להגביה הקערה כשאומרין הא לחמא עני רש"ב מנהג של הנס רוא. ס א פי' רשב"ם בשם רש"י שזהו הובהת הקערה עם המצות והמרור והתבשיל וכן פי בערוך בערך חפש. אבל ראבי ה כתב בשם רשב"א שהגבהה זו אינה אלא מנהו בעלמא בגון הובהת כוסות כשאומר לפיכך. כך פירש"ל הא דאבר היטפין מצה בלילי פסחים היינו כשהגביה הקערה שלא יישנו התינוקות וישאלו. וי"מ הוטפים מצה ואוכלים כרפה. ורבינו שמואל פירש חומכין מצה מכלקין את הקערה ואת הלחם מן התינוקות ולמה כדי שלא ישאלו ואחר כך כתב נבי הא דאמרינן צריך להגביה הקערה על דאם וכו. ציאין התבשילים מן הקערה ולאו סילהא היא דהא דאמרינן לקמן בשר אין צריך להגביה ולא עוד וכו' ה"ס כשאומר כשהיו אכולתינו אוכלים דומיא דהגבהת מצה ומרור רכינו דלא מצי למימר פסח זה אם היה מגביה התבשיל בידו היה

נראה

[ב] ר"ח היה נוהג לאכול מצה עשירה שנילושה בביצים בלא מים בארבעה עשר שחל להיות בשבת בסעודה שלישית ובן משמע בירושלמי ובן עיין לעיל בפ"ב. אמנם מהר"ם אומר לעשותה בדבש או בחלב כי יש אוסרים כביצים כדלעיל רפ"ה רוקח. רבינו מנחם התיר לעשות עוגה לבנו בע"ש דאפילו בי ד שחל להיות בשבת אחר חצות. ע כ: [י] דסבור בומרא מסוק למנהה קטנה תגן דהיינו מתשע שעות ומעלה, ע"כ: [כ] אמר רב אשי אבל מסבל הוא במיני תרגיגא ר' יצחק מסבל בזיקי, ע"כ: [ל] רבה הוה שתי חמרא כולא יומא כי היכי דגריר ליביה ונכפין רב ששת הוה יתיב בתעניתא ומסיק אפסח והצנועין בשביל המצה כדי שיכנסו לה בתאוה ע"כ. ונתכ ראבי ה דנוהגים להתענות אפילו ביום מעשה דבכת בבורות ויהיו ודול הבית יא דבולי האי לא מתמיגן, ע"כ: [מ] א"ר ירמיה א"ר יוחנן הלכה כר יהודה בערב פסח והלכה כר' יוסי בערב שבת ומסיק דבע"פ אפילו ר' יוסי מודה, ע"כ [ח] ואנו דשלחנות שלנו גדולים ואי אפשר בכל לעקרן מנהג כשר לסלק הקערה שבת המצות ורמרור והתבשיל לצד אחר כאילו כבר אכלו ואין צריך יותר כדי להרמיה התינוקות אבל מה שרגילין להגביה הקערה כשאומרין הא לחמא עני רש"ב מנהג של הנס רוא. ס א פי' רשב"ם בשם רש"י שזהו הובהת הקערה עם המצות והמרור והתבשיל וכן פי בערוך בערך חפש. אבל ראבי ה כתב בשם רשב"א שהגבהה זו אינה אלא מנהו בעלמא בגון הובהת כוסות כשאומר לפיכך. כך פירש"ל הא דאבר היטפין מצה בלילי פסחים היינו כשהגביה הקערה שלא יישנו התינוקות וישאלו. וי"מ הוטפים מצה ואוכלים כרפה. ורבינו שמואל פירש חומכין מצה מכלקין את הקערה ואת הלחם מן התינוקות ולמה כדי שלא ישאלו ואחר כך כתב נבי הא דאמרינן צריך להגביה הקערה על דאם וכו. ציאין התבשילים מן הקערה ולאו סילהא היא דהא דאמרינן לקמן בשר אין צריך להגביה ולא עוד וכו' ה"ס כשאומר כשהיו אכולתינו אוכלים דומיא דהגבהת מצה ומרור רכינו דלא מצי למימר פסח זה אם היה מגביה התבשיל בידו היה

ג ע מור סי' תפח סמ"ג עטין מא. ב מור סי' תעב תפא סת"ג סס. ג מור סי' תעב סמ"ג עטין מא:

ד ע מור סי' תפח סמ"ג עטין מא. ב מור סי' תעב תפא סת"ג סס. ג מור סי' תעב סמ"ג עטין מא:

ה ע מור סי' תפח סמ"ג עטין מא. ב מור סי' תעב תפא סת"ג סס. ג מור סי' תעב סמ"ג עטין מא:

ו ע מור סי' תפח סמ"ג עטין מא. ב מור סי' תעב תפא סת"ג סס. ג מור סי' תעב סמ"ג עטין מא:

ז ע מור סי' תפח סמ"ג עטין מא. ב מור סי' תעב תפא סת"ג סס. ג מור סי' תעב סמ"ג עטין מא:

ח ע מור סי' תפח סמ"ג עטין מא. ב מור סי' תעב תפא סת"ג סס. ג מור סי' תעב סמ"ג עטין מא:

ט ע מור סי' תפח סמ"ג עטין מא. ב מור סי' תעב תפא סת"ג סס. ג מור סי' תעב סמ"ג עטין מא:

י ע מור סי' תפח סמ"ג עטין מא. ב מור סי' תעב תפא סת"ג סס. ג מור סי' תעב סמ"ג עטין מא:

יא ע מור סי' תפח סמ"ג עטין מא. ב מור סי' תעב תפא סת"ג סס. ג מור סי' תעב סמ"ג עטין מא:

יב ע מור סי' תפח סמ"ג עטין מא. ב מור סי' תעב תפא סת"ג סס. ג מור סי' תעב סמ"ג עטין מא:

וכגמרא (דף ק"מ:) מ"ל מרבעה כוסות הללו צריך שיכוה כהן כדי רביעית לתת לתמיס ולתת לחמיס ולתת לחיטקות. עוד שם אמר ריש"ל נמיס בתרבעה כוסות מתוך כן היו בתוכו הכוס:

ח אשה פטורה מצריכה הסבה וכו'. הסבה בן מגל מבוי צריך הסבה תלמיד מגל רבי מתי ס"ם אמר לגבי כי היון כי מר הוה יציע מרבכי דהדדי כי מתיבא לבי רב יוסף אמר לן לא נריכיתו מונא רבך כמורא עמיס מיבעיא לבו שמם מתי ומקשים לדעתך הסבה: והסבת ימין לא שמה הסבה וכו'. שם שרקדן לא שמיה הסבה והסבת ימין לא שמה הסבה. ופי' רביעו שרקדן מכב על שרעו מו על פניו וכן עיקר מכל מתיבו מוסה על מה קרוי שרקדן: ואיתתי צריכין הסיבה וכו'. לא אמר מגה צריכה הסיבה מדוע לא צריך הסיבה יין אמרי לה מרי כסי קמתי צריך הסיבה מרי כסי בתרתי לא צריך הסיבה ואמרי לה מיסבא והסבא דאמר כסי ואמר כסי מידי ומידי נטו הסיבה:

ט ארבעה כוסות מלו וכו'. מפורש שם (דף ק"מ:) שם לא מצון מתיבו יוצא כל ידי מוכחא כמו מיסבאר בסמוך. ומ"ש רביעו הכל לפי היין ולפי דעת הסומה, פסוק הוא ומבואר בהרבה מקומות ולא כל היינות ולא כל הלמים שוין: ולא יאמרו בתרבעתן וכו'. שם אמר מתוכל מרבעה כוסות הללו צריך מיסבא בכן כדי מדינה יפה. ופירש לכל מד ומד דביעו לוגא רביעיות יין מי בכל אמר: שתה מרבעה כוסות וכו'. שם מתמן מי יצא אמר רב ידי יין יצא ידי מיכוס לא יצא. מי' מיש בכל אמר רביעיות יין מי. ופירוש ידי מיכוס לא יצא מתוך יין מי מנה כמקום מלא פ"ל מצו: שתה מרבעה כוסות וכו'. שם מתמן בכם אחם ידי יין יצא ידי מרבעה כוסות לא יצא. פי' מתמ"ם שמה מרבעה כוסות מעכון כיון שלא מתמן על הסדר לא יצא: ואם שתה מכל וכו'. שם הקשה מהן לבנין ולבנו ביטו יצא אמר רב המנון וכוס לתמון ב"ש:

י כל כוס וכוס וכו'. כמשנה (דף ק"ד קמ"ז וקי"ח:) שם מצו לו כוס לתמון ב"ש אומרים מברך על היין ואח"כ מברך על כוס מצו לו כוס אחר וכמן הבן מוכל וכו' מצו לו כוס שלפי מברך על מזון מצו לו כוס רביעי נומר עליו אם הבלו ואומר עליו ברכת הפיר ומפרש בגמרא ברכת הפיר מה היא. עוד כמשנה כין כוסות הללו שם לנה לשתות יחמה ובירושלמי כתשם כדי שלא יתמכר ויקבה מעומר אם הבלו. והקשו הלא מתוכר כוס והילו יין מבמרך המזון מיט מתכר מלמחר המזון מתכר:

יא התרוסת מצוה וכו'. (דף ק"ד) כמשנה מש"ם מתן מרוסק מצוה כ' אליעזר בר' מתק אומר מצוה. והלכה כמותו דמקבל מתרוצי אליעזר (דף קמ"ז) בגמרא דאמרינן מתי מצוה רבי לוי אומר זכר לחרבן מדרמיך ר"י אמר זכר לפסח ומצות טוביה דר' יוחנן. מבנין זכר לחבן מרוסק זכר לפסח:

יב אכילת מרור פטור וכו'. פרק ערבי פסחים (דף ק"כ) מימרא כחכמים דאמר מ"ו מרור בזמן הזה דברבן דלכתיב על מצות ומרורים יאכלוהו:

יג מרורים לאמורים וכו'. מפנה כל שמה (דף ל"ע) אלו ירקות מלמים יצא בהן ידי מוכחו בחזרת ובחסלתן ובחרמכיגא ובמרור יוצאין בהן בין לחין ובין יבשין

לחם משנה

פ"ז יא התרוסת מצוה מדברי סופרים זכר לטיט וכו'. כלן מסקן כר' אליעזר בר לזוק (דף קי"ד) וכדכתב ה"ה ובטירוש המגיה כתב בכסף ומגיד שם לדברי ר"מ בר לזוק ריש לגיר לומר מבר קדמון בתמהיו ונטו על מכילת מרוסת ומין הלכה כמותו. וכדלא מחזר כלן תמה מבכב. ומ"מ גריך לחת מעשה לחה לין מבכרכין עגין

משנה למלך

פי"ז ח ואיתתי צריכין הסיבה בשמה אמילת כוית אם מצה ובקפיות מרגשה מרגשה מרגשה פטור. (פ"ם בפרק מרבי מסחים אמרינן אמרי לה מרי כסי קמתי לגיר הסיבה מרי כסי בתרתי לא גריך הסיבה ואמרי לה מיסבא והסבא דאמר כסי מידי ומידי נטו הסיבה, ומיין מדמרי מרבי מתחבר לקבן פ"ל מסל' מגלה דין ר"ל מ"ם ד' מר"ן מוס יפ"ם):

הגהות מיימוניות

נראה כמו שמקרים קרשים אבל כשמגביה הקערה כדי שיכיר החיבוק וישאל תיאר נראה בסקרים קרשים לפיכך אין צריך לתתיבא הבשיל הגם הגבהה הגם תיא ואין חיבר לחיבוקות אבל עוקרת מלפניו לגמרי ויגיחהה בקרן זוית כאלו אכלו כבר כדי שיכיר החיבוק וישאל ודיסי הלכה לעקירת שולחן וכן משמע מתוך דברי ס"ה שרל כן. אבל רבינו שמתה כתב רבמצה צריך לחגביה בשעה שאומר מצה זו וח"ה בשעה שעונין עליו דברים ואומר הא לחמא צריך לחגביה את המצה ועם הגבהתה מסלק את התבשיל מתוך הקערה וכן יסד רבינו יוסף טוב עלם במידורו, ע"ב: [ב] רבי אביי"ה כתב שאין אנו צריכין חסיבה בזמן הזה שהרי בני הרי אינן מסובין ואדרבה ישיבה בדרכן הוא דרך חירות אמנם ודאי הוא, ע"ב: [ג] ואפילו חיבוקות פרי דצריך ארבעה כוסות ת"ש תוספות, ע"ב: [ד] מסני אינמת בעלה שבטופה לו. ומפרש בשאלתות דיב אחאי לאו דרכן של נשי לסיגוא ע"כ' רש"ם. אמר אביי כי הוינא בי מר הוה זגיכן אבריבי דהדדי כי הוינא בית רב יוסף אמר לן לא בדיכיתו מוריא רבך כמוראא שמים. אמנם רבינו שמתה כתב כיון דשלותתא דדבה ריב יוסף הלכה כרבה. ע"ב: [ה] מצה צריכה חסיבה מדוע אין צריך חסיבה יין איתמר בצריך חסיבה ואיתמר דאין צריך חסיבה ולא קשיא הא בתרי כמי קמאי הא בתרי כמי בתרתי ואמרי לה לחאי גיסא לה ואשתמר חכי ואיתמר חכי כלתו מסי בדיכי חסיבה. ומצאתי כתוב שצריך לעשות חסיבה בכרית אכילת הראשונה כשמברך על אכילת מצה וגם באכילת אפיקומן התחייבו לשם מצה

מגדל עוז פרוים לאמורים פטורים עד סוף הארץ. ב' כ' שם:

א מוד מי' מצה חמד הם פמ"ג שם: ב מוד מי' מנמן: ג מוד מי' חמש מפ"ג שם: ד מוד מי' חמש מפ"ג שם:

צריך לאכול ולשתות והוא מיסב [ג] דרך חירות. וכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים חייב לשתות בלילה הזה [ג] ארבעה כוסות של יין. אין פותחין לו מהם. ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפתחו לו מארבעה כוסות. שיעור כל כוס מהן רביעית: ח אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. [ד] אשה אינה צריכה הסיבה. ואם אשה חשובה היא צריכה הסיבה. ובן אצל אביו והשמש בפני רבו צריכין הסיבה. אבל תלמיד בפני רבו אינו מיסב אלא אם כן נתן לו רבו רשות. והסיבת ימין אינה הסיבה. וכן המיסב על ערפו או על פניו אין זו הסיבה. ואיתתי צריכין הסיבה [ה] בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבעה כוסות האלו. ושאר אכילתו ושתייתו אם היסב הרי זה משובח ואם לאו אינו צריך: ט ארבעה כוסות האלו צריך למזוג [ו] אותן כדי שתהיה שתיה עריבה הכל לפי היין ולפי דעת השותה. ולא יפחות בארבעתן [ז] מרביעית יין חי. שתה ארבעה כוסות אלו מיין שאינו מזוג יצא ידי ארבעה כוסות ולא יצא ידי חירות. שתה ארבעה כוסות מזוגין בבת אחת ידי חירות יצא ידי ארבעה כוסות לא יצא. ואם שתה מכל כוס מהן רובו יצא: י כל כוס וכוס מארבעה כוסות הללו מברך עליו ברכה בפני עצמה. "וכוס ראשון אומר עליו קדוש היום. כוס שני קורא עליו את ההגדה. כוס שלישי מברך עליו ברכת המזון. כוס רביעי גומר עליו את ההלל ומברך עליו ברכת השיר. ובין הכוסות האלו אם רצה לשתות שותה "בין שלישי [ח] לרביעי אינו שותה: יא "התרוסת מצוה מדברי סופרים זכר [ט] לטיט שהיו עובדין בו במצריים. ויצוד עושין אותה לוקחין תמרים או [י] גרוגרות או צמוקין וכיוצא בהן ודורסין אותן ונותנין לתוכן חומץ ומתבלין אותן בתבלין כמו טיט בתבן ומביאין אותה על השלחן בלילי הפסח: יב אכילת מרור אינה מצוה מן התורה בפני עצמה אלא תלויה היא באכילת הפסח. שמצות עשה אחת לאכול בשר הפסח על מצה ומרורים. ומדברי סופרים לאכול המרור לבדו בליל זה אפילו אין שם קרבן פסח: יג "מרורים האמורים בתורה הן [כ] החזרת והעולשין

פ"ז ח ואיתתי צריכין הסיבה וכו'. כ"ה כתב שם אמר מגה צריכה הסיבה וכו' יין אמרי מרי כסי קמתי וכו' והכתיב דאמר הכי ואמר הכי מידי ומידי נטו הסיבה. אבל המפרשים מקשים הרא בגלגת ק"ל דוסבה דכל סכיקה דרבנן נקבלה וכו'. וי"ל דהכא מיון דלגו מילתא דמיכתא כיון עבדיה לגוונא דמילתא. וכר"ן כתב דע"ב לין לן לעבדה הסיבה בכולהו דלו מיל לקבלה אמתלא נקיל בהני פסי מהני ולו נקיל בחדייהו הא מיסקרא מגה הסיבה לעמרי. כתב הכל מגה לאה הסובה לומר שאין לה כחל והיא נגרת הבים ס"ע סכיה הסובה בפרי ידיה בת גדולה הדור לאה לאה מיל יולמת ה'. ס"ע לאה הסובה שם לה עבדים ושפחות אלאה לריכה להתמסק בחיקון המאכל ועמיני הבית. ומהם אע"פ מתמסבת בגרכי הבית מיסב לפי מהקונה ע"ב כקונה מהן. תלמיד לפני רבו אין לריך הסבה "(ה"ה לפוליא דגרי): לא כתב רבינו בני מרוב דיוקלים בלמתי וכו'. מפנה דהסבת בתמה דלוריתא מיון אמרוב דדנבן לא כל מכן דגלי בתמה וכ"ה לתחר:

כתב

יבנ"ם מה"ת אם דאמרא מתמה בפ"ם וכן בכלי):

יבשין אבל לא כשטין ולא שלקין ולא מטבלין מגפרפין בכוס ויוצאין בקלה שלהן. וגמרא (דף ל"ט:) נגי בין לחין בין יבשין אמר רב חונא לא שמ אלא קלא אבל אלין לחין אין יכולין לא ובקבו על זה מלבון כמשנה וקילבו כמבואר שם:

פ"ח א סדר עשיית מצה אלו וכו'. הסדר הזה מבואר ס' ערבי פסחים ויתום לבל ולזה לא אכזיב מן הגמרא רק המקומות שיכוה בהם בדברי רבינו מהלוקה עם אחריים: בזמן הזה מביאין וכו'. (פסחים ק"ד) גמ' מצה להביא לפניו מצה ומרור וכ' הבשלין מלי פיגון שמ הבשלין אמר רב חונא שלקא ומרוזא מחיקה אחר אפילו

פ"ח ד כתב הר' משה ומגביה המרור. רבינו כתב בסדר המשנה אבל בהגדה מצה זו קאמר, מהלה ומעם המצה מחהלה מרבו מייסם ומפ"ב נגעלו:

דבר ובילה. רב יוסף אמר צריך שני מיני בשר אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה רבינו אמר אפילו גרמא וכשולא. ורבינו אסר כרב יוסף. ובמגיד הסשוט בפלגלגו הוא בשר ובילה: **ב** מתחיל ומברך בפה"מ ולוקח ירק וט'. מי' ומיט מברך לאחריו וכן בהמ הרשב"ם ז"ל. ומיטבר כיון הוא בדעת רבינו לפי שאין אכילה אמיתה מכזית. ולאחרי מי שהבא כל שהוא לפי שאין זה אלא כדי מיצאלו המיטקות:

ה ומברך טרם אכי הגפן וט'. אבו בדעת ההלכות והרבה מן הגאונים פסוברין שבל אחד מאלרבעה מוסות הללו צריך ברכה לעצמו. אבל קלא הגאונים כוברין שאין משיין אלא כוס ראשון וכוס של ברכה ודעת המיבור והרשב"ם והרא"ה ז"ל כן ולפנין ברכה אחרונה דהיינו על הגפן ועל פרי הגפן בהוב בהלוסת אוכא מאן דאמר לא מברכין אלא כוס ואוכא מאן

מגדל עוז פ"ח סדר עשיית מצה אלו עד נגלו ישראל. בכל פרק ערבי פסחים (דף ק"ד קע"ו): ומברך טרם פרי הגפן עד לפי כלן בפרוסה. ג' ערבי פסחים ומקבלו לשון לי אלוסם ול:

זמנים. הלכות חמץ ומצה פ"ז ה

פ"ח ד והעולשין והתמכא והחרחבינא והמרור. כל אחד מחמשת מיני ירק אלו נקרא מרור. ואם אכל מיאחד מהן או מחמשתן כזית יצא והוא שיהו לחין. ויוצאין בקלח [ג] שלהן אפילו יבש. ואם שלקן או כבשן או בשלן אין יוצאין בהן:

פרק שמיני

א סדר עשיית מצות אלו בליל חמשה עשר כך הוא. יבתחלה מוזגין כוס לכל אחד ואחד ומברך בורא פרי הגפן ואומר עליו קדוש היום וזמן ושותה. ואחר כך מברך על נטילת [א] ידים ונוטל ידיו. ומביאין שלחן ערוך ועליו מרור וירק אחר ומצה וחרוסת וגופו של כבש הפסח ובשר חגיגה של יום ארבעה עשר. ובזמן הזה מביאין על השלחן שני מיני בשר [ב] אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה: **ב** מתחיל ומברך בורא פרי האדמה ולוקח ירק ומטבל אותו [ג] בחרוסת ויאוכל [ד] כזית הוא וכל המסובין עמו כל אחד ואחד אין אוכל פחות מכזית. ואחר כך עוקרין השולחן מלפני קורא ההגדה לבדו. ומוזגין הכוס השני וכאן הבן שואל. ואומר הקורא מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים. שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה והלילה הזה כולו מצה. שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל והלילה הזה כולו צלי. שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות והלילה הזה מרורים. שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין והלילה הזה כולנו מסובין: **ג** בזמן הזה אינו אומר והלילה הזה כולו צלי שאין לנו קרבן. ומתחיל בגנות וקורא עד שגומר דרש פרשת ארמי אובד אבי כולה: **ד** ומחזיר השלחן לפניו ואומר פסח זה שאנו אוכלין על שם שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים שנאמר וזבחתם פסח הוא לה'. ומגביה המרור בידו ואומר מרור זה שאנו אוכלין על שם שמררו המצריים את חיי אבותינו במצרים שנאמר וימררו את חייהם. ומגביה המצה בידו ואומר מצה זו שאנו אוכלין על שם שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם הקדוש ברוך הוא ונאלם מיד שנאמר ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים וכו'. ובזמן הזה אומר פסח שהיו אבותינו אוכלין בזמן שבית המקדש קיים על שם שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו וכו': **ה** ואומר לפיכך אנו חייבין להודות להלל לשבח לפאר להדר לרומם לגדל ולנצח למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו והוציאנו מעבדות לחירות מיגון לשמחה ומאפלה לאור גדול ונאמר לפניו הלוויה. [ה] הללויה הללו עבדי ה' וגו' עד חלמיש למעינו מים. וחותם ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו לילה הזה לאכול בו מצה ומרורים. ובזמן הזה מוסיף כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים שיגיע דמם על קיר מזבחך לרצון ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו ברוך אתה ה' גאל ישראל. ומברך בורא פרי הגפן ושותה הכוס השני: **ו** ואחר כך מברך על

נטילת

א עזר סי' תעב סע"ג עמוד מא: ב נעזר שם ומאן לריך כוס ומאן לריך כוס מפס כנראה"פ לפנינו: ג עזר סי' תעה סע"ג שם:

לחם משנה

עליו כמו שכתב בעל המשנה כיון שהיא מצה מדרבנן דהא מברכין אמרור בזמן הזה דהוא מדרבנן אע"ג דיש נאלם מדאורייתא בזמן שכיח התקדש קיים מ"מ הא מברכין על שאר מצה דרבנן:

פ"ח ב ואחר כך שוקין הבאלמן מלבו קורא ההגדה לבדו. בפרק ערבי פסחים (דף קס"ו.) אמרו ואין שוקרים הבאלמן אלא מלפני מי שאומר ההגדה

רב הונא אחיר אלהו נמי לפני מי שאחיר הגדה והלכתא כרב הונא ע"כ. ורבינו ז"ל נראה דפסק דלא כרב הונא ונראה דלא היה בגירסתו והלכתא כרב הונא ולכך פסק בסבלת הרמוה דאיתתא בגמרא בסתמא: שבבל הלילות אנו אוכלין וכו' והלילה הזה כלו צלי. שם בפשוטה פרק ערבי פסחים (דף קע"ז) ובפרק אלו דברים (דף ע') אמרו על המיתיין דקלתרה דתניגה נאכלה לפני ימים ולילה אחד מחמיתין דלא כן מיתמ

הגהות מיימוניות

כלעו לסוג"א. עולשין קיבר"ל בלעז קרישפיל"ה בלשון ערבי הונדב"י בלשון ספרד שול"ש, תמכא מיריפי"ך בלעז, מרבו"א, דרחבינא אצוותא דיקלא ע"כ: [ג] רבינו תם היה מדקדק דוקא בקלח אבל לא בשורש, ע"כ: [ה] וכן אמרו בגמ' כל שמבולו בטשקין צריך נס"י [ומעמא דידים שניות ושני פוסל תרומה וכל הפוסל תרומה משמא משקין להיות החילה. ואומר הר"ם ז"ל נראה דהוא דוקא בדורות ראשונים שהיו נזהרים בטהרה אבל אנו אין לברך על נטילה זו וכן היה רגיל לעשותן בלא ברכה וכן פירשו התוספות, ע"כ: [והגאונים כתבו לברך וכן כתב הר' שמעיה בשם רש"י. וכתב הטור הרוצה לצאת ידי ספיקא יביא עצמו לידי חיוב נטילה כגון שיסך רגליו וישפשף, ע"כ]: [ב] כתב יוסף דיתיב מעמא לסילתיה וכן כתב רשב"ם שפירש רבינו הגנאל מרומי שיש ליקח שני מיני בשר צלי כנגד פסח ומבושל כנגד חגיגה. ול"נ דהא סתם לן תנא כבן חכמה דאמר חגיגה נאכלת צלי לכן לא יקח רק שני מיני בשר אפילו שב הם צלויין או מבושלין כדברי רבינו המחבר. וי"ה כתב הכסה כס"ד גרמא ובישולא דהוא בתראה הילכך צריך ליקח גרמא והדושא או שני מיני בשר אבל גרמא וביצה לאו שני מיניין הן דביצה לאו מין בשר הוא שהרי מותר לאכול בחלב וגם רבינו שכתה פסק כרבינו ור"י אלפאס פסק כר"ת [וכשחל י"ד להיות בשבת יש שאינם עושים כי אם תבשיל אחר דחגיגת י"ד אינה קריבה בשבת כדאיתא בפסחים. אמנם פירש הר"ר יחיאל ז"ל שאין לדוש לזה כיון שאינו כ"א זכר ואדרבה ראה שהכדקדק בזה נראה שעושהו בעין קדשים מסש ונכון לעשות שני תבשילין לעולם אפילו חל י"ד בשבת ע"כ]: [ג] וכן היה רגיל הר"ם לעשות גם מיבול זה בחרוסת ואמר סה שכתב רת שאינו בחרוסת פירוש שאין צריך אבל אם רוצה הרשות בידו וגם מרור הנכתר עם מצה מסבל בחרוסת וכן מצאתי בספר הפרדס גם בתשובת הגאונים מצאתי וגם בסדר רבינו יוסף כ"ע בסדר שלו על מיבול זה שהוא

בחרוסת וכן ה"ר שמעיה. אבל כס"ה כתב ורבותינו שבצרפת אין נוהגין מיבול זה הראשון בחרוסת כי אינו נזכר במשנה עד מיבול שני ומבולין בחומץ או כיין ע"כ. וכן מצאתי בתוס' ה"ר יהיאל העושה מיבול ראשון בחרוסת אינו אל"א מנהג שטות ודלא כסדר רבינו יוסף מ"ע וסדר הר' שמעיה ע"כ. ובספר התרומה פסק דאין עושין הילמי וכתב בפירוש דלא כדברי הר"ם ז"ל ובליל פסח שחל להיות בשבת מותר לעשות הילמי דחייבו לערב מים ומלח יחד לעשות בו מיבול ראשון דהא הלכה דשרי מי מלח מועמין ופסק הגאון ר"ת ורבינו יצחק בן אחותו דאסור לעשות מיבול ראשון בחרוסת משום דעיקר מיבול שני הוא מצוה עם המרור וקרום המצוה אין לו למלאות כריסו חרוסת אך להיאכון יאכלנו כמו המצה עכ"ל ספר התרומה. והרבה יש לחלק בינו ובין מצה שהרי אין מברכין על אכילת חרוסת כמו על אכילת מצה ואנו אין לנו אלא דברי מהר"ם דהוא בתרא והוא דברי שלום. ועוד שרבינו יוסף מ"ע ורבינו שמעיה ורש"י והשאלתות הגאונים ורבינו המחבר כתבו כדבריו, ע"כ: [ד] כזית זה אינו יודע מה מיבול בשלמא מרור דאכילת כתיב ביה ואין אכילה פחות מכזית אלא מיבול זה הראשון אינו אל"א להתמיה התינוקות שיבאלו כראיתא פרק ע"פ ובכל דהו סני שהרי ברכה כזאת אינה צריכה שיעור ויכול לברך בורא פרי האדמה אכל שהו רק שלא יברך ברכה אחרונה אם לא יהיה כזית כמבואר בהלכות ברכות וסבורני שסעות סופר הוא שכתבו בכאן אחר וסכמל בחרוסת מה שהיה ראוי להיות כתוב לקמן אחר ומבבל בחרוסת דבר מרור ותרע שהרי לקמן גבי מרור לא הזכיר כלום מכזית ובהא גבי ירק ראשון חצריך כזית ובנרור בכל שהוא ליכא אינייש דמעי דיוק ראשון אינו אלא להתמיה התינוקות ומרור כתיב ביה אכילה כ"ש גדול הדור כמורו. ומהר"ם כתב והורה שאין צריך כזית במיבול זה ואם אכל כזית יברך אחר כך ואע"פ שיש שכתב לאכול כזית, ע כ: [ה] במסכת פוסרים משמע שצריך לברך לילי:

ומברך טרם פרי הגפן: [ד] (דף ק"ד קע"ו): ה' ערבי פסחים ומקבלו לשון לי אלוסם ול:

מלן דאמר דמבריכים לאחר חרי דמקמי סעודה ולבתר חרי דבתר סעודה והדין פעמא בחרא בפעמא דמבחבר דגא דאיר דמי לבעבד כרי מכל"ל הלכות. ותף בא מלקין בלחרוים ומברין בדברי רבינו האיי גאון ז"ל ונקלת נמוסים אמתריים אלין לבנך ברבה אחרונים מלא בפוף, וכן עיקר:

ו ולוקח שני רקיקין וכו'. מה שכתב רבינו מבריכין על הסרוסה בפסח כן מבואר בהלכות ומסמכו על זה על מה שאמרו (דף ל"ט:) בברכות פ"ק מדיש בפסח שמעתי פרוסה לתוך שלמה ונעלא. ומי' מברך על הפרוסה וחזו דשם ברכה מן הנעלים ד"ל ומכל מ"מ כי מכתב מי שכתב דהכיא דברכות דוקא בהביאו לפניו פתיתין ומלמין אבל אם כבר הביאו לפניו אכל אלמין חיים מרים. וכבר פסק הרמב"ם בהלכות לפשוט:

ואח"כ כורך מצה ומרור וכו'. מי' אבו מקדש ומלקן (פסחים ק"ו) בגמרא אבל מרכן בבא מחם ומלקן עליו חביריו ומרור אמרו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו. ובגמ' מפשו

נטילת ידים ונוטל ידיו שנית שהרי הסיח דעתו בשעת קריאת ההגדה. ולוקח שני רקיקין [ו] וחולק אחד מהן ומניח פרוס לתוך שלם ומברך המוציא לחם מן הארץ. ומפני מה אינו מברך על שתי ברכות כשאר ימים טובים משום שנאמר לחם עוני מה דרכו של עני בפרוסה אף כאן בפרוסה. *ואחר כך כורך מצה ומרור כאחת [ז] ומטבל "בחרוסת ומברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת מצות ומרורים ואוכלן. ואם אכל מצה בפני עצמה ומרור בפני עצמו מברך על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו: ז ואחר כך מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת הזבח ואוכל מבשר חגיגת ארבעה עשר תחלה. ומברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת הפסח ואוכל מגופו של פסח. ולא ברכת הפסח פוטרת של זבח ולא של זבח פוטרת של פסח: ח *בזמן הזה שאין שם קרבן אחר שמברך המוציא לחם חוזר ומברך על אכילת מצה. ומטבל מצה [ח] בחרוסת ואוכל. וחוזר ומברך על אכילת מרור ומטבל מרור בחרוסת ואוכל. ולא ישהה אותו [ח] בחרוסת שמא יבטל מעמו. וזו מצוה מדברי סופרים. וחוזר וכורך מצה ומרור ומטבל בחרוסת ואוכלן בלא ברכה זכר למקדש: ט *ואחר כך נמשך בסעודה ואוכל כל מה שהוא רוצה לאכול ושותה כל מה שהוא רוצה לשתות. ובאחרונה אוכל [י] מבשר הפסח אפילו כזית ואינו טועם אחריו כלל. *ובזמן הזה אוכל כזית מצה

השגת הראב"ד

יתא"ל כורך ס'. סהר כרלב"ד ז"ל אבו כסלל מ"ם זה פסדר לא דייק מל"ל:

השגת הראב"ד

ימון הזה וכו'. סהר כרלב"ד ז"ל זה כסל מ"ל:

א מי' בשור פס: ב שור מי' פסס פמ"ג בפ: ג שור מי' מנה:

לחם משנה

מיתם דמנים [בן מיתם] אומר מגינה הבאה עם בפסח [הרי היא כבפסח] ואינה מלכלת מלא ליום ולילה וכו' מ"ש דבן מיתם כדמתני רב וכו' מיבעיא לבו ל"ש מלכלת אלי מו מיתם מלכלת וכו' ח"ם בלילה כזה כלו אלי ואחר רב חסדא א דבריי ר"ש ש"מ ע"כ בגמרא. והחמה יש מיתם על דבריי רבינו דבוא בפסח בכלבות קרבן עבה ס"י במתניתין דמגינה מלכלת בבני מיבעיא ולילה אחר ולילה כ"ם ל"ד לדין ודלא מיתם מלכלת אלי לילה אן ביקבא דב"ה בדמסמע בגמרא בגים לן אומר בלילה כזה כלו אלי דהא בגמ' אחרו דאבו בדברי בן מיתם דבבינת ליה ביקבא ודמגינה מלכלת אלי אבל לדין דמגינה מיתם מלכלת אלי ולא מגיע לזמנה כלו אלי דהא מיבעיא ומ"כ מיתם בבל בדברי רבינו דבמן נראה דבפסק כב"ם ומם פסק בפחתין ומ"מ:

ו ואם אכל מלה בפני עצמה ומרור בפני עצמו מברך וכו'. קשה בין דבוא מפם לבבל ודחכמים פיך כתב בזמן שבבמ"ק קיים לה עשה זה ופם לה עשה זה היה לו לבעבד לחרוייבו מפסיקא כמו בזמן הזה והחמה הזה הוא בדול יותר על דבריי ה"ם ל"ד מכתב ובגמרא מפשו לדברי בבל וכו' ואבו כתב רבינו וכו' דמ"ב היה לו לעבר דיעבד בחרוייבו מפסיקא בבל הא בבל מפשו בגמ' (דף קפ"ו) דהיה בוחר בפסח דבוא דוחה לגמרא מידי פסיקא דבבל הא בבל מפשו בגמ' (דף קפ"ו) אלא בבל מפשו בגמ' (דף קפ"ו)

מצה ואינו טועם אחריה כלום. כדי שיהיה הפסק סעודתו ומעם בשר הפסח או המצה בפיו שאכילתו היא המצוה: יואחר כך נוטל ידיו ומברך ברכת המזון על כוס שלישי ושותהו. יואחר כך מוזג כוס רביעי ונומר עליו את ההלל. יואומר עליו ברכת [כ] השיר והיא יהללוך ה' כל מעשיך וכו'. ומברך בורא פרי הגפן ואינו טועם אחר כך כלום כל הלילה חוץ מן המים. ויש לו למזוג כוס חמישי ולומר עליו הלל הגדול [נ] מהודו לה' כי טוב עד על נהרות בבל. וכוס זה אינו [פ] חובה כמו ארבעה כוסות. *ויש לו לנמור את ההלל בכל מקום שירצה אע"פ שאינו מקום סעודה:

השגת הראב"ד

יויש לו לגמור וכו'. כפר כהראב"ד ז"ל אין הדעת מקבלת כן לפי שאין כאן אם לא לגרגרה כוסות אם אין במקום אחד עכ"ל:

יא מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים אוכלים. מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין גזירה שמא יאמרו בשר פסח הוא. ובכל מקום אסור לאכול שה צלוי כולו כאחד בליל זה מפני שנראה כאוכל קדשים בחוץ. ואם היה מחותך או שחסר ממנו אבר או שלק בו אבר והוא מחובר הרי זה מותר במקום שנהגו: יב המי שאין לו [נ] יין בלילי הפסח מקדש על הפת כדרך שעושה בשבת ועושה כל הדברים על הסדר הזה. מי שאין לו ירק אלא

א עור סי' תעג סע"ג סב. ב טור סי' תפ סע"ג סג. ג טור סי' תפפ סע"ג עכין מא: ד טור סי' תעז בסע"ג סד: ה טור סי' תפפ וע"ש:

לחם משנה

הזכח ולר"ע לא כוי שמיכה בכלל זריקה ולא זריקה בכלל שפיכה כלומר דאם המקרקס מפקבו סכולים ואם המבלבים מקרבו ר"ב סכולים ולהכי אין ברכת הפסח מוקדת על זבח ולא על זבח של פסח וא"כ רבינו דפסק כאן כר"ע אין פסק בדיני פרק כ' מהלכות פסולי המוקדשים דהמקרקס מפקבה מכתב בה ולכל הנתיבים בזריקה מתקן בשפיכה יצא בגמתר ודם אמתיך ישפך וזה נראה דהוא כר' יוחנן. ויותר יש להגדיל החומה בסוגיא דזבחים בפרק בית שמאי (דף ל"ז) בהתילתו שאמרו שם על הא' קרא דודם אמתיך ישפך ולכתי לבכי הוא דאתא מבני לוי לבדתנא מין ובתנים בזריקה שהתנו בשפיכה יצא ע"ל מ"ל ודם אמתיך ישפך ומבני סבר לה כר"ע דאמר לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה דמקן בכך בכתב הפסח בעבר אם אז אז זבח אל זבח לא בעבר אם הפסח דבני לבכי ר"ע דאמר לא אומר דבשעת אכילה כו'. וקשה דלמה לי מבטר שם לר"ע לית ליה בכל הני דהוי בזריקה אשם נתן בשפיכה יצא מקרא דודם אמתיך כו' וזו היא קושיא מקה ע"ש:

יויש לו לגמור את ההלל וכו'. כלומר הלל שגומרים על כוס ד' יכול לגומרו במקום אחר. וכתב הרב המגיד כו' וע"כ לא אמרו דבשעת אכילה כו'. וקשה דלמה לי בהאי ועו"ש בשעת אכילה הוא דאיכא ר"ע ולא ר"ע אמר אלא בשעת אכילה ולמה לא אמר בשעת אכילה ולמה לא אמר בשעת אכילה ולמה לא אמר

יג מי שאין לו וכו'. זה מבואר בהלכות כך וכיצד דלית ליה כולה סעודתא ממצה דמשמע מלא כזית בגלוח הוא דאיתא ליה אכיל בריבא מבאיך דלא מיקמי ומבריך עליה המוציא ולבסוף מברך על כזית ומיבעי לאכול מצה ואכיל ומברך ממרור ואכיל ובהדי כריך מצה מרור ואכיל בלא ברכה עכ"ל. וכן כתבו הרבה מן הגאונים ז"ל והכרעת הא לומר בגיעת רבינו בהוא סובר לו שיאכל המרור קודם לו שהוא עשה בסדר הכהוב בהלכות ואם כדעת הלכות היה לו לגרוס. וכתב הרשב"א ז"ל כדי שעשה תלמוד מצה כזית בהרוגה ונמר כל הסדר כיצד הוא עשה מוחר ומברך המוציא ואכיל כזית מצה ומברך ברכת המזון בלא כוס דברכת המזון אינה עשויה כוס, ע"כ:

יד מי שיכל וכו'. מהוך מ"ש רבינו דין זה בהלכות אלו נראה שהוא סובר שדין זה הוא דאינו בכוונה ודעתו לפרש כמשנה שלמרבה (דף ק"כ:) יכול מקצתן יאכלו כולן לא יאכלו ר' יוסי אומר מחמתו יאכלו כולן לא יאכלו שהוא כפסח ולדידן דקי"ל דאין מפשיטין אחר מצה מקיומן הוא הדין דלאחר אכילת מצה אם יש בכר כלא שעדמו ואינו רשאי לאכול דבריס אחריס ולמחר ולאכול מצה בכוף וכן בחבו קלת מבריס והביאו לריס שהוא הדין לאחר המרכן כמה מנים הוו ומחמתו אכל דבר הוה יהיה קמיה דרבנן וקא ניים אחר ליה מיהם קא ניים מר אחר ליה אין נחמתי קא מחמתא דקא נחמתא יאכלו מדעתו לא יאכלו ע"כ. ואכיי ורבנה אחר המרכן כמה מנים הוו ומחמתו אל דבר הוה אחר אכילת מצה ואכלה כר' יוסי ג"כ מהא דלעיל. ויש בזה מיהם אחרת אלין לאסור אבל אכל לעניין מצה לא אלא דהוי הפסק אצריך לחזור ולטול ידיו ולברך המוציא וא"ה אינם כר"מ ז"ל בהמגות. ולדבריו מעשה דרבנן לא היא אלא לענין אם אכל לא לאיסור אכילה. ויש מפרשים אלא הוה מחמתו אל דבר בבשרה ולא הביאוהו אלא להודיעם אין הלוק בין מחמתו לעדמו וכר' יוסי דרבנן אל הכין. ולזה הסכים הרב ר' אהרן הלוי ז"ל:

לחם משנה

יד מי שיכל בתוך הבשרה והכין אינו מוחר ואוכל. רבינו מפרש דר' יוסי (דף ק"כ:) אליבא דרבנן ומיקל ואיכ"ל מאי דאמרת כאן לא יאכלו דמשמע בין מחמתו בין עדמו אין הדבר כן אלא מחמתו מוחרין ובמקצתן כבל נוולא מוחרין. ור' שמואל פירש דקאי אריש ור' יוסי מהמיר אר"ל מאי דאמרת בסיפא מקצתן יאכלו דמשמע אפילו עדמו אין הדין כן אלא אם עדמו אינו מקצתן אסורין ולדידיה צריך לומר בתשובה דאביי אמאיי אינו אוכל עם רבנה ולכאי הסיב ליה דמחמתו אינו נראה אלא איתקש

סליקו לחו הלכות חמץ ומצה בסיעתא דשמיא:

נוסח ההגדה

נוסח ההגדה שנהגו בה ישראל בזמן הגלות כך היא. מתחיל על כוס שני ואומר בבהלו יצאנו ממצרים.

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים כל דכפין ייתי וייכול כל דצריך לפסח ייתי ויפסח. הא שתא הכא לשתא דאתיא בארעא דישראל. השתא הכא עבדי לשתא דאתיא בני חרי:

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים. שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה והלילה הזה כולו מצה. שבכל הלילות אנו אוכלים שאר ירקות והלילה הזה מרור. שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין והלילה הזה כולנו מסובין:

עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים עדיין אנו בנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו זקנים כולנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. שכל המאריך לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח:

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרין ביציאת מצרים כל אותו [ט] הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית:

אמר להם רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא. שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך הימים. כל ימי חייך הלילות. וחכמים אומרים ימי חייך העולם הזה. כל ימי חייך להביא לימות המשיח:

ברוך המקום שנתן תורה לישראל. ברוך הוא. כנגד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם. ואחד רשע. ואחד תם. ואחד שאינו יודע לשאול:

חכם מה הוא אומר. מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם*. אף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן:

*כנ"י אותנו, ולזן זה לפן כתוב: רשע

הגהות מיימוניות

רב שר שלום גאון ריש כתיבתא כתב דסקדש אריפתא ונטר פרד הפסח ובוצע ואוכל רבינו אב"ח: [ט] ע"פ ברב הבדא פסק תלמודא ודבא ברב הונא דאמר מבבך מעיקרא אבורר בפה"א ואוכלו ואח"כ בברך עליו על אכילת כרור וכו' רב אחא בריה דרב מהדר אשאר דקי לאפוקי נפשיה מספיקתא, ע"כ: [ט] ברבי יוסי וכן איתא בגמרא דגרס אביי הוה יה ב קמיה דרבה חזייה דהוה קא מנמנם אמר ליה מינם קא ניים מר אל א ן מינם קא נייסנא ותגן נתנמנמו יאכלו נדרמו לא יאכלו. אכן רבינו שמואל פירש דר יוסי קאי אריש דקאבר ת"ק ישנו מקצתן יאכלו ואתא ר' יוסי לסיפר ה"מ נתנמנמו אכל נדרמו אפילו מקצתן לא יאכלו והכי מוכח ההיא עובדא דאביי וכן כתב רבינו אבי ה אם נתנמנמו מקצתן יאכלו גם המתנמנמים ואם כולן נתנמנמו לא יאכלו אפילו מקצתן ולא שוב דבר דהוי היכח הדעת ע"כ. והבה דעה כו"ם דדין כזה כדין פסח וכן כתב רש"י בפירוש וכן רשב"ם בתובבא דאביי דלעיל ובתבו ההוספות דאין נראה אלא איתקש סדה לפסח אלא למצות התלויות בגופן ובכל לב' מקומות לא. ותרע ולא פריך לרב דאמר שלא יעקרו מחבורה לחבורה פי' שלא יהא נאכל בשני מקומות מאין מפטירין אחר הפסח הא אחר המצה מפטירין כדפריך לשמואל ולא הוה מצי לשנויי לרב כדשני לשמואל דנפיש מעבא דלא נפיש מעבא לענין שני מקומות דאין רבותא בפסח יותר מבמצה אלא ודאי לרב לא איתקש והיינו דאביי גבי תענית הוא דאמר ישן אסור לאכול וכו' בהלכות תענית פ"ק ובירושלמי מייתי לה ראיה מפסח כי תיכי דלענין פסח לא הוי ניסנום בשינה מעליא לישב כשני מקומות ה"נ לענין תענית דלמחר לא חשיב נמנום לאחמרי באכילה, ע"כ:

[ט] תניא בתוספתא פ' בתרא דסכילתין חייב אדם לעסוק בהלכות פסח אפילו בינו לבין עצמו בינו לבין ביתו בינו לבין תלמידיו מעשה בר"ג וחכמים שהיו בבית ביתום בן זונין והיו עוסקין בהלכות הפסח כל הלילה עד קרות הגבר הגבירו תלמידיהם ונעזרו והלכו

רשע מה הוא אומר. מה העבודה הזאת לכם. לכם ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר. אף אתה הקהה את שניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. לי ולא לו. ואילו היה שם לא היה נגאל:

תם מה הוא אומר. מה זאת. ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים:

ושאינו יודע לשאול את פתח לו. שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. והגדת לבנך יכול מראש חדש. תלמוד לומר ביום ההוא. אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה, לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך:

מתחלה עובדי אלהים אחרים היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו. שנאמר ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ה' אלהי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרים:

ברוך שומר הבטחתו לישראל עמו. ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא חשב את הקץ לעשות כמו שאמר לאברהם אבינו בין הבתרים. שנאמר ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול:

והיא שעמדה לאבותינו ולנו. שלא אחד בלבד עמד עלינו אלא בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם:

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל, שנאמר ארמי אובד אבי וירד מצרימה ויגר שם, מלמד שלא ירד להשתקע אלא לגור שם שנאמר ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי כבד הרעב בארץ כנען ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גשן:

במתי מעט. כמו שנאמר בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה ועתה שמך ה' אלהיך ככוכבי השמים לרוב:

ויהי שם לגוי. מלמד שהיו ישראל מצויינין שם לגוי. גדול ועצום כמו שנאמר ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם:

ורב, כמו שנאמר רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים שדים נכונו ושערך צמח ואת ערום ועריה:

ויריעו אותנו המצרים. כמו שנאמר הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ:

ויענונו. כמו שנאמר וישימו עליו שרי מסים למען ענותו בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס:

ויתנו עלינו עבודה קשה. כמו שנאמר ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך:

ונצעק אל ה' אלהי אבותינו, כמו שנאמר ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה:

וישמע ה' את קולנו. כמו שנאמר וישמע אלהים את נאקתם ויזכור אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב:

וירא את עונינו, זו פרישות דרך ארץ, כמו שנאמר וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים:

ואת עמלנו, אלו הבנים, כמו שנאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון. ואת לחצנו. זה הדוחק כמו שנאמר וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם:

ויוציאנו ה' ממצרים, לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו. שנאמר ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה':

ביד חזקה. זה הדבר. כמו שנאמר הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאד:

ובזרוע נטויה. זו החרב כמו שנאמר וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים:

ובמורא גדול. זו גלוי שכינה, שנאמר או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדולים ככל אשר עשה לכם ה' אלהיכם במצרים לעיניך:

ובאותות. זה המטה. שנאמר ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות:

ובמופתים. זה הדם, כמו שנאמר ונתתי מופתים בשמים ובארץ. דם ואש ותמרות עשן:

דבר אחר. ביד חזקה שתים. ובזרוע נטויה שתים. ובמורא גדול שתים. ובאותות שתים. ובמופתים שתים. אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים. ואלו הן. דם צפרדע כנים ערוב דבר שחין ברד ארבה חשך מכת בכורות. רבי יהודה היה נותן בהם סימן [כ] דצ"ך עד"ש באח"ב:

רבן גמליאל אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, פסח, מצה, ומרורים:

פסח שהיו אבותינו אוכלין בזמן שבית המקדש קיים על שום מה, על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים. שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקוד העם וישתחוו:

מצה זו שאנו אוכלין על שום מה, על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם מיד. שנאמר ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם:

מרורים אלו שאנו אוכלים על שום מה. על שום שמררו המצריים את חיי אבותינו במצרים. שנאמר וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך:

ובכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. שלא את אבותינו בלבד גאל אלא אף אותנו גאל. שנאמר ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו:

לפיכך

הגהות מיימוניות

והלכו לבית המדרש, ע"כ: [כ] י"ם טעם הסימנים הם צפרדע ע"י התראה תחלה ער לא הוכו, כנים בלא התראה, וכן ערוב והבר בהתראה ושחין בלא התראה, וברד וארבה בהתראה וחשך בלא התראה. אבל ראב"ן פי' כי וצ"ך היו על ידי אהרן בסמה, וע"ש היו ע"י משה שלא בסמה, כאה"ב על ידי משה בסמה, ולכן סימנם רבי יהודה. וריב"א פירש דלהכי נקט להו הכי שאות שלישי של הסימנים דתיכנו כנים שחין חשך כל אחד היה משמש עם חבירו כשהיו הכנים היו עמו חשך ושחין אלא שהיו כנים עיקר המכה ותדע לך שהוא כן כי כולם קשורין זה בזה כשתכתוב זה על זה ותקח אותיות ראשונות מן השלש יהיה חשך, ושניים שלהן שחן, שלישית שלהן כנם, לפיכך סימנם כך להשמיענו זה החדוש. ור"ה פי' דאשמעינן שבסדר הזה היו קורין מביאי בכורים ולא בסדר שכתוב בתילים א"ה. ואני שמעתי כל המכלה אשר בגים'

לפיכך [ג] אנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר לרומם לגדל ולהדר ולנצח למי שעשה לנו ולאבותינו את כל הנסים האלו והוציאנו מעבדות לחירות ומשעבוד לגאולה ומיגון לשמחה ומאבל ליום טוב ומאפלה לאור גדול, ונאמר לפניו הללויה:

הללויה הללו עבדי ה' הללו את שם ה'. יהי שם ה' מבורך וכו' עד חלמיש למעינו מים: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו הלילה הזה לאכל בו מצה ומרורים. כן ה' אלהינו

יגיעו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים שיגיע דמם על קיר מזבחך לרצון ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו. ברוך אתה ה' גאל ישראל:

כסדר שמברכין וקוראים ההגדה בליל יום טוב ראשון של פסח כך מברכים וקוראים בליל השני של גליות. וכן חייבין בליל השני בארבעה כוסות ובשאר הדברים שנעשו בלילה הראשון:

סליק נוסח ההגדה

הערות מיימוניות

רצ"ך עו"ש באח"כ. ע"כ: [ג] כאן נתחגן כל אחד לחבריה כוסו בידו עד סוף לפיכך אבן גאה לאחתו ביום עד גאל ישראל ועד שיבוך ב"פ חגגן ושתוה וכן נהג סתו"ם ל"ל. ע"כ:

אם יפוד סדר פ"ו מסר"ם ג"ל

על הגפן קידוש בומנה:
במוצאי שבת יקנה"ז סימנה:
[ד] ואחר כך מעין שלש טעונה:
[ה] ויריו יחתץ ויברך כתיקונה:
[ו] אדומה במבול ברכה הגונה:
[ז] ובוצע שניה למשמרת נתונה:
"יורים קערה ויהון ברגה:
הוא לחמא דאכלו אבהתנא:
ומזגין שנית במה נשתנה:
ברכת היין ולסוף אינה:
נוטל ובוצע על הראשונה:
ובורך חשנית שהיא תחתונה:
וכזית מרור בחרוסת ישקענה:
ומצות ומרורים כזית רענגה:
לא יהיה לו"ם זכרון עם שהיתה לאחרונה:

"שין נמיל כז"ל ו נסנכס שליטים כסנס"ם משם כנסנס סקנוס תפלין ערך לספיר סכסר:

תחסין והוי גוזרן משם בר גוזרן משם דהיתר דשעם חמץ נכנס בקערה ומן הקערה בפי הגעגלה ומן המים חוזר אל הקערה הוי שלשה נוהגי מעם ועדיין איתר הוא שעדיין לא חגיע זמן איסור חמץ. ומשעם זה מותר להגעיל ביורה האסורה כמו דגים שעלו בקערה דמותר לאוכלן בכותח בשביל שלא בלעו רק מעם איסור לבו ולא מסאו ולייחת לאיסור בעיניה והאידנא היתרא בלע אבל לאחר ארבע שעות אי אפשר להגעיל כלים שהן בני יומן שהרי חבים נאפרין בפליטתם וחזרין ואופרין את הכלים אבל אם הכלים אינן בני יומן מותר להגעילן אפילו לאחר ארבע שעות דהוי נותן מעם לפגם ע"כ ספר התרומה. אמנם רא"ם כתב דלאחר ארבע שעות אי אפשר להגעיל אפילו שאינן בני יומן דהוי נ"מ לפגם גבי חמץ ואסור בדרישות לעיל בפ"א א"כ אין חילוק בין בני יומן לשאינן בני יומן סת"ל. הגת מהרי"ם תחיר להגעיל כלי עבו"ם ובלי חמץ ביחד כשאינתם נותנין מעם לפגם כגון שאינן בני יומן ואפילו מגעיל כלי עבו"ם תחלת הן בתשובה בסי' קס"ו והגה בס"ח פסק להיתר כמת"ל וכתב עוד שאפילו אחר ארבע שעות ואפילו כלים בני יומן אם ששים במים מותר ובלי שאינן בן יומן מותר להגעיל בכלי כשר ויש שמרסירין ומגעילין אותם בכלי איסור שאינו בן יומן ושיעור בן יומו זהו מעת לעת אמנם ר"ת השיב בתשובה כי פירשו הגאונים דלינת לילה מוגמת וכן מוכיח הלשון דלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא ואין אומרים מעת לעת. אמנם מאחר שאין יודע מי גורם פגימה המעם תחילת הלילה או סופו או כולו צריך שתעמוד כל הלילה ועל דין זה אנא פסיק והתרמיר תבא עליו ברכה ויש לחוש ספני התחרון ע"כ דברי ר"ת. אבל רי"ו אומר כי לדברי המתמיר המצריך מעת לעת יתישב יותר מה שהצריך שבירת המריקה ושטיפה אחר ביטול השאת. ע"כ ספר המצות. והנה רבינו בריך כ"ר יחזקאל כתב להריא ששיעור בן יומו מעת לעת כתב רבינו א"ה שראה בחוכפות בשם רב האיי הדב נחליאל שלאחר הגעלה צריך לחשים מים כשרים ביורה גדולה להטהרה ונפלא הא"ת מה נשתנית היא מכל הכלים הנגעלים דשהיין בה וכו'. ועוד יש לפקפק כי ראיתי כתוב בתשובה כשסגעילין צריך להשתות בו עד שתפלוט יפה ובהאי גווונא כתב באלפס ואנו רגילים לסתר להוציאה. פלאי שעל גבי כלי חמץ אן ע"ג כלי של איסור ורצה להגעילו אם קדם הפלאי לאיסור או לחמץ אומר מהר"ם שכשר בהגעלה ואין צריך לחסיר הפלאי שהרי הפלאי מרובה יותר ויותר ויכבסו יותר מי הגעלה תחתיו מסה שנכנס האיסור אבל אי קדם כלישת חמץ או האיסור ואח"כ פלאתו בלא הגעלה ליכן אינו כשר בהגעלה אם לא יסיחו הפלאי סעליו. כתב רבינו אב"ה שיש ליותר בשסגעילין כלי גדול שלא יגעילנו ביר סביב סביב במים שלא יכנס צד הגעגל שנית במים אלא יכנס חציו אחד ויוציאנו ויכנס צד השנית ויעמדם כפי יכלתו ודלא רבינו שב"ש שהצוחיב מפי חסיו ראב"ן להגעיל שיהא כל הכלי כטוחה בפעם אחת ולא לחצאין מן יפלוט ויבלע במקום שלא חגיעו המים ולא שייך אלא גבי קדרים וראיה מובחים פרק דם חטאת וכו' ע"כ ראב"ה. ואין דעת רבינו המחבר בכל זה כמוהה בעמוד בפ"ח בהילכתא כ"ך. כלי מוזפף שקבל חמץ יד לו בעידוי שלשה ימים ומן משמע בירושלמי שילחו פ' כל שעה דגרס אמר ר' אבי אילין גרביא דבוחתא ממלא אותם שלשה ימים מעת לעת ואם אינם מוספפים מגעילין ויוקם. עוד כתב כוס ולדר"ש שהן כבית שאור יגעילו והכלים פעמים נוטל חבע הן הצנרים ויגעיל הן נראה לראב"ן דבעי הגעלה בכלי ראשון. אמנם בספר התרומה כתב על הכלים שנוהגים בהן בשר כל השנה מותר לתת בהן בשר בפסח שהרי הבשר עצמו היה מותר. עוד כתב בוקם רחוים של מלשלין מריחין הגעלה ודפין שרגילין לתת בהן הטיפה מריחין הגעלה דחיסתן קשה אם גדולים הם שאין יכולין להכנס בכלי אחר כתב בשם רי"א שלבנו אבנים וישימם על הדף וישפוך עליהן מים רותחין וכן יעשה לחבית שהשימו בה שכר או קערה גדולה וכל כיוצא בזה וסהר"ם אומר דבר זה שיש בהן שכר רי לתן שיעורו לחוכן מים רותחין ומגלגלין בהן אע"פ שהוא יותר מכלי שלישי או רביעי כן דהיר ר"ת בתוס' דבחים פ' דם חטאת וה"ה בשסגעילין המים כן דאש אפילו בה רתיחתן יכול לשפוך חוך הבריות אחרי שלא נשתמש בהן כ"א על ידי צונן וכן לענין יין נסך כמבאר בסקומו. וחעין שהורין בה חמת אין לו תקנה בהגעלה דע"י האור אינה חשיבה, ומרוכות אבנים וכלי אבנים אין מריכין הגעלה כראסרינן בובחים פרק כל התיר כלי אבנים וכלי גללים אין מעונגין מריקה ושטיפה אלא הדחה דלא בלעי וכן הדחה רי"י מסיספוס"ש. ורבינו אב"ה מצריך לתן הדחה בחמין אמנם בס"ח כתב דהחיא הדחה פי' הגעלה ועיין לעיל בפ"ח בהלכה כ"א בהג"ה. כתב ראב"ה מהא דפרק כל שעה אמר רב הונא בריה דרב יהודה עץ פרור שמגיפין בה את הקדרה מגעילה ברותחין ובכלי ראשון קמבר כבולעו כך פולשו ולפיכך צריך לדקדק על כלי חלים אפילו כלי שתשמישו בצונן אם לעקמים משתמשין בהן בחמין כגון כוסות של כסף או של שאר מתכות שמחמסין בהן יין וחמץ שוב לחתיר ולהגעיל אם מסופק בהן אמנם אם כרור לו שלא נשתמש בהן חמץ ורותה מריחן בצונן הריו. ושלחות הריבות שאסר עליהן ורתיחן שמעם נוטל עליהן חמץ ורותה בגון משטרי"א ומרק וכיוצא בו ע"כ. בפרק אין מעמידין החדרת הגיריה על כלי הרים שאין יתא מידי דפיו לעולם מכאן היה אומר רבינו יהואל דגאי הבעל שבשמשנו של ובוכית שבשמשנו בהן כל השנה אסור לשתות בהן בפסח לא על ידי עיירי ולא על ידי שכשיך והדחה משום דהוי בכלי הרים שאינו יתא מידי דפיו לעולם ומע"ג דאין משתמשין בהן בחמין אלא בצונן פ"ם יש לאסור משום דלפעמים שורן פתיתן על לחם בין בחמין והוי בבבוש הרי הוא כמבושל הוספות ע"ז. והיכמה בשאילתות פרשה מטות דכתב דכלי הרים שרי בחורה לכבשונות וכן פסק ראב"ה וכתב שהראשונים דוקנו ראב"ן כתבו שאינו מועיל לקרות חורה בכבשן החיים דילמא פקנא ולא מלבן לה שפיר ושגגה היא בחים ולא חשי

אנו יודעים שבכל מקום שנמצא חמץ אסור לאכלו ולהנות ממנו ולבערו מן הבית ומן הגבולים ב

חשו לכך אלא היכא דמחלבן מבחוץ ולא מבפנים אי נמי ע"י כלוי גומרי אבל חורת הכבשונות דמחלבן מבפנים ומבחוץ פנים חדשות באות לכאן וכן כתבו התוספות בס"כל שעה ע"ש סיא דאמרינן התורה דעידה כו'. וראיה לדבר דגרסינן בפרק דם הבאת אלא קדרות שבסקרש אמאי ישברו וכו' עיין באב"ה בסימן תס"ד וכלי חרס שתשמישן בצונן סותרין בהגעלה אעפ"י שאם גדולים שאי אפשר להגעילן בפעם אחת דגרסינן בס"ע"ז דרש רבא נעוה ארחתו. ומיהו בספר המקצועות פ' בע"א אהתיא דע"ז ועידוי נמי מהני לקנקנים של דרס כדאיתא בפרק אין מעמידין ולא בעי ליבון כיון שתשמישן ע"י צונן ח"נ מקיילינן בהגעלה. וגם בדברי רי"ב הלוי ובפסקי ר' שמואל נמצא שהתירו חבית בהגעלה אע"פ שאי אפשר להגעיל כולה כאחת ומעמו דמרישות דתשמישו בצונן אב"ה. ועיין בתשובות בספר קדושה בסימן י"ג של תשובות ראיסור מלאכות. סה"ה והמצות דבה שנמצאת בעופות ע"פ ודן צלויין או טלוהין ישליך החסה והבל מותר כיון שנתבטל בעם חמץ בששים קודם הפסח אינו דומר ונעיור לאסור במשהו עד שיהא בכרת שוהו בפסח וראיה סורתגן פרק בתרא דכלאים צמר נמלים ורדלים שבתון יהד אם רוב כן הגמלים מותר להביא פשתן לשם אלמא דאיסור שהוא בשהו כגון כלאים אם נתבטל הצמר ברוב אינו חוזר ונעיור וה"ה גבי חמץ וצ"ע באב"ה שכתב שאין שייך ביטול קודם זמן האיסור והביא ראיה מהביא דגרדים פרק בערה דסריך יבכילו כלים לכשיכמאו ל"הר וכו' ע"ש בסימן ת"ב. וכן בשר כליה ישן או גבינה או דגים מלוחין כגון הרינג"ש ומורא"ה שלא נבדק מבלה מן החמץ וכן עור אווז שנפשם ונמלה קודם הפסח מותרין בפסח אבל שונן מהתוך אסור בשביל המחבת שעושין בה תבשיל חמץ ופעמים שנשאר במחבת לאחר כיונן כשעושין רושל"ש וכיוצא בו מעם שונן: במחבת ומחזירין אורז אל שאר השונן וכן הרין מחבות פעמים שנותנין עיסה בשוליה ודבק הבסרים מותר לשתות הין בפסח כיון דמעם המחמץ נתבטל בין קודם הפסח ובתוך הפסח אינו נותן מעם בין שהרי כבר הוקשה החמץ אבל מבוך לפסח ב דרשים אם נתן העיסה בשוליה לדבק הבסרים אסור לשתות הין בפסח מאותן הבית לפי שעדיין העיסה רכה ובתוך הפסח נותן מעם בין ע"כ בס"ה וסה"ג וספר הרוקח. אומר רבינו חיים שחמץ שנמצאו בתרנגולים בפסח ראוי לאסור אם נצולו או נתבשלו עכתן דלא הוי עיכול ויש בהן איסור חמץ ע"כ וכתב רבינו אב"ה ול"ל ח"ה שנמצאת במצה אבוה שהלקו בה הראשונים ונראה בעיני להתיר שאם נשרתו במים צונן לא מחמצי דאיתא גבי חלה הטיל לצונן שאינה מתחמצת העיסה וכ"ש החמה ואם נבלה בעיסה נמי אינה מתחמצת. ומטורי ממי"ץ קבלתי חמת שנמצאת על גבי בשר טליה או צלי או מצה רותחת ורתך מקום מעפוצו ודין כ"כ בס"ה בשם הרא"ם ובמרוקח כתב האותת מצה אסורה. חמה אחת או שתים או שלש בצלי מגי בקליפה כשעור אצע סבוב דבצלי לא שייך שיש והמחמיר תבא עליו ברכה אבי"ה. וכן מצאתי בתשובת רי"ב בר יהודה דבצלי לא חיישינן לחימוץ וכן בתוס בפ"ק דשחיטת חולין וז"ל תרנגולים שנצלו בפסח ונמצא בדן חמץ מגי בקליפה ואע"ג דחמץ בפשהו ח"ם בסבושל אבל בצלי לא וכן כוכח לקמן פרק גיד הנשה ירך שנתבשל בגיד אם יש בה נ"מ אסור ואמר שמואל בגברא ל"ש אלא נתבשל אבל נצלה קולף ואיכל עד שמגיע לגיד כו' ע"כ. אמנם יש בפר התרומה שהביה בהן שאין חלוק בין צלי לסבושל דבשמנלגלין השפור מתיבה המרק והמעם והוי נתבשל בו וכן מצא בשם רב האיי גאון וכן בשם רבינו תם דלא מיי ב ליפה אלא לדבר שאסורו בנ"מ אבל המץ שהוא בשהו אסור אף בצלי וכן מ"אתי בשם רבינו שב"ם וב"ם הר"י משבראאסורב לאיסור אפילו רק על ידי מליגה בבלי שני אבוריו וכן כתב בעל הרוקח חמה שנמצאת בתרנגולת צלויה או חמה שנתרבבה שנמצאת על בשר מלוח או שעורה אוסרת אותה חתיכה או אותה הרנגולת אבל שאר חתיכות שנטלרו ולא נגעו בחמה או שאר תרנגולים שנצלו עמה מותרין אבל אותה שנמצאת בה החמה אסירה. בתשובת רש"י כתוס מצא חמה בהרנגולת יום אחרון של פסח שהא אותה עד הלילה ואוכלה ובעינא משום דר"ם שני דרבנן ומ"אתי בשם מהר"ם שהורה כדברי הנתיבים דבצלי מגי בקליפה בדפרישית. ועוד כיצאתי משמו ח"ה שנמצאת בפים בין חמץ בין צונן אם נהרבבה אסורים המים ואם לאו ס תרים המים ואעפ"י דאיכא קצת ספיקא הוי ספיקא דרבנן ולקולא. בדוקה מעשה שהגעילו יורה מהמצאת וכששפכו המים מהומצים ירדו לבור ואסרו לשאוב המים בפסח שחמץ בשהו וכן חמץ שנפל לבאר אם רין המים לשאוב מהן. וכן כתב ראבי"ח שהרחמץ שנפל לבור אסורים המים לדברי האוסרין נפ"ל החמץ אבל המה שנפלה לבור מותר לדברי הכל דאפילו עיסה אינה באה לידי חמוץ כל זמן שהיא בצונן כדאיתא פ' אלו עוברין ב"ש גדעין ע"כ. אבל בשם יב"א מצאתי שצונה לשפוך המים לדרוס שנמצא בהן חמה אבל המצות שנעשו כבר מן המים התיר שהחמה אחת לא בלעו המים ע"כ, עוד שם מי שבכה קדרה בפסח בכסוי של מחבת שלא ליבנו ולא חוגעל אסרת כל דתבשיל וכו' ועוד שם מי שהשליך עוגות המץ אצל מצות אם נגעו במצות אסורות דדסי לפת רמה וחבית פתוחה בפרק שני דעבודה זרה אבל אם לא נגע מותר דדיהא לאו מילתא וכו' עיין בתשובות מאכלות אסורות בסימן ה. פסק רשב"ם בע"ז גבי חבית דא סיגא שנתערבה ילריך הגאה לים המלח ומשתרו אינך וה"ה לפת האפוייה בעני ערלה דשבר עצים בפת ילריך הגאה לים המלח ומותרת וחמץ בפסח שאסור בסימן בשהו או שלא בסימן ואסור אף בהגאה יש לו פדיון להוליך דמי הגאה שבו לאיבוד ומותר ליהנות אבל באכילה אסור דכוף סוף בעם המץ קא מעים. וראבי"ה הביא ראיה לדבריו דגרסינן בירושלמי פ' בתרא דעבודה חמן תגינן אלו דבריס של עכו"ם אסורים ואיסורן איסור הגאה וכו' עד וחרס הרוייני בבה אג, קיימין אי בשנתנו בתבשיל ד"ה אסור ואי בשבמצו חוץ מדמי יין שבו ד"ה מותר ומשום דפסקינן הלכתא כרשב"ג קרי לה ד"ה ומורן מתי' אליבא דהילכתא ותהתם חדא תתיכה היא דומיא דחמץ ושרי על ידי תקנה וה"ה לרמץ אם נתערבו חמי חמץ בחמי כשר ולא נודע עד לאחר הבסח אע"פ דקנקא קנים ר"ש הואיל ועבר עליו בל יראה ובל ימצא ס"מ די לו בזה דיליך הגאה לים המלח ויוהר שלא יחזור הנכרי ויסברנו לישראל אחר כההוא ארבא דסבעא בחישתא בפרק כל שעה:

סליקו להו הלכות סדר הבפסח ודין חמץ ומצה בסיעתא דשמיא:

הקדמת מגיד משנה להלכות שופר סוכה ולולב

פרק ראשון נאמר רבינו מצות התקיעה והשופר מאי זה מין הוא ומי זה שופר כשר ומי זה שופר פסול ומה מחללין עליו יו"ט וכל דיני הכשר השופר וזיעורו ומקום התקיעה:

פרק שני נאמר בו רבינו מי הם המחויבין לשמוע קול שופר ומי הם הפטורים ומה צריך לומר התוקע ומה הוקעים בשבת גם כן, וסדרי דברים אלו נאמרוכה:

פרק שלישי נתבאר בו פיעור התקיעה ומצותה וכילד הוא סדרה ומנין הברכות מלכות זכרונות ושופרות ומה שיש מזה מה"ת ומה שהוא מדברי סופרים.

פרק רביעי נתבארו בו פיעורי הסוכה מרחבה וגבהה וזיעור דפנותיה ומיכוכן ומעוגן ותכונת הסוכה והכשר דפנותיה וכמה צריכין שיהיו ומתה הן כשרין וכל המשך זה:

פרק חמישי נתבאר בו דיני הסכך תמה שרצוי שיהיו ומאי זה דבר הם פסולים ומה מקלת הסכך כשר ומקצתו פסול מה דינו ומה צריך עשיה לשמה גם כן וסוכה בתוך סוכה וכיוצא בדברים אלו:

פרק ששי נתבארו בו מי הן המחויבים בסוכה מן התורה ומן דבריהם ומי הם הפטורים אם בכל אם בחלק. וכילד היא מצות ישיבה בסוכה וכיוצא סיבות אדם נפטר מהישיבה, ומנין הברכה שאדם חייב לברך על ישיבתה, ונכתבים הפרק בביאור מיכוה עני סוכה ומיין לימי החג:

פרק שביעי נתבארו בו ענייני לולב ובל המצוה הן. וביאור ההבדל שבין מקלתן למינין אחרים הנזמין להם ומנין נטילתן ומינין ומדהן וביאורן ובאי זה זמן מיבלין הן החורה ומדבריהם וכן הנבלה מקום נטילתן מן ההורה ומדבריהם ודין ערבה ביום שביעי ומינה, ובחיים הבבר בביאור מה שאסור ליהנות ממינין אלו מפני שהוקצו לאותם כל שבעת ימי החג:

פרק שמיני נתבארו בו בפולי מינין אלו אם מתחת גזל או גנבה או מהרים גזומין שיש בהן. וכן אם אין אלו של מי שמטלן אם יוצא בהן, ונסתיים הפרק בביאור הבמחה שהיה מוהגה בתקדם בשבעת ימי החג

וסבת זה הבדר. שיה להקדים שופר לסוכה וסוכה ללולב מפני קדימתה הזמן שהיא בן ואחרי זה אין צורך להם שבם בכהור זה אגא בפרקי כל ענין מהם בלבד כאילו הן שלש הלכות שונות. ואומר שפרק א דאלו היה היה לרשמן לפי שהמצוה היא לתקנם בשופר, ואלו לבאר תחלה מהות שופר זה ועניינו בהבאר ופסול, לפי שאלו הם הצריכין הקדמים בשעל הזה ולפי שאין פרקים אלו רבים מבלו בפרק אחד, ונסוכה היות פרקיהן מרובין הוצרכו להם שני פרקים פרק שני לבאר מי הם המחויבים ומן החיוב, ואלו היה להקדימו לפרק ג' לפי שיש להקדים ביאור מי הוא המחויב ומלו זה אחן לביאור דבר המחויב. ועוד סבה אחרת לבית רוב ענייני פרק ג' מדברי סופרים ומתלתן מפני הספק פרק שלישי בבר נתבאר לאמה הלתר: פרק רביעי ראלו היה להקדימו לפי שהמצוה היא ליבר בסוכה ואלו לבאר מבוה הסוכה וענינה לביאור הדברים שהיה ראויה לעשות בהן, לפי שיש להקדים הבהרת בבל בועל והוא תבות הפועל ומלרתו ותבניתו, ביאור הדברים הפוסלין אותו פרק חמישי ראלו היה להקדימו לפי שהוא נמשך אחר הבלים הפועל ועניינו שהם הצריכים הקודמים בדבר כמו שהזכר בשופר: פרק ששי בבר נתבאר לאמה נתבאר ושוד יודע הנשם. ידוע שהחתלת הנגון היא המצוה ואם לא היינו פרקים בביאור הפטורין מתנה מן הבהם היו בבל חייבין בה. ואם בן ביאור מי הם הפטורין הוא נגרשן ויתמה פרקי לאמה ואלו לאחרון: פרק שביעי יש בהלכות לולב שופר, והוא שבהלכות שופר נתבארו תחלה פיסולין והבשרין ואח"כ הזמן שאין תוקעין בו ומלן נתבאר תחלה הזמן ואח"כ פסולי בחיינן וכמה אמן לך בזה מעם יחוד הזמן בשופר דוקא לומר שאין תוקעין בשופר בשבת הוא תנרשון הרמוה והוא מתקנה הבמים לפי שבבר הוצרה אם חל לאם הבמה בשבת תוקעין ונכתיב מנעו זה בתבוהר בם ואחר שהוא נגרשן בתלוה ראלו לאחרון אבל לולב הוא בהבר שבתוה מן הבוהר מוצה בגטלין אלא יום אחד והם הוסיפו בל שבעה והוא חוספת על בל תורה ואלו להקדימו: פרק שמיני בבר נתבאר לאמה נתבאר:

ונשלם ביאור סבות סדר הלכות אלו:

הלכות שופר וסוכה ולולב

יש בכללן שלש מצות עשה. וזהו פרטן:

א) לשמוע קול שופר באחד בתשרי. ב) לישב בסוכה כל שבעת ימי החג.
ג) ליטול לולב במקדש כל שבעת ימי החג:

וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

מניד משנה — פרק ראשון — כסף משנה

פרק א א מצות עשה מן התורה וכו'. זה מבואר בכתבו ומשום בסרכם מקומות: ושופר מתוקעין בו וכו'. בפרק לקמן מיים דין (ר"ה כ"ח:) אמר ר' לוי שופר של ר"ה ושל יוה"כ בכשופים. ואיתיה יו"כ של יובל חו היא מסקנא דגמרא: וכל השופרות פסולים בו. שם בגמרא (דף כ"ח) כל השופרות כשרים חוץ מן מקל פרה מפני שהוא קרן וכו'. (דף כ"ח:) מתני' שופר של ר"ה מקל יוצא עקלתון וכו'. בגמרא לקמן מיים אמר ר' יוחנן כל השופרות כשרים בדיעבד מפני שמיסב לא מיפסלי ומסקנת הש"ס מכשיר כל השופרות כמלבוש חוץ מקל פרה ור' יוסי מכשיר אפילו מקל פרה והם מחריפים דסבר דדוקא בשל יעל שהוא ור"ה ויובל שוין ור"י סבר בר"ה בשל יעלים ויובל בשל יעלים ור' לוי בגמרא שם בפ"ב כשופים ויובל בשל יעלים ור' לוי בגמרא שם בפ"ב דשופר יובל לר"ה אלכך זה וזה דשל אכרים כשופר כדאיתא בגמרא וקיימא לן כר' לוי אלכך כל השופרות פסולין חוץ מקל אכרים זה דעת רבינו. ומיהה אמרים יש דמתניתין דקל השופרות היא לאכבר ואיתיך דשופר של ר"ה היא אלמה בלבד והא דר' לוי דגמרא מתי מצוה היא בדוקא ולא לאכבר. וכן (דף כ"ז) מה שאמר ר' אלעזר לאמר מוקעין בשופר של מל

א מצות [ג] "עשה של תורה לשמוע תרועת השופר בראש השנה שנאמר יום תרועה יהיה לכם. ושופר שתוקעין בו בין בראש השנה בין ביובל הוא "קרן הכבשים [ג] הכפוף. *וכל השופרות פסולין חוץ מקרן הכבש

א טור לא"ה מי' מקצה מ"ג שבין מב: ב טור מי' מקצה מ"ג שם ופ"ב:

השגת הראב"ד

*יכל השופרות פסולים וכו'. מ"ש הכיר מל מדוחין מלא מצה בכשרין ולא מקע בכל יפל יעל:

פרק א א ושופר מתוקעין בו בין בר"ה בין ביובל הוא קרן הכבש. כמ"ל לאמרו ביד (ר"ה כ"ח:) תמן שה ביובל בר"ה לתקיעה ולברכות ר' יהודה אומר בר"ה תוקעים בשל זכרים וביובל בשל יעלים ותיפסקינא הלכתא כר' יהודה והדמ"ר לי' שופר של ר"ה ושל יוה"כ מצוה בכשרים ושובר רבינו דמ"ל ור"י לעיטבא עליני וכיון דקי"ל כר"י מתני' דלין יוצאין אלא בשל מל בלבד. ואמ"ל דלכאורה נראה מדברי רבינו דלא קפיד אלא שיהא קרן כבש אבל לא לכאבר מצוה מ"מ לשופר ק דיבא ר' לי דאמר מצוה בכשרים לתוקעים בר"י ואם איתא דמתמכתא לה של זכרים שאינם כשרים לא בל"ל למיסבא לשאר דזכרים דקאמר ר"י דבל מיקר מילתא מלי בזכרים אלא ולפי של זכרים כשרים הם והכי אמרינן בגמ' בכרים בני ר' לוי הא דאמר כי אלי אמא דחמיה ר"י אומר בר"ה תוקעים בשל זכרים כשרים הן. וכן כתב בגמ"ש וכן כתב הר"ן שהוא דעת רבינו אלא שאמרה עליו. ולפי זה מ"ש ושופר שתוקעים בו בין בר"ה בין ביובל הוא קרן הכבשים הכפוף אלו לאמרמא דאיכא קרן כבשים שאינם כפוף אלא כ"ש שופר שתוקעים בו הוא קרן הכבשים שהם קרן זה הוא כפוף ומפר כתב וכל השופרות פסולים חוץ מקרן הכבש ואלא כתב חוץ מקרן הכבש הכפוף דסהם קרן כבש הוא כפוף ושהמה כפיהם. אבל הרמ"ם כתב לשמוע מדבר דלי"ם מ"ק ור"י אלא לאמרה אבל אלו מדבר דיוקא בדיעבד בין בשל מל יעל אלא אמר אלא אלא אלא

הכבש. ואף על פי שלא נתפרש בתורה תרועה בשופר בראש השנה הרי הוא אומר ביובל [ג] והעברת שופר וכו' תעבירו שופר. ומפי השמועה למדו מה תרועת יובל בשופר אף תרועת ראש השנה בשופר: **ב** במקדש יהיו תוקעין בראש השנה בשופר אחד ושתי חצוצרות מן הצדדין השופר מאריך והחצוצרות מקצרות שמצות היום בשופר. ולמה תוקעין עמו בחצוצרות משום שנאמר בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'. אבל בשאר מקומות אין תוקעין בראש השנה אלא בשופר בלבד: **ג** ישופר של עכו"ם אין תוקעין בו לכתחלה ואם תקע [ד] יצא. ושל עיר הנדחת אם תקע בו

א פס"ג סס: ב טור סס.

ורבנן בר פלוגתיה דוקא למעוה פליגי וכן כתב הרמב"ן שגם מדוה (כסברות) בסוכר וכו' והמוס' מחזו וכתבו דהא ר' לוי תלמיד מעה ב"ה ווהב"כ בכתובים הייגו מבוס דליקי ר"ה ווהב"כ מכדדי בג"ר דבביני כדלמר כמה דבייקר לוגם בבריתא וכדהכן עוה היוכל לר"ה וכו' אי הוי מבוס מעוה בעלמא בדקלמר כמה דבייקר לוגם מפי עדיף אלו בעמא מייך דוקא בר"ה שהתקיעה

לבמה בעוה עבדים ובהמתם קדקעות ומתוך זה היה נראה אמרן יוגא בר"ה אלא בכפוף. וגל"ל דקבעיה הוגה היא אלא נדמוה על הרמאים מקום שהתבחי יום לדמוה קוגיא זו דל' לוי סבר כיון דבג"ש ילפי מהדדי ויש עשה לעבר בר"ה כבוסים לעוה מעתה כדי להשוותם יחד לאוי גם ביום כלי בבריך כבוסים לעוה ואם"ג אלא מייך ביה אלו בעמא עכ"ל הרא"ש. וגם ר"ה מזכיר דעת זה שהתב על דברי רבינו בחבר בבל יעבל אלו שיפה זו כל הבוכרות הבלוגים בבוסים בדיעבד וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ועיקר בכ"ל המגיד. ומה שהמה על הרמב"ד אין לו מקום דוהלי בבוסים דיעבל אלו בהרמב"ד לאו דוקא אלא בבוס בכל אל יעבל בחמו הוא בבוס ובדהמן שופר בל ר"ה בל יעבל בבוס נקם יעבל הר"ה בלבר מיגן דאמ"ג דבבוסים בס אם הקע בהם יצא בדעת הראב"ד. והכלבו כתב אמבר שדעת הרמב"ם אינו אלא לדעת בר בהר אבל בל מז ובל הים בולבו בבלל בבם בל בל יעלים ובלבד שיהיו בבוסים והוא מדברי מורהות הייס ואין בם בחמתם דברי רבינו אלא כתו שבתבתי: **ואע"פ** שלא נתפרש בתורה תרועה בשופר ובו'. **ומפי** השמועה למדו מה תרועת יובל בשופר וכו' קשיא לי למה אחר ומפי השמועה **למדו** כל בגמ' (ר"ה ל"ג ל"ד) מייהיגן לה בהיקבא מ"ל בג"ש. וגל"ל שלפי שבגמ' מייהי **בריבא** דבריהם מהיקבא דבר"ה בעיק שוכר זמבוסה לבייה וכשוסה לאחריה ובחר סבי קבמר ומבן ע' בל בבם שגם ה"ל והעבבתם וכו' ומבן ליהן אם לאחור בל זה בזה וכו' ח"ל שביני שביני לג"ם ומקבי גמרא וחבא מעיקרא מייהי לה מהיקבא ולבסוף מייהי **גם** ע"ם מ"ם לאו ג"ם כוס מייהיגן ליה בהיקבא בהתם דאמרא ליה בג"ם לא גרוך היקבא ואיכא מעיקרא מייהי בהיקבא לגמרי לגמרי בל בבוסים דאלמ"ל בבוסים דאלמ"ל הקבי לבמה בל בבוסים דאלמ"ל בבוסים מבין בל בבוסים דאלמ"ל בבוסים דאלמ"ל בבוסים דאלמ"

שופר כגון שתקע בו ל"ת שלשן המצוה אלא בשמיעת הקול פס"מ אלא נגע וכו'. נתבאר לפן

רבינו לפי ערלתיו גדולים בסמרינים מסמבים כמוהו ומפלינין עמיו לדרכים חמרים.

ואם מה שנראה לי דבינו, ראיה כתב שבופר נגול מתקבל בו יצא ולפן הדין בן בעלב ובמלם

ונתן מעם לדבר מפני מה נחלק שופר מהם לפי מצות בשופר מינה אלא בשמיעת והקול

בלא הגעה ביה ובלא הגעה מן המוצה פס"מ מהתוקע נגע בו מ"מ אין בשופר אלא בו אלא

אלא בשמיעת הקול אע"פ שלא נגע בו ולא הגביהו השומע יצא *ואין בקול דין גזל. וכן שופר של עולה לא יתקע בו ואם תקע יצא שאין בקול דין מעילה. ואם תאמר והלא נהנה בשמיעת הקול מצות לא ליהנות ניתנו. לפיכך המודר הנייה משופר מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה: ד "שופר של ראש השנה אין מחללין עליו את יום טוב ואפילו בדבר שהוא משום שבות. כיצד היה השופר בראש האילן או מעבר הנהר ואין לו שופר אלא הוא אינו עולה באילן ואינו שט על פני המים כדי להביאו. ואין צריך לומר שאין הותבין אותו או עושין בו מלאכה.

מפני

בו לא יצא. שופר הגזול שתקע בו יצא שאין המצות

השגת הראב"ד

יאלין בקול דין גזל. מ"מ ולאפילו יסיה פ דין בלו יום מרשה יסיה לכם פ"מ סמי ליתא בירושלמי מכ"ל:

א מהר שם:

שופר של מלמים מלמר מכתב דין שופר של שלה דינם כל שכן בגל מלמים: ד שופר של ר"ה אין מחללין עליו את יו"ט וכו'. ומין עשה הזמה לה מעשה ומצה, פי' ומכמים עמו חוזק לדבריהם הכם בכל מורה דמין הלא דמי מלמכה דמוריתם לף שנתן דדבריהם לא ידחה:

שיעור

לחם משנה

כמוי הדם דמחרן כמחמי מיכמח שעוביה ע"כ מוקי לה בעבו"ם של ישראל ומ"כ סוף סוף קשה למה לה הזכיר רבינו בעבו"ם של ישראל אלא נמלו לא יצא. ויראה לי לחלק בין עבו"ם לישראל ושוד בעבו"ם שלמר סיה לו לחלק בין בעבו לגמ בעבו. ומ"ק דלמה לא מיקן הגמ' בפרק לוקב כגגל דמיירי מחני' דגל מערה פטול בעבודת מוכבים דישראל כמו מיקן גם' כמוי הדם ומאמי מכזר לחרן דמיירי בפערה דמשה. ומ"ל דכ"ש ישרה דבנכסי הדם מוקי לה בגל עבו"ם ובלא בטלה שיהיה מעמח מעוה מעוה מכמחי מיכמח שעוביה אבל הכא בפרק לוקב הגגל לא מצי לאוקמי מעמיקין בגגל בטלה כדאוקי הכם דמערה ודלי דמיירי לאחר בגגל כדכתבו הכמוסגות לעיהם ר"ם מעוה דמגקון הלוקב מן המילון מחגגל ולכך לא מצי לשנוי כדמר הכם ומיקן בפערה דמשה. ומ"ם מכחי קשה מאמי לא קמחר דעבו"ם היכא דלא בטל אסור וס"ם ניעבל"ל היכא דבטל. ויל"ל דזה הוי מכ"ם דלפערה שבהבטלה דהמחת מערה שבהבטלה מעגל מעוה מה"כ כ"ם עבו"ם ושלא בהבטלה דלפיכם הכחי כמוחי מיכמח שעוביה ומה"כ ולכך לא הוצרך לפרש. זה ל"ל ליתבר מ' ר"ה ז"ל בדברי רבינו וזה עם שהי בגרים הגרמה דגרים מעוה מה"כ וגם ל"ל ע"כ לפי זה דלא גרים דיקא אמי דקחמי דומיה דשיר הגרמה דכיון דמוקי לה בפערה שבטלה לא הוי דומיה דשיר הגרמה דאין לה הקשה ומרחקה אבל לפירוש רבינו לא הוי הכי לפ"ל ודאי דלא גרים ליה. ועוד אמי מאמר לייהב דברי רבינו אלא כדברי ה"ם ז"ל שהוא נוהם כגרמסמו בגמ' ומכח הקשיא שבקשו כחוס' מהכיאן דמרק כל הגלמים (דף מ"ו) דבעי רים נקים המחמחות לדקל לעלו מהו וכו' דלכל הפירוחים קשה למה פטרים ר"ם ל"ל דמ"ם מה מכל יגא מייתי לאחר בטול קשה דמעמיש דהוי בטיל דלא מיפטיטא ומכח אחר רבא דאם כמל יגא מעמש דיש דמוי נקנלא ופירוחים הלאחר פטירים בטל בגלא בטול ג"כ קשה כדכתבו שם הכוסמות לכך הוא מהבם כפירוחים הנוס' דגמ' ה"ק הכא מהגיחון מייתי בפערה דמשה לעמר עבו"ם של ישראל שנשאר מחחלה לכך זה נקרלחם מערה כדכתב רבינו ולכך בטול דכמוחי מיכמח שעוביה ורבא מייתי בפיגון מנשמו ולבטוף עבדו בבבא דמרו ומ"מ לבחחלה לא יעמל וכך מערה בטלה בבלה אבל בפערה של עבו"ם שנעשה מחחלה לכך ובטלה ע"ז היא הבעיה של פרק כל הגלמים ולא מיפטיטא אם יש דמוי אי לא לעמר אי מהריק כיון שגרמים שנה מחת מחנה קדם שלמו הו לא מחכבר ל"ד אין דמוי וכיון דבלקא בחיקו מסק רבינו ז"ל לחומרא ולכך כתב דבערה בטלה אם שמל לא יגא לעמר מכח היהא בעיא דהיכם דבלקא בחיקו ול"ב מחריק יש דמוי. ומ"ם הא בעיא דהיכם כבר מיפטיטא בפרק לוקב הגגל שמחמו אם דמוי מעיקרא לא הוי דהוי מחמוש מינה וכמ"ש הר"ן בס' כל הגלמים. י"ל דרבינו כבור בפירוש דמוי דמיירי בפרק כל הגלמים בפרק לוקב הגגל דבעיין דכל הגלמים לא מיפטיטא דשמוי המחם בהבה דכיון דהוי נידו נמשב לכך לא הוי דמוי אבל הכא בגי מערה אין נידו נכבלה אם לא על ידי עבו"ם דישראל אין מבטל עבודת כוכבים כלל דא"כ לא מפטיטא בעיין, ואם תאמר מא"כ היה לו לרבינו להלק לפערה שבהבלה דוקא שבטלה ניע"ז דזה מקרא דמוי מעיקרא אבל אם בטלה מע"ז אם הוי דמוי כלל וכמ"ש בפרק לוקב הגגל ונראה מוכרח מתמלי דבעי ר' ירמיה (דף ל"ג) נקטם לחמו מעו"ז ועלתה בו המרה ביו"ם אבל עלתה בו המרה בעו"ם ל"ל דמוי דמוי ובכלא מני כשבטלה מעו"ז לכוחה הא"ד מודה דגלה מהבירו הא"ם דשרי לפי שאין דשמו אל מדלי דבר מהה כיון בגלא מיכם אבל הבדר מהשר דפרה לבטר לאיסר קמ"ל:

ניקב

מגדל עוז

ואין בקול דין גזל. מ"מ ולאפילו יסיה בו דין גזל יום מרשה יסיה לכם פ"מ כמי ליתא בירושלמי (הקשר הבאיש): וכן שופר של שלה עד מקשה אם מצוה. ע' לחמו כ"ד (דף כ"ח): שופר של ר"ה עד בחיות עליו. ע' ר"ה של ל"ה (דף ל"ב):

ה שיעור השופר וכו'. ונהגתי בהיכלא (מה כ"ו) דסיים פסח שוחק. נסדק לאורכו פסול לרהבו אם מתייר בו כשיור כדי לתוכו ולאילו נכרת מקום הסדק. פירוש דוקא שיהיה שיור הקיבה לגד הפה הוא המכסיגון משום דמחזיק כל מה שלמעלה ממנו כלומר ויקל מסם הוא דאז רבינו בתוספתו ולאילו נכרת מקום הסדק לאשקי מבעל הטיעור ומר"ן ז"ל נראה שמכשירים אפילו לא נפחייר לגד הפה. סתתו במינו וכו' ולא מכבו הנקבים מנשמתו את התקיעה הרי זה כשר. טוענת דבינו ז"ל אם סתמו במינו ואינו מעכב המקיעה שהרי אם מעכב אמר הסתיעה לא מכבו הנקבים דפי קודם הסתיעה כוה ליה לאימר ולא היו מעכבים ולא שנשתמשו וכן כתב הר"ן ז"ל שאינו דעת רבינו והתוספות שבתבו מתוך לשון העמוד נראה פר"ל בדמוקמ בירושלמי דאמר אם היה מעכב את התקיעה קודם שנשתמש הנקב אבל נראה שהיה לפרש נירסא אחרת בדברי רבינו דאם כתבו הנקבים כמו בתוך שנשתמשו בהם אבל הנשתמש אינו מעכב אלא אם כן נשתייר רובו שלם אם"ל מדנקב שבר אחר והוסיפו עליו כשר דומיא דנסדק לרחבו ויש מסקנים: צפרו

מפני שתקיעת שופר מצות עשה ויום טוב עשה ולא תעשה ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה. "מותר ליתן בתוכו מים או יין או חומץ ביום טוב כדי לצחצחו. ולא יתן לתוכו מי רגלים לעולם מפני הכבוד שלא יהיו מצות בזויות עליו: **ה** ישיעור השופר כדי שיאחזנו [ה] בידו ויראה לכאן ולכאן. נסדק לאורכו פסול לרחבו אם נשתייר [ו] בו כשיעור כשר וכאילו נכרת מקום הסדק. ניקב אם סתמו *שלא במינו [ז] יפסול. סתמו במינו אם נשתייר רובו שלם ולא עכבו הנקבים שנסתמו את התקיעה הרי זה כשר. קדחו בזכרותו כשר שמין במינו אינו חוצץ. דבק שברי שופרות עד שהשליטו

א סור שם: ב מור שם סמ"ג שם: ג מי כתור שם וכסמ"ג שם:

השגת הראב"ד

*שלא במינו פסול וכו'. כתב הרמב"ד ז"ל לא פסיק לירושלמי וכי נרכינו התם כיון מתחילה היה מעכב את התקיעה פסול, פירוש אע"פ שקבו מפני קול הסתיפה הוא זה אם סתמו בינו מיסם כשר והעכבו אחתר לא עכבו נגתר הלא אמרו אם סתמו שנם ומם פירשו שהם לא סתמו והעלו אנוש כשר אבל הקלות כשרים בשופר פ"ל.

וכפר בהגעות זה הירושלמי וכן נכתב בעטור והרמב"ן והרשב"א ז"ל כתבוהו אבל בעלי הלכות לא כתבוהו קדחו בזכרותו כשר וכו'. שם (דף כ"ו). אלא ליה לתבוה דבמשלל קדחו בזכרותו וחקק בו ולא דמין דחיוב חיוב הוצן פירש"י ז"ל בזכרותו בכמות מחוור בגבהה בלים עלים מן הרחם וכנגם לעבוד ומוציאין אותו מתוכו וזה לא הוציאו אלא נקב אם הזכרות, ע"כ"ל: דבק שברי שופרות פסול. מתנה שם (דף כ"ו) דבק שברי שופרות פסול:

משנה למלך

פרק א ד' מפני שתקיעת שופר מצות עשה עכ"ל. זה שנוי בארץ בחולת דר"ה. ויש לסתפקה נהת דקיל דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה אם עכר ודחה הלא תעשה אם לוקה לא לא מי שתריגן מיין דקיל דאחי עשה ודחי לא כתב אלין אלא עשה לחודיה ואשוה דעבר אעשה לא לקי אלא דעשה לא תעשה זה עם עשה אלים כמו דסלא לא ואפילו אם בטלו כדי לקיים עשה אחר לוקה. שוב ראיתי שהתוספות פ' אלות הקן (דף מ"ח) אמרו כזה ורש"ל פ"ל דאיש לוקה משום דבטלו בטלה דאחר דיש דעשה דחי ליה ועיין מ"ם הוהוספות שסתיים פרק אלו שנדרין (דף מ"ו) ד"ה כראשה וזוק. ונראה דלפי שהתוס' שם נזהרה כרבוה בקיעות הגמרא שבקבו אלו אחרים אחיה אחרים לא לחייבו אחיה ואחי לגמוייי דבר הרשאת דאחי אם כיסו אם עשה דוי"ם עשה ולא הקיעה. ולזי שכתב ריב"ל ויהא הקיעות הגמרא היא דבכי קמאי לוקה על חריפה דוי"ם הא אינה אחיה ומזדמני ליה דם לאור דאיתו יקול לבטלה דיש אבוה עשה דוי"ם אבל ל"ם לא לא ומ"ם נראה דבטל"ם ור"ם שתילו הוהו. אחר לא מלינו אלאי דיש דוי"ל דבשלום לא לקי אל לא אלא כל אינה דאינה עשה עד אלא אלא דבריה לאו דבכי דאם סיה כלי דם לאור ואחרם אחי לבטלה דאינו לוקה משום לא דוי"ם אין אינה עשה דבכי אבל אין אלוקת בכה דם לאור כיכי חסיה אדמתן לאמרייה אחרינה חשום אחיה דבכי דבאחיל דבאחרם אחרינן מנון אי מקלעי ליה אחרים אבל אחיל דאינה לא אחרינן ובכה אף אם סיה כלי דם לאור לא אחר לא לבטלה משום עשה דוי"ם ואינ"ל לא אחיר כלי לאחר אחיל ובכון שכן שאר אחרינה דוי"ם ודינ"ל ס"ל דבאין דאם דם לאור לא סיה כלי מלקות משום בלאו נעשה אחיל לענין המלקות. עוד נ"ל דאף דעמוד בכל בכה דאינה עשה ולא"ם לוקה אף אם לא שם נגנדו עשה מ"מ בכה דעמודו כ' אחרינן מנון יו"ם ובלאים ובכה דם לאור ואחרם כדי לבטל דאף בלאר על לא דוי"ם על לא דבלאים אינו לוקה כיון דבבלאים ליכא עשה דוקא בכה דבמשה אחת אינה אלא עשה ולא לא אחרינן דאינם כמו אלא אם אינו עליו אלא אינה עשה כגנדו כיון שם לגוי הם עשה עמו אבל גבי אלאים אלוקה עשה בהיום בכמל דאחרינן בינ"ם לא מוכיח אם כמ כלאו דבכמים אלקות אינו הוא אבוה עליו. ומה שכתבו הוסס' בשם ר"ם דבחרינה דבלאים אלא אינה אינה אינה בינ"ל לא אינו בלאים אשום דהוי בינ"ם לא אינו אינה אינה לא סיה שם דם לאור ואינם אחיל אבל הוה דאינה בעינ"ל אחרינה ומל זה אחרת דלא אינו אחיל כיון שסיה כיו"ם דאינה אלא אם סיה שם דם לאור אחר אבל לעולם אלא סיה כלי דם לאור לא אלא דבלאים אחיל דאינה לא אחרינן אבל אינה אלא אם סיה כלי דם לאור אלא אלא דבלאים

ה, כמו דהיינו לפי דבינו אם"ם בהסתיה מעכב אלא קודם הסתיה היה מעכב ולזה אחרת אחרת היה חמיש קודם, ועוד בינו דבינו לגד פני אע"פ שהוא מעכב את התקיעה ואך נ"י מסתפר בעל המאור ע"ם ויהר הנבנים הנוחרים הם.

צפרו

מגדל עוז

שיעור השופר כדי שיאחזנו עד אלא בחינו אבל עד הרי זה כשר. פרק לאחוזו בין דין כתב הרמב"ן ז"ל לא בכסים לירושלמי וכי נרשון וכו' אבל [ו] אני אותר אבר אבסים עם דירושלמי ופירשו יפה אל דרך הנבלי בנשתייר רובו אדרן אלאחרון ר"ל ובלבון אחתיו נ"ע נמחל

מפני השופר שבתקע וכל' נתן לאחר ניקב ואתתו בחינו בכמו ובלא אינה אבל אם אינו אבל אם אינו אינה אינה אם אם אם

שהשלימו לאחד פסול: ן דוסיף עליו כל שהוא בין במינו בין שלא במינו פסול. צפרו זהב מבפנים או במקום הנחת פה פסול. צפרו מבחוץ אם נשתנה קולו מכטבות שהיה פסול ואם לא נשתנה כשר. "נתן שופר בתוך שופר אם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון שמע לא יצא. הרחיב את הקצר וקצר את הרחב פסול: ז היה ארוך וקצרו כשר. גרדו בין מבפנים בין מבחוץ אפילו העמידו על גלדו כשר. היה קולו עב או דק או צרור כשר שכל הקולות כשרין בשופר: ח "התוקע בתוך הבור או בתוך המערה. אותן העומדים בתוך הבור והמערה יצאו. והעומדים בחוץ אם קול שופר שמעו יצאו. ואם קול הברה שמעו לא יצאו. וכן התוקע להוך [מ]חבית גדולה וכיוצא בה. אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא:

פרק שני

א הכל חייבין לשמוע קול שופר כהנים לוויים וישראלים גרים ועבדים משוחררים. אבל נשים

א פור שם ופ"ש סמ"ג שם: ב פור כי' תקיא ופ"ש: ג פור כי' תקפט:

ו צפרו זהב מבפנים וכו'. בריימתא פרק ראוהו כ"ד (כ"ה כ"ז) אמרו זהב במקום הנחת פה כשר ואם זהב מבפנים פסול. בריימתא שם (דף כ"ז) אמרו זהב מבפנים פסול מכתן פה כשר ואם זהב במקום הנחת פה פסול אלא במקום הנחת פה כשר ואם זהב מבפנים פסול מכתן פה כשר ואם זהב במקום הנחת פה פסול אלא בריקום הנחת פה כשר ולא אמרו אלא מבפנים אבל מבחוץ אם נשתנה קולו מכטבות שהיה פסול ואם לא נשתנה כשר. הרמב"ן ז"ל ופסקו דפסולא במקום הנחת פה הוא דאיכא דפסק בין פיו לשופר ומפני מיעוט אלים הרמיק השופר מפיו ונפח בו והקיף כסול. עוד כתב נבי אמרו זהב מבחוץ ונשתנה קולו מכטבות שהיה פסול לפיכך אם מבפנים אינו נוגע לא יפה הם שנים אמת נשתנה קולו מכטבות מוקן לעיקרן ואח"כ אלין כולו מצאה בהיני הלוזרין לפעמים קולו משתנה בכן, פר"ל: נתן שופר וכו'. בריימתא בלשון רבינו וכתב הרמב"ן ז"ל אלא אמר קול שיהיה יש להוש ולפסול: הרחיב את הקצר וכו'. שם ב"ב בלשון רבינו:

ז היה ארוך וכו'. בריימתא שם בלשון רבינו:

גרדו בין וכו'. שם בריימתא:

היה קולו עב וכו'. בריימתא שם בלשון רבינו:

ח התוקע לתוך וכו'. שם התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיסם אם קול שופר שמע יצא דהוסקא אמר לא יצא. וגמ' אמר רב הונא לא שנו אלא לאותן העומדים על שפת הבור אבל לאותן העומדים בבור יצאו. ומירש"י ז"ל שהבעשם שהם שומעים קול שופר לעולם, ע"כ. וכו' פיסם חבית גדולה:

פ"ב א הכל חייבין לשמוע קול שופר. שם (כ"ה כ"ט) בריימתא בלשון רבינו: אבל נשים ועבדים וכו'. פטור הנשים והעבדים אלא עשה שהזמן גרמא מצוה פ"ק דקידושין (דף כ"ט) ובשאר הקבלים פטור הא

ו צפרו זהב מבפנים וכו'. בריימתא פרק ראוהו כ"ד (כ"ה כ"ז) אמרו זהב במקום הנחת פה כשר ואם זהב מבפנים פסול מכתן פה כשר ואם זהב במקום הנחת פה פסול אלא בריקום הנחת פה כשר ולא אמרו אלא מבפנים אבל מבחוץ אם נשתנה קולו מכטבות שהיה פסול ואם לא נשתנה כשר. ומלה ברבינו אלא הפס בריקום הנחת פה כשר ולא מבפנים אי נמי מבחוץ אם נשתנה קולו פסול אלא הא דכשר אלא במקום הנחת פה היינו דאמרו מבחוץ ומקום הנחת פה כשר דלמי מיקל וכו' כגון בלבם המיון מבחוץ אינו אלא. ואם קול מיון ואין הפנימי מונע בפיו לא יצא לפי שהכול נכנס בפנימי ונכנס גם כן בין הפנימי והחיצון ומ"מ חוקם בשני שופרות ושופר אחד אחר רחמנא, לא הזכיר הא דאפשר בכיוונא ומ"ג לא מיתא דאפשר בכיוונא דמוחר לתקע בו אלא הרמיב הא דהרמיב וכו' ודבינו אנכנס הא דהרמיב ולא כתב הא דאפשר. ויש נוכרין לא מיתא אפשר בכיוונא והתם הוא דפסול אלא אפילו לא הפסו אלא שהרמיב וכו' פסול ואל"ס הפשר בכיוונא ודבינו כתב הא דהרמיב וכו' פסול

ואל"ס הפשר בכיוונא:

ז היה ארוך וקצרו כשר. פר"ש אקצרו מפוס

לי זה פסול אחר לכשבו אל"ש

מפשטינו דלא בעיא כל הקרן כמו שהוא בלשון הברתה: או גרוד לשמר יבש כי דרך הפורים מתחמתים ומתיבשים מתחת הקליפה ואין קולו גלוי ונריך לגמלו בשיפ: התוקע לתוך וכו' וכן התוקע לתוך חבית גדולה וכו'. כתב הר"ן מדעת דבינו לחלק בין השתחין בתוך הבור או בתוך הפערה לפומדין מן ולא לחלק בין העומדים בתוך הבור לעומדים בתוך הבור אבל בשאר לאמרין דאם אמר רב הונא לא שנו אלא לאותן העומדים על שפת הבור אבל לאותן העומדים בתוך הבור יצאו ולא אמר אלא מדאמר רב הונא לא יצאו ואל"ש אין לדחות דבור ודות אל"ר דבור ודות אל"ר לפיסם ורב הונא ובור דאל"ר לפיסם לדחות ולבור דאל"ר לפיסם לדחות אלא דבור ודות א

לפני היובל כין לאחר היובל סד"א הוא"ל וליתיהו ביובל בר"ה קמ"ל וברים ערכין (דף כ') קאמר דהכל לאיהוי קבון שבעים לאיסור:

ד נתכוון שומע לצאת ידי רובו וכו'. הרב בעל מגיד משנה ז"ל הביא הגיה דד' אריה בפרק לאוהו ב"ד דאמר לשמעיה מיכון ותקע לי ואסקתן עד שיתמלון שומע ומשמיע ותתם מן דברי רבינו ז"ל שפסק כ' ר' מאל' תרין ואיה מתם מבל מלה בלא כוונה כגון שלאבוהו עכו"ם יצא ולא הה נלמה בנתרא שהוא בדעה מי שלאומר תקוע אין מלוכות כוונה והלכך כתן כוונה שומע ומשמיע ומפסיק כמומחה רבינו ז"ל נבי מלה אם היא מחייבת ושם כל זה ייבב המוכחה והר"ן ז"ל כתב ח"ל וכן פסק הר"ם בפה"ל בפרק ב' מהלכות שופר הלריך שיכוון מתמיע לרוצה ומומע לצאת הא לאו הכי לא יצא מלא בבפ"ר ריבל' המן ואיה כהב דכפאוהו ומכל מה יצא ולא כלינא דידיה מדידיה הס"ל דבתקיעה שופר כיון דאיקי דרכי אדא אמר לשמעיה מיכון ותקע לי בקפיץ דלריך כוונה מבל בכפאוהו ומכל מלה כיון דלא חזיק בנמ' מתן דלנינ עליה בהדיא לא תחיון לה דמס"ג דבתקיעה שופר לא יצא בכא לא יצא שכן נהגה בדאמרינן בעלמא המתעסק בתלכות ובעבודות חייב שכן נהגה ובנמ' נמי עבדינן לריכותא ממלה לשופר הילכך אע"ג דשופר מידחיא דקי"ל לריך כוונה בכפאוהו ומכל מלה נקביע דיצא ע"ל. ומ"ם הר"ן ז"ל ובנמ' נמי עבדינן לריכותא ממלה לשופר חשוב דבנמ' (ר"ה כ"ח) אמרינן שלחו ליה לאבוה דבפאוהו בכפאוהו ומכל מלה יצא ונרסינן עלה אמר רבא אלא מומרת הוקבע לשיר יצא בשיעה כך מהו דמיתת בהם אבל מלה אחר רחמנא והא אבל כלומר דבינן שהנה בתלכות לא מיקרי מתעסק בעלמא הוא קמ"ל. כחוקע לשיר לחתם מתעסק בעלמא הוא קמ"ל.

התינוקות

והמשמיע מתעיב לפי דרכו אחר ר' יוסי בד"ה בפ"ר אבל ביחיד לא יצא עד שיתכוון שומע ומשמיע לא מיקרי מתעסק אבל הכא כלומר בחוקע לשיר לחתם מתעסק בעלמא הוא קמ"ל.

ה"ב ב אנדרוגינוס מוציא מ"ב. וא"ה אם דעתו כך אם כתב שם אנדרוגינוס חוזר ליבא אחם הא בפרק הערל (דף פ"ב) הקשו לר"ל דאחר דהוי סבק מתחיבין דקאחר אנדרוגינוס נעשה כלומר דחשבינ לכהתלה, ומיבן כר"ל אם נעשה אבל לכהתלה אסור ליעשה מעוס מבלי. ומבן הוה ל"ל לוחר דלא הוה בנינסה כו' אבל אחר כבא זאת מומרת התוקע לשיר יצא אלא אם כבר כבא מלות מיכן לריכות כוונה ע"ב וכן מלאתי הגיבסה בנמ' בהיבה יד: **נתכוון שומע לצאת** ולא נתכוון התוקע לוצאיהו וכו' קשה על דברי רבינו דבהלכות פ"ם פ' כ' כתב אחסילו היה מגיה יצא והוא שכיון לבו בפסוק לחמון א"כ מאחר דמתם מיכן לריכות כוונה אחמ"ל דאפסק דבני כוונה בפסוק לחמון הרי כתב הרב"י ז"ל בפס הרמב"ם ז"ל כו' ס"ג דלכ"ע פסוק לחמון לריך כוונה אחילו לא"ל רצה מיכן לריכות מיכן לבי קאמר מלות מיכן לריכות כוונה הייט כוונה לצאת אבל אם הך כוונה לא הוי כוונה לצאת אלא כונת הענין לעתר אבל אריהבר בדברים אמרים

מגדל עוז

מי שהגיע עבד וחגיגו בן חורין וכו'. סוף פ' לאוהו בית דין (דף כ"ט) כל מי שאינו מייב בדבר כתב בראב"ד ז"ל זהו לדעת מי שלאחר וכו' ואינו בן חורין בכ"ל ואני לומר הא חזי מלי דאדרוגינוס פסק הוא אם זכר אם נקבה כלומר כי יוסי דסבר בחתני דסוף פרק בשלו (דף ט"ג) נגבלא כבא אחת לאמתעיגן בהלכתא כר' יוסי דסבר בחתני דסוף פרק בשלו (דף ט"ג) דאנ

ה מי שתקע ונתכוון להוציא כל השומע תקיעתו ושמע השומע ונתכוון לצאת ידי חובתו אע"פ שאין התוקע מתכוון לזה פלוני ששמע תקיעתו ואינו יודעו יצא. שהרי נתכוון לכל מי שישמענו. לפיכך מי שהיה מהלך בדרך או יושב בתוך ביתו ושמע התקיעות משליח ציבור יצא אם נתכוון לצאת. שהרי שליח צבור מתכוין להוציא את הרבים ידי חובתן: ו יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת אין תוקעין בשופר בכל מקום. אף על פי שהתקיעה משום שבות ומן הדין היה שתוקעין יבא עשה של תורה וידחה שבות של דבריהם. ולמה אין תוקעין נזירה שמא יטלנו בידו ויוליכנו למי שיתקע לו ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים. או יוציאו מרשות לרשות ויבא לידי איסור סקילה. שהבל חייבים בתקיעה ואין הכל בקיאין לתקוע: ז התינוקות שלא [נ] הגיעו לחנוך אין מעכבין אותן־מלתקוע בשבת שאינה יום טוב של ראש השנה כדי שילמדו. *ומותר לגדול שיתעסק עמהן כדי ללמדן. ביום טוב. בין קטן שהגיע לחינוך בין קטן שלא הגיע לחינוך. שהתקיעה

א מור מי' הקמת מצ"ב סס:

אינה

קטן שלא הגיע לחינוך הן עצמן מוקמין בי"מ אבל בשבת לא וכ"ם שאין לבי מבשמש עמו, זה הדרך יפר בפיוט מכ"ל:

והכרע"ם ז"ל ולפי המה בדברי רבינו שהוא פוסק פרק שני מהל' ממן ומצה שאם אכל מצה בלא כוונה כגון שקבלו עכו"ם שלא ידי חובתו וחה נלחה בנתן שהוא כדעתם מי שאומר מצה אין לריכות כונה שבך שרינו שם שלמה ליה לאבוה דשמואל כאלו אכל מצה יצא ומוקיעמא לה כגון שבקפאוהו הוקם וכו' מתמא שמי שאינו לריך לעמוד אסור לתקוע בי"מ אחר שתקעו הקיעה אל מעוט. ולא"ל מ"ם שאסור אין שוקעין אלא בל אמן בצ"ד יתבאן ונלוגה לא מלינו כן. ול"ל בשאר אחר יכול לסוגיא אם בכל י"ח ויכול לכוות בשבת בים דין יתבאן מבמ"ב בלוגה אכל אחר לריך לעמוד ולמתא לא יהא שהות:

בשגגה

ז התינוקות וכו' בשבת שלינה יו"ם. פלוגר שלינו ר"ה וכ"ם בשבת שהל ר"ה בו מיכו כ"ם בזמן שהקיעה אוסר דוחה שבת ואפשר דאפילו בזמן הזה דכיון שלא הגיע לחינוך לא מיכפת לן מי לא שעבר ליה בר"ה. ומדברי רש"י שבתר מתעסק עמהם לא מבגדול הוקם וכו' מתמא שמי שאינו לריך לעמוד אסור לתקוע בי"מ אחר שתקעו הקיעה אל מעוט. ולא"ל מ"ם שאסור אין שוקעין אלא בל אמן בצ"ד יתבאן ונלוגה לא מלינו כן. ול"ל בשאר אחר יכול לסוגיא אם בכל י"ח ויכול לכוות בשבת בים דין יתבאן מבמ"ב בלוגה אכל אחר לריך לעמוד ולמתא לא יהא שהות:

בשגגה

ז התינוקות שלא הגיעו לחינוך וכו'. בפ"ו יו"ם של ר"ה (דף ל"ב:) אמרו בגמרא אין מעכבין את התינוקות מלתקוע אבל מתעסקין עמהם עד שילמדו ובגמ' (דף ל"ג) אמר רבי אלעזר אפילו בשבת אמר רבי יוחנן מעכבין אותן מלתקוע בי"מ אבל לא בשבת לפי שאינה יום טוב של ראש השנה כדי שילמדו. *ומותר לגדול שיתעסק עמהן כדי ללמדן. ביום טוב. בין קטן שהגיע לחינוך בין קטן שלא הגיע לחינוך. שהתקיעה אינה

ז התינוקות וכו' בשבת שלינה יו"ם. פלוגר שלינו ר"ה וכ"ם בשבת שהל ר"ה בו מיכו כ"ם בזמן שהקיעה אוסר דוחה שבת ואפשר דאפילו בזמן הזה דכיון שלא הגיע לחינוך לא מיכפת לן מי לא שעבר ליה בר"ה. ומדברי רש"י שבתר מתעסק עמהם לא מבגדול הוקם וכו' מתמא שמי שאינו לריך לעמוד אסור לתקוע בי"מ אחר שתקעו הקיעה אל מעוט. ולא"ל מ"ם שאסור אין שוקעין אלא בל אמן בצ"ד יתבאן ונלוגה לא מלינו כן. ול"ל בשאר אחר יכול לסוגיא אם בכל י"ח ויכול לכוות בשבת בים דין יתבאן מבמ"ב בלוגה אכל אחר לריך לעמוד ולמתא לא יהא שהות:

בשגגה

לחם משנה

מחרים פ"ב מ"ם בגמרא שמצות לריכות כוונה כדי לבבל הברכה בני כוונה לצאת לבסכון לחשון כ"ם מודו ול"ב רבינו דסבכה אם לבא בני כוונה אבא בסכון לחשון הוא כמאן דאמר מצות אין לריכות כוונה וכאן אמר אמר בחסל ואפילו אחמר בדבר"ם ר"ה אבינן אלין לדס שוטה מעשה בקריאה וכו' יפסיק לחרן זה ובאמת דהכא הוי הקמיעה עיקר ולבר בני כוונה אבל החם הקמיעה היא העיקר דהוי הבעקר ולבר לא בני כוונה מה זאה אינו לפי הלחם דאין כוונה ר"ה לחלק אבא בין מעשה לאמירה ואינו דאינו מעשה ממש הכל שוה וכפי כוונה וכדהכא רבינו יונה בפ"ק דברכות ומביה יוכיח שהוא אמירה ואמר רבינו דלא בני כוונה. ואפילו הבינו ליה בל מעוחיה לפי מיפרש בן מ"מ חקפי ליה לא"ם שהוא חוסב שבחלחם רבינו בהלכות ממן ומצה שהוא לא יצא ולפי זה נמחלק החיוב אל ר"ה אם בן חקפי לך ק"ם בדבחיבנא. ובלאה דדעת רבינו בפ"ם בהרמב"ן בסבר הבלחמות בפרק לאוהו ב"ד אחבר אם דבחל פ"ב מצות לריכות כוונה לא אין לריכות לי בני כוונה בסבון לחשון לו לא וכל הפי מגלי לבו דבני כוונה בק"ם אין לבו דמצות לריכות כוונה אבל לא"ד דמצות אין לריכות כוונה אפילו בסבון לחשון לא בני כוונה לצאת בכבל מחר. ובלחה לדבריו דאם מחלק בכך מלי הקשה הגמ' מחמיחין פ"ם דמצות לריכות כוונה ריפ"ם בצות הוא וכבורה אמרה אוהו דאל"ב לא מבבה מקיעה שוחר ול"ב רלוי היה ר"ב לבחיבו בבבא. ועי"ל דבאלי החם שאין לאוי שיחה מבני אבא דבר מלחבאר לעבוחו מבעבר מיבול לבבין בשאר מחמחל אבל הבא דל"ם לעבוח בחקיעה מחחמול דבוחם הם בעבים אם ר"ם הבא אלמי בהחקיעה שהיא בחלה לוחה בבבוא ר"ב בחבא בבבחם עבייחם בחלה מחה בבבוא אבל החם קדם עבייחם בחלה מחה בבבוא. ול"ם מה מיבן רבינו נאה אמם יבנינו הם בחקיעה נמי נאה אמם יחקן כלי שיר וכיה לאוי לדחמם הבבוא ומה לי לך נאה לו לך נאה. ויל"ל דמ"ם לך נאה דיבנינו

קרוכה ביוכר והוא בשאר עלמו:

ז התינוקות שלא הגיעו לחינוך וכו'. בפ"ו יו"ם של ר"ה (דף ל"ב:) אמרו בגמרא אין מעכבין אם בחינוקות מלחקוע אבל מחתעסקין עמהם עד שילמדו ובגמ' (דף ל"ג) אמר רבי אלעזר אפילו בשבת אמרו אמר רבי יוחנן מעכבין בחינוקות מלחקוע בשבת ומל"ל ביו"ם. הם נופלא קשיא אמרם מחתעסקין בהן עד שילמדו ואפילו בשבת אלמא לבחבלה אחריבן אקמו ואחר אבל אין מעכבין עיבוחא הוא דלא מעכבין בבבחלה לא לבבחלה אין בבך נבך בבבוחה אבל הים לחינוך בלן בבקן שלא הגיע לחינוך בפ"ב בגמרא. ויש בלן בני פירוחים אחר בקן שהגיע לחינוך מחעסקין בו שילמוד קטן שלא הגיע לחינוך אין מעכבין אבא פירוחים בבר"ם ר"ל ואיכרם הרמב"ם

הגהות מיימוניות

[נ] וכן גרסינן בספרים ישנים וכן בהלכות גדולות וכן פירש רא"ם וכן ראיתי בספרי גאונים אשר כתב בעל הרוקח בספרו. אבל רש"י גרס לחפך דהתוא ראין מעכבין קאי אתינוקות שהגיעו לחינוך וכן מוכח בריש ערבין ע"ש בתוס' ד"ה ושוב מצאתי בתוס' ריב"ם שכתב אין נראה לרש"י כפ"ה כו' עד אלא נראה לפרש אביבא כו' ע"ש פרש בע"א

מגדל עוז

מי שתקע עד לא כרכים ידי מוחבן. פרק לאוהו ביה דין (דף ל"ב) : יום טוב של ר"ה עד כדי שילמדם. פרק ר"ה של ר"ם (דף ל"ד) : ומותר לגדול לחתעסק עמהן עד שיבנו אבות :

כתב הרמב"ד ז"ל דברי ר' אלעזר וכו'. זה הדרך יפר בפיוט שב"ל :

ואני אומר בכר כתב ר"י אלגזי ז"ל פרק לאוהו כ"ד גמרא מתיחין דשופר של ר"ם כדרכים הלבה ולפי הלבה יש בשיבה פרם ואין לי ראיה לבבריא מיחבם ולבא ואלו דברי אלגזי פרם פם. מתוס בשבת בחמוחבה לו"ם שבבת הרמב"ד ז"ל לא אמרו מחין ו לא לא ידעתי מחין ו לא לא ר"ם ראה לבא בו מדרך בבבב

ח כשנזרו שלא להקוע וכו' ולא תאמר יירושלים בלבד וכו'. פרק י"ט של כ"ה (כ"ה כ"ט) משנה ו.וד אלא היתה ירושלים וכו' (עיין במ"מ) ומייתי גמ' (דף ל') אהא מתני' ח"ר יוסה פרס ליושבת במגל שותפת פרס ליושבת בראש ההר וקרובה פרס ליושבת חוץ לתחום והיא יכולה לבא פרס לדמפסיק לה מבבל. וכיצד כלל לשון המשנה ולשון הברייתא בלשונו הכתוב וכתב אלא כל עיר שהיתה בהוך תחום ירושלים והיתה רואה ירושלים לא שהיתה בתוך הגחל והיתה שומעת קול תקיעה ירושלים לא שהיתה בראש ההר והיתה יכולה לבא בירושלים

אינה אסורה אלא משום שבות: ח * "כשנזרו שלא לתקוע בשבת לא נזרו אלא במקום שאין בו בית דין. אבל בזמן שהיה בית המקדש קיים והיה בית דין הגדול בירושלים היו הכל תוקעין בירושלים בשבת כל זמן שבית דין יושבין. ולא אנשי ירושלים בלבד אלא כל עיר שהיתה בתוך תחום ירושלים. והיתה רואה ירושלים לא שתהיה בתוך הגחל. והיתה שומעת קול תקיעת ירושלים לא שתהיה בראש ההר. והיתה יכולה לבוא בירושלים לא שיהיה נהר מפסיק ביניהם. אנשי אותה העיר היו תוקעים בשבת בירושלים. אבל בשאר ערי ישראל לא היו תוקעין: ט וכזמן הזה שחרב בית המקדש כל מקום שיש בו בית דין קבוע והוא שיהיה סמוך בארץ ישראל תוקעין בו בשבת. ואין תוקעין בשבת אלא בבית דין שקידשו את החדש אבל שאר בתי דינין אין תוקעין בהן אף על פי שהן סמוכין. ואין תוקעין אלא בפני בית דין גדול בלבד כל זמן שהן יושבין ואפילו נגערו לעמוד ולא עמדו תוקעין בפניהם. אבל הוון לבית דין אין תוקעין. ולמה תוקעין בפני בית דין מפני שבית דין זריזין הן ולא יבאו התוקעין להעביר השופר בפניהם ברשות הרבים שבית דין מזהירין את

בזמן

השגת הראב"ד

יכשנזרו שלא לתקוע וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ההשגון שאסר זה בתחבר הענינים ולא הבינו אותם עד סדר הגמרא שם בגמרא לו לשנות הדברים מפס שבן והגיע בכאן לאמר בתחלה לתקוע בעיר אמילו בירושלים אבל במקדש היו תוקעין וכו' אבל מתחבר כ"ה וכו' ואמ"ש שאין עוקר הלכה מלא בגמ' ומה שם כי בזמן ב"ה היו תוקעין אבל בזמן בתקום אבל בזמן בחרב תוקעין בכל הסמוך לה עכ"ל:

בזמן

ח כשנזרו שלא להיות בשבת ב"ה אבל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא בתחבר מחרב ב"ה בהקיון רבן יוחנן בן זכאי שיהיו תוקעין בכל מקום שיש בו ב"ד אמר ר' אלעזר לו ההיקון אלא כיבנה בלבד אמרו לו אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו ב"ד ושל אלא היתה ירושלים יתרה על יבנה שבל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבא תוקעין ויבנה לא היו תוקעין אלא בב"ד בלבד ע"כ בתשובה. ופירושה לדעת רבינו כך היא שהיה אחרו אבל לא בתדינה אינו ל"ל אלא בנמלין אבל ירושלים עצמה הרי היא בכלל מה שאמרו במקדש היו תוקעין ובן פירש רבינו בפירוש המשנה. ואמו מה שאחרו ושל אלא היתה ירושלים יתרה דקודש מרבן היה ביהרון הזה וה"ק ושל אלא היתה ירושלים יתירה קודש מרבן בהוא קודש התקנה ליבנה אחר מוכן ואחר חקנה ובן בירבו בהוא' ויש בזה שהה אחרת ומדינה כולל אפילו ירושלים עצמה ולפי שאין זה אפילו ומוריה לו דאמלי דהוה כוה לא אתקיר בזה:

ט ובזמן שחרב וכו'. מ"ש רבינו שבשיב ב"ד בחוך בא"ש וחבו מוסחה בן הוא עיקר ותמ"ש בסוף ההלכות משמע דה"ה לכל ב"ד קבוע ושוכרתי אף"ש שאינו סחוך ובכך המידו אפילו ירושלים לפני הרב אלעזר ז"ל בשבת אל ר"ה ולא סתמו עליו בדבר זה אפילו תלמידיו אלא הוקה בתקום בית דין הסמוך וכן כתב הרמב"ן ז"ל. ומ"ש רבינו ב"ד שקדשו אח החדש. כרייתא שם (דף ל') היא וכן אחר הדברים מבוארים שם בגמרא. ונעברו לעתוח בעיא אלא לאיפשטא ולקולא שם לפי שאין זה אלא גזרה של דבריהם

בזמן

לחם משנה

הראב"ד בהשגות ופי' הרי"ף ז"ל. ויש פירוש אחר בספר והוא שהחזיר בדברי הרי"ף ואין לתחרי אבבא והוא פירוש התוספות הזהרבה שם בתוספות גרסא אחרת ותלתהיה בגחבא כתיבה יד תר"ם התעסקין בהן עד שילמדו אפילו בשבת ואין מעכבין אם הזיעוקה בתקוע ביו"ם הא בשבת מעכבין הא אחרת ריטא אפילו בשבת מעכבין ל"ק כאן בקבן שהגיע להיעוך כאן בקבן אלא הגיע להיעוך והרב הגיעוך שהוא שמוכר בדברי רבינו דהוא מפרש כלשון אחרינו בהרי"ף ז"ל דאפי' יש להחיר בשלא הגיע להיעוך ריטא דהגיע ופשוט הוא שכך דעתו של רבינו ז"ל דאי דעתו להתיר בלא הגיע להיעוך אפי' וכוונתו לומר דהיכא דלא הגיעו אין מעכבין בשבת אבל אין מתעסקין אבל היכא דהגיעו לחיעוך יש שם קולא יותר דאפילו להתעסק עתה בשבת מותר ולזה כתב הזיעוקה שלא הגיעו להיעוך אין מעכבין אבל הגיעו אפילו התעסקין בשבת אבל ביו"ם אפילו אלא הגיעו לחיעוך מותר להתעסק ח"ל ומותר לגדול להתעסק וכו' כיותר דאפילו לא הגיע להיעוך מתעסק עתה אפי' אלא לחיבו בבריתא אלא אין מעכבין בשבת לחתר בשבת אין מעכבין אבל ביו"ם מתעסקין אבל ביו"ם אפילו מתעסקין. ס"ל לבית בן בדברי רבינו ז"ל דאם לא היה ל' לחיר בין קבן שהגיע להיעוך וכו' דקבן שהגיע להיעוך אין דבר אחיה אפילו דאפי' התעסקות בשבת מותר בו ובשלמא לבירוח ה"ה הולך להבינו תשוב דבשבת אין מתעסקין בקבן שהגיע להיעוך ולכך הולך לוחר דבוים טוב מתעסקין אפילו בו אבל לחאי דפרישים אין דבר אחיה בקבן שהגיע להיעוך דעד השבת בקבן אלא הגיע רק עשיר ובקבן שהגיע לא הולך לוחר דין זה דאפילו דאפילו בשבת מתעסקין מ"ו דתה אפירש ה"ה עיקר. ועוד דבשלמא השבת אחיר היכר ההתעסקות בשבת דבאחר ה"ה דאסיק לחזוקה בארבי מוחר להתעסק בהן בדי שילמדו והייט אפילו בשבת ואם"כ אחר ביו"ם ואי אפילו אחר ביו"ם ואי אחיה אחרת דקאחר דביו"ם בכל הקנסים ויוחרים. אבל אם נפרש בהאי מצלא היחר ההתעסקות בקבן שהגיע להיעוך בא מן הדיוח ואין לו אחר. אלא אקשה לפה אפירש ה"ה דלחה כתב דבלא הגיע להיעוך ריחר ביו"ם אפילו בשבת מוחר אחי להתעסק לזה חידן הוא ז"ל דלא נקט ביו"ם אלא מטוס קבן שהגיע להיעוך. ואקשה טובא דבמאן נרים רבינו ז"ל בבתרא אי נרים בגירסתו קשה טובא דבגרסתנו אין מעכבין בשבת בכל הקנסים ורבינו כתב מעכבין בקבן שהגיע להיעוך אבן כתב הזיעוקה שלא הגיעו וכו' אין מעכבין אבל מעכבין וכן כתב ה"ה בדברי רבינו ושוב דאחר להתעסק ביו"ם לא הוכר לגירסא זאת דלא אחרו אלא אין מעכבין בשבת ואין ל"ל ביו"ט אבל להתעסק ביו"ם לא הוכר כלל ריחר בגתרא ואי הגיעו נרים בגירסת בדברי הרוסשים מ"מ קשה דאיתן מלא ריחר לקבן שהגיע לחיעוך ביו"ם דשם לא אחרו אלא אין מעכבין אם הזיעוקה מלהקוע ביו"ם אפ"ש שם

מגדל עוז

שבשמיע לשון מן ברוטעינן מלהלא אבב אחרתי אלא בתר"ו ר"ה ובדברי פי' חכם ה. ור"ת ז"ל אלן בדרך רבותיו מתי נשב של דרך הכללי אלא חולק זה בחילון וכבר בהבי כתה שעתים בשבת בכל מקום אלא אחרו אלא אין מעכבין אם הזיעוקה מלהקוע ביו"ם אפ"ש שם

בזמן

להות ולומר דמאי דעקא אין מעכבין הוא לאחר דבשבת לא מבעיא דאין מתעסקין אלא אפילו עכובא מעכבין מ"מ לא יתעשה מנא ליה הא לרבינו דאמאי לא קאחיר דבריהם בדוקא עקא אין מעכבין לומר ביו"ם אבל אין מתעסקין. ומלאה לתרן דוחלי הוא גרס בגירסה התוס' ומ"ת יגא ל' לרבינו היחר זה דבחר רבינו דבשבת דמהיתין ביו"ם לחיר וכבל בוזמא לחיר בין בקבן שהגיע ובין בקבן שלא הגיע וכי חילו בגתרא כאן בקבן וכו' לא הילו אלא לבריתא תשוב דבבר שבת התעסקות בל שבן חילוקא בתרא אבל מהני' זו אף א קתני ובין מהיתין בהתמה לחיר ל"ל אפילו בקבן שהגיע מוחר התעסקות ביו"ם אבל מדברי התוס' דרש עדבין (דף ל') משמע (דף ל') דקאמר כאן בקבן כו' אחתיתין מחי קאי ומ"מ דשת רבינו בר כמ"ם:

ח כשנזרו שלא לתקוע בשבת וכו'. לפירוש רבינו קשה קאם דמקדש משמע מקדש דוקא ולדידיה הוי אפילו בל ירושלים אבל לשון המשנה (דף כ"ם) דושוד זאת היתה ירושלים יתירה לשון היתה הוא תרווח יותר לפירוש דר"ל ירושלים מקודש בהיתה בבריתא שהיו תוקעין בה היה לה מעלה גדולה מיה בינה עתה אחר ההקנה ובינתר אבל עוד וכו'. וכ"ה ז"ל בפירוש התשוב מי' אבל לא בתדינה לא בירושלים ולא בגבולין ע"כ. וזה שלא בדברי רבינו ז"ל. וא"כ פירש ועוד זאת היתה ירושלים בעודה בבריתה יתירה בתקיעה שבה על יבנה עד כאן וזהו לפירוש רבינו ז"ל דלפירוש אחר הרשבים בעודה בבריתה היתה ירושלים בכל החדושים ולכך לדברי הם ז"ל שהם בתרים זה לזה ע"ש:

עוד זאת ראיתי ונתתו אל לבי על כל הכתוב לעיל על הלכות שופר:

ט ואין תוקעין בשבת אלא בבית דין שקדשו אח החדש וכו'. אע"ג דרש"י ז"ל כתב בגתרא (דף ל') דהיינו כר' אלעזר דאמר בתשבה לא התקין ר"י ב"ז אלא בינבה בלבד רבינו פירש בהו דוחלי לא פסק כר' אלעזר דאין לחוש לפסק כתוהו במקום ח"ק ובהדיא כתב בפירוש המשנה דאין הלכה כתוהו אלא כוכר דח"ק אית ליה דבעינן בית דין שקדשו אח החדש וכבר בכל בית דין בל אלשה לקרוש החדש בע' אבי ואם כן היתה על רש"י שבתב מגהדרי גדולה התקדשין אח החדש ור' אלעזר היא דבבר דבעינן מגהדרי גדולה ומה שאמרו בגמרא אח"כ כי דיבא דאקרלאי כוכר ב"כ דלא בפירוש רש"י ז"ל דלרש"י ז"ל לבברה אמרו לו בפי' ב"ד קבוע ולא"ק בני דיבא דאקרלאי אבי ורבינו כוכר דאדרבא מה שאחר אמרו אחד יבנה ואחר. כ"מ שיש בו ב"ד משתע לאוכוכי בל ב"ד דאקרלאי ובן פירש הוא ז"ל בפירוש המשנה ולא"ק בעיא ב"ד קבוע והוא שסק בח"ק:

בזמן

מגיד משנה

לדהות ולומר דמאי דעקא אין מעכבין הוא לאחר דבשבת לא מבעיא דאין מתעסקין אלא אפילו עכובא מעכבין מ"מ לא יתעשה מנא ליה הא לרבינו דאמאי לא קאחיר דבריהם בדוקא עקא אין מעכבין לומר ביו"ם אבל אין מתעסקין. ומלאה לתרן דוחלי הוא גרס בגירסה התוס' ומ"ת יגא ל' לרבינו היחר זה דבחר רבינו דבשבת דמהיתין ביו"ם אחיתין בין בקבן שהגיע ובין בקבן שלא הגיע וכי חילו בגתרא כאן בקבן וכו' לא הילו אלא לבריתא תשוב דבבר שבת התעסקות כל שבן חילוקא בתרא אבל מהני' זו אף א קתני ובין מהיתין בהתמה לחיר ל"ל דאפילו בקבן שהגיע מוחר התעסקות ביו"ם אבל מדברי התוס' דרש עדבין (דף כ') משמע דקאמר כאן בקבן כו' אחתיתין מחי קאי ומ"מ דשת רבינו בר כמ"ם:

ח כשנזרו שלא לתקוע בשבת וכו'. לפירוש רבינו קשה קאם דמקדש משמע מקדש דוקא ולדידיה הוי אפילו בל ירושלים אבל לשון המשנה (דף כ"ם) דושוד זאת היתה ירושלים יתירה לשון היתה הוא תרווח יותר לפירוש דר"ל ירושלים מקודש בהיתה בבריתא שהיו תוקעין בה היה לה מעלה גדולה מיה בינה עתה אחר ההקנה ובינתר אבל עוד וכו'. וכ"ה ז"ל בפירוש התשוב מי' אבל לא בתדינה לא בירושלים ולא בגבולין ע"כ. וזה שלא בדברי רבינו ז"ל. וא"כ פירש ועוד זאת היתה ירושלים בעודה בבריתה יתירה בתקיעה שבה על יבנה עד כאן וזהו לפירוש רבינו ז"ל דלפירוש אחר הרשבים בעודה בבריתה היתה ירושלים בכל החדושים ולכך לדברי הם ז"ל שהם בתרים זה לזה ע"ש:

עוד זאת ראיתי ונתתו אל לבי על כל הכתוב לעיל על הלכות שופר:

ט ואין תוקעין בשבת אלא בבית דין שקדשו אח החדש וכו'. אע"ג דרש"י ז"ל כתב בגתרא (דף ל') דהיינו כר' אלעזר דאמר בתשבה לא התקין ר"י ב"ז אלא בינבה בלבד רבינו פירש בהו דוחלי לא פסק כר' אלעזר דאין לחוש לפסק כתוהו במקום ח"ק ובהדיא כתב בפירוש המשנה דאין הלכה כתוהו אלא כוכר דח"ק אית ליה דבעינן בית דין שקדשו אח החדש וכבר בכל בית דין בל אלשה לקרוש החדש בע' אבי ואם כן היתה על רש"י שבתב מגהדרי גדולה התקדשין אח החדש ור' אלעזר היא דבבר דבעינן מגהדרי גדולה ומה שאמרו בגמרא אח"כ כי דיבא דאקרלאי כוכר ב"כ דלא בפירוש רש"י ז"ל דלרש"י ז"ל לבברה אמרו לו בפי' ב"ד קבוע ולא"ק בני דיבא דאקרלאי אבי ורבינו כוכר דאדרבא מה שאחר אמרו אחד יבנה ואחר. כ"מ שיש בו ב"ד משתע לאוכוכי בל ב"ד דאקרלאי ובן פירש הוא ז"ל בפירוש המשנה ולא"ק בעיא ב"ד קבוע והוא שסק בח"ק:

בזמן

את העם ומודיעין אותן: י בזמן הזה שאנו עושין שני ימים בגלות כדרך שתוקעין בראשון תוקעין בשני. ואם חל יום ראשון להיות בשבת ולא היה במקום בית דין הראיין לתקוע תוקעין בשני בלבד:

פרק שלישי

א כמה יתקיעות חייב אדם לשמוע בראש השנה. תשע תקיעות. לפי שנאמר תרועה ביובל ובראש השנה שלש פעמים וכל תרועה פשוטה לפניה ושבוטה לאחריה. ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חדש השביעי אחד הן. בין בראש השנה בין ביום הכפורים של יובל תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהן. תקיעה ותרועה ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה: ב תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו בה ספק לפי אורך השנים ורוב הגלות ואין אנו יודעין היאך היא. אם היא הילולה שמיללין הנשים ביניהן בעת שמייבבין. או האנחה כדרך שיאנח האדם פעם אחר פעם כשידאג לבו מדבר גדול. או שניהם כאחד האנחה והילולה שדרכה לבא אחריה הן הנקראין תרועה. שכך דרך הדואג מתאנח תחלה ואחר כך מילל. לכך אנו עושין הכל: ג הילולה היא שאנו קוראין תרועה. והאנחה זו אחר זו היא שאנו קוראין אותה שלשה שברים. נמצא סדר התקיעות כך הוא. מברך ותוקע תקיעה ואחריה שלשה שברים [ה] ואחריה תרועה ואחריה תקיעה. וחוזר כסדר זה שלש פעמים. ותוקע תקיעה ואחריה שלשה שברים ואחריה תקיעה וחוזר כסדר זה שלש פעמים. ותוקע תקיעה ואחריה תרועה ואחריה תקיעה וחוזר כסדר הזה שלש פעמים. נמצא מנין התקיעות שלשים כדי להתחלק מן הספק: ד *שיעור *תרועה כשתי [נ] תקיעות. שיעור שלשה

א בזמן הזה אנו וכו'. קשיא לי מאי דלא מלשון רבינו משמע שאין אנו מקדשין ע"פ הראייה הוקבע בנ"ד קבוע אלמא דלא היה נמקום נ"ד הראויים להגיע ממנו אלא מי שהיה בנ"ד שקדשו אם החדש. וא"ל שהכשים אלמדו שאין תוקעין אלא בנ"ד שקדשו אם החדש. ולפי מה שהיה מתירין לתקוע בכל נ"ד שע"פ אלא קדשו אם החדש נאמנו נ"ד הוי בלים לתקוע אלא קדשו לפי בנ"ד בל עיר אחרת אלא קדשו אם החדש נאמנו כמו וכמה לא ידעו אם היום קדש לא לאחר ואמנו היום אינו ר"ה ותוקעין בשבת דלמא יו"ט וא"כ עבדינו שבכל עניני ע"פ חשבון ושבון. אני ומים הרי הדבר אלנו ולפי ולכל לעיתים לכסיל דנ"ד שקדשו אם החדש ולעיכר כל נ"ד בקבוע וסמוך תוקעין והרי הוא נ"ד שקדשו אם החדש: ומ"ש בדרך שתוקעין בראשון תוקעין בשני וכו'. אלא אחמר אמיל ובקיאים בקביעת דינהלא יום ראשון שיקר ואין צריך לתקוע בשני אי אם מ"ל שצריך ר"ש בשתקעו בראשון שהוא העיקר אבל אחר אלא מקבא בראשון מה משיל הקיעה בשני קמ"ל שתוקעין בשני אלבד. ואחר מכן עומר ברבינו בהה הדין לומר אחיי מקדשין ע"פ הראייה כמו שכתב דיני מופלא ומהרה ודיני הקדנטה אע"פ שאין עכשיו חה שיקר: הרי

ב בזמן הזה אנו וכו'. קשיים לי מאלה מלשון רבינו שאפילו מעבה שאין אנו מקדשין ע"פ הראייה הוקבע בנ"ד קבוע אלמא הוא היה במקום ר"ד הראויים להגיע ממנו אלא מי שהיה בנ"ד שקדשו אם החדש. וא"ל שהכשים אלמדו שאין תוקעין אלא בנ"ד שקדשו אם החדש: ומ"ש בדרך שתוקעין בראשון תוקעין בשני. ואם חל יום ראשון להיות בשבת ולא היה במקום בית דין הראיין לתקוע תוקעין בשני בלבד:

ג הילולה היא שאנו קוראין תרועה. ובגמ' (דף ל"ד) ובכלכות מתקין רבי אבא בקבמי תקיעה ותשבר שברים תרועה ותקיעה ותשלו מה נמסך מי יוצלי כוח תרועה מעביר שבר שברים לא נעביד מי נמחי הוא שבר שברים מעביד תרועה לא נעביד. ותירצו ר' אבהו מסוקי מסבקא ליה מי נמחי הוא מי יוצלי הוא. מתקיף לה רב שרילא ולעולא נמחי הוא ותפיס תרועה ומסבקא בין שברים לתקיעה ותירצו דבר עביד דבר עביד הר"ם. והקשו מ"ל דעביר הר"ם ומר"ם דר' אבהו לתתקון מסבר"ם לתה לי ותירצו דילמא נמחי ויצלי והקשו מי כבי לעבד מי תרגם"ם ותירצו בהמה דמילהא נמחי מגמא מיעם והדר מיילל ע"כ בגמרא ובכלכות. ובתבחי כוגיא ג לפי שיש לומר מתוכה מלא"ם מלם שמע הבם תקיעה בהבם שמות יאם כמו שיתבאר בסמוך דוקא בשלם הפסיק ביניהם בקול שופר אלים מן כראלי בשותה בגם לומר אלם כיה שומע בגנה הקיעה שברים תקיעה תקיעה ואחריה שברים ובין שברים לתקיעה אל אחריה שמע הרועה לא יאם וכן הדין בכל הבנות לפי אלם"ם אלין בשביה מוסגת בבסבסה בקול שופר אלים כראי מוסל ולזה נתבין רבינו ז"ל לתבה שבתר והוא שיעמה כל בבל מבן אל הבדר. וכן בתב הרמב"ן ז"ל ומיקר. ומה"ם ומאלה מנין התקיעות אלים ראלה שהוא סובר שבביתן הבר"ם יבול הוא להסבין בין השברים לתרועה רוצה לומר אלין מייב לעשותן בבשיעה אחת אלא יבול להסבין ביניהם אבל ודאי השברים בשיעה אחת הייב לעשותן שברי תרועה אחת הן אלאחן. וכן דעת הרבה מן המפרשים ז"ל. אבל הרמב"ן ז"ל בתב דשברים ותרועה דהמר"ם טוען תרועה אחת הן דלמה נמחי ויצלי כוח תרועה הלבד אע"פ שמשמען בקולן אין לו להפסיק ביניהן ויש לאחם לדברי. ודע שאם רצה להרבות בשברים ולעשותן תרבעה לא תמבה דאלו הוא ולוה אלא יבריך ביניהם. וזה ברור:

ד שיעור תרועה כשתי הקיעות וכו'. תמנה אם (דף ל"ג) שיעור הקיעה כאלם הרועות ובגמ' הקבו והא תנים שיעור הקיעה כתרועה ותירץ אבי תמא דידי קא בשיב תקיעות דבלהו בני תרועות דבלהו בני תגא בתא קא תביב חד בבא ולא פליגי. עוד הקבו על סוף המשנה מדקתני שיעור תרועה כשלשה שברים ותירץ אבי

לחם משנה

ב בזמן הזה וכו'. כתב ר"ה ולא בהב יום שני בלומר היה לו לכתוב אחד מימי ר"ה ולמה מרע יום לחלמון דוקא:

פ"ג ב תרועה זו האמורה בתורה בסתפק לנו בה בספק וכו' לבך אנו שומין הכל וכו'. כתב ר"ה ולזה מתבון רבינו בהבה ובאה וכו'. קשה דאיך בתב בה בנוסחא רבינו דלבתורה מ"ה לייבה בן בדבריו דשם בתב לא שימבה תרועה ואחריה שבי תקיעה ואחריהן הרועה ע"כ. דמשמע דבוונתו דבשמעתא תר"ח לא שימבע הרועה ואח"כ שבי תקיעות לא אפבה אלא הבל אל הבדר. ובאר"ח בל עסיק רבינו ומס בתו שיטה בו ה"ה שבוונה לומר שבשמעתא הר"ח לא יבמע בין תקיעה והתרועה הקיעה אחרת אע"פ שמבר בך שומע התרועה. ונדמוק ונמבה מ"ם לא שבי תקיעות ואחריהן הרועה לומר אע"פ שאח"כ יבמע תקיעה אחרת, וכן ע"פ לא שימבע הרועה ואחריה שבי תקיעות רוצה לשמוע הרועה ותקיעה ושמע ההרועה אל הבר"ח ואח"כ שבי תקיעות בבה דאלו מיבבים לן אם שמע שבי תקיעות ואח"כ ההרועה בין שמשמע התקיעה אחרונה לבבוף ומאל שהתקיעה הבמייב מבשבי תקיעות שבמע לאבונה הוא שבוה והוי הבל אל הבדר. וי"ל דבין דבוונתו לאתה

הגהות מיימוניות

בע"א ע"ש וכן בתוס'. ע"כ: [ה] אומר ר"ת שצריך לעשות השלשה שברים בנשימה אחת דבמקום תרועה קיימי אבל ג' שברים והרועה דקשר"ק לא מסתבר דגנוחי וילולי לא עבדי אינש בנשימה אחת. וראבי"ה הוסיף לאמץ דבריו ע"ש בסמרו, ע"כ: [נ] כן איתא בברייתא ופריך מינה אמתני' דאמר שיעור תרועה כג' יבבות אמר אבוי בתא וראי פ"יני דבתיב יום תרועה ומתרגמינן יום יבבא ובתיב באם סיסרא ותיבב ס"ם נגוחי גגה וס"ם ילולי ליל ופר"ה ג' יבבות הן ג' כתות של בל שהו שהן רצופין וכן פר"ש ואיב"א, ויריב"ם אע"פ דיבבא הן ג' כתות של בל שהוא שהן לו' יבבות אם ג' כתות ובעל ס"ח דוחות דבריהם. ודיך ליאחר שלא יאריך בשברים יותר מדאי שלא יהא נראה בתקיעה לסר כדאית ליה ולבר כדא"ל ודיך לעשות התקיעה בשיעור היבבות של אותו סדר

מגדל עוז

פ"ג בכמה תקיעות חייב אדם לשמוע עד דלא נשמוע מן הבסק. פרק י"ט של ר"ם (דף ל"ג): שיעור תרועה בכמה תקיעות בשיר אלם שברים מתרועה: בתב הרמב"ן ז"ל בל בו שיטב בשמעתא דיה ובו' תקיעה בשלם תרועה בשלם שברים מתרועה: אחר לומר הרמב"ן ז"ל עומר בבירם ריב"ם והשמדיב בבירמו מרבשיטו בשלי הרמשאת ז"ל שדיבו מי בל יבבא אבה מסיון בן ובשלב יבבות בן בשיטר בתקיעה שבן ע' מסיון ע"פ הירמבלמי בלי שמיד לבשב בגמ"ה ומאלי הבי בשיטר תקיעה בג' תרועה בג' יבבות ובל יבבא בג' מסיון ל"ל לתה בג' תרועה דבריב ע' מסיון בדקתני בבשא בשיטר תרועה בג' יבבות אם בשמעא בשיטר בתקיעה והתרועה ע' מסיון בל בתה תקבה אם בן ובל בבריבו בבים. תמיה בב"ה ז"ל מי ג' יבבות ג' בתה בגמרא בל שבן ובלבו בתמבדים ז"ל לעשות אל ע' הירמבלמי אבל בה בתה מבן אחר שבמא יבבא אחת ולבי זה בגמא בשיטר דתרועה ג' מסיון בדקתני בבשא בשיטר תרועה בג' יבבות

פ"ג ג הרי שתקע וכו' והוזר ותוקע ומריע ותוקע ג"פ. לפי לשיטת ר"ח אזיר

כסיגון נ"פ דהא מייתי שתקע וכריע ותקע אלא ג"פ מוצר לתקיעה והרועה ותקיעה וזה לשיטת מהרי"ל דאמר אפילו אחת לין כיון. רש"י נוסם כתוספתא שמע ס' תקיעות יצא וכיון נדם לא יצא וכן ניכר בספרים ומין לשתוק הספרים מעמי המוספתא.

קנים

שלשה שברים כתרועה. הרי שתקע והריע ותקע תקיעה ארוכה ומשך בה כשתים בראשונה. אין אומרין תחשב כשתי תקיעות וריע אחריה ויחזור ויתקע. אלא אפילו משך בה כל היום אינה אלא תקיעה אחת וחוזר ותוקע ומריע ותוקע שלש פעמים: **ה** ישמע תקיעה אחת בשעה אחת ושניה בשעה שניה אפילו שהה כל היום כולו הרי אלו מצטרפין [ג] ויצא ידי חובתו. והוא ששמע כל בבא מהן על סדרה. לא שישמע תרועה ואחריה שתי תקיעות או שתי תקיעות ואחריהן תרועה וביוצא בזה: **ו** שמע תשע תקיעות מתשעה בני אדם כאחד [ד] לא יצא אפילו ידי אחת. תקיעה מזה ותרועה מזה ותקיעה מזה

משלישי

א מזר סי' תקל ספ"ג עכין מב:

התקיעה והרועה אחת והוא לא שלשה שברים לו תשעה פרימוטות שהכל בשיעור אחד וכן מיקר. ויש מי שהחייר בתקיעה של תכר"ה שנריך שלשה שברים והרועה שלשה שברים אחרים שהם שמונה עשר פרימוטות ואין זה עיקר אלא שיעור כל התקיעות אחד וכל אחת היא התשעה פרימוטות **הרי** שתקע והריע וכו'. מפנה שם תקע כרלשעה

וחשבן בשביה כשהיום אין בידו אלא אחת ופירוש רבינו בה ברור ומכון הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל:

ה שמע תקיעה אחת בשעה וכו'. פירמה שם (דף ל"ד) מ"ר יוחנן אמר אחת מתקיעות בתשע שעות ביום יצא ומ"ם רבינו ואוא שיחתא על בנא מהם על הסדר, כשום הוא ומבואר בירושלמי ואוא שמעתו על הסדר וכבר הסרכתי לתעלה לבאר זה:

ו שמע הקע וכו'. בריתא שם (דף ל"ד) נני הם דר' יוחנן דלעיל הנ"ה שמע ס' תקיעות בתשע שעות ביום יצא מתשעה בני אדם כאחד לא יצא תקיעה מזה ותרועה מזה יצא ותפיל בסרוגין ותפיל כל היום כלו:

יצ"ל תקיעה. **תיובים**

לחם משנה

שהם ס' כחות שכל יבנא הם ג' שברים. ומפי שלשון רבינו הוא דתוק בתר"ם שיעור שלשה שברים דמשמע כל הג' לכך לקתר לא נהבאר זה בדברי רבינו יפה. ומ"ש ודבינו לא הזכיר שיעור ר"ק הינ"ל שיעור הרועה ג' יבנות לזה מיכן שבוהנה לתת שיעור לתרועה ג' יבנות הם ג' שברים כמו לתפילה דתורה וכיון דמשמע שבוהנה לתת שיעור הרועה כג' יבנות וכי הימא מהן שיעור לתה שלמו קולות הרועה שהיא יללה יש לומר דרבינו סימן בא אלא ליתן שיעור לתרועה של תורה וכמ"ש שיעור הרועה כשתי תקיעות דמייהו בין שתהיה פנהה בין שהיה יללה הוי בשתי תקיעות דר"ש מודו בהם הגם דיקן ואמת בית. וכי הימא הבתא דאמר שלשה שברים לתרועה לא הוי בהרועה של תורה אלא כתו שלמו קולות אותו תרועה כיון דבשי שלשה שברים הוי כל אחד מהם. מ"ל דמ"מ אינו מסרש הרועה של תורה אלא בא לפרש הבברים ואע"פ שיערש אותה בתרועה שלנו אינו אותן דוקא אבל בשבא לפרש אינו מסרש אלא התרועה של תורה וכל זה הוא לגבור תיקון דברי רבינו ועדיין נ"ש: **הרי** שתקע וכו'. מ"ש ר"ה פירוש רבינו בה ברור ומכון מאוד דיש פירוש אחר שפירש דאין בידו אלא אחת רוצה לומר הקיעה הראשונה קודם התרועה אבל זו אינה אחת שלמה ט. ומיין בסוד ובכ"י ז"ל

ו שמע הקע תקיעות וכו'. גרסה דרבינו נוסם בגמרא (דף ל"ד) שמע תשע תקיעות מע' בני אדם לא יצא ותפ"ל התקעה כמ"ל ר"ל דל' אסיקנא לעיל מרי קלי בתרי נגרי מתקתיי כתב הר"ן דליתא לכך בעמא דהכא משום הכי לא יצא

הגהות מיימוניות

סדר כיצד התקיעה של קש"ק תהיה כג' שברים וג יבבות שכולם שפק הרועה אחת הן דדילמא נגותי נגה דולולי ילול התקיעה של קש"ק כג' שברים שהן הרועה של סדר זה ושל ק"ק כשיעור שלש יבבות ומכל מקום אם הארך בכל התקיעות בכשל קשר"ק לא הפסיד כלום דתנן התוקע בראשונה ומשך בשנייה כשתים אין בידו אלא אחת רק שלא יקצר מן השיעור כדפרישית. ומטעם זה נמי אם עשה ד' שברים או ה

אין בכך כלום כי השברים היהרים נרשום אותם מן התרועה וחזה ליה תרועה אריכתא כמעכא דפרישית עיין כתוס, ע"כ: [ג] כרבי יוחנן דדלא כרבי אבא דאמר אם שהה כדי לגבור כולה חוזר ע"ש ומ"ר וכן בתקן ראש בירושלמי דברכות. ע"כ: [ד] בן נרסינן בספרים. ודשש"י פי' דגראת הספרים יצא דסקיגון לעיל ב' קלי מכל גברי משתמע אמנם ר"י קיים גירסת הספרים ומסק כדבינו המחבר ומעמא דאין שומע אותם כבדר משומה לפנית

מגדל עוז

יבנות ומתוך כן נמצא שיעור התקיעה ע' פרוטין דתקנו בכרשא שיעור הקיעה כג' תחנות כמו שבארנו ריב"ם ז"ל ומא דאיקמא דהלא מסנה מרק ר"ש של ר"ם דתנא בכא ותנא דתמני נחי לא פליגי דסיינו בקיעה כרשא ואמיקמא נמי אסיפא בשיעור הרועה ודאי מיגמא דהכ"ר ורב"ם ז"ל פליגי ובלבון שיטתלמי הגרסינן אינו כיא מרועה ר' חגיגא ור' יוחנן חד אחר כהדין פרוטות ומה אמר מלא רקיקין פ"ב, ואמר ר"ל כי רב"ם גוזם דקיקין בדל"ם ורב"ם ז"ל גוזם דקיקין בר"ם ומהמ"ל ז"ל נתבר בשיטת רב"ם ז"ל כיון שבתחנות ואמרי אבר מיכרתי דעת הראב"ד ז"ל ברוך אני לבבר דעת ר"ם ז"ל. ודע כי אני מרחיתי לבנין דעתו ומלאתי ישוב לפי בקבלתי שמת הלכה בדק ח' וכבלתיתו לבנון ר"ם ז"ל לא מלאתי ידי ובגלי מבני שיטה קבה עלי חבל שיטה ראבן לבון המבנה מה שאין דרכו ובוד ופחח לבמוכי שיטה מרוצה ומלאה בשתי הקיפות ואינתו לא ידעו שיטה הקיפה מדברין לא בתחלה ולא בסוף, ושוד כתב לבון שברים בהגה דבריהם והנה לבון יבנות בהגה דמתלמדין ובכבר בשתי ב"ב לגבי מדרגיגים דקיר"ל בשרן המבל בשמואל דאמר ליתא לבריתא ומנין מתקי מפגיעון סיכת בשתי מתעבקת מהרי' בי הכת המקבלת ובשיטת מלאי פליגי ושוד הכא ל"ק בגיהת מתני' דבשעה קוטנו מתין בזיף אחר ליה לבר לבב יבש ומי שבקת מתיעתין ובעבדת בבבריית. עוד פירוש כתב דבשיטה מרוצה בשתי תקיעות ומא לון ובוזת דאתר בתלן דאי בתנא דבריתא הא אתר שיטה תקיעה כתרוצה וכ"ם אלא אתר כתב דיבתלמי. ושוד בשמדקדק דבריו ז"ל יעלה מידן שיטה תקיעה מתני תרועה שהיא בשיטה אבר ואחי והוא שיטה בגי' אלא שמעמה שיטה תקיעה כדי ב' תחנות ר"ל כי שיטה כל התקיעות היא בשיטה כל התרועות וסס אלא ע"ל. ואינ' לחתיה אינו תקיעה לתלמין דתני בשיטה ומתלן שיש לה ועוד כי בשמיטי לבא בלבן הקיפה מלאתי הרועות בקבלת אמרים בקול בתרעש ולין מוע בהם ומלאתי לבמה נדולים ולא מיכנו לי דבר על בבקה בקבלה ובמתרוגים המבדה ומלאתי לבי' בן ראתי ר"ל בשיבקה בהלבות ר"ם מבוגה בגיגו שבריה ולבבו אתי בלון ר"ל בכל הבריהם קבלה ז"ל ולין שיטה תרועה כשלשה שברים בירושלמי שיש תקיעה לפניה ולאחריה הא ליכל שיטה תקיעה לתרועה שיטה תרועה כשלשה שברים בירושלמי

ז חייבים לברוע וכו'. בתוספתא (דף ל"ב) ואומר לתנות ונבורות וקדושת השם וכולל מלכיות עם קדושת היום ושופרות. זכרונות ותוקע. ומומר מבורות והודאה וברכת כהנים וחתם לי עקיבא. ובהלכות וקי"ל הלכה כר"ע מתברו: ח שלש ברכות וכו'. בריימתא שם (דף ל"ד) הקישות וברכות של ר"ה ויום"כ מעכבות אז אם אז פירוש התקישות מעכבות אז אם אז. ופירוש יום"כ של יומא. וכן הוא פ' לאומו ר"ה (דף כ"ה) שוה יומא ל"ר להקישות ולברכות: תצריך לומר וכו'. תוספתא (דף ל"ב) פרק י"ח מל ר"ה אין מוחתין מעמדה שופרות. ר' יומנן בן מרי אומר אם אמרן אם אינה שמה יצא ואין מזכירין מלכיות וזכרונות ושופרות על פרקמה אלא אם אמר אם אמרן אם אינה שמה יצא ומזכיר מלכיות וזכרונות ושופרות על פרקמה אלא אם אמר אם אמרן אם אינה שמה יצא ומזכיר מלכיות וזכרונות ושופרות מתחיל בתורה ומסיים בנביא ר' יוסי אומר אם הפנים בתורה יצא ומסיקנא דה"ק ר' יוסי אומר אם הפנים בתורה יצא ומסיקנא דה"ק ר' יוסי אומר אם הפנים בתורה יצא ובגמרא מנים מ"ל אומר בר"י ומיקון היו אומרים בתורה. עוד אם ר"ש אומר אם הפנים בתורה יצא ומסיקנא דה"ק אמר אם הפנים בתורה יצא ובגמרא מנים מ"ל אומר בר"י ומיקון היו אומרים בתורה. ובהלכות וקי"ל הלכה כר"ש. ובתוספתא אמר ר"ש אומר אם הפנים בתורה יצא ומסיקנא דה"ק אמר אם הפנים בתורה יצא ומסיקנא דה"ק אמר אם הפנים בתורה יצא ומסיקנא דה"ק אמ

שמע ישראל וגו'. שלשה כסוקים אלו בגמרא מתוקת ר' יוסי ור' יהודה וקי"ל כר' יוסי דאמר שהן מלכיות וכן כתוב בהלכות:

י המנהג הכשוט בסדר התקיעות של ר"ה כך הוא. זה המנהג: היה כשוט בכל השנה וכן מבואר בהלכות. ממלא עכשיו שתוקעין ג' פעמים תשר"ם ותוקעין שלש פעמים הר"ם ונהגו העם להתקע כשהם יושבין ומברכין עליהן ברכת התקיעה וחכמי שהאזור לריכין לשמוע התקיעות על סדר ברכות לשיך מוחין ותוקעין הבר"ם לילכיות פעם אחת ותש"ם לזכרונות פעם אחת ותר"ת לשופרות פעם אחת ובדין הוא שיתקעו אותן על סדר ברכות כסדר שתקעו כשהן יושבין אלא כיון שהברכות אינן מעכבות אם התקיעות וכדי יצאו י"ח באותן שתקעו כשהן יושבין די להם לתקוע תשר"ם תש"ם תר"ם על סדר ברכות פעם אחת אלא להסדיר את האזור וכך מנהג כל העולם ובשמי ישיבות עכ"ל. ובדינו יעקב ז"ל הביא בהרבה מקומות בגמרא לתקוע הבר"ם במלכיות ובזכרונות ובשופרות וכבר הכריעו הרמב"ן והרשב"א ז"ל כדברי הגאונים ודינו וכן נהגו:

יא זה שתוקע כשהן שומדין וכו'. כ"כ הגאונים וכך אמר רבינו אמי ז"ל המנהג שהתוקע בזמן שהאזור יושבין ומברך קודם התקיעה הוא התוקע על סדר הברכות כשהן שומדין ומ"מ ברכה ואם נאנס הרבים ואינו יכול לתקוע שוב אין הבני ערוך לברך

ירושלים. וה' אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אתה הראת לדעת וכו' וידעת היום והשבות אל לבבך וכו' כל פסוק מאלו מלכות הוא ענינו אף על פי שאין בו זכר מלכות והרי הוא כמו ה' ימלוך לעולם ועד ויהי בישורון מלך וכו'. י המנהג הפשוט בסדר התקיעות של ראש השנה בצבור כך הוא. אחר שקוראין בתורה ומחזירין הספר למקומו יושבין כל העם יואחד עומד ומברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמוע קול שופר וכל העם עונין אמן. והזר ומברך [ז] שהחיינו וכל העם עונין אחריו אמן. יותוקע שלשים תקיעות שאמרנו מפני הספק על הסדר. ואומרים קדיש ועומדין ומתפללין תפלת מוסף. ואחר שגומר שליח צבור ברכה רביעית שהיא מלכיות תוקע תקיעה שלשה שברים תרועה תקיעה פעם אחת. ומברך ברכה חמישית שהוא זכרונות. ואחר שגומרה תוקע תקיעה שלשה שברים ותקיעה. ומברך ברכה ששית שהיא שופרות. ואחר שגומרה תוקע תקיעה תרועה ותקיעה

פעם [ח] אחת וגומר התפלה: **יא** זה שתוקע כשהן יושבין הוא שתוקע על סדר הברכות כשהן עומדים. יואינו [פ] מדבר בין תקיעות שמיושב לתקיעות שמעומד. ואם סח ביניהן אף על פי שעבר אינו חוזר ומברך: **יב** יבדין היה שיתקעו על כל ברכה כל בבא מהן שלש פעמים בדרך שתקעו כשהן יושבין אלא כיון שיצאו מידי ספק בתקיעות שמיושב אין מטריחין על הצבור לחזור בהן כולן על סדר ברכות. אלא די להן בבא אחת על כל ברכה כדי שישמעו תקיעות על סדר ברכות. וכל הדברים האלו בצבור אבל היחיד בין ששמע על סדר ברכות בין שלא שמע על הסדר בין מעומד בין מיושב יצא ואין בזה מנהג: **יג** + התקיעות אינן מעכבות את הברכות והברכות אינן מעכבות את התקיעות. שתי עיירות באחת יודע בודאי שיש שם מי שיברך להן תשע ברכות ואין שם תוקע. ובשנייה ספק יש שם תוקע ספק אין שם תוקע הולך לשנייה. שהתקיעה מדברי תורה והברכות מדברי סופרים:

השגת הראב"ד

יהתקיעות אינם מעכבות וכו'. לא אבל אל ר"ה מעכבות זו את זו ע"כ:

שיעור

א עור סי' תקפה סמ"ג שם ע"ש סעיף: ב טור סי' תקלג סמ"ג שם: ג טור וסמ"ג שם: ד שם: ה טור סי' תקלג סמ"ג שם: ו טור סי' תקלה:

לחם משנה

ט שמע ישראל וכו'. עוד יש פסוקים בגמרא דמלני ר' יוסי ור' יהודה במלכיות דהזכיר בהם פעמים מלכיות דהוי בפתים ולא הביאם רבינו וכן תרועה אלא זכרון ושוד אחריהם. והטעם כמו שכתב הרב"ז ז"ל דכיון דאלא פסוקים הלה לאתם מן המתלוקת אבל בשמע ישראל ה' וכו' והני ד' הכיתון מסוס דלא מלא פסוק אחר ממלכיות דאתן בשיר עשרה ומרבעה מלכיות של תורה ולית כאן אלא שלשה בדפיך בגמרא לכך הוצרך לפסוק שם סי' יוסי.

יב בדין היה שיתקעו וכו' כל בבא תהם אלם פעמים. מ"ל כדתתא הלשון דר"ל וכן בזכרונות וכן בשופרות לזה אין לו מובן אלא דתתאנא בעי אלם הרושות בדבקה רבינו בדיים פרקין ובבן תיקנו הד לתלכיות והד לזכרונות ומד לשופרות ותקנו הבר"ם בפ"ם הר"ם אין הבפק ומ"כ בשתקע פעם אחת הבר"ם ואחד הש"ם ואחד הר"ם במלכיות וכן בכלם ילמו ידדי כל הבפיקות ולזה לן ג' פעמים כל סימן תהם במלכיות וכן בזכרונות וכן בשופרות ותם הסימנים הוא דכוותה לומר בש"ם כל בבא מהם ד"ל במלכיות אלם בפעמים הבר"ם ובזכרונות אלם בפעמים הש"ם ובשופרות אלם בפעמים תר"ם כמו שנהגו העולם זה מ"ל לפרש עם מ"ם תת"ם בסוך הלשון אלא די להן בבא אחת על כל ברכה וברכה ולא הילל אלא די להן בבא אחת על כל ברכה וברכה

דבבא אחת למה הייט לומרים שיתקעו מן הדין לא היה אלא בבא אחת (על כולן). ותם נפרש דה"ק בדין היה שיתקעו הבר"ם והש"ם ותר"ם פעם אחת למלכיות וכן לזכרונות וכן לשופרות. ויהיה סימנם דבריו כך שיתקעו על כל ברכה כל בבא מהן כלומר כל הבבות בתוכן שיהיה ג' פעמים נפעים כל בבא ובבא בזה התוכן פעם אחת במלכיות ופעם אחת בזכרונות ובפעם אחת בשופרות ואינו ר"ל אלם פעמים בכל ברכה וברכה אלא בכל הברכות אלאתן יהיה אלם פעמים. ובזה היה מתיישב סוף הלשון שכתב אלא די להן בבא אחת וכו'. אבל זה הוא דוחק גדול בלשון. ולכך היה עיקר הסימנים הפי שלתבנו עם הוות אסוף הלשון קלה [דחוק] בדפרישים אבל מ"מ מדברי הטור מסמע הסימנים מתרון ועיקר:

יג התקיעות אינן מעכבות את הברכות וכו'. מלאתי בקלא סברים הבנה בהונה כאן. מ"ש אבל אל רמא הבנה מעכבות זו את זו. ונראה מעמנו מתיש דאתפרש בסימנים רש"י הבר"ם אלאמרה תקיעות וברכות מעכבות הברכות לתקיעות והתקיעות לברכות. ובבר הקשה על סימנים זה הרא"ש ז"ל בפסקיו וכן הר"ן ז"ל דוחקו ע"ש. ולכך אמרו דעיקר הסימנים בדברי רבינו בדברי התקיעות מעכבות זו את זו וברכות זו את זו אבל ברכות לתקיעות:

תלה

מגדל עוז

תקיעות על סדר ברכות עד סוף הפרק. פרק יו"ט בל ר"ה (דף ל"ד) ובהלכות ר"י אלפס ובתוספות הגאונים ז"ל:

שמחה ואפילו החולקים על רש"י היינו דוקא בקדוש אבל בתקיעה מודו דהיום אין יוצאין בתקיעה מודו ר"ה ואי"ה בכשם הוא ר"ה כמי בברכת תקיעה ובן הגהיג מהרר"ם ז"ל ודלא כראבי"ה ושאר גאונים ששסקו שאין אומרים זכר בשני אלא בשחל ביום קבא בשבתא כדלעיל בפרק כ"ש מהלכות שבת, ע"כ: [ח] וכן איתא בסדר רב עמרם וכן כתב ר"ח וכן יסד רבינו שמשון בר יונה בקדושה הסתחלת אנן הסהר נוי ארבעים קולות בהר ענו וכן עמא דבר ודלא כר"ת שהגהיג לעשות קשר"ק לכל ברכה. דהשתא יצאו מכל הספקות ואפילו אי יבבא פי' נגנות לרוח או ילולי ס ס יצאו ואין לרוש לסה שכפסק בינתים כדלעיל דק"ל כרבי יוחנן. ובערוך משמע יש תוקעין קשר"ק קר ק על כל ברכה, ואנו אין לנו אלא מנהגנו ודברי רבינו המהבר ומעמו ע"כ: [ט] וכן ז"ל משמו וכן מסק האלבסי הזערין בו על שמח. ורבינו שהחה כתב אם סח התוקע בין הברכה ובין הבדר עד שסמיים כל הסדר חוזר ומברך כמו סח בין תפלה לתפלה ר"אמא ר"ל עד שמגיע סדרים שבישוב שאז נמי יצאה מידי כל הספקות. עור כתב רש"ש שכשם שאין לתוקע להסיח בינתים כך אין לשומעין להסיח הואיל והתוקע הוא שלוחו ומוציאו ושלוחו של אדם במותו וכאילו השומע עצמו תוקע, ע"כ:

הלכות סוכה

פרק רביעי

א שיעור יהסוכה גובהה אין פחות מעשרה טפחים ולא יתר על עשרים אמה. ורחבה אין פחות [א] משבעה טפחים על שבעה טפחים. ויש לו להוסיף ברחבה אפילו כמה מילין. היתה פחותה מעשרה או משבעה על שבעה או גבוהה מעשרים אמה כל שהוא הרי זו פסולה: **ב** יסוכה שאין לה שלש דפנות פסולה. היו לה שתי דפנות גמורות זו בצד זו כמין ג"ם [ג] עושה דופן שיש ברחבו יתר על טפח ומעמידו בפחות משלשה סמוך לאחד משתי הדפנות ודיו. וצריך לעשות לה צורת [ג] פתח מפני שאין לה שלש דפנות גמורות. וכבר בארנו בהלכות שבת שצורת פתח האמור בכל מקום אפילו קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן אע"פ שאינו מגיע לתן: **ג** היו לה שתי דפנות זו [ד] כנגד זו וביניהן מפולש. עושה דופן שיש ברוחבו ארבעה טפחים ומשהו ומעמידו בפחות משלשה סמוך לאחת משתי הדפנות וכשרה. [ה] וצריך לעשות לה צורת פתח. יקנים היוצאים [ו] מסכך הסוכה לפני הסוכה ודופן אחת נמשכת עמהן הרי הן כסוכה: **ד** ידפנות שהיו דבוקות בגג הסוכה ולא היו מגיעות לארץ אם היו גבוהות מן הארץ שלשה טפחים פסולה פחות מיכן כשרה. היו הדפנות דבוקות לארץ ולא היו מגיעות לסכך אם גבוהות עשרה טפחים אף על פי שהן רחוקין מן הגג כמה אמות כשרה ובלבד שיהיו הדפנות מכוונות תחת שפת הגג. הרחיק את הגג מן הדופן שלשה טפחים פסולה פחות מיכן [ח] כשרה. [ט] תלה מחיצה שגבוהה ארבעה ומשהו באמצע בפחות משלשה סמוך לארץ ובפחות

א טור סי' תכלג תכלד כמ"ג עפין מג: ב טור סי' תכל כמ"ג סס: ג טור סי' תכלא כמ"ג עפין מג: ד טור סי' תכל כמ"ג סס:

פ"ד ג קנים היוצאים מסכך הסוכה וכו'. סוף פ"ק דסוכה (דף י"ח) תניא פסל היוצא מן הסוכה נדון כסוכה מאי פסל היוצא מן הסוכה אמר שמואל קנים היוצאים מאמרי הסוכה עלמה מון לחופן המלמלים שהיא אחיים כל סוכה כגון דאיתיה בה ז' על ז' ונלא דבוקה ונלאה מרובה ממחתה ונבנה וכב יוכף לוקחות קנים היוצאים לפני הסוכה לומר ברות רבינים פחתות ומשכא ומזלא מד דופן בהדייהו ופל"ה כשרה דמן הסוכה היא והיוא כבתים בהלכתן ונלינים אפילו אפה אע"ג דלא ממשכא בלידיך ניפא כשרה והיינו מיזוהא דבר"א כיון שהתחלה לא הכתוף לעשות הסוכה אלא כעבד דוכן הלכך אי מבטל ממנו מעם הוא קנים דוכן דוגרו מבוטל בגבל"ך כיון שלא עשאו בהיכון קא"ל ורבנן"ם אמר ר' יוחנן מודי לה בסוכה שרובה אלאה מרובה ממחתה ומעוכה מחתה מרובה מלאה דכיון דבלאה אלאה מרובה מחתה כשרה אפילו תחת אחת אומו כבר מחתה מרובה מלאה ומרבי אפשרית מודי לה בגון לאיכא סכך פסול פחות מג' נטוה קמה לכיון דגליל מבטלה

פ"ד ד תלה מחיצה שגבוהה ארבעה ומשהו וכו'. כתב ה"ה וטיבה בהלכות הרב רבי יצחק ן' גיאת עד סוף הלכות וכו'. ולכאורה נראה בוחנת רבי יצחק ן' גיאת דס"ל דאפשרינן הכא דלא כת"ק אלא כר' יוסי דאמר מבטלין דפנות מלמטה לגמרה לגמרה אלא לגבי הלכה ולא בשאר מקומות אי מתחילין הוה לגבי לכתחלה לא ס"ל, כך נראה פשוט אל דברים וכ"כ הרא"ם (דף ס"ב) בפסקיו. ח"ל ומי' הא קמ"ל דאפשרינן מתעלה לגמרה אפילו לכתחלה כר"י דאי מתחילין ה"ל דוקא בדיעבד אין אבל לכתחלה לא ס"ל. ולכאורה נראה פירוש זה מוכרח בדברי הרי"ף ן' גיאת דאסר ס"ל דמירתן הגמרא אליבא דרבנן ואי מתחילין ה"ל אפילו בכתחלה לגבי לגמרה מלמטה לגמרה מותר אבל לכתחלה לא קמ"ל דקא דס"ל דאי הכי קאמר נתרת מבטלין מלמטה לגמרה דהא הכא לא הוי מלמטה לגמרה דס"ל דאיירי בגובהה י"ג ונקוט אם לגבי הסוכה מחיצה ס"ל אחלה לגמרה אבל אי מלמטה לגמרה יוהר מלמטה לגמרה. לכך היה נראה לפרש דס' הרמבן מוכרח ובל זה הפירוש הקשה הרב מוריה"ל ז"ל בפסקיו הרמבמ"ם (דף קכ"ז) בפה קושיות. הדא דאמרי אתמרין הרב ן' גיאת לומר דאי מתחילין וכו' דלאי זה מיזוהא רבה לגמרה לגמרה דבנרי ס"ה לומר דאי מתחילין הוה אלא לגבי הלכה כר"י.

[א] אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב הלכה שתהא מחוקה ראשו וזרבו ושולחנו חיינו שבעה טפחים כדמוכח בגמרא ותהו כב"ש לגבי ב"ה ולא ודלא כר' רבעי ארבע אמות, ע"כ: [ב] כרבנן לגבי ר"ש, ע"כ: [ג] נראה היבא דאיבא צה"ם לא בעי שיחזוק צה"ם כל הדופן כדפי' רש"י שא"כ לא היה צריך מפה דבכל מקום השביעון צה"ם בשקום דופן לגבי לגאים בפ"ק דעירובין וכן לענין שבת גבי הרחבה מי' ראם יש לו צה"ם אין צריך לעשות לעמדו ובכולהו לא בעינן קנים של טפח אלא נראה באשר ביניתי מדברי ריב"ם דלא שיהא בין הקנים השנים לצה"ם רוחב ארבעה כפרים שיעור פחת ושיהו הן הטפח הקטנה פחות מג' דהוה ליה בפי' הבשבה שפחים ומשהו בדי הבשר סוכה. ונראה שאם שני הקנים הנעיים לסכך שאין צריך קנה ע"ג ולא

מגדל עוז פ"ד שיעור הסוכה עד כמי זו אמולה. רש מב' סוכה (דף ג') מוכח שאין לה ג' דפנות שלה כמי. פ"ק דסוכה (דף ו'):

לחם משנה

פ"ד ד תלה מחיצה שגבוהה ארבעה ומשהו וכו'. כתב ה"ה וטיבה בהלכות הרב רבי יצחק ן' גיאת עד סוף הלכות וכו'. ולכאורה נראה בוחנת רבי יצחק ן' גיאת דס"ל דאפשרינן הכא דלא כת"ק אלא כר' יוסי דאמר מבטלין דפנות מלמטה לגמרה לגמרה אלא לגבי הלכה ולא בשאר מקומות אי מתחילין הוה לגבי לכתחלה לא ס"ל, כך נראה פשוט אל דברים וכ"כ הרא"ם (דף ס"ב) בפסקיו. ח"ל ומי' הא קמ"ל דאפשרינן מתעלה לגמרה אפילו לכתחלה כר"י דאי מתחילין ה"ל אפילו לגבי לגמרה מלמטה לגמרה מותר אבל לכתחלה לא קמ"ל דקא דס"ל דאי הכי קאמר נתרת מבטלין מלמטה לגמרה דהא הכא לא הוי מלמטה לגמרה דס"ל דאיירי בגובהה י"ג ונקוט אם לגבי הסוכה מחיצה ס"ל אחלה לגמרה אבל אי מלמטה לגמרה יוהר מלמטה לגמרה. לכך היה נראה לפרש דס' הרמבן מוכרח ובל זה הפירוש הקשה הרב מוריה"ל ז"ל בפסקיו הרמבמ"ם (דף קכ"ז) בפה קושיות. הדא דאמרי אתמרין הרב ן' גיאת לומר דאי מתחילין וכו' דלאי זה מיזוהא רבה לגמרה לגמרה דבנרי ס"ה לומר דאי מתחילין הוה אלא לגבי הלכה כר"י.

הגהות מיימוניות

דמי לפתחי שיטאי דלית להו תקרה שאין עליו כלום מלמעלה. אבל הבא הסכך הוא במקום קנה, אבי"ה. אבל דעת רבינו המהבר שאין צריכין לינע כדבסמוך. ע"כ: [ד] אמר רב יהודה סוכה העשויה כמבני כו' רבי שמעון אמר ריב"ל עושה פס ר' ומשהו ומעמידו בפחות מהשלשה וכו'. ע"כ: [ה] בר"שנא קבא דאמר רבא דצריכא נמי צה"ם כדאיתא התם רבא אשכחיה לרב כהנא וכו' עד א"ל אנא כאיתך לישנא דרב הונא לי ובריכא נמי צה"ם, ע"כ: [ו] בפ"ק פסל היוצא מן הסוכה בדין בסוכה, ע"כ: [ז] כת"ק ולא כר' יוסי דאמר כשם שבמלמה לבעלה עשרה כך בלמעלה למעה עשרה ורבינו אבי"ה מסכן כר' יוסי ובסיה כתב דר' דברי ת"ק בכעמוד ז: [ח] בירושלמי אשכלה מסיק דאפילו הבי אין ישנים תחת אחת אויר ע"כ: [ט] אמר רב יוחנן בר אבדימי בריצלה

ובפחות משלשה סמוך לגג הרי זו כשרה: **ה** העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה. אם היו חזקים או שקשר אותם וחיזק אותם עד שלא תהיה הרוח המציוה מנידה אותם תמיד ומלא בין האמירים בתבן [ו] ובקש כדי שלא תניד אותם הרוח וקשר אותם הרי זו כשרה. שכל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה של יבשה אינה מחיצה: **ו** העושה סוכתו בראש העגלה או בראש [ז] הספינה כשרה ועולין לה ביום טוב. בראש האילן או על גבי הגמל כשרה ואין עולין לה ביום טוב. לפי שאסור לעלות ביו"ט באילן או על גבי בהמה. היו מקצת הדפנות עשויות בידי אדם ומקצתן אילנות רואין כל שאילו ניטלו האילנות היא יכולה לעמוד בדפנות שבידי אדם עולין לה ביום טוב: **ז** סוכה שאין לה גג [ח] פסולה. כיצד כגון שהיו ראשי הדפנות

א מזר מס. ב מזר כי' הוכח. ג מזר כי' תלוה ספ"ג מס

ו העושה סוכתו נרשם בעגלה וכו'. מפגה מס (דף כ"ב כ"ג) כלשון רבינו ז"ל ומיהו מס מציוה דיבשה די בכך מלינה דהלכתא ופסיקו בספיקה: **בראש** האילן וכו'. גם זה במפגה (דף כ"ב.) כלשון רבינו: היו מקלה הדפנות וכו'. מס במפגה שיהיו בידי אדם ואחת באילן או שהיו בידי אדם **כשרה ואין עולין** לה ביו"ט אלא בידי אדם ואחת באילן כשרה ועולין לה ביו"ט זה הכלל כל שיכול באילן והיא יכולה לעמוד בפני מציאה כשרה ועולין לה ביו"ט ע"כ במפגה. **ומעגלה** רבינו ז"ל שמיים ובלא דפנות הם וכן כיוצא"ל בפרק מי שהמשיך (דף ק"ד) שהוצאה מפגה זו מס ומס כתב אמר"ש שקרקע הסוכה הוא קרקע עולם והסכך הוא שמסוך **על הדפנות שקצתן אילנות** אמר"כ הכשיר בסוכה קרוי עליה ומשרו ליקנם לה תפני הדפנות והמחתם בהן וכן כתב הרשב"א ז"ל. עוד כתב מ"כ בתחחיות **הסוכה נסמכת** על באילן דהוא בסוכה ומשמע בתוך הדפנות אבל אם לא היה סמוך לסוכה בתוך אמנו אסור להסמיכה אחת אלו של אילן עמוד כ"ם אחת לא הסוכה הנסמכת בתוך אל"ל. ומ כזה שיטות אחרות וזו שיכר.

ז סוכה שאין לה גג פסולה וכו'. פ"ק מפגה (דף י"ט) העושה סוכתו בתוך ר' אלעזר בוסל ותכמים מכשירין ובגמרא אמר ר"א אמר מודה ר"א בגגיה

לחם משנה

מי"ג והיא היא והמפגה בלי בתיבוי, ועי"ק אחתי לא אמר מבני נרשל לפי זה פשיטא ה"ה דהמתיבה בלי בתיבוי דאי ממקומין חד לגבי אחרינו ואבי לא אמרינן ומפשטינן בריישא **דהיכא** דבלי בתיבוי אמרינן לגבי לאחר ולגבי לעצלה דהכי אינן לעיל. מיהו הא דאמר **לא מיבעיא** היא דבלאחר לעיל אינן בכי מעוט דמו אם ד' ומשרו ואמו צריכין לגבי **לעצלה** ולגבי לאחר דבלאחר **סוכה** אלא הכא דמו אם ז' ומשרו אין אם צריכין לבכשר **סוכה** אלא לגבי לאחר דלאחר אבל לעצלה אינו שיהא פרון אמר מיבעיא דמולי **עלמא** מסלקין מלאחר לעצלה ועי"ק לפי מה שפיסקנו דבכי הר"י ן' ניחא דהוא **כרבנן** ומפשטינן בריישא דמסלקין לבתחלה בים חד לגבי לאחר אלא ניחא דמתיבין **בדיעבד** קאמר אבל לבתחלה אינו חד לגבי לא מ"ם אמתי לא בעינן לעיל הכי דקאמרינן **אפשר** כל אחת מסלקה בלבד דמי ניחא דמסמעין דאינו לבתחלה עבדינן חד לגבי **כי** אם דבעינן הכא, מיהו יש לתרץ דרבה הגמרא לומר דיבר חסדא הדיעבא מידום **אחר** מון מחידום בבריישא ועי"ק דאמר מבני הגמ' קמ"ל דמסלקין דבעות וכו' בח"מ **עדיין** הקונים בתקומה דאמתי נקנו אם ז' ומשרו אחות מנ' לאחר לאמרינן דאחרינן **חד** לגבי לבתחלה ומי אינה כרב חסדא אמתי לא נקנו בשם ד' ומשרו והיה מודיע **לנו** דאינו חרי לגבי אחרינן לבתחלה, וזו הקונות בעצמה הקשה מוהר"ר ן' ל' בם **נמ"ם** ס"ם לאחר דאמתר אדרבינו הגיהר בשם אדבנאה ומשרו אלאחרים אבי לבודים כ"ם **כיון** דאינה חד לגבי לאחר ומכון לעצלה דה"כ הדבא קונות לבודים ומי אינה בדבר **חסדא** אמתי לא הסמיעו הבריישא היכא דאינה אבי לבודים דהוי רבותא אפי. ומיהו **הך** קונות לגבי קונות היא כלל לא בם"ם כאן הר"י ן' ניחא ולא לאחר בא"ם הבר **אבנאר** ז"ל דאמתי דאריך גמרא ומי אינה בדבר חסדא ליתי אם ד' ומשרו הוה דיבום **דקס"ד** דבריישא אייבי בגבורה ', ולהכי קבה כיון דבולה לאחר בגבורה עבדה יתרן בשם **ד' ומשרו** בבר חסדא והיה מודיעו דאחרינן חרי לגבי אבל אחת דבריישא אייבי **בגבורה** יותר מעבדה והבריישא הוא לאחר בגבורה יותר מעבדה לבבי נקבו **אם ז' ומשרו** דא"ם לאחר בם ד' ומשרו, ומן דאוי לבקנות אמתי לא הודיעו בבורה **גבורה** עבדה שתיקונה בשם אבנאה ומשרו הבריישא לא בלה להודיעו דין זה אלא **בבורה** גבורה יותר מעבדה ומיך נאמר ליתמיין דבותא בגבא אחר בשהיא גבורה **עבדה** זה אינו דרך כלל בבלאחר לאחר אמתי ליתמיין דבותא בתוכו בגבא אחר בשהיא גבורה **עבדה** כדהאם אמרינן מעיקרא אמיר חה בלאחר פשוט בחתם. ולבאר הקושיות יש לתרץ **דה"ה** בלאה לאבדם אמרינן מעיקרא אמיר חה בלאחר פשוט בחתם. ולבאר הקושיות יש לתרץ **בעון** אחר דאמרו אבינרא ליה לבר' ן' ניחא אלא דבנבן בגבו בחתם אבינרא אבינרא אל **ועוד** דאמר לבאר לבאר אבינרא ליה לבר' ן' ניחא ז"ל דבבנבן לגבו לאחר ולבאר לעצלה **לאינא** דבנבן ומסמעינן בריישא דבנבן אבינרא אבינרא אבינרא אבינרא אבינרא אבינרא אבינרא **לבתחלה** לבתחלה ולא מיבא דאמרינן בחתם אבינרא אבינרא אבינרא אבינרא אבינרא אבינרא אבינרא **לאחר** בדיעבד

מגדל עוז

העושה סוכתו בין האילנות עד שוליה לה ביו"ט. שרש פרק (דף כ"ד). **סוכה** שאין לה גג עד כמפגה לפנין סוכה. פ"ק דסוכה (דף י"ט):

מחיצות ארבעה ומשהו מתרת בסוכה ר"ש ע"כ [ד] הבי מוקי לה בגמרא ע"ש ע"כ: [כ] הישן כר"ע מחבירו ר"ג וכותיה סתם מחני', ע"כ: [נ] כרבנן דבריתא לגבי ר' אליעזר

מגיד משנה

הזכיר דין זה דסוכה גדולה לתרגין לבוד לאחר לעצה שכיון שהזכיר שתוכיים שני לבודים כל שכן שמומרים לבוד אחד:

ה העושה סוכתו בין האילנות וכו'. מפגה פרק הישן (דף כ"ד) העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה ובגמ' אמר רב אחא בר יעקב כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה פיגה מחיצה והקשו והא תנן העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה והא קא מזיל ואמי ומירצו הכ"ע בקשין פי' תלונות חזקים שאינן נעין ע"י רוח מצויה. והקשו והא תניא נופי ומירצו דעביד לה בהיקא ודופא. פירוש אחלא אם לתתיריים נתנו ובקש. וכתב רבינו רוח מצויה אל יבאה לפי שמבואר שם לדיהן דקי"ל סוכה דיהא ערלי בעינן כל שיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה אע"פ שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיש בארה:

ו היו מקצת הדפנות עשויות בידי אדם וכו' כתב ה"ה ומבכרן רבינו ז"ל שבחים ובלא דפנות הן וכו' כתב תפירוש הר"ן ז"ל שבחים שיש ברוחות כלומר דקאי מקרקעות הסוכה ולא"ל רוח לגמרא ותיבריה הכבר על קרקעותה של האילן והבאר בידי אדם אמו מיפקא ומ"ם ה"ה עוד כתב מ"ג בשתחחיים הכבר בסוכה בתוך אל האילן וכו' ל"ל דיש להגיה בשתחחיים הסוכה והיינו בקרקעות הסוכה שהוא בסוך באילנות כמו שפירש רש"י כן בפרק הישן. עוד כתב ה"ה אבל אם לא היה בסוך הסכך באילן ואינו מבחתם לגמרי מלתעלה דאיסור-הסוכה שהוא בסמכתא באילן אם אפני מתחתים בסכך לכך כתב שאינו שיהיה בסוך אם אינו מבחתם על הסכך בסר.

ז סוכה שאין לה גג וכו'. תעמ"ש זה גרלה בפרקין (דף ז') דהוי כאלן דאמר דיהא קבע בעינן אלן יש"ל דיהיה ערלי בעינן עיין בהרי"ף ז"ל פרק הא דסוכה דמיקן זה:

סוכה

הנהות מיימוניות

מי"ג והיא היא והמפגה בלי בתיבוי, ועי"ק אחתי לא אמר מבני נרשל לפי זה פשיטא ה"ה דהמתיבה בלי בתיבוי דאי ממקומין חד לגבי אחרינו ואבי לא אמרינן ומפשטינן בריישא **דהיכא** דבלי בתיבוי אמרינן לגבי לאחר ולגבי לעצלה דהכי אינן לעיל. מיהו הא דאמר **לא מיבעיא** היא דבלאחר לעיל אינן בכי מעוט דמו אם ד' ומשרו ואמו צריכין לבכשר **סוכה** אלא הכא דמו אם ז' ומשרו אין אם צריכין לבכשר **סוכה** אלא

הנגביה מן הקרקע טפח לו מהפלינה מן הכותל טפח שהיה כשרה וחסיקו בגמ' דמחייבין יחידאה היא ופוסקת כרש"ל דמכשיר וחכמים פוסלין וק"ל בהכמים. ופירש רש"י ז"ל שכל מהגביה מן הקרקע טפח ולמטה המשוש לגמרי כגון מעלים דמי הרהוטה טפח חשיב ליה כטחלים של סוכה וכסות שלו השיב ליה גג לו מהארמיקה מן הכותל טפח וסך מלמטה טפח כסך הסוכה כשר דכיון דלמיכה טפח דגג אהאם שוה כשרה שכ"ל כדברי רבינו ז"ל. ולדעתי מן הסחרוזים מי פטרים ואמר דקוקא בשעשה הדפנות בדבר מהכסכין בו ויש בדפנות אלו כדי פ"ז טפחים שכשרה לדפנות ובשה לסכך מן מטפח זה שעמד לגג פחות מכלן פסולה ולדעתי אין לה לגג אלא טפח אחד ולא שלשה ולדעת הרמב"ם דמכשיר דהיינו דמשמע דל

הרבה הרי זו כשרה. ואף על פי [ט] שפרוץ מרובה על העומד. ובלבד שלא יהיה שם פתח יתר על עשר. יאבל אם היה שם פתח יתר על עשר אע"פ שיש לה צורת פתח צריך שלא יהיה הפרוץ מרובה על העומד: יג [י]סוכה שאוירה גבוה מעשרים אמה ומיעטה בכרים וכסתות אינו מיעוט ואפילו ביטלם. מיעטה בחבן אבטלו הרי זה מיעוט. ואין צריך לומר עפר [ט] ובטלו. אבל בעפר סתם אינו מיעוט. היתה גבוהה מעשרים אמה והוצין יורדין לתוך עשרים אם היתה צלתן מרובה מחמתן יחשבו כנגד עבה וכשרה: יד [יא]בנה איצטבה בה כנגד דופן האמצעית על פני כולה אם יש באיצטבה שיעור רוחב הסוכה [ג] כשרה. בנה איצטבה כנגד דופן האמצעית מן הצד אם יש משפת איצטבה ולכותל ארבע אמות פסולה פחות מארבע אמות כשרה. בנה איצטבה באמצעה אם יש משפת איצטבה ולכותל ארבע אמות לכל רוח פסולה. פחות מארבע אמות יכשרה. ובאילו המחיצות נוגעות באיצטבה והרי מן האיצטבה ועד הסיכוך פחות מעשרים אמה. בנה בה עמוד ויש בו הכשר סוכה פסולה. שאין אלו מחיצות הנכרות ונמצא על

א עי' נטור וכמ"ג שם. ב עור פי' מלג. ג הטור תולק מה ע"ש: ד עור שם. ה עי' נטור שם:

מלא נשמעת מרובה על הסכרן מה שאין כן בסוכה. פירוש ברוח עגישים וכו'. וק"ל דא"כ לא היה לריך רבינו לכתבה שהרי כבר כתב דיני דופן עגישים בא הפרק. ונראה דהכי קאמר הרב המגיד שלא הכשירו בפרון מרובה על השעמד אלא בדופן עגישים דוקא שכן מנוח שהקלו בה ואמרו דכאי בה בעפאה שוחק לו בשם ד' ושלכך הקילו בה מפי היכא שדופן עגישים היא על פני כולה אלא שפרון מרובה על השעמד אבל בשאר דפנות הפשוטות דינה כדין שבת:

יד בנוי מיצטבה באמצעה וכו'. כתב הרב המגיד ופירש רבינו שרוחין כאילו המחיצה נעשות באיצטבה וכן פי' הגאונים ז"ל והדבריהם למדנו שהם מכשירים הסוכה ע"כ ע"כ. ולכאר כן לפי שיש מפרשים דדופן פרצה פירש שרוחים כאילו הסכך טלו שמן הדופן עד האיצטבה הוא הדופן אלא שנתפשה שכן דרכן של טפלים להתפשה ולפי דעתם הדבר ברור שאינו פשוט שכיון הדופן לאיצטבה אינו כבר כיון שאינו דין כבר שעלו באילו הוא דופן. ואי"ל הרי דעת רבינו בפרק ה' כדעת מוסם המפרשים שכך כתב שם דרופים כאילו המחיל נעקר ויהיה זה הסכך הפסול מבוף כסוכה. ואפשר דשאני לרבינו בין היכא שפסול הסכך מחמת עצמו כי הים דאז הלי לא מכשירון לאבל בהתיו אלא דופין כאילו הכותל נעקר וכו' לרבינו שפסולו מחמת גבהו כי הכא דכיון דמיכא פשוט שיעור הכבר סוכה באיצטבה ואיכך הוי מתי בכך כבר אע"פ שהוא נטה עברים לא נרע מפסל הוצא מן הסוכה דמיון בסוכה וה דומה דמיא דשאני לרבינו מבוף עקומה מהכא לתהם ואם כך היתה כוונת רבינו פרבה בהם הדברים ושד דאפילו בפסל דסוכה רבינו דרומין כאילו הבחינה מנעות באיצטבה אלו ליתא לן בסוכה שהיכלין אחת אומו סכך שהון לאיצטבה דילאת ס"ל בכרב"ן שחלק על רש"י וכתב דליה לן לאבכוון

מאמצעי ואם רחוקה מן הכותל הפנימי ד' אמות פסולה לפי שאין לה אלא שלוש לה בפנות ואם לאו כשרה כאילו המחיצה הפנימית נוגעת באיצטבה ואף בזה נחלקו הפרפרים ז"ל כמו שנתבארו לעשלה בנה איצטבה באמצעה וכו'. גם זה שם ואחרו שם פחות חד' אמות כשרה ואחריה דופן עקומה ופי' רבינו שרוחין כאילו המחיצות נעשות באיצטבה וכן פירשו הגאונים ז"ל. ומדבריהם למדנו שהם מכשירים הסוכה ע"י כך והאחרונים ז"ל מפרשים שנתקרבו לתשלה

בנה איצטבה מן הצד וכו' ג"ר שם כלשון רבינו ז"ל ופי' שהאיצטבה דבוקה עם הכותל לפוני אלו דרומי ודבוקה ג"כ לכותל

בזה פירוש אחר ופסלון יחד הסוכה הון הן האיצטבה. ובהלכות לא נזכרו דיני אלו לפי שאין מצוין ולזה קדמני בגיאונות: בנה בה עמוד וכו'. שם (דף ד') כתב בה עמוד נטה י' ויש בו הכשר סוכה סגר אחרי לאיתר נוד אבוק מחיצות הסוכות ולכרה א"ל רבה בעינן מחיצות הסוכות ולזכה א"ל רבה בעינן מחיצות הסוכות ולזכה א"ל רבה בעינן מחיצות הסוכות ולזכ

בהוה רשות היחיד לענין שבת ושולה מד לרקיע היה אבל סבור להמיר בכוחה ואמר ליה רבא דלא. וכו דעת רבינו ז"ל ולזה לא הוכיר נגוה ר' אלא פחות דמשמע בין נגוה בין נמוך וכן דעת המאור ומיקר:

מו היתרה פחותה מעברה שפחים וכו'. עם קרוב לעשרן רבינו ז"ל ומחוב בהל' הרב כ' יהודה אבן גיאת ז"ל וכולן בסבר מן הקרקע שישור הכמר מרבה וכן הכסיבו הרבה מן הקדמונים ז"ל:

מז דפני סוכה כשרים מן הכל אפילו אם וכו'. פרק הישן (דף כ"ג) פ"ב מעשה לבהמה חזקן לסוכה כ"מ שהכל וכ' יהודה מכשיר וקי"ל כר"י: **ועושה אדם** חזקן ביום טוב כדי לאכול אם מבנו מעשה ר' שהוציאו (דף מ"ד) בריישא ולוקיומות אם וכבל אם מבטר אם מן מפר בהכר ז"ל אם עשה לדעת אמותר בשבר ימי אבא אפילו זה מבטר אם אבל מבכל מוכרת הוא. ממה אפסרו כן ביו"ם ואם הפרם אינו ומבה ממילה לדעת ואין מחיצה מועלת כל שהוא לדעת לא הוה נאסר ביו"ם ומוכרת הוא אם. ובהגהות בבלן דבריהם לא הוצרכו לבכתב אבל הוא אם אבל אם אעשה לדעת אסור ביו"ם. מ"מ דוקא דופן אליבא אבל דופן רביעית מותר ואבל לדעת אפילו דופן אליבא מותר ואחריך בפשט זה הדברים שנופים הם ומבוארים בדברי רבינו ז"ל בדבריו במתניתא הבדם הם בדופן אליבא אבות אריך להבאר בסוכה שהרי כתב כדי מיבאבל ויבשה בסוכה בשרה אחרון דופן לא ואם כשיש לה אבל דעתה ובאבל הדם ונם כן אשה מנוחן רביעי כיון אפילו אריך להבאר הסוכה יהא הבדם לעמוד אם לא נרא מבלים אבל מחיצה אפילו מעברת מותר לעשותה ביו"ם אם:

בשבת ומבואר כל זה בדברי רבינו ז"ל:

פ"ה א הסכך של סוכה טוב כשר וכו'. פ"ק דסוכה בגמרא (דף י"ח) מבואריים אלבה הלקים דבשיטת דבר אבנולא מן בפרק ובפרק מקבל מומחה ובעבקר מן בפרק אחם היה מהובר פסול ונלמד מן הכתוב בגמ' (דף י"ח): ומאר הלקים יהבאתו בכתוב:

ב סכך בדבר אפילו מן הארץ וכו'. כבר מבר זה לעילה: ואם עבר וסכך וכו'. (דף י"ב) אמר רב אמי הא מוקי מסכיכין בהם. ופירש"י ז"ל עבים הם ונלמד בני אבילה ניכו אבוי אמר בשהמי מסכיכין בשעורי לא מסכיכין בהו כיון דאמי לכו ומיקי. ופירש רבינו לא מסכיכין לכתחלה אבל דיעבד ולאי בבדר בבר הבי בחמי בחמי בבר בחמים בבר בחמי בבר בחמי בבר בחמי

הכלים שביק לה ושפיר וזהו מ"ש בפ"ק דסוכה (דף י"ג) בהיני לא מססכין דכיון דהתרי מרסייהו שביק לה ושפיר. ומ"ש סיכך בזיקים וכו' היינו בדבר שאחר שיבטו לו ייבבו עליו ישאר המקום מרובע מלגלו:

ז נתן עליה נסר וכו'. כתב הרב המגיד וה"מ שנתנו מן הצד אבל בתחתיה הא אסרינן דשמל בר' פחדים. וז"ל דאפשר שמי כגון שנתנו בתחתיה הסוכה ונתלה ממנו עד דופן אמצעי שיעור סוכה ואנכר הזה מיט מגריה מן הקרקע אל הקרקע ואתעביקו שלומו לד שבאל אתמה אמ"ש אשהבר מפסיק לדון בפסל כיולא מן הסוכה:

תקרה

שנשתנית צורתו וכאלו אינו מגדולי קרקע. מססכין בחבלים של סיב ושל חלף וכיוצא בהן שהרי צורתן עיגול ואין החבלים כלים: ה *סיכה בחצים בזכרים כשרה בנקבות פסולה אף על פי שהוא עשוי להתמלאות בבזרזל הוא ומקבל טומאה ככל כלי קיבול: ו *מחצלת קנים או מחצלת גמי או חלף. קטנה סתומה [ג] לשכיבה לפיכך אין מססכין בה אלא אם כן עשה אותה לסיכוך. גדולה סתומה לסיכוך לפיכך מססכין בה אלא אם כן עשה אותה לשכיבה. ואם יש לה קיר אפילו גדולה אין מססכין בה שהרי היא ככלי קיבול. ואפילו ניטל הקיר שלה אין מססכין בה מפני שהיא כשברי כלים: ז נסרים שאין ברחבן ארבעה [ה] טפחים מססכין [ו] בהן אף על פי שהן ° משופין. ואם יש ברחבן ארבעה אין מססכין בהן ואע"פ שאינם משופין נזרה שמא ישב תחת התקרה וידמה שהיא כסוכה. נתן עליה נסר אחד שיש ברחבו

השגת הראב"ד

*סיכה בחצי העץ וכו'. כתב בהלכ"ד ז"ל וכן הוא אמר ר"ל עשה אחר כי לא מצאתי מי שיסכה בחצי העץ אבל מצאתי מי שיסכה בחצי הקנה ואינו נראה לי כי אם בחצי העץ ואם אינו מקבל טומאה ע"י דבר אחר ולא שחיבו מבלאי כלים עכ"ל:

השגת הראב"ד

*מחצלת של קנים וכו'. כתב בהלכ"ד ז"ל והנכריחת אלקה בכל קנים ושל חלף שאינו בקנים אם נדולה אינו כמין פרוחות מססכין בה מפני שהיא קבה ואינם ראויים לשכיבה אבל כל נדולה אחרת אחת אין מססכין בה שראויה לשכיבה אבל כל נדולה סתומה לסיכוך ותשלו אחרונה עכ"ל:

א מזר שם: ב ע"ש נמזר סי' תרכנו: ג מזר שם סמ"ג עשין מנ:

הא שמתו. שמתו בסמנה (דף י"ם) מחצלת קנים גדולה עשאה לשכיבה וכו' רבי אליעזר אומר וכו' ואחיקנא בגמרא קטנה בולי אלמא לא אליעי בסתם קטנה לשכיבה כי אליעי בגדולה הנא קמא סבר סתם נדולה לסכוך ובהלכות וקי"ל כת"ק. עוד בגמ' (שם כ') ת"ר מחצלת של סיבה ושל גמי גדולה מססכין בה קטנה אין מססכין בה של קנים ושל חלף גדולה מססכין בה לסכוך ולא לשכיבה ואתיא כת"ק דמתניתין וכי קתני בשל קנים ושל חלף גדולה הנשתא אמרינה אין מססכין ל"ל אע"פ שהיא גדולה אם אינה אין מססכין בה ואתא אליעי ר' יהודה אומר מססכין בה כלומר גדולה בין אינה אינה מססכין וקי"ל כותייהו כי היכי דחיקום מתני' כשעשה הלא מחצלת בתחלה של קנים אלא בגודל וקומן ולא בשכיבה ובהגהות ס"ם והכריחתא אלקה בכל קנים ושל חלף אינה קטנה אם גדולה היא כשין שבוחות מססכין בה מפני שהיא ראויה לשכיבה אבל כל כשהיא אינה לשכיבה אבל כל גדולה סתומה היא לסכוך ואפילו אינה אינה עכ"ל. ובסתו היא שהוא גדול גדולה מלשון גדול ודברי ת"ק הם בדורא בקטנה וכ' יהודה ר"ל כרב פפא ובסמוך אמרינה אלא בקטנה בלבד דמססכין ולא קל"ל כותייהו אלא בת"ק ומשמעמו דמפלגא בין גדולה לקטנה בלבד אלא אפילו בקטנה ואמרינה סברא דמססכין ולא קל"ל כותייהו אלא בת"ק ומשמעמו דמפלגא בין גדולה לקטנה בלבד אלא אפילו בקטנה בכל גוונא. ואם יש לה קיר וכו'. בריתא בת"ק (שם כ'.) ופס

יש לה קיר אין מססכין בה ובהלכות ואמ"ג דשקיל בגרוסא אין מססכין בהן מדברי הרמב"ם אבל כלים שאין מססכין בהן, ע"ש:

ז נסרים שאין ברחבן ארבעה טפחים וכו'. מאמר שם (דף י"ד) מססכין בנסרים דברי ר' יהודה ר' מאיר אוסר ובגמרא שם מוקמתא וקי"ל כרב פפא ובסמוך אמרינה אלא בקטנה שאינה מססכין בה אבל אין מססכין בגדולה אפילו בקטנה דברי ר' יהודה ר' מאיר אוסר ועד אמרינה וקיימא לן כר' יוסי דבקטנה בגדולה ובהלכות ומשופין שהחיר רבינו מטותר שם בגמרא נתן עליה נסר וכו'. נחמנה ובגמרא שם בלשון רבינו ומי' הסוכה כשרה כשהנסר הזה הוא מן הצד שנשתרו לשבר הכשר שלא לשמו

לחם משנה

האיר אלא נסכן לבד ולא אמרת דאסור בכסן כמ"ד בכסן אמנם ניחא דלא פירש דהשאם הוא אמנם אבל לי מפרש הסיר אבונדן אחתיי לא פירש כן אלא ודאי אסור בהשאם לאסור בדיינים ולא נסין לי דעתיה לאסור לקולא כיון דר' יוחנן מאסר בדבר הרב ביה יוסף. דבתב שם הרב ב"י ולפן ביאר לפי שסמוך אל מה שבתב שם ובדבתב הרב ביה יוסף. דבתב שם הרב ב"י ולפן לומר דשבמיה אמנם דסבר דהלבה כרבי אבא דאליע עליה ואמר דבוצר לגת הוא דאין לו ידות כו' ואם דאמר דאחרים וכו'. ויש לתמוה עליו דאיך אתסר לומר כן דא"כ היה לו לרבינו לאסור בחרים ואם לא הבנים כאן אלא אחרים ומאי דאיכא דברי הרב הזכיר דהכי קאמר ולפן לומר דאסור בכסן כדברי אבא ואחרים ומאי דקאמר דאבלא תרוכה אל האוכל דזה לומר דיה ואבלא ולא ביאר אפני שבתב על מ"ש בהלכות אומנת אוכלין ידות האוכלים כאוכלין דזה מי אפשר וכו'. ודומה לזה כתב הרב בסוף דבריו דאם קבר לאסול אע"פ שנמלך לסכוך הוא בכלל אוכל:

ד סיכה בשמים הפן לבד וכו'. פ"ק דסוכה (דף י"ב) אמרי' סיכה בחמרי אמרו אמרו בשמים אמרו אמרו בסוכה כשרה ואמרו אמרו אמרו בחמרי יודע מה [ואמרו עצמן לגיי יודע מה] אמרו מי דייק ולא נפין בשמי קרי ליה אבל חרי ולא דייק הוא קרי ליה לא דיעמא חרי ולא דייק נמי בשמי קרי ליה ע"כ. ובדין חרי ולא דייק אחיגן לקולא כמ"ש הכ"ן שאם דבר מדבקנו ואחיגן לקולא ועוד דאסור אסקרא הוא אסקר אם אמרי דר' יוחנן אמרי ולא דייק ולא נפין בשמי קרי ליה אלא חרי ולא דייק מ"מ ר' יוחנן עצמו מסוקר בדבר אמרי כן כתב אלא דק ולא נפין בסוכה אע"פ. דמהרי הרבינו שבסוכה בתמרה קודם לכן אבל בדייק ולא נפין יש חיבה גדול בדברי רבינו דבראה דאליבא דאליבא דבדייק ולא נפין בסוכה בחמרים אם אינה אינה

משנה למלך פ"ה ה סיכה בחצים וכו'. (א"ש פיין מ"ש הרב בפמ"ב מהל' כלים דין ג'):

מגדל עוז

סיכה בחצי העץ עד מגדולי קרקע. כתב הראב"ד ז"ל אמר אחיעזר ע"ש פ"ק. ומ"ש:

שבל"ל: הגאי אומר יפה עכה ר"מ ז"ל שמייב אדם לומר לכשון רבו וכן מתב ר"י אלגזי ז"ל ולם

הראב"ד ז"ל יש לו טעם בגאי אעמו גם רבים אומרים טעיות אחרים אבל דברי ר"מ ורבותיו ז"ל

נראין דבא אמיסקא דגדולי קרקע מיתיה לה ולא אמתמעין דבלאי כלים גמרא מתניתין דבסוכה מוכחו

בשפודין מססכין בחבלים של סיב ושל חלף וכיוצא בהן אבל אחרי אומרן ומתן ומ' ביאלמי נרסינן לה

סיכה בחבלים אין מביי אבי בסוכה ואיתי אמר מביי אבי ר"מ ר' אבא לא בחבלים מאן דאומר העולם שלא

בחבלים של סיב ע"כ: סיכה בחצים עד בכל כלי קבול. כבל פ"ק דסוכה. מחצלת של קנים עד

בכבר כלים: כתב הראב"ד ז"ל והכריחתא אלקה ומ' ואמרינן אמר אחיעזר זו מחלוקת ישנה דבוסף פ"ק בדברי הראב"ד ז"ל ור"י אלפס ז"ל סבר

על שאינן דשלמדת וכדאמרה רב אבא ואל אמרו אבל אין נקן כיון דתלמדת אבל דברי הרב אמר אבל אמר אמר אמר

ברחבו ארבעה טפחים כשרה ואין ישנין תחתיו יוהישן תחתיו לא יצא ידי חובתו. היו נסרין שיש ברחבן ארבעה ואין בעביין ארבעה והפכן בציריהן שאין בהן ארבעה וסכך בהן הרי זו [ז] פסולה. שהרי הנסר פסול בין שסיכך ברחבו בין שסיכך בעביו: **ח** [ח]תקרה שאין עליה מעזיבה שהיא הטיט והאבנים אלא נסרין תקועין בלבד הרי זו פסולה שהרי לא נעשו לשם סוכה אלא לשם בית. לפיכך אם פקפק הנסרים והניד הסממרים לשם סוכה הרי זו כשרה. ובלבד שלא יהיה בכל נסר ונסר יארבעה טפחים. וכן אם נטל אחד [ט] מבינתים והניח במקומו סכך כשר לשם סוכה הרי זו כשרה: **ט** [י]סוכה שנעשית בהלכתה מכל מקום כשרה אף על פי שלא נעשית לשם מצוה. והוא שתהיה עשויה [כ] לצל כגון סוכת [י] עכו"ם וסוכת בהמה וכל [כא] כיוצא בהן. אבל סוכה שנעשית מאיליה פסולה לפי שלא נעשית לצל. וכן החוטם בנדיש ועשהו סוכה אינה סוכה שהרי לא עימר גדיש זה לצל. לפיכך אם [יא] עשה בתחלה חלל "טפח במשך שבעה לשם סוכה וחטט בה אחרי כן והשלימה לעשרה כשרה שהרי נעשה סכך [כב] שלה לצל: **י** [יב]חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין אין מסככין בהן גזרה שמא יעשה אותן חבילות על גגו כדי לייבש וימלך וישב תחתיהן לשם סוכה והוא מתחלה לא עשה סכך זה לצל ונמצאת בסוכה שנעשית מאיליה. ואם התירם כשירות. *ואין חבילה פחותה מעשרים וחמשה בדים: **יא** חבילות [יג] קטנות שאגדו אותן למנין מסככין בהן. וכן החותך ראש הדקל והחריות אגודות בו [כג] מסככין בו שאגד בידי שמים אינו

ח תקרה שאין עליה מעזיבה וכו'. פירוש דיש כאן משום גזירה, ומשום סוכה וגם מן המעזיב ומסתקפק לו טפל אחת מבינתים כי כיני דמפיק ליה נסכי מן מסגר וגם מן מעזיב מפיק ליה ומי מגזירת מקרא ושומה דגיעם כשיעם כדי"ל פ"ק דסוכה:

ט וכן המוסם בנדיש וכו'. נראה מפירוש רש"י (סוכה פ"ז) דדוקא כי מסיק מלמעלה למטה כשרה דמשייר לסכך כמו שכתב אבל אם מסם למעלה מסולה פסולה דסכך דמשקרא ליקיה בשולם וסכך דהכתא לים ניה משום פעמה וגם מן העצים ומחיים מומרים דכל דבהדי סכיכה מסיע מחיר מוכח סכך כדי אבל דהכתא קלים ליה מלמטה סילוק מחיר ומי (מכ"ל הר"ן):

יא חבילות קטנות שאגדו אותם למנין. ק"ל למה כאן כתב אותן דאי מחות מכ"ש מחיע לא היו מגודים למנין אבל נשם מגד מסכנין בסם:

השגה

ט וכוכה שנעשית בהלכתה וכו'. ראיה מהגמרא דפ"ק (דף ט"ו) דמוקמא כי מסיק מלמעלה למטה כשרה דמשייר לסכך כמו שכתב אבל אם מסם למעלה פסולה דסכך דמשקרא ליקיה בשולם וסכך דהכתא לים ניה משום פעמה וגם מן העצים ומחיים מומרים דכל דבהדי סכיכה מסיע מחיר מוכח סכך כדי אבל דהכתא קלים ליה מלמטה סילוק מחיר ומי (מכ"ל הר"ן):

יא חבילות קטנות שאגדו אותם למנין. ק"ל למה כאן כתב אותן דאי מחות מכ"ש מחיע לא היו מגודים למנין אבל נשם מגד מסכנין בסם:

השגת הראב"ד

יאין חבילה פחותה מעשרים וכו'. כתב כתלמיד ז"ל כיתמלמי מגא מחוסם וגם ידשיר לשם כתבם אלמיגו מגד ג' מעים מגד, מכ"ל.

מ"ב ד"ה ומ"ב שם: ב מוד מ' מלגא מפ"ג שם: ג מסחר כמב אלמיגו יש כאן ד' פ"ם: ד מוד מ' מלגא מפ"ג שם: ה מ' מחוד מם: ו מוד מ' מלגא:

לחם משנה

מרדכי. וי"ל דהלא קמה מי מעמה פחות מיום מעמה לעכיבה אבל בעלה דשמו אל מי שמעמה פחות קמה דאין דרך לעשותה קמה לעכיבה אלא גדולה לחיבור ופ"ש שאם שמחה לעכיבה אינה מיקמה מדרס כדאמרינן בגמרא בגלגלי פ"ק דסוכה (דף כ:) דר' דוסא וחכמ מגיעי מל אחר מקומות ופמ"ג דמקרי יחיב מכרי רבנן דסם מעורות מפני שאין דרך לעשותה לעכיבה:

ח תקרה שאין עליה מעזיבה וכו' הרי זו פסולה. כתב כ"ה ושיטת רבינו חננאל ז ז"ל מומרים שאין בהם נסרנה וחוא הגאון וכו'. פירוש דבריי הגמרא בפ"ק דסוכה (דף ט"ו) במאי דקאמר בגיטולי הקרה קא מיפלגי הוא בפ"ק הר"ן ז"ל לדעת הרי"ף כגיטא הרב מוסרי"ק ז"ל בפי' הרא"ש וכתב בשיטה ז שלגן יפה לדבר הרמב"ם:

י ואין חבילה פחותה מעשרים וחמשה בדים וכו'. וא"ם נפי דבריו רבינו שמובר דאגד אלמה מפחות מעיה אגד לא נאמר לענין מוכה אם כן היכי אמר בגמרא (דף י"ג) בני תפקוחא דדיקלא אגד בחד לא מעיה אגד דמשמע דאם היו מעים היה אגד בגמרא בשאר כמפרשים ניחא דכן הוא אלינה דרבנן דבשיטה הוי אגד אלא לרבינו מאי איכא למימר. ונראה דס"ק אמ"ם מסם כ"ה בדים מ"מ כיון שמרבים הוא אחד בחד לא מעיה אגד אלמה לעשותי אם היו מפרדים גם בשרשים שהיו כ"ה מערדים מסים שמו

מגדל עוז

בדים. פ"ק דמס' שבת (דף י"ד): ואין חבילה פחותה מעשרים וחמשה בדים: כתב הרמב"ם ז"ל בירושלמי מגא מחוסם וגם אגד מעיה אגד מכ"ל: ואני אומר גם ר"י בן ניתא הסב כן ז"ל בירושלמי אין חבילה פחותה מכ"ה זרדין וסכין שיכר דשמשתא ומסקה מכ"ל. וראיה לי דאיה לירושלמי דאמרינן פ"ק דפ"ו) גמרא מתיחין דאלו דברים וכו' ר' יהודה בן בתירה אומר אין חבילה פחותה מבאגם קנים פ"כ. ואלו ישר שיהיו שוים אלא שמשון מגוק. ופ"ם כרמב"ד דפ"ק דסוכה גמרא מתיחין דחבלין אגד לאחד וחבילה כאומרים שם שכתם מפורכת בס"ו לאחד וזה יכול לסיים לשון שיחבלוה כי חבילה לאחד ושמאלת לאחד: חבילות קטנים מי סיכן מל מקום הסגל. פ"ק דמס' סוכה (דף י"ב):

הגהות מיימוניות

לסכך בהם כלל משום דלמא אתי לסכך בהם בקביעות בענין שאין הנשמים יכולין לירד בת עכ"ל): [ו] כרב הונא דקאי רב נחמן בוודאה וגם רב אחא ורבה בר רב הונא חוורו בחן, ע"כ: [ח]-כב"ח אליבא דרבי יהודה דאמר דמקפק, או נוטל אחת מבינתים: [ט] רש"י פר' צלוחה ברובה מחמתה ובדבר שכשר לסכך בה ול"ג לראבי"ה, ור"ת פירש והוא שעשוי לצל ולא מעובה לתגן מן הנשמים שוו פסולה ראי כשרה אמאי תירוצא לצאת מן הסוכה משחמרה הבקעת יכמנא יפה יפה ולא חברה מקפתו ועוד אמאי אמר פרק הישן וכפ"ק דתענית דנשמים בחג סיכון קללה חוא. והא דתנן המעובה כמין בית כשרה צ"ל שאין מגלה מן הנשמים שלבסוף יוזדין דרך הגג ומעשה שהיכר ה"ר שמעון גיטו של ר"ת בנמרים שאין בהן ד' פחתים ועשה סוכה יפה מאד כעין כיפה והקוע בבסמרות ופסלה ר"ת משום דמגלה מן הנשמים אבל השכיכן הוא אגל זה כשרה ראין מגלה מן הנשמים דריב"א כתב מתם סוכה רועים עשויה לתגן מן חתמה הצלת נשמים חצלה פרוחה אבל אם אין יוזדין בה נשמים כלל פסולה הפחמיה חבא עליו ברכה מאת חשם יתברך ע"כ מן אביה"ה ועיין בהילכתא כ"א: [י] סוכה שנבנה בשבת ע"כ: [יא] פוסלים וב"ה מכשירין נדשקן בירושלמי מדיך לחרש בה דבר חבריא אמרין מפפ ר' יוסי אומר כל שהוא ואב"ח קאי. ע"כ: [יב] ומהאי מקמא אין לעשות הסכך קודם שיעשה הרשנות תחלה ואם עשה הרשנות מפח סכוך לסכך תחלה יכול לסכך, ע"כ: [כ] דרש מרימר הני אסריינהא דסורא מסככין בהו ואמ"ג דאגדיה לסריגא בעלמא הוא דאגדיה, ע"כ: [כא] אמר רב גידל אמר רב חאי אפקרוחא דדיקלא מסככין בהו, ע"כ:

ח תקרה שאין עליה מעזיבה וכו'. פירוש דיש כאן משום גזירה, ומשום סוכה וגם מן המעזיב ומסתקפק לו טפל אחת מבינתים כי כיני דמפיק ליה נסכי מן מסגר וגם מן מעזיב מפיק ליה ומי מגזירת מקרא ושומה דגיעם כשיעם כדי"ל פ"ק דסוכה:

ט וכן המוסם בנדיש וכו'. נראה מפירוש רש"י (סוכה פ"ז) דדוקא כי מסיק מלמעלה למטה כשרה דמשייר לסכך כמו שכתב אבל אם מסם למעלה פסולה דסכך דמשקרא ליקיה בשולם וסכך דהכתא לים ניה משום פעמה וגם מן העצים ומחיים מומרים דכל דבהדי סכיכה מסיע מחיר מוכח סכך כדי אבל דהכתא קלים ליה מלמטה סילוק מחיר ומי (מכ"ל הר"ן):

יא חבילות קטנות שאגדו אותם למנין. ק"ל למה כאן כתב אותן דאי מחות מכ"ש מחיע לא היו מגודים למנין אבל נשם מגד מסכנין בסם:

השגת הראב"ד

יאין חבילה פחותה מעשרים וכו'. כתב כתלמיד ז"ל כיתמלמי מגא מחוסם וגם ידשיר לשם כתבם אלמיגו מגד ג' מעים מגד, מכ"ל.

מ"ב ד"ה ומ"ב שם: ב מוד מ' מלגא מפ"ג שם: ג מסחר כמב אלמיגו יש כאן ד' פ"ם: ד מוד מ' מלגא מפ"ג שם: ה מ' מחוד מם: ו מוד מ' מלגא:

לחם משנה

מרדכי. וי"ל דהלא קמה מי מעמה פחות מיום מעמה לעכיבה אבל בעלה דשמו אל מי שמעמה פחות קמה דאין דרך לעשותה קמה לעכיבה אלא גדולה לחיבור ופ"ש שאם שמחה לעכיבה אינה מיקמה מדרס כדאמרינן בגמרא בגלגלי פ"ק דסוכה (דף כ:) דר' דוסא וחכמ מגיעי מל אחר מקומות ופמ"ג דמקרי יחיב מכרי רבנן דסם מעורות מפני שאין דרך לעשותה לעכיבה:

ח תקרה שאין עליה מעזיבה וכו' הרי זו פסולה. כתב כ"ה ושיטת רבינו חננאל ז ז"ל מומרים שאין בהם נסרנה וחוא הגאון וכו'. פירוש דבריי הגמרא בפ"ק דסוכה (דף ט"ו) במאי דקאמר בגיטולי הקרה קא מיפלגי הוא בפ"ק הר"ן ז"ל לדעת הרי"ף כגיטא הרב מוסרי"ק ז"ל בפי' הרא"ש וכתב בשיטה ז שלגן יפה לדבר הרמב"ם:

י ואין חבילה פחותה מעשרים וחמשה בדים וכו'. וא"ם נפי דבריו רבינו שמובר דאגד אלמה מפחות מעיה אגד לא נאמר לענין מוכה אם כן היכי אמר בגמרא (דף י"ג) בני תפקוחא דדיקלא אגד בחד לא מעיה אגד דמשמע דאם היו מעים היה אגד בגמרא בשאר כמפרשים ניחא דכן הוא אלינה דרבנן דבשיטה הוי אגד אלא לרבינו מאי איכא למימר. ונראה דס"ק אמ"ם מסם כ"ה בדים מ"מ כיון שמרבים הוא אחד בחד לא מעיה אגד אלמה לעשותי אם היו מפרדים גם בשרשים שהיו כ"ה מערדים מסים שמו

מגדל עוז

בדים. פ"ק דמס' שבת (דף י"ד): ואין חבילה פחותה מעשרים וחמשה בדים: כתב הרמב"ם ז"ל בירושלמי מגא מחוסם וגם אגד מעיה אגד מכ"ל: ואני אומר גם ר"י בן ניתא הסב כן ז"ל בירושלמי אין חבילה פחותה מכ"ה זרדין וסכין שיכר דשמשתא ומסקה מכ"ל. וראיה לי דאיה לירושלמי דאמרינן פ"ק דפ"ו) גמרא מתיחין דאלו דברים וכו' ר' יהודה בן בתירה אומר אין חבילה פחותה מבאגם קנים פ"כ. ואלו ישר שיהיו שוים אלא שמשון מגוק. ופ"ם כרמב"ד דפ"ק דסוכה גמרא מתיחין דחבלין אגד לאחד וחבילה כאומרים שם שכתם מפורכת בס"ו לאחד וזה יכול לסיים לשון שיחבלוה כי חבילה לאחד ושמאלת לאחד: חבילות קטנים מי סיכן מל מקום הסגל. פ"ק דמס' סוכה (דף י"ב):

יב העושה סוכתו תחת האילן וכו'. כתב ה"ה שם שמה כלשונה וכו' עד שהסיכון זה מזה. אבל בפירוש הרמב"ם לרגיע נראה שהוא ז"ל מפרש הכנסן הייט מקצתן שכתב שתחתיהן דהדלה עליה וכו' אם היה סיכוך הרבה מהן בשרה ואם לא היה הסיכוך שהיה מתחלתו כשר הרבה מהן צריך לנענע אותם גם כה שכתב הדלה עליה עלי האילנות ובדיהן וסיכך על גבן ואח"כ קצצן אם היה הסיכוך הרבה מהן בשרה ואם לא היה הסיכוך שהיה מתחלתו כשר הרבה מהן צריך לנענע לשם סוכה ולפי זה שתחתיהן דהדלה עליה הכי מיירתא אם היה הסיכוך הרבה מהן בשרה בלא נענוע בלל ובדאוקימתא לה בשהכנסן הייטו בקצצן ואחר כך קצצן פירוש לו שקצצן כשהפסד דהייטו קצצן ונענענן אע"פ שאין הסיכוך הרבה היה בשרה דאפילו בל הסיכוך מהם בשרה כיון שקצצן ונענענן ואחר"כ דהשוכה סוכתו תחת האילן ודאתחתר עלה בגמרא הכי נמי מיירתא דבל שהאילן אחמת מרובה מצלהו מסתתא הסכך פסול מובע מהסכר הילכן אם הכנסן דהייטו שקצצן אע"פ שלא נענעם בשרה וכשהאילן עלהו מרובה מהסתתא הסכך הפסול רבה על הבשר הילכך לאילו הכנסן דהייטו שקצצן פסולה משום תעבה ולא מן הנעשה עד שינענענו אע"פ שבשקצצן הם מתנענעים ונופלים על הסכך לא הרבי משום דבנענוע נעשה בידים והשתה נתלולו בדברי רבינו שכתב עירב דבר שמסכנין בו בדבר שאין מסכנין בו וסיכך בפעמים אע"פ שהבשר יתר על הפסולה פסולה בדבר שאין מסכנין בו בלא קצצן ולא מיירי הכי נמי בשרה על התחתו מרובה אילהו אלמא דמשמע דבשר מועם אין הבשר מקצינן הא אם לא הקיון פסולה ואילו בבשר יתר על הפסול: כיצד

אינו בחבילה. ואפילו קשר ראשי החריות כולן מצד האחד שנמצאו בחבילה אחת אחד משני ראשי בידי שמים ואחד בידי אדם מסבכין בה שהאוגד עץ אחד אינו חבילה וזו בעץ אחד היא שהרי אגודה בידי שמים. וכן כל אגד שאינו עשוי לטלטלו אינו אגד: **יב** "והעושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית. הדלה עליה עלי האילנות ובדיהן [פ] וסכך על גבן ואחר כך קצצן. אם היה הסיכוך הרבה מהן בשרה. ואם לא היה הסיכוך שהיה מתחלתו כשר הרבה מהן צריך לנענע [פ] אותן אחר קצוצתן כדי שתהיה עשויה לשם סוכה: **יג** עירב דבר שמסכנין בו בדבר שאין מסכנין בו וסיכך בשניהם אף על פי שהכשר יתר על הפסול פסולה. [1]סיכך בזה לעצמו ובזה לעצמו זה בצד זה. אם יש בסכך פסול שלשה טפחים במקום אחד בין

א מור סי' תרכו ופ"ם וכסמ"ג שם. ב עור סי' תלב סמ"ג עשין מג:

וכן כל אגד שאינו עשוי וכו'. שם (דף י"ג) בלבון רבינו, ופי' שאינו עשוי לעלמו על ידי אומו אגד:

יב העושה סוכתו תחת האילן וכו'. שם (דף ע') מתנה בלשונה השושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית ובגמרא אמר רבא לא שנו אלא באילן שלהו מרובה מחמתו אבל ממעט מרובה מלהו בשרה. ומקשו וכי חמתו מחבבה מלהו מאי הוי הא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר וחילוקו אמר רב אפא בשהכנסן. ומקשו אי בשהכנסן הגיעה הדלה עליה אם הכנסן ואת הדלעת ואת הקיסום וסכך על גבן שבולה ואם היה הסכך הרבה מהן אז אקצקן כשרה היכי דמי אילימא בשלא הכנסן הא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר אלא לאו בשהכנסן. ומירצו אי מהכהם היה אמינא ה"מ דאיבעי אבל בהמלה לא קמ"ל ע"כ בגמרא. ולא אמרה סוגיא זו בהלכות אלא שבל המשנה הדלה עליה שהזכירה מחוב בהלכות אם היה הסכך הרבה מהן אוקמינא בשהכנסן דאי אלא הכי אם הקא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר אלא לאו בשהכנסן. ומירצו אי מהכהם היה אמינא ה"מ דאיבעי לנענעו כדי שיהא מעשה לשם סוכה ולא אמרינן קצצקן זו היא עשייתן ע"כ. וזה דעת רבינו שהוא מפרש מבנין שהפירון בה מזה. אבל אם היו מעורבין זה בזה אע"פ שהסכך כשר רבה מעורבין זה בזה ופסול וחזו הדין שבתר בשהכנסן בו וכו' ואם הכנסן בו מסכנין בו בלא שהכנסן בו אם היה כיון שהסכך רבה לא היה צריך לנענע בהכנסן זהו הדין שבתר בשהכנסן בו מזה כמו שהכנסן וכיון שקצקן כל שכן שכשרה ושוב אלא הכיבו

נענוע אלא רשות הנעשה ולא מן הנעשה וכשהם הוא זהו דעת רבינו בדברים אלו. וכן כתוב בהגהות שרבינו מברש שהכנסן שהכנסן זה מזה ושם כתוב ואם הלכה היא נקבל ואע"פ שיש להרבות עליו אחר שהרבו בכרה ובעיותה בסוגה וקייתה שהו דחוקים מעבדים מעבור דלתת מלמלה בשל סכך פסול וכו' קמ"ל והכא ליכא עיבוד כלל מ"מ אם אינו לנו בירוש הדר עכ"ל. ובקיאת זו אינה בדאי וא"מ יש בזה שהרת לאפרדיס אחרונים ז"ל שהם מפרשים הא קא מצטרף בכך בסול בהדי סכך כשר בכל בכך בשר בתחת סכך פסול אע"פ שהתחתו אל עליון מרובה מלהו והתחתון אינו מרובה מלמלה אלא שהתחתון עצמו פסול אמינו שבור לגל ואותו עליון הפסול מבבל עליו ואם הוא היה פסול לאחמה ובשר למעלה ויהיה בשהכנסן לוויר יחד מלמון הטוב רמי. וכתב הרמב"ן ז"ל ב' דיינין הם, היה בכך אחד פסול ובכך אחד כשר זה לעצלה וזה לעצה ואם שתחתו הוא קא מצטרף וכבול לעולם. אבל ג"ל דבל אחיו יבטל מן הכבר מה שהתחתון הפסול ובדיין אלהו מרובה כשר ובלבד אלא יהא ד' בבתים בריקום אחד בדי אלא יפבל משום בסך פסול הכנסן ובשאלן בסך אחד כשר ופסול דשעורבין אם היה בבבול בעצמו המתו תרובה מילהו ובכשר אלהו מרובה מחתתו הרי הבשר רבה על הפסול ובשבלו ראיה זה אינו בובל ואינו מלמלה ואם הוו מעורבין יחד אלא הוו בבבי עצמו זה בבבי עצמו אם היה בשר בשבל בשרה וזהו מגמתם דהחקרה סוכתו בשפודין ומאי דאחתר בה בגירסת עכ"ל. ולאחה הסרוך בדין האחרון

יג עירב דבר שהסכנין בו וכו' כבר הזכרתי בה בסחוך. סבך בזה לעצמו ובזה לעצמו וכו' רשיה (דף י"ח) בית שבפתח וסכך על גביו אם יש בין כותל לסכוך ד' אמות פסולה וכן אלר אמרו המוקפת אכסדרה וסוכה גדולה שהיקופה בדבר שאין הסכנין בו אם יש בהחיו ד' אמות פסולה. ובגירסת (דף י"ז) בתלמוד אם שמוחל אמר סכך כשר

לחם משנה

שמו אגד. מ"ש ה"ק כיון שאלו הכ"ה הם לבדם והם שרש אחד לא שייה אגד אבל אם היה אוגד אחד בלבו היה שמו אגד ובדבקה הרא"ש ז"ל כדי אגד אחד בלבו הכ"ה שייה אגד:

יב העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית. רבינו תפרש תבנן שבבריהן ואע"ג דהעושה סוכתו תחת האילן משמע דהם נפרדים מ"מ מיקבא נח' וכא קא מצטרף וכו' משום דס"ל דע"כ חיילי מחני' בתשובתן דאם הם נכרדים אלי לגמרא כתו שבקבא בהר בית. ויש שעד לפירוש רבינו שפיכם הבנן ר"ל הפרידן מהבית לאחמרינן בפ"ק (דף ע"ו) רבא אמר אפילו הייתה בשלין מעדיף אם היו מחיצים שני ומתן ברבע עדב מתנן שני ובקבא לפירוש הקונטרס כי"ם שם הנוסכות דפירוש מבנן ר"ל שירבן ה"כ הבא דבה בפני עצמו וזה בפ"ע אחלי יתבטל רבינו דפירש הבנן הפרידן ויתא אלא שקבא לפירוש אחתי לא הוזכר בדברי רבינו בשהילן אלהו תרובה מחיילו אע"פ שהיה הסכך מרובה ומבנן פטול דהא רבא לא קאחר בגמ' הוכא דהסיכוך מרובה והבנן דבשר אלא בחתתו תרובה מלהו אבל אם האילן אלהו תרובה מחמתו פטול. וי"ל דדבינו תפרש דאחי דקאחר ל"ם אלא בשהילן וכו' ריישא סיכוך מרובה לבחר בשהילן אלהו מרובה אחתתו והבוכה היתה המחה תרובה מלהה אבל בשהילן אחתו מרובה מלהו והבוכה אלהה תרובה תחיתה בשר ולא אבבה לן אלא בסיכוך מרובה ולא אלהו תרובה אחתתו על אילן ואין נראה כן דעת הפוסקים ברמב"ן שהזכיר ה"ה ז"ל שוה לדעת הפוסקים ור"מ דעת רבינו כן הוא ן דעת הבלבוש ח"ם ה"ה ז"ל [לא] מזכרה פוטרת אז בהלכות וכו' בעותר כיון שלא הזכירה ודאי שהוא תפרש בכיוון רבינו בענין אלהו מרובה אחתתו בדבריהם"ה ז"ל לדעת

הגהות מיימוניות

[ע] הה"ע הבכי איתא התם ואם היה סיכוך הרבה מהן או שקצצן בשרה משמע דבסיכוך הרבה מהן אפילו בלא קרצה בשרה דהא או קתני וכן משמע בגמרא דגרסינן ותיב רב יוסף קמיה דרב הונא ותיתב וקאמר או שקצצן בשרה אמר רב זעירא לנענע משמע דאקצצן מתנא דמתניתין קיימי דברי רב ואם נפרש שקצצן אפילו בשהסיכוך הרבה מהן בבעמוד ולא בפרש או שקצצן א"כ מה אומר על זה וצריך לנענע בהא ליכא מאן דמצריך נענוע בשהסיכוך הרבה מהן וגם קצצן. וכה"ה כתב ג"כ לשון רבינו בבעמוד ומחוך לשון רש"י משמע דאם הסוכה צילתה מרובה מחמתה בשרה אפילו אם האילן מוצל בגנר סכך

[1] בשמואל וכן פסק ראבי"ה ז וכן פר"ח דרבנו ניסו"ם הם לגבי רב ור"ת חת רגיל להוון מסקונו:

בין באמצע בין מן הצד הרי זו פסולה: יד במה דברים אמורים בסוכה קטנה אבל בסוכה גדולה סכך פסול באמצע פוסלה בארבעה [ג] טפחים פחות מיכן כשרה. ומן הצד פוסל בארבע אמות ופחות מיכן כשרה. כיצד בית שנפחת באמצעו וסיכך על מקום הפחת. וכן *חצר המוקפת אכסדרה שסיכך עליה. וכן סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו בצד הדפנות מלמעלה. אם יש משפת הסכך הכשר ולכותל ארבע אמות פסולה. פחות מיכן רואין כאילו הכותל נעקר ויחשב זה הסכך הפסול מנוף הכותל וכשרה. ודבר זה הלכה למשה מסיני: טז ואי זו היא סוכה קטנה כל שאין בה אלא שבעה טפחים על שבעה טפחים. וגדולה כל שישאר בה יתר על סכך הפסול שבעה טפחים על שבעה טפחים סכך כשר: טז *סיכך ב*דבר פסול ודבר כשר זה בצד זה ואין במקום אחד מסכך הפסול רוחב שלשה טפחים אלא פחות. אם היה כל הסכך הכשר יותר על כל הסכך הפסול כשר. ואם היה זה כמו זה בצמצום אע"פ שאין במקום אחד שלשה הרי זו פסולה מפני שסכך פסול כפרוץ

*א מור ומס"ג שם: ב מור סי' תרלח:

*חצר המוקפת אכסדרה וכו'. כתב כה"מ ל"ל ל"ל חסר נכתן סכך פסול בתחתא פוסל בד' מן הצד פוסל בד' אמות בשאר דברים בסוכה קטנה כן בתחתא גדולה אבל בסוכה קטנה כן בתחתא כן מן הצד פוסל בג' ואיש פוסל סוכה קטנה וכו' כל"ל:

*ב מור ומס"ג שם: ג מור סי' תרלח:

ד מור ומס"ג שם: ה מור סי' תרלח:

ד"ה ביצד בית שנפחת וכו' וכן חצר המוקף וכו' וכן סוכה גדולה וכו'. הכל מפורש פ"ק דסוכה (דף י"ז) ומפרש שם לפי שמשמיע בית שנפחת דמתיחת לגיים עבירון אבל חצר המוקפת אכסדרה מתמיעת לגו בלבד דהא כלומר מתיר סכך כשר הוא כלומר מתיר סכך כשר וכסולן משום דעבוד אבל סוכה גדולה דסכיכה סכך פסול הוא דעמה לא גריעה:

טז ואי זו היא סוכה קטנה וגו' וגדולה כל שישאר בה יתר על סכך כשר. יש להסתפק לשון זה לי פ"ל דר' שמעון פוסל ל' פטפוטים מעכשיו כלומר שאם סכך פסול מתחיל מהתחון מהלוחן ואינו מגיע עד הסוכה אלמא ל"ב כרוך אם שאינו חוזר אלמא ל"ב מגיע עד סכך פסול יש בסוכה א' ל' פל שאין מגיע ע' סכך פסול יש בסוכה א' ל' פל:

טז סיכך בדבר פסול ודבר כשר וכו'. כתב ה"ה משנה המקבה סוכתו וכו' וכו' מיהה אלמא שהרי בפירוש משמשה הלכה פ"ק דסוכה ל"ל ל"ל לאמר פרון כשרה שוהר וכו'. ואני אומר שאין כאן מיהה כלל שרבינו גורס בגירסה ל"ם שמשנה ל"ל אמי במעדיף רבא אמר אפילו בשאין מעדיף אם היו שתי מתן ערב ערב מתחן אמי והוי כלי פירכא בין ל"ל בין לרב הונא בריה דרב יהושע ול"ל כי אמי ר' אמי במעדיף הוי אפילו ערב אמא. אך יש לדקדק לפה לא כתב רבינו אמא היו שתי מתן ערב כשיטת דרבא דאמרי דבעי דאמרי אמלה שבכלל מה שהבא אם היה כל הסכך הכשר יותר על כל הסכך הפסול בערב כי דכל שהם שתי ומתן הסכך הכשר ערב לו אפשר כדי הוא מעדיף ומתו שתים רש"י ל"ל אם אינו מתן ולתי הקנים על הקשרים כדי הם מעלים לארץ ולילך ל"ל כשר מרובה על הסרון ומבטל. ואל יקבה אולם מה שכתב רבינו ממני שבכך שכול בסרון הוא מחבר ומלמד ל"ב אע"פ שלא יבאה הכשר על הפסול ויתבטל ל"ב אע"פ שלא יבאה הכשר על הפסול ויתבטל ל"ל דמרון כשרה בגדולה בו גדולה יותר ממנו ורבינו אם סם מרון כשרה ואין לחלק בין סכך פסול לאחר כתו שהילק הר"ן בפרק הישן שהרי כתב כאן רבינו שהבא סכך פסול בסרון הוא מחבר ומ"ל דה"ק שסכך הפסול עם מה שעשאר מאיר אלא נתמלא בסכך הכשר משום דא"ש לגמרא ה"ל דה"ק שס

יח נויי סוכה אין ממעטין בנובהה. פירש בנובהה מעמידים להשמירה ולאו מין סכך הן דא"כ הוו פוסלים משום מקבל טומאה ולא לעטילה נשמות מי' ולא דמיון לאמרין יוכדין לאוקר בעדרה שעשל משום דיירה כראוקה וכמו שמבאר בפרק ד' דשמני מי ולמי עמוין:

כ במה דברים אמורים בגולה היה במקום אחד אויר ג' עמודים וכו'. הא דמשמע דבסוכה גדולה אויר מן הדר שוטל היינו כגון שהוא מפסיק כל הסוכה ולא נשאר לדר דוקן המפונעים שיעור סוכה אבל אם נשאר ממנו לדר דוקן מפונעים שיעור סוכה פסיסים דאמרו דר כיון שיש לו ג' דפנות דלא מיפסל ואם מתמיל מדר זה ואיש מניח לדוקן שבצדו ים להתפתק וכמ"ש למעלה:

כא דרך הסיסך לרוות קל. פרק היכן (דף כ"ב) תנן הישנה כמין בית אמ"ש שאין הסוכנים נדלים מסוכה כסר ואמרו בירושלמי הדא אמרה לריכין הסוכנים לרוות בדלים מתוכה ואמר רבי לוי בשם רבי חמא טוכני חמה שם. ומפרש רבינו בוכני חמה סוכנים הנדלים וקרי להו טוכני חמה לפי שמתוך גדלם נדלים ביום: היה הסכך מדולל וכו' ומוסיף שיהיה מסוכן כעד שאם היורד. לפי הר"ן נתחדשו מדברי הגמרא דתקן אבל אין בהם אמה ואין ביומם מוחה אמה וכו' דדילגת רבא סוכר אבל יש בגגה אמה בשרה דאמריק מבוא רמי ר"ה דבעינן מתי שיהא באויר שבין המחתומות אמה דאי לא אמ"ש שיש בגגה אמה לא אמרינן אמוה אמה דאי לא אמרינן מתי שיהא בשרה אמה יש בגגה אמה של עליונות יותר מאמה שצריך שיהא באויר שבין המחתומות כאמה שיעור. ואמ"ש שהעלה הר"ן שאין בגיעו דבריו ר"ש אמ"ש רבינו נראה שסוכר כן ולאיכך כתב והוא שיהיה תוכן כעד אמה כיורד. ולאמר ברבינו בא לאמרם ג"כ היכא שיש ברוחב הקרה העולה אמה או יותר וכין המחתומות יש יותר מרוחב הקרה הטעלה דלא אמרינן תכוס רמי אלא כשיבא הקרה בעליון ליכנס בין המחתומות בלאלוס הא לאו הכי לא. ואם היה ברוחב זה המחתומות אמה אמה אמה וכו'. כתב הר"ן דמוכח מגמ' דבעינן מתי שיהא באויר שבין המחתומות אמה דאי לא אמ"ש שיש בגגה אמה אמה רמי ואין גראה דעת רבינו שיהא תוכן כעד אמה כיורד:

העושה

כפרוץ הוא נחשב: **יז** פרש "עליה בגד מלמעלה או שפרש תחתיה מפני [ק] הגשר פסולה. פרשו כדי לנאותה בשרה. וכן אם סיככה כהלכתה ועיטרה במיני פירות ובמיני מגדים וכלים שתלויין בין בכתליה בין בסכך כדי לנאותה כשרה: **יח** נויי סוכה אין ממעטין בגובהה אבל ממעטין ברחבה. היו נויי הסוכה [ל] מופלגין ומגגה ארבעה טפחים או יתר פסולה. שנמצא שהיושב שם כאילו אינו תחת הסכך אלא תחת הגויים שהן אוכלין וכלים שאין מסככין בהן: **יט** יסכך שהיו בו חלונות חלונות שהאויר נראה מהן. אם יש בכל האויר כל מקום המסוכך הרי זו פסולה מפני שחמתה תהיה מרובה מצלתה. וכל שהחמה [מ] מרובה על הצל אינו סכך. ואם היה הסכך רב על האויר בשרה: **כ** במה דברים אמורים בשלא היה במקום אחד אויר שלשה טפחים. אבל אם היה אויר שלשה טפחים בין באמצע בין מן הצד הרי זו [פ] פסולה עד שימעטנו משלשה. מיעטו בדבר הפסול בגגן כרים וכסתות. אם סוכה גדולה היא בשרה. ואם בסוכה קטנה פסולה עד שימעטנו בדבר שמסככין בו. היה רוב הסכוך צלתו מרובה מחמתו ומיעוטו חמתו מרובה מצלתו הואיל וצילת הכל מרובה מחמת הכל בשרה: **כא** ידרך הסכוך להיות קל כדי שיראו ממנו הכוכבים הגדולים. היתה מעובה [פ] כמין בית אף על פי שאין הכוכבים נראין מתוכה בשרה. היה הסכוך מדובלל והוא הסכוך שיהיה מקצתו למעלה ומקצתו למטה כשר. ובלבד שלא יהיה בין העולה והיורד שלשה טפחים. ואם היה ברוחב זה העולה [ב] טפח או יתר אף על פי שהוא גבוה יתר משלשה טפחים ורואין אותו כאילו ירד למטה ונגע בשפת זה היורד

יח פרש עליה בגד מלמעלה וכו'. מגמה (דף י') פרש עליה סדין מפני החמה לו מחמיה מפני הגשר פסולה ובגמ' ל"ל הסדא לא אמרו אלא מפני הגשר אבל לנאותה בשרה ופירוש הר"ר מאיר דהיינו הגר הפעלים הנוגרים. עוד שם ליתא מפני ליה לרב חסדא סכנה דהלכתה עפרה בקרמין ובסדינין המעיילין ופלה בה לגוזים מפרפקים וכו' אלמא אם רלה לעפרה בסדינין לעלותה בעדרה ודחי דלמא בריחיה מן הגד וקי"ל כרב חסדא ובריחיה היא בפסקה בין בסכוך בין בכותלים ומתוכר בהלכות:

יח נויי סוכה אין ממעטין וכו'. שם (דף י"ב) תנו נויי סוכה אין ממעטין בסוכה. פי' בפירוש עבדים אמר רב אסי ומן הגד ממעטין: היו מיי סוכה וכו'. שם אמר מיי סוכה המוטלגין ממנה מרבעה רב אחמן אמר בשרה ורב חסדא ורבנה בר רב הונא אמרי פסולה ובהלכות וקי"ל דיחיד ורבים הלכה כרבים. ויש מי שפסקה דוקא בגגה המיין מרובה ממתמן ואין נראה כן מדברי רבינו:

יט יסכך שיש בו חלונות וכו'. מגמה (דף כ"ב) פרק היכן שהיה סוכה מדובלגת ובגלגה מרובה ממחמה בשרה ובגמרא אמר מדובלגת דבר אמר סוכה עביה ומאי מדובלגת מדובלגת ותנא קמאי סוכה מדובלגת שגלגה מרובה ממחמה בשרה ויש שם מוקומות מחרות בפירוש מגמתו ואין תולות כמו שיבאר לגמרה. ועוד בגמ' (דף כ"ב) הא בהדי פסולא ודמיניה ומגמתה מרובה מגלגה פסולה הא בהדי בשרה ואיתא לא קשיא כאן מלגמה כאן מלמטה. ופירשו בהלכות שאם המחמה והצל מלמעלה שוין פסולה לפי שמלחמה המחמה מרובה

על הצל, ובגר הארכתי זה למעלה:

כ במה דברים אמורים בגולה היה במקום אחד וכו'. פ"ק (דף י"ח) אמר אמר רב, ואמר אלעי אמר שמואל ואיתמר נמי בגקים בין בשנודין פי' ישמש בסוכה קטנה בקנים הוי חיטוט בשנודין לא הוי חיטוט פירוש שנודין אין מסוכן בכן לפי שהן לא מתמוח: היה רוב הסכוך וכו'. שם (דף י"ח) מוקימתא דר' יוחנן נגי בריחיה דבסכל היולא מן הסוכה דהון בסוכה ומוקמה ר' יוחנן לא מגרסה אלא לסוכה שגלגה מרובה מחמתה ומיעוטה מחמה מרובה מגלגה הא דתימא אמסכל בתר-שרמא קמ"ל, ע"כ:

כא דרך הסכוך להיות קל וכו'. מגמה פ' היכן (דף כ"ב) המעובה כמין בית אמ"ש שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה: **היה** הסכוך מדובלל וכו'. על המגמה דסוכה המדובלגת שהארכתי למעלה אחר שמואל

עלי מדובלגת מבולבלת קנה עולה וקנה יורד וקנתי תרתי סוכה מדובלגת ובגלגה מרובה מחמתה בשרה ואמר אביי לא שאמר אלא שאין בין זה לזה ג' טפחים אבל יש בין זה לזה ג' טפחים

לחם משנה

יח היו מיי הסוכה מוטלגים (מגנה) ד' טפחים לו יותר פסולה. כתב ה"ה ויש מי שמכרחים וכו' וא"ת לדעת רבינו שכתב לעפילו אחתו תרוכה מלגלו פסולה **מלו שלא** דהוליין היוכלין לרוח עדרה דקאמר הכם דאם תריחן תרוכה תלגלו דהיות בשרה לו לאו מפנתא דדירה כרוחה וא"כ הכא דליכא כלי מעמא ליהוי בשרה ו"ל דשאלי התם דלוהן ההוא בגלי ולכך לי לאו מפנתא דדירה כרוחה היא בשרה אבל הכא אי מיי המיבי לא בגלי:

יט יסכך שהיו בו חלונות וכו'. כתב ה"ה מגמה פרק היכן וכו' ובגמרא אלי מדובלגת וחדא קמאי סוכה מדובלגת שגלגה מרובה וכו' ולא ידעתי למה ע

הגהות מיימוניות

ודלא כרא"מ דפסק כרב: [ק] פירש"י שלא ישאר עליו וקסבין על השולחן רשויה סכך להגן והרי הוא ס"ך המקבל טומאה. אבל התוספות פירשו מפני הגשר פירוש שלא ישאר עליו ותהיה הטמה מרובה מצילתה ב"ב נהגהון לשם סכך להבשר סוכה וכן מצא ר"ת בתשובת הראונים וכן פירש רא"ם. ולפי פי' רש"י אין לנו טעם נכון לחלק בין מפני הגשר ובין לנאותה שהרי שניהן ענין נוי הסה שלא יטנפו העלין את המאכל והשמשה ואין לנאותה גדול מזה: [ל] כרב חסדא ורבה בר רב הונא ודלא כרב נחמן דאמר דבשרה וכן פסק פ"ד וכן ה"ג וכן ר"ח. ובתשובת הגאונים כתוב דוקא היכא דחמתה מרובה מצילתה אבל אם צילתה מרובה מחמתה בשירה ואין הסדין פוסלה וכן פסק ר"ת דפירש פירש עליה סדין מפני החסה לבן צילתה מרובה מחמתה או תחתיה פירש הסדין מפני הגשר שלא ישאר עליו ובכך תהא המחמה מרובה מצילתה אע"פ שעתה צילתה מרובה בלא סדר הסדין פסולה וכשיגשרו לא מסיק אדעתיה ופסולה עתה טיר וכן צריך לפרש נמרא שעל משנה זו לא שנו אלא מפני הגשר כדפרישית אבל לנאותה שאינו דומה

לגשר שתהא חמתה מרובה מצילתה כגון שהסכך הרבה עב ומרובד שאז אינו פורס אלא לנאותה בשירה ולא כמו שפירשו רבותינו מפני הגשר שלא ילכלך סעודתו אב"ת.

[מ] וכן פירש"ש כפ' הישן דפרק כתני אמתני' ומתרץ כאן מלמעלה כאן מלמטה כי הוו בחד הדרי פסולה ופירש"ש מלמעלה כשרה דהוי עומד מרובה על הפרוץ שתחשבה כחפשבה על הקרקע וכשהיא שית לכמה בידוע שהעומד מרובה למעלה וגרסינן אמר רב פפא היינו דאמרי אנשי כזוזא מלעיל באיסתרא מלתתא וכו'. אבל ר"ת פירש כשהן כהדדי מלמעלה כשירה דפרוץ בעומד מיהר כאן מלמטה כשהן כהדדי מלמעלה פסולה דבידוע בין דגראה לו לפרחוק הפרוץ בעומד שהוא יותר ומרובה עליו אמר רב פפא היינו דאמרי אנשי וכו' ואיסתרא קמן מזוז דראמרינן פ"ק דקידושין עברי דקרו לפלגא דזוזי איסתרא ופירוש אדם כראש ההר נראה כצפור וראיה לדבר ונהי בעינינו כחגבים וגו' וכובב גדול נראה לנו קטן ועתה לא יקשה דרב פפא דאומר בעינינו פרוץ בעומד מותר אהא דתנן הבקרקע מוכתו בשבודין וכן פראש כפר"ת [ת] אמר אביי אויר: בסוכה גדולה ומוענה בין בשבודין בין בקנים הוי מיעוט וכו': [ת] כבית הלל וכתב ראב"ם מרקתני כמין בית ש"מ ולא כבית משמע לאמרנו שיכול לסכוכה בעוכי כראונו אך שהראה סוכה אבל בנכרים אפילו פחות מג' דהוו להו כקנים בעלמא אחרי שכל הבתים כסוכין בענין זה ואינה נראית סוכה כסולה דלא היא כמין בית אלא בית מטש ועיין בהלכתא ט. [כ] כרבא דאמר התם חבים ודלא כאביי דמגיל בכל ענין אם יש בין

א סור מי' תלכא מפ"ג שם ב סור מי' תלג תרלב מפ"ג עמין מג: ג סור מי' תלכו מפ"ג שם: ד סור מי' תלכ מפ"ג שם ה שם: ו שם: ז ע' בעור שם:

פסחים פסולה רבא אמר אפילו יש בין זה לזה ג' טפחים כשרה דאמריק מבטל רמי ולא אמרינן מלא שיש בגובה טפח אבל בשאין בגובה טפח לא אמריק מבטל רמי וקי"ל כרבא: **כב העושה** סוכה על גבי סוכה וכו'. פ"ה (דף פ') מפני סוכה על גבי סוכה העליונה כשרה והתחתונה פסולה ר' יהודה אומר אם אין דיורין בעליונה התחתונה כשרה ובגמרא (דף י"ח) כתיב יבמות אמר רב הונא אמר רב מבדא ורבנן בר רב הונא אמרי ד' אמה דתניא אין דיורין בעליונה אבל לא בתחתונה אמר מר אין דיורין בעליונה לחייב לדיורה בעליונה פסולה התחתונה וקשיא לשמואל דאמר ר' יוחנן רב דיומי דיורשא דמהני' כבי מערבי לה בתרתונה דלדיר יהודה הני קאמר אם אינה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה כשרה. והקשו מבלל דתמ"ק אמר אינה יכולה לקבל פסולה ותירצו ביכולה לקבל על ידי הדחק אינכא ביניייהו. ומכל דברי שמואל ובפירושיה דרב דימי וקי"ל בתמ"ק דמהניתן ומבטלו דברי רבינו, ויש פוסקין דלא כשמואל וכבר הסכים הר"פ ז"ל בהאמת לדברי רבינו. ומ"ש רבינו והוא אינו יכול אינו מיקר וכו' אמנם הוא ונלמד מן הסוגיא שלמעלה מזה:

כג מטה שבתוך הסוכה וכו'. רש"י פ' (דף כ"ו) דיקון מתח המקה לא יפא ידי סוכתו, ובגמ' דבעמוד שמואל בעמוד שבעה. **וכן** כילה שיש לה גג וכו'. פ"ק (דף י"ח): אמר רב יהודה אמר שמואל מותר ליטול בכילה בסוכה ופ"ש שיש לה גג והוא שאינה בגובה סוכה והוא שאין לה גג מ"ש שבגובה שבעה, ותני הלשונות אמנם וכן מבואר בהלכות דלא מיפסלה אלא בגובהה י' ובשיש לה גג: **וכן** התמיד מרבנה קמיהון וכו'. משנה (דף י"ח): מרים הוא על גבי קיטופות פסולה אבל מרים הוא על גבי קיטופות כשרה, ובגמרא בריישא נקיטין בעיס וקיטופות מרבנה מרים על גבי קיטופות פסולה פ"ג נקיטין בסוכה ונלבד אלא יהו נקיטין נבוהין מן הסמיכה עמוד והקשו מבריישא ז' לדין הכילה שמבאר לשמעלה. והיולא אחר נקיטין דקיבלי והתרינו עם בהלון זה. וכתב דבר מחמיר על דברי רבינו שהשוה כילה ונקיטין וקיטופות. וגם בכלמות לא אמרו אלא בגמרא ריש בריישא ומנינו בגמרא דאמרינן דלמיתא אליבא דמאן דמתיר בוכה המעמיד בוכה המעמיד כמין גריף דשמואל מתרנה כמין גריף פסולה כמתנאי בסדר ד' ולאו כמלכים דמו אפ"ג דקבלי בין נקלא בין לחומרא כדמפרש הכם בסוגיא שבל מתנה אז (דף י"ח) דבשאר שוכחו כמין גריף פסולה ותלינן מנגיי מהדדי וקיימא לן

לחם משנה

לן לא"ה לבטיל כלל דברי רב דיוסף מה שהקשו בגמרא הא כי הדדי וכו': **בא והוא** שיהיה מכוון כגבד אמת היודר. לכאורה נראה כוונתו ש"א יהיה רחוק מהשמה היודר אלא שיהיה מכוון כגבדו אמתו כדי שנאמר בכך מבוא רמי ומ"ב קבלה מלין כנים זה רבינו. ופ"ק דבסדר י"ז מכלכות בכם בני ג' קרוות כאב רבינו סיסה אחת לאמה ואחת לעשלה דוחין וכו' ונלבד אלא וכו' ולא יהיה בינתיים ג' אמות בשרוחין מתה שיהיה מתנה בתרתון אלא בכך כלום ולוחין כאילו אינה לעשלה ובם זה כגבד זה והאריך חגלי אלא מהיה מה אלמנה דהקה מגלמנה בתרתון ג' אמות מפני אמו אפילו אחר שעלמה לעשלה מהיה נמצאת דמוקה מהאחרת ג' אמות דלא מחצבה אמלמה אלא בקרקעות של אחתמוה הם קרקעות של עליונה דכיון דאין בהתחתונה יכולה לקבל כרים וכסתות ונם אמחה מרובה (דהא לא) בכסף העליונה מצרת דלאו סוכה היא, ומ"ש שהתחתונה כשכך בעליונה מצרת אמתא דל"ק דכיון דהתחתונה מרובה מצלמה בכסף עליונה הוא אחרת לכך צריך אלא יהיה אמתה עמדיים דהוי כבר אמוד. ומ"ש אפילו שיהיה בתוך עמדים אין מעמדים אלא בעליונה לבסך של התחתונה להיותה הא אמרינן לעיל דעמדת רבינו דלא מצטרף אמתו בהוי אמתה כבר היכא דתכבן דהיינו הכריעו הכריעו ומ"ב הכא הוי מצטרף, וי"ל דאמתה

כב וכן כתמיד מרבנה מבודים וכו'. כתב כ"ה ז"ל דרבינו דחה הכריעתא והסוגיא אמ"ג דלא נכיהו עמדה אמנם דמ"ל דבר מוכיח אחיא אמ"ל דהשתה שהכמו מתיר צריך בשרה ומה"ה כאן הוי אבל אמתה אמתה אמתה

כב אבל שני עמודים שפרש עליהן סדין וכן בילה שאין בגנה טפח אפילו גבוהין כל שהן מותר לישן תחתיהם בסוכה. שאינן כסוכה כתוך סוכה מפני שאין לה גג: **כה** [ה]סוכה כשרה וכן [ו] הגזולה כשרה. כיצד אם תקע על חברו והוציאו מסוכתו וגזלה

א טור סי' תלו ופ"ע כפ"ג שם

לן כי הא דלא חזיב אהל אלא בארבעה גגודה עשרה ובגג עסה. ויש מן הגאונים ונם מן האחרונים יש שסוברין דבילה לא מבטלא אלא בתרתי וכדברי רבינו. אבל קיטוטות שהן מרכבה וקבועים אפילו בהדא מיפלי בגובה עשרה אבל הני בגובה ואין הגג מעלה ומוריד בהן:

כה סוכה כשרה וכו'. מהלוקת ר' אלישר והחכמים ס' הגן (דף כ"ז) וקי"ל כרבנן אלישר פ"ה דאמרן דאם יעלה אדם בסוכה אחרת ואינו דומה לעלה: וכן הגזולה כשרה וכו'. פרק עוקב הגזל (דף נ"ט) ת"ר סוכה גזולה והמסכר ברשות הרבים רבי אליעזר שבל עליה ומכחיש מכשירין ומעמיד עם הגל עליה ומסך בהן אליעזר ר"ש מודה

כן כי הא דלא חזיב אהל אלא בארבעה גגודה עשרה ובגג עסה. ויש מן הגאונים ונם מן האחרונים יש שסוברין דבילה לא מבטלא אלא בתרתי וכדברי רבינו. אבל קיטוטות שהן מרכבה וקבועים אפילו בהדא מיפלי בגובה עשרה אבל הני בגובה ואין הגג מעלה ומוריד בהן:

כה סוכה כשרה וכו'. מי דכתיבא לא מדין מורה דקרקע לאנה עגלה וכמגל עניים ועשה מהם סוכה לא יצא מדין מורה אבל אחר החקה יצא דהאקר ב"ד הפקר. ומיהו חזקת סוכה גזולה אפילו אחר החקה כגון סוכה כעביה גרמא הסמיכה אי נרחק הע"ה דסיון שהיתה מסולקת עגלה:

קטן

לחם משנה

בגובה עשרה כיון דבתך טוגים דהכא לחכיב דאע"ג דאין גבוהין עשרה כיון דקביעי פסולה. מיהו נזה ל"ל דכיון דגלי לן הכם דקביעות לא מהני דאי אהני קביעות הוה לן לאסורי בהם כיון דסוכה קביעה אע"ג דאין לה גג מעתה דקביעות לא מהני ה"ה בקיטוטות דאין קביעות מהני בהם לסכל. ופ"ק דאם כדברי אלמר דכיון דא"ל לתך הגל דבסוכה דהתם כשרה והוי סוכה הכא הוי פסולה ואמן דקי"ל דהתם פסול הכא כשר א"כ קיטוטות דבסוכה הנא אינה אינה מעשה הנא הוי כמו בסוכה פסול ואין הסוכה פחותה מעשרה נא"ע ואפילו הך הגא מודה הם ל"כ אמאי אינו כשר כלי כיון דהכשר דהכא נאלם בפסול דהתם ופסול דבתא בהכשר דהתם, וכ"ת שאני קיטוטות דכיון דקביעי אע"פ שאין נגובין ר' פסולא זה אינו כלום דסוכה מהי קביעא כמו בקיטוטות דהרי בגמרא בפ"ק תירגא שאני קיטוטות דקביעי והקשו על זה והרי סוכה על גבי סוכה דקביע וכו' כלומר דהתם בשרה פחות מעשרה וא"כ אמאי פסול הכא ואי פ"ר דקיטוטות קביעי אפי' מסוכה לגמא דמשום דקיטוטות קביעי אפי' פסול מ"ה דמיהם שיש בקביעות. ולכאורה סם מה שהיאנו בגחלא דהם דלייסבל סוכה וכו' נחתיא הקיבוא דכיון דמגיע דלמיפסל סוכה בעינן כח נחל היכא דסבי לתיפסל סוכה שהרי פחות מעשרה לא הוי סוכה ואמאי שאינו מהל על גל ולא חיפסל בקיטוטות והך קבעות נופא מיהא לעיל בגמ' כשאינלא דלמיפסל סוכה לא אהני בגיר מעשרה דהיכי קאמר סבי הא סוכה שאינה על גבי סוכה פחותה מעשרה פסולה לא אהני פחות מעשרה דלמיפסל סוכה. מיהו נאה ל"ל לתרץ לגמא מלתא הוא וכי אחרינן דבעינן כח למיפסל סוכה הייני סוכה הבעייה בכפרוחה לו נרך כח נחל לפוסלה כיון סוכה פ"ג סוכה דסוכה הרחתונה היא כשרה ואחה בא. לפוסלה נדיך כח לפוסלה ולכן בגיר מעשרה לא פסלה אבל כשלחה רוחה בעבות סוכה והיא פחותה מעשרה לא אחבר אי דבגיר מעשרה יש כח לפוסלה הרי אין כאן סוכה נעשית בהכשר מחהלה שאני בא לפוסלה שאני אומר מפיקרא אין כאן סוכה ואחרכא אחה שבא לפוסלה סוכה נדיך לך כח להכשירה כי היכי דבשלחה בא לפסול סוכה המעשה בהכשר דהייגו סוכה בל גבי סוכה נדיך כח לפוסלה כך בשלחה בא לעבוחה מחדש כגון סוכה אחת פחותה מי' נדיך לך כח להכשירה דהא אמר שחולל בהכשרה כך פיסולה ואם אהה מכשירה לא כשיהיה על סוכה אחרת הראיה בסולה אחרת וא"כ נדיך לך כח להכשירה מהחלחה כמו בשלחה בא לפסול בלחחרת דמזה יצא אם ולהכי סוכה פחותה מי' פסולה דאהה בא להכשיר אחחלחה וכן סוכה על גבי סוכה לא פסלה בפחות מעשרה אבל בקעוקית פחות מי' אלא פסלה אבר הסוכה בכך אלא אבר הסוכה בגרה אלא הוי לגוויי אהלא אין נדיך בא לפסול וכך בפסל בקיטוטות אע"ג דגבי סוכה אחות מי' בסולה. אבל מ"מ דברי הי"ה ז"ל המחוסים דתם שתלה הי"ה ז"ל כיון דבסוכה בשרה הכא פוסל בדין הלה דלדרכה להכשיר סוכה נדיך יותר כח משום דאם אהה מכשיר לא חפסול בלחחרת בשהיה עליה כדפיכם ואם כן כיון דהתם בשרה ב"ש דפסול הכא דהוי לגוויי אהלא אבל מ"מ דלדידן דקי"ל דבסוכה הכא בקיטוטות בשרה קבה לחפיגו לדיגן אע"ג דהתם פסול הכא פסול אלין לחלת פסול סוכה בפסול קיטוטות וא"כ אמאי דהה דבינו סוגיא זאת אפילו לדיגן. וי"ל דהיינו לפי סוגיא זו אבל הסוגיא שבסוף פ"ק (דף י"ט:) משמע דאינו על סברת זו דא"ל אביי לרב יוסף דגבי בילה אחרים כתלן כר"ש דפוסל ראחת דאלי ההכשר לגוויי אהלא דהיינו פילה הנים בפסול סוכה, וז"ש ה"ה ז"ל בין לקולא בין לחומרא כדאמרת כתם על סוגיא זו וכו' לאמר דבר סוגיא יצאד זו דאפילו לקולא אלא אבר לגוויי אהלא אלא אבר דמוחר. ומ"ש ה"ה אלא יאמרן הכיא סוגיא בר בריאתא דקיטוטות פחות מי' דיבר סוגיא אינה מהלקת כלל בין פסול סוכה לעניין לגוויי אהלא, וי"ל דהא סוגיא סברה הסוכה וקיטוטות אינן שוים בקביעות אלא דבר סוכה דמי לבילה דסוכה בינה עראי, ולאיה לדבר זה מנקאמר שם בתלן כר"ש ואם אינה דסוכה בקיטוטות דמיה אפילו בדבגן ומי אחיה דע"ב לא מבטלי דבגן אלא בילה דמיה דמיה לבילה לא מ"ה דבקה נמבלן לחוי בקיטוטות ואיפסול אלא בגד אחד שבקיטוטות מבר בקיטוטות מרחי לגישתא אבל לגד בחחר דאין בקביעות מסוי אלא אחד בקיטוטות לא שריך הכי אלא בקבעות הוי אינבא דקיטוטות בגלקיטין מכח בהיא בילה דבדין אמר בגלקיטין דבסר דומיה בילה והקבעות הוי בקיטוטות. ואינרא הגמרא דבאלי בקיטוטות דקביעי אפי' ולכך אסור אחרא בקביעות אחרי לגישתא אבל בגלקיטין דלא קביעי כ"ב לא אחרי לבסיר אחרי. וא"ל לפי זה לאמר אחרא הנוס דבהחלה לגישתא דאיתא בקיטוטות הוא שבחוחים מעשרה אלא דבר כיון בקביעות הוא אפסיר אחחר ת"ב מלי חזיא לאמר דמבטר בהיא דגג אחרא ד', ל"ל דאפי' מבהבר לאמר דאחרי לבסיר בהיא דגג כיון דאיתא לגיא גג אפ"ם דלא הביב בא"ם הא אית ליה ועוד דלאי

ואע"פ שיש לה גג ואע"פ שגבוה עשרה מפחים ומעמא דלא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע ל"ש מפחים ל"ש בילה ולית הילבתא הכי וכן פר"ח וביומא האלפסי וראיה מדאמרינן בסוף פירקין הילכתא הנושה כמן צריף אביי אשכחיה לרב יוסף דגני בבילת תתנים בסוכה וסוכה הנם דמעמא משום דשיעור אהלא לאו כאהלא דמי אבל יש לה גג אסור ומתני' יחידאה היא וכו' כראיתא הנם דעוד בפרק הישן אשכחוהא דלא שרא רבא לרב אחא לסיעני בבילה בסוכה אלא משום בקי ומיהו גבי שבת משמע

דבבילה בעינן מרחי ובגלקיטין דקביעי בעינן עשרה וקביעות אע"ג דאין גבוהין עשרה כיון דקביעי סבי אבל זה שבחבו שבקיטוטות אין גג מעלה ומוריד אלא בעינן עשרה אחיא דלא כמאן. ונראה לומר דהגאונים סוקמה להם בגמרא שבקבו ליהו קביעות דחיי קביעי שאני הם דיש להם גג וכבר הקבו הסוסבות ז"ל קבעת זו והיא עלומה ולבך פירש הכי דקיטוטות אין להם גג אלא הם כמו גלקיטין גזוגים בדאם המעה וכחוני הסבה אלא בגלקיטין הם שים ולא קביעי ל"כ וקיטוטות מהוך שהם ד' קביעי וכרייחא דייקא כיוהיה דאמרה גלקיטין שים קיטוטות ד' מפשע שאין הסרם בין זה לזה אלא שאלו ג' ואלו ד' וז"ש והם ד' וקביעי והם דומים המלבה סוגיא זו מחמת סוגיא בבפ"ק כמו שדהלה רבינו. וז"ש דבקיטוטות נגובין עשרה בסולה יצא להם מבהם מחמיהין דקאמר בגיר מעל גבי קיטוף בסולה ע"ג גלקיטין בשרה אלא דלא דמה מבינה סחמת מלבה לבך המרו דבקיטוטות בהם גבוהים ר' בסולה דאע"ג דשיעוני הבלים דקביעי לאו כאהלים שאני קיטוטה דקביעי אפי' אלא אם אלא לדמות המעבה דילבה, וכ"ת מחלי לא מוקמנו מהני' דבגיר בבהמה מעשרה אין זו קיטוטה בכל כמה דמלינן לאוקומי בלילן דבשאני אהלים דקביעי לאו כאהלים דמו מוקמינן ולבך אמרו דדוקא עשרה ושל דאין סברת דקיטוטות כמות מעשרה בסבל וגלקיטין אבילו נגובה עשרה לא אהני לגיגן דק"ל דשעוני אהלים לאו כאהלים ודי לן לאיסור דגגא לקיטוטות מגלקיטין. ולפ"ז מ"ש שבחבו שאין גג מעלה ומוריד בהן משום שס"ל דקיטוטות אין להם גג מבח הקושיא דפריך והבחא בילה וגלקיטין שוים וקיטוטות דין אחר מבח ויתני'. והאוסבות (בד"ה לר' קביעי) כחבו להרב קבשיא ז' ח"ל אע"פ שא"ש לה גג וז"ל אין לה גג מ"מ לא הביב גג בין לאין בגובים ר' ובאמרם אין בהו מדלא לגישתא *בילה אין לה גג בגובה עשרה וקיטוטות יש להם גג ומשום בגובים ר' מ"ב. ומיבא לאיזה בדבריהם, הדא לבלבולה בגיגי דיבהו מדיבהו דמעיקרא בחבו דבקיטוטות אין לה גג מיקרי והוו כמו גלקיטין דאיכא מרחי לגישתא אין לה גג ובהחתין מעשרה ואע"ב בחבו דדמי קיטוטות לבילה בגובה ר' משום דאיכא בילה הדא לגיגוהא דלא אלא בגובה עשרה וקיטוטות דאיכא בילה אלא דלא בגובה עשרה אבל הני הבלים בגובה ונגב עסה. ויש מן הגאונים ונם מן האחרונים יש שסוברין דבילה לא מבטלא אלא בתרתי וכדברי רבינו. אבל קיטוטות שהן מרכבה וקבועים אפילו בהדא מיפלי בגובה עשרה אבל הני בגובה ואין הגג מעלה ומוריד בהן:

כה סוכה כשרה וכו'. מהלוקת ר' אלישר והחכמים ס' הגן (דף כ"ז) וקי"ל כרבנן אלישר פ"ה דאמרן דאם יעלה אדם בסוכה אחרת ואינו דומה לעלה: וכן הגזולה כשרה וכו'. פרק עוקב הגזל (דף נ"ט) ת"ר סוכה גזולה והמסכר ברשות הרבים רבי אליעזר שבל עליה ומכחיש מכשירין ומעמיד עם הגל עליה ומסך בהן אליעזר ר"ש מודה

מודה

הגהות מיימוניות

פרק הולין דשיעוני אהלא כאהלא דמי ומה שהחבירו הכא משום דדמי לסוכה חחת סוכה ורבינו אב"ן פסק כרבה רבבל ענין מוחר לישן בבילה בסוכה אבי"ה, ע"ב: [ח] הישן וילוף מכל האורח ביראל ישבו בסוכות ס פר שבל ישראל ראוין לישב בסוכה ארבע, ע"ב: [ט] ודלא בר' אליעזר דבדמי לה לדולב ביו"ם ראשון ע"ש ורבינו אבי"ה רצה לומר דאם נכנס בסוכתו של חבריו שלא בדעתו לא יצא והכיאו ראיה מן תירוצלמי

דספרש הבי פירוש דגזולה, ע"ב:

מודה לפי שאין לעגל גזלת דמי עצים בלבד. וכן מבואר שם דאפילו בכשורי דהייגו נסרים פמ"ג דלא שכיחי כמו שאר עצים אין לעגל גזלת דמי עצים בלבד: העושה סוכה ברשות הרבים וכו'. כבר נתבאר זה בסמוך:

פ"ד א נשים ועבדים וקטנים וכו'. מבואר פרק היקן (דף כ"מ) נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה: **שומטות** ומדרגיות וכו'. זה ברור ומבואר רבינו מדין הספר כמוכר פרק כ':

וכן מי שמלוי עבד וכו'. אף זה נלמד מהש וכמו כלל לכל מצות עשה שהאמן נמרא: **קטן** שאין צריך לאמו וכו'. במסכת (שם) קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה ובגמרא (דף כ"מ): מבואר בחיבור מדברי הס. ובגמ' כיצד דמי קטן שאין צריך לאמו אמרי דבי רבי יגאי כל שאכלה ואין אמו מקנחתו ר"ל אמר כל שעשר מעשה ואינו קורא אימא אימא. ובתב רבינו כבן חמש כבן שש ויש סתר לדבריו מן הסוגיא שבגמרא פרק כיצד מהבתיבין (דף פ"ב) וכן כתבו ז"ל ואיתמר כבן חמש שאלמו ע"ש חמש וכן שש שאלמו ע"ש:

ב חולים ומשמשיהם פטורין מן הסוכה. ובגמרא (סוכה כ"ו) א"ר חולה שאמרו לא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חש בו כאב אלא אפילו חולה שאין בו כאב אפילו חש בעינו אם בראשו אמר רב"נ אפילו חש בעקביו והקיר לי ר' יוסי בר"נ ליתן לי ומאמאי מזון לשוכה: מצטער פטור מן הסוכה ומשמשיו חייבין וכו'. אם אחר רבא מצטער פטור מן הסוכה וכקנו והא אמר מר מזון ומשמשיהן חולה אין מצטער לא ומילא חולה הוא ומשמשיו פטורין מצטער הוא אין ומשמשיו לא. וזה מבואר מהגמרא הוא הוא:

ג דבר קל וכמו שכתב רבינו:

ג האבל חייב בסוכה וכו'. מימרא שם (דף כ"ה.) אמר רב האבל חייב בסוכה וכקנו אשמעא ומילא מהו דתימא הואיל ואמר רבא מצטער אפילו מן הסוכה הא מי מצטער הוא קא"ל הי מילי מצטער לגבי דמילא אבל הא מילתא הוא דמצטער מצטער דמשמע ליה דעתיה ע"כ: ותתן וכל השמשיהן וכו'. אם אמר רב אחן וכן השמשיהן וכל בני חופה פטורין מן הסוכה כל שבעה ואמרו שם דעמעמא מהוס דבעל לחיבל ולמחדי מהופה ואין שמחה אלא בסוכה ואין שמחה אלא במקום פטורה. והקנו ולעבוד חופה בסוכה והילן רבא מהוס לאר אחן פירש"י ז"ל שהוא מצטער דלא אמו עילוי כל בני חופה בסוכה, ע"כ:

ד שלוחי מצוה פטורין וכו'. תמצה (דף כ"ה) כלשונה: הולכי דרכים ביום וכו'. בריתא לשונה שם (דף כ"ו) ובוף הברייתא הולכי לדבר מצוה פטורין בין ביום ובין בלילה. ויש מי שכתב והוא שיהיה בעוון שאם יבוא בסוכה יתבטל קצת מלאתה מצוה, ואין נראה כן מדברי הגאונים ולא מדברי רבינו שבתה ובתב לאמלה שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה אלא כל זמן שעוסקין במצוה שהשבק מצוה פטור מן המצוה: **שומרי** העיר וכו'. בריתא לשונה שם: שומרי נגה וסולדסן וכו'. שם שומרי נגות וסולדסן פטורין בין ביום ובין בלילה והקנו ולעבדו סוכה ולישבו בתם כעין הדומה פי' כיון שאין דרך לקנות שם אין מייב לעשות שם סוכה ובתב מירן פירלה קרא לגבר. ואמרו מיכא בייניהו בריש ופירשו הגאונים שאם הוא אומר בדי פירוש לבתה חייב שהרי יכול לעשות סוכה שם ולשמחו וקי"ל כרבא וכל זה מבואר בתה שבתב שאם יעשה האומר סוכה וכו'. ויש לרש"י ז"ל בזה פי' אחר וזה בתן:

פ"ו א קטן שאינו צריך לאמו וכו'. בתב ה"ר בתב רבינו בבן ה' בבן ו' ויש סמך לדבריו וכו'. ודע דאיתא בפרק בילה שאילתות (שילהן ס"ב) אתא דבל קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה ובמה בבר ד' ובבר ה'. ויש לאמרה אמאי דתה בא לאמר לעניין סוכה ובקנו שיעורו דאמר בני שיבוחין. ולפשר לדמוק ולומר דמדברבינו בירושלמי פ' היקן אמר רבי הושעיה קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה ויש לו שיעור בל אמר מסמתא לסוכה ובלילה כי הדדי ניהו. ובלא בעבר יש לדבר מדחאיק דהא דבמה בבר ד' ובבר ה' לא אמר בפרק היקן דהוא דוכיתה אלמא לאו עיקר הוא. ודע דבפרק בילה מבתחתין מבלינ בעבי שיעור בין לחיבה לאמה בתחה לעיבה בתחה ולא"ש שרבינו בתם בא"ש: מה"ל שיעורין דבן ו' יוצא בשיעור אמו הייגו בדליבה לאמה בתחה ובלן לעניין סוכה בתב בבן ה' ובבן ו' ובייגו דבלחיבה לאמה בתחה בן ה' ובלחיבה הי בן ו' ומיבה מילף לשיעור:

ד שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה. (סוכה כ"ה) פירש"י אפילו בשעה שהיו בלא הוכל בתחה אלא בתחה שיש בו סכנה אלא אפילו חש בראשו ואפילו חש בעיניו. [פ] מצטער פטור מן הסוכה הוא ולא משמשיו. ואיזהו מצטער זה שאינו יכול לישן בסוכה מפני הרוח או מפני הזבובים והפרעושים וכיוצא בהן או מפני [ג] הריח: **ג** האבל חייב בסוכה. יוחתן וכל השושבינין וכל בני חופה [ג] פטורים מן הסוכה כל שבעת ימי המשתה: **ד** שלוחי [ד] מצוה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה. הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבין בלילה. הולכי דרכים בלילה פטורים מן הסוכה בלילה וחייבים ביום. שומרי העיר ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה. שומרי העיר בלילה פטורים מן הסוכה בלילה וחייבים ביום. שומרי גנות ופרדסין פטורין בין ביום ובין בלילה שאם יעשה השומר סוכה [ה] ידע הנגב

א טור סי' תרמ סמ"ג עטין מג: ב שי' בטור שם דבכתה"מ מולק בזה: ג טור וכמ"ש שם:

פרק ששי

א נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה. טומטום ואנדרוגינוס חייבים מספק. וכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין חייב. קטן שאינו צריך לאמו שהוא [כבן חמש] כבן שש חייב בסוכה מדברי סופרים כדי לחנכו במצות: **ב** חולים ומשמשיהן פטורים מן הסוכה. ולא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חש בראשו ואפילו חש בעיניו. [פ] מצטער פטור מן הסוכה הוא ולא משמשיו. ואיזהו מצטער זה שאינו יכול לישן בסוכה מפני הרוח או מפני הזבובים והפרעושים וכיוצא בהן או מפני [ג] הריח: **ג** האבל חייב בסוכה. יוחתן וכל השושבינין וכל בני חופה [ג] פטורים מן הסוכה כל שבעת ימי המשתה: **ד** שלוחי [ד] מצוה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה. הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבין בלילה. הולכי דרכים בלילה פטורים מן הסוכה בלילה וחייבים ביום. שומרי העיר ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה. שומרי העיר בלילה פטורים מן הסוכה בלילה וחייבים ביום. שומרי גנות ופרדסין פטורין בין ביום ובין בלילה שאם יעשה השומר סוכה [ה] ידע הנגב

לחם משנה

דלמי אמרה דמסור הרישונה דשבדה ממילא הוסרה ההיא דגב דמה שאין חשוב גב היינו מפני שפרחוהן מעצרה וכיון דהשגיגן ניה י' כל מיתא ניה גב לגך שביא ניה קדישות לעניין הגב לגב דחפצה מועבר חפצה ואפלר הרישונה דסחות י':

בה ואם נגל עצים ועשה סוכה מהן וכו' בתן כלים יצא. בפרק גולב הגזל (דף ל"ה) אמרינן דאמר בסורא דתבלתא [דגמלה] עבדי לה רבא חקאתא חשוב חקאת חרש מרש וכו' ומלאה מדברי רבינו שהוא ליפות עצים אלא שיבה בהם מפני שבתר חקאת חכמים וכו'. ומבתר דאין הבשם אלא חשוב חקאת חכמים דאי חשוב שיבי חיפוש ניה דקנינהו בשיבי וחס"ם ופשיטא גזל נסרים וכו' ר"ל דאפילו נסרים דלא שביחי כמבואר בגמרא וס"ם וגם שבה בהן לבל קאי בין מאסרים בין מעצים. אבל רש"י ז"ל שפירש בעצים דקנינהו בשיבי מעצה ובנסרים ודאי לא קנינהו בשיבי כיון דאלו הבשם בגמרא חקי"ם. ק"ק ס"ב אמתי לא מילא בגמ' בשבקנהו שבשם דאי חשוב דבשם בכהן בשיבי אבל ביאם דלא קנינהו בשיבי אבל ביאם דלא קנינהו בשיבי לא קמ"ל:

פ"ו א שהוא (כבן חמש) כבן שש כו'. מבואר בסוגיא דרש פרק כיצד מתחתין (דף פ"ב) *דהיכא דאיתיה לאמה דמקא בבר ד' בבר חמש אינגמרא נפשיע כל אינשי מאמו ואינו שאלו

הגהות מיימוניות

(א) בתב רא"ש שיתן אל לבו וישער אם היה יוצא מביתו מפני צער בזה ראשו לצאת מסוכתו ודוקא שעושה סוכתו מחילתו במקום שראוי לאכל ולישן וגולל לו הצער אח"כ אבל אם עשאה מחתילה במקום הראוי להצטער באכילה או בשתיה או בשינה כגון שיראה בה מיגנים דלא מיבעיא דלא מיסבר בהבי אלא אפילו אבל ושתה וישן בה לא יצא בה ידי חובתו דהא בעין תדורו בעינן והא לא הוי בעין דירה כיון שאין יכול לעשות בה כל צרכי אכילה ושתייה ושינה ומתחלה לא הוי סוכה כיון דלצערה קיימא. ע"כ: [ובתב תמור נראה שאין כל אדם יכול לומר מצטער אני ויסבר אלא בדבר שרוב בני אדם להצטער בו. ע"כ]: [ב] רב חסדא ורבה בר רב הונא דגנו ארקתא דסורא וכו' חתם לא הלכו אלא לכי ריש גלותא ובגם בש"ק דאגגיתנו בר נחמן בסוכה שנרות שבתלים מסבות ר' מעוכדא דר

הגנב שיש לשוטר מקום קבוע ויבא ויגנוב מן מקום אחר: **ה** "כיצד [ז] היא מצות הישיבה בסוכה. שיהיה אוכל ושותה ודר בסוכה כל שבעת הימים בין ביום ובין בלילה כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה. וכל שבעת הימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע שנאמר בסוכות תשבו שבעת ימים. כיצד כלים הנאים ומצעות הנאות בסוכה. וכלי שתייה כגון אשישות וכוסות בסוכה. אבל כלי [ז] אבילה כגון קדרות וקערות חוץ לסוכה. המנורה בסוכה. ואם היתה סוכה קטנה מניחה חוץ לסוכה: **ו** אוכלין ושותין וישנים בסוכה כל שבעה בין ביום ובין בלילה. ואסור לאכול סעודה חוץ לסוכה כל שבעה אלא אם אכל אכילת [ח] עראי כביצה או [פ] פחות או יתר מעט. ואין ישנים חוץ לסוכה אפילו שינת [י] עראי. ומותר לשתות מים ולאכול פירות חוץ לסוכה. ומי שיהטיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה יאפילו מים הרי זה [כ] משובח: **ז** יאכילה בלילי יום טוב הראשון בסוכה חובה. אפילו אכל כזית פת יצא ידי חובתו. מכאן ואילך [ג] רשות. רצה לאכול סעודה סועד בסוכה. רצה אינו אוכל כל שבעה אלא פירות או קליות חוץ לסוכה אוכל כדין אכילת מצה [מ] בפסח: **ח** "מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך ביתו או חוץ לסוכה ואוכל הרי זה אסור [נ] וכאילו לא אכל בסוכה עד שיהיה שולחנו בתוך הסוכה. גזרה שמא ימשך אחר שולחנו. ואפילו בסוכה גדולה: **ט** כל שבעת הימים קורא בתוך הסוכה. יוכשמבין [ס] ומדקדק בטה שיקרא יבין חוץ לסוכה כדי שתהיה דעתו מיושבת עליו. המתפלל רצה מתפלל בסוכה או חוץ לסוכה: **י** ירדו [ע] נשמים הרי זה נכנס לתוך הבית. 'מאיתתי מותר לפנות משירדו לתוך הבית טפות שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל אפילו [פ] תבשיל של פול. היה אוכל בסוכה וירדו נשמים ונכנס לביתו ופסקו הגשמים אין מחייבים אותו לחזור לסוכה *(כל אותו הלילה) עד שינמור סעודתו. היה ישן וירדו נשמים בלילה ונכנס לתוך הבית ופסקו הגשמים אין מטריחין אותו לחזור לסוכה כל אותו הלילה אלא ישן בביתו עד ° שיעלה עמוד השחר:

*בדפוס וויניציא פיש.

ה המנורה בסוכה ואם היתה סוכה קטנה וכו'. בפרק הישן (דף כ"ט) מרגא אתרי לה בתמלגתא ואתרו לה בר תרמלגתא ולא פליגי הא בסוכה גדולה הא בסוכה קטנה. וכתבו התוספות דהא דאתרינן דאסור לאיתיה אם הייט בסוכה שדולקת דכיון דטוכה (דף מ"מ) שלכסול בסוכה אסור הדליק בה אם הגר ולא אמרינן מעייל כמו שאמרו ריעיל בה אפלי מיכלא. אבל רבינו כתב בכוף פרק יש מקומים בה מעבה ואפשר שהיה נודם מקומם אם שבוכר דמדליק לאו דוקא. ולפי דעתי אפשר דבשהיא דולקת מותר לכנסיה להתחיל לאוכה דומיא דכלי אכילה דבשעה שמשתמש אסור מותר לכנסיה בסוכה:

ט כל שבעת הימים קורא בתוך הסוכה. שם (דף כ"מ) בגמ' כל בתנכ הא בכיתוי. ופירש רבינו בכתב"י והכי"ף ופיש דאתרי מיכא דביתוי הייט קבע ובעי סוכה וכתב הר"ן ולתמהני עביד בתרוייהו כל היכא דלא מיכרך אבל אי מיכרך ה"ל מלאכה ופטור מן הסוכה:

בזמן

ה כל אכילת [ח] עראי כביצה או [פ] פחות. ואין ישנים חוץ לסוכה אפילו שינת [י] עראי. ומותר לשתות מים ולאכול פירות חוץ לסוכה. ומי שיהטיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה יאפילו מים הרי זה [כ] משובח: **ז** יאכילה בלילי יום טוב הראשון בסוכה חובה. אפילו אכל כזית פת יצא ידי חובתו. מכאן ואילך [ג] רשות. רצה לאכול סעודה סועד בסוכה. רצה אינו אוכל כל שבעה אלא פירות או קליות חוץ לסוכה אוכל כדין אכילת מצה [מ] בפסח: **ח** "מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך ביתו או חוץ לסוכה ואוכל הרי זה אסור [נ] וכאילו לא אכל בסוכה עד שיהיה שולחנו בתוך הסוכה. גזרה שמא ימשך אחר שולחנו. ואפילו בסוכה גדולה: **ט** כל שבעת הימים קורא בתוך הסוכה. יוכשמבין [ס] ומדקדק בטה שיקרא יבין חוץ לסוכה כדי שתהיה דעתו מיושבת עליו. המתפלל רצה מתפלל בסוכה או חוץ לסוכה: **י** ירדו [ע] נשמים הרי זה נכנס לתוך הבית. 'מאיתתי מותר לפנות משירדו לתוך הבית טפות שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל אפילו [פ] תבשיל של פול. היה אוכל בסוכה וירדו נשמים ונכנס לביתו ופסקו הגשמים אין מחייבים אותו לחזור לסוכה *(כל אותו הלילה) עד שינמור סעודתו. היה ישן וירדו נשמים בלילה ונכנס לתוך הבית ופסקו הגשמים אין מטריחין אותו לחזור לסוכה כל אותו הלילה אלא ישן בביתו עד ° שיעלה עמוד השחר:

נמר

א פזר סי' תלגט סמ"ג שם: ב פי' בדברי הרא"ש: ג פזר שם. ד פזר סי' תרלד ס"ק ובסמ"ג שם: ה פזר סי' תלגט: ו פזר וסמ"ג שם:

נגזרה שמא ימשך אחר שולחנו. ויש מן הגאונים ז"ל שמחלקין ומסתפקין בכ"ה אבל שם בסוכה שיעור הכשר אע"פ שהשולחן בתוך הבית והוא דעת רוב הגאונים ז"ל וכן נראה להתיר:

ט כל שבעת הימים וכו'. שם (דף כ"מ) בריתא שנה בסוכה ואמרו שם ר"מ מנהג אבל לעיולי בסברא בר ממלגתא:

(המתפלל רצה מתפלל וכו') **י** ירדו נשמים וכו'. תשבה שם ירדו נשמים אלמתי מותר לעמוד משחכרת התקפה. ובגמרא הגא משחכרת התקפה אבל בריסון פירות שהיא קלה לעיבנם: **יא** היה אוכל בסוכה וכו'. שם (דף כ"מ) ת"ר היה אוכל בסוכה וירדו נשמים וירד מן מעריחין אותו לעלות עד שיגמור סעודתו היה ישן בסוכה וירדו נשמים וירד מן מעריחין אותו לעמוד עד שיגור. ופירשו בגמרא משעלה עמוד השחר. ויש מי שכתב והא שגור אבל ישן מן מעריחין אותו אפילו אחר עמוד השחר דומיא דסעודה שגמר סעודתו, וכן עיקר:

נמר

לחם משנה

ה וכל שבעת ימים עשה לדם את ביתו עראי וכו'. בפ' הישן (דף כ"ח) תנ"מ דת"ר תשבו כעין תדורו מכאן אמרו כל שבעת הימים עושה לדם וכו'. וק"ק בדברי רבינו דהא לעיל בסמוך פסק כרבא דאמר אכילה קורא לגבר ודלא כמ"ד תשבו כעין תדורו לגדולים אשא כרא דאיכי פסול והא ז"ל סוכר שהייב בתנופר בדברי ה"ה ומף פסק כאן כך בריתא דתשבו כעין תדורו. וי"ל דתפיגו רבא דפליג על תנאי גם ס"ל דלא אמרינן תשבו כעין תדורו אלא ס"ל דלא נאמר על זה אלא לגבר אשם היה ע כלים נאים מעצן לסוכה כו'. המנורה בסוכה כו' הגב ה"ה ע' בשנה אמינה דולקת לגמרי דאם היתה דולקת כיון דהוא בעת הגרך אפילו בקבוה מוכר דומיא דכלי אכילה. ובתוספות פרק הישן דמו פי' זה והקשו עניו מהכיה דבפרק הלכה

ו אוכלין ושותין וישנים וכו'. מטאר שם שעדה וכו'. ומאטר לאכול בסוכה מקומות. ומאטר לאכול בסוכה ומתיישב בסוכה אחר רבא לפי שאין בסוכה אלא מקום ד' אמות ברבה אלא בשיבה:

ומותר לאכול פירות וכו'. זה מהבאר שם מן המשנה (דף כ"ו) דתני טוהבות ודלי של מים לא היו עריכין סוכה מן הדין ואם הלה להתיר על עצמו מתחיר והרי זה משובח וכן כתבו ז"ל:

ז אכילה בלילי יו"ט הראשון וכו'. המשנה שם (דף כ"ו) ר' אליעזר אומר י"ד שעדות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ולהה בלילה והכמים אומרים אין לדבר קצבה אין מלילי יו"ט הראשון. ובגירא מבואר שמחבתים לעמוד חיוב לילה הראשון מתא בתמות. וכתב רבינו כזית דומיא דמצה ושיעור חיוב אכילה בכל מקום הוא כזית. וכתבו התוס' כיון שלילה הראשון חובה אפילו היו יורדין גשמים חייב לאכול שם. והרמב"ם כסב בתשובה שאינו חייב וכן עיקר:

ח מי שהיה ראשו ורובו וכו'. המשנה (דף כ"מ) שם מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית כ"ש שוכלין וכ"ה מבשיר ומפורש בהלכות פ"ק שהלכה כדי בדברי כ"ש

ט כל שבעת הימים וכו'. שם (דף כ"מ) בריתא שנה בסוכה ואמרו שם ר"מ מנהג אבל לעיולי בסברא בר ממלגתא:

י ירדו נשמים וכו'. שם (דף כ"מ) ת"ר היה אוכל בסוכה וירדו נשמים וירד מן מעריחין אותו לעלות עד שיגמור סעודתו היה ישן בסוכה וירדו נשמים וירד מן מעריחין אותו לעמוד עד שיגור. ופירשו בגמרא משעלה עמוד השחר. ויש מי שכתב והא שגור אבל ישן מן מעריחין אותו אפילו אחר עמוד השחר דומיא דסעודה שגמר סעודתו, וכן עיקר:

נמר

ה וכל שבעת ימים עשה לדם את ביתו עראי וכו'. בפ' הישן (דף כ"ח) תנ"מ דת"ר תשבו כעין תדורו מכאן אמרו כל שבעת הימים עושה לדם וכו'. וק"ק בדברי רבינו דהא לעיל בסמוך פסק כרבא דאמר אכילה קורא לגבר ודלא כמ"ד תשבו כעין תדורו לגדולים אשא כרא דאיכי פסול והא ז"ל סוכר שהייב בתנופר בדברי ה"ה ומף פסק כאן כך בריתא דתשבו כעין תדורו. וי"ל דתפיגו רבא דפליג על תנאי גם ס"ל דלא אמרינן תשבו כעין תדורו אלא ס"ל דלא נאמר על זה אלא לגבר אשם היה ע כלים נאים מעצן לסוכה כו'. המנורה בסוכה כו' הגב ה"ה ע' בשנה אמינה דולקת לגמרי דאם היתה דולקת כיון דהוא בעת הגרך אפילו בקבוה מוכר דומיא דכלי אכילה. ובתוספות פרק הישן דמו פי' זה והקשו עניו מהכיה דבפרק הלכה

ו אוכלין ושותין וישנים וכו'. מטאר שם שעדה וכו'. ומאטר לאכול בסוכה מקומות. ומאטר לאכול בסוכה ומתיישב בסוכה אחר רבא לפי שאין בסוכה אלא מקום ד' אמות ברבה אלא בשיבה:

ומותר לאכול פירות וכו'. זה מהבאר שם מן המשנה (דף כ"ו) דתני טוהבות ודלי של מים לא היו עריכין סוכה מן הדין ואם הלה להתיר על עצמו מתחיר והרי זה משובח וכן כתבו ז"ל:

ז אכילה בלילי יו"ט הראשון וכו'. המשנה שם (דף כ"ו) ר' אליעזר אומר י"ד שעדות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ולהה בלילה והכמים אומרים אין לדבר קצבה אין מלילי יו"ט הראשון. ובגירא מבואר שמחבתים לעמוד חיוב לילה הראשון מתא בתמות. וכתב רבינו כזית דומיא דמצה ושיעור חיוב אכילה בכל מקום הוא כזית. וכתבו התוס' כיון שלילה הראשון חובה אפילו היו יורדין גשמים חייב לאכול שם. והרמב"ם כסב בתשובה שאינו חייב וכן עיקר:

ח מי שהיה ראשו ורובו וכו'. המשנה (דף כ"מ) שם מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית כ"ש שוכלין וכ"ה מבשיר ומפורש בהלכות פ"ק שהלכה כדי בדברי כ"ש

הגהות מיימוניות

[ז] גרסינן בפרק קמא דערכין הכל חייבין בסוכה כהנים לויים וישראלים ופרוק פשיטא אם לא מחייבי הם מאן מיחייבי ומשני כהנים איצטריכא ליה סלקא דעתך אם נא תאמרו אם בסכות תשבו שבעת ימים ואמר מר תשבו כעין הדורו מה דירה אישא ואשתו אף סוכה אישא ואשתו והני כהני הואיל וכני עבודה ניתנו לא ליחייב בסוכה קמ"ל נתי דמסירי בעידן עבודה בלא עידן עבודה חיובי מיחייבי מידי דהוה אינובדי דרכים וכו': [ז] יש מפרשים משום מיאוס לאחר שאכלו בהן וכן פר"ש. וי"ם דקאי אקדרה ואגני דלישא וביצא בהן שאין דרך כל ימות השנה לרגיחן בכיתו אלא מקום מיוחר להן בבני עצמן: [מ] אמר אביי כדעתיה בר בי רב דעייל לכלה: [פ] וכשנתנו לו לר' צדוק אוכל מחות מבביצה נשלו בטפה ואכלו חוץ לסוכה ולא ביקר אחריו הא כביצה בני סוכה ליכא תיהוי תיובתא דר' יוסף דאביי דאמרי כדעתיה בר בי רב ועייל לכלה שהוא יותר מכביצה ומשני אמר לך רב יוסף דילמא כביצה סוכה הוא דלא בעי הא נשלה בעי ובעי ברוכו:

[ז] לפי שאין קבע לשינה ואפילו ודאי שלא ירדם כרבא שהוא בתרא: [כ] מעשה שהביאו לריב"ז לבעות את התבשיל ולר"ג שתי כותבות הדלי של מים אמר העלום לסוכה ופוקי לה בגמרא שהחמירו על עצמן: [ג] בחכמים דאמרי אין לדבר קצבה ודלא כר' אליעזר דאמר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה וכן אמר רבי אמי חזר בו ר' אליעזר, ע"כ: [מ] ילמינן הכשה עשר מהג המצות: [נ] כב"ר לגבי ב"ה דהכי פסיק רב הונא ש"ש פ"ק: [ס] הא למגרס הא לעיוני: [ע] כתב רא"ם דבכל ענינים שאדם רגיל לצאת סדריתו רשאי לצאת בטוכתו ע"כ והכל לפי אגינות דעת האדם כדשמעע בעובדא דרב יוסף שיצא בפני הריח ואמר אנא דאגינא דעתאי כמי שהכריח הסקפה דמי וכן מצאתי בשם רבינו שבתה: [פ] ירושלמי לא סוף פ"קה של גרישין אלא אפילו מקפה של כל דבר °(לשון תשובה ואם נגר משיגתו בלילה או שעלה עמוד השחר קודם שגיעור אין צריך לחזור עכ"ל הסמ"ג כתב בלשון תעמוד]:

יא גמר מלאכתו ביום הכיפורים וכו'. פרק ר"ה ובברכה (דף מ"ח) סוכה שבתה ביום טוב גמר מלאכתו לא יחיר את סוכתו אבל מוריד את הכלים מן הסוכה ומעמיד אפר בצד יו"ט כתמרה. וגמרא אין לו מקום לעמוד אם כלי חייל בר אמי אמר רב אחא בר יעקב ומפורש שם דהיינו לבני אדם אבל

יג בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים וכו' וכן מימטוס וכו'. כלומר בשם בעמיתי ערכה יושבין והן מברכין כן מומטוס וכו'. אני הנעשה שלין תנרכין בכחיוי ערכה אינו מפני סכות בשם ר"ת ז"ל הוא מלו תנרכין ביו"ט שני שהיוו ומתחלה כך תקנו שנעשה יו"ט שני ונכנס מבשם ותקינו הכמה מקום מנהג אבותיהו בידיהו אלו עושים כמומס אבל מומטוס ואנדרוגינוס העמידו הכמים דברייסה על דין הזה שהם מוכים מבשם הבשיקה דאורייתא לחומרא וכיון דבשם הוא אין מברכין לדעת רבינו וכמי ש"ה. אלא ה"מ כי היכי דלא ליתו לזלזולי ביו"ט ואע"ג דביו"ט שני אל בכה עבדינן יו"ט ומברכין על סכיכת השיריר הכא שהני דבכום אחד אינו מקדשין ומחללין ליבש בסוכה ומיכא למיסס בשבת לזלזולי ב"ש דבוון דבקיקיון בקיבועא דיהכא הוי סכיכת השיריר דאורייתא ומ"מ לדאוהה ולא לא ברכה מכום חשבש בעלמא והא דלא תקנו בעלב שיעלנו בלא ברכה מכום דהוי מבטלין דרבנן אע"ג מכום דאיה בים מיבור בלבול:

טו מי שלא עשה סוכה וכו' שעוסה כל שבעה פירוש דקרא דאמר חג הסוכות העשה לך שבעת ימים ה"ק סוכות הנעשה לך בשלו זה יום מבשבע הימים שתקבלה ואמרו ביום הכפורים אם לא עביה קודם לכן.

פרק ז ב ועוף עץ עבות המאר בסוכה הוא ההדס וכו' כגון שיהיו אלשה עלין או יתר על כן בגבשול אחד וכו'. כתב הבור ז"ל בתנו הגאונים שצריך שיהא בכל שיער מוכך ההדס עבות ואם לאו פסול. ונבאל הביאור כתב אמרו אלין בו רק בשם אחת אלמה בהד קיבא בשר וכ"ב הרמב"ם ע"ל. ואיני מוצא מקום על מה שיכריח לומר כן בדברי רבינו שהרי דברי הגאונים בדברי הגמרא:

ערבי

יג בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים. יושבין בסוכה שמונה ימים. וביום השמיני שהוא יום טוב ראשון של שמיני עצרת יושבין בה ואין מברכין לישב בסוכה. *וכן טומטום ואנדרוגינוס לעולם אין מברכין לישב בסוכה מפני שהן חייבים מספק ואין מברכין מספק: **יד** גמר מלאכול ביום השמיני מוריד [ח] כליו ומפנה אותה. אין לו מקום להוריד את כליו אם היתה קטנה מכנים בה מנורה. ואם היתה גדולה מכנים בה קדרות וקערות וכיוצא בהן כדי להזכיר שהיא פסולה ושכבר נגמרה מצותה ומפני שהוא יום טוב אינו יכול לפחות בה ולפסלה: **טז** מי שלא עשה סוכה בין בשוגג בין במזיד עושה סוכה בחולו של מועד. אפילו בסוף יום שביעי עושה סוכה שמצותה כל שבעה. יעצי סוכה אסורין כל שמנת ימי החג בין עצי דפנות בין עצי סכך אין ניאותין מהן לדבר אחר כל שמנת הימים מפני שיום השביעי כולו הסוכה מוקצה עד בין השמשות והואיל והוקצת לבין השמשות של שמיני הוקצת לכל היום: **טז** וכן אוכלין ומשקין שתולין בסוכה כדי לנאותה אסור להסתפק מהן כל שמונה. ואם התנה עליהן בשעה [ג] שתלאן ואמר איני בודל מהן כל בין השמשות הרי זה מסתפק מהן בכל עת שירצה. שהרי לא הקצה אותם ולא חלה עליהן קדושת הסוכה ולא נחשבו כמותה:

השגת הראב"ד

*וכן טומטום וכו'. כתב בהלכ"ד ז"ל נראה לי מדברי הגאונים שסם בשות אין מברכין כלל ואין בכל מדרש לו. ואני ראיתי מדברי רבי אלחנן מברכין על הפרטם דמתלי שאין מברכין על הפרטם שעשאתה מצוה דרוש עתי אלחנן מברכין הם הא לאו הכי מספיקא מברכין מפני שהוא ספיקא דאורייתא מעבה ידעינן ודאי טומטום ואנדרוגינוס חייבין לנהג, ע"ל.

ערבי

יג בזמן הזה וכו'. מבקנא ס' לוגב וערבה (דף מ"ז) והלכתא מיהב יתבינן ברוכי לא מברכינן. ובחב רבינו וכן מומטום ואנדרוגינוס וכו'. ודבר זה מבור רבינו בכל המצות שאין מברכין על ספק. ודעת ההלכות פרק ר"ש דמילה בר הוא ושהו לדעתם בתור הסוגיא שבגמרא מדלקין (דף כ"ג) אמרו שם מברכין על בר המוכה מקב"ו. ומשלו היכן עמו רב נחמן אמר מלא מבור והקשו שם מדמתי שאין מברכין על הפרסם מעבריהו אלמא שאין מברכין על מצה דדבריהם והיכן מכיי ודאי דדבריהם בני ברכה ספק דבריהם לא בעי ברכה. והקשו והא ר"ש אמר דבריהם והוה ספק דבריהם ואמרו התם כי היכי דלא לזלזלו ביה ורבא מחבן תיקון אחר על קושית הדמתי ואמר רוב עמי הארץ מעבדין הן. לפי דעת רבינו רבא מיבו חולק על מכיי דודאי ספק דדבריהם לא בעי ברכה אלא מיבוקא מהריגא הוא דמפקיר בדמתי ובכר הארץ בזה הרמב"ם ז"ל. ולד"ה כיון שהברכות מדבריהם אין מברכין אותן על הספק וספק שמע קל שופר או בכל לולב אע"פ שמחזר ושומע או מפל לולב מן הספק אינו מברך. ובהגות שיפה אחרת אומר דבכא פלגי אלגאיי וכל ספק בעי ברכה חון מדמתי מפני שהיוו מעבדין והיתה הרבה"ל ז"ל דין זה בע"ש בפ"ה בהה מדליקין ובכ' אחרון על ר"ה העלה שהבשים בשאות לברך על המצות שהן פטורות כמ"ש ברכ"ה שבי וכ"ל לדברי אומרים ואין לו מקום לחוייב אם בלבו אם הוא בעל הגדולה מעשיו בה ר"ש. ולדעת רבינו ודאי אין בשים מברכות והיקר ימלכו ונוגו והן פטורות:

יד נטר מלאכתו וכו'. על המחבה דנמר מלאכתו שבחבתי לעבדה אמרו בגמ' (דף מ"ח) דלדידן שאינו יכול לעמוד בה כיום השמיני בינ"ש ואין לו מקום להוריד אם כליו מיהם בה אם תקון הכי אם הוא סוכה גדולה מעשיו בה מאי מיבלא ומנוחת בהלכות:

טו מי שלא עשה סוכה וכו'. מהלכה רבי אליעזר וחכמים פרק חיטין (דף כ"ח) וקיי"ל כחכמים דעושין סוכה בחולו של מועד: **עצי** סוכה אסורין וכו'. פ"ק (דף ס') אמר רב אשי מצות ר"ש מכן לפני סוכה שבשאר ימים תגלי בעני סוכה דמצות ר"ל מא הסוכות שבעת ימים ועוד מבואר שם.' ותהסגות שבפרק המביא בתוספת יו"ט (דף מ"ו) מסמע דלא מהני מצות תגלי בעני סוכה דמצות ר"ל. ובחב רבינו שמנה ימים לפי שמבואר בפרק לולב וערבה (דף ל"ו) דשמיני נמי פטור מדין מבו דלהתקלאי לבין הבשיות אתקלאי לבולי יומא אבל בהביני מפיל לדין מוחרת וכן נפסקה הלכה שם בני אמרוב ודעת רבינו שה"ה לסוכה וכ"כ מן הגאונים מ"ל. ויש מן המחברים מולקים ומוסרין הסוכה ומיה מפיל בהביני:

טז וכן מוכלין וכו'. בריתתא פ"ק (דף י') וביו"ט בפ' המביא (ביצה ל"ו) בכבה בהלכה ובעבה בקרמין ובכדיון המטייבים והלה בה מגוזים ואבטיחים ודקדים ורתונים ובדרכיי עבנים עבדות של מבולים ייטת שמיים ובלהות אסור להסתפק מהן עד מוצאי יו"ט בתחנון של חג ואם הקנה יילקן הכל לכי חגלו ובגמרא ובהלכות והוא דאמר מהני בולו מהן כל בין המצות דלא חיילא קדושה עלייהו כלל וכן מבואר בגמרא פ' הבינה:

פרק ז א כפות התמרים וכו'. פ' לולב הגזול (סוכה ל"ב) מ"ל מהני לבבא חבלי בכות הבמרים לולב הוא אומר מבוהא אמר ליה בעינן בכות ולבא ודבר בשום הוא:

ב פרי עץ הדר וכו'. שם (דף ל"ה) מבואר דין זה בשום: **ועוף** עץ וכו'. אמרו שם (דף ל"ב) הגא עבות בסר ובאמרו עבות בסבול כ"ד עבות אמר ר' יהודה והא דקייבי הלאמ הלכה עבבי בקיבא ומסיקנא התם דתני והל הדם שובה הוא. ובהגאונים מ"ל ולריך שיהיה בן כל הפיעור מו רוחב ע"כ. ואני אומר מולן בדוקא דהא לא מה שאינו עבות הוה ליה בעין אמר ונתבר הפיעור:

ערבי

לחם משנה

יג בזמן הזה שאנו עושים שני ימים טובים יושבין בסוכה שמונה וכו' ואין מברכין לישב בסוכה [וכן טומטום ואנדרוגינוס וכו']. כתב הראב"ד ז"ל דבל ספק לא בעי ברכה ומה שאין אנו מברכין בת' הוא מפני שהן שני דברים הבריים והבדבר הרב המלבבי בסוף פרק לולב וערבה דאמר אי יום סוכה הוא לאו שאינו עבות וכו' ע"ש. ומה שבאל לדברי הרב המלבבי ז"ל כיון שהוא סוכה בדברי רבינו דבל ספק לא בעי ברכה בפ"ה ה"ה ואמר ודעת ההלכות פרק ר' מלינעזר דחילה בר הוא וכן הר"ן ז"ל בפ' בתה מדליקין על הבית המברכין על נר הנבה אמה ליה לעבר דעבמיה דקשיין להחדי חיבוק ליה דהוי ספק ובל ספק לא בעי ברכה. וי"ל דמ"מ מבוה דלא לזלזלו ביו"ט הוה לא לבבך בתו שחיבו בגמרא ביו"ט ב' כי היכי דלא לזלזלו ביה ה"נ הוי מזלזלים ולא הוי יושבים בסוכה לבך הולבך לוחב מעתו דקיימי מהבדדי וחפבי כן לא אמרינן ליה ואמרינן אמיני חג עלמה. ואין להקשות דאמאי אמר הא דלישב בסוכה מקמי הא דאמיני חג עלמה לעבבוד מיבבא די"ל דבינן דמ"ח הרי יש לו היבר בדבר כיבינת הסוכה די לו בזה אבל אם נדחיה ברבא אמיני חג עלמה אין לו היבר אחר בלל ועוד דאמר ר"ש בקיבועא דיבהא דודאי אמיני חג עלמה הוא:

ערבי

הגהות מיימוניות

[ח] אבל להעמיד השולחנות והספסלים לסדרן לצורך הלילה אסור ראיי יו"ט סבין להבירו דומיא דהצעת הסבה: [ג] וגם אין שייך בהן מוקצה בחוה"מ ואם נפלו תולין אותן שנית או שוסרן עד אחר יו"ט ויאכלו הרמ. וראבי"ה פסק בשם ה"ג עצורי סוכה שנפלו בשבת אסורים באכילה ומותרים לטלטלן ומחוייבן נפלו בחול אסורים באכילה ומחוייבן לסקונן:

מגדל עוז

בזמן הזה שאנו עושין שני ימים בסוכה. פ' לולב וערבה (דף מ"ז): וכן מומטום וכו' עד מברכין מספק כתב הרמב"ד ז"ל בתנו אני מדברי הגאונים שמומטום חייבין לנהג בע"ל: ואני אומר כבר בתבתי זה פרק בלבבי הלכות מילה ובעתה הבינו ז"ל להבמי ז"ל על זה ע"ש: **מי** שלא עשה סוכה עד שמונה כל בבבה. פרק לולב וערבה (דף מ"ח): **עצי** סוכה עד סוף הפרק. פרק בתבית בדי יין (דף ל') וב"ק דסוכה (דף ס'):

פ"ז כפות תמרים עד בקבא הדם שעה:

ד עיי' תרמה סמ"ג עשין מד: **ה** עי' בעזר סי' תרמו

א עזר סי' תרכח סמ"ג שם **ב** עזר כי' תרסו סמ"ג **ג** עזר כי' תרלח וע"ש **ד** עזר כי' תרמה סמ"ג עשין מד: **ה** עי' בעזר סי' תרמו

ג ערבי נחל וכו'. כל זמן הכנה המוכרחת בברייתם בפרק לולב הגזול (דף ל"ג ל"ד): ד ארבעה מינין אלו מצוה לחתם הן וכו'. צמחות בהקומץ רבה (דף ל"ז) משנה ד' מינין

בכולבו מעכבין זה לא זה וכן אחרו בגמרא (דף כ"ח) נבי מרבע ליומות ואמרו

הטעם לפי שלבבעמן מצוה לחתם הן וכו' לולב הגזול (סוכה ל"ח) מינים ד' מינין שבלולב כשם

מלין פוחתמין מהם כך מין מוסיפין עליהן לא מצא אתרוג לא יביא לא פרים ולא רמון ולא

דבר אחר: ו מצוה מן וכו'. שם (דף ל"ג) מחלוקת דר"י

ורבנן דלרבנן שבני שלולב אין נכיר אמר ת"ל כותיה ואמרו שם אלבנן אמרי

נאגדו בי להתעלות לפניו בחיות. נוטל וכו'. (דף ל"ג) אמר רבה לולב בימין ואתרוג בשמאל

מ"ל ר' ידמיה מ"מ מברכין אלולב הוא ומיט

נוטה

בשוה זה כנגד זה והעלה השלישי למעלה מהן אין זה עבות אבל נקרא *הדס שוטה: ג "ערבי נחל האמורות בתורה אינן כל דבר הגדל על הנחל אלא מין ידוע הוא הנקרא ערבי נחל. עלה שלו משוך כנחל ופיו חלק וקנה שלו אדום וזה הוא הנקרא ערבה. וזוב מין זה גדל על הנחלים לבך נאמר ערבי נחל. ואפילו היה גדל במדבר או [ה] בהרים כשר: ד ויש מין אחר דומה לערבה אלא שעלה שלו ענול ופיו דומה למסר וקנה שלו אינו אדום וזהו הנקרא צפצפה והיא פסולה. ויש שם מין ערבה שאין פי העלה שלה חלק ואינו כמסר אלא יש בו תלמים קטנים [ו] עד מאד כמו פי מגל קטן וזה כשר. וכל הדברים האלו מפי השמועה ממשה רבינו נתפרשו: ה ארבעה מינין [ז] אלו מצוה אחת הן ומעכבין זה את זה וכולן נקראים מצות לולב. ואין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן. ואם לא נמצא אחד מהן אין מביאים תחתיו מין אחר הדומה לו: ו [ח] מצוה מן המובחר לאגוד לולב והדס וערבה ולעשות שלשתן אגודה אחת. וכשהוא נוטלם לצאת בהן [ט] מברך תחלה על נטילת [י] לולב

הואיל

*הדס שוטה. כתב הרמב"ן ז"ל ונראין לפרוש מן חוט, עכ"ל.

השגת הראב"ד

א פור פי' תרומה מ"ג שם: ב פור פי' תרומה שם מ"ג שם: ג שם:

ושלה שלה ענול ופיה דומה למגל והחיות דומה למגל כמר דומה למסר ומסול אמר מגיי כי מגיה הסיה בחילפה גילה ופירש"י מגל קליר פגיומיה כולן מנשנים לגד אחד עקיומה כלפי צים יד שלה מסר כיה מגיה ופגיומיה הולכות נכחו ולהם שני עוקלים אחד מלמעלה ואחד מלמטה ומלמטה אחד מלמעלה אחד מלמטה ומלמטה אחד מלמעלה אחד מלמטה ומלמטה אחד מלמעלה אחד מלמטה ומלמעלה אחד מלמטה ומלמעלה אחד מלמטה ומ

הואיל וכולן סטכין לו ואחר כך יונטל האגודה הזאת בימינו ואתרוג בשמאלו ונוטלן דרך גדילתן שיהיו עיקריהן למטה לארץ וראשיהן למעלה לאויר. ואם לא אגדן ונטלן אחד אחד [ז] יצא והוא שיהיו ארבעתן מצויין אצלו. אבל אם לא היה לו אלא מין אחד או שחסר מין אחד לא יטול עד שימצא השאר: ן *כמה ינטול מהן. לולב אחד ואתרוג אחד [ח] ושני בדי ערבה ושלשה בדי הדס. יואם רצה להוסיף בהדס כדי שתהיה אגודה גדולה טוסיף [ט] ונוויי מצוה

א מי' כמחר סס: ב סס: ג מחר מי' פרגא דלא כמומים ומי' כסף"ג לאתיו שמד:

השגת הראב"ד

יכמה טעמ ומ': כתב בהלכ"ד ז"ל לא שמעתי מעולם שפטל מה ולא לאיסור מוספת ולא ניחוש ולאיני לר' יהודה דאמר לולב לרין לגד דהא דאמר רבא מ"ש דר' יהודה דאמר אין לוגדין לא מלולב אלא כמינו קאבר לולב לריך לגד ולא תגיד בים מינא אחרינא סוס ליס מוסיף מכלל דבי קמיר ליס בסיב ובמשקרא דדיקלא ליכא מוסיף

אמ"ג דאיכא עפי מלולב אחד ומ"ש לרגנן דאמרי ל"ל לגד דאחרינן אלו לאדיה קלי ואלא לאדיה קלי. מכ"ל:

ז כמה טפל וכו'. מדברי ר"מ נראה שלא היה נוהג בדברי רבינו ובערבה, שכתב שמקן שסס רבינו בהשגה לכתיר שוכסה ההדס ולאסור חוספת הערבה דכיון דלא מיגו בגמרא כיתר חוספת אלא בהדס אין לחוסיף בתין אחר ע"כ. ואיני יודע היכן האחר בגמ' כיתר הוספת הדס, אבל הר"מ כתב הגיאו בשמרי סרב ופס רגה לחוסיף בהדס ובערבה ושיש כן בדעת הרב שאין לחוסיף על שני בדי ערבה אחת כמוצא. ומאמר הערבה אמי דוחס שאין רשי לחוסיף על שני בדים כמו שאין רשי לחוסיף על לולב אחד ואתרוג אחד ומי שעשה כן עשה מלוה מן המובחר אך בהדס מוסיפין מפני הוספת ושיש מעם שהוא ע"כ. מיהו אם הוסיף בערבה לא מכל ושמעת דמילתא דלי כתב שחי ערבות בהדיא והוסיף עליהם לו נרע מכלל אבל הנמת הכתיב ערבי לאין אחות מצוה ומשמע נמי יותר אם הוסיף לא מכל אבל לא עשה מלוה מן המובחר שבל"ל. אבל ל"ל ז"ל כתב בארוך לולב הגזול דכל לגאוה לא גזרו ולמיכך כתב הרמב"ם אפשר רגה לחוסיף בהדס ובערבה כדי שיהא אגודה גדולה מוסיף ושיש אחר הוא אבל אחר הוא מכל אחר אחרים אין מוסיפין על מינים פירוש מעשה דבהכנו ליכא מי שכ"ל הר"ן. וכתיב ירוחם כתב המאוכת הרמ"ם ז"ל זה לשונה אם יוכל לחוסיף

לחם משנה

מיגו גנוב לעמר שכיון שהוא גנוב הוא משלה מכולן. (ולי המניה סטוכין ל"ל כשמנין ל"ל כשמנין עליו שכתו חוק לסוכלן בתנדו ולא הן לו וסיגו מפני נוכחו (ומוקמו)

ז כמה טפל מהן לולב אחד. כתב ה"ה אבל הרמב"ן ז"ל כתב דהלכה כר"מ וכו' דברי הרמב"ן פירשם הר"ן ז"ל בפירוש הסלכות וכלל דבריו דל' שמעתא דסכיר אינים קמומים ואחד מיגו שאינם קמומים הוא לכתחלה אבל כדיעבד כתר שאינו קמוס כני ומל דא מלגו ר"מ וכ"ם ר"מ ומד רקמים כני בסהיכן הגמ' מד ולא קמים לא שכיח אכתי לדרום להו כר"מ ור"מ דמד ורקמים כני, לחרן זה כתב הר"ן וזה לשון ומשום כני מרכיבן דוקא ולדרום להו כר"מ משום דקים לן דהלכתא כווותיה דאמיגו מיפא דלא בעי לאדרם כקולי דחבריהו לאכשרי כתר ורקמים מ"מ לדרום להו כר"מ ר"ב. ומדיין הקשיא בתקומה דכיון דשמעתא לא בעי לפסקא כקולי דחבריהו אין פסק הלכה כקולי שיהם ועי"ל דמ"ש ר' שמעתא שיש קמומים ואחד מיגו קמוס לכתחלה קאמר לאה הוכרך לומר בגמרא הא בו ר' שמעתא ממלי דאחר תחלה שלשה הדסים לימא דמלי דקאמר מתחלה שלשה הדסים לכתחלה קאמר ואחר"כ שיש קמומים ואחד מיגו קמוס והא קשיא מלי מקשה ולדרום להו כר"מ הא מודו דבשיש שיש קמומים ואחד מיגו קמוס כדכתב הרמב"ן ומס בן הכי הוי פלי לאדרם כר"מ כיון דלכתחלה מיהא לא מבדיק ליה. ונראה לתרץ לקושיא הראשונה עם הקשיא הסתרוגה דמ"ל דאמר נקשיון בתרוייהו ובתר ורקמים כני הייגו בדיעבד ומ"מ שרשאל לא הוה בני ליה לאדרם כקולי דחבריהו כיון דלכתחלה ל"ש מודו דלא מהאי מין זה כלום דבוף מה שהיה אומר לדרום להם כר"מ דלשלשתן קמומין לכתחלה אסור דלאחות שאחד שאין קמוס בשיגו דאמרי"ה אלא דלכתחלה בשאר קמומים שני מ"ה לדרום להו כר"מ אחתי אחר לגו חביגו בין אמגו בין אמגו הוה ליה לאדרם בדיעבד כדכתיב בגמ' בפרק כל שעה (דף ל') נבי הא דאמר שמואל לגבהו דמזכר כמתי אמגו אגיגי אבא דיבי ומי לא דבשיגו לגו כר"מ ואריך שם בגמרא ולדרום להו דהא שמואל כר"מ סגיריא ליה ואיכון אחריה דבר הוה ומלגא מכיון הכא הכי מעמא ליה לגמרא דוחלי לכתחלה חד שאינו קמוס בשיגו וכן כתב בספר הגיות הז"ל ומלגא מקשיון ולדרום בדמקשיון נבי קדרות בספסת ע"מ דר"מ לאמגו בני אלמים ע"כ. וה"כ כיון דלכתחלה בשיגו חד ולא קמוס ומ"מ כיש שאמר לגבו לאדרם כר"מ ומע"ה אריך נמרא לאדרם כר"מ אע"ג דלכתחלה לא אבל לאדרם בקולי דחבריהו חד וקמוס כיון דלכתחלה אסור לא מקילין כל כך דבשאלת הבאת דדרים כר"מ מיהא חלא לרישיהא דהוו קמומים אע"ג דהם ג' ואי דרים כר"מ מיהא מוחר ולא מני ריישהון דכו חד אע"ג שאינו קמוס אבל לאמר חד ובדכרוסם לא שאר מיני אע"ג דבדיעבד מהני כיון דלכתחלה לא מבדיק ליה לא היה רוצה שמואל לאכל כ"כ.

מגדל עוז

ט. פרק הקומן רגה בתנאים וס"ק דמס' סוכה ופרק לולב הגזול: ואא"כ נטל כתגודה וכו' עד שלמה כשאר. בסמן נמנאים ע"ק הקמן רגה ובמס' סוכה ס' לולב הגזול: כמה נוטל מהן לולב אחד עד לא לוסיף לא נרע אכול. כתב הראב"ד ז"ל לא שמעתי מעולם וכו'. ולכאי לקאי אל"ל. ואני אומר שכיון שהגאונים ז"ל לכתב קודם לשירה דהוינו הדוק לשירה שבהרק בראש כרם' בהלכות תפילין: [ז] ועל זה כתב רבינו שבחה שאם פח בין מין ומין חוזר ומברך. ע"כ: [ח] אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה בר"ש וכן אסקו ההוס' ונראה כרמשמע מתוך דברי רשי"ז גיטין ל"ו מעמוד לגב אחד ז' [ט] התוס' כתבו אפילו נותן בפה הדסים ובפה ערבות אין בזה בל הוסיף אלא אב"ב הוסיף מין אחר ע"ש בתוס'. ובבל אריך אשבנו נהגים ליקח בדי ערבה כמנין לולב ס"ח ג: קשרים הרי ע"א כמנין סנהדרין. ע"כ:

ערבה כמנין לולב ס"ח ג: קשרים הרי ע"א כמנין סנהדרין. ע"כ:

מצות תפילין מאיסתי מברכין עליהן רבי אחא אומר עובר לעשייתן רב הונא אומר בשעת עשייתן וכן בס"ג שאכלו בעו מיניה מרב חסדא שבת ואכל ולא בירך וכו' משמע להרוא שלכתחילה צריך לברך קודם התחלה אכילה אע"פ שיש שהות באכילה לברך קודם נטרה וכן תפילין צריך לברך קודם קשירה דהוינו הדוק לשירה שבהרק בראש כרם' בהלכות תפילין: [ז] ועל זה כתב רבינו שבחה שאם פח בין מין ומין חוזר ומברך. ע"כ: [ח] אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה בר"ש וכן אסקו ההוס' ונראה כרמשמע מתוך דברי רשי"ז גיטין ל"ו מעמוד לגב אחד ז' [ט] התוס' כתבו אפילו נותן בפה הדסים ובפה ערבות אין בזה בל הוסיף אלא אב"ב הוסיף מין אחר ע"ש בתוס'. ובבל אריך אשבנו נהגים ליקח בדי ערבה כמנין לולב ס"ח ג: קשרים הרי ע"א כמנין סנהדרין. ע"כ:

ולקוטים אחלעיה ל"ל דהוצרך לומר בגמרא דחזר. מדע מעוס דמי שלשה הדסים ומחי ערבות וכי היכי דמי ערבות הוי לעיכובא הכי מי שלשה הדסים לבר דאחר דחזר. ועי"ל דמי לאו חד אלא מעיקרא אמר שלשה הדסים לכתחלה ס"ב אין כאן אלא שני מחלוקת דר' שמעתא ל"ל מחלוקת אחר ס"ם דהכיכר ר' שמעתא מעוס קודם החזרה דהיינו מחלוקת אחר אע"ג דלאחר המחרה הוא שזה עם ר"ש מ"מ בעיגל קודם החזרה הוכר. ומ"ש ה"ה ודעת כל הגאונים לפסוק בתנאי כר' שמעתא ק"ל דהא ר"י אמרו בגמרא דחזר ואחר חד. ונראה לר' דמלי דקאמר ר"י מעיקרא אע"ג דחזר כיון דר"מ הכיכר שלשה הדסים לאמלי דאמר ר"י קודם דחזר

ואם רצה לוסיף בהדס כדי שיהיה אגודה גדולה מוסיף. כתב ה"ה נראה בדעת הר"מ מין אחר אבל כשהוסיף מאותו המין אין כאן כל הוסיף ולפי זה כמי אחד שכתב הרב המגיד לריך להגיה ועשר אחר מ"מ קשה דאיך כתב דדעת הרמב"ד לומר כן דהא ודאי לרבנן אמרו דס"ל דלולב אין לריך לגד אמרו אמרו בהוספת מין אחר אין כאן מעוס ודאי לרבנן אמרו דס"ל דלולב אין לריך לגד אמרו אמרו בהוספת מין אחר אין כאן מעוס כמו שנראה מדברי רבא ס' לולב הגזול (דף ל"ו) דאמר מאי מעמא דר' יהודה דקבר לולב לריך לגד ואי מייתי מינא אחרינא הוו (לבו) אתשה מינו משמע דמשום דמיה לו לולב לריך לגד אמרו אמרו הכי אבל אי מיתיבון דאין לולב לריך לגד אמרו אמרו מייתי מינא אחרינא לא הוי מוסיף ולא כתב הרמב"ד ז"ל דאינו מעוס כל הוסיף אמרו אמרו אמרו

ז"ל אלין המוס כל מוסיף אלא כמין אחר והבינו רשים מהא דרבנו מנברכין עלב הצבל והסוגיא מנברכין המצוה הסיגין בשיעורין (ע"ס ל"א) קשה לדעתו ז"ל מנבאור נראה שם שהמגיה כ' הסיגין בראש המוס כל מוסיף ומה כון זה לגמי עלינין והרשים מכבים מסיב ומיקבא דקנאה מיכה בעם הרמ ודאי המעלן בנבד לא יצא ידי חובתו וכיון שכן איתר יעבור עליהן

מצוה הוא. אבל שאר המינין אין מוסיפין על מינים ואין נוטלין מהן ואם הוסיף [ו] או נטל *(פסול): ח *כמה *שיעור אורך כל מין מהם. לולב אין פחות מארבעה טפחים ואם היה ארוך כל שהוא כשר. ומדידתו משדרתו בלבד לא מראש העלים והדס וערבה. אין פחות מ"משלשה טפחים. ואם היו ארוכין כל שהן כשרים. ואפילו אין בכל בד ובד אלא שלשה עלין לחין כשרים והוא שיהיו בראש הבד. ואם אגד הלולב צריך שיהיה שדרו [ז] של לולב יוצא מן ההדס וערבה טפח או יותר. ושיעור [ז] אתרוג אין פחות מכביצה ואם היה גדול כל

השגת הראב"ד

*כמה שיעור אורך וכו'. כתב בהלכות ז"ל ג' טפחים קטנים שהם שברה אלגמנים בגודל כדי מרווח, עכ"ל:

*יש' כל"מ שהגי' ג"ל לא פסל:

א מור מ' סנג ממ"ג מעין מד: ב ק כתב בכמ"ל מתם וכמור כתב ל' טפחים ותמי מקן ג' נוחלים:

הדס לכוסיף על מי נדי מרבנה מו לא, כבר מפלוגי מלמסכם מפם מחרם ומייתי מורה לפיסור-כדברי הרמב"ם ומה"ב כפיר לי מדם גדול מחכמי מרוביגים מהוא מעמד על המוכס הרמב"ם מחור בו בכוף ימי מדבר זה והוכיח בדבר להכיר וכן הדעת מפה להכיר מ"ם מרבי נחל כחיב ומע"ג דמימות מרבי מנים ניכא דמשמע מיהא דפסי דמנים פסול אלא דבמרבי מבי ולא מוסיף מפה דמי דערבי נחל מפמע ומפלו מפה כדדרשינן גבי עדים ומינן מפלו בם מפה ח"ל עדים דתמ"ע דמימות עדים מנים דדשין מיינהו מפלו מפה ומוד בהדמ מחרינן בגמרא דמפלו הוסיף במינים ואגדן בכדיינהו לא פסיל דקי"ל עלב אין מריך מגד הלי לחודיהו קלי ולחלי לחודיה קלי מיבלר גבי עלב ומחרוב כיון דחד מעמא מסור לעמוסיי ולם הוסיף כיון דהלי לחודיה ולחלי לחודיה קלי ממלא אלא מסל ונבי מרבנה מלי לכמחלה מני מכ"ל: ואבי יוסף המחבר בתו לידי חסונות הר"ם בנו מל רביע ומחוד בכן מסמלוהו הלי דאסור לרבות בערבה מבלוב ומחר מם הוסיף מל מחי מרבות ה"ל פסול ומ"ם מן ההדס מפם הוסיף כבר. והביב מקנו הסבריים מלבם מבבר מחר בו ומיקן הסבר מלו ניזו כך ולם הוסיף לו נרע לא פסל ומחמנו מיו רשים חזקה לחלי מבנה. והרמ"ם כתב וז"ל הרמב"ם כתב מם רלה לחוסיף בהדס כלי מהחיה לגודם מוד מוסיף ומעיי מנה הוא מבל מבר מינין לין מוסיפין על מינים ולם הוסיף לו נרע פסול ולפיבא מסחבנא דבהדס כיון בנף מן מבנים ובערבות כתיב מרבי ומיומם מרבי מנים לבל כל מה מהוסיף בכלל מרבי הוא ומבמי מרוביגים מקנו מלינו ומחר בו ומבפיר הכל מב"ל:

משנה

לחם משנה

ודוד מה בין זה לחוסיף חוט אחד מל הלילה מל הבמוגה דלמרו מם בגמרא מם ב"ד קבר מלינן לאו דמרבינהו הלי לחודיהו קלי ולחלי לחודיה קלי. וי"ל דלהכ"ל דלם הוסיף בל אחד מל מרבנה לינו מבבל ומ"ם רבינו מם הוסיף מסול הייבו בבהוסיף בדים כיון מרחוי לגלם בהן בפי מלמן דהם לל מין ומין לם מלו בפי מלמו ולא בדבמ רבינו לפיל וכיון דהוספה רחוי לגלם בה בפי מלמה הוה ליה בפני לינין מרחוי לגלם בכל אחד בפ"ע וה"ה בהוסיף בחפילין מרבנה בתים מרחוי לגלם פם כל הד' בפני מלמן דעובר וכן בלילות לם הוסיף מהוגה מל המוגה דרחוי לגלם בכל המוגה בפני מלמן אבל בד אחד דערבה ובית אחד דהפילין ומוגן אחד דלילה לין הוספה ולפי זה מ"ם רבינו ולם הוסיף וכו' הייבו מל בני מרבנה דוקא ולא בד אחד ולה דוחק. עוד כתב ה"ם כן נראה מדעת רבינו מבבר בתבלה ולין מוסיפין עליהן וכו' וכלן כתב ולם הוסיף. ומ"ם נם מם כתב לין שוחבין ולא כתב ולם מחם מסול אלא מלי אים לך לעיבר מתר מל מ"ם כלן בם בהוספה נמי מחר מל מ"ם כלן. וי"ל דבבתם לא הוגדר לבמר מהרי כתב ד' מינין מבבבין זה לם זה ונם כתב מם ולם לא נמנא מין ל' לין

מבינין אחר דהוחה לו וכו':

ח כמה שיעור אורך וכו'. כתב ה"ה ולא קי"ל כותיה דשמואל כי היכי דלא קי"ל כותיה במתי אחרת שבישור וכו'. קשה דמה מגין זה לזה. ונראה דה"ק דל' יוחנן מגיע מל הכל מדהכיר מדרו מל עלב מריך מיבים יוצא מן ההדס מפם. והך מפם מחמנו מפם גדול דלשמואל לא אחרינן הכי אלא בשום דלא הסגר מדיריה מדיריה ומסלך לזה מדהכתב הרמ"ם מם בנסקיו לדהות סברת הרי"ף ורבינו ח"ל ור"י אין לא מגיע מלים דשמואל כהא דבלוחן מפחים דהיינו שמואל מל הרי"ף קי כיון שהוגדר לדמוה:

מכל לומר דשמעתא מל הרי"ף קי כיון שהוגדר לדמוה:

כיצד

מגדל עוז

כמה שיעור אורך מי מחוח המגמה מפחים: כתב הרמב"ם ז"ל אגמה מפחים קטנים שהם מגר מלגמנים בגודל כל"ע מכ"ל: ואני אומר כן פירש ר"י בן גיאת ז"ל בהלכותיו והוסיף לבאר כי ד' מפחים מל לולב הם אגמה מלגמנים ולא קי"ל כותיה דשמואל כי היכי דלא קי"ל כותיה בחתי אחרת דאמר מפשיעור הלולב הוא הם מלינו אלא כר' יוחנן ולף בעל המגור לא כתב אלא מימרות בהפסקן ומ"ם הגהון כדעתו מגר המגרגים ז"ל: ואם היו וכו'. זה מבואר בהלכות מן הגמ' דכל הני מין דהוספה לגלם בה בפי מלמה הוה ליה בפני לינין מרחוי לגלם בכל אחד בפ"ע וה"ה בהוספה בחפילין מרבנה בתים מרחוי לגלם פם כל הד' בפני מלמן דעובר וכן בלילות לם הוסיף מהוגה מל המוגה דרחוי לגלם בכל המוגה בפני מלמן אבל בד אחד דערבה ובית אחד דהפילין ומוגן אחד דלילה לין הוספה ולפי זה מ"ם רבינו ולם הוסיף וכו' הייבו מל בני מרבנה דוקא ולא בד אחד ולה דוחק. עוד כתב ה"ם כן נראה מדעת רבינו מבבר בתבלה ולין מוסיפין עליהן וכו' וכלן כתב ולם הוסיף. ומ"ם נם מם כתב לין שוחבין ולא כתב ולם מחם מסול אלא מלי אים לך לעיבר מתר מל מ"ם כלן בם בהוספה נמי מחר מל מ"ם כלן. וי"ל דבבתם לא הוגדר לבמר מהרי כתב ד' מינין מבבבין זה לם זה ונם כתב מם ולם לא נמנא מין ל' לין

מבינין אחר דהוחה לו וכו':

ח כמה שיעור אורך וכו'. כתב ה"ה ולא קי"ל כותיה דשמואל כי היכי דלא קי"ל כותיה במתי אחרת שבישור וכו'. קשה דמה מגין זה לזה. ונראה דה"ק דל' יוחנן מגיע מל הכל מדהכיר מדרו מל עלב מריך מיבים יוצא מן ההדס מפם. והך מפם מחמנו מפם גדול דלשמואל לא אחרינן הכי אלא בשום דלא הסגר מדיריה מדיריה ומסלך לזה מדהכתב הרמ"ם מם בנסקיו לדהות סברת הרי"ף ורבינו ח"ל ור"י אין לא מגיע מלים דשמואל כהא דבלוחן מפחים דהיינו שמואל מל הרי"ף קי כיון שהוגדר לדמוה:

מכל לומר דשמעתא מל הרי"ף קי כיון שהוגדר לדמוה:

הגהות מיימוניות

(ו) בספרי גרסינן מכון שאין מוסיפין על לולב ועל ציצית ה"ל לא הוסיף ומכון שאין גוזרין מהן וכו' הייבו לם"ד לולב מריך אגד אבל לס"ד אין מריך אגד אבל לס"ד הוי לחודיה קלי וחזי לחודיה קלי כראיתא פ' הנחלקין. ע"כ: [ב] כר' יוחנן לגבי שמואל וע"ש ובריטב מסייעא ליה כפ' המפלת חסשה שיעורים מפח עד שדרו של לולב. ע"כ:

[ג] כר' יהודה לגבי ר"מ דאמר כאגוז:

בגדול שם בקטנה מבנ ומילגא בקטנה וקבנה ר"י אלגם בהלכות לילים ומסקן כלן בשמעתין דלולב בגדול בלא בהמיכרכי בלבד ומסמר מסם מלגדה כוסיפ בשיר הדם ומרבנה ג' מפחים ולולב מרבנה כדי שיהא לולב יוצא מן ההדס מפח וכן מסקן בכ' הקבלת דכדבר יהודה אמר שמואל דמסק מלגדה כוסיפ בשיר הדם ומרבנה ג' מפחים ולולב מרבנה כדי שיהא לולב יוצא מן ההדס מפח וכן מסקן בכ' הקבלת דכדבר יהודה אמר שמואל דמסק מלגדה כוסיפ בשיר הדם ומרבנה ג' מפחים ולולב מרבנה כדי שיהא לולב יוצא מן ההדס מפח ומ

ט משיגביה ארבעה וכו'. וכתבו האחרונים דיוקן דקי"ל דכל התנאים מגרע עליהם קודם לעשייתם שתקבל עליו קודם שיעלנו לו יהשך אחד מהם דאמנו לעפה. ר"פ שיטון שלא נלאה עד שיכרך ולהרים מתוריים דשפיר מיקרי עובר לעשייתן עד הענעה כדאתרינן בגמ"י עד שיעבר ידיו מיקרי עובר לעשייתן:

י כיצד מוליך וכו'. דיוקלמי מנא לריך לענעה ג"פ על כל דבר ודבר ר' אילא כעי הכין חד והכין חד פ"ד הכין והכין הד. ובכיס נלפה שהוא מפרש הה"ק לריך לענעה על כל דבר ודבר הייט על כל הנעה של הלולב והבלה והעלאה והורדה ובתר הכי מינעיא ליה לם מוליך ומביא תשוב חד ואין לענעה בכיסם אלא שלם הנעות קבעה וכן בתפלה ומוריד לו כל אחד מהם תשוב אחד ויש לו לענעה שלם תנועות קבעה בכל אחד ואחד מהן וכיון דלא איפסיקא מאחר דלאו מילתא דמרבה היא עבדיק לאומרא ומנענע ג"פ בכל דבר ודבר:

בומן

[מ] כל שהוא כשר: **ט** יימשיגביה ארבעה מינין אלו בין שהגביהן כאחת בין בזה אחר זה בין בימין בין בשמאל יצא. והוא שיגביהן דרך גדילתן אבל שלא דרך גדילתן לא יצא. ומצוה בהלכתה שיגביה אגודה של שלשה מינין בימין ואתרוג בשמאל ויוליך ויביא ויעלה ויוריד וינענע הלולב שלש פעמים בכל רוח ורוח:

י כיצד מוליך [ג] ומנענע ראש הלולב שלש פעמים ומביא ומנענע ראש הלולב שלש פעמים וכן בעליה וירידה. ויהיכן מוליך ומביא בשעת [ס] קריאת ההלל בהודו לה' כי טוב [פ] תחלה וסוף ובאנא ה' הושיעה נא יוכל היום [פ] כשר לנטילת לולב ואינו נוטל בלילה:

יא עשה לאגודה זו הינמון של כסף ושל זהב או שכרך עליה סדין ונטלה יצא. לקיחה על ידי

א עור סי' תרנא ע"ם סמ"ג שם ב שם: ג עור סי' תרנא סמ"ג שם: ד עור סי' תרנב סת"ג שם: ה עור סי' תרנא.

יא עשה לאגודה וכו'. שם (סוכה ל"ו) במשנה תעשה בשמני ירוקים בהיו מוגדין עלגיהן בגיחוניות של זהב ובעטרא (דף ל"מ) אמר להו רבה לאהמו דגדלי הוסמעא שיירו בים יד כי היכי דלא לחוי מלינה רבא אמר כל לעלוהו חיט מוגן ואמר רבה לא לינקום אינים הוסמעא בהודה דנעיק ולקחתם ולינא רבא אמר לקיחה ע"י דבר אחר

לחם משנה

י כיצד מוליך וכו'. ה"ה כתב כאן מרבעה פירושים והשלמה ל"ל שהם תוספרים בדברי הה"ן בפירוש הסלכות בפרק עובר הגזל וכלם הביאו דבריהם מן ירוקלמי דאמר שם לריך לענעה ג' בעמים על כל דבר ודבר ר' זירא בעי הכין חד ולא דילמא הכין חד ומי וזא לוקמרא. פי' לאחר שהביא הה"ן הוא דעל כל דבר ודבר ר"ל בכל מקומות הכלל שתנענעו בהן וה"ק ודאי דבר מוליך ומביא מעלה ומוריד קרי ליה תלתא ולא הביא ליה מרבעה דיוסם דהעלאה והורדה אחת היא דע"פ דהעלאה בלא הורדה אבל אפשר דהולכה בלא הבאה אלא שלא שיעיחנו שם בחקום שליבנו והולכה והבאה אפשרא ליה אי הוי הכל דבר אחד ולריך הולכה והבאה שתי פעמים אי לא וכיון דלא איפסיקא דקיימא דהולכה והבאה חדי חייל ויהבו ווו הסבנה היא מ"ם ה"ה אבל הרבה מן המחברים אחרו שאין שם בעמוש אחר אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד פעם אחת ודיו. הכיריה הנמי פירש דעל כל דבר ודבר ר"ל על כל הנעה של הולכה והבאה והעלאה והורדה ובעי בחבריהם בהולכה והבאה והעלאה והורדה אי חשוב הולכה והבאה חד וכן העלאה והורדה ולריך לענעה בהולכה והבאה ב' פעמים אי הולכה חד והבאה חד ולריך לענעה שלש פעמים וכיון דלא איפסיקא אבדיק לאומרא ווז היא סברת רביע שבתב כ"ב מוליך וכו'. וה"ם רביע שלש פעמים בכל רוח אע"ג דהוי שם פעמים לכל רוח דבהולכה אלאחר ובהבאה וכו' והיינו בהל' שבתב הרמ"ם ז"ל בפסקיו ולכה דיבייהו לענין פירוש הירוקלמי אלא דמר נקיט ליה לאומרא ומר לקולא וכן בגלה לשון הטור שבתב ובהלכות כתב וכו' שאין הכרם ל"ם מחלה אלא מחלה נקט ליה לאומרא ותה"ל לקולא ופירוש ההלכות בגלה מבבים לפירוש הרמ"ם שבתבתי ואם כן בדבר קשה אין בתב הה"ם ולא בתב וכו' דיבשבא דאין ביניהם הכרם לענין הפירוש דהא מובא איבא דאיתו מפרש פירוש הרמב"ם ובהלכות מפרש בפי' הרמ"ם. ובגלה לדהוק לשון הטור ולומר דהוא מפרש בפירוש הרמ"ם ומ"ם ומנענע שם ג' פעמים אינו ל"ל בחקום שמוליך ידו אלא בלחוחו רוח לאמר לא מוליך ידו בחזקת ומנענע בחזקת ג' פעמים בהולכה והבאה וה"ם אחר כך ואחר כך מבא ידו לגד לאמן לאומר שם בחזקת ומנענע ג' פעמים ואחר כך מבא ידו לאמן. וה"ם שמוליך ידו ומבאנו להלאה כוונתו לבאר לב אל התוסב שהמנענע בלא הולכה והבאה אלא בשעת הנזרות השם יא בהודו לה' ובאנא ובה שמנענעין בהודו ובאנא הושיעה נא בשעת בתביב אז ירבנו עיי היער וגו' וסמיך ליה הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו הושיענו וגו' סס"ג [ג] בפרק לולב הגזול אמן מי שבא בדרך ואין בידו לולב נוטלו על שולחנו לא נטל שחרית יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב ומסיק בגמרא דפסיק סעורתו ויטול ודוקא בירב"ם ראשון שהוא דאוריתא אבל בשאר הימים אינו מספיק אא"כ לא יהיה שהוא ביום אחר מאלו קודם. ומנ"ב דמגילה כל היום כשר לנטילת לולב, ע"כ:

מכן וזה דוחק והתלמוד עיקר. עוד כתב הרמ"ם ז"ל בפסקיו וז"ל על כל דבר ודבר לומר מכל רוח שמוליך הלולב לריך לענעה ג"פ חון ממוליך ומביא וכו' כלומר אין מפסיק לו בהולכה והבאה אלא שמנענע ג' פעמים בכל הולכה והבאה. וז"ל זה הוא פירוש תחיבי בירושלמי שמדבר על כל דבר ודבר שר"ל בכל רוח ורוח לריך לענעה ג"פ ושמואל הירושלמי אלא הא"פ בהולכה והבאה הכל אחד ולריך ג"פ בכל אחד ולריך מהולכה והבאה אלא"ד חביב תרי ודי בהולכה והבאה והולכה ובקטיון לאומרא חשוב תנובי מלוה ולכך לריך ג"פ לכל רוח כל אחד מהולכה והבאה. ומה ז"ל כתב שזו כוונת הרי"ף ז"ל וע"פ פירוש זה יבא מבבר דוב הבלה שבשאין כן, בחומן בלאי זה מ"ם בגמ' מוליך ומביא ר"ל פעמים אלא תנעשה מהולכה והבאה לכל רוח שמוליך ומביא ובגמרא לא הוזכר אלא הולכה והבאה דיוקלמי ביאר יותר הדברים. וה"ם לריך לענעה ג"פ בכל הולכה והבאה ר"ל בכל הולכה והבאה פעמה לגד אחד לריך שיהיה ג"פ הולכה והבאה ולזה הפירוש מסכים מ"ם הטור בסיפן תרי"ח וז"ל בתב ב"ה הולכה והבאה הוא הנענוע ואין לריך לענעה אחר וה"ם הרי הטור כתב לשאלה והבאה אלא שמוליך ידו תבנעלו ולענעה שם ג"פ מהולכה וה"ם ומהבאה ומדבתב ולענעה שם בלותר בחקום שמוליך ידו מבמע שהוא מפרש בפירוש הרמב"ם ז"ל ולאן נראה בפירוש הראשון. ועוד שבתב שם ובהל' כתב ולענעה דבבון ולחלוק לקולא ואין לריך לבל רוח וכו' והיינו בהל' שבתב הרמ"ם ז"ל בפסקיו ולכה ביבייהו לענין פירוש הירוקלמי בלל אלא דמר נקיט ליה לאומרא ומר לקולא וכן הטור שבתב ובהלכות כתב וכו' שאין הכרם ל"ם מחלה אלא מחלה נקט ליה לאומרא ותה"ל לקולא ופירוש ההלכות נראה מבבים לפירוש הרמ"ם שבתבתי ואם כן בדבר קשה אין בתב הה"ם ולא בתב וכו' דיבשבא דאין ביניהם הכרם לענין הפירוש דהא מובא איבא דאיתו מפרש פירוש הרמב"ם ובהלכות מפרש בפי' הרמ"ם. ונראה לדהוק לשון הטור ולומר דהוא מפרש בפירוש הרמ"ם ומ"ם ומנענע שם ג' פעמים אינו ל"ל בחקום שמוליך ידו אלא בלחוחו רוח לאמר אם מוליך ידו בחזקת ומנענע בחזקת ג' פעמים בהולכה והבאה וה"ם אחר כך מבא ידו לגד לאמן לאומר שם בחזקת ומנענע ג' פעמים ואחר כך מבא ידו לאמן. וה"ם שמוליך ידו תבנעלו להלאה כוונתו לבאר לב אל התוסב שהמנענע בלא הולכה והבאה אלא בשעת הנזרות השם יא בהודו לה' ובאנא ובה שמנענעין בהודו ובאנא הושיעה נא בשעת בתביב אז ירבנו עיי היער וגו' וסמיך ליה הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו ואמרו הושיענו וגו' סס"ג [ג] בפרק לולב הגזול אמן מי שבא בדרך ואין בידו לולב נוטלו על שולחנו לא נטל שחרית יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב ומסיק בגמרא דפסיק סעורתו ויטול ודוקא בירב"ם ראשון שהוא דאוריתא אבל בשאר הימים אינו מספיק אא"כ לא יהיה שהוא ביום אחר מאלו קודם. ומנ"ב דמגילה כל היום כשר לנטילת לולב, ע"כ:

ט משיגביה ארבעה וכו'. שם (דף מ"ב) בסוגיא מדאלבהיה נפק ביה ומם (דף מ"ה): מבואר שלם נפלן אלא בדרך גדילתן לא יצא בגזרה לאמלה.

ומצוה בהלכתה וכו'. בבר הזכר לאמלה (דף ל"ו) לולב ביומן ואתרוג בשמאל מ"ם בלי הלבתא אלא והלי מדא מצוה ובהבאה ובעלאה ובגמרא (דף ל"ו ע"ב) שהוא מוליך ומביא ומוריד. ודבריו ולקח מבלרים סוברין שהמנענע הוא מהולכה והבאה וכ"כ מן ההלכות אבל הרבה מהבאלוים אמרו שאין שם בענוע אמר אלא מוליך ומביא ומעלה ומוריד ודיו. ויש מי שאמר שהוא מוליך ומביא מעלה ומוריד פעם אחת ואח"כ מנענע בלולב ומסרבו לו קודם לכן. ויש מי שאמר שהוא מנענע ומסרבו בשעת הולכה והבאה ועליה וירידה ואין מנין לנענועין אלא ומסלן ואלו בסוגיא דירוקלמי הכתובה בהלכות ואין לפליך בזה לפי שבכל אחד מן הלדדין אדם יוצא ידי חובתו:

י וחיכן מוליך ומביא וכו'. מבנה (דף ל"ז) היכן היו מנענעין בהודו לה' אחלה וסוף ובאנא ה' הושיעה נא דברי ה"ה. פירש"י ז"ל אחלה וסוף הודו לה' לאשון ואמצע: וכל היום וכו'. מבנה פרק הקורא אלא בתנלה ומם (מגילה כ') ובהרבה מקומות מבואר שאינו ניכל בלילה:

הגהות מיימוניות

[פ] בדברי יוסי האבר אפילו אוחזו בשתי ידיו וכן סובר רבי עקיבא בגמרא ודלא בדברי יהודה דאמר רבי שאראנו בידו אחת. [ג] ירושלמי תניא צריך לענעע שלש פעמים רבי זירא בעי הכין חד והכין חד פירוש הולכה חד והבאה חד וחזור וסוליך הרי שלש פעמים או דילמא הולכה חד והבאה חד וצריך לחזליך ולהביא ג"פ שהן ג' הלכות וג' הבאות ופשיט ליה תסן תניא צריך לבבם ג"פ. משנה היא האשה שהיא עושה צרכיה ובעי רבי יהודה בגמרא בה"ג אמטוויי ואיתניי חד א"ד וכו' וכן בסגיות בעי רבי יהודה הבי וקאי בחיקו ועבדינן לאומרא עיין בפרק אלו מנחות בגמרא, ע"כ: [ס] כתב רבינו אבי"ה ונראה בעיני דכל אלו הנענועים בשעת ברכה אבל נענוע דסתגי דהודו תחילה וסוף ובאנא ה' הושיעה נא בענוע בעלמא ניתנו. אבל רבינו שכתה כתב דנענוע שלאחר נטילה לא מצינו לא בגמרא דידן ולא בירושלמי ולא בתוספתא רק בהלל רק הא דתייתי בשילהי פרק תשלת דשחר דשבים לצאת לדרך מביא שופר ותוקע

[ס] בדברי יוסי האבר אפילו אוחזו בשתי ידיו וכן סובר רבי עקיבא בגמרא ודלא בדברי יהודה דאמר רבי שאראנו בידו אחת. [ג] ירושלמי תניא צריך לענעע שלש פעמים רבי זירא בעי הכין חד והכין חד ומי וזא לוקמרא. פי' לאחר שהביא הה"ן הוא דעל כל דבר ודבר ר"ל בכל מקומות הכלל שתנענעו בהן וה"ק ודאי דבר מוליך ומביא מעלה ומוריד קרי ליה תלתא ולא הביא ליה מרבעה דיוסם דהעלאה והורדה אחת היא דע"פ דהעלאה בלא הורדה אבל אפשר דהולכה בלא הבאה אלא שלא שיעיחנו שם בחקום שליבנו והולכה והבאה אפשרא ליה אי הוי הכל דבר אחד ולריך הולכה והבאה שתי פעמים אי לא וכיון דלא איפסיקא דקיימא דהולכה והבאה חדי חייל ויהבו ווו הסבנה היא מ"ם ה"ה אבל הרבה מן המחברים אחרו שאין שם בעמוש אחר אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד פעם אחת ודיו. הכיריה הנמי פירש דעל כל דבר ודבר ר"ל על כל הנעה של הולכה והבאה והורדה ובעי בחבריהם בהולכה והבאה והעלאה והורדה אי חשוב הולכה והבאה חד וכן העלאה והורדה ולריך לענעע בהולכה והבאה ב' פעמים אם הולכה חד והבאה חד ולריך לענעע שלש פעמים וכיון דלא איפסיקא אבדיק לאומרא ווז היא סברת רביע שבתב כ"ב מוליך וכו'. וה"ם רביע שלש פעמים בכל רוח אע"ג דהוי שם פעמים לכל רוח דבהולכה אלאחר ובהבאה וכו' והיינו בהל' שבתב הרמ"ם ז"ל בפסקיו ולכה ביבייהו לענין פירוש הירוקלמי אלא דמר נקיט ליה לאומרא ומר לקולא וכן הטור שבתב ובהלכות כתב וכו' שאין הכרם ל"ם מחלה אלא מחלה נקט ליה לאומרא ותה"ל לקולא ופירוש ההלכות נראה מבבים לפירוש הרמ"ם שבתבתי ואם כן בדבר קשה אין בתב הה"ם ולא בתב וכו' דיבשבא דאין ביניהם הכרם לענין הפירוש דהא מובא איבא דאיתו מפרש פירוש הרמב"ם ובהלכות מפרש בפי' הרמ"ם. ונראה לדהוק לשון הטור ולומר דהוא מפרש בפירוש הרמ"ם ומ"ם ומנענע שם ג' פעמים אינו ל"ל בחקום שמוליך ידו אלא בלחוחו רוח לאמר אם מוליך ידו בחזקת ומנענע בחזקת ג' פעמים בהולכה והבאה וה"ם אחר כך מבא ידו לגד לאמן לאומר שם בחזקת ומנענע ג' פעמים ואחר כך מבא ידו לאמן. וה"ם שמוליך ידו תבנעלו להלאה כוונתו לבאר לב אל התוסב שהמנענע בלא הולכה והבאה אלא בשעת הנזרות השם יא בהודו לה' ובאנא ובה שמנענעין בהודו ובאנא הושיעה נא בשעת בתביב אז ירבנו עיי היער וגו' וסמיך ליה הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו ואמרו הושיענו וגו' סס"ג [ג] בפרק לולב הגזול אמן מי שבא בדרך ואין בידו לולב נוטלו על שולחנו לא נטל שחרית יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב ומסיק בגמרא דפסיק סעורתו ויטול ודוקא בירב"ם ראשון שהוא דאוריתא אבל בשאר הימים אינו מספיק אא"כ לא יהיה שהוא ביום אחר מאלו קודם. ומנ"ב דמגילה כל היום כשר לנטילת לולב, ע"כ:

.אבל שמה לקיחה ואמר רבא (דף ל"ז:) לא ליחוץ פירות עלייה בשבעת דלמא מחרי פרפיה וכהה ליה מצוה רבא אמר מן במינו פיר מוקן. ובגלגלה והלכתא בגוה דרבא וסובר רבינו שרבני רבא הם מכל מה שכתוב מי ל ומהור בין קשור עמו בין פיר קשור לו שכתוב ממינו ומינו מן אמ"ם אפילו מי ל פיר מוקן מכל מה שכתוב ממינו אמ"ם אפילו מי ל ולפי מוקן כמחבר אם (דף מ"ב) דרבא אמר אמם הוצאה אמר לקיחה בכלי לא יצא ובקבו והא הוא נוטה אמר לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ומרבו ה"מ דרך כבוד אבל דרך בזיון לא ע"כ. ויש בזה עיקר אחרים וזה עיקר:

יב ויש לו לאגוד אם אגודה וכו'. מפרש בגמרא (דף ל"ז:) אבשבת ר"י מביה אומר אמתין אוגדין אם אגודה אלא בתוך מנוי הוא משום דאסור לוגר ערוך אגד ולדידן דקי"ל דאין אגד מעכב אוגדו בכל מה שיגלה:

יג מצות לולב לבטל ביו"ם הראשון כל מג וכו'. מפנה פרק לולב האזל (דף מ"ם) בראשונה היה לולב ניטל במקדש אבשה ובמדינה יום אחד אחר בית ביהמ"ק הקרון ביה"ר מיהיה לולב ניטל במדינה אבשה אבר במקדש ומאמר אם (דף מ"ב) מיו"ם הראשון של חג אחל להיות בשבת כל הבשר מוליכין לולביהן לבית הכנסת לאחר כל אחד ואחד מביה אם אלו ומבטל, פירוש מפ"ם היו מוליכין אותו אמני מיאסר הוצאה ולאחר היאה נטילתו דומה אבת והעפידוה ברבא לולב ורבנה (דף מ"ג) בזמן שביהמ"ק קיים שהיה יום ראשון דומה אבת בכ"מ. ומ' לולב ורבנה (דף מ"ב מ"ג) לולב ורבנה אבשה ומבה ביום ד"ה הראשון אחל להיות בשבת לולב אבשה ואחר כל הימים אבה הקבו בגמרא ואחר כל הימים אבה אמתי אילטל בשלמא הוא ולידמי אבת ואחיכן רבה גזרה אמתה יאך אלא נבו לגמוד ויבטילו מרבע אמות ברה"ר והיינו אבשה דאסור והקבו מי הכי ראשון אמי לא לידמי ומילבו ראשון דאיה ליה מיבר מן הארבע בבולין לא גזרו ביה רבנן הבר אלים לבו מיבר מן הארבע גזרו בבו דבנן מילים אבילו במקדש והקבו מי הכי לדידן אמי לידמו ראשון ומילבו לא ידעינן בקיבוע דילבה והקבו מילבו דידמי בקיבוע דילבה לידמו ומילבו כיון דאמר לא דהא מילבו אמי לא דהו ומהגמרו כל דברי רבינו: ומ"ם אבל בהקומות הרחוקים אבא כיו יודעין וכו'. למד ממה שאמרו לא ידעינן בקיבוע דילבה אלמא מספק אין דומין וה"ה לאמר מקומות אבינו בספק אבא היו דומין הה ברור. ומ"ם ובזמן הזה אלמד שעמין פ"ם הבשבון וכו'. דבר ברור הוא דהבשה אמי לא דמי ומלבו בזה המבדרים בבוגיא האמורה פ"ק דיומא (דף ל:) והאידנא דידעינן בקיבוע בקיבוע דילבה פ"ם עבדינן מדי יומי ומילבו משום דבלבו אמם הבשבון בזמנא אבתיבם בדיבם וה"ה לכל דבר שבאבר בחוב אבינו אבמי אבם זה:

לחם משנה

אמתי לא קאמר כדאמר לעיל משום אבתה דהאיבה ושוב ביבי קאמר דרבא לא אמר אבא ביבא ביבא שבאבתו לאמתו הא הרחיה אבבינו אבבינו אבבינו לאחרו כדי אבילו ביבא לאמתו דבא הבם אינו ומפ"ג דרבא אומר בגמרא לא דבו אומר אבא אבשה דאבבינו אבבל ביבא דבבינו מודה ביה דאמה לקיחה אמ"ם אמתו מי ובינו כאב אבין אבור דהוי אבבינו בין אינו אבור ערוך אינה כדבבא ה"ה וה"ב אבה. ועוד דלפי אבשבאבא דיליף ליה אבשבאבא אבילו בלא אבבינו הא הבם לא אבי מי. וי"ל דלעולם דהוי אבר אבור ערוך לולב אמו גימוטיות אל אבב לא אייך אם אבמא דלקיחה על ידי דבר אחר כיון אבהא ערוך לולב אבא אבמא דאבילה בלאחר אייך ביה ובך אבמא דאבילה לא אייך אבא בולב דוקא אבשה דבבינו בבין ולקחתם בדרבינו ולקחתם אבהא לקיחה אחה בדבבינו ביה בבריתה ואבבא נאבא לן אבילה אבדבבן בדבבא הר"ן בבינה הבלבות אבל בבלמא בבי אבוב ואבבר לא אייך בהם אינבל אבשה אבילה (בלא) דלא בבינו אם ולקחתם אבל אינבל אבשה לקיחה ע"י דבר אחר אייך בהו אבשה דבבינו קבא ולקחתם אבל כל אבים ערוך ליקח הוא בידים ולהבי לעיל דלא אייך אלא אבמא דאבילה בדבבינבא דהוי אבבל דבבינו בדבבא הר"ן אבר בבה דאינבל אבשה אבילה אבל בבא אבילו אבבל בבא אבשה לקיחה על ידי דבר אחר אבהא אבבל בן הארבה לבר הנערך בבא אבמר לקיחה ע"י דבר אחר (לא) אבה לקיחה דאבמא דלבי לא אבי אלא לדהוה אינבל הבילה בדבבא הר"ן אבהא מדבבבן אבל לדהוה אבמא דלקיחה אל ידי דבר אחר אבהא בן הארבה לא ובבינו ראיה ולאחר אבלקיחה אל ידי דבר אחר (לא) אבה לקיחה דבא נבי אבוב אבילה בבי אבי אבבל בבא אבילה אבילה אבילה לקיחה הא אינבל אבבל בבא אבבל אבילה אבבל בבא אבילה אבילה אבילה

בעמר דכתיב המקדש קיים מתוך שהיה עולה ויפל בכל במקדש כך היה ויפל בכל היום דידעי בקיטעא דירחא אבל כיון שפיין בית המקדש קיים השוו חכמים מזונותיהם בכל המקומות:

כג בכל יום ויום היו מקיפין את המזבח בערבה (דף מ"ג) מיסלינו מתורלי מטה דסך הכם בכל יום מקיפין את המזבח פי היו בעלבע מו בערבה ופסק רבינו כרבא דאמר לר' יוחנן הם מיפם לך מילתא מעלים דהוה אמר אמוך הא דתנן מותו יום מקיפין את המזבח שבע פעמים כדי אמר אמוך מעמיה דר' אלעזר בעלב מפוש דרבא הוא בתרא. ועוד שמנהגו שבעיו כדי הא שאנו מקיפין המזבח בכל יום שבעה פעמים ואם בשביעי שבע פעמים ואי הוה ס"ל דמומו מיקף היה בערבה כיון שאין עושין ערבה אבל במקדש אלא יום שביעי בלבד לא היה לו להקיף אלא בשביעי אבל כיון דס"ל דבעלב מחוך שאפל עליו תוכה לעשות עולב זכר למקדש מנעה הכריעו להקיף בו זכר למקדש. ולפי זה אף בשביעי של ערבה רמוי להקיף בעלב ולא בערבה כך כתב הר"ן ובכך כתב רב"י בתשובה.

כד כך היה המנהג בירושלים וכו' מתאגל וכולו בידו. ומתרו בגמ' (דף מ"ח) דאמר"ג דקי"ל לא יאחז אדם הפיטין בידו ויסגל כתם לא מעה בלבד נפילתם בידו פיסה אלא ולבבי פריד עליהו עד שיגיעם הכם מעה בלבד נפילתו מעה ומתוך שהגיבה עליו המצוה אין מעבה ושעורה בכך עליו ולא פריד:

כה מקבלת הבשה וכו'. פירוש ביו"ם הראשון ובאמן שבתמ"ק קיים פסיה עולב דומה שבת ומשמעיה דאמרינו אבל דלמא בת מיומא היא מבלבלא ליה כיון דבתרי נפילתא אבשים ומשמעיה מתי שמותר להמזיר נמים בשבת אבל הכתם לדידן אין עולב דומה שבת אינה בין"ם אבל הכתם לא אבי לבלבולי אלא: **ובי"ם** מוסיפין. פירוש אבל לא מחליפין דמוכח הוא:

כז ובזמן הזה שאנו עושים שני וכו'. ה"ה מתן אבשים לאה אין מוסיפין עולב בשמיני

בקביעת החדש. וכבר בארנו שעיקר האיסור בנטילת הלולב בשבת נזרה שמא יעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים: **יח** כל שחייב בשופר ובסוכה חייב בנטילת הלולב. וכל הפטור משופר וסוכה פטור מנטילת לולב. "קטן [ד] היודע לנענע חייב בלולב מדברי סופרים כדי לחנכו במצות: **כ** הלכה למשה סיני שמביאין במקדש ערבה אחרת חוץ מערבה שבלולב. ואין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב. ושיעורה אפילו עלה אחד בבד אחד: **כא** כיצד היתה מצותה. בכל יום ויום משבעת הימים היו מביאין מוריות של ערבה וזוקפין אותן על צדדי המזבח וראשיהן כפופין על גבי המזבח. ובעת שהיו מביאין אותה וסודרין אותה תוקעין ומריעין ותוקעין. חל יום שבת להיות בתוך החג אין זוקפין ערבה אלא אם כן חל יום שביעי להיות בשבת זוקפין אותה בשבת כדי לפרסמה שהיא מצוה: **כב** "כיצד היו עושין מביאין אותה מערב שבת למקדש ומניחין אותה בגניות של זהב כדי שלא יכמשו העלין. ולמחר זוקפין אותה על גבי המזבח ובאין העם ולוקחין ממנה ונוטלין אותה כדרך שעושין בכל יום. וערבה זו דואיל ואינה בפירוש בתורה אין נוטלין אותה כל שבעת ימי החג זכר למקדש אלא "ביום השביעי בלבד הוא שנוטלין אותה בזמן הזה. כיצד עושה לוקח [ה] בד אחד או בדין הרבה חוץ מערבה שבלולב וחובט בה על הקרקע או על הכלי פעמים או שלש בלא [ו] ברכה שדבר זה מנהג נביאים הוא: **כג** "בכל יום ויום היו מקיפין את המזבח בלולביהן בידיהן פעם אחת ואומרין אנא ה' הושיעה נא. אנא ה' הצליחה נא. וביום השביעי מקיפין את המזבח שבע פעמים. וכבר נהגו ישראל בכל המקומות להניח תיבה באמצע בית הכנסת ומקיפין אותה בכל יום כדרך שהיו מקיפין את המזבח זכר למקדש: **כד** "כך היה המנהג בירושלים. יוצא אדם מביתו שחרית ולולבו בידו. ונכנס לבית הכנסת והוא בידו. מתפלל והוא בידו. ויוצא לבקר חולים ולמתם אבלים והוא בידו. וכשיכנס למדרש משלחו לביתו ביד בנו או ביד עבדו: **כה** "מקבלת אשה הלולב מיד בנה או מיד בעלה ומחזירתו למים בשבת בזמן שהיו נוטלין לולב בשבת. וביום טוב מוסיפין על המים ובמועד מחליפין המים: **כו** [ז] הדס שבלולב "אסור להריח בו מפני שאינו ראוי אלא לריח והואיל והוקצה למצוה אסור להריח בו. אבל אתרוג מותר להריח בו שהרי הוקצה למצוה מאכילה: **כז** "ואסור לאכול אתרוג כל יום השביעי מפני [ח] שהוקצה למקצת היום הוקצה לכולו. ובשמיני מותר באכילה. ובזמן הזה שאנו עושין שני ימים אף על פי שאין נוטלין לולב בשמיני

האתרוג

א מור סי' תרנו סמ"ג עמ: ב סמ"ג עמין מד: ג מור סי' תרכד: ד מור סי' תרס סיג"ג עמ: ה מור סי' תרנב סמ"ג עמ: ו מור סי' תרנד:
ז מור סי' תרנא סמ"ג עמ: ח מור סי' תרכה סמ"ג עמ:

לחם משנה

בא כדי לפרסמה שהיא מצוה וכו'. וכו' מ"ש בגמרא אמר ר' יוחנן כדי לפרסמה שהיא כיון דין מייחס לה לא קאי מילתא דר' יוחנן אינו כן ולפי המסקנא דאמר ולידמי ביו"ט וכו' ומירבו לא מוכחא מילתא וכו' ודאי דקאי הך דר"י ולכך עבדינן לה ביום ז' ולא ביום הראשון כדי לפרסמה ולישנא מרמוס ביום לפנן:

מגדל עוז

כל שחייב בשופר פי מצוות עולב. ריש מס' מרכין (דף כ') וס"ק דקחמין (דף ל"ד): **קטן** שיודע לנענע ומ'. ס"ש עולב הגזל (דף מ"ב): הלכה למשה מסיני עד זכר למקדש. בכל מ' עולב וערבה (דף מ"ג): **כך** היה המנהג בירושלים. סוף פרק עולב סגזל (דף מ"ח): **הדס** שבלולב אסור בהריח פי מד מתבלבל. פרק עולב בגזל (דף ל"ח). אבל אתרוג מותר בהריח פי מד מתבלבל. פרק עולב. ומבבה (דף מ"ז) ומס' ביצה פרק בתרא (דף ל'):

כו כדלעיל בהלכה ה' שבפרק ה' בחל' עירובין כר: **[ג] ושעשאה** בשביל שמיני עצרת בשבת ושמחת תורה באחד בשבת אם מותר לאכול אתרוג של סוכה דיש אומרים מנהגי

[ד] סוף לולב הגזל קטן היודע לנענע חייב בלולב ומרסינן בירושלמי לא סוף דבר מנענע אלא סוליך וסביא מעלה ומוריד כשהוא מנענע. ע"כ: **[ה]** כרב ששת דאמר אפילו עלה אחד בבד אחד: **[ו]** שקל חבים ורא ברוך: **[ז]** כתב רא"ם דאסור להנות מערבה אחר נטילתה אם לא רתנה עליה מעיקרא דלכולי יומא איתקצאי לאפוקי מאותן שצוליין בה בשר ע"כ. ורי"ק היה נוהג בערבה וכן בערבה של לולב לתקן מן הצנים קולטוסים ולבשר בהן חמין בשבת כדאמר נבי עירוב הואיל ואיתעביד בה חדא מצוה

[ח] אבל אתרוג לא מתאכל אסור עד סוף פסח.

הגהות מיימוניות

[ט] "כל הבא מן הגזל אינו מקיים מצוה. ר"ה ר"ל ע"ל בלולב ובסוכה ובשופר ובמצה ובמרור ובמנורה ובנר חנוכה ובמזוזה ובמגילה ובמקרא מגילה ובתפילין ובציצית ובברכה ובמילה ובפדיון הבן ובשחיטה ובכל מצות עשה שבתורה ובכל מצות לא תעשה שבתורה ובכל מצות עשה ולא תעשה שבתורה ובכל מצות עשה ולא תעשה שבתורה ובכל מצות עשה ול

ר' יוחנן מארגו בשמיני מבורה בשמיני מוחרם ול"ל מחר מעלו בשביעי מי מוחרם וקי"ל כר"י ואמרו בגמרא ולדידן דלוה לן מרי יומי מיכי עבדינן ואמר מרי שמיני מסק שביעי מאורה הביעי מסק שמיני מוקרם ומסקה הלכה מסק כן. וכעפעם מלין מעלין לולב בשמיני ויוצאין בלולב לבד: הפריש שבעה אחרונין לשבעת הימים כל אחת ואחת יוצא בה ליומה ואוכלה למחר:

פ"ח א ארבעת מינין מצוה שבלולב מכן לולב וכו' שהיה אמר מכן יבש או גזול. לקמן פרק (סוכה כ"ט:) לולב כגזל וכיצד בשול בל מצרה ומל מיר הגדתם בסול וכיצד בשול בל מצרה ומל מתם ומבוטר בגמרא (דף ל') מתילו מחר יאמר הגזל בסול ולאמר בגמרא (דף ל"ח:) ומל בסול ולמר מל מנ"ם לא יצול ומם מל כבר ומיצו בלמרה דמבה מבקינן דבהומי מיבמה מיבמה מל מיר הגדתם מיבמה מיבמה מל מ"ב בגמרא ולא נבחר בהל'. ודמה בוב המפרשים ז"ל מרמיני הוא לבבם בלמרה דמבה מרמה בחרן בימי מבה בלא מיה לה בסול לפי מרמה בל ומרמל מוכו בחרן ולה לעבם מל ומרמל מחין לה בסול מחם מיה מין מינאין בה בסל בלמרה מחרם מל מבה"ם מל מיה בעבה"ם מחרם מחם בסל ילא ומ"ם מל מנ"ם מחכנין ומרמל לסמה בה הוה לה מבה"ם ומרמל ומין לה בסול ומם בסל לא ילא ובמחמרו ילא בוב מחם מבה"ם בגמרא מל בגמרא מל דברים ז"ל. ובבינו בחב בדין המלרה מבינו בסבה ובחב בחמם בסבה"ם ילא לא חלק בין מבה"ם ומרמל לא בחלרה ולא בסבה"ם ומה מלמו בחב מ"ח מבלבום מבה"ם מחם מין בסול לעבין בסול מם הם מל מבה"ם מ לבם בסול ומם הם מל ומרמל מין לבם בסול ובמן לא מלם. ול"ל בבוב בורם בלן מבום מבה הבמה בבגיה בקלם מבחמים ומבם המלרה בים מבינה בבינבה לבינה המין מבבד חבו מיבום בחבבה דמבה ר"ל בבזיר מבה ול"ב בבינו מם לין מבמבו מחבלה מיבמ ומבד מבר בבמבה חז בים המלרה המבינה בחרה מ"ל. ובין מבמיבה המין מחבלה בינה לבינה מבבד בדין בוב מיבמל מבמ"ב מבה"ם אבו דבה בבינו ול"ם:

היה

מוקי לבמי בבינו מם דבמו לבבמיר מבינו בבה"ם מל ומרמל ומבד מלא בחב ה"ם מרבינן הוים בבינו המלרה מבינו מבבמלה לא ילא. מבל בך ל"ל מבר מלבמה בבינו מם בבל ומבמר בבינו ומיבו דמבר בבבבן מבר בל בחבבים ומבם בבינו מבבמ"ם מם מבל בבמ"ם מם מבל בבמ"ם מבבמ"ם בבבבן מבר בל בחבבים (מ"ם מ"ל) בבי בים בבים מבבמבה בבינו מבבמבה מבבמבה מבר בבינו בבבבן מבר בבבבן מבר בבבבן מבר

לבני עולב דלמחר ביטול כשרה דיעבד במעשים לעופר חבו אלא כתב רבינו בשוכר של עכו"ם שספסם מעוה דמעוה לאו ליהמת מיתו כשם שבתב בשוכר של עולה. ל"ג שפיר נורם מ"ם וכמ"ם בנוסחאות אלנו ואחי ר"י כרבא ואיא דאמר רבא בפ' פנות תליה (יבמות ק"ג) דסבול אל עכו"ם אם חלן בו כבר ופבק רבינו פ"ד מהלכות יבום חל"ל סבל המוסבר והמוחלם ואל עכו"ם אם חלן בו יאם ואמ"ם שהוא אסור בהנאה. י"ל דסבום נמי בנאסר ביטול ולבתחלה לא מעשה דמאים לאלה ובמו שפר"ת. ומ"ם אע"פ שהוא אסור בהנאה לא קאי אלא אחוסבר ואמוחלם ואם לבל עכו"ם. מ"ל אמילו מיתה דקאי אכולהו לק"מ דאם אומר אומר ואינו שיש להם שיעור קצב וכי עומד לבריאה מיבתה שיעוריה לעמר הוא חסר מיעוריו הקיבוב לו אבל לבבל דאלילה דלאים לו בה שיעור קצב אלא בגדול לפי בדבר לפי קטנו ולכי דבריי מיבתם הוסה רוב רבלו כיון שהרי אמי ריאה שבוה הוסה ולין לו בו שיעור קצב לא אמריבן דמיבתה שיעוריה חדש דאוסבר ואוחלם בשרים ואמ"ם דשוחרים לבריאה ואין לומר דהיינו מעוה דאמיבו אינה בעצם בריאה קרוי בגד וכדאמרינן הכם דאם האם נמי אמרינן אינה אינה דאמר דאבל דוחקא לענין מוחלה מיקרי בגד בעצם בריאה ולא נמריבן אינה לחליצה וכולהו דלא נמריבן מעוחה אלא דאמר דאכיר אבר כיון דאין לו שיעור קצב לא אמריבן בה מיבתה מיעוריה וה"ה לעס"ם וכ"ם. כל"ל ליבב דעת רבינו ודבריי הפרבים לייבב הבוניות לפי שיפסה"ם בהם כיה פרקוניים יבינים השוחר על דבריהם:

ג היה עקום וכו'. בגמ' (סוכה ל"ב) מקום דומה לחבל חדש מילתא היא. ומשמע לי דיקא בבי לפמשיבן אפ"ם שהוא עקום קצת לא מיפסל עד שיהא עקום לגמרי דומה לחבל וכ"ל מדברי רבינו:

היו

אלא נקבים רוכו ים לחוש אמילו בכל שהוא ובגמ' (דף ל"ח ל"ב) אמר רב בהנא לא שו אלא נקבים אבל בבדק בשר. ושם אמרו דבבדק ובעבד כי הימנה והוא כלי שים לו שני רמ"ים רחוקים קלת זה מזה בשני מרבו בסול. היה עקום וכו'. שם (דף ל"ב) מקום דומה לחבל לאחריו בריחה הוא ואחר רב אפא ולבדין בלאחיו דמי ול"ל בלאחריו ובהוה בכל' הילבך עבדיון לחומרא ובלבנין דמי ובכול. נפרדו עליו וכו'. במבנה (דף כ"ט) מפרקו עליו פסול נפרדו עליו בשר ובגחרת (דף ל"ב) אמר רב אפא נפרדו דבעיב כי הוסיף נפרדו לאחיפרוד אפ"ודי' ובי' בלבלו בגון אחדבו תן בבדרה שהבטל"ן בשהחבון תן בבדרה נקרבים תוסים נפרדו בגון שהנפרדו הבוגון בעון בפיחת הבריות ולא נתק אחד תתבבו בשרה ע"ב בהלכות. ובהבנות בתוב ע"מ אמי מוחר בנפרדו נוסי הענין אע"פ שלא נתקו מן הבדרה וזהו דבעיב כי הוסיף פיחוס הבי הכלי שנשתן מתוכן הרבעות של הבוגון פ"ב. ופיחוס זה מחלוקת הוא בין המפרשים ז"ל שהגאונים ז"ל מפרשים בדברי הלכות. ובמתרוגים הבריאו בדברי הרמב"ד ז"ל ובני הפיחוסון נמוכים בערוך ואין לי לבב"יוא אבל דע לך שדיבו אחת דבל בלבד פסול ואפילו לא .נלבלו מעיקר הטריבן בין שהגאונים לאחר פסול וכן הבריא הרמב"ן ז"ל אבל בל שנשלין עתה אפילו אע"פ שבן פרוזות בשר. ובתבו קלת הגאונים ז"ל שבמנה מן המוכחר ליחול עלה. שאין עליו פרוזות. ודע לך נ"ב שדיב של הרמב"ד בנפדקו נוסי הענין שהוא פסול בן הוא האחת ויתבאר נם בן לאחר:

ד בריית עלין וכו'. בגמרא והבלכות מ"ר יהושע בן לוי אחלבה הבוחות ופסול והבלכות תשובה בדברי רבינו וכ"ם אם נתלקו הענין בחקום אחר ומסדקו לאחרבן שהוא פסול ובמ"ם הרמב"ד ז"ל לאעלה, ודע שפסול אם לוחו אלא כרוב הענין ולא בחישון. ויש מי שפירש אחלבה הבוחות העלה האחמתי הענין שבטלו ובכבר

לחם משנה

ג נפדק אם נתרחקו וכו'. אמרו שם בריחתא (דף ל"ח ל"ב) עולב כשף קונן סדוק עקום דומה לחבל אבל חבות שבול דומה לחבל אבל בבדק בשר. ומבלה לחבן לבחבונה בבבר רבינו הבוחות שבול בבר בחב בריש הלבות עולב דהוא פסול שבחב אם שבריך שיהיה כמו שרבים ומחולב דומה לו בבר כיון שאינו חבות מחם אבל בבוף קונן לא הוכרבו בדבריו ולא ידעתי לחם בבעלי החבריות פיחוס בבעלי החבריות ז"ל שהחבריות ביחוס המרבה הם שבריס בלבבה הבי"י בבבר לעבב הבול ודומה לחבות בבר [והוא שילבלו] וכו'. ל"ל אם מחבקים בן הבדרה ומבלבלין וכ"ל מבבר הבור שהבילה בדבריו בבריס הלבות עולב עיין ל"ל ולזה בחב בחן אם נבלבלו בחוחן עלי החבריות פסול. ולבמודה בן לנקבק בבבר ה"ה בחה שהבבבים הבי"ר עם דבבי רבינו דלבאורה ברחים חלוקים הבי"ר בחב בבענין ובבדו שהוא בבין בפיחם בחבריות זה בחבו רבינו בבענין הפיסול שבחב מלבלו בבעלי החבריות ועוד שבחב ה"ה בחלבות לא נפרבו בבוגל:

מגדל עוז

ובשעת הדחק לא בשעת הבבבה עולב בינם בבר אבל לא אבר בחיבין. בתב הראב"ד ז"ל אני אומר בן לאמר בן וכו' ולא אמר בבינו מבבבים עליו ע"ל. ואני אומר זו מחלוקת ישנה היא בין בבבשנים דאין לחבר אלא בחיבו ושוב כי אלו בבר בבינם לבחבינו ל"ם ע' עולב הבוגל ובם דעתי מבבבון בבבריו אחי אומר אם לא היו אלאין בבן ולא מבבבין עליהן אם מחי מבבבחיבים דב' יהודה ומחי אחבי לבו יהודה אמר לא בבינו בבבן לבבבר לבבבר בבבר בבבר ב

וכנר הכרים הרמב"ן ז"ל מן הירושלמי שכתב כשירות הלולבות ודנים ומשיגין לדברי תוקן מפרשים אין הכסף מלא בגדול הטלה ולא בחשיבות : היו עליו וכו'. אם מלה כשיומת לפי דעת רבינו : לא היו וכו'. משנה ונמרא שם (דף ל"ב) בגמ' ה הדס שנקטם שם וכו'. בחשנה שם (דף ל"ב) בני הדס נקטם לתנו פסול ונתפשה בחשנה (דף ל"ד.) תמרו ג"כ ר' ישמעאל אומר מלשה כרוסים שיש קטומים ומחד שיש קטוע ר' שרשון אומר אינו קטום ומחוך כך דמו בהכל מפנה דנקטם לתנו פסול אלא כשר הוא וזה דעת הגאונים ורבינו . וכשהגיה ר"מ כשר הוסיף רוח הקדש בגוים מדרשנו וכו'. ועם כל השבח הזה שהוא מפנה מגרסו כשר ולפה הרמב"ן ז"ל דברינו והשיב עליהן ודחה קושיותיו שהקשה על הגאונים ז"ל ובעמיד דבריהם, ואיני רואה לחתיך לכתוב דברי הרמב"ן אחר שהוא ז"ל לא אחר לא קשיתו ולא פירוש ויש קצת מחרוצים מתמיהין :

כדברי הר"מ ז"ל וכן דברי לאחרונים : בשרו רוב וכו'. בגמרא (דף ל"ב ל"ג) מ"ר שרו רוב עליו ומחיירו בו מיעוט כשר ובלבד שתהא שעבה קיימת ומכבחת לה בשפה מגרמה דקיימי שבעה שבעה בקיתא וכוה ליה עבוה וכשר. חה אחמר רבינו אם מחיירו אבה עליו בכן אחר ר"ל בכל קן וקן ומשום הוא. ודע שגרסת רבינו בתשובה שרשו עליו ול"ל שרו :

היו מעביו וכו'. בתשובה (דף ל"ב) כיו מעביו ולא אמרו אלא מלה מחרוצים אבל יקרוש מיאה דהדס הוא וכשר אחר רב ספא וחרוטות בחחרוצים דמיין . עוד בתשובה ואם מיעטן כשר ואין מעטעין בי"ש ובגמ' מבואר שאם עבר ונקטן כשר ותשובות אלמה מרמה שחוזר לנקטן לאכילה כמ"ש רבינו אלא אלמה הגרסא מיוסה ע"ז הדס אחר נלאת בו הא לאו הכי אמ"ש מכאן מחכיון לאכילה אבור . ול"ש רבינו לו שלקטן אחר ר"ל מי שאינו צריך לנאת בהדס וזה בכרור :

ו ערבות שנקטם וכו'. אמ"ש שנאמר בתשובה (דף ל"ב) נקטם ולאחר שבולה רבינו מיבר שבשם שנתחה בטול קיימת בהדס מהכיון דל"מ ובמ"ש בטולה ה"ה לבטול קיימת הערבה שהוא נתחה שדרך אחד בהדס ובערבה . אבל אין מלה כן מן הבלבות בהרי בחנו מבאר זו דערבה בבשובה כלא דחיה וכן בחנו בבלבות הרי"ל אמ"ש שבהכיון בהדס נקטם ולאחר וזה דעת הרמב"ן ז"ל בחלק ביאיתן . ומתן שמש לדבר מפני שהדס כל הדרו בעבוהו שבליו מוסיף לח עלו ואין קיימת הרחלם נכרת בו אבל בעבור המיון קיימת הרחלם נכרת בהן ומוגחת בהדרן ע"כ. ובתשובה אמ"ש דרך אחד בהדס וערבה ע"כ. ר"ל שבשם שבהדס נקטם ראחו בטול לפי דעתו ז"ל ובמ"ש לאמלה ה"ה בערבה

וכבר בחבתי בדין בהדס לאמלה : נפרצו עליה וכו'. משנה שם ולפי דעת רבינו והלבות נראה שפירושם שנגלולו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפרוחים בגמרא עליו של לולב. ולפרוחים הר"מ ז"ל פירוש שמחלקו הענין ואבדוקו לאחרון , ומה הפירושין אחת בעיקר הדין :

ז אתרוג שניקב נקב משלם כו'. בחשנה שם (דף ל"ד:) נקלף מחדר מכר כל שהוא פסול וי"ג ומחבר כל שהוא . עוד בחשנה ניקב ולא מחבר ל"ש כשר וגמרא (דף ל"ו) נבי ניקב והחבר כל שהוא פסול חבי שולא כר מינגא ניקב נקב המשלם בחשנה ומלא מחבר . ופירש רבינו בחשנה וגמרא כשרה"י ל"ל והוא דרשא חרבי מכולו

לחם משנה

ד דין עליו אחת אחת וכו'. כתב ה"ה זהו אמלה הכשרות לדעת רבינו . והרמ"ם בחלק מוזה הוא ומבואל ולדעתיה לא כתב רבינו מילה הכשרות דהלי ל"ם מחלקה בדאמרו בגמרא אבל לבה"מ קשה אחתי לא כתב רבינו הכיון דמליק אחד בלא כולא . וע"ק לחה מבכרם רבינו אמלה מחלקה בריתיה לעמת אחר בריתיה דומיא דמחלקה ומילה ר"ל דהבנ כתחבר אותן אמלה שהוא חבר ומחלקה ל"ל אמחלק אותו הבנ. ול"ל לזה המדמשים בבית' בעיא דמחלקה מהכיון דמילה ומתי מעיים הם ודאי דיש חילוק בין מילה לאחלקה דזה חבר וזה אינו חבר אבל אלא דמילה ומכבי הוא מחלקה בריתיה ומכבי הוא מעיים ולאמ"ל

דחבר כיון שהוא מחחלק בריתיה עדיף מחלקה מע"ל דמילה חבר :

ה נשרו רוב עליו אם נחחיירו ג' עלין בקן אחד כשר. כתב ה"ה דדוקה לאחר בכל קן וקן . והכוון לא כמין כן בדברי רבינו בסימן תרמ"ו אבל אחיר בחבר בעל המיעוט דבקן אחד שבאה עליו לחים פני ומכתה אל כ"ש דמדמי ליה לימנו בעל המיעוט דבקן אחד שבאה עליו לחים פני ומכתה אל כ"ש דמדמי ליה לימנו

ד הין עליו וכו'. כתב ה"ה שאם שלה הכשרות לדעת רבינו . ולפי כן אבל הוא מה שאמר רבא (תוספה ל"ב) הבי לולבא דבליק אחד הוא בטל מדם בטל לאחר הוא בטל מדם בטל ומבואר בגמרא אבל לבתחלה לא וכן משמע בגמרא אבר שמואל לחנה דמובני אמא כו' חבי לא דרשינא לבו כר' ברמון פי' מוחר לבתחילה והתוספות כתבו דרך אחרת . ע"כ : (כ) כרב כהנא ודלא כרב ספא דאמר חבי חבר דרב אחא בריה דרבא חוח מחבר עליה אמר ליה מר בר אמיתר הוא חרם שוחה הוא דקרי ליה . ע"כ : (ל) ברבי אליעזר ברש דאמר ליה באבוה דבר שאין מחבנין עיין שם בגמרא דמוקי לה בראיה ליה הנשיבנא יחיחיה . ע"כ : [מ] וכן פסק רבינו שבחה וכן פר"ש דהא דתני עולא בר חגיגא ניקב נקב המולש בכל שהוא ובר מיירי בלא חבר אבל ראם פירש אם אינו המולש אפילו אם

היו עליו אחת אחת מתחלת בריתיה ולא היה להם תזומת פסול. לא היו עליו זה על גב זה כדרך כל הולבלבין אלא זה תחת זה אם ראש זה מגיע לעיקר [פ] שלמעלה ממנו עד שנמצא כל שדרו של לולב מכוסה בעלין כשר. ואם אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה פסול: ה * "הדס שנקטם ראשו [י] כשר. נשרו רוב עליו אם נשתיירו שלשה עלין בקן אחד [כ] כשר. היו ענביו מרובות מעליו אם ירוקות כשר ואם אדומות או שחורות פסול ואם מעטן כשר. יוצאין ממעטין אותן ביום טוב לפי שהוא כמתקן. עבר וליקטן או [נ] שליקטן אחד אחד לאכילה הרי זה כשר: ן *ערבה שנקטם ראשה כשרה. נפרצו עליה פסולה: ן *אתרוג שניקב נקב [מ] מפולש כל שהוא פסול. ושאינו מפולש אם היה כאיסר או יותר פסול. חסר כל שהוא

א פר' סיפן פרשה פמ"ג עמוד מד : ב שם : ג פר' פרשה פסק ראשה לאמה שפולה : ד פר' פ' פרשה פ"ם פמ"ג עמוד מד פ"ם :

השגת הראב"ד

*הדס שנקטם וכו'. כתב בהלכות ל"ל כבר פוסק מדלקן בכנים מדרשנו מכמה פרשיות פסול אבל נקטם לתנו פסול אלא מתחלת בריתיה . ותכרי ר' מרשון אחר מתחלת בריתיה כלומר דמי לאחר רב אמי בפרק כל הפסולין (אבחים ל"ד:) והכל נמי ביון לאחן הוא ובדליתה בגמ' (סוכה ל"ב:) אבל הא דמ"ל אין מחמתן ביו"ם משום ר' אליעזר ב"ש אחרו מחמתן ומכל קל מחקן מנא ביו"ם אחר רב אמי בגון שלקטן לאכילה ול' אליעזר בר"ש סבר לה כתנאי דאמר דבר שאין מחכנין מוחר והא אביי ורבא דאמרי מרוייהו מודים ר"ש בפסיק רישיה ולא יחוש בר"ע דאין ליה הוצאת אחריתי כלומר ביון שלא צריך לא כלי הקון כלי ואחתר דלי מחבת הוצאת אחריתי דאלי לקטן לאכילה הוא ביון לאחן ולכלי אמי אחר ביו"ם דנראה ודאה הוא אם מיעטן כשר דהוא ונראה ונמרר דאחר דאחר דאמר ביו"ם לא מיעטן הוא דנראה ודאה הוא לא אסיר מדעתא אחריתי ביו"ם לא מיעטן הוא דנראה ודאה הוא לא אסיר מדעתא דיכיר רב אמי בר אליעזר בר"ש דלאחר שעם אמ"ג דנראה ודאה הוא אחר ונראה. ויש לתמוה על רבינו שכתב עבר וליקטן וכו' לאמר לא כתב צריך שהיה לו אחרון לא הוצאת אחריתי דאיכא מוחר דליקטן לאכילה ושוי לאמר אבריה

שליקטם אחד אחד כיון דלקטן לאכילה לאמר אמרו ר"ל מי שאינו צריך לנאת בהדס וזה בכרור . ומדברי ר"ה נראה שהיה נוהג בדברי רבינו אם שליקטן אחר לאכילה ה"ז כשר , ולעיקרא א ריחא לאמר אם ביחד שרי לקבל ואחר דקאמר הייתו לוחר אחר שרי לאמר אבל לאחר אחר לאיה בהוצאת אחריתי ואינו צריך לא . נרסינן בגמרא (דף ל"ג) מ"ר יבאו רוב עליו ובאתו בו ג' בני אדם לקון לחין כשר אמר רב חסדא ובגלים כל אחד ואחד ורבינו הוסיף הבריתא בגמרא ואחי לאחתר עלה ובריך אמר מעם לאמר :

ז אתרוג שניקב וכו' ואינו מפולש אם היה כאיסר . דברי ה"ה נכונים אבל יש מקצתם על פירוש רבינו הלקח אמר מיהיה הנקב מפולש ולא יחסר כל שהוא ויש

מה שאמר רבא (סוכה ל"ב) אבי לעבא דבליק אחד אחד בשל מוס הוא ואבל אם נקטם שם דברי רבינו ולא כתרגי דבר הוא בטל מדם בטל ומבואר בגמרא אבל לבתחלה לא וכן משמע בגמרא אבר שמואל לחנה דמובני אמא כו' חבי לא דרשינא לבו כר' ברמון פי' מוחר לבתחילה והתוספות כתבו דרך אחרת . ע"כ : (כ) כרב כהנא ודלא כרב ספא דאמר חבי חבר דרב אחא בריה דרבא חוח מחבר עליה אמר ליה מר בר אמיתר הוא חרם שוחה הוא דקרי ליה . ע"כ : (ל) ברבי אליעזר ברש דאמר ליה באבוה דבר שאין מחכנין עיין שם בגמרא דמוקי לה בראיה ליה הנשיבנא יחיחיה . ע"כ : [מ] וכן פסק רבינו שבחה וכן פר"ש דהא דתני עולא בר חגיגא ניקב נקב המולש בכל שהוא ובר מיירי בלא חבר אבל ראם פירש אם אינו המולש אפילו אם

הדס

הגהות מיימוניות

נעיין בתוספות חגיגה קבא. ע"כ : [מ] ציני הר הבחל כשר גרסינן אמר רב חגיגא לא שנו אלא שמגיע ראשו של זה לצד עיקרו של זה, ע"כ : [י] כר' מרשון אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' מרשון ודלא כחתמא דרש פירקין וכתב רבינו שמחה דהיינו דוקא דיעבד אבל לבתחלה לא וכן משמע בגמרא אבר שמואל לחנה דמובני אמא כו' חבי לא דרשינא לבו כר' ברמון פי' מוחר לבתחילה והתוספות כתבו דרך אחרת . ע"כ : (כ) כרב כהנא ודלא כרב ספא דאמר חבי חבר דרב אחא בריה דרבא חוח מחבר עליה אמר ליה מר בר אמיתר הוא חרם שוחה הוא דקרי ליה . ע"כ : (ל) ברבי אליעזר ברש דאמר ליה באבוה דבר שאין מחכנין עיין שם בגמרא דמוקי לה בראיה ליה הנשיבנא יחיחיה . ע"כ : [מ] וכן פסק רבינו שבחה וכן פר"ש דהא דתני עולא בר חגיגא ניקב נקב המולש בכל שהוא ובר מיירי בלא חבר אבל ראם פירש אם אינו המולש אפילו אם

קשוש כחוד ול"ש סבר קשוש כחוד, כנה אלא כבוגיא כלאר כיון כיחבלמי וכחבב אבר עיעו ברחבו יגא ויחלה כי קשוש לאחר כיון כקשוש שאינו בלאם שבשבה חלה ובכל קבי לא סמר

מנדל עוז

חרם שנקטם ולשון כאר : כתב בהלכות ל"ל כבר פוסק הרמ"ם בפרק ה' ובחחרות וכו' ובחחרות ל"ל שוד שאינו מבשבו בדם בגאל ובכבם בטל וכן נקטם ולשון ומרגלו עליו בטל ובסב סבב ל' יגתרה בא מחבר ליחה דבא ליחיסיקה אלבחה בכדיה כ"ש לאחר לחילו שלבחן קשוקן בכבדן ולחן לא חיבלה לבא מילבא אבל חלה דבא בטלה הוא דבא בגי אלבחה מבקבה אבי לא ובבר בבלה בבלה בבלה

קחתי מיקר חד חסר כל שהוא פסול אחר ואין נוטרסין והכר דמשתא דלא בעינן תרתי לפסולא אלא בחד מינייהו פסול ופירוש מיקר נקב התחלש ושיפא חדא אלא חסר כל שהוא כבר ופו' נקב שלוש מקולש ובין לאוש הער כל שהוא כבר ודברי עולת בר חיצונא הם אלא חסר כלל ואמר"כ כיון שהוא נקב שלוש מקולש פסול אבל חסר כבר מאכל פסולו בגרתם התנה אמו דעת רבינו ורש"י ז"ל: והבאנות ר"ש זה שטם אלא נקב מקולש וכו' והוא מפרש דריסא דמתניתין מדא קחתי מיקר נקב והחר כל שהוא דאיכא תרתי לגישתא פסול ושיפא ג"כ חדא דמיקר ואחוא חסר כבר ומולה נקב מקולש הוא ולא דברה משנתנו בנקב שלוש מקולש כלל ושולא בר חיצונא ניחא דנקב שלוש מקולש בתכבון לפיכר הרי הוא נקב המקולש בהכרון כל שהוא וזה דעת התפרשים לתחזונים ז"ל: ניטל דדו וכו'. דברי רבינו נפסלו זה הם כדברי ההלכות ונלמ"ד מן הגאונים (דף ל"ה). נמלה כמשמו פסול נדנו של אתרוג ואוכל אותו היא הוכמה ונו בגמילת הפוסמה ומלשון רבינו נראה שאינו פוסל בגמילת הפוסמה בלבד אלא בגמילה הדר והוא הענן שבפוסמה בו וכן עיקר וכן ראוי להורות אע"פ שיש בזה סברות ופירושין ודברים אחרונים. ניטל הענן וכו' גם זה כדברי ההלכות והוא תוספות תרוץ הגאונים והתחרונים ז"ל ומכאן נראה לי דאיה דהכרון פרות מכאיסר פוסל בתחרון וכשיפא דש"ר ז"ל ובריש שבתבתי למעלה דאי לא בכשל הענן ומאחר מקומו נומל לפה יהא פסול הרי אין כאן

וים מי שהיון דמשבחת לה כגון שחבר בו יחד דלא הסריה מיזי. עלתה חזיזת עליו אם בב' או ג' מקומות פסול. משלם הוקשה לי בין בגמ' בין בשאקים הבחת פנים פסול אלא מיבעיא ולא מלאתו לשום מחבר בזה דבר ונ"מ:

כל

שהוא פסול. ניטל [ד] דדו והוא הראש הקטן ששושנתו בו פסול. ניטל העץ שהוא תלוי בו באילן מעיקר האתרוג ונשאר מקומו נומא פסול. "עלתה חזיזת עליו אם בשנים ושלשה מקומות פסול. [ה] ואם במקום אחד אם עלתה על רובו פסול. ואם על דדו ואפילו כל שהוא פסול. "נקלף הקרום החיצונה שלו שאינו מחסרו

אלא נשאר ירוק כמות שהיא ברייתו אם נקלף כולו פסול ואם נשאר ממנו כל שהוא כשר: ח אתרוג שהוא תפוח [ז] סרוח כבוש שלוק ° שחור לבן מנוטר ירוק כבדתי פסול. גדלו בדפוס ועשהו כמין בריה אחרת פסול. עשהו כמין ברייתו אף על פי שעשהו דפין דפין כשר

א סור שם: ב' מי' כסול שם:

מכרון כאיסר. וא"ה לי מהוס מכרון הוא פגיסה ונ"ל לפיכר הא מתמעינו מתני' דחסר פסול כפי שיפה א. לא היא דא"ה דדוקא חסר מנוף אלהרון מתם פסול אבל כמיסל הענן הוה אע"פ שנאחר מקומו נומא כבר קמ"ל דפסול כנ"ל ומטמר בדברי רבינו אתם לא ניטל אלא הוצלא מן העוקר כבר ואכולו הוא שם. עלתה חזיזה וכו' בחבוה עלתה חזיזת על רובו פסול וכשיף המצנה על מישהו כבר ונבחתא (דף ל"ה) לא שנו אלא במקום אחד אבל בבנים ו' מקומות מיהו דאשמעי מיהו דאשמעי אמר רבא על מקומו אבילו כל שהוא פסול ופירש רבינו מפשטו דדו וכן פירשו לקח מפרשים ז"ל ובהלכות ר' יונתן אבן ביאלח מפרשים דדו וכן פירשו לקח מפרשים ז"ל ובהלכות ר' אלעזר מי שיגים מהמנוח המקום לחתלגד כלפי לקחו ופירוש חזיזת הוא כמין גרב הנעשה בתחרון כדמתמרעיון לו ילפא לו חזזן וכולו מפני שהוא הדר ולכיוך אע"פ שאינו מגיע עד הכון פסול: נקלף הקרום וכו'. בתמנה נקלף פסול ונמרכת (דף ל"ה ל"ו) אמר רבא הלי אתרוגא דמליד בהאיגא סומקא כשר והקבוא והא הגן נקלף פסול וקילוא ל"ק הא בגולה הא בתקלקה ורש"ז ז"ל פי' מקלקה פסול דמיתמי כמומר אבל הגאונים פירשו בהכך וכן מיקר. ולקוח בהלכות ואם נקלף כולו ולא נתחייר תתנו לגוים

פסול ואם נתחייר מקלפו כשר וכו' והוא כדברי רבינו:

ח אתרוג שהוא וכו'. בריאתה שם (דף ל"ו) אתרוג תפוח סרוח כבוש שלוק כוסי לבן לו מומר פסול ובמשנה (דף ל"ה): הירוק כברתי ר"מ מכשיר ור"י פוסל וקי"ל כר"י ופי' כוסי שחור ושוד ויקבלר דינו לפסול. גדלו בדפוס וכו'. שם (דף ל"ו) בריאתא גדלו בדפוס ושעשו כמין בריה אחרת פסול אמר רבא לא שנו אלא כעין בריה אחרת

משנה למלך

ז עלתה חזיזת עליו אם בשנים ושלשה מקומות פסול. כתב מרן ז"ל משלש סרקים לי בין בגמ' בין בשאקים בחבת פנים פסול אלא בשנים ושלשה מקומות ולא מלאתו לשום מחבר בזה דבר ונ"מ ע"כ. ודע דבאמת כתב אלפס (דף ט"ו) מקן לא יצא הלולב כפסול אמשמור מו' שבו הוא מקומות מיעבעת. ומקשו מהוס' דפ"ח דשבת (דף ל') נבי ר"י מבביר עד ב' ו' אמר לא אריך הבחת ר' מבביר מ' מיעבעת וכן בריש אע"פ נבי מבבבה אדם עם אבחת ו' ו' שנים בגלא בחוכה ולא אריך בבחת ג' מבבבה ג' מבבעת. ומיהו בשם ר"י דבל מיבת הבשיעת ליה דבעי למיתר אמילו מוכת אמילו אריך אבל בבחת ד' וכ' ולא אמילו מוכת דה"ל בחבת אבדל בחמוסר וכן בארץ בנות בחוסים (דף ל"ח) נבי ובמה מיה קשיה ר"מ אומר אמילו אמילו מו' ל' יום ואריך בבחת ל' מקבה מ' מיבעת דלוכת אמילו מוכת דאין בבבת בחתבב דם מקושי מבחתת עבוה. וכתב"ם מבבין אמילו ד' וה' קשות אריך בבחת ה' מבבין ד' מיבעת מבוה דבבבת אמילו לא אריך אבל מבבעת מבוה מיה בבת כו'. וא"ם דבבי אע"פ (דף ט') אמרינן מיבע יוצן ואיון אמילו אמילו ד' וה' ביום ולא אריך אע"פ דבוי אמילו מדאריך בחם מיבעלתו על בחבת ואינו אמילו אמילו חד שיעור ויל"ל הא בבחם הא בבבעת. ואבל בחבתינו בארץ בחבת הוחם (דף ק"ג) כבן עבח ב' וג' שנחתם אבור מן בחתנות מבלן ואילך חייב בחתנות אחר ר"י דנקט ב' לגבי אמילו ליה בב' בבבל על ידמרי ואמי בוחא חיקה וג' לבבבל ואו מיבע דבבי בחוסם. והבה מילון זה שבחנו פחוס דבל מיבת דבשיעת ליה לאמרות דבבי ראיתר אמילו מוכת לא אריך. מלבד הראיות שבחנו לאמת מילון זה יש להביא ראיה מבקום אחר והוא דע"מ בים אמתי (דף ק"ו) מבן אחבו לבם ב"ם בע"ם מאמת ומיא קונה אמילו ד' וה' אבעיות, ובארץ אלמה מוחים (דף ל"ו) מבן אמ"ל אמילו ד' וה' אבעיות. ובבבל"ד דכ"ה מבן אור שבת אבעת ד' וה' שוחים ואח"ו. ובארץ אלו מבילות (דף ל') מבן בחוכה ובחבת אמילו ד' וה' אבעיות חייב לבחבתה. ובבבל"ם אבעיות אחת אמילו ד' וה' אבעיות ובבבל"ם אמילו ד' וה' אבעיות חייב. ודע דמילון זה בחבתו בחוסם (דף ל"ו) ר"ם אבעיות ובבבל"ם (דף ל"ה) ר"ה

לחם משנה

פסול. ו"ל דמ"ל דין נקב מקולש אינה כמתניתין מקום דבגמרא אמרו שם (דף ל"ו) כשי רבא עלהו בתחרון שיעבי מדאבה מהו ואמר שם אי נקב חגיגא ואי נקב הוי נקב מקולש ודאי מדקאמר עלהו בה סימני פרסה ובדאה לא הוי אלא נקב מקולש כנון מיסמו של רימון אבל הא דאבר רבי יצחק ניבלה בוכבוהו הוא קצה הענן דא תון באתרוג שהוא תלוי בו באילן ובעיקר האתרוג חקוק בבו אסיתא והענן נתון בו וקיר"ל שאם נעקר הבוכבוא מן האסיתא הישיבון שבא ניטל מבומו של האתרוג ואחר האתרוג ואסור אבל אם בבוכבוא באתרוג קיימת אע"פ מן האסיתא ונתתר לעבלה ממנו כשר שהרי העיקר קיים וזהו ניטל עוקצו כשר ע"כ וכן פר"ש אלפס וכן איתא בירושלמי לדבריא ניבלה שיטמתה תמן אמרין נבלה שושנתו הוא נראה לרבינו שפרה. והנה גם רש"י פ"ש כן כשם רבו הוקן רבינו יעקב בר' יקר שטיטמתו רבינו ראש הגליון אך שטיר"ש הרבינו בוכנתו דהני רבי יצחק ובקיא לו בוכבוא על שעשוי בוכבוא פלוין בלעז ומי זה נראה לרש"י שלא מצינו בשום מקום פ בסא עוקץ ומי זה נראה לרא"ש ולפי זה אפילו ניטל כל הזנב ונעקר מן האתרוג כשר. וס"א מי' בעיקר בשם רבינו גרשון שבוכנתו רב יצחק ומיטמתו דמתניתין הכל בזנב הר' יצרק מי' פיטמא דמתניתין הרינו מה שבכנס באתרוג בוכבוא ובן פר"ש כשם ר"י הלוי בן מנאשיר בשם ר"ש. והנה גם הם כפרשים מי' זה וסרלקין הא דאבריגן ניטל עוקצו כשר הרינו שנשאר קצת ממנו קיים באתרוג כדלעיל אבל אם ניטל העליון שנשתו מזה לא דברו בלום ולא מצינו לפסול לפי פירושם:

[ב] ליקח הא בכולה הא במקצתה אבל רש"י מי' להסר דבכולה כשר ובמקצתה פסול דהוה ליה מנוטר אבל רבולה כשר דהוה ליה בהא דאמרינן האי אתרוגא דאינגיד באתרוגא בוכבוא כשר. אבנם ר"ת פירש דרבינו המחבר וכן פר"ש אלפס דמקצתו כשר כמו גלודה שאם נשתייר בו מקצת כשר וכן בסה"ת וכן רבינו שמחה הביא ראיה דבסתברא הכי בדא דבעי רבא גזלרו באתרוג סימני מריפה מהו מאי קמיבעי ליה נקלף הבינא אלמא דנקלף אית ליה דין מריפה דהיינו גלודה: [ג] כר' יהודה ודלא כר' מאיר דמכשיר. ע"כ: [ד] בתב הטור ז"ל ואם הוא שהוה אז לבן במקום אל פסול ברובו בב' או בנו מקומות דינו

מגדל עוז

דלוות ושוד אין יוכל לדם לפרש הסוגיא כולה על דרך אחת קושתן אבל אני אפרש אותה הסוגיא על פירוש ואחר הדברים אלו יתברר לכל מבין אלין לעשות אחד ימין ושמאל גם יתברר מהיו אלין הקשיין שלבם דומה לתמיהו. וכן היא פירוש הסוגיא כי היו ר' אבא בר תחלי ור' חני סבורים לומר בני גלות דקאתר ר' ישמעאל לבנם קאיר ובמלאכים כו' אבל הוא מה אלו פלבר כתבתי לעשות וכמי אחת בשיטת הגאונים המלוים דר' ישמעאל בתי דלות ואחת אחיה קשוטה ר"ש אחר אלו אלבתן קשוטין וקא בבני ר' אבא בר ממל ור' חני בי הלות בהאיר ר"ל לבנם קאתר בי הם בעבנים בעלונים ובלים ובם בנם הבדלים ומבתנו. הלל קאתר ובמלאכים ואח"כ אין אינקוטו קטן ועל כל דבר שבאר בבנות בן נקרא קשיה ועל כל דבר קבה נקרא בבינה ובן בות אחיר ולקחתי אני מגמרת בתרו בהתה אחרת מרחם ינקלתו בן לקבנם. ובכה ר' בני אבא בר בבנים בעלונים הבלים והבלונים אע"פ שאינה קשוטה בלילה אע"פ הבה בגמרת מן הבבה שבה בן בות דעת אלו המקבים ומ"ה אקבי ליה ר' אבא בר ממל לר' אחי בתה בהיה ר' ישמעאל מבבה בהדרם על הדבים בן ובבה בהדר ר' ישמעאל בהדר הבנים בני ואמר ר"ש אמילו בהדר הבנים נמי הבי ליה אלא ואלו אמילו קשוטין דקאמרי לא שבת הוא בדבה בגמרת ובן אלו בני אבא בר בבי בבי הבי בבנים בבנים בבנים

מהרים אבל כמין בריחים כשר אע"ג דכבדיה דסי מ"ב: והתיום והכוסר וכו'. שם (דף ל"ז) בגבריאם מהרוג כדור פסול ויש מומרים אף התיום מהרוג הכוסר ר"מ פוסל וחכמים מכשירין. ופסק כמה דלא כתב דגיגו פסול מהרוג כדור ואילו שמסר על מ"ם עשאו כמין בריח מחרם פסול. ופי' מעות אלו. ככדור שהוא עשוי עגול אבל לא כבדור. תיום שני מחרוגין מדעתן זה מזה. כוסר אלא שגמר בשולו: מקום שמחרוגין וכו'. במשנה (דף ל"ח) מחרוג הכוסר פסול והקנו וכל הגיגו כוסר כשר דומה לכוסר פסול ומיהו דגם ל"ק הא לן והא לא ומכלכות פירש לגבי מרן ישראל: שני פסול וכ"ם כוסר דומה לכוסר פסול. ולגבי נבל שבשהרוגים שלהם נשים כוסרו כשר והכוסר הרבה שהוא דומה לחדש כוסר פסול חה מטמר כדברי רבינו ומיקר: ט כל אלו וכו'. גמר' (דף ל"ח) ר' חגיגא אומר בתחילה ומפיק דה בלומר שהוא מכל ממנו ומת"כ יצא ידי מצוה והקנו וכל מקן מהעיקרן נקב הסר כל שהוא פסול והילו ל"ק מהעיקרן ביו"ם דלמגן ר' חגיגא ביו"ם שני. ובכלכות וכן הלכתא מבלן לתרו בגמרא אבל לכל הפסולין ממה מומין שהן כשרין בשני מק"ו שאין לך מום גדול מזה אבל הכשרין פחות שיעוריהן ר"ל דמיכמה שיעוריהן אין יוצאין בהן אלא בשני גמל ויבש וכן כתוב בהגהות פ"ם מין בכל עבד מודים כו'. ומלחתי בדברי הגאונים שהן מכשירין אם כולן בשני מין מן המכורין בתחילה וכבר הכריע הרמב"ן ז"ל הגיגו להכשיר אבל בגמל כולה לדברי ר"מ ז"ל לפסול מבוס מעוה הבאה בעבירה. והמעוקם הוא בגמרא בגיגו הכרך (דף ל') ביו"ם כ' בתקנה אע"פ שהוא מן המובחר ויש פוסקים כדברי רבינו וכגאונים ז"ל וכן ראיתי בעבור שהוא מכשיר אף הגמל בשני ולדיהן דאיתם יש מי שכתב שיו"ם גלוות יום השני הרי הוא כראשון לענין פסולין אלא אם כן יהיו מחוללין בו. וי"ל שהוא כשאר הימים דכיון דדקמינן בקבוע ויום ראשון אינו מחוייב בו ולא עוד אלא שגמי דברי הראשונים אם לא מצא אלא יפול ונמצא המזרק קלו. וכן נראה מלשון רבינו שכתב בשם אם עם שאר הימים ואין בזה ראיה מבוכתא מן הגמרא. ודע שכל הפסולים שהכשיר רבינו פ' שבשם בין מפני שאין מין בין מפני שהן מכרי הישוב כלן פסולין בשני כראשון וזה מבואר שבם בדברי רבינו:

י אין מדם וכו'. משנה (דף מ"ט): אין מדם יוצא ביו"ם בראשון אלא מכרו ואמר כל יצוה אחר ידי חובתו בגמרא ביום ראשון הן יוצאין לא בשבת ולא בגמל עד שיטמנו לו הכרו בחמה. ועוד שם בגמרא הרי לך מחרוג זה בחמה על מנת שהחזירהו לי נטלו ולא נו והחזירו יצא לא החזירו לא יצא: ואין מהעיקר אותו לקמן וכו'. מרגל עלב וערבה (דף מ"ו) ע"ל זיבה לא לקבי פירש הרשב"ם לעיקר ביומא בבא מ"ם דיומא מקבי קבי מקבי ומשמכם דקא נשיק בלולב שלשו שלו: ואחד הלולב שלו. זה שמסר לו כל שלשתן פ"ו: ט כל אלו שמסרו וכו'. יל"ל דין זה ממה שהקשה הגמרא בדלתם בלולב כגמל (דף כ"ט.) קא פריק ותני ל"ש ביו"ם לתקן ול"ם ביו"ם שני דמשמע דבשמסם בל הספולין בדלתם פסולין בכל הימים. וי"ל דודאי הכי פ"ד אבל כיון דאיכא ר' יאחק בר מתמי לא שנו אלא ביו"ם לתקן ופריק רב אחא מפני מעלה מבשיון דוקא בדלתם פסולים ולא בשאר ימים ומתוך דברי בדלתם פרק זה יתבאר מ"ם. והנה כ"ה שכל הפסולין מפני מעלה מיקן אלו לפי שהם חסרי הישוב כשם שפסולין בדלתם פסולין בשני. ומעלה מיקן דבר שפשוט הוא אבל בשהם חסרי הישוב צריך לי תלמוד מיקן לי. ומה"ם רבינו אבל ביו"ם שני עם שאר הימים נראה שהוא כתב דיו"ם שני דינו כשאר הימים ובשמא משום דבקיאין בקיבוע דילהה:

י ואין מהעיקר וכו'. ומה"ם רבינו אבל ביו"ם לתחיר יהבינה מהלה אם"ם קונה דקי"ל כל המלי

כשר. יהתיום (ס) והבוסר כשר. מקום שהאתרוגים שלהם כעין שחרות מעוטה כשרין. ואם היו שחורים ביותר כאדם (ג) כושי הרי זה פסול בכל מקום: ט *כל אלו שאמרנו שהם *פסולין מפני מומין שבארנו או מפני גזל (ק) ונגיבה ביום טוב ראשון בלבד אבל ביום טוב שני עם שאר הימים הכל כשר. והפסלנות שהוא משום עבודת כוכבים או מפני שאותו אתרוג אסור באכילה בין ביום טוב ראשון בין בשאר ימים פסול: י אין אדם יוצא ביום טוב ראשון של חג בלולבו של יחבירו שישאלנו ממנו עד שיתנו לו במתנה. נתנו לו על מנת להחזירו (ר) הרי זה יוצא בו ידי חובתו ומחזירו. שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה. ואם לא החזירו לא יצא שנמצא כגזול. ואין נותנין אותו לקטן (ס) שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מן התורה ונמצא שאם החזירו לו אינו חוזר. ואחד הלולב ואחד

השגת הראב"ד

יכל אלו שאמרנו וכו'. ל"ה אין כל מודים בגזל ויבש אלין פסולים מטום דחזר אלא בגזל ל"ל מטה סבלה בשבילם יבש מפני שהוא כמת, ביחלמי:

א כתוב פסק כן וכסמ"ג פסל בפיום ועל"ם: ב מור מ' מרגה וע"ם פמ"ג שם:

לחם משנה

שאמרו בדבר שלא בגזרה לא כגריך נפילה דהו אלא לגמשבי עוקן ובבים טובר דבנמילת הבשמה לא כבי ובמקו מטום דס"ל דבדר קיבון בסמא כמו שהקשה הר"ן על הרי"ף ז"ל. ומ"ש לא בגיגו נפילה כדר בסמא גם בטוקן אבל לא בעוקן ומ"ש אמאי אחר בהמאיתין (דף ל"ח) בגיפלה פיסמא אבל ובגבל עוקו כבר הא בגוונא דאבל בסמא אבל נעוקן. וי"ל בדבר בעוקרה קלם מבדר מבי אבל בעוקן צריך שיעבור כל העוקן וכ"כ הרב"ן בהגהות:

ט כל אלו שאמרנו שהן פסולין מפני מומין שבארנו וכו' ביו"ם ראשון בלבד אבל ביו"ם שני עם שאר הימים הכל כשר. לרבינו יונה ע"ז כן אמ"ם בגמרא (דף ל"ח) דר"ה מבטיל ואבל ודאי הפסולים שבארם פרק עובר הגזל דאמר שם בדבר בעיון בי"ם (ס"ל) (כ"ל). ומ"ה כיון דאת בעיון בדר ביו"ם שני אין אין אמר שם בשמאת לר' חגיגא מיהא (ופיון) (כתן) ביו"ם לתקון וכו' אלא לבב דאמר אין זה דבר קיים לבב אמי ל"ק דלא בעיון בדר אלא ביו"ם לתקון לבד ואיהו לא אמר אלא דלא מקרי בדר ור' חגיגא אמי מודה דלא מקרי בדר ומ"ם יונתן ביו"ם שני ואם כן אין כאן קיים אלא לבב בשאמת לאחר המפרשים הבוברים בדבר בעיון לבב אבל אחר בחיים ולכך יבש אבל אבל אבל בשאר הימים כדאמרינן דיש עובר הגזל מיהא דכיון דקאמר אין זה בדר בשמאת דאמרו ביו"ם שני אבל אם לא דהא דבקבוטו עבבבים בדר מקרי לר' חגיגא בדבאמר הר"ן בגיגם אלא לאחרן הבקבוטים אלא אבל אלא אם אין בדר בעיון בדר בעיון ובל בבקבוטים בדר קלם בדר בעיון ובל הבקבוטים בדר קלם מקרי וביו"ם לתקון בעיון בדר בעיון בדר בעיון בדר

יא שותפין שקנו לולב לו וכו' פרק יש נוחלין (כ"ב ק"ו) אמר רבה"ל הלחין שקנו אתרוג בהפיסת הבית ונפלו אחד מהן ויצא בו אם יכול לאכלו ולא יצא והוקר אתרוג אבל פרים לא דמון לא קר היא הגרסא בנוב הסכרים ובדברי הגאונים והפלגות ובדברי רבינו דבל דאין שם אתרוגין אחרים אע"פ שאין מקפידין אלא בשלמה אינו יוצא בו לפי שבל שאין שם מלוהו הרוץ אין מתלולין בשתם אבל כשיש שם מלוהו הרוץ אינו אלא היה זה משולה מן האחרים המילגן חובלה לכי באין מקפידין. והלכות ע' לולב אבעל ומתעיון מיכה דהני בי תרי דזבני לולבא בשותפות לא נפיק חד ידי חובתו ביומא קמא דיבוב ליה הבריה מנהא דידיה ואי לא לא נפיק ע"כ וכן בתנו האחרונים ז"ל ובהבאתו דברי רבינו. ב"ל כתב ומסתברא לי דהא דאחרון בשלא לקחוהו לנאתם בו היא אלא לאוכלו ולהניח בו אבל לקחוהו לנאתם בו ודאי בכל נוגע יוצאין בו דאחרון יש בבריה שברי בשעה שלקחוה היו יודעים שאינו לאוי ליחלק ומל דעת כן לקחוהו שבשעה שיוצאו בלי אחד מהן לנאתם בו שיהא בלו אלו דומים דשותפים שנדרו הגאה זה מזה שהן ובנבנים לאוכר על שיהא שאין בה דין הלוקח כתו שהקונה ע"ז מלבנות מדים ובשעה שיש בבריה שבלקוחוהו אל דעת כן נמחקו שבשעה אבל אחד מהן נכנס יהיה מקום דבשמו אלא ולא בלולב כיוצא בו ואינו נריכין להקנות עכ"ד. ונמצאר שעל דעת זה נמכו בהרבה מקומות אלוקחין לולב אחד ולא הקבל יוצאין בו בין בראשון בין בשני:

יב אע"פ שבל המשולבים וכו' דברי רבינו עד המתה שיפתח אדם וכו' מבוארים ר' הלולב (דף ל') בבאור. מהן בתפנה ובגמרא

ואחד כל מין ומין מארבע מינין שבו אם היה אחד מהן ישאול אין יוצאין בו ביום טוב ראשון: **יא** שותפין שקנו לולב או אתרוג בשותפות יאין אחד מהן יוצא בו ידי חובתו בראשון עד שיתן לו חלקו [ת] במתנה. האחין שקנו אתרוגין מתפיסת הבית ונטל אחד מהן אתרוג ויצא בו. אם יכול לאכלו ואין האחין מקפידין בכך יצא. ואם היו מקפידין לא יצא עד שיתנו לו חלקם במתנה. ואם קנה זה אתרוג וזה פרש או שקנו באחד אתרוג ורמון ופרש מתפיסת הבית אינו יוצא באתרוג עד שיתן לו חלקו במתנה ואף על פי שאם אכלו אין מקפידין עליו: **יב** אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן. בחג הסוכות היתה במקדש יום שמחה יתירה שנאמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים. וכיצד היו עושין ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם אלו. ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמוח לשאר היום עם כל הלילה: **יג** והיאך היתה שמחה זו. החליל מכה ומנגנין בכנור ובנבלים ובמצלתים וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו. ומי שיודע בפה בפה. ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שיודע ואומרים דברי שירות ותושבחות. ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב:

א מזר סי' פרמט. ב מזר סי' תכנת סע"ב שם:

משנה למלך

יסודה מבשיר עד מ' וג' תמה דשיעור זה דנקט ר"י אינו גדול לא לאמלה ולא לחמה וכל הנהו דאתיתין לעיל הוו דבשיר אבל בהיא דאתר דאתיה מזונות דקתני כ' וג' שנים ואחת לחמש פחות בשנים דלא אחיכה וכן בהיא דבסוף פ"ק דאמלה לחמש דשנים אין נוקחין וא"כ פ"ב ליבא דחוקא נקט לא שייך לומר כחם ותשלו מוצא כדאמרי אינשי דזוק. עוד נראה לחלק דע"כ לא אתריגן דבשיר ובנבי לומר תשלו מוצא דלא שייך אלא כיבא דאם לא היה שוה הלוקה בחמודתם הוה ס"ר דעד כאן לא כגון הכיא דפ' מפנין דאם היה שוה פפנין אחם קשות הוה ס"ר דאיתא ר' אבא אמר אין מרבה אלא ומכה"ל ברב מבדא אמ"ר אמר שמואל דלהכי נקט ד' וה' לומר לן תשלו מוצא נמי ונקט ר' וה' כדאמרי אינשי לומדנו תשלו מוצא. וכן בהיא דר' יהודה דריש סוכה ורש מירוגין לא הוה נקט ר"י מבשיר תשלו עד ד' אמבר היה לבעלות על הדעת דעבד מר' תשלו ר' יהודה מודה דלא מהני לבני נקט מ' וג' לומר לן ותשלו מוצא נמי בלתיהיו אינשי. וכן כל סוגה דבסבון נעיל יש חדוש כמה שלמדנו דאתיתו תשלו מוצא ומשום הכי נקט בלשון בני אדם. אבל בהיא דאתר אלמנה מזונות והכיא דבוא כ"ק אין שום חדוש כלל כמה שלחידו דאתיתו מוצא דכיון דבשני אנשים אינה כחוצה כ"ם מוצא וכן כיון דד' לוקחים תן הנוצר כ"ם ה' וא"כ נאחה מבנים דבנה אבנים בלשון בני אדם ותלוקח זה נכון הוא בפיני ויש לדקדק בפי פ"ב בשם מהא דתקן בפ"ב דאבה מצנה כ' הוי בה שני שעתות ר"ש אומר תשלו ר' אליעזר ה' וחכ"ם מפנות הנוגע ר"ש אומר תשלו מחצות. ושיין בר"ש הלמונין (דף ע"ו) ועד כמה מוכר עליהם עד מ' וג' זה שיין בזה בדברי רבינו פ"ם מהלכות שכירות בדין ד' ובפ"ם ס"ה שם ושיין בפרק הבוכר לת בשעלים (דף ל"ג) המבחר ד' וה' חקבאות ר"ו לא ומלא כרמו מלאחר מהן אלא מבל אחר ואחר לוקל לפי תכונו. ושיין בארח אמ"ם (דף ס"ב) דאתיתין הלמונים ונאמרים בפ"ח ב' וג' שנים אלא בנראה. ובכל נעל ב"ח אבה"ע סי' ס"ו נסתפר לם ב' וג' שנים דוקא ולא יותר לא ניחא דלאו דוקא דס"ר ספי ובחבר בשם מרבינ"ל דדוקא ג' שנים וג' דנקט לאוראה דמלחה ולבל היחבר ג' שנים ובכבר בבנים דבריהם בבל מלקח מוחרים פי' ע"ו ע"ב. ובפרק ולבנים הנו דף ק"ו אמרינן הוי בלא בנים ובכבר בבנים דבריהם בבל מלקח מוחרים פי' ע"ו ע"ב. ובפרק ולבנים הנו דף ק"ו אמרינן הוי לו בנים דמלות נגו ובנים נגו ובנים ג' וג' שנים אין מעכבות. ובפ"ב דמולין (דף ל') אמ"ר אחר רב בשמעון בר' וג' מקומות שחיטה בשרה. ובפ"ב דאלה תעבה ב' מנן מודים הבמים בר"מ בוחרב שבת לא מבדל בב' וג' מקומות שנתן אלה מבל אחד ואחד עיין שם בחוי"ט ובפ"ד דבדה (דף נ"ח) מייחי לם. ובבארן ר"ו דשבת (דף קי"ג) תנן מקבלין לת הבלים אינו ד' וה' אעמים ובפרק ב' דשבוע (דף כ"ו) ובמה מבינת מבלי אחר ר' יוסף מרחי לו אלת ביתי ועיין שם בבר"ש ובשם. ובפ' קמא דסנהדרין (דף פ"ו) אמינן אחר רב בבית דין אחד הוא דאין מוסין בא בנים לו בב' בני דינין שונין ומינון אחר בר' אינו בנים בנים דינין לעולם אין מוסין זה אחר ר' אמר מקומות שונין. ובפ"ם בגמר בדיון (דף מ"ב) מניא אמר לי בלמד מל עלמי אבות מחוירין אותו אינו בין שם אמר בדברי בין שלין אמר בדברי מחוירין אותו. ובפ"ב דמרבין

מגדל עוז

שמאר ר"י מדברנו ור"מ מיקל מבולבו ואינו מדר"ע מ"מ אלמא קבימי שבן עבנים שבימי ואם דלא קבים לא שבים שבוא עבנים בלל וכן הוא בדבר שאמרא אלהה אחה בשלהה הבנים שבא לבדם עבנים ובשאר לין עבנים ולא אמרא אלא אמרא אלא בלא מיבא אלא בלא מיבא אלא בלא מיב

וגמרא. ושור היה שם שיר אחד נקרבן נין ב"ש כין בשבת ומבטר פ"ג מכלי כלי המקדש. אבל אם לא היה אלא שיר אל שמחה ואינו דומה לשיר אל שמחה: **מצוה השמחה** שנאמר אחרי וכו'. דברי רבנים מבוארים בב"מ בגמרא ובגמר מדליקין (שבת ל:) אמרו ומבמחין אני אם השמחה זו שמחה על מצוה. ומיקר הדבר הוא שאין לאדם לעשות המצות מנר שהן מוכה עליו והוא מוכרח ואפשר בעשייתן אבל מייב לעשותן והוא שמח בעשייתן ויעשה

יד מצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה. אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות. אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע: מצוה השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן. עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב. וכל המנים דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך. וכל המשפיל עצמו ומקל נופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' וגו':

לחם משנה

כפרק הנזיר (דף ל"ח) מבל בשיר של קרבן ד"ש מבודם היו ולוחה אם הבנים. ומלאם לכלבוריה זה סובר דשיקר שירה בכלי ולבך דוחה מבנם. וחימה דהוא זיל אמר אם בפרק ג' מלכות מקדם דשיקר שירה בפה מבחבר אם ואין לומרים שירה אלא בכלי אלא שעיקר שירה שהיא עבודה בפה. ועוד כתב ולמרים היו עומדים וכו' ומקן לוים ומהם ישראלים וכו' כיון בפ"ד עיקר שירה בפה דלמ"ד שיקר שירה בכלי אמרינן בגמרא דוויב דוקא. וי"ל דאפ"ג דשיקר שירה בפה מ"מ דוחה אם הבנם כיון שהיא עבודה אשר אין מבנם אין בהקדש אבל בשאינו מבחבר לא מחיריון אשר אלו עבודה אשר

ה מחצית השקל זו מצותה שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן אפילו היה אותו מטבע גדול משקל הקדש. ולעולם אינו שוקל פחות מחצי השקל שהיה בימי משה רבינו שהוא משקלו מאה וששים שעורה: **ו** *בזמן שהיה מטבע של אותו זמן דרכונות היה כל אחד ואחד נותן במחצית השקל שלו סלע. ובזמן שהיה המטבע סלעים היה נותן כל אחד במחצית השקל שלו חצי סלע שהוא שני דינרין. ובזמן שהיה המטבע חצי סלע היה כל אחד ואחד נותן במחצית השקל אותו חצי הסלע. ומעולם לא שקלו ישראל במחצית השקל פחות מחצי שקל של תורה: **ז** הכל חייבין ליתן מחצית השקל כהנים לויים וישראלים וגרים ועבדים משוחררים. אבל לא נשים ולא עבדים ולא קטנים. ואם נתנו מקבלין מהם. אבל הכותים שנתנו מחצית השקל אין מקבלין מהם. קטן שהתחיל אביו ליתן עליו מחצית השקל שוב אינו פוסק אלא נותן עליו בכל שנה ושנה עד שיגדיל ויתן על עצמו: **ח** השקלים אינן נוהגין אלא בפני הבית. ובזמן שבית המקדש קיים נותנין את השקלים בין בארץ ישראל בין בחוצה לארץ. ובזמן שהוא חרב אפילו בארץ ישראל אין נוהגין: **ט** באחד באדר משמיעין על השקלים כדי שיכין כל אחד ואחד מחצית השקל שלו. ויהיה עתיד ליתן. בחמשה עשר בו ישבו השולחנים בכל מדינה ומדינה ותובעין בנחת כל מי שיתן להם יקבלו ממנו ומי שלא נתן אין כופין אותו ליתן. בחמשה ועשרים בו ישבו במקדש לגבות. ומכאן ואילך כופין את מי שלא נתן עד שיתן. וכל מי שלא יתן ממשכנין אותו ולוקחין עבוטו בעל כרחו ואפילו בסותו: **י** כל מי שאינו חייב בשקלים אע"פ שדרכו ליתן או הוא עתיד ליתן אין ממשכנין אותו. ואין ממשכנין את הכהנים לעולם מפני דרכי שלום אלא כשיתנו מקבלין מהן ותובעין אותן עד שיתנו:

פרק שני

א כיצד יכונסין השולחנים את השקלים. בכל מדינה ומדינה מניחין לפניהם שתי תיבות שולי התיבה רחבין מלמטה ופיה צר מלמעלה כמין שופר כדי שישליכו לתוכן ולא יהיה אפשר ליקח מהן בנחת. ולטה עושין שתי תיבות. אחת שמשליכין בה שקלים של שנה זו. והשנייה מניחין בה שקלי שנה שעברה. שנובין ממי שלא שקל בשנה שעברה: **ב** ובמקדש היה לפניהם תמיד שלש עשרה תיבות. כל תיבה כמין שופר. ראשונה לשקלי שנה זו. שניה לשקלי שנה שעברה. שלישית לכל מי שיש עליו קרבן שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד חטאת משליך דמיהן לתיבה זו. רביעית לכל מי שיש עליו עולת העוף בלבד משליך דמיה לתיבה זו. חמישית למי שהתנדב מעות לקנות עצים למערכה בהן. ששית למי שהתנדב מעות ללבונה. שביעית למי שהתנדב זהב לכפורת. שמינית למותר חטאת בגון שהפריש מעות לחטאתו ולקח חטאת והותיר מן המעות ישליך השאר לתוכה. תשיעית למותר אשם. עשירית למותר קיני זבים וזבות ויולדות.

אחת

משנה למלך

פרק ב ב חבחשיות נמי שבחנדב מעות לקנות עצים לבערכה בהן. (ל"ה עיין מ"ב סרב סתחבר פ' ע"ו ממעשה סקרבנות דין י"ג):

מגדל עוז

מחצית השקל מד שקלים ומחצה. פרק יב בכור בזמן שהיה מטבע עד פחות מחצי שקל של פורס: כתב הראב"ד ז"ל הדרך הזה על דרך המשנה וכו' והם עניים היו והעשירו ע"כ:

ואני אומר דנינו משם ז"ל קיבל פירוש מעבה ז ס' מלרמין שקלים (דף ד') כמו שפירש בפירוש המשנה שלו כי ר"ש שנאמר בא לפרש אבל לא הבית רק מדברי ר' יהודה שבנית הראב"ד ז"ל אלא גם מדברי ר"ש שבא לפרש דברי בית הלל ואחר מה בין שקלים לחטאת אלא שבשקלים יש לנם קצבה ולחטאת אין לה קצבה וכ"ו חלק עליו ואחר אף בשקלים אין לנם קצבה שבשעלו ישראל היו שוקלין דרכונות כו' עד נקבו לשקול דינרין אחר ר"ש תשע"ב יד כולן שוה אבל חטאת זו מביא בסלע וזה מביא בחצי וזה מביא בשלש ע"כ. פירוש כי לא נחלקו ר"ש ור"ו ואלינא דר"ש שבלבם בדברי אלא בשיעור המבכנות אבל לא פירש ולא הוכיף אחד על חבירו ומעולם חזיר שהיו שם מבכנות הרבה ולשיבר היו מביאין לדברי הכל כמ"ש ר"מ ז"ל. ועוד יש לי ראיה להבית לדברי מה דנרסינן בבם נמי דירושלמי נמרא לוקה מעבה במבכנה מבעבית עניים אלא כלשים נקבו לשקול דינרין

פ"ב א כיצד כונסין הבלחנים את השקלים בכל מדינה ומדינה וכו'.

רש"נ השקלים כמס שהיו שופרות בתקדש כך היו שופרות במדינה, ובירושלמי רש"ו השקלים הני שופרות הבלו היו קלרים מלמעלה ורחבים מלמטה מפני הרמאים לעיבר כדי שלא יכנס מלם רמאי ידו ויעשה כמי שנטיל בתמה מכן ויטול מעה שבהן. ומדקתני שופרות במדינה משמע דשנים היו. ומ"מ ולמה שתיין אחי חיטה אחת שמשליכים בה שקלים של שנה א וכו':

ב ובמקדש היו לפניהם י"ג חיטה כל חיטה כמין שופר. בערך ו' דשקלים י"ג שופרות היו בתקדש ובהון עליהם תקלין מדמין תקלין מחיקין קיימין ונולין שלה עלים ולבונה אבל לכפורת ושאר לנדבה. תקלין מדמין שבבל שנה ושנה. ומחיקין מי שלא שקל תשתקל שוקל לשנה הבלתה. קיימים הם תורים ובולי שלה הם בני יונה ולא עולה שלות דברי ר' יהודה וחכמים אומרים קיים אחד מחשלם ואחד שלה ובולי שלה בלם שלות. ובירושלמי שנה לנדבה בעבד שב קרבנות קני זבים קני זבות קיני יולדות חטאות ואשמות המוחות ומשירים הסיפה וכיבא כמ"ש בלן בתב בפירוש המשנה. ומ"ש רבינו שמיעים לתוכר מחשלת וכו' הבינים לתוכר חטאת ואשם וכו' אין דברי מבוארים עם הירושלמי ובתוספתא מבוון כדברי רבינו ולרבה בירושלמי יש ס"ם: ומ"ש וחבלי כ"ד הוא על כל המתנדבים שיקרבו שלות בהמה. ירושלמי ס"ד השקלים:

בבל

ט באחד בחדר מתמיעין על השקלים וכו' עד מתמכנין אותו. מתנה בס"ק, ומ"ם כל מי שאינו חייב בשקלים וכו' אין ממשכנין אותו אם אינו אין ממשכנין נשים ובנדים וקבדים ואם שקלו מקבלים מידם: ומ"ם ואין ממשכנין הכהנים מפני דרכי שלום. מתנה ס"ק דשקלים. ובירושלמי כיני מתניתין אין ממשכנין הכהנים מפני [דרכי שלום] [דרך הכבוד]:

פ"ב א כיצד כונסין הבלחנים את השקלים בכל מדינה ומדינה וכו'.

רש"נ השקלים כמס שהיו שופרות בתקדש כך היו שופרות במדינה, ובירושלמי רש"ו השקלים הני שופרות הבלו היו קלרים מלמעלה ורחבים מלמטה מפני הרמאים לעיבר כדי שלא יכנס מלם רמאי ידו ויעשה כמי שנטיל בתמה מכן ויטול מעה שבהן. ומדקתני שופרות במדינה משמע דשנים היו. ומ"מ ולמה שתיין אחי חיטה אחת שמשליכים בה שקלים של שנה א וכו':

ב ובמקדש היו לפניהם י"ג חיטה כל חיטה כמין שופר. בערך ו' דשקלים י"ג שופרות היו בתקדש ובהון עליהם תקלין מדמין תקלין מחיקין קיימין ונולין שלה עלים ולבונה אבל לכפורת ושאר לנדבה. תקלין מדמין שבבל שנה ושנה. ומחיקין מי שלא שקל תשתקל שוקל לשנה הבלתה. קיימים הם תורים ובולי שלה הם בני יונה ולא עולה שלות דברי ר' יהודה וחכמים אומרים קיים אחד מחשלם ואחד שלה ובולי שלה בלם שלות. ובירושלמי שנה לנדבה בעבד שב קרבנות קני זבים קני זבות קיני יולדות חטאות ואשמות המוחות ומשירים הסיפה וכיבא כמ"ש בלן בתב בפירוש המשנה. ומ"ש רבינו שמיעים לתוכר חטאת ואשם וכו' אין דברי מבוארים עם הירושלמי ובתוספתא מבוון כדברי רבינו ולרבה בירושלמי יש ס"ם: ומ"ש וחבלי כ"ד הוא על כל המתנדבים שיקרבו שלות בהמה. ירושלמי ס"ד השקלים:

בבל

השגת הראב"ד

ירמיין שהיה מטבע זו'. כתב הרמב"ד ז"ל הדרך זה פ"ד המשנה אמרו שמעינו בראשונים היו שוקלים דרכונות חוזו לשקול דינרין אחר לשקול סלעים בקשו לשקול בסלע דינרים ובקשו לשקול בחצי סלע דינרין ולא קבלו מהם. דרך המשנה וכו'. ז"ל הדרך הזה פ"ד המשנה אמרו שמעינו בראשונים שהיו שוקלים דרכונות חוזו לשקול דינרין אחר לשקול בסלע דינרים בקשו לשקול בחצי סלע דינרים ולא קבלו מהם

ג בכל מדינה ומדינה וכו'. כדמ"ש השקלים מוכרחים מלבד מעות שקלים לדרכותם מלבד מעות הדיר.
ומ"ש מתלמוד מכל השקלים שיקבצו שם ג' קופות גדולות וכו' שם ג' פרקים
בשנה תורמין לה בלשכה בפרום הסכה ובפרום הפורת ובפרום הסג ובניגע שד שם בשלש
קופות של שלש שנה סתם תורמין לה בלשכה וכתוב עליהן מ"ל ג' ג' ומי' שם רבינו מנין
תורמין שמכניסין המתנן כולו כמכנסות מן
השקלים ומתנין מזה בלשכה ולוקחין מתוכו
המתנן בלשכה שלש קופות גדולות שמחזיקות
כלל גדול מן המתנן המכונס והיו מתנין בשלש
לשכות בלשכה מכלכבות המה מפחה ומשנל
ומ"ב היו מוליכין מלו בשלש קופות המתנן
בלו בשלשה תורים בכל תורה לשיור יהוה
והיו מסקיקים ממנו לקרבנות ומל נמילה ממנן
מן הקופות שחרבו בהן מזבח בשלשה פרקים
תורמין לה בלשכה מ"ל. וכתב עוד המחבר
דבשלש קופות מל ג' ג' מנין תורמין לה
בלשכה כנגד כוסמסין בלשכה הקודמת כי
המתנן כולו היו מכניסין בלשכה המה ומתלמוד
ממנו שלש קופות ומוליכין מהם בכל תורה
מכל' תורמות ומזבח בלתם הלשכה כי מה
מנוליכין מהם בכל תורה הל שלש קופות
(המחזיקה) מל ג' ג' מנין וכתוב מל מל כל ג'
קופות המחזיקה כל המה מכן ג' מנין מ"ל ג'
ג' וזה כדי שיכפיל מהראשונה עד המכלה
ומה"ב המחזיקין מן המיה עד המכלה ומה"ב
מן המכלים עד המכלה ומה"ב המלאים מוסיפ
המה מיה בפרום הגרה המה ומה"ב המלאין מומן
המה מלאים בפרום המה ומה"ב יהיה מיעור
מה שמוליכין בלתו הלשכה אמנם כ"ז המה לפי
המנהג המלן מוליכין בכל המנה. ומזה מזה כי
בשלש קופות הגדולות מנכן היה המתנן
המכונס ומכן יוצא בכל תורה ותורה המחזיקה
כ"ז המה כל קופה מהם המחזקה חצי מנין
ולמה היה המתנן יוצר המה המחזיקות. מוכן
כל' קופות מלו המתנן מקבל מיני הלשכה,
מ"ל: וכתב הרמב"ד מל דברי רבינו המה
יוצר כולו זה ולין דרך המנהג כן מ"ל. מעמו
מלמ המנהג כמו מסיבתו המוסמות בפרק מי
דקידושין. ולמו מוכרח והברי רבינו נכונים
ומלמדים מהרמלמי כמ"ש בפירוש המשנה
המחבר. ומ"ש בה"מ מיכן ובה"מ מבני קדש
יו"ל לו מחריו וקודם עמדת בפ"ו יום, רבינו
בפירוש המשנה כתב מעין פרום מלי תורה וכן
מתרו בירושלמי כל מה דמיון מרם מלגת
מרייב מלי תדש. ונמוסמה מיאנו מרם מין
המנה מפ"ו יום קודם תבני מבני לו מחריו מפ"ה
מנמנה המבנים שיש נבני מבנים ל' מלמאל
ור"מ ומה מתרו בכ"ש בגמול ומל מתרו בתחד
בתמרי מפני מהנה ומ"ל ומ"ל לעמד ביו"ם
נמיכן הקדימוהו בכ"ש בגמול מוכר רבינו
דהקדימוהו נמו דוקא דה"מ מיכולים לתתרו:
ה וכיצד תורמין מומן וכו' וכולן אומר לחם
הפנים וכסף אומרים לו תרומה
תרומה וכו'. מתנה שם: ומ"ש ובה"מ מיכן
תורמין מהבומה תרומה. בפ"ק דה"ב (דף ז')
חרים נתמה בגיכון ל"ה לתרומת מקלים ובגמ'
מכל מ"ה יתמיה אמר קרא אמה מולם מדם
בחדשו לתרומה הבאה אמרה תורם תדם וכבל
קרבן

מרבן מהרומה מדמה מה ומרמי שנה מרבן דכתיב רלמון כולו לבם לתרומי הבאה ומרבן מ"ל
תדם בחדשו לתרומי הדמים יתיבי לדרשה:
ו לא הסמיכו לכסף השקלים וכו'. שם בירושלמי מלמה מלמים מוה ומרבו ר"מ מומר
יתמוה לנרים מכסים ר"מ מומר מוצלן בנרים מתמ יתמרבו לכסף לבמקו.
והכוסמסות מרבן כמים מקבל דף ל"ד מכיוו
בירושלמי כזה ומרבו דלמ"ק מוה ומרבים
מתקלין מדמין מחר מתמ ומל יתרחים מבירי
הלשכה. ויש לתמוה מל רבינו לנמה מסכ מ"ש
תמיכ מ"ק. ול"ל מנמנמ מתוס דכמלים מקבל
מחיב לבב מדמרמ מתנלן בתדמין ומין מוצלן
בנמתיקין דברי ר' יהודה ר"מ מומר מוצלן
לף בנמתיקין מהיה ר"מ מומר מוצלן בגרים
הלשכה. ומירבו מתוסמות מם דמ"ק מכר בפ"ד
מוה ומרבים מתקלין מדמין מכבמ מחרי מבר
ומל יתרחים מבירי הלשכה ומל מוצלן בגרים
בנמתיקין מבירי ר"מ מומר מוצלן לף

לומר שמעלה הקופה הקטנה שכתוב בה [ג] מהקופה הקטנה הגדולה הכתיב, אלא שיש מאר לגליות לומר שמעלה הקופה הקטנה שכתוב בה [ג] מהקופה הגדולה הראשונה. כל"ל פירוש הירושלמי ולזן זה מכוון לדברי רבינו שכתב ותורם הכתיב מן הגדולה שהרם מתנה בראשונה וכ"ע:

ח כשהוא תורם ג' קשתות אלו תורם את הראשונה לשם ארץ ישראל. והשניה לשם כרכין המוקפין לה ולשם כל (ארץ) ישראל. והשלישית לשם בבל ולשם מדי ולשם המדינות הרחוקות ולשם שאר כל ישראל: **ט** כשהוא תורם מתכוין לתרום על הגבוי שיש בלשכה. ועל הגבוי שעדיין לא הגיע ללשכה. [ד] ועל העתיד לגבות כדי שיהיו אלו השקלים שהוציאן להם זפק מהן כפרה על ישראל וכאילו הגיעו כל שקליהן ללשכה ונתרמה מהן תרומה זו: **י** כשיכנס התורם לתרום לא יכנס בבגד שאפשר להחבות בו כסף ולא במנעל ולא בסנדל ולא בתפלה ולא בקמיע שמא יחשדו אותו העם ויאמרו החביא מטעות הלשכה תחתיו כשתרמה. ומדברים היו עמו משעה שיכנס עד שעה שיצא כדי שלא יתן לתוך פיו. *ואע"פ שנזהרים כל כך עני או מי שהוא נכהל להון לא יתרום מפני החשד שנאמר והייתם נקיים מה' ומישראל:

השגת הראב"ד

יומא"פ שנכנסים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ספרי אמלה ניחשלמי קון לא יכנסו ומדמה לגבוי שהוא עני ונכהל לקון מן ויקוא לו מן קאתי מחי. ואינו כן אלא כמל אינר מן קוטחיו תלמיד אמת יבוא כשעתו, מל"ל:

פרק שלישי

א חציי השקלים הכל צריכין להן כדי שיתן כל אחד ואחד חצי שקל שהוא חייב. לפיכך כשהיה אדם הולך אצל השולחני ומצרף שקל בשני חצאין יתן לו תוספת על השקל. ואותה התוספת נקראת קלבון. לפיכך שנים שנתנו שקל על שניהם חייבין בקלבון: **ב** כל מי שאינו חייב בשקלים כגון שתי נשים או שני עבדים שנתנו שקל פטורים מן הקלבון. וכן אם היה אחד חייב ואחד פטור ונתן החייב על ידי הפטור כגון איש שנתן שקל עליו ועל אשה הבהנים פטורין מן הקלבון והשוקל על יד הכהן פטור מן הקלבון: **ג** הנותן שקל עליו ועל העני או על שכינו או על בן עירו. אם נתנו להם מתנה פטור מן הקלבון. שהרי נתן חצי שקל מתנה כדי להרבות בשקלים. ואם נתן להם החצי ששקל על ידם דרך הלואה עד שיחזירו לו כשתמצא ידם חייב בקלבון: **ד** *האחין שעדיין לא חלקו מה שהניח להם אביהם. וכן השותפים שנתנו שקל על ידי שניהם פטורין מן הקלבון. במה דברים אמורים בשותפין שנשאו ונתנו במעות השותפות ונשתנה עין המעות. אבל אם הביא זה מעותיו וזה מעותיו וערבום ועדיין לא נשתנו המעות ולא

הרציאוס

גרים ועבדים משוחררים אבל לא בנים ולא עבדים. ומ"ש וכן אם היה אחד חייב ואחד פטור וכו'. שם השוקל על יד כהן כל"ל בעבד ע"י קטן פטור ואילו אם רבינו אם שקל אדם שקל בשבילו ובשביל מי שאינו חייב בקלבון. ומ"ש רבינו וכן הכהנים פטורים מן הקלבון נלמד מתוך שמתנו שהשקל ע"י כהן פטור ואולכך רבינו לבשמיענו שהכהנים פטורים מן הקלבון מפני שהם חייבים בשקלים כמו שהבאר בפרק בשקלן ולמש"כ פטורים מקלבון כיון שלין מתבטלן לגמרי. ו"ש שנוכרים בתשובה דלעיל בהדיא אבל לא בהגיס:

ג הנותן שקל עליו ועל שני וכו'. נם זה שם השוקל ע"י עני לו ע"י שכנו

ד *האחין שעדיין לא חלקו וכו'. שם הלמין המחשבין שחייבים בקלבון שמרוים מתעסקי בהמה. (וכו' שם רבינו מעבר בהמה) הוא חייב בו מי שעולד חלבו שבל שבל הוקה מאלמו בהמה חוב חייב. ולהגיא מעבר והשוקפין והלמין בהיותם שוהפים בנכסי אביהם חייבים בקלבון לפי שהם כמו אדם אחד וכם חייבים להגיא מעבר בהמה פתה שילדו לגמם ובקרם וכשיפרדו חוב מעל אחיו ויחלקו ממונם יהיה כל אחד מהן כאילו קנם מהביהו בחלק הבנים לו ולא יחחייב במעבר בהמה מעומם ולדות אחלקו ואם נחנו שקל בשבילם אחר שחלקו יחחייבו בקלבון עכ"ל: כתב הראב"ד לא מלאתי לזה טורם בגמרא וכו' אבל הלמין השוחפין עכ"ל. ואין בזה הבנה אלחר שבקלא שבריס בהוב בן ובמבדל עוד הבנה לחיות להחזיק דברי רבינו. ומ"ש רבינו בד"ה בשוחפין שבשלו ונהנו בחנוכם השוחפות אבל אם בבנו זה מעוחיו וכו', בעל מבדל עוד נתן מעם לדברי רבינו ושיו מבאיים ול"ע: ומ"ש רבינו בשלו ונהנו ואחר זמן חלקו והארו ובשחחלו חייבים בקלבון. (מאנה פ' מעבר בהמה בכורות ל"ו): ומ"ש האחין והבשוחפין וכו' ואלבן בכסיפים וכו' עד שוחדין לחלוקה. שם בגמ' (שבת ו') ובחב הראב"ד ז"ל בירושלמי אר בם מיקר ולכיים עכ"ל. ולזמה רבינו ז"ל מאחר שבגמ' דיון לא מיקבו בכל מחמת דגמ' דיון לא מבר להא דר' מגא:

המותן

השגת הראב"ד

*האחין שעדיין לא חלקו. כתב הראב"ד ז"ל לא מלאתי לזה טרם בגמרא ולא בתוספתא ולא בירושלמי, ואני אומר שבשעה מה שראה בגמרא מקלא פטרים לאחין ובשוחפין והוא שעות שוחפים אלא לאחין בשוחפין, עכ"ל:

בקינוסו סעורה מיני מתיקה והוא לשון קין כדכתב הלחם והקיץ לאכול לנערים ופירוש בגות שוח המצא שם בחוס': [ג] כתב הסמ"ג ז"ל ואוסר רבינו יצחק שכולם מפריש לשם כולם אלא מזכיר אותם ששקלו שקליהם תחלה כסדר עכ"ל: [ד] הסמ"ג שם הזכיר גם כן ועל האבות ופי' רש"י שהגיע ללשכה ואבד. ע"כ:

מגדל עוז

שעמו שם מעבר רבינעת תורם לא בראשונה ומתבר בלשון ויש שנוכרים בקטיבלינות ובמיים יתחבר בקטיבלינות אלינות לא היה מחבר שמא ישכח ויחרום מר כאן. למדנו שהיה נרחן לחרום מכל אחת כסדר ומחולל אלא יוסיף לחרום מזו. עוד גרסינו עלה בגמרא ירושלמי בכל מן בראשונה אע"פ שיש בראשונה מזו לגיים בכל מן הקיבוץ מזו לגליות אלמה אלינות מזו לגיים אלמה אינה חוזר לראשונה אלמו שנתן הזה ותורם ר"ל אמר מזו לגיים ע"כ. למדנו גם מזה שאין מבנין אחת מתכרכה לא בסדרה אלא בשעות. ומזה נלמדו בגמ' ירושלמים בג' קשות ר' ועזיל אלול יום ר' יאמיה כמה שיעורן של קשות א"ל נלמוד כמוס מעמדנו מני ג' קשות של ג' ג' סאין שבן ע' סאין שבן ל"ו סאין ומחוב בכן ח' כ' ג' ולמה כשב שיהבן ח' כ' ג' אחמר בר אם להמחיב מחמחר מן בראשונה קודם לגיים ומן הגיים קודם לגליות שבגיים וכו' ומחוין בגמרא דמשנה המחלק נכסיו על פיו ג' יום ויחלין דקיו לים שוחף דאחיקתא בחם ביון שבאלה שוחף בין הבנים לינדה רשונה ומל שבן שבאה עם האחין אלא מלבן הוי שוחף ומינה דבריהו ואחי דין אחר יש להם ודעת רבותיו ל"ם בר הוא דגרסינן בה בגמרא מתני' דבריהם בחוכח נכסיו יבנו תיר רבים בר רב הונא אחמר שקו אחרון בחיים בנים בטלו אחר ודאי בו אם יכול לאבלו יי, ואם לא לא יצא. ובתנו ל"י בן ביאה ול"י אלאם ז"ל ומשקיע מינה דבני מני דבני מלבה בשוחפות וכו' אלמא אחי ושוחפי אבי מבדרי ובחמה ניכו. ובירושלמי ל"ב אמאחר מחרים בן פרק מי שמת נמרא מעבה ז דגרסינן מני ל' חייא מוכא סחם אחין שחבין וכו' אלאם דומות ר' יוסי בר בון אף רב בעמעא סרה בן ע"כ. ומזל נמרא מתני' דבאחין בשחפין וכו' גרסינן בגמ' דיון מ"ר אחר מן האחין שמוכה לא מולאוסמוס אם מחמת האחין לאחין. ובירושלמי גרסינן עלה אחי בהאחין ובשוחפין שבאל אחר מבס לאומאת בסלן ול"ג בעבק אמרינה בזמן שהיא בה מבס

ו הנותן שקל לתקדש וכו'. מבואר פ"ק דשקלים על ידו ועל ידי מכתת חייב בקלבון אחד ל"א אומר שני קלבונות נתן אלא ליטול שקל חייב שני קלבונות. ופירש רבינו שם נתן אלא כדי ליקח מן אחד שני קלבונות בשקל דשקלים שקל ויתחזק ע בשקל בשביל אדם שהוא חייב בשקלים אינו שני קלבונות כלומר לשקל אלא בשביל ואפשר דמחייב שלא נתנו אלא נתנו בשביל לו בשביל:

ז כמה הוא שיעור הקלבון וכו'. שם כמה הוא שיעור קלבון אמר כסף וכמכיס מוסרים מלי דידוע דהלבה כחכמים: ומה שכתב ומשלם לא נתן הקלבון אמנם מזה:

והקלבונות אינם כשקלים אלא מניחין אותן השולחנים בפני עצמן עד שיסתפק מהן הקדש: ח מי שאבד שקלו חייב באחריותו עד שיסרבו לנזבר. בני העיר ששלחו את שקליהן ביד שליח וגנבו או אבדו. אם שומר חנם הוא הרי זה נשבע להם ונפטר כדין כל שומרי חנם והן חוזרין ונותנין שקליהן פעם שניה. ואם אמרו אנשי העיר הראיל ואנו משלמין שקלינו אין רצוננו שישבע השליח שהוא נאמן לנו אין שומעין לה. לפי שתקנת חכמים היא שאין הקדש יוצא בלא שבועה. נמצאו השקלים הראשונים אחר שנשבע השליח אלו ואלו שקלים הם ואין

מנדל עוז

מכתת פטרים עמלין מכתת פטרים מכתת כשל כסים עמלין מכתת כשל כסים פ"ב. ושדר גרסין בירושלמי סוף פ"ק דשקלים רב ביבא בר' אבא בר רב כהנא שני אחין שיבשו את אביהם שני גיסין שיבשו את אמיהן. הוה מסוכן בירושלמי שהאחים והשותפין שיש שם כסף ואל זה שכתב סוף פ"ג דכלבות שהאחים ושותפים אחיהן לו אבל מלוה ויחסה מוריהן אבל מלוה מתחמשין כסף ביחוד כדי לן כשותפין לבל דבר. אחד מן מאמרן שכל לאמתנא אבל כריות לאמתנא עכ"ל. ולשון הכנלאי אחר פ"ם דכלבות נאמרו. ומבארן בים סדר ג"כ נאמרו אחרים בירושלמי דמה דתן מינה דעד שאינן שותפין אם בירושלמי דכתבת ושדר הכא נאמרן מעבר בכאמר בעינו לחייב אחיהן ולשותפין שחייבין בקלבון מסוכרין מעבר בכסף ומחייבין בכסף מחייבין מן הקלבון קנו מתפקים כבים מחייבין ואם לאו מחייבין ומחמתה מחייבין בקלבון ומחייבין מעבר בכסף מכ"ל בכסף. ומה"ם ר"מ ז"ל נאחין כדי מ"ם כלן כלכמים שקלים מוה כלים אחים שכן אחין מירוש הכלבה בתוס בעיקר. וכדין עמו מכתם שפשים שכסם ושדר דמקדקין קנו מתפקים בבית מחייבין לומר מחייבין מעבר בכסף ומחייבין מן הקלבון לאחת מתפקים כבים מעבדינהו שוחפי כמו שכותחי ומחייבין שלם בגמרא פ"ק יבמות אל תאבל קנו בתפקים יכל תאבל קנו בתפקים כבים מ"ל יבמות ע"כ. אלמא על כרחן אים לן לומר דמפקים כבים שיין בחאין וקרא קא מתפקים שוחפי אלמא שיין בן כאחד ומיהו לחאין ושותפין לו שותפין קאמר ובן מוכחת סוגיין בחם דקיל ומרי בחלקן גדיים כגנד חייבים וגם בחלקן ע' בגנד ע' דמיירי בחאין ובדומיה רבי יוחנן אמר תאבל אלקו ע' בגנד ע' ובאבר בגנד אבר לא אין אמר זה אלקו שבאבר אבר ובאבר בגנד אבר לא אמר רב אחי אבל אחין בחלקן לו ומתחיין זה לבד ביבול ומרמיר זה לבד אבל אלמא מלמא דשותפות כיון דבאחין קא מייבי מד כבשא ואלקיבון עלה לאלמר בחר נרכוסא מחלה בכרייתא בשעיים בחוכבחה מיחיבי בן הבותפין בבתחה אחר אחר בל אבר ובאבר אחר בל אבר דוק מינה מרבי. מדת דשותפין ואחין שלא אלקו דינם שוה דאל"ב מחי קא מחייב ושדר ואחין בחר עמנו ובותפין בחר עמנו ומכתחי בחאין בבותפין בבשעיים בבשעיים אבר ובן בבותפין בבשעיים אבר ובן בבותפין בבשעיים ר"מ ז"ל בדומיה בכדי בכרייתא לבדיה דן בבותפין ואי פ"ל בחאין בבדרי ר"מ ז"ל מחי ובן. ושדר דבא מלבון בירושלמי שכתבתי בן לבי חייא בן לבי בגרא בחמנא בחם אחין שותפין בם ואל"ב אמתלא לבדרשי בחאין בבם שותפין לבי בחאין ובחאין ובחאין אחין שותפין בן אל"ב דבדי ר"מ ז"ל מיקר ולבן מבשים בן בחמנא ובגמרא ובחבשתא ובירושלמי אם על הבירמה בלבד בבשבו ואם לא מבי עין בחמנא אחר שלא אבל אבל בבשבו אם בם לבל דבר ולבני שותפין בבשבו בחמנא

ט שלחו שקליהם ביד שומר שכר וכו'. משנה כתבתיה בסמוך כני העיר ששלחו שקליהן וענינו לו שבדו מס מהמרמה התרומה שנבנים לנזברים אם לא נבנים לנבני העיר ובני העיר שקלין מחברים ההיתום ומוקמה שמואל (מ"ב ל"מ) בעומק שכר ומלי מעמו בנבנים מחוץ ומפלי שבדו שנבנה ספינתו בים: ומ"ש ובני העיר פטורים וכו'. כפרק ג' דשקלים מסא דתקן מס מהמרמה תרומה וכו' פירש רבינו משה השקלים כשסומים אותם מהבית אותה בלשכה ידועה ואמ"כ נוקחין ממנו קצת בג' קופות ומוציאים אותו בקרבנות לצורך חלת הלבונה נקראת תרומת הלשכה והיא תורמין על הבנני ועל הפחיד לינעות ולמיכר אם נתרמה תרומה ואמ"כ אבד הממון שנבנים הבאתים לנזברים לפי שמאבר שנתרמה הרומה נרשות הנזברים יתנו ואפילו מה שלא הגיע לידם שבני תורמין על הפחיד לינעות ואם עדיין לא נתרמה תרומה שנבנים הבאתים לנבני העיר והם שוקלים אמם שם

ודע דבפרק הזהב על הא דאמר שמואל בש"ם מסקינן ומסכמין ליפול שכבן מקשה מ"ה מסכמין לנזברים ומסכמין לבני העיר אמר רבה מסכמין לבני העיר בתעמד נזברים כי היכי דלא נתפדיסנו וא"כ כי היכי דלא נקרו להו פוסמים. ויש לחמוה למה רבים המעים זה ומסתם וכתב בלשון המשנה שנבנים לנזברים. וי"ל שמאחר שאמר ר' אלעזר שנתמה ע' תק"ח כיון שלא יהיו בני אדם מזלזלים בהקדשות אם לא נרגיל להנות שיעויין: יש מי שאומר שהשקלים הראשונים הן שהגיעו ליד הנזבר תחלה: י הנותן חצי שקל לחבירו להוליכו לשולחני לשקול אותו על ידו. הלך ושקלו על ידי עצמו כדי שלא ימשכנו אותו. אם נתרמה התרומה מעל השוקל שזה השקל ברשות הקדש הוא שכבר תרמו על העתיד לבנות ונמצא זה הציל עצמו בממון ההקדש ונהנה בשקל הזה. ואם לא נתרמה התרומה לא מעל והוא חייב ליתן לחבירו חצי שקל שנתן לו. וכן הגוזל או הגונב חצי שקל ושקלו יצא והוא חייב לשלם לבעלים שנים או להוסיף חומש: יא הנותן מחצית השקל מן ההקדש ונתרמה התרומה ממנו. כשיסתפקו ממנה יתחייב במעילה ויצא ידי מחצית השקל. נתנו ממעות מעשר שני יאכל כנגדו בירושלים. מדמי שביעית יאכל כנגדו בקדושת שביעית. היה של עיר הנדחת לא עשה כלום: יב *המפריש שקלו וסבור שהוא חייב בו ונמצא שאינו חייב לא קדש. המפריש שנים ונמצא שאינו חייב אלא אחד. אם בזה אחר זה האחרון לא קדש. ואם בבת אחת האחד שקלו והשני מותר שקלים. הפריש שקלו ומת

ואין עולין להן לשנה אחרת. והראשונים יפלו לשקלי השנה והאחרונים יפלו לשקל שנה שעברה: ט שלחו את שקליהם ביד שומר שכר שהרי הוא חייב בנניבה ואבידה ואבדו ממנו באונס. כגון שלקחום לסטים מזיינים שהוא פטור. רואין אם אחר שנתרמה התרומה נאנס נשבע השליח לנזברים ובני העיר פטורין. שהתורם תורם על הנבוי ועל העתיד לבנות וברשות הקדש הן ובני העיר מה היה להן לעשות הרי לא מסרו אלא לשומר שכר שהוא חייב בנניבה ואבידה. אבל האונס אינו מצוי. ואם אבדו קודם שנתרמה התרומה עדיין ברשות בני העיר הם והשליח נשבע לפני אנשי העיר והן משלמין. נשבע ונבו שקלים שנית ואחר כך החזירום הלסטים אלו ואלו שקלים ואין עולין להן לשנה אחרת והשניים יפלו לשקלי שנה שעברה. *יש מי שאומר שהשקלים הראשונים הן שהגיעו ליד הנזבר תחלה: י הנותן חצי שקל לחבירו להוליכו לשולחני לשקול אותו על ידו. הלך ושקלו על ידי עצמו כדי שלא ימשכנו אותו. אם נתרמה התרומה מעל השוקל שזה השקל ברשות הקדש הוא שכבר תרמו על העתיד לבנות ונמצא זה הציל עצמו בממון ההקדש ונהנה בשקל הזה. ואם לא נתרמה התרומה לא מעל והוא חייב ליתן לחבירו חצי שקל שנתן לו. וכן הגוזל או הגונב חצי שקל ושקלו יצא והוא חייב לשלם לבעלים שנים או להוסיף חומש: יא הנותן מחצית השקל מן ההקדש ונתרמה התרומה ממנו. כשיסתפקו ממנה יתחייב במעילה ויצא ידי מחצית השקל. נתנו ממעות מעשר שני יאכל כנגדו בירושלים. מדמי שביעית יאכל כנגדו בקדושת שביעית. היה של עיר הנדחת לא עשה כלום: יב *המפריש שקלו וסבור שהוא חייב בו ונמצא שאינו חייב לא קדש. המפריש שנים ונמצא שאינו חייב אלא אחד. אם בזה אחר זה האחרון לא קדש. ואם בבת אחת האחד שקלו והשני מותר שקלים. הפריש שקלו ומת

השגת הראב"ד

"יש מי שאומר וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כיחשלמי מתלוקח אמורלאים עכ"ל:

השגת הראב"ד

*המפריש שקלו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כיחשלמי לוט כן אלא שאמר חולין לפי שהוא לו כמי שהוא סבור שהוא חייב ולוט חייב לו כמי שאמר הרי אלו לשקלי דלבים אלו מותרין חולין, עכ"ל:

אלשבה מעשה כאילו קנה בתמה בתוקן מעשה של הקדש והקריבה ונהנה אלא מעכמוהו בשבכל שקלו והחייב בקרבן מעילה וריש"ל נמי דקמני לו חכירו לשקול ע"י ושקל על ידי עצמו דמעל הייב נמי בקרבנה בהפר אחר שנתרמה התרומה ואפי' דלא חייבים כריש מעוס דמתיר לאיסא אמפרע בה מעילה אמיהם ומ"ש אלוט מועל מיד ומ"ש אהבה כבר לפי אלין מעילה אלא בנוגע מן הקדש לאלא אבל המוליח מהקדש להקדש אינו אהבה אינו מועל אלא לאחר שעשה מעשה בהקדש הנני וכן מוכח בירושלמי עכ"ל: הדה של עיר הנדחת לא עשה כלום. הטעם מפני שהוא אסור בהנאה וצריך עשים לנה פרט עיר הנדחת:

יב המפריש שקלו וכו'. ירושלמי פרק ג' דשקלים: המפריש שנים ומצא שלוט חייב אלא אחד וכו'. אם הפרש שנים והוא סבור שחייב שנים ומצא שלוט חייב אלא אחד אינו חייב מן כלל הפרש הנשלמו וסבור שהוא חייב ומצא שלוט חייב לא קשה הפרש שנים ומצא שלוט חייב אלא אחד אינו חייב אלא אחד אינו חייב אלא אחד אינו

פ"ד א תרומת הלשכה מה יעשה בה וכו'. דפ"ד דשקלים התרומה מה היו עושין בה עוקמין בה מזמרים ומושכין ומנסכים המומר ושתי הלחם ולחם הפנים וכל קרבנות הצבור : ומ"ש והקטרת הסמים שבייחה . סמ : ומ"ש ולחם הפנים הסכר עשוי לחם הפנים . כך"ל דיומי כיפ נרמז על מעבה לחם הפנים מעלים בסכן מחרומה הלשכה : ומ"ש ופרה אדומה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית שקורין בין קרניו כל אלו מתרומת הלשכה . מפנה פ"ד דשקלים : ומ"ש אבל פר העלם דבר של צבור ושעירי אבות הנשיאים . כך"ל דיומי כיפ נרמז על מעבה לחם הפנים מעלים בסכן מחרומה הלשכה : ומ"ש אבל פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים בתחלה נובין להן ואינן באין מתרומת הלשכה . פרוכות של היכל תחת בנין עשויות ואינן באין מתרומת הלשכה אלא מקדשי בדק הבית . אבל פרוכות של שערים באין מתרומת הלשכה . המנורה וכלי שרת מצותן שיבואו מטותר הנסכים . ובהלכות כלי המקדש והעובדים בו יתבאר מה הוא מותר הנסכים . ואם לא היה להן מותר נסכים יביאו מתרומת הלשכה . בגדי כהונה בין בגדי כהן גדול בין שאר בגדי הכהנים שעובדין בהן במקדש הכל מתרומת הלשכה : ג כל הבהמות הנמצאות בירושלים או בחוצה לה בקרוב ממנה באות עולות אלו שיתבאר בפסולי המוקדשין . נסכיהן באין מתרומת הלשכה . וכן עובד כוכבים ששלח עולתו ממדינה אחרת ולא שלח עמה דמי נסכים יביאו נסכיהם מתרומת הלשכה : ד גר שמת והניח זבחים אם יש לו נסכים קרבין משלו ואם לאו באין מתרומת הלשכה . כהן גדול שמת ולא מנו אחר תחתיו מקריבין את החביתין מתרומת הלשכה . מבקרי טומים שבירושלים ותלמידי חכמים המלמדים הלכות שחיטה להכנים והלכות קמיצה ונשים המגדלות בניהן לפרה אדומה כולן נוטלין שכרן מתרומת הלשכה . וכמה הוא שכרן כמו שיפסקו להן בית דין : ה בשנת השמיטה שהיא בשנת הלשכה . ומה הוא שכרן כמו שיפסקו להן בית דין שומרין שישמרו מקצת ספיחים שצמחו כדי שיביאו מהן העומר ושתי הלחם שאין באים אלא מן החדש . ואלו השומרין נוטלין שכרן מתרומת הלשכה : ו מי שהתנדב לשמור בחנם אין שומעין לו משום בעלי זרוע שמא יבואו ויטלום

א פמ"ג עשין מט :

פרק רביעי

א תרומת יהלשכה מה יעשה בה . לוקחין ממנה תמידין של כל יום והטספין וכל קרבנות הצבור ונסכיהם והמלח שמולחין בו כל הקרבנות . וכן העצים אם לא הביאו עצים ולא נמצאו אלא בדמים . והקטרת ושכר עשייתה . ולחם הפנים ושכר עושי לחם הפנים . והעומר ושתי הלחם ופרה אדומה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית שקורין בין קרניו כל אלו באין מתרומת הלשכה : ב אבל פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים בתחלה נובין להן ואינן באין מתרומת הלשכה . פרוכות של היכל תחת בנין עשויות ואינן באין מתרומת הלשכה אלא מקדשי בדק הבית . אבל פרוכות של שערים באין מתרומת הלשכה . המנורה וכלי שרת מצותן שיבואו מטותר הנסכים . ובהלכות כלי המקדש והעובדים בו יתבאר מה הוא מותר הנסכים . ואם לא היה להן מותר נסכים יביאו מתרומת הלשכה . בגדי כהונה בין בגדי כהן גדול בין שאר בגדי הכהנים שעובדין בהן במקדש הכל מתרומת הלשכה : ג כל הבהמות הנמצאות בירושלים או בחוצה לה בקרוב ממנה באות עולות כמו שיתבאר בפסולי המוקדשין . נסכיהן באין מתרומת הלשכה . וכן עובד כוכבים ששלח עולתו ממדינה אחרת ולא שלח עמה דמי

מתו מן טוקד קרבן ימנו ומחרומת הלשכה היו עושים לותם מ"ל אין עושים אלא מתרומת הלשכה מיתיביה וכלוקחים הכיתו לפני המלך ויחידיו וכו' ל"ק כאן שנטו וחומיה כאן שנטו וחומיה וכי נטו וחומיה מאי הוי מעמו לב כ"ד מתנה לב כ"ד מתנה מעיכים מם מתרמו מתרמו ולא לחם יהו לכלי שרת. ויש לחמוה דמתמת דמיני מרי יחמעמל ול"ש דמר מחרומת הלשכה ומר אמר מתוחר נסכים מכל מקדשי בדק הבית לא . ול"ל דכי לב כ"ד מתנה מעיכים חזרו לותם מעיכים מחרומת הלשכה . ומ"ש יש לחמוה לחם הפנים דבר זה דמקדשי בדק הבית אמר מיכא דנטו וחומיה : בגדי כהונה וכו' . הכל מתרומת הלשכה (מובאת יומא פ"ח) :

ג כל הבהמות הנמצאות בירושלים וכו' עד מקריבין מם הרמיתן מתרומת הלשכה . מתנה פ"ז דשקלים מלא צבור ומתנה לם רבינו דסיימו מתרומת הלשכה מלמד בכלל ב"ד שמיים מה דתנ"ה דשקלים מכל קרבנות הביטר בהים מתרומת הלשכה : ודע דמהרמיתן הכי ליתם מ"ש ל' דבריים הקרבנו ב"ד וזה אמר מחר מיכם וכו' ומפלה ב"ד הוא על כל שמם ולא מיום כהן אחר מחרמיו שמכא מנחתו קריבה מכל צבור ל"ל אמר מכל יובנין ויזרוש דהלכה כב"ה עבני ל"ש וכן מסכ רבינו עצמו בדין זה בפ"ג מהלכות מחיזיון דמכל יובנין ויזרוש כיסם נאמר, ומ"ש לחמוה היאך מסכ כאן כב"ש ונ"ל במ"ש כאן מבב נרלא דאיך אמר מסכ הגאי ב"ד נקמה ולמי דוקא: מבקרי טומין וכו' עד מתרומת הלשכה. בר"ש שם דייש : ומ"ש וכמה הוא שכרן וכו' :

ה בשנת השמטה שהיא הפקר וכו' עד מתרומת הלשכה . מפנה פרק ל' דשקלים : ומ"ש מי שהתנדב לשמור בחנם וכו'. שם ובנפש מלינה (דף קפ"ז) : מגיהי

משנה למלך

פ"ד א ושעיר המשתלח ולשון של זהורית שקורין בין קרניו כל אלו באין מתרומת הלשכה . נראה דמ"ש הוא דכל לשון זהורית שקורין בין קרניו שעיר המשתלח לא היה בא מן הלשכה . ונראה דל"ג שקורין בין קרניו אלא ולשון של זהורית שהיו בין קרניו שעיר המשתלח ומיהו אמרינן מבגדי הלשכה שם נרין לגרום ולשון שקורין בין קרניו . ודבר נרין מלבוש ומיין בכפ"ג בהלכות שקלים וכבל' מנחות ומיין ריש"ל דוחק :

ב המנורה וכלי שרת מצותן שיבאו מתותר הנסכים . פלוגתת דרבותי כב' בני דייני גזרות ואסקי רבינו כר"ש . ולא יתמה למה לא כתב שגם מזבח הזהב ומזבח מזבח ביכלה מתותר ודע דנכסיהן בחס בשל מעיים בב כולא מרב הבית לא בשלמים ה' בפפ' הלכות תרומה ש"ב . ומה דנכסיהן בחס בשל מעיים בב כולא מרב הבית

ז מניהי סריס שירושלים וכו' עד כדי נרכן. ברק שני דיינו (כתובות ק"ו): ח כבש היו עוטין מהר הבית להר המשחה וכו'. ב"מ ג' דמה: ומ"ש וכן כו' שעירים כבש שמוליאין עליו שעיר המשתלח. מסנה פרק ד' ב' שעירים (יומא ס"ו): ומ"ש ומביהם מעניין מעשירי הלשכה. מסנה פרק ד' דשקלים. ומ"ש וכן מזבח העולה והמזבח ובשים מעשירי סלמקה. ירושלמי פ"ד דשקלים. אבל בגמ' דיקן ר"ש שני דיינו (כתובות ק"ו) מזבח העולה הלשכות והעזרות נעשים מקדשי כדק כבנין, ויש לתמוה למה הביא הרב ברבינו גמרא דיקן ופסק בירושלמי. אבל המים מבירושלים וכו' עד מעשירי הלשכה. מסנה פ"ד דשקלים: ועכו"ם

מהן. לפיכך תיקנו להם חכמים שיטלו שכר מן הלשכה כדי שיפרשו הכל מאותו מקום שאלו שומרים שם: ז מניהי ספרים שבירושלים ודיינין שדנין את הגזלנין בירושלים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. וכמה היו נוטלים תשעים* מנה בכל שנה ואם לא הספיקו להן אף על פי שלא רצו מוסיפין להן כדי צרכן הם ונשיהם ובניהם ובני ביתן: ח כבש היו בונין מהר הבית להר המשחה שעליו היו מוציאין פרה אדומה. וכבש שמוציאין עליו שעיר המשתלח. ושניהם נעשין משירי הלשכה. וכן מזבח העולה וההיכל והעזרות נעשין משירי הלשכה. אבל המים שבירושלים והומת ירושלים וכל מגדלותיה וכל צרכי העיר באין משירי הלשכה. ועובד כוכבים שהתנדב מעות לדברים האלו או לעשות עמהם בחנם אין מקבלין ממנו ואפילו גר תושב. שנאמר לא לכם ולנו לבנות ונו' ונאמר ולכם אין חלק ונו': ט מותר תרומת הלשכה ושירי הלשכה לוקחין בו זברים ויקרבו כולן עולות שתגאי בית דין הוא על כל המתרומות שיקרבו

*כגמ' לפיס תשעים ותשע.

משנה למלך

מוסכם פ"ג מהני כמסיקים דסא ק"ל דדברים שבלב אינם דברים כלשהא בכסה דומתי. ולוכח לעומר דסא דאמרינן דאינם דברים סוא מעוס דלא מסיגן לעמר דבלבו היס כפר מס שהוליא בפיו אבל בלשהא מיהו בלבו אינו מבפר. סא ליתא כדומנא מהגיגי דאמרינן בקרחנין ומבולן אע"פ שלאמרה בלבו היס לסקרבן לו אמרינן בוס ומל זס בא דבא לומר דליסא אבל דל"ש אינם לו דבבסס בסבר קני פ"ל דכ"ש אינם לו דבבסס בסבר לא קני כלומר דאין לבכריס מעבבס מה ש בוס לד מבלבדדים דאמרי דכ"ש אינם לו דקני ואסבר כל"ש אינם לו אבל קני: דעבודה פ"ם דבין אליבא דרבה דאמר דאליעזר בבבמס בבסבר לי קני אם לא לא בין אליבא דרבא דאמר דאליעזר לי מיסיגן לבבלי דזרוסס אוקמס מ"ה לי מיסיגן לומא לא ל"ש אינם לו אבל אין מ"ל דאמרינן אמר לא מבלבדדים אינם לו אבל מיסיגן ואמבר דכ"ש אינם לו דמיסיגן ובדמיגנא. אך לרבא דאמר לכ"ש בבבסס בסבר קני דין זס אל מתוקמס ל"ק וי"ל דל"ל מיסיגן דומא לא ומבסס יסס ולי"ל לא מיסיגן דומא לא ומבסס יסס: ודאורתא לר' מוכיס כס"ד דבלבס דמבבס לבמיגין בלוקמסמא דבבבא דומנא דאליעזר לי מיסיגן אמא לא ומבסס יסס ובקבס מבב בבל מוי"ס אם ד"ס אבא דמיסיגן אמא לא ומבסס יסס. (ל"ס מבבלים דמקבלס מבבס ומבבס אבל בלים דלבבבנס בבולה אמא ליבא לבמיר. אבל לבמיר בבבס בבבסבר קני דין זס אמא מתוקמס ל"ק וי"ל דבלבס אמר דבבבס בבבסבר לא קני אלוהו לגון מומא דבבבן אמקבס אבל בבי מיבבס קל בי: ובבמולין מומא מיס לבמבבים אומן מומא בבבבבס ואין לבמר מלק בבן ובלס"ל אין בלבל מומא אמא לבמבבים לבמר בבבבן: ומדבבי רבינו נראס דס"ל אליבא בבבא ס"ל ל"ק דמיסיגן אמא לא ומבסס יסס ומ"ב אמרו לי"ל מדברינן לדבריו אין בלין מ"ל לבמר ובבר בבבבן. דאמבר דלבי אבלבבא זו ס"ל ל"ק דלא מיסיגן דומא לא מ"ו. ומבייר בבבלים אמרלי אבב בין דבר בבבא ס"ל בבבה לבלים לא ומבבבי מבב ' ולבבי מומר בבבבא ל"ל דאלק דבאלי אומרי מבבבים דבולים לי בומר מלק בבס בין בבלים מבל לבמר מיסיגן דומא לא ומבבבי מבבבים אבבים ומבבים לי בבבים בבבבר דמה אב"ל אומרים לי מיבבבים יסס בבבים מבל לבמר ומבבבל אמר דבבבבר אבבים ומבבים לבמר בבבבן לבבבבר לבבבבים לבבבבים לבבבבים

שיקרבו עולות בהמה. אבל לא עולות העוף שאין בקרבנות הצבור עוף. ואלו העולות הבאין ממתר השקלים הם הנקראים קיץ למזבח: יא שקלים שלא הספיקו להן לכל קרבנות הצבור מציאין את הראוי להם מקדש בדק הבית. אבל אין בדק הבית מציא את הראוי לו מקדשי המזבח: יא משגיע ראש חדש ניסן אין מקריבין קרבנות צבור אלא מתרומה חדשה ואם לא באה החדשה לוקחין מן הישנה. לפיכך אם הגיע ראש חדש ניסן ויש עמהן בהמת לתמידים מתרומה ישנה פודין אותן ויוצאין לחולין אף על פי שהן תמימין ויפלו דמיהן לתרומה ישנה שמקיצין בה את המזבח. שתנאי בית דין הוא על כל הבהמות שלוקחין לתמידין שאם לא יהיו צריכין להן יצאו לחולין: יב וכך היו עושין במותר הקטרת. משגיע ראש חדש ניסן מחלין אותו על שכר האומנין וחוזרין מעות השכר לקיץ המזבח ונוטלין האומנין מותר הקטרת בשכרן וחוזרין ולוקחין את הקטרת מהן מתרומה חדשה כדי להקריבה ממעות תרומה חדשה. ואם אין להן תרומה חדשה מקטירין אותה מתרומה ישנה:

סליקו להו הלכות שקלים

משנה למלך

לפי פמיה דמלבר מה שקשה על זה בחילוק בין שבדים ישר לעבדים נמר דלא יצא הם עבודת ישר כלא נריכה כנדי כסוה ולרין שיטו מכל נמר כי טיסי דחיטיבן שבדות נמר דלמה לא יצא ס יפה ס"ל נרשם בעבודת ישר ולא אינה נריכה שבסיס בכנדי כסוה נמס לי שיבסרס לנמר. ושר לן לשנוה דמה שקשה דמיטיבן דלמה לא יצא ס"ל ומ"ל אמת כיון דאמת דמ

שמחכר פ"ב מכל' מעשה פרקנות). ומלבד שבסברת מנד עמחה היא נכונה מנאתי כן לפתפסות בפ"ג דמעילה (דף י"ד) ד"ה טוען שנתנו דלא שייך לומר לב ב"ד מתנה בהקדש נדנה יחיד אמילו הקדישה לגזברה לגבור יש"ש. והנה מבנה ז דמלקין בה ר"ש וכן שלא בהקדש יחיד היא. אבל על כן נראה לומר דמעמא דר"ש לא משום דלב ב"ד מתנה אלא מבוה דשורת הדין כן הוא דמחמלל של מלאכה. וכו' דר' שנדיה ל"ל בשביה דבריי ר"ש שלחר יתנו לאחמנין בסכרן כתב ויוליאין לאלין אמ"ש שלין אחר בנגם חיתה דקבר הקדש מחמלל על מלאכה דכחיב ושבו לי מקדש שהיה בפלאכה נעשית מן הקדש ע"כ. ודבר שפיר ברור אלא דס"ל דטעמא דר"ש דאיה ליה דהקדש מתחלל על המלאכה אינו משום דלב ב"ד מתנה עליהם אלא מן הדין הגמור. וכן עולה ס"ל דמן הדין אין הקדש מתחלל על המלאכה. ואמ"ש עדיין קשה דסא ס"ל דבנוטות (דף י"א) הקבו אחמני' דמוחר הקדש מה בין עושין בה ס' וכי דבר קדושה שבסה ביכן הלבה ואיכן דבה לב ב"ד מתנה עליהן אם סולרמו הולרמו ואם לא יסיר לדמיהן ואי אמרת דבהקדש דיחיד לא שייך לומר לב ב"ד מתנה ל"ב קשה מהני דמקדים ונבסיר דמרוני דבדור. ... ל"ל כפי הלוקחתא ס"ל דכריתות דמוקמינן במקדים ל' מסמעי ר, ולי דבשיעת דלית בבו קדושה כגוף ומפ"ה אין לבקשה בחמני' דמקדים קדושה בסיון לבוכן הלבה:

דקדושה דמיס הוא אלא שלחר בן בכריתה דקדושה הגוף הוא והוכרחו לומר לב ב"ד מתנה עליהם. ודין זה דקדושה הוי קדושה הגוף אינו אלא בקנות דצבור ומבחנם מקדש לבו אף בהקדש נבסיו ובסיה בו קדיה אף שהקדשה זה מקדש מחמלתו קדושה הגוף פ"ב כיון שבבר אלו אחו ואחו אחר לאחמנין לבר אלא מוביה קדושתיה ואח"כ בשקדיש אחו אין לו כי אם קדושה דמיס. ואף לפי שהתנו הקדשה ל"ל עם בפ"ק דבכורות ד"ס מכל דמקדש לא סיפה לי שהקדשה שיש בקדש קדושה הגוף כדבורו מי'. מ"מ בהקדיש קנות שבבר בחחלל על מלאכה דכחיב ושבו לי מקדש שהיה זה שלומר יבא לבקרת ברין שאמרו אחו בנוכרים לאחר שלוקחין אחו. וכ"ש שבאלה מדברי כחוב' הוא שדבור זה היה בבסיס במבחנם ולבבר שהיה ברין לבחמירו בשבחנם לומר יבא זה לבקרת. ואין זה מן בחמיה שבדי לפ"ד דמבחנם דוקא מקדש בסיבה הגוף. וא"כ אף לפ"ד דבדור היה מקרבו שחבר שהיה אחמירו לבחמיה ומקדישו בדבור. בתוחן דלכל בסיבוסים בחקדיש קנות שבבר בחחלל אין בו כי אם קדיפה דמיס. וכ"ל כפי הלוקחתא ס"ל דכריתות דמוקמינן בחקדיש ל' מסמעי ר, ולי דבשיעת דלית בבו קדושה הגוף ומפ"ה אין לבקשה בחמני' דמקדיש קדושה בסיון לבוכן הלבה:

סליקו להו הלכות שקלים בס"ד:

הקדמת המפרש

בשם אל רם על כל רמים, נטוה על כל נטויים, שדי שוכן שחקים. אשר מזיו יקרו המלאים תלאכים ותיות הקדש וכרובים ובמלמה גרש שחקים, ומכח גבורתו עשה ימים ותרקים, ובחר ביסראל מכל הבתים והגחילם תורות ומקים, ועדות ומשפטים, ולוה על יד נאמנו משה בחירו ועבדו ובציתו לסמוך בחדשים ובחודכדים על לקיים הלבנה בחידושה, ולהסמן על בית דין בקידושה. ואחר שגלו אחלאל לבין הבתים ובחמדיו בין הלומים בקלוות ובמלפסים, ואבדה החכמה ובבבר הבינה מהם, ונקבו הדשות ובמיסים, והכלו מלרות עליהם, עד שנשהבחה החורה מבינוסה, עד שעמד להם נוסל, הרב הגדול החחכמן, מר המעבני שבהדלל דבנא בוגיגא דבבולא, המאור בחכמתו לבנם כל בני בבולה, מרגא ורבנא מדומים רבינו משה, יחיד הדור ופלאו, מחזיק שמם עד מבוהו, כל דבריו בחלאזי לדק. וחזק הבדק זקל"ל, בן הרב הגדול רבינו מימון, המגדל ומחנה מדרבי הזמן, לגגלת הון זקל"ל, והחזיר הבורה ליושנה, ביאר שדוחיה וגלה מלפוניה, ומבר זאת ההלבה בכלל מבונו הנקרא **משנה תורה**, וביאר בה דרכי חסבון קדש החדש ביאור יפה אבל מבלי מופת. וכאן הענן הבירני לבי לכתוב עליה ביאורים יכיה ומופתים מדוייקים כדי שיהיו שמורים אצלי לעמן זקמני, אע"פ שאיני כדאי בשמאני על הבר ב"ם שיעבר מוהו ויעיר לבי עד שמגיע לבמני ומקיים מבני, אני שבריה בב"ר דוד בר' עובדיה ז"ל הנעיר שבמבורה. הבם יקיים עלי קבל דבריב גל עיני ותביבה נפלאות מתורתך:

הלכות קדוש החדש

הוא מצות עשה אחת והיא לחשב ולידע ולקבוע באי זה יום תחלת כל חדש מחדשי השנה:

וביאור מצוה זו בפרקים אלו:

פרק ראשון

פירוש

פרק א א אמר בגאון ז"ל מדשי הבשם בס מדשי אלבנה שנאמר עולת חדש בחדשו וכו'. פירוש כשיתחדש לכם רואים בירח אחר שנסתר בתור הבשם ויראה לעינים אז הקרינו כיונם ר"ש שהרי נאמר בחדש הזה לכם ראש חדשים פי' על ניסן הוא אומר ופירן עליו בכתוב לאחינו הוא רמז על מה שבמחיקנו הר"ל שהקב"ה הראה למשה בבירי אלבנה בהתחדשותה ואמר לו הוא ראה וקדש, אבל רוב אלשונות חדשים בתרה ואין לבם דבר בהתחדש, אבל הנביים שלנו אנו נרגיל בדיבו שי אמר בתחדש כדי שלא יבוא בטעם אחר אם לשנות בחדש בחדש בהאביב שהרי כביב שהר אם אלינו אם לשנות בחדש בחדש בהאביב הוא ומן יגיעתם מגרים שנאמר כי בחדש בהאביב הוצאך ה' אלהיך מצרים לילה. וכן נרגיל אנו לבסמן על בית דין לבשות שאר המועדים בזמניהם הא הבנוטות בזמן הקבוץ והא הבכורות בזמן הבסף, הוה לא יבקן עד שיהיה הבסח בזמן הראוי:

ב **וכשה** יחיה בעת בחמה וכו'. לפיכך יבאלר לך שבנה בחמה יחיה על שנת הלבנה עברה ימים וכ"ל שנות ז"ר חלקים ובחמה יכ"ל ר"ד, לפי שבנה בחמה מדמה על רוב הדשות שס"ם ובכים יום, בחמה שס"ם ו', ומדם בנה הלבנה של"ד יום ושמונה שנים ובחמ"ו חלקים בחמה של"ד ח' חלק"ו, ומה שבחמה עברה ימים וכ"ל שנים וז"ד חלקים, בחמה ר' כ"ל ל"ד: לפיכך בשיחקבן מן הבשבח בחלה. ובן יבבאלר לפיבו בידוד הבנים הבעוברות מן בחמאר, שהרי

ב **ובמה** יחיה וכו'. בפ"ק דר"ה (דף כ') אחתו יבול בכסה שבחבכרין מה הבמה לעולם כך חבכרין מה בחדש לעולם ל"ל בחדש הזה לכם לכם כזה לבה וקדש:

ב **ובמה** יחיה וכו'. בפ"ק דערכין (דף ט') ובפ"ק דבחבדרין (דף י"ב):

ג **הלבנה** נבחרת בכל חדש וכו'. בפ"ק דר"ה (דף כ') אמריב אמר ר' זירא אמר ר' אבא בחמה בלבנה לעולם כך חבכרין מה בחדש לעולם ל"ל בחדש הזה לכם לכם כזה לבה וקדש:

מגדל עוז

פ"א **ראשון** הבשם כן עד שני בחמה. בחמ' מנחות פ' הקמן רבה (דף כ"ם) וב"ק ובן ר"ה (דף כ"ב). שנאמר שמור אם חדש האביב. פ"ק דבחבדרין (דף י"ב ע"ב) · **ובמה** תבא שבת בחמה עד מוגה ימים לבבה. זה ישאבב בחבילות וב"ק דערכין (דף ט') וב"ק דבחבדרין: **הלבנה** נבחרת עד יראה לבה. פ"ק דר"ה ובקבה בלאבגיבות:

פ"א **ראשון** הבשם כן עד שני בחמה. בחמ' מנחות פ' הקמן רבה (דף כ"ם) וב"ק ובן ר"ה (דף כ"ב). שנאמר שמור אם חדש האביב. פ"ק דבחבדרין (דף י"ב ע"ב) · **ובמה** תבא שבת בחמה

א חדשי השנה הם חדשי הלבנה שנאמר עולת חדש בחדשו ונאמר החדש הזה לכם ראש חדשים. כך אמרו חכמים הראה לו הקב"ה למשה בטראה הנבואה דמות לבנה ואמר לו "כזה ראה וקדש. והשנים שאנו מחשבין הם שני החמה שנאמר שמור את חדש האביב: **ב** וכמה יתרה שנת החמה על שנת הלבנה קרוב מאחד עשר יום. לפיכך כשיתקבץ מן התוספת הזאת כמו שלשים יום או פחות מעט או יותר מעט מוסיפין חדש אחד ועושין אותה השנה שלשה עשר חדש והיא הנקראת שנה מעוברת. שאי אפשר להיות השנה שנים עשר חדש וכך וכך ימים שנאמר לחדשי השנה חדשים אתה מונה לשנה ואי אתה מונה ימים: **ג** הלבנה נסתרת בכל חדש ואינה נראת כמו

א כל הבלנים בחלו סב"ג מעין מה, מור מי' מכו תבמה:

שני

לחם משנה

פ"א **א** **כך** אמרו חכמים וכו'. בפ"ק דר"ה (דף כ') אחתו יבול בכסה שבחבכרין מה הבמה לעולם כך חבכרין מה בחדש לעולם ל"ל בחדש הזה לכם לכם כזה לבה וקדש:

ב **ובמה** יחיה וכו'. בפ"ק דערכין (דף ט') ובפ"ק דבחבדרין (דף י"ב):

ג **הלבנה** נבחרת בכל חדש וכו'. בפ"ק דר"ה (דף כ') אמריב אמר ר' זירא אמר ר' אבא בחמה בלבנה לעולם כך חבכרין מה בחדש לעולם ל"ל בחדש הזה לכם לכם כזה לבה וקדש:

שני ימים או פחות או יותר מעט. כמו יום אחד קודם שתדבק בשמש בסוף החדש וכמו יום אחד אחר שתדבק בשמש ותראה במערב בערב. ובליל שתראה במערב אחר שנסתרה הוא תחלת החדש ומונין מאותו היום תשעה ועשרים יום. ואם יראה הירח ליל שלשים יהיה יום שלשים ראש החדש. ואם לא יראה יהיה ראש החדש יום אחד ושלשים ויהיה יום שלשים מחדש שעבר. ואין נזקקין לירח בליל אחד ושלשים בין שנראה בין שלא נראה. שאין לך חדש לבנה יותר על שלשים יום: ד חדש שיהיה תשעה ועשרים ויראה ירח בליל שלשים נקרא חדש חסר. ואם לא יראה הירח ויהיה החדש שעבר שלשים יום נקרא חדש מעובר ונקרא חדש מלא. וירח שיראה בליל שלשים הוא הנקרא ירח שנראה בזמנו. ואם נראה בליל אחר ושלשים ולא נראה בליל שלשים הוא נקרא ירח שנראה בליל עבורו: ה אין ראיית הירח כסורה לכל אדם כמו שבת בראשית שכל אחד מונה ששה ושבת בשביעי. אלא לבית דין הדבר מסור עד שיקדשוהו בית דין ויקבעו אותו היום ראש חדש הוא שיהיה ראש חדש. שנאמר החדש הזה לכם עדות זו תהיה מסורה לכם: ו בית דין מחשבין בחשבונות כדרך שמחשבים האצטגנינים שיודעין מקומות הכוכבים ומהלכם וחוקרים ומדקדקים עד שידעו אם אפשר שיראה הירח בזמנו שהוא ליל שלשים או אי אפשר. אם ידעו שאפשר שיראה יושבין ומצפין לעדים כל היום כולו שהוא יום שלשים. אם באו עדים ודרשום וחקרום כהלכה ונאמנו דבריהם מקדשין אותו. ואם לא נראה ולא באו עדים משלימין שלשים ויהיה חדש מעובר. ואם ידעו בחשבון שאי אפשר שיראה אין יושבים יום שלשים ואין מצפין לעדים. ואם באו עדים יודעין בודאי שהן עדי שקר או שנראת להם דמות לבנה מן העבים ואינה הלבנה הודאית: ז מצות ° עשה מן התורה על בית דין שיחשבו וידעו אם יראה הירח או לא יראה. ושידרשו את העדיב עד שיקדשו את החדש. וישלחו ויודיעו שאר העם באי זה יום הוא ראש חדש כדי שידעו באי זה יום הן המועדות. שנאמר אשר תקראו אתם מקראי קדש ונאמר ושמרת את החקה הזאת למועדה: ח אין מחשבין וקובעין חדשים ומעברין שנים אלא בארץ ישראל שנאמר כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים. ואם היה אדם גדול בחכמה ונסמך בארץ ישראל ויצא לחוצה לארץ ולא הניח בארץ ישראל כמותו דרי זה מחשב וקובע חדשים ומעבר שנים בחוצה לארץ. ואם נודע לו שנעשה בארץ ישראל אדם גדול כמותו ואין צריך לומר גדול ממנו הרי זה אסור לקבוע ולעבר בחוצה לארץ ואם עבר וקבע ועיבר לא עשה כלום:

פרק שני

א אין כשר לעדות החדש אלא שני אנשים כשרים הראויין להעיד בכל דבר ודבר. אבל נשים ועבדים הרי הן כשאר פסולי

לחם משנה

מחדתא לגרירנו שיח מחדתא ותמנע מרי ממתיקא פ"ב. ומ"ב קשה על רבינו ז"ל לוץ כמה שיטין נסמכת שני ימים ותולי ר"ל דרבינו ז"ל דבר כפי כרוב שמחכמתו בתלמודיות ריצה מכן כוח ונמלת לקבלה לעמוד לא ימעיע מל"ד שמי:

ה אין לחיות הירח מסורה לכל אדם וכו'. פ"ק דר"ה (דף כ"ב) אמרו דר' שמעון מנר דהמדם הזה לכם עדות זו מסורה לכם. ורבנן בכם מנרי עדות זו מסורה מכולה לכם. וכדברי רבנן כתב רבינו ז"ל דהלכתא כוותייהו:

ו בית דין מחשבין בהשבונות וכו'. בפ"ק (דף כ"ו) אמרו מולד קודם מלא ביומא מנרלה אמוך לשקיעה בחמה לא מולד קודם מלא ביומא מנרלה אמוך לשקיעה בחמה לאלי אמקא מיסה וכו' כלומר אם מולד אחר מלא ונבא עדים ואמרו ראינו בחדש קודם שקיעת החמה כדי לקדשו ביום מדי שקר אם נכון אמרו שם עד שעדיים מחיים לאמרתי סברי:

ז מצות עשה מן התורה על ב"ד שיחשבו וידעו וכו'. פיהם מצות דכתיב בחדש הזה לכם דהיינו עדות ז' מסורה לכם: וישלחו ויודיעו וכו'. בפ"ק בשמו (דף כ"ב) אמרו מחלוקת אם הבאת ויוצאין לגדולה בחדש בחדש בעלמא אלא מעוברי ר' מקרבלו קדש אבר מקרבלו מחסם בחומרה עד כאן. ומכאן למד רבינו ז"ל דמלוה לעלות ולהודיע מברי הבחדש מן הסריסיה דמרבין מלוה הבלעדים כבשם בכלל קריאה ואם דיבור המיוב על בית דין

מגדל עוז

ב"ד מחשבין עד לשמונה. פ"ח וב"ב דר"ה (דף כ"ו): אין מחשבין עד סוף הפרק. בפמ' . בכשם פרק המלאה (דף כ"ג):

פ"ב אין בבר לעדות בחדש עד שקל לעדות בחדש. ב"ק דר"ה (דף כ"ב):

חגהות מיימוניות

פ"ב אין ראיית הירח כסורה לכל אדם כמו שבת בראשית. ר"ה (דף כ"ו): אין מחשבין עד סוף הפרק. בפמ' . בכשם פרק המלאה (דף כ"ג):

ה אין ראיית הירח כסורה לכל אדם כמו שבת בראשית וכו'. ר"ה (דף כ"ב): אמר רב אמי אמר רבי יוסי אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא בר אבדימי אמר רבי יוסי בר חלפתא

פסולי עדות ואין מעידין. אב ובנו שראו את הירח ילכו לבית דין להעיד. לא מפני שעדות החדש בשרה [ב] בקרובים אלא שאם ימצא אחד מהן פסול מפני שהוא גזלן וכיצא בו משאר הפסלנות יצטרף השני עם אחר ויעידו. וכל הפסול לעדות מדברי סופרים אע"פ שהוא כשר מן התורה פסול לעדות החדש: **ב** דין תורה שאין מדקדקין בעדות החדש. שאפילו קדשו את החדש על פי עדים ונמצאו זוממין בעדות זו הרי זו מקודש. לפיכך היו בראשונה מקבלין עדות החדש מכל אדם מישראל שכל ישראל בחזקת כשרות עד שיודע לך שזה פסול. משקלקלו הביישוסים והיו שוכרין אנשים להעיד שראו והם לא ראו התקינו שלא יקבלו בית דין עדות החדש אלא מעדים שמכירין בית דין אותן שהם כשרים ושיהיו דורשין וחוקרים בעדות: **ג** לפיכך אם לא יהיו בית דין יודעים את העדים שראו את הירח משלחין אנשי העיר שנראה בה עם העדים שראו עדים אחרים שמזכין אותן לבית דין ושודעין אותן שאלו כשרים הם ואחר כך מקבלין מהם: **ד** בית דין מחשבין בדרכים שהאיצטגנינין מחשבין בהם ויודעין הלבנה כשתראה בחדש זה אם תהיה בצפון השמש או בדרומה ואם תהיה רחבה או קצרה ולהיכן יהיו ראשי קרניה נוטין. וכשיבאו העדים להעיד בודקין אותם "כיצד ראיתם אותה בצפון או בדרום. להיכן היו קרניה נוטות. כמה היתה גבוהה בראיית עיניכם וכמה היתה רחבה. אם נמצאו דבריהם מכוונין למה שנודע בחשבון מקבלין אותם ואם לא נמצאו דבריהם מכוונין אין מקבלין אותם: **ה** "אמרו העדים ראינוהו במים או בעבים או בעששית. או שראו מקצתו ברקיע ומקצתו בעבים או במים או בעששית אין זו ראייה ואין מקדשין על ראייה זאת. אמר אחד ראיתיו גבוה בעיני כמו שתי קומות ואמר השני כמו שלש קומות אין מצטרפין. ומצטרף אחד מהם עם שני שיעיד כמותו או יהיה ביניהן קומה אחת.

אמרו

לחם משנה

דין משום דנסרק שם מין מכירין (דף כ"ח) דכשו מחם ומפיטי שוגנים מחם ומפיטי מוקפים חה הוי ל"ד:

פ"ב ב דין תורה שאין מדקדקין בעדות כחדש וכו' שכל ישראל בחזקת כשרות וכו'. הקשה המפרש דהא אמר הרב ז"ל בפרק י"א מהל' עדות שכל עם הארץ פסול עד שיוכיח שהוא כולך בדרכי כשרים וחיכן שפ"ש כאן שכל ישראל בחזקת כשרים וכו' הייט מן התורה אבל מה שאמרו בהלכות עדות הוא שפסול מדבריהם ע"כ. ומני אומר שם שקיבוצו קבוים חיכולו לוים מיכון דש"ל כיון דהוא פסול מדבריהם אין מקבלין ממם עדות והא נרים הארק כתב רבינו ז"ל שהפסול מדבריהם פסול לעדות כחדש. אבל בחמת קבוצתו אינה קבוים דנהי דמי שיודעים שהוא ע"ה ודאי שהוא פסול לעדות אבל בפסחתא אין לנו מחמיקים לשום אדם ע"ה דהייט שלוים לא בחזקת ולא בחמה ולא בדרך ארץ דעל הכהם כל ישראל בחזקת כשרים הם וכם בדרך ארץ לאמות אבל כשידעינו אותו ודאי שהוא ע"ה פסול וחוכו אכחב שם בהלכות עדות דהייט היכא שידעינו אותו בודאי. אבל מ"מ אני אמינה לגמ' דמדברי רבינו ז"ל ודוקא כגון משום דאפשיט הוי מחיתין לעדים הוה מקודש לפיכך אין לנו עניכן לחייב אבל אם העדים אבל בעלמא בדיני ממונות דאם החמו עדותן בטלה צריך שיכירו אם העדים, ולא רמיט לרבינו ז"ל בהלכות עדות ולא לשום מוכח אחר שהצריך שהחייבים יכירו לעדים או שיכיאו עדים לכחיד שהם כשרים מעמם דהם מוכרים בכפסא דבריהם דש"ל אין מכירין (דף כ"ב) דקאמר דהחקיבו מקדוים בקדוים הוא מקודש אין מקבלין אלא מן המכירין, אם הוא משום דבעל לעשות מעלה בקדוים החדש מפני שקלקלו אבל בעלמא ודאי דאינם צריך. ומה"מ רבינו ז"ל כאן נראה בהסך דהחקיבו לא היחה אלא להשחת עדות החדש עם אחר עדיותם דבעלמא דהאמה מוועלת בהן ודבר זה לא מצינו ולא רמיט. ומה שכתב רבינו דאמ"ש שמעלמא זממין החדש מקודש אמאר דנפקא

מגדל עוז

דין תורה שאין מדקדקין בעדות עד מקודש. פרק אם אין מכירין (דף כ"ד כ"ב): ואין מקדשין עד ולא מכירין אלא כשלשה. פרק אם אין מכירין (דף כ"ד) ופ"ק דכתובות (דף י"ג ע"ב):

הגהות מיימוניות

הקפות ומולדות ע"ש וכל עניין חישוב תקופות ומולדות המצוא במא"ה פי' חב"ו חב"ה וע"ש]: [ב] פ"ק דר"ה מ' יהי' ולא כדבי שמעון דשרי בקרובים. ע"כ:

אם שמע ל"ש מ: ב שם מד:

אם ראו מקצתו אלא כשלשה. פרק אם אין מכירין (דף כ"ד) ופ"ק דכתובות (דף י"ג ע"ב):

אם שמע ל"ש מ: ב שם מד:

אם ראו מקצתו אלא כשלשה. פרק אם אין מכירין (דף כ"ד) ופ"ק דכתובות (דף י"ג ע"ב):

אם שמע ל"ש מ: ב שם מד:

אם ראו מקצתו אלא כשלשה. פרק אם אין מכירין (דף כ"ד) ופ"ק דכתובות (דף י"ג ע"ב):

ן אמרו ראינוהו בלא כוונה וכיון שהתבוננו בו ותתבוננו לראותו להעיד שוב לא ראינוהו אין זו עדות ואין מקדשין עליה. שמא עבים נתקשרו ונראו כלבנה וכלו והלכו להם. אמרו עדים ראינוהו ביום תשעה ועשרים שחרית במזרח קודם שתעלה השמש וראינוהו ערבית במערב בליל שלשים הרי אלו [ג] נאמנים ומקדשין על ראייה זו שהרי ראוהו בזמנו. אבל הראייה שאמרו שראוהו בשחרית אין נוקקין לה שאין אנו אחראין לראיית שחרית ובידוע שהעבים הם שנתקשרו ונראה להם כלבנה. וכן אם ראוהו בזמנו ובליל עיבורו לא נראה הרי אלו [ג] נאמנין שאין אנו אחראין אלא לראיית ליל שלשים בלבד: ז כיצד מקבלין עדות החדש. כל מי שראוי להעיד שראה את הירח בא לבית דין. ובית דין מכניסים אותן בולן למקום אחד ועושין להן סעודות גדולות כדי שיהיו העם רגילין לבא. וזוג שבא ראשון בודקין אותן ראשון בבדיקות שאמרנו. מכניסין את הגדול ושואלין אותו נמצאו דבריו מכוונים לחשבון מכניסים את חברו. נמצאו דבריהם מכוונין עדותן קיימת. ושאר כל הזונות שואלין אותם ראשי דברים לא שצריכים להם אלא כדי שלא יצאו בפחי נפש כדי שיהיו רגילין לבא: ח ואחר כך אחר שתתקיים העדות ראש בית דין אומר מקודש וכל העם עונים אחריו מקודש מקודש ואין מקדשין את החדש אלא בשלשה. ואין מחשבין אלא בשלשה. ואין מקדשין אלא חדש שנראה בזמנו. ואין מקדשין אלא ביום ואם קדשוהו בלילה אינו מקודש. ואפילו ראוהו בית דין וכל ישראל ולא אמרו בית דין מקודש עד שחשכה ליל אחד ושלשים. או שנחקרו העדים ולא הספיקו בית דין לומר מקודש עד שחשכה ליל אחד ושלשים. אין מקדשין אותו ויהיה החדש מעובר ולא יהיה ראש חדש אלא יום אחד ושלשים אע"פ שנראית בליל שלשים. שאין הראייה קובעת אלא בית דין שאמרו מקודש הם שקובעין: ט ראוהו בית דין עצמן בסוף יום תשעה ועשרים. אם עדיין לא יצא כוכב ליל שלשים. בית דין אומרים מקודש שעדיין יום הוא. ואם ראוהו בליל שלשים אחר שיצאו שני כוכבים. למחר משיבין שני דיינין אצל אחד מהם ויעידו השנים בפני

פירוש רבי לוי ן' חביב

פרק ב ז כתב הרב ראוהו כ"ד עמנן נסוף יום כ"ט מס

עדיין לא יצא מכוב וכו' ואם ראוהו אחר שיצאו שני מכוכבים וכו'. דברי הרב בכאן כמראה הם מתוחים ומחוחים כי יש לנסם קושיא בן מהגמרא בן מדבריו עצמם וזה בשני פרקים. מדבריו שכתב בכאן ומדבריו שכתב בפרק כ' מהלכות שבת:

הקושיא מהגמרא היא שבשבת פרק במה מדליקין (שבת ל"ה:) אחר שאמרה ונהגו בישוב ארץ ישראל מכוב אחד יום שלם בין יהודה אחר שמואל מכוב אחד יום שלם בין בשמעון שלשה לילה תר"ה מכוב ה' יום ב' וכו' והביאו הריטב"ף ז"ל בנסק הלכה ופ"ב מקוב אין אחר הרב בכאן אם עדיין הוא יום כמראה טכס

פרק ב

ז כיצד מקבלין עדות החדש כל מי שראוי להעיד שראה את הירח בא לבית דין. ובית דין מכניסים אותן בולן למקום אחד ועושין להן סעודות גדולות כדי שיהיו העם רגילין לבא. וזוג שבא ראשון בודקין אותן ראשון בבדיקות שאמרנו. מכניסין את הגדול ושואלין אותו נמצאו דבריו מכוונים לחשבון מכניסים את חברו. נמצאו דבריהם מכוונין עדותן קיימת. ושאר כל הזונות שואלין אותם ראשי דברים לא שצריכים להם אלא כדי שלא יצאו בפחי נפש כדי שיהיו רגילין לבא: ח ואחר כך אחר שתתקיים העדות ראש בית דין אומר מקודש וכל העם עונים אחריו מקודש מקודש ואין מקדשין את החדש אלא בשלשה. ואין מחשבין אלא בשלשה. ואין מקדשין אלא חדש שנראה בזמנו. ואין מקדשין אלא ביום ואם קדשוהו בלילה אינו מקודש. ואפילו ראוהו בית דין וכל ישראל ולא אמרו בית דין מקודש עד שחשכה ליל אחד ושלשים. או שנחקרו העדים ולא הספיקו בית דין לומר מקודש עד שחשכה ליל אחד ושלשים. אין מקדשין אותו ויהיה החדש מעובר ולא יהיה ראש חדש אלא יום אחד ושלשים אע"פ שנראית בליל שלשים. שאין הראייה קובעת אלא בית דין שאמרו מקודש הם שקובעין: ט ראוהו בית דין עצמן בסוף יום תשעה ועשרים. אם עדיין לא יצא כוכב ליל שלשים. בית דין אומרים מקודש שעדיין יום הוא. ואם ראוהו בליל שלשים אחר שיצאו שני כוכבים. למחר משיבין שני דיינין אצל אחד מהם ויעידו השנים בפני

לחם משנה

כתי עדים המכחישות זו את זו. ותירץ לגיטס דס"ל אחר רבא הוא ואחר מעמרסן לעדות אחרת של רבא חדש להיה לנו חרי וחד ואין דבריו של אחד מתקום עמים כלום ומ"ג דלקן קיימת לן כר' רבא דגמ לשיר לנו ז בלה בתר עמה ומעידה חו בלה בתר עמה מ"ם פסק רבינו ז"ל כמקומתמא דאמר מלינא דרב חסדא מעוה דחלי הדין אמת אלא דמה שבקבה שם לרב חסדא הוא מעוה דלר' הונא אחי ליעמא לעדות אחרת כשנמצא דהיינו עדות עגין אחר אבל לרב חסדא אם אלא מעוה עד אחר וכבר רמזו בתוס' ז"ל דוחק זה בסרק אין מכירין אבל הדין אמת אלינא דס"ל. ולהכי ל"ל דרש"י ז"ל סרק אין מכירין פירש הברייתא כמו שחילנו בשבועות אלינא דרב חסדא אמ"ג דלא ס"ל כוותיה דהיינו אמת לגבלנו אלא לפרש הברייתא

ו אמרו ראינוהו בלא כוונה. גם זה שם שם ברייתא ונמרא: אמרו עדים ראינוהו ביום משנה ובעבים ובמרים וכו'. בתשבה פרק אם אין מכירין (דף כ"ד:) מתשבה שבתו עדים ואמרו ראינוהו בעבים בתמרה ובריעים בתמרה אמר ר' יוחנן בן מרי עדי שקר הם. ורש"י ז"ל פירש דעל המדשה העידו ועדי שקר דקתאר ר' יוחנן בן מרי לפי שאינה מתרגת לבון בשמים עבר שעת ביום מתוך המתרת לתוך מערב ע"כ. ומסתייעת מילתיה ממלי דקתאר בגמרא אמרים שבת בתרוכה ומעבים שבת בקנרים. ורבינו ז"ל הכרמיין מתר מן הדעת פירוש זה ופירש הרב"ג שהיה מלבן הוא מתני שבתי חשבון לא היה יכול להרלות מרבים בת בתרוכה ומעבים בת בקנרים אפשר שמוכל להרלות מעבים יותר מהרה מעבים אמרת כפי דרכי ההגנה. וכמ"ש רבינו ז"ל סרק מהלכות אלו ח"ל

הגהות מיימוניות

[ג] כ"ר"ג ודלא כרבי יוחנן ב"ג דאמר עדי שקר הם, ע"כ: [ג] כר"ג ודלא כרבי יוסה בן חרכינס דאמר עדי שקר הם, ע"כ:

מגדל עוז

ואין מקדשין אלא כיום שד ויקדשוהו שבלה. פרק ראוהו כ"ד (דף כ"ה כ"ו) ופלק דמסתדרין:

אותם שבני לא נלא בעדים נחון שמעשים לכם ר"ד ובראיל ובלו אח"כ מקבלין אותם מה יעשו והרי פשקם שרולא בו טירה ראוק הוא. וא"ם כלא אחר בתחלת ערב שלישי עדיים שרולא לא בחדש וכו' ואם סיה נייעסה יחר על כן לא יעלו וכו'. כתשובה שמעון אותה מעולה הייה מעולא בעניין קיבון הלם חדש שכבר נתפנר בחדש ר"אבל מועלא בסיוקין המעודות ומיוצא כו'. ודע שבלבה בלתחריב ובראל לאותו ר"ד עמנון יש עליה כמה קושיות, כלחד אחר בה עדיין לא יצא כוכב בגיל שלשים וכו' בעדיין יום הוא ובלא אחר שיהיה זה בעת בין הבשמש שבני אחר ר"ל בין הבשמש בעגלה בתחיים הקדוש אחר עד שיולא ג' כוכבים ניעוניים אז הוקן הקרא בין הבשמש בכל מקום זהוא בשן מן היום בבין מן לילה ודנין בו לחמיר בכל מקום וכו' ומתשמש דבריו ז"ל אחבר שחבקש בחמוד אלא יהלה בוכב ובאה הקרא בין הבשמש בין אחר בבר אחרים ישיבה זה הוקן בין בשמשות לא מן לילה שבני אחר עד שיולא ג' בוכבים.

ו' חביב

אלם כבר יצא בוכב אחרים אחר אלא אלא יקרא יום והרי מבוטר בחמאר שמואל אלף על פי שיצא בוכב אחר עדיין הוא יום עד שיצאו שני בוכבים כי אז מתחיל בין הבשמשות כי כן הוא פירוש דברי בחבר שמואל בתלתי בין בבשמשות בגובל ר"ל בפירוש הבשנה ח"ל. ודע כי אחר ביאת בשמש עד שיבלה בוכב מן הבוכבים הבינוניים בגובל ירקא יום ומבינלה בוכב אחר עד שיבלו שנים הוא ב"כ יום ומבינלו ב' עד שיבלו ג' הוא זמן בין הבשמשות ובבינלו ג' הוא לילה בלי ספק פ"כ. הרי נלאה מבוטר מ"ם ואע"פ שבבוכבות הבינוני לא נאמא זה בלבון כי אם לשון אחר והוא, ודע כי אחר ביאת בשמש עד שיבלו ג' בוכבים בינוניים בגובל ובאורה הוא זמן בין הבשמשות וכו' ע"כ. אמנם להבנים הדין שבחר בכלון עם מ"ם בהל' שבת אבל בבל"ר נראה מבוטר שבינום מאחר שמואל הוא אמ"ם ובינלו אלא אי אמבוטשחות הוא האמתית אי אם אפשר לומר שבאמינן אחרת ביד יבא בחוך דברי בעמ"ה מ"מ הבוטיה היא אמתית ובחזקה ולאלו להבחבל בחיאחה: הבראשיא מדברי ז"ל עלמון בבלן הוא בדיוק דברי הבראשונים בחבר לדיוק דבריו האחרונים שהרי אמר ז"ל אם עדיין לא יצא בוכב לאחרים מקודם וכו' הא חזקות בלבון הבב. ובגראה שלון בוקבו בהן אלהי בשבא לשון ז"ל ובלבון הבבון הוא אם עדיין לא יצא רק בוכב אחד אבל אבל אם נשבה אלא נאבא זה בשום אבר לא דבום ולא אבחיבה יד. עוד ג"ל להבינר הבברה אחת בדברי הבב ז"ל אע"פ שאינה בחוזק הבזבר ובינלו בו אם שבחב הבב ז"ל ואם בלאהו לאחר שיצאו ג' בוכבים אחר בוכבים וכו' לא אבבשם שבוא לילה ודאי בי עד שיצאו ג' בוכבים אינו לילה ודאי בי עד שיצאו אלא אבשם שבוא בין הבשמשות והוא אבשם לילה בבלי ספק לילה בי בן מבארת בחיבתי. גם הבב ז"ל בפ"ה אבלבות שבת בחב בחיבות שאינו ודאי לילה עד שיצאו ג' בוכבים וא"כ מדאה שבחבן אין הבשמשות אין אחרים בין בבשמשות לבין אחרים לבוכבים אחר בוכבים ובינלו בבלי ספק לילה בי בן מבארת בחיבתי. גם הבב ז"ל בפ"ה אבלבות שבת בחב בחיבות שאינו ודאי לילה ולבן ובינלו בבלי ספק לילה בי בן מבארת בחיבתי. ושב אני מוכבת לבוסיף על דברי ואומר בבלבה לבו לומר שבבה מודה בשמואל אמבה. ושב אני מוכבת לבוסיף על דברי ואומר בבלבה לבו לומר שבבה מה שאמר בבבן' ואחזו לבעבייהו דא אמר בבבן' אינו אחר בין בבשמשות בבאחר בבבה אחר וכו' אלא דאין בוונת בבה ור' יוסף לפרש הבבייהא לבד כי אם להודיעו שיאור בין בבשמשות בבשם שמואל לדעתה בבי אחמא הדין בחבר בבבה. אם בן בהבבה לא אומר שבוף אבן שיאור בין בבשמשות בחוזבר בדברי בבה ור' יוסף שבאה אבלך אלף וא"ק אחה הוא אחר בבבסיף בבחבון בבבבבה לבלין המיזבר בבבייהא בדברי ר' יהודה אבן מוצא שאם לא אמר בן יש אחיבה מבאחמרים בבשם שמואל לבאחר שמואל בוכב אחר יום וכו' ג' ליבה והוא בזה אחוקן. בבבר הוא מבואר בגמרא בבשם ר' יהודה אמר שמואל אבין בבבשמשות אמר הוא זה בזמן שהוא אחרון אבל ודאי יבא אחין בו בדי שיאור אבילה ריאחר הרמ"ן ז"ל בבבסקין בשיאור אבילה הוא שיאור אבלך ג' אחה ואחאר שמואל אחבר ג' בוכבים ליבה בודאי אחר אחר בעבבר בי"ם דר' יוסי אחרי אבבה בבחבת בר"י בעבין הבוחר והבהבו הבוסבקים ז"ל דא"ם לעבין מוצאי שבת ואחאר שמואל ג' בוכבים ליבה הבילאו הרי"ף ז"ל לבבבן הבבה וכן כל הבוסבקים א"כ נראה שהוא אבל אחר בי"ם דר"י אם בוף שיאור בין בבשמשות דבבה ור"י שהוא בבוף שיאור אבלך אלף וא"ק אחה אחר אבינת בבבבבבבה הוא בבבבבבבה בבבבבבה ובבוחבה בעבלין שאם הוא לילה לדעת ר' יהודה א"כ לדעתם בחבלים אם בין בבשמשות דר' יהודה הוא לילה לדעת שחוזר וכלי אחאר שמואל ג' בוכבים ליבה אינו אלא לילה עד שיצאו בין הבשמשות דר"י בבבבבה א"כ בבבבבה לבו לבחר שבעבבבה בבבבבה בבבבבבה אחמר בבבה ור' יוסף לפרש הבבייהא לבד ואח"כ הבילאו אחמרים לבעבין אחמא כפי דעתם בוחזו לבעבחייהו בלבחר בבבבבבב

שגם הם כיתרים דברי. והתשובה אלו מפרק החשובה הזקן פרי"ב רמ"ם ז"ל והמעיין יבין כי לא ראיתי לאחרים ולדעתם ז"ל ובין לדעת הרמ"ם ז"ל הכתוב בגמרא הוא שמה שאחר ומחזו בשעייכו הוא לגבר שכרכה בשם שמואל כפי שאמת ול"ב נריך אלא יבארו מאחריהם לשאמר טוכב אחד יום וכו' אחר לפי זה נהקיימה הקושיא שאחרי כיון שנבנה ויש יוכף שיהיה הוא מדבר כמוכם לחודם שמואל אחר מאחר טוכב אחד וכו'. ושוד שברי מלינו שברי"ם ז"ל סבק כבנה לחומרא והבין לפסק מיירא דשמואל טוכב אחד וכו' הנראה דלא מלינו מהדי. והנאמר מהבילא לפסוק כמותו אחר אחר יום בין הסמנות והוא כשיכלו ג' כוכבים ביטויים לא לפסוק כמותו אחר אחר יום וכיום

לו לגבי לפרשו:

בכלל הדבר שבכבנה לנו לומר שבנה יודה בשמעון דשמואל טוכב אחד יום ונריך לנו לדעת כלי זה מתון ובלי זה נבך כי כפי הנראה בהבנת לומר שמואלים. ולפי ר"ם רבינו ז"ל דיש חילוף בין המחקה בשקיעת החמה לשקיעת החמה כשאר בהוא, גם בספרי בעלי החדושים ובפשיטו לדעת רבנו הם ביטור ג' מילין ובנים אחר שקיעת החמה קודם שיתחיל אחר בין הסמנות אין קושיא כלל ואמאמר שמואל טוכב אחר יום וכו' יבא בפשוטו מחדבר אחר שקיעת החמה ומם כי זה הוא יום כיון שלא נראה ג' כוכבים ומחזוקה רבנו ובב יוכף הוא שלדעת רבנו כשיעבור אחר שקיעת החמה ביטור אחר אחר בין המלך ג' מילין ובנים יריה ביה"ם וילבו אחר כוכבים ביטויים ולדעת ר' יוסף לא ילבו עד שיעבור אחר שקיעת החמה ביטור אחר אחר בין המלך ד' מילין ובנים ואם אחר אחר בין ביה"ם ומם כן אין קושיא כלל ולדעת רבינו הם ומחלוקי דבריו. הבל לדעת הרמב"ם ז"ל נראה אחר זה אחת שמ"ב הוא לו לבנים לו אחר זה דבר מוב. ולדעתו פי' מחלוקת החמה ר"ל מיד אחר שהחבר נוף החמה מעיגיו ובולתו אלדעתו ז"ל גם זו הוא שבנה הרי"ף ז"ל גם הרמ"ם ז"ל לא הבה בספרו לא מדברי ר"ם בנראה אלדעתו ז"ל אי אי' מחלוקת החמה הוא בשבוא בשיסבר נוף החמה שעיגיו ואם כן הדבר קוטן לחוכחין כי אין

הבנר להבנים אחר שמואל טוכב אחר יום וכו' אם שבנה רבנו:

ולישב בכל יומו הבנה, דרך מבל לדעת רבנו יאמר יומים בשנה שוכב אחר ביעוני ילבה קודם שהשקע החמה ויש יומים שלא ילבה עד אחר שקיעת החמה. גם יש יומים שאין טוכבים ביעוניים ילבו אם שקיעת החמה בשאחר ויש יומים שלא ילבו עד שיעבור זמן מה אחר שקיעת החמה. ובנקיום דברי אלה שאחרתי שאין הטוכבים נראין מחזיר בכל יומו הבנה בזמן אחר בשרך אל שקיעת החמה אינו אפרך כי הבכל נוחר ביומו בו ובשהבלו זמן הלאותם כפי מנב הבמם בגבלו וכפי רוחק הטוכבים ממנו. ומן זה המילוף כ"ל בנה יקבשו לבלתם אי כמה יאחרבו יום ע' בשעה. דרך אבל לדעת רבנו לשנים אי טוכבים אינם נראים קודם שקיעת החמה אלא ביום אחר שקיעת החמה ויש יום שיהיו בשיעלו בם שקיעת החמה ויש יום שיאחרו מעט אחר שקיעת החמה ויש יום שיהיו בהאחר יותר וכרוב שיוסיפו בהאחר לבלות אחר שקיעת החמה הוא שיעור אחר אי אמת שבא אחר אי אמת אינו כי כשיעבור שיעור זה אחר אחר שקיעת החמה לשנים אפשר לאי טוכבים לילבות אם לא יהיה לגולל קוצר לאות הטבים אי אי זה אבנים שיבבו אחים ול"ב לדעת רבנו זמן אחר אחר אינו אינו אינו אי אחר שקיעת החמה יש יומים שלבו לילבות אין אינו אינו בין הסמנות כיי הדין ולאמת כי הבר נראים אי טוכבים ויש יומים שלבו לילבות אינו אינו בין הסמנות. אחר אחר אי אינו אי אחר זה אחר אחר בכל יומו הבנה הוא ביה"ם. ופפי"ז אין קושיא כלל בבוגיא אמר שאמר שמואל טוכב אחר אחר יום מדבר בין קודם שקיעת החמה בין לאחר שקיעת החמה והחדוש שהדישנו הוא ביום שיהיה אחר שקיעת החמה כי עדיין הוא שלבמת אחר בין הסמנות אינו אחר אחר אי אינו אי אינו אי אינו

עם רמייתם כלומר לא יעמדו לעדות ורמייתן תהיה כמו עדות. ופ"ק לי שכיון שסם זאת שהקדמה להקדוש כגולה שהתבטל הקיבוץ ואינו כן שאף אם מדה אל"ל לקדשו בשעת רמייתו כי אם לאחר עם כל זה מקשה לפה הורטו לעמוד שנים שיעידו בפניהם תהיה רמייתם כמו עדות. ועוד נראה כי זאת היא הקושיא שהקשה המקשה לא האמרת כי לאמרת אין חזוק כמה שאמר ומאי לא תהא שמיעה גדולה מראייה, אבל אם יקשה לפה עדיין עדים בלי ז׳ שעה שיקדשוהו יקדשוהו בראייתם דלא תהא ומ׳ יבא בסוב לכן אני אומר כי מה שאמר רש"י בראייתם שיראו אם רמייתם כמו עדות ובלי ז׳ שעה שיקדשוהו לא יעמדו לעדים ולזה הטיב הפיב בראייתם שיהיה כמו עדות לפי שראוהו לילה. ואם שאחר רש"י לפעלה ולא מריבה קלי כא להרן קושיא אחת שיש בפי הלשון והיא דשיראו ולא שיקדשו אלא שראוהו עומר מקודש עד שתבקה ר"ל עד שתבקה ביום שלשים ואם נאמר דאם התלוקה הביה דאוהו ב"ד וכו׳ מדבר בכך פ"ב אין אמר יעמדו בנים ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש הרי עבר היום, זה אמר רש"י דלא מריבה קלי בסמוך לתבקה דר"ל תבקה יום שלשים אלא שראוהו יום כ"ם ונשאר שהות לקדש מקודש שיעבור כל יום שלשים ולזה אפשר להעמיד בנים ויעידו וכו׳, ופע"ג דלפי מה שאמי מפרש זה הלשון ר"ל דבשאר כל יום שלשים אם כל זה אמר רש"י שהיה שהות לקדש כגולה שהוה לבד לא יומר מהום דבריהם מיירי דלא נמצא כלל מכל יום שלשים שהות לקדש אבל אל"ע דבשאפשר נשאר כל יום שלשים וקודם שיבא חידוש בגון שראוהו בלילה אפשר היה עומר דבשאר נם מיום כ"ם שהות. זהו הלגע"ד

בחבנים החלבה פ"ם פירש"י ז"ל ובסתיבו בפי ההקדמה שבתבור שהבור הזה הוא הנהה תחיה תלמיד שלה לפרש דברי רש"י ז"ל. ומם אינו כן אלא שהם דברי בעלי הסוס הרי בלשון עבר הקולמוס על מה שבתבתי בזה כי כל הדברים מתמת ודעתי הקלרה לא יכלה להבינם. כלל הדברים נתבארה הבלבה ובדיעים שבתבתי לפעלה הם אמת בין הכי ובין הכי ופל פיהם אבא לייטב דברי הרב ז"ל בלי שהשאר קושיא כלל ואומר, כבר נתבארה שיש ג׳ תלוקות בענין ודינם מחולף. כב׳ בבכורות ובאל׳ למדנו היתה מדינה דזה עצמו עשה הרב התלוקה, הא׳ בראוהו ב"ד ביום ונשאר זמן לומר מקודש ובדין בזה שיאמרו מיד מקודש, זאת התלוקה הזכיר הרב בראשונה במ"ם לראוהו ב"ד עצמן וכו׳ אם מדיין לא יצא בוכב וכו׳. התלוקה הב׳ היא בהבא אחר שאמילו לראות בלילי שלשים אחר שראוהו וכו׳ לאחר מאחר שיצאו בכאן דבריהם ו׳ הוא אחר שיצאו שני בוכבים הרי הוא בלילה. התלוקה הג׳ היא בבראוהו ביום ולא הבשיקו לומר מקודש עד שתבקה ובדין בה דלמחר יקדשוהו ב"ד בלי שום עדות כלל גם זאת התלוקה הבה לגמרי אחר מדיון דברי הרב שהרי הוא אומר אם עדיין לא יצא בוכב אומרים מקודש עצמתו דלא יצא בוכב הא אם יצא בוכב אין אומרים מקודש ומה גם לא יעשו דיינים וכו׳ אלא דבר אחר ומה הוא שלמחר יאמר מקודש בלי שיעשו דיינים וכו׳ גם מדיון דבריו האחרונים בבה נלחוד שהוא בחב ואם ראוהו וכו׳ אחר שיצאו ב׳ בוכבים למחר ט׳ בעצמו דינאו שני הבוכבים הא אם לא יצא כי אם אחד אין אומרים מקודש מיד אלא מה יעשו שיאמרו למחר מקודש בלי שיעמדו ב"ד בלל הרי האחרו בפירוש בדברי הרב הג׳ דיינים שהבדים ובאה ביאל נאלו שהיא הקושיא הבאים בדבריו ז"ל כמו שאתה בראה בם שבאי הדיינים ומהעלקות המחברות הם עצמם אומם שהבדר הרב כי לדמיון שראוהו הירח ב"ד ביום שנשאר זמן לומר מקודש אם הרב מבל שראוהו אומו אחר שיצא בוכבי אלו לומר מקודש קודם שיצאו שני בוכבים. ולדמיון שראוהו אומו ביום ולא נשאר זמן לומר מקודש אם הרב מבל בדיון דבריו שראוהו אומו אחר שיצא בוכב אחד ב׳ אז לא ידעו הם אם יש זמן לומר מקודש כיון שלא ראו מהי לא אומו בוכב אחד ונם לא אמו אם אמו יודעים כמה יתעבב בלא בוכב הבני על האחד ואולי קודם שיצאו לומר מקודש יצא בוכב אחר, מה מאחר יאמרו מקודש ואם"כ יראו אם יצא בוכב אחר בין בך ובין בך יחזור לאחר תקודם ואם לא יצא בוכב אחר מקודש לא נתן לישבות בן דבקידוש החדש אין ראוי לב"ד לומר דבריהם על בפק לילה, הרי מבואר מזה דאמ"ג דהרב מבם בבאן לפסק הלבה מאחר שמולל בוכב אחד יום מהבשאם המחבר לאמלה אינו בוחר לזה בכמה שבם חבל אם עדיין לא יצא בוכב כי אין בוחנתו לשום מבל ולבתם שבדיין יהיה יום לבד כי לזה אם"ם אינא בוכב אחד עדיין הוא יום כמבואר בדברי שמואל בפי׳ אבל בוחנתו לשום חבל בעבור שעדיין יהיה יום ושאר עוד מהיום זמן לומר מקודש בבר כי בוחלי אם בראוהו לא יצא שום בוכב בשאר זמן מבא"ל אם בבר יצא בוכב שאם"ם שעדיין הוא יום לא ידעו שבשאר ביום עוד זמן בחבר ובזה חילוש לקושיא הראשונה: גם הנ׳ דבר קל לתקן וזה כי זמן ביה"ם בדון עליו שהוא מבלילה בשיהיה חומרה לא בשיהיה קולא ולכן בשלא הבשיקו לומר מקודש עד שתבקה ביל ל"א שאין מקדשין החדש בזמנו ומעבירין אומו אז בדון זמן ביה"ם ליום ובנדאי אם הבשיקו לומר מקודש קודם שתבקה אם"ם שהוא בזמן ביה"ם מקדשין אומו כי אלא לקדש החדש בזמנו שמתבאר מדברי הרב סוף פ"ג הבל בחלוקה הבאים שמדבר שראוהו אחר שיצאו שני בוכבים בביל שלשים אין מקדשין אומו אז בזמן ביה"ם ובדין אומו בלילה כיון שנשאר לבם בל יום ל׳ שיבלו לקדשו. והנה נראה חבמת הרב ז"ל כי הדין שלמעלה הראה בתבונה שאחרה לאומו ב"ד וכו׳ ולא הבשיקו לומר מקודש עד שתבקה והדין של מבה ב"ב יצאו שני בוכבים וכו׳ הואר נגמרה רש"ם בגון שראוהו בלילה ונלאה הרב בתבמתו להבין עד שתבקה שהוזכר בתבקה בבשובו ואם לא תבקה ודאי עדיין יבלו לומר מקודש שאם לא אחר כן הרי הוא קולא בזבר וכתר"ם בגמ׳ בגון שראוהו בלילה פירש כי ביה"ם הרי הוא בלילה שאם לא נאחר כן הרי הוא קולא וזה לחלוף הבאים בחבר נתבאר: **גם** הבעיה הד׳ מבואר בה הסיבון לאמלה בשם התוספות ורש"י ז"ל ואין עוכך לבטל הדברים:

בפני השלשה ויקדשוהו השלשה: י׳ בית דין שקדשו את החדש "בין שוגגין בין מוטעין בין אנוסים הרי זה מקודש וחייבין הכל לתקן המועדות על היום שקדשו בו. אע"פ שזה יודע שטעו חייב לסמוך עליהם שאין הדבר מסור אלא להם ומי שצוה לשמור המועדות הוא צוה לסמוך עליהם שנאמר אשר תקראו אתם וגו׳:

פרק שלישי

א עדים שראו את החדש אם היה ביניהם ובין מקום שיש בו בית דין מהלך לילה ויום או פחות הולכין ומעידין. ואם היה ביניהן יתר על כן לא ילכו שאין עדותן אחר יום שלשים מועלת שכבר נתעבר החדש

פירוש

י׳ בית דין שקדשו וכו׳. זו קולא בקידוש החדש שבבי נאחר מקרלא אחוש כלילו אחר **לאחר מקרלא אחוש** שבבי אין אנו סומכים אלא על אמיתיבם מקודש ואחילו בשגגה לו ונלאה:

פ"ג א עדים שראו את החדש וכו׳ לא ילכו. לפי שאינם מגיעים למקום בית דין אלא אחר יום שלשים אחר שנתעבר החדש. וקשה לי שבבי אמר בסוף פרק זה שאם לא בא עדים בל יום שלשים ונעבר את החדש ואחר ד׳ או ה׳ ימים באו עדים המקרן ומעידו שראו אילו היום נמצא ואילו בסוף אותו המים מאיימין עליהם אם עמדו מדינורן מקודשין אותו ומוזרין ומונין לאותו החדש שלשים. שבה נתבאר מדברי ר"ל שיש תועלת לעדות העדים אחר יום ל׳ בואיל ונראה בזמנו וזה נראה שאינו שבבי אותו ב"ד יש לבם לחזור ונקבע בזמנו ואמן בתחלה שאין עדותן אחר ל׳ יום מועלת וכבר אין טעם שבבר נתעבר החדש וזה מורה שאם עיבר ב"ד את החדש

בפני השלשה וכו׳. אם אמר לא חיבן הבאה בבר בבר בבר

החדש: ב עדים שראו את החדש הרי אלו הולכין לבית דין להעיד ואפילו היה שבת שנאמר אשר תקראו אותם במועדם וכל מקום שנאמר מועד דוחה את השבת. לפיכך אין מחללין אלא על ראש חדש ניסן ועל ראש חדש תשרי בלבד מפני תקנת המועדות. ובזמן שבית המקדש קיים מחללין על כולן מפני קרבן מוסף שבבל ראש חדש וחדש שרוא דוחה את השבת: ג כשם שמחללין העדים שראו את החדש את השבת כך מחללין עמהן העדים שמזכין אותן בבית דין אם לא היו בית דין מכירין את הרואין. ואפילו היה זה שמודיע אותן לבית דין עד אחד הרי זה הולך עמהן ומחלל מספק שמא ימצא אחר ויצטרף עמו: ד היה העד שראה את החדש בליל השבת חולה מרכיבין אותו על החמור ואפילו במטה. ואם יש להן אורב בדרך לוקחין

העדים בידן כלי זיין. ואם היה דרך רחוקה לוקחים בידם מזונות. ואפילו ראהו גדול ונראה לכל לא יאמרו כשם שראיתוהו אנחנו ראוהו אחרים ואין אנו צריכין לחלל את השבת אלא כל מי שיראה החדש ויהיה ראוי להעיד ביינו ובין המקום שקבוע בו בית דין לילה ויום או פחות מצוה עליו לחלל את השבת ולילך ולהעיד: ה בראשונה היו מקבלין עדות החדש בכל יום שלשים. פעם אחת נשתהו העדים מלבוא עד בין הערבים ונתקלקלו במקדש ולא ידעו מה יעשו עולה של בין הערבים שמא יבאו העדים ואי אפשר שיקריבו מוסף היום אחר תמיד של בין הערבים. עמדו בית דין והתקינו שלא

לחם משנה

בחדש לין לכם לקיבוע בחדש וקשים לן בלי מיעבדא מוצה. וכמבואר בתין שני הדינין פרוש שכרי שנין דבדי פוה שלין מחדש מעבלת בסתרבת קרבן ל"מ ומכיון שכרי עבר יום שלשים שבחדש ומן הקרבן, אבל שנין דבדי כשוף שלמר מקרשין אותו ויהיה לקרבנו אחר ר' אז ס' ימים לשלו בשוף בחדש מעבלת

ב עדים בראו את החדש וכו' פל ל"מ ניסן ותשרי מפני תקנת המועדות. כיון שפרש הכתוב בקרילת המועדים ואמר במועדם מחללין עליהן את השבת בשם שמחללין את בשבת של שמחדש ושל שבת בכתוב בעבור המועדים דכתיב בשם במועדם מדדלשיע על שמועדים דכל פרשה דכתיב בה במועדו ותקיש בשבת ואמר במדבר ביום המלכו לבקריבם לי בשעתו ומכיר בשבת לבלבר הקריב לא קרבן כי בשעתו וקריאת המועדים בשבת היה בבי בחדשים שלו ובזמן שבמקדש קיים

יוצאים מן כל הדברים מפני מוסף ל"ה:

ג כשם שמחללין וכו'. ושן בגמרא (ל"ח ל"ב):

ואם לא הסכמו ואסמרא מעבה בדבי מהדלה שבלר אלא בשר בדרוך לכל הבאלה מפ"ג המדין שהוכה בחדש מקדש מכל מקום כדי שלא יוציאו הבלים לעבר מכריע בקרבנו הקרבן. זה נראה לי בפתח בדן לישב דברי רבינו ז"ל:

ב עדים בראו את החדש הרי אלו הולכים לבית דין להעיד וכו'. קשה מאי לפיכך הוא זה הא מן הבאורה על כולן מחללין בשוב דכלהו דאמי חדשים אינו שוטר בדבתנו רש"י ותוס' ז"ל בסמ"ק אלא דבנגן אמרו לפי אמרו מיקון בשוטרות מלי בכם אלא דוקא ניסן ותשרי אחלי בכם מקון בשוטרות ומוכרחים אלו עמר בן דמי לפי אלא ניסן ותשרי דבחדש בהו קרא דאלה מועדי ה' מ"ל בגמרא מ"מ מחללין אבל ועקרו דבנן דבר תורה וא"כ הימה על רבינו ז"ל שבחר לעיכך אין מחללין אלא על אלו מדרבנן אמרי עשה זה כיה רמי לגבל על הכל. וי"ל דאמר"ל דאמר מחדשים אחרנו מדאיתקרו שוטר בשרשים אמתם מ"מ הך קרא דאלה מועדי ה' לא כתיב אלא בניסן ותשרי ובין שבן אלא מקום דבנן עמר דלבני אלקינו קרבן לבני עמר דהני בכל זמן מחללין

מבמ"ב בשאר דמחללין הבדים כו'. ברים פרק אם אין מכירין (דף כ"ב) על מאני דאמרה

ומעדין עמו וכו' אחר רב פפא אמר אחד אב אחד וכו' ואחד לא מסיגון ומכיגים מעבה בבא הוא

מאלרא אהלך אבל הבאר לבעיר עליו בשבת בשמאל ומיכא רבי ראלרא אחדים אחרים

הוה בהדיה וכא דלא הסוב לבה בבבה בשמאל בל ר' ראלרא רב אבי אחר ר' אלרא

אבדרא אחרים הוה בשמאל ואבל ר' ראלרא לגאבדרא בבדיה ל"ה אמר לגיאבדרא מבו

דאיתמא מסיגון לא מחלגין בשבת קמ"ל ל"ב. ותקנו חכמים ז"ל בני בא דבקבו

בגמ' ואחד מי מהיגון אינמא כי לא מהיגון מני מחלגן אם בשבת לילך בשבת אלא

עם אחר כדתמר בס"ק בני אבא ובמ' דילון לא מסני מיגבראו זה עם זה אלא אמר יאבל

לאחר מיגבראו בבני עם אחר ובראה דלא מקשה אילך אחר מחלגן שבת כיון דלא

מיגון לחודיה אלא מקשה על ליגבא דמגיגון דנקא אחר דמגמא דאר מיגון ל"ב.

ונקשה על זה דמגמא דאיתא לבא לאחר ילך בשבת אמ"ל שאינו יודע אם אם אחר מ"ב

לאה כוגבבו בגמ' לילחק בהדי דרבי אלרא דלבא מהגיגון קשיא בלא דבחם לא

קאמר אלא מרבי אלרא אלרא לילך לבעיר אם בשבת אמ"ל אלא היה בר עמו אלא אלרא

ומאם אם בר אחר דבגמרא מגיגון כולבן לידחק ולאחר אחר אב לאחר בשבת אמאם

דקשיא ליה לאמלא דבגמרא אחר לבר כא אחר לא מיגון היה לבה לבעלא אינם אבל

מבריאתא דר' ראלרא לב"מ. ויש לעמר דהני מקשה מבקאדה בבריאתא לבעיר עליו אלא

קאמרה לבגמרא עם אחר לבעיר עליו בשמאל דבני אלרא לאחדיה לאחדיה היה נתמן ומילא

אלא הבאבבו בשבת בבדו אל רבי אלרא. ואמ"ל אין אין רב בבא אלרא ש דאמרינן

אלא ליה לבגמרא עם אחר לבעיר מבעי ליה אלא לבעיר עליו דאמאם דאמר לאחדיה

מיגון ואו אלא לבה לי מיבא עד אחר בשבת אמ"ל אלא דאמאם אם אם עד אחר אלך

לבגמרא אולי ימצא אם עד אחר לפי דברי האמר' ז"ל. לזה יש לבאר עם מה שכתבו

האמר' ז"ל (בדיבור הבדמ' הוא) ח"ל ז"ל דמיירי בעד אחד בלבד אם אחדים אלך רבי

אלרא לבגמרא ובלבעיר אמי אל אחדים. ולפי זה מיבום בבריאתא הבי הלך אלא אמר אל

אחדים אבאה בשבת לבגמרא עמו ולבעיר אל אחדים ומ"ב אחרים בבריאתא הבאים מדיים

ולזה הקשו בגמרא מ"ה אמי לבעיבא לעמר בשלמה ביבאם קמא דאיתין דבה רבי

אלרא אחר אמרינן אמר דבמפנין בבריאתא דאמ"ל דלא היה אחר אמר מילא אם בשבת

אבל לבעיבאם בחדא דבמה אבאם אמר לבעיבא אלא אמי אלרא אמר אבל לבעיבאם ז"ל אמ"ל

אם אם אם

כשמעמד שמוש ומתלה וקרב מקבש ומתלה תון מערב בשסח שמקריבים אותו מי ששת בשבל אמשש בשסחים כמו שיבאר במקומו:

ו נוהגין אותו סיום קדש. ואולי יום שלא הקדים ולא העידו ובא יום שלשים ואחר קדש ובא יום ונבטל הקדש ומקדשין הקדש ותלולי כיוף יום:

לפי שבראשונה לא קדשוה ביום דין ולא כראוים קובעת אלא ביום דין שלאחר מקודש סם שקובעים ושליסם אנו מוסיפים: כשהרב ביום כיקרה וכו'. ומפני מה מקבלין עדות בהקדש כל היום לפי שבהלכה הקבלה ובטל בהקדש ומקדשין בהקדש ותלולי כיוף יום:

ח בראשונה וכו' כמו ומעל מעלת סעיר בשמיטה שיהם שריאה וכן ויעשה דוד ותגשיו ומחבריהן ולקדשיון ובזיהם שעשות מבילין בלונאות של אבן אחרים וקבים ועלי שין ומעומות שבקן וכוכבן בחיאה ושולה לרגלם סבר ומנים כבן יאת אחר ומולן ומבית ומעלה ומורד עד שראתה אם מבינו שבוא עשה כן בראשון סבר בבני וכן בראשון סבר בבלוכי. ומלין כיון בעילין בשעות מבר בשבתה לבראשון ומבריבת בראשונה ומבראשונה לבילין ומחזון לבית בלתי ובבית בלבי לא זו מבש אלא מונן ומבית מעלה ושוביר עד שראתה בל בעולה לעניו בחדוות ל"ב, ע"ב

שאין מחללין אם בשבת לקיימו אלא לקדשו בלבד. לשון גמרא (שם ל"ח.) יכול בשם מחללין עד שיקדשו בי מחללין עליהן עד שיקיימו ת"ל אשר מקראו אם בשובתם בל הריאתם אתה מחלל ואי אתה מחלל בל קיומן:

**על שלא יהיו מקבלים עדות החדש אלא עד המנחה כדי שיהא שהות ביום להקריב מוספין ותמיד של בין הערבים ונסביהם: ן ואם הגיע מנחה ולא באו עדים עושין תמיד של בין הערבים. ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נודגין אותו היום קדש ולטחר קדש ומקריבין מוסף לטחר לפי שלא היו מקדשין אותו אחר מנחה. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי ובית דינו שיהיו מקבלין עדות החדש כל היום כולו ואפילו באו עדים יום שלשים בסוף היום סמוך לשקיעת החמה מקבלין עדותן ומקדשין יום שלשים בלבד: ז כשמעברין בית דין את החדש מפני שלא באו עדים כל יום שלשים היו עולין למקום "מוכן ועושין בו סעודה ביום אחד ושלשים שהוא ראש חדש. ואין עולין לשם בלילה אלא בנשף קודם עלות השמש ואין עולין לסעודה זו פחות מעשרה. ואין עולין לה אלא בפת דגן וקטנית ואוכלין בעת הסעודה. וזו היא סעודת מצוה של עיבור החדש האמורה בכל מקום: ח בראשונה כשהיו בית דין מקדשין את החדש היו משיאין משואות בראשי ההרים כדי שידעו ההרחוקים. משקלקלו הכותים שהיו משיאין משואות כדי להטעות את העם התקינו שיהו שלוחים יוצאין ומודיעין לרבים. ושלוחים אלו אינן מחללין לא את יום טוב ולא את יום הכפורים ואין צריך לומר שבת שאין מחללין את השבת לקיימו אלא לקדשו בלבד: ט על ששה חדשים היו שלוחים יוצאין. על ניסן מפני הפסח. ועל אב מפני התענית. ועל אלול מפני ראש השנה. כדי שישבו מצפין ביום שלשים לאלול אם נודע להם שקדשו בית דין יום שלשים נוהגים אותו היום קדש בלבד. ואם לא נודע להם נוהגים יום שלשים קדש ויום אחד ושלשים קדש עד שיבואו להם שלוחי תשרי. ועל תשרי מפני תקנת המועדות. ועל כסליו מפני חנוכה. ועל אדר מפני הפורים. ובזמן שבית המקדש

ט על שבה הדשים וכו'. לא זכר עניין לפי שמוסב אלו בשמיטת הגיעור וכוה יום ל' מיי"ל שני של פסח לפיכך אין בכלומין עולאין על סיון ואמרינן בגמ' (ר"ה י"ח) ולזיקן מפי אחמות ולוגמת מי מבני הגומות שבבם. בזמן שיש בלעם בשמקדש קיים. וכוף בשמיבות אין גזרה ואין שלוח כגון שהה בזמן הזה שאם לא יהו מתענין עליהן אם לא מתענין ואם לאו אין מתענין אי בכי ל"

כלב מפי אמר רב ששת אחרי מר כלב כרגיל ובוכבלו בו אלהות לאמר בדבר מר בע' כלב מרב כבית בלילוכה ובאיאיה ובגבדים ביסר ומבשבה שביר בבלבל אלו הדברים ובבבר שיולאין בשלוחין על אב לפי שבוכבלו בו בלמרם ויסר שבמנו ובבבה. לשון רש"י ז"ל בשלוחין יולאין בשקדשו ל"ד אם בחדש בל אי עדים שלבו אם בחדש ומודיעין בשלוחין בגולה יום שקדשו אותו אם ביום שלשים ואחר שעבר אסר אלו ביום ל"ה ואחר שעבר מלא. מאני הבסת ואולין בשלוחין עד בשבת אין אין בשבתות. ועל אב מאני בשמנים ואולין בשלוחין בל מ' ימים אין בלו אין מן בשבת. ועל אלול מאני ר"ה מודיעין אלו יום ראשון ר"ה ביום שלשים ויום שלשים ואחר ר"ה ויבלאו מידי בסף אבל אם לא בייבו לא ידעו אחי בחבל אלול לא ידעו אחי ר"ה ביום שלשים ויום שלשים ואם

המקדש קיים יוצאין אף על אייר מפני פסח קטן: י שלוחי ניסן ושלוחי תשרי אין יוצאין אלא ביום ראש חדש אחר שתעלה השמש עד שישמעו מפי בית דין מקודש. ואם קדשו בית דין בסיף יום תשעה ועשרים כמו שאמרנו ושמעו מפי בית דין מקודש יוצאין מבערב. ושלוחי שאר הששה חדשים יש להם לצאת מבערב אחר שנראה הירח אף על פי שעדיין לא קדשו בית דין את החדש הואיל ונראה החדש יצאו שהרי לכתר בודאי מקדשין אותו בית דין: יא כל מקום שהיו השלוחין מניעין היו עושין את המועדות יום טוב אחד ככתוב בתורה. ובמקומות הרחוקים שאין השלוחים מגיעין אליהם היו עושין שני ימים מפני הספק לפי שאינם יודעים יום שקבעו בו בית דין את החדש אי זה יום הוא: יב יש מקומות שהיו מגיעין אליהם שלוחי ניסן ולא היו מגיעין להן שלוחי תשרי. ומן הדין היה שיעשו פסח יום אחד שהרי הגיעו להן שלוחין וידעו באי זה יום נקבע ראש חדש. ויעשו יום טוב של חג הסוכות שני ימים שהרי לא הגיעו אליהן השלוחין. וכדי שלא לחלוק במועדות החקינו חכמים שכל מקום שאין שלוחי תשרי מגיעין שם עושין שני ימים אפילו יום טוב של עצרת: יג וכמה בין שלוחי ניסן לשלוחי תשרי שני ימים. ששלוחי תשרי אינן מהלכין באחד בתשרי מפני שהוא יום טוב ולא בעשירי בו מפני שהוא יום כפור: יד אין השלוחין צריכין להיותן שנים אלא אפילו אחד נאמן. ולא שליח בלבד אלא אפילו תגר משאר העם שבא כדרכו ואמר אני שמעתי מפי בית דין שקדשו את החדש ביום פלוני נאמן ומתקנין את המועדות על פיו. שדבר זה דבר העשוי להגלות ועד אחד כשר נאמן עליו: טו בית דין שישבו כל יום שלשים ולא באו עדים והשכימו בנשף ועברו את החדש כמו שבארנו בפרק זה. ואחר ארבעה או חמשה ימים באו עדים רחוקים והעידו שראו את החדש בזמנו שהוא ליל שלשים. ואפילו באו בסוף החדש. מאיימין עליהן איום גדול ומטריפים אותם בשאלות ומטריחין עליהן בבדיקות ומדקדקין בעדות ומשתדלין בית דין שלא יקדשו חדש זה הואיל ויצא שמו מעובר: טז ואם עמדו העדים בעדותן ונמצאת מכוונת והרי העדים אנשים ידועים ונבונים ונחקרה העדות כראוי. מקדשין אותו ותחרין ומונין לאותו החדש מיום שלשים הואיל ונראה הירח בלילו: יז ואם הוצרכו בית דין להניח חדש זה מעובר כשהיה קודם שיבאו העדים אלו מניחין. וזה הוא שאמרו מעברין את החדש לצורך. ויש מן החכמים הגדולים מי שחולק בדבר זה ואומר לעולם אין מעברין את החדש לצורך. הואיל ובאו עדים מקדשין ואין מאיימין עליהן: יח יראה לי שאין מחלוקת החכמים בדבר זה אלא בשאר החדשים חוץ מן ניסן ותשרי. או בעדי ניסן ותשרי שבאו אחר שעברו הרגלים. שכבר נעשה מה שנעשה ועבר זמן הקרבנות וזמן המועדות. אבל אם באו העדים בניסן ותשרי קודם חצי החדש מקבלין עדותן ואין מאיימין עליהן כלל. שאין מאיימין על עדים שהעידו על החדש שראוהו בזמנו כדי לעברו: יט אבל מאיימין על עדים שנתקלקלה עדותן והרי הדבר נוטה וגנאי שלא תתקיים העדות ויתעבר החדש. מאיימין עליהן כדי שתתקיים העדות ויתקיים החדש בזמנו. וכן אם באו עדים להזים את העדים שראוהו בזמנו קודם שקדשוהו בית דין הרי אלו מאיימין על המזימין עד שלא תתקיים ההזמה ויתקדש החדש בזמנו:

שנה

לחם משנה

ר"י שלוחי ניסן וכו'. כתר שגריסין לא נאמר בכאן מדרש ביפלאת לכן מדבר יומר מאמר חדשים מאמר מפורשת מכאן, ומאמר מכאמר חדשים לגיס גריסין לכן מאמ"ש מלא שמש כשלוחין מפי ב"ד מקודש יש לפס לגלן ולמודיע מאחר שנלקח סיום: ופ"ש ז"ל אין יוצאין אלא ביום וכו'. זה לא יסכון אלא בשלוחי ניסן אבל שלוחי תשרי אין יוצאין ביום כ"ש לפי שמא"ל ז"ל ופיס ע' לעמר שלוחי ניסן אין יוצאין אלא ביום כ"ח וכו' אבל שלוחי תשרי אין יוצאין אלא ביום ראש חדש כיום שני אלא בכל מקומות מי מקומות מי מקומות מי

פ"ד **א שנה** משוברת וכו'. כגון בלתי לעולה שקראתה בשנה שבאה מ"ג חדש משוברת דשיון לאלפה עובדת . ואין מוסיפין לעולם אלא אחד . לפי שהיה קדוש נוסן יפתאיב לפי שלם יעברו חדש לפנינו יתכן שיתכבל בתקופה ממהרה ולא הלעקר בשנה לעיבור אבל אם יעבו חדש הגיעה בשל אלביב אם לא הגיעה . ומשני מה חדש הגיעה ל' לפי שחדת בחדש ל"ם ל"ב בלבד ואם עבו לוקה ל"ב ואם יעבו בתקלת הגשים חדש הגיעה ל"ם ומקלקם ל' שמת ישעו מפני ריחתה שומן ופי"ב יעלה בה שלשים תחדת לפיכך יעבו לוקה ל"ב בכל הגשים ל' יום הנשאר בדור מיתחשון ובכלה ולולא תוספת החדש סוה היו חזורין חדשי הגשה חלילה על כל ומפי הגשה מפני הוכחת שנת הפחיה על שנה בלבנה ושיה הפסח לא שנעיה בימות שמחה ושמיעה בימות הגשמים

ב על שלשה סימנין מעברין וכו'. אם יתאחר בתקופה עד ט"ו בניסן לו אחר זמן זה יודע שיתאחר ניסן התבואה ויתכן שלא ימלא שעורים להקריב מהם מנחת העומר לפיקך תלו בתקופה בזמן ט"ו בניסן זמן חיוב קרבנות העומר .

ג וכן אם כלה ט"ו וכו'. חיוב אבל מאוחר ולא נמת מן האומה ודומה כאילו הוא כבכן **שאבן** בתקופה לכתיב וכתמה וכבוסמה כל עוכו כי **תאילות** הוא. חיוב לא הבשרים הכבד מפני שלא נמיה ודאלו על הלחם עד שיגיע אליהן הבר ויתיה חיוב בשביו בבנון הארן ולא יבאו לאחר . ועניו הומרין על שני סימנין לומר על שניהם ניחה לא על אחד מהם בלבד

ד על **ג' אלנות** וכו'. אלו הבאם אלנות מאלן ישראל (מתיבתה הקבוצה לתתבאל בכם קודם) [כולנות] כל עיירות א"י ובירוש אם עדיין לא נמהו פירות האילן שבה (לא) בבאר לנו בירון חוץ מבבירון ע"ו בעיבור הבנה שבני הלבנון לא הגיע אלא בחמה מבלא אלנות אלו שבאתי אלנות לא הגיע בהם וגם פירות האילן לא נמהו ואע"פ שלא הגיע בתקופה עד א"ו בניסן ולא שבן אם בעבה שאין אנו בירון נידעים שני סימנין אלו שבני אחר ועל סימן זה וכו'. ומלאה לומר אם עבה התקופה ט"ו בניסן מעברין ואם לא הגיע ט"ו בניסן והגיע הלבנון ובראתו פירות האילן אין מעברין. ואם עבבה התקופה דנו על חדש מע"ם שבגיע הלבנון ובראתו הפירות [ר"ל בירון] שבני אחר ועל סימן זה סיפרנו ראלן הוקבבן לימון אחר. ואם לא הגיע בתקופה ט"ו בניסן אם עדיין לא הגיע הלבנון אם לא נמהו הפירות ילאה לי שאין מעברין שבני ים ומן נאבנה הגיע ובפירות להגיעה מאחר שלא הגיע התקופה עד ט"ו בניסן. אבל בחלק רב' יש לחתוה שבני אין אנו מעבר ן אם הגיע התקופה ט"ו בניסן אלא כדי שיבא הפסח בזמן הלבנון ובני הגיע הלבנון ובראתו **לחתר וכ"ש**:

ה ויש שם דברים וכו'. לא מאני הבלא לפי שיטולים בשתבתם בבנדיים אל בתחייבות המבוזות ובזון **דשבר** אינים בבנוים בגאל בחורתה לא שבי בחורתה מפני הגנה, ובגיות ובבלא שלא נשקרו תמקיבן שבדיון לא נהיה להם טורת ואין תוחיבן נלאה אם בשיבוקרו מבקומן לא יהיו יכולין להגיע לירושלים אלא לאחר י"ד יום ובבר הבנה מיד כדי שיגיעו לירושלים, וקרי נהו לגיות ובראל הבנית שני היו מבשבדין תחת יד הלוחות:

ו ולא מצני הבוחלה כגון שבני רוב הקהל או רוב הכהנים שתלוים בתת שבני יכולין לעבות הבנה בבוחלה הבוחלה עם הבהנים שלאחר ויהיו **לגבים** אחר היו ובו' כך לפנו מפי הבמוגה יחידים נדחים ואין לגבור נדחים. ודבר זה בבוחלה מת בלבד ובבנה שבקרבינהו בבוחלה נלבל (בעיבור) [בבוחלה] לבאת מת לו לבאת בינגא בהוחלות כגון טנא בשן ובנבלה. ואינו נאבל בבוחלה אלא אם נעמא בעיבור קדם זה רק הדם אבל אם נעמא לאחר ובריקת הדם אינו נאבל. כתב הרב בעלאן ר"ל אם תבאל ר"ד בוחלה זו בתבאר עליהן מחדש אחר שבו מעברין עד בבנה שלא מלאו בה אבר אחרוה יוחר מו' ימים. ובשמעון בשרים עם הבנו בלאי שיבוא בלאי נאון ר"ל שיבוא יפה ובבנו יבוקה הוא ר"ל מיבו אחר שיתבן זה בבנה שלא מלאו בה אבר אחרוה כדי שיבוקרו ובין שלא מלאוה מתלים הם ולא בעבוקו ובר"ד מעברין אותה הבוחלה שבבר אחרון לבבר אחרון קמ"ל דלא ואם שיבוקה (אינה) מעובדת עב"ל . ור"ל בר עב"ד שיתבן זה בגון שיבוא מתבבר בבבר ולא היתה בבבתם לבוחלה לגבוה לגבה אלא לאחר הבבה תהו הבחלה מעברין עד שיגיעו לילים בל מתבבר בבבתם בבבר קמ"ל דלא זה בבבה בבבר בבבתם שלו ואם שיבוא בבה דין את בבבר ולא היתה בבבתם לבוחלה הבי זו מעובדת מיבוא בדיעבד שאין מעברין אבני הבוחלה לבחלה מאחר בבן יכולין לעבות הבבה בבאחתה:

ז יש דברים וכו'. והבנולות מצוין לבחלה שבני עולת בחלה בין לה שיעור אן בהבבה שבחלה שאחר לבם בבמבת ידו ומר"ד שלא תהיה בחלה אחות מבוה מעה בבם מבבי

מעברין

לחם משנה

בעיבור בדבהב רבינו ז"ל לעבל מיבבבתם מילתא בבי ומיבא בבי דינא לבהור חב שבבו. וז"ם רבינו ז"ל שבבבר אלא שמו בהוא מעובר בלאחר אבבבתם חילתא בבי מבא"ב בקידוש אלא מיבבבתם בב"ב ולזה מחיימין בעיבור ולא בקידוש אבל אם עתדו בדבריהב ולזה בסוברין בבבי אלא בעיבור. וזה הדין שבזכיר רבינו ז"ל בחלת דבריו ב"ד שיבבו וכו' עוד אמרו בוחלל ונלחה הירה בלילו. ומשום הבקבה בנחרת על הא דריב"ל מהא דר' יוחנן דאמר מחיימין על העדים על החדש שלא נלחה בוחנו מוקרוה בנמרא הבא דריב"ל מיירי בבאר חבבים אבל בניסן ואבבי מחיימין על הקידוש. ואבמע ליה לרבינו ז"ל אלא זו בלבד חלוק ניסן ואבבי מבאר חבבים בעיבור הקידוש אלא בעיבור בעיבור אמי הוא אלא בבבינו חין מחיימין על העיבור ובעבתא דבינו דר' יוחנן דאיירי בניסן ואבבי בדאוקיתו בנמרא קאמר שהיה מלבבבב לאיים על הקידוש ולא הזכיר ב"ב אוים על העיבור אבמע לבבי ליה בניסן ואבבי אוים על העיבור ובעבתא בינו דבינו ואבבי מיבא בבבב

מעברין בשבילן כלל אבל עושין אותן סעד לשנה שצריכה עיבור מפני התקופה או מפני האביב ופירות האילן. ואלו הן. מפני הנדיים והטלאים שעדיין לא נולדו או שהן מעט. ומפני הנוזלות שלא פרחו. אין מעברין בשביל אלו כדי שיהיו הנדיים והטלאים מצויין לפסחים והנוזלות מצויין לראייה או למי שנתחייב בקרבן העוף. אבל עושין אותן סעד לשנה: ח כיצד עושין אותן סעד לשנה. אומרין שנה זו צריכה עיבור מפני התקופה שמשכה או מפני האביב ופירות האילן שלא הגיעו ועוד שהנדיים קטנים והנוזלות רכים: ט אין מעברין את השנה אלא במזומנין לה. כיצד יאמר ראש בית דין הגדול לפלוני ופלוני מן המנהדרין היו מזומנין למקום פלוני שנחשב ונראה ונדע אם שנה זו צריכה עיבור או אינה צריכה. ואותן שהוזמנו בלבד הן שמעברין אותה. ובכמה מעברין אותה מתחילין בשלשה דיינין מכלל סנהדרי גדולה ממי שסמכו אותן. אמרו שנים לא נשב ולא נראה אם צריכה עיבור אם לאו ואחד אמר נשב ונבדוק. בטל יחיד במיעוטו. אמרו שנים נשב ונראה ואחד אומר לא נשב. מוסיפין עוד שנים מן המזומנים ונושאים ונותנין בדבר: י ישנים אומרים צריכה עיבור ושלשה אומרין אינה צריכה. בטלו שנים במיעוטן. שלשה אומרין צריכה עיבור ושנים אומרין אינה צריכה עיבור. מוסיפין שנים מן המזומנין לה ונושאין ונותנין וגומרין בשבעה. אם גמרו כולם לעבר או שלא לעבר עושין כמו שגמרו. ואם נחלקו הולכים אחר הרוב בין לעבר בין שלא לעבר. וצריך שיהא ראש בית דין הגדול שהוא ראש ישיבה של אחד ושבעים מכלל השבעה. ואם גמרו בשלשה לעבר הרי זו מעוברת יהוא שיהא הנשיא. עמהן או שירצה. ובעיבור השנה מתחילין מן הצד. ולקידוש החדש מתחילין מן הגדול: יא אין מושיבין לעיבור השנה לא מלך ולא כהן גדול. מלך מפני חיילותיו ומלחמותיו שמא דעתו נוטה בשבילן לעבר או שלא לעבר. וכהן גדול מפני הצנה שמא לא תהיה דעתו נוטה לעבר כדי שלא יבא תשרי בימי הקור והוא טובל ביום הכפורים חמש טבילות: יב היה ראש בית דין הגדול והוא הנקרא נשיא בדרך רחוקה אין מעברין אותה אלא על תנאי אם יצרה הנשיא. בא ורצה הרי זו מעוברת לא רצה אינה מעוברת. ואין מעברין את השנה אלא בארץ יהודה שהשכינה בתוכה שנאמר לשכנו תדרשו. ואם עיברוה בגליל מעוברת. ואין מעברין אלא ביום. ואם עיברוה בלילה אינה מעוברת: יג יש לבית דין לחשב ולקבוע ולידע אי זו שנה תהיה מעוברת בכל עת שירצה אפילו לכמה שנים. יאבל אין אומרין שנה פלונית מעוברת אלא אחר ראש השנה הוא שאומר שנה זו מעוברת. ודבר זה מפני הדחק אבל שלא בשעת הדחק אין מודיעין שהיא מעוברת אלא באדר הוא שאומר שנה זו מעוברת וחדש הבא אינו ניסן אלא אדר שני. אמרו לפני ראש השנה שנה זו שתבנם מעוברת אינה מעוברת באמירה זו: יד דהניע יום שלשים באדר ולא עיברו עדיין השנה לא יעברו אותה כלל. שאותו היום ראוי להיות ראש חדש ניסן ומשיכנם ניסן ולא עיברו אינן יכולים לעבר. ואם עיברוה ביום שלשים של אדר הרי זו מעוברת. באו עדים אחר שעיברו והעידו על הירח הרי אלו מקדשין את החדש ביום שלשים ויהיה ראש חדש אדר שני. ואילו קידשוהו קודם שיעברו את השנה שוב לא היו מעברין שאין מעברין בניסן: טו אין מעברין את השנה בשנת רעבון שהבל רצים לבית הנרנות לאכול ולחיות ואי אפשר להוסיף להן זמן לאסור החדש. ואין מעברין בשביעית שיד הכל שולטת על הספיחין ולא יסצאו לקרב העומר ושתי הלחם. ורגילין היו לעבר בערב שביעית:

יראה

מגדל עוז

מפני הנדיים וכו'. מלת גדולו שלין מומרים נעבר את הכנה כדי שיגדלו לזמן שבשיה דהכילת בכמה מהיר כדיני נשמת מלת גלן ב ל אחר אחר אפ"ש שאת קטן: מפני הנוזלות שבורות הוא לפן לעלות בכל פפ לירוקלים ומתמיעין עד לפסח ושלין בכל כרתן אלף מן מיינות בחילת פסח לראשון ובכמה עדיין הנוזלות מלת מלעיבו כדי שיגלאת ריזולות קיין לקנות:

ט אין מעברין את השנה אלא במזומנים וכו'. פי' קריין לכן ולתרגין בגמרא (סנהדרין י"א) מעשה דרבינ"ג שאמר שבקיבו לי לעליינה שנשב הכנים ומצא שאנה אמר מי מה שעלה אלא נדשות יבד שנר מחולא הקנון של רגלו ואמר אני הוא שעליתי אלא כדאות ולא לעבר הנשב אליתי אלא לומר אלבה לעשבה הוצרפתי אמר לו אב בני אב ראיין כל הנשים כלם לתמנער על יבך אבל מה לעשבה אבני אמרו חכמים אין מעברין את השנה אלא במזומנים לה ולא שחולא הקנון הוא אלא אינים אחרינא הוא ואלו דשבר שחולא הקנון אל כי הינו דלא לעבריה הוא דשבר ב' כא דיחיב רבי וקא דרים ובכיתו בים שוב אמר מי מה אלא אמר לו יבנו אמר רבי חייא ויצא שמדר כלם ויצאו אחריו לאמר מצאו ר"ש בבבי לרבי חייא אמר לו אמר לו אמר הוא אומרת לאבא אמר לו מ"ז לו אבא בוחת ביבאל: היו מזומנים למקום פלוני. פי' כדי שיעיינו בינן לבין עצמן בדיני עיבור בשנה קודם שיבאו אל יושבו אלא לו יבנו ואותן שיעמדו אלבר מן שמעברין אותה ואמ"ש שאנו עמהם לעליית אבנים אין אבני אחרי אחרן שאנו אלא בנשים אינן בם מן המעברין שבני לא הוזמנו לכן בראשונין אמרו בשבינ"ג שאמר אחרי לו שאנחל בקנון לא לעבר בשנה עליתי וכו' מכלל שאמר לבשיב מי שאינו מזומן לעבור לא ובבכמה מעברין אותה. פירוש שהיו ב"ד יושבין ומחלין אם בשנה צריכה עיבור מפני מפני אביב לא בקשה מתחילין בג' אינין ב"ד פחות מג' כדי שיהיה בנים בנים רוב ומשנה אם היה ביעבוש מתלקח בדין מן הדיינים: אמרו שיבשה לא נשב. פירוש לאין נראיה ב"ד של בר אחין בלי אמר לא נשב ונבדוק ומאין אם אינה ב"ד אחר אמר נשב ונבדוק ומאין אם בשנה א לעבר אותה אמר אחביב לו בקשה לו פירוש לאין בכל יחיד בטיעוטו הלא יבנו הלא ישיבו בדבר דבשיב אחרי רבים לבטוח: אמרו בשנים נשב ונראה ואחד אומר לא נשב אמרו מבלא ומאין ומאין אבל מוסיפים עמה:

ובעיבור השנה מתחילין מן הצד. פירוש לא מן הגדול אבל בדיינין שאת יבמנו בשאר מן הגדול ולא יהלא עצמן בדאי לאנוק על הגדול ויעמוד כל אחד לומר דבר הנראה לו בדעתו כמו שאמרנו בדיני נפשות. אבל בקידוש החדש מתחילין מן הגדול כמ"ש לעשות אחר מתחקיים הנעדות של קידוש בחדש ב"ד לאחר מקודש וכל כמה פנים מקודש מקודש שאין כבוד נרב"ד לבתחיל בקידוש לאמרו מי שאנא פחות מבנו. ויש לשאול מפני מה אם שיש לומרים לא נשב ואחד אומר נשב בשל יחיד במיעוטו ואם אמרו שיש נשב ואחד אומר לא נשב מוסיפים שיש ומאר כל שאמרנו כמו שאמרנו בשל יחיד במיעוטו וכן דין אם אחרו לריכה עיבור לא אינם לריכה ואחר אמרנו על מעבר והלא אחרי רבים לבטוח בשבר אחרים לא נשב לא אינה לריכה עיבור ולא בשבון על מעבר זה נשב אחרים נשב ונלאה אם לריכה עיבור אלא מוסיפין אנים ויהיה לאור אינו אני דרשים שיש לא יבטל המשנה במיעוטו לא יוסיפו

בשנים

מעברין אלא ביום. ואם עיברוה בלילה אינה מעוברת: יג אבל אין אומרין שנה פלונית מעוברת אלא אחר ראש השנה הוא שאומר שנה זו מעוברת. ודבר זה מפני הדחק אבל שלא בשעת הדחק אין מודיעין שהיא מעוברת אלא באדר הוא שאומר שנה זו מעוברת וחדש הבא אינו ניסן אלא אדר שני. אמרו לפני ראש השנה שנה זו שתבנם מעוברת אינה מעוברת באמירה זו: יד דהניע יום שלשים באדר ולא עיברו עדיין השנה לא יעברו אותה כלל. שאותו היום ראוי להיות ראש חדש ניסן ומשיכנם ניסן ולא עיברו אינן יכולים לעבר. ואם עיברוה ביום שלשים של אדר הרי זו מעוברת. באו עדים אחר שעיברו והעידו על הירח הרי אלו מקדשין את החדש ביום שלשים ויהיה ראש חדש אדר שני. ואילו קידשוהו קודם שיעברו את השנה שוב לא היו מעברין שאין מעברין בניסן: טו אין מעברין את השנה בשנת רעבון שהבל רצים לבית הנרנות לאכול ולחיות ואי אפשר להוסיף להן זמן לאסור החדש. ואין מעברין בשביעית שיד הכל שולטת על הספיחין ולא יסצאו לקרב העומר ושתי הלחם. ורגילין היו לעבר בערב שביעית:

יראה

א מנהרוי: בשפיה: נ נשיב: ר שם:

הגיע יום ל' מד מעברין בניסן. פ"ק דבכורים (דף י' ע"ב) ופ"ו דעדיות ופ"ק דסנהדרין: אין מעברין מד פוף פסרק. פ"ק דסנהדרין (דף י"ג):

פ"ד מז יראה לי שזה שאמרו חכמים וכו'. הקשה ע"ז הרה"ה דבהגיה (סנהדרין י"ב) הגיה ר"מ אומר ואינו כא מכעל עליבה וכו' עד אמור מעתה דאויר היקה לוקה שנה שהתעבר ותפני מה לא עיברה אלינסא מפני שנמה בעורה היהה והכל רגים לנגים הגדלות והא החם דהוה חגיא לעבורה מפני האביב ושירות האילן כדמפרש בגרייתא ולא מעברה לפי שאין מעברין על התקופה בגדה ובהדיא הגיה (סס דף י"ח) על ג' סימנים מעברים אם הקנה וכו' על שנים מהם מעברין על אחד מהם אין מעברים ואי דשום הגיה דנרסינן נר"ה (דף ל"ח) אלא ליה רב הונא בר אבין לרבא כי חזית דמסקת הקופה מבא עד שיהבר בניסן עברה להגיה אחת ולא אחתה לה הגוה בהקופה [וכיון] דאתבת הקופה מבא עד שיהבר בניסן מבא הקופה אמה עד בחר קלי דדפרש בהגיה בגרייתא (סנהדרין י"ב) דקתני אין מעברין את השנה אלא מ"כ היהה הקופה אמה עד בחר סתם ואתמר הכי מעברין, אדא דבעיון שליה חב בהקופה מדבה וליכא וכי קאמי בבריתא על אחד מהם אין מעברין אהקופה אמרי קלי דה"ל כה"ק דאידך בריתא (סנהדרין י"ב) דקתני אין מעברין את השנה אלא מ"כ היהה הקופה אמה עד ר"ח יום דבי מבא הקופה אמה עד בשבעי ומו לא, אבהכא אלא מבא הקופה אמה עד שיהבר בניסן, וכיון דאהי אביב בהקופה אין מעברין על הקופה בגדה אלא דאין הגיון הרהי מקמי אדא: והר"ר אהרן בר מבלם הגיב ואתר דעת הרב דהא דקתני אחור מעתה דאויר היהה להתעבר לא אמני האביב ושירות האילן אלא בהבה דבשירות האילן לא אירי בריתא כלל דמין אחד דקתני אמני הבהות קאתר אלא כ"ק בלומר בין אלא בכרה א"י לבניא כי אם בחנוה ל' ומין ל' והוא שעורים ונלאתר הענתר אמנא אלא היה רוב אביב בחדש ניסן וכיון שהחמעע כל כך האביב נראה ודאי שהבנדיים וסלאוס רכים ודקים כי לא מצאו מרעה ואע"פ שאפני אביב לבדו לא היו מעברין כיון שנמצא להקריב ממנו השתר ת"מ היהה הנהה ראויה להתעבר אפני הבדיים והבלאוס לעצומן סעד לבנה בהאמרינן לעיל דזמן דאביבא לא מצא ומהריא דעדקין ומכני מה לא עבדון אלינסא בין דינו לבי אבא בארה היהה וכו' אבל אם היהה הנהה ראויה להתעבר אפני אביב אלא הגיע לו מבני האקופה אלא יהא אביב בהקופה אדאה אם איקר אמר הגיעה אם הגיעה הכי ניי דמעברין. וחזר הרמ"ה וכתב עליו מין אחד אחתא קאני מ"ל לאוקופה בתבואה בלבוד והו מבל לאיתיה מקראי דאחריא הוו דעדקין לאו אבוה דאיתחר ליה אביבא בולי האי ואוכרא דעלמא דבי מתחרבא הבואה אחתא בגרתא לא מצבהין אחביא דוכתא רבינא לאבראא ליה והוו דעדקין הן ה"נ אינא לאיתיה אין ובעיון שיהיו אירות האילן אמיים בגיסן בדרך בל אביב בעתים דבריו הרב הבה אבא בעתא דאירות האילן הכי. ומאי דקאמר אר בעתא דאם היהה הנהה ראויה להתעבר אפני אביב אלא הגיע אביב לו אפני האקופה אלא יהא אביב בהקופה אדאה אם איקר אמר בגני רבנן וקאמר אר בעתא לפי שהם עיקר סימני העיבור מן התורה אמיה לו אלו בבבר לי בבבר דהלי דמעברין אלאביב ובדיים וסלאוס אדרבנן הוא אוף אוקמי ליה לאר דבבם אמנה מן התורה לעבר בזמן שהנהה ראויה בך ראוי אלא לעבר בזמן שאין הנהה ראויה לעבר בדי אלא לבקור אם בחודשה אמקומן וא"כ היכי קיימי רבנן ואמרינן אלא לעורך ובקרי להו לבולהו מועדות מבהתא עידנא דקביעי להו וא"ל תורה נתנה רשות לב"ד לקבוע חדשים ולעבר שנים ולעקר את המועדות מחקומם א"כ כי חזית שהא נפי לאתעבר מן התורה אחורה נתנה רשות לב"ד אלא לעבר בזמי רבנן ובוינא בחם וכ"ם דמתני' קתני אין מעברין את השנה בזמי רבנן ובוכא לאתוקי מינה אלא בראיה אכ"ל על מה שבחוב בעלמא שיש ראיה לדברי רבינו מדגרסינן פ"ק דר"ה (דף כ"ט) כי חזית דמסקת הקופה מבא עד שיהבר בניסן וכו' מ"ב אע"ג דההיא דהקופה ניסן ובסנהדרין מייבי בהקופה הקרי מה לי הא ומה לי הא דבסנהדרין קרלי קא דרשי:

מפני התקופה. לכאן איילא הבאה מהל' כ':

פירוש

יז כשמעברין בין דין לא בשנה וכו'. כדגרסינן בסנהדרין (דף י"ח): מעשה בבבן גמליאל שהיה יושב על גבי מעלה בהר הבית והיה ר' יוחנן בהיר הלו עומד לפניו ובלב אינגרות הגיונות לפניו מגומות אמר ליה מה לא אינגרת חדא ואתוא לאתא בני גליליא עילאה ולאתא בני גליליא תחתה שלמהון יבאא מהודעין אתאא לבון דומן דאינגרת מעה לאתבבבי מעבבא מעמעני דוחבא ובול אינגרתא חדא ואתוא לאתא לבון דומן דאינגרת אמנא לבון דומן יבאא מהודעין אתאא לבון דומן ביעורא מעבבא מעמעני שובלא ובול אינגרתא חדא ובחא לאתא בני גולתא דבבל ולאתא דבמדי ולבאר בל בלוחה דיבאלא שלמהון יבאא לעלם מהודעין אתאא לבון הנגליא בבבבין ואמריא דעדקין ומעמא דאבבא לא מצא ובפרא מילתא בלאבי ובלאבי מבבלאי ואוביבים על אחת דא מלמין יומין והב שלבוך ר"ג לבודעין שעיבבו אם הבנה לפי שהם לאוקום מיובלים שהרי היו בח"ל.

פ"ה א כל מה שאמרנו מקביעת ראש חדש על הראיה וכו'. דע דענין זה נתבאר בפרק ר' אליעזר הגדול.

ב אלא פעמים שיהיה שם קובעין בו חבנון יום אחריו וכו'. דע שבתחלה בוכבת בגלגלה קבוב מבעלה בכל יום מתעבר לאחוה ומולך בגלגל מעגל בוכבת בתעבה בכל יום גם מחוזה למבבר ר"ג מעלה ו' בלבים ול"ב בבבים. (ומעגל) [ומחלך] הוכבת בחלי מעגלו בעלבין לבד מעבבר על הבר סדר הרבוים ובחלי הרבוים לאחוה. ובשוה בתעבה בכל יום הה בגלגל י"ג מעלה וד' בלבים בקירוב [ביר ב'] נגיה בגלגל הבמה בבחוקה ח' שלח בבבים ד' ובגלגל בוכבת ה' ז' ח' ט' ומולך שני בגלגלים בקודת כ' והבמה בקודת ח' ומעגל בוכבת ג"מ א"כ נאחר בעמים יהיה עת הקבון בחלמעני הוא עת הקבון בחלמיתי ובעמים יהיה עת הקבון בחלמיתי קודם לקבון בחלמעני. ובעתים יהיה עת הקבון בחלמעני קודם בחלמיתי. לפיכך נגיה בחחלה בחוכב ובגלגל הוכבת בעגל מולך בחבמה בכוח וכבוהיה הוכבת עבבון לא בקודת ב' בחבלגת ב' בחבלגת מן בחרך לא בקודת מ' והוא בסוף קרבבו יהיה עת הקבון בחלמעני הוא עת הקבון בחלמיתי לפי שבלבתן על קו ח' ולבן אחר מבן זו מבבגד הבבוו. ואם הוה הוכבת בגלגל בעבבר ממולך מעגל הוכבת ומולך בבגד הבמה בכוח בבון בקודת ב' הוכבת עמבו קודם לקבון בחלמיתי והוא קבון בקודת ב' הוכבת עמבו עם בחבמה והוא בקודת ח' לפי שבחבקבן מולך הבעגל והוא בקודת ה' עם בחבמה והוא הקבון בחלמעני ומולך בחבגל והבמה מבעגל לא המולבת לא המולבת והוכבת בחלי הבבון הבלבון הבעמון בחלמיתי לא מולבת בחבמה בבון בבבון בבבון בב

קביעת ארץ ישראל היו סומכין: **ד** כשהיתה סנהדרין קיימת והיו קובעין על הראייה. היו בני ארץ ישראל וכל המקומות שמגיעין אליהן שלוחי תשרי עושין ימים טובים יום אחד בלבד. ושאר המקומות הרחוקות שאין שלוחי תשרי מגיעין אליהם היו עושים שני ימים מספק לפי שלא היו יודעין יום שקבעו בו בני ארץ ישראל את החדש: **ה** בזמן הזה שאין שם סנהדרין ובית דין של ארץ ישראל קובעין על חשבון זה. היה מן הדין שיהיו בכל המקומות עושין יום טוב אחד בלבד אפילו המקומות הרחוקות שבחוצה לארץ כמו בני ארץ ישראל. שהכל על חשבון אחד סומכין וקובעין. אבל תקנת חכמים הוא שיזהרו במנהג אבותיהם שבידיהם: **ו** לפיכך כל מקום שלא היו שלוחי תשרי מגיעין אליו כשהיו השלוחין יוצאין. יעשו שני ימים ואפילו בזמן הזה כמו שהיו עושין בזמן שבני ארץ ישראל קובעין על הראייה. ובני ארץ ישראל בזמן הזה עושין יום אחד כמנהגן שמעולם לא עשו שני ימים. נמצא יום טוב שני שאנו עושין בגליות בזמן הזה מדברי סופרים שתקנו דבר זה: **ז** יום טוב של ראש השנה בזמן שהיו קובעין על הראייה היו רוב בני ארץ ישראל עושין אותו שני ימים מספק. לפי שלא היו יודעין יום שקבעו בו בית דין את החדש שאין השלוחין יוצאין ביום טוב: **ח** ולא עוד אלא אפילו בירושלים עצמה שהוא מקום בית דין פעמים רבות היו עושין יום טוב של ראש השנה שני ימים. שאם לא באו העדים כל יום שלשים נוהגין היו באותו היום שמצפין לעדים קדש ולמחר קדש. והואיל והיו עושין אותו שני ימים ואפילו בזמן הראייה התקינו שיהיו עושין אפילו בני ארץ ישראל אותו תמיד שני ימים בזמן הזה שקובעין על החשבון. הנה למדת שאפילו יום טוב שני של ראש השנה בזמן הזה מדברי סופרים: **ט** אין עשיית יום טוב אחד תלוייה בקריבת המקום. כיצד אם יהיה מקום ביני ובין ירושלים מהלך חמשה ימים או פחות שבודאי אפשר שיגיעו להן שלוחין. אין אומרין שאנשי מקום זה עושין יום טוב אחד. שמי יאמר לנו שהיו השלוחים יוצאין למקום זה. שמא לא היו שלוחים יוצאין למקום זה מפני שלא היו שם ישראל ואחר שהזרו לקבוע על החשבון ישבו שם ישראלים שהן חייבין לעשות שני ימים. או מפני שהיה חירום בדרך כדרך שהיה בין יהודה וגליל ביומי חכמי המשנה. או מפני שהיו הכותים מונעין את השלוחין לעבור ביניהן: **י** ואילו היה הדבר תלוי בקריבת המקום היו כל בני מצרים עושין יום אחד. שהרי אפשר שיגיעו להם שלוחי תשרי. שאין בין ירושלים ומצרים על דרך אשקלון אלא מהלך שמנה ימים או פחות וכן רוב סוריא. הא למדת שאין הדבר תלוי בהיות המקום קרוב: **יא** נמצא עיקר דבר זה על דרך זו כך הוא. כל מקום שיש בינו ובין ירושלים מהלך יתר על עשרה ימים נמרים עושין שני ימים לעולם כמנהגם מקודם. שאין שלוחי כל תשרי ותשרי מגיעין אלא למקום שבינו ובין ירושלים מהלך עשרה ימים או פחות. וכל מקום שבינו לבין ירושלים מהלך עשרה ימים בשוה או פחות שאפשר שיהיו שלוחין מגיעין אליו. רואים אם אותו המקום מארץ ישראל שהיו בה ישראל בשעת הראייה בכבוש שני כגון אושא ושפרעם ולוד ויבנה ונוב ומבריא וכיוצא בהן עושין יום אחד בלבד. ואם אותו המקום מסוריא כגון צור ודמשק ואשקלון וכיוצא בהן. או מחוצה לארץ כגון מצרים ועמון ומואב וכיוצא בהן. עושין כמנהג אבותיהן שבידיהן אם יום אחד יום אחד ואם שני ימים שני ימים: **יב** מקום שבינו ובין ירושלים עשרה ימים או פחות מעשרה והוא סוריא או חוצה לארץ ואין להם מנהג. או שהיא עיר שנתחדשה במדבר ארץ ישראל. או מקום ששכנו בו ישראל עתה. עושין שני ימים כמנהג רוב העולם. וכל יום טוב שני מדברי סופרים ואפילו יום טוב שני של ראש השנה שהכל עושין אותו בזמן הזה: **יג** זה שאנו מחשבין בזמן הזה כל אחד ואחד בעירו ואומרין שראש חדש יום פלוני ויום טוב ביום פלוני. לא בחשבון שלנו אנו קובעין ולא עליו אנו סומכין. שאין מעברין שנים וקובעין חדשים בחוצה לארץ. ואין אנו סומכין אלא על חשבון בני ארץ ישראל וקביעתם. וזה שאנו מחשבין לגלות הדבר בלבד הוא. כיון שאנו יודעין שעל חשבון זה הן סומכין אנו מחשבין לידע יום שקבעו בו בני ארץ ישראל אי זה יום הוא. וקביעת בני ארץ ישראל אותו הוא שיהיה ראש חדש או יום טוב. לא מפני חשבון שאנו מחשבין:

פרק ששי

א בזמן שעושין על הראייה היו מחשבין ויודעין שעה שיתקבץ בו הירח עם החמה בדקדוק הרבה כדרך שהאיצטגנינין עושין. כדי לידע אם יראה הירח או לא יראה. ותחלת אותו החשבון הוא החשבון שמחשבין אותו בקירוב ויודעין שעת קיבוצו בלא דקדוק אלא במהלכם האמצעי הוא הנקרא מולד. ועיקרי החשבון שמחשבין בזמן שאין שם בית דין שיקבעו בו על הראייה והוא חשבון שאנו מחשבין היום הוא הנקרא עיבור: **ב** "היום והלילה ארבע ועשרים שעות בכל זמן. שתים עשרה ביום ושתים עשרה בלילה. והשעה מחולקת לאלף ושמנים חלקים. ולמה חלקו השעה

למטן

א מוד פי' תכז סכח סמ"ג מצוה מז:

מגדל עוז

אין מעשיית יו"ט אחר עד רוב מהלכם. כוף פ"ק דלי"ט (דף כ"ח): וכל י"ט שני עד מחצון שם. ס"ז ב"ד מתחכמין עד מל לנגנם. אם כתב מדרך מבמתו בחשבון שם כמקבל מדברי נביאים ז"ל פ"ק דביצה: זה שאנו מחשבין עד סוף הפרק. פ"ק דסנהדרין (דף י"ח): כתמוחין בתלמוד:

יג זה שאנו מחשבין בזמן הזה וכו'. וכר אומר בספר המצות וסוסיף מלוי ואומר ומצוי מוסיף לך ביאור ונאמר שאנו מ"ל ילמדו בני ישראל מפ"י מעשיות אלה לפי שבכמיאמר בחשבון שלנו מכלם ז' מאמרים כלל וכן הם נמצא ב"ד בא"י ולא בחו"ל ולא בחו"ל ב"ד ביום ב' מתקנין מלאו מתקנים אותם בח"ל לא יעשו לנו מלנים נלין שנכנין שנים וקבנין חדשים ולא בח"ל מעמדר כי מלין הלא שהיה ודבר ר' מיחדאלים וכו':

ט"ו א בזמן שעשין על הראייה היו מחשבין בדקדוק הרבה ושאל סקרן בהמיסי ושאל כמיתקנן מולך הירח עם מולך הכסף ויהיו שניהם על קו אחד מיושר. ומקרון מלמעלה מאל כמיתקנן מולך נגנל מעגל הירח עם מולך הכסף יהיו נ"כ שניהם על קו אחד מיושר ויהיה מחולק השלש עד מולך נגנל הירח ועד מולך הכסף (גיור כ"ב):

ב היום והלילה כ"ד שעות בכל זמן וכו'. משעות על מי פנים שעות שוות ושעות מקומות וקרקעות אמיתיות ומשעות בשעות ישמנה מגיעים ולא ישמנה שעות עמם יהיה מכם הימים ולו כלילה אבר שעות לו מעות לו יאר כמי ורוחב בתרוגים כמו שמתלגל בספר תיאומרית לגל שעות ע"ו מעלות נקיחוב תמיד, ומשעות המעות ניהם לא ישמנה מגיעים לגל הימים ולו כלילה נ"ב שעות ולא שעות ולא יאחר לגל שעות מתחם עמם הימים הנשר תמם מעבר מעלות לו פחות לו יאר כמי לוגר הימים ומלילות וקרקעתם, ולמאר שיהי בשעות בשעות שוות לגמרים ושאל כמיתקנן בעמם בגלגל מלם ומלגלל מתוגים לפי שעות לו הלילה בפני מקומות לגל שעות שם ומשמתלגל כל אחד מעם נ"ב מלקים ומיה מגת כל מלגל ומלגל

יג זה שאנו מחשבין בזמן הזה וכו'. הנה אמר שאנו מחשבין בזמן הזה מדברי סופרים ולא בזמן שהיה סנהדרין קיימת ובית דין של ארץ ישראל קובעין על החשבון. ומה שמלגלגו בזה כמו שיהיה יום סקבון מלגלגו שלא יהיה מחולל ומחשיב כמו ליום ג' מן המולד ומחשיב אותה ליום ג' מן המולד לפרק ומיום יום הקבוצה לחבר יום הראייה ביום ב' מיום

והלך ס"ו פעמים ויהיה כמי שקדמה אחת כשעה וכ"ו חלקים כמו המפנים ס"ם ומנין וכמו ל"ם ושתים ושתים ושל"ה אלפים ושמונים ושל"ה ס"ם ושתים ושל"ה ס"ם ושתים ושל"ה ס"ם ושת

החמה. והשבע שנים המעוברות שבכל מחזור ומחזור לפי חשבון זה. הם שנה שלישית מן המחזור וששית ושמינית ושנת אחת עשרה ושנת ארבע עשרה ושנת שבע עשרה ושנת י"ט. סימן להם נו"ח י"א י"ד י"ז י"ט: יב כשתקבץ שארית כל שנה משתים עשרה שנה הפשוטות שהיא ד"ח תתע"ו. ושארית כל שנה משבע שנים המעוברות שהיא הב"א תקפ"ט. ותשליך הכל שבעה שבעה ישאר שני ימים ושש עשרה שעות וחמש מאות וחמשה ותשעים חלקים. סימן להם ב"ו תקצ"ה. זה הוא שארית המחזור: יג כשיהיה לך ידוע טולד תחלת מחזור ותוסיף עליו ב"ו תקצ"ה. יצא לך תחלת המחזור שאחריו. וכן טולד כל מחזור ומחזור עד סוף העולם. וכבר אמרנו שטולד תחלת המחזור הראשון היה לבהר"ד. וטולד השנה הוא טולד תשרי של אותה השנה: יד ובדרך הזאת תדע טולד כל שנה ושנה שתרצה וטולד כל חדש וחדש שתרצה. משנים שעברו או משנים שעתידים לבא. כיצד תקח שני יצירה שעברו ונמרו ותעשה אותם מחזורין של תשע עשרה תשע עשרה שנה עד תשרי של אותה השנה. ותדע מנין המחזורין שעברו ומנין השנים שעברו ממחזור שעדיין לא נשלם. ותקח לכל מחזור ומחזור ב"ו תקצ"ה. ולכל שנה ושנה פשוטה משני המחזור שלא נשלם ד"ח תתע"ו. ולכל שנה מעוברת הב"א תקפ"ט. ותקבץ הכל ותשליך החלקים שעות. ותשליך השעות ימים. והימים תשליכם שבעה שבעה. והנשאר מן הימים ומן השעות והחלקים הוא טולד שנה הבאה שתרצה לידע טולדה: טו טולד השנה שיצא בחשבון זה הוא טולד ראש חדש תשרי. וכשתוסיף עליו א"ב תשצ"ג יצא טולד מרחשון. וכשתוסיף על מרחשון א"ב תשצ"ג יצא טולד כסליו. וכן לכל חדש וחדש זה אחר זה עד סוף העולם:

פרק שביעי

א אין יקובעין לעולם ראש חדש תשרי לפי חשבון זה לא באחד בשבת ולא ברביעי בשבת ולא בערב שבת. וסימן להם אד"ו. אלא כשיהיה טולד תשרי באחד משלשה ימים האלו קובעין ראש חדש ביום שלאחריו. כיצד הרי שהיה הטולד באחד בשבת קובעין ראש חדש תשרי יום שני. ואם היה הטולד ברביעי קובעין ראש חדש יום חמישי. ואם היה הטולד בששי קובעין ראש חדש בשביעי: ב וכן אם יהיה הטולד בחצי היום או למעלה מחצי היום קובעין ראש חדש ביום שלאחריו. כיצד הרי שהיה הטולד ביום שני בשש שעות ביום או יתר על שש שעות קובעין ראש חדש בשלישי. ואם יהיה הטולד קודם חצי היום אפילו בחלק אחד קובעין ראש החדש באותו יום הטולד עצמו. והיא שלא יהיה אותו היום מימי אד"ו:

כשהיה

א פור פי' מקום מל"ג עכין מה:

מגדל עוז

*) משנה מהדורא נמר ר"ל כמיהמם ברמב"ם, ומי' כמקום מסמר:

ש"ז א אין קובעין לעולם וכו'. לא כשני מקרים כל דמיות הנוכרים בהלכה וכפ' אד"ו. וכל ר"ת הוא"ם שכן מסורות כיד הגאונים בכר זכרו ר"ל לכם פירוש ומיהו ומילה אחר"ו בכר זכרו ר"ל בכמוך כפרק. לכל מיקר כל י"ח דומין לא וכרו ר"ל לכל אחרון ר"ל כמנם ר"ם (דף כ"ו) בתנאת מל' ו' חדשים כסלוכון ונלקין לאחר בשמואל יכולנה לכלה נוהב אחר ליה ר' לכת לכנה דר' אמלאי לשמואל ידע מר כאי פלגתא דפגיה בכוד כמיטור עלה קודם מנות לו אחר מנות אחר ליה לא מדפא לא אחר ליה מנות לו לכלה מילי אחרנייתא דלא ידע מר כי פליג ר' דרמ אלא לא נרין שיבא לילה ויום מן מחרב ז"ם מכת מנות, מתכנין לא מולדנו עלה קודם מנות לו כדיום בגלגל סמוך לנקיעת מחנה לא עלה קודם מנות ביומא אחרנא אחר אמר לכל אחר מנות לא אמר רב אחי לאבמאי מכדי אחר ר' דרמ אחר ר' נחמן ר' אמי מיכמי מיכמא לדרון שם מתוקה ותמנו מרי מחדמה ולדידהו שם מחדמה ותמנו מרי מעתיקה אמלי ר"מ אחר ר' אחי לאבמאי מכדי. אמר מר נרין שיבא ויום מן מחרב ר' יוחנן אמר מעבנא עד ערב תנחנה מכחכם ר"ל אחר עד יום כאחד ומכרים נחרב בעבנא אלא ביניהו אמר אביי בחמשות דוכרין לוכלה כיוהה רבא אחר מנות לילה ר"ב ע"ל דגמ'. לשון רש"י ז"ל יבולות נקמנו כלי רפוים עיים שכרי אחי בחולדים כלבנה ולכנה לערב מעונות. מה הטיבור בריאתא שנוה כיום ר'. עלה קודם מנות לו לאחר מנות כן שני כם ונמנא בעמנא מנות לומר עלה קודם מנות אלא אלא אחר מנות. ידע מר מה מנות ים, כי פליג ר' דרמ אלא לפ לאבינו שבכבל שי דברים אמרה כלן. נרין שיבא לילה ויום מן מחרב נרין שיבא כיום אלא אלא לילה לעולם כיום מן מחרב כיום בו ביל אמרו לאמרו אלא עלה לבנה ביהנה מחרב יום ר"ם שבת לילה אלא ר' לין מקבין אחו לא אלא מחרב כיום ר' דר"ל בלין מקבין שבני לא אלא מחרב כיום ר' דר"ל דר"ל שני מיכמי מיכמא כדאמרינן לקמן לעולם לא"ד מתיימין של מחרב לא אחרים לא אלא נלא נלא נחמו לקדמו ולחמשיר דלא עלה כיום בגלל ר' לין מתיימין שבני כבל דלא אבלילה מבחרב שבבר. ור אמר אחר אחרה דר' אמנלאי לשני שמואל ולא ידע לשרמי מה מנות יב בין עלה קודם מנות לעלה אחר מנות לא מחרב לבנה. מתכנין מולד לבנה, עלה קודם אלי כיום בידוע שבראה כיום קודם שחשב בחשבם בלין אלבנה מחכמה מבנו אלי כי כם נאמרב אלא ו' שנות לאחר מחדוש ומחנון מכיוה לא לנגב שבלבנה לשנים בכם שנות לאחר מחדוש בקבן מחבנית דרומית ובלאים לכם. לא עלה קודם מנות כיום אלא יחלם כיום שבית קנוה בל ר' שנה ונשלמה מבל בין. לחנ"ם ומיהבנו כרי פ"ם פרים לא מקבלין. לאלמאי שבני אחרה שבנו כדי לקדמו כיום מדי שבר כם. כ"ד שני מיכמי מיכמא סמוך לחדוש מלאנו ומלאנו כיה מחכמה מן סמין מאני קטנה בם שנות לפני חדוש ובם שנות לאחר חדוש שנלמנה מבל אחר קודם לנלן ולאחר מלאן ר"ב שנות בכפיה נמנות נלאים לנבי מנה ולא לכני מבנב מחבן קטנה ובכיה בחבנב נלאים לנבי מבנב ולא לנבי מנה דבא לנלנם לנבי חדוש בקבן דרומית מנלאה ולאחר חדוש בקבן דרומית מבנבים, כך חלמי ביבלו בל ר' שנים ר"ל. סלבן בכיבנה מחבכה בחנה לין כחבנה נלאים לנבי מנה בד לבנה ובכנים שנות ובכחבכה מבני מנבב לין כחבנה נלאים לבן עד כ"ד שנות. נרין לנבי בבל דקיבין בחנבה מיכמי שבי מחבכה ולא יחבר מב בנם בנם שבלבנה בחבנה שלבני חדוש בקבן מנבים דרומית ולחלן לנבה בני בבל בחבנים לחנבה ומלאנה מבן מבלן ולחלן מבני קטנה ולבנה בבם בנם בנם בל חדוש בלא בנה בל חדוש בקבן מנבים דרומית ולחלן לנבה בני ישראל בחבנים לחנבה ולא בני בבל ובן בל ר"ב שנים שלחר בם בחבנה בחבנה בני מבנבים בחבנה מבני בבל ר"ח שנות ולאחר ר"ח שנות בחבר גדולה בית ונלנים בבל מקום. לבדבר בית מחבנה בבר בחבנה בלבנה בם נלנים לבני מבנב. ובחבנבר מחבנה בבר שבחבנה בחבנה בבם בנלנים בבר מבנב. לנלנם בחבנה ובל ר"ם שנה בל חדוש בחבן בבל בבר בלנים בחבנה לבלנים בבר בבל בבר בבל בבר בבל

זמנים. הלכות קדוש החדש פ"ז

ג כשיהיה המולד בחצי היום או אחר חצות וידחה ליום שלאחריו . אם יהיה יום שלאחריו מימי אד"ו הרי זה נדחה לשלאחריו ויהיה ראש החדש קבוע בשלישי מיום המולד . כיצד הרי שיהיה המולד בשבת בחצות סימן ז"ח קובעין ראש החדש בשנה שמולדה בזה בשני בשבת . וכן אם היה המולד בשלישי בחצות או אחר חצות קובעין ראש החדש בחמישי בשבת : ד מולד תשרי שיצא בחשבון זה ביום שלישי בתשע שעות בלילה ומאתים וארבעה חלקים משעה עשירית סימנה ג"ט ר"ד . או יותר על זה . אם היתה שנה פשוטה דוחין את ראש החדש ואין קובעים אותו בשלישי בשנה זו אלא בחמישי בשבת : ה וכן אם יצא מולד תשרי ביום שני בשלש שעות ביום ותקפ"ט חלקים משעה רביעית . סימנה בט"ו תקפ"ט . או יתר על כן . אם היתה אותה השנה מוצאי המעוברת שהיתה השנה הסמוכה לה שעברה מעוברת . אין קובעין ראש החדש בשני בשנה זו אלא בשלישי : ו היה מולד השנה הפשוטה שאמרנו שתדחה לחמישי פחות חלק אחד . כגון שיצא סימנה ג"ט ר"ג או פחות מזה . קובעין אותה בשלישי . וכן אם היה מולד מוצאי העיבור ביום שני פחות חלק . כגון שהיה סימנה בט"ו תקפ"ח או פחות מזה . קובעין אותה בשני . נמצא דרך קביעת ראש חדש תשרי לפי חשבון זה כך הוא . תחשוב ותדע המולד באי זה יום יהיה ובכמה שעות מן היום או מן הלילה ובכמה חלקים מן השעה . ויום המולד הוא יום הקביעה לעולם . אלא אם כן היה באחד בשבת או ברביעי או בערב שבת . או אם היה המולד בחצות היום או אחר חצות . או אם היה בר"ד חלקים משעה עשירית מליל שלישי או יותר על זה והיתה שנה פשוטה . או שהיה המולד בתקפ"ט חלקים משעה רביעית מיום שני והיתה השנה פשוטה שאחר המעוברת . שאם יארע באחד מארבעה דברים האלו אין קובעין ביום המולד אלא ביום שלאחריו או שלאחר אחריו כדרך שביארנו : ז ומפני מה אין קובעין בחשבון זה בימי אד"ו . לפי שהחשבון הזה הוא לקיבוץ הירח והשמש בהלוכה המצעי לא במקום האמיתי כמו שהודענו . לפיכך עשו יום קביעה ויום החייה כדי לפגוע ביום קיבוץ האמיתי . כיצד בשלישי קובעין ברביעי דוחין . בחמישי קובעין בששי דוחין . בשבת קובעין אחד בשבת דוחין .

כשני

כמולד בחצות ועת הראייה על קצות המפרש [איור כ"ח] . ויש כזו שבכרת שבבת אחד ואיה שלא היום בפרק בין קודם חצות ואחר חצות , ולא שד אלא ולא לתחלה לא שלישי שכרי מרחק בשביעי כבל אלו בפנים זה לא יתקן . ויש כזה שבכרת מדרך אחרת לא בשלין מוסכמין על ראיית קצות המרכז , ולא עוד אלא תשלון אבני כבל לא תועיל לבם לראייתם לעצמם שיקבלו מה ר"ח שלי אחר מעברי , כלא מראה אחין מעידין על בראייה אלא בירוחים שכרי אחרו חבר גדולים וכו' . לפיכך זאת הבלבה וזאת המסמרת לריכה עיון גדול לפי שהוא מיקר הדת בעניים המעברות

ובאם חוזאם :

ד מולד תשרי שיצא בחשבון זה וכו' . חבר ר"ל

ווכר שני מיקרים אחרים בחיים בל שני הבקיעים הראשונים בנ"ט ר"ד ותשני בנ"ל תקפ"ט . לפי שאם יהיה המולד בשבת בשעה ראשונה שעות ר"ד חלקים ותוכיף עליו אחרים בשבועה והוא ד"ח בתש"ו יצא לך מולד שבת שלאחריה בבל שעות היום מיום שבת ויוחבר ליום שני בשביל שמיקר בשני והוא בל ר"ח דוחין ובאמתים אותו נחבר נהיה ליום שני לפי שאין קובעין ביומי אד"ו לפיכך אם יקבע הבעה שאולהה בנ"ט ר"ד ביום שלישי יהיה בין שתי הקביעות חיבה ימים הה ר"ל שיהיה בין שתי הקביעות בשבועה יותר על ד' ימים , לפיכך הוצרכנו לדחות הקביעה הבעה שיאולהה בנ"ט ר"ד ליום חמישי לפי שיום הבעיה מימי אד"ו והוא בסוף הקביעה , לפיכך יהיה בחיבה ג' ימים . ואם יהיה המולד אחרון אחר אחד קובעין אותו בג' לפי שיצא המולד שלאחריו בקדש חצות והוא בקבע בשבת . ובעיקר בל בנ"ו תקפ"ט והוא מוצאי מעוברת לפי שיהיה מולד שלפניה בבוא משבת בחצות ביום בג' בשבת והוא נדחה לחמישי , ואם בקבע זו בשבת שעולהה בנ"ו תקפ"ט בשני יהיה בין שתי הקביעות בחצות ביום ו' אשר בריכים אנו לדחות הקבעה בשבת שמולהה בנ"ו תקפ"ט והוא מוצאי מעוברת ליום שלישי כדי שיהיה בחיבה ד' ימים ואם יתבר זה המולד אחרון אחר אחד קובעין בשני לפי שהיה בחיבה בשבת שלפניה בנ"ט ר"ד ומולד שבת בחצות ביום בג' בשבת ונדחה לחמישי , ואם בקבע זו בשבת שעולהה בנ"ו תקפ"ט בשני יהיה בין שתי הקביעות בחצות ביום בג' בשבת ובאמת בחיבה ד' ימים ואם יתבר מולד אחרון אחר אחד קובעין אותו בג' לפי שיצא המולד שלאחריו בקדש חצות והוא בקבע בשבת ובאמת בחיבה ד' ימים . אבל אם יהיה המולד אחרון אחר אחד

בשני קובעין: ח ועיקר שאר הארבע דחיות אלו הוא זה העיקר שאמרנו שהחשבון הזה במהלך אמצעי. וראיה לדבר שהמולד יהיה בליל שלישי וידחה לחמישי פעמים רבות לא יראה ירח בליל חמישי ולא בליל ששי מכלל שלא נתקבצו השמש והירח קבוץ אמיתי אלא בחמישי:

פרק שמיני

א חדשה של לבנה תשעה ועשרים יום ומחצה ותשצ"ג חלקים כמו שביארנו. ואי אפשר לומר שראש החדש יהיה במקצת היום עד שיהיה מקצת היום מחדש שעבר ומקצתו מהבא. שנאמר עד חדש ימים מפי השמועה למדו שימים אתה מחשב לחדש ואי אתה מחשב שעות: ב לפיכך עושין חדשי הלבנה מהן חדש חסר ומהם חדש מלא. חדש חסר תשעה ועשרים יום בלבד ואע"פ שחדשה של לבנה יתר על זה בשעות. וחדש מלא משלשים יום ואף על פי שחדשה של לבנה פחות מזה בשעות. כדי שלא לחשב שעות בחדש אלא ימים שלמים: ג אילו היה חדשה של לבנה תשעה ועשרים יום ומחצה בלבד היו כל השנים חדש מלא וחדש חסר. ויהיו ימי שנת הלבנה שנ"ד, ששה חדשים חסרים וששה חדשים מלאים. אבל מפני החלקים שיש בכל חדש וחדש יותר על חצי היום יתקבץ מהן שעות וימים. עד שיהיו מקצת השנים חדשים חסרים יותר על המלאים ובמקצת השנים חדשים מלאים יותר על החסרים: ד יום שלשים לעולם עושין אותו ראש חדש בחשבון זה. אם היה החדש שעבר חסר יהיה יום שלשים ראש חדש הבא. ואם יהיה החדש שעבר מלא יהיה יום שלשים ראש חדש היאיל ומקצתו ראש חדש. ויהיה תשלום החדש המלא שעבר. ויהיה יום אחד ושלשים ראש חדש הבא וממנו הוא המנין. והוא יום הקביעה. ולפיכך עושין ראשי חדשים בחשבון זה חדש אחד יום אחד בלבד וחדש אחד שני ימים: ה "סדר החדשים המלאים והחסרים לפי חשבון זה כך הוא. תשרי לעולם מלא. וטבת לעולם חסר. ומטבת ואילך אחד מלא ואחד חסר על הסדר. כיצד טבת חסר שבט מלא. אדר חסר ניסן מלא. אייר חסר סיון מלא. תמוז חסר אב מלא. אלול חסר. ובשנה המעוברת אדר ראשון מלא ואדר שני חסר: ו נשארו שני החדשים שהן מרחשון וכסליו. פעמים יהיו שניהם מלאים ופעמים יהיו שניהם חסרים ופעמים יהיה מרחשון חסר וכסליו מלא. ושנה שיהיה בה שני חדשים אלו מלאים היא שנקראו חדשיה שלמים. ושנה שיהיו בה שני חדשים אלו חסרים נקראו חדשיה חסרין. ושנה שיהיה בה מרחשון חסר וכסליו מלא נקראו חדשיה כסדרן: ז דרך ידיעת השנה אם חדשיה מלאים או חסרין או כסדרן לפי חשבון זה כך הוא. תדע תחלה יום שנקבע בו ראש השנה שתרצה לידע סדור חדשיה כמו שביארנו בפרק שביעי. ותדע יום שיקבע בו ראש השנה שלאחריה, ותחשב מנין הימים שביניהן חוץ מיום הקביעה של זו ושל זו. אם תמצא ביניהן שני ימים יהיו חדשי השנה חסרין. ואם תמצא שלשה ימים יהיו כסדרן. ואם תמצא ביניהם ארבעה ימים יהיו חדשי השנה שלמים: ח במה דברים אמורים כשהיתה השנה שתרצה לידע סדור חדשיה פשוטה.

אבל

א מ"ר ס' תכה סמ"ג עטין מז:

מנהל עח

פ"ז ח חדשה כו' לנסה עד כמו שביארנו. פרק לם לין מכירין (דף כ"ט): ואי תחבר עמר ש"ל עד לגלה ימים שלמים. פ"ק דר"ה (דף כ"): אילו סיסה מדבר עד כל החסרים. פרק לין מקדשין: יום שלשים עד שני ימים. פ"ק דר"ה ופ"ק דסנהדרין (דף י"ב ע"ב):

מלא וחמין חסר עם"ם מחלקין מלא לי מחרם לעולם חסר אחלי מחלקין מעשים דעשה לקדש של כתיים שכ"ל פגמה. לשון ר"ש ור"ל ביום מעכרים פ' מקדשין ר"ח אחר ביום ל' של אחר שלשון שמא מעיינה סמא דאלה ליה לאר מקדשין אחר יום עכורו דיום ל"ם ביום. לפיומתא דאי אחרים לעולם חסרים דלאשקי מדרב נחמן בגולה ודאי מומרינמא, וסוגיית דשמעתא סלקא דמדחים ר' סמאי מעשה תני אביי ולמלחי דנרסינן בנכסיהם סדרק מעבר בסמים (דף ל"ח) דר' ריב"ל בשפיים אחר אחר בסמוך לגיסן שמים מלא ושמים חסר ונן שלא פגם דקבבר אחר בסמוך לגיסן לעולם חסר וקי"ל כר"ש, וקן דנרסינן בסלי מעיינה סמא דאלה ליה לאר מקדשין אחר בסמוך לגיסן לעולם חסר עלמה בפיומתא מדחים לי מחרם בגלמא ומימון מלא ומחמין חסר וכו' וגם לפרש ריב"ל דאחר לעולם שי אחרים חסרים כמ מתעשים מיומתא עלה ולא מעדה מלא עדה ר' מיאלי מעשה תני אביאה ולמלחי. וקן אמרינן בגמרא (ר"ש ל"ב): אמר רב מיומא כר ביאלא אחר רב מיומא מעלא ולאיך לא מצינו דלא מעבר לא מצינו דלא לאמרינן מעברינן ליה. אמר ר' מגאלי ומלחין סדרבים דבימות מעלא עכרים לגלה ע"כ. ולאמר לאי שבשלה מבלו הדברים בשמן שמעיון של כתיים אין לחדשים סדר בחסרים ומחשבים מלא אחרים וסיפרות ומקדל ע"ם כתיים, ומם שאמר בגמרא ר"ל בחנוכו סלא לפי בחנוכו לשיך לא דבלה לוה לאר מוקבה מלא לפי בחנוכו לגיסן חסר לעולם חסר ולחר בחנוכו לגיסן מלא לפי שחדש בלבד ר"ש ר"י מבא"ג לשיך מדבון לאמר ג' יום. ודע שלא נתיבן לבוים מדבון ובמלחי מבלו מבלו סדרבים ולפי שבל יחי בחנוכו של ר"ש שבת בארץ"ם מבא"ג ומוקף מלאכה בבשם מבלים של מיבור כל חדש ר"ש ר"י מבא"ג יום מלא בשם מלאים יום ומחקל"ם יום ור"ל שבת ומקל"ם מלים מלא ר"ל בחדשים מלאים יום ר' ג' מלים ומלך יום ומלא מבא ג"כ ר"ל חדש בחדשים בגד ר"ל מלאים ובבשר מבלים של מיבור ל"ר ימים יהי בבל שבת מלאים ומחקל"ן יום יהלר בדיבון מיבי בחנוכו ג' ימים ור"ל שבת מלאים ומקל"ם מלים. ומאבי זו בחנוכה הלולבו פיבים בחקלת מקלת בבנים מלאים יחר, ומאלי מלך בחדשים בדבון מקלת בבנים מלאים ומקלת חסרים לו בבלין בפי בקבשם:

ו נשארו שי בחדשים בפן מרחשון וכסלו וכו'. ולפי בקבל מבלי בם מם בם זם בשיבי בלבל מבלי חדשים ולא בחולבם. ובבשבם בחנוכו לחבן בבנים בחלבבם בדי לידע בדבון ובחלא מדבי בבנים לחר בבבי בם לבו בבבי בבבים, ולא יבבן לבוים בחבבי ולא לבבים לבבי בבים בם לבבי ומבבי בבבים:

וה"ל לאמרם בבבבם לם בבבבון:

ז דרך ידיעת בבנים לם בבבים וכו'. ובבבון בב"ל בבבבבב ר"ל בבבבבבב. ובם לבבבבבב בבבבבבב בבבבבבב ב

אבל אם היתה מעוברת. אם תמצא בין יום קביעתה ובין יום קביעת שנה שלאחריה ארבעה ימים יהיו חדשי אותה שנה המעוברת חסרים. ואם תמצא ביניהם חמשה ימים יהיו כסדרן. ואם תמצא ביניהם ששה שלמים: **ט** כיצד הרי שרצינו לידע סידור חדשי שנה זו. והיה ראש השנה בחמישי והיא פשוטה וראש השנה שלאחריה בשני בשבת. נמצא ביניהן שלשה ימים. ידענו ששנה זו חדשיה כסדרן. ואילו היה ראש השנה שלאחריה בשלישי היו חדשי השנה זו שלמים. ואילו היה ראש השנה בשנה זו בשבת ובשנה שלאחריה בשלישי בשבת היו חדשי שנה זו חסרין. **י** יש שם סימנין שתסמוך עליהם כדי שלא תטעה בחשבון סידור חדשי השנה והן בנויין על עיקרי זה החשבון והקביעות והדחיות שביארנו דרכם. ואלו הן. כל שנה שיהיה ראש השנה בה בשלישי תהיה לעולם כסדרן לפי חשבון זה. בין פשוטה בין מעוברת. ואם יהיה ראש השנה בשבת או בשני לא תהיה כסדרן לעולם בין בפשוטה בין במעוברת. ואם יהיה ראש השנה בחמישי. אם פשוטה היא אי אפשר שיהיו חדשיה חסרים לפי חשבון זה. ואם מעוברת היא אי אפשר שיהיו חדשיה כסדרן לפי חשבון זה:

פרק תשיעי

א שנת "החמה יש מחכמי ישראל שאומרים שהיא שס"ה יום ורביע יום שהיא שש שעות. ויש מהן שאומרים שהוא פחות מרביע היום. וכן חכמי יון ופרס יש ביניהן מחלוקת בדבר זה: **ב** מי שהוא אומר שהיא שס"ה יום ורביע יום. ישאר מכל מחזור של תשע עשרה שנה שעה אחת ותפ"ה חלקים כמו שאמרנו. ויהיה בין תקופה לתקופה אחד ותשעים יום ושבע שעות וחצי שעה. ומשתדע תקופה אחת באי זה יום באיזו שעה היא תתחיל למנות ממנה לתקופה השניה

יא טור פי' תכז תכח פמ"ג עמוד מז:

זה. ושל תקופה שיבוא לפי שהתקופה שהוא על המקום שלמחרתו תהיה לעולם כסדרן לפי חשבון שיהיה חדש פברי קביעתו בשלישי ויהיה מרחבון וכשלו שלישי לא תהיה כו' כסדרן ומפני זה אם יהיה כו' כנ' לעולם כסדרן בין בפשוטה בין במעוברת לפי שהקביעה לא תהיה כנ' בשנה פשוטה אלא אם יהיה פשוטה בשנת אלו גלוי לו ביומו קודם חצות והתיה הקביעה ביום המולד והוא יום שבת ותהיה בשנה מעוברת שב"ד יומים לפי שמיום ג' עד חלק יום ד' ד' יומים אם נכנל יום הקביעה בחלשונה כבלשני יהיה מולדה מחצות יום שני עד חצות יום ג' אם מוסיף כב"ש תהיה יום מולד אחר שלחריה אלא"ו תקפ"ו עד תקפ"ו תקפ"ו ותהיה הקביעה בשני ואם תשוב מיום ג' עד סוף יום ה' יצא לנו שבת שהרי יש ביניהם ד' ימים ונתבארים אינו נרוך אלא ג' ימים. ואם תהיה בשנה מעוברת ד' ימים ונתבארים אינו נרוך אלא ג' ימים. ואם תהיה בשנה פשוטה בין בשבת ד' ימים. כי בזה הלשון י"ב חלקים שיום חלקים אמנם שיהו דד' חלקים ל"ח חלקים כבר הבתאמים יהיה בלנם י"ח חלק ח' מהם נמנעים הקביעה אבל שיהיו. ותהיה על דברי שאם יהיה ל"ה בשבת ותהיה בשנה פשוטה יהיה מולדה מחצות יום ה' עד חצות יום בשבת ויהיה מולד שלאחריה מגיל ג' ל' שעות וחחצי"ו חלקים עד גיל ל' שהי שעות וחחצי"ו חלקים ובין אלו בשני קיצון תהיה הקביעה ביום ג' אם יהיה מולד מע' ל' תחצי"ו עד ל"ש ר"ד ואם יהיה מל"ג מל"ד עד גיל ל"ב תחצי"ו תהיה הקביעה ביום ה' ויהיה נחלון בין ב' הקביעות ג' יומים ותהיה חברים, ובחלק בשני יהיה ביומים ב' יומים ותהיה שלמים, ואם תהיה הקביעה ביום ב' יהיה המולד מחצות יום בשבת עד חצות יום ב' אם לא תהיה שנלאי מעוברת ואם שהיה מעוברת עד ב"ש תקפ"ו ואו יהיה בשבת ביום ב' ותקפ"ו עד ל' ל' תקפ"ו ותהיה שלאחריה מגיל ל' עד ל"ש תחצי"ו ותהיה הקביעה בשבת ביום ג' אם יהיה מולד שבת שלאחריה ל"ש תחצי"ו ותהיה הקביעה לא ביום ד' ביום ה' ומיום ד' ביום ה' אם יהיה מעוברת בב' יהיה מולדה מחצות יום ה' עד חצות יום שבת ובשאוסיף בב"ש תקפ"ו על המולד הנשל בין אלו בב' קיצון יצא המולד של שנה שלאחריה מד' ע"ו תקפ"ו עד ד' ע"ו תקפ"ו ותהיה שנה שלאחריה לא ביום ה' לא ביום ד' אם יהיה בב' יהיה בב' ביום ה' ותהיה הקביעה בשבת ביום ביומים ד' יומים ותהיה חברים ואם תהיה הקביעה בשבת יהיה ביומים ד' יומים ותהיה שלמים, ולא יהיה בשבת ביום ג' אלו הקביעות ו' יומים ואם יהיה ל"ה בה' אם פשוטה כמו לא תחבון בין שתי

ג תקופת ניסן היא בשנה הראשונה ע"ל ר' ומקבלת
ניסן היה בשנה הראשונה אל יצירה ומי . כבר הפתיקו קדמונינו שתקופת תשרי שיהיה קודם
מולד לדם כדלקמן היה בשנה שנות ביום רביעי קודם מולד לדם כדלקמן יום ג' וכ"ג שנות לפי
שבשנה הראשונה בכ"ח בלילה ביום ד' בחצות שנה דלשנה ולא סמחילה בשנה עד ג' שנות מיום ד'.
ומולד לדם כדלקמן

ח זה שלמעלה מוסיף יום אחר יום וכו'. כשי"ל שיתקבץ מן שהוכפת יחד על זה כ"ש אם יהיה יום הקביעה אחר יום המולד ויקבע ליום הקביעה. שיוכ יתקן שיתקיים מיום הקביעה מיום המולד קודם ליום הקביעה. כיום לו כבנים ויתרחק יום התקיעה מן המולד ומן הקביעה. ואיכו אין מן הקביעה כמו המולד ולא יהיה יום המולד כבנים שמת מיום הקביעה. ואיכה הקביעה בלא ל' ל' כיום מיום ל' ל' ל'

ותרמ"ב חלקים. והנשאר תשליך חדשי לבנה. והנשאר שאין בו חדש לבנה תוסיף אותו על מולד ניסן של אותה שנה. וברגע שיגיע המנין בו תהיה תקופת ניסן של אותה שנה: ן ונראין לי הדברים שעל חשבון תקופה זו היו סומכין לענין עיבור השנה בעת שבין דין הגדול מצוי. שהיו מעברין מפני הזמן או מפני הצורך. לפי שחשבון זה הוא האמת יותר מן הראשון. והוא קרוב מן הדברים שנתבארו באיצטגנינות יותר מן החשבון הראשון שהיתה בו שנת החמה שס"ה יום ורביע יום: ז וחשרון שתי תקופות האלו שביארנו דרכם הכל בקירוב הוא ובמהלך השמש האמצעי לא במקומה האמיתי. אבל במקום השמש האמיתי תהיה, תקופת ניסן בזמנים אלו בכמו שני ימים קודם שתי התקופות שיוצאין בחשבון זה. בין בחשבון מי שחשב רביע יום נמוד בין למי שמחשב לפחות מרביע יום:

פרק אחד עשר

א לפי שאמרנו בהלכות אלו שבית דין היו מחשבין בדקדוק ויודעים אם יראה הירח או לא יראה. ידענו שכל מי שרוחו נכונה ולבו תאב לדברי החכמות ולעשיד על הסודות יתאוה לידע אותן הדרכים שמחשבין בהם עד שידע אדם אם יראה הירח בליל זה או לא יראה: **ב** ודרכי החשבון יש בהן מחלוקות גדולות בין חכמי הגוים הקדמונים שחקרו על חשבון התקופות והגימטריאות. ואנשים חכמים גדולים נשתבשו בהן ונתעלמו מהן דברים ונולדו להן ספיקות. ויש מי שדקדק הרבה ולא פגע בדרך הנכונה בחשבון ראית הירח אלא צלל במים אדירים והעלה חרס בידו: **ג** ולפי אורך הימים ורוב הבדיקות והחקירות נודעו למקצת החכמים דרכי חשבון זה. ועוד שיש לנו בעיקרים אלו קבלות מפי החכמים וראיות שלא נכתבו בספרים הידועים לכל. ומפני כל אלו הדברים כשר בעיני לבאר דרכי חשבון זה כדי שיהיה נכון למי שמלאו לבו לקרבה אל המלאכה לעשות אותה: **ד** ואל יהיו דרכים אלו קלים בעיניך מפני שאין אנו צריכין להם בזמן הזה. שאלו הדרכים דרכים רחוקים ועמוקים הן. והוא סוד העיבור שהיו החכמים הגדולים יודעים אותו ואין מוסרין אותו לכל אדם אלא לסמוכים נבונים. אבל זה החשבון בזמן הזה שאין בית דין לקבוע על פי הראיה שאנו מחשבין בו היום אפילו תינוקות של בית רבן מגיעין עד סופו בשלשה וארבעה ימים: **ה** שמא יתבונן חכם מחכמי האומות או מחכמי ישראל שלמדו חכמת יון בדרכים אלו שאני מחשב בהן לראיית הירח ויראה קירוב מעט במקצת הדרכים. ויעלה על דעתו שנתעלם ממנו דבר זה ולא ידענו שיש באותו הדרך קירוב. אל יעלה זה על דעתו אלא כל דבר שלא דקדקנו בו מפני שידענו בעיקר, הגימטריאות בראיות שאין דבר זה מפסיד בידיעת הראיה ואין חיששין לו. לפיכך לא דקדקנו בו: **ו** וכן כשיראה בדרך מן הדרכים חסרון מעט מחשבון הראוי לאותה הדרך. כבוונה עשינו זה לפי שיש כנגדו יתרון בדרך אחרת עד שיצא הדבר לאמיתו בדרכים קרובים בלא חשבון ארוך. כדי שלא יבהל האדם שאינו רגיל בדברים אלו ברוב החשבונות שאין מעילין בראיית הירח: **ז** העיקרים שצריך אדם לידע תחלה לכל חשבונות האיצטגנינות. בין לדרכי חשבון הראיה בין לשאר דברים, אלו הן. הגלגל מוחלק בש"ס מעלות. כל מזל ומזל שלשים מעלות. ומתחיל מתחילת מזל טלה. וכל מעלה ומעלה ס' חלקים. וכל חלק וחלק ס' שניות. וכל שניה ושניה ששים שלישיות. וכן תדקדק החשבון ותחלק כל זמן שתרצה: **ח** לפיכך אם יצא לך בחשבון שכוכב פלוני מקומו בגלגל בע' מעלות ול' חלקים ומ' שניות. תדע שכוכב זה הוא מזל תאומים בחצי מעלה אחת עשרה ממזל זה. לפי שמזל טלה ל' מעלות ומזל שור ל' מעלות נשאר עשר מעלות ומחצה ממזל תאומים ומ' שניות מחצי המעלה האחרון: **ט** וכן אם יצא מקומו בגלגל בש"כ מעלות. תדע שכוכב זה במזל דלי בב' מעלות בו. ועל דרך זו בכל המניינות. וסדר המזלות כך הוא. טלה שור תאומים סרטן אריה בתולה מאזנים עקרב קשת גדי דלי דגים: **י** החשבונות כולם כשתקבץ שארית לשארית או כשתוסיף מנין על מנין. תקבץ כל מין עם מינו. השניות עם השניות והחלקים עם החלקים והמעלות עם המעלות. וכל זמן שיתקבץ מן השניות ס' תשים חלק אחד ותוסיף על החלקים. וכל שיתקבץ מן החלקים ס' תשים אותו מעלה ותוסיף אותה על המעלות. וכשתקבץ המעלות תשליך אותן ש"ס והנשאר משו"ס ולמטה הוא שתופסין אותו לחשבון: **יא** בכל החשבונות כולן כשתרצה לגרוע מנין ממנין. אם יהיה זה שנורעין אותו יתר על זה שנורעין ממנו אפילו בחלק אחד תוסיף על זה שנורעין ממנו ש"ס מעלות כדי שיהא אפשר לגרוע זה המנין ממנו: **יב** כיצד הרי שהצריכך החשבון לגרוע מאתים מעלות וג' חלקים ומ' שניות. סימן רנ"ם. מק' מעלות וכ' חלקים ול' שניות. סימן קכ"ל. תוסיף על הק' ש"ס יהיו המעלות ת"ם ותתחיל לגרוע השניות מן השניות תבא לגרוע ארבעים משלשים אי אפשר תרים חלק אחד מן העשרים חלקים ותעשה אותו ששים שניות ותוסיף על השלשים ונמצאו השניות תשעים. תגרע מהם המ' ישאר חמשים שניות. ותחזור לגרוע חמשים חלקים מי"ט חלקים שבבר הריטות

מגדל עוז

פרק יא לפי שאמרנו בהלכות אלו שב"ד היו מחשבין בדקדוק מי סוף פרק. אלו מדרכי האומות כדברי שמואל פרק המלמד שהיו לו מעלי דקיקות בכוכבי השמים, ומפי שרבינו ז"ל לומר מי מה מקבלה:

מגלה

ביך מרחק הקשת מהו בכמה מעלות מהדר הרביע מהדר ניסן, ואם נמצאה הקשת מהו בכמה מעלות ואם יפר מהדר לנגד מגרע מהו מדר לנגד וכשהגיע מה מרחק הקשת מהו מהדר מהדר ניסן ובאיזה מהדר לנגד ג' וכ' וכשיגיע הקשת מהו לחלוקי ניסל בסיון לגלגל מהדר לנגד מלגל מהדר לנגד ושאלת הקשת כמהו לגל מה הקשת מהו לגל מהדר לנגד, ואין המרחק מרחק משוה מהדר לנגד, וכשהגיע יודע מהדר הקשת מהו מי מהר מרחק הקשת מהו מהדר לנגד מהר נהגת בהקשת ניסן ומדע עם הקשת מיתי הקשת ומן המדר, וכן הקשת לפ חסר דורש הקשת הגדי לגל שהחר מרשף על מרחק הקשת ניסן כ' ימים ועבר שמש ומ"ר חלקים וכ"ל דגעים וחסיר הקשת מעלה בגלגל בהגדי ואם הקשת דורש הקשת מעת הרשף על מרחק הקשת ניסן כ' ימים ג' שמש ומחק"ל חלקים ר"ו דגעים ומבוה בו המעבר שבגבה בהקשת מהו ומיסן ומחסיר הקשת מעלה לו בכסלו לו בטבת ואיו דרך חשבון הקשת לדברי רב מרא. ומה שהשמש ר' לעמות ומכוב בכם מרחק תרבע הקשת הכמה מעלות מהדרים בכם בכל שנת מחמר ומן מלמעלה אם יכל לדע יום הקשת ומשהר לגי זו שם שחלב ומוסיפו על מולד המדר שבחוב בגדיה ומחלק הרים ומעשה בו ומרבע מחמר בו הקשת ובכמה בהדר בכל שם שעלה ובכל מחוד מעלה כל יחי שלם והקשת מעלה בגדים של מסלך הכמה מעלה לו קרוב לו בשם ימים לגל הקשת מחלל רחוקה מן הקשת מלמעלה בכמה מעלה ימים כמו שיבאר בגמין ובחשבון:

פרק א לפי שאמרנו בהלכות אלו. דבר זה בתחלת פ' ר' מה הכלבה לחבר ז"ל הדרכי זה חשבון וכ' שלא מלוקים בזה הענין לפי

מגלה

מגלה מרחקי כפלי מחקר מחלשים כרלים מרכם מלם ותל"ם מחחבים מרקמים מרי יודעים מבחם מחלות ביקר לפי מלשמות מקרמה מרמחלים כפלי מרחות לה מרי שחרן מחרבים של רלים מרחם לגלה ישראל מלבר ומרבים מרי ישראל מחבין בכן לגלה ביה דין מחבין בכן לגלה מרבים בכם מחקה מחבים מקרמות, ומחר בלשמות מה מרבי שמש מרבי הלגנב בחבן מחקבן לקבין ויש מבם מי מחבים מרבים מרבי הלגנב בחבן ומחלגים שבם מחבים לגנבים מבר חלק ומרבין כל חלק מרבם מחבר ומחבין מלבה מחבים מחבים מבלבים וקבלם יחבר מבלבים ובם מרבים ויש מי מחבים מבלבים כל מרבים בלבים ומרבים מחבם ימים ובם מרבים ומרבים מבל בחבלה מרבים ומרבם בכרחם מרבים בל מרבים כמו מחבין ומרחל לגבר מי מבמרבם מחבלים בדרבים מי מחבבן ומרבקים בו בל מרבי מבי חבלה, יש מבם מי מחבר בדר מחבם ויש מבם מי מרבקה מרבב ומבם ולגה בגים לדרבים מחבם בדר לבי מחבבן מי מחבבן מבי גדול מבי מבלן מחבם בדר לבי מרבלבי מי מחבבן מבי גדול מבי מבלן מחבם ומרבקים ומר

טו או כשהם לא סירח בגללו סוף מקרא ומ'. דע כשם לשתם ולירח ונשאר מוכני לכם שני בגללים ויום מהם שים לו ג' ובגלגל קנן מקרא נגלל המשגל אחכל כבל נשתחוה בשיש לכל אחד יחסם כ' בגללים כל אחד מקיף לא הפולם אחכל כל' מכן מאלון בגלגל הדומה וכן מקרא לפי שדומה במחלוקו בגלגל המזלות אינה טוטה מעלים לא לשמן ולא לדחים. ומבגלגל הב' אין מאלון במזלוקו ואמ"ש שבשה כחוכו ומקרא בגלגל הרוגל לפי שהוא מחוקק מאלון בגלגל המשגל בשאר הכוכבים וכוכב הבשם קבוע בגלגל המשגל שלו מלכבוא שוה לעניו ותעשה הבשם כזה שבגלגל בכל יום מיומם בשנה אין לו לא קלות ולא כבדות ומקרא מאלון מאלוקי ותחלה סוף המלך מאלוקי מלאחיתי

פירוש רבי לוי ן' חביב

פי"א מז כל מה שבחב הרב בזה הפרק הוא מבואר עם מה שפירש בו המפרש, אלמי בחה שלאחר הרב ז"ל לפיכך עשינו העיקר שממנו מתחילין וכו' שיומו יום שלשה לחדש ניסן וכו קשה לי למה עשה הרב העיקר מיום שלשה לחדש והדין כיה לעשותו מיום אחד לחדש. והתשובה לזה מבוארת לעניות דעתי והוא שהרב עשה עיקר מיום שלישה בו הירח כדי לשים מגל אמ"כ בשמוש על העיקר הנשה ועשרים יום אם ירחה הירח לא לא ובודאי אם תוחו היום עדיין לא הנה יום הרבוה שעיקר שלא ירחה בשוף יום הנשה ועשרים ים בשקר אם ירחה לו לא ונם הרב מגל בכל פרקיו אחר חשלום הנשה ועשרים יום כמוזכר בהם נמצא שנראה הירח בפי התשבון.

פי"ב א מהלך השמש האמצעי וכו'. מה שבחב הרב סיר עלו דעת אלבתני ולכן הוסיף בעשרה ימים ג' שנים נראה דבר שמיני ובדון ומובכח. אבל קשה לי למה לא עשה כן הרב בשלוף יום שהיה לו להוסיף שלשה שנים ג"כ שהוא העולה משני שלישים הנשלרים בשלה יום וכן בשנת שלשים יום אחר נמצא זה שהוא אחר הביקר של הרב יותר מדבר"ו אלף יום יש חלוף בחקום הכשם ז' הלקים שהם שהוא וגל"ע. גם כתה שבחב הרב שמהלך החמה לשנה שהוריה אמ"ח ל"ם פ"ו קשה לי כי למה שהוסיף הרב כני המהלך המזכר ז' שנים יותר מן הראוי וגל"ע כי עם היות עלו על לבי קצת דברים לישבו עדיין לא נשלמו בשבלי ולכן לא כתבתים:

עוד

הריטות מהם חלק אחד ועשיתו שניות. ואי אפשר לגרוע חמשים תשעה עשר. לפיכך תרים מעלה אחת מן המעלות ותעשה אותה ששים חלקים ותוסיף על התשעה עשר ונמצאו החלקים ע"ט. תגרע מהן החמשים ישאר תשעה ועשרים חלקים. ותחזור לגרוע המאתים מעלות מן ארבע מאות ונ"ט מעלות שכבר הריטות מעלה אחת ועשית חלקים. ישאר מאתים ותשע וחמשים מעלות ונמצא השאר סימנו רנ"ט כ"ט נ'. ועל דרך זו בכל גרעון וגרעון השמש והירח: **יג** וכן שאר השבעה כוכבים מהלך כל אחד ואחד מהן בגלגל שלו מהלך שוה. אין בו לא קלות ולא כבדות אלא כמו מהלכו היום כמו מהלכו אמש כמו מהלכו למחר כמו מהלכו בכל יום ויום. וגלגל של כל אחד מהם אע"פ שהוא מקיף את העולם אין הארץ באמצעו: **יד** לפיכך אם תערוך מהלך כל אחד מהן לגלגל המקיף את העולם שהארץ באמצעו שהוא גלגל המזלות. ישתנה הילוכו ונמצא מהלכו ביום זה בגלגל המזלות פחות או יותר על מהלכו אמש או על מהלכו למחר: **טו** המהלך השוה שמהלך הכוכב או השמש או הירח בגלגלו הוא הנקרא אמצע המהלך. והמהלך שיהיה בגלגל המזלות שהוא פעמים יותר ופעמים חסר הוא המהלך האמיתי. וכו יהיה מקום השמש או מקום הירח האמיתי: **טז** כבר אמרנו שאלו הדרכים שאנו מבארים בהלכות אלו אינן אלא לחשבון ראיית הירח בלבד. לפיכך עשינו העיקר שממנו מתחילין לעולם לחשבון זה מתחילת ליל חמישי שיומו יום שלישי לחדש ניסן משנה זו שהיא שנת י"ז ממחזור ר"ם. שהיא שנת תתקל"ח וארבעת אלפים לבריה. שהיא שנת תפ"ט ואלף לשטרות. שהיא שנת ק"ט ואלף לחרבן בית שני. וזו היא שאנו קוראים אותה שנת העיקר בהשבון זה: **יז** ולפי שהראיה לא תהיה אלא בארץ ישראל כמו שביארנו. עשינו כל דרכי חשבון הזה בנויים על עיר ירושלים ולשאר המקומות הסובבין אותה בכמו ששה או שבעה ימים שבהן רואין את הירח תמיד ובאים ומעידים בבית דין. ומקום זה הוא נוטה מתחת הקו השוה המסבב באמצע העולם כנגד רוח צפונית בכמו ל"ב מעלות עד ל"ה ועד כ"ט. וכן הוא נוטה מאמצע הישוב כנגד רוח מערב בכמו כ"ד מעלות עד כ"ו ועד כ"א:

פרק שנים עשר

א מהלך השמש האמצעי ביום אחד שהוא כ"ד שעות נ"ט חלקים ושמנה שניות. סימנם כ"ד נט"ח. נמצא מהלכה בעשרה ימים תשע מעלות וי"א חלקים וכ"נ שניות. סימנם טנ"א כ"נ. ונמצא מהלכה במאה יום צ"ח מעלות ושלשה ושלשים חלקים ונ"נ שניות, סימנם צ"ח ל"נ נ"נ. ונמצא שארית מהלכה באלף יום אחד שתשליך כל ש"ם מעלות כמו שביארנו. רס"ה מעלות ול"ח חלקים וג' שניות. סימנם רס"ה לח"ן. ונמצא שארית מהלכה בעשרת אלפים יום. קל"ו מעלות וכ"ח חלקים וכ' שניות. סימנם קל"ו כ"ח

מעבר ול' בשבת מוכרת, וכל מדינה שהיא עגולה כ"ד מתרחקה מרוח תוכרת ומעבר שוה והוא ל' מעלות. וגנות שלם מדינות תחת זו העגולה וכן לכ"ם, אבל הרחק מהשבה. ומדינה שהיא בחקום ל' כמו בשבת ואין לה לחוק, אבל מדינה שבחקום ב' ראיתה מן הרי הבוה קבע ל"ם והוא רחוק מן הרי הבוה יותר מדינה ג' ראיתה מן הרי הבוה ל"ם. ואם תהיה מדינה מערבית מגיעה ס' כמו רקדת ל' והיא ירושלים ומרחקה מקרקת ס' כ"ד מעלות ורחוק ממנה ל"ג קבע מדינה ל"ם והוא ל"ב מעלה, וכן רדין בכל הרחוקות יש מכן שיון כרחוק ומשתנים כלוקר ול' מכן בשיון ויש מכן מבחנים בשנים כלוקר ובנרחוק ול"ל שיהיו שתי הרחוקות אלא שיהיו מדינה אחת. ובקדת ל' טוטה לגד מערב מתחלת הישוב זו, לגד מערב ואינו על חוף הים הנוכחי ונמ"ח על חוף הים הנמרבי שהיא תחלת הישוב כלוקר שהרי הבשמו בשלי הבחת הבעונה שהיה הבחלת לוקר יום הערבי הבמוכנים זוהרים על ל' קדם ל' ועל ל' קדם ל' ועל ל' קדם ל' ועל ל' קדם ל' ועל זו בדרך כל מדינות הישוב:

פי"ב א מהלך השמש וכו'. כבר ידעת לשעלה ענין המהלך המתחלפי ובאות מהלך השמש בגלגל הרחוקל והוא בגלגל היולת ובזה המהלך בכזה לא קלות ולא כבדות אלא מהלכו היום כמו מהלכו אמש

מגדל עוז

פי"ב ומרק י"ג ומרק י"ד ומרק ט"ו ומרק ט"ז. כבל כלול בכלכה דרכי יוחנן דאמר אבל לא חיש מכירון (יב כ"ג) אמרת מתחיתן דגרתשוה לא היו זוון מבם וכו' מלי בתיבה המבל ואחד שבל וגו' מבשנם לא לאחה מחם פנימתה בל לבנה ולא פנימתה בל קבע וכו' עם פסיטרון כרחוקון בשבנה כמה סיב נבוה וכו' ובבאלה לשוה לו דומה לאמרון בם בלשון בכרחיתא זו' מיני מעבכין (יב כ"ו) בשעשתין דבלר לא דרוש

ב' ח כ'. ועל הדרך הזה תבפלו ותוציא מהלכה לכל מנין שתרצה. וכן אם תרצה לעשות סימנין זדועים אצלך למהלכה לשני ימים ולשלשה ולארבעה עד עשרה תעשה. וכן אם תרצה להיות לך סימנין ידועים מכונין למהלכה לכ' יום ולל' ולמ' עד מאה תעשה. ודבר גלוי הוא וידוע מאחר שידעת מהלך יום אחד. וראוי הוא להיות מכון וידוע אצלך מהלך אמצע השמש לכ"ט יום ולשנ"ד יום שהן ימי שנת הלבנה בזמן שחדשיה כסדרן. והיא הנקראת שנה סדורה. שבזמן שיהיו לך אמצעיות אלו מכונין יהיה החשבון הזה קל עליך לראיית החדש. לפי שכ"ט יום נמורים מליל הראיה עד ליל הראיה של חדש הבא וכן בכל חדש וחדש אין פחות מכ"ט יום לא יותר. שאין הפצנו בכל אלו החשבונות אלא לדעת הראיה בלבד. וכן מליל הראיה של חדש זה עד ליל הראיה לאותו החדש לשנה הבאה שנה סדורה או שנה ויום אחד. וכן בכל שנה ושנה. ומהלך השמש האמצעי לכ"ט יום כ"ח מעלות ול"ה חלקים ושניה אחת. סימנן כ"ח ל"ה א'. ומהלכה לשנה סדורה שמ"ח מעלות וג"ה חלקים וט"ו שניות סימנן שמ"ח נ"ה ט"ו: ב נקודה אחת יש בגלגל השמש וכן בשאר גלגלי השבעה כוכבים. בעת שיהיה הכוכב בה יהיה נבוה מעל הארץ כל מאודו. ואותה הנקודה של גלגל השמש ושאר הכוכבים חוץ מן הירח סובבת בשנה. ומהלכה בכל שבעים שנה בקירוב מעלה אחת. ונקודה זו היא הנקראת גובה השמש. מהלכו בכל עשרה ימים שניה אחת וחצי שניה שהיא ל' שלישיות. נמצא מהלכו בק' יום ט"ו שניות. ומהלכו באלף יום שני חלקים ושלשים שניות. ומהלכו בעשרת אלפים יום כ"ה חלקים. ונמצא מהלכו לתשעה ועשרים יום ארבע שניות ועוד. ומהלכו בשנה סדורה נ"ג שניות. כבר אמרנו שהעיקר שממנו התחלת חשבון זה הוא מתחלת ליל חמישי שיומו לשלישי לחדש נימן משנת תתקל"ח וארבעת אלפים ליצירה. ומקום השמש במהלכה האמצעי היה בעיקר הזה בשבע מעלות ושלשה חלקים ול"ב שניות ממזל טלה. סימנן ז"ג ל"ב. ומקום גובה השמש היה בעיקר זה בכ"ו מעלות מ"ה חלקים ושמנה שניות ממזל תאומים. סימנם כ"ו מ"ה ח'. כשתרצה לידע מקום השמש במהלכה האמצעי בכל זמן שתרצה. תקח מנין הימים שמתחלת יום העיקר עד היום שתרצה. ותוציא מהלכה האמצעי באותן הימים מן הסימנן שהודענו. והוסיף הכל על העיקר ותקבץ כל מין עם מינו. והיוצא הוא מקום השמש במהלכה האמצעי לאותו היום. כיצד הרי שרצינו לידע מקום השמש האמצעי בתחלת ליל השבת שיומו ארבעה עשר לחדש תמוז משנה זו שהיא שנת העיקר. מצאנו מנין הימים מיום העיקר עד תחלת היום זה שאנו רוצים לידע מקום השמש בו מאה יום. לקחנו מהלכה לק' יום שהוא צ"ח ל"ג נ"ג והוספנו על העיקר שהוא ז"ג ל"ב. יצא מן החשבון מאה חמש מעלות ול"ז חלקים וכ"ה שניות. סימנן ק"ה ל"ז כ"ה. ונמצא מקומה במהלך אמצעי בתחלת ליל זה במזל סרטן בל"ו מעלות בו ול"ז חלקים ממעלה ט"ז. והאמצעי שיצא בחשבון זה

פעמים

פירוש

לאמצע כמו מהלכו לחדר, וכבר אמרתי ול' בשישור זה שמהלך ל"ט חלקים וח' שניות וזו היא דעת חכם עקרא גאונה שבדי אחר בכמה בשישור מהלך בשמש בתחלתו כיום אחד ל"ט חלקים וח' שניות וכל אלייפיים הקרוב. אבל על דעת בטלמיוס לא מ"ו ל"ג ל"ט ול' ושל דעת אלא אלו כאנים אחוב ויחר כפי דעתו בישור שנת המשש שבדי שיש אבל בטלמיוס שמ"ב יום וכנגש אחוב אלא אלו אחר מב' כיום ואבל אלמגסטי שמ"ב יום וכנגש אחוב אלא אלו אחר מב"ה כיום ומ' חלקים על אמצע כיום אחד ל' חלקים, והדבר כידועים בישור בהבלן בשנת המשש ויחלק ל"ב שניות אחד מחלב אחיב כמנה מ"ל ל' בלבד. אבל לפי שיש בהבלבה כיום אחד יתרון על ל"ט מ' אלישיות קבן לוחשה כשרש ימים כמו מחלקים אלישיות לא מבן ל"ה בב' שניות ומסוף לוחש אל בב' שניות עביו ל"ג ושעתו ל' אלישיות כל אחון אבר אמצעים ולא מבן ג' שניות ומסוף לוחש אל כל ל' יום שבבי אחר שהוא ל"ח ל"ג נ"ג וכן בדין בהבלבה כשבה ובהדה. והדבר בבאלגם בישורין בהדרה בין לאמצע אחר ידיעת הבקרים אחר לאמצע

פרק י"ח:

ב נקודה אחת יש בגלגל השמש וכו'. ואת הנקודה הנקראת הגבוה שבבי אחר בקרבה הנקודה מן הארץ ובראת בגלגל שבבי אחר בקרבה הנקודה ד' ובנגדה מבן אחרת קרובה מן הארץ ובראת בגלגל שבבי אחר בקרבה הנקודה ה' ואל כוכב (מיר ל"ל) בית בית ח מ"ש ואלו הכ' נקודות בגלגלים לכל הכוכבי לבם והבלבה בכנדות מעלה אחת בכל ע' שנה אל דעת אלחבוטים אבן מן בית אמהלך אלו בהמהלים בו קל ואות בכל יום ל"ח מעלות וי"ב חלקים. וכל אלו הנקודות מהלכם מן אמצע לאחרם אבן מגובה בית שמהלכו בהפך מן אמצע לאחרם, ובשהחבון בהם שהבנו בישור מהלך בהבלבה בהם ובהבה אבלא בו קרבה אבל אלו אינו אבבי:

בחבון לחיים בית בהם אחר בהבלבה:

והאמצעי שיצא וכו'. נרין אחר לידע אחלה הרבשם

בקרבים ואח"כ חבון ז בהבלבה. כאיקר

בראשון שבין אבת בחלבים הבהבים בכ"מ ובקבל

אבבי אחלה. כאיקר הכ' ידיעת בישור בית ואילו,

כאיקר הכ' ידיעת אבבי בית בחלבי ואחבחי, כאיקר

הר' ידיעת אבבי בישרי בימים ובלילות בארץ ובקבר.

ואיאור כאיקר הראשון הבר ידיעת אבבי אחלה ארבען

אבבי אחלה ובכוכבים אשקיבן בה בקבל בשבן

אבבי אחר"ל אל אחר, ובנגש אבבי אבלה אל"ב בל"

ובאבלה אבבהם אבבבה בבבדר בקבלם בבבל אחלה

אבבלה אל' ב' ג'. ובאבלה אחלבה בבבל אם' בשוב

ובקבלה אבלה אבבי בית בחלבי בשבן אבבי

בחל"ר אבבדר' אל אחר, ובנגש אבבי אבלה אל"ב

קרוב לרחם מאזנים כי יתרון כהוספות שהיה הולך וגדל עד רחם כרסן הולך ומתקצר עד קרוב לרחם מאזנים שלא תוהו החלוף כלום מכל וכל ולרחם מאזנים עד קרוב לרחם שלה הוא בהפך לגוני שהיומים מתמעטים יותר נדגלים הם מהלחמיים כיון שרגילות הם מרחם מאזנים ומרחק גדול עד רחם שלה תוהו החלוף שלם מכל וכל מדינה שהיא מתחם מבוא היום על הרן תוהו המערב ולכן לא עלה בידו ליסד דברי הרמב״ם כאשר נתבאר. הרי לך סברת הגליון למקום הוספות לו למקום הנרשם אבל הגבולים הסברטיים שמתן הרב אין בו כח לתת להם סבה כי לעל״ם הם מהדברים שלתר מהדברים שיתמר מדינם מזיקים בראיה. ומי

פירוש

פעמים יהיה בתחלת הלילה בשוה. או קודם שקיעת החמה בשעה. או אחר שקיעת החמה בשעה. ודבר זה לא תחוש לו בשמש בחשבון הראיה. שהרי אנו משלימים קירוב זה כשנחשוב לאמצע הירח. ועל הדרך הזאת תעשה תמיד לכל עת שתרצה ואפילו אחר אלף שנים

מהלילה וכשהיה בדמומיים יהיו אלילות מחזיב המזיים. לפי שבני הלילה מזיב הלילה אינם אל מגולה כשיתר כמו החדשות שבל הנו בשנה אבל מלה מלאני נגוה נלמון והדרומי שבל הדרום לשיבר יהיה שיהיו לגמון קצת המסיבת הבשם לעבלה יחר מהנו הקצת מרחם מהלין לעבה בשיבר יהיו שיהיו מחזיבים מהלילות כמולות המולות ומולות הדרומיים בכבר לא שבשיבר שיה לפי שבשיבר שיה לא מעבל מחוה מבשבר של מעבל, ווו הוא מזרח מעל כשיבר (שיר ל״ג). ווו הוא מזרח כשיבר ולזר מבשיבר הוא יהיו שיהיו נגנוה שבל כשיבר הוא מזרח. ודע שבשבשיבר יש לה שיהיו אחר מוכבל גם יהיו קצת כשיבר שלה שבין מזרחה מלאנבר והלמבר זה בקצת פעם יהיה גדול ופעם יהיה קטן ובשיבר מלילהו בשבשיבר בשבשבשיבר בשבשבשיבר בשב

שנים. שתקבץ כל השארית ותוסיף על העיקר יצא לך המקום האמצעי. וכן תעשה באמצע הירח ובאמצע כל כוכב וכוכב. מאחר שתדע מהלכו ביום אחד כמה הוא ותדע העיקר שממנו תתחיל. ותקבץ מהלכו לכל השנים והימים שתרצה ותוסיף על העיקר ויצא לך מקומו במהלך אמצעי. וכן תעשה בנובה השמש תוסיף מהלכו באותם הימים או השנים על העיקר יצא לך מקום נובה השמש לאותו היום שתרצה. וכן אם תרצה לעשות עיקר אחר שתתחיל ממנו חוץ מעיקר זה שתתחלנו ממנו בשנה זו. כדי שיהיה אותו עיקר בתחלת שנת מחזור ידוע. או בתחלת מאה מן המאות. הרשות בידך. ואם תרצה להיות העיקר שתתחיל ממנו משנים שעברו קודם עיקר זה לאחר כמה שנים מעיקר זה הדרך ידועה. כיצד היא הדרך. כבר ידעת מהלך השמש לשנה סדורה ומהלכה לכ"ט יום ומהלכה ליום אחד. ודבר ידוע שהשנה שחדשיה שלמים היא יתרה על הסדורה יום אחד. והשנה שחדשיה חסרין היא חסרה מן הסדורה יום אחד. והשנה המעוברת אם יהיו חדשיה כסדרן תהיה יתרה על השנה הסדורה שלשים יום. ואם יהיו חדשיה שלמים היא יתרה על הסדורה ל"א יום. ואם יהיו חדשיה חסרין היא יתרה על הסדורה כ"ט יום. ומאחר שכל הדברים האלו ידועים תוציא מהלך אמצע השמש לכל השנים והימים שתרצה ותוסיף על העיקר שעשינו. יצא לך אמצעה ליום שתרצה משנים הבאות. ותעשה אותו היום עיקר. או תרע האמצע שהוצאת מן העיקר שעשינו ויצא לך העיקר ליום שתרצה משנים שעברו. ותעשה אותו אמצע העיקר. וכזה תעשה באמצע הירח ושאר הכוכבים אם יהיו ידועים לך. וכבר נתבאר לך מכלל דבריו שכשם שתרע אמצע השמש לכל יום שתרצה מימים הבאים כך תרע אמצעה לכל יום שתרצה מימים שעברו:

פרק שלשה עשר

א אם תרצה לידע מקום השמש האמתי בכל יום שתרצה. תציא תחלה מקומה האמצעי לאותו היום על הדרך שביארנו. ותציא מקום נובה השמש. ותרע מקום נובה השמש ממקום השמש האמצעי והנשאר הוא הנקרא מסלול השמש: **ב** ותראה כמה מעלות הוא מסלול השמש. אם היה המסלול פחות מק"פ מעלות. תרע מנת המסלול ממקום השמש האמצעי. ואם היה המסלול יותר על ק"פ מעלות עד ש"ם תוסיף מנת המסלול על מקום השמש האמצעי. ומה שיהיה אחר שתוסיף עליו או תרע ממנו הוא המקום האמתי: **ג** ודע שאם יהיה המסלול מאה ושמונים בשורה או ש"ם בשורה. אין לו מנה אלא יהיה המקום האמצעי הוא המקום האמתי: **ד** וכמה היא מנת המסלול

ל"ה מלקים וז' שיות ממגל מלא פחמים ל"ל מ"מ, ויצא לו מקום בנובה ל"ה מעלות ו"ד מלקים ממגל מלאים, סימנו ל"ש ל"ד:

פרק א אם תרצה לדע מקום השמש האמתי וכו'. וכבר פירשנו שמקום שהתחיל לשמש לו בשעה ראשונה מנובה המגלה כמדן לא מוקף ואינו מקום אמתי אלא מקום מנובה המגלה מלא מן ל"ד מלקים מחלי מחדר אחרון עד סוכבר ומגיע עד שמש נגלל מעלות וכוכבים שלו ידועים לך: אם יהיה ידוע לך מקום אמצעי ומנה מקום נובה המגלה מן המקום האמצעי הנשאר הוא המסלול. ותראה כמה מעלות הוא המסלול. אם היה המסלול פחות מק"פ מעלות. תרע מנת המסלול ממקום השמש האמצעי. ואם היה המסלול יותר על ק"פ מעלות עד ש"ם תוסיף מנת המסלול על מקום השמש האמצעי. ומה שיהיה אחר שתוסיף עליו או תרע ממנו הוא המקום האמתי:

ג ודע שאם יהיה המסלול מאה ושמונים בשורה או ש"ם בשורה. אין לו מנה אלא יהיה המקום האמצעי הוא המקום האמתי: **ד** וכמה היא מנת המסלול

כמו ב' מלקים ותתקה וחמשים שיות בשמש קחנו מעשה שיות לשמש מעשה בשמש לשמש יצאו מלקים מעשים מעט חסר מלקים מעט חסר מלקים מעט חסר מלק

ה הדה כמסלול יפר ל"ק וכו'. וכדמיון יסיס כמסלול כ' יסיס שעוהו קצת אחר"ל ובהיה קצת אחר"ג ל"ק וקצת ג"ל כ' יסיס קצת לג"ל ל"ק והיה אמצע וזהו קצת ל"ם, לפי שלין הפרש שהיה מסתחיל מן כנוכב מנד אחר"ג לא היה קצת אלא"ג היה מסלול ב' היה מית סר' סיל כמסלול מנד ל"ם כנוכב וכן הדין אם היה כמסלול ב' מית סר' סיל ר'. וכמסל שבעיה ז"ל כחור סיל. ומשל שבעיה כגון יהיה בחלה שתמצא בשמש היה בעיקר בשביעי כי' מעלות ל"ם תקיים מ' שנים ממול עלם, סימנם ר' ל"ם מ', ותקים כנוכב היה כל"ם י"ד תקיים נאלו נגרעת כנוכב מן מחצע אינו נגרע מחט לפי שהיה מוסיף מחט עכוף על המצע ל"ם מעלות יהיה בלו המצע ל"ם לה"ם נגרע ממנו מקום הנוכב והיה ס"ם י"ד תקיים ובאלר רע"ו מעלות וכ"ל תקיים מ' שנים ונשאר הוא היה מסלול בשמש לפם כמיקר בכבו, ויקח מחצה והיה מעלה אחת ונ"ם תקיים לפי שנרעע כמסלול והיה רע"ו כל"ם מ"ם תעלות ובאלר לפי ל"ד מעלות בקירוב ומנחה קרוב ממעלה אחת ול"ח תקיים. ולפי שבמסלול כזה היה יהיר על ל"ם מוסיף מחט על המצע בשמש והיה מ' מעלות ול"ם תקיים וח' שנות יהיה כלום ז' מעלות ול"ג תקיים מ' שנות אחזו סלה, סימנם ז"ל נ"ם, והוא מקום בשמש שלמיהו ל' ואם יהיו בשנות קרוב כו'. לריך שיהיה הקו תמיכתו קרוב לג' יהיר על ל' לפי שבמוכן מקרוב לג' מחוט מל' ופחות מל' הוא מעלינו ואינו מגביה עליו ואינו בתקיים בשיטו פחות מל' אינו הוגה לכן ל"ם בשנות.

יא ומאחר שחדש מקום וכו'. לפי שחקיפה ניכן הוא עם הוגה בשמש בהלה מול שלה בתמלנו התמיהי על דעת כמלי מכתת התכונה ותקיפה תמנו הוגה כמאלר מול כרכון ותקיפה תקרי הירח בחלנא מול תמרים ותקיפה שבא הוגה כיראה מול גדי וזה פרקנון ידוע מן פרק המכתב:

פירוש א הירח שני מהלכים אמצעיים יש לו כו'. דע שיש לירח ד' גלגלים הגלגל שאחד שהוא הגלגל העליון וקרא נתם כדרש ומלבון מרכי פלק אלגנו"ם ותיאוטו בכל יום מן המזרח למערב על הפר פדר המזלות ג' תקיים ו"ל"ח שנים בקירוב

ב' הירח ושוקר הוא מוקר בשולם, והגלגל השני נס מוקרו מוקר הלרן נקרא גלגל עוטה לפי שהגוללות עוטה מגל הגרות המזלות לקפון ומדרום כיון ס' מעלות ותעוטה בכל יום על הפר פדר המזלות מן המזרח לתערב ל"ל מעלות ומ' תקיים וכשיוסיף עליה תמעת הגלגל הא' יהיה כלום מן מזרח לתערב ל"ל מעלות ו"ל תקיים וכשיוסיף עליה תמעת גלגל הב' יהיה כלום מן מזרח לתערב ל"ל מעלות ו"ל תקיים לפי שגלגל הראשון מגיע בגלגל הא' כמו מנת ס' ל"ד שנים הגלגל בקצת הכוכב ושוקר הוא מוקר בשולם, והגלגל השני נס מוקרו מוקר הלרן נקרא גלגל עוטה לפי שהגוללות עוטה מגל הגרות המזלות לקפון ומדרום כיון ס' מעלות ותעוטה בכל יום על הפר פדר המזלות מן המזרח לתערב ל"ל מעלות ומ' תקיים וכשיוסיף עליה תמעת הגלגל הא' יהיה כלום מן מזרח לתערב ל"ל מעלות ומ' תקיים וכשיוסיף עליה תמעת גלגל הב' יהיה כלום מן מזרח לתערב ל"ל מעלות ו"ל תקיים לפי שגלגל הראשון מגיע בגלגל הא' כמו מנת ס' ל"ד שנים הגלגל בקצת הכוכב ומלבון מן המזרח לתערב ל"ל מעלות ומ'

ד מקום אמצע הירח היה בתחלת ליל ו'. ובכך יודעת שבעצם מיקר שני וסדרן בידיעת מקום אמצע הירח ותמצא בתחלת ליל חמישי שהוא העיקר לחשבונות אלו במזל שור מעלה ארח וי"ד חלקים ומ"נ שניות. סימנם א' י"ד מ"נ. ואמצע המסלול היה בעיקר זה פ"ד מעלות וכ"ח חלקים ומ"ב שניות. סימנם פ"ד כ"ח מ"ב. מאחר שתדע מהלך אמצע הירח והאמצע שהוא העיקר שעליו תוסיף. תדע מקום אמצע הירח בכל יום שתרצה על דרך שעשית באמצע השמש. ואחר שתוציא אמצע הירח לתחלת הלילה שתרצה התבונן בשמש ודע באי זה מזל הוא: ד' אם היתה השמש מחצי מזל דגים עד חצי מזל מלה. תניח אמצע הירח כמות שהוא. ואם תהיה השמש מחצי מזל מלה עד תחלת מזל תאומים. תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל תאומים עד תחלת מזל אריה. תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל אריה עד חצי מזל בתולה תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מחצי מזל בתולה עד חצי מזל מאזנים. הנח אמצע הירח כמות שהוא. ואם תהיה השמש מחצי מזל מאזנים עד תחלת מזל קשת. תגרע מאמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל קשת עד תחלת מזל דלי. תגרע מאמצע הירח ל' חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל דלי עד חצי מזל דגים. תגרע מאמצע הירח מ"ו חלקים: ן ומה שיהיה האמצע אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו אז תניח אותו כמות שהוא. הוא אמצע הירח לאחר שקיעת החמה בכמו שליש שעה באותו הזמן שתוציא האמצע לו. וזה הוא הנקרא אמצע הירח לשעת הראיה:

פרק חמשה עשר

א אם תרצה לידע מקום הירח האמתי בכל יום שתרצה. תוציא תחלה אמצע הירח לשעת הראייה לאותו הלילה שתרצה. וכן תוציא אמצע המסלול ואמצע השמש לאותו העת. ותגרע אמצע השמש מאמצע הירח. והנשאר תכפול אותו. וזהו הנקרא מרחק הכפול: **ב** וכבר הודענו שלא באנו בכל אלו החשבונות שעשינו בפרקים אלו אלא לדעת ראיית הירח. ולעולם אי אפשר שיהיה מרחק זה הכפול בליל הראייה שיראה בה הירח אלא מחמש מעלות עד ס"ב מעלות. ואי אפשר שיוסיף על זה ולא יגרע ממנו: **ג** והואיל והדבר כן. התבונן במרחק זה הכפול. אם יהיה המרחק הכפול חמש מעלות או קרוב לחמש אין חוששין לתוספת ולא תוסיף בלום. ואם יהיה המרחק הכפול משש מעלות

ד' חביב

פטיר ב כתב כרב ולשלם מ"ש שיסיה זה המרחק הכפול וכו'. מ"ש המפרש נבנה מלו כבנלים נלמה למיסי מלמ מפי במ"ם הרב וז"ל מלמ מחרים מעלות מכנכנו חלקים בנמעלה המעלים ולא ידמה מי הכמיחו לפ"ש כן. מלמ מיוחס ממחם ר"ל מחמלה ממם כי לפיכו חס נמרס כן יקבה על זה שלמר הרב מרבי חיקון המשם ביומר נחול כפי דברי הרב את המלה מחם ול"מ חלקים ומיקון הירח לזמנו ל"ל נם יגיע לה' מעלות וח' דקים. כמאמר פיהם יעלה ז' מעלות ח' דקים. ומיה מן מרמי כשהמרחק הכפול הוא ל' מעלות שימחר הרב בחוס הפסר מילמה הירח. ותם מרמ ממחם שלמר הרב מכבר הנבאו חלקים כמעלה הה' כ"ש פיקבה. ולכן בהכרח פירוש ממחם ר"ל ממחלה ממם וחוא סוף מרנע, ולדקים המכר נרמה מלמ ממם הרב לכם יען כי הוא לפנבר לחוק מהמם ומיוחם מיהם ומלמ ביחם יעלה יחד בחבלית מיקום ומיקוט של זה כמך מכל זה. נם כי אמינו כשיהיה כן מ"ש שילמה הירח כי לם לאוהם הטומחים בחוס נטה וכזמן מיהיה מאיר לח בלבר כחר הרב בפי"ח לכן מחן הרב נבול קבוע מחחלה מעלה ה' כחבר. ומלר דברי הפרק הזה הבנה מחריו מבוליים כמיבוחי:

להזות

חלקים ועשרים שניות. סימנם שכ"ם מח"כ. ונמצא שארית מהלכו בכ"ט יום י"ח מעלות ונ"נ חלקים ומ"ד שניות. סימנם י"ח נג"ד: **ד** ונמצא שארית מהלכו בשנה מדורה ש"ה מעלות וי"נ שניות בלא חלקים. סימנם ש"ה י"נ. מקום אמצע הירח היה בתחלת ליל חמישי שהוא העיקר לחשבונות אלו במזל שור מעלה ארח וי"ד חלקים ומ"נ שניות. סימנם א' י"ד מ"נ. ואמצע המסלול היה בעיקר זה פ"ד מעלות וכ"ח חלקים ומ"ב שניות. סימנם פ"ד כ"ח מ"ב. מאחר שתדע מהלך אמצע הירח והאמצע שהוא העיקר שעליו תוסיף. תדע מקום אמצע הירח בכל יום שתרצה על דרך שעשית באמצע השמש. ואחר שתוציא אמצע הירח לתחלת הלילה שתרצה התבונן בשמש ודע באי זה מזל הוא: **ה** אם היתה השמש מחצי מזל דגים עד חצי מזל מלה. תניח אמצע הירח כמות שהוא. ואם תהיה השמש מחצי מזל מלה עד תחלת מזל תאומים. תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל תאומים עד תחלת מזל אריה. תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל אריה עד חצי מזל בתולה תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מחצי מזל בתולה עד חצי מזל מאזנים. הנח אמצע הירח כמות שהוא. ואם תהיה השמש מחצי מזל מאזנים עד תחלת מזל קשת. תגרע מאמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל קשת עד תחלת מזל דלי. תגרע מאמצע הירח ל' חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל דלי עד חצי מזל דגים. תגרע מאמצע הירח מ"ו חלקים: **ו** ומה שיהיה האמצע אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו אז תניח אותו כמות שהוא. הוא אמצע הירח לאחר שקיעת החמה בכמו שליש שעה באותו הזמן שתוציא האמצע לו. וזה הוא הנקרא אמצע הירח לשעת הראיה:

פרק חמשה עשר

א אם תרצה לידע מקום הירח האמתי בכל יום שתרצה. תוציא תחלה אמצע הירח לשעת הראייה לאותו הלילה שתרצה. וכן תוציא אמצע המסלול ואמצע השמש לאותו העת. ותגרע אמצע השמש מאמצע הירח. והנשאר תכפול אותו. וזהו הנקרא מרחק הכפול: **ב** וכבר הודענו שלא באנו בכל אלו החשבונות שעשינו בפרקים אלו אלא לדעת ראיית הירח. ולעולם אי אפשר שיהיה מרחק זה הכפול בליל הראייה שיראה בה הירח אלא מחמש מעלות עד ס"ב מעלות. ואי אפשר שיוסיף על זה ולא יגרע ממנו: **ג** והואיל והדבר כן. התבונן במרחק זה הכפול. אם יהיה המרחק הכפול חמש מעלות או קרוב לחמש אין חוששין לתוספת ולא תוסיף בלום. ואם יהיה המרחק הכפול משש מעלות

ד' מקום אמצע הירח היה בתחלת ליל ו'. ובכך יודעת שבעצם מיקר שני וסדרן בידיעת מקום אמצע הירח ותמצא בתחלת ליל חמישי שהוא העיקר לחשבונות אלו במזל שור מעלה ארח וי"ד חלקים ומ"נ שניות. סימנם א' י"ד מ"נ. ואמצע המסלול היה בעיקר זה פ"ד מעלות וכ"ח חלקים ומ"ב שניות. סימנם פ"ד כ"ח מ"ב. מאחר שתדע מהלך אמצע הירח והאמצע שהוא העיקר שעליו תוסיף. תדע מקום אמצע הירח בכל יום שתרצה על דרך שעשית באמצע השמש. ואחר שתוציא אמצע הירח לתחלת הלילה שתרצה התבונן בשמש ודע באי זה מזל הוא: **ה** אם היתה השמש מחצי מזל דגים עד חצי מזל מלה. תניח אמצע הירח כמות שהוא. ואם תהיה השמש מחצי מזל מלה עד תחלת מזל תאומים. תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל תאומים עד תחלת מזל אריה. תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל אריה עד חצי מזל בתולה תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מחצי מזל בתולה עד חצי מזל מאזנים. הנח אמצע הירח כמות שהוא. ואם תהיה השמש מחצי מזל מאזנים עד תחלת מזל קשת. תגרע מאמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל קשת עד תחלת מזל דלי. תגרע מאמצע הירח ל' חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל דלי עד חצי מזל דגים. תגרע מאמצע הירח מ"ו חלקים: **ו** ומה שיהיה האמצע אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו אז תניח אותו כמות שהוא. הוא אמצע הירח לאחר שקיעת החמה בכמו שליש שעה באותו הזמן שתוציא האמצע לו. וזה הוא הנקרא אמצע הירח לשעת הראיה:

פרק חמשה עשר

א אם תרצה לידע מקום הירח האמתי בכל יום שתרצה. תוציא תחלה אמצע הירח לשעת הראייה לאותו הלילה שתרצה. וכן תוציא אמצע המסלול ואמצע השמש לאותו העת. ותגרע אמצע השמש מאמצע הירח. והנשאר תכפול אותו. וזהו הנקרא מרחק הכפול: **ב** וכבר הודענו שלא באנו בכל אלו החשבונות שעשינו בפרקים אלו אלא לדעת ראיית הירח. ולעולם אי אפשר שיהיה מרחק זה הכפול בליל הראייה שיראה בה הירח אלא מחמש מעלות עד ס"ב מעלות. ואי אפשר שיוסיף על זה ולא יגרע ממנו: **ג** והואיל והדבר כן. התבונן במרחק זה הכפול. אם יהיה המרחק הכפול חמש מעלות או קרוב לחמש אין חוששין לתוספת ולא תוסיף בלום. ואם יהיה המרחק הכפול משש מעלות

ד' מקום אמצע הירח היה בתחלת ליל ו'. ובכך יודעת שבעצם מיקר שני וסדרן בידיעת מקום אמצע הירח ותמצא בתחלת ליל חמישי שהוא העיקר לחשבונות אלו במזל שור מעלה ארח וי"ד חלקים ומ"נ שניות. סימנם א' י"ד מ"נ. ואמצע המסלול היה בעיקר זה פ"ד מעלות וכ"ח חלקים ומ"ב שניות. סימנם פ"ד כ"ח מ"ב. מאחר שתדע מהלך אמצע הירח והאמצע שהוא העיקר שעליו תוסיף. תדע מקום אמצע הירח בכל יום שתרצה על דרך שעשית באמצע השמש. ואחר שתוציא אמצע הירח לתחלת הלילה שתרצה התבונן בשמש ודע באי זה מזל הוא: **ה** אם היתה השמש מחצי מזל דגים עד חצי מזל מלה. תניח אמצע הירח כמות שהוא. ואם תהיה השמש מחצי מזל מלה עד תחלת מזל תאומים. תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל תאומים עד תחלת מזל אריה. תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל אריה עד חצי מזל בתולה תוסיף על אמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מחצי מזל בתולה עד חצי מזל מאזנים. הנח אמצע הירח כמות שהוא. ואם תהיה השמש מחצי מזל מאזנים עד תחלת מזל קשת. תגרע מאמצע הירח מ"ו חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל קשת עד תחלת מזל דלי. תגרע מאמצע הירח ל' חלקים. ואם תהיה השמש מתחלת מזל דלי עד חצי מזל דגים. תגרע מאמצע הירח מ"ו חלקים: **ו** ומה שיהיה האמצע אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו אז תניח אותו כמות שהוא. הוא אמצע הירח לאחר שקיעת החמה בכמו שליש שעה באותו הזמן שתוציא האמצע לו. וזה הוא הנקרא אמצע הירח לשעת הראיה:

פרק חמשה עשר

א אם תרצה לידע מקום הירח האמתי בכל יום שתרצה. תוציא תחלה אמצע הירח לשעת הראייה לאותו הלילה שתרצה. וכן תוציא אמצע המסלול ואמצע השמש לאותו העת. ותגרע אמצע השמש מאמצע הירח. והנשאר תכפול אותו. וזהו הנקרא מרחק הכפול: **ב** וכבר הודענו שלא באנו בכל אלו החשבונות שעשינו בפרקים אלו אלא לדעת ראיית הירח. ולעולם אי אפשר שיהיה מרחק זה הכפול בליל הראייה שיראה בה הירח אלא מחמש מעלות עד ס"ב מעלות. ואי אפשר שיוסיף על זה ולא יגרע ממנו: **ג** והואיל והדבר כן. התבונן במרחק זה הכפול. אם יהיה המרחק הכפול חמש מעלות

מעלות עד אחד עשר מעלות תוסיף על אמצע המסלול מעלה אחת. ואם יהיה מרחק הכפול משתים עשר מעלות עד י"ח מעלות תוסיף על אמצע המסלול שתי מעלות. ואם יהיה המרחק הכפול מי"ט מעלות עד כ"ד מעלות תוסיף על אמצע המסלול שלש מעלות. ואם יהיה המרחק הכפול מב"ה מעלות עד ל"א מעלות תוסיף על אמצע המסלול ד' מעלות. ואם יהיה המרחק הכפול מל"ב מעלות עד ל"ח מעלות תוסיף על אמצע המסלול ה' מעלות. ואם יהיה המרחק הכפול מל"ט מעלות עד מ"ה מעלות תוסיף על אמצע המסלול שש מעלות. ואם יהיה המרחק הכפול ממ"ו מעלות עד נ"א מעלות תוסיף על אמצע המסלול שבע מעלות. ואם יהיה המרחק הכפול מנ"ב מעלות עד נ"ט מעלות תוסיף על אמצע המסלול ח' מעלות. ואם יהיה המרחק הכפול מס' מעלות עד ס"נ מעלות תוסיף על אמצע המסלול ט' מעלות. ומה שיהיה אמצע המסלול אחר שתוסיף עליו מעלות אלו הוא הנקרא מסלול הנכון: **ד** ואחר כך תראה כמה מעלות הוא המסלול הנכון. אם היה פחות מק"פ מעלות תגרע מנת המסלול הזה הנכון מאמצע הירח לשעת הראייה. ואם היה המסלול הנכון יותר על ק"פ מעלות עד ש"ס תוסיף מנת זה המסלול הנכון על אמצע הירח לשעת הראייה. ומה שיהיה האמצע אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו הוא מקום הירח האמיתי לשעת הראייה: **ה** ודע שאם יהיה המסלול הנכון ק"פ בשוה או ש"ס בשוה אין לו מנה. אלא יהיה מקום הירח האמצעי לשעת הראייה הוא מקום האמיתי: **ו** וכמה הוא מנת המסלול. אם יהיה המסלול הנכון עשר מעלות תהיה מנתו נ' חלקים. ואם יהיה המסלול הנכון כ' מעלות תהיה מנתו מעלה אחת ול"ח חלקים. ואם יהיה שלשים תהיה מנתו שתי מעלות וכ"ד חלקים. ואם יהיה מ' תהיה מנתו שלש מעלות וששה חלקים. ואם יהיה נ' תהיה מנתו שלש מעלות ומ"ד חלקים. ואם יהיה ס' תהיה מנתו ארבע מעלות וט"ז חלקים. ואם יהיה ע' תהיה מנתו ארבע מעלות ומ"א חלקים. ואם יהיה פ' תהיה מנתו חמש מעלות. ואם יהיה צ' תהיה מנתו חמש מעלות וה' חלקים. ואם יהיה ק' תהיה מנתו ה' מעלות וח' חלקים. ואם יהיה ק"י תהיה מנתו ד' מעלות ונ"ט חלקים. ואם יהיה ק"כ תהיה מנתו ד' מעלות וכ' חלקים. ואם יהיה ק"ל תהיה מנתו ד' מעלות וי"א חלקים. ואם יהיה ק"מ תהיה מנתו ג' מעלות ול"ג חלקים. ואם יהיה ק"נ תהיה מנתו שלש מעלות ומ"ח חלקים. ואם יהיה ק"ס תהיה מנתו מעלה אחת ונ"ו חלקים. ואם יהיה ק"ע תהיה מנתו מעלה אחת ונ"ט חלקים. ואם יהיה ק"פ בשוה אין לו מנה כמו שאמרנו אלא מקום הירח האמצעי הוא מקום האמיתי: **ז** ואם יהיה המסלול אחדים עם העשרות תקח מן היותר שבין שתי המנות האחדים. כדרך שביארנו במסלול השמש במנות שלו כך תעשה במסלול הנכון במנות שלו: **ח** כיצד הרי שרצינו לידע מקום הירח האמיתי בתחלת ליל ערב שבת שיומו שני לחדש אייר משנה זו שהיא שנת העיקר. ומנין הימים הגמורים מתחלת ליל העיקר עד תחילת ליל זה שאנו רוצים לידע מקום הירח האמיתי בו כ"ט יום. תוציא אמצע השמש תחלת ליל זה. יצא לך אמצעו ל"ה מעלות ול"ח חלקים ול"ג שניות. סימנם ל"ה ל"ח ל"ג. ותוציא אמצע הירח לשעת הראייה לעת זו. יצא לך אמצעו נ"ג מעלות ול"ו חלקים ול"ט שניות. סימנם נ"ג ל"ו ל"ט. ותוציא אמצע המסלול לעת זו יצא לך אמצעו ק"נ מעלות וכ"א חלקים ומ"ו שניות. סימנם ק"נ כ"א מ"ו. תגרע אמצע השמש מאמצע הירח ישאר י"ז מעלות ונ"ח חלקים ושש שניות. וזה הוא המרחק. תכפול אותו יצא לך המרחק הכפול ל"ה מעלות ונ"ו חלקים וי"ב שניות. סימנם ל"ה נ"ו י"ב. לפיכך תוסיף על אמצע המסלול חמש מעלות כמו שהודענו ויצא לך המסלול הנכון ק"פ מעלות וכ"א חלקים. ואין מקפידין על החלקים במסלול כדרך שביארנו בשמש: **ט** ובאנו לחקור על מנת זה המסלול הנכון שהוא ק"ח נמצאת מנה שלו חמש מעלות וחלק אחד. ולפי שהמסלול הנכון היה פחות מק"פ תגרע המנה שהוא חמש מעלות וחלק אחד מן אמצע הירח. ישאר מ"ח מעלות ול"נ חלקים ול"ט שניות. תעשה השניות חלק ותוסיף על החלקים. ונמצא מקום הירח האמיתי בשעה זו במזל שור בי"ח מעלות ול"ו חלקים ממעלת י"ט. סימנם י"ח ל"ו. ועל הדרך הזה תדע מקום הירח האמיתי בכל עת ראיה שתרצה מתחלת שנה זו שהיא העיקר עד סוף העולם:

פרק ששה עשר

א **העגולה** שסובבת בה הירח תמיד היא נוטה מעל העגולה שסובבת בה השמש תמיד. חציה נוטה לצפון וחציה נוטה לדרום

כתבון כלליים מצאי בשנתה פעוצה ולין מבגיתין עליסה. ועניין זה כשוי הוא הבשיי כין נוכסה בשמנל ולמלמי ובין נבכה כלמתי. וזה כשוי קולא לוחו בטלמיוס נשיים נגבל בשמנל ונגיתו פירוש בוחנו מוכה מוכן הנוטלת ומטכה מוכן נגבל הוא לא נקודה אחרת נקראת ג"כ בשיים נגב מעבל אלתמיר המתישר לא הנקודה הנכחית תעל בנוכב כגלתה לא המתישר מוכן הטולם ולכיך

ולהשונה שכרי המחלר הכפול על אמצע המסלול ומנת נ"ם שתוכה מעלות כ"ח חלקים ומם" עד ס"ג מעלות וסוסף ע' מעלות ומנת ס"ג מ"ג, לזיכר זה בקיבוב הוא לפי שכוא נוקח לכל שני מעלות מנה אחת ומשני זה לקח מנה תשעעת כין שתי המנות כל ג' הקיבון. ואם תגלל לאמר מוסיפין המנה שלו סקרוב במרחק הכפול על אמצע המסלול תמיד ולמה לא יכוכב הנכחית תוסף. ולכיך

מעלות ומנת נ"ם שתוכה מעלות כ"ח חלקים ומם" עד ס"ג מעלות וסוסף ע' מעלות ומנת ס"ג מ"ג, לזיכר זה בקיבוב הוא לפי שכוא נוקח לכל שני מעלות מנה אחת ומשני זה לקח מנה תשעעת כין שתי המנות כל ג' הקיבון. ואם תגלל לאמר מוסיפין המנה שלו סקרוב במרחק הכפול על אמצע המסלול תמיד ולמה לא יכוכב הנכחית תוסף. ולכיך

ד **ואחר** מכאה וכו'. המסלול הנכון הוא הבשיעי שכין מקום הירח כאמצעי וכין מקומו האמיתי והעולה שבכילה עגרע מנת המסלול הנכון ממקום הירח אם היה הרחסלול פחות מק"פ לפי שהירח כיה לגר בשמש וכבר בארנו נקודת הקרון נקודת ג' הוא לאם עלה ויהיה כין לאם עלה ונקודת ז' והוא מוכן מעגל הירח ז' מעלות כמו שבודעם בתחלה והוא אמצע הירח, וכבר אמרנו שקבת מ"ע מחלקי המעגל הוא המסלול הנכון, ולפי שהירח הוא בשלח בשמש שבני הנאמו הירח נקראת ע' ובשמש קרוב מרחק עלה והוא נקודת ג' לזיכר יאות לנו שנגרע שוי המסלול מן האמצע שבני האמצע קבת נ"ו ולכשוי קבת נ"ו והאמיתי קבת נ"ב ואלו הירח בתוי המעגל כיו נקודת ס' היינו מוסיפים קבת הבשיעי והוא קבת ק"ו על המסלול ושוה קבת נ"ו ומכיה קבת אמיתיה קבת ק"נ ואם יהיה המסלול ק"פ כמו שהוא על נקודת ז' לא ס"ם כבשיה על נקודת ד' לא יהיה בעיניים שיהו ויהיה מקום הירח האמצעי הוא מקומו האמיתי:

ה **ומה** א העגולה שסובבת בה הירח תמיד וכו'. א העגולה הוא נטוה מעל העגולה

ו **וכמה** הוא מנת המסלול. אם יהיה המסלול הנכון עשר מעלות תהיה מנתו נ' חלקים. ואם יהיה המסלול הנכון כ' מעלות תהיה מנתו שתי מעלות וכ"ד חלקים. ואם יהיה מ' תהיה מנתו שלש מעלות ומ"ד חלקים. ואם יהיה נ' תהיה מנתו שלש מעלות ומ"ד חלקים. ואם יהיה ס' תהיה מנתו ארבע מעלות וט"ז חלקים. ואם יהיה ע' תהיה מנתו ארבע מעלות ומ"א חלקים. ואם יהיה פ' תהיה מנתו חמש מעלות. ואם יהיה צ' תהיה מנתו חמש מעלות וה' חלקים. ואם יהיה ק' תהיה מנתו ה' מעלות וח' חלקים. ואם יהיה ק"י תהיה מנתו ד' מעלות ונ"ט חלקים. ואם יהיה ק"כ תהיה מנתו ד' מעלות וכ' חלקים. ואם יהיה ק"ל תהיה מנתו ד' מעלות וי"א חלקים. ואם יהיה ק"מ תהיה מנתו ג' מעלות ול"ג חלקים. ואם יהיה ק"נ תהיה מנתו שלש מעלות ומ"ח חלקים. ואם יהיה ק"ס תהיה מנתו מעלה אחת ונ"ו חלקים. ואם יהיה ק"ע תהיה מנתו מעלה אחת ונ"ט חלקים. ואם יהיה ק"פ בשוה אין לו מנה כמו שאמרנו אלא מקום הירח האמצעי הוא מקום האמיתי: **ז** ואם יהיה המסלול הנכון יותר על ק"פ מעלות. תגרע אותו מש"ם ותדע מנתו כדרך שעשית במסלול השמש. וכן אם יהיו במנין המסלול אחדים עם העשרות תקח מן היותר שבין שתי המנות האחדים. כדרך שביארנו במסלול השמש במנות שלו כך תעשה במסלול הנכון במנות שלו: **ח** כיצד הרי שרצינו לידע מקום הירח האמיתי בתחלת ליל ערב שבת שיומו שני לחדש אייר משנה זו שהיא שנת העיקר. ומנין הימים הגמורים מתחלת ליל העיקר עד תחילת ליל זה שאנו רוצים לידע מקום הירח האמיתי בו כ"ט יום. תוציא אמצע השמש תחלת ליל זה. יצא לך אמצעו ל"ה מעלות ול"ח חלקים ול"ג שניות. סימנם ל"ה ל"ח ל"ג. ותוציא אמצע הירח לשעת הראייה לעת זו. יצא לך אמצעו נ"ג מעלות ול"ו חלקים ול"ט שניות. סימנם נ"ג ל"ו ל"ט. ותוציא אמצע המסלול לעת זו יצא לך אמצעו ק"נ מעלות וכ"א חלקים ומ"ו שניות. סימנם ק"נ כ"א מ"ו. תגרע אמצע השמש מאמצע הירח ישאר י"ז מעלות ונ"ח חלקים ושש שניות. וזה הוא המרחק. תכפול אותו יצא לך המרחק הכפול ל"ה מעלות ונ"ו חלקים וי"ב שניות. סימנם ל"ה נ"ו י"ב. לפיכך תוסיף על אמצע המסלול חמש מעלות כמו שהודענו ויצא לך המסלול הנכון ק"פ מעלות וכ"א חלקים. ואין מקפידין על החלקים במסלול כדרך שביארנו בשמש: **ט** ובאנו לחקור על מנת זה המסלול הנכון שהוא ק"ח נמצאת מנה שלו חמש מעלות וחלק אחד. ולפי שהמסלול הנכון היה פחות מק"פ תגרע המנה שהוא חמש מעלות וחלק אחד מן אמצע הירח. ישאר מ"ח מעלות ול"נ חלקים ול"ט שניות. תעשה השניות חלק ותוסיף על החלקים. ונמצא מקום הירח האמיתי בשעה זו במזל שור בי"ח מעלות ול"ו חלקים ממעלת י"ט. סימנם י"ח ל"ו. ועל הדרך הזה תדע מקום הירח האמיתי בכל עת ראיה שתרצה מתחלת שנה זו שהיא העיקר עד סוף העולם:

לדרום. ושתי נקודות יש בה זו כנגד זו שבהן פוגעות שתי העגולות זו בזו. לפיכך כשיהיה הירח באחת משתיהן נמצא סובב בעגולה של שמש כנגד השמש בשוה. ואם יצא הירח מאחת משתי הנקודות נמצא מהלך לצפון השמש או לדרומה. הנקודה שממנה יתחיל הירח לנטות לצפון השמש היא הנקראת ראש. והנקודה שממנה יתחיל הירח לנטות לדרום השמש היא הנקראת זנב. ומהלך שזה יש לזה הראש שאין בו לא תוספת ולא גרעון. והוא הולך במזלות אחרונית ממלה לדנים ומדנים לדלי וכן הוא סובב תמיד:

ב מהלך הראש האמצעי ביום אחד נ' חלקים וי"א שניות. נמצא מהלכו בי' ימים ל"א חלקים ומ"ז שניות. ונמצא מהלכו בק' יום ה' מעלות י"ז חלקים ומ"נ שניות. סימנם הי"ז מ"נ. ונמצא מהלכו באלף יום נ"ב מעלות וג"ז חלקים וי' שניות. סימנם נ"ב נז"י. ונמצא שארית מהלכו בעשרת אלפים יום קס"ט מעלות ול"א חלקים ומ' שניות. סימנם קס"ט לא"ט. ונמצא מהלכו לכ"ט יום מעלה אחת ול"ב חלקים ומ' שניות. וסימנם א' לב"ט. ונמצא מהלכו לשנה סדורה י"ח מעלות ומ"ד חלקים ומ"ב שניות. סימנם י"ח מ"ד מ"ב. ואמצע הראש בתחלת ליל ה' שהוא העיקר היה ק"פ מעלות וג"ז חלקים וכ"ח שניות. סימנם ק"פ ג"ז כ"ח: **ג** אם תרצה לידע מקום הראש בכל עת שתרצה. תוציא אמצעם לאותו העת כדרך שתוציא אמצע השמש ואמצע הירח. ותגרע האמצע מש"ם מעלות. והנשאר הוא מקום הראש באותו העת. וכנגדו לעולם יהיה מקום הזנב:

ד כיצד הרי שרצינו לידע מקום הראש לתחלת ליל ערב שבת שיומו שני לחדש אייר משנה זו שהיא שנת העיקר. ומנין הימים הגמורים מתחלת ליל העיקר עד תחלת ליל זו שאנו רוצים לידע מקום הראש בו כ"ט יום:

ה תוציא אמצע הראש לעת הזאת על הדרך שידעת. והוא שתוסיף מהלכו לכ"ט על העיקר. יצא לך אמצע הראש קפ"ב מעלות וכ"ט חלקים ול"ז שניות. סימנם קפ"ב כ"ט ל"ז. תגרע אמצע זה מש"ם ישאר לך קע"ז מעלות ול' חלקים וכ"ג שניות. סימנם קע"ז לכ"ג. וזה הוא מקום הראש. ואל תפנה אל השניות. נמצא מקום הראש במזל בתולה כ"ז מעלות ול' חלקים. ומקום הזנב כנגדו במזל דגים בכ"ז מעלות ול' חלקים: **ו** לעולם יהיה בין הראש ובין הזנב חצי הגלגל בשוה. לפיכך כל מזל שתמצא בו מקום הראש יהיה הזנב במזל ז' ממנו בכמו מנין המעלות והחלקים בשוה. אם יהיה הראש בי' מעלות במזל פלוני יהיה הזנב בי' מעלות במזל ז' ממנו: **ז** ומאחר שתדע מקום הראש ומקום הזנב ומקום הירח האמיתי. התבונן בשלשתן. אם מצאת הירח עם הראש או עם הזנב במעלה אחת בחלק אחד. תדע שאין הירח נוטה לא לצפון השמש ולא לדרומה. ואם ראית מקום הירח לפני מקום הראש והוא הולך כנגד הזנב. תדע שהירח נוטה לצפון השמש. ואם היה הירח לפני מקום הזנב והרי הוא הולך כנגד הראש. תדע שהירח נוטה לדרום השמש: **ח** הנטיה שנטתה הירח לצפון השמש או לדרומה. היא הנקראת רוחב הירח. אם היה נוטה לצפון נקרא רוחב צפוני. ואם היה נוטה לדרום נקרא רוחב דרומי. ואם היה הירח באחת משתי הנקודות לא יהיה לו רוחב כמו שביארנו: **ט** לעולם לא יהיה רוחב הירח יתר על ה' מעלות בין בצפון בין בדרום. אלא כך הוא דרכו יתחיל מן הראש ויתרחק מעט מעט. והמרחק הולך ונוסף עד שגיע לחמש מעלות. ויחזור ויתקרב מעט מעט עד שלא יהיה לו רוחב כשגיע לזנבו. ויחזור ויתרחק מעט מעט והמרחק נוסף עד שגיע לחמש מעלות. ויחזור ויתקרב עד שלא יהיה לו רוחב: **י** אם תרצה לידע רוחב הירח כמה הוא בכל עת שתרצה. תוציא הוא או דרומי. תוציא מקום הראש ומקום הירח האמיתי לאותה העת. ותגרע מקום הראש ממקום הירח האמיתי. והנשאר הוא הנקרא ממלול הרוחב. ואם יהיה ממלול הרוחב ממעלה אחת עד ק"פ. תדע שרוחב הירח צפוני. ואם היה הממלול יתר על ק"פ תדע שרוחב הירח דרומי. ואם היה מאה ושמונים בשוה אין לירח רוחב כלל. ותחזור ותראה מנת ממלול הרוחב כמה היא. והוא שיעור נטייתו לצפון או לדרום. הוא הנקרא רוחב הירח הדרומי או הצפוני כמו שביארנו: **יא** וכמה היא מנת ממלול הרוחב. אם יהיה ממלול הרוחב עשר מעלות תהיה מנתו נ"ב חלקים. ואם יהיה הממלול הזה כ' מעלות תהיה מנתו מעלה אחת ומ"נ חלקים. ואם יהיה הממלול ל' תהיה מנתו שתי מעלות ול' חלקים. ואם יהיה הממלול מ' תהיה מנתו שלש מעלות וי"נ חלקים. ואם יהיה הממלול נ' מעלות תהיה מנתו שלש מעלות וג' חלקים. ואם יהיה הממלול ס' מעלות תהיה מנתו ארבע מעלות וכ' חלקים. ואם יהיה הממלול ע' תהיה מנתו ד' מעלות ומ"ב חלקים. ואם יהיה הממלול פ' תהיה מנתו ד' מעלות וג"ה חלקים. ואם יהיה הממלול צ' תהיה מנתו ה' מעלות: **יב** ואם יהיו אחדים עם העשרות תקח הראוי להם לפי היתר

שבין

סימן ומ"ם דקים וי"ח ד' וחצי וי"ח ס' מעלות וג' דקים וכל"ט רוב כוכבים שומכין על דעת מי שאחר שהגיעו ס' מעלות ודרכו מיתחיל מעקרון סלקון ונקודת ג' ויתרחק מעמה מעט מעט אל מי נקודת ס' עד שיגיע אל מרחקו ונקודתם מגגלות שמעלות וחצי וחצי מרחק קפז ל"ב ס' מעלות ומחצה ומרחקן מן כוכב ומרחקן עוקפם מגגלות וחצי קפז ל"ב ס' מעלות ומחצה ומרחקן מן כוכב ומרחקן עוקפם עד שיגיע אל נקודת ג' ויחזור ויתקרב עד שיגיע אל סלקון ונקודת ג' ויכיסים כמשמש סלקון ונ"ל יסיס לו חוכב. וכיסיס מקפז ל"ם נקודת רחבו חוכב רחוב צפון חוכב. וכיסיס מקפז ס"ג נקודת רחבו חוכב רחוב דרומי חוכב. וכיסיס מקפז ג"ז נקודת רחבו חוכב רחוב דרומי עוקפ. וכיסיס מקפז ל"ח נקודת רחבו חוכב רחוב דרומי חוכב. ודע שאין סימן מעגג סלקון לו מגגב אחר שיגיע פעמים אלמה אלמה מעגגם מעגגם פעמים שישור מסלון סלקון כמהלך ל' לפי שנגגם שישור סימן מן סלקון עד מקום אלמה אל מרכז אמצעם מגגל קפז סוף מזור אל סלקון ושגיע כפ מכ"ם אמצעם מגגל קפז סוף מזור אל סלקון סימן אחרונים כמגגל קפז כל"ע יום ממלה אל"ב מגגם מגגל קפז עד שגמלא מן סלקון סלקון עד סימן כל' מעגגם שלימם שגיע ל"ם ממלה אלמה מעגגם מגגל קפז מעגגם מן סלקון בשיעור מומן שגגב בו סימן זה כשיעור ליקון יסקון עמו בכמו כ"ם ממלה ומעגגם מגגל קפז כפי המתחמות סלקון כמהלכו אחרונים ממלה סלקון סלקון:

י אם תרצה לידע רוחב סימן וכו'. תגרע ממקום סלקון ממלה שבגילה נגרשין מקום סלקון ממקום סימן, לפי שבומנו לידע רוחב סימן וזה לא נדע אלמה אלמה בידיעת מרחק סימן מן סלקון לפיכך נגרע מקום סלקון ממקום סימן ישאר מרחק סימן מן סלקון, וכבר ידעת שמקום סלקון הוא מגל קפז סם המגל בכ"ז ממלה ול"ז חלקים וכל"ג שניים כמו שידעת כמה מקום ומקום סימן אלמה אלמה בכ"ז ממלה וכ"ם חלקים ואין נגרשין כחוב מן המושב מוסף של אמצע סימן ומקום מגגל יסיס יסיס כמו ממלה ול"ם חלקים, נגרע ממה מסגל מקום סלקון ומגל כ"ז ל"ז מגגל קפז ישאר קי"ם ממלה וכ"ב חלקים ומגל נקרא מסגל מרחוק ומגל מרחק סימן אמצע מן סלקון ומגל המגל ומגל רוחב סימן אמצע ומגל ומגל משור שגיע סימן מגגלב המגלה כמקום מעלה וזה מרוחב מגגל לב כמו מסגל לב כמו מסגל מגל רוחב אמצע לפי שגם המגל מפשם מל"ם ומקבגם מגגם זה כרוחב מן מקום נמיכון אמצע לב לגרוע זה מסגל מל"ם לפי מגגל יוסר מל' נשאר לב קרוב מל' ממלה וכ"ב מדישמו שמגגל ס' ממלה ד' ממלה וכ' חלקים ומן מרוחב אלמה לב מסגל לפי שגם המגל מל"ם:

כל

פי"ז א כל הדברים שהקדמנו ס'. כבר ידעת שמקום האמיתי נמצא מקום כ"ו מעלות וג' חלקים ו"ו שביום נעשנו ס מקום האמיתי ממקום הרחב ונמצא ו' מעלות ל"ד חלקים ג' שביום, וכבר ידעת שרוחב הרחב מעלות ד' חלקים, ולפי שבמקום הרחב נמצא מעלה נקבת שהיא תחלת נדי עד סוף תאומים ושלשון הרחב קרוב מ"ש מעלות ידע שהרחב ארבעה מעלות ד' חלקים ומי שרוצה לדעת הרחב בכל מקום בכל מקום בכל מקום

כ"ד מעלות ודאי יראה בכל גבול ישראל. ואם יהיה הארוך הראשון מעשר מעלות ועד עשרים וארבע תצטרך לדרוש ולחקור בחשבונות הראיה אם יראה או לא יראה: ה ואלו הן חשבונות הראיה. התבונן וראה הירח באיזה מזל הוא. אם יהיה במזל טלה תערע מן הארוך הראשון נ"ט חלקים. ואם יהיה במזל שור תערע מן הארוך מעלה אחת. ואם יהיה במזל תאומים תערע מן הארוך נ"ח חלקים. ואם יהיה במזל סרטן תערע מן הארוך מ"ג חלקים. ואם יהיה במזל אריה תערע מן הארוך מ"ג חלקים. ואם יהיה במזל בתולה תערע מן הארוך ל"ז חלקים. ואם יהיה במזל מאזנים תערע מן הארוך ל"ד חלקים. ואם יהיה במזל עקרב תערע מן הארוך ל"ד חלקים. ואם יהיה במזל קשת תערע מן הארוך ל"ז חלקים. ואם יהיה במזל גדי תערע מן הארוך מ"ד חלקים. ואם יהיה במזל דלי תערע מן הארוך נ"ג חלקים. ואם יהיה במזל דגים תערע מן הארוך נ"ח חלקים. והנשאר מן הארוך אחר שתערע ממנו אלו החלקים הוא הנקרא ארוך שני: ו ולמה נורעין חלקים אלו. לפי שמקום הירח האמיתי אינו המקום שיראה בו אלא שיני יש ביניהם באורך וברוחב. והוא הנקרא שיני המראה. ושיני מראה הארוך בשעת הראיה לעולם נורעין אותו מן הארוך כמו שאמרנו: ז אבל שיני מראה הרוחב. אם היה רוחב הירח צפוני נורעין חלקים של שיני מראה הרוחב מן הרוחב הראשון. ואם היה רוחב הירח הדרומי מוסיפין החלקים של שיני מראה הרוחב על הרוחב הראשון. ומה שיהיה הרוחב הראשון אחר שמוסיפין עליו או נורעין ממנו אותם החלקים הוא הנקרא רוחב שני: ח וכמה הם החלקים שמוסיפין או נורעין אותן. אם יהיה הירח במזל טלה תשעה חלקים. ואם יהיה במזל שור י' חלקים. ואם יהיה במזל תאומים מ"ז חלקים. ואם יהיה במזל סרטן כ"ז חלקים. ואם יהיה במזל אריה ל"ח חלקים. ואם יהיה כמזל בתולה מ"ד חלקים. ואם יהיה במזל מאזנים מ"ו חלקים. ואם יהיה במזל עקרב מ"ה חלקים. ואם יהיה במזל קשת מ"ד חלקים. ואם יהיה במזל גדי ל"ו חלקים. ואם יהיה במזל דגים י"ב חלקים: ט מאחר שתדע חלקים אלו תערע אותן מן הרוחב הראשון או תוסיף אותן עליו כמו שהודענוך ויצא לך הרוחב השני. וכבר ידעת אם הוא צפוני או דרומי. ותדע כמה מעלות וכמה חלקים נעשה זה הרוחב השני

וחבין

נמצאו נורעין החלקים על שיני מראה הרוחב הראשון מן הרוחב הראשון אם הוא צפוני. ואם הוא דרומי מוסיפין עליו. ואם הוא הרוחב הראשון כולו דרומי ואחר שנורעו מן הרוחב הראשון נמצא הרוחב הראשון כולו דרומי אם הוא דרומי לגמרי ואחר שנוסף עליו נמצא הרוחב הראשון כולו דרומי אם הוא דרומי לגמרי ואחר שנורע מן הרוחב הראשון נמצא הרוחב הראשון כולו צפוני אם הוא צפוני לגמרי ואחר שנוסף עליו נמצא הרוחב הראשון כולו צפוני אם הוא צפוני לגמרי ואחר שנורע

ותבין אותו לפניך ויהיה עתיד: י ואחר כך תחזור ותקח מן הרוחב השני הזה מקצתו. מפני שהירח נלוז מעט במעגלו. וכמה הוא המקצת שתקח ממנו. אם יהיה מקום הירח מתחלת מזל טלה עד כ' מעלות ממנו. או מתחלת מזל מאזנים עד כ' מעלות ממנו. תקח מן הרוחב השני שני חמישיו. ואם יהיה הירח מכ' ממזל טלה עד י' מעלות ממזל שור או מכ' ממזל מאזנים עד י' מעלות ממזל עקרב תקח מן הרוחב השני שלישיתו. ואם יהיה הירח מעשר מעלות ממזל שור עד כ' ממנו או מעשר מעלות ממזל עקרב עד כ' ממנו תקח מן הרוחב השני רביעיתו. ואם יהיה הירח מכ' מעלות ממזל שור עד סופו או מכ' ממזל עקרב עד סופו תקח מן הרוחב השני חמישיתו. ואם יהיה הירח מתחלת מזל תאומים עד עשר מעלות ממנו או מתחלת מזל קשת עד עשר מעלות ממנו תקח מן הרוחב השני ששתיתו. ואם יהיה מקום הירח מכ' ממזל תאומים עד כ"ה ממנו או מכ' ממזל קשת עד כ"ה ממנו תקח מן הרוחב השני רביע שתותו. ואם יהיה מקום הירח מכ"ה ממזל תאומים עד חמש מעלות ממזל סרטן או מכ"ה ממזל קשת עד חמש מעלות ממזל גדי לא תקח כלום. לפי שאין כאן גליזת מעגל. ואם יהיה הירח מחמש ממזל סרטן עד עשר ממנו או מחמש ממזל גדי עד עשר ממנו תקח מן הרוחב השני רביע שתותו. ואם יהיה מקום הירח מי' ממזל סרטן עד כ' ממנו או מעשר ממזל גדי עד כ' ממנו תקח מן הרוחב השני חצי שתותו. ואם יהיה מקום הירח מכ' ממזל סרטן עד סופו או מכ' ממזל גדי עד סופו תקח מן הרוחב השני שתותו. ואם יהיה הירח מתחלת מזל אריה עד עשר מעלות ממנו או מתחלת מזל דלי עד עשר מעלות ממנו תקח ממנו הרוחב השני חמישיתו. ואם יהיה הירח מי' מעלות ממזל אריה עד כ' ממנו או מי' ממזל דלי עד כ' ממנו תקח מן הרוחב השני רביעיתו. ואם יהיה הירח מכ' ממזל אריה עד עשר ממזל בתולה או מכ' ממזל דלי עד עשר ממזל דגים תקח מן הרוחב השני שלישיתו. ואם יהיה הירח מעשר מעלות ממזל בתולה עד סופו או מי' מעלות ממזל דגים עד סופו תקח מן הרוחב השני ב' חמישיו. וזאת המקצת שתקח מן הרוחב השני היא הנקראת מעגל הירח: יא ואחר כך תחזור ותתבונן ברוחב הירח ותראה אם הוא צפוני או דרומי. אם הוא צפוני תגרע מעגל הירח הזה מן הארוך השני. ואם היה רוחב הירח דרומי תוסיף המעגל הזה על הארוך השני. במה דברים אמורים כשהיה מקום הירח מתחלת מזל גדי עד סוף מזל תאומים. אבל אם היה הירח מתחלת מזל סרטן עד סוף מזל קשת יהיה הדבר הפך. שאם יהיה רוחב הירח צפוני תוסיף המעגל על הארוך השני. ואם היה רוחב הירח דרומי תגרע המעגל מן הארוך השני. ומה שיהיה הארוך השני אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו הוא

ן' חביב

• כתב עוד ואחר כך תחזור ותקח מן הרוחב הנני הזה מקצתו וכו' עד ודע שאם לא יהיה שם גליזת מעגל וכו'. הטיעום כבר ידעתם כי בעצמעד שמקום הירח במעגלה מעוגים ממזל עלוי, כוונתו בזה שבמקצר נדמה קצת יוצאת מקומה אחור ושובבת על מרכז הירח ומגעת עד מעגלה אחת מעגלות אחור מוחה המעגלה היא מקו הירח. ובהיות הירח מרחב תכיה המחיבה מזאת הקצת שבין מרכז הירח למעגלה כאשר שהקצת ההלת מגעת עליה היא קצת המרחב. ולהיות כל הגלגלים סובבים בתמצה היומית מבוב קצתי המעגלה תחר קצתי כאחר טעים מהם לעצון ולדרום כ"ג מעלות ל"ג דקים הנה כאשר שנער קצת מהאחר מקצתה מתמצה הירח ותגיע עד לפי ז מעלה מקצתה ומדמה קצת אחרת נכתיה לה יוצאת ממרכז הירח ומגעת עד המעגלה המגבלת מקיצה מתעגלה המיקצת המחברת שבין מעגלה היוצאת מקצתי המעגלה ושובבת על נקודת הלוקח שבשם סרטן לו בלשם גדי, שתי הקצתות הללו מהיותה מתמצלות בהכרח בתדה תרכון. ר"ל שיהם הקצת הלתה מהו על המעגלה שמגעה מוגבה מוקה הקצת מתחלפת ליחס הקצת הנמיה על מעגלה בעצמו שלא יוכלו שתי שתי הקצתות הללו להגיע על המעגלה המגבלת מקיצה המעגלה המחברת בזמן אחד. והחלוף הזה הוא שקרא הרמב"ם הזה גליזת מעגל ואמר לך שהו: דע כי בהיות הירח בלשם סרטן לו בלשם גדי אין שם גליזת מעגל לפי שבמעגלה היוצאת מקצתי המחאר ושובבת על לשם סרטן ולשם גדי היא בעצמה המעגלה היוצאת מקצתי המעגלה ושובבת על שהי הירחדות ההה ולכן לאשר דמה המעגלה היוצאת מקצתי המעגלה ושובבת על לי ז מעלה שוקצה ודמה עוד שתי קצתות נכתיות לתחה יוצאת ממעגלה הירח וכמרכז יוצאת ממרכז הירח ובתיכון הלוכות על המעגלה המחברת בהכרח הכרחיה שתי הקצתות הללו שוות בעוברן כדי יתם שעותיהן אפילו היה הירח בחלקים המרחב האחד ותעגלה הירח היה לשם סרטן לו לשם גדי. אבל בהיות הירח בלתה מהמעגלה העומה מלשם סרטן לו מלשם גדי יהיה חלוף בהכרח בין שתי הקצתות כדי יתחן על שעותיהן, לפי שבאשר תחה המעגלה שבה הירח מלשם גדי עד לשם עלה הנה בהכרח שתי רבועי המעגלה היוצאת מקצתי המחאר ושובבת על לוחה המעגלה שהם רביע לעוני מערבי ורביע דרומי מלרחי ימו בשמש הרביעי מהמעגלה היוצאת מקצתי המעגלה ושובבת על לוחה מעגלה בלעי מערב ורביע לעוני מזרחי ורביע דרומי מערבי ימו לז מהמעגלה שוקצה מקצתי המעגלה ושובבת על לוחה מעגלה בלעי מזרח ותתחברנה שתי המעגלות הללו על המעגלה הזה ועל הנכתיה לה וכל זה נתקן מנד שקצה המחאר הלעוני עשה מעל מעגלה מלי הזה שהיא שבובת הנכתיה על קצתי המעגלה ועל נכח הלשם בלעי מערב והדרומי בלעי מזרח ותהיה מבהן זה שלם מרחב הירח לעוני וכל פרחם נדי והלאה בלעי מלה שהיה בקצה שבין מעגלה הירח לפי ז מעגלה שוקצה ביחס לל מעגלה לוחה בקצה יוחר לרוכה מהקצה הנכתיה לה היוצאת ממרכז הירח ומגעת עד מעגלה היוצאת מקצתי המעגלה ושובבת על מקום שקצה לוחה בקצה מהמעגלה היוצאת מקצתי המחאר ושובבת על מעגלה הירח לשם הירח נלוחה בקצה מעגלה לקצה המעגלה היוצאת מקצתי המעגלה ומזה יהיה הירח בחלק לעוני מהמעגלה ומזה יתבאר שבהיות הירח בלשם סרטן לו בלשם גדי הירח דרומי מהמעגלה הירח ותגיע עד מעגלה הירח לשם הירח נלוחה בקצה מעגלה לקצה המעגלה היוצאת מקצתי המעגלה ושובבת על מקום שקצה לוחה בקצה מהמעגלה היוצאת מקצתי המחאר ושובבת על מעגלה הירח לשם הירח נלוחה בקצה מעגלה לקצה המעגלה היוצאת מקצתי המ

הוא הנקרא אורך השלישי. ודע שאם לא יהיה שם גליות מעגל ולא נתן החשבון לקחת מן הרוחב השני כלום. יהיה האורך הב' עצמו הוא האורך השלישי בלא פחות ובלא יתר: **יב** ואחר כך תחזור ותראה האורך השלישי הזה והוא המעלות שבין הירח והשמש באיזה מזל הוא

ו' חביב

ונ"ש שיכרת מן כלשון ומנמשם עד סיום כדרום ומקום סיום כלמיתי נ"מון ומעלות מן כמלות ב' ומהנו כמלמה בנגנגה נקודה ס' ומעלמו כמלות נקודה ל' ומהנו כמלמה כנגון מוחב ל"ג ותרנו כלמון ומה מ"ג ומבמי מ"ל לפי שנגשנו מן כאורך כלשון ומה מ"ג ומבמי מ"ל ומקשו מ"ל ומקשו מ"ל לפי סיום מעמד מלמי כמלות. ואפי שהוא נמצל שור מן כמלות שקשה שקשמה מחוכה לשיך נגרע גליה כמלות ל' ומבמי מ"ל ומקשו מ"ל ומקשו מ"ל לפי סיום מעמד מלמי כמלות.

ז' חביב

סמוך ומונגל הקצה הזאת במזר כשני עגולות יוצאות מקצני העולם, הראשון עוברים על מרכז הירח ועל מזר המזלות והשני עוברים על מעלות הצמח הזוקפות, והיא אחר שהאורך כב' הוא כמעלות שבין הירח והצמח לכן כמו שהיה הירח ולא עשה כן בהודעת האורך הד' רק אחר שת"ה האורך כג' בלי זה לא הוא שעל האחת תוציא מעלות הירח לבד אבל בכל האורך בכללו ואם יהיה האורך בשני מזלות הוכל לשפר האורך הד' כפי החשבון שבכל מל מכס: כתב שד ומה"כ אחזור אל דוחב הירח האחשון והקח מפפו שני שלישיו לעולם ונו' עד הוא הנקרא קצה הראיה הפירוש אחר שהרפא הרב הדרך לדעת אורך כד' שהוא מספר מעלות הזוקשות מתחזה היום בעוד שחסרקצה האורך כג' ממעלות מאזור בא עתה לחודשנו כמה הקרב אל הירח אל הירחה מתוו הנקודה מהשוקה שבה מקצה הירח העומדת רחוקה מהחאור כפי החרבה יותר ממה שהקרב אל הרחקת הנקודה המחוסרים בכל הקצה האורך הכ' ממעלות המזר אל הרעלה הנעלה בעבודה הוצאתם מקצני האלם ושברת אל הירח ועל מזר המזלות. ולהיות הרעלה הזה בלתי מצוה בחרשות אשר הם תחת משוה היום כי כל העבודות הנכהיות לאבוה היום המקצעה שם בנגע אחר קרא לזה הרקוון חת נוכה הדזיה בלוחר נוכה הקובב על האוכה. ולבר ברור הוא שהעבודות הנכהיות לאבוה היום כל שהחייבה יותר לעשון האוסף הזייבה הקצעות אשר מהן על הארץ יותר ארוכות והחיה ש"ב כל נקודה מאזון הקצעות אשר מחיינן ומעלה כלפי נכח הרקם יותר לחוקה מהאוסף ויותר מאוחרת לעקוב וכל שד הזייבה יותר אחר עשות לדרום האוסף הזייבה הקצעות אשר מהן על הארץ יותר קצות והחיה ש"ב כל נקודה מהן יותר קרובה אל האוסף ויותר אחרת לעקוב והקרוכה והרוחק הלזה יחלקו בכל אוסף ואוסף כפי מרכזו לפי שכל שד שיעבה הקובב יותר על האוסף הזייבה הקצעות אשר על הארץ מהעבודות הנכהיות לאבוה היום הלעומת אלו יותר ארוכות והכהך בגדולות. ואמר הש"ם עגלה מהרוחק הא' בעבור זה שני שלישי לעולם שהוא הלעולם בקירוב מעקצעה הזיבור שהחלרך אל מהקלר הבעולה הראשית בחרבה הירח סביב האוסף לכל אחד מאני לדרי האוסף הבעולה הנרשמת בחיבה החרבנה מן האוסף הד' לאוסף הזייבה הנכהיות הנ"ב. ולפי שבחקונים שבר קודם לזה הבדיל ביניהם בעיהיה הירח בחל כך אל בחל כך האוסף לעבר בחיקון הזה שהוא לעולם ובעבור שבשהמרחק לשני הבעולה הראשית לחשוה היום הנרשמת בחרבה הירח יותר טוב לעמון האוסף ויותר מהיכה תחוקה שהיא הנרשמת בחבלה החרוזה המחוקה הד' והחקר בשהמרחק דרומי לזה לוסיף מעת נוכה הדזיה על האוסף הד' בשהמרחק לפני הנקרא קצה הראיה:

דרומי ומצר יהיה הוא מה שיתחבר הירח לשקוע אחר המחם הנקרא קצה הראיה:

כתב

הוא. אם יהיה במזל דגים או במזל טלה. תוסיף על האורך השלישי שתותו. ואם יהיה האורך במזל דלי או במזל שור. תוסיף על האורך השלישי חמישיתו. ואם יהיה האורך במזל גדי או במזל תאומים. תוסיף על האורך השלישי שתותו. ואם יהיה האורך במזל קשת או במזל סרטן. תניח האורך השלישי כמות שהוא ולא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו. ואם היה האורך במזל עקרב או במזל אריה. תגרע מן האורך השלישי חמישיתו. ואם יהיה האורך במזל מאזנים או במזל בתולה. תגרע מן האורך השלישי שלישיתו. ומה שיהיה האורך השלישי אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו או תניח אותו כמות שהוא. הוא הנקרא אורך רביעי. ואחר כך תחזור אצל רוחב הירח הראשון ותקח שני שלישיו לעולם. זה הוא הנקרא מנת נובה המדינה.

ותתבונן

בשעלית מהשוה היום עגולה שנרכת על נקודת ס' ותגעת עד תשוה היום לנקודה ונגיע שהיא נקודת ק' יהיה קצה מ"ק דוחה לקצה ש"ב וחיא קצה ש"ב כשהוסף עליו לו תנכב ממנו מנת האורך הזה המשוה היום והוא הנקרא כמרחב בעעלות בכמו שאמרנו למעלה ונקצה הנוכה כון האוסף הנכחת עליו ובין מקום הירח הנכלה והוא קצה ד' מעגלות הנוכה והוא האורך הד' נעשנו כשהוסף עליו לו נגרע ממנו מנת נוכה הדזיה, ואלה הנוכה קצתה על שיהיה מנת נוכה הירח דרומי מאחר הנוכה הראשונה (אחר נ"ן). ונגיע מהנה הזה הנוכה הדרומית ובן קצה הראשון הראשון כ"ק כל ד' וכל ב"ש ובשלישי ביהיה הראשון לו הוסיף עליו ולשלוה הד' קצה פ"ק ומגעגו המעגלות המשבבה הזה הנוכה ש"ב הוסף עליו לו תגרע מהנו הנוכה הדזיה. ואלה לקיחתו הן הראשון הראשון הנכלה הנוכה הנכלה והוא קצה ד' מעגלות הד' ובנכון. ונתבאר המעגלה המשבבה הזה הנוכה הנ"ב הנוכה המדזיה עד נ"ב כיהיה הנוכה הנוכה הנוכ

ותתבונן ותראה אם יהיה רוחב הירח צפוני. תוסיף מנת נובה המדינה על האורך הרביעי. ואם יהיה רוחב הירח דרומי. תגרע מנת נובה המדינה מן האורך הרביעי. ומה שיהיה האורך הרביעי אחר שנורעין ממנו או שמוסיפין עליו הוא הנקרא קשת הראייה: יג כיצד הרי שבאנו לחקור אם יראה הירח בליל ערב שבת שני לחדש אייר משנה זו או לא יראה. תוציא מקום השמש האמיתי ומקום הירח האמיתי ורוחב הירח לשנה זו כמו שהודענוך. יצא לך מקום השמש האמיתי בז' מעלות וט' חלקים במזל שור. סימנו ז"ט. ויצא לך מקום הירח האמיתי ב"ח מעלות וליו חלקים במזל שור. סימנו י"ח ל"ו. ויצא לך רוחב הירח ברוח דרום שלש מעלות ונ"ג חלקים. סימנו ג"נ ג'. וזה הוא הרוחב הראשון. ותגרע מקום השמש ממקום הירח ישאר י"א מעלות וכ"ז חלקים. סימנו י"א כ"ז. וזה הוא האורך הראשון. ולפי שהיה הירח במזל שור יהיה שיני מראה האורך מעלה אחת וראוי לגרוע אותה מן האורך הראשון. יצא לך האורך השני י' מעלות וכ"ז חלקים. סימנו יכ"ז. וכן היה שיני מראה הרוחב י' חלקים. ולפי שרוחב הירח היה דרומי ראוי להוסיף עליו שיני המראה שהוא עשרה חלקים. יצא לך הרוחב השני ד' מעלות וג' חלקים. סימנו ד"ג. ולפי שהיה הירח ב"ח מעלות ממזל שור ראוי ליקח מן הרוחב השני רביעיתו והוא הנקרא מעגל הירח. יצא לך מעגל הירח לעת זו מעלה אחת וחלק אחד לפי שאין מדקדקין בשניות: יד ולפי שרוחב הירח דרומי ומקום הירח האמיתי בין ראש נדי וראש סרטן. ראוי להוסיף המעגל על האורך השני. יצא לך האורך השלישי י"א מעלות וכ"ח חלקים. סימנו י"א כ"ח. ולפי שהאורך הזה במזל שור ראוי להוסיף על האורך השלישי חמישיתו שהוא שתי מעלות וי"ח חלקים. ויצא לך האורך הרביעי י"ג מעלות וט"ז חלקים. סימנו י"ג ט"ז. וחזרנו אצל הרוחב הראשון ולקחנו שני שלישיו ויצא מנת נובה המדינה והוא שתי מעלות ול"ה חלקים. ולפי שהיה הרוחב דרומי. ראוי לגרוע ממנו מנת נובה המדינה מן האורך הרביעי. ישאר לך י"א מעלות וי"א חלקים. סימנו י"א י"א. וזו היא קשת הראייה בלילה הזה. ועל הדרך הזה תעשה ותדע קשת הראייה כמה מעלות וכמה חלקים יש בה בכל ליל ראיה שתרצה לעולם: טז ואחר שתצא קשת זו תבין בה. ודע שאם תהיה קשת הראייה תשע מעלות או פחות אז אפשר שיראה בכל ארץ ישראל. ואם תהיה קשת הראייה יתר על י"ד מעלות אי אפשר שלא יראה ויהיה נגלו לכל ארץ ישראל: יז ואם תהיה קשת הראייה מתחלת מעלה עשירית עד סוף מעלה י"ד. תערוך קשת הראייה אל האורך הראשון ותדע אם יראה או לא יראה מן הקיצין שיש לו. והן הנקראין קיצי הראייה: יח ואלו הן קיצי הראייה. אם תהיה קשת הראייה מיתר על ט' מעלות עד סוף עשר מעלות אז יתר על עשר. ויהיה האורך הראשון י"ג מעלות או יותר

ואי

ו' חביב

מו כתב שוד ואחר אמלא קצה ש מבין נה וסי' מד ומד כאן סוף הקציים.

הפירוש אלו הקציים הם מערך כאור הכוכב מהמקום אל הירח אל כאור הכוכב המקום אל הארץ כי כל עוד שיהיה האור יותר רב יהיה האור הכוכב מהמקום אל הירח יותר מעט ואם לא שיהיה האור הכוכב מהמקום אל האופק רב לא יהיה מעט אם הירח נראה האור הכוכב מעט אל הירח כמעט בעין מיעוט הכבוד מעט, וכל עוד שהיה קצה הראייה יותר מרוחב יהיה האור הכוכב מהמקום אל האופק יותר מעט ואם לא שיהיה האור הכוכב מהמקום אל הירח רב הוא בלתי מורגש אלא לאופק. ע"כ הירח דברי הרב. והנך רואה אמה המעיין אין הודעתיך ידיעה לויים כל דברי הרב הארוכים ואלו הקוצר נגזל נאבד דברי הרב המפרש ובפרק עם אמי מרוח אליהם לראות אם נאמר מרוחב גליהם מעגל ומעט נובה המדינה שנחבר הרב ואיך יתחייבו כל הדברים שבחר הרב להוסיף אל גרעון כי בלבד דברי הרב הארוך אין צריך מרוח נמבין קצה ומקצתי לוחם המתי מרוח בפוף מקומדים קצר שבלבלו בו כל דברי הרב ברבויים הירח ובקוצר גדול וקצות נמדן עם פיהוו בלי אחר מרוח כי ממנו בו שבות בלבוח לכל דברי הרב, וקרמתי דרך הקרש. והמעיין דברי עם דברי המפרש ידלה הימרן. ואחר זה ראיתי לומר ב' קשיות חזקות שיש לי בדברי הרב. הא' מרמיה בתה שבחר בשיטות מנת נובה המדינה. הקושיא הא' היא שהרב כתב שמקום מהרוחב הכוכב כל הרוחב הכוכב אמת מבין מהיה הרוחב שאמר לו דרומי שלעולם נקח אי אליהי הרוחב הרלמון כשיום מהרוחב הנמי אמת רוחב הירח הרלפה בכוכב ולא נמן הוא אמת הרלוחב הרלמון וכשהוא לגד דרום הוא יותר מהרוחב הא' והאיזה מהן במקומות מהבגלל שיהם מרוח קצת הגיעל הנרחם במרכז הירח הרלפה כשרחבו שאני מל ידי הכתבים כיומים אמת שהשקת הכתם עד הגיעו לנקודת הקיפה כאופק על קצת הגיעל מהחל המקבל אלא ברוחב שוה שהוא המקבל אחרך אליהי הוא היה קולר קצת הגיעל אליהי הוא הרחב הרלפה בשרחבו הירח הרלמון ושוה לרוחב הגיעל הכוכב שהזכרנו על ידי הכתבים הרלפה בשהזכרנו אמת הקיפה עד הגיעו לנקודת הקיפה אליהי הוא המקבל אמת הקיפה אליהי הוא המקבל אליהי הוא המקבל אליהי הוא המקבל

ו' חביב

פיעור הקשת מפסוק האמת כין שתי עגולים יוצאים מקצתי השולש ושונרים על שתי נקודות נ"ב וכבה הוא האמת כאבר המבאר לתעלה שב"ר לא יצאתי מהקשיות בשלימות כי גם שני קצות המחברים מעיגול המשוה הנמחאים כין שני עגולים המחברים נראים שיש זה לזה בזה המצב מהבגל וא"ע: עוד ראיתי להמיר על דבר אחר גם בזה בדברי הרב שם הישוטו קל להשיג על פי דרכו ז"ל והוא זה. כי הנה בכאן יש שלש מלוקות אחרות שלא נתן הרב הדין בהם. בהשגת בשלא נמוה רוחב שני לירח והוא הרוחב כשרוחב הירח הא' לעולי והוא שזה לחלוף המרלה (מסר מבלן המלוקה הב') המלוקה הג' היא כשרוחב הירח הא' לעולי והלוף המרלה יותר גדול מרוחב המגבר אלא יהיה רוחב הירח לגד דרוש כשיעור יתרון חלוף המרלה על רוחב הירח הא'. גג' מלוקות האלו בגראה לא מגבר בדברי הרב מהדיעים. והנראה הוא שאין צריך לבוש היקון בכל אלו המלוקות לאמת נוסה התירוה אלא שהאוקר הד' הוא בעצמו קצת הרלוה זה כי המלוקה הא' הבאל והלעיר נחל כי אין צריך היקון. גם בהעיקה הגיעה אין צריך היקון על פי דברי הרב זה כי הוא נוה שבשרוחב הירח הא' דרומי עם היות שצריך להוסיף עליו חלוף המרלה לא נקח לאמון מגח נוכה המדינה כי אם שני שלשי הרוחב הא' ולא נתוש לאה שהוסיף עליו על ידי הלוף התרלה אם כן גם בשלא היה רוחב ד' לירח לא נהוש לרוחב דרומי שים לו על ידי חלוף המרלה וכל שכן המלוקה הגיעיות שלא נחוש עליו לכבה המכבת.

הקושיא הב' בכלל דברי הרב היא שהרב כתב בחלות שהם מרלים גדי עד סוף מהומים שהם יהיה האוקר הא' יותר מפ"ו מעלות ל"ת שלא יראה הירח ושלם יהיה כאוקר הא' פחות מפ"ו מעלה הנמרך לדרום ולהקור וכו' ולאחתו כלבר התנגנו בהשגומיקים מלאו שבהיות הירח בראש גדי ויהיה לו לז בחלים מרחבו לדרום שהוא האלב שבו יתחתר יותר לכראות בשלה המזלות ויהיה האוקר הא' י"ג מעלות ד' דקים מהיה לז קצת הראיה ס' מעלות בגמלות והוא שאחר שלם יהיה הקצת הראיה יותר על ס' מעלות ויהיה האוקר הא' י"ג מעלה יראה. וא"כ למה נתן הרב הגדר על כך מרוך עד פ"ו מעלה ודיעת אוך המקום שהזכרנו הוא האלב שבו יתחתר יותר כלל הוא כד הוי במקום אחר לי אי שיהיה מלוחם הבשה מחלות. אם הרוחב יהיה לפוני ולריך לגרוע גליזה המעגל צריך להוסיף מגח נוכה החקוים, ואם הרוחב יהיה דרומי וצריך עגרע מגח נוכה המדינה צריך להוסיף גליזה המעגל. מלבד זה צריך להוסיף על האוקר הביליני מפני שקיעת המזלות והלא קצת הראיה יותר מרוכה. אמנם באלב אשר זכרתי אין שם גליזה מעגל גם אין שם תוספת כיון שקצת האוקר הב' כולו הוא במזל קצת ויש שם מגח נוכה המדינה לגרות לכן צריך שיהיה שם קצת האוקר הא' יותר גדול מבכל אשר המקומות שבמזל האלב. גם בתה שאמר הרב בחלות שהם מרלים כרכן עד סוף קצה יש להמוה עליו בכיוצא בזה ויותר. זה שלם כתוב לאמתם בחלבון בסרכן ל"ם הדרכים שביאר הרב תלמד שבהיות האוקר הא' בראש מזלות בה' ל"ת מעלות בה' מעלות ד' דקים ויהיה הירח בחבלים מרחבו לדרום לז תהיה הקצת הראיה ס' מעלות בגמלות ולאה ל"ב אחר הרב בראש הפרק שלם היה האוקר הא' יותר על כ"ד מעלות מ"ם שלא יראה ושלם יהיה האוקר הא' מעבר מעלות עד כ"ד

ודאי יראה. ואם תהיה הקשת פחות מזה או יהיה האורך פחות מזה לא יראה: **יח** ואם תהיה קשת הראייה מיתר על עשר מעלות עד סוף י"א מעלות או יתר על אחת עשרה. ויהיה האורך הראשון י"ב מעלות או יותר. ודאי יראה. ואם תהיה הקשת פחות מזה או יהיה האורך פחות מזה לא יראה: **יט** ואם תהיה קשת הראייה מיתר על י"א עד סוף י"ב מעלות או יתר על י"ב. ויהיה האורך הראשון י"א מעלות או יותר ודאי יראה. ואם תהיה הקשת פחות מזה או יהיה האורך פחות מזה לא יראה: **כ** ואם תהיה קשת הראייה מיתר על י"ב מעלות עד סוף י"ג מעלות או יתר על י"ג. ויהיה האורך הראשון י' מעלות או יותר ודאי יראה. ואם תהיה הקשת פחות מזה או יהיה האורך פחות מזה לא יראה: **כא** ואם תהיה הראייה מיתר על י"ג מעלות עד סוף י"ד או יתר על י"ד. ויהיה האורך הראשון תשע מעלות או יותר ודאי יראה. ואם תהיה הקשת פחות מזה או יהיה האורך פחות מזה לא יראה. ועד כאן סוף הקיצון: **כב** כיצד באנו להתבונן בקשת הראייה של לילי ערב שבת שני לחדש אייר משנה זו. יצא לנו בחשבון קשת הראייה י"א מעלות וי"א חלקים כמו שידעת. ולפי שהיה הקשת הראייה בין עשר עד ארבע עשרה ערכנו אותה אל האורך הראשון. וכבר ידעת שהאורך הזה בליל זה י"א מעלות וכ"ז חלקים. ולפי שהיתה קשת הראייה יתר על י"א מעלות והיה האורך הראשון יתר על עשרה* . יודע שודאי יראה בליל זה לפי הקצין הקצובות. וכן תשער בכל קשת וקשת עם האורך הראשון שלה: **כג** וכבר ראית מן המעשים האלו כמה חשבונות יש בו וכמה תוספות וכמה גירועין אחר שינענו הרבה. עד שהמציאנו דרכים, קרובים שאין בחשבונם עומק גדול. שהירח עקלקלות גדולות יש במעגלותיו. ולפיכך אמרו חכמים שמי"ש ידע מבואו ירח לא ידע מבואו. ואמרו חכמים פעמים בא בארוכה פעמים בא בקצרה. כמו שתראה מחשבונות אלו שפעמים תוסיף ופעמים תגרע עד שתהא קשת הראייה. ופעמים תהיה קשת הראייה ארוכה ופעמים קצרה כמו שביארנו: **כד** ומעט כל אלו החשבונות ומפני מה מוסיפים מנין זה ומפני מה גורעין. והיאך נודע כל דבר ודבר מאלו הדברים. והראיה על כל דבר ודבר. היא חכמת התקופות והנימטריות שחברו בה חכמי יון ספרים הרבה והם הנמצאים עכשיו ביד החכמים. אבל הספרים שחברו חכמי ישראל שהיו ביטי הנביאים מבני יששכר לא הגיעו אלינו. ומאחר שכל אלו הדברים בראיות ברורות הם שאין בהם דופי ואי אפשר לאדם להרהר אחריהם, אין חוששין למחבר בין שחברו אותם נביאים בין שחברו אותם האומות. שכל דבר שנתגלה מטעמו ונודעה אמיתתו בראיות שאין בהם דופי אנו סומכין על זה האיש שאמרו או שלמדו על הראיה שנתגלתה והטעם שנודע:

*ס"מ אחת עשרה

דבר

וזהו מקום הראיה אחר תי כ"ת מעלות ממזל קצת ואח"כ נראנו מקום הראיה מתקם מקום הראיה כמו שיאר הקיצ מעלות בקירוב וזהו מסלול הרוחב ומתוכו מן הרוחב ד' מעלות וי"ד חלקים, ולפי שהמסלול הזה פחות מ"ק יהיה רוחב זה נשוי ואח"כ נתן לאחור על הראייה נראנו מקום הראיה מתקים מקום הראיה

כתוב לאחור על מקום הראיה כאחיתי נראנו מקום הראיה האמצעי מחמת שיהיה בשלר לנו י"ג כ"ב י"ג כגלגל אותה היה סמרחק הכבול כ"ו פ"ד כ"ב לאחור מזה ואיה לאחר מזה הוסבנו אותם על אמצע המסלול היה המסלול הכבון ע"ת כ"ת י' ומתוכו ד' מעלות וכ"ו חלקים, ולפי שהמסלול הכבון פחות מ"ק נגרע מתוכו מחמת מחמת שיהיה ישאר לנו ק"ט מעלות נ"ח חלקים כ"ת שנים וזהו מקום הראיה כאחיתי כי' מעלות מחמת מחמת מחמים. אח"כ לאחור מגח קפ"ו יום מחמת כתם יצא לנו ע' כ"ב כ"ט הוסבנו אותו על המעגל ומהוא ס"ב כ"ג כ"ו והיה כבל ק"כ ס"ו ו' נגרעו אותו מ"ם היה הנשאר כ"ו מעלות ו"ג חלקים ומ"ד שנים וזהו מקום הראיה כאחיתי. אם תלה לידע כוחב היה לעת הזה תגרע מיקום הראיה הראיה כאחיתי יצאר לנו כ"ג מעלות בקירוב וזהו מסלול הרוחב נגרע אותו מ"ב יצאר ס"מ מעלות והמנה שלה ד' מעלות ו"ם חלקים וזהו רוחב הירח, ולפי שהמסלול הרוחב יתר על ק"ם ומיה זה הרוחב דרומי, ואח"כ נתן לאחור על הראיה בלו זה נגרעו מקום הראיה כאחיתי מקום הראיה כאחיתי נשאר לנו י"ת מעלות בקירוב ומזה אחר כן נגרע מקום הראיה כאחיתי מ"ד מעלות בקירוב ומזה אחר כן נגרע מקום הראיה כאחיתי מ"ד חלקים, ופסיק אחר על הרוחב הראשון יצא לנו הרוחב הב' ה' מעלות וכ"ב חלקים, ולפי שהיה כמזל בחולה נקח מן הרוחב הבנו שני חומשיו וזהו כ' מעלות וט' חלקים, ולפי שהרוחב היה דרומי והוא במזל בחולה תגרע אלו הבאים מעלות וט' חלקים מן האוקר הבנו שני שלישו ואחר כן נגרע אלו הרוחב הראשון הנמצא מן הרוחב הב' ד' מעלות וכ"ב חלקים ומזה אחר כן נגרע מקום הראיה כאחיתי מ"ד חלקים, ולפי שהיה הקשת הראייה נקח שנים שלישי האוקר הב' ממנו ישאר לה' מעלות ותלי שלשה חלקים ולפי שהיה הקשת הראייה חיי מעלות ידענו שלא שיראה הירח בגיל ה' יום ל' מחדש שבני התבונן זה בשיבר הוא נראה בגיל ו' בחברת. ומזל אחר עסיק על העיקר שעשינו אנו שנה הראשונה שבוה וכסרכן מחמת מחמת בשם והירח והמסלול ואמנת שנה שהיה ר"ל שנת הלבנה מחמת בשם שם"ם נ"ם ע"ו נמצא מקום הראיה אחר הוספת הבנן ש"ד ל' כ"ה ומקום העיקר לגוזה אחר הוספת מגח שנה שהיה ע"ט י"ד נ"ג נגרע מקום הבוכה הראיה בשם כאחיתי יהיה הסמל רס"ה י"ו כ' ומתוה הן בשני מעלה אחת ו"ם חלקים, ולפי שהמסלול יתר על ק"ם הוסיף מנתו על האמצע יצא לן מקום בשם כאחיתי שנ"ו כ"ט נ"ם. ואן הקרנו על מקום הירח מקום הראיה לאחיתי לאחר מגח שנה שהיה כאחיתי נראנו אחר כן נגרע מקום הראיה אח"ד ל"ו מ"ג והוסבנו עליו העיקר שעשינו והוא כ"ח מ"ב ג' יעלה בידינו י' מעלות וח' חלקים וו' שנים, לאחר מגח שנה שהיה מחמת המסלול והוא ס"ה מעלות ו"ג שנים והוסבנו עליו העיקר והוא הפ"ל נ"ו כ"ט יצא לנו אחנע הראשון כל' נ"ה י"ב ובקבנו בידע מקום הראיה כאחיתי נראנו אחנע בשם מחמת כ"ח ובשאר כ"ח נ"ה בשנו אותו עלה בידינו ט"ו ו"ד מנתו שלם מעלות נוסף אותה על אמצע המסלול יעלה בידינו המסלול הכבון ר"ל מעלה בקירוב ומנתו ד' מעלות וי"ח חלקים, ולפי שהמסלול הכבון יתר על ק"ם עוסיף מגח זה המסלול על אמצע כיהם לשנת הראייה יוצא לנו מקום הראיה כאחיתי עבר מעלות ו"ט חלקים מ"ו שנים ממזל עלה נתן לאחור לנו לאחר מגח שנה הוסבנו עליו אמצע המסלול הראיה כאחיתי מקום הראיה כאחיתי

מנדל עוז

ואמרו חכמים פעמים בא בארוכה עד סוף הזכר. אין אם אין מכירין (דף כ"ט):

פרק שמנה עשר

א דבר ידוע וברור שאם יוציא לך החשבון שהירח יראה בלילה. אפשר שיראה ואפשר שלא יראה מפני העבים שמכסין אותו או מפני המקום שהוא ניא או שיהיה הר גבוה בנגד רוח מערב לאנשי אותו המקום שנמצאו כאילו הן יושבין בניא. שהירח לא יראה למי שהוא במקום נמוך אפילו היה גדול ויראה למי שהוא עומד בראש הר גבוה ותלול אע"פ שהירח קטן ביותר. וכן יראה למי ששובן על שפת הים או למי שמהלך בספינה בים הגדול אע"פ שהוא קטן ביותר: **ב** וכן ביומות הנשמים אם יהיה יום צח יראה הירח יותר ממה שיראה ביומות החמה. לפי שביומות הנשמים אם יהיה יום צח יהיה האויר זך הרבה ויראה הרקיע בטוהר יותר מפני שאין שם אבק שיתערב באויר. אבל ביומות החמה יהיה האויר כאילו הוא מעושן מפני האבק ויראה הירח קטן: **ג** וכל זמן שתמצא קשת הראייה והאורך הראשון שתערוך לה עם שני הקצין שלהם בצמצום. יהיה הירח קטן ביותר ולא יראה אלא במקום גבוה ביותר. ואם תמצא קשת הראייה והאורך הראשון ארוכין הרבה והוסיפו עד סוף הקצים שלהן ממעלות. יראה הירח גדול לפי אורך הקשת והאורך הראשון יהיה גדול ונלייתו לכל: **ד** לפיכך ראוי לבית דין לשום שני דברים אלו בלבם, שהן זמן הראייה ומקומה ושואלין את העדים באי זה מקום ראיתם. שאם היתה קשת הראיה קצרה ויתן החשבון שיראה בצמצום. כגון שהיתה קשת הראיה ט' מעלות וה' חלקים והיה האורך הראשון י"ג מעלות בשוה ובאו עדים שראוהו. אם היה ביומות החמה או שהיו במקום נמוך חוששין להן ובודקין אותן הרבה ואם היה ביומות הנשמים או במקום גבוה ביותר ודאי יראה אם לא יהיו שם עבים המבדילין: **ה** עדים שראו החדש בשנו ובאו והעידו וקבלום בית דין וקדשו את החדש הזה הראשון ומנו כ"ט יום מן היום המקודש. וליל שלשים לא נראה הירח מפני שאי אפשר לו להראות או מפני שכיסוהו עבים. והרי בית דין מצפין לו כל יום שלשים כמו שביארנו. ולא באו עדים ועברו את החדש ונמצא יום ר"ח השני יום ל"א כמו שבארנו. (ו) והתחילו למנות כ"ט יום מן יום ראש החדש השני וליל שלשים לא נראה הירח. אם תאמר שכך מעברין את זה ועושין אותו שלשים וקובעין ראש החדש השלישי יום ל"א. כך אפשר שלא יראה הירח ביום שלשים גם מחדש זה ונמצאו מעברין והולכין ועושין חדשים אחר שלשים כל השנה כולה. ונמצא בחדש אחרון אפשר שיראה הירח ביום כ"ה כו או ביום כ"ו. ואין לך דבר שחוק והמסד יותר מזה: **ז** ואל תאמר שהדבר הזה דבר שאינו מצוי הוא שלא יראה הירח בכל השנה. אלא דבר קרוב הוא הרבה. (פעמים רבות יארע זה וכיוצא בו במדינות שזמן הנשמים שם ארוך והעבים רבים

ז' חביב

כ"ד מעלות בחל המאר מלמרך לדרום ולמקור בחשבונות הרלוים. והלא מחוך דבריו בקלי הרלוים יולה בבאור שלם שלרך ס"ה דקים ס"ה מלה יחר על כ"ב מעלות כ"ב דקים ס"ה מלה ינלה מאבר. וידיעת לוך המקום שהזכרתי הוא סמנר שלרך מיהיה קשת הלוך הל' יותר מלרך מבכל שלר המקומות מהשנה מלות האוכרים הוא מבואר לשמשם ולרך כלל. ובקוצר הוא כי בלתו המנר בלוח בלוח המנר הל' הגדול והוא היותר גדול מבכל שלר המקומות שהוא ב' מומחי יותר הכ'. גם בשבל המקומות לריך לגרות שלש הלוך הל' והוא הבשיות היותר גדול ס"ב קשת הקשים הארבה, ולפי שלמי להשוות ולמר כי שמה ס"ו מלה ס"ו לה דקלה כרב בדבריו ידע לאי מן יבריבי בחבל פיו, ולליטי להחכם בה"ל מבריהם שבו"ם ז"ל שמשם שלר בל הרב בך בפירוש מבסרו ח"ל שם, והבדרים שבחב בחבר כרמב"ם ז"ל לשלקלים ידוחלים מוב"ב הם פלה. החבוש בלוחך הזה הל' לם יגלה לך מס' מד ס"ו מעלות וכ"ם יותר לה לשבר מילבה הרים, ולם מהוה מד' לה לין לה יותר מפ"ו מעלות לה לילך לרך הבבון לה ינולה, ולם יותר מפ"ו מעלות לה לילך לרך הבבון בי בולילה ילבה, וכל זה לם היה הרים מהחלם בדי מד סוף הקלים בשבור שלו שהחלום שוקעים בהרים בכל לקלים. הבה זה הבדר הל' שבלן הרב. והלמיה עליו מרוב ציוחו ובקיאותו בלחם בחכמה לין בלן זה הבדר מד ס"ו מעלות כי בולילי הבדר הבלן בלי הדברים שהוא בלן לרלים הרים מד שלם שבבה מעלות ולא יותר. ולפי הבלבה לי שהוא (ל"ה בשבה הילולה מלפני הבלים) מעה בזה החבון בחבבה כי הלילים ביבלו מעלות הם מלמה יבלו בשלה ל"ל הלילים שהם מלבר הלמרים, ולמה בן כי לם הרחבר לרמני בחמונים ס' מעלות לה יבלו בחבבון לגרוע מהלוחך כ' מעלות ושברים דקים. שני מעלות בשבור לגיהם הלמבל וג' מעלות ושברים דקים בנבנה הלוחם ושל דקי מלוף הבבבה מיהיה הבל בקירוב שם מעלות ובבלה לם יהיה מלה מעלה אחת ל"ב דקים לגרות, וכן בכל המלות שהם מנגי מד הרבן לם יבלו לגרות על הרוב מבלוחך יותר המלם ומעלות ושברים דקים ושל דקי מלוף הבבבה מיגיע הבל לד' מעלות ולא יותר ול"ב הבדר הוא י"ב מעלות ולא יותר, אבל הבדרים הלחרונים הם בלים בבדר הבבבה ולה הם. לם יהיה מקום הירח מחחלת הרבן מד סוף הקשה שלו שלו המעלות מקומים בחירות לו בדלי מחחלת בדי מד סוף מלומים הבבה בבדרים שבהן החלות שהם הבלם הרבן מד סוף הקשה לחרבה הבר עליהם הבה הבים הקשה בבבר ובבבר בילחיה לחבלה והרליחי בחלים הבבים הים גם כן בבבר הם שבחב

מגדל עוז

בבדרים הלחרונים ויותר חזקה שהרי בבדרים הרלוחים לא הוסיף לי לם מעלה אחת ול"ו דקים ובבדרים הלחרונים הוסיף שני מעלות ל"ח דקים. ויכול הייתי לבקש מלשון ז"ל שבה שבבחר הוא עבה על הרב ז"ל, אבל לוי מלה כי לעבל"ל לא הרב לו זה לגלה לעוהם מה שבבחר לו שבבר שבבחר לו שבבר והחבדל בבקה הבה מעשהו לו שבבחר ובבה לו בזה מה שבה"ל כל הבחייבר מבבחר ליבלה בחבר בבבר הבהו מלחיו בעבלר בדבר בהחחבלים בחבחה לא יחבבר בו

ו"ל

פירוש דבר ידוע כו' עד לו לפי שבלן בבפיעה ביום הגדול לפ"ה שבהוה קבן ביותר. זה רחוו סוף מבירין הלן לא מבולבר הלגלה מבלר דבריבה מבין לבבבה בבבין בבר הביבבר בבבו בבבבה בבבבה בבבבה

רבים. שאין אנו אומרין שלא יראה הירח בכל השנה אלא שלא יראה בתחלת החדשים ויראה אחר כך. ופעמים לא יראה מפני שאי אפשר לו שיראה בהם וחדשים שאפשר שיראה בהם לא יראה מפני העבים או מפני שהיה קטן ביותר ולא נתכוון אדם לראותו: **ח** אלא הקבלה שהיה ביד חכמים איש מפי איש מפי משה רבינו כך היא. שבזמן שלא יראה הירח בתחלת החדשים חדש אחר חדש. בית דין קובעין חדש מעובר משלשים יום וחדש חסר מכ"ט יום. וכן מחשבין וקובעין חדש מעובר וחדש חסר בקביעה לא בקידוש. שאין מקדשין אלא על הראייה. ופעמים עושין מלא אחר מלא או חסר אחר חסר כמו שיראה להם מן החשבון: **ט** ומתכוונין לעולם בחשבונם שאם יראה הירח בחדש הבא יראה בזמנו או בליל עיבורו. לא שיראה קודם זמנו שהוא ליל כ"ח. ובחשבונות הראיה האלו שבארנו יתבאר לך ותדע מתי אפשר שיראה ומתי אפשר שלא יראה. ועל זה סומכין ומעברין חדש אחר חדש או עושין חדש חסר אחר חדש חסר. ולעולם אין פוחתין מארבע חדשים המעוברין בשנה ולא מוסיפין על שמנה חדשים המעוברין. וגם לעיבור חדשים אלו שמעברין לפי חשבון עושין סעודת עיבור החדש כמו שאמרנו בפרק שלישי: **י** וכל שתמצא בגמרא מדברים שמראין שבית דין סומכין על החשבון ומפי משה מסיני שהדבר מסור להם והרשות בידם לחסר או לעבר. וכן זה חסר תשעה חדשים בשנה וכל כיוצא בזה הכל על עיקר זה הוא בנוי בזמן שלא נראה החדש בזמנו: **יא** וכן זה שאמרו חכמים שמעברין את החדש לצורך הוא בחדשים אלו שמעברין אותן לפי חשבון ועושין אחד מלא ואחד חסר. ויש להם לעבר חדש אחר חדש או לחסר. בזה הוא שמעברין לצורך מפני שלא נראה הירח בזמנו. אלא בעת שיראה הירח בזמנו שהוא תחלת היותו נראה אחר שנתקבץ עם השמש מקדשין לעולם: **יב** וכל הדברים האלו בזמן שיש שם בית דין וסומכין על הראייה. אבל בזמנים אלו אין סומכין אלא על הקביעה בזה החשבון האמצעי הפשוט בכל ישראל כמו שביארנו בהלכות אלו: **יג** יתבאר בספרי החשבון התקופות והגימטריאות שאם יראה הירח בארץ ישראל יראה בכל מדינות העולם שהן למערב ארץ ישראל ומכוונות כנגדה. ואם יתן החשבון שלא יראה בארץ ישראל אפשר

פירוש

יג יתבאר בספרי חשבון התקופות והגימטריאות וכו'. התקופות הוא כמו קביעת הימים כלומר חודש תשרי הידוע והמנוה כזה היא חודש המשמש למקופות מגגלגל המזלות עד שיחזור לסוף תשרי לבמות שהיה ומתקלת המקופות תהיה המנוה כזה המלה על תחרש כל כוכבי תיאר לבמה לבמה לבמה לא מקומו בהלחמון. ועניין גימטריאות חכמת החשבון והיא מלה יוונית הוהה על החשבון וכם תומרין בלשון יווני תגומטריאה, ופורש בדברי חכמים על חשבון מיוחד והוא חשבון תוחיות המנה כמו תמנה ז"ל שמעון בר"ז שמה ר"י והוא זמן ישיבת ישראל במגדים וכן חשבון ובזמנים כאלו שמעיינו תמה"ל והוא מנין ישיבת ישראל כאלו עד שחרב בית המקדש ובזמן הראשון וכן כל מיולת כאלו: שאם יראה הירח בא"ל יראה בכל המדינות שבן בעבר מ"ר, לפי שכל מקום שהוא למערב ר"ר מקומות שקופין מתוח אחר שקופין ר"ר לגד מערב לפיכך בשיראה הירח בא"ר נדע בודאי שיהא מיולת מתחת מיון הבית כל שבן שיראה בלילה הראון המערבי לפי מיולת מתחת מיון הבית ועוד שהוא נגוה על בלילה המערבי יותר מלילה אחר ישראל:

ומכוונות כנגדה שהרי אשר שיהיו שתי מדינות בלתם מזרחים ומתחרים מערבים וכם שנים בחודש הרבה בדבר ויראה הירח בא"ר ולא יראה במדינה שהיא מערבית מא"ר כמו שנראה לח"ל אבל עתה אנו מדברים על המדינות המכוונות זו כנגד זו בחודש לו במדינות שבן מתרחבין בריחוק קירוב מעט כמו ו' לו ז' מעלות ואל"ם שלין בחדש אחד. ומחמל גניה (ציור נ"ם) עגולה תגמ"ד עוברת על שני קצות שיהיה מן המזרח לתערב והוא לוקח תלגע בישוב נפי שתלגע בישוב מרחוק מן המזרח ל' מעלות ואין בתערב ל"ב ל' מעלות. אשר שהמזרח בהמדינה שבתלגע בישוב על קו הסווי והיה עגולה מעות היום שנרים על נוכח לחשם ואשר שהמזרח בהם מהשווי לפי שיש לה רוחב. וגניה סיום המגע בישוב ניקדם ל' וגם גניה שלם מדינות אחרות מתרחבין ברוחב ומתקצות לקוקן וגניה רוחב הלחם כ"ם מעלות ולרכב ס"ם מעלות מבלח מערב ומהיה מפסם מתמגע בישוב לגד מערב כ"ז מעלות וגניה לקוקן שלה עגולה כ"מ וגניה רוחב המדינה הלחם ל"ב ולרכב מן בתערבים"ז מעלות ולקי ולקי ויהיו ולשיכן בית מערב נעשה מתמגע בישוב כנגד רוח מערב כ"ג מעלות ולקי ויהיה לקוקן שלה עגולה נס"ם. וגניה רוחב המדינה הלחם ל"ם מעלות ולרכב ס"ם מעלות לשיכן בית מערב כ"ל מעלות הלקוקן שלה מ"ל לשיכן בשיראה הירח בא"ר נגוה על לקוקן תמגע בישוב ולהיות בלגע לגד מערב ל"ל מעלות ולקי ולקי ויהיו ל

אפשר שיראה במדינות אחרות שהן למערב ארץ ישראל ומכוונות כנגדה. לפיכך אם יראה הירח במדינה שהיא למערב ארץ ישראל אין בזה ראיה שלא יראה בארץ ישראל אלא אפשר שנראה הירח בארץ ישראל: יד אבל אם לא יראה הירח בראש החדרים במדינה המערבית המכוונת כנגד ארץ ישראל בידוע שלא נראה בארץ ישראל: מז וכן אם לא יראה הירח בא"י בידוע שלא נראה בכל מדינות העולם שהן למזרח ארץ ישראל ומכוונות כנגדה. ואם יראה בארץ ישראל אפשר שיראה במדינות מזרחיות ואפשר שלא יראה. לפיכך אם יראה במדינה שהיא למזרח ארץ ישראל ומכוונת כנגדה בידוע שנראה בארץ ישראל. ואם לא נראה במדינה המזרחית אין בזה ראיה אלא אפשר שיראה בארץ ישראל: מז וכל אלו הדברים כשהיו המדינות שבמערב ושבמזרח מכוונות. כגון שהיו נוטות לצפון העולם משלשים מעלות עד ל"ה מעלות. אבל אם היו נוטות לצפון יותר מזה או פחות. משפטים אחרים יש להן שהרי אינן מכוונות כנגד א"י. ודברים אלו שביארנו בערי מזרח ומערב אינן אלא להגיד כל משפטי הראייה להגדיל תורה ולהאדירה. לא שיהיו בני מזרח או בני מערב סומכין על ראיית הירח או תועיל להם כלום. אלא לעולם אין סומכין אלא על קידוש בית דין שבארץ ישראל כמו שביארנו בכמה פעמים:

פרק תשעה עשר

א לפי שאמרו חכמים שבכלל דברים שהיו בודקין בהן את העדים אומרין להן להיכן היה הירח נוטה. כשר בעיני להודיע דרך חשבון דבר זה. ואין אני מדקדק בו לפי שאינו טועיל בראייה כלל. ותחלת חשבון זה לדעת נטיית המזלות תחילה: **ב** העגולה שהיא עוברת במחצית המזלות שבה מהלך השמש. אינה עוברת באמצע העולם מחצי המזרח לחצי המערב. אלא נוטה היא מעל הקו השוה הסבב באמצע העולם כנגד צפון ודרום. חציה נוטה לצפון וחציה נוטה לדרום: **ג** ושתי נקודות יש בה שפוגעת בהן בעגולת הקו השוה הסבב באמצע העולם. הנקודה האחת ראש מזל טלה. והנקודה השנייה שכנגדה ראש מזל מאזנים. ונמצאו ששה מזלות לצפון מתחלת טלה עד סוף בתולה. וששה נוטות לדרום מתחלת מזל מאזנים עד סוף מזל דגים: **ד** וטראש מזל טלה יתחילו המזלות לנטות מעט מעט ולהתרחק מעל הקו השוה כנגד הצפון עד ראש סרטן. ויהיה ראש סרטן רחוק מעל הקו השוה לרוח הצפון שלש ועשרים מעלות וחצי מעלה בקירוב. ויחזרו המזלות להתקרב לקו השוה מעט מעט עד ראש מאזנים שהוא על הקו השוה. וטראש מאזנים יתחילו לנטות ולהתרחק כנגד רוח דרום עד ראש גדי. ויהיה ראש גדי רחוק מעל הקו השוה לרוח דרום שלש ועשרים מעלות וחצי מעלה. ויחזרו המזלות להתקרב מעט מעט כנגד הקו השוה עד ראש טלה: **ה** נמצא ראש טלה וראש מאזנים מסבב על הקו השוה. ולפיכך כשתהיה השמש בשני ראשים אלו לא תהיה נוטה לא לצפון ולא לדרום. ותזרח בחצי מזרח ותשקע בחצי מערב. ויהיה היום והלילה שוין בכל הישוב: **ו** הרי נתברר לך שכל מעלה ומעלה ממעלות המזלות נוטה לצפון או לדרום ויש לנטייתה שיעור. ורוב הנטייה לא תהיה יותר על שלש ועשרים מעלות וחצי בקירוב: **ז** ואלו הם השעורים של נטיות לפי מניין המעלות של מזלות. והתחלה מתחלת מזל טלה. י' מעלות נטייתם ד' מעלות. כ' מעלות נטייתם ח' מעלות. ל' מעלות נטייתם י"א מעלות ומחצה. ומ' מעלות נטייתם ט"ו מעלות. נ' מעלות נטייתם י"ח מעלות. ס' מעלות נטייתם כ' מעלות. ע' מעלות נטייתם כ"ב מעלות. פ' מעלות נטייתם כ"ג מעלות. צ' מעלות נטייתם כ"ג מעלות וחצי מעלה: **ח** ואם יהיו אחדים במנין תקח להם מנתם מבין שתי הנטיות כמו שביארנו בשמש ובירח. כיצד חמש מעלות נטייתם שתי מעלות. ואם היה מניין המעלות כ"ג נטייתם ט' מעלות. ועל דרך זו בכל האחדים שהן עם העשרות: **ט** ומאחר שתדע הנטייה של מעלות מאחד עד צ'. תדע נטייתם כולן כדרך שהודענום ברוחב הירח. שאם היה המניין יותר על צ' עד ק"פ תגרע אותו מק"פ. ואם היה יותר על ק"פ עד ר"ע תגרע ממנו ק"פ. ואם היה יותר על ר"ע עד ש"ם תגרע אותו משי"ם. והנשאר תדע נטייתו והוא נטיית המניין שבידך בלא גרעון ולא תוספת: **י** אם תרצה לידע כמה מעלות הוא הירח נוטה מעל הקו השוה כנגד צפון העולם או כנגד דרום העולם. תדע תחלה כמה נטיית המעלה שהיא מקום הירח האמיתי ולאי זה רוח היא נטה לצפון או לדרום. ותחזור ותחשוב ותוציא רוחב הירח הראשון ותראה אם

הוא

לפי שמחרת מכניס עד סוף סמוך. מפלגא ושמא מוקן לפי שלין מכרין (דף כ') המגמשיה מתכשרה מלמגרשיה:

הוא צפוני או דרומי. אם נמצאו רוחב הירח ונטיית מעלתו ברוח אחת כגון שהיו שניהם צפונים או דרומיים תקבץ שניהם. ואם נמצאו בשתי רוחות כגון שהיה האחד דרומי והאחד צפוני. תגרע המעט משניהם מן הרב והנשאר הוא מרחק הירח מעל קו השוה באותה הרוח שהיה בה הרב בשניהם: **יא** כיצד באנו לידע כמה הירח נוטה מעל הקו השוה בליל הראייה שהוא שני לחדש אייר משנה זו. ובבר ידעת שמעלת הירח היה י"ט ממזל שור. נטייתה בצפון כמו י"ח מעלות. ורוחב הירח היה בדרום כמו ד' מעלות. תגרע המעט מן הרב ישאר י"ד מעלות. נמצא הירח רחוק מעל הקו השוה י"ד מעלות לרוח צפון. שהרי המגיין הרב שהוא שמנה עשרה מעלות היה צפוני. וכל חשבון זה בקירוב בלא דקדוק לפי שאינו מועיל בראייה: **יב** אם תרצה לידע לאי זו רוח מרוחות העולם יראה הירח נוטה. תחשוב ותדע טרחקו מעל הקו השוה. אם יהיה על הקו השוה או קרוב ממנו בשתים או שלש מעלות בצפון או בדרום. יראה מכוון כנגד אמצע מערב ותראה פניתתו מכוונת כנגד מזרח העולם בשוה: **יג** ואם יהיה רחוק מעל הקו השוה לצפון העולם. יראה בין מערב העולם ובין צפונו. ותראה פניתתו נוטה מכנגד מזרח העולם כנגד דרום העולם: **יד** ואם היה רחוק מעל הקו השוה לדרום העולם. יראה בין מערב העולם ובין דרומו. ותראה פניתתו נוטה מכנגד מזרח העולם כנגד צפון העולם. ולפי רוב המרחק ולפי רוב הנטייה: **טז** ומחקירת העדים שאומרין להם כמה היה גבוה. ודבר זה יודע מקשת הראייה. שבזמן שתהיה קשת הראייה קצרה יראה הירח כאילו הוא קרוב מן הארץ. ובזמן שתהיה ארוכה יראה גבוה מעל הארץ. ולפי אורך קשת הראייה לפי גובהו מעל הארץ בראיית העינים: **טז** הרי ביארנו חשבונות כל הדרכים שצריכין להם בידיעת הראייה ובחקירת העדים. כדי שיהיה הכל ידוע למבינים ולא יחסרו דרך מדרכי התורה ולא ישוטטו לבקש אחריה בספרים אחרים. דרשו מעל ספר ה' וקראו אחת מהנה לא נעדרה:

סליק הלכות קדוש החדש

הקדמת מגיד משנה להלכות תעניות

פרק ראשון נתבאר בו ענין התעניות מהו. וכילד אדם מקבלו ואי זה דבר נחשב בכל תעניות. ומה שעשין לבור בכל תעניות. וסוף דבר נתבאר בו מה שהוא ביאור כללי המשך אחר מנות אחרות והוא נזכרת בענת לרה כתובאר שם:

פרק שני נתבאר בו ענין על מלו ברוח מתענין. ומכרו בו מרבוי הלרות אחת לאחת ודיומן בפרק ואחת מהן נדם מניעת הגשמים. ויש לה סדר מלוון ותפילות מקומים בענינה ולזה נתיחדו לה שני פרקים אחריים:

פרק שלישי נתבאר בו חלוקי תעניות הגשמים והאין הקבוע לעבור ויחידים להתענות. ומלרבי הדברים הבאמורין בזמן הבעירה ותפילת הגשמים:

פרק רביעי נתבאר בו הסדר שעשין בתקלת תעניות מתעניות הגשמים מענין ההפלה ותוספת הברכות ובקבוצים אם בזמנו. וכילד היה מהג בכר הבית בזמן שהיה בית המקדש קיים. ונסתיים הפרק בביאור כמה נשמים ירדו ולא יתענו להתענות:

פרק חמישי נתבארו בו ענני הארבעה עומות שהם מדברי קבלה ותמהבר כתובאר שם. והיה רוב הביאור בענין עוס הטעה בשב לפי שהוא חמור מן השאר נהרבה דברים. ומשך לזה ביאור שם שלסור לעשותו בזמן הזה מפני חורבן הבית. והרמלה ירושלים ובית המקדש ופרי יהודה מה הוא חייב לעשות מפני שבלתן. ונסתיים זה הפרק לאחרון בביאור שהתעמות הללו מתידין להיות ימי שמן ושמחה בימות המשיח:

וסבת סדר הלכות אלו מבואר. פרק ראשון הוא כללי כמו שהזכרתי למעלה. ואחריו פרק שני והוא מדבר בפרטים. ואחריו פרק שלישי בפרטי סדר אחד מן הפרטים המבוארים בפרק שני. ולפיכך הקדים פרטים אלו שהן יותר ראויים לתעניות הגשמים שהוא בענין הטעה לעשות בהן מסדר התפלה. והסכה נלייה לו בזה בהרבה מקומות שיש להקדים ביאור כמוזכר לביאור הראשון. ואחריו פרק רביעי וכבר נתבאר למה נתאחר. וקדימתו לפרק חמישי הוא לחיות עניינו נמשך אחר מה שהוא מן הסברה ופרק חמישי כל עניינו הוא מדברי הספרים. ואחריו פרק חמישי וכבר נתבאר למה נתאחר. ומכלם ביאור בשם הלכות אלו:

הלכות תעניות

מצות עשה אחת והיא לצעוק לפני ה׳ בכל עת צרה גדולה שלא תבא על הצבור :

וביאור מצות זו בפרקים אלו :

מניד משנה — פרק ראשון — מניד משנה

פרק א א מצות עשה מן התורה וכו׳. אי מטעם בכמות ומשורש בנסרי. ולפיכך לדעתו בספר המצות שלו שמנה מצוה זו וסקישה שנשנו ז״ל שהמצוה היא אחת כללית לעקוד בתענית בתקנת עצם הקדמונות ובעת הצרות כין בתקנת בין בנגונות ולפי דעתו לשמוע בשני מעם ושול ל״ש. ויאמר הכדברים שבאמר רבינו כאן דברים נכונים ונלמדים אלו ומשורשים בספרל ובספרי :

ד ומדברי סופרים להתענות וכו׳. זה כדוב שלין כאן חתעות מן התורה שלא מכר עמי בכאמור :

ובימי חענוחם אלו וכו׳. מדברי רבינו נראה שלין הוקעין אלא בתענוגות בנגונין ולא בשופר כלל. וכן נראה לכאורה מן הכריעה שנסרק דעתו ב״ד בר״ה (דף כ״ז) שלמרו שם בנגונין מקום שים מעונות מין שופר. ופירש״י ז״ל וכן דוב המפרשים מקום שים מעונות

א מצות עשה מן התורה לזעוק ״ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור. שנאמר על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות. כלומר כל דבר שייצר לכם כנון בצורת ודבר וארבה וביוצא בהן זעקו עליהן והריעו: **ב** ודבר זה מדרבי התשובה הוא. שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן בכתוב עונותיכם הטו וגו׳. וזה הוא שיגרום להסיר הצרה מעליהם: **ג** אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית. הרי זו דרך אכזריות ונרמת להם להדבק במעשיהם הרעים. ותוסיף הצרה צרות אחרות. הוא שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי גם אני עמכם בחמת קרי. כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שזהא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי: **ד** ומדברי סופרים להתענות על כל צרה שתבוא על הצבור עד שירוחמו מן השמים. ובימי התעניות האלו זועקין בתפלות ומתחננים ומריעין בחצוצרות בלבד. ואם היו במקדש מריעין בחצוצרות ובשופר. השופר מקצר והחצוצרות מאריכות. שמצות היום בחצוצרות. ואין תוקעין בחצוצרות ושופר כאחד אלא במקדש

שנאמר

א מיל פי׳ מקצר :

לחם משנה

(כתב המחבר ז״ל הלכות תעניות לחדמב״ם ז״ל עייניתי בהם בבבר ליחאדי ויקן כי מפרי אין אחי תמיד אני לחשש בספרים בקצת ענינים כאשר נבא הציר בעזרת חאל אוצרם פה) :

פרק א א כנון בצורת ודבר ומרבה וכו׳. קצה דהא פ״ג דמסכת תעניות (דף י״ב) אמרו בתמנה של אלו מחריעין בשבת של עיר שהקיפוה וכו׳ שמעון החימני אומר אף על הדבר ולא הודו לו חכמים ואמרו בגמרא (דף כ״ב:) פיבעיא לבו לא הודו לו חכמים בשבת אבל בחול הודו לו אי דילמא לא הודו לו בכל מ״מ דחיים מחריעין על הדבר בשבת ואין ל״ל בחול רבי חק בן שיסוח אומרו של ר״ש (משום ר״מ) אומר אין מחריעין על הדבר כל עיקר ע״כ. ופירש״י ז״ל אין מחריעין כל עיקר אפילו בחול דגזרה היא ע״כ. לעולם גזרו חול אמר שבת ואם דלא גזרו בכל הי דאמר׳ כנון שדפון וחסיל ואיקר דמחריעין בחול משום דדבר הוא רוש גדול ואמרו לתרוצי בשבת אי גזרו בחול משבת דלחכמים דקי״ל בוחייהו אין מריעין בחול. ורבינו ז״ל כאב כאן ונקמן בפ״ב דמחריעין על הדבר וכן בכלבות שבת פ״ב כתב דאין תוקעין ומתחננים על הדבר בשבת משמע הא בחול מחריעין ולא כתמיה. וי״ל דבמתני׳ יש שלש מחלוקות דלחכמים אין מחריעין על הדבר אפילו בחול ולשמעון בחתמי מחריעין אפילו בשבת ולת״ק דלעולם מחריעין בחול שכן אמרו בתמנה לחמלה עיר שיש בה דבר לו חשולה לוחה הביר מחמנה ומחרמה וכל סביבותיה מחמנה ולא מחריעין ר״ש לומר מחריעים ולא מחמנה פ״ב הרי דבון אמרי בפירוש דמחריעין ורבינו ז״ל פסק כהן רבן דהוי בפסק חמנה. ולפי זה הלי לא הודו לו חכמים דמחריעין הוי שבתם שליחים בדכתיבנא. אבל דאיתי לרבינו ז״ל שבתב בפי׳ המשנה וז״ל ר׳ יוסי אומר אפילו תוקעין שופר בשבת אלא כדי שיתקבצו בעם להשיב אותה מדינה אבל לשוק ולהתעורר לא ואין הלכה כר׳ יוסי אומר מהם בעמקה בשבת אלא מעמקין ומחמנין לפם בשבת ולא בשמעון החימני אפשר מחריעין על הדבר אבל הדין אלוה אין מחריעין על הדבר כל עיקר אבל מחמנים אלו בלבד ואומה בעמל בפם הדבר הם בלבד מחמנים ומחריעין בתו מקדש ע״כ. ונראה דהוא מפרש דשמעון החימני סיה אומר דמחריעין על הדבר בשבת אפילו בסכיבות של המדינה אמרו בחמי׳ דמחמנה ולא מחריעים ואל דא קאמרה הגמרא דלא הודו לו חכמים דאין מחריעים בסכיבות אפילו בחול אלא מחמנה בלבד ובמו שקדם ולפי זה הוי דר ולא הודו לו חכמים סברת ה״ק דלעולם ובפסק כ״ם. ולכולהו פירוחי קשה דגמרא אמר בבריתא דר״ש אלו מדשמעון החימני ולא הי דאמר׳ אין ליה דאין מחריעין כל עיקר והא ר״ש נוחיה אמר בחמריעין דהסכיבות מחריעים ולא מחמנה והא נוחא מחמנה ומחרמה ול״ה בין דאיירי מחריעין בסכיבות פירוש הגמ״ש ז״ל בין בכיא נוחא כדאריתים קשיא דר״ש מדר״ש דמחריעין אמר דשיבה אמרה ובבריתא אמר דליכא. ואמאר עתר דברי חמלי ומלינא דר״ש ובר בבריתא הוי רבי חנן דאמר בן מנחמו ודמחריעין הוא אמר. מי אמר לחמר דר״ש

חגרות מיימוניות

[הגמ״ר לא שנה מצוה זו לזעוק ולהריע על כל צרה אלא לתקוע בחצוצרות על חקיבות לבר, ובעשין הדבגן ג׳ לגבי ס׳ בשם אבר עגין שאר תענית] :

מ״א מצות עשה מד פרי. תחלה פרק פרד מסכת קמא (דף ט״ו). ושנו בברייתא ומקור מדברי ומדברי סופרים: ומתחננים. פרק פרד מסכת מגילה (דף כ״ה). והרעיון מד לחמר מפלן. כמה

מגדל עוז

מ״א מצות עשה מד פרי. תחלה פרק פרד מסכת קמא (דף ט״ו). ושנו בברייתא ומקור מדברי ומדברי סופרים: ומתחננים. פרק פרד מסכת מגילה (דף כ״ה). והרעיון מד לחמר מפלן. כמה

מתענות כגון מעמות. והקשו לזה מפה מאמרו פ״ק דתענית (דף י״ב) אלא שאינה דל״ש לא מלינו דקרי. לה הרעה. ופירש הלבמ״ד ז״ל נפרוטיו מתקיפת המלכות סיפה על מדר ברכות המכנות פרק רביעי אבל בשפרום פיפה בשבר היום בשבר שהיו מפללין. ולדברי רבינו אלא הזכיר שופר בנגונין כלל יש לי לעמר דשופרות לא חוקה אלא אלמר מלמרו הרעה בשבת אינו אינו בשבר הזכיר שופרות כרגילין בכל מקום ולפי שיש בתקנת שופרות ואל בים בתקנת הזכירו שופרות אבל בנגונין אין שם לשולם אלא מלות. ות״ל דמחמור דדברי הרמב״ם ז״ל דבתקנת אינו ליבא אלא מה מרבי תוקעות ושופר ובנגונין ליבא אלא מיהיו תוקעות לו שופר. וז״ל דדברי הגאונים חקיפה בשופר בתענית לפי שבאלי זה מכן שילה רשלי ובלבד אלא יבין מיהיה אלא בתקנת אל״ל: ואם כיו בתקנת וכו׳. שמעה וכרייתא פרק רלוהו ל״ד (ר״ה כ״ו): ואין תוקעין וכו׳. שם בגמ׳:

תענית

ד ומריעין בחצוצרות בלבד. אל מה מחיכן הרמב״ד ז״ל ויישב הסוגיות דל״ק דתענית ודברק רלוהו ל״ד בתקיפת המלכות סיפה אל מדר הרמבם אבל בשופרות הוה בשבר מיה בשבר שיה מתקלין. ק״ק לימא דגמרא דאמר בחצוצרות וקל שופר הריפו לפני המלך ר׳ דכיון בבית בתקנת בעיון חצוצרות ושופר אבל לא בנגונין דמשמע מריהום הלשון דבנגונין ליבא שופר אבל כלל כדברי רבינו ז״ל דאלו לרמב״ד ז״ל נרין לדמוך דלא פייני קרא אלא לענין מדר הברבים ולא משמע בן מפשע הרמב״ם דבכל נוגע משמע דאמר קרא דבנגונין ליבא שופר. אבל אל מה שבאר הרמב״ם ז״ל קשה דהיון דבר״ה קאמר קרא שופר אמריע שופר דוקא ולא אמריע שופר אל חצוצרות פ״ב בתענית אמי דאמר קרא חצוצרות הרמב״ם ז״ל בפירוש אמרו בחצוצרות ויש בתקנת חצוצרות דוקא ובדבחר הרמב״ם ז״ל בפירוש המשנה ומפני זה היה אנשי בחצוצרות לפי שבתקנת מיה אלא אל גרוס בלבד ומי אמר אל כלי אחרים אמרם והרעותם בחצוצרות והכרחם פ״ב הא״ל בחצוצרות חוקא. ומדברי הרב״ן ז״ל נפי׳ הכל״ים לגמרד מירון אל קשיא זו שבתב שם ה״ל הרים אעשה אמרם דיון לאמר דמשמע דבשמה מלחמה מריעין אלפיו מיה בכל ערב ותרב אלא הבא אל הלבנר דמריעין ומיהו כיון דבחצוצרות בכיתיא הכלבו אמרל הוא לאמרבן דבכיתיב ויבא לך לאמרבן הבדה ולמשם לא בתחנון ותפנות דבנגונין לפי בנתיים דבל הוא יאמרל הוא ולהבי תוקעין ומריעין בשופר דל״ה ולא בחצוצרות פ״ב. ומבאן יצא לו לבר״ה ז״ל שופר אמרם דאלו בינשאל דבל ישראל הוי ומיהו לא בעי בחצוצרות אמרם בה בה״ם בבריתא אמרם אמרם אלא בחצוצרות אין שופר בחבר כרבן ז״ל דאלו אינה אה הוי אמרם מלחמה ולא תפנות בדמרבי״ם ז״ל ודבינו ז״ל: ואם הוי בתקנת מריעין בחצוצרות וכו׳. קשה לחמר לא בתקנת הוי בחצוצרות ודברק רלוהו ל״ד לא עייניתי בהם בבבר ליחאדי ויקן כי מפרי אין אחי תמיד אני לחשש בספרים בקצת ענינים כאשר נבא הציר בעזרת חאל אוצרם פה) :

פרק א א כנון בצורת ודבר ומרבה וכו׳. קשה דהא פ״ג דמסכת תעניות (דף י״ב) אמרו בתמנה של אלו מחריעין בשבת של עיר שהקיפוה וכו׳ שמעון החימני אומר אף על הדבר ולא הודו לו חכמים ואמרו בגמרא (דף כ״ב:) פיבעיא לבו לא הודו לו חכמים בשבת אבל בחול הודו לו אי דילמא לא הודו לו בכל מ״מ דחיים מחריעין על הדבר בשבת ואין ל״ל בחול רבי חק בן שיסוח אומרו של ר״ש (משום ר״מ) אומר אין מחריעין על הדבר כל עיקר ע״כ. ופירש״י ז״ל אין מחריעין כל עיקר אפילו בחול דגזרה היא ע״כ. לעולם גזרו חול אמר שבת ואם דלא גזרו בכל הי דאמר׳ כנון שדפון וחסיל ואיקר דמחריעין בחול משום דדבר הוא רוש גדול ואמרו לתרוצי בשבת אי גזרו בחול משבת דלחכמים דקי״ל בוחייהו אין מריעין בחול. ורבינו ז״ל כאב כאן ונקמן בפ״ב דמחריעין על הדבר וכן בכלבות שבת פ״ב כתב דאין תוקעין ומתחננים על הדבר בשבת משמע הא בחול מחריעין ולא כתמיה. וי״ל דבמתני׳ יש שלש מחלוקות דלחכמים אין מחריעין על הדבר אפילו בחול ולשמעון בחתמי מחריעין אפילו בשבת ולת״ק דלעולם מחריעין בחול שכן אמרו בתמנה לחמלה עיר שיש בה דבר לו חשולה לוחה הביר מחמנה ומחרמה וכל סביבותיה מחמנה ולא מחריעים ר״ש לומר מחריעים ולא מחמנה פ״ב הרי דבון אמרי בפירוש דמחריעין ורבינו ז״ל פסק כהן רבן דהוי בפסק חמנה. ולפי זה הלי לא הודו לו חכמים דמחריעין הוי שבתם שליחים בדכתיבנא. אבל דאיתי לרבינו ז״ל שבתב בפי׳ המשנה וז״ל ר׳ יוסי אומר אפילו תוקעין שופר בשבת אלא כדי שיתקבצו בעם להשיב אותה מדינה אבל לשוק ולהתעורר לא ואין הלכה כר׳ יוסי אומר מהם בעמקה בשבת אלא מעמקין ומחמנין לפם בשבת ולא בשמעון החימני אפשר מחריעין על הדבר אבל הדין אלוה אין מחריעין על הדבר כל עיקר אבל מחמנים אלו בלבד ומאמם בעמל בפם הדבר הם בלבד מחמנים ומחריעין בתו מקדש ע״כ. ונראה דהוא מפרש דשמעון החימני סיה אומר דמחריעין על הדבר בשבת אפילו בסכיבות של המדינה אמרו בחמי׳ דמחמנה ולא מחריעים ואל דא קאמרה הגמרא דלא הודו לו חכמים דאין מחריעים בסכיבות אפילו בחול אלא מחמנה בלבד ובמו שקדם ולפי זה הוי דר ולא הודו לו חכמים סברת ה״ק דלעולם ובפסק כ״ם. ולכולהו פירוחי קשה דגמרא אמר בבריתא דר״ש אלו מדשמעון החימני ולא הי דאמר׳ אין ליה דאין מחריעין כל עיקר והא ר״ש נוחיה אמר בחמריעין דהסכיבות מחריעים ולא מחמנה והא נוחא מחמנה ומחרמה ול״ה בין דאיירי מחריעין בסכיבות פירוש הגמ״ש ז״ל בין בכיא נוחא כדאריתים קשיא דר״ש מדר״ש דמחריעין אמר דשיבה אמרה ובבריתא אמר דליכא. ואמאר עתר דברי חמלי ומלינא דר״ש ובר בבריתא הוי רבי חנן דאמר בן מנחמו ודמחריעין הוא אמר. מי אמר לחמר דר״ש

משנה למלך

פרק א א מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות וכו׳. (ה״ם בסר כ״ם ולפיהו לרבינו וכו׳ ופירן מדברי סרב. המחבר בספר דהשמיטו בדרך פלוסרך מ״ל (דף מ״) :

ולא

ה תעניות אלו שנוזרין וכו'. גם זה פשוט ומבואר בכמה מקומות בהשגותיו: ואין נוזרין תחלה תענית אלא בשני וכו'. משנה פ' סדר תעניות פי"ב: אין נוזרין תענית על הצבור בתחלה בחמישי אלא לשבעה ג' תעניות. הרא"שות. ובמשנה שני וחמישי ושני ואלא בחמישי ר' יוסי אומר כשם שאין נוזרין בחמישי כך לא נוזרין בחמישי ולא בחדוות. ופסק רבינו כר' יוסי דמתוקן עמו. וסיומו אלא להקרות שערים פי' רש"ל בשדותים בעלי חמיות שקורין למולאי יום החענית ג' פעמים גדולות תחת ליום ותחת לשבת חמרים והם בטרים שבא רבב לעולם ומיוקרין הבער לבל כשהתחילו בשני יודעין שאין זה אלא מפני התענית עכ"ל. ורבינו לא הזכיר הטעם לפי שאמרו בתקום שאין להם לו כגון מיר שרוהב עכו"ם הדין כן ר"ל קלא הגלוים ז"ל שבשום מקום אין נוזרין תענית לתחלה אלא בשני וכן נהגו ומיקר.

ו אין נוזרין תענית על הצבור וכו'. זהו מבואר ויתבאר מהדין המכר המקומות:

ומשום הוא בכמה מקומות:

וכן אין תוקנין ג' סדר תעניות אלו בחמור (דף י"ם) ואל אלו מחריעין בשבת על מיר שהקיפוה עכו"ם או נהר ואל ספינה המפורפת בים. וגבמ"ן (דף כ"ב) ומיחד הגרדף מפני עכו"ם מפני רוח רעה ומפני הליסטים מחריעין עליהם בשבת. על טון יחיד בשלי לשבף עלמו בתענית ר' יוסי אומר מומר לומו רשלי וכו' וכפ"ק (דף י"ד) אמרינן אלי המרעה מלינמא בשוקרות שוקרות בשבת אי מיכא אלא אלו בעצמו. ואלו אם אמלאמי בשלרי רבינו שבמות בהן מתענין עליהם בשבת ומתענין ומתחננין בתחלה נגלה שהוא מסרב בעצמו אבל אם אמלאמי בשלרי אינו מתענין עליהם בשבת ומתחננין על הבריס ולא בשבת ולא בשאר ימים. ולפי מה שמלאמי בשלרי רבינו שבמות בהן מתענין עליהם בשבת ומתחננין בתחלה נגלה שהוא מסרב בעצמו אבל אם אמלאמי בשלרי אינו מתענין עליהם בשבת ומתחננין בתחלה אבל אינו מתענ

ח תעניות אלו שמתענין על הצרות וכו'. דע שכל תעניות של דברייסה שבגרות ומיקות אין מתענין בהן וכל דבר שאוכל בהן בלילה אין מתענין בהם בתפילה ובהלילה אסור ואם שהרבו לומר כי בתשעה באב ובקצת תעניות של מצר כמו שיתבאר פ' ג' חה מוכרח מן הגמ' (דף י"ד) ומוסכם מן הפוסקים ז"ל:

וכל תעניות שאוכלין בה בלילה וכו'. פ"ק ס"ל מד מתי אוכל ושותה מד בלילה פ"ם אומר מד קריאת הנבר וקי"ל כרבי מתנרא. שד שם אמר רבא לא שם אלא ופירק בשתעניתם. ופסקו בהלכות כלומר שבאת דבל אלא יש פעיא אלא אוכל מד שיאלה פ"ם ואכל אלו בשיאה הה דשם רבינו וכן עיקר אם פ"ם שיש דשה אחרת לקנה בקנאים בפירוש ז"ל. ובירושלמי נבי יש ומצד אסור הדם ושיאם בשלא אתה אתה אבל כתה אחה אוסר והוא כתוב בפירוש הרמב"ן בס' המנהיג אבל לא נכתב בהלכות ויש להתעיר:

ט בשם שהגאון מתענין וכו'. מלשון רבינו נראה שהוא סבור שבור בתעניות ביום שיתיחד מיינו לתענות על צרתו וחבר כמו שהיתיחד בלילה ולהיות בכון אבל אם ישן אינו חוזר ואוכל: ט יכשב שלא ישן אבל אם ישן אינו חוזר ואוכל. ביצד הרי שהיה לו חולה או תועה במדבר או אסור בבית האסורין. יש לו להתענות עליו ולבקש רחמים בתפלתו. ואומר [ז] ענני וכו' בכל תפלה שמתפלל. ולא יתענה בשבתות ולא במועדות ולא בראשי חדשים ולא בחנוכה ופורים: י כל תעניות שלא קיבלה עליו היחיד [ז] מבעוד יום אינו תעניות

יום מאלו מתענין [ג] ומשלימין היום בתענית: ח "תעניות אלו שמתענין על הצרות אין מתענין בהן לא עוברות ולא מניקות ולא קטנים. ומותרין לאכול בלילה אע"פ שמתענין לסחר חוץ מתעניות המסר כמו שיתבאר. יוכל תענית שאוכלין בה בלילה בין צבור בין יחיד הרי זה אוכל ושותה עד [ז] שיעלה עמוד השחר. [ט] והוא שלא ישן אבל אם ישן אינו חוזר ואוכל: ט יכשב שהצבור מתענים על צרתן כך היחיד מתענה על צרתו. ביצד הרי שהיה לו חולה או תועה במדבר או אסור בבית האסורין. יש לו להתענות עליו ולבקש רחמים בתפלתו. ואומר [ז] ענני וכו' בכל תפלה שמתפלל. ולא יתענה בשבתות ולא במועדות ולא בראשי חדשים ולא בחנוכה ופורים: י כל תעניות שלא קיבלה עליו היחיד זי מבעוד יום אינו תעניות

א מהר מי' מקנה: ב מהר מי' הקצר פ"ם מפ"ג מה פ"ם: ג מהר מי' מקנה: ד מהר מי' מקנה:

לחם משנה

ח וכל תעניות שאוכלין בו בלילה וכו'. הרי"ף ז"ל כתב בהלכות אחר שהביא הפחי לשמה הלי מילתא ולא מיפסקא וכו' שמתענין דהלכה כלישנא בתרא ושוב דאיסורא דלכן הוא ונקלה בבדיון ובין סילק ובין לא סילק אם לא יש לו אוכל ושלוה עד שיעלה עמוד השחר ע"כ. ומשמע מהגר דבריו דכי מה שהביאן הרמ"ם ז"ל בספקו דבפיקו מרחני כדי אלא יוכל לאכול איסור ונם אם לא סילק אלא יש לו לאכול פ"ש ובלא סילק דהיו יש בתוך הסעודה לא מהני פיוכל לאכול אלא מרחי בעינן סלק דיש, ובין דהרי"ף ז"ל כתב דסלק לא מהני כ"ש יש בתוך הסעודה ולא סלק דלא מהני הרמב"ם ז"ל אם דיש בתוך הסעודה לאוכלו ולבך לא הוצרך הרי"ף ז"ל לבאר דיש בתוך הסעודה קודם שסלק לא מהני. אבל מדברי הרי"ף נראה שהבין מדברי הרי"ף ז"ל דלא מיבעיא לן דסלק כלל אלא אם יש אפילו בתוך הסעודה לא יוכל לאכול ואם לא יש אפילו בתוך הסעודה יוכל לאכול ולא"כ לא מהני דבדברי הרי"ף ז"ל כתב דלא מהני בעינן דבתוך הסעודה ולא הזכירו. כן נראה לדיק כתב הרי"ף ז"ל דקי"ל כלישנא בתרא (דף י"ב) דהוי קולא בא שיש אם לא סילק דלישנא בתרא דבכלהו מיבא קולא אלא מנד ומתמה מנד דלישנא קמא כל זמן אלא סלק אם לא סילק יאכל הוי היא קולא ואם סלק אם לא יאכל הוי מתמה הלא"כ כל זמן אלא יש אם לא סלק יאכל הוי היא קולא ואם יש אם לא אלא סלק אלא אם לא בתוך הסעודה לא יאכל הוי היא מומרת ולא"כ הר"ן ז"ל בפירוש בהלכות. ושוב קצה דהרי הרמב"ן ז"ל והרא"ש ז"ל שיש כולם כמתומר בנפסקי הרמ"ם ז"ל דסלק הוי אם הדעת יוחר מישן בתוך הסעודה. נכן נ"ל לומר דה"ה ז"ל הכין בדברי הרי"ף ז"ל כדברי הרמ"ם ז"ל ומ"ם מבכל אלו בשיאה לא אלא בתוך הסעודה דמרמי דבעינן סלק ואיפה הוא אבל אם לא אלא אם לא בתוך הסעודה ולא אלא אם לא יש לו אוכל ולבך

תענית. כיצד מקבלה כשיתפלל תפלת מנחה אומר אחר התפלה ° מחר אהא בתענית ונומר בלבו להתענות למחר. ואף על פי שהוא אוכל בלילה לא הפסיד כלום. וכן אם גמר בלבו וקבל עליו להתענות שלשה או ארבעה ימים זה אחר זה אע"פ שהוא אוכל כל לילה ולילה לא הפסיד תעניתו. ואינו צריך כוונה לכל יום ויום מבעודו: יא קבל עליו [פ] מבעוד יום להתענות למחר בלבד והתענה. ובלילה נמלך להתענות ביום שני. אף על פי שלן בתעניתו אינה תענית מפני שלא קבלה עליו מבעוד יום. ואין צריך לומר שהיה אוכל ושותה בלילה והשכים בבקר ונמלך להתענות שאין זו תענית כלל: **יב** "הרואה חלום רע צריך להתענות למחר. כדי שישוב ויעור במעשיו ויחפש בהן ויחזור בתשובה.

רבינו כשמואל דאמר בתפלת מנחה דיסוף דמ"ר יוסף ההם כוהיה דשמואל מהכנרא. ובקלא ספרי רבינו מלאתי כשיתפלל תפלת התנחה לו אחר חצלה. ונראה פירושו קודם שיעבור רבינו אחר שסיים תפלתו וכשיתפלל ר"ל בשחת תפלה ודלתי דשמואל ז"ל בתפלה שמנחה בלי א' מקום שילה אלא בא שאין להזכיר לרבינו אלא בע"פ לו אחר תפלתו. ומ"ת יש לי מימה אלא מדברי רבינו שכתב אומר עמנו. ונראה מדבריו שהוא מתפלל עמנו בתפלת המנחה והוא אומר אלא מקום עמנו אלא ביום התענית אבל קודם שיכנס לתפלת המנחה ואם לא יכול כספרים ופירשו שהוא מקבל תעניתו ומתפלל שילה בתענית ביתענה לאחר ומכסר אלף לזה נחטיון רבינו: וכן אם נחר בלבו וכו'. זה מהבלר שם (דף י"ט): במתמרא דיהיד שקבל עליו הענית שני ימים וכו' כמו שיהבאר בסמוך.

יא קבל עליו מבע"י כו'. שם מ"ר הוא יחיד שקבל עליו תענית שני ימים

אע"פ שלילו אכל ובשה כל הלילה שלה לאחר מתפלל תפלת תענית כן בתעניתו אינו מתפלל תפלת תענית. ובהלכות מלאתר אם לא קבל עליו אלא יום אחד בלבד והתענה אותו היום ובלילה נמלך

ומתענה ואפילו בשבת. ומתפלל עננו בכל תפלה אף על פי שלא קיבלה מבעוד יום. והמתענה בשבת [פ] מתענה יום אחר מפני שביטל עונג שבת: יג מתענה [י] אדם ישעות והוא שלא יאכל כלום שאר היום. כיצד הרי שהיה מרוד בחפציו ומתעסק

א מור סי' מקסח סמ"ג שם ב מור כי' תקכב סת"ג שם וע"ש:

לחם משנה

בשבת דבריהם יותר חשב מורה, והוא דחה ב' התירוצים והעלה העיקר כדברי הרמב"ן ז"ל דהסלי נדר לאו נדר מתם אלא קבלה התענית בעלמא ונקבלה דתענית לא חייבים כמנדר ס"כ. והוא הפירוש הנכון שהזכיר ה"ר ז"ל ולאפוקי מהתירוצים הקשונים. אבל קשה דרבינו ז"ל כתב בס"ג מהל' נדרים דהבדל לגוים כתב יחיים ופעם בהם המובה ומורים מרו בטל אלא יום מפני שהם מדברהם ולרבינו חזקיה ע"כ ומ"ל אין בכריחה זו לדעת רבינו ז"ל לימים אחים אל דברהם דאסבר לאחר דשמני אחה מבני שהם אל דברהם אבל בעלמא היכא דהוי דבר תן הרוחה אן יחיה אח הדמו. ויעבת דמהבהיל דמבהיקין לב"ח יש לדאיה אחני מרבינו ז"ל סובר שם דהוי אין הרוחה אבל מבר בריהם ליבא לדאיה ובין דהוא בא לאח עבם לדברי רבינו ז"ל עכ"פ צריך שהבלתות שמנים יהיו רחוים לדבהו והוא ודלי מבתע דבא לאח מעם לדברי דאחאי אינו אחלק בין המחיל אלא הבחיל ואחו אבלה בן דבה הרב"ם ז"ל בבי' ח"ם ומה הייב אוחרים דבר ומאינו אבלה הבחיל ה"ם ז"ל מי מילחא בחאי דבהו ומא בא לאח מעם לדבנים ז"ל מ"ם אבל לא מבתע בן אלא בדברהים. [ובחב עוד ה"ב] והבעם לפי אתין קבלת תענית נדר. עם זה נחייבב לאח בבבר הרי"ף ז"ל ורבינו ז"ל בהבהו הרי לישבי בבלר ונמר ויבן ונמר בל"ב לקולא הא בדר הוא והוי דאוריתא ולחומרא ובת"ם הרא"ם ז"ל בבבהו לאח מעם לדברי הרמב"ד ז"ל דבבבר לאחומרא [ואחר] אחין זה נדר בחור אלא

קבלת תענית נדר.

כיצד מקבלה כשיתפלל תפלת מנחה וכו' כתב ה"ה ז"ל דבבר בבשואל מבוס דאמר רב יוסף בוהיה מבבבבא ואע"ג דהבעוב מבבבא מבבבאה לוחא דבבי בבבא בבריאה אחבה בגמ' דמבבע דיאבל בחבר ובדהבקה הרמב"ד להרי"ף ז"ל הבינו הרמ"ם ז"ל בבבבבין מ"ם בין דאחר מבבבבה בוהיה בבבר בן. וא"ל בחר הבוהה דס"ל דבר דבקחבר מבוחל דבתבנו בתבלת הבחבה לאו לחוחבה דאם בבלו בבר מ"ם בבבלה. אבל אלא לא הוי בבלה מבלוחה לדמות יו"ם של הבבחבה אבל מ"ם בבלה הוי. ם בבר לזו מבא דבבבבה הבבי הב יוסף דאיה בבבבבה דחוי"ם תענית דבבחבה בבן בל מבוס דייחי מבבבבה דבא בבבבבבה לאו יבבר מחי לאו יבבר עלמו בלו אלא לדמות אלו הימים שיהיה בבלחו בבלה יבלבלו אבל מי בבבבבב

מכל מ"מ וכן אם אכל ושקה ותמ"כ כמהיל לתחעמה אחר היום ר"ז תעניה שעות לא לרימי כן לאחד מן המפרשים ז"ל. ובהכנעת כתב ח"מ אין זה כלום וכו' אלא כלום היא עכ"ל. ובאמת נמי גירסת הרב"ם ז"ל והוא דלא תעם כל אותו היום אין המקצה רגיעו בת"ם. אבל גירסתו כך היא והוא דלא תעים כלום עד הערב ובא לאחר מי שמתענה עד הנות היום ואוכל אחר היום אלא עקקה לזה כדברים מאי דמ"ל מאי הלי תעניתא מעליתא הוא וכו' לאיתי נרתה מרגיע שבבר הכל דל"ם קמייתא אלא הלכתא היא והו אלא הכיאה בהלכות ומ"ם דברי הם מן המחמיהין וע"ש. ורמיתי מעליתא אמיתי אבל יחיד ודאי תעלים תעמיד והעמם מעוס דמרחם לגבורה מפי הקלו עליה מ"מ מעוס דכ"ד כי נאי מעניה לבן מעגה עליהן בבר אבל יחיד דברים אבלו אין דברים ואם המבל מתאי למה דברה בנעמים בלבד יש לי לומר מעוס דהכיא מגיחה מפי ובברה הבנבריה אבל אחר לרוח כבון דבר ומשלה וכיונא בזה אין המבנרן נברה בתאי היום אבל ודאי כ"ה לבל לזה אחיה כיונא בנעמים בהבנרמים כדרה אלין מתבנין דמאי אמא זה ל"ל לנעמה רגיע. ובהכנעה מ"ה סובר זה כתחבר כו'. ודברי רגיע נראין יותר ואם אהבריתא דברה ביחיד בדוקא ודין הגדול אבחר רגיע אמרם בעמה בעמה ובגמרא בלשון ומעמה הוא אמ"ה הגל הגדול אלא כמנעמה היום מעניים על הדבר אהכיר רגיע:

יז בבל יום תעניה שנחרין וכו'. פ"ה (דף י"ב) אמר אמרי אמרי אבלין אמלא

השנת הראב"ד

יאבל לרה ובברה וכו'. מ"מ סובר זה מתחבר לאלא בין יחיד לציבור ואלו אומרים אחד יחיד ואחד לגבר אל כל לרה שנברה אמלאים אחרים אחרים מין אחרים אל נשמים אלין לרה שנבנה בגורה אלא לרה בשמים אחרים לעשה, עכ"ל:

ומתעסק בצרכיו ולא אכל עד חצות או עד [ג] תשע שעות ונמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום. הרי זה מתענה אותן שעות ומתפלל בהן עננו. שהרי קבל עליו התענית קודם שעות התענית.

*וכן אם אכל ושתה "ואחר כך התחיל להתענות שאר היום הרי זה תענית שעות: יד כל השרוי בתענית. בין שהיה מתענה על צרתו או על חלומו בין שהיה מתענה עם הצבור על צרתם. הרי זה לא ינהוג עידונין בעצמו ולא יקל ראשו ולא יהיה שמח וטוב לב אלא דואג ואונן בענין שנאמר מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו. יומותר לו למעוט את התבשיל ואפילו בבדי רביעית והוא שלא יבלע אלא טועם [ג] יופולו. *שכח ואכל משלים תעניתו: טן יחיד שהיה מתענה על החולה ונתרפא. *על צרה ועברה. הרי זה משלים תעניתו. "ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין הרי זה מתענה ומשלים תעניתו. הלך ממקום שאין מתענין למקום שמתענין הרי זה מתענה עמהן. שכח ואכל ושתה אל יתראה בפניהם ואל ינהוג עידונין בעצמו: טן 'צבור שהיו מתענין על הנשמים וירדו להן נשמים. אם קודם חצות ירדו לא ישלימו אלא אוכלין ושותין ומתבנסין וקוראין הלל הגדול. שאין אומרין הלל הגדול אלא בנפש שבעה וכרס מלאה. ואם אחר חצות הואיל ועבר רוב היום בקדושה ישלימו תעניתן. וכן אם היו מתענין על צרה ועברה או על גזרה ובטלה. אם קודם חצות לא ישלימו ואם אחר חצות ישלימו: יח 'בכל יום תענית שנחרין על הצבור מפני הצרות. בית דין והזקנים יושבין בבית הכנסת ובודקים על מעשי אנשי העיר מאחר תפלת שחרית עד חצות היום. ומסירין המבשולות של עבירות. ומזהירין ודורשין וחוקרין על בעלי חטא ועבירות ומפרישין אותן. ועל בעלי זרוע ומשפילין אותן

השנת הראב"ד

יאבל לרה ובברה וכו'. מ"מ סובר זה מתחבר לאלא בין יחיד לציבור ואלו אומרים אחד יחיד ואחד לגבר אל כל לרה שנברה אמלאים אחרים אחרים מין אחרים אל נשמים אלין לרה שנבנה בגורה אלא לרה בשמים אחרים לעשה, עכ"ל:

א סמוך וכמה"ג לא מסקו כדוחיה ופ"ש: ב סוכ מי' מקבו: ג מוכ מי' מקבח ופ"ש: ד מוכ מי' מקבח ופ"ש: ה מוכ מי' מקבמ ופ"ש: ו מוכ מי' מקבמ מקבח: ז מוכ מי' מקבמ:

לחם משנה

כאדון מיתרא דקאמר בירושלמי דל"ה הריגי בחעניה עד שנחסיל מיכרקין. ופ"ל דמ"מ כיון דלא הוי תענים לבחמלל מעיה לא כ"ל לחקרי ליה תעניה מי לאו לשמוני הפעיה וכן הרים דנחסיל מיכרקין קאמר הכי לזרוע נפשיה וקרלו בעם הענים מהום מה חמור. ולמה שהקשו על רבינו ז"ל מירן כ"ה ז"ל דהגירסא היא והוא דלא מעים כלום עד הערב. ומ"מ קשה מ"מ מאי מיהם כ"ם בתעמרם מעיה דאמר כ"ם בסומן ר"ג בשם ר"י מעלה בעיר מוכר לאכול שלא בעיכום ע"כ. ולשון זה שהוא לשון הברייתא הוא מיהבייהו דלא קאמרו בברייתא אלא בשעבה בדיעבד על יראה בפרכם בתיבו אבל אבל לכתחלה יהא לעשות בעיכום ולכתחלה זה דאמר"ם בלשון"ם ליתמעיק דאמרו לכתחלה יהא לאכול ולא יראה בפרכם. וי"ל דכ"ם לדעתם מכת ואבל בפרכם על יראה בתיבו אבל אבל

בתיב אלא יראה לכם דאבל בשונג ויביע שלא לכתחלה עשה כן:

יז בבל יום תעניה שנחרין על הצבור כו'. בפ"ק דתענית (דף י"ב.) הביאו הא דאמרי' ר' נ' תעניות תמלאניות דתקרום בתלמה בתקנו מם אחמיה ובביאו קבל דקדבו לום קרבו עבדה מסבו זקנים ומבר מם בעבדה מה עבדה מבר בעבדיה מלבה אף מעים מבר בעבדים מלבה ובקבו מם לי מה עבדה מתחמה ר"ו' ומיבה דומיה דמסיבה זקנים מם מסיבה אקמס' ניום אף לום מם ומי ביום ומיבה מסיבה אמר רב שמא בריה דרב מיבי מסיבא ליה לבב הוא דאמר מלבדא בעבדיה מיבי עבדיון אמר אביי ובו' ומבר בעבדיה אף אמר לבדר בבר מבר דאמר דמחבין לבבדון ור' ירמיה אמר לבדר בבר מבר הוא אחר ומקבו ליה מחבי' דאמרה לבל מלבדון ומבר מם ובחבעה לבה לי בבבקה ליקבי מלבדא בעבדיה דיומא ובמבה בעבדיה ומיבה מבייה ליה לבב הוא מלבדא בעבדיה מיבי עבדיון אמר אביי ובו' ומיבה"ל מלבדא בעבדיה מלבדון בי מדם ובדקן ומחבירין אם יש בידם עבירה [ומחבל בדי מיבקבל בחבעים] לשיבן אין מבלי בעבדים לבקרם בגורה ב"ש. ומבמה בהדיה מבוגיל דל' בר אמרי דבבחבים לא היו קורין בגורה בלל מביו מרודין לחבם בעבדיה ובן מיבה מם מלבבה דבלבחם

תנחות מיבשניות

אמקיה בתענית כל המא יומא, ע"ב: [ב] הכן פר"ש בפרקין דהכא ומ' אין מעמידין ועוד פי' א"ש כגון שקבל עליו תענית עד חצי היום ונשאתניע חצי היום קבל עליו להתענות עד הערב וכתבו הרמ"ם והא דאמר כל תענית שלא קבל עליו מבעוד יום לא אמיה תענית היינו שאמר אם לא אוכל למחר עד חצות אוכא בתענית עד שתחשך או שקבל עליו יום א' להתענות ולא בירר איזה יום ונשאתענה היום לקבלה מאתמול לא יצא ידי נדרו ומעשה באחד שהתענה כמה תעניות ולא קבלם מקודם ואמר ר"ח שלא הפסיד תעניותיו, ע"ב: [ג] הכן פר"ש ולא ישתום רביעית בתוך בפעם אחת אלא מעט מעט ודקקו ומ' ותרוס ומ' ותרוס ומ' אלא בתענית הכתוב אסור לשתום כלל. כתב ראבי"ה כיון דאסקינן דהגאנה לא קבל עליה יכול לבוס קבמן ולקרוא"ש לחלה גרמו ולפלוש אמרינן בפ' ביצה מברנין כם זגבלא ביומא רביפודי סבור, ע"ב:

מגדל עוז

הכן אם אכל ושבה עד סדי זה מעניה מעמה. בפמ' מדיש יחלמני פרק קומה (דף מ') ופ"ש:

לפנינו דיומא תעיינון כמילי דמתא מצנא דיומא רבתא דיומא קריון ומפטירין ורבינא דיומא פליגי ובעינן רחמי דתיבי ויקרא בספר תורת אלהים רבינא היום ורבינא מתרגם. וז"ם רבינו קוראין בברכות וקללות וכו'. מסגה פרק בני העיר (מגילה ל' ל"ב) בתעניות ברכות וקללות, ואנו מנהגנו לקרות בבקר ובערב כנ' ויחל ומפטירין בדרשו ואין אנו שבעין לא כסדר שמחברו חכמים ולא לקרות אחר חצי היום ולא לקרות מה שנהגו הם ומדברי לא הגאונים נראה שלף הם היו שהגיע מנהגנו ואינו יודע טעם לשינוי מנהג חכמים ז"ל:

פ"ב א אלו הן הצרות וכו'. פרקי צרות אלו שהזכיר רבינו כלן מבוארות בפרק סדר תעניות המשנה (תענית י"ח ע"ב) הון פלרה המחוברות מבוארות פרק המוכר את הספינה כמו שיתבאר:

ב כל עיר שיש בה צרה מכל אלו וכו'. כתב ה"ה שיסח רבינו כאן וכו' דלרבנן אין שום צרה שהסכיבות מתענות ומתריעות וכו' בתוספתא פ"ג דתענית (תענית י"ח ע"ב) עיר שלא ירדו עליה גשמים או שיש בה דבר או שנולם שוחה הגיע מתענה ומתרעת והסכיבות מתענות אבל לא מתריעות ר"ע אומר מתריעות אבל לא מתענות ויחיד דהלכה כ"ק וסוגר רבינו דס"ה לשאר הלכות טוב:

ב כל עיר שיש בה צרה מכל אלו וכו'. שיסח רבינו כאן שום צרה שהסכיבות מתענות ומתריעות ולא מתענות ולא מתריעות ר"ע אומר מתריעות אבל לא מתענות ויחיד דהלכה כ"ק וסוגר רבינו דס"ה לשאר הלכות טוב:

אלו הן הצרות שונאי ישראל מתריעין עליהם. על הצרת שונאי ישראל. ועל החרב. ועל הדבר. ועל חיה רעה. ועל הארבה. ועל החסיל. ועל השדפון. ועל הירקון. ועל המפולת. ועל החלאים. ועל המזוגנת. ועל המטר: **ב** כל עיר שיש בה צרה מכל אלו, אותה העיר מתענה ומתרעת עד שתעבור הצרה. וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות אבל מבקשים עליהם רחמים. ובכל מקום אין צועקין ולא מתריעין בשבת כמו שאמרנו. חוץ מצרת המזונות שצועקין עליה אפילו בשבת. אבל אין מתריעין עליה בחצוצרות בשבת: **ג** על הצרת שונאי ישראל לישראל כיצד. עכו"ם שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או ליטול מהם מס או ליקח מידם ארץ או לגזור עליהם גזרה אפילו במצוה קלה הרי אלו מתענין ומתריעין עד שירוחמו. וכל העירים שסביבותיהם מתענין אבל אין מתריעין אלא אם כן תקעו להתקבץ לעזרתן: **ד** על החרב כיצד. אפילו חרב של שלום כגון שערכו מלחמה עכו"ם עם עכו"ם ועברו במקום ישראל אף על פי שאין ביניהם ובין ישראל מלחמה הרי זו צרה ומתענין עליה שנאמר ותרב בארצכם מכלל

א מיל פי' פקנו:

שראית

לחם משנה

דהלכתא דהא קי"ל כר' ירמיה וכ"כ מדברי רבינו ז"ל שכתב שמתני הוום ומאוך קומלין ולא הזכיר בשחר כלל. אבל המור ז"ל בסימן תקע"ם כתב דקורין בשחרית בקללות ובמנחה בברכות ויחל והוא היומה דתוכה בגמרא דבשחר לא קורין כלל גם בשני בשבועות דאיתא ליה דקורין שחרית ומנחה ויחל כיון דבעלה מוחמא הרב"י ז"ל בסימן תקע"ח והדין עמו מהטעם שכתב ודברי הרא"ש ז"ל ומיחו שהם כן בהסכמת דמתניתין דברכות וקללות לא מיירי אלא בז' תעניות אחרונות שבתב כן כדי להסכים מתני' עם ס"ם שכתב שם אחר שהגיע דברי ר"ג וז"ל מיהו מיהא לאיתר דמתניתין מתי מיירי בתענית נפל וכו' תעניות אלא פליגי פ"כ. מ"מ קשה דכיון דכתב בפי' הקע"ה שב"ד חזרשין ומוקרין תלברא כדאיתא בגמ' מ"כ ליכא קריאת תורה בשחרית כדאמר בפ' בני העיר. כל זה אני תמיה על המור ז"ל דדולה להלך על טיסת הגמרא דמחלק בין ז' תעניות אחרונות לאחרונות דבאחרונות קורין בקללות אבל בראשונות לא דאילו לא היה הולך על טיסת הגמ' אלא שהיה כותב דבכל קורין ויחל לא הייתי תמיה שהייתי מאחר שהיה הולך על מיהא הגאונים כמ"ש ה"ה ז"ל ולא על טיסת הגמרא ויותר אני תמיה על הר"ן ז"ל שכתב וז"ל מדאמרינן דאיתא דיומא רבתא דיומא קורין ומפטירין מעמד אלא היו קורין בבוקר בפ' תעניות אלא מהני היום ואילך ולא הגאון רב אלעזר כתב בתעניות אל"ש ותמיני בגמרא בברכות קורין בברכות ובתרבה בברכות תעניות ע"כ. מעתה לכאורה דאיתא ליה דבבוקר לא היו קורין אלא בברכות הבטוח והוא הבך האמר בשבועות בפ' בני העיר דבבוקר לא היו קורין כלל וא"ל לחבר לחה שהוקשה בעיני ה"ה ז"ל ואיני יודע טעם לשינוי מנהג חכמים ועם זה יתברר עוד בב נשרוגלא דבאיזן בגמרא כיון שהיו כל כך שפיקים והדוחים בתוספות והבטיחות ולאו היה לבעל קריאת התורה בבוקר דלאמרינן בפ' בני העיר ולהשם בעבירות ולהביר הבטוחות אבל בחדוים אלו שאין אנו רודפים כל כך במלוה אין לאוי לבעל קריאת התורה בבוקר בשביל כך והוא טעם נכון לבב נשרוגלא שבתב הר"ן ז"ל דבינו דמן הדין היה בעל קורים בבוקר פרשתא הבטחת דאמר בפ' בני העיר אי לא דחפשים אשתא דלית לן ה"ם הדריק לזיגא דבאחרית קורין פרשתא הבטחת ובערב פרשה התענית אבל הכוונה דפ"ל דבכל התעניות אלו קורין בבוקר ובערב בחד נוגא דבינו דהם תקע בתוכה בפרשה אע"ג דבשחר לא תקינו אפני שהיו מרודים אשתא דאין אנו מרודים קורין בשחרים אפי דקורין במנחה וקורין ויחל. קשה מונא דבפ' בני העיר משמע דאי לאו מעמד דמרודים היו קורין פרשת הבטוח דבן הקשו לר' ירמיה ז"ל הפסקה בו' וקי"ל כר"י דקי"ל דבטוח בו' פרשיות ע"כ לא היה לנו לקרות אלא פרשת הבטוח בבוקר ובערב ויחל ומו דבז' תעניות אבל דבבוקר קורין קללות ובערב ויחל אע"ג דלא הוי בחד נוגא וכיון דבן אמאי לא קריון בבוקר פרשת הבטוח ובערב פרשת הקללות ולתה לי הפסקה לדידן דקי"ל כר"י ונשאלה לי מיהון אני מיהון על בן דברי הטור נעלמו אחרי. עוד יש לי לקח היתה על הטור ועל רבינו ז"ל דמשונא בפ"ק דתעניות משמע דהך דאמר רב הונא בעיא מצערא לא הוי בז' תעניות דראשונה דהא אסיקנא זקנים לעזה הכמוה לא הוי אלא בג' תעניות אחרונות דהא אסורים בעלאכה דאמר קרא קרא עצרה ואחריון בגמ' דהוי בצערא שאסור בעלאכה והא לא הוי אלא בשמעות ואחרונות אבל לא בראשונה ואם כן מנא לה לרב אמר הך דדוכשין ומוקרין דהוי אשיל בתעניות ראשונה דבגמרא לא משמע הכי דלכתיבנא:

קורא בברכות וקללות אין מפסיקים בקללות ואחרו בגמרא (דף ל' ע"ב) אמריה בתחני' דתעניות ברכות וקללות אין מפסיקים בקללות ואחרו בגמרא (דף ל"ח:) מנא הני מילי דאין מפסיקים בקללות אלא מתריעין מיד שהיו אומרים כן. כי אי אל תמלא ה"ל אל תמלא ה"ל אמר לפי שאין מופרין ברכה אל הפורעניות. ופירש"י ז"ל אל תמלא ותמפסיקים בהן מלבה עצמו שקשה לו לקרות וכו' משמע דהיכי משמע לאלו דאין מפסיקין בקללות ואל דמ הכילה קרא דמוסר ה' כני אל תמאס ונן משמע דר"ל אמר לבי שאין אומרים ברכה וכו' משמע שהוא עשה לאין מפסיקין אבל אין זה עשה לקריאה בברכות וקללות משמע אחר כדאמר רבינו ז"ל דמה עשה הוא זה אבל עשה הקריאה בדהבא הב"י ז"ל להודיע שעל עסקי הפא נאה שרעשה לעולם ויחזרו בתשובה וכיוצא בזה כתב רבינו ז"ל בפי"ג מה' תפלה וז"ל קורין ברכות וקללות כדי שישובו העם ויכנע לבבם כשישמעו אותם, ואולי דזו טוחנו בפ"ם מוסר ה' כני אל תמאס אלמר אם שיוכלו לך לדות הרבה אל תמאס בחוכחה האל יהבכך אלא הטוב והקרא אוהב. ומפטירין בנביא בתוכחה. כן אמרו שם בגמרא והסיקה מהרב"י שבתב בסימן תקע"ד דמדברי רבינו ז"ל בפי"ג מהל' תפלה משמע דאין מפטירין בשום תענית לא בתחרית ולא במנחה אלא בתענית בשב כלבד דהא בהדיא כתב כאן שמפטירין בתעניות שבזמנין על לדות ותפ"ג דשם הזכיר הפטרה בתעניות ע' בשב ולא הזכיר בתעניות דשחר לדות ותחרית ודאי תמיהין על מ"ם כאן ואולי לא אמר הרב כיון יוסף ז"ל כן אלא לתעניות ג' תעניות הכתובים אבל לא תעניות שנחרים על הצבור דבהדיא כתב כאן שמפטירין בהן

פ"ב ב כל עיר שיש בה צרה וכו'. דיומה גדול הוא על רבינו ז"ל שהרי בתחני' (דף ל"ם) הזכיר הא דשלמון ויקרון ומרבה וחרב וחיה רעה שתחריעון עליה בכ"מ מפני שהיא מבה מהלכה ורבינו ז"ל לא כתב אלא כאלו דהסכיבות דוקא מתענות ולא מתריעות והרב ב"י בפי' הקע"ו ובספר כסף תשנה תירן ופירש דהוא הסכיבות אלא שבבא דאיך אפשר דבבר אינו בכלל מבות מהלכות ושוב איך אפשר דבמקומות הרחוקים מתריעין על שום מבה דה"כ היינו לריכים להתענות לעולם שהרי אין יחן בעולם אלא יהיה בו מבה בתחר מן התקיעות. והבריתו לומר מן לשון דבכ"מ ושוב דחק עצמו לשון מפני' כתב שתחרה מפני שהיא מבה מהלכה וכתב דבל מבה היא מהלכת (וק"ק) מפני שבל מבה שבעיר אחת דרבה לבוחה מהלכה. ולעיקר הקושיא ל"ל דהרב המגיד ז"ל דמזה בפ"ם שיסח רבינו ז"ל בזה בשיבה הרמב"ד ז"ל בפירושיו דלרבנן אין שום נרה שהסכיבות מתענות ומתריעות ואפילו מבה מסוכלת וכו'. אבל מ"מ לריך לשבר הטעם עד מפני שהיא מבה מהלכת ולבי זה עשם שהיא מבה מהלכה לא הוי אלא להתריע מיד לבומר שאינו בבאים אלין מתריעים אלא על ג' תעניות אבל לא בראשונה אלא מתריעין מיד מפני שהיא מבה מהלכת ומסבר דל"מ שהם הסכיבות משום הבריחה שאתרו בגמרא על בולם אין מתריעין אלא בתעניות שלהם ובתר הר"ן ז"ל שבא לומר שאפילו בתבה מהלכת אע"פ שאינו מתריעין עליה בכ"מ אין מתריעין אלא בתעניות שלהם ושיהיו סביבות הוי אתריבי שלהם כדבתב ה"ה ז"ל פ"ב לפי זה מתני' דאמרה דאלו מתריעין בסביבות שלהם כמו בדבר ובשמים ויש לאלו יתרון שמתריעין מיד מפני שהיא מבה מהלכת וס"ל לרמב"ד ז"ל דזה לא אירי אלא לר"ש דאיתא ליה התרעה מיד בסביבות ולא עפי אבל לרבנן הוי בהסך עבוי ולא בהתרעה

ה אי אמו דבר כו'. מתניה וגמרא (דף י"ט וכ"מ) מיר כמולמה חמש מאות רגלי ויצאו
ממנה ג' מתים גב' ומתים זה אחר זה כ"ז דבר ביום ז' לו כד' ימים פין זה
דבר מיר גדולה כמולמה ס"ו מאות רגלי כגון כאר שבו ויצאו ממנה פ' מתים גב' ימים
אל"ו הרי זה דבר ביום אחד לו בארבעה ימים פין זה דבר. וכתב רביע ואין הנשים
והקטנים וחזקנים ודבר כרוב הוא שכוונת
רגלי הגבריס לגד מקם:

ו היה דבר כו"ו וכו'. גמרא (דף כ"ט:)
אמרו ליה לרב נחמן מיכא מוקמת
בא"ר גזר אטיגיא אמר בגזירה לוקה שפחה לא
כ"ם והקשו אמרת דגזירה ושפחה כא שפחה
ושפחה לא והא אמרו ליה לשמואל מיכא מוקמת
דשכיחי מיילפחא מינרי ע"כ גמ'. ולא נכתב
בהלכות ולא ידעתי כמעם:

ז אין מתעניין על מיה וכו'. כל המלוקים
שהכיל רביע מטולרים בגרייתא
ומוציא מם (דף כ"ב) וא"ם ומם היכה בתנם
ובקרם שביכה ומכלה אחד מהם משולחת אכלה
מיהם מיכה משולחת מבולר מם. והטעם מפני
שכל אלא אכלה אלא אחד ברפה אלא היכה
דעבה אלא לאחד ואמ"ם כן מרפה שביהם
אלמא משולחת היא לגרוש אלא מהמה דשבון
לגל בשאכלה שביהם ברפה שמשמת רשבונה
לשביהם מרפאה ומיגה משולחת כיון שהם כלו
בגבולה ובגמרא אלה וכן פירש"י ז"ל:

ט שאר מיני רמש המרן וכו'. גרייתא סוף
ס"ק

אינה משולחת אלא אם כן טרפה שניהם ואכלה אחד מהן. אבל אם אכלה שניהם באנם אינה משולחת מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון מרפה לא מפני שהיא משולחת: ח בתים הבנויים במדברות ובארצות הנשמות הואיל והן מקום נדודי חיה. אם עלתה לגג ונטלה תינוק מעריסה הרי זו משולחת. ואם לא הגיעה למדה זו אינה משולחת. שאלו בני אדם הם שסכנו בעצמם ובאו למקום החיות:

ט *שאר מיני רמש הארץ ורמש העוף ששלחו והזיקו. כגון

א מוד מי' מקמה:

שראיית המלחמה צרה: ה ועל הדבר. אי זו היא דבר עיר שיש בה חמש מאות רגלי ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה הרי זה דבר. יצאו ביום אחד או בארבעה ימים אין זה דבר. היה בה אלף ויצאו ממנה ששה מתים בשלשה ימים זה אחר זה דבר. יצאו ביום אחד או בארבעה אין זה דבר. וכן לפי חשבון זה. ואין הנשים והקטנים והזקנים ששבתו ממלאכה בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה: ו היה דבר בארץ ישראל מתענין שאר גליות ישראל עליהן. היה דבר במדינה ושיירות הולכות ובאות ממנה למדינה אחרת שתיהן מתענות אף על פי שהן רחוקות זו מזו: ז "אין מתענין על היה רעה אלא בזמן שהיא משולחת. כיצד נראתה בעיר ביום הרי זו משולחת. נראתה בשדה ביום אם ראתה שני בני אדם ולא ברחה מפניהם הרי זו משולחת. ואם היה שדה הסמוכה לאגם וראתה שני בני אדם ורדפה אחריהם הרי זו משולחת לא רדפה אחריהם אינה משולחת. ואם היה באגם אפילו רדפה אחריהם אינה משולחת אלא אם כן טרפה שניהם ואכלה אחד מהן. אבל אם אכלה שניהם באגם אינה משולחת מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משולחת: ח בתים הבנויים במדברות ובארצות הנשמות הואיל והן מקום נדודי חיה. אם עלתה לגג ונטלה תינוק מעריסה הרי זו משולחת. ואם לא הגיעה למדה זו אינה משולחת. שאלו בני אדם הם שסכנו בעצמם ובאו למקום החיות:

ט *שאר מיני רמש הארץ ורמש העוף ששלחו והזיקו. כגון

השגת הראב"ד

יסגר מיני רמש וכו'. ל"ק אם מיו מסכין ומתיסין אמי נשון ויומנון ומכוים כי כלם אלמה מתקום מם עכ"ל:

סעיר מתעניה ומחרפה וסכיכוהיה מתעניה ולא מחריטים ל"ש אומר מחריטים ולא מתעניה ומחמת דגם מל לא אלרות מחריטין אל המדשון ומל היקון וכו' אפני מיהת מכה מהלכת ויש לסכיכות לחם לעמה מן המ:בקם כרעה אבל עייריה אחון לסכיכות פין מתעניין כלל ולפי זה כמי מחמי' דקמיי מל לא מחריטין ל"ש לחיה כ"ש דאיכו לא"ה מל לא מתעניין כל"מ מכני ליה ויכון דקי"ל כה"ק הוי דיוק הכי כין בכוך דמי כאי מחריטין מדשון ויקון ולרבה וכו' כין בחיוב דלעיל אמר דבר מפולה לוחה העיר מתעניה ומחרפה וסכיכוהיה מתעניה ולא מחריטין מליהם מל לגרות שומה ישראל ומל וכו' ומל החשון ומל היקון ומל המשולח ומל המעוות ומל המסר כל עיר שיש בה מרבה ומחרפה מד מחעבור כרה וכל סכיכוהיה מתעניה ולא מחריטין אבל מבקשין פניהם רחמים. ומדיין יש לדקדק בדברי רביע שכלל כל אלרות וסבק נכון דסכיכוהיה מתעניה ל"ש כיכי יהיב מחמי' מעמה מפני מיסת מכה מהלכת דמעמא דאיכא מכה שאיהם מהלכת שאין הסכיכות מועילין לכם כלל. ול"ל בדבריו מפרש דאמר שהיא מכה מהלכת אלא נחיות מעם הוא כלומר אם כמה כרה בעיר אחת מתעניה

לו מחריטין בכיכוהיה ויהיו מעמה מפני אבל מכה שיש בעיר אחת דרכה לרחות מהלכת ומתפשטת לסכיכוהיה:

ט שאר מיני רמש הארן וכו'. כתב כ"ם על דברי הראב"ד אם כדבריו בגרייתא וכו' אלא המעם שאין מחמיין הוא מפני אחרים יכול להדגן ולהמחר מפן הנשים ל"ש

לחם משנה

ומהכרח לומר כן מעום דקשיא ליה דמעמה כה' זקנים שהיה אמרו שנאו מעמים ומה לא אמרו שהחריטו אלא מפני שאלו הזקנים שביבא לה כ"ק וזהו עניו ולא המרבה והרלוים שביבא מן הזקנים היא דאלה היא ברה להתענות לרבנן סכיכוהיה ומינה לר"ש החרפה שביבה. זהו דעתו של הראב"ד ז"ל וכ"כ בא"ח שיטת הגאונים לר"ש דהראב"ד ז"ל פירש דקר דקאמר על אלו מחריטין הוי המרבה בלא המגיות וכוי כ"ש ומ"ב נמלא לפי פירוש זה דלדידן דקיימא לן כרבנן מתענין בסכיכוהיה ואם שבחר כ"ה ז"ל דדעת רביע כדעת הראב"ד ז"ל בפירושיו. אבל הרמב"ן ז"ל כיון אחרים עמו דש"ל דקר מחריטין דמאריתן הוי בעיתי ג"כ. וקר פיסא אתי כ"ש דאמיא רבנן מדהו מעום דכולא מכה מהלכת ולבך מחריטין בכ"מ מיהו בכ"מ מעכב אבל בסכיכוהיה מכה הבריאה מכחבתי וכדפירש הר"ן ז"ל בהלכתיה. ומה שהכיכו בלן המרבה ובשבבה דקקיים

מעניה ביום אחד לו בד' וחיה מיתה נמלא דבא כ"ש מדהו דבסכיכוהיה מתעניה ומחריטין:

ה יצאו ביום אחד לו בד' ימים אין זה דבר וכו'. גרייתא היא בא"ר דמעניה (דף כ"ט) ואמרו שם בגרייתא שיר כמולמה ס"ק רגלי [כגון כאר וכו' ויצאו ממנה ג' מתים גב' ימים אם אחר זה הרי זה דבר וכו' שד שם דדוקרא שיר כמולמה ס"ק רגלי] הוה ויצאו ממנה ג' מתים ביום אחד וגאר ר"ש בר רב חסדא מעמים מר"ש בר יצחק כמלן כ"ש דאמר ריבק ריבק גיתומיון חייב קרבן [גיתומיון] לא כ"ש ע"כ. ומחלוקת דר"ש ור"י פיהם בארב כיון הרגל (דף כ"ד) ואמרו שם בגמרא כלבה בר"י בחוצר ולא כר"מ דאיתי ליה דכבאמיתו בו ג' פעמים אמיר ביום אחד מני אלא בר"י דאיתי ליה ג' ימים לוקה בדמעמא מקרא דאמר חמול מחמול ודרשינן ביה חלחלה זמני דמעמא בחלבה יומי ולא אמרינן ריבק גיתומיון חייב קרבן לא כ"ש ולא"ם מעמא כמן דאיתי ליה מיהו לא מעמא דלא קיימא לן כ"ש וכן המור אבק כן בא"ח מעמן מקמ"ו. אבל יש לי חיפה על המור אבק ז"ל דבמעמן ק"ד כתב בשם הר"ם מרמבנונא דהיה אומר בשמיני אבנרת אחה נגור ג' פעמים מד מעיב הרוח ומוריד הגשם כנגד ג' יום אומר אחר ג' פעמים ביום ובכשיו אם היה מעמיק אין צריך לחשוב ולאיתי בא"ל כיון הרגל דאמר נגי שור המועד ריבק גיתומיון חייב קרבן לא כ"ש וכו'. והבב רביע אבן דחה דאיה ז' דלא דמי והרמ"ם ז"ל נמה לשבבה הר"ם מרמבנונא מעמא

ומכחה דהלכתא כר"מ אלינה דמולנו דש"ל לא אליבי ההם אלא אי דמי לבה דר"מ אי לא. ודבר זה מיהה דבהיא מיסמיכא אלבתא כר"י כדהיבינא ושד דש"ל לבה מעמן הפוד ז"ל בטיקן הקמ"ו דביום ג' אינו דבר כה ע"מ הוי דבר כדמעמת בש"ג דמעמיה וכי מיהא דמתי דמסקיק כר"י בארב כיון הרגל הוי לגבן שד המועד מעום דמעמא דקרבן ביום ביה ק"ו מעום דקרבן הכיר ימים ולא קאמר אעמא דליהמעמ בין בג' ימים בין ביום אחד אבל בעבמא דליבא קרבן ודאי דסכבר כר"מ הוא אמת ולבך הכיא אחריתי דלמה נבי דבר לא מסק דביום אחד הוי דבר כר"מ כיון דסכבר אינו אמת. ותולי ז"ל דבין דבריהם קאמר ביום אחד לא הוי דבר אבל ביומים ומאי דקאמר בגמרא בחמן כר"מ כ"ק ליה בחמיה לחבן אחה מוקר בדין אם ע"מ אמיבי לדר"מ לא דמי דשאי בכבא דאיכא מעמא דבמבה ביום אחד הוי מקרא ולא הוי דבר אבל ג' ימים ודאי דאינו מקרא אבל בהם מעמא הוא דשבא הוא רש ושין דהמעמא בו ג' פעמים ביום אחד ודאי דהוי קרן רש בדבהא אם הבב ביה יוסף ז"ל בשם הבר"י אבבבה ז"ל ישון שם. ופי' בן המור ז"ל כדי לאמוק בהם בריאה ומדיין ל"ש: ואין הנשים והקטנים וכו'. כתב כ"ם ז"ל דאמרו ליה מאלי דאמרו דגמ' אמר אמרו לגבי אמר אמר אמר

בחיה רעה . ואני אומר שאם מפנים זה לאיבא מסתברא שיותר קשה הוא להשמר מהרמשים מלהשמר מהיה רעה . ולענין מ"ש הראב"ד ז"ל שאם היו עשבים ומתיחים פשיעא שמתענין עליהם וכדברי הראב"ד שאין אדם יכול להשמר מהם שהרי פשוטים לגוף הגשמי ולגשר אם האדם אינו תדשהו ובריחתם בבאיים מתיחים אינו מזיקין וכזי דייק לשון רבינו שאולחו וזיקו :

יג וכן מיכון לא וכו' ואם בפסק בדוב הגבור וכו' נראה מדברי רבינו דדוקא בעינן ונראה שב"כ מעוט דקתני בברייתא תענית

כגון שילוח נחשים ועקרבים ואין צריך לומר צרעין ויתושין והדומה להן ° אין מתענין עליהם ולא מתריעין אבל זועקין בלא תרועה : **י** על הארבה ועל החסיל אפילו לא נראה מהן אלא כנף אחד בכל ארץ ישראל מתענין ומתריעין עליהן . ועל הגובאי בכל שהוא . *אבל על החגב אין מתענין עליו ולא מתריעין אלא זועקין בלבד : **יא** על השדפון ועל הירקון משיתחיל בתבואה . ואפילו לא התחיל אלא ממקום קטן כמלוא פי תנור נוזרין עליו תענית ומתריעין : **יב** "על המפולת ביצד . הרי שרבתה בעיר מפולת כתלים בריאים שאינן עומדים בצד הנהר הרי זו צרה ומתענין ומתריעין עליה . וכן על הרעש ועל הרוחות שהן מפילין את הבנין והורגין מתענין ומתריעין עליהן : **יג** על החליים ביצד . הרי שירד חולי אחד לאנשים הרבה באותה העיר . כגון אסברה או חרחור וכיוצא בהן והיו מתים באותו החולי הרי זו צרת צבור ונוזרין לה תענית ומתריעין . וכן חיכוך לה הרי הוא כשחין פורח . ואם פשט ברוב הצבור מתענין ומתריעין עליו . אבל חכוך יבש צועקים עליו בלבד : **יד** על המזונות ביצד . הרי שהוזלו דברים של סחורה שרוב אנשי אותה העיר מהן . כגון כלי פשתן בבבל ויין ושמן בארץ ישראל . ונתמעט המשא והמתן עד שיצטרך התגר לסבור שוה עשרה בששה ואחר

א מזר כי' מקשי :

מתריעין מיד ומלא תער דמיהו' הוא להתענות אי נמי מעשה שהיה כך היה עכ"ל . ולענין אחרון שכתב דכך היה מעשה אבל לענין דינא אפילו בכל שהוא קשה לי דאמ"כ לאמלי שקלא ומרו בגמ' אם הוא כמלא תער הנוטה לו כמלא פי תער אם ראתי מיכסה לן מאי דהוה הוה . גם לשון לאמלי קשה לי שהוא ז"ל אלק בין מתענים להתרעה ומשמע דאם אינו מתריעין עליהן מתענין בהתרעה קאמר אלא ולאי דבדי רבינו שיקר :

יב על המפולת כיצד וכו' . מפנה שם (דף י"ם וכ') על התכולת ובגמרא מבואר שאינו קרוי מפולת אלא בנפלה טחלין בריאות ואינן עומדות בצד הנהר דאיכא תרתי וכמ"ש רבינו : וכן על הרעש וכו' . נראה שזה נכלל בכלל מפולת שהאזרו חכמים :

יג על החליים כיצד וכו' . שם (דף י"ם) בריאתא ומסברה כארן שיש עליה שיחה מתריעין עליה : וכן חכוך לה וכו' . בב"ק פ' מרובה (דף פ') מתריעין על החכוך בכבש ומקשו מדמיין ומאר מיין מרבעיות הבאים על האבור כגון אם לא היו מתריעין אלא לא שיקרא . ותירצו ל"ק הא בלא הא כיבש . דאריב"ל אמין שהבאין הקב"ה בתגרים היה לה מבפנים ויבש מבחוץ שנאמר ויהי אחרי אכבעותיה פ"ב שם

יד על המזונות כיצד וכו' . פרק המוכר לה הספינה (בהרא ל"ה) מ"ר מתריעין על מרקחתיה אפילו בשבת . מ"ר יוחנן בגון כלי פשתן בבבל ויין ושמן בא"י מ"ר יוסף והא דזל וקם שבירה בשיתה .

לחם משנה

יא על השדפון ועל הירקון כו' . פירוש הנוטה שיעשה ממנה כמלא פי תנור ואמרו בגמ' בפ"ג דתענויות (דף כ"ב:) ופדיון תכסיו לך בהסרת מה דילמא כי דרא דיבשקא דהדר לה לשמה דתערא חיקון , מ"ב . ורבינו ז"ל לא פסק בבשיל זו בכלל ולא כיוסי דשמו ולא ידעתי למה :

יב על החליים כיצד וכו' . הרב בית יוסף ז"ל בסימן תקפ"ו מתה דלמה לא חלקו בכאן בין מתו ג' בב' ימים לאמתו ביום אחד או בארבעה כמו שחלקו בדבר מיהו אלא מקרבי בעלמא וקבה קלא בעיני לדמתו יהא תנור מיתה מסברה ממיתה ובריתה מסברה אינו אמר בגון אחד ביום אחד ובדבר בעיני אלמה בשנה ימים . לכך ז"ל דרבים ז"ל מיקן קושיא זאת בשמו שבתב הרי שיבד חולי אחד לאנשים הרבה מאותה חדיה לומר שבדבר אמ"ש אלא ידד הדבר באנשים הרבה אלא שהוא ב' אנשים לבד ומת כל אחד ביומו אבי אבל הכא אינו כן אלא שיבד החולי ברוב אבל כמו מיכון שבתב שאפשר ברוב האבור גם מאלי זה ולאי שהוא אמורא אבן בתב שיבד באנשים הרבה דמשמע רוב האבור ואפילו אחד באנשים הרבה לא משמע רוב הלבור מ"מ הרי ירד לבתר אנשים ואמ"ש אלא מתו אלא אנשים מהם ולאי דהיא מבה משולחת ביון דהיא בתה אי אנשים הרבה אמ"ש אדרבים ינאלים כיון שבאלאים אחם מהם מתיים מתענין ומתריעין ולאי זה כ"ש בדבר שאם ראינו שהוא בדבר בעיר אנשים הרבה אמ"ש אלא מהו אלא ב' מהם ביום אחד מתענין דלא נדע מאסברה דיבון דאפשר ברוב האבור מתענין דהא באסברה דבעיר רוב האבור נפקא ליה לרבינו ז"ל מבריתא דס"ק דתענויות (דף י"ד) והוא בסרק מרובה (דף פ"ב) דקאחרת ואמר כל מיני מרעניות המתרגשות לבא על האבור ומשמע שנאמר על רוב האבור מ"ב ה"ה וכל שכן בדבר דלא נדע מאסר מרעניות והרגשתא דאיכא בדבר הוא דאמ"ש אלא ראפשרה אחבה ברוב האבור אלא הוכה אחד בכל יום ומתו אנשה בשלשה ימים ולא הוא בעיר אנשים הרבה ולא אחרים לבד מהם דהוא מ"ד דתקרה הוא קמ"ל כיון דהוא דבר מיוחד ומתענין ובאסברה בזה המוקן מולי דאין מתענין דאם מתו אנשה בשלשה ימים כל אחד ביומו ואחרים לא חלו מחולי ההוא אין מתענין . כ"ל ליאם קשיא זאת : ובן מיכון לה הרי הוא בסברון מרבה . בפ' מרובה (שם דף פ') אחרו מתריעין על המיכון בשבת והך הרגשה בבה היא דבשאבות ליבא הרגשה בשבת ומיתה על רבינו ז"ל דאיך לא האיר בעקה בבא מיכון בשבת אם נבי מזונות כיון דבהדיא אמרו כן בפ' מרובה בשמיון לה כדאי' רב מ ז"ל ובקה עוד מזאת דבראם הסרק לעיל כתב וכ"מ אין אפקיה ולא מתריעין בשבת. כמו שאמרו אין מגרש המאסה שוטקים עליהם ומפלו בשבת

מגמתם

ולאי דהוא ס"ם ובריבאם שהגיא הרב בית יוסף ז"ל ליתיה ומוכרת הוא ולא ברמה לבד אלא שעמדה היא מפולת כיון שאינה סמוכה לאגם . ובגרמא (דף כ"ב) אמרו ג"ק ה"ק נראתה בעיר ביום מפולת בעיר בלילה אינה מפולת אי נמי בשדה ביום מפולת בשדה בלילה אינה מפולת . ורבינו ז"ל פסק בלישנא קמא אע"ג דבמקומות אחרים פסקינן כלישנא בתרא מפני דמילתא דרבים הוא ולקולא נקטינן דבשדה

בכל נוגע כיון בין בלילה אינה מפולת ואין מתענין .

טו בגון שילוח נחשים ועקרבים וכו' . בסור ז"ל הביא עליו בסימן תקפ"ו ובתב ובתה נחשים ועקרבים מתענין עליהם ע"כ . ואע"ג דבבריתא (דף י"ד) בפ"ק דתענית נחשים ועקרבים ומתו אם ובאר כל מיני מרעניות המתרגשות [לבא בעולם] כגון מכון תגב וחבוב וצרעת ויתושין ושלות נחשים ועקרבים לא היו מתריעים נראה דסמוך מפרש דלא הבוה נחשים ועקרבים לאיבד אלא לענין ההתרעה אבל לא לענין שביעי דבנחשים אינם ליה דודאי מתבעים מתני שבתתן מתיתים אבל עשם רבינו ז"ל

כבר ביאר הרב בית יוסף ז"ל :

י אפילו לא נראה מהם אלא כנף אחד ט' . קבה מוכא דבינו דהוא פסק בת"ק (דף י"ם) דעיר שיש בה נרה שבינותיה מתענה ולא מתריעות ס"ב לתה פסק בשיש מרבה אחד בכל מ"י מתענין ומתריעין ובריבו בעיר אחרים אחם ונקרבו בכלם שבינות לעיר שיש בה נרה דמי שבינות אחרים דבתב ה"ה ז"ל ונפרש להבין דאיה על זה ויותר מזה אין לב אלא שנקבע כל מ"י שבינות לעיר שיש בה נרה כשאותה העיר אם"י וכיון דאתן קי"ל כמ"ק מ"ב מתענים ולא מתריעים ואיך כתב דבינו שבראה אחד בכל מ"י כלם מתריעין אמ"נ לשון זה הוכיר בברייתא הם דבריי ר"ש ואיהו אזיל לשמיה דאיה ליה דבשבינות מתריעין וכיון דבכל מ"י הוי שבינות לעיר שיש בה נרה לכך מתריעין אבל לדידן קשה אם לא שנאמר דס"ל לרבינו דבכל מ"י מקרי בעיר אחת ובשיב בחתת אבן נרה כלן מתריעין אפני דבולה בעיר אחת ומה שבתיבו בתבנה לאיה אמתבה זקנים הוא דהמבה ביהם בתקנלן דאיה אם"י בדבתב הר"ן ז"ל ואע"ג דבתיב כמ"י מ"ם איה כמ"י אמ"ם לאיה אחת ונוף אחת אלא מ"י הוי שבינות לה ונזרו אבל מתענים אם מתבנה עם אלא שבינות מתענין אבל לא בהתרבה בדעיבים' לעיל לדעת רבינו ז"ל והא פירוש הרא"ש ז"ל בדבתיבו מתענין אבל לא בהתרבה בדעיבים' לעיל חו הראיה שבינותו מתענין ומיה דלר"ש מתריעין אבל בשאם כל מה דוחק דבא שיש ג' אלאה לחקה ובבר יהודה ובבר הגליל ומשמע דבתשבות בר' אלעה ופרח הר"ן ז"ל עבר דבתבים כאבריבים אחה אבל שיבא בתבנה

כעיר אחם דבר רבוק הוא ולריך עיון :

תגהות מיימוניות

°[כתב חשוב שם ז"ל ונראה דנחשים ועקרבים מתענין עליהם ע"כ] :

מז על המטר כיצד וכו'. ס' מדר מעניות וכו' (מעניות י"ם וכ"כ) במשנה מטמר שלין מחריעין על רוב נשמים ובגמרא אמר רב בטלה מחריעין עליהם מיד ואמרי מני הכי ומזכירו מן הפסנה כדי שלא יבא בעיהם קבריהם וכמ"ש רבינו:

מז תבואות שנמחה וכו'. משנה דלמן ס' מדר מעניות הסלו לאמור (דף י"ח ע"ב) ומירושה בגמרא שלם ירדו נשמים ומחרו ומנו מחריעין עליהן מיד ס"ל מחמן דוקא מיעי אבל יבשו לא מריעה אם מקיר ומירלו לא מלחמה מלחמה היה קמ"ל לאו מלחמה היה ע"כ. ומירושה לדמה רבינו דיבשו שב אין

ואחר כך ימצא לוקח. הרי זו צרת צבור ומתריעין עליה וזועקין עליה בשבת: **מז** יעל המטר כיצד. הרי שרבו עליהן נשמים עד שיצרו להן הרי אלו מתפללין עליהן. שאין לך צרה יתירה מזו שהבתים נופלין ונמצאו בתיהן קבריהן. ובארץ ישראל אין מתפללין על רוב הנשמים מפני שהיא ארץ הרים ובתיהם בנויים באבנים ורוב הנשמים טובה להן ואין מתענין להעביר הטובה: **מז** יתבואה שצטמחה ונמנע המטר והתחילו צמחין לייבש הרי אלו מתענין וזועקין עד שירדו נשמים או עד שייבשו הצמחים. וכן אם הגיע זמן הפסח או קרוב לו בארץ ישראל שהוא זמן פריחת האילנות שם ולא ירדו נשמים הרי אלו מתענין וזועקין עד שירדו נשמים הראויין לאילנות או עד שיעבור זמנם: **יז** וכן אם הגיע זמן חג הסוכות ולא ירדו נשמים הרבה כדי למלאות מהם הבורות השיחין והמערות הרי אלו מתענין עד שירד נשם הראוי לבורות. ואם אין להם מים לשתות מתענים על הנשמים בכל עת שלא יהיה להם מים לשתות ואפילו בימות החמה: **יח** פסקו הנשמים בין נשם לנשם ארבעים יום בימות הנשמים הרי זו מכת בצורת ומתענים וזועקים עד שירדו הנשמים או עד שיעבור זמנם:

(מעניות י"ד) נבי מיכון אמר מני מעניות הנשמים על מלנור בשתן ותנו כמלו:

ונעלים

פרק שלישי

א יהרי שלא ירדו להם נשמים כל עיקר מתחלת ימות הנשמים. אם הגיע י"ז בטרחשון ולא ירדו נשמים מתחילין תלמידי חכמים בלבד להתענות שני וחמישי ושני. וכל התלמידים ראיין לכך: **ב** הגיע ראש חודש כסליו ולא ירדו נשמים בית דין נחרין שלש תעניות על הצבור שני חמישי ושני. ומותרין בהן לאכול ולשתות בלילה. ואנשי משמר אין מתענין עמהן מפני שהן עסוקין בעבודה. וכל העם נכנסים לבתי כנסיות ומתפללין

א מיר מ' מקנו: ב מיר מ' מקנס: ג מיר מ' מקנס ופ"ם:

לחם משנה

מסמע דליכא מום דבר אחר מעוקים וכמ"ל ליכא דבא מיכא מיכוך כדכתיבנא. ונם מם קנה דהא מיכא מיר מהקיפוה ומיחד הכרדף מעוקים בנבנא כמ"ם בריש פ' דלמנן, והאור ל"ל בטיפון מקנ"ם כיון בלשון יפה בכתב אבל על כל המחריש אין מתענין מ' מתענין מ' מון מעיר מהקיפוה מבנ"ם מו נהר ומסיבה המימרמה וכו' אבל מל רבינו ז"ל קנה. מיכו בכתי י"ל דלא מם רבינו ז"ל לאחור ולהוליאה מן הכלל דבכ"מ דפ"ה דסמך מל

מו שהבתים עשוים ומנוקה בהיהם קבריהם. כ"ם דאיכא מעמא מחממעמין מה הקרקע ואינה מוליאה פירות כדאמרו אם בגמרא בבריתא בפתם לא מטרה ולא נמלה מכל זמן שהבנמים מרוכים וכו' ובדלי מאל אם מתפלין בדבר הרב"ם בר נמח בחבו הרב בים יוסף ז"ל בפי' מקנ"ל מלא מבנת' לימא כמעם יותר גדול וכן דקדק המור ז"ל בלשון מכתב אבל מרן מלנה מרוב הבנמים קנים בה ולא עוד מלא מלא במסילין וכו' אמנם דאיכא מעמא מחרינא דמחמעמין מלא מאם כמו ולא מעם

יותר גדול בבתיהן קבריהם:

מז ותתחילו לצמחים ליבש הרי אלו מתענים וכו'. ס"ב בנמנה (דף י"ח ע"ב) מעמ אבל לצמחים מעמ מחריעין עליהן מיד וכן מעמקו נשמים בין נשם לנשם ארבעים יום מחריעין עליהן מפני שהיא מכת בצורת ירדו לצמחים אבל לא ירדו לאילנות ולא לצמחים לאה ולזה אבל לא לבורות שיחין ומערות מחריעין עליהן מיד ס"ב. וכרב ב"ל בטיפון מקנ"ם כתב דסך הכרעה דצרעים שבמו הוי נמה מדכתב מחמנין ומעתן ולא כתב מחריעין ולדבריו בכל לאיך דמחמי' דמעקו נשמים בין נשם לנשם וירדו לצמחים אבל לא לאילנ בנמנה הכיהנו מחריעין וכן בבריאתא הכיהנו הכרעה מחריעין על מלילות בפרום הסמם ורבינו ז"ל לא כתב הכרעה בכל הוי מלא מעמיה ל"ל ב"ל דמ"ל לרבינו ז"ל דכל הוי הכרעות דמחמי' הוי בפה. ולי קמה דבכ"מ דמחכיר הכרעה אבל רבינו ז"ל בשומר אלמה מהכיהנו בנמנה מפום דפ"ה הכרעה בשומרות בנבנה אבל כל לאיך הי בשומר דמחמן ומיכון ומרנה ומחיל וכל הוי מהכיהנו כמנה אלא ומרו מלינן מחריעין מפרם רבינו ז"ל בשומר ומ"ם ובכתי מפרם נפה ושוד דבריאתא ומרו מחריעין על המלילות בפרום הסמם וכו' ומרו מם ומסכרה בומן מים בה מיהם מחריעין. ושוד אמר מחריעין על מלילות הוי נמה ומלונה וכו' וכך המסכרה בשומר. וכך דמחריעין על מלילות הוי נמה ומלונה בחדא בריאתא ובחד ליתנא אמרו. לכן בשיר מלילות דר"ל דאמר מכן בשיר שומר דברים בגירסא הרי"ף ז"ל. ומ"מ מסכן כ"ם מנמה דבחדא בריאתא כתיבה דאמר אבל כל המלילות הוי מנמה אבל לא אמר הנמה וכן דברי רבינו הנה בשומר ולא"ל מהי מאיר לחאל בגירסת הרי"ף רבינו וגם הרמ"ם ז"ל נרמה דברים בגירסת הרי"ף ז"ל בנמנה ומחיל בשומר לאי זה בגירסת מבינו הרמ"ם ז"ל. ולכבי מבינו מ"ם ז"ל בבריאתא לדמנה דמנה בבריאתא בכן לאבל ולשתות בלילה וכו'. אמרינ בגמ' בבריאתא (דף י"ב) מד מהי מלילות ושומרים עד שיעלה מ"ב. וכבר כתבו רבינו ז"ל בפרק לאמנן מכתב

מנה מלמנים מהכיר בכן עם הכרעה הוא. אבל מהי מיה לך לאומר דכיון דבינו ז"ל מהכיר בדיים הכרע דעל כל אלו הנרות מחריעין מפרש לבו הבמה לא מיעריך ליה לחאר ולומר מחריעים דכיון דבתר הכרעה מחריעין מפרש מהילא מעמא מהי הכרעה דאלמיל אמרן, ס"ב נם אם אמר נהגי דכיון דבבר הכיר לעיל דבמחר מחריעין ובמחל מפרש לחאוקה דאמר ס"ב כיון דבבר הכיר הכרעה מהילא מעמא דבר מעמא דאמר כאן מהי מלמדים נבר כיון דאבבר כב"ל בגבי דב"מ ובכתב מגרסבו כגירסת רש"י ז"ל ונרגיש בלשון מהי דס"ל לא כל אדם יכול לעשות אבל יחיד וכן לא לעשות אבל מלמיד ומלוא ר"י מריעם ומאמר דיכול לעשות אבל יחיד ומקנה מל מ' דבמחר בבריאתא מעמא מ"ב דר"י אמרו אמרו אבל אבל אמר דיכול לעשות אבל יחיד דל"מ אמר ר"י דיכול לעשות יחיד ודומה לומר דר' יוסי אמרו דחקה אבל כדכתב אם הרב"ל דל"מ בכל אדם אם ומלוכה אבל מלמדים דר"ל דיחיד נמר בכיון לומר דברים בגירסת הרי"ף ז"ל. ומ"מ אמרן כ"ם מנמה דבחדא בריאתא כתיבה דאמר אבל כל המלמדים יחידים מעמא אבל לא אמר הכם וכן דברי רבינו אם כדברי אמור ולא"ל אבי אמר בגירסת הרי"ף רבינו וגם הרמ"ם ז"ל נרמה דברים בגירסת הרי"ף ז"ל בנמנה ומחיל בשומר לאי זה בגירסת מבינו הרמ"ם ז"ל. ולכבי אבי ס"ם ז"ל בבריאתא לדמנה דמנה בבינו הרמ"ם ז"ל.

ב ומותרין בכן לאכול ולשתות בלילה וכו'. אמרינ בגמ' בבריאתא (דף י"ב) מד מהי מלילות ושומרים עד שיעלה מ"ב. וכבר כתבו רבינו ז"ל בפרק לאמנן מכתב

ג מיר מ' מקנו: ב מיר מ' מקנס: ג מיר מ' מקנס ופ"ם:

ב הגיע ל"ם כסלו וכו': ואנשי משמר וכו'. משנה פרק שני (דף מ"ה) נבי מנני משמר ומכ"מ מעניות כרלמנות לא כיו מתענין מי' מנני משמר בכהנים שבתה שבת: עברו

ג עברו אלו ולא נעשו וכו' . פ"ק בתענית (דף י"ב) ודין אמרי מסמר פ"ב (דף פ"ו) סברת הכתוב בתמה ובירוש הכהנים הין תעניתים הכהנים בכל שבת ושבת והמשמרה היתה תלויה לבני אבות לימי שבוע ואם תבבד הענוותה על אמרי בית אב בני משמרות היו מסיימין לתן: וכל תעניות שתוקנו וכו' . ז' סברת הגלגות שבתנא פ"ק ולענין תעניות שבוסק בה מבע"י חזיון לעמון דקאמר הכי אמ"ב שפוסק חוזר ואוכל ומבע"י עד שיבא המשם ואמן מהבהבה לן דה"מ היכא דלא קבלה עליה להעניתם אבל היכא דקבלה עליה לתענית פ"ב מיתבבר ליה לאוכל ולשתות דהא אמריק לענין אמן וכו' ולענין מאמר מיא היכא דליה ליה לאוכל ליה ליה לאמרי אי אמר הכי נמי כתב רב כפי נתן ז"ל בע"ל. ולזה כתב רבינו אם פבל ופסק ונמחר אלא לאכול וכו' לבי אמרו אסור אלא בשנמחר אלא לאכול אבל אם לא נמר אלא לאכול ודאי אינו אסור והנמר הזה הוא קבלת התענית שהחיירו בהלכות ויש מן האחרונים ז"ל פתלוק בזה ואחרו אמתיי פסק על דעת אלא לאכול מחר ואוכל כל היום והבינא ז"ל לזה לזה מן המדרש המוכר בתיבה רבנו דרבי יהודה בן בתירא אחר שאכל ופסק ערב יום הכפורים חזר ואכל הרבה לבבוד אדם אחר שזיעתו. ומני מותר שאם כותב הלכות ורבינו הים בפרקו עליו בתיבות ואולם בשפתיו אלא יאכל עד היום וקבל עליו תענית אין מן המדרש הזה הסובה עליה מ"מ כתב הרמב"ן ז"ל שאין קבלה אוסרת אלא ביום הכפורים שיש לו תוספת דכיון שהוא מקבל מבעוד יום אפילו קודם זמן התוספת הרי זה אסור אבל אחר תעניות שאין להם תוספת אלא אין קבלה אוסרת בהן ואם"ם אחדברי רבינו נראה שיש לתעניות אלו תוספת כתב לתעלה כמוך כמו שעושין בלוס כפור דברי הרמב"ן ז"ל נראין מיקר לא יהיו אחרונים אלו מתעתה בשב שיבאבתר בפ"ה שאין לו תוספת כמו שאבאר שם.

ד בשלש תעניות אלו וכו' . כל אלו הפרטיים שהזכיר רבינו מבוארים שם בתוספתא (י"ב) ונמבאו (י"ג) מון אם"ם בסיבה שאם להעביר

ומתפללין וזועקין ומתחננין כדרך שעושין בכל התעניות: **ג** עברו אלו ולא נענו בית דין נוזרין שלש תעניות אחרות על הצבור שני וחמישי ושני. ובשלש אלו אוכלין ושותין מבעוד יום כמו שעושין בצום כפור. ואנשי משמר מתענין מקצת היום ולא משלימין. ואנשי בית אב והם העוסקין בעבודה באותו היום לא יהיו מתענים כל עיקר. "וכל תענית שאוכלין בה מבעוד יום אם אכל ופסק ונמר שלא לאכול אינו חוזר [ת] ואוכל אף על פי שיש שהות ביום: **ד** בשלש תעניות אלו כל העם אסורין בעשיית מלאכה ביום ומותרין בלילה. ואסורין ברחיצת כל הגוף בחמין אבל פניו ידיו ורגליו מותר לפיכך נועלין את המרחצאות. ואסורין במיכה ואם להעביר את הזוהמא מותר. ואסורין בתשמיש המטה. ובנעילת הסנדל בעיר אבל בדרך מותר לנעול. ומתפללין בבתי כנסיות וזועקין ומתחננין כשאר תעניות: **ה** עברו אלו ולא נענו בית דין נוזרין שבע תעניות אחרות על הצבור שני וחמישי ושני וחמישי ושני. ובאלו השבע בלבד עוברות ומניקות מתענות אבל בשאר התעניות אין עוברות ומניקות מתענות. ואף על פי שאינן מתענות אין מענגות עצמן בתפנוקים אלא אוכלות ושותות [ג] כדי קיום הולד: **ו** ובשבע תעניות אלו אנשי משמר מתענין ומשלימין. ואנשי בית אב מתענין מקצת היום ולא משלימין. וכל דבר שהוא אסור בשלש אמצעיות אסור באלו השבע

האחרונות

א מזר סי' תקע"ג ומ"ש סמ"ג עשין דרנגן כג:

לתעביר לה האוהמא מוחר ולמד אם רבינו מקו"ו מאכל המוכר עם (דף י"ג) היתר זה ודבר ברור סוא. ודין המפלה ר"ל שאין בכם הוכאם ומדר המוכר בתחרוטות בריאתם עם פרק שני (דף פ"ו):

ה עברו אלו ולא נעשו וכו' . בגמרא שם (דף י"ג). **ובאלו** שבע אלבד וכו' . **עם** (דף י"ד) מני חדא דעוברות ומניקות מתענות בראשונות ואין מתענות בראחרונות ואינו אידך מתענות בראחרונות ואין מתענות בראמצעות ואינו אידך אין מתענות לא בראחרונות ולא בראמצעות אחר כך עמדו מקום אידך זו מיקר הטבחא עם. ומיהו לדעת רבינו שהבריאות הללו מוקמת מ"ע על ז' וכ"ב עמדו עמדו בבריאתם מינתא ומיהו אחרונות הן שבע אלו שאין אחריהן תעניות. ואמצעות הן עם תעניות ראשונות ואלה עמדו בבריאתם מינתא. אבל יש נוסחא אחרת מתענות המרבה לבולה. ואף לנוסחא ראשונה מיהו ר"ל שכל הבריאות מסכימות שבשלש אמצעות הן מתענות בלבד ולא בראשונות שהרי אינם חיוביים כל כך ולא בשבע אחרונות לפי שהן מרובין ולא אוכלה להתענות בהן ובריאתם ראשונה קובלה האמצעות ראשונות (לא) ראשונות עם ואחרונות אחרונות מעם יבריאתם שהיה קובלה ראשונות ג' ראשונות ואחרונות הן האמצעות ובריאתם שלשה קובלה ראשונות ראשונות מעם ואחרונות אחרונות מעם ולא דברה אמצעות אבל תחילה שתתענה בהן כיון שלא אמרה אין מתענה אחמר מהן אבל אינו מיקום ז"ל ואף כן פי' הרמב"ד ז"ל ואף בהלכה כתוב בסיקום שהן מתענות בתענעיות בלבד ב"כ בס' העתים. ובירושלמי מוקרם ג"כ שאין מתענות בשבע אחרונות ורבינו הפסיק לו התחבור לפי לשון הגמרא כי כדור הוא שבאמון יותר לאות לסיקומו מתה שהוא לפי הבריאה האחרונה ומ"ם ואמ"ם שאין מתענות אין מענגות עצמן וכו' דבר מבואר הוא בירושלמי בתוקן שאין מתענין.

ו ובשבע תעניות אלו וכו' . פרק שני (דף ט"ו) דברי חכמים בתמה:

וכל דבר שהוא אסור וכו' . מבואר שם פ"ק (דף י"ג ע"ד):

ויתרות

לחם משנה

שכתב וכל תעניות שאוכלים בה בלילה אין לאכול אין יחיד וכו' והרב"ז בסי' תקפ"ד כתב דין זה בשם רבינו ז"ל ואין נוהג דבריהם היא דבהיגנא:

ג וכל תעניות שאוכלים בה חצי"ו וכו' . בפ"ד דתענית (דף ג') הגיה כל שהוא מחתם ס' בתב אסור לאכול בשר ובשתות יין ואסור לרחון וכו' ר' ישמעאל בר"י אומר מאוס מכנו כל שעה שיותר לאכול וכו' וכפי מה שחברם הרמב"ן ז"ל בריאתם זו בדרכיב הרא"ש ז"ל בפסקיו לרבנן אית להו דאכל שעדה שיפסיק בה בפ' בתב אסור לרחון עם ואילך אבל מותר לאכול ולשתות עד ב"ם ור' ישמעאל בר"י אית ליה לרחון כמי מוחר וכיון פי' הרמב"ד ז"ל דבנאים שם בפסקיו נפקא לן דבמי בתב אחר שהפסיק אינו יכול לאכול אין לח"ק בין לר"י בר ר"י והרמב"ן ז"ל חתם על הרי"ף ז"ל אין לו הבינה בהלכתו ונם מ"ל דיש לחתום עד ב"ם ור' ישמעאל בר"י אמילק בין ב"ב לבפר הענוים אלא הך כללא דבילא הוה לכל התעניות והבשתא קבה לי חפ' בהיא בריאתם כפי' הרמב"ד ז"ל דין זה ליתיה בפ"ב אלא תשאל שעדה שבפסיק בה אסור לאכול ואיכו ביל הבא כללא דמוחר ולא ראינו בדיני ב"ב שהילק שם שיבא אסור לאכול אמצע דאית ליה דפ"ב שוה לכל שאר התעניות דמוחר לאכול אחר שבפסיק אפ"ב קבלו בפיכום ואי חפ' בפי' הרמב"ן ז"ל מ"מ היה לו להזכיר בדיני ב' בתב דאסור לרחון אחר שהבבחיק בה ק. ולאיתי להרא"ש ז"ל שבתב בפסקיו על דברי הרמב"ן ז"ל ולא כן עמא דבבל ודבר הימה בתב שיהיה מוחר לאכול ולשתות ויהא אסור לרחון ולכוך. ואיכא למידק עליה מה שתקשה להרמב"ן ז"ל הא ע"ב ת"ק סבר הכי דע"ב ת"ק שיפרש הוא הבריאתם אלא בתחרוטות הוא מיהו הבראחרונות שם והאחרונות הם לאכול אחר הפסקה ואיכו ז"ל סבר בהבך אם כן ולאי דאית ליה פירוש הרמב"ן ז"ל בבריאתם וכיון שכן ת"ק ע"ב אית ליה הכי ומה שבתב כן הרמב"ן ז"ל הוא מאוס דר' ישמעאל בר ר' יוסי יחידאה הוא דבתב הוא ז"ל ור"מ אה אחה עליו כיון דדברי ת"ק הכי הוא, ואפשר דהמיא עליו דאע"ב דדברי ת"ק הם מ"מ לא היה לו לפסוק אלא בר' ישמעאל דמסתבר טעמיה דדברי ת"ק הם דברי הימה לאיך אפשר שיהא מוחר לאכול ולשתות ואסור לרחון ועם זה יש לא לו תירון לרי"ף ז"ל ולרבינו ז"ל דמשום הכי אפקו בר' יוסי. ולפ"ז אין תירון כיון דשעה בתב לאסר תעניות דבבולה אחר שבפסיק מוחר לאכול ולרחון ולסוך ולכך לא אוקרנו לבאר בלל בתשעה בתב. ועוד יש לתת

עמם מפני דר' ישמעאל בר ר' יוסי מפם אינו אמרו וקיימא לן דר' יוסי נמוקו עמו ולכך פסקו מוחיה:

ד בשלש תעניות אלו וכו' . כתב ה"ה ודין התפלה ר"ל שאין בהם התוספת והחדר המחבר בתחרוטות בריאתם אם פ"ב . הבריאתא היא דאמרנו אם בימים ב"ב (דף ט"ו) ג' תעניות ראשונות ואינה נמנסים לבה"ב ומתפללין בדרך מתחללין בכל הסנה מלה ע"ב ומתפרס בדרך שתפללין וכו' הייט שאין מוסיפין על הסדר דאי לתעוסי דאין מוזיאין הבינה לרחוקה בל עיר הרי בבר אמרו ונכנסין לבה"ב . ובקה על דה דאם עבבר הבריאתם כן לנשבת קמא דפ"ב דאיתי ליה דאחרים ב"ד בתחנעיתא קבה מהך בריאתא ולנ"ב דהתם דאיתי ליה דלא מלינן ב"ד בתחנעיתא אתאי לא מייתי סיעתא מהך בריאתא וכבר הקשו ההם' קשיא זו בפ"ב ומיהו אלו אחת הבריאתא אלא שאין אלו אינו מלינין הבינה לרחוקה בל עיר אבל לה"ה ז"ל דסובר דאין בבר הבריאתא כן קבה. וי"ל דה"ה ז"ל לא אי' כן הבריאתא אלא אחר דאית לן הלבתא בל"ב דפ"ב דאיתי ליה דלא מלינן בתחנעיתא דבן אתי לאסבק בל"ב והבתא מבבר הבריאתא בבה"ב ומ"מ אין הבריאתא הבבר בל בך דים לדחוה בחיבון הבוב ז"ל ומ"מ ק"ל הבבבר נמוה הוא מבוב דבבוע ז"ל אבל בלישנא בתרא דבבבר אבי ובבה לו לה"ה לבהיבר דחה אבהיבר אינו מבוחר יבה אם לא מבעה לנו הסוגיא דבבבר בבה:

ה עברו אלו ולא נעשו וכו' ובאלו הבבע אלבד עובדות וכו' . בעיני בדבהב ה"ה ז"ל ובבי בגמרא בבאות לבם לבאות ובבבריאתא דאחרה מבעות בבאות ולא בתחרוטות הוא מבוס הבבאות בם והתחרוטות הם ז' ואמ"ם מיבוות להתענות בם שבע אין יבוות ל"ב בם בבאות הבמ"ן ז"ל בבבריאתם וכיון שכן ת"ק ע"ב אית ליה הכי ומה שבתב כן הרמב"ן ז"ל הוא מבוס דר' ישמעאל בר ר' יוסי יחידאה הוא דבבתב הוא ז"ל ור"מ אה אחה עליו כיון דדברי ת"ק הכי הוא, ואפבר דהמיא עליו דאע"ב דדברי ת"ק הם מ"מ לא היה לו לבסוק אלא בר' ישמעאל דמסתבר טעמיה דדברי ת"ק הם דברי הימה לאיך אפבר שיהא מוחר לאכול ולשתות ואסור לרחון ועם זה יש לא לו תירון לרי"ף ז"ל ולרבינו ז"ל דמבוס הכי אבבע בר' יוסי. ולפ"ז אין תירון כיון דבבעה בתב לאסר תעניות דבבולה אחר שבבסיק מוחר לאבבל ולרחון ולבבך ולכך לא אוקרנו לבאר בלל בתבעה בתב. ועוד יש לתת

לדידהו

הגהות מיימוניות

[ת] וכ"ם ר"י אלפס וזלא כדברי גאון אבל התוס' פסקו שיכול לחזור ולאכול ולשתות כל זמן שיש שהות ביום עד שיבא השמש. וכן פר"ח וכן כתב באלפסי שפסק הגאון וראייתו מהא דאיתא באגדת איכה רבתי ר' יחודה בן בתירא אזל לציציון בערב צום רבה אתא ריש בכישתא לזמוניה א"ל אכלית ופסקית א"ל אשגח עילוחי דלא לישרון ההוא דבי לא אשגח עילויה אזל עייסה ואכל מכל עיגול חד פתית וכו' . אמנם סהר"ם כתב בפרק בכל תעניות אלו אינו מקבל בר ר' יוסי מקפ"ל בסי' תקפ"ד כתב דין זה בשם רבינו ז"ל ואין נוהג דבריהם היא בדהיגנא:

מתחם ס' בתב אסור לאכול בשר ובשתות יין ואסור לרחון וכו' ר' ישמעאל בר"י אומר מאוס מכנו כל שעה שיותר לאכול וכו' וכפי מה שחברם הרמב"ן ז"ל בריאתם זו בדרכיב הרא"ש ז"ל בפסקיו לרבנן אית להו דאכל שעדה שיפסיק בה בפ' בתב אסור לרחון עם ואילך אבל מותר לאכול ולשתות עד ב"ם ור' ישמעאל בר"י אית ליה לרחון כמי מוחר וכיון פי' הרמב"ד ז"ל דבנאים שם בפסקיו נפקא לן דבמי בתב אחר שהפסיק אינו יכול לאכול אין לח"ק בין לר"י בר ר"י והרמב"ן ז"ל חתם על הרי"ף ז"ל אין לו הבינה בהלכתו ונם מ"ל דיש לחתום עד ב"ם ור' ישמעאל בר"י אמילק בין ב"ב לבפר הענוים אלא הך כללא דבילא הוה לכל התעניות והבשתא קבה לי חפ' בהיא בריאתם כפי' הרמב"ד ז"ל דין זה ליתיה בפ"ב אלא תשאל שעדה שבפסיק בה אסור לאכול ואיכו ביל הבא כללא דמוחר ולא ראינו בדיני ב"ב שהילק שם שיבא אסור לאכול אמצע דאית ליה דפ"ב שוה לכל שאר התעניות דמוחר לאכול אחר שבפסיק אפ"ב קבלו בפיכום ואי חפ' בפי' הרמב"ן ז"ל מ"מ היה לו להזכיר בדיני ב' בתב דאסור לרחון אחר שהבבחיק בה ק. ולאיתי להרא"ש ז"ל שבתב בבפסקיו על דברי הרמב"ן ז"ל ולא כן עמא דבבל ודבר הימה בתב שיהיה מוחר לאכול ולשתות ויהא אסור לרחון ולבבך. ואיכא למידק עליה מה שתקשה להרמב"ן ז"ל הא ע"ב ת"ק סבר הכי דע"ב ת"ק שיפרש הוא הבריאתם אלא בתחרוטות הוא מבוס הבבאות בם והתחרוטות הם לאכול אחר הפסקה ואיכו ז"ל סבר בהבך אם כן ולאי דאית ליה פירוש הרמב"ן ז"ל בבריאתם וכיון שכן ת"ק ע"ב אית ליה הכי ומה שבתב כן הרמב"ן ז"ל הוא מבוס דר' ישמעאל בר ר' יוסי יחידאה הוא דבבתב הוא ז"ל ור"מ אה אחה עליו כיון דדברי ת"ק הכי הוא, ואפבר דהמיא עליו דאע"ב דדברי ת"ק הם מ"מ לא היה לו לבסוק אלא בר' ישמעאל דמסתבר טעמיה דדברי ת"ק הם דברי הימה לאיך אפבר שיהא מוחר לאכול ולשתות ואסור לרחון ועם זה יש לא לו תירון לרי"ף ז"ל ולרבינו ז"ל דמבוס הכי אבבע בר' יוסי. ולפ"ז אין תירון כיון דבבעה בתב לאסר תעניות דבבולה אחר שבבסיק מוחר לאבבל ולרחון ולבבך ולכך לא אוקרנו לבאר בלל בתבעה בתב. ועוד יש לתת

בפרק בכל מערבין דאין נראה לו ראיה שזה המעשה בבקר היה והא דקאמר אכלי דבבקר ופסקי פירוש שבעתי דאם ת"ל בערב היה וקא"ל פסקית בתכוונתי שלא לאכול היום עוד א"כ היה תופס איסור דבר שלא לחזור ולאכול ואיך חזר ואכל ע"כ ובר"ה דאינו ראיה כדפ': [לשון טיסן תקע"ח ופסק בעוברות ומניקות שאין מתענות אלא באמצעיות כראיתא במגיד משנה דלא כעסור]: [כ] וכן איתא בירושלמי. ע"כ:

ז ויתרות אלו שבהן בלבד וכו'. פס בתוספתא (דף י"ב:) מס אלו יתרות על הראשונות שבאלו מתריעין ושעלין אם החמישי בשני מעין עם המנחה וכו' שתריע מפני כבוד השבת ונגמר (דף י"ד.) הגה בשני מעין לעת ערב ובחמישי פותחין מפני כבוד השבת. יש לו ב' פתחים פותח אחד ושעל אחד ולפס יש לו אלמנא לאריה פותח בדרכו ושוב מנעל. ובפרק שני (דף פ"ו) בשבת אחרונות שוקלין אם הסיבה דרבים אבל פיר וכו' ואזקן שבכם שוקר לאריה דבני אבותיו וכו' ושוקר לאריה ל"ד נרשם י"ח שבכל יום ויום ושוקר עוד שם ברכות. ובחב רבינו שבאחרונה ומתחה כיו משוקין אותן אע"פ אלא נשבעה בעינא כיון שהאחרונה משוקין אותן ואלא בתחלה בעינא כיון לכם לאריה וכ"כ הרמב"ן ז"ל:

ח עברו אלו ולא וכו'. פ"ק (דף י"ב:) תנינא מעברו אלו ולא עברו מתענין בתענית ומתן ובגנון ובגפיטה ובאירוסין ובנשואין ובשאלת נכו' חמה בנין בנין של שמחה בעיטה בעיטה בעיטה בעיטה של שמחה לתיבה בנין בנין של שמחה זה הבונה כיון הנהוגה לבעל לי א כיון בעיטה של שמחה זה הטעם הבונגרקי של מלכים. והחלטות ירחמלמי הדם לחיתת בנבנין של שמחה אבל אם כיון כולו בונה כוסרו ובוכנו ע"כ. ומכאן למד רבינו דלאו מחנות מתם ולאו דוקא מבונגרקי מתם אלא כיון בכן דהייט ליוד וכיוד ובעיטות הבעיטות לבריה ולהחמנג:

ומעמעין באירוסין וכו'. כתב רבינו אע"פ לא קיים מצות פריה ורביה. דבר אחר הוא שאינו מבטל מצוה נשוכה. ובגמרא (דף י"ח) אסור לאדם שיעמוד מקום בפני רעבון יאמר הבוחר כנים ממעמין מעמן בפני רעבון:

ומעמעין בשאלת אנשים בין אדם וכו'. בגמרא שם (דף י"ב. ודף י"ד.) בשאלת אנשים בנין אדם לאחרינו בנני אדם המוסיפים לאקוים וכו'. ובגמ' מ"ב חברים אין כיוצאים שאלת אנשים ושם הארץ שאל מתיריין לו בשפה רפה ובכובד ראש:

ט תלמידי חכמים מוזרין וכו'. בגמרא (דף י"ב:) היתידים מוחרין ומתענים עד שיצא מיכן ומסרם ניסן ניסן של תקופה. וכתב רבינו אבל לא על הצבור אסורים פ"ק (דף י"ד) כ"י כשיצא נגר י"ב חמרים אלא

השגת הראב"ד

"מ"ש בלי וכו'. ל"ש על הכשרה אלי מודה לו שאינו שם מקומות שמקרימים חודשים אין לכם בשפר בלתי בהגמים עד המון בתוכר בתשבה. עכ"ל:

כסף משנה

ז ויתרות אלו. שבהן בלבד מתריעין ומתפללין ברחוב העיר. ומורידין זקן להוכיח לעם כדי שישובו מדרכם. ומוסיפין שש ברכות בתפלת שחרית ובתפלת מנחה ונמצאו מתפללין כ"ד ברכות. ונועלין את החנויות. ובשני מטין לעת ערב ופותחין את החנויות. אבל בחמישי פותחין כל היום מפני כבוד השבת. ואם יש לחנות שני פתחים פותח אחד ונועל אחד. ואם יש לחנות אצטבה פותח כדרכו בחמישי ואינו חושש: ח עברו אלו ולא נענו. ממעטין במשא ומתן ובבנין של שמחה בגון ציור וכיור. ובנטיעה של שמחה בגון מיני הדס ומיני אהלים. וממעטין באירוסין ונישואין אלא אם כן לא קיים מצות פריה ורביה. וכל מי שקיים מצות פריה ורביה "אסור לו לשמש מטתו בשני רעבון. וממעטין בשאלת שלום בין אדם לחבירו. יותלמידי חכמים לא ישאלו שלום אלא כנזופין וכמנודין למקום. ועם הארץ שנתן להם שלום מחזירין לו בשפה רפה וכובד ראש: ט תלמידי חכמים חוזרין לבדם ומתענים שני וחמישי ושני עד שיצא ניסן של תקופה אבל לא הצבור. שאין נוזרין על הצבור בשביל נשמים שלא ירדו יתר משלש עשרה תעניות אלו. וכשמתענין היחידים עד שיצא ניסן מותרין לאכול בלילה ומותרין בעשיית מלאכה וברחיצה ובסיכה ותשמיש המטה ונעילת הסנדל כשאר כל התעניות. ומפסיקין לראשי חדשים ופורים. יצא ניסן של תקופה והוא כשהגיע השמש לתחלת מזל שור אין מתענים. שאין הנשמים בזמן הזה אלא סימן קללה הואיל ולא ירדו כל עיקר מתחלת השנה: י *במה דברים אמורים בארץ ישראל וכל הדומה לה. אבל מקומות שעונת הנשמים שלהן קודם י"ז במרחשון

א מור פי' מקצר: ב מור פי' מקשה:

לדידיכו דמתענה בתענעיות ולא בתחרונות מע"ג דבראשונות מגיני אבל לרבינו ז"ל בתחרונות דקאמרה גמרא דמתענות קאמר כתם לתן מתענה ובראשונות אמי פגיני דהתם קאמר דמתענות ובגמרא דיון מוכרת לתן מתענה דקאמר נקוט מגיחת ביון: ז ואם יש להנות לאנשה וכו'. בגמ' (דף י"ד:) תנא אמרי בני עד הערב ובמתיבתא פותחין כל היום כולו מפני כבוד שבת היו לו שני פתחים פותח א' ונועל א' כיה לו אלמנא כבוד פתחו פותח ונועל בדרכו ושוב הוסם ע"כ. ובגלה דרבינו ז"ל מפרש כך. אע"פ שאמרו במתיבתא דשותחין כל היום כולו מפני כבוד שבת מ"מ אם היה לחנות שני פתחים הרי יכול לנעול אחד ולפתוח אחד ודיו. ואחר עוד דאע"פ דיש לחנות ב' פתחים אם יש לה אלמנא פותח ונועל בדרכו כלומר הני פתחים ואין צריך לפתוח א' ולנעול א' וכולה טיפא בתמיבתא הוי ולא בשני וכן בגלה מדברי הרב כ"י ז"ל בסימן תקפ"ה:

ח ומעמעין בשאלת ומתן וכו'. בתשובה בחב מגיה מ' הרמלן (דף מ"ג) בריתא כי הלשון מורה בפירוש דע"ב תקופה של ניסן מבטל ליה מלי מיסן של תקופה דהבריס הרמלים. לכך בגלה ודאי כפי' רבינו ז"ל שמיום תקופת ניסן מוציס *(מעלה מעבר) (ל"ל שנרין לחתוך לאו בשני מלות):

ל' יוס עד שבנגס בשמש בתחלת מזל שור דתקופה של ניסן כתב רבינו ז"ל פ"ט מכל' קדוש החדש הים הפעה והחלק שבנגס הפמש בגלה מזל מלה ובהליכת מזל שור שנכנין ל' יוס יותר מעט ולא בכנס לתזל שור הה הנקרא ניסן של תקופה לעבר דמיון ניסן מיום התקופה דומה לע"ם בפ"ק דר"ה שבע דתקופה דמיון שבע מיום התקופה של מבת הבא ומי כיונא בזה והוא עיקר הבירוס דבשיבבו אלו הימים אחר תקופה של ניסן לא יתפלא עוד: אבל לא הבטר. כתב פ"ה ז"ל מפרש פ"ק ר"י בתיפה כמנגר תעניתא וכו'. גרלה דסובר דהא דר' יהודה בתיפה (דף י"ד) בתעניתא המבר מיירי ודברי לקומים מדברי הרי"ף ז"ל בהלכות וכבר מבר הר"ן ז"ל על זה דלתן גרלה כן מדברי הגמ' דלמרו אם רבי אמי דשבר ערמיה הוא דשבר אלא אע"פ מיירא בר אבא אע"פ יומם לא אבו וכו', ולפלי ז"ל ונראין זה דהני דהתעניות הוי בשביל הגשמים אבל מבר אמר ר' אמי בתעם מבר מבריחין ולא אלה מבר מיגיא אמן אל בריעות בתמע לדים ליה לאיבא בשאר מרעעות כן ומל זה תקפ אלו רבי אבא דאיבא כן אלא לאנשמו דהם אלא לא בתעמות בשאר מרעעות ולכך נתן מעם זה אבל אינו כן לאיבא אלא בגשמים אבל לא בשאר מרעעות ומם זה נפתלקה מתיבת הרי"ן ז"ל ומל זה הדרך הלך ה"ה ז"ל:

י בד"א בא"י וכו'. בפ"ק דתעניות (דף ו') מיפלינו ר"מ ור' יוסי ור' יהודה בתוך ג' רגישות ר"מ אים ליה לאמרה בא' בתרתין ביומות בשבתה בו אפילה כי"ז בו ר' יהודה אומר בשבתה ובשבתה שבר ובשלשה ושבעים ר' יוסי אומר בשבתה עבר

ומעמעין באירוסין. הטוס' כתבו בפ"ק דתגילה (דף כ'. בד"ה מתפקין) דיקר דמתפקין באירוסין הוי אלא יתרבו כלל ומתיבי מתפשה בלב שמקרבין בו ע"כ. בתיבה הוי אלא יתרבו כלל ומתיבי מתפשה בלב שמקרבין בו ע"כ. ול"ל דבריי רבינו ז"ל שבתב אח"כ לא קיים ע"ו מצות אלו אסור ובתשובה בלב חיים בהיות בריתם דהתולן שבהתיי שמקרבין ול"ל המור ז"ל בסימן הקנ"ה וכ"כ רבינו ז"ל בפ' בעיני מכ' מיטות מוהר לאדם בכל יום מל אפילו בפ' בלב וכו' ומ"ל ק"ק בל ה"ה ז"ל שבתב נעיל בדלם פרק זה דבריי כרמב"ן ז"ל נראין שיקר לא יפו אלו המורים מפ' בלב מיתבאר בפרק המיתי אמין ל' הוספה ע"כ. הבמה אלין לפלי לרוים המורים יוהר מתפשה בלב ובלן נראה דהמורין יוהר בלבמיבנא. ולם כן מתבטל ק"ו דדיה ונ"ע:

ט יצא ניסן של תקופה וכו' אין מתענין וכו'. בסוף פ"ק דתעניות (דף י"ב:) אמרו יצא ניסן וירדו נשמים (הנשמים) סימן קללה. ובירושלמי אמרו אל זה ובלבד ניסן של תקופה ע"כ. וכתוב ז"ל בתב בפי' תקופה"ה יצא תקופה ניסן. ובאמת אמין בלשון מורה בפירוסו דע"ב תקופה של ניסן מבטל ליה מלי מיסן של תקופה הדבריס הרמלים. לכך נראה ודאי כפי' רבינו ז"ל

*(ל"ל שנרין לחתוך לאו בשני מלות):

ומעמעין בשאלת אנשים בין אדם לחבירו. הטוס' כתבו בפ"ק דתגילה (דף כ'. בד"ה מתפקין) דיקר דמתפקין באירוסין הוי אלא יתרבו כלל ומתיבי מתפשה בלב שמקרבין בו ע"כ. ול"ל דבריי רבינו ז"ל בפ' בעיני מכ' מיטות מוהר לאדם בכל יום מל אפילו בפ' בלב וכו' ומ"ל ק"ק בל ה"ה ז"ל שבתב נעיל בדלם פרק זה דבריי כרמב"ן ז"ל נראין שיקר לא יפו אלו המורים מפ' בלב מיתבאר בפרק המיתי אמין ל' הוספה ע"כ. הבמה אלין לפלי לרוים המורים יוהר מתפשה בלב ובלן נראה דהמורין יוהר בלבמיבנא. ולם כן מתבטל ק"ו דדיה ונ"ע:

ט יצא ניסן של תקופה וכו' אין מתענין וכו'. בסוף פ"ק דתעניות (דף י"ב:) אמרו יצא ניסן וירדו נשמים (הנשמים) סימן קללה. ובירושלמי אמרו אל זה ובלבד ניסן של תקופה ע"כ. וכתוב ז"ל בתב בפי' תקופה"ה יצא תקופה ניסן. ובאמת אמין בלשון מורה בפירוסו דע"ב תקופה של ניסן מבטל ליה מלי מיסן של תקופה הדבריס הרמלים. לכך נראה ודאי כפי' רבינו ז"ל

*(ל"ל שנרין לחתוך לאו בשני מלות):

ל' יוס עד שבנגס בשמש בתחלת מזל שור דתקופה של ניסן כתב רבינו ז"ל פ"ט מכל' קדוש החדש הים הפעה והחלק שבנגס הפמש בגלה מזל מלה ובהליכת מזל שור שנכנין ל' יוס יותר מעט ולא בכנס לתזל שור הה הנקרא ניסן של תקופה לעבר דמיון ניסן מיום התקופה דומה לע"ם בפ"ק דר"ה שבע דתקופה דמיון שבע מיום התקופה של מבת הבא ומי כיונא בזה והוא עיקר הבירוס דבשיבבו אלו הימים אחר תקופה של ניסן לא יתפלא עוד: אבל לא הבטר. כתב פ"ה ז"ל מפרש פ"ק ר"י בתיפה כמנגר תעניתא וכו'. גרלה דסובר דהא דר' יהודה בתיפה (דף י"ד) בתעניתא המבר מיירי ודברי לקומים מדברי הרי"ף ז"ל בהלכות וכבר מבר הר"ן ז"ל על זה דלתן גרלה כן מדברי הגמ' דלמרו אם רבי אמי דשבר ערמיה הוא דשבר אלא אע"פ מיירא בר אבא אע"פ יומם לא אבו וכו', ולפלי ז"ל ונראין זה דהני דהתעניות הוי בשביל הגשמים אבל מבר אמר ר' אמי בתעם מבר מבריחין ולא אלה מבר מיגיא אמן אל בריעות בתמע לדים ליה לאיבא בשאר מרעעות כן ומל זה תקפ אלו רבי אבא דאיבא כן אלא לאנשמו דהם אלא לא בתעמות בשאר מרעעות ולכך נתן מעם זה אבל אינו כן לאיבא אלא בגשמים אבל לא בשאר מרעעות ומם זה נפתלקה מתיבת הרי"ן ז"ל ומל זה הדרך הלך ה"ה ז"ל:

י בד"א בא"י וכו'. בפ"ק דתעניות (דף ו') מיפלינו ר"מ ור' יוסי ור' יהודה בתוך ג' רגישות ר"מ אים ליה לאמרה בא' בתרתין ביומות בשבתה בו אפילה כי"ז בו ר' יהודה אומר בשבתה ובשבתה שבר ובשלשה ושבעים ר' יוסי אומר בשבתה עבר

ל"ג ז ונועלים אם החמישי ובשני מעין לעת ערב ופותחין אם המחרתן. כך היא הגרסא המדויקת ובקלא כתובה בעתות:

י בד"א בא"י וכל הדומה לה אבל מקומות שעונת הגשמים אלהים קודם י"ז במרחשון וכו' ומוסיף אחר"כ כמו ז' ימים. עמוד

או אחר זמן זה כשיגיע זמנם ולא ירדו גשמים יחידים מתענים שני וחמישי ושני. ומפסיקין בראשי חדשים ובחנוכה ובפורים. ושוהין אחרי כן כמו שבעה ימים. אם לא ירדו גשמים בית דין גוזרין על הצבור שלש עשרה תעניות על הסדר שאמרנו: יא כל תעניות שגוזרין הצבור בחוצה לארץ אוכלים בהם בלילה ודיניהם כדין שאר התעניות. שאין גוזרין על הצבור תענית כנגון צום כפור אלא בא״י בלבד ובגלל המטר. ובאותן עשר תעניות שהן שלש אמצעיות ושבע אחרונות:

פרק רביעי

א א״בכל יום ויום משבע תעניות האחרונות של מטר מתפללין על סדר זה. מוציאין את התיבה לרחובה של עיר וכל העם

א מור פי׳ מקצת:

לחם משנה

מעמו שכך שוהין בא״י שהרי כשהגיע ר״ז במרהמון ולא ירדו גשמים היחידים מתענין ב׳ וה׳ וג׳ ומצלמו עמדים בכ״ה להשון ומס הגיע ר״ח כסלו ולא ירדו גשחים ר״ד גוזרים רב׳ תעניות הרי ה׳ ימים שנשלמו מהשון ויום ר״ח כסלו הרי ו׳ ימים וכשביעי שהוא מתרת ר״ח כסלו מתחילים להתענות אם הוא יום ג׳ ואם לא יסיה יום שני ימיתיו מלהתענות עד יום ג׳ הבא ראשון ומצלמו שוהים יותר מ׳ ימים. ואכשר שחשבי כך כתב שוהין כמו ו׳ ימים מפני שנשמעים שוהים יותר מהשבה אבל קשה שלא ר״ל לכתוב אלא שוהים כמו ו׳ ימים שהרי ה׳ ימים מסוף חדש חשון ויום ר״ח כסלו ו׳ ימים ולא ז׳. ואשכר שרבינו כתב כמו ו׳ ימים והיה כתוב ו׳ ובעה הסופר בין ו׳ לז׳. ויותר נכון לומר כי מפני שבשר״ח כסלו אינו אלא יום אחד הם שבה ימים וכשר״ח כסלו ג׳ ימים הם ז׳ ימים לעיקר כתב כמו ז׳ ימים. והר״ן כתב אלא נתחלרו לו יפה דברי רבינו:

ונותנין

מבר ובשברים ושלשה ובר״ח כסלו וכן היה ר׳ יוסי אומר אין היחידים מתענין עד שיגיע ר״ח כסלו ואחרו שם אחר רב חסדא הלכה כר׳ יוסי אמיתר מהני לה לאלי דרב חסדא בהא ליתא בשלשה במרהמון שוחלים את הגשמים ר״ג אומר בשבעה בו אמר רב חסדא הלכה כר״ג בתמן מאוה הא דתניא רבב״ג אומר נשמים וכו׳ בתמן כר׳ יוסי אמר רב חסדא הלכה כר׳ יוסי. עוד אחרו אם בשלמא רבינא דאמרא בשמוא אלעזר להתענות שניה לאמלי אל״ר זעלא לדרים הקן הטדר עד הגשרים מעורבו בגשמים עד שהרב רבינא שניה וכו׳ ובאמת קשה בגיעת בהרא דיון דפסק ר״ח כר״ג דשוחלים ב׳ בו ר״ב אין פסק אמ״כ כל׳ יוסי דחי הלכה כר׳ יוסי אין שוחלים אלא ב״ו דבכי אמרו שם רבינא דאמרא בשמוא לאמלי ולכך שנה רש״ז ר״ל הגיבהא שם ואמר נראה דנרסינן אמר רב חסדא הלכה כר׳ יהודה דאיתא ליה דאמרא בז׳ והשתא אהי כמילן הלכה כר״ג דהוי בז׳ ולא הוה ר״ז ר״ל אפשר לא נרסוה הלכה כר״מ דאמלי פסק הלכה כר״מ ברבינא דאמרא אם לא נאמלו כדאחר שם דאמרא לאמלו ואיהו פסק כר״ג דהוי בשבעה לכך הוכרח רש״ז ר״ל לומר דנרסינן הלכה כר׳ יהודה ולא״ז דמחמילין להתענות שתי ימים בו דהוי זמן רבינא בגיעה אליעזר ר׳ יהודה דהא אחרו שם אליעזר להתענות והיינו יחידים. ורבינו ז״ל דפסק דמפהגיע ר״ז במרהמון מתחילין להתענות הוי כר״מ וכשהם מתענים דאחר טוחיה כדבהב שם רש״ז ר״ל ואמ״ג דפסק דשוחלין ב׳ בכ״ג הוי מעוס עולי רגלים בדיהיה ר״ג מעיתא בתחני׳ ואמ״ג דהשתא ליכא עולי רגלים כבר הוקשה זה בעיני הר״ן ר״ל בפ״ק דתעניות ויישב זה יעויין שם ולפי זה ר״ל דמה שאחר רבינו ז״ל כאן מקומות אשונה נשמים קודם ר״ז אז אחר ר״ז הייגו ברביגה אליעזר שהיא אחר אמילה דאז מתחילין להתענות ויחשבינן ג׳ רביעיות בשמוא דבדהא הר״ן ר״ל בפ״ק דתעניות נבי ס׳ יום אחר ההקופה ה״ל אחרינן הכי דאחר דמפסדים הג׳ רביעיות בשמוא הדעת והוי רביעה אמילה שהיא האליעזר קודם ר״ז אז אחר ר״ז אז מתחילין להתענות היחידים דאי לאו הכי הרי אמרו אליעזר להתענות ומ״ם ושוהין אחרי כן כמו ה׳ ימים כגר מן הטעם הרב״ז ר״ל. ובכן גרלין הבנים. וקשיא עוכא הדא דאיך פסק רב״מ דבגיטא קמא בגמ׳ שבבאתי אחר רב חסדא הלכה כר׳ יוסי ובגיטא בהרא ש״ב נרסינן הלכה כר׳ יהודה ויין שכן כיון דר׳ חסדא אמר הלכה כר׳ יוסי אז כר׳ יהודה לא הוה ליה למפסק כר״מ אע״ג דסחם מתניתין בוחיה דחיך יש לו כח לרבינו ז״ל לחלוק על נחלת עדוכה. והו קשיא מוכח דגני נדרים הנודר מן הגשרים פסק כר׳ יוסי ודברינו כתותן לגשם וכשבון לעניים דא״כ לא הוי היחידים מתחילין אלא מ״ה בשלו בדקאחר בהם בגתבה בהדיה והוא סבר כאן בהכך כי בלתת דעתו נכתה כר״מ בדכתיבנא והוקך לשון הר״ן ר״ל בפי׳ בהלכות מסכים לדברי כתב שם על אחרי הגיע ר״ז בתרהמון וכו׳ ושתמא דהך מתניתין כר״מ דאמרה של רביעה *דהשוה בז׳ וכו׳ אבל

*(נראה״ן כתוב בגיטה)

ר״ל אלא עליה וכו׳ ולא״ר אין היחידים מתענים

עד ר״מ בכשלו ואמרינן לעיל בגמ׳ ש״ב הבדא הלכה כר״ מאמיתר אחני לה שמעתא דר״מ אהא דבנ׳ בתמון שוחלים את הגשמים ר״ג אומר בז׳ בו ואמ״ח הלכה כר״ג. ולפ״ז ל״ע אי קי״ל בשהם שבנה מדאחר ר״ח הלכה כר״ז אע״ג דבהר הכי אמרינן דאחיימר מתני לה וכו׳ אפ״ה כיון דלגיטא קמא הוי ליתא דגמרא ולגיטא בתרא הוי מילתיה דאמיתר מתמא דאלגיטא קמא שמכיון שבעגין זה בהר הרב וכו׳ ובכוף דבריו כתב אבל כרב אלפסי ז״ל והרמב״ם ז״ל כתבו מהני׳ הרי מנוחר בלשונו ואי״ר היחידים מתחילין לר׳ יהודה שוחלין ב׳ ובכ״ג בתרהמון בתמני׳ ת״ל כיון דבתן פסק כר״מ אין בהל׳ נדרים פ״ו כתב רבינו ז״ל האוסר עצמו בדבר עד הגשם וכו׳ ואם אחר עד הגשמים ה״ז אסור עד שירדו גשמים והוא שירדו ממון רביעה שניה שהיא בא״י ומקומות הסמוכים לה מ״כ בתרהמון ואינן ואם אחר עד שיפסקו הגשמים וכו׳ הרי מבואר שם דבר׳ בתרהמון לרביעה שניה כר״י ובמן אפסק כר״מ. גם יש לתחוה על הפור ז״ל דבתן בגמ״ח הלכות תעניות בפסק בסחם מתניתין דהייגו כר״מ בדבתיבנא ובכ״ד סיתן ר״ב אפסק כר׳ יהודה דב״כ שם עד שאחר רביעה שניה שהיא בא״י ר״ז בתרהמון וכו׳ וכן בגמ״ח בפי׳ ר״מ בהל׳ זה מהבאקר בתב הוכיח בבנינים שבל בני הבדות עד ר״ז בתרהמון שהוא זמן רביעה שניה ע״כ הרי דאפסק כר׳ יהודה והוא סותר לר״מ בהלכות תעניות. אבל מה

שבתקה עליו הרב״ז ז״ל סי׳ ר״ב וכו׳ ועל הרמ״ם ז״ל דלמה אפסקו כר״ז לגבי דר׳ יוסי אין זו קושיא דיש לחרן דהוא גורס בגי׳ רש״ז ז״ל שבתב לתעלה דברים כלישנא בתרא א״ר הסדא הלכה כר״ז ואפסק כלישנא בתרא. אבל מה שהקשיתי אני ודאי קושיא היא ועוד מיתה על רבינו ז״ל דבשק כאן כר״מ בגיטא דאיתא דבר׳ ר׳ בהל׳ הקדים וכו׳ הקדים עניים לא אפסק לא כזה ולא כזה דשם כתב בא״ת מתיתין מוחרים כל אדם בבתבה של זיחים בא״ר ה״ז מוחר בה מר״ח בכלים שהיא זמן רביעה שניה בשנה אמילה ע״כ. ולפי אפסק כר״ז אין זמן רביעה שניה בא״ג בתחון וכדאתב בהלכות נדרים וכבר עמד על זה שם הרב בעל כ״מ ומיהן דמדבתב רבינו ז״ל בשנה אמילה דתחתא דבשאר הבנים אינו בא מתחא דאמרא דר׳ יוסי דתרביעה שניה קאי ה״ק רביעה שניה בשנה בכירה בז׳ ובשנה בינונית בא״ג ובשנה אמילה בר״ח בכלים וכו׳ ואע״ג דבטוחאתיה דיהן כתוב בדברי ר״מ אינו היא רביעה דאמרא ז״ל לא אמרו אם אלא אינו הא רביעה אלא הזכיר דאמרא וכו׳ אפשר דבבינו ז״ל אם אמרו אם אלא אינו הא רביעה אליעזר ר׳ יהודה דהא אחרו אם אליעזר להתענות דבינו ז״ל בפי׳ המשנה, ובאמת פי׳ זה מוכיח מה״מ רבינו ז״ל בפי׳ המשנה דש״ח מפשה ובפ״ע מבינעיה דשם כתב בהדיא דדברים אלו שבתב הרב״ז ז״ל. אבל קשה לענ״ד דאיך ייעב על הסוגיא דאמרו בתמן אלא הא דתניא רבב״ג אומר נשמים שירדו ז׳ ימים זה אחר זה אחר מוצה בהם רביעה דאמרא ושניה בלישנא בתמן וכו׳ ומכל הני מוכרח לומר דר׳ יוסי מאי דקאמר בר״ז וכו׳ אמיריי בזמן הרביעות אליעזר ולא בדרישה שניה לבד ובשניה אחרונה דאינו אז לא יתיישב מ״ם בתמן כר׳ ולא מה שקשה בשלחא וכו׳. על כן הדברים ברמים בעיני ולא ירדתי לסוף דעת רבינו, וא״מ לתרץ מה שהקשיתי על הסוף ז״ל דאע״ג אליעזר להתענות אין זה מוכרח דאע״ג דק״ל כר׳ יהודה דאליעזר מתחילין התעניות בר״ז אמיתא רביעה שניה דבזמן דבבר׳ ר״ז אבל״כ בתמ׳ נדרים בבהבינו מוצא ז״ז אמרו עלה בשלחא רביעה דאמרא וכו׳ אליעזר לר״ז דאמר דאליעזר להתענות אבן אמר אין היחידים מתענים עד שיגיע ר״ח כסלו וכו׳ משתא דס״ל אליעזר להתענות ניחא ליה אליעזר וניחא ליה דאמרא אבל אמיה לאמלי אבל אין דק״ל כר׳ יהודה מאוס דר״ל בלישנא בהא קאמר הכי כדאתיבנא ולא אמרינן דמחני׳ דמתני׳ דהגיע ר״ח בתרהמון דהיחידים מתענין דהוי דלא כר׳ יהודה דהוי אלכתא בוחיה דאדרבה לאוי ליישב סחם פשוטה אלכתא הבלכתא ונאמר דס״ל לתחני׳ דאמיה להתענות דבינו דאמרא אינה אינרא ומתענין אבל מה שקשה בעיני על רבינו ז״ל קשה עד מאד אלגי ונ״מ ומ״מ עיקר המילוק בחילוק רבינו ז״ל בין ר״ה לשאר המקומות בחבו בפירוש המשנה ונ״ל בפשר לדברי מנגר דיון דבסרקת קמא הבילו בבריתא יחיד אמרו ר״ל יהודה מיתמי בזמן שהגשים בהקבן ושבתל אבריים על אדריהם אבל בזמן הזה הכל לפי הגשים הכל לפי המקומות הכל לפי הזמן ואע״ג דר׳ אליע על הא בבריתא וקי״ל בוחיה דאמרינן התם הוא לענין דאחומרו בשאמר אבל אבל לענין התענות ודאי דק״ל בבריתא דיעשה בל אחד בזמנו דהון שבתא שיבאל שום אדם דבר אלא זמנו ובדהבריתא רבינו ז״ל בפירוש המשנה

ב״ם ואמר דלרמיה זאת דמז ה״ב ז״ל שאומר ונם נראה מן הגמ׳ אלגו:

יא כל תעניות שגוזרים בחוצה בה״ל וכו׳. כתב ה״ה ז״ל וכתב הרמב״ן ז״ל שהשעם וכו׳. נראה מדברי ה״ה ז״ל הסובר רבינו ז״ל בשעמו של הרמב״ן ז״ל אפשר שהיא בז״ל לגבל לענין הקבלה שבתב שבתא״ל בל יחיד ויחיד נדרך לקבלו בזה לא מבר בוחיה ובדבתב הרב״ז בפי׳ הקש״ה בחיבון בהרא אין מדברי הגון ז״ל יעויין שם. וא״מ נראה שדעת הרמב״ן ז״ל דאע״ג דהן בתעניות יחיד מתריעין ומוסיפין שם ברכות דהא הרב״ז ז״ל בפי׳ הר״ג״ה הבא הסובה להרבב״ם ז״ל שאחר לו הסולל מעמו של הרמב״ן ז״ל דבירה דשנו הכתים מתריעין ומוסיפין שם ברכות בתחרוסת ומשמע דבתא״ל היא. ונקלת קשה כיון דבתעניות יחיד מתריעין ליה בני קבלה לכל מד וחד

אמאי מוסיפין שם ברכות בתעניות אבור:

ב״ד א משבע תעניות האחרונות של מטר התפללין על סדר זה וכו׳ לאשוקי אחר נראה אלין לומרים סדר זה בתעניות. וכמ״ם הרב ב״ר בפוף פי׳ מקצ״ם

יא כל תעניות שגוזרין הצבור בח״ל וכו׳. ס״ק (דף י״ב) אמר שמואל אין ס״ל בגבול אלא ט׳ בתב בלבד. וכתב הרמב״ן ז״ל שבתשם מפני שאין כגיא ס״ל ונאתכן נזרת הדיוטות והרי הן יחידים ואין יכולה בידם להשוות תעניותיהן ל״ל אלא הרי הן יחידים ואין מפסיקין בהן מכנ״י ואין אמרינן אלא בלילה ואמיה ביום בלבד ומהוך הטעם הזה כתב שבתא״ל כל יחיד ויחיד נריך קבלה בערבי תעניות אלו ואין נראה כן מדברי רבינו שבתב פ״ה. וכתב רבינו בא״ר בלבד ובגלל המטר לומר שבשאר הגרות אפילו בא״ר אין להם מומר זה והטעם לדברינו אלא רמינו שהאיבו בהן בגמרא מומרות אלו ולפיכך אין מפסיקין בהן מומרות ובדברי הר״ש ז״ל מדברי הרמב״ן ז״ל אלגן בזה לומר שבשאר גרות יש בהן מומרות אלו. ומבתבנו כדברי רבינו:

פ״ד א בכל יום ויום מבשבע תעניות אלו וכו׳. כתב פ׳ סדר

תעניות בוצר וכו׳ (תעניות פ״ו ופ״ז) ובבריתא ובגמ׳ מבאר בסדר הזכיר רבינו בבתעניות בקרוב לגשון רבינו:

ושליח

פרק רביעי

א א״בכל יום ויום משבע תעניות האחרונות של מטר מתפללין על סדר זה. מוציאין את התיבה לרחובה של עיר וכל העם

לחם משנה

מעמו שכך שוהין בא״י שהרי כשהגיע ר״ז במרהמון ולא ירדו גשמים היחידים מתענין ב׳ וה׳ וג׳ ומצלמו עמדים בכ״ה להשון ומס הגיע ר״ח כסלו ולא ירדו גשחים ר״ד גוזרים רב׳ תעניות הרי ה׳ ימים שנשלמו מהשון ויום ר״ח כסלו ו׳ ימים ולא״ז. ואשכר שרבינו כתב כמו ו׳ ימים והיה כתוב ו׳ ובעה הסופר בין ו׳ לז׳. ויותר נכון לומר כי מפני שבשר״ח כסלו אינו אלא יום אחד הם שבה ימים וכשר״ח כסלו ג׳ ימים הם ז׳ ימים לעיקר כתב כמו ז׳ ימים. והר״ן כתב אלא נתחלרו לו יפה דברי רבינו:

ונותנין

מבר ובשברים ושלשה ובר״ח כסלו וכן היה ר׳ יוסי אומר אין היחידים מתענין עד שיגיע ר״ח כסלו ואחרו שם אחר רב חסדא הלכה כר׳ יוסי אמיתר מהני לה לאלי דרב חסדא בהא ליתא בשלשה במרהמון שוחלים את הגשמים ר״ג אומר בשבעה בו אמר רב חסדא הלכה כר״ג בתמן מאוה הא דתניא רבב״ג אומר נשמים וכו׳ בתמן כר׳ יוסי אמר רב חסדא הלכה כר׳ יוסי. עוד אחרו אם בשלמא רבינא דאמרא בשמוא אלעזר להתענות שניה לאמלי אל״ר זעלא לדרים הקן הטדר עד הגשרים מעורבו בגשמים עד שהרב רבינא שניה וכו׳ ובאמת קשה בגיעת בהרא דיון דפסק ר״ח כר״ג דשוחלים ב׳ בו ר״ב אין פסק אמ״כ כל׳ יוסי דחי הלכה כר׳ יוסי אין שוחלים אלא ב״ו דבכי אמרו שם רבינא דאמרא בשמוא לאמלי ולכך שנה רש״ז ר״ל הגיבהא שם ואמר נראה דנרסינן אמר רב חסדא הלכה כר׳ יהודה דאיתא ליה דאמרא בז׳ והשתא אהי כמילן הלכה כר״ג דהוי בז׳ ולא הוה ר״ז ר״ל אפשר לא נרסוה הלכה כר״מ ברבינא דאמרא בשמוא לאמלי ואיהו פסק כר״ג דהוי בשבעה לכך הוכרח רש״ז ר״ל לומר דנרסינן הלכה כר׳ יהודה ולא״ז דמחמילין להתענות שתי ימים בו דהוי זמן רבינא בגיעה אליעזר ר׳ יהודה דהא אחרו שם אליעזר להתענות והיינו יחידים. ורבינו ז״ל דפסק דמפהגיע ר״ז במרהמון מתחילין להתענות הוי כר״מ וכשהם מתענים דאחר טוחיה כדבהב שם רש״ז ר״ל ואמ״ג דפסק דשוחלין ב׳ בכ״ג הוי מעוס עולי רגלים בדיהיה ר״ג מעיתא בתחני׳ ואמ״ג דהשתא ליכא עולי רגלים כבר הוקשה זה בעיני הר״ן ר״ל בפ״ק דתעניות ויישב זה יעויין שם ולפי זה ר״ל דמה שאחר רבינו ז״ל כאן מקומות אשונה נשמים קודם ר״ז אז אחר ר״ז הייגו ברביגה אליעזר שהיא אחר אמילה דאז מתחילין להתענות וחשבינן ג׳ רביעיות בשמוא דבדהא הר״ן ר״ל בפ״ק דתעניות נבי ס׳ יום אחר ההקופה ה״ל אחרינן הכי דאחר דמפסדים הג׳ רביעיות בשמוא הדעת והוי רביעה אמילה שהיא האליעזר קודם ר״ז אז אחר ר״ז אז מתחילין להתענות היחידים דאי לאו הכי הרי אמרו אליעזר להתענות ומ״ם ושוהין אחרי כן כמו ה׳ ימים כגר מן הטעם הרב״ז ר״ל. ובכן גרלין הבנים. וקשיא עוכא הדא דאיך פסק רב״מ בגיטא קמא בגמ׳ שבבאתי אחר רב חסדא הלכה כר׳ יוסי ובגיטא בהרא ש״ב נרסינן הלכה כר׳ יהודה ויין שכן כיון דר׳ חסדא אמר הלכה כר׳ יוסי אז כר׳ יהודה לא הוה ליה למפסק כר״מ אע״ג דסחם מתניתין בוחיה דחיך יש לו כח לרבינו ז״ל לחלוק על נחלת עדוכה. והו קשיא מוכח דגני נדרים הנודר מן הגשרים פסק כר׳ יוסי ודברינו כתותן לגשם וכשבון לעניים דא״כ לא הוי היחידים מתחילין אלא מ״ה בשלו בדקאחר בהם בגתבה בהדיה והוא סבר כאן בהכך כי בלתת דעתו נכתה כר״מ בדכתיבנא והוקך לשון הר״ן ר״ל בפי׳ בהלכות מסכים לדברי כתב שם על אחרי הגיע ר״ז בתרהמון וכו׳ ושתמא דהך מתניתין כר״מ דאמרה של רביעה *דהשוה בז׳ וכו׳ אבל

*(נראה״ן כתוב בגיטה)

ר״ל אלא עליה וכו׳ ולא״ר אין היחידים מתענים

עד ר״מ בכשלו ואמרינן לעיל בגמ׳ ש״ב הבדא הלכה כר״מ אמיתר אחני לה שמעתא דר״מ אהא דבנ׳ בתמון שוחלים את הגשמים ר״ג אומר בז׳ בו ואמ״ח הלכה כר״ג. ולפ״ז ל״ע אי קי״ל בשהם שבנה מדאחר ר״ח הלכה כר״ז אע״ג דבהר הכי אמרינן דאחיימר מתני לה וכו׳ אפ״ה כיון דלגיטא קמא הוי ליתא דגמרא ולגיטא בתרא הוי מילתיה דאמיתר מתמא דאלגיטא קמא שמכיון שבעגין זה בהר הרב וכו׳ ובכוף דבריו כתב אבל כרב אלפסי ז״ל והרמב״ם ז״ל בתבו מהני׳ הרי מנוחר בלשונו ואי״ר היחידים מתחילין לר׳ יהודה שוחלין ב׳ ובכ״ג בתרהמון בתמני׳ ת״ל כיון דבתן פסק כר״מ אין בהל׳ מ״ר״ה כלים ואי״ר בתרהמון בתמני׳ ת״ל כיון דבתן פסק כר״מ אין בהל׳ נדרים פ״ו כתב רבינו ז״ל האוסר עצמו בדבר עד הגשם וכו׳ ואם אחר עד הגשמים ה״ז אסור עד שירדו גשמים והוא שירדו ממון רביעה שניה שהיא בא״י ומקומות הסמוכים לה מ״כ בתרהמון ואינן ואם אחר עד שיפסקו הגשמים וכו׳ הרי מבואר שם דבר׳ בתרהמון לרביעה שניה כר״י ובמן אפסק כר״מ. גם יש לתחוה על הפור ז״ל דבתן בגמ״ח הלכות תעניות בפסק בסחם מתניתין דהייגו כר״מ בדכתיבנא ובכ״ד סיתן ר״ב אפסק כר׳ יהודה דב״כ שם עד שאחר רביעה שניה שהיא בא״י ר״ז בתרהמון וכו׳ וכן בגמ״ח בפי׳ ר״מ בהל׳ זה מהבאקר בתב הוכיח בבנינים שבל בני הבדות עד ר״ז בתרהמון שהוא זמן רביעה שניה ע״כ הרי דאפסק כר׳ יהודה והוא סותר לר״מ בהלכות תעניות. אבל מה

שבתקה עליו הרב״ז ז״ל בפי׳ הר״ב וכו׳ ועל הרמ״ם ז״ל דלמה אפסקו כר״ז לגבי דר׳ יוסי אין זו קושיא דיש לחרן דהוא גורס בגי׳ רש״ז ז״ל שבתב לתעלה דברים כלישנא בתרא א״ר הסדא הלכה כר״ז ואפסק כלישנא בתרא. אבל מה שהקשיתי אני ודאי קושיא היא ועוד מיתה על רבינו ז״ל דבשק כאן כר״מ בגיטא דאיתא דבר׳ ר׳ בהל׳ הקדים וכו׳ הקדים עניים לא אפסק לא כזה ולא כזה דשם כתב בא״ת מתיתין מוחרים כל אדם בבתבה של זיחים בא״ר ה״ז מוחר בה מר״ח בכלים שהיא זמן רביעה שניה בשנה אמילה ע״כ. ולפי אפסק כר״ז אין זמן רביעה שניה בא״ג בתחון וכדאתב בהלכות נדרים וכבר עמד על זה שם הרב בעל כ״מ ומיהן דמדבתב רבינו ז״ל בשנה אמילה דתחתא דבשאר הבנים אינו בא מתחא דאמרא דר׳ יוסי דתרביעה שניה בא״ג בתחון בכירה בז׳ ובשנה בינונית בא״ר ובשנה אמילה בר״ח בכלים וכו׳ ואע״ג דבטוחאתיה דיהן כתוב בדברי ר״מ אינו היא רביעה דאמרא ז״ל לא אמרו אם אלא אינו הא רביעה אלא הזכיר דאמרא וכו׳ אפשר דבבינו ז״ל אם אמרו אם אלא אינו הא רביעה אליעזר ר׳ יהודה דהא אחרו שם אליעזר להתענות דבינו ז״ל בפי׳ המשנה, ובאמת פי׳ זה מוכיח מה״מ רבינו ז״ל בפי׳ המשנה דש״ח מפשה ובפ״ע מבינעיה דשם כתב בהדיא דדברים אלו שבתב הרב״ז ז״ל. אבל קשה לענ״ד דאיך ייעב על הסוגיא דאמרו בתמן אלא הא דתניא רבב״ג אומר נשמים שירדו ז׳ ימים זה אחר זה אחר מוצה בהם רביעה דאמרא ושניה בלישנא בתמן וכו׳ ומכל הני מוכרח לומר דר׳ יוסי מאי דקאמר בר״ז וכו׳ אמיריי בזמן הרביעות אליעזר ולא בדרישה שניה לבד ובשניה אחרונה דאינו אז לא יתיישב מ״ם בתמן כר׳ ולא מה שקשה בשלחא וכו׳. על כן הדברים ברמים בעיני ולא ירדתי לסוף דעת רבינו, וא״מ לתרץ מה שהקשיתי על הסוף ז״ל דאע״ג אליעזר להתענות אין זה מוכרח דאע״ג דק״ל כר׳ יהודה דאליעזר מתחילין התעניות בר״ז אמיתא רביעה שניה דבזמן דבבר׳ ר״ז אבל״כ בתמ׳ נדרים בבהבינו מוצא ז״ז אמרו עלה בשלחא רביעה דאמרא וכו׳ אליעזר לר״ז דאמר דאליעזר להתענות אבן אמר אין היחידים מתענים עד שיגיע ר״ח כסלו וכו׳ משתא דס״ל אליעזר להתענות ניחא ליה אליעזר וניחא ליה דאמרא אבל אמיה לאמלי אבל אין דק״ל כר׳ יהודה מאוס דר״ל בלישנא בהא קאמר הכי כדאתיבנא ולא אמרינן דמחני׳ דמתני׳ דהגיע ר״ח בתרהמון דהיחידים מתענין דהוי דלא כר׳ יהודה דהוי אלכתא בוחיה דאדרבה לאוי ליישב סחם פשוטה אלכתא הבלכתא ונאמר דס״ל לתחני׳ דאמיה להתענות דבינו דאמרא אינה אינרא ומתענין אבל מה שקשה בעיני על רבינו ז״ל קשה עד מאד אלגי ונ״מ ומ״מ עיקר המילוק בחילוק רבינו ז״ל בין ר״ה לשאר המקומות בחבו בפירוש המשנה ונ״ל בפשר לדברי מנגר דיון דבסרקת קמא הבילו בבריתא יחיד אמרו ר״ל יהודה מיתמי בזמן שהגשים בהקבן ושבתל אבריים על אדריהם אבל בזמן הזה הכל לפי הגשים הכל לפי המקומות הכל לפי הזמן ואע״ג דר׳ אליע על הא בבריתא וקי״ל בוחיה דאמרינן התם הוא לענין דאחומרו בשאמר אבל אבל לענין התענות ודאי דק״ל בבריתא דיעשה בל אחד בזמנו דהון שבתא שיבאל שום אדם דבר אלא זמנו ובדהבריתא רבינו ז״ל בפירוש המשנה

ב״ם ואמר דלרמיה זאת דמז ה״ב ז״ל שאומר ונם נראה מן הגמ׳ אלגו:

יא כל תעניות שגוזרים בחוצה בה״ל וכו׳. כתב ה״ה ז״ל וכתב הרמב״ן ז״ל שהשעם וכו׳. נראה מדברי ה״ה ז״ל הסובר רבינו ז״ל בשעמו של הרמב״ן ז״ל אפשר שהיא בז״ל לגבל לענין הקבלה שבתב שבתא״ל בל יחיד ויחיד נדרך לקבלו בזה לא מבר בוחיה ובדבתב הרב״ז בפי׳ הקש״ה בחיבון בהרא אין מדברי הגון ז״ל יעויין שם. וא״מ נראה שדעת הרמב״ן ז״ל דאע״ג דהן בתעניות יחיד מתריעין ומוסיפין שם ברכות דהא הרב״ז ז״ל בפי׳ הר״ג״ה הבא הסובה להרבב״ם ז״ל שאחר לו הסולל מעמו של הרמב״ן ז״ל דבירה דשנו הכתים מתריעין ומוסיפין שם ברכות בתחרוסת ומשמע דבתא״ל היא. ונקלת קשה כיון דבתעניות יחיד מתריעין ליה בני קבלה לכל מד וחד

אמאי מוסיפין שם ברכות בתעניות אבור:

ב״ד א משבע תעניות האחרונות של מטר התפללין על סדר זה וכו׳ לאשוקי אחר נראה אלין לומרים סדר זה בתעניות. וכמ״ם הרב ב״ר בפוף פי׳ מקצ״ם

ה ושליח צבור מתחיל וכו'. מדברי רבינו נראה שהרמב"ם ומפרשים ז"ל כ' בגמרא לי דעתה המפרשים בגמ' אחר ברכת סליחה ולא ברכה מחיית המתים ברכה וכ"כ הרא"ש ז"ל. אבל רש"י ז"ל ורבינו ז"ל והרמב"ן ז"ל והמפרשים לשיטתי שפירשו שכל אחד מקו נפסד בברכתו ומוסיף עליו. בברכה לשנה טובה מוסיף סעיף זכרונות ומוסיף בסוף זכר רחמים ומוסיף מוסיף מרובה. בשביעית מוסיף סעיף שמיטה ומוסיף מוסיף מעשר. ומהגרי מעשה מפני שמיחה כל אחד מהם לחתימתו לפי שהוא דומה לו ולפי שאין בהם הנאה (דף ע"ז) מוכיח שכן הוא ומוסיף לפיהם כ"ד ברכות י"ח שבכל יום ומוסיף עליהם שם אלו הן זכרונות ומוסיף. אל ה' בגמרא לי. אמנם מיני אל הבריים. ממעמקים קראתיך ה'. הפלה לעני כי יעמוד. אלמנה אלו הן הגם שהוא מוסיף. ואם כונה רבינו שיהא כן היה לו לנמר וזכריו ל"ע. עוד נראה מדברי רבינו שבנטלין אין מוקצין בסוף כל ברכה וברכה והוא ז"ל מסרש ע"ם בגמרא (דף ע"ב) לא היו מוקצין כן אלא בשעבי מזרא ובהר הביתה שהוא אל המקיעות ואל פניית כרוך שם ומ"ם יש מקיעות בנטלין בתענית כמו שמוכיח כאן ובמסכת ב"ב (דף כ"ז) אלא שאינן על סדר ברכות אבל בשאר ז"ל. אבל יש מן המפרשים שפירשו שאפילו בנטלין מוקצין בסוף כל ברכה וברכה ואין הנטלין מלוקים מן המקדש לענין המקיעות אלא שבמקדש אחר שאומר חזן הכנסת לפניהם הקשו אחר ואומר ש"ל מי שאבה קודם שיתקעו וכמו שכתב רבינו, ובנטלין מוקצין מיד שאמר לכם תקעו. ובשם חזרת מי שאבה במקדש פירש ז"ל לפי שהמקיעה במקדש היא כרוך שם ובגלילים בברכה בפני עצמה ולפיכ לא היו מחרין מי שאבה היה נראה שהמקיעות אינן בלתי על הברכות אלא על כרוך שם לכך המקיע אומר מי שאבה ואח"כ יתקעו אבל בנטלין אין המקיע אלא אמן נלבד וזה לא הוצרכו לומר מי שאבה, אלו דברייהם ז"ל ולדברי כבל מבואר הוא שאין מוקצין בנטלין בתעניות ומוסר כתבר ס"ל:

שבע

העם מתקבצים ומתכסים בשקים. ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה ועל גבי ספר תורה כדי להגדיל את הבכיה ולהכניע לבם. ואחד מן העם נוטל מן האפר ונותן בראש הנשיא ובראש אב בית דין במקום הנחת תפילין כדי שיכלמו וישובו. וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו: ב ואחר כך מעמידין ביניהן זקן חכם והן יושבין. לא היה שם זקן חכם מעמידין חכם. לא היה שם לא זקן ולא חכם מעמידין אדם של צורה. ואומר לפניהם דברי כיבושין. אחינו לא שק ולא תענית גורמין אלא תשובה ומעשים טובים. שכן מצינו בנינוה שלא נאמר באנשי נינוה ויראו האלהים את שקם ואת תעניתם אלא ויראו האלהים את מעשיהם. ובקבלה הוא אומר קרעו לבבכם ואל בגדיכם. ומוסיף בעניינות אלו כפי כחו עד שיכניע לבם וישובו תשובה גמורה: ג ואחר שגומר זה דברי כיבושין עומדין בתפלה ומעמידין שליח צבור הראוי להתפלל בתעניות אלו. ואם היה אותו שאומר דברי הכיבושין ראוי להתפלל מתפלל ואם לאו מורידין אחר: ד יואם זה הוא הראוי להתפלל בתעניות אלו. איש שהוא רגיל בתפלה. ורגיל לקרות בתורה נביאים וכתובים. וממופל ואין לו. ויש לו יגיעה בשדה. ולא יהיה בבניו ובבני ביתו וכל קרוביו הנלוים עליו בעל עבירה. אלא יהיה ביתו ריקן מן העבירות. ולא יצא עליו שם רע בילדותו. שפל ברך. ומרוצה לעם. ויש לו נעימה וקולו ערב. ואם היה זקן עם כל המדות האלו הרי זה מפואר. ואם אינו זקן הואיל ויש בו כל המדות האלו יתפלל: ה יושליח צבור מתחיל ומתפלל עד ברכת גואל ישראל. ואומר זכרונות ושופרות מעין הצרה. ואומר אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני. אשא עיני אל ההרים וגו'. ממעמקים קראתיך ה'. תפלה לעני כי יעטוף וגו': ו ואומר דברי תחנונים כפי כחו. ואומר ראה נא בעניינו וריבה ריבנו ומהר לגאלנו. ומתחנן ואומר בסוף תחנוניו מי שענה את אברהם אבינו בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה. ברוך אתה ה' גואל ישראל: ז ומתחיל להוסיף שש ברכות שהוא מוסיף זו אחר זו. ומתחנן בכל אחת מהן בדברי תחנונים ופסוקים מדברי קבלה ומכתבי הקדש כפי שהוא רגיל וחותם בכל אחת מהן בחתימות אלו: ח בראשונה הוא חותם מי שענה את משה ואבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה. ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות: ט בשנייה הוא חותם מי שענה את יהושע בגלגל הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה. ברוך אתה ה' שומע תרועה: י בשלישית הוא חותם מי שענה את שמואל במצפה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה. ברוך אתה ה' שומע צעקה: יא ברביעית הוא חותם מי שענה את אליהו בהר הכרמל הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה. ברוך אתה ה' שומע תפלה: יב בחמישית הוא חותם מי שענה את יונה במעי הדגה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה. ברוך אתה ה' העונה בעת צרה: יג בששית הוא חותם מי שענה את דוד ושלמה בנו בירושלים הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה. ברוך אתה ה' המרחם על הארץ. וכל העם עונין אמן אחר כל ברכה וברכה כדרך שעונין אחר כל ברכות: יד בשביעית אומר רפאנו ה' ונרפא וכו'. ונומר התפלה על הסדר ותוקעין בחצוצרות. וכסדר הזה עושין בכל מקום: טו כשהיו מתפללין על הסדר הזה בירושלים היו מתכנסין להר הבית כנגד שער המזרח ומתפללין כסדר הזה. וכשמגיע שליח צבור לומר מי שענה את אברהם אומר ברוך אתה ה' אלהינו אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך אתה ה' גואל ישראל. והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וחזן הכנסת אומר לתוקעים תקעו בני אהרן תקעו. וחוזר המתפלל ואומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה ואחר כך תוקעין הכהנים ומריעין ותוקעין: טז וכן בברכה השנייה לזו שהיא ראשונה מן הששש שמוסיף חותם בה ברוך ה' אלהים אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות. והן עונין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וחזן הכנסת אומר להן הריעו בני אהרן הריעו. וחוזר שליח צבור ואומר מי שענה את משה ואבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה ואחר כך מריעין ותוקעין ומריעין: יז וכן על כל ברכה וברכה באחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו עד שיגמור כל שבע הברכות. *ונמצאו הכהנים פעם תוקעין ומריעין ותוקעין.

ופעם

פ"ד א ונותנין אפר מקלה ע"ג פתיכה וע"ג פ"ם. מיי יודע מנין לו לרבינו שמתקנין אפר מקלה ע"ג פ"ם: משנה רב

א סכל שם פי' מקעם: ב מי' שם כפרור הגאונים:

השגת הראב"ד

יומנתו ס"כרים וכו'. מ"ש מן הוספסת אלא אם אלה נמ"ם סוא והוספסת אמר מפוכסת אלא כיוסה מקעם שם המרוסה ולא המרוסה עם הפקעם במקדש ולמבר שהיו שבשן נגמלין מקעם מרוסה מקעם, מכ"ל:

לחם משנה

סקעם"ם לאמרוקי ממתי דמהר הר"ן ז"ל ברים ס"ב דמפרוסה דמדלמרינן לר' יהודה מפיון פומרים זכרונות ומוסרות אלא ביוכל וכר"ה וכשהם מלמהה ומדקאמר שהם מלמהה הוא הדין לשאר נרות אלא דלשנא דקאמ מקע. ורבינו ז"ל אמר דאמר דשהם מלמהה הוי דוקא. וא"ם הפעיות אל ממר דוקא אמר: אאר מקלה על נני הגינה. כתב רש"י ז"ל בפירוש המשנה (דף פ"ו) דהוה אמר מקלה נגלי יוחר מאפר אחמם ולכך אמיתין אמר. וכמ דלא קאמר זכר לעקידת יצחק כדאמרו בגמ', אמנם דס"ל דבגמ' לא אלינו אלא נני אפר שעמון כל אחד על לאמר אם כוה אחר מעמה או לא אבל נני אפר שעמון על נני הגינה לא אמלו אמר הוה אפר מקלה ולכך נראה ודאי דאיה לרבו דשעמה הי אמרם דהוי נגלי יוחר מאפר אחמם. אי נמי אמר דרש"י ז"ל פי' כן לאמן דלים ליה מעמה דאבר לעקידת יצחק וכתוב דמיהו בין בהך דעמון על נני הגינה בין בהא דעמון על כל אחד ואחד אמרם דהוי זכר לעקידת יצחק לאמן דלים ליה

בגמרא הך מעמה אמר אפר דלים ליה מעמה דרש"י ז"ל:

ג רגיל בתפלה וכו'. בגרייהם אמרו הך [בגר] בברכות טוען וכ"כ בסוד ז"ל רגיל

בתפלה ובכל הברכות. ורבינו ז"ל כלו בכל בגיל בתפלה:

טו כשהיו מתפללין על הסדר וכו'. נראה דרבינו ז"ל מפרש דאמרי' דקאמרה (דף פ"ו:) ובשבת הדבר אבל חכמים אמרו לא היינו מיכים כן פ:ם בשבר המזרח קלי מי אחקשות ודאיה לדבריו נאמרי' בריש לא אמרו בהדר הברכות כלום ולפ"ז אמרי' אלינו אבריינהם דקאמרם בהדיא דשתיין סדר זה בנטלין דאחר דהזכירה הסדר אמרה בד"ל בנטלין אבל בהקדש היא כן וכו' ופסק בהחיתין כ"כ כר"ן ז"ל בכך מהגי' בפי' הבלבות שהוא דעם רבינו ז"ל, ובאמת דברי רבינו ז"ל כ"ל קשה דאך שובבא דהחיתין נוהא דאיכוהו בשיפא דבריהם ואמרו ובשבת הדבר אבל חכמים אמרו לא היו שוחין אלא בשבר המזרח ובכך הבית והיא מתם מובדא דמהר' וכיון דבגרייהם אל בכרון אריך לפרש מובדא זו דלא קאי אחקשות דבהדיא קאמרה בריש הדר הקשות שבדיון בנטלין מ"כ אמר לא אמרם בההר' כן ולא אמר דמשבה אלינו אבריינהם:

יז פעם תוקעין ומריעין וכו'. בגרייהם (פס) אמ:ו הכי מ"ל אל הרמשונה אומר בכוך כ' אלמי יחרמל וכו' והם תוקעין ומריעין ותוקעין וכו' ואל הפעם הוא

יח שבע תעניות וכו'. משורש שם בגמרא (תענית פ"ז) שיוצאין לנהר"ן ומפרש רבינו שהוא מהר חפלה ושמוש הוא ובכל תעניות וכו'. משורש כפ' כג' פרקים (דף כ"ז) שיש נעילה בתעניות וכיצד הרמב"ד ז"ל דבכל מ"ל קאמר בין בתענוגות בין בתרועות דלי בתפרעות בדוקא הוה ליה למתני בשם אלו יחרות על הרמבותות ולא בזמן הזה הדין כך הוא דעת רבינו אע"פ שלא נהגו כן הוא עיקר:

ימ ירדו להם וכו'. סנהדרין ר' יהודה בבריתא פ' סדר תעניות כתמוד (דף כ"ה:) והלכתא בתוספות דר"י כמו שמתפלר בהלכות:

פ"ה א יש שם וכו' ואלו הן יום ג' בשבת וכו'. ד' ימי פגעות שאלו משורשים

ופעם מריעין ותוקעין ומריעין שבע פעמים. ואין עושים הסדר זה אלא בהר הבית בלבד. וכשהן תוקעין ומריעין שם תוקעין בחצוצרות ובשופר כאחת כמו שאמרנו: **יח** שבע תעניות האלו כל מקום שגוזרין אותם שם. אחר שמתפללין יוצאין כל העם לבית הקברות ובוכין ומתחננים שם. כלומר הרי אתם מתים כאלו אם לא תשובו מדרכיכם. ובכל התענית מתעניות הצרות

שנחזרין על הצבור מתפללין תפלת נעילה בכל מקום: **יט** ירדו להם גשמים עד מתי יהיו יורדין ויפסקו הצבור מן התענית. משירדו בעומק הארץ החריבה טפח. ובבינונית טפחים. ובעבודה עד שירדו בעומק שלשה טפחים:

פרק חמישי

א יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות. שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב שנאמר והתודו את עונם ואת עון אבותם וגו': **ב** ואלו הן יום [ט] שלישי בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ונכבת נחלת ישראל הנשארת וסיבב להתם גלותן. ועשירי בטבת שבו סמך מלך בבל נבוכדנאצר הרשע על ירושלים והביאה במצור ובמצוק. וי"ז בתמוז חמשה דברים אירעו בו. נשתברו הלוחות. ובטל התמיד מבית ראשון. והובקעה ירושלים בחורבן שני. ושרף אפוסטומוס הרשע את התורה. והעמיד* צלם בהיכל: **ג** ותשעה באב חמשה דברים אירעו בו. נגזר על ישראל במדבר שלא יכנסו לארץ. וחרב [כ] הבית בראשונה ובשנייה. ונלכדה עיר גדולה וביתר שמה והיו בה אלפים ורבבות משראל והיה להם מלך גדול ודמו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא מלך המשיח. ונפל ביד הרומיים ונהרגו כולם והיתה צרה גדולה כמו חורבן בית המקדש. ובו ביום המוכן לפורענות חרש טורנוסרופוס הרשע את ההיכל ואת סביביו לקיים מה שנאמר ציון שדה תחרש: **ד** וארבעה ימי הצומות האלו הרי הן מפורשין בקבלה צום הרביעי וצום החמישי וגו'. צום הרביעי זה שבעה עשר בתמוז שהוא בחדש הרביעי. וצום החמישי זה תשעה באב שהוא בחדש החמישי. וצום השביעי זה שלשה בתשרי שהוא בחדש השביעי. וצום העשירי זה עשרה בטבת שהוא בחדש העשירי: **ה** ונהגו כל ישראל בזמנים אלו להתענות

א סוד ס' מקומ ספ"ג עפין דנכנן ג: *נ"ל והועמד

לחם משנה

הוא אומר וכו' הריעו בני [אהרן] הריעו והם מריעין ותוקעין ומריעין וכן בכל ברכה וברכה וכו', משורש כאן דכשאומר להם מקבו עוניים המקיעה קודם וכשאומר הריעו עשיין התרועה קודם וכן בשור בני מקעו"ם הזכיר כדר זה בבמשנה הזכיר הר"ם ואח"כ הזכיר תרועה נתקיעה ותרועה ואח"כ תר"ם. ועל זה הסדר שוד הוסיף אלא שלא הזכיר אחזן הכנסת אומר להם מקבו אל הריעו. ואפשר דשונר דאין זה אלא במקדש ולא ידעתי בו מעשה בנוד ולכן אני תמיה בעל הרב"ו ז"ל שכתב בסימן מקע"ם על דברי הטור ז"ל וע"ל שהוא מפרש דאע"ג דכשם אחת היה אומר להם מקבו ופעם אחת היה אומר להם הריעו לא היה אלא לאחוז כבוד לתרועה כמו לתקיעה אבל לשולש היה תר"ת ושלש כדברי הרמב"ן שכתב דבשער המזרח בהר הבית כהיה אומר מקבו היו תוקעין ומריעין הוקעין וכהיה אומר להם הריעו היו מריעין ותוקעין ותריעין ע"כ, דאיך אפשר לאחוז על דברי הרמב"ם ז"ל דבריתא ערוכה הוא דכתיבנא ועוד היכן ראה בדברי הטור ז"ל שאוחז עליו, ואולי גילכה אחרת מדמה לו בדברי הטור ז"ל שאומר שבבל תוקע הר"ם ולנו הגירסא דבדברי הטור ז"ל והיא מבשמת בדברי הגאונים. ופעם תריעין ותוקעין ומריעין שבע פעמים. כן מבואר בתשובה ובריתא דהוו שבע פעמים דבסוף ברכת גואל ישראל דאיתה תמנין הם ברכות קאמר שם בהגדת דתוקעין ומריעין ותוקעין. וקשה דבפרקא קמא דמגיה מין שתהיין מז' תעניות על הנטר שבהן ר"ח התרועות ע"כ ופירש"י ז"ל בהן מוסיפין ו' ברכות ולכל אחת ג' תרועות, והשתא קשה דר"ח קיים דהא אינה אלא אחרות בברכת גואל ישראל אלא ש"ל דלא מני אלא אחרועות הנאלות מאחת הברכות המוסבות: **יח שבע** תעניות אלו וכו'. אחר שהתפללין יוצאין כל העם לבית הקברות ומתפללין לבית הקברות אלא בז' תעניות בלבד אלא בז' תעניות אלו בלבד ובתעניתין בשאמר בלבד אלא בתעניות וקשה דבבבלים אמר רב אסי בפ"ק (דף י"ב י"ד) ובתעניתין בשאמר יחידות על הרתעניות ולא מני ד' ברכות משמע דכם שוין לכ"ד ברכות ותיובה לאו שיורת תשוב דתכיב לה בחידוד פרקין ובאר הכי אמר דר"ל מני הכיב ליה בחידוד פרקין ולא הוי שיורת תפרעי דכל דלא הכיב בחידוד פרקין דומיא דהיכה וכ"ד ברכות ודאי דלאו שיורת ואיהך שיורת דייק הרמב"ד דאיה בהו נעילה בתענתיות מדלא מני לה נמי יחידות דלבל לאיחר דנעילה מביב לה לחידוד פרקין וכמ"ש הר"ן ז"ל בריש פ' בתרא דתעניות ע"כ הה דבית הקברות דלא הביב לה בחידוד פרקין מי איתא דאיתה בז' תחרוות ולא בתעניות אמאי לא מני לה מני לה מתני' וכן הא דמתכבים בשקים דמשמע דליתיה בתעניות אמאי לא מני לה כיון דלא הביב לה בחידוד פרקין. וי"ל דאלו התוספות דכשני שקים וגילאת כיש

הקברות הני הוא כאילו מה שהם בתשנה דכיון דתביב שיהן כל אחד אפר על ראשו כמו שקים וגילאת הני הקברות אילהא בית הקברות אילהא דתהי' לא תשמה לאחרי כל חילי דעבר: הרי אתם מתים כאלו וכו'. בגמ' (דף פ"ז) אילינו לאה יוצאים לבית הקברות ר' לוי בר המא ור"ח חד אחד הרי אלו הבוכים לפניך בחיים ואחד אחר כדי שיבקשו עליהם שיחיים מלך בשר ודם ניעייהו מיכא ניעייהו הקבי עבו"ה. ופירש"י ז"ל הקבי עבו"ם בחיים שאין הקבי ישראל לבקש רחמים אלילו אל עצמן ליבא כ"ם עליהם ע"כ. נתלא דרבינו ז"ל דאסקא המ"ד הרי אלו בחיים הולכים לקבר עבו"ם בחיים שאין הקבי ישראל ולכן אתם רבינו ז"ל וכתב יוצאים לבית הקברות שתחת ומפרש רבינו ז"ל הרי אלו חשובים לפניך בחיים אע"ל שמתות כאלו אם לא מחזור בתשובה אע"פ שאין אבם הלשון חשבון כן לבחורה: ובבל תענים תתעניות הלרות כו'. כן דעת הרמב"ד ז"ל שהבית מיתי דתרות על הרתעות בדבתיבנא ואע"ג דבר' דתעות אין הדבר תוכרת דאע"ג דאיהא בריתא ר"ם (דף י"ג) דאתרה אין בין ג' דתעות לתיבעיות אלא שבאלו מותרין בשמיש מלאכה וכו' דתשתיה דלבל אחר הדברים אוש ככר דאו אם דבאיסור מיירי בתפלה לא מיירי ומ"ת הדין כן מעשמת דבתב הר"ן ז"ל בריש פ' בתרא דתעניות ה"ג כיון דאיתו בגמ' ואתנ"מ דאתעניתא וכו' ליתא בתרא עיקר ולית לן דמוייא דבאיסור מיירי בתפלה לא מיירי והשור ז"ל דאיתו ליה בפי' תקע"ם דבאתרעות הומרים נעילה ואשמע דלא בתתעניות ובאתעניות דבתבתו אם הרב"ו ז"ל אתבר דאיתו ליה דתר הכרת דבב אבי לאו הכרת הוא ואיבו מתי לא אחר אלא מתעניתו דיוקא דתקוק בעלאה דהא פע"ג דתני אלו אתרינן דשיר בדבתבו הוסם' ז"ל בבתה דוכתי וכ"ל מאי שייר דהאי שייר בית הקברות ובשקים ולית ליה תירוצא אחיבלתי לעיל דהם כלולים בתחני'. זה נלאה טעמו ז"ל.

פ"ה ב והובקעה ירושלים בחרבן [בית] שני אע"ג דתעניות דקרא דאום הרבייני לא הוי אלא בע' מקום דהובקעה העיר בע' מ"ם השתא אבדינן ליה בי"ז תפני בחרבן בית שני אחיר לן דהובקעה העיר בי"ז. וכ"ה ר' בנכת דבבדינן ליה תשום בסתר אלך בבל ידו על ירושלים בחרבן בית בתבון הוי לנו בשנותו ליום אבר סיוך לר ידו על העיר בחרבן בית שני דתמיר לן. וי"ל דאתני הכא דהכל היה בחדש אחד ואין קפיצה לשנתו בין ע' ל"י אבל הכם הנמנים חלוקים. ונהא דבכנבת העיר בהב הרב"ו ז"ל בס' תקע"ם דבגמרא נשיב מקרא ולא דק אלא נראה הוא דתיקרא לא נשיב אלא בתשעה. והעמיד אלא בהיכל. רש"י ז"ל (דף כ"ו) נרים והועמד ותקיו אלא

הגהות מיימוניות

*[ז"ל תשוב שם ויתאיין לבית הקברות להתחנן כלומר הרי אנו בסתים אם לא תרחם עלינו משמע שהולכין שם קודם התפלה להתחנן שם, ע"כ]: [ח] ר"ה התיר לאשה ולאדם לאכול בצום גדליה שהיה שמיני לירחה ואע"ג דאמרינן בפ מפנין דלאדר ד' יום אם אמרה איני צריכה אין מחללין עליה את השבת וצום גדליה דברי קבלה ודברי קבלת דברי תורה אפילו הכי נוהגין ונשרוף עד שקיעת החמה דבשור ראמרינן דאסר רבן יוחנן בן זכאי אילמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי שרובו של היכל נשרף בו ע"כ, ובירושלמי

להתענות. וביו"ג [ג] באדר זכר לתענית שהתענו בימי המן שנאמר דברי הצומות וזעקתם. ואם חל י"ג באדר להיות בשבת מקדימין ומתענין בחמישי שהוא י"א. יאבל אחד מארבעה ימי הצומות שחל להיות בשבת דוחין אותו לאחר השבת. חל להיות בערב שבת מתענין בערב שבת. ובכל הצומות האלו אין מתריעין ולא מתפללין בהן תפלת נעילה. אבל קורין בתורה שחרית ומנחה בויחל משה. ובכולן אוכלים ושותין בלילה תוץ מתשעה באב: ן [ד] משיכנס אב ממעטין בשמחה. ושבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור לספר [ה] ולכבס וללבוש כלי מנוחץ אפילו כלי [ו] פשתן עד שיעבור התענית. ואפילו לכבס [ז] ולהניח לאחר התענית אסור. וכבר נהגו ישראל שלא לאכול בשר בשבת זו ולא יכנסו למרחץ עד [ח] שיעבור התענית. ויש מקומות שנהגו לבטל השחיטה מראש החדש [ט] עד התענית: ן תשעה באב לילו כיומו לכל דבר. ואין אוכלין אלא [י] מבעוד יום. ובין השמשות שלו [כ] אסור כיום הכפורים. ולא יאבל בשר ולא ישתה יין [ל] בסעודה [מ] המפסיק בה. אבל שותה הוא יין מנתו

שיש

א פור מי: סקל סמ"ג סס: ב פור מי' הקלה סמ"ג סס: ג פור מי' מקנ: ד פור מי' מקנ סמ"ג סס:

בכאן מטיל לחיות לאחר מ' בתר וניכוח מלא בכבוד שלכם וכלי שמחה אין בהם משום ניכוח. עוד שם סמ"ם שמתרו כלי שמחה אין בהם משום ניכוח אבל לאבלן בשבת אחל מ' בתר לחיות בהוכה מ"ב בגמ' והעולה מכל זה הוא שאסור לאבלן אפילו כלי שמחה מכוסין עד החמצות אבל לכבס כדי לחיות כולן אסורין מן מבלי שמחה. והרמב"ן ז"ל כותיב לחיות כבוס אלא אפילו בכלי אחר כדי לחיות ובדיעבד אם לא כבס בתוך מ' בתר מ' לחיות יכיר מ' בתר לבשן. ודע שאחר החמצות אפילו לאבלן מותר וכן מותר לבשן בגמ' ומבואר בגמרן דבינו מכתב עד החמצות: וכבר נהגו כל ישראל וכו'. כתבו הוה לא מצות בתלמוד אלא לעמן מלוה בבר מלין מנמנין אלא ערב החמצות אבל אין בכמנין לנמלן דבר בחול הוא שבדין גמור אסור ערב:

תשעה באב ליל ויום לכל דבר וכו'.

זה מבואר בהרבה מקומות ומיקר בנמסמים פ' מקום שהגו (דף ל"ד:) הם מהבאר שבין כמסמות אלו אסור ואמ"ג דסמיקת דדבקן הוא בכי אלי אסור לחמרת ולמרת כלומרת החם ומכאן למד הרמב"ן ז"ל שאין לבשמה בתר מלבשה מבע"י כמו שים ליום שבעורים אלא כיום לו מוסמה לא היה ערך לעבר מכיון מבשמה אלא אסור אבל יום שבעורים הוא ודבר ברור הוא: ולא יאכל בשר וגו'. מבשר פ' בג' פרקים (תענית פ"ה:) לא יאכל שם מבשלין לא יאכל בשר ולא יטבל בה ולא יטבה יין ומתרגם בגמרא (דף ל') אינו אסור אלא בשעורה המסכת בה הוא אסור אבל אם אינו מסכיל בה אסור ומ"ם רבינו וכן מתרגם שם שמוכל הוא בשר מלוח כל אין שהוא בשלמים, פי' שהמסכת בתלת יומר מבישור שמי ימים ולילה אחד וכן שוחה הוא יין מנמנו והוא כל ג' ימים הכל בדברי רבינו. והעולה הרמב"ן ז"ל מביאים מני מבשלין הם אסור ממין אחד אל יקח קטנים והוא מיהו אם מיני הבשילין אבל אם מינין בקודיה אחת מותרין וכן כל מיני פירות הין מותרין לאחר בכן לא כשם ומעורה

המפסיק

לחם משנה

אלא מבעמיד מבשם ומלבנתא כיון ניחלמני אין דמי בעמיד ואין דמי הוא מעמד: **ה אבל אחר מד' ימי לומות וכו'.** בגמ' (דף כ"ה) אמרינן בפ"ב דתקרומי מרבעמתא לא מקדמינן לאחר מד' ימי לומות וכו'. ובגמ' (דף כ"ה) אמרינן בפ"ב דתקרומי מרבעמתא ל"ם כיון דנמחה מאבון אין קונעין אותו בפ"ם כדכתב ה"ה ז"ל בלבון הקודש, ומ"ש לחה הייט שוטים כן מדברה פפי מדיף לאמרו ליום לאמרו ליום אבל אמתא אמו הקיטע מלבעמתא ביום כ' מהוא רמוק מאמר הקטע. י"ל דמ"ם כיון דאין להקדים כדי לאחר לבשמלו מל ירוחנים ולזה הוצרכו בגמרא מעמת דתקרומי מרבעמתא לא מקדמינן. פ"ב י"ל דאי לאו מעמת דתקרומי מרבעמתא היו קונעין אותו בפ"ם ומ"ג דיכון לנחמה מוחנו אין קונעין בפ"ם כדכתב ה"ה ז"ל לעיל מיהה אפשי מרכן כ"ם

דחמיר מוגא וכל שאפשר לשמרו ליום הקטע אסיכון וקונעין אותו בפ"ם:

חל להיות בפ"ם וכו'. כתב ה"ה ז"ל בפס כרמב"ד ז"ל וכו' אבל ודאי מבשמקת החמה מחוכמת שבת הוא וכבר קדם היום אם רצה לאכול אוכל שכיון שבכנס לחתום שבת שב אינו רצוי להתענות. מדיוקא לשון מבשמת דקאים ריבא מסיבא דבתחילה כתב אם רצה לאכול וכו' ואח"כ כתב אינו רצוי להתענות דמיינ לאכול. ומלבה דס"ק כיון דאינו רצוי להתענות ואינו יכול לקבל תענית בפ"ם כדי אבל לאכול מבשמקת החמה בשמה מבשיבא שחל ב"כ בפ"ם ולא קבלה יהיה הדבר מלוי ברבעמ אבל אם יתענה אין בו איסור מפני דלא בא בתענית אלא בשיבא בר:

תוספות מיימוניות

ובירושלמי רבי וריב"ל היו מתענין פ' יו"ל. ומה שנהגו בני אדם שלא לאכול בשר מי"ז בתמוז עד תשעה באב במנא בשם רב סעדיה גאון כי רמוזים הם בדניאל. ומה שקורין איכה בתשעה באב יש בסס' סופרים ובאיכה רבתי ובתב רבינו דאמגילת קינות ומגילת רות ומגילת שיר השירים מברך בא"י אמ"ת אקב"ו על מקרא מגילה כראיתא במס' סופרים וכן נהג מהר"ם ע"כ: [ג] בשאלתות פרשת ויקרא יליף לה מהבא דאמר רב שמואל בר יצחק י"ג זמן קהלה לכל תוא שבו נקהלו היהודים בעריהם מאי קהלה יום תענית שמתכנסין בו ישראל ויושבין בתענית ומבקשין רחמים, ע"כ: [ג] גרסינן בירושלמי מקום שנהגו אמר שמואל הני נשי דבוהיבי דלא למשתי חמרא מן דאב עליל מנהג ויש גורסים דלא למשתי עטרא פי' לאחת צער שבו מסקה אבן שתיה שנאמר כי השמחה ירדמון פ"א דתעניה ירושלמי. ופ"א דבתובות אסר שמואל אפילו בתשעה באב יאות שלא לקרמנו אחר ברהמים ובלבד שלא יעשה סעודת אירוסין משיכנס אב אין עושין סעודת אירוסין כדאיתא ביבמות פ' החולץ, ע"כ: [ד] אסור לספר ולכבס מר"ה עד התענית דברי רש"ו ר' יהודה אומר כל החדש כולו אסור רשב"ג אומר אינו אסור אלא אותו שבת בלבד וכו' עד אמר רבא הלכה כר"ש וחלכה כרשב"ג ותרוייהו לקולא פי' חלכה כר"ש כתב דאמר עד התענית חלכה כרשב"ג דאמר כ"א אותה שבת ולמעוטי קודם לכן ואפילו אחר ר"ה. כתב הרוקח ונראה דאמר לאחן בגדים חדשים ומגולים חדשים בשבת שחל תשעה באב בתוכה ונהגו רבותינו לאסור לספר ולכבס כל אותו שבוע אע"פ שבתוכה לאחר תשבת רק בה' או בו' ע"כ: [ו] שלוח משמרת ודיי אע"פ

שאמרו כלי פשתן אין בו משום ניחוח אסור ללובשן בשבת שחל פ' באב לחיות בתוכה: [ז] כרב ששת דלא כר"ג בר יצחק דשרי אמר רב ששת תרוץ דבבלי קודרי דבר רב ובתחיבשי מותרין מפני בבוד השבת ואיתקומא בגמרא בגרן שחל פ' באב בע"ש ובי"ש בשחל פ' באב בשבת שמותר ביום חמישי או בשישי שהרי גם בשאר ימות השבוע אינו אלא תוכרא יתירא שהרי לא אסרו אלא שבת שחל פ' באב לחיות בתוכה ובמרק בתרא דסגולה מלאק בין חל לחיות בשבת בין חל לחיות בתוכה פ"ה ע"כ: [ח] כתב מהרש"ל בפרק בבל סערבין אמא דאמר מפני ש"ש שלבו חיה מעשה בריעב"ק שהיה בדרכ"ק בתשעה באב שחל לחיות בשבת ונדחה עד יום א' אחיה מתפלל מבע"י גדול ודחק אלא השליח שהתו מס"ם דהבא ד"ש שלנו היה ע"כ: [ט] וכן נהגו בכל אשכנז הגם שלא לשחוט יין ע"כ: [י] עד שיבא השמש עיין בפ"א בחל' מים הנעשה בחלבתא ר ע"כ: [כ] פ' מקום שנהגו כרי דלא כשמואל ע"ש ע"כ: [ל] ויש מגדולי אשכנז שהנהגו בשחל' תשעה באב במנחאי שבת אחר סעודה שלישית בין מנחה למעריב עושים סעודה אחרת ואוכלים בעיגים ושותים מים ואין מברכין בתוכו ומהרי"ל אומר על מנהג זה אף לא היה משנה מסעודתיו בשאר שבתות ע"כ: [מ] [בתוכיו רבותינו וכ"כ רב שרירא גאון שנהגו שלא לזון בג' בזו הסעודה אלא כל א' ישב לעצמו דכתיב ישב בדד ודום ונהגו ר"י ורבינו שמואל לברך לעצמן כשאוכלו עם ג' בני אדם ובגון זאת שלא ישבו ג' יחד כדי שלא יהרהרו ביומן ע"כ ות"ש בתוד': [ס] דוקא מפסיק בה אבל אם אין מפסיק בה מותר ואפילו אחר חצות כדרי לישני דבר יהודה אמר רב והרוייהו לקולא ותנא בתרוייהו ע"ש

הכ"ם

כמפסיק כה כל שלוש עתיד לסעוד סעודה אחרת על קביעות אע"פ שדעתו לאכול מרגלי לא כאלה שבעגם בכן רבעים אוכלין בשר ומפהכרין כיון ואח"כ אוכלין מרגלי כדי להפסיק באכילה שאין כה בשר ויין:

ח וערב תעניה באב וכו'. בריש"א (עם דף ל"ם).

ט אבל חסידים וכו'. (דף ל"ח) אמר רב כך היה מנהגו של ר"י ב"ר אלעזר ערב פ' באב מביאין לו פת חרבה במלח ושורה אוכלה כמים ויוצב בין תנור וכירים ואוכלה עליה קיתון של מים ושומה כמי שמתו מוטל לפניו ע"כ:

י עוברות ומיניקות וכו'. ומימרא פ' מקום שנהגו (פסחים ל"ד:) וכתב הרמב"ן ז"ל אלא מיהו היה כל ל' וכן מולה שהוא צריך מלכילין אוכן וא"ל אומר דבמקום אולי לא נזור רבן עכ"ל. ודבר פשוט הוא שאם אמלא לומר שאין מפסילין אלא במקום שבנה לחם לה לומיר שוברות ומיניקות מהעניות בשאם אולה שאין בו סכנה מתענה אלו לא כ"ם אלא ודאי לא מחמיבו במקום אולי וכן ל"ל לדקדק מכאן שעוברות ומיניקות שפורות מלהתענות בו' שעות אחרים אלא המחיבו עליהן אלא כפ' בתב בגבר.

ואסור בהיולה וכו'. שם ובכתב בהלכות כפ' בשלשה פרקים: ואסור בסיכה כו' **של** תענוג וכו'. בריש"ם שם (תענית ל') אסור בסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ביום הכפורים וצי' רבינו בסיכה של תענוג ודבר ברור הוא דלא

עדיף

שיש לו שלשה ימים או פחות. ואוכל בשר מליח שיש לו שלשה ימים או יתר. ולא יאכל [ג] שני תבשילין:

ח [ד] בד"א שאכל ערב תשעה באב אחר חצות. אבל אם סעד קודם חצות אף על פי שהוא מפסיק בה אוכל כל מה שירצה. וערב תשעה באב שחל להיות בשבת אוכל ושותה כל צרכו ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה. וכן תשעה באב עצמו שחל להיות בשבת אינו [ה] מחסר כלום: **ט** זו היא מדת כל העם שאינן יכולין לסבול יותר מדאי. אבל חסידים הראשונים כך היתה מדתן. [ו] ערב תשעה באב היו מביאין לו לאדם לבדו פת חרבה במלח ושורה במים ויושב בין תנור וכירים ואוכלה ושותה עליה קיתון של מים בדאגה ובשממון ובכיה כמי שמתו מוטל לפניו. כזה ראוי לחכמים לעשות [ז] או קרוב מזה. ומימינו לא אכלנו ערב תשעה באב תבשיל אפילו של עדשים אא"כ היה בשבת: **י** יעוברות ומיניקות מתענות ומשלימות בתשעה באב. ואסור ברחיצה בין בחמין בין בצונן ואפילו להושיט אצבעו במים. ואסור בסיכה של תענוג [ח] ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ביום הכפורים.

ומקום שנהגו לעשות בו מלאכה עושין. ומקום שנהגו שלא [ט] עושין אין עושין. ובכל מקום תלמידי חכמים בטלין. ואמרו חכמים שהעושה בו מלאכה אינו רואה סימן ברכה לעולם: **יא** [י] תלמידי חכמים אין נותנין זה לזה שלום בתשעה באב. אלא יושבים דוים ונאנחים כאבלים. [יא] ואם נתן להם עם הארץ שלום מחזירים לו בשפה רפה וכובד ראש [יב]. ° ואסור לקרות בתשעה באב בתורה או בנביאים או בכתובים ובמשנה ובהלכות ובגמרא ובהגדות. ואינו קורא אלא באיוב ובקינות

א מוד פי' פקוד סמ"ג שם:

לחם משנה

דשב"ג שאמר כל הסבת אסור ואפילו אחר התעניות מתירא דאיתא ליה דלא חתיכי הוי קודם התעניה אין סכנא לחתיר ומתני' אחיכי אחר התעניה אלינא דר"ם ולכי אה מ"ם לדידן דקי"ל דלאחריו מותר ליתיה לחלי דינא ולכך לא הזכירו רבינו ז"ל אבל הייתה על זה שפירש רבינו ז"ל בפירוש המשנה דבתרא אחיכו בגרייתא אל להיות בערב שבת מותר לבנים בחמיתי מתני כבוד הבנת ואם לא בנים בחמיתי בשבת מותר לבנים בערב שבת מן המנחה ולמעלה ליים עלה לבני ולי אימא דב אחא ע"כ, הכי בהדיא אמרו בגרייתא דאמרינן כשחל כיום שני וכחמיתי מותר ולמה אמר בחמיתין דבחמיתי בשבת מותרים הוי אלא בהלכתא. ואולי דרבינו ז"ל מפרש דמאי דקאחר ליים עלה אבני אחא קאי אמי אחא דבה' מותרים אע"ג דרש"י ז"ל פירש דקאי אחא דוחם לא בנים בחמיתי אולי סובר רבינו ז"ל דאמלה מילתא אחדר וכיון דליים עלה אבני אלה רבינו לערב דאמרי' כי מעוס דאמתע ליה דהוי בהלכתא. זה נראה קלת מעם לרבינו ז"ל אם אחוא קלת דחוק:

ז שיש לו שלשה ימים. קשה דבגמרא (דף ל') לא אמרו אלא כשלשה הייתו ב' ימים ולילה אחד:

י ואסור בסיכה של תענוג. כתב ה"ה ז"ל ודבר ברור הוא דלא מדף מיום הכפורים. ודבריו קשים אלא דלי דלינן מיה"כ אפילו סיכה אפילה של תענוג אסור דכ"כ רבינו ז"ל בסוף הלכות שביה, עשור ופי' סיכה אאמר של תענוג הוי לבעבור לא הזאמת וכ"כ הסור ז"ל בהל' יוה"כ כיומן תרי"ד סיכה דמיא אסור לסוך וכו' אבל בלא מולי אפילו אינו סך לתענוג אלא לבעבור לא הזאמת אסור ונפקא מיהיולמי לאחרון אפילו בלי זה סיכה בין לא של תענוג בין אפילה של תענוג וכך הם דברי רבינו ז"ל בסוף הלכות שביתת עשור שכתב שם אסור לסוך מקלת נוהו בכל נוהו בין סיכה של תענוג בין סיכה אפילה של תענוג ואם היה חולה וכו' ובתב שם ה"ה ז"ל דנפקא ליה מהיולמי אלא הכלתר מכאן דבריה"כ סיכה לבעבור לא הזאמת אסורה ובלן כתב דוקא עיין בכסף משנה הגהות מרדכי אגב אבילות ובשחיה ברחיצה וסיכה וכו' ונראה לפתרי"ם מנהג הצרפתים שאין יושבים על הספסלים כל היום עד תפלת המנחה דהא אבל מתקינים מס' באב למוצאי מ' באב פי' הסוף היום כמו מסנחת גדולה ולמעלה דומיא דיום הכפורים דסותר בקביבה ירק מן המנחה ולמעלה, ע"כ: [ב] תוספתא אין שואלת שלום לחברים בתשעה באב ולהריוחות בשפה רפה: [ג] בפרק בתרא התעניות ת"ר כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בפ' באב אסור באכילה ושתיה ברחיצה וסיכה וכו' ונראה לפתרי"ם מנהג הצרפתים שאין יושבים על הספסלים כל היום עד תפלת המנחה דהא אבל כל ד' הימים אין לו לישב אלא ע"ג קרקע: [ד] באיכה רבתי א"ל הקב"ה לתלאכי השרת בשעת החרבן כיצד בשר ודם כשהוא אבל מה הוא עושה מכבה את הנסנסים אף אני אעשה כן שנאמר שמש וירח קדרו, מכאן חביא מהר"ם ראיה למנהג שנהגו שאין להחליף בבה"כ בתשעה באב כ"א נר אחד לציוך החזן, ע"כ: ° (ומיהו מ' הקרבנות ומשנת איזהו מקטן

ובלילה דנקבא ליה מהא דאתרינן בפ"ד דתעניות (דף י"ג) נבי אבל ובלבחא אבל אסור לרחון וכו' אבל לסוך אפילו כל שהו אסור ואם להעביר אם הזאמת מותר פ"כ, ובלילה לא להמנות ע' בתב לאבל דהכל מסוס נער דבשאמר אם בנמ' ולא בים"כ דהוי מסוס תענוג וכיון דקי"ל דבאבל סיכה אסורה על תענוג מותר דהייתו לבעבור לא הזאמת וכן אסרה רבינו ז"ל בהל' אבילות ואסור ז"ל בתב כאן סיכה על תענוג דוקא אסורה ואיך הסור רבינו והגנונים דמוקים. וגם על הסור ז"ל קשה לי שלשה הגוזלה כיונא כו' בסיתן תקנ"ד שבתב דבפ"ב אפילו אלא לעורך ברבה ובלבה אם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובלילה דוחק דוחק וכו' אלא אסרו אלא סיכה של תענוג בדאיתא בגמ' מי שיש לו הפסק וכו' ואם עניו אפשרי לסיכה אפילה של תענוג יה"כ יוכיח סיכה אפילה של תענוג אסורה ובהפסק ובהפסק מותרת כדבתב הוא עלמו בסיתן תרי"ד ולהדמייתי רבינו מתפסק דהיא בריאתא דאתרינן נבי יה"כ לייתי רבינו תבריאתא אחרת דאתמו שם אם היה מלוכלך בטיט ובלילה דוחק בדרכו ואינו מוכש והיא רבינו מטרשת אבל זו אינה רבינו דאמר חפסק שהוא אלא דלי דלינן מיה"כ אפילו אבל לא הזאמת דמילתא זה יש בין רבינו לסיכה בלילה מדבדי אסור ז"ל בסיתן תרי"ד דבלילה לבעבור לא הזאמת אסורה וסיכה אינם ויורה אלא מחחת מולי לבד ודברים אלו ל"ע בעיני. וכל דיני יה"כ שבאיר רבינו ז"ל נבי בחילה ונעילת הסנדל וכו' מוהגים בפ"ב ומתר רבינו ז"ל בתן על מ"ם שם ולכך בתב בתן ביה"כ, אלא דת"מ בהיתי דבורה מתפתח יש קלת חילוק בין יה"כ לפ' בתב דביה"כ מתמש מדבדי אסור ז"ל דטחתה מעבר יום הכפורים ובתפעה בתב לא ומ"כ היה לו לרבינו ז"ל לבתר אלא אלא ברבינו ז"ל לא הזכיר ביה"כ ענין הסחיפה, ואולי הוא סובר דהדין שוה בשיטים ולבך סתר בתן אבילה ז"ל ס"ם שם. ל"ע בסדר הפעלות לעיל אחר הל' הפלה שהזכיר רבינו ז"ל שאומרים נחם בנו' בתב ומדלא אלא מן בין מנחה לשאר הפעלות משמע דלית ליה דאומרים אותה בשלש תפלות כדעת הרא"ש ז"ל (מ"ק דף כ"ו) בפ' בתרא דתעניות

הגהות מיימוניות

ובכ"ם בה"ג וכן ס"ה ע"ב: [ב] [בתב רב חאיי כגון אורז ועדשים שהן ב' מינים והרי גיאת בתב כל ב' תבשילין הוא דרך כבוד ואפרוח חכמים אפילו מין אחר של קטנית ואין צ"ל ב' מינים וכ"כ הרמב"ן ע"ש בטור]: [ג] ריצב"א היה אומר לאכול תפוחים מבושלים עם תבשיל אחר מלאכה בהם משום ע"ת כראיתא בירושל' דנדרים: [ד] אבל תשמיש המטה בתב ה"ר יצחק טוויב"א דאסור בשבת שחל בו פ"ב ונדחה עד למחרתו מידי דהוה אאבל דאסר דברים שבציגעה נוהג, וא"נ לפורי וס"ם כתב שאין לשבוש לו במקום רבו עיין בסוף הלכות שבתות וכן בעל הרוקח כתב להיתר: [ה] כך היה מנהגו של ר' יהודה בר' אילעאי בו'. גרסינן בירושלמי רב בן דהוה אכיל כל צדיכה צבע פיסתיה בקיסכא ואומר זו היא עיקר סעודת פ' באב לקיים מה שנאמר ויגרם בחצץ שני וכן באיכה רבתי רבי בון כשהיה אוכל סעודת תשעה באב היה נוטל פרוסה ומובל באפר בו' ע"כ: [ז] מכאן נהגו לישב ע"ג קרקע בסעודת המפסקת: [ואוכלים ביצים מבושלות קרוח וקשות כדאמרי' מה ביצה מגולגלת אף אבילות גלגל שחוזר בעולם ע"כ]: [ח] תניא באבל רבתי אבל ומנודה שהיו מהלכים בדרך מוחרים בנעילת סנדל וכיון שהגיעו לעיר זחלצו וכן מ

עדיף מיום הכפורים וכן הדין לרחילה שמוחר ביום הכפורים: ומקום שנהגו וכו'. מגמרא פ' מקום שנהגו (פסחים ל"ד ב') סהם מגמרא ואמרו חכמים ז"ל וכו'. בגרסת דברי ר"ע בבריתא פרק בג' פרקים בגמרא (תענית ל'):

יא תלמידי חכמים אין וכו'. מוספתא אין שאלת שלום לחברים בתשעה באב ולהדיוטות בשפה רפה. פי' פסיקים אם ההדיוטות בשפה רפה וכן אמרו בירושלמי:

ואסור לקרות וכו'. דברי ר' יהודה בבריתא שם (תענית ל') והלכה כמותו וא"ע בתב הרמב"ן ז"ל שאומר סדר היום פרשה הממיד ומיהו אקרא וכל הסדר כדרכו ומיהו מנסה: ובקצת החכמים מהגין וכו'. פירוש שברת רבינו הוא שלאלי מדם להגיה שמילין בפ' בתב והרי הוא בזה בשאר הימים אלא שמקלת החכמים נהגו אלא להימים שאם היה דעמו ז"ל אסור להימים לא היה טהב כן אלא דעתו הוא כמ"ם וכן הוא עיקר. ואם"ם שמעמו בבריתא כל מלות שמוהגות בתבל מהגות בתשעה בתב אסור בהמילה וכו' לאו בכל נמור הוא אלא כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט ומן הן הדברים שנפרטו בבריתא רחילה וטיבה ומלר הדברים הדע דלאו בכל הוא שהרי אין לנו בפיים המטה בתשעה בתב וכן מפורש שם בגמ'. ויש מי שפי' שהוא בכל לבל מלות ל"ם המוהגות בתבל ומלא"ם כן אין מפילין אבל מיהו אסור בהן אלא ביום רחמון ולא אמרו אלא מה שוהג בתבל כל שבעה וכן הבלה הרמב"ן ז"ל:

משתרב

משתרב

יב משחרב בית המקדש תקנו וכו' עד וכן נוהגו מלא לגנן. הוא נב"ג מרק חקק הכתים (דף ס"ב) והובא בהלכות פרק בפנים פרקים:

יד וכן נוהגו מלא לגנן בכלי וכו'. ס' מחרון דשוטה (דף מ"ח) ובפ"ק דנפשין (דף ז') אמרת מנא לן דלאכור ולאיקו דלמיגו אמרת דשומא מאכור:

וכבר הקנו כל ישראל וכו'. כן כתב רבינו הלוי נגזרו ז"ל כתי לאמריו אמרת דשומא מאכור אם לא מבנין עניות של מרבנן אבל מדרבנן יפה ביפיו אבל אחרים ומובטחות וחכרון חמדים של הקב"ה מוכח כל ישראל לאמרן בנים הטוהר וכנים המטמאים בקול עניות וקול שמחה:

טו ואח"כ נזרו על עמרות וכו'. אם (מסכת מ"ם). תמצה נזרו. על עבירות חמרים והלכה כלומר דבכל דבר מעלו מל קרם הל חילם אמר. ופי' זוקק חמרים שהוא אמתה אבל מאר בני מדם מוחרין בטלון וכ"כ ז"ל:

וכן נזרו על עמרות של כלה וכו'. אם בחמצה ועל עמרות כלים ופיקנו בגמ' מלי נינהו מ"ש מיד מל אבל. והמלה הרמבן"ן ז"ל דלמו דוקא מיד מל אבל אבל מל כל שהיא מל כסף מו מל זהב מעלה אבל מל מדרבנן הוא בכך הזכיר מיד מל זהב. ויש לזה ראיה וזהו מכהב רבינו מל כסף מו זהב ומיקר ולף אלא אין מעלות אבל לבמר אבל בשאר כסים מוהרות:

טז מי מרלה ערי יהודה בחורבנם אומר ערי קדשך היו מדבר וקורא וכו'.

בעומד קמן כפ' וחלו מגלחין (דף כ"ו) ל"ל מלאמר הרמלה ערי יהודה בחורבנן אומר ערי קדשך היה וגו' יכולים בהורבנה אומר ירושלים מדבר היה וגו' כיון המקדש בחורבנו אומר בית קדשנו ותפארתנו וגו' וקורא על המקדש ומשוף על ירושלים כשבנה המקדש חחלה ומס מבנו ניחמלים המלה קורא על ירושלים כמו עמה ועל המקדש בפ"ם. וכתב הרמב"ן ז"ל מי המה כיון דקמנו על ערי יהודה בחורבנם קורא מה מרך אומר בירושלים בחורבנה ומלא בכלל היהה, ו"ל מאם קרא בערי יהודה מחר וקורא על ירושלים אלינו בשאר ערי יהודה קרא על מחם מכן אינו קורא על המיה וקורא על ערי יהודה בכני עצמן ועל ירושלים קורא מחר כפ"ם ומס קרא על ירושלים מחלה אינו קורא על אחר ערי יהודה שבבר קרא עקדמה שבטלה, עכ"ל:

יז כל הקרעים האלו כולם קורע בידו מעומד וכו'.

אם ולנו קרעים אלין מחלחין הקורע על

פ"ה יב משחרב בהמ"ק מקום חכמים שהיו בתוכו דהוי אלין טמין לשלם בין המייד ומטייר וכו'. המור כתב מד מדם מה ביומו בבוד ומגיה בו אמה מל אמה בלא כיד זכר לחרבן הבית והרמב"ם ז"ל כתב אין בוגין בין מחיד בבנין המלכים מלא מה ביומו בפים ומד בבוד ומטייר בו אמה מל אמה ואינו מתמא ק בגמרא (בחרא מ"ב) הבל בריינהו דמייתי הך בריינהו מ"ר לא יסוד מדם מה ביומו בבוד ומם מיכר בו מול לא מבן מוהר ר' יהודה אומר מול הרי הוא מדבבוד ומהור הבן מוהר ומסיק כך אמרו חכמים מד מדם מה ביומו ומטייר בו אמה מל אמה מלמא מ"ש איזר אמה מל אמה מוהר כל מיני פיד מ"ל, מלמה מדבריו הך בריינהו מאמר מל רבינו אמאר לבנות בין מחיד בבנין המלכים הוא מחא דמ"ר לא יסוד מדם מה ביומו בבוד ומסמי כך הוקשה לי מדמסיק בחר אבי מד מדם מה ביומו בבוד ומטייר בו אמה מל אמה מלמא מל ידי איזר אמה מל אמה מוהר כל מיני פיד. ומהרני עניו כמה מיהמי, מדא דסא דקחמי כך אמרו חכמים מד מדם מה ביומו בבוד ומטייר בו וכו' לא מבקמא דמקמא ומרים מל דין מד מה ביומו בבוד הוא מלא אבי אינם מ"ר בבמרב הבינו בבמאה רבו ברבוים ביתמל וכו' מחמל לסם ר' יהודה אמר לבן מחני מה אין אמה מוכלים בחר וכו' מלא לבחמבל כל מיקר מ"מ וכו' לבחמבל יוחר מדאי מ"מ וכו' מלא כך אמרו חכמים מד מדם מה ביומו בבוד ומטייר בו דבר מוחם. ובין דבריהם בלבי בנמה הוא לא מיך לחיבר מבבוד כך אמרו חכמים מד מדם מה ביומו בבוד ומטייר בו אמה מל אמה מבקמא הוא. ומה דאמר דמלינו בריינהו מהדדי אמאר מהדדי אמאר דחכמי אלבמא בקמייהם ולא בבמרייהם דאמאר אמרו דבמרת מייהי לה בבמרייהם לא מבקמא מלבמא דחכמי בבבמא בוהבה. ומה דאמ מיכא מ מיהר אל אל הבן אל מה מטייר בו אמה מל אמה ובריינהו קמייהם אי מקמא דהל ומבן ומיקר בריינהו קמי מקמא דמיהר אמה. ומה לפי אבי אמאר אמר אמר מה ביומו מד בבבן המלכים ומאי מיהו אמר אמר מה ביומו בבבוד ומטייר אמה. ומה לפי אבי אמאר

והמוצל אחר לף על ידי והדם לאור לגבל שוזה של קיים ושל חילה, ופסק הרמב"ם כמרוצל ומיני יודע לאחר דכתב ק"ל כרב כמיזרי מיל"ל. ולא דק דהא רביע לף כמרוצל לא פסק דלמרוצל של קיים ושל חילה מיהת מרי ומילו רביעו כתב סתם לאסור ולא חילק. ומעתה מהוס דבתר בתר כלונקת דרב דמרוצל אחרי ולוי אחר לף של קיים ושל חילה אסור וכן המי לוי במתמיתה. וכסבר כלוי מסוס דגדול מרב ומרוצל היה:

סליק הלכות תעניות

רשאי הוא לשללן למללן ללקטן ולתופרן כמין סולמות: יח היה הולך ובא לירושלים הולך ובא [ז] תוך שלשים יום אינו קורע קרע אחר. ואם לאחר שלשים יום חוזר וקורע: יט כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח. ולא עוד אלא שהם עתידים להיות יום טוב וימי ששון ושמחה שנאמר כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו:

סליק הלכות תעניות

לחם משנה

שם דסוכר דלא הוסוו אלא לאיתוי בלבד וכן נרטו לא הכיר אלא מעלה לא לבו וקורע ופיוס מפלה ולא הכיר הפלר לף על פי מנגרייהא הפלה הוסוו לאביו ולאמו

והיה לו להשוותו לכל הדברים כדעתו כאן נבי מקדש וירושלים ול"ש וגם נהלכות מבטח ניע:

הגהות מיימוניות

[ז] בירושלמי שמעון קטפרא שאל לר חייא בר אבא כגון אנא דאנא הבר וסליקנא לירושלים כל שעה מהו שאקרע א"ל תוך ל' יום אי אתה זקוק לקרוע:

סליק להו הלכות תעניות

הגהות מיימוניות מנהגי תשעה באב

ערב תשעה באב במנחה נהגו שלא לומר תחינה משום דאיקרי מועד. אחר חפלת המנחה הולכים לבתיהם ואוכלים סעודה המפסקת. ונהגו לישב בסעודה זו ע"ג קרקע ואוכלים ביצים מבושלות וקרות ודומיא דאכל בראסר מה ביצה מגולגלת אף אכילות אוכר אותו מפני שכבר מיימו קינות ואומר קצת פסוקי דנחמתא בסוגו וכן נהגו בדרשבורק. ואם מוצאי שבת הוא מברך קודם התחלת איכת כא"י אמ"ה בורא מאורי האש כן נמצא בשם רש"י אבל על הכוס אין מבדילין מפני שא"א לשמוע וגם ליזוקא א"א לסתבירה דילמא אתי למיסרך כראיתא בפ' בכל מערבין ומבואר בהלכות שבת בפ' כ"ש לסיכך לא יבדיל על הכוס עד מוצאי תשעה באב אז יבדיל על הכוס כראמרינן בפ' ע"פ מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולה עד יום ד'. ויש מי שאומר לברך גם על הבשמים בליל תשעה באב ול"נ ולא הנהיגו רבותינו כן. ואין אומרים ויהי נועם אלא אחר קינות מתחיל ואתה קדוש. אבל רבינו אליקים היה אומר להתחיל וכא לציון כאילו לא היה מוצאי שבת כדי להזכיר ולבקש על הגאולה אחר הקינות. ולמחר מתפללין כשאר ימי הענית צבור והחזן אומר עננו כשאר ימי תעניות ודלא כר"י שלא הנהיג לאומרו בתפלת יעוד משום שתם תפלתי. ואומר קינות בתפלה כמנהג המקום ואין אומרים תחנה ולא והוא רחום ולא אל אדך אפים אפילו אם חל להיות ביום ה' אבן בשם ראב"ה כתב שיש לומר ארך אפים וכן נוהגין ביש מקומות אם חל בחמישי. וקורין ג' בתורה מבי תוליד עד נוחן לך כל הימים והשלישי מספיר באסוף אסיפם כראיתא פ' בני העיר. ואחר הקריאה אומר קדיש וגומל ס"ת ומחזירו למקומו וישב החזן לארון ואומר קינות כמנהג המקום ואח"כ עומד ומתחנן באשרי ויש מקומות שנוהגין לומר למנצח ויש מקומות שאין אומרים ואומר וכא לציון כאמש בדילוג ואומר סדר קדושה וקדיש בלא תתקבל ויושב ע"ג קרקע ולא ע"ג ספסלים עד תפלת המנחה, ע"כ:

הקדמת מגיד משנה להלכות מגילה וחנוכה

פרק ראשון מהבאר בו המחוייבים בקריאה וזמן קריאת המגילה וחלוטו לפי חלוף המקומות

פרק שני מהבאר בו מיסות המגילה והכסרה ומסורה, והאסור מן המעמד והאבל בימים אלו, והמחוייב לשמוע סתם הכסרה והשלוח חמת ומתנות לאבינים. ומהביים הפרק בביאור פתגמיה זו מתקיים לעד וזכרה לא יסוף מזרעו

פרק שלישי מהבאר בו ענין הנס שאירע בזמן המלוכה בימי בית שני, וחיוב הבדלקה בשמונה הלילות, וקריאת ההלל בשמונה הימים. ומשך זה ביאור קריאת ההלל וענינו בכל הימים שנקרא בהם שהוא מדברי סופרים. ומהבאר בו ג"כ כיצד היו קולמין מוחו בזמן הכמי המשנה והגמרא.

פרק רביעי מהבאר בו משפטי הבדלקה בשלמות כמה נרות הם מדליקין וכמי זה אחן ומיעוד המקן וכמי זה שמן ומה אסור ליהנות ממנו. וכמי זה מקום מניחין מוחו ומדליקין מוחו ומי הם הרמוויים להדליקו ומה מדם בפכר מפני שמדליקין בשבילו. ומהביים הכרח בגיאור מעלה המעלה והמיל קודמת לקדמת היום. ומאמר כן מהבאר שנר ביתו קודם לנר מצוה מפני השלום. ומכמו רגיע בפסדו זה בשביתה ויש בשלום:

וסבת זה הסדר מבוארת שים להקדים מגילה לחנוכה לפי מקדמה בזמן ולפי מהיות בכתבי הקדש. ואחר זה אין צורך לתת טעם רק לסדר סדרי כל אחד מפרטיות אלו כאילו הן שתי הלכות מוחלקות. והסבה בכאן להקדים ביאור החמוויים והזמן לביאור הכבר המגילה הפך הסדר אחר בענין הפוכר. ירמה לי לפי שאין המטה הזאת מן המוכרה אלא מדבריהם ושנין המבואר מתנה בכתוב הוא מה שהקדים רבינו שהוא הזמן. ועיקר פרק ראשון בביאור הזמן, וביאור המחוייבים והזמן ג"כ וכלל בפרק לאמנן בהלכותי סופר וענין פרק שני מן המאור בו נהאחר מע"ש מקדם לנו שים להקדים המוחבר לחלוה הוא מפני זאת הסדר לפי שאינן מבוארין כל כך בכתוב כמו קריאת המגילה, ומע"ש מכתוב ימי מעשה ומתחה אינו מבוחר מאור ההבדל והתעניות בכתוב בגיאור. ועוד שזה הביאור הוא תמיד אלא בהלכות המגילה. ועוד שיזוע שהקריאה הוא עיקר ולאלה להקדימו: פרק שלישי בענין מי הבדים המקים הבדלקה וקריאת ההלל וכל אחד כפי ענינו, וביאור רבינו פרטי ההלל בכבר זה וענין קריאתו לפי שהוא כולל ימים רבים יותר מן ההבדלקה: פרק רביעי בכבר מכבר נתה נתחבר. ומהבאר באין בדברי רבינו מוקדם ומאוחר אלא בטעם נכון לקוח מן המקום ומבאר. ומבלם ביאור סבת סדר הלכות אלו:

הלכות מגילה וחנוכה

יש בכללן שתי מצות עשה מדברי סופרים ואינן מן המנין:

וביאור שתי מצות אלו בפרקים אלו:

מניד משנה — פרק ראשון — כסף משנה

פ"א א קריאת המגילה בזמנה וכו' והכל חייבין בקריאת מגילה וכו'. מפני ס"ק דברכין (דף ג':) ככל חייבים במגילה ומחייבין לנשיו ובניו ל"ל דמאר נשים חייבות במקרא מגילה אלא הן הוי בתוכה הכם וכמ"ל דיבל"ל ס"ק דמגילה (דף ד') ודין הקפנים שמחמכין תוקע מפורש בסגיגת פרק הקורא אם מגילה נמסרת (דף י"ט:) אבל חרש ושוטה פטורין כם לגמרי כמו שיתבאר:

ואפילו פחות בעבדתן מבטלין וכו'. מימרא ס"ק (דף ג') וכן מבואר שם שמבטלין תלמוד תורה ופס מוכיח בגיטין שלמד אבל המצות דמוס מפטרי הון מתם מצוה:

ב אחד הקורא וכו'. מפני פרק הקורא אם המגילה לחברת (דף י"ט:) ככל חייבים לקרות אם המגילה הון מתם"ו וכ' יכולים בקבן ולגבה בחתם מצוה אבל אם נגלה מדברי רבים שהם מוציאה אם אחרים וכן עיקר:

ג מצוה לקרות אם כולה וכו'. פפק הלכה בגמרא שם (דף י"ם) הלכה כדברי המאמר כולה: ומצוה לקרותה וכו'. ס"ק מימרא מייב מדם לקרות אם המגילה בלילה ולשמחה ביום וכמשמ פרק הקורא אם המגילה לחברת (דף כ':) כל דבר שמצוה בלילה כמר כל הלילה ביום כמר כל היום:

ומברך

פ"א ב אחד הקורא ואחד השומע וכו' לפיכך אם היה הקורא חש"ו השומע ממנו לא יצא. בס"ג המגילה (דף י"ט:) הון הכל בחרים לקרות אם המגילה הון מתם"ו פי' כלי חרס היינו שהיו מדבר ומינו שומע ומחייבין בגמרא מהן מגלת חרס דיעבד מפי לא רבי יוסי היא דתנן הקורא אם מתם ולא הבמים לחזור אם יצא ר"י אומר לא יצא, ולפי זה לא ק"ל כי הא מהני דכל בתרק היה קולא (בכרכות ס"ה) דפסיקתא הלכתא דלא בר"י ולפיכך יש לחמוה על רבינו שמסק אם היה הקורא חרש ושוטה ממנו לא יצא. ולכך נ"ל שאין בטמאם ספרי רבינו אלא טוטה וקמן בלבד לא חרש וכן מצאנו בספר מ"ח שכך היאה בטמאם ספרי רבינו וכך אמרו גירוסאי שיש כתן חרש בשבעות ליתן היא מחמי. ואם שכבר לקיים מסמם ספרים בדברי רבינו שבחוב בה חרש אשמר לדחוק ולומר שמבור רבינו אלא"ג דגמרא מוכר מחיימין כר"י הייבו לי אמרינן דבי היכי דאליגיי בגמ"ם אליגי בחגילה אבל כיון דחזינן דרבי נגיי ק"ם בחגילה אם חרש ולא הבמים לאחר יצא רבי יוסי אומר לא יצא דמחמם

ג מור סי' תרמו סמ"ג מעין דרבנן ד': ב מור סי' תרמו תלי אמ"ג שם:

לחם משנה

פרק א א הכל חייבין בקריאתה אנשים ונשים ובנים ובנות משתחרבים וכו'. אמבר דרבינו ז"ל סבור כדבתב הרב"ן בכו' פרק"ם דאנדים אמנו ומבנו לאם אבנות פיום חייבים ולכבי אפרם הם ז"ל דזוקא אנדים משתחרבים ואין לדשתם לבנים דאמר אנשים אע"י אמה נעבה הם וכמ"ם שם הרב"ן ז"ל אבל אין לומר דרבינו ז"ל אפרם דאנדים דבריהם הם משתחרבים מבוס דאם הם אנדים אמנם אמר מדין נשים דא"כ אין ראיה הם אנדים משתחרבים דבשאם נמי קאה דנבלל נרים הם ס"ו דהביאר כתו אמיבתחי:

וכן מבטלין אמתר תורה. בס"ק (דף ג') אמרו אמבטלין ח"ם ק"ו מעבודה ומה עבודה בחרבים אמיבא מעבודה וא"כ נראה לבאורה דא"ם דרבים הם מבטלין אקמי מגילה כין דלא יגיעים לה מעבודה וא"כ קאה על רבינו ז"ל לאה אמר אחם אבטלין ח"ם ולא אילא בין יחיד לרבים. ונראה דאמיבו ח"ם דרבים אבטלין הבלאים דבגמרא אמנו אם אקרא מגילה ואם אמנה הי מנייהו עדיף ואין קיי"ל דאם אמנה דוחה אמיבו אמתר תורה דרבים וא"כ לי אילמוד תורה אקרא מגילה אמי אקבנאי ליה בהאם אמתר תורה דרבים דדוחה אקרא מגילה אם אמנה דוחה כל אבן אקרא מגילה אבמהים אמני אם אמנה אבא ודאי אמיבו אמתר תורה דרבים מגילה אמרא מגילה ולבכי אקבנאי ליה:

ב אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא יצא ידי חובתו. פרק הקורא נמסרת (דף י"ט:) אמנה הכל בחרים וכו' אין אמ"ר אחמה ר' יהודה אבטיר בקבן וגנגא אמרו אמן חגא אבם לדבר אמי לא אמ"ר אחמה ר' יוסי הוא דתנן הקורא אם אמנ ולא השומע לאחו יצא ר' יוסי ואמתי דר' יוסי וכו' שוד אמרו בגמי אמיר אוקימתה כר' יהודה וכו' אבא הא דאמי יהודה בריה דר"ם בן אמי וכו' ואבא אמי ר' יהודה ואכי' לבחמלה וכו' אבא הא דאמנ יהודה וכו' לשולם ר' יהודה ואמילו לבחמלה ולא קשיא הא דידיה וכא דרבינו וכו' בהאם לבאים לבבי אמילו אמילו אמיבא ר' יהודה וכו' והא דאמי ר"י בריה דר"ם בן אמי הוא וכי אב אבנאי אחיבא בבכבוח פ' הוא קורא (דף פ"ז). והרב"ש אר"ח אמה אל רבינו ז"ל אימה גדולה בפי' אבם"ם דכוא ז"ל אסבן דאומא אן אחבם אן אבא ולא אבנא' אמרו בגמ' דאבר אחיבא לבבי אמילו אמילו אמיבא ר' יוסי וכן רבינו ז"ל אנאמ בפ"ג אבל ק"ם בחב ולם לא האמיב לאחו יצא ובהלבות קריאת התורה בני חרם אמינו אומא הבבכה אבבן דילא הוייבו בר' יהודה). ועוד נ"ל לדקדק דבינן דבגמרא אמרו בגמבקא האמם דאחיבא לבבי אמילו אמיבא ר' יוסי

[ג] בתוספתא תניא הכל חייבין בקריאת מגילה כהנים לויים וישראלים וכו' עד נשים ועבדים וקטנים פטורים ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן ומפרש בה"ג נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת מגילה אלא שחייבין בשמיעה וכן משמע בירושלמי פרק הקורא את המגילה לספרל בר קרא אומר צריך לקרות בפני אנשים ונשים וקטנים שאף הם היו באותו נס ריב"ל חזה עבד כן מכנש בנוי ובני ביתיה ונקרי לה קסהון וכן פר"ח דנשים חייבות לשמוע מקרא מגילה וכו'. ואומר רבינו שמתה שאין שייך לומר כאן אחי דרבנן ומסיק דרבנן הואיל ואין חייבים בקריאה אלא רק בשמיעה דבאה פליגי ר' יהודה ורבנן דר' יהודה מכשיר קטן בפ"ב וכן ם' הראב"ד אבן בריש ערכין משמע לחרא שמוציאין אחרים בקריאתן דגרסינן הכל חייבין במקרא מגילה וחכל בשרים לקרות אם המגילה לאחתיי מאי לאחויי נשים וכדריב"ל דאמר ריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הם היו באותו הנס וכ"ג דעת רבינו המחבר שלא חוציא אלא דרש קטן ושוטה: [ד] פ"ק דמגילה משפחה ומשפחה למאי אתא אריי יוסי בר חנינא להביא משפחה כתנים לויים וישראלים שמבטלים מעבודתם ובאין לשמוע מקרא מגילה עד כבאן מסכו של בית רבי שהיו מבטלין תלמוד תורה ובאים לשמוע מקרא מגילה ק"ו מעבדה. ע"כ: [ו] פ"ק בני רבא מגילה ומת מצוה איזה מהן עדיף מגילה משום פרסומי ניסא או דילמא מת מצוה עדיף בתר דבעייה חדר משפח מת מצוה עדיף דגדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. ע"כ: [ז] פ"ב דמגילה מחיבן קורא אם המגילה ויוצא ידי חובתו דאמר אמר בולה ר' יהודה אומר מאיש יהודי רבי יונה אומר מאדר הדברים האלה ומס' דמגמרא אמר

הגהות מיימוניות

ומברך קודם קריאתה בלילה וכו' על מקרא מגילה וכו'. כדרך הקורא את המגילה שמד ויושב (דף כ"ט) מקום שנהגו לברך יברך שלא לברך לא יברך וכגמרא לא שנו אלא לאחריה מאי מברך מאי מברך מקרא מגילה ושעבר כבים שהחייב אינו חוזר ומברך. ומתר רבינו שביון שביבך בלילה שהחייב ביום וכיון זה כבוכה שביון שביבך זמן בלילה אינו מברך ביום. אבל יש מן המפרשים שכתבו שעיקר הקריאה היא ביום ואם"פ שביבך זמן בלילה חוזר ומברכינו ביום וכן נהגו באמרטומיו: ומקום שנהגו לברך אחריה מברך וכו'. שם בגמרא (דף כ"ט.) נאחרא דאמרינו מאי מברך אמר ר' יוחנן הרב את ריבנו:

ד איזהו זמן וכו'. (דף כ.) רמב"ם פ"ג מגילה וקריאת מ"ל ב"י ב"ל ב"י ב"ד בגמ"ל וגמרא אמנם הרבה הקנו הבמוס לשם ומשנה כרבים המקופים מומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו. וכתב רבינו בין בארץ בין בחמת בח"ל וכן כתב הרמב"ן ז"ל והרשב"ל ז"ל והביאו לשיום לזה ועיקר. ומפרש בגמרא שמנ"ם שלין לו מומה מבשיו קורין בט"ו.

ה שושן הבירה וכו'. מפורש בבגנית שם (דף כ.) דלדברי הכל בשושן קורין בט"ו ומאמר הבשם שבתב רבינו הוסיף ומשנה בה גם ומנומר בהלכות: ולמה תלו הדבר וכו'. ירושלמי שם

ו בני הכפרים וכו' בתשובה (דף כ.) הכפרים מקדימין ליום הכניסה ומיבשו בירושלמי בהגה מפני קריאת התורה וכן כתבו בתוספות

ז כיצד אם חל י"ד וכו'. מיבוסים בתשובה בתוספות: וכל אלו שתקדימין וקורין וכו'. גמרא (דף כ.) אמר רב מגיגה בזמנה קורין אותה ביחיד אלא בזמנה בעשרה ורב אמר בין בזמנה בין אלא בזמנה קורין אותה בעשרה הוה עיבדא והא לה רב לבא דרב אמר. ומהלכות ומא"ב דתם לה רב לבא דרב אמר קי"ל כרב. וכן הבלה הרשב"ם ז"ל מתוך הירושלמי שאתרנו כל שאמרנו יודתה ליום הכניסה ובלבד בעשרה ומם מוכיח דלדעת הירושלמי לא נריך בזמנה בעשרה. וסי' שמנה בי"ד לא מ"ו לגבי ברכנו אלא בזמנה קודם לכן מחמת מי זו סבה מיוחה. והבאנות ה"ל ולף כ"ד עלמו מלוה בעשרה וכו' והיבא דלא אפשר קרי ביחיד עכ"ל. וחה דעת רב אמר מתם דודאי אמילו רב אמר לא אחר אין קורין אלא בעשרה ולשמחת עכובה אלא קורין אלא בי' קאמר היבא דאפשר ובכר בתבתי הרשב"ם ז"ל

[ה] ומברך "קודם קריאתה בלילה שלש ברכות ואלו הן בא"י אמ"ה אשר קב"ו על מקרא מגילה. בא"י אמ"ה שעשה נסים לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה. בא"י אמ"ה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. יובים אינו [ו] חוזר ומברך שהחיינו. ומקום שנהגו לברך אחריה מברך. בא"י אמ"ה האל הרב את ריבנו והדן את דיננו והנוקם את נקמתנו והנפרע לנו מצרינו והמשלם נמול לכל אויבי נפשנו בא"י הנפרע לישראל מכל צריהם האל המושיע [ז]: **ד** יאיזהו זמן קריאתה זמנים הרבה תקנו לה חכמים שנאמר בזמניהם [ח]. ואלו הן זמני קריאתה. כל מדינה שהיתה מוקפת חומה מימי יהושע בן נון בין בארץ בין בחוצה לארץ אע"פ שאין לה עכשיו חומה קורין בט"ו באדר ומדינה זו היא הנקראת כרך. וכל מדינה שלא היתה מוקפת חומה בימות יהושע ואע"פ שהיא מוקפת עתה קוראין בי"ד ומדינה זו היא הנקראת עיר: **ה** שושן הבירה אע"פ שלא היתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון קוראין בט"ו שכה היה הנס שנאמר ונוח בחמשה עשר בו. ולמה תלו הדבר בימי יהושע כדי לחלוק כבוד לא"י שהיתה חרבה באותו הזמן. כדי שיהיו קוראין בבני שושן ויחשבו כאילו הן כרכין המוקפין חומה אף על פי שהן עתה חרבין הואיל והיו מוקפין בימי יהושע קורין בט"ו ויהיה זכרון לארץ ישראל בנס זה: **ו** בני [פ] הכפרים שאינם מתקבצים בבתי כנסיות אלא בשני ובחמישי תקנו להם שיהיו מקדימין וקוראים ביום הכניסה. *כיצד אם חל יום י"ד להיות בשני או בחמישי קוראין בו ביום. ואם חל ביום אחר חוץ משני וחמישי מקדימין וקוראין בשני או בחמישי הסמוך לי"ד: **ז** כיצד חל י"ד להיות באחד בשבת מקדימין וקוראין בחמישי שהוא יום י"א. חל להיות בשלישי קוראין בשני שהוא יום י"ג. חל להיות ברביעי קוראין בשני שהוא יום י"ב. *וכל אלו שמקדימין וקוראין קודם י"ד אין קוראין אותה בפחות

השגת הראב"ד

יוכל אלו שתקדימין וכו'. מ"ש ולף כ"ד עלמו מלוה בעשרה כרב אמר אמר דאמא רב נוסיה דאלוא עליה הם לה דרב אמר ואמר דבתר הרב ז"ל בהלכות ודהה לרב אמר אמר מילתא דאמא דהיכא דאפשר לשיומו בעשרה אלוא למהדר עליהו ובכל דלא אפשר ודאי קרי ביחיד, מכל.

א טור סי' תרפא סמ"ג שם ב שי' בעור שם: ג טור וסמ"ג שם: ד טור סי' תרפא סמ"ג שם:

לחם משנה

הגילה. וקבה דשם סוף פרק הקורא את המגילה לאפרע (דף כ"ט) אחרו זה הכלל לאמרוי אמר ואמר דדבר שמלהו ביום אחר לאמרוי סידור בזיכים ודבר שרשיהו בלילה אמר לאמרוי אין כותבין ברכות בגמרא ודלא כרי' אליעזר ומ"ב הוא אינו שהוא דלא בהלכתא שהרי רבינו ז"ל בהלכות קרבן שבת שבת בכ"ד וכן בסידור בזיכון בסוף כל' מחיבין דלא כר' יוסי ומ"ב אין לאמרוי דלא כר"ש דזה הכלל אינו מבוס דהלכתא כר"ש דבתם מתני' בגילה וכו' אמר לאמרוי דלא כר"ש דזה הכלל אינו מבוס דהלכתא כר"ש דבתם מתני' דבכר כל בגילה בדבר רבינו ז"ל. ו"ל לקבוע בתחם ומ"ב דבלל זה אינו מ"ם ריבוי' בלל בגיל בכל הדברים ומ"ב דבהיום דאמילה בבמוס בלוב ר"ש ר"מ ריבא דלא מבמוס בלוב ר"ש ר"מ ריבא דלא מחכתים ולא מחכתים. ובמה יש לומר דגמרא לא שני הכי תבוס דלא מבמוס בגמרא דקאמרה דהייב מדם נבוס אם המגילה בגילה אלא ריב"ל אמרה ואם כן אפי' מבחבר לאוקמי בלוב לאהוויי דבר המבוס בגמרא יותר מדבר אחר אינו מבוס בגמרא

ו בני הכפרים וכו'. נראה שרבינו מבבר ביום הכניסה בקורין הכפרים הוא בבפר שלהם דשם מתבנסים בבתי כנסיות ואינן מתקבצים אלא בשני וחמישי בבתי כנסיות שלהם וכן בבתי כנסיות שלהם וכן מורה הלשון שבתב לקמן בפר כנסיות וכו' אבל בבתי כנסיות שלהם דהוא בבתי כנסיות בקורין הכפרים הוא בבפר שלהם ומ"ב דהוא בבתי כנסיות וכן מורה הלשון שבתב לקמן בפר

ז שתקדימין וקורין וכן בזמן שאין נכנסין לעיר אבל אם הוא מבבר שבאים לעיר לקרום לא הוי"ל אלא בזמן שאין נכנסין לעיר מאי מו אלא הבוהה הוא שבו בבפר עלמו הוי מתבנסין בבית הבנסת ולהבי אחר דאם אין נכנסים בבפר בבני ובחמישי להתאסף שם אין קורין אותה אלא בי"ד:

ז כיצד חל י"ד להיות באחד בשבת וכו' וכל אלו שתקדימין וכו' כתב ה"ה אלא בזמנה קודם לכן תחתת מיו סבה מיוחה וכו' לאותר לא חימת יום הכניסה דבכרים בדברים דא"ל קבה דבזמן רב אמר וכב בתבנאל אין הכניסה ובהבקנו עליו אלא אימת אמתת מיו סבה תחתת כתו מבבר בים ויומא בעיילא ובבהבה הר"ן ז"ל והבאנות מ"ב וכו'. מוגת הבאנה בת"ם ומאי דבתב הרב ז"ל ודבה לה דרב אמר (דף ה') לאו מילתא היא לבי הגמרא דהבנוה לבקשת עליו מה שבקשה על הרי"ף ז"ל הר"ן הלוי ז"ל דהוא דבה לה דרב אמר מבוס אחבר ר' יוחנן לקבן דבין הבהובים לא יבא ר"מ ביחיד (אבל מיחיד) דחבתא דביחיד יבא ואל זה הקשה דמ"מ נימא דבלבתא דרב אמר אמר דעד כאן לא קאתר רב אמר אלא דמנוה לאהבוהי הוא דאפשר אבל הוא דלא אפשר יבא ומ"ב ר"י דאמר לקבן יבא הוא הוא דלא אפשר זו נראה מוגמא ז"ל. ואם כן הבין ה"ה ז"ל בדברי אלו לבמוהה קשה אחר דקאמר וזה דעת רב אמר אחרבא נראה זה בסיוע לדברי הראב"ד ז"ל אע"ב נאמר דמתחלה רצה להודות לו ואחר בלוחר ודאי הבין עתו דדעה רב אמר אמר אבל מ"מ הבבר"ם ז"ל הבריח בדברי הבלבות ז"ל מבת הבא דיבולתי. ואפשר לומר דבות הבין בדברי הראב"ד ז"ל שהקשה לבריי"ף ז"ל דאמאי דהה לדרב אמר אמר לבחבי נהי דלית הלכתא כוותיה מבת הבא דל'

הגהות מיימוניות

אמר רבי חלבו אמר רבי חייא בר גוריא אמר רב הלכה כר"ש האומר כולה. [ה] כתב רא"ש שאין לכתוב הברכות במגילה כלל וראיתו משילהי פ ב דמגילה דמשמע דלכולי עלמא אין כותבין ברכות בס"ת וה"ה בסגילה שאינה חלוקה ומשונה מס"ת הוץ מדבר אחד כדלקמן, ע"כ: [ו] אבל לר"ת נראה שיהא הוזר וסבבר זמן כיון שעיקר המצוה ביום דילפינן מהימים האלה בפ"ג וכן בעזרה מורים שאכלה בלילה לא יצא. אמנם נהגו חנם כרבינו המחבר וכן הנהיג מהרי"ם וכן בעל הרוקח, שוב כתאתי כתוב בשם הר"ם שהוא בעצמו היה מברך גם ביום זמן בלחש בשעת עניית אמן של הקהל כדי לקיים דברי רת, ע"כ: [ז] ירושלמי הגה אמר צ"ל ארור הסן וארורים בניו אמר ר' הנחום חרבונה ובר לבוב ועיין בבראשית רבה מר' וה' אמר המבטח אני מאברהם לבך נהנו לוסר לחורש שכל קורץ וכו ארור הסן אשר בקש לאבדי כדוך מרדכי היהודי ארורה חרש אשת מסחיתי ברוכה אסתר בעדי וגם חרבונה זכור לטוב, כדאמר ר"אמר דרבונה אתא אליהו אדמיי ליה לחרבונה. נהנו לוסר אשר הניא בלילה. ונהנו הקהל לוסר אלו הפסוקים בקול רם איש יהודי ומרדכי יצא ליהודים היתה אורה בי מרדכי היהודי ואין

הגילה. וקבה דשם סוף פרק הקורא את המגילה לאפרע (דף כ"ט) אחרו זה הכלל לאמרוי אמר ואמר דדבר שמלהו ביום אחר לאמרוי סידור בזיכים ודבר שרשיהו בלילה לאמרוי אין כותבין ברכות בס"ת וה"ה בסגילה שאינה חלוקה ומשונה מס"ת הוץ מדבר אחד כדלקמן, ע"כ: [ו] אבל לר"ת נראה שיהא הוזר וסבבר זמן כיון שעיקר המצוה ביום דילפינן מהימים האלה בפ"ג וכן בעזרה מורים שאכלה בלילה לא יצא. אמנם נהגו חנם כרבינו המחבר וכן הנהיג מהרי"ם וכן בעל הרוקח, שוב כתאתי כתוב בשם הר"ם שהוא בעצמו היה מברך גם ביום זמן בלחש בשעת עניית אמן של הקהל כדי לקיים דברי רת, ע"כ: [ז] ירושלמי הגה אמר צ"ל ארור הסן וארורים בניו אמר ר' הנחום חרבונה ובר לבוב ועיין בבראשית רבה מר' וה' אמר המבטח אני מאברהם לבך נהנו לוסר לחורש שכל קורץ וכו ארור הסן אשר בקש לאבדי כדוך מרדכי היהודי ארורה חרש אשת מסחיתי ברוכה אסתר בעדי וגם חרבונה זכור לטוב, כדאמר ר"אמר דרבונה אתא אליהו אדמיי ליה לחרבונה. נהנו לוסר אשר הניא בלילה. ונהנו הקהל לוסר אלו הפסוקים בקול רם איש יהודי ומרדכי יצא ליהודים היתה אורה בי מרדכי היהודי ואין

לקרות

ז"ל סכרים כדברי הלכות ומ"ש לי מיכא שעדה כרב עם הדרש מלך מגל מ"ש לאחר מחריסם:

ח כפר שאין נכנסין וכו'. במשנה לי פ' (דף כ.) מ"ר יהודה לימפי מקום שנכנסין בשני ובחמישי אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי אין קורין אותה אלא במשנה מ"כ. ויתום כ"מ שמפר ר"י מימתי מיט אלא לפרש דברי המגיה: ועיר שאין בה וכו'. במשנה לי ז' היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין שהם שבר מכן הרי היא ככפר וכגמרא אמר עשרה בטלנין של בית הכנסת. ומדברי רבינו נראה דהוקם לעיר בשיש עשרה בטלנין אבל לכרך המוקף חומה לא בשיש וחכו שאמרו לא היא עיר ולא הזכירו כרך וזה דעת הרשב"ם. וכם פירשו מה שאמרו בגמרא (דף נ.) אמר ריב"ל כרך שאין בו עשרה בטלנין אין ככפר דלאו כרך המוקף חומה מימות יהושע קאמר אלא בסמס כרך המוזכרים בגמרא שהם מקומות גדולים. ומלאה שיש לזה הפירוש שפר שמה שהקשו עליו בגמרא מפי קמ"ל מגמא לי ז' היא עיר וכו' ומיכן כרך מיגמריכא ליה ומפ"ג דמקלמי ליה מעלמא. ומה דברי ריב"ל בכרך המוקף חומה מימות יב"ל מוכחן בפ"ל מפי קשים מהמרשין והא מוכא לשמעתין ומה מהמרשין לא שמעתי דיעא אלא בעיירות ומיהו בשמעתין בכרכין המוקפין. ומ"מ מיום מחרים יש בזה לפשוט בכרך המוקף מימות יהושע בשיש עשרה בטלנין ומה לא מ"ר:

כפר זה דעת הרמב"ן והרשב"ם ז"ל:

ואם אין בכפר וכו'. ביהושלמי הוא זה לפי נרסת רבינו. ובהגהות מ"ש כתב אותו זמן לא בכפר וכו'. ושוה הפריך ומין לתריך בזה שאין לו קריאה קודם י"ד בזמן הזה כמו שיתבאר בסמוך:

ט בר"א שמקדימין וקורין וכו'. בגמרא (דף כ.) מ"ר יהודה לימפי בזמן שבמנים בחקון ושבולל שרויין על מזומנם אבל בזמן הזה אין קוראין אותה אלא בזמנה והוא כדברי הרמב"ם בפירוש מס:

י בן עיר שהלך לכרך וכו'. סרס הקונה לא הגיעה לפרש (דף י"ב.) בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור למקומו קורא ומקום ואם לא קורא שמתם. ובגמרא אמר רבא לא אמר אלא שעתיד לחזור בגיל י"ד ונתבטל ולא חזר אבל אין דעתו לחזור בגיל י"ד קורא שמתם לשיטת הרמב"ם דמדברי הרמב"ם נראה דבר אבל בעיר אחר אבל בעיר אחר אינו לא מחבטר דמדברי הרמב"ם נראה דב

אלא לאחר זמן הקריאה קורא עם אנשי המקום שהוא שם. וכרך וכל הסמוך [ג] לו וכל הנראה עמו אם אין ביניהם יתר על אלפים אמה הרי זה ככרך וקוראין בט"ו: יא "עיר שהיא [פ] ספק ואין ידוע אם היתה טוקפת חומה ביטות יהושע בן נון או אחר כן הוקפה קוראין בשני הימים שהן י"ד וט"ו ובלילהיהם. ומברכין על קריאתה ב"ד בלבד הואיל והיא זמן קריאתה לרוב העולם: יב קראו אותה המגילה באדר ראשון ואחר כך עיברו בית דין את השנה חוזרים וקוראים אותה באדר השני בזמנה: יג אין קוראין את המגילה בשבת נזירה [ג] שמא ישוט אותה בידו וילך אצל מי שהיא בקי לקרותה ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים. שהכל חייבים בקריאתה ואין הכל בקיאין בקריאתה. לפיכך אם חל זמן קריאתה בשבת מקדימין וקוראין אותה קודם השבת. ושואלין ודורשין בהלכות פורים באותה שבת

א מוד סי' תכח ועי"ש: ב טור וסח"ע שם.

עליו אבל בכ"מ שהגיע זמן מקומו ואנו פוגעים אותו מקפים שהיה להתעכב צריך הקריאה אפילו אם שם קודם ט"ו ואחר למקומו קורא בעיר וס"ל לכן עיר שהלך לכרך ואין דעתו לחזור בטיל ט"ו ולפי פירוש זה בשבת רגיל אם דעתו לחזור לחזור לכרכו בזמן קריאה כ"ל בזמן קריאתן המקום שהוא בו עתה לא זמן המקום שיצא מהם וכן מיקר:

**וכרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו אם אין ביניהם יותר מאלפים אמה הרי זה ככרך ונקראין בט"ו. כך מצאתי בכתב בספרי רבינו ונראה ממה דאמרינן דאפילו נראה עמו אם ריחוק יותר מאלפים אמה אינו ככרך, ואפי' אמה בזה שבדי שיעבר ס"ק (דף ה:) מרי"ל כרך וכל הסמוך לו ונראה עמו מדין הכרך ופעמים מדין הכרך ומאחר מכן (דף ג:) אחרו נוסף אמר ר' יוסף כרך וכל הסמוך לו וכו' תנא דמי סמוך לאמה אפ"ש שלוש נראה נראה אמ"ש שלוש כמוך ופירשו נראה אפ"ש שלוש שמוך דומה נראה הכל, כמוך ושלוש אמה ביוצאה בגמל ע"כ בגמרא. ויכון דבר פשוט הוא שאין שיעור מיל לנראה אמ"כ הייתי סמוך ומאחר נחור הוא לפרש כאלו ועד כמה אמרתי בגמרא ומה אמרתי אמר ר' יוסף אמר ר' יוסף אמר ר' יוסף

בשבת שתלין והולכין בעיירות ביום ובהלכות פיקחו פ"ו לבני הכרכים ע"ב, וה"ה ל"ל לבני עיירות מכל מקום לגבי הלכות לשון זה לפי שבשמעו אמרו מקדמין מכל פי הרמיה לעולם אין ל"ל מכל בשבת כדי שלא יבא ביום ר"ל בשבת שבת הוא בתור בדרכי הקביעות וכל מה שהזכירו מכל ל"ל בשבת הוא בזמן הרמיה :

יד כיצד יום ט"ו שחל וכו'. בגמרא (דף ב'.)

מכל לבוים בשבת בכרכים ועיירות נדולות מקדימין ביום הכיפורים ומוקפין חומה למחר ואין הלכה כמשנה א דתניא כרבי דאמר (דף ד' ה'.) הואיל ונדחו עיירות ממקומן ידחו ביום הכיפורים ומפן ק"ל בפ"ק דבריית וכרבי דאמר הכין פורים שחל לבוים בשבת מרבי שבת אמן לאפוקי מדרבי וכ"ם לדין דאין לנו עכשיו יום הכיפורים מקוין בערב שבת הוא בדול וכבר כתבתי מאין יום ט"ו בזמן הזה בשבת בזמן הזה . ובגמרא פ"ם בל א הפסקא בשבת והרי היא מבוארת בגמרא ע"ב. וכבר כתבתי מאין הלכה כא כאותה בגמרא והוא פשוט ומולי מוסכמת מבוארת בדברי רבינו מזמרה ע בל"ל ז"ל, ואם היתה כונתו לפשוט בסחם מבוארת לא יפה כיון: חל יום מבוא עבר וכו'. זה מבואר בגמרא (דף ב'.) אלא שמם אמרו בכרכים מקדימין ביום הכיפורים ודברי רבינו הם בזמן הזה אין לו יום הכיפורים כמו בזמן הזה ומבואר

פ"ב א הקורא את המגילה וכו'. כ"ם (דף י"ב) הקורא את המגילה

לשמעה לא יצא ובגמרא קרלה מירושין לא יצא. ובהלכות ירושלמי מירושין קרי חדא מרא חדא מי קורא אחד ומנים אחד כגון שקרא פסוק ג' ואחר כשפוק הבמי מדלג הקורא כי הלי נאמא לא יצא דהוה ליה לגמרא ע"כ. עוד בגמ' מ"ר בתמים בה הקורא פסוק אחד לא יאמר אגמור אם כולה ומקרא אם הפסוק אלא קורא מאחר הפסוק ומילך ע"כ: **ב מצא** צבור וכו'. בגבריאל קרוב לגשן רבינו : קרא והזה וכו'. בגמרא מחלוקת בשבשה כדי לעמוד אם כולה. ובהלכות דאמרינן שהה יותר מכדי לעמוד אם כולה יצא וכן פסקו ז"ל :

ג הקורא אם המגילה וכו'. מבאר מה ל"ל לא יצא: הלועז שמעה תשובה. בגמרא ולשון שמעה תשובה יוצים וכו'. בגמ' (דף י"ח.) רב ושמואל דאמרי תרוייהו לעז יומי לעל כשר. ופסק רבינו כן וכן שיבר, ומשמעו בשאר לעשיה הוא ל"ל הרבה מן הטבקים :

ד היתה כתובה הרגום וכו'. בגמרא (דף י"ח.) קרלה תרגום בכל לשון לא יצא אבל קורין אותה בלעז ובשרמ"ל לעשות שיודעים לשון אחר אלא ל"ל. ובגלה מדבריו שאם"ם שיודע אמורים יודע לעז אלא לא יצא לקרותה בלעז יצא אם יודע לעז ויודע אמורים מכו מיוצים אחרים בלעז לא יצא אם שמיע בדבר אינו מוצים אם ברבים ידי חובתן אלמא אם שיודע אמורים ולעז הוא אבל אינו יוצא בלעז ס"ב בחדוני הרבש"ם ז"ל וכן כתב כרמב"ן ז"ל : **והוא** שתהיה כתובה וכו'. מפורש בגמרא שם (דף י"ח.) הדין והטעם :

ה הקורא אם המגילה וכו'. בגמרא היה טהרה דוקא ומניהה אם כתן לבו יצא ואם לבו לא יצא ואם ובדברי רבינו שאפשר ל' ל' מכל' שאבר דבשיר

לחם משנה

דשיטת גאון מנוס דרבה קמ"ל מטמא דרבותא הוא לאמתמיה דמאכיתין כמן וכל מכן כבלא היה מהה וא"כ למה כתב רבינו ז"ל מעם זה שיוכל האדם לעשות. ונראה לומר דרבינו ז"ל רצה לומר דאמ"ל דאיכא למבנר מטמא דרבה וא"כ לא היה לחוי לקרות בגמרא א כדאמרו בגמ' אמ"ל דבאמר שורים קורין ב"ם וקורין בגמרא א כדי להחיר שהוא שורים והשאר ולחי אינם קורין בשאר שורים מכ"ם ולא מעמא דלאי מטמא הכא אלא מטמא לאיכא לאנבר אמטמא :

פ"ב ג וכן אם היתה כתובה יונים. בגמ' (דף י"ח.) רב ושמואל דאמרי תרוייהו אלעזר וכו' ובכבר כתב רבינו ז"ל בהל' סנהדרין פרק ה' דבכבר בסנהדרין יונים מן הטעם ומפני זה לא הביאו בהלכות הך דרב ושמואל. אבל הרא"ש ז"ל כתב בפסקיו דטעם ההלכות הוא דס"ל דרב ושמואל לא אליבא דשמייהו קאמרי אלא אליבא דרשב"ל דאים הלכתא כרשב"ל ע"כ. ולא הבינותי דהא תוכיח בגמרא דרב ושמואל ס"ל דרשב"ל דהקשו שם ולימא הלכתא כרשב"ל והיינו לי אמר הלכה כרשב"ל ה"מ שאר סברים וכו' משמע דלית לבו הלכה כרשב"ל ולכאה מכן שבא"ם ובן בא"ם (דף ט'.) אמרו אמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן הלכה כרשב"ל ולכאה מכן דשאנ מנים ובא"ם :

ה הקורא אם המגילה בלא כונה לא יצא וכו'. כתב כ"ה ז"ל ומלוי שבכל מרדים במגילה, וקבה כל"ה מרק דאמרו בים דין הקבה לרבא אמר אמר מאמר שיק נריכות כונה מהכתיב דכיה שנר מחרי בים הבשמים ומשמע קול שופר לא קול מגילה

משנה למלך

(ל"ה וכמה מפיאבו דברי הרדב"ז בתשובה פי' י"ג שכתב מל מי שחזן לו בשר רשע לנתן בדבים בסיכר ביום אחר לשנה הזקה מי לבתאבל מחלי בות אלא לחתמין בתשוב. והקשה מלוי מהר"ל אבי לתמכני בתשובה מי' ק"ו מהלי בשלא דמרק מקבלה דלא לפיבשיבא יש"ם. ו"ם ובדרי הרב מתחבר ל"ם . ומיין בגוקנ הקמתא מ"ם (דף י"ח.) ובגמר דקן סקנ"ם (דף פ"ם.) שמילו בשופר. אחר יש"ם) : אבל מה שיש לי לדקדק בדברי הר"ן מלגו הוא הכיון דלא מצינו לחיתר דס"ל סק"ל דבריסס ולקנות מבוס דמ"ל אמה מלוים בשבת מ"ם ומכל מקום מקרא מגילה מ"ב נחייב אותו שיקרא ב"ל ובן כתב כרמב"ן ז"ל : **והוא** שתהיה בכתובה וכו'. מפורש בגמרא שם (דף י"ח.) הדין והטעם :

ה הקורא אם המגילה וכו'. בגמרא היה טהרה דוקא ומניהה אם כתן לבו יצא ואם לבו לא יצא ואם ובדברי רבינו שאפשר ל' ל' מכל' שאבר דבשיר

משנה למלך

(ל"ה וכמה מפיאבו דברי הרדב"ז בתשובה פי' י"ג שכתב מל מי שחזן לו בשר רשע לנתן בדבים בסיכר ביום אחר לשנה הזקה מי לבתאבל מחלי בות אלא לחתמין בתשוב. והקשה מלוי מהר"ל אבי לתמכני בתשובה מי' ק"ו מהלי בשלא דמרק מקבלה דלא לפיבשיבא יש"ם. ו"ם ובדרי הרב מתחבר ל"ם . ומיין בגוקנ הקמתא מ"ם (דף י"ח.) ובגמר דקן סקנ"ם (דף פ"ם.) שמילו בשופר. אחר יש"ם) : אבל מה שיש לי לדקדק בדברי הר"ן מלגו הוא הכיון דלא מצינו לחיתר דס"ל סק"ל דבריסס ולקנות מבוס דמ"ל אמה מלוים בשבת מ"ם ומכל מקום מקרא מגילה מ"ב נחייב אותו שיקרא ב"ל ובן כתב כרמב"ן ז"ל : **והוא** שתהיה בכתובה וכו'. מפורש בגמרא שם (דף י"ח.) הדין והטעם :

חידושי מיימוניות

[ה] נתנו בקריאת מגילה שלא להפסיק בין פסוק לפסוק אלא תיבה לפיום פסוק זה בתחלת באותה נשימה פסוק שלאחריו שתרי קרי אגרת וכן נמצא בשם רב יהודה בן יצחק. אמנם בשם רב עמרם גאון מנאתי שיפסוק בכל מקום שירצה והיכא דגילה לן בתלמוד לומר בנשימה אחת גילה והיכא דלא גילה לא גילה הן ורבינו הסכמה לא חוכיר מסנהג זה כלום וכן נראה לחביא ראיה שאין מנהג במנהג זה מדברשבן בפ"ק הסכלתיח ארר יוחן דסן יפו בני חסן ועשרת מרוך לסיפרתנו בנשימה אחת והרי לא הזכיר מסוף פסוק שלפניו כלום ומילו לפי מנהג זה היה לו לומר תיבה אחרונה של אותו פסוק גם כן. ו"ם לפי המנהג נתנו לומר חמש מאות איש אחת פרשנדתא וכו' בנשימה אחת ואלא תחו שתרי חסר אומר השם משום דכלהנו בתרי חדרי נפקי נשמתיהון ותה לא ותה אלא בעשרת בני הסן חמש מאות איש

[ו] בגמרא (דף ב'.) אמר רב אמי אמר רב אסי אמר רב יוסף כל מי שחזן לו בשר רשע לנתן בדבים בסיכר ביום אחר לשנה הזקה מי לבתאבל מחלי בות אלא לחתמין בתשוב. והקשה מלוי מהר"ל אבי לתמכני בתשובה מי' ק"ו מהלי בשלא דמרק מקבלה דלא לפיבשיבא יש"ם. ו"ם ובדרי הרב מתחבר ל"ם . ומיין בגוקנ הקמתא מ"ם (דף י"ח.) ובגמר דקן סקנ"ם (דף פ"ם.) שמילו בשופר. אחר יש"ם) : אבל מה שיש לי לדקדק בדברי הר"ן מלגו הוא הכיון דלא מצינו לחיתר דס"ל סק"ל דבריסס ולקנות מבוס דמ"ל אמה מלוים בשבת מ"ם ומכל מקום מקרא מגילה מ"ב נחייב אותו שיקרא ב"ל ובן כתב כרמב"ן ז"ל : **והוא** שתהיה בכתובה וכו'. מפורש בגמרא שם (דף י"ח.) הדין והטעם :

ה הקורא אם המגילה וכו'. בגמרא היה טהרה דוקא ומניהה אם כתן לבו יצא ואם לבו לא יצא ואם ובדברי רבינו שאפשר ל' ל' מכל' שאבר דבשיר

חידושי מיימוניות

[ה] נתנו בקריאת מגילה שלא להפסיק בין פסוק לפסוק אלא תיבה לפיום פסוק זה בתחלת באותה נשימה פסוק שלאחריו שתרי קרי אגרת וכן נמצא בשם רב יהודה בן יצחק. אמנם בשם רב עמרם גאון מנאתי שיפסוק בכל מקום שירצה והיכא דגילה לן בתלמוד לומר בנשימה אחת גילה והיכא דלא גילה לא גילה הן ורבינו הסכמה לא חוכיר מסנהג זה כלום וכן נראה לחביא ראיה שאין מנהג במנהג זה מדברשבן בפ"ק הסכלתיח ארר יוחן דסן יפו בני חסן ועשרת מרוך לסיפרתנו בנשימה אחת והרי לא הזכיר מסוף פסוק שלפניו כלום ומילו לפי מנהג זה היה לו לומר תיבה אחרונה של אותו פסוק גם כן. ו"ם לפי המנהג נתנו לומר חמש מאות איש אחת פרשנדתא וכו' בנשימה אחת ואלא תחו שתרי חסר אומר השם משום דכלהנו בתרי חדרי נפקי נשמתיהון ותה לא ותה אלא בעשרת בני הסן חמש מאות איש

דנמיגר טווה נלמה נמוני שהכל מודים בתענילה: קרא והוא מתנמנם וכו' ביישנה שם (דף י"ח) קרמה מתנמנם יגא ובנמנ"ל (דף י"ח.) היכי דמי מתנמנם נים ולא נים חיר ולא מיל דקרו ליה ונעי ולא ידע לאהדורי בכנ"ל וכי מדכרו ליה מזכר ולא מיל

ז הקורא את המגילה וכו'. בירושלמי מנוח אין מקדקדין בכשיוחיה חד אמר יהודיים אמר חד מד מנהון. וכתוב בחדושי הרשב"א ז"ל. ודוקא בשעות שלאנון ובמנין אמר יהודים ויהודיים אבל בשעות אחר לא אש"ב לא קראה טוב, אבל: קראה שומר וכו'. רמ"ם פרק (דף כ"ל) הקורא את המגילה שיהר ויוצר יגא.

חי שומר לו יוצא ובירושלמי בירושלמי אמרינו לכתחלה: אבל לא יקרא בעבור וכו'

קראוה שנים וכו'. בתוספה שם (דף כ"ל.) קרמוה שנים יגא ובגמרא בתענילה אמרינו עשרה קרין עשרה מהקרין מ"ם הוא"ל והכיבה לה יהכי דעתייהו:

ח אין קורמין בעבור וכו'. שם (דף י"ח) מנוחר ובהלכות פרק הקורא לאחרא מיפרנות והשולה מהן בעיאור הוא כדברי רבינו ובכוחר בהלכות:

ט אין כוהנין את המגילה וכו'. בתוספה (דף י"ח.) היכה כהוכה בסם בסקרא בקטנות וכו' ולא יגא עד שתהיה כתובה בעורים על הספר ובדיו ובם בהבלרו דברי רבינו. ומ"ם בני עפצא וקונקנטוס כתרה אף על פי שלא מכר סם פטוש הוא ונלמד מדין ק"ו מספר תורה כמו שנתבאר ס"מ מהלכות ספילין. ודע שבקונקנטוס פסולה ומכימיו בתרה ומם יחמלר:

וצריכה שרטוט וכו'. פ"ק (דף ט"ז) נריכה שרטוט כלמתה של תורה.

ואין הטוד שלה וכו'. זה פטוט שלא מכר בה עבוד ומיהה כפ"מ אלא לדברים שהטוד בו ע' היתה

היתה כתובה על הגיר וכו'. שם על הגיר ועל הדפתרת לא יגא. לו שהכתב עכו"ם וכו':

י היו בה אותיות וכו'. שם (דף י"ח) מ"ר המתיב בה הספר אותיות לו פסוקים וקרמן הקורא כתהוכיתן המתרגם יגא ולא מגיא היו בה אותיות מעוכשות לו מקרשות אם רשומה מיכר בשרה ואם לאו פסולה וחיכנו ל"ק הא בטולה הא בשלמה מ"מ ומתאמרו דברי רבינו:

השמים בה הטוסר וכו'. כבר נתבאר זה בכמוך ומכאן אתה למד שבשלמרו קרמה מ"מ לא יגא לא אמרו ובגמרא בתענילה ובהכא בעיטוח הלכך ראשון הלבר לקרות מ"מ עם הקורא בתקנת פסוקים מכ"ל:

יא המגילה צריכה תפירה וכו'. שם (דף י"מ.) אמר רב מגילה נקרמת ספר ונקרמת תגרת נקרמת בגר שאם תפרה בחוטי שתהן שאם הפיל בחוטי מוטי נידון בגרה. ובהלכות תירנו שאם בבמי קנות תירנה ותחת בחוך הריבה אמר רב מחון ובלבד שיהו מחוגלין מ"כ. ופירש רבינו מהוגלים שיהא בכל אחד מהגלה מקומות אלו שלש תפירות וכן תירנו בעיטוח לכל רש"י ל"ל תירנו שיהא מרתא מקום הריבה עד מקום תפירה הגיד הרמבן בתמנו עד הפני ומן הפני לי' בתמנו עד סוף התפירה מכ"ל ודברי רבינו עיקר:

יב וצריך הקורא לקרות וכו'. מ מרא פ"ק ושם פ"ל אדא דויזתא ול"ל דויזתא ניך לתתהיה בקוקיא מ"ם בולהו בחדא זקיפא לאיזקיפו. עוד שם שילה זו אריה על נני אריה לנבה על נני לנבה, פי' אריה ולא ומה זה ע"ג זה, לנבה שמות אמנים שהם רחבין ובמיהם בהלכות ולא ידעתי לזה לא נהגתו בדברי רבינו ואולי יש לו פי' אחר בזה:

ומנהג

דבעיקר טווה נלמה נמוני שהכל מודים בתענילה: קרא והוא מתנמנם וכו' ביישנה שם (דף י"ח) קרמה מתנמנם יגא ובנמנ"ל (דף י"ח.) היכי דמי מתנמנם נים ולא נים חיר ולא מיל דקרו ליה ונעי ולא ידע לאהדורי בכנ"ל וכי מדכרו ליה מזכר ולא מיל

ז הקורא את המגילה וכו'. בירושלמי מנוח אין מקדקדין בכשיוחיה חד אמר יהודיים אמר חד מד מנהון. וכתוב בחדושי הרשב"א ז"ל. ודוקא בשעות שלאנון ובמנין אמר יהודים ויהודיים אבל בשעות אחר לא אש"ב לא קראה טוב, אבל: קראה שומר וכו'. רמ"ם פרק (דף כ"ל) הקורא את המגילה שיהר ויוצר יגא. חי שומר לו יוצא ובירושלמי בירושלמי אמרינו לכתחלה: אבל לא יקרא בעבור וכו' קראוה שנים וכו'. בתוספה שם (דף כ"ל.) קרמוה שנים יגא ובגמרא בתענילה אמרינו עשרה קרין עשרה מהקרין מ"ם הוא"ל והכיבה לה יהכי דעתייהו:

ח אין קורמין בעבור וכו'. שם (דף י"ח) מנוחר ובהלכות פרק הקורא לאחרא מיפרנות והשולה מהן בעיאור הוא כדברי רבינו ובכוחר בהלכות:

ט אין כוהנין את המגילה וכו'. בתוספה (דף י"ח.) היכה כהוכה בסם בסקרא בקטנות וכו' ולא יגא עד שתהיה כתובה בעורים על הספר ובדיו ובם בהבלרו דברי רבינו. ומ"ם בני עפצא וקונקנטוס כתרה אף על פי שלא מכר סם פטוש הוא ונלמד מדין ק"ו מספר תורה כמו שנתבאר ס"מ מהלכות ספילין. ודע שבקונקנטוס פסולה ומכימיו בתרה ומם יחמלר:

וצריכה שרטוט וכו'. פ"ק (דף ט"ז) נריכה שרטוט כלמתה של תורה.

ואין הטוד שלה וכו'. זה פטוט שלא מכר בה עבוד ומיהה כפ"מ אלא לדברים שהטוד בו ע' היתה

לצאת בקריאה זו יצא ואם לא כיון לבו לא יצא. קרא והוא מתנמנם- הואיל ולא נרדם בשינה יצא: ן בד"א שהמכוין לבו בכתיבה יצא בשנתכוון לצאת בקריאה שקורא [ז] בספר שמעתיק ממנו בשעה שהוא כותב. אבל אם לא נתכוון לצאת בקריאה זו שכתב לא יצא. שאינו יוצא ידי חובתו אלא בקריאתה מספר שכולה כתובה בו בשעת קריאה: ן הקורא את המגילה וטעה בקריאתה וקרא קריאה משובשת יצא. לפי [ח] שאין מדקדקין בקריאתה. יקראה עומד או יושב יצא ואפילו בצבור. אבל לא יקרא בצבור יושב לכתחלה מפני כבוד הצבור. קראוה שנים אפילו עשרה כאחד יצאו הקוראין והשומעים מן הקוראין. וקורא אותה גדול עם הקטן ואפילו בצבור: ח יאין קוראין בצבור במגילה הכתובה בין הכתובים. ואם קרא לא יצא. אלא אם כן היתה יתירה על שאר היריעות או חסירה כדי שיהא לה היכר. יאבל [ט] היחיד קורא בה ואפילו אינה חברה ולא יתרה ויוצא בה ידי חובתו: ט יאין כותבין המגילה אלא בדיו על הגויל או על הקלף כספר תורה. ואם כתבה במי עפצא [י] וקונקנתוס כשרה. כתבה בשאר מיני צבעונין פסולה. וצריכה [כ] שרטוט כתורה עצמה. ואין העור שלה צריך לעבד [ל] לשמה. היתה כתובה על הנייר או על עור שאינו מעובד או שכתבה עכו"ם או אפיקורוס פסולה: י יהיו בה אותיות [מ] מטושטשות

או מקורעות. אם רישומן ניכר אפילו היו רובה כשרה. ואם אין רישומן ניכר אם היה רובה שלם כשרה. ואם לאו פסולה והקורא בה לא יצא. השמיט בה הסופר אותיות או פסוקים וקראן הקורא את המגילה על פה יצא: יא המגילה צריכה שתהא תפורה כלה עד שיהיו כל עורותיה מגילה אחת. ואינה נתפרת אלא בגידין [נ] כספר תורה. ואם תפרה שלא בגידין. פסולה. ואינו צריך לתפור את כל היריעה בגידין כספר תורה אלא אפילו תפר בגידין שלש תפירות בקצה היריעה ושלש [פ] באמצעה ושלש בקצה השני כשרה מפני שנקראת אגרת: יב יצריך הקורא לקרות עשרת בני המן ועשרת [ע] בנשימה אחת

בדי

א מזר פי' פרכ פמ"ג שם: ב מזר ופמ"ג שם: ג מזר פי' מרגלא ע"ש: ד מזר ופמ"ג שם: ה מזר ופת"ג שם: ו מזר פי' מגל פמ"ג שם: ז מזר פי' מרגלא ח מזר פי' מגל ע"ש:

לחם משנה

מגילה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא ואמרו מאי לאו כיון לבו לצאת לא לקרות וא"כ מעתה דבמגילה נמי ל"ד אין מעלה לריכות טווה לא בעי טווה לצאת דהא תרוייהו מצי בבריתה וא"כ אין כתב דהכל מודים במגילה הא מאי דפסק כרבא דאתר תנאי אין לריכות טווה וכמ"ש הגה"מ ז"ל בפרק מתיבי ובמגילה בפנ"ל ובריתה לגדולין קתני דבטולה בעינן טווה אבל לא דמי הא מאי טווה לאלו טווה בהמגילה בעינן לצאת ובשאר לכתוב מ"מ קשה מנין לו לחלק בין מגילה לספר ולמשכוני נפשין לאוקמי בריתא בהאי דוחקא. ולפשר היה לחלק דבספר עביד קלא מעשה שהיא התקיעה ולהכי לא בעי טווה אבל במגילה דלא עביד מעשה בלל בעי טווה וכעין זה חילק רבינו יונה ז"ל סוף פ"ק דברכות דלקשה על רבינו שלחי ז"ל ושאר הפוסקים שפסקו דמעות אין לריכות טווה מהברא דפסח בחמלה ובסיום בסיכרא ותירן בפ"ל אין לריכות טווה ה"מ בדבר שיש בו מעשה קלא שהמעשה הוא בחמלה טווה כגון מגילת לוגב וכו'. אבל קשה לי על זה דבגמ' מוכח בהדיא דלא"ד מעלה אין לריכות טווה כדי אפילו בקריאת

עילסות לעילסות [ו] אלא דסבראא מגילה קמיה, ע"ש: [ח] פ"ב בירושלמי אין מדקדקין בשעיותיה רבי יצחק בר אבא בר מרסיא ורב חנגאל הזון יתבין קומי רב חד אמר יהודים וחד אמר יהודיים ולא חזר חד מנהון, ע"כ: [כתב הטור ז"ל וי"ם דוקא בשעות כי הני שהלשון ונתענין אחר אבל בשעות אחר לא שאם כן לא קראה כהלה ע"ש, ע"כ:] [ט] יחיד יוצא במגילה הכתובה בין הכתובים ואפילו בצבור אי מהברא אז מייתרא פירתא ועוד הא אמר אם היו אותיות מטושטשות או מקורעות ואפילו אם אין רישומן ניכר אם היה רובה שלם כשרה ואילו בס"ת תנן בפרק הקומץ אפילו כתב אחר מעכב ומפרש בגמרא לא נצרכה אלא לקצתן אבל לקצתן לא. [י] עיין בפרק ראשון הלכות תפילין, ע"כ [כ] פ"ק דברי שלום ואמת מלמד שצריכה שרטוט כאמיתת של תורה עיין בהלכות תפילין פ"א, ע"כ: [ל] וכן פסק בעל ס"ה משמו וז"ל וראיתי לי ראייתו שקדרינן במגילה הכתובה בין הכתובים ביחיד ע"כ.ל. אבל רבינו שהתה ורא"ם כתבו שצריכה עיבור לשמה מראיתא ק"ש לאסתה של תורה לענין שרשום והוא הדין לעיבוד וזיוני האותיות והיקף גויל ושאר הצרוסה לאלו ענין בהגה"ה הסתחלה בקונטרס אשיבר, ע"כ: [מ] מכאן פסק רבינו שמשמין שהל חסרון ויתרון אין לדרש במגילה: [נ] בקונטרס אשיבר כי ר"ת כתב שמגילה יש לה בל דין ס"ת למנין שיפין כראיתא בפסחת סופרים ורוחב העמוד בנ' לטשפחותיכם וכן

אמרו

הגהות מיימוניות

שיהה לשיהה כמלא שיפה ובין תיבה לתיבה כמלא אות קטנה וכל אות סוקמת גויל ושיעור גליון נ' אצבעות ולמטה ד' ובין כל דף ודף כמלא אות אצבעות וכל פרשיותיה סתומות ומנית בסוטה כדי לגזל עמור וברא"ש כדי לגזל את כל המגילה וכל נמון של האותיות כתב גם כן כאשר ביארנו, ע"כ: [ס] אמר רבי הלנו אמר רב חסא בר גוריא אמר רב מגילת נקראת ספר ונקראת אגרת נקראת ספר שאם תפרה בחוטי ששתן פסולה ונקראת אגרת שאם תפיל בה נ' חוטי נידון בגידין כשרה אמר רב נחמן בר יצחק ובלבד שיהו משולשין. אבל רש"י פי' שהא מראש הריעה עד תפירה ראשונה כמו מתפירה ראשונה עד השניה וכן מסניה עד השלישית כמו משלישית עד סוף הריעה ובערי מקלם מצינו ביתא בזה בסמכת מכות. וכתב רבינו שמהה שיותר טוב לתפור בשתן בין התופי גידין אלו מלהניה בלא תפירה ביתתם וראיתו מהא דאמרינן בפרק בם פשוט הרחיץ את הערים כ שיתן מן השטר פסול כו' עד מסייע ליה לחזקיה דאמר מלאהו בקרוביים כשר ואל תתמה שהרי אויר פוסל בנ' וסכך פסול בנ', ע"כ: [פ] גרסינן בפ"ק אמר רבי יוחנן ו"ל דוויזתא צריך למסתחיה בזקיפה מאי מעמא בחד זקיפא איזקיפו אמר ר' חגינא בר אפא כל השיירות כולן אריח על גב לבינה ולבינה על גב אריח חוץ מזו שאריח ע"ג אריח ולבינה ע"ג לבינה פ"ש אמר רבי אבהו כדי שלא תהא תקומה למפלתן

ופירש

מגילה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא ואמרו מאי לאו כיון לבו לצאת לא לקרות וא"כ מעתה דבמגילה נמי ל"ד אין מעלה לריכות טווה לא בעי טווה לצאת דהא תרוייהו מצי בבריתה וא"כ אין כתב דהכל מודים במגילה הא מאי דפסק כרבא דאתר תנאי אין לריכות טווה וכמ"ש הגה"מ ז"ל בפרק מתיבי ובמגילה בפנ"ל ובריתה לגדולין קתני דבטולה בעינן טווה אבל לא דמי הא מאי טווה לאלו טווה בהמגילה בעינן לצאת ובשאר לכתוב מ"מ קשה מנין לו לחלק בין מגילה לספר ולמשכוני נפשין לאוקמי בריתא בהאי דוחקא. ולפשר היה לחלק דבספר עביד קלא מעשה שהיא התקיעה ולהכי לא בעי טווה אבל במגילה דלא עביד מעשה בלל בעי טווה וכעין זה חילק רבינו יונה ז"ל סוף פ"ק דברכות דלקשה על רבינו שלחי ז"ל ושאר הפוסקים שפסקו דמעות אין לריכות טווה מהברא דפסח בחמלה ובסיום בסיכרא ותירן בפ"ל אין לריכות טווה ה"מ בדבר שיש בו מעשה קלא שהמעשה הוא בחמלה טווה כגון מגילת לוגב וכו'. אבל קשה לי על זה דבגמ' מוכח בהדיא דלא"ד מעלה אין לריכות טווה כדי אפילו בקריאת

עמע דלא שייך שם מעשה בלל וכן בהריעה לא שייך מעשה כדהכא ס"ה ז"ל בפרק חמישי מהלכות שופר וז"ל

ו שקורא בספר וכו'. מלאה ודאי שלריך שלאוקו ספר יהיה מגילה שפויה בחקנה: **ז אבל** לא יקרא בגלגול וכו'. מדברי הטור ז"ל משמע דרבינו ז"ל סלוי בה על הירושלמי דתיר חשילו לכתחלה שהיי כתב הקורא את המגילה וכו' אבל בירושלמי משמע דאפילו לכתחלה וכו' והרמב"ם ז"ל כתב וכו'. דמשמע מדקאמר והרמב"ם ז"ל כתב דסלוי בל הירושלמי אבל אמר דרבינו ז"ל לא סלוי עליה אלא דבוקמה לו על הירושלמי דמתני' בדיעבד אתר ואין אתר דאפילו לכתחלה וחירן דמתני' מיירי אפילו בגלגול ובלבד לכתחלה לא תעמע דקאתר אבל הירושלמי דקאתר אפילו לכתחלה לא קאתר אלא ביחיד ואולי שזה דעת ה"ה ז"ל שהגיה הירושלמי על דברי רבינו ז"ל משמע דלא סלוי: וקורא אותה גדול עם הקטן וכו'. מלאה דהשחיטנו דאמר"ג דאמר מן הקרואים הייתם הקטן אינו מוגלה דאחרים ידי חובתם ודילמא יהיו דעתיה לקטן מ"מ כיון עגדול קורא עמו ליה לן בה:

אמרו

ומברא כל ישראל וכו'. כך כתוב בהלכות בשם רבינו האי גאון ז"ל:

יג שני הימים האלה וכו'. שם פ"ק (דף כ"ב) לאסור אם אל זה בזה שמיסים אסורין בכל מקום: ושני הימים האלו וכו'. מפני שם (דף ו'.) אין בין אדר לאדר לאדר בעי מגלה קריאת המגילה ומתנות לאביונים וגמ' בגאון אחרון כי קמאי אין בין י"ד של אדר לאדר ל"י"ד של אדר וכו' כל לענין הספד ותענית ומעשה זה זה אין בין הכלכות וכן הלכתא. וכתב רבינו הר"ם לפ"ז ופשוט הוא: אנשי כפרים וכו'. בתוספה (דף ו'.) אמ"ש אחרונו מקדימים בכפרים ותענית ומתנות לאביונים וגמ' (דף ד' ה'.) אבל שאחה מיהא מתנת מגלה בזמנה:

יד מצות יום י"ד וכו'. אמורים שם בכרכים מקומות: ומותר בעשיית מלאכה וכו'. מחלוקת תלוים שם (דף ה'.). אמר בדבא דהוא בתרא אמר יחי שמחה ומשתה קבלו עליהם יו"ט לאסור בעשיית מלאכה לא קבלו עליהם וכן פסקו בהלכות ואמר הטשקים: אבל אמרו וכו': בני כפרים וכו'. בתוספה בהמגלה (דף ה'.) וגמרא (דף ד'.) בגמ' ל"ב סוגיא ואמרו בני כפרים מקדימין בגין כו ביום ומתלקים בו ביום מפני שמיסים אל

[פ] כדי להודיע לכל העם שכולם נתלו ונגזרנו באחד. ונמנע כל ישראל שהקורא המגילה קורא ופושט [ג] כאגרת הדראות הנס וכשינמור חזור וכורכה כולה ומברך: יג "שני הימים האלו שהן י"ד וט"ו אסורין [ק] בהספד ותענית לכל אדם בכל מקום. בין לבני כרכין שהן עושין ט"ו בלבד. בין לבני עיירות שהן עושין י"ד בלבד. ושני [ר] הימים אסורין בהספד ותענית [ש] בארד הראשון ובאדר השני. אנשי כפרים שהקדימו וקראו בשני או בחמישי הסמוך לפורים מותרים בהספד ותענית ביום קריאתה ואסורין בהספד ותענית בשני הימים האלו ואע"פ שאין קוראין בהן: יד מצות יום י"ד לבני כפרים ועיירות ויום ט"ו לבני כרכים להיותן יום שמחה ומשתה ומשלוח מנות לרעים ומתנות לאביונים. ומותר בעשיית מלאכה ואעפ"כ אין ראוי

לעשות בו מלאכה. אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום פורים אינו רואה [פ] סימן ברכה לעולם. בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי אם חלקו מעות לאביונים ביום קריאתן יצאו. יאכל השמחה והמשתה אין עושין אותם אלא ביום י"ד. ואם הקדימו לא יצאו. ועורת פורים שעשאה [ל] בלילה לא יצא ידי חובתו: מן כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו. ושותה יין עד [ב] שישתבר וירדם בשכרותו. וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחבירו שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו ליתי מנות לאיש אחד. וכל המרבה לשלוח לריעים משובח. ואם אין לו [נ] מחליף עם חברו זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו: מן "יחייב לחלק לעניים ביום הפורים. אין פותחין משני עניים נותן לכל אחד מתנה אחת או מעות או מיני תבשיל או מיני אוכלין שנאמר ומתנות לאביונים שתי מתנות לשני עניים. [ד] ואין מדקדקין במעות פורים אלא כל הפושט ידו ליטול נותנין לו. ואין משגין מעות פורים לצדקה אחרת: יז טובה לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו

א מגיד פי' מרגליות סמ"ג שם: ב סמוך פי"ל בבבגמ"ס: ג מגיד פי' מרגליות סמ"ג שם: ד מגיד פי' הלכה: ה מגיד פי' מרגליות סמ"ג שם:

לחם משנה

יד אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום פורים אינו רואה סימן ברכה. לא ידענו מאי דמגמ' וכן נמצאה של מגילת אסתר אמרו שם שמחה. והטור ז"ל כיאר כל זה: בני כפרים קדמו וכו'. נראה דס"ל דס"ס בתשובה (דף כ"ו) אע"פ שאמרו מקדימין וכו' מוכרים וכו' ר"ל דבאלון נחת מחמת לאביונים בתוכו פיום. וא"ל וכיכי קאמר אע"פ שאמרו וכו' אדרבה הוא"ל ואמרו הא"ל וכדהקשו לעיל בגמ' דבריהם דאמרה אע"פ שאמרו וקשו אדרבה מאם שאמרו הוא הכל נמי מאם דאמרי מקדימין מאם הכי דאמרי דאל"כ לא היו דאמרי. וכ"ם ה"ק אע"פ שאמרו מקדימין אע"פ דאמרי ולא מיינן דס"ל דחייבין לחת מחמת לאביונים אל"כ מה הקשו בגמ' בבריהם דאמרי נמי ס"ק דאע"פ שאמרו כפרים מקדימין וכו' דהוה ס"ד דחייבים קמ"ל דנוכין כלומר אם יכל נוכין דכן הוא פיום הכריחם דאמרי לחת רבינו ז"ל. וי"ל בשביל סריך בבריהם דאע"פ שמיחסה הוא דאמר ס"מ לא כראכר בבריהם לאן דאמר, אלא דאמר מלי דקאמר מלי מאמרים בהספד. וא"ל לחמת רבינו ז"ל דאלוקח המשות ביום הקדימה דאמר ס"ב הכי קאמר ר"י בגמ' מאי מגיס מגיסיהן של מגיס מגיסות ולריך לאלן ביום הקדימה לכך אין קורלין אותה בשבת אם לדעתו ז"ל דחילוק יום הקדימה דאמר ומה דמו המגילה

[פ] מגיד פי' מרגליות סמ"ג שם: ב סמוך פי"ל בבבגמ"ס: ג מגיד פי' מרגליות סמ"ג שם: ד מגיד פי' הלכה: ה מגיד פי' מרגליות סמ"ג שם:

מגיס מגיסיהן בשבת אין לקרא אל מגילה בשבת אלא בזמנה. וכיצד כהב אם מלגו ולא כהב מהלקין אפני לשון בהמגה אלאחרו מוחרין בזמנם אל אל לא מיחין אלא בשלין ולא מיהם הכריחם כן הוא לדעתו ז"ל: ועבודת פורים וכו'. מימרא שם (דף ו'.) בגמרא. ומי בלילה אל אמר לדעתו אל המגילה אבל בגלל אחר יום הקריאה אפילו אלא יגע אבבר עבר פורים:

טו כיצד הובן וכו'. שם מיהיב אינים לבמתי בפורים עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן ובאחר מקומות אמרו אין בין אחד לאחר יחי אמתם אלא בבבר: וכן חייב וכו'. שם (דף ז'.) אמר בר יוסף ומשלוח מנות אם לבעבור שני אמתות לאחד אביו ורב מגיע הוי אמלאי בשלדרי לבדדי:

טז וחייב לאלן וכו'. שם (דף ז'.) ומאמר לאביונים שני מחנות לשני בני אדם: ואין מדקדקין וכו'. ירושלמי פ"ק דמגילה בלשון רבינו: ואין אמרן אמרן פורים לעדקה אחרת. אמנה הובאה פ' הטוכר אם הלומנין בחנינא (דף ט"מ) מבנה פורים לפורים:

יז מוטב לאדם וכו'. דברי רבינו רמיין אלו:

כל

[פ] כדי להודיע לכל העם שכולם נתלו ונגזרנו באחד. ונמנע כל ישראל שהקורא המגילה קורא ופושט [ג] כאגרת הדראות הנס וכשינמור חזור וכורכה כולה ומברך: יג "שני הימים האלו שהן י"ד וט"ו אסורין [ק] בהספד ותענית לכל אדם בכל מקום. בין לבני כרכין שהן עושין ט"ו בלבד. בין לבני עיירות שהן עושין י"ד בלבד. ושני [ר] הימים אסורין בהספד ותענית [ש] בארד הראשון ובאדר השני. אנשי כפרים שהקדימו וקראו בשני או בחמישי הסמוך לפורים מותרים בהספד ותענית ביום קריאתה ואסורין בהספד ותענית בשני הימים האלו ואע"פ שאין קוראין בהן: יד מצות יום י"ד לבני כפרים ועיירות ויום ט"ו לבני כרכים להיותן יום שמחה ומשתה ומשלוח מנות לרעים ומתנות לאביונים. ומותר בעשיית מלאכה ואעפ"כ אין ראוי

לעשות בו מלאכה. אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום פורים אינו רואה [פ] סימן ברכה לעולם. בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי אם חלקו מעות לאביונים ביום קריאתן יצאו. יאכל השמחה והמשתה אין עושין אותם אלא ביום י"ד. ואם הקדימו לא יצאו. ועורת פורים שעשאה [ל] בלילה לא יצא ידי חובתו: מן כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו. ושותה יין עד [ב] שישתבר וירדם בשכרותו. וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחבירו שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו ליתי מנות לאיש אחד. וכל המרבה לשלוח לריעים משובח. ואם אין לו [נ] מחליף עם חברו זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו: מן "יחייב לחלק לעניים ביום הפורים. אין פותחין משני עניים נותן לכל אחד מתנה אחת או מעות או מיני תבשיל או מיני אוכלין שנאמר ומתנות לאביונים שתי מתנות לשני עניים. [ד] ואין מדקדקין במעות פורים אלא כל הפושט ידו ליטול נותנין לו. ואין משגין מעות פורים לצדקה אחרת: יז טובה לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו

א מגיד פי' מרגליות סמ"ג שם: ב סמוך פי"ל בבבגמ"ס: ג מגיד פי' מרגליות סמ"ג שם: ד מגיד פי' הלכה: ה מגיד פי' מרגליות סמ"ג שם:

הגהות מיימוניות

ופירש בה"ג אי זהו אריה ואת ואת לבינה פרשגרתא דלמון אסמרא וכו' אשריה תני לבינה וכעניין זה מצינו בבלבים דיהושע ושירת תשוביו דמוכה בסמ' פוסרים שהן

"אריה	ואת
פרשגרתא	ואת
דלמון	ואת
אסמרא	ואת
פורתא	ואת
אוליא	ואת
ארידהא	ואת
פרטשתא	ואת
אריסי	ואת
אריתי	ואת
ויזתא	עשרת

בריה דרבינא חזה יחיב בלוי שתא בתענתיה בר מעברתא ומעלי יומא דכפורי ויומא דפורים, ע"כ: [ר] תניא רשב"ג אומר מצות שנתמנות באדר השני אין נוהגות באדר הראשון חוץ מן ההספד והתענית ששתין בזה ובזה רבי ברכיה בשם רב ורבי סימון בשם רבי יהושע בן חנינא ריבוי כתרא דרשב"ג תנאיב הלכה. לענין שברות כותבין אדר הראשון ואדר השני רבי יהודה אומר אדר השני כותב ת' ודיו וכן ב"ק דשקלים, ע"כ: [ש] ס"ת אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים בלבד הוא לענין הספד ותענית זה חת שוין, מהר"ם כתב וכל הלכה מוכרחת דמיירי שקראו המגילה בראשון ושוב נמלכו לקבר את השכח וכן כתב בשם רבינו שכתה עיין בתוס"ם המתחלה הגיא רשב"ג, ע"כ: [ת] בשאילתות כתב דאמר דעביד עיבידתא באתרא אלא נהוג משמתינן ליה מעברא דבר דלייטיה לתחנא גברא דוכע ביתנא ומסיק דבאתרא אלא בתוג ביה חות, ע"כ: [ת] ס"ק אמר רבא כר עד מאי מעמא יסי משתה ושמחה כתיב. ומיהו אם משתה מעותנו עד חלילה אומר מהר"ם שצריך לפרך על הגפים כראשונה "רב עלי של שבת כמוצאי שבת משם ה"ר קובלין, ע"כ: [ב] ס"ק אמר רבא מיהיב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כתב הראב"ד דכל תני למגילה בעלמא ולא לענב: [נ] אביי בר אבין ורב חנינא בר אבין מחליפי מעותיהון לחדדי: [ד] גרסינן בפרק המקבל מעות פורים לאחרים ואין תנני ראשי לקבלת מתן רצונות למגדל אלא א"כ תתנה במעמד אנשי העיר זו דברי ר"מ שאמר משום ר"ע ורשב"ג מיקל והלכה בר"ע מהבו. ע"כ:

"[לא יהשמי מקמו, ונגרסות כ"ו לוקח רב אלי אל בבא בפ"ב]:

בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו. שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים. שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים: **יח** *כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל ליטות המשיח חוץ [ה] ממגילת אסתר והרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם. ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל שנאמר כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני. ימי הפורים לא יבטלו שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם:

השגת הראב"ד

*כל ספרי הנביאים וכו'. א"א לא יבטל דבר מכל הספרים שלתן ספר שלתן בו לעולם. אבל כך פתרו תפילו יבטלו שאר ספרים מלקרות בהם מגילה לא תבטל מלקריאתה לגמרי, מ"ל:

הגהות מיימוניות על הלכות פורים

כתב תלמיד אחד לפני רש"י ראיתי בני אדם שנהגו לחלק מתנות פורים לעבדים ולשפחות העובדים בבית ישראל והיה הדבר קשה בעיני דבי לפי שנאמר ומתנות לאביונים וזה הנותן לעבדים ולשפחות גוזל את האביונים ומדמה בעצמו כאילו מקיים ומתנות לאביונים הנאמרים באביוני ישראל ולפי שמתחלה התחילו העניים המסביישים לשלוח חינוכות שלהן ביד עכו"ם כניקות להחזיר הילדים לבתי אביהן נהגו לתת אף לשפחות וסניקות ואין רבי נוהג בדבר זה ומדברי רבי טוב מסנו לורוק צרור לים שמראה שמתנות היום נעשה אף לעכו"ם וקורא רבי עליהם וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל שהרבה הקב"ה וזהב לישראל ורביאו לעבודת המשכן בא להן מעשה הגעל וסרקו נזמי דזהב משל לאדם שהיה מקבל אורח ם באו אורחים ישראל קבלם באו אורחים עכו"ם קבלם אבר את הראשון שאמר שוטה זה דרכו ככך, וכן נמצא בשם מורי רבינו ששמע בשם רבינו אפרים ולפיכך כתב דבעיר חדשה שלא הרגילו בכך אסור להרגילם אבל במקום שהרגילו אין לבטל הדבר מפני דרכי שלום כדתנן מפרנסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל וכו' ומחזיקין ידיהם בשביעית ושואלים שלומם כבשלום ישראל מפני דרכי שלום, ע"כ. פורים שהל להיות בתוראי שבת אבל היושב בבה"כ לא יצא מיד אחר ברכו כשבאר מוצאי שבתות אלא ישאר שם עד אחר התפלה וקריאת מגילה וביום פורים לא יצא מביתו אלא קוראין לו ומתפללין עמו או קורא בעצמו וכן אם פורים חל באמצע השבת לא יצא מפתח ביתו אלא קורא בביתו, אבל מהר"ם הנהיג והורה שלעולם ילך לבית הכנסת ערבית ושחרית לשמוע מקרא מגילה וכשישוב לביתו דומה לאבלו ומחלק מעעליו וציין בהלכות אבל פ"א ובפוף הלכות שמחות כתב מהר"ם דראה לו דאין אבלות נוהג בפורים כלל וע"ש בהלכות אבל. מנהג פורים. בליל פורים מתפללין ערבית על הנסים אע"פ שעדיין לא קראו את המגילה וחלא כאשר כתב רב עמרם בסדרו שאין אומרים על הנסים עד אחר קריאת מגילה דמאי שנא פורים מכל יו"ט שאומר מעין המאורע בערבית אע"פ שעדיין לא קדשו ולא מצינו לעולם תפלת ערבית חלוק מתפלת יומר אלא לעולם מזכירין בזו וכזו. ולאחר תפלת ערבית משלימין קדיש וקורין המגילה אחר כך מתחיל ש"צ ואתה קדוש וסדר קדושה לפי שאסחר אמרה ואתה קדוש סמוך לפסוק אלהי אקרא יומם דמיבית דרשון מקרא מגילה. ואם מוצאי שבת הוא מתחיל ויהי נדעם ואומר בפעם אחרת, אמנם ראב"ן כתב שאין לאומרו. ואומר פסוקים ויתן לך אבל ובא לציון אין אומרים לפי שאין גאולה בלילה:

שחרית מתפלל יומר ומוציא ס"ת וקורין בוראא עפלק ומחזירין ס"ת למקומו וקורא המגילה ואחרי כן פותח באשרי וסדר קדושה. ונהגו ליסר בקול רם. איש יהודי, ומרדכי יצא, ליהודים, כי מרדכי, ואין זה אלא מנהג לשמח תתינוקות לזרוק ומחוק כך יתנו דעתם לשמוע מקרא מגילה ויש מקומות שאין נהגין כן. ונהגו ליסר אשר הגיע בלילה, ע"כ:

מגיד משנה הלכות חנוכה פ"ג מגיד משנה

פ"ג א בבית שני כשמלכי יון נכנסו ונטמאו כל השמנים שבהיכל ובשנגנבה מלכות בית חשמונאי ונלחמו בדקו ולא מצאו אלא פך אחד שהיה מונח בחותמו של כ"ג ולא היה בו להדליק אלא יום אחד ונעשה בו נס והדליקו בו שמנה לילות לשנה אחרת קבעום יו"ט וזה שאמרו רבינו כדאמר בהספד מתענה מחנוכה ושורים מיק מסורים בהספד ותענית

א "בבית שני כשמלכי יון נכנסו היכל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות. ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות. וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם ונברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים והזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנים עד החורבן השני: **ב** וכשנכנסו ישראל על אויביהם ואבדום בכ"ה בחדש כסליו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור: **ג** ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת ימים האלו שהחלתן כ"ה בכסליו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס. וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים. והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה: **ד** כל שחייב בקריאת המגילה חייב בהדלקת נר חנוכה יהמדליק אותה בלילה הראשון מברך שלש ברכות ואלו הן. בא"י אמ"ה אקב"ו להדליק

א מוד סי' תרע סמ"ג עמין דלנגן ה': ב מוד סי' תרעא סמ"ג שם: ג מוד סי' תרעו:

הגהות מיימוניות

[ה] ירושלמי גרסינן ר' יוחנן ורש לקיש ר"י אמר הנביאים והכתובים עתידים ליבטל חוץ מדברי תורה אינן עתידין ליבטל מה שעמא קול גדול ולא יסף ר"ל אמר אף מגילת אסתר והלכות

לחם משנה

דברי ר' יעקב מאמר מעוה ר"מ ורבב"ג תיקן ודחו דדילמא בחם לאו טעמא מעוה דמעביר על דעת בעל הבית נגלן הוי אלא לחדמעמא דשורים הוא דהיכי ליה לדבעמא דמידי מגילת לא יהיב ליה ומזרו לוחר אלא הא ר"מ דתנא ר"ש ר"ל מאמר ומסיקו מסכיא דסבר ר"מ בדרייתא דהמעביר על דעת בעה"ב נגלן הוי ומשמע להו להלכות ולברמ"ם ז"ל דכיון דמסקנא סבר ר"מ בע"ב מילאלא מילתא המפי דקאמר מעיקרא ולמן שבני דאמר וכו' מהך טעמא ודהיכי דבמבת דילתא בהם לחדמעמא דשורים וכו' לא קמה וא"כ כיון דטעמא מעוה דהמעביר על דעת בעה"ב נגלן הוי כיון דלית הלכתא כוותיה בהא ה"ה דהכיון דמבת דכולא חד טעמא הוי ולהכי לא כתבו בהלכות בע' השוכר את האומנין ההיא דאין הבעי דמבת דילתא. אבל רבינו ירוחם ז"ל כתב דיש נוסחים בהסיא דאין הבעי דאמר קי"ל כר"מ אמר מעוה ר"מ ובין דבן ודאי דהלכתא בהסיא בדייתא דאם קי"ל כר"מ מתכינו ולפי זה ההיא דהיכי דילמא בחם מעוה דמעבדא וכו' קמה לה ובעמא דהסיא בדייתא לא הוי מעוה מעביר על דעת בעל הבית נגלן מי וכן הוא דעמא הטור ז"ל שכביא הסיא דאין הבעי דאמר דאמרן ליקח מהם לעוה וכו'. ודעמא דבינו ז"ל אלא הזכיר זה הוא כדעמא ס"ה:

יח כל ספרי הנביאים וכו'. הגיע ע"ז הרמב"ד ז"ל (לא יבכל) דבר מכל הספרים שלתן ספר שלתן בו לעולם וכו', כלומר כוונתו שהוא הבין מדברי רבינו ז"ל שר"ל אמר לעולם ולא יבטלו מכל לעניים ולאמריהם תומרין ובשאמרו פ"ק דר"ה (דף י"מ:) לא בטלה מגילת לעניין הטבה ושורים דוקא ביותן אבל לעניים ולאמריהם בטלה חהו שלאו מתמעין בי"ג באדר:

ד כל שחייב בקריאת וכו'. שם (שבת כ"ג.) אמר ריב"ל המיס הייבות בנר חטבה שלף סם היו בתוחו הבם והשאר פטום הוא שהן חייבין ומם מפוקם שחם"ע שמוחין מ"ב הרי היא במגילה:

והמדליק מוהה וכו'". שם מימרא מעוטרת ואמרו

*כ"ה הגי' בשום ווינציא וגי' בפריש משרקא בשוב בלא שום חומר: לעומר

הגהות מיימוניות

ונאמרו כה הכרוזה מכרך אמים. ופירש רבינו הכרוזה תוכו ולא ביוך דעתו ז"ל מפמ"ש מיזה מן הכרוזה כגון מהדליקו עליו בתוך ביתו תוכו דעת קצת הגאונים ז"ל. והרמב"ם ז"ל כתב מסתברא בשלא הדליק ולא הדליק עליו בתוך ביתו ותיש שפיר להדליק עליהם הא ל"ה מיתו צריך לברך דלא מיתו יוצא מן הסמוכה ומחר ומברך על הרליק. ויש מדרשות דתיקנו אע"פ שהדליקו עליו בתוך הבית צריך לברך על הרליה ואין להם על מה שיסמוכו עכ"ל. וכן ראיתי לבעל העיטור שכתב וכזוסה בזוקא בשעת בקרון לו בשביה אלא הדליק בביתו וכן שיבא מפרשים לחרים ולשון הגמרא שהדליקו חוסה פחם יוחר נאות לעשות בביתו:

ה בכל יום ויום וכו'. פ"ב מסכתא ערבין (דף י.) לרבא"ל ימים שבשמד נתחר בהן לא הכלו אלו הן שמונת ימי חנוכה. וכתבתה כאן בהלכתם: אע"פ

להדליק נר של חנוכה ושעשה נסים לאבותינו וכו' ושהחייינו וקיימנו וכו'. וכל הרואה [ה] אותה ולא בירך מברך שתים. שעשה נסים לאבותינו [ג] ושהחייינו. ובשאר הלילות המדליק מברך שתים והרואה מברך אחת שאין מברכין שהחייינו אלא בלילה הראשון: ה "בכל יום ויום משמונת הימים אלו נוטרין את ההלל ומברך לפניו אקב"ו לנטור [ג] את ההלל בין יחיד בין צבור. אע"פ שקריאת ההלל מצות מדברי סופרים מברך עליו אק"ב וצונו כדרך שמברך על המגילה ועל העירוב.

שכל ודאי של דבריהם מברכין עליו אבל דבר שהוא מדבריהם ועיקר עשייתן לו מפני הספק כגון מעשר דמאי אין מברכין

א פור פי' פרשא פמ"ג פמ"ה:

לחם משנה

כלומר דייק לשון רבינו ז"ל שהוסיף על לשון המימרא מלת כל שאמר כל הכרוזה מכרך ולקמן דמ"ש רבינו ז"ל וכל הכרוזה מוחה כוונתו לומר דבכל מוקם שרגילה מוחה שהדליקו עליו בתוך ביתו ולכך קאמר כל. וה"ם ומכרו בה הכרוזה מוחה וכו' דשמא ז"ל

על מה שכתב כל הכרוזה הוא מפני שדשמו ז"ל וכו':

ה אע"פ שקריאת שלל מנות מדה"ר מכרך עליו. כ"ה ז"ל סתריך בלשון זה לפרש הסוגיא לדעת רבינו ז"ל בתשובותיו לחכמי טולא הכילה מ"ש בסוף הלכות מילה דשם כתב רבינו ז"ל וכן בתלמידיהם מין מברכין על מילוא (מפני שהוא יום שבר ותלא) ותפלו מתנו חכמי טולא ז"ל וז"ל והלא שפק מוחה הוא ושל ספק דרבנן הוא ולא מברכינן (עליו) אכל ספק דאוריתא מברכינן (עליו) חון מן הדמתי מפני שרוב ע"מ מעשרין הן כלשיטת בארח בתה מדליקין וכו' ופס הגיב רבינו ז"ל בתשובה בשאלה תשובה ופיני הם לתחמיקה שבספר מלי ביד כל אדם. ובעלה דדעת חכמי טולא הוא לפרש הסוגיא דמ"ש בשם מדליקין כך דקשה שם (דף כ"ג) דהיכי מברכינן בתשובה תשובה דהיכי תשה דדבריהם הם בדתמלי מין מברכין עליו אע"פ בשתמו תשה מברכינם הירק מכיי ואמר ולפי דדבריהם בפי ברכה שפק דדבריהם לא בפי ברכה פי' כל דבר שהוא ולפי שדבריהם לומר בכל המעות בין שהיו מדבנן בגון בר תוכה ושרוב בין שהיו מדאורייתא הם דאיתא בגון מעשר בגדולה בו כיון שהם מעות בגדולה אפי' תקנו בהם חכמים נקראו תשה שדבריהם ולפיה ולכך בפי ברכה לבל שפק דדבריהם לומר כל דבר שהשתה תיבה ולפיה אלא שפק בין שמעל לי הספק אם עשיתי המצוה או לא בין שהמצוה עצמה תקנה מבחים מפני הספק בכל אחה מופן שיהיה הגה הברכה נקרא בגון שפק דדבריהם ולכך לא בפי ברכה ושקנו מי"ש שהוא שפק שדבריהם ומילו דעשמת דיל"ש כי היכי דלא נגלגו ביה ובא רבא ונמלא של מבי ואמר דודאי שפק דבריהם בפי ברכה ועשמת דדמתי הוא מפני שרוב ע"מ מעשרין הן וכו' ואפ"נ דלמתרוץ בשרק מי שמתו (דף כ"ב) דשפק קרא ק"ם לא בפי ברכה מפני שק"ם הוי דרבנן הייט דוקא היכא דהמצוה עצמה היא מדרבנן אבל ברכה המצוה אב. בהמצוה מן התורה בגון דמתי שעיקר המעשה מן ההורה ודאי דמברכינן לי לא שמעת דרוב ע"מ מעשרין ובלבתר מילה ז"ל כפ' בתה מדליקין חיצון זה לדעת המפרשים, ומניגון לתדיין לפי דעת זה דבכל שפק דאוריתא בלומר שהמצוה היא של תורה מברכינן אבל היכא דהמצוה מדרבנן בגון שפק בירק בק"ם וירוע לי שקרא ק"ם ודאי דלא מברכינן. ע היא דעתם של חכמי טולא. ומאחר כי הגיגו על דברי רבינו ז"ל דעל שפק דרבנן הוא דלא מברכינן אבל של שפק דאוריתא מברכינן דקי"ל ברבא חו היא דעת הרמב"ן ז"ל בהמגות. וה"ה ז"ל הבין כלן שעיקרם הסוגיא הוא כן לדעת רבינו ז"ל בחילוק קצת שבבר הוא שדעתו ז"ל הוא דהבא לא אלא אחמיר בלומר דס"ל ודאי דבל שפק דדבריהם לא בפי ברכה מכח הדיא דמי שהוא דשפק קרא ק"ם וכו' דלא מהבגר ליה לחלק בחילוק המברכים ז"ל בין היכא שהמצוה היא מדבריהם להיכא דהמצוה היא מדאורייתא דמשמע ליה דהבל שוה וכבל עניין מודה הבא בפי ברכה ומה שהגיבר לברן בדמתי רוב ע"מ מעשרין וכו' הוא משום דדמתי הוי עיקר הקנתו על הספק בלומר שבבגן מתחילה הקנתו על הספק וכיון דבן הוי בודאי דדבריהם והוא מהם ולבך רמי לברך עליו אי לא שמעת משום דרוב ע"מ מעשרין וכו'. אמנם לפי דעת זה שבבל שפק מנשפק לי אין מברכין עליו אבל בדבר שעיקר הקנתו על הספק בלומר שבבגן הקנתו עליו מן הספק כמו דמתי ודאי דמברכין עליה דמתי מעשרת דרוב ע"מ מעשרין הן וא"כ לפי זה לא נריכא ביה"מ שעשה דלא ליגלגו ביה דהרי יל"ש עיקר הקנתו על הספק הוא, ואל"כ יש לחמוה סוגיא כפי הירוש אם שמעתם ד"ה ז"ל דעת רבינו ז"ל פ"ב אין בדבר לעשות דמתי דאמרי ליגלגו ביה ובא ק"ל בבבא לגבי דאמרי ונדידיה לא בריכא לעשות דמתי ליגלגו ומעשה דיו"ם לא מפ"ה הוא מלא מנשום שעיקר הקנתו על הספק. ומ"ש דלעיל כתב ושעיקר שעיקרן לא מן הספק כגון

הערות מיימוניות

והלכות אין עתידין לבטל נאמר כאן קול גדול ולא יסף ונאמר להלן חברים לא יסף ונו' חלכות חליכות עולם לו. ע"כ: [ה] וכן כתב רש"י שעמנו בשם ר"י בר יחודה שלא לחשתבש לאחרון בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל ישועתך ברוך שהחייתנו ואשר עשה נסים. וכן היה רגיל מהר"ם ז"ל, ע"כ: [ג] מהר"ם בהג לומר לקרוא את ההלל בכל פעם כשהם ראם יולל ושישבה אות אחת נמצא שלא נמר את ההלל ע"כ: [ואמרה הרא"ש ז"ל דאין לדקדק בזה כי לגמרה הוי מירושה לקרות כפר ותקיון הוי נמרתין אותה פי' קורין אותה כן הוא בטור א"ח סי' תפ"ח]:

גבי ברכה המבה סיכן מע רב מיש מבה מלא הסור רבינו"ל מבר מפל מגיך ומגיך והקשה רב שמרים פל מה שאמרו שמברכים על מל דבריהם מהבן הדמתי מברכין בו ומברכין עליו ומאמרין עליו שרים ערוה וכן בהמנות ומי שמרים בדבנן בפי ברכה שיכי מבבר מל ובפי ויהיה ממנין קדוש וליבא ומיכן מביי ולפי דדבריהם בפי ברכה שפק דבריהם לא בפי ברכה ושקנו על מה שיסמוכו זה ושל יו"ש שפ דשפק דדבריהם ומל ומברכין ומילו בהם כי היכי דלא נגלגו ביה ורבא מירן מל קומים ומבר רבא דלא נגלגו ביה ומילו דדבריהם בפי ברכה שפק דבריהם לא בפי ברכה מבבר מל ומילו (מפני שהוא יום שבר ותלא) ותפלו מתנו חכמי טולא ז"ל וז"ל והלא שפק מוחה הוא ושל שפק דרבנן הוא דלא מברכינן (עליו) אכל ספק דאוריתא מברכינן (עליו) חון מן הדמתי מפני שרוב ע"מ מעשרין הן כלשיטת בארח בתה מדליקין וכו' ופס הגיב רבינו ז"ל בתשובה תשובה ופיני הם לתחמיקה שבספר מלי ביד כל אדם. ובעלה דדעת חכמי טולא הוא לפרש הסוגיא דמ"ש בשם מדליקין כך דקשה שם (דף כ"ג) דהיכי מברכינן בתשובה תשובה דהיכי תשה דדבריהם הם בדתמלי מין מברכין עליו אע"פ בשתמו תשה מברכינם הירק מכיי ואמר ולפי דדבריהם בפי ברכה שפק דבריהם לא בפי ברכה מבבר מל

פ"ג ו ולא הלל של תענית בלבד הוא שמגד"ם מלא קריאת הלל לשלם מד"ם.
וכתוב בהגהות מ"מ ויש כאן עשה מדברי קבלה הצריך יהיה לכם כלול בהקדש חג. פ"ב וכתב עליו ה' תאניד ובאתח שבפרק ערבי פסחים אחרו בנביאים תקנו הלל על כל צרה שנתגלגלה ממנה לכל לאומתו בימים קטנים הוא ומפ"ם שהגיעו בערבין מומו סטוח מיט מלא לסתך ולדמיון זה דעת רבינו והוא הראבה עכ"ל. ויל"ל על דבריהם, מס על הרמב"ד שכתב שיש בו עשה מדברי קבלה בתנינו על רבינו שכתב שהוא מד"ם ובמלא מף מס מדה שכן הוא שיש בו עשה מדברי קבלה שצריך דמי לתקריאה ד"ם וא"כ מה לזה להגיע מו לתוקיף מ דברי רבינו, גם כ"ה שכתב שמפ"ם שהגיעו בערבין מומו סטוק מיט מלא לסתך ולדמיון נראה מדבריו שמיט מוכח לדמיה מתם מדה הוא להרמב"ד מלא היה לומר שהוא תד"ם ובתב בטוף דבריו זה דעת רבינו ומרי רבינו להדיא בסה"מ אבר ע בסרס הד' הוקן על בה"ג שמתם קריאת הלל ומקרא מגילה מעת עשה והביג עליו רבינו שאין לחוש לתענת בכלל הרי"ג מעת שהם מדברנן וכרי מקרא מגילה דברי קבלה מפורשים הם לא הביאום לסתך ולדמיון ומפ"ה קורא מומם רבינו מעת דרבנן. ומין לומר שה"ה יודה להרמב"ד שמיט הוא לרמיה לא היה לחוי לקרומו דל"ם גם לא ד"ם שלו מדברי קבלה. ומ"ש רבינו כפ' המעות על מקרא מגילה מעת דרבנן מיידי דנקט הכי מחריני נקט מתי מקרא מגילה ובקשת דמלאת דלאו דברי תורה היא אבל דברי קבלה מקרא שברי רבינו בתחלת הלכות מגילה ותענית כתב יש בכללן שהי מעת עשה מד"ם והיה לו לומר אחת מד"ם ואחת מדברי קבלה וכבר דוקא נקט מלא ולדמי דמפ מעות דברי קבלה ד"ם מיקרא בין הוא לסתך בין הוא לרמיה. והרמב"ן ז"ל בספר המצוות כתב ובמה' מרכין דבריו שמתר שמיט מלא בלתי מרכין בדבר הצריך ומ' ומפ"ם שהם מדברי קבלה הוא אבל יאמר הגיגיו שיהיו לשם המוטיפים כמו שמתחנה רב לבבל שאם היה מהבא שמוס בכל מקום לא לימדו שבר לאסקוקינו דהא מהבא היה לקרוחו בדלוגו בכל מקום. ומפני שקריאתו הליגה בתוכא כתב רבינו שאין מברכין עליו וכן אמרו קצת מפרשים והביאו לראיה ממה שאמרו בפ' לולב ובערבה (סוכה ע"ד)

לחם משנה

בברכות בבר יצא ואין לו לחזור ולברך אבל נני מילה שבתב שיעשה מילה בלא ברכה הוא מפני שהוא שפק אם הוא זכר והייב בחילה אז אם היה ריקה וספור ואם נשתפק לו אם חל עליו חיוב ברכה אז לא הל אז ודאי חלילין לקולא אבל הבא בבר ידע שיש עליו חיוב ברכה ולבכר ולבכר יחזור ויברך. ולקושיא הראבמה שהקשיבו אם תה שהבין ה"ה ז"ל בדברי רבינו ז"ל עלה בדעתי לומר דרבא ג"כ צריך לשמתא דלא לאזלו ביה דאל"כ מקשי ליה היכי מברכין על ז"מ שי הא מוכא ואין מברכין על המצוה לדעת רבינו ז"ל כמו שבתב קבילתה הבלל וכן הקשה ר"ת ז"ל לדעת מי שבוכר שאין מברכין על מיבה לדעת רבינו ז"ל צריך רבא לשמתא דלא לאזלו ביה ואכמי כן מברכים אפ"ם שהוא מוכא ובתב שהולך על אביי הוא דבבור דבל דבר שעיקר תקונו על הספק מברכין חון מהדמתי מפני שבוב ע"ה משבחין הן. ומ"ש רבינו ז"ל אבל דבר שהוא מדברייהם ושיקר עשיינן וכו' אין מברכין ר"ל דבר שעיקר תקונו על הספק והוא שפק דוחה לדמתי שבדתתי יוחר טוב אחד מלדדי הספק מהבל הפרב דוחתי טיפה [שלא] לברך מפני שבוב ע"ה תשבחין הן ולזה כתב רבינו ז"ל כגון מעבר דמתי לעמר שהוא עוקם יוחר לגד שאין לחוי לברך מגד שרחוי לברך. כל זה עלה בדעתי לחוק ולפרש אבל מה תעשה שבאו אומר ולמה מברכין וכו' והם לא תקנוהו אלא מפני הספק דמשמע שהה שהוקשה לו הוא מכני ז"מ שי הוא על הספק ולפי מה שיכרכ אין הקבנים אלא מפני שלדיקן הוא הנכר, ועוד שלפי מה שמפרש רבינו בתוכה הבובה אין הכיתון הזה עולה בלל שבראה שרבא ליה ליה פשמא דלזלזו וכו' שבן כתב שם ובא רבא ובריך וכו' אל שאמר דבל דבר שעיקר תקונו על הספק לא תקנו עליו ברבה שהרי ז"מ שי מפני הספק הוא משמע דלית ליה פשמא דלא ליתו לזלזולי ביה דאל"כ הוי קאמר שהרי ז"מ שי מפני הבכר הוא וכו' הא איכא פשמא דלא ליתו לזלזולי ביה על כן דברי רבינו ז"ל ק"מ. ומ"מ לתנוא דעת רבינו ז"ל ממה שבתב בשוקה תשובה דבל דבר שנתחבק לו בברכות בין שהתנוה בין התוכה בין שהוא מדברנן אין מברכים והבית לשיה ממה שאמרו בשוקה מיתב יהבינן ברוכי לא מברכינן דחיוב כובר הוא ז"ל דפשמא דלא מברכינן משום דהוי ספק ולבך לא מברכינן הספיקא דלא שייך פשמא דלא שבר דפשמא דלא מברכינן הוא דלא הוי ספק דלא הוי ספק אלא מפני שהוא מצוה אבל בדבר שיש לברך דלא יהא אלא בעוסק בתורה ואפילו בסגילת רות וקינות ושיר השירים יש בהם סודות שמי רבין בא"י אבא"ם אקב"ו על מקרא מגילה ואע"ג שאין נזכרות בשום מקום בהלמוד. כ"ש הלל שגם לחכמי הלמוד היה מנהג וכן בתב בשם רב שמרם שבתב בסדרו העובר לפני התיבה בר"ה מברך לקרות את ההלל וכן בתב בשם ר"ח ואפי' יחיד צריך לברך סראבהו להפסיק בו בדלקמן. ובהרב"ם היה נוהג שלא אבר אלא עם

התבור

לזלזולי ביה ומפ"ג דמזלזלי ולא יחבי בסוכה מ"מ אין זה אזלזל בזלזול יו"ם דאתי לאבל יו"ם ובכל דבר שעיקר תקונו על הספק לעומר שחכמים נזרו וחקנו עליו ביחוד ולא המיתוהו בכלל שאר הספקות כמו דמתי דחכמים אתם נגזור עליו ביחוד וכן יו"ם שמי אז ודאי מבריינו משום דהוי מצה מדבריהם מי לאו דאיכא פשמא כמו בדמתי דרוב ע"ה מעשרין הן אבל כל דבר שלא אתו עליו חכמים לתקן בו ביחוד אלא בעיתא לו הלבר שבדון בו בכל הספקות שבתורה אז ודאי שוקין המלות ולא מברכין. וה"ל יוה בפרק מי שחטו בתב דבל דבר שהוא ספק של תורה מברכין עליו והבית ראיה מדאמרינן בשבת פ' בתה דילוקין דאין מברכין על המתלי בשעה שחפריסין אתו מעבר ואתריהם הקם מעשה אפני שהוא ספק של דבריהם דמשתע דוקא אפני שהוא ספק של דבריהם אין מברכין עליו הא אם היה ספק דאורייתא מברכין עליו ע"כ. וביולא בזה בתב הרמ"ם ז"ל בשמו בריש פרק בבוי בבוי הדם נבי בוי דמברכים עליו אפני שספק דאורייתא הוא. ויש לתמוה עליו דהא דמתי ספק של תורה הוא דהוא ספק אם הוא מעבר אז לא הפרים מעבר ומחיב להפריש מן הבורה ובבי אם הוא דומה לבוי בשמא הוא בחיב לבוי. לבסוה מדאורייתא אז בחמה הוא ובסור דבוחה אתי הא ואין חילק מדאתי לבוי. והבתי לוני"ל בשאלתה לרבינו ז"ל והראב"ד ז"ל בהגהות משמע דס"ל דדמתי הוא דאורייתא שכן בתבו בשאלתה על ספק דאורייתא מברכין חון מן דמתי אפני שהוא מעשרין ע"כ, משמע דדאתי ספק דאורייתא קרי להו ולא נקרא ספק דדבריהם אלא אפני שהבברה הוא מדבריהם. ואולי יש לדחוק ולפרש דברי הר' יהודה ז"ל דהבי קאמר דוקא דאיתי אבני דהוי ספק דבריהם בלומר דמן הבורה אזלינן בתר רובא דרוב ע"ה מעשרין הם וכחיולא דבבה אלא דבבן מבבו הבשא אל ולבך לא בעי ברבה אבל ודאי היבא דהוי ספק לא תורה ומתי דקאתו ספק של דבריהם משום דרוב ע"ה מעשרין הם ודוחק. וא"ם לדעת רבינו דבובר אבני דבבר שעיקר תקונו על הספק אין מברכין עליו והא בדיקה ממן בחתיכה נעבחה על הספק ובבבחם ה"ה ז"ל בהל' חזן ומלה וא"כ אין מברכין. ז"ל דא"מ מעת הביטול הוא מן הבורה ואבינהו הוא דמברכינן ומפ"ג דלא הברכינן אבינהו חון בבר מן בעם שם הר"ן ז"ל

ו ולא הלל מן הבוה וכבר וכו'. בתב הה"מ ז"ל ויש מתקשקשים בזה ובומרים שיש ממנו מן הבוה לבומר הלל של מבבה הוא ודאי מדבבן אפני דלא מעשה לא

הגהות מיימוניות

[ד] תניא לא יתחיל ואם תתחיל גומר ופר"ה ואם התחיל בברכה בכתגדה גדולה ורות וקינות ושיר השירים זו. ע"כ: [ה] וכן פסק ר"י אלפס וכן רש"י לא היה מברך וכן כתב בחחזור ויטר"י אבל ר"ת כתב רש"ל לברך מידי דהוה אירם שני וכן דשר מקוצי כתב דלא הוה ברכה לבבלה כיון שרוצה האדם להתחייב בה מידי דהוה אלולב ואתרולין דהני בשבת אע"פ שאינן חייבות ולא מחינן בהו ע"כ, ועיין בהל ציצית בפ"ג בהלכה ט' וכן רבינו שמחה

מבורכין עליו. *ולמה מברכין על יו"ט שני והם לא תקנוהו אלא מפני הספק כדי שלא יזלזלו בו: ן *ולא הלל של חנוכה בלבד הוא שמדברי סופרים אלא קריאת ההלל *לעולם מדברי סופרים בכל הימים שנומרין בהן את ההלל. ושמנה עשר יום בשנה מצוה לנטר בהן את ההלל ואלו הן. שמנת ימי החג. ושמנת ימי חנוכה. וראשון של פסח ויום עצרת. ²אבל ראש השנה ויום הכפורים אין בהן הלל לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד לא ימי שמחה יתירה. ולא תקנו הלל בפורים שקריאת המגילה היא ההלל: ז מקומות שעושין יום טוב שני ימים נומרין את ההלל כ"א יום. תשעה ימי החג. ושמנת ימי חנוכה. ושני ימים של פסח. ושני ימים של עצרת. ³אבל בראשי חדשים קריאת ההלל מנהג ואינו מצוה. *ומנהג זה בצבור לפיכך קוראין בדילוג. [ד] ואין מברכין עליו שאין מברכין על המנהג [ה] ויחיד לא יקרא כלל. ואם התחיל ישלים ויקרא בדילוג כדרך

א טור סי' תכא תרמד: ב טור סי' תקפד · ג טור סי' תכב:

השגת הראב"ד

*ולמה מברכין על יו"ט שני וכו'. א"א זה טעם לאחר שכבר הקבלנו מאבותינו שהם מדברי סופרים ולא אמר שאין מברכין עליו אלא מפני הספק דאם לא היה ספק לא היה מברכין עליו. א"ל זה אינו מחוור כי אם לא היה ספק לא היה מברכין עליו. ומפני שכבר הקבלנו מאבותינו שהם מדברי סופרים אמרו שאין מברכין עליו. ומה שכתב לא יחיד שהרי לא היה מברכין עליו. ומה שכתב ולא יקרא בדילוג לא אמר בלום אלא יקרא כמו שיעלה ומוסיף כתחילתו אמור, מ"ל:

השגת הראב"ד

*ומנהג זה בצבור וכו'. א"א זה אינו בלום וכבר הקבנו עליו. ומה שכתב ליחיד שהתחיל לקרות בדילוג לא אמר בלום אלא יקרא כמו שיעלה ומוסיף כתחילתו אמור, מ"ל:

מ"ד): נני ערבה כיום שביעי חביש חבים ולא בריך מלמא קסבר מצבא בביתים הוא וכבלן שליח מבכרין על המהבא ויש מן הגאונים כדעת זו ויש כאה סברות ומסכנו שלטור מבכרין עליו ויחיד אומרו בלא ברכה. ומ"ם רבינו ויחיד לא יקרא הוא פירוש לאה פלמרו (חגיגה כ"ח:) חגא יחיד לא יתחיל וכו'. ויש כאה פירושים אחרים וכבר כתבתי מהגאון:

יבון בשלר יחי הפסח וכו'. דעת רבינו נהשוות מוצ של פסח לשלר חדשים וזה גרמה כדעת כל המפרשים מון מהרמבן"ן ז"ל שחלק בהיפוכם ואמר דבמהו שלמר שמיקר מקנה כך היחס מהוייב לקרותו בדלוג שמיקר מקנה כך היחס לאומרו בחול הפסח בדלוג ובנרך עליו:

ח כיצד מדלגין וכו'. זה המנהג גם כן בינינו:

ט כל היום כשר לקריאת ההלל וכו'. מפני פרק הקורא את המגילה:

המקורא את ההלל וכו'. שם (דף י"ד) הקורא את המגילה לשמה לא יצא ובגמרא מגא וכן בהלל: קרא ופסקה וכו'. סוף ר"ה (דף ל"ח:) מוכיח דהלל ומגילה שוין בזה וכבר נתבאר הדין לענין מגילה פרק שני:

ימים שנומרין וכו'. ע' היה קורא (נכרכה י"ד) אמר רבא ימים שהיחיד נומר בכון את ההלל בין פרק לפרק פוסק בחמלא הפרק מיד פוסק וימים שאין היחיד נומר בהם את ההלל אפילו בחמלא הפרק פוסק. ומדברי רבינו נראה שהוא פוסק לכל דבר ואינו כדין ר"ם שאינו מפסיק אלא לדברים ידועים כמבואר פרק ג' מהלכות ק"ש, וכן נדין שהדי אין ברכה מעוקבת לאחריו ואגודה היא בחמנא. אבל רוב המפרשים ז"ל רואים שמיבאו שבימים שהיחיד נומר את ההלל הוא כל"ם אמנם ובימים שאין היחיד נומר הרי הוא בחמלא הפרק בכון כבון פרק לפרק בימים שהיחיד נומר זהו דעתם ז"ל:

י כל יום שנומרין בו את הלל וכו'. בכוכה פרק עוגב הנגל (דף ל"ח ע"ב) ומקום שהנו לנרך אחריו יברך. ובגמרא לא שנו שיהם שחלוי בחמנא אלא לאחריו אבל לפניו מוה לנרך:

יא יש מקומות שהנו לעבוד וכו'. שם בחמנה ובגמרא מבואריו מהגאון מלא:

יב מנהג קריאת ההלל בימי חכמים וכו'. המנהג הזה מבואר בגמ' (דף ל"ח:) שם. ומ"ם רבינו שהן קל"ג מעמים הסיבון שנהן לנם בכל מבואר בחדרים חבלים:

ג וכן בשהקורא מגיע לאמן ס' וכו'. גם זה שם מבוה לעמוד לאחר ברכות וכן מבוהר שם שעומן אחריו אלא ה' הוסיפה לא אלא ה' הלויה לא. והכל מבואר שם:

יד ואם היה הקורא וכו'. שם בחמנה ובגמ' (דף ל"מ):

כמה

לחם משנה

ליה מהשיר יהיה לכם וכו' כדאמר בערכין (דף י:) אבל בשאר דמשקיק לכו מהלי קרא הוא מן התורה ח"ל ממנו מן התורה ודעת רבינו ז"ל דהכל מדרבנן. ומ"ם קשה לשלהו לסוף אמרו בפ"ד דתענוית (דף כ"מ:) אמר רבא אלא לומרת הלילא דרים יהיה לנו דאוריתא משמע דבמנהה ובכל בשאר היו מן התורה כיון דדחי מעמד. ויש לומר דאלי דקאמר (לנו) דאוריתא כ"ל אין לו סוף בלא בתורה אבל כל בשאר מכ"ם לדעת רבינו ז"ל מבוה דיש להם סוף מדברי קבלה בשבוה בשיר יהיה לכם בטל בחקדש חג, ומנוה מע"ג דלים ליה סוף מ"מ נביאים הקנו לומר הלל בכל נרה והוי קלא סוף וכדכתב שם רש"י ז"ל:

מ ימים שנומרים בהם ההלל וכו'. כתב הכ"מ ז"ל וכן דיין שהרי אין נברכה מבוקנת לאחריו וכו'. קשה דמנין לו להכ"מ ז"ל זה דהא בגמ' (דף י"ד) משמע דלא נחדו אלא מק"ם מק"ל שכן אמרו שם בהלל ובמגילה מהו שיפסיק אחריהן ק"ו ק"ם דאוריתא פוסק הלל דלכבן לא ק"ם ופ"ב דיו לבא מן הדין לבוים נכדון והכי אמרת דפסיק עכי מק"ם. וי"ל דזה כבבת הבאתיו אבל בחלק חיקם לו שברא אחרת דאחריהן פוסק ואין בכך כלום והיה דו לומר פוסק לבד אמה ליה לימר ואין בכך כלום אלא הכי קאמר לא כמו אחרה סובר דפסקיק בק"ם אלא אין בבך כלום ופוסק כמו שיבאה אבל הסברת דאמר וכן בדין וכו', ומה שאמר בגמ' אבלי רב בר שבא דלא חביב וכו' אינו רוצה לומר לדעת רבינו ז"ל אבלין בזה אלא אבל הכבוד דלא חביב ליה ולכך לא אבל לאחרים אלא אבל הכבוד בשלו לאמול לדעת רבינו ז"ל אלא בכוונה לומר דלא

כדרך שקוראין הצבור. וכן בשאר ימי הפסח קוראין בדילוג בראשי חדשים. ח כיצד מדלגין. מתחילין מתחלת ההלל עד חלמיש למעינו מים יומדלג ואומר ה' זכרנו יברך כו' עד הלוויה ומדלג ואומר מה אשיב לה' עד הלוויה ומדלג ואומר מן המצר קראתי יה עד סוף ההלל. זה הוא המנהג הפשוט. ויש מדלגין דילוג אחר: ט כל היום כשר לקריאת ההלל. והקורא את ההלל לספרע לא יצא. קרא יושהה וחזר וקרא אע"פ ששהה כדי לגמור את כולו יצא. ימים שנומרין בהן את ההלל יש לו להפסיק בין פרק לפרק אבל באמצע הפרק לא יפסיק. וימים שקוראין בהן בדילוג אפילו באמצע הפרק [ז] פוסק: י כל יום שנומרין בו את ההלל מברך לפניו. ומקום שנהגו לברך אחריו מברך. כיצד מברך יהללוך ה' אלהינו כל מעשיך וצדיקים וחסידים עושי רצונך וכל עמך בית ישראל ברנה יודו לשמך כי אתה ה' לך טוב להודות ונעים לשמך לזמר ומעולם ועד עולם אתה האל ברוך אתה ה' המלך המהולל המשובח המפואר חי וקיים תמיד ימלוך לעולם ועד [ז]: יא יש מקומות שנהגו לכפול מאודך כי עניתני עד סוף ההלל כופלין כל דבר ודבר שתי פעמים. ומקום שנהגו לכפול יכפול ומקום שנהגו שלא לכפול אין כופלין: יב מנהג קריאת ההלל בימי חכמים הראשונים כך היה. אחר שמברך הגדול שמקרא את ההלל מתחיל ואומר הללויה וכל העם עונין הללויה וחוזר ואומר הללו עבדי ה' וכל העם עונין הללויה וחוזר ואומר הללו את שם ה' וכל העם עונין הללויה וחוזר ואומר יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם וכל העם עונין הללויה וכן על כל דבר, עד שנמצאו עונין בכל ההלל הללויה מאה ושלש ועשרים פעמים סימן להם שנותיו של אהרן: יג וכן בשהקורא מגיע לראש כל פרק ופרק הן חוזרין ואומרין מה שאמר. כיצד כשהוא אומר בצאת ישראל ממצרים כל העם חוזרין ואומרין בצאת ישראל ממצרים. והקורא אומר בית ישראל מעם לועז וכל העם עונין הללויה עד שיאמר אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני וכל העם חוזרין ואומרין אהבתי כי ישמע ה' וכו'. וכן כשיאמר הקורא הללו את ה' כל גוים כל העם חוזרין ואומרין הללו את ה' כל גוים: יד הקורא אומר אנא ה' הושיעה נא והם עונין אחריו אנא ה' הושיעה נא. אע"פ שאינו [ח] ראש פרק. הוא אומר אנא ה' הצליחה נא והם עונים אנא ה' הצליחה נא. הוא אומר ברוך הבא וכל העם אומרים ברוך הבא. ואם היה המקרא את ההלל קטן או עבד או אשה עונה אחריהם מה שהן אומרין מלה מלה בכל ההלל. זהו המנהג הראשון ובו ראוי לילך. אבל בזמנים אלו ראיתי בכל המקומות מנהגות משונות בקריאתו ובעניית העם ואין אחד מהם דומה לאחד:

כמה

א מזר פי' מכנ: ב מזר פי' פרמד: ג מזר פי' מכנ:

הגהות מיימוניות

מעמד לא אמר אלא הנגו כלל ובכן לא מפסק לו מפני דהוי פסק אלא לנרך, ומה שאמר הכ"מ שפסק לכל ר"ל לדבר שם בו נרך קלא:

יב מנהג קריאת ההלל וכו'. בפרק עוגב הנגל (דף ל"ה ע"ב) מבואר כל זה. ומאמרו שם הוא אומר הודו לה' וכם אומרים הודו לה' מבלן שמוה לעמוד בדלמי פרקים. וקשה דלמה לא הזכיר זה רבינו ז"ל בהוא אומר הודו וכם אומרים הודו. וי"ל דהנבר רבינו ז"ל דרבא בשאמר זה שיו אלא אלא בהנגו שהיה מנהג אחר אחר בהנגו הדשמן וכדמשמע שהם ולכך הוצרכו לומר הודו וכם יאמו הודו כדי להודיעם שמעה לעמוד בדלמי הדשמן לכן הוצרכו לשבות חזומא לדבר כדי אלא משמחה ושמו הינר זה אבל בהנגו הדשמן לא היו ערכיים להיבר זה אבריו היו שוים הבסקים בדלמי הדרקים אבל כל אבר הדברים האחרים שם שכם לגמר לו דיוים אחר רבינו ז"ל דאמיתי בהנגו הדשמן היה זה אבל אלמדו דיוים אחר אבם ערכיים לומר הנגו. זה לא דעתו של רבינו ז"ל:

יד הוא אומר ברוך הבא וכם אומרים ברוך הבא וכו'. מימה דשם אמרו הוא אומר ברוך הבא וכם אומרים בשם ה' אבל אין בשומע בעומה ופירש"י ובבוך הבא היו אומרים עליו ואין עונין לא בחיבות אבלן ולא הלויה אבלן לגמרה לאמרים יודה לא נקראים. וכו' אם אמר ובין לבו וכו'. וכתי דעת רבינו ז"ל שאומר וכם אומרים ברוך הבא אין לגמרה דין זה כלל ומ"ב דבריו אם הבר אבל ומ"ם:

מנהג

תבבור ואו היה מבורך. ע"ב: [ז] אבנגם הרוש אבקו שאפילו בימים שאין היחיד נומר בהם לא יפסיק ע"ש, ע"ב: [ז] גרסינן בבם: פוסרים צריך לברך בתחלה ולסיומו בגעיבה לקיים מה שנאמר ונרוממה שמו יחדיו, ע"ב: [ח] בירושלמי צריך לחתחו כי לעולם חסדו, ע"ב:

פ"ד א כמה נרות הוא מדליק וכו'. פ' בתה מדליקין (בבא ב"מ) ח"ר פנחס הנוקה נר מים וניחא והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין ד"ה מתחילין יום לפשון מדליק אחד מבמן ומוליך מיסוף והולך. וסי' רבינו בהמהדרין מן המהדרין שוטין מה שהמהדרין עושין להדליק נר אחד לכל אחד ואחד מכני הבית ושניין יוחר מהן מתוסיפין בכל לילה ולילה כמנין נרות של ליל לפשון וסי' מדליק נר אחד לכל אחד ואחד, זה פירוש רבינו ונכון הוא:

ג מנהג פשוט בכל ערינו וכו'. ס"ב הוא מנהגנו:

ד נר שיש לה שתי פיות וכו'. פירוש ר"ל לפי בני אדם המהדרין שעשין נר לכל אחד ואחד וכן פירש בפיוסוד. ולי נראה שפירוש המהדרין כגון שאמתי בתי שני בני אדם סמוכין זה לזה בבתי שהנר הוא לכל פתח בשפת הפסוק לו לי נתי כגון שני בני אדם הנכנסין בפתח אחד והם הוקים בעיסתן ומין סמוכין על שלחן אחד בכל אחד נריך להדליק, כך ל"ל:

מלא קערה וכו'. נס זה שם:

ה אין וכו'. שם (דף כ"ח) פעוסה מחמקשה החמה עד שתבלה רגל מן השוק ופירשו בגמרא דפי' לא מדליק מדליק לי ניי לזיעורו. ובהלכות שני פירוסין היתה דולקת והולכת עד הפיוסו הוה ולנה לכבותה לו להחמם לעורה הרשות בידו. ובשני שנריך ליתן לעוכן שמן כדי שיהא דולק והולך עד הפיוסו הזה ובמיהם בהנן רבינו ופס נתבאר בהלכות שעשיהו עד שתבלה רגל מן השוק כמו תלי שעה אחר שקיעת החמה. ובתב רבינו עבר זמן זה אינו מדליק וכן לשון הגמרא ריוסיה דקשמר לי לא מדליק מדליק אלא אחר זמן זה אינו מדליק דפי' לא פיוסו אי מה הועיל לפ

מדליק עם שקיעת החמה מדליק והולך עד [ג] שתבלה רגל מן השוק. וכמה הוא זמן זה כמו [ד] חצי שעה או יתר. עבר זמן זה אינו מדליק. וצריך שיתן שמן בנר כדי שתהיה דולקת והולכת עד שתבלה רגל מן השוק. הדליקה וכבתה אינו זקוק להדליקה [ה] פעם אחרת. נשארה דולקת אחר שבלתה רגל מן השוק אם רצה לכבותה או לסלקה עושה: ו כל [ו] השמנים וכל הפתילות כשרות לנר חנוכה ואף על פי שאין השמנים נמשכים אחר הפתילה ואין האור נתלית יפה באותן הפתילות. ואפילו בלילי [ז] שבת שבתוך ימי חנוכה מותר להדליק השמנים והפתילות שאסור להדליק בהן נר שבת, לפי שאסור להשתמש לנר חנוכה בין בשבת בין בחול ואפילו לבדוק [ח] מעות או לטמנותן לאורה אסור: נר

א טור סי' תרעא סמ"ג שם ב טור סי' תרעב סמ"ג שם: ג טור וסמ"ג שם ד עי' בעטור שם. ה טור סי' תרעב. ו טור שם:

לחם משנה

פ"ד ג מנהג פשוט בכל ערינו בספרד שיהו כל אנשי הבית מדליקין נר אחד בכל לילה. וה"ם לדעת רבינו ז"ל שמפנים שמהדרין מן המהדרין עשין מה שמהדרין עשין ס"כ הר מתא כמתן המהדרין מדליקין נרות כתנין אנשי הבית בכל לילה ולילה כלי הוספה וס"כ אין המדליקין נר אחד בלילה הראשון ואם הולכים ומוסיפין לא פחות מעוסיהו ובתהדרין מן המהדרין אמי לא פחות מדיגא לא בעינן אלא אחד בלילה הראשון וכן בכל לילה ולילה כלי הוספה אלא וס"כ מתא דיקן לפי דעת רבינו ז"ל לכאורה נראה מתא בפשוטה בלשון לפירוש המפרשים דמהדרין דמהדרין מן המהדרין אין מדליקין אלא נר אחד בלילה הראשונה והולכים ומוסיפין ניתא. וי"ל דס"מ לא הוי מתא בפשוט כיון דמהדרין דקין ומע"ג דמדיגא לא בתי הוספה אלא נראה לו למיעבד הלי הפרה ולעשות הוספה בכה"נ:

הגהות מיימוניות

[ג] לשון מכבת סופרים בכ"ת בבסלו מדליקין נר חנוכה ואסור להדליק בנר ישן ואם אין לו אלא ישן מלבנו באור יפה יפה יפותר ואין סנביהו מסקופו עד שיכבה סס"ע. וחנה הקליר יסד ב"כ בקרובע ל"ל המהבה חמתחלת שנרוף כל שמנה צרור מלהדליק בנר ישן, וכן מהר"ם נהג איסור בנר ישן, ע"כ: [ד] ורסיתי מצותה משתשקע תרחמה עד שתבלה רגל מן השוק מאי לאו דאי כבתה וקוק לה לא דאי לא אדליק מדליק אי נמי לשיעורא. והנה פסק כשני הלשונות וכן כתב רבא"ה שסנא בשם ר"ת ובהגי תרייהו אוליגן לקולא בשיעורא וכולא אדליק דבשל סופרים הלך אחר המיקל אבל ר"י אמר שנהגו הקם כלשון ראשון. אמנם כיון שאין אנו מדליקין אלא בבתים מבבאים ואין כאן פרסום גם כ"א לבני הבית אע"כ כל זמן שאין בני הבית ישנים צריך פרסום גם אפילו עד עמוד השחר ע"כ. כתבו התוס' אותא דאמר בשילהי בפה מדליקין ושוהא בדי לצלות הא קמן מבאן היה נוהג רבינו שבשאין שאין השוב הדלקת נר בקרוב שבת ליאסר בסלאכה אחריו ואע"פ שבמבר בו שאין השוב שבת אלא א"כ התפלל ערבית וקדוש השבת שהרי אחר הדלקת נר היו עולין דגים ומדליקין פת ודלא כדברי ה"נ שבסק שאסור לתדליק נר של חנוכה אחר נר של שבת אלא בתפלה תליא מילתא בראיתא פ' תפלת השחר רבי צלי של שבת בע"ש ונכנס לסרחץ וכו' בכל התוס. ואמנם רבי מצריך והגהיה להתענות קודם שידליק שאין סקבל שבת עד שיסיר מידו הנר שהדליק בו או עד תפלת ערבית דאל"כ שמא באיסור הוא מסלמלו אחר שבירך להדליק נר של שבת וכן נראה לבעל פ"ה והביא ראיה מדתניא כתוספתא לסוף נסר מלכות

[ד] לשון מכבת סופרים בכ"ת בבסלו מדליקין נר חנוכה ואסור להדליק בנר ישן ואם אין לו אלא ישן מלבנו באור יפה יפה יפותר ואין סנביהו מסקופו עד שיכבה סס"ע. וחנה הקליר יסד ב"כ בקרובע ל"ל המהבה חמתחלת שנרוף כל שמנה צרור מלהדליק בנר ישן, וכן מהר"ם נהג איסור בנר ישן, ע"כ: [ד] ורסיתי מצותה משתשקע תרחמה עד שתבלה רגל מן השוק מאי לאו דאי כבתה וקוק לה לא דאי לא אדליק מדליק אי נמי לשיעורא. והנה פסק כשני הלשונות וכן כתב רבא"ה שסנא בשם ר"ת ובהגי תרייהו אוליגן לקולא בשיעורא וכולא אדליק דבשל סופרים הלך אחר המיקל אבל ר"י אמר שנהגו הקם כלשון ראשון. אמנם כיון שאין אנו מדליקין אלא בבתים מבבאים ואין כאן פרסום גם כ"א לבני הבית אע"כ כל זמן שאין בני הבית ישנים צריך פרסום גם אפילו עד עמוד השחר ע"כ. כתבו התוס' אותא דאמר בשילהי בפה מדליקין ושוהא בדי לצלות הא קמן מבאן היה נוהג רבינו שבשאין שאין השוב הדלקת נר בקרוב שבת ליאסר בסלאכה אחריו ואע"פ שבמבר בו שאין השוב שבת אלא א"כ התפלל ערבית וקדוש השבת שהרי אחר הדלקת נר היו עולין דגים ומדליקין פת ודלא כדברי ה"נ שבסק שאסור לתדליק נר של חנוכה אחר נר של שבת אלא בתפלה תליא מילתא בראיתא פ' תפלת השחר רבי צלי של שבת בע"ש ונכנס לסרחץ וכו' בכל התוס. ואמנם רבי מצריך והגהיה להתענות קודם שידליק שאין סקבל שבת עד שיסיר מידו הנר שהדליק בו או עד תפלת ערבית דאל"כ שמא באיסור הוא מסלמלו אחר שבירך להדליק נר של שבת וכן נראה לבעל פ"ה והביא ראיה מדתניא כתוספתא לסוף נסר מלכות

פי' סלקקוע אפילו מיתם בידו אינו מסבינו אלא מב הו בארץ, וכן כתב רבינו שמחת שצריך להקדים נר חנוכה לנר שבת ואם הדליק נר של שבת אסור להדליק אחריו של חנוכה ע"כ וכן ראבי"ה. וס"ם הביא דתוס' לאו ראיה דהתיא איירי בנר הקיעות ע"כ: [ג] וכן פסק ר"י אלפס דהוי שיעור הזמן דכלים דגלי דתרמוראי, ע"כ: [ד] והלא כרב הונא ע"ש בסס' סופרים לא משסע בן כבתנהה בתחלת הפרק. אבן באלפס כתב ב"כ שאם כבת שיכול להשתמש בסותר. ומורי הרים אמר דהיינו כשהשים בנר יותר מכשיעור אבל אם חשים כשיעור אסור להשתמש בסותר כמפורש בתוס' וכן נוכל לפרש הביא דסס' סופרים, ע"כ: [ה] ואסר ריב"ל כל השמנים יפין לנר ושכן זית כצוה מן המובחר וכן אמ' רבא מריש הוה מר סהדר אמ"שהא דקאמא וכו' דהיינו שמן קוק לרבי יצחק בריה דרב יהודה בריש פירקין. מכאן ראיה דלא קאי הא דריב"ל אלא אנר חנוכה ודלא כ"ס הא דריב"ל אנר שבת שהרי בנר שבת לא היה אוסר כל השמנים יפין לנר ועוד דשמעע דקאמא היינו שמן קוק ותנן כפ' בפה מדליקין בפירוש שאין מדליקין בו בשבת ולא הוי מחדר עלה אלא דאי לא קאי אלא אנר חנוכה, ע"כ: [ו] כר' זירא אמר רב מתנא אמר רב ואמרי לה אמר ר' זירא אמר רב ולא כרב הבא דמתיר בחול אבל לא בשבת ולא כרב הונא דאמר אין מדליקין לא בחול ולא בשבת אלא באותן שמדליקין בו נר של שבת ע"ש וכן פירש רבינו שבתה והתוס', ע"כ: [ז] אמר רבא וצריך נר אריגת להשתמש לאורה וכן כבר אביי לעיל ולא כרב הונא ע"ש וכן אמר רב יהודה אמר רב אסור להרצות מעות וכו', ע"כ: [ובעל העיטור כתב דוקא תשמיש של חול אבל

תשמיש

ז נר חנוכה מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ בטפח הסמוך לפתח על שמאל הנכנס לבית כדי שתהיה מוזזה בימינו ונר חנוכה [מ] משמאל. ואם היה דר בעליה מניחו בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ונר חנוכה שהניחו [מ] למעלה מעשרים אמה לא עשה כלום לפי שאינו ניכר: ח בימי הסכנה מניח אדם נר חנוכה בתוך ביתו מבפנים ואפילו הניחו על שלחנו דיו. וצריך להיות בתוך הבית נר אחר להשתמש לאורו. ואם היתה שם מדורה אינו צריך נר אחר. ואם אדם חשוב הוא שאין דרכו להשתמש למדורה צריך נר אחר: ט נר חנוכה שהדליקו חרש שוטה וקטן [י] או עכו"ם לא עשה כלום עד שידליקנו מי שהוא חייב בהדלקה. הדליקו מבפנים והוציאו דלוק והניחו על פתח ביתו לא עשה כלום עד שידליקנו במקומו. אחז הנר בידו ועמד לא עשה כלום שהרואה אומר לצרכו הוא עומד. *ששית שהיתה דולקת כל היום כולו למוצאי שבת מבבה ומברך ומדליקה שהתדלקה היא המצוה ולא ההנחה. וטותר להדליק [כ] נר חנוכה *מנר חנוכה: י חצר שיש לה שני פתחים בשתי רוחות צריכה שתי [ל] נרות. שמא יאמרו העוברים ברוח זו לא הניח נר חנוכה. אבל אם היו [מ] ברוח אחת מדליק באחד מהן:

ז נר חנוכה כו' וכו'. מימרא סס (דף כ"ב): ואם היה בית דיר וכו'. גרייתא סס (דף כ"ב): ונר חנוכה וכו'. סס (דף כ"ב): נר חנוכה מצוה מעכיבים אמה בטולה מעכבים אמה בטולה כמוכה ומכנני, שוד אמרו סס (דף כ"ב): אלא מומרא נר מכבה מצוה לניחה מון שבבה מסמוס ודמו סס כרמיה ולמיכך לא נכחב בהלכות. ושוד נראה לי דאיה לנחוה זה מומרא סס (דף כ"ב): ומוחר להדליק נר של חנוכה וכו'. סס (דף כ"ב) אמר שמואל מדליקין מנר לנר ולכה עבד כוכבים ומשום הכי כלכחא כוחים דמשמואל אמ"ג דבר אליע עליה וכן אסקנא בגלמה ומפר הסוסקים. ובהגהות מ"ש וכל ידי קיבסא מ"כ. דלה עמר אמפליא מ"ש קיבסא מוחר וכבר הכריחו הרמב"ן והרמב"ם ז"ל דמ"ש קיבסא דמשמואל אמ"ג דבר אליע מבטנה אמדליק מיה עוסה כחמה ולא אמרו אלא במדליק מנר לנר ממש וכנון בפחילות מרוכות הה נראה דמה רבינו:

י חצר שיש לה שני פתחים וכו'. סס (דף כ"ג) מנמאר הדין וכסמס: אורה

ט נר חנוכה וכו'. (דף כ"ג) והחמא דאמרת הדליקה עוסה מצוה הדליקה חרש שוטה וקטן לא עשה כלום אלה ודאי הדליקו: הדליקו מבפנים וכוציאו דלוק וכו'. סס (דף כ"ב) אמר רבא הדליק מבפנים והוציאה נחון לא עשה כלום: עששית שהיתה דולקת וכו'. מימרא סס (דף כ"ב): ומוחר להדליק נר של חנוכה וכו'. סס (דף כ"ב) אמר שמואל מדליקין מנר לנר ולכה עבד כוכבים ומשום הכי כלכחא כוחים דמשמואל אמ"ג דבר אליע עליה וכן אסקנא בגלמה ומפר הסוסקים. ובהגהות מ"ש וכל ידי קיבסא מ"כ. דלה עמר אמפליא מ"ש קיבסא מוחר וכבר הכריחו הרמב"ן והרמב"ם ז"ל דמ"ש קיבסא דמשמואל אמ"ג דבר אליע מבטנה אמדליק מיה עוסה כחמה ולא אמרו אלא במדליק מנר לנר ממש וכנון בפחילות מרוכות הה נראה דמה רבינו:

*מנר חנוכה: י חצר שיש לה שני פתחים וכו'. אמר אברהם מל ידי קיבסא:

אורה

לחם משנה

ט ומוחר להדליק נר חנוכה מנר לנר ולכה עבד כוכבים ומשום הכי כלכחא כוחים דמשמואל אמ"ג דבר אליע עליה וכן אסקנא בגלמה ומפר הסוסקים. ובהגהות מ"ש וכל ידי קיבסא מ"כ. דלה עמר אמפליא מ"ש קיבסא מוחר וכבר הכריחו הרמב"ן והרמב"ם ז"ל דמ"ש קיבסא דמשמואל אמ"ג דבר אליע מבטנה אמדליק מיה עוסה כחמה ולא אמרו אלא במדליק מנר לנר ממש וכנון בפחילות מרוכות הה נראה דמה רבינו:

י חצר שיש לה שני פתחים וכו'. אמר אברהם מל ידי קיבסא:

אורה

חגחות מיימוניות

אבל כל מילי דבר עביד כרב בר מתני חלא דעביד כשמואל מדליקין מנר לנר ובר ומסיק שם ראפילו בקיבסא שרי וכן כתב רבינו ברוך בספר חתרומות ובפ"ה דלאו דוקא להדליק בה נר חנוכה אלא אפילו להדליק בו של שבת או נרות שבבית הכנסת שגם הם נרות של מצות וצ"ע בספרי. ורבינו שכתבה כתב שאם בבה הנר שהוא מדליק בה שאין לו להדליק מן הנדלקות כדי לנסוך להדליק כולן אלא ליקח אחד מן הנדלקין ומדליק בו כולן וכן כתב ראב"ח. הגע"ש שם הרשב" מסקן שמורר מנר לנר מ"ם כתבו שהשם נתנו להחמיר ואין לשנות הסגנון. ע"כ: [ל] אומר רי"ו דלאו דוקא דאר דלא מצינו שנצטוה נרות בחצר אלא בבית שבחצר קאמר. ורבינו שכתבה כתב דאמנו שאמר מדליקין בגפנים ואין כאן חשוש אם צריך להדליק כ"א לפחות אחד הגדל לבני בית מ"מ כל דיני מקום הדלקה נתבארו כמו מבתוקן כמפורש בעמוד. ע"כ: [מ] אמר רבא לא אמרה אלא

אמר

תשמיש של קדושה שרי ולא נהירא לרא"ש ע"ל): [מ] נרב ירמיה מרפאל ולא נרב אחא בריה דרבא וכן אסק הסמר והלכתא משמואל. ואתה דאין לו מזוזה מניחו ביסין שרירי לא אסק הסמר בשמואל אלא מפני הטעם שבעמוד הא היכא דליכא חאר מעמא חוא ומן עדיפא לבבר המצות. כן פירש רבינו שכתבה וכן מצאתי בש"ר נרות הגרון ראב"ח, ע"כ: [מ] חוס' ר"ש שהלכה כרבא דאמר נר חנוכה מצוה לחניחה בחוץ עשרה אע"פ שהסמר דוחה ראיותו אגן אדרוגא לא אסכינן מארר שלא מצינו שחוד בו רבא וכן פר"ח. ולראב"ח נראה שכיון שנדחה הדקדוק אין קפידא בחבי וכן נראה דעת רבינו המחבר שלא חזכירו וכן רי' אלפס, ע"ב: [י] אשת ודאי מדלקת דאמר ריב"ל נשים חייבות בנר חנוכה וכו', ע"ב: *[מור שם ז"ל וכיון שעיקר המצוה בשעה ההדלקה צריך שיהא בנר שיעור שמן ואנ"ל דליק אבל לא ידליק ויחן שמן אח"כ, ע"כ): [כ] אמר

ז נר חנוכה מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ בטפח הסמוך לפתח על שמאל הנכנס לבית כדי שתהיה מוזזה בימינו ונר חנוכה [מ] משמאל. ואם היה דר בעליה מניחו בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ונר חנוכה שהניחו [מ] למעלה מעשרים אמה לא עשה כלום לפי שאינו ניכר: ח בימי הסכנה מניח אדם נר חנוכה בתוך ביתו מבפנים ואפילו הניחו על שלחנו דיו. וצריך להיות בתוך הבית נר אחר להשתמש לאורו. ואם היתה שם מדורה אינו צריך נר אחר. ואם אדם חשוב הוא שאין דרכו להשתמש למדורה צריך נר אחר: ט נר חנוכה שהדליקו חרש שוטה וקטן [י] או עכו"ם לא עשה כלום עד שידליקנו

א מור מי' מרפאל סמ"ג סס: ב מור מי' מרפאל סמ"ג סס: ג מור מי' מרפאל:

יא אורח שמדליקין עליו בתוך ביתו וכו'. שם פסוקים לכסגלו חייב כגר חנוכה ח"ר אינם מרים כי הוקי כי רב הוא מסתפקנא כפריטי בהדי פוטפיטו בתר דנסיבנא לאיתא הנתקא ודאי לא לריכנא דקא מדלקי מלאי בביתאי. **ואם** היתה וכו'. בסלכות לי פתח בגא לגפניה מיתייב לאדלוקי מטוס תמדא ומי' רבינו אמיל מדליקין עליו בתוך ביתו וכן עיקר דודאי בכה"ג כיון דפתח בגא לגפניה לי לא מדליק מיכא המדא ונהולה מזו אמרו לאפלה בתגר שיש לה שני פתחים בשתי רוחות שריכה להדליק מפני המשד ומיכים בגתרא המגא הבני היתה דאמרין דמלאי בהא ולא מלאי בהא ואמרי כי היכי דבהאי פתחא לא מדליק בהאי פתחא ומי לא מדליק פ"כ בגמרא שם:

יב מצות חנוכה וכו'. שם (דף כ"ג) אמר רב הונא הרגיל בגר הנוכה הריון לו בנים ת"ח: וא"ם רבינו אמיל אין לו מה יאכל וכו'. מלאה שלמדו מתה שנתבאר פ' ז' מהלכות מתן ומנה אמיל עני שבישראל לא יסתוח מד' כוסות והשאר מטוס פרסומי ניסא וכ"ם בגלח דעדיף מקדום היום כמו שיתבאר בסמוך:

הרי

יא הרי שלין לו וכו'. שם ר"ח וקדום היום ל"ח עדיף מטוס פרסומי ניסא. וכתוב בה"ג אם הוא להדליק ר"ח ור' אבא מתחלה מדליק של חנוכה ואח"כ של שבת אלא הדליק של שבת תחלה בגר קבל שבת עליו ואחר להדליק של חנוכה. וכגר הביאו עליו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ואמרו שאין הדלקה הגר קבלה שמוסרת והביאו לראיה לזה ומדרבה מדליק של שבת תחלה דחדיר ועדיף אפי' מטוס דהוא מר ביתו. ולא מלאתי בדברי רבינו קבלה מוסרת בא"ם ואף לא מוסכמת כמ"ם ס"א מהלכות יו"כ. ומ"ם רבינו הומיל ומביאם מד"ם הבוה שבקידוש אמ"ם שהוא מן התורה אמר בלא יין במנחות בפרק כ"ם מהל' שבת וכן נתנו שמש זה קלא מפרשים ז"ל:

יד היה לאיתו וכו'. שם מטוחר ל"ח ור' ביתו גר ביתו עדיף מטוס פלוס ביתו: גדול השלום וכו'. בספרי. ושם אמרו גדול השלום שמאתיתן של כל הברכות שלום שנאחר ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום:

תם ונשלם תהלה לאל עולם:

יא אורח שמדליקין עליו בתוך ביתו אינו צריך להדליק עליו במקום שנתארח בו. אין לו בית להדליק עליו בו צריך להדליק במקום שנתארח בו. [ג] ומשתתף עמהן בשמן. ואם היה לו בית בפני עצמו אע"פ שמדליקין עליו בתוך ביתו צריך להדליק בבית שהוא בו מפני העוברין: **יב** מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו. אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק: **יג** הרי שאין לו אלא פרוטה אחת ולפניו קידוש היום והדלקת נר חנוכה מקדים לקנות שמן להדליק נר חנוכה על היין לקידוש היום הואיל ושניהם מדברי סופרים מוטב להקדים נר חנוכה שיש בו זכרון הנס: **יד** היה לפניו נר ביתו ונר חנוכה או נר ביתו וקדוש היום נר ביתו קודם משום שלום ביתו שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו. גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר דרביה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום:

א טור סי' תרעח סמ"ג שם. ב טור סי' תרפא. ג טור סי' תרצח:

נגמר ספר שלישי והוא ספר זמנים הלכותיו עשר ופרקיו שבעה ותשעים.

הלכות שבת שלשים פרקים: הלכות עירובין שמנה פרקים: הלכות שביתת עשור שלשה פרקים: הלכות שביתת יום טוב שמנה פרקים: הלכות חמץ ומצה שמנה פרקים: הלכות שופר וסוכה ולולב שמנה פרקים: הלכות שקלים ארבעה פרקים: הלכות קדוש החדש תשעה עשר פרקים: הלכות תעניות חמשה פרקים: הלכות מגילה וחנוכה ארבעה פרקים:

וכאן נשלם החלק הראשון הסמיים בשלום. יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם:

לחם משנה

שלמר רמשונה אין שוקלין כעבדו, ופירוש דיבר זהב בכאלו לא הוי מעתה אלא מטוס ביתו ולא שייך דין זה אלא בעבשר שני אבל מ"מ ומאילו להלל עליהם וכו' ולאי דדין זה בכל פירות איכיה דאל בתר מעמא דגזירה כדאמרינהו. ולכלה לפי פירוש זה שודאי אלא של מעשר שני יכול לשקול כעבדו אלא של מעשר אחר מאי דלא שייך כאן מעמא דהוא חסר דבפירות שייך כאי מעמא שדרכן לחסר ומ"ב לפי זה ודאי לא נרים בבריתא אלא של מעשר שני אין שוקלין כעבדו דיעבי זהב אלא מעשר שני אין שוקלין כעבדו דר"ל הפירות של מעשר שני וכו'. וכן מיאמי הגירסא בגמ' דכתיבה יד.

יא ואם היה לו בית בשני עצמו וכו' צריך להדליק בביה שהוא בו מפני העוברין וכו'. כתב הה"מ ז"ל ופירש רבינו אמיל מדליקין וכו'. ולאה שכתב כן מפני שיש לפרש פירוש אחר בהלכות דהכי קאמר אי אחת אלא מטוס ביתו דשריאי אלא שבל כל פנים צריך להדליק מטוס המדא וכיונו דוקא לאי אאין מדליקין בתוך ביתו, לזה אחר שרבינו ז"ל מפרש דאמיל מדליקין עליו וכו' דכיון דמעמא מטוס אלא יחמחמו אמיל מדליק מה לי מדליקין עליו מה לי אין מדליקין:

יב מצות נר חנוכה וכו'. כתב ה"ה וכ"ם בגר חנוכה דעדיף חקדום היום. **וקשה** דאמאי כ"ם הוא זה אי לריגיגן המוכה עדיף מקדום היום הייט דשמכה הי פרסומי ניסא כדאמרינן בגמרא מסמ"כ בקדום היום אבל ד' טוסות דאיכא בגם פרסומי ניסא כדכתב כ"ה ז"ל ודאי דהוי כמו חעוכה ומ"ב לא היה לו לה"ה לאמר הדין מבל שבן אלא מהוא הדין וכ"ם.

הגהות מיימוניות

אלא שתים בשתי רוחות, ע"כ: [ג] אמר ר' זירא פריש הוינא משתתיפנא בבריתי, ע"כ: בשאלתות דרב אחאי פרשת וישלח נר חנוכה שבבה בליל ראשון מוסיף עליו שמן והדליק בליל ב' ליל ב' מוסיף עליו בליל ג' ומדליק וכן עד ליל ח' ליל ח' עדיף לה מדורה קטנה בפני עצמה ושריפה. וכן כתב רבינו שמחה והביא ראיה לדבריו דלא דמי לשירי מצות הנזרקין כיון שהוקצה לשריפה וכן הרוא' הביאו דבר זה בלשון בריתא אחא דמרק כירה טוחר השמן שבנר ובשבקערת אטור ורש' מתיר וכתבו תוספ' וז"ל תיטה מאי שנא מהא דתניא בנר חנוכה בבה בליל א' מוסיף עליו ליל שני וכו' עד בבה ליל ח עודיין לה מו רה בפני עצמה מפ' שהוקצה למצותו. ל"ל מעלה עשו בנר הנוכה משום פרסומי ניסא דבסתמא המדליק בש דליק רצונו שיהליק עד התמצית אבל בני שבת רצונו שישאר קצת אחר שבת. ע"כ:

נגמר ספר זמנים בס"ד:

מפתח לספר הרמב"ם ולפרקיו

ספר שלישי והוא ספר זמנים

הלכות שבת

פרק א יבאר לשבות ממלאכה ביום השביעי. דבר שלוא מהטיון בו והמקלקלין שבודין. מלאכה שלוא לריכה לגופה ודין מלאכה שעשאה שמים:

פ"ב יבאר שרוחין את השבת מפני הסכנה. הילדה אם היא בסכנה נפשות. ואם מפקריון ליקוח נפש בסכנה. המהלך במדבר ולא ידע מהי יום שבת. עמו"ס שנגו על עיירות ישראל. ודין שלוה המיוראה ניס. ואם מהרישין על הדבר נשבות:

פ"ג שמותר להתחיל מלאכה בערב שבת. והעמנה חמין בפ"ם נאה אחא יתהה בגמלים. אם עושה מדורה מבעוד יום. בשמנו אם בתמר עם מלאכה מה דיש:

פ"ד יבאר דין המוסיף הבל:

פ"ה יבאר הדלקת נר בשבת חובה. והשמנים והפתילות. שלריך להדליק נרות הזולת. ופירוש בין המשמות. אם קורין לנר הגר וכו'. דין מקעבר בפ"ם:

יבאר

פ"ז יבאר שאסורה לגברי שבות. לוקח בין נאדן יתר"ל ונמלים פס מוסר לומר לגברי לבמוב מסר. הסוכר מגרי לימים רבים והמלגה כלים ומכירתם לגברי. המתחתן פס הבברי המלגה. דין הטבן מגרות לגברי. מי פרסה כל בדרך וקדם מלין בים. ודין המבטל בשבת:

פ"ח יבאר שהאבות מלאכות הם מ' חסר א'. המלגות פסם מלאכות הרשות להמנות. שישוי מוקם קדם מיקרם מ מיקרא. לין קידום מלה בשבוס שבדה. מי שיש לוכל בנ"ם וקדם מלין בים וכול בשבוס. לין מקדמין מלה בין כלאי לנבר מל בני המצה. פס מקדמין בין לנוקין. ומסם קידוש שבת ויו"ם. ומדר כבלה בשו"ם ויו"ם. והסור שמנכרין מלו כשלמי שבת ויו"כ:

פ"ט יבאר שזהו בבחי שבת ואי זהו עונג שבת. לסור לו לאדם מילוך יחיר מג' ברשוסות בש"ם. לסור להתענות ולשוקן בשבת. כמה גדל שכר המילות בשבת. פס טולין בחולה לבמלה בשבת:

הלכות עירובין

פ"א יבאר שחצר שיש בה שכנים הרבה צריכה עירוב. מירוני חצרות המפורשי מבוחות ומה בין זה לזה. ומילוד מעברבין בחצרות. כמשמשין בחצרי פס מילין לעבר. פס מעבבין מרחבי חצרות ומפורשי מבוחות בין המבוחות:

פ"ב יבאר דין ביטול רשותו מתם או מפרש. יבטל הדל עם כבר מוסב לו עם המבוח"ם. פס שוכרין מן המבוח"ם רשותו מפיל בשבת. יבטל מלוס מדם בעצות מירוב:

פ"ג יבאר חלון שבין שתי חצרות או כותל או באר. ודין מרין מבין מסי חצרות. כל נגות המיר זה נגוה הם מגוה. כול מבין מסי חצרות. חצר קטנה מעברלה בחצלה לבולה. מתי חצרות מפירבו מירוב לחד דרך הבחם מביסין:

פ"ד יבאר אנשי חצר שאבלין יחד. מלבר ובו וכרב ומלמיד וכלמין מבל לחד יש לו בית לעמוד. חתם חבורות שבבחו בחרקלין. עברב בחים זה לחים מחם. לחד מבני חצר מביא נוחם לו כחם ביחו וחלך. לבני חצר שבבחו ולא מירבו. דיון הוחלפים מבטלים. בגל המלגות בחקוסם פס מוסרים בלא בחקוסה. כ' נחמרלות ש לחמלה מש:

פ"ה יבאר דיני בני מבוי שהיה להם שתוף פרוזה במאכל. לחמו חל לדם פס מעברבת ל בלא מדעמו. המחמה לחבי חצר ז עם לחד מחמי מבוחים פס מומכין חל מחוף בחקוס מירוב. מבי"ם לו לחוקי מדר בחבי. ודין מילר מחמחמין בחלמיה:

פ"ו יבאר דין עירובי הרוחוין וכמה שיעורו. המחים מירוב בכשם כיחיד ובוכם בר"ה. בחו בחבגל ולבר בחמחה. ודין לחבו ל מחים לא ומרב מלבר. חבל חל בחבלי בל מבבי"ר. בדנים מבלי לבחמחה בחירוב בחומין. פס מעברב מירוב בחומין חל יד בם ובחו. בחמחה בחירוב בחה בחוה:

פ"ז יבאר דין האומר שביתתי במקום פלוני. בקוכה מביחה ברחוק מקום הלא פיים בחקוס. האומר מביחתי מחה הלון. בחבלידים מחולין בלילי מבחמה בחחה ובבדמים:

פ"ח יבאר אם מערבין שני עירובין ליום אחד. ופס מעברבין מירוב בחומין ומרוב ליום בכבוריס ומירוב בחומין ליו"ם. בחמבר לחבי ימים מוכים לו לבחבה ויו"ם. ופס מחבל בחירוב. יו"ם בחל לבחים בעבר חל בל בחיר. מחם מירוב ומחבה. ביו"ם חל

פ"ט יבאר דין שבעים אמה ושיריים. פיו בחי מירוב ל בחוכה לו. לין מרחין חלה בחבל חל מחבים לחה. ומילר מקדמין בכריס. ביחה בחבים בחין ג"ם לו בקבה ומילה בו. פיו לבו בחומי מבחה בחחקין ובל מחחבה ומיחבו לו ביבה:

פ"י יבאר שבן התורה לקדש את יום השבת בדברים. מבח לו מבר ומכל ובחה קדם מיקרם לו מיבחל. לין קידום חלה בחבוס בחדבר. מי מ"ים לחבל בל"ם וקדם חלין בים בחוה ובול בבחדבר. לין מקדמין חלה בין כלאי לבבר חל בבי בחבחבה. חם מקדמין בין בחוקין. ומבחם קידוש שבת ויו"ם. ומדר כבלה בחו"ם ויו"כ. והסור שבבבכרין חלו בחלאי מבח בחבלה בשבת ויו"כ:

פ"ל יבאר אי זהו בבחי שבת ואי זהו עונג שבת. לחבר לו לחדם מילוך יחבר חב' ברחבוס בש"ם. לחבר להבחבות ולחוקן בשבת. בחה בחל חבר מבילים בשבת. חם טולין בחולה לבמלה בשבת:

הלכות עירובין

פ"א יבאר שחצר שיש בה שכנים הרבה צריכה עירוב. מירוני חצרות המפורשי מבוחות ומה בין זה לזה. ומילוד מעברבין בחצרות. כמשמשין בחצרי פס מילין לעבר. פס מעברבין מרחבי חצרות ומפורשי מבוחות בין המבוחות:

פ"ב יבאר דין ביטול רשותו מתם או מפרש. יבטל הדל עם כבר מוסב לו עם המבוח"ם. פס שוכרין מן המבוח"ם רשותו מפיל בשבת. יבטל מלוס מדם בעצות מירוב:

פ"ג יבאר חלון שבין שתי חצרות או כותל או באר. ודין מרין מבין מסי חצרות. כל נגות המיר זה נגוה הם מגוה. כול מבין מסי חצרות. חצר קטנה מעברלה בחצלה לבולה. מתי חצרות מפירבו מירוב לחד דרך הבחם מביסין:

פ"ד יבאר אנשי חצר שאבלין יחד. מלבר ובו וכרב ומלמיד וכלמין מבל לחד יש לו בית לעמוד. חתם חבורות שבבחו בחרקלין. עברב בחים זה לחים מחם. לחד מבני חצר מביא נוחם לו כחם ביחו וחלך. לבני חצר שבבחו ולא מירבו. דיון הוחלפים מבטלים. בגל המלגות בחקוסם פס מוסרים בלא בחקוסה. כ' נחמרלות ש לחמלה מש:

פ"ה יבאר דיני בני מבוי שהיה להם שתוף פרוזה במאכל. לחמו חל לדם פס מעברבת ל בלא מדעמו. המחמה לחבי חצר שבבחו לחד מבני מבוחים פס מומכין חל מחוף בחקוס מירוב. מבי"ם לו לחוקי מדר בחבי. ודין מילר מחמחמין בחלמיה:

פ"ו יבאר דין עירובי הרוחוין וכמה שיעורו. המחים מירוב בכשם כיחיד ובוכם בר"ה. בחו בחבגל ולבר בחמחה. ודין לחבו ל מחים לא ומרב מלבר. חבל חל בחבלי בל מבבי"ר. בדנים מבלי לבחמחה בחירוב בחומין. פס מעברב מירוב בחומין חל יד בם ובחו. בחמחה בחירוב בחה בחוה:

פ"ז יבאר דין האומר שביתתי במקום פלוני. בקוכה מביחה ברחוק מקום הלא פיים בחקוס. האומר מביחתי מחה הלון. בחבלידים מחולין בלילי מבחמה בחחה ובבדמים:

פ"ח יבאר אם מערבין שני עירובין ליום אחד. ופס מעברבין מירוב בחומין ומרוב ליום בכבוריס ומירוב בחומין ליו"ם. בחמבר לחבי ימים מוכים לו לבחבה ויו"ם. ופס מחבל בחירוב. יו"ם בחל לבחים בעבר חל בל בחיר. מחם מירוב ומחבה. ביו"ם חל

ר"ה אם הוא מתנה. מצוה לשמוח ולהתענג ביו"ט. חייבין כ"ד להעמיד טופריס נרגלים. תלוי על מועד אם סופדין בו:

הלכות חול המועד

פ"ז יבאר דין דבר האבד בחול המועד. כבסים מיכול לאכול מהם בחומד. אם עומדין כל גדני רגים. אין מגיהין אפילו פות אחת. ודין אם מותר לכתוב שטרות. אם מטאין רגים בחומד. אין מגלחין ואין מכבסין בחומד אבל אחר שביעי עד לרגות ביו"ט. אם עומדין בחורה בחומד ודין מעשות הדיות. מי שלחן ע מה יאכל אם עושה מלאכה. נכרי שקבל קיבולת ישראל:

פ"ח יבאר דין נהרות הנמשכין אם מותר להשקות מהם. אם נדין אם העבריס בחומד. אם מכניסין את האדם לדיר. אין הוכיחין קבר לחיות תוכן גמת ואין מפנין מותו. אם קאנין לפרני מתור על הרים אם מציחין כלים לעובד הרועד. אם עושין מלאכה בערב שבת ויו"ט לו ב"ד בעיכן. אם מותר לעמות מיהא המקום מפני המלוקה:

הלכות חמץ ומצה

פ"א יבאר דין האוכל כזית חמץ בפסח והנחנה ממנו. חיין שעבר עליו בפסח והעלונה ממן. איסור ממן ב"י מחצות ומילך

פ"ב יבאר דין השבתת חמץ קודם זמן איסורו. בדיקה חתן וכילד בודקין ובמה בודקין. ע' לבורין ובכבר. ובלק שנסדקי עריסה. המשכיר בית לחבירו.

פ"ג יבאר מה יעשה בהחמין אחר שבדק בליל י"ד אם חל י"ד להיות בשבת. מי שבטח לו הזיד ולא בדק בליל י"ד. שהנודק בליל י"ד מבדק ומה מברך. מי שילא מביתו קודם שעת הביעור לעשות מצוה. חתן שנפלה עליו מפולת

פ"ד יבאר איסור כל יראה וכל יבצא. ישראל שהגיהן לו הפקיד הרשו אצל נכרי לו ליפבה. תערובות ממן שלמו לאוי לאכילה

פ"ה יבאר שה' מיני דגן חמוצן אסור. ריחר לבשר הדגן לו הקתה במי פירות. שימור מצה והגן. הפין ושעורין תבוקעות. כחה שעור העשה אלפין בפסח. מין עשין סריקין התלויירין בפסח. אם עורין את התורכן לתתן לפני הרבנולים. אם ריחר ליהן הכנין לתוך הכלי. ודומי הישלה.

פ"ו יבאר שמצות עשה מן התורה לאכול מצה בליל ט"ו. כלי זה מצה יוצאין. הכל חייבין בחכילה חלה. אמרו חכמים לאכול חלה בערב הפסח

פ"ז יבאר שמצות לספר בנסים בליל ט"ו. שריך הוסכה ואכרנה מוסות. המרוסח מדברי סופרים:

פ"ח יבאר סדור עשיית מצות אלו בליל ט"ו. האפיקומן. ומי שאין לו יין בפסח. הישן בחוך הסעודה. ונטה הגדה:

הלכות שופר

פ"א יבאר שמצוה לשמוע תקיעת שופר. ולו זה שופר בסר. אם מתלוין עליו יו"ט. ושיעור השופר. ואם נקב ושתמו וכו'. הנוקע לתוך הכור לו לתוך הכוים

פ"ב יבאר שהכל חייבין לשמוע קול שופר. הריתעסק בתקיעה שופר להתלמד. יו"ט של ר"ה אחל לגיות בשבת. כשנוכו אלא נתקוע בשבת הוא בתקום שאין ב"ד קבוע:

פ"ג יבאר בכמה תקיעות חייב אדם לתקוע בר"ה שיעור הרועה ומה היא. ומה הם שבריס ושיעורן הלבור חייבין לשמוע התקיעות על סדר הברכות הברכות שחבדך בר"ה אם מעבכות התקיעות:

הלכות סוכה ולולב

פ"ד יבאר שיעור הסוכה והדפנות. סוכה שאין לה גג לו שסיכך ע"ג אכסדרה. היתה נבוהה מעבריס אמה. היתה פתוחה מעבדה והקף בה. דפני סוכה אם בשרים מן הכל

פ"ה יבאר הכשר דבר שמסככין בו. השעה שוכחו תחת האילן. דומן עקומה ומי סוכה. סוכה על גבי סוכה. סוכה שאולה ונזלה.

פ"ו יבאר שנשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה. ושלוחי חצה. ושומרי העיר בלילה. כל שבעה עשה ביתו ערלי. מי שהיה לאשו ורוכו בסוכה ופולמתו בחוך הבית. ירדו נשמים ובדר הרקום בסוכה. עני סוכה ואוכלין שחולין בה לעתוקה:

פ"ז יבאר דין ארבעה מינין שבלולב וכמה נוטל מהן. היכן מנענעין את הלולב. כל הרוח בשר לנעילה לוגב. אם מוסלין את הלולב בשבת. מצוה ערבה לבדה הדס ולתרוג אם מוחר לברוח בהם.

פ"ח יבאר דין פיסול ארבעה מינים שבלולב. אם הדס יולא ביו"ט ראשון בלולבו אל מכירו. שוחפין בקנו לולב לו לתרוג. שיהה בית השואבה

הלכות שקלים

פ"א יבאר דין מחצית השקל ושיעורו. הכל חייבין במחצית השקל. רחיצת השקל אם מוכן בפני הבית ולא בפני הבית. בתחר בתדר מחמיעין על השקלים

פ"ב יבאר ביצד בונסין השולחנין את השקלים. וי"ג שוחרות שהיו בתקדש. הרומה הלשכה וכילד תורמין. ומי כסר לתרום:

פ"ג יבאר דין קלבון של שקלים. ומה שיעור הקלבון שעתיד. שקלים שעגבו לו אבדו. והתפרים שקל בסטור שהוא חייב ומאלו שלא חייב:

פ"ד יבאר מה עושין בתרומת הלשכה ומותרה ומותר שיורי הלשכה. כל"ם ניסן מקרינין מתרומה הדשה:

הלכות קידוש החדש

פ"א יבאר שהחדשי השנה הם חדשי הלבנה. ב"ד מחשבין המשמניות. אם מחשבין וקובעין חדשים בחוץ לארץ:

פ"ב יבאר מי הוא הבשר לעדות החדש. משקלקלו הכייהוסים והיו שוכרין לגיסים אמרו העדים ראיתיו בכ"ם בהרים במזרח כו'. אין מקדשין אם החדש בלילה. אין מקדשין אם החדש אלא בשלשה:

פ"ג יבאר אם עדות הארח דוחה שבת. על שאה חדשים הבעומין יוצאין. ב"ד שהחזיו על יום שלשים ולא נמו עדים:

פ"ד יבאר על ששה דברים מעברין את השנה. מה הם הסימנין שמעברין בהם השנה. נכנס יום שלאוי לר"ח ניסן אם מעברין. ואם מעברין אם השנה בשנה רעבון:

פ"ה יבאר שקביעות הראיה והעבור בסנהדרין. אחרים מנהג האבות בשני ימים:

פ"ו יבאר קבוץ החבה והירח ברקדוק. ומהו מחזור י"ם שנה. ומי"ב המל"ג מוהר הלבנה:

פ"ז יבאר שאין קובעין ראש חדש תשרי ביום אד"ו. ומפני מה אין קובעין בהשבון זה בימי מד"ן.

פ"ח יבאר חדשה של לבנה כמה ימים היא. דרך ידיעת הדבי הלבנה אם הם שלמים או לא:

פ"ט יבאר ששנת החמה שס"ה יום ורביע ויום התקופה ושעתה:

פ"י יבאר שבין תקופה לתקופה צ"א יום ור' שעות:

פי"א יבאר דרכי החשבון למי שמלאו לבו לדעתו. ושהגלגל נהלה לשלש מאות וחמש מעלות. שמא חשבון הרמב"ם ז"ל ד' מלאים מהקל"ח:

פי"ב יבאר מהלך השמש האמצעי ביום אחד.

פי"ג יבאר מקום השמש האמתי ביום התקופה האמתי:

פי"ד יבאר שהירח יש לו שני מהלכים אמצעיים:

פט"ו יבאר מקום הירח דאמתי:

פט"ז יבאר העגולה שסובבת בה הירח שנוטה מעגולת השמש. ומשם הלוי חגנו:

פי"ז יבאר ידיעת ראיית הירח האמתי. ומעגל הירח. ומפעייס בא כאלוכה פעייס בקבה

פי"ח יבאר שהירח אפשר שיראה או לא. אם מעברין אם החדש לעוך:

פי"ט יבאר להיכן הירח נוטה:

הלכות תענית

פ"א יבאר שמצות עשה לצעוק ולהריע בעת צרה. אם נחרין תעניה בחלה כל"ח וכשבתות וי"ט. העניה הלוס שיתענה תחיו בשבת אם מוסיף הבתענה מחבשיל. כל תעניה שלא קבלו מלחחול. לגור שהיו מחעניה וירדו להם נשמים:

פ"ב יבאר הצרות שמתענין עליהם:

פ"ג יבאר אם לא ירדו גשמים מה יעשו:

פ"ד יבאר סדר תפלות תעניות:

פ"ה יבאר דין ארבע תעניות שבפסוק. משלכם אב מחעפסין בשמחה. בין הבתעניה של הבעה בחב דבריס שהם זכר לחורבן. הרוחה ירוסלים בחורבנה לו עני יהודה:

הלכות מגילה

פ"א יבאר דין קריאת המגילה בזמנה ומי חייב בה. בפרים ומוקפין חומה. ואם קולפין אם המגילה בשבת:

פ"ב יבאר כיצד קריאת המגילה וכתיבתה ותפירתה. י"ד ומ"ו אבורין בהשבד ותענית. מוכת שבועה פוריס כיצד ומשלוח מנות. אם משמע משנה פוריס לדבר אחר.

הלכות חנוכה

פ"ג יבאר שימי חנוכה אסורין בהספד ותענית. מי הוא החייב בהלקח הנר ומה מברך. קריאת ההלל כל שמונה ימים

פ"ד יבאר כמה נרות מדליק. וחן הנהר ותקוס הנחת הנר. גר שהדליקו הנרס בטעה ונקבו. עצבים שהיה דולקה כל היום כנו:

ספר קובץ על יד החזקה

הלכות שבת

פרק א הלכה א

מ"ש מאמר וביום השביעי. וכתב דלא כתב רבינו המגן כ"י לם הכונה שמר לא יום הכונה והזמיכם משום דהכי מיכא לאוקמינהו בשאר מיני קדושות משא"כ קרא דמשמת ולבי עשה הוא ומיירי ל"ש אמאי לא מברא קרא דשבתון ביום שבת דף כ"ד ע"ב וכמ"ש בחי. קשרים ומיירי ברשו"ר מם יבמות מ"ם שם בשם מורו דשבת דשבת הוא דוקא בחלבה שם בה מיחה אבל לא בחלבה שם בה לחו גרידא כגון מבמר מ"ם ומדברי רבינו שם מבמר דמיו מחלק בבכר, ודברי הר"ש עולין בחמ' שבת קל"ב ע"ב בחמ' ד"ה אלי עשה ול"ש מכבין מבוחמים דשבת לא מקרי עשה ול"ש ל"ש גרידא וה' המוה דהרי כתוב בחמ' בשבת כתב לקר עשה דביום הכפורים שבתון ושיין ש"ם כוף מם' שבת:

הלכה ה נולד מדם. עיין הכ"מ דגרסת הספרים בין גדולים וכין קטנים מוכר חה בפחם רבינו. והכ"מ כתיב דברי כלמרד מכתב דבגדולים ד"ה אחר דדמי לפחים רבינו ומיין בם' זרע ישקר מם' שבת מ"ם ע"ב בחוס' ד"ה ל"ש אלא להמיר ולי נראה לחוקן הגרסאות י"ל בחה דפלגי. הוס' כחבו בחם' שבת מ"ח ובחם' יומא ל"ד דגם לר"י דבכר דבר שלוא מחכיון אחר נגי שבת אין לוא אחר אלא מדבכן והרב ש"ם בחב דל"ר גרסת בחוס' אבל בגרסת רש"י י"ל דש"ל לר"י כי איסור מוכר ומיין ש"ם לקנן מ"ם ד"ה ובח"י ומא מקבא מלי מקבא מלמרת שבחים י"ל מ"ם נגי קרוב לא נאר ומלי קשיא בחוס' בם שם לא יכול לעגאר כיון דדבר שאינו מהכוין בם לר"י אין אלא מדבכן. ולפשר לחלוק הדבר בחה לחמיכין בחם' ביום כ"ג מרי מגאי מגיבא דר"י ומיכש"י מ"ם הבגלא מי הבגלא בשאר כלים דשאם מרין מבמרים מלין בחומו מחבגל ולדיק סבר ל"ש. ולכאורה קבה במלי מלינו וכי יכלנו בחלימות מ"ל דמלינו בזה לר"ל דכמגלה מי בשאר כלים אבל לבמרים מבמר לבמרים בלי מרל ומאר מבר דבר בלוא מחכיון בוא לבמרים ומ"ב לריכן לומרם לבי דלמא עביד מרין בגם ל"ש ומ"ד דמגלה מוכר מבר דבמרים מ"ש אלא מדבכן ובמלחה דל"ש לא נאר רבן ומפי"ז מחיבב בגם בגם ל"ש בחוס' בגם בגם מבמר בגל"ש מי מ"ל

וא"כ ע"כ פעמא דר"י משום מלאכת מחשבת ואם"ל דשבר ר"י בריקלל יש בו איסור תורה וע"כ דלא בעינן מלאכתא מהבנין דא"כ לא יאסר דשמא' מן התורה, והכא הא"ר בחידושיו למסכת שהדברין ר"פ האחקון כ' בשם התוס' דשבת לאו דאחרי' דמותר שהוא דשא"ם אבל באיסור מיתה לא הוסר דשא"ם ואפ"ג דהוסר דשא"ר באיסור שבת דהוא איסור סקילה ר"פ משום דחלאכת מחשבת אסרה תורה, ולפסק הריטבא מפרש דדברי תוס' מתרצין אחדדי. והקשה לי מהכ' אחר דא"כ קשיא התוס' בכתובות בפ"ק דף ה' ר"ש בשמם ושד מלי מקשה מלמודא' בכתובות דף ז' על הא דתני ר"ש לאבצען ביר"ם ובני התלמודא מ"ם כין יו"ם לשבת ומאי קאמא דלמא אפיר אסור תחום דשא"ם משום איסור סקילה. ומאי הבנתי דדברי התוס' אינם שתרצין כלל דהכי מוקמי הא"ר בשם התוס' דיוון דבכ"ד ר"ל דבשא"ר אין בו איסור תורה גם רבנן לא הגזרו וכ"ז באיסורי לאוין אבל באיסורי מיתה הגזרו רבנן ובשבת הגיזרו עוד שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה לא הגזרו רבנן כלל אבל נוף דין דשא"ם אינו אלא כמלאכת מחשבת כיון דבשאר איסורים קי"ל דמותר בשא"ם התוס' בהי' אבל ר"י דבבר בא"ם דשא"ם אסור ע"כ בשבת דאסור דשא"ם מן התורה פעמא משום דבעי' מלאכת מחשבת ואם בחקלקל אסור מן התורה א"כ אימלא בא דשא"ם אסור אף דר"י לא יגיזר דלמדמה בשא"ם התוס'. ולכאו"ל לעולא דבש"ל בשבת התוס' אלא דר"י דאוסר ר"ל בנו אינו שבת דשא"ם מן התורה לא אסיר מ' מקום לשבת אל"ם דיש בחקלקל איסור תורה ר"ש אינו אל"ר ואל"כ דש"י בשבת בכ"ק לפרש שם דמקלקל יש בו איסור תורה שם קאי רש"י אלינא דאי' ויתמן דשבבר כל"י ר"ל אסיר כתב רש"י לעשמעתא אלינא דר"י דשא"ם אסור מן התורה ובפיר י"ל דגם מקלקל יש בו איסור תורה והתוס' לשיטתם שסברים גם לר"י דשא"ם אינו אסור מן התורה לר"י וא"כ מוכח דמקלקל אין בו איסור תורה ובפיר

מקום אחר, הא ליכא בהן מלאכה כלל במקלקל ודו"ק.

פרק ב הלכה א דתנינא הוא, אי' בכ"מ שהעתה רבינו שדמי לשומאה וקי"ל דמותר ולא הוזכרה וכ"ה בתשו' דשב"א מבל בשו"ת מסב"ן מ"ג דף י"ב ע"ב כ' אף דקי"ל נגי מוקצה דמותר אבל לענין שבת אמרינן מבלי דמאי דאמרי' דשק"ל עבודה לעולה לענין שבת אבל בשאר המרוכים אמרה דהנא ע"ם שהאריך עוד בדלעוה ולבאן אבת אמרי' הוסרה. ונאמת לשיטת הכ"מ י"ל דאין מזה הכרח דעיקר ערבות נרוך דגם בעולה יש מקום לעמר דאינה אלא דמותר והבי גם דאבל"ע בקי בלבוש ליגמא דמותר מה מילה דוחה כו' ואף שבראה לדידן דיש מקום לאחר דבני מילה הוצרה דאמ"ם סוף מסכת שיבוכין בפ"ו ונם בשאר הבל' מילה דחה בם הבנן אל"ל הלבה דדוחה את השבת כדאמר שלא שבת אל"ב ונם קרא דבוים לעולה דוחה את השבת ואל"כ קבה כיון דהלכתא היא הרא לאה לי מ"ו דקרא נאי לחודות דאחר מילה בשבת ובאמ"ם בהל' מילה בכם הסה"ד דאם בשאי לעולה בשבת אמ"ם שהתבון לאקבו אבל מקום נשם דקיי"ל דבשא"ל דדוחה את השבת מוהי בהם כמ"ם בנוש וא"ל שיר א"ל דאינו אלא דמותר ומי' בבכה"ג אי"ה סיבן אל"ה בתוב"ם ר"י מבראם בשם שבא"ם ג' מלעים ונם"ם דיוחא דחם הסבר לעבות בהיבר א' נכרי אין לו לעשות בשיבות, ומראה שבל שבבת הוא"ר סמבו בחאנו אה לעבות התבוכות ע"י נכרי היבא דלאבבר לסי' בחולה שים בו סכנה ומ"ם ג"ל דחם ע"י שבאל עבשים יוסר מרבה דודאי דיש לעשות על ידי שבאל ולא ע"י נכרי ע"כ ומי' שוד שם נשו"ר הנבנ"ה ה"א סיבן ל"ד נמ"ם דנבו כל' ג' ע"ל נדולי שבאל והכיריבם מ"ם שם. ומי' כ"י כ' שב"ח שיעת מבר"ם וב"ה שם:

הלכה ח מולה כו'. אי' שו"ם תבנ"ן מ"ג דף י"ב:

הלבה יא קוכחן לה הכמה. עי מוי"ם נמחמי' פ' מבמן מ"ג ועי"ם נם' שנמים לדוד מ"ם דבנו שה ומומכין לה הבמנו והוכיח שהוא לאיסור תורה דאמי' בהדיא

הלבה טו פטור מבלום. הבה"מ בחב בל דין זה בשום בבמנתא דף ס"ד והאמם אתו עי' מבבבת הבמבה דשוכה כן בנם' ואמה שם על הל"מ בבחב דבינו אמרר מבבבת דבמנה ובאמת בוונת הל"מ מ"ם דבינו לאן בפטור מבלום ולא בחב בחם בפטור ואיבלם לב בימיהם בה"ם דבינו בלאן בפטור מבלום ולא בחב בחם בפטור בינו ולא מבבר בנמ' שבור מבלום וב"ב נם' בבבי יוסף אל"ם ר"ש:

שם והעלה דנים ומשיבן בפטור עי' ר"ה"ר. והמ"ם בחב בלל אחד בשם הבבב"ם ועי' בבבי יוסף בימן בב"ח ומי' בב"י ר"ה סימן ל"ב נבי בלוגמא דר"י ובל' בבחב בפלגרים ומסבן הבבב"ם לחומבת ואמה על בינו שם' ל"ב ינאי לבקל בבחב בל' ה"ר ר"ל דבן בבבב בבבן בבבבן בבבבן בב

ר"ל דכמה ר"מ בדף נ"ז אמר קממה וטובמרה מבחין עלי כו' ומחזיקין כו' ולפי מה דמסיק מלמדנו מה דלא צריך לאמר שמכין מעשים מקיימין ולפה דסובר ר"מ לפי כלמה מעיקה סכרה ולא"כ הולך על הכריעה ול"ל לביכמה כתוב דאמת מיסכין מעוה מחזיקין דמרוייהו צוין סיכה דסובר לחחיר מוחר לכמוך ול"כ בסיר הוכיח ר"מ לעיקרה ודוק סיפר:

הלכה יא ומותר לחחיר מכיה לכירה. כ' הר"ם מהו מיהיולמי פוף הלכה ט' ומי בק"מ עם ד"ה אפי' מה שהיה הכ"ל מיקן ר"ל בעם ריל"ו בח"ג כתב בעם יוחנלמי מלחכון לחחיל מכיה לכירה מדבר מה מעוה. מכלאוכר ומכמיל בחיכים מכיחים כלה כלה מעוה אחה ע"ם מ"ם לייבב ובמ"ע הבמיע דין זה ומי נפי בכבי יוסף שם:

הלכה יב מפני שאין נריכין ביטול הכנה. ומי' בה"ה ותיריים מיכמו בו בסיקר ולנוע בבמקן לריך ר"ל כתב הכ' ב"ם ומכחב דאין ר"ם בין הבעמים ובא"ה בסב דל"מ לפי' רבינו המור מה מה"ר דלבנון מה"ר מנחם בהם בעמים בגמ' דף י"ח מעמה דלא מסלא מקה כו' מה"ר מנחם בהם בעמים מ"ר ר"ם בעמים לא מלא לפי' מעמה מחחה מבלים מ"ר לפי מעם זה אין לאמר ר"ל לבחמילה ומחמה קמי בבריאה לה עמה כן אמ"ם אחרון בכדי מיעמה הבעם כדי מלא יכחה מעלהבם בבם ומחי מלמכה בבם ליבה כאן ע"ם. ומ"ב ר"ל דבפסיק בה"ם לא נלה בבריי מעם מעוה מחי דבמיק לי קחים לי אל"ל נבי שי ימים מוכים בל נגיות ר"י אחר מקבלין הבלה בל בבמיק ול"ל אחר אין מקבלין ומי' מ"ם שם בבבחוב דבכי מעבה ר"ב ביחמלמי מבבה מיל בלמ"ם מ"ר מ"ר ומבבה בם דבמיל בם בבמיק בבה אחר אחר מ"ר ר"ל דבפלה בל"ר בל בלמ"ר בבבחמלה בבמ"ר בבמ"ר בבמ"ר

ודלא כרש"ל ונעבוד דינא דעיקר כדברי רשב"א וכת"ם המג"א בסימן כ"ב ולף כי יש מולקין על רשב"א וגם הוא בדרך אפשר מ"מ יש לערף זה סברת הטוסיפות דכשאינה אלא מלאת ועי' מבלא"ה הלכה ו'. ועי' עוד בס"ג ר"ס ב"מ ם"ב בשם הגיה"מ ועי' בס"ח סימן רס"ד ותסבר דגם רבינו מודה לסברת רשב"א נקט וס"ל דאמר ושבר ושבר דולקים קלת אפי' בס"ם ומבס"ב נקט והכי נהגינן, ועי' בא"ר:

הלכה ז' נוקמן נדנר על מלח וכו'. עי' שנת דף ס"ו ע"ב ת"ר נוקמן טל של מלח וכו'.

הלכה ח' גזירה שמא יהיה אור הנר אכל ויפה וכו'. ותמה רש"י שבת דף י"ח בד"ה ולא יקרא לאור הנר שמא יפה הנר להגיה הבשן לפי הבחילה שילק יפה ונמצא מבעיר בשבת וגם מהתוס' מסכת יבמות ו' ע"ב ד"ס לו אינו ממה שמקנו שם על רבי שמעון מוקח דס"ל דאין בהבעה חלא מבוה מבעיר, אבל הר"י בשבת ס"ו כתב דגם חשש כיבוי אינה ע"ל מלאכה שהיה גרירה לעובה חייב ים לחוש גם לכיבוי וכבי' המבעיר כתב רבינו שם אחר משום שמא יהיה האור אלא ואיפשר ויצא ומשבר אלא וכו' ונ"ל. ומשבר לפי סברת רש"י ביבמות ק"ם דלענין הרחקה מהלקוח בין חיבור לאו לאיסור כרם ולא כתרומת הדשן שהביא המג"א בס"ל בס"ח מהלכות יו"ם ס"ג, וס"ל דמ"ד מלאכה שאינה גרירה לעובה שבור הוי סוכר מי המבערה לאו בטלמא הוא ת"ל הין כאן חשש כ"ל לאיסור לאו וסד"ל דלדידיה נ"ל ומ"ם כתב רבינו דכתן יש עוד סברת לגרף דשמת יהיהו ומשבר הלכה דכ"ם:

ונ"ם נין הבפמיים כתב בס' פ"מ מם אין לו כ"ל הבפמיים, דלפת"ם הר"מ בפי' המשנה דשלי להדליק בהן פ"ב. גם יש נוכחתא לפי שיטת רבינו הלכה ס' אחי' עדנן בבמסם שמדליקין בהן לפמ"ם בה"מ פ' הגהות א"ב שבעת דשלי להדליק אבל לפמ"ם דהין זה הבעם עיקר ולא הוי אלא סגיר בעלמא בכל עמן יש להסור וזה"ר.

הלכה י' ולא נשב וכו' מפני מהרה לא יבא ולא נבנס לבן אחי' ולא נבנס לבן אחי'. ודקדק בס' מעיל שמואל דבגלרי לא מסכר בחול דאינו עף כ"כ ועי' בס' ברכי יוסף סימן רס"ד:

הלכה י"א גזירה שמא יקח מן הבשן וכו'. עי' מ"ם הגה"מ ומי' בס' להם יהודה בשמה על דברינו:

הלכה י"ב שבני מבבל כלי מיבבה. עי' בכ"ה הלכה כ"ד.

שם ואסור ליתן מים וכו'. עי' בחוס' ס"ם ביבה מה שבגלין לחת מים בשבתים מקורין לאמפ"ל כיון שאין מחבון לבינו אלא להבניה אם הבשן ולפי דבריהם אסור ליתן לתוך הקפה שעשה בו מ כדי שיבבה כדאינות עד המים וכמ"ם הגה"מ בשמן בס"ה ועי' בח"מ בחמה על בעהגין הבעם להיות ונתן בעם לחיבת ע"ם בסרת הכ"ב ע"ם. ועי' בחידושי רבב"ח פ"ם ביבה בחידוש קמח מבבים לפ' הבינ.

הלכה ט"ו לפני בנן וכו'. מבחת דבלא בפנין אסור להם לקרות לאור הנר והיינו לבעם הבנלי אבל לפי סבם יהודאלמי שבחב אין בנני דיספי בוצמא ואילו לא בנני דיספי וכו', מי' אין בהיבעות דוגין שיבבה הנר וח"כ בכל ענין מיחר ועי' שד שם בק"ע ד"ה ותחב דמ"ם רבינו בהלבה י"ד עבנע מהיהודאלמי ועי' מ"ם בשפתי שלום יהודאים דאין מחלוקת בין בבני יהודאלמי דלא בבנל קבנן עבה:

הלכה י"ט ומקנ ובונה וכו'. עי' בבעמוס מה שבגיא בם בהוספות דאחר בקלת שבת אסור להעמין דאיסור שם נמנו אפי' מיהם בידו מיהו על הבהן וכו'. ומו"ם מבם נמי סימן י"ח כתב דבינו לא ס"ל בן אלא דבל הבעתין לעוקר אבי בנבה בס"ם רבינו בכ"ל מה"ם ומס"ה כתב בס"ל בסקר הבינה מיחר לעמוד ע"ם אלא בס"ם שם ומותה הוהבסמת ס"ל לבינו דלאו הלבתא היא חמיה מאוד, והעיקר פי' סמוס, בס"ם בס"ז בבוף סימן ס"ב בבוף דבינו וחזר בו הב"ז מבה שפי' בחלת דבריו בהוספתא ודו"ק שם:

פרק ו הלכה א' אע"פ שאמר לו מקודם הבבה וכו'. עי' בחלכה ס' אפי' הלבה ס' אפי' מכבו לבינוסא בס"ם דאסור לומר לעבו"ם בע"ם הילך משות וקבה לי בך וכך וכו' ע"ם. ובה מהבו פבחי ישראל לאסור הבריבות בשאר לבם מע"ם לעבו"ם לאסור לוחם בשבת מבוה בבינה ע"ר מבלא ע"י שבאל לבשוחו בבון לבהם חמין אבל אם אפשר לעשותו בבון אבלמל בדה"ר דיבל לבינה ע"י מחיצה בי אדם אחיבה בבי אבלי. ובינה דחיבה לחיבה דאמת אפי' לאחבשי בבה"ר אסור אחיבה בבלי אפי' לאיסור דבינו אפי' לדבר מבה אחבה בבה"ר דיבל לבינה ע"י מחיצה בי אדם אחיבה ב

בפ"ש פוש, ומקשה מי שם לר' שמעאל ליתר מ"ש מלאכות ומפר לא מתוץ מיתתי מלא מילין דכ"ש מזרו בהן פי' דבטלגמא לא קמירי. ופש"ר ס"ש דמתר' מרבנים מלאכות לחר מגא חסר אחם אלינא דאיתך חגא ומוכר קרשים אחריו וכאה מיוכר ג"כ סתרים דבני רש"י בחלין ר"ש מחיפה פי' רש"י אב מלאכה אחיו ובגיגלה דף ג' ובשבת דף קל"ב לא סיים כן וכבר הרגיש בזה בהגהות מהרי"ף ולפי המנהגי ביהולמי פלגתא דשמאי היא ובקונקרים מהרבמי לכוכיח מסוגיא דהלין שם דקתי אלינא דר' ישמעאל ואין כאן מקום להאריך. וכתב בכלל המלאכות הלא יש אישה ובגיגה ובכל הרי"ם כי' שבת ר', כ"ו, ותמה מלא היו בשביית המלאכות הללו ערך לעשה ע"ש, ופירוש הדברים אחי' לפ"ד מלאכה פלוני נריכה לעשה סמר, סיום דוקא באותן המלאכות פיסה בשבת ערך עשוו ובשיש דומיא דשבת מש"כ מלאכה פיסה בשבת וגם בה היה נריכה לעשה אחיו לכ"ש ולפ"ז גם מי הרבקדה נ"כ חייב אחי' נאיה נריכה לעשה דבכי המרים בגמ' דף מ"ג מיב הייו בוכר אבה הייו מרבק, וכל"ל כתב בשו"ת הרי"ם סימן מ"ד דלפי הנראה אחי' לר"ש חייב אף מה"ל לגדיה דומיא דשבת אלא הייו בשבת אלא הייו נריכין לגמר הוצא דבריו במג"ל ס"ם מ"ג והתוס' בשבת בני עורות מהשים אלא הייו נריכין לגמר הוצא דבריו במג"ל ס"ם מ"ג והתוס' בשבת המגיע דף ל"ג מ"ב חלקן כזה ע"ש, וכל' קרבן מנחת כ' דמ"ל לתוס' דגם בשבת הייו נריכין לגמר לאכלה ומעם המלוקה הייב"ם והתוס' כבר כתבתי בסמרי מ"ש מ"ש המגיע מ"ם מה דאמרינן ביהולמי שהיא לבם גמר מתרים. ויהולה לנו מזה לפמ"ש הרי"ם והרי"ם מצינו מקלא מלאכות בשבת אלא הייו נריכין לגמר ולפ"ז יש לומר דמעם דר' יהודה דמחייב בשלהבה שהיה נריכה לעשה כבל המלאכות כיון דמסתבר מלאכה בגם לפלאכת המשכן ומעמ מלאכות בשבת אלא הייו נריכין לגמר, והתלמוד אבה הגלו כל המלאכות מ"ב לא מהלוקין בין הבלאכות ומפי' בשבת אלא הייו נריכין לגמר ולגמ"ר יש לומר דמעם דר' יהודה דמחייב בשלהבה שהיה נריכה לעשה ומשהבר מעמיד דר' יהודה בזה ובסכין רבינו בפ"ח:

ודע עוד דבני מב מלדה לפי שיטת כל המסקים לידה דגים בכלל הוא ומכל דגים בגיר לאחרמנו אבנים לידה אלא לדעת המ"מ"ל לפי מה שבבין בדברי הרי"ם בפ"ח מ"ג לוגם ר"ל לוגם ר"ל דגים לוגם מגידולו. ובאמת דברי המ"ל שם ל"ג דבמסיין היובר בדברי מהרמ"ל יבלה דמודה דגיין בדגים לידה וכבר הבה עניו הא"מ שם. ולידה היבן הוא בשבשן אחריו ביהולמי שהיו מהבכמין בשורות לוגים מחדמים, ומ"ם בפ"ג מה שהקשה מ"ו ומי' בחבי"ם מ"ם מהלכות שבת. ואבר רבינו שם בשבת מלאכות בהב בשבת ובינוי ובמחבי' קחי ביאיסן בריבת מבבה והדר מבשיל ובחב הרי"ם שם הבשם דמחבי' מלאכה בנבי הלבה אלינא פלוגתא דלבא"ל הבשרה לגלא ואין בו בכם מבלי"ב מבבה דלב"מ יש בו בכם מב"ם מי בריבת מבבה והדר מבשיל ובפ"ל יפה עשה רבינו בבחב בהדר מבשיל והדר מבבה דבא אין בבקרים דבשבת לבלגן יבחם ובן מלאחי בם' מבבבה דבשם בחב הלא בחבחי הלא מאי בבלאיל לבדר בגדול בם' מבחבה לדוד בבחב על דברי המרי"ם ור"ל ובקשה לי דלי לר' יהודה לבבבה בבחב' בם' לדיבו נשיה בבילאו לשל המבבה לבו חייב אלא פ"מ לבבשל ולא בבשיה דמלן דבן בבלא"ל דלבן חייבן בבם בל בבבבשל בבבבה ר"ל דלן בבבבן הלא בבבבו לבבבה בבבבה לבבבה לבבבה ל

שם וכן לגיל שיבאו פירותיו. עי' הה"מ וכו' הש"י בם ובתוס' הבכת שבת דף ק"ל ע"ב ד"ה בחוכר ביבם נם הטיקן מ"ל הגיגן כבור ולזה דייק דבמו שיבאו פירותיו

הלכה ה המעבר שיעבו בבוגבת. נרסינו בירושלמי בבת דף כ"ב ע"ח כל חיגין שישון הם לחכלן בבוגבת ס' כל הבוגבים של הבות שם אבות הם לחיגין

בבוגבת ועי' ק"ע בם ד"ה כל בח"ל לדברי הה"ר מלאד מהוקם דמנכב וקוב':

הלכה ז וכן הבולל. כתי חייב מבוס תבבר. עי' פ"ל בהוגות דף ז' מה שמבקבר על בבוגו בה ועי' מה שהבת ב בם"ל פ"מ מהל' ע"ם

הלכה ם הבל שהר בקיים ובמבוס וכו' בבור. הה"מ הבין בדברי בבוגו דם"ל

דבריהם חיגין דף ס"ו בדהה הילבה ובחמת המעיגן בבת"ם ב"ם ע"ם בחב

לבדיה בבילוגם דמיה' ושאר בקיים וכו' הבבוגו בבן בבוגו בן בבוגו בל' בל זבן בלא ידע דם

ובבל דבריו ע"ם. ובה"ב בבוגו ידעתי בזה בל הבה"ם ובבר זה לא בידה בבל הבל לבי

מי' הבה"ם ע"ל דבריהם דקתני בה מיר הבם הב"ם בלא ידע דם הבי' לבבוגו תבבי'

ומבילא בם שאר בקיים דקתני בבוגו דוקא בבור הבם ובבבה הבא בי' ב"ם הבוגו' ע"ם

דבבבר שיש בו שוב ובלבר הבם בבבר בעבה בוגבתו בביבר הבם שבוגו הבי חוגר ובבי

מבבר בבם בלא ידע הבם ולא בעבר מהבבתו דמי לבוגבר בם מבבבבן מבא"ב בשאר

בבלים שלא לבה שור לא בעבה בלל בוגו מיבוגו דבוגר ובה"ב בבוגר מבא"ב

בינא הבם ובלי בבוגבו הוא חייב מבוגו מבבבן. ובב"ו שבבה בם בבבינתא זו לא מלא

מבוגו בלבה דבייגו בך בבייגא דבלבר ובבבר מי בלא הבי בבוגר בן בבוגבה בבוגו

בגבר דבבבינתא חייב בשאר בקיים עד בבא מבן לבי בלא הבוגו' מבבה ומבמי תבר

הבבבבה ובבבוגה דבי' בתבבי' בב"ם הבתי"ם. וה"ב הה"מ בבם לבי' ובבוגו בוגבו ב"ל בן

ב"ע ובי' בשוב' ב"ם ובם' בוגבים לבוד ובוגו הבבב בב"ל ובלא בה"ב בבבל בבבל

בבבבה ובל לבוגבו בם מבבם מבבבבות ובלו לבבבבר יהבן בלן מבבוגה בן בבוגו ובה"ם

בם בבה"ם בבמבים בם בבבבה:

הלכה י בבוגבם לא בבבבות וכו'. עי' בב"ל הלבה י"ב ובי' בהבבה"י מה שבתב

בבן בבבבן בבבבה בבבבה בבבבה

פל"מ פי' פ"ר כתריך לתקנות עליו מהך דסוכה דף ל"ג בלקטן לגלילה ומקשה והא פסיק ליפיה הוא וכן מבא דתמרי ביצה דף ל"ו סוכסין מחללת בפני המתה ומפ"ש שלמר שם דמכל הוא ופי' מ"ש לעיל בפ"ח נזכרה ל"ב דף מ"ב ע"ח ד"ה ובעד מחבתי לחלות מחלוקת הש"נ והכ"ן בפלוגתא דחכמים ול"ה בבה דף ל"ה דכ"ל לית ליה מבנים פע"ב

וכבגן לים לגו מבנתו ומיוסב קרנים המוס' שם ומה"ק ומפ"ש:

פרק יא הלכה א השומר. פי' לחמ"ש ופי' מ"ש בפ"ש מסכת שבת דף ל' ע"ח

ל"ה דמבול אמר דמעטה בכוונה מטוס הכל אמרולי ביהולמי לים לגו

בשתיה מטוס עוגא ומפ"ה פסק כשמואל ופ"מ שם מ"ש ליפה דברי רבינו מרוכים

מסוגיא דהגיגה ע"ש:

שם לשיכר חם העלה דג וכו'. מפ"ב רבינו פה מטוס מוקן ביהולמי שבת דף כ"מ

ע"ש הכן לגיל מוכת וכל דבר שלחה מבדילו מחיוקת חייב מטוס קוכר ומפחתת

כ"ם בחתים הלבל והה"מ כתב בם בהוסים מעם מטוס בפ"מ ופי' שם בע"ה ד"ה כל,

ופ"מ בשוס מה' ע"ז דף כ"ו ע"ח ד"ה בפ"ש בכא בה דהוסים יהו לפני בהמה

חייב מטוס שוקר דבר מבדולו דהוא מולדה דגוזה ו"ש על המוס'. ומ"מ בין הבמעים

לפמ"ש לעיל פ"ז בשם הרי"מ דבוזה לכ"ש. אפי' אגל"ג חייב, ועוד כתב המוס' שם

לדעת אם כלו לו מדעו א"ל ביהמה בה המבבר מבבר מעקר לגלח אין בלו מטוס

שוקר דבר מבדולו, ומפמר דל"מ הוכח דלולו וחי חייב מטוס קוכר ורבינו מיירי בוכח

דסקילה כמ"ש הכ"מ:

הלכה ב אי מהאין מן המסבר. מחר בו רבינו ממ"ש בכי' המבמה מבמה ל' דפ"ח מבלים:

הלכה ד ואם דרבון לבי מומו. פי' הכ"מ ופי' מ"ר בחמ' שבת ד' ז' ע"ד ד"ה אבל:

הלכה ז המבל קוכם. פי' הכ"מ שלמר בדברי רבינו המיירי בקוכם בכבון אבל דלא

ניחא ליה בזה פביה ל בגבר. ובאמת גם בחמת הרמ"ם כן דבכלי ל"ש

מודים לחייב והבית אם לחיה מחוסמת ודב הבלה דוקא ביד מיירי מ"ש. ולפ המדברי

רמ"ם מבמה דוקא בבחמבו ומחמבו בבכין אבל בחוקר לחוד לא אפי' בבכין לחמה הרב

בפ' ל"ב מיבן מכ"ב אות ה' כ' ד"ל"ד נקם רמ"ם דבקוסם בבכין לחוד ולפי מה דחמיק

הרמ"ם שם דל"ש מיירי ביד ובבי קוסם לחיות ג"כ בבכין אבור ח"כ בפיר כ' הכ"מ

דהיה לו רבינו לבאר כלן דבהלכה ח' מיירי ביד מבמה בם דין דהבה מיירי ביד אבל

לפי שיבמה הכ"ל אמ"ם סימן הקי"ם דמחיר אפי' לקוסם בבכין לחיות וא"כ היה מקום

לומר דרבינו לא נרך לבאר אבל הכ"ל לפי שיבמה הבין דבקוסם בבכין אבור ג"כ בחמבן

בל דבני בש"ר ופי' בם ב"ל בחמבה ל"ש דומיה דומיה ואם נאמר בבמבן רבינו בחמבן בר"ח אבור

לומר דחמבן ע"ז דל"ח ול"כ בר"ח בחמבה אבל בחמבן בבבקוסם בבכין אבור ג"כ בחמבן

מרבאל לחבא אבור מ"מ בר"ח ר' יומר אמר נחילה מבוה מרבא ול"ל אמר נחילה מבוה דקוסם

ובירבי"ם בם ד"ה בבמ' ומי' ובינון דבקמי' ל"ל בחמבן בל כדמחמן לבנות בו מימו לא

יקבמנו דומה לומר דל"ל ה"ל בר"ח דלא בהלבמה בחמ"ם הכ"מ בם כ"ג מה' בבמ

דמ"ם ד' דחה רבינו דברי ר"ח מהלבה אלא דבבינו אבר דל"ח בחבן בחר בר"ח בחמבה

דבריהח דמבבמה בחמבה בבבר בלי מחלוקת ומי' מ"מ בחה בבמ"ר הכ"ג אבור ה' ואבן

בבקוסם לי פ"ד דבחבן בר"ח מ"ם מבבר מה לא בחבר בם רבינו בהלבה ב' בהא דמחבר

דהוי דוקא בחיבו ובם בוויים רבות ומחלוקת בין בירבולמי והבבחבה מי' בב"ר בחבן

הלכה ו הבוחר בכל בחבר וכו'. בבר בחבר בזה בפ"ו הלבה י"ח דמה שבחבר בם

לבחיר לעבר לבחבר אמ"ל דלא הוי אבות דבבות אלא אבות בחבר בחבר בחמבה

ב"מ בר"ל לעבר לבחבר לא מחייבי רבנן ומי' ר"ו שבחבר בבי מבבחבר בבבחו חייב

ב"מ בר"ל הבחיבו בבבר לא מחבר בבבר בר"ח בחבר דבחבר. בם בל מה שבחבר

רבינו בהלבה י"ד הבוחבר בבבחבלו בחבר הל"ל בם לחבחבר בם בבחבן ב"מ לבחבר אבבר

דבחי דוקא בחיבו ובם בוויים רבות ומחלוקת בין בירבולמי והבבחבה מי' בב"ר בחבן

ב"מ ד"ה בבחבר בבבר בחבן אבל בחבר בבבר בר"ח בחבר בחבן בבבר בחבן בחבר

הלכה ז המבבל אבבר בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן בבבר בחבן

הלכה סו כיצד סוכה ידיו ורגליו. עי' כ"מ ופי' ק"פ שלומנן ר"ם מי שהגיעו הל' מ' ד"ה ד' לעמוד.

הלכה יט נמצא וכו'. עי' כ"מ מה בחיים הגרמ"ן על רבינו שכתב פי"ד דהל נטוה ו' וכתב ד' מיב מין זה קבעה הה"ל אמר דלמדרך על רבינו דמפרש כפירש"י סב דבעיק הן ולוכסון שיהיה בתב ד' בדרגות שהוכל לעמוד בו הלכסון ולא שהתום סב הביאו על רש"ל עי' בתי' ריסב"ל סב שפיהבב דברי רבינו ר"ם ופיהבב דברי מש"ל שיקר ויסב כתב רבינו דבעיקן רבנות ד' כדי לעמוד בו עיגול:

פרק יג הלכה ב וכן סם היה שמח וכו'. עי' הה"מ מה שהביא בשם הירושלמי וכתב ומ תולקין והוא הירושלמי שבת דף ב' ר"י בשם שמואל והה"מ לא הביר על הי"ה היכן מצאו בבבלי הולק ע"ז ומתחלת לפי פירש"י ורבינו פי"ב הל' י"ד בהם מימרא דרבא דף מ' ע"א המעביר הסן מתחילה ד' שהעבירו דרך עליו חייב מוכח דבבלי הולק עם הירושלמי דהכי ע"כ ל"ל דידו בתר גופיה גרירא משמ"כ לפי' הגרא' והרלב"ד אין ראיה מסם. אולם דלפי"ז קיק מש"כ הה"מ בשם שמואל והה"מ לדינא לפי' של רש"י אמנם נראה דלפי דבריהם הי"מ גם ראיה דבבלי הולק בזה מהא דמקשה הלמידת דף ה' ע"א אולם מרסקל שבבל"ב הה"י הוא ליתא דלא כריב"ן ובמוס' גם ד"ה כלן דלא מהני הגרא הה"י בקושיא מה עולה על דעתו הה"ק דע"ב ידע דמחמי מיירי לעבור מי דבל לתעלה מי' הוי מקום פטור ע"ם ולפי פירשם מיובר קושית הסוס' כמ"ם בתחדוני רשב"א שם. ושוד יש מקום ליסר בתר דאחרי' שם ר"ם אחר ר"ח הגה הכנסה מי הוצאה יקרי לה מאלי מדחק המוצא מרשות לרשות ואמרי' בגמ' שבתות דף ה' ודיוקא דל"ח מלא מקחי מלאה מדה' ברה"ל ובכת מאי שם רשויות קאי ולא סבי ליה בשיטת אל"ח. ובמה פליגי וא"ל דר"א ע"כ מ"ל דשמואל דמס"ד דלים ליה דלמא מש"ה לא קאי ברה"ל דאי הוי קאי ברה"ל דאי הוי קאי הכי ה"ל דוקא בתוך י' ולפעלה מי' לא קרי ליה רה"ל ליה קאמר מלרשות לרשות ובכת לא ס"ל כשיטת הירושלמי ודו"ק בזה:

הלכה ג אי דקק. עי' הה"מ דמשתע מדברי רבינו דלא מסק לדר"י ובכוח אי"מ סימן ש"ב מסק לקר דר"י ותמסר מעוה הירושלמי כל הסוגיא אולם אלינא דר"י ש"מ דהלכה כר"י. וכמ"ל דאם סמיס כתב דכולא מתני' ר"י היא דלר"ש דשבר במלאכה אסורה לריכה לעוסה רוק למתי חזי ולאיך יתחייב על הוצאתו אבל אי מלאכה אסורה לריכה לעוסה חייב הוא ולא יפטרנו מלא מקחי מלאה מדה' ברה"ל ובכת הגאוני עליו בספרי ש"ב גם המולא תפילין דהשור מסק כר"ש כדמוכח בסוגיא ש"ד וכ"ד ומה דקשיא ליה לאלי מי דקבעו ליה לרבעיר ע"ג עין דאמרינן פ' המוציא רוק חבל מרבא ע"ם פ"ש שבת דף ב' מדקדוק לשון רבינו

הלכה יג בארבע הסן וכו'. עי' לח"מ ומי' מ"ם בש"ר שבת דף ב' מדקדוק לשון רבינו

הלכה יד המעביר בב' רה"ר מעבר בפרס. הכי אמרי' בגמ' נ"ח מאי קח"ל הא קמ"ל דבשוים מלבפרס ופיהבי' ודלא כר"י דאמר אף בהמ"ח לרשות אל חייב ב"ר

פסוד לפי"ז נ"ש על רבינו דבפי"ד הל' ב"ד פסק רבינו דבר"ר ה"ב דבריו סותרים אבל רבינו סובר בש"ם בהיתוסי הרשב"א דאיך שייך לומר תלמה דבשיטת ליה לר"י לפסוקה אמרי' בשיטת המסכתא דלא שייכי אהדדי דהתם בחוצות חלי זיק והר ויצאת מ"ז אלבך דיעל הוא לא יצטרכו אולם מלאה מדה' ברה"ל אחרי' נוד אחרי ובלילו נח ע"ג קבקב חשא"ל ביד הבחוצה לרשות אחרת בחוצה בר"ה. ובוכו טשה לרה"ל ומ"ה בפרי רבן ויתוסב קושית התוס' נ"ב ויש ליה בשיטת הרשב"א מה דלפי' מבחוס דף ל"ב דלא"ל לרבה בעמא דל"ח בשיטת ר"ש רבו אמרה דהשבת כלי ע"ג מוחלה דחי בעוות חוט מקום קלוסה וקבה לדעת התוס' בשיטה דקלוסה בר"ה אבל אמסה כו' כשהחבן בידו לא שייך קלוסה והתם הכלי בידו הוא לפי דעת הרשב"א חייבי אם בעבן שבוחה אח פני הקרקע ומדחה אם קליפה לרוחה מ' הסעור אם הוא בחוצה ושוד אחרכמי כאי:

פרק טו הלכה א בכשות אחרת. עי' בגמ' הלח"ד ולי נראה לפלין בעד רבינו דלמ"ם שהבאיה הה"מ לעיל בפי"ב ה"ו ב' פלוגתא הירושלמי וי"ח ומי' מ"ם אם הסברת הי"ח מ' לחם ראיה מסוגיא דבבלי הולק עם הירושלמי ומיסוב כיון דנוטו לאמה מי' ידו בתר גופו גריר ל"ב קשה מוכא מאי מקבה אלמודא עירובין דף ל"ם בל"ק הקאי אבל לא יוציא כו' אבל חיוב ליכא ליתא תהוי חוכמא דבבא מאי קא מדמה לפי פירש"י ורבינו בתר דבבא דחוכא בחוכא מעביר בעצמו ל' אמות ברה"ר עם הכתן אבא לא שבאה אחוא לאמלה מי' אסיר ל' לחייבו משום דגופו גריר מש"כ בתמי' בתמלגל ברה"ר גופו שוחד ברה"י בש"ם רבינו מש"ה אסור ול"ל דסוגיא דנר' אם בעירובין היה סובר כשיטת הירושלמי דלא לחמי ידו בתר גופו גריר ולכ"ע בעשה לאמלה מי' הוי מקום אסור אסיר קא מדמה מש"כ לפי מה דחמתא מדבבי רבינו לעיל דלא מחלק בין ד' עני לאמה לו לאמלה מי' ש"מ דס"ל ר"ח וכסוגיא הבבלי בשבת שהבאתי לעיל ושאין אסר רבינו דין דאמרי' דאסור בדמחמת אבטא לדינא דאמרי' מש"כ דין דבבא הא אמת לפי פירוש רבינו כל"ל בבור ובכון:

הלכה ה שלין שחי רשויות כו'. עי' הה"מ מ"ם שהאסר שרבינו לכך נחמון דמיירי שבתי הזיון אינם על אחד מ' ומי' כ"י אי מ"ם סי' מ"ג שהביא בשם הריטב"א דא"ל גם אם אינ"ל יד אחד אחד מ"ש הוא הראיון אבל שתים אסור שלין שתי רשויות משמעות דבשות אחת כו' ומדאמר שם לא אחר אלא אחת אבל שתים אסור שלין שתי רשויות משמעות דבשות אחת כו' ומדאמר שם לא אחר אלא מ' משמע מ"ם הריטב"א ומי' ירושלמי דף ש"ם ד"ה בשתיות ומ"ש בש"י פ"ש דמירוגין ד"ה לא אמר:

הלכה ו אבל בין העמודים הרי הן בר"ר. עי' הה"מ מעם רבינו שפסק אלא כר' יוחנן והרשב"א לא נראה ליה בזה משום הלכה כר"ר עדני דב מר"ם בע"ם

רב יהודה אמרו דבר. ולעו"ד נראה לייסב שיטת רבינו דהגה רש"י פי' שם בהא דאמר ל"ג אלא לקבן זיק, כדמלא דקבה לאוכלוסי כדמלא מהגיאה רהה מדברי דיוסף ומסתבר לאסור בקבה ומסמוכים מסך דקבן זיק והוסיף הבריאה לאמתיבן דגם ע בכלל כדמלא. והרש"ה לא פ' כן אלא דעיקר כדמלא הוא קבן זיק וכדמלא דמיין לרה"ר ולא אסרו אלא משום לאחר בקבה ומסמוכים מסך דקבן זיק והוסיף הבריאה לאמתיבן דגם ע בכלל כדמלא. והרש"ה לא פ' כן אלא דעיקר כדמלא הוא קבן זיק וכדמלא דמיין לרה"ר ולא אסרו אלא משום לאחר בקבה בכל דאמר רב דימי אמר ר' יוחנן ל"ג אלא לקבן לאחר לא מאר לא מ"כ לא מ"כ לגבן העמודים דהא ל"ד נופי' אמר משמיה דר' יוחנן דגם בה"ע נתון בכדמלא ולפיכם פ"ש דבה"ע פטיעת דשוי' כדמלא דוחלי נבע יותר מבקבה ואיך דהרי לאחר מ"ד כדמלא

בה"ע מאסרינן לק"ח מבמ"ל לפי הרי"ה דכדמלא דקמיר נקט עיקר איסור דכדמלא לאחר לאסורו הכמים הכמים הו"ל לומקם הו"ל לומקם בה"ע ודומה לרה"ר ביומה ל"ל הרי"ה ל"ל כמ"ם הגמ' שם ד"ה לא נגדבה הה"ל אמר דלמדרך לגדי רש"ל ע"ם כן ה"ל דר' יוחנן בעצמו ידע דכיון מוקמן עליו וכ"ל דבה"ע רה"ר הוא ומש"ה מיובר דעת רבינו כיון דל"ר בעצמו לחיה לפי' הרי"ה מהא דמבני שם שולא בהא דמקבה בעצמו הוא ל"ל אמרו דעת יהודה:

ויש לבנות לחיה לפי' הרי"ה מהא דמבני שם שולא בהא דמקבה בעצמו הוא ל"ל אמרו בכבלמים לחיה לפי' הרי"ה מהא דעולם כבמלים הוי ומאמלי קרי ליה רש"ל לפי שאינם דהמ"ל ונס כ"ל ע"כ לרך לחלי פי' כמ"ם בגמון מ"ו בספרו ז"ל לייסב הקושיא מהא דתמן שם גם מבטוחים הוא ה"ה. לפנים ז"ל טון שלוא לרה"ר מש"ה קרי ליה ר"ל. ויש לבנון מ"ם הני הגא בהלי ליבא ומה לא מי כדמלים בהתמן בבריאת אלא דלמה לאמעבון הגא דמעבמה דאסמוטים ובקבה מיובר הדין המה רש"ל ומא אמרו שהיא בכבלמים אלא מבטוחים לחת דמעבמה ודו"ק:

הלכה טו ואל"ל בזוהר. ובגמ' אמר ר"י מודה בן עזאי בזוהר ורי"ף בעמיק לחת דר"ל ויש שרוים לגמוד מדבריו דשוקר בכ"ע ובכבר בחב הב"ל אלא העמיק לבך דר"ל אלא לאמעבון מיובר דאף בחוצות אלינו בדרך אחרי דב"ע ס"ל שדיון מוכו בתר עיקרו הלא אלא דאינו דבלאורה לא בהקפות לחת לא אחר אחרי דב"ע ס"ל שדיון מוכו בתר עיקרו אלא דאינו דכיון שאם לא נתנון לזכוק לעיקרו אלא לעפו וכו' ל"ל לדיוה כאלו סבר הה"ר ומצלתא הה"ר דבלינו אחרי ובכבר ס כ"ג דף ע"ג לו מיחייב דרבי סבר החייב ובכבר אסרי דבסור אלא דמס"ל לא מוקן לה אחרי בכה"ר מאוס אלבינו אחרי בכה"ג ולא לה לאוקמי בכבן אלא בוחיה מש"ל לבבה דס"ל דבסור ס"ל דמוקן לה בכה"ג והוא בסק כיבנן ול"ש שדיון מוכו בתר עיקרו ול"מ מי מיתכון ודבא מזה לחייב דבדיון מוכו בתר עיקרו ודברי הגאם מרדכי בחוס' ודו"ק:

הלכה יח ובדבר בכוחל. כתב התוס' בשבת דף ז' ע"ח ד"ה ומה כיון שנדבק בפני הכוחל שהוא רחב ד' על ד' חייב כמוהו עליו וביב"ח פירש אלא בשי שיהיה מי הגיעה דע"ל כיון שהוא מי הקרקע חייב כמוהו על הקרקע ואחרו אם דברי ריב"ח ע"ש. ובסב"ח מקיים שבבת הריב"ח ונס דעת רש"י כריב"ח כת"ש הרב"ח אלא דקשה ליה קושית התוס' דף ד' ע"ב ע"ש. ובלחת ל"ל דריב"ח סובר דוקא בלגיה דהיא דבוקה בחבן ואם שמוגה עליה ובוחה פי הקרקע אחרי' נוד אחרי ובלילו נח ע"ג קבקב חשא"ל ביד הבחוצה לרשות אחרת בחוצה בר"ה. ובוכו טשה לרה"ל ומ"ה בפרי רבן ויתוסב קושית התוס' נ"ב ויש ליה בשיטת הריב"ח מה דלפי' מבחוס דף ל"ב דלא"ל לרבה בעמא דל"ח בשיטת ר"ש רבו אמרה דהשבת כלי ע"ג מוחלה דחי בעוות חוט מקום קלוסה וקבה לדעת התוס' בשיטה דקלוסה בר"ה אבל אמסה כו' כשהחבן בידו לא שייך קלוסה והתם הכלי בידו הוא לפי דעת הריב"ח חייבי אם בעבן שבוחה אח פני הקרקע ומדחה אם קליפה לרוחה מ' הסעור אם הוא בחוצה ושוד אחרכמי כאי:

פרק טו הלכה א בכשות אחרת. עי' בגמ' הלח"ד ולי נראה לפלין בעד רבינו דלמ"ם שהבאיה הה"מ לעיל בפי"ב ה"ו ב' פלוגתא הירושלמי וי"ח ומי' מ"ם אם הסברת הי"ח מ' לחם ראיה מסוגיא דבבלי הולק עם הירושלמי ומיסוב כיון דנוטו לאמה מי' ידו בתר גופו גריר ל"ב קשה מוכא מאי מקבה אלמודא עירובין דף ל"ם בל"ק הקאי אבל לא יוציא כו' אבל חיוב ליכא ליתא תהוי חוכמא דבבא מאי קא מדמה לפי פירש"י ורבינו בתר דבבא דחוכא בחוכא מעביר בעצמו ל' אמות ברה"ר עם הכתן אבא לא שבאה אחוא לאמלה מי' אסיר ל' לחייבו משום דגופו גריר מש"כ בתמי' בתמלגל ברה"ל גופו שוחד ברה"י בש"ם רבינו מש"ה אסור ול"ל דסוגיא דנר' אם בעירובין היה סובר כשיטת הירושלמי דלא לחמי ידו בתר גופו גריר ולכ"ע בעשה לאמלה מי' הוי מקום אסור אסיר קא מדמה מש"כ לפי מה דחמתא מדבבי רבינו לעיל דלא מחלק בין ד' עני לאמה לו לאמלה מי' ש"מ דס"ל ר"ח וכסוגיא הבבלי בשבת שהבאתי לעיל ושאין אסר רבינו דין דאמרי' דאסור בדמחמת אבטא לדינא דאמרי' מש"כ דין דבבא הא אמת לפי פירוש רבינו כל"ל בבור ובכון:

הלכה ה שלין שחי רשויות כו'. עי' הה"מ מ"ם שהאסר שרבינו לכך נחמון דמיירי שבתי הזיון אינם על אחד מ' ומי' כ"י אי מ"ם סי' מ"ג שהביא בשם הריטב"א דא"ל גם אם אינ"ל יד אחד אחד מ"ש הוא הראיון אבל שתים אסור שלין שתי רשויות משמעות דבשות אחת כו' ומדאמר שם לא אחר אלא אחת אבל שתים אסור שלין שתי רשויות משמעות דבשות אחת כו' ומדאמר שם לא אחר אלא מ' משמע מ"ם הריטב"א ומי' ירושלמי דף ש"ם ד"ה בשתיות ומ"ש בש"י פ"ש דמירוגין ד"ה לא אמר:

הלכה ו אבל בין העמודים הרי הן בר"ר. עי' הה"מ מעם רבינו שפסק אלא כר' יוחנן והרשב"א לא נראה ליה בזה משום הלכה כר"ר עדני דב מר"ם בע"ם

רב יהודה אמרו דבר. ולעו"ד נראה לייסב שיטת רבינו דהגה רש"י פי' שם בהא דאמר ל"ג אלא לקבן זיק, כדמלא דקבה לאוכלוסי כדמלא מהגיאה רהה מדברי דיוסף ומסתבר לאסור בקבה ומסמוכים מסך דקבן זיק והוסיף הבריאה לאמתיבן דגם ע בכלל כדמלא. והרש"ה לא פ' כן אלא דעיקר כדמלא הוא קבן זיק וכדמלא דמיין לרה"ר ולא אסרו אלא משום לאחר בקבה ומסמוכים מסך דקבן זיק והוסיף הבריאה לאמתיבן דגם ע בכלל כדמלא. והרש"ה לא פ' כן אלא דעיקר כדמלא הוא קבן זיק וכדמלא דמיין לרה"ר ולא אסרו אלא משום לאחר בקבה בכל דאמר רב דימי אמר ר' יוחנן ל"ג אלא לקבן לאחר לא מאר לא מ"כ לא מ"כ לגבן העמודים דהא ל"ד נופי' אמר משמיה דר' יוחנן דגם בה"ע נתון בכדמלא ולפיכם פ"ש דבה"ע פטיעת דשוי' כדמלא דוחלי נבע יותר מבקבה ואיך דהרי לאחר מ"ד

לגמרלים וכן בכתבמה פ"ם בהלכ"ל וכתב כתה דיש מקום מקרה גם לזה דלאחר שמומדין בחוץ ומחיה לאחר כבים ומבכתה שאחר הבנים מבחתה המיומן לאחר הדיחים ואח"כ מעלה בדים לגם וחה כה כ"ו ובמלחות ומשנות ה"י מלבר שם מכיה דבר"ה מקור לכל אחר ואם כן בבמלים לא נאמר ומכ"ם ל"ם בל"ב ואפי' לגמה מאומרים שם ה"ם בכ"ם יוכל לעשות כן ע"ם. ולמה"ם בה"כ הלכה ה' דמיומה הרמב"ן ולהם שמיה דיה שקר וה מעה הי לאיסור מרם בכ"ה מ"ב ל"ל להדדי פגם דהוכחתי שם מדברי הסמ"ג ומיומה מחלקים בזה מ"ם כוה מעה המוי מפה ולין הכהן הגדול. עוד כתב שם ומו דכל המים מעיומין דף כ' ולה"ם בה"ב דשלומין כתב בשם רש"י בחדם שמוטה לחמו ושו ל"ה דיכול לעשות מכלי מבר"ל ולהעם דפו מבר"ל הי מקום מפור כיון שעשה ברה"ה וכיון דהמקום מוהה קנה בשון סו קרם לגיפפו הי כמו שמה במקום מפור ולמדו מזה לחדם מרחיים יהו לבה"ל ליטול מהן מפם ומכלי מבר"ל ומכה שם קנה ביהו הי כמו שמה בה"ם ולפ"ו כיון מהיומיה יהה לבים ומעלה המיומן ומכה יהה קנה בבים הי מה כמה בה"ם ולפי מ"ם בה"ם ומכי קיי"ל דעשר לחבלה דרך מ"ם כמיים מעון בל"ה ע"ב מיהר הל"ל בדוב ע"ם. ומכה בחמה לף בהמוס' ומלה"ם מקשים מהגרות הגמ' בהש"ן דמכה בהוצאה יהו מלאה מרחים לגמה לחמה לידי מיום מחלה ומומה דקמחיי יהו מעמה מפם לעה דבריהם ע"ם דמ"ם בה מלה ל"ב יהו לאה ומכה מפם מ"ב לא יחמיב כמי כמוצאה מחוכה לו בהיקר ומחי' מחמה קמי ומי' בריהמ"ל דף כ' מכחב ל"ב מבנים המים ומרה"ם מלא בגמלה מי' מחה לה וכן מחמה בירומלמי פ' המלאה וכו' ובמ"ק דמבה ל"ב המחלה דחוכ המלאה מיט חלה לעמה מי' ולף מקלה מחמה דמרה"ם: לא בבנים הריהמ"ל מ"ם דבר הריהמ"ל מיקר ול"ב לין מיהר מהר ברוב ובנרמן ירומלמי פ"ק דף כ' ע"ב כב יודע בשם מחלה ומלה מחמה יהו בל מי בחוך י' לקרקע לחר ר"ו בגרמון מן המחלה ל' מבל מם לוה לחוק מבומל ד' כרמלים הם ולה"ם בשם ר"ם בהיבה בכהו מהו המלים מבל מם הי מהו המוהים לבחל כרמלים הה מ"ם ומה"ם יש לעמה כמה מעיומים לבחר:

פרק מז הלכה ב מזה דבר מלוה מהי מי. מי' הה"ם ומ"ב הריהמ"ל מלבחרים ר' מלה מחרו כן מלה דוקה בחמוך ה"ם בהמה מחמה המחמחה לבוהים ולבכמים מה לו מבל בבהוה מחוך לבהמלים בעלמה הה ולהי מכיה ומחר לבוהים ולבכמים מה לו ע"ם. וכיון מרבים כחב מזה לה מכיה מפר ר' הה"ם דגם דשה רבים כ"ם דוקה בים מי' לה"ם:

הלכה ה ובלד בה לעוה דיקה. מי' מרם מ"ם מחוך בי' ומי' מיהו בחה"ב מחמר מלבה:

מוה ב' מחמה המחמיר דבשיל מיומה בחומן מיומה מרם לחל מם המחמה ומבשיל בל הה"מ ע"ם:

הלכה ו בגלמה מחיה וכו'. מי' מ"ם מרקדק מדברי רבינו וכן מרמ"ל דוקה בגלמה כל המחיה ע"ם מרקבה מל דברי הסמ"ר הבהיה הרמ"ל בבי' מל"ה ע"ם

ומי' בם' מומחה מבה מם:

הלכה י רמבה מחמרי הבנים. מי' ל"ם ומי' יד דוד מיומן דף ס"ו ע"ל ד"ה בה"י:

הלכה יב ולין הקבן. מי' כ"י ס"ם ומי' מ"ם בבי' מיומן דף ס' ע"ב דחרם

ומוסה יש לחם דין קבן ומבמה ל"ש:

הלכה יח דלה מל קבן. מי' ירומלמי מיומן דף ג' ע"ה מ"ם מם בה"י ליחב דברי

הבהה רמ"ל בבי' בם"ג:

הלכה כ מחמה מן הלד וכו'. מי' הה"ם מרבים לה מי' בחרם"ל הרמב"ל

וכתב בה"ם דלמרן דיגל יודה רבינו לגיומה הרמב"ל ותי"ו וכתב בה"ו מיומן

בם"ב מחם ד' ולהלה מחוב דבר מן מלר לין מלאיר הלה מם בחבל מלמלה קמר

מלה בקבה מלגין מל הקבה מלה בולם קבה מן הקבה המלה מבחבל בחר ולים בבי' דף י"ם ח"ל

בבין בקבה מלגין מלהו ולין בולם מהקבה המלה מבחבל בחר ולים בבי' דף י"ם ח"ל

מה"ג בלמר מחמה כי' בלחלומה הלה מל לחמיר ל"ל דמ"ב ל"ל לגוקבה מחמה ע"ב ע"ם וכן בחמיר דברי

הה"ו מלו בל"ר מחם ר"ו בלבה הלה בה"ם בם' לחן המר לחלוב מם הה"ו ומחיר

דלם כבר בבלם הקבה בלחמן מלאה מחמה מלמלה בחבל ע"ב הקבים לף מלאה יהלה

מחקרים מל בחבל לה מבני מלה בגיבן בחבקבה המומר ע"ב ב' המחמים מלמלה ע"ם

ומה מבהיה מיומה מן המרבים יש לחמה דבם מילי בקבה ה' חזק ומה גם לדברי

רבינו והבלבים יש מי' לחר בבה דבן בלה מ"ב לגמרן דיגל ל"ם ה"ם בבהן בה"ם

ומן ובן מחמה דרבן לעמוה בן כ"ל בגרר:

פרק יז הלכה ה ולין מחמן מחמ יהלה בים מיומן. מ"ב רבינו בגמלה מבל

רש"י גרם בבר המרמר מיומן מחמ יהלה בים מיומן. מ"ב רבינו בגמלה מבל

לבמרמר הה"ו בלה"ר מי' בחמ"ב בחמ"ם ומ"ם בהבמבמ לבר מיומן ולבמן דיגל מי'

בבה"ה מבר"ל המר מבלר לחמן מי' ל"ד ובבה"ם מי' ל"ה:

הלכה ז לין המבי ביחר בלמי לו קרבה. מי' ירומלמי מיומן דף כ' ע"ם בבר

בבי מבלה לין מחמה מחמי מלרים, מבר לין מחמה מחבי בבים, ומי' ע"ם

בם בבמרי ע"י:

הלכה ט מבני מבבמילו בקרבה. מה מחולן הרמב"ל בם בם רבינו מי' ירומלמי

מיומן דף ז' ע"ב מחמי מחבי מבר מקרבה לבמלה מבבים וכו' ולמי מחמן בל

דברים בם מבולר בבמבה הרמב"ל ובבר בלרבמי ביחרבו בבמרי ע"ם בלה יהיה מבלים

מחם לדברי רבינו:

הלכה יד חבל חם הה ע מרם הבחה. כתב הה"ם בבר מבבר מחבלה בבמבר מרם

הבחה בבבר יחבר מבבר והל המחמה מבבר רבינו בב"ם בבמים ע"ב

מרבים הבחה מבלה בו ומחלב עלו ובומבו מבלר מב"ב רבב"ם ומחמה מי"ר לה

מבר מרם הבחה ובם' חבן בחבר בחבר מחן בב"ם מרם ומבב לבחר דברי רבינו לבבים

דבמה לבמבה רבב"ם ומבן מבבר מי דחבן לאו דבמבין בירומלמי רב"ם דבבה מחבמה

בם לבלים דבם בחבמה מי"ר מבר מרם הבחה:

הלכה יט מבני מרים לו מבלין מבר זה ובבלין מבר בחבר. כתב הה"ם בבר מחבבי

לבחלה בלבה רבינו מחבי המחלה מבבי בבדים בבר"ר בי לבבבינו בבחרם

הבחה מבלן ובבבה לו לבי מבלן חבל הרמב"ל ל"ל כתב בלים בין מחבבים בלן ובלן

לבר"ר בבר דלה מבר מ' ולבי לו בבבר מבר מ', ומי' בהה"ם הלבה ג' בבי מבבי

בבבה דבבב הרמב"ל ב"ל לבבבמבה בלים ובר בבלן דברי רבינו מחבה בלה לו בבבה,

ומבבר הבים בבה לבבבים הבבבינו לבבר המבינו בלבר רבינו ומבבר בבבים בבבים

ומ"ם בבבבבים ומ"ם בה מבבבי רבינו ומ"ב בבב"ם מבבר"י מבלבי מ"ב בבבים ל"ל ומבבים בם

על הבי' מבבבבב דברי רבינו בם בבבבם הבבר בבבים. ומי' בבבר"ל בבבן ל"ב דבבבבן

הבבבלה לבבן כל הבבבלות בבבבם הבבבם דבל הבבבלות בבבבם יש לבבם דין הבבים ומי'

בבב"ם בם לבם בל"ו ובבבלות ומבבבלות בבבבים הבי' מבלבי בם בבבים בבבבי"ל מבלם

לבבבר בם בבבבי מבבבם בבי מבבן ומה בבבבב

כ"ש ודו"ק, ונראה יש נשקעות אחרת מי מ"ש מדרבנן הוא מ"ב יעויר ע"י נכרי לשמה המחיצין שנת דשנת:

הלכה כו אין כזיק מוכלין. הה"מ הקשה על הרינו למה לא נקט תרומה ועי' מל"מ שכתב דלא היה בעי' הרמב"ם לפי שיטת בה"ד שם מוכל' מוחלת מוכלין דדעתו בשיטת הי"ל דתולל מקבל טומאה בכ"ם ועי"ש, ועי' רש"א בפ' הרואים בסדרי, ובמ' מרכבת המשנה כתב לישב הגיונות הרינו ע"ש ולפי דרכו י"ל בפשוט ע"פ מה דמסמע בירושלמי שקלים דבר קבלת ס"ל דאין ולד טומאה כלל בתוליו ד"ש עי' בחוי"ש פ"ח דשקלים שהבין כן ובתחומה ולחלה דמודה ר"ב ר"ל דמש"ה נקע תרומה מלינה דב"ע גם לב"ק מ"ב בתוליו מה הועיל לגמרא אחרים אבל בתרומה הועיל

ובכיון לבמשיה דסבר דולד הי דבר תורה, ועי' מ"ש בזה בתריכות בס"י שם:

ודע דבתחדוש רבב"ל מקבה אל בשנת עקירה לא היה שם אלא כזיק ואינו חשוב ואל אלא בשיק עקירה ובגמה בדבר הטוב ואינן י"ל עקירה עודך הגמה הוא ובין דבשעת הגמה יהא הטוב אף עכשיו הבינן ליה כדבר הטוב דאל לעוקר אומו הגמה עקר ע"כ. וסברת זו נכונה אם יודע בעת איקה שיש בכיק חולל לאמרקע מ"כ אז אסיר י"ל כיון דבני אבהם הוא הטוב ואיה דעתו לאוקה לשם לגיונו עקירה עודך הגמה מבב"כ אם לא ידע אלא שיש אוכלין אם בכיק מ"כ אם לאחר"כ בהגמה נעקרה הוי כמו בשבור דה"י ומנלן דה"ל וכמ"ש רבינו פ"ח הלכה מ' ק"ן אם נתכוון לדבר אחר וכו' ע"ש. אף פנים הכי"ל כ"כ נני הוא נחוצה לאכילה ואיתה ומלך עליה לחדישה אפי' נעקר וחזר ומלך עלי' לאו דיחוי הוא שהרי לא הסרה מעשיר בתחייב עליו בשעת האחרו דהגמה היא סוף המלאכה דמיחייב חטאת ובתר הטחת מ ליון עכ"ל ע"ש, אחם עכ"פ בתחולת עקירה היתה פוגמו ובעקירה בתחייב בה משא"כ בחוקת בשחוטר, ובדוחק גדול יש להלק בינהיים וע"ש לי מיירי בבה"ג שבתמי כיון שנעשה בתרומה ותלה לשריפה א"כ הילך יתחייב הא הוי מקבל וזורק ולומר דמ"ל בסברותם מבינו ומסכנין לעשות נקבה כמ"ש רבינו בפי"ג בחיב בה"ל בתוב הה"מ בפ"ה ה"ה דלא נלה לאנקע ר"ש מה דשרי ע"ש. ואפשר לומר דל"מ אם היתה תרומה כבר ס' שמלה וכו' מ"מ ס"ה דתרומות דיעמאה בשקוט הוקפה דאדרבה מתרן הוא וכמ"ד דנמרת כבוהות דאסי' בידים משא"כ לפי הסתקנת אם וגם לפי מה דקי"ל בר"ג בפ"ש רבינו פי"ב מתרומות ומש"ה לא ביאר רבינו בתרומה. ועי' מ"ש בפ"ד פ"ד מה"ל פ"ח הל' ל':

הלכה כח אם הוציאה אחר. הה"מ העתיק ירושלמי ועי' בתוס' עליה דבר אחרי. ואפשר נמי דרבינו סובר דאי אחרים לף אחרים בר' יהושע דתמחיין מתלוקים וה"מ בר"ג כאן הסכרת פתגם דמיכה מהלקים וה"מ מהך מחני' דאין הלכה כר"י אלא כר"ש ועי' מ"ש הכ"מ פ"ו מהל' שבועות ה"ח:

פרק יט הלכה ב בסגדל מבוטר וכו'. בתס' ביאה דף פ"ו ע"ח אמר אביי סגדל המבוטר אסור לנטלו ומוטר לטלטלו ואתיו"ט אם אמר מר רבינו פה אלא אזכיר דאסור לנטלו ולא כתב רק לא אלא בו, וג' דעת רבינו דהנה הר"ן בסם הרמב"ן דעתו דסגדל המבוטר אלו לעפר" אלא דמי לסגדל שבימיהם העפר"ב אסור, ולכ"מ דעת הר"ף מדסמיך דני סגדל ואח"כ מוקם בזה וכן בע"ש דין סגדל המבוטר ושבר רבינו דאף דאחמיהים בסגדל אלו אבל עכ"ם לעולו מוחר ומש"ה אינו לו יאל דאה בכל סגדל המבוטר אסור בכ"ל וכגדל שבימיהם לא אבית:

הלכה ח כל אל"ח. עי' מ"ש בזה מם אבת בבסרי ע"ב דף כ' ד"ה אמאמא

הלכה יד בקטיע מוטהה. ירושלמי אר"ח אמר ר"י נתמן הרוחה לעבר בספתי אביתי ולשפתי פ' דע"ח נתמן בחיבורין דדבק ונקטיע אף שאינו מן הטיהרה אין בו כ"ש אסורים דבבק כיון שהוא דרך מלבוש בא"ם רבינו. ואפשר נמי משום דמלחה דשבידה לאגלויי הוא ואתון לא מרא לימוחו וע"ש על רבינו אלא אמתיק הך דירושלמי והכמ"ש הכמתיו.

הלכה כ אמן בה בית. עי' בר"ם פי' י"ג ובחיים רבינו ע"ש מגמ' אבת דף קל"ח ע"ב בתוס' ד"ה אמר ובידו לאפקרן ועי' בתוס' אם ד"ה ושוון וזרו"ק:

הלכה כא לא יצא החיים וכו'. נרסינן בירושלמי אבת אל"ק דף ד' ד"י תומר אותן דבר מומטנו מייב הא אמר כל אדם יוצאים ומבית מ"מון אי אם לאבר ל"ח **מוסרים** לאמן לבסרלה. ועי' בשור אל"ח פי' אל"ח ס' דנם אמר אל"ח אינם יוצאים לבחלה **ובסבני** בסברי ע"י דהמור אבר על הוספתא ואל הבריתא דבבלי דאמר כל אדם אסורין ע"ש ובק"ע ד"ה הין:

הלכה כה מפעמה בשור. תוספתא ובס מר אבר בחס ועי' בק"ע ירושלמי ירושלמי כ"ז פ"ג ד"ה כרי זה מעפה ומ"ש בבסרי ע"י אם:

פרק כ הלכה א לשיך וכו'. אלמן לשיך שבחה רבינו מלאה מדברי דמשוי בבסה הוא בכלל מזהרה לפי הבנת הה"מ והוא הטיקר והתוס' בר"ח בחה בהרה כתב דשביחה בהמה הוא רק עשה דלמען יוחה ומהמר הוא בלאו והתוס' ורבינו פליגי בזה ואלמה נמו"ה סימן ש"ה כתב דשביחה בהמה הוא בכלל מזהרה והמ"ר הביא בם עליו מדברי הרמב"ם ה"ג ובמ"ש לי אמרינן שביחה בהמה בם ביו"ע אסור דחי אמרינן דשביחה בהמה אינו אלא עשה דלמען יוחה הלי קבלת לא נאחר אלא בשבת כדאמרינן בירושלמי פ"ק דבילה אמר"ל מי שביחה בהמה בכלל מזהרה דל"ת כל מלאכה בם נני אי"ש הוא בכלל ל"ת כל מלאכה דלמידון מבבה ושיבה בם"ש נמו"ה סימן רמ"ו ס"ג דאין שביחה בהמה ביו"ם ובס"ש מולק י"ל דפליגי בזה ורמי' מירושלמי שבחיה הי"ש לא נחמוה די"ל דירושלמי פ"ל אמ"ל דבבלי אחרת בבהמה בשבת חייב ולדידיה דלא דאין לחלק בין שבת ליו"ם. ודע דהרמ"ב בפ"ל דשבת במבנה דאין בוחין דיו כתב אמר שביחה בהמה בשבת אמרו אמר כ"ח ומי' בבו"ח ל"ג בק"ח מ"ש הרמ"ב הוא שבת מתחלילת והוא בתוס' ע' כל בחוב בה קב"ב ובחב שם כיון דאמרו אמר ל"ח הוא לא לא בהמה בלא דהא מיב בלא מלאה אלו וא"ב אינו מועיל הפקר ע"ש. ודבריו ל"ש דשביחה בהמה חלוקי אין כלל איסור תורה ל"ח בבהמה אלו כדאמרה בבבל ע"ז דף ט"ו ובבל"ן אם אמרים כן לדידיה מבחב דשביחה בהמה הא דנקט דבר אמרו אמר ל"ח אלו אינו בהמה בהמה בהמה אחר בהמה גם על אל הבינו ולא בזה כל הוספקים מלבו עליו דבר בהמה אחר בהמה אחר כ"ש אל בהמה בלא דהא מיב אינו שוקר אמרא דאמרו בבבל ע"ז סימן ל"ה

הלכה ב בסגדל מבוטר לא בבנת אל"ח הוא הטיקר והתוס' בר"ח בחה בהרה כתב דשביחה בהמה הוא רק עשה דלמען יוחה ומהמר הוא בלאו והתוס' ורבינו פליגי בזה ואלמה נמו"ה סימן ש"ה כתב דשביחה בהמה הוא בכלל מזהרה והמ"ר הביא בם עליו מדברי הרמב"ם ה"ג ובמ"ש לי אמרינן שביחה בהמה בם ביו"ע אסור דחי אמרינן דשביחה בהמה אינו אלא עשה דלמען יוחה הלי קבלת לא נאחר אלא בשבת כדאמרינן בירושלמי פ"ק דבילה אמר"ל מי שביחה בהמה בכלל מזהרה דל"ת כל מלאכה בם נני אי"ש הוא בכלל ל"ת כל מלאכה דלמידון מבבה ושיבה בם"ש נמו"ה סימן רמ"ו ס"ג דאין שביחה בהמה ביו"ם ובס"ש מולק י"ל דפליגי בזה ורמי' מירושלמי שבחיה הי"ש לא נחמוה די"ל דירושלמי פ"ל אמ"ל דבבלי אחרת בבהמה בשבת חייב בבבלי אחר בבהמה בלא דהא מיב בלא מלאה אלו וא"ב אינו מועיל הפקר ע"ש. ודבריו ל"ש דשביחה בהמה חלוקי אין כלל איסור תורה ל"ח בבהמה אלו כדאמרה בבבל ע"ז דף ט"ו ובבל"ן אם אמרים כן לדידיה מבחב דשביחה בהמה הא דנקט דבר אמרו אמר ל"ח אלו אינו בהמה בהמה בהמה אחר בהמה אחר כ"ש אל ב

הלכה י כיון הקשים גדולים. עי' הכ"מ פ"ט בשם הרבינו"ם ושי' כמ"ש פי' כמ"ו לעיל פ"ד, ושי' רי"ב כוף ביצה ודו"ק:

הלכה יא שמחמאו לו פירות וכו'. משמע מדברי רבינו הפי' דאסור מלא נמקום גדולים אמר ושי' שלמי גבורים פ' כלל גדול בהכמ"ג לאחרן פ"ה הגהה דלא אסור מלא נמקום גדולים ובכ"ל ע"ז וכ"ב הבור פרק פי' מ"ב:

הלכה יב אם לאחרים שיעקר אמר. עי' הכ"מ, עי' מ"ש בזה בפי' מירוצין דף י"ט מ"ש ד"ה הלכה:

הלכה כב וכן פחים. עי' בר"ן שהביא שיטת ר"ח ובה"ג בשמשה בשמשה הלכה כר"ש ולא כמ"ש רבינו פה דוקא היכא בשביה ופשם שמתן הר"ן לזה הוא דבר פשוט ומש"ש בש"י פ"ט ח' מרגלים:

הלכה כה נמי וכו'. מדברי רבינו פה נגי שיקוק שמיים ע"פ דש"ל כשיר"ש ולא כמ"ש הרוש' מהביהו הש"ש פ' מיהומלמי גרוך ביאור וכבר בארתי בגרא בש"ו פ' כל בתרי הבאתי שם בשם הסמיג שמהלך בין נמי לא ענם:

הלכה לב ומלך לחמים. רש"י פירש בתמרי דל"ש היא דבשב"מ מוחר ובמ"ש פ"ש מלין בחבוטי כיון לר"י נמי שבת דשב"מ אינו אלא מדרבנן בחולה הוחמ' נחמ' יומא ובכ"ל בהמפיס הסיבו דשב"מ גם לר"י ר"ל כמו שהחידו לפרוש בחולין לבמה בתוספ בהל' י"ח פ"ב ל"מ מוחר ע"ש שהבל"ר לזה:

פרק כב הלכה ו שבמערה יש בה חבל. עי' מ"ש הכ"מ פעלנתה הפוסקים הראלקים על רבינו שבהחמר מגיעה אפי' דאיסה מוחרת ובאו"ח פ"ש סימן מכ"ה כבים יש מחיתים, ושי' בגמ"ש מה שהקשה על דברי רבינו ושי' בבו"ח מעל נדקה פי' ל"ב שהאריך בזה לענין הלבה לאסור דזיש בהמי מיר מיעלין וחישה לאפי' ממילא אפי' מקונה מרי כיון שבנה בחורר על נני האחין פ"ש. ושי' בחנ"ש שם דלאחמא לאחמר בהלה ה אבל טמן הוא מים ממין לחיך אחינטי בל טמן. עי' בחוס' מס' שבת דף מ"ב ע"ש ד"ה טמן ומקרו. ולמ"ד שחחה גבר נמי הא מבבל דרי קליפה ומי' בחנ"ש פי' מ"ש חוס ל"ה ויפה כתב שם לאסור ליתן הקיבה בבר נוחה לאחר רוחב טמן ושי' סימן חס"ו בחנ"ש חוס ל"ג ושי' ח"ש:

הלכה י מפר שבלתה כבובים כבובים וכו'. עי' מ"ש סימן שכ"ח חוס ז' מה"ש לאסור לחלות חוגרכ"ם חיין וכו' ושי' שחלות ומפוטות שבו"ל חלק ב' סימן י"ב מיעוד שבלתה הבולם שם:

הלכה יא מוחר לעבר יין וכו'. עי' ב"י סימן פ"ש מ"ש בשם שבלי הקם שמוחין בן כדי לקנות היין אם יינן ושעמן בל דבש ופלפלין ומי' בס' ומי' בכ"מ בס' כ"ח הלכה ח"י סימן כל"ב מבה דקי"ל מעבה בחולה לא מרמיע ע"ש, ומי' בכ"מ בס' כ"ח הלכה ח"י דאין דבר זה מוסכים ונם בגמ"ש יש לחלק בין חוס לבחמה:

הלכה יג אם היה הרוב מדבר המבול וכו'. כ"ה כבר' הבקרים בס"ש הכ"מ והפ' דמקילים כולי האי יש לומר משום דחף אם כיון הרוים בדבר שמבוי אם בשבר ולפי בגמרן דהוי אינו אלא חומרא דבדבר בס"ש בבכ"ל נבי כיבר ומ"ל לסמן בו ביום ובמנם בגמרא דהל"ל לרבינו לבריים מחיון בגמ' ולפ"ד ס"ש ח"ר, ומי' בס"ש מה' ר"ש ה"מ מה שהמבי הרמ"ל על רבינו שם ולמ"ש רבינו שם שם מחם חוס ס"ש:

הלכה מב מד מד מ"ש וכו'. הא דנקט רבינו מד מ"ש הבכיר נאר"ש ר"ל ע"ש דשמני אמם ביצה דף י"ז ע"ב ב:

אסור עד ס"ש ושמרסים בשבריסה בשם בפי' שבת דף י"ב ע"ב:

הלכה יט ויבוא לאחוק וכו'. בכ"מ בשם בשם רפ"י בשבם שמוס ממנה הנאר ולא לא מים בשלים לקרום בשמרי הדישות דלבר"ש יש מקום לבשל ולבשל:

אסור עי' סמ"ג לאו ס' פי' בס"ש בס"ש ר':

הלכה כ גזירה שמא יבנה וכו'. ובדברי הגאונים ר"ל מבין דאיסור פ' מבין בלאו ס"ש פרק כ"ב בהלכה כ"ו ובכי מוכח בדברי הגאונים שם לשוקרי מחבים' כל"ב ובמ"ש בס"ש ס"ש בשבריחן וכו' ושי' בחוס שבת מ"ד ע"ש ד"ה מבלי ושי' מ"ש בפי' מה בפי' מה בפי' מה בפי' בחמה דמלאכה מלאכה לאסור מותה יש בו בלא. ומ"ש רבינו ובגדים שיבול לבשם ולבר בכ"מ מה דהלכה בפ"ש דמחמר' בלאו מולא מולא ומחמר ומחמר ולבשם בל ס' ל"ר ס' בל"ר ומבמר שבבר בחבר הבמרה בשם לא ה בלדיון דלשם ע דבל"ר ונם בל"ל לשיבר מלאכה בשלא מבור יש לבקל בבשם דבריס לר מלא יבלו לחלל שבת בלאסור מרים לא בשבר דבריס אפי' דבבר בל בלאל ומשמה. ושי' בחבבה שלוכין דף ל"ש ומה בקבה מלים סימן ס"ש לאות ל"ב ע"ש:

פרק כג הלכה ד ומבר מיב"ר וכו'. עי' הרמ"ם, זה סדר לא שיך לדיון ומזה מה הבבה"ל בל ברי"ף הבלה"ם ובאור ר"ל ומבר מה בשמיש מה בשמיש בה בר ריש ס"ש שבבים לזה. ושי' בקל"ם בל"ב דף ס"ב ע"ב ד"ה מבר חב' ושי' ברבע"ם פי' ב"ל בס"ש לאות ו' ד"ש ס"ש:

הלכה כו מחבי הקדש וכו'. עי' מ"ש בשם יחזקאל ובכר הבבחבי שם בפי' דבר בשבים לין לחבל הקדש בל"ב בשבים קדש:

הלכה כח ס"ש שיש בו בלקח וכו'. אפי' אם בפי' לחבים בה בשבש שבלה ובאלה ג"כ מלין, ק"ל בשם הרבינו ס"ש ע"ש בלא יבה דבקר בל מה בשבש בבר בחבר בלאלה בבר בלאלה בבר בלאלה ב

הלכה ז אין שומרין וכו'. עי' מג"א סימן ש"מ כתב אפשר דבאלביא מי איכא חילול שבת כגון שעושה חבורה ע"מ. ולעיפת רבינו דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב ניחא דלא הוצרכ מקבל כיון שמתכוין שהוא כלי שמלאכתו לאיסור יהוא לעשות מלאכה דהיינו ע"מ לעבול הכולם שהוא כלי בתורת כס' בדברי יוסף סי' שלי"ם בתו"ה וכס מבואר ג"כ מי שנולה לבהות ולבנות אח אשתו מותר לתוכנו בשבת שנות יעקב מ"ה סימן י"ד ולהלות מ"ה ולבער בשישרון מותר תה"ד סי' ל"ד

הלכה י בה"ם אלא בעומד על יום וכו' אבל בה"ש וכו'. הא דהחיבר רבינו כ"כ וכסל בלשון אבל בה"ם לא נזכו מהום שנות בהיאו אפוקי יומא מעילו יומא דמסריקא לא אקרי קדושה ע"מ, ורבינו בא לאורות לנו דלא נזכו בה"ם ורש"ה כתב דלא אסרו אלא בעומד של יום ומה"ם כתב יהיה אבל בה"ה אסורה על בה"ם דמ"ם. ומה"ם בה' אמתחם בחיבון בפ"ד דדמתי מ"א בתוי"ם ד"ה חשבו וכו' אבל בה"ם בה"ם אוסל על פיו מפני אלא עמד כיון שיכול לאכון ולא לזה מיכון דבה"ם דמ"ם נזכו מהום שנות דאלי"ה לאיסור מי בה"ם כיון שיכול לאכון דהא מעשרין אח הדמיה בה"ם ע"ם. ולהיה ע' ב לדמות דאמ"ג דיוכל להבריח בה"ם מ"מ היו אלא על גד הזומק בה"ם רבינו כיון דעבה"ם כאן לקח אסורא לא חיטוהו לא חיטוהו והקיון לאלמון לא ע"ה כיון אלבריה אימת שנת עליו כמו בחדוש כל' ועי' בשנה"מ. ודע שכתב הרע"ב מיוחד דנם שם שי דברים שיהום אלון ושנאים מכרמלית ובחיבוטי ריפב"א שיהוון כהב עוד שכרא שיכא דאיכון לאבד האלון עצמו אף לרבי אסור וה"ג מדברי רבינו פה מדמתיר לעצות בחיון לבנים ולוב:

הלכה יא קבן וכו'. עי' הה"מ וכ"מ. וג"ל דעת רבינו דעד כאן לא אסיר רבינו

באסור סרה אלא אם עושה מלאכה אלא אם שלגתא כגון כבוי שבתה

רבינו בפי"ב דאיכא לאנף דעת אחתיר אם"ם בה' מ"א או שפעה מלאכה בשנת ג"כ

מיירי במלאכה דאיכא בה שלגתא ואסיר אם"ם ע"ם פה רש"ל בחיבון שנת במלאכה דאסור

ל"א ואין בה מחוקה כגון חולם ע"ג אם מעבור ב"ה"ר אמ"ל דבשאר אסור מיבור חורה

כגון בחוכל נבלות אין ל"ד מעון להפריחו מ"מ באיסור שבת דאוא לאיסור סקילה ל"ד

מעון לאפריחו כדאמרי' ביה דף י"ו לאיסור דבשת אלו ומה"ם בחדושי הר"ן שבהדמין

דף ס"ה בגי דבמה"מ לחלק בין איסור סקילה לאיסור לאו ע"ש בכ"ל:

הלכה יג ושוד וכו'. עי' בהגהת הרלב"ד ובס' מ"ם ביאה דף ג' ע"ב בתמרי

דרבינו הוכיח בעמוד שלו דע"ב ס"ל לרבה כן ביאה י"ב ע"ש בהא דאמר

דלמה בעיות ואמאלה שליני ולא חש לקרשים ר"י ה"ב ליפלגו בתוכים ע"ש רש"י ותוס'

אין דרוש ס"ב לרבה מעם איסור שלפוא אלו ס"ם רבינו ע"ש.

פרק כה

הלכה ו מחפרקו חפי' בשנת. נרסיון גירונאלמי ר"ם כל הכלים לחלות

בנין דבוהה ולחלות הכלים דבוהה לחלות הנין דבוהה אע"פ שמחפרקו

מע"ם אסור לעבון בשבת לחלות הכלים דבוהה אמ"ם שמחפרקו בשבת מתון בשבת

ונ"ע על רבינו פה שכתב אפי' בשבת. ועי' בתו"ה מי' ס"ה אות י"ה עמ"ם בע"ה שם

הלכה מז בלבלה. והרמב"ד הסיג על רבינו והה"מ כתב אלא מלא יעוב לדברי רבינו

ס"ה שהיה לו ג"ר ולע"ד הה"מ פ"ב ס"ל דרבינו הוא פה בת"ש ובפי'

לאפריחו דסרק עמל שם כתב שנרוך כל ג' מעלים ביהד שיהיו פירות בכל ולנרוך מי

שיהיו הפירות כגון פתים וענבים ותאיני מי כגון מנחתה והתאנן סיפתו וכ"כ הב"

בסימן ש"ם והרמ"ן שכתב נפי' המתאי' דנמשך אחר פי' רבינו בתתאי' בלתת תמה

עליו המי"ם. ולעד"ן דים שי חלוקים אם נעשה דופן החכן לכל ומהרחב בו הוצב כדי

ביעבו מקום כבלי אז אין נרוך עוס הנאלי אחר והוי כמו אכן מלא מלא יעוב לדברי רבינו

כל' י"ח וזה הוא הדין שכתב שנרוך ובתם נקב עלה בתכן ובזה לא נרוך עוס הנאלי.

ים עוד לד אחר כגון שים נקב בכל ומנים עליו אבן אלא יבלו הפירות שבאוכה אבל

לא קבה אבן לחיות דופן קבור הוכר אלא יוכלו לבול ואז בענין זה ודאי דלא שיוך

לעבר דנעשה מקום הדופן דהיון זה דומה לאבן שבקרויה כלל ואבאמת הך בלבלה דמיירי

בחתאי ואבאן בחתאי ודאי דמיירי בלא נקבה הוצב ומ"ה הנמ' ואחתאי הרוי

בלבלה בסים לדבר האסור ומסני ר"י בבלבלה מלאם פירות ומקבה חו ובדיעבד לפירות

ומדי לאבן ומוקי לה בפירות המיוקנין ובקי"ד דאלמודא דאין עורך לבלבלה לאבן כלל

ובלים הפירות ניחם בתוכה בהגבל אחבן ג"כ ובפיר מקבה וגיגעריהו נעורי ומפני

בלבלה פחוסה שבקיבן לאבן נעשה דופן פי' לדיוך לאבן לבחות הנקב אלא יפלו

הפירות אבל לא נקבר שם לעבות דופן ולהיות כמו מקלת כלי דזה פשיטא ומ"ש מאבן

שבקרויה אמ"כ דאין אבן מונח בענין דבוה זה לא נרוך רבינו לבשמעינו דזולתי מייני

דלא יכול לבמריהו דאל"כ מאי מהני הפירות מיוקנים הם ומפ"ה לא קאמר בגמ' אלא

ונרוכן עוד דמיירי בבלבלה מלאם פירות ומיוקנין וא"כ דברי רבינו בפירות המיוקנים

נכונין ואין בהאבה בהאלי הבו דנעשה בדופן שבקרבה הוצב אלא כמ"ש וכ"ה הפירות

בדברי הרע"ב ע"כ ע"ל כן לאמ"ם התוס' ד"ה ובפירות בה"ם ח"ג הבתה יש להעמיד

מני בפירות המיוקנין וכו' ע"ש ואין הכנה לדבריהם אם לא כמ"ם ועי' בק"ש שבת דף

פ"ח ע"ב ד"ה כיון ובל"ג כמ"ם הוא נכון ובבור.

הלכה יט אמי' כן חיינו בעמוד מדבריהם. ל"ש אמתי אין מעלגין בה חי לקבים

ומ"ם מדברים כראשים לאחת בהמה ולומרון כמבאר בפ"ו בס"ח דמעלגין

מאני שהן לאים לחיות ולשופת הבהיתון מ"ב הבא הא חי לקבים ומה רמי' לעיפת

רבינו בפ"ו אמ' ממ"ח בחמ' אמ"ל דבכן חיטוה לבכן חיטוה לבמפי בידים ב"ה מ"ב

דומה לבבר דשם יטול לאמפי בידים לחיות ולשופת הבהיתון פמה"כ נקבן ובקה מבלן

לעיפת נשב"ל דמ"ל דבאיסור רבנן סבין בידים ומי' בחידוש בב"ל יבמות ס' חרש שבקבה

אל עיפת מבר דאין הוא הבלי עליה. עי' הגאון הרהב"ד. ומי' בירושלמי פפ"ק דשבת

מאו לגבע בחמר ומפ"ם בפ"ש שם:

הלכה כב הוצל ואם עבר ומקבו מחוקן. עי' בתוס' מסכת שבת דף מ"ג ע"ב ד"ה

בנו מוכן וכו', ומדברי רבינו בפכ"ג מה"ם יראה דתולק עם התוס' ומש"ם

בזה בפ"י ע' כדרה דף י"ס ע"ב:

קובץ

הלכה כו הנפשים ותלבין. בהבנות הרמב"ד ז"ל, פי' המג"א בסימן ש"מ מבוס דכרי דבמ"מ ע"ש:

פרק כו

הלכה ז בדרך וכו'. ויבוא לזוד פי' לפמ"ם רבינו בפכ"ד ה"ג אם

מחיבין ע לבעבל הכולם שהוא כלי שמלאכתו לאיסור יבוא לעשות מלאכה

דהיינו שיוצר ובשיר שייך דין זה הנוגע לדין מוקצה לעפם רבינו והרמב"ד שבתא אין

כאן מקום לזה שבשבת אם על שפם רבינו לעפמיה לאל:

שם אם יש תורה כלי וכו'. עי' בהדוחי הרמב"ם שבת דף קכ"ו מחלוקת רב"י ור"ח:

הלכה יב מעגל וכו'. עי' הה"ה אפי' בחיבו רפוי מוחר. ועי' ביתולמי פ"ק דביצה

דף ה' ע"א לפי ג' הק"ע ובירושלמי מוחה דהולק על בכלי הוקק בכרפי

מוחר אבל בחיבו רפוי לא ולא"ם בפ"י מ"ם שפיבוהו ונירסהו אמוה מחוד ולפ"ם שפרבפי אלי

שם אין כאן מחלוקת בין בבלי וירושלמי:

הלכה יג ומעלגין בטנת וכו' בקרף של רפי וכו'. עי' דרבינו בא לייבר מה שמחקנו

בו לחה לא יעבר האחר עם הבכרי עצים וא"ם בחידוש רמב"ן לייבר מהום

דהאחר מתבר וכ"מ בתוס' ביצה דף כ"א ע"ב מ"מ קבה הא יכול לעבדה בהבכרים ודוחק לומר דלריך גם

בדבון זוית שבבנות ואמ"כ לעבול האחר לבדו ולהיות הבכרים ודוחק לומר דלריך גם

לעבם האחר הבדבק בבכרים לזה כתב רבינו דאם יעברנו אז הוי נרף של רפי אם יש

בבית שבני עצים ואחר אמ"ל אחמ"כ יוכל לעבול אין עושין נרף של רפי לכתחילה כל"ל

ובתולק בזה הבנת הרמב"ד ועי' הה"מ. והנה הרמב"ן סובר אלינה דדבקת שרי לעבול

כמנה אחי אם האחר שבה אינו רואי וה"ק בפלגלין כמנה אבל קמחת ואח"ם עם

אם אחר אחינו דאוי ובן שבני עצים אם"כ אין הראיתה אסורה אפנו זה אם הנוגע דאני

מילי בפלגלי לבלי וכו' ול"ד לאבן בבבלבלה. וכבר הבין הר"ן דבריו בפ"ם ביבה ולעיפת

הרמב"ן ולאי קבה לאה לא יעבר האחר והבכרים ולאה אם מחיבין לו דבר שלא"ל וכי

עדוף מבלבלה ובילוח בתוכה דאם יוכל לעבר אחבן אבלין לבבנו הוא ע"כ דגם רמב"ן

סובר כסברת רבינו פה דאם יעבר בנית עבשה בנרף על רפי ומדברי רבינו פה מבמע

קלת דלא סבר בביעת הרמב"ן וכן הבלה הר"ן בשיבת הרי"ן ועכ"ם בבבת רבינו נכוה

ולא אלינ רבא עליה דאחי אלא בשאוה בחוך המחתה ומטוסה אבל בבית הוי כמו

נרף של רפי:

הלכה יד חון מגרוגרת וכו'. עי' בהגהת רמ"א אל"ח סי' ש"ל דאחי' גרוגרות ומוקים

בכל נכרי מוחר לה לבבר בעם בו חבשא דמחוכר ומי' ס"ם מבוס בפ"ד

בזה בפ"ק דשבת דף ז' ע"ב ד"ה ואחרת:

הלכה טז מי' בזה בפ"ג ל"ם מפבן בחריבות לעבת דבני הבור:

הלכה כב מוחר לחלוקה לבבמלין וכו'. בגה לעיפת רבינו דבפסק בפ"א בבי"ם בחלאכה

אמ"ל מ"ב ד' דוקא לבבמלין אם לחלוקה לשיפת הבוסקים בס"ם בחלאכה

אמ"ל מ"ב ד' מקום לחחיר גם לחלוקה לדה"ל מבוס גדול בבבד הבריות אבל בחד"ל

כתב דאלינה דב"ש אחור ברה"ל אלא הבינו בבבד הבריות אלא בדבר שבקבו בדרבנן

אבל לא אלאה אמ"ל דבקבו מן הבורה אמ"ל בבבד בבבת ר"מ. ומ"ם הה"מ בבבס הרמב"ן דאל"ל

לה לעבוד בדאמרינ ביבלמי ע"ש בב"ב בבבס ר"מ. ומ"ם הה"מ בבבס הרמב"ן דאל"ל

בבבר לא חיבב אלא ירבה בהלאות ולעיפתו דבוסק אלאה בחיבה בבבה אחיבה בבבה

ודאי דלבבר בבבבר בבבבבר בבבבבר בב

כשמקיפים אליו מחלוקת וגם שיטת הרמב"ם כן הוא. ולפיכך נראה שמחמה על מלגות דגמ"ש מחמת דמסתר לקולא אף כיבוה ולגר"ל נראה כמ"ש וחילוק זה נראה מוכרח מהגמרא דיומא דף מ"ג ע"ב בתוד"ה דבעי ר"ח מ"ל דקולא בקפיצה לשמה אם בספיצה מלי ויל"ל על לשמה קמת דמבעי ליה לשמוד מו בקפיצה ומה לא קמבעי ליה בספיצה מלי לשמה קמת דבעי לשמה מהריא דגם בספיצה מלי אין בלבה דבלה פליגי לשמה קמת היה סובר דוחלי בספיצה דשיקרו מדרבנן נזה אין סבר דוחלי לא נאמר על המעלה מעמדה ולא קמבעי ליה מלה כיבוה כגון כשמוד מו ע"י קפיצה ולשה קאמר מלגמרא ליפמא לחריא דגם בספיצה היה מפקיע מי נאמר לשמלה מעמדה ומ"ל סוה אין לחיה כלל מדברי הרמב"ם שהיכל בשמוגה גם סבר אם הוא לשמה מעמדה מו לשמלה מעמדה דאין להחמיר אפי' היכל דוחלה ס"ם להחמיר דיל"ל דבספיקה אלמי דוחלה מי ס"ם להקל דחלי הלבה כלל"ם דבספיקה לא קיבמי ליה כלל דלא נאמר אל מעמדה לשמלה מעמדה אף בספיקה מלבה מלבה לגמרא אף בספיקה יש סבר. וגם יש לומר דגם ליפמא קמת לא מליג עם ליפמא בחרת דגם ליפמא קמת מודה דגם בספיקה יש לבסר ולא מקם הבא ל"ל לבוטחת דגם בבבה מבפקיון ולא פיסמא לאין סבר אף דקבלה לא מפמש מכי דוחל"ב גמה נקם מרי נוחמת דבבה מ"ל לאמקם מד דבבה וחד דיפים ובכרום בגם מ"ל דקמקם ע"י קפיקה אמ"ל דבוה פיבמא מלמא דלא בבבה ג"כ מבפקיון ולא הי מקם קפיקה ה"ל דבמעוד ולחי נאדיק מ"מ מ"ל לאמקם גם יפיש ובכרום ומ"כ מפיר מקליקן בבפיקה אמי. ביבה דוחלי מבפקיון דגם דבבה ולא בבה כן מלא בבפיקה ס"ם דוקא מבפקיון מבפקיון אמ"כ מכל ביבה דוחלי מבפקיון לבו בבלי הלמוד ולא מיבפקיון ולחי דאמקיק לחומרא ביבה דיש ס"ם להחמיר מלבה דכ"מ. וגם לפי מבפקיון מל דבבים נ"כ מלבה דאין לבוה מבפקיה דוחלי מבפקיה כולבה בבה מלבה בבמות מבפקיון מלבה בבמ' דמבי מבלבלבה בנקבן ומ"כ בבפקיון מלמד מלי הוא לאמקם מבפקיה הי בבו בוכה ואין לבוחבה לס"ם בגוונא מבבה הבה מ"ל ביבה דמי מבפקיון מקבלים מס לבחמיר דבבמי דבבן דלא מיבפקיון בבמ' דמלבן ובבה יש מקום לבחמיר מלבות מבלבן מבפקיון מבל ביבה דוחלי מבפקיון לבו בבלי הלמוד ולא מיבפקיון ולחי דאמקיק לחומרא ביבה דיש ס"ם להחמיר מלבה דכ"מ. וגם לפי מבפקיון מל דבבים נ"כ מלבה דאין לבוה מבפקיה דוחלי מבפקיה מלבה בבמות מבפקיון מלבה בבמ' דמבי מבלבלבה בנקבן ומ"כ בבפקיון מלמד מלי הוא לאמקם מבפקיה הי בבו בוכה ואין לבוחבה לס"ם בגוונא מבבה הבה מ"

כוסים ושרמאל מ׳ דר כתוכה ואינה מפסם בתוך מב יכין ובס׳ מ״כ סימן רנ״ח אות י״ז תמה עליו שהוא נגד ש״ס דילן, ולכמ״ם ר״ל דהיינולמי קלי מליבא דר״מ נם אם יש מיעוט ותהנה בכפיפה ודוק׳ ד׳:

הלכה כח וא״נ לנרך לח על הבשמים. עי׳ הה״מ פעם הדבר שלין מברכין במולאי יו״ם על הבשמים והר״ן בס״ ס״ם בתב תיכף מ״ד דה״ם נזרה שמא יקפוס ס״כ, ולוחה דאמתי נעשו מ״ם מהא דקמי״ל הדם מהמוכר מותר לברוח בו ת״ם ולזה י״ל מולי נרוך ליתן לאחרים נ״כ לברוח ונזכרון עפי ומו הקפה עם הן״ן כי קפוס ומנם מלי הוי דהא ויתמה כלולין דמי ע״ם. ולפמ״ם בכי״ח ה״ח יש מקום לישב נם קושיות זו והנם שבמו״ם דמ״ם פי׳ קפ״ב הביב לרמ״ח ס״מ בס״ ס״ל סתר כל דלחומרא דבכי״ם ביש כלן מני בחיים והם הר״ו ולא נתלר להם מקום מה שיד כולם שויס מ״ל

עירוב והמחמיר עכ״ם לח יכנך על העירוב:

הלכה ח מתרין ופטרוהו אין מטחפטין אילון מטוכין כלוכלים. והיקב״ח סיים עוד ולוכם בחיים לסעוד ולא לנלפם בנו לח הפם וכל שחיטו לחוי לסעוד בו ולא נלנחם בו לח הפם אין מערבין בו דמידי דחזי לסעודה בעי׳ ובעניין לחמרו אין מערבין בקורלח דקלי אמ״נ דהנילון לאכלו ולוקח בכסף מעבר מ״מ חיו חוכל נמור ושומר לכך ונכמ״ל דהקנה והח חיכח כמהין ופטרוהו ה״ה דה״מ לחקנות דחיכח מוכח כה״נ ודחק מנייהו הקנו ע״ם ולנמ״ל דמקנה והח חיכח כמהין ופטרוהו מלד הסכנה קח מקנה לי נמי דסמך על הבריחה דעירובין דף כ״ח דקחני בה ר״י אומר קורלח הרי הוח כמן כ״ל דח אלא מעיקה בכ״מ ותמנע מזה דאין מערבין בקורלח וע״ז לח מנינ הח״ן וע״ל ה״ם מסוס דחין בחין לסעוד ולח לנלפם בנו לח הפם וח״ל ה״ה כמהין ופטרוהו וכ״ל מדברי הרוס דף כ״ז ע״ח ד״ה מלן דמהני וכו׳ שבכה שם דבו״ם נקרחין בס״מ ואין מערבין בהן לף שם מעיסי בדברי הרוס׳ מלד אוקר לחניה כ״ם בס״ יד דוד שם וכ״ה שיטת כל הפוסקים רחבויס והחרוויס דאין מערבין בכחיחין ופטרוהו. והרב הגאון מהרח״ו בספרו מו״ח סימן ש״ו כתב לחלק בזה דבבו״ם מבוטלין מערבין והח דמקנה בנמ׳ והח מיכח בו״ם כתב דהקנאת הח מסיפח דחנו הכל ניקח בס״מ ע״ם שהלריך מחד. ומנה בחתם כפי מה שכתבתי נדחים כל לחוחנו ונם דומה נדול לומר מדקמני בכל מערבין וכו׳ חון וכו׳ הכל ניקח בס״מ וכו׳ חון וכו׳ שלח יהיו דומין בהדדי וכללא קמח דוקח וכללח בחרח לח דוקח וכבר הרכיתי בזה בס״ ע״י הענלתי מדברי כל הפוסקים

כנוים ובנוויס:

הלכה יא עובלח מבלין. בס׳ חוס׳ ע״כ יומח דף ס״ח הקשה על רבינו מדלח הביב

בס״ח מה׳ מעשרות ה״ח מבלין מ״כ לחה כחב פה דמערבין בו ועי׳ בס׳ יד דוד דמוכח ממחני׳ הטבון לחחוחנו ולח׳ חיו חוכלין בו מנוס מעבר לחחוחנו רבינו פי״ח מה׳ מעבר ע״ם. ובחחם יש ב׳ מיני מבלין ומס״ה כחב רבינו פה וסמך על מ״ם בה׳ ז״ל דבעינן רחוי לחכילה חו לנלפם

הלכה יד ולוכמ״ל בחבוחה וכו׳. כחב בס״נ ס׳ בכל מערבין חבל בזה״ז שבולנו ממלח מחיים אין בוס חדם בעולה שחרוחה לחויה לו ע״כ ובעיקבו בס״ח״, ולי נ״ע לח מבעי לעיפם רבינו פכן ב׳ מהנ׳ חרוחות בלבם ח׳ דלחלו הוח לכהן שבבל מ״כ בפיעבד דמוחר וחפו׳ לפי שיפם הרמב״ם שבחלון מ״ם הרי כחב הכ״מ שם דנם הוח מודה בלח חסנר לחכילו לקבן דמוחר הנדול לחכול חחר שבבל מ״כ מוחר ל״ע לעבר בו ומס״ה בעמיקו הפוסקים דין זה

הלכה יז חפי׳ בית שמר של יחיד. עי׳ הה״מ וכ״מ ע״ל דעירובין הל׳ ו׳ ועי׳ בס״ע בס״ה מלמיה וע״ע בירובלמי שם דף כ״ד ע״ח ר״י בשם רב הדח דחיחר בנים שבר של יחיד וכו׳ ומדברי הירובלמי נראה דלח כמ״ם הבוס׳ עירובין דף ע״ח ע״כ ד״ה וו״י ומזה סיעתח נדולה לפיפם רבינו פה לפי מה שכתב הב״י בחו״מ סי׳ שמ״ה בחו״מ לחד מי׳ ומנמ״ם בזה בזה״ל שם:

שם מפני דלכי פלוס. בפיהמ״ם ובפירוש כחבר ולח יהיה חח העירוב שם בנים יהבדו

חח כמי החחר שחבלנין בלח עירוב ונריך לחהוח לפי פירוחו במה שחחחרי בירובלמי

עירובין דף י״ם ע״ח בדיר יש בה חחיבחה והרמב״ן בפי׳ החבנה כחב הבעם שבחבנין בנים יש לבי בים לו בלחה שלא״ל ליבן בם ובלמ״ם מדברי רבינו פה ובפוסבחת פ״ם דעירובין חמיח חם בח לחלוק בבוד רבחי ומזה מוכח בבירוח רבינו וכמ״ל ב״ם שם כחבחי דלבמ״ל ב״ל בחם בח בחוד ומולק לי בבוד קלח מ״ל לחולמח ומין בחן חבר. נם בחבחי לעיפח רבינו ב״ל דנרבינו בעיפון מבוס הבדח ולח מפפי הבדח במ״ם הבי׳ לבינו ושוד בחבחי בס דר״ל דח״ל לבנים דרבינו מודה לבנים הבדח אלא דבח ליבן בעם בדבר מחיב״ם ינח לידי מבדח לבמח לח בח הקפיד בדבר ליבן בנים אחר בחין רבוח לבינם שומר עלינו שלא הקילקל לזה בח רבינו לומר דודחי יש לו ריוח מזה ומהבחמ לח בחבינו כן מנלחנו ל״ח נעלו מחנו שלא מחעבח ולזה לח הולכך רבינו לבינם דין הבוסבחת ודו״ק:

הלכה יח חלון חח העירוב. והנה בלוי זה ק״ק נהנו להיות העירוב בכל בבל״ל בס״ע ומחוך חמה בזה בבו״ם מ״ל סי׳ ק״ל כי פוגים בה בדין העירוב ובכוונתו שהרי עיקר העירוב שיהבנו כל הדברים בחחר בלוי דרים בנים מ׳ הביהו בבים ההוא שהעירוב עומח בו ובהח לחמרינן בנמ׳ עירובין מ״ם הבולק לח עירובו הוי עירוב ובמ״ם רבינו פה לחפי׳ הינח דחלוק ולשיחר ממהו בבלי חחר בחוחנו בים עי״ם שבחבינ מחוד. ויפה כחב בזה נשו״ם מקור ברוך שלבה ז׳ שלח זה דומה לחולק עירובו כיון שים לבל בי הקבלה חלק בבל בבל ובבל ח״כ בפיר הי בחיבו דרים בריבוח אחד דבייב שבבל בבל״ל יבבה בפירוח לבל הדרים בם בחוחנו קבלה ובבינ״ל בחיב שם וכ״ם בס״ם בס״ם בס״ם בס״ם בס הרוחה לעשות ע״ל הוחר המוב יעבב חבלו בבל ע״ם ובבה ע״י חחר ובזה לח חייבינו לבלבל העירוב בבחב״ל וע״ם בחבינ בחוחנו הבלנות שחרבנו מבדם כן בן רבינו לבינו בבבל מבנבם ע״ל ויש לעבין לעבין בבבה בינו בבל הבוסב בעבינו כן:

הלכה יט דלמח יחבלבל העירוב ונם חם לח יבבינו בי הבבח לחינוחנו:

הלכה יט בחבחבינ בחבוי וכו׳. עי׳ ירושלמי דף כ׳ ע״ח דר״מ הוח ס״י עירוב

ועי׳ שיחחר, וע״ם עוד הלבה ב׳, וכחב הרמ״ח בס״ם סימן בס״ח חבם לחבבב

בלנו ע״ם ובלנחם שם כחב הבבם דבומבים ע׳ דבלי רבינו בבינ פה לח״ם בם העירוב ליח בבח לבינבח הלבנו בבינים לבבב בחבינות ובעיבח הרמ״ח ס״ם מקום לומר דנם חם לח עבנו בבח נ״כ יבולים לבחבוך ועי׳ כב׳ בבי חיינ בחבינ בבח דבח הרמ״ח דוקח בבח ולח חין בבינים עירובו חבלנו ובבנו בב״ל דבדים בבוינו שחן ובחבן בבך בבינים עירובו

חבינים נ״כ ע״ם:

הלכות

הלכות עירובין

פרק א

הלכה ה לפיכך מיקן וכו׳. וקשה ס״ם דעירובין מ״ח הבינה דוכחה דשלי בחים בלח חבר נמי חיים יכולים לבעבל מזה ליה בלח עירוב ובחים חבר

ממה שיקבה על דברי רבינו דבעבנו בלח מיקן לבלמה וכ״ה חלח בחים דיוכין הלוקה מלל מקום שיד כולם שוה בו דהוי דיוכין הב״י והמקום שיד כולם שוים בו כעין כמ״ר דלוכח לחבנר חבל שהי בחים בחחיכן כחחד הב״י ממש לח נחר בלמה וכ״ד חלח בחים בנחרת והרמ״ן שם מעלם על הבחוים ס״ל מ״ל הך נחרה והרמ״ן שם מעלם בלח בחים דיוכין הלוקה בחוים היח בחר בלמה ולכיכ שבבו״ם בח״ם בס״ ס״ל סחר כל דלחומרא דבכ״ם בים כחן שי בחים והם הר״ו ולח נחלר להם מקום מה שיד כולם שוים ס״ל

עירוב והמחמיר עכ״ם לח יכנך על העירוב:

הלכה ח מתרין ופטרוהו אין מטחפטין אילון מטוכין כלוכלים. והיקב״ח סיים עוד

ולוכם בחים לסעוד ולח לנלפם בנו לח הפם וכל שחיטו לחוי לסעוד בו ולא

נלנחם בו לח הפם אין מערבין בו דמידי דחזי לבעודה בעי׳ ובעניין לחמרו אין מערבין בקורלח דקלי אמ״נ דהנילון לאכלו ולוקח בכסף מעבר מ״מ חיו חוכל נמור ושומר לכך ונכמ״ל דהקנה והח חיכח כמהין ופטרוהו ה״ה דה״מ לחקנות חיכח מוכח כה״נ והחק מנייהו הקנו ע״ם ולנמ״ל דמקנה והח חיכח כמהין ופטרוהו מלד הסכנה קח מקנה לי נמי דסמך על הבריחה דעירובין דף כ״ח דקחני בה ר״י אומר קורלח הרי הוח כמן כ״ל דח אלא מעיקה בכ״מ ותמנע מזה דאין מערבין בקורלח וע״ז לח מנינ הח״ן ה״ם מסוס דחין בחין לסעוד ולח לנלפם בנו לח הפם וח״ל ה״ה כמהין ופטרוהו וכ״ל מדברי הרוס דף כ״ז ע״ח ד״ה מלן דמהני וכו׳ שבכה שם דבו״ם נקרחין בס״מ ואין מערבין בהן לף שם מעיסי בדברי הרוס׳ מלד אוקר לחניה כ״ם בס״ יד דוד שם וכ״ה שיטת כל הפוסקים רחבויס והחרוויס דאין מערבין בכחיחין ופטרוהו. והרב הגאון מהרח״ו בספרו מו״ח סימן ש״ו כתב לחלק בזה דבבו״ם מבוטלין מערבין והח דמקנה בנמ׳ והח מיכח בו״ם כתב דהקנאת הח מסיפח דחנו הכל ניקח בס״מ ע״ם שהלריך מחד. ומנה בחתם כפי מה שכתבתי נדחים כל לחוחנו ונם דומה נדול לומר מדקמני בכל מערבין וכו׳ חון וכו׳ הכל ניקח בס״מ וכו׳ חון וכו׳ שלח יהיו דומין בהדדי וכללא קמח דוקח וכללח בחרח לח דוקח וכבר הרכיתי בזה בס״ ע״י הענלתי מדברי כל הפוסקים

כנוים ובנוויס:

הלכה יא עובלח מבלין. בס׳ חוס׳ ע״כ יומח דף ס״ח הקשה על רבינו מדלח הביב

בס״ח מה׳ מעשרות ה״ח מבלין מ״כ לחה כחב פה דמערבין בו ועי׳ בס׳ יד דוד דמוכח ממחני׳ הטבון לחחוחנו ולח׳ חיו חוכלין בו מנוס מעבר לחחוחנו רבינו פי״ח מה׳ מעבר ע״ם. ובחחם יש ב׳ מיני מבלין ומס״ה כחב רבינו פה וסמך על מ״ם בה׳ ז״ל דבעינן רחוי לחכילה חו לנלפם

הלכה יד ולוכמ״ל בחבוחה וכו׳. כחב בס״נ ס׳ בכל מערבין חבל בזה״ז שבולנו ממלח מחיים אין בוס חדם בעולה שחרוחה לחויה לו ע״כ ובעיקבו בס״ח״, ולי נ״ע לח מבעי לעיפם רבינו פכן ב׳ מהנ׳ חרוחות בלבם ח׳ דלחלו הוח לכהן שבבל מ״כ בפיעבד דמוחר וחפו׳ לפי שיפם הרמב״ם שבחלון מ״ם הרי כחב הכ״מ שם דנם הוח מודה בלח חסנר לחכילו לקבן דמוחר הנדול לחכול חחר שבבל מ״כ מוחר ל״ע לעבר בו ומס״ה בעמיקו הפוסקים דין זה

הלכה יז חפי׳ בית שמר של יחיד. עי׳ הה״מ וכ״מ ע״ל דעירובין הל׳ ו׳ ועי׳ בס״ע בס״ה מלמיה וע״ע בירובלמי שם דף כ״ד ע״ח ר״י בשם רב הדח דחיחר בנים שבר של יחיד וכו׳ ומדברי הירובלמי נראה דלח כמ״ם הבוס׳ עירובין דף ע״ח ע״כ ד״ה וו״י ומזה סיעתח נדולה לפיפם רבינו פה לפי מה שכתב הב״י בחו״מ סי׳ שמ״ה בחו״מ לחד מי׳ ומנמ״ם בזה בזה״ל שם:

שם מפני דלכי פלוס. בפיהמ״ם ובפירוש כחבר ולח יהיה חח העירוב שם בנים יהבדו

חח כמי החחר שחבלנין בלח עירוב ונריך לחהוח לפי פירוחו במה שחחחרי בירובלמי

עירובין דף י״ם ע״ח בדיר יש בה חחיבחה והרמב״ן בפי׳ החבנה כחב הבעם שבחבנין בנים יש לבי בים לו בלחה שלא״ל ליבן בם ובלמ״ם מדברי רבינו פה ובפוסבחת פ״ם דעירובין חמיח חם בח לחלוק בבוד רבחי ומזה מוכח בבירוח רבינו וכמ״ל ב״ם שם כחבחי דלבמ״ל ב״ל בחם בח בחוד ומולק לי בבוד קלח מ״ל לחולמח ומין בחן חבר. נם בחבחי לעיפח רבינו ב״ל דנרבינו בעיפון מבוס הבדח ולח מפפי הבדח במ״ם הבי׳ לבינו ושוד בחבחי בס דר״ל דח״ל לבנים דרבינו מודה לבנים הבדח אלא דבח ליבן בעם בדבר מחיב״ם ינח לידי מבדח לבמח לח בח הקפיד בדבר ליבן בנים אחר בחין רבוח לבינם שומר עלינו שלא הקילקל לזה בח רבינו לומר דודחי יש לו ריוח מזה ומבחבמ לח בחבינו כן מנלחנו ל״ח נעלו מחנו שלא מחעבח ולזה לח הולכך רבינו לבינם דין הבוסבחת ודו״ק:

הלכה יח חלון חח העירוב. והנה בלוי זה ק״ק נהנו להיות העירוב בכל בבל״ל בס״ע ומחוך חמה בזה בבו״ם מ״ל סי׳ ק״ל כי פוגים בה בדין העירוב ובכוונתו שהרי עיקר העירוב שיהבנו כל הדברים בחחר בלוי דרים בנים מ׳ הביהו בבים ההוא שהעירוב עומח בו ובהח לחמרינן בנמ׳ עירובין מ״ם הבולק לח עירובו הוי עירוב ובמ״ם רבינו פה לחפי׳ הינח דחלוק ולשיחר ממהו בבלי חחר בחוחנו בים עי״ם שבחבינ מחוד. ויפה כחב בזה נשו״ם מקור ברוך שלבה ז׳ שלח זה דומה לחולק עירובו כיון שים לבל בי הקבלה חלק בבל בבל ובבל ח״כ בפיר הי בחיבו דרים בריבוח אחד דבייב שבבל בבל״ל יבבה בפירוח לבל הדרים בם בחוחנו קבלה ובבינ״ל בחיב שם וכ״ם בס״ם בס״ם בס״ם בס הרוחה לעשות ע״ל העחר המוב יעבב חבלו בבל ע״ם ובבה ע״י חחר ובזה לח חייבינו לבלבל העירוב בבחב״ל וע״ם בחבינ בחוחנו הבלנות שחרבנו מבדם כן בן רבינו לבינו בבבל מבנבם ע״ל ויש לעבין לעבין בבבה בינו בבל הבוסב בעבינו כן:

הלכה יט דלמח יחבלבל העירוב ונם חם לח יבבינו בי הבבח לחינוחנו:

הלכה יט בחבחבינ בחבוי וכו׳. עי׳ ירושלמי דף כ׳ ע״ח דר״מ הוח ס״י עירוב

ועי׳ שיחחר, וע״ם עוד הלבה ב׳, וכחב הרמ״ח בס״ם בס״ם בס״ם לחבבב

בלנו ע״ם ובלנחם שם כחב הבבם דבומבים ע׳ דבלי רבינו בבינ פה לח״ם בם העירוב ליח בבח לבינבח הלבנו בבינים לבבב בחבינות ובעיבח הרמ״ח ס״ם מקום לומר דנם חם לח עבנו בבח נ״כ יבולים לבחבוך ועי׳ בב׳ בבי חיינ בחבינ בבח דבח הרמ״ח דוקח בבח ולח חין בבינים עירובו חבלנו ובבנו בב״ל דבדים בבוינו שחן ובחבן בבך בבינים עירובו

חבינים נ״כ ע״ם:

הלכות

הלכה כ מתחתו הצבורית . עמ"ש בפ"י מעירובין דף כ"ב ד"ה מה לקן :

פרק ב הלכה ב רשות הרבים וכו' . עי' הרי"ף ומפסר דדמיין ליה לרבים לחלק על הי"ג דלא מהני סלוכם דלפי דברי רבינו יש לייחס קצתים הנזכרים מעירובין דף ע' ס"ע ד"ה בשם מיימי וים מקום לומר דהא דקתני בברייתא בהאיש מבטל רשותו מ"מ לבטל לכל מי ואי' לומר דלא נזיף ועיין לומר לכל אחד רשותו מבטלת לך מבל עכ"ש ש"ל סלוכם מלינה דב"ע ובכן פליגי עליו ומיין לבטל לכל אחד ואחד בפרוש :

הלכה ד אחד מעיבר . עי' הגהת הרמב"ד והסמ"ג . ומלתה ע"ס מ"ס הרא"ש בשם מעירובין דף ע' ד"ה בכה בא"מ ק"ק אחמ"ר מוקי לה בכסי"ב עקי בפשיטות מפי דאיתיה בחיים בחיים מלה מהנים לא ביטו ואלך ובכי"ב ע"ס . ובגמרן אמ"ר כמה בחדוטי דרש"י כ' דף מ"ז דהלך מחממול מלא נחו ולא"ז לא מ"ל לא"ש מלה מיכח דאיכמה דאיכמה דרשה מעמ"ב הכא דמיירי דעיבר מחמילה עמהם מוהה ל"ס והמחבר"ן ע"ב מ"ל דלא"ש אין מילוק בזה ובכ"ב אמ"ש מיכן מלוק בין אחד ואי' בפ' יד דוד מסכת עירובין שם . ופמ"ל יי"ל גם דעת רבינו דפסק כמ"ש בפ"ד ה"ב מ"ל דלאו דוקא הלך בע"ש ב"ה בעיבר עמהם ומ"ל ג"כ דבאמת הוי מלי לבטיי בגמ' הכי בקתים הרמ"ש מלא דבמרלן נלה לבטיי מלינה דלא"ש ולדידן דקי"ל כב"ש מלי מיירי בחבי נוחה ומכ"ש סחם רבינו ומסך מלגלעל :

הלכה י וכן מם הוי עכו"ם רבים וכו' . נרסיה בירושלמי עירובין דף י"ח ע"ס עמרה עכו"ם מהיו דרים בבית אחד בו אחד ואחד ביין לבטיל בשות חה לא מחבלר בדברי רבינו ומ' בריטב"ם מבינה בשם הר"ם מקרי הבבר"ם הדרים בבית אחד מבהבר מ"ל לשבוד מלא מא' כמו ר' שבבמו בטרלבן אחד מעבר לבולם ע"ם מרמלין אל"ד לבר דירמלמי ובב"ל סתם בבית בשם הגרם הבי וז"ל בם . הם יש מב"ב עכו"ם אחי' עבדה ודרים כולם עמו בבית בבית לגיר מבטר מבולם רשותם ולבתרה מבטמו דהא"ל מלינו על הר"ם מקרי ובב"י בחבמי ד"ל דהר"ם מיירי בבבא בים בבל אחד מדר מיוחד ואחד מבולם מהבינו ולהבי לגיר לבטל מבולם והתרבבי בזה בם הרבה לבטל לחוש :

בריטב"ם ומי' מירושלמי מבלי מרך לבגיה :

הלכה מז מחלל בבת בבבבשת . עי' הגר"מ שלמי מרך מיו מומר לחלל בבת לבטיל דמרייתא אלא בחיטוי דרבנן ע"ב . בבבבשת בבבי בל לדם רק בבבבשה עבמו לבני ר' כ"ש ובמ"ם דף ס"ם מבחר לחף בשמה בפרבהשה בבבי בל לדם רק בבבבשה עבמו לבני הבמיה בגמרה בריבן ליה ול"כ הר"ם ובבמיקו ר"כ בבי' בס"ה :

שם אלא מוכרין ממנו . כתב בתוס' בבת מיהו לא בני לבבור ממנו בבמות מבבוסה דמ"ם בבבבה מרבלל הוא ולא מקרי ממון לבני יבבלל ולבבבר אלא הלבו וכ"מ מבמיבות הבוכבים .

פרק ג הלכה א היה הילון פתוח מד' וכו' . ובעמ"ל דמילחא כיון מלין דרך להבמבם בדרך בחלון שהא בתוח מד' אינו מעיל עירובי חצירות מעירבו יחד דע"מ אינו מיעיל כ"ל לעבות בחצירות בולן רשות אחת בדרך מלחי לבהבמבם בו בבון דרך בתוחים לו חלון שהוא לבמה מעבדה . ומזה הדין הבלה המ"ל בסימן שע"ב אות ג' דגם לדידן לפי מהבנו בבומיבן על הבימוף המבואר בסימן שע"ו וכמ"ש רבינו בס"ח ה"ב ס"ם בן בחי בחי הלינות ולין בינבים חלון לן מבבחתו בחבני אחרון לבלבל דרך מבר גם בחצירות ובתים בלגו ובכ' הבן הבחר חולק עליו וכתב דבל הבך דיי דחלון לחיבי הלינות לא בבחתבו בחבני הא לם בבחתבו בחבני ובינבו הלינות לבגמן ודלא מבי והבינא לבון בבי"ר דף ע"ם ד"ה ומבחתבן וז"ל, ולם בינבו בל חלר לבגמה ובבחתבו בחבני אע"ם בלא בינבו הלינות זו בם ז בחוף מבני מבבבה וכו' מה בינבו חלר מבני בתים לחדא לף בחוף הבבני מבני הלינות בחדא ע"כ . וכיון דבולם בחד אחד חבינבא לבה לא יבלבלו מזו לו כמו מבים לבים בחד אחד ובי' בם' מחים הבקל :

הלכה ד ובפה מלם וכו' . עי' הר"מ בבבחה ולא דמיהי בם' רבינו זכר לבחב הבולם ובבבבר דב"ל לבבינו כיון דלמבינן בירושלמי מ' חלון הל' ל' בבב"י לבינ מיהם לו בחב לבבבבה בבחים והבבומדים ובבלמינן לר' מ"כ בבה בבבבה בבן מם העבומדים הם בחבב ד"ם, ובזה מיובב ר"כ מה שהבקשה בבן"ע בם בל הבומבים שהבמיבו הן דבבומדים הבלמינן דב"מ לבבינן בומחה ולבבינן בובה . וב"מ בהידוחי ריבב"ל בם בבבוי דבבבם בולמינה בחב ל' ובחבי לבבם בחב בחב לבבב הבולב בם בבב' ובם"ל דבבי' בחב ד' לבד הבבומדים ובבינו בבבב בבירוחין לבהל . ומי' בבגמרא בם בבא לבחב ר"כ אחר בבבה ו"ל :

הלכה ו ולין מעבבינן בבי מירוחין . בי' בין בבבבן בחיבר מבבבר הוי בחבר מ' ובחבם בבלים לחלק בירוחין מב"ם לם הבחיבה בחובם מבבבר בבבבים בבחבר אחד

דמי מבבבינן מ' ולין מעבבינן כ' בבבוחר בהבבחת רמ"ח בי' בע"כ בבבב ז' :

הלכה יב ולם מיעם עומקו בעבר . בי' בב"ל מה' בוכה הי"ב :

הלכה יח חמ"כ מיבבו . בבבב"ח בי' בע"ב חות ת' בחב דהך מיבבו לא בלי הבבבם ומי' :

בבבו"ם בב יעקב בי' י"ם ובכ' בוחבם בבבה

הלכה כב חמ"ם בבבחים מעובבינן בל הוא וכו' . ולא בייך בלן לבהיר מבבבם בבירה

מבוס דבע"ם בבבוח בבבבם שולבח בו ב"כ בבבב יבוחבן ובמ"ם בב"י בם"ז

דמירוחין ד"ה לין הבבבה בי' :

פרק ד הלכה ו החחים בבל אחד וכו' . עי' הגהת הרמב"ד ובהה"מ דלבון

המחבר מבייב לבבינו ובמ"ם ד' בחב מיהו בירוחלמי מבבבו בבירבם ד"ה"ב בם

ב' הדר הלבה ז' עיקר דיבה מיבן הא ר"י אחר לבחבבבן בב ומבוחל חד אחר בחבקה

מיבן וחד אחר בחבקה מיבה ולא יבשיב בן אחר לא ומבן אחר לא בן מה דאחי בחוחל

לחבלה מבבבה בבבה הו דו אחר בחבקה מיבן חבחיחל מלינה בל לא הבחין בחבו אוכלין

וכו' ר"ח בר חבי בבם לב בחבקבל בבבם מבחיבן ה ה מחבחיחל מ"ם לבן בחבקה בבה

בבן אוכלין אחר ר' בח חבבבלה בחבוחל בחבן חבינבן מחבה לבן אלא בחה בבן אוכלין

בלבל בעבבה בלא לבן בלבל בבבו אחבו בבבם בחבחיבן בו בבינבו ע"ל . ובבחבה

מ"ם בחבבבה בירוחלמי ומיובלו כחב הר"מ דב"ר דחבבבה הא דחבקבו בבבבקבלי בבבם

הבינבו בבבבבה מבלבלן ובבב"ד בל בבבלבלן לבן בבבין ר"כ בבן בבבחבן בבבה בבן אוכלין

ובם"ר לחבה אוכלין בבבבבן בבבבבן בבבבבן בבבבבן בבבבבן בבבבבן בבבבבן בבבבבן

בבבבבן בבבבבן

לפי הנגת הכ"י ליצמת דר"י דתמיר אין מערבין אלא לד"מ סתמת קתמר משמע דפל שיקר דין הערוב קמי דמ"כ הו"ל לפרש לר"מ ולר"י אם שיבר בלא מערבין אלא לד"מ פעמת בעי ואחמת בתנ"א דף ס"ב כתב לתוספות הלבה כרבא חערבין חפי' לדה"ל בדחיקה בחוכך ובחמת כוותם בכוונה דהא בכוונת דעירובין דף ל"א מוכח דבבא ס"ל דס"ק סובר מערבין לדבר הלכות אלא לד"מ ר"כ בכוונת הלכות דף כ"ג בהא דחקבה הכי והרי אם ובהומה ס"ם בחוס' דלא מקבה אלא לד"מ דמערבין לדה"ל ומם בבח קמיתי ולאמת סובר ר' אבהו בר' יהודה אלא דאמ"כ שיר פסקינן כרב יוסף מבוה לדיבא דמהר' דיקא כוותי' דהא מקבה הגמ' בסיבתא ומעתה סובר הרבב"ח הגם דלא בסקינן בדבה אלא בבר יוסף ס"מ ז"ל אלא במחבר בתה שהקילו בו לעשיר לערב בפת הבאה יש סיעתא לפתמנו אבל בחבר בדיעא בהגל ליה לן לדיה מחבתנו לפסוק דלא בדבה ובדוק הבדעה ב' בן הב"י אבל ודאי מודה הב"י מלבא דהרבב"ח דל"ד דחיר אין מערבין אלא לד"מ ודאי בב"ש

אמר ושיר מקבה מלחודה ליתא בהגאי בדל':

הלבה טו אבל אם שיבר בתרוחה, עי' הה"מ ועי' בבו"ח בב"י מהד"ק יו"ד סי' ס"ה:

הלבה יז הגתן עירובו בבה"ק אינו שיבור. ח"ל הבור אינ"ח סתמן מ"ם בדיך בשיבה

העירוב בתרוס מיבל לבעיב אלין ב"ם הבל אם אינו יכול לבעיב אלין

כגון שהות בהן והעירוב בבה"ק אינו שיבור ובהב הב"י חתי' מיערבין לבהן בבית הכבה

ר"י אומר אפי' בבה"ק ובהב הבאה"ם בבם הה"ח דאין הלבה בב"י אע"פ שהות חיבל

בעירוב וב"פ הרמב"ם וכו' ומשמע מדברי רבינו דלבבהל ריי אם נתן עירובו בבה"ק

אינו עירוב בפ"ם רבינו הבשם שהות אבור בהלה ובה"ם בב"ו שם בגת' נבי אבור

לקנות בית בחה"נ ואפי' בינבאל נמי אבור הבן ובא דהני בהן לבהיבך בתו דב"ו וכו'

ודבינו שבתב דלבהן דוקא הות דאינו אינה ליה בלא בהבה ליה בב"ם בבהיבן לאוקמי

בלבנתייהו בהבי אלא בי הינא דלא בעבך עמר דב"ה מצות לאו ליהנות מיהו רו מ"ד

אין מערבין אלא לדבר אבה בתנאי חיבוהו לאילתייהו ומ"ה אחר אינו אינו בבבר אבבר

לבבם בלונבת דב"ם ובבבן בגונא דלא נהני הבי מיבבי בתנאי אבל לבנה בבבבה הבילת

לא מבקינן מחני' מבבבת אלא אבבינן דוקא לבהן הוא דאמרו בבבן הלינו עירוב

ובלינו בתנאי דלאו ליהנות מיהו או בהן מערבין אלא לד"מ ע"כ. ומ' דבינו ב"ל דהבי

בוונתו דאפי' מהי דקיי"ל מנאם לאו ליהנות מיהו והן מערבין אלא לד"מ בוב ליה ב

בבבבת הגמ' דמתח ליה לאבבי ביהו ובבמת דבבבן דאבבו הבבבן הוא ס"ל בבבי

דאבבל אוקב לאו אבי' אבל וא"ם ובלינו בתנאה וכו' בלי אבבבל אינו ליהנות אלא לד"מ

מיבבי בתנאי ע"ז בלי ובלא דבבבבבא הי אינה דבבבים אלא מן ובלינו בד מצות

אינך ליהנות בבבם אבל לבוב הבבבה הבילת והבלא בבבב בב אל הבי' ובהיה בבולה דאבבי'

הבי"ל דבלינו בבבי מ"מ בלינו בבבבת בית בה"נ בתנאי מצות אל"ש לא בלינו אלא בדבר

בשים מ"מ בין לדבבן הינו עירוב מבוב אבי"ר ובבבי' בבבבל נמי אין עירוב ואל"ש בבבה

לבם בבב דבינו דוקא לבהן הל בבבן בבבבבת בבבבבה ובבבבב"ם בבוב"ש בבבבבב

ומ"מ נמשך ר"ת דף ס' דמקשה על ר"י מוכסה מל"ל דלמא סבר כתנא דמגס, ומ"ק כל הבריימא דקאמר יטל יהיה עמוד כרם על המוסכה סיפר פ"ד לומר כן דכרי מסקי בשבת מכוכה בסוגיא דסמוכה המרבנן פשיט מיהודא דבר"מ ומקשה שם בשיט מדר"י אמר רב נחמן כי' ומתני ר"ג מלא לוסכה דלית ביה מלא עשיס ומס"ד דמוסכה מיה ביה כרם שו לא מקשה לשה ר' סמרה. ושיל ר"ל בלא"ה על הבריימא סיפר פ"ד בלל ביסיס ובראה לומר דהכה לפי סמרה דמן בסוסכה כ"מ מיסרת דעשה בשלמא כה דמרבנן מה שיש בה בקדשין דמ"ל שם מוסכה יולה הוא לשיבן מע"ג דהי מ"ע עכה"ג וכ"ה בריטב"א שם בקדשין דמ"ל מה הסברת מה הסברת ודמי דמדיף מכי מעמר לשיט מלא נזכ"ל ומ"ל ר"ל דה"מ הבריימא יכול יהיה עמוד כרם פי' הא יש לו קרם דסמרה ומקרקם דמהא דהוא נזכ"ל יש לומר דודאי יודעת מסברת מון דיש מלא לו דילמין מבביעים דלית ביה מוסכה מכל לא הי מלא עשה ומדמחיין דיעבה נם לא כהבים לסוסכה בזה דסוסכה יולה שה ליוסי"ב ומסברת מיהה מפיע לברם פשוי ביה דחוקן לומר לגלא ולא לברם ומסר מדהכיב בעמס על עומו מל יום עמוד ולא על הסוסכה ובוב קמסר דלמא לא מיעמו מלא מסרת מכל הכ"מ לא מיה ביה ולקמר דהכיב שד קרם בעמס כו' וחזר ומסר דלמא בעמי הכ"מ יש כרם בסוסכה והסרת קמי מל עמי לבד הכ"מ בשיט מיבוס ומין זה דוחק דע"כ עכ לשיטת רבינו פה קמי הסרת מל עמי לבד כמ"ש ומפני דמ"ל עמד כן דהא נמי מלחכה ג"כ כתוב בעמס לשמע סוסכה ומ"כ שבקי לקרא דהסרת דמרבנן בשיט מהוא מנהכ"ל ובזה מיובנים כל הקושיות ודוק היטב:

אמנם נמשה יש להביב כבר כתבתי שיטת הסוסקים דמליני לי ה"מ מה"ה לא מדרבנן ולשיטת רבינו פה דמשמע שהוא מה"ה ק"ם לחה אמרו בסוכה דקרא דהסרת מנמריך לרבות סוסכה לחה לא אמר לרבות הבשים ביחר הבריים ולמ"ש נבל' ה' דמליני בזה בבלי וירושלמי כו' י"ל דהסוגיא דסוכה ג"כ מ"ל דמדרבנן הוא ולפ"ז לא מה"ה הוא והסרת בא לרבות בשים לה' עבייס מכחי מקבה מלי מקבה חלמדא דלמא מלמריך ושיטס דמל"כ לא ידעינ סוסכה ולי הבוס הסרת בסוכה לאוקמי לרבות בשים בשלר עבייס וכ"ל דגם הסוגיא דיומא מוכרת דיחר עבייס הסה מדרבנן הסיר מקבה חלמדא ומוגיא דכ"ה היה ס"ל להמקבה דה' עבייס מה"ה הם ובדברי הרי"ף נראה מוכרח דגם הוא סובר כרבינו דכל הבעבייס הסה מה"ה והוא הבינו הסבשיא דגמ' רב מלא חלמיד מלי ופסקו לאומרא ובמחה הסוסקים חולקים ע"ז ופסקיס לחקל ומי' בר"ן שם ומעם הרי"ף נראה מבוס דסבקר בדלוייחא הוא ולמומרא מ"ב הרי"ף לבפמיה לא ידעינ מעלם לבד ולמסריך לבבינ ב' הבריימות דיש סוסכה ולית ביה כרם ודוק היטב:

הלכה ז בשים שחוכלות עד שחשיכה. לא בחר רבינו הם חוכלות מיד במולאי יו"ל הם

מחיק בהו דהא בחמה יש לחוסכה שיעור כמ"ש הסוס' בחמ' ביצה והה"מ

פה. וחפשר עוד הוא ניכסה לית דנרסי מה שדחה רש"י בביצה הני נמי דקחלבלי ותמו מבחיכה פי' מוצאי יו"ל וכמ"ל דדמי לה אסבר לשיטת רבינו דסבקר דלוייחא מה"מ לקולא מ"ב אסבר בגנס סוסכה על מוצאי יו"ל הוא בבה"מ ומשיטת דלא מחיק בהו ולפ"ז לבאריך בזה כי בבר בחב בחמ"ר שם בשם רב גדול מבאבחים שלא נאמרו דבריס בלבד אלא לחזוחס חבל בדור בזה שמקילין לבמה דבריס רבייס לעשות מיון לחורס ולפיכ בדרבנן מחיק וקשיק לבו עד לא לעברו והבינ רבינו מירושלמי ומיים והדבר מרבה בכון:

פרק ב הלכה א וכמה מלא לגמיו כו'. בס' שיח יצחק בחב שיטת רבינו הרמ"ה

מלפן הלכה בסוגיא מלא שיעור הבמייה מלא מי הלדים ממם

וכמשמע לדעת דמשמעו מ"ר דבלים והוא בחב עניי דלא מלא לשוס שמשק בן לפי מעם מבחב

הלכה ה בכל מוכלין מלפן רבייס כו'. בחב הטור מ"ת בסי' חרי"ב מכל מדבר מלי"ר

ספר קובץ על יד החזקה

הלכות יום טוב

פרק א הלכה א שכן לאכולין בכל מלאכת עבודה כו'. עי' בה"מ ובלח"מ הקשה למה לא כתב מיקר בכ"מ כו' בא מלאכת עבודה וכו' לא נזרע לך מאי דמשמע דלא כתב מיקר בכ"מ. ועי' בכסף לה"מ בא דנרסינן שם הגה דבי שיחולו כל מלאכת עבודה ל"ה יאמר מקיעת שופר וד"ל דיש בהא ב"ש בחידושי רשב"ש שהקשה תיל"ל למעשה בשבת ומיהו שם כיון דאיכה מלאכה בי"ש גם בשבת לא הוצרכו מלאכה דהא לא היה הקרבן אלא מ"מ נגבר והלכך בשמועות הכסות הקשה שופר מכלל היסור מלאכה ו"ש ש"מ דאיכה מלאכה ב"כ, ול"כ אי לא הוה כתב כפירוש אך מאי יאכל לכ"ל הו"מ דבשבת אסור מקיעת שופר ודריש הכא, ומע"ש מ"ש בכסף הראב"ד ומה"ק

הלכה ב בשבתון כו'. כבי מיהא בגמרא ומה שלא אמרו בגמרא דבלא"ה מיהא עשה מדכתיב אך מאי יאכל לכ"ל כו' משמע שפיר מו"ל אסור ולאו הכא חכלל עשה עשה סוא דכ"ל בקרבן מכנה"ם לחה לא תעוו נבי חתן עשה מדכתיב שבת ימים מלאכת מלאכה ומע"ש כזה בס"ד בס"ה מכל' מיהא דלאו הכא מכלל אלא אעפ"ל דעשה הוא מ"מ מהיה מפני עשה אחרת

הלכה ג מ"מ בשבת וכו'. והה"מ כתב ונעיין ה"מ לשבת הוא לענין חמאה ובשוגג וכו'. נראה לפ"ל הא דאמרינן בגמרא מ"מ בשבת כו' בשבת מבקרת לה מלוק הבשלה כתיב ב"כ נלי קרא בחמאה דוקא ואכילו לה"ד דמסקא מלה הבערו ב"כ ו"ל דלא מלוא ב"ל לענין חטאה ואין מ"מ ל"ש דבריה"ם לא מבקרת לאין לענין מלוקה לא נלי לחטאת מ"מ ומ"מ אפילו לפ"ד דלקרן על לאו שיבוק לאחרת חייבת ב"ד גם נבי שבת ליכא מ"ם לענין מלוקה ו"כ מוכח מדברי הרמב"ם ר"פ אלו הן הלוקין דלכ"ם ב"י דאסור בשבת ומשמע דר"מ דאין לוקין על מיני מיתות ב"ד משום כדי רשעתו בנרשעה המסורה לב"ד אם הכרו בו לתלות נגידה גם ר"מ מודה דלוקין אי"כ קשה לי מה שהקשה רש"י בפסחים בשנוים דהוחיל על כל דקון לא מוכח תלה מ"ד ואין לוקין וחיוהו עלה יפה מלינא דרבא אבל לרבא"ש לפמ"ש הרמב"ם ומה שבתחלה מאחלי אין לוקין בשבת. ולפשט לרבא"ש קושית רש"י מסוגיה דאי כוה נקט שבת הוה מכבדה לה ב"ל דלה שייך לומר אין מ"ם בשבת ולפמ"ש מיושב דגם נבי שבת ליכא מ"ם לענין מלוקה ואי הקשה לך דאכ"מ דל"ל לתכבי בשבת ומשמע דלא מ"ם בהיה יותר יו"ם על מיסור בכיעות ובתב בהג' מיוסר דמיילי בר"ה מ"כ שביר נקט סתם יו"ם דאי כוה נקט שבת זה ל"ם שיחול ר"ה בשבת והמרכתי בזה

הלכה ד מלאכה כו'. עי' בה"מ ומה שהתבאר בזה בתוכות בס"ו חס' מגילה מה"ל ר"ה מאי ובשם בתם' ביצה ד"ה לא מיסור ולא הפרי ע"ש

הלכה ו לא מסרו הטלאה ביו"ט כו'. הר"ן בתב בשם ר"ה דמותר לפתוח בכדור לשמים בפרקין דדפח ל"ח דאין בו אלא מלבוש בתה"ר דהכדור תוצא בריה"ר ואינו מוציאו מרכ"י לרה"ר וה"ל בר"ב הלבתא נמוכו לה בשבת וקי"ל בכל י"ג מדות בהתורה מדרשת בכן אין לחדין מן הלבה ואלמלא ר"מ ווהה"ל יכולין בין לה חשבת ה"ל"ב לבא לחיוב יו"ם משבת לענין הבערה ד' אמות והנה בספק ולי ל"ש דבריו דה"ל הבה הא דתמריע בתם' הרוחות דף ד' ע"ב בתם הרבה תלינה ואחתי הטלאה הא בתיבה אל יצא אים מתקומו (כ"ה הגיהכה הטיקריה ע"ב) ומעתי כגון דחיר הטלאה לחיבה בכבוסה שרי ולפ"ד קשה למתי לא משני הגמ' דהוחיר להם הטלאה תבוה לחיבה ר"ה לבל הוצאת ד"ה דג"ב נקרא הטלאה המקומו של מדם הוא ד"ה וזה לא תבוסם בקרא אלא מבלבה ושפיר מייב. ועוד לפ"מ דאחר שמוחל בשבת ר"ב הוריה המקומם רשבוב ד"ה בהה"ר הוי ולדידיה מפורש בהורה מקרי דסא מקומם נהחייב עליה ואין מקום לפסיקו כ"ה להחלוקים שם לו הוצא הוי לו מעמד הוי ובגמ' שם קאמר בכ"ל לבהיסוי זכו' ומאלי לא קאמר ל"מ לשמוחל ו"ל ווו"ם ל"ב אסור הטבירה ד"ה תשל"ב לאיזה הזמן לומר דאין דחמלמוד ראה לאמת בהקרמה לי הוצא הוי לו תעבר הוי דהא חן לא קי"ל כמיסי בס"ם בס"ם ס"ו ויוסר הי"ל לתלמודה לאחוה בקרמה מה דל"מ לדיון. ועוד הא אמריגן בתם' מיר דף כ"ה ע"ב לו מהלבתא ה"ל הלבתא ואלו אקרבנה לה מיחייב ובס"ם בפי' הסרבת ובתוס' שם ודו"ק קשה לו הלבתא הוא מכ"ל לרייב מעבור ד"ה ברה"ר בשבת. אלא נראה לענ"ד ברור דב"מ הבלבה לא בא אלא לבבר קרא הוי כפיל ונקח בפירוש ובחיב עליה ובענין ה"י מרישות שנתחלו לחבה רשוי וכן לא תאכל כל נבילה וכא הגמ"מ ומבבר דבפבלה בבחיבה הוא בכלל נבילה וכ הבא נמי בגמ' נילה דבבלל בקרא אל יצא אים מחקיחו הוא הבבבה ד"ה הוה הוי כלילו בבתב משורה ולא שייך לומר אין לחדון תלבבה ועי' בחר' ביצה דף כ' ע"ב בחר לאמר שם דלמא משלא תובה נרוחה ובתוס' ריקשה שם דהוי דבר הבא מן הרוקב ורב"ם בוכר בין לבתיב בריבשם בלילו אבל מבוהב בקרא ע"ב בחב"ז הו"ל ב"ד בחרבה בהרבה מקומות דמקבה הגמ' בין הבלבתא הוא קבא ל"ל אוכה כ"ז הוה ל"ל ובוחרים ועי' בפי' הרע"ב מפ' אבחים פי"ב נבי תבבר מה בתבקה שם בחוי"ם ולפ"ד יש מקום לעבור ד"ה דבל לו הלי חבוהב הוי"ד כי' כלם ולבבי"ם אין חילוק בבל בין שבת לי"ב לענין מעבור ד"ה דבל לו הלי חבוהב הוי"ל לחבה לבשמוטקן ולא לייחבו סתם אין בין יו"ב לשבת, ובזה אפשר לייבב קושית הבוס' מה דבקבע בכ"מ נזי ב בחיי ובבריבו ד"ה בבה"ר בבוך ב"ה הבין בבלבה בבלבה מיחבב ובזבוק עליה בתו בבל הבוסרי בבת דלא דבבבה ד"ה הוצאה בהוכבל מיחבב ובזבוק עליה בתו בבל הבוסרי בבת דלא

תימא כיון דבלמ"ה הוא אין לבזבר עליה דבר"ל ואין לחתיך בזה

הלכה ט שהפת מרוכה בחמור וכו'. עי' בתוס' בסמיים דף מ"ו ד"ה עד דיש חליף בין בחטריים בסלוכה מתח הבמלים לא שייך בת נאפה יפה ועי' הר"מ דיש עוד חליף בין הטוריים נזרוים לבחבים ותה הוא הבחר נזרוא בתב הבר הבחיר י"ב עבריים ולא מחבבים הבישור, ועי' בפו"ר יד מלי סי' כ"ה בהשעיר הוא עם בחלל הבחר ד' על ד' בבחים בדוש ד' עבריים שלו בין בבל ס"ד עבריים הוא הבישור המחזיק י"ב עבריים

הלכה יג לו כלבים ט'. עי' בה"מ. ועי' בתס' חיר דף מ"ח ע"ב שם נלי קרא דחין נפם בהפה בחמת בחמלמר שם בין לא"ק וכין לר"י

הלכה יד בני בחיל כו' עיסה כו'. עי' לח"מ ועי' בתס' ריפה בשמורה בשמייחב מיקר בוחמו לרוחים מלא בחיל בכסא לאוכל כלבים יהא

ע"ו בגיבה אבל כל שאפשר לרוחים ע"ו לגבילה מיקר דעתו לרוחים, ולפי שבכרת הר"ח שהבינה הא"ש הי"ו בגא"ה לק"מ דמה"ל גם נפם בהפה בחמת. ובזה יובן מי הגמ' בהא דתמני בחיל ואפשר לפיוסן בגבילה ולהתקרבא דאמר בגון דא"ל גבילה תשוב דתליא בחלגתא דחכמי.

הלכה טו לכל שצריך הגוף וכו'. גרסינן בירושלמי עלה דקר מתני' והוא שיהיה לחיים על דעתא דב"ש ואין מתים שבתה מהן, וכיון לא הנים בכל דבריה מין הבעשה שבתה לרבינו פה ול"ל בשבת מפקר ומתיר לה לרבינו לבתה דתלמודא דבבלי בלינו עם הירושלמי מקושיא שהקשה בם אם"ר לבבה דס"ל בפ"ק דבילה דל"פ בחתוך היולך ירחים מתני' וב"ה מחיבין ומ"ל בחס"ו מ"ם בשם הרמב"ן דב"מ מ"ל מחוך ומיהו בלעדך הגוף ולא מלינ שם אלא בשלא לעדך הגוף מצל"ב בשותם שלת מדבה ובחוליא לה הקבן אע"ג דהוא ל"ק מ"מ אינו עדך הגוף ובזה לא אלינ הר"ן ודבינו כ"ל

בדוב ומ"ם בס ש"ו אם בשנוים די"ל דבבלי וירושלמי לא אלינו אלהדדי ע"ש:

הלכה יח כך המולד אסור. עמ"ש בזה בע"ר ריש ביצה.

הלכה ב וכל דבר שלא"ת כו'. גרסינן בגמ' דף ז' אמר ר"מ בריה דר"ל בדק בקיסם מוקרות בידוש דחתקולל אלילרו אמ"נ בבדק רעיו"ם אינר לא בדק יפה ואמ"נ דבדק יפה אינר ניחא דוכא ואחרה ומתרחת ומביאו בהלכות ובהב"ה דמ"ם ומהא מבמע דחכולו בדשון ר בדרבון מזלינן בהר הוכח מהנו בהלה אחחיק מיסורא. ותוכן בוחת הר"ן מבוס דזה הוא מילתה דל"ם והוי כתו מיעוצא ולבך חקלין אפילו בדשל"מ אבל לדברי רבינו פה נראה בדשל"ח בחחילו בכ"מ ובוכר רבינו דלר"ל דאיר כל דשל"מ ל"כ אפי' בשלוף אלבים כיון דיש לו איזר בשלם מחחירין בכ"מ ומ"כ גם דיש דר"מ ליתה נדידן ומע ה לא הנים בשבת הוא לא בדין, אם בשבת לעיתים מחה מל רבינו. שוב מלאתי בגם הגלמ"ח בתס' ביצה מחה לזה ובהלמי ועי' בפ"ד הל' כ"ד בהה"מ מ"ם בשם הרשב"ל וכן הן הדבריה שבתבתי

הלכה כב כיוצ וכו'. עי' בהגה"מ בחיבה מת דבכו הגמ' בגדול לו גם בגמל

ועי' ש"ע מ"ה כו' מקבל"ה בעיר ע' ובה"מ שם מ"ם דגמל חייב בקבורה

ועי' בפ' בינה לעתים שבשע עליו:

פרק ב הלכה א אפרות שנלה ביו"ט וכו'. והיינו כרב ור"י חולק ומחיר ובינ"ם אע"ג דתיגא שהיה דרב הא תניא מני שוחיה דר"י. ולפבבר לי לומר דלכאורה נוף סברת ר"י שחיר העשה הוחיל ותיתר עלאו בהחיבה וכיבים"ה הוחיל ומחיר עלמו בלידתו לחיות בשרם ויה אלא הוה לכמי לידתו אף מוקבה החיר מ"מ בלידתו דמינו דאיתקן לבא מיתקן מינו לבא ועכשו זה קשה לבנין לפי כשהו ועד"ז ע"ש ניבסת רש"י בחס' שבת דף ק"מ איתה בל קבן וחת מיה לבלבים והבן חחבינן חת הבגיבה לפני הבלבים וכ"מ עלד הוא וחת מיה לא בהיה בהרוח וכו' אלא כיון דבכי מוכחיהבו דעביה עלוה ב"כ כיון דהוכחיהבו בכבי דבהיה עלוה ובהב בחיבוחי בבבב"ם בס יש מבבים בהא בחחבינן בים בינה לו בהבעולת הבוחדת ב"ב אלר הוא ואתי קבשא הא כיון דאורחא הבי דעביה בו, ר"ל לדברי רב"י דהבם כיון דאגיבא בחתה בבולה בחמה וכיון דאתה לאורה חיבו ביי אשרים ע"ב, ולבי בבבת רש"י בם בחבוחה ר"ל אלא הוי חיולה כיון דאורחא בהבי דבבר ידוע ומי יבוכה הבחבעולת על הבבים שיבוא אחבבה אבבבה ע"ב ל"ל בפי בבבת הר"י כיון שיבא אחבבה הבבילה ובבייה הבורה אבבה אבבה בהבה הוחה בם בן אסור אלא בחיבו דוחה לבילה דבינה הוא מבוף הבבעולת בחחד אבבבה ובייב לוחר הבדים הבל בהר הבעיבר אבל הבבבות שיבא אבבילה ובעבה בבבה לבעבה לבוחה ניחר בבחיבה ר"י בבבת לוחר דבבבה בהר הבבילה אבבבה אם אין בבבת אבבבה אבבבה בהר ומדבקת בבבבי הם"י אבבבר בבוח בבבבי לבבבבי, ובעין בחי' רשב"ל אם בבבבה הבבי אלבבבה בבת חיבו בבי אבבבר בבבבי ר"ל ולא ב"ל לאלבוחה דיבן בבבבה ו בבל דאורחא בבבי דבבבה בבבבה הבבבה בבבבבי בבבבבי בבבבבי

דיחוים הגמ' מהלכתא ומתמ' נזה כפ"י מס' שבת דף י"ח ע"ח ד"ה לא מ"ד ומ"מ מ"מ בתחתי דבים בתחתה ב"ר :

הערה יב ויש נוסחאות כו' . להסכיר סברת נוסחא זאת י"ל ע"פ גירסת רש"י שבגמרא בהלי מ' כל מידי דלורתא בהכי דעתיה עליה ופ"פ נוסחא זו בתמיה מוחר מה"מ מפ"מ שם בתחלה ולא האמיכה ולא הזמיכה לבקה בני דמחיה דקניהו ולא נמי סברא זו מ מקום לומר כיון דהכיר כבלים מע"ב דעשנו בחר כהי מחלוק בכו מרחה פנני כלים כיון דלורתא בהכי דעתיה עליה , ומי' הכ"מ פפין מבחה ז' שיקרים וכמ"ש

עוד דמקיר בני' מלמעה כדמפיק בחי' בשב"מ שם :

הלכה יח כ"ז שהוא חם . מי' חוס' ביצה דף מ' ד"ה אמר ר"י דמפיש ר"מ בהחי

מלד מודה דהוי כמו מיח בעיבה . ולקח ל"ד דהא גם בחמרקת אסר מחר

בשמדיון חם , ומ"ד רבינו פה י"ל מעם אחר דמודה בו ר"מ דמעיקרא עקרא אם

הבשמיל אסר . ומה שדחקו לרו לומר כן מלה חוס בחוס כ' בשבת י"ם ע"ב דרב

דס"ל שבח קי"ם ע"פ בחוקה לבלבל כל"ם היינו חפיל בדבר דלא שיך פכילה אלא

אבוגל ולא כמ"ם בחל"ר דחוקה בחיני דשיך מכילה בבלבול מוכר רב דים לחמיר

בלכילה חמ"ב בחיני דלא מיקרי לא שיך אלא מלבול והחוס' לעמעיהו מאו ולדברי החוס' יש

רמיה דאל"כ מאי חידוש רב על הבריחמ"ל אלא דקמ"ל דגם ר"ם מודה ומי' ביצה דף

ל"ג ע"ם בכמ"ש ולפ"ד ניחם לדברי מרבינ"ם שם וחם בא"ד מביאו החוס' בשם ירושלמי

דבדיעבד מכשיר בכחמיה בי"ם ורבינו פה לא מחלק בכבי ומי' פר"ח סי' תלת . ומלבה לפמ"ם שדחק עצמו מכחבים"ם לומר כחיבו מקום שמחמת יו"ם ולפי אחריב דלא

ירושלמי מספר לומר דגמרא מיירי בדיעבד ומ"ל לרבינו דבבלי מולק בזה עם

ירושלמי :

פרק ג הלכה ב ומחבר דחם וכו' . ומפחת מקום דמפלגל מרחא יפיבים , ומלבה

דלם לקח מדם ביום אפר שלינו מוכן ע"י שבחה לא בחיה מופן

מיסה כיון שהמלקה ביום ובאפי לבחיה בכ"ח מלי מרוה מוחר לבחוח בזה המבר

לח המחבוחה מבלה בספק מיה ספק בהמה המבוחר בח"ם לחפיל לם בבר יבמ

ביום בחוקן שבחבני ל"ב לחבר לבחוח בו מקום שיבחה הרוחם לבחיר מלבו אלא יבא

הרוחה בזה בא ליחו בשונב כ"ם יבחר בזה כוח חיה ולפי ובזה מחולן קבחים הלח"ם

ומי' ב"ך ח"ר מי' כ"ח :

הלכה ג הבחוחב בבחה ב"ם וכו' . מי' כיחב בל"מ ח"ם לם רבינו מחרבם כן ל"ב קבחים

החוס' בבבוחה כ"ד ד"ה וחיינו בחלרבם דלחבם לא קחבבי ליה לחבן בבחר .

ובחמח לייבב קבחים החוס' י"ל דבבבוחה נקח הבחבחיא ב"ם מקום דלי הוה בחבבחיא ליה

בבי בחר ר"ם דבינ"ם לין בלן בספק דולפי מוחר מקום דבח"ם מבל"ב בבי בחר

מבחקבא ליה מקום ד"ל דבח"ם לא הוחר כ"ח בבבח מקום דבלבחה מחבבח לחרבם

הוה ומ"ם ילפינן מבבח מחבבח ב"ב בחלר לחרבים ל"ל דבבח"ם חבר דבח מחר מעבחה

ספק בבלבחה דבח"ם בבחר לחרבים לחבר בב"ר ובח"ם החוס' בחבח בבח דף ק"ח ע"ב

ד"ה חלמוד וכו' ולב"ע בבי בבח בם ל"ר דס"ל דבח"ם לחבר חיב מלא מלבבן ובח"ם

בבר"ם בבי בחר לחרבים לחר"ם בבי בבר"ר ומי' בחבב בחלרבים ל"ר יש בו חיבר מחבבן ובח"ם

מבבי ליה בי"ם ובבבוחה נקח הבי . אחבם בעיבר חיבוב דבבי החוס' בח"ם בם מחיבה

מחבילה דבבריבם לבחר דבבריבם , ובבבר הבלבחי בזה בחבבר ב"ר בחבר :

ע"ם ד"ה ולא מקבלבין ולבחה"ם בח שלה בבחר רבינו בל בבן קחבו מבחם :

הלכה ח והלם מבחה חיבה . מי' הבבח הבלבח"ד ובח"ם בבינ מחבל' בבבח ב"ר.

ובח"ם ובין בבבה דוחה ל"ם ובבבה יש לדבקיב דבבי"ם מהל' בבחלי בחוקבבין

הל' ה' בחב רבינ בין לבין בחרבין קבבים בי"ם ולא בחב בוח בבבח בחב"ם בבא ובין אם

דבבו לבחלר , ובח"ם לי דבח"ם מהל' חחידין בחב רבינו דבבא דבבא לבבי בבבח בבבבח.

ול"ל לייבב דבבי רבינו דבבה לבל הבבחבחים לבחרבים בבח' בבבח בבבבח ולבחבא

דבי חוקבה בוקר אי לבריחבח ומבבבא דבוא לבבו יבבה לבח לבל הלבחוחים בח

עבר ע"ר הבבף בח הקבבים חיבו עובר ב"ם בלבח הבא מבלל בבבה מבח"ב לבחיב

דל"ם דיו"ם עבבה ול"ם הוא ח"ב לבחבח הבי"ב"ם בוף חלין וז"ם ע"ם דבל"ם מבחה

ח"ב בב בל"ם חיבו עובר ב"ם בבבבה מבח"ב לי לא בחבבי בבחבח ב"ב בל"ם

עובר בבבבה בל"ם , ובח"ם לבח"ם בח"ם בבבבבח בבבבבח בבבבבח בבבבבח בבבבבח

לא בבבי' הבבחבה מבח"ב בל"ם ובב"ם חח בח יש בחן בבבבה בל"ם ולא בל"ם לי לא בחבי'

בבחבחח הבי"ם יש לבחבבד הבחבבה מבח"ב לבחבבן בח"ד בחן בחן ב"ם לי חיבר בבבבה

לא בבין לבחבבד הבחבבה . והבה החוס' בחב בבבבח דף כ"ד ע"ב ד"ה לבי בחבי לא

חבבבן הבחבבה בבא יבול לבחבחה בבבבח בבבבבח בי' ולבחבר בי"ם בבבבבה בבבבבבה בי' ובי"ל

בחבר לבי בבבבן לבבבבבן בבבבבבן בבבבבבן בבבבבבן בבבבבבן בבבבבבן בבבבבבן בבבבבבן

בבבבבבן ב

ודלי יו"ט מכ"ח דמלי כוי מצל"כ לפעמים דר"ח מסתבר יותר סברת רבינו ומ"כ רבא וכ"ם בהם מנוני מלב ס"כ מאוד ר"ל מעמעמה לחבמה מוס הקבה לא רמח לנו כמהבר' דיש מוחן ומקנה להנים ע"מ מיו"ם מ"ה הבעים הוא אלא יאמרו וכו' מ"כ סברת רבינו ס"ם. וכמה מיוסב קבים הר"ן על רבינו שבתה ולין דברי רבינו מבוארין דבבא לאמר לחך דיש מסתברת לדיבדיה הוא לאמר ומפ"ש דנקי בקביעת דירתם, ומן המאור מיוסב דהתלי לעיסם רבא מוהה רבינו לאין לנו להמחיר ורבינו פסק כר"א. ומלתה לי לאוס לדברי רבינו מהך דרבא עשאל הקבה מפני מה נקום רבא דיש בסיבוכי הבסילין ולא נקם עיבוני תיגרות ומפ"ש מ"ו הן הן הדברים שבהבת דרבא נוסבא לא קאמר דינו אלא בע"ח מפוס לדבדיה בם ביו"ם יכול להגיה מצד הדין ומפ"ם ומפ"ם כזה בס"ו ר"ש יו"ם ד"ה מיט:

הלכה יב ביוצא בו וכו'. פר"ם הה"מ בשם בעל המיסור ומסתבר מעמיה לדידן דבקיאין בקביעת דירתם ויוס הבאשון הוא מה"ח מצל"כ בזמן שהיו ב"ד מקבלין ע"מ בקביעה ומסבר דבבא כ"מ מודו אפילו לתבאל"ד שבבל"ר ד"ד מבוס סברת שבוס קרובה ומי' בבכי יוסף ס"מ מי' מקב"ב שבתה בשם הבדב"ז בתשובה מי' מקל"ח מיני שיטה ומיהי בבר אבם אבם יבשלום ביום שחיבתם מיום יפים לאכילה כתו הבתמים מאמצעו מוחר לשותבן בבשלום לאכול ביום ולאכון בלילה ביום ד"ה ומל בעבל"ח מ"ג מי' רמ"ד

הלכה טו ולכיך אמי לומר וכו' מי' מה שהקבה הר"ן על דברי רבינו מבינה הב"י מי' מקב"ח הגינה כב' י' מ"ם רבינו אלה מבשו לה' בחומדיכם ומכלל שקריבין בהבל והוא מהבגמ' רמ"ב דחמורה ומשבש מזה מדאלמדיך קבא לחמיר ומהקריב בהה"ר דמלאכת חה"מ מה"מ ומי' בגל"ח ביצה דף כ' ומפ"ם בס"ד שם:

הלכה ב נא ידלה ויקבה וכו'. בפמ"ם בזה בבע"ר רמ"ק ד"ה וחכמים מהיבין בחליבות.

הלכה ג סוכך אדם לבם מן ומיו' בתמרה בזמן בפסר בנם הבוכו הוא דבר אבוד ובכלל לפי המקום ובחמן ומי' ביבב"ח שבתה על רבינו שיח הוא מדבר בהבוטות שיוח ומי' בפ"ע מו"ח מי' מקל"ח

הלכה יג מבוזה מחלב לבבה. מי' מבוזה בירושלמי פ"ק דמ"ק אבל מן הבירוסין אסור. ומ"ש ב"י מ"ח מי' מקב"ח ויש מי שבתה דהלמודא דיבן חולק ובוכר אף מן הבירוסין מחיר ומי' בבכי יוסף בס מה"ם בפ"ד שם

הלכה כ מותר ליטול שבה. בירושלמי ריש מ"מ נרסי' שבה בבמילה שברים לבל דבר. ובבן"ח הבקה על הרמ"ח מו"ח מי' מקל"ב דבשבה מחיר ובלאמרים אוסר ע"ם. ומ"ם הה"מ דבמועד מקילין בכל גוונא והרב הבאמן מבר"ח ווילגא המה בלוי דבבי כתב רבינו ס"ו מבל' אבל דאסור בבבה אלא מ"ב מ"ל ע"ב דבהה"ח בעינן מעבבה אבילה ס"ם. ולי נראה דבבא בגמ' מחיבלן דף מ"ו ומה בקבו מתנו שבה הבינ לבם ובשולה אמר לף בקבו מתנו שבה הבינ לבם אמר ר"ל ובשבה הבשבבה, וי"ל אלך אמר אילו בקבו שבה הבינ מגא ידמו ומ"כ דבבבה אבוה הבא דחוהר מבילו בהלך ז' ובייש בשבה הבשבבה דאמ"ר דבהלך ז' אסור גם בשבה הבשבבה אבי יש מקום שוב לשבה דאמ"ר בהבינו ומי' בתוס' שם ד"ה בקבו דוקא חוק ז' ובדברי הבינב"ח לא מבשבו בבי דמבינ בלבבים חוק ז' ע"ם בהוסבות ד"ה בנבטבבה ומ"כ רב דאמר שבה בגמילה לבבים בת"ד דלא שלו ובידו הבינב לבם הבינו בשום בבבה בבוה בבשבה הבשבבה לא אסרו אבילו הוק ז' ומ"ד בשלו ובהבינ ז"ל דב"ל דאמר ז' בבבה הינה והך ז' אבבר דאסור ובבינו אמ"ב דבהב בתבל דאסור בבשבה הבינו בלין מבבבה אבל בחבבבה לא לבינ לאמבוינן בב"ד דלא שלו ובמילה בבמב מה דבהב בהב"ח דשוהר ב"ב מיינבי אבילו בתוא מבבב ולבי"ר מיוסב דעה הה"מ ולא בעלם ממנו דבבי בבינו המבוהבים ומי' בב"ר.

פרק ח הלכה ב כדי לאכול במועד כ' הריבב"ל מ' שבומדים רשיינ לאבילה לאבור מדלין להבקוהן ולא סוף דבר שה מבם בבינ לאכלן דבל"ב בבינם ע"ם. וב"מ בלא בנמ' דף י"ב בל"ב דבבא דבבי לאיבד ולמילה ומי'

בב"ע מ"ח הקל"ג ס"ד ומ"ם בה בבי"ר רמ"ק דמ"ר

הלכה ו ואם היה עוהה סוחרו וכו'. ובחב בהגה"ם בירושלמי מבבים דהחירו סוכן מסוס מחילבן והא דלא חבינ ליה בחס' ביצה בהדי הבר נ' דהחירו סוכן מסוס מחילבן מסוס דלא הבינ אלא הבר דאיבי ביו"ם ולא בחה"מ וכו'. ואין בבירי קבבן מ"ק דף כ' ע"ב ד"ה החירו ול"ע עיבר בס"ם ומ"ר בי"ד סי' רס"ז דבולא לא מבב ס"ם חיבא דאין הבבבה עבוה ואיבא מיקום לבעוה ע"ם והי' רבבבה חיוה ידעם וק"ל.

הלכה בא ומוציאין מוכבין להבעולים וכו'. מי' הה"מ וכ"מ ובירושלמי ספחים פ"ם מקום שהגו ובמ"י שם

הלכות חמץ ומצה

פרק א הלכה א ומחמד הרחבה ומוחה מי' מ"ם בפ"ו מהל' יסודי התורה בחה דבמשבע בחה. אולין דף ק"ב אמ"ר בחמלמת שחייב בבלל אבילה ס"ם בשחייב אבל בבבה דלמו מילי דבחייב לחו בבלל אבילה הוא ומעבריך עפם. ובח"ח בבנן בס"ם לעיל מבום דבוי אלא בדבר הלחן ובבבר שנם בחוס' ספחים דף כ"א ד"ה כ"מ בחה דבקיים לבו מ"כ יהיה הבהה מחבן בבפם בבבה מבקין הלחידים אמתי לה חירבו מדאלמדינן בפם לדבוה חה הבוהה ולבי בבבה מ"ם מיוסב דבפם מינבריך לבחבה ולא בוי בדבר לומר בפילבן, ובוה אחבר לומר ע"ם ר"ם בהוס' בחלין ד"ה חב לבינ"ע ס"ב נפם דבבי חב בחי לדבבה אחבינה ה"ב נם בחבן ר"ל בן

הלכה ב בחבן בפחם וכו'. אמ"ם בפ"ר בבוגיא. ומ"ם בבינ"ע דבבקיה ר"ל דבבה

רבינו דאסיל לבלבים בל בבבר אבור לינן בחבן נם ר"ל בשום רבבינו בל"ל

דבבה דלא יאבל מיבה מבבינ ה"ם בבינאבר בהל' ז' מ"ב הה"ם ב' רבינ דבבה בחקיה ר"ל

דגם בהגה אחבר ה"ם ובבאר לאיבורי בגחה נ"ם לי אבור מה"ם לבבם בח"ם אם יבאי' מבל דבבי חלב, ס"ל ר"ל מבום דמה"ר בדבבי' מלך אלך יבא בדבדים ריה"נ דף כ"ב

מ"ם אם אבינ בבבלמא קיי"ל בר"ל בבא מבמרבי לחבבה לבל דבבי' ב בבריב:

הלכה ג אלא"ב בבבבבה בבבבבה.

בבבבה בל בבבבה שבבבבר יבבבל לאבוה בה בוי חבן בל יבבבל ולבבר לבולם ס"ם בבבבה. בבה בבר"ן בחבם ר"ם בבבבה בבבבבה בבבבבה בב

כמורם מלא מרגלית וכו' אם אמר נשיא"כ כלך מלא יפות פרומאו מרומה והוא גנד הסוגים דמ"מ ומתך אמנו של סוגים דקדקונן ל"ב נני כמי מרכיה דקדקים בארחאה דמכאה מ"מ ובמעם מקום דמאה מקום מקום דמתכמת מיתה ליה מעיקרא ומכאן אם דמזה יש לגמוד בחתר מעכה מחמת מרום לבטל המנו בע"מ קודם אם ומחר אם מכר ובטל מנו דמוכר בהנאה מלא"ב ליכון לגבר והיינו דס"ל דחמן מעבר מחמתן ליטמל שין מג"ת ס' מ"מ ודבנא לא מ"ל כן כנ"ל. ויש עוד מקום לחלק בין מנוף לאדרה לבמריה שין בי"ח ס' מ' מ"ל מ"ל ס"ק ה' ודו"ק:

הלכה יח אם עד מלא מכר המחמה. שין הכ"מ ושין בתו"מ מבחר להלק בין מכירות לבמריה דבמכירות מכר מסרה מפחה מ"מ מלוחה בעמחה ומחה"מ בתו"מ פ"ב:

ופמחים בלבם כ':

פרק ג הלכה א עד מחילת שמה שבתים. שין כ"מ פמ"ג נפי' דברי רבינו פה וכמ"ש מ' מ"ל מ"ד:

הלכה ב ואם מחלר מן החמן אחר ל"מ ובו'. ובמוד מי' מ"ל דכבר אם מחלר אחר שמה ס' דבמקום ה' כין מבוטר בהנאה לא כי מוקמה ובכל"מ כבר דע"מ הוא בדברי רבינו ומ"ל אחר שמה ה' ובכ"ל. כתב בשם הרינ"ש דדבר המבטל בתחילה ל"ב מוקמה הוא. ומיקר י"ל כמ"ש מחלר"ל דרבינו מיירי בוכה דמיינו בלי מחלר בשמה דמל"ב קמה הא יכול עמר לעכ"ם פרות ומלו ומיו מבטל המוקמה כלל ולא בא רבינו

מלא נתמוטיק דאסור לעברו ולזרוחו לגוחו מקום מרחמ ומיון ל"מ:

הלכה ד ובריך לבורכה ע"מ ובו'. שין כ"מ. ומלמה לי דבינו בקש מלה ליהנות מקום דלמה מל מכח בחמר בחמר ימי הבטנו מן מחמר לחמוח מקום לשורמם ביחד כגון מבחרחה עד מחילת שמה ה' כדאמרינן בגמ' דף מין ע"ב מחלוקת בי' מכל בי' ל"ה שנרשן ואסור מי דבמלה לבחרמה לבהמה עד מחלת שמה ה' ולשרמם ביחד מכל מ"מ בהנאה לבריך לשורמו בע"מ ל"מ בבוס מקום לשורמם יחד ומיון בגמ' ס"ק דמכחרם מחלת הוכחה לדבריהו ומכח מיהב ל"כ קמיים מלמ"מ לדמה בבמרם רבינו מין זה דבמקן

אמר רבלי לשורמן ביחד בדי"ק:

הלכה ה לא בדק לא י"ד ובו'. פמ"ם בזה בע"י עלה דהך מחני':

הלכה ה מין כל"י מה"ק לו"ם סימן כ' ונמנגל עוז ודוק בדבריו. ויל"ל בזה פמרת רש"י דבמחמים דף ד' ידאה מדברי רש"י דשורמ על ב"י מב"ם ולמעלה ובמחמים

דף ס"ב בחמר' מחמת מדבריו דמ"מ בב"י בכ"מ כמ"ם המיו"ם בם מין בם:

שם בחמר עלין כלי. כתב הכ"מ דמחמת מדברי רבינו מחלו בב נבלי"ל ד' מי מכרם מיבה ובו' והיינו לבטר מיד ולא מקום לבמה בבריחה אחר בבא ואחר ד"מ דמיהם ובמ"ל ד"מ ולא בבמה מיד גם בלא ביטול והמחמם כמ"ם כין לחיה מבבינו מלא מחום מחמרו מכמים ולבמה לבטרו ומכמים מחשבו הבוב לחום ס"ם ומבבלא ז מכר בחמם מבבם בחנינא דל"ב דף ד' ס"ם ולפ"ד בלה לחבלו מהחמן מיבה בחמם ל"ב לין לבטרו בי"מ ולא בכ"מ בבי יוסף בחם חמורם ל"ה ובא חמחמ מדברי רבינו דמ"מ מה ג"ב ליה מבטרו

ומיון בל"ה מי' מה":

הלכה יא כיצד ביטול חמן שלשו וכו'. ומיון הכ"מ ולא מיהא ליה לרבינו בהלכתה

המחם מדבחם לן מבן מחחיה דבריהם בע"ב דמחרבה לבבו בחבו חבמם לבה דלשון

בחמה מלמו ואם מיהא ל"י דחמן לין כיבר לבמרו מבמ"ל לדיון דקי"ל כ"ם דחמן

לחמ"ן מיבר כדיבם בבמרם דף כ"ם חמן ב"ב מבבר מלו המחמה מיבר וכ"ל ומחמה

דבבמרם דמר לה נבי הלבבה דדיבה מדיב מבחמה דבמרבר כדמחמה בחמם מיב מיב בב

מיבן ומיב מלמה לבי מה דבבריבן בינולמי ב"ב דבבמרם רבי מיבר מבבינו מלבר מבבינם

דבר מבחה בלא ילמה ול"י ומי' הכ"מ דמלמ מבבינו מחמם מבבבבמה ז יהיה בחמן

בבל ילמה ומיבו בבריבה דלי בבבבריה לא בבבבלה לא מבל ליב מדיון הוא בבמלה ולבשם

ובחמה מחמם דבבי כב"י ס"ל ולא מחמחמה מלא דילוף מחלבינו. ומחמבר לומר

דבבינו מבבם דבבי בחבמים ס"ל ומלא מבבינו מובב דיבקר מבבו בבריבה לבל בם

בחבר דבבים מבבים בחבה ולא כב"י דס"ל לין ביטול חמן מלא מריבה דלם מבבבו

ב"ל לא מבבים המבה חב הוא המיבם בחמלי' ומבבים מחבים לף מבבר ובלה לבות

ולבי דבקר מבוה מבה"ם בבריבה ולף לבי מיבם מחמו ובא בבבים ס"ב ב' ס"ל לבשן המחמה

דבחמיב ביים ביטול מ"מ לין המבבלן יולא מדיי מחמו בם. ולמ"ד רבינו לא מ"ל

מבבם בבבל דבבלה דבבלה לדיבן דבי"ל בבבבבים דחמן הוא מן המבבבן ומחמן אבר לבל

רבינו מבבר דבם לבבבבן הוא לן המבבבן לבי בלחמה ובא לבשבים לם בבם ב"י מחמם

לבינו מחמם מלבבה לבבבבן הוא לן המבבבן לבי בלחמה ובא לבשבים לם בבם ב"י מחמם

בבבבים בבבבב

נני בחיקם לבל נזה מולה ר"י לבנה דסבנא חיצונה אחילו עכו"ם דלא ממיסה דלא
בני אחיקה וכ"ם בני חמן דאיכא מני סבנא דמיגם דלא בני אחיקה ליה"מ, וא"ם
זה הסיבות לה מולקן הכוח לפרם והחיק ליה לחמוה לפרם כן לישב אחיק הסוס
ד"ה מיסבל לשון מיסבל קלי על הגאון שפחם בחמרי בהד לישנא דוי"ק:

והם"ם כתב כאיה לפסוק כר"י ומוכן דבריו מדמנינו הם"ק שם לאחר המולם נוחות
דלקן יוליכם ליה"מ וחם"ד דר' יוסי סובר דלא בני אחיקה לא אחר לוכיר
כלל אולך ליה"מ הלא הכל לא קף מפרר אל"כ דמרוייהו בני ואוחק אחרוייהו קלי
וכמחמת ליה ח"ש לדחות דהא בכ"מ קל"ל אז"ל לבחילה לחסוי וכלן הכיר ר"י
לשהוק לרוח מסוס זוח"ב אחילו לבחילה בכ"מ הר"ן דף מ"ם בחם' ד"ה מולחה
בחמחמת וע"ש בחוס' שם דף מ"ח ע"ב. וחחבר היה לומר דר"י לא הכיר אלא בריחוק
מקום מיה"מ ומחקום שאינו מגדל לחמחים וא"כ מוכח נדול ליוך לחלחמן לזה הכיר
ר"י לשוחקן לרוח דהיו כדיבוד אל בכל הם קרוב הוא ליה"מ ויש לו בריה לעשות בעניין
אלא יהיה איסור בדבר כלל זה מקרי לבחילה ר"י הכיר בכל ענין ומחמם
בבית הר"ן ולזה מבלר ר"י ומחר שוחק ומרוב לרוח ומחיל לים לחמחוטים אף שבבריה
ניהו אעפ"כ מוחר לשוחקן לרוח ולו הוה אמר אף מפרר לחוחה ה"ל דמיירי דוקא
בריחוק מקום

שם אבל אם בוכחו אם"ם ולחעלה וכו' והם כיבל וכו'. כתב הם"ם זה לחד רביו
אמה שהעלה בכלבות מן בגמ' לפי שיש שבה עניים בכח ובהב רבינו אסור בהעלה
ואין לו חקנה אמנם מדברי הר"ם ולא מהני הולכה אמה ליה"מ וכ"כ אמנ"ח בסר
אמ"ם ולחע"נ דמבחם מדברי הר"ם בחס"ם מחל"ם אל"ם ר' דבריו אל"נ בדבנן
אמרינן בכל איסורים אחקחת דר"ח ולחרבנ"ג ז"ל דהייט דוקא בהבטוחם אבל הכם
עלאם אסור אבילו בבשם ו' בהוא מדבנן ומם"ה לא כתב רבינו אה דין הבטחוחם
אם נחעבר אומו אה מה דיט. מ"ב ז"ל כיון דלאחר"ח הוא איסור תורה ולא מהני הולכת
האמה ליה"מ שוב לא חלבו גם בבשות דבנן וזה גלחה ג"כ ם"ם המג"ל לאסור אח"ב
נבי חפן פשוט דאסור בחבאו ובכם ובם"ג בחס"ם אל דבריו ם"ם ולאסם"ם יש מקום
ליישב דבריו, ולשיטת הטוסקים דס"ל דלא מהני הולכה ליה"מ כ"ם בס"ז פשוט דטוסם
אם דמיו אבל לא בשאר איסורים מ"כ ז"ל דבני ם"ז מה"ם אחר"ג אסור אשוב דם מקנה
בסדיון מבא"כ בשאר איסורים ומאחן דח"ל דגם ם"ז ליש בזיה פדיון ב"כ ז"ל דבני
ם"ז בבכה"ג דמ"כ הוי אל נבוה ואינו מובר ומשיר מריכון ב' קרמי מ"כ ז"ל שפיר דכ"מ
ס"ל בשיטת רבינו ואין להחריך ועמ"ם בס"ה ובו"ר:

הלכה ה ישראל שהרבין וכו'. והראב"ד הביג עי' הם"מ. וכר ן כתב דשיטת הראב"ד
הוחיל ומחוכר מחוגו לא אחריון הוחיל ובהב הב"ח דבר"ם אחר בבסם
מוחר המחן בעבר עליו הבסח אינו אסור אלא אשוב בבשם בבסם וכיון דאינו אל רק מ"ר
הוחיל הוא לא קבנו ם"ם, וכ"ל מדקדוק ליבנא המחר' דנקיים הדין אל אחר בבסח לחה
לא נקיים אחרי אם שובר בב"י בחוך הבסח ולבח"ם מיחבר בהיחדוי הבראבי:

הלכה יב ואח"ם אחין בו בו המחן אלא ר"ם. עי' הם"מ בחחלוקת דחחר ומיחר.
ומ"ם המבחם שיבח רבינו דחוחר ומיחר אינו מוכרח דיש מקום לבבם
דמיירי בחחבבר בבסח וכ"מ מדבסחם הם"מ בסי' חמ"ב לאר דיבא ובסי' חמ"ר הבדים
מחלוקת הטוסקים לענין חחר ומיחר ומ"ם הם"ח אבל מה שבבאר אינו אינו קלישה
גם בחחן בו וכ"ה בס"ם בסי' חמ"ר סעיף ה' ובחב בסו"ר ס"ג סי' ל' בבבר שמלת
לקרינה בבסח בשאר אילחה בלבדו אבל אילו אחיה בחוחו ובלו אל אחיה בחוחו אבר אחרים
ומאחר מעם בשלו הקדיבה ואפשר לחוחו מים ובהיבו הבבר בחחם אלו ואורה לאיסור
מחוח דאחר"ב דבים מבבלים בה הלחה אלא מיהבב רוחה מ"מ לא נחבבל בה אלא
עחרבי אלא אלא מיהבב רוחה אבלן מחן אחם בבלו אלא בבשלו אל אחר אינו אסור בבבלה:

ש"ב כן אבל בחחן דאוסר בחחבו אסור ע"ם בחאריך:

פרק ה הלכה ב שאין מי פירות חחמיצין וכו'. כתב הם"מ ובחבנות ס"ם אין דבר זה

פשוט וכו'. ונראה מדברי הם"מ דבחבנה הראב"ד בחשבון בשאות
בהלכה ח' דשם מיירי במיי קבנות. ולפי דברי הם"מ קבה מאד דבלבו' הרבב"ד בבינו
הבר"ח סי' הם"ב כתב בשם הראב"ד לחחיר מי פירות אלא הוי אינו אינה ודחק
מאד שם בח"מ הראב"ד אין בבל אחרים אין בבוחה לענין דינא ס"ם ואין שיבחו
נבון דאין לה דבבו אל הראב"ד ויחבר הוה לו לאחר דראב"ד אחר מה שבבינו
הרשב"ל. ועי' בחבן יעקב סי' אב"ב שבבח בחחם בחשבון אל דברי הראב"ד בחחבב
דקאי אל מיי קבנות בהלבה ח' אל"ב ירחה דדבח הראב"ד דאורח ודוחן חחן מקבה
הוי ואחבר שבם הרשב"ל הוה אחר בר וכן בלחה מדברי החום' אבחים דף מ' ע"ב
אד"ה רבא וז"ל אם קחח אל אדשים דאין דבבם לבחו לידי חיחחן כל כך ועי' הש"ם
בם מ"ם אין הדברים יוצאין מידי אחחן אל הבריחם הבראה דם"ל לדחח בראב"ד
לאחבר קבנות אלא אבראב חח יעקב חחה חבח' דאבאחים דף ל"ב וקי"ח ע"ם. ולענ"ד
לבחיות לחיה אינבחא אבחים דאבאחים הבריחם אם ריש"ב אוחבר אחרי אחרי אחרים
ויש"ל לדיון בבחיא ז אי אחרים בבחיא אל אבראב חח יעקב חחה חבח' דאבאחים דף ל"ב לא הוי
אחבחח דאוקה דבבם ס"ל דאחיבו אוקה בחה לא הוי אבל אי אחרי' דריב"ל קרוב
לאחחיח אבל לא הוי חחן בחחר ובבם דאחיבו ע"ב אחיבו אוקה לא הוי. ובין דאחבחח
דריב"ל קדים לאחחיח ס"ל ואחיב בבח אל"ב לבבם אוקה אוחבח הוי. ובאל דאחבחיב
אבחיבם קי"ל דאבאל הבבחיל דאחחיח הייבו ע"ם שהיו אחבבבבין אחחו בחחר אוקדם
ואחחבן אחחו ואף דקי"ל דאין אבבבלין בבחל אחבבבבין אחחו בחחר בבבח ס"ם דבינו אבבה
ה' אל"ם ז"ל דז"ל אלא נבי בבחל דהוי החן בחחר אי אחיבבן אבאחח בבבח אל בקלה בחחר
יאבה אבל בחחר דקי"ל בבבבן דלא הוי אלא אוקה ואבבבבן הוא לא אחיבבן לבאח לא
בקלה יאבה וה"ם אלאחחח ס"ם אבאחלו הבבחילה דאבחח ס"ם הבבחב ס"ם דלית דחם
לבא דריב"ל דבבדיה הוי חחן בחחר בחחר לבאח הבבחיל אחיבו בחבבב אוקדם בבל.
אבראבי בלא בבח בב בבבב בבבבב

מקשר עם כל ע' ונלמ"ש לא כבין כן ע"ש ומי כמ"ש כ"י מה"ש כ' ע"ש וכבר כתב מרב נרבי יוסף שמי שמכר כל הפסח לאדם דוקא פחים שנמכרו מעיקר קליבה ולא לא לתמון לבד לא כי שם יוכרלו כלל וסך דנקטם על מכרים לאדם ממלא כרשם מכם כיום שיכרלו מכם :

הלכה ט דגן שנמצא בשדה וכו' מעם לבל דוקא ומכי וכו'. עיין שכ"ג ונכ"מ בשמעתא דקבא קבא ומבמ"ל מ' מכ"ז מהה כזה ולפי שעמו ל"ב רשלי לשמחו גם פירות שלא יבלו. והלמון מ"ו כתב דגם כוונם הכ"מ לכך ס"ם שכתב המ"ם אלא מעום דלמן שעפין ס"ם בינים כתב לפרוף שכרם ז המפסחים לא יחכרנו ועיין בס"ך ומ"ש ר"ל כיומן ס"ד לענין חולעים ב"כ דדשלי לחכור קבא קבא ולדידהו קחיים הסב"ל פלגרם וכבר כעיר בנקה"כ שם. ובלמה דדוקא נני המן מריכין לשברם הכ"מ מעום מומרא דחמן וכן בכ"מ לדיכה מעשה דמרייחא אבל בחדי דכוה דרבנן כגון נני הלבים דבשים בשנים וחשבה דבריה אינה מדרבנן מחיים אסברא ז' ומכלו וכא דלא הוה שם רגם כן נני ר"ל מעום דשם כוה חשבה דמרייחא, ובזה י"ל נ"כ דב' מעמים כיה אלא דחפצה דיי"ל כיה בא לענין מקדם ומוחטהו והכל ביה ושב בא לענין המעמים בחמן והיה אבור כיון דאין כאן אלא אחרונה דרבנן כמ"ם אלמ"ם דכן הוא מיעמא רבינו ומ"כ הסר"ם בחי' חס"ל כמ"ם כמרמב"ם בחיתם המאמה ר"ם כל שאר וכיה מ"ל דבדרבנן לא קפדינן אלמני דלאחר ועיין בעמוד אסר"ם דע"ו ומעמ"כ הדר ביה מעמם מומרא :

נחמן ודלק כי קנמני :

הלכה י דגן שנפל עליו דלף וכו'. מי' הכ"מ ולי מרמה עיקר דרבינו לא היה נורם בגמ' קמא ומ"ל דבקמא שכ"מ אומו הקמח הכבוד בחים לאחר וכמ"ם הרא"ש מגיאלי :

הכ"י חס"ל ובמ"ח אות כ' שם, ומ"ם שם דגם ס"ל מולק הר"ן ל"ש :

הלכה יג כ"ם שלדם שוסק בגגלן וכו'. ול"ה בש"ע מ' חל"ע ועיין בכ"ח שם מה שהביא בשם מכ"ג מיעמר הסכיחה כדי לילך ד' מילין אמילו בעוסק בגגלן והמחיר שם גם בדיבבד ומ"ם בכ"ר :

שם כ"ז אסר לאוכלו ועיין היינון עליו כרם. אמנר לומר מדגקעם רבינו אסור לאוכלו מעמם דאין בו איסור תורה והא דכתב ואין מיינון כרם קאי על בגגא דאמנה דמיינו כרם אם אמיעם קול הוי חלק גמור כמו פירות אבל מגיאר הכ"מ שיעם רבינו וכ"ל מדברי האחרונים שהביאו בשם רבינו דעקשה מדברנן הוא והגלמ"ם ר"ם אלו שנברן כתב דמדברי רבינו מה מעמם המיינון מלקות בעקשה ול"ל בס"ם :

הלכה יט לא אסרה אלא מדרסן. עיין כ"מ ומל"מ מי' מס"ה כתב כיון דמים מומעים בם לא אכפת לן וכמ"ם הס"ם בכל' ז' נני ליתה ע"ם. והבר בגמון מ"ו אמה דאם הי"מ מחיצין בם בחים מומעים היינו בחיצין אלמים כמבואר מי' חל"ג אמה"כ בחורכן ודלא דיש לחמיר ע"כ :

שם לחוך החרוסת וכו'. עיין בבור מי' הס"ד. בסמר שעכ"מ אמה בזה דהא לא כל אלא עקבה והבור ס"ל מי' הס"ב דעקבה מוחר להכהוא ומ"ם בזה בס"י כ"ע ע"ש. ולפסבר לומר דלענין זה ס"ל להמור דבריהן דלמא אתי לאיכל מיינה אבל"ל בעקבה דאינו דאוי לאוי לאכילה כ"ל קלת לא מיין דלמא אתי לאיכל מיינה ואין סברת בעקבה :

הבמר"ם מוכרח :

הלכה כב כלי מחכות וכלי מגנים וכו' וכן הכסיון מרחיקן וכו'. הנה רבינו שיגה כאן הלמון בכלים וכו' כתב שמחלא עליהם מים ומרחיקן ובכסיון כתב בכלי אחר, ידאה מדברי רבינו דס"ל כדעת הר"ן דכלי הלמון הייגו כ"ם שמרחיקם אחילו אינו אחה על האם אלא כ"ז שהיה מולדם בו מקרי כלי הלמון והמדקדק בדברי הר"ן יראה דוקא בכסיונים וזוחיכם אחני הגעלה בכלי הלמון הר"ג אבל דברים שמחמת בכם אחם בכלי הלמון לא אחני הגעלה כזה רק צריך שהיה הוחה על האם אחם ול"ה שיעם רבינו. ומחוך מ"ם יחגאר מדברי הר"ן דכ"ל מקרי כ"ז פיכ מקרי כ"ז בכלו בו ובכמה כי כיכה בחוגים דלילאם מעמם מדברי הר"ן דלא מקרי כ ר כ"ל בכחוב על האם אחם דהייגו בדוד שהאם הלך אחחיו אבל קדירה הנומדת אבל האם כעין אחם מבלים הקדירה לא מקרי כ"ל ול"ל לפי"ז לא יפה עשים כאם שמניחים קדירה גדולה אבל האם ומרחיחין אוחו ומבלים בחוכה, ובכסיון וזוחיכם ולאי אחחני הגעלה אי כמ"ם ועיין בירחמ"אי שכם דף י"ד וק"ע ד"ה אחני ומ"ם שם בס"ו, ובמ"ם מי' חל"ג נני כסיון מגריך קודם הגעלה לשמם בחמחה לא דוקא בס"ם הכ"ח ע"ם שהיה לאיה מקבלות וקדירה דמ"ל בחמחה ואין לדחות לאיה הכ"ח היכא דאמר לאסור מיכה לעיבד דהא כסיון קולי כמ"ם דעת הר"ן ורבינו וכ"ה בה"ג ע"ש :

פרק ו הלכה א ומעוחה כל הלילה. מ"ם בס"ל ס"ח מכ' ק"ם :

הלכה ב בלא מצה יצא. עיין לח"מ שם בירחמ"אי אחרבי דברי רבינו והיא נ"כ חד בירחמ"אי בדשבים. ועיין במרדכי סוף סדר הפסח ומ"ם בסמר בלא מצה לא יצא ס"ם ובל"ל בלא מרור ומרור ומ"ם בזה בס"ה מכ' יסודי הכורה :

הלכה ג אבל מצה בלא כוונה. עיין הה"מ מ"ם בשם י"ם לחלק בין יודע שהוא אסור בסמ"ם המסם ס"ל בלא מ"ם רבינו בחרחם לשיה אחר מד שיאמר לזה אחי כיון שאכשהו שוב שהן אל לבו ומקיים המצה בדעון בס"ל בלא יודע שהוא אסור אין כאן כוונה כלל ס"ל אין חוכת מדברי רבינו דבוכר מצה ס"ל כוונה ויסה כתב בסור מי' חס"ה ס"ל אם הר"מ פוסק דמסלא ל"ל ובלמ"ם בס"ב מכ' שוכר מקבלה בדבריו ובלאה כמ"ם :

הלכה ה אלין א שמורה לשם מצה. ורבינו בחי' המחמי' ס"ן דחלה כתב אלין קרויה לחם ול"ש ועיין בר"ח מי' חל"ד :

שם אבל אין לאין. עיין מ"י ס"ב דאסמרים ד"ה רב סימון בחרחים :

הלכה ח וכן יאפלו כשאבר מי בירוחלים. עיין ע"י שם ד"ה כרי משבר :

הלכה יב מכין אותו מ"ם. עיין מג"ח מי' חל"ד ובר"ח מי' חס"ל ובחס"ו בחרחים דף ס"ם. ועמה רבינו דבמחרחם כאן מה שלא מלינו בס"ם ירבה קלת לשיה לח"מ מחן יעקב בחרחים מי מאמר שבאוכל מלה בחרב אלה אבל מלה אחרים בחרחם אבל מלה אחרים אין בינם ולא הבא אבל מבלל עמה עמה הוא לא אל"ל דבחר רבינו אחרי אחרים אין מה אחרים עיין בינם בל' ס"ם. ורבינו לא הבינו אחרחים בכחרים בלל. ועיין ב"ש מי' ס"ב ובחרר"ח דיש מי שאחרי מיי חרבנים ובחרחים ולא נבלין דברי ובחרר"ח בחב אחרי לא יאבל אחן לאחרים אבל מ' ס"ב בחבחי דיש מקום להבל בזה לאחר על אחרים מבחרי ס"ן שבחרים בחרחים אם לא בחבר לאחרים ולא אחלה לא יאבל אחן לאחרים אבל מ' ס"ב בחבחי דיש מקום להבל בזה לאחר על אחרים מבחרי ס"ן שבחרים בחרחים

ובחר"ך בחרחים מי' ע"ז ועיין בחר"ח בבדי בחרחים חלק ח"ם מי' ד' ובחר"ם בחר"ל בחרחים :

פרק ז הלכה ח מלאיר בחר רבו אינו מחר. פירחם אינו ולחלי לבחר עיין מ"י ל"ח מי' חס"ב ובכ"מ. עיין כ"ם מ"ם בחב"ה דב"ה לשלם

דברי מחחם דגם מלאיר אל אחחם ל"ל בחרבה ובחר ר"ל לשמם דמ"ם בחב"ה דהא בחלאיר אינו ראלי מחל"ב בחלים דברי אינו אחרי ובחר יעקב שם בחר בחרחים אל אחחם בחר"ם ובחר בחרחים אחרים בחרחים לחלאיר אחרחם בחר"ם בר גלון. ומ"ם בחר"ל שבחר בחרחים מחר"ל כל בחרחים ובחר מקרי בחרחים והא בחרחים בחר"ם בחר"ל :

שם ובכחבה ימין שאר בחרבה. ולין חילון בין אינר לאחר כ"ב בחר"ם ובר"ם בחרחים בחר"ם בחר"ל :

הלכה יא בחרחם אחר. ובחר"ם בחב בחרבו דמבחר אבו ובחר בחרחים בחר בחרחים בחר בחרחים ב

יאכל לרעבו אם האכילו כאוכל מ"כ מלבד דין דלמ"ד וכו' יש כאן עוד איסור לאו מפורש ממסכת דקרא דלא יאכל וגו' כל מה שהיה לו אחיו על לא מ"מ מכל מ"מ בשבת דקרא מוזהרים הם להאכיל אחן לאחיהם ומ"מ לא קניין לו לאחוה כ"מ כיני יונתן בהם ר"מ בגיל מ' לאיזונא דמלה וע"מ כיומלמי מ"ל מיוסר קניים הנוס' מכהים הף כ"ג לחזקיה מלינא דריה"ג לכתוב רחמנא לא תאכל אחן ולא לינבי לך וכו' וזוק ולאן מקומו פה לאחיך ונכרת דקיי"ל דמוחים בזה"ז כעכו"ם:

הלכות שופר

פרק א הלכה א וכל הנשמות מצוות ט'. מי' הגהת הרמב"ד. ומ"ם אם תקע בכל יפל לרבותם מנוס דלא מיקרי שופר ולא קרן כדמפרש בירושלמי:

הלכה ב לפני המלך כ'. ומי' ברמב"ם פי"א מה"ל מעבר מני ובהגהת הרמב"ד אם ובמסכת יד דוד. ומה הוא החצוצרות כתב בס"ל פ"ח שהוא על כסף כמבואר בדברי רבינו פ"ד מה"ל כלי המקדש פ"ג. ומע"ם אם דאפריון שבת אם פ"ם ב"מ שופר חצוצרות לפני ב"מ לשופר של ר"ה:

הלכה ג וכן שופר על שלה. כ' הכ"מ כיוון בשהלכה קדם איקה כו'. עיין ברמב"ם כל' מפילה פ"ב ס"ו ויש לחלק בין מצות לקרים ובם יוס מרובה הוא דברי הכ"מ בב"מ:

הלכה ד ויו"ם עצה ולי"ח וכו'. ומה"ם בס"י דבירושלמי סובר דיו"ם שיש אלא ל"ח ולחד מירון בשום' מס' שבת גם בבבלי מיום מחלוקת אחרלמי בזה ולמ"ד דלא כוי כ"ח לי"ח אין קניים מתבטא מקום דלא הוי בעיולמא ומי' בחוי"ם לי בעיון בעיולמא בעשה דבריים. ובזה בהבחי לייבב מפני מה לא אמתניתן כך דיוא גם בשופר ובוגר דשופר לרבותא נקט מקום דשופר מקרי עשה דבריים דיחיד מוציא רבים ע"ם. אלא דב"ע בני מלה אם מחלל אם היו"ם כדי לקיים כמצוה הבא לחד מירון בשום' קיחוני דף ל"ד ד"ה מעבה כפים בפורות עמ"ע דיו"ם ועבה דמלה כפים חייבות ומ"ל הוי עבה דשוה בכל ויחמה לעבה שחיבו ש"ב ומי' בשום' ב"ם דף ל' ע"ם ד"ה ובא אין עבה. ובאמת בהג הרב ס"ה בא"ם סי' חל ד בשם ספר בית מועד מי שאומר אם הגיעו מלה מלה מלכ"ל לרה"ל אין יוצא בה משום מהב"ע ומ"כ ל"ל כמו שהחיבו הקום בקיומין דכלמו אנים עב"ם הא"ל לגמל דמבעמנו לחיבו הך דיגא דאין מחלנין אם היו"ם נגבי מלה וכמי ידענא שופר מקו"ו ומ"ם

הלכה ו לאמר אבב בו. עמ"ם בזה בב"י ד"ה ולדון מעבה אבב:

פרק ב הלכה ב אלהונעים כו'. עי' הגהת הרמב"ד כ' הה"מ המחלוקת הזה הוא מחלוקת הגאים. ובמ' יום הכיפורים ר"ה דף כ"ם ע"א בחב דיש לאמרם אל הכ"מ אלא נמנה מכרא זו הנייה אבר ואחייה נקבה בעתרת דיון ובזה בירושלמי הביאו מרן הב"מ ע"ד מהלכות תרומות דין ט"ו ודבר זה לא נמצא בבבלי רק בירושלמי כדי פי' הרמב"ד שם והרמב"ד שהביא כאן חזיא לעיסתו אבל לעיסת רבים אבל ד"ד שהוא בפסק פ"ם דתולות מיו. גם הה שמילה הה"מ בין אלהונעים אמרו כי"ם קבה שהרי עשה הרמב"ד הוא לפי מיהמו דמ"ל דבירושלמי מ"ל דאלהונעים אבל אלהונעים אחר אבלו לבעל מן התרומה משום לד נקבות אינם בו הרי דאין אחלק בין בי"ם בין בי"ם ע"ם. ובאמת י"ל לפי קושית הרמב"ד על רבינו דהוי דומיא לח"ם אם כן גם לענמו אינו מוציא והא דנקט הרמב"ד בלשון אינו מוציא לא אח מינו ולא אם אם"ם לאו דוקא וכן מוכח מדברי הב"י בא"ח סי' תקפ"ם וע"ז יבה כ' הה"מ ד"ל דל"ד לח"ם דהתם בי"ם הוא הבא"ב כאלהונעים דבי"ם נחשב כ"ם ח"ן ומחמלא דוס לענמו מוציא אם"ב בדבר אחלו בי"ם ס"ם לקיומו מין אחד דאולי חלק עבדות אל זה אינו מזק כ"ב כמו אל הגיבו אמנם קשיתו הרמבמונה ל"ע. ומי' מה אלהונעים בזה בם"ד בם"ב מהל' שבת:

הלכה ו יו"ם אל ר"ם אחל בשבת וכו'. עי' מ"ם בזה ס"ם מהל' מגילה ומחבה הלכה י"ב. ומי' פ"ם בס"ו ר"ם ד' דר"ה:

הלכה ז ושופר לגדול וכו'. מי' מוא לגל הגיע ומיהם מברי כתב בפי' המפרשי ובמאמי שיהיו קרנות לבוהם גדולים כדי שיהיו יודעין לגמח וכו'. ומה מבמב"ם וכן נראה מן הירושלמי אלו מפני מסובר הירושלמי דבקרן הגיע מוסר בשבת דיש הגאה וכו' וכמו שהגיע מגדל עוז אבל אלא הגיע דכי ליכא הגאה חייבים:

פרק ג הלכה ד שיעור הרוחה בשני הקישות וכו'. הרמב"ד הביא מל הגיון שהוא סובר בפי' דשלם יבנות אלמה מופין הן וכן הבינו הר"ן. ומ"ם בה"מ בזה ל"ם, הירון הא' מנסמכת לו שיעור הקישה לעיכר לא הבינה מה יענה נקשים הר"ן כי אין יקבל שאוקה מו ואחי כי בשיהוא אפרה הסמנה שיעור הרוחה בשלם יבנות ומיאמר שהיבנות אלמה מוקין לדעת רבינו אם"ם שבכר אמר הוא לחיבר בשיהוא דברי הרב הן הוא וכו' היה מודה זה אלא אמי אפבר כי הוא חבר שהיבנות הן ס' אלמר הרב שיעור אלמה אבנים הן יבנות אלמרו הרוחה הם ר' אחד מג' אבנים חחזק גחל וגם מיקר חבר הוה לו לשרש שיעור הרוחה ג' יבנות כדי שיהלה הבנר בהרוחה, אף דבר מדברי רבינו בריבוי הירוחה, ונקשים הר"ן אמר לעבר הין הנהחבק לו בהרוחה וכו' ואמר אבנים וכו' ואמר אחר אבנים בריבוי הרוחה וכו' הרי אמי אשוחה בהרוחה ואם זה יוקשו ב"ב דברי הה"מ. עוד היה אמר לעבר אבר הירון קשיות הר"ן בעומרו אינם שיעור ג' אבנים בהרוחה כי שיעור הקשיה הוה אבר וחאי חזק. מ"ם לשון רבינו אינו כמן כי אין אמר שיעור ג' אבנים בהרוחה כי בהרוחה סיחוחה בשנים הוא אלא יבנות הוה ג' מיקון ואם אבר בבריאה לשרש אל"ל שיעור הרוחה בשנים אבנים אבריאה הרוחה בהרוחה הם אבנים ומכמו אבנים ג' אבנים אחר הל"ם ואי' מ"ם

הלכה ו ואמר אמור הם"ן ברבה רבינים וכו'. הלא בריב"ל דס"ל נחמני' דטולל

מלכיות בר"ה אם קדושה הבשם ואינו מוקע אלא כר' עקיבא דאמר ליה אם אינו מוקע בתלכיות לאה הוא מחיבר ובגמ' מקשה רחמנא אמר ליקבע אלא ליתא תקע אחיל ואפשר וכו'. ונלחתא קשה אחר לאה דוקא לאה דוקא ומאפשר לומר דהא אמרי' שם בגמ' לאחר מ"ד דהני אינה אינה כעבד אינה מאמרות אבנה נגרת אחיל ומקשה אלמרות ל' אחיין ומאמר בראשונה נמי אמר הוא דבמיב בדבר ה' אחים ועמן, ומקשה בם' י"ם לאה לא קשיא להמקשה אל מחני' דאמרו בשמרות נגרת אחיל ומקשה בם' ר"ם מיהו. ונראה דהנה אמרי' בגמ' מהוא דף י"ח אחיה רבה דבור קשה ולא"ב ל' אמרות הבה רבים ובראשונה בגמר בדבר ה' הייה קשה לבאמרו מה"ל מן הראשונים ומשמה בר"ה לא היה לנו להחיר אה"ד כלל ומש"ם קשיא ליה להמקשה דבר לא הה לה לחמיר אמר דבראשונה אלא להחיר מה"ד בר"ה ומש"ה אל המחני' לא הוה קשיא ליה דיהא להא דבראשונה אמר הוא רק אל שנתן הבשם זה לאחיות אבנה אחרות בר"ה לא הוה קשיא ליה ומ"ז מיהו לו אחלון אמר בר"ה ר' אחרות ע"ם אבנה אלמרות ומש"ם אחן לחמיר אה"ד כלל ומש"ם קשיא ליה להמקשה דבר לא הה לה לחמיר אמר דבראשונה אלא להחיר מה"ד בר"ה ר' בבבלי

שם ובשעת הרחק לא סגל לא מאר המיתון. שיעת רביע דשל עלב מברכין בשעת הדחק ודעת הראב"ד דאינו מברכין אבל ע"ז לא פליג רביע דלעקם בידיהו כדי שלא משסכה סורת סתרגנו אלא דסברת רביע דאס"ד דלא יוצא בו בשעת הדחק לא חייש מחיתין משום שלא יעקבו המוכר אבל אם לאכסריהו ומה"מ כתב אם אין כאן כ"ל מתרגו המוכר שלא יעקבו המוכר אשכול אס"ה משום סורת מתרגו לגמרי אבל אם אינו מעשבה בו עבירה מי' בשא"ת פנים מפירוש מ"ם מי' קמ"ב:

הלכה ב מתרגו של מרבה. בש"ג כתב בם בשל מרבה בא"ל אין יוצאין. ומי' בכנה"ג מי' מרמ"ם מעלם בזה דהא יש יתור לאכילה לאכילה כמין שם דאמרינן מסק לי ומגמ לאיכול בשם קידושין דף ל"ע ובשאם הדין עם הש"ס דהא רבינו ומסור לא סכילו כלל כך דיכול לבטוחי הדדי וכתב ב"י י"ל מי' רל"ל מי' רל"ל דהכי רבנן דמסקינן לחדדי מ"ל בא"ל הלבות מדינה אבל לא"ל הא"ל מאסור לבטוחי לחדדי וא"כ אינו יוצא בו ע"ם וזוחק עומר משום דבשבע נמוד מוחר יהיה נקרא איתר אכילה:

הלכה ג כיס עקום לאין אסור. בבריתא סוכה דף ל"ב מחר ב"ב לוב בשוף ואם הרבה אירושים ומלאי דמסיק ולדרין בלאינו דמי י"ל דהיינו בשוף ומקום בין מלאתריו ובין מלאתרו מי' ב"י מי' הרמ"ם ובכ' כשות מתרים מסיק דיש לחתיר בין עקום מלאתרו ובין עקום מלאתריו ותגין המיקום הוא בא"ל בכ"ל דבשאין עקום אמת כמו מגל כנב בגל מאומרים:

הלכה ה הדם מי'. מי' בשנה הראב"ד ומי' בם' מהר"י בן לב מאר מ' מי' ק"ו בשמ"ם ובגריאמ"ל יבאו רוב עלו ובמרינו ג' בדי מלין לחין ומאלגו רש"י ומרא"ם בתירוש הדבר ולשיטת הרמ"ם בתי' מיפמיר ג' קיים ודברי הש"ע ל"ש ובבר מאלכתי בזה בש"ו ומי' ב"י מי' הרמ"ם מנהן מתם מל מה מהקשה כאן בכ"מ לאה הבמים רביע דרך בריאמ"ל:

הלכה ו ערבה כו'. מי' הס"ם ולשנא דמסיקין מסיים לשיטת רבינו כיון דקאני נבי הדם דסוכה לאה לי לאחר מו נבי ערבה דהא מו יוצא מ"ו ומ"ל ע:

הלכה ז אם היה מבר מאיסר לו יוצר אסור. לי קשיא הבמה כאיסר אסור יוצר מבאיסר מרין שבא לחדם לא בין כגון אסיס מרוגא לו מסוגא לריך מיאסה יוצר מבאיסר כדי שבוכל לעשות בו עיגול כאיסר כגה"ג מי' הרמ"ם בבגהה ב"י בשם הרדב"ז פ"ם מי' קפ"ד. מחרגו המוכר אחרכב יוצר מל לימולא בלילו מחרגנים אבל מבר"ם לגאיר בהאוכה מי' ק"ו ומה"ם לעיל בשם לבנות:

שם עלתה חזיתם בב' וג' מקומות. מי' כ"ם ומל"מ וכס"ל ל"ר בשם בה"ם מ' לוב בגאל ב' מתני לדיה ל' מאד ל'. ומי' חזיתם כמו לבמעשות. וחה מקוריו חזיתם בלמתרגנין שלא רוב לוחן מים לכם חזיתם כ"ם לאו ביכר מקומם בשבמות ולאו נבוה בשאר מחרגנו וכבריהם והא דעל חומתא אבל חזיתם וכל מימי מרבאה בכ"ם לאו נקבל כ"ם אלא כבמרבאה לבל שלאו כדר אבל מחרגנים שלא שרוב אלו שלא מרלאין חזיתם ליכם נרלאין לעין מחמת דקומן ומיך לבמאכל בו כדי שבאכל נלאה ומגנו בבלאים שלאה דוחה לא שלחמרגנו אלו הדר בלי אם רוחם ולחדם אחר מים לו יוחר לאיים מוכה רוחה ולאו נקבל כ"ם והדר נקבל לחי שבאל בידו וכ"ם לאחרים הבדוחים אומא הר"מ מחרגנים בבמ"ג. ומרבאה מחרגנו מי' חוס מוכה דף ל"ח בהאמן ביאה ושאה ירוק בשבב הבדה מי' מג"ם. ומרבאה מחרגנו מרבאה אבאלה בים ולחרגנו אומבלא אינו מרוה כ"ב. ומי' בשם' מיוחבין בכאל דאחר מחרגנו לבחתין ומיכ"ל דלך מחרגנו לבחתם מחדם ובשמ"ב בחב אחרי מי מיוכל לבקשת מחרגנו אלא והדר מבל מיב גם בחב בשם הרמ"ם בשלון בחחרגנים בחוריים מרוגנים והיודעים מעשים מאחי מלין בגילין בחלאמיו:

הלכה י ולאו מקשה לאחרים מ"ם. אמרה בזה בחריטות בב"י ר"ש ל"ה ל"ה ר"ב רבן:

הלכה יא שוחסין אמנו לוב ומ'. בחב הס"ם אבל הראב"ד בחב ומסתברא לי דבאל דאחרון בשלא לאחרים אלא דבברת רביע דאס"ד אבל בחלאו ולבריהם בו בשבל לאחרים לבחרים בחוסין יוצאין יש בריבה שבריי שבאל אלאחרים שיש יוחרין אלאו לאחר ליחלון ומל דעת כן לאחרים אילבא כל אחד מבן לאחר בו מיהם לאחר בו דין חלוקה בחו דשוחסין אחרון בחלה זה מזה אחם מבחרים לאחר בל מיהם לאחר בם דין חלוקה בחו מבחרים אחרון לוב אחד ומל בקבל יוצאין בו ע"ב. אמנם בחיחתי ריש"ל מה' סוכה דף ל"ד ד"ה חיא מבחר אלא בדברי הראב"ד בחב"ם אם. ויותר ראיה לאחר דמדרש ר"ל דבחרים בחוסין אל שוחסין יוצאין בו דל"ד לאחר דבחם בי אחר לבחר מי מיהם אל בחר לבחר בחרים בחוסין אחרון לוב אחד ומל בקבל יוצאין בו ע"ב. אמנם בחיחתי בבאל אלא ר"ל דבחרים בחוסין אל שוחסין יוצאין בו דל"ד לאחר דבחם בי א

בחמרה ויש לחוש דלא כהרמב"ם . ביחלא מדברינו יש כאן שנא שיטות שיטת הרשב"א דיוצא בחמרון הנוחפין אם לקחו מהחלה נלאת בו משום ברירה ודמי לשוחכין שהרגו בעצמה זה מזה דיוחרין לוכנס לתוך כאן בו דין מעוקר, ולשיטת הריטב"ל דכיון דחתוייב לנאת בכולו כמו בחתרון נ"ל לדברים ולא שייך ברירה ולאו יוצא בחתרון הנוחפין אף אם לקחו מהחלה לכך לנאת בו דהתמם הסלה, ולשיטת הרמב"ם ומטמר אם שהרבה מן בחתרים הסרימו אינו בטוחה הנוחפין אין יוצאין בו אם הם מקפידים דלא שייך ברירה כיון דהקרא אסר לנו וכל האוחרה לא אחי כי אם לרבות שאל דבעא שאולה טולו אלו הרב מעל"כ בטוחות והנה לפ"ש לשיטת הריטב"ל לשיטת קושית הכ"מ ע"כ ל"ל דר"ל אינם ליה כר"ח דאחלו בטול ונוחפין ליכא מעוקר משום ברירה ול"ל דל"ש אינם ליה ברירה כר"ב ומה"ם הריטב"ל דאחילו מאן דאסור בנדרים מודה בטוחה דאל"ל קנין כל דר' יוחנן ליה ברירה בדאמרינן בטחה דוכחה . אמנם אין מזה הכרח דאוכל לומחר דאחלו דאינם ליה ברירה כר"מ גם כאן אמרינן אין ברירה ומה"מ כמו"ח הרשב"ם הל"ל אלא מאן דאינם ליה ברירה בכל דוכחי מהא ובאמת גם אליבא דר"י מינו דם מהעוקת אי ס"ל ברירה ואדרבה מה"ר ר"ל דבר ר"ל כ"ל דהנה דס"ל אליבא דר"י דוכחה מיהא מהנא כ"ש בד' מינים ס"ל דר"י אינם ליה ברירה ואמנם דס"ל אליבא דר"י אין ברירה בחתה בוכחה מהנא בכל דבר דוק והבנה . ועם לפי סברת הריטב"ל מוכח לומר דס"ל לר"י כר"ל דבוכחה שאולה שאולה ומה"ה יליף ק"ו מוכח שאיר דלא קיי"ל בהא כר"י אלא בוכחה שהנא בכל דבר וכ"ע מודים בזה עי' בתוס' שם ד"ה כל דין ט' . כיון דבוגדנו דיבר ר"י לשיטת ר"ל מ"ל ליה הלכתא כוותיה אלא דבוכחה שאולה כשרה ומיוחרך הכ"ן. ובדרוש שמרבי בזה הוא פירוש בעוקת דבחיב אלא מהר דבוכחה ומה דבעינו עלו זה וכו' ובהב ויעשו כל הקהל שוחות וכו' ואחי להם שמחה גדולה פי' משום דבאלא חיודם להם דבוכחה שהנא בכ"ד וכמו שהנינו חכמים לר"י ואמתי לא יליפון ק"ו ונ"ל דבאלא חיודם להם דין זה דבוכחה שאולה כשרה וא"כ מיוחרך הכ"ן ועל ידי זה כל אחד מישראל יוכל לבוא לקיים מצות בוכחה דקדוש שנמר להם מיאלא היה ס"ל דבחלוה שאולה ואיה מקומם שאין להם חלק בבוכחה לא היו יכולים לקיים מצות בוכחה מטל"כ עתה יודעים מזה דבוכחה שאולה כשרה ויעשו כל הקהל שוחות ואחי שמחה גדולה בקיום בחנה . וכ' יאנו לקיים מצותיו בנפש חפצה :

הלכות שקלים

פרק א הלכה א מ"ע מה"ת כו' אין מברכין על מצה ע מצוה דמשולחן נבוה קמ זט . הרשב"א בתשובה סי' ח' ובתשובה להרמ"ן סי' קפ"ם הרד"ק בנה"ב . וכתב הרמב"ן בס' המלחמה אם הבאוב אמם הבל הבים אמנם והבשיר בה ירבה מבל לברם שיהיה שלשות שדי בכך אבל נבי עני לא מבל לברם כן ומם כן שיהיו מנשות ובנבנו בלמו . ולפיהיו לנבל אלבות ולבל מוני הרשות אלא הזכירו אלאו בזה ס"ם . וה"ם רבינו בבל אבנ ומבה לחרות בה אאין ביאם בשנה אחה על כמה מנים :

הלכה ו היה כל אחד עומן בח"ה אלא כו' . עי' ס"ק ירושלמי דף ח' ע"ל ד"ה מן הדא ופ' מוי"ם עלה דאך מאמר :

הלכה ז ונרשין כירושלמי מאי אדם לרבות אמודרים ס"ב כיסבאל ומי' בזה בספר בדרכי יוסף מ"ח מי' אר"מ שהמרוך מאוד בזה . ומי' פ"ם בס"ד ובמרב"ם פ"ג מה' מע"ק ועי' פ"ם בס"ד בלבה ט' . ומ"ם רבינו ובל קמן ט' מי' מה שהאלבתי בזה בס"ד בס"ד רש מקלים ד"ם בל קמן ט' וד"ה הדא דאיתר בשבנים אחי שערות .

הלכה י ואין מחמבמן אם הבהבים . מבנים בשמנה מהם הורשין לנאנמן בל מנחת כהן ט' . ומחבוחם הלשבה היו בתין אחי לחם ט' וחבריים שובריים דבמחנה מרבים מדבר ומם בל זה היו בוחן אוחן בדי אלא יוחא לידי מחלוקת, ד"מ :

פרק ב הלכה ב אמר שלה ואמר חבמה . עי' ירושלמי שקלים דף ה"ב ע"ל פלוגתא דר' ואחמים ורבינו ירמה דבסק בהבמים אמ"נ בקרי"ל בדאוריתא אין ברירה אמ"ם בזה בתרומה בס"י ד"ה ומה"ל .

הלכה ו ומחזיר ומרמין מעוני הלשבה . ומה"ם בזה ירושלמי שקלים דף י"ג ע"ל בס"י דמרגי' ד"ל בלמו שלוחים אי' דברי רבינו ע"ל ניכסא מחוללת מ"ם :

פרק ג הלכה ז ומקלטנות אין מקבלים כו' . וה"מ דס"ל דבשקלים כתו בבנים הכ"מ בבסם הירושלמי הייט דשום דר"מ לבמעמים דשוכר דקלטון הוא ד"ם כדמסמם בבמ"ר מבנה . ועי' כ"מ ובספרי ס"ו

הלכה יא כשיסחבקו מבנה . עי' כ"מ המרבחי בזה בס"י דף ז' ע"ל ד"ה אם הנינא .

ומ"ם הכ"מ לאה מרם רבינו שה"ע י"ל דבל אחר מיה"ג בין שיש לו קבין בנוויה יגא עי' ס"ם מה' מוכ"מ . ומ"ם בכ"מ ובוא מייב לאלם לבנאים שיש לומר אם לא נחבמה וכו' מי' שהנגל מו הנגנב לא הבמרם עדיין לבקל רק שהיה לו מלי שקל מלוין ונגב מו נזל מבמ

הלכה יב המבדים שנים ט' . עי' בס"ה מה' מבוא המוקדשין ה"ו בלח"מ אם מה מנמקבה בדברי רבינו ומי' בזהר ירושלמי פ"ה ס"ל בס"מ ד"ה מוחו :

הלכה טו נמלאו מחנה לחמנה כו' יפלו לנוחלי עולה . עי' כ"מ מה שכחב בבס הר"מ

בבס הירושלמי ומשנך דברי המקבה על רבינו ובאמת נ"ל דסיום דברי הר"מ לא נמנא בירושלמי אלא מ"ב אם אמנה הלאם בחה הוא מחבסרים לה הקיונן ומיהו בא לה בהבמרה אמר ר"י חגאי ב"ד המבסק לה הקיונן הוא מבסק לה בבסולות, ומי' הדבר לבה ולחי יחוש בהבמרה מבסר הנשים אמנם קיומן והו מקרינון לבם בעליהן וכמ"ם המוי"מ בחבמה ז' ס"ו דבקלים ד"ם ומל הקיונן דגם בקרבנות ימיד ביחם הקנם נבוים בלמוים לבקרינון אמ"נ אחין שומדה מל נבו ונזהוה מו מחרינן בנדרים דף ל"ם בבל ביריכון דעה מון מחמוסרי בבדה ומ"ם בחוס' חדשים ויוחר ממבסר לה היו רבמים לבקרינ וקושיה הירושלמי מיבה אלא מחין יקחו בחמנות ומ"ן מבני חגאי ב"ד הוא שיחמו הבמנות המבסק לה הקיונן ובכון אמנן המנות בבבבים הקרינו מבסר הקיונן והחבמה מבלבה . ודברי הרמ"ב שבחבה והבמה לא הבה מינון

פרק ה הלכה ח אבל מקום חכמים היו מתים בתוכו ומפני מפרסיהם מרבינו הי׳.
כלי המדינה בגמ׳ ביום דף ד׳ ע״ב ובמסכת דרשות בפרשת
דברים מ״ט
דרמאי מ״ט מבדיל הרי יומי מפני הטומאה ומפני הכהנים בטהרתם מ״ב.
וכתב כמלא״ם שם לדרון דלמי יום מרבינו מ״ו ובעיקרן בקבעתא דרבנן מ״ב מבדיל
מרמי לכבודן מומאה מבנו לאבריהם ק״ו מרב שם הבטחה ליה ותפיה כיה
מבדיל ובגמ׳ ע״ב מיום הולכם מ״ם הולכם מ״ב בכל הבלה הלבדי מה הכבוד מ״ם מרחיקה
מרבינו מ״ב בעבור דף מ״ו הולכמה מיבר ומבדיל בדרבנן לא מבדיל מ״ב: מפיה דלא
ברב מפי דמבדיל ומקבלה מיבמה מבנו לאבריהם הלא מיום לאלהי דרבנן ומיום ולפי
דמלבון זה מל מרבינו בעבור המבדיל מ״ב מבדיל מרבינו מ״ב מבדיל מרבינו מ״ב
מל מזמנה מ״ם: ולי מרבה הבלה״ם קבה מל ר״ם לף לף מיום לאלהי מ״ם לבה
לא לבבדיל מלא מבלא מ״ב יום כב׳ מבבר במלבבה מי מבטיקה מי מבטבה. ומי׳ בבמה
מקבנה שם כלן המבדיל מרבינו לבבה. הבלה המ״ל לבב מבב ברב מבבה בריבה דרב
מלי מבבה מ״ב מ״ב דמלבי מבבה רמוקה מ״ב מבדיל מל מבבה ומבבה המקבה ביבל״ל
מבל לבבה מ״ם כי מיבי הלבי יומי דבבל״ל קל מבבה ומבב מבבה דמבב לבבדיב
לבבה גם מבבדיב מבבלין בבן בבבה מבבה מ״ב מבבה מ״ב מ״ב לבבה מ״ב מ״ב מ״ב
קל מבב מבבלבן בבבר דבבבה הבלה מבבה מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב
לבבה לבבה מ״ב ב׳ קל מבב מבבה מבבלבן ומה מבבה מבב מבבה מבב מ״ב מ״ב מ״ב
הבל מבי לא בבי לבבה דבבה מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב
מבבלה מבבה מבבה מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב
בבבלה לא מי מיבר מ״ם מ״ב לבב מי מבב בבבה דבבה מבבה מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב מ״ב
בבבלה מבבה מבבה מבבה מבבה מבבה מבבה מבבה מבבה מבבה מבבה מבבה מבבה מבבה
מבב

ז"ל פ"ם לידע שיש שם פעוי רשקון שיהו לידע שיש הוה וסיגה רשעוה מתנים כל כשנעלים ישבוך שמו. וכן פ"ם בפ"נ מהל' תשובה ה"ז וה"ח ע"ש. ונם שם יש שם ימים ב"כ לשון הוה (עם זיח, לדבר מקפוסיפרבן מתנב שיש יתרבע). ולעמ"ד לפסקי מה חל"ל תנר מרוחים מחאה שדי מחה הסתפנו במקומות אין מפסר בחלמוד במלת שם ע"פ הולחה המיה, ולוונמת ר' יעקב אומר לא מן כשם הוא אה זה בני עתר שיהו הא לאין עוקין פיו מן הפעם שיחק לעמה אלא וכו', וכן בני יש תורם חלם אחד אמרו לי פיו הכם לעתר אלוניות אלאים מיו מעשם חרישה, וכן אמר לכם אף המיל לא היה הכם שע"ל ודפה"ח. ועי' הרמב"ם ס' כהר בקרא ויולא מחבר בית בס"ל רפה וי"ו דוילא, וגם בקרא ואם מעם נאמר בעשים כס"ל רפה בלשון ישתעבל, וגם בס' בחקותי בקרא ואם גאל יגאל אם הבזה, ועי' רל"ק בחחילת יהושע:

הלכה ה ומנהו כל ישראל וכו' חון מפ"ב. וכתב הה"מ בשם הרמב"ן בשעיקר הדין כולן שוון וכו'. ונראינו בירושלמי תעניות אחר ריש"ל כל מה שעשה בזה מזר וכל מה שעשה בזה לא מזר וקפלי שה לייבב הקעשיה מפני מה לא קבעו אותו מעניות מי' לפה לא קבעו י"ז בחמוז לעוס בו לילה ויום ע"ז קאמר דבפ"ב לזה אחת מזר בו לבו ביום מעל"ב בי"ז בחמוז לא נעשה לזה אחת מעניים אחר ר' לוי בחיב אמר יעשה אותם האדם ומי בהם וחיון אמור עיניו אל אדם חוזר אלא לאחר מרבעים יום מי' דנם הוא בא לייבב הקעשיה וקאמר מפני שהתעניות מתעם מלוי עיניו אל אדם ותעניה אל לילה ויום אינו מוזר עד מ' יום ומפ"ה לא מקבו להתעניות לילה ויום ב' שבמים בתוך מ' יום. ומכאן סמך לפ"ש בהגהת רש"ם בפ"ח מי' חרפ"ו לקבל בתעניות אחרר בשבת עיונים. ומהדומה מרלוקני בהחבי קדש של הגאון מהר"ז מחרוך ז"ל לקבל בזה אמנם אמר מעניים ומכל לפי רשות מעים:

הלכה ו ובשת אמר פ"ב. כתב הה"מ רבינו לא הבינו הא דבר' מוחרנו לפי שבאמנו בפ"ל מה חל פ"ב כיום ו' פ"ש. ומסור הקל"ל המעיק המתעה אמר רבלה מעום דלא חיפש כמ"ש הרמב"ם בשיטות הנשמה דבר כאמן שהיו מקבלים ע"ש הרבלייה לא מוזר לבטר הבשת בשבוע אחל פ"ב רק ימחי קמי לרבב"ג דס"ל דכל הבשת לאחרינו מסור הוכא הבריו בל"מ ואם לא ס"ל כן ומקבל מיניה לדיקן מס חל פ"ב בשבת דמוזר בה' לבנים מה שמוזר לבנות אחל פ"ב ה"ל המסור קמ"ל המור ולה ב"ב טומת הס"ש מס אות ל"ד. ומה שדחק בלח"מ לייבב לשיטת הרמב"ם מי' הבריאתא דקמיר בה לחדיש חל לחיום בפ"ש מוזר לבנים כמ' לעמ"ל דבבבר רבינו כי הרא לרבב"ג דכל הבנת לאחרינו ב"ב מסור ולא"ב בכל הבנים יש כלן בבוד שבת הס"ה הקילו לבנים בה' מעום בבוד הבנת אבל לבנים בשבוע אחל פ"ב ה"ל דאסור קמ"ל המור ולה ב"ב טומת כ"ש אות ל"ד. ומה שדחק בלח"מ לייבב לשיטת הרמב"ם מי' הבריאתא דקמיר בה לחדיש חל לחיום בפ"ש מוזר לבנים כמ' לעמ"ל דבבבר רבינו כי הרא לרבב"ג דכל הבנת לאחרינו ב"ב מסור ולא"ב בכל הבנים יש כלן בבוד שבת הס"ה הקילו לבנים בה' רבנן כל"ל ולאחרינו הוסר ב' ימים ולילה אחד ומי' הגמרא לדברי רבינו הוא בפ"ל ע"ש.

הלכה יד וכן נזרו אלא לגנן. עי' בטור סי' תק"ם ובב"י שם ובכר המרוץ בגנה"ג שם לייבב דברי רבינו:

הלכות מגילה וחנוכה

פרק א הלכה א וכן מבנלין פ"ח. יש מפרשים שאין ח"ם נדחה אלא של יחיד עי' כל ישיבה שהיא מחייחדת לרב אחד הא של רבים ל"ל ומפני גדולה של ישראל אין מדחים מפני מקרא מגילה וי"ל שאף ח"ם דרבים נדחים מפני מגילה וכן קורין ישיבתו של רבי אליעזר ס"ם דרבים מלד שהיה בלילה לכל העם בעניין המאור ביוסף בירושלים שנתחם בן אלא ס"ב היה ישיבה בלילה לכל העם בעניין המאור וכיוסף דנם ישיבתו של רבי מקרי ח"ם דיחיד וח"ם של כל ישראל בעניין שהיה ביוסף לא שהיה ולא הוצרך לרבינו לבחיתו עי' בלח"מ.

הלכה ג ומצה לקרותה בלילה וכיוסף. ומי אלא קרא המגילה בלילה אם יש לו שעלמין בשם לקרותה ב' שעמים בבוקר כן ופסם בבוקר ברבי יוסף א"ח סי' תרפ"ז דדמי לדין ק"ש דאין לה הלמעין ומוכח בן מתה שבתב הר"ן ריש מגילה דבר הכפרים לא קרו בלילה ולימה דהיו מבליין אלא דאין לה הלמה ועוד דהא עיקר קריאת המגילה בשם הוא ומה"מ יש חלוקו אל רבינו לבבר אמן בם בשם:

הלכה י בן שיר שהלך לבבר. עי' בלח"מ תה שהקשה על רבינו שהשמיט לדיעת דרבא ומי' בשלום מגילה דף ל"ש:

הלכה יג אין קוראין וכו' ויעבירנו ד"ל בפ"ב. הכי אתיבון בנת' אמר רבה הכל חייבים בקריאת המגילה ואין הכל בקיאין בקריאת המגילה. ופ"ש הריטב"ם בשם סוכה ד"ל משנה ב' מה"ה בשאר כל ימים בזה"ל ומ"ש ומה"ם המגילה אמר יעלנו קלי וכו' אבל מבנו הלא בקיאין לא שייך לענין מגילה בכיון שהדבריהם שמיעו בקיאים היום הוא בדבר שבת ע"כ. והבריס אלו מחוברים הבנה אף שיש לעבר בדברי עפמ"ש בס"י הא דמלוד ר"ש מעמיה דרבה בשם שהבקשה ההוס' שם ד"ה ר"י ד"ל דבם ר"י פ"ל בזרה שמא יעבירנה הבא בני שוטר בריבין לעשם זה אלא דמוריתם יעבירנו ד"ל ברב"ב אבל בעמוה דרבנן לא בריל כ"ב ולא שייך שמא יעבירנו ומפ"ה נתן מעם אחר. ס"ב ד"ל דפ"ש הוא בחיו"ם וכ"ל אמרו לא הוה שייך שמא יבר אבל בכי ומלבד שהוא דוחק הוא נגד הגמ' וכ"ע. ומה שהקשה בלחמ"ם על רבינו לחה לא הבינו מעם דר"י דשייך בם בחקבת בפ"ש הפוס' שם. ל"ל דרבינו לא הוה ניחא ליה בחיבון הוס' אלא הוה ס"ל לייבב קושית הוס' על דרך זה דהנה בבא דאחריה בזרה שמא יעבירנו בהבו הוס' בבתה הוכחו ובריש פ' אלוב בבתה ברבי"ש בה"ה דהוה ס"ל שמא יוציאנו ובהוס' שם כתב דדבר הבריה ביוחר נקט ונם יש סיבר בין רבי' לרב"ב. ורבינו נלחה דס"ל דוודאי יש לחוש שמא יוציאו מרב"ר לרב"ר אלא דמשום זה לחודא לא הוה נזרו חכמים כיון דב"ש הרוב יש ריבוה אלא משום דיש לחוש שמא יעבירנו דהוא שכיח ביוחר מה"ה נזרו הכמים, וכ"ש מדברי רבינו ס"ב מבל' שוחר הל' י' כתב שאין מקיעם שוחר דוחה שבת משום שמא יעבירנו ד"ל מו יוציאנו וגנו עלב ומגילה לא נקיט אלא שמא יעבירנו משום דהוא עיקר הבעם ומשום שמא יוציאנו לחוצה לא הוה נזרינ. והכה הוס' בחה' שבת דף ה' ע"ב ד"ה בשלמא וכו' הביאו בשם הירושלמי דלבן עאלי הבריהו לבה מהלך כשוחר דמי לא מבבתה הבבתה ד' אמות כ"ל בקבון והוס' שם כתב דבגמרא דידן פליג בזה דבל ד' אמות הלכתא נמיר. והכה לפי הירושלמי אליבא דב"ש לא שייך נזירה שמא יעבירנו המיהכה מיהו לא לחוש שיקבון ד' אמות בב"ש ואפשר דבבירה ליה לב"ש בחמה דמוקמין בשוחר בשבת ולפ"ז בר לומר דס"ל בר לחמה בב"ש לומר דס"ל בר"ל בר לחמה דיש ס"ל דר"ה וכ"ה שם מסקנת הירושלמי ובעלב אפשר דבלחמה מוקמין בשבת ולא נזרינ בשבת שמא יעבירנו ומשום שמא יוציאנו לחוצ כבר בחבמי דלא בב"ש שם דבל"ש מבוה בבבת לא קרינ משום דבני מבוה אין לבן הגמ' בחבוה וכ"נ שם דבל"ש מבוה בבבת גם ב"ש מ"ל בן ומ"ם ומבני רבה בשום גזירה שמא יעבירנו והיינו דרבה בבבר דב"ל ברב"ר בהלכתא נמיר לה דנם לב"ש נמיר שמא יעבירנו וכ"י בס"ל הלין קורין לה בחמילה בשבת ובהיה קבה ליה לב"ש אבמי לא ידענא שמא"ה קאמר מבני שבוהבם על מבוה ובו' המ"ל לדיון דלא קיי"ל כב"ש בגם לא מוגיא דחלמודא דיון דל"ש הלכתא בגמיר לה מ"ב לא קיי"ל כה דר"י. כ"ל בדרך מיוחד:

פרק ב הלכה א הקורא לה המגילה לחבבה לא יגא. וגנמ' מנה"מ אמר רבא בתעניות אבבר בשבת עיונים. ובמדומה מרלוקני בהחבי קדש של הגאון מהר"ז מחרוך ז"ל לקבל בזה אמנם אמר מעניים ובכל לפי רשות מעים:

הלכה ו ובשת אמר פ"ב. כתב הה"מ רבינו לא הבינו הא דבר' מוחרנו לפי שבאמנו בפ"ל מה חל פ"ב כיום ו' פ"ש. ומסור הקל"ל המעיק המתעה אמר רבלה מעום דלא חיפש כמ"ש הרמב"ם בשיטות הנשמה דבר כאמן שהיו מקבלים ע"ש הרבלייה לא מוזר לבטר הבשת בשבוע אחל פ"ב רק ימחי קמי לרבב"ג דס"ל דכל הבשת לאחרינו מסור הוכא הבריו בל"מ ואם לא ס"ל כן ומקבל מיניה לדיקן מס חל פ"ב בשבת דמוזר בה' לבנים מה שמוזר לבנות אחל פ"ב ה"ל המסור קמ"ל המור ולה ב"ב טומת הס"ש מס אות ל"ד. ומה שדחק בלח"מ לייבב לשיטת הרמב"ם מי' הבריאתא דקמיר בה לחדיש חל לחיום בפ"ש מוזר לבנים כמ' לעמ"ל דבבבר רבינו כי הרא לרבב"ג דכל הבשת לאחרינו ב"ב מסור ולא"ב בכל הבנים יש כלן בבוד שבת הס"ה הקילו לבנים בה' רבנן כל"ל ולאחרינו הוסר ב' ימים ולילה אחד ומי' הגמרא לדברי רבינו הוא בפ"ל ע"ש.

הלכה יד וכן נזרו אלא לגנן. עי' בטור סי' תק"ם ובב"י שם ובכר המרוץ בגנה"ג שם לייבב דברי רבינו:

אמר רבא דהכא נמי בריבה לא חנו לוחלוחא משום דאין כאן חשש גזילה דיאמרו הבריות הא לאין מברכין פיטום בשום דרוכא משברין וזה שמלבן הבגדים הרלב"ד מטל רבינו · ושוד יש מקום לומר ס"ם פ"ם כתב"ם מה' משבר: יין ה' ע"ם שמקר אם לא שבחתם לפבמים מקבלו מכמים דמלי ומפמ"ב לריך לבפרים מרחוב נדולה נ"ב וכיום דיל מוקא אם אומר ל ע"ב משברין כן אלא לאין אם אמרים לו אז אסור מחרוחה נדולה אבל לא בוקה ממנו סחם ומנינו כיוצא בזה דמלי אם מכמבה אבות אסק וכ"ל רש"י בבכורות דף י"ב ע"ב מבאריך · ואבה מהר' דמלי המברין אוא עדום מחמת קחבי יהיה בחיה אופן שיהיה ולא אבחמים מנא בשום הוכחה לחחר בדבה בדמלי אבמת דבבל מנין אין מברכין על הדמלי הבם אלא אמר לו ע"ם משברין הן והע"ם דאבי אם לא מבני רוב ע"ה משברין הן אמ"ב דהוא נ"ב אין ליה רוב ע"ב משברין בע"ם הבום בבחובות דף כ"ד משום דלבה לאוקמי בבל דמלי פירות בדרך והחוסה אלא אייר רוב ע"ם משברין הן לאמת מדיין לא מיבר · ולפבר דמ"ה אמר רבינו רוב ע"ם מברין הן לא לאמלני עליה לאבי דאמר לאמר דעל בסבק.מבריכן אלא מבום דבבא ידע דבם אבי אין ליה רוב ע"ב משברין ולא אמני הבי הבי על דמלי בן ע"ב מובה דבבר אבי אלא אמריב בבל דמלי רוב ע"ב משברין ופ"ו בא רבא לחלוק ולומר רוב ע"ם משברין הן דבם בבב"ג הוא בבלל רוב משברין משום דס"ם בגרון אחבקר ומ"ב ג"מ בבם בבב"ג אסור מחרוחה נדולה ובמ"ם הבל"מ בבם בבשם רבינו · ולבאורה קשה מל"ל לחרוחה מבחרוחה נדולה בבב"ג ולאמ"ם רבינו לבחמיב מאל ודוק:

פרק ד הלכה ג לפי מאסור לבחמחם ל"ח. חיבחם הרי"ה דחבמים קדוחה מחבר לבחמחם לאורה ומאמ"ב מחליקין בבן בשבת אשום אלא אבית

נגמר ספר זמנים:

השמטות מתוספות להגהות מיימוניות

שנתוספו בדפוס וויניציאה שנת ש"י, ש"א, (בדפוס יושטיניאן):

פרק ו מהלכות חמץ ומצה הלכה יא. אפין מפמיכין אחר מנה. הגה"ה, והכא בה"נ ח"ל אסור לאכול כל מידעם אחר מנה ולא לחחתי לבר מבבמל דברבה והחלילה. ולפי בני לחחתי מיא שחי מבל"ל. וכן כחב הרי"ף דאחלן דאחי ליה לה דאחרא לחחתי מיא, מיבו רבינו יחיאל אמר דלא אייר הבנה אבם אלה בני אחיה כ"ל בני אבילה ואפילו יין אבי לחחתי מדקאמר בין אלימי לבניאי לא יבחה אפי אבחאבר ולא קאמר אשום הבנה אבם ובגמרא אומר אחי אחיקומן אפיקו מיי מיבלא בנון נחלים ומרדלים לחבא ולא קאמר אחי אבחים. ומיבו נחלי אינב"ם הין אחמירין ומחרין גם אמיים ואוק חזי אפי אחת דבר, ע"כ:

חדושי מים חיים מהגאון בעל פרי חדש זצ"ל

הלכות שבת

פרק א הלכה ז כס"מ הבחבים וכו'. הובחו דבריה אלא בחבוחבא מהרי"ם אלבאב סימן ק"ל וכו' וכרמ"ך הוא זה אבסיק ריבאל אמ"ם אפילו מבוין לחלבחה פ"מ אוף אם בוונחו לעבוה אחה אבולבחה אבשיח בחבבה כיבר אבבר הלבה אמ"ם אבין בוונחו לבוגרה אלא אבני בבגבים אבאב"ב הבי בוונחו לבבור הבחחה ובבגרה הלבה הין לידה בלבי וכן הבא אבחר אבגרים הבבאל הוא אבסיק ריבאל בבה מחייב לבי אבוונחו לבבור והבגרה הוא אבגרים בחרין אחא אחבר"ם אלאיב אבוין לבור לו לבבוחם חבין מ"מ אבוין לבבחיבם הבחחה לו לבגרה והוא נוף הבולבחה אבשבה אלא אבין בוונחו לבעיבר הבולבחה אלא אבבשיה אחליב אבל בבולבחה אבין לריך לבשבה בבי בבבבל הבחן הוא אבין לריך לבבבי (ואיב ובהה אחבר לבחבוקי אחיבם ריחם לבור לבחוק לו דבאל אבוין לבבילבה בבחה ובהבה אחחיבה בחה אבחבא לבחן לבחוק בו ודוק) אלא לבחן והבבבי אינו בבלבה אבלא אבחחבה הבבבי אחבר לו הבלבה הבחן בבבא אבבסיק ריבאל אבשה אבלבחה ואבוין לבבוחבה אלא אבבוין לבבין אחר אבחיב אבלבחה אבל בבולבחה אבין לריך אבי"ם אבשבה אבלבחה ואבוין אביב לבשבוחבה מ"מ אין בוונחו אלא לבבלבחה אבין לריך אבי"ם אבשבה אבלבחה ואבוין לבבוחבה אבבחבו בבבין אבחבה בבבבל הבחן הוא אבין לריך לבחן לו בבבבל הבחן אלא אבחחבה הבבבי אחבר לו הבלבה הבחן בבבא אבבסיק ריבאל אבשה אבלבחה ואבוין לבבוחבה אלא אבבוין לבבין אחר אבחיב אבלבחה אבל בבול

ומה שטרם וכו' וכן כוס הפתח לריטין בדברי הש"י בטעמא ולקן שפך שרא"ם מהר הפתילה לא דק בטלן ודוק. עוד כתב כתב מרגיל דברים לא המיל כיוצא בזרוע. ולי נראה לפרוי בטעם דאשיטא ל"ל פנינו לומר דיין דמיון כיון דמיון כיון הוקרה פשיטא דאסור לקטור ניחא בטעמא הרב הוהר קטר בלחר בשלא בו בטעמא דקיי"ל בתנאי דבראלי כוס חה בדור

הלכה ה ונוהגים המורה בכל"מ כוס היא בוצה בוטרת על הבטולה. סתרה הרב לחם משנה. ולי נראה פרוש מעלתה בכל בוצה שהם ב"ח בוצה הבטולה א לא דמקום דבכל מקום מעלתה בכל בוצה בוטרת מבוצה ס"ל מבכל הבוצים הם שוות בשאיר מתרבוצה ונרבוש נמי בשרא ח' דומה דף ח' דומפתח מאכלין דמי בוצה הבוטרת בוצה הבטולה.

הלכה ז והמברך וכו'. נרשיא בשיר פרק הבוצים ס"ר הבולב והיחבון ורבינו כנתרגמה וכו' והמבוש מומרים אחד זה ואחד זה אינו אלא רבוש בטות

כדי לרמוז בזה אבר קבן ואבר הבולב לא ידעתי מלין הוצאת והנה בבמון בבמון מחרם מרם שהיא רבוש מבכל יש דהיה בוצה בבלה בבלה הרבוש ובלים בבוצה ליו"ד בבי' ס"ח בבוצ ר"ח ס"ב, ודיבו דבהם הרבוש הם הרבוש בל בבוצ אינו אלא לרמוז ומרבוש בס' בבולים דבל הולבה דלא בבוצ ובבוצ אינו בל הבבוצ בבוצ בבוצ ב

כרכא דבגרא הוא. ולפ"ז מיפה על הרב נחה לא פסק כרבא דמחייב אפילו אחבגרא אות אחת. וכ"ל שהרב הוקשה לו לשיטת רש"י דלא איהא דמייני בתנאיה סבר פ"ל מלי דעתיה דמתקן דלקבי כאבא כתב אות אחת אמור וכו' אמני כבא דבגרא אחת מתקן כל הספר וכסברת רבא וכו מלי דוחקיה דבר אחת לאוקמי בגמ' אל מ' ומאמר אמי איינ"ן, ומו דקה מוכא לישמה דרבא דקאמר כגון וכו' אמו מה היא בגרא אחת לאמתיק אלא כ"ל אלא מגיה אמני. ולכן ר"ל שבוכר הרב ז"ל דרב אחת ורבא לא אליני לענין דינא ולא מייני הכא בתנאי הספר ומה"ה קשיא לן בשאלה בגרא אות אחת אמור כ"ם בתנאי אות אחת ורב אחת אמי אמר לכריאה לא נאיה לכני אלא לאמתיק ובהגבה מקרי כתיבה ומתילא דבני הגבה אחי אותיות דומיא דכתיבה לא מדיאה הגבה מכתיבה וכיון דקאמר רבא כגון אמאלו לאנו אל דל"מ ומאמר רי"ם לאמר ובכ"ל מקרי כתיבה. ובשאלה ניחא שהרב הסבר הרב אחת אחת דבור בגרא אחת אחת אפילו אחי אותיות ובכ"ל אחיות מיתיב ובכא לא מיד מפעמיה דרב אחת אחת דפליג אדמיה אלא אחת אחת אמאלו אמר אמר לכבוא בו דם אמור לבנוה אלמא דמיה אלא אחת אחת ובמאמר אמר אמר א

פרק ח הלכה ה ומאכל שם חכמים ומן הסתרים. וכן פסק בהלכות קרבן פסח דין ג' שמוכל שלמי חגיגה תחילה ותפ"ב אוכל בשר הפסח כדי שבעה ממנו. וכ"כ סה"ג שעין רב"ם רב"ו אכל מדברי הכל כו מי' ל' מעמע שנתחילם מוכל מעם מהפסח ומאחר כך מחגיגה ואחר כך פסח על השובע;

הלכות שופר

פרק א הלכה א ומפי הכמוטה למדו. עיין מה שהקשה מרן ומה שפירץ והביא פיר"ם וכתב כגון שפכשיו שנלמדה ג"ם למשה מסם מע למדים ולכן כתב רבינו ומפי הכמוטה וכו'. וכוונת הרב לחרן קושיתם היא כמוש זה דבר ג"ם לא נלמדה היטנה לחודיהו כשאר ג"ם אלא נלמדה בפירוש לשמה מסיני כלימוד עצמו וה"ם אייך שפיר ליקרא מפי הכמוטה:

פרק ב הלכה ד נחטוך שופר. עיין בה"ה מ"ם מהביא דאלטוש דשמעל ומיקר ערבא הוא שבשוה דין ולפיכך דקדקו אלמא מקבר רבא ולא דקדקו מהביא דבשלמוכו ולכל מלה יע"ם. ויש עוד סתר לחילוק זה מדלא מייתי בפרק רשומו ב"ד בגייתם דסרק ע"ם דקתני גבי ירקות אכלן בלא מחטוך יצא וכמ"ש התוספות בפרק ע"ם דף קפ"ו ד"ה מחקף וכו' יע"ש:

פרק ג הלכה ג נמלא מרן בסקישות ל'. כתב ה"ה דמדבתב כן מלשה שבות סבור שבסמן מפר"ם יכול לבסמיק בין שבריס לתרועה. ולפי מה לא מיבים ובמנין טמא הברכה סתר אמ"ם בהלכה גרשה וכו', לפי נמי בכל מיירי בנבר"ב וכבר הגיבו בנים לבניבו לבב"ב ושיק ביה וטעלא לגאת דבבה ר"ל לגאם ידי מעה כמיקרא דסיים בתוספתא ודו"ק:

הלכות שקלים

פרק ב הלכה ז לגון הירושלמי הביאו מרן. ולבאורה ירמה לפרש דבראשונה היה ממלא כנ' קופות קטנה מכנ' גדולה. ובשמה שנייה היה ממלא כ'

ג' שמוכל שלמי חגיגה תחילה ותפ"ב אוכל בשר הפסח כדי שבעה ממנו. וכ"כ סה"ג שעין רב"ם רב"ו אכל מדברי הכל כו מי' ל' מעמע שנתחילם מוכל מעם מהפסח ומאחר כך מחגיגה ואחר כך פסח על השובע;

הלכות שופר

פרק א הלכה א ומפי הכמוטה למדו. עיין מה שהקשה מרן ומה שפירץ והביא פיר"ם וכתב כגון שפכשיו שנלמדה ג"ם למשה מסם מע לחדים ולכן כתב רבינו ומפי הכמוטה וכו'. וכוונת הרב לחרן קושיתם היא כמוש זה דבר ג"ם לא נלמדה היטנה לחודיהו כשאר ג"ם אלא נלמדה בפירוש לשמה מסיני כלימוד עצמו וה"ם אייך שפיר ליקרא מפי הכמוטה:

פרק ב הלכה ד נחטוך שופר. עיין בה"ה מ"ם מהביא דאלטוש דשמעל ומיקר ערבא הוא שבשוה דין ולפיכך דקדקו אלמא מקבר רבא ולא דקדקו מהביא דבשלמוכו ולכל מלה יע"ם. ויש עוד סתר לחילוק זה מדלא מייתי בפרק רשומו ב"ד בגייתם דסרק ע"ם דקתני גבי ירקות אכלן בלא מחטוך יצא וכמ"ש התוספות בפרק ע"ם דף קפ"ו ד"ה מחקף וכו' יע"ש:

פרק ג הלכה ג נמלא מרן בסקישות ל'. כתב ה"ה דמדבתב כן מלשה שבות סבור שבסמן מפר"ם יכול לבסמיק בין שבריס לתרועה. ולפי מה לא מיבים דיילמא קרי ליה מלשים לפי שסם מלשים קולות מעמין. אבל יש יותר דקדוק אמיתי בלשון הרב מזה וכמו מדמלבינהו לתרי בני ובתב ותוקע הקיפה ואמריב ל' שבריס ואחריב שבריס ואם מיהם שבן בשמיה אחת הל"ל אמריב ל' שבריס ואחרוכה אלא ודאי כדאמרן, ודו"ק:

הלכות לולב

פרק ז הלכה ו מעם לולב וכו' מבבר על נמילה לולב. כתב מרן דלא לאימרא מיבבר בלשון הזה וכו' אלא לומר שיבבר על הלולב ולא על שאר מיבים ובמנין טמא הברכה סתר אמ"ם בהלכה גרשה וכו', לפי נמי הכא מיירי בנבר"ב וכבר הגיבו בנים לבניבו לבב"ב ושיק ביה וטעלא לגאת דבבה ר"ל לגאם ידי מעה כמיקרא דסיים בתוספתא ודו"ק:

הלכות שקלים

פרק ב הלכה ז לגון הירושלמי הביאו מרן. ולבאורה ירמה לפרש דבראשונה היה ממלא כנ' קופות קטנה מכנ' גדולה. ובשמה שנייה היה ממלא כ'

קופות קטנה בראשונה מהגדולה הנ' שבתחה מגולה [והקופה הקטנה הנ' ממלא מהקופה הגדולה הנייה ומניחה מגולה] ובשמה הנ' היה ממלא הקופה קטנה שבתוך עליה ל' מהקופה גדולה הנ' שבתחה בה כדי שיעור קופה ל'. וכנ' קופות אחרות קטנות היה ממלאן מהקופה הגדולה שנרחה ממנה בראשונה, ולא"ל מדוקדק מלא אלמה שנייה. וכנראה שכן מפרשים האחרונים ז"ל פ' הלים מקדש דף ד"ן ושזו היא שיטת הר"מ ז"ל בהשגות. וה"מ פירה מחוברת אלו שבתו שבשמה הראשון היה ממלא הנ' קופות קטנות מנ' הגדולה ממנבר שכך היו עושים בשמה הנ' ומו ק"ל לחלי פירוש דאפלי בפי דקתני אלמה שלישית מחר ומורם ולא מיהם אלמה ראשונה מיבעי ליה. עוד היה נראה לפרש דאפלי דקאמר אלמה שלישית ל"ם שבשיחזור שמה שנייה לחרום הוא מחחיל לחרום הקופה הקטנה שבתוך בה ולא"כ מחר לשנייה קאי לקופה הקטנה שבתוך בה ג' שבשמה הראשון חרם מהגדולה הנ' שבתוך בה ל' מהקופה הגדולה הנייה [והנ' מהראשונה] ובשמה הנ' שהיה מחחיל לחרום הקופה הקטנה שבתוך בה ל' מהקופה הגדולה הנייה והייט דקאמר אלמה שנייה ומחחיל לחרום הקופה הקטנה שבתוך בה ל' מהקופה הגדולה הנייה מחר משבשיו ולוקח מן הראשונה והקופה הקטנה שבתוך בה ל' מורם בלחרום מהקופה הגדולה הנ' והייט דקאמר אלמה שלישית מחר ומורם, והביאו לרבינו ז"ל לפרש כן כדי שכל הנ' קופות קטנה יחרמו מכל ל' ול' מהגדולות זהו דעתו ז"ל. ולפי פומר אלמ"ל שמסתבר כדברי רבינו ז"ל מ"מ ליתא דירושלמי דייקא אלי כאי הרב בכ"מ ז"ל וכיון שכן אנו בעיומה אין בידינו להכריע והדבר מקבל עד יבא מורה לדק ב"ב אמן:

פרק ד הלכה ב אבל אר הנאם אל ליטר הפיירי עבר"ם בחלה נוכן לבם וכו'. בשוף ל' בהבלה מאסן כל יהודה יע"ם ל"ל: עוד כתב הרב בגדי כהונה וכו' בכל מהרוטות הלשבה. מרן לא הביאו לא מקומו וחביבי ומלאתיו בתוספתא דומה ל"ם:

הלכות תעניות

פרק א הלכה יג וכן אם אכל ושתה. ולפ"ב שהחל להתענות אחר היום ה"ו מעמים פעמים. עיין מה שהביאו הרלביד ז"ל ומ"ם מרן מהם הרשב"ם ותמוה בדברי רבינו בירושלמי דמריים פרק קומם וכביאתו הטוס' בפ' אין מעמידין דף ל"ד ד"ה מתענין לשעות:

פרק ב הלכה יא ומביא לא שהחל וכו' נוהגין עליו שעמים ומסריעין. ותוספתא ו' ברכות בחבלה. הרשב"ם בתשובה סי' ק"ד. ונראה שם ע' כל דין ז' מעמים דבתב הרב ז"ל פרק שלמי דין ה' ו' ז' וע"ם:

הידושים מהגאון בעל מחנה אפרים זצ"ל

הלכות שבת

פרק ב הלכה י בבבקר משנה. כגון כותל שהוא אסור מפני שהוא כבתב. ל"ב ל"ב בפ"ג, ול"ל דהתם מיירי בבריס דליכא למיתם לשתיקת סמנין וכל היכא דליכא למיתם לאיסורא דאוריתא החירו שבות ודליה מלשרון שפיר"ם רוצה ומתים מוכסא דכל אלו החירו מקום לעבדא:

שם הלכה יד בדרב המגיד. אמנם דלכל נרבו מתלגין ומע"ם שאין בפיתת הדבר שעתין לו סכנה. ל"ב אין נראה לי כן דאבריהם בלם היקה לריכה לגר מדליקין לה פריך בגמרא פשיטא לעמר וכא הוי פיקוח נפש, ואם כדברי ליתא דמיהנא אמתוניגן דמדליקין לה אמיא אמין בחניתא אותו דבר ברבה:

שם הלכה כא בלחם משנה כתבו הטוס' ריש לקמוה וכו' ולא אמר בהם עוד אלא אחד. ל"ב גירסת הטוס' בספרים אלו כן הוא ולא אמר בהם עד אחד כלומר אפילו אחד:

שם ולשון ה"ה שבתב נעגון זה בכל מקומות. ל"ב ומ"ם ה"ה ומ"ה מעיתא דהרי זה כהצעת מגיות דסטיקו אסור מדין קבוע לא קבע מידי דבעלי חייב דמיידי אמרינן כל דאיכא מרגנא פריש וכ"ב רש"י ביומא. ובהכי מ"ם מ"ם הר"ן ז"ל ביומא גבי מעמתין ז"ל דמע"ג דמדינא כיון דמיידי הוה לן למיתר כל דברים מרגנא פריש הבא מתוס פיקוח נפש וכו' יע"ש:

פרק ו הלכה כ בבבקר משנה. מבאר הרהר קרוב לגיה ישראל דכיון שזו אינו אלא מבשל. ל"ב ול"ל דה"מ מהם דהוי איסורא דרבנן דמיתזי בשליחות ולא אליתות מתם:

שם הלכה כב בה"ה. והרמב"ן ז"ל וכו' אפילו בשונג המתנה. ל"ב זה מ"ב דכל מעשה בשונג לא שייך לומר כדי אלא יהבה מלאכת מבה, ודוק בפירש"י ז"ל בשמעתין:

פרק י הלכה כב בלחם משנה. ולפי מתני' ביש לו טוה וכו' זה מ"ל וכו' אינו אלא בשאין לו טוה. ל"ב טוה הרמב"ן הכי הוא דכתו שמי שיבב

בבית ומצא שהיה שם בגי אינו חייב לקום דבשלד אומר לא היה בו מחבבה ומתה כבר נגד ושמד והמלאכה והמחבבה אינם בחיים בבת אחת ובעינן מלאכת מחבבה פ"ל בהבאמי יבר בשעת ישיבה ליבא שום מלאכה דגוד ושמד ובהאלן הראשון אינו שבה שום מלאכה אותה שעה כדי לחייבו דהחיוב הוא על שעת ישיבה ובאותה שעה לא עשה שום מלאכה:

הלכות שביתת עשור

פרק ב הלכה ד בלחם משנה. כתב ה"ה קשה בו דהוי איסור תורה ומ"מ בעי ניחוף בו. ל"ב דבריס אלו ל"ע:

הלכות יום טוב

פרק ב הלכה א בלחם משנה. כתב ה"ה קשה דאפילו לדבש יש איסורין אין אסור למולה שם בו סכנה. ל"ב מיירי שם אמרים ל"ב ואינו יכול לשוחטו דבבת דאיסור הוא:

שם הלכה יד בלחם משנה. ולבבד שיהיה לה שוחטת וכו'. ועוד אפילו אין לתוחה וכו' דומיא דמיה שקנה בפרדס. ל"ב לא קבע מידי והו"ק:

הלכות חמץ ומצה

פרק ד הלכה ה בלחם משנה. ישראל שברחין חמצו ומ"ם לרבים בשהקנו יחמ כחמצי לוקמת בשלא הרחים והבית בו'. ל"ב אי לא הרשיע בחמי קנאו, ולא הבנתי:

חידושי האשל הגדול הרב הגאון מהר"ם פדוואה זצ"ל

אשר לא באו בדפוס רק בפעם ראשונה בהרמב"ם אשר נדפסו ע"י הגאון ההוא, בוויניצאה דפוס בראגרין שנת ש"י, ש"א.

הלכות שבת

פרק ח הלכה יד מרדל פעמו. מ"ה.רבינו ירף דין זה בין דיני טורר ומחריס וחמיכיו מוחו בדיני ליפה כי פם מעיינו, ורבינו גם הוא מחבר והחכירו בפרק כ"ב בין מפר דיפים הנזופים ט. ובראה מרבינו מוכר מיימרת א דפרק הולין ר"ל שאחר שמפמה מוחן מוחו לחוך מודר מו בדבר מחר לסנגו מו מחה ברירה מחרת, מדקבע מלמודא מימרת זו מגל מפ.ה דדיני ברירה דעמן ביצה בפאגנת בל מרדל ומאר מעיני ברירה.

פרק ט הלכה ד פנים כחחרונים בלבד הרינים כו'. מ"ה לשון הגמרא כך הוא והחמיר כחחרון מיינ וכולן מעוברין לא קשיא הא דאיתני מאר מעיקרא הא דאיתני מאר לבפוף, ובדברי רבינו דאמר פנים כחחרונים חייבין הם מן הפוספתא דפרק הבונה. ונריך עיון למה לא יתחייבו שלמה דגם מבית המור יהיה מיינ, ומה אמר שהוא לין מיינ מקום מבבל רק מקום מבבל דרך הילכתו שמחלבה מן הרוח בפירוש רש"י בפ ובדבר לאחר מיינים מקום מבבל, ובדבר אחר בדרשא שבולם מקום מבבל. ואמנם שבולם לפו דוקא אלא מן שאלת הקדמה ואילך וכן רשהגר שמבית המור והעלים מרם יהיה שם דבר מרוצה לבבל לא שייך ביה חיוב בטול, וכן כי' רש"י פנים מקום מבבל מבבל לבבל בשפת שייך בעלים מקום מבבל מה שעלים דבר, אך לא מבית המור שר"ל נחלת לבד מרם יהיו שם העלים שלהם כדי לבבל כלל. אבל אחבר יש שם העלים אחילה ואחר כך אחר כפי לבין הגמרא אז אחור בחלה מבית בסוף עשה הכל כי הוא מבבור העלים הנבנים. עוד מראה לייבב בעומן אחר שבריפת ר"ל שבולם מבולים באחד ולא זה אחר זה, ומלבונו מובנת כך אלא אמר ובא אחר ובא אחר בחבר אחר אמר בשפת לין אמר אחד מבית מבית ואחד מבית כו' על המנים בעמר ובא אחר והבנים לאחר המנים לין שייך בו בטול על שהחבל בבר להחמים ובך בולם מיבים מקום מבבל לף המבית אחור עם מבית העלים כי מיהם יחד שבים לבבי הבטול לקדמה הבלה עמהם בחחר. אבל בסיבת אמרית זה אחר זה לין בחר אמרית אחור שום בטל בלל רק מבית העלים אחר בך הוא הבעלה הלם ואחמם, ולזה אמר רבינו בסיבת ובא אחר ובבן העלים על האור מה אלא הבינו בריפת כי שם בלים מיהם בחחר ושייך כמו בן שמבים האור הלם העלים כחו הבבך:

פרק יג הלכה כ אמור בדי אלא עבה. מ"ה אבל הייב בחלה בלין אם הוא מבבינו לאחר אחרת שהיה יכול לזוברה בחר בחחרת, וכן כי' רש"י ב"ק דשבת דף ד', ותוס' מיבאו דחייבי בבהם אז בבאר זו מ"ב בדיבאל אחת ובבון בדין בפסק בעיבון רבי"ר מ"כ:

פרק כב הלכה כח ולא סמלים הדשים. מ"ה בך היא ניבבח רבינו בדוב הבומחלות, וכן הוא בחובה לבבי הבחלב"ד ז"ל ולבבי המגיד מבאר. אבל בבלא מבחלות לא מלאתי בחוב בהם הדשים. ובראה לדין הבבה על דברי רבינו אבלו אם הוא בחוב בדברינו הדשים דלא נקרא הדשים לחידק מיבה הא ישנים מגרדין. דהא מ"ב לא מלינו שם בגמרא אלא בהדשים אבל בישנים כ"ש מודו דאין מגרדין כ"ם דלפי הבבקאת שם אין מגרדין לא בהדשים ולא בישנים. ולא בעלם זה מעינו רבינו אלא הדשים דבקום לאחוקי רמ"ד שם מגרדין בחדשים ובבן שבאמינו דאין מגרדין בחדשים שוב לא הוכרך לבבינו דאין מגרדין בישנים דכ"ם הוא:

פרק כה הלכה כ בשמלה לחבה. מ"ה בן מלאתי בבל סברי רבינו בהבינו לידי, ולבי אומר לי בשמות סופר הוא ודאות שיהיה בד"א שבבה בהבוהה לבבה, ואלמוד מרחן הוא בדרש פרק טבל אחר רב אבחה ל"ם אלא שבהבוה

הלכות שבת

פרק ב' הל' ט"ו שמה שמבא חיטון בים וכו' נחבטין לבשלות דגים ובשלה דגים ואינוק פטור וכו' ר"ב ובבה בהלכ"ד בבינ בל ובבשמה דמחייב בבבה ר"ב ומין בכ"ם שם מה שפרש דבריו. ובבה מפרש בשמה דשם דבלה בבהרלי מחבר ובבא אלין חין לחייב בבבא מבבה בבבל זה ואין מבלי לבחרך בשמ בוה לך בבה מה שמחייב הרמב"ד בוה בבר בחלר דלשה בבבל מחבבה מחלוקן ל"ב בבבה ובשלה דגים ג"ב ל"ב בבה מבשה שם שלהם ובשלה חיטון אחיר פ"ל לרבה דבחר מחבבה אחיטון ול"ל בין דבשלה דגים ג"ב ל"ב בבה מבשה שם שמחבבה ובבי דבחר מחבבה בבבו אין לחייבו בין דבשלה מחי דגים מ"מ פ"ל לרבה בבלמרף חבחי מחבבה דבבה מחבן רש לחבחרלי שם בבבשה דבשלה מחי דגים ובחבים מחבבה לבן מחייב רבה אחין לבלבל אבן אבלא דבבה בבשלה דגים ואינוק ובבה ליבל מבבה אינר אין ראחר דחי"ם בלא לחם בבן שם בבבשה ובחבה בבחבשה בבבשה בבבי פפיים וכו' ולבה בבן שחבבה בבבבה שם ובבה בבבבה ר"ם ובבינ פלבבחיבו דבבה ובבבל דבר"ל לבחבה בבבל מבבבה לבבבבה בבבי פפיים וכו' ולבה בבן שחבבה בבבבבה לבבבבבה ובבינ

בנין שלמה

הנהות וחידושים על הד' החוקה להרמב"ם ז"ל חלק שלישי, מאת כבוד אדוננו מורנו ורבינו הרב הגאון אפיתי של התורה רשבבה"ג מרן שלמה קלונר זלה"ה אב"ד דק"ק בראאד.

הלכות שבת

פרק ב' הל' ט"ו שמה שמבא חיטון בים וכו' נחבטין לבשלות דגים ובשלה דגים ואינוק פטור וכו' ר"ב ובבה בהלכ"ד בבינ בל ובבשמה דמחייב בבבה ר"ב ומין בכ"ם שם מה שפרש דבריו. ובבה מפרש בשמה דשם דבלה בבהרלי מחבר ובבא אלין חין לחייב בבבא מבבה בבבל זה ואין מבלי לבחרך בשמ בוה לך בבה מה שמחייב הרמב"ד בוה בבר בחלר דלשה בבבל מחבבה אחיטון ול"ל בין דבשלה דגים ג"ב ל"ב בבה מבשה שם שלהם ובשלה חיטון אחיר פ"ל לרבה דבחר מחבבה אחיטון ול"ל בין דבשלה דגים ג"ב ל"ב בבה מבשה שם שמחבבה ובבי דבחר מחבבה בבבו אין לחייבו בין דבשלה מחי דגים מ"מ פ"ל לרבה בבלמרף חבחי מחבבה דבבה מחבן רש לחבחרלי שם בבבשה דבשלה מחי דגים ובחבים מחבבה לבן מחייב רבה אחין לבלבל אבן אבלא דבבה בבשלה דגים ואינוק ובבה ליבל מבבה אינר אין ראחר דחי"ם בלא לחם בבן שם בבבשה ובחבה בבחבשה בבבשה בבבי פפיים וכו' ולבה בבן שחבבה בבבבה לבבבבבה ובבינ בבבבבבה בבבבבבבה בבבבבבבבה בבבבבבבבבה בבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבבה בבה בבבה בבה בבבה בבה בבבה בבה בבבה בבה בבבה בבה בבבה בבה בבבה בבה בבבה בבה בבבה בבה בבבה בב

אחד שלא הכין כו' ואינו מן הקרבה מ"ש פסחים דף ע"ב נראה דלאחר שחיטה מיהא עיקרא בשמא דיקרא וכו' ונלאמה בי אלו ולאחר שעלה על מזבח הלויים על מרחצאות בלי מרחצאות בלי מעבדה בהיתר הוא מ"מ דוקא בהכנה מלאה

בה"ל מתן לרבות מחמת מיני פגישות בין מרחצאות בהיתר אבל בשבת בזה כבר ה"ל

פרק ו׳

הלכות ד"ל בתרתי שם עשה מלאכה וכו' ואם לא סרו מידיה בשעת הלוקח ולקח בעל העשה

בבא ב"ת סלע לבדו ואם לא נראה בו ב"ש בשבת המכר"ם בעניא ג"ר ואמרה הרב ז"ל בשבת אבל לא אמרו

ומרי סברא דהכנן לקולא ומלאה ל"ר פ"ל דשת הרי שבעלה לבדו כל בשבת לא לקח בו בחלק בשבת

מראבנו ה' תבר לבין הנר אלין שבת אלין שבת אלין מתרבה בו שהר הר מרי לאלה שבת אל מ"ר דשיב לבשבת

דאיתר לבין הנר ומתרחק שבת בין הנר לבין הנר אלין מתרבה בו שהר הר מרי לאלה שבת אל מ"ר דשיב לבשבת

ולא לקח בו ל"ר ומ"ש בשבת לבין הנר אלין שבת

הלכות עירובין

פרק א' הלי' ה' ויש מ"ד נזיקות ע"פ בנו ובנו בנדולים ומ"מ אינו מבטל מבטלי אינו אלא וכו' ל"ב סמ"ב כמפיים דוקמיתא דיש לו אלו מתוך מסק דבכל מקום עי' לשון המחבר מלין דאמן מ"ל ל"ה לא ומיין בשמה"ב מ"ם כוס מ"ב מ"ם מ"ב מ"ם מ"ב מ"ם

מדמה כתמים"ם ס"ל רבא כל איסור תורה כשוגג לא כזי אכילה בחצת ואי"כ לא תסיר אמר לפרש דמיירי שהיה שוגג בל כפיגול דאי"כ יפסוד בחצת לא יפ' ר"מ שם אי"כ דקה בנזיר אלמר הכתים"ם אבל בשאר איסורי תורה אפילו הכתים"ם דסוי אכילה לא כזי ולא מקלן דאמר הכתים"ם כשוגג לפסול בחצת לא יפסוד לפרש דמיירי כשוגג ודוקא בנזיר אבל בשאר איסורי תורה אפילו הכתים"ם כשוגג לא כזי אכילה נפש ודוק.

שם הר"מ ז' וכן מי שאחזו גולמות מתליגין אותו עד שיאחזו תוכיו אמר מאיר נבילות ונקלים מתליגין אותו לא אמר שקלים ומרבעים ומיון בכ"ח נוכרי הרי מתות אי אפשר שעמד כזה בו תמת לאין ובו יש קרבים כ"ב ר"מ אלינו טוב ליה"ר לא לדין אבל אסורין זה שיר לאכלות מתליגות אסורות מיכו אי"כ לא הו"ל לכתוב ומתליגין אותו אמר שקלים כזה לא ידעין ליה"ר לא ידעין אבל אפשר כתבו הו"ל לכתוב כל הדין ולכך יש עמד ע"ז בטו"ר ומה בבי' נבלה לא ליכב לאלתה ומה הכתים"ם ס"ל דלעפרן אין כזה לא מחבר אומר מי אמרת לא ידעין אבל אמר מלד מלאמו אבל אם אינו מחוד מלד מלאמו הרי מלד רבו' אלמינן אלו לא נחבר אמור ואמו מבוכת מבכן ומיר דמיא דמיר אף בים בו כמה לאין ולכן אמרינן כן דמעלת אמרינן מתליגין הלל הלל מיינו אבל הכר אחיתו אמר מלאמו כגון בנים ומיון בכ"ח נוכרי הרי מתות אי אפשר לכתוב זו: כאן מתליגין אותו הלל אבל ביינ"ב בנים הם לא הו"ל לכתוב בשומרים אמנם בנה ודאי מתליגין אותו הכתים"ם אמ"נ דמוף אותו מלד אמר יוכ"ר ומה בכתיה הלכה ר"מ לא הוה אמר אבל אם אינו מחוד מלד אמר אמר אמר

שם ה"ה ר"ל ספר מוכן אפרל וכו' : ר"ל כתבה כה"ש בריר"ל הלמה לי ספרים מכח מכח מוכן מחשן לי לשים דרוש וקרוב כאלבן אחר כרוב ושיין ב"ם בחיבוריה מכבר לי כשת מלי לי לספרים לשים דבולה כמנ"ל דרוב וקרוב דמה דפריך ב"ם ר"ל מפרים לי הלת אמרים לי הלת אמרים דבר מוכן לשמעיר מכח דבים בו הלמה כיאור מי ספר מוכן לאור מכח דבר מוכן לאור בשר ומה דמעלה מלעבון לאור הוקם ודע מלעבון לתוכה לאור הוקם ומלעבון לתוכה לאור הוקם ר"ל אם יהי מכח מוכן לאור הוקם ר"ל כמכבה לאור הוקם ר"ל כמכבה לאור הוקם ר"ל כמכבה

אבל מפני לרש"ל דמיון תנאין ולרש"ל לא מהני ופסק הרא"ש דאיתי חזקה נמי דאיתי דרשיה מלבון אם
מהנה אינו אינו דמוי לא דקא מהני אבל כסות כסות הנה לא מהני תנאי ואינו אינו דמוי לא מהני
ונפ"ל דאין סדר דקא לרש"ל מהני תנאי אע"פ מ"ל לרמב"ם לאחר דאתי חוב נ' ואם בלבלה לא ליחל כמה
סלו דבמה לרמב"ם מתנו דמהני דסוכה דמוקה מחמת מיאוס אינו נמי לא מיינו דאינו לא קבה אל ראיבה
אחר לא נתיה עלה זו דיל דאיתי דמשבר בשבח לא הרבה אל מחנה לא מהני אינו אינו דמשבח
לבתלה לבה ראיה אחר לא לא כמו לגלם מהני אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו
דהנה לאחרה קבה אל מ"ל דאינו לא מהני אבל אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו
לא דעשה מ"ל דמנה דאינו לא מהני אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו
אינו אינו אינו אינו אינו אינו אינו

בתחילה דין שיכר הנעשה מדי לחלוה וכפין הלמדרש ר"ש בר"ר אבא אחיישינן לחבלה אבל לא מיתת לעשרה
גבו מדי שיר לא מדלכנן לא מדלכנן ולא מדלכנן אלא מדלכנן אין לכנן אין לכנן אין לכנן אין לכנן אין לכנן אין לכנן
לחלות אלוקתו לשת מכל לשמיה כן גבו לא כיום מתר ושיכר לחיטור הוה מכת מרחה אבל לעוכר ובוי
דלכנן ומדלכנן לא נאמר לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה
אם הוי לחיטור לחלוה אם לא כן הוי הבא הבאת לחלוה אם הוי לחיטור מתם אחר לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה
לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה לחלוה

הלכות חמץ ומצה

פרק א. הי"ב המחיר נכנסת אבר בה לא יאכל חמץ ג. יש ובו ג' מלאכות לא יאכל חמץ ד. דמה דכתיב לה ה"ו.

אבר בארץ לא יאכל חמץ ד. אבר ארבעה מיני חמץ ד. אבר הראוי לבא לידי הלכה אבל לא יאכל ד. אבר לדבר אחר ד. אבר לדבר אחר ד. אבר לדבר אחר

פרק ב' הלכה א' אמר מר בשלמא אי מלאכה מלאכה אי מלאכה מלאכה אלא אי מלאכה מלאכה מלאכה אי מלאכה מלאכה אי מלאכה מלאכה אי

[illegible]

פרק ו

[illegible]

הלכות שפר

פרק א דף ד׳ סופר כל ד״ם אין מתקנין עליו את יו״ט וכו׳ ר״ב אומר הרמב״ם וכן פ״ם בפמיעו׳ [illegible]

פרק ב הלכה ד׳ המתעסק בתקיעת בוגר וכו׳ ומסכין לאתה י״ח וכו׳ כ״ב כגון הלא״ת אמר על הרמב״ם [illegible]

פרק ג הלכה ד׳ [illegible]

פרק ד [illegible]

פרק ה [illegible]

פרק ו [illegible]

פרק ז [illegible]

פרק ח [illegible]

[illegible]

[illegible]

(הי"ר)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

הו׳ דבתה הוא דאמלה הוא דאיך תבשל לה סבה לאחיה יחד ז״ל דהרי כל שלוחו כוחה״ל לפי׳ הוי וכיון דבוחה״ל ל״ב כ״ת לף כל״ל ב״ב כ״ת תוסף ולכך לא מיבעיה דהכא לה כולהב דבה לה תוסף ומה דלא מבני ב״ם ל״ב ל״ב ל״ב

[illegible]

שם [illegible]

[illegible]

חלמות שקלים

פרק ג' חלי' ר' נתן בשיר שבלתא לת שקלים ריב שליח ונגנבו לו חלבו וט"י ר"ש והנה סרסיר"ם מחלק [illegible]

[illegible]

[illegible]

[

שלא כשעה שהרוח לא הפריעו מל' מרדכי הקן על הבית ובית יש סברא לומר שבית שלון [illegible] א' כן מעליון [illegible] ודע כמה גם לא [illegible] לומר שלא [illegible] לומר א' כן מראש [illegible] לא [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible]

הלכות מגילה

פרק א׳

הל׳ א׳ אלו הן כרכים כגון בגדתן המקפין ובגדתן ובגדתן בשמש מקפין מגילה ל״ב בגה בחלים המפר מגילה ל״ב בגה בחלים דברי רבי יהודה ר״מ אומר אם יש בו דברי רבים בגה בחלים ר״ש אומר אם יש בו דברי רבים בגה בחלים ר״ש אומר אם יש בו דברי רבים בגה בחלים

שם הל׳ ב׳ כל הכרכים שהיו ישראל בתוכן בזמן אחשורוש בגה בחלים ר״ש אומר אם יש בו דברי רבים בגה בחלים

שם הל׳ ג׳ כל הכרכים המקופין ליום הכניסה מ״מ אם אין בו ר״ה אבל אם יש בו ר״ה אבל אם אין בו ר״ה אבל אם יש בו ר״ה אבל אם אין בו ר״ה אבל אם יש בו ר״ה אבל

לגן צריך לתרץ דבסמ"ק ס"ס אמנם מוא"ת אבל הרמב"ם דשו"ת אף כתב כשבת ויל"ד לגן מ"ד לתן מ"ד לגזם כמ"ש כלל ומ"ל ומנ"ל לגזם לגן ואיכם לגן ליחר ולגזם לגן לפסק מחמת שבות ואינם מל"ה לחם כמו כלל הך לגזן שבת אחים הי' ליחר ושיירות קורין בו כיום לא לכולה. הו מכדי קורקין ליחר דמוקמינן ושיירות קורין בו כיום לא לכולה. הו מכדי קורקין ליחר דמוקמינן דבת לגזם ואינם מל"ה לגזם לגן ליום בו ליום לגן אף שלא הי' ליחר קורין בו כיום לא לכולה. הו מכדי קורקין ליחר דמוקמינן דבת לגזם

פרק ב׳ הרי״אלפא פי״ו נחלי ישראל ומכמיסמי פי׳ כ״מ לר כלילתלמי פפ״ד ה״ח וכיומא פ״ח ס״ס.
מ׳ מבשמת ד׳ רבינו ס״ם ובפ״ה:

שם ר״ש [בתר״ה הכ״מ ולה״ב מעבר לבמה הוצאה פי׳ שיטו ט׳. ל״ם דבא מוסיף כלישנו הגלאה אמור לבריכות מקבלי ה״ה בכלא ומקבלי ה״ה ובכ״ם בשמים ומקבלי ה״ה ומקבלי ה״ה ומקבלי ה״ה תיב מלאה מבל״ה ממבלה כמרבה בשמר פ״ל בבל״ם ובכ״ם בשמים ומקבלי ה״ה. ולבוחה בלשון ומקבלי ה״ה ומלמדנו נגלה דחלי בנלבוחות הרלשונים המוכלא מלבנות מל בשמים בלמלה ה״ה ס״ל לא הגלאה בחת לבמלאלת לגיל בבר ומעבנים. לא מוב לחמבו בנלבה מלבנות מל בשמים בלמלה. ובשמים בבמלאה בבלמלה מדיב בחמ״ב בהמבבל ד״ל ולדשבו בם הבל״ה ומובלה בבור בם ה״ב בהה בלת בלמלה:

שם ה״ב [בל״ל בבמ״ם לבבלים בבבלו בלבבה ר״ה בחמ״ם ומחבלו בה בחמבר ב״ם]

שם בבלה ומלל״ל בבלמלמת מלבר מלי׳ כ״מ מל מל׳ מלבלמי ומלבבר בבבו ל״ם בן לחבלו לבחלה מובר ובלמלת ל״ם בבבלו בלבלבלים מל מלבלמי ומלבבר בבבו ומבר

כ״ר מ״ר כלל וכזה ח״ם פשנה דסמ״ר דגילה ל״ח מה שנמצאנו בה כמה פרשים ע״ד רבינו פ״ב ס״ם מה שאקח ע״ר ומשמה קרוני שבת דמיה ר״ל (שיתר) רק שבת קונב ומשמר ולדון אל תף יו״ם ובתוכ״ל כ״ם בהרבה ס״ב כ״ם אל לדון ולדון ולאלי יו״ם כלל אולם דברי רבינו שמדרים לגבד זה דבת אלף תקרא לקדוש ד׳ מוכנד תל מרובה אל תקרא לדון ולאלי יו״ם כלל אולם דברי רבינו שמדרים לגבד זה דבת אלף תקרא לקדוש ד׳ מוכנד תל מסמנות כיבוד ושונב ותסיים רק מקרא דבינוד אל דאמר״ר דל ל׳ שאמר ותקרא לבת שונב ותקרוב ד׳ מסבנד ותשב״ב מנד אל״ר יו״ם רק מה לחיה בה מ״ה מה שבאמרו רבינו בב׳ יוכיר בה דבר בכבוד נבינו ומסבר בתנוני סדרי תוספות בס״ד ומי׳ ב״ר ח״ם אל״ה בקס״ל [ומי׳ מה שנדפס בשתי בקונטרס ע״ת מאריכות בס״ד].

שם הל׳ ד׳ ומכל המנהגים אלו. לפי שמנין פרשה לגבינו ל״ל כך כיון שאלו הנבנו בשתחה ל״ם ולא ע״ב לתלות מ״ה ס״ם לענינין בשיים מלאכה ומבטלים פסחים ק״ה ל׳ ולאיה כהוה לרבינו ל״ם מילוגלמני פסחים פ״ו סוף ד״ב פ״ה שמנולר לבדיא דלענין שתחה מיילי ולפסח״ל פ״ל ס״ה בס״ד ול״ל דבסל מנין ל׳ חות.

שם [כלולו נפפל לפ״ו לפ״ם בלא ד״ב רבינו כלן כל לתלות פ״ב שלתחה״ב ומי׳ פ״ב מתבונה ס״ה].

שם הל׳ י״ז ד׳ ומי׳ ר״ל ס״ם בלא ד״ב בשבתה ה״ל ס״ם בלא ד״ב לבסוברים דגם בר״ה אינה מלות שמתה ול״ל פ״ד בר״ה הולות יו״ם ט׳ ומבוגרת דבבת ה״ה ד׳ מה׳ דפרינ מתבונה דבבינות המבטר לבדיא לתף בר״ה ביינ מלות שמתה דבלה ד״ה בפ״ה ל״ה בר״ה ל״ה בר״ה ר״ה בר״ה ל״ה בר״ה ל״ה בר״ה ל

כתחילה ובסוף ולפיכך ירושלמי פ"ו ה"ד דשמה נאסר לתחרוטה שלא יבא לשכרתה פסח וחכ"ל חוס: קיב ה' דיה מפסיק בין ר"ה לחבור לאכול בקדש שבבא כלל ומכ"ל נכנעו נגד ירושלמי: אי"ת בגמרא ירושלמי בב מ"ב בשם הכלבו ולא נזכר רבינו אלה מלמוד וגם לפיהם מהא דכיון מה"ש קבלת מ"ש פ"ח ה' ד' מפסיק בין ר"ה לחבור לאכול בקדש ומשמע בשם: ומה דבריהם מ"ל בקבלת מ"ש ר"ה ה' ד' מה"ר מנחם בר' יחיאל מרי מרי מרי

מיטמאין אם יטמאו כיריים: מי אמר כשם אבה חבבה. ר"ל דרסם חיילותיו ואלמתמה ר"ל לעבר מסר מילותיו הגלה לעבר מכר מלמתו וח"ב: כאמתו"ר כגר"ל בגלגון דאיתיעבוש. ולפי דברים נמדש דמשה ז הנמשכים בגלגון ר"ל הוים: כמה דאמרי אינשי כיר בגר בגר: הדוגם בגר בגר: בגר בגר: בגר בגר:

הלכות לולב

פרק ח הלכה א׳ אי סכי חלבינה וכו׳ מי׳ מכ״מ בטבל דיומא דכפורים דלא מיירי במסכת״א בטבל דגמי׳ ולכתי׳ כו׳ יחתן ובמחלל ולגיו כוה בסמיכה (ר״ה ל״) ומקיל מכ״מ כי יחתן מכ״מ בטבל מלאי דלים מעיתון (פ״ה מ״ח) ולא כיום: [מה דמיים בטבל מטבל מטבל דבר מכ״מ בטבל מלאי מכ״מ (ר״ה ל״) ומקיל מכ״מ (פ״ה מ״ח) ולא כיום: [מה דמיים ב

חידושים וביאורים מלוקטים על דברי רבינו הרמב"ם זל.

מאת מו"ר רשכבה"ג הרב הגאון החסיד מהר"ר אליהו ז"ל מווילנא. (הר"א).

הלכות שבת

פרק ו' הלכה י"ד בפתחתן פס הפסולו כו' כתב הרמב"ם תפרכ"ר דקאי אאם לא כתנו לא כתנו אלא לאכזן דהיינו אם לא כתנו נגיעה אבל אם כתנו נגיעה אפילו אם לא אמר עגל אלקן בשבת אבל לכזן בפרפס"ל לא חשבינן דהיינו אם לא כתנו נגיעה אבל אם כתנו נגיעה אפילו אם לא אמר עגל אלקן בשבת אבל לכזן אלא דאיכא אלקן דהיינו אם לא כתנו נגיעה אבל אם כתנו נגיעה אפילו אם לא אמר עגל אלקן בשבת אבל לכזן ולא אמר אלקן בשבת כן נראה

יחקאל עיי"ש, ול"נ דהכא הא דפליגי רבה ור"י בתענית, דוקא בגיטין דרשים פליגי בטיומא דתשקה מים, והוקה בהא טובר ר"י דיומא משום אדא דתפקנה לגיטיה ראיתו דחויב משום מלאכה הכמה, ורבה דמיא דמשום הכי לא מקרי מלאכה דלא מיקרי מלאכה אלא בדבר שאינו לצרכי אדם, אבל בדבר שאינו לצרכי אדם אפילו בלא מלאכה אסור, ולפי זה אפילו בדבר שאינו לצרכי אדם אם אינו

הלכה יח הקבעים נרים לכם קיומם ותנומים. עי' כ"י תו"ח סימן תקכ"ט, ועי' בט"ז ביה"ל כ"ב הי' ה', ע"ש

שם פתן פחות מלא כעבר ואין פחות מלא כיון. עי' כ"י תו"ח סי' תקכ"ט שהקשה דהא בש"ס מתיקון דמומן הוה אין פחות מלא כיון ועו"ש. וכן משמע בתוס' ע"פ דף ק"ט ע"א, ועי' בט"ז שם שמיסר דברי הגריא"ז ע"פ דעת רבינו דהן אמת שהעיקר הוא כעבר אבל רק בזמן שבתמ"ק קיים היה עיקר הפחתה בעבר ועכשיו עיקר הפחתה מיום מלא כיון ע"ש. וכן מבטר כדעת רבינו בגת שבהדין דף ע' ע"ב ע"ש לא יאכל אדם בשר ולא יפחה יין החם מעוט פחתה הוא וכו', וגמ"ב רבינו להגיה דאף בזמן בלתי בהמ"ק קיים יש במחה בעבר, ועי' מוב ק דף פ"א אין שמרה בלא תאילה ובחיה, ובהם הי"ג דבזמן שבהמ"ק קיים הוא ואמש"ב בעוף שחיה ג"כ, יע"ש הגיהוהא ובזמן שהן בהמ"ק קיים עיקר הפחתה מיום מלא כיון, הבל אה"ל דבין בזמן בהיים ובין שבעיו לריכים לשתות ביו"מ בעבר יין, ועפי' לא כיון יכה בעו"ע הרב הגאון ז"ל מלאדי סימן תק"ב בהב בהגהה דבעיו אין הפיוט לאכול בשר ביו"ם, ובמון הדבר

הלכה יט מלא קב הוא מי' לבתי תדרכות וכו'. עי' יומלאי פרק הלבן לה"ם ע'.

והקבינו לא המוסכמן ומי"ב ומכם הוי הולכין לה"ם ואח"ז לחיות ל' בין הבדבים ולא"ז לבתחת בית המוסבה, ועי' בוכה דף נ"ג ע"ב דיקודש לבהיה"ל ואח"ל לאמלה ובחיה, ועי' בילה דף י"ח ע"ב הלבו בעלי בכסון מו' בכהות כחות יש ע"ש ובחיה מ"ל כתן

הלכה כ בקלות לאם מו'. עי' יומב מו פ' המלבל הלכה ד' הלל הזקן כד הוה חמי לון בעדון בחיו מי' שחמה בית המקדש בקלות לאם הוה אחר לון מו' לקיומן הוא לרוך והלא כתיב אלך מקבי, ובחבורה כד היה חמי לון עבדון בכוכר, ובי' בקה"ע שהיה רואה מהם בכפרות ובחיים בחמה התמת, הוה אמר מהיב קיומן על ישראל, ע"ב.

הלכות חמץ ומצה

פ"א בזמן הזאת אבר לאמו לאכלות כתב אלא לאמלו אחר בשם י"ד. עי' בגלות בסחים דף כ"ב ע"ב שהעיר על שומי בזמן רבינו בהקדמת הרמב"ן ז"ל כתב בני כלתי הכרם ובלה ב.ח לחבול ובני אבר ב"ב אלא לשתות ובשים שבשתה בהל"ן ז"ל כתב דברי רבינו בני אחן בהב' הו"מ בחמתן כהב אלא לאמלו אחר אע"ב אחרן אחר ראיה בכוכר הבקרה בחרוייהו לא יאכל, ע"ב. ואני אמר על דבריו בית רבינו רש"ב רבינו בבה"מ ל"ה קפ"ח אלא לאמלו בשר שור הנשקל אבל אין אחר ראיה, ובבה"מ דרבו להגיה לבל מנה לשון הרבה ובשיטה, ובבה"מ מחיר לא יאכל ואע"ג דבהבלה הוא פרש הגבה אם הה"ב קדם ובהבו אבל כיון לשון הרבה אבל אין אחר לא יאכל כתב אלא נאכלו, ולהבורן בהקדמתו לבה"ל ז"ל בהקדמת הדינים הבינו רבינו ז"ל בסדר המיקר תבשילה הקדם בחרבה ובזמן ואינו חבא לשון הרבה על הבלה כתב בני שה"ב אלא לשתות ובשים הבלה תפני שהיא אלילות הבלה בבנה בחקדם ובחבו, ובבינן הקבור אחר לפני הוד כתב בני שיר הנשקל אלא לשתות הע"ב דשם רבים לשון הבקבל בר רבני אלינו רבים שם הבילור בחוך, ובתן הבה לרוך להבינן ולהבינו לשון בנמבל הקדם ובהבו ובן כתב אלא לשתות, ולבו"ר חיישב ב"ב ר' יהודה הבינה בדין הבן ע"ש, ועי' בבו"ה בלבר הדור נבינו ז"ל בי' קב"ו בכתב בני בלבה בי מיסור הנלה אין לאוכלה לה"ע בפ"ע תבני שהיא ובלבלה עין הבד ובו', ובבינה בהבלבלה הוא הנלה יותר בעולה, אבל בני שור הנשקל הנלה הוא בעולה יותר לכך כתב רבינו בלשון אלא לשתות, ובו"ק:

הלכה א ואמר בראשה ובוחה עי' ר"מ בהגה מנחבת הקולון וש ג בראשו ובחבו ובלשון הבוספתא בבר מ' בלשון רבינו.

הלכה ד אסור בהנאה לעולם. עי' מ"ב תו"ח הלכ מ ס' מ' בפרש הבוונה דהבילו לבו קבבו מהבין, והבנין הלוה לזה מבנחבת ובבינלתי, ע"ש

שם לו בלוגם עי' ת"מ שהוא ידון דהבינו, ועי' מב"ק חל"ה בי' הל"ג, ועי' מו"ה הידה בלבה סימן ל', ע"ש

הלכה ז מוכל כ"ש מן הבחון. עי' מב"ה תו"מ סימן נ"ג, ע"ש

פ"ן הלכה ח אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב אם מחבים יש בבר ע"ש ומלבם רבינו בפירוש הראבן בבר"ה בבר בש, ובה בש עוד פי' הבר בחוש דהלי ואפילו עני הלי אהה לא יאכל בעבני בסחים ובל"ב ב"ב בהב"ם בחבבים בן, ובחבא לפי"ז ל.ח יאכל עד שיסב הוא דיבור בפ"ע והנה בלחים בחוס' דבקו לבחים אמי בינחסים ומבינו בוה"ו, חחים בינחסים הוא בלא וה"ו, ועי' מד"ר פ' בלא הבחיבו בחבנה בך ומבינו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב ובינה על הבינה שלבני זה ובחבנו מבם רבינו ז"ל.

פ"ח ה"ו מרך מלה ומרור. עי' בלה"מ שהבר מלא בהב רבינו שלדעת הלל היה מרך אחבר מהיה לוכל בזה מלה ובזמן חרוב ובזמן הבוסס ביחד בהא לחיבון בבריחות ו"ל ע"ב דאין בה"ב מחזיק יותר מבבינה והנה לבחיבה מאי מקבה דילחת בחבל בחבלה מאי זיח מזה ומאי זיח מזה ואה"ב הבל יוח אלי מה דיח, בחיבה בחבלה בחבלה מיסון הבי"ו, אך מבוס דבהבלה לרוך לאוכלם בבלבות אבן בלחת כל דברי המרדכי חבוהן, דלפ"ד דהבקה ע"ו לחה לא הבקה מנח' חבינבת הל"ו בבריחות דאין בה"ב מחזיק יותר מבני זיחים בחת אחד זה דאין מחזיק יותר ובבינה בל אחד בחבנו דאין מחזיק יותר מבני זיחים, בח"ש בבל"ח בי' הל"ו ס"ב ח'. אך בלחת גם בבינה לקמ"ת דמשלש לא שתבנו דהבוכה לרוך בחת דבא בי בחיבו בבלחת ובח"ב לא הבה הלא מני זיחים מלה ומרור ובני זיחים מחזיק דאין מחזיק יותר מבני זיחים בחת אחד בי מחזיק. ולבו"ר מיובב בחיבה הלבה"ת דאין בחת בחבה בבבבה הבה בבבבה בחבה מחזיק זיחים בח"ב דבק מו"מ בוכר ובני זיחים מחזיק, ובו"ק:

הלכות סוכה

פ"ז הלכה א קבן שאינו לרוך לאמו ברוח בבן בש וכו', עי' בח"מ. ובתב רבינו בבן תמם בבן בש, עי' בבינאורי הגר"א ז"ל ברבב בי' תר"מ שי"ל בבן בש, ע"ש:

הלכה ח וכאילו לא אכל. מה שבתב רבינו בבא זו הבבי דין הבלילת בבית בלילה הלאמון מובה, מבמבי דאם אכל בזית בבוכה בא לא יצא וחייב לילך לסוכה אחבה לאכול הבזיה, ועי' אמ"ג לאו"ח בלון שבחלוה שם דין בבינון זה לענין זמן, ועדיפא הל"ל לענין הבזיה, ע"ש:

הלכות לולב

פ"ח הלכה ג בבבלו עליו והוא מידלדל מבדרו על לולב בעלי המריות וכו'. עיין לח"מ מה שפירש דשם רבינו ובבי"ף, ובן פי' בתוי"ם דשבה, ובב"י לא פירש בן, והבוסה בבי"ף יראה שמבבה פי' הב"י בן בבבולו בס' בפות המריים שם, ובמ"ל הבינם דבים לבהלב"ד ז"ל. והבוסה בפי' המשנה לרבינו יראה שחבנון דעת הב"י בדעת הרמב"ם מדהמלבד לבבות ביוב הבבי' הלבמ"ם לא הבה עביב לבבות בבבלו בבי' בבבלו הר"ן ראיה מהירושלמי יש לבסב לבוזה מהבה דלעניין בדר ג"מ מי בבר בשאר ימי הבב זולם יום ראשון, ע"ש ודו"ק:

הלכה טו בבבבה שיעשה מהבוסה בו' עבודה בו' עי' בסה"מ לרבינו ז"ל במצות ל"ת המוסגות מצה ס"ו ו"ז. והנה דברי הבינלא אבמבר מבה מבולבים דאף אם נימא שהא חדוש מעיקר הבוסה עכ"ז בלאמון מעיין לבדבה בס"ם רבינו בבבבינו. והב"ל ביאור בחי הלה ע כ דברי רבינו הלה וכתי"ם בתן בס"ם שהמבון הוא אלא יעשה בבדם הבוקים והבינה בחו בתן מובה עליו ע"ם, וא"כ הוא בוי מולן לבל הס"ל אף שאינה אלא מצות מיוחדות עכ"ז אין בבר בלום, ועי' בדברי רבינו ז"ל שורש ד' בחו עשה דקדוסים תהיה שאינה אלא בעיות מצה"כ אינו בא בחמין, ובמ"ם בס רבינו ז"ל, ע"ש:

הלכות שקלים

פ"א הלכה א מ"ע מה"ת בו' בלאמר הבעיר לא יבבה וגו'. עי' בספר לב בלב שהבקה לחה לא מיה רבינו הבעיר לא יבבה והבל לא יחמיש לשני לאוין, דבעלמא בבעיר לא יבבה אבבר שורש רבינו ז"ל בבי לאין לרוך לבבות, אבל בהבל לא יחמיש הבה, עכ"ל. וז"ל הלק"מ לפי דברי רבינו ז"ל שורש ח' הבלילה מיה נחיש כיון לא הלא בלאה הבבדים וכן לא יבבה בהבן ע"ש. אוב מלאתי בדתב"ן עה"ם שהעיר בקושיות אלה והיוהסם מדברינו לייבב בס"ם ע"ש ובכון:

הלכות קדוש החודש

פ"ד הלכה ב עד ג' סימנים חעברון אם הבנה מו'. עיין בהבנות הרמ"ה ז"ל שבתב והא ליתא דבהיות מבא עד ג' סימנים מעברין הבה, עד שהיה מבן מעברין על אחד מבן אין מעברין, הבינו על החקופה לבדה אין מעברין ובו'. אבן לענ"ד יש לייבב דבשמעיין בהוספתא דבהבדבין בהר ב', הבהה שם סבד לבבה ג' שנאחרת דבל החקופה לבדה חעברין, ולא שבקין מולבת דבבינה בהוספתא מקמי בבינה דגירה, ועיין בבינלא בזה בס"ע יו"ד בס"ך בי' קח"ה ס"ק ח' עי"ש:

הלכה יא אין חבוביבין לעיבור הבנה. עיין בבינאה דבהבדבין הר ז"ה ע"ב, ובס"ב רבינו וב"ג מפני הלינה בו' ובה מובל ביוה"כ בו' הוא בבינה בס"ם ז"ל בהבדבין בם והיום בם הקבו בהא בחרבן ביומא שהיו חריבין לו בומקום הבין בו', לבן בוכבו הבים' דמבני הבינה הייבו מבום קיבוים הבלבה בבל הבים בו' יום"ב בהוב', לחים לע. ד דל"ק הבא חריבין ביומא בם דבר ליבן ומיבבנים הקבו בן, וה"ב בפיר ליבא הבם דלינה לבה"ג בלינו זבן ומיבבנים דלבדיה לבור לבהם מבין ובביר יהוס מבני הלינה ולא יהיה מבן בעיבור הבנה.

הלכה טז יראה לי שזה בלמרו בו'. עיין בהבנה הרמ"ה בתב"ם בם בלינו הבביב הבא בהבדיל הבא ומוש בא מב"ם, מבואר בם דבינבר רבוי לבהבבר מבני בהקבו בזה. ובי"ל לייבב בבבינות דרבינו הבבים הה בבינה בבבר בם בלינה בבינה הייבה והיו בבל לבין לבנה הבבלות הייבו שהיה בבובל מבם שראה בבם שבבבו בא לייבבו לו ולא היה מיבבים עד העומר ובינבנו על ביבור הבם דלבריבבה, ועל בינלא בזה בחבו מיבא ליה לבבר לייבבל הבינה בבבר בבינבנו דף ל"ב ע"ב, וה"מ בבבא דבמבה דבמבה הבבינו רבינו בחבי הבו"ל לחיבר והבל לבין הבל"ל לחיבר והיו בבין בו', ועוד דלמה בחי זה בל"ל בחר בבבר בחר ובבא בבבר הייבה ה"ו בם', וא"כ ב"ל לבבמב"ם בן דבבבא הבבבון חבבי בבר הבבבים בבין הבבבינו בן הבבבינו בבא הבבבינו בבבבינו בבבבינו ב

בדרישה הדרישה הוה כדי לידע איך לעשות, נמי מפרש דהשתא הוא כדי לאחיזה שהוא עורים:

פ"ב הלכה ד אלא דיודע אותו בלשון גלגד. מיין מ"ש מה שהשתא דברי רבינו בתשובת הרשב"א פי"ב: ופשוט דלא"ה דמוכרח בדשא רבינו שאא לאפוקי מדשא הלא דרבינו ויחד מינה אחה וכתב בלגד, דאחר שאדרך לכתוב זה, אע"פ דהלא בלגד קלי של מינה בלשון אחרת יודע דק אם הלשון לגד אבל אם יודע אחרים ולמה אינו יודע אלא בלשון ח"ם ובגלוי:

הלכה יד כל השטה מלאכה כו' אינו רוצה כו'. מיין לא"מ שהקשה ע"ז אלא חילק רבינו בין מקום שהוא מהנו כמו שביאר בסוף כל זה. ולפי"ל דהוה הכי' מיקן מגי"ב כבית בשם הא"מ דשבאיו אם המהנה בלישור מלאכה בכל ישראל, ולא"כ ל"ל דגם בזמן רבינו הוא מתנו קבשים אינו ולא הילק בזה וכתב ולפעמ"ל אין רצוי לעשות בו מלאכה, והטור לא סל"ל ומשו"ה כתב כמו לשיטת בגמרא, ומשו"ה בשמים הטור מה שכתב רבינו ולפעמ"כ אינו רצוי לעשות בו מלאכה, ולא כתב רק שוף דברי הרמב"ם דשבשה מלאכה אינו רוצה אינו מיקן דרכה לעולם, ואינו נתקנה שהוא ומה שכתב בחמילה ובמקום שהוא אלא לעשות אלא לעשות לין שפיין ומשום:

שם בני כפרים שקדמו וקבלו כו'. וכ"כ הא"מ בגמרא אינם אומרו כפרים מקריאין ליום הכיפורים נוהגין בו ביום ומעלין בו ביום, ורבינו כתב לה מלבד ולא כתב מחלוקין מפני לשון הבבאה שאמרו מוחרין וכו', ומהנהי אחמי אחרי לדייק סמ"ש מלבדה רבינו אם אלא ולא דייק ממ"ש רבינו בהלכות אלבה ז' מנות יום י"ד בני כפרים ומיירות וכו' לכיוון יום מבחה ומבחה וכו' ומהנהי לבנוים, כלי בהלכות הפ"ל רבינו דמנהם מחנות לבנוים בני כפרים הוא ביום י"ד בכני מיירות ולא"מ:

הלכה טו ושתה יין כו'. עיין הבשמי משום הוא שמיום אחרב בכמ"ק אין שמחה אלא בין כדאיתא בבפרים דף ק"ם ע"ב, ומה שבהב רבינו עד שיאחבר וירדם ונמצילה דף ז' אמרו מי דלא ידע בין פרור כמן לברוך מרדכי. ולפי"ל בהוזה בזה, כי הוה כתיב לעשות אומם ימי משחה ומחה, ולבאורה בפל לשון הוא, אמחבר אין ישמח לבב אמם (תהלים ק"ד) ממילא אמחבר אחם ימי משחה כם ימי אמחה, גם אמחבר שבשב ימי אמחה ואין אמחה אלא בין בזולה הם ימי אמחה, ומ"ש אמי ל"מ לא לבחוב אלא ימי אמחה לאוד לו ימי אמחה בלבוד, ומ"ש שיאחה כ"ב אלא יהיה אמחה אמחה ביבוי אמחייה, והיכי דמי בבכ"ל דאמבבו לן מיבלים רז"ל, דיאמה מד דלא ידע בין פרור כמן לברוך מרדכי, ואינו אמרו אי אמלי דבבני ולאמר דגם אם לא מיקם מרדכי ואמבר אמחה מחקבים הבינים אם לא כל בלה אלא הבוה כשבאלין לומר כלל, רק בפורים לא היה אמיקן, בדרך אלילה אלא אמר בפורים, ע"ש והו"ק:

הלכות חנוכה

פ"ג הלכה ב אלא יום אחד כו'. מיין בגלי אמקבה דהלא אל יום אחד היה אמן לבבלים וא"כ לא היה אם אלא בז' ימים, וגי' בשאילתות יומה, ולא היה אפילו יום אחד, וא"כ לא"מ. ולפענ"ד מ"ש אמנם אמנם דאיכה קשיא, דאין לך בם גדול מיה מה אמנם אמר אלא אמר ולא אמרם, אמר אחיל אמיכומים הריבו לאמרם לאמרם אמרם אמרם א

ואם תתן רבינו נסים עליו את הכלל ולא דוחקא טובה לפ"ז אלא אף בכפיות כיון דאינו מעה אנשה.
כדאמר בתוספות (ע"ז פ"א) וכן הוא בפסחים ס"ם ב"מ ב"ד דוחקא לא לאחוה הטוב מדיני בכסא הכלל אלא בשמת
דחוקים ובכתב שם שוה הרמב"ם ז"ל שסח שם מרי"ה אמר דלא נמי על בסמוך ד"ה ודוחקא. וכן תמצא
לא מה שהרמב"ם הפרשם ל (בו' ת"ם בשיטת הרמב"ם מקומות מיוחדו הלל בכל מקום בשלה הוכיח דלא אמר
ובכתב שם אבל בפרק בוכל ת"ל ד"ה בשיטת הרמב"ם מקומות מיוחדו הלל בכל מקום בשלה הוכיח דלא אמר
דבר

לחוץ. וכתו שסקן כאת ד"ל כנ' ד"ם כלל ואם רבינו מפרש כפי' כתו' לכתוב לגיתם אסור לכ"ם רק מה שמוציא כל לא לגיתם אלא לכ"ם ביום דוקא כמרגילין לאכול אבל. אלא כתב כמו' אלא לגיתם אלא לכ"ם אמוציאן

הלכות יום טוב פ"ז הלכה ג בב"מ בימי חכמי אמרו אפילו להבדל וכו'. ל"ל דמיירי בנמלא אפילו הפוכין פוטרין ע"ז ל"ל אין לחוש

הלכה יב במל"מ ואנשי הוה סבר דמפיגא. משום שמהמתי על הך פסיקתא דאנשי מתמיהין לאמרו עובר בדרך מדקתני ממודה שהיתרו לו מכיחים (ברגל) דמ"ב ליה יהיה מותר בגלח ולכנס ובמועד הלא יכול לגלח ולכנס ערב הרגל ומאי מאלמא מודה שאינו עובר בדרך מדקתני ממודה שהיתרו לו מכיחים (ברגל) דאסור בגלח ולכנס במועד דהוה ליה בגלוחי ערב הרגל דהרהקשה הש"ס בפסיקתא (דף פ"ו) ומודאי מדקתני נמי הלי דאלו הילוקין ביומא תשעא בהיסוף דעובר בדרך מידי ברגל רק הלי הסיתרו לו דשלחו ימי מדוע. ושיין בחוס' ד"ה ומודה מה שהגיאלו בשם הירושלמי

הלכות חמץ ומצה פ"א הלכה א אחד האוכל ואחד המחתה ומזרה. עיין בחולין (דף ל"ב) דמפיק מהכאם לדבות המזרה.

ונחום. פסחים (דף ל"ח) הקשו דיהא נהנה מחתן בפסח בכדת מקרא דכי כל אוכל פ"ם. ויקשה דא"כ ל"ל קרא דהנאם עיין בחסוס רש"א)

הלכה ב בב"מ בד"ה כתב המיגיל מבנה. כתב בחתן ובפסל ודאי לא היה מריך. לא ידעתי כוונת הרב בה ב דאי בחתן ובפסל ומ"ל הא הר"מ שפחיו בחוב פלגו בפי' דברי הרמב"ד דאי בחתן בוודאי בחתן ואי בפסל ומ"ל לא היה מריך לזה הפעם דהיינו מפני שלאלו ומי' דהא בלא זה כי' שלא נפסל אלמלא לבלב אחון הוא והוה פשום ונכון ואת שיהיה לחנין דברי הרב בב"מ.

**שם בלח"מ הנים בשם הר"ן דר' אמרו לא חלק עליו אלא שחוסיף עליו דאפילו לא אמרו מאיסור הנאה כו' לבד הנאה רבינו ע"כ. ויקשה דהא בגלוח מי הכי תיקבי לר' אמרו דמל"ל דבכל מקום שמחיר לא יאכל אסור בהנאה דהא מוכח לעיל דמומר דמומר ושיהר דבגילה לגוזה לאיצרך דשום לאחרינן בחסכת יביות (דף ה'.) דבמשנה מוכח לכ"ע דבשון סמוכים ומ"כ הו"ל הגילה אסורה בהנאה תשום דבריח לבב"מ דזה אסור בהנאה מקרא וכמ"ש רבינו בהר"ל. ולזן לריר דר' אמרו ס"ל כאיסור ב"ל דילפינן בב"ח אחתן בפסח. וא"כ הייט לחר דידעין לאסור אחתן בפסח משל כ מי לא כתיב דאיסור בהנאה מקרא וכמ"ש רבינו בהר"ל. ולזן לריר דר' אמרו ס"ל דבריהן אמרו מיתרת דבגילה לגוזה הא"כ אסור אשום דדבריהן בחיבים לבב ח דאסור מלאכתן בחתן בפסח. וא"ל דמקודם הא דר' אמרו גם חתן בפסח אבי דא"ל דלא הי אסור מדרבי אמרו רק חזקוה דר' אמרו ריי יודה לחזקוה ואתן אפילו לחזקוה אסור הא בחיב לא יאכל בחתן וא"כ בב"ח אסור בהנאה וא"כ ס"ל דבדברים בחיבים ומ"ל מיצרין ... הוסבא דבגילה לגוזה ומ"ל לאסור בב"מ. ונראה לחרץ לפין הפי' דלא לא הי בחיב הוסר הגלח הו"ל דבגילה אסורה. דא"ל דא"כ הא דבחיב ואלו אם כבשו והמתן יהיה לו היבי חשבתה לה הא בגילה אסורה בהנאה. אלא לאחר דבמן הוא דמחתרת בהנאה הא ב"מ שלאחר לא יאכל אכילה והנאה בחבחב [וכ"כ הטורים יוסף בשון מיהוסין] וא"כ לא הוה אמינא לרבות סחוכין אמוס הני קרלי ומו אמו לא בפסח כב ל ודוק.

הלכה ה בלח"מ עד אלא אחר שעירים ולא קודם ב"ב. הוא קוביים הר"ן על פסחים מדרבי אמרו רק חזקוה דר' אמרו ריי יודה לחזקוה ואתן אפילו לחזקוה אסור הא בחיב לא יאכל בחתן וא"כ בב"ח אסור בהנאה וא"כ ס"ל דבדברים בחיבים ומ"ל מיצרין ... הוסבא דבגילה לגוזה ומ"ל לאסור בב"מ. ונראה לחרץ לפין הפי' דלא לא הי בחיב הוסר הגלח הו"ל דבגילה אסורה. דא"ל דא"כ הא דבחיב ואלו אם כבשו והמתן יהיה לו היבי חשבתה לה הא בגילה אסורה בהנאה. אלא לאחר דבמן הוא דמחתרת בהנאה הא ב"מ שלאחר לא יאכל אכילה והנאה בחבחב [וכ"כ הטורים יוסף בשון מיהוסין] וא"כ לא הוה אמינא לרבות סחוכין אמוס הני קרלי ומו אמו לא בפסח כב ל ודוק.

הלכה ב בב"מ עד אמלא נגוסקא דבעיה עיבוה. לא ידעתי פירוש אלו דברים. ועיין לקמן שהקשה רעבתא זו לגוסקא הרמב"ם אלו מדאחר הם ב ובי מבכחה ליה לגבעלה. אמנם דבני אלו לחתן יהוה בגיסולו [ועיין בגמן אלף ובחוסות מבכרי"מ לחתן הן]:

פ"ן הלכה א בטל"מ נטשו. בריאתא תרבה דוגרא לה. עיין קיומען (דף ל"ד.) ותבא מ"א יוגלה בחלוקה מקו"ו ותה יבמה כו' ותבא יבמה יוגלה בגם חק ו דוגרא לה.

פ"ח הלכה ו בלח"מ והחומה הזה הוא גדול ויחר. נגרא קא חזיגא ויחוזקה לא קא חזיגא מה גם החמים מודיה לב"ה דבמקו שבראה"ק קייים אם כרבן בב"ח יגא דהא אפילו זה ב"מ אחרו כאחקשהא דרב אבי ובעיין בחוס' ד"ה אלא ב ב ומ"כ מה לא לעשות שיהם רק דבמה"ז מריך לעשות שיהם דבריהם לבדו אינו יגא אחרי תרוב דרבנן ומבטל ועיין. ואולי דהכי פירוש דמ"ש ליעבד לחבריהם קוביהם הוא דאם אבל זה בם ב"ב חה בם"ש דלריך ב"ב הבריה כיון דגא מיחתר הלכתא. ובריגיא לא חשבת כן אלא דיגא דאם אלא זה בשה ואם לזה זה שבה ועיין:

הלכות שופר פ"א הלכה א (דף קב ח ע"ב שורה ז') **בלח"מ** ד"ה וכל הבשרים לחה שבלבה [שבחין] הוא כך כו' לרבינו כו' ומה שבחב ל"ל לחתלו ט' דרבי אמרו לחד לא הי"ל אלא כ"ל

הלכה ג שם דאיירי בתעיבה הקשה ר"ב והקוטות הוחר חזקה לדבת הרב הגיב דס"ל דבאלון שבשנו הרחלה לבר אפילו אל עכו"ם ובאלו ג ב אסור אסוס מהב"ע. ר"ב ליה אמרינן דמרבנן בעבר בי עיר הנדחת הלא מהב ב חיבת ובאלו לא שייך חיבון אל רב אבי בכיבוה הדם עיין הרב ולא ידעתי הה יועילו כל דברי אל הרב בלח"מ לבשיעא הרב הגיב לקוביא ר' בהיא לבנ"ד דבר חתיבה הגם בי אשבר לחר דבשבר אל עיר הנדחת ליבא חבל"מ, אשום דבעבר אה לא בעבה הבריה ואדרבה מלוה קבניד ובשבח וכו' ע"ש:

הגהות עמק המלך

שם ד"ה שופר אל שולה. וא"ה ומה לא כתב רבינו דין אלמים. ל"ב לק"מ דלפי דאמר רבא ואתקוף פיומא ומו' מ"ב בגדולי דשולה נדע ואלמים דבלא לא הוי כ"ח מ"ד ועיין.

פ"ג הלכה ו שם דלא דמיא אלא לבוסא ל"ב אם אחים החיצון שבחב הלח"מ הוא כמן. מ"מ כתן בבת' מ"ב לא דמיא אלא לבוסא בהמתא, מ"ב בבר שופר ואי כתן דהאמר הש"ם זה לזה מנין לו לרבינו לאלק. ואולי יש לומר דה"מ דרבינו דאפילו אחים לא יצא דהיא הבחמה כתן דהבינ מ"ב אחים ל"ב אחים כל הש' הקישות כאחד והפסיק בין הקיבוה לאבוה מוד הקיבוה דמיא לאחר, ואלו בעיגן דלאחר הקיבוה לאבוה אבנים לו הבוה לא מיפסיק בינוחים קול אחר כמ"ש הה"מ בפיסקא המתחלה הבוה, לכך אפילו אחים אין בינו ועיין

הלכות לולב פ"ז הלכה כו בב"מ ואפבר לזה בעם ל"ב הפעם הזה כאחו' בחוס' והבל"ש (דף מ"ג) ד"ה מיבחב וכו':

פ"ח הלכה יב וכיצד היו עושין ערב יו"ט. ל"ב במתני' קתני במולאי י"ם מחקנין וכו':

הלכות שקלים פ"ג הלכה ו בב"מ בשקל בשביל אדם ל"ב מי' זה הוא לרבינו בפירוש המשנה שלו ולא שייריו לרבינו ולמה הוציאו מפשומו בפירוש שאר הבבריים גם לשון רבינו בהלכה זו מבשר שירוש המשנה בפשוטו שלא בפירוש:

הלכה ח שם חבישת נמי קאי. ל"ב לא ידעתי מ"ב מאי נשבעים לעזברים ומאי חילוק יש בין בחרמה לגלא מחרמה ועיין

הלכה י שם אשלם אשלמיי כפי אי לחוביף חוטם. ל"ב לא ידעתי מאי שייריה דהקדש כלון הא גזלו ראיות בפ"ב ובגם גבי גזילה ליכא הבלומי כפל. ומה גם אי שיריי בבחרמה החרומה ובגם חני שקל מהאים בחמוביב לשקול, מ"ב אבם מבילה נמי מחוייב להביא ולית דוזקא רק הובפא חוטם ומוב היה לו לפרש דהאי לו לחוביף חוטם קאי על הגזל וכפבנא כדין חוטה המחוייב חוטם ואבם גזילות לא נקים ומ' הוס' ל"ם (דף ל"ח.) ד"ה נשבעין וכ"ש

פ"ד הלכה ב בו יחבאר. ל"ב לא ידעתי מ"ב שנעיתי דבר חימה בבחיבה בבוחה:

שם יבילו מחרוחים הלבבה. ל"ב לאו דוקא מחרוחים הלבבה אלא חחוחר הרחמה הלבבה והיינו בדבי יחחבאל ועיין בחוס' בחובות (דף ק"ו) ד"ה חבא דבר"י

הלכה ז מעלים ל' מנה. ל"ב בבת' שלמנו בבחובות הנבבה הבבבה חבאים ואבם מנה

הלכה יא שמרקיין בה לא המוצה ל"ב לא ידעתי מדוע לא בחב רבינו דלאחר מילאו לחולין ליקחין מוהן החבחוה הבבה וחקריבים בבנה זו וכן הוא בפירוש"י בגם. וכ"ב הבבה רבינו לקחן ל"ב נבי בבוחה בהנ' וח"ל בה הבחידין. ומה גם דבדעבד אם לקרו והקריבו מיבבה בבר, וא"כ מוב הוא לקבוא לאחר מבן

הלכות קידוש החודש פ"ה הלכה א מהדרין שבאמרן ישראל. ל"ב עיין בדמב"ן בהשגותיו גם המעות עשה קנ"ג שהגיע על פ"ם רבינו כאן בבל הסרק עיין ואבא:

הלכות תענית פ"א הלכה א בם"מ בב' הרעות שחבה. נמצא ל"ם

פ"ה הלכה ה בלח"מ לבחלמ"ם על הרוגלים. נבי ב"ב לא הגבבו בגמ' מעבבת לחבבבי וכו' דבגלא"ה הייבו מחבבין דבי"ד בבבה בוכו של הילל ובבר ב"ר יוחבן מילו הדיה וכו' ובגם הבבים הש"ם הוא רק חבוה שאר חעבות הבייבו י"ח בחשוב דגם בבגיים המחבים לא מבבבחה ועיין

הלכה ו שם קבה דאפילו מבוסב חייבגיא ליה. לא ידעתי מאי קא קבייא ליה בדבני רבינו הא שפחיו בחוב חלו בחה שבחב אפילו כלי שבחן ובבבבן מ"ל דאין בו מבוס ניסון ל"ב דבה רבינו בדבה הרמב"ן דאפילו מבוסב חבוב לגבוה ומאי דלא עדבינהו הוא חבעם לבבה:

הלכה ז בים לוים הבבריים. עיין בבבוחה (דף כ"ו) הוס' ד"ה דבב לגי. ובגם בים לבבבל"ם. ועיין בלח"מ שם

הלכה יא חבילין בל רחם. דייב רבינו לבחוב בל רחם דבחבעם על ד חבחיבין ואם חבגבב לחבל אחר בבבלן והוא לגמר הבבבה דיחוקאל ולא יבבבא אחר ל"ח בל רחם מובלה בל עמי הלבן וכו' עיין בזה

הלכות מגילה וחנוכה פ"ב הלכה ג בלח"מ ולבבא מחן דאלינ עליה ול"ש אם אמנם שבבבי הבלח"מ לבחבבה הבבים הבבים הבל"ם ואמי דבחב ולים הלבבמ בבבבל"ג הוא בבבם ל' לבב ובמובל מבבבה נמי הבי דיבם דיוני בבר ולא בים בבמבלה שאי בבבבב בבבבב מ' ושין בבל"ן.

פ"ג הלכה ח ומבלג ואסור. לפי מבחשות דבבי רבינו מבמבע דמבלבין ב"ב בל המיחבר ק"ו הלבו לח ה' וכו' הובו עד חן המילב ואין בן מבבבע מבבבה.

הלכה יג והבבבל חבבר בים יבקב מבם לובע מ' ביאמבר חבבבמי. לח ידעתי מבבי מה בלבו רבינו לא לב בהאה ב"ב רחם הבבבב ובבבינן ב"ב לבבבם לא לב ואבאי מחבבן דבם בבם:

יד דוד

הערות והגהות על דברי רבינו הרמב"ם ז"ל ונר"ב מהרב הגאון הסגורסם מוהר"ר דוד לוריא זללה"ה מביחאוו (הרד"ל).

הלכות שבת

פרק א' הל' ב' בב"ם כהרבם מקומות כ' ריש פ' תולין · ר"ב לפניו לא חסר שם ליקון.

פרק ד' הל' ד' כתבבל של סאר ס' אלון לריך ביטול כלל בפור · ר"ב בלי בפור לא דוקא אלא מוחר בדלקמן סר"ב סל' ח' · ולקן לא נחית רבינו כאם ·

פרק ו' הל' ה' ה' וכנרך עליו בבינחה ובוגב בגבינה · ר"ב נבלה בגם שוב פגיבה אם ידלם קאמר הכרבנן.

שם בב"ם ואיתמי אמאי פסק כרבנן · ר"ב כר"ש:

פרק י"ג הל' ב' בב"ם ב' הרבר"ן ס"ל לחוב ט' · ר"ב אל"ג שבבמב"ם ראחו מבה שבאב בלחיב ר"ב.

הלכות עירובין

פרק ב' הל' כ"ד בב"ם מלאה בבינוש מבבבם ט' · ר"ב ובל"ב מבבבר בפי' בבבבינות:

הלכות חמץ ומצה

פרק א הלבה ג' בחבבה לחלן וכ"ם מוב"ר בבבר המבה מי' שבאל מ"מ לדשה בבבמב"ם אבור לבבר ט' · ר"ב הרבב מ"מ שבאל הוא לחבבם עבוה בבבבות ראבלבי והבא מבבם לחן מוחן לחר שחבן ומבבבבה לבבבבם מחיב שם:

פרק ב' בהבבות הרלב"ד עם בבמן שב"ב מבבבחבה ר"ב לחבבם בל".

פרק ה' בבבבן הרלב"ד לחן לאבור ומ' · ר"ב · בבבב זו ל"ל בב"ב.

לקוטים יקרים

מכבוד הרב הגאון מוהר"ר דוד לוריא זצ"ל (הרד"ל), בפירושו היקר לספר פרקי דרבי אליעזר.

הלכות קידוש החדש פ"א הלכה ח טין מתחנין וקונסין חדשים ומשנבריס מרס אלא בס"ר שמחמר כי מיטין אלא מורה וסי'.

מעמו אל רגיס שפסק אלא כמדומו אל הגרמ"ם פיס פרס, אמ"ר דקי"ל כל מרוס הלכס סיס, סיימ מסוס דסוגיס דסוס ס' הרוקה דבנגן קרל דמוריגיסה דלבגבס ומייתי קרא דהכי קבלה למיגן אלא מורה ודלי אלינ אליה דמגיגא גמרי, ולמגיגא מקרא דלבגבס

יד איתן על יד החזקה

מאת הרב הגאון המפורסם מו"ר אברהם יצוק"ל. בעתה"ס ספר משביל לאיתן, באר אברהם וכו

כולל הגהות וסקורים, הערות וחדושים, על הרמב"ם ונושאי כליו, הכתובים על גליונות ספרי הרמב"ם ומיהר כהבי הקדש אשר בכתב יד קדשו של הגאון המחבר ז"ל.

הלכות שבת פ"א הלכה טו כגון שלחנו שמיסס בקולמוס וכתבו כו'. מוסקפת:

הלכה טו ומס מין אחד מהס יכול לעשותה לבדו כו'. ועמו

פוחה בשוחפות שמיסס מיינן. עיין בלח"מ בהקנה שכבר רגיש מהגדי שפסק כלן כר' יהודה דמחייב גזה מיגו יכול וזה כה מ"ש ולגדיה חד מישמש אחת ליחיד לעשה בהולכה דשמור ואחמלי סבק בהל' שבוגות כר"ם דיחיד עשה בהולכה ב"ד מייב. ומיהן דרגיש מסק כלן כר"י לחייב בזמ"י חא"ר דבזה סבר גם ר"מ כר"י אבל בשבוגות פסק כר"ש מטוס דחכמים בהוריות ובכרי כוחיה. ולפן מיהלו מספיק דפסק כר"י מטוס דר"מ מחייב ליה דהכי ר"מ לא מטעמיה דר"י אלא מטוס דסבר דמסק לה המעמ לעמס שוחפות וליכא רק הכי מישומי ור"י נוסיה אלא מטעמא דר"מ וסבר כר"ש דעמס מסיע מישומא לשוחפין בחטאין בגמ' (ל"ג) ומיכא לגדיה הלכה מישומא ולפי לאו דאיכמיך לעמס יהיה בהולחה ב"ד מחמיגן דה מ"ר וכר"ש, ולא ה"ל לרגיש לפסק כר"מ דיחידאה הוא בשבוגות א דעמס לא הוי מישומא נגד ר"י וכ"ש דבברי דהוי מישומא. וב"ל לחה מעמ נהון לדעמ רגיש בחלי דפסק כסברת ר"מ דבוהיה אלא מבקנה הסוגיא דס"ק בערכין (ד' ב') דקאמר דלא אילכמיך דעמס נבי ערכין לאחר מהעריך מלר ופיר"ש דלפי הוה כמיב גמי עמס הוה מחמע דעמיה הרבה כעין אחמר ומעמ מדס שה מעבר אלף, וכ"מ מהה"ב שהביאו המוס' פ"ק דזבחים (ה' ב') אלא מחעמ שוחבין אלין מגיחין קרבן מחה מדבחה בס' מין הזרבין חטיפה בחוצה ר' שבי והיינו דעמס מדבחיב נעמ ולכל רק הרי מישומי לזה עוקר כו' ולזה יכול ואי יכול אבל לזה אי"ר וזה פ"ל ליעמ מיעומא ולכך מהיינו.

פ"ב הלכה בב מוהר לכן לחוור בכלי זיין שלבן לחקומן בשבת כו'. רגיש ר"ל קונר בכלן ומחך אח"ש בס"ם ס"ז דהיינו דוקא כשהס מתפרדים ליבר בחקומן שהלילו בו דלכ"ל שוכחין בחצוס שהלילו בו ויש לכן אלפים אחה מעם לכל רוח והוא מהסגיגי דעיגוהין ופ"ש בכרל"מ ובכ"ר ס"ם ס"ז. אלא אח"ש בלן הגמ' אלא מלבי מעשה שהיה אמרו כן וכבר הרגיש בזה הלח"מ ס"ו מה' אלכים. ומ"מ גם מהמוס' מעמש מהא דהגן אבל דיגלא לחילל מחרין לחקומן דבעמא מהוס המילגן ס"ש.

פ"ג הלכה יח מין נוחגין בה בחבר כו' ואם אמר אמוך לאחיכה ואחבה ומדיין לא קרמו מעיה בס' בס בשונג מוהר כו'. כתב הכס"מ שחמה כרמ"ך דהא רגיש נוסיה בפסק לעיל דבל חבשיל אלא ביאל כל נרבו אם עבר ואיהה אסור לאכלו. ושיין מ"ם בזה בנ"י סי' רל"ד. וב"ל דרגיש אחיל לעבמיה אבבה הבעה דאוהר לבחמילה לחה בה בחבר בשעור כדי מיקרמו ספיר קודם הביכה הוהס אלם יחבה יפבוד, הרי דמחלק בין בה לחבשיל דבחבשיל נאר אמא יחבה ואוהר כל אלא ביאל כל נרבו אפילו בדיעבד ובנו אם בני בקריחה פרס אפילו לבהחילה מעבה אלם יחבה יבבוד, חה יגא לו מהרוחלמי דבפ"ל דשבת דאיהה בחבה זריאות כן הבנים בפה יוהר מבחבשיל מה בין בה נחבשיל מבשיל דרבו לאכלו רוחבה בה לין דרבו לאכול רוחבה אמן אמרין בה אמרה המחבל בגדה בה אמרין בה אמרה בה בגוף ולבן זריאות בו הבנים אלא לאחות בו בחבחבר וגם בפה נוסיה מבבוד בחבייהו יוהר מבחבשיל. ולפ"ז מיהו מהבי דפה בל"מ אבילו לבני חמה ואמולחי דאפסר בחבשיל אלא ס"ל כמ"ד בשבת (נ"ז ב') דאמר' דבה לא אחיא רק בהבנים דמחיהר אמי נבי הבשיל לבהבחילה בשבחבשיל בבאבל ב"ד, אלא ס"ל בהיולחמי דבאלו אה מחבשיל, ולפ"ז דבני בה ליבא נזרה דבמא יהחה הש"ם מחיר רגיש בדיעבד נבי בה אבילו לא קרמו כיה בזיין שבאבד ע"י מיהו ריאות בו

ולא הייבין להחוי כלל:

פ"ה הלכה א הלבנה בר בשבת כו' אוהב כו' שזה בכלל עוש מבה. כן איהה בחבחבה ס' בח וס"ם מוהרש.

פ"ו הלכה א אסור לעבר לעבר לעשות לא מלאכה בשבת. כתב בהגהות דאחר

השבת מוהר לומר לעבדו ובשבתו מדוע לא עשית כך וכך בשבת אע"פ שמ"י כן יעבה כן לשבת הבאה. והלח"מ ואחרי דהרבוים הוצאו בס' ברבי יוסף בקנו ע"ו דבה אבי כיוסבה הבברי מעבנו בבבי זה. אסור. ולק"מ דאין בוונת ההגהות אלא לוריך לאין בבר"ר דאיסור הבריר דהוי בעיבה דבעבו אבל ואלי אחבור לעבבל ביהוה אחוחה מלאכה בשבת, וא"ל אלא לבבר לבמבין בבילמי בבה בבלי בחבשבה:

הלבה יז הבבבבה כם בבבבי בילבבה. עיין בם ח ח"ם מלילי בא ריבר רגיש הא דאיהה בבבל דאם בבא בבבבבן אסור. והבבבבה דבבבבל אסר בבבבבל ואיהה בבבבבה בבבבבבן בבבבבב

כלן הוא משום שכן משמע רש"ם בפ"ו דין כ"ז דהנומר הנורה חייב משום מכה בפטיש וע"ש דכלן איירי שלוטש פרשם לא נרר היינו אלא המקן המתמנין אח"כ, אלא דל"ש דאחרתי הנשמים זה ולא כתב חיוב דלונב:

פי"ב הלכה ח מוצאה והכנסה מרבות לרשות מלאכה תפנות מלאכות הוא, ואחה מלאכה בפ"ח הארוק אחריו הוצאה אל והכנסה הוצאה ולרבנו הוכיחם כאחד משמע דמשום הכנסה מל. וי"ל דרבינו ס"ל כת"ק כשם הרמב"ן ברים שנת אלינה דר"ש דהחם דסבר דהכנסה נמי אב הוא ויש"ב ביה קוביות הקום שם בד"ה מי לא עשקינן דקתשיל לן: ויש לי לה"ר לה מהיבולמי המקלחון ובטוחות ש"ם אחר הוכיח דהוצאה והכנסה אחת הוא ותקבריון לשנות כגון שהוצא אלי נרוגרת והכנים אלי נרוגרת, וע"ז סתר רבינו שהוכיחם כאחד ובסנן לאב ויל"ל בזה לישנא דמ' חבר אחת דבאחת אוכל מ' אבות ובשנ' דהכנסה נמי אב אלא דלעניין חבאת מ"ח אל בעיבה רק אחת והיינו חבר אחת. במגיר משנה כתב רבינו הלי דלא נרשון הוכל כחיבה סוגלה אלא הל"ל דהוי מלאכה בו' חב דעת רבינו. הכי איתא בהדיא בירושלמי שם

הלכה טו אחרון כתב פסוק בפשיטה ע"ח בנת' הוקן ול"ל דבבר רבינו דרק ר' יוחנן הוא חיובשיל ליה שם אבל לרבא בשיטת ליה ובדיוקא בשבת ס' ע"א)

פט"ז הלכה יד שנבה תקיעות המוקצה אבל נבם דרש זה בגד זה כו' נעבוה בשיטת ומוהגין לכן כל לרבן לא נחבאר מהיבן אלא זה הרבינו ומבינים ר' בפס"ד דשיטוכין (ב ז ב') רשבא דגם בשיטת מוקן לדרש ביוהר חיבת סתרים וכ"ת ר"ב ובשיטוכין (ל"ג מ') נבי ג קרבינות זה בגד זה אלא הוהר לשיטת רק בתחיה בל שבי ובבר אבל מוקן בלא לדרש לא הוהר לבן. אחים יש לה"ר לדבא רבינו הבינולמי דפ"ב דשיטוכין הלכה ה' דמחבאר מבם דגם בעניין הוקן תחיה אלא נבם דרש הקולו בשיטת עכי רבינוחד, ע"ש ודי"ק

פי"ן הלכה יט שהלמי הרי הוא בחיתולה ודם ולרי בשיטת הבבנות ראיה חבינן לא הוי הוהיה ויש לעמוד כן ובדברי הרמ"ם כ"ל דסוכה סי' ובי' ל' ד' ע"ש ובזה אבל הקה ע"ד הרמ"ם דלא מבא הבי בשיטוכין (ל"ו)

הלכה כו בבם בוכה הרבבר"ח ז ל דדברי הבי הוא בבן רבינו. כ"כ הרא"ש וכ"ה בירושלמי הבריא:

פ"ב הלכה ג הבבו הבמוס לחבור בחרר נבה נבבו"ם כו' יתם חבר הינבו חיהו עד בבבה בחיתו ובחבורה. ובה"ג בבב רבינו בב ר' חבל' עבדים נבי הבובר עבדו כו' ובם בחב לחין קבם זה בה ל' ובבשה בחין בבבנים הבי ר' בב' הבלם, ובבב ר' בו"ר בו' ל"ל רבינו בבם ל' ובוהם דה ר' נבי קבם דבבוהה בחרם נבה ובבל בה"ל, חב בב' לו"ח בבים ח"ח בחב לבבה רבינו נם בה"ל והבעם לל ד' בבוהה בחתה לבבוהה עבב לבא בבבחה ובבחבה בנה' וי"ל לה"ר לבבבה זו הה"ם רבינו בב ד' בה: נשלה נבי נזל אחד מחבבה וחזו ודבע הוחבו דבבלם יבל אל' וח' בחבחה נם בה"ל אע"ב לחין הבין ל"ה בה ל' לבבו הבבן לבבה הבלון הבחר הוא הבבו נזל דבבוחה שלמי ובבחיה בה' בהבבבן

פב"ב הלכה יז הרבבבם לה הבחר אבור רבבי בהוה הבבו הבבו' כו' אבל הבלוב מוחר. ובהבנות ח"ם בעבה בוה רבבן בבבו בבבו' ובן חלוב מוחר. ובעין בהה"ל בבבהב דזה חלוי בחלוב הבבבהבה בנה' דבבה ר"ח) ובה"ל לה"ר לבבבה רבינו מדבאיחה בפ"ח דמ"ק (י' ע ב) רבה אבי לבבבוהי בבבה ח"ם מבבה הבבוה הוא וב"ם רבינו בפ"ם דה' ו"ם בבוה הוגו בל מוחר ובדלאבבלוב לחוברת הבבוהר אבי ב' ת דבבבה ו"ן לה אבור לבבבה בנב. ובה"ג דוחין הבוה' והבבדבי הבה בחה דלחר רבא בבא לבבוהן הבבבה ע"ם

פב"ג הלכה יב אבור לבהל בבבך בבבה חבבי בבוה בבבה בחה"ח בי' ב"ג בחב

לחבור הבבי בבבה בבבע, ובה הלוי בחלוב הבבבבחה בנה' דב"ם הבבבע

ודע דבבובלמו אחה בבבבם רבינו. חב לבל הבבבבחה ה"ל הבבבה לה הבבבחה לבבבהל בבבה חבבם רבוחה לבין ובבלחבה בב' ח' בבבים (ה ט). ובה ר' חבלחי שבבבים בה בב' חבבה אבבים והבין הבבה בבבבה לבבבה לחבבה בבבבבה. ובלבבי ח"ע בבבבבה בחלוב בחלוב בבבבים בבבבבה לבבבה הבבה בבבבבה לבבבה בבבבבה בבבבבה בב

פ"ב הלכה יא במש"ל וקשים זו עטמה כמיני וע"ש. עיין בכפ"ת: שם ס"ה ובפ"ד מה' אבל מה"מ, ל"ל פ"ס: שם ומיהו אפשר לחלק בשאלי הבית כו'. עיין בב"י ס"י ובכמהות, ועיין בריטב"א שם:

הלכה יב כיצד החמץ נאסר ע כו'. עיין בהגהות, ושי' בס' תעודת דוד:

פ"ג הלכה ו בב"מ פ"ה ומה כו' ולעמ כיה לבעבור לאלא שהכמים אסרוהו אינו שובר אבל ר"ל ומה אמנם הוא פ"ב. ק"ל מפ' ח"מ (מ"ה) נבי הא דת"ל ר"מ לדבריך הרי הוא בב"י נבי הסרבת אלה בשומאה ביו"מ לאוסר ר"י לאוסרה קודם שהמצמין, ולפ"ד הכ"מ הא אנים הוא שהסכרו לאפוקה ואלא בדבר אחרון ידיי מישון ואמלי שובר. ונראה דגם הכ"מ אמנו לא ס"ל אינו שובר בב"י אשון אבוה אנים בחקאתא דרבנן רק זוקא הסם נבי מוקה דאמלי ר"ל לעשבד הרי בדק בחמילה כל הבנים ולא מצאו, אבל בדר שהסתפק הסר"ת בחמ"ה סי' הל"ד מי מועיל ביטול בשעה ו' לאפוקי מכל ידאה כיון דאמ"ה מדיון הוא בדאוקו לבטל רק מדבכון אינו בדאוקו מי עוקר מה"ה בכה ואלי אפיקא ליה דאוקר על ב"י אבל אפיקא אינו יכול לבטל בקודם שעה ו', והה"ל כתבו הח"י בשבת (ד'). ושוב נראה דהסם לא היה הקנה חכמים ביטול על מנת ביטול רק בגזרו על איסור מוקה בשלמא והוא מתבטל אמילא אל"כ אמאלה ביטול לבד חמוץ אינו אנים הסם נבי מוקה בשלמא בשלמא והוא מתבטל אמילא אל"כ אמאלה ביטול לבד חמוץ אינו אנים הסם נבי מוקה בשלמא בשלמא בשלמא

ט יומר . מוקם דברי רבינו מעבעים תירוצלמי דבסח כ"ח ה"נ הוליח דין אם בקרלמוס כדי לכתוב שמי מוחיות אם בכלי כליך ואיתר רבינו מכוס ר"ח ל"ל ס"ח ידבקן מן הדיו בגדדי הכלי , ואמלל שרחבים ר בחוב מו בדי חיוחות , ולפני לריך מרחים כ"כ כדי מיעלה מלמ בקרלמוס ב"ב כדי לכתוב ב' חיוחות , וגם ב בק"ע

הלכה יא עבר כדי לכתוב כדי לכתוב דם לכתוב בחרוצלמי דבסח כ"ח ה"ד מחוקל מחר עבר כדי לכתוב דם לכתוב קמיה , הי מחיוקל עבר ואחר כדי לכתוב בו דם לכתוב קמיה , ע"ש בק"ע

פ"ב הלכה ז לא היחה שיר בחיה ולא עו"ס ולא אחד מהם אלו שהלך בו בחוח בחיים אד' חיות ואמילו אליחה שבלה לידי מחבר בה בחוח בחוח אד' חיות אבל לוקח בחבת לידו אם יכול לרחיקן עליה הרחיק ואם לא חוליכה ברוח אד' חיות וכן כחב רבינו לעיל בכ"ו ה"כ"ב וח"מ בדבריהו בחבחיי מוקל בלוי לבינו ע"ש אבל מלוכה בחיות בחוח מדיה , ושיין בח"ע ובח"מ בדבריהו בחבחיי מוקל בלוי לבינו ע"ש דהא בגמרא לא מחיש הכי דבינו בהרן בחבחיהו לקוים בכרף ושיין בכוחר הר"ח בלו"ח סי' רס"ו ס"ק מ' בחבח ומוקלו של הרמב"ם רש' בחבח דע"ז דף ע' ע"ח דחיות בס הלחמר רבא לריר לי חבריר ניחיר לי חיבון בלחמיחון לחבינן יהודלי לא חבריר בבחבח דלי מבנרי בבחבח בחב כיסי לא מחבחבי בבוקר , ולחיבו לא ידעו דבבחבח לן בר"י , דלחיר ר"ל המוחיות כיס בבחבח חיוקלו כחוח ברחוח ברחבע הרחב , ובחב בס דלבחבח הבוחבים ר"ל הרוחות בחוחיות בבוחב , אבל הרחב ם חבבים בבבחבח בחבח ובע"ש בבבחבח דגמ' בחב כיסי מבחבחין בבוקר לו' בב ל . וב ב בחבח"ב בחיחיחי בב ד דבבחבח ה"ל , ובחב בס בבבחבח חוחן לו לחבר לבבח לבחלי דע"ז בבבן הלחבר ובח בחבחיו לא הביב לחבבחי חוחיל אלא חיל בבבחבח בבלחבח חבבר בחבחי ז"ל לא זבר חוח בבבחבח בבחבחיו ל בחי בחבחיר בל עלחו בחבחבחיו בבלחבח ובבחבח בבבחבח בבבחבח בב

בגדרי כהונה בין בגדי כה"ג בין שאר בגדי הכהנים שנזכרין כאן בגוקדם הכל מהרימת הנפכה. עיין בחו"מ פ"ג דיומא מאמר ז' הכל נגשים מנה אלו מהל ליעור שכתב שם ח"ל, ומשמעה אז נראה לי שגמר הרמב"ם מה שכתב בפ"ד מה' שקלים דבגדי כהונה מחרומת הלשכה דס"ל דאין בין בגדי כ"ג לבגדי כ"ה לכאין זה, וכ"מ לא הרגה מקום בזה עכ"ל. אבל נראה דבדי רבינו מפורשים בתוספתא סוף פ"ק דיומא דאיתא שם אמר בגדי כ"ג ואמר בגדי כהן הדיוט באין מתרגמין הלשכה ע"כ. ואיה מצאתי בתוספ"ם בירושלמי פ"ד דשקלים ה"מ מצינן לתוספתא הזו, וכיון שם שבהוספתא פ"ד דשקלים איתא בגדי הכהנים ובגדי כ"ג וכו' בתין מפורי הלשכה, אבל רבינו סתר על הגרסא בתקומו שזו היא העיקרית שכ"ל, ועוד מצאתי בהו"ב פ' אחרי ה"מ בריבוה ר' קודם ילבש מיהו אבל מבל קודם אין לי אלא אלו בלבד מנין לרבות אמר בהונה גדולה ובגדי אחיו הכהנים ה"ל בגדי קודם בגין לב לכל הבגדים מיהו אבל קודם ע"כ, ומתבאר היטב מקור דברי רבינו:

הלכות קידוש החודש פ"א הלכה ב

הלבנה קרוב מחצה עבר יום כו' שלי אמצע

לחות הבנה מיום עבר הדם וכך וכך ימים שנאמר לחדשי הבנה חדשים אחה מונה לעצה ולו אחה מונה ימים, בס"ם מגילה דף ה' ע"ב ומיר דף ז' ע"ב מנין אחין שונין ימים לנמים שנאמר לחדשי הבנה חדשים אחה מונה לנמים ולו אחה מונה ימים לנמים, ומיין בס' מו"ה שם בתגילה שהקשה ע"ד רש"ל והבה שם אבל הפירוש הברור ל"ל הכי אחין מונין ימים לנמים לומר אלא טעם על כל שנה ושנה י"ל יום שימות החמה יחיליון אל ישות הלבנה ומשמה כל שנה י"ב חדשי לבנה ושנה י"ל יום ויהיה בין אמת לבנה ל"ל בין אמת לבנה ל"ל בגדי קודם בגין לב לכל הבגדים מיהו אבל קודם ע"כ, ומתבאר היטב מקור דברי רבינו:

הלכות קידוש החודש פ"א הלכה ב

כמה יחרה אמת המחה על אמת

הלבנה קרוב מחצה עבר יום כו' שלי אמצע לחות הבנה מיום עבר הדם וכך וכך ימים שנאמר לחדשי הבנה חדשים אחה מונה לעצה ולו אחה מונה ימים, בס"ם מגילה דף ה' ע"ב ומיר דף ז' ע"ב מנין אחין שונין ימים לנמים שנאמר לחדשי הבנה חדשים אחה מונה לנמים ולו אחה מונה ימים לנמים, ומיין בס' מו"ה שם בתגילה שהקשה ע"ד רש"ל והבה שם אבל הפירוש הברור ל"ל הכי אחין מונין ימים לנמים לומר אלא טעם על כל שנה ושנה י"ל יום שימות החמה יחיליון אל ישות הלבנה ומשמה כל שנה י"ב חדשי לבנה ושנה י"ל יום ויהיה בין אמת לבנה ל"ל בין אמת לבנה ל"ל בגדי קודם בגין לב לכל הבגדים מיהו אבל קודם ע"כ, ומתבאר היטב מקור דברי רבינו:

הלכות מגילה וחנוכה פ"ג הלכה יב

כך היה, אחר שנגנזך הגדול שנקרא אח הכלל

מחחיל ואומר הלוויה וכל הנם שוין הלוויה, ואחר ואומר מלוו כו' וכל הנם שוין הלוויה, וכן על כל דבר עד שנגמלו שוין בכל הלל הלוויה מאה ומלם ומצרים נעמים, כימן לנם שנחיו של אחרן, מי בס"מ. ולענ"ד דברי רבינו מבוארין בירושלמי דשנת פ"ס ה"ם, דאיתא שם מאה ומצרים ומלם שמנים שרטל שוין הלוויה כנגד שנחיו של אחרן, שוב מנאתי בראי"ם ה"ה דמוכה ע"ב שהלאה מקומו בחסבת מוצרים

פרק ה' הלכה יב

אמן ונרות ומדליק. ובאר בס"מ ומ"ם דרבינו אמילו אין לו מה יאכל וכו' נראה שלמדו ממה שנתבאר ה"ו מהל' חמן ומלה שאמילו עני שבישראל לא יפחות מד' כוסות והעשר מוסר מיסמו ויסמ ובכ"ם בנ"ם דמדיף מקדוש היום כמו שיבאר בהל"ב, ושיין בלח"מ שהשיג עליו דאין זה כ"ם, דמה דאמרינן דל"ם מדיף מקדוש היום הייט דמעבה הוא מרמחי ויסמ דאמרינן בגמרא מפל"ב בקידוש היום, אבל ד' כוסות דאיכא בכו מרמחי ויסמ ודאי דמי כמו חמנה, ול"ל לא סילו לא בכ"ב אמנה כדין מכ"ב אלא דגמרא מהכא"ד ע"ב. אבל דבריהם המוכים מהרי מקור דברי רבינו לפשוט לגבי ל"ה הל' ת"מ כוס בחנה בס"ה ל"ם, ושם איתא אמילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב ולא יחחחו לו מרבע כוסות של יין ואמילו מן החמחי, אבל לא חסר שם שום מקנה אין לאמות בחם אין לו, רק הרמב"ם פי' שם דאם לא חחו לו נבחי לקנה יחסר אח מלבנו אי יוכר לו יסבור אח מעמו בחנינו יין ע"ם, אבל הכ"ה בפ"ח שוף מי' חפ"ב הביא שיש בזה עוד שני פירושים ע"ם. ויהוא מרבינו דקדק כזה אלא לאמות מלבנו מחחמים בחנינו לו בגמרא, ואין כחב רבינו בבאן אמילו לו מוסר בכוחו וכו' ובפרק שבם בחקומו אמ"ו מהל' מ"מ כ"ו לא כחב רבינו בלל אין לאמות בזה רק הבחיב לגון בחנינו ע"ם, ואין בבאן בדין הגלמד מחם יוסיף לכאור שד מה אלא כחב בגוף הדין אמחה. ושד קבה דהי"ל לרבינו לבוסיף עוד מקנה ושא אביכיר אח מעמו כחב"ב הרמב"ם הביל. לבן נראה דרבינו לחד זה מם"ם דמגילה דף כ"ו ע"ב, דאיתא שם אמילו אלמיזין אח כ"ו בחר כחרבת ימים אל אמילו אמילו לא יוסף בגלחי קידוש היום ה"ו ויחה לו ע"ם מבבים כשה שבבחמה וכבילים לי קידוש היום, ושוד איתא שם אם ל"ה הוא אחר ריחה בקידוש היום ודקי אמילו דבר אל אמילו אלא אם אמר לי קידוש ומבבמיה להמיינה ואמילו ביום קידוש ע"ם, וכרי"ף וכרא"ם בשמיש אלו שבבת דל"ו בהלכותיהם ע"ם, כרי בבדים בגמרא אמילו אלא אמר אבבת בבבב

הלכות עולם

הלכות שבת

פרק ה' רש"י כ' תוקעין במוצאי שבת ואף דבמוצאין ז"ו ע"ב איתא ד' ריחוק ביום תקיעה אין הכללה מקדם ומעתה נחוש שמא יתקע בתוקעין בתוקעין בתוקעין

הלכות שקלים

פרק ב' הלי' א' כל"ש כלה מ"ש ר"ה ר"מ ר"ל ר"ת ר"ל כשאל מלון ס' ר"ל כשאל מלון ס' אמר מן מכשלים הי' יחוסן הי' יחוסן ומ' ס' הוס' שם ל"ש כ' ר"ה מלה שמנו שם ל"ש כ' ר"ה מלה שמנו שם ל"ש מסקן מ' ל"ש לא (מסכתים הי' יוסי) מדי מי אמר בנסכים מ' יחוסן הי' מחלקת מדנה ס' מכל"ל הוסדיכם בה מ"ל ומה ומקשה מדנה בשמל לענין קבלה ומשמל אמר בשאל יחוסן (בס ל"ר ע"ג) בלבה הנמר מיל הלי מ"ר מדנה מדמי הוסם' הבינה הנמר מיל הנמר מיל לק בלבה הי' אחרת לנר בלה בהמה ל"ר יוסי הנ מבנים דברי מדנים בם ס' כ"ל בחנב ל"ב בחלק ומשקלן לנו ומ"ל מדר בלישת אמרים בשאל מי (ולא כ"ים כלן כמנה בחלים) ומ"ל בכנה יוסף בכי' מ"ל מ"ל בלה בלה בם ישרי מ"ל בגמ"ל הי' בנה רבלה בלה ס"ל ס"ל בלה בלה ומשל אמר בחלל הלמה הנמר מ"ל מלבה הי' יסוסי ומ"ל אמר בחלל הי' יוסי מ"ל מ"ל הי' יוסי מ"ל מ"ל מה בחנב בהנמה בן אחרי מה דף מ"ל מ"ל ובנמה בן אחרי מל מרחם הי' ס' רבלה):

פרק ג' הלי' ס' (אם מבנה: ר"ה ומל אר בנסה ר"ה ומל אר בנסה מ"ל. ר"ל מ"ל בלה בלה (לקח [מ"ל בלה]) הסיבון אבנים בן הוסיסה מל שבר בן ובן מ' בלה בלה מדנה מל אחר ר'. ומל הסיבה הה אחר מ' בלה בנמ' (מבחרים ר"ה מ') ומ"ל בנה' הבן. ומ"ל ובלבלה הס"ל לה בלה בלה ומל אמר בנה לבדים בן ובן. ובן מ"ל ג"ל בנדים ה"ל:

פרק ד' הלי' י' ומבלים בנמה בהמלין מן מבר. ר"ל ר"ה בלבה מ"ל בלה בלה:

שם הלי' י"ב ומבלים. אם מינמה בנל"ל ומבנמה ר"ל מ"ל בנמ' ר"ל אמרנם מ"ל מל הבינה ר"מ בבלה בלה לה מבלן בנמה בל מני מ' בנמ' ובנה בלה בנמ' ר"ל בנמה בנה. ומבלה דנלבה בנמה בלה בלה בל

חידושים ומקורים

מדגאון המפורסם מוהר"ר זלמן זצ"ל מווילנא, אחיו של הרב הגאון מהר"ר חיים זצ"ל מוואלא:

הלכות יום טוב פ"ן הלכה יד כל הדברים האלה שאמרנו היו בזמן שהיו ב"ד מקדשין ע"פ הראיה וכו'. נראה דקשה שהרי הרמב"ם בהקדמה כתב בהלי קדוש החדש פ"ה ה"ג דהקדושות ע"פ הראיה לא היה אלא עד זמן חני ורבא ורב"ם ואילך היו סומכין על החשבון ואמרינן יום ב"ר רבא מולד רב אחי, ניחא לפי דברי רבינו בזמן חני רב אחי היו סומכין על החשבון ולא הוצרך לערב על אחי, והנה מצינו ובגיה ו') יהיב רבינא קמיה דרב אחי כו', מבואר שם בפירוש שבימי רב אחי מצי עדיין היו מעיתין עדותו הבשילין על אחי. אבל הרמב"ם לעשמיה אזיל שכתב בהקדמתו לפרק דעשים [נכן בהקדמתו ליד החזקה] וז"ל בכלל החכמים שקבלו מרבן היו רבינא ורב אחי כו', כי בזמנם בם"ה היה יום אמת רבה מולד רד אחי, ומלא לפי דברינו היה רב אחי בימי אחי ורבא וקדמו עוד ע"פ הראיה ושיבטו שפיר על הגמ'.

חידושים ומקורים

מכבוד הרב הגאון המפורסם מו"ר צבי הירש חיות זצ"ל.

הלכות שבת פ"ה הלכה א הנוגע כ"ש חייב, המגבה בעיקרי תילות וכו'. (ה"ב) אבל המבקה לאחרן כו' הרי זה מולדת אדם. עי' כ"מ והביאו סותרין לדברי בפ"מ ה"ב' בלהים ה"ג דבתב שם בד"ה והביר וז"ל. אבל קשה דבריו פסח דמבקש מעוש הרים בכבה ע"ש, ובכאן כתב דבריו בוסק בלב יוסף ואחר נוגע מבקש יש וצע"ג. ודע שבעיקר פסקו אני חייתה לוך לבאר לבטוח כדר יוסף נגד רבנו, הרי בלב נדול אחלנו הלבחת בבבה נגד רב יוסף בכ"ה, עי' כ"ב ר"ה ע"ב, ועי' גם כן רבב"ם בנגח בתרת ל"ב ע"ב, ועי' יד מלאכי סי' הקל"ו תקל"ז וחסוגיין לא הבשיר, ועכ"ל.

הלכות חמץ ומצה פ"א הלכה ז לאוכל המן כל שהוא אסור מן החדש וכו' וחזר הוא בכח כו' אלא על כשיעור. ובכ"מ הל"מ דעל כל בהיה מבלה מבה מלוה אינו ניקה אבל פיות מבחת ניקה מבה חבלות עכ"ל, ונבלא כי נבלם מיינו סוגיה שבת (ל"ה ע"ב) כל בהוא לאחרינו מבוגרת ולעיולם דחוקא בחיים ואיכן לא הבשיר גם לבבוף מסוגיין לך דהיה חיוב בבינו לולם בין כ"ם לבחות יבשיעור, ועי' מ"ב בחיי מ' רים ס' בתרת דוחה ע"ד רב"ו ווחה ב"ב ע"ב ר"ה חני ביעור בלומר בהוה יבשיעור

הלכות לולב פ"ין הלכה ז כך היה המנהג בירושלים, יולא לדם מבנים שמרים ולולבו בידו וכו'. פירוש נדול שמבנים הת"ל הבריית.) ומפסק והמחים מלעבתה דלעבת את בפיו מעיתו ע"ב בקבת, ועי' יד המלך הלכות שבת. אולם בבריתא מובא בירושלמי סוכה לאמר לבוקר ליפת בפיו מתנו לתבנו בדם על נבי מלך לסור לבלבלו, ועי' מע"מ סי' הבל"ם שהבעורר בשמת דהרי קיי"ל אין מוקצה לחי בבת, עכ"ם בין דב' בריתות חלוקות בזה ורבינו לא מבא מקום להבלבה המחים בל בתנין, ואם"ם שהלבה בבבלי עד בירושלמי היינו במחמרות אמוראים, אבל בבריתות הסובלות בחלוף זה מזה אין קבוע, ועי' יד מבלחי מ"ב מות ז' שהביא דברי הסוס' בבורות כ"ר ע"ב ע"ם ומסבר זה הסמים בל הבבת:

הלכות קידוש החדש פ"ב הלכה י בין שתנים בין מוסמים בין לבנים. הבמים מדידין, ובמסבר בתב עפ"ב מסמא אחרת מדמבה לרבינו. ובאמת בסה"מ הבתיב דבינו בחלוה בל"ב בסם הבמרא נרסא אחת לחלטין בהסמבת לו מדידין, ועי' בירושלמי דל"ה מלוף נבלתות בזה:

הלכות קידוש החדש פ"ג הלכה יד ומד אחד בסר נאמן עליו. ל"ב ל"מ לפה צריך עד בסר אפשר אפילו אם ועבד כמו עדות אמה דמאמנים מחמת מלבת דעבלא"ב ובאן הוי יותר מעלא"ב מיין בשנים ול"מ:

פ"ד הלכה ו בפירוש שם. כגון שהיו מחבירי בפרה, ל"ב מיני מבנין בוומם הא מח"ב הייתם זב והבינו זזה לוב דמני דאמור לתבריב כי לבן מומלה מת דהויה לו מומלה מבנ מיין בה' ל"מ אבל לא מוילה הוצא מעוטו א"ב מבוס מומלה כו לחבה לא יהיו מעבריו ע"ם בשנים דסנהדרין וע"ם.

הלכה ז בב"ם שהרי עולם לחיה בא בין מן השוף. ל"ב אין זה מוסכים רק דעת רבינו כן בה' מגינה. ומיין בל"מ שם ומתרומים שחמתו ע"ז ע"ם:

הלכה יב ואם מיעברה בגזל. ל"ב סתר לדלעיל דאם לא היה בשוטו בא"ר אף מעבירין בח"ל לבחתה, מיין פ"ם:

הלכות תענית פ"א והבריח בחטורות. ל"ב לדברי רבינו ז"ל שהוא-פ"ם בשנו בחומר על הבבבנות, נראה ב"ב כי הבהבים מחיבין לחבעה ובן מבואר לשון המשנה וב"ב רבינו ז"ל לבחן בא"ד בפ"ו הבנו בני הבבן אך בבן לא בתב מזה, גם בפ"ד בבבלין בחם ובחב מוקבין ולא בתב שהו הבהבים בני הבבן ולאחר שהיה חילוק בין מקדש ובין נבלין לא ידעתי בין לדוידיה הוא מ"ם נמוכים לא ידעתי אמין לי החילוק ומיין לבחן בהה"מ החילוק לרבינו בין נבלין ובין מקדש וזה החילוק לא הזכיר, ומיין בבס"ו בחמנה פ' מדר תענית.

פ"א הלכה ד בחטורות ובשתר. ל"ב מיין לה"מ ול"מ דבמבבת ל"ה דף ל"ו בחמם בהיו שבורות והטורות בחמנו ולמה הבחים רבינו. גם זה נראה מבאר שפ"ל רק שוכר אחד. אמ"ל דאיתי בפ"ב יום הדוה שבריבוי בזה וה"ם בחוב. גם ל"ע בין דבריהם טול הטורות על חבמים ול מקדש בח"ם אחת לבה לא הבינו שמחיבין לבחות דוקא בן בסף ובם לבחבלה בן בחבם בפ"ם בפ"ם בה' כלי המקדש, ודוחק לומר שסתר על מה שבחבר שבאן היה לבקדש. ובם שם נראה מבאר דוקא

בהטורות על מובדות ובאמת לדעת רבינו דין אחד לשניהם ומיין בר"ם ול"ע:

פ"ג הלכה ג בב"ם שם לא יהיו חמורין אלו אחמשה בחב. ל"ב ודעת רבינו בפי' המשנה בשוף תענית דגם ב"ב חייב בחוספתא בחו יוה"ב ב"ם:

פ"ה הלכה ה ובכו כל ישראל. ל"ב ורבינו המבים שבחנן נאיבה הוא לם מד"ק ול"מ שיטבא בבם כל התומרות בחו בפ"ב, מיין בר"ל בחם ר"ה ותמיה לא ס"ל מ"מ ל"ע לחה המיבוחו דל"מ לאחר קולות

הלכה ד בם"ם ודיב ברור הוא. ל"ב ודעת רבינו בפי' המשנה בשוף תענית בפורש שיש לפ". חוספתא ע"ם, ובבר המחמי לעיל ל"ב. ויש לבלבל בזה ומל"מ:

הלכות מגילה וחנוכה פ"ג הלכה יב בזה שעתיו של מהרן. ל"ב בן הוא בירושלמי שבת פ' כ"ב וכה"מ שם מחבן מאד ומבמחמיבים דברי הרמב"ם מלו:

הלכות שבת פי"ח הלכה ט בב"ם שם פ"ם. לבם"ם ז"ל בזה פי' אחר בלא בדרך רבינו. ל"ב מיין בירושלמי בפ"ז מבאר דברי הל"מ לבחיא ובכ"מ ול"ם בפ"מ:

הלכה יא עבר ולבר בדי. ל"ב מבואר בירושלמי בבדקין והב"מ לא הביא בזה ומיין בפ"ם שם:

פ"ב הלכה א וכל בהמתך. ל"ב זה לוב מבאר בחורה, בפ' תבפסים בחיב לבמן יום שובך וחמוכך ולא בחיב וכל בהמתך לך בדברות ב' בפ' ולחבחן בחיב לא בפבה בל מלאכה וכו' ושובך וחמוכך וכל בהמתך. לך בדין דין לבמה מיין בבם' ל"ק שהבינו בב"ם:

פב"ד הלכה ז בח"ל בח"ל שם והנה בדוחף אחר הבבר לחרנו בבאמת לי דמחלוין שבת. ל"ב מה בבינה ליה מבואר לבחיא בבם' בבהדרין דף ע"ב ע"ב דהוי בד"ח דאין שובתין בשבת ואולבך לחילף לה מבלא דבמים לו, ע"ם ול"ע.

פב"מ הלכה בג בל לולי ז"ם. ל"ב דין זה שאם לא בתר בלולי יו"ם מבבך בל שבשה לא בבר בדברי רבינו, והוא בחבא מבוסה בפ' לולב ובבבה ול"ע:

הלכות חמץ ומצה הלכה ד חבבוסות ל"ב נראה דבמ"ם לוים שבריבים על חבבוסות בין דבריך ריבוי לא לחבבבי רק בחוך הבבבה, אמ"ל ראיתי בגל"ח בפ' ולבן בחבבבה בן בדבה רבינו ז"ל ע"ם בחריבות:

פ"ג הלכה ח ומבשם שבות ולחבלה. ל"ב בן מבואר לבחיא בירושלמי פ' חמיד בחבם לבר"י דמבשם עד הלילה אסור בחבילה ה"ה דשובר על כ"י וכ"י והיבא על הבלאכ"ד שבשיג על הל"מ וכן הה"מ שבבבים עבו ובכבר הבינם בזה בבבבן בדה שם, ומיין עוד בחחבבוים מזה

הלכות לולב פ"ח הלכה ו בב"ם וכבבו הבמים. ל"ב לא הבמים רבינו, ומיין זה מבואר לעיל פ"ו בחלבה ה"ם בחב ולחבלה וכו'. היינו ד"ל וע"ם עבל הב"מ.

הלכות שקלים פ"ד הלכה א לוקחין ממנה. מיין הוס' יו"ט פ"ם דמו"ק מ"ב דמבה מבוא הבמים בל"מ דגם שבר הבלוחן הוצלים על בבלאים הה מבבוחה בבבבה בדמיחה לבחיא בבם' מו"ק שם דף ו' ופ"ם מיין בחליה רבה פי' חבקי"ד ובכ' בר דוד בבו"ק שם:

פ"ד הלכה א בח"ל שם שהיו מבלוכין לא חוך שבריבה הבבה ל"ב מיין בחוס' דף פ"ח בחב דלשון שבין בבינו הוו בזה בבבבה ולשון שבין בקושרין בבלבו בחבקה הוה מבבוחה בלבבה, וח"ל לבחוק דמיילי בבל בבה הבשון בבלבו. אך לפי דעת החוס' יבמים היו שחי לשונות. אבל הל"מ בה' עיי"ב כ' דבוחבין בבלבו חיבה מחר הבולה לשון מבבל ב' בלבים ומיין בפ"ם יומא דף מ"ב ע"א הא דבבי מבבל שם בלבים בין בבמי הבוקה ח"ב מבואר מבל"מ דמוחו לשון הוה חולה בלבשם הה"י לחוא בלשון לא הוה הולבה ולחבה לריך מבבל ב' בלבים ומיין בבמבה ע"ב ע"ל בר"ם בחבם"ל.

חידושים ומקורים

מאת כבוד הרב הגאון מוהר"ר שמואל שטראשון זצוק"ל מווילנא.

בעל המחבר הגהות על כל הש"ס ושע"ת א"ח ומרש"ש רבה

הלכות שבת פ"ג הלכה ב בהגה"מ ד"ה ומשמע ודיב"מ כי קאמר מסיפין ר"ש היא לא לעמבא דבמתניתין דיקה סברתא ליה דהרי לדוך ולבמות כו' כלל. ומי' בתל"מ כו' ד':

פ"ח הלכה ה מה שהקשה הכ"מ בשם הרמב"ן על הרמב"ם בשיטות דבנוגעים מעוה. דהרמב"ם פסק כריב"ב בשם"כ הה"מ והכ"מ בפ"ח מהל' מילוטין כו' ד' ומיהו מקשה עליו מל"ם. ודע דיש פ"ם בהכ"מ ול"ל פסק כ' ביצים תלים:

הלכה ו כתב הר"ן דוקא כו'. פ"ם ול"ל הרמ"ן וקן הטמיק הפ"ל בפי' פ"ם מקפ"ז:

הלכה ט תכל אמר שקר"ל כו' לאיכ הינוכ בכן מעור. מי' מה"ב בשבת (ק"ז) בפ"ד ר"יעקב דברי רבינו מהג"מ מהכטו מה"ם דמלוק הכ"מ והכ"מ בשם הרמ"ן:

פ"ט הלכה ו ומפה כוחב פסק כו' וכולו קרוב לבמי אמת. אמה"ב בזה בפי"ג דכלים מ"ד בפ"ד:

פ"ב הלכה ד ומיהר לכתוב לרם פוס כו'. וכתב הה"מ בכ"ב כו' ומי' מו"מ פ"ד דבפסחים מ"ב. וכ"ם הרמב"ם לפיל פי"מ מ' פ"ז דלא כו"ל. לך לקבי אמה דהא רבא ב"ש מעל מ"ל כו"ל. ועי"ב ל"ל דהרמב"ב ל"ב לבא דבבא כו"ל מל"ל דבלהם אמי רבנן מודו דהי מעמא לאם עמוד כלתיאמ (ל"ד) ומ"ם בשם: וקל"ק מיומא (פ"ה) דבמאה בהאמה דנמנא כמאן דלא כו"ל. ודע דאמה דלאיאמ אם אלה אמר כוליא הרמב"ם אם דיש אם דבמלה מיב. וזה היה בהעלם עין מהה"מ בשמה"ם. ודע עוד דלפי הלאמר לאמה מלד על הגר"א ז"ל שבחב בפי' ע"מ בגליון מהרמב"ם אמה כו"ל וכב"ב:

פכ"א הלכה ה ומאי זה אם היה כו' בחנר מוחר. ושל' בהה"מ. ומבמ"ב לבמאה מ"ז בפ. בתמזבין (ק"ד):

פכ"ד הלכה ז בבמ"ם והנה ברוחב אחר חביבו לחרבו פטיחת לים דמחלוין אבא כדי להגיע כו'. ולי נמרא מרוכה בהמרחבין (פ"ב) אין לו דמים בין בחל בין בשבת ע"מ ומפקה הרמב"ם בפ"ע מהל' נגיבה הלכה ז'. ובפ הוא מעשה רוחף ומבו בנחר הרמב"ם אם ה"מ:

פ"א מהלכות עירובין הלכה מ בב"ם יח בחה ע"מ ומבוא לחבאם:

הלכות יום טוב פ"ג הלכה א וכן בריה מהות ספק כו'. ומין הה"מ בריאתה אם (מ') כו' וכן בפיל. ומתמ"ב בדרים (כ"ו) בפ"ד:

פ"ן הלכה ג בהגנה בהלא"ד חלה אחרי הפוכין מכל הוכר לא כו'. כן בתוקע בפי' בעמ"ב:

הלכה יב בבמ"ם מה שחמה על הבי' והב"ח דבלא בשבת מבריאתה דלמן ל"ב ול"ם כו', מפיהי בחלה מעיני דברי הבמ"ם אם בחקוטו ל"ב אחר מבחבו דבריי לא קבל לפל מעיומה דל"י. וכן נחבה הבמיים בחמ"ב אם לפיל בל"ם ומי לא.

ועי"ע מה"ב אם לקבן בל"ם ובא כ"ב:

הלכה יח בל"ם ומ"ה, בחב ומלחם דבר בחל בחל לא ביחם כי אם ביום הו' לחאמר ב' ומ"ב הה"מ בבל לחמוח בהחלה כדי שיבא ביום הו' בבבל. ומפיהי דבלאה מבבין בחמ"ב בלבמה בחרות (מ"י הי"ב) מה שבין בב' ובו' ומבלה אחר לחמו בחבינו דיל בחבינו לחחמו. ובין מלחה בחבנה דחמוח דבחמו בחבינו לחבינו דבחמו דבאה יום החחה הבריה וכדבחבב בבחה ובלה לחמו ביום מבבחו ביום הבינו יבלחו. ומלבי מ"ם הוא בדבריו כי חלילה לחלוח חמוח בחל כיה בחלין בחל כחוחו:

באור דברי הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות קדה"ח. מהרה"ג התוכן מוהר"ר רפאל הלוי מק"ק הנובר ז"ל.

הנה הרמב"ם ז"ל בשפיר כל הבנבחיו של מחבר ירחלים בחחב ל"ב מחלים, ומחמ"ל אחר מחם מיחלה הירח. בכל מ"ל ומחם אחר אלא ירחה בבל מ"ל. ומה מ"ל יחבר מיחלים ומר אלא מחלות בין לבחר לו לדרחם וכן לחרות ולחבבב. ובחבור אם בחחבם הרמב"ם ז"ל ובקר לחחבן ל"ל מיחם: שם וכולל הרב מה דבוים י"ל מחחם י' לן לחיבר לחחבר בבחות מבבחיבר. מלחה דלחבחמיחים דברי הבחם בחחבחים (פ"מ) ד"ם ומר בבחבר כיון דחר מהבחו בבלו מחחבר אלא ל"ם בחלק הבינחה. ומ"ב ס"ם לחבן פחות בחבינחר:

הלכה ה בחבנה הרחמ"ר. מ"ם מלבחם" מחחם ומלבי כו' בל"ו: שם בהה"מ בחחר מחחם לבחר מלך בינם כו' בל"ו: *(פ' מחחם סיב (בחר מחחם מחחם):

פ"ד הלכה ד בחחים מבחים חחם כו' הי' מיב לבחרו. והרמב"ד מלבן. ול"ל בלחם להרמב"ם מחלון (ל"מ) מ"ל חיבן לי חחם חלחת כולם כו' הי' ומבבחרו מבבחר לא יבא בה ידיים ל"ב דיבר מהוב לחחם מחחם ל"ם, ולחבי ידחחי בחלה מבחבם (מ"ם מ"ב) דחבי כי חבי דיבן מהוב לחחם קבחת בחחבחת. ולפי לחבי לא בחחבם חלחם דבלחם סיב לחבן בחחבחם חלם בבל לחחם בה ידיים חחם מחחם דלבי"ל חחלן בה חם חחלי בחבן לחבר דלחבר יומי דבחבחת קלחבר חבן חלילם הרלחבחב ומחמ"ב בחבחם בבלים בחבחים (מ"ב) בפ"ד:

הלכות מוכה פ"ו הלכה יג בב"ם ומפ"ב דבו"ם מר פ"ם כו'. כל דבריו בחם בחבה דבבי הבן בחם מוכה. ושי' ל"ב בבן חוף בחבחים בחם בחבלו. ומחמ"ב בהבחמי לבפ"ם פ"ח מ' מפ"ם:

הלכות לולב פ"ח הלכה ה בב"ם בחבח. וכבחב בחבחם בחבחם ומחי לחבחבר חבלה כו' ובל"ב בבי' מי' מרחב"ן ולחבחבחבחים בחבחבחם"ב דבחר בבבלים בפ"ו פ"ם, ומ"ם בחבל"ם:

הלכות שקלים פ"ד הלכה ב בגדי בחבח בחבח מ' בבל מחבח"ן. בחבחם מחבחו בבל"ם ובחבח בחבל"ם בחבחם לחבחי בחבחבחם בחבחם בד בחבח. ובן חבח בחבחבחבח דחבחם פ"ם:

הלכה ד חבל מר בחבלם דבר חל ביבר ובחבחי בל"ם בחחבלה עבבן לחם ולחבן בחבח מחבחבחם בלחבבה. חבח בחבחבחם בל"ב) ומי' בחבחבחים (נ"ב):

הלכות קדה"ח פ"א הלכה ב בחבחבר לחחבי בחבחם הבחבים לחם חבחם לחחם, ומי לחחם חבחם יחבם. בל"ב חבחבר חבחבל בחבחבל (דף ח"):

ובחיל (דף ז'):

הלכה י ובחבחר בחבחם בחבחלן בן לבד כו'. ירחבלחי ב"ב דל"ם חל' ס' ומ"ם בחבחבן בל"ב:

הלכות תעניות פ"ב הלכה ב בלחבים חחיב בחבחבים בחלן חבחבישן חבח חל בי לחבחבים חבל לא בחבחבים. זה חבחבח כי לבן חבחבישן בחבח:

כו' חבחבחבח, מי' לבקן ב"ב ל"ו:

פ"ג הלכה ח ומחבחבן בחבחבחן כו'. חם בבחבח חבחבל"ם דבחי הבה"ב דבחבל חבל"ם בחבחבחב

לפ"ז אורך כרפסתן י"ב מעלות ז' חלקים ורקפת כרפייה מלאת שהיה י"ב מעלות ג' חלקים ובזולתי ירלה הירח נאותו לילה בחצים רן המקומות בפ"ר. ואם היה בין עת קטון לאמתי ובין רגע הרפייה פחות מן עשרים שעות ושלש מי אמצע שירלה הירח בכל מ"י, וכל זה בחצרי. וכן מלאם לעפרים שהיה בחצרי בין רגע קטון לאמתי ובין עת הרפייה מ"ב שעות ולא ירלה הירח באותו לילה, כגון בעת חצות אלעים ושלש מעות ובשבוע ושחצה לילה היה מולד לאמתי בחצרי ז' מ' ק"ם וקטון לאמתי מוקדם לאמתי בה' שעות הש"ל רלקים ופת הרפייה היה ב' רפ"ו, והיה בין רגע קטון לאמתי ובין עת הרפייה מ"ב שעות מ"ל חלקים, והיה חקון הירח לאמתי כ"ה מעלות ארבעים חלקים בחצרים ובהנו דרומיה ד' מעלות מ"ג חלקים ומקום הצמח לאמתי היה מ' מעלות כ"ג חלקים בחצרים והיה לפ"ז אורך הרפסתן ב' מעלות י"ז חלקים ורקפת הרפייה מלאתו שהיה ה' מעלות מ"ז חלקים, ולא"כ לא ירלה הירח בלילה ההוא כנר ישראל, ודין זה הוא כמו כן רק בחצרי אבל בחצר חדשים יהיה לעפעמים האמן בין רגע קטון לאמתי ובין עת הרפייה קצר, כגון בחצר חמשה אלפים שלש מאות וחמשים ושמונה לעירה היה מולד אמצעי בשנין כ' י"ג הרפ"ב ויקיטין לאמתי היה מוקדם לאמצעי בו' שעות חמ"ם חלקים ופת הרפייה היה ו' מ' ש"ם והיה לפ"ז בין רגע קטון לאמתי ובין עת הרפייה בו' שעות חמ"ם חלקים. והיה מקום הירח לאמתי כ"ג מעלות י"ג חלקים בחזל האמים ורחבו לעומים ד' מעלות ארבעים חלקים ומקום הצמח לאמתי היה י"ג מעלות נ"ו חלקים בחצומים, והיה לפ"ז אורך הרפסתן ב' מעלות ל"ז חלקים ורקפת הרפייה מלאתו שהיה י"ג מעלות שמ חלקים, ופ"ל ירלה הירח באותו לילה בחצים מן המקומות בה"י אף שהיה בין רגע קטון לאמתי ובין עת הרפייה רק מ"י שעות. והנה נתנו כל הדברים אחר מהן נתנו לידיעת הבעלים והתגאים המקרבות לו המנהגים לת הרפייה ודי בזה בחצים:

חידושים ומקורים

בעזר החונן דעה אעלה על שלחן רבנן פרפראות לחכמה, טעמם כטעם לשד השמן, המה ליקוטי שרשי דיני משנה תורה אשר כתבתי על גליוני הרמב"ם בעת ליסודי שיעורין המדין כהלכתן, והכה נובעים מבעיני הדהכמה מקובץ מחקום שבעלי תשובה עומדים בדברי רבינו בחקומות הסבורים, המלקט שמו משה נהום, הכותב ומחתם פה קאמינקא יום ג' ב"ד ניסן שנת תרמ"א לפ"ק.
בן לא"א היקר המופלא ש"ת הגביר ה"ר בנימין ירושלימסקי.

הלכות שבת פ"ב הלכה יד אבל אין עושין מדורה. כ"כ יעו' בח"מ מה שהגיעו בשם הרמב"ן ומלאה דפסק רבינו דקשיש חכמי הסמוכה כ"ל כיון דשכר דלכל הבלאים עושין מדורה מ"ם מיה דמקם אלא ודאי דמיה אף אלא בשאנה עושין לה מחדה דמסמפת מקבדה אבל בחבר הלאים דוקא אם עלמנו, ובחתם עשין מילוק בין הכיח דס לחבר מולה בחמקם עושין ל מדורה אלא מרבינו ליחנא דב"ם רקים [הרב מרי קרבן בחוסחחיו לירושלמי שבת פי"ח ס"ג ד"ה עושין]:

פ"ד הלכה בה לפיכך אחריות שבת. כ"כ הבחים דברי הב"ם (כ"מ ל"ח) דקשה מידו יעו' בחומים פי' פ"ד ס"ק ז' מ"ם בזה דבר נחמד:

פ"ג הלכה יב וכן השוכר חמן. כ"כ יעו' בלח"מ ויעו' בחו"ח מהר"י בחסן פי' ל"מ פ"ם בזה בחורך:

פ"ח הלכה ב כדי לכחול עין אחת. כ"כ הסמ"ע לא הרלה מקור לזה אבן מקורם הכי להדיא בירושלמי [שבת פ"ח מ"ה] זל אבל בחלב בחבה מחמה כדי לכחול עין אחת, יעו"ש בחומ' ק"ע ד"ה אבל:

פ"ב הלכה ג קונסין אותו. כ"כ הרה בהלכות עבדים פ"ח ס"ם כתב רבינו דמוכר עבדו לעכו"ם דקנס זה אין נוהגין אותו אלא בג"ד מומחין ויוחר היה ראוי להאיל מה כאן דבריהם דאמרו אלא דהרא"ם פ' הבולח כתיבן מ"ח והמרדכי כתבו דמה שהקנו הבמים לעבד וסיבי מקנסים נוהגים אותו בכל מקום וא"כ ל"ל דס"ל לרבינו לחלק בזה דבמלחמה הכניח רק דליח ביה מ"ב דלא נוהגין בכבל ח במנין זה מה שהקנו הבמים לסיבי מקנסים נוהגין בכל מקום בכדי לקיים הבמים דברי הבמים אבל מה שאין דבן בחיל"ל מקום דלא שכיח אז אף בחק"ח אם אינו נמסר הדבר מנוי אבל לא שכיח אינים מחוסים ואז אחילק רבינו בין בחמה לעבד דבחמה שכיח ועבד לא שכיח [הרב דבר שמואל סימן ל"ד] [הרב מחוסים סימן ל' ס"ק כ']

הלכה ז ובשחיטה לעשות. כ"כ יעו' בח"מ מה שהביא בשם הרשב"ם, ויעו' בהשגות מהר"י בחסן סוף פי' ל"ח מחמה כ"כ לחה הבריטו ליטול בהיות מהלכת אפילו חעשוד והעשה המחה מה בכך הא אחרו בל שבהבירו אסור אבל אסור בחמוו מוחר אפילו בהחילה והשוחה המחה בלא עקירה אסור אבל אסור אבל אפילו יעלו אחר שהביחוד שביר דמי:

פב"ח הלכה יח לעיכר אם. כ"כ יעו' בח"מ ובחבל בחו"מ, ובחב בחו"ח דבר שמואל פי' ל"ע ע"ח אחמם יכולי לומר שכיון דבישור אלים אחה הוא מדרבנן שרש לא דקדק בו דבינו אף לקולא וכמו שבחב הרה"מ פי"ח הכ"ו, אבם כי לא בעלם אחרי דבאלי הבאל דבנגן נוטייהו לא רע לדקדק והבה אבאר הוא הבה בהחיר מו היבחל דבינו והבוסקים בילמו לא דבריהם דס"ל לדקדק ולברם ולא לחחוס.

פב"ט הלכה יב ואם"כ מבדיל עליו. כ"כ יעו' בח"מ הלכה י"ג דדבח רבינו דבנהמ"ן והבדלה בכל אחד ומקבין בזה מדברי הב"ם (בחבים ק"ו) וח"מ אומר ג' קדחות על כוס אחד כדי דבקבי הבדלה ובהמ"ז ג' קדושות אמנם בכל בוחר דה"מ קאמר ב"מ אומרים ג' קדושות בכלו על כוס אחד אבל מעיקר הוא הבבריחת בהם הבבדלה הוא פיטום שבת ובהמ"ז הוא על בעודה שהחיל בה בחול ולכן בודאי חרי מילי ראבו ומ"ם ב"מ אומר ג' קדושות אבל רבינו הא מייבי מבעודה שהחיל בשבת ומבחם פיטום שבת מיבו יוצה הוא דהוא בעין קדושה אחת [בחומה מחם בחבר ח"מ סימן ע"ב]

הלכות שביתה עשור פ"א הלכה ו ונרוך הנוסף. כ"כ יעו' בח"מ ובח"מ ויעו' בחו"ח דבר שמואל פי' ל"ד מ"ם בזה בחורך

פ"ב הלכה ד אחה מחם. כ"כ יעו' בח"מ ובח"מ, ויעו' בחו"ח דבר שמואל סימן ל"ב מ"ם בזה:

הלכה ה ומעמן חי. כ"כ יעו' בחיסחוחיו בל הרב שירי קרבן ירושלמי שבת פ"ד הלכה ד' ד"ה בחחסם מ"ם בדברי רבינו:

הלכה ט ומפיגו נביות. כ"כ הרה מה שלא ביאר רבינו כאן בחמלינין אותו הבל אחילה וכל מרבי הבינורים מזה מהם קל וכמו שביאר פי"ד מהמ"ם, יעו' בחו"מ פי"ח סימן ל"ו מ"ם בזה דבר נחמד:

הלכות ירח פ"ז הלכה יד ומגלה בחמאה בחמאה. כ"כ עיין המ"ם ירושלמי מועד קטן פ"ג ה"ב ד"ה ולחגרות מ"ם בזה.

הלכות חמץ ומצה פ"א הלכה ג אלא ד"ל קוה. כ"כ הגה לפי דברי החוס' (מהרדין ע"מ) ד"ה בשר דמבואר דמה בשר דמבואר דמה דאסור בהנאה אינה כמבירה ל"כ היה מקום טמר דיבראל שקרה חמן בבכה אינו שונר בב"י אלא זכה הישראל בחמן כלל ואף שכל חמן אינו בלשונו ושמאל הכתוב כאילו הוא בראשונו בשונו ליצה בכל ארץ ישראל, ודין זה הוא כמו כן רק בחצרי אבל בחצר חדשים יהיה לעפעמים האמן בין רגע קטון לאמתי ובין עת הרפייה קצר, כגון בחצר חמשה אלפים שלש מאות וחמשים ושמונה לעירה היה מולד אמצעי בשנין כ' י"ג הרפ"ב ויקיטין לאמתי היה מוקדם לאמצעי בו' שעות חמ"ם חלקים ופת הרפייה היה ו' מ' ש"ם והיה לפ"ז בין רגע קטון לאמתי ובין עת הרפייה בו' שעות חמ"ם חלקים. והיה מקום הירח לאמתי כ"ג מעלות י"ג חלקים בחזל האמים ורחבו לעומים ד' מעלות ארבעים חלקים ומקום הצמח לאמתי היה י"ג מעלות נ"ו חלקים בחצומים, והיה לפ"ז אורך הרפסתן ב' מעלות ל"ז חלקים ורקפת הרפייה מלאתו שהיה י"ג מעלות שמ חלקים, ופ"ל ירלה הירח באותו לילה בחצים מן המקומות בה"י אף שהיה בין רגע קטון לאמתי ובין עת הרפייה רק מ"י שעות. והנה נתנו כל הדברים אחר מהן נתנו לידיעת הבעלים והתגאים המקרבות לו המנהגים לת הרפייה ודי בזה בחצים:

זה בחתן שהוא כבר אלו מקודם פסח לו שהחמלה לו עיסה בבבה, אבן בדברי רבינו בכל מבואר להיטוך [הרב בעל"י אלו"ש סימן י"ם]. והנה יש לחמוה בזה המלאון הב"ם (בסחים ל"ה) מבואר לדיבל מלבות בזה דהוי לאו הייהב לעבה בעבדיהו, אבן יש מנישים אלא יוכל לקיים הבעבה דעיל אבת בבעיבי אל בבה וקבה בו ביום אל"ם לקיים בו מצוה ברבה [הרב דבר שמואל סי' ל"מ]. והנה לדברי רבינו ל"ם מבלבות המוכרה דלאו דהמורה לא ה"ל ייחב לעבה בבוס אבן הלאו אבה לעבה בהבאבר והבחיבין מוכרין על החמורה ואם המירו אין בחמורה הקודמה על ביהם ה"ג לבחורה י"ל דלאחר בבל ירלה אינן אוין לעבה בכל מ"ב אף שהי"ג בשים הייבות ואינו עבה דבבביהו לבחרה נרלה דאין הבעים מייבות [הרב בעל אתנה סריה סימן ס"ב] יעו"ש וכסימן ס' ויש לעבעל ומכתיל:

הלכה ז שנאמר לא יאכל. כ"כ יעו' בכ"מ מה שבחה ויעו' במ"מ. אבן יל דהא בעבחא דר"י דמ"ם מבור אבר"ה בבוס דחוי לאינבדוחי ס"כ ביבור חבן בחלוי בזמן אם אבל מ"ם בבוף יום בביבי אבור אין אבלי לאבול יוחר לו חי לאינבדוחי ואי לאבבר לחילף מחלב ולבבי יליף רבינו אלא אבל [בא"ח אבבחים]. וכ"כ בחבחבת חחם בחבר חלב שבי כיבון ב"ב ז"ל ומאה אבבחי בזה דבוי לאו בבבחי בדוקא אחן בריך בבבא דל"ם חי לאינבדוחי בבוף יום אהרון בל אבבח והא"ם לו יהיה חוחר לאבבל מ"ם בבל"ל דאם"ה אבור בבל"ל. והבבם אחר הבבבם בזה אבחיבות (יעו' חום) אבחבות ב"כ ע"ב ד"ה אהיבה). אבל בם בזה יש לחלק דבבחיר לף בוף יום אבבים חי לאינבדוחי אם יאחבו הבקי הריבי שד חיב מבא"ב בזה הא בריך לבחחבון עד אבה הבבא [בע"י אב"ה מו"ה בי' ל"ג] והאמת יוחב דרבו בל הרב ז"ל בבבא מבלחות אחיבא דאיה לבבבחי אחבחיים אבבחבו הוחב היחבר מבבאבים אם"ם דלא ס"ל בחילוסם הבי וכדבהב הבא נבי אינבר הבחח המן מלא יאבבל [הרב דבר שמואל סימן ל"ד בחוך דבריו]. והבה בח"מ הבל"ם בימן ל"ם לחלק בין חלב לחמן שהיה לו שבח הבבבר אבל אבבר אבבר בבבב

מעמד קרבן אחר קרב מחל יהיה והכהן לישב הדבא שלחי דמה"מ לחיות בלא חטיה לעבור ליכא הכא דק"ל קרב מחל יהיה כיון דחזקן של מקלים מבני מיחוא ניחוא אלא דמסקנא הכיג ולא בחל ולכל הדברים שלין לכם כיחול מדרבנן הוא וכמ"ש הרשב"ל ומ"ב שביר אחי מקבלת דרבנן ומפיק איסורא דרבנן אי"ד. ולכאורה קשה דהא לי מחזה בחר דין דאריאסת ל"ב לין כלן הקדש דהקדשו אינו כלום מה"מ ולא הוי רק ממון קבעים דלא שייך בו ביטול כמבואר בש"ס (ביצה ל"ה) הרי שהתערב ע' קב חטים בעשרה קבין של חכירו יאכל הלה וחחי. אח"כ מלאחר שלא לכם בחטים אבי ל"מ ש"ק ל"ה הקשה כן. ונראה בדין עד אחד על אביאת משפלים אם מקבי איסורא דרבנן בחנכת מזה בחורה וחזק:

הלכות קידוש החדש פ"ג הלכה ה ולא ידעו מה יעשו. כ"ב ישי' בחוש' יו"ל כ"ב ע"ד מ"ד ויעשו' בלח"מ ויעשו' בשו"ת בעבר אפרים סי' ל' מ"ש בדברי רבינו:

הלכות מגילה וחנוכה פ"א הלכה ב בשמעה אחרת. כ"ב ישי' כל"מ מה שהחה כלי מנים מסוגים דמדרים מ"ב ע"ח אח"ל בעל מיסר בלא שמיעה מהוס דבר מחמת הוא אבל הרם כי' כל הרלאי לגילה וכו', ישי' כ"ב יבמות ק"ד ע"ב, וכן ס"ל

מעשה רב

חידושים מקורים ותיקונים מאת הרב הגאון מוהר"ר בצלאל הכהן זצ"ל מווילנא, יבתובים איזה הערות מאחיו הרב הגאון מוהר"ר שלמה הכהן שליט"א מו"ץ בווילנא [בחצאי לבנה]:

הלכות שבת פ"ב הלכה יג בס"ם אלא כי' ומרבי כחיב יחוטים לכל. נ"ל לין יחוטים לכל:

הלכה יח בב"ם כחב כ"ב אחסק כי' דלמי אחסק דיקן בגמ' אסק כי"ל ואעמוד כי'.

כ"ב נרסה כרב המגיד כיה נרסה אלאמרו ונרסה הכ"מ הא נרסה כרי"ף ולא"ם, ואעמוד אחוס דאסק אחסק לאקל לין מדק לה דבלאו כחי ניחא אם דאסק כי"ל אחוס דכש"ם אחיק כח"ק דאחסק אחל ואחסק אחל מרחיחה ס"ל עד אחסק, ואח"כ הכ"מ דאסק לאקל לאחרה אחרה אחי ליכא אם בדק עד אחסק ואחלא אחת אחר לין לו לבחק עד לבו, אלא אחרה דר"ש אחיק דאחלאה לאחסק כי"ל לא אליני ואלגחיה אחל אחר אחר אחר

איזה הנהות והיקונים בפירוש הלקה"ח לרביט עובדיה ז"ל, מאת הרב החכם מוהר"ר חיים זעליג סלאנימסקי נ"י.

רבותינו למלכות קדום שהתם רבינו עובדיה מעמיק בפירושו כמה מפלפרים מדברי הרמב"ם למסכת ר"ה, אמר כפי כוחו הבר הרמב"ם פירוש לכמה מסכתות שמלבד מלאתו (עיין שם בהגהות מאלפי), אבל המפלפרים המעמקים מלא מעוררים שפק גדול אם הם מבינים המקור הלמה, להיותם בלתי מסכימים כלל עם פנמן פירוש הרמב"ם והרבו בקודם בכל מקום, ובהדיא מוכח כן מבתחקא דברי הרמב"ם בפרק ז', שפה הוא מביא מחיות הר"מ ז"ל לפנינו דרך הוא שמר שמואל וכו', ועל המימרא ס"ר בתחן כ"ד שני וכו', ואמר שם הר"מ לא הסכרה אלגא יסה לפיכך לא כתבנו בו שום פירוש וכו', וכתוב מפיש לעמר ע"ב מדברי הר"מ ז"ל, ומיקר אמ"ל הוא מעמיק שוב לפנן ר"מ ז"ל בפ"ק דר"ה שבו הוא סוגר ומעלים כל כל הפנים דלעיל מן ס"ר בתחן בפרישה נחלה, ומפיש עכ"ל פנמן הרמב"ם ז"ל. ולפן יתפן שהרמב"ם בדבריו הרלמוים יאמר אלא כתב בו שום פירוש ומכ"ל יפלא לו פירוש אחר. וכל מעיין מבין ידלה בלמה שפירושו זה אין לו שחר כלל, והבריו הרלמוים הם מעם בלמן רבינו מנחם ז"ל המובאים ג"כ בהתרמלי מלמיד הרמ"ם ז"ל בספרו (יסוד עולם פ"ד פ"ח יעיין שם). והנה נזכמנו זה מלמו בשאר ספרים המחיקיר בספרה כ"י יפן, פירוש כל מס' ר"ה מיוחס לרמב"ם, ומלשם בפלרין שמה הרכ"ם, הם המה בלמה כל הפירוש הארוך הזה שהביא המגרש הלפנים בלשון מעם. אבל דברי הרלמוים בלתי מובנים שמה, וכן לא מלאנו שם מה שהביא בשמו הבעל המאור פ"ק דר"ה בענין אחרון אחר לקיפתו וכו', ובענין מחיימין על הבדים שם, אבר מזה נלמה שמה שהמעיק רבינו עובדיה מן הכלי הזה, מיגע להרמב"ם ז"ל, רק לאחר מפרש אחר שהיה בזמן הרמב"ם לא קודם לו מעם. ונלאים שכחת פ"ר הלם כי הרמב"ם בפירוש המשניות שלו פ"ב מהגה ו' בר"ה, מזכיר שם פירוש מפרש אחד על המשנה מעשה שנאמר שנים וכו', ומעיר עליו בדברים קשים מאד לומר על המפרש וז"ל ולפן מלמדין זה אלא אדם ע"ר אמר בחכלית הפשטות לא יבינם מן הנעלם אלא כמו פירוש כאור והכתוב וכו', והפירוש הזה מעלה טלו בחריטת נפירוש למסכת ר"ה מכ"ל המלא בפלרין אבר מתם המעיק רבינו עובדיה ז"ל גם הפירוש לפנינו בר"ה בפ"ז

הגה בפירוש הרמב"ם דר"ה כ' אבר בלמה מקבו הרלמוים בפירושה והרמוה בפירוש. מלמה פ"ל פירוש הכן אחד לקיים דברי מר"ל והרמה אחרמה אין לפי אחד הנבור אלא מרבנין בו שום ע"מ מקום הלל בחולד אלן, אלא כפי הנכון הרלמה שהגו בו בימי מר"ל (רמב"ם פ"ב הלכה ג'), ופי"ז יוכבו כל הקושיות והסתירות שמקבו הרלמוים בהגהת הפנים הזאת, וכמו שהבאר הם לפנינו:

כבר יחוש הוא אלא הרלמוים שהלכה הרמבה ס"ל לרלומה רק אחר שעברו עליה ר"מ בשנים מן הבולד לא הקבון הלמיד. וכן הלבנה הרמה הנרלים בשמרה בשנה הבאה מעיקר בכדי ר"מ בשנה קודם הבולד, (עיין בפה"מ פ"ק דר"ה כ'). ומ"ר מעם שהלבנה הרמה נרלים עדיין בשהרית קודם כן הרמה עד רלייה הרמה הרבים הבאים בקיפת הרמה צריך עיכוב לאחרם ל"ז בשנה, ומה ד"מ חל בבולד הבאים קודם מעם ליל שבת, הנה בודאי יראה הרמה בעברים בשנ"ם, בהיותו לאחר ר"ח בשנה, אבל הרמה הרבינו כבר בפסר מלחמו בשהרים יום ו' ולא רלייתו לא מהות אחרת מ"מ בשנה קודם בבולד, ולהיפך אם אלד לאחר מעת ליל שבת, אז בודאי לא יראה הרמה עוד בערב בבולד, אבל הרמה בשהרים יום ו' ולא רלייתו לא בשנה אחרת מ"מ בשנה קודם בבולד, אבל הרמה הרבינו כבר בפסר מלחמו בשהרים יום ו' ולא רלייתו לא בשנה אחרת מ"מ בשנה קודם בבולד, ולהיפך אם אלד לאחר מעת ליל שבת, אז בודאי לא יראה הרמה עוד בערב בבולד, אבל הרמה בשהרים יום ו' ולא רלייתו לא בשנה אחרת מ"מ בשנה קודם בבולד:

חידושים והגהות מהגאון מוהר"ר ישעיה פיק זצ"ל

הלכות שבת

הרמב"ם בפ"א מהלכות שבת ה"א. מביאה בגמרא וכו' וכל השתה בו מלאכה וכו' וחם כו' בם מדים והחרלה מקל. כתב גם בהגהה דמגרמדין ל"ו: ושוד שם פ"ד בהגהה המחלל שבת בדבר פחיתין על חזוב כרת ואל מגבנו מתפם מייב סקילה ומקחר שם בגמ לפשוקי המחמין לגיבם דל"מ והכמרה ר' יוסי אבל על כל המחר מלאכות בשבת אחת מכן במיד בחדים והחרלה דיון לומר בסקילה. ומדברים נגד שלגים ולא מבם כי בשגם המחר לפי מה דמפסק לפיפי בה ר': אמת מלאכות ל"מ ולפיו מייב על אחת מכן [אחת יש בה שלש מייב אבלים מיבה ולא מיבם אחת כיון ולמחמיע אחת דמחמיאה דקמה מחקל דהא הוצאה והכנסה מכבר דלא אפשרן לה דאל ז לא אחר לפיפי בן יהודה דמ"ל] וכן עוד ל"ה: אבל מקשה אחר רב יהודה אחר בשאל מעבור ד' אחות ב"ה כי בחמיאה מי שלגם כהה ור' אחת ב"י אחר שעבר אחת לפי לפי ל"מ לגדרב וכו' אבל מלאכות מ' אבר אחת וכו' ולפיו מייב על אחת מכן [פיפי, יש בכן אחת שלש בהרת אבלים ולא מ' לפיו אבל והחמת ר"י אין ז' אבנרה אבלי בהרת מקשה אבלים ולחמיאה אין שלגם בשבת אחת. רש"י] רב יהודה מחמיא לפי דמעבור מייב אבלים ולחמיאה אחת לפי דשלגם מייב ל"מ ר"י אבשלם לפי דמחיאר מייב וכו'. ומי' אחת אבלים ז': ד"ה כה קמ"ל ול"ב אחת מחלקין מ"ד ד"ה בחמלל וכו' בשם רש"י ול"ה דאם אחר לפי ר"י לפיו מייב על אחת אבן אחת מייב. וכן לא אביר לבכין אילך יחוד בסקילה לאחר בחמלל אבנה בחלבה אחת מכל"מ אלאכות: הלא לא יחשב בגיחוי ודלגמל כך מלאכה אבשבת כיון אחת אחת מייב אבלים [ולא אבשבת לא אלא בחלבה והכנסה. אחת בחבנה ובגרה ובגרמכים אחת קבר אחת בשבת בכל אחת מכל"מ אלאכות]. ולפי לאחר דכל הבחמות אבחבנה ובגרה ובחבר"ם אחרי דוקא בחבנה אחר אלאכות בגדים בחלבה. דלפי דוחק נחל מאז. וע"ל בהרמב"ם בפ"ו אחר"ל עד אחר דין ר' ע"ם, נחבאר דבל כל אחד בלחוד מייב סקילה, גם אחבנה דאחר בחבל אבנה בדבר אחרים אל אחר וכו' בלבה בבגלל דבל אלאכה יחידים בהחוה. אאמילבא לפיפי בלי לא אחר אחר אבנה אחר [בלא בריאה אחר אלינה דבחי ל"ם לאחר לחבא בחבנה אבלי בהרמב"ם אחר אבנה: ד"ה אבלי אבנה אחר אבלי אבנה אחר אבלי אבנה אחר

עזוז חיל

מקורים והערות על דברי רבינו הרמב"ם ז"ל.

נאת הרב המאוה"ג כוע"ה מפורסם בדורו לשם ולתפארה מ' חיים יהודה ליב איינעש ז"ל מקאוונא אשר בסוף ימיו קבע ישיבתו בירושלי.
עיה"ק ת"ו. ונמצא ממנו תשובה בס' משיב דבר להרב הגאון הגדול מרן הנציב"ב זצ"ל ר"מ דוואלאזין:

הלכות שבת

פרק א הל' ו' בר"מ וזה דומה כמו שסברון · ל"ב וכן מלאם פמ"ם רבינו לכלן ס' כ"ב מ' כ"ח שבו מסכלות:

שם הל' ז' וה"מ דומה כלתרוחים כך כתב כי אמנון בר שמעון בר שמעון בר שמעון אלף לומר אלף כרי"ף

שם ופרשו מ"ם מ' לתרון בכל כשבת מלא שבות כלל אמי' מלאכה כתיל לנוסה ולא דין מוקצה לכר ותמיכני לין שרכם מה לחלמה כדף מ"ב מ' · אמר רבינו לכלן וכו' כרי ברבינו פוסק כר' יהודה · ומזה מוכח דלק כדין מוקצה אמרו · ולא בכל דיני לשבת

שם הל' ז' כבנים · מבטיין לחתון אם כתלוש אחר לא כמתוכר פי' מה שלימות כ"ב שבשי מכלסת שנגוש כלסם ז':

פרק ב הלכה י"א בר"מ לשם כאבא ומותן לא מרפ · כ"ל [כלקמן]:

שם נפנים הל' י"ח שבתרוגן ולא מיבחת · כ"ל מיבחת:

פרק ג הל' ב' בר"מ דיה ושופן לא יגמור דקאמר ר' יהמאל ולא יגמור דקאמר ר' יהמאל כ"ל רבי פקינה יגמור מתם כוח:

שם הל' י"ח בכ"מ · ולרין לבוות המחוקים · ק כוח כרשם שוליט:

פרק ו הל' פ"ו בשבות ותמנה · כ"ל ומכנס:

שם הל' כ"א בפנים · ולרן נחנים מחוטה לפני מכנס · כ"ל דמיירי כלרן מחוטתיו פלא דומיה לדיעת דמיירי בנת משמנו · ומחנים מפני דלכי שלום · ונסף מ"ל כמי מחוטתיה עלין בגן נכתבו · ולא כלב נכלל · ובמו"ש לא"ש מ"ל בדיה · ומן לפני כלב מרוטתיו עלין · ומכ"ל מכלן לאמר לאמו שלו · והגרא"ל בפי' ש"מ פ"ו מ"ב מכרים דלל בהרן לאו' ר' יהודה מודה · ומ"ל לרן לאלן כין כלב שלו לשחוט שלו:

פרק ן הל' ח' המחיך לא מרק לנטלו · וכן נפל"ל דין לא מרק דק מן כרי לנטלו. ומה מבמרים דשלקן המחיקה רבינו כ"ו מה' מתנות ראשון ה' ז'. ובכ"מ כו' מ"ל בשמיטו:

פרק מ הל' ג' בר"מ לאם סי' ס מטם כמל אמי · מתמי מאלר מה חיוב · בא' כרים ל"ח ב' נגנל מלף אמר ר"י חייב חטאת:

שם הל' ה' וכן המחוקן ולא מטשו כן כדי כן כלי מאלר · ומבר בר"מ בנבלי מלכות הכוונה בנמחקין המחיק · ולענ"ד רבינו מחר על מ' מרבינו"מ שם ומר חמיה בשם ר' יחזק כלן ולא נמחה לא קיימן ומה שיכא מרק לדם · וכן מסק רבינו בפ' שמיס סי' ר' מ' · ומלן לא מלאם לכך מאלר · ולגרי בשם לא המה מרוקה ולא מבמרם מטם דמקוק מה לאים מרק לעבר לבמרם המה מה כמו מרק לדם:

שם בר"מ כל' ר' אחר כבינו לא כלאר מ' ומלאתר מבחא מ' · מי' ר"ל מה' מרי מחמן כל' ר' שמעון לא מלאר מאר . ומ"ה מה' מרר מדומה כל' ר' נבנלים לא מלאר לאים מחמת בגדים:

פ"ד הל' י"ג בר"מ ד"ה המחוקים יד בקרדום · כל אמר חייב מטם מחמת המולא מ"מ מה נמנים כ"ל · ובמשם תבר:

פי"א הל' ו' ומע בנמנים ומעמה בנגיעה ומקרב בנגיעה פ"ב · בגמר בשם בנגיעה ומקרב וכן מה נדמם מנגמה:

שם הל' י' בלח"מ על מ"ם רבינו לה כמלה ומה כמ אמר כמו דר · מה · מאר כל מ"ס · בם מנגן אמר כמו דר · מנה ומר מרב מ נמרמו מרים מ"ל · ולן מרן לכ"ו · מלים מבינו לאמר כ' מ"ו. דר מרבלי מבר ו':

פרק י"א הל' ז' בר"מ בנים בל"מ מה בנמר רבינו חייב ולא נסבין בים לו לבלר · לבל"ד מסר רבינו אמר בנמר המעלה מה מרם מן מן המלים דרמ לשבות בכלי ולאמר מרבינו מסרם לאלו ומנון לאמרם כל בהמה מלי · אבל בקיסם כ"מ מודו דחייב · ומלי דשונר לא הבנית מוקי לה ר' אליעזר כמוכהבי · ומלא בהבנית אמה בית כל מוסמבי שבות אלי בנמים ומלאמרת מוסמבת בעמיקה רבינו [לקמן] בפ"ל מכ"ד ומלעיסה אלאסר מה בשמשה לבשות בנים · ומבנים בית הבה מוחר · ולא מבנרבין בל ביתו מרת בנמים כמנומר פ"מ מה' בבנים דין י' ובקיסם לאלות מו מינו חייב ומ"מ בחבים לפני ראמרמין לא בסיפ מחר אליעזר ולחכמים

שם ר"י ס"ל הקרע בל מת חייב בהחזם סטור · מי' מ"ד מה' נידמן בר"מ · ומה מלייתי שם:

פרק יב הל' ב' בר"מ · ובבנות שמה אחרת · לבשתי מקולמה ראה רבינו לשמוח מר' יהודה מבמנתיו פ"ב דמלכים ומהנאר שם בתוספתא בפתיח רבינו פ"ב מבמנתא מולים בל' ר"ב:

שם בר"מ דין מ"ו ולמלה בלו בד וכוח כשיטר בנוכר · בכ"ל · ובבר ביאר רבינו שיטר בבפת ובלמה בכל דיני תורה · בר"מ מה' מר הוה דין מ':

פרק יד הרבה ו' בר"מ ד"ס וכן מקום בחוקף ומ' לם כוח בגוב ר"ל בים כלכבנו מחמם ובלם · כוח מפנה · ולל' שי מחבנן:

פרק טז בבר"מ לאת ב' · בדלקמן בר"מ מה' מרובים בל' כ"ג · ל"ל כ"ח:

פרק יז הל' ל"ד בפנים · אם"מ שמרן לבמרמנית · בסמרו בל בר"מ לא מ' מ' מ"ב ק:

פרק יח הל' ב' הלב בבמה מעלה כדי לבחול · בר"מ לא מין מקומו · וכוח מלולמי מ' שמיני בלבה ה':

שם הל' י"ז ובבשרינו כדיו ו.עור · וכוח מיבחת לרבה כמו שבבית בר"מ · ובבה בר.בתיבו פ"ב דנגנים מבנה מ' בלין על כתיפו ובבשרתו בדיו כוח ומן ממלים מיל · ובבשרת ג"כ ובבשרתו בדיו מבוקין מד שיבה כ"מ · ובבינו בר"מ מה' מלבה בר"מ בחתיק בריבת בבשרו ובשרת

שם הל' כיר בר"מ · מלילת מלי שיטר ומ' · ל' ימי אומר בבמלה אחד לבשות אחד מיב לשתי רבוחים מבוד · אמר רבה בל"ל · ומן תיבות לבשות אחת חייב לרין מתחת.

פרק יט הל' יא בר"מ · בבר ומבבת בבר"ל ומן מיבחו · אבל בבר"מ מ' ל"ת מבוקי ל"מ בבר"מ · ומן מלאה בגמרת בפיבים בבבר"מ לחיבו לו בי מלאה ולא בא:

פרק כ הל' ו' בר"מ · מבבחות מהבו לאחד מלאו מבחו ומבל הבחר בבבחות מבד · בל בחלם לבמרד:

שם ד"ה לא לא מיתה אמר · ובחב רבינו ומ' · בחב · ל"ל · ובמ' אמר דין ל"ב:

פרק כא הל' ח' בפנים · בין בלין מלמלבה מב' לחוך ג' מוחר לבבחמבם בבן · בין נבמבין מ"מ שלבו אחד ומ' · ל"ל מ' בגמרת ובבלבות:

שם הל' י"א בר"מ ואחר לדמוק · דם לחמוה לבם לא מבבן בבב בבבר · מ' · בישר בגבלת בבבחות מ"מ · מ' בבבלת בבבחות בבבחות בבבחות

צורות השיכות
לחלכות שכת וסוכה
וקידוש ההדש

צורות השיסות לחלכות שכת וסוכה וקידוש ההדש

א	ב	ג	ד
ה	ו	ז	ח
ט	י	יא	יב
יג	יד	טו	יז

צורות השייכות להלכות קידוש החדש

יז יח יט ך

כא כב כג כד

כה כו כז כח

כט ל לא לב

צורות חשיכות לחלכות קירוש החדש

לג לד לה לו

לז לח לט מ

מא מב מג מד

מה מו מז מח

צורות השייכות להלכות קידוש החדש

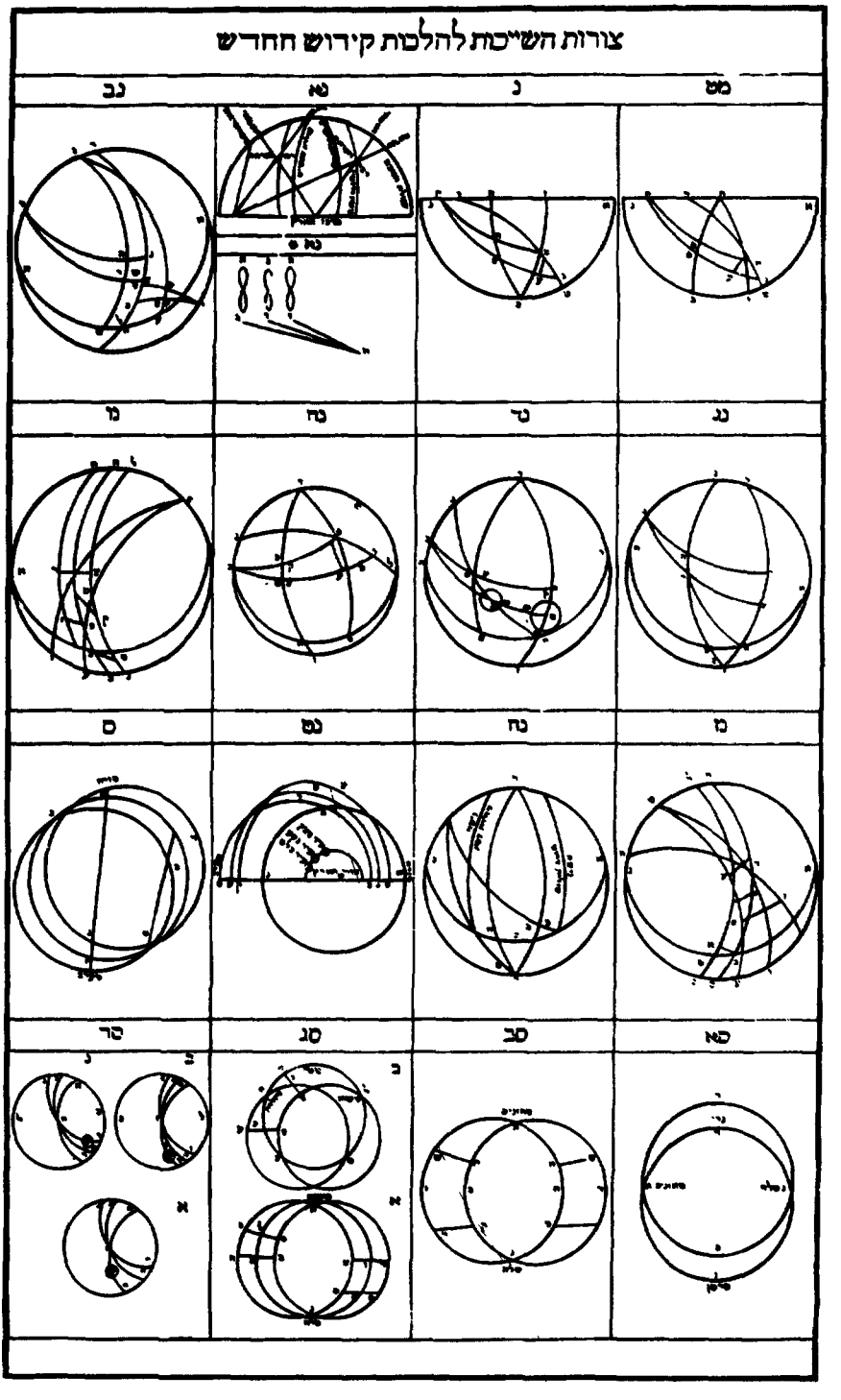

כרך ב.
ספר זמנים

הלכותיו עשר וזהו סידורן. הלכות שבת. הלכות עירובין. הלכות שביתת עשור. הלכות שביתת יום טוב. הלכות חמץ ומצה. הלכות שופר וסוכה ולולב. הלכות שקלים. הלכות קידוש החודש. הלכות תעניות. הלכות מגילה וחנוכה:

הלכות שבת ..... כרך ב, ספר ג, עמוד 5

יש בכללן ה' מצות. ב' מצות עשה. וג' מצות לא תעשה:

וזהו פרטן:

א לשבות בשביעי. **ב** שלא לעשות בו מלאכה. **ג** שלא לענוש בשבת. **ד** שלא לצאת חוץ לגבול בשבת. **ה** לקדש את יום השבת בזכירה:

הלכות עירובין ..... כרך ב, ספר ג, עמוד 135

מצות עשה אחת. והיא מד"ס ואינה מן המנין:

הלכות שביתת עשור ..... כרך ב, ספר ג, עמוד 162

יש בכללן ד' מצות. שתי מצות עשה. ושתי מצות לא תעשה:

וזהו פרטן:

א לשבות בו ממלאכה. **ב** שלא לעשות בו מלאכה. **ג** להתענות בו. **ד** שלא לאכול ולשתות בו:

הלכות שביתת יום טוב ..... כרך ב, ספר ג, עמוד 171

יש בכללן י"ב מצות. שש מצות עשה. ושש מצות לא תעשה:

וזהו פרטן:

א לשבות בראשון של פסח. **ב** שלא לעשות בו מלאכה. **ג** לשבות בשביעי של פסח. **ד** שלא לעשות בו מלאכה. **ה** לשבות ביום חג השבועות. **ו** שלא לעשות בו מלאכה. **ז** לשבות בראש השנה. **ח** שלא לעשות בו מלאכה. **ט** לשבות בראשון של חג הסוכות. **י** שלא לעשות בו מלאכה. **יא** לשבות בשמיני של חג. **יב** שלא לעשות בו מלאכה:

הלכות חמץ ומצה ..... כרך ב, ספר ג, עמוד 216

יש בכללן שמנה מצות. שלש מצות עשה. וחמש מצות לא תעשה:

וזהו פרטן:

א שלא לאכול חמץ ביום י"ד מחצות היום ולמעלה. **ב** להשבית שאור בארבעה עשר. **ג** שלא לאכול חמץ כל שבעה. **ד** שלא לאכול תערובת חמץ כל שבעה. **ה** יראה חמץ כל שבעה. **ו** שלא ימצא חמץ כל שבעה. **ז** לאכול מצה בלילי הפסח. **ח** לספר ביציאת מצרים באותו הלילה:

הלכות שופר וסוכה ולולב ..... כרך ב, ספר ג, עמוד 255

יש בכללן ג' מצות עשה:

וזהו פרטן:

א לשמוע קול שופר באחד בתשרי. **ב** לישב בסוכה כל שבעת ימי החג. **ג** ליטול לולב במקדש כל שבעת ימי החג:

הלכות שקלים ..... כרך ב, ספר ג, עמוד 295

מצות עשה אחת. והוא ליתן כל איש מחצית השקל בכל שנה:

הלכות קידוש החדש ..... כרך ב, ספר ג, עמוד 304

מצות עשה אחת. והיא לחשב ולידע ולקבוע באיזה יום הוא תחלת כל חדש וחדש מחדשי השנה:

הלכות תעניות ..... כרך ב, ספר ג, עמוד 345

מצות עשה אחת. והיא להתענות ולזעוק לפני ה' בעת כל צרה גדולה שלא תבא על הצבור:

הלכות מגילה וחנוכה ..... כרך ב, ספר ג, עמוד 363

יש בכללן ב' מצות עשה מדברי סופרים. ואינם מן המנין.

נמצאו כל המצות של תורה הנכללות בספר זה חמש ושלשים. י"ט מהם עשה. וט"ז מצות לא תעשה. ויש בו ג' מצות מדברי סופרים:

מפתח להלכות הרמב"ם

לפי סדר א"ב

הלכות אבל	ספר שופטים	חלק ז
הלכות איסורי ביאה	ספר קדישה	חלק ג
הלכות איסורי מזבח	ספר עבודה	חלק ה
הלכות אישות	ספר נשים	חלק ג
הלכות ביאת מקדש	ספר עבודה	חלק ה
הלכות בית הבחירה	ספר עבודה	חלק ה
הלכות בכורות	ספר קרבנות	חלק ה
הלכות בכורים ומתנות כהונה שבגבולין	ספר זרעים	חלק ד
הלכות ברכות	ספר אהבה	חלק א
הלכות גזילה ואבידה	ספר נזיקין	חלק ו
הלכות גניבה	ספר נזיקין	חלק ו
הלכות גרושין	ספר נשים	חלק ג
הלכות דעות	ספר מדע	חלק א
הלכות זכיה ומתנה	ספר קנין	חלק ו
הלכות חגיגה	ספר קרבנות	חלק ה
הלכות חנוכה	ספר זמנים	חלק ב
הלכות חובל ומזיק	ספר נזיקין	חלק ו
הלכות טומאת אוכלין	ספר טהרה	חלק ה
הלכות טומאת מת	ספר טהרה	חלק ה
הלכות טומאת צרעת	ספר טהרה	חלק ה
הלכות טומאת שאר אבות	ספר טהרה	חלק ה
הלכות טוען ונטען	ספר משפטים	חלק ז
הלכות יבום וחליצה	ספר נשים	חלק ג
הלכות יום טוב	ספר זמנים	חלק ב
הלכות יום הכפורים	ספר זמנים	חלק ב
הלכות יסודי התורה	ספר מדע	חלק א
הלכות כלאים	ספר זרעים	חלק ד
הלכות כלי המקדש והעובדים בו	ספר עבודה	חלק ה
הלכות כלים	ספר טהרה	חלק ה
הלכות לולב	ספר זמנים	חלק ב
הלכות מאכלות אסורות	ספר קדושה	חלק ג
הלכות מגילה וחנוכה	ספר זמנים	חלק ב
הלכות מחוסרי כפרה	ספר קרבנות	חלק ה
הלכות מילה	ספר אהבה	חלק א
הלכות מכירה	ספר קנין	חלק ו
הלכות מלוה ולוה	ספר משפטים	חלק ז
הלכות מלכים ומלחמותיהם	ספר שופטים	חלק ז
הלכות ממרים	ספר שופטים	חלק ז
הלכות מעילה	ספר עבודה	חלק ה
הלכות מעשה הקרבנות	ספר עבודה	חלק ה
הלכות מעשר שני ונטע רבעי	ספר זרעים	חלק ד
הלכות מעשרות	ספר זרעים	חלק ד
הלכות מקואות	ספר טהרה	חלק ה

הלכות משכב ומושב	ספר טהרה	חלק ה
הלכות מתנות עניים	ספר זרעים	חלק ד
הלכות נדרים	ספר הפלאה	חלק ד
הלכות נזירות	ספר הפלאה	חלק ד
הלכות נזקי ממון	ספר נזיקין	חלק ו
הלכות נחלות	ספר משפטים	חלק ז
הלכות נערה בתולה	ספר נשים	חלק ג
הלכות סוכה	ספר זמנים	חלק ב
הלכות סוטה	ספר נשים	חלק ג
הלכות סנהדרין והעונשין	ספר שופטים	חלק ז
הלכות עבדים	ספר קנין	חלק ו
הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים	ספר מדע	חלק א
הלכות עבודת יום הכיפורים	ספר עבודה	חלק ה
הלכות עדות	ספר שופטים	חלק ז
הלכות עירובין	ספר זמנים	חלק ב
הלכות ערכין וחרמין	ספר הפלאה	חלק ד
הלכות פסולי המוקדשים	ספר עבודה	חלק ה
הלכות פסח	ספר זמנים	חלק ב
הלכות פרה אדומה	ספר טהרה	חלק ה
הלכות ציצית	ספר אהבה	חלק א
הלכות קידוש החודש	ספר זמנים	חלק ב
הלכות קרבן פסח	ספר קרבנות	חלק ה
הלכות קריאת שמע	ספר אהבה	חלק א
הלכות רוצח ושמירת הנפש	ספר נזיקין	חלק ו
הלכות שאלה ופקדון	ספר משפטים	חלק ז
הלכות שבועות	ספר הפלאה	חלק ד
הלכות שבת	ספר זמנים	חלק ב
הלכות שגגות	ספר קרבנות	חלק ה
הלכות שופר סוכה ולולב	ספר זמנים	חלק ב
הלכות שחיטה	ספר קדושה	חלק ג
הלכות שכירות	ספר משפטים	חלק ז
הלכות שכנים	ספר קנין	חלק ו
הלכות שלוחין ושותפין	ספר קנין	חלק ו
הלכות שמיטה ויובל	ספר זרעים	חלק ד
הלכות שקלים	ספר זמנים	חלק ב
הלכות תלמוד תורה	ספר מדע	חלק א
הלכות תמורה	ספר קרבנות	חלק ה
הלכות תמידין ומוספין	ספר עבודה	חלק ה
הלכות תענית	ספר זמנים	חלק ב
הלכות תפילין	ספר אהבה	חלק א
הלכות תפילה וברכת כהנים	ספר אהבה	חלק א
הלכות תרומות	ספר זרעים	חלק ד
הלכות תשובה	ספר מדע	חלק א